

1951

I 37,2

F-135

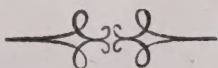
4298

ČESKÉ STÁTNÍ GYMNASIUM JIRÁSKOVO
v Č. BUDĚJOVICÍCH
KNIHOVNA PROFESORŮKA

Čís. inv. 39 čís. kat. I. 37. II

✓ 53 1/2

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO A LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

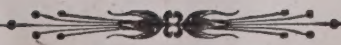
Vydavatel:

VÁCSLAV ŠTULC,

kněz církevní, knížecí arcibisk. notář, učitel náboženství a české slovesnosti na c. k. gymnasiu akademickém.

Ročník třetí.

Díl první.

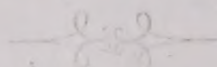

V Praze.

Tiskem a nákladem Bedř. Rohlíčka v knížecím arcibiskupském Seminári.

1 8 5 7.

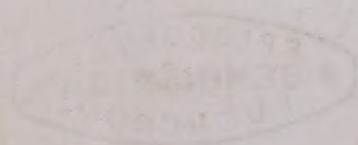
BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLAVY :

pro

ŘEŠTLO A LID JAKÝK ČESKOSLOVENSKÝ.

Vydavatel :

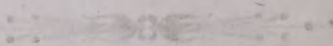
VÁCLAV ŠTOLC.

Prostějov, tiskárna, katolický ústav, nákladní a knihovna v katolickém ústavu na n. k. Prostějov.

Okres. knihovna
Čes. Budějovice
VYRAZENO

Prostějov, tiskárna.

Prostějov, tiskárna.

V Prostějově.

Tiskárna a knihovna katolického ústavu, nákladní a knihovna v katolickém ústavu na n. k. Prostějov.

1 8 5 7.

Obsah dílu prvního.

Pojednání, články věroučné a vzdělávatelné.

- Zahalování křížů v neděli smrtelnou. Od —ze str. 2.
 Listy od Šumavy. Od Jos. Hausmanna str. 11.
 Úvahy mravoučné. Od Fr. Dědka str. 20.
 O navštěvování nejsvětější Svatosti oltářní. Od Fr. Musila str. 39.
 Kterak sluší bojovati s náruživostmi str. 44.
 Péče a důstojnosti katolického kněžstva str. 74.
 Slovo o žaltáři. Od J. Stárka. str. 84.
 Listy od Šumavy. Od Jos. Hausmanna str. 98.
 Kořeny hříchu v duši lidské str. 109.
 Rozrůzněnost Církvi křesťanských není dílo Boží. Od Fr. Lukeše str. 161.
 Třebat nám Církve neomylné. Od Fr. Musila str. 191.
 Mravní cena snův. Od K. Kummera str. 193.
 Listy od Šumavy. Od Jos. Hausmanna str. 193.
 Prostopádné úvahy o přírodnictví a zjevení Od V. A...kého str. 200.
 Samospasitelnost Církve katolické str. 237.
 Sedmero nesnadností. Podává J. Stárek str. 240.
 Třímecíma pravd do pamětníku srdce a života. Od —ze. 242.
 Půst, pokání a vítězství Kristovo str. 245.
 O vnitřním životě katolické Církve. Od kněze Pantaleona Neumanna str. 260.
 Stává-li přirozeného náboženství? Od Anton. Skočdopole str. 267.
 Hlas protestantův o Církvi katolické str. 283.

Obrazy a úvahy časové.

- Slovo redaktorovo ke přátelům a bratřím str. 1.
 Duchovní potřeby a touhy str. 5.
 Slitujtež se nad odrostlou mládeží. Od J. Š. str. 34.
 Školní sestry v Praze str. 69.
 Materialismus a význam jeho za časův našich. Od J. A. str. 95.
 Noční schůzky taneční. Od Fr. B. O. str. 97.
 Neduhby společenského života str. 149.
 Moda a nevěra str. 164.
 Slovo k spisovateli slovanským str. 205.
 Znamení věku str. 225.

- Duchovní potřeby slovanských katolíků ve Vídni. Sepal Dr. K. K. str. 249.
 Zřízení hlavních škol v Čechách str. 293.
 Hospodine, miloval jsem okrasu domu Tvého. Od —rd— str. 297.

Děje a cestopisné články.

- Zpomínky cestopisné. Od J. D—n. str. 19.
 Památky Cyrillo-Methodějské. Od H. Jirečka str. 23.
 České pedagogium v Mladé Boleslavi str. 49.
 Pomáhejme katolickým bratřím v Turcích! str. 77.
 Den devátého Března v Jindřichovu Hradci str. 85.
 Spolky literákův v Čechách a na Moravě. Od Karla Šmídka str. 91.
 Chrám sv. Klementa v Římě str. 107.
 Zlatý kalich v Horách Kutných. Vyňal Petr Veselský str. 108.
 Jednání o svornost náboženskou podobojích r. 1549. Pod. J. Jireček str. 114. 170.
 Z Říma do Monte Cassino. Od V. Zeleného str. 122.
 Tisícileté jubileum a kancionál český. Od ... ka str. 159.
 Židé i pohané u veliké naději a žádosti po Messiáši. Od Dr. Jana Stárka str. 166.
 Návštěva v Pražském ústavu hluchoněmých. Zlomek z cestopisu Albana Stolze str. 169.
 Rekovná obětovnost Čecha str. 243.
 Slavnost sv. Cyrilla a Methodia v Cařihradě a v Bulharku str. 248.
 Missie francouzské v severní Americe v 17. století. Od Edm. Bř. K. str. 288.
 Chrám i hospital illyrský sv. Jeronyma v Římě. str. 298.

Životopisy.

- Rudolf Hasert str. 24.
 Jiřík Volynský str. 45.
 Kněz Joachim Ventura str. 80 a 209.
 Bedřich Baraga str. 155.

Godeskalk, první opat premonstratského kláštera v Želivě. Od P. Solaře str. 254.

Básně.

Sv. Cyrill a Method po druhé na Moravě. Od Jana Soukupa str. 17.

Jan z Nepomuku. Od J. Drbohlava str. 78.

Umučení Páně. Od J. Drbohlava str. 86.

Horlivost v navštěvování chrámu Páně. Od J. Musila str. 106.

Bůh láska jest. Od M. Procházky str. 158.

Původci světa. Od J. Drbohlava str. 165.

Píseň na oslavu sv. Václava. Od J. Soukupa str. 190.

Píseň ranní. Od Fr. Musila str. 199.

Vездеjšek a věčnost. Od J. Drbohlava str. 254.

Zábavná část — povídky.

Maria útočiště hříšníkův str. 101.

Moc tichoty a lásky str. 107.

Syn Abrahamův chce mermomocí do nebe. Od B. O. str. 182.

Mše zádušní o půl noci. 267.

Drobnosti.

Moc svědomí str. 4.

Oddanost do vůle Boží str. 23.

Potěcha na smrtelném loži str. 33.

Člověk bez víry — člověk bez rozumu str. 38.

Napravití bližního, veliká zásluha str. 39.

Paběrky str. 50.

Přej, bude ti přáno str. 86

Pokora sv. Frant. Assiského str. 90.

Zlatá zrnka str. 101.

Kde jest náhrada za prolité slzy? str. 121.

Síla ramene — neposkvrněnost duše str. 158.

Perly moudrosti str. 190.

Pravdy ze života pro život str. 199.

Zlatá zrnka str. 214.

Pokladnička katolických bratří v Bosně str. 225.

Tichostí přemáhá se hněv str. 253.

Co jsou křesťané ve světě str. 260.

Pravdy ze života pro život str. 266.

Obrazy Svatých a Světice Božích str. 298.

Dopisy.

Z Čech: Z Prahy. Z Budějovic. Z Litoměřic. Ze Všejsanska. Z Polabín. Od Mělníka. Z Branné u Krkonoší. Z Podkrkonoší. Z jižních Čech. Od Kladských hor. — Morava: Z Velehradu str. 50—64.

Z Čech: Z Prahy. Z Českých Budějovic. Od Vltavy. Od hor Krkonošských. Z Bolešlavska. Z Pouchova. Od Jizery. Od Nymburka. — Morava: Od Brna. — Ostatní Rakousko: Z Vidně. Z Seni. — Cizina: Z Bukarestu str. 128—142.

Čechy: Z Prahy. Od Kutné Hory. Z Chrudimi. Od Jizery. Z Pouchova. Ze Sobotky. Z Hrochova Týna. Z Velkého Bukova. Z Veltrub. Z Terezína. Z Táborska. — Morava: Z Brna str. 216—225

Čechy: Z Prahy. Od Sázavy. — Z Klenčí. Z Českého Brodu. Z Přerova. — Morava: Z Rajhradu. — Ostatní Rakousko: Na pobřeží Visloky. — Cizina: Na ruském pomezí str. 299—310.

Církevní kronika str. 61—67.

Osobní věstník duchovenský str. 68.

Církevní kronika str. 143—147.

Směs str. 147.

Osobní věstník duchovenský str. 148.

Církevní kronika str. 226—232.

Směs str. 232.

Osobní věstník str. duchovenský 232.

Církevní kronika str. 310—315.

Směs str. 315.

Osobní věstník duchovenský str. 315.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štule.

SVAZEK 1.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Slovo redaktorovo ke přátelům a bratrům.

Blahověst vydává se svazkem tímto opět v nové zevnější způsobě své po třetí na roční své pouti po vlastech českých, moravských, slovenských i slezských. Jakož byl vyšel před lety (r. 1847), s touž dobrou vůlí bere se i nyní na cesty po širých končinách vlastenských, žádaje o bratrskou přízeň a ochotné přijetí všade u každého, komuž na srdci leží žádoucí rozkvět, pokrok našeho národu. Touhy a snahy naše, směr a duch listův těchto, jak se nadějem, nejsou neznámé, aniž nám třeba styděti se za ně. Nehledaliť jsme a nehledáme svých věcí, nýbrž věrní heslu svému, seč jsme, usilujem o to upřímně, aby všecko a všem byl Kristus! — Kristus a Církev, toť ohnisko a cíl snahy naší. Vímet, že vně Církve a bez Krista není spásy lidem, nekvete blaho národům. Kristem, pod správou a po návodu Církve, náměstnice Jeho na zemi, dostává se s nebes světla i síly, milosti i lásky, pokoje i spasení jednotlivcům i rodinám, státům i národům. V témž duchu hleděl Blahověst působiti hned od počátku, k pravdě té stojí a státi bude, pokud mu práno bude zvěstovati pokoj a blaho bratrům.

A jaké jsou výsledky dosavadní snahy naší, jakové jest ovoce, kterým se může vykáhati a honositi Blahověst? Netřeba, opětujem i tuto, netřeba nám styděti se za ně, nýbrž, ač dobře povědomé jsou nám nedostatky, nejednou stránkou směle bychom se již mohli honositi i my. To však zůstavujice druhým, za zdar a prospěch dobré věci díky vzdáváme Bohu. Co se dotýče nedostatkův, ty bolestně a nemálo hnětou nás, hnětou tím více, čím věrněji — upřímněji usilujem z celé duše sloužiti věci dobré, čím živěji jsme přesvědčeni, že by mizely, kdyby se nám bratrské pomoci v duchu Božím dostávalo u bratří, mohoucích těžiti hřivnami: — slovem i písmem vzdělávati království Páně v národě našem. Nejedni z nich stojí a radí sice se knám: jsouť to, buď Bohu dík a chvála, jsouť to stateční synové Církve, jichž jména zapsána jsou a skvíti se budou mezi předními vzdělavateli národu a zvelebiteli písemnictví českého. Než možná-li nepřáti sobě a vždy na novo nevyzývati k čilému účastenství v díle, směřujícím ku probuzení ducha křesťanského a zvelebení života církevního ve vlastech našich? Osudná to úloha, nýbrž svatý obecný to úkol, s kterým souvisí spasení bratří a zdar veškeré země. — Blahověst, chtěje dostáti úkolu tomuto, důvěrným bratrským hlasem vyzývá tudíž bratry, kdož posud váhali a váhají účastniti se ve společné práci při jediném tomto orgánu církevním v Čechách. Kdožkoli se snášís s pronešenými zásadami, kdož cítís pravdu složenou v nich, a přeješ sobě, aby se čím dále tím utěšeněji jevil duch katolický v literatuře a veřejném životě, bratrsky podej nám ruky, propůjč péra i hlasu, ať sjednocenými silami stane se Blahověst v plnější míře, čím býti usiluje.

Tot naše přání, prosba, naděje, s kterou všechny bratry své žádáme o vydatnou podporu a Boha vžíváme o požehnání k novému dílu.

V Praze dne 6. Dubna l. P. 1857.

Blahověst, ročn. III. díl. I. seš. 1.

Redaktor.

1

Zahalování krucifiksů v neděli smrtedlnou.

Od kněze Fr. Č., diecése Litoměřické.

Neděle pátá v svatopostním čase má trojí název. Ona sluje *neděle Judica*: to od latinského slova „judica“, kterým se nejsvětější obět toho dne v missale nebo-li v knize mešní začíná. Začátek ten vzat jest z žalmu 42., a zní v mateřském našem jazyku takto: „Sud mne, Bože, a rozezněj při mou od národu nesvatého, od člověka nepravého a lstivého vytrhni mne!“ (v. 1.) Jinak se neděle ta jmenuje též *neděle utrpení*. Příčina pojmenování toho leží na jevě. Ačkoli zajisté už hned ode středy popeleční čili škaredé Církev sv. katolická a my s ní bolesti a muky, souzení a utrpení Pána našeho rozjímáme živě a pilně: avšak předce od nedělního dne tohoto má se to díti pořád pilněj a pilněji, pořád častěj a častěji, pořád vroucněj a vroucněji, čím více se blížíme k velikému pátku, ke dni, na němž utrpení Páně svrchovaného stupně dostihši, ve smrti kříže se ukončilo. My Čechoslované, my pamatné neděli této dáváme ještě jedno jméno; my ji říkáme *neděle smrtná* čili *smrtedlná*. Na příčinu a původ názvu toho ukazuje nám sv. čtení evangelické, jež Církev vyňavši z evangelia sv. Jana (VIII, 46—59) věřícím svým v chrámech Páně ten den čte a vykládá. Částka tato evangelijní nám totiž vypravuje, kterak Židé teď hleděli a hledali Pána Ježíše usmrtiti; to se jim ale tenkrát nepovedlo, poněvadž tu ještě nebyl čas, kde Pán umřít měl a chtěl za hříchy světa. Neustanout také nepřítelé Ježíšovi dříve v bohovraždě své snaze, dokud v náručí smrti neuvidí Toho, jehož nenávidí na smrt. Smrt Ježíšova jest už jako by uskutečněna! Tolik o rozličném pojmenování neděle páté v postě.

Obratme už zřetel svůj k jiné stránce této středopostní neděle a vizme, co všechno vlastního a zvláštního vzhledem bohoslužební ona má do sebe? — Pilněji-li si všimáš kněze, výkonem nejsvětějšího uoltáře zaměstnaného: zpozoruješ snadno, že modlitba jeho stupňová tenkrát mnohem kratší jest, než bývá jindy, a že trvá zrovna tak dlouho, jako při mši svaté za mrtvé. „Odkud to?“ tážeš se. To jde odtud, že, právě jako při mši černé, sluha Páně z objemu své, dole před oltářními stupni konané pobožnosti vyloučil celý jeden žalm (žalm 42.), tak zvaný „Judica“, jehožto veršem prvním rozpíná se ten-

kráté přístup čili introitus ke mši svaté. Jiná zvláštnost liturgická, náležitá dni tomuto, že se ústa knězova pečlivě vyhýbají oněm, jindy tak radostně a nadšeně pronášeným chvaloslovům „Gloria patri.“ Nač a proč to všechno, netřeba vykládati; to vysvětluje se samo sebou, mluví samo pro sebe. O čem ale něco širěji a místněji zde minime promluvíti, jestiž třetí, dni tomu osoblivá okolnost, že se v neděli smrtnou všechny *krucifiksy* v chrámu Páně *zahalují* modrobarevnou rouchou.

A tu se nám ihned naskýtá, nýbrž i v popředí dere otázka:

1. *Když asi obřad ten církevní vzal svůj původ a začátek?* S. R. C. stanovila výnosem od 4. Srpna 1663 ohledmo ceremonie naší doslovně takto: „In primis vespers dominicae passionis non solum cruces et imagines Salvatoris, sed etiam icones altarium et omnes imagines sanctorum tegi debent.“ (O prvních nešporách — rozuměj: kněžské hodinky — at se zastrou nejen kříže a obrazy Spasitele ale i také obrazy oltářní, anobřž všickni obrazové svatých vesměs). Obhaly, jimiž obestříti dlužno právě zpomenuté posvátné předměty, po rozkazu téhož sv. sboru býti mají barvy modré; aniž dovoleno, sníti jich a odstraniti, byt i v dobu tu připadl svátek jaký zasvěcený, třebaš pouť anebo posvícený (S. R. C. 16. List. 1649). Jak vidno, stojmeť, čtouce ustanovení toto, na půdě první poloviny věku sedmnáctého. Binterim, proslulý zpytel starožitností církevních, vyslovuje se ve svých Pamětnostech (5. sv. 1. d.) v ten smysl, že druhdy kříže a jiné obrazy zahalováno už hned v první postní neděli; teprv později, nanejmé teprva v století patnáctém, že to začali dělati v neděli smrtedlnou. Stopu dřívější, Binterimem zpomínané obvyklosti církevní nalézáme až posud v obyčeji, že bez mála v každém chrámu Páně (aspoň u nás v Čechách) obrazy oltářní, ne-li všechny napořád, to alespoň obraz oltáře hlavního už hned v středu popeleční zahaleny vidíme rouchou barvy popele.

Určitějších dát o době, v které zejména obřad náš své první a nejhlubší kryje kořeny, nám na ten čas udati nelze. Jednoduchost však a nehledanost jeho vede nás k závěrce, že ne-li současně s prvním hned použitím obrazů při výkonech bohoslužebních, nepochybně za nedlouho potom obřad náš zahalovací v Církvi uveden a povlovně vůbec jest rozšířen.

Proč na obhal ten poručeno užití bar-

vy modré, barvy lítosti a kajcnosti, barvy žele a zármutku : jde samo sebou na rozum a vysvítne ještě zřejměji, vynasnažíme-li se, dáti si odpověď na otázku :

2. *Který a jaký jest smysl a význam tohoto církevního obřadu?* Všecko, co v chrámu katolickém se nachází, to všecko nadšeno, oživeno jest duchem sv. katolické Církve. Ač věci a předměty, které se zde očím našim představují, upraveny jsou z hmoty mrtvé a bezdušné, ony předce jakýmsi oddýchují životem. Ano, tak jest a nejinak; cokoli v svatyni katolické vidíme, ty obrazy, ty kourohve, ten oltář, ta kazatelna, ta zpovědnice, to světlo, to kadidlo, ten kříž : to jsou všecko samí jazykové — živi, výmluvní jazykové, kteří nám hlásají, připomínají, zaostřují, na rozum i na srdce kladou všelijaké pravdy a povinnosti svaté naší víry, sv. náboženství. Kdo jest dobře vzdělán a vyučen : ten slyší ono hlásání, ten mu také rozumí, ten si ho také rád bere k srdci a obrací v svůj duchovní prospěch. Co jsem teď pronesl o posvátných věcech a obřadech chrámovních vůbec a vesměs : platnost má i také zvláště a jmenovitě při tom starodávném obyčeji sv. katolické Církve, který nám od neděle smrtné až do velkého pátku rouchem modrým zahaluje a zakrývá sv. dřevo našeho spasení, svatý kříž. Nuž a co pak nám asi povídají, co hlásají barvou smutku a kajcnosti zastření křížové? Oni nám především připomínají :

a) že se teď na trpícího a umírajícího Spasitele tím více a vroucněji — dychtivěji dívati máme očima ducha, ani očím našeho těla na čas odňat jest a odšlunut. Povídá se o jistém malíři, že, chtě vy-malovati velice zarmoucenou matronu, neviděl a nevěděl, jakby všemi štěti a barvami svého umění v rysech její tváře vy-jádřil hodně veliký a hluboký bol. I co neučinil? Vzatl prý černou roušku a roz-střel ji přes obraz. Tím chtěl dáti na rozum, že veliké bolesti té matrony mohou sice uvnitř v duchu pomyšleny a uváženy býti, zevnitřně ale a viditel-ně že se nikterak nedají vyličiti. — A tak to činí i naše svatá máti Církev. — Po celý rok staví nám na oči tělesné ukřížovaného Spasitele našeho; po celý rok volá k nám materský její hlas : „Vizte, dítky, jak rozbodána hlava, jak zproráženy údy, jak proklán bok, jak roz-zerváno všecko tělo Dobrodějce vašeho! O uvažujte, rozjímejte tyto jeho muky a bolesti!“ Co pak jsou ale, táži se, co pak

jsou všechny i ty nejprudší bolesti těla proti bolestem a útrapám, v nichž tone duch? A netrpěl-li náš Ježíš tisícikráte, ne-skonalekrát více na duši, než na těle? A kte-rýž umělec, byť byl sebe schopnější a vý-tečnější, může nám smyslně a pro oko vyjádřiti tyto duchovní muky a bolesti, strasti a úzkosti našeho Spasitele? Ty my sobě jen pomysli, na ty my jen zase du-chem pohlížeti můžeme; ty nám vyličiti a představití dovede nejlépe štětec naší vlast-ní obrazotvornosti. „Zarmoucenec,“ praví Binterim, „vzdalujíc se a odtahujíc sebe od zevnějšku, noří a hrouží se sám do sebe.“ Proč? Že on sám v sobě nalézá nejpří-měřenější potravu svému bolu, nejpřístoj-nější obraz své touze; že se bez překážky a bez výtrže, cele a výhradně bavití chce předmětem svého zármutku. Tuto nezbyt-nou povahu srdce člověčího má na zřeteli sv. Máti naše, když zahalujíc nám našeho ukřížovaného Pána, volá k uším a duším našim takto : „Uvažujte, drahé moje dítky, uvažujte ode dneška utrpení svého Spasi-tele nejen tělesné, alebrž taky duševné; u-važujte je celou myslí, celým srdcem, ce-lou nerozdílnou duší svou; uvažujte je tak pilně a horlivě, abyste na všechno, co vů-kol vás jest, jako zapomenouce, toliko v mukách a bolestech jeho cele, naskrze, my-slí a citem se pohroužili!“ — I abychom krátce vytkli všecko dosud řečené, pravi-me : „Církev sv. katolická zahaluje v ne-děli smrtnou krucifixy především proto, aby nám smyslně a důrazně připomenula, že od tohoto dne až do Velkého pátku, kde se zas odhalí sv. kříž, utrpení a smrt Páně uvažovati máme a rozjímati tak horlivě, tak pilně, tak živě, tak vroucně, jako se to nestává jindy!“ ... Ona to ale činí

b) také proto, aby nás pamatovala na tu evangelijní pravdu, že Pán Ježíš krátce před svým utrpením nechodil už zjevně mezi Židy : ale odešel do města ěfrem, a tu že se po nějaký čas ve vši tichosti a soukromnosti zdržoval s učeníky svými (Jan XI, 54.). Sotva že byl Pán Ježíš v Bethanii řekl k Lazarovi : „Lazare, pojď ven!“ Odešli někteří z těch, co byli přišli k Martě a Marii, odešli ihned k fariseům do Jerusalema a pověděli jim, což učinil Ježíš. Oni pak sestoupivše se v radu, pravili : „Co učiníme s tímto Nazaretským?“ A při této příležitosti to bylo, kde se ne-prátelé Ježíšovi na radu Kaifášovu koneč-ně a nezvratně ustanovili na tom, že u-mřítí musí ten až do nejhlubší duše jim protivný divotvorce. „Od této chvíle (praví

sv. Jan (myslili, aby jej zabili (XI, 53). Ale Ježíš, vida, že nepřišel ještě jeho čas, nešel z Bethanie zrovna do Jerusalema, jak chodíval jindy: nobrž odebral se do města Efrema, které leželo několik hodin na půlnoc od hlavního města Jerusalema v krajině pustohornaté. Tady kryl a tajil se Pán v tichém ústupu potud, dokud se nepřiblížila velikonoč, veliký to svátek židovský. Na tyto dny tichoty a samoty, na tyto dny odloučenosti od světa Spasitele našeho chce nás svým zahalovacím obřadem upomenouti sv. Církev; ona chce nás tudíž spolu také povzbudit, abychom od nyníčka v tiché a bezhlučné samotě duchem a srdcem rozjímaly muky a bolesti Pána našeho tak dlouho, dokud se nám o Veliký pátek neodkryje — neodhalí svatosvaté dřevo, na němž pněl světa Spasitel. — A zde se sama sebou naskytuje otázka: „Je-li pak to něco slušného, snášeli se to s úmyslem sv. katolické Církve, srovnávali se to s vážným účelem těchto svatých dnů, když tak mnozí z nás, místo co by v svatokajicní tuto dobu alespoň od neděle smrtné počínají hezky doma jako na nějaké pouště se svými přínaležícími tiše a vroucně čítali a rozjímali utrpení Páně, raději sem tam se potulují, v krčmách a podobných místech dřepí, a tam v hluku kratochvíle světské, mnohdy dosti nemravné, všeku paměť na trpícího Spasitele utápějí?!” Opověď na tuto vážnou a praktickou otázku nechť si učiní každý sám; my raději, chtějice už dovršiti dnešní svůj úmysl, doložíme ještě jeden důvod, proč sv. katolická Církev v neděli smrtedlnou zastírá sv. kříž?

c) Chceť nám tím smyslně a dojemně na mysl uvést smutnou tu pravdu, že Pán Ježíš, darmo po tři léta Židům mluviv a zázračiv, konečně na vždy ukryl se před nimi (Jan VIII, 59.). Po tři léta obcoval a pracoval Pán veřejně mezi svými krajany; po tři léta učil a působil mezi nimi, vydával a osvědčoval se za Messiáše, napomínal jich k pokání a zval do království Božího. A s jakým mnedle výsledkem — s jakým prospěchem? Jen někteří uvěřili v Něho; málo kteří ho pochopili, ti nejmnější ale postavili se mu lítě a krutě na odpor, anobřž chtěli jej až kamenovati! (Jan VIII, 59.). Proto se Pán Ježíš ukryl před nimi a vyšel z chrámu. Toto tělesné se ukrytí a ujití mělo však Židům dáti na srozuměnou, že se Pán před nimi jednou ukryje také duchovně, že jim přestane mluvit, zázračiti, že jim odejme

svou milost a pravdu, že je zanechá a vzdá jich zaslepenosti, v které dřívěji později upadnou na dno své záhuby. Že se to všecko na vlas vyplnilo, že se to vše o 37 roků později při zkáze města, vlasti a národu skrze vojska mstících se Římanův až hrůza strašně vyplnilo: toho netřeba komu připomínati. — A tak jako s nekažícím židovským národem: tak stane se i s tebou, hříšníče, nepůjdeš-li do sebe, dokud ti ještě čas jest, dokud ti ještě svítí slunce božské milosti! Pravda ta s nebe přinešená, pravda kříže a o kříži: tato pravda, ty to nemůžeš zapřít, podává i hláše se tobě mnohem častěji, déle a všestranněji, nežli to lze bylo u Židů. Ty ale, zrovna jako Židé za času Ježíšova, ty nemáš žádné víry: já chtěl říci, ty nemáš žádné víry živé! Tys živ tak, že (jak dí apoštol Žid. VI, 6.) sobě Syna Božího znovu křížuješ a v posměch vydáváš. Ale věz, že i tobě platí vytýkavé slovo Ježíšovo: „Ty z otce ďábla jsi a žádosti tohoto otce svého činíš!“ (Jan VIII, 44.); věz, že i na tobě splní se slovo hrozebné tohož Ježíše: „Hledati mne budeš a nenajdeš, a v hříchu svém zemřeš!“ (Jan VIII, 21.). Ach, už tak mnohemu hříšníku ukryl se Pán až do konce, až do smrti; odňal mu všeku svou milost, všeku svou pomoc; odvrátil od něho svou tvář, odtáhl svou ruku: a on zahynul v propasti svých hříchů! Ano takť v pravdě a skutku: ono zastření sv. kříže jest každém hříšníku strašlivou hrozbou, ale i také důtklivou prosbou, aby se nezatvrdil ve svém hříchu, aby opustil cestu zkázy a záhuby, aby na kročil na stezku, která, ač úzká a trnitá, vede přede jen samojediná ke dřevu života, ke dřevu kříže a po stupnici kříže vždy k nebesům blíže!

Moc svědomí.

Konstantinopolský císař *Konstans* dal bratra svého *Theodosia* odkliditi vraždou. Než jedva byl vykonán krvavý zločin, procitlo svědomí, ohlušené za dne, tím hrozněji trestalo zlosyna v noci. Nešťastný císař téměř noc co noc vídal nešťastného bratra zabitého, an v rouše jahenském stojí u lože jeho, podával mu číši, naplněnou krví, a káže: „Napij se, bratře můj!“ — Císař, takovým viděním celý poděšený, vyskočiv z lože, běhával pak po svém paláci, nemoha nikde nalézt pokoje! —

J. E. V.

Duchovní potřeby a touhy naše.

„Dejtež nám dobrých kněží, zpo-
vědníkův,“ říkali sv. *Karel Boro-
mejský* a *František Saleský*, „a v krátce
pomínou bludy, vyhynou neřesti, a
svět bude katolickým.“ — Netřeba,
tuším, dovoditi, jak pravdivá jsou ta
slova. Dobrý kněz, to *sůl* proti hni-
lobě, to *kvás*, vržený do mouky, to
světlo, svítící ve tmách a budící život,
to *dědic* pravdy a lásky, to *účastník*
moci a vlády apoštolské ku spasení
světa, to neunavený *rozdavač milostí*
Božích, to *pastýř dobrý*, jenž dává duši
za ovce své; onť jeden z těch, ku kte-
rým pověděl Kristus: „Neboj se malé
stáde: neboť líbilo se Otcí, dáti vám
vítězství.“ — Čím více dobrých, lá-
skou ke Kristu nadšených, celou duší
Církvi oddaných kněží na zemi: tím
spíše stane se svět pravdivým obra-
zem království nebeského.

Již ale, hledím-li vůkol sebe, roz-
važuje bídý a rány, bolesti a potřeby
věku našeho, vždy bezděky téměř ci-
tim, kolikrátek se ozve: „Dejtež nám
dobrych kněží!“ — zároveň téměř ozývá
se mi v srdci hlas: „Dejtež nám *dobrych*,
pravých katolických matek, a v krátce
zkvittati budou rodiny katolické, a z ta-
kových rodin *nabude Církev kněží po-
dle srdce Božího*.“ Zdát se mi, že
netřeba též hrubě ani té věci doličo-
vati. Pomněme na matky sv. Augu-
stinův, Basiliův, Bernardův atd., a pra-
vda sama se ukáže. Nadto pak není-li
v Evropě několik národův, kdež bo-
habojné ženy zjednaly přístup a u-
snadnily vítězství svatě viry křesťan-
ské¹⁾? — Tak to u Frankův a Longo-
bardův, tak to v Angličanech i v Pol-
ště, v Rusích i na Litvě. A kdo nám
odchoval svatého Václava i Vojtěcha?
— Nebyla-liž to tu bohabojná Sře-
zislava, tam pravá matka českého ná-
rodu, sv. Ludmila? A protož plným

právem tvrditi možná: „Dejtež nám
různých, právě katolických matek: v
krátce pak zotaví se duch, obnoví se
život katolický v rodinách, a rodina-
mi v obcích i v národech.“ Hle, ta-
kové jest přesvědčení naše o důleži-
tosti ženského pohlaví v Církvi, ztvr-
zené slovem nemýlným u sv. Pavla,
jenž dí: „Skrze věřící ženu posvěcen
bývá nevěřící muž.“ Než bývá-li věřící
ženou obrácen muž nevěřící: čím spí-
še posvěcuje se plod života jejího: sy-
nové, dcéry, potomstvo?

Již ale slušně můžeme se tázat,
jaké naděje nám z té strany kynou
v Praze a v rozmilé vlasti naší? —
Jeť vůbec vědomo, na čem se zaklá-
dají *všecky* naděje naše. Jediným bez-
pečným základem našich nadějí jestiž
Kristus: Jeho slovo, láska, pravda,
milost a Církev; bez Krista — vně sv.
Církve Jeho není spasení, není poko-
je a blaženosti ni časné ni věčné. —
Tot víra, tot hluboké přesvědčení naše!
Z toho ale již samo sebou zjevno, že
tudiž jediným bezpečným měřítkem
pravého, všestranného pokroku vůbec
jest pravý pokrok u víře a lásce, již
učí a ku kteréž navodí Církev kato-
lická. Kdekoli stydne tato láska,
kdekoli hyne dotčená víra, trátí se a
hynou též — naděje naše.

A jak to tedy v dotčeném ohle-
du vypadá v Praze naší? Nehyne-liž
tu víra v rodinách? Přibývá-li ve
staroslavném městě našem pravého
smyslu, ducha, života katolického vů-
bec, obzvláště ale mezi těmi, kdož
jsou aneb kdož mají býti matkami a
pěstitelkami budoucích pokolení? —
Choulostivá to zajisté otázka; a pokud
řekneme pravdu, nehrubě radostná
odpověď. Praha potkává se s osudem
jiných velikých měst. — Af tu poml-
čím o četných kostelích, kdož sobě
povšimne obrazův na starších domech
posvátných soch na mostě i jinde
po městě; kdo sobě připomene roz-

¹⁾ Viz „Časopis pro kat. duchovenstvo 1831.“

manité nábožné obyčeje z předešlých časův a tudíž čilý náboženský život za minulého věku, porozumí proč se Praha nazývala „Řím na půlnoci.“ Než *duch netečnosti* náboženské pod pláštěm liché osvěty pronikl do Čech a porušil „hlavu i srdce“ požehnané země. Známo, jak se dělo a působilo v druhé polovici XVIII. století po veškeré západní Evropě. Duch, vanoucí od západu a od severu, z Francouz, z Anglie i z Němec, dostal se i k nám přes hory do říše rakouské, dostal se do Čech. Lidumilovný císař Josef II., ač jinak bez pochyby pln dobré vůle, poddal se duchu tomuto a zotvíral říši svou náhledům, zásadám, snahám, kterými hynouti musily víra i kázeň, řád i život Církve katolické v katolickém Rakousku. Což divu, že tudíž i u nás vzešlo neblahé semeno křivé, nepravé vzdělanosti, hlásané a podporované s nevšedním důrazem? Co to klášterův, chrámův a kaplí v samé toliko Praze zmařeno! Bratrstva rozmanitá zmizela, sbory literácké umlkly, staré katolické návyky v životě domácím i veřejném počaly hynouti, a duch víry se tratil v též míře, kterouž znáhala se netečnost, nýbrž i zpoua proti Církvi katolické. Pravdať sice, že císař Josef II., šlechtitý to panovník, snažil se rozmnožiti počet i škol i far, učitelův i kněží po veškeré zemi, žádaje, aby mravní vzdělanost množila se v národě. Než mnoho-li v tom ohledu mohly prospěti školy, v kterých se měla cizím jazykem učit mládež a učila se hlavně jenom *tomuto* jazyku? Nižší školy na českých osadách venkovských zůstaly sice české: v Praze však a ve větších městech stal se jazyk německý řečí vyučovací ve všech školách nižších i vyšších. A při takovém zřízení mohla-li mnedle vznikat pravá mravní vzdělanost ve městech a v zemi? Možná-li, aby duch jasné víry čilý a

vroucí pobožnosti, účinnivé lásky křesťanské znáhal se a šířil, kde k útlé mládeži mluví učitel slovy, kterým nerozumi, zvuky, kteréž jsou jí na prostu cizé? Ach, pouhým zařízením škol, jež se provedlo za císaře Josefa II., bylat by mravnost *musila* hynouti, a byt nebylo žádné jiné pohromy.

Než dotčené zřízení školní nebylo jediným pramenem, z něhož se netečnost náboženská s mnohou jinou neřestí rozlévala po vlastech našich. Jeť vůbec známo, jakový duch opanoval v literatuře minulého věku, a kterak se hned zjevně, hned tajně odevšad činily útoky na víru, na Církev, nýbrž i na všecken řád křesťanského života. Císař Josef II. hned na počátku svého panování zrušil všeliké ohrady proti útokům těmto, a tudíž vznikla i v Rakousích jistého druhu literatura, kterážto cizím neřestem otvírala bránu. Počáteční svoboda tisku sice přestala; — sám císař Josef II. a mnohem více nástupcové jeho: Leopold II. a František I. *obmezili* ji, — brána však zůstala více méně otevřena, zůstal i směr, vyznačený Josefem ve vládě a zřízení státním. Když pak se francouzskou revolucí ukázalo hrozné ovoce zásad oněch mudrcův, kteříž byli připovídali, temnosti že zaplaší osvětou: tehdy ovšem pozdvihl se císař František I. k doživotnímu boji proti zásadám zhoubným. Zkušený zajisté panovník seznať i všemi obyčeji vyznával, že bez náboženství ani trůny neostojí, ani blahobyt národův nemůže zkvítati. Za tou příčinou snažná jeho péče obracela se k tomu, aby náboženství Kristovo, aby Církev s obnovenou mocí působiti mohly v národech. Takovou snahou neunaveného, zbožného panovníkatu onde nejedno prospěšné zřízení vnikalo i vniklo do života: v celosti ale rozežíral se rak

ve srdci mladších i starších pokolení ¹⁾. Školy, obzvláště pak všechny vyšší školy zůstaly téměř jak byly zařizeny Jo-

¹⁾ Žalostný stav škol, zřízených podle dotčených zásad Josefských, maluje se nám v pamatném pojednání v Pánu zesnulého kněze Fr. Slámy, jenž dí: „Vděčně sice uznávám, že školní naši zákonové na zvedení náboženské nejpřísněji dotírají, jakož na věc, kteráž člověka ve všechlých změnách života bezpečně provádí, aniž mu kdy zcela klesnonti dopouští. — Než, kým by možná bylo neríci, že v této předúležitě nauce právě to nešťastné tlačení na německou řeč všecku prozřetelnost nábožné vlády a její spasitelné příkazy na zmar uvádí! Ach Kristomile! tu právě vlasti drahá, rozhalivši svá nádra, a okazujíc k srdci, volá: „Zde má bolest největší!“ O přijde-li lékař dost moudrý a dobrý umínit její bolesti? — Vzkročíme již do nejpřednější lidské společnosti našich měst — kde hlavní školy — totiž mezi rodiče a dítky. — „Zeitra se počne škola“ — tak slyšíme mluvit otce, jenž se toho buď z návštěví, na domě nárožním přilepeného, nebo z uvedeného již dle zákona pořádku, anebo z kostelního ohlášení dověděl. — „Tobě Vojtušku, pět let již minulo, musíš tedy do ní.“ Dítě svoluje s radostí. — Až dotad se mluvílo na dítě pouze česky; neboť otec i matka v českých městech, byť také německy uměli, byť té řeči v besedách a na hostinách vůbec užívali, doma přede, jelikož jim čeština přirozenější, k vyjádření srdečnosti ochotnější, jen jazyka Čechům národního potřebují. — V jazyku českém vyjadřovalo dítě až potud všechny své city srdečné; v něm ponejprv své bolesti a žalosti jevití, Boha nazývatí a k němu své křatounké modlitby konatí se naučilo. — Tak zvedené dítě vstupuje do školy, nesoucí v sobě tolik zvědavosti, co se do jeho dítěti mysli vejde. Ale sotva že tam vkročilo, počíná se mu všecko v jiném světle okazovati. Vyzkazuje se mu místo k sezení — dá se znamení, nastane ticho — pan učitel otvírá ústa — a vece: „Zum Gebet.“ Věškerá škola vstává, kleká — jak kde učitel co za vhodnější uznal. Náš nováček se s podivením ohlíží, a — vstává — kleká také; vidí vše druhy znamenatí se křížem, spěchá svou ručinkou též aby je dohonil. A teď počnou pomíchání hlasové spolužáků z čerstva, z dlouha, tiše, hlasitě, zpěvně, jak totiž móda a chuť kde uvedla, něco šveholiti, z čehož mu ani jedna slabika, vyjma důrazné „Amen!“ známa není. Trvá to několik dní, než se náš nováček opoutá, — a počne také hlaholem svým přizvukovati — a když často špaček předřikávaná slova konečně vyhlásuje, musel by náš český žáček velmi nečeský jazyk mti, aby do roka svůj „Vater unser“ pořikati neuměl, a vida při tom, že se před a po takovém říkání kříž dělá, což své rodiče před modlitbou a po modlitbě také dělávati vidí, vysvětlí sobě snadno, že to modlitba jest, jízto se tu hned prakticky učí. — Do školy chodí, aby právě od nepravého rozeznal. I víť tedy, co je pravá modlitba; ví, mnoho-li váhy mají do sebe slova, která mu rodiče jeho o modlitbě do srdce vkládali! — Nyní počínají školní práce, týkající se pouze literárních známostí. Mnoho-li v nich prospívati může, povědělo se jinde. Ale teď docházejí na hodinu, náboženství určenou. Pán, jemuž náš

sefem II.; literatuře německé pak čím dále, tím větší otvíralo se pole. Než jakový duch províval všecku tu literaturu, ježto se tu zjevnými, tam tajnými cestami rozšiřovala po zemi? — Kolik jest v dotčené literatuře spisovatelův, kteříž by s jakouž takouž upřímností hlásili se ku křesťanství? — Nejsou-li přední mezi spisovateli německými více méně zřejmými protivníky víry katolické? — Nejsou-li hlasateli zásad, jež čelí přímo proti učení Krista Ježíše a sv. Církve katolické? — A co teprva spisy *zdbavné*, ježto ukrytým jedem kalí mysl a otravují srdce čtenářův! — Spisy takové ale ať jsi již přišel kamkoli, u lidí, prošlých německými školami, všady potkal jsi se s nimi. A jakové musely se tu zakořeniti zásady ve srdcích, kterážto za mladých let odcizena jsou byla nebeské moci a známosti pravdy Kri-

nováček již dříve na potkání ruku líbával, a jenž přívětivým pohledem, nebo i slovem jeho sobě důvěru získal, vchází do školní světnice. I raduje se, an dořfá, aspoň z jeho řeči něčemu se naučiti a za dlouhou chvíli v předešlém mučitélném sezení náhradu vzíti. Než ubohý duchovní s německým katechismem v ruce, sevřen spolu zákonem a nemoudrým očekáváním rodičů, aby jich dítky při zkoušení hbitě po německu odpovídaly, sotva na ně laskavě pohlídne, a klade nerozumitelné jim otázky, — v cizí, jim neznámé mluvě, cokoli také rozum a srdce o marnosti jeho práce namítá, a z pamětné cvičení v katechismu malém německy ukládá, nechťje při zkoušení se svými žáky za učitelem zůstati. Kristomile! kolik krajíčků chleba zanese, kolik střevíčků, lístků a slabikáků roztrhá náš žáček, než se takovým způsobem jen něco po paměti odpověditi naučí? Jest to pokrm dětem, dle apoštolské rady, záživný? Jest to ono mléko, jaké dal sv. Pavel Korintským (již dospělým) ku pití, dokud silného pokrmu nemohli snéstí? Byli-li by Kristus, sv. Pavel anebo miláček jeho Jan, žádající naše české maličky o sebe mti, anebo je osobně navštívití, také německou řečí na ně mluvíli? — A nemáme se my kněží před každým jednáním na to ohlédnouti: „Co a jak by vřakové případnosti Kristus a jeho sv. Apoštolové byli jednali?“ Rozumíme, tak jednajíce, Kristové žádosti: Nechte maličkých přijíti ke mně? — Zdaž spíše mezi Krista a maličky nestavíme nepřestupitelné hrady? Zdaž spíše Krista nezahaluje, aby chtěje k Němu, nepoznati Jej, a slyšíce hlas Jeho, nelslyšeli? Nemá-li náboženství, jsouc člověku za průvodce od kolébky až k hrobu určen, jeho očím jasné, nohoum bezpečně, a tudíž zřetelně i vroucně vřípenu býti? Čas, kat. duch r. 1831, 1832.

dítě, odrůstajíc v takovém kruhu, nemůže téměř leč prospívat v moudrosti a milosti u Boha i u lidí. Než jaký žalostný obraz naskytuje se právě v domácím životě našeho města! Pravdať sice — a buď z toho dík a chvála Bohu! — pravda, že se honositi může starokatolická Praha naše rodinami, které kolenou svých neohýbají před kteroukoli z model tohoto věku; pravda, že máme v Praze domy, kdež duch viry, zbožnosti a lásky katolické vane a vládne milostnou mocí svou nebeskou: avšak pravda též to bolestná pravda, že v *mnohých* rodinách vyhynul již aneb hyne tenduch, A jak může v útlem srdci sebe čilejší panenky vznikat víra, jestliže jí otec a máti pečlivou láskou nevštěpují v jemnou mysl? Odkud má se ujmouti v srdci tom duch vroucí zbožnosti, jestliže otec a máti, cele zaujati světem, pohrdají modlitbou a službami Božími, náboženstvím, Církví, Bohem? Ach, na takovém suchopáru, uprostřed takového trní nemůže se dařiti nebeské ono štípení, leč obzvláštní podivnou mocí mimořádné milosti Boží! Nepadát jablko daleko od stromu: dcery daří se obyčejně po matce, a tudíž také učí se od ní netečnosti, kterouž odcizeno bylo záhy srdce její Kristu.

I odkud se vzal záhubný tento kvas v domácím — rodinném životě našeho města? Před sto lety nebyla sice Praha bez křehkosti lidských: ale jaký duch katolický províval tehdaž všechny vrstvy, všechny stavy společenstva! Kam se poděl tento duch? kam obecná zbožná vroucnost našich pramatek? Co bylo příčinou dotčené, žalostné změny? Příčiny naznačily se již na hoře: netřeba tu míti leč zdravých očí a nahlédne se, že *školy*, v kterých *náboženství* zlehčeno pohříchu za služku německé řeči, kdež českým dítkám o Bohu mluveno cizým, nematěřským jazykem, kterémuž nero-

zuměly, neposlední jsou příčinou žalostných těchto ukazův. Mimoto připomeňme si, jaké knihy podávaly se pro zábavu a knihami jakové zásady schvalovaly se dívkám, pannám, matkám, odchovaným ve škole bez jasného, plného a živého poznání a zamilování nebeské viry Kristovy. Ach, byt jiných ještě příčin nebylo, naznačené místně a zřejmě vysvětlují nám náboženskou porušenost v domácím životě Pražském.

Domácnost čili duch, který se ubytoval v rodinném životě Pražském, neposkytuje hrubě práva, kojiti se nadějí na lepší křesťanské zvedení mladějí pokolení. A mnoho-li jí poskytnují *veřejné školy*? Máme v Praze 30 farních a hlavních škol; a téměř tolik jest jich, v kterýchž se vychovávají dívky. Než jakého jazyka jsou obyčejně dívky v dotčených školách. A jakou řečí děje se vyučování v nich? Co do jazyka žaček, je věc jistá, že dítky, přicházejíce do veřejných škol, *skoro vesměs* mluví česky. Co se týče řeči, které se užívá při vyučování v náboženství, ta bývá tu česká, onde německá. Zajdeš-li na malou stranu do vzorní, hlavní školy dívčí, zajdeš-li do škol angelských panen, zajdeš-li na hlavní školu v klášteře panen Voršilek: ve všech těchto školách děje se vyučování jazykem německým. A jsou snad v dotčených školách žáčky *vesměs* aneb aspoň *většinou* nedím německého rodu ale jazyka? Projdi okem *nestranným*, prohlédni sobě dotčené školy, oč, že se *podivíš*, shledav, v *jakovém* poměru jsou tu žáčky, jež mluví jazykem českým, k dětem, kdož neumí leč německy. Počítej sobě *jakkoli*, ani v předních třech dotčených školách dívčích nikde se nedopočítáš, že by na *sto* českých žaček připadlo 30 německých¹⁾. Učít se tu tedy po-

¹⁾ Svědomitého povšimnutí hoden jest v tom ohledu článek v časopisu „Škola i Život“, kdežto zřetel

savad po bývalém neblahém obyčeji, a to na ujmu náboženského zvedení a ušlechtnění útlých srdcí mladého pokolení. — Než *proč nedávají* rodiče dítky své české do škol českých? — Odpověď na to zřejmá. V Praze naši nemáme posud ani *jediné* hlavní školy české pro *dívky*: a protož chce-li otec, přeje-li sobě matka, by se dceruška více vzdělala, než ji lze vycvičiti ve škole farní; žádá-li, aby pod dohlídkou duchovních panen vychovávalo se dítko jejich, nuceny se vidí do škol německých posylati je. Nechcemeť aby se odňalo aneb ztenčilo jakovukoli měrou *dobrodíní*, kteréhož užiti mohou krajané naši jazyka německého; oč po hlasu *svědomí* svého žádáme, jest *jediné* to, aby dáno bylo v Praze naší Čechům, což mají Němci. Otevřetež řádné a dokonalé dívčí školy a ve školách těchto vyučujte útlé dítky především svatému náboženství, svědomitě vyučujte jazykem, kterému *rozumějí*, jazykem *mateřským*, jazykem *srdce* jejich, vyučujte je hned od *počátku* až do konce: odevzdejte školy ty pod *ochranu* a *správu* ctihodných *panen* některého *řádu*, jež zanicené láskou Boží, mateřskou řečí ke Kristu Ježíši povedou maličké, oč že s pomocí Boží *lepší trvalosti* nabývati budou školy naše německé i české. A z takových škol vycházeti pak budou panny, oživené bohumilejším duchem než dosud. Říká se, že prý jest známost německého jazyka potřebná úředníkům, obchodníkům a průmyslníkům; tvrdí se, že jest prospěšná řemeslníkům, bez ní že nelze státi se ani korporalem u vojště. Nepopírámeť toho a tudíž přejeme sobě, aby se obzvláště ve školách městských mládeži české poskytovala řádná příležitost naučiti se jazyku německému

v podobné míře jako mládeži německé, by se naučiti mohla češtině. Nad to pak máme za to, že známost doštěného jazyka, byt nebyla v té míře potřebná dívkám, prospěšnou v kolikerém ohledu může býti ovšem i jim a protož přejeme, aby se i na hlavních školách dívčích řádně vyučovalo němčině. Než co platno člověku, byt celý svět získal řemeslem, průmyslem i obchodem, bude-li škodu trpěti na duši své? Pokud *ale hynuli na duši naši předkové*, kteří ze škol vycházeli bez jasného poznání a čilého zamilování viry Kristovy z příčin naznačených, nesluší-li vedle zřejmých zákonův Církve svaté, anobrž i vedle osvědčených úmyslův J.V. katolického císaře našeho položití hráz takové povodni? Za panování JAV. *Františka Josefa* povstaly hlavní školy, realky, gymnasia, kdež se učí jazykem českým: není-liž tudy patrno, což se má státi ohledem na školy dívčí? Podle věhlasné vůle J.M. císaře našeho odevzdávají se žaláře pod správu duchovních řádův: není-li tudy zřejmo, v čích rukou nádeje se císař, že nejlépe prokvétati mohou ústavy, věnované ku vzdělání národu? A není-li to hned od počátku Církve svaté pravidlem a zákonem, že k *rozličným* národům *rozličnými* mluví se *jazyky*, tak aby *každý v přirozené řeči své* slyšel, kterak se mu *zvěstují veliké věci Boží*? Pomněme na *propagandu* v Římě. Odtamtud rozcházejí se missonáři po všem světě: avšak ten, kdož má jíti do Číny prvé naučil se mluvití jazykem čínským, a onen, kterýž se má odebrati mezi Indiany do pralesův amerických, po vůli Církve zaopatřiti sobě musí známost jazyka indianského, aby ovšem i polodivnému onomu národu přirozeným jazykem zvěstovati se mohly veliké věci Boží! — Takové platily a platí v Církvi Boží všude a po vše věky. Není-li ale Církev též matkou

dlané cifry výmluvně poskytují doklady na všecko, nač s bolestným srdcem toužiti sluší.

našeho národu? Neukládá-li synům a služebníkům svým o spasení duše v *Čechách* pečovati s nemenší svědomitostí než v pustinách asiatských i afrických? Hle to základy, o které se opíráme, to příčina, proč žádáme, aby *nikde*, tudíž pak ani u nás, jakovýmikoli způsobem a z jakovýchkoli světských ohledův netrpělo se vychovávání a křesťanské ušlechťení mládeže vůbec a dívek obzvláště. Svědomití kněží, jimž na dotčených předních školách dívčích Pražských svěřen a odevzdán jest vážný úřad katechetův, jak často nuceny se vidí, utlým dítkám pravdu Boží vykládati po česku, vědouce, že jinak většina nechápe myslí, nepojímá srdcem, což jí nebeská láska ku spasení na srdce kladé. Než to *nemůže* býti leč *odchylkou* od pravidla — od obyčeje; *nemůže* trvati leč jediné do času a vždy vadí svědomitému učiteli, zdržujíc ho soustředěnou pílí rychleji a jistěji vésti ku předu miláčky Páně. Nehody ty cele odpadnou, jak mile zařídí se školy, tudíž i takové školy, kdež nabudou dívky českého jazyka v plné míře příležitosti k pravému vzdělání křesťanskému, jakož se jí poskytuje dítkám jazyka německého.

Již ale čas obrátiti zřetel k *ústavům soukromým* a ke školám farním, kterými prochází a kdež odrůstá většina mládeže naší, ohzvláště ale děvčátek. Co se dotýče ústavův soukromých pro dívky, o těch promluvíme jindy. Ve školách farních beře-li se náležitý ohled na řeč žákův i žáček, málo kde mohou se školy ty pokládati za školy zmíšené; skoro ve všech až na řídké některé výminky bývají toliko dítky české. Co se dotýče jazyka při vyučování v náboženství, nedávno tomu četli jsme v novinách, že zůstaveno na vůli a svědomí pp. katechetův užívati jazyka, kterým se nejlépe dařiti může. Takovou měrou

měl by ve všech téměř farních školách býti jazyk český řečí vyučovací. Než známe slabosti a křehkosti lidské, známe též moc návyku a předsudkův, jež druhdy i šlechtěnému člověku kalí svědomí a vadí dostáti povinností. Byloť by to nebratrsky, kdybychom veřejně vyčítati chtěli, *kde a kterak* nešetří pravidla daného na svědomí. — Avšak tím důvěrněji připomínáme vůbec, což byl před léty pověděl výborný Sláma v *Časopise* pro katolické duchovenstvo, kdež vece: „Umění věčnému vyučuj se mládež naše nejinak než jazykem mateřským a raději ať mlčí učitel ve škole, než aby rozprávěl, čemu mládež nerozumí. Buď že již dobré a užitečné jest, čemu vyučuje, buď že zlé, neužitečné a jalové. Je-li dobré, škoda každého slova, které by padlo mimo srdce a duši žáků; soud tedy strašný učiteli tomu, který mládež v nebezpečenství uvádí, dobré a užitečné umění nepoznati, proto, že jí podává je ve schránkách zamčených.“ Tak šlechtyný nebožtík.

Listy od Šumavy.

Sděluje P. Josef Hausmann, kněz dicési Budějovické.

I.

Uzavřením konkordátn mezi sv. Stolicí papežskou a JAV. císařem *Františkem Josefem I.* měl by u nás a mezi námi čilejší nastati život. Připomenul nám to nejdůst. pastýř náš, jenž opíraje se o slovo apoštola národův, v řeči své mohutné při novém roku vece: „*Protož i my od toho dne, jakž jsme to uslyšeli, nepřestáváme modliti se za vás, a žádati, abyste byli naplněni známostí vůle jeho, ve vši moudrosti a rozumnosti duchovní, abyste chodili hodně Bohu ve všem se jemu líbice, v každém skutku dobrém ovoce vydávající, a rostouce v známosti i Boží, všelikou mocí zmocnění jsouce podle mocnosti jasnosti jeho, ke vši trpělivosti a k dlouhočekání s radostí.*“ Slova zlatá, jež vysvětlením a dalším provedením našeho vysoce milovaného nejdůstojnějšího Otce ještě hlouběji se vstíplila ve srdce naše. Píšet zajisté takto: „V skutku nový rok Vám bude šťastným, bude milosti a radosti plným, když od Boha naplnění budete

známostí vůle jeho ve vši moudrosti a rozumnosti duchovní. Jestli kdy potřeba byla, aby kněz úplnou známostí vůle Boží, pravou moudrostí a rozumností duchovní naplněn byl, jest to doba zajisté nynější, kde ošklivá nevěra a hanebná lhotejnost u věcech náboženských v takové míře postoupila. Právě v naší době zapotřebí jest nejvíce, růsti v poznání svatého učení a svatě vůle Boží, abychom moudrost a duchovní zkušenost získali, kterouž jediné víra Ježíše Krista dává, a kterouž jediné božské poslání, jež každý kněz jakožto učitel sobě uložené má, uskutečniti může. Kněžstvo, jež nepokračuje u vědeckém vzdělání, duchovenstvo bez vědy Božské není s to, účinnivě odrážeti a ničiti útoky nestydaté nevěry; kněžstvo takové nemůže se ctí udržeti se za časův, kde každý slovem „věda a umění“ plývá, ačkoliv se přesto stává, že mnohý získal sobě jakési vzdělanosti, — nashromáždil mnohých vědomostí, a právě u víře a v tom, co ducha jest, velmi nevzdělaný býti může. Za časův, kde nevěra tak pevně obražena jest a bojuje proti víře, nestačí povrchní bohoslovecké vědomosti. Chceme-li s Boží pomocí jiné vyučovati s prospěchem, třeba nám tolikéž důkladných a důstatečných vědomostí.

Nestává tedy pochybnosti, že my kněží a učitelé věčné pravdy nejenom se vším úsilím oddati se musíme na bohoslovecké vědy, nýbrž také prositi Boha za poznání *nebeské* moudrosti, kterouž, poněvadž nadpřirozená, pouze v Duchu sv. pochopiti možná. Co by však poznání svatého učení a zákona Krista prospělo, kdybychom ho nezachovávali? Protož modlím se dále se sv. Pavlem: „Abyste chodili hodně Bohu, ve všem se jemu líbíce, a v každém skutku dobrém ovoce vydávající, a rostouce v známosti Boží.“ — Věda neprospěje pranic bez života ctnostného; neboť cíl veškeré pravé moudrosti není věda sama o sobě, nýbrž věda, ve skutečích se zrcadlící. Velmi často se může státi, že pokroky činíme u vědomostech, an zatím srdce studené a suché ostává, a život nepostupuje o nic k lepšímu. Protož třeba se vynasnažiti o spojení vědeckých studií s mravní dokonalostí, duchovní vědy s duchovním životem; neboť nepostačí nikdy, víru znáti avšak jí neplniti.

Spravedlivý nevěří pouze, nýbrž on *žije* u víře. — To platí o každém sebe sprosťším křesťanu, tím více o knězi, jenž od Hospodina vyvolen jest, aby ovoce vy-

dával. Nemá-liž vyšší ctnost *svítiti* v muži, který má na sobě úřad, jiným ku ctnosti návod dávati? A nemá-li býti především posvěcen sám, jenž jiných ku svatosti vésti má? Život kněží jest knihou nekneží. — Dle této živoucí knihy řídí se věřící často mnohem více než slovy, která z úst kněžských plynou. Ano příklad života kněžského hlavně přispívá buď k upevnění, buď k bourání Církve Boží. Nuže, budmež „vzor věřícím ve slovu a v skutku, v lásce, ve víře, v čistotě!“ — Zvlášť za času, kde mysl pozemská, rozmarilost a pachtění se po rozkoších a po penězích v hrozném způsobu převládá. Naše živobyťi budiž naproti synům tohoto světa neustálé živé kázání, z kteréhož jim lze přesvědčenosti nabyti, že člověk s milostí Boží všecko může, a že nic tak těžko není, co by pod záštitou Boží za oběť Bohu dáti nemohl. Vybudujme tedy dříve království Boží na sobě samých a v sobě samých, pak zajisté s pomocí Boží vybudování království Božího v srdcích našich ovčiček následovati bude.

Jestě něco, co pozornosti zasluhuje. An apoštol národův řekl, že nepřestává za Kolossenské se modliti a žádati, aby naplnění byli známostí vůle jeho, ve vši moudrosti a rozumnosti duchovní, aby chodili hodně Bohu, ve všem se jemu líbíce, v každém skutku dobrém ovoce vydávající, přidává, což velmi pamatné jest, že za to k odplatě časné růsti budou ve známosti Boží. Dříve se modlil, aby pravá známost Kolossenským dána byla, aby Bohu hodně chodili, v každém skutku dobrém ovoce vydávající. Poznání klade napřed jakožto základ dokonalého života nábožného, a předce opět se známostí končí. Pravda velmi důležitá! Čím více naše skutky se zákonem Božím souhlasí a čím světlejší život někdo vede, tím více prospívá také v božském poznání. Poznání jest počátek a základ, avšak spolu i ovoce nábožného života; — ano v též míře, v kteréž prospíváme ve svatém životě a ve všech dobrých skutečích, v též míře prospívati budeme ve známosti věd svatých, Bohu zasvěcených. Zkusme toho u vši horlivosti; slova apoštola národův zajisté také na nás vyplnění svého dojdou.

Abychom však nesnadnou dráhu spásy, kruh vědy a života opět ku vyšší vědě šťastně prošli, k tomu potřebujeme síly a hůry, a protož modlím se dále se sv. Pavlem: „Abyste všelikou mocí zmocnění byli podle mocnosti jasnosti jeho.“

Tot mnedle jest hlas, kterýž v naši diecési se mocně ozval, avšak pro duchovenstvo celé říše rakouské nemálo váží, neboť líčí stav a poměry nynější krátce, avšak i jadrně — udávaje spolu prostředky, kterýmiž lze hojiti rány zastaralé a tudíž tím nebezpečnější.

II.

„*Víra a věda — víra i život*“ — tot jest mocné ono kouzlo, kteréž svět literární neustále jímá, nýbrž, ať zkrátka dím, jest ono podivné šiboleth, kteréž filosofie naší doby hájí, o kteréž zápasí, a v kterémž své vyznání skládá. Pamatné to arci, že co jiná století okolo jiného slova soustředila, my co dědicové v témž směru, v též dráze jsme překročili. Ve středověku — za časův tak plodistvých v každém oboru — zápasily nominalismus s realismem, scholastika s mystikou, vzájemně se dotýkající, onde sobě odporující, zůstavily nám díla, o kterýchž s úctou mluviti sluší: díla to pamatná v objemu hmotném, výtečná duchem a hlubokou učeností. Věk náš — vlastně století XIX. — bylo v první polovici své velmi slabé; podobalo se dílům skládů kněhkupeckých, kteréž nikoli folianty, nýbrž šestnáctěrky sličně, v zlatě vázané, na odiv a na prodej staví. Než z dotčeného málomocenství vyvodí nás právě doba nynější. Ukazuje se nám cesta střední, zřejmá, snadná, jež oba extremy uvodí v jednotu, a v celku co v pravé třetici spočívající. A protož nikoli realismus o sobě, nikoli scholastika neboli mystika sama o sobě, nýbrž obě v celek spojené duchem sv. Církve katolické, kteráž k oběma pákám duševním rozumu a vůle vyšší podává živel milosti Boží, jež posud zázraky tvoří; tot jest, což harmonií svatou, věčnou bohda zjedná nám za časův tak rozervaných, jako jest věk nynější.

III.

Byly to, bohužel, časy hniloby, kteréž naše století ještě u své první čtvrti naznačovaly. A s druhé strany, pakli ne úplně hniloby aspoň pokroků, kterých čím dále, tím více želeťi nám bude. Nebyla to zajisté cesta pravá, kterouž jsme kráčeli; bylať pouze světélka, která nás vedla nikoli ke slunci věčné pravdy, nýbrž do bažin pýchy a nadutosti — konečné nevěry a duševní záhuby. Takto převládal rozum jednostranný v každém oboru věd a umění, a slovo muže věhlasného platí

snad až posud, že máme učenců mnoho — málo však mužů pravého charakteru. Nechceme zde blíže líčiti, co na biledni jest: krátký nástin filosofie posledních 50 let dostačí na důkaz, kam by nás byla dovedla věda bez vyššího stanoviska, bez ideí náboženských, beze světla pravdy pozitivní.

V Němcích jásalí a hrdě honosili se, když byl v Královci slavný filosof Immanuel Kant svou dráhu vědeckou nastoupil. Nechceme upíratí velké zásluhy, kterou má každé vědecké badání, a byť nebylo bez poblouzení: duch tím v jistém ohledu mnoho získá. Upozorníme toliko, kterak učený professor potřebám svého času vyhověti hleděl.

Doby znamenitého účinkování Leibnícova, kterýž v sobě všecko zahrnouti se vynasnažoval, co víra a věda z luno svého poskytovaly, byly uplynuly. Nastal věk jiný, kde víra čím dále tím více hynula — stydla, a protož mohlo Kantovo badání ovšem velkému uznání naleznouti. Ach, smutné byly to časy! Děsné to podívání na katolictvo dotčeného věku! Stäudlin, sám jsa protestantem, píše slušně: „Das war eine Zeit der Erniedrigung für die Katholiken, wie die Geschichte von 18 Jahrhunderten kaum eine zweite aufweisen kann. Alles Selbstvertrauens baar und ledig, hatten sich die Katholiken zu Schleppträgern des stolzen Protestantismus, wenigstens in Deutschland, herabgewürdigt. Diese Zeiten sind vorbei, aber noch jetzt jagt es dem Katholiken die Schamröthe ins Gesicht, wenn er katholische Theologen mit zelotischen Protestanten wetteifernd, die Errungenschaft früherer Jahrhunderte mit Füßen treten sieht; wenn er sieht, wie die besten an den Brosamen sich laben, welche die Letztern ihnen als verächtlichen Judaslohn zuwerfen, und wie sie für dieses „Mitankommenlassen“ ihnen die Füße lecken.“ — V těchto poměrech psal Kant mravovědu, vyšší pohnutky neznaje nežli: „Čiň co dobrého, poněvadž jest toto rozumné!“ — Rozumně jednati, a tento ráz rozumnosti veškerým skutkům vtisknouti — sloulo mu nejvyšším zákonem mravním. Výroky praktického rozumu jsou mu nejvyšším principem mravním. Celou svou bytost rozumem ovládnouti, aneb dle pravidla jednati, kteréž všickni lidé vykonati a vyplnit mohou, jest mu nejvyšší zákon mravní.

Tento nejvyšší mravní zákon není však — praví dále Kant — od Boha vykázán,

nýbrž rozum si ho tvoří sám zesebe. Vůle se čistě jasně sama sebou dle rozumu rozhodne, a pakli jiný předmět mimo rozumu pohnůtkou se stane k činu nějakému, čin tento není již mravním. V tuto řadu však předmětů, kteréž mimo násleží, klade pak se tolikéž Bůh. Bůh se tu neuznává co nejvyšší zákonodárce, co původ rozumu, nýbrž rozum činí se neodvislým a samostatným. V každé duši ale ozývá se náklonnost k Bohu, třeba by i duše toho sama vědoma nebyla, a protož ostává srdce chudé, chladné a vyprahlé, pokud Bůh není středem veškeré víry. Tato pyšná žebrota, tato třesoucí se nuzota jest také výhradní známkou celé této vědecké agitace Kantovské. Poněvadž ale dle Kantova náhledu taký křiklavý rozpor mezi mravností a blažeností: jest mu Bůh a život věčný požadavek praktického rozumu.“ A v tomto směru již píše Kant (Kr. der Urthlkr. pag. 462): „Die wundersame Religion des Christenthums hat in der grössten Einfalt ihres Vortrags die Philosophie mit weit bestimmteren und reineren Begriffen der Sittlichkeit bereichert, als diese bis dahin hatte liefern können, die aber, wenn sie einmal da sind, von der Vernunft gebilligt und als solche angenommen werden, auf die sie wohl selbst hätte kommen und sie einführen können und sollen.“ (!) Není-li to již obrácený svět?!

IV.

Také stanovisko zaujala filosofie k pozitivní vědě, theologie učiněna tudíž úplnou otrokyní filosofie moderní — bohužel neméně divno jest, jak se tento směr udržeti, rozšířiti ano i hluboce zakořeniti mohl. Mohlo-li na této dráze spasitelné ovoce jakési se očekávati. Prohlédne-li se dále k ostatním systemům filosofickým, marné hledání naše bude, a Schelling, Herbart, Fichte, Jakobi a všickni ostatní jsou právě více méně jako živý obraz doby rozpoltěné v nejhlubších útrobách svých, byt jinak podávali mnohý a znamenitý materiál vědecký; všickni filosofové tito berou a ujmají více, než jsou s to dáti a nahraditi.

A co se stalo naproti tomu v druhém táboru, a co se dělo na katolické straně, aby se odpor kladl nárokům a útokům tak zhoubným? Ach bohověda tohoto věku mezi učenci co Lazar ležela v hrobě sevřena vazbami lichého, mělkého rationalismus. Na půdě filosofické povstalo sice

různých několik myslitelův, kteří se byli důmyslem svým šlechtetně vydali se v zápas pro pravdu víry katolické. Tak v Němcích u p. Jiří Hermes († 1831), Abbé Bautain ve Francouzích, u nás B. Bolzano, ve Vídni W. Antonín Günther, a jinde jiní; s jakovým prospěchem: čas budoucně okáže. Co se nás dotýče, máme za to, bloudil-li tu onde kterýkoli z vytčených kněží těchto šlechtetných — a který člověk jest neomylný? — šlechtetné záměry, — a nejedno zásluhy o prospěch víry a Církve hodno uznati a tudíž ovšem tím upřímněji přilnouti k Církvi, ježto nikdy blouditi a na zblouzení svěsti nemůže! —

V.

Než obraťme raději zraky své do časův mravní geniálnosti, původnosti a horoucnosti, jež zdobí středověk, druhdy tak křivě posuzovaný. — Byly to krásné časy vědy pravé, bohorodé, počínající s Anselmem z Kanterbury, jenž známý důvod ontologický o bytnosti Boží první zřejmě vyslovil a ovšem i v ostatních vědách pronikl hluboko ke kořenům vědění. Po něm objevil se Petr Abailard († 1162), jehož osudy s Heloisou známé jsou celému světu mnohem více, než některé jeho důmyslné spisy, nad nimiž možná žasnouti. Po té vystupuje Petrus Lombardus († 1164), jenž následuje sv. Augustina ve své knize „*Liber sententiarum*“, stručně podává, čehož byly vědy onoho času v poznání pravdy řečené docílily. Nade všechny popředníky a vrstevníky ale vyniká sv. Tomáš Aquinský. Jestli to muž, jehož dílo „*Summa totius Theologiae*“ hvězda jest první velikosti, kteráž svítila i svítiti bude všem, jimž milá jest pravda ryzá, čistá, svatá — vedoucí k Bohu, již sobě libují ve vědě. Když se měl sv. Tomáš stát doktorem theologie, měl viděti, v kterémž se jemu text k jeho disputací naznačil. Jest to zároveň výklad úplný života jeho; jsouť to slova žalmu CIII., kdež pje Žalmista: „*Ty svažuješ hory děstem s vysostí svých: z úrod díla tvého nasycena bude země.*“ Skutečně zdálo se, jako by, když světec dotčený u p. třem písařům zároveň diktoval, učenost jeho z pramene Božského v nejbohatší míře se prýštila, on pak že, toliko přebogatý zdroj do jistých potůčků rozděljuje a rozvádí. — Přední jeho dílo: „*Summa theologiae*“ rozvrženo jest na 3 díly, (*prima, secunda, tertia pars*). Díl druhý rozložen opět na 2 menší rozdíly (*prima secundae, secunda secundae*).

V prvním dílu jedná sv. Tomáš o Bohu, co původu všeho tvorstva — v druhém o Bohu, jakožto konečnému cíli, ku kterémuž veškeré stvoření nésti se musí. Třetí díl zahrnuje v sobě učení o Spasiteli, o Svátostech a o posledních věcech člověka. Tento díl však jen z části proveden. Pojednání o svátosti pokání zůstalo též nedokončené; dílo však doplněno jest z jiného spisu (*Commentar, ad Lombardi sententias*). Kdo chceš poznati velikého ducha, který hluboká tajemství pravdy věčné proniká bystrotou právě anjelskou: se „summou“ sv. Tomáše hled se náležitě seznámiti. Z pouhého přehledu, a byť byl sebe zdařilejší, nenabudeš ani tušení o důkladnosti a kráse díla tohoto. Pouze co se tkne záměru našeho, abychom poukázali na vědeckou přísnost soustavy jeho, a tudíž dovedli, jaký znamenitý filosof v každém oddělení nám v ústřety kráčí, projdeme blíže díl druhý.

Úvod: Poněvadž u všelikém jednání hlavně záleží na tom, jaký jest cíl, staví též sv. Tomáš konečný účel veškerých skutků našich — blahoslavenstvím [1. 2. q. 1.] a ukazuje, co v sobě zahrnuje a jak ho lze dosáhnouti [q. 1—6]. Tohoto cíle sluší však dosáhnouti jednotlivými skutky; abychom ale jednotlivé ty skutky dobře poznali, třeba nám nazpět kročiti k jejich principu; a ten jest opět dvojit: vnitřní a zevnější. Vnitřní jsou duševní mohutnosti, zevnější zákon a milost.

I. Díl. I. Oddíl. Kapitola 1. Duševní mohutnosti jsou čtvery: „Vyšší a nižší rozumnost a nižší — vyšší chtivost.“ Sv. Tomáš nejprve mluví o rozumu a o svobodné vůli, pak teprv o nižší moci žádavé, kterouž jmenuje vášní = *passio*. Tuto nižší moc žádací dělí na 2 tábory: „*Passiones concupiscibiles* = *amor, odium, concupiscentia, delectatio, tristitia a passiones irascibiles* = *spes et desperatio, timor, audacia, ira*. Po té blíže jednotlivé rozebírá a jedny podle druhých staví [q. 6—49].

Kapitola 2. Život lidský neskládá se pouze z jednotlivých skutkův o sobě, nýbrž záleží v povaze ducha, čili v usoustředěném, celistvém a souzvučném jednání, kteréž sv. Tomáš „*habitus*“ jmenuje. Rozdělív povahy lidské na dobré i na zlé, a vyznačív je jmeny ctnosti a hříšnosti [q. 49—54] již každou o sobě probírá. Předně jedná o ctnostech [q. 55—70], načež o hříších [q. 71—89].

II. Oddělení. Vyvinuv princip vnitřní

všech skutků, přechází sv. Tomáš k zevnější zásadě, a tolikéž na dvě ji rozvrhnuv, jedná nejprve o zákonu, pak o milosti.

1. Pojednáv o zákonu vůbec a podáv náležitý výměr, mluví pak zvláště o zákonu věčném a přirozeném, o zákonu lidském a božském. Co se týče posledního, jedná o zákonu Staré a Nové úmluvy, konečně o poměru vzájemném jednoho k druhému.

2. Při učení o milosti vykládá nejprve potřebu rozdělení, původu jejího, načež rozebírá účinky milosti a skutky záslužné.

II. Díl. V dílu druhém čili podrobnějším postupuje sv. Tomáš k jednotlivým již předmětům: „*Sermōnes enim morales universales minus sunt utiles, eo quod actiones in particularibus sunt*.“ Jednotlivé předměty ale s dvojího stanoviska lze zpytovat, buď ctnost aneb hřích o sobě, aneb jednáající osobu, jak dalece k rozličným stavům náleží. Dle toho opět druhý díl na 2 oddělení se rozchází. V prvním oddělení se jedná o mravních skutečích, jak všem stavům zároveň přináležejí, v druhém o zvláštních povinnostech rozličných stavů.

I. Oddělení. Sv. Tomáš vyznačuje při každé ctnosti dar milosti (*donum*), s kterýmž ona souvisí, a hřích, kterýž jí odpírá. Protož jedná o ctnostech, ježto jsou všem lidem a stavům potřebné, o darech milosti, kteréž s nimi souvisí, a o hříších, které jim na odpor čelí. [q. 1—171].

II. Oddělení zaujímá ctnosti, kteréž jednotlivým stavům zvláště přináležejí [q. 171—189]. Tyto stavy rozvrhuje opět na 3 díly:

a) *Secundum diversas gratias gratis datas*; b) *secundum diversas vitas, activam scilicet et contemplativam*; *secundum diversitatem officiorum et statuum*. Hlavní jádro jest všady a ve všem věda pozitivní; při tom jeví se všady známost dušesloví tak jemná a důkladná, že nám žasnouti jest vidoucím, jak bystře znal světec onen i ty nejtemnější stránky srdce lidského. — Ano i roucho a způsob, v kterémž se dílo to jeví, neméně naše podivení budí. Vše, což se děje v přírodě, co se stává v dějepisu, vyvinuje se v boji s překážkami se nahnadilými. Co se pak v boji skutečně ustálilo, jest síla ryzá. Proto také sv. Tomáš začíná obyčejně každý předmět s námitkami, kteréž důkladně vyvrací, na to teprve vytýká pravdu, kterouž chce předložit, a spojiv oboje, pokračuje ku vlastní látce. Netřeba doličovati, že se takovou měrou pravda činí zřejmější, a veškeré

překážky v nívece se obrátí. — Hle to holý, suchý přehled jednoho dílu proslulé bohovědy sv. Tomáše. Než není-li již z této nepatrné kostry tušiti, jak hlubokým důmyslem a jakou učeností stkvěl se svatý osvícenec, kterýžto hned za živa nazýván učitelem anjelským? (Doctor angelicus.)

VI.

Během středověku objevuje se v dějinách podle scholastiky jiná ještě strana, kteráž hlavně ku praktické stránce života ve zdejším obracela zřetel. Jednalot se tu o úplné podrobení žádostí a vášní, nikoliv ale o úplné umorenění a zničení těla lidského. Což cestou přirozenou konala vůle, měla dokončiti láska mocí milosti nadpřirozené, všemohoucí a vševládné. Když se duše tajemným způsobem spojila s Kristem; jestliť to láska, kteráž výhradně žije v srdci. A hle! to celé učení katolické mystiky středověké, stejnou měrou vzdálené od pantheismu, jakož i výborně se hodící zvláště duším, kterýmž cit co druhá páka života duševního ve své pravé míře váží. První článek tohoto řetězu zlatého tvoří sv. Bernard, přijímám „medotekoucí.“ Mimo děl sv. Augustina jest zvláště Písmo svaté a vlastní zkušenost mužů nad jiné mnohými dary milosti Boží vyznamenanému pramenem, z kteréhož čerpá. Shoda a hlubokost citu pojí se tu s bystrostí a hlubokostí ducha, a v každém učení, dialektickou způsobilostí vyvinutém, ozývá se duše vždy výše a výše vystupující.

Po sv. Bernardu následují Hugo a Richard od s. Viktora, oba v zásluhách rovní na dráze zde naznačené, z nichž první druhým Augustinem aneb jazykem Augustinovým vrstevníkům slove. — Po nich objevil se sv. Bonaventura, přijímám Doctor Seraphicus, jehož spisy vyznačeny jsou vesměs rázem a duchem lásky tak, že platí o nich slova sv. Bernarda, an vykládaje slovo „Seraf,“ vece: „Serafové jsou duchové, jenž docela naplnění ohněm nebeským vše obracejí v oheň, tak sice, že každý nebeštan jest hořící a blýštící se svíci: — hořící láskou, blýštící se poznáním.“ (De consid. V. 4.)

Sto let později proslul Tomáš Kempenský, jehožto kniha: „O následování Krista“ vždy vážit se bude co kniha zlatá, jež po Písmě svatém první místo zaujímá. Radu žákův Bonaventurových končí Gerson se svým dílem: „Considerationes de Theologia mystica,“ kterýž ovšem lahotu učitele přísným slovem a tvrdou řečí často

nahraňuje. Jakož jsme sv. Tomáše vyznačili co hlavy scholastiky: podobně jest i sv. Bernard popředníkem a náčelníkem strany mystické. Viděti to patrně při hlavním díle jeho: „de gratia et libero arbitrio.“ Idea tohoto díla, která však i ve všech ostatních se všady odráží, jest: „Život křesťanův musí býti obrazem, odleskem života Kristova.“ Podobnosti této, tak čteme v X. kapitole, podobnosti té nikdy by nebylo lze dosíci, anobrž obraz tento by vždy zůstával zohyzděný, by nebyla žena v evangelium rozžhala svíci, kdyby Slovo, télem učiněné, nebylo očistilo dům ode všech neřestí, a kdyby nebyla žena ztracený groš hledala; t. j. kdyby nebyl Spasitel svůj obraz vyhledával, kterýž byl své přirozené krásy zbaven, a v temnosti hříchu v prachu a nečistotě povržený.

VII.

A mnedle, mnoho-li může XIX. století postaviti, čím se může vykáhati, chtějíc se vyrovnati časům, ježto se honosí takovými obrovskými vůdci, takovými, velmožnými charaktery? Co jest mělký rationalismus z jedné strany a z druhé pietismus lichý, závrativý, suchopárný a nudný? — Než Bohu díky, choroba se poznává, a protož léky s pomocí Boží tolikéž snadno se najdou. Již ode 20 let jeví se snaha a vždy patrněji usiluje se o to, aby človecenstvo, zbavené vazeb a okovův krivých, nepravých a nezdravých systémův mudráckých i bohosloveckých, opět se povzneslo ku výši nebeské a kráčelo po dráze jisté, třeba obtížné. Bůh milostivý žehnal snahám a tužbám srdcí zbožných na nejedných stranách, nový život objevuje se po veškeré Evropě, a Pán v uloženém čase spásena činí veškerá stvoření svá.

Nyní záleží na nás všech, osvojit si skutek ten blahotčinný a užívati práv, zaručených a přiřčených Církvi konkordátem; třeba tu u veškerém počínání svém osvědčiti, že jsme sobě upovědomili úlohu, kterouž nám ni rok tento, aniž předešlý, nýbrž tři minulých století a sám Pán od věkův po věky na srdce klade. Jestli kdy, v nynější době dopadá na váhu slovo apoštola národův (Efez. IV. 11.): „A on dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, jiné pak evangelisty, jiné pak pastýře a učitele k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova.“ Velká úloha naše — však i přesladké ovoce, kteréž nám za odměnu kyne.

(Dokončení budoucné.)

Sv. Cyrill a Method po druhé na Moravě.

Od kněze *Jana Soukupa*.

Snívá Luna pluje na nebeské báni,
Tíše koná noční svoje putování;
Proč pak dnes tak jasně jako rybí oko
Hledí na Moravu s nebe převysoko?
Blaženost jí kvete na stříbrné tváři,
Nikdy ještě takou nerděla se záři.
S touhou nevýslovnou brzo k nebi zírá,
Brzo na moravské luhy oko vzpírá.
Kdo nám poví, jakých vzácných hostův čeká?
Čarokrásné světlo jako zlatá řeka
Rozlévá se rychle po otčině celé,
Nebe dává zemi políbení vřelé;
Moravanů víčka spánek zatím klíží:
Netuší to nikdo, jaký host se blíží.

Slyšte! vlastenecké zvony slavně zvoní,
A hned zlatý oblak ku zemi se kloní,
Pořád níž a níže nad horou se houpá,
Až pak dvoje vážných postav dolů stoupá.
Líce jejich obou jako slunce hoří,
Luna se jim s všemi hvězdíčkami koří.
Země leží pustá: — sníh a led jí tíží,
Nezdobí ji ani jedno kvítko sviží;
Dřímá poloumrtvá, krev jí v žilách stydla,
Skrývánek, ni slavík nemá tady bydla.

Mužové ti jasní padli na kolena,
Polibili půdu. Ažhle jaká změna!
Zem se probudila, zajásaly hory,
Lípý zašuměly, zavoněly bory,
Fialenky, růže stelou hostům cestu,
Kamkoli se berou, k dědině či k městu.
Zpěvné plectva sbory též se dostavily,
Aby světých mužův písní pozdravily.
Kámen, háj i zvěř jim slušnou poctu vzdává,
Jenom — člověk lině spí a nepovstává!
„Zdaž jsme nezboudili?“ vespolek se táží,
Přehluboký trn se do srdce jim vráží,
Že snad vyhynulo slovanské to plémě;
„Či nás více nezná nevděčná ta země?“

„K Velehradu půjdeme, první chrám kde stával,
Tam co Moravan nás zbožně poslouchával,
Tam, kde na tisíce pod praporem kříže
Pokřtěno duší: žebrák, pán i kníže.
Kdežto modly hnusné lidstvo drosávaly,
Tam jsme první simé pravdy rozšiřovali.
Tam též na Moravě první oběť čistá
Přinešena Bohu prostřednictvím Krista.
Vizme, v jaké účtě svatyně se chová,
Ze které jest vyšla zora spásy nová.“

„Želtež s námi hvězdy, slzy plůtež moře,
Nenadáli jsme se takového hoře;

Blahověst ročn. III. díl I. seš. 1.

Bydlo svatosvaté v sutinách tu stýská,
Slovan — katolík to slyší — a přede výská!
Stánky hřichu, ďáblu přenádherné staví,
Tam se duše jeho v kalu kochá, bavi:
Zatím opuštěný v rumech stánek Boží
Dumá, kvílí v prachu, zarůstá v něm hloží.
Ustrniž se aspoň příroda ty nemá,
Když se nevďěčníkův plémě k tomu nemá!“ —

Zaplakaly hory, zaplakaly lesy,
Háj už neprovodí milostné své plesy.
Ostrý žalu zvuk se s prsou tvorstvu vine,
Ba i ze skal tvrdých slzí tok se řine.
Jenom jeden tvor se v přezalostné chvíli
Nezachvívá: člověk, ani nezakvílí!

Hle, ký div se děje! — Oživují skály —
Pospíchají z blízka, pospíchají z dále,
Na sebe se kladou, druh se k druhu pojí,
Až tu stánek boží v dřevní slávě stojí.
Země dala zlato, jimž se stavba kryje,
Stříbro ve tři zvony samoděk se lije;
Pilných včeliček se hemží na tisíce,
Připravují z vosku sněhobílé svíce;
Na oltáři cosi bělostné se kmitá,
Páně chléb to jesti, zlatý klas jej skýtá.
Réva přeochoťně šlechetnou krev cedí
K třebe, na kterou Bůh s zalíbením hledí.
Ani mravenčec nezůstal líní,
Libovonná zrna nesou k Páně síni.
A tak svatostánek po tisíci věků
Upravený stojí, ale — bez člověků!
Místo lidu plectvo Bohu píseň pje,
Světcův duše bolem v hlubinách se chvěje.
Nebes král se k lidu svému uponížil,
Ach! a nikdo k hodům těm se nepřiblížil.
Otcové se svatí modlí Hospodinu,
Aby v prehlivosti nemstíl hroznou vinu;
Hotoví se z nova putovati v lidu,
Burcovati spalice z morového klidu.

Dorazili města za čerstvého rána,
Všecko ještě chrápe: — zamknuta jest brána.
Obdivují stavbu budov velkolepou
A pak zlatým křížem na závory klepou.
Vrátník líhem zpítý, dlouho neuslyšel,
Klnuv svatým otcům, teprv z bašty vyšel.
„Kdože klidné město nestydatě bouří?“
Soptí chlap a hněvem se mu ústa kouří.
„Cyrill, Method slove dávné jméno naše,
Navštívití chceme milé město naše,
Po tisíci letech přišla k tomu chvíle,
Bychom ohledali plody naší pile.
Nehledáme zlata; pouze vaši duši
Léčit chceme z hřichu, jenž jí spásu ruší;
Otevřetež města, ukažte nám chrámy,
Zdali stará zbožnost vládne mezi vámi.“
Vrátník při těch slovech blbě s bašty čuměl,

Slyšel — viděl, a přede za mák nerozuměl.
 „Vartel neznámť vás; však dojdou k starostovi:
 U něho se člověk nejdřív rady doví.“
 Nešel — vrávorál jen zdlouha k milost pánu,
 Má-li cizozemcům otevřítí bránu.
 Velkomožný pán si moudrou hladí bradu,
 A hned povolává celou slavnou radu. —
 „Cyrill, Method slouvu? Zráda, bájka, temnost,
 Těm-li ustoupiti má ta naše jemnost?
 Sotva že jsme starých pověr těch se vzdali,
 Nyní bychom znova se jim zaprodali? —
 Nikoliv, to nemá, nesmí bohdá býti,
 Nedáme si naši osvícenost vzíti.
 Vzhůru tedy! zvoňte na poplach: těch vrahů
 Mečem žeňte dále města ode prahu!“

Tak se prosloвила bohopustá lůza:
 Proti svatým otcům zuří pekla hrůza.
 Rozkošnictví, zlato toť jsou světa modly;
 Těm se koří otrokové tito podlí.
 Na bahnišku shailém celé město pluje:
 Moudrost kříže Páně bláznovstvím tam sluje;
 Duši jich se nechce zdravé, čerstvé vody,
 Jižto Bůh byl stvořil všechny pro národy.
 Srdce Cyrillovo jižjiž padá, klesá,
 Hnuší se mu země, touží na nebesa;
 Avšak na bratrovu na přimlůvu mnohou
 Poznovu se dává cestu na trnovou.

Putovali dlouho balsamovým lesem,
 Počerstvili duši libým ptactva plesem,
 Na modlitbách přišli louku na květnatou
 A pak zanotili píseň milosvatou.
 Aj, co se to v dáli jako labut bělá? —
 Chránová to vízka, celá stříbrostkvělá;
 Vůkol u svatyně dědinka se vine,
 Přivětivě našim blahověstům kyne.
 Pod košatou lipou vládne nástroj spásy,
 Ozdobený čerstvým vínkem sedmikrásy.
 Zaplesali v Pánu svatí apoštolé,
 Tušíce, že zdárná tady vzkvétá role.

Tušba nesklamala. Dobrý lid je vítá,
 Že jsou nebešťané, na tváři jim čítá;
 Ano, někteří si zrovna zpominají,
 Takové že světce na obraze mají.
 „Ejhle Cyrill — Method!“ — každý obec jásá,
 Každé nevluvňátko slavná jména hlásá.
 „Vítejtež nám muži velikeho Boha:
 Dážno po vás prahla půda přeuobhá;
 Víme dobře všichni, že jste blahou snahou
 Zúrodnili Bohu Moravěku drahou;
 Dlouhých uplynulo na tisíc už roků,
 Co jste dokonali apoštolských kroků;
 Třeba po starých že modlách slepec baží,
 Jádro národu však posud Kristus blaží.
 Vítejtež nám tedy hosté drazí, milí:
 Na Bohu jsme příchod váš si vymodlili.“

Chvalopíseň v jarním rozplývá se vánku,
 Slavný průvod kráčí s nimi k svatostánku.
 Devátého Března svatyně se celá
 Miloděkým rouchem čistě přioděla.
 Na oltáři vládne Kristus s trůnu lásky,
 Na pravici Jeho Máti beze vrásky,
 Po boku pak v poutech lilijových věnců,
 Stkví se vzácný obraz drahých oslavenců.

„Díky Tobě Bože! propěvují svatí,
 Velebnosti doby cele zaujatí:
 „Díky Tobě Pane! že jsi v trudné pouť
 Nedal sluhům svým bolem zahynouti.
 Těžce bylo srdce naše zkormouceno,
 Vidouc místo svaté hnusně pohrouceno.
 Po trní jsme posud putovali krajem,
 Aj tu první růže, z nížto medy ssajem.
 Žije tedy posud zbožnost, víra stará,
 Kveté Církev tvoje věčně mladá, jará.
 Zachovej to jádro, žehnej rodu všemu,
 Aby poznal, konal, co jest k spásě jemu;
 Aby kvasem zdravým čeleď poloushněla
 Na duchu se v Kristu nově přerodila.
 A ty Matko Páně, dopomoz nám toho,
 U Boha tvé slovo platí vezdy mnoho.
 Ty-li za Slovany prosit budeš Syna,
 Zakvete zas celá jejich domovina,
 Povykveté láskou, povykveté ctností,
 Chválit bude Tebe zde i na věčnosti.“ —

Obraz zmizel, zhasnul; zhasly hvězdy, luna;
 A teď bolným zvukem pláče moje struna;
 Pláče, že jsem ve snách černý nevďek viděl,
 Po prvé jsem se dnes za svůj národ stydl.
 Za národ svůj, pravím? — Mylné vyjádření!
 Bohaprázdna chátka národ více není.
 Chvála Bohu! Národ můj ten podnes žije,
 Skvrna-li jej kálí, jistě že ji smyje.

Hřimá na slovanském věstec na Jordáně:
 „Vzhůru! připravujte bratři cestu Páně;
 Svatý Cyrill, Method chystají se spolu
 Po tisíce letech k pozemskému dolu.
 Zarovnejtež jámy; hory hříšných svárů
 Vrztež do propasti — modly do požáru.
 Všichni, kdož se k slavným blahověstům znáte,
 Avšak Církev, matku jejich zapíráte:
 Umysletež probůh! umysletež sobě,
 By vás nezapřeli v přeradostné době.
 Vy pak duše věrné, jež jste k Církvi stály,
 Láskou k Bohu, k vlasti dnem i nocí plály:
 Chystejte už nyní bohumilých stkvostí,
 Byste potěšili důstojných těch hostů;
 Zdobte chrámy, víjtež věnce svatých mravů,
 Dřív než Páně den se skloní na Moravu.“

Zpomínky cestopisné.

Utěšená to cesta z Lince po pární lodi do Vídně! Již ta jízda sama po pární lodi jest velmi příjemná; avšak i krajina, kterou se jede, vábí rozkošně a jímá mysl rozmanitými půvaby svými. Jako v krásném světozoru radí se tu dědina za dědinou, město za městem, vždy jiné a jiné, vždy téměř utěšenější obrazy staví se cestujícímu na odiv. Jak mile vypadá již z daleka mohutný klášter *Mölkský*! Jak přívětivě pohlíží věže poutnického místa *Maria-Tafel*, jako by zvaly do posvátných prostor chrámových! Jak utěšeně kyne s výše své klášter *Gottweih*, tak že až člověk by zatoužil po milé té výšině a překrásné vyhlídce s ní.

Zasmušilé zříceniny starých hradů, ty jako by se zamračeně koukaly na toho sptícího a hluchícího velikána, který tu okolo nich každý den sptí, a ruší bývalou jich tichost a samotu. Čím blíže však přicházíš k Vídni, tím více — tak aspoň zdálo se mně — pozbývá krajina svátečního roucha svého, jako by již oddychala prachem a chmurami velikého města.

Vídeň sama sice dojmá cizince svou ohromností, tak že s úžasem dívá se na to moře domů, rozložené po širé rovině; jinak ale nedojala mne tolik, aby mne na živý obraz její po letech ještě provázeti a uchváceti mohl. Jinak mi bylo, když jsem byl poprvé spatřil naši Prahu. Uznávajíť to sami cizinci. Což tedy divu, že Čech, Slovan, vida královské to město Přemyslův i Karlův, vida poprvé hrady i chrámy, rozložené mezi horami podél břehův šumné, stříbropěnné Vltavy, žasne, raduje se a plesá? Co divu, že obraz ten po letech ještě žije v prsou jeho, že sek němu pojí cit posvátného úžasu a stesku, radosti a žalu? — Ne tak to, soudím netoliko po svém zdání — ne tak to ve Vídni. — Velikost císařského města ohromností svou zachvácí ducha — nejímá však mysl i srdce co stověžitá královská naše Praha.

Co mne ve Vídni obzvláště k sobě táhlo, nač jsem se téměř nejvíce těšil, byl český kostel, jak jej tamnější Čechové jmenují, chrám to Rodičky Boží na nábreží. Čtěl jsem na své vlastní oči spatřiti ono místo, z něhož před několika lety tak utěšené zprávy docházely k nám do Čech a na Moravu, které ale za posledních let té-

měř docela umlkly. Což není již chrám ten Čechům, přebývajícím ve Vídni, čím býval před nemnohými roky — pramenem útěchy a duchovní radosti, stánkem, po němž po celý týden toužili, místem, odkud památku nejvřelejší i s sebou do vlasti odnášeli? Není-li již střediskem křesťanského, církevního národního života? Tak snad se již tázal mnohý v duchu, tak jsem i sám nejednou přemítal na mysl, znamená, kterak posledním časem málo kdy zpráva nějaká zavítala k nám od Matky Boží na nábreží. I chtěl jsem vlastním očima se přesvědčiti, co a jak se děje. Ráno arcit přišel jsem již trochu pozdě do kostela. Byloť právě německé kázání, kdežto pro Čechy bývají ranní služby Boží a kázání hned v 7 hodin ráno. Kdo zná a ví, ku které třídě lidu náleží většina Čechův, zdržujících se ve Vídni; kdo ví, že to z velikého dílu lid služební, který právě téměř nikdy na velkých službách Božích bývat nemůže, sám zajisté uzná, že jest tento čas ranní zvláště jim k službám Božím nejpríhodnější. I přesvědčil jsem se, že i duchovní potravu slovem Božím i útěchy v sv. zpovědi, i rozkoše v slavných službách Božích dostává se tam každému, kdo po duchovním pokrmu, po duchovních rozkoších touží. Ano, já viděl, že se tam v některém aspoň ohledu podává více, než druhdy doma ve vlasti; jáť tam zajisté našel odpolední pobožnost, jaké aspoň, pokud mně vědomo, po širé vlasti naší nestává. Dověděv se o ní, chválat jsem odpoledne toužebně zase do chrámu, i okusil jsem potěchy a radosti vnitřní, jaké se člověku jenom málo kdy dostává. Já vešel do chrámu: lid tu již zpíval, a kde by nezpíval zpěvu milovný, nábožný lid náš? Vždyť se s tou láskou jeho k zpěvu, Bohu díky, ještě všude po vlasti setkáváme! Kéž by jen byla k ušlechtnění a k zjemnění srdce národu tato jeho láska k zpěvu všude slušně pěstována, a bohdež, by se jí poskytovala všady přiměřená potrava, by nesáhala z nedostatku něčeho kalého k rozličným písním nemravným, aneb aspoň nepřiměřeným a sprostým!

Lid, v chrámu shromážděný, zpíval, jako doma obyčejně činívá před službami Božími. Za chvíli objevil se na kazatelně ctihodný kněz *Eduard Nesval*, a měl kratičkou řeč, v níž postoupně se vykládá katechismus, což tu zvláště potřebno a všude by bylo užitečno. Jednal právě o čtvrtém přikázání, o povinnostech k duchovní a světské vrchnosti. Staloť pak se to způ-

sobem jednoduchým, jasným a srozumitelným, předmětu i posluchačům zcela přiměřeným. Po té promluvě začal lid rozdělený na dva sbory zpívati žalmy nešporní v národním jazyku, což mne neuvyklému takové pobožnosti téměř k slzám pohnul. Proč se něco podobného nezávádí aspoň ve městech vlasti naší? Jaká to milá rozmanitost v té pobožnosti! Jaké tu živé účastenství běže lid v ní, s jakým tedy prospěchem se též koná! Prospěch ten jest mravní, náboženský, jesti též estetický; onoho se dosáhne obsahem pobožnosti samé, tento zpěvem, dobře řízeným a vedeným. A co se děje v městě, v němž Čechové jsou takoruka pobostinu, proč by se nemělo dítí a dařiti ve vlasti samé, ve vlasti národu tak zpěvného? Jen vůle dobrá, jen chuti a lásky k věci třeba: což jest dobré a bohumilé jistě se podaří. Někoho jest arcit třeba, kdo by se horlivě a vytrvale věci té ujímal; kdo by povzbuzoval a rozněcoval; kdo by se obětoval. Takového muže, jehož jméno se ovšem již po vlastech našich rozléhá, mají ve Vídni Čechové; onť jest takoruka duší celé té pobožnosti. Jest to kněz *Balthasar Bubla*. Výtečný tento kněz si získal již veliké zásluhy o bratry naše ve Vídni, obětuje pro blaho a spasení jejich všechny síly, veškeren život svůj; on si získal též zásluh, vřelé lásky na přemnohých místech vlasti naší; všude, kdekoli při sv. misií spolu působil, vzdělal si pomník ve srdcích přemnohých. Bůh jej živ, Bůh mu blahoslav po mnohá léta!

Vděčné zpomínky zasluhuje při této příležitosti jiný ještě muž, který též nevšední zásluhy si získal o krajanů naše ve Vídni, zvláště pak o třídu duchovně snad i tělesně nejvíce opuštěnou — o *učeníky*, o české vojáky. Jest to kněz *Ludvík Domin*, kurat u sv. Štěpána. Ačkoli rozený Němec, s láskou a obětovností nevšední ujal se zanedbaných krajanů našich. Aby s nimi mohl mluvití a tím více při nich působiti, přiučil se české řeči, tak že se může dosti srozumitelně vyjádřiti. Šlechtný tento kněz vydal již několik českých knížek modlitebních, které obyčejně zdarma, zvláště mezi vojáky, rozdává. Nevšední jistě, srdečných dikův a uznání našeho důstojný to úkaz; milý zvláště nám, vidoucím — uvažujícím, že tam v cizině, z lásky a horlivosti více koná cizinec, než kolikráte ve vlasti samé z povinnosti mnohý rodný její syn. — Úctou k příkladnému služebníku Páně, kterouž jsem zavá-

zána se cítil, zmohla se toužebnost, seznámiti se s ním. I šel jsem k němu. Za tu chvíli, co jsem u něho dlel, dvéře se ani nezavřely. — Již na schodech čekalo naň několik vojáků, žádajících od něho modlitební knížky. Později sotva že jeden odešel, přišel zase jiný, buď sám, aneb veden od kamaráda, tu z té, tu zase z jiné končiny. Tu byl jeden od Čáslavi, druhý z Moravy, jiní odjinud, ten od toho, jiný od jiného pluku. — Víím, že zajisté každý o duchovní blaho lidu našeho pečlivý čtenář těchto řádkův v srdci svém vřele poděkuje ctihodnému knězi, který službu samaritanskou věrně koná synům našeho národa. I kdo by z plného srdce nezvolal se mnou: „Sláva ti muži šlechtný! Bůh ti hojně odplat, cožkolis dobrého prokázal, cožkoli činíš spasitelného opuštěným na mnoze krajanům našim!“ — — *J. D.—n.*

Úvahy mravoučné.

Od *Fr. Dělka*, kněze církevního na Moravě.

S t u d.

Každý *zločin* více méně jistými lákadly omamuje smysly, vábí oči, vzbuzuje náruživosti. Kdoby jinak mohl se dopustiti hříchu, kdyby nebyl sveden těmito zevnějšími lákadly, kdyby nezapomínal na jed, ukrytý — tající se na dně; kdyby nezapomínal na příští hoře pro rozkoš, kterou nešlechtnost v pozlacených nádobách mu podává? *Ctnost* nemá, nemůže míti takových lčených lakadel jako nepravost; vnadou její, kterou zalíbili se chce, jest vnitřní její zpanilost, a krása tato bývá zvýšena tu *pokorou* — tam *stýdlivostí*.

Sama příroda vložila do srdce každého cit, jenž praví, co se sluší. Cit ten plodem vychování. Nacházímeť ho zajisté v jistě míře tolikéž u divočů. Vychování může cit tento vzdělati, zvýšiti: zárodek a počátek jeho leží však v přirozené povaze člověčí; vzdělanost dodává mu v společenském životě většího významu, více platnosti: není však jeho matkou. Proto též nemalá to práce, přirozený ten cit pro všechno, co jest slušného, pravého a dobrého, v sobě udušiti. Svědčit to o nemalé prohnanci v neřestech, když člověk bez uzardění poslouchá neslušnosti, a obcuje s z oplzlými lidmi. Ráměnc, který polívá líce naše, kdekoli nestydatěc slovem —

ucha, pohledem oka se dotkne, jest jako květ duše, stvořené podle obrazu Božího; stydlivost jest dezerou vnitřního soudce našeho — *svědomí*. Svědomí ale buď se hned za útletého mládí, a stydlivost obarvuje nevinňátku líce spíše, nežli se mohlo ponaučiti o tom, co jest slušného. — Blaze tomu, kdo tuto dětinnost citu svého dochová až do pozdního stáří svého! Nevinný taký stydlivec zůstane vždy milý každému: Bohu i lidem. Kouzlo to nevinnosti a čistoty srdce dodává nejen dítěti, panně, mládenci nevýslovné vnady, nýbrž i muži a kmetu, ženě a vdově.

Protivou studu jest *nestydatost* — *drzost*; onano nešetří usudku šlechtných, opovrhne mravopoeestností, poskvňuje a hyzdí svědomí a — *vraždí duše*. Kde se uhnízдила nestydatost, tam musil prvé již zničen býti mravný cit, odtamtud se musela vystěhovati ctnost. — Jaký tu panovati musí babylonský zmatek v myšlenkách, citech a žádostech! Nestydatec nedá pak na slova dobré rady; jemu jsou po chuti oplzlé řeči; jej vábí hršné příklady; on má stydlivost za zpozdllost—skromnost za slabost; drzost jest mu znamením síly a rekovství.

Jakého opovrzení hoden jest *mládenec*, jehožto pohled a celé tváření prozrazuje, že svatební šat nevinnosti dávno byl s duše své strhl a zahodil! Jak hnusný jest letitý muž, jenž nestydatými řečmi kazí mládež a z růměnce jejího smích si tropí. Jak ošklivá jest obzvláště *ženština*, která přední ozdoby svého pohlaví zamítá od sebe, aby se zdála zmužilejší; která více krásou těla, nežli v nadami duše své zalíbíti se chce; která nepoeestným oděvem, nestydatými pohyby, ano i řečmi tělesné chťice rozpaluje v nádrech nepokálených! — A z tohoto zdroje pocházejí z většího dílu naše nešťastná manželstva, nešťastná proto, že se nespojily *duše* a *srdce*, nýbrž jen — *těla*, prodané neřestem, jen ruce, poskvrněné hříchem.

Kterak ale možná, odríci se té krásné ozdoby, pohoditi onen drahý klenot, který i chudobu činí bohatou — klenot nevinnosti? Může-liž jí ceny odepríti člověk sebe zpustlejší? Nevábi-liž ho růměnec tváří nevinných? Nehledí-liž časem i on zdáti se aspoň mravopoeestným, aby ve společnosti pořádných lidí mohl obstáti? Kterak možno, aby člověk svévolně to zadal, co činí druhé tak půvabné? Kterak možno, lehkomyšlně zahoditi skvost, co tolik vnitřní ceny a důstojnosti dodává člověku?

Otázky takové jsou vůbec důležité, obzvláště ale důležité jsou křestanu, který nezná vyšší ceny nad čistotu a *mravno* u důstojnost. A protož vizme, co *hubí* a *maří* stud.

První nepřítel všeho studu a čistoty, obzvláště u pohlaví ženského, jest přehnaná snaha, zalíbíti se. Nezřízená ta chtivost, hotova použití všech prostředků, dobrých i zlých, klopotně dychtí po přízni, chvále, libosti lidské. — Žena, útletší a křehčejší stvoření nežli muž, ustanovený snášeti všeliké pohromy života — žena má také útletší cit pro všechno, což jest slušného, krásného, vznešeného. Ženě náleží mírniti drsnost mužovu, a měkčiti tvrdost jemnosti svou. Ona nadána jest citem stydlivosti, aby raským půvabem krásnila domácnost blahého rodinného života. — Žena, která pozbyla citu tohoto a neřku-li samé myšlenky, ani nepoeestného skutku se nehrozí, toť povrhel své pleti a předmět hodný opovrzení všech poeestných mužů. Ženština také svému krásnému povolání se zponevěřila. I ona může ve své neřesti zdáti se dle těla hezkou, dle ducha ale přestala býti spanilon, libeznou. Onať při své vnitřní mrzkosti může ještě zvířecí pud rozvíti ve vlníku: srdce ale poctivého navždy zůstane jí odcizeno. Nešťastnice sama sebe zahodila; a proto též právem opovrzena jest u všech lepších lidí. Ženština, která nestydatým oděvem oči mužů na se vábí, dává podnět k špatným úsudkům; onať dodává nešlechtníkům chuti nýbrž i práva, považovati ji za sobě rovnou. Nenapomínáť tedy nadarmo Písmo: „*Va-rujte se i tvárnosti zlého*.“

Na omylu by byl ale, kdož by se domníval, že naše náboženství zapovídá, ozdovovati své obydlí — krásliť své tělo. Člověk bývá často zevnější krásou veden i k vnitřní ušlechtilosti; duše čistá hledí paktaké ukázati se zevně, a bere tudíž ušlechtilou podobu na sebe. Arci že zapovídá náboženství šatiti, zdobiti se způsobem nápadným a pohoršlivým. Křestanské panně a ženě přísluší, neříditi se ve všem vsudy proměnlivou modou, ale neproměnnou pravdou slova zákona Božího. A nedí-li sv. Petr: „Žen ozdoba nebuď zevnitř splétání vlasů, aneb obkládání zlata, aneb oblačení šatstva; nýbrž člověk srdce, kterýž jest skrytý v neporušitedlnosti pokojného a krotkého ducha“ (I. Petr 3, 3—4).

Druhý nepřítel studu a mravopoeestnosti jest touha po rozkoších. — Každé

vyrazení, jak mile vykročí ze slušných mezi svých, bývá záhubné a škodné. Proto též moudří lidé, pokud se jedná o kratochvíle, zábavy, obveselení, počínají sobě opatrně: pamatujíť zajisté na to, že anděl strážný pláče často nad člověkem, jenž se smyslným radostem cele oddává. Nouze, chudoba a všelijaká jiná trápení nejsou čistotě tak nebezpečna, jako rozkoš, která smysly omamuje. Ach, kde rozkoš smyslná opoutala smysly, při takové příležitosti mizí a trati se druhy dobré úmysly jako pára; omámená duše zapomíná nejvyšší předsevzetí — nejšlechetnější sliby, a člověk si dovoluje neslušnosti, jaké by jindy na druhých co nejpřísněji byl káral. Jak často už za takovou chvíli, když rozkoš opojila mysl, hned v zápětí přikvapila lítost se slzícím zrakem a blednoucí tváří! Jak snadno přišlo tu srdce o svou první čistotu; jak často pobouřeným smyslům obětována tu nevinnost duše! Nemysleme však, jakoby již každá radost, veliká kratochvíle byla proti náboženství. Nikoli! Jsou radosti, kterých křestan právem užiti může; vždyť nás Písmo vyzývá: „Radujte se a opět pravím: radujte se!“ Avšak pokud a kde se jen pouhé tělo raduje, duše obyčejně truchlí a pláče. Protož radujme se v Pánu, a každé nesmyslné rozpustilosti se vyhýbejme. Neopovrhujme radostí, při které se veselí člověk v Bohu a s Bohem: varujeme se ale rozkoší, kde na slušnou kázeň se zapomíná, a ctnost pozbývá své moci a vlády. A proto bděme nad sebou nejvíce, když se ve víru společenských radostí počne tratiť vědomí slušnosti. Buďme přísní na sebe, když v společenském kruhu chťiše smyslné počínají sezmáhati a rozkoš lahodí. Tehdy omamuje, pokouší se o nás mlloba — pád nebývá daleko. Je-li možná, vyhýbejme se takovým spolkům nebezpečným. „Nedávej smilnicem duše své v nicemž, abys neztratil sebe i dědictví svého.“ napomíná Písmo (Eccl. IX.).

Konečně záhubné jest počestnosti křestanské *obcování s nemravnými lidmi*. Zlý příklad činí nás lhostejné a otupuje mravní cit ve srdci. Člověk nezkažený zřídka nalezne zalíbení v společnosti lidí, jenž se jeho zachovalosti vysmívají a tupí dobré mravy. A musí-li s nimi obcovati, tuť jest k politování. „Kdo se smolou zachází, zamaže se;“ — „pověz mi s kým obcuješ, a já ti řeknu, kdo jsi,“ jsou starodávni přísloví. — Ach často již i nevinného přilákala jakási marnost, že směl ú-

část míti v neslušných šprymech a oplzlých žertech. Že nechtěl se opozaditi za ostatními: tudíž počal i on nestydatěm přizvukovati vtipnými nápady a dvojmyslnými řeči. Chtěje ujíti pohrdání těch, jimiž pohrdal, pohrdnul sebou sám. Co mu zprvu bylo ohydné, poznenáhlu stalo se mu lhostejné, konečně i milé; čeho se napřed štilil, přešlo posléze v obyčej. Nechtěl z jakési hloupé marnosti býti mezi nešlechetníky posledním a stal se opovrženým mezi rozšafnými. — Prvé, než se toho nadál, octnul se v bahně nepravosti. — O té nesmyslné vypínavosti, která vede k rozpustilosti mravů, k pokaženosti srdce, k vysílení těla, k záhubě duše, a k pozdnímu pýkání — a k lítosti bez konce! — Aneb kde se ocití člověk, jenž pozbyl studu? Která ctnost může se ujmouti ve srdci, zbaveném tohoto půvabu? Co zbude duši, která libujíc sobě v rozpustilostech, sama přístup otvírá pokušením a zločinům? Pravda, věčná to pravda: „Ve srdce hříšné nevejde moudrost a duch Boží nemůže přebývati v těle, podmaněném hříchu.“ A protož z celé duše voláme s básníkem k *jinoštvu*:

 Mládeci bujni! krev nepomažte si
 V hnusné nevěstek bez studu náruči,
 Nevěřte jedovaté lahůdce —
 Svědce nevěřte řečem přeludným.

Od vás vlast milena sílu čeká novou,
 Bodrost myslí čeká: jak bujarou rukou
 V nečistotě život nahnije,
 V spotvořeném těle duch ochábně.

Proto voláme též k *pannám*: k dcerám národu, k dcerám Církve:

 Hajte andělský si věnec panenství
 Před dechem drzých jedovým světáků.
 Zhasne jim vroucnost citů, tvář úvadne —
 Gracie zplácou.

 Schýlenost tělná zpěněná ze krve
 Lásky, pod jménem nemá rozum váš,
 Láska rozvážná nevidomky ustel
 Lože nevěstě.

Památky Cyrillo-Methodějské ¹⁾.

Od Dra. H. Jirěčka.

Již jedenkrát ukázali jsme v těchto listech na ten pamatný úkaz, že se po dnešní den zachovala řada kaplí a kostelů sv. Klimenta v tom směru, kudy se nepochybně bratři solunští, sv. apoštolové slovanští, Cyrill a Method z říše byzantské do Moravy brali.

Pravili jsme, že se řada tato táhne od Chorvat k Dunaji, k Nitře, přes Moravu a do Čech až na pomezí česko-bavorské a doložili jsme domněnku, že těmi kaplemi naznačena jest cesta, kudy se svatí bratři, pobývše v našich vlastech, ubírali, s ostatky sv. Klimenta do Vlach, do Říma k stolici sv. Petra.

A hle! zpytující tuto věc dále, shledali jsme novou řadu kostelů a kaplí sv. Klimenta v tom směru přes Krajinsko, Furlánsko a Benátsko až ke dnešnímu rozhraní státu rakouského a papežského.

V onom údolí hór alpských, kteréžto se táhne podle hořejšího běhu řeky Sávy, nalézají se tyto kostely a kaple sv. Klimenta:

V *Mojstraně*, osadě slovinské ve farství legenfeldském, v dekanátu radmannsdorfském (Schematismus biskupství lublanského).

V *Rodeinu*, osadě slovinské na farství březnickém, v dekanátu radmannsdorfském (Valvasor „Ehre des H. Krain“ a Schem. lubl.).

V *Tupalici*, osadě slovinské ve farství hůfneinském, v dekanátu kraňském neboli krainburském (Valvasor a Schem. lubl.).

V *Suchodole*, osadě slovinské ve farství komendanském v dekanátu kamnickém neboli steinském (Valvasor a Schem. lubl.).

Dále jsou dva kostely sv. Klimenta v údolí říčky Selzachy, na západ od Lublany:

V *Bukovici*, v dekanátu lókském neboli laakském (Schem. lubl.).

V osadě sv. *Klimentě*, kdež kostel sv. Klimenta jest filiálkou kostela seclaského (Valvasor a Schem. lubl.).

Ve Furlánsku a v Benátsku našli jsme následující kostely sv. Klimenta:

V osadě *Povoletto*, u samého Vidíma (Udine), ve vikariátu minisském, v arcibiskupství vidímském.

V *Benátkách*, kdež na ostrově sv. Kli-

menta jest podnes kostel toho svatého (s. Clemente in Isola), postavený v nynější podobě r. 1141.

V osadě *Granze di Camin*, ve vikariátu caminském na cestě z Benátek do Pádovy, blíž Pádovy.

V *Pádově*, filiální kostel (chiesa sussidaria).

(Kromě toho nacházejí se kostely téhož svatého v osadách Centrale — v diecési paduanské, — Alcenago, v diecési veronesské — a ve Valdagno — v diecési vicentinské).

Úkaz ten jest patrné svědectví obzvláštní úcty těch obyvatelů ke sv. Klimentu, kudy pozůstatky jeho nesený do Říma.

S cestou těmito kaplemi a kostely naznačenou shoduje se legenda pannonská o sv. Methodu, kde se praví:

I posla ego (t. j. car Michal Konstantina t. j. Cyrilla) s dary mnohy, písav k Rastislavu epistoliju. Došedšu že emu Moravy, s velikouju čestiju prijet ego Rastislav i učeníki sebrav i vďast ich učiti.

40 že měsíc stvorí v Moravě, i ide svetit učeníki svoje.

Prjet že ego iduša *Kocel*, knez *panonskij*, i vzljubl' velmi slovenskyje knigi naučiti se im, i vďa do peti deset učeník učiti se im. Veliju že čest stvorí jemu.

V *Venetii* že byvšu emu, sbraše se naň episkopi i popove i černorizci.

I otide, ostavl ich. I uvěděv o niem rimskij papa, posla pon'. I došedšu emu v *Rím*, izide sam apostolik Andrian, s všemi graždany, svěšče nosešče, jako i *svetago Klimenta mošči* nosešču, mučeníka i *papy rimska*.

Oddanost do vůle Boží.

Sv. *Anselm*, biskup Kenterburský, musil se před králem oddati na útek do vyhnanství. I vsedl na loď, a hodlal se odebrati nejprvé do Francouz. Zatím ale nastal vítr bouřlivý, a ten zaháněl koráb nazpět ku břehům anglickým, tak že plavci uznali zapotřebí, vrátiti se zase. Sv. *Anselm* s bolesti zaslechnuv novinu tuto, zvolal: „Libi-li se tak moudrosti Boží, abych opět do trpkých útrapností svých se vrátil a ne tam, kde jsem se nadál po bouři pokoje: děj se vůle Jeho! — Jsem hotov, poslechnouti Ho: nebo nejsem svůj ale Jeho!“ — Tak pověděv, zaslzel. Než Bůh jest milostivým, kdož se oddáváji do vůle Jeho! — V okamžení nastala změna. Vítr se obrátil — plachty se dmuly — plavci otočili koráb, a šťastně přistáli k břehům francouzským.

¹⁾ Vyňato ze Slovenských novin.

Rudolf Hasert.

Životopisný nástin obráceného pastora protestantského.

Nedávno tomu, co se v Slezsku do lůna Církve katolické navrátil pastor, muž to vážený, po mnohá leta nad jiné horlivý obrance a rozšiřovatel učení Lutherova v Prusích. — Miníme tu p. *Rudolfa Haserta*, bohoslovce to proslulého mezi vrstevníky a souvěrci svými. Co divu, že se veškeren tábor protestantův pozdvihl proti němu?! — Nepřestalť pak na pouhé nevoli jednotlivců: luteranské vrchní kollegium ve Vratislavi za tou příčinou vydalo a rozeslalo po všech osadách list, v kterémž bĕdující, že jeden z pastorův jich přešel do tábora dědičné jejich nepřátelky Církve katolické, obrácence nazývá „padlým bratrem,“ který prý uvázl v osidlech ďábelských. Mimo to nařizeno, zpívati píseň starou, kdež papež a Turek stejně se cení, a nazývají se „vrahy, kteří Ježíše Krista svrhnutí chtějí s trůnu jeho.“ —

Nechcemeť rozebíratí ducha, který nás katolíky prohlašuje za společníky Turkův; — (zbytečné a zpozdilé bylo bý, brániti se proti takovéto hanĕ,) naopak vděčni býti můžeme dotčenému vrchnímu sboru luteranskému, jelikož tvrdými slovy svými zavalil bývalému pastoru podnět k sepsání a vydání spisu obzvláštní ceny. Jeť to knížka, kterážto již přede dvěma lety v slezské Boleslavi vyšla na světlo, a s podivnými potkala se osudy¹⁾. Že totiž spisovatel odkrýval nedůsledky a neřesti bludův Lutherových, jistá část knihy dotčené v Slezsku výrokem úřadův potlačena jest. — Než i to, co zbylo, poskytuje nám obraz života, v kterémž se patrnĕ obráží milost Boží, vyvodíc z mrakotných bludův na světlo

pravdy katolické²⁾. V pamatném spisu tom seznamujeme se s mužem, který podivným bera se bludištěm, posléze, že pravdu hledal, pravdu též našel v Církvi katolické, a nyní chválu vzdává Pánu, že jej přivedl v přepodivné světlo své. Mámeť za to, že se zavděčíme čtenářům našim, podáme-li jim v Blahověstu našem z obrazu dotčeného alespoň *obrázek*.

P. Rudolf Hasert narodil se v Eisenachu. Otec jeho, superintendent u vévodství vojmarském, slyna co výtečný kazatel, nevšední též požíval vážnosti na své osadě. — Mravní kázni vyznačovala pak se i rodina i obec jeho. Bylť racionalistou v jisté míře a do jistého času. Několik let před smrtí ale seznal dokonale povahu tohoto směru, vytrhl se z rozumářství, a hodlal samostatnou jakousi soustavu založiti. Mezi tím zašla smrt, a osiřelý 12letý syn jeho dostal se do znamenitého sirotčince v Dobrosoli. — Zbožná mysl, zděděná po otci utrpĕla nemálo ve školách, obzvlášť pak na universitĕ Jenaické. Bystrý jinoch, nadšený láskou k národu a touhou po svobodĕ, nenašel tu žádného bohoslovce, kterýž by moci slova svého byl uchvácel mladou mysl a čilĕ srdce. Odvrátiv se od bohoslovců, navštěvoval Hasert kollegia filosofův, a posléze vyšel ze škol co — *racionalista*.

Než soustava rozumářská nebyla s to, na dlouze držeti, poutati ducha, nesoucího se toužebně po pravdĕ. — Mladý, 21letý muž odebral se do Švýcar, kdež učinĕn jest střidníkem na faře sv. Havelské. Odtamtud dostal se za domácího učitele na zámek Theres nad Mohanem. Tu i tam počaly se mu oči otvírati. Otevřelyť se mu pak obzvlášť, když vydal David Strauss

¹⁾ Název spisu tohoto jest: „War ich von Satan verblendet, da ich katholisch wurde? Ein Beitrag zur Symbolik. Von J. E. Rudolph Hasert. Bunzlau 1854.“

²⁾ Potlačená část ta vyšla tolikĕž na světlo v Hradci átyrském pod názvem: „War Luther ein Mann Gottes vom heil. Geist erleuchtet etc. Wien und Gratz. 1856.“

zlopověstné dílo své: Život Ježíše Krista. Svědomitému skoumateli objevil se tehdy lichý racionalismus německý v konečných výsledcích — v celé své nahotě, a tudíž nastala povinnost, vytrhnouti se z nebezpečných osidel. Šlechtný muž dostal své povinnosti, Písmo svaté stalo se mu hlasem Božího zjevení: — svatost objevila se mu co účel života. Jelikož ale byl protestantem, co divu, že počal si z Písma vybirati a dělati evangelium? Než kdo mu ručil, že pravý jest smysl, v kterém on bere slovo Boží? A odkud měl nabyti upokojenosti, které poskytuje, ku které přivodí jediné pravda? Hasert prvduhledal — on ji hledal u Boha modlitbami, sliby, hledal ji u lidí, mezi protestanty slynoucími horlivostí o víru, u Schmiedera ve Wittenbergu, u Tholuka v Dobrosoli, u Hengstenberga, Gerlacha, Gosznera v Berlíně, až pak se posléze poddal cele symbolům augsburského vyznání, přivtěliv se ke sborům oživlých Lutheránův v říši pruské.

Rozhodným tímto krokem, kterým se Hasert připojil k jistému sboru a soukromé mínění osobní náhledy své poddal též pod autoritu jistého, zevnějšího pravidla, nastala nová doba v životě jeho. Jak vědomo za krále Bedřicha Viléma II. zřízeno v Prusích sjednocenou církev jakousi, v kteréž se Lutheráni a Kalvini sbratřiti měli bez ohledu na různá vyznání svá. Než proti zřízení královu povstal na nejedněch stranách odpor. Uprímni stoupenci Lutherovi zdráhali se vstoupiti v ono úzké spojení s Kalvinovci, jelikož jinověrci. Známo, kterak, pokud byl dotčený král na živě, stihání a pronásledování jsou v Prusích odporcové zamýšlené unie. — Protivenství dodávalo pak sborům pronásledovaným čilejšího života, užšího spojení, církevního rázu. A to přimělo Haserta, že se v Erfurtě připojil k nim. Nezůstal pak

tu dlouho bez práce. Nejprve povoláno jej do Berlína za pomocného kazatele (r. 1842). Na to stal se pastorem v Pomořanech, posléze (r. 1846) obrán jest za pastora v Boleslavi slezské. I nastal mu činnost rozsáhlá i milá. Na zámcích u šlechty, v chyších pastýřův a nádenníkův, oddaných Lutheru, všady vítali pastora co posla s nebes, co hosta nad jiné milejšího. „Když jsem kázal,“ dí sám, „bývalo mi, jako bych se unášel na perutích přímlov obecných; i kázával jsem s nadšením jako kazatel v jediné pravé církvi s odvahou tělo i život dáti za tuto víru a veškeren svět přivesti k té víře. Po několik let konal jsem obtížné cesty na Harcu, Braniborskem do Poznání, po celých Pomořanech; s radostí snášeje všeliká příkoří od úřadů, trpěl jsem i potupu církve zemské bez ústání co potupu pro Krista.“

Neunavená tato činnost ve službě víry, kterouž měl horlivý pastor holeslavský za pravé evangelium, bezděky a mimo všeliké tušení přiváděla jej nazpět do Církve pravé. Především dotknul se ho přirozený odpor lidí všelikého stavu, kteří osobice sobě právo, jež si přiosobil Luther, zdráhali se, vázati se něčím jiným leč biblí po svém rozumu a výkladu. V takových sporech — a horlivému pastoru naskytovala se k nim zhusta příčina — stavěly se strana proti straně, jedna i druhá odvolávala se na Písmo; jedna i druhá hradila se oblíbeným: „*Psáno jest*.“ Kdo měl, kdo mohl podle zásad protestantských rozhodnouti, na či straně jest pravý, neomylný výklad neomylného slova Božího? Svědomitý pastor cítil tu patrné nedůstatky Lutherova učení, Lutherovy církve. „*Ovce*“ tak osvědčuje sám, „ovce nechtěly mi věřiti, nechtěly jíti za mnou; jako protestanti zajisté chtěli a měli státi nikoli na lidech, nýbrž na slově Božím, na moci Boží. Já

jim nebyl sluhou, poslaným od Boha (Luk. X, 16., 2. Kor. V, 20.), nýbrž toliko člověkem, který má jediné pomáhati jiným lidem, aby se postavili na Písmo. I pachtil a mučil jsem se s nimi dni a leta; nedovedl jsem toho ale, aby tak stáli na Písmě jako já. Po mnohém rozhovoru nezbyvalo mi leč říci: „Tak a jinak to jest. — Tak to zůstane! Věřte! Církvi věřte, a byť jste neviděli — nerozuměli. I byl jsem sluhou Pisma, služebníkem slova, který nemohl vyhověti ni jiným ni sobě.“

Pouhé toto vědomí však bylo jenom přípravou vnitřní, aby pak duše snáze přijíti mohla ke konečnému poznání a přijetí blahoplné pravdy. A k tomu přivedl Bůh muže šlechtěného podivným způsobem. Než nechat již sám vypravuje: „V měsíci Srpnu r. 1850 byl jsem s rodinou v lázních Flinsberských, kdežto nás navštívil švagr můj, superintendent a rada církevní, Wedemann z Vratislavi. Muž ten od několika let již zapletl se byl do těžkých pochybností; v čem by ale záležely pochybnosti tyto, nevyjevil mně po onu dobu. Kdy's na procházce řekl mi ale pojednou bez obalu: „Církev katolická má pravdu!“ — Slovo to se mne dotklo jako blesk; já se zarazil a pohlédl jsem naň úkosem jako na člověka podezřelého. Myslíť jsem sám u sebe: „Ty, rádce církve luteránské a švagře, tys tedy tam dospěl?“ — Byloť mi, jako by se mi byl objevil posel satanášův. Než hlas, kterým hovořil, tak pokojný, tichý, nevyzývavý, dojal mne. — Mimo to stál tady přede mnou, jako člověk celý zdrcený. Onť se odřekl pěkného stanoviska a věren svědomí, obrátil se k Lutheránům. Několik roků po čas tuhého pronásledování bez oddechu, bez ústání, lítal takoruka z kraje do kraje, a posléze po takovém hledání a zápasu, po takých těžkých

obětech, kdežto stráviv nejlepší své síly, domnívati se mohl, že bude moci odpocínouti sobě, milovaný od své obce, vidí se ošizená — sklamána jako dítě, ze sladkých snův a krásných přeludův vyvržené do trpké skutečnosti, vidí: „Není tomu tak, jak jsi kázal; ti, kdož se bezpečili na slovo tvé, a ty sám nevejdete pouhou věrou do nebe, nýbrž synové milosti musejí vydávati účet z milostí, které promrhali, z každého slova neužitečného, z každého vzhlednutí (Mat. XII, 36.), musejí prvé zaplatiti do posledního peníze (Mat. X, 26.). Nic poskvrněného nevejde do království nebeského: třebať očistění — očistce; a ty nejsi posud ani na zemi v Církvi neposkvrněné.“ — Takovéto bolestné úvahy a myšlenky pohnuly mě, že bezděky musel jsem pocítiti útrpnost se švagrem ubohým. I jal jsem se pokoušeti, zdaž bych mu nevypravil z mysli — nevyvrátil všeliké pochybnosti a námítky. Zatím ale švagr můj byl již odbyl všeliké námítky mé. Já se rozpálil. Nad to v krátkce přispěl mi druhý kazatel, který nás tolikéž navštívil. Tu však slyše, kterak se opakují námítky mé, počal jsem nahlížeti, co vše platí a váží. Nápadno bylo mi při tom, jak tiše a jasně rozřešoval Wedemann všechny otázky, a s druhé strany byly mi v oči nepokoj a prudkost, s kterouž druhý věci zadrhoval na novo. I poznáváje v dotčeném druhu sebe samého, počal jsem pak nedůvěřovati sobě. Tu stal se odpor můj poklidnějším, slabším, až posléze umíknul. Já šsal do sebe chtivé pomysly švagrový, a on, jak se zdálo, byl tomu rád, že našel nádobu, do kteréž bylo lze vysypati poklad, vyzdvížený skoumáním a prací mnoholetou. Ach, mimo tušení jeho měl jsem se já státi dědicem nejlepšího zboží jeho! Několik měsícův na to zajisté ulehl na smrtelné lože. Tehdy psal jsem mu ještě: „Nemohu tomu věřiti: u bran země zaslíbené, a jenom

zdaleka viděti ji jako Mojžiš.“ Wedeman zajisté byl již odhodlán na tento krok, onť to vyjevil mně i jiným, a každý mŕže se toho dočísti u mne v listech jeho.“

Takovou měrou vedle zázračných soudův Božích horlivý Lutherán — a tím byl Hasert po onu dobu skutečně — dostal se na cestu, jež vede do země zaslíbené, do lůna sv. Církve katolické. Důsledný, svědomitý souvěrec, milosti Boží a moci pravdy získaný Církvi, ukázal mu na tuto cestu. — Než netrvalo dlouho a Hasert pokročil dále: on se odvážil, jíti na mši svatou. „Kolikrátekoli mně bylo jeti do Warmbrunnu, šel jsem potají na mši svatou. Nebo, jelikož ji Luther veřejně hanobil, a jako dílo satanášovo, co dračí ohon v lehkost a smích uvodil; synové jeho, ač nechtějí za lidi podezřelé jmíni býti, nespějí-li leč pokradmo vluzovati se na ni, Druhdy připudila mne tam několikrátě zvědavost; já zevloval při obřadech, a hluboké dojmy zdály se mi býti děsné. Jinak mi bylo nyní. Závory u srdce zmizely; mráskoty předsudkův rozptýlily se; srdce mé bylo již otevřeno. I přistoupil jsem s věrou, s toužebností práhnoucí jako žena, kteráž se byla příkradla davěm, chtějíc se dotknouti obruby roucha Páně. A tu byl první dojem, jak jej hraňka Ida Hahnova popisuje. Já cítil, kterak se rozplývám; ve mně to jihlo, bezděky roztápěl jsem se v slzách blažených. Mimo to cítil jsem při svaté oběti pokoj nad všeliký rozum, klid myslí, souhlasí, povznešení a jemné jakési vztržení do světa neviditelného; cítil jsem ochotu, opustiti všecko. Byloť mi tu, jakož mi před tím nikdy nebylo ve shromážděních protestantských, ovšem ani tam, kde se nejlepších a nejsilnějších prostředkův, mohutných kázání užívá. Nevýslovná toužebnost táhla tu syna ztraceného netoliko k Otci, jenž jest na nebesích, alebrž i k matce, kteráž jest na zemi

blízka i viditelná — táhla do domu Páně. I znamenal jsem bezděky a mohutně pocítil, že mše svatá není planou hračkou pověry a skutkem bezduchým, tak sice, že strizlivý rozum nadarmo se sháněl po dalších námitkách.“

„Unás protestantův potkáváme se obyčejně s námitkou, že Církev katolická bavi oči a omamuje smysly ³⁾. Co se mne dotýče, mne nepřivábila dočteným způsobem; onať mne dojala moci, ku kteréž jsem nepotřeboval oči, uši a žádného smyslu; dojem ten byl by zajisté kdesi pod kolnou v Irsku týž, co v nádherném chrámě sv. Petra v Římě. Bohoslužba protestantská přestává, kdež u člověka přestává sluch; u protestantův zajisté jest slovo jediným prostředkem k nabývání milosti. A což oslepnul-li ubožák, že pak již nemůže čísti: jakovou mnedle potom bude mítí službu Boží? Netakto po zřízení Božím! Bůh ovšem i tehdaž přibližuje se k synům lidským. Dítě cítí, že jest otec na blízku; ovečka ví o tom, že jest ji pastýř po boku; bylina hýbe se na slunci: cítí zajisté a znamenají účinky milosti a lásky Hospodina blízkého, ač ho nevidí ani neslyší.“

Než Hasert, probuzený slovy přítele a zaujatý mohutným citem přítomnosti Kristovy v Svátosti, na tom nikoli nepřestal. Tisícero pochybností namítalo se mu, a trvalo to déle jak rok, prvé než se v každém ohledu na celo ujistil o pravdě víry katolické. Tak uprostřed hledání a skoumání, čtení a uvažování, rozjímání a modlení ušla mu téměř dvě leta, než mysl a srdce získany jsou byly pravdě. Dřevní vazby se trhaly; nový život otvíral se mu před očima. Svědomitý Hasert nepočínal pak si tu jednostran-

³⁾ Sluší podotknouti, že spis onen, z něhož vybrána jsou tato vyznání, sepsán jest prvé, než byl obrácenec učinil vyznání víry.

ně: onť se radil s Bohem na modlitbách; on se dotazoval předních a nad jiné výtečných mezi souvěrci svými a výsledek takových dotazův a rozmluv, sporův a hádek byl ten, že se vidělo učení Lutherovo, jak jest beze všeho řádného a bezpečného základu. On četla a proskoumal rozmanitá věroučná díla bohoslovcův protestantských: jmenovitě Harlesa, Radelbacha, Thomasia, Hahna, Stahla, Querikea, Gauppa, Löhe a Delitzsche, Kliefortha, Hase, Ranka atd., avšak s tímž výsledkem. Tím více — tím mohutněji dojímaly pak ho katechismus římský, sněm Tridentský a jiné učební knihy Církve katolické, jež porovnával s knihami symbolickými protestantův. Ze všech spisovatelův katolických nejvíce však působil ctihodný Möhler, toto světlo na svícen postavené protestantům. „Jemnou, milostnou jeho září,“ vece Hasert, „rozptýlily se mrákoty; ve hlavě mé vzešlo světlo a nebe vyjasnilo se nade mnou. Jakovou to úctu a vděčnost chovám k tomuto muži! Až užítím jeho tvář, kterak se tu pokorím k nohám jeho.“ —

Výsledek dvouletého skoumání a snažení Hasertova byl konečně ten, že šlechetný muž, seznav rozmanité klamy, jimiž se pomátli a matou se protestanti, nemohl leč odřici se bludův a veřejně přiznati se k pravdě. Ovoce dotčených studií jestit pak nad míru zajímavé. Dovídá se tu patrně, čím to, že několik národův protestantských, že tolik millionův lidí nechápe, co a nač jest Církev, nerozumí sv. Písmu, nerozumí ani vlastnímu učení svému. Zároveň jeví se žalostné následky, vyniklé z bludného učení Lutherova, kterým zaslepen rozum, porušeno srdce, oslabena vůle, načež pak přirozenou měrou i víra, láska, naděje hynouti a reformarce na celo zvrhnouti se musila. Bezděky navijí se též místné porovnání pádu v raji s odpadl-

stvím tak řečené reformace, kterážto zrušivši stanovený od Boha řád, stoupencům svým odňala podněty ke skutkům dobrým jakož i ku posvěcení života. Neušlot konečně bystřého badatele, kterak z hlavních zásad učení Lutherova vynikly hrozné ty soustavy, jimiž se za našeho věku svět odcizuje Kristu.

Člověku, jenž mysl a srdce otevřel pravdě, nebeské to světlo plyne odevšad. Tak u Haserta. Rozumným uvažováním a porovnáváním víry katolické s jedné a náhledův protestantských s druhé strany došel jistoty o pravé povaze reformace, modlitbou vždy více nabýval světla milosti Boží. Taž milost podala pak mu posléze ještě jeden pramen světla, kterýmž se rozptýlily ovšem i poslední mráčky nad duchem jeho. Staloť se to ve Warmbrunnu *životopisy Svatých Božích*. Než slyšme, kterak o tom vypravuje sám ctihodný obrácenec. „Druhdy,“ tak píše p. Hasert, „druhdy míjel jsem hraběcí knihovnu ve Warmbrunně, jakožto starou budovu katolickou: nyní pudilo mne to do vnitř, a já pak sedával tu po celé dny. Zde nalezl jsem též překlady Pisma svatého, vytištěné prvé než pomýšleno na Luthera... (mimochoodem řečeno jest dvadcatěro vydání sv. Pisma v německém přeložení, kterýchž Luther patrně užil). — Tak seznámil jsem se také s pravými bratry a sestrami mými — se Svatými. Bibliotekář totiž, p. Dr. Burghardt, obrátil zřetel můj obzvláště ke spisům sv. Františka Saleského, a tudíž prokázal mi službu neviditelné lásky. Mněť bylo potřebí výkladu o novém životě, o životě Svatých. Zároveň bylo potřebí, aby mi světlo jemnou, milostnou září padalo v duši... Takové krmě, jako Meinholdův: „*Ritter Hager*“ a Buchmannova „*Symbolika*“ nebyl bych tehdaž mohl zažiti. Než jak mile mne

díjal jemný, milostný duch, jenž vane ze spisův sv. Františka Saleského! Kterak tu vyprávěl duše má okřála u tohoto živého zřídla, plynoucího mezi líbeznými květinami. Od té doby zmizela u mne chuť, s kterouž jsem sobě druhdy liboval v luteranských spisech vzdělatelných, Scriverových i Arndtových.“

„I vzal jsem si několik knížek o Svatých s sebou; radím pak každé duši protestantské: „Pohlédni do života Svatých.“ Spasitel dí: „Po ovocích poznáte je.“ Svatí jsou ovocem na zahradě Boží, jsou pravými dětmi domu Hospodinova. U nás protestantův panuje obyčej, zavrhovati sv. Církev, poněvadž se díváme na zástupy těch, kteří měli býti, ale nebyli aneb býti nechtěli, což chce jejich Církev. Než Církev praví: „Hle na ty se podívejte: tyto jsou právě děti mé, těch následujte!“ — A zde viděl jsem knížata, pány, jako Borromeus, arcibiskup Milánský, který stříbro a zlato své rozeslal mezi chudé a v paláci svém žil jako pes, jídaje chléb a dřímaje na slámě. Já viděl vznešené velmože, an se oddávají na službu nemocným v nemocnicích a dětem ve školách. — Já viděl, kterak se jim přívětivost nebeská zaří na obličej. A jak chvátají, nýbrž létají od díla k dílu, od místa k místu, nežádajíce nijaké odměny mimo Boha. Nežádali pak Boha, jako by chtěli požívatí blaženost jeho; onit nemilovali Boha k vůli nebi, alebrž sevření nedostatky a strastmi, sklíčení bolestmi na těle, potupou a úštěpkou světa, nýbrž i bratři svých u víře, opuštění od Boha i od lidí, milovali—Boha. Onit obětovali Bohu netoliko což měli, zlato a zboží—nýbrž i tělo, obětovali se mu docela; obět se pak neodbyla okamžením, onit bývali po 50 — 80 let mučeníky, vedouce dlouhý život Ukřižovaného (Luk. IX, 23., Gal. VI. 14.). „O velcí mužové,

rekové,“ zvolal jsem; „vojska nepřátelská ze všech věků přemohli mnozí: vy přemohli jste sami sebe; vy svítěli nad hříchem, světem a duchy pekelnými. O milosti, jak jsi ty mocná! — Bože Spasiteli můj, jak slepý jsem byl, že jsem Tebe ve svatých údech Tvých nemohl poznati. Já měl za smyšlenku, za báchorku, za bájku, což nese obraz a podobu Tvou, což vyniklo ze slova i ze semene Tvého; já se díval vždy jenom na semeno v měchu a na zemi, nevěřil však jsem, že by vzejítí mohlo v květinách a stromech, ježto se honosí bohatým ovocem na výsluní milosti. Jak pravdivě a krásně pověděl jsi ty sv. Františku Saleský: „Život Svatých není leč evangelium, předložené ve skutecích. Psané evangelium toť hudba, vysazená v notách: život Svatých jest taž hudba, provozovaná výtečnými umělci. A my zaslepení pošetilci nechtěli trpěti živoucího provozování! My neviděli leč marnost, která se nadýmá, neviděli leč mrtvé svatoskutečnictví, ježto si chce zasloužiti nebe. Než nastojte, my pak museli ovšem zle smýšleti o těch, kdož veliké věci vykonali, poněvadž jsme sami nic nedělali, ničehož konati nesměli!“

„Již ale zhlížeje se v těchto zrcadlech, neshledával jsem při sobě takového ducha, takové podstaty, takového života. Procházaje pak a stopuje své bratry u víře, ovšem i ty nejlepší, nenalézal jsem ho tolikéž. Když jsem se konečně ohledl po těch nejvýtečnějších Luteránech, kteříž byli na živě před námi, v jichžto životech jsem druhdy bedlivě čítal, po Scriveru, Gerhardu, Lutheru a j., kteří se nám co vzory velebili a před oči stavěli, podobně nenalezl jsem ducha, podstaty, života jako při Svatých Církve katolické. Nalézal jsem tu jinou jakousi podstatu; nalézal jsem toliko podstatu a život přirozeného člověka v

nejistém boji se hříchem nikoli ale nového člověka u vítězství nad hříchem; nalézal jsem na nejvyšší toužení po svatosti, nikoli ale svatost; nalézal jsem toliko lásku Boží, která se chrání hříchu proti přikázáním Páně, nikoli ale onu lásku, ježto jich ostříhá.“

„Takovou měrou osvědčili praví katolici život a pravdu podstatou svojí, vítězstvím nad světem, tělem a ďáblem. Veliký Athanasius vypravuje následující událost. Když byl sv. Antonius, překonav boje vnitřní — překonav satana, vyšel na jevo, a přemohl v jiných, což byl přemohl v sobě. Mnozí putovali na poušť, chtějíce viděti takového muže, světáci znechutíli si svět, zlostníci učinění jsou jako beránkové, smutní naplnění jsou nebeskou potěchou, nemocní pozdravili se a zlí duchové klidili se z posedlých. Pustiny vůkol něho zalidněné staly se krajínou blahoslavených, tak že možná bylo zvolati: „Jak zpanilí jsou příbytky Jakobovy a stany tvé Israeli!“ Přišle-li časem do Alexandrie a navštívili-li žaláře, tu s radostí vycházeli odtamtud křesťané na smrt mučnickou, tisíce pohanův pak hrnuli se tam; neboť obracovalo se jich tehdy ke Kristu v několika dnech tolik, co druhdy během několika rokův. Podobné věci čteme v životě sv. Ignacia, sv. Františka Salesia, Alfonsia Liguori. Kdekoli se objevují, všude vidati, kterak ztracený ráj zase vzkvétá, hříchův ubývá, dobří skutkové se množí, nová horlivost uchvácí a povznáší k nebesům duše, sprostěné pout rozkoši tohoto světa. Za Borroméa nabyl Milán celkem nové tvárnosti. Paleotto volá: „Obdivuji svatost tvoji. Kterak tebe mám velebiti město nad jiná krásnější? Druhý Jerusalema vidím v tobě.“ Tak Řím za Pia V. Tot pravdiví reformatoři! Nepodalit sice nových učení, nových zřízení; dřevní učení v novém objevili životě obnovenou

poslušností k starým řádům. Oni nebili v prsy jiným ale sobě, jiné předcházejíce v zapírání sebe a v poslušnosti. Z útrob jich plynuly proudy živé, rozlévající se na města, krajiny, díly světa, na příští pokolení, a Bůh sám, jakož byl přislíbil, za svaté prohlásil je znamením a zázraky. Takto se základ života osvědčil účinky, ovocem pak strom a způsob jeho. A naši protestanti — ano ti nejlepší a největší mezi nimi — zdali pak se i ti osvědčili v takovýchto vítězstvích? — Luther sám ustavičně až do konce života svého přiznává se: „Nelze mi nikdy zbaviti se satanášeho!“ I kterak tedy mohl při jiných zrušiti království satanášovo, kterak mohl pokračovati v spasitelském díle Kristovu? Ostatně přiznává se opět sám: „Pod správou papežovou byli jsou lidé posedlí jediným ďábelstvím, nyní však sedmerým!“ —

Z těchto a podobných úvah, kdež se život a činy svatých a světic Božích v Církvi katolické vážíly se skutky a díly nad jiné proslulých protestantův, nabyt Hasert posléze nevývratné jistoty o *příčinách* tohoto úkazu. Jedno i druhé jest přirozeným následkem učení a zřízení tu Církve katolické tam protestantismu. Církev katolická podněcuje tisícími způsoby k svatému životu, ke skutkům dobrým, bohumilým; onať poskytuje potřebné pomoci a podpory: ne tak to u protestantů. Protestantům ze všelikých prostředkův těchto nezbylo téměř leč jediné holé slovo, a to ještě v *jakové* způsobě! Písmo svaté, na něž se stavěti chtěl protestantismus, to arci ustavičně volá: „Snažte se, pracujte, bojujte, běžte, opusťte všechno, milujte!“ — onot všelikými způsoby vybízí k neunavenné samostatnosti. Než Luther zotvíral stoupencům svým tisícero branek, jimiž se možná vykroučiti ze všelikých závazkův těchto.

Podle učení jeho jest nevěra jediný hřích, kterýžto lidem škodí na věky. Zákon Páně zní sice nad miru přísně; avšak věřte jen, a budete ukryti; pak jen čekejte, jakové skutky z vás učiní Bůh: toť jádro učení Lutherova. Než jaký mnedle strom může vyrůst z takového jádra?

Dvouletá studia, svědomité úvahy mnohostranná zkušenost, vroucí modlitby a patrná milost Boží vedly a přivedly Haserta posléze k tomu, že jsa v srdci na celo katolíkem tudíž i zevně upřímným vyznáním k Církvi katolické přihlásiti se musil. Za tou příčinou obrátil se k apoštolskému kardinálu Diepenbroecku s prosbou o přijetí do lůna Církve katolické. List (dd. 10. Zář. 1852) zasláný do Johannisbergu, kdež dotčený velekněz, sevřený bolestmi, strojí se k smrti, nemálo zajisté potěšil důstojného trpitele. Jeť to významný obraz duše, upřímně oddávající se Bohu, roztoužené po dědictví Božím ve sv. Církvi katolické. Lito nám, že nelze památného listu sdělit v celosti. Zatím ale i ze zlomkův některých pozná se duch, který celostí vane.

„Jeť tomu,“ tak vece, „jeť tomu více jak dvacet roků, co jsem semo tamo se potácel. Já hledal a nenalezl jsem; já skoumal v Písmě: a naši vykladači, písmáci mne mátlí tisícířými domněnkami; já se učil bez ustání a nikdy nepřicházel jsem k poznání pravdy. Já seznal — já zkusil, jaké to hoře, jaková to bída, opustiti Hospodina, Boha svého i dům a služebníky jeho. — A již nyní volá, vzdychá, křičí ve mně všecko po autoritě, nebo autorit — živých autorit nám třeba. — Již ale dívám-li se vůkol sebe, hledaje ve všech spolcích náboženských živé a božské pravomoci, kteréžto moje ubohá jakož i každá duše lidská potřebuje, nenalézám ji nikde, leč jediné v Církvi katolické. — Církev

katolická jest sloup a utvrzení pravdy, kterážto choutky a drzost ducha věku beře na uzdu; při které nižádná škola filosofův a nižádná sekta nemůže vymoci uznání, kterážto po věky stojí pokojně a třeba by řvali: „Řím musí padnouti!“ — Církev katolická věk po věku patrně se jeví co svaté tělo Boží, z kteréhož moc a síla života, moc požehnání vychází na nemocné a bidné, ve kteréž nepřestaly zázraky, jimiž hlava a Pán její počal osvědčovati moc svou nad přírodou a peklem; kdežto údy, odtržené od ní, tvrdí, že prý nepotřebují zázrakův, poněvadž jsou s to, konati jich, a předzdvíhají Církvi Kristově, jakž to činili Zide Kristu.“

„Uznáváje že jest Církev božskou pravomocí, chceť to též vyznávati — a čím více se nyní zpěčují druzí, skloniti šíje své před autoritami; tím více chce se já z celého srdce tělem i duší kořiti k zemi. — Jsemť sice pokřtěn, já se tudíž znovu zrodil; já náležím k rodině vysoce urozených dítek Božích. Předkové moji ale u nešení jsou z otcovského hradu; nepřátelé je oloupili a zavlékli na pouště. Tak sešla, zdivočila šlechtná rodina naše. Myť bloudili. Ačkoli jsme slýchali o svém původu, ač jsme pátrali po něm: předce nemohli jsme se zpatovati; bloudili jsme jako ovce ztracené bez pastýře, bez domova. — Ját byl sice štípen v zahradě Boží: nikdo však stromku nedával směru k nebesům, ku posvěcení. Všelike větry zmítaly jím; kozlové stali se zahradníky; nebylo tu též vody k zalévání. Já byl stromem v zemi vyprahlé: nyní však již vim o zřídle vody živé. Kdy ach kdy štípen budu nad potoky a přenesen do domu Hospodinova? Ode dvou let již jako žena Kananejská přestávám na tom, což připadá štěnatům; modlitba má bývá ustavičně: „Pane, jenom několik

drobečkův, padajících se stolu panských!“ Já znám o jistém obcování svatých, posud ale jsem jenom v obcování věřících a sice toliko křivověřících. Já znám sice ducha Kristova: kdy ale přivtělen budu v tělo Kristovo?“

„Vzpomenu-li sobě na bídného švagra svého, církevního raddu Wedemanna, kterak, sevřený svědomím, přál sobě alespoň před smrtí ohlásiti vystoupení své, a pak schvácený nemocí — nemohl: chtít raději jako žebrák vyjiti pod širá volná nebesa v Církvi Boží, než déle přebývati v palácích protestantských; raději chci býti vrátným ve svaté Církvi než pánem a hlavou v sektě Lutherově. Mně se již nic nepřikří, což by se snad každému jinému obtížné zdáti mohlo; mé toužení a žádost má jediná jest, což sobě jistá, nešťastná královna, hynouc též u vazbě protestantské v poslední modlitbě své pronesla :

O Domine Deus
Speravi in te,
O care mi Jesu
Nunc libera me!
In dura catena,
In misera poena
Desidero te;
Languendo, gemendo
Et genuflectendo
Adoro, imploro,
Ut liberes me.

„Není pak to nic zevnějšího, ježto by mne pudilo z protestantismu; a však srdce svědomí činí stanovisko mé čím dál tím více nemožným. Při všelikém úřadování pozdvihuje se v srdci mém traplivý odpor. Pravím-li: „A protož vám odpouštím hříchy jako zřízený sluha Boží na místě Kristově,“ říká mi to: „Ty nejsi ale sluha Kristův; ty nadužíváš jména Páně, a Hospodin neostaví bez pokuty člověka, jenž nadužívá jména Jeho.“ — Kaži-li, dávaje se slyšeti co služebník čistého, pouhého slova: mluvívá to ve mně:

„Katolická Církev, tať má čisté slovo Boží: ona však tebe neposlala. Ty pak zavázán všem, kdož tě vidí, všem bratřím u víře vydati svědectví, že se vychloubaji nadarmo, jsouce odpadlíky. Než ty rozmaháš a den po dni utvrzuješ spuštění v domě Božím. Obět a kněžství u vás ukradeno a zrušeno jako u Židův na vyhnanství a tudíž s prázdnýma rukama přicházíte před obličej Boží. Vyť sice mluvíte o Kristu proroku, a chtěli byste býti viditelnými zástupci Jeho co kazatelé a rozhřešovatelé, kde ale jest u vás *Kristus král* a *Kristus kněz*, jenž obětuje chléb a víno jako Melchisedech? (Heb. V, 6, 7.) Čisnad nemá také ten viditelných náměstků svých? Kde jest *obět*, ježto má obětována býti na všech místech od východu až na západ, jakož byl zvěstoval poslední z prorokův (Mal. I, 11; III. 18.). *U vás není žádné oběti*, a předce honosíte se, jako byste o svaté večeři požívali *těla obětovaného* (Jan VI. 53.).“

„Tak a podobně mluvívá to ve mně. Tehdy v úzkosti své volám k Bohu, aby mi byl milosrdný, milostivý, shovívavý; hledaje pak omluv, nenalézám jich. Všecka zaměstnání, všeliké práce, všeliké nevinné zábavy, ježto mne druhdy bavivaly, pozbyly své vnady; jediné tehdy nacházím nějakého pokoje, mohu-li se ponořiti u velikou věc Církve.“

„Z poměrův mých mne nic nežene, nic nevábí, leč touha po domu Otce mého. Já se vždy cítil blaženým a nepřál jsem sobě proměny. Maje důchody, že mi lze dobře vyjiti, mimo to nemám ničehož. Mezi mnou a mými obcemi a představenými jest nejlepší srozumění; já kázal vždy rád a s celým srdcem; lidé mne též rádi poslouchali. Nyní však hotov jsem, činnost sebe milejší vzdáti za obět, ač nevím, več bych se na příští časy vpravit mohl. Mne sice jmenuje po-

avád pastorem luteránské církve, srdce mé však nezná již takového názvu; netoužím leč talár luteránský složití a nohou katolického biskupa.“

Tak se osvědčil obrácený pastor, a pravý pastýř, výtečný velekněz Páně Diepenbrock ochotně vyslyšel prosby o přijetí do lůna pravé Církve, a šlechetný milovník pravdy Hasert došel dne 27. Října 1852, po čemž byl toužil. Usmířený s Bohem, vyznal víru a poprvé slavil pravou večeri Beránka Božího, jenž snímá hříchy světa. —

Radost, kterouž naplnil Pán duši, vzbuzenou k novému životu a nasyčenou poprvé chlebem nebeským, nezmizela však bez příměšku. Kalenot i šlechetnému vyznavači trpkými výčitkami, přezdívkami, pohružkami; — lávní přátelé obrátili se proti němu, a pálo který z bývalých souvěrcův jeho byl s to, poněkud jenom oceniti svědomitost poctivého muže¹⁾). Choť jeho,

Pro ukázkou, kterak to horlili, sáпали se protestanti na šlechetného muže po zjevném a zřejmém obrácení jeho, stůj zde list učeného bohoslovce protestantského svědčící Hasertovi: „Das also ist das Ende und Ziel deines Wahnes! Das aus Lug und Trug erbaute Babel, wo die Menschenvergötterung unter dem Namen christl. Kirchenwesens in der schamlosesten Weise ihre Altäre aufgebaut hat, und das erste christliche Gebot: Du sollst keine andern Götter haben neben mir — mit schönester Anmassung aus den Augen setzt; jenes Lügen-Rom, wo ein sündiger Mensch sich an die Stelle Gottes in's Heiligthum setzt und verlangt, dass man ihn statt Gottes als die unfehlbare Quelle der Wahrheit, als den Ausfluss alles Heils und aller Seligkeit hier und jenseits verehere, vor ihm anbetend sich niederwerfe, ihn an Gottes Statt als Herrn und Heiland anerkenne, blindlings folge, Gottes Wort, Vernunft und Apostel ihm nachsetze, allein auf seine Ansprüche schwöre. Wo stündige Priester sich anmassen, die Pforten des Himmelreichs allmächtig auf- und zuzuschliessen um schönödes Sündengeld. Wo verstorbene sündige Menschen mit Gebeten statt Gottes angerufen werden, als ob sie allgegenwärtig wären. Dahin willst nun auch Du Dich wenden? Wo die seligste Idee des Gottesreiches zur äusserlichen Weltherrschaft entweiht und Jeder, der an diese herrschtschichtige Hure sich verkauft, jedes eignen Sinnes und lebendigen Gefühls beraubt und zur willenlosen ausgeblasenen Puppe herabgewürdigt wird. Da willst auch Du hingehen, und statt des grossen Gottes den kleinen Götzen mit anbeten helfen; Du, ein Sohn

kterážto zůstávala protestantkou, litovali Luteranci — Neluteranci; přánoť jí, aby již raději hned zemřela, jelikož jest se obávati, aby tolikéž svedená nebyla. Jemu samému slibováno, že může sice ještě spasen býti, ač navrátí-li se zase k učení Luthe-rovu, že „samou toliko věrou naprosto beze skutkův spasení dochází člověk.“ — — Zatím však blažený navrátilcec dobře již věděl, komu uvěřil, a jist byl naději, kteráž jest v Kristu Ježíši. Nastalyť mu těžkosti a nesnáze rozmanité; nebezpečná horečka hrozila smrti, život mezi protestanty stal se téměř nemožným: šlechetný muž ale oplývá vnitřním pokojem, děkoval Bohu, že z pouště vyvázl, a došel do země zaslíbené. Za hany a nátisky odsluhuje se modlitbami, aby „Bůh bratrům, pomíjejícím dům Páně, udělil milosti návratu do jediného pravého ovčince Kristova.“ — Jemu samému dopřál Hospodin, že našel hostinného přítulku na půdě rakouské, a pracuje na díle Božím, dočká se bohdá též obrácení choti své.

Potěcha na smrtelném loži.

Jistý missionář, ač sevřen byl bolestmi, s veselou tváří strojil se k smrti. I tázali se ho přítomní, čím to, že jest tak vesel. Kdys, tak jim odpověděl bohabojný, kdys četl jsem, kterak se na smrtelném loži veselil Sokrates, že uzří Homera, Hesioda i druhé slavné muže. Mohu-liž tedy jinak leč radovati se, věda, že budu na onom světě viděti Ježíše Pána mého, patriarchy, proroky, apoštoly, jakož i zástupy svatých i angelův Božích.

des edlen grossen Deutschlands, ein Slave und Scherge römischer Völker- und Geisterbeknechtung werden! Nun gehe hin, wohin Dein entarteter, vom eigenen Stamme und Blute abgefallner Wahngeist Dich treibt, mache das Mass Deines Fanatismus voll! Fluche Deinem Vater, fluche Deiner Mutter, deren Brust Dich gesäugt u. s. w.“ — Hle, tak smýšlí, tak soudí, tak mluví a píše o Církvi katolické učený protestant. — Jakové to předsudky, jakové bludy matou jim i mysl i srdce, že ač mají oči, nevidí, ač mají rozum, nerozumějí, a chtějíce býti vůdci, stávají se svůdci lidu zaslepeného! — Bůh to naprav! —

Slutujtež se nad odrostlou mládeží ¹⁾.

Slovo z potřeby od J. Š., děkana v arcibiskupství Pražském.

Nechť mi nikdo nezazlí, jestliže tu nelibý a neutěšený obrázek života venkovského rozvinu a pravdou posvítím do očí čtenářům Blahověsta. Bude-li se komu zdátí, že jsem snad příliš křiklavých a nejemných barev použil, nechať alespoň připustí, že jsem líčil pravdivě a věrně. Co tedy dělá naše *nedbalá, škoie odrostlá mládež* v prázdných hodinách v neděli a ve svátek? Bedlivý pozorovatel nemusí odpověď daleko hledati; samat se jemu naskytne, nahlédne-li do selských světnic, neb zastaví-li se na návsí, oblíbeném to rejdišti chasy dospělé i nedospělé. — Snadliž aspoň ti, kteří nedávno teprva vykročili ze školy, obírají se čtením? — Nastojte! Po deset let, prý, dost se tím čtením natrápili, nyní si chtějí trochu pohovět. Spočteme-li však čas *skutečně* ve škole strávený svědomitě, místy sotva *dvě* úplných let vypadne. Od pátého do šestého roku slušelo na outlost, nedostatečnost, často pak i na churavost dítěte slušný ohled bráti a musilo se připustiti, že v nehodě, v sněhu a dešti dalekou cestu do školy konati nemohlo. V těch ostatních šesti létech byli jsme při všem horlení tomu rádi, jestli jsme dítě ve čtyřech zimních měsících bez přítrže ve škole udrželi. A tu jsme musili kvapiti, abychom to nejpotřebnější mu do hlavy vpravili a pokudž možno zušlechtili srdce. Blížil se rok dvanáctý. Nedočkavá matka chce mít dceru školačku a otec syna školáka doma, aby jim pomáhali v práci. I nebylo možná, byt se byla mocnost světská i duchovní nevím jak namáhala, nebylo možná takové dítě dále udržeti ve škole. Otec povinnovaný školní a přecasto i pokutní plat s křikem zaplatil, proto ale předce dítě pořádně do školy neposýlal, a tak celý součet navštěvování školy na dvě léta vzrostl. Konečně se toho vynuceného do školy chození zbavili! Nastal věk blahého lenošení! Povaloval-li se mladík ve škole odrostlý v neděli a ve svátek doma, snad ho sami rodičové k čtení pobídli? Chraň

Bůh! Spíše řekli: „Jdi mezi chasu, povaleči, co z tebe bude?“ Druhdy dcera-li se v neděli odpoledne chopila knihy, a byt jiné neměla, své modlitební knihy — skoro nerada to matka viděla, myslíc sobě, že dceruška v působivosti a švihlosti za ostatní chasou pozadu zůstane. Napomeneli jiný rozumnější otec syna povaleče, nebo tuláka, aby ve svátek knihu do ruky vzal a něco četl, i hned do řeči mu padá o svět příliš pečlivá matka řkouc: „Popřej pak mladosti radosti. Vždyť se ve škole dost natrápil a s knihou nahnemodil. Podívej se na náves, jak se tam ta mládež bez urážky Boha veselí. Vždyť by se nám i těm našim dětem celá obec musila smáti, že jsme za kamny vychovávali.“ Což divu, že odrostlý syn a dospělá dcera opíčí láskou matčinou podporování, rádi odkládají knihu, ať i otec, překonán výmluvností své drahé polovice, konečně jí přisvědčí, že skoro pravdu má, a žeby se dětem snad i v hlavě mohlo hnouti, kdyby se ustavičným čtením přeháněli. Tak uplyne deset neb i více let, že syn i dcera o knihu ani nezavadí.

Mladíkovi a mladici bývá zatím pět a dvacet let. Na náves prý mezi mladou chasu jíti na dospělě se nesluší; tu snad aspoň jeden nebo druhý chopí se knihy? Ale podívejme se! Každý z nich sobě samému se diví nemoha s čtením z místa: „Jak jsem já hbitě a pěkně v té škole čísti umíval, a nyní nemohu z místa. Ted s teží jednu řádku překoktám, kdež jsem jich, vystoupiv ze školy, v okamžení deset i více zřetelně a hbitě přečetl!“ A proto že čtenář sám na sebe se mrze, koktavým čtením smyslu nechápe, odkládá nevrle knihu na takové místo, odkud tak brzo na světlo denní nevyjde.

I nastane doba rozhodná, kde má on neb ona v stav manželský vstoupit. Zdali tu čas na knihu pomysleti? — Ba nikoli! Pohlédnuv na ně zběžně jako na rozloučenou, praví bez bolesti: „Nyní s vámi, milé knihy, se loučím, molům a prachu vás poručím. — Beztoho jsem čísti zapomněl, a nikdo nebude žádati, abych snad jako muž a žena znovu se učil! Buduť mít jiných starostí, než abych v neděli a a ve svátek ku knize zasednul! — A co tu k pohodlnému zastření neumělosti výmluv pohotově: slabý zrak, malá litera, latinský tisk, žilky v očích těžkou prací strhané atd. atd.“

A snad mladí manželé, stavše se rodiči, svou neumělost dítkám za výstrahu

¹⁾ Žalostný zinočil se nás cit, pročítajících předložené pojednání. Než co na plat? Co tu psáno — bohužel pravdou jest. Není sice všude tak, ale na mnohých místech jest skutečně jinak, než jak álechetný p. spisovatel předkládá. Bohdejž, by se smutná pravda všude stala podnětem k úsilí, aby průchoďu našel hlas pravého lidumila! —

stavují, aby jich k větší přičinlivosti a nosti přiměli? — Bohužel! nevášný d jednomu i druhému zamyká ústa, aby ad dítě neodvolávalo se na příklad jeh- h. Řekneť se na nejvyšš, že se jindy školách na učení tak nedrželo jako ny- ; ačkoli bystré dítě vhodně by mo- o proti tomu namítnouti: „Proč pak náš deček a babička v té staré domácí po- lle tak pěkně a srozumitelně nahlas čí- vají, že my vñoučata s potěšením po- ucháváme?“ Před školní mládeží, jež ní hbitě čísti, mladý muž nebo žena se va zastydí, a protož ani své dítky k ní doma jak náleží nepřidržíje, ba na- sled nabývají k útěše své toho přesvěd- ní, že jest na světě mnoho lidí v čtení neznajících, a že to čtení tak podstat- m prostředkem k časné blaženosti býti musí, aby se člověk bez něho oženíti mohl. „Důkaz máme,“ praví jeden dru- mu, „sami na sobě.“ — „Pravdu máš, lý muži,“ odpovídá matka lehkého svě- mí. „I pravím tobě: netrap děti tím ťavičným čtením!“ — A poněvadž muž manželka jednoho jsou smyslu, netoliko ho nezelejí, že čísti neumějí, anožr nealost svou ani u dítek vlastních napraviti usilují. Sotva že jim byli koupili škol- knihu nebo katechismus, na věky jinou knihu rodině své nezjednájí; ano, co by ěli dáti za knihu, vynaloží raději na ně- jiného, co prý více do očí padá.

Tak zjedná jeden nebo druhý dceři kně šaty, a synovi koupí drahý hudební stroj. „Jakou tu budu mít radost,“ praví sobě samému, „až ho uslyším v ho- odě tanečníkům troubiti!“ Ani synek se k na budoucí neděli netěší, že ponejprv vně za stolem v koutě mezi hudebníky dětí bude, jako krátkozraký otec. Tře- as byl celý týden churavěl, předce si jen řeje, aby v neděli se mohl do hospody a synka podívat, jak mu to slušeti bude, zelené nebo červeno-bílé střapce od pě- né klapkové polnice dolů mu viseti bu- ou. Ubohý otec o holi se tam doplazí, matka dušná a kašlavá za tanečníky se ktrade, aby viděla dceru v kole se pro- ánět, ano do pláče radostí se dá, že sy- ovi od úst a dceři dobře od nohou jde. Otec radostí přestává churavěti a matka bema svou spokojenost na jevo dává. ynáček, tedy troubí, co duch stačí, prsa e mu nadmou, obličej zmodrá a krví se leje. Peníze, co vytroubil, zase propil, y se posilnil; co se tam od tanečníků emravného naučil, má k lepšímu. Otec

se raduje, byt sobě syn v hospodě duši vytroubil, a dcéra v tanci i duši z těla vytancovala, anebo zárodek k nemravnosti si byla tam ulovila a domů přinesla, kte- rého se více nezabaví. Takt uplyne mno- hému člověku celé živobytí, že na to ani nepomyslí, aby od hrudy této zraku svého k oně hořejší pravé vlasti obrátil. Hledě si ustavičně jen těla svého, zapomíná při tom, že právě tudy pomáhá, aby se to tělo tím dříve do hrobu dostalo a rozpa- dlo, a ubohá duše zahynula na věky.

Hlavní věcí při vyučování v našich školách bývá poznání Boha a náboženství svatého křesťansko-katolického. Tot ta blažená částka, tot ta věda, jižto Bůh tak vznešeným způsobem nás navštěvuje a útěchami kojí. — Pak přijde čtení i jiné předepsané předměty. Chce-li se rozumný a o dobro své rodiny pečlivý otec časem přesvědčiti, jaký prospěch dítě jeho ve škole učinilo, anebo chce-li se před jiným pochlubiti, jak pilně se jeho malý synek nebo dcerka ve škole učí, říkává: „Vezmi knihu a čti.“ A tu potřeává na ramena malému čtenáři, že prý pěkně a srozumitel- ně četl. Radujeť se i matka zároveň s otcem, projevující těmi a podobnými slovy radost svou. I slyšel jsem že neje- dni pravili: „Školy jsou přede jen dobrá věc, a my nelitujeme školního platu, aniž je nám to nemilo, že dítky naše tak dlou- ho do školy choditi musily. Beztého nám v tom čase nebyly doma k potřebě, ačkoli jsme je živiti musili. Ve škole byly do- bře opatřeny, a naučily se tam Boha znáti a pěkně čísti. Ostatně mohou čtením v v dospělejším věku z náboženských kněh doma dále se cvičiti, známosti své o Bohu rozšiřovati a z kněh mnohým užitečným vě- cem se přiučovati.“ — Bohužel, že všickni rodičové tak ušlechtilé nesmyslejší, ano pře- pychem lidského ducha a mnohým nesmy- slným rodičům nejsladší pochoutkou to bývá, o školním učení a věcech nábožen- ských se škádliti a hašteriti. — Považující děti své za dělná hovádka, jež proto živí, aby jim ve hmotné práci pomáhaly, zhola nic neohlížejí se na potřeby duše jejich.

Mnozí lidé v pozdějších létech ani řádku z jiné knihy krom své modlitební přečísti nedovedou, a to pochází odtud, že krom té, jiné ve svátek a v neděli do rukou nevzali. Mládež odrostlá škole, jak již svrchu praveno, čísti přestala, knihu odhodila, a v dospělejším věku se stydí, ač vyjmeš-li marné báchorky, čtení do ru-

kou vzítí. Proč pak se ty, dospělý mládenče, nestydíš koně česati, krmiti, opatrovati, hnůj voziti, orati, símě rozsívati, obilí žítí, do stodoly svázeti a naposledy z toho všeho také — jísti? Proč se, ty děvče, nestydíš na trávu choditi, dobytek opatrovati, poklízeti a chlív čistiti? Právě, že jste se tomu všemu od dětinství učili, že vám proto ta práce za těžko nepřichází: a tolik let do školy jste chodili, abyste se dobře čísti naučili, a nyní za čtení se stydíte, čísti nechcete, abyste snad od nerozumných posměchu nedošli? Jaký to nerozum! Neduh ten sahá nad naše umění — pramene jeho slušno hledati výše. „Kdyby nás,“ praví dospělejší mládež, „někdo viděl, že knihy v rukou máme a čteme, vysmál by se nám, že ještě čísti neumíme, anebo by nás za svatoušky vyhlásil.“ Na to odpovídám, že o nedospělých a malých by se to říci dalo, že se ve čtení cvičí, aby ve škole svou úlohu dobře odříkali: o dospělých se ale řekne, že buď pro kratochvilí, nebo k svému vlastnímu vzdělání čtou. Řeknu-li ale o vás, že jste svatouškové: budeť to vaše čest. Že by vás proto, že čítáváte, za svatoušky měli, lépe se to slyší, než za ďáblíky. Nebojte se té přezdívky; nebo k dosažení takového jména jest více než pouhého čtení potřebí. Ne pouze kdo náboženské knihy čítá, ale čeho se v nich dočteť, skutkem plní, ctnosti Svatých následuje, a sám svatým se státi snaží, úlohu svou úplně pochopil! Kéžbys tím způsobem jméno svatouška sobě zasloužiti chtěl, mohl bys pak se jedenkrát před soudem Božím vysmáti těm, jižto tebe pro Krista za blázna nebo svatouška měli. — Musilť bych zajisté i já a mnoho jiných, kdož celý téměř den knihu míváme v rukou, posměchu od nerozumných se obávati, že posaváde snad čísti neumíme. Zakuste ale se mnou sladkosti, plynoucí z čtení dobrých a náboženských knih, a jist jsem, že chutě se mnou po dobré knize sáhati budete; že zaplesáte a pocítíte radost vnitřní, převyšující všeliký ples hlučný a radovánky hříšné. Největším úrazem a neštěstím by mne můj Bůh navštívil, kdyby mne zbaviti ráčil zdravého zraku, kterého k chvále Jeho v rozjímání krásy celé přírody, země i oblohy, zvláště pak ku každodennímu dobrému a náboženskému čtení obracím. — Celé své skrovné jmění a všecken svůj nábytek dal bych za zdravý zrak, abych mohl z dobrých a náboženských knéh Boha den ode dne víc a více

poznávati a tím chváliti a velebiti neskonaleou moc a lásku Jeho.

Co jest to vlastně ale, co vás, škole dorostlí a dospělejší čtenářové, od náboženského čtení ve svátek a v neděli odlučuje a odrhčuje? Dle mého zdání a mínění není to nic jiného, než odpolední, nebezpečné, hříšné a bezbožné toulky, ku kterým se jednupohlaví s druhým scházívá. Bývají podobné schůzky již několik dní před tím umluveny. Mezi tím mládež mužská nač přijde, co zasáhne, ukradne rodičům, aby sehnala peněz, jež by v neděli a ve svátek v karty prohrátí, prokouřiti a propítí mohla. A máť ona k tomu i svých skrejšů a náhonců, kteří ji z dost malého zisku v příbytech svých ukrývají, kradené věci levně kupují, aneb dárky rovněž odcizené přijímají odměnou za svou ochotnost. Nachází se pohříchu dosti nesvědomitých, hříšného zisku žádostivých domkářů, aneb i zpustlých, na mizinu sešlých hospodářů, kteří za hrstku tabáku, za připití takové mladé lotříky v dny zasvěcené odpoledne u sebe přechovávají. Při tom nesluší mlčením pominouti, že k těmto mladým rozpustilcům obyčejně se přidružují i děvčata stejného věku a rázu. Takto pak počíná nestydaté a hříšné čtveračení, kteréžto se končívá hledáním skrytých temných peleší, kdež se bez studu páše, co se ani jmenovati nesluší, a v čem se nestoudná a bohaspuštěná mládež, nevšímajíc si ani hanby světské, ani domluvy lidské, ani trestu Božího, dospělejší nemravné lůze vyrovnatí dychtí. „Otce se nebojím,“ myslí sobě ano i říká zhýralý synek, „on ještě z raních služeb Božích není doma, v hospodě notně pije a karbaní. Za Božího dne ho beztoho neuvidíme. Matka šla po svém obyčeji na klepy; ji také mrzí doma na prázdno seděti; nepřiďteť domů až samým večerem.“ Stejnou notou zpívá i mladá dcerka, a proto se drží do posledka veselých chlapcův. — Ta jest ta hlavní příčina, proč se mládež v neděli a ve svátek čtením neobírá; neděje se to vlastně ze studu; ach, nestydíť se za horší věci, páchajíc je bez studu. A protože k vám dospěleším, na čest světskou se ohlížejícím vážnými se obrácím slovy a táží se vás: „Odkud, bohabojný mladíku, máje svobodnou vůli se zasnoubiti, odkud milenku a nevěstu svou raději vyvolíš, zdali z toho jmenovaného nedělního a svátečního pelechu nemravníků, mladých kuřáků, ochlastů, nectnostníků a karbaníků — čili z ctnostných paner v neděli a ve svátek buď v zahradě poč-

ošatým stromem v příbytku otcovském
edících za stolem, u přítomnosti rodičů
vých čtoucích, s nimi přečtenou věc roz-
majících a o ní rozmlouvajících? — Pro-
samé nábožná panna, majíc s takovým
avyklým ochlastou, karbaníkem a kuřá-
em k sňatku manželskému nucena býti,
pírá se tomu všemožně, pravíc: „Co mne
títe a přemlouváte? Co mně do jeho
nění, statku a bohatství? Kdo ví, umí-li
e modlit, a ví-li co o Bohu? Beztoho
n v takových pokoutných místech se pro-
áněl, kde nebývá nic dobrého ani viděti
ni slyšeti. I jest se obávati, že čemu v
ládí navykl, i nyní nezanechá, a že co
á, prokarbaní, propije, prokouří a pro-
ejí. Máť člověk dělati co s Bohem, a
oha máje na své straně: jaký život te-
rv s bohaspustlým?! Jakého časného i
čného štěstí jest se s takovým nadíti?“
ž ale čím svědomitěji uvažují tyto a po-
bné věci, ovšem čím více nucena se vi-
m mluviti, kázati:

„Kupte si knihy, a čtěte pilněji, než se
posud stávalo. Odejmete částku moho-
losti své časnému životu, a kupte si kni-
y, ten chléb duši vaší nad všechny jiné
k nazvané zbytečné potřeby nejpoteb-
jší. Vaši duchovní pastýřové vám k za-
patření jakékoliv dobré a náboženské kni-
y pomáhati budou. Čím valněji množí
knihy, ježto náboženskou netečnost roz-
vají, tím více přísluší duchovním pastý-
m oveček Kristových i živou řečí i roz-
řováním dobrých, katolických knih vy-
ovati a utvrzovati duše jim svěřené. —
yly by skoro v každém domě také peníze,
obrou knihu si koupit, i všedního dne
l by někdy čas v ní méně i více čísti,
ž kdyby lidé opravdově chtěli. Mnohé
ihy mají v málo slovích mnoho poučli-
ho, tak že by ani nebylo prospěšno mno-
z nich najednou číst. V takovéto knize
ohl bys každý den několik minut čísti,
když bys tam na něco různého přišel,
ihu zavříti, po své práci jíti, a o tom,
s četl, teď teprv hodně dlouho a hluboko
emýšleti. To by po nějakém čase jistot-
ě duši tvou pročistilo a sloužilo jí k duhu
sile.

Oblíbený ascetický spisovatel, *Ludvík
Granady*, uvádí ve svém „Pamětníku kře-
anského života a navedení k ctnostnému
votu, i jak hříchu odolati a se před zá-
bou jeho lze ohraditi,“ mezi jinými pro-
edky, jimiž lze dobré předsevzeti vzbui-
ti, upevniti a upoutati v člověku, i *čtení
brých náboženských knih*. „Neboť slovo

Boží,“ praví trefně, „jest naše světlo a spa-
sení, náš pokrm a vůdce. Ono k dosa-
žení chvály hodných věcí pobízí vůli naši
a pomáhá nám ducha jinde tékajícího a
roztržitého usaditi, sebrati a upoutati; pro-
buzuje a načiluje umrtvenou nebo ospalou
v nás nábožnost, zapuzuje a zahání zvlá-
ště ducha lenivého vlažnost, a všeho zlého
původ a kořen — hříšnou zahálku.“ Slo-
vem, jak potřebný jest hmotný pokrm k
zachování tělesného života, neméně k za-
chování duše — potřebné jest slovo Boží
čtené nebo *slyšené*. Protož tvrdí také sv. *Jero-
nym*: „Pokrm duše jest, dnem i nocí o zá-
konu Páně přemýšleti; nebo tím cviče-
ním bývá rozum naplněn poznáním prav-
dy, a vůle naše opojena a nasycena láskou
a sladkostí její.“ Neboť jsou-li rozum a vůle,
tito celého lidského života jako hlavní vůdco-
vé, ve svém pořádném chodu a běhu, bude i
všecko ostatní, cožkoliv od nich závisí,
dobře uspořádáno a postaveno. Ano, ne-
nese čtení dobrých knih ten jediný užitek,
že k dobrému vzbuzuje a pobízí, rozum a
vůli naši a celého člověka dobře uspořá-
dává a postavuje: onot nám i naše chyby
a duševní nedokonalosti a nedostatky v
jasném ukazuje světle, duševní úzkostli-
vosti hojí, pokušením odolati a na odpor
se postaviti prostředků nám poskytuje, u-
dělující spasitelné k tomu rady; do hloubí
a vnitřností mnohých tajemství nahlédnouti
nám poprává a posiluje čtenáře viditel-
ným a patrným příkladem, kterým se do-
četl, jak hojného a sladkého ovoce tomu
nebo jinému přinesl ctnostný a svatý život.
Tak osvědčuje sv. *Řehoř Naziazenský*, kte-
rak se vzdělal, čítaje ve spisech Basilio-
vých: „Jáť okrál na duši a na těle, když
se mi dostaly do rukou řeči Basiliovy, na-
psané o mravech a pravém řádu života.
Jáť se stal způsobilejším chrámem Božím;
jáť stal se harfou, kteréž dotýkal se Duch
svatý k opevňování moci a slávy Boží.
Čítaje řeči tyto, okrál i obnovil jsem se,
nýbrž i božsky proměněn — jiným člově-
kem učiněn jsem.“ — „Kniha Písem sva-
tých,“ praví sv. *Řehoř Velký*, „jest to list
Boha všemohoucího napsaný, svědčící tvo-
rům Jeho. V knize té bohaté a vznešené
nalezne upřímný křesťan celé poklady prav-
vé moudrosti; sprostný neučenc, oboha-
cený jimi, povznáší se nezřídka nad učen-
ce, pohrdajícího hlasem Božím; mudrc o-
pravdový, potápěje se duchem svým ve
hlubinách jejich, strnouti musí, vida v nich
složené poklady nepřehrané moudrosti a
pravdy. Čím lépe zajisté seznamuje se

s nimi duše lidská, tím větší bystroty nabývá rozum, tím snadněji a tím více pravdy nachází v nich, tím větší rozkoše nabývá srdce. Drahocenná tato kniha Boží jest jako svíce v temnostech, onat bývá hvězdou bloudícímu, holí a podporou klesajícímu, smutnému, zarmoucenému stává se pramenem potěšení, zbožnému trpícímu kalichem spásy, neduživému lékem. Písmo svaté propůjčuje se nám za průvodníka na úzkých a trnitých, na strmých a nebezpečných cestách k výšinám věčného života. Nad hlubinami této knihy, dané, zachované a pojištěné Bohem, vznášej se věčný Duch Boží, jakož se při stvoření světa vznášel nad propastmi. Života se odříká, komuž nabývá po chuti slovo Písem. Blahoslavený, kdožkoli máje líbost v zákoně Hospodinovu, všemožně usiluje ve všech případnostech život svůj zříditi podle slova jeho.“ — „Čtení božských Písem,“ praví sv. *Jeronym*, „užívej místo zrcadla; což ošklivého, tím napravuj; což krásného, udržuj; což krásnějšího čin. Neboť Písmo jest zrcadlo, jež ukazuje co ošklivého, jež učí, kterak toho napraviti. Přebogatá jest řeč Boží uzavírajíc v sobě rozkoše všechny; cožkoliv bys žádal, rodí se ze slova Božího.“ — „Písmo svaté,“ praví sv. *Řehoř*, „zvěstuje pravdu, zve do nebeské vlasti, odvrací srdce čtoucího od zemských žádostí, cvičí svými temnostmi učené, a maličkým, neučeným lahodí sprostinkou svou řečí. Tím více se miluje, čím více se rozjímá.“ — Sv. *Cyprian* odkazuje k Písmu svatému jakožto k plné studnici Boží, abychom si z ní živé vody nabírali. — „Rodička Boží, Maria Panna,“ praví sv. *Augustin*, „čtla prý v knize proroka Isaiáše, když anjel Páně jí pozdravení přinesl. A komorník královny mouřeninské Kandace, čta Isaiáše proroka, byl na víru obrácen a pokřtěn.“ — Sv. *Petr Damian* praví: „Tvůj duch má se zabavovati a zaneprázdnovati nábožným čítáním, a se vši možnou pilností v něm vytrvati. Vidí-li nepřítel lidský, ten starý lovec, ďábel, že pozorně čteš, nechce s tebou mít co činiti, jako před ozbrojeným nepřítelem utíká před tebou; nedůvěřuje a netroufá si v souboj s tebou, a útok na tebe učiní tak dlouho, pokud tímto brněním neproniknutelným a pancířem, to jest knihou náboženskou v ruce, přioděna tebe vidí.“ „Neseď,“ praví sv. *Jeronym*, „bez knihy na prázdno, zamiluj si vědy a knihy vzdělávající ducha. Tím způsobem nebudeš nakloněn práti hříchům tělesným a je mi

lovati. Moudrý čtenář není nikdy sám. Všecky, jenž dobří jsou a dobří bývali, má při sobě a okolo sebe, an svému svobodnému duchu, kam jen chce, dovoluje zalétnouti. Co a kam nemůže dosáhnouti tělem, tam dosahuje myšlením; nedostává-li se jemu společnosti lidské, mluví a jedná s Bohem.“ — Modlíme-li se, mluvíme s Bohem; čteme-li náboženskou knihu, mluví s námi Bůh. Není-li to největší milost, že Bůh tím způsobem s námi mluví se snížil? Svátý Augustin stojí na rozcestí, má-li se od prostopášného života k bohobojnému obrátiti, čili v něm setrvati, uslyšel v zahradě hlas: „Vezmi a čti.“ I vzal psaní sv. Pavla tam ležící, otevřel a četl. Milost Boží ho objasnila, a tent byl počátek obrácení jeho. — Alfons, král, byv tázan, kteří rádcové by se mu nejlépe líbili? odpověděl: „Knihy, neb z nich se bez strachu naučíme, čeho nám věděti třeba.“ — Dobrymi knihami připravuje člověk Spasiteli svému cestu do srdce svého — a mnohdy jediný lisí náhodou zabloudilý do rukou pomatenému, rozviklanému ve víře bratrovi přispěl k obrácení jeho. — Ale nač více slov? — Možná-li hynouti neduhem, znáti příčinu jeho, věděti o prostředcích bezpečných proti němu a neužiti jich? — Bohdejž, by se na to po veškeré vlasti odpovědělo — skutkem.

Člověk bez víry — člověk bez rozumu.

Jeť vůbec vědomo, že se v Praze úsilovnou pečí průmyslové jednoty zařídila škola pro řemeslníky. Škola ta, v kolikém ohledu vysoce důležitý to ústav, otevřela se druhou neděli v postě způsobem důstojným. Nebudem popisovati celé slavnosti, stal se již a stane se to jinde. — Co nás při pamatné slavnosti té obzvláště dojalo, bylať to slova, jimiž výtečný starosta p. *J. Purkyně*, dotčené školy ředitel, ukázal na důležitost náboženství v životě každého člověka. — Po našem zdání bylo by to skoro hříchem, kdyby si Blahověst nepovšiml, kdyby nesdělil slov těchto čtenářům svým. Důstojný kmet, pověděv, co třeba o vzniku, o potřebě a úloze nového požehnaného ústavu, doložil posléze spátrným důrazem:

„Než konec učiním svému řečenému, nemohu se nezmíniti o hlavním předmětu Vašeho učení totiž náboženství. —

Co by byl člověk bez náboženství, bez víry v Boha, v nekonečný vyšší svět duchův blažených, svatých, vědomostí svrchovanou osvícených, bez víry v osobní nesmrtelnost, která nás povede z mezi těchto pozemských do věčného živobytí, bez víry ve věčnou spravedlnost, bez víry ve prostřednictví Kristovo, Syna Božího, který nás naučil milovati Boha nade všecko a bližního jako sebe samého, jímž přišla spása na tento svět? Byl by člověk jako zvíře nejdokonalejší, vtipu nade všechny zvířata vynikajícího — avšak předce bez pravého rozumu.“

Zlatá to slova, ač se v nich obrazí jen stará věčná pravda. — Než nejsou-li to slova, jimiž proslulý po veškeré Evropě učenec, jimiž se pravý kmet bez všelikých ohledův zjevně přiznává ku věčným pravdám, jež hlásá, na nichž založena jest Církev? — Čin ten jinak přirozený má do sebe tím větší váhu za našeho věku. Známó, jakový té lítý boj proti zásadám křesťanským obnovují přírodozpytci v Německu hlásající, kterak prý tu chemie tam geognosie, onde fysiologie atd. dovedí, že evangelium Kristovo není leč lilehou pověrou! — A hle, proti všelikým těmto hlasatelům prohlásil se slovutný výtečník nemnohými sice slovy, ale tak určitě a rázně, že každá propověď jako zlato padá na váhu. Bez obalu tu řečeno, čím jest člověk bez víry v jediného — pravého Boha, i toho, jehož poslal Bůh, Krista Ježíše, člověk takový bez víry, a byť sebe více se honosil rozumem a učeností, hlásá na jevo, že „jest bez pravého rozumu.“ Nezamítá se tudy zřetelně netoliko pantheismus nýbrž i materialismus? A proto stíky srdečné kmetu šlechtnému za toto svědectví nelicené, vydané o pravdě křesťanské. Bohdež by jen slovo to stalo se heslem každému, kdož se obírá s přírodou; pak byla by též příroda každému pravým písmem Božím.

Napравiti bližního veliká zásluha.

Kdož obdaruje chudého, učiní konec hladu jeho: kdo však polepší břišníka, učiní konec bezbožnosti jeho. Jeden osvobodí tělo od zlého: druhý duši vychvacuje z pekla.

Sv. Jan Zlatoustý.

O navštěvování nejsvětější Svátosti oltární.

Řeč od J. Švandy, chovance kníž. arcibisk. semináře v Praze.

„Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste: a Já vás občerstvím.“ Mat. XI. 28.

Žádný člověk není bez trápení. Solva přišel na svět, pláče, pláčem pozdravuje světlo tohoto světa. Mluvil by, oznámil by nám, co ho bolí: ale neumí, on pláče. Pláč jest tedy jeho řečí nejprvnější, a zdá se, že tudíž také velmi přirozenou. Neboť nejsou doby v životě našem, kde řeč lidská dosti významu nemá, a kde jen vřelá, kanoucí slza mluvití může, když umkla ústa? A proto nepláče jen nemluvně, ale pláče též jinoch, pláče muž, pláče stařec, a šedinami pokrytý kmet, často ten bidný vezdejší svět s pláčem opouští. Ano, bratří moji, celý život náš vezdejší všelikému podléhá trápení. „Obrať se vzhůru, obrať se dolů, obrať se vůkol sebe, obrať se vnitř do sebe: všude kříž najdeš,“ praví bohomyslný Tomáš Kempenský. Avšak týž hlubokomyslný následovník Páně dí také dále: všude trpělivost chovati musíš, žádáš-li vnitřní pokoj míti a koruny věčné sobě zasloužiti.“ Hle tedy všude kříž, všude trápení najdeš — „všude toto trápení trpělivě nésti musíš, a pak — pak nabudeš pokoje. Než táži se vás, BM. zdaliž má člověk, zdaž máte vy dostatečné síly, abyste kříž ten povždy trpělivě nesli? Táži se vás, zdaž neumdléváte časem a neklesáte pod křížem svým? Táži se vás, jakých užíváte prostředků, abyste trápení všeliká bez reptání a s odevzdaností do vůle Boží nesli a tudíž nabyli duševního pokoje? — Na tuto otázku se mi všelijak odpovídá. — Tu mi praví mnohá skličená dcera, že když ji něco trápí, k matce se utíká, matce že si postěžuje, v její náručí že úlevy hledá. Já chválím sice její počínání: ale nevím, zdali vždy úlevy také najde. Tu mi praví mnohý churavec, k lékaři, když je nejhůř že spěchá, u něho že pomoci hledá. Já chválím sice jeho počínání, ale nevím, zdali také vždy pomoci najde. Tu mi praví mnohý chudák, k boháčovi že se utíká, když ho nouze tlačí, u něho že podpory hledá. Já chválím sice jeho počínání, ale nevím, zdali také vždy podpory dojde. Tu

mi praví mnohý hořem skličený muž, když bol prsa jeho rozrývá, že do veselé společnosti spěchá; tam že upokojení, tam že obveselení hledá. Já sic nehaním jeho počínání: nevím ale zdali také vždy upokojení najde. Tu mi praví mnohý, jenž pochybnostmi trápen bývá, že po učené knize sáhá, v ní že pravdy najíti doufá. Já chválím ho sice za to: nevím ale, zdaliž také vždy pravdu najde. Nic z toho nehaním — schvaluji takové počínání; — to vše ale nikde neručí za dobrý výsledek. Jediné za to ručím, že žádný, kdož se utíká ke Kristu Ježíši v nejsvětější Svátosti oltární; kdož tam s pravou vroucností buď prosí a volá, buď touží, vzdychá, tluče, hledá, že žádný prázden neodchází. „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a Já vás občerstvím“ praví Kristus. Kde, táži se, najdete takovou jistotu? Kdo z lidí se vám zaručí, že vám ve všech pracích udělí podpory, ve všech obtížnostech poskytne útěchy a posily?

A proto jsem si předsevzal dnešního dne o *častém navštěvování nejsvětější Svátosti oltární ve chrámu Páně* mluvit. I chci vám ukázati, jaký užitek nám z něho vyplývá. K tomu účelu hodlám s pomocí Boží s vámi rozjímati

I. *Kdo nás tam volá?*

II. *Co se nám tam podává?*

I.

„Jeť tomu asi osmnáct set čtyry a třicet let, co se přihodila veliká událost.“ Tak počal mluvit jistý missionář k churavému jakémus pohanu. „A jaká to?“ tázal se tento. „Snad zhynula tenkrát ukrutným morem polovice bratrův našich?“ „Nikoli!“ odpovídá missionář. „Či snad znamená počet ten jakousi svatou dobu, kde se bohové ještě na nás nehněvali, a ukazovali nám zlato v zemi — perly v moři?“ „Nikoli!“ opětuje missionář. „Aneb zvítězili snad tehdaž naši kmenové nad dotíravým nepřítelem, i pobrali jemu zbraň, stáda, ženy, děti?“ „Nikoli! Nýbrž před osmnácti sty a čtyry a třiceti lety narodil se člověk, jakovéhož nikdy nebylo na světě.“ — „A jaký to byl člověk?“ tázal se zase pohan. „Aj člověk ten

když povyrosl,“ vece dále missionář, „chodil po vsi zemi, a to jen proto, aby pomáhal všem churavým a potřebným. Kamkoliv přišel, ubožáčky ty volal k sobě, slibuje, že jim pomůže. A on jim v skutku také pomáhal. Slepí viděli, hluchí slyšeli, chromí nabývali zdravých údův; ano, mrtví z mrtvých vstávali. A co zvláště divného bylo při tom, že nikdy za to všechno nic na penězích nežádal. On nechtěl ani perel, ani zlata, aniž čeho ze stáda. Heslem a vůlí, touhou a hlasem jeho bylo: „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste: a já vás občerstvím.“ Tak volal — tak činil; a nikdy — nikde nehledal, nežádal za pomoc svoji odměny — odsluhy: vše co činil, z pouhé lásky činil.“ „Ach, já ubohý,“ vzdychal churavec, „ach že pak jsem nežil za onoho času?“¹⁾

Nejmilejší! Cítil-li se býti nešťastným onen pohan, jenžto teprv stín toho zvěděl, co činil Kristus, cítil-li se býti nešťastným, že za časův Kristových nežil na světě, a nemohl k němu se utéci; co bychom trprv říkati, kterak bychom vzdychati měli my? My, pravím, jenžto víme, co byl, co jest — Kristus, a jaké neskonale dobrodiní nám všem prokázal? Zdaliž by nebědoval — za nešťastného se nepokládal mnohý, že již umlkla ta ústa, která tak sladce mluvívala, všechny zarmoucené těšivala, všem nesnázi stíženým pomoc tak ráda přislíbovala, že mu nebylo popřáno, by mohl aspoň jediné slovo k samému Spasiteli promluvit, a děkovati jemu za tak veliké dobrodiní? Než hle, všechny ty touhy a city ocenila vševědoucí láska Páně. Láska Kristova vyhověla tomuto přání soužených, potřebných, vděčných, milujících. I jestiž na oltáři skoro ve všech chrámech katolických jedna skrovná, — tajemství plná schránka, před kterou kleká každé koleno. A tato schránka je svatyně, ve svatyni této přebývá, bytuje, sídlí Bůh. Sídlí tam Ježíš Kristus, přítomný co Bůh a člověk v nejsvětější Svátosti oltární. Bydlí tam táž láska, která před osmnácti sty lety putovávala po těch nevďěčných končinách židovských a putujíc slzy

¹⁾ Herbst's Exempelbuch.

lidské otírala, stírajíc pak je vynucovala jiné sladké slzy vděčnosti. Bytuje tam táž láska, která druhdy všechny strápené k sobě volala a volajíc, slibovala jim občerstvení. Ico se ti zdá, milený bratře, drahá sestro: či nemiluje, nevolá až doposud také tebe? Či myslíš, že láska ta, která na Golgotě celý svět objala v náruč, mohla již vychladnouti? Možná-li, aby někdy oheň nepálil, možná pak i toto. „Hory se pohnou a pahrbkové se zatřesou: ale milosrdenství mé neodstoupí od tebe“ (Isai. LIV, 20.), tak mluví Bůh ústy Isaiáše proroka. Hory se tedy pohnou — pahrbkové se zatřesou: ale milosrdenství, láska Kristova se nezmění. Neskonale nás miluje až podnes. Volal druhdy: „Pojďte ke mně všichni!“ — jinak volá podnes. A jestli oblažovala — pomáhala přítomnost Kristova před věky: oblažuje — pomáhá podnes; oblažuje a pomáhá v nejsvětější Svátosti oltářní. A v tom právě vidíme svrchovanou lásku Boží; v tom poznáváme spolu cenu, jakouž má u Boha tvor jeho — člověk. Netoliko, že nám smrtí svou na kříži bránu k nebesům otevřel, dřív zavřenou; netoliko, že nám ukázal cestu k blahoslaveným končinám věčného ráje, nýbrž On přislíbil, že s námi zůstane do skonání světa. Kdykoliv pobloudíme s cesty: volá nás k sobě, aby nám ji ukázal; kdykoliv umdléváme, volá nás k sobě, aby nás svým vlastním tělem posilnil. Ó kéžby mi dáno bylo lidským to vysloviti jazykem, vyslovit to veliké tajemství, jakýmž jest Kristus, volající nás k sobě v nejsvětější Svátosti oltářní! Kristus, jenž nás volá, bychom se k němu v nejsvětější Svátosti utíkali. — Řekl bych, že se tu Pán podobá starostlivému otci, který volá své ditky, aby je v náruč pojal, je těšil, jim radil, jim blahoslovil: ale co jest láska otcovská proti lásce Kristově? Často nám jediné neopatrné slovo náklonnosti otcovskou kalívá, často nám ji odjímá čas; a ne-li to, přijde smrt, otevře se hrob, a v rakvi zmizí mrtvola starostlivého otce. Kristus nás ale volati nepřestává; Kristus svolává nás věk po věku, den po dni, každé hodiny, každé chvíle: neboť bytuje a čeká na nás v nejsvětější Svátosti. — Řekl bych,

že se podobá Pán věrnému příteli, jenžto nás častěji k sobě zve, abychom v jeho přítelku útěchy a obveselení nabyli. Ale co jest všechno přátelství proti jedinému nejvěrnějšímu příteli, Ježíši Kristu? Ach, povolání neb zaměstnání časem rušívá sebe útlejší svazky přátelské, často je trhá zloba lidská; a ne-li to, přijde smrt, otevře se hrob a v rakvi zmizí mrtvola přítele; Kristus nás ale k sobě zváti nepřestává. Kristus, přítel náš, zůstává po věky v Svátosti nejsvětější, a kyne, volá, zve nás k sobě. — Řekl bych, že se Kristus Pán podobá velkomyslnému *bohádci*, pod jehožto střechu se každý chudák utíká, pod kterouž on každého laskavě přijímá. Než co jest bohatství, jakéž se nám v té velebné Svátosti podává? Jediná jiskra stráví nezřídka sebe větší jmění; jediná bouře zničí druhdy hodinou veškeru jeho ourodu; — a ne-li to, přijde smrt, otevře se hrob, a v rakvi se octne mrtvola našeho dobrodince, pod zemí hníje laskavé, dobročinné to srdce. Ale Kristus neodchází nikdy od nás, a byť by se i hory hýbaly a pahrbkové třáslí, On zůstane vždy bohatý milosrdenstvím, vždy plný štědroty a lásky.

O nám tedy netřeba naříkati, jakož naříkal churavec onen, nevědoucí ještě pohan. Kristus bytuje, sídlí, přebývá posud v nejsvětější Svátosti mezi námi! On kyne: a my můžeme, nébrž i máme se utíkati k Němu ve svých potřebách. Vždyť nás k sobě volá srdečněji než vlastní otec, upřímněji než dobrý přítel, laskavěji než všeliký dobrodinec. My sice neslyšíme Jeho volání; ale že nás volá, za to nám ručí nepochybná víra. Víra ta přivodí nás k navštěvování nejsvětější Svátosti; víra ta nám před oči staví Krista; víra ta nás učí rozmlouvati s Kristem; víra ta klestí nám cestu k lásce, k přátelství s Kristem. Víra jest základ všech ctností, víra nás vede, nébrž i nutí k navštěvování nejsvětější Svátosti oltářní.

O kdo poznal veliké to tajemství, kdo nahlédl, v jakovém úzkém spojení ráčí Kristus v nejsvětější Svátosti bydleti s námi, aby se nám tudíž přístupným učinil: ten a takový oplývati bude blažeností jako *Marta*,

když pohostinu Krista přijala, blahoslaviti se bude jako *Maria Magdalena*, když nohy Spasiteli mazala; nabude světla jako *Nikodem*, když noční dobou rozmlouval s Kristem; rozveselí se jako *Zachéus*, když Kristus do domů jeho vstupoval. Ano, pravověrný katolík za blahoslaveného míti se bude, byť i jeho postaví mnohou oběť žadalo od něho; byť i lidé druhdy nazývali nešťastným. — Jediná myšlénka, že jest mu Kristus za otce, přítele, dobrodince, že ho k sobě volá v nejsvětější Svátosti oltární: již to pomnění jej činí blaženým. A proto se diví svět, že druhdy v osamotnělé chýžce klášterní kvete nevýslovná blahosť; kdo jest ale původcem toho štěstí, na to nemyslí. Svět sice nahlíží, že i pod střechy klášterní vodívá se omrzelość a nechuf; kdo ale zahání vrtochy a trudy, na to nepomyslí. Svět sice mudruje, že srdce lidské, které lehko umořeno bývá rozkošemi, tím snáze se umoří oběťmi: kdo je ale občerstvuje, kdo je silí, toho netuší. Svět sice soudí, že to odvaha největší, když tu mládenec onde panna, tu muž tam žena odřekše se rodiny, výhod, rozkoší, odcházejí tam, kde musí ošetřovati cizí rány, kde jest jim slýchati chrapot umírajících, pochovávat mrtvolu neznámé, a to ne týden, ne měsíc, ale po třicet, čtyřicet let — po všecken život — až do smrti; svět to sice nazývá největší odvahou; odkud ale bere se síla, odvaha tato, o tom neví — věděti nechce. Kdo však sluchu popřeje hlasu Spasitele, volajícího v nejsvětější Svátosti, rozumí tomu všemu; neboť ví, že jest láska Kristova v Svátosti této nepřebraným pramenem síly, odvahy, světla, radosti, rozkoše, spásy nebeské. Ano, kdož věrně a vděčně šetří hlasu Kristova; — kdož jest horlivým ctitelem a navštěvovatelem velebné Svátosti, o mnohých, přemnohých věcech zcela jinak soudí a bude souditi, než jak soudívá svět.

Až posud jsme mluvili o tom, že nás Kristus sám k navštěvování nejsvětější Svátosti volá. Co se nám tam ale podává, o tom v dílu druhém.

II.

„K Hospodinu, když jsem býval soužen, volával jsem,“ osvědčuje žalmista Páně. Dle jeho výroku bylo již v starém zákoně volání, byla modlitba v rozličných souženích obyčejná. V modlitbě k Hospodinu nalézáno úlevy a útěchy. I nám jest modlitba hlubokou studnicí, z které hojného vážiti můžeme občerstvení v trápení a strastech. — „Proste a bude vám dáno,“ slibuje Kristus (Mat. VII. 7.). Než modlitba není křesťanu jediným prostředkem, kterým se nabývá útěchy a síly: — křesťan katolík může říci k Hospodinu: „Když jsem soužen býval, chodíval jsem!“ Ano, Br. nejmilejší! navštěvování nejsvětější Svátosti oltární bylo od věků, jest a bude po věky mnohem hojnější studnicí všelikého potěšení, než pouhá modlitba. Mohl bych Vám uvéstí ze jmena více Svatých a Světic Božích, kteřížto sami tvrdí, jakových nevýslovných milostí nabyli nejsvětější Svátosti, Krista Spasitele ve Svátosti této navštěvující. Než ale, tázati se bude mnohý, jakým způsobem se to stává?

Řekne mi mnohý, že přijímáním nejsvětější Svátosti oltární se v nás milosť Boží rozmnožuje; ona že jest pokrm duší lidských: to že věří, — na to — o tom že má důkazy. Řekne mi mnohý, že přijímáním nejsvětější Svátosti oltární nabýváme síly proti všelikému pokušení a útěchy ve všelikých nesnázích; to že již viděl na jiných aneb i sám zkusil při sobě. Řekne mi mnohý, že to pokládá za povinnost, Pánu díky vzdávati, Kristu Ježíši klaněti se ve velebné Svátosti, to že všechno nahlíží a pokorně uznává. Že bychom ale pouhým navštěvováním jakýchsi milostí mohli nabyti: toho že nenahlíží, to že jest mu nepochopitelné. Postrpte, B. M., postrpte: s pomocí Boží i to nahlédnete. — Navštěva nejsvětější Svátosti záleží v tom, že křesťan jistě modlitby před velebnou touto Svátostí vykonává. Než kdo z Vás, B. M., neví, kdo neuzná, že modlitba u přítomnosti této Svátosti bude vřelejší, vroucnější, nežli kdybychom tuto modlitbu bud doma, neb kdes jinde vykonávali? — Již ta svatá tichosť kostelní, aneb jestli tu více

nábožných lidí, ta jejich vroucnost a jejich nadšené k nebesům zření, zdaliž to nenutí mysl lidskou, aby od země nesla se k nebesům? A pak, pomyslíme-li, zde v této tajemné schránce bydlí Kristus, jenž nám po milosti a lásce své smrti svou otevřel nebe, svým učením ukázal cestu k němu, jenž, abychom neumdleli a neklesli na této cestě, ráčí nás nasycovati tělem, ráčí nás občerstvovati předrahou krví svou; když to pomyslíme: či rtové se nebudou hýbati, aby mu za tak veliké milosti děkovali? A právě proto jest již návštěva tato velmi užitečná, *poněvadž nás k vroucnější modlitbě pobádá.* A čím vroucnější modlitba, tím spíše ji Bůh vyslyší: „Čím výše se vznáší modlitba,“ slušně a právě dí sv. Augustin, „tím nížeji sestupuje milosrdenství.“ Ale návštěvování nejsvětější Svátosti jest proto také velmi užitečné, *poněvadž klečíc před touto Svátostí častěji duchovně přijímá, a takto se k skutečnému přijímání připravovati můžeme.* A jaká to opět výhoda! Učíť zajisté Církev, že duchovním přijímáním velkých milostí nabýváme, ačkoliv ovšem v menší míře, než přijímáme-li skutečným. Jest pak duchovní přijímání, vedle slov sv. Tomáše, vroucí žádost, přijmouti Pána Ježíše Krista v nejsvětější Svátosti oltární. Již ale takové duchovní přijímání se děje, když pokléská všelikých želíme, a pevné majíce předsevzetí, že chceme věrně sloužiti Bohu, vřelým, skroušeným srdcem voláme, vzdycháme, úpíme k Spasiteli: „Pane Ježíši, přijď do srdce mého! Toužím po Tobě a chci náležeti Tobě! Dej, ať jsem a zůstanu spojen s Tebou na věky!“ Že pak se podobné city, touhy, myšlenky opět nejsnáze, nejjistěji probuzují před velebnou Svátostí, žádný snad nebude úpirati. Takovou měrou jsem tedy naznačil užitek, jakéhož nám návštěva ta poskytuje. Nechci však tím říci, že bych byl úplně všeliké účinky udal. Nebo který ze smrtelníků pojme rozumem úplně tajemství toto? Kdo však zevrubně věděti chceš, čeho při návštěvě té podává Bůh, nahlédni do životopisů Svatých a Světic Božích, taž se jich a skoumej, co ti řeknou. Oč že ti řeknou: „Pokladem

milosti, pramenem rozumu a síly, právě osvěty a ctnosti bylanám Svátost oltární, kterou jsme často navštěvovali, často přijímali. Oč že uslyšíš, což řekla, druhdy bohabojná hraběnka z Ferie, horlivá to služebnice Boží, jež tážana byvši, co by tak dlouho klečíc před velebnou Svátostí dělala, odpověděla: „A což nevíte, co dělá chudý u přítomnosti bohatého? co nemocný u přítomnosti lékaře? co žiznivý u studnice a hladový na hodech?“ — Ano nahlédni do životů Svatých a Světic Božích, taž se věrných služebníků Páně: tu i tam shledá každý, kam se bezpečně utíkati má chudý, kde jistých prostředků hledati má nemocný: on shledá, kde jest studnice všelikého občerstvení, a kde chléb, k životu věčnému krmící smrtelníka. O kéžby jedenkaždý toho přesvědčení nabyt, že se nám v nejsvětější Svátosti mnohem více podává, než nám svět podati může! Kéžby se jedenkaždý naučil utíkati tam, kde nám všeliká pomoc kyne, ovšem i tehdaž, když svět nemá pomoci, neví rady. Kéžby jedenkaždý zvolal se sv. Augustinem: „Duše má, nebudíš tak pošetilá! Hledej jen Boha, hledej jedno toliko dobré, v němž jest všecko ostatní dobro.“ A protož vy ubozí, jižto snad někdy nouzi sklíčení nevíte, kde zřejšího dne potřebné naleznete výživy a podpory; jižto snad dnes poslední sousto chléba dojdáte, vám radím, abyste hledali Toho, v němžto se vše ostatní dobro uzavírá. Jděte do chrámu Páně, kdykoli to možno; jděte a padněte tam na kolena svá i vzivejte o pomoc Ježíše Krista v nejsvětější Svátosti oltární. A Ten, který druhdy tisíce hladových nasýtil, zajisté ani vás neopustí. Dnes neb zítra vám dá najíti dobrého přítele, který se o vás postará, vám buď sám výživy poskytne, aneb aspoň příležitosti k tomu zjedná. Budte ctiteli, budte navštěvovateli nejsvětější Svátosti oltární! Pán, skrytý v Svátosti, zjevnými, valnými příspěji vám milostmi. — A vy, kdož jste nešťastnými nehodami pozbyli zdraví svého, jižto snad ani jediné radostné chvíle nemajíce na světě, celé noci v bédování a nařikání trávíváte, i vám radím lék jistý a nemylný. Jděte,

ač možno-li to, aneb aspoň v mysli tam před velebnou Svátostí se pouchylte, tam v hluboké pokoře myslí svou do tajemství toho se vpravte, prosíce o trpělivost a úlevu. A Ten, který na hoře Golgotě sám osobně pocítil, co jest lidská bolest, Svrchovaný trpitel, ukřižovaný Kristus, jistě ustrne se nad vámi. Nezahojí snad vždycky vaše rány a úhony tělesné, za to ale vleje vám ve srdce balsám trpělivosti a útěchy spasitelné. Buďte ctiteli, buďte navštěvovateli Svátosti oltářní: Pán, skrytý v Svátosti, zjevnými obohatí vás milostmi. — I vy, kdož zmítání býváte rozličnými pochybnostmi, ježto svět často jizlivými klamy svými snaží se schvátiti ve propašť záhubné nevěry; i vy, kdož dilo nějaké započínajíce, býváte na rozpacích co do prostředkův a způsobův: i vy, se nejlépe potážete, přednesete-li pochybnosti a rozpaky své tam před stánkem Božím Ježíši samému. Ježíš Spasitel náš, Kristus Syn Boha živého, jenž jest cesta, pravda i život, zajisté vám ukáže pravou cestu, na které možná bezpečně a šťastně dojiti cíle svého na zemi za živa, — po smrti v nebesích. Buďte horlivými ctiteli nejsvětější Svátosti oltářní: Pán, skrytý v Svátosti této, zjevnými osvíti vás milostmi k životu věčnému! — A kenečně i vy, kdož vězíte v nebezpečenství, schvacujícím vás ku pádu dnes — hrozcím vám na zejtrí, jimžto pokušení každou hodinou hroznější nastává: vy všickni, kterýmžto svět mamy a klamy svými oslazuje hřích a výmluvně zakrývá následky: i vy pospěšte tam před velebnou Svátostí oltářní, předneste Pánu svou stížnost, proste o světlo a sílu, o statečnou vytrvalost v nesnadném boji. A ten, který vás tak milostivě volá, Kristus přítel náš, který k statečnému boji, k slavnému vítězství nám všeliké občerstvení slibuje, Syn Boží zajisté vás nepropustí od sebe bez posily, beze světla, bez požehnání. Buďte horlivými ctiteli nejsvětější Svátosti oltářní: a Pán, skrytý ve Svátosti této, zjevnými vás opatří milostmi k vítěznému boji.

Že ale žádný, kdož stojí, není jist, aby nepadl, jelikož na každého z nás Prozřetelnost Božská vložila to neb ono břímě;

nám všem zapotřebí jest trpělivosti, útěchy, a síly. Ve světě, u lidí-li tyto hledáme, marně hledáme. Jedno jestli toliko dobré, v němž se vše ostatní dobré uzavírá. Jest to Bůh, jest to Spasitel náš, Ježíš Kristus, co Bůh a člověk přítomný v nejsvětější Svátosti oltářní. K Němu se tedy všichni utíkejme; u Něho všelikou pomoc a podporu hledejme! Buďme všichni horlivými ctiteli, horlivými navštěvovateli nejsvětější Svátosti oltářní: a Pán všemohoucí zjevnými milostmi svými opatří, osvíti, obohatí nás všecky. Dokažme světu, že ctíme Toho na zemi, Jemuž se klanějí v nebesích sborové cherubů a serafů, Jemuž v nebesích zástupové Svátých a světic zpívají slávu a chvály věčné. Kdykoliv jest nám jiti okolo chrámu, v němž nejsvětější Svátost jest uložena, neopomínejme hlavy své odkrýti aneb křížem se znamenati. Vždyť jest to věc slušná, spravedlivá. Vždyť pak, potkáš-li pána aneb přítele, pozdravuješ ho, klaníš se jemu, úctu svou dáváš mu na jevo! Nebylo-liž by tedy nectné, mlčky, nedbale, nevšímavě míjeti stán Pána nebes a země? Odstup tedy od nás všeliká nedbalost, nevšímavost! Kdykoliv se dávatí budem do práce, kdykoli odpočívati budem při práci, obraťme se na okamžik tam v tu stranu, kde stojí chrám Páně, vzdychajíce vroucně: „Pozdravena — pochválena budiž nejsvětější Svátost oltářní!“ Tak činívali, říkávali zbožní předkové: šetřme jich šlepějí, následujme příkladův jejich, budme horlivými ctiteli a navštěvovateli nejsvětější Svátosti oltářní, kdykoliv a kdekoliv to jen možná! Kristus k sobě nás volá: nuže chodívejmež častěji k Němu. Kristus nám své milosti podává: nuže přijímejme jich ochotně; — s vděčným srdcem přijímejme je od Něho, oslavujme, zvelebujme lásku Jeho na zemi, abychom hodni učinění zaslíbení Jeho přijati byli do slávy Jeho v nebesích. Amen.

Kterak sluší bojovati s náruživostmi.

Jestliže jsme některou vášní mrštili o zemi, třeba potud žlapati je nohama, až pozbude naprosto síly, aby se zase pozdvihnouti mohla. Po té začněme boj s druhou některou náruživostí, ježto se nám přičí.

Jiřík Volynský ¹⁾.

Obrázek z života českých bratří v XVI. století.

„Poněvadž mnohé příhody v zemi české pro budoucí paměť potomkuom se spisují: není tehdy neslušné, aby příhody v též zemi, rytířstvu pro víru, jednou danou svatým, bojující k užitku věrným, tudíž i k službě stálosti v témž boji, a nejvýše k zvelebení jména božího, pro budoucí paměť naznamenány byly. Protož povoliv úmyslu svému, psáti budu krátce od počátku boje, pro touž víru a pokušení mého, upřímně, pokudž paměť má, jak se v pravdě dále poslouží.“

„V Sobotu na den památky navštívení panny Marie Alžběty (2. Jul. 1519), učinil ke mně řeč pan Jan Strakonický z Rožmberka takto: „Udělal jsem tě kostelníkem, proto žes pikhart, abych tě naučil do kostela choditi; a aby teď věděl, že jsem napomenut od kapitoly Pražské i od svých přátel, abych Vás trestal. A protož přístup ze dvou stran, k kteréž chceš, k Římské nebo k Tábořské t. České, aneb u vězení hladem umří. A hned kázal dva vězňe z věže vytáhnouti a okna v ní zahraditi a mne tam vsaditi; při tom na mne často volaje, abych pověděl, co chci učiniti? — I nevěda sobě v náhle co učiniti, prosil jsem sobě roztazu do dvou neděl, maje na mysli, ne to, abych jemu povolil

a ustoupil, ale to, abych doma zřídil i kšaft učinil, aby mi to u vězení nepřekáželo.“ —

„V tom poslal pán pro kněze převora a při tom sedělo mnoho zemanův tu na Strakonici (sic) na hradě, kdež se to dalo. Kněz převor mluvil pánu, že žádný nemá nucen býti k víře trápením, než rozumnou službou; a bych já koho v hrsti choval, nebude-li on dobrým chtíti býti, co to platno? a nevinná krev volá: „Pane, pane, skuro-li pomstíš?“ Zemané všickni, kromě p. Viléma Buzického, nabízelí pána, aby mne trestal. V tom mluvil pán ke mně mnohé řeči hrozné, jichž pro ukrácení psáti nebudu. Než mezi tou mnohou řečí promluvil, že pikharty čert učí, že kdož se mezi ně dá, že hned čísti umí; a že jsa mezi nimi jeden sedlák naučil se čísti, a potom od nich odstoupil, hned čísti neumí. A vy pikharté býváte v Turcích a Turci u vás; a kdyžby sem Turci přitáhli, hned s nimi proti nám budete.“

„Kněz převor otázku učinil: „Proč jste se od nás oddělili a jakou víru máte?“ Odpověd: „Takou víru máme, jakž jsou bratři králi JM. i všem vuobec napsali, a teď vydali opět traktat o témž v Normberce tištěný do mnohých zákonův, ježž také uložili vám poslati; jedině chcete-li, já ho vám dodám.“ Povolil k tomu, a dodán jest jemu, t. převorovi, a potom pánu skrze převora.

„Potom pak k přimluvě kněze převora a p. Viléma Buzického dal mi pán roztaz do téhodne, abych uručil, že se postavím. A p. Vilém pověděl: „Muozete mu toho věřiti, a nepostaví-li se on, já se zaň chci postaviti.“ A pán pověděl: „Však má statek, nepostaví-li se, ten tam.“

„A hned tu dávána mi rada od mnohých zemanuov, abych učinil, co pán chce: „Nevěř mu, pán mladý jest, což před se vezme, nezměníť. A potom z měšťanuov jeden dal mi radu, abych stěžně jel na Krumlov ku panu Petrovi z Rožmberka a jeho za přimluvu prosil. I učinil jsem podle rady, jel jsem nazejtří v neděli (3. Jul.) na Krumlov. Ten den jsem ku panu Petrovi přístupu neměl, jelž v pondělí na sv. Prokopa (4. Jul.) učinil mi přístup ku pánu Václav z Domažlic, písař a komorník jeho.

„Řeč má ku p. Petrovi tato byla: „Milostivý pane! K VM. jsem se obrátil z vlastní mé potřeby, s níž jsem se nevěděl kam jinam obrátiti, než napřed ku Pánu Bohu všemohoucímu a k VM.; věda dobře, že vaší moudrostí a rozšafností tento

¹⁾ Paměti tyto jednoho z bratří českých — jet to Jiřík Volynský — ač patrně pošly z pera odporného katolické víře a Církvi, klademe v Blahověstu z kolikerych příčin. Především zdá se nám, že tudy sám bratr český o bratřích podal obraz, v kterémž možná dosti dobře poznati povahu nad jiné ráznějších mužův pamatné této sekty. Nikdo zajisté nebude popírati přimost a mysl statečnou dotčenému Jiřímu Volynskému, hotovému smrt podniknouti pro víru, kteráž se mu pravdivou byti zdála. Zároveň ale, tuším, dosti snadno se najde, jak hrdě si vede bratr ten, kdež zpravu dává o knězi převorovi Strakonickém usilujícím vyvésti jej z bludných domněnek bratrských. — A právě tento kněz, jakž jej sám řečený Jiřík líčí, po našem zdání jak důstojný jest to kněz, jenž jinak horliv jsa u víře, statečně prohlašuje se proti skutkům násilným v příčině náboženství, a láskou toliko hledí obrátiti, ziskati pobloudilce. — Aneb nepodávají-li o tom krásné svědectví slova jeho, an dí: „že žádný nemá nucen býti k víře trápením, než rozumnou službou; a bych já koho v hrsti choval, nebude-li on dobrým chtíti býti, co to platno? a nevinná krev volá: „Pane, pane, skuro-li pomstíš?“ A nesouhlasili se slovy celé jednání jeho? Ostatně tím dražší a milejší nám býti musí obraz takové ušlechtilé, právě katolické povahy za časův, kdežto v osudných sporech náboženských hynula vůbec—láaska. Škoda, že neznáme jména jeho! Redaktor.

kraj pokoje užívá. A potřeba má jest taková, že pán můj JM., pan strejc VM., nastoupil na mne přísně s strany víry mé, a chce, aneb abych jí ustoupil, aneb hladem u vězení umřel.“

„A pán k tomu dí: „A jakés víry? platí, žeš pikhart? Jaks počal mluvit, tak jsem tebe hned poznal. A pravějšho pikharta jsem nikdy před sebou neměl, a měl jsem jich drahně před sebou! A vím, žeš jich správce, neb kazatel, a že neustoupíš: ale medle, dej se napravit!“ A v tom mnohé otázky na mne činil, a jmenoval bratra Lukáše, Jana lékaře, a zmínku učinil o traktátu v Normberce imprimovaném, že mu jej poslal Petr od duhy. Kdo jej skládal? Lukáš-li, čili Jan lékař? a kdo jest z nich dvou učenější? A že jest osazený na toho, kdo jest jej přinesl do Normberka a dal tisknouti; nemá tam poč, ano i ten kdo tiskl, nesnáž velikou měl.“ Potom mne tázal, jest-li Lukáš v Boleslavi? Odpověď má: „Ze jeho tu není, a že jest tu ouzko nyní; tak slyším, že bratr s bratrem se sjíti a mluvit dlouho nesmí s sebou.“ Pán řekl: „Proč? snad že paní Boleslavská jest pohnána? Krivěť jsou jí pohnali, nevezmouť tu nic; vím, že jest paní sestrou a paní Verona též. Než pan Kundrat nebyl jest bratrem přijatým, leč tento rok; nevím co se jest spáchalo. A mnoho-li jest mezi vámi zemanuov a pánuov přijatých bratří? Odpověď má: „Já jich mnoho neznám, než slyším, že jest jich drahně, zvláště zemanuov.“ Pán řekl: „To vím, že jest pan strejc i se paní přijatým bratrem; než pan Perštýnský, ten mi pravil, že jest byl k tomu také veden; a potom když ten pikhart, kterýž jej na to vedl nemocen byl, přišel k němu pan Perštýnský a mluvil s ním: „Tys mě k tomu vedl, a již teď k smrti nemocen jsi: prosím tebe, pověz mi, při které straně z těch tří, jakožto Římské, Tábořské a bratrské, nejbezpečněji býti?“ A ten pikhart že jest jemu řekl, že poslušensví najlép jest podniknouti a státi při Římské straně.“ A pan Perštýnský žeby jemu řekl: „Aj tedy bychme my byli zejhráni!“ Otázal se potom pán: „Kterak vy se přijímáte? přísahy veliké činíte a vysoko dva prsty (ukázav) zdviháte?“ Odpověď: „Nic toho není, pane; než výhost berou od dábla, od světa a od žádostí zlých v těle a od antikrista a sluh jeho a přikazují se Pánu Bohu a Synu jeho milému Pánu Kristu a slouhám jeho věrnost přiřkají a stálost v tom do smrti, přijd nač přijd, a jednotě, též

při ní státi věrně, přijímati naučení, napominání, výstrahy, trestání; a potom po času potvrzují k rytířství víry.“ — Otázka Páně: „Co jest potvrzování?“ Odpověď: „Jest birmování.“ Otázka: „A což se také birmujete? A spovídáte-li se?“ Odpověď: „Pane, spovídáme, než ne tak jako vaši. Neb z našich dopustí-li se kdo jakého hříchu neb nedostatku, hned, nečekaje postu jde k správci neb zpovědníku, a což mu, za radu a za pokrm dá a uloží, to s milostí rádi podnikají a věrně pokání činí. Pán potom dí: „V tomto nejvíce bloudíte, pravice neb držice, by v Svátosti nebylo božství, než toliko člověčenství.“ Odpověď: „Tak věříme, jakžkoli jest sám pán mluvití ráčil a svatí evangelistové z poručení ducha jeho napsali a vuobec k naučení vydali, a jakž králi JM. i všem vuobec napsali.“ Pán opět dí: „Medle co jest tebou hnulo, že jsi k nim přistoupil?“ „To, pane, že jsem se jim prvé velmi protivil, slyše zlé pověsti o nich a tomu uvěřiv. Ale když jsem mezi nimi v sboru jednom byl a shledav, že jim krivdu činí, co o nich mluví, že není tak, měl jsem jich bázeň, vida, že jsou lidé poctiví. Ač jsem svým žádostem hned odolati nemohl, brzo ale však jsem žádostivě o to myslil, abych s nimi byl. A jest s nimi milo býti, neb jsou muži poctiví.“ Pán k tomu opět dí: „Byl jsem mezi nimi jednou v Brandejse nad Labem v sboru, pěkně svou věc vedou, písničky zpívají a potom káží; a když se měli modliti, šel jsem ven. Viděl jsem je, muže poctivé; škoda, že k těm skutkuom víry nemají!“ „Jest vás mnoho? Ví, jakžby sem přitáhli Turci, hned s nimi budete.“ Odpověď: „Neračte věřiti tomu. Bylť by proti nám jistě stálejší, nežli kteří jiní, znajíce, že mají víru velmi zlou a bludnou a nikoliv k nim nepřistoupili.“ Pán opět dí: „A proč jste se pak spisovali? Sepsalo se vás 11 tisíc, krom žen a dětí.“ Odpověď: „Neníť toho, pane, krivě jste zpravováni, nebo bych já také o tom věděl, kdybych k popisu šel.“ Pán opět dí: „Kdybychom my svým lidem nebránili, však by všickni s vámi byli!“ Odpověď: „Byste všichni paní vuoli jim dali, málo by jich s námi bylo. Neboť komu se chce z svobody do ouzkosti, jako ptáku létajícímu do klece. Ano tak někteří odstupují.“ Pán k tomu dí: „Já tomu nevěřím, leč mi toho dovedeš.“ „Tak pane, když ono pokušení za pana kancléře, čehož vás tajno není, pan buch na bratří dopustiti ráčil, tu oni poznavše boží přísný hněv a metlu

hrůznou k trestání vztaženou spatřivše skutečně hned k tomu sami prvotně starší a správcové se přičinili a s pilností pánu bohu s postem se modlili, aby pán buoh ráčil oznámiti, proč to pokušení ráčil dopustiti a hněv svůj tak přísný vyliť? I naplnil žádost věrných a vzhledl na ponížení našich zarmoucených, tak že jsou poznali proto příšlý hněv boží, že při některých bratrích našly jsou se v jednotě ty věci, kterýchž pán buoh nelíbí a mítí konečně v svém lidu nechce. A tak jsou starší bratři napřed z toho pokání činili s strany povinnosti své a potom ke všem všudy napsání učinili, aby též také pokání činili a obchoduov i řemesl neslušných nechali, rozkoši při jídle a při pití, pýchy při oděvu zč. (sic) aby přestaly. Tu někteří, jichž se dotklo, toho nemohli odvyknouti a vuole ku poslouchání rady spasitelné nemajíce, poodstoupili jsou, tak jakž jsem zpraven. Pán: „Ba tak já věřím tomu, žeť jsou tím způsobem, nechť napraviti, odstoupili.“ A z toho potom opět dí: „Zač máte těch šest bratří, jako jsou je u Boru spálili? Světíte-li ten den, a služby za ně činíte-li? Jeden z nich chtěl býti Domazlické víry; druhý jej napomenul, aby se pamatoval.“ Odpověď: „Pane, máme je za mučedníky a za svědky pravdy Boží, než dne jich nesvětíme ale pamatujeme a chválíme Pána Boha z nich, že jim dal přemoci svět tento a stuoly své neb roucha svá že jsou umyli ve krvi beránka. Také za mrtvé služeb nečiníme, ani se za ně nemodlíme, neb po smrti času není, z pekla také není žádného vyproštění, a kdož jest v nebi, za toho prositi není potřeba: než modlíme se živi za živé, ano za krále i za všechny pány i za vás také pane!“

„Také mnohé řeči jiné ke mně pán mluvil, kterýchž se pro ukřácení nepíše; než což znamenitějšího mluvil, to jsem napsal. Při pánu byl pan Cholický a pan Jiřík Kořenský. Když jsem jeho za přímluvu žádal, pověděl, že chce se p. Strakonickým mluvit.“

„Ve středu po sv. Prokopu, t. na den památky M. Jana Husi (6. Jul.) šel jsem k knězi převorovi do jeho pokoje z rozkázání p. Strakonického a již ten traktát jsem byl dodán. Tu kněz ke mně rozličně a lahodně mluvil, řka: „Píše mi o tobě jakýs Ondřej z Litomyšle. A potom ihned dlouhou řeč učinil, líce a dynchuje církev Římskou, namlouvaje, abych k ní přistoupil, že mi všechno dobré bude, a divě se tomu, proč jsou bratři od ní odstou-

pili a ji potupili, sami chtějí nejlepší býti, a že ona blouditi nemůže, a lodička sv. Petra že nezahyne na věky dovodě, tu mnohé knihy otvíraje. A řídko co mohl najíti v těch knihách, čehož hledal, a nahlédaje se, hněval se, že nemohl naleztí, z jednoho do druhého jde, když jsem nic duvodného a gruntovního nemohl slyšeti od něho. Než tu otázku učinil řka: „Proč se podruhé křtíte?“ Já jsem jemu řekl: „Slyšel jsem, že jeden z doktoruov Římských napsal, že má křest po kacířích opětován býti.“ A on řekl: „Jakžby kacíři byli; mohli-by kacíři takoví býti, žeby ve jméno sv. Trojice nekřtíli.“ „Ano my po babě nekřtíme, než říkáme: Nejsi-li křtěno, já tě křtím; pakli jsi křtěno, já tě podruhé nekřtím.“ A potom prosil mne, abych se nad svou duší smíloval a k nim přistoupil; a v tom k večeri zazvonili. A on řekl: „Zval bych tě k večeri, i nesmím, aby někdo ku pánu mne neosočil, že tě fedruji.“

„V neděli pak po sv. Marketě (17. J.) stavěl jsem se pánu po obědě v hodině 16. Hned se mne s křikem otázal, co chci učiniti. Pověděl jsem, že s pomocí Boží do smrti v té víře s bratřími chci státi. Tu mě hned kázal vsaditi do nejhlubšího vězení; a jeden tam starý vězeň seděl prvé, toho kázal vyvésti. A potom pilně v tom žaláři přehledati kázal, aby potom vězni chléb žádný tam nezuostal, a mne také hned přehledati kázal, abych žádné potraviny sebou nevzal; i měl jsem pecenec chleba a kus pečeně, to mi vše vzali, a měsíc, v němž jsem měl kořeníčko a hřebének a několik grošuov a písničku: „Blud se zhusta rozel,“ to vše pobrali, krom hřebének sobě jsem vyprosil; i v botách mi prohlédali. A já jsem pánu směle pověděl, že chci rád pro pána Krista umříti, než toliko prosil jsem, aby mne v té věži neuměřoval, aby o mne lidé nevěděli, ale aby pro mistra popravného poslali, že chci rád beze všeho svázání na hranici jíti. A pán řekl: „Věřím, že v tobě česť jako beran; kdyžby tuto řeč uslyšeli hloupí lidé, nakazil by je a mysl by jich ztočil, žeby oni tu víru pikhartskou za dobrou měli a snadby té pikhartské víry byli. A tu se pánem mnoho zemanuov a služebníkuov stálo, všickni kričíce, že (jsem) hoděn trestání, a někteří mi radíce, abych poslechl pána. A já vždy mluvil, že mám pána dobrého, kterýž mi za škody stojí, a že chci rád pro jeho pravdu trpěti a umříti. A pán řekl:

„Nebudut já tebe pálití, než jinét na vás umíme.“ A v tom vedli mne do žaláře nejhlubšího skrz jiné dvoje dvěře do vězení. A tam byl smrad veliký, a maličko sena, a zima veliká, neb bylo u samé vody.“

„Nazejtří v pondělí (18. Jul.) kázal pán pilně oboje žalářové dvěře opravití a závory jich; a já to vše slyšel, když to kovali, a pilně se modle Pánu Bohu.“

„Opět nazejtří v úterý (19. Jul.) přišel ke mně kněz převor, a já ležel na tom drobtu sena, třesa se zimou. A on mi řekl: „Milý bratře, co ty z sebe činíš? Moha mítí dobrou vůli, teď sobě zle činíš, zimu a hlad mřeš, a umřeš-li, jako by se sám oběsil neb zabil, vše jedno jest, a tudy duši svou do pekla připravíš. Když jsi sobě zlý, komu pak budeš dobrý? Ba milý bratře! rozpomeň se na svou milou duši, na svou ženu a na své děti, ježto leží v šesti nedělich žena tvá; a pán ji chce vzítí a tu do prostředního žaláře vsaditi, aby tu plakala a na tě nařikala. Smiluj se ale nad ní, však ona tu dlouho trvati nebude!“ A tak příliš mě trápil a těžkost mi činil, větší než to vězení. A v tom ukazuje mi na papeže a na množství učenyh, i na lid nesčíslný, měl-li by všecen zahynoutí a vy toliko spasení býti? Kams rozum děl? však slyším, že jsou tvého rozumu mnozí lidé užívali, a všickni tě v tom chválí. Jiným raditi umíš a sobě nechceš. Ba smiluj se sám nad sebou. Všakt dobře radím a k dobrému tě poňoukám. A jestliže jest křivda, co radím, já nehodný kněz chtěl bych, by to mohlo býti, svou duši za tvou dáti. Avšak jest papež hlava Církve, bez níž žádný spasen nebude: kam jste vy se odchýlili a cosi nového sobě zarazili? Odpověď má: „A kam jste vy se odchýlili? Já jsem slyšchal a četl, že Pán Kristus jest hlava Církve svatě?“ Kněz převor řekl: „Ale papež jest náměstek jeho.“ Odpověď má: „Když jest náměstek jeho, pročť ho nenásleduje v jeho životu ctnostem a pokorném? Kdež jest on pěšky chodil, ustával, horko, zimu, hlad, žízeň trpěl a jednou toliko na hovádku do Jerusalema jel, a to učinil pro příklad a z potřeby té, aby výmluvy židé neměli, že jsou jeho nepoznali, neb jest žádný král před ním ani po něm tak k nim nejel: a tento papež slyším že úpravně a velmi hrdě na čistém koni jezdí, a že mu nohy líbají; a netoliko jezdí, ale nosí ho; proč není-li nemocen, nechodí?“ Kněz převor řekl: „Nemát on v tom žádné rozkoše, než že tak chce mítí sbor římský.“ Řekl jsem

na to: „Kdyby on tomu chtěl, snadně by to změnil.“ Potom dotekl o Turcích též jako p. Petr Rožmberský, že bychme s nimi hned byli, kdyby sem přitáhli, a že jsme se proto popisovali, abychme jim dali znáti, mnoho-li jest nás, a že míváme tam poselství, a oni zde u nás. O svátosti oltářní pravil, že nevěříme by tu božství bylo: a já pověděl, že se tu v té svátosti nesluší klaněti ani modliti. A s tím ode mne odešel.“

„Potom v Horaždovicích na sněmu rozprávěl p. Lvovi a p. Petrovi z Rožmberka i jiným pánuom i zemanuom, že když se mnou o té svátosti mluvil, že se mne bál a proto ode mne šel. A když odemne šel, řekl jsem mu: „Milý kněze převore! toto vězte a pánu povězte, na čem já chci umřítí, že na tom, což bratří věří a drží a což jsou v tom traktátu v Normberce imprimovaném napsali, kteréž jsou vám dodali, že v něm pravá pravda jest.“

„Já pak ku Pánu Bohu svému zření obracuje a v něm ufaje trval jsem, že mocen jest mne, bude-li ráčiti, z toho vězení vyprostiti. Až již tu v středu (20. Jul.) střeva má složily se v čas večerní jako v jedno a upokojily se jako k smrti a v puoly jakoby mne nejtouž provazem opásal, a v hlavě ustavičně zvuk nastáváše a noh služba omdléváše, aniž byše již takového spuosobu jako v zdraví k modlení.“

„Nazejtří (21. Jul.) opět tíže bylo, a každého dne najtíže k večerou; až to ve čtvrtek před hodinou 24., když kněz převor přijel z sněmu z Horaždovic, vyvedli mne z žaláře, a já již nemohl ani jíti, ani na nohách státi. A posadili mě na jakés lavici tu v hradě; a pán tu hned čekal, a všichni tu se shéhlí a mnozí křičíce: „Děkuj pánu z kázně!“ a já mluvití ani úst otevřítí nemohl. Pán kázal chutně přinéstí polévky a nalévati mi v ústa a ústa mi rozvážiti a sám velmi slzel, ode mne se obrátiv a řekl: „Jsem radče nežby mi 20 kop dal, že jest živ a chci naň laskav býti.“ Potom vína kázal přinéstí, nasypal jakéhos prachu, kázal mi pomalu pítí dávati, a cobyh chtěl, aby mi dali jístí, ale po maličku. Potom ode mne šel, a komorníkuom kázal, aby mne vedli do jeho světnice a ode mne aby neodcházelí, abych se nezblil, aby mne pilní byli, abych se velmi nenapil.“

„Potom přišel ke mně hodinu na noc; byl dobré myslí, tak mluvě: „Chci na tě laskav býti, to shledáš.“ A já již mohl

lépe mluvíti: prosil jsem, aby mě kázal dolův dovezti někde na hospodu. Nechtěl toho učiniti, ale řekl: „Leheš zde dobře na hoře.“ I hned kázal těm komorníkům luože ustlati a mně přikázal, abych s hradu nechodil dolův za několik dní, až dobře okřeji. A takto mi pravil: „Teď přikazuji, aby mi pikhartův prázden byl a do kostela chodil.“ A já jsem řekl: Nerad bych hněval Vaši Milosti; a od poznané pravdy, kterouž mi dal Bůh poznati i jí v tom neb spolu s tím lidem potupecným od mnohých požívati, úmyslu nemám odstupovati, přijď mi naě přijď.“

„A tak toto jest konec pokažení mého. K jinému se opět chystám, nezachová-li pán. Neb čiji, že nemilostiví opět osidlo strojí, a myslí, kterak by mne přemohli a víru mou zkazili. Ale Pán Bůh všemohoucí, maje všecky věci v mociasvě, i tuto také mocen jest zkaziti osidla lovcův, a muoj pomocník ráčí jako prvé tak i nyní býti. Jemuž chvála i čest s milým Synem jeho i Duchem sv. na věky požehnaným, Amen.“

České pedagogium v Mladé Boleslavi.

Dávno již nedostalo se nám zprávy, kterážto by nás byla potěšila, jako list od Mělníka, podaný Pražskými Novinami v čísle 78. Čteme tam, jak následuje:

„Zvěstuji Vám radostnou zprávu. V naší Litoměřické diecési, kteráž se, jak známo, honosí výborným, z většího dílu německým učitelským pedagogium, zvláštní péči školního rady p. Mareše v Litoměřicích zřízeným — strojí se nyní o dobro vlasti horlivé české duchovenstvo zříditi a založiti podobný vzdělávací ústav k potřebě učitelstva českého v Mladé Boleslavi, kdežto stávající tam od dávna při hlavní škole preparandní kurs v opuštěnosti své od r. 1854 takměř již zcela zaniknul. Došloť již ode dne 18. Prosince m. r. od jmenované slavné vrchnosti duchovní ke všem biskupským školdozorcům okresů českých důrazné vyzvání, aby svým všemožným přičiněním ono zanedbané upraviště učitelské v nově ožíviti se vynasazili.

Takovému velevítanému povzbuzení, vyšlému ze spravedlivého uznání představené vrchnosti, hotovo jest podřízené kněžstvo české vděčné a v plné míře dostáti, a protož zamýšlí jíti za šlechtitným příkladem svého velectěného spoludiecéšana, p. školního rady J. Mareše, a ujmouti se s touž horlivostí opuštěného učitelského ústavu Mladoboleslavského, s jakouž on se zasazuje o vznik a zvelebení pedagogium Litoměřického.

Blahověst roční. III. díl I. seš. 1.

Na ten cíl a konec, by se k jmenovanému chvalitebném podnětu v brze, pokud možná, nejvydatnější sehnalo podpory, složí a vydá se, co nevidět, zvláštní program, a s důvěrou očekává se, že výsledek bude výborný, jelikož již nyní vyskytuje se hojný počet zpanilomyslných dobrodinců, kteří se samoděk s velikomyslnou obětivostí značnými peněžitými dary k dotčenému účeli zavazují. Tak n. p. věnuje pt. Skalský p. děkan a protonotář, P. Jiří Procházka 100 zl. v stř.; p. Jan Krouský, rolník v Katusicích, též 100 zl. stř.; veled. p. P. Vojtěch Zuman, vikář Mělnický a děkan Chorušický 50 zl. stř.; pt. p. děkan Mšenský, P. Josef Červinka 50 zl. stř.; p. farář Kadlinský, P. Antonín Lang 50 zl. stř.; p. farář z Vysoké, P. Antonín Moucha 50 zl. stř.; P. Jan Šourek, farář Štětský 30 zl. stř.; P. Antonín Černý, vikariální tajemník a farář na Šopce 20 zl. stř.; František Nečásek, kooperator v Liblicích 20 zl. a p. Frant. Hulicius, kupec a školní dozorce ve Mšeně 20 zl. stř. Někteří z jmenovaných pánů složí svou zde udanou částku hned na jednou, a někteří buď ve dvou neb více lhůtách. Potom slibil Mladoboleslavský p. děkan, P. František Pařík, že milerád postoupí náležející jemu v místě příhodné stavení, kde druhdy fara bývala, k tomu; aby v něm pro budoucí učitelské žákovstvo zařízeno bylo společné bydliště.“

Toť až na některé maličkosti celý utěšený ten list, toť milá zpráva, kterou zajisté uvítá s radostí každý, komuž zdar škol a tudíž národu na srdci leží! Bůh to rač odměniti šlechtitným kněžím, jmenovitě pak důstojným dvěma kmetům, pp. střídníkům p. Vojtěchu Zumannovi Chorušickému a Vincenciovi Procházkovu Kosmonoskému, že se ujali věci tak svaté, spasitelné. Sláva buď u Boha každému, kdož ochotně klade a snáší kamení k založení tohoto řádného, nemýlme-li se, prvního pedagogia českého v Čechách. — Než dal-li p. školní radda Mareš snahou svojí o zvelebení německého pedagogia šlechtitnému duchovenstvu Mělnického a Mladoboleslavského střídnictví podnět k takovému, bohumilému podniknutí: stanef se bohda příkladný čin důstojného kněžstva českého i na jiných stranách původem k podobným předsevzetím. Ach máme věru i v Praze potřebí pedagogia pro české školy! Naše arcibiskupství čítá 25 českých vikariatův a bez mála 1,000,000 českého obyvatelstva. Nemí-li tu patrná potřeba ústavu, jakový zařízen jest v Litoměřicích pro kandidaty německé, jakový vzniká v Mladé Boleslavi pro čekatele českého učitelstva v bi-

skupství Litoměřickém? Povstane-li v arciskupství našem pedagogium německé, poslouží se tudy bratřím našim německého jazyka, jichž jest asi 400,000 v arcidiecesi. Přejmef jim z celé duše takového dobrodiní, možná-li nežádati sobě, aby tudíž i českým školám dostalo se blahoslibného takového semeniska? Než možná-li!

Litoměřické biskupství budeť mítí snad již na příští rok dva takové požehnané ústavy: v Litoměřicích pro Němce a v Mladé Boleslavi pro Čechy: proč by nemohlo býti rovněž tak i v naší Praze? Takovou měrou dalo by se každému, čehož mu třeba, vyhovělo by se potřebám Čechův i Němcův, přispělo by se tímž způsobem k zvelebení škol na českých osadách neméně než na německých. Víme též, že velebné české duchovenstvo v naší arcidiecesi s touž horlivou obětovností hotovo jest podporovati ústav, z kteréhož by se řádní v každém ohledu vychovanci rozcházelí pak i po českých osadách. *Bratři, kdož smýšlíte zároveň s Blahověstem, sdružme se k bohumilému takovému podniknutí, k blahoslibnému činu! ať má Praha, čím se honost Litoměřice!*

Paběrky.

V severních krajinách švédských panuje chvalitebný obyčej. Na štědrý den totiž roztavuje každý rolník okolo svého obydlí několik nevyláčených, zrnatých, obilních snopů. Ve velkém množství přiletují ptáci, a pasou se na snopech, vybírajíce si zrna. V oněch krajinách bývá mnoho sněhu, a proto nalézají ptáky s tíží potravu svou jako i u nás, když někdy v zimě sníh zemí vysoko pokrývá. Ptáme-li se tamních obyvatelů, proč by ptáčkům plné snopy dávali, odpovídají takto: „Všecko se raduje v tomto čase, slavímeť památku narození Páně. Slušno jest tedy, aby se i ptáčata radovala a Boha chválila. Připravujeme jim takovým dárkem radostné svátky vánoční.“

Jistý kněz, almužník kardinála Ximenesa, rád by byl obdržel právě uprázdňenou faru. Věda však, že kardinál každého odmrští, kdo zvláštní přimluyv hledá, a proto vymyslí si následující. Šel k pánu svému, a pravil: „Vaše Eminenci, fara v * * * jest uprázdněna. Kdybych Vás o ni prosil, nedostal bych ji. Kdybych neprosil, rozumí se, že bych ji také nedostal, a předce bych ji velmi rád měl. Jelikož ale celému světu známo, že ostrovtipnost Vaši Eminenci každému v pochybnostech nejlepší radu uděluje, prosím toliko za to, byste mým milostivým rádcem býti ráčil.“ — Kardinál se usmál, a žadatel obdržel, zač prosil.

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze d. 4. Dubna 1. P. 1857.

Právě dostal se nám do rukou list, kterým JEMIN. p. kardinál obnovuje starobylé bratrstvo zádušní pod ochranou Rodičky Boží, správu spolku toho odevzdává představeným pt. p. řediteli a spirituálu duchovenského semeniska, úduť pak kněžím i nekněžím uděluje apoštolské požehnání. Podle stanov těchto mají údy bratrstva obmezeného na 300 účastníkův býti hlavně jen kněží a nekněží z arcibiskupství. Na místo zemřelého nastupuje jiný, kterýž se o to byl prvé hlásil. Údové zavazují se, za spolubratry v Pánu zesnulé jsou-li kněží mši svatou obětovati, aneb nejsou-li kněží sloužití dáti, jak mile se dozvědí o jich úmrtí. Mimo to mají aspoň o svátcích B. P. Marie obnoviti sliby bratrské a pomodlití se za živé i za mrtvé údy celého spolku¹⁾. Přední svátek bratrstva řečeného jest: Slavnost *Zvěstování Panny Marie*. Na potřebná ve spolku vydání skládá každý bratr při vstoupení do bratrstva 4 zl. ve stř. — Tot jednoduchá pravidla pěkného tohoto spolku vzájemné křesťanské lásky! Bůh mu blahoslav na vše budoucí časy! —

V Praze d. 1. Dubna 1857.

Od té doby, co vyšel poslední svazek *Blahověsta* sběhlý se věci, které tu bohný tam radostným citem projímají srdce. Aneb koho nedojala bolestně zpráva o smrti šlechtného, výtečného kněze, jakovým byl vys. důstojný p. kanovník *Ignác Jaksch*, cí. kr. radda místodržitelský. Úmrel po krátké nemoci d. 23. Března, až do poslední téměř chvíle zamýšleje a usiluje neupraveně o zvelebení Církve a prospěch lidstva. A kdo

¹⁾ *Přípověď bratrská zní takto: „Svatá Maria, Matko Boží a panno! já N. vyvoluji si tebe dnes za panovnici, ochranitelku a zástupnici svou a pevně stanovím i připovídám, že tebe nikdy nechci opustiti, aniž kdy co mluvíti neb činiti proti tobě, aniž dopustiti, aby se kdy cos činiti smělo proti Tvé cti od podřízených mých. A protože tě zívám, račiž mne přijmouti za služebníka svého na věky, pomáhej mi při všem jednání mém a neopouštěj mne v hodinku smrti, Amen. Modlitby bratrské jsou: „Pod ochranu Tvoou se utíkáme sv. Boží Rodičko atd.*

V. Tváři Tvoou zvívati budou,
R. Všickni bohatí v lidu.

Chraň prosíme Hospodine na přimluyv blahosl. Marie Panny neposkvrněné čeledi tu ode všeho protiventství, a jelikož celým srdcem koř se Tobě, střež ji milostivě ode všech úkladův nepřátel.
Všemohoucí věčný Bože, který se nad živými i mrtvými a nade všemi smilovává atd.“

znaje, mohl nectíti ho? Kdo, věda, jak věrně pravý ten Nathanael sloužil Církvi a síly své věnoval státu, mohl by nezeletí nevšední té ztráty? Odtud se dá též snadno vysvětliti živé a valné účastenství o pohřbu jeho. Bůh dej, aby se dostalo místo uprázdňené opět muži, kterýž by se v každém ohledu vyrovnal výbornému, jak doufáme, v Boha oslavenci¹⁾. Podle žalostné zprávy té druží se ale též jiné, utěšené noviny. Především sluší připomenouti, že *obnova hrobu sv. Lidmily* u sv. Jiří na hradě Pražském zdařilým způsobem v krátce bude vykonána, že důstojný p. rektor *J. E. Krbec* s neunavenou pilí pracuje o novém uspořádání velkého kancionálu; Dědictví sv. Janské že se rozmáhá i zvelebují způsobem čím dále tím utěšenějším. Co se dotýče katolické jednoty, tať sice pro nahodilé nepředvídané těžkosti nemohla obnoviti výbor, avšak stanovy své nové podala ku potvrzení. Za to vzrůstá i zmáhá se spolek čili *bratrstvo katolických tovaryšů* neunavenou snahou veleb. kněze *K. Kellnera*, star. sty a pomocí několika dobrodincův. — Než to vše jsou více méně věci povědomé čtenářům Blahověsta. Netřeba tedy šířiti o nich řeči, již proto, že sluší obrátiti zřetel k třem novým, důležitým událostem, svědčícím o slibném pokroku duchovního života v Praze. Aneb není-li založení řádné řemeslnické školy a obnovení služeb Božích pro učitelstvo a chovance vysokých škol zřejmým znamením slibného pokroku? Jedno i druhé podivnou náhodou touž neděli d. 8. Března den před sv. Cyrilem i Methodiem vstoupilo do života. A jaké valné účastenství objevilo se tu i tam! Ke škole řemeslnické přihlásilo se za žáky přes 600 učeníkův i tovaryšův. Ano i mistrův ctihodných několik se neostýchá sedati podle tovaryšův a učiti se zároveň s učeníky. — Slovní kmet a učenec prof. *J. E. Purkyně*, ředitel nového ústavu, s neunavenou bujarostí právě mladickou pečuje o zdar školy, z kteréž se podobné bohdá rozrodí po širých končinách vlasti. Nic nepochybujem, že bude možná Blahověstem častěji podávati zprávy o požehnaném rozkvětu školy, jež jiným poslouží za vzor. — Co se dotýče služeb Božích akademických, nemenší to radost. Jak vědomo JEm. p.

¹⁾ Úplný nekrolog příkladného tohoto kněze Páně, podáme bohdá v příštím některém svazku. Slibenot nám sděliti k tomu konci vážná místa a podrobná dáta, z kterých pak bude možná sestaviti obraz ticheho, blahoplodného života, jakým sobě ve vlasti a Církvi české požehnanou památku pojalší vřelý, šlechtný nebožtík. Bůh mu dej radost věčnou!

kardinál za kazatele ustanovil veleb. kněze *Ant. Jandourka*, katechetu na c. k. gymn. malostranském a dvorního kaplana JM. císaře Ferdinanda. — Jedva se byl dotčený výmluvný kněz uvázal v důležitý úřad, hned první neděli naplnil se chrám Páně u sv. Klimenta posluchači; professoři, učenci a slovučný rektor učení Pražského p. Dr. Chlup sešli se v takovém počtu, že nelze lež těšiti se a děkovati Bohu. A horlivost, objevená první neděli, neochábla; nýbrž roste, chrám Páně stává se středem, ohniskem pravého, duchovního života staroslavných vysokých škol našich; slovo Boží, hlásané ústy výmluvného kněze, nebeskou mocí svou bude bohdá čím dále tím více probouzeti život a přivoditi k oltáři, odkud plyne a podává se pravý život. Toť, čehož se bezpečně nadějem, toť, zač prosíme Boha. Bezděky tanou nám tu na mysli obrazy velikonočního přijímání v Paříži, kdežto učenci — vzdělanci, probuzení a přivedeni k upovědomosti víry Kristovy a katolického života, po tisících se hrnou k stolu Páně. Bůh sám rač dáti, abychom se toho též i v milé drahé Praze naši dočkali!

K utěšeným dvěma těmito vážným událostem přidružila se právě třetí, neméně důležitá. Pěti zasloužilého měšťanosti p. *V. Vaňky* přibudou v Praze *tři nové* opatrovny (u sv. Štěpána, Petra a Haštala), ježto zamýšlené již před lety, nehodami času vzniknouti nemohly. Avšak přední při tom zásluha, jest ta, že se starší Hrádecká opatrovna s třemi těmito novými odevzdá pod ochranu *školním sestrám*. Usnešeno se na tom ve valném shromáždění přátel a činných podporovatelův školy Hrádecké k návrhu řečeného p. měšťanosti téměř jednohlasně, a není pochyby, že se tudy netoliko Praze nýbrž i celé zemi české dostane žádoucího dobrodiní. Kdo zná zásluhy školních sester ve Francouzích, kdo to ví, kterak se v rozvržené oně zemi právě dotčené sestry školní o závod se školními bratry staly předními dobroditelkami opuštěné mládeže, zpuštěného lidu; kdo sobě připomene, kterak řečené ctihodné panny již i v Čechách blahodárně působí, porozumí nám, proč veřejně vzdáváme díky p. měšťanostovi za tento nový důvod o pravé zvelebení naší drahé Prahy. — Bůh mu žehnej, a dej, aby se požehnání, pojištěné Praze, rozešlo po celé zemi české.

V. Budějovicích na neděli čtvrtou v postě r. 1857

Na neděli čtvrtou v postě roku 1856 sešlo se do našeho města tak veliké množství lidu, jaké zde málo kdy viděti. Jakmile

se rozédnilo, již se vlnili zástupové po ulicích a zpívající nábožné písně, spěchali k biskupskému chrámu. Jako v nějakém místě poutnickém přibývalo vůči hledě z blízka i z daleka nábožných poutníků, tak že již okolo 9. hodiny ani do chrámu vejít se nemohli. Ještě více se však odpoledne, když se blížila hodina třetí, zástupové ti množili, tak že prostranné okolí chrámu nadřečeného — bývalý to hřbitov — lidstva davem přeplněno bylo. Tu zavzní hodina třetí — hodina, na kterou nábožný lid náš nikdy nezapomene, hodina, kdež se loučili po vykonané svaté missii vel. kněží missionáři. Venku pod širým nebem kolem chrámu stály tisíce a tisíce lidu domácího i venkovského; tam u prostřed nich s kazatelnou srdcelomným hlasem volal k zástupům poslanec Páně — missionář to vel. P. Maštalář. Ano loučí se s nimi, loučí se se zbožnými Budějovčany a ještě jednou jim na srdce klade, čemu po čtrnácti dny on a vel. bratři jeho horlivě je byli povzbuzovali a vyzývá je setrvati ve ctinosti, v bohobojnosti, a v pravé kajicnosti.

A poněvadž venku není ještě dosti místa pro všecken lid, chtějící ještě jednou slyšeti hlas blahonosný missionářů, povznese i v chrámě vel. missionář P. Bubla mocně poslední své slovo: „Loučíme se s vámi, bratři a sestry v Kristu! Vytrvejte v předsevzetích svých!“ A tu i tam se roní slzy díků, slzy lásky, slzy pohnutí. Tu i tam přislubuje lid, že semeno spásy, které zaseli mužové tito apoštolští, nebude marné, že ty vzdechy, ty sliby, ty slze netekly nadarmo z prsou slovem svatého náboženství nadchnutých, nýbrž že tu obnovená, svátostmi utvrzená zbožnost a láska k Bohu bude trvati navždy. A již padají na kolena a přijímajíce všichni papežské požehnání a plácem, stenáním proniká poslední „s Bohem.“ Byla to slavná chvíle! — A dnes r. 1857 zase na neděli čtvrtou postní, tedy na výroční den oné slavnosti, též i dnes spěchá velké množství zdejšího obyvatelstva do chrámu biskupského o té samé hodině, hodině to třetí odpoledne. A slyš! zase ozývá se hlas v chrámě a slovo, svatým ohněm lásky rozpálené, jímá srdce skroušených posluchačů! Než kdo to volá tak horlivě dnes k věřícímu lidu Budějovickému slovem spásonosným? Jeť to náš nejd. biskup, náš nejvyšší pastýř a otec milovaný. Tady stojí dnes na posvátném místě a oveskám svým předrahým na paměť uvodí sliby, vzdechy a slzy, které před rokem na důkaz polepšení před zrakama Jeho vylévaly. Obrav sobě za text slova: „Rozpomínejte se na div-

né skutky jeho, kteréž činil: na zázraky jeho a na soudy úst jeho. — Pamatuje na věky na smlouvu jeho“ (Paral. XVI, 12 a 15.), plamennými slovy pamatoval je na lonskou svatou missii. Táže pak se věřících nejd. biskup, zdali doposavád plnili sliby, které dnes rok před tváří Boží byli učinili? Rozloživ jim řečí ohnivou trojí účel, pro který svaté missie držány byly, totiž: Od hříchů očistění, osvícení a s Bohem smíření, kteréhož byli také s milostí Boží dosáhli, běduje laskavý otec nad dítkami svými, ježto do hříchu klesly. „O kým byste byli tenkrát zemřeli, kde jste se nacházeli v milosti Boží, byli by jste zajisté všichni spaseni!“ Tak volá nejd. řečník v největší bolestí nad zpátečným pádem svých dítek a prosbami otcovskými napomíná, by zase spěchaly ovečky Jeho navrátiti se k Bohu svému. A slova ta od srdce pronikla srdcem. — A proto také na otázku nejd. v Kristu otce: „Chcete se zase polepsiti?“ rozléhá se po celém chrámu jednohlasně: „Chceme!“ — Slavná tato chvíle byla podobná oné lonské, důvěřujeme pak se v Boha milostivého, že nadarmo tyto dnešní slze netekly a že marné nebyly dnešní sliby, vycházející z prsou věřících kajníků. A pak vždyť to bylo vidět na tom lidu, jak dojatý v útrokách srdce jest řečí svého milovaného biskupa. Milý čtenáři Blahověsta! Řci sám, zdali se lépe může slaviti výroční den blahodatné svaté missie? Zdaž lid náš zbožný nemusí ještě více zplápolati k Bohu, když milovaný od všech biskup sám nadšený svatou láskou, k němu mluvívá? Které srdce citlivé mohlo by nepohnuté ostati? Po této srdcejímající řeči, kterou podrobněji rozebíratí nedovedu, modlil se nejd. biskup litanie k Pánu Ježíši a udělil požehnání nejsvětější Svátosti oltářní.

Zde také musím podotknouti, že postní kázání, držaná v kathedrálním kostele vel. knězem Čapkem každý úterý a pátek po poledni v německé a každou neděli po poledni v p. Pešlem v české řeči vždy hojně navštěvována bývají. I v těchto bývá nejd. p. biskup náš přítomen, po čemž pak držívá sv. požehnání. Křesťanská láska, která se vůbec zmáhá, pučí i u nás v Budějovicích v krásný květ. Staroslavné město hodlá totiž utvořiti pomník lásky křesťanské ústavem pro sirotky. Jak doslýchám, mnoho příspěvků a to znamenitých sešlo se již k uskutečnění tohoto blahodarného podniknutí. Konečný výsledek oznámíme, dá-li Bůh, později. Prozatím přejeme ústavu tomuto brzký a skvělý výkvět. Qui cito dat, bis dat. —

Z Českých Budějovic v Březnu 1857.

Dne 28. Unora z rána utrpělo netoliko celé duchovenstvo diecése naší, ale i veškeré obvatelstvo, zvláště pak nuzní a chudí zdejší, znamenitou zrátu. Zesnul totiž v Pánu veledůst. p. *Josef Leeb*, kapitolní probošt a zároveň děkan Budějovický a byl dne 2. Března v lůno posvátné země uložen. Byl to slavný, velikolepý pohřeb, jež sám nejd. náš p. biskup vedl. Když mrtvola v Pánu zesnulého do katedrálního chrámu přinesena byla, sloužil pt. p. biskup slavné requiem, při němž se četly četné, černé mše svaté u všech postranních oltářů, načež celý průvod se ubíral na hřbitov. Veškeré zdejší duchovenstvo, mimo to pt. p. prélat Jindřichohradecký *Dr. Peter Weber*, p. prelát Krumlovský *Jan Šreglich*, i p. děkan Vltavotýnský *Karel Vinnářický*, na to všech 78 alumnův zdejšího biskupského semináře, školní mládež, studentstvo, městští ostrostřelci a tisícové lidu doprovázeli vůbec milovaného a veleváženého nebožtíka na hřbitov, kdež nepřehledný dav lidstva a valné slzi proudy z upřímných srdcí svědčily o lásce k nebožtíku. — V Pánu zesnulý p. *Josef Leeb* narozen byl v Dolejší Haidě 18. Března 1788, na kněžství posvěcen 18. Srpna 1811; stal se na to zámeckým kaplanem v Březině; professorem morálního bohosloví a všeobecného vychovatelství (1. Listopadu 1815), doktorem filosofie i theologie a spoluúdem doktorského sboru filosofické a theologické fakulty na universitě Pražské (r. 1822), děkanem v Českých Budějovicích (16. Března 1824), domkapitularem a konsistorním raddou (1824), biskupským komissarem na c. k. gymnasium Budějovickým 1842—44, domkustodem a c. k. diecéasanským dozorcem škol (1844); generálním vikářem kapitoly (1845); infulovaným děkanem (1849); biskupským generálním vikářem a officialem (1. Listop. 1851); proboštem (6. Pros. 1853); rytířem řádu Leopoldského (6. Bř. 1856); přesešem biskupského manželského soudu a *Canonicus theolodus* (1. Ledna 1857); čestným měšťanem král. města Budějovic od r. 1857. Bůh mu dej lehké odpočinutí a věčnou slávu!

B.

Z Litoměřic d. 9. Března 1857.

Lonského roku již, když nejdůstojnější p. biskup náš byl ve Vídni na sjezdu všech skoro biskupů celé rakouské říše, chtělo jej při návratu velebné duchovenstvo zdejší mile překvapiti. I učinilo sbírku na okrášení hlavního oltáře, kazatelny a několikrát soch Svätých na postranních oltářích. Sbírkou Bůh poželal

a duchovenstvo naše neminulo se s účelem svým. Velebný stařeček byl až k slzám pohnut, vida stánek Boží tak stkvostně okrášený. — Letos ale dostal opět chrám tento poslední masopustní neděli velmi pěknou okrasu — *krásnou křížovou cestu*. Svěcení se odbyvalo nadřečenou neděli odpoldne od vel. p. provinciála Otců Františkánů *Sig. Hellmanna*, u přítomnosti četného duchovenstva, alumnův a velkého množství lidstva. Aby ale věřícím pravého užitku přinesla, jest po celý půst v pátek a v neděli v hodinách odpoledních chrám Páně otevřen. Na postní kázání chodí tu valné zástupy lidstva. Než o jiné ještě důležité věci jest mi zmíniti se dnes. Jak snad mnohému známo, české vojsko pluku hr. *Degenfelda*, větším dílem sebrané z biskupství našeho, leží v Mohuči. Duchovní správu zastává tam velazasloužilý polní kaplan, vel. kněz *Antonín Lešák*. Dáleko vzdálení od vlasti nemívají vojáci naši hrubě ničehož, čím by si dlouhé zimní večery ukrátili, ničeho, čím by se duševně potěšili. Co divu, že pak, jsouce vábeni a takorba nuceni, ne v těch nejlepších společnostech hledají vyrazení a ukřácení chvíle. Aby se tomuto zlému odpomohlo, míní kněz Lešák pro pluk tento zříditi knihovnu, z níž by se vojinům řádné, vzdělavatelné zábavy vždycky dostávalo, a obrací se s prosbou o pomoc k duchovenstvu českému a zvláště naší diecése. V poslední kurendě se tedy velebné duchovenstvo žádá, aby vhodné české i německé knihy z bratrské lásky shromážděli, je vojenskému úřadu v Mladé Boleslavi odevzdali a seznam odevzdaných zaslali k biskupské konsistoři. Náš „Blahověst“ putuje daleko široko, a proto myslím, že se všude snad nalezne mezi duchovním bratřími srdci laskavých, která by s radostí přispěla k duševnímu potěšení a pravému vzdělání vzdálených krajanů svých. A kdo by také váhal přispěti bratrům volajícím z daleké ciziny: „Krajané, bratři, neopouštějte nás hynoucích!“ — Laskavé dárky bude s vděčností přijímati redakce Blahověsta, která je pak na patričné místo odevzdá¹⁾. — Dejž Bůh, aby se p. Lešák v naději své nezklamal! — K dobré věci ale Bůh udílí svého požehnání. Zdař tedy Bůh! — V. K.

Ze Věejanska d. 25. Března 1857.

Od té doby, co jsme o sobě v listech těchto byli dali zamínko života, uplynulo drahně měsíců. Mezi tím se u nás událo — učinilo to i ono, co by mnohému upřímnému příteli království Božího zde na zemi

¹⁾ Ráda, ovšem ráda! Redakce.

nebylo snad docela bez významu. Tudiž jsme se odhodlali, vydati o sobě nové—*druhé* znamínko duchovního života.

Ve filiálním chrámu Páně *Stružském*, jehož vnitřek, (jak jsme už Blahověstu byli oznámili), ochotným všech příslušníkův přispěním vloni nové, důstojnější nabyl tvářnosti, přibyla nejedna nová okrasa. Obadva poboční novozřízení oltářové měli totiž, přese všecku svou novotu, každý po dvojici starých, valně porouchaných svícňů. Přijemný dojem celku trpěl tím nemálo. Každý to cítil; každý si přál, aby rušivá ta záhada jak možná nejspíš zmizela. Netrvalo však dlouho: a osmero pěkných nových cínových svícňů rozestkvělo se na obětnicích Páně v nejladnější úpravě. Také jsme při té příležitosti na jedné z těch obětnic nové hedbávné polštáře, na obou pak slušné přikrývky spatřili. Přikrývky ty nám na mysl vedou dvě nová vela, a ta zase připomínají kaditelnou, pro tento chrám Páně rukou zbožných dobrodinců darovanou.

Leč, co jsou všechny rukou lidskou strojené chrámy, a byť i sám ten Svatopetrský v Římě, naproti chrámu živému, ramenem Božím budovanému, ježž siza obyt volí Duch svatý? (I. Kor. III, 16. 17.). Tou příčinou musí zpráva, která *restauraci živých chrámů* Ducha svatého v jakémkoli ohledu vylučuje, nám býti vždy bez přirovnání vzácnější a milejší. A i takovouto zvěstí odsavad můžeme milého čtenáře potěšiti. Vloni totiž učinil v Struhách *V. P., 72letý starček*, na smrtedlné posteli vyznání víry, meškavší až posud pod korouhví odpůrců samopravé Církve Kristovy. Měv za manželku katoličku a navštěvovav častěji katolický chrám Páně, nabyl takto příležitosti, s věrou a Církví katolickou blíže se obeznámiti a ji sobě oblíbiti. Prostředkem těžké nemoci dovršila při něm milost Boží dílo své, tak že nemoha odolati vnitřnímu puzení, poslal si pro katolického kněze, od něhož nejen do sv. katolické Církve přijat, ale též svátostmi umírajících jest opatřen. — K této duši Simeonské, smím-li tak říci, druží se *duše jiná*, z křivolákých cest bludu na dráhu pravdy před několika roky na zdejší osadě rukou Boží milosti uvedená. Byla to (neníť ji už více mezi živými) *86letá starěnka*, jenž po pilné přípravě vyznání víry učinivši, matce Církvi co dcera jest navracena. Pošlá z rodičů katolických a do r. 12. svého věku po katolickou chovaná, přestoupila napotom spolu s rodiči svými k protestantismu, podržíc však v srdci tajnou k víře svých předků náklonnost, kterážto živena a silena častým

služeb Božích katolických navštěvováním konečně v pevný vzrostla úminek, vrátiti se do samospasného lůna Matky, ne tak rozmyslem jako spíše nevědomím opuštěného. Darem dvou těchto ve škole života mnohokzkušených, před obličejem přísné věčnosti bludů svých se odpřisáhlých duší, milá náhrada ovčinci Kristovu dána za ztrátu dvou jiných, v osudném r. 1848 pastýře svého se strhších a odběhlých oveček. Ale jaký to rozdíl v pohnutkách! Jaký to rozdíl v okolnostech, za kterých a mezi kterými ovce tamty a tyhle měnily jsou své pastýře! Jedna i druhá z těch dvou posléze zpomenu-
tých byla pouly nectnými přikována k osudu toho, kdož ji svedl, aby zradila svou čest, svou nevinu. Zrada jedna porodila snadno druhou; hřích jeden podal ruku druhému. Komu zde samoděk nejdou na mysl slova jednoho z prvních a předních zárodků protestantismu: „*U nás se to pohodlně žije, u katolíkův dobře se umírá!*“

Až posud měli jsme na zřeteli hlavně *Struhu* a chrám Páně tamnější. Budíž nám dovoleno, věnovati také slovíčko chrámu Páně ve *Všejanech*. I zde nalezl se loni dobrodinec, který jej obmyslil novou kaditelnici, dvěma sličnými mešními konvičkami a černým sukem, jímž by se o veliký pátek stupně oltářní přistříti a truchlobolný dojem onoho v pravdě velikého dne mohl zesílit. — Ostatně se zde k prospěšnému konání památky *velkopáteční* hotovíme všemožně. Dežž Bůh, abychom v ten den i letos s Kristem, svou hlavou, všickni zemřeli, bychme s Ním pak mohli také povstati k obnově duše, k obnově života (I. Kor. V, 7. 8. Řím. IV, 4. Kol. III, 1—3.)!

A teď k závěrce jednu zdejší událost. Dne 16. t. m. zaopatřoval jsem na osadě mé služebnou osobu. Poněvadž jsem ji neznal, ptáno se ode mne, kdo a odkud by byla? A na to mi nemocná sama dala zprávu tuto: „Sloužila jsem v Němcích (v G. . . blíž Zákup) pravila. Onemocněvši tam chtěla jsem býti zaopatřena; ale tamnější duchovní nerozumí česky. Bylo mi tedy čekati, až mne dovezli sem k sestře.“ Tak nemocná. — Mně se však v srdci bezděky ozvala otázka: „Ale což, kdybys byla zemřela na cestě?“ — Jak vůbec známo, ubírá se rok co rok nemalá část lidu českého do oněch stran vlasti naší, které obydleny jsou výhradně spolubratry našimi, jazyka německého užívajícími. Dějeť se to z přístínů pohnutek rozličných: hned aby se tam dali do služby, hned aby se učili druhému zemskému jazyku, hned zase v záležitosti a po-

řebě jinaké. Jak často se tudíž opakovati může, ba musí případnost, podobná zde nahore uvedeně! Pravím: „často“ a opírám výrok svůj okolností tou, že já, pracuji na osadě rysočeské, do roka vícekrát zpovídati, zaopatřovati, vůbec pak úřad svůj duchovní konati musím *jazykem německým*. Jsou zde osoby původu a rodu německého, které, ač tady provdány a dlouhá už léta usazený, nicméně předce (a já jim to chválím) nejinak než po německu vykonávají svou zповěd. I vzniká tu v duši mé nová a druhá otázka: nebylo-li by radno, spasno ba potřebno, aby ti, kdož u nás pro práce a služby na vinici Páně se uspůsobují, připravují, nezapomínali na druhý jazyk domácí, jehož tak často v prospěch svých někdy svěřenci mohou upotřebiti, aby, řku, na tento jazyk nezapomínali pro jiný který a jakýkoli, od něhož ale snaha a správa jejich duchovní snad té nejmenší nadíti se nemůže výhody.“ Bratří! milujme — ctíme se upřímně, ovšem tedy i také obapolným svého materského jazyka ctěním a oblibováním. Podejme si ruce a srdce i na tomto poli, i na této stránce společné naší vinice! —z.

V Polabinách d. 16. Března 1857.

Málo jest osad u nás po vůkolí, ježto by se v jistém ohledu vyrovnati mohly požehnané Hrubu-Jesenické. — A čím mnedle vyniká řečená osada? — Dojdi tam i viz, aneb ať lépe díím, přichyl ucha i slyš! — Jeť to nábožný zpěv ve škole i ve chrámu Páně. Výtečný p. vikář okresu našeho, důstojný kněz Jan Drbohlav, farář v Hrubém Jeseníku, vydal k tomu konci knihu: „*Katolický zpěvník, zřízený pro veřejnou i domácí službu Boží*“, a Bůh požehnal příkladné snaze jeho ve škole i na osadě. Jaký prospěch činí v zpěvu škola, oznámeno pt. děkanem Všejsanským Fr. Černohouzem^{*)}. Dotčený pán, odbýváje minulého roku visitaci ve školách farnosti Hrubejesenické, shledal, že mládež II. třídy umí 100 písní. Možná však z řečeného zpěvníku velmi čistě a pravidelně vyzpívati. Doložím, že to byly písně vybrané, i co do obsahu i do nápěvu lidem dorostlým celé neznámé. Mnoho-li písní uměly dítky mimo to zpívati, tohož pan visitator arcif nemohl věděti, já však dozvěděl se na jisto, že z 200 písní, obsažených v zpěvníku, zbývá již jenom několik, které by žáci na pouhé požádání zapěti nedovedli. Zpěv ten není pak jenom ve škole, nýbrž

rozléhá se v chrámu Páně. Lid, slyšhaje tu neb onu píseň na kůru, zpočátku naslouchá, a když se jednou neb dvakrát vyzpívá, přizvukuje, až pak se po celé svatyni ozývají počnou nábožné hlaholy. V každém ročním a posvátném čase může se tu skoro na každý den zazpívati jiná přiměřená píseň, času pak postního ještě více. Rozmanité písně ty jsou nejen při mši sv., nýbrž i při vystavené nejsvětější Svátosti a při požehnání, jakož i po skončených službách Božích. I pro zvláštní slavnosti, jako na den *vstoupení Páně, všech Svatých*, atd. i pro zvláštní okoličnosti vyznačena jest nejedna píseň. Zpívá se ale před službami Božími nejen ve svátek, nýbrž i všedního dne, a osadníci osvědčují, že více je jímá zpěv, než hudba na kůru. Mnohý, jenž druhdy zahálčivě zevloval v chrámu Páně, hledí si nyní zpěvu. Nebývá též viděti před kostelem houfy lidstva, jež co robotníci čekají, až se dá znamení zvonečkem, že počaly služby Boží. I po skončených službách Božích zůstává valný počet osadníků ve svatyni, až se dozpívá píseň. — Zpěvník ten zřízen jest ale i pro domácí službu Boží, jakž se potvrdilo. V nejednom domu na dotčené osadě zaznívá nábožný zpěv, z nejedněch úst vinou se svaté hlasy i při pracech a zaměstnáních doma i na poli. Než kterak se docílilo v nedlouhém čase takového zdaru? Obětivostí a neunavenou péčí velebného otce duchovního. Zaklad položil se ve škole. Pan farář chudším žákům daroval každému zpěvník. Jiné přiměl k tomu, by si jej koupili. Takto jest již většina opatřená zpěvníky, jež co školní knihu s sebou nosí. Jak jsem se přesvědčil, místní p. učitel Simon s chvalnou horlivostí žáky vyučuje zpěvu: hlavním organem ale předce jest p. farář. Jeť to krásná, požehnaná seje: blažet mu, neboť bohatě sklízeti bude! — Na osadě i po vůkolí, tu i onde, chodí zpěvník jeho na způsob apoštolského buditele k novému životu. Ba i ze vzdáleného Miletina člověk jakýsi, jda naší končinou a v kostele spatřiv zpěvník, oblíbil a koupil si jej, neboť prý mu v literáckém sboru Miletánském velmi dobře se hodí. Takový literácký sbor jest i v Jeseníku. A dejž Bůh, aby, kde jich není všude povstaly! Pak by se sotva ustavičně zpívá jedna a táž píseň až do omrzení a pouze ústy. Jak by se tu zvelebil nábožný zpěv a zpěvem se ušlechtoval lid náš. Nebo není-liž zpěv, jimž se mysl osvěcuje, trud zapuzuje, srdce šlechtí a čilá hruď člověčí od hroudy zemské k vyšinám nebeským povznáší? Nenazývá-li se onen král dle srdce

^{*)} Viz Škola i Život 1857.

Božího, David, pěvcem proto, že své zbožné city v písně (žalmy) složil a při zvuku harfy pěl? Nestaly-li se tyto žalmy jádrem služeb Božích nejen Israelitům, nýbrž i nám? Neusiloval-li o to apoštol sv. *Pavel*, an psal: „Vzdělávejte sebe vespolek žalmy, písněmi duchovními, s líbezností zpívající v srdcích svých Bohu.“ O protří pak si oči, lidé český, a chop se opět spasitedlného prostředku — *zpěvu*! — Než přede vším třeba, abychom všude zpěvník měli jeden a sice ne leckterý. Pravda jest, co výtečný skladatel zpěvníku našeho doložil, v předmluvě připomínaje: „že málo písní máme, kteréž by důstojnosti služeb Božích přiměřeny byly a žádoucích účinků, vzdělání rozumu, ušlechtnění srdce a povzbuzení vůle, přinéstí mohly.“ Jak mnoho písní přijato jest do kancionálu, tak nazvaných krejcarových, jež kramáři zpívají po jarmarcích a pouťích: písní to, v nichž mnohá řeč není nic než matnice a obsah učiněný nesmysl, nezřídka na urážku proti historickým a dogmatickým pravdám. Bodež by se všeliké tyto plevy vymísily, aby zůstala čistá pšenice! K tomu ale nepostačují ovšem síly *jednotlivce*, nýbrž třeba, aby se spojili všichni, kdož nadání jsou duchem básnickým, a uradivše se o písně, kteréž by se složiti aneb které staré by se opravití měly, napotom bratrsky dali se do práce, tak svatě a důležité, národní a církevní. Tou měrou by se pak pracovalo pro rozšíření království Božího „spojenými silami.“ Ostatně Bohu díky! na takovéto duchy věk a národ náš slovanský není chud.

—v—

Od Mělníka v Březnu 1857.

Dne 16. Unora 1850 zařídil nejmilostivější císař a pán náš *František Josef* znak kříže záslužního, stříbrného i zlatého — bez koruny i s korunou, jakožto podnět k snahám usilovným — na odměnu zásluh význačných. A hle právě týž den 16. Unora 1857 svolával z blíзка i z dále valné zástupy k Chorušicům, kdež se milostivou vůlí císařskou *zlatý kříž s korunou* veřejně a slavně uděliti měl vysoce důstojnému p. *Vojtěchu Zumanovi*, vikáři a notáři biskupskému, děkanu v Chorušicích, čestnému měšťanu měst Mělníka i Štětí — kmetu to velezasloužilému, velectěnému a vůbec milovanému. Kdož zná Chorušice a výtečného kněze, o němž jest mi mluviti, přisvědčí, že příliš mnoho nepravím. Jinak ovšem každý na své oči mohl by to viděti, obzvláště onoho dne v Chorušicích.

Již u večer, přede dnem vyznačeným k slavnosti, shromáždili se učitelové z ce-

lého vikariátu v Chorušicích, kde vkusným transparentem a odzpíváním zdarilé, od p. *Vlasáka*, učitele na Mělníku, sepsané a kapelním mistrem *Šubertem* v hudbu uvedené kantáty, přemile překvapili blaženého kmeta, hlučnými hlasy celému vůkolí zvěstující slávu dne příštího.

Ráno d. 16. Unora vyjel c. k. přednosta okresu Mělnického p. *Kallmünzer* z Mělníka, maje, co císařský komisař, odevzdati šlechtnému kmetu vzácnou odměnu a stkvělý důkaz uznalosti JAVstva. K statečnému p. přednostovi se přidružila celá radda tohoto kr. věnného města na několika vozích, svému čestnému měšťanu rovně svá blahopřání nesoucí. Průvod tento přibývajícimi z vůkolí patronátními pp. komissary a jinými vřelými ctiteli oslavence poznenáhla zrůstal v té míře, že přibližující se k Vtelnu, poslední to osadě před Chorušicemi, již asi dvacet kočárů se k p. okresnímu přidružilo. Tu jim vyjelo v ústřety 24 sousedů Vtelenských koňmo, vítající s hudbou odznak lásky císařské, určený milovanému pastýři duchovnímu. Slavný tento průvod, rozmnožený ještě 24 jezdcí z osady Chorušické opět se svou hudbou, a pak ony četné zástupy, se všech stran k místu se valící — to vřelé účastenství všeho pohlaví, všeho stáří, všech stavů, všech náboženských vyznání — ta nelíčená radost, ježto z každé stejně zářila tváře: toto vše slilo se v obraz velikolepý a nad míru dojímavý. Aspoň pisatel těchto řádků, jsa očitým svědkem, slízím se ubrániti nemohl, vidá tolik tisíců pro *jednoho* muže láskou tlukoucích srdcí.

Po svém příchodu veden jest p. přednosta ověncenou školní mládeží, četným zde shromážděným duchovenstvem, učitelstvem, všemi patronátními komissary a představenými obci na děkanství, kde v příslušně ozdobené komnatě všech těchto vznešených hostů očekával důstojný starec. První jal se tu mluviti p. okresní, a vyjadřiv čistě českými, nadšenými slovy radostnou příčinu svého příchodu, blahosklonnou vůlí nejmilostivějšího zeměpána, projevil zároveň svou osobní radost, že mu popráno, znakem veřejné odměny ozdobiti prsa muži, jenž odměny svrchovaně hoden jest. Načež připnul zlatý kříž na prsa oslavenci. Po něm se slova uchopil biskupský komissar, vys. důst. p. *Jos. Pfeifer*, vrchní dozorce škol v diecési a kanovník kapitoly Litoměřické, jehožto řeč pro její výtečnost zde stůj od slova k slovu:

„Jestliže jsem se kdy kterému rozkazu podrobil s radostnou ochotností, jest

to zajisté ten, kterýmž mne poctil milovaný náš a nejdůstojnější biskup *Augustin Bartoloměj*, abych totiž v této slavné době veřejně osvědčil jeho srdečné, právě otcovské účastenství v tomto čestném vyznamenání, kteréž se Vám, vys. důst. p. bratře, nyní dostalo od Jeho cis. král. apoštolského Veličenství, našeho nejmilostivějšího zeměpána, císaře a krále, *Františka Josefa*, za Vaše dlouholeté a výtečné zásluhy o Církev a školu.

Církev a škola! — Církev svatá, co matka—škola, co její věrná dcera a pomocnice—obě jsou Bohem nám dané pěstounky a vychovatelkyně, vedoucí k uloženému cíli, abychom rostouce v známosti Boží a v pravé moudrosti, Boha nade všechno a sebe vespolek milující co bratři a sestry, spravedlivě, strážlivě a pobožně, a tudý pod ochranou králův a jich úředníků, v blaženém pokoji a v tichosti živi byli na tomto světě, a došli spasení, kteréž jest v Kristu Ježíši v slávě nebeské.

Bylo-li by možná, Církev a školu vypuditi ze světa, netrvalo by dlouho, záhubná neumělost, surovost a zdivočilost, prostopášnost a bezbožnost zmocnily by se synů lidských, a což nejhroznějšího jest, nesmrtedlné, k obrazu Božímu stvořené duše propadly by zkáze věčné. A naopak, jsou-li kterékoli u nás a do nás věci pravé, kterékoli poctivé, kterékoli spravedlivé, kterékoli svaté, kterékoli milé a lásky hodné — jestli která ctnost, jestli která chvála kázně: — chceme-li upřímně se vyznati — komu jinému máme za všechno to — buď prostředně nebo bezprostředně — co děkovati než Církvi a škole? — Církev sv. jest nejen sloup a utvrzení pravdy, ale i sloup a utvrzení jedině pravého a dokonalého blaha lidského. Čím více se Církev a dcera její škola zvelebují; tím zdarněji se zmáhá, kvete a roste časný i věčný blahohyt jednotlivých lidí, rodin a osad, veškeré vlasti, veškeré říše, veškerého světa.

Kdoby sobě tedy nepřál, aby Církev a škola vždycky tak byly řízeny a spravovány, aby vsudy a ve všem zadost učiniti mohly vznešené úloze své? Kdoby se necítil vroucí účtivostí puzena k muži, který všechny síly, dary a milosti dané sobě Bohem, s prospěchem vynakládá na zvelebení těchto dvou pěstounek našich? Kdo jest ten, a budeme jej chváliti? Nebo činí věci Bohu i lidem milé v životě svém. Tomu bude sláva! A hle co biskupský vikář a cis. kr. okresní dozorce škol úplných 30, co kněz a duchovní pastýř již

přes 42 let pracujete, vysoce důstojný p. bratře, v Církvi a ve škole na oblažení a spasení lidském. Dlouhát to řada rokův a dnův, avšak ještě delší — nepřehledný řad blahonosných skutků a výtečných zásluh! Kdo je může vypočísti? I bojím se, abych je snad neuskrovnil, kdybych teprv líčiti chtěl, jak neunavenou horlivostí, obzřetnou moudrostí, všestrannou zkušeností a laskavou obětivostí jste zastával a až potud, ač v létech bohatý, nicméně jako omladlou jarostí zastáváte důležitý a vznešený úřad svůj. Než o čem všickni Vaši osadníci, staří i mladí, radostně sobě vypravují; čím se všickni Vaši péči svěřeni kněží a učitelové chlubí a honosí, co daleko široko jest známo a zaslouženého uznání dochází, čehož chvála skrze duchovní a světské úřady pronikla až k trůnu našeho nejmilostivějšího zeměpána: to netreba teprv obšírnými slovy vyhlášovati.

Nejprvnější, nejvznešenější a nejdůstojnější syn Církve Boží, apoštolský císař a král hlásá dnes a zvěstuje sám zásluhu Vaše. Veliký mocnár světa, jenž již mnohdykrát s rytířskou statečností se vyjádřil, že u vši slávě vznešeného trůnu svého za nejvyšší chloubu sobě pokládá, býti synem a ochrancem Církve, milovaný otec vlasti naší, činí Vám dnes sám chvalořeč — a tu každá jiná chvála zní jen co slabý, temný ohlas; tu nelze než celým srdcem oddati se radostnému plesu, kterýž Vám, vysoce důstojný pane, Vaším milým osadníkům, všem Vaši správě svěřeným učitelům a duchovním pastýřům, veškeré Litoměřické kapitole i konsistoři a milovanému arcipastýři našemu připravila milostivá uznalost a velká štědrost cis. kr. apošt. Veličenstva.

O necht tedy, vysoce důstojný pane, naplní a otuží toto pochvalné vyznamenání statečnou mysl Vaši novou jarostí a silou k dalšímu zdárnému vykonávání povinností svatého úřadu Vašeho. Tento zlatý záslužný kříž, jenž nyní šlechetná prsa Vaše krášlí, budiž Vám sladkým upamatováním na všechny ty obtížné práce, kteréž jste z lásky k Bohu a lidem tak ochotně pro Církev a školu podnikal. Ony zaznamenány jsou od andělů v knize života. — Císařská koruna, kteráž na způsob střechy tento kříž střeže a chrání, budiž Vám jako závdavkem oné nesmrtelné koruny, kterou apoštol Páně, sv. Pavel, blízek jsa smrti, v duchu viděl, říka: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonál, víru jsem zachoval, posléze složena jest mi koruna spra-

vedlosti, kterouž mi dá v onen den Pán, ten spravedlivý soudce.“ Tento kříž s korunou císařskou budiž Vám utěšenou rozpomínkou na onen zázračný kříž, kterýž, až někdy Kristus Pán, provázený od andělů v božské velebnosti své přijde soudit živých i mrtvých, na obloze nebeské se okáže a oznámí, že nastala doba, kde se vyplní božské zaslíbení: „že ti, kteří spravedlnosti vyučují mnohé, stkvíti se budou jako hvězdy u věčné věčnosti, Amen.“

Po této jemné, srdečné řeči přednášel v. důstojný vikář a osobní děkan Nebudželský, p. J. Teynil, ve jmenu veškerého vikariátního kněžstva, bližšími slovy svá srdečná přání, a jakožto trvalý důkaz vděčnosti a lásky kněžstva podřízeného pod vysoco důst. oslavenci krásný *mešní kalich* s patenou. Na to mluvil ve jmenu učitelstva p. Vlasák, s tímž úmyslem přinášeje stříbrnou číši; potom ve jmenu všech patronátních komissarů, p. inspektor J. Wenke, podávaje drahocenný *stříbrný kříž*. „A nyní s rozomítlou ostýchavostí a se slovy slzami a pláčem polo udušenými se přiblížili p. představený obce Chorušické a choť představeného obce Vtelenské ve jmenu mužského i ženského osadnictva, první stkvostný ornát — druhá, lněná mešní roucha, co důkaz své právě dětinné lásky přinášejíce, k čemuž důst. p. vikář okresu Mlad. Boleslavského V. Procházka, co doplněk k těmto věcem posvátným, stkvostně vázaný *misal* připojil, podávaje ho na důvod zvláštní účty vyznamenanému starostovi všech vikářů veškeré dicese.

V této slavné době, kde nával citů nejsladších překonal všech přítomných, zvláště pak toho, jehož se nejvíce týkalo, kde rozkoši a slasti duševní každé srdce překypovalo, zvláště ale tolikerými důkazy vděčnosti a lásky přeplněná duše uslechtilého kmeta — co divu, že se v tomto přemocném hnutí, slova radosti a díky jen pracně prodírala prsy jeho sevřenými. Slova ta, jež s obvyklou svou libezností a výmluvností přednesl nadšený oslavenec, slova, jež přímo plynula ze srdce a přímo opět plynula k srdcím, slova tato chitli věrně přeměsti na papír, bylo by věci na prsto nemožnou, jelikož se city a dojmy napsati nedají. V krátkosti budiž zde toliko podotknuto, že, odlehčiv sevřeným prsoum svým, utěšeným chvalozpěvem Marianským: „Velebiž duše má Hospodina a splešejž duch můj v Bohu Spasiteli svém; neboť jest shlédli milostivě na poníženost sluhy svého, jemužto veliké věci učinil!“ — a vyřknuv cí. kr. komissaru jakož i vys. důst. vyslanci biskupskému vřelě

a uctivé své díky za čestné vyznamenání a spolu připojiv prosbu, by nejvřelejší tento dík oznámili ráčili nejvyšším úřadům, od nichžto návrh i jeho podporování byly vyšly; — vyřknuv své srdečné díky všem svým duchovním bratřím, všem učitelům a pp. patronátním komissarům, bez jichžto činného podporování — jak pravil — by práce jeho byly bývaly marné, vyzýváje jich spolu, aby jakož byli účastníci jeho prací, nyní též stali se účastníky jeho radosti a odměny — a obrátě se ku svým drahým ovečkám, kteréžto již po tak drahý čas ochotně a rády poslouchaly hlasu pastýře svého a též za těžkých časův zůstaly věrně Bohu i císaři a napomenuv jich důtklivými slovy k setrvání, a připomenuv, že snad života jeho již na mále, aby, maje účty skládati z nich, mohl to učiniti s radostí a bez stýškání, — což by nebylo prospěšno jim: — obrátil se veledůst. kmet k celému shromáždění, řka: „Jelikož ale veliké dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest od Otce světél, tedy: *laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi* — *in domum Domini ibimus*, bychom se tam pomodlili za všechny duchovní i světské mocnosti, i za sebe samy, aby nás všechny Bůh obdařil dobrým Duchem svým a svou sv. milostí nám všem přispěl, bychom spojenými silami vydatně pracovali na zdar Církve i státu.

Na to zpíváno radostným nadšením národní hymnu a kráčelo se do chrámu Páně, kde jádrnou a ráznou řečí přečetné posluchačstvo oslovil vel. kněz p. Damašek, děkan Lysský.

Pak slavila se oběť nejsvětější, při které užito nadzmiňených darů a při které padesáte kněží všelikého důstojenství a stáří u oltáře obklopovalo vys. důstoj. obětovatele. Hudba byla výborná a hlavní momenty nejs. oběti hukot moždírů oznamoval.

Posléze ukončila se hostinou tato velkolepá, zajímavá slavnost. A když byl ku konci hostiny p. J. Kendík, koop. Mšenský, svou, k této slavnosti sepsanou báseň „Hlasy radosti“ krásně byl přednesl a rodinné město *Běla*, citě se rovně počteno ve vznešeném rodáku svém, a nemohouc jinak, stkvostně vázaným blahopřáním, osada Drhovelská, kdež byl co administrator úřadoval, krásným obrazem překvapila oblaženého kmeta, a když se povzniesly na vzájem četné připitky na zdar duchovní i světské mocnosti a hodnosti: při všem i na chudé křesťanský se pamatovalo: vrácel se zajisté jedenkaždý k domovu svému s tím vědomím, že se srdečně z radoval. A tak ještě jednou:

Třikrát: „Sláva! našemu nejmilostivějšímu císaři a pánu, Františku Josefovi, radosti naší dobrotivému původci.

Sláva nejdůstojnějšímu p. biskupu, Bartoloměji Augustinu, radosti naší laskavému strážci.

Sláva milovníku i miláčku našemu, Vojtěchu Zumanovi, jehožto radost jest radosti naší! — N.

Z Branné od Krkonošů v Březnu 1857.

„Čin čertu dobře, peklem se ti odmění!“ Staročeské toto přísloví, bohužel, až dotud nepozbylo platnosti. Přihází se nezdávka, že mnohý tělesných i duchovních dobrodini nabýv od lidí, později za ně jen černým nedvěkem se odsluhuje. K dobročinným pak lidem připočítám i ty blahonosné rozmanité ústavy, jakýmiž zvláště naše milá vlast se honosí, a jakož jsou: nemocnice, opatrovny, sirotčince, ústavy pro slepé, hluchoněmé atd. Nemluví zde na plano, nemluví bez příčiny, jako pověří rozrážeje, nýbrž z vlastní své zkušenosti. Podám toho důkaz. —

Do naší obce zavítal v pominulém masopustu jakýs p. Z....., bývalý chovanec ústavu pro slepé. Přišel jsem, hodlaje horany naše baviti hudební svou umělostí, a tudíž potřebného chleba dobývati. — I kdo by chudáku téměř zcela zraku zbavenému s ochotností křesťanskou nějakým dárkem také nepřišel? A kdo jest k tomu více zavázán, ne-li kněz, jemuž jsou křesťanská láska a skutkové milosrdní obzvláštním úkolem? — Jisto také jest a netřeba pérem dokazovati, že duchovenstvo osady zdejší k chudým a nuzným vždy štědre se mělo; zvláště pak za minulých třech rokův, kdežto za příčinou neúrody jakož i že vážnuly tkadlecovina i obchod — jediné to útočiště horanů našich — chudobní z celého téměř pohoří přicházeli, dvěře si podávajíce, a kdežto kromě J. Osv. p. hr. z *Harrachů* nebylo, kdož by pomáhal chudákům. Ano, tehdaž to bylo, kdež duchovenstvo zdejší, ač ne-li předělo nad ostatní osadníky, alespoň mezi dobročinnými nebylo poslední. — P. Z... ovi nemohli jsme však při jeho návštěvě po vůli býti, a sice z následující důležité příčiny.

Jest tomu již šest měsíců, co p. pastor M..... z K..... na osadě naší navštěvovati počal jistou nemocnou paní, aby ji, jelikož prý jest velmi zkušený lékař (?), z těžkého neduhu vyléčil. Vyléčil-li paní tu po pátelním navštěvování, posudtež a rozhodněte, kdož neduh její znají. Abychom pak řeči příliš nešířili, díme zkrátka: po ně-

kolika měsících k nemalému hoři svému poznali jsme, že léčení protáhlo se hlavně proto, aby odovělý p. pastor snáze pojmouti mohl za manželku oné paní nemocné příbuznou, dceru to hostinského — katolíčku! Na takovou věc zajisté žádný svědomitý kněz lhostejně patřiti nemůže; pročež činěno se strany kněží, co kázala povinnost, ale ovšem z přirozených příčin — bez účinku. Nezbyvaloť posléze, leč vyraziti prach z nohou svých na svědectví proti nim (Mat. X, 14.), a říditi se slovem sv. Pavla: „Člověka kacíře po jednom i druhém napomenutí varuj se“ (Tit. III, 10.). — Z toho lehko poznati, kterak se stalo, že když p. Z. v onom domě dával koncert, žádný z místních duchovních přítomen nebyl. Nad tím pak p. Z. rozhořčil se tak, že nejen duchovenstvo veřejně haněl, ale i víru tupil, dokládaje, že by za 20 tisíc také hned přestoupil a třeba také z té částky slevil atd. Věda, že onen panáček na další své pouti také ještě jinde nevěru svou rozrušovati a zlost svoji schlazovati může, umínil jsem si toto „Blahověstu“ podati, aby za jedno pp. čtenáři Blahověsta věděli, jak se k onomu pánu, kdyby k nim zavítal, chovati sluší; a za druhé, aby též páni pěstounové slepých, jichžto nevšední zásluhy ovšem uznáváme, poznali, kterak se jim odsluhuje leckterý chovanec jejich. —

-7-

V Podkrkonoší d. 12. Března 1857.

Pražské Noviny poskytnuly nedávno vyňatkem dopisu jednoho z horlivých údů duchovenstva moravského na uvážení otázky důležitou: „kterak slaviti bude rodná sestra Čechie tisíciletou památku obrácení na víru křesťanskou bratry Soluňskými, *Cyryllem a Methodiem*?“ K této vážné otázce poněkud ne-li odbývavě, aspoň kvapně odpovédino pod hvězdičkou, že se v Karlíně stavi chrám Páně sv. Cyrillský: my však považujeme nicméně otázku to za hodnou obsírnějšího uvážení a bedlivějšího povšimnutí.

Jestliť památka ta tisíciletá na víru křesťanskou obrácení praotců našich nejznamenitější udalostí v dějinách vlastenských, jelikož tudy z bludiště temnosti vyproštěn jest národ náš a úhelni položen kámen pravé osvěty, vzdělanosti, klidnosti a ušlechťením mravů časné i věčné blaženosti celého Slovanstva. Jeť tedy i naší povinností, vděčně tohoto šťastného obrácení na víru zpomínati a památku tisíciletou jak slušné, chvalno a spravedlivě ne jednotlivé obci městu Karlínu zůstaviti ale u veškeré vlasti křesťanské oslaviti způsobem co

možná nejslavnějším, náboženství samého nad jiné nejdůstojnějším : jsmef úm zajisté předkům svým nábožným i potomstvu povinováni. —

Litovati by nám bylo tak utěšené a příležitě doby, že jsme se jí mohutně nechopili a z netečnosti, z ochablé lhostejnosti nevyrvali většinu lidu našeho, cizou modloslužebností nakvašeného a tím pokaženého, nýbrž i hynoucího.

Láska k Bohu a bližním velí tomu, bychom nedlice obrátili se k mravopochůstnosti, bohabojnosti a vroucí horlivosti předků svých a dědictví spasné víry nám dochované, nezkrácené nýbrž i rozhojné zachovali potomstvu. Leniti zde nesmíme, nemáme-li propadnouti na soudě Božím i na soudu potomstva. A protož, jakkoli laik, uchopil jsem se péra, nemoha jinak, aspoň tím přispěl, seč síly moje jsou. Snad že někde slovo to ucha nalezne a ve mnohém z dobrosrdečných národovců probudí myšlenky, ohněm lásky k činům spasným u víře v těchto ochablých dobách. — Již tomu aspoň 6 let, co bylo v Blahověstu zmíněno, že nejedny zpěvy kostelní žádají, by v znění svém, co do skladu a obsahu, správnosti jazyka i zřejmosti, nynějším poměrům byly přiměřenější. Avšak, pokud mi známo, přání toto žádoucí posud neuskutečněno. I což by nemělo býti to podnětem, aby když *stavitelství a sochařství* závodí o palmu, spolu též závodilo básnictví a řečnictví na oslavení památky, že uvedeno křesťanství do vlasti? Či ponecháme déle jen to mládeži, by pálením svatojanských ohňů na okrasu tuto náboženskou nuzně jen sem a tam upomínala? Oč že bychom se hanbili, špatnými lidmi, nedokonalými umělci atd. býti? Nechtějme tedy za české považovati, vlažnými křesťany býti a dobu tuto vzácnou bez památek, jak literárních tak i artistických, projíti nedejme!

Kdo zná zůstavených od literátů našich na mnoze zůstavených písní nábožných, jenž po kostelích a v osadách, kdež tyto šlechtí národovci dlejí, žijíce životem Bohu a vlasti zasvěceným, ještě zachovány jsou? Komu jsou známé opěvače Farsalské války Lukanské *Jana Müllera*, děkana Žehunského, nábožné písně? Komu *Fr. Raimana*, děkana Častolovického, písně k sv. Maří Magdaleně, sv. Vitu, sv. Janu Nepomuccmu, sv. Vavřinci? atd. Zdaž proslulí kněží: *Fr. Sláma*, *V. Zahradník*, *Vrána*, *Marek*, *Puchmír* a jiní nesložili pro osady, kdež na vinici Páně pracovali, mnohé písně, jichž by potomstvu bylo záslušno zachovati? Komu jsou známé žijícího dotud, o duchovní řeč-

nictví rovněž jako básnictví a hudební skladbu velezasloužilého čest. kanovníka a vikáře Poděbradského *P. T. p. Tadeáše Veselého* písně nábožné, vánoční a postní s dojímavými, od něho složenými nápěvy, jakož jest:

„Sstúp s nebe dolů, k nám ze Sionu atd.
Ó Slovo otce nebeského,
Prolom nebesa, ať smrt plesá.“ atd. atd.

Avšak nemíním, že by se mělo jen na tomto vydání nábožného zpěvníku přestati a ničeho více nečiniti. Byloť by ovšem žádoucnou, by zaniklý časopis pro katol. duchovenstvo opět se vzkřísil. Záhodno bylo by, aby se mimo kázání živoucích spisovatelů též některý méně známý spis ze starých časův na světlo vydal. Tato literární vydání neměla by pak zůstatí jediným způsobem vděčné oslavy. — *Nedostaven dotud chrám sv. Víta na hradě.* — Nesmíme též zapomenouti, že na mnoze po vlasti nemálo sešlých soch, oltářů a chrámů, kteréž by bylo třeba na oslavu 1000 leté památky buď opravití aneb zcela postaviti, vysvěcení pak ponechati na dobu této všeobecné slavnosti. Nebudeť spolu od místa, upozorniti osadníky nábožné na to, jak mnohde se nalézají překrásných souhlasných zvonů, jimž na dřevěných zvonících zavěšeným za nešťastného pádu hrozí zkáza. Nebylo-liž by záslušno, tyto paměti hodné, starožitné poklady do neprůpalných věží vpraviti a tudíž od nebezpečí zkázy zachrániti, spolu pak přistavěním věží před chrámy rozšířiti a rozprostraniti stánky Boží? Nuže s pomocí Boží pro slávu jména Hospodinova díla všade se chopme!

Vladimír.

Z jižních Čech v Březnu 1857.

Ku chvále lidí svatých a o pokolení lidské zasloužilých vybízí nás samo Písmo slovy důraznými (*Sirach. XLIV.*). A v skutku nacházíme téměř u všech národů, jak oslavují muže zasloužilé o rozšíření svaté víry, aneb nějakých užitečných vědomostí, o zdar blahobytu a slávu národu. Slovem i písmem, pomníky, dobročinnými ústavy a rozličnými památkami bývají mužové takoví oslavováni. — Povážíme-li veliké, ano neocenitelné zásluhy, které mají v rozšíření sv. víry křesťanské a tudíž také o mravní a národní vzdělání, o písemnictví naše atd. sv. bratři *Cyřill a Method*, nemůžeme říci, že bychom k jich chvále a oslavení byli posud příliš mnoho činili, naopak ale musíme se spíše vyznati, že jsme veliký dluh svůj až příliš

po skrovnu spláceli. Jmenovitě u nás Čechův mnoho-liž se tu dělo ke cti a oslavě těchto velikých, ano po Bohu téměř největších dobrodinců našich? — Vždyť byla sotva jména jejich lidu známá; o nějaké obzvláštní účte nebylo, pohříchu, ani řeči. Doufejme pevně, že bude poznenáhle líp. Jména a zásluhy svatých blahověstův našich jsou nyní již, zvláště zásluhou výborného Dědictví Cyrillo-Methodějského na Moravě též mezi lidem našim známější, a známost ta bude se šířit, čím více údiv jmenovanému bratrstvu přibude. Mnoho k rozšíření známosti o zásluhách bratří apoštolských přispějí bohdá také *školy*. V čítance pro první, nyní vlastně pro druhou třídu nalézá se kratičká zpráva o sv. Cyrillu a Methoději, jakož i o obrácení Bořivoje na víru křesťanskou. Tudy poskytnuto horlivému učiteli a katechetovi vítanou a vhodnou příležitost, aby dítkám obsírněji a důkladněji život těchto Svatých vyložil a již v útlém srdéčku dítek vzbudil hlubokou úctu a vřelou lásku k dotčeným svatým otcům našim. K tomu by též přispělo velice, kdyby se ve školách nacházel obraz svatých, vydaný Dědictvím Brněnským. Malá ta výloha na významný obraz a čistý rámec hojně by se nahradila duchovním prospěchem, kterého by tudy nabyla mládež, a okrasou, kterou by se pak vyznačovala škola. Po našem zdání neměla by nyní již výroční památka sv. apoštolů našich na nižádné osadě a v nižádné škole minouti bez nějaké sebe jednodušší slavnosti a byť by v ničem jiném nezáležela, leč že by duchovní správce předcházející neděli svátek ten ohlásil, v krátkosti shromážděným život dotčených apoštolův našich vyložil a přiměřenou modlitbu církevní nábožně s lidem vykonal.

Při této příležitosti zdá se záslušno, zmíniti se o výtkách, kterými se v časopisech téměř výhradně nám Čechům přičítá, že zaniknul časopis „*Cyrill a Method*“ — vlažnost z naší strany prý ho zabila. My to jen z části připouštíme, ač bohužel zcela upříti nemůžeme. Kdo pravdu miluje, nalezl by ale, tuším, přední a hlavní příčinu na jiné straně. Co se nás dotýče, z lásky o ní pomlčíme. — — —

Ostatně ale myslím, že by bratři Slovinci, jelikož, buď Bohu chvála, v národu našem přestaly neprosperné hádky a ptky o pravopis, nejednají opatrně a moudře, kdož mezi nimi stále jen trhá jednotu spisovního jazyka. Takovou měrou ubližují sami sobě, škodí celému národu českoslovanskému a pomáhají jen společným protivníkům našim. My bohdá obстоjme bez nich

— oni snad obстоjí bez nás: ale dobře nám při tom nebude ani — jim. Kdyby sousedé naši Němci podobně smýšleli, toť by již měli alespoň 50 literatur. Jeť u bratří Slovákův, jak pověděl ctihodný dopisovatel ze Slovenska (v. Blahověst D. II. seš. 3.), jeť u nich snaha, že chtějí býti téměř všickni spisovatelé, a tudíž by snad nemělo se jim zdáti těžké přiučení se *obecné* řeči spisovné. Já bych aspoň rád se chtěl přiučiti kterémukoli nářečí slovanskému, kdyby bylo vazbou jednoty spisovné. — A co se dotýče libozvuku: buď si, že by lépe a rázněji zněla slovenčina než dosavadní společný náš jazyk spisovný. Kdo ale dovede zvrátiti historii tolika věků k vůli blahozvuku? — Jistě že též mnohé nářečí německé lépe zní než obecná řeč spisovná; než proto předce nenapadá žádnému povrhovati řeči spisovné. Jak uslechněte, vřelá, vzorně jednají v tom ohledu bratři Moravané, a zásluhy jich nabývají také čím dále tím většího uznání a vlivu v literatuře. Sušilovy básně tak i jeho ostatní spisy oblíbeny jsou v Čechách, neméně než na Moravě. Pakli to ale hned všude tak nejde: jenom strpení, milí bratři! Nebývá všude zlá vůle, ale neznámost, nevědomost, špatné spojení knihkupecké, nedostatek peněz atd. —

Návěští o založení zvláštního dědictví pro dítky uvítali jsme s vřelou radostí a slibujeme si do podniku tohoto mnoho dobrého pro dítky a utěšenější rozkvět literatury naší pro mladistvý věk, která posud ani bohatostí, ani výborností honositi se nemůže. Myslíme ale, aby p. Šrůtek zůstal při prvotním svém úmyslu a vydával knihy pouze pro českou mládež, an u nás utraquistické takové podniky ani z valného zdu, ani z obapolné důvěry se netěšívají. Libo-li, nechť jiný se zasadí o něco podobného pro německou mládež.

Od Kladských hor v Březnu 1857.

Váš ctihodný Blahověst na rok 1856 dílu II. sv. 3. str. 157 nás uvědomil „o blahočinném bratrstvu sv. Vincencia.“ Díky Vašnosti za oznámení toto! Mne čtoucího úžas a podiv jal a veliká radost prochvěla. Všelike myšlenky mně na mysl manuly. Blahodějný účinek, ne-li takového, ale velmi podobného bratrstva, ovšem tehďa bezejmenného, jsme před lety na družné Moravě za tehdejšího srdcejemného a vysoce učeného pt. pana biskupa Antonína Gindla radostně prožili. Mnohé příkoří jsme ovšem tehďa přetrpěli; byly to ale předce blahé doby a radostní dnové, neb

„s dobrými skutky dobře se žije.“

Důvěřuji se, že bývali tamní druhové a příkladní dělníci na vinici Páně — (sláva jim a uctivé pozdravení!) — s radostí připomínají sobě ony vážné — blahé doby, nýbrž i přestálá utrpení v bojích proti předsudkům, nelásce, netečnosti a jiným neduhům časovým.

Kde svornost, tu i Boží hojnost. —

Ctnost bez protivníka vadne.

Kde láska, tu i Bůh; kde závist, tu zlý duch. Ohně nelze upáliti, vody utopiti, větru udusiti a pravdě zahynouti.

Svatovincencké bratrstvo, jakové se ve francouzském katolickém národě rozvinulo a rozvětilo přes hranice, podle toho, což nám o něm Blahověst dojemně pověděl, jest velikánskou dějinou v staroslavné Církvi, jest dějinou, která čelíc k znovuzrození národů v lásce křesťanské, zasluhuje vůbec slušného ocenění a horlivého následování. Takové bohomyslné bratrstvo jest bez odporu nejlepší lik proti svízeli a věku neduhům, které nekonečnou bidou, nouzí a všemi zlymi následky svírajíce lidstvo, blahobyť jeho kazí, ruší a děsí tesklivější ještě budoucností. Už sv. *Alfons Liguori* důkladně se v ohledu tom vyjádřil: „Co jiného, leč nezřízený život jednotlivců jest příčinou, že státové bývají nešťastní? Neboť kdy každý pamatuje toliko na svůj vlastní prospěch, na svou vlastní rozkoš, opomíjí tudíž usilovati o společné blaho, z čehož všeobecný povstává nepokoj. Ježto ale náboženství zjevené život všech jednotlivců porádá, tím též obecný pokoj způsobuje.“ — Svatovincencké bratrstvo jest bohumylý výkvět vznešeného křesťanství; jest pravá jeho oslava, neboť všady a veždy vtěluje slovema činem blahodajnou lásku, již Kristus byl hlásal a zaslavil. Božský Spasitel národův ke všem nutným a trpícím, jakožto nejvíce pomoci potřebným, se svou láskou zvláště se obracel. *Účinná láska* jest bohomyslný základ a vrchol Božské jeho nauky, alfa i omega jeho nebeského evangelium. Vzpomenuté velevázné bratrstvo Svatovincencké účinnou láskou Kristovou a šlechtným, pramenícím se z ní lidmilenstvím oživuje křesťanstvo. Litera umrtvuje, — duch jen oživuje.

„Ne spícím dostává se království nebeské, alebrž pracujícím v rozkazech Božích a bdícím.“ (Sv. *Leo*.) „Nepostačuje dobré přátelství, nýbrž i dobré činitelství, nepochází-li dobročinnění z dobrého pramene, to jest — z dobrého vůle.“ (Sv. *Ambrož*.)

Uhel živý, přiložený k jiným, mrtvé oživuje. Příklad lépe nežli ústa ctností vyučuje.

Živou se kojím naději, že vznikne-li Svatovincencké bratrstvo pod ochranou Boží v též duchu, jakovým v Paříži a po Francii dobročinně působí, křesťanská nauka v katolické Církvi brzo nejkrásnější triumf slaviti bude. A to všim právem. Taková účinná láska zajiště spojenými silami po všech vrstvách a ve všech třídách lidstva dobro množí a zlo umenšuje, aby upravila lidstvu možné pozemské blaho a národům na mírumilovné cestě bez násilí a převratů zjedнала i pojistila dobrobyt a mravný pokrok. Může-li pak býti co slavnějšího a ctihodnějšího v účinnosti lidské? — Jest to samá modlitba srdcem a činem se pnoucí k Bohu.

Blazený život záleží z činů dobrých.

Skruté štěstí za ctnostnými chodí.

Slovem: Svatovincencké bratrstvo duchem sv. Církve probuzeno, vedeno a chráněno, jest jedno z největších dobrodiní chorému společenstvu v národech, jež nevěra, fabričný život a nectné chťice do záhubných ponorův neduhův. Bratrstvo toto zajiště každého uslechtilého katolika bez rozdílu stavu, staří, pokud jen chce po-účlivým slovem a obětovným činem lásky působiti, mezi spoluobčany do svého lůna přijímá a tak účinnou vzájemností mohutně léčí v lidstvu chudobu a chorobu, zároveň také blahobyť rozšiřuje trvanlivý. — Čím bedlivěji to uvažuji, ovšem tím více padají mi na srdce slova Šalamounova, jenž dí:

„Nebráň dobře činiti tomu, kterýž může; ale můžeš-li i ty dobře čini.“

A jak pěkně podobnou pravdu předstírá *Bulhar* svým hlubokým příslovím:

„Čiň dobře! Učiniť, vzr de moře; třeba ryby tomu nerozumí, rozumíť Bůh!“

I není-li to sv. Bernard, jenž napomíná:

„Jest-li že sami toliko zadržujeme pro sebe, čeho jsme ku prospěchu jiných byli obdrželi, nemáme lásky: platíť o nás výrok Písma: „Moudrost ukrytá a poklad zakopaný, jaký jest užitek obojího?““

Kdo čteš rozuměj tedy, a kdo rozumíš, měj se upřímně k dílu!

Takového zajiště aneb podobného blahodinného bratrstva katolického, jakož jest Svatovincencké, nemálo jest potřebí ovšem i u nás. Nikdo rozmyslný popírati nebude, že vlivem západu též po našich vlastech, jak pověděl sv. Vincenc: „Mnoho zlého děje se vůkol nás.“ Nemělo-liž by tedy heslo sv. Vincencia: „Nuže dělejme též trochu dobrého!“ býti tolikéž heslem naším? Nemělo-liž by nás ubohé probouzeti

z netečnosti a rozervanosti k činné vzájemnosti. A věru pravda, že u nás jsou všeliké bídý, veliké choroby, jež snažného léčení potřebují. Není pochyby, že by se v našem českoslovanském národě sdružilo šlechtitných jinochů a mužů, hotových za příkladem Božského Spasitele a Jeho následovníků sv. Vincence aneb sv. bratří Cyrilla a Methoděje, účinnivou láskou trpící bratry utěšovati a léčiti jejich tělesné i duševní neduhy. Vždyť žije posud v národě přísloví:

„Dobře číť, co můžeš, od toho se nikda nerozmůže.“

V příčině té Vaší lásky v upřímné srdečnosti piši, jelikož mnozí dobremyslní katolíci na naší straně toho si přejí, kdyby po našich vlastech podobné blahočinné bratrstvo od šlechtitných správův Církve naši se zavedlo. Pěkně zkviťají u nás katolické jednoty, katolická jednota tovaryšův též nadějně se zmáhá: proč by bratrstvo účinnivé křesťanské lásky nemělo tudíž i u nás hojného nalézati účastenství? Jenom chťejme a pevně chťejme!

Láska vše sladí, všemu učí, ku všemu ponoukne, vše přemáhá.

Hůře jest, když se nechce, než když se nemůže.

Kdo dobročinní chudým, s Bohem mluví.

Jak praveno, buď Svatovincenské bratrstvo, aneb podobné sv. Cyrillo-Methodějské velmi by nás k Bohu a k ctnosti neslo. Dotčení dobrodějní blahověstové naši na Pohroní, Moravě, Dunaji a Labi také druhdy účinnivou lásku slovem a činem konali, pismo, Božskou nauku, umy našim předkům s ušlechtilou srdcejemností vštěpující dobročinnili. Snad by to nám a rakouským Slovanům vůbec bylo vitanější, kdyby se dobročinné družstvo sv. bratří Cyrilla a Methoděje na způsob stávajícího Svatovincenského bratrstva po našich vlastech pozdvihovalo a zvelebovalo. Možná, že by takové dobročinné družstvo sv. Cyrillo-Methodějské také v Unii východní umdlené Církve prospěšně působilo. Není zajisté pochyby, že by se pravoslavní, s důvěrou a s úctou ke katolické Církvi obraceli, zvláště onino, kteří pod krvolačným Turkem ukrutně trýznění a vraždění upějí, o pomoc volající žalostivo. Máme rytířského, milostivého Císaře, jenž co moudrý panovník sv. katolickou církev naši i za hranicemi chránil a podporoval. Pod jeho žezlem a ochranou zdaří se svatá věc.

Nechť tedy už moudří otcové, vůdcové a vrchní pastýřové naši blahočinné Svatovincenské bratrstvo, aneb družstvo dobročinné

SS. Cyrilla a Methoděje zvoliti ráčí, to nebo ono bude vždy na čase, vhodné, milé a dobrodějné.

Dokud síla, hleďme díla,
by památka po nás byla.

Kdo miluje, usiluje.

A poněvadž Vy, pane redaktore, milujete, usilujte, prosím Vás, usilujte svým Blahověstem v čechoslovanském národě, aby se u nás brzo k dobročinné lásce spojenými silami přikročilo; usilujte, aby nás tisíciletá památná slavnost r. 1863 zastala už v pilné práci na léčení a šlechtění národa.

Kde láska tam ctnost,
kde ctnost tam blaho.

„Proč úmyslem svým odkládáš na zejtrěk? Povstaň a v tu chvíli počni a řekni:

„Nyní čas jest ke konání, nyní čas k bojování, nyní čas příhodný k polepšení.“ Bl. Tomáš Kemp.

Vy tedy pane usilujte ve své lásce, aby dobročinné družstvo buď v Čechách buď na družné Moravě aneb na sbratřilém Slovensku v činné lásce k dobročinu vzbuzovalo a duševní a tělesnou bídu na všech stranách menšilo.

Dobro milo odkudkoli.

Byť se Vám hned po prvé a na slovo vše nedařilo: neustávejte; nemdlete, předce se to konečně Vašnosti podaří; neboť idey nezapadají, byvše jednou prosloveny.

Pevné myslí, vůli ušlechtilé,
nebe samo dává dojit cíle.

Pročež chťejme a pevně chťejme. Kdož odkládá, míti nechce! Dr. F. C. K.

[Morava.]

Od Velehradu v Unoru 1857.

Radostí zajisté naplněno jest srdce každého křesťana, čtoucího, kterak ve čtvrtém všeobecném sjezdě důvěrníkův a důvěrníc jednot katolických na Moravě prohlášeno, že obec *Rostenická* se sousedními Zvonovicemi ve farnosti Lulecké u Viškova usnesly se na tom, vystavěti chrám Hospodinu. Od té doby jsme se o té spasitelné myšlence ničeho nedočti, až roku tohoto přináší číslo 6. „Moravského národního listu“ ve článku „z *Rousínova*“ zprávu, že dotčený zbožný úmysl stane se skutkem — že se letošního jara k nadřečenému chrámu položí kámen základní. Jeť to pak v skutku veliká oběť, když dvě dědiny se odvázejí takovou nákladnou stavbu podniknouti. Cos takového může podniknouti jenom taková horlivost, jakouž se stkvěli prvotní křesťané, a jaká se jeví u novověobránců na víru v jiných dílech světa.

Podobná myšlénka vznikla před dvěma roky v srdcích osadníků *Grumvířských* na c. k. rodinném panství Hodoninském ve farnosti *Kloboucké*. Než tato myšlénka se doposud nestala, a bez pochyby nehněd stane se skutkem. Jak dalece totiž zpravení jsme o poměrech této obce, naskytují se jí některé obtížnosti a překážky přirozené při takové nákladné stavbě. Avšak známe též jinou obec na Moravě, která všechny takové nesnáze v skutku přemáhá, nýbrž i přemohla. Z té příčiny slušno zmíniti se o ní v *Blahověstu*. Jsouť to *Radiškovice*.

Jou pak *Radiškovice* dědinou obývanou 1000 statečných Slovákův. Ležíf uprostřed lesů na písčité rovině mezi moravskými městy Hodonínem, Bzencem a Kyjovem, v politickém okrese Hodoninském, kraje Hradišského, asi hodinu cesty od železnice. Osadou patří do Dolních Dubňan, diecése Brněnské. Jest to dědina od r. 1831 již po čtyřikrát cholerou a minulého roku hlavníčkou a červenkou hrozně navštívená. A tato obec, kterážto nemá ani tak úrodné půdy ani takových vydatných prostředků jako *Rostenice* a *Grumvíř*, staví chrám Páně nákladem 30,000 zl. stří. Později než obec *Rostenická* a zároveň s *Grumvířem* vznikla povzbuzením vlastního p. faráře horlivá žádost — ovšem již častokráté projevená — míti vlastní chrám. V zimě r. 1855 přijato s nadšením návrh a hned téhož jara s dovořením politických i duchovních úřadů v měsíci Květnu v několika hodinách vykopány základy, do nichž 29. t. m. s velikou slávou položen základní kámen. Byl to den ode všech osadníkův vysoce zasvěcený. Na to nasekáno dříví v lese obecním a svezeno k cíhelně. Jeden osadník věnoval do gruntu všecken potřebný kámen, pro který se s velikou obtížností 3 hodiny cesty jezdit muselo, jelikož v celém okolí žádného kaménka není. Takto r. 1855 položeno základy. Že se nedostávalo staviva, ostatní stavba na rok budoucí odložena. Jak mile ale slavici po okolních lesích ohlašovali počali krásné jaro, nastala veliká činnost. Zde bylo viděti některé, ani svažejí vápno, druzí dováželi cihly, tu přiváženo vodu, onde dřevo a to bez ustání. Ti páliili vápno, onino dělali maltu, někteří přinášeli desky, jiní stavěli lešení, tito vyťahovali maltu, onino podávali cihly; ano i dítky seděli na řebríčkách, zedníkům cihly podávající. Potkal-lis některého poctivého Slováka na dědině a tázal-lis se jej kam pospíchá, odpověděl tobě: „Kam bych šel, leč ku kostelu.“ Okolní dědiny uslyševše o takových skutcích pro čest a slávu

Boží s radostí netoliko penězi, nýbrž i ruční prací a potahem k pomoci přispívaly — každý pospíchal, by měl účastenství v díle Hospodínovu.

Avšak při takové nesmírné práci, byť s jakoukoliv horlivostí počaté a konané, mysl přede někdy klesává, zvláště když se nedostává prostředků. A to se stalo i v *Radiškovici*. Než mysl ocháblou povzbudil milostivý dar od JJ. CC. Mstí *Ferdinanda* Dobrotivého a *Marie Anny*, kteří podle nevyvážené dobročinnosti své pokorné prosby obce *Radiškovické* 1000 zl. ve stří. zaslali šlechtným našim Slovákům. I kdo vypíše radost vděčného lidu při službách Božích v tmnější kapli k témuž konci konaných na poděkování, že Bůh srdce dobrotivého císaře tudíž i *Radiškovičanů* v té míře naklonili ráčil. Takto než ušel podzim, dostavěli zedníci 6 sáhů vysoké a 22° dlouhé kostelní zdě. Mezi tím ukončili též i tesaři krov, který se bez odkladu vyzdvihl a křídlicí pokrýl. I kterak se vypíná nyní kostel *Radiškovický* k nebesům! Na budoucí rok se dostaví věž a ukončí se klenutí. Z kostelních zdí spatří poutník *Javorinu*, sv. *Antonínka* u *Hrubé Blatnice*, starodávni *Buchlov* a celou krajinu bývalého města *Velehradu*; neb do *Polešovic*, kdež mival staroslavný *Velehrad* dle pověstí první bránu, jest jenom 3 hodiny cestu. Uvidí též poutník krajinu, kde jsou zříceniny kaple sv. *Klementa*, papeže a mučovníka — uvidí krajinu, kudy jezdívali králové velko-moravské říše (u *Žeravic* se jmenuje jedna polní cesta královská) a zpomene sobě na činy slavného *Rastislava* i *Svatopluka*, na skutky sv. *Cyrilla* a *Methodia*, jejichžto tisíciletá památka v brzké době ve věkolu se slaviti bude. — Bůh pomáhej, zehnej *Radiškovičanům*, což podnikli mnohým jiným za vzor ke cti a slávě jména *Hospodínova*! —

J. Š.

CIRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Na druhou visitační cestu po arcidiecési odebeře se *J. E. min.* p. kardinál d. 15. Června i hodlá ztráviti v práci apoštolské plných 6 neděl, do 26. Července. Vyjede nejprve na *Tursko* d. 15., odtamtud pak do *Libšic* d. 16., do *Minic* d. 17., d. 18. do *Zeměch*. Ze *Zeměch* odebeře se do *Veltrus* d. 18. a odyv tām visitaci, břimování a zkoušku, odtamtud vyjžděti bude po okolí, jmenovitě pak d. 20. do *Vepřků*, d. 21. do *Velvar*, d. 22. do *Chrástna*, d. 23. do *Hostýna*, d. 24. do *Chvatěrub*, d. 25. do *Nelahozevsi*. Po té ubytuje se na 3 dni do *Kmetňovsi*, odkudž d. 26. do *Hobšovic*, d. 27. na *Buděňický* vyjede,

a d. 28. v samé Kmetňovsi visitovati, birmovati a zkoušku obdávati ráci. Na den sv. Petra a Pavla pobuda za touž příčinou v *Charvatci* odtamtud vydá se do *Budyně*, kdež d. 30. Června, a 1. Července do *Ječovic*, kdež 2. Července dílo apoštolské bude vykonávati. — Takovou měrou ukončí se visitace v střidnictví *Budynském*. — Po té vydá se za touž příčinou do střidnictví *Brandejského*, kdež 18 osad (*Jirna, Vinoh, Svěmyslice, Dřevčice, Sluhy, Lobkovice, Kojetice, Všetaty, Labský Kostelec, Brandejs, pamatnou Starou Boleslav, Chotětov, Benátky, Hlavno, Kostelní, Předměřice, Přerov, Nehvizdy, Čelakovice* potěší návštěvou apoštolskou. Na této třetí cestě pobude J. Emisenec od 4. Července do 26., načež se z Čelakovic navrátí do Prahy. V Brandejse zdrží se mezi tím dne 13., 14. a 15., v Staré Boleslavi d. 16. a 17. Července. Bůh jej sil a snaze požehnej!

— Jak se z jistého pramene dovídáme, ráčil sv. otec generální střidníky okrsku Kladského vyznačiti právem, že mohou nositi kříž náprsní. Mimo to nynější vrchní správce dotčeného okrsku *Anton Ludvík*, který mimo jiné nevšední zasluby svým nákladem vzdělal v Kladsku klášter školních sester, tolikéž od sv. Otce vyznamenán jest právem *infule*.

— Jednota katolická v Praze uveřejnila nedávno rozvrh příjmů a vydání za rok 1856. Počet immatrikulovaných údů obnášel na konci minulého roku 1012. Příjmy obnášely 1384 zl. 4¼ kr., vydání 1217 zl. 20 kr. Vydáno; 1. při Mariánské majové pobožnosti v kostelích u sv. Klementa a u sv. Voršily 154 zl. 36½ kr.; 2. na jiné kostelní slavnosti 27 zl. 7 kr.; 3. honorár při českém a německém kalendáři 446 zl. 45 kr.; 4. nájem a činžovní groš 231 zl.; 5. provisi pro sběrače příspěvků 53 zl. 22½ kr.; 6. remunerací sluhoři 60 zl.; 7. osvětlení 8 zl.; 8. výlohy na cesty deputace k valnému shromáždění katolických jednot v Rakousku a Německu 45 zl.; 9. poštovné, kolky a kancelářské potřeby 9 zl. 49 kr.; 10. náklad na 10 sirotků, které jednota vydržuje, pak almužna pro chudé rodiny 170 zl.; 11. remunerace o nový rok za rozličné služby 17 zl.

— Následkem generální kanonické visitaci rozdělil J. Em. p. kardinál vikariat Kladský na 3 okresy. Jsou to:

1. Okres *Kladský* s osadami: Kladsko, Levín, Reinerz, Alt-Wilmsdorf, Königshein, Eisersdorf, Gabersdorf, Niederhammsdorf, Oberhammsdorf, Oberschwedeldorf, Piškovice, Ringersdorf, Rückers, Tscherbenei a Ullersdorf. —

2. Okres *Habelschwertský* s osadami: Blahovět, ročn. III. díl I. seš. 4.

Habelschwerdt, Landek, Mittelwalde, Wilhems-thal, Stará Lomnice, Konradswalde, Ebersdorf, Grafenort, Kislingswalde, Kunzendorf, Langenbrück, Neugersdorf, Neuwaltdersdorf, Reynersdorf, Rosenthal, Schönfeld. Schreckendorf a Woelfelsdorf.

3. Okres *Neurodský* s osadami: Neurode, Wünschelburg, Albendorf, Ebersdorf, Eckersdorf, Honsdorf, Königswalde, Ludwigsdorf, Mittelsteine, Niedersteine, Rothwaltersdorf, Schlegl a Wolpersdorf.

Úřad posavadních vikariátních sekretářův v Kladsku tímto ustanovením přestal a v každém okrese ustanoven jest arcibiskupský visitator, vyznačený právem: nositi *expositorium kanovnícké*. Nynějšímu a každému budoucímu vikáři Kladskému ponechán titul arcibisk. konsistorního raddy. — Dotčeným visitatorům uloženo za povinnost, visitovati bnneficia v okrese jejich ležící a o všech důležitých případnostech uvědomiti p. vikáře Kladského. Tomuto, co vrchnímu náměstku arcibiskupskému ponecháno právo, prohlédati zvláště beneficia visitatorů samých. Ostatně mohou mimořádně visitatoři všecko to konati, což jim od p. vikáře ze zvláštních příčin odevzdáno a svěřeno bude.

Ze **Solnohradu**. Pt. p. arcibiskup Solnohradský, Maxmilian Tarnoczy, vydal se na pouť do Říma. Na cestě té zastavil se v Brixenu, kdež suffragana svého Vincencia Gassera vysvětil na biskupství. Jedou s ním bratr *Vilém*, děkan na Kufsteine a k. T. *Furtner*.

Z **Říma**. Smrti *Roberta Wilberforcea*, kterýž nedávno umřel, odebral se ze světa jeden z nejvýtečnějších obrátcův našeho věku. Narodiv se v církvi anglikánské, odešel studia svá v Oxfordě a stal se profesorem na týchž vysokých školách. Tehdy 1834 jal se s Dr. Newmanem pracovati a vydávati pamatné traktáty. Mimo to sepsal též děl několik bohosloveckých, svědčících o hluboké učenosti jeho. Poslední spis jeho jednal o Církvi, načež učinil vyznání víry katolické. Po té odebral se do Říma, kdež se připravoval k vysvěcení na kněžství. Tu jej zachvátila nemoc. Smrt jeho byla příkladnou smrtí spravedlivého. — Zůstali po něm bratr již prvé obrácený, a dva synové potud protestanti.

— Nového biskupa Cliftonského v Angličanech p. *Clifforda* vysvětil d. 13. Unora sám sv. Otec u přítomnosti biskupa Lučonského Baillea a p. Erringtona, arcibiskupa Trapezuntského.

— V kostele sv. Karla počalo se v měsíci Unoru poprvé kázati ruským jazykem.

Z **Italie**. V Neapoli činí se konečné přípravy k uzavření konkordátu mezi králem

a sv. Stolicí. Umluva ta má býti podle vzoru konkordátu rakouského.

Z Piemontu. Když přede dvěma lety loupežnou rukou sáhla v Piemontu vláda na statky církevní, na zboží klášterní, co toho naslibováno, jak dobře se povede kněžím, jakové úlevy se dostane lidu? Než vizme, mnoho-li pravdy bylo v lichých přípravách. Armonia Turinská připomíná, že se ubohým řeholníkům platí na rok 17 $\frac{1}{2}$ fr. a církevní pokladnici že se nedostává 778,545 lir. Ministr Deforesta nucena se viděl, žádati v sněmovně o 751,409 fr. pro církevní pokladnici, podotýkáje, že se ještě několikrát bude museti hlásiti o podobnou vypůjčku.

— Ministerstvo piemontské vykázalo dobročinnému sboru fary sv. Filipa jisté peníze z nadání, kteréž vlastně arcibiskupu Turinskému náleží. — Sbor onen ale daru tohoto nepřijal. — Za to roznítili se novináři na dotčené muže spravedlivé, pokládajíce jim to za zrádu vlasti, že se zdráhali přijmouti odcizené zboží!

— V Janově kněží Serviti násilím vyhnáni jsou od vlády z kláštera svého. Klášter ten, založený již r. 1327, býval od věkův nevšední chloubou města Janova. Ministr Cavour, nešetře ničehož, nařídil ale tiché řeholníky z vlastního domu vyhnati na ulici. Byli by zůstali bez přístřeší, kdyby se byli statečně měšťané Janovští neujali pronásledovaných a nepřijali jich pod střechu svou.

— Redaktor katolického denníku „Armonia“ odsouzen jest na tři měsíce do vězení a ku pokutě 3000 fr., že prý urazil majestátnost. — A to se děje v zemi, kdež smějí novináři směle a drze hlásati královraždu, děje se proto, že odsouzenec s neunavenou statečností horlí pro spravedlnost proti úkladům jistých lidí, jižto se družili a druží s zaslepenými stoupenci Mazziniovými.

Ze Španěl. Umrutím J. Emin. kardinála arcibiskupa Toledského zmizeli Španělové ze sv. sboru kardinálského. Mimo to sluší podotknouti, že jest nyní ve Španělech 12 osiřelých stolic biskupských.

Z Francouz. Nebožtík arcibiskup Pařížský *Sibour* byl pravdivým sluhou evangelium Kristova. Láska jeho k opuštěnému lidu, dobročinnost jeho byla neunavená. Nemoha každému pomoci sám, zamýšlel a hledal prostředky, aby se vůbec pomohlo. Seznav, že desetina obyvatelstva velikých měst hyne obyčejně bídou, zamýšlel tudíž zaříditi spolčení rodin křesťanských tak sice, aby se vždy 10 rodin ujalo jedné hynoucí. — Jednoduchý to prostředek. Požehnané následky ztakového spolčení vynikly by všude.

— Postní kázání v prostranném chrámu Páně Pařížském Notre-Dame má letos opět kněz Felix, Jesuita, znamenitý to řečník. Dovídá, že bez mravného náboženského pokroku všeliké jiné prospěchy lidstvu nepomohou leč k rychlejšímu hynutí. První řeč jeho trvala 1 $\frac{1}{2}$ hodiny a veliký onen chrám Páně byl jako nabitý.

— Mino výtečného kněze Ventura, káží v Paříži letos téměř na všech znamenitějších kazatelkách Jesuiti: kněz Felix v Notre-Dame, Laveque u sv. Magdaleny, Sonnamlais v kostele Sct. Germain's l' Auxerrois. Kněz Bautain, druhdy generální vikář u nebožtíka arcibiskupa v novém kostele sv. Martina. Kazatele nynější z většího dílu nedrží se již vzoru Bossueta, nemluví o článcích víry, nýbrž pojednávají samé toliko mravoučení. Francie uvnitř tím získá t. j. pokoj v rodinách (?) ale nevím, zdaž také náboženství.

— Gallikanismus, čím patrněji se schyluje k úpadku svému, tím snažněji se namáhá pozdvihnouti na novo hlavu. Nedávno tomu vydal kněz *Michou* brošurku: *Arcibiskupové Pařížští*, kdež vyvyšuje Paříž nad Řím nad míru, vyličuje moc, kterou zaujalo Francouzsko ve světě katolickém. — Patrně, že se počíná usilovati o jakýsi patriarchat. Netřeba dokládati, že se patriarchatu takového děsí každý, kdož zná tradice Napolenské a zdar přeje Cirkvi.

Ne Švýcar. Ve Švýcařích dějí se časem divné, hrozné věci. Tak stalo se nedávno v *Loco*, že obecní rada, prohlásivši se proti zpovědi, kázala zpovědnice z kostela vyneštati a — spáliti. — Nedlouho na to dostihla pokuta Boží jednoho druhého pachatele. Jistý pán, neposlední z dotčené zbeře, jež se významena při pálení zpovědnice, byl u dělníkův, pracujících na poli. Nad nimi, ovšem od zadu, utrhla se síla země, valíc se s hůry a prvé než se nadáli, zasypáni jsou oba dělníci títo. Pán jediný uskočiv, zachován jest od úrazu: dva pomocníci jeho při zlopověstné hranici stížení soudem Božím vykopáni jsou sice, ale tak zrceni, že v několika dnech na to zemřeli. A co hnedle učinili před smrtí? Ubozí prosili o kněze, anobrž sami rádní páni poslali pro faráře v sousedství, aby přišel—vyzpovídat ubohé nešťastníky! — Kdo má oči k vidění, prohlédni! Jeť i to soud Boží.

— Jak vědomo v Berně, předním to městě švýcarském, staví se nový, pěkný, katolický chrám. Nynější vláda Berenská darováši místo ku stavbě, nově vznikající kostel prohlásila za farní, čímž dáno na jevo ducha míru a snášlivosti, druhdy neobyčejné ve Švýcařích.

Z Němec. Nejd. biskup Würzburgský ustanovil v Hilburgshausně kaplana expositu, odevzdav mu zprávu duchovní katolíkův po vřkolu — Než vláda tamnější pobouřivši se, kázala kněze vyvésti až na bavorské hranice. Tak se nakládá s knězem katolickým v zemi, kdež před několika lety Rongeářům se přálo i poskytovalo valné ochrany a podpory.

— Velkovéoda badenský zrušil ustanovení, kterým nařizeno bylo, památku posvěcení chrámu Páně slaviti po celé zemi zároveň jediného dne. Novým rozkazem dává se každé osadě na vůli, slavivati dotčenou památku opět po dávném obyčeji onu neděli, na kterouž vlastně připadá.

Ze Slezska. Slouvný biskup Vratislavský zvolen jest za čestného presidenta spolku afrického (*Institut d'Afrique*), spolku to, jenž si vytknul za účel, přičiniti se o vykořenění otroctví a tudíž i obchodu s otroky v Africe. Náčelníky dobročinného tohoto spolku jsou vévoda *Valentinois*, kníže *Rohan-Rochefort*, kníže *Soultz*, vévoda *Doudeauville* a španělský grand hrabě *De Passent*. A kdo by nepřál pozeňnaného zdaru právě katolickým snahám řečeného spolku, pomní-li, že se 7,500,000 černochův čítá v otroctví? — V samé toliko severní Americe jest jich 3,095,000!

Z Rus. Církev ruská od Petra I. (1721) celkem podrobená pod moc cářskou, jest, jak sami upřímní Rusové osvědčují, církví potlačenou (*ecclesia pressa*). Synod, sbor to záležející z 6 údův a náčelníka prokurátora (nezřídka vysloužilého generála) má nejvyšší správu nad ní, a cár jest tudíž vrchní hlavou její. Duchovenstvo neváženo u vlády — vykázano mu šestý stupeň mezi státními úředníky. Vzdělanost duchovních bývá nepatrná. Kázání odbývá kněz, čítaje z knihy nařizené. Pokud by chtěl časem kázati po své mysli, musíť prvé řeč napsanou zaslati ke konsistoři svého biskupství a vyžádati sobě dovolení. Než takových kněží, pohříchu, není hrubě mnoho: mezi 113,853 duchovníky ruské církve jest, dle výpovědi samého ministra, toliko 31,611, kteří užili řádného vychování. — Smutný to zajisté stav a tudíž tím více dopadá na srdce povinnost, modliti se za obrácení — za navrácení Rusie k jednotě sv. Církve katolické.

Z Turecka. Anglikanci velmi horlivě usilují o rozšíření anglikanského protestantství v Turcích. Lord Redcliff, který sám jinak nehrubě mnoho nedbá na viru, v té věci z politických příčin podporuje missionáře anglikanské. — Než pole činnosti jejich hlavně jsou Řekové, znechucení násilnými skutky a perněmi svých popův a biskupův. Jelikož

ale lord Redcliff protestantův velmi důrazně se ujímá proti násili tureckých úředníkův, množí se tudíž počet schismaticův, obracujících se k protestantismu.

Z Palestiny. Starobylý chrám sv. Anny, o kterémž hlásaly noviny, že jest darován císaři Napoleonu, nedáno císaři francouzskému, nýbrž katolíkům latinského obřadu. — Počet poutníkův přibylých letos do Jerusalema jest nemálo valný. Do veliké noci, jak se zdá, bude jich asi 10,000.

Z Egypta. Jak smutný to obraz nynější Alexandrie, porovnáme-li ji se slavnou onou církví, ježto honosila se Athanasiem a Cyrilem, jsouc jako svícen na východě! — Nyní stal se Egypt pustinou. Křesťané přibylí z Evropy odpoly vyhynuli. Koptové (jest jich asi 250,000 duší) jsou jenom chatrnými upomínkami na bývalo. Než i ta hrstka katolíkův jest jako zárodek lepší budoucnosti. Mistokrál egyptský dopřívá křesťanům o něco více svobody, než jí mají v kterékoli jiné zemi turecké. V Káifě povstaly za posledních 4 let 4 katolické kostely, 4 kaple, chrám armenský a nad to klášter maronitský s kostelem. Osada katolická v Alexandrii čítá 6000 duší. Duchovní správu vedou velební OO. Františkáni, již mají klášter svůj ovšem i v Alexandrii i v Káifě. Mimo to působí v Alexandrii Lazaristi a školní bratři, milosrdné sestry a dcery dobrého pastýře. Apoštolským strídníkem jest Perpetuus Guasio, biskup Fezský. — Mezi Kopty, kteřížto se většinou drží bludu Eutychetova, není leč asi 12,000—15,000 katolíkův, a ti zachovavše starobylou liturgii svou, mají od r. 1821 vlastního biskupa svého v Káifě. Před 4 roky schylovalo se k tomu, že by se byli málem i ubozí schismatici Koptové k jednotě katolické přivinuli. Dotčeným schismaticům zemřel patriarcha. Že se při volbě nemohli jaksi shodnouti, a hle shromáždění biskupové a opatové zvolili sobě za patriarchu katolického biskupa Guasio. Takové vážnosti požívá v Egyptě strídník apoštolský! Rozumíť se samo sebou, že zvolenec nemohl přijmouti důstojenství, leč kdyby se byli Kopti odhodlali, navrátiti v jednotu Církve katolické. I počalo se o to jednati skutečně. Zatím ale angličtí Methodisti zkazili všecko. Anglický konsul poddal se jim za nástroj, a ten přiměl mistokrále, že ctižádostivého opata Daouda prohlásil za náměstka patriarchy, a tudíž učinil jej hračkou v rukou protestantských. — Bohdejž, by se katolíci národově podobným způsobem ujímali bratrů svých na východě! Neníť pochyby, že by pletichy anglické posléze nezabránily získati Kopty. Při té žalostné netečnosti v Evropě ale na ten čas málo jest naděje.

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli :

- d. 25. Unora p. *Filip Exner*, pens. far. u sv. Kiliana.
d. 6. Března p. *Leopold Michálek*, kněz řádu Redemptoristů na Karlově.
d. 8. " p. *Jan Holovský*, farář v Hostivari.
d. 23. " p. *Ignác Jakš*, kanovník Litoměřický a c. k. místopředsedelský rada.

Povýšení jsou :

- p. *Eduard Tersch* za radu soudu matrimonialního a čestného konsist. radu.
p. *Ondřej Bobrovský* za polního superiora do Prahy.
p. *Jan Klaudivs* za skutečného školdozorce na Malé straně v Praze.

Ve správě duchovní ustanovení :

- p. *Václav Habětinek* za faráře do Budenic.
p. *Václav Vohánka* za faráře do Tismic.
p. *František Traenkler* za faráře do Mokopec.
p. *Jan Němec* za faráře do Nelahozevsi.
p. *Augustin Tausenau* za kooperatora do Strašic.
p. *Jiří Koppmann* za kaplana do Schönfeldu.
p. *Antonín Malý* za faráře do Vavřine.
p. *Vilém Haensl* za faráře do Libně.

Vyznamenání jsou za kníž. ar. notáře :

- p. *Petr Hayenauer*, pens. vychovatel u knížete Paara.
p. *Prokop Dvorský*, gymn. katecheta na Novém městě.
p. *Dr. Imocenc Frencl*, gymn. katech. na Starém městě.

Lokalie za fary povýšeny :

Tismice, Paulusbrunn, Mokopec, Nelahozeves, Šipín.

Konkurs vypsan :

- pro faru *Lukovskou*, pat. nábož. matice, od 4. Března.
pro faru *Hořelice*, patron. JM. císa. Ferd., od 18. Března.

V Kladském gen. strídnictví.

Povýšení za kníž. arcib. visitatory a jmen.

čest. konsist. raddy :

- p. *Jan Ludvig*, farář v Habelschwerdtu.
p. *Max. Maiboch*, farář v Schreckendorfu.
p. *František Brand*, farář v Neurodě.

Vyznamenání jsou :

- p. *Ant. Bittner*, far. v Mittewaldu stal se notář. arcib.
p. *Josef Fischer*, farář v Eckerdorfu obdr. exp. can.
p. *Ignác Grolms*, farář v Königsheinu, exp. can.
p. *Jan Kogler*, farář v Ullersdorfu, exp. can.
p. *František Nitschke*, farář v Kengerdorfu, exp. can.
p. *Antonín Heisig*, farář v Kunzendorfu, exp. can.
p. *Antonín Scholz*, farář v Altwilmsdorfu, exp. can.
p. *František Langer*, řed. konviktu v Kladsku, e. can.

Synodalnia obdrželi :

- p. *Jan Seifert*, gymn. katecheta v Kladsku.
p. *František Lauterbach*, lokalista v Thandorfu.
p. *Arnošt Münich*, sekr. dekanátu.

V biskupství Kralohradeckém.

V Pánu zesnuli :

- p. *Frant. Storch*, kaplan v Chlumci.
p. *Jind. Sokol*, kněz na odpoc. v Kamenickách.
p. *Václ. Puschmann*, farář v Suchdole, jubil. kněz od r. 1799.
p. *P. Bernard M. Katzer*, kněz z řádu B. M. P. v Kralíkách.

Vyznamenání došli a povýšení :

- p. *Frant. Dietrich*, b. vikar. tajem. a farář v Oupici, obd. Collare Can.

- p. *Karel Feest*, farář v Deštném, ob. Collare Canon.
p. *Josef Hrubý*, farář v Javorníku, ob. Collare Can.
p. *Alois Macháček*, b. v. taj. a far. v Nové Pace ob. Collare Canon.
p. *Josef Just*, farář v Hněvčovsi stal se bisk. tajemn.
p. *Leop. Kotrbelec*, Th. Dr. a gym. prof. v Jičíně tit. bisk. notářem.
p. *Aug. Mattusch*, lokal. v Heřmankovicích, tit. farářem.
p. *Lud. Pohley*, lokal. v Olešné, tit. farářem.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Frant. Kleiner*, koop. v Janově, za l. v Jetřichově.
p. *Josef Rašek*, far. Opočenský, za far. v Jesenících.
p. *Frant. Lukeš*, lok. Křížlický, za lok. v Bysterci.
p. *Jan Lauschmann*, zám. kaplan Smiřický, za far. v Slatině u Rychnova.
p. *Josef Tupec*, lok. Žichlinský, za far. v Čermné.
p. *Ant. Vogel*, admin., za far. do Říčky.
p. *Jan Dremel*, admin., za far. v Sloupnici.
p. *Josef Bezděk*, admin., za lok. v Uhersku.
p. *Václ. Kučera*, far. Radhošťský, za far. v Svatce.
p. *Frant. Kourtlek* za admin. ve Vrbicích.
p. *Dr. Vinc. Kraus* za koop. v Janově.
p. *Athan. Jerábek* za faráře v Polici.
p. *P. Emil. Kolář* za admin. v Ruprechticích.
p. *Ant. Lukesle* za prozat. katechetu v Chrudími.
p. *Josef Seidl* za polního kap. pěst. pluku 21.
p. *Josef Hájek* za kap. v Přelouči.
p. *Ig. Vlach* za adm. fary Vlkánecké.
p. *Václ. Horák* za kapl. v Něm. Brodě.
p. *Jan Ruda* za adm. v Křížlicích.
p. *Josef Roštlapil* za admin. v Opočně.
p. *Jan Mitiska* za prozat. zámeck. kapl. v Smiřicích.
p. *Alois Beneš* za admin. v Suchdole.
p. *Josef Tichatschke* za kapl. v Damíkově.
p. *Karel Růžicka* za admin. v Pravoníně.
p. *Alois Schöbl* za admin. v Žichlinku.
p. *Vinc. Mlejnek* za kap. v Jičíně.
p. *Jan Bezděček* za admin. v Radhošti.
p. *Otto Danielis* za kap. v Chronostovicích.

Na odpocinutí se odebrali :

- p. *Jan Brehm*, farář Vlkánecký.
p. *Aug. Štěpánek*, b. vik. taj. a far. Pravonínský.
p. *Frant. Kračmer*, farář Branžovský.

Za fary povýšeny jsou lokalie :

- Křešín* ve vik. Kralovickém.
Markoušovice ve vik. Trutnovském.
Duňov ve vik. Lipnickém.
Popovice ve vik. Kopidlenském.
Slatinany ve vik. Chrasteckém.
Mitkosrby ve vik. Novobydžovském.
Modletín ve vik. Německobrodském.
Záložov ve vik. Jaroměřském.

V biskupství Litoměřickém.

V Pánu zesnuli :

- p. *Frant. Kusebauch*, kaplan v Pablovicích.
p. *Ludvík Leubner*, děkan v Chomutově.
p. *Lambert Schoth*, farář v Hainspachu.

Vyznamenání jsou :

- p. *Dr. Jos. Aug. Ginzl*, prof. cír. děj. a cír. práva, jmenován čestným kanovníkem.
p. *Václav Emich*, farář v Oboře, dostal collare can.

Místa uprázdněna jsou :

- Rongstock*, fara, patronát p. hrab. Thuna z Hohenst.
Chomutov, děkan. pod císa. k. patronatem.
Hainspach, fara, patron. p. hraběte Salma.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 2.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Školní sestry v Praze.

V předešlém svazku oznámeno, kterak nám kyne naděje o usazení a opatření školních sester v zlaté naší Praze. — Především má se jim odevzdati školka na Hrádku. Mimo to zřídí se na Starém i Novém městě tolikéž tři nové ochrannovny (u sv. Štěpána, u sv. Petra a u sv. Haštala), a i ty odevzdají se dotčeným školním sestrám. Než po našem zdání bude to bohdá toliko slibný počátek další a rozsáhlejší činnosti, která se později sama sebou otevře ctihodným sestrám v Praze i ve vlasti naší. Čím dále, tím živěji cítí se potřeba křesťanského ducha ve školách i v životě; všady viděti, kterak odrůstati-li bude mládež bez víry, bez náboženství, bez Boha, ovšem tím hroznější nastanou nám časy. A proto třeba „spojenými silami“, s duchem obětovné lásky pod praporem Kristovým bojovati proti neřestem, jež hubí svět a porušují — otravují srdce příštích pokolení. Pokud lze věřiti zaručeným zprávám z Francouz a z jiných zemí na západě: *milosrdné sestry* a *školní bratři* na mnohých stranách v dotčeném ohledu dokázali již veliké věci u mladších pokolení. Co se dotýče *školních sester*, ty ovšem

teprva před několika roky (r. 1834), vznikše v Bavořích, v podobném způsobu dokazují, seč jest láska, které blahoslavi Kristus. — Z malých počátkův, pod ochranou Boží vyvinul se, vzrostl i rozrůstá kmen, jehož ratolesti rozkládají se na západ i na východ, nýbrž i po zámorských krajích severní Ameriky¹⁾. Kterak byly uvedeny do Čech, již prvé v Blahověstu oznámeno a nejednou připomínáno. Že se jim právě otvírá Praha, že se jim tu má pojednou odevzdati několik ústavův: pokládáme za pokrok důležitý a mnohoslibný, a tudíž za povinnost sobě klademe, poznovu obrá-

¹⁾ Školní sestry, o kterých tuto řeč jest, povstaly sice v Bavořích, přičiněním dvou bohabojných kněží: *Sebastiana Joba a Michala Wittmanna*, posléze biskupa Rezenského. Zřízení jejich v podstatných částkách opatřeno podle vzoru dávnějších podobných sborův panenských ve Francouzích, a tudíž směle tvrditi možná, že původcem a jako tvůrcem jich jest tolikéž sv. Vincenc de Paul, zakladatel milosrdných sester. Duch lásky, kterým dotčený světec proniknul duchovní dcery své, dal ovšem i mnohým jiným podařt, že usilující vyhověti potřebám křesťanského lidu, tu v té, onde v oné příčině zakládaly podobné spolky a sbory. Tak vznikly péčí horlivého faráře Ruillského sestry školní Ruillské, r. 1849 již rozšířené po 12 biskupstvích. Podobným způsobem povstaly školní sestry Rouenské, dcery sv. Ondřeje, (r. 1806) v biskupství Piktavienském (Poitiers) sestry sv. Kristiny, dcery Notre-Damské, dcery dobrotivého Spasitele atd. Jsouť pak to, ač se liší jmenem, co do věci a podstaty, vše samé školní sestry.

titi zřetel k důležitému tomuto štipení v zahradě Církve Boží.

Kdožkoli sobě přeje, aby křesťanský duch rozmohl se na zemi, přátelé a usilovatí musí, aby oživil a opanoval v rodině, tomto živoucím ohnišku všeho života. Toť přirozený řád i chod. Netřeba bylo by tu dovoditi, kterak přední pěstitelkou pravého ducha i života v rodině jest *matka*. — Před jejím okem, na jejích rukou, pod jejím srdcem vznikají, odrůstají nová pokolení. Láskou, jižto jest zaníceno srdce její, zaněcují se tolikéž srdce útlých dítek; její víra stává se dědictvím synův a dcer, její modlitba, její příkladný život bývá pramenem požehnání celému rodu i potomstvu. — A proto velice na tom záleží, aby Duchem Božím, věrou a láskou křesťanskou oživily přede vším *příští matky*; proto modlí se Církev tak často za „*nábožné pohlaví ženské*“. Netajímeť sobě, že zase hlavně domácím vychováním po příkladu a slovem matky nejlépe vzdělává i ušlechťuje se dívka: avšak *škola i život* mohou i mají v dotčeném ohledu mnoho přispěti. Co se dotýče školy, tam ovšem nejlépe se daří vychování dívek, děje-li se pod ženskou správou. Matku zajisté nemůže nahraditi — doplniti leč matka. A za tou příčinou též vznikaly věk po věku duchovní řády, kdežto panny, zasvěcující se Bohu, pro Boha oddávaly se na vychování dívek v duchu a podle zásad Církve svaté. Tak povstaly v XV. věku Voršulinky, v XVI. věku Salesianky, v XVII. věku anglické panny; to přimělo Benediktinky, Klarisky, Dominikánky, milosrdné sestry, že otevřely řádné školy, za učitelky a pěstounky propůjčovaly a propůjčují se mladším sestrám svým. A kdo přehlédne — kdo sečte, jak mnoho dobrého způsobilo se všemi podotčenými i jinými podobnými duchovními řády

mezi všemi národy na zemi? — Napovědino již nahoře, že navracuje-li se ve Francouzích lid na dobré cesty, nevšedních o to zásluh dobyly sobě tu milosrdné, onde školní sestry. Nejinak to v jiných krajinách: v Belgii, v Němcích, v Polště, v Uhřích, v Rakousích, v Štyrsku, v Tyrolsku atd. Kdekoli se šlechtitným duchovním pannám do škol i na vychování děvčata odevzdala; všade bývají „*školy klášterní*“ jako štěpnice křesťanského smýšlení a života; ze škol takových vycházejí panny, jež vynikají živou věrou, horlivou pobožností, čistotou, pokorou, tichostí, slovem všelikou ctností, jež zdobí křestanku, ježto ji činí způsobilou k ušlechťení a posvěcení domácího života. —

Co se dotýče Prahy naší — v předešlém svazku již po-ukázali jsme, kterak i u nás nalézá se několik ústavův pod správou duchovních panen. Máť Praha již od r. 1674 prostranný klášter ctihodných panen řádu sv. *Voršily*, kdež vychovávací ústav domácí a veřejné školy tisícům poskytly a poskytují příležitost ku křesťanskému vzdělání. To na Starém městě. Na Malé straně působí v podobném směru ctihodné *panny anglické*. Soukromý sirotčinec dívčí pod Petřínem jest v rukou *milosrdných sester*. Uznávajice, jak mnoho dobrého stalo se i děje se ústavy těmito, nemůžeme též nikterak zamlčeti, co se nás bolestně dotýká. Jak vědomo, dotčené veřejné školy jsou německé. — Nemusi-liž nám líto býti ubohých českých dítek, ježto, pokud neumějí německy, přirozenou měrou nemohou užiti velkého dobrodiní, ctihodnými pannami rok co rok poskytovaného tisícům. Laskavost dotčených panen ovšem i českým dívkám otvírá školy. Než co na plat? Škoda, kterážto z nepřirozeného vychování, vyniká všude, jeví se pak i tady. Drahocenná léta jemného mládí,

kdežto úmysl nejlépe chápe, a čilé, útlé srdceko cele jest otevřeno hlasům i divům lásky Boží, ubíhají od poly zbůhdarma. Děvčátko, přinucené učit se přede vším jazyku cizímu a jazykem tímto teprva jiným věcem, potkává se hned na počátku s nesnáze-
mi zbytečnými, z nichž neplyne užitek ale škoda. Mluvívat se mu o Bohu; než mnoho-li to na plat, pokud nerozumí, co se mu pravilo? Nastanou léta, kde počíná rozuměti; přijde čas, kde ovšem i dobře rozumí, co mu předkládá tam kněz tu ctihodná duchovní panna učitelka. Než jazyk, jímžto se mu věc předkládá, není to řeč, kterouž je učila druhdy matka mluvívat s Bohem, není to jazyk, jemuž navyk-
kal sluch hned od kolébky, není to hlahol, v kterém se obrážely první city procitlého srdce. A za tou příčinou, jak se každý snadno může přesvědčiti ze zkušenosti, po přirozeném jakémsi zákonu, vždy méně dojata bývá srdce, u kterému se nemluví jazykem zasvěceným prvotní láskou mateřskou²⁾. Nemáme-liž tedy k tomu důstatečné příčiny, litovati dítě, ježto musejí buď oželeťi dobrodiní, podávaných velebnými pannami našich klášterův, aneb přicházejí do škol, v kterých se jazyka cizího takorůzka výhradně užívá při vyučování? Dítětům německých rodičův, přebývajících v Praze, přejemeť od srdce, což se pro ně činí: avšak neukládá-li svědomí, přáteli a žádati, aby se podobných ústavův dostalo *tolikéž*

dítětům českým? — Ach, co bychom za to dali, kdyby v obou klášterích — nechcem rozhodnouti, zdaž a pokud to možná ctihodným dcerám Bl. Angely a pannám anglickým: otevřely se vedle německé též české školy pro dívky! V krátce zajisté ukázalo by se žádoucí ovoce, a Praha zajisté by získala vysoce před obličejem Božím. —

Nevědouce, zdaž se vyplní a vyplniti mohou dotčené touhy naše, v tuhé strasti obracíme zraky své ke školním sestrám, jež se bohda v krátce ubytují v naší Praze. Z počátku odevzdají se jim toliko školky čili opatrovny naše na Starém i na Novém městě. Dítětky, chované v těchto školkách, jsou naprosto děti české. Rozumíť se samo sebou, že, pokud se ctihodné sestry chtějí mláďátkům těmto státi viditelnými angely strážnými, budou museti k nim a s nimi mluvívat jazykem jich matek — jazykem českým. Jinak minuly by se ovšem s účelem. Nepochybujeme pak, že časem i jinde ještě, u př. na Malé straně, na Smíchově, v Karlíně, opatrovny se zřídí a odevzdají školním sestrám, jak milnitě se uvidí, kterak se daří ústavy pod správou jejich. — Než po našem zdání na ctihodné školské sestry čekají v Praze jiné ještě neméně vážné úkoly. Praha nemá posavad ani jedné vyšší neboli hlavní školy české pro dívky; nemá ani *je-
diného* ústavu, v kterém by se vzdělávati mohly učitelky pro školy naše ve městech českých. Hle, to pole, které se v Praze otvírá velebným pannám školním; to úkol, jenž na ně čeká ve městech Pražských! Poštěti-li se jim snažnou, obětovnou horlivostí svou k místu přivéstí takové *dcě školy*: příchodem jejich do Prahy počne nová doba u vychovatelství ženské mládeže naší, — jich jméno stkvíti se bude mezi předními dobrodinci národu českého.

Již ale osvědčujeme-li hned při prvním setkání s ctihodnými chudými

²⁾ „Před některým časem,“ pravil nám horlivý kněz, který s věclíkou svědomitostí co katecheta působí v jedné takové dívčí škole Pražské, „vypravoval jsem dítětům jistý pohnutlivý příběh o milosrdenství. V vyšší třídě stalo se to jazykem německým, v nižší mluvil jsem český. — Než s jakým výsledkem? Když jsem užiti musil jazyka německého: vypravovaly pak mi začky dosti dobře, což jim bylo povědmo. Jinak to ale u menších, kdež jsem mluvil česky. Tam bledly a planuly útlým posluchačským tváře, z očí ronily se slzy — srdce pohnuté jen hrálo. Tam nebylo třeba ptáti se, zdaž vědí, což jim vypravováno.“

sestrami školními, — čeho si přejeme, čeho se do nich nadějeme: nic sobě netajíme těžkostí, nesnází, s kterýmiž se potkají v díle šlechtěném. Ctihodné sestry ty zavítaly k nám z Bavor, usadily se nejprvé na hranicích českých, kdež se mluví německy, a posud, tuším, nemají též ve sboru svém mnoho panen, pocházejících z Čech, mluvících česky. Mimo to přirozenou měrou pobožnosti své, rozjímání a čtení obdávají, jak tomu byly navykly, v noviciátě, a tudíž po německu. Není to tedy snadno, vyhověti přáním, žádostem a prosbám, jako jsou naše. — Než nesnáz ta není tak veliká, jak se zdá; těžký tu jenom počátek. Ctihodné panny, přišedše do Čech, netoliko k Němcům, nýbrž i k Slovanům a Čechům přišly; ony jsou dcerami lásky Boží, a ta nečiní rozdíl mezi Samaritanem a Židem, mezi Řekem a Římanem, mezi Čechem a Němcem; láska ta hledí sloužiti všechněm, aby všecky získala Kristu. Kde panuje duch té lásky, sebe těžší věc stává se lehkou, pokud se vidí, že práci takovou přispěje se na pomoc bližnímu. Vizme statečné missionáře naše rozptýlené po širých pustinách v Asii a v Africe, jakož i v hlubokých pralesích amerických. Láska ta je přenesla přes moře; ona je vodí pouštěmi a nutí je bez mluvnice a slovníka, bez učitele a tlumočníka učit se jazykům, tu toho, onde onoho na polo vyhybnulého národu, aby ovšem i těmto ubohým zbytečkům kmenův indických dostalo se světla sv. víry Kristovy, dostalo se spasení. Pokud panuje duch této sv. lásky katolické ve srdcích ctihodných sester školních: — a my se toho do nich cele nadějeme — pak ovšem připili sobě šlechtěné panny, pošle z Němec, naučiti se jazyku českému, vědouce, že se v Čechách bez něho — ať nic nedím o působení ve školách — nikterak ani obejiti nelze. —

Co se dotýče kandidátek, o ty tuším nebude nouze, jak milotně se ctihodné sestry usadí a poznají více uprostřed země. Po té bude ovšem i jim přibývati panen z národu našeho: Čech i Moravanek, nadšených láskou ke Kristu a prahnoucích s chudými sestrami sloužiti a svítiti chudým na cestu ku spasení. — Ostatně bohdá u chudých školních sester vyrovná též láska, což se nás jinde bolestně dotýká, kolikrátekli pomníme na jazyk, kterým se u nás vykonávají pobožnosti, pokud nám známo, ve všech klášterích ženských. Neznáme zajisté v Čechách ani jediného kláštera panenského, kdež by se společně pobožnosti, čtení a rozjímání konaly jazykem českým. A to též příčinou, že mnohá panna, kteráž s vroucí toužebností nevinného, čistého, Kristu oddaného srdce přichází prosit o přijetí pod střechu klášterní, s bolestí se vrací zase do světa: — býváť odbyta pouze proto, že neumí německy. I kterak také možná přijmouti ji do sboru, kdež by se jí mnohem méně duchovní potravu dostávalo než uprostřed světa? Netřeba nám doličovati, kterak i v té stránce potřebí opravy v duchu spravedlnosti a lásky katolické. Nadějem se, že oprava ta, ač pilnou potřebou jest všude, nejsnáze se dá provésti v řádě vznikajícím — kořeny zapouštějícím do půdy české; v řeholi, kterážto po svém úkolu, majíc působiti mezi Čechy rovněž jako mezi Němci, jazyk jedněch i druhých zasvětití má — modlitbami. — Nadějem se, že se to stane u chudých sester školních. Vždyť na to netřeba leč trochu *dobré vůle a lásky* k lidu; jednoho pak i druhého nalézá se u školních sester v bohaté míře! A proto též máme za jisto, že u nich na českých osadách *domácím, školním, chrámovým* jazykem bude jazyk český, jakož v krajinách německých jest *německý*. Takovou měrou

navyknu jazyku a posvěti řeč, kterou mají a chtějí chudým podávati chléb života, v srdcích jejich rozněcovati lásku Boží a tudíž množiti království Páně ve vlasti naší. Směle pak můžeme osvědčiti, že naděje tato druží se ovšem se srdečnou žádostí, kterouž přejeme žádoucím sestrám zdatu a všestranného vítězství věci Boží v milé vlasti naší.

Již ale pronášíme-li přímo a bez obalu přání své a žádost, co do užívání českého jazyka při čtení, rozjímání, modlitbách vůbec ve klášteřích panenských po vlastech našich, snadno můžeme předzvídati, zač se nám to pokládati bude na jistých stranách. — Známeť ze zkušenosti, kterak jistí lidé hned ukazují na libůstky národní, anobř i na jiné věci, jak mile se ozývá Čech, aby se mu přálo užiti přirozeného jazyka mateřského ku vzdělání sebe — k ušlechťení svých bratří. Než sud' si již svět o nás jakkoli: blaze nám, když na soudě Božím ostojíme, a Bůh svědkem, že tu po hlasu svědomí svého nevyhledáváme ničehož, leč větší čest Boží, rychlejší a hojnější prospěch království Páně mezi námi! Nejinak jinde se jednalo, jinde se jedná. — Milosrdné sestry přišly z Francouz do Němec, z Nancy do Trevíru. A jak mnedle zařídil se nový klášter v Trevíru? Neuvedeno-li tam hned při čtení, rozjímání atd. jazyk německý? — A hle, sestry Trevírské zůstaly v živém spojení s milými sestrami ve Francouzích; rozdílný jazyk tu německý, tam francouzský jim nevadil a nevadí milovati se na vzájem, cítiti a osvědčovati, že jsou jedinou rodinou, pracující na díle Božím. — Nejinak buď to též u nás! — Požehnaná země naše stala se po Božím zřízení vlastí dvou národův: Čechův i Němcův; oba národové tito stojí pod žezlem téhož spravedlivého panovníka; oběma jest Církev zároveň milující matkou; jeden i druhý má s touž horlivostí, s

touž láskou znáti se k Bohu a oslavovati Jeho jméno. A nemají-li býti kláštery živoucími obrazy společenství sv. Církve, kdež Duch svatý národy rozličných jazykův shromáždil v jednotu víry? Jakým právem smělo by se tedy nám za zlé bráti, žádáme-li, aby stávalo ve vlasti naší *také* klášterův, kdežto by dcery české v posvátných sborech panenských mohly též chváliti Boha srdečnými hlaholy jazyka Sv. - Václavského? Církev svatá nečiní rozdílv mezi národy: všechny jsou její děti, a křivdy se dopouští, kdož chce odnímati jedněm, což dáno — přáno, ba uloženo jest od Boha všechněm. — Toť naše přesvědčení a dobře s ním ostojíme před Bohem, jelikož přirozený cit, mnohostranná zkušenost, zřízení Církve po všem světě nasvědčuje nám, že sobě nic neslušného nepřejeme, nežádáme. A co se dotýče úmyslův, pohnútek, ty zná Bůh! Netřebať se nám za něstyďeti, nýbrž naopak doufati smíme, že jsou důstojné upřímného katolika. A proto též zbytečno se nám býti vidí, ohražovati se více proti všelijakým nemístným výkladům žádosti a tužeb našich. Bohdejž, by jen šlechetné sestry školní a s nimi zároveň i jiné ctihodné řády panenské svrchu dotčené žádosti naše upřímně k srdci si vzaly. Oč, že by se v krátce shledalo, kterak nikoli *nepraktická* jakási libůstka, nýbrž katolické vědomí, katolická upřímnost, katolická láska jsou pramenem, z něhož se prýští přání a žádosti naše. Vědouce, že na *dobré vůli* a upřímné opravdové lásce katolické neschází sestrám, dočkáme se též u nich zřízení a opatření takových, že pak budou domy a kláštery jejich v též míře otevřeny dcerám českým, v jakověž jsou německým. Po té bude pak též moci Čech z obětí lásky jejich vážiti neméně prospěchu než Němec.

Péče o důstojnost katolického kněžství.

List pastýřský J. Emin. nejduš. p. kardinála.

BEDŘICH,

z milosrdenství Božího a apoštolské Stolice
kardinál i arcibiskup Pražský
atd. atd.

Ctíhodnému a velebnému duchovenstvu mé
arcidiecése vzkazuji pozdravení a požehnání!

Mezi podivuhodnými milostmi, jimiž se právem a slušně honosí sv. Církev katolická, vyniká kněžství nové úmluvy, od věků již předkem nastíněné v posvátném řádu levitův a nad míru slavně posvěcené vroucím citem lásky Boží o večeri Páně, jakož i zázračným ovanutím Ducha svatého Utěšitele. — Jiz ale jaková to jest důstojnost a vyvýšenost řádu kněžského a Boží služebnosti této, patrnó i zřejmo jest, poněvadž bez něho druhé svátosti dílem ani působiti a udělovati se nikterak nemohou, dílem pak zdáby se býti zbavené slavné obřadnosti a nábožného jakéhosi významu¹⁾. Nebo ať si již Boha Slitovníka žádáš za jakovékoli milosti, jelikož jsou nejsvětější krví Ježíše Krista dobyté a tudý též jen nabýti se mohou, udělují se ovšem tím, že svěřena jest kněžím moc, přináseti obět a odpouštěti hříchy; obojí tato moc ale tak vyniká nad všeliký rozum a smysl člověčí, že kněžskému důstojenství nic rovného ani podobného na zemi najíti nelze²⁾. Protož také dřevní sv. Otcové, uchvácení takorůka jakýmsi rozlitím milosti Božské, když podivné toto zřízení Boží a převznesený los kněží uvažovali, neostýchali se posvátný řád kněžský velebiti jako div úžasný, ozdobu nade vše svrchovanou, všech zboží vrcholk, a jako poslední cíl všech věcí, jež sobě mohou žádati lidé. Kněží zajisté — tak praví, jsou nad jiné stkvělejším dědictvím Kristovým, vojskem Božím, hradbou Církve, světlý života, sloupy víry, strážci choti, ústy Ducha svatého; — oniť mají přivenství Abellovo, arcitocovství Abrahamovo, veslo Noemovo, řád Melchisedechův, důstojnost Aronovu, vážnost Mojšůvu, moc Samuelovu, pomazání Kristovo! Jaková to výsada našeho řádu! Bůh nám dal přednost před králi, nýbrž dal přednost i před angely, trůny a mocnostmi; neboť jakož byl k vykonání vykoupení

nevzal angely, nýbrž stně Abrahamovo, rovněž tak nesvěděl angelům, nýbrž lidem samým, toliko kněžím posvěcování těla i krve Páně. Nejvyšší tato moc naše nevztahuje se na těla, jako ta, kterouž mají knížata světská, nýbrž na duši, tak sice, že cožkoli vykonává kněz na zemi, Bůh sám totéž potvrzuje na nebi. Veliké to tajemství! Sluh soudí na zemi a Hospodin řídí se po nálezu jeho. Od nebe přijímá země způsob soudu! Blahoslaveni, jimž svěřeny jsou duchovní porody; skrze nás věřící oblekaří na se Krista i pohřbení bývají zároveň se Synem Božím! Proto též slušně netoliko angely, nýbrž bohy slujeme; jestiž zajisté kněz jako Bůh na zemi³⁾.

Jelikož ale jest služba takového kněžství věci Boží, a člověk nás má za služebníky Kristovy a rozdavače tajemství Božích: ovšem s velmi slušnou opatrností vyhledává se při rozdávacích, aby věrný kdo nalezen byl. Radujme se, vstupující [ku kněžství]; di sv. Jeronym, ale též bojme se při pádu. Veliká zajisté jest důstojnost kněží, ale též veliký pád, pokud hřeší. Znejmež tedy co jsme, dokládá sv. Ambrož, a což jsme podle vyznání, ukazujme skutkem, aby se jméno srovnávalo s činem, a čin souhlasil se jménem. Za strašidlo zajisté byl by nejvyšší stupeň u duch nad jiné podlý — stolec přední a život nejnižší⁴⁾.

Protož také čím hojněji možná mluviti o důstojnosti kněžství, s tím větší pečlivostí slovy i písmy hlásali tudíž dřevní sv. Otcové, jaká to a jak veliká svatost a bezúhonná dokonalost přísluší na služebníky jeho. Ti, kdož konají úřad kněžský, mají ovšem světlejší a čistší býti nad ony, no, jižto se oddebrali na hory; — a kdož pracují o vycvičení národův k ctnosti, třeba by ve všem byli svatí a v ničem aby nebyli úhonní! — Tot zajisté právě oběti jest prvotní, jestliže každý sebe samého věnuje za obět čistou, neposkvrněnou; počínaje při sobě samém, aby pak obětovati mohl dar svůj — blahoslavený v řádě kněžském! Ó jak čisté mají tedy býti ruce ty, jak čisté ústa i tělo svaté, kte-

¹⁾ Cat. ad Paroch. P. 2. cp. 7 quaest. 1.

²⁾ Cf. loc. cit. quaest. 2.

³⁾ Cf. S. Ephraem. de sacerd. ep. 32. — S. Ignat. Ep. ad Smyr. — S. Isid. ep. 52. — S. Ambros. de dig. sacerd. c. 3.

⁴⁾ S. Prosp. L. 1. de vit. cont. sac. cp. ult. — Pet. Bless. ser. 60 ad sacerd. — S. Bern. serm. ad past. in Syn. cp. 1. — S. Chrys. de sac. cp. 30. — Cat. Rom. 1. cit. q. 2. — Greg. Reg. past. — S. Aug. in Ps. 81.

⁵⁾ 1 Cor. 4. 1—2. — S. Hieron. in Ep. ad Tit. — S. Ambr. de Sacerd. — S. Bernard. de Consid. L. 2. cp. 7. —

rak tu bude neposkrvněné srdce, ku kterémuž tak často přichází původce čistoty. Nic, leč což počestno jest a užitečno, nemá vycházeti z úst kněze, který tak často přijímá Svátost. Oči jeho sprostné a cudné, jímž bývá tak často spatřovati Tělo Kristovo. Ruce čistotné a pozdvížené k nebi, jímž tak často bývá se dotýkati Stvořitele nebes i země. Kněžím zajisté obzvláště řečeno v Zákoně: Svati budte, neboť já Hospodin váš svatý jsem⁶⁾.

Za tou příčinou nikdy Církvi tolik neleželo na srdci, jako to, aby si způsobilych a pobožných vybírala služebníkův převedebného tajemství a nabývala věrných pastýřů lidu křesťanského. S velikou totiž bází, osvědčuje Církve při vysvěcování na kněžství, sluší se ubírat na takový stupeň, i třeba pečovati, aby nebeská moudrost, počestné mravy a ustavičné šetření spravedlnosti schvalovaly na to vyvolené. Veliká zajisté vyvýšenost má též s velikou péčí opatřena býti. Znamenitou důstojnost sluší ovšem větší opatrností opatřiti. Jelikož ale psáno jest, aby každý prvé se zkusil a tak přísluhoval: mnohem více náleží zkusiti toho, kdož se přijímá za prosebníka lidu, aby se původem záhuby lidu nestali kněží zlí. — Třeba tedy vyvoliti muže již zkušené a nikoli takové, kteří by se teprva musili zkouseti, aby jacíkoliv nedokonalí nesměli zmocniti se nejvyšší vlády duchovní a kdož se chvějí, stojíce na rovině, aby se nestavěli nohou na kolmé srázi. Nebo ačkoli se nezamítají kající: avšak nevinným náleží dáti přednost⁷⁾.

Takovéto výpovědi nejslavnějších biskupův Církve opět a opět s bedlivou myslí uvažuje u sebe, hned od početi pastýřského úřadu svého, nechtěje k žalosti své zkusiti, že bych byl komu před časem dospělosti, prvé než zkušen jest a osvědčil zásluhu práce a zkušenost kázně, přenáhleň vzložil ruce, pokud mi bylo možná, vážil jsem život těch, kdož měli býti posvěceni; Boha, jehož tajné nejsou neznámé věci a ukryté neklamou, kterýž zná tajemství a zpytatelem jest srdcí, vyzývá v nehlubší pokore, aby ráčil očistiti, což připuštěno, a propůjčiti, což má býti vykonáno, tak abych ani já, že jsem je povýšil, ani oni, že že takový úřad na

sebe přijali, nezasloužili od Pána zavržení, alebrž spíše odměny⁸⁾.

Abý však bezpečněji možná bylo pobožně doufati, že nám Bůh sám ukáže, jež byl vyvolil za služebníky posvátných oltářův, nad to pak ku zvelebení slávy a zásluhy kněžství, zdá se nám rádo a k obnovení kázně církevní velmi prospěšno na paměť uvést na vysost spasitelná předchůdcův a náčelníkův zřízení o svěcení na kněžství: a za tou příčinou z plnomoci své biskupské obnovujeme a stanovíme, jak následuje.

I.

Poněvadž věk mládenecký, ač nevede-li se náležitě, náchylen bývá, následovati nevděko světa, i pokud se hned od útlého mládí nenavozuje k pobožnosti a náboženství, napotom nikdy dokonale a beze svrchované i takorika obzvláštní pomoci Boha všemohoucího nesetrvá v kázni církevní a jelikož za těchto dnův obzvláště žeň zajisté veliká jest, dělníkův ale málo: pečujtež o to velice faráři a druhé kněžstvo, aby co možná: nejvíce pacholíkův, nadaných duchem dobrým a poskytujících naděje, že budou-li jednou posvěceni, užitečnými stanou se služebníky Církve, podle pravidla písem a řádu církevního života bedlivě cvičili a vzdělávali v mravech, přiměřených závazkům duchovním, povzbuzující rodiče, aby syny své svatě navozovali k přijetí svěcení na kněžství⁹⁾.

Velebné kněžstvo tohoto arcibiskupství jelikož zbožnou takovouto pečlivostí od nejdávnejších časův vynikalo: neopominet zajisté zásluhy své rozmnožiti zásluhami, tím méně, čím více zařízeným nedávno semeniskem pacholeckým nabylo příležitosti žádoucí, zbožné zachovalé synky věřících vedle míry ctnosti a naděje vzbuzené o nich, přivtělovati k mladické čeledi tohoto semeniska. Jinochům pak již oddaným do domu tohoto, pokud o prázdninách vně semeniska meškají, bedliví pastýřové duchovní otcovsky ruku podávejte, snažně jich povzbuzující, aby mladictví svého nijakou neposkrvnili neřestí, nýbrž spíše, pokud se líbiti bude Bohu, zasloužili co panicové přistoupi k oltáři Kristovu¹⁰⁾.

⁶⁾ Isid. Pelus. L. 2. ep. 284. — S. Isid. Ep. L. 2. ep. 5. de sacerdot. — S. Ambros. L. 1. de Abel c. 6. — Thom. Kemp. L. 4. de Imit. ep. 11. —

⁷⁾ Pontif. Rom. in Ord. Presbyt. — S. Ambros. de dig. Sac. ep. 3. — S. Greg. L. 7. ep. 110. — S. Bern. L. 4. de consid. ep. 4. — Reg. past. P. 1. c. 4. — Innoc. 1. ad Dec.

⁸⁾ S. Leo Ep. 87 ad Epp. Afric. — 1. Tim. 5. 22. — Pontif. Rom. in Ord. Diac. et Presbyt.

⁹⁾ Conc. Trid. Sess. 23. de Ref. ep. 18. — Luc. X. 2. — Syn. Prag. de Ord.

¹⁰⁾ S. Hieron. ep. 4. ad Rust.

II.

Že však mnohem větší pečlivosti se strany biskupa jakož i všech kněží v diecési věnovati třeba oněm chovancům semináře, kteřížto vedle prozřetelnosti Boží oddělení z lidu na vojínstvo duchovní se oddali slibem, nikoho snad nebude, kdož by samoděk nepřipouštěl aneb u věci tak zřejmé mnohých důvodův pohledával. Již ale tyto chovance chtěl bych zbožné paměti a péči velebného duchovenstva tak míti poručeny, jako by z nich každý z nás měl skládati účty. Zapřisahám Vás tedy, bratři nejdražší, spoluslužebníci a pomocníci moji! pro milosrdenství Boha našeho, byste, kdož duchovní a z věcí tohoto světa na vyšší místo povznešeni jste ¹¹⁾ mladší, ty ve službě božské nováčky při každé nahodilé příležitosti vyučovali slovem i skutkem, kterak na duchovníky sluší obcovati v domě Božím a život i mravy zříditi tak, aby šatem, tvářností, krokem, řečí a jinými velikými věcmi neprondášeli na sobě nic, leč což vážného, rádnoho a nábožného jest, z Vás berouce sobě příklad, kteréhož by následovali ¹²⁾. Kdož jsou již vyznačeni postřížinou duchovní: nechat nosí na hlavě korunu otevřenou, a odění jsouce rouchem, přiměřeným stavu svému, slušností zevnějšího chování na jevo dávají vnitřní mravopoctnost ¹³⁾. Kdož ale nižším svěcením jsou opatřeni, ačkoli mohou časem v potřebě k žádosti Vaší při slavné mši svaté zastávati svěceného posluhovatele, s kazatelny však kázati přísně se jim zapovídá. Svědectví zachovalosti, kterým schválení bývají chovanci, jižto mají trpěti k nižším svěcením býti připuštěni, a družii duchovníci, faráři žádajícím více podle zásluhy, než dle náklonnosti jakési vydávajíte ¹⁴⁾.

III.

Poněvadž, bratři nejmilejší — at užiji slov Církve obvyklých při udělování svěcení na kněžství — správce lodí a ti, kdož plaviti se chtějí na korábu, mají příčinu buď bezpečnosti anebo bázně obecné: slušno, aby rovně prondášeli soud, jelikož jest věc jejich společná. Nebyloť zajisté bez příčiny od Otců ustanoveno, aby o vyvolení těch, jichžto se

má užiti ku správě oltáře, v potaz bral se také lid; jelikož o životě a obcování předloženého vědi nemnozí, což někdy neznámo bývá mnohým, a potřebí jest, že někdo snáze poslušensství bude prokazovati vysvěcenému, pokud byl přisvědčil sám na vysvěcení jeho. Pročež, aby tím opatrněji vybírání býval k jednotlivým vyšším svěcením toliko hodní a sice takoví, jichžto život zkušejný za stáří se váží, svatosvatý sněm Tridentický posledních časův slušně ustanovil a nařídil, aby jmena i žádost těch, kdož chtějí býti povýšeni, veřejně oznámila se v kostele, a u lidí hodnověrných o rodině, věku, mravech a životě dotčených svěceníův bedlivě se pátralo; kteroužto povinnost má biskup svěřiti farářům aneb někomu jinému, komuž by spíše se uzdálo; ti pak mají ovšem co nejdříve zaslati biskupu listy na svědectví, že se stalo vyšetřování ¹⁵⁾.

Na spasitelný ten rozkaz s povinnou poslušností spolehaje, podle úřadu péče pastýřské příčinám se, aby v čas oznámili se farářům ti, kdož z jednotlivých osad pocházejíce, žádají k vyšším řádům povýšení býti; faráři pak v náležitý čas ohlásivše svěcení a jmena i žádosti těch, kdož mají býti vysvěceni, veřejně v kostele předloživše, oznámí věřícím, aby, cožbykoli věděli o činech a mravech jejich, což by smýšleli o zásluhách, svobodně vyjevili a pokud mají něco proti nim: pro Bůh a příčinu Boha důvěrně by vystáli a pověděli; avšak aby při tom pamatovali na soud svůj ¹⁶⁾. O tom napíši pak se i před ohlášeným svěcením zašlou se listy k úřadu arcibiskupskému, a ti, kterým uloženo, skoumati příští svěcence, budou dotčené výkazy o učiněné ohlášce zároveň s druhými svědectvími zkoušencův spravedlivě posuzovati, a celou tu zkoušku vykonají podle pravidla, ustanoveného na poslední synodě v arcibiskupství ¹⁷⁾.

IV.

Aby věřícím z božské služebnosti kněží větší vyplýval užitek a tudíž rostlo spasení v Církvi Boží, velmi svědomitě vždy se ostříhalo, aby o jistých dnech, na něž se také slavné posty, podle prastarého obyčeje Církve katolické ohlašují, svěcení se vykonávalo, aby totiž lid pravověrný pobožnými a svatými modlitbami

¹¹⁾ 1. Tim. 3, 15. — Conc. Trid. sess. 22. de Ref. cap. 1.

¹²⁾ Synod. Archid. Prag. 1. cit.

¹³⁾ Conc. Trid. sess. 14. de Ref. cp. 6.

¹⁴⁾ Syn. Trid. sess. 23. de Ref. cp. 5. — Pontif. Rom. in Ord. Presb.

¹⁵⁾ Pontif. Rom. loc. cit. — Conc. Trid. 1. cit. cp. 5 et 7.

¹⁶⁾ Pontif. Rom. 1. cit.

¹⁷⁾ Cf. Syn. Prag. 1. cit.

u Boha vyžádal takových služebníků u věcech posvátných, kteříž by uznáni byli za způsobilejší k rádnému a Církvi prospěšnému vykonávání moci tak vznešené služebnosti¹⁸⁾. V této materské arcidiěcesi ovšem berouce zřetel na způsob studií theologických a předcházející přípravy v seminári k přijetí kněžských rádů, dějí se svěcení mimo čas, po právu na to ustanovený, jelikož biskupům propůjčena jest k tomu apoštolská dispensace „in Angaria“. Poněvadž ale půst čtverých dnů zasvěcuje se ku prospěchu veškerého duchovenstva, jinde pak po veškerém světě katolickém za těchto posvátných dnů svěcení se dějí: vyhledává toho společně dobré i lidu i kněžstva, aby se tento půst ohlásil a věřícím schvalovaly se nábožné a veřejné modlitby. Obecně totiž přání obecná provázej modlitba, aby prosbami veškeré Církve podpory došedše, stkvěli se řádem požehnání Levitů a duchovním obcováním zářice jiným, svítiti milostí posvěcení¹⁹⁾.

K tomu konci přispěje též veřejně v chrámu ohlásiti dni, kdežto se ve stolicím městě svěcení dějí, a zbožně i laskavě svolati věřící hojněji na mši svatou, jakož i ke konání modliteb za svěcení i za všechny řády církevní. Ostatně jelikož se každého roku navrácuje příležitost i postu čtverých dnů i svatého svěcení, duchovní pastýři tehdy, nýbrž i jindy častěji a bedlivě o spasitelné Svátosti kněžstva jednati za povinnost sobě mějte. Přispějet zajisté výklad taký i jím samým, poněvadž jednajíce o věci té, více se pohnou, by vzbudili milost, které Svátostí tou byli dosáhli; druhým pak věřícím prospěje, že zvědí, jakové cti hodni jsou služové Církve, a kterak sluší prositi Pána žní, by poslal dělníky na žni svou²⁰⁾.

Tyto věci ze srdce sdíleje Vám, bratři a synové nejdražší, napomínám Vás, byste vzbudili milost Boží, kteráž jest ve Vás skrze vzkládání rukou. Ostříhejte v mravech svých zachovalost čistého života. Znejte, což činíte, následujte, což vykonáte; jelikož pak tajemství smrti Páně slavíte, pečujte, mrtviti údy své od hříchů a všelikých žádostí. Učení vaše buď duchovním lékařstvím lidu Božtmu, vině života Vašeho budiž rozkoš Církve Kristovy, abyste kázáním i příkladem vzdělávali dům, čili čeleď Boží.

Což aby se pomocí samého Pána šťastně zdařilo, komužkoli nebudou na překážce povinnosti, všickni, kdož, sobě žádáte okusiti slasti rozjímání, ovšem i letos na svaté exercicie ochotně se mnou se shromážděte ve jmenu Páně. Budeme-li modlit se a rozjímati na společné samoty, vyslyší nás Bůh a obnoví u vnitřnostech našich Ducha svatosti, aby svítla v nás způsobila úplné spravedlnosti, abychom pak, mohouce jednou vydati dobrý účet ze svěřeného přísluhování, dosáhli odměny věčného blahoslavenství²¹⁾.

Pokoj s Vámi!

Dáno v sídle arcibiskupském na den sv. Jana
Nep. d. 16. Května 1857.

Bedřich,

kardinál a arcibiskup.

Pomáhejme katolickým bratrům v Turcích!

Od bosenských hranic rozešel se po širých končinách říše rakouské hlas, který by měl proniknouti tolikéž všechna čilá srdce katolická ve vlastech našich. Za tou příčinou stůj ovšem i v Blahověstu našem prosba, kterou bratří sevření o pomoc volají k bratrům.

„Od té doby, co jest katolická Bosna skličena těžkým járem tureckým, po vše časy bývala to vláda rakouská, ježto vlivem a činem pomáhala tamnější katolické „raji“. Veliká úcta i zjevná oddanost, kteréž Austria požívá v Bosně, patrnými jsou důkazy, že jsou Bosňáci hodni podpory této. Známo jest, kterak vláda naše veždy pečovala o vychování bosenského duchovenstva, nýbrž i k tomu konci v Djakovu obzvláštní semenisko založila. Posledních časův dostalo se též katolickým missionářům v Bosně znamenitých darův na stavení kostelův a klášterův. Takovou měrou bylo pak možná, položiti základy k několika novým chrámům a klášterům jako ve Vidoši u Livna, v Gucké hoře, v Plechanu u Slovenského Brodu a vystavěti několik chrámův, jež nejd. p. bi-

¹⁸⁾ Cat. ad Paroch. P. 2. ep. 7. quaest. 27.

¹⁹⁾ Pontif. Rom. in Ord. Diac.

²⁰⁾ Cat. Rom. 1. cit. quaest. 1. — Luc. 10, 2.

²¹⁾ 2 Tim. 1. 4. — Pontif. Rom. de Ord. Presb.

²²⁾ Pontif. Rom. 1. cit.

skup *Mariam Šunjić* posvětil, jako v Dolu, v Skopu, v Dubici a jinde. — Než *nahé a pusté* jsou tu stěny posvěcených stánkův, a na posvátných oltářích nenalézá se ani těch nejpotřebnějších věcí. Katolická raje — jakož jest vůbec známo, následkem těžkého tureckého jarma a svévolného utiskování od spahův i agův, jest jedva s to, v potu tváří ode dne ke dni s křesťanskou oddaností, bídě živořiti. I kam tu máme obrátiti doufajících zrakův? Kam jinam, ne-li tam, odkud dosavad na zemi jediné nabývalo se milosrdenství křesťanské lásky? A Rakousko, možná-li, aby, což bylo velikodušně započalo, možná-li aby toho též nevykonalo velikodušně a laskavě? —

Kdo zná, jak mnoho posvátných obrazův a jinakých věcí potřebných a způsobných k úpravě chrámavé po městech našich od mnoha let již leží v prachu pohozených leckdes v koutě; kdo pomní, s jakou radostí, s jakým svatým nadšením by nevážené a povržené obrazy ty v sousední onéno vlasti přijali, s jakovou snahou by jich tam upotřebili na úpravu a okrášení kostelů svých: může se též nadíti důvěrně, že všickni, kdož v ohledu tom pomoci mohou, jmenovitě pak upřímnou láskou proniknuté duchovenstvo rakouské, katolické spolky v císařství atd., jak mile poznají bídu a chudobu katolických kostelův bosenských darováním a sbíráním oněch nabytkův k bohumilému účelu šlechtěné budou napomáhati.“ — —

Podávajíce srdečný tento hlas bratra, vyzývajícího na pomoc bratrům zároveň podotýkáme, že katolická jednota Vídenská, čili jak se jmenuje: „*Jednota sv. Severina*“ (St. Severinus-Verein) osvědčila ochotu, přijímatí a na místo náležité dodati dary věnované k dotčenému účeli. A k tomu nabízí a zavazuje se též redakce Blahověsta. —

Jan z Nepomuku.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

Na drahocenném stolci sedí
Král Václav, otce vlasti syn,
A zarmoucen jsa, k zemi hledí.
Snad rozjímá svých břímě vin?
Snad tíží péče šíji jeho
O vlasti zdar, o český lid?
Či miji z jeho srdce klid
Pro ztrátu druhá rozmilého? . . .

„Co platno,“ dí, „že moje týlo
Je zlatým vínkem zdobeno,
A žezlo vládařské že bylo
V mou ruku slavně vloženo,
Když červ neblahé pochybnosti
Můj hubí květ? .. Ten vrah to je,
Co nepřeje mi pokoje;
Však vím, kdo šelmy té mne zproští.“ —

Pokývnul. Už tu posluhové,
Co vykonati nelení
Vše, co kdy káží páně rtové.
I slyší přísné velení
Z úst krále, zdvihnuvšího ruku:
„Nechť dostaví se v okamžik,
Královny české zpovědník,
Kněz almužník Jan z Nepomuku.“

Jak sokolík, kdy kořist stíhá,
Poslové tam, kde Janův byt,
Aj větrem letí, an se mihá
Na nebi večernice svit.
Vstupují přes prah tiché jizby,
Kam volný přístup vždy je prán,
Té chvíle, an kněz zbožný Jan
Pobožně vstává od modlitby.

Uslyšev sluha Páně věrný,
Jak panovníči rozkaz zní,
Ochotně chvátá v sál nádherný,
Kde čekaje král Václav dlí.
Pokloniv čelo u pokoře,
Zří králi smutně na oko,
Jenž dí: „Co rmouti hluboko
A hubí, zbav mne, knězi, hoře.“

„O věrnosti mé choti šířá
Mou sílu dávná pochybnost;
Vím, před tebou že nezavírá
Illubinu srdce lešť a zlost.
Pročž mně k vůli, zpovědníku,
Jakožto pravdomluvný kněz
Mé choti zpověď vypověz;
A přijmeš královskou pak díku.“ —

„Nechtěj, o Pane, rozlomití
Na ústech kněze závoru,
Nesmít ji ani posel snítí,
Z nebeských slétlý prostorů.
Co přísahal, to plní stále
Poslušný Církve syn a kněz;
Volím, to mocný králi věz,
I v mnohu věren býť i v mále.“

Tak Jan. Než Václavovo lice
I oko hněvem zahoří;
„Nevíš“ — dí — „sluhů na tisíce,
Že slovům mým se pokotí?
Ty sám jen chceš mé právo másti?
Neznáš mé rámě z ocele?
Na lůžko, které ustele
Si ruka tvá, se budeš klásti.“

I vyskočí a spěšně chvátá,
Koberec snímá se stolu;
Biskupská berla tu a zlata
Lesk seje mitra v okolu.
Již pak i s hněvem odekřívá
Královské rámě druhý stůl.
„Co zřítí tam? . . Aj, meč, na půl
Vyňat, brozebně z pochvy kývá.“

„Teď vol! Hle, tato tebe mitra
I berla bude zdobiti,
Voliš-li, v hloubi tvého nitra
Co pohřbeno je, zjeviti.
Než chceš-li vzdorovati déle,
Tož, kněže, věz, že bude tvou
Jen zkáza vzdoru výsluhou;
Červ bude hodovat v tvém těle.“

To vyřknuv, čeká s toužebností
Král na žádoucí odpověď;
Kněz ale, v tiché pobožnosti
Svůj k nebesům obrátiv hled,
Dí zmužile: „Tam s jasné výše,
Z hvězd utkaný kde stkví se stan,
Shlíží i králů Král a Pán,
A v knihu lidské činy píše.“

„U něho jest los věku mého,
Chci proň i krev svou vycedit;
Však ráčil sám Syn věčný jeho
I za mé viny druhdy pnit.
Od jeho lásky neoddálí
Mne sladká ani hrozná řeč,
Biskupská berla ani meč;
I nesplním tvé vůle, králi!“

Jak v letním parném z nenedání
Se skluknou mračna hrozivá,
Hned bouře vyje, větrů řvání
A hromu třes se ozývá,

Strašného plane lesku moře,
A žár svůj šíří dál a dál:
Tak, slyše slovo kněze král,
Se žmítá, rádí, vztekem hoře.

Od stěn i od klenutí sině
Divoký odráží se ryk:
„Hoj, drabové, co dlíte líně?
Učiňte, co dí panovník.
Kněz, co se mně smí protiviti,
Bud vržen tam, kde vrah a žhář
Nevídí těšnou světla zát,
Ať vůli mou se učí ctiti!“

I vážou statečného muže
Ti, jimžto bylo veleno,
A na skřípej mu stelou lůže
Tam, krys kde hýří plemeno.
Pochodní pálí tísila jeho;
On ale v hrozných bolestech,
Svůj k Matce Boží řídí vzdech,
Lká ze srdce jí oddaného.

„O Máti, útočiště moje,
K níž důvěrně já vzdychky zřel!
Primlův se za mne v době boje,
Bych v povinnosti neumdlél.“
Hned nové síly v jeho oudech,
Již nad mukou on vítězí;
Než ukrutníkův rozkaz zní:
„Hrob strojte mu ve vodních proudech!“ —

Již tam jej litá chasa vleče,
Kde, Karlovy znak oslavy,
Pne šiji most, pod nímžto teče
Proud stříbropěnné Vltavy.
Půlnoční oznamuje dobu
Hlásného mocný s věže zvuk:
Tu věrný kněz, všech zbaven muk,
Nachodí klid ve vlhkém hrobu.

Utichnul proudu jek, a sladký
Mír vévodí vln rodině,
A jako robě v klíně matky
Na říční dřímá hladině
Kněz mučeník. Pět jasných vzhůru
Hvězd z hloubi tůně vystupuje,
A v průvodu jich putuje
Duch jeho k nebeskému kůru.

Podivným leskotem se září
Vlny, nesoucí mrtvolu,
A na úžasle drábů tváří
Zřít žel a hrůzu pospolu.
Uroniv slzu pro milence
Duch, ježto sťeže Čechů vlast,
Spěchá, kol čela jeho klást
Na věky kvítající věnce.

Kněz Joachim Ventura.

Letošní kázání postní, držané v kapli Tuillerské v Paříži, z veškeré Evropy obrátili zřetel na kněze řečníka, jenž byl před lety již zaujal slavné místo mezi kazateli vlášskými. Jestli to proslulý řeholník řádu Theatinův, otec Joachim Ventura, kmet, kterýžto za posledních bouřek v Italii konečně nucen se viděl, vyjít z vlasti a za hranicemi v cizině hledati útočiště. Tehdáž přijali jej ochotně ve Francouzích. Od té doby pracuje tam Ventura s nadšením jinocha — s vytrvalou statečností muže na roli Páně. Ač věkem již schylený, počal tu před několika roky kázati. Z počátku vábila novota věci jedny, jelikož Vlach se odvažoval kázati francouzsky; — druhé lákala pověst o kazateli, slovutném po celé Italii: ty však i ony upoutala v krátce hluboká učenost, nevšední bystrotá, mohutná výmluvnost neohroženého kazatele a statečného obrance křesťanské pravdy, katolické Církve. *Lacordair*, kterýž byl druhdy uchvacoval mocí ohnivého slova, byv přinucen opustiti kazatelnu v Paříži, není sic nahrazen Venturou: Ventura však objevil se tu co kazatel, myslitel, apologet celkem samostatný, co duch mocný působiti v ducha, jenž zaujímá sám důstojné stanovisko, netak snadno dal by se nahraditi někým jiným. Za tou příčinou netrvalo dlouho, a katoličtí Pařížané slavili Venturu co jednoho z předních kazatelův francouzských. Takový to muž, i byt na svět neobrácel očí, azdaž by nezasluhoval, abychom si ho všimli náležitě, a obeznámili s ním přátely našeho Blahověsta?

Kněz Ventura, rodem ze Sicílie, narodil se r. 1792 v Palermě ze šlechtitných rodičův, po kterých dědil onu statečnost a živoucí povahu, kterouž od věkův již vynikají Siciliani. Vzděláv se náležitě a vysvěcen byv na kněžství, co kazatel objevil se nejprve v Neapoli, kdež mladý řeholník Theatinec jedva byl počal kázati, hned neobyčejnou výmluvností svou zaujal posluchače. V řečích jeho byloť se potkati s hlubokostí *Savanaroly*, s lehkou plyností *Segnierioho* a s pobožným zápallem blahoslaveného *Leonarda de Porto Maurizio*. A jakovou to neslýchanou známostí ve spisech předních otcův církevních, jakož i v zvědělanosti bohoslovceou, váženou z děl sv. Tomáše Akvinského, vynikala již onano první kázání velebného řeholníka!

Sláva mladého jedva třicetiletého kněze roznášela pak se po Italii — pronikla do Říma. Nemeškánoť jej povolati do sv. města, kdežto se v krátce stal konsultorem sv. kongregace obrádův a examinátorem nižšího duchovenstva Římského. Než při nových úřadech těchto nesměla trpěti kazatelna: výtečný hlasatel slova Božího dostaviv se mezi předními obranci víry a pravdy katolické stal se nadějí a chloubou Církve. Co divu, že jej bratří řeholní r. 1830 vyvolili za generala svého řádu? —

Venturovi bylo 37 rokův, když jej povýšeno na nejvyšší stupeň, kteréhož dosíci možná v řeholi. V novém povolání přibýlo mu práci a pečí o dobré celého řádu: avšak nebylo mu lásky ku kazatelně. Jestli pak Ventura takorba význačný k úřadu kazatelskému v té míře, že těžko naleztí mezi výtečnými kazateli souvěkými druhého, který by se mu vyrovnal: řeč, cit, zápal, jasnost pomyslův, živoucí síla ve slovech a podivná, vševládná velebnost jakási v každém hnutí činí jej pravdivým Demosthenem křesťanským našeho věku. Hlas jeho tak jest mohutný, že v kostele sv. Ondřeje *della Valle* — jeť to jeden z největších po Vatikanském — kdež mívá slovutný kněz 10,000 posluchačův před sebou, slýchati jej bývalo v každém sebe odlehlejším koutku. Kazatelé francouzští a vláští počínají sobě časem až příliš divoce na kazatelnách: nic toho nenajdeš u Ventury. Hlava jeho vždy bývá ve své míře, jinak i prsa; všechny pohyby a modulace hlasu bývají přirozené, a řeč mu plyne z úst hlasem tu příjemně milostným, tam velebně důrazným. Na velebném čele jeho vyznačeny jsou stezky šlepečemi velikých myšlenek; na rtech pohrává mu jakýsi úsměch; v celé postavě jeví se obraz velikého ducha, proniknutého povoláním apoštolským a dospělého přísností života. A odtud to, že kolikrátekolí otevře ústa svá, veždy se zdá, jakoby v rukou svých měl i mysl i srdce posluchačův. Katolí, nekatolí bývá zaujat výmluvností jeho a srdce své otvírá pravdě, jevíci se v celém nebeském lesku jejím, a podává se zákonu milosti a lásky, hlásané v evangelium. Již ale mohl-li kněz, jako Ventura, nadány takovými dary, povrhnutí a netěžití vzácnými hřívnami ku slávě Boží? — Výtečným služebníkem Církve nevádí důstojenství, nýbrž pomáhá spíše v spasitelné činnosti. Tak bylo u Ventury. Na slovo

vzatý generál Theatincův nepřestal býti chloubou kazatelskou v Římě, a kolikrátekoli měl v kostele Theatinském mluvit on, tak svědčí očití svědkové, od velkého oltáře až ke dveřím chrámovým nezbylo místa; hlava podle hlavy, srdce podle srdce, vše žádostivo z úst velebného kněze slyšeti slovo Boží.

Ventura, vysoce nadaný, horlivý, mohutný řečník, citě a poznáváje své povolání, hleděl dostati povolání tomu co kněz vtěleného Slova, co kazatel sv. evangelia. On cítil hluboko, že, cožkoli mu dáno od Boha, přijal toliko pro věc Boží na zemi, a protož ku vzdělání a zvelebení Církve svaté. V srdci jeho, cele oddaném Kristu, hořela zbožná ta touha, všecken svět, jenž slove křesťanským, pohnouti a přivést na to, aby se vrhl k nohoum svaté neposkvrněné choti Kristově a v náruči na srdci jejím mateřském oživil i povznesl se k pravé blaženosti. Zatím však přicházely do Italie z Němce a z Francouz, oblas nových rouhačův, usilujících o to, oč se byl v předešlém století zasazoval Voltair: pantheisté i eklektikové uvázali se v dílo bezbožníkův, a jedy své kydali na všecko, což bylo svatého. V severní Italii působila mimo to propaganda anglická, kteráž, pracujíc v duchu Jidašovské politiky, usilovala všemožně nenávisťi svou a bludy zatopiti jižní vlasti katolické. — Bystrého zraku Venturova neušli rozmanití nepřátelé tito Církve, a tudíž i národu, kterýž miloval co syn, lidstva, jemužto sloužil co kněz. Jedni z nich válčili proti Církvi ve jmenu Kristovu, druhí pozdvihli jsou válku proti Kristu ve jmenu pokroku. Kterak odraziti, jejich útoky, jak to zvíťeziti nad nimi? Ventura nalezl pod křížem odpověď a umínil obranou Krista podati obranu víry, a Církve katolickou brániti ve jmenu pravého pokroku. Otvíralo pak se tu před ním rozsáhlé pole. Tu stáli pravověrní pohoršení rouhači, dotírajícími na ně; tam zase viklal se lid slabé víry a bídného srdce, který k vůli několika chatrných křiklounův německých a francouzských všelijak se motal i mátl u víře, v lásce, v oddanosti, povinné Spasiteli; onde rojili se před ním onino poloviční katolíci, kteřížto po každém útoku, puštěném na Církve, odpoly úštěpačně dotazují se: „A co ty na to řekneš?“ Mimo to mezi všemi vrstvami těmito hemží se sami zjevní protivníci Kristovi a nepřátelé Církve, kteří pohrdajíce všelikými místnějšími důvody, průvody, apologiemi, na nic nemyslí, leč

kterak by v lehkost uvedli víru a podvrátili Církve. Hle, tot bojiště, na kteréž sestoupil Ventura s nadšenou láskou kněze apoštolského. Než kterak hájiti pravdu proti všelikým těmto různým zástupům, kterak ohraditi věrné proti úkladům bezbožných a ve srdcích porušených vzbuditi nový život, roznítiti lásku k pravdě, ke Kristu, k Církvi? I k této důležité otázce našel Ventura odpověď: *Nejlepším obráncem Krista Ježíše jest — Kristus sám: a evangelium jest živoucí obraz pravdy a lásky Jeho.* — V tajemné té knize, jako v nejčistším zrcadle, obrazy se všecky Jeho činy, všecka učení, vše zázraky, utrpení a muky, život i smrt, nýbrž i slavné vítězství nad smrtí. Jakož jest Kristus Bůh i člověk, rovněž tak vyznačeno jest evangelium rázem božské vznešenosti a přepodivné prostoty. Avšak nejkrásnější, nad jiné výmluvnější částkou podivné té knihy jest utrpení a smrt Kristova. Utrpení Kristovo to chvíle nejvyššího ponížení a nejvyšší slávy. Tehdy ukázal Kristus mldobu svou i všemohoucnost, pokoru a vznešenost, tehdy objevil se co služebník spoutaný a Pán vševládný, odsouzenec přibitý na kříži a zároveň co soudce svrchovaný, v celé své důstojné velebnosti, svatosti a lásce, jak se toliko jeviti může Bůh.

Na takovém základě, měla povstati obrana, zamýšlená důmyslným knězem apoštolské horlivosti a lásky. Naznačená osnova čím dále tím patrněji rozvíjela se mu před očima; srdce den po dni toužebněji práhlo s apologií touto projíti svět a na odpor postaviti se kathedrá, s kterých zpupná filosofie rozumářská jako druhdy Annas, Kaifas, Herodes, Pilat na smrt odsuzuje i Krista i křesťanství. — V duši jeho, zanícené láskou Boží, vřela touha tu hrdým učencům, tam lehkověrné mládeži hlásati: „Rouháte se Tomu, kteréhož neznáte! Hle toť Kristus! Pokořte se před Ním, oddejte Mu srdce: On zhojí rány a duši vaši udělí pokoje, jakovéhož nedá žádná soustava filosofická.“

Zatím co tak u sebe přemítal na myšlích a strojí se k uskutečnění plánů svých, dostalo se ve jmenu papeže Řehoře XVI. pozvání, aby se připravil na postní kazání roku 1841 v basilice svatého Petra na Vatikáně. Čestné to pozvání, ale též nesnadná úloha. — Kazání ta bývají po celý půst den co den, tak že kazatel den co den, téměř po 40 dní neschází; dějí se u přítomnosti duchovenstva Římského, nýbrž i papeže, činí se na

místě, zasvěceném hroby sv. apoštolův a tolikera jiných mučenníkův, to ve chrámě největším, nad jiné slavnějším na světě. Z toho již viděti, kterak, ač jinak vysoce čestná, zároveň ale též nesnadná to práce, míti kázání postní na Vatikáně. Cítil to též Ventura. „Kázati,“ osvědčuje, „kázati slovo Boží v kostele Vatikánském sv. Petra to věc nad míru těžká. Pomínouce, že mezi posluchači nalézá se duchovenstvo nad míru čteně shromážděné, pominoucí ohromnou velikost kostela, jakož i nepřiměřenost místa, odkudž se mluví: dosti, připomenuti předmětů, ježto tam obkličují řečníka. Tam zajisté kazatel právě tou vznešeností svého stanoviska, která mysl i srdce jeho podněcuje velikými pomysly, cítí se tak maličkým, cítí se tak sevřeným, že ústa bývají téměř neschopna, dohledati se a užiti slov, jimiž by lze bylo, vyjádřiti velebné myšlenky. — Mluvil jsem 70krát v této basilice, i vyznávám, že jsem právě pokaždé zkusil při sobě tento cit, aniž váhám osvědčiti, že, kdo by takého citu nezakusil na kazatelně u sv. Petra, byl by buď člověkem neschopným, pochopiti posvátnost a vznešenost předmětů, obkličujících jej, aneb byl by člověkem nad míru studené víry. Než v první případnosti nebyl by s to, býti řečníkem, v druhé ale nemohl by býti opravdu křesťanským kazatelem.“

Kněz Ventura byl padesátník, když jej vyzváno ve jménu sv. Otce, aby měl kázání postní v chrámu sv. Petra na Vatikáně. Z počátku zdráhal se výtečný kazatel přijmouti čestného pozvání. Dánať mu lhůta několika neděl na rozmyšlenou. Zatím svítězila ve srdci šlechetném nad skromností úvaha, že nesluší neužiti příležitosti, kdež možná hlásati a hájiti učení a víru sv. Církve před obličejem veškeré Evropy. A to jej pohnulo, že pak netoliko na první rok, nýbrž hned po skončeném onom pamatném postě, dal se zamluviti opět na půst r. 1843. Kázání, jež měl Ventura prvního roku (1841) ve světovládném chrámu Páně Vatikánském, jednala o *utrpení Páně*; v druhém kruhu obral si za předmět *zázraky*; tyto nazval *školou zázrakův* — onano, *pokladem ukrytým*. Prohlédaje k potřebám věku, snažil se výtečný řečník homiliemi svými předkládati apologii víry křesťanské. Nejlepší obranou víry křesťanské jest moc lásky, kteráž ji proniká, ježto se v ní objevuje a z ní se rodí. Za tou příčinou obral si důmyslný kněz přede vším

utrpení a smrt Páně za předmět homilií svých. Nikdy zajisté neobjevila se láska Boží k člověku ve světle jasnějším jako tehdy, když se ubíral Kristus bolestnou cestou, a posléze v nevýslovných bolestech umíral na kříži, dokonávaje dílo spasení. Tu každý krok, všeliké slovo, každé hnutí jest jako výmluvný list ve knize lásky Boží, jest živoucím svědectvím, kterak Bůh miloval svět, a proto právě též pokladem nevýslovné ceny. Takovým okem díval se Ventura na umučení Páně, a mluvil o něm k zástupům shromážděným, srdce i mysl jejich neobyčejnou mocí od země zanášeje k nebesům. — A tak povstala kniha, jakových nemnoho: povstala sbírka homilií, mohoucích se v jistém ohledu postavit po boku rozjímáním sv. Bonaventury o umučení Páně¹⁾. Po dnes, kdož v knize té čítaje, pobožnými a nadšenými úvahami nadšeného kněze nasycuje mysl a podpaluje srdce své, shledá na sobě, že homilie řečené o utrpení Páně stanou se mu skutečně pokladem důstojným, aby ho ukryl a choval ve srdci svém.

Co se dotýče druhého cyklu kázání postních, jež měl Ventura r. 1843 ve Vatikánské basilice sv. Petra, sám kazatel, jak již řečeno, vyznačil je jmenem: „Škola zázraků“²⁾. O úkolu, kterýž měl před očima, vykládaje zázraky nebeského Mistra, nechat se nám již osvědčí sám! Vece:

„Lidská moudrost učí nás toliko slovy: vtělená moudrost Božská ale, spojujíc slova s činy, ovšem i činy zároveň jako slovy učí. Nemůže pak býti jináče. Poněvadž zajisté, jak dí sv. Augustin, Ježíš Kristus sám jest živé Slovo Boha živého: protož také každý čin tohoto Slova jest nám slovem. Co milosrdný Pán božský mi slovy svými prostřekem sluchu přináší ve srdce naše ta nejvznešenější tajemství, nejdůležitější poučení, nejdražší pravdy; toto vše pak potvrzuje svými činy tak, že skutkové Jeho jsou takorak viditelným poučováním, jsou patrnými důvody Božské Jeho lásky, a tudíž dokonale jest vyplněno proroctví Isaiášovo: „*Oči tvoje dívají se budou na Mistra svého.*“

„Již ale, jsou-li nám všechny skutky Páně slovy poučnými, slovy nevýslovnými—

¹⁾ *Il Tesoro nascosto, ovvero omille sopra i Misteri le dotrine e gli esempi ad.*

²⁾ *Spiegazioni Evangeliche contenente la Scuola de Miracoli.*

mi. — Kdybychom, volá sv. Fulgenc, kdybychom veždy rozvažovali toliko zá-
zraky, vykonané Kristem, kterak by se
v nás zmáhala víra, kterak by se roz-
nášela pobožnost, kterak bychom ustavičně
obrovskými kroky prozpívali v ctnostech! —
Přesvědčení o pravdě těchto slov, osvěd-
čujeme, draží křesťané, že vedle šlépějí
apoštola národův, nechceme Vám kázati
nic jiného, leč o životě, o skutečích, o zá-
zracích Páně. Jeho život a činy tu veli-
ká kniha, to kniha, z kteréžto můžete vy-
vážeti moc víry — ctnosti a moudrosti
Boží.“ —

A v skutku, jak vece Ventura, staly se
i tyto druhé Vatikanské homilie prame-
nem, z něhož vážili a vážiti budou křes-
ťanství bratři vodu života věčného, utvr-
zující se u víře, moudrosti a lásky Boží.
Nadšený kazatel pak k pokladům těmto
připojil též hluboké výklady své o *podob-
nostech sv. evangelia*. Spasitel, jak sa-
mo sebou patrné, jeví se v díle tom o-
všem co Mistr svrchované moudrosti, co
slunce, svítící světům. Bystrý a výmlu-
vný kněz, otvíraje bohaté tyto poklady,
tak sobě počíná, že bezděky musíš se di-
viti a žasnouti příčinou přebrané síly a obrat-
nosti ducha jeho. Jaká tu zběhlost ve spisech
sv. Otcův, jakové tu přepodivné bohatství
učenosti a důvtipu! Život a věda se tu
jednotí ku posvěcení posluchačův i čtená-
řův; horlivost missionáře, přísná učenost
bohoslovce a vznešenost hlubokomyslného
askety v krásné jeví se shodě. Není pak
to dílo, povstale a dozralé pouhou toliko
učencekou prací myslivého bohoslovce:
takové dílo nemohlo vzniknouti a dospěti
leč na světle, kterým ducha ozařuje láska,
pracující s modlitbou, podněcující k roz-
jímání, a odkrývající bohaté poklady o-
všem i tam, kdež jich sebe učenější vy-
kladač se studeným srdcem ani netuší.
V homiliích těchto najdeš takorba všecko,
čeho ti třeba. V nich potkáš se s důstoj-
nou filosofií křesťanskou; v nich se ti je-
ví v životní své kráse učení Církve; na
článcích víry jako před očima rozvíjejí se
ti pravidla křesťanské mravopověstnosti
a ušlechtilosti. Hledáš-li důstojnou zbraň
proti nepřítelům víry, najdeš ji, nalezneš
místa, kterými pohne a rozpláče se srdce
sebe zatvrzelejší, najdeš místa, kdež musí
umlknouti pýcha učencův sebe nadutěj-
ších. A jak často prýští se tu balsám sv.
útěchy na úlevu a k uzdravení raněných
srdcí. Jakou silou ozbrojena tu bývá du-
še, sevřená úzkostmi, obklíčená pokušení-

mi! Co ale všemu obzvláštních dodává
působův, jest to, že vše jedno z druhého
plyne, jedno k druhému se pojí, jedno
splývající s druhým, podivnou harmonií
poutá čtenáře, jakž bylo tajemným kou-
zlem svým druhdy vábilo posluchače.

Mimo vytčená díla homiletická osla-
vil se kněz Ventura po veškeré Italii to-
likéž *řečmi pohřebními*. Není pochyby, že
kázání pohřební přirozenou měrou zaklá-
dají se na článku víry katolické o Sva-
tých obcování, o živém onom a tajemném
spojení a účastenství mezi Církví boju-
jící, trpící a svítězilou. Kázání tato již
za tou příčinou, že předmět jich více méně
právě tentýž, nebývají snadná. Na
jedné straně má tu kazatel působiti k
vzdělání posluchačův, má srdce zarmou-
cená opatřiti potěchou, plynoucí z víry
o nesmrtnosti duše, o milosti Páně, o ži-
votě věčném. S druhé strany sluší pro-
hlédati k tomu, aby se v pozůstalých na
zemi rozhojnila blahodinná láska k ze-
mřelým, láska to, kteráž modlitbami, skutky
kajcnosti a milosrdenství, obětí nejsvě-
tější zesnulým pomáhá k blahoslavenství.
Mimo to navíjejí se tu nezdídka samodě-
k obrazy zápasu života se smrtí, podivné
cesty, po kterých Prozřetelnost Boží vodí
člověka k pramenům věčné pravdy a mi-
losti, a druhdy nepatrného smrtelníka či-
ní nástrojem k vykonávání, působení
věcí nesmrtných, na oblahu lidského
pokolení. Z toho již dosti patrně viděti,
v čem vlastně záležejí těžkosti, s který-
miž bývá zápasiti kazatel při řečech po-
hřebních. Než čím nesnadnější jest dotče-
ná část posvátného řečnictví křesťanského:
výtečné řeči tohoto druhu tím zřejměji
svědčí o výtečnosti kazatelově. Za tou
příčinou slynou u Francouzův Bossuet,
Flecher a Mascaron: novějších časův
přidružil se k nim z Vlachův jediný Ven-
tura, důstojný, aby se stkvěl po boku
Bossuetovu. Netřeba tu leč poukázati na
řeči jeho, kterýmiž oslavil papeže Pia
VII., slovutného Daniele Oconella, výteč-
ného matematika v Neapoli Mikuláše Fer-
golu, apoštolského kněze Josefa Gratosia,
jakož i znamenitého řeholníka Martina de
Porres. Každá z těchto řečí, ač se přiro-
zenou měrou značitě liší ode druhé, do-
svědčuje až příliš patrně o nepřehraném
bohatství ducha Venturova; každá z nich
jest ohlasem srdce, zaníceného a oddycha-
jícího vroucí láskou k Církvi a tudíž
i ke všemu, což jest vznešeného, svatého,
blahodinného. Všeliké řeči tyto, ač k nim

váženo předmět z života obecného, jsou mistrovskými variacemi o jediné věci, o věčné pravdě, vedle kteréžto Kristus, všecko ve všem, jediným jest původcem a rukojmím spásy lidské²⁾.

²⁾ Jako na ukázkou stůjtež zde některé zlomky z jedné a druhé této řeči. U výtečné řeči na Pia VII., kdežto Ventura bezděky musil se dotýkat Napolena, okolo dvou těchto jmen rozvlnil, nýbrž i upjal na ně obraz celého věku, vyznačil při nich soudy Boží, ukazuje, kterak jeden i druhý byl nástrojem v rukou Prozřetelnosti. Obrací pak tu zřetel obzvláště k dvěma událostem výsoce památným v životě Pia VII.: jeť to uzavření konkordátu a korunování Napoleono. Co se dotýče konkordátu, nastíniv těžkosti, nad nimiž se musilo nejprve svítěžiti, vece: „Svaté náboženství: hle to dnové tvého triumfu! Jedva že se byla ve Francouzích na novo z popelů svých povznepala víra katolická, jedva že se na sutinách modly hanebné a chtivé krve i paličtí povznepalo znamení lidské naděje, znamení pokoje, utěchy, spásy, ihned na zemi té již tak nešťastné, všecko změnilo svou tvářnost. Snahy Jakobínův zchvácené klesají, kvavý duch záhuby přechá. Na místo bývalé hrozné energie, trojící zmatek a rozhojňující smrt, nová povstala moc, ježto z samých zřícenin vyvodí život. A hned vznesly se svatyně, z rumův povstaly oltáře, oslava Páně v dřevním lesku se ukázala, svatovláda církevní vyšla jako z podzemí s celou životní svou silou, chrámům navráćeno kněze; křesťanské apoštolstvo, ten božský pramen pokoje a naděje, nabylo své dřevní činnosti, hlas zvěstovatelův evangelia zavzněl ve svatyních k veliké potěše sluchu práhouného po slovu pravdy a prvé bičovaného učním záhubného ateismu. Duch sv. Vincencia z Pauly, živý jak víra, činný jak naděje, mohutný jako láska vstal z mrtvých, z popelů svých k veliké radosti trpčících a nešťastných všelikého druhu; lid užel na novo svého Krista. Církev se potěšila návratem nad jiné šlechetnější částky oveček svých. Bůh se navráćil a ubytoval na svém Sioně. Francie vešla na novo v drahé svazky bratřstva se světem katolickým, stanula opět uprostřed rodiny evropské, ze sběre svatokrádcův proměnila se v národ a usadila se na místě prvním, vyznačeném jí od Církve uprostřed nejvzdělanějších národů.“ Podobně pronáší se, o témž předmětu s jiného stanoviska v řeči, kterouž měl na památku výtečného matematika Frugaly. Slovníky kazatel praví tam mimo jiné:

„Náboženství nedáno nám jediné na to, aby v řád uvodilo bezprostřední poměry naše s nebem, ale též na ten konec, aby nám pomáhalo ve všech bidách a křehkostech lidských. Mezi bidami a křehkostmi, jež nad jiné bolestněji svírají ducha člověčího, jednou z prvních jest nevědomost. Za tou příčinou pracuje, usiluje o to náboženství, aby přemohlo nevědomost a pravou moudrost utvrdilo na místě jejím. Odtud též přirozenou měrou úřad učitelský připadá především náboženství. Víra křesťanská vyučováním vlády nabyla ve světě, vyučováním bez přestávky hned od prvních počátkův. Když byly vědy a umění, poděšené třesotem zbraně barbarské, přechaly: křesťanství dalo jim útočiště ve svých

Nadšený horlitel a nad jiné statečný obrance víry Kristovy a svaté Církve katolické nepřestal toliko na kazatelně: neunavená činnost jeho se objevila tolikéž v oboru *literatury filosofické*. Nezbyvalot mu ovšem nic jiného, pokud chtěl vyhověti úkolu, na kterýž se byl hned za mladých let odhodlal. Šlechtný kněz totiž, nadšený láskou ke Kristu, co věrný syn Církve usiloval o to, podati novou obranu víry Kristovy proti útokům rozličných a mnoholicných nepřátel jejích. — V tom duchu mluvil na kázáních, v témž směru objevil se tudíž i na poli písemnictví. — Vědomo, jakový duch obzvláště během pominulého věku opanoval filosofii. Byl to duch odporu a nenávisti, usilující o vyhlazení víry křesťanské. A která země v Evropě uchránila se nacelo před vlivem dotčené filosofie? Kde jest národ, ku kterémuž by se nebyly prodraly záhubné zásady nevěrců? — Neuchránila se před nimi Itálie: nevěra pronikla ovšem i na místa, zasvěcená krví tolika tisíc mučovníkův. Ventura znaje hluboké rány, způsobené lichou filosofií materialistův a nezabohův francouzských, nezanevřel proto ani na filosofii vůbec, ani na národ francouzský, ovšem ale užiti hleděl zdravého rozumu a právě filosofie na obranu pravdy. Za tou příčinou ve spisech svých nebrojí proti filosofii vůbec, nýbrž toliko proti křivotám filosofův; on válčí proti zrádč, kteréžto se filosofie, majíc sloužiti pravdě, dopouští proti pravdě. Zrádnou, lichou filosofii nazývá filosofií pohanskou, a válčí proti ní ve jmenu právě filosofie, ve jmenu zdravého, obecného čili katolického rozumu člověčího utvrzeného a osvěceného, pravdou zjevení Božího.

(Dokončení.)

svatyních. Tady se uchovalo svaté ohnisko moudrosti: odtud se živými proudy rozlévala k osvěcení a vzdělání národův a to v té míře, že jest původno, kterak všeliká vzdělanost, kterážto nevyšla ze svatyně, buď není vzdělaností aneb jest vzdělaností lichou a nebezpečnou. Než svatokradecká nestydatost minulého století neostýchala se hyzditi náboženství, jako by přítelkou a ochranitelkou bylo temnoty, náboženství to, kteréžto metá svou kletbu na nepříteli pravdivé osvěty! — hyzdila náboženství, jež kletbu svou metá na nepříteli pravdivé osvěty, volajíc: „Bída. Vám, co jste vzali klíč rozumu a sami jste nevěřili, a těch, kteří vcházel, nepouštěli jst.“ Na takou žalobu věda, omámená černým nevědekem a satanskou pýchou odtrhla se od náboženství, a provázená potleskem nepřátel katolictví ohlásila mu „sekularizaci“.

en devátého Března v Jindřichovu Hradci.

Hluboko pohnuti byli jsme zprávou, kteréž se nám nedávno dostalo ředním oznamovatelem biskupství udějovického. Piše tam zajisté sám nejdůstojnější p. biskup, jak následuje:

„Dne 9. Března, o slavnosti sv. apoštolův slovanských: Cyrilla i Methodia město Jindřichův Hradec světilo vátek, jakovéhož tam nikdy neviděli; vátek, jenž přispěl ku vzdělání neto-ko kněží účastníkův, nýbrž i věřících du, mnepak naplnil tou nejvroucnější radostí a potěchou duchovní. Dotčeného dne totiž vykonávali tam kněží celého vůkolí slavným způsobem pobožnost zpovědi a přijímání o velké noci. Povětrnost sice nebyla toho dne příznivá, a předce sešlo se veliké množství lidu ke krásnému a humilnému dílu příčinou 40 kněží, kteříž se o 9. hodině, provázeni hlavním zvonův a ubírajíce se za křížem, ve slavném průvodu hlavními ulicemi odebrali do proboštského chrámu, kdežto v presbyterium v stolicích po pravé i levé straně všickni uklekli. Pomodlivše se kající žalmy, jeden po druhém přistupovali k svaté zpovědi. Zatím se přiblížila hodina, kdežto se sloužívá mše svatá s požehnáním, na níž bývají žáci hlavní školy. Tehdáž přišly v touž hodinu také žáčky ze školy dívčí. Mimo to sešlo se mnoho nábožného lidu, a chrám Páně rozléhal se písněmi kajícími, jimž se byli pobožní Hradečané naučili o missii.

Mši svatou sloužil nejstarší z přítomných kněží, ctihodný kmet jubilární p. Josef Claudius, jemuž dva arcikněží, p. probošt a městský vikář Jindřichohradecký Petr Weber a p. Vojtěch Maršálek, střídnic Kamenický, a mimo to p. Vojtěch Platner, biskupský vikář střidnictví Jindřichohradeckého a p. Hubert Hudec, ředitel gymnasia, přisluhovali. Dotčený jubilární kněz podal pak mezi mši svatou veleb-

nou Svátost přítomným bratřím, jižto s hořícími svícemi přistupovali k stolu Páně. Vysoce důstojný p. probošt Jindřichohradecký srdečnými slovy promluvil k bratřím, poukazuje na vznešený význam této slavnosti, načež modleno se v listu biskupském z r. 1856 vyznačená *suffragia* před nejsvětější Svátostí a uděleno požehnání.

Po té navrátilo se duchovenstvo zase do stolic. Tu odevzdáno svíce, a na památku každému účastníku dán jest pěkný obrázek sv. Kateřiny Sien-ské, malované od Kandlera na oltáři v proboštském kostele Jindřichohradeckém, načež bez prodlení modleno se hodinky a posléze *Te Deum laudamus!* — Tak ukončila se krásná ta slavnost v chrámu Páně, a duchovenstvo odebralo se zase slavným průvodem na probošství. Tu společně s blahou, srdečnou radostí zasedli k stolu, a všickni utěšeni slavností krásného tohoto dne o třetí hodině rozešli se zase po osadách svých, o jichž potřeby duchovní „*pro eventum*“ řádné opatření se bylo učinilo.

Již ale o této vznešené a Bohem blahoslavené kající pobožnosti mých přemilých spoludělníkův na službě Páně s vděčným pohledem k nebesům podáváje vědomost mému milovanému v Kristu duchovenstvu, nemohu leč připomenouti a opětovati prosbu svou, vyslovenou v dotčeném výnosu svém z roku 1856, pokorně žádaje Hospodina, by ráčil na všechny důstojné a ctihodné účastníky krásné a bohumilé slavnosti oné vyliti plnost nebeského požehnání svého.“

Tak nejdůstojnější p. biskup. — A co máme, co smíme k slovům jeho doložiti my? — Nemluví-li tu ke každému kněžskému srdci šlechetný, příkladný čin důstojných pp. bratří Jindřichohradeckých? — Nebylo-liž by to krásné, bohumilé a na vysost příkladné, kdyby, což se dělo dne 9.

Března v Jindřichovu Hradci, dělo se napotom, počnouc příštím rokem po všech strídnictvích veškeré vlasti a církve české? — Takovou měrou stal by se svátek ss. apoštolských bratří „Cyrilla i Methodia“ právě bratrským, apoštolským svátkem, stal by se velikým svátkem kněžským a nevyváženým pramenem požehnání po všech končinách rozmilé vlasti naší. — Jakové by to byly nebeské hody, kdyby po všech předních městech církve české kněží, služebníci Hospodinovi, puzeni vlastním srdce svého hnutím a hlubokým vědomím duchovních potřeb svých, v *týž* den scházeli se u zpovědnic a stolů Páně! Jakové utěšené bylo by to divadlo lidem i andělům, jak mohutný byl by to příklad věřícímu lidu, jakového požehnaného dočkali bychom se odtud ovoce! — — Než nač mluvíti a líčiti, což samo v oči bije a čilé srdce kněžské podivným svatým citem uchváci? — Doufejme v Boha důvěrně, a Bůh dá, že dříve nadání svěťivati se bude v Čechách kněžský onen svátek ss. apoštolských bratří Cyrilla i Methodia způsobem, jakovýmž jej světili letos poprvé pt. pp. bratři naši v Jindřichovu Hradci.

Přej, a bude ti přáno.

Na dvoře císaře Sigmunda byl služebník, jenž sobě nařikal na neuznalost, a záviděl druhým, kterým se více odměny dostávalo od císaře. — Císař dozvěděl se o tom, umínil si věrného jinak služebníka napraviti. I dal udělati dvě plechovky stejné velikosti, jednu naplnil olovem, druhou dukáty, ale tak že jedna vážila tolik co druhá. Po té je sám zavřel, a povolal k sobě závistivce. „Aby's věděl,“ dí císař, „že se ti chce odměniti za věrné služby tvé, viz tu dvě plechovky: v jedné jest zlato, v druhé olovo; kterou si vybereš — bude tvá, druhou dostane někdo jiný.“ — Starý sluha bledl — červenal radostí a bázní, vážil a potěžkával, pesléze pak osvědčil, kterou si chce nechat. — „Budiž!“ véce císař. Sluha otevřel plechovici, a hle — olovo! — Otevřeno druhou, a tu — zlato. „Nuže tedy, již nenaříkej na mne,“ dí císař, „i přej po druhé jiným, a čeho si přeješ, dopřeje tobě Bůh!“ —

Umučení Páně.

Od J. Drbhlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

(Dle nápěvu: „Patřte andělé na muky Kristavé.“)

Popatřte andělé
Na Vykupitele,
Na množství hrozných muk,
Kteréžto z lidských ruk,
Vši poskvrny jsa prost,
K nám příšlý z nebe host
Ochotně na se bral,
Až pout svou dokonál.

Zem, skály, nebes tvrz
Vylejte moře slz;
Váš stvořitel a pán
Zrazen, jat, sužován,
Odsouzen nese již
Ku hoře těžký kříž,
By na něm bolně pněl,
Jak ortel jeho zněl,

Tíž hněte ramena,
Klesají kolena,
Z ran teče krve proud:
Kdož přijde poskytnout
Úlevy, podpory
Z nebeské prostory?
Či někdo z přátel snad
Chce posily mu dát?

Ach, marná naděje,
Vždyť nikdo nespěje,
By Spasiteli vědek
Ve mdlobě podal lék.
Hle, umdlen kráčí dál
Nebes i země král!
Zaznívá vrahů ples:
Bůh-člověk k zemi klesá v

Ó lide polituj
Ježíše, jenžto tvůj
Jest Spasitel a Bůh!
Tak jemu splácíš dluh?
Přestaň jej sužovat,
Hleď, z hříchů svých se kát:
Kříž jeho těžký jest,
Zasloužilš ty jej nést.

Nic však nedbá ten lid,
Nevšimá si těch bíd,
Pod jichžto břemenem
Krev Páně barví zem;
Vlekou jej ku hoře,
On ale v pokoře,
Jsa trpělív a tich,
Na svůj tak splácí hříchův

Ó horo Golgoto,

Pověz, jak možno to,

Že necháš Krista bit?

Jak lze ti na to zříti?

Aj, na tvém vrcholi

Byv rozpjat, hlaholi,

V bolesti hrozná Pán:

„Boj můj jest dokonán!“

Ty ale, Kriste náš,

Než duši odevzdáš,

Rci sám, či hříchy jsou

Tvé smrti příčinou?

Beránku jediný,

Ne tvoje proviny,

Můj a všech lidí hřích

Byl studní strasti tvých!

Považ to duše má,

Proč tak se zatměla

Ta hvězda, plná kras,

Proč lesk jí v oku zhas’.

Oplač svůj hříšný mrav,

A cesty svoje sprav;

Pak kříž, jež Kristus nes’,

Tě zdvihne do nebes!

Slovo o Žaltáři¹⁾.

Od J. Stárka, doktora a professora bohosloví
v Hradci Králové.

Poesie starého zákona jest samorostlá květina v zahradě Boží. Onať nic přepjatého nemá, nic hledaného ani hravého. V ní nemluví forma ani umělství a výstrojenost, nýbrž vyšší moc duchová; slova její jsou slova života, vedle nestihlé hlouposti sprostoty a jasnosti svrchované.

K formě básnictví náleží *mluva a měřkost* (rhythmus). Jedinou lyrickou formou obnáší posvátná poesie hebrejská, a ta vystupuje buď co hymna či píseň aneb co přísloví a proroctví. S formou epikou a dramatickou nikdy se nepřiznala. Jen jako by názvuk dramy vyražejí nám rozmluvy zvěsty a ženichem v písni Šalomounově — písni to všech písní.

V nejstarším zpěvu, jež literatura bibliická podává (Gen. IXL.), všechna lepost a krása ještě v mocné mluvě spočívá, ježto ve hře slov (*paronomasiu*) sobě libuje. Naproti tomu jiná píseň Mojžíšova vyniká dokonalejší formou lyrickou (Exod. XV.). Tomu že tak jest, slov zde šířiti netřeba. Jinak básnictví to samo o sobě nerostlo

ani netknuté nezůstalo, jakož nám svědectví dává bohatost pomůcek vnějších, ježto Mojžíšovi na ruku dáno, totiž posvátný ples (tanec), pění písní a je provázející nástroje strunné, anobrž i větší sbírka zpěvů, jež buďto prorok ten před rukama už měl, aneb které tou dobou povstati musely. anť podobné plody ducha do těchž časů padají (Por. Num. XXI, 14; Jošue X, 13). —

Za dnů třinácti Soudců v Israeli museloť ovšem pro mnohou hrubost mravů téměř umlknouti pění duchovních písní, ale poněkud aspoň ona vítězná píseň soudkyně *Debbory* (Soudc. V.) a děkovný zpěv *Anny* matky Samuelovy (1. Král. II.) jsou toho důkazem, jaká síla básnická v Israeli dřímala, takřka jen na probuzení čekající, aby nových pokroků se odvážila. Chvilé však úplného procitnutí jejího nastala teprve s králem Davidem, jehož péčí a pilností svatá poesie rozhostila se i u lidu, blahodatiné ovoce přinášeje. Jedva byl pěvec Hospodinův²⁾, pozdvihna hlasu svého skvostným uspořádáním veřejných služeb Božích otevřel pramen poesii, aj tu po všech horách i dolínách judských velebně se rozléhaly písně. A byl-li u Hebréanů živel náboženský od doby patriarší nejprvnějším momentem životním, an také v jejich poesii výrazů nejpříměřejších nalezl: věk Davidův byl čas nejpěknějšího rozkvětu jejího. Zajisté muž tento měl pro krásu nadsmyslného světa vkus či chut nevšední, a srdce pro vše, co by jej pojilo s Bohem, tak vnitřně, že alespoň neznáme souvěkého, ježto by mu v tom napřed nedal. Anebo-li může dojímavěji zpíváno býti pro koho, jež vůbec po lidsku čije a chápe? Jediní jsou to hlasové Davidovy harfy, jižto vynikli z nadšení Božího, aby se jimi pronášel duch citlivý k životu nesmrtelnému.

Jeho všemožným úsilím se stalo, že dříve nežli lepi Grécie Homéra svého obdivovala, hrad Sion a s ním celé Judsko od slavných Žalmů se rozléhaly. Zpěvům těm nevyrovnané krásy a vysokého horování v nábožné lyrice žádný ani nevěrec obzvláštní ceny upřít nemůže.

II.

Obsah žaltáře hojný a bohatý jest a proto rozličného roztrídění připouští. *První* a čelnější třídy žaltáře jest *vzdvání a*

¹⁾ Vyňato z většího díla k tisku přichystaného.

²⁾ V 2. Král. XXIII, 1. jmenován David *výborný zpěvák israelský*.

vychvalování Hospodina Tvůrce, říditele a ochrance národů všech, zvláště pak Israele. Žalm 8, 18, 19, 29, 30, 36 a 44. Žalmy téhož rozstrídění směřují k tomu, aby lid učil se klásti důvěru v dobrotu Boží a jevil toužebnost, aby duši jeho Bůh byl na blízku a ona bydlela ve svatyni jeho. Žalm XXII, XLII, XC, XCI, CI a jiné²⁾.

V jednotných žalmech velebí se Sion i chrám a lid vzbuzuje se k svěcení svátků, skrze Mojžíše ohlášených, poukázáním spolu, jak Bůh ctěn být má. Žalm XIV, XXIII, LXVII, XXC, XXCVI.

V třídě druhé nacházíme *historické a národní žalmy*, v nichž se příběhy lidu Božího za dnů Abrahamových, Isakových, Jakobových a Mojžíšových na paměť uvozují a Israel na podivné vedení Boží a na vládnutí zemí srotou pod ochranou Nejvyššího se upozorňuje, jakož i k důležitosti a zákona jeho ostrhávání se napomíná. Žalm LXXVII, CIV, CV, CXIII a jiné.

V třetí třídě jsou žalmy tak zvané *královské*, v nichžto David co náměstek Hospodinův se oslavuje s připojením žádosti, aby mu Pán ku pomoci přispěl při všech pracech Jeho. Žalm XIX, XX.

Čtvrtá třída obsahuje jednak písne *učební* o podílu lidí zbožných a bezbožných, jednak *rozjímání* o radostném ovoci svědomitého plnění vůle Páně i o štěstí toho, kdož dosáhl odpuštění hříchů. Žalm I, XXV, XXXVI, XLVIII, LXXII, CXIII.

Pátá třída zavírá v sobě *žalozpěvy*, v kterých tu jednotlivý Israelita, tu všecken lid na neštěstí a bídu, na utiskování od nepřátel domácích i cizích nařiká a Boha za vysvobození žádá. Žalm III, IV—VII, X—XIII, XV, XVII, XXIV—XXVII a jiné.

Sem patří sedm *kajíteč* žalmů (psalmy poenitentiales) tak zvaných, protože se v nich citové zavinění a tudíž zkroutěnosti a toužebnosti po hříchův odpuštění velmi

živě vyražejí. Žalm VI, XXXI, XXXVII, L, CXXIX, CI a CXLII.

Konečně *šestá třída* sestává z žalmů *prorockých*, na Messiáše, jeho pokoru a muky, jeho oslavení jakož i na rozšíření království jeho se vztahujících.

Od nařikání nad strastným bojem Páně proti zlu v žalmech těch učiněn přechod ku proroctví o Messiáši, jenž jako Bůh, když se zjeví, vše zlé a všechnu vinu s lidstva sejme. Přechod ten byl umožněn věcmi, jichž se svatí pěvci dočkali, při nichžto se cítili mušeny býti, aby Boha za vysvobození lidu prosili. Ant pak cožkoli sami trpěli, spolu Boží věc trpěla, nebylo daleko, že v utrpení vtěleného Boha tu pomoc našli, aby dobro zvítězilo. Jakož podobno ukazuje na to. žalm druhý: „Quare fremuerunt gentes etc.“, — k němuž příčinu podali nepřátelé filistinstí se svými spojenci, s nimiž David, uvázav se ve vládu celého Israele, tudíž bojovati musel. Boj ten vedli proti věci Boží. Kdož tu koli pozdvihl se proti Davidovi králi, tiť — myslíme-li je za dnů Kristových do Jerusalema přivedené — byli by s židovstvem: *Ukřižuj ho!* volali, potom pak i proti Církvi Kristově boj vedli. Podobně i k žalmu XV „Conserva me Domine“ dána Davidovi příčina k utíkání jeho před Saulem (I. Král. XXIX). Těž platí o žalmu XXI: „Deus, Deus meus, respice in me etc.“ v němž o Vykupiteli, za hříchy naše trpícím prorokováno. Ty oddíly historie, v nichž doba spásy zřetelněji se před oči staví, snad příležitosti naskytly ku prorokování o vítězství Spasitele světa. Tak ta věc jest v žalmu XLIV. a LXXI. Jenom při žalmu CIX: „Dixit Dominus Domineo etc.“ nenalezáme dovery historické. Jeť žalm ten naskrze prorocký o věčném království a věčném kněžství slavného vítězitele, Krista Pána.

III.

Zření k důstojnosti města *Jerusalema* mají žalmy CXXI a CXXXVI. Tu vrch a hlava vespolečného obcování Israele, tu každý Israelita svou oslavu, svůj bratrský podíl, svou korunu nalezá. Tam vstupovala pokolení Hospodinova — aby oslavila jméno Hospodinovo. Nebo tam stála stolice k soudu, nad domem Davidovým ustavená. „Jerusalém jest potěšivým he-
slem od kolébky až k hrohu. V zajet volával lid z té duše, řka: „Jestliže zapomenu na tebe, Jerusaleme, budiž v zapo-

²⁾ Celá kniha žalmů již od sedmdesáti tlumočnicků pojmenována jest *Psalterion*. Starší vykladači slovem Žaltář rozuměli nástroj hudební, jenž měl způsobu a formu obecné loutny. (Euthymi prof. in Psalmos; předmluva žalt. biblí 1488.) Jeť ovšem původní význam přeloženého z hebrejštiny psalmus, ne tolik co zpěv, ale co nápěv aneb nástroj strunný. Avšak už dlouho před Kristem zvyk v mluvení stanoven jest tak, že i my jmenem Žaltář zahrnujeme sto a padesáte svatých písní, jež z částky od Davida, z částky také od jiných zbožných mužů jednotně složeny, potom v jedné dílo snešeny, v patery knihy rozvrženy a co do obsahu rozličně roztríděny byly.

nenutí dána pravice má.“ Žalm CXXXVI, I ty dějpravné poměry k vítězné Proretelnosti Boží, v kterých dům Davidův roslul, souvisejí s osobou Messiáše, jehož očekávané přišší v dobách člověčenstva nikdy nestárne.

IV.

Máme-li při vykládání jednotných žalmů pravý smysl naleztí, nesmíme se uchýti od stanoviska, s něhož člověk svého s Bohem spojení vyhledává a také naleztí. Možná, tu že svatý pěvec sám, aneb člověk, píseň po něm říkající, bez výtržeje bližší s Bohem obcování přichází. Toho příklad jest Žalm XLIV: „Eructavit cor meum verbum meum.“ Může býti, že nábožný pěvec užívaje života veselého, pleše a jása nejvíce v milostném kole rodiny atd. Žalm CXXVII. „Beati omnes, qui confidunt in Domino. Labores manuum tuarum“ etc.

V.

Při žalmech *klatebních* neb *zaklínacích*, když se v nich trest Boží na hříšníky vykládá, jako v žalmech XXXIV, 1 n. 51, 3, 7; LIV, 20, 58. 59. 68, 24; CXXXVII, máme připustiti, že žalmista ve jmenu Božím zastupující spravedlnosti Boží mluví, a po prorocku spíše varuje a napomíná, než aby uklínil. Takovými neoplnotmi Starého zákona nesmíme se mýlití nechati, ale musíme je z Nového zákona doplňovati. Po nábožný křesťan znaje novou, od Krista danou úmluvu může při takových místech žalmů na škůdce své duše, jenž jest tělo, svět a ďábel, mysliti⁴⁾.

VI.

Valná část Žaltáře vyniká žalmy, takže při veřejných službách Božích hned po dnu Davidových v celém Judsku bylo zpíváno. Některé určité zprávy o tom, kdy a k čemu se proudili potokové jich k úst věřícího Israele, jsou tyto: První den (v neděli) při obětech povátných od Levitů zpíván žalm tříměsíční: „Hospodinova jest země atd.“ V pondělí žalm čtyřicátý sedmý: „Veliký jest Hospodin atd.“ V úterý žalm osmdesátý první: „Bůh stál v shromáždění bohů atd.“ Ve středu žalm devadesátý čtvrtý: „Pojďte, veselme se Hospodinu.“ Ve čtvrtek žalm osmdesátý: „Plesejte Bohu, spomocnik našemu.“ V pátek žalm devadesátý

druhý: „Hospodin kraloval, v krásu oblékl se.“ V sobotu žalm devadesátý první: „Dobré jest oslavovati Hospodina.“

VII.

V řadách žalmů podávají se k chválení Boha nejvíce směřující článkové a mezi těmi jsou zvláště žalmy CXII—CXVII, ježto i básnickým duchem i po-učným obsahem slynou. Před jednotnými klade se „Halleluja!“ a víme ze starožitností, že na slavné hody výroční odpěvováno jich. I stávalo se to při slavení novoměsíce, na den letnic, posvěcení chrámu, na hod velikonoční a na svátek pod zelenou. Tento poslední svátek, také *stánkovým* hodem nazvaný, slavil se u Židů zvláštním osvětlením místa, kdež bylo shromáždění lidu, jenž na předříkané strofy žalmu v jistých responsoriích odpovídal. Jak mile zaznělo: „Hosianna — Hospodine, dej dobrý prospěch!“ tu kde kdo byl v celém shromáždění, svou máji potřásal, tak že uvnitř chrámu šustění povstalo. O velikonoči bývávalo šestero, slovem „Hallel“ naznačených zpěvů, jak mezi tím, co zabijeli beránka, tak i po domech při večeri zpíváno. Slovo „Hosianna“ ze žalmu CXVII, 25 vzato jest, a lid obecný provázal jím samého Krista Pána, konajícího slavný vjezd svůj do Jerusalema (Mat. XXII, 9.). Dále v. 22 téhož žalmu dí královský prorok: „Kámen, kterýž zavrhli stavitelé ten, učiněn jest v hlavu úhelni,“ což se vlastně na Kristu vyplnilo. (Mat. XXI, 42. Skutk. IV, 11.).

VIII.

V žalmech, k společnému Boha vy-chvalování v chrámě předepsaných, udrželo se responsorium: „Neboť na věky trvá milosrdenství Jeho,“ od času Davida krále až do zajetí babylonského. Jsou o tom dějpravné paměti tyto: a) Když archa boží nesena jest na svaté místo, nazvukovali nábožní pěvci Heman a Iduthan: „Oslavujte Hospodina“; načež odpovídané: „Neboť na věky trvá milosrdenství Jeho.“ b) Při opakování téhož responsoria naplněn jest chrám Šalomounův velebností a slávou 2. Paralip. V, 13; VII, 6. c) Podobně za krále Josafata 1. Paralip. XX, 21. d) Za času vévody Zorobabele 1. Esd. III, 11. Dokonalý vzor starobylé litanie hebrejské podán žalmem CXXXV. (porov. žalm CXVII. a CXLVI.)

IX.

Jeť pak nábožné duše s Bohem obcování takoráž *videm základním* (Grundan-

schauung) celého Žaltáře. Nejvíce proto rozléhali se zpěvové Davidovi po Sionu, aby oživili bohomyšlnost a přinášeli ovoce lásky k Hospodinu. Odtud sobě vysvětlíme, proč nezřídka v nich se opětuje nárek, že Bůh zakrývá obličej svůj; odtud ona vroucí touha, aby pohledl ze Svatyně své a tvář svou osvětlil nad služebníkem svým. (Žalm LXVI, 2.; CXVIII, CXXXV a j.

X.

Žalm CXVIII má stonásobné obraty slov dobře se k tomu hodících, aby dal průchod základním ideím bohomyšlnosti. Vers 54.: „Zpívání mé bylo o spravedlnostech tvých, na místě putování mého“ — vzaty buď za podlohu (théma) celého. Protož hned za časův apoštolských užíváno ho v duchovních hodinkách — Prima, Tertia, Sexta a Nona — jimiž své denní práce zasvěcovati máme.

Žalm CXIX a těch čtrnácte, hned po něm stojících, mají nápis k srozumění neanadný. Jedni vykladači mají za to, že proto slovou „Cantica graduum“, psalmi graduales, *pišné stupňů*,“ poněvadž od Levitů v hod stánek zpívány bývaly na stupních schodův do síně kněžské. (Mischnah Sukkah c. V. Mass. IV.) Theodoret domnívá se, že Israel na cestě do Jerusálema, vraceje se ze zajetí babylonského, ty žalmy zpíval. Kardinál Bellarmín, ponechav tak mínění oněch, vede výklad slov: „Canticum graduum“ ne o vstupování poutníkův israelských na hory Jerusalemské, ale o ponášení se duše lidské z údolí slzavého a otroctví hříchu k vyššímu stupni ctivosti, ku pokoji synův Božích, k nebeskému Jerusalemu, po němžto spravedlivý ustavičně touží.

XI.

Všichni spisovatelé církevní mluví o Žaltáři s nevšední úctou a pochvalou, vědouce, že Kristus Pán jmenuje žalmy co třetí částku knih starozákonních (Luk. 24, 44) a jednak se domejšlejí, že žalmy, jež zazpívali apoštolé s Mistrem svým po večeri poslední, jiné nejsou než ty, jichžto zpívati po jídle u Židův obyčej byl: totiž Žalm CXII—CXVII. Vše, co v Žaltáři psáno, pokládají za výrok Ducha svatého, na př. Klém. Alexandrinský (ad gentes pg. 65), Tertullian (adv. Praxeam c. 11.). Cyprian (de oratione Dom.). Veliký biskup Hipponský netají nám ovoce, jehož nabytí rozjímaje o zpěvích Davidových: „Jak jsem slzel při těch hymnách i zpěvích, ó Bože, jsa rozhorlen souhlasně a sladce znějícími písněmi

Církve tvé! Zvukové tito proudili v uši moje, obměkčili srdce ku přijetí pravdy, rozčilili mne k vděčnosti k Tobě! O jak blaže mně bylo při tom slzení mém!“

Jinde jest sv. Augustinu kniha žalmů pokladem učení Božího a lékařstvím proti naruživostem, jimiž duše lidské trápeny jsou; dále jest mu pěstitelem klidu myslí vůni duchovní, cvičitelem nebešťanů, krotitelem nestřídmosti atd. V Žaltáři vypočtena jsou mu veliká tajemství. Neboť i v rozměrném a uspořádaném souhlasí rozličných zvuků naskytuje se nám podoba jednoty a svornosti dobře spořádaného města při všelike mile splývající rozmanitosti (De civitat. Dei XVII, 8. nn.).

Sv. Řehoř Nyssenský, sv. Jeronym a souvěřící otcové církevní nasvědčují tomu, že tehdaž nebylo pořádku osob klášterních, ježto Žaltář z paměti říkaly. Vypravuje se, kterak za oněch časův i v kole nábožných rodin Žaltář své ctitele nalezal. Tak zmiňuje Řehoř o své sestře *Malvině*, že ji matka nechťela seznámiti s řeckými spisovateli ani s báje a báchorkami. „Cokoliv ale na leposť mravů a nejprve moudrosti Šalamouna podávala jí k ponaučení; i se žalmy ji obeznamila, tak že jistou dobou částku ze Žaltáře propěvovala. Procítla-li ze spaní, před prací a po práci, před jídlem a po jídle vždy byla provázena písním žalmů.“ (Tractat. I. in ph. inser. c. 3.) Podobně píše sv. Jeronym, řka: „Na besedě Kristově panuje venkovní sprostnost mravů. Krom zpěvu panuje ticho. Kam se koli obrátíš, propěvuje oráč, drže se pluhu, a vinař kmen vinný ořezuje, písněm Davidovými dílo své zasvěcuje. Tot jsou ty venkovské zpěvy, tot hle písně milostné.“ (Epist. ad Marcell.). Ano; za časů sv. Ambrože, biskupa Milánského ten neslanbu z toho, kdoby byl bez žalmování den dokonal neb strávil. (Quis enim sensum hominis gerens, non erubescat sine psalmodia celebritate diem claudere? — Cfr. Ambrosii prof. in Psalm.).

Pokora sv. Františka Assiského.

Kdys ubíral se sv. František vesničkou Sedlák jakýsi potkav se s nim, tázal se druhých: „To-li jest bratr František, o němž se tak mnoho vypravuje!“ — A když mu posvědčino, zvolal vesničan: „Nuže, bratře Františku! hleď, ať jsi tak pobožný a dobrý, jak tebe vychvalují.“ Muž Boží ihned padl na zem, políbil sedláku nohy a děkuje mu za napomenutí, vece: „Ach, bratře, tot mé hoře že mne za jiného mají, než jsem.“

Spolky literákův v Čechách a na Moravě.

Od: Karla Šmídka, katechety na c. k. gymnasium ve Znojmě.

Veliký jest zajisté počet spolkův, jež ze svého lůna vyvedla naše svatá máti, církev katolická, během 18 století, co trvá blahoplnná činnost její. Což rozptýleno, sjednocovati k jednomu vznešenému cíli, což rozdrobeno, spojovati — shromážďovati v celek jeden: to bylo a jest vznešenou její úlohou; to stálo její snahou mateřskou. I nemůž ani jinak býti. Církev vyspěla na stromě lásky, a láska spojuje, sjednocuje, sesiluje. Odtud kolik rozličných, duchovních i tělesných potřeb lidových, tolikero nábožných povstalo spolkův i bratrstev. Ráz Církve jest celkem sociální, ve vznešeném smyslu slova tohoto. Chlumeň snahy této spolčující jsou církevní řády. Ale jako bohoslužba veřejná, chrámovní obrázení — opakovati se má ve kruhu rodinném, v tiché domácnosti, nejinak po všechna století ono svaté sdělení, jež vládlo v posvátných síních představených, provívalo četné spolky, ovšem v menším rozměru a pod jinými výminkami povstale.

K menším takovým společnostem patří i ty *sborny*, jež pod jménem „*sborny literáckých*“ byly prosluly ve vlastech českých, a k nimž pozornost čtenářův obrázení chceme v tomto článku. — Čehož nám líto, jest to, že jsme neměli tolik zřídla a pomůcek po ruce, jak bychom sobě přáli. Nadějeme se však, že mnohý vlastenců našich bude pohnut, vzájemnějšími příspěvky doplniti tyto snad nedůstatky naší zprávy.

Vznik a počátek spolkův literáckých opoví slouží ve XIV. století¹⁾. Onoho času zajisté povstal v Praze spolek, záležející z osob duchovních i světských, jenž obě za úlohu byl vytknul, v duchu křesťanském opatrovati nemocné a starati se o slušný pohřeb zemřelých. V určitějším poměru ke službám Božím stál spolek, jenž v P. 1382 založen byv od mužův i duchovních i světských, majících v čele svého krále Václava, vystaviti dal zvláštní chrám ke cti a chvále nejsvětější Svátosti Páně, nad to vytknuv si za úlohu, starati se o to, aby služby Boží řádným a pobožným způsobem se odbyvaly²⁾.

Spolkův směru naznačeného počínaly tudy kvésti a šířiti se v XV. století, obzvláště při konci století toho, když bouře husitské v něčem byly utichly. Husité zajisté jako všichni bludaři odtržkou od jednoty Církve katolické ztrativše *objektivní* ráz služeb Božích, výhradní snahou přilnuli ku *zpěvu* kostelnímu, jak to pozorovati lze až do dneška ve sborech protestantských. Při čemž jako mimochodem jen to ještě dokládáme, že týž ráz *subjektivní* nese na sobě i obsah písní, zpívávaných v týchž sborech husitských, kdežto hymny Církve katolické pravdy dogmatické v jádrné plastické úsečnosti vyjadřují, zároveň na mravní moc připomínané a hlásané pravdy slušný zřetel berouce. I starali se tudíž Husité vši snahou ovšem chvalitebnou o jistý ráz ve svých sborech, usilovně o to dbající, aby služby Boží odbyvaly se povždy a ode všech s úctou a vážností. K témuž cíli scházivali se v městech i v menších obcích muži nad jiné vážnější a v literárním umění na slovo vzati, seřadující se pak v určité spolky, a kladouce sobě za povinnost, pomáhati k zvelebení služeb Božích nábožným zpěvem kostelním. Zakladatelové spolků takových bývali proslulí *učenci*, mistři, bakaláři; odtud pak dano spolkům oněm jméno sborův *literáckých*. Údové sami nazývali se *literáci*. Vždyť bylo mužův ve vědách a v ušlechtilém umění proslavených; najmě v době Rudolfově, množství dosti valný; a kdo se, byť jen povrchně zná v historii společných našich vlastí, ví zajisté, že za onoho času nejen Praha, alebrž i obce venkovské skvěly se muži učenými, učiteli výbornými. „Bezbole městečka,“ dí náš Jungmann³⁾, „bylo dobře spořádané školy; ve větších městech i více škol bylo; učitelové pak byli z většího dílu učené lidé, mistři svobodného umění, již dříve spisy vydanými svého úřadu známi.“

Již ale dotčení literáci mívali v určitých dobách své valné shromáždění. Na schůzkách těchto volívali představené či starší svých sborův, jež nazýváno *otci literáckými*, přijímali nové údy, neb propouštěli dosavadní, pokud byli nelibost zbudili ve společnosti. Představených či otcův museli býti údové poslušni, neméně i zákonův, stanovených ve sborech. Pokuty bývaly nejvíce peněžité, jež se vkládaly do pokladnice sborův.

¹⁾ V. spis p. Chlumeckého: „Die Regesten der Archive im Markgrathume Maehren,“ na str. 93—99.
²⁾ V. „Schriften der historisch-statistischen Sektion“ Band 5, str. 97 a násl.

³⁾ V. Jungmannovu Historii literatury české vyd. II. na str. 120.

Nejedni učenci (jako na Moravě *Cer-roni, Horký*) byli bludného domnění, že sborové literákův nejsou leč co sbory *mistrův zpěvákých (Meistersänger)* v Němcích. — Předmětem snahy dotčených zpěvákův německých bylo *básnictví vůbec* ve všech jeho formách: snaha *našich* sborův literáckých nesla se ale výhradně k poesii náboženské, ku zpěvu kostelnímu. At ničeho nedíme, že sbory literácké vykvetly na půdě *slovanské*, mistrní však zpěvci libým jsou zjevem v dějinách národu *německého*.

K tomu šířil se časem směr literáckých sborů více a více, dotýkajíc se rostoucím úsilím mnohých potřeb života společenského. — Na počátku bylot cílem jich hlavním pěstování a zvelebení zpěvu kostelního, najmě při veřejných průvodech; avšak údové sborův těch snažili se společně na jevo dávatí lásku k bližnímu: spomahati nemocným a opatrovati jich všelikými skutky milosrdnými, zemřelé údy s průvodem všech bratří slavně pochovávatí a totéž i na útraty celého sboru, pakli zesnulý v závětu svém nemohl důstatečných k tomu poručiti prostředků peněžitých. Mimo to pečovali o mravopoctestnost, při tom všem důrazně dozírajíce k pořádku ve školách, těchto štěpnicích Církve, státu a obci.

Výroky tyto nám dotvrditi lze původní listinou z r. 1590, již Prokop Lhotský ze Ptení a na Křížanově zakládá a zřizuje sbor literácký ve *Křížanově*, městyse nedaleko Velké Meziříče na Moravě⁴⁾. Nejdůležitější místa tu sděliti chceme se ctěnými čtenáři svými, abychom podrobnější známosti dosáhli o výjevu národního života našeho dosti důležitém.

„Mnozí pobožní a bohabojní křesťané nařídili jsou právě Ducha sv. vnuknutím, aby, kteříž by známost Písma měli, do jednoho houfu v chrámu Páně spolu sestoupíce aneb sesednouce, zpíváním nábožným v jisté časy a dny Pána Boha v obecném shromáždění svatocírkevním chválili a na čest jeho tu svatou služebnost a poctu konali. To oblíbivše i já: Prokop Lhotský ze Ptení a na Křížanově, a žádost maje s jinými církvemi, dobře zřízenými, v chvalitebném tom řádu se srovnati, umínil jsem tentýž řád mezi poddanými svými, mně Bohem pod správu uvedenými v Církvi

Boží, kteráž jest v městečku mém Křížanově, ustanoviti a ustanovuji; a v katalogu poznamenaných osob zejména i s jejich potomky, ano i všemi těmi, kteříž by budoucně byt svůj tu při témž městečku Křížanově majíce, písmo znali a čísti uměli, k tomu povolávám, které také s jinými, pobožnými křesťany *literáty* nazývám Co by k té jejich literátské povinnosti přináleželo z artikulův, níže poznamenaných, každý porozumí, a tak se při těch všech chovati povinen bude:

Nejprvé: Tak jakož se ve všem tom cti a slávy věčného a všemohoucího Pána Boha dotýče, všickni spolu ve dny Páně nedělní a sváteční, kteříž by pro slovo Boží zasvěcení byli, časné se hned po zvonění do chrámu Páně sjíti, tu *spolu svaté písně zpívati*, po zpívání kázané slovo Boží s uctivostí slyšeti, od služby Boží bez hodné příčiny neodcházeti, než do skonání jí pokaždé zůstatí mají.

2. Skrže slovo Boží k pobožnému a svatému životu jakož jiní všickni napomínání jsouce, sebe opravovati a polepšovati, a proti strachu hříchu každého quartalu od služebníka církevního potěšení *rozhrěšení* a se srdcem právě kajícím *velebnou Svátostí* svatosvaté večere Tělem a krví Pána našeho Ježíše Krista posloužení žádati, tudý víru o odpuštění hříchův a svazek *lásky svaté* mezi sebou stvrzovati a též všickni spolu se k tomu připravovati budou, žádnými prázdnými věcmi ani hněvy proti bližním se nevýmloouvajíce.

3. Všickni též spolu v lásce a *svornosti bratrské* za jedno přebývati budou, vyšší nižších sobě v ničem nezlehčujíce, a nižší zase vyšším nezavidějíce, jak napomíná sv. Jan: „Bůh láska jest, a kdož přebývá v lásce, v Bohu přebývá, a Bůh v něm“ (1. Jan VI.).

4. *Convocationes* aneb *schůzky* své též všickni spolu každého quartalu mívati a tu se k pobožnosti a pilnosti povolání svého hlasitým čtením napomínati mají; ten, komuž by katalog toho quartalu poručěn byl, vybranou pokutu peněžitou od nedbalých povolání svého starším literátům k tomu zvoleným, počtem odvozovati, při též schůzce jedenkaždý do pokladnice 4 peníze malé dáti má, a to na potřeby u starších chováno at jest.

5; Kdybykoliv Pán Bůh kterého z těch, buď také jeho manželku aneb dítě z tohoto světa prostředkem časné smrti povolati ráčil, tomu všickni jiní mají *přívod* vykonati, jsouce však od toho, jehož by

⁴⁾ Listinu tuto nalezáme otisknutou v IX. svazku spisův historického odboru v Brně 1856 na str. 462—464.

se dotýkalo, žádání a skrze toho, jemuž by katalog poručen byl, obesláni býti mají, jimž zase od takového, k jehož žádosti té služby mrtvému by dokázali, uctivě skrze hodnou osobu poděkováno býti má. Na pohřeb pak pěkně a s vážností po dvou a po dvou jedni za druhými, starší za mladšími půjdou, a před mrtvým jdouce, píseň pobožnou o smrtelnosti lidské spolu zpívají budou. Jestliže by při tom kdo, ne-
jsa z tohoto cechu, literáty na pohřbu míti pro větší dokázání lásky k mrtvému chtěl: ten o to též se staršími náležitě jednati má. —

6. Co se volení starších literátův dotýče, to má býti způsobem tímto: Jedenkaždý, počna od mladších, jisté osobě hlas dáti má, a kteří by ze všech dva nejvíce hlasů měli, ti též bez všelikého rozpakování to povolání na sebe přijíti povinni budou. A ti zase rok po roku, jmenovitě při času sv. Havla, ze všeho počet řádný jiným všem učiniti, buď což by k sobě odkudkoliv přijali, aneb také z toho, kde a kam co vydali, povinnost mají. Těm také od jiných všech, jakožto (v této příčině) vyšším a předloženým svým přední uctivost a vážnost činěna býti má.

Kdož by pak mimo tyto svrchupsané artikule z mezí povolání svého vystupoval, a buďto z všetečnosti aneb bez opovědi (nastala-li by potřeba) něčeho z těch zanedbal, na takového se vyměřují pokuty tyto: Zanedbal-li by služebností církevní v den Páně nedělní aneb apoštolský a sváteční, tehdy položí do obecní pokladnice 6 peněz malých. Pakli by při též službě i modlitbu Páně, kterouž se vždycky zpívání církevní začínati bude, zmeškal, touž pokutou vinen bude. Ten pak, jenž by se s jinými ke stolu večere Páně nepřipravil, položí pokuty 1 groš bílý, t. j. 14 peněz malých. Kterýž by proti svaté lásce něco před sebe, což by se věci k tomuto literátskému povolání příslušejících dotýkalo, bráti chtěl a bral, ten od starších svých trestán slušně býti má.

Item kdož by konvokací aneb schůzce každoquartální přítomen nebyl, a maje o tom prvé známost a skrz censora, najíti se nedal, ten dá pokuty 7 dr. malých, pakli by doma jsa do cechu nešel, povinen bude dáti 1 gr. alb., t. j. xiiij dr. malých. Na pohřeb spolubratří a literátů kdoby nešel, doma jsa, položí pokuty 1 g. alb. t. j. xiiij peněz malých. Povolání vyššího kdožby přijíti a za staršího se vyhlásiti

dáti zbraňoval, ten podle uznání všech pokutován býti má,

Toto pak dobré a pobožné nařízení, aby ve větší vážnosti u všech býti a ode všech tomu tak, že jsem to mezi poddané mé z obzvláštní lásky k slovu Božímu a dobrému řádu církevnímu uvedl, rozumino býti mohlo, slibuji dotčeným literátům, že jim v tom ode mne nebo budoucích potomků mých a držitelů statku Křížanovského a městečka Křížanova žádná překážka žádným vymyšleným způsobem a fortem činěna býti nemá, nýbrž při tom všem, což v tomto listu psáno jest, na budoucí a věčné časy zachování býti mají. —

Zajímavá tato listina dost zřejmý, tuším, podává obraz o zřízení, řádu a zákonech sborů literáckých.

I není divu, že takým pěstováním vzájemným znamenitě povznášel se *zpěv kostelní*. Již za časův Karla IV. rozmnožil se počet církevních písní v té míře, že bylo po hotově více písní na každý svátek Páně, na svátky svatých a svetic Božích, určených k pobožnosti chrámové, domácí, vybraných nejvíce z Písma svatého a z otců církevních; ba i ulice rozléhávaly se nábožnými hlaholy Bohu od-
daných zpěváků.

Tím dále vzrostl počet překrásných, někdy se stkvostnou úpravou sepsaných *kancionálů*, zanechaných nám od pobožných předkův našich. Mnohé z nich psány byly na pergamenu s pilností vytrvalou a s krásou uměleckou. Množství jich docho-
váno až do časův císaře Josefa II. Po vynalezení knihtiskařství vydáno tiskem zpěvníků množství veliké, jak se o tom snadně přesvědčíme, pohlédneme-li v historii literatury československé k době právě naznačené.

Abychom co možná jasný obraz o pěkném tomto zjevu našeho kulturního života podali čtenářům svým, musíme pokázati na značný rozdíl, jaký se během času v dotčených sborech byl utvářil od té doby, co jazyk *latinský* všeobecně téměř oblíby byl dosáhl mezi učenci národu našeho. Neboť ta láska ke studiím staroklas-
sickým, která po pádu Cařihradu (1453) byla najmě roznítla se v luzných nivách Italie, ovládala mocným vlivem všechny ušlechtlejší duchy české⁵⁾. Kdo chtěl za

⁵⁾ Krásný v tom ohledu pomník zůstavil sobě český pán, Bohuslav starší Hasišteinský z Lobkovic. V. výtečnou knihu r. 1836 naším slovutným Vinařickým vydanou, jak se nám zdá, *nedosti dosud oceněnou*: „Pana Bohusl. z Lobkovic věk a spisy.“

učeného jmn býti, musel zjednatí sobě známost jazyka i řeckého i latinského. Že při převratu tomto znamenitou ránu utrpěly literatury národní, nebude neznámo hlubšímu badateli nejen historických událostí vůbec, alebrž, nač právě nyní velký důraz se klade, i *vzdělání* národův⁶⁾. I rozestoupily se, jmenovitě v druhé polovici 16. století, i naše sbory literácké na dvě strany: *učenou* či *latinskou a českou*; a co pak následovalo v rozvinu povšechné literatury, že se totiž učenci odloučili od lidu sprostého, stalo se i u nás. První krok k založení *učené* společnosti literácké učinil v Čechách *Tomáš Mitis* (nar. v Nymburku r. 1523, † 1591), muž to, co učitel, básník i nakladatel mnohých spisův učených ve vlasti i v cizině na slovo vzatý⁷⁾, Onť vydal ku prospěchu sboru literáckého sbírku básní pod názvem: „*Hymnodiae in Messiam, Pragae 1577, in gratiam Sodalitatis Litteratae per Bohemiam et Moraviam.*“ — Učenec, onoho věku neméně proslulý, založil (1550) v Karolině zvláštní stolicí ku povznešení jazyka latinského a duchovního básnictví.

Z vysokých škol Pražských, na nichž studovali mladíci tolikera kmenů, rozšířily se sbory literácké i do Uher i do země jihoslovanských. Dosvědčuje to nový spis jmenovaného Mitisa (Tichý? Jungmaun na str. 119 hist. lit. č.): „*Hymnodiae in Messiam, Pragae 1577, in gratiam sodalitatis literatae per Hungariam et Slavoniam.*“ Posléze Mitis oba spisy své, v jeden spojené a rozmnožené vydal v Praze 1581 *in gratiam sodalitatis per Bohemiam, Poloniam, Moraviam et Slavoniam.*

Jmenovaný Mitis přičinil se všemožně, ústav ten literácký (nazýval jej *divinam musicam*), v Čechách zvelebiti a mezi učenci a šlechtou českou valně rozšířiti. I neostýchali se mužové z nejvyšší šlechty, učeností daleko proslulí učitelové, školští rektori, starší města navštěvovati kůr kostelní a tam nábožné prozpěvovati písně na oslavu Páně. Skladatelé písní a zpěváci slouli *musici*. — I studující mládež měla své zvláštní svátky, své zvláštní služby Boží a slavnosti, kde přiměřené písně zpí-

váno. — Mužové tito všichni, činící společnost literáckou (sodalitatem literatam), měli, jak býval tehdejší krásný obyčej, svého zvláštního patrona, totiž sv. Martina.

Tot byl ráz učeného či latinského sboru literáckého. Sbor literákův *českých* zachoval věrněji původní směr těch společností; bylť to sborové lidu sprostého, kteří hlaholem českým nábožné své písně v chrámech Páně prozpěvovali.

Po bitvě bělohorské, když byl Ferdinand II. a Ferdinand III. Církvi katolické zjednali převahu v Čechách, nezanikly jmenované sbory literácké, alebrž proměněny jsou byly v duchu naší sv. Církve v nábožná *bratrstva*. Původní jich směr, jak jsme svrchu uvedli, ryze katolický (za Karla IV.) opět se v nich obnovil a slušně podrídil veřejným službám katolickým. Mimo pěstování a řízení zpěvu chrámovního zavazovali se údobek činům křesťanské lásky, ku cvičení se v pobožnosti, obětovali mše sv. za zemřelé své spoluoudy, těla jejich na hřbitov doprovázejíce průvodem všech bratří literákův.

Za panování císaře Josefa II. byla i tato bratrstva zrušena a statky jejich fondu náboženskému, školám, ústavům pro chudé odevzdány. Protokoly sborův a bratrstev, jich překrásné kancionály, knihy rozprodaly se jako makulatura.

Statky tyto musely býti dosti znamenité, neboť v Čechách, kde 117 literáckých bratrstev zrušeno jest bylo, strženo za ně 131,828 zl. 46³/₄ kr.

Co se až dosaváde vypátralo, stávalo sborův literáckých jazyka českoslovanského na Moravě v těchto místech: ve Velké Meziříčí, v Brtnici, Zlinu, Doubravniku, Imramově, v Letovicích, v Nedvědicích, v Strážnici, Val. Meziříčí, a v městech Žďáře, v Novém městě a v Bystřici, v Třebíči. V Bystřici nad Pernštýnem, rodišti mém. až dosaváde aspoň zbytečky dávných sborů se uchovaly. I zpomínám si s útechou, jak literáci naši v neděli a ve svátek před službami Božími na kruchtě se shromáždžující, své písně prozpěvovali, kteréžto písně svým obsahem se nesly buď k evangelické perikopě neb k významu slavnosti toho dne.

Máme za to, že nyní, kdežto Církvi naší kat. navracena jest úplná svoboda, i tato bratrstva z nova by se dala oživit a zříditi, ovšem dle nových potřeb časových, k čemuž kdyby se ten článek stal jakým takým podnětem, spisovatel dosáhl by cíle svého..

⁶⁾ Kdož o vlivu literatury staroklasické v literatury národní šfeji poučiti se chce, poukazujeme mu na výborný německý spis: „Geschichte der deutschen National-Literatur v. Vilmar. 5. Aufl.“ na str. 369 a násled., s jehož náhledy v tomto ohledu my se zcela srovnáváme.

⁷⁾ Vinařický uvádí jej v naduvedeném spisu na str. LXIV a V. co sběratele spisů Bohuslavových.

Materialismus a význam jeho za časův našich.

Od J. A., kněze praem. v Nové Říši.

Uznávat zajisté každý rozvážlivý, žeť nevyhnutelně potřebí, pozorovati dle nejčelnějších výjevů duševní proud věku, v němžto žijeme, by dotčeným proudem, pokud jest lichý a bludný, nebyl z pevné půdy pravé víry zachvácen v bezednou prohlubeň záhubných pochybností. Tím větší takového pozorování potřebnost vysvítá při knězi, duchovním správci, ač nechce-li podvodným vírem časovým nechat zmítati svědomí těch, kdož vedení jeho svěřeni jsou. Není více tajno nikoho, jenž věk ten pozorným okem sleduje, že průmysl a příbuzné i pomocné vědy jsou hlavní pákou neobyčejné čilosti; materiální smýšlení, že jest alfa i omega věku našeho, parou k předu se ženoucího. Avšak neméně povšimnutí hodno, jakové ovoce už nyní nesou materialistické snahy za dnův našich. Neblahý vliv moderní, výhradně na hmotných základech spočívající metafysiky materialistův čím dále tím patrněji jeví se v životě mravním¹⁾. Mravy totiž vždycky více méně řídí se dle uznané zásady (principu); ony jsou květem a ovocem na stromu buď zdravém buď chorobném. Je-li kořen a peň stromu churavý, červem nahlodaný, zajisté i výkvět a ovoce na něm nemůže jinaké býti než — nezdravé. Možnáť tedy z jednoho souditi o druhém. K ráznému vyznačení obého ale znamenitě přispěl Dr. Schöff, t. r. rektor magnificus na vysokých školách Vídenských, jenž svou úvodní řečí důrazně prohlásil se proti náhledům, jimiž se šálí a hubí lidstvo. Stůj zde z památné řeči té výtečného muže alespoň výtah k uvážení. Přezádoucí zajisté jest, by se i mimo universit uznalo, že třeba, odporovati a hráze stavěti šalebnému proudu materialismu, jenž se pořad více zmáhá, pořad u větších kruzích pozitivní půdu podemílati usiluje. By se však zápas ten s žádoucím potkával prospěchem, prvě nepřitele a všestrannou činnost jeho náležitě poznati slušno. A k tomu právě po-

slouží následující nástin chorob věku našeho. Praví Dr. Schöff:

„Materialismus, jenž to, což v člověku myslí, za výtvor hmoty — materie vydává, nikdy se tak hrubým, rozsáhlým a důsledným způsobem nehlásal jako za našich časův; nikdy nebylo tolik prostředků a cest známo a v nejrozsáhlejší míře použito, aby nauka, jež ničí vše náboženství, všelikou mravnost, každý pospolitý pořádek, všechn právní cit, v populárním slohu i nejnižším vrstvám lidu přístupnou činěna byla, jako za našich dnův.“

„Za našich časův tvrdí jistá strana přírodopyscův, kterak prý cestou přírodopysku došla přesvědčení, (jež za nevyvratnou pravdu vytrubuje), že nestává ničeho stvořeného, ani tvůrce, ani Boha, ani jakého ducha. Dle učení jejího nestává ničehož mimo *prahmotu*, jež jest od věkův a věčně věkův trvati bude. Vše, což se objevuje ve světě, jest prý pouhou způsobou nebo tvárností dotčené hmoty; všecka způsobu se ale zase z prvků (atomů) hrou molekulárních sil na prosto mechanické přitážlivosti a odpudivosti po zákonu náhody tvoří.“

„Taková, náhodou utvořená způsobu hmoty jest člověk, kterýžto v řetězovém pásmu přírody, běžící od kamene rostlinstvem až k zvířeti, má touž podstatu, to samé určení; člověk v řetězu tomto jest jako posledním článkem. Duch člověka není prý nic jiného, než síla hmoty s ním spojené, ta samá síla, která se v bylině, v pořadí živočišných tvorů postupně, vždy zrůstajícím vyšším způsobem vyvinuje a jeví. Jako zvětralý kámen, uschlá bylina v prahmotu se navrátili, aby tudy v nové formy proměněna byla: rovněž tak nezbude z člověka, jak mile náhodná hra molekulární síly posléze srdcem jeho byla hnula, nezbude pak nic leč hrstka atomů, jež vítr po všem světě rozpráší. Víra, jakoby stávalo duševního, od hmoty odlučitelného principu, víra v duševní osobní trvání člověka po smrti fysické, jest prý slepou věrou, vynalezenou od tyranův za metlu a uzdu sprostého lidu.“

„Tot jest vyznání víry, ne snad několika potřeštěnců, nýbrž mužů, již (jak sami tvrdí) cestou exaktního přírodoskumu neodolatnou nutností k němu dospěli a výsledky tohoto skoumání svého neunavně uvádějí ve známost lidu.“

„Tázeme-li se, jaký vliv tyto náhledy mají v tělesný a duševní blahobyť, lehce každý pochopí, že, zapírá-li se vyšší

¹⁾ Než je-li vůbec jaká metafysika na pouze hmotných základech bez uznání jsoucnosti duše možná? Ačkoli zase s druhé strany nelze zapírat, že jako křesťanský mrav se zakládá na víře dogmatické, tak že každý mrav vůbec nějaký metafysický základ, z něhož jako voda z pramene pochází, míti musí.

zpráva ve světě, zapírá-li se samostatnost a svoboda duše, že pak o mravním, sociálním životě a zřízení, o spolčení lidí k politickým a mravním účelům o vědě a umění žádné řeči více býti nemůže. Bylo-li by možné, (a není možné, jelikož to proti přirozenosti člověčí čelí), bylo-li by ale možné, že by řečené náhledy všeobecně platnosti sobě dobyly, pak by pokolení lidské kleslo v zhovadilost, pak by obrácelo zbraň proti sobě samému na vlastní záhubu. Dějiny všech časův učí, kterak národové zahynuli, aneb až k úplnému úpadku chřádli, jak mile v hrubý materialismus upadli, mrzkým chťiřím hověli, byť jinak byli sebe vyššího stupně vzdělanosti dosáhli. A to by nebylo choroba, což zárodek záhuby a smrt v lůnu svém kryje?⁴

„Tak jako prvé než vypuknou nemoci u jednotlivce — choroby u lidu, jednotlivá znamení předcházejí, a zkušený lékař zrakem věstícím předvídá, co následovati bude, a tudíž obmyšlí, jak by lze bylo strasti předejiti: rovně tak se to má s chorobami ducha časového. A které jsou hlavní znamení a výjevy času našeho? Nápadné patrná převláda materialních snažení, neunavené bažení a pachtění po penězích, po zlatě a statcích, rozvolnění rodinných svazků, množství zločinů proti jistotě osoby, majetku a státu, množství krivých přísah, nevěrečnost, rouhání se náboženství — nejsou-li to samé známky času?“

„Dva úkazy jsou ale, jimiž se už opravdová nemoc na jevo dává. Jeť to: množství samovrahův a zhusta se objevující šílenost, pominutí smyslem.“ —

„Jak často kulka, dýka, provaz, voda, jedy nejrozmanitějšího způsobu k zničení vlastního života sloužiti musejí, každý den dosvědčuje. A kde toho hlavní příčina? Není pochybnost, zničení víry v nesmrtelnost duše že jest hlavní příčinou nepřirozeného tohoto zločinu.“

„Ze všech končin stížnosti, že blázince nestačí nešťastníkům, jichž vždy více přibývá. Kdežto se ale u pomatencův dřívějších časův více ideální formy utkvělých myšlenek zpozorovaly, toč se šílenost nynějších pomatencův kolem samých číselných veličin, počtů, peněz, statkův (*monomanie des grandeurs*) jak tento způsob bláznění Francouzové nazývají, u nichž také nejdříve a u valnějším počtu se vyskytl, jest nyní co den obýčejnější. Choroby duševní jsou ale posledními končinami pa-

nujícího ducha času, a slouží obzvláště k pravému naznačení jeho.“

Po tomto výborném vyznačení ducha věku našeho s chorobami jeho vyzývá Dr. Schroff celou universitu k boji proti materialismu⁵). Uznáváje za přední bojovníky bohosloveckou a právníckou fakultu pro pozitivní základ čelící přímo proti materialismu, tvrdí dále, že už i filosofie vysílá bojovníky proti němu, i snaží se konečně dokázati, že, ač se obzvláště lékařské fakultě vyčítá, že se drží materialismu, v samé vědě žádné nutnosti k uznání a a přijetí materialistických náhledů nestává, následovně že veškeré universitě na tom záležitosti má, by léčivých užívala prostředků proti neřesti a odstraňovala nebezpečnost, ježto nám nikoli ze vzdálí, anobř z blízka hrozí. I možná-li při takovém vážném a významném vyzvání lhostejným, vlažným býti a zůstat? Důtklivě zajisté doráží v ucho naše slova: „Pilně se varujte falešných proroků. Po ovocích jejich poznáte je. Zdalž sbírají s trní hrozny, aneb s bodláčí fíky?“ (Mat. VII, 15. 16.) „Nebo pyšně marností mluvíce, žádostmi těla a chlipností lidí ty, kteříž maličko utíkají od těch, již v bludu obcují, svobodu jim slibujíce, ježto sami jsou otroci porušení; nebo od koho kdo jest přemožen, toho jest i otrokem“ (II. Petr II, 18. 19.).

Že však bludný a zhoubný materialismus není stvůrou teprv novějších časův, toho znamenitý důkaz dává nám už kniha Moudrosti. Čteme tam: „Řekli bezbožní, neprávě u sebe přemýšlejíce: Krátký a teskný jest čas života našeho, a není známo, kdoby se byl z pekel navrátil. Nebo narodili jsme se z ničehož, a potom (zas) budeme, jako bychom byli nikdy nebyli: nebo jako dým jest dýchání v chřipích našich: a řeč (duše) jest jiskra k pohnutí srdce našeho, kteráž, když zhasne popel bude tělo naše, a duch se rozplyne jako lehký větýrek, a život náš pomine, jako stopa oblakův a zmizí jako mlha, kteráž rozežnána jest od paprsků slunce, a potlačě-

⁵) Jest to zajisté blahé znamení, žejak Dr. Schroff ve Vídni, podobně Dr. Ringseis v Mnichově a Schrenberg v Berlíně co rectores magnifici, co slovníatí učenci a přírodoskumci nejen sami zamítají subversivní materialismus, anobř k boji, k reakci proti němu vyzývají, a staví se zvláště proti koterii jistých přírodozpytců, jižto se úsilně snaží materialistickým náhledům jakýsi ráz vědecké neomylnosti opatřiti pitevním nožem a drobnohlédem.

na od horkosti jeho : a jmeno naše přijde časem v zapomenutí a nikdo nezpomene na smutky naše“ (Moud. II, 1—5.).

Takát byla už za časův Israelských metafysika *bezbožných*. A jaké mravoučení odvozováno z ní?

„Pojďtež tedy a požijevme dobrých věcí, kteréž to jsou, a užijevme tvorstva jako v mladosti rychle. Drahým vínem a (drahými) mastmi naplníme se : a at nemine nás květ času. Korunujme se růžemi, první nežli svadnou“ (Moudr. II, 6.).

Totot jsou povinnosti k sobě samému. Povinnosti k bližnímu zní : „Utiskneme chudého spravedlivého, a nešetíme vdovy aniž se ostýchejme šedin starce mnohého věku. A síla naše buď nám pravidlem spravedlnosti : nebo co nestatečný jest, za neužitečné shledáno bývá. Protož oklamajme spravedlivého, nebo neužitečný jest nám, a protiví se skutkům našim, a vytýká nám přestoupení zákona, a rozhlašuje hříchy obcování našeho“ (Moudr. II, 10.).

Tak stojí psáno v knize moudrosti. Není-li pak to ale právě táž řeč, to samé rozumování, jakéž i za našich dnův v ústech vedou materialisté? Ovšem. Vysvitá pak odtud zároveň, že ač jsou materialistické náhledy tak staré, předce po tolikera tisíc let pražádného pokroku neučinily, ba ani učinit nemohly již pro tu jednoduchou příčinu, že zvíře neschopné jest jakého zdokonalení. A kdo duši lidské samostatnost, trvalost po smrti těla upírá, nesnižuje-li ji samochtě až k němé tváři? Nechce ten více býti než „*brutum animale genus troglodytes*“, než soukmenovec orang-outanga, jemuž se hrubě smyslným svým živobytím zcela rovná!

Kterak ale máme si toto hluboké klesnutí, toto smutné poblouznění vysvětlit? Katolíci si otázku tuto snadně zodpovídá, maje na mysli, že ďábel byl vražedníkem od počátku a nestál v pravdě (Jan VIII, 44.), že první člověk byl ze země zemský (I. Kor. XV, 47.), tělesný pak člověk (že) nechápe těch věcí, kteréž jsou Ducha Božího (I. Kor. II, 14.), že protož mnozí chodí, co nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí, jichžto Bůh bricho jest, a sláva v zahanbení jejich, kteříž o zemské věci pečují“ (Filip. III, 18. 19.).

V úplnou jakousi soustavu uvedl způsob smyslného živobyті teprv *Epikur*, jemuž hlavní bylo zásadou : „Jsemel na světě toliko k požívání : hledejmež tedy rozkoše, na ostatním málo záleží. — Clo-

věk jest organicky zřízená hmota (materie); není ničeho, co by nad život ve zdejší sáhlo ; následovně jednoho toliko třeba, totiž užívati života.“ Rozsudek tento zdá se býti cele logický, maje do sebe tu výhodu, že se dá přesnadně uvéstí v skutek, v život. Neboť kde není přesvědčení, že člověk má nesmrtelnou duši a věčné povolání, kde se nevěří, že nás též za hrobem očekává život a života toho soudce, odměnitel věčný ; kde se nevěří, že lidské skutky dojdou buď odměny aneb trestu dle zásluhy : — jakého významu mnedle může tu ještě míti člověk? Nejvýše považován býti může za slícnější zvíře bílé pleti, nechodící po čtyrech, mající dvě ruce s výhradním právem rozumnosti, kterouž pak počítá, porovnává a tudíž snáze všelikým nesnáze, protivenstvím a útrapám se vyhnouti, rozkoše lehčeji vyhledávati, chtíčům svým hověti může. A nač by měl také po jiném bažiti? Není-li věčnosti, což moudřejšího, než se vším úsilím přidržeti se vezdejšího světa, a z něho všemožně těžiti výhody, požitků, rozkoší všeho druhu?

Ačkoli se materialismus, jak už z porovnního porovnání knihy moudrosti a *Epikureismu* s náhledy nynějšího materialismu pochopiti lze, pražádným pokrokem vykázati nemůže, předce pro zevrubnější poznání jeho nelze za zbytečno pokládáti, budeme-li stopovati historický postup materialismu až po naše časy. Pokusíme se o to, předložíme v příštím článku krátký dějepisný přehled materialismu až po tento věk náš.

Noční schůzky taneční.

V Blahověstu se již zastesklo na nešvary vznikající za příčinou častých nočních schůzek tanečních. Budiž dále o tom mluveno, až věc dozraje. Kdo semo tamo za pomezí české nahlédnul, zajisté nápadnou se mu vidí v některých krajinách lidu v tanci nemotornost. V Kladsku přišlo kdys večerem několik hudebníků z Náchoda na hospodu. Začali hráti do kola. Než nikdo se k tanci neměl. Tu odloživ hudebník housle, podává hospodské ruku ; jiný nechav pískání, vede se s děvečkou do kola. Hopkovalo to co kůzlátka beze směru a taktu. Na to hudebníci sami spolu v otáčky se dali ; ženské vyvalovaly na ně oči, a pak zase do kola se pustily. Hudebníci povečeřeli, a že se jiné výhody nejevily, odešli.

V hořeních Rakousích slyšíme v neděli o polednách od hospodské přivětlivé uvítání: „Dobře, že přicházíte. Máme tu něco zvláštního.“ Na otázku, co by to bylo, odvece radostně: „Inu jsou tu právě dnes Čechové.“ — Ze dvora vešedše do postranního pokoje, vidíme oknem ve dveřích v postranní světnici na stole hudební nástroje a po lavicích několik mladíků, ani si hovi. Byliť to hudebníci z Tatobit blíže Turnova v Boleslavsku, chodící světem. Při obědě se ozvali; líbilo se nám to. Hospodská, znamenajíc to, praví: „To ještě nic není! Až začnou do kola, pak to bude onaké.“ — Po obědě zpustili do kola. Že se nikdo k tanci neměl, hudebníci se postavili jeden k hospodské druhý k dcerušce. Házelo to sebou, co sochor v pytlí. Že pak se brzo unavili, nechali toho. Ač byla všeckna okna zotvírána, aby se hudba ven rozléhala, nikdo nepřicházel. I táži se hospodského, jsou-li tam schůzky k tanci v obyčejí? „Když někdy,“ dí on: „Čechové k nám zabloudí, anebo přijde některý dudák, tu si domácí trochu poskáčí.“ „A což o poutí, posvěcení, o svadbě?“ táži se dále. „Při podobných okolnostech,“ odvětil mi hospodský, „sezvou se páni učitelové, aby v kostele zařídili hudbu. Po té s pole dne také trochu pohrají k tanci, což ale dlouho netrvá. Děti s rodiči odejdou domů, pomodlí se a — ulehnou.“ —

Náš český lid si, tuším, o muzice málo zpo-
míná na modlitbu. Ale jak to u nás živo! Nastane-li nová polka, odrostlejší si ji doma štemují, a děti na to hledí. I stává se pak nezřídka, že jdouce do školy třebas na cestě kabalky s učením odhazují, a nožky stavívají k tanci. *Ab ove majori discit arare minor.* Rodiče bývají tomu rádi, že prý mají čiperné děti, nepomýšlejíce, kam to vede, a kterak se odtud zlodějství líhne. Jinoši kradou i dívky, aby na tanec připláceti mohly. Smilstvo, cizoložství, zlost, msta, soudy, zoufalství, pak se rodí; svedená zavražduje svou krev, topí se, svůdce se věsí, a chce-li hrdinství provést, tedy zastřelí se. Stávalo druhdy nařízení, aby se hudba taneční toliko do půlnoci povolovala: po půlnoci byla pokuta. Jak mile se ručička na 12 objevila, volával hospodský: „Až dotud; — dále pokuta!“ Obyčejně se ozval ohromný hlas: „Mnohó-li?“ Hospodský smekna čepičku, sbíral na pokutu, a sebral, že mu i za nečest vybývalo. — I chodilo pak to do posledního halře — a hospodský vypláknul sudy i rozprodal špinavou vodu.

Od r. 1848 jsou hospodští páni, a pronajímají hospody. Nájemník jest nucen, lid

lákatí za sebou, a tudíž shání chvojí, trans-parenty, dělá masle z barevného papíru, aby se to tanečníkům líbilo. A to jsou samá lákadla, nezřídka k ďábelským kouskům. Onde a onde již zadáno prosby na patřící místa, aby se noční hudby k tanci obmezily, jelikož to jsou ohniska křiklavých nešvarů. I dánoť prý za odpověď, že se již o tom jedná! — Zdar Bůh! *Fr. B. O.*

Listy od Šumavy.

Sepsal P. Josef Hausmann, kněz dičcese Budějovické.

VIII.

Než obraťme již zřetel svůj na druhou stránku života církevního, a hledejme representanta vědecké snahy té, abychom vědu a život, víru a vědu spojití mohli ve svazek nerozlučitelný. Mním tu *Corpus Juris canonici*, odkud co z bání zlatonosných váží se odlesk života církevního, kterých od prvních věkův křesťanských až do XVI. století mocně se pohybuje, a souvisí s poměry, ovšem dávno minulými, avšak na mnoze stkvělejšími, než jsou naše.

Avšak namítne, tuším, mnohý, že snad chci středověký *mechanismus* opět zavéstí, a jazykem *mrtvým* na novo upoutati svobodu ducha. Premýšleje často o parallelismu státu k Církvi, a filosofie k theologii, nad *Corpus juris canonici* nenalezl jsem lepší representace, která by lépe vyhověla potřebám ducha, ponorujícího se hlouběji v pravdy věčné. — Ostatně co se dotýče jazyka latinského, řeč ta jest všem učencům známá. Kdož pak se po vyšším vzdělání ohlíží, nesmí se děsiti jistých těžkostí, bez nichž nelze se naučiti ani mateřské řeči. A jak těžké jsou k. př. *termini technici* v řeči německé, když jen některé filosofické spisy probíráme, počnouce od *Ich a Nicht-ich* až k výměrům metafysickým? A zde právě výroky *všeobecné* vzdělanosti platí. — Není tu, co Francouzi, co Angličané o sobě vydobyli, nýbrž jedná se o pravdy, jež od severního až k jižnímu pólu svou platnost mají, a v útrobách srdce lidského nalezají ozvěnu.

IX.

Jak důležitá ano rozhodná věc jest, abychom filosofii křesťanskou opět přiřadili k bohovědě, poznali jsme zvláště z dějepisu první polovice tohoto století. Jelikož byl princip filosofie druhdy nepravý, vyplývaly z něho tudíž zákony nepravé, špatné a záhubné.

Kdo tu nepředpojatým zrakem sleduje děje posledních tří století, shledá, že jest společnost lidská od reformace Lutherovské rozpoltněna na dva tábory, z kterých ten i onen, každý po svém řídí se zákoně, opírajícím se o nejvyšší princip metafysický, jenž proniká veškeré poměry životné. A tento vrchní zákon jest na jedné straně: *odvislost tvorů všech od svého Stvořitele*, na druhé straně *úplná neodvislost osobnosti jakékoli*, čili jak se říká: *úplná svoboda*.¹⁾ Z tohoto posledního principu vyvinul se rationalismus, vyvinulo se Kantovo a Fichtovo jáství (*das Ich*), Schellingovo a Hegelovo „*das Absolute*“, vzešel *pantheism* a *autotheism*, rozešly se výroky národních doktrinářů tvrdících: *bohem že stát*, náhledy Mazziniho a ostatních republikánův hlásajících: *Bohem že jest lid*. K náhledům přidružily pak se co výsledky: všemohoucnost státní, právo ku vzpourám, sociální republika atd. — A předce všeliké tyto theorie, ač se časem jedna proti druhé staví: společně a vzájemně u svém nejvyšším principu jedna k druhé se váže, a vesměš čelí proti společnosti, kteráž upírá člověku právo na úplnou neodvislost neb neobmezenou svobodu.

Theoretické a praktické provedení toho, což zde naznačeno, nalezneme zvlášť u Francouzů. *F. Basiat*, ekonomista proslulý, rozkládá naše dva tábory do tří: *ekonomistů* totiž, *socialistů* a *katolíků*.

a) *Katolíci* praví a tvrdí prý: „Společnost lidská v propast zkázy klesne, poddá-li se obecným zákonům přírodním, a protož třeba odříci se citův a tužeb člověčenských = *ascetismus*.

b) *Socialisté* praví: „Společnost lidská v propast zkázy klesne, podrobí-li se obecným zákonům přírodním, třebať tedy umělými zákony na pomoc přispěti. — Dle zdání Bastiatova tyto dva tábory snášejí se v tom, že se přírodě odjímá svoboda. —

c) *Ekonomisté* praví naproti tomu: „Společnost lidská po přirozenosti lidské k dobrému vede; protož sluší člověku úplné svobody dopřáti.“ —

Takou měrou pak i Bastiat tyto tři výroky spojuje ve dvou: jedni sobě žádají neodvislost svého jednání úplnou, druzí chtějí obmezení zákonem. — Než jaký rozdíl ostává mezi nimi co do principu svého!! Co se dotýče tohoto nejvyššího principu, snášejí se ekonomisté a socialisté, neboť jedni i druzí pokládají subjektivní snahu, jež se nese k požívání statků

pozemských za nejvyšší zákon přírody, jež člověka přivodí k blaženosti. Jestli pak tu jediné *ten* rozdíl, že socialisté, nechtějící, by se práva chudých šlapala od bohatců, žádají zákony na ochranu chudým: kdežto ekonomisté, obzvláště Bastiat, ztracující utiskování chudých, svobodu žádají všechněm vesměš, aby se chudáš brániti mohl proti bohatci. Socialisté a ekonomisté v té jedné věci tedy se snášejí, že blaženost v požívání statků pozemských kladou, a že každý člověk právo má, tyto statky buď svobodou aneb zákonem sobě získati.

Katolíci naopak zavrhuji princip socialistův a ekonomistův, tvrdíce: Člověk nečiní se blažena rozkoší jakýchkoli požíváním, nýbrž šetřením bohubilého pořádku; a protož sluší každou radost — když káže Bůh — věnovati za obět Božímu zřízení. — Blaženost člověčí na zemi záleží v tom, aby člověk veškeré věci použil dle úmyslu Stvořitelova. Obohacení jest tedy při jednotlivých osobách i při celé společnosti lidské potud důležité, pokud jsou zboží a statky pozemské prostředkem k úplnému pořádku v spravedlnosti a lásce.

Již ale chtěl-li by kdo takové smýšlení a jednání nazývati *ascetismem*, takové zapírání sebe samého, jsouc důstojné pravých mudrcův nemálo se liší od domnělého asketismu, na nějž ukazuje Bastiat¹⁾. Ochota k všelikým obětům, nezištnost a odevzdání se do vůle Boží vyplývají ovšem z poznání otcovské prozřetelnosti Boží, kteráž věci dobré i zlé na světě rozděluje. Než dokud ekonomisté veškeré zlo nevypudí ze země naší: trpělivost spojená s odevzdaností do vůle Boží vždy více vydá, jak málo mocné skřípání vzteku a zoufalství. Mimo to katolík, snášeje své neštěstí trpělivě, není tudý sprostěn péče o potřeby a o statky pozemské. Naopak, péče tato ukládá se mu za svatou povinnost. Poněvadž ale tato pečlivost u jednotlivých osob míru přesáhnouti může, slušno a dlužno, vášně dotčenou, jakož i každou jinou zákonem držeti na úzdě.

Dle víry katolíků není tedy rozumná přirozenost lidská příčinou neštěstí a béd člověčích, nýbrž *nezřízené vášně*, kteréž se mají obmeziti. Dle ekonomistův jest chťivost zisku, kteráž ku společnému blahu vede, pokud se jí jen úplná svoboda po-

¹⁾ En renonçant aux intérêts humains, en se réfugiant dans l'abnégation le sacrifice, l'ascétisme et la résignation (page 10).

nechá. Dle socialistův svoboda ponechána boháčům, plodí bídu chudých. Socialisté a ekonomisté přičítají člověku absolutní právo ku požívání statků pozemských: katolíci kladou mu ale za povinnost, řídit se dle úmyslu Stvořitele nejsvětějšího, a tak co dobrého, požívají, a do zlých věcí se trpělivě oddávají. Socialisté a ekonomisté mají za to, vášně že jsou samou toliko přirozeností, a chtěli by jim vyhověti; katolíci však přirozenost lidskou hlavně v rozum kladouce, usilují rozumu vždy vrchní vládu zachovati, a tudíž odkliditi vše, což čelí na ujmu pravému blahu.

Naznačené svrchu rozdělení veškeré společnosti lidské na dva tábory opírající se o dva principy, docela sobě odporne, jesti skutečné — kteréž nikdo upírat nemůže. Již sv. Augustin píše: „*Fecerunt civitates duas amores duo: amor Dei usque ad contemptum sui, — amor sui usque ad contemptum Dei!*“

Každému, kdož má oči k vidění, patrně, jak filosofie v jednom táboru podávala i podává zákony nepravé, kterak tisíce krátkozrakých v domnělé důslednosti jeden za druhým se potácejí ku propasti, odkudž vychází zkáza časná i věčná. — Zatím ale, Bohu díky, nastávají časové strážlivější, a vůbec zmáhá se přesvědčení, že ona neblahá politická doba neměla do sebe živlu blahodárných, mohoucích lidstvu přispěti k obnově — k duchovnímu znovuzrození. Nic však méně věk náš není leč jen dobou znamenitého přechodu, kde se životní síly k novému životu počínají rozvíjeti. Čeho mnedle sluší tu přede vším šetřiti, oč nejvíce usilovati? — Vízme!

X.

Podle skromného zdání našeho potřeba jest, aby se vychování mladšího kněžstva netoliko tu onde, nýbrž všady neslo cele jiným směrem než posud. Psáno již o tom dosti, zvláště o soustavě Rauchenstrauchově. — Nad jiné vyniká v tom ohledu spis Dra. Bussa o *vyšších učelištích*, kdež mnoho drahé a vzácné pravdy složeno. — Pravdy ty arci nabudou života, až bude výhradně katolická universita, bezpochyby v Solnohradě, zřízena. Avšak nezní-li toto slovo co ironie? Nestává-li v rakouské říši universit, které z lůna Církve *katolické* vynikly i chovány a kojeny jsou byly pod ochranou a láskou svatě matere této? Mají-li druhé vysoké školy v Praze, ve Vídni, v Krakově atd. vesměs zůstati odcizené duchu nebeskému,

kterým Církev oživena jest i oživuje? — Nesmíme, ovšem ale doufáme, že druhdy tak slavné university naše k nové slávě dospějí, obnovivše se duchem a láskou Církve.

Než reformací každá počínati musí *kněžstvem*, a kněžstvo — aby náležitě pravé stanovisko důstojně zaujalo, musí k tomu vedeno býti. Stalyť a dějí se v tom ohledu nejedny slibné pokroky. *Fundamentální theologie* zajisté dobrým jest základem v nynějším plánu čtyřletého učení bohosloveckého. V prvním roce však musí se zvláště zřetel bráti na filosofii porušenou materialismem a pantheismem. Třeba tu ohled bráti na to, což se obzvláště, počínajíc Kantem, na roli vědy té dělo. — Takovou měrou sezná mladý bohoslovec poklesky, které se staly, a léky, kterými léčiti sluší. Mimo tento dějepis organický soustav filosofických bude potřebí, vyvoliti některý z lepších systémův, jej docela provésti, vytknouti vady a poklesky, avšak spolu i jeho výtečnosti, aby mladík se naučil mysliti dle jakési přísné formy a důsledně pokračovati mohl v každém odvětví vědeckém. Tuto potřebu uznal již dávno slavný myslitel (Methaphysik als rationale Ontologie) jenž dříve v úvodě: „So geschieht es nun, dass ein grosser Theil der Lernbegierigen, wenn sie auf dem naturgemässen Wege d. h. durch Methaphysik in das Gebiet der Philosophie eindringen wollen, *entweder* durch die Hindernisse, welche sich ihnen hier entgegenstellen, abgeschreckt, zurückweichen, und diese Wissenschaft ganz aufgeben; oder dass sie einem einzelnen methaphysischen Systeme, welches ihnen *zufällig* in die Hände kam, und das sie zu verstehen meinen, unbedingt huldigen. Das Eine ist so beklagenswerth als das Andere. Denn Mangel an gründlichen metaphysischen Kenntnissen ist gefährlich, besonders in unseren Tagen, wo metaphysische Irrthümer nicht nur in wissenschaftlicher, sondern auch in populärer Form überall verbreitet werden; einseitige und unrichtige metaphysische Begriffe und Ansichten aber sind schädlich, weil sie tief ins menschliche Leben eingreifen. Für diese Schwierigkeiten und Übel ist das Studium der Geschichte der Philosophie unter *kluger* Anleitung zwar das am meisten geeignete Gegenmittel; allein nur Wenige haben Zeit und Gelegenheit, eine solche Anleitung zu benützen.“

A předce nutná potřeba všeho toho

dobách našich. Jestliže různé vědecké
zdělání na základě filosofickém bohoslovci
našich dnův zbraní potřebnou na obranu
pravdy Boží, zbraní potřebnou k dobytí tu-
nde ztracené půdy. — Než měj tu plat-
nost vážné pravidlo: *Non multa sed multum!*
Jak žádoucno bylo by, díla sv. Tomáše
Aquinského obrati za základ veškerých fi-
losofických studií, ovšem ve formě přimě-
něné našemu věku!

Druhoh nad míru důležitou věcí a po-
řebnou mladému duchovenstvu jsou stolice
pro výklad celého *Corpus Juris Canonici*.
Takovou měrou budilo by pak se a sílilo
vážné osvědčení církevní v kněžstvu a tu-
díž také v lidu. Ve středověku mládež
a hrnula do Bonnonie a ostatních měst
italských, usilujíc poznati práva a výsa-
dy Církve svatě katolické. Bohdejž by se
tak dělo *sa novo!* — *Corpus Juris Canonici*
jest pramen zlatonosný církevního života;
v něm líčí se nám život církevní v domá-
cích téměř i nejvěřejnějších stránkách; z ně-
ho každý tím bohatší známosti o něm nabude,
čím bedlivěji vážíti bude výroky jednotlivých
otecův; z něho jasněji poznáme a s chloub-
ou, jásáním vyznávatí budeme: „Církev
naše jest jedna, svatá, katolická, apoštol-
ská.“ Jak krásně opírá se u př. sv. Otec
Pius V. proti soubojům — jak mocně
vůč sv. Otec ve sněmu Lateranském na
řadu pojímá hříchy proti 6. přikázání!
Jak by moudré bylo, v Mnichově přečísti
yní výroky Sixta IV., an píše: *Haereticum*
est, a daemonibus expectare responsa atd.,
jak důležité, což se stanoví o formálno-
stech soudů samých atd. Nejlépe tu říci:
Pojďte a vizte!

(Dokončení.)

Zlatá zrnka.

Vše, což jest semenem hříšné rozkoše,
jed pokládej. *Sv. Jeronym.*

Nechťtí býti dokonalým: hříchem jest.
Sv. Jeronym.

Miluj přitele tak, aby s tebou miloval
Boha. *Sv. Augustin.*

Dost jest bohat, kdož jest chudý s Kri-
stem. *Sv. Jeronym.*

Chceš, aby tělo poslouchalo duši?
Nechť duše tvá poslouchá Boha! Třeba, bys
byl opanován Bohem, aby pak mohl panovati.
Sv. Augustin.

Nehleď na svoje chyby, kdo cizí pře-
chá. *Sv. Jan Zlatoústý.*

Maria útočiště hříšníkův.

Vyňatek z denníka kněze A. Chotoušského.

P. kastelaníc Podoský, — vypravovála
mi nejednou matka má — mládenec to ne-
obyčejné krásy a schopností obzvláštních,
navrátil se z cest svých po cizích krajinách,
tak zapomínal na Boha, že se rozpouštěl na
všeliké neřesti. Nikdy ho nevidáno v ko-
stele. Obcuje s lidmi nectných a zkažených
mravův, hýřival dnem i nocí, čím také ne-
málo zlenčil znamenité statky po otci. Ba
mluvili též mnozí, že jej tam kdesi v Paříži
překřtili na farmazona, a to že mu mělo
býti příčinou nechuti, nýbrž i bázně jakési
při spatření kříže Páně aneb jakéhokoli věk
obradu církevního. Rodiče mu zemřeli za
mladých let. Poručník strýc, člověk široké-
ho svědomí, ač velmož, jsa rád, že mu mladý
panáček vydal kvitanci bez náležitých účtův,
díval se na výstupky jeho skrze prsty ný-
brž i pochleboval mu. Když pak po návra-
tu kastelanícovu do vlasti jiní jeho šlechetní
přátelé starali se, nakloniti jej, aby se ože-
nil počestně, a počal věsti život, jak slušelo
na rod jeho znamenitý, bylo již jaksi po-
zdě. Jinak byl to mládenec od přirození
srdce velmi upřímného, a toliko francouzské
vrtochy pomátly mu hlavu. A tak všeliké
napomínky příbuzných odbývaje veselými
žerty, sám čím dale tím více ve zlém živo-
tě se topil.

Mimo jiné vynikal kastelaníc Podoský v
hudbě a obzvláště na klarinetě mohl se měřiti s
nejprvnějšími virtuosy. Bývaly též u něho
koncerty a sborové zpěvy z oper, z většího
dílu ovšem velmi nešťastné, ku kterým s
velikým nákladem svázel zpěváky a hudeb-
níky nejproslulejší.

Nic však méně jedna okolnost v tomto
rozpuštělém životě velice byla ku podivu
sousedům. Den co den zajisté po prohýře-
né noci lidé na úsvitě přecházejíce po ulici,
vidali, kterak někdo otvírá okno v paláci
na východ, a potom, jak mile se okázalo slun-
ce, slýcháno klarinet, a ty nejkrásnější tóny,
jakové, nedovede vyvábiti, leč virtuos, ply-
nuly tu podle nápisu Hodinek o neposkr-
něném početi Rodičky Boží. Ve zvucích těch
ozývaly pak se hned sladké, hned bolestné,
hned mohutné city s takovými mistrovskými
přechody smutných, zoufalých tónův, splývají-
cích s hlasy veselými, plnými naděje, že se zdá-
valo, jako by angelové Páně zpívali, plačíce
nad hříšným člověkem, a posléze radovali se
nad jeho pokáním. Lidé sebe sprostší k
vůli té neobyčejné hudbě stávali na ulici a
dlouho poslouchávali. Někteří mluvivali:

„A to zas co nového? V domě u Farmazona — nebo lid ho již jinaké nejmenoval — zpívají hodinky. To bez pochyby chuďas nějaký, nebožátko mezi hudebníky, z rána přimlouvá se u Matky Boží za svého pána, jenž chrápe, aby ho das nevyrvál z peřin. Na toho zajisté již dávno čekají v pekle.“ Jiní zas říkali: „Styďte se a pomodlete se raději za bída, který se ještě může zpatmatovati. Zoufati totiž nemá nikdo ani ten největší hříšník, pokud má duši v těle. Z milosti Boží můžeš zajisté i on dojiti spasení.“ Ti pak žehnali a modlivali se. Bývali to lidé, kteří časté hojné almužny dostávali od mladého pána; nebo ač to byl marnotratník a hráč, chudým otevřené mival vždy ruce své. A té krásné hudby, jež vycházela z jeho paláce, nemohl se člověk dosti naposlouchati. Než, ač se lidé pilně dívali na horu, nebylo lze viděti hrajícího, neboť patrně z úmyslu držel se povzdálí od okna

I trvalo to tak celý rok po navrácení kastelanice z ciziny. Jednou z rána — bylo to ve svátek „Na nebe vzeti Panny Marie“ — jedva jsem se byla vrátila z kostela, vchází ke mně do pokoje tvůj otec s tváří na půl zděšenou, na půl pohnutou. „I vši-li, drahoušku, co se stalo s ubohým kastelanice?“ — „Matko Boží“, řekla jsem, „jistotně nic dobrého“ (bylo mi ho zajisté vždy líto, již za příčinou nebožky kastelanice, matky jeho, paní to pobožné a laskavé ke mně). — „Dnes ráno odebral se na věčnost, ale dobře. Neplač drahoušku! Nebo dej nám každému Pán Bůh umřítí takovou smrtí! Právě odešel odemne pan vojvodc Hryněvěcký, velmi pomatený, který byl všeho svědkem očitým. Bohdej by to i jemu přispělo ku prospěchu duše! Vsať i on se příliš najedl těch francouzských bláznovství. Pomysli sobě, celou minulou noc hráli v paláci u kastelanice. Byli tam všichni naši mladí panáčkové: p. písař korunni, p. plukovník Kozlovský, byli též z velikého pokolení muzikantův virtuosové co do pošupování karet, jak se obyčejně děje na dvoře krále Faraona. Sám hospodář, ač se dělal veselým, nebyl jaksi ve své míře; on nechtěl hrát, pil také málo, ač s obvyklou upřímností všechněm dodával chuti k čišim i ke kratochvilim. P. vojvodc Hryněvěcký sekal mu do živého. Řekl mu mezi jiným, že prý jej někdo viděl přestrojeného na nešporách v kostele u Františkánův; kastelanice ho ale odbýval mlčením a sladkým úsměchem, a některou hodinu po půlnoci, když byl okolo hromád zlata vínem rozpálen

hráči nejvíce šuměli, zmizel z pokoje. As hodinu na to znamenal p. Hryněvěcký, že tu není hospodář, i řekl k hráčům: „Kastelanice zmizel. Oč, že u sebe skládá nějakou kantátu pro pannu Nini, již byl těchto dnův potaji připověděl. Myslím, že o tom nikdo neví. Pojďme naň útokem. Nač ty hudebnické poklonky? Nechť nám drží ban a panna Nini má raději hromádku holandských nad všechny kantaty ve světě.“ I běžili za Hryněvěckým do pokoje kastelanice. Přibližující se, pojednou slyší hlas klarinetu — ale tak přepodivný, že se bezděčně pozdrželi. Již počínalo svítati. Hryněvěcký, který byl tolikéž veliký milovník hudby, čím krásnější se ozývaly gamy, řekl jako v nadšení: „Já vím, co umí; ale tak ještě nikdo nehrál.“ A když pojednou obrátil na volnější tempo, ozval se: „Nechť si mne kozel vezme, to p. Eduard hraje fantasie na Hodinky. Ano, ano, to Hodinky! A to hlavní věc.“ I vpadl do komnaty — mládež za ním. Bylo to právě, když byl ukončil fantasii svou hudební. — Než jedva byli překročili prah, zarazili se bezděky, jako vrytí. Nebo co tu spatřili? P. Podoský stál uprostřed pokoje v ranním obleku, s hrdlem a prsy rozhalenými; vlasy černé a hojné rozvíval mu dost silný větrík ranní na vše strany jak husté klasy; bledý jako nebožtík, okem slzou přeplněným, ohnivým, nepohnutým, díval se v barvy vycházející záře na nebi vyjasněném; on pohyboval ústy, jakoby se strojí k zpěvu — v jedné ruce držel ještě klarinet a v druhé noty jakési, z čerstva napsané, i stál tu jako socha, s hlavou poněkud vztaženou na východ. — Celá tvář jeho prozrazovala jakési neobyčejné pohnutí duše. Tiché slzy neustále plynuly jedna za druhou; košile rozpatá drkotala na srdci — patrně rostoucím jeho tlukotem. Zdálo se, jako by něco očekával, a každé okamžení vztahoval — mlčky povznášel ruce k východu. Okolo sebe neznamenal ničehož, aniž slyšel, kterak s vřeskotem vráží do pokoje mládež. Zdálo se, jak by nebyl na světě. Takovou měrou zarazili se všichni a oněměli. V tom zableskla dennice v oknech, Podoský vykřikl radostí a počal zpívati z not, jež měl v rukou, ale jak? Hryněvěcký, který znal jeho pěkný tenor, praví, že nikdy neslyšel ani jeho ani jakéhoví virtuosa vlastého tak zpívajícího; on tvrdí, že nic podobného neslyšel na světě. Bylať to jakási přepodivná, milá, neznámá posud harmonie na slova: „Olej vylitý, o Marie jméno tvoje! A služebníci tvoji velice milují tebe.“ A mimo to i ty dva verše:

*Prostím, bys mne vedla cestou ku spasení,“
„A mně sladce přispěla v těžkém okamžité!“*

Bylať pak to taková sladkost — síla i vroucnost v hlase jeho, čím dále, tím mocněji se vznášejícím a silněji rostoucím, až se zdálo, že mu duše i život zpěvem vyplývá z prsou bolestících. „Já se chtěl — vece Hryněvěcký — „já se chtěl z počátku donutiti k žertům a přetrhnutí mu ty dětské kousky, ač musím vyznati pravdu, že mi v srdci nebylo do smíchu. I podívám se na mé soudruhy, abych si dodal ducha — oni však všickni pláčejí jak baby a šátky kryjí si tváře. Tehdy pozbyl jsem i já na celo síly ducha i pomyslí jsem si: „Co tu počítí? Ubohý pán Eduard se zbláznil!“ V tom počal hlas jeho slábnouti — již pak přepodivným mezzovoce, což toliko ti nejzbláhlejší virtuosové dovedou, končil verš: „A mně sladko přispěla atd.“ — ale tak výrazně, čistě, s takovou smutnou, pronikavou resignací, že nejsa již pánem nad sebou, přiskočil jsem k němu. Než on v tom okamžité takovým nevýslovně silným hlasem, že by železná prsa byl musil ztrhati, vykřikl: „Matko tys přispěla!“ I všecek zalitý proudem krve padl mi do náručí.“

Patrně, že mu žila v prsou pukla. I odnesl omdlelého na lůžko; služebníci rozběhli se po doktorích. Z očí lily se ubohému slzy, z úst valila se krev. Zatím ale v krátkce přišel k sobě, a s úsměchem na tváři, děkoval za službu přátelskou, žádaje toliko, aby se mu poslalo co nejrychleji pro kněze Anselma Františkana. Dodal pak: „Ten lékař mne vyléčí — a žádný jiný!“ Marš bylo přemlouvání Hryněvěckého: muselať se mu vyplniti vůle. Nesnadno bylo též dobuditi se doktorův. Otec Anselm ale byl tu za čtvrt hodiny, ač bylo daleko k Františkánům. Přecházel se sklopeným okem, s bledou, lahodnou tváří přes pokoje, jež vedly k nemocnému. Když mu však bylo jiti okolo stolkův, kdež ještě leželo zlato rozházené podle kostek a karet — pojednou se pozdržel, odhrnul kapuci, pohledl ohnivým pronikavým zrakem (toho vzezření již nikdy nezapomenu, pravil Hryněvěcký) po hráčích, co si hovětí chtěli po sedadlech, vzal několik kostek do rukou a řekl povolným, vážným hlasem: „Pánové, lidé metají losy: ale od Pána bývají nastrojeny: pomněte na svoje, když se Vám ukončí hra života. *Sortes mittuntur in sinum, sed a Deo temperantur.*“ I nastrčiv si opět kapuci, mlčky odebral se k p. Podoskému. Zamknuli pak se tu na

klíč v pokoji s nemocným, a za celé dvě hodiny nebylo styšeti ničehož, leč časem silnější vzdychání, pomíšené s pláčem.

Zatím chtěli noční ptáčekové a veselí dobrodruzi, rozmrzeli žalostnou touto příhodou, vymknouti se z domu. Ale p. Hryněvěcký, jak viš, mohutný vůlí i vtipem, počal tak žertovati a vysmívati se jim, až je přinutil sečkati na odchod kněze Františkana. „Neslušelo by se to hrubě,“ opakoval, „a užríte, kterak to přivítám otce Anselma. Poprosím jej, poněvadž se tak zná ve hře hazardové, aby se též se mnou zahrál o mou bídnou duši na sudou neb lichou. Možná, že ji vyhraje.“ — A když pak jsem takové žerty potupil vojevodici, ubezpečoval mne, že by toho byl nikdy neučinil, ale že chtěl toliko takovým způsobem mladých panáčkův zadržeti v domě, aby se tudíž i oni lépe podívali na smutný stav nemocného, o něhož se sám již velice lekal. I přiznal se mi také upřímně, že by mu bylo děšno bývalo, zůstatí sám a sám. Kastelaniec pak že nechť opustiti, jelikož ho velice miloval, a proto prý žertoval a takovou měrou dodával si ducha, „neboť i u mne“ pravil, „je duše již na ramenou.“

Zatím přišlo několik doktorův; ale i ti musili čekati, ač netrpělivě a nemile to nesli, že před nimi již tu kněz — což oni za zlé pokládali znamení.

Posléze vrznul ve zámku klíč — dvěře se otevřely — otec Anselm vyšel a s milostnou veselou tváří řekl: „Velmožní panové, p. kastelaniec žádá, byste všickni vešli k němu.“ Napřed hnali se lékaři; mládež ale se hrubě neměla ku předu: „Nesluší,“ pravili, „překážeti lékařům a děsiti nemocného.“ — Otec Anselm ale zaslechnuv to, silnějším vece hlasem: „Kastelaniec snažně prosí všechny ty pány: máť jim cosi vážného pověditi.“ —

Po tichouunku vešli jsme do pokoje. — Nemocný ležel pokojně na loži. Na jeho tváři, pokryté bledostí smrtelnou, obrazy se nejvyšší radost a pokoj duše. Ruce měl křížem složené na prsou — v pravé držel obrázek, a silně tisknul ho k srdci. Jedva byl uzřel p. Hryněvěckého, s úsměchem na ústech, a hlasem slabým sice, ale zřetelným promluvil k němu: „Vojevodici, děkuji tobě, žeš mne neopustil; děkuji všechněm milým hostům svým, že mne ráčili ještě navštívit. Hynku, podej mi ruku! Přistupte blíže, pánové, nebo hlas můj jest slabý; čím dále tím více bude slábnouti a v krátkce umlkne na zemi.“ Po té Hryněvěckého vzav za ruku, řekl s milostným pohledem: „Hynku,

ty máš dobré srdce. Dals mi toho důkazy po celý život můj. Těš se, že se Bůh smíloval nade mnou. Ty máš dobré srdce, a máš se radovati, že jest na nebi Ten, který si umí vážit takového srdce; neboť i nade mnou smíloval se, nešetře neřesti života mého. Poznej pak a veleb Toho, jenž více než ty miluje přítele svého (a vím, že's ho velice miloval) i blažena jej činí, když visel již nad hrobem i nad věčnou propastí, kdež ty ovšem nemohl bys byl pomoci. Ichtěl tu políbiti ruku Hryněvěckému, kterýž mu ji ale vytrhl a počal prositi, aby se upokojil, poněvadž by ta rozmluva škoditi mohla na prsou. Než churavec zaskočil mu do řeči, a potřásaje rukou, řekl velmi vážně: „Prosím tě, nezdržuj mne; u mne zajisté čas i slova jsou drahá, a rád bych od srdce, abyste slova má vyslechli všickni; jest mi toho potřeba, ač mám-li na bytí zase zdraví onoho, kterému na světě zohla nic ani pomoci ani škoditi nemůže. Nebudu vám již dlouho mluvit; nebo čehož mi bylo s pilnou potřebou pověditi, o tom dozvěděl se již milý otec Anselm v generalní zpovědi, kterou jsem z milosti Boží nyní odbyl; a mohu mít naději v nestihlé jeho milosrdenství. Není-li pravda otče?“ dodal s úzkostlivým poněkud hlasem. Otec Anselm přistoupil k loži, políkal jej za ruku, a řekl s veselou tváří: „Tobě, můj pane Eduarde, nemá se již od dneška nic jiného ozývati v srdci leč: *In te Domine speravi: non confundur in aeternum.* — V Tebe Hospodine doufám: nebude zaháněn na věky.“

„Ano,“ řekl opět s radostí, oči povznášející k nebi: „*In te speravi, non confundar in aeternum.*“ A nyní chci právě pověditi těmto laskavým pánům, co jest při mně podnětem a příčinou neobmezené naděje této.“

„Vy všickni víte, jakové bylo živobytí moje, a do jakých bludův mne po smrti rodičův mých zavedli zlí společníci v cizině, obzvláště v Paříži. Všecky zásady, víry, kterouž mi druhdy ve srdce vstřípla nebožka matka, rozvylkaly se ve mně, a já honosil se neřestmi, které mne nyní děsí hrůzou. Než i to vám všem povědomo. Jedna věc ale jest Vás tajná. Nuže slyšte! V celém tom kalu bezbožného života zůstal mi jeden obyčej pobožný křesťanský, a to ten, že jsem se na úsvitě modlíval „*Hodinky* nejsvětější Panny Marie.“ Naučil mne tomu ustavičným příkladem svým dobrá matička má, že jsem se návyku toho nikdy ani uprostřed sebe většího bláznění na celo neodřekl a pod pláštěm hudby časem takorůzka mechanicky k němu se vracel. Těžko mi pochopiti, co v tom při

takovém hříšném životě mohlo býti pobožného a prospěšného duši: dosti na tom, že jsem ho nezavrhl jako druhé památky po matce, kterouž, Hynku, ty víš, jak jsem ji miloval. Co však jest při tom nejpodivnějšího, že čím hlučněji se v noci vůkol hýřilo a hlava vřela zlými myšlenkami; co tím více mne povbuzovalo, na úsvitě obírali se s tou mojí hudbou. Zdávalo se mi vždy, že ten nápěv Hodinek ukájí mé nervy — občerstvuje ducha; avšak z lidských ohledův tajil jsem to. Včera byl jsem skutečně v kostele u Františkánův: přivábilo mne tam zpívání těchto Hodinek. Zakryv si opatrně tvář pláštěm, vypůjčeným od služebníka, postavil jsem se do temného koutka v kostele, a tu mi tak živě přišla na paměť matka, její hlas, její milostný pohled, že jsem se nemohl zdržeti slzí, a po dvanácti letech opět poprvé poznamenal jsem se znamením kříže, zavzděchl jsem si, a jakobych se sám sebe lekal, utekl jsem z kostela. Když pak jsi se mně Hynku dnes v noci proto vysmíval, velice jsem se zastyděl nýbrž i rozhněval na sebe; i ustanovil jsem u sebe, že se již odřeknu konečně těch předsudkův, jak se mi zdálo, a že již nebudu hrávati Hodinky. Zatím se blížila hodina ranní. Tehdy počítíl jsem úzkost a bázeň jakousi, dotud nepovědomou. I nebyl jsem s to, déle hráti s Vámi. Chtěje se lépe ohlušiti, běžím do své komnaty a dám se do psaní arie na slova neslušná, ježto jsem byl připověděl povědomé osobě. V tom jsi se neomýlil, Hynku! Dalť pak jsem se do té práce s velikou náruživostí, kteráž čím dále tím více se zmáhala. Konečně dělalo se mi těžko na prsou, že jsem se nucena viděl otevřítí okna. V tom počínalo svítati. První záblesk ranní záře ubodl mne ve srdce. Zdálo se mi, že to znamení, dané mi k obvyklé mé hudbě. A protož tím rychleji dal jsem se opět do své práce. — I psal jsem; oheň cítil jsem v hlavě, a v srdci mráz. Maži, opravuji, nic se mi nechtělo dařiti v té skladbě, až pak jsem po nemalém namáhání jako tako ukončil první sloku řečené arie. Hlava mě tuze bolela. I podepřel jsem ji a pokryl rukama, jakobych tudy chtěl shromážditi své myšlenky. V tom slyším před sebou jako šustot šatův ženských. — Z počátku sobě sám nevěřím. — ale čím dál tím více a silněji blíží se ke mně toto sustění. Já povznosl hlavy, a hle! nebožka matka má tu přede mnou! Nebylo mi lze z úst vypustit slova: ne tak z leknutí jako spíše z žalosti, pomíšené s radostí. Matka přistoupila vážně k stolku, smutným okem pohlédla

a mne; vzala do rukou noty — dva prouhy slzí vylily se jí z očí a padly na papír. položila ho zase na stůl a znova smutně pláčky divala se na mne. I popadl jsem papír ten do rukou, hledím, a hle, všechny noty i slova načaté arie na celo spláknuté vylily od slzí. Sam jsem již jsa jako bez sebe, řekl jsem lítostivě: „Co mohu napsati tam, kde padaly slzy tvé, matičko má?!“ A ona na to podivně lahodným hlasem: „Piš, ač můžeš-li ještě, napiš níže ta slova:

*Olej vylitý, o Marie, jméno tvoje:
a služebníci tvoji velice milují těbe.*

potom ta:

*Prostím, bys nás vedla cestou ku spasení,
a přispěla sladce v těžkém okamžení“*

Nalezni ve srdci svém ještě nápěv na slova, ač—můžeš-li. Možná, že se Marie štítuje nad srdcem tvým v posledních zlých odínkách bídneho života tvého. Ó synu můj, já tě za živa učivala zpívati jiné věci. Eduarde můj, bude-li pak se matka těšivati o synem na věky? — Po té zavzddechla jako dítě umírající a zmizela mi z očí. Neomdlel, ale jakousi neobyčejnou silou nalezl jsem v žalosti své nevýslovné. Zdálo se, že se mi srdce v prsou obrátilo; neboť což bylo druhdy přidušeno a jako zavřeno v temném hrobě, vyskočilo vzhůru, vše, cožkoli v něm druhdy vládlo, spadlo na dno a ocháblo. Jakási nepojatá síla zmocnila se duše mé. I napsal jsem slova pověřená od matky, neboť jsem sobě přiměnil, že jsou vyňata z Hodinek, načež počal jsem skládati nápěv, a to tak rychle — s takovým zápal, že se mi zdálo, jako bych neměl v rukou pero, nýbrž uhel žhavý. Pudilaf mne myšlénka, že již přichází taká chvíle, kdežto jsem obyčejně odehrával Hodinky. Mimo to cítil jsem podle posledních slov matčiných, že bych raději ušel než zanedbal onen obyčej. Nevím, jak dlouho to trvalo; pamatuji toliko, že když počali ptáčkové zpívati pod oknem, již byl nápěv můj hotový. I chopil jsem se klariny, abych odehrál Hodinky. Hrál pak jsem nad obyčej vášnivě, s jakousi nedočkavostí, neboť chtěl jsem ukončiti prvé, než se užádně dennice. I cítil jsem nevýslovnou zášť, abych, až se ukáže, vyzpíval právě notovený nápěv na známou modlitbu. Šeploť mi zajisté cosi do srdce: „Eduarde, v chvíli, od které závisí tvé nebe, neboli peklo. Nyní—a pak již nikdy.“ — Dokonavš odinky, chopil jsem se not; pátraje, zdaliž je již ukazuje hvězda. Jak mile se mi objevil první blesk nad jedním obláčkem, po-

zlačeným záblesky zoře, Bože můj, neuzřel jsem hvězdu, ale ženu spanilou, prepodivné krásy s korunou na hlavě v dlouhém safírovém plášti, s provívavými vlasy, s lilí v rukou. Nad hlavou hvězdami jako diamanty vypsané skvělo se jméno Marie. I chtěl jsem padnouti na kolena: strach nadpozemský pojal mne. — V tom uzřím matku, rozprostřenou u nohou nejsvětější Panny a v srdci mém úžasný ozval se hlas: „Matka prosí za syna svého Matku Boží; Eduarde, nyní nebo nikdy! Pros i ty za sebe!“ A proto již jako provinilec, kterému dovoluje soudce naposled užiti hlasu na obranu svou, počal jsem zpívati píseň a modlitbu; a spívaje, patřil jsem ustavičně na tu královnu, a na matku, ležící u nohou jejích. — Z počátku zdálo se mi, že Nejsvětější Panna jaksi ostře pohlíží na matku, kterážto nohy její oblévala slzami. Já však čím dál tím vrouceněji zpívaje modlitbu onu cítil jsem, kterak se mi srdce drobí na drtiny. Již pak v té míře, v kteréž se hlas můj topil v slzách, nejsvětější Panna milostněji pohlížela na matku. Po té nastala chvíle, kdežto se zdálo, že mi srdce pukne. I mrštim okem na nebesa, a hle tu — ó té nevýslovné radosti! — Mat Boží matku mou držíc za ruku, již stojí přede mnou, klade mi ruku na hlavu a vece: „Synu, matka tvá modlitbou podruhé v těžkých bolestech porodila těbe. Tak i já vás všechny. Vyzpovídej se a doufej!“ — Na to jsem vykřikl, a potom již nevím, co se to dalo se mnou.“

A v tom již napořád slabším hlasem pravil: „To všechno chtěl jsem přátelům svým věrně pověděti před smrtí, kteroužto již cítím na blízku; nebo dost možná, že chce Bůh pomínulou bídou mojí a nynější radostí do srdce vašeho poslati slova pokoje. A nemyslete, že bych mluvil v horečce, aneb že bych snad nebyl při sobě: můžete se velmi snadno přesvědčiti o pravdě řeči mé. Hle, tu jsou noty. (a ukázal je nám), vizte, první ty linie a slova na čisto smyté jsou slzami. A že to nejsou slze mé pozemské, lehko se můžete přesvědčiti. Zkuste na tomto již suchém místě táhnouti perem, jak se já pokoušel, a inkoust se neuchytí papíru.“ A tu k velikému všech přítomných podivení počal psáti perem na místě vyznačeném, ale nadarmo. Nebyloť to ani znamení písma. Pan Hryněvecký namočil v inkoustě prst, a počal jím na témž místě jezdit. Ale nebylo nikde nic ani znáti. Toliko prst se mu černal, čím více tlačil; linie pak zůstávaly bílé jako sníh. Něco názeji však, jedva se dotknul všude papíru,

chytalo černidlo. Tu všickni se zděsili a pobledli.

Po té řekl jim nemocný pokojně: „A nyní pro lásku Toho, kterýžto za nás umřel, odpusť mi, Hynku, pohoršlivé příklady mé!“ Vzchopil pak se z lůžka, i slzy prolévaje klekl přede všemi, žádaje za odpuštění. Tu všickni se nachýlili se k němu, chtějce jej povznést na lůžko: on ale silně se jim opíral, volaje: „Pro lásku Ukřižovaného nechť od vás uslyším slovo: „*Odpouštěme!*“ — Protož pro upokojení jeho osvědčili všickni: „Odpouštěme, že chceš; ale nevíme co!“ —

On pak celý utěšený, jinak ale velice ocháblý, vece: „Ale Bůh ví a já. — Děkuji vám — budu se za vás modliti — teď loučím se s vámi na věčnost. Nechte mne již s Bohem mým!“ Po té již ani slova nevyřknul ani k otázkám našim, ani k dotazům lékařův, nýbrž ustavičně dívaje se před sebe, zpíval tichým, čistým hlasem jak angel: „*Ólej vylitý, ó Marie, jest jméno Tvoje.*“ Lékaři velice se rozmrzeli. V tom přišel s Pánem Bohem kněz farář z K., máje též udělit poslední pomázání. Doktoři a mladí panáčkové větropláši utekli, jako by je někdo honil. Jediné p. Hryněvěcký a písař korunní zůstali u nemocného. Čeládka též se sběhla i plakala pláčem hlasitým. Nemocný pokynul Otci Anselmovi ukazuje na skřinku, a ctihodný kněz vece: „Pan kastelanec nařídil mi, všem vyplatiti dvouroční službu a vám, děti, odevzdati celou garderobu. Velmožného p. písaře korunního ustanovil pak exekutorem poslední vůle své, již před rokem zařízené, a tam není zapomenuto na žádného starého služebníka ani na chudé. Netřeba tedy již plakati, mé děti, nýbrž sluší se těšiti při pohledu na takového dobrého pána.“ Jednak ale tím větší kvílení nastalo.

Nemocný přijal svátosti s nevýslovnou rozkoší. Když se mu bylo poslední pomázání udělilo, cítil, že mu o něco snáze a prosil otce Anselma, by mu předčítal modlitby umírajících. Ačkoli se nezdálo, že by již na to bylo došlo, poslouchal modlitby ty s celou úvahou a radostí. Po tváři splyvaly mu tiché slzy, a když byl kněz mezi modlitbami trochu odpočíval, tu on tichým, přepodivným hlasem opět svůj nápev propěvoval: „*Ólej vylitý, ó Maria, jest jméno Tvoje!*“ Dívna to věc, že ač patrně slabnul, žádného zápasu smrtelného nedával na jevo, nýbrž oddýchal tak lehce, že otec Anselm, vida jej tak upokojeného, nechtěl již ukončiti modlitby, ale radil mu, aby si trochu

odpočinul. Byl té naděje, že ho sen posílí. Než nemocný tichým hlasem odpověděl: „Prosím otce, dokonej modlitby: — pak budu mít dobrý sen.“

Kněz vyplnil mu žádost a dokonával modlitby hlasem, přidušeným slzami. Než když přišel k slovům: „*licet enim peccaverit tamen Patrem et Filium et Spiritum sanctum non negavit, sed credidit,*“ tehdy v náhle, jako by byl úplně zdrav, povzněl se, klekl na lůžko a s velikým hlasem zvolal: „*Credo — credo — credo!*“ a potom již ticho zazpíval:

„*Prosím, bys mne vedla cestou ku spasení,*“
„*A přispěla sladce v těžkém okamžité.*“

Načež padl v náručí otce Anselma.

Hryněvěcký a písař korunní vrhli se naň — Podosky ale již nežil.“

Horlivost v navštěvování chrámu Páně.

(Dle Žalmu LXXXIII., od kněze Jana Musila.)

Jak milí jsou stánkové
Tvůj, Hospodine!
Po síních Tvých duše má
Toužebností hyne;
Srdce mé i tělo mé
Ku živému Bohu lne.

Jakož vrabec letí v dům,
A hrdlička sobě
Hledá hnízdo, kdežto by
Složila své robě:
Tak já spěchám v stánek Tvůj,
Králi můj a Bože můj!

Blahoslavení, jimž sám
Ráčíš, Pane, dáti
V převelebném chrámu Tvém
Stále přebývati:
Věčně věkův budou Ti
Písne chvály zpívati.

Šťasten, kdož Tvou pomocí
Výš a výše kráčí,
I když svými slzami
Cestu svoji máčí,
Aby došel vrchole
Vytknutého úkole.

Tyť mu, Pane, přispěješ
Na té cestě strastné,
V ctnostech prospívati dáš
Jeho duši šťastné,
Až pak svaté na hoře
Tebe užtí v pokoře.

Hospodine, jenžto sám
Nade vším máš vládu!
Nakloň ucha ku prosbě,
Již před Tebe kladu:
Buď milostiv sluhům svým,
Před Tebou se kořím!

Jediný den, kterýž v Tvé
Trávím ve svatyni,
Víc než jiných sta tisíc
Rozkoše mi činí;
Nech si světe zboží své: —
Bůh jest poklad hrudi mé!

Nechť i opovržený
Jsem ve chrámu Páně;
Přede chci raději tam dlít,
Nežli v hřišném stáně.
Dát mi milost, dát i čest
Bůh, jenž v slibech věren jest.

Neodepte statků Svých
Hospodin hojnosti
Těm, kdož věrné kráčeji
Před Nim v nevinosti.
Blah, kdož, Pane, k Tobě zří
A v Tebe se důvěří!

Moc tichosti a lásky.

K dobročinnému knězi v Túlúse *Queyrone* přišla kdys žena, prosí o pomoc, je-liž jí muž zavěti do žaláře, poněvadž nemohl zaplatiti věriteli. — Šlechtnému knězi nezbývalo leč chopiti se žebrácké hole a jíti po dobrodincích. I zašel ke kupci, kterýžto mu již nejednou pomohl z nouze. Avšak tehdaž nepřišel vhod. Kupec, obdržev právě list s listem zprávy o veliké ztrátě, byl celý rozmrzelý, odbýval kněze, nýbrž i zpurně vedl: „Klidte se odsud!“ — Že se ale kněz nechtěl kliditi, nýbrž prosebně doléhal o pomoc, roznitil se kupec, a prositeli vyřal políček. — Řeholník ale zůstává ve své míře, pravil tiše: „Vytněte mi, pane, ještě jeden: a pomozte ubohé rodině, za niž prosím.“ — To hnulo kupcem. Svědomí se probudilo, láska v něm procitla. Odprošuje, pojal kněze za ruku, a vedl jej do komnaty, kdež byla pokladnice otevřená. „Tu,“ vece, „vezměte co chcete!“ — „Nevezmu, leč co mi udělí vaše láska!“ dí ctihodný duchovník. — Kupec, nemoha již odpirati, sáhl sám do pokladnice, a což byl oběma rukama nahnul, vysypal knězi do klobouku, prose jej, aby, kdykoli mu bude potřeba, vždy jen přišel k němu.“ Tak došla odměny útrpnost a tichost lásky. —

Chrám sv. Klementa v Římě.

Jeť vůbec známo, že vedle podání dávnověké legendy panonské o životě sv. Cyrilla, slavný apoštolský tento dobrodinec našeho národu, přední původce slovanského písma, život svůj blahoslavenou smrtí dokončil v Římě a tam též pochován jest v starobylém chrámu sv. Klementa. Za dnů našich, kdežto čím dále tím utěšeněji obnovuje se památka i zmáhá se mezi námi vděčnost k sv. apoštolům našim, nebude od místa obeznámiti se poněkud s chrámem. kryjícím posvátný hrob jednoho z největších dobrodinců našich. — P. Jos. M. Romano¹⁾, proslulý znatel římských starobylostí, popisuje pak dotčený chrám Páně jak následuje. „Podle cesty, vedoucí od Kolossea k sv. Janu Lateranskému, nalézá se kostel sv. Klementa, jeden z nejstarších v Římě, jenž zachoval ještě vnitřní podobu dřevních křesťanských chrámův. Proto též obral si jej prof. *Nibbi* za vzor ve svém pojednání o způsobu chrámů křesťanských. Tam byl druhdy dům sv. papeže Klementa, jemuž jest věnován. Původ jeho jest velmi starý. Zde vyřknul papež Zozimus nálezk proti Celestinovi, žáku Pelagiovu, náčelníku to pověstných bludařův Pelagianův (r. 417). Sv. Leo I. Veliký opravil jej, později též Jan II. Sv. Řehoř Veliký založil tam několik kajících processí a měl v něm jedno ze svých kázání evangelických. Za potomních časův obnovil jej Hadrian I. a Paschal II., kterýžto tam byl zvolen za papeže r. 1099. Po mnohých kardinálních, ježto se byli přičinili o zvelebení památné té svatyně, papež Klement XI, zachovav, pokud bylo možná, starý ráz, chrám ten upravil tak, jak nyní jest, a ozdobil jej řezbami *Karla Fontany*. Jestli pak chrám ten vyznačen kardinalským titulem od r. 450. Vejdeme-li skrze hlavní bránu na vedlejší místo, nacházíme tu síň sloupů podepřenou, dále předsíň, obkličenu sloupů radím z mramoru. Odtud se vstupuje starověkou branou do chrámu. Všecky tyto části zachovaly zcela formy prvotních kostelů podle obřadův a způsobův, předepsaných starou liturgií.

Vnitřek záleží ze tří lodí, opatřených 16 mramorovými sloupky. V prostřední lodi jest ještě viděti ohrazené presbyterium vyvýšené, vůkol zavřené a oddělené od lidu, s dvěma kazatelnicemi, nazvanými

¹⁾ Guida meto dica di Roma e suoi contorni. Roma 1836. Str. 268.

amboni, jež jsou okrášleny starými řezbami a silnou musivní prací, s nichž se lidu čítá epistola a evangelium. Vnitř jsou ve dvou řadách sedadla mramorová pro kněze. Toto ohrazení dal vzdělati Jan VIII., jak se dozvídáme z jeho monagrammatu vyřezaného.

Tribuna jest ozdobena musivní prací 13. věku, obnovenou za Urbana VIII. Viděti tam obraz sv. Dominika. Vyobrazen též tam Spasitel a po straně sv. Petr, sv. Klement, sv. Pavel, sv. Vavřinec, emblemy čtyř evangelii a proroci Isaiáš a Jeremiaš. Musivní práci dal zhotoviti kard. *Jak. Tomáš Gaebani z Anagni*, synovec Bonifaci VIII. roku 1299. Obrazy dolejší jsou obnovovány od Juvenala z Orvieto, malíře okolo r. 1400. V prostředku před tribunou stojí osamělý oltář, přikrytý baldachinem, na 4 sloupech z mramoru fialového.

U lodi veliké jest strop malovaný od Jos. Chiari, a stěny malbami jsou opatřeny od mnohých umělcův. Šebast. Conca zhotovil sv. Flaviu a Domitillu. Sv. Klement, jak vyvádí vodu ze skály, jest od Ant. Grecolini. Světec týž vržený do moře, jest od Jana Odazi, od něhož jest i „proměnění.“ Smrť sv. Servula vyobrazil Chiari. Sv. Ignac muč. v amfiteatru jest od Petra Lva Ghezzi. Druhý obraz jest od Jak. Triga, třetí od Piastrani, poslední od Rasini. Obraz Panny Marie Růžencové jest od nadřečeného Conca, socha sv. Jana Křt. na jeho oltáři jest staré práce. Obraz v kapli sv. Dominika jest od Roncalli, postranní na levé straně od Conca. Jedna z nejlepších prací v malířství jest kaple sv. Kateřiny. Byla malována od Massa čili Jana Florentinského, malíře to před Rafaelem, který po způsobu svého žiti byl jmenován Masaccio. Dotčený umělec též pěkně vymaloval na obmítce utrpení Ježíše Krista a některé na život a smrť sv. Kateřiny se vztahující činy s velkou mírností a slícností. Nahoře jsou vyobrazeni čtyři evangelisté, a tito jediní zůstali nedotknuti štětcem obnovovatelů, kteří pomazali řečené fresky při konci zkaženého století. Jediné obraz prostřední byl dle své první podoby opraven. Malby této znamenité kaple vyryl Karel Labruzzi, a Jan Dall'Armi vydal je r. 1809.

V tomto kostele viděti jest několik hrobů, mezi nimiž za příčinou řezby znamenitější jsou náhrobek kard. Jak. Ant. Veniero z Recanati vlevo a kard. Roverelly po pravé ruce. Nalézají se tu též těla sv. Klementa papeže, sv. Ignáce biskupa a mučeníka a jiných Svatých. Chrám ten památný byl již za starých časů pod správou nejprv kněží církevních, později mnichů Bene-

diktinů, potom řeholníkův sv. Ambrože *ad Nemus* pod Eugeniem IV. Posléze odevzdal ho Urban VIII. otcům irským Dominikanům, držícím jej po dnešní den. Filip Rondinini sepsal pěknou historii tohoto chrámu. Zde bývá štace 13. v postě. Svátek sv. Klementa slavívá se dne 13. Listopadu a sv. Ignáce biskupa a muč. 1. Unora.“ —

Netřeba osvědčovati, kterak nám líto, že se ani z popsání tohoto ani odjinud místněji nedovídáme o hrobu sv. Cyrilla. Před několika lety počalo se usilovati o to, aby hrob tento vyšel z nepaměti. Nejd. p. arcibiskup Olomucký, vznešený dědic metropolitní stolice Methodiovy, obrátil zřetel k důležitému tomuto předmětu, začez mu slušné, srdečné díky. — Než s jakovým potkalo se úsilí toto výsledkem? Pokud známo, dosavadní pátrání přivedlo toliko na stopu, a nikoli k žádoucimu konci. Nebylo-liž by ale na čase, aby s všelikou svědomitostí a péčí dále se hledalo, až by se našel poklad onen, tak drahý každému katolickému Slovanu? První tisícileté jubileum příchodu sv. apoštolův našich se blíží: nenáleží-li sobě práti, abyse odkryly a na světlo vynesly posvátné ostatky světce, kterýž *navrátil Římu drahocenný poklad; tělo sv. Klementa a našel hrob ve svatém městě?* Přičiňme se o to a doufejme!

Zlatý kalich na Horách Kutných.

(Z zápisek obce Kutnohorské vyňal Petr Veselský.)

Při vojenském Švédském vpádu, když město Kutná Hora ranton shledati nemohlo, byl zlatý kalich s patenou generálovi Švédskému skrze pana Fatigate, tehdejšího rádního písaře nebo senátora, poslán, aby se tím kalichem, co by se na ten ranton nedostávalo, upokojiti dal. Pan Fatigate učinil generálovi, Torstensohn jmenem, pohnutlivou řeč, kterak město více shledati nemohlo, protož tuto nádobu, Bohu odevzdanou a posvěcenou, k doplnění nedostatku toho přináší, a jemu ji odevzdává. Načež generál ustrnul, a pohnut jsa, odpověděl: „Vímť ze svatého evangelium, že to, což jest Božího, dáno má býti Bohu, aniž já této nádobě, pro čest a chválu Boží odevzdané Bohu neberu; protož vezmi to zase s sebou a navrať, kam náleží.“ — Kalich ten pro památku v deposici rádni se zachovává a na slavnosti ke mšem svatým se propůjčuje a vyzdvihuje. Bylť to kalich, jež byla paní Miránková ze Suchotesk r. 1529 k oltáři sv. Petra a Pavla v chrámu Páně Matky Boží na náměstí, svým znakem ozdobený, darovala. Vážil pak 245 dukátův uherských.

Kořeny hříchu v duši lidské.

(Zlomky z většího asketického díla.)

Široká jest cesta, jež vede k zahynutí (Mat. VII, 16.), a kdož se pustil po této široké cestě hříchu, nezbyvá mu, leč aby skroušenosti a pokore obrátil a navrátil se k Bohu cestou pokání. Třebat mu přece vším očistiti se od hříchův svých a šetřiti slov, kterými velí mu Hospodin: „*Uchyl se od zlého, čín dobře a hledej pokoje!*“ (Žalm XXXIII, 15.). Avšak právě proto napomíná též prorok: „*Jakož byl smysl váš, byste bloudili, odstupující od Boha: obrátíte se desetkrát tolik hledati Ho budete!*“ (Bar. IV, 28.). Tak velí Bůh. Než nadná to úloha. Pokud chceš, aby se šarila, třeba sekeru přiložiti ke kořenu, třeba vytrhnouti a vykliditi z duše kořeny hříchův. Kořeny tyto ale bývají zarostlé

1. v rozumu,

2. ve vůli,

3. ve smyslnosti duše lidské.

Vizme již, kterak by možná bylo s pomocí Boží zbaviti duši záhubných kořenu těchto.

I. Kořeny hříchův v rozumu duše lidské.

1. První kořen, zarostlý v rozumu, z něhož vyniká hřích, jest ten, že člověk přeceňuje příjemné následky, n. p. užitek, rozkoš, blažost atd., kterých se naděje z nepravosti. Ohlídněš-li se jistě mezi lidmi, s těžkem vzdechněš někoho, jenž by se hříchu dopustil jedině proto, aby hřešil: nýbrž jde z většího dílu proto se poddávajíc hříchu, poněvadž se nadějí, že tudy dojdou a nabudou lichého štěstí. Měj se tedy na pozor a překonej rozum, že není naprosto žádného hříchu, z něhož by vyúsťoval pravý užitek. — By to lidé měli v paměti; oč že pak se na světě málo hříchův páchat bude. — Než kterak? — Jistě snad nebyl hřích ku prospěchu Belthai, ženě Uriášově, ježto si hříchem zjezdila cestu na trůn královský? — Azdaž nebyl hřích ku prospěchu Jeroboamovi, kteráž se tudy stal králem nad desíti pokoleními v Izraeli? — Nebyl-liž hřích užitečný králi Achábu, kterýž tudy nabyl nice Nabothovy, jížto si tolik žádal? ..; bláhuv si svět, co mu libo: liché to klamy! Neopak ale věc jistá, že hřích nikomu nemohl — na věky nepomůže k jakovému pravému prospěchu, jelikož nikdo nemůže najíti pokoje a blaženosti, pokud se protiví vůli Boží. Věčná jistě jsou slova Páně: „*Není pokoje bezbožným!*“ — a „*žádost hříšníkův zahyne.*“

Než nenabývá-li člověk tu podvodem, tam násilím, tu takým, onde onakým hříchem zboží a statkův — *oti a slávy ve světě?* — Budíž! — Nepřímé, že se lidé, bohužel, zhusta klanějí statkům tohoto světa jako modlám; avšak co jest všecko to zboží vezdejší, co statky pozemské v rukou nešlechetných? — Lichá jména, marný sen, plaché stíny! Nebo dejme tomu, že by z hříchu vynikal časem nějaký prospěch; v čem mnedle záleží? — jak dlouho trvá? co bývá z něho? — Štěstí bezbožných není leč jako dým a pára, netrvá leč na krátce — hyne okamžením; a s ním chodí vina, za ním kvapí pokuša nemýlná, ne-li hned, jistotně v svůj čas. Z hadův hádata se líhnou; kdo seje koukol a kopřivy, koukol a kopřivy sklízeti bude; kdo duši zadal hříchům, ovoce z hříchův se dočká; dočká se bídy a bolesti, neduhův a trápení, hřyzot a soužení, smrti a pekla. Věčné jest jistě slovo Páně: „*Žádost hříšníkův zahyne — skrze hřích přišla — i přichází — smrt, a oheň věčný připraven jest ďáblu a družině jeho.*“ Kdožkoli se tedy domnívá, že odvádaje se hříchu, přímo poplave k přístavu pokoje — na ostrov blaženosti: mimo nadání octne se na ostrově lotrův, kteříž jej oloupí na celo a trápití budou mukami nevýslovnými. —

Jeť to tedy lichá, krivá, zpozdlá domněnka: „*Není-li věc dovolená, jest alespoň prospěšná.*“ Hřešíš-li tedy, poněvadž se kojíš nadějí užitku: naděje ta čelí proti rozumu. Bůh jest věrný v zaslíbeních i pohrůzkách, a odmění každému podle skutkův jeho. — Tresce-li hned v zápětí: neužije hříšník na prosto nic z domnělé rozkoše, z žádoucího pohodlí, ježto se nadál. Netresce-li ale Bůh hned — časem přibývají bude pokuty provinilci, jenž shovívavost Páně bere si za podnět k rozmnožení hněvu. — A proto kaj se, a hleď vykoření z rozumu svého blud, kterým klame tě hřích, pokud slibuje tobě prospěch jakýkoli.

2. Druhý kořen, zarostlý v rozumu, z něhož vyniká hřích, jest ten, že se přeceňuje strast, které se léká člověk, maje se odříci nepravosti. — Než buď, že by nebylo lze, hříchu se odřeknouti bez jisté bolesti a strasti. Pokud se člověk potáze s rozumem, opatrnost mu káže, z několika rozmanitých béd vybrati nejmenší. — Avšak nehláše-li se nám věk po věku, nedosvědčí-li toho praví mudrcové všech národův, neručí-li za to sv. vyznavači, mučeníci, apoštolové, že neřest všech neřestí, bída, béd, neštěstí, pohroma největší jest hřích?

— Svatí kajníci, jakové to podnikali druhy oběti a útrapy jediné proto, aby se zhostili hříchu! Sv. mučníci, jakové to podstoupili muky a bolesti jediné proto, aby se uchránili hříchu! — A nebylo-li jednání jejich moudré? — Hodláš ty snad nad ně býti moudřejším? — Nejsi jím, pokud se více bojíš o statky a zboží vezdejší, o čest a slávu více než o milost Boží. Nebo co mne dle hubí člověka, ovšem i na statcích, na zdraví, na cti, tolik co hřích? Ach, hříchem na mizinu, na záhubu přicházejí celé rodiny, celé národy! — Pomni na Jeroboama — na Israele! Aneb se snad lekáš o čest — bojíš se hanby? — Aj, největší hanbou jest — připočtenu býti mezi hříšníky. Ze se Nabuchodonosor oddal pýše, pokutován jest od Boha, že všecek zhozděl. Než nastojte, hříchem zohavuje se duše, pozbývá nebeské své krásy, choutkami hovadými kálí a hanobí se před obličejem Páně. I není-li to nerozum, báti se o čest u lidí lehkovážných, a nedbatí o slávu u Boha? — Nechat si tedy mluví svět jakkoli o tvém obrácení: nedbej na potupu světa, potupy u Boha jinak neujdeš, leč odáš-li se na pokání. Aneb nevíš snad, že psáno jest: „Všickni, kteříž tě opouštějí, Hospodine, zahanbení budou?“ (Jer. XVII, 13.). — Ach, kořenem a pramenem opravdové hanby, toť — hřích; chceš-li ujíti zahanbení, z pout hříchův musíš se vytrhnouti, k Bohu se musíš obrátiti.

Aneb snad se bojíš smutku na cestě pokání, kterouž se máš obrátiti k Bohu? — Neklamej, nesvoď se bludem! Nepokoj a smutek přebývá — panuje v duši, zadání hříchu. — *Vesel* byl David, pokud nezhrěšil: smutek, hoře, trápení přikvačily naň po spáchaném hříchu. — Ach, nastojte, hřích, toť tyran, kterýžto sužuje dnem i nocí, jakož psáno jest: „Bezbožní budou jako moře vroucí, kteréž se nemůže upokojiti. Není pokoje bezbožným“ (Is. LVII, 20.). Buď si pak, že by okolo tebe hluchely radovánky: azdaž srdce tvé oddychá pokojně, pokud v něm panuje hřích? — Nádarmo se zpouzíš. Neobrátiš-li se k Bohu z celého srdce svého cestou pokání: osud Saulův, toť osud tvůj — smutek, nepokoj, zoufalost budou stíhati tebe.

Aneb snad bojíš se posléze smrti jako Ochoziáš? Nesvoď se sám! — Hřích, to smrt; pokání, toť cesta ze smrti k životu. A co z toho, byť bys co kajník musil položit život svůj? Neručí-li ti Pán: „Kdo

ztratí duši — kdo nasadí život svůj pro mne — nalezne ji?“ — Či snad jest hřích ohradou a rukojemstvím proti smrti? — A nebývá-li smrt hříšníkův hrozná? O uvažujmež to na mysli své a z očí nám spadnou šupiny mráкотné. Pravda sice, že smrti pozbývá člověk statkův a radost vezdejších: hříchem ale zbavuje se milosti Boží a radostí věčných. — Smrti tělesnou kajícího ukončují se bídý vezdejší, hříchem ale počínají se nevýslovné strasti věčné. — Kdo má rozum zdravý: může-li mne dle váhati s obrácením? Možná-li, aby pokud má rozum zdravý, lekal se béd a bolestí, ježto se mu vidí býti spojené s dokonalým odvrácením? — Ach, strast to nad všeliké strasti, spoutanu býti řetězi hříchu, a byt se zlaté býti zdály!

3. *Třetí kořen, zarostlý v rozum, z kteréhož vyniká hřích, jest ten, že člověk okolnosti a pokuty hříchu ni náležitě nepoznává, ni zdravě neváží.* — Ježíš Kristus ukřižovaný a smrt Jeho, toť míra hříchu tvého! — Hříšník jest vrahem Boha svého, dílem již proto, že byl jest hřích smrti Páně příčinou a že hříchem se maří ovoce, účinky smrti Spasitele tvého. Tak svědčí o hrozné povaze hříchu víra, pronešená i zaručena slovem Božím. Avšak i zdravý rozum, osvícený světlem sv. evangelium nejinak učí. Hřích zajisté jest lehkovážnou, svěvolnou vzpourou proti Bohu, který, ač těžkých věcí neprikazuje, veliké odměny připověděl. — Hřích jest neposlušenstvím proti rozkazům neskonaleho, všemohoucího věčného Boha, krále králův, všemoudrého, všesvatého, nejdobrotivějšího, nejdokonalějšího Pána nebes i země. Hřích jest neposlušenstvím, kterým se člověk opírá zákonu, ač ví, že Bůh sám velí ostriháti ho a pokutami věčného ohně brozí provinilcům. — Toť hřích co do povahy své! A jakové bývají okolnosti, v kterýchž se člověk dopouští hříchu? — Snadno je najíti. Otáz se toliko: Kdo jsi? — Co tě činíš? — Kde? — S kým? — Proč? — Jak? — Kdy? — Ach jak by se zhroutil musil každý, kdožkoli by se na hřích svůj z tolikých stran podíval, a vše okolností dobře povážil! — A co se dotýče pokut hříchův: nebe — země — peklo nám je připomíná, zvěstuje, hlásá. — Na nebi vidět uprázdňená místa padlých duchů; na zemi ztracený ráj — horu Kalvarie — údolí Josafat; v pekle zástupy nešťastných zatracencův. — Již ale možná-li, aby člověk zdravého rozumu, věda, co hřích jest, vida

o působí, směl se odřici a opustiti Boha svého? —

II. Kořeny hříchů ve vůli člověči.

Hřích v porušeném rozumu duše lidské rozkládá tři kořeny, a ze třech kořenův těchto vyrůstá na záhubu člověka! — Mimo to nalézají se podobné kořeny také ve vůli člověči. Jsou pak tolikéž tři:

1. *Prvním kořenem* takovým jest *vůle převrácená*. Převrácenou bývá pak vůle při lidech, jižto řídíce se podle pravidel bezbožníkův, buď *slabí jsou u víře*, aneb *kojí se přílišnou nadějí*.

Slabá víra bývá u lidí, kteřížto mají obrácení křesťanské sice v paměti, však nepochopili rozumem. U takových lidí slabne a hyne víra, druhdy při každém sebe menším pokušení; všeliká námitka plodí a množí v nich pochybnosti, nýbrž snadno je odvozuje od víry. — Ubohé takové lidi třeba naplniti úctou k věčným pravdám svatého evangelium a ve srdcích jejich vzbuditi náklonnost k vře křesťanské. — Za tou příčinou třeba dolíčiti a provésti rozumem, že vše tak býti může, jak učí víra, třeba dotvrditi svědectvím Božího zjevení, že to jsou skutečné pravdy. Dvojitým důkazem tímto pak nabude se jistoty, že víra naše jest rozumná. Již ale pokud jest víra rozumná — nelze aby rozumný člověk odpíral — nepoddal se jí.

Průlišnou nadějí kojí a svodí se ti, kdož se domnívají, že mohou hřešiti po vůli a do vůle—trestu pak že ujdou. Domnívají se, buď že Bůh nic nedbá na lidské činy, buď že Bůh shovívavý každému z nich propůjčí času a udělí potřebné pomoci, aby se pokáním očistili od hříchů svých. — Avšak nejsou-li to hrozné bludy? — Bůh vševědoucí zná, zpytuje ledví a srdce člověčí; bez vědomí jeho nespadne s hlavy vlas; cožkoli děje, před obličejem jeho se děje, nýbrž on zná ovšem i myšlení naše již zdaleka. A není-li každá sebe menší nepravost hříšností před tvářící Páně? — Pravda to říká, že Bůh jest neskonale milosrdný a shovívavý příliš. Než nebude-li člověku kládati účty z každé hodiny, z každé minuty, kterouž mu k napravení propůjčoval shovívavý a milosrdný Hospodin? Není-li to i to, že pokuta, s kterou odkládá Bůh, musí a růsti musí, pokavad nedbá, nýbrž nechce člověk zhoditi se jí? Pravda zůstaná pravdou na věky: „Bůh učiní každému podle skutkův jeho!“ a „což kdo sil, ovšem i liditi bude.“ Možná-li tedy kojiti se

nadějí, že vybudě času ku pokání, že se dostane síly k obrácení člověku, který zatvrzoval srdce svého, když je volal—budil Hospodin? — Pravda, že na Golgothě jeden z lotrův ukřižovaných se obrátil, a ještě v týž den vešel do ráje. Než kam se poděl druhý? — Rouhaje se Pánu, zemřel v hříších svých a pohřben jest v pekle. — Kdo ti za to ručí, že se nepotkáš konečně s podobným osudem, budeš-li kráčet podobnou cestou? Márně jsou naděje hříšníkův: doufati může jediné ten, kdož se cele a upřímně oddává Bohu. Pán z lotrův jednomu odpustil, aby hříšník nezoufal, on odpustil jenom jednomu, aby pak již nikdo nesměl hřešiti na milosrdenství Boží. — „*Jeden jest*,“ dí sv. Augustin, „*aby nezoufal; jeden jest, aby nehřešil.*“

2. *Druhým kořenem* jest *vůle váhavá — lenivá*. Člověk vůle odkládá užiti prostředkův k obrácení, až pak posleze na prosto jimi pohrdne. Kdož jsi takové vůle, považ náležitě, že pokud váháš užiti prostředkův, způsobných k napravení veškerého života, sám dobré žádosti tudíž v sobě dusíš — moríš — umrtvuješ. Aneb snad možná, nenahlížeti, na jakové konce takové odkládání přivodí? — kterak jest zlé a zpozdilé? —

Jsouť lidé, kteří, probudíš-li je, ihned na druhou stranu se obrátí, povstati ale nijakou měrou nechtějí, buď že se štítí denního světla, buď že se bojí zimy, buď že jim libo, válet se v peřinách a kochati se ve snách, kteréž je právě mámily. — Jelikož pak milují spání, dřimotu, sen, horšívají se ovšem obyčejně na toho, kdož je probudil. A takovým lidem podobá se člověk, jenž obrácení své odkládá ode dne ke dni. — Než není-li praveno v Písmě: „*Neobrátíte-li se, zahynete?*“ — Nezáže-li ústy Davida krále Duch Boží: „*Dnes uslyšíte-li hlas můj, nechtějte zatvrzovati srdcí svých?*“ Nerozumí-li se samo sebou, což velí přirozená opatrnost: „*Co se státi musí, co dnes vykonati možná: vykoněj dnes, a neodkládej na zítří!*“? Kdyby se ti dnes nad hlavou zapálil dům, či řekneš: „*Nechme hořeti dnes: hasiti počneme zítří!*“? Nebylo-liž by to pošetilé, nemoudré, bláznovské? A proto, kdož nechceš potupen a zavržen býti s nemoudrými a bláznými: nepoddávej se lenosti u věcí, na které záleží, od které závisí spasení tvé. Aneb máš na to jistotu, že zítřejšek tvůj? — Než buď si, že bys před smrtí nabyl času, vyzpovídati se a duši ubohou opatřiti svátostmi umírajících; nešid a neklam se sám! —

Příprava k smrti opozdílá, bývá z většího dílu podezřelá, nejistá, nedokonalá. Pomni jen, jaká může býti *zpověď*, jakové *zadostučnění*, jakové *pokání*, když se na smrtelném loži teprva hříšník poddává knězi a počíná hledati pomoci u Boha, maje již duši na jazyku, a hlavu téměř bez paměti — beze smyslův. Ach, tehdy odbývá se to vše s úzkostí a s kvapem! Avšak málo kdy bývá práce zdařilá, kteráž se odbývala kvapem; a protož pošetilcem jest člověk, jenž odkládá s obrácením na ostatky svého života.

K dotčené záhubné pošetlosti druží pak se i *zloba* patrná při lidech, odkládajících s napravením — s obrácením života. Odkládáš-li s nápravou života, s pokáním, věz, že to *drzost*, Boha, kterémuž každého času, na každém místě sloužití sluší skutky, odbývati lichými připovědmi a osvědčovati se mu: „*Až sestánu, chci tobě Bože sloužití — nyní však ještě nemohu — nechci!*“ — Bůh podle milosrdenství svého nabízí tobě odpuštění — hotov jest slitovati se nad tebou dnes. Než odkládaje s obrácením se dne na den, s roku na rok: není-li to jako bys říkal Bohu: „*Dnes Bože o tvou milost nestojím; zítra — po roce — po letech — uvidíme!*“ — A jak bys nazval člověka, jenž by směl tak nectně osvědčovati se před Bohem? — Ach, mrzké to rouhání, hrozné pohrdání milostí Boží! — Kdož tak smýšlí aneb jedná: či může nešťastník takový říci, že se bojí Boha, že stojí o přízeň a lásku Páně? — A jaká tu posléze bídá ničemnost a nenávisť k sobě samému! Bůh stvořil člověka, chtěje, aby mu sloužil po všecken život svůj. — On mu uložil, aby jej miloval z celého srdce, ze vsí duše, ze vsí síly své — On mu připověděl i podává mu život věčný. — Jíž ale pokud zdráháš se a nechceš k hlasu Božímu obrátiti se hned na cestu pravdy a spasení; váháš-li, odkládaje ode dne ke dni, od roku k roku, azdaž tudy patrně nedáváš na jevo, že chceš tělu a světu, ďáblu a peklu věnovati síly své bujaré, Bohu pak, vybude-li na to života, mysl ocháblou věkem, síly ztrávené hříchy, zchvacené stářím? Není-li tudy na jevě, že hodláš knížeti tohoto světa sloužití tělem jarym a zdravým: Bohu pak teprva tehdy, až tělo tvé seschne na kostlivec? — Ach, té ničemnosti hrozné! — A podobně v oči bije tolikéž *nenávisť*, kteroužto hubíš sám sebe. — Bys obrátil se k Bohu, počal mu sloužití upřímně: zásluh k životu věčnému přibývalo by ti každým dnem, každým či-

nem dobrým, vykonaným v Kristu Ježíši mocí milosti Jeho. Jíž ale odkládáš-li s obrácením života ode dne ke dni, od roku k roku: sám sebe okrádáš o všeliké zásluhy tyto. A necítíš-li, jaková to ztráta, nevidíš-li, jaká to *škoda*, oloupiti se o zásluhu, ježto by tebe blažila na věky? — Ty hodláš sice příštího času těžiti milostmi, kteréž ti udělil Bůh, a usilovati o spasení duše své. Než proč ne hned? — Ci snad není již před věky povédino: „*Co platno člověku, by celý svět získal: na duši své ale škodu trpěl?*“ — Má-li tedy zítra — po zejtrí — po měsíci — po roce teprva pohnouti tebe bázeň a strach před soudem Božím, aby počal hledati pokoje a spasení? Aj, prvé než jsi se narodil, kázáno: „*Bojte se Toho, který může duši i tělo odsouditi do věčného ohně!*“ — Aneb hodláš, že tebe k obrácení a napravení života pohne a přivede láska, kterouž den po dni hříchy svými dusíš a hasíš, moríš a hubíš ve srdci svém? Ach, zmoudři a chraň se klamu, bratře! — Co by ti po letech býti mohlo pohnůtkou k napravení života: nabádá tě k obrácení již nyní: — a protož, pokud máš světlo, a propůjčuje se ti milost, vyraz se z hnusné drámy a konej, což ti může posloužit ku spasení.

3. *Třetím kořenem hříchu bývá slabá vůle člověčí, vůle, kteráž by sice chtěla, nýbrž i chce se obrátiti ale jen potud, pokaváde netřeba zápasiti s nesnáze, pokud by se to dařilo bez těžkostí, bez obětí.* — Člověk takové slabé vůle jest sice hotov duchem, ale tělo nemocno. — Klesne-li pak na novo, tehdy pozbývá naděje, že by již vyniknula z neřesti a hříchu. Než obrácení dokonalé člověka zakládá se na *víře*, ježto jest vítězství naše; ono se dovršuje *láskou*, kteráž přemáhá smrt. A tu již platí pravidlo: „*Nebuď malomyslný, a byt by desetkrát zase upadl.*“ Zoufati v hříchu, jesti i nerozumno i hříšno. *Před hříchem* boj se všelikou měrou urazití Boha, po spáchaném hříchu nezbyvá leč důvěrně obrátiti zraky k Bohu, doufati v milosrdenství Jeho a činiti pokání.

V dotčené příčině sluší však užiti jisté opatrnosti. Především hleď se ochablec, slaboch ovičiti v modlitbě a tudíž i v pokorě před Bohem. Modlitbou nabude mohutné důvěry v Boha, že mu Bůh milostí všemohoucí přispěti ráčí, a nedůvěry k sobě samému. — Po té cvič se bedlivě, aby poznal ze zkušenosti, seč jsou ramena jeho a seč nic. Vyznač si přede vším den,

va, tři, pak týden atd., kdež se po pevném předsevzetí zdržeti chceš obvyklého hříchu takovou měrou přibývatí bude den po dni chuchu odvahy a vůli síly — vlády, pan-
vůli nad slabostmi křehké přirozenosti. —
ouhé upřímné, opravdové: *Nechci* ve
nenu Páně postačuje druhdy k dokon-
mu vítězství a zlá navyklost přemůže —
lstraní se návykem dobrým. Než bez
oha, bez pomoci s hůry nic se nezdaří.
protož modlitby a svátosti bedlivě sobě
leděti třeba. Hlaholem trub sují a káceji
e hradby Jeriáské — pozdvihují se zdi
erusalemské.

1. Kořeny hříchu ve smyslnosti duše lidské.

1. *První kořen hříchu, zarostlý ve smyslnosti duše lidské, jsou: přirozené náklonnosti,* až souvisí s letorou, pokud se zmohly, aneb spon na uzdu se nepojaly vychováním. Proti takovým náklonnostem nejlépe po-
ráhá bedlivé *podrobné zpytování svědo-*
ní. Prostředek ten, ač užívá-li se se ho
obře a náležitě, jest velmi snadný a vy-
týká se proti všelikým nepravostem. — Ne-
čba tu leč přede vším skoumati, ku kte-
lému, ze sedmera hlavních hříchův nejvíce
e kloníš. Vypátráš pak to velmi snadno,
áš-li si pozor, které nectnosti tobě lidé
tytkaří, a z kterých hříchů se zpovídati
usíš knězi ve zpovědnici. Jak mile jsi
yzvěděl, ku které nepravosti podle přiro-
zené povahy své nejvíce se kloníš, proti
česti té přede vším se zasaď. — Z po-
átku hled vykořeniti hrubší a patrné ze-
nější výstřelky tohoto hříchu, kteréž se
šíjí s pohoršením jiných lidí; na to při-
š se, aby též nepatrnější, vnitřní doko-
ale odklidil. Není pochybnosti, že po-
ud se s pomocí Boží náležitě přičiňuje, za-
česíc z těžkosti této šťastně vyvážeš. —
člověk zajisté mnoho může, ač snaží-li se
přímně, rozumem a vůlí svou bojovati
oti hříchu. Letora může a bude mu v
m sice překážeti: avšak jenom do času;
ak musí se poddati rozumu a vůli, po-
ud se člověk stará svědomitě, ve všem
odrobiti se vůli Boží.

Co se dotýče onoho *podrobného zpy-*
vání svědomí, děje se následujícím způ-
sobem. Nejprvé, hned ráno obnov své
ředsevzetí, že chceš, po celý den state-
ně bojovati proti neřesti, kterouž jsi sobě
řede vším ze srdce vykořeniti umínil; —
no, ustanov sobě, že alespoň tohoto
ne ani přirozené mdlobě své ani neřesti
néno nijak a v ničem povoliti nechceš.
o té čítej a rozjímej za některou chvíli,

aneb možná-li též rozmlouvej s bohaboj-
nými zkušenými lidmi o povaze a žalost-
ných následcích onéno nepravosti, proti
které bojuješ, aneb o ctnosti, kterážto čeli
proti řečené neřesti. — *Posléze*, přihodí-li
se, že by se naskytovalo pokušení, podpa-
lující k dotčené nepravosti, představuj si,
jako by se ti právě naopak něco prikazovalo,
a pokud možná, vykoñej to bez prodlení.
Tak n. př. přichází-li na tebe, když se
modlíš, nechut k modlitbě: tím déle vy-
trvej na modlitbách. — Pokouší-li se o
tebe honosnost a pýcha: nemluv nic o so-
bě, a vychvaluj bližního. — Budí-li se v to-
bě nezřízené žádosti: ustanov sobě, ode-
jmouti, a na čas odejmi skutečně tělu ně-
které jinak dovolené pohodlí.

Tak sobě statečně veď, a byť bys ča-
sem i padl, neochabuj, netrať mysl, ný-
brž ihned zase povstaň, a tím zmužileji
dorážej na nepřitele. Setrváš-li, doufej
cele: — s pomocí Boží posléze zvítězíš.

2. *Druhý kořen hříchu, zarostlý ve smyslnosti duše lidské jsou obvyklé náklonnosti aneb zlé návyky.* — Člověk navyká hříchu, kterýž častěji opětuje. Tak zakorňuje se ve člověku n. p. klení a zlořečení, opil-
ství, karbanění, ošklivé šprymování atp. Proti všelikým těmto a podobným zlým
navyklostem nejvíce pomáhá, ustanoví-li
se člověk: *jednatí právě naopak.* Často
postačí jediný rekovský čin, kterým se
člověk zasaď a opře proti obvyklé neřesti
své. Tak bylo u sv. Augustina; tak u sv.
Máří Magdaleny. — *Druhý prostředek* vý-
borný jest ten: *požádati přátely,* aby
kolikrátekoli klesneš, nezapomenuh poká-
rati tebe za příčinou poklesku tvého. — *Jiný*
opět *prostředek* jest ten: bez odkladu *vyje-*
víti *zpovědníku* vadu svou, a šetřiti usta-
vičné rad — nařízení jeho. Život člověka
na tomto světě jest ustavičným zápasem:
koruny vítězné ale nedojde, leč ten,
kdož věrně a zmužile bojuje. — Ostatně
pohoršuje-li tebe věc, nějaká zeynější;
podává-li se ti pokušení místem, osobou,
úradem, povoláním: tehdy třeba proti žá-
dostivosti smyslné užití násilí: — *příležitost*
oddáliti, a šetřiti rozkazu Páně, jenž veče:
„*Pakli tebe pohoršuje oko tvé, vyup je a*
vrz od sebe; lépe zajisté jest tobě jednoookému
vejíti do života, nežli obě oči majícímu uvr-
ženu býti do pekelného ohně (Mat. XVIII,
9.). Komu se přiči, užití takového spasi-
telného násilí: ach, takový člověk nedbá
hrubě o spasení!

3. *Třetí kořen hříchu, zarostlý ve smyslnosti lidské, jsou: klamy obrazotvornosti.*

Člověk, dopouští se hříchu, páše ho buď proto, že se naděje nějakého zisku, aneb že se bojí příští nehody. Již ale porušená obrazotvornost líčívá člověku tu výhody, tam nehody v krivém, nepravém světle, a tudíž podpaluje se tu chtivost po rozkoši, které do sebe hřích nemá, tam zase rozmnožuje se bázeň před nehodou, jízto se báti netřeba. V dotčeném ohledu dostačí, přičiní-li se člověk na uzdě držeti obrazotvornost a nepoddávati se ani chtivosti ani bázni, nýbrž ve všem šetřiti míry. Nejlépe měřiti a vázati obrazotvornost rozumem, svědomím, zákonem Božím, a zakřiknouti ji, kdykoli by chtěla malovati rozkoš, plynoucí z hříchu kteréhokoli, aneb děsiti směla nehodami, kdyby se člověk nepoddal hříchu. Líčí-li tobě obrazotvornost tu nehody, tam výhody: směle jí můžeš říci: „Nelži.“ Rozkoš, kterou slibuješ není takovou rozkoší, a nehodou nad jiné hroznější byl by—hřích! — Takýmto způsobem zaleješ — uhasíš oheň vznikající chtivosti, a bázeň zmizí jako strašidlo, kterému strhla se larva.

Jednání o svornost náboženskou podobojích r. 1549.

Z historie Viléma hr. Slavaty, podává Jos. Jireček.

Při začátku r. 1549 král Ferdinand po svém leta 1547 na sněm Augsburský odjezdu teprva se v roce, ve třech měsících a osmi dnech do království českého na svou královskou hradu Pražského stoli, 18. dne měsíce Ledna v pátek na den památky sv. Pryšky, spolu s JMstí synem Karlem, arciknížetem rakouským, okolo hodiny dvamecítmé navrátil, slavně byv od stavův Českých a Pražanův vítán, kterážto ke cti Jeho Milosti, též Jeho Milosti synu na mostě Pražském po šňůře k tomu připravené od jedné věže mostské až k druhé přes všecken most kunštovné rachele ohnivě pouštěli a zapalovali, a z týchž věží mostských až do večera z hakovnic a na hradě Pražském z velikých děl střeleli. Prelátí pak hradu Pražského s procesí v cestu JMstí vyšedše a s velikou radostí JMst do kostela sv. Víta doprovodivše, slavně *Te Deum laudamus* zpívati a všemi zvony zvoniti dali.

A tu sotva málo co po cestě odpočinuv, neopominul hned správy obecné práci před sebe vzíti, a zřídív jisté kommisáře, Zdislava Berku z Dubé na Lipém a Zákupí nejvyššího hofmistra a Jana mladšího z Lobkovic z stavu panského, Jiříka

Gerstorffa podkomoří a Petra Chotka z Vojnina prokuratora svého královského z stavu rytířského, skrze ně radu konselskou obnovil. V starém městě Pražském Duchek z Semechova, v novém městě Duchek Veliký primasové, jako i hejtmani i rychtářové království předešli na svých místech zůstali.

A jakož bylo a obzvláště pak před dvěma lety vůbec sněmem i jinak zapovědíno, aby žádný v království českém paškvilův, traktátův, obrazův a těm podobných hanlivých spisův neprodával: přes takovou záповěď byv v tom jeden z knihařův králi JMstí donešen a v skutku postizen, pro takovou jak královského mandátu tak obecného sněmu potupu král JMst téhož knihaře v sobotu před sv. Školastikou dne 9. měsíce Února z hradu Pražského skrze všecka tři města Pražská vymrskati a i hned všechny knihaře velmi bedlivě přehledávati dal.

Jakož jest JMst na kníze a stavy království tohoto žádost vložiti a vzněsti ráčil, aby JMst arciknížecí Maximilian, (jakožto nejstarší syn a dědic JMstí královské, kterémuž podle privilegií a svobod království českého, když by JMstí královské Pán Bůh od smrti uchovati neráčil království by náleželo) za krále českého držán a titul královský aby JMstí dán byl — však tak a na takový způsob, aby týž arcikníže Maximilian JMstem knížeti a stavům království tohoto list od sebe v moc jich dáti ráčil, že za živobytí JMstí královské, jako JMstí arciknížecí pana otce nejmilostivějšího, v králování, vladařství a panování tohoto království českého se vkládati neráčí, až po smrti JMstí královské, toliko králem českým slouti, jmenován, za to držán i titul JMstí jako králi českému aby dán byl. A k tomu když by JMstí arcikníže Maximilian, když by se JMstí královské zdálo a líbilo, od knížete a stavův království tohoto korunován býti měl, aby JMst arcikníže předkem přísahu a povinnost s potvrzením privilegií a svobod knížeti a stavům, jakož jsou to předešle králové čeští i nynější král činiti ráčili, udělal, a když tak JMst arciknížecí učiniti ráčí, tehdy aby JMst arcikníže (a první) za krále českého korunován byl; však tak jakž dotčeno, aby JMst arcikníže v království a vladařství, dokud by JMst královská živ býti ráčil, na sebe nepotahoval a toho sobě nikterakž osobovati neráčil, až teprva po smrti JMstí královské. Než jestliže by arcikníže JMst na sebe kralování a vladařství za živnosti JMstí královské

otahovati chtěl, tehdy kníže a stavové mu měrou žádnou poddanosti JMsti arciknížecí zavázání býti nemají, tak jakž též znešení od JMsti královské učiněné, to vše v sobě obšírněji obsahuje.

I na takové vznešení a JMsti kr. milostivou žádost, takto se kníže i všickni tři stavové nesli: „Poněvadž privilegium království českého to v sobě obsahuje a zavírá, že každého krále JMsti nejstarší syn po smrti JMsti královské za krále českého zůstati má, a těchto časův za věc dobrou a užitečnou k zachování pokoje z mnohých příčin to se shledává, kdyžby Pán Bůh všemohoucí Jeho kr. Msti z tohoto světa povolati ráčil, aby se hned vědělo, kým se spravovati a koho za krále a pána bez spornosti o to rozepří jmíti a držeti: protož aby arcikníže Maximilian JMst, jako JMsti královské nejstarší syn, jména, titule a všechno důstojenství královského užívati ráčil, a za budoucího krále českého jmná a držán byl; a když by s JMsti královskou kníže a stavové se snesli, i korunován býti mohl, však tak, aby JMst kr. knížeti a starším pod JMsti královskou pečeti list dáti ráčil, že nejjasnější kníže a pán pan Maximilian, král český a arcikníže rakouský, list a zápis, jakž jest to v JMsti kr. předložení sněmovním s výminkami postaveno, před vzdáním a vyjitím soudu zemského, předá příštího v postě, od sebe dáti a polati má a povinen býti ráci, tak aby takový list krále mladého JMsti k privilegiím zemským položen a schován byl.“

S kteroužto dobrou novinou a s tím artikulem sněmovním byl vyslán do Hispanie z Čech pan Jindřich z Waldšteina před čtvrtého dne v pondělí, jenž byl 18. den měsíce Února.

Přitom svolili stavové také králi JMst po půl úroku za dvě leté na čtyry termíny za vynahrazení nákladův, kteréž činil na zveřejnění arciknížete Maximiliana a rozedání deer Alžběty prvorozené za Sigismunda II. krále polského, Anny za Albrechta kníže bavorské. A mimo to král rádal také ještě čtvrté berně na stavích vedle starobylého obyčeje, jakž předešlým králům pomoci dávali, když syny ženili neb dcery vdávali.

Což na svém místě postavivše stavové potom krále prosili, aby kněží pod jednou pod obojí obeslal, s nimi o srovnání a dobrý řád rokoval, aby srovnal je, při srovnání arcibiskupa, kterýž by z ákovstvo tak pod jednou tak pod obojí světil, tím náze vyjednati mohl, a z komory své, jakž

se sám dobrovolně na jminulém leta 1547 sněmu podvolil, bytem i živností opatřil; však týž arcibiskup aby přirozený Čech byl, věci světských v ničemž se nedotýkal, na tom, což mu od krále z komory dáváno bude, přestal, dále se v nic nevkládal, než aby kněžstvo světl, v dobrém řádu držel a spravoval.

Nebyla králi nevděčná ta stavův českých žádost; bylť zajisté toho dokonalého úmyslu, jak nejdříve zase v království českém arcibiskupskou od sekty husitské a tábořské podvrácenou stolicí vyzdvihnouti a v podnoží novověrcův ležící víru katolickou na ni časem svým tím způsobem, jako nedávno jminulých dnův velebnost královskou na svůj thron slavně vyzdvihl, svatě posaditi; neb znal to dobře, že sami u sebe to patrně nacházejí pod obojí českí stavové, že dotčeným též biskupské hodnosti podvrácením slávu království českého nemálo zmenšili, a čehož sobě netoliko slavná království, ale i také dosti skrovné krajiny, Morava, Slezsko, Lužice a jiné těm podobné země za nejzácnější své země a vlasti v duchovním řádu poklad a poctivost vysoce váží, a čím se jak mezi blízkými tak i dalekými křesťanskými i pohanskými národy ne bez veliké slávy stkvějí, toho že oni sami sebe svými sektami hanebně zbavili. Pročež rádi chtěli touž arcibiskupskou stolicí vlast svou zase ozdobiti a jiným slavným královstvím k potupě nebýti. V tom však dvě velmi těžké odporne věci v cestě byly, kteréž s touž arcibiskupskou stolicí — politicky mluvě — jako jasnost a horkost s sluncem, neb s živým člověkem tělo a duše — slavných předešlých knížat, králův a císařův vše království českého dědicův majestáty spojené a právy stvrzené byvše, na své obyčejné starobylé prvnější místo, z kteréhož násilně vytlačeny byly, společně a nerozdílně vkráčovati věděli, totižto jedno navrácení velikého množství duchovních arcibiskupských pozemských statkův, druhé přednost práva, svobod a hodností politických zemských stavu prelátského. Což obě, poněvadž tíž stavové, zvláště pak pod obojí, skrze vzniklou husitskou sektu, tyranství Žižkovo a královské vrchnosti potlačení svou na nejvyšší vzrostlou silnou moc byli sobě oblíbili, a v tom obém zuamenitě sobě zachutnali: z té příčiny žádající vyzdvížení stolice arcibiskupské, tak se v tom opatrovali, aby při tom obém bezpochyby jakž české přísloví jest: „Co vlk chvátí, nerád vrátí“, zůstali. Což v pravdě nebylo království českého arcibiskupa, z pod-

staty téhož království privilegii a svobod netoliko svěcení kněžstva, ale mnohem daleko jiné právo, totižto *přednost stavu*, též při zemských obecních potřebách jednání i při volení krále přednost hlasu, a vedle toho i jiné mnohé zemské svobody jenž jemu s preláty přede všemi království českého, též k němu přivtělených zemí knížaty, hrabaty, pány a jinými světskými stavy náleží. Jakž to netoliko knížectví slezských zlatá bulla od císaře Karla IV., již jest dátum 1343, stavům slezským, ale také i zlatá bulla od téhož císaře Karla IV. a krále českého stavům českým, pod datem na hradě Pražském 7. měsíce Dubna leta 1348 za nejhlavnější svobod pravidlo vydaná, mimo jiná mnoho starší téhož království totéž v sobě obsahující privilegia s sebou přinášejí. A k jakým těžkým zemským věcem stav prelátský potřebován býval neb jakých světských věcí se dotýkal, to mimo jiné mnohé důvody samo patrně ukazuje, což čeští historikové I. 1310 vypisují, kterak stavové, páni, rytířstvo i měšťané s Janem biskupem Pražským a preláty v domě biskupském sněm o krále drželi, za posly k císaři Jindřichovi o Jana syna jeho, aby jim ho za krále dal, jisté osoby z stavu duchovního: Jindřicha Sedleckého, Kunráda Zbraslavského a Jana Plasského, vše opaty řádu cistercienského, zřídili. Aniž nad to větší které byti může světských a politických věcí se dotýkání. A nebylot ovšem jim stavům českým to nevědomé, že hned od samého začátku Pražského biskupství a prelátství, dávno před časem Karla IV. stav prelátský nebolížto duchovní v království českém mezi stavy světskými přední byl, správy světského regimentu při sněmích, kommissích, soudech, radách a jiných potřebách zemských se dotýkal, ano co víceji jest, času rozbroje husitské nad vojskem českým proti císaři Sigmundovi Kunrád arcibiskup Pražský od stavův království českého jakožto nej přednější týchž stavův českých oud leta 1420 dne 7. měsíce Července na sněmě obecním v Praze, v kolleji Karlově, jenž vůbec velká sluje, držaném, za nejvyššího polního hejtmana nařízen byl. Ačkoliv v tom týž Kunrád, arcibiskup Pražský, malou chválu zasloužil, že jest se proti porádnému dědici království českého císaři Sigmundovi od rebellův Čechův za hlavu a vůdci jich vojska potřebovati dal. Aniž také tejná jich byla předešlých biskupův a arcibiskupův možnost a pozemských zboží,

lidí poddaných, zámkův, měst, městeček množství, moc a síla, znamenitá panství majících: Týn nad Vltavou, Roudnici, Týn Horšov, Rokycany, Řečici Červenou, Štěpanov, Krivšoudov, Žerč a jiné mnohé statky, též veliká na zlatě, stříbře shromážděná bohatství taková, že na svůj groš beze vši jiných lidí pomoci znamenité a nákladné kláštery, kostely, kaple a špitály mnohé v království českém stavěti dali, fundací a jiné znamenité a veliké náklady při chrámech Božích činili. Z nichžto jeden sám Tobiáš biskup na svých biskupských gruntech v výš jmenovaných městech a panstvích devět krásných kostelův vystavěl a je znamenitými důchody i klínoty obohatil. Kterýchžto nadepsaných arcibiskupských statkův pozemských, též práva a svobod nevidělo se a nechtělo stavům žádnému arcibiskupu navrátiti, ale jak před tím krále bez statkův i beze vši moci, tak i tuto také tím způsobem arcibiskupa beze vši podstaty chtěli míti. Tu tak velmi ssouzenou stolicí arcibiskupství (míti chtěli), aby se (arcibiskup) věcí světských nedotýkal, a na tom, což by mu z komory královské na vychování dáno bylo, přestal, jemu proto hodlující, aby jsa jako svázaný a žádné podstaty nemaje jim v jejich mnohých neslušných jednáních odporovati nemohl, znajíce to ovšem dobře, že ve všech křesťanských zřízených regimentích stav duchovní jsa přední, jest stavův světských jako nějaké udidlo, kterýmž oni, aby z glejchu nevycházeli, sevření bývají, a že bohatství, podstata moc a přednost stavu duchovního nic jiného není, než pevná a nepřemožená bašta královská proti stavův světských útokům, a času nevyhnutelné nastalé potřeby obzvláštní jistší v potřebách královské útočiště tudy se způsobí. — Z té zajisté komory právě královské duchovenství, nadání, kostelních pokladův a zboží Ferdinand král JMst proti Turku v potřebě s povolením papežským v říši pomoci dosáhl, čehož z stavův světských, kteříž synům, dcerám a přátelům shromažďují, díl na pangety, psy, koně a jiné zbytečnosti marně utracují, velikými prosbami vyprositi nemohl. Stavem duchovním a jeho mocí, podstatou a bohatstvím stojí králové i království: což říše na sobě ukazuje, an kdyby podstaty duchovních kurfiřtův nebylo, celá bez pochyby od císaře Karla V. byla by odpadla, i sám císař od stavův zkačirelých podrácen. Po dnešní den království polského světští stavové stavem du-

hovním v svých mezích držání jsou; neb není žádného soudu, žádného tribuálu, žádné expedice, při které by biskupi, arcibiskupi, proboštové, preláti, opatové nejprřednějších povinností neměli, čímž světských stavův svévolnost a obmyslové jako noční tmy slunečnými paprsky rozráženi bývají, majíce sobě sílu a moc duchovního stavu na odpor a králi na pomoc. Bož se i na jiných dobře spořádaných a stav duchovní mezi stavy majících královstvích na oko spatiňuje. Čehož stavové přestí se obávajíce, arcibiskupu a jeho prelátům, aby mezi stavy přednost, moc, podstatu, bohatství a zemské úřady, povinnosti a v radách neb soudech místo měli a vedle toho hlas a svobodu jmiti měli, tomu v cestu vjiti v té své žádosti nepominuli, věduce, že by jim jejich pas, kterýž oni pro své dobré a zisk obyčejně mezi sebou proti králi hráti obyčej měli, tak jistý nesedl, kdyby mezi nimi ve všech zemských expedicích, soudech, radách, sněmích a obecních tēm podopřých jednáních stav duchovní svá místa, hlas a moc měl, neb zemských věcí se dotýkal. Pročež takového arcibiskupa žádali, kterýž by toliko slovem a ne skutkem beze vší podstaty, moci, práva, a sumou toliko malovaný byl; tudynová pouhá na krále, kterýmiž by jeho mocnost nová sevřítí mohli, kujíce, jemu pod barvou žádosti právo a vyměření činili; aby jim arcibiskupa způsobil, však ne jakého by on chtěl neb vedle arcibiskupství Pražského, též království českého privilegii a svobod býti měl, ale jakého oni jemu vyměřují.

Cemuž vyrozuměv výborně dobře král JMst, kde svou takovou žádostí stavové směřovali, ji na ten čas mimo uši pustil a toliko vztahv na kompaktáta, že vedle nich o arcibiskupa jednati a též o porovnání kněžstva že pracovati nepomine, stavům se zamlouvaje, je s tím propustil. Sám pak nechtěje té příležitosti, víru katolickou do království uvedení a království k církvi svaté připojení z rukou putiti, jisté artikule, o nichž strana pod obojí bludně smýšlela, doktorům katolickým neprodleně v spis pořádně a jakž by nejrozumitelněji býti mohlo, vyjadřené uvozovati poručil.

Mezi tím, dokudž by ti artikulevshotoveni nebyli, k řádu politického regimentu se obrátil, ke škám zemským přilhl a jednoho týchž desk ingrossatora, menovitě Buriana Medka v svědomí fa-

lešném postihv, v pátek po sv. Matěji apoštolu Páně, jinak prvního dne měsíce Března, hlavu mečem mu stíti poručil.

Tudíž podle zavření sněmovního, s osobami sněmem k tomu volenými korrigování a srovnání zřízení zemského předsvezal a od toho nepřestal, až i k šťastnému skončení přivedl. Což nasněmu obecním leta Páně 1547 v úterý před sv. Bartolomějem na hradě Pražském držaném zavřeno bylo. V příčině krále volení, že to býti má vedle bulle císaře Karla IV. Item, že nemá žádný z obyvatelův království českého žádných sněmův ani sjezdův pod žádným vymyšleným způsobem rozpisovati pod ztracením statku i hrdla. Item, že osazování soudův a úřadův zemských při moci a vůli krále JMsti zůstává, a od žádného nemá býti do toho JMsti královské saháno. Též co se soudu o čest hrdla a statek dotýče, o to že buď před vlastní osobu královskou aneb soud větší, zemský každému svobodná vůle obsýlati zůstává. A jiné mnohé artikule, tak aby se každý věděl jak spraviti, a vedle toho jisté formule přísahy královské úředníkův zemských, vztahující se netoliko na kralujícího krále, ale také i na JMsti dědice, jakožto pravé a přirozené dědice království českého, do téhož zřízení zemského za obecní právo ustanoviti a vůbec vydati ráčil.

Týchž dnův den sv. Arnošta v úterý po čtvrté neděli postní, jenž Laetare jinak družebná sluje, 13. dne měsíce Března král Ferdinand privilegium, kteréž byl Pražanům starého města Pražského před pěti lety v příčině appellací dal, totiž kdož by od ortele jejich práva appellovati chtěl, ten aby byl povinen 15 kop grošů k jejich právu složiti, týmž starého města Pražanům potvrdil, tu milost při tom jim dáváje, aby se z měst a městeček panských a rytířských království českého, od kterýchž k jejich právu prvé appellováno bývalo, také i ještě napotom appellací braly, s některým však vymíněním.

Jest málo výše oznámeno, kterak král některé artikule víry katolické, o nichž strana pod obojí bludně smýšlela, doktorům katolickým, jakž nespíš býti mohlo, sepsati poručil. Kterýchžto velmi rychle od nich dostav, je ihned také knězi Janovi Mistopolovi, faráři kostela svatého Mikuláše v starém městě Pražském, toho času administratoru kněžstva pod obojí, odeslal, s tou při tom žádostí a napomenutím, aby se o ně s týmž pod obojí

kněžstvem pokojně u upřímně snesli a v nich s obecnou Církví katolickou, ke cti a slávě Boží, k jejich vlastnímu, též jich následujícího sprostného množství lidu spasení a království českého upokojení srovnali.

Administrator vedle napomenutí královského téměř rok pořád zběhlý s kněžími Pražskými o takové artikule radu častou držival a v nich od doktorův katolických citovaného písma svatého, též na ně jak od samých apoštolských svatých učedlníkův a spolu mučedlníkův Božích, (jenž z úst apoštolských víry křesťanské pravé učení a kázání svými ušima slychali a toho v svých spisích církvi svaté svým následujícím potomkům po sobě zanechali) tak jich potom až do toho času vždy poslušně následujících duchem svatým vysoce osvěcených otcův svatých výkladův a smyslu, i také ze všeho světa mnohých starých shromážděných církevních svatých koncilií o tom vynešených, duchem svatým vnuknutých ortelův, a nad to vše pak ještě království tohoto českého kompaktát strany pod obojí stavův českých pečeti, bullami konciliium Basilejského, též majestáty císaře Sigmunda ztvrzených a k té potřebě naschvál jim od Pražanů v samých pravých originalích propůjčených, též vedle toho také mnohých stavův českých pod obojí v příčině svého náboženství držaných sněmův bedlivě považoval. Po dlouhém mezi sebou rokování z toho ze všeho, ne bez obzvláštního Ducha sv. rozumu jejich osvěcení, týchž artikulův a víry katolické pravdu jak rka makavě poznávše, jednomyslně je sobě oblíbili, k nim přistoupili a tak v srdcích svých již s Církví svatou katolickou se srovnávše, králi JMsti od sebe v spisu takovou odpověď dali, že oni to vše (kromě prý artikul o rozdávání velebné svátosti dítkám malým, že jim v pochybnosti zůstává) upřímným srdcem věří, stále věřiti a to též i lid učiti chtějí, což ti jim od JMsti předložení artikulové v sobě obsahují. Neb znajíce v nich patrnu, slovem Božím zjevenou a svatých apoštolův, též jejich učedlníkův a spolu mučedlníkův Božích krví stvrzenou pravdu: duchu svatému, že jim v tom, jejich i lidu se dotýkajícího spasení, bezelstně potřebném učení odpírati nelze, nýbrž je i srdcem věřiti, k spravedlnosti i ústy vyznávati k spasení přísluší, a od toho že se s pomocí Božskou ani mocí, ani smrtí, ani životu ani čemu jinému hrozcím nebezpečenstvím, jakožto

odporové v Kristu Ježíši Pánu svém poznalé pravdy Boží, odvésti dáti nechťejí a nedají; neb jestli prý Bůh s nimi, kdo proti nim?

Z takové jejich odpovědi král JMst velice se rozradovav, Pánu Bohu poděkoval, že jest též kněžstvo Pražské pod obojí duchem svým svatým osvětití ráčil, jináče nemněje, než že tudy království české k svatě katolické, svatých jejich předkův víře, přivedeno a Kristu Pánu od něho získáno bude. Pročež i hned často opáčené strany pod obojí stavům obecní sněm na hrad Pražský následujícím patentem svým královským zropšal: „*Ferdinand z Boží milosti římský, uherský, český král, infant v Hispanií, arcikníže rakouský a markhrabě moravské, slezské kníže též markhrabě lužické. Urozeným, statečným, slovnítným, poctivým, opatrným pánům, rytířům, vladykám, Pražanům, městům i jiným všem obyvatelům a poddaným Našim z strany pod obojí, ze všech stavův království našeho českého milost Naši královskou a všecko dobré vzkazujem. Věrní milí! Věděti vám dáváme, že jsou toho některé pilné potřeby, pro kteréž se shledání strany pod obojí uznává. Protož vám všem vůbec i jednomu každému zvláště poroučíme, prikazujeme, abyšte se v středu den sv. Panny Barbory nejprv příští k víčeru sem do Prahy sjeli a hned na zejtrí ráno ve čtvrtek v hodinu patnáctou při Nás na paláci Pražském najíti dali, a od Nás milostivě vůli Naši vrozuměli, z kterých příčin jsme vám straně pod obojí dotčený sjezd a shledání pro vaše dobré položiti a toho dopustiti ráčili. Kdež znajíce jistý rozkaz Náš býti, nepochybujem o vás všech i jednomu každému zvláště, že se na výš psaný den beze všech odtahův sjedete a při Nás se najíti dáte, jináče nečiníce. Dán na hradě Našem Pražském v středu po sv. Martině leta 1549. a království Našich římského 19. uherského a českého 24.“*

Vedle toho rozkázal král JMst Janovi Mistopolovi, administratoru kněžstva pod obojí, aby i on také kněžstvo patentem administratorským k témuž dni obeslal. Čehož učiniti nepominul, a téhož dne jako i král JMst pod výš psaným datum v středu 14. dne měsíce Listopadu listy po všech krajích rozeslal, v smysl patentu krále JMsti v známost jim vůli královskou uvozuje, tak aby jeden každý děkan pod obojí, přívezma k sobě jedno-

ho neb dva faráře, k uloženému od JMsti krále sv. Panny Barbory dni do měst Pražských najíti se dali, nepochybuje, že se tak k JMsti královské poslušně zachovají.

Ve čtvrtek tedy, pátého dne měsíce Prasince, prvního dne sněmovního, brzo ráno, kněžstvo pod obojí sšedše se do koleje Karlovy, jenž veliká sluje, administratora se tázali, mohli-li by přezvědět, co jednáno býti má, aby se časné poněkud věděli jak spraviti. I kázal jim artikule krále JMsti přečísti, vedle toho jim oznámiv, že k takovým artikulům všem on spolu s konsistoriány svými a vedle nich i všickni faráři Pražští jednomyslně a dokonale přistoupili; samé jediné toliko posluhování malým dítkám velebnou Svátostí, mělo-li by se to dáti neb ne, v pochybnosti majíce, a propůjčiv je některým z nich, jenž toho žádali, (a ti byli ducha luterianského a někteří pikhartského) k uvážení. Odtud společně na hrad Pražský mezi stavy světské odešli.

Kdežto mezi ně a stavy pod obojí, v soudné světnici shromážděné, král JMst v hodinu v rozepsání sněmovním doloženou přišel a do svého majestátu se posadiv, k nim v latinském jazyku řeč učinil takovou:

„Věrní naši milí! Že jste se vedle našeho milostivého rozkazu tak poslušně zachovali a k nám v tato místa poddané najíti dali, to od vás vděčně přijímati a vám naši královskou milostí vzpomínati chťtí ráčíme. Vedle toho vám připomínajíce, kterak jsme od počátku kralování našeho vždycky až posavád o to usilovati a ustavičně bedlivě péči míti ráčili, aby v království tomto našem českém mezi stavy z strany víry a náboženství křesťanského pokoj, svornost, láska a jednota způsobena býti a pro vzdělání cti a chvály Boží i také obecného dobrého věčně trvati mohla, a zvláště pak byvše ode všech jak pod jednou tak pod obojí stavů našich věrných milých při nedávno pominulém obecním sněmu žádání, abychom s kněžstvem jednati a je srovnati ráčili: nedávše sobě žádného v tom upokojení, tak jsme se o to upřímně přičiniti ráčili a ty artikule, o něž mezi obojí stranou spor a rozdvojení jest, davše sepsati je, jsme poctivému administratoru kněžstva pod obojí odeslati ráčili, žádající a milostivě napomínající, aby ducha jednoty, jenž jest duch pokoje a ne svárův, následovali a o ně pobožně a pokojně se sro-

vnali, tak abychom tím snázeji arcibiskupa na otcí svatém papeži zjednati moci ráčili.“

„Kteržto artikulové od téhož kněžstva Pražského pod obojí byvše váženi, nám zase v spisu, že jsou k nim přistoupili, je sobě oblíbili, k milostivé ratifikaci a potvrzení předneseni jsou. Čehož nechtějíce my bez obecného strany pod obojí sjezdu a shromáždění učiniti: z té příčiny vás věrných milých našich obeslati a tento sjezd k uvážení takových artikulův položití jsme ráčili. A poněvadž se tu cti a chvály Boží dotýče, aby ta rozmnožena, víra a náboženství pod obojí utvrzeno, a podle toho láska a svornost mezi stavy pod obojí a stavy pod jednou způsobena býti mohla: pročež vás milostivě žádajíce napomínáme, abyšte se podle téhož kněžstva Pražského pod obojí k týmž artikulům, kteréžto tudíž vám předněsti dáti ráčíme, přimlouvati, a s úmyslem naším milostivým se srovnávše k nim přistoupiti odporni nebyli, vědouce o tom, že učiníte věc Pánu Bohu milou, příjemnou a vzácnou, sobě spasitelnou a nám velmi vděčnou. A my vedle přísahy naší a kompaktát i těch artikulův nad stranou pod obojí milostivou ruku naši královskou držeti chťtí budeme a ráčíme.“ A jakkoliv kněžstvo Pražské pod obojí svou králi JMsti na dotčené artikule danou odpověď (jakž o tom jest výše oznámeno) o týchž artikulích zjevně se otevřeli, že k nim přistupují: však král JMst věda o tom dobře, že lidé a zvláště kněžstvo, bludy sektářskými nakaženi jsou, jakž dí přísloví, nad větrník sem tam se točící nestálejší, přicházelo JMsti v pochybnost, zdali by v tom smyslu, jakž o nich církev svatá katolická věří, i oni věřili, a ne na jiný způsob, an toho kněžstvo ve svém spisu nevyjádřilo. I aby žádné pochybnosti v tom na časy budoucí místa neměly a je v cizí smysl tažení, kacírům cesta zamezena byla: král JMst dokonav svou řeč, též artikule v níže následující formě sepsané z kathedry vši straně pod obojí v vůbec přečísti poručil, jenž od slova znějí takto:

„Jeho Milost římský, uherský a český král spis od poctivých otcův kněží Pražských, posluhujících lidu svátostí velebnou pod obojí způsobou, JMsti podaný milostivě a dobrotitivě čísti i vážití ráčil. A když JMst v témž spisu ráčil najíti, že by artikul o rozdávání dítkám též svátosti měl býti na největším odporu, ráčí JMst jej šířeji a bedlivěji uvažovati. Jiní

pak artikulové v témž spíšu zavření, jestli že v tom smyslu, v kterémž je JMst rozuměti ráčí, sepsání jsou, ráčí smýšleti, že již jsou podle kompaktát s matkou Církví svatou křesťanskou obecnou v čistotě srovnáni:

Takto pak, jakž tuto dole se podpisuje, předpověděným artikulům JMst rozuměti ráčí:

Nejprvé. Že všickni kněží Pražští podávající lidu pod obojí o svatosvatém blahoslavené Trojice svaté tajemství, o dvanácti článcích víry, sedmi svaté Církve svátostech, zvláště o velebné Svátosti oltářní a o jiných tajemstvích, o kterých se věřiti má, tak jakž od samého původu víry a od samé pravdy, Ježíše Krista, podle slova Božího a vyměření koncilií prvotné obecní Církve ustanoveno jest, věří, smýšlejí a učiti chtějí.

Druhé. Že chtějí přesvatou křtu sv. Svátosti s modlitbami, s víry vyznáním, zaklínáním ďábla, pomazáním oleje, křížma, s solí i s jinými křesťanské církve obecné pořádky od času apoštolův až k nám poslymi, v vodě časem náležitým od kněze posvěcené, s svící posluhovati. A že chtějí kromě to v čas potřeby toliko raního času činiti: což samo v sobě jest, když by tak ne jako za právo potřebné držáno bylo, ani jiným církevním příkázáním ukládáno nebylo. A že chtějí tou svátostí jako i jinými, kterýmž náleží, toliko v místě svatém a k tomu oddaném lidu posluhovati a to bez svatokupectví; však toho se má šetřiti, aby to, což svatokupectví není, za svatokupectví se nepočítalo.

Třetí. Že věří, chtějí věřiti a učiti, že podle písma svatého v přebožské večere Páně Svátosti netoliko v pravdě jest tělo Kristovo za nás vydané a krev na odpuštění hříchův vylitá, ale že také v též Svátosti Kristus Pán, pravý Bůh a člověk pod jednou každou způsobou obzvláštně tak v těle jak v krvi své a to spojením přirozeným jest celý Kristus; jemuž (jakž Apoštol dí) smrt více panovati nebude; ale posvátně pod jednou způsobou není táž, která pod druhou Svátostí. Nebo ačkoliv pod Svátostí těla Kristova jest také pravá krev Kristova a pod Svátostí krve také jest i tělo Kristovo: ale však, jakž nikdá Svátost těla Kristova není Svátost krve Kristovy, tak ani Svátost krve Kristovy není Svátost těla Kristova: neb jakž mocí slov chléb toliko proměňuje se v tělo Kristovo a ne v krev, tak víno

mocí slov proměňuje se toliko v krev Kristovu a ne v tělo: avšak pospolně pod jednou každou způsobou všecek a celý jest Kristus.

Přitom že věří, věřiti chtějí i učiti, že podstata chléba i vína skrze posvěcování v tělo a krev Kristovu se podstatně proměňuje a toliko samé způsoby viditelné na oltáři zůstávají. Též také že učiti a kázati chtějí, že žádný nemá přistoupiti k přijímání těla a krve Páně, leč by hříchův svých, kterých se dopustil, skroušení měl a potom vlastními ústy každý obzvláštně všech svých hříchův, pokudž by je v paměti měl, svému knězi aneb a jeho povolením jinému se zpovídal, pokání činil a rozhřešení obdržel. Nad to že také chtějí kázati a učiti, že každý nejméně jednou v roce z svých hříchův se zpovídati a velebnou svátost přijímati má. Jestli by pak kdo k té přesvaté Svátosti přistoupiti chtěl, tehdy aby se to s předjitím obzvláštní a soukromní zpovědi i rozhřešením dalo, čemuž jsou jistými a příhodnými časy na svých kázáních učili a i napotom učiti chtějí. Též že učiti chtějí, aby lidé té Božské svátosti, když se pozdvihá, v místech posvátných chová, aneb před oči lidské vystavuje a na procesí i k nemocným nešena bývá, klekající na kolena poklonu činili.

Čtvrté. Že věří, jednomyslně smýšlejí i učiti chtějí, že mše jest ta čtvrtá a spásitelná, o níž píše Malachiáš prorok v 2. kapitole, oběť památná té jediné oběti, kterouž všech spasení způsobeno jest; netoliko vyznamenávající, ale skutečně v sobě obsahující pravdu těch věcí, kteréžto prvé rozličných obětí obětování vyznamenávalo, a že jest též jistá těla a krve oběť, kteráž na kříži jest obětována a nejiná, týž beránek ne jiný a jeden v obém Kristus, ale tehdaž krvavým způsobem a utrpením obětován jest, kterýmžto obětováním všechněm věřícím odpuštění hříchův dostatečně obdržel. Nyní pak téhož pod tajemstvím a způsobem nekrvavým i ne útrpným obětujeme, ne abychom hříchův odpuštění a duší našich spasení teprva zasluhovali, ale abychom smrt Páně sobě připamatujeme, Bohu díky činili za spasení nám na kříži způsobené, a to že ne hříchův odpuštění a vykoupení věrou a náboženstvím k sobě připojovali a přivlastňovali. Při tom že se jednomyslně snášejí, aby mše svatá podle ustanovení prvotní svaté křesťanské obecné církve s slavnostmi svými, starobylým a zvyklým obyčejem konána bývala, totiž s

Introitem, Kyrie Eleison, Gloria in excelsis, s. Collectami křesťanskými obyčejnými a od Církve svaté přijatými, s Epistolou, s Graduálem, Alleluja, Prosami, Tractem, svým časem, Evangelium, Patrem a Canonem obojí a Praefaci, Sanctus, pozdvihováním, Agnus, Communií, požehnáním, a to v rouše mešném s nádobami k tomu posvěcenými a v místech posvatných k tomu oddaných.

Páté. Že chtějí všechny svátky od starodávna zachovávané světití, totižto neděle Páně, den narození Páně, den obřezání Páně, tří králův, velikou noc s dvěma dny pořad přidanými, svátek vstoupení Páně, svatého Ducha s dvěma dny pořad přidanými, svátek Božího těla, blahoslavené Panny Marie slavnosti: narození, zvěstování, očišťování jinak hromnic, navštívení a nanebevzetí, svátky všech apoštolův, svatého Pavla na víru obrácení, sv. Jana křtitele, sv. Markety, Maří Magdaleny, proměnění Páně, sv. Vavřince, sv. Václava, sv. Michala, všech Svatých, sv. Martina, sv. Kateřiny a sv. Mikuláše a při jednom každém kostele těch svatých, kterýchž obzvláštní tu založení jest. K tomu také křížové dni před vstoupením Páně a litanii starou na den sv. Marka. A kromě těch žádných jiných.

Šesté. Že chtějí všechny posty od matky sv. Církve nařízené a zvyklé zachovávat, čtyřicet dní, suchých dnův, též posty, vigilie, jitrně podle starobylé zvyklosti zachovávané. Svátkové pak, kteříž vigilie a jitrně mají, tito jsou: Narození Páně, tří králův, první den velikonočný, vstoupení Páně, sv. Ducha, blahoslavené Panny Marie navštívení a nanebevzetí, všickni téměř svátkové apoštolští, sv. Jana křtitele, sv. Vavřince a všech Svatých. Posty mají: Narození Krista Pána, zvěstování Panny Marie, Veliká noc, sv. Ducha, sv. Jana křtitele, sv. Vavřince, nanebevzetí Panny Marie, všech Svatých, všickni svátkové apoštolští kromě ss. Filipa a Jakuba a sv. Jana Evangelisty.

Sedmé. Že chtějí všechny procesí podle starobylého obyčeje zachovávat a že chtějí, aby žádný mimo jisté a vyměřené časy s procesí nechodil a jí neustanovoval.

Osmé. Že v jisté svátky, kteří nahoře poznamenání jsou, svatosvaté večere Páně Svátost vystavovati chtějí.

Deváté. Že chtějí způsobu při svěcení věcí někdy latinského z obecné agendy kostela Pražského, někdy pak na týž způsob jazykem českým užívati; dokudž by jim budoucí arcibiskup jiného něco neha-

řídil anebo o jinou nějakou formu týchž věcí svěcení s ním se nesnesli.

Desáté. Že chtějí učení o vzývání, přimluvě a zásluhách svatých, jakž v prvotní svaté obecní Církve vydáno jest, schvalovati a zachovávat, litanie a modlitby staré od matky svaté Církve přijaté, v nichž svatá a nerozdílná Trojice poklonou Božskou se ctí, Maria pak Boží rodička, archangelé, angelé, patriarchové, prorokové, apoštolé, mučníci, panny a všickni svatí poklonou svatým lidem náležitou se vzývají.

Jedenácté. Že chtějí jednotejným způsobem vigilie, modlitby, památky, almužny při mši i jiné za mrtvé podle starobylé svaté křesťanské Církve obyčeje zachovávat.

Dvanácté. Že chtějí nejsvětějšímu pánu našemu papeži, jakožto obecné Církve hlavě, pod nížto úřad svatého kněžství přijali, věrně a rádi jakožto poslušní synové všeliké spravedlivé a náležité poslušenství zachovati, a v jiných věcech nebo většího počtu církve a nebo nařízení budoucího arcibiskupa uposlechnouti a jim přivoliti.

Jestliže tehdy poctivé kněžstvo Pražské ve všech artikulech již oznámených, tak jakž oznámeno jest, smýšlí a smýšleti chce (kromě artikule o rozdávání dítkám, kterýž JMst bedlivěji uvažovati ráčí), JMst o to vši snažností a péčí přičiniti se ráčí, aby bylo v náboženství po všem českém království pobožné a křesťanské srovnání a toho že nejsvětější pán náš biskup nejvyšší na žádost JMsti královské potvrdí, ovšem té naděje býti ráčí.

A jestliže v této věci tak užitečné a k pravé pobožnosti potřebné poslušně se ukáží a zachovají, tehdy že JMst královskou nejmilostivějšího své církve ochranci a pomocníka míti budou.

A tak po přečtení král JMst těch artikulův též straně pod obojí zanechav k uvázení, odtud do svých pokojův odešel, a jich samých v soudné světnici zanechal.

(Dokončení.)

Kde jest náhrada za prolité slzy.

Vladislav Jagělo, král polský, zmocnil se několika cizích statkův. Bohabojná královna Jadvi-ga (Hedvika) dozvěděvši se o tom, nedala lehoti pokoje, až jej přiměla navrátiti odeizené zboží. Král vyplniv přání šlechtné manželky, věce k ní: „A teď snad jsi spokojena?“ „Ovšem,“ osvědčila Hedvika, „my navrátili nespravedlivé zboží. Ale kde jest náhrada za prolité slzy?“

Z Říma do Monte Cassino.

Zlomek cestopisný od Václava Zeleného.

S blízké věže sv. Silvestra roléhalý se právě pronikavé zvuky známého mi zvonu, vyzývající probuzující se město k modlitbě ranní, když jsem dne 27. února t. r. po páté hodině opouštěl byt svůj v Římě, ve kterémžto jsem tři měsíce tělu i duchu svému prospěšně ztrávil. Město bylo posud téměř zúplna ve spánku pohříženo; jenom sem tam bylo viděti v matném světle dohořívajících lamp kmitnouti se nějakou postavu, zahalenou v černý plášť; před několika úředními sidly přecházely vojenské stráže — ostatně všude ticho, jenom zpěvem kohoutím po chvilích rušené. Obecné toto ticho dojmalo ducha mého tím mocněji, an jsem přede dvěma dny na týchž místech slyšel bujně hulákání masopustu římského; místo tisících hlasů křiku a divokého výskotu, místo tlačence opojeného lidu, všude ticho, prázdno! Srdce mé naplněno bylo směsicí citů, an jsem tu mezi nádhernými těmito paláci a vážnými kostely naposledy krácel! Loučení s posvátnými místy, po nichž jsem chodil pohřížen v myšlénkách o minulosti, bylo mi velmi těžké. Pevněji, než kterékoli jiné město, víže Řím srdce cizincovo k sobě. Již dítě slýchává o svatém městě, ve kterémžto má sídlo své viditelná hlava křesťanstva, a když pak se chlapec vydá na dlouhou pouť učenými školami, přivítá jej Řím hned na prahu, i stává se mu takřka druhým domovem: posvátný Kapitol a osudná skála tarpejská, královský Palatin a pod ním plynoucí plavá Tibera — toť sceny, po nichž se každodenně pohybuje duch mladistvý. Spor Romulův a Remův, zápas Horácův a Kuriacův, zpuťnost Tarquinova a vlastenectví Brutovo, jsou mu tak známé a milé povídky, jako bývaly přede dvěma tisíci lety dorůstajícímu Scipionovi neb Katonovi. Ano, Řím, jakož jest každému katolíku městem posvátným, jest každému vzdělanci druhou vlastí. To jsem necítil nikdy živěji, než nyní, když jsem s místy těmito, proslavenými velikými činy starých Římanův, zasvěcenými krví prvních křesťanův a ozdobenými uměním tolikera velikých duchův, loučiti se musil. — Pohřížen jsa v podobném rozjímání došel jsem ku poště, jednomu z nejmilejších mi domův v Římě, neboť tu jsem dostával vždy listy ode svých milých se zprávami o tom, co se tam za horami děje. Pěkný, rozsáhlý a vysoký palác, v němžto se pošta římská nachází, byl již

oživen, děly se tu právě přípravy k odjezdu do Frosinone. Tam jsme měli zaměřeno i my — se mnou totiž můj krajan a průvodce po Římě P. M. Cílem cesty naší byla Neapole. Vyvolili jsme si však cestu delší a nepohodlnější, chtějice navštívití staroslavný klášter *Monte Cassino*. Musím však hned upřímně podotknouti, že nás neméně, než stará sláva kláštera, vábil na Monte Cassino šlechtitný krajan a nejhrošlivější pastýř církve české, sv. *Vojtěch*, ježto zlost nepřítel před devíti stoletími na vzdálený onen vrch zahnal, a jehož pobytí učinilo onu horu místem každému Čechu na věky památným. Z té příčiny volili jsme cestu hornatými krajinami starých Hernikův a Volskův, než obyčejnou podél břehu mořského přes Terracinu. Brzy bylo všecko připraveno, koně zapraženy, a když zavazla šestá hodina, vyjžděli jsme z pošty římské. Cesta naše šla přes forum Trajanovo, kdežto oko mé ještě naposledy s libostí utkvělo na ohromném sloupě, připomínajícím veliké činy nejlepšího tohoto mezi císaři římskými, k bráně Porta Maggiore. Tu jsme učinili první zastavení. Podali jsme pasy své žádajícímu jich vojáku, a obdrževše je s podpisem, vyjeli jsme ven z brány římské. Hned u brány v pravo máš tu nádraží první železnice římské, vedoucí z Říma do Frascati, asi dvě mile cesty. Nebylo tu arci pozorovati hluchého života, jakýž se jevívá v nádražích velikých měst — jest to všecko posud jen jako na ukázkou, co železnice jsou. Více baviti se bude oko tvé, pohlédneš-li v levo od brány — spatříš tu nejpodivnější pomník, jež nám starý Řím zůstavil. U samé zdi městské stojí tu asi o dva sáhy hloub, než běží silnice, asi dvacet stop vysoký náhrobek, jež si přede dvěma tisíci lety postaviti kázal počestný římský pekař, Virgilius Euryaces, kterýž uznáváje vděčně zlaté dno umění, jímžto zbohatnul, dal si vystaviti pomník spravedlivě pekařský. A tak tu stojí vysoký čtverhran, vystavený z pekařských kamenných díků a ozdobený vypuklou prací, vypočítávající válení a pečení chleba. Následující však věkové neuměli si vážiti vzácného díla a pomník Euryacesův zastaven jest zúplna ve zdi městské — a tím zachován. R. 1836 vykopán jest téměř neporušený, a jest od té doby jednou z nejvíce navštěvovaných starožitností římských. Vůz ujíždí a o něco dále viděti v levo kusy staré zdi — jest to zbytek pomníku, jež první křesťan na trůně římském postavil zbožné matce své, Konstantin Veliký svatě Heleně. Již však jsme tu uprostřed Campagny, a mimo

velikolepé, ač porouchané oblouky vodovodu Klaudiova hledá oko marně nějakého předmětu, na kterém by si odpočinulo. Jest to prázdná, pustá rovina beze stromů a bez stavení; jen v nedohledné dáli kmitá se nějaký dům osamělý, vesnici však neb městečko nějaké spatříš tu teprvé za několik hodin jednou.

Nejsouce vábeni pohledem na venek měli jsme nyní času dost, seznámiti se se společností ve voze. Seděli s námi u vnitř vozu dva mladí lidé z Valmontone, bratr se sestrou, vracející se z římského masopustu domů. Byli ještě celí opojeni rozkošemi karnavalu, a nemohli se ani vynadiviti té nádhře a hluchosti, kterou za posledních dnův v Římě viděli. Náleželif patrně k oné třídě zámožných venkovanů, jimžto tichý, klidný život venkovský dělá jenom dlouhou chvíli a jimžto hluk velkých měst je pozemským rájem. Zvláště si vedl mladý společník trpkou stížností na zimu — tu prý člověk na venkově častokráte věru neví co začínati, aby zapudil dlouhou chvíli. Mladík nám pak vypravoval obšírně o tuhém zápasu mezi římskou žandarmérií a četnými loupežníky za poslední zimy v této krajině. Silnice naše, stará *via Labicana*, byla ještě před několika měsíci velmi nebezpečná, a vůz poštovský býval tu tak často přepaden a oloupen, že konečně jezdíval prázdný. Za posledního však podzimu ujala se vláda papežská věci té s velikou horlivostí: loupežníci jsou zlapáni neb rozplašeni, a již po několik měsícův nepřišla se žádná loupež na silnici té. Hovoříce se žvavými druhy svými octli jsme asi za tři hodiny u vesnice na okrouhlém pahrbku velmi pěkně ležící, však až příliš chatrné, zpustlé — byla to *Colonna*, jméno budící tolik velikých vzpomínek! — Z této nyní tak bídné otrhané vsi vyšel mocný někdy rod *Colonnův*, který po století zapasil s rovněž mocnými *Ursini* o panství nad Římem, rod, jenžto obsazoval stolici papežskou — nyní kleslý jako kolébka jeho! — *Colonna* stojí ostatně na místě, na němž za starých Římanův stávalo město *Labicum*, od něhož jméno silnice naší „*via Labicana*.“

V levo odtud stávalo v krajině této město *Gabii*, jehož dobytí starí spojili s pěknou povídkou o Tarquinovi a o srážení největších makovic. Dále ujíždějíce, vidíme pak v levo vrch *Praenestský*, s něhož prý někdy *Pyrhus* a po něm *Hannibal* pohlíželi k Římu — a u jehož paty z dálky velmi pěkné město *Praeneste*, nyní *Palestrina*. Jedouce rychle ku předu, octli jsme se v poledne u městečka *Valmontone*, ježto překrásně leží na

táhlém pahrbku, jsouc ozdobeno rozsáhlým, nádherným zámekem knížete *Doria-Pamfil*, jemž okolní krajina daleko široko náleží.

Silnice však se vyhýbá pěknému pahrbku, na němž stojí největší část *Valmontone*, vinouc se v pravo okolo něho a běžíc dále úzkým údolím, ve kterémž po obou stranách viděti lid rolnický pilně rýpatipůdu rýčem. Pracovali tu obyčejně tři neb čtyři mužové vedle sebe a vládli rýčem tak obratně, že jim práce vůčihledě ubývalo. Kdo zvykl lid italský považovati za hejno lenochů, byl by zajisté na lepší víru obrácen, kdyby se podíval do těchto hor a spatřil ten jarý, bodromyslný lid venkovský jak pracuje v poli! Na celé cestě z *Valmontone* až do *Monte Cassina*, obnášející asi osmnáct našich mil, spatřili jsme jediné rýče na poli, nikde pluh, a ženy i dorůstající děti pomáhaly statečně v tuhé práci dělníkům mužským. Lid tento horský jest tu vůbec pěkného, štíhlého a silného zrástu, podobaje se v celém vzezření i kroji svém patrně jarým Slovákům hor moravských i uherských Krajina, ve které jsme se nyní za *Valmontone* octli, lišila se zúplna od *Campagny*. Tu samé hory, pokryté na vrchu sněhem, trpytícím se překrásně na světle slunečním, a mezi nimi půvabná údolí, ve kterých se všude již ohlašuje blahé jaro. — *Luka* se již na všech stranách začínají zelenati, na polích všude dělníci, a zpěv skřivánekův rozléhal se po okřívající krajině. Těšíce se ze dne tak půvabného, vzpomínali jsme si na milé kraje domácí, ve kterých nepochybně touž chvíli (bylo 27. února) ještě zima vládla ve vši moci své. A předce zalétaly myšlenky naše každou chvíli z krásných krajin, kteréžto se prostíraly před zraky našimi, ke studeným, sněhem a ledem pokrytým břehům *Vltavským*! Brzo za *Valmontone* spatřili jsme na táhlém pahrbku v levo od silnice se prostírající staré hlavní město bojovných *Hernikův*, jemž staré jméno s nepatrnou proměnou podnes zůstaveno — *Anagni*. Bylo již za časův starých Římanův bohaté, úpravné město; ale jeho sláva pochází z věku středního. Vyšlitě z *Anagni* mužové, jejichž duch hýbal světem! Tu narozen nejmocnější ze všech, kteří kdy seděli na stolici sv. *Petra*, veliký *Innocenc III.* Zde spatřil světlo světa *Řehoř IX.*, jenžto jsa sklíčen věkem a chorobou, uměl neohroženě hájiti práva svá, nelekaje se boje s nejmocnějším mocnářem oné doby *Fridrichem II.* Zde vyvolen v době nejprudšího zápasu mezi Církví a státem *Innocenc IV.* poslední a nejstrašnější odpůrce *Fridricha II.* Takové upomínky

vází se k nevelkému, nyní nepatrnému městu tomuto.

Jsouce dlouho ještě vyprovázání pěkně na pahrbku rozloženým městem, ujížděli jsme nyní přes tři hodiny, vidouce jenom několik vesnic na vzdálených vrcholích hor, kdežto blíže silnice jen semo tamo nějaký domek bylo spatřiti. Vesnice zdejší mají skoro všechny krásné položení, věnčice vrcholy hor, často velmi příkré. Takoveto krásné položení jest arci velmi nepohodlné, ano činí přístup do takových vesnic velmi obtížným. Papežský četník, jenžto z Valmontone do Ferentina s námi jel, a který za povoláním svým celou krajinu tuto kříž na kříž prošel, vypravoval nám, že tu jsou vesnice, do kterých člověk, nezvyklý takovým cestám, nemůže jinak přijíti, než leza po čtyrech; ukazoval nám jednu takovou ves, v levo od silnice ležící, Fumone nazvanou, kamž i on sám nejinak než lezením po rukou přichází. Vypravoval nám též o jiné vesnici, vystavené od loupežnické bandy strašného na počátku tohoto století lupiče Gasberiniho v kotli vysoké hory, tak že ji odnikud viděti nelze. Bylať již kolik let vystavena, a nikdo o ní nevěděl, ani v okolní krajině, tak výbornou skrýšiposkytovala smělým lotrům! — Když se slunce již k horám chýlilo, dojeli jsme do Ferentina, města někdy Volskům. I ono leží na příkrém kopci a má ještě prastarou bránu z velikých kamenů stavenou, a dost značné zbytky starožitných zdí městských. Vjíždějící zdlouhavě na kopec, byli jsme pronásledováni až za město velkým zástupem žebráků, mladých, starých, ženských i mužských. Jest to průvod, kterého se člověku v Itálii, zvláště střední a jižní velmi často dostává, a jehož zbaviti se bývá prací velmi nesnadnou, cizinec bývá pak nejoblíbenějším terčem této nemilé čeládky. Bylo by ve prospěch samých Italianův práti, aby si věci té vlády upřímně povšiml, neboť se tím cizinci až příliš často dávají zavést k nespravedlivým úsudkům o povaze Italianův vůbec, nepamatuje, že jest i jinde lidí dost, kteří by milerádi nepříliš sice výnosné, ale pohodlné řemeslo žebrácké provozovali, kdyby se jim nechalo na vůli. Ze ostatně dotíravé žebrání není nerozlučitelně spojeno s povahou italskou, viděti jest dostatečně v Lombardii a v Sardinsku, kdežto není viděti více žebrákův, než kdekoli jinde v krajinách severních. Z Ferentina jeli jsme pak ještě asi půl druhé hodiny do *Frosinone*, kamž jsme dorazili po šesté hodině, když se počalo stmívat. Leží na kopci, stromovým

míle posázeném, velmi příkrém, na který silnice znenáhla vystupuje. Město z dola vypadá velmi pyšně — nad zasmušilými, šedými domy městskými ční tu vysoká, bílá věž, vévodíc okolní krajině na několik mil. *Frosinone* jest hlavním městem rozsáhlé delegace, sahající po hranice, ano až za hranice neapolské, neboť k ní náleží i známé knížectví *Pontecorvo*, ležící několik mil od hranic papežských, uprostřed kraje neapolského. Když jsme po úzkých, příkrých ulicích dojeli až k poště a tu s vozu sestupovali, octli jsme se najednou u prostřed asi dvadceť mužských, nejvíce otrhaných a špinavých. Křičeli jeden přes druhého — ten že nás dovede do hospody, druhý že by nás na pěkném vozíku zítra ráno vezl dále, třetí, že má výborné osly, jestli chceme, že nás lacině doveze do Ceprana; a tak křičel každý svou, vychvaluje své zboží ze vši síly své. Tento výjev nám však nebyl nový, i bojovali jsme proti dotírajícímu na nás zástupu zbrani, jejížto výbornost jsme často zkusili — úplnou nevšímavostí. Nic nezaplašá tak snadno tyto příliš ochotné lidičky, jako když jim člověk na tisícové otázky ničeho neodpovídá, leč že ničehož od nich nechce, že nemá nikoho a ničeho zapotřebí. Tak se stalo i tenkrát. Vidouce naši neoblomnou chladnokrevnost, ztratili se jeden po druhém. V několika okamžicích byli jsme sami a ohlédnuvše se v soumraku po městě, vešli jsme do jediné hospody, zde se nacházející.

Hospody italské neposkytují zvláště v menších městech mnoho pohodlí — ano, v zimě jest člověku až ouzko, když vstoupí do prostranného pokoje s velikými okny, skrze která vítr dle libosti fíčetí může, s podlahou z cihel nebo z malých kaménků udělanou, která se zdá tu býti jen pro zvýšení chladu a za nesnesitelného parna letního nepochybně velmi prospěšna jest, a s dveřmi, daleko od dveřejí odstávajícími. Jedno však jsem v hospodách italských, dobrých i špatných obyčejně nalezl, obstojnou postel! Italiani neznají našich peřin, ale jejich podušky a matrace nahradí zajisté dostatečně často podezřelé peřiny krajin severních a bývají každému přichozímu čistým, bílým plátnem potaženy. Tak bylo i ve *Frosinone*, kdežto jsme v pokoji, až příliš provětralém, výborně si odpočinuli po jízdě tohoto dne.

Druhého dne pustili jsme se pak po šesté hodině dále k pomezí neapolskému. Ráno zde bylo mnohem chladnější než předcházejícího dne v Římě, což pozorujeme; dali

jsme se pěšky na cestu. Abychom totiž byli úplna volni na pouti té, nevzali jsme s sebou ničehož, než co jsme pohodlně sami mohli nésti, zůstavivše věci své v Římě, a to nám bylo nyní na nejvýš prospěšno. Silnice vedla nás tu stále údolím uprostřed hor, z nichžto vyšší, vzdálenější pokryty sněhem. I tu všude pracoval lid v poli a odpovídal velmi ochotně— přívětivě na otázky naše, zdali dobře jdeme do Ceprana, jak tam ještě daleko atd. Asi za půl čtvrté hodiny dorazili jsme do Ceprana, posledního města ve státech papežských s této strany. Jest to velmi malé městečko, sevřené slarými zdmi, zasmušilé a nečisté. Tu se posilnivše v hostinci, najali jsme si vozík (prýčku) o jednom koni, chtěje se podívatí do Arpina, rodiště Ciceronova a Mariova, vzdáleného odtud asi dvě míle. Podobné vozíky lze dostati v každém městě italském velmi snadno, a kdo s sebou nemá žádného patrného nákladu, může tímto způsobem dost dobře a lacině, ano dost rychle jezdit. Italský vozka, zvláště jest-li jenom čeledín, nešetří svých koňů, jak se to obyčejně děje; ano, pobízí často ubohý dobytek tak důtklivě, že jest člověku až nemilo na to patřiti. Tak jsme vyjeli asi v půl dvanácte z Ceprana a za malou chvilku oclili jsme se u pohraničního domku, kdežto jest neapolský policejní a celní úřad. Zastavili jsme se a z domku vyšel voják prohlížet nás, zdali s sebou vezeme cos poplatného. Dostali jsme pro podobné prohlídky v Římě již od zkušených lidí naučení, jehož prospěšnost jsme ihned zkusili. Raděno nám totiž, abychom v podobných případech neopominuli nikdy, těmto lidem nějakou malíckost dáti, tím že ušetříme času a ujdeme mnohé mrzutosti. Neměli jsme ovšem ničehož s sebou, z čehož by se clo platilo; předce však, jak medle se přiblížil voják k vozu, vstrčili jsme mu půl paolu (asi 7 kr. stří.) do ruky a tento pak s velmi zdvořilou tváří pokynul vozkovi, aby jel dále. Ujízďeli jsme tedy s chutí a asi za hodinu byli jsme tu u městečka *Arce*, prvního místa na půdě neapolské. *Arce* leží při patě vysoké hory, jejížto ostrý vrchol jest uvěncen starým hradem *Rocca d'Arce*, hledicím zpupně kolem sebe po krajině. Odtud pak dali jsme se na sever po výborné silnici, běžící podle řeky *Liris*, ačkoli řeku jen zřídka viděti. Tu jsme spatřili v pravo od silnice pěkně u paty pahrbku ležící *Isolu*, nad níž znamenitý starý hrad se vypíná. Za *Isolu* dělí se cesta do Arpina od silnice, vedoucí do *Sory* a vystupuje patrně výše do hor.

Krásnou horskou krajinou jeli jsme asi do třetí hodiny, až tu konečně objevše poslední záhyb hory, spatřili jsme před sebou rodiště dvou z největších Římanův — rodiště *Mariova* a *Ciceronova* — *Arpino*. Pohled na město toto jest z dola čarokrásný. Ležíť tu na stráni vysoké hory, dole ve dví se rozbíhající, na jejímžto vrcholu viděti zbytky znamenitého, starožitného hradu. Město vystupuje z dola asi doprostředu hory ulicemi velmi příkrými a tak úzkými, že když jsme na konci hlavní ulice, vedoucí k náměstí potkali vozík o jednom koni, tento se zpátky obrátiti musil, abychom mohli dále jeti. Vozů sem ovšem jenom velmi málo přichází, neboť lid zdejší nakládá všecko na osly a tak nejpohodlněji do města dováží. Dostavše se až na náměstí, slezli jsme s vozu, abychom se ohlédlí po městě. Napřed jsme si pospíšili na horu, abychom tam spatřili nejznamenitější památku starožitnou — starý hrad arpinský. Vrch je příkrý a cesta velmi kamenitá, za to však odměna velmi krásná. Jsouť tu posud dosti patrné zbytky prastarých cyklopských zdí, vystavených z náramných kamenů; tyto zdi ovšem ve středním věku silně jsou porouchány, přilepilí na ně nové zdi, a učinili ze starého hradu zámek, který nyní jest v rozvalinách. Ze starožitných zdí jest tu ale jedna část úplna zachována. Jest to stará brána, z ohromných ker kamenných tak vystavena, že se poněkud podobá velikým, gothickým oknům. Výška její jest asi dvanáct stop, šířka asi devět. Jsou tu i zbytky staré kloaky, taktéž stavené, a patrné stopy staré dlažby s vyjetými kolejiemi. Mezi těmito cihlodnými zbytky dávných dob, jeví se tu hromádka chatrných domků, bídě slátaných a nečistých, ve kterých přebývá nejchudší část obyvatelstva arpinského. Nazývají pak tuto chudou čtvrt „*Civita vecchia*“ staré město. Vráťvše se dolů do města, prohlídli jsme si palác obecný (*Palazzo del Commune*), ozdobený sochami dvou velikých synův arpinských: *Kaja Maria* a *Tullia Cicerona*. Ukazujíť tu též ochotní ciceronové dům Ciceronův i Mariův; domem *Mariovým* nazývají nádherný zámek, ležící na velmi příkrém a skalnatém konci pravého pahrbku arpinského. Pěknější polohy nad tuto v *Arpině* není, a jestli se mladý *Marius* cvičíval často v lezení po příkré skále, nad kterou stojí domnělý dům jeho, netřeba se diviti, že se stal obratným vojákem. Dům Ciceronův ukazují na místě nepatrném, nijak nevynikajícím, v tom jediném ohledu dávající přednost *Mariovi*, nebo jinak požívá památka

velikého řečníka mnohem více vážnosti ve vlastní otčině, než brozného pohromitele Cimbrův a Teutonův. Zdejší vyšší školy nazývají se po něm Collegio Tulliano; ve znaku městském stkví se začátečné písmeny jeho jména. Ano, občané arpinstí ctí jméno výmluvného krajana svého i tím, že dávají synům svým na křtu sv. zhusta jména Marco Tullio. Tak si umí vážit Arpino velikých synův svých, tak se děje v Itálii všude. Města italská slaví památku slavných rodákův nádhernými náhrobky, obrazy, sochami, ano i stavbami, a tak se stává, že i chudsa nádeník, jenž se ani čísti ani psátí nenaučil, zná jména oněch mužův, kteřížto duchem svým proslavili otčinu svou. Prohlízejíce si radnici, byli jsme nemile vytrženi drábem, který přistoupiv k nám, žádal pasy. Podali jsme mu je s podotknutím, že máme na pospěch, ať nám je brzo přinese nazpět. Čekali jsme netrpělivě asi půl hodiny, neboť jsme chtěli dojetí na noc do Melfy, nejbližší hospody na silnici k Monte Cassino, vzdálené odtud asi tři míle cesty. Po půl hodině vrátil se dráb, a vyřídil nám, že máme přijít oba k soudci (giudice). Stáli jsme právě před hostincem na náměstí, lidé tu zevlujících zástup, a všechno se zvědavě dívalo, když jsme za drábem kráčeli k soudci. Když jsme vstoupili do síně úřední, přijal nás soudce velmi přívětivě, omlouvaje se zároveň, že nás dal osobně k sobě sem volati, že prý má některé otázky, na které bude žádati naše odpovědi. Tázel se pak, jak se stalo, že jsme se dostali do Arpina, nemůjice na pasu podpisu pohraničního policejního úřadu. Na to jsem odpověděl, že pasův našich posud nikdo nežádal, a že se pas ukazuje jenom tehdy, když se oň žádá. Po té se ptal soudce dále, co tu vlastně chceme, proč jdeme touto cestou do Neapole. Když jsem mu na to odpověděl, tázel se pak dále na všeliké věci, bez kterých by se byl dobře obejít mohl, tak že jsem mu podotkl, že nemohu pochopiti, nač tolik otázek, že naše pasy mají podpis neapolského vyslance v Římě, a že jsme myslili, že nebude žádných překážek se strany policie. Tu se jal soudce vykládati, jak jest podivné, že nemáme na pase podpisu pohraničního úřadu, že by nám to mnoho rozpaků způsobiti mohlo, a že tedy jest jenom ve prospěch náš, když se zde všechno napraví. Když pak vše náležitě zapsal, a pasy naše podepsal, propustil nás opět velmi zdvořile. Tímto prohlášením pasův byli jsme zadrženi více než hodinu, a měli jsme co dělati, abychom se dostali o kus blíže k Monte Cassino.

Bylatě právě sobota, a přáli jsme si býti v neděli v klášteře, spěchali jsme tedy dále. Ujíždějice z Arpina, byli jsme dlouho pronásledováni asi šesti tuláky, kteří chtěli zpropitného, poněvadž prý vozkovi našemu, nevím jaké, služby prokázali, o kterých však vozka sám ničehož nevěděl. Jen rychlým ujížděním byli jsme zbaveni křiklavých těch průvodců. Cestou nyní asi míli s kopce běžící, ujížděli jsme rychle zpět k Arce a odtud dále do nejbližší, asi půl druhé míle odtud ležící hospody, Melfa zvané. Na celé této cestě z Arpina do Melfy není ani jediné hospody, kdeby se přenocovati mohlo. Arce samo, ač dosti velké městečko, nemá hospody pro pocestné. Nezbyvalo nám tedy leč jeti až do Melfy, ač jsme musili asi půl třetí hodiny po západu slunce venku býti, což nám v těchto krajinách nebylo zrovna příjemné. Potkávali jsme však na cestě velmi mnoho lidí pěších i na vozích; bylo mezi nimi i mnoho vojáků, kráčejejících zvolna se zbraní na ramenou — bylť to patrně hlídka, zřízené k udržení bezpečnosti na silnici. Asi o půl deváté hodině dorazili jsme do Melfy, veliké, dobře zařízené hospody, ležící zcela o samotě podle silnice. Tu přenocovavše, vyjeli jsme o půl šesté hodině zrána k Monte Cassinu. Jitro bylo jasné, ale velmi chladné. Výborná silnice vedla nás tu skrze samé vinohrady, pěkným, širokým údolím, ohrazeným s obou stran vysokými horami. Tu na levé straně viděli jsme pěkně na pahorku ležící městečko *Rocca Secca*, rodiště velikého filosofa *Tomáše Akvinského*, jenžto se nazývá dle blízkého většího a známějšího *Aquino*, ležícího asi půl míle dále po pravé straně. Z Aquina pochází i jiný slavný muž, ovšem zcela jiné povahy, než hluboký, důmyslný sv. Tomáš — jest to ostrý, nelitostivý karatel ničemnosti souvěké — satyrik Juvenal.

Jedouce překrásným údolím rychle dále, potkávali jsme mnoho lidu venkovského, svátečně oblečeného, jdoucího do kostela. Kroj ženský je tu docela zvláštní — na hlavě měly položený šat v podobě čtverhranu složený, a od něho vzadu dolů visící konce, šněrovačky, obyčejně světlé barvy, a pak zástěry s obou stran. Mnozí z nich nás přívětivě pozdravovali, což v Itálii věc neobvyčejná. Asi v půl osmé hodiny spatřili jsme v levo před sebou vysoký vrch, na němž rozsáhlé stavení — bylo to Monte Cassino. Touživše dlouho po vrchu tom, byli jsme v prvním okamžení velmi dojati pohledem na místo posvátné, z kterého po mnohá století šířilo se světlo po dalekých vlastech.

Se zrakem, upřeným na posvátnou horu dojeli jsme do přívětivého, pod samou horou ležícího města S. Germano, a tu bez odkladu pustili jsme se na horu. Hora jest příkrá, kamenitá, rozložitá; vystupování na ni dost obtížné, ač je udlána cesta pro pěší a jezdecké. Jeti na voze se na horu nemůže. Neobyčejně se jede na oslech: my však jsme raději kráčeli pěšky, poněvadž bylo jitro posud chladné. Asi za tři čtvrtě hodiny byli jsme na hoře před samým stavením klášterním. Pohled tento z blíзка neupokojuje dychtivého poutníka; očekáváje vážnou, velkolepou, věžatou budovu, nalezá tu stavení sice velmi rozsáhlé, o dvou poschodích, ale podobající se ve všem obyčejným domům italským. Sama věž chrámu jest nepatrná a zdaleka se trátí úplně. I spěchali jsme tím dychtivěji do vnitřku: vede tam dlouhá, úzká, klenutá, stará chodba, vystupující rychle do výšky — v chodbě této prý bydlíval sv. zakladatel kláštera kassinského. Na konci chodby té octneš se na překrásném dvoře klášterním, jakých mimo Itálii málo viděti. Podlouhlý čtverhran rozdělen na tři dvory, okolo kterých běží krásná řada dorských sloupů. Na prostředním jest pěkná studnice s výbornou vodou; dvůr tento jest ozdoben sochami sv. Benedikta a sestry jeho sv. Skolastiky; oba krajní dvory mají utěšené zahrádky. Z tohoto překrásného dvora, po němžto se opravdu klášterní ticho rozkládá, vedou velkolepé, široké schody na výše ležící prostranství, na kterémžto stojí nádherný chrám. Okolo tohoto dvoru opět krásné sloupopřadí, a pod ním mramorové sochy největších dobrodincův kláštera tohoto. Sloupy tyto pocházejí z chrámu Apollva, kterýž na tomto místě někdy stával. Vstupující do chrámu, obdivovali jsme se památné práci na hlavních dveřích; jsouť bronzové, rozdělené na tabulky čtverhrané, na kterých stříbrnými drobnými písmeny zaznamenány jsou všeliké statky a zboží klášterní r. 1066. Toho roku byly dveře ty zhotoveny v Cařihradě za učeného opata Desideria, pozdějšího papeže Viktora III. V kročiv do samého chrámu, užasneš nad stklostností, nádhrou, jižto všude vidíš kolem sebe. Jen nejbohatší chrámy italské, jako Certosa Pavijská, mohly by se srovnati s ním; vyrovnati však se mu sotva který může. Všecky zdi kostelní jsou obloženy nejdrazším, nejkrásnějším mramorem všelikých barev; podlaha jest nejpěknější mosaika, oltáře jsou vykládány drahým kamením. A jaký tu poklad znamenitých obrazův, jaká to vzácná práce řezbářská v choru, jehož lavice, všecky ze dříví

orechového, ozdobeny jsou všelikými vyřezanými květinami a postavami svatých! Krásná stavba tato pochází ze sedmnáctého století, byvši od času prvního zakladatele kolikráte zbořena nepřátelskými vpády, od Lombardův, Saracenův, ano i zemětřesením! Pod hlavním oltářem pochován tu v podzemní kapli sv. Benedikt se sestrou svou sv. Skolastikou. Kaple ta jest velmi prostranná, ale nízká a prostá; jest tu oltář nad ostatky sv. Benedikta, u kterého duchovní průvodce můj čel mši svatou. Po této mši sv. vedl nás kostelník dlouhými chodbami do pokoje, ve kterémžto nám nalil černé kávy. Jsouť Benediktini kassinskí podnes velmi hostinní, ač klášter má jenom malou část oněch příjmů, které jej druhdy činily nejbohatším ústavem na západě. Odtud pak nás provedl ochotný sluha po klášteře a ukázal nám všeliké poklady jeho. Napřed vedl nás do knihovny. Knihovna Monte kassinská zasluhuje vděčnou uznalost veškerého světa vzdělaného — zde zachovány jsou mnohé vzácné památky starých věkův; tu pilní stoupenci sv. Benedikta přepisovali znamenitá díla starých Římanův i Řekův, a mnohé z nich jen tím zachováno potomstvu. Odtud nás vedli do archivu, ve kterémž se chovají některé z nejstarších listin stávajících. Mají tu zvláště velezajímavnu řadu papežských bull, týkajících se kláštera od jedenáctého století — jsou tu jiné listiny až z devátého věku, ježto se chovají ve vzácných schránkách! Mnohé jsou tak chatrné, že kdyby se jich dotekl, rozpadly by se v prach. Předce však s ochotností, jakou v tomohledu jen v Itálii nalezneš, ukazují se tyto drahé památky cizím poutníkům! Odtud šli jsme do věže, ve které přebýval sv. Benedikt, a kdežto jest nyní sbírka obrazův náboženských. Jak mocné city budily se tu v srdcích našich, když jsme tu stáli na místě, kde veliký onen zákonodárce znamenité řehole krácel, na místě, odkud jasný duch jeho svítil jasně po temném okolí! Kolik jest míst, ježto by se s tímto měřiti mohla, co do zásluh o křesťanství, o vzdělání? Zde uprostřed doby smutné, uprostřed krvavých válek, hubících všecky stopy staré vzdělanosti, rozbit stánek tiché zbožnosti, úsilné pracovitosti, nalezeno útočiště křesťanské vzdělanosti. Plní úcty k velikému zákonodárci opustili jsme věži tuto, abychom pohlídli na okolní krajinu. Jestliž pohled ten překrásný! U paty vrchu začíná se milé a úrodné údolí, protkané pěknými cestami. Řekou a ozdobené příjemným městem S. Germano. Za rovinou vystupují tu vysoké hory, z nichž některé vrchol měly posud posněžený

Prohlédnuvše si veškeré části kláštera toho, nebyli jsme předce upokojeni v jedné věci — co se týče našeho velikého krajanu sv. Vojtěcha. Ničehož tu nevěděli o horlivci tomtu, bylo jim to jmeno z úplna neznámé. Monte Cassino honosí se ovšem dlouhou řadou velikých, slavných mužův; ale ani největší, nejhorlivější nestyděl by se druha takového, jako byl druhý biskup církve české.

DOPISY.

[Cechy.]

V Praze na den sv. Vojtěcha 1. P. 1857.

Šťastně dočkali jsme se utěšených svátkův velikonočních, a radostněji než druhdy možná bylo pěti „Alleluja“ při pohledu na uplynulý půst i na mnohé pozhnání, kterým provázel Pán horlivou práci kazatelův našich. Netřeba připomínati, že se po městech Pražských ve všech farních kostelích činila kázání postní, tu česky onde německy, tu v neděli tam ve středu, onde v pátek. Ovoce bývalo viděti ve zpovědnících, kdež valněji, tuším, než druhdy uchylovali se ku kněžím nejedni, kteříž byli od mnohých let již pohrdali milostmi Páně. — Bůh požehnej a k žádoucímu dalšímu rozvinu pravého života račiz nám pomáhati v drahé staroslavné Praze naší! — Co se dotýče obzvláštních pobožností sv. téhodne, v tom ohledu rovněž jako za předešlých několika let vynikala kaple císařská na zámku. V bohatě upravené svatyni této konala se každý pátek u večer pobožnost k Bolestné Rodičce Boží, v neděli odpoledne bývalo kázání postní, ve sv. tédmni pak odbývala se posvátná duchovní cvičení, v kterých se asi 150 dām z vyšších stavův účastnilo. K církevním pobožnostem ve sv. tédmni scházeli se tam chovanci kníž. arcibiskupského semináře, a ti výtečným zpěvem pronikavých žalmův a pláčův nemálo pomáhali k roznění ducha skroušené pobožnosti. Tak uplynul posvátný týden, tak uplynuly hody velikonoční, a Praze nastalo několik svátkův, obzvláště znamenitých v zemi české. Především slaveno památku sv. Vojtěcha na hradě Pražském, po té den sv. Jiří v starobylém památném kostele sv. Jirském, v krátce na to památku sv. Sigmunda ve stoličném našem chrámu Páně. Než možná skutečně říci, že Praha slavila utěšeně dotčené významné svátky? Či se snad valily zástupy zbožného lidu ke hrobům sv. patronův svých, jak bývalo před sto lety? — Smutnou bychom v tom ohledu musili dáti odpověď!

Na den sv. Jiří to se sice ještě dosti Pražanův hrne do starověké svatyně, kdež kyne hrob sv. Ludmily a bl. Milády. Než at již nic nedím o sv. Sigmundu, čím to, že nebývá-li na den sv. Vojtěcha pusto, hluchno jistotně nebývá? Není-li to žaloba na nevědek náš k jednomu z největších přátel i orodovníkův našich u Boha? Vídeňané vycházíají ve slavném průvodu do Klosterneuburgu k hrobu sv. Leopolda; nebylo-liž by slušno, aby se u nás dělo nejínak o svátcích výročních sv. patronův našich? Ve Vídni přispěla k tomu jednota sv. Severína: slušná zajisté byla by to věc i bohumilá, kdyby, ač nestane-li se k tomu počátek ve farních chrámech Pražských, ovšem i Pražská jednota — netoliko po příkladu Vídeňské, nýbrž po dávném obyčeji bohobojných předkův, mimo jiné i řádnými průvody posvátnými hleděla přispěti k oživení vděčné úcty k sv. patronům našim: Vojtěchu, Václavu i Prokopu, nýbrž i sv. Ludmile? — Bohdejž, by se vyplnilo toto křesťanské vroucí přání naše! —

V Praze v Květnu 1857.

Těchto dnův odebral se na věčnost důst. kněz Jan Ev. Krbec, rektor u sv. Jiří, jenž nevšední zásluhy sobě vydobyl opatřením nového vydání *Písma svatého*, jež v několika málo letech dvakráte na světlo vyšlo. Zasloužilý nebožtík náležel do počtu mužův, kteří prohledajíce k duchovním potřebám národu českého snažili se zachovati jazyk a zvelebiti duchovní církevní literaturu českou. V tom směru, ač schvácené jsou byly zdraví a síly tělesné již od několika let, nepřestal pracovati až do konce. — Takovou měrou dostalo se nám nového vydání *historie církevní Eusebiovy*, druhdy tak oblíbené v národě našem. Mimo dotčená dvě díla, máme od něho některé menší a větší práce, jmenovitě: „*Malého Zelindře*“ — „*Poučení o pět kořalky*“ — „*Křížovou cestu*“ — „*Pobožnost k učení sv. Aloysia*“ — „*O bezženství kněžském*“, jakož i rozličná pojednání v časopisu musejním, v bohosloveckém, v Blahověstu, v Lumiru, v Poutníku. Poslední dobou, kdežto se patrně již blížil večer života, zdálo se, jako by churavci přibývalo snažné chuti ku práci. Obrátil pak tu k dvěma věcem takorba všecken zřetel, žádaje opatření nového vydání *kancionálu* a k místu přivéstí *obnovení starobylého chrámu sv. Jirského*. Co se dotýče památné této svatyně, tu již stal se důležitý krok opravou a obnovením drahocenného hrobu sv. *Ludmily*. Práce sochařské, pokud víme, ty již šťastně jsou

ukončeny. Jak dalece dospěly přípravy k vydání kancionálu, sami nevíme, ač nám vědomo, že právě v tom oboru snažný nebožtík pracoval právě až do posledních časův, kdežto jej nemoc uvrhla na lože a konec učinila životu, ztrpčenému dlouholetými chorobami a těžkostmi. Bůh mu dej lehké odpočinutí.

Pohlížejíce na dotčené načaté nebožtíkem důležité práce v jednom i druhém ohledu zavázany se cítíme, žádati sobě, aby což načato, dokonale k místu se přivedlo. — *Hrobka sv. Lidmily* obezřelou uměleckou snahou Pražského sochaře p. Böhma důstojně sice obnovena jest. V popředí připojil se k ní *spodek oltáře* v přiměřeném slohu gothickém. Mimo to zhotoven jest již p. Jos. Hellichem pěkný obraz sv. *Lidmily*, ježto jeden z nejušlechtilejších ctitelův sv. pramatky naší, výtečný to potomek bohabojné šlechty staročeské, p. hr. H. K. věnoval na okrasu památné svatyně. Než pokud se prohlédá k věci, mnoho tu ještě činiti zbývá, prvé než bude možná říci: „Kaple a hrobka sv. Lidmily jest opět jako bývala za starodávna, skvěle se okrasou, ježto jí přísluší.“ — Při počatých opravách odkryto malby, jimiž řečená kaple druhdy ozdobena bývala. Podnes viděti tu na oblouku dvě přepěkné tváře, sv. *Lidmily* a bl. *Milady*; znamenati tu na stěnách výjevy z života velebné svěťce Boží. Obrazy, tyto porušené sice opravami za pozdějších časův, posléze celkem zamazáno vápnem. — Než nebylo-liž by právě na čase, sv. pramáteři naší, splatiti dluh, zůstavený nám po předcích? Nebylo-liž by ovšem i to důstojnou památkou na oslavu *tisíciletého jubilea*, kteréž v několika málo letech slaviti budeme? — Není-liž se nadíti, že by se vždy ještě v katolické naší Praze nalezlo duší, hotových přispěti k provedení takového bohumilého díla? —

Neméně důležitou zdá se nám býti *druhá* úloha, v kterouž to se byl v Pánu zesnulý důstojný kněz J. Krbec uvázal. Vydání kancionálu jest zajisté věcí tak potřebnou, že by ovšem za hřích pokládati se musilo věku našemu, kdyby se práce načaté nepřivedly k žádoucímu konci. Osvědčili jsme se již na hoře, že sice nevíme, v jakovém způsobu nebožtík pracoval a jak daleko asi byl dospěl v podniknutém díle: po našem zdání zůstane mu to zásluhou, že mysl i ruce přičinil k důležité práci. Nezbývá pak leč uvázati se v práci tu po něm, a svědomitě připísliti si, aby se na ni dlouho čekati nemusilo. Avšak možná-li, aby věc tak důležitou a nesnadnou provedl *jednotlivec*? —

Nebude-li tu potřebí, aby se *více* mužův usjednotilo a po společném řádném usnesení a podle jistých zásad, předkem vytknutých a přijatých za pravidlo, hleděli vzdělati a podati národu našemu zpěvník, v každém ohledu přiměřený a způsobný k rozněcování ducha Božího ve srdcích lidských? — Ve starších kancionálech našich jsou ovšem složeny poklady; máme v nich písně utěšené, že se jimi honositi můžeme uprostřed národů křesťanských. Než koho jest tajno, s jakovým osudem potkala se leckterá pěkná píseň? Není-li to viděti na ní patrně, kterak tu ten, onde onen zpěvák caparty svého veršovectví zohyzdil prvotní nebeské půvaby její? A mimo to, jak mnoho nalezá se písniček planých bez živého jádra a beze všeho půvabu! Pěknými nápěvy nezřídka ovšem nevšední nabývá vnyady druhdy i *seředná* píseň. Avšak nesluší-li svědomitě obrátiti k tomu mysl a snahu, aby nápěv, obsah i forma v náležitě byly shodě? Takovou měrou ale mnoho písní v kancionálech nabyti musí jinaké tvárnosti; nejedna z nich vypadne na celo a propůjčí místa jiné důstojnější. A proto též hluboko jsme pře-

ji) Slušně a nám jako ze srdce, píše ctihodný dopisovatel z Moravy v Pražských Novinách, kdež dí: Podle náhledu našeho musí každá píseň v novém kancionálu, aby dostal úkolu svému, míti tyto vlastnosti: 1. Musí míti plynou, snadně srozumitelnou a ryze českou řeč beze všech barbarismů. 2. Musí míti metrum správné, a jmenovitě *nápěvům* přirozeně přiměřené. 3. Musí míti *dokonaly* rým, čehož v řeči naší tak snadně docíliti lze; čehož se však tak málo šetří. Věru obyčejně s nevolí odkládáme časopisy naše, v nichžto *básně* bývají, jelikož v nich *obyčejně* panuje nezběhlost, v jiných literaturách nevidaná. Pravíme *obyčejně*; neboť jsou i *výminky*, ježto právě jednak dokazují, co jest v ohledu tom u věci této u nás *možno*, a jednak čehož vymáhá — nutně vymáhá doba naše. *Prosodia česká* nyní již osvětlena jest; proč se o ni nestarají ti, kteříž nám básně podávají, nechápeme. Bylot by ovšem již na čase, aby se poukazovalo na tuto stránku našich básní perem ostrým; avšak pomysleni, že by snad mnohý odstrašiti se dal na cestě nastoupené, opět a opět vyrazí nám péro z ruky. „*Poeta nascitur*“, říká se, a to jest poněkud pravda; avšak *formu* může a má sobě osvojiti každý, kdož básně psáti chce. Ovšem by nám lze bylo i z nejnovější doby udati příklady takovýchto neladných prací metrických; avšak ještě toho necháme a raději naopak poukážeme na jednu z nejnovějších básní, kterouž nám přinesl právě vyšlý svazek „*Blahověsta*“, kteráž i *duchem básnickým i formou dokonale* za vzor sloužiti může mnohým. Prosim, by každý čtenář našel si básně: „*Sv. Cyril a Method po druhé na Moravě*“, od J. Soukupa, v *Blahověstu* roč. III., díl I., svazek 1., str. 17. Kdokoli básně tu čte, byť i jak živ o prosodii se nebyl

svědčení, že v takovém nesnadném díle nevystačí síly jednotlivce, že k tomu třeba celého sboru. Podobným způsobem povstal dávný kancionál bratrský; jinak dělo se v XVII. věku, když se u nás vzdělávaly opět nové kancionály katolické, jinak dělo se i nyní ve jménu a pod správou duchovní vrchnosti naší. Čas nečeká — potřeba kancionálu se cítí; na nejedněch stranách objevují se též rozmanité sbírky duchovních písní, vycházejí kancionály a kancionálky. Avšak neplodí-li se tudy zmatek, jelikož tu ten, onde onen podle citu a smyslu svého potřebné opravy činí a tudíž i v běh uvazuje? A proto již věru čas, aby se tomu náležitým způsobem učinil konec a tudíž odstranila příčina různění. Odkládati potřebnými opravami k příštím časům, nelze leč s velikou škodou. I tu nás upomíná blížíci se tisícileté jubileum. Aneb nebyla-liž by krásná, bohumilá věc, kdyby se během těch několika rokův po městech a osadách rozmilé vlasti naší oživily a vnově zařídily požehnané literácké spolky? Než literáky nelze mysliti bez řádných kancionálův: bylať by to zajisté poněkud těla bez ducha. *Spolky literácké* povstale pod správou duchovní vrchnosti a *obecný kancionál*, důstojný svého úkolu, vzdělaný v duchu Církve, opatřený společným řádným potvrzením nejđ. pp. biskupův a *metropolitův* země české i moravské: toť věru bylo by krásným znamením nového katolického života, bylo by též semeniskem jeho na příští časy. — Bratrstva literákův a řádný kancionál budiž heslem, pokud jich nebude státi ve vlastech našich!

staral a báseň psáti nezamýšlel, vyzná, že báseň tato pro svou plynlost, pro šetřený chod metrický a pro dokonalý rým utěšen se čte; an naopak u mnohé jiné básně člověk ani neví, jak by ji hlasitě přečísti měl pro velikou drsnost a temnost řeči; o rýmu málo kde lze mluvit. — Takovými nemohou a nesmějí býti písně v novém kancionálu, sice zamýšlená oprava opět zůstane nejvýše na poloviční cestě, čehož se hrozíme.

Jelikož podniknutí toto v Čechách již se veřejně ohlásilo, utichla podobná snaha na Moravě, jež se již po mnohá léta ožývala. Zamýšlelo se totiž *Dědictvím sv. Cyrilla a Methodia* vydati kancionál doby naší důstojný. Snad by se o společném díle tom dalo *spojenými silami* z Čech, z Moravy a ze Slovenska výhodně pracovati; snad by se větší dokonalosti dosáhlo společnou poradou mnohých, v oboru tomto zblhlých a obratných mužův. Kdyby však nový kancionál měl opět v rouše chatrném, t. j. v řeči špatné vyjítí, pak bychom na Moravě museli s bolestí opět na uskutečnění zámyslu již starého pomýšlet. Mílo by nám bylo, kdyby se o věci této předtůležité ozvali hlasové s mnohých stran. Oráem bychom neradi, aby se nám veřejné vystoupení toto odněkud na zlou vykládalo stránku.

V Praze d. 4. Května 1. P. 1857.

Dnes před chvílí dodán jest redaktoru Blahověsta list, jenž zní jak následuje:

„Kladu si za potěšení, Vám co žáku a příteli našeho nesmrtelného otce *Josefa Jungmanna* podati radostnou zprávu. S několika mladými druhy rozmlouváje o mužích, kteřížto byli život svůj věnovali ku prospěšenství našeho národa, čím dále tím živěji pocítoval jsem, kterak jsme jim všickni zavázáni vděčností na vše budoucí věky. Než kterak se jim odsloužiti? Kterak oživovati památku jejich ve srdcích našich a podněcovati se ke skutkům blahočinným, líbezným Bohu a prospěšným lidstvu? — V ústřety nám tu vychází Církev se svou mohutnou láskou, jíž objíímá světy. I usneslo se nás několik na tom, že chceme oslaviti památku otce Jungmanna způsobem, ku kterémuž navodí nás Církev: modlitbou, spasodárnou obětí a snažným příkladem jeho následováním. I usnesli jsme se mezi sebou, že se všemožně postaráme, aby se pak každého roku na den úmrtí v Pánu zesnulého popředníka našeho sloužívalo zpívané *requiem*, my pak shromažďující se, modlitbami spláceti budeme dluh šlechetnému oslavenci, který příkladem svým a díly svými podněcuje nás, kráčeťi drahou šlechetných! Jsem cele ujistěn, že mile rád místo nás ráčíte opatřiti fundaci tuto a zaříditi, což a jak třeba podle zákonů církevních. — Nejsmet bohatí na statcích — a tudíž jenom nepatrnou obět 50 zl. ve stř. klademe do rukou Vašich k účelu naznačenému atd.“

Tak psáno nám. Netřeba, tuším, rozebíratí a osvědčovati, jakovou to radostí se pohnulo srdce, uvažujíc pěkný tento čin vděčnosti a bohumilé lásky několika jinochův na vysokých školách Pražských! — Díky Vám přátelé a bratři za důvěru, s kterouž do rukou mi odevzdáváte oběť, svědčící o ušlechtilosti srdcí Vašich! — Vykonat se, což si přejete. Příštím Listopadem bude Vám, bohďa, již možná obstoupiti oltář, a s knězem Páně modliti se za duši onoho tichého genia, důstojného paměti, vděčnosti a lásky, pokud se bude ceniti na zemi ušlechtilost a zásluha o dobré národu! — Bůh Vám dej, ať kráčíte šlépějemi jeho! —

V Praze dne 5. Května 1856.

Včera vybidnuto nás, podívati se na obraz, kterýžto má přijíti do prvního a jediného českého chrámce v severní Americe. Jestliť to obraz sv. Jana Nepomuckého. Co

se dotýče umělecké ceny, o té — pomlčíme, toho ale nám zmlčeti nelze, kdo a kterak jej opatřil. Není to dílo nákladné, za to však věnované horlivou, bohabojnou stařenkou, ježto i obraz věnuje i peníze daruje na převoz i na rámec, ovšem tak, aby nezvěděla levice, což činí pravice její. S obrazem zároveň posílá pak se dosti hojná zásoba knih náboženského, vzdělavatelného obsahu; vše zjednané a opatřené nábožnou stařenkou, bez mála již 80letou. — Dověděvši se o žalostných potřebách ubohých vystěhovalců českých v Americe, o chudobě jejich a o nesnázích stranu kostelíčka jedva postaveného, ihned ustanovila se na tom, podle možnosti na pomoc vzdáleným neznámým rodákům. Neznáme, kterak se jmenuje, nechceme ani pátrati po jmeně jejím: tolik jediné víme, že uslechtila ta duše katolická nevládne tisíce, ovšem pak posaváde živí se prací rukou svých, a dobře činíc, nežádá leč, aby se modlili za ni a příbuzné její. Bůh jí dej, což přislíbil svým věrným a v naší Praze, druhdy bohaté na takové vzácné uslechtilé matrony, vzbud a rozhojní zase dcery následovné, důstojných takých matek!

V Českých Budějovicích d. 4. Května 1857.

Několik neděl již tomu, co se ukončil posvátný čas postní. Chrámové, jichžto oltáře zbaveny byly všech okras, stkvějí se zase ve své ozdobě, a kříž věčného vítězství stojí odhalen, hlásaje, že jest dokonáno spasení světa. A co dělá nábožný katolík, který se byl očistil ode hříchů svých, a přijal chléb života věčného ku posile na další putování vzdejší? Snad nezapomíná zase na sliby učiněné? O tu troufal bych si zvolati: „Nikoli!“ A proč bych tak nezvolal? Vždyť to pozoruji na našem obyvatelstvu. Hle! přiblížil se nám *Květen*, a z milosti Boží nám vykvetají radosti a rozkoše katolické — Květen nám byl přinesl radosti Mariánské.

Májová pobožnost se u nás počala, pobožnost, která by měla v každém místě, obzvláště ve větších městech zavedena býti. V stoličném kostele držel úvodní německé rozjímání veledůst. p. kanovník *Schnelzer*, v seminářském chrámu úvodní řeč českou vel. p. prefekt semináře bohosloveckého P. *Jan Syka*. Nejdůstojnější p. biskup však 1. Května v stoličném a 2. v seminářském chrámu Páně modlil se litanie a uděloval pozhnání. Tak se započala u nás krásná ta pobožnost. — Jest to zajisté něco utěšeného, když se pod večer v osvětleném chrámu nábožný lid po denní práci své

klopotné sejde a od rudy zemské povznese ducha tam, kde sídlí věčná pravda a dobrota, když, an již po ulicích ustává ruch denní a hluk, velební hlasové se počnou k nebi podzvedati před nejsv. Svátostí oltární a duše zbožné vinou se k Pánu, ode vzdávají se do vůle Spasitele svého, poručejí se do přímlyv a pod ochranu Rodičky Jeho. Vy, kdož posud takové pobožnosti neznáte, představte sobě, jak by vám bylo, kdybyste za chvíli večerní šli kolem jakéhosi chrámu. Tu se najednou osvíti vysoká jeho okna a sladké zpěvy zalétnou k uchu vašemu. Vy vstoupíte do chrámu a hle! tu všecko naplněno lidem nábožným. Zpěvy utichnou, a s kazatelny zazní kněze hlas, který krátkým rozjímáním vyjašňuje posluchačům některou pravdu ze života Spasitele našeho a Rodičky Jeho, a přiměřeným napomenutím k ctnosti ukončiv řeč, přistoupí k oltáři kvítím ověncenému, modlí se s lidem litanie k bl. Panny Marii a pak ku konci uděluje pozhnání nejsv. Svátostí oltární. A hle, to se při Májové pobožnosti opakuje každého dne po celý měsíc Květen. Zbožný lid, potěšený a posilněný lahůdkou touto duševní vrací pak se zase k domovu. Řečte, není-li to krásná pobožnost? Zdali by vás to nezaujalo? Zdali sobě nepřejete, býti též účastnými tohoto duševního potěšení? Nediňte se tedy, když řeknu, že tak mnohá večerní světská kratochvíle v našem městě po celý tento měsíc utichne, an každý raději spěchá do chrámu Páně, by okřál v nebeských radovánkách. Ó kým by se jen slasti té každému dostati mohlo v hojně míře! Bohdejš, by *Májová pobožnost* se zařídila po veškeré vlasti naší! — Národ náš by ji jistě s radostí přijal. — U nás v Budějovicích již lonského roku pobožnost tato hojně navštěvována bývala ode všech tříd lidu; letos ale ještě více, jak se již ukazuje, navštěvována bude. — Tak by zajisté i jinde hojného ovoce všude nesla. Protož přejí si od srdce a volám po širé vlasti mé: „Zaveďte Májovou pobožnost, obzvláště ve městech větších, a odplata věčná vás nemine!“ ... *ph.*

Od Vltavy d. 20. Dubna 1. P. 1857.

Divím se, že Vám do Blahověsta nikdo neposílá zpráv o všestranné činnosti našeho neunaveného vrchního pastýře, otce biskupa našeho *Jana Valeriana*.

Vědomoť Vám i každému, kdož tuší, jakovou úlohu má na ramenou i na svědomí svém každý biskup, žeť mu Bohem uloženo,

netoliko sloužití mši svaté, birmovati věřící, světití kalichy a kněží, nýbrž i nad to kázat evangelium a buditi, ploditi, množiti život Boží v duchovenstvu i v lidu na všech stranách péči neunavenou. Co se nás dotýče, slušně můžeme děkovati Bohu, že nám dal biskupa, kterýžto čím dále tím patrněji dává na jevo, kterak mu na tom záleží, aby obstál jednou na soudě Božím. — Zřitelníci oka jest mu *seminář*, jest mu žákovstvo, jež má vypraviti na vinici Páně. Nežrídka viděl byste jej v semináři, kdež olovsky jednaje s chovanci, všude sám dohlédá, sám se jim propůjčuje za učitele, za vůdce, obzvláště v homiletice. — Neméně mu záleží na tom, aby v duchovenstvu, pracujícím na vinici Boží, zmahala se činnost, oživoval duch apoštolský. Za tou příčinou konávají se v Budějovicích a sice již od několika rokův *duchovní porady* čili *konference*, kdež opět vlastně nejdůstojnější náš vrchní pastýř jest všechno ve všem. Nemýlím-li se, máte zajisté biskupské výnosy, a tudíž bez pochyby víte o výsledcích řečených porad. Jak milo a prospěšno bylo by, kdyby se nejínak dělo po všech vikariátech našeho biskupství. Nic nepochybuji, že by se z radovalo srdce otcovské našeho Jana Valeriana, kdyby se duchovenstvo samo hlásiti chtělo a sbíralo k blahočinným a uňohoslibným poradám. Jinak též bez pochyby víte, že se nám určitě v týchž biskupských listech připovídají *synody*, načež nelze se dosti těšiti. Konference duchovenské budou pak ovšem *conditio sine qua non*, a v duchovenstvu našem přirozenou měrou zmáhati se bude nový, čilejší a ušesnější život. — Pomáháť k tomu ovšem jenom *kazatelská biblioteka*, ježto se ode dvou let u nás vydává jazykem českým i německým, a ku kteréž prvním podnětem, při kteréž hlavní podporou byl i jest náš nejdůstojnější p. biskup. Netřeba mi ukazovati na horlivost, s kterouž se ujmá *exercicii* pro duchovenstvo a *missii pro lid*; netřeba připomínati, jak snažně pečuje o to, aby blahočinná *pobožná bratrstva* — *katolické spolky*, kde jich stávalo, náležitě se zmahaly, kde a kterých nebylo, zarizovaly a zvelebovaly. — Pokud se pamatuji, mluvenof o tom také již v Blahověstu. Při tom si ale vzpomeneť na pěkné prostranné *seihenisko pacholec* v Budějovicích, jež hlavně péčí a nákladem horlivého p. biskupa povstalo a nadějně se rozvíjí; všimněte sobě učitelského *pedagogium*, kteréžto minulého roku v Budějovicích otevřeno, pohlédněte na městský *špitál*, ježž otcovský vrchní pastýř otcovsky podporuje; zajděte do *Horaž-*

ovic a do Bystřice, kdežto *školní sestry* nadějně vznikají; pozorujte osady, kdež se byla *generální visitace* odbývala, kdežto byl náš velekněz otcovským hlasem svým od srdce mluvil k srdci milovaných oveček svých, a porozumíte mi, dim-li, že za takového biskupa děkujeme Bohu, že se mnohé, veliké naděje víží na jmeno a činnost apoštolskou *Jana Valeriana*. Bůh mu pomáhej a zehnej — Bůh nám ho živ na mnohá léta! —

Zatím co to píši, nastala doba k biskupským cestám po diecési. Dočetl jsem se toho v Blahověstu, kdy se vydal JEm. Váš p. kardinál na důležité to dílo biskupského úřadu. Podobně ovšem to i u nás. Dne 2. Května počal totiž i náš drahý *Jan Valerian* touž práci na jižních končinách biskupství svého, vyvoliv sobě 16 míst, kdež od 2. až do 20. Máje od místa k místu putuje, slovem i Duchem Božím požehnanou zanechá památku ve srdcích tisícův oveček svých. Na to bude pak o svatodušních svátcích udělovati sv. birmování v Budějovicích. Nepobude ale dlouho v biskupském sídle svém. Máme zajisté před rukama biskupské listy, kterými se ohlašuje druhá visitační cesta hned po Božím Těle. Odeběře pak se nejd. náš p. biskup do Hostounského střidnictví, odkudž též některé osady v Domažlickém a Hrochovo-Týnském navštíviti hodlá. Počneť pak dílo to d. 14 Června v Klenčí a vytrvá v něm až do 15. Července, kdežto z Hrochova Týna zase do Budějovic se navrátí. — Že již vynímám zprávy ty z našich listův biskupských, věztež mimo to, že právě v předposledním listu svém vrchní pastýř na paměť uvodí kněžstvu, aby po *církevním zřízení nejsvětější Svátosti oltární* hned po přijímání mezi mši svatou lidu se *přistuhovalo*. Čtemeť pak na konci důležité připomínky této: „Pokládám to za povinnost vrchního pastýřského úřadu svého, bdíti, aby se touto zřízením církevním, všude zadosť činilo, a tudíž nucena se vidím, důstojnému a velebnému duchovenstvu ve správě duchovní vložiti na srdce, aby ho věrně a svědomitě šetřilo a kde se nedělo posavád, snažně ho uvedlo.“ Jinak dočtete se v témž listě, kterak vzbuzuje i lid i duchovenstvo, aby se společně modlili za požehnání úrody zemské. Rovněž tak oznamuje se v něm, že „*Bratrstvo dítětví Páně*“ obzvláštními od sv. Otce nadáno jest odpustky a vyznačuje se řád, kterým se do bratrstva řečeného vstupujícím uděluje požehnání. Nejsou-li to samé zjevné důkazy, kterak sobě náš nejdůst. p. biskup všeho

všímá, cožkoli může přispěti k zvelebení života církevního v diecési? — A není-li záslužno, aby ovšem i Blahověst všimal sobě biskupských listův našich¹⁾? — Ale dosti na tenkrát. Bůh s Vámi i pokoj všechněm, kdož jsou dobré vůle!

—δεν—

Od hor Krkonošských dne 1. Května 1855.

Krátký, zajisté ale milý, tuším, bude Blahověst listek ten, kterým vědomost Vám dávám o zvláštní útlé, otcovské lásce JMstí p. biskupa Litoměřického. U nás na blízku žije na odpočinutí kněz Josef Kouble, bývalý residentiální kaplan v Loukově blíž Semil. Příkladný tento kněz jest již asi 17 let stížený churavostí a slepotou; nic však méně v nemalém tomto utrpení svém osvědčuje příkladnou trpělivost a živou oddanost do vůle Boží. — JM. otcovský p. biskup, uznávaje, že výborný kněz, nemoha, kázati živým slovem s kazatelny, výborně káže příkladným životem svým, povýšil jej a vyznačil hodností faráře. Jak svrchu již praveno, nepatrná to na první pohled novinka, jižto bych rád viděl umístěnou v Blahověstu: než není-li tento čin patrným důkazem vtipné otcovské lásky, s kteroužto náš ušlechtilý vrchní pastýř všímá si každého ze četných duchovních synů svých?

—β—

¹⁾ Nebude tuším od místa, připomenuti-li některé věci, jež pt. p. biskup ohlašuje generální visitaci svou všemu duchovenstvu na paměť uvodí, na srdce klade:

1. Střílení při příjezdu a odjezdu, a kdykoli jindy se zapovídá.
 2. Při průvodu do kostela nechat lid věřící zpívá povědomou nějakou nábožnou píseň; křiklavé hudby netrpím.
 3. „*Ecce Sacerdos*“ a „*Te Deum laudamus*“, kde není hudba chrámová v dokonale způsobě, nechat se první prozpěvuje názvukem žalмовým a druhé nechat všecken lid zpívá v mateřském jazyku svém, což pak se ovšem i při jiných podobných příležitostech a slavnostech výročních dítí má. —
 4. Duchovní připomeňte osadníkům, že se o biskupské visitaci pod jistými podmínkami nabývá odpustkův a zjednejte jim možnost, aby se jejich účastníci státi mohli. „Mnět,“ věci horlivý p. biskup, „mnět to k veliké potěše, anobř za šťastného se pokládám, jestliže na každé osadě věřící přistupují k stolu Páně a mně se poskytuje příležitost, podávati jim chléb anjelský.“
 5. Dlouhé promluvy žákův před zkouškou a po zkoušce přestaňte, jelikož vzácného času k něčemu lepšímu a prospěšnějšímu užití sluší. —
 6. Posléze žádám výslovně, aby se nákladných hodův a zbytečných útrat duchovní správy bedlivě chránili. Ját ovšem rád přestanu na obědě sebe sprostším, a naději se, že ovšem i jiní hosté s jednoduchou hostinou se spokojí.
- Blahověst ročn. III. díl I. seš. 2.

Z Boleslavská v Květnu 1. P. 1857.

Biskupským listem jsou letošního roku opět jako lonského nařízeny kněžské rady, které se po vikariátech v příhodném čase odbývati mají. Předměty, o kterých se má hlavně jednati, jsou i letos od nejd. p. biskupa předepsány. Z oboru *dogmatiky* má se rokovati o samospasitelnosti Církve katol. „Proč jest naproti rozkolníkům (Schisma), odpadlíkům a indifferentistům?“ V oboru *moraliky* dána úloha, ustanoviti, „*kterak a pokud se komunismus srovnává s učením zjevení Božského, a kterak by možná bylo, komunismus nejlépe potlačiti?*“ V oboru *pastorálky* má se vyznačiti, „*kdy se může missa votiva pro sponso et sponsa čísti a kdy nic? Jestliže však se místo dotčené votivní čte jiné, může-li se udělovati při ní obyčejné požehnání, aneb může-li se takové požehnání udělit hned po kopulaci, čili nic?*“

Lonského roku byla mezi jinými přede vším otázka: „*Jaká jest to absoluce s výminkou? Zda-li je absoluce taková dovolena a kdy může se jí užívati?*“ Otázka ta byla předmětem dlouhého hovoru ve všech poradách. Výsledek rokování byl rozličný. Většina kněžstva usnesla se *pro absoluci s výminkou*; někteří — a bylo jich mnoho — takovou absoluci nezavrhovali sice, avšak za *zbytečnou* ji pokládali. Byli též, kdož ji naprosto zavrhl, prohlašující ji za *nedovolenou*. Všickni očekávali jsme o té věci na rozsudek našeho arcipastýře nejd. p. biskupa, kteréhož se i nám i v posledním čase též dostalo v ten smysl, že ačkoliv o té věci sv. Církve nic určitého nestanovila, přece dle jeho mínění absoluce s výminkou jest ovšem dovolena, nýbrž druhy i potřebna, jakž o tom mnozí sv. Otcové, u př. sv. Alfons, psali; jejich spisy pak od Církve nejsou zavrženy, nýbrž spíše schváleny.

V našich poradách duchovenských jednáva se však dle bisk. nařízení též o jiných mimořádných věcech, a rokujeť se tu, kterak by se rozličným potřebám v duchovním životě vyhověti mohlo, vypravují se všelijaké události a pády, které se tomu neb jinému duchovnímu v jeho duchovní správě přihodily, a hovoří se o tom, kterak by se v nich zachovati slušelo atd., a proto pokládám je za *důležitý krok*, jímž se bohdá přibližujeme k žádoucím *synodám*, jimiž se jeví počátek nového života mezi námi. Zdař Bůh!

—π—

Z Pouchova u Hradce Králové, v Květnu 1857.

Slavnost radostnou a na vždy památanou jsme zde slavili. Byly tu missie. —

Pěci horlivého pt. p. faráře zdejšího *Josefa Lichtenberga*, propůjčili se k dílu tomuto zajisté svatému čtyři z vel. OO. Redemptoristův a sice: důst. kněz *Maštalir* z Prahy, vel. kněz *Graf* z Kacelřova, vel. kněží *Ondroušek* a *Bubla* z Vídně. Horlivost jejich se rovná horlivosti mužů apoštolských; ani nepřijemné povětrí, ani vedro sluneční není s to, zdržeti touhu jejich po rozmnožení cti a slávy Boží. Nic nešetří poslové tito ku spáse hříšníků svého zdraví. Ó kéž by všude, kamkoli jdou, pravého uznání došli! Zde se jim ho, jak doufáme, úplně dostalo. Přenesmírné davy lidstva z blízkých okolních, nýbrž i více mil vzdálených obcí, lidé rozličného stavu a stáří se hrnuli, chtějce slyšeti hlas těchto blahozvěstů. Kostel v krátce již nepostačoval, tak že skoro všechna kázání pod širým nebem držána býti musila. Nebyla to pouhá zvědavost, která tak veliké množství, druhdy 10 až i 15.000 sem přivábila: byl to duch Páně, který až dosud v jádru lidu českého vane i vládne. Vždyt to dokázaly jejich slze, jich činy, jich neunavená horlivost a zřejmá kajicnost. Mnohý zde strávil o kousku suchého chleba celé dny a nic sobě nestýskal: ba slyšeli jsme sami od mnohých, že doma ani obstatí nemohou; že je jakási *vnitřní moc* neustále táhne, aby se účastnili v pobožnosti této. A nebyli to pouze katolíci: množství nekatolíků přicházelo tolikéž na kázání, nýbrž i sami pastoři z blízkého Černilova (kdež mají augsburská i helvetští své modlitebnice) nezůstali doma. A kdo by se také zdržel, aby neposlechl srdečné řeči důstojného kněze Maštalíře, rázné a statečné počínání vel. k. Bubly a poučná pojednání horlivého vel. k. Ondrouška! Bůh jim račiž rozhojnit síly a zdraví, aby mohli ještě déle ku spáse národa našeho blahověstiti. Pravím *potřebné* síly a zdraví, vždyt obojího nad míru při tomto namáhání mají zapotřebí. Není to maličkost, každodenně nejméně půl druhé hodiny, mnohdy i dvě, pod širou oblohou kázati, napotom pak ustavičně zpovídati. A tak se to dalo zde a sice po celých *jednácté* dní; jelikož nával těch, kteřížto k sv. pokání přistoupili, byl veliký, auto mimo vel. p. missionářů, jmenovitě kněze Grafa ustavičně skoro šest, někdy i více zpovědníkův pracovalo neunaveně. Jak přemnohý zastaralý a zatvrzelý hříšník, který byl po drahá léta ani na to nepomyslel, že mu potřebí jest přistoupiti k sv. zpovědi, slovem Božím povzbuzený a milostí Boží osvěcený vzhopil se ze sna ne-

pravostí svých a s okem slzavým přistoupil k zpovědnici, aby se s Bohem smířil. A co tu bylo kajeníkův, kteří z bázně aneb lichého studu po mnohá léta nehodně požívali těla Páně! O tom se přesvědčili zpovědnici! — Co missiím těmto zvláštní dodalo vážnosti, byla přítomnost vys. důst. p. kapitolního děkana *Ignacia Pražského*, jakož i všech ostatních vys. důst. pp. kanovníků kapitoly Královéhradecké, kteří se zvláště k zpovídání tak ochotně a pilně propůjčovali. Díky jim i všem ostatním kněžím, jižto ku prospěchu a zdaru díla tohoto přispěli. P. kapitolní děkan na průvodní neděli při početi sv. missií *sub infula* celebroid, a na konci missií držel průvod s křížem missionárním a s nejsv. Svátostí oltární. Na obou těchto průvodech byli mimo ostatních vel. důstojn. pp. kanovníků a okolního kněžstva, také bohoslavci semenisté Královéhradeckého. Takovou měrou, spojenou snahou a pozehnáním Božím zdářila se u nás missie až ku podivu. Ovoce spatřujeme již nyní; nebo každého dne, ranního i večerního času shromažďuje se hojný počet milovníků Kristových kolem kříže jim zanechaného, a propěvují chválu a slávu tomu, který pněl na něm ku spáse pokolení lidského, každého dne se shromažďují kolem tohoto stromu života mnozí, aby obnovili slib učiněný, že se chtějí dábla zhostiti a přidržeti se toliko Krista. Ó kéž by tomuto slibu i na budoucnost věrní zůstali! Kéž by se skutečně Krista toliko drželi! Tot, čehož si srdečně přejeme. Račiž to dáti Bůh!

J. W.

Od Jizery v Dubnu 1857.

V posledním sešitu Vašeho Blahověsta podal jste potěšitelnou zprávu, že má v Ml. Boleslavi pro české učitele zřízeno býti pedagogium. Od těch dob zpráva ta tím větší pro nás nabyla váhy. Účastensví k uskutečnění toho zámyslu jest velmi upřímné a rázné v našem okrese, a nic nepochybujeme, že v brzce ode všech šlechetných vlastimilův i v širším rozsahu potřebného a žádaného ohlasu dojde. Myslím, že věci Vašnostina listu jest, abychom o věci samé blíže a šíře promluvili.

Dobrá škola jest nutnou štepnicí lidského společenství, a učitel dělá školu. Protož vzdělání dobrých učitelů patří mezi nejsvědomitější zájmy lidské společnosti, a daří se děje-li se vzdělávání to všestranně, myslím když se běře ohled pilný na žáky a jmenovitě na jejich národnost. V této stránce

bohužel u nás chybíváno. Většina ústavů, jinak zdárných ve vlasti naší, jest německá. Učitel, třeba Čech vzdělaný po německu, přijde do české obce, musí se teprve sám — je-li svědomitý — jen s pílí vpraviti do nového sobě poměru k dětem. Že za rok i déle není úplně ssebou hotov, kdož o tom pochybuje? I leží na blední, jak tudy žáci trpí. To byla chyba až posud v našem školství a tu odstraniti jest úlohou ústavů, česky vzdělávacích české učitele. Takovým ústavem prospěchu nabudou učitelé, žáci, školy, a každý krok, který se v tom ohledu stane, jest nejen vítaný ale i žádoucí, potřebný, nutný. Proto jsme radostně uvítali novinu o založení pedagogia v Ml. Boleslavi. Má-li ale ústav ten býti, čím býti přislubuje, zdá se mi, že třeba mimo rozličné jiné, obzvláště jednu věc uvážiti. — Mladík, který se oddati hodlá učitelství, musí prvé projiti hlavní školy. A jaké jsou hlavní školy v památném našem městě? — V Mladé Boleslavi, ať jsou žákové rodilí Čechové, hlavní školy jsou *německé*. — V první a druhé třídě jest sice vyučovací řečí čeština: pomoci českého jazyka učí se děti německy, aby pak ve třetí a čtvrté třídě německé vyučování pochopily. Češtině se tu jen co předmětu místá dostává. To má vadu pro sebe a sice hodnou. Žák, nedospělý věkem, zápasí tu s jazykem německým, s formou; a tudíž opoždí se co do věci a podstaty. Poněvadž ale mladík, jenž se pro učitele v tomž městě připraviti míní, prvé, než vstoupí do pedagogia, v hlavní škole Boleslavské přípravního vzdělání nabývati bude; poněvadž ale mladíci ti budou Čechové: patrně samo sebou, že jim německá hlavní škola v třetí a čtvrté třídě nebude hrubě ku prospěchu ale spíše na závalu. Na tu okolnost tedy třeba hleděti při zařizování pedagogia v Ml. Boleslavi. Chceme-li se tedy tomu vyhnouti, má-li ústav ten s pomocí Boží tak působiti, jak jest potřebí, ať se napraví náležitě hlavní školy tamnější. Namítati mi tuším nikdo nebude, že bych myslil, jako by hlavní školy tamní byly jen pro těch několik kandidátů, kteří se na učitelství oddati chtějí. Opravou touto zajisté získali by všickni; mnoho získali by pro život a německy by se přirozenou měrou naučili zajisté — což se obyčejně namítá — *lépe*, nežli teď. Tu proměnu s hlavní školou učiniti, to nechť Ml.-Boleslavská slavná městská správa k srdci si vezme, nechť by měšťané toho města, jež svou znamenitou historii má, byli si své minulosti svědomí a své nynější úlohy, nechť pilně sami se snaží o založení pedagogia toho, kterým se město jejich stane druhým

hlavním městem diocesi a zaujme lepšího místa, než posud se to dalo, v řadě měst vlasti naší. Nepochybujem, když jim tak mnoho šlechtných mužů ruku podává, že ji srdečně uchopí a tisknouti budou a že rázem odstraní ty těžkosti, které se jim u vyvedení záměru toho z počátku naskytou. Bůh požehná za to potomkům jejich, ano i jim. —

Od Nymburka dne 3. Května 1857.

Bylat jest doba ve vlasti naší (a není tomu příliš dávno, co neblahá doba ta počala se ubírat k věčnému, jak doufáme, spánku!), kdež zanedbalost a spustlost chrámů Páně nehybných byla smutným obrazem a náznakem příbytků Božích pohyblivých, tam žravou plísni a nešvarou, zde žravějším ještě a hlodavějším prachem otrlé nevěry pokrytých; doba, kde panující duch času, navlíknuv si lesklobarvou nátvařku humanity č. lidmilenstva, se staženým starostlivě obočím a tónem všelijak změkčelým ihned měl na jazyku ona Jidášská slova: „I k čemu by měla býti ztráta tato? Lépet bude zajisté, dá-li se chudým peníz ten“ (Jan XII, 4—6. srov. Mat. XXVI, 8. 9.), šlo-li o to, aby neřku-li ze základu a mnohotisícovým nákladem budoval se dům Hospodinu, nobrž aby jen, čeho už stávalo, od rozpadu se zachránilo, anebo sličnějším a slibnějším lícem se odělo. Ač slovům evangelijním nemnoho přikládal víry, ba zrovna všec-ken obsah spisů evangelistických vyhlá-šoval za smyšlenku a holou báchorku duch ten nevěrecký; nic však méně obzvláštní jakous účtu choval ke kap. 4. evangelia sv. Jana, najmě pak a nejvíce k jejímu v. 23. Kapitola ta podává zprávu o rozmluvě Ježíšově s ženou Samaritánkou, a v. ten 23. zní takto: „Jdeť hodina a nyní jest, kdežto praví ctitelé klaněti se budou Otcí v duchu a pravdě.“ A proto také, zajisté velmi důsledně! nelakotil, neskrbil, nehospodářil, nepočítal, neškaredil více a hůře, jako když měl, musel nějaký groš vyhoditi (jak se ve své vládnosti vyjadřovati ráčil) na tu bez ducha a protipravdě konanou službu Boží mezi mrtvými stě-nami křestanského chrámu. Že se o svůj účel nesnažil a nenamahal nadarmo zlo-duch ten; že se mu, kde jen koli zdvořile prstíčkem zaklepal, ihned otvíraly dvěře a brány; že se mu skoro všude, čestných a zmínky hodných výminek bylo mnoho; radostně páliły žertvy: oví každý a viděl z nás na své vlastní oči nejedem.

I mohlo-liž také býti jinaké? Kde boří a zamyká hospodář, tam-li stavěti, otvírati, krásliiti, šlechtiti bude čeledín? A kde po-haslo slunce, tam-li mnoho vydá krejcarová svíčka?

Než nechme těch smutnobolných zpomínek, a obracejme zraky i touhy své raději k přítomnosti, na jejíž nivách nám už mnoho a mnoho se pučí a pestří květů zlatonadějných. Už to, Bohu díka, v chrámech našich vypadá jinaké. Už se po všech stranách vlasti naší, a to jako o závod, přemýšlí, snaží, pracuje k tomu, aby stánkové Hospodinovi, aby nádobi a roucha bohoslužební byla, třebaš ne hned skvostná a nádherná, toť alespoň vznešeného svého účele nenedůstojná. Budet po milé naší Čechii věru už nevalný počet svatyn těch, ku kterýmž od třidceti let se ještě dosud nepřiblížila ruka čistěcí a cidící, snaha opravovací a šlechtěcí!

Potěšným dokladem a důkazem v tomto duchu a směru probuzeného církevního snažení jest nám i farní chrám Páně Mladský, o němž zmínka učiněna nedávno také v listech těchto. Mile a příjemně nás totiž uvítaly v něm některé předměty, jichž oko tam nevidalo dříve. Čtvero důkladně a čistě pracovaných luceren žerďových, a mezi nimi uprostřed se vznášející veliký, ze samého ponejvíce broušeného skla složený lustr: toť ovšem milá okrasa, milejší tím více, poněvadž dar obětovné úcty a lásky farníků k domu Božímu, rozumějících dobře slovům žalmistovým: „Hospodine, miluji okrasu domu Tvého, a místo obývání slávy Tvé“ (Žalm XXV, 8.). Ještě však příjemnější dojem učinily na nás dva nové tomtéž chrámu Páně dvěma osadnicema věnované pluvialy, černý jeden a druhý barevný. Jestli to velmi slušný výrobek veleb. panen řádu sv. Voršily v Praze, kteréžto svými levnými a důkladnými pracemi v oboru tomto už tak mnohý chrám Páně zásobily a sobě tudy nemalých zásluh získaly. Cena všech zde zmíněných svršků a oděvů chrámových páci se v c. v. asi na 400 zl. Zaplat Bůh všem, kdož v bohubilém díle tom čímkoli se byli zúčastnili! — Nás pak příkladná ta obětavost osadníků Mladských těší tím více a srdečněji, poněvadž doslycháme z pramene bezpečného, že se mezi nimi právě teď jedná o to, aby chrámu svému zjednali dvojí novou ozdobu: křížovou cestu a obnovu hlavního oltáře. Kdo by, čta řádky tyto, spolu s námi neřekl: „Zdař Bůh!“

[Morava.]

Od Brna v Květnu 1857.

Jako jest manžel rodiny hlavou: podobně vyniká v osadě chrám, zdvihaje týmě a jako otcovským zrakem patře na čeled svou. Věrná jeho družice — škola ujímá se s mateřskou péčí o základy duchového vzdělání a o začátky vědomostí, na nichž později starostlivý otec budovu katolického vědomí staví. — Poměr kněze a učitelův jest tudíž něžný a těsný. Co divu tedy, že s bolestí pohlídal duchovenstvo na bídný stav svých soudruhův na vinici Páně. Ze se nedostávalo učitelům výživy, počaloť se za posledních let nedostávatí tolikéž učitelův a tudíž trpěly škola i chrám, národ i stát. Naše vláda nařídila, a na Moravě již také šťastně provedla zlepšení služby učitelské. Od prvního Ledna b. r. zvýšeno školské na Moravě znamenitě. Od té doby viděti pak patrný pokrok v národních školách našich. Důležitý časopis pedagogický *Škola* odbírá se hojně, čítá se pilně. Kde až dotud učitelských konferencí neobdáváno, tam se zavádějí aneb k nim konají přípravy. Neodkladné pomůcky názorného vyučování, totiž: mapy a obrazy zjednávali se zároveň s knihovnami. Nesnadnou úlohu pořádání knihoven školských vzala na sebe zasloužilá redakce *Školy a Života*. Této stránky v duchovní správě velmi výhodné, šetřeno na Moravě dosavad velmi pořádku; ač se krásné ovoce, jež dozrává na školských knihovnách, již také zde onde sladkou chutí zamlouvá. Známeť nejednu osadu na Moravě, ježto se honosí školskou knihovnou.

Na venkovském školství pozorovat tedy útešný pokrok, radostný rozvin, nadějnou budoucnost, kterouž mu z většího dílu klestí vel. duchovenstvo. Kým bychom rovněž chvalitebně mohli svědčiti o všech hlavních školách našich. Tam ještě místy vadí duchamorný předsudek Josefinských časův germanisačních, tam váží se více řeč než věc; tam zapomíná se zhusta na všeliká pravidla křesťanské pedagogiky a zkušenosti ovšem s nevšední ujmou náboženské mravnosti a víry. Neblahé a záhubné následky převráceného vyučování na hlavních školách poznávají se po prázdných chrámech v lidnatých našich městech, o ní svědčí marné snahy, o zlepšení ducha v odrodilé třídě městských vzdělancův.

Než kdo že vadí, kdo brání pp. kate-

chětům plniti rozkaz milostivé vlády a na vlas plniti vůli slavných konsistoří? Ne-
enadnaté odpověď na otázku tuto, ku
kteréž raději neodpovíme z pouhé šetrno-
sti a lásky! Všechna vina uvalena budíž
na dobu nakvašenou a prostoupenou so-
bectvím. — *materialismem!* Znamením naše-
ho času jest: *užitek, výhoda, zisk!* Slovo
toto stalot se heslem a rádo by opanovalo
dávné právo, chtěloť by sobě podmaniti
budoucnost. To se mu ale nepodaří. Tak
bud Bohu chvála, sotva se byl objevil
před málo měsíci v jednom našinském
listu jistý obhájce protestantisujícího ono-
ho principu, hrnou so ze všech stran sta-
teční obrancové k práporu nové zásady,
kteráž prohlédá k pravým prospěchům
duchovým, ačkoli jinak nezamítá výhody,
jež poskytuje známost jazykův.

Sv. Církev nestaví se nepřátelsky k
časnému blahobytu; toho však nemůže do-
pustiti, aby se mu u vychování nadržova-
lo na ujmu výhod duchových k nenabyt-
né škodě věčné. Protož byl by zrádcem
pravdy býval onen katecheta v Brně, kdy-
by: povolil vůli otcově, jenž, posýlaje
dítě moravské do školy, vnucoval mu ně-
mecký katechism. U záležitosti vyučovací
řeči v městských školách vůbec a hlavních
zvláště posloužil by výborně velectěný p.
spiritual ochranní Brněnské mnohými
svými pedagogickými zkušenostmi!

Kristomil.

Od Brna v Květnu 1857.

Příklad šlechtěného duchovenstva če-
ského v Litoměřické diecesi a zprávy o
pedagogium v Mladé Boleslavi probudil
i na Moravě živé touhy po podobném
ústavu. V Brně, kde žádné moravské
hlavní školy nestáva, nelze pomyslit na
náležitě vzdělání preparandův. Bolestně
to nesou obzvláště šlechtění původcové
a dobrodincové Brněnského konviktu, že
se čekancům učitelským nedostává příle-
žitosti, oblomiti dostatečně jazyk a uzpů-
sobiti se prakticky k dílu Božímu v morav-
ských školách. Blahomyslný, veledůstojný
p. kanovník a školastik *Nöttig* snaží se
ovšem svědomitě o zdokonalení učitel-
ských čekancův v moravštině. Za tou
příčinou je z jeho návodu cvičil vel. p. *Ant.*
Škoták v mluvnici české. Žeby však theo-
retické toto učení výhody praktické, ja-
kéž jediné moravská hlavní škola morav-
ským čekancům poskytovat může, dosta-
tečně nabírala, pochybujeme z mno-
hých příčin a jsmet té blahé naděje, že

se i na Moravě svým časem vyskytne
Mladá Boleslav a dosáhne žádoucí pod-
pory a pomoci u vysokých úřadův

Nová praeparandie založená v někte-
rém moravském městě s hlavní školou do-
šla by vůbec veliké podpory a stala by
se rozmilé vlasti naší pramenem žádoucí-
ho požehnání. Takovou měrou by se opět
zmohl počet učitelův, v posledních letech
nemálo stenčený; takovým způsobem vy-
hovělo by se nutné potřebě na venkově
téměř zbaveném mladších učitelův. Tato
jest *druhá* rovněž důležitá *příčina*, o kte-
rouž se touhy a snahy po Mlado-Boleslav-
ském ústavu na Moravě opírají.

Jak se slovo neunaveného našeho do-
brotivého pp. biskupa *Ant. Arnošta* váží,
kolik se naň v kněžstvu a lidu dává, toho
skvělý důkaz podává sbírka na stavbu
pacholetského semináře. Jest tomu asi
šest neděl, co se milovaný náš velekněz
pronesl o zámyslech svých, že hodlá k *ti-
sícileté památce Cyrillo-Methodějské* vzdělati
prostranné, důstojné semenišť, ovšem z
dobrovolných příspěvkův stádce svého.
A hle, již sešlo se asi **40,000** zl. str. v do-
bě jarní, kdy sedlák málo peněz mívá!
Velikolepý seminář pro pacholíky v Brně,
zbudovaný z almužen Cyrillo-Methoděj-
ských ctitelův, bude, trváme, důstojným po-
mníkem blízké přezáducí slavnosti jubilejní.

O císařských hodech m. r. uvítáno
v Brně tři hostův, kteřížto se s neslýcha-
nou výmluvností, s důmyslem učeného
slova a vůbec obdivovanou vytrvalostí po
celých čtrnácte dní namáhali o vítězství
sv. pravdy v našem městě. Apoštolskému
úsilí missionářův dodal mnoho váhy vý-
tečný náš biskup, jenž je slavnostně do
chrámu Svatojakobského uváděl, po vše-
chen čas na výborných kázáních jejich
býval a konečně důrazným slovem svým,
pronešeným k závěrku sv. missie boho-
datnému tomu podniku požehnání vymahal.

Kdo zná poměry Brna průmyslného,
k jehož duchové nákaze po mnoho desít-
letí také přispívala převrácenost v nábo-
ženském vychování (nadsazování jinoja-
zyčné mluvnice nad katechism v hlavních
školách moravských), každý zajisté při-
svědčí, že se kněží *Klingowström*, *Schmude*
a *Kobler* do nesnadné, obrovské uvázali
práce. O výsledcích veliké missie v Br-
ně, kterouž Bůh sám oslaviti ráčil vzác-
nou událostí v sirotinci u milosrdných se-
ster, dát se bezpečněji souditi až ještě za
některý čas. Semena dobrého nešetřeno.
Úrodná-li v Brně půda? lze očekávati

bohatou žen! — Teď se konají májové pobožnosti a sice v katedrálním chrámu Páně německy a u ct. OO. Minoritův moravsky.

Jak se náboženský duch v moravském obyvatelstvu města našeho zmáhá, viděti z toho, že se dosavadních moravských kázání v neděli a o svátcích daleko nedostává a na vše strany mezi dělníky a tovaryši atd. jeví se přání po rozmnožení služeb Božích moravských v Brně. Máme za jisté, že touhy takové nebudou oslyšány, až se jen ve způsobu slušné prosby na náležitém místě přednesou.

—k.

V Sení v Dubnu 1857.

Na budoucí časy, bude-li Vám vděk, cožkoli znamenitého se přihodí v naší domovině (vlasti), nýbrž i na tom celém našem jihu, milerád sdíleti budu Vašemu časopisu. — Literární role u nás bohužel posud nehrubě mnoho rodí, a literatura bohoslovecká právě úhorem leží. Záhřebský Katolickí list, jež sám dobře znáte, jest jediný organ církevní na slovanském jihu. Redaktor důležitého časopisu tohoto, p. prof. *Nikola Horvat*, mnoho se snaží, věnuje mu všechny své síly na zvelebení jeho. Než nastojte, obecenstvo jej málo podporuje. Těžko u nás chopiti se péra. Co se nás dotýče, neradi bychom, aby se náš národ na způsob národův západních zahryzl do papíru, a tudíž pozbyl zdravého rozumu: nic však méně jest věru čas, aby se počal lid náš slovanský po všech krajích více ohlížeti po knize, kterážto bývala již pradědům jeho pokladem oblíbeným, když na západě panovala ještě z většího dílu latina. Mimo několik pobožných modlitebních knížek novějším časem, neobjevilo se v naší bohoslovecké literatuře nižádné dílo znamenitější. K. *Babič* sbírá předplatitele na svá kázání, jež mají v Záhřebě vyjít na světlo ve dvou dílech. Takovou měrou přibýlo by nám opět jedno dílo kazatelské. Novějším časem počal též horlivý kněz *Vilém Švelec* vydávati kázání svá: posud vyšly dva svazky. Potřebám duchovního pastýře nejvíce vyhověno homiliemi, jimiž ve dvou dílech slovnítný spisovatel náš, kanovník *Šimon Starševič*, obohatil písemnictví slovanské. Jak viděti, nejvíce ještě vzdělává se u nás posvátné řečnictví církevní, bylot by pak věru nemálo prospěšno, kdyby se rozptýlená porůznu kázání jako v jedné pokladnici soustředila, jak to bývá u jiných národův. Na podobné podniknutí odvažil se minulého roku kněz *Vuković* a vybízejí ku předplacení na list

katecheticko-kazatelský pod názvem: „*Kazatel*“ (propovídník). Než krasnou tu myšlenku nebylo mu lze uskutečniti za příčinou nedostatečné podpory. — Podari-li se Zaderskému kanovníku Dru. *Skariči* sesbírati dostatečný počet předplatitelův na své vydání sv. Pisma: bude pak to dílo největší, které kdy vyšlo na světlo mezi Jihoslovany. Budeť to 18 dílův překladu, opatřeného důkladnými výklady Písem svatých. Slušíť doložiti, že veškeré kněžstvo samou vládou vyzváno jest k podporování tohoto slovanského podniknutí. Jediné, čehož tu želeti, jest, že p. spisovatel podržel v pravopisu dalmatský pravopis *oh = é* a *x = ž* a tu i tam jisté provincionalismy. Přejemeť mu srdečně dokonalého prospěchu na zdar Církve a vlasti. —

Netřeba Vám, tuším, osvědčovati, s jakovým toužebným okem všickni pohlížíme na pouť kardinála arcibiskupa Záhřebského pt. p. Haulika. Nadějemeť se, že nám přinese z Říma požehnání sv. Otce a že též vzkřísí v Římě ilirský ústav sv. Jeronyma. Ústav ten zařídili r. 1450 za papeže Mikuláše jihoslovanský poustevníci řádu sv. Jeronyma. Mimo Jihoslovánův obzvláštním ústavu tohoto dobrodincem byl Sixt V. Při koleji té s kapitolou, složenou z kněží trojediného království chorvatského, slavonsko-dalmatského byl také špitál pro poutníky jihoslovanské; tam zaskvěly se nejedny hvězdy na slovesném a církevním obzoru, jako u p. *Ivan Lucić*, náš první kritický dějepisec *Baraković*, *Jurjević*, *Kamulović* (Comuleus), slavný vyslanec Klementa VIII. u ruského dvora *Levaković*, znamenitý opravitel hlaholských knih církevních *Pastrčić*, a mnozí jiní. Jak prospěšno bylo by nám, kdyby se nám zase navrátilo staré právo na tuto kolej v středu křesťanstva? Nadějeme pak se, že toho mohutným vlivem svým dosáhne náš metropolit, jemuž po boku stojí a působí dva výteční, oddaní vlasti a Církvi biskupové Seňský a Diakovský.

Národní školy v Seňsko-Modruckém biskupství velmi bujare se rozvíjejí: horlí v tom ohledu obojí vrchnost, církevní i státní. Ku vzdělání učitelstva zařazuje se v naší Rjece řádná preparandie.

Podruhé, bude-li Vám vděk, přenesu se duchem za nebetyčný Velebit do Bosny a do jiných jihoslovanských vlastí, nad kterýmiž ještě jakož takoz bleskoce pŕlměsíc, pokaváde na celo nevybledne, neshasne, postoupiv místa slavnému kříži. — *Domine ad adjuvandum festina!*

Dr. R.

(Ostatní Rakousko.)

Ve Vídni na Zelený čtvrtek 1. P. 1857.

Píšu Vám na výročí den svrchované lásky Boží — den večere Páně. I chci, jelikož v nynějším postavení svém nemohu jinak, alespoň těchto několika řádků použití k oslavě Jeho s tou vroucí touhou v srdci svém, aby chatrnou práci tuto přijat ráčil za znak upřímného vděku za ta velká dobrodíní, jichž i mne tyto dny účastného učinil. Budiž jméno Páně pochváleno, od tohoto času až na věky!

Mnoho bych měl psati; avšak mnoho nemohu. Povím tedy málem, co za nejdůležitější mám. S prošlou květnou nedělí ukončily se u nás missie, které se po čtrnácte dnů ve čtyřech sousedních farách u sv. Karla Borromea, u sv. Andělův Strážcův, u sv. Markéty a v Matzleinsdorfě odbývaly, tak že okolo jedné pětiny velkého města zaujaly: na třech místech odbývány jsou vv. OO. Redemptoristy, na čtvrtém nedávno zde usazenými Lazaristy. Prozřetelným nařízením JEmín. zdejšího nejdůst. p. arcibiskupa stalo se tak: jinak zajisté, jelikož jsou zdejší kostely v poměru ku početnosti obyvatelstva velmi malé, a nával účastníků bylby nesnesitelný býval, a přezádoucí výsledek při těch okolnostech z použití jediného kostela docílený, byť i v ohromném viru světáckého, velkoměstského života, bez užitku utonul. Takto ale dle mého jako i vel. OO. missionářů přesvědčení dá Bůh, že potrvá. V jednom ze zpomenuých chrámů Páně sloužívám denně mši sv., jsem též v několika domech právě týchž far znám: mohu tedy z vlastní i bezprostředně jiných zkušenosti mluvit, a jediné na to se též ohražuji.

Missie ve Vídni byly ovšem cos nového, any se jediné roku 1852. u „Marie pomocné“ a toho postu u sv. Leopolda, na sv. Jana Nepomuckého a u Karmelitánek, na různých širokého města stranách odbývaly. Jak by se tedy bylo mohlo stát jinak, nežli že i tu rozdílné zprvu usudky se pronášely. Avšak Bůh, který se neřídí po soudu lidských řečí, a kněz, který se řídí po soudu Božím, trvám, že se namnoze s nepříznivými hlasy světa srovnávat nebude. Jsou zajisté některé poměry života společenského, které svět beze všeho ohledu na Boha považuje, jakoby v životě křesťanův, o nichž dí sv. Petr: „*Ponevadž nejste svoji,*“ o nichž vece sv. Pavel: „*Všecko a ve všem Kristus,*“ mohlo stávatí poměrů, kteréž by od vůle a zákona Božího nezávisely! Tu

právě leží pohanství nynějšího věku, *odtudto* prýští se zřídlo nářekův a zkaženosti naší, že my Boha považujeme za bytnost, kteráž by nanejvýš snad na naše navštěvování kostela, na naše ranní a večerní modlitby dohlížeti a z ní počet žádati mohla: srdce ale a život náš vlastní naši libovůli ponechán byl. A proto jako všechna úsilí kněze tam právě má býti obráceno, by u křesťana „všecko a ve všem byl Kristus,“ abychom dle apoštola slov „ani nejedli, ani nepili, ani což jiného konali bez povědomí vděku“ a tak naší závislosti od Boha: za tou příčinou musí pak i též veškeré namáhání missionářův tam směřovati, aby „všecko naše obcování bylo v nebesích, stalo se nebeské,“ abychom rostli k doplnění dokonalosti svatých.“ Proto nemůže, a podle svého povolání nesmí žádný kněz, nesmí tudíž i missionář právě této rány života našeho se *nedotknouti*. Avšak právě taková slova, jelikož sáhají do živého, nebývají po chuti světákům, a svět, který chce být *mámen a šálen*, pravdy takové netrpí a nesnese. Mívá pak druhdy sebe i zpustlejší člověk alespoň jiskerku nebeskou v prsou svých, on ji však zasypá popelem, by ji necítil. Když ale přijde vítr, jenž rozhazuje nanešený popel, tajnou i tajenou jiskru tuto rozdymuje: aj toť ovšem člověka pálí — a oheň jest bolestný. Tíse a s pohodlím hovívá si člověk „sedě ve stíně smrti“ a nevšímá si aneb nepozoruje toho; ale když ve světle ozářené jiskry této hrůzoplňné drápy smrti a záhuby spatří: tu ovšem se poděsí a utíká — jako by ubožák bolestemutécimohl, ten, kdož smrt a záhubu v duši své sám s sebou nosí! Ach jak často se v útrobách člověka ozývá, mámivá — *záhubná* ta odhodlanost, že prý chce všechno a všechno učiniti pro Boha i duši svou, kdyby se jen žítí podle zákona Božího nemusilo!

Avšak lidé, u nichž se zachovaly zbytky svědomitého vychování rodičovského, aneb jež buď pobudky milosti Boží, buď neocenitelná škola utrpení neučinily necitnými — jináče myslili, jináče mluvili o missiích — o žádoucí té příležitosti k obrácení se. Tajiti se zajisté nedá, že účinky posvátného namáhání missionářů byly den po dni patrnější. Když ale málo po málu vážnější hlasy proskakovati počaly, slovo Boží den co den sáhlo mocí svou dál a dál, vnikalo hloub a hloub tak, že posléze mezi účastníky jediný ozýval se hlas blahoslavení Boha a apoštolských služebníkův jeho! Přítel přítele vodil do kostela, ku zpovědi — ku studnici svého pokoje, s takým nejvíce vdě-

kem, s takovou důvěrou, že chtěl právě u toho z vel. Otcův, z jehož rukou byl on sám nabyt poklidu, viděti též přítele svého u zpovědi. A když se takto přetvořené navrátili domů manžel neb manželka, matka aneb odrostlé dítě, nastalo obyčejně přimlouvání a přesvědčování, pokud všickni aneb aspoň větší část domácích rovného s nimi potěšení nehledali a nenalezli. A toto *missionářství lidu* samého já považuji za jeden z nejvydatnějších prospěchů sv. těchto pobožností: toť právě, v čem, až bude-li to jen trochu pěstováno, leží zárodek lepší budoucnosti. To působí ve společnost, to je znak přeporodu, kde si částka oživlá hledá druhá, účastníka, podpory. Mne alespoň velmi dojal následující hovor v domě *českém*: „Já byl také v. p.“ — praví ku mně hospodář — „na zpovědi.“ — „To jste velmi dobře učinil při této příležitosti,“ odpovídám já, „a jsem přesvědčen, že ti vel. Páni dobře zpovídají.“ „A já byl na *generální*.“ „Tím lépe! Jeť to věc velmi potřebná, a Lazaristé, kteří tady káží, jsou nejvíce za tou příčinou zřízení, aby konali missie, a při té příležitosti *generální* zpovědi vyslyšali. Sv. Vincenc de Paul zpovídal jednou kohosi na smrtelné posteli a seznal, co toho ubohému člověku ještě od mladosti na svědomí leželo. Mladý člověk často z hanby, často z nepozornosti, často z lehkomyšlnosti zatajuje aneb za maličkost drží věci, z kterých by se zpovídat měl; a pak to vždy nosí na svědomí. A k odvrácení takého nebezpečení založil sv. Vincenc z Pauly Lazaristy.“ On zas na to: „Já nechtěl jíti — nevěděl jsem, co tu třeba. Ale můj přítel . . ., co jste jej zde jednou viděl, mi přimlouval: „Inu pojd, já tě zavedu tam, kde jsem byl já. Kněz ti tam všecko poví, ty budeš říkati jen *ano* neb *ne*. Já byl u něho v „*českém kostele*“, nevědělf jsem také jak do toho, ale on mi všecko pověděl. I šel pak jsem, a pravím, že chci vykonati *generální* zpověď. Duchovní otec si mne vzal do pokoje, vyptával se mne na všechno od maličkosti a pak v pozdějších rocích, já jen odpovídal, a tak jsem to odbyl.“ „To on ovšem raději zavolá do pokoje, taká zpověď vždy déle trvá — a to nepotřebuje nikdo vědět. Vími, že máte nyní ve srdci pokoj a radost.“ „Inu pravda. Oni to dobře zpovídají.“ Po té musel hospodář odejti. Zůstane tu paní. „Já byla také na zpovědi,“ hovoří, „u takého stáříkého dobrého panáčka, co byl i v Americe *missionářem*.“ „No vidíte,“ pravím já, „to jste Vy hodně pobožní.“ „Vypτάval

se mne na dceru, jak ji mám k Bohu. Pak mi zakázal, v pústě vařiti maso.“ „Hleďte, já na to, „to Vám každý kněz zakáže a musí.“ „Když to ale u nás těžko, 13 15 lidí v domě, jeden toho nechce, druhý toho a pak . . .“ „Pak ovšem,“ odvětim, „je to i útrátnější.“ „Pravda.“ „Ale vidíte, či to Pán Bůh nemůže jiným způsobem nahraditi, jestliže k vůli zákonu jeho o něco více vydáte na pústní jídlo? V tom právě záleží zásluha postu, že člověk poslouchá Církev Boží, a byť to i něco stálo.“ „Nechť, tedy ho nebudu vařit, mi to zakázal, a kdo chce, nechť ji. — Ale já nebyla na *generální* zpovědi. A snad ještě půjdu. Mnozí jdou. A když můj byl: půjdě i já.“ „I to dobře učiníte, tak si to odbudete za rovno. Vy byste ani nevěřila, jak to člověk někdy lehkovážně bere se zpovědi. Mimo to jest věru věc spasitelná, když člověk jednou celý život vidí před očima.“ „On se mne bude ptát, jak mého manžele, a já budu odpovídat.“ „Ovšem,“ odpovídám, „ale on nezná Vaše tajnosti. Co znáte: musíte říci sama a to až od mládí.“ „Já nemám žádných tajností, já Vám byla za mladu, mohu říci, až příliš pobožná (*bigottisch*). Matka má ta na to hleděla, a já byla pobožná. Já se vdala, jak sluší, a vím kdo se Boha přidrží, Bůh ho neopustí.“ „Já Vám všechnověřím: Vy se musíte nejlépe znát.“ „Oh já byla hodná . . ale Vy to znáte, já se Vás přece jedno optám. Či jest to . . .“ Jsem kněz a co se mne tázáno, nepovím: avšak já radil ku *generální* zpovědi, a myslím, že ne bez prospěchu.

Z jiného domu, dílny to na zápalky, kde pracuje sedmdesát lidí, nejvíce dorůstající aneb odrostlé mládeže, mohu podobně potěšitelné zprávy sdělit. Večerní kázání bývala o sedmi hodinách. Dokonavše o šesté hodině práci svou, robotníci a robotnice, ta částka, kteráž se okolo chrámu sv. Karla k domovu ubírala, chodila obyčejně tam, jiná jinou cestou ku sv. Angelům Strážcům na kázání. Paní, jsouc osoba svědomitá, sama dodávala chuti k pobožnosti. Na druhý den dopoledne nebývalo obyčejně jiné řeči v dílně, leč že robotníci slyšané v rozličných kostelech kázání na vzajem si propovíдали s tolikou radostí a slušností, že na tom zalíbení Boží okovidně spočívalo. Bylo mezi nimi děvče 21leté, které, chudobná sirota od malú, nemajíc nikoho, ježto by ji byl posýlal do školy aneb doma cvičil, neznajíc ničeho, mimo svou práci, k tomu „Otčenáš“ a „Zdravas Maria“, nebylo do toho času nikdy u zpovědi. Děvče to jinak bylo

dobré a milované mezi svými. Teď však nechť si kdo představí, mladé, vyrostlé děvče, útlé povahy, v ohledě ale náboženském tak úplně opuštěné v společenství velikého města: a pak nechť poví, že zde nehrozí nebezpečnost věčného zatracení takové duše?! A nechť udá, na základě jakových důvodů se naděje, (ať jest-li se naděje), žeby takováto duše jiným, obyčejným způsobem vytrhnuta býti mohla z věčné záhuby? Nechť poví, jestli může, že jsou missie *jen užitečné*? Či by on, postavený na stolci biskupském, pokud ceniti umí váhu takých povinností, a pochopuje, co to, skládat před Bohem účet ze svěřených duší, či by on v takto smutných okolnostech jediného tohoto prostředku k zachránění nesmrtelných duší, použiti se nesnažil? — A pádů takýchto aneb aspoň podobných je v našich větších městech, bohužel, počet nemalý. V té samé dílně bylo jiné děvče, na jejíž duši osmíročné skvrny ležely bez obmytí a to sice s takou zarytostí, že na počátku o zpovědi ani slyšet nechťela. Než ta dívka šla na missionářské kázání, více proto, že jí tam volaly jiné. A hle, hlas Boží, který i ztracené ovečky vyhledává, ozval se v srdci jejím. Ona pak nemluvila na prosto *proti* zpovědi: avšak nemluvila o ní *ráda*, neboť se jí bála. Svědomitá paní domácí ujišťuje, jak marná taková bojácnost, hleděla ji pohnouti ke kroku tak jí potřebnému: než slova ta nezvítězila. Konečně přijde výše dotčená družka od zpovědi a přijímání tak blaženou se cítíc, jako nikdy před tím ve svém životě. To přivedlo nekajícího do *rozpaků*. Když se ale blažená, dosud opuštěná, zanedbaná sirota jme vypisovati blahý stav svůj a oslavovat, naposledy zvítězil příklad a účinek milosti Boží i nade druhou. „Půjdu tedy i já, a vyzpovídám se,“ praví, a o několika dnů smířená s Bohem s očištěnou duší navrátila se mezi družky své. — Či by se tato byla bez misii navrátila z křivých cest? Na to ovšem jen Bůh by znal odpověditi s jistotou. Avšak pokud jest dáno lidem souditi, já pochybuji. Aneb myslí snad někdo, že bývá obrácení nasmlutelné posteli vždy dostatečným?

To, hle, jsou ovšem snad jen ty nejmenší užtky odbytých misii, o kterých já tu zpominám, předce však vždycky tak veliké, že zpomenutí zasluhují. Což kdyby každý, co zná o blahodárných jich výsledcích, v jedno snesl, jakový by to byl obraz divů Božích? „Řekni teď Israeli, že je dobrý; že na věky trvá milosrdenství jeho. Řekněte teď všickni, jenž se Boha bojíte: že na věky

trvá milosrdenství jeho.“ — Kolko radosti anjelské bylo zajisté v nebesích na tyto výročné dny umučení Beránka Božího?! —

Dá se ovšem lehkó mysliti, že tak žalostných pádů duševního úpadu i přirozená člověku zlá náklonnost na mnoze bývá příčinou: nedá se však spolu upříti, že i smutný stav církevního uspořádání ve velkých městech alespoň zde částečnou k tomu dává příležitost. Toť pohnulo J.Emin. p. kardinála, že vydal v posledním tomto čase pastýřský list, v němž s bolestí žaluje na nedostatek větších chrámů ve Vídni a snad i v jiných větších městech říše. Protož i následkem toho rozličné pořádky nařizuje. Mezi nimi připomíná, co s mým nynějším dopisem nejužěji souvisí, aby v každém kostele po čas ranních služeb Božích, jako i pod večer před nedělmi a svátky jeden kněz sedával ve zpovědnici a tam zpovědníků *očekával*; což k usnadnění přístupu k této tak nevyhnutně potřebné Svátosti zajisté mnohem přispěje, když každý bude věděti, že v ustanovený čas beze vsí obtíže ze své strany přístup ku zpovědnici má otevřený. Tak někdy činil i sv. Filip z Néry, a úsilí jeho mnohým dušem přispělo ku spasení. Dejž toho Bůh dožiti se i těm, jež teď ten jistý Duch svatý k podobnému kroku pobádá! J. M.

(Cizina.)

V Bukarestu d. 30. Dubna l. P. 1857.

Vojínové naši odebrali se již vesměs do drahé vlasti. Pozůstalým nemocným a tudíž i mně kyne též naděje brzkého návratu, a protož bude to bez pochyby poslední list můj z těchto stran, který podám Vám zprávy, co se tu v církevním ohledu posledních časův bylo přihodilo.

Dne 15. Prosince m. r. počal ovšem letos ponejprv dle Římského způsobu devítník k narození Ježíšova, který záležel v tom, že *dívky* katolického pensionatu pod správu řádných svých učitelek, anglických pannen, v biskupské kapli každodenně po 4. hodině zpívaly církevní hodinky s textem vlašským, složené k uvítání milostného Spasitele. Zpěvy byly přelíbezné a pobožnost ukončila se povždy požeňmáním nejsv. Svátostí. —

Svatvečer vánoční slavil se též v ústavu nadřečeném hodným způsobem Nábožné zpěvy vychovanců před bohatě ozdobeným stromkem střídaly se s přiměřenými deklamacemi, načež k radosti dívek bohatých i chudých rozdávání dárků vánočních počalo.

Novým rokem zavedeno bylo nové roz-

dělení diecése Nikopolitánské, poněvadž bývalý apoštolský vikariát, od sv. Stolice za diecési prohlášen byl. Nejdůstoj. p. biskup *Angel Conte de Parisi* byl při té příležitosti jmenován assistentem a domácím prelátem Jeho Svatosti. Od sukana obdržel záslužný řád „*Nisan Iptakar*“.

Diecése Nikopolitánská s biskupským sídlem v Bukarestě jest rozdělena ve dva ovšem rozsáhlé vikariáty: *valašský* a *bulharský*. První čítá 14 far, 18 duchovních a 12,490 duší, druhý pak 6 far, 8 kněží a 6040 katolíků. Ve vikariátu valašském pracují, vyjímaje nově zřízenou francouzskou-vlašskou faru při biskupské kapli a 2 fary *bulharské* blíž Bukarestu, vesměs otcové sv. Františka provincie kapistránské. V bulharském střídnictví působí kněží Passionisté, z jejichžto středu i nejdůst. p. biskup jest. Mezi chrámy vyniká tu chrám farní v *Bukarestu* otců sv. Františka, a chrám farní v *Krajově*. V *Pitešti*, *Ploješti* a v *Turn Severinu* budou se co nevidět s přispěním c. k. vlády rakouské stavěti přiměřené chrámy katolické. Ve vikariátu bulharském vynikají chrámy v *Lažně* a v *Oreši*, které se z dobročinných sbírek dosti pěkně loňského roku dostavěly a prozatím jen tamnějším okresním vikářem posvěceny byly.

Z doslých seznamův lze viděti, že apoštolský vikariát v knížectví Multavském, kdež vesměs *Minorité* pracují, a z jejichžto řádu vynikl též nejd. p. biskup *Antonio de Stefano*, počtem více čítá katolíků, totiž 47266. Far jest tam 25, kněží ale jenom 24. Sídlo biskupské jest v *Jas-sách*.

Než opět k věci! Na den zjevení Páně byly po slavné pontifikální mši sv. v biskupské kapli od nejd. p. biskupa svěceny 4 zvony, lité Bukaretským zvonařem Danielem Wolfem, Němcem, určené pro chrámy bulharské, při kterých posavad zvony býti nesměly. Nábožní Bulhaři, ačkoli pro útisk pašů tureckých mnoho uhošpodářiti nemohou, objednali si na vlastní útraty zvony tyto a hodlají časem ještě několik opatřiti.

Dne 22. Ledna byl přičiněním p. Neurwirtha, c. k. plukovníka českého pluku velkoknížete Konstantina v divadle rumuňském ve prospěch katolického ústavu *anglických panen* odbýván koncert, který vypadl nad všeliké očekávání velmi dobře. Zvláštní zásluhy si získala plukovní hudba s ředitelem svým p. *Liehmanem*, krajanem našim. Čistý výnos obnášel 360 rakous-

kých dukátů. Nyní, kdežto nedávno i J. Vst. arcikněžna *Sofie* ústav ten obdařila 1000 zl., lze s pomocí Boží očekávat, že v krátkce nabude vyborná onano řehole prostranného stavení *Mavro* s rozsáhlou zahradou a zdravou polohou.

Dne 3. Března konala se na zdejším vojenském hřbitově blíž města zvláštní slavnost. Důstojníci jmenovaného již 18. pluku chtěli před svým odchodem zemřelým v Bukarestu vojínům rakouským — a zemřelo jich nám tu více jak 2000 — důstojnou památku zanechat. I objednali slušný pomník z červeného mramoru, který u přítomnosti knížete Ghiky, veškerého důstojnictva rakouského, konsulatu našeho a celé takřka posádky naší po mši sv., obětované za v Pánu zesnulé a po ukončené přiměřené české řeči mnou posvěcen byl. Střelbou z děl ukončila se slavnost. Málo který z vojínů opustil bez slzí posvátné ono místo, na kterém zanechal v Pánu odpočívajícího bratra, krajana.

Svatopostní čas nás poučil, že zdejší katolíci rok od roku přivýkajíce na kalendář Gregoriánský, počínají svědomitěji slaviti svátky katolické. Pak zajisté postní kázání držané třikráte do téhodne, a sice v řeči německé, maďarské a rumunské ve farním chrámu otců sv. Františka, pobožnosti křížové cesty konané jednou v tém dni v řeči maďarské též ve chrámu farním a jednou v němčině a jednou ve vlastině v biskupské kapli, byly též čteně navštíveny. Ve sv. témdni vykonával velikonoční bohoslužebné úkony jakož i vzkříšení Páně ve farním chrámu sám nejd. p. biskup slavně. V biskupské kapli pak sloužil francouzský farář. Tak jsme dožili, Bohu díky, šťastně hodu velikonočního. Než stůj zde ještě jakési *curiosum*! — Od prvního valašského Ledna (13. to našeho) vychází v knihtiskárně Bukaretského metropolitě náboženský týdeník „*Predikatorul*.“ Časopis ten ve prvním čísle přinesl kázání na hod Boží velikonoční, s následujícími však poznamenáním: „Kázání toto klademe z té příčiny tak záhy, by se je popové naučili — čísti.“ Ejhle nový to důkaz vzdělanosti valašského duchovenstva! Na hod Boží velikonoční bylo, jak doslýchám, v Bukarestu toto kázání jen na dvou místech a to dosti špatně předčítáno. Ostatní popové se neodvážili na práci tuto.

A. Š.

CIRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Na visitace kanonické v střídniectví Budyňském a Brandejském, jak již oznámeno, odebere se JE. p. kardinál po druhé d. 15. Června. Stanoviska v střídniectví Budyňském vyznačila se již v předešlém svazku Blahověsta. Co se dotýče stací v *Brandejském* vikariátě, ustanoven jest následující pořádek. Z Prahy vyjede JEmin. večerem 3. Července na *Vinoř*, odkud se vydá d. 4. do *Jirén*, a 5. na *Vinoři* visitaci kanonickou a sv. biřmování vykonávají bude. Po té d. 6. Července v *Směšvicích*, d. 7. v *Dřevčicích*, d. 8. v *Sluhčích*, d. 9. v *Lobkovicích*, d. 10. v *Kojeticích*, d. 11. ve *Všetatech*, d. 12. v *Labském Kostelci* dílo své apoštolské před se vezme. Dnem 13. Července počne JEmin. tytéž práce své v *Brandejse*, kdež tři dni, 14., 15., 16., pobude a dne 16. a 17. staroslavnou *Starou Boleslav* navštíví. Dne 18. Července bude pak držeti visitaci v *Chotětově*, d. 19. v *Benátkách*, d. 20. v *Hlavně Kostelním*, d. 21. v *Předměřicích*. Z *Předměřic* odebere se JEmin. do *Čelákovic*, vykoná tam visitaci d. 23. v *Přerově* a d. 24. opět v *Čelákovicích* a d. 25. v *Nehvizdech*, načež d. 26. z *Čelákovic* večerem do Prahy se navrátí.

— Sečteno, že během pomínulého roku JM. císař pán s blahosklonnou chotí svojí věnoval na opravu a stavbu kostelův 12,7000 zl., na školy 7650 zl. a chudobným 40,000 zl. — Neméně daroval JM. císař Ferdinand s bohabojnou císařovnou Marií Annou zajisté bez mála 60,000 zl. (na kostely 18,200 zl., na školy 29,950 zl. a chudým 11,380 zl.) — Ovdovělá císařovna JM. Karolina Augusta pak rozdala k týmž účelům 19,000 zl.

— Jeho Mst. císař Ferdinand, neunavený v dobročinění, věnoval 400 zl. na přelítí zvonu a na vnitřní některé opravy starobylého chrámu Páně sv. Apolináře. Při této příležitosti sluší podotknouti, kterak obětovnou péči nynějšího zasloužilého p. faráře *Fr. Šimence* již od několika rokův dotčený památný chrám Páně z časů Karla IV. nabyl důstojné tvárnosti.

— *Kladenská* osada, na nižto za příčinou uhelen, slévaren atd. posledních let lidnatost o několik tisíc se rozhojnila, opatřena jest péčí JEmin. p. kardinála dvěma kooperatory z náboženské matice. —

— Přičiněním J. Em. p. kardinála zvýšilo ministerstvo professorům na bohoslovecké fakultě dosavadní výroční služné, a sice tak, že místo 1000 zl. 1200, po 10 letech pak místo 1200 zl. 1400 zl. a místo 1400 zl. 1600 zl. dostávají budou.

— Jako minulých let, bude J. Emin. p. kardinál p. sv. svatochušních v Praze udělovati svátost sv. biřmování. V sobotu před Božím hodem ustanoveno, k přijetí dotčené svátosti ve chrámu sv. Klementa shromáždit mládež ze sv. gymnasiálních a realních. Odpoledne téhož dne, jakož i na Boží Hod v pondělek a úterek svatodušní bude touž Svátostí přísluhovati u sv. Mikuláše ve 4 hodiny odpoledne; v pondělí a úterý ale též o 9. hod. ráno v témž chrámu Páně.

— Vys. zasloužilý střídník Brandejský a farář *Vinořský Jos. Hlaváček*, jehožto škola proslula široko daleko, jmenován jest čestným kanovníkem Staroboleslavským.

— Májová pohožnost vykonává se v Praze letošního roku opět ve dvou kostelích: u sv. Klementa českým jazykem, a v chrámu Páně *Voršilinském* po německu.

— Velební Otcové Redemptoristi během tohoto roku vykonali již na 3 místech missie s nevšedním prospěchem: v *Duchcově*, v *Smidarech* a v *Pouchově*. Právě odebrali se do *Litoměřické* diocese, kdež na ně v *Poučkově* u *Litoměřic* požehnaná práce čeká. — Po arcibiskupství našem na téže Boží roli pracují vel. OO. *Kapucini*.

— Dne 15. Dubna měla česko-moravská provincie řádu piaristického valnou kapitolu v kolleji *Pražské*. Dva a čtyřicet voličův se shromáždilo. Po vyzvání Ducha sv. při slavné mši svaté zahájil p. vikář provinciální *Dr. Vavřínek Zink* srdečnou a ráznou řečí k prvnímu sezení shromážděný sbor, načež se po slavném ode všech přísahy složení přistoupilo k volbě provinciála. Hned při prvním volení padlo rozhodnutí na tré kandidátův; Tito byli: na prvním místě kn. *Dr. Vavřínek Zink*, všemi hlasy, na druhém kn. *Rudbert Lopata*, asistent a rektor kolleje *Mikulovské* a na třetím kn. *Prokop Dvorský*, konsultor řádu a učitel náboženství na novoměstském gymnasiu *Pražském*. Z těchto tří kandidátův J. Em. p. kardinál, arcibiskup *Pražský* kníže *Schwarzenberg*, co nynější visitator apostolicus, na prvním místě sobě navrženého *P. Dr. Vavřínce Zinka* potvrdil, načež po oznámení jmena, bratři vyvolenému účtu radostně vzdávají.

— *Pražská* porodnice odevzdala se tolikéž pod správu *Milosrdných sester sv. Karla Borromejského*. Takovou měrou mají dotčené ctihodné sestry v Praze již mimo pěkný a rozsáhlý mateřinec svůj s nemocnicí na 150 lůžek 4 ústavy odevzdané: ženskou káznici na *Hradčanech*, c. k. obecnou nemocnici, soukromý sirotčinec pro dívky, a nyní porodnici.

Z Budějovic. Na hod Boží velikonoční při mši pontifikální podával náš nejdůst. p. biskup všem údům spolku tovaryšského nejsv. Svátost oltářní.

— V tomto měsíci započal důst. p. Dr. Fr. A. Loberšner, professor církevního práva ve zdejšímu bohosloveckém semináři, přednášeti alumnům třetího a čtvrtého roku „*de matrimonio*“ co dodatek církevního práva dle konkordátu.

— Dne 5. a 6. Května se zde odbyval konkurs kaplanův zdejší diecese.

— Na uprázdněné místo městského děkana, kterýmžto místem spojeno jest kanovníctví, dostane se důst. kněz Šavel, milovaný to u žákovstva semináře biskupského, professor fundamentální theologie a dobrovědy, jakož i zasloužilý starosta bratrstva statečných tovaryšův katolických. —

Z Vidně. Na krátce před velikonočí (d. 30. Března) měli J. Emin. pp. kardinálové Schwarzenberg a Scitovský slavné slyšení u JAV. císaře, odevzdávajíce mu zlatou medailli, raženou na památku konkordátu. Po jedné straně pamatného penize tohoto čtou se slova, jež JAV. císař minulého roku dne 12. Dubna k shromážděným pt. pp. biskupům pověděl. Z druhé strany viděti obraz Spasitele; u nohou Páně klečí pak císař náš a sv. otec Pius IX. Pod obrazem čte se nápis: *Via, vita, veritas.*

— Na dům, jenž se má ve Vidni opatřiti spolku rázných tovaryšův katolických věnovala JMst. císařovna Karolína Augusta 2000 zl. ve stří.

— Péči katolické jednoty sv. Severina ve Vidni vypravují se ode dvou let poutníci do Jerusalema a do Říma. Letos odplouli z Tržiště jedni 20. a druhí 21. Března. Do Říma ubíralo se jich 10 (mezi nimi jeden z Čech, a sice kněz Hoffmann z Liberce), do Jerusalema 17. — Co se dotýče poutníkův Jerusalemských, mezi těmi jsou 3 Videaňci, 2 Uhři, 2 Tyrolci, 1 Moravan, 1 Slovinec (Jos. Nose, rolník z Malévsí) a 5 cizozemcův.

— Jednota sv. Bonifacia, nyní pod správou důst. kněze Jana Kutschkera, faráře v c. k. hradě, věnovala z důchodu svého (2424 zl. 19 kr.) 532 zl. 38 kr. na missii Eitenburskou v Sasích, a mimo to na 4 jiných městech poskytla pomoc.

— Videnský denník „Oesterr. Volksfreund“ nedávno velmi rázně prohlásil se proti novinářům, kteří všemožně usilují o provedení rovnoprávnosti Židův v Rakousích, jmenovitě pak o nabytí práva, aby Židé napotom již bez veliké závady kupovati mohli statky zemské. V takových věcech nesluší, jak dokládá

řečený časopis, šetřiti výhradně toliko finančních a hospodářských ohledův, nýbrž i mravních a náboženských. — Politické společenstvo není mechanickým agglomeratem bez veliké vnitřní síly životní. Za tou příčinou uvedou se v rakouském mocnářství zemské representace. Avšak sbory dotčené budou moci jediné tehdy působiti blaze, pokud nebude v nich vládnouti výhradně duch materialní. — Mimo to jsou se statky zemskými v některých krajinách rakouských spojené jistě závazky a práva co do chrámův, škol, dobročinných ústavův. Možná-li hnedle míti bezpečné rukojemství, že by Židé uměli a chtěli šetřiti závazkův, a užívati práv dotčených ku prospěšství mravnímu a náboženskému katolického lidu? —

Z Rakous. V Lineckém biskupství nebude v krátce fary a osady, kdež by se nekonala *Májová pobožnost*. V Linci koná se ve 4 kostelích. Podobně zmáhá se utěšená ta pobožnost v biskupství sv. Hypolitském.

Z Haliče. Největší diecesi v říši Rakouské byla bez pochyby metropole ruská ve Lvově. Rozlehlé toto arcibiskupství zaujímalo dosud takofka celou východní část zemí haličských s 1,361,650 dušemi. Kostelův čítá se v ní 1,166 farních a 761 filiálních škol, 855 kněží pak 1263. Z klášterův druhdy četnějších nezbyli leč 2 Basiliánův a 1 Basiliánek. Nynější arcibiskup J. Em. kardinál Michael Lewicki jest primasem v království.

Z Uher. V katolických novinách Pešťanských dočítáme se o smrti výtečného profesora Dra. Jana Bótósy-ho. Úmrtím jeho odumřel církvi uherské znamenitý bohoslovec a kněz, slavnoucí učností neméně než pobožností a horlivostí. I smrt dostihla ho v díle Božím. — Na popeleční středě, vykonav posvátné obřady a odslouživ mši svatou, navrátil se od oltáře, složil mešní roucho, a tu pojednou sklesl mrtvicí raněný. Tak se při něm vyplnilo, což byl před malou chvíli připomínal věčím: „Pamatuj, žeš popel, a v popel že se obrátíš.“ Zůstalof po něm mnohoslibné dílo dogmatické (pohřichu ještě na celo nedokončené) a paměť, požehnaná mezi katoliky i nekatoliky.

— J. Emin. p. kardinál Scitovský, neunavený v zakládání dobročinných ústavův, chrámův, klášterův, škol, věnoval 7000 zl. k lepšímu opatření chudých kněží a chrámův v okolí Myjavském. Týž velekněz měl o slavnosti Velikonoční ve hlavním chrámu Páně kázání: jestiť to již *tridcáté* kázání velikonoční, jež činil od vysvěcení svého na biskupství.

— Nejd. p. biskup Vespřímský Rannolder hodlá zaříditi pokladnici, z kteréž by

potřebné duchovenstvo a učitelstvo nabývalo řádné podpory. Nadání toto má pak 38,000 zl. stří. vynášeti.

— V kr. městě Budině, jak di hodnověrná pověst, má se založiti kapitola kolegialní.

Ze Záhřebu. Sbor mladých vlastnilův (*Kolo mladich rodoljubah*) obdržel z Einsiedlův švýcarských několik tisíc obrázkův svatých s chorvátskými podpisy, jež byli v Benzingerově kamenotiskárně zhotoviti dali. Jeť pak to již třetí objednání, kterým se 8 rozličných obrázkův nabylo.

Z Varaždina. Péčí nejdůst. arcibiskupa Záhřebského konají se tudíž i mezi Chorvaty missie s nevšedním požehnáním. Kněží missionáři vykonavše úkol svůj v Karlovi a přišedše d. 17. Dubna do Varaždina počali tu dílo své d. 19. m. m. Účastenství obyvatelstva od samého početi již veliké rostlo den po dni, a slova: „Čiňte pokání, nebo se přiblížilo království Boží“ nalezala živého ohlasu, vydala požehnaného ovoce. Veliký chrám Blah. Rodičky Boží nestačoval tisícům scházejícím se odevšad.

Z Říma. Na den sv. Josefa odevzdal sv. Otec J. Emin. pp. kard. Jiř. Haulikovi, prvnímu arcibisk. Záhřebskému a J. Geisslovi, arcibisk. Kolínskému kardinálský klobouk. Obřady při této slavnosti děly se obyčejným způsobem. J. Emin. p. kardinálu Haulikovi na počtu připravilo se velmi významné osvětlení chrámu sv. Jeronyma, národního to chrámu ilýrského. Na průčelí chrámovém stkvěly pak se dva nápisy: jeden *latinský* a druhý *slovanský*. Tento zněl doslovně takto: *Za čestiti uvedenje nadbiskupa Zagrebačkoga Jure Haulika u zbor kard. S. R. C. Narod ilirski u Rimu veseli se i raduje.*

— Neohrožený redaktor Turinského katolického denníku „Armonia“, kněz Margotti, stal se údem slovutné akademie katolického náboženství v Římě.

— Francouzský spisovatel Roselly de Lorgues, podal sv. Otci nové dílo své *Christof Kolumbus*, v kterémž zvláště obrátil zřetel na stránku náboženskou v životě Kolumbově. — Sv. Otec vyznačil znamenitého tohoto spisovatele komanderským křížem sv. Sylvestra.

— K slavnostem velikonočním přibývá každého roku poutníkův a hostův ze všech končin křesťanského světa. Nejinak to letos. Nejvíce však poutníkův přišlo z Francouz.

— Msgr. Simeoni ustanovený za prozatímního nuncia ve Španělech, odebral se již do Madridu, kdežto se mají obnoviti úmluvy, zrušené za poslední vlády Esparterovy.

— V posledním veřejném sezení sboru kardinálského d. 19. Března staly se přípravné

kroky k svatořečení slovutného *Moravana* kněze *Jana Sarkandra*, kterýž byl za příčinou sv. zpovědi r. 1619 v Olomúci těžky žalář, hrozné umučení a následkem toho i smrt podnikl. Znamenitý tento kněz jest odchovanec Pražských škol, jmenovitě pak památného semeniska sv. Václavského.

— Nedávno tomu zemřel J. Emin. kardinál Sforza, první komorník sv. Otce, poslední z kardinálův jmenovaných za Pia VII. Na místo jeho dostal se J. Emin. kardinál *Altieri*, před několika roky nuncius papežský ve Vídni. — V. Pánu zesnulý kardinál, rodilý z Neapole, kmet to 75letý, již od r. 1802 v úřadech duchovních, r. 1823 stal se kardinálem. —

— V měsíci Únoru ohlásil sv. Otec, že kněz *Bianchi*, proslulý co „apoštol Neapole“ (nar. v Arpině 1743, zemřel v Neapoli 1815) může se pokládati za výtečníka ve všech ctnostech. Prohlášení takové sluší pokládati za první krok k beatifikaci.

— Přítomní v Římě JJ. Emin. kardinálové Haulik Záhřebský a Jan v Geissel Kolínský uvázali se obyčejným slavným způsobem ve chrámy, jichž titul byli od sv. Otce přijali. J. Emin. p. kardinálu Haulikovi připadl v tom ohledu dominikanský kostel *St. Querico a Guelfitta*. J. Emin. p. kardinál Geisselovi pak chrám *St. Lorenzo in Panisperna* na Kvirinale.

— Neunavený apoštolský kněz Mik. Olivieri odebral se opět do Egypta na trhy otrocké, aby tam několik ubožátek vykoupil na svobodu a opatřil svobodou dítek Božích.

Z Itálie. Dne 20. Dubna pohřben jest v Benátkách tamnější patriarcha, kmet 82letý, velekněz dobročinný, a pokud dostačovaly síly neunavený ve svém povolání. Důchody jeho roční obnášely asi 50,000 lir.: po něm však nezůstalo ani na zapravení útrat pohřebních.

Z Ilýrie. Snahou nejd. p. biskupa v Terstu má v témž městě povstati nový klášter kapucinský. Počaté na dotčený účel sbírky vynesly dosud 25,158 zl. 12 kr.

Ze Sardinska. Podivné věci dějí se v Piemontě. Vědomo, kterak se vlada sardinská od několika let chovala k Rakousku; vědomo též, kterak se dovozovalo, blátem káletí císaře, anobrž i k odboji, ne-li k vraždě vybižeti Italiany druhých krajín vládkých. A co máme říci o počinání vlády dotčené k Církvi? V tom ohledu nevidíme, leč pásmo násilí, kterým trháno všeliké svazky, rušeno všeliká práva, jež měla Církev. Zatím však proslýchá se o jistých krocích, jež činí ministerstvo nazpět do koleje. Tak psáno v novinách, že prý vlada piemontská počíná v

Římě usilovati o řádné obnovení bývalých poměrův a tudíž o uzavření nové úmluvy se sv. Stolicí. Podobě dočítáme se, že ministr vnitřních záležitostí sepiatými rukama prosil sněmovnu, aby nehýbala návrhem o civilních manželstvích. Mimo to předloženo sněmovně návrh, aby se pomohlo duchovenstvu, sevřenému nedostatkem. Nejsou-li to znamení, že v Piemontě nastává doba proměny? Není-li to rukojemstvím, že ministři počínají buď nahližeti chyby dosavadního panování svého, aneb obávají se lidu katolického, aby se neprohlašil proti nim podobnou měrou, jako ve Švýcarských a v Belgii?

Z Francouz. Nový arcibiskup Pařížský JEm. kardinál *Morlot* dosedl na stolicí svou d. 25. Dubna obyčejným slavným způsobem. Když pak za této příležitosti řečený kardinál skládal obyčejnou přísahu císaři, Napoleon po vykonané přísaze, poklekl na kolena, žádaje arcibiskupa o požehnání. — Bohděž by s takovou zevnější pokorou a úctou k Církvi snažely se tolikéž všeliké činy francouzské vlády!

— Arcibiskup Lyonský JEm. kardinál *Bonald* vydal k duchovenstvu svému list, v kterém výstrahu dává před knihami bohoslužebnými, jež bez jeho svolení a ztvrzení vydány jsou. Podobně touží na podvodníky, kteří z ohavné lakoty rozšiřují jisté penízky odpustkové, ohlašující klamná proroctví, liché modlitbičky a zázračné kouzly atd. na potupu Církve Boží a ke škodě dobromyslného lidu katolického.

— Novinami rozhlašováno, kterak prý v Paříži kněz jistý, Jesuita *Lefebvre*, chtěl sehnati peníze na vystavení kostela, ohlásil *loterii*, a to výhradně toliko dámám. Podávaje los po 200 fr. zavazoval se těm, které by vyhrály, každé na tři dni věnovati se k jakovýmkoli úsluhám duchovním. — I shotoveno a ohlášeno též list, který prý dotčený kněz byl za svou příčinou sepsal. Zatím však celá ta novinka, jak se samo sebou rozumí, nebyla leč smyšlenou lží, puštěnou do světa na potupu Církve a pohoršení lidu.

— Radikálnické noviny *Siecle* osočují bratrstvo sv. Vincencia, že prý jest to *tajný*, jinak výborné zřízení spolek, jenž může býti *nebezpečným*. — Podobné hlasy pronášely se již před několika lety od lidí, kteří nepřejíce katolické Církvi zdu, bojí se a bohdá a neubojí se jejího vítězství.

Z Belgie. Jít věru bolestno, dívati se na to, kterak lidé jediné téměř o to vedou péci, aby se měsíce jich plnily zlatem a životem vezdejší oplyval rozkošemi. Zlatá telata, toť modly, kterým se až příliš za dnův našich

klaněli tisícové. Průmysl stal se jim jediným heslem, a při průmyslu peněžitě zisky jednotlivcův jako výhradním účelem všeliké snahy. Za tou příčinou bývají též dílny, naplněné sty a tisíci dělníkův, propastmi, ve kterýchžto hyne víra, stud i mrav, duše i tělo ubohých robotníkův. — Doličovati toho netřeba: podívej se každý vlastněma očima, i oči, že posvědčíš. I kdo si tu nepřejí, aby Duch Boží pronikl tudíž i do dílen, a průmysl v předpovědím jeho pokroku učinil se pramenem požehnaní lidstva? — Než posud tomu na mnoze brání zlořečené mamonáctví a hrubý materialismus bohatých mamonáctvův a rozkošníkův. Tím utěšeněji dojme každého lidumila čin, kterým nedávno v Belgii výtečný jeden průmyslník oslavil jméno své před Bohem. Dotčený úspěchilec uvázal se ve správu rozsáhlých sléváren, v kterých na tisíce dělníkův pracovalo. — Než kterak se zhrozil, pozoruje hrubou nezvedenost ubohého tohoto lidu. — Muži, ženy, děti, vše to hynulo v kalužích neřesti. I sželelo se mu lidu. Přemýšleje, kterak by se dalo pomoci, umínil si, poraditi se s Milosrdnými sestrami v Paříži. Bylat to myšlénka od Boha. Odebrav se do Paříže, vyjevil tam vrchnici proslulých *deor* sv. Vincencia i bidu svou i přání své, a šlechtná velebná matka porozuměla šlechtnému průmyslníku. Nahliďtoť se, že dělníkům a ženám i dětem jich potřebí jest opatrovnic v nemocích a učitelek, pomocnic v každé potřebě. — Výborná dcera sv. Vincencia nezděsila se nového díla, i vypravila 5 sester do Belgie na novou roli. Sestry zkušené přišly — zařídily nemocnici, školu, počaly sloužiti dělníkům v nemoci, raditi jich ženám, učiti jim děti: a po roce již ukázala se v životě proměna — náprava netušená: fabrika, osada stala se křesťanskou.

Z Portugalu. Úmluva se sv. Stolicí o zřízení patronátu v Indii, kdežto si vláda portugalská osobila výhradní právo ustanovovati kněze atd., skutečně již se uzavřela i v krátce též bude ohlášena.

Z Němec. Proslulý kněz *Haslach* ukončil dne 2. Dubna konferenční řeči své, jež měl v Mohuči, s nevšedním důmyslem a pronikavou výmluvností, pojednávaje nad jiné důležitější pravdy náboženské. Posluchačův bývalo veliké množství, a ovoce, bohdá, zůstane. Výtečný kněz, provázený důvěrou vzdělaných Mohučanův, odebral se z Mohuče do krajův porýnských, kdež naň podobné práce čekají.

— Jak již kolikráte zpomináno, v Osnabruku vzkříšena jest posléze biskupská stolice. Prvním biskupem má býti Münsterický kněz kanovník, generalní vikář *Melchers*.

— Proslulý statečností svou p. arcibiskup Frýburský *Herman Vikari* slavil dne 15. Dubna své 25. jubileum posvěcení na biskupství. Duchovenstvo i lid katolický, chtějíce oslaviti pamatný den a milovanému vrchnímu pastýři svému způsobiti radost, snášeli mimo jiné též peníze na založení dobročinného nadání chudých, jelikož dotčený šlechtný arcibiskup jest jim právě za otce. — Mimo to, jak se samo sebou rozumí, konaly se po veškerém arcibiskupství služby Boží na poděkování Bohu, že služebníka svého tak dlouho zachovati ráčil. Sám velkovévoda Badenský vlastnoručním listem osvědčil, kterak si váží výtečného velekněze. Co však neméně váží, jest to, že se arcibiskupovi odevzdal zase bohoslovecký konvikt, aby jej otevřel a zařídil cele po svém smyslu a přesvědčení.

— Ve Fuldenském biskupství zmáhá se ode dvou let bratrstvo srdce bl. P. Marie, tak že v krátkce nebude osady, kdežto by nechtělo údův, účastníkův. Co se dotýče klášterův, i v těch nový zkviťá život, obzvláště v klášterech panenských.

Z Bavor. Farář *Lutz*, přední stoupenec Irvingianismu v Bavořích, vyobcován jest z Církve, jelikož se bludů svých odřiti nechtěl. Ostatně již patrně viděti, že řečené kacírství, povstale v Angličanech, bez pochyby v krátkce zajde. Irvingiani v Angličanech vystavěli sobě nákladný chrám, nyní však již sami dávají chrám ten do prodeje. Ohlašující dražbu, ohlásili pak, že chrám svůj prodají každému, k jakémukoli účelu: vyhražují však sobě jediné, že se z něho katolický kostel udělají nesmí.

Z Prus. Katolíci v Berlíně, rostouce na počet, již před několika roky počali stavěti nový, druhý to kostel katolický v dotčeném hlavním městě pruském. Zatím došli peníze, stavení se zastavilo, a věřitelové počali doléhati, aby se chrám onen prodal dražbou veřejnou. V té nutné potřebě přispěl ubohým na pomoc sv. Otec vzácnou milostinou, zaslav jim 300 skudův. Není pochyby, že tedy dán příklad, kteréhož mnozí následovati budou.

Z Jerusalema. Množství poutníkův k slavnostem velikonočním přišlých do Jerusalema, jak se dočítáme, vzrostl až na 6000. Jsouť to národové rozličných jazykův a ze všech končin světa.

Z Číny. Zprávy, kteréžto přicházejí z pobřežních krajín říše čínské, následkem války, počaté od Angličanů, naplňují nás bolestným citem a žalostným tušením. Co se nás dotýče, nedíváme se na věci a na běhy tohoto světa, leč se stanoviska náboženského. Než

jak smutné to podívání! V Číně počínala se missionářům našim z nova otvíratí role a usnadňovati práce apoštolská; krvavé pronásledování ustávalo, tu onde vznikaly osady, množil se počet vyznavačův Kristových, anobř i kněží katolických mezi Číňany. Než tu objevil se neblahý kramářský onen duch na pobřeží čínském a ukrutnou křivdou, zpáchanou v Kantoně, probudil v Číně na novo nenávisť proti křesťanům a tudíž i krvavé násilnictví proti missionářům. Že však se Angličané v celé té věci dopustili křivdy, jelikož sami zavdali příčinu k početí války a nikoli Číňané: k tomu se nyní již sami Angličané přiznávají. Nevázaná drzost mladého človíčka, tvrdí „Advertiser“, zavdala podnět k žalostným vyjevům, k požáru a krveprolití v Kantoně, a jest prý čas, aby Palmerston na celo již vyhost dal oněho nečtce angločínské politice, kteráž nezpłodila nic jiného než podloudnictví, vraždění a těžké daně.

Ze severní Afriky. Osadou, kterou před 25 lety Francouzi založili v Algíru, nabyla Církve katolická, druhy tak utěšené kvetoucí, v Africe nové půdy. — Na rumech starobylé církve karthagenské povstala nová; usazen tu biskup, zařizena kapitola, založeny chrámy, fary, kláštery, školy; teholníky rozličných řádův též uvedeno do díla Páně. Pracují pak tam nyní mimo církevní duchovenstvo Augustini, Jesuité, Lazaristé, Trapisté, školní bratři, milosrdné a školní sestry, dcery dobrého pastýře a Voršilinky. Katolíkův čítá se 150,000 duší, nepočítajíc vojska. Jsouť to ale nesmírnou většinou Evropané; Arabové se posud drží tvrdě Islamu.

Z jižní Ameriky. Arcibiskup Chilský nucen se viděl, pokutovati dva kanovníky, kteřížto se odvolali ku vládě, a ta chtěla přiměti arcibiskupa, by zrušil nález svůj. Že se nechtěl velekněz poddati, veleno mu odebrati se do vyhnanství. Již byl den odjezdu ustanoven. Než tu celé město přiodělo se v smutek — pavlány i okna pokryto černými sukny. To tak hnulo dotčené kanovníky, že se sami podrobili vrchnímu pastýři svému, a uznávajíce vinu svou, přiměli úfady, odvolati rozkaz, velící na vyhnanství.

Směs.

— Vlašský časopis „Espero“ vyňal z nejnovějšího almanachu dvorního seznam uprázdněných nyní v království sardinském biskupství a opatství; z čehož vysvítá, že na ostrově Sardinii 4, v církevních provinciích Turinské 2 a Janovské také 2, Vercellské 1 biskupství a v posledních třech provinciích 6 opatství

není obsazeno. Počítají-li se k tomu arcibiskupové Turinský a Cagliarský, kteří svá sídla opustili, jest v Piemontsku, kde se předce katolické náboženství pokládá státním, 10 biskupství a 4 opatství uprázdněno.

**** Ruský hrabě Šuvalov**, znamenitý obránec, kterýžto se byl před rokem v Minze dal do řádu Barnabitův, nedávno slavným způsobem vysvěcen jest na kněžství.

**** Slovutný kněz Dr. Theiner** nalezl důležitou sbírku listův sv. Karla Borromejského, kteréž po žádosti sv. Otce bezpochyby na světlo vyjdou.

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli :

- d. 20. Března p. *Matěj Šrůb*, far. v Netvořicích.
- d. 28. " p. *Vinc. Brabec*, farář na odpočínutí.
- d. 1. Dubna p. *Jan Klement*, farář v Neulosimthalu.
- d. 12. " p. *Mich. Haid*, farář na odpočínutí.
- d. 15. " p. *Josef Strnad*, farář v Popovicích.
- d. 27. " p. *Jan Krbec*, rektor u sv. Jiří.

Povyšeni jsou :

- p. *Vav. Zink*, provincial řádu piarist., za č. k. raddu.
- p. *Hynek Rívnač*, far. u sv. Štěpána, za skutečného školdozorce na Novém městě v Praze.
- p. *Vinc. Bradáč*, farář v Krutech, za skutečného školdozorce okresu Černokosteleckého.
- p. *Karel Hušek*, farář v Starém Kolíně, za skutečn. školdozorce okresu Kolínského.
- p. *Jan Klaudy*, farář u Marie Vítězné v Praze, za skut. školdozorce na Malé straně v Praze.
- p. *Jan Maxa*, farář v Hloupětině, p. *Jan Čermák*, farář ve Chvalších, p. *Jan Konopa*, farář v Klecanech, obdrželi expositorium canonicale.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Vojt. Kratochvíl*, za faráře do Ouval.
- p. *Karel Ott*, za faráře do Paulusbrunnu.
- p. *Mikuláš Hemmeth*, za far. do Hoř. Kozolup.
- p. *Jan Poustka*, za faráře do Vosova.

Na odpočínutí se odebrali :

- p. *Josef Jerié*, farář v Mukařově.

Konkurs vypsan :

- Hostivař*, fara, patron. stavov. od 27. Března.
- Mukařov*, fara, patron. nábož. fondu od 15. Dubna.
- Neulosimthal*, fara, patr. nábož. fondu od 15. Dubna.
- Netvořice*, fara, patr. kapitoly metrop. od 15. Dubna.
- Popovice*, fara, pat. kníž. Ver. Vindšg. od 29. Dub.

V biskupství Králohradeckém.

V Pánu zesnuli :

- p. *Alois Beneš*, admin. v Sukdole.
- p. *Ant. Žitko*, zám. kaplan ve Vět. Jeníkově.

Ve správě duchovní ustanovení :

- p. *Jan Samohrd*, za admin. v Sukdole.
- p. *Frant. Posadovský*, za zám. kap. ve V. Jeníkově.
- p. *Jan Woldán*, zám. kap. v Čerekvi, za faráře v Belé (u Ném. Brodu).
- p. *Ant. Rajský*, kap. na Veliši, za far. na Samšíně.
- p. *Ig. Vlach*, admin., za faráře na Vlkánici.

V biskupství Budějovickém.

V Pánu zesnuli :

- d. 15. Dubna p. *Tomáš Březnický*, far. v Strašíně.
- d. 28. " p. *Petr Pilbauer*, kaplan v Kaplicích.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Václ. Blažek*, kon. r., za bisk. r. Bud. soudu mnž.
- p. *M. Tesar*, far. v Mnichu, za far. do Morbes na M.
- p. *Ant. Gerbert*, kap. v Nov. Městě, za lok. do Dubce.
- p. *Petr Malý*, kaplan v Blatné, za kapl. do Veselé.
- p. *Matěj Petr*, kapl. v Sušici, za admin. do Strašína.
- p. *Frant. Hrabal*, kap. v Dešně, za adm. do Mnichu.

Mista uprázdněna jsou :

- Mnich*, fara, patronát kníž. Schönburga.
- Strašín*, fara, patronát kníž. Lambergu.

V biskupství Litoměřickém.

V Pánu zesnuli :

- d. 25. Února p. *Fr. Bitterlich*, pens. kněz v Praze.
- d. 15. Března p. *Fr. Hantschel*, p. k. v Markersdorfu.
- d. 20. " p. *Lambert Schott*, far. v Hainspachu.
- d. 23. " p. *Jos. Ferd. Knothe*, převor v Oseku.

Bisk. vikariat. tajemníky jmenováni jsou :

- p. *Václ. Hauschild*, far. ve Wernstadtu v Oustěckém. vikariátu pro štace německého jazyka a p. *Jan Sourek*, far. v Štětí pro štace českého jazyka.
- p. *Fr. Weis*, děk. v Oustí v Ousteckém vik.
- p. *Fr. Görner*, far. v Mergenthalu v Jablonském vik.
- p. *Jos. Veit*, far. v Tannwaldu v Jabloneckém vik.
- p. *Jan Pruša*, far. v Kuřívodách v Dokzském vik.
- p. *Fr. Pařík*, děk. v Boleslavi v Boleslavském vik.
- p. *Jan Günther*, děk. v Radonicích v Kadanském vik.
- p. *Ant. Procházka*, far. v Proboštu v Litoměřickém vik.
- p. *Jan Rejman*, far. v Třeblicích v Libochovick. vik.
- p. *Ant. Černý*, far. v Šopce v Mělnickém vik.
- p. *Ant. Kles*, far. v Markvarticích v Hradištském vik.
- p. *Jos. Damašek*, děk. v Lysé v Nymburském vik.
- p. *Jan Nosek*, far. v Pasekách v Semilském vik.
- p. *Jan Šolc*, os. far. na Viskři v Turnovském vik.

Ve správě duchovní ustanovení :

- p. *Vavř. Höntschel*, b. vik. taj. za far. v Dittersbachu.
- p. *Jos. Hille*, far. v Nollendorfu, za far. do Peterswaldu.
- p. *Kar. Wettengel*, far. v Rongstochu, za far. do Eulau.
- p. *Jos. Richter*, lok. v Mlázově, za far. do Medenost.
- p. *Václ. Kühnel*, kap. v Trmčicích, za far. do Stebna.
- p. *Jos. Hauschild*, zám. kaplan v Teplicích, za far. v Arnsdorfu.
- p. *Fr. Hofmann*, kaplan v Mostě, za far. do Seydovic.
- p. *Vojt. Beüller*, neom., za kaplana do Ošic.
- p. *Jos. Bergman*, kap. Ošický, za kap. do Fridlandu.
- p. *Václ. Kretschmer*, kaplan Fridlanský, za fund. katechetu tamtéž.
- p. *Jan Matouš*, za skut. exp. kaplána v Šeborsku.
- p. *Václ. Kokrt*, kapucín, za koop. do Seifersdorfu.

Za fary povýšeny jsou :

- Lokalie *Georgendorf*, expositury *Oberkleee* a *Stebno*.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 3.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Neduhy společenského života.

I.

Věk náš nemálo se vychloubá pokrokem u vzdělanosti a honosí se osvětou nade všechny věky pominulé. Svoboda stala se více méně obecným heslem; ve jmenu jejím káceno trůny, bořeny chrámy, vyvráceno oltáře; ve jmenu svobody, pokroku a civilisace vypukly revoluce a vedly se války, zrušily se státy a zmizely dřevní ústavy; ve jmenu pokroku, civilisace a svobody válčí spolu časopisci a literati, průmyslníci a obchodníci; ve jmenu trojice této vyvěšuje korouhev, a k nim svolává socialismus a komunismus, připovídajíce nový ráj stoupencům svým. — Pomlčme na ten čas o vzdělanosti, o pokroku. Prozatím vízme toliko, jak *mnoho svobody* zjevnáno lidstvu za honosného tohoto věku našeho.

Člověk, přicházejí na svět, po Božím zřízení počíná život svůj co *dítě* v rodině, pod dohlídkou a správou rodičův svých. — První léta života svého tráví pak přirozenou měrou cele pod vládou a správou týchž rodičův svých. Pokrm, nápoj i šat, lože i krov bývá darem jejich; první city a myšlenky budí se v něm přičiněním jejich; poměry, v kterých se

nalézá, řeč, kterouž mluvití se učí, tělesné a duchovní rozvinutí, kterého se mu dostává, směr myslí a citu, srdce a vůle, vše to na mnoze závisí od nich. — Tak to vše jest již popřirozeném zákonu, při nejlepší vůli rodičův a trvá to léta, než dítě můž býti propuštěno na svobodu, než může samo bez jich pomoci se obejítí. A není-liž zároveň vydáno přikázání Boží: „*Synové buďte poslušni rodičův svých v Pánu: nebo to jest spravedlivé*“ (Ef. VI. 1), a „*kdož se bojí Pána, ctít rodiče své, a jako pánům sloužiti bude těm, kteříž jej zrodili*“ (Sir. III. 8).

Obecná *odvislost* tato, ku kteréž přirozeností a *poslušenstvím*, k němuž věrou zavázáno jest dílo, nemá však býti *otroctvím*. Bůh přistvořil srdci rodičskému obzvláštní mohutný cit *lásky* a přirozenou tu lásku zasvěcuje víra Kristova vyšším duchem. Podle učení Kristova jest dítě pokladem, jež Bůh svěřil rodičům a požádá zase od nich. Dítě to, svěřené lidem, neodevzdáno jim, aby jim po zvůli své vládnouti směli, nýbrž toliko po zákonu Božím; duše jeho nesmrtelná, stvořena i povolána ku svobodě synův Božích, státi se má dědičkou milosti a pravdy, lásky a slávy Kristovy. K tomuto vznešenému úkolu

prohlédati pak musí rodičové, pokud šetřiti chtějí vůle Boží, a dítek svých neomezují leč slovem moudrosti, nevízí leč pouty věhlasné, bohumilé a blahodárné lásky. Bůh, kterýž učinil ditky odvislé a zavázal je poslušenstvím, zaručil jim tudíž také jistá práva: předním pak mezi právy jest láska, jež nezná zvůle, jež netrpí, jež ruší otroctví, a obětuje se pro spasení.

Již ale shlédněme a tažme se, kterak to vše skutečně vypadá v rodinách? Možná-li pak říci, že se za dnův našich děti pokládají vůbec za *dar*, od Boha svěřený rodičům? Nenalézáme-li naopak, že sobě rodiče *výhradní* jakés právo osobiti chtějí k dítkám svým, počínajíce sobě nejinak, než jako by s dětmi svými po vůli a chuti své nakládali směli? Ach, smutné to věru divadlo! Žalostná tu odpověď! Zajdeme-li do rodin, nezřídka nadarmo hledati tam budeme *pravou lásku* k dítkám. Tady hynou děti hladem, jelikož si otec a matka libují v prostopášnostech. Onde mazlí se zase rodičové s miláčky svými a ve všem všudy povolujíce choutkám jejich, přivodí je tudíž na zkázu. A kdo sečte neřesti, kterým sami rodičové tu příklady, onde i slovy učí syny a dcery své? Dům rodinný, kterýžto by měl býti útlému dítěti první školou — první svatyní, stává se mu pohřchu „peleši lotrovskou“: rodičové sami hubí a otravují ubohou duši nevinňátka až se utopí v kalu nepravosti. A kdo mnedle směl by tam mluvíti o lásce, kde se časné i věčné blaho ruší? Než povšimněmež sobě věci té žalostné blížeji, tu mezi lidem onde mezi boháči. Zajdeš-li mezi lid, nezřídka se přihází, že rodičům platí pohřchu as tolik co — dobytče. Jedva že může vládnouti rukama, prvé než ví, co jest škola, co kostel, co duše a Bůh, již ho ženou do fabriky na výdělek; již dohánějí ubohé, pohle-

dávati živnost mezi chasou bezbožníkův a rouhačův, ničemníkův a prostopašníkův. Nedbá otec, nevšímá si toho hrubě nic matka, třebas by dítě z fabriky domů přinášelo sebe patrnější *nemravy*, jenom když nepřichází bez groše. A jak se s ubožátky *doma* nakládá! Klením, zlořečením vylévá tu sobě otec hněv na dítěti, a přivodí no-brž i nuti je nezřídka k nepravostem sebe šerednějším. Takto *zvůli* vlastních rodičův nezámožných hynou děti. Kdo by zde útrpnosti neměl s uhořými?

Jiným způsobem hubí se synové a dcery ve *vyšších* domech. Tam dělají rodiče z dětí *loutky* vystrojené, aby pak je svým časem o něco snáze udati — *odbyti* mohli. Panáček a dceruška bývají *modlou*, kteréžto vše kořiti se musí. Takto se jim hned v útlícké srdce zaštěpuje marnost, hrdost, pýcha. S nemluvnětem mazlí se matičky, babičky, tetičky; pro libost rodičům činí to též chůvy. Dřevní obyčej, vedle kteréhož matka sama dítko své každé kojívala, sama je učívala modliti se, v jistých vrstvách pohřichu vyšel z mody. Tím více pečuje se o to, aby modista, mistr taneční, učitel cizích jazykův pomáhali matce mistrovati dítko. Později nastane sice doba vážnějších let: syn musí do škol aneb dostane domácího učitele v literním a hudebním umění. Než mnoho-li mnedle prohlédají rodiče k tomu, aby se jim z dítěte vychoval člověk — křesťan, důstojný svobody synův Božích? — Dcera zůstává z většího dílu doma pod dozorem pěstounky. Než dbá-li pak se též o to, aby najatá vychovatelka tato scho-vance své vstúpila ve srdce zásady učení Kristova? Bohužel, všední zkušenost svědčí na opak. Mysl a srdce dítěti odrůstají pod vlivem náhledův odporných zásadám víry křesťanské. Zásady, kteréž se hlásají v kostele.

náhledy, ježto se vykládají ve škole, doma zlehčují se žerty, slovy, příklady; na stole u otce a matky leží knihy, naplněny jedovatinou oné novověké osvěty, kterážto potupujíc všechno, což prý bývalo, rouhá se Bohu, a ráda by zvrátila věčné zákony pravdy a ctnosti. A není-li to otec, který si v takových knihách libuje? Není-li to matka, ježto je zřetelně chválí? — Co divu, že po nich sáhá tu syn, tam dcera? Nadarmo bys je střežil před ukrytým jedem: dítě porušené hned od mladosti, řídí se příkladem rodičův, a tím více děje se o ně, čím snažněji usiluje učitel vyrvat mu je z rukou. A co zlého naplodí se v takových domech, a byť tam nebylo ani jediné z knížek dotčených! Nic tu nenajdeš, co by ti připomínalo, žeš v domě křesťanském; obrazy posvátné a knihy vzdělavatelné se v něm netrpí; o Bohu, o Církvi, o víře, o modlitbě nemluví se leč uštěpačně. Dítě nevidí otce, nevidí matky, že by chodili do kostela pro pobožnost, že by se chystali k zpovědi a přistupovali k stolu Páně. Otec mluví o zisku a škodě, o nadějných spekulacích, o honech a hodech; matka o šperku a modě, o klenotech, o besedách a plesích, o námluvách a sňatcích: všecky řeči a zábavy, všeliké touhy a snahy týkají se jediné věci pozemských; stoly a stěny dosvědčují, že tu *svět* toliko vládne; jednaním pak na jevo se dává, že se pánům nechce vědět o Bohu; náboženství že se pokládá nanejvýš za přirozenou uzdu sprostého lidu, jinak ale lichou prý jest pověrou. Mohou-li medle takové náhledy a podobné skutky jinak leč zle působiti ve mladém srdci? Možná-li se diviti, jestliže se mezi polovzdělanci, mladými to panáčky a slečinkami, nalézají mladičtí rouhači, kteří si tropí smích z kněží, z Církve, z modlitby, ze slova Božího a svátosti? Mravnosti

pak u takových mnoho nečekej, aniž se div, bude-li tobě shledati mladíky a mladice beze studu, budeš-li slychat o podvodech, o prostopášnostech, o mrzkostech, kterými se honosí mladí páni, o kterých bez uzardění mluví slečinky. To vše přirozené následky života rodinného v jistých vrstvách, odcizených Kristu; to vše klasy ze semene, jež netečnost, nevěra, světáctví rodičův seje do srdcí dítek.

Již ale, vypadá-li to tak a to bohužel *nezřídka* v jistých domech měšťanských a druhdy i šlechtických, kdo by tu nezalkal nad osudem ubohých dítek? Děti ty hynou, odrůstajíce toliko na porobu — na otroctví, ovšem to nejšerednější. Není to pravda otroctví, jakové se provádí v Africe, v Turcích v Americe a jinde mezi divochy. Avšak po našem zdání nehrubě o mnoho lépe nakládá s dítětem chudák, jenž proklíná a trýzně vlastní krev, děti ubožátka, prvé než Boha poznaly, vyhánějí na jisté výdělky do fabrik, nelépe i boháč, který, sám si libuje v náruživostech a předsudcích, předsudkům a náruživostem uvyká své děti. Ten i onen souzen bude od Boha co *tyran*, jenž vlastním dětem odciziv nejdražší poklady, svobodu synův Božích, a uvaliv na ně porobu, učinil je otroky nad jiné nešťastnějšími! Netajíme toho, že se to před světem a ve světě ne tak cení; — otroctví v našem smyslu nazývá svět — svobodou. — Avšak moudrost tohoto světa dávno již jest odsouzena slovem Kristovým, a podle učení Kristova, kdož činí hřích, otrokem jest hříchu. Netřeba se nám tedy ohrazovati proti možným námitkám: což tu řečeno, není leč ohlasem zásad křesťanských, což tudy nastíněno, toť pouhý neutěšený obraz skutečného života. Kdo má oči k vidění, vida uznati musí, že jakž se dělo mezi barbary divochy, nyní též děje se po Evropě; v rodinách odcize-

ných Kristu hubí a moří se totiž děti od vlastních rodičův. Náš věk honosí se lidumilností; na nějedných stranách zakládají se spolky proti trýznění zvířat; proti kupčení s otroky horlí se v sněmovnách i časopisech, anobř i vlády evropské důrazně prohlásily se proti neřesti této: vše to jest dobré, a Bůh žehnej každému šlechtnému podniknutí! Avšak není-li šobě přáti, aby se přede vším v rodinách našich měst konečně stala přítrž všemu tomu, což z ubohých dítek celkem proti zákonu Božímu činí otroky zvůle a choutek rodičův, odcizených Kristu a zákonu jeho?

Než obecnější, horší poroba než v rodině, rozmáhá se v čeledi, obzvláště po městech mezi *řemeslníky a panuje ve fabrikách*. Po Božím zákonu není dobré člověku býti samotnému; kde se dva neb tři spojují ve jmenu Páně, tam též pozeňání. Spojenými silami pod zákonem a správou křesťanské lásky mají se na zemi vzdělávati pustiny, rozvíjeti život, množiti blaženost. Každý pokrok v jakémkoli umění, řemesle, aneb živnosti má býti ku prospěchu všem; bratr má se sdíleti s bratrem o to, což mu dal, v čem jemu pozeňal Bůh. —

Po Božím zákonu stává jistých rozdílův mezi lidmi. Avšak vedle téhož zákona pán nepán, bohatec a chudák, mistr učení jsou vespolek bratři. Bůh sám jest jednomu i druhému otcem, jednoho i druhého stvořil k obrazu a podobnosti svému, toho i onoho nadal nesmrtelnou duší, jeden i druhý povolán jest k životu věčnému, neboť Syn Boží umřel za všechny. Rozdily, jichž stává, všelike stavy, v něž se společnost lidská rozchází, nedotýkají se vnitřní podstaty člověčí, nýbrž toliko vnějších poměrův společenských a mají přispívati k tomu, aby den po dni zmáhala

se mezi lidmi vzájemná láska, množila se čest a sláva Boží.

Již ale přiložíme-li toto pravítko křesťanských zásad ke skutečnosti za našeho věku: nelze tajiti sobě, že svět hrozným způsobem ku předu se deře. Co svět světem, nikdy ještě nepovznesl se průmysl v té míře, jako za dnův našich. Velikolepé, rozsáhlé dílny pnou se k nebesům; — všudy již musejí živlové více než kdy jindy sloužiti lidem a ku prospěchu jich silami druhdy netušenými konají se práce ohromné. Po širé Evropě nenajde se země, v kteréž by nebylo fabriky, podobajících se městům. Vstupí-li do nich, na sta, na tisíce lidí hemží se tam mezi stroji rozmanitými od rána do večera, od soumraku do svítání. Co jsou dílny *bývalé* za předešlých časův proti těmto velikánům?! Co mistři minulých věkův proti pánům, kteří, vládnouce stotisíci — miliony, na sta, na tisíce dělníkův mají pod svými rozkazy!? Nebylo-liž by jim *snadno*, kde tolik lidí pracuje pod jednou střechou, pod týmž krovem otevřít jim prameny pravdy a vzdělanosti? — Není-liž to *povinností*, důstojným způsobem odsluhovati se *bratrům*, kteřížto práci rukou a potom svým dobývají vždy nových pokladův možnému veliteli svému? — Ach, vizme, jaké se dělníkům dostává odsluhy! Všimněme sobě pánův, co vládnou v ohromných dílnách těchto. Jsout to na mnoze lidé, kteří, a byt byli pokřtěni, bohužel výhost dali zákonům evangelium Kristova; zákonem jejich to *zisk*, modlou jejich to *měšec*, bohoslužbou jich to *rozkoš*. I co divu, že pak váží člověka téměř tak jako — *jiné stroje*? Co divu, že nic netuší, nic slyšetinechtějí o dávném onom a *stálém bratrství* všech potomkův Adamových? *Zvonek* v dílnách jejich nikdy nevolá k modlitbě — vždycky jenom do díla — na roboty. A jaké živobytí ve-

de se tu den po dni, rok po roce! Jsou kraje, kdežto se ve fabrikách hrubě nic neví o svátku. Den po dni robotí dělník za mzdu vysazenou, až mu ochábnou síly, a on se octne buď ve špitále neb na žebrácké holi. A jakový život jeho, prvé než dospěl k takovému konci? Mnohý již jako pachole *musil* do fabriky: *musil* tam prvé než poznal, co jest škola, co kostel. Chatrná známost v náboženství bez jádra, bez kořene musí tu brzce vyhynouti uprostřed dospělých rouhačův; pacholík není ještě mládencem, a bohužel, již se topí v prostopášnostech, kterýmiž hyne časné i věčné blaho lidské. Navykát zlému po příkladu a podle návodu starších robotníkův: tabák, kořalka, opojení smyslův stává se mu potřebou. Naučiv se pracovati jenom pro tělo, hyne pak na duši i na těle. Obyčejně otočený puchem a smradem v dílně, vycházívá odtamtud, hledat oddechu nikoli pod vlastní střechou — té nemá — nýbrž zhusta toliko v krčmě, přeplněné soudruhy, kdež mu z patrných a přirozených příčin nelze zotaviti se ani na těle tím méně na duchu. Kdo bys nevěřil, povšimni sobě *takovýchto* krčem, kdež se scházejí dělníci; povšimni sobě *lidí* ubohých, kteří zacházejí do nich, a vycházejí z nich: pouhé podívání na tyto ubožáky, jich tváře a zraky z většího dílu tě již přesvědčí o tělesném chřadnutí a mravním hynutí tolika bratří. — Pravda sice, že dělníci v našich dílnách dosavad nepadli ještě tak hluboko, jako v tom onom kraji; mezi dělníky těmito nalézají se tu onde vzácní, šlechtetní lidé, kteřížto pracující pracují s Bohem, a hodiny, popřáné k oddechu, zasvěcují způsobem křesťanským. Než není-li na jevě, kterak se mezi lidem, obzvláště mezi mládeží pracující ve fabrikách rozežirá záhubný onen rak, na nějž naříkáme? — A není-li tolikéž patrné,

že více méně fabrikami stanou se dílny vůbec? — Jak smutná to tedy vyhlídka do budoucnosti pracovitého lidu! — Jak žalostný to úsud valí se úprkem na tisíce, nýbrž i na sta tisícův bratří našich, odsouzených hledati chléb svůj po domech, kdež se málo dbá na zákon Kristův, kdež se hrubě nic věděti nechce o věčném zákoně lásky!

Než, dí někdo, *tak* to nevypadá *všude* ve všech fabrikách. A byt si zle bylo ve fabrikách, v dílnách u mistrův mezi řemeslníky vesměs o mnoho lépe to vyhlíží. — Buď tomu, jak se praví, anobřz my sami připouštíme, že posud o něco lépe to vyhlíží v dílnách řemeslnických než ve fabrikách, a mezi majetníky fabrik že rovněž jsou lidé šlechtetní, svědomití, spravedliví, pánové to křesťanští. — Avšak byt bychom sebe více připustili, věc to jistá, že i v dílnách rok po roce větší moci a vlády nabývá duch, který z nich nadělá menších fabrik. — Co se dotýče poměru tovaryšův k mistru, ten se bez toho již nemálo zjišťoval. Pokud byl křesťanský řád pravidlem života, tovaryš býval jako přivtělený k rodině. Za jedním stolem jídaje s mistrem, všeliké jiné opatření mívával též u něho v domě. Na penězích ovšem nedáváno mu tehdež tolik co nyní: za to však poskytoval mu bohaté náhrady dům. Nyní pohříchu — i tu na mnoze vše se jinačí. U některých řemesel zajisté již cele vymizely dávné pěkné ty obyčeje; tovaryši nejsou mistru leč dělníky; nepřebývají u něho, nejí dají za jeho stolem, nepočítají se k domácím, nýbrž přicházejíce k němu toliko do práce přestati musejí pouze na mzdě vyměřené. Snadno jest se domyslit, jaké vynikají odtud následky. Tovaryš čili dělník ze mzdy své musí sobě opatřiti byt i šat, lůžko i krok. Z většího dílu zůstavený pak sám sobě, žije

uprostřed velikých měst bez otcovského přítele. Donucen, jídlo pohledávati na hospodách, schází se tam se soudruhy nezkušenými, porušenými, a druhdy dříve nadání potácí se na cestách záhuby. — Pánu podle nového způsobu dosti na tom, pracuje-li se od času do času. Nejsa mladšímu tovaryši otcovským soudruhem, časem byt i chtěl, málo již bývá s to, klesajícího zachytiti před pádem a ruky pomocné podati kleslému. Kde zmizely dávné otcovské poměry, zmizela ovšem i synovská důvěra, podrobenost, ochota, poslušnost. Ubohý tovaryš, přecházejí z dílny do dílny, a nikde snad nenaleznuv mistra otcovského, již ani netuší, co *druhdy* znamenalo slovo: *tovaryš*. Na dílnu, kdež pracuje, neváže ho nic, leč jediné *zisk*; na mistra poutá ho toliko výdělek: jemnějších vazeb a ušlechtlejších poměrův mezi tovaryšem a mistrem zřídka kde stává. Co divu, že se pak mládci přiči sebe upřímnější slovo, kterým povážlivý mistr zdržuje od rozkoší a výstupkův oblíbených? Co divu, že sobě libuje v rozkoších nedovolených, jelikož nenalezl v cizině domu, který by mu volného poskytoval oddechu a nevinnou domácí radostí jej poutal? Odvyklý obyčejným během slovu otcovskému, nerozumí mu, nechápe ho ani tehdy, když k němu mluví skutečně dobromyslný otcovský mistr. A nad to mnoho-li mnedle nalézá se po velkých městech mistrův takových? Počet jich řídne rok po roce, řidnouti bude, řidnouti *musí*; čím více tím patrněji zmáhati se bude osudná proměna, kterouž se z řemeslnických dílen dělají fabriky.

Avšak již jak *nyní* jest, nikterak tedy nelze se diviti, jestliže se nezkušený, nevzdělaný mladík nedá držeti hlasem mistra, odcizeného mu neblahým obyčejem a životem. Vždyť ho nezná,

leč z dílny a z hospody! Ký div, že se mu zdá, jakoby mistr *vně* dílny neměl mu na prosto nic poroučeti? A nepodobá-li se druhdy, (obzvláště kde se poslouchati nechce) nepodobá-li se, pravím, sebe laskavější napomenutí rozkazu? Odtud možná si ale vysvětlit též způrnost, s kterouž se opírá porušený tovaryš napomenutí dobromyslného mistra. Již co mladík, omámený slovy a příklady starších soudruhův, puzený probuzenými chťičmi smyslného těla, vede pak si svou, a po široké cestě žene se úprkem ku zkáze. Tak hyna viditelně na duši, časem hyne i na těle a stává se břemenem, kletbou lidské společnosti. A či by se byl octnul na takových koncích, kdyby po dřevním křesťanském řádu mistr a tovaryš na vzájem prohlédali k povinnostem svým? — Nejedeno ovšem hynul i druhdy; — (hynet časem i syn sebe výbornějších rodičův;) — avšak tolik zkaženosti nebylo by mezi řemeslnictvem, méně pohrom hrozilo by nám z té strany, kdyby duch křesťanský, duch pravé svobody a kázně opanoval dílny naše.

Již ale, pokud přísně po zákonu křesťanském vážíme dotčené věci, nemůžeme leč toužiti na převrácené poměry, kteréž přirozenou měrou na žalostné, záhubné konce přivodí, nýbrž i ženou. Lítujeme-li otrokův, s jakovýmiž se potkáváme ve starých národech pohanských, možná-li jinak leč s útrpností hleděti na osud řemeslníkův po dílnách, z kterých vymizely dřevní křesťanské zásady, obyčeje, tradice? — A pokud máme srdce čilé křesťanské lásky, možná-li neusilovati o to, aby křesťanským duchem oživly dávné poměry mezi dělníky a pány, mezi tovaryši a mistry jejich?

(Dokončení.)

Bedřich Baraga,

slovinský missionář a biskup v severní Americe.

Před několika léty praveno již v Blahověstu, kterak z nečetného kmene slovan-ských bratří našich Krajincův během posledních let vyniklo několik missionářův vysoce proslulých o rozšíření Cirkve svaté mezi pohanskými národy. — V zasloužilém tomto sboru mužův apoštolských přední místo zaujal, nýbrž slyne druhým co otec a vůdce nad jiné slavnější missionář severních Indi-ánův, ode let biskup Michiganský, *Bedřich Baraga*.

Výtečný, právě apoštolský biskup *Bedřich Baraga*, *Krajinec*, narodil se r. 1797 dne 29. Července na statku zámožného otce v Nové vsi. Dokonav studia svá gymnasialní a libomudrecká v Lublani, odebral se do Vídně. V císařském tomto městě měl studovati práva, jelikož mu po otci připadnouti mělo výnosné panství na Dolní Krajině. — Zatím ale Bůh jinak usoudil. Bohomyslný posluchač práv brzo poznal, že mu Pán velí odebrati se na jiné pole. Nepřikládaje srdce k statkům tohoto světa, celé dědictví postoupil sestře a sám, ukončiv studia bohoslovecká i právnická, všecek nadšený láskou k stavu duchovnímu, dal se vysvětit na kněžství.

Netřeba doličovati, co výtečného a všestranně vzdělaného Baragu přimělo, že slovutného biskupa *Agustina Grubera*, tehdejší Lublaňského biskupa, později pak arcibiskupa Solnohradského, žádal za přijetí a zasvěcení do služby Páně. Baraga, nadšený láskou Boží nehledal ve stavu kněžském ničehož, leč Bohu sloužití, pracovati o spasení bratří, napomáhati ku rozšíření království Páně. — Ukázalo se to, jedva byl roku 1823 usazen ve správě duchovní. Škola a lože nemocných, kazatelna i zpovědnice vábily a poutaly ducha jeho mocí nebeskou, a tudíž byla též horlivost jeho právě neunavená. Byloť pak mu ve vlasti na dvou osadách pracovati: na osadě sv. Martina u Kreienburgu a později u Metelice (*Mötling*). Apoštolské srdce však nedalo přestávati na pouhém živém slovu ve škole a chrámě: výborný kněz přičiněl se též bohatých darů svých užiti k pracím písemným pro dobré národu slovinského. Takovou měrou vyšlo několik spisův jeho náboženských asketického obsahu v jazyku slovinském, a bohomyslný Baraga zaujal čestné místo mezi duchovními spisovateli slovineckými. Všelike knihy ty svědčí patrně, že bohomyslný skladatel uměl ze vzác-

ných pokladův Božích vážit i a podávali národu svému žádoucí chléb života ¹⁾.

Avšak cožkoli horlivý kněz Baraga činil ve vlasti své, bylo jen jako přípravou k dalším a větším pracím apoštolským v krajinách zámořských. — Jeť vědomo, kterak r. 1823 v rakouském císařství povstala jednota Leopoldinská ku podporování missionářův katolických v severní Americe netoliko mezi protestanty, nýbrž ovšem i mezi pohanskými kmeny Indianskými. Výtečný biskup Cincinnatský *Eduard Fenwick*, přední původce této blahoděnné jednoty, byl první, který živými obrazy o životě Cirkve a nesnázích jejích v oněch končinách probudil čilejší účastenství v díle Božím. Zprávy, jež přičiněním řečeného biskupa přicházely do Evropy, rozněcovaly procitlé ve srdcích katolických účastenství, a nejednoho kněze přiměly k tomu, že opustil vlast a přes moře vydal se do Ameriky, kázat evangelium. Neposlední mezi takovými nadšenci byl kněz Baraga, který, nemoha odolati vnitřnímu povolání, r. 1830 u dosavadního biskupa svého, *Antonína Aloisia*, vyžádal sobě propuštění na oblíbené dílo missionářské do Ameriky. Dosáhl toho při konci r. 1830 a bez odkladu přes Vídeň a Paříž vydal se na cestu.

Kněz Baraga v měsíci Listopadu 1830 vyšed z vlasti své, d. 18. Ledna 1831 šťastně se dostal do New-Yorku. Nový biskup *Eduard Fenwick* s radostí uvítav apoštolského dělníka, poslal jej dle vlastního přání jeho na osady indianské v hořejší krajině Michiganské. Indiani tamnější z kmene Ottavasův jsou sice již z části na viru obrácení; mezi nimi však a nad nimi přebývají též kmenovci jejich, pohané. Apoštolský missionář usadil se nejprve v krajině *Arbre croche* na osadě sv. Petra. Co se dotýče všeliké potřebné pomoci, zasíláno mu jí z Vídně od jednoty Leopoldinské a z milé krajiny, z vlasti jeho, od přátel. Než přední, nad jiné vydatnější pomoc přicházela od Boha s nebe. Netřeba připomínati mnohonásobné nesnáze, s kterými mladý missionář musil zápasiti obzvláště na počátku. Rozumíť se samo sebou, že těžké a klopotné jest živobyť mezi národy surovými v krajině, zarostlé věkovitými lesy, přeplněné jezery, řekami, močály. Stanovisko jeho vzdáleno bylo 200 mil od

¹⁾ Díla, jež tehdež mezi r. 1826 a 1830 vydal Baraga, jsou:

Opominjanje eniga duchovniga pastirja b. m. 1826.
Đučena patka (potrava) 1830 a 1831.

Od počevanja in poznejajama matere božje 1830.
Obiskovanje Jesusa Kristusa. V Lubljani 1832.

sídla biskupského. Víno, potřebné ke mši svaté, musilo se též ze vzdáli do sta mil přinášeti. Mezi divochy nebývá jiné potrawy mimo ryby a zeměata. Cesty konati třeba buď pěšky aneb na koni; jinak hrubě ani nelze. Na cestách těchto bývá obyčejně hospodou les a lůžkem země—řidčeji chudá chatrč indianská. Hle, tu nesnáze, s kterýmiž se horlivý missionář potkával na díle svém! — Mimo to musil se Baraga učiti jazyku celkem novému a to bez mluvnice — bez slovníka. Avšak Bůh silil, Bůh pomáhal muži apoštolskému. Složitě, pevně a jádrně tělo, jasná, veselá, Bohu oddaná mysl, bystrý rozum, živá paměť a milost Boží hradily jej proti těžkostem a přispěly, že v krátkce cítil se mezi Indiany jako domácí. Naučiv se jazyku jejich, počal s nemalým prospěchem pracovati mezi nimi, prv již obrácené utvrzuje, jiné pak navozuje k poznání a přijetí víry křesťanské. Tudiž se stalo, že po třech letech mohl se s povolením biskupa svého hnouti dále k Indianům kmene *Potawatomesův*, kdež s mnohými těžkostmi novou založil osadu *St. Mary*. Od tud, zařidiv, čehož bylo potřebí, odebral se r. 1835 k chudičkým Indianům *Očipvesům* nad jezerem Michinganským. Apoštolskému knězi dařilo se tu nejinak než prvě na pobřeží veliké řeky (Grand River) u *Potawatomesův*. Bůh mu i tady ovšem zotvíral srdce chudého lidu a v krátkce počala zkvítati nová osada *La Pointe* s kostelíčkem sv. *Ignacia*.

Rozmanité duchovní potřeby nových osad a naděje, které se neunavenému missionáři otvíraly, pohnuly jej, že se v 1836 vydal na cestu do Evropy, do Rakous, do vlasti. Kněz Baraga kojil se totiž nadějí, že ve vlasti své získá kněze některé, aby se s ním odebrali na missionářství. Mimo to hodlal v Evropě dáti milým svým Indianům některé knížky vytisknouti a vzbuditi živější účastenství pro věci Boží. Chystaje se na důležitou tuto cestu musil ale připověditi Indianům, že se k nim zase navrátí, byť ho v Evropě i za papeže míti chtěli²⁾. Takovou připovědi zavá-

zav se milým ovečkám svým, při konci r. 1836 odesel do Evropy. V Paříži dav vytisknouti své knížky, odebral se do Vidně, na-

den pozorovati. Hlavní jeho ctnost jest pouhá sprostost, jakovou zřídka kde nalezneme; hned na prvň pohledný poznati lze v něm muže velmi skromného a pokorného, jenž ale sám své pokornosti si vědom není, aniž se na něm dá znepřítí, že by o to stál, by ho jiní za nábožného a ctnostného brali a měli. — Jeho postava, mluvení i jednání jsou dokonce nelicené, přirozené, upřímné a sprosté. On, jak sám mi pravil, nedbá, zdalíž se komu, buď si sebe vyššímu líbí či nelíbí, nýbrž on kráčí pokojně jako děcko svou cestou, neočekávaje nic od svého přičinění, všecko pak od Božáké prozřetelnosti. Pročež, povrchně-li jej posoudíš, bude se ti zdáti z ohledu na záležitosti missionářské ve Vidni nepřičinlivým i nepočlivým. Jeho obyčej a způsob jest, od nikoho žádného daru ani zpodálí nežádati, neb on myslí, že chtějí-li kdo co dáti, vědí zajisté, čeho má potřebí missionář, a že Bůh sám také jejich srdcem pohne a k dobrovolnému přispění nakloní. Bylo třeba na něj dolébat, by alespoň nejvyšším osobám ve Vidni představiteli se dal, an se kdos ochotně k tomu propůjčil po komnatách nejvyššího panstva jej provoditi. Arcikníže Ludvík, kterémuž několik písemných žádostí dodati měl, asi 1/4 hodiny s ním rozmlouval. U arciknížete Františka ale uvedl Baraga průvodce svého do nemalých rozpoků; neb tu si onen divoší velebníček tak svobodně a neostýchavě počínal, že mu po boku jsoucí nadzminěný provoditel, ačkoliv muž dosti prostý a neli ený, přede ještě jako pařížský švihák vypadal. — Baraga není sice obvyklý velkým pánům se představovati a poklony skládati, nicméně ale vždy bez ostýchání vehází a volně bez obalu a ceremonií jako s sobě rovnými rozpráví; a jakkoliv uctičeně a prostě jest jeho počínání, přede nelze mu je za hrubé a nezvedené vykládati. Od jedné komnaty k druhé jsa voden, dával na srozuměnou, že již jest toho dosti: však ještě dále tažen nezpěchoval se, ale volně jako dítě následoval. — Všem, cožkoli pozemského jest, jako umrtven jsa, má dar vždy pokojně, nepohnuté mysli; netoliko novyhledává žádné cti a žádných peněz, nýbrž i všecky jeho žádosti a náklonnosti, jakož i vlastní soud a vůle jsou u něho jako spoutány a vyšším žádostem a úmyslům docela podrobeny; pročež v každé případnosti velmi pokojný jest. — Nic méně jest prý on v kázání slova Božího pln ohně, a když začne, tak brzo neprestaje. Podobně kázal na své cestě do Vidně v Lublani dluvně shromážděnému lidu nejprv německy, pak krajinsky. — Jediné toliko jest, co jeho vždy pokojně mysli nedá pokoje, totiž pamatování na navrácení se ke svým milým divochům; pročež také nikdež nad potřebu se nepozdržuje. — Jednomu arciknížeti, tážícímu se, pročby se byl dal za missionáře, odpověděl beze všeho obalu takto: „Nevercei, kacíře a ty, jižto svého náboženství málo si váží, nesnadnější jest obrácení, nežli ty, kteří o náboženství ještě zcela ničeho nevědí; a u ostatních nábožných lidí v Evropě jest práce, nerci-li marná, alespoň nevelmi užitečná, duchovní se mnoho, natrásá a málo ovoce nasbírá; proto jsem se pustil mezi divochy.“ —

²⁾ O tehdejší cestě jeho podána jest před lety zpráva v Časopise pro katolické duchovenstvo. Čteme tam jak následuje:

Baraga, rodilý Slovan krajinský, a prvň z rakouské říše missionář v púlnocní Americe, navštívil Evropu, jen na krátko ve Vidni se ukázal. Před několika dny přišel, a ve středu (26. Dubna) zase dále se odeběre: nejprv do Lince, kdež u biskupa Zieglera několik dní pobytu hodlá, pak do Mnichova — do Paříže — do Ameriky. Má tento muž do sebe opravdu apoštolské vlastnosti, kteréž já dnes měl jsem příležitost po celý

vštlvil milou otčinu i na důkaz obzvláštní své lásky k rodákům svým přinesl i zůstavil jim některé spisy duchovní, ježto byl slovenským jazykem sepsal v Americe.

Byloť to r. 1837, když byl Baraga po druhé přistál k břehům zámořským v Americe. Výtečný biskup Cincinatský, váže si vysoce kněze apoštolského, jmenoval jej stříd-níkem svým v okrese Wisconsiném. — Neunavený missionář neobmezil ale činnost svoji toliko na krajinu sobě vykázanou: apoštolská láska vedla, pudila jej vždy dál a hloub k Indianům. Po 5 let apoštoluje v krajinách nad jezery Michiganskými, r. 1843 pronikl dále na sever do L'Anse i usadil se tam mezi Indiany. — Opatřiv sobě prvé již dokonalou známost indianské řeči, tím snáze mohl pak pracovati v dotčeném národě. Slovo, jímž mluvil od srdce, pronikalo k srdci, a v krátce přilnuli jsou Indiani ku knězi apoštolskému, co vděčné děti k milovanému otci. Baraga, prohlédaje k budoucím potřebám duchovním obrácených z veliké části náruďků, postaral se přede vším o knihy náboženské, o katechismus, o knihy modlitební pro milé své Indiany. Nad jiné důležitou knížku, stručný totiž *katechismus*, jim přinesl již z Evropy, dav si ji r. 1837 vyisknouti v Paříži, načež od té doby ovšem již několikráte v Americe vydati se musila. Za tou příčinou vydal později dvě jiné knížky v nářečí *očipveském*, jmenovitě: *katolickou modlitební knihu* (Katolik anamie mastnaigan) r. 1856 a *Rozjímání katolického křesťana* (Katolik enmiad o nanagata vendamovinn r. 1850). Zároveň pamatoval na to, příštím pomocníkům a nástupcům svým usnadnit nesnadné dílo missionářské mezi dobromyslnými těmito Indiany. To jej pohnulo, že záhy sepsal i vydal knihu kazatelskou: „*Katolík gagikve masinaigan*.“ Posledních rokův uveřejnil též řádnou *mluvnici* jakož i *slovník* jazyka očipveského³⁾.

V nesnadném, ač přemilém tomto díle neostavil Bůh služebníka svého bez pomoci — bez požehnání. V krátce povstaly chrámečky a školy, v kterých se mladí, staří učili Boha znáti, ctíti a milovati, učili se čísti v knihách a zpívati nové, duchovním otcem svým složené písně na čest a chválu Boží. Vůkol chrámečkův a škol počaly vznikatí řádné osádky. Těkaví toulaví Indiáni pod

návodem apoštolského kněze našeho usazují se na jistých místech, učili se vzdělávati zemi, stavěti sobě pohodlné a bezpečné chatrče, vésti život ušlechtilý. Příklad neunaveného blahověsta pohnul, a milost Boží přiměla záhy některé rodáky jeho, statečné to kněze Slovince, že se za slovuťným krajanem svým vydali přes moře. Podobně přibývalo mutěž několik pomocníkův odjinud. Takou měrou čím dál tím utěšeněji zmáhala se a vzkvítala nová štěpnice víry křesťanské pod správou nadšeného missionáře našeho. Utěšený zdar nových osad a péče o další slibný rozkvět pohnul pak r. 1852 na sněmu Baltimorském shromážděné biskupy, že žádali u papeže, aby zasloužilého kněze Baragu povýšil za střídніка apoštolského a tudíž také za biskupa v hořejších krajinách Michiganských. Sv. Otec, jak samo sebou se rozumí, vyplnil tuto žádost, a apoštolský kněz jest na biskupství vysvěcen ve městě Cincinnati. Stalo se to na den Všech Svätých r. 1853.

Nový úřad biskupský ukládal nově vysvěcenému biskupu nové povinnosti. Věhlánský Baraga, novou rozsáhlou osadu svou biskupskou chtěje svědomitě opatřiti, nucena se viděl po druhé přes moře vydati se na cestu do Evropy a hledati pomoci nejprvé v Římě a po té ve vlasti své. Podariloť se mu vše, oč byl usiloval. Netřeba dokládati, kterak se radovali milí rodáci, dávní přátelé, obzvláště ale někdejší osadníci, když k nim zavítal slávutý missionář a nyní právě první biskup indianský. Výtečný tento biskup, pobýv na krátce v Lublani, navštívil rodiště své, zajel k sv. Martinu u Krainburgu a Metelice, potěšil své přátele, hleděl získati pomocníky v díle na vinici Boží, načež pak do Říma pospíšil. Sv. Otec Pius IX. uvítal jej co milého syna s veškerou láskou jemného, otcovského srdce svého. V krátce vyplnily se též žádosti apoštola Indianův, a dosavadní apoštolské střidnictví Michiganské stalo se řádnou diecí, a osadu *Saint Mary* ustanoveno za biskupské sídlo. Takovým opatřením přivtělilo se no-

³⁾ Tituly knih těchto jsou: „*A theoretical and practical Grammar of the Ochipise language*. Detroit 1850. *A Dictionary of the Ochipise language explained in english*. Cincinnati 1853.

¹⁾ Nebude od místa vyznačiti zejména různé ty kněze Slovince, jenž pracují v Americe po boku a pod správou slávutého Baragy. Jeť jich sedm: *Pírec, Skopec, Godec, Mrak, Lautišer, Skola, Osrenkar*. Poslední dva jsou Františkáni.

²⁾ Do roku 1854 náleželo střidnictví Vrchně-Michiganské (*Upper Michigan*) co vikariát apoštolský k biskupství Detroit. Ležít ve státu Michiganském zaujímajíc severní končiny polostrova s ostrovy sousedními. Kostelův tehdež bylo v něm 6 a škol indianských 5.

vé biskupství do sboru zkviťajících diecézí v soustátí americkém.

Pořídív, oč byl ku prospěchu milovaného stádece svého usiloval, neměl pak apoštolský biskup v Evropě žádného stání: láska táhla—pudila jej zase k žádoucím ovečkám svým. Navracuje se z Říma, zastavil se ještě v Krajině, rozžehnal se s milenou vlastí, a pospíchaje přes Vídeň, Prahu, Paříž, London a Dublin, na jaře 1854 zavítal k oddaným svým Indianům co první biskup jejich. S ním přibýlo též několik nových pomocníkův. Od té doby ale biskup apoštolský s 14 svými knězi cele po svém dávném obyčeji a podle vzoru prvních apoštolův s neunavenou horlivostí pracuje, jakož byl pracoval před tím po 20 rokův co otec lidu, co bratr kněžím v přepodivné pokoře, upřímnosti a lásce srdečné. Bůh dej, aby pracoval dlouho ještě, prvé než najde hrob v zemi, kterouž byl získal Kristu Ježíši!

Bůh láska jest.

Od Matěje Procházky, gymn. katechety v Brně.

Když zora krásná z nachové své tváře
Vylívá na zem toky zlaté záře,
Když čilý život po krajinách budí
A radost novou vznítí v každé hrudi:
Tu srdce slušně vzdává Bohu čest
A zpívá vesele: *Bůh láska jest!*

Když večír zhasnou slunka žáry žhoucí
A luna jeví líce stříbroskvoucí,
Když kolem ní se moře světél vznítí
A miliony plameněčkův avítí:
Tu v plamenném tom písmě čítám věst,
Věst nejslastnější: „*Aj Bůh láska jest!*“

Když ze štěpnic nám chutné plody kynou,
Neb po horách se bujně révy vinou,
A z hroznů jich se zlatá prýští šťáva,
Jež sladké mdlému občerstvení dává:
Zda réva ta i štěpná ratolest
Mi opět nedí, že *Bůh láska jest?*

Viz, nivy žitné, z jichžto klasů zlatých
Nám kynou poklady žní přebohatých,
Zem všechna jest v stůl jeden upravena.
A rozkošná naň krmě postavena.
I stůl ten volá: „Vzdávej Bohu čest
A zpívej, plesaje: *Bůh láska jest!*“

Jak libě stkví se modrost vrchů lesných,
Jak milo slouchati tam zpěvů plesných!
Tu v slavičím se kochám klokotání,
Tam v jiných pěvech zvucném štěbotání.
Zda nehlásá i zpěv ten sladkou věst,
Věst přeradostnou, že *Bůh láska jest?*

Když si v jezeru síla ryb pohrává,
Neb v moři delfin za lodí těkává,
Když potůčkové dolem hrkotají,
Neb vřelé proudy ze skal blbotají:
Zda jinak zní jich hlas než sboru hvězd?
Či nedí tolikéž: *Bůh láska jest?*

Když tichý zefyr v letním vedru věje
A na mdlé tělo libý chládek zeje;
Když ve znoji hrom třeskutý zahučívá
A po bouři vše opět pookřívá:
Co větérek, co strašný hromu chřest
Ti zvěstuje, leč *Bůh že láska jest?*

Viz, květnice, kde růže v nachu planou,
Kde z tisíc kvítkův rajské vůně vanou.
Viz lučiny, jež pestré zdobí kvítí:
Kdo v srdci svém zde rozkoš nepocítí,
A podle milokvětných jemů cest
Jda sadem nevolá: *Bůh láska jest?*

Než zvedni zraků k nebes tajné říši,
Kde cherub dlí u věkoslunné výši,
Kde Svátí vroucně Bohu chvály pějí,
A serafínův věčně harfy znějí.
Zdaž jiná jesti písní jejich trest
Leč slova medová: *Bůh láska jest?*

Však nade vše *Tě* slavím, *svatý kříži*,
Kde Spasitel šel se mne hříchů tíži;
Ty víc o lásce diš než světův sbory,
Než cherubův a serafínův chory.
Ty zátiš skvěleji než všechny kupy hvězd
Tím písmem plamenným: *Bůh láska jest!*

Nechť slunko kdy skrz temné mraky zírá:
Tím žehnání nám zdroje pootvírá.
Když Pán nás stihá přetrudnými kříži,
Tím víc se láskou oteckou k nám blíží.
A protož v holi buď co sladký mest
Ta těšná pravda mi: *Bůh láska jest!*

Když Pán kdys rychle pokyne mně k soudu,
Kéž zastihne mne v žalném slzi proudu!
Když v milost přijme pak žel srdce mého
A uštědří mně slitování svého:
Chci věčně věkův vzdávat Jemu čest
A zpívat s cheruby: *Bůh láska jest!*

Síla ramene — neposkvrnost duše.

Rekovský král Jerusalemský, *Bohumír* z Bouillonu, nezřídka přetal Saracena ve dví, od poutce až do života. Kdys tázali se ho přátelé, kterak nabyl takové síly? Na to jim vece hrdina: „Buď Bohu dik a chvála! síly té nabylo ráme mé tím, že jsem ho zachoval od poskvrny.“ —

Tisícileté jubileum a kancionál český.

Od ...ka, chovance na vysokých školách Pražských.

Nemním, že by kde bylo srdce katolického, které by s toužebností a svatým nadšením nečekalo na hody veleslavné, jakých nebylo přáno slaviti ani otcům našim, aniž bude zase brzkým našim potomkům. Reknu-li, že nastávající po několika letech *tisíciletá slavnost* příchodu sv. Cyrilla i Methodia do vlasti našich jest svátkem našeho duchovního znovuzrození, svátkem národní vzdělanosti, svátkem naší spásy, jest věc patrná: nic *nového* tím nepovím. Podobně že bychom památky té tisícileté všickni vesměs více sobě všimati a k ní se chystati měli. Nahlédni do minulosti milého našeho národu: jaké divy spatří oko žasnoucí! Aj, z východu stkvěje se dvě slunce, jichž záře na západě sněhy a ledy po chlumech rozehrála. Jsou to bratři Solunští, a ti přišli k dědům našim. Nepřišli, jako „cuzí úsilno v dědinu,“ aniž hlásali „cizími slovy“ národu víru novou; ale mluvili slovy lásky — řečí míru, jazykem národu zvěstovali jim Boha nového, Boha, kterýž neměl zalíbení v obětech a krmích, jakých dával Slovan „bohům svým spásám“ kdes na „skále bohům zmlené.“ Tehdy zavzněly též *písně nové* z úst pobožného národu, a kam byl „otěik k bohům hlasat“ chodíval, tam úpelo skroušené srdce k nebesům: „*Gospodi pomiluj ny,*“ vzdychala, volala s důvěrou synovskou k „spáse všehomíra.“ Vyletěli krahujce z hájův, a v svatyních velebných kořil se národ před oltáři lásky, přede kmeny sv. kříže, na němž byla přela věčná láska, jež pobratřila národy, učinivši je dědici říše nebeské. Tak přijal národ náš víru Kristovu i stal se účastným blahodárné vzdělanosti a osvěty křesťanské. Možná-li tedy památné, veliké události takové po tisíci letech vzpomínati jinak leč s vděčností a slávou?

K nastávající této tisícileté slavnosti po mém zdání slušná i milá byla by to věc, vyloučiti osudy a celé rozvinutí vzdělanosti této v každém oboru národního a lidského života. Zatím ale na ten čas více ještě pudí mne srdce, povzbuditi krajany své k důstojnému oslavení památky oné tisícileté, a dokud ještě čas činíti přípravy k veliké té chvíli. Mám pak za to, že oslava ta bude tím *důstojnější*, čím bude *stálejší*, čím více *půjde ze srdcí* našich, čím *jařejí* vyroste z půdy domácí, čím *spasitelnější* působiti bude v nynější i budoucí

pokolení. Ohněstroje pohasnou, kvítí usadne, jásání utichne: o tom o všem bude se povídati jenom do času. — Pomysleme tedy na to, aby se *rok* onen památný oslavil dílem a *skutkem* takovým, který by opravdu byl „*monumentum aere perennius,*“ skutkem, který by vznítíl v národu oheň nehasnoucí, jásání neustávající, a ozdobil vlast českou kvítím květoícím po věky. Takovýmto památníkem byl by *kancionál*, o němž se již i jinde mluvilo.

Nad jiné milejší dar bývá ten, v němž bývá nejvíce upamatování na dárce samého, dar takový, který byl rukou dárce utvořen, jež vroucí láska posvětila. Co takového jsou pak *duchovní písně*, jež za tisíc let utvořil duch národu posvěceného Duchem Božím. Písně ty sami jsme zdědili, byvše jimi od otců darováni. Tím vzácnější tedy dar by to byl na oslavení památky našich předních dobrodincův, našich apoštolův. V důstojných a velebných těchto zpěvech posvátných složený jsou poklady českého ducha; každá taková píseň jest kusem srdce českého¹⁾. Od vě-

¹⁾ Jak se nám zdá, cenu starších některých kancionálův nemálo přeceňováno. — Týkáť se to jmenovitě bratrských. Kdož by nás tu stihati chtěl ze strannosti, nechat sobě proče předmluvu J. A. Komenského ke kancionálu, vydaném v Amsterodamě r. 1659. Na slovo vzaty Komenský, dotčeného vydání původce, píše tam zketelně o starším kancionálu bratrském: „Vyšetřeno jest, (a můž, kdo chce při sobě sám, neb při jiných, až i těch dítkách, vyšetřiti), že v některých písních, když se v shromáždění neb doma zpívají, malý jest na to, co se zpívá, pozor, a těm větším rozum našlo by se to, kdyby koho examinovával: hulákání toliko a hláhol bez srdce. Toho pak u příčině co? Nedbalosti lidské mnohým přirozené nevynalovavaje, neomylně tomu napomáhá některých zpěvů dlouhost, až mysl ustává, aneb že hned z počátku dlouhost před sebou vidouc, malátní a od chuti odpadá. — Druhá příčina jest nejadrnost věci: když mysl, oč by se právě opřela necítí, neopírá se a nevidouc nic, než obvyklé vědní věci, chuti k nim necítí. Naposledy jest u příčině slabost a jalovost slov, frází, sentencí, rytův, kdež ani smyslové zevnitřní vnaď svých necítí, z místa hned se odvracejí aneb slábnou. — Patrně tedy, že i u nás třeba

1. *nové zpěvy a kratších,*
2. *věcnatnějších, k pastvě duševní jádra více dodávajících,*

3. *mistrovnějšeho skládání, aby i ta sama zevnitřní lůbeznost mysl jímala, a svatou tou vnaďou při sobě zdržovala atd.“*

Z toho již viděti, kterak sám Komenský nucen se viděl, souditi o starším kancionálu sborův bratrských. Za tou příčinou ubyla ze staršího onoho kancionálu *dobrá* polovice, a co zůstalo, na mnoze vělejiak musilo býti změněno. Ostatně

kův již slyne zpěvem národ český. — Ne-
tajme však sobě toho, kterak, bohužel!
sláva ta zpěvnosti pravočeské za posled-
ních časův nemálo utrpěla. Sláva ta leží
zajisté nyní na mnoze v pergaménech, v
papírech starých zpěvníkův, a nerozléhá se
ze srdcí našeho národu. Druhdy bývaly
slavné ty naše kancionály rozevřeny na
mohutných pultech, naplňující chrámy
zvuky velebnými: nyní však již málo
slyšati velebné ty zvuky staroslavné; pa-
mátné kancionály ty buď po varhanách
a měsích rozlepeno, roztrháno, prachem
zaházeno aneb bedlivě uzavřeno do skříní
zabedněných. Místomžných, skroušených,
mocných chorálů staročeských uráží zhu-
sta dosti nejapné, světské, někdy i jarma-
reční polkování a kudrlinkování varhaní-
kův a zpěvákův velebné ticho svatyně
Boží. Ach! to není zjev pobožnosti sta-
ročeské, starokatolické; to cizí sprostáctví
jest, které sice ucho polechtává, duše čes-
ké však nikoli nepovznáší k trůnu Boha,
oslavovaného harmoniemi kůrů nebeských!
A odkud takové znešvaření zpěvu české-
ho? Žalostná pohroma ta schvátla ho
hlavně tím, že se nad ním nebdělo roz-
umně, že zničena jsou požehnaná bratrstva
literácká. Mimo to pomohlo mu k hroz-
nému úpadku také to, že v ústavech hu-
debních málo si všímáno českého zpěvu
posvátného, jelikož pohrdalo se vším, což
bylo starého, českého, národního. Tím ví-
ce hovělo se cizotě neprospěšné. Chyba
také byla ta, že u nás výtečníci tu v tom,
onde v onom oboru proslulí, pohříchu, pře-
často se odnárodňují. Že zpěvu našemu
povolani mistrové málo pozornosti věno-
vali, odvrátilo se od něho i ucho české
a zapomnělo se tak, že by na mnoze pra-
vého našeho zpěvu nepoznalo. Není-li tedy
čas, aby se to napravilo? Není-li právě žá-
doucí chvíle nastávajícího jubilea k tomu
jako vyznačena od Boha? Tešme se, dou-
fejme, a přičinme se, by oživila a roz-
hlučely se chrámy naše důstojnými hla-
holy písní slavných, staročeských, staro-
katolických!

Již ale doléhám-li na to, abychom k ti-
sícileté památce příští sv. Cyrilla i Me-
thodia do vlasti našich opatřili a podali

národu řádný kancional, nemním, že by
se to provést dalo bez tuhé práce a bez
obětí znamenitých. Budeť tu staré písně
sbíratí a tříbiti, abychom dopídili se já-
dra ryzého českého zpěvu. — Patrně, že
zpěv náš církevní jinak zmocí se nemůže,
pokud mu *spojené*, *výdatné síly* nepomo-
hou na lepší cestu, neuvedou ho do živo-
ta. — Nejvíce v tom ohledu mohou pro-
spěti — *literácké sbory*. Avšak mohou-li
povstati a rozvinouti se žádoucí literácké
ty spolky neboli sbory bez řádného kan-
cionálu? — Nemáme! Ač tedy nový
kancional sám sebou jest dílo nemálo krušné
a obtížné: čím svědomitěji se rozjímá o
něm, tím patrněji se vidí potřebou a to
nutnou potřebou času. Kdyby pak se prá-
ce do veleslavnosti tisícileté ukončila, sa-
ma by tím nabyla významu a posvěcení,
stala by se tím vzácnějším *pokladem celé-
ho národu*. A k tomu, čehož jest tolik
potřebí, co by stalo se dobrodiním, co by
důstojnou bylo oslavou památky jubilejní:
k tomu-li směli bychom nepřičiniti myslí
a srdce, vůle a rukou? — Jen tedy chutě
do práce s pevnou vůlí, a Pán Bůh po-
může. —

Pověděl jsem již na hoře, kterak jest
podle mého zdání snešení kancionálu kus
těžké, tuhé práce. — Co jsem řekl, snadno
bylo by mi odůvodniti a dolíčiti. — Bás-
nictví české, jak vědomo, opustivši půdu do-
mácí, nejapně se za cizími pachtilo vzory.
Takovou měrou zakrnělo básnictví naše, a
vyniklo-li kdy myšlenkou, rozvážností
sotva kdy uvarovalo se. I do kancionálu
vloudila se vada ta, a lid sám nyní říká-
vá, že jsou mnohé písně „*plácavé*“, ale
jiných že není, aneb že nevědí, jak se no-
vé lepší písně zpívají, jelikož bývají oby-
čejně *bez nápěvu*. A tak se zpívává mno-
ho „*známou obecnou notou*“, při čemž arci
tu neb onde slovo ve verši praskne, aneb
se natáhne, až hrůza. Tu onde se též
verše záplatují a nastavují, aby notě vy-
stačily. Že tím nápěv k písni a píseň k
nápěvu divně se hodí, jest patrné, slyšíš-li
dlouhých slabik krátce zpívati a krátkých
dlouze notovati. Ano *metrické* správnosti
v písních také nehrubě mnoho bývá, če-
hož třeba by sprostý nechápal, každá pí-
seň mu však přede stejné metrem nela-
hodí. O rýmu — pomlčím. Nejlépe by ně-
kolik příkladů mluvilo, jichž si ale každý
snadno vyhledá; neníť pohříchu o ně zle
v kancionálech našich dosavadních.

Každý ví, jak se po novém vzkříšení
české literatury mluva básnická zdokona-

komu libo, nahlédni do řečeného opraveného
kancionálu, oť že ti při mnohých písních bude
úsko, pokud bys chtěl a měl o nich pronésti
soud! Rozumíš se samo sebou, že tu řeč není
o nápěvch, nýbrž pouze o textu.

Pozn. redaktorovo.

lila; v kancionálech dosavadních ale dokonalnosti této nikde nevidíš. Avšak odělo-li se básnictví české novým, krásnějším rouchem, nemělo-liž by se též písním církevním poctivosti takové popřáti, aby myšlenkou i formou jsouce dokonalé, ovšem i přísnejšímu soudci líbiti se mohly? Zajiště, že by toho zasluhovaly, jsouce pro chrám ustanoveny, kde nic nábožného, uměleckého, jazykového citu urážeti nemá.

A z toho již dále jde, že *staré* písně *krátiti* a *jinačiti* by se musily, ač chceme-li míti z nich zpěvy důstojné účele svého. Ba mnohá by se beze škody zapomenouti mohla. Má-li však dobrý nápěv, měla by se písní novou nahraditi, písní takovou, jížto rozměr by se s nápěvem shodoval. *Nových* písní vůbec by bylo mnoho potřebí, povázíme-li jak mnoho starších písní se nyní do kostela nehodí. Mimo to sluší obrátiti zřetel na písně o svatých vůbec a k svatým patronům zvláště. Jak vědomo, o dotčené písně k svatým a světicem Božím zhusta bývá velká nouze, a pak se zpívá, co kdo složí, aneb do písní o jiných svatých ukládají, jako by některá píseň ku každému svatému byla, jen když se z ní jmeno staré vyvrhne a nové do ní vlepi. Tomuto nedostatku třeba již, tuším, náležitě odpomoci v novém kancionálu, o který usilujem.

Než dílo, jakověž máme před sebou, žádá, jak samo sebou se rozumí, aby se více sil spojilo v jedno. Ukázaloť se na to již v Blahověstu. Co se mne dotýče, mám silnou naději, že *sub auspiciis* našich duchovních vrchností objeví se řádný *výbor*, záležející z básníkův a umělcův, pečlivých svědomitě o provedení úlohy posvátné. Jsemť přesvědčen, jakou péči o zvelebení zpěvu chrámového vyšší i nižší duchovenstvo vede. Vím také, že neschází, leč aby což jednotlivci buď zamyslili, buď již vyvedli, v jedno se spojilo, a čehož jednotlivce vyvésti nemůže, dílem pro velkou věc vznešené rozsáhlost, dílem pro nedostatek prostředkův materialných, jakých dílo takové vymáhá vyšší autoritou.

O celém plánu a rozkladu kancionálu nyní arci mluvití nebudu: ponechám to péru zběhlejšímu, přestávaje na tom, že jsem dávno již byl přemýšlel, po čem s nevýslovnou toužebností práhnu. A ku *přemýšlování*, přál bych si, aby vedlo jakéž takéž slovo upřímné, aby povolání milovníci národu a věrní sloužebníci svaté Církve zasadili se ještě v čas o vyvedení díla, mohoucího býti korunou literární

a katolické snahy naší, mohoucí se státi neposlední oslavou tisíciletého jubilea, ježto nám nestává. Nuže tedy hněme se k práci, ať nabude lid jazyka našeho pokladu, kterýž by mu při domácích a veřejných pobožnostech úplně vyhověl. Čehož nevyvede jeden, podaří se desíti, dvadcíti, a Bůh pohlížeje se zalíbením na práci společnou, dodá síly, aby se šťastně podniklo a dokonalo dílo národní, dílo svaté, dílo Boží. Tak posloužíme sobě sami, potěšíme se nyní vespolek a vděční potomci nám toho bohdá i po druhém tisíciletí vším dobrým zpomínati budou!

Rozrůzněnost Církvi křesťanských není dílo Boží.

Od Fr. Lukeše, faráře v Křižlicích.

Cítí-li starostlivá matka, nemocí těžkou byvši na lůžko uvřzena, že jí mocné sil z těla ubývá a že se trapný život její chýlí ku konci: tu ještě poslednímráte sebere ducha, zavolá drahé dítky své k sobě a jme se k nim mluvit: „Rozmilé dítky! ach! jak těžko jest mi rozloučiti se s vámi, jež jsem pod srdcem svým nosila! Jak ráda bych si tu s vámi ještě pobyla! Ale jinak jest mi souzeno! Přestřížen jest život můj, jako nit od tkalce, Nuže, varujte se porušeného světa, jenž leží v zlém: kluzká jesti cesta ctnosti a pád na ní velmi snadný. Protož mějte Boha ustavičně před očima, zachovejte svatá přikázání jeho vždy v paměti. Já umírám: ale Bůh bude s vámi. Dobrotivý tento Otec nebeský neopustí, pokud se ho člověk nespustí!“ Toto řkouc obrátí strhané zraky své k nebi, a posledními vroucími vzdechy modlí, modlí se za miláčky své. — Tito v slzách zlíkající stojí okolo smrtelné postele, a slibují svatosvatě, že chtějí zachovati vše, což byly z blednoucích rtů materských poslednímráte slyšeli.

Laskavěji však než ta nejlaskavější matka k dítkám, choval se Spasitel náš, Kristus Ježíš k svým učeníkům před svým umučením. Již se chystá nejvyšší radda spáchatí zločin nad jiné šerednější; již stojí Jidáš, spáchav ohavnou zrádu, v čele zoldnéřů; Jerusaleml jest již pobouřen od závistných fariseů; již se schází svědkové lživí ku knížatům kněžským; Pánu nezbyvá leč dvacet hodin drahého života; již již dokonáno má býti veliké dílo vykoupení pokolení lidského. Se srdcem citů plným dí tedy při poslední večeři k vyvoleným svým: „Již nebudu mnoho

mluviti s vámi; maličko, užijte mne, a opět maličko a neužijte mne: ale nermuť se srdce vaše, aniž se strachuj. Jdu k Otcí, abych tam příbytek připravil vám.“ A předpověděv jim, že budou velmi mnoho pro jméno jeho trpěti, napomíná jich ku stálosti a horlivému plnění přijatých na se povinností. Posléze poručiv jich pod ochranu Boží, volá k Otcí nebeskému: „*Otče svatý! zachovej je ve jménu svém, aby byli jedno, jako i my* (Jan XVII, 11). — *Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli*“ (Jan XVII, 20).

Ejhle! laskavý Spasitel, Kristus Ježíš, rozžehnav se s učeníky svými, modlí se za ně, modlí se za ty, kteří v slovo jejich uvěří v Něho, modlí se, aby *jedno byli*, aby u věcech víry jednotejně smýšleli; nechce tedy, aby Petr učil tak, Ondřej jinak, a Bartoloměj ještě jinak, by posluchači Tomášovi něco jiného za pravé měli, než vyučenci Filippovi: ale obrací zraků svých k Otcí světél, od něhož každý dobrý dar pochází, a vroucí prosbu vylévá, aby učenci jeho všickni jenostejně *vyučovali* a posluchači jich jednotejně *věřili*.

Zdali tedy chce míti více než *jednu* církev? Nikoli! Onť *jedinou* ustanovil a zřídil. Že tomu tak, viděti z Písem svatých starého i nového Zákona.

1. Hned proroci mluví jen o *jednom* království Messiášovu.

Naděný Duchem svatým *Isaids*: „Maličký narodil se nám a syn dán jest nám a učiněno jest knížectví na rameni jeho: a nazváno bude jméno jeho Podivný, rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, kníže pokoje“ (Is. IX, 6).

A *Daniel* dí: „Vzbudí Bůh nebeský království, kteréž na věky nebude rozptýleno, a království jeho jinému lidu nebude dáno; rozdrobí pak a konec učiní všechněm těm královstvím: a ono státi bude na věky“ (Dan. II. 44).

A tak projdouce proroky, jižto vladání a utrpení Messiášovo tak zřejmě předpovídají, nikde nenalezneme řeči o více knížectvích neb královstvích Messiášových, nýbrž toliko vždy o jednom.

2. Kristus pak sám jen *jednu* církev ustanovuje. Čteme u sv. Matouše, přišelť jest Spasitel náš na svých cestách do horní Galilee, do krajiny města Cesaree Filipovy, ježto leželo na úpatí nejvyššího vr-

chu pohoří Libanského, nedaleko pramenův řeky Jordánu.

Zde odpočinuv tázal se učeníků svých: jaké řeči o něm lidé vedou a za koho jej drží? —

I vypravovali tito upřímně, co byli slyšeli, totiž: „Jedni že ho mají za Jana křtitele, jiní za Jeremiáše aneb některého ze starých proroků.“

Neodpověděv na to ničeho, obrátil Pán zpřímá otázku na učeníky své, řka: „Vy pak kým mne býti pravíte?“

Z celého srdce, z přesvědčenosti upřímné odpovídá Simon: „*Tys Kristus, Syn Boha živého!*“ A na to Ježíš řekl jemu: „*Blahoslavený jsi Simone, synu Jonášův: nebo tělo a krev nezjevilo toho tobě: ale Otec můj, kterýž jest v nebesích. A jáť pravím tobě, že jsi ty Petr — Kephas — [na česko: skála] a na této skále vzdělám církev svou, a brány pekelné nepřemohou ji*“ (Mat. XVI. 16). Již ale co může zřetelnějšího býti, jako slova tato? Laskavý Spasitel Kristus Ježíš mění synu Jonášovu jméno Simon v jméno Kephas neb Petr, nazývá jej skalou a chce na něm založiti církev svou. Již tedy se táží: Mluví zde Pán o více, než jedné církvi? Vždyť slova jeho svatá zřetelně jmenují jen jednu církev, kterou na skále neb Petrovi vzdělati chce, a kterou brány pekelné nebudou moci přemoci.

Kristus Pán jen *jedinou* církev ustanovuje, a nazývá ji *královstvím Božím* na zemi, a přirovnává ji k zrnu horčičnému, kteréž, ač nejmenší, předce v největší bylinu zroste; přirovnává ji tu k roli, na kteréžto pšenice a koukol až do žni roste; tam *vinici*, na kterou najímá dělníky; aneb *stli*, kterouž se z moře ryby druhů rozličných loví; aneb k *drahé perli*, kterou, aby člověk koupil, všechno prodal, ano i k mnohému jinému: než kdykoli o ní mluví, mluví o ní vždy jen v počtu jednotném, a nikdy neríká: „*Království Boží jsou podobná: ale vždy pouze dí: Království nebeské podobno učiněno jest.*“ Vysílaje učeníky své do světa, jim přikazuje: „*Kažte, že se přiblížilo království nebeské*“ (Mat. X, 7.). Nad to pak u svatého Jana se praví: „*A jiné ovce mám, kteréž nejsou z tohoto ovčince, i tyť musíť přivésti, a hlas můj slyšeti budou a bude jeden ovčinec a jeden pastýř*“ (Jan X, 14—16.). Kolik tu ovčinců slibuje Pán? *Jeden*. Nedokládá-liž pak, že, jakož *jeden* jest *Pastýř*, tolikéž všechny ovce jeho v jediném sešly se ovčinci? —

3. Ale i sv. apoštolé, o nichž předce žádný neřekne, že učení Kristovu nerozumějí, jelikož Duch svatý sám na ně vstoupil, neznají a nechtí více než jedné Církve Kristovy. Sv. Jan, miláček Páně, píše: „Všeliký duch, který dělí Ježíše, není z Boha, jest antikrist, t. j. protivník Kristův“ (Jan IV, 3.). A jinde dříve apoštol: „Každý pak, kdo odstupuje a nezůstává v učení Kristovu, nemá Boha“ (2 Jan I, 9.).

A kterak horlí veliký apoštol národů, sv. Pavel, tato od samého Krista vyvolená nádoba, v první epístole své ku Korintským, an slyšel, že tam vznikají roztržky u víře: „Různice jsou mezi vámi, protože jeden každý z vás říká: „Já jsem Pavlův, já Apollův, já Petrův, já Kristův“? Zdaž rozdělén jest Kristus? Zdaž Pavel ukřižován jest za vás? Co je Apollo, co Pavel? Služebníci toho, jemuž jste uvěřili. Já jsem položil základ a ten jest Kristus“ (1 Kor. I, 11 atd.). A v druhé epístole k Timotheovi předpovídá: „Bude čas, když zdravého učení nebudou snášeti, ale podle žádosti svých shromáždovati sobě budou mistry, majíce svrablavé uši: a od pravdy zajisté sluch odvrátí a k básním se obrátí“ (2 Tim. IV, 3). K Efezkým ale dokládá: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest!“ (Ef. IV, 5). Nejinak píše k Římanům: „Jedno tělo mnozí jsme, všickni, kteří jednoho chleba požíváme“ (Řím. X, 17.). Tak píše, jelikož nechce, aby jeden tajemný chléb večere Páně na rozličných oltářích rozličen byl a v rozličném smyslu se ho požívalo.

A sv. Petr v druhé epístole své praví: „Byli pak falešní proroci v lidu israelském, jakož i mezi vámi budou učitelové lživi, kteří uvedou sekty zatracení a mnozí následovati budou jejich prostopášnosti — ale zahynutí jejich nedržíme“ (2. Petr III, 1.). Nuže kdo, uváživ zdravým rozumem tak zřetelná slova apoštolů, bude s to dokázati, že věděli o více než jedné Církvi, a chtěli mítí více než jednu církev.

4. A rovněž tak křesťané prvních věků neznají a nechtějí mítí než jedné Církve Kristovy, a každého, kdo něčemu jinému učí, než co oni, z Církve vyvrhují, za kacíře prohlašují.

Již veliký apoštol národů, sv. Pavel v listu svém k Římanům píše: „Prostím vás, bratři, abyste šetrili těch, kteří různice a pohoršení činí, na odpor učení, kterému jste vy se naučili, a varujte se jich; nebo takové Kristu neslouží, ale svému břichu“ (Řím. XVI, 17.).

A v první epístole své k Timotheovi dříve: „Toto přikázání poručím tobě, synu Timothee, podle předešlých o tobě proroctví, abys dle nich dobrý boj bojoval, maje víru a dobré svědomí, kteréžto někteří zapudivše, zhybnuli u víře, z nichžto jest Hymeneus a Alexander, kteréž jsem vydal satanu — to jest: vytrhl z Církve, aby se naučili nerouhati se“ (1. Tim. I, 18—20.).

A v druhém listu svém k témuž milému odchovanci o bludných učitelích pokračuje podobně, an praví: „Řeč jejich jako rak rozjídá se, z nichžto jest Hymeneus a Filetus, kteříž od pravdy odpadli, — a podvrátili některých víru. Ale pevný základ Boží, — to jest: církev pravá, kterou Kristus založil — stojí — nepohybatelně. — Znáť Pánův, kteříž jsou jeho“ (2. Tim. II, 17.). K Titovi pak vece: „Člověka kacíře po jednom i druhém trestání varuj se“ (Tit. II, 10.). Hle tedy: hned apoštolští křesťané po slovu apoštolském nemohou a nesmějí se držeti leč jedné Církve Kristovy, bludné učitele kacíři zovou a vyvrhují z Církve, a neznají svobody u víře. A jak to činili odchovanci apoštolští, nejinak za časův poapoštolských. Sv. Irenaeus, biskup Lyonský, jenž l. P. 203 život pro víru Kristovu obětoval, byv žákem sv. Polykarpa, vyučenec to sv. Jana Evangelisty, v první své knize proti kacířstvím následovně mluví: „Jakkoli ve světě mnozí nacházejí se jazykové od sebe rozdílní: tedy předce jedna víra jest a tatáž. Aniž ti, kteří v Germanii jsou, něco jiného věří, nežli ti, kteří v Hebrejsku, Celtsku, na východu, v Lybiu a v Egyptě bydlí. Nebo jako slunce, stvoření Boží jedno jest a totéž: tak i světlo zvěstování pravdy bez proměny všude jedno jest.“

Sv. Kliment Alexandrinský, který se okolo l. P. 180 narodil, nejslovutnější apoštolsku Církvi sám osobně navštívil, v umění všelikém onoho času skvěle zběhlý byl, v první knize své, zvané „Vychovatel“ v k. 6. píše: „Jeden jest Otec všech, jedno jest Slovo ke všem, jeden Duch svatý všudy jsoucí, jediná jest panenská matka, já ji nazývám Církev.“

A sv. Cyprian, biskup Karthaginenský, jenž l. P. 258 pro víru Kristovu stat byl, v knize své o jednotě Církve, jakož i v 40. listu svém praví: „Jediný jest Bůh a jediný Kristus, a jediná církev, a jediná stolice skrze slovo Páně na skále postavena. Mimo jediný oltář, mimo jediné kněžstvo nemůže žádný jiný oltář postaven, žádné jiné kněžstvo ustanoveno býti. Kdo jinde shro-

máždře, rozptýluje. Cizoložné jest, svatokrádežné jest, co se uvádí skrze nesmysl slov a čím se uráží ustanovení Boží. Nemůže mít Boha za otce, kdo nemá Církev za matku.

A tak i křesťané poapoštolští neznají než jedné Církev Páně, a za cizoložné, bezbožné, svatokrádežné prohlašují, co se proti ustanovení Božímu od lidí uvádí.

Kde nalezneme vodu čistější, původnější, neporušenější, než u pramene, z kterého se prýští? A rovněž tak nenajdeme-li pravého učení Páně za časů apoštolských a poapoštolských: marně ho na světě hledáme!

5. Avšak i rozum nás nemůže uznati, než jednu pravou Církev Kristovu.

Tak jako jeden Bůh jest: rovněž tak jen jedna pravda býti může; neboť nemůže něco zároveň pravdou býti a nepravdou. Proto již Cicero, mudrce Římský, píše, že jen jedna víra pravá býti může.

Kristus chtěl, aby všickni lidé ku poznání pravdy přišli a spaseni byli; neboť jak čteme u sv. Jana, pozdvihna zraků svých k nebi, modlil se řka: „*Otče! přišel jest hodina, oslaviž Syna svého, aby i Syn tvůj oslavil Tebe: jakož jsi dal jemu moc nad každým tělem, aby všechněm, kterých jsi dal jemu, on dal život věčný. Tentot pak jest život věčný, aby poznali tebe samého, Boha pravého, a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista*“ (Jan XVII, 1—4.). A sv. Pavel v první epístole své k Timotheovi dokládá: „*Kristus chce, aby všickni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli*“ (I. Tim. II, 4.). Pakli ale jest pravda jen jedna: musil tedy také Kristus jen jednu Církev, kterážby té jedné pravdě učila, chtít, a tak jednu jen ustanoviti mohl. Kdybychom tvrditi chtěli, že laskavý Spasitel, Kristus Ježíš, více než jednu Církev ustanovil, tu bychom též říci musili, že sám jest původem oněch všech zmatků a různic, svárův a hádek, ano i oněch krvavých bojů a válek, kteréž mezi věřícími pro víru vznikly, což bez hrůzy nikdo, leč lehkovázný, bezbožný rouhač z úst vypustiti nemůže.

Jestliže Kristus více než jednu Církev ustanovil, pak mu jedno býti musí, které z nich by se vyznačati jeho držeti chtěli. Tak ale byly by mu pravda a lež, podvod a klam, právo a krivda lhostejné; On by nebyl nejsvětější; pak by nebyl, zač se vydával, jednorozeným Synem Božím; pak nebylo by lze věřiti, že mne spasiti přišel; pak všechny zázraky, vsecka prorocství pouhé smyšlenky jsou! Nastojte

však, kam přicházím! Odpust, ó Lásko věčná! kteráž v nesthlém milosrdenství svém za hříchy světa na kříži pniš, rouhavá tato slova! —

A tak přemítaje v Písmech svatých starého i nového Zákona, nacházím jen jednu *předobraznou*, a pak v plnosti času Bohem-člověkem *ustanovenou* Církev, jen jedno království nebeské založené na zemi.

Moda a nevěra.

Moda na těle se jeví, nevěra uvnitř v duši se ukrývá. Ač rozdílné naznačeným tímto způsobem, jsou si jedna druhé předce jako sestry velmi podobny. Velmi nestálá jest moda. To, co dnes se líbilo, co se vychvaluje, zítřka již bude tupeno, a musí ustoupiti novým, aneb spíše starým, dávno zavrženým krojům. Rovněž tak mění se nevěra ustavičně. Domněnky, kteréž se nyní co ryzí pravda velebí, v nedlouhém čase budou se haněti zároveň s jinými, mnoho-kráte již zavrženými. A jaké to postavy vyvodí moda! Nežřídka zdá se, jakoby chtěla lidi přistrojit za haostroše neb masopustní maškary. A mnedle mnoho-li podstaty bývá v tom, co nevěra pronáší? Ach nesmysl to a pramen bídy. — Jak mnoho zlého plodí moda! Ona zavádí lidi, aby z těla svého činili sobě modly. Aneb nevidíme-li, klerak ti uboží, kdož každou novou modu na sobě ukazují, na duši svou zapomínají — nýbrž i hubí ji? Nebývají-li to nádherní hrdopýškové, jižto jinými pohrdají, marnotratníci, jichžto konec bývá nouze s bídou? Ba zhusta nebývají tyto úkazy modní založeny na ničem, než na dluhách, kteréžto se nikdy nezaplátí. A kdož jest s to, spočísti to zlé, jež vzrůstá z nevěry? Psáno jest: „Bez viry nelze se libiti Bohu.“ Bez ní tedy všeliký skutek jest lichý. Avšak kde nevěra se uhnízdila, tu prchají ctnosti, a zmáhají se nepravosti.

Vyčítá se Čechům od jiných slovanských národů, že zavrhnuvše svůj národní kroj, jako opice všeho se chytají, co vidí u jiných národů, zvláště Němců a Francouzů. Nectnost ta za našich časův mezi lidem tak se povznese, že řečení sprostáci pánům v kroj se míchají. Ještě horší pak jest to, že pohrdajice věrou zděděnou od svých předků, věrou tou, kteráž jim mnoho svatých vlastenců odchovala, uší i srdce svá otvírají všelikým bludům. Kým by pak probudil se opět český lid ku poznání toho co mu pravdivě slouží k ozdobě, slávě a ku pokoji!

M.

Původci světa.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře
v Jeseníku.

Kam popatří moje zřítelnice,
Kamkoli jen dosáhá můj hled,
Žasna čítám tvorů na tisíce,
Vidím, že pln zázraků je svět.
Na nebeských výšinách,
V tajných země hlubinách,
Tam, kde zrno zrá, kde kvetou sady,
U ohnivých sopky bran,
Tam, kde víří okean: —
Všude zří mé oko divů sklady.

A kdo jest, jenž tyto divy tvoře,
Všecko rovná, vše uvádí v lad?
Či duch vane světa na prostore?
Kýmže vesmír vždy a vždy jest mlad?
Odkud vznikl vzal světa stroj,
A kdo fídí živlů boj?
Kde jest um, kde ono ráme silné,
Jimiž země, moře, vzduch,
Blesk a brou a každý ruch
Uvedeny ne na dráhy mylné?

Kdože utkal modré stany, které
Luzně nad hlavami nám se pnou?
Kdo ty lampy stotisíckrát steré
Vznítíl, jež jsou noci ozdobou?
Či hlas slunce zavolal,
A kdo mu těch blesků dal,
Které po všemíru rozesílá?
Kdo po noční obloze
Vodí stkvoucím ve voze
Lůnu, aby nad tmou vítězila?

Které ruce zdatilo se dáti
Zemí nepohnuté základy,
V jejím srdci záře uchováti
Démantů a zlata poklady?
Kdo ji drží na cestě,
A jí jako nevěstě
Pestré šperky z jara připravuje?
Ký duch mocným slovem svým
Vlnám v moři zbouřeným
Nepřestupné hráze vykazuje?

Komu nesčetný pluk živočichů
Za slast živobytu děkuje?
Sladké kouzlo klotů a vzdychů
Hrdlům slavičím kdo vštěpuje?
Kdo v hruď kvítků vůni skryl?
Kdo je štědře porosil
Sladkotou pro včely medoborné?
Kdo okrášlil chlum i důl,
Živokům kdo kryje stůl
Na zemi i v mořské tůni černé?

Blahověst roční. III. díl I. seš. 3.

Čí to dílo? ... Jsou ty krásy vděčné
Pouze náhody podivný plod?
Od věků-li v řadě nekonečné
Z předkův beře vznik vždy nový rod? ...
Nikdy, nikdy nebyl zřin
Ani malé chyžky stín,
Vznikly pouhé slepé od náhody;
A ten nekonečný kruh
I ten věčně plodný ruch —
To-li slibné jsou mě myslí hody? ...

Kde co jest, ten lad, ty barvy stkvoucí,
Každý člen světové rodiny,
Vše to Tvé, ó Duchu všemohoucí,
Jenž jsi v osobách těch jediný!
Tys řekl: „Staniž se!“ a hned
Počal hýbatí se svět,
Vděčně zněly ze všech konců zvuky;
Velryb nezameškal plout,
Orel křídla rozpěnouť,
Jsouce svědky mohutné Tvé ruky.

Ty jsi volal slunce, měsíc, hvězdy;
Ony: „Zde jsme!“ odpovídaly;
Od těch dob se bez úchytky vězdy
Den a noc přátelsky střídaly.
K vůli Tvé se oblek strom,
V šíře dále zavzněl hrom,
— Poupě novorozené se leklo —
Bujný klas na poli zrál,
Luznou píseň potok hrál,
Oko Tvé když, Bože, jich se teklo.

Kyvem ruka Tvoje z prstí chladné
Učinila sličný těla tvar,
A Tys vzdechl v jeho ústa vlnadné
Duši, stkvostný Tvého Božství dar.
Člověk v kráse své tu stál,
Oheň v oku jeho plál,
Na rtech hostily se zvuky sladké;
S bázní svatou k Tobě zřel,
Láskou k svému Tvorci vřel,
Již se leskly jeho líce hladké.

Tvé ty skutky jsou, ó Hospodine!
K Tobě se co k Tvorci znám;
Z Tvých nemlyných rtů to slovo plyne:
„Mimo mne kde Boha? ... Já Bůh sám.
V blízkou Bůh i v dále jsem;
Já i nebesa i zem,
Jsa duch všudybytný, naplňuji,
Život rozdává můj dech;
Já, jen Já bytostí všech
Otcem, jenž je stvořil, v pravdě sluji.“

„Ptej se zvěře, jízto za obydlí
Půjčuje své stinné krovky les;
Ptej se ptactva, lehkými co křídly
Od země se nese do nebes;

Stromů na poli se taž,
K rybě v moři se odvaž;
Povědi ti o mě tvořící síle.
Zvedni zrak — a viz a šlých,
Obloha jak šír a výš
Oznamuje výtvoř mé pílě.“

„Pozoruj na výši mračno tmavé;
Ajhle, mračno to mým vozem jest,
Vitr poslem, blesky plápolavé
Mými sluhy moji na počest.
Zem se třese, k ní-li zřím;
Tknu se hor — a hned tu dým;
Zberu dech — co živo, rozpadá se.
Dychnu — již jest vzkříšeno
Prvé zhaslé plemeno,
Líce země stkví se v nové kráse.“

Neklamné to slovo vždy se vrývá
Hloub a hloub do srdce mého desk;
Nevěra kde plíží se a kývá,
Tam jen pustota, tam žel a stesk.
Hrdě vztýčiv bezbožec
Nevěry své praporec
Tvě, ó Tvorče, jestotě se směje;
Zveš-li však jej před svůj trůn,
Kolík v jeho srdci strun,
Hrůzou každá před Tebou se chvěje.

Kéž by věčně bylo zahanbeno
Dračí plémě, peklem rozseté,
Řkonce: „Není Boha!“ Kéž by ctěno
Vždy a všude bylo jméno Tvé!
Hospodinův tvorčí prst,
Jeho věčně štědrou hrst
Všickni jazykové oslavujte!
Srdce, prostá úhony,
Čiňtež Jemu poklony,
Nepodvratně v službě Jeho stůjte!

Světlí v nebes říši andělové
V úctě před Ním klopte křídla svá!
Oblečeny v roucho purpurové,
Korťte se Mu moci, knížectva!
Na jihu i v severu
Skutků Páně nádheru
Každá zpívej strán a v plesu jásej;
Pláň i chlum a háj i luh
Volej: „Tvorce náš jest Bůh!“
Propast propasti jmě Jeho hlásej.

Chval Jej z rána záblesk přelahnoutý,
Jenžto zlatí nebes obrubu;
Chval Jej i ty mraku bromorodný,
Nesoucí v svém lůně záhubu!
Pramenů šum, proudů jek,
Každý světla paprsek
Množič Tvorci veškerenstva chválu!

Vitr, rosa, led i snh,
Bylí, strom i živočich
Nemeškej vzdát poctu Králi králů!

A ty duše moje v zemském těle,
Jež jsi tvorstva koruna i květ,
Kterak bys na svého Stvořitele
Chválou, dikem směla zapomnět?
Tobě podrobil on zem,
Bytosti své obrazem
Ozdobil tě vyšší na okrasu;
Tebe zmyl a očistil,
V říši Svě ti chystá díl,
Poslušna-li budeš jeho hlasu.

Chval, ó chval má duše Hospodina,
Chval jej s všemi tvory o závod!
Slávozpěv tvůj, s vděčných rtů se fina,
K chvále rozněš všeho lidstva rod.
Rozum, vůli, srdce, cit
Pospěš Bohu zasvětit;
Jemu, duše, obětuj se cele.
Jeho jen si zamiluj;
V něm pak, jenž jest Tvorce Tvůj,
Budeš mítí také Spasitele.

Otevři, ó Pane, ústa moje,
Očisti a rozněcuj mé rty,
Zvuků posvátných ať vzlétnou roje
Tam, kde v lesku světla stkvíš se Ty.
Jako sladké vůně dým
Zpěv se vznáše k trůnům Tvým
Z rozčilené hloubi mého nitra
Až do toho večera,
Jímž mi vzejde nádhera
Nad vše krásy vlnadnějšího jitra.

Židé i pohané u veliké naději a žádosti po Messiáši.

Od *Jana Stárka*, doktora i professora bohosloví
v Králové Hradci.

Představíme-li sobě, kam směřovaly
tři náboženské strany židovské¹⁾, snadno
uhodíme na příčinu, za kterou toužení po
příští Vykupitele více a více tehdy se
zjevovalo. Připomenouce sobě krvavé voj-
ny, v posledním století před narozením Kri-
stovým vedené, rozmišky a nepokoje v svě-
tovládném Římě, Herodesovo na trůn jud-

¹⁾ Totiž Farisejská, Sadducejská a Essenská, o jejichž počátku a směru náboženském *Flavius Josef*, *Philo Alexandr.* obšírnou zprávu dávají.

ský dosednutí a nepřátelské nájezdy Parthův od východu: vidíme tu století toho velikého rozkvašení a lid vůbec hotovější ku přijetí toho, kterýž ode dávna byl očekávání národův. A odtud spolu důvod o Božském původu křesťanství vésti se může. Když lidu tak dusno bylo okolo srdce, toho na dlouho vydržeti nemohl, a své přistiť jednak i na temném prazjevení Božím, tradicí dochovaném, zakládal. Že bylo tehdejší veliké toužení po Messiáši, jakkoli nemálo kteří o něm bludně smýšleli, z úvahy následující spatřiti lze:

1. Větší část Židů, zaslepená předsudkem o vykupiteli zemském nadála se, že od něho snato bude jařmo či jho, jež byli Římané na Židy uvrhli. Hrstka jen bylo těch, kteří očekávali jej jakožto vysvoboditele od hříchu. Jinak všecko Messiáše očekávalo. Tak v Palestině i kromě ní dostalo se mnoho zásvitův Israeli, a z těch nejeden tajné soudy Boží poodkryl, jak vtělením Syna Božího svět vykoupěn býti má. V modlitbách, jež Israelité každodenně říkali, čteme takto: „Dejž, Pane, ať potomek Davida, sluhy tvého, brzo přijde, a roh jeho budiž vyvýšen skrze spasení tvé; neboť v spasení tvé doufáme týž a tvé.“

Mnohá čtení z knih Mojžišových a prorockých za času Krista Pána obráceli Židé n. p. *Onkelos* a *Jonathan* ve svých výkladech na Messiáše. Slova umírajícího Jakoba: „Nebude odňata berla od Judy dokavadž neprijde, který má poslán býti,“ vykládá *Onkelos*, „až přijde Messiáš“ (Gen. XLIX, 10). „Vzejde hvězda z Jakoba“, vykládá též, „Messiáš z Israele bude pomazán“ (Num. XXIV, 17). Též *Jerem.* XXIII, 5: „A vzbudím Davidovi kmen spravedlivý“, vykládá *Jonathan*: „vzbudím Davidovi Messiáše.“ Dále *Zachar.* III, 8: „Aj já přivedu služebníka svého, vycházejícího“ — vykládá též. „Aj já posílám služebníka svého Messiáše, a on se zjeví“²⁾.

Že židovští bohoslovci se v tom očekávání přistiť velekrále židovského sdělovali, vidíme z toho, jak při otázce mudrců východních Micheášovo proroctví vykládají. (*Mich.* V, 2; *Mat.* II, 4. cfr. *Jan* I, 29).

Podobně i v Samařsku očekávali Messiáše. (*Jan* IV, 23.)

Proroci židovští.

²⁾ Též v Talmudu ozývá se hlas: „Kdyby Israel jen jeden den učinil pokání, tudíž by přišel Messiáš.“ (*Hierosolym. Tamith. fol.* 64, 1.)

Také pohanstvo při svých nepodařených zkouškách, jak by se z trapných rozpakův vydřelo, dává svědectví, že k upokojení srdce spomocník nebeský, ano sám Bůh přijíti musí, jež by s plesáním uvítalo. —

Mudrci při všech i chvalitebných snahách nemohli se vydobyti z nejistoty, až k zoufání vedoucí. Což divu, že čím dále hlouběji klesalo náboženství, že jak u Řeků tak i u Římanů tu nevšímáno bohoslužby, tu dokonce jí zamítáno, nebo jen bezděky a povrchně hleděno? Veleknějším samým chyběla víra náboženská. Citům závislosti od vyšší moci, aby se nějak ukojily, dohazováno bohů cizích, a jinotajné bohoslužby měly upokojiti vzdělance. Vděčnost, vlídnost, přátelství, vlastimilství měly své božnice. Čaroději, navazači, chaldejští hadači a hvězdopřavci provozovali rejdy své. Matronám zdálo se, že by se bez nich nemohly obejít, a muži jakož byl *Tiberius*, ve Rhodu na učení chodě, přiznával se k nim. Nejvíce to byl Řím, kterýž ze všech země koncův nasbíral sobě bohů, ale v žádného nevěřil, ba i žerty si z nich tropil. Tak bolestně dojmavý cit pravdy musel dokonce sám nad sebou pozoufati. Z těch pozorovaných neshod v náboženství šla následkem ona všecko v záhadách zůstávající otázka Římana: „*Co jest pravda?*“

Vezmem-li k tak utuchlé bázni Boží, k tak veliké chudobě náboženství při lidstvu tehdejšímu ty politické převrasy od času Mariusa římského až do bitvy u *Akciun*; nebude divno, že vladou římskou rozviklán jest svět starý, aby povstati mohl svět nový, že nastala ona plnost času, jízto pohané, ve své filosofii spasení nenalezající, k očekávání bláhy s nebe puzeni byli. Tudy se vysvětliti může, proč za prvnějších císařů římských mnozí povstali, vydávající se za Messiáše, což dříve ani později se nepřiřadilo. Vždy tu ještě málo komu dostalo se rozeznati záři pravého slunce od lamaných paprskův měsícových. Zajisté, slunce to se svým světlem ukázáno proroctvím: „*A ty Bethléme Efrata maličký jsi v tisících judských: z tebe mi vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli, a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti.*“ (*Mich.* V, 2.)

Po světle tom 4000 let lidstvo toužilo, a touhu tuto Církev naše svatá každoročně v svých adventních hodinách oživuje sedmými vzdechy, v kterých až mílo napodobuje slova *Isaiáše*, zároveň s otcí svatým

mi volajícího: „Rosu dejte nebesa, a obla-
kové dštěte spravedlivého: otevři se země
a vypuť Spasitele (Is. XLV, 8). Z těchto
tak zvaných *antifon větších* stůžtež zde v pře-
vodu čtvrtá, šestá a sedmá: „O klíči Da-
vidův a žezlo domu israelského, jenž otví-
ráš, a nikdo nezavírá: zavíráš, a nikdo
neotvírá: přijď a vyved vězně ze žaláře,
sedícího ve tmách a stínu smrti.“ —

Ó pohanův a Židův králi,
Ó túžbo všechných životů;
Ó uhelníku věčně stálý,
Jímž dvě se váže v jednotu!
Rač spasit, lásko pověká,
Jež učinil jsi, člověka! (Sušil.)

„Ó Emmanueli, králi a zákonodárce
náš, očekávání národův a Spasiteli jejich,
přiď a spasiž nás, Pane Bože náš!“

3. *Messiáš v obrazu prorockém se před-
stavuje.* Proroci St. zákona, od nichžto
vzácnější tahy do podobizny Messiáše vná-
šeny byly, objímají drahé času od Moj-
žíše až do Malachiáše:

Mojžíš (Gen. XLIX, 8—10) a Isaiáš
(XI, 1) předzvěštovali, že se Messiáš z po-
vyhaslé čeledi Davidovy narodí; Micheáš
a Isaiáš, že co vévoda lidu israelského
z Betléma Judova vyjde. (Is. VII, 14;
Mich. V, 2), a že z panny narozený slou-
ti bude Emmanuel. Dle proroctví Malachia-
šova měl přijít prorok, druhý to Eliáš,
aby byl hlasem volajícího na poušti a dílu
Messiášovu cestu připravil. Též Isaiáš
(IX, 1. 2 a LX, 1—22, 66, 1—24). David
(žl. 21.) prorokují o Messiáši, že úřad učitel-
ský veřejně nastoupí (Mat. IV, 13), že
divy a zázraky činí, (Is. XXXV, 5;
Luk. VII, 21), od svých vlastních nenávi-
děn a usmrcen bude (Is. LI, 2. 3). Před-
povědiny jsou mnohé okolnosti a způsob i
užitky z života i smrti Krista Pána (Is.
LIII, 3). Dále Isaiáš a David prorokovali,
že hrob Kristův slavný bude (Is. XI, 10;
žalm XV, 10). Isaiáš a Malachiáš před-
pověděli, že se učení jeho mezi všemi ná-
rody rozšíří, a že království jeho nebude
konce (Is. XI, 12; Malach. I, 10 n.). Ar-
ciotec Jakob a prorok Daniel předoznámili
tu dobu, kdy Messiáš přijde (Gen. XLIX,
10; Dan. IX, 24—27). (O jiných messiáš-
ských proroctvích povědino výš; kde o
starozákonních knihách řeč byla, pokudž
v nich zahrnuta jsou). Mimo to skrze svaté
osoby St. zákona, skrze okoličnosti života
jejich předukázán jest Kristus, a velebná
osoba jeho mnohými způsoby vyobrazena.
Tak zříme v Abelovi, od bratra zabitém,

Ježíše skrze ruce bratří jeho z návodu dá-
bla usmrcena; v Noemovi vidíme jej co
zachovatele lidstva; v Isákovi co po-
slušného až k smrti kříže. — V Mojží-
šovi patří se na Krista co na zákonodárce
a prostředníka. Ano i předobrazitelem
stal se Mojžíš oné sebe samé obětující
lásky Bohočlověka, jenž také v Josue,
co uvoditeli Israele do země zaslí-
bené jest předznamenán. I v Josefu e-
gyptském nalézáme jedno z nejdokonalej-
ších předukázání Ježíše Krista. V králi
Davidu ukazuje se co zakladatel věčného,
nevyvratitelného království, v knězi Mel-
chisedechu co kněz dle řádu věčně trva-
jícího. Též v Samsonu silném mají mno-
hé tahy předvýznam Krista Pána. Při-
během Jonáše, totiž jeho na moři pozře-
ním a zase vyvržením od ryby, předpodo-
bněno pohřbení a z mrtvých vstání Páně.
V duchu Samuele spatřuje se Kristus co
horlitel nad úpadem mravů lidských, v
králi Salamounu co *kníže pokoje*. Nejvíce
od mnoha nepřátel stíhaný David a Je-
remiáš v bolestných života svého osudech
udůstojnění jsou předobraziti za nás trpí-
cího Krista, jakož i raněný Job byl jeho
podobiznou. Téměř všickni proroci, zku-
sivše posměchy, bítí, vězení a žaláře, by-
še od vlastních i cizích pronásledování
a chlebem hořkosti krměni, předpodobňují
Ježíše z Nazareta, skrze jehož jméno ve-
zmou odpuštění hříchů všickni, kteří věří
v něho (Skutk. X, 43). Než při mnoha
jiných doklady podává bohosloví *typické*.
Z oborů jeho budtež příklady toho, jak
sobě počíná, tyto. Spravedlivý Noe káza-
je vrstevníkům svým pokání, prozírál k
obnovení člověka, Kristem se dítí mající-
mu, a tudy byl obrazem Kristovým. Sam-
son, když v městě Gaza od nepřátel ob-
klíčen byl, procitnuv ze sna a obě brány
popadnuv, na vrch hory vynesl; tak po-
dobně Kristus, procitnuv ze sna smrti,
vlastní svou mocí vyšel z hrobu.

Konečně i vítězný král Cyrus byl po-
dobou Krista Pána (Isai. LV). Dle sv.
Augustina také udatný *Jefta*, soudce isra-
elský, v tom Messiáše vyobrazuje, že jmé-
no jeho tolik znamená, co *dvěře*; Kristus
pak praví o sobě: „Já jsem *dvěře*“ (Jan
X, 9). Tých biskup Hipponský má za
to, že k Spasiteli jsou obráceny verše po-
ety Virgila, říkoucího:

„Tvým vedením po naší-li jaká stopa zů-
stala zlosti,
Zahlazená, a svět věčně bude hrůzy vy-
proštěn.“ (Eklog. IV.)

A v tomtéž zpěvu:

„Nejzazší již věk Kumejské věštby dochází.“

Bylat zajisté Sibylla v Kumách nejslavnější mezi prorokyněmi a věštkyněmi pohanskými.

A což máme říci o událostech, předmětech a obyčejích starozákonních, jenž vypodobňovaly mnohé skutky zakladatele Zákona Nového? (k Žid. X, 1). Dříve než vzal konec čas starozákonní, podáno tu mnoho podobenství a nástinů budoucí říše Mesiášovy. Tak již v potopě světa, v převedení Israele z Egypta do země zaslíbené, v jedení beránka, v hadu měděném na poušti povýšeném, v prutu Aronově rozkvětlém, v manně, jenž s nebe padala a v skále, z níž proud vody řinul, v slavnosti týchdnů, v obětech usmírujících za hřích a za vinu byly jen stíny, kteréž zmizely, jak mile skrze Krista vzešlo světlo.

Návštěva v Pražském ústavu hluchoněmých.

Zlomek z cestopisu *Albana Stolze* ¹⁾.

Praha jest zajisté jedno z nejzpanilejších měst na světě; onať jest v pravé smyslu slova ze saré šlechty. Tyto podivné paláce a věže Němce nad míru dojmají až k užasnutí. Viděti to na nich, že druhdy vládl duch statečný, mohutný, kterýž takové kameny navězil v takové podivné kráse. —

Já šel do ústavu hluchoněmých, žádaje seznati ředitele tamnějšího *Frosta*. On a soudruh jeho ihned mi své děti ukázali. Nad míru obratné mluvení dětí samými toliko posunky již po své zevnější tvářnosti mělo do sebe cosi aesthetického. Zároveň spozoroval jsem u dětí neobyčejnou pozornost, ačkoli vyučování trvalo přes hodinu. Avšak netoliko při pozornosti, nýbrž vůbec dávaly děti na jevo mnohem čilejší, důmyslnější tvářnost, než bývá obyčejně viděti u hluchoněmých, nýbrž i z většího dílu též u dětí se zdravými smysly. Tady se mi patrně ukázalo, kterak tvářnost netoliko v okamžení pohnutí nějakého nabývá rázu jakéhosi, nýbrž i stálého jakéhosi výrazu podle celého uspořádání duše. Frost v takové míře vzdělal ty děti, že jsou z nich důmyslní, rozumní lidé, jak by to nikdo nepokládal za možné. U mé přítomno-

sti vykládal jim učení o angelích, nic přitom nemluvě; „jako krev dodává tělu života, teploty, blahocitu a krásy,“ pravil, „rovněž svatost duši; a co se pak s tělem, zbaveným krve stává za příčinou smradu a ohavnosti: to samé činí Bůh s duší, zbavenou svatosti.“ Frost vyvážil celé to učení o angelích v té míře, jak je slyšící děti málo kdy slyšají. Později, ač Frost na mne neukázal — měly se ke mně dítky ty velmi přívětivě: některé dotazujice se, poukazovaly na mne. Frost mi pověděl, kterak jim sdělil, že jsem spisovatelem kalendáře, o němž již dávno vědí z vypravování. Když byla hodina u konce — všechny děti líbaly mi ruku. —

Později jsme šli do zahrady. Frost mi pravil, že se z 50 dětí v ústavu nižádné ani nedotkne zrnka, ačkoli samy zalívají révy, a den co den v zahradě si hrají. Hluchoněmé dítě, přicházející do ústavu, bývá nezřídka náchylné ku krádeži, neposlušné, zlostné, poněvadž je doma jiné děti pokoušívají a všelijak škádlí, tím duše jaksi trpkostí navykne. V několika nedělích bývají pak chovanci jak by je na ruby obrátil, a to hlavně příčiněm větších, kteří, jakž jsem tu sám znamenal, z pouhé lásky mladší navodí k dobrému. Jednou dostal se do ústavu šestnáctiletý mladík, oddaný všelikým neřestem. Vyučováním v náboženství stal se z něho dobrý a zbožný člověk jak angel; posléze dostal souchotiny. Tehdy osvědčoval: „Já býval zlý; nyní jsem ještě trochu nanicovatý, ale již ne tolik. Dobře mi, že umru, neboť bych se mohl na novo státi zlým.“ Kdys uprostřed trpkých bolestí počal se smáti, kterak se těší, že zlé tělo jeho, kterým byl hřešival, nyní též se pokuluje bolestmi. Když umřel, nastala veliká radost mezi dětmi v ústavu, nejinak jak bývá o svatbě; dobré děti byli tím cele ujistěny, že duše nebožtíkova jest v nebi. Frost pravil mi nad to, kterak jsou děti ty zmužile oddány Bohu, že by každé z nich pro věc Boží ochotněji věnovalo život než celistvě zdraví, jinak dobří křesťané. Divaje se na tyto děti, tušil jsem, co to jest nehledati ničehož, leč Boha; nechťiti nic, leč duši svatou. Hošík asi osmiletý stál u mně prostoduše, aby si mne jak náleží srdečně a milostně mohl prohlédnouti; jiný mne hládl po rameně, chtěje mi ukázati, jak mne má rád. — Do srdce takových dítek, vešel zajisté Duch svatý; onať jsou znovuzrozena skrze křesť i slovo; proto též milují tak rychle a nenuceně ovšem i cizího, poněvadž i ten jest člověkem a Bůh i v nich jest láska!

¹⁾ Viz nový cestopis výtečného kněze *Albana Stolze*: „Besuch Sem Chan u. Japheth. Freiburg 1857.“

Jednání o svornost náboženskou podobojích r. 1549.

Z historie Viléma hr. Slavaty, podává Jos. Jireček.
(Dokončení.)

Bylo pak ihned od stavův světských, na administratora a kněžstvo toho podáno, coby oni k těm artikulům říkali, poněvadž to jest jim od JMsti kr. v vůbec oznámeno, že jsou je kněží, farářové Pražští pod obojí schválili, že by byli slušní, pobožní, křesťanští a spravedliví. Na to administrator kněz Jan Mistopolus obšírnou řeč učiniv, se ohlásil, že on, konsistoriánové a faráři Pražští od svých osob k takovým artikulům přistoupili a v ně se uvolili z mnohých vážných a hodných příčin:

1. Pro svornost, lásku a upokojení stavův království českého i obecné Církve svaté.

2. Že jsou slova Pána Krista vážili, kterých jest při večeri ustanovení velebné svátosti k učedníkům svým promluvíti ráčil, a že v tom artikuli o večeri Páně ten jest Krista Pána slov pravdivý smysl.

3. Že v svaté prvotní Církvi křesťanské stará koncilía nahlídše, že v nich doštěné artikule otcův svatých jednosvorným učením stvrzené býti a od samých apoštolův pocházeti nalezají.

4. Že se tíž artikulové s kompaktáty království českého bullemi concilium Basilejského, též majestáty císaře Sigmunda jako i také zdravějšího smyslu stavův českých pečeti starožitnými takřka do nejmenšího Jota nebo literky srovnávají.

A poněvadž jsou páni Čechové po mnohých těžkých válkách, nejsouce k tomu ani přemožením ani žádnou nuznou potřebou nuceni, k takovým kompaktátům a těm v nich obsaženým artikulům přistoupili, ano velmi těžce a sotva s znamenitými náklady, jim se k nim přijíti dostalo: pročež že se jim nevidělo, přes to a nad předky své moudřejšími chtíti býti, takových kompaktát opomíjati, alebrž raději vedle znění jich syny a údy Církve křesťanské obecné se učiniti a zůstávati, majíce při tom na bedlivém pozoru, že král JMst učiniv toliko straně pod jednou a straně pod obojí kompaktáty se spravující, a ne jiným přísahu, že by býti neráčil ani povinen býti neráči, jich pod svou ochranou míti.

A tak kdyžby se vedle kompaktát nechtěli řídit, již by netoliko obecné Církve křesťanské zdlínosti, ale i také světské nejvyšší ochrany zbaveni býti musili.

5. Že jsou také sněmovní obecní sněšení přehlídli, kteráž se od předkův jich, když toho v příčině různie a válek mezi stavy království tohoto o viru pod obojí potřeba bývala, činili, a to že též, v nich našli, že se s těmi artikuly také srovnávají.

6. Aby nyní obecnému dobrému, pokoji, svornosti a lásce, v žádosti stavův, na krále JMst o sněmě obecním minulém bez jejich vědomosti vzložené — (aby je kněžstvo v dobrý řád a srovnání služby Boží uvéstí ráčil) — nic nescházelo: nyní jsouce jak obecného dobrého tak cti a chvály Boží opravdového řádu žádostivi, na milostivé krále JMsti s nimi jednání k takovému srovnání od osob svých přistoupili a to žádosti od nich stavův na krále JMst vznešené u sebe místo dali, připouštějice též artikule k jejich dalšímu uvážení s tím při tom oznámením, že tíž artikulové již také jsou ráno v kolleji Karlově všem děkanům a farářům krajským přečteny.

Po té řeči všedše v potaz světských stavův, administrator s jeho kněžstvem skrze Jiříka Gerštorfa z Gerštorfu a na Cholticích, podkomoří království českého, oznámili dali, aby oni jakožto tajemství Božích vládařů a jejich duší pastýřů, nejprve sami mezi sebou o též artikule dostatečně se srovnali a na konec snesli.

Což jestli by se od nich nestalo, oni také že by se jich nechtěli dotýkati, a z té příčiny do zejtrí toho odložili, tak aby se zase ráno v šestnáctou hodinu v též místo spolu sešli a o to dále jednání před se vzali.

V pátek 6. dne téhož měsíce Prosince, hned jakž se rozednívati počalo, administrator s svým pod obojí kněžstvem sšedše se do Karlovvy kolleje v rokování a radu se dali. Kdež kněžstvu krajskému od téhož administratora velmi obšírně smysl těch artikulův předkládán byl, na kterémž na větším díle také přestáli. Ale kněz Václav, děkan Hor Kuten, s knězem Martinem Nymburským a knězem Jakubem Zateckým, děkany a jinými některými faráři, kteříž z kalichu bludův Lutherových byli okusili, ač málo co uměli, a toliko což jiní bludaři do postl a jiných těm podobných domácích obecních kazatelských knih onde i onde, po kusu již této již onéno sekty dohromady sebravše, uvedli, to též lidu na svých kázáních roztrouseli, k týmž artikulům přistoupiti se spěchovali, některé velmi špatné příčin-

ky proti nim přednášejíce, a mezi jinými i toto, že (prý) oni o takových věcech nikdá nečítali, ano ani o nich kdy slyšeli, a že se jim vidí k zmenšení slávy Krista Pána a moci těla a krve jeho, též že by tudy i krále i sebe v zlé domněni uvedli, a že se obávají, aby z toho nepošly vády, různice a sekty, a aby nebyli příčinou zjitření proti sobě lidu obecného, anže právě dosti nenávisť mají. A přes to vše, poněvadž se ti artikulové na všechny stavy a lidi celého království českého vztahují, k němuž také i moravské markrabství přináleží, pod obojí přijímacích: v jejich nepřítomnosti že na ně svolovati jim není náležité, ani bezpečné.

Jejich odporu vyrozuměv administrator s stranou, při sobě stojící, z potazu konsistoriánův, farářův Pražských, též děkanův a farářův krajských proti tomu řeč k nim takovou učinil:

„Ctihodní bratři milí! Příčinám vašim, pro které by se vám (jak jste řekli) s námi v společnosti státi nevidělo, jsme vyrozuměli. I věztež o tom, že ačkoliv to vaše od větší dílu tohoto společnosti naší se oddělení ne tak zajisté k nějaké zpoure jak k sprostnosti vaší vám přičítáme, vás v tom vedle napomenutí sv. apoštola v trpělivosti, jakožto mdlejších u víře snášejíce; však při tom nad tím nemalou těžkost v srdcích našich neseme, že se o více, než vaše umění může, pokusiti snažujete.

I nechtějíc, bratři milí, výšeji moudrými býti, než vám náleží, považte těch příčin vašich zdravě, a najdete je v pravdě i v Církvi svaté, k zarmoucení i k svému zahanbení, býti. Neb jakž jste oznámili, že by ti artikulové viděli se vám býti poněkud proti slovu Božímu, konciliu, starým kompaktátům i sněmům obecním: my ovšem celý rok dotčené artikule uvažujíce, do toho všeho velmi bedlivě jsme hleděli, a toho ničehož najíti jsme nemohli. Jsouce žádostivi to slovo Boží, koncilia, kompaktáta i též sněmy rádi od vás slyšeti: ale tak se nepochybně nadáváme, že místo slova Božího a toho jiného všeho marné myšlení toliko vaše přednésti nám můžete, neb nám to vědomé jest, že více o tom mluvití se pokoušíte, nežli vás učených býti známe. A pro sycrovaného Boha pomyslete, co jsou i jiné vaše příčiny! — Pravíte ovšem, že se obáváte zlého o sobě domněni a lidu obecného proti sobě zjitření. Což jest to jiného nežli v zemských věcech, jakž dí sv. Pavel, sobě chutnati, nepamatujíce na ono téhož apoštola napo-

menutí: „Ty (prý) mluv, co sluší na zdravé učení a slovo můj zdravé bez úhony, ať by ten, kterýž se protiví, zastyděl se, nemaje co zlého mluvití o vás“, a zase: „Kaž slovo, buď vděk neb nevděk, ve vši trpělivosti“. Odstup to tedy od vás, abyšte větší na nepřítel lidu nežli na pravdu Boží pozor a zřetel míti měli, věduce, že sluší poslouchati více Boha nežli lidí. A zdaliž nevíte, co apoštol dí: „Kdybych se ještě hleděl lidem líbiti, služebníkem bych Kristovým nebyl?“ A jinde opět dí: „Proto (prý) zajisté pracujeme a haněni býváme.“ A z toho radovali se apoštolé Boží, že jsou hodni nalezení, aby trpěli protivensství pro jméno Páně. A co více jest: zdaliž to vaše na lidu obecného přiznání neb lásku aneb zase na nepřítel neb nelásku se ohlídnati vám velkého nebezpečensství a podezření nepůsobí? — Kdož zběhlý v Písmě svatém, slyše ty příčiny vašeho tohoto pro lidu obecného nepřiznání a podezření od nás se oddělení, neřekne o vás, že vy jste ti, o nichž apoštolé předpovídali, jenž sami sebe pasete, cťte lid a zření máte na osoby pro zisk časný? Kdo nedí, že jste mistři, lechtající uši, jejichžto Bůh břicho jest, učíce tomu, což nesluší a to pro mrzký zisk? A nad to vše, což pak k tomu říci máme, což vy také ještě za příčinu vašeho od naší společnosti se dělení sobě pokládáte, pravíce, že jste vy o takových artikulích nikdá nečítali, ba (prý) ani o nich kdy slyšeli? Tomuť my ovšem místo dáváme, ale či jest to vinna neb hanba? Žádného jiného než vás bez pochyby samých; tím zajisté nic jiného než svou neumělost na sebe pronášíte. Písmem to v pravdě neschází, ani téhož písma otcův milých svatých nad slunce jasnějšími výklady, ale vašeho umění nedostatky. Neb písma o tom jsou patrná, a ještě doktorův svatých patrnější učení, kterýchž vy ovšem čítati jste nemusili, pravíce že jste o těch věcech nikdá nečítali ani neslyšali. O byste sobě byli usmyslili, a mlčíce, své hanby na sebe neodkrývali! Považte, bratři milí, zdali jste tudy na sebe nepotáhli onoho, což pověděl apoštol Pavel, že chodíte v marnosti smysla jako pohané, majíce rozum temnostmi zatmělý, vzdálení jsouce od života Božího, skrze neznámost chtějíce býti učitelé zákona, nerozumíte ani co mluvíte, ani co zastáváte! Aj bratři milí, paměť mějte na to, abyšte jiným kážíce, sami nebyli učiněni neslechetnými. Zarmoutili jste v pravdě v nás nehodných služebnících přebý-

vajíčho Ducha svatého, netoliko tím vaším od společnosti naší se održením, ale i mnohem více nás spolu s pravdou těch artikulův odsouzením, na nás a túž pravdu kvapný (ó by i nerouhavý!) ortel vynesše, že se vám vidí býti k zlehčení ustanovení, moci a pravdy svátosti těla a krve i také slávy Krista Ježíše! Ale věřtež, bratří milí, žeť u nás to jest za nejmenší, že od vás souzení jsme, znajíce to, že nevíte, co činíte. Nebo kdož dí býti to zmenšením neb zlehčením ustanovení té Svátosti, neb její moci a pravdy, neb také slávy Páně, věřiti srdcem a ústy vyznávat, že v každé částce jest celý, živý a nerozdílný Kristus. — Každý duch, který dělí Ježíše, není z Boha, a tot jest Antikrist. — A snad dělajíce poklonu pravému člověku i Bohu, Kristu Pánu v tom stánku tajemství, zastíněnému viditelnými způsoby chleba i vína, slávu, jakž díte, zmenšujeme? Nikoli! Neb tot netoliko lidskému pokolení, ale i nebeským čistým duchům činiti jest poručeno. „Ve jménu Ježíše,“ dí apoštol, „klekej každé koleno zemské, nebeské i pekelné.“ Považtež opět toho, bratří milí, co jste potupili, avšak s jakým prospěchem vaším? S malým zajisté, a kýž ně i s potupením a odsouzením vás samých, dávno vyneseným, ježto dí: „Běda vám, kteříž říkáte zlému dobré, a dobrému zlé, kládouce tmy za světlo.“ Vejdětež pro Bůh v srdce vaše, nebť my takovým toho vašeho od nás se dělení choulostivým, lépe říkáme, nepřičinám místo dáti, k sobě je přijíti a mnohem méně lidu obecnému pro uvarování i naší i vaší a naší celé strany pod obojí věčné hanby zjevití vůbec nemůžeme, a zvláště pro stranu pod jednou; (neb bychom skrze ně bez ohavné úhony nebyli, že sobě znovu Syna Božího, jenž vstav z mrtvých, již více neumírá, a smrt nad ním více nepaduje, dělice ho tělem od krve, krví od těla a v posměch vydávající, křižujeme a smrtíme). A protož pak, ctihodní a nám milí bratří, skrze Ježíše Krista vás prosíme, jestli které potěšení v Kristu, jestli která radost lásky, jestli která společnost ducha, jsou-li která střeva slitování, naplňte radost naši, abyšte jedno stejného s Církví a s námi smyslu byli, jednotejnou lásku majíce, jednomyslni jsouce, jednotejně, vespolek smýšlejíce. Nic nečinite skrze svár ani marnou chválu, podejte nám kleslou vaši pravici, abychom spojivše se, sběhli se všickni v jednotu víry a poznání Syna Božího v dokonalého

muže; abychom již nebyli maličci; neustaviční jsouce, a sebe točíce každým větrem učení nešlechternosti lidské v chytrosti oklamání a svedení v blud, ale přivínouce se k nepohnutelnému sloupu Církve obecné, v lůnu jejím pravdou oplývali, a čehož jsme došli, abychom v tom jednotejně smýšleli, a v jednotejném pravidle chodili.“

Tou administrátora vážnou, Písma svatého plnou řečí nadepsaní tři děkanové s přídržejci se jich asi dvadeceti faráři krajskými jako nenadálou jakousi pohromou vlnou i do nějaké prohlubně mořské pohlceni, poradišve se, a však proti ní co odpověditi nevěděvše, skrze kněze Václava, děkana Hor Kuten, v krátce přednésti dali toto:

„Vaše milost, důstojný pane administrátor, a vaše milost ctihodní kněží, páni otcové a starší naši milí! Vyrozuměli jsme z předložení a napomenutí nám učiněného, že přičinám našim místa u sebe nedáváte, z neumělosti, mdloby u víře a nebezpečnosti bludův, kteříž by z týchž příčin plývali, a nad to vše z ohavného rozdrovení náboženství našeho nás stíhající. S čímž abychom se potkali a tak těžce dotknuti býti měli, za jisté jsme se nenadáli; neb jsme na to nemyslili, abychom buď vás, neb též artikule odsuzovati neb potupovati chtěli, což i ještě odstup od nás. Nejním v pravdě než upřímným úmyslem (neb máme za to, že i my Ducha Božího v nás máme) týchž příčin jsme vám podali, žádající a prosíce, abyšte jich bedlivě, jakožto vrchnost, páni, otcové a starší naši milí, povážiti ráčili. Kteréžto poněvadž místa při vás jmíti nemohou, my jinak v ničemž od milosti Vašich dělití se nemíníme a nedělíme.“

Ale pod tím však týž děkan Kutnohorský s svou rotou na to, co by dále světská stavová činiti a o též artikule před se bráti chtěli, s žízňovou chutí očekávali, aby pak se, dala-li by se příčina, na administrátorovi a jeho společnících pomstili a to jejich k straně katolické přistoupení podvrátili, což i učinili, jakž níže se to najde. Kteréžto leti jejich nenadáv se administrátor, jim jejich úmysl ten, že od nich dělití se nemíní a nedělí, velice chváliv, po tom pod barvou a na oko toliko učiněném sjednocení, mezi světské podobojné stavy společně na hrad Pražský přišed, jim vůbec oznámil, že jsou se již oni všickni Pražští i krajští kněží pod obojí za jednoho člověka bez protržky a proměny snesli, jsouce sjednocení k těm artikulům přistou-

pili, s tím dalším oznámením, aby se nad tím stavové nezhoršovali, že jim před tím těch věcí na svých kázáních nepřednášeli. Což že jsou proto činili, že lidu obecnému k vědění potřebné nebyli, an že toliko k správě duchovním, jakožto hluboká tajemství přináleží. A také byvši něco o týchž věcech před některým časem od nich i od předkův jejich při kázání Božích předneseno, neřka pochopovati ale ani slyšati nechtěli, což oni znamenajíce, vedle řeči samého Krista Ježíše „Vám dáno jest znáti tajemství Boží, ale jiným v podobenství“ a že, jakž praví apoštol sv. Pavel: „Tělesný člověk nerozumí těch věcí, kteréž jsou ducha Božího, nebo (prý) bláznovstvím jest to jemu, a nemůž rozuměti, že se duchovně rozsuzuje a zkušuje“, takových Božských tajemství nadarmo k potupování a v posměch až dosavad vydávati nechtěli a jich v tejnosti raději zanechali.

Tomu sjednocení kněžstva svého podobojného světští stavové vyrozuměvše, do zeleného pokoje vystoupiti mu kázali, a davše sobě ty artikule přečísti, v rokování se o ně mezi sebou dali. Pan Jan z Waldšteina, nejvyšší soudí, schvaluje krále Jeho Msti pobožný úmysl a upřímnou práve otcovskou péči o srovnání náboženství, biskupa dosazení a pro upokojení království, svůj hlas k tomu dal, aby ti artikule po jednom uvažování byli, pravě, že se v nich těžkých věcí dotýče a nesnadné úhrnkem uvážiti by je bylo.

Pan Ludvík Košatecký z Kolovrat, přímlovou svou radil, aby do jiného času s nimi odloženo bylo pro nepřítomnost stavův markrabství moravského; neb že (prý) na ně se také kompaktáta vztahují. A k tomu jeho zdání Zdislav Zvěřetický z Vartemberka a vedlé něho jiní stavu panského přistoupili. Proti tomuž z stavu rytířského Jiří z Gerštorfu, podkomoří království českého, velmi široce se přimlouval, připomínaje časté stavův při sněmích obecních též i jinak na krále Jeho Mst vzrůšené o to žádosti, k čemuž poněvadž již aspoň jednou Jeho Mst se nakloniti ráčil, protož že by věc byla nepřijemná, aby se mělo to jednání o tak potřebnou věc rozjiti. Moravané že s králem Jeho Mstí o to nejednali, a také že českému biskupu pod správu, majíce svého obzvláštního biskupa, nepřináleží, a tak že bez nich o řád a svornost království české může samo jednati. A kdyby pro nepřítomnost některých osob z stavův nemělo býti nic jednáno, nikdy by se a žádná jednání diti

a činiti nemohla; neb obyčejně mluvě, nikdy a k žádnému jednání všickni se najíti nedávají a tudy k tomu by přišlo, že ukazující na nepřítomné, kteříž přítomni jsou, nežli by se nepřítomných dočekali, zatím by zemřeli. Pokudž čas slouží, dobrého opomíjeti a odkládati nesluší. A tak aby ti artikule ve jméno Boží jednání byli. Oblíbili sobě jeho přímlovu Petr Chotek z Vojnina, královský prokurátor, a jiní na větším díle z rytířstva, též Pražané i poslové z měst královských napořád. Ale Křištof z Vršovic, člověk věkem sešlý, velmi na odpor tomu se postavoval, a na nepřítomnost Moravanův (byl bez pochyby ducha moravských bratrů) neustupně tlačil. Jemu dobře připráhali poslové Hor Kuten, z nichž Ondřej Krivoláček, dotčenými artikule semctamo křivolačiv, více nežli se učil, mudroval a naposledy naprosto pověděl, že se k nim přimlouvati nemohou, pravě, že nemají k takové přímlově listu mocného, bez něhož kdyby se k čemu svolili, že by do Hory více navrátiti se nesměli. A tak ten den na odpor se postavivše, tudy ač užívali jednoho titule a he sla náboženství pod obojí, mnohotvárného ducha své víry pronesli, a že z Boha není: (neb Bůh jsa jeden, jest Bohem jednoty a ne rozdlův,) jako nechtě ukázali. Z čehož byvše dosti dlouho vyvozování, když vždy předce na svém, aby bylo to jednání do jiného času odloženo, stáli, poradivše se větší strana z potazu, jest v vůbec též i kněžím do zeleného pokoje oznámeno, že se toho do zejtrka odkládá. V šestnáctou hodinu aby se zase všickni v svá místa k budoucímu týchž artikulův uvažování najíti dali.

Nenadáv se král Jeho Mst takových mezi stavy pod obojí o též artikule tvrdých odporův a stranění, v sobotu na zejtrí sv. Mikuláše 7. dne měsíce Prosince, mezi týž stavy a kněžstvo shromážděné některé nejvyšší úředníky své zemské vyslal, jim oznámiti poručiv, aby zanechajíce zbytečných odporův a kázání, kuvažování sobě podaných artikulův přistoupili. Ale i po tom rozkázání kralovském nieméně Křištof Vršovec s stranou při sobě stojící též artikule natahoval práve, že se tu nepe něž, ale duše a spasení dotýče, že není věc bezpečná, bez nepřítomných přátel jejich o něco jednati, aby snad chtějíce způsobiti řád při náboženství, rozbroje neučinili (bez pochyby neřádem státi znal ten muž dobrý svou sektu, a protož od řádu se vzdaloval) žádaje vždy odložení.

Však nicméně zdání pokojnějších, majících na pozoru krále Jeho Msti jak předešlou péči tak i toto poslední napomenutí, plac obdrželo, a tak k uvažování těch artikulův přistoupeno, a artikulové pojednom čtení.

V prvním artikuli některým osobám zdálo se, aby byli z něho slova „o konciliích a církve prvotní obecné vyměření“ vypuštěná. Však pokoje a rádu žádosti-vější dostatečně vyrozuměvše z administrátora, že se s Písmem svatým srovnávají, téhož artikule potom v celosti, jakž výšeji položen stojí, zanechali.

Artikul o křtu též v své plnosti zůstaven, a toliko k němu bylo přidáno, že času potřeby muž křtem svatým i v místě neposvátném poslouženo býti. Však od řádných kněží aby to se konalo. A to jest se pro vyšší stav stalo, kdyby zimmím časem pro dalekost cesty nesnadno bylo do kostela přijíti, pak aby se kněží mohli v tom dožádati, aby jim děti jejich na jejich zámcích křtili.

Třetí artikul o večeři Páně, byv jednodu i po druhé stavům vůbec přečten a od samých bez přítomnosti kněží velmi dlouho vážen, naposledy skrze podkomorího *Jirého Gerstorfa* naň kněžstvu odpověď dána taková: „Páni duchovní milí! JMsti stavu panského a rytířského ráčili jsou tomu vyrozuměti, že v tom artikuli o večeři Páně jsou nové a neslýchané věci, kterýmž teprvá učiti chcete, prvé tomu neučívše. A my pamatujeme, že jsou nás předkové naši i vy tolikéž vůbec na kázáních, ba i obzvláště v radách učivali, abychom sprostně vedle textu zákona Páně věřili, že Kristus Pán za večeři zvav chléb, nazval jej tělem a víno krví svou, a rozkázal jisti a píti na svou památku. A protož čemuž jsme tak od předkův našich i od vás naučení, přitom sprostně stojíme a zachování býti žádáme, a mimo to abychom měli k jakému novému učení přistoupiti, toho u sebe najíti nemůžeme. Nežli té Svátosti velebné, když se obětuje, neb k nemocným nese, poněvadž předkové naši poklonu a poctivost vždycky činili, to i my také slušně a spravedlivě činiti chceme, vás za to žádajíce, čemu jste nás až posavad učili, abyste podle nás při též učení i napotom stáli, a Jeho Msti královské spolu s námi prosili, aby nás přitom milostivě zůstaviti ráčil.“

Pražané všech tří měst k tomu se skrze *Duchka z Semechova*, primasa starého města Pražského, ohlásili, že oni smýšlejí i věří, že Pán Kristus při tělu i krvi své jest přítomen, a ten artikul tak se

psaný, že lidem učeným k spekulaci, když mezi sebou *de consequentia* disputují. A lidem sprostným takové výklady kázati že jest nebezpečné; neb že by z toho pro hlubokost smyslu a lidu obecného tupost rozumu kacířstva a bludové povstati mohli. Od vyslaných z jiných měst *Jakub Mráček z Nymburka*, zapomenuv na ono přísloví: „*Ne sutor ultra crepidam*“, t. j.: „Švec kdo jsi, nemudruj dále přes kopyto“, Písem svatých vykladačem se učiniv, a široké však bezpotřebné, noh ani hlavy nemající kázání před se vzal, tím zavíraje, že podle textu slov *Kristových* při zdání vyšších stavův stojí, s tím při tom doložením, že někteří z nich ještě teď nedávných dnův od kněze *Václava faráře Týnského* na kázání slyšeli, že (prý) o večeři Páně někteří výš a někteří níž smýšlejí a káží. proti čemuž on že lidu napomínal, aby při tom nehloubali, než aby slovu *Krista Pána* sprostně věřili. A protož aby oni měli daleji a vejšeji nad slova *Krista Pána* hloubati, a k tomu novému učení přistoupiti, to že se v nich nesnáší; neb že by snad v kacířství a bludy vpadli a cizím národům v pohanění přišli, žádajíce kněží, aby se s nimi vedlé svého předešlého učení srovnali a jich neopouštěli.

Administrator, všed s kněžstvem v potaz, na potazu potom jménem téhož kněžstva nadepsaným světských stavův přimluván na odpor se postaviv z kathedry takové ohlášení přede všemi vůbec učinil, řka: „Vaše milost páni stavové milí! Jakož jste nám z uvážení vašeho o artikul večeře Páně své zdání přednésti dali, pravíce, že týž artikul nové (prý) učení a věci, kterých jsme vás prvé neučili, v sobě obsahuje, i z společného nás nyní tuto přítomných kněžstva pod obojí našeho potazu k tomu takto pravíme, že jak tento, tak i jiní artikulové nejsou vám od nás předloženi, ale od krále *Jeho Msti*, a ne k tomu konci, abyste vy je rozsuzovati měli, než jestli byste kterému z nich nedorozuměli, v tom abychom vás napravili a o tom správu učinili. Což zajisté byli jsme a jsme ještě hotovi tak učiniti a tohoto artikule velikou hlubokost tajemství *Božích*, vedlé zákona *Božího* a učitelův *Církve svaté* obecné, duchem *Božím* osvěcených otcův svatých, pravého smyslu vyložiti: však když jste nás za výklad nežádali, o to se sami tak proti vůli vaší outkati nechceme. Avšak věztež o tom svatosvatém večeři Páně tajemství, že nic nového učiti nemíníme, aniž týž artikul jaké nové věci v sobě

obsahuje, ale starý, hned s Církví svatou počatý a narozený pravý smysl i slov Páně i tajemství Svátosti této velebné, kterémuž se předkové naši, otcové svatí z přemilých, od končin až k končinám okršku světa znějících úst mistrův svých apoštolův Božích a jejich učenníkův naučili, a toho skrze své náměstky až k nám podali. Neždejž se vám to býti věc nová, věřiti a vyznávat, že milý náš Spasitel mocí svých svatých Božských posvěcujících slov v jedné každé částce té velebné Svátosti celý, nerozdílný, živý Bůh i člověk pravý zůstává, nýbrž proti tomu, toť jest zajisté věc nová a od pravého smyslu vzdálená, o tom přebožském daru smýšleti, že pod způsobem chleba samé toliko tělo a pod způsobem vína toliko krev se posvěcuje. Neboť živého v pravdě živý Kristus, milý náš Spasitel, za večeri svou sám sebe apoštolům svým dával, a ne mrtvý nějakou umrlinu těla, neb umrlinu krve, aneb to obě bez duše, neb též to vše Božství, ale to vše plnosti spojení svého, duchem svatým způsobeného, pod jednou každou zvlášť způsobou se nachází. Což vy zpytující, a toho vašimi rozumy stihnouti nemohouce, pokládáte sobě za věc novou a nové učení. Ale, páni milí, do hlubokého moře moudrosti jste se pustili, na ono, což náš milý Spasitel pověděl, pozapomenouce. Kdo (prý) miluje nebezpečenství, zahyneť v něm! Sami sobě stali jste se učitelé a vykladači písem, převrátilše řád Církve svaté, od samých apoštolův Božích nařízený. Dí ovšem vyvolená nádoba Pavel svatý, že některé ustanovil Bůh v Církvi apoštoly, druhé proroky, třetí učitele, jiné zase vykladače řeči. Povinnost jestitť a vykladači, vrchnosti duchovní a šafářův tajemství Božích, samým Bohem na ně vložena. Zda-liž nedí písmo: „Z úst kněžských ptej se na zákon,“ a zase: „Ústa (prý) kněze ostřihají umění a zákona hledati budeš z úst jeho, nebť andělem pána zastupů jest“; a opět jinde: „Kněží lid můj učiti budou: jaký by byl rozdíl mezi svatým a poskvrněným, mezi čistým a nečistým, onit ukáží jim, a když bude rozepře, stanou v soudech mých a budou souditi.“ Cehož, páni milí, vy jste nás v této Božské při zbavili, sami v tajemstvích této velebné Svátosti bez nás jste ortel vynesli, a majíce podlé samého Boha rozkazu — jenž dí: „Vedle slova (prý) kněží děj se všeliký skutek a od nich čisté od nečistého rozsuzováno buď“ — od nás výpovědi očekávati, nás jste spolu jistým, nestihlé hlubokosti sou-

dův Božích plným artikulem za učitele nových věcí odsoudili, ješto o tom velebném, nebeském pokladu více smýšleti než souditi, více věřiti než zpytovat pobožnému křestanu náleží. A na toť jak nám, tak vám vždy každého času bedlivě pamatovati potřebí. Což dí duch Boží, řka: „Nebudete-li věřiti, nesrozumíte“; víry tedy a ne soudu Bůh od nás žádá; neb jeho tajemství vírou a ne rozumem se stíhají. Tak jsou se prvotní svatní a časův apoštolských bližší křestané, předkové naši milí, k té Svátosti chovali, z nichž k nám každému promlouvá jeden, Efreim řečený řka: „Co pak zpytuješ nezpytytelné věci? Buď věřící a neproviníš, přijma neposkvrněné tělo Páně plnou věrou, jsa jist, že beránka samého v cele přijímáš.“ Ó páni milí, podivněť jsou, jakž dí sv. Bernard, věci, které se o tomto tajemství večere Páně mluví; víra jestitť k tomu potřebná, stíhání rozumu zbytečné. To jest: víra ať věří a rozum nezpytuje, aby aneb což by nemohl pochopiti, domníval se býti nemožné, aneb pochopě, nevěřil by býti co obzvláštního. A protož věřiti jest potřeba sprostně, což se rozumem nemůže postihnouti, užitečné: aniž pak se sluší ptáti, jak se to děje, neb pochybovati, že se děje, aby se nám nedálo k zatracení. A toť jest, což napomíná Duch Boží: „Vyšších (prý) věcí, nad sebe nehledej, ale které věci přikázal tobě Bůh, na ty vždy mysl, a na mnohé skutky jeho neptej se všetečně; neboť není tobě potřebí, viděti očima těch věcí, kteréž skryty jsou: mnohé zajisté věci okázány jsou tobě nad rozum lidský, a mnohé sklamalo domnění o těch věcech, a v marnosti zadrželo srdce jejich.“ Řekli jste sic, že jste od předkův vašich učení, abyšte sprostně vedle textu zákona věřili; dobře jest ovšem sprostně věřiti, a tohot víra křestanská i my od vás žádáme. Ale však při tom na ono pamatovati sluší, což dí apoštol svatý, že jsme služebníci ne litery neb textu, ale ducha, a že litera zabíjí, duch pak obživuje. Litera jestitť zajisté Mojžíšova, ale duch jestitť světlo pravdy Krista Ježíše, a vědomé jest, že skrze takové prosté výklady mnohá kacírství v Církvi povstaly. Kdež pak toho od nás žádáte, abychom vás tak učili, jakž jste od předkův našich (prý) i vašich učení byli: proti této vaší žádosti v žádné odpovídání se nevydáváme. Vy sami považte toliko zdravě, co ta vaše žádost s sebou nese, a zdali snad na vás, páni milí, nevztahuje se, což skrze ústa proroka

Isaiáš mluví sám Bůh všemohoucí, nás učitele vaše napomínaje, a vás učedníky neb ovčičky naše trestaje, říká: „Vejdí a napiš a snažně vypiš to na pušpánu a na knihách, a toť bude v den nejposlednější na svědectví až na věky. Tot (prý) lid jesti k hněvu popouzející a synové, nechtějící slyšeti zákona Páně, říkající vidoucím: „Nevidte!“ a patřícím: „Nepatřte nám na ty věci, kteréž právě jsou: mluvte nám libé věci, prorokujte nám bludy!“ A tot na vás ta vaše žádost, abychom vás tak učili, jakž míti chcete, umožňuje. Aniž pak my k tomu se poddati můžeme, neb bychom vás i sebe v oněchno počet uvedli a i na nás i na vás tudy zjevně ukázali, že jsme my ti, o nichž apoštol Pavel svatý dí, že prý nastane čas, kdyžto zdravého učení přijímati nebudou, ale vedle své žádosti shromáždovati sobě budou mistry, ježtoby jim uši lechtali, od pravdy majíce uši odvrácené a k básním obrácené, a jakž povědělo kníže apoštolské Petr svatý, bezpochyby byli bychom my ti mistři mezi vámi, učitelové lživí, jejichžto zatracení nespí; což odstup od nás i od vás.

A jakož jste i toho doložili, že jsou vás předkové naši, ani my prvé těm věcem neučili, toho s bolestí srdce jsme doslýchali. Víte dobře, páni milí, že na nás nevinných v tom viny naleznouti nemůžete; neb ani předky našimi, ani námi samými nic nescházelo. Myť zajisté, jako i předkové naši ten artikul a jeho tajemství, jakž jest vám dne věřejšího od nás předněšeno, na kázáních našich chtěli jsme rádi a začasté o to jsme se pokoušeli, spasitelně vůbec učiti. — Ale jak prvé předkové vaši, tak i vy ni o tom jako i jiných příkázáních Božích slyšati jste nechtěli, a protoť v tejnosti to tajemství zůstávati musilo, a jak předkův vašich odporností nemohši býti kázáno a učeno, vám se nyní za věc novou viděti a o ní na nás viny vzkládati moci nebudou; neb jak slušně my vám nyní, takť jim potom budoucí naši zjevně budou moci odepřiti s oním věrným Páně služebníkem Štěpánem sv. říkáouce, že se Duchu svatému protivíte jako i předkové naši. Aniž páni milí, o to na nás hněv váš se vylivej: pravdy nám zatajiti nelze. Neb běda by nám bylo, kdybychom vám jiné zvěstovali, slyšíce vždy v uších našich bez přestání zníti onen strašlivý hlas Boží: „Běda vám psi němí, jenž neštěkáte!“ A zase: „Volej a nepřestávej jako trouba

povýš hlasu tvého a zvěstuj lidu mému výstupky jejich.“ Kteroužto povinnost naši znajíce, což pravda jest, vám mluvíti ostýchati se nemůžeme. A což pak, zdalíž nyní tuto nemá místa a k nám nepatří ono plačtivé stýskání samého Spasitele, říkácího: „Kolikráte chtěl jsem vás shromáždit, tak jako slepice shromáďuje kuřátka svá pod křídla: a nechtěli jste?“ A chcete-li pak přes to všecko o týž artikul při králi JMsti co jednati aneb začádati, to zajisté proti nám nic není. Ale totoť my sobě v tomto vašem i našem obecním shromáždění před Božské velebnosti tváří, svatými angely, přede všemi vámi ano i před stavění tohoto kamením vysoce osvědčujem: „Ponevadž zamítáte slovo Boží: ej z noh našich tuto strásáme prach na svědomí budoucího soudu posledního, a veřejně v tom se prohlašujem, že my od poznalé pravdy Boží, artikule tohoto i jiných odstoupiti nemůžeme, alebrž že při nich stojíme a do posledního ducha našeho s pomocí Boží státi chceme, míníme a budeme, žádajíce skrze vnitřnosti milosti a lásky Krista Ježíše, abyšte nad touto horlivostí naší proti nám, služebníkům Božím žádné hněvu prchlivosti nesnesli, a nás sobě v milostivou ochranu poručené měli, vždy majíce to v své laskavé a bedlivé paměti, jestli k těm artikulům nepřistoupíte, že král JMst přísaze své, kterouž toliko stavům pod jednou a pod obojí kompaktáty se řídícím, učinil, dosti povinen činiti, království toto arcibiskupa jmíti ani církve křesťanské, obecné údem býti moci nebude.“

Jakž tyto řeči své administrator dokonál, mimo vši jeho i jiných s ním upřímně smýšlejících naději, tejným návodem kněze Václava, děkana Hor Kuten a jeho se přidržující rotý, kněz Matouš, kostela svaté panny Barbory farář v témž městě Hor Kuten, stojí pod katedrou, nenadále se ohlásil, že on k tomu ohlášení pana administratora své vůle nedává, a že (prý) on chce slovo Boží jako i prvé v čistotě kázati a podle písem svatých učiti, žádaje, aby ho stavové pod svou ochranou přijali. A to promluviv, od kněžstva se odmísl a mezi světské stavy vešel.

Administrator, ohlídv se na jiné kněžstvo, a prochy se od něho to stalo, nevěděv, k tomu se zase ozval: „Páni (prý) stavové milí, že jest všetečně mimo dobrý řád a naše společné snešení kněz Matouš z nás se vymísil a své prohlášení učiniv, mezi vás světské vběhl, tomu se

nemáte co diviti, protože týž Matouš večera, ani dnes v noci nejedl ani nepil, a tak ubohému ze mdloby se mozk pohnul.“ Stavové, jak prvnější tak touto administrátora řečí zjištění byvše, nieméně kněžstvu skrze Jířka Gerštorfa, podkomořího, vážnou odpověď dali, jakoby v ničemž obrácení nebyli, že se jim (prý) proti jejich poněkud přísnému promluvení nezdá v jaké odpory s nimi dávat, než že při své předešlé odpovědi toho všeho zůstávají. Však že pana administrátora žádají, aby kněz Matouš pro své k nim přistoupení a vůbec ohlášení až do vykonání toho jednání v ničemž obtěžován nebyl, a vedle toho chtěl-li by se kdo více z kněžstva k tomu artikuli přimlouvati, to aby mu hájeno nebylo. A s tím se do svých příbýtkův rozesli, do pondělí budoucího shromáždění společného sobě odloživše.

To předsevzetí kněze Matouše, faráře kostela svaté panny Barbory Hor Kuten, podalo veliké příčiny jak vyšším stavům, tak mnohem více lidu obecnému proti administratorovi a jeho straně se jeziti a jim vtrhovati, neb ihned o nich vůbec pověst šla, že (prý) jsou nad Bohem i nad vírou svou podobojí zradili. Čemuž vyrozuměv administrator, a viděv se s svým Pražským kněžstvem v velikém luzy obecné nebezpečensví, jakž brzy v pondělí do sněmu zasednuto bylo, hned nejdříve to sobě před stavy s týmž kněžstvem stížil, aby to povstávající zlé přetrhli, a je v svou ochranu vzali, připomínaje jim, kterak on úřad administratorský, donucen jsa, k sobě přijíti musil, maje sobě vedle toho jisté, na obecních sněmích jejich strany podobojí držaných svolené artikule odvedené, a ty že se s artikuly těmito královskými srovnávají, žádaje vždy, aby páni stavové bedlivě toho ještě povážili, že tím přistoupením k nadepsaným artikulům nic nového předsevzato není, nýbrž že to vše jejich sněmy a kompaktáty jest dávno stvrzeno; neméně pak aby i na to se ohlídl, nebudeli k nim od nich přistoupeno, že biskupa nedosáhnou, žakovstvo světití, kde se býti nebude, leč ve Vlaších, kdež nežli se dopraví, mnozí na cestách zmordováni, jiní na moři ztopeni, doma pak zůstávající v makavém od krále JMsti nebezpečensví zůstávají budou.

Kněz mistr Martin, farář Betlemský, stojí při administratorovi, velmi snažně také k tomu stavy namlouval, a vysoce vtipně ten artikul večere Páně jim před-

kládaje, též jak nejvš možné bylo, slova a mluvení theologům obyčejné *de concomitantia* a *de transsubstantione*, to jest o přirozenosti spojení v jedné každé částce krve s tělem a těla s krví a s tím obojím pravého člověčenství i božství a o proměňování se podstaty chleba a vína v podstatu těla a krve Páně vyjádruje, k pokojnému těm artikulům svolení přivesti usiloval, toho dokládaje, že ty hlubokosti v tom artikuli nejsou doložené proto, aby se vůbec kázati měly, ale k bránění ho před kacířstvem, když by o něj spor býti měl.

Však, jakž di přísloví, *surdus fabula frustra canitur*, to jest: hluchému daremní bývá líbezné zpívati, nic na prosto stavův to se chytati nechtělo a jim od nich táž jako i prvé odpověď dána, že (prý) na tom nejsou, aby se měli s nimi v jaké odpory dávat, nýbrž že při své odpovědi, v sobotu dané, zanechávají a jich žádají, aby jakž je prvé učili, při tom zanechali; že oni jiného učení přijíti nemohou a aby při témž učení a při nich stáli. Co se pak jejich stížnosti v příčině hanění dotýče, o tom že oni nevědí. Běre-li kdo co proti nim před sebe výtržného, že budou věděti vedle práva, jak sobě to k nápravě přivesti.

Pražané víceji sobě již v kalichu Lutherově nežli v Husově choutnajíce, a vždy sladkost katolického stolu velebné svátosti ošklivíce, skrze Duchka z Semechova, primasa starého města Pražského, se také ohlásili, jakž (prý) v sobotu minulou, tak že i dnes vyznávají a věří přítomného býti Krista při tělu svém i krvi své, a že ho v nebi nezavírají, než že věří, jak v nebi, tak že jest i tu, a že jsou tak mistr Jan Hus, Luther i Melanton učili, žádajíce administratora, poněvadž prý mezi jinou řečí svou i toho dotekl, že prý někdo před týhodnem z jeho rukou svátosti velebné užíval, a teď že by ho raději oběsil a tím se jemu opatil, kdoby ten byl, aby světle oznámil. Ale administrator viděv, že mu z vlkův možné není beranův nadělati, kynuv hlavou, na to ani stavům ani Pražanům žádné odpovědi dáti nechtěl, zanechav jich při orteli Jana sv.: jenž dí: „*Qui sordet, sordescat adhuc* = kdo smrdí, smrdí ještě.“

Děkan Hor Kuten kněz Václav, a děkan Nymburský kněz Matěj, též děkan Žatecký kněz Jakub, kteřížto se byli hned na prvopočátku sněmu tohoto od strany administratorovy, jakž se o tom výš oznamuje, s rotou svou oddělili, však byvše

od téhož administratora v tom svém předsevzetí řeči velice těžkou zaražení, zase k nim na čas, dokud by jiný vítr nezavál, pristoupili: již tuto vidouce, že faráři kostela svaté panny Barbory Hor Kuten, jehož byli v tom za forrejtara způsobili, vedle jejich vůle se podařilo, a on pod ochranu stavův jest přijat, ano i také administratorovi od nich poručeno, aby ho v ničemž neobtěžoval; nad to pak znajíce proti administratorovi a jeho straně stavy i lid obecný býti zjitřené, a od královských, katolických artikulův nadepsaných dokonce odvrácené, jakž své odpovědi stavové dokonali: jaký jest jejich s jiným kněžstvem srovnání úmysl byl, této dostavše příležitosti, skutkem ukázali. Kterážto spolu s jinými své rotý v počtu všech okolo osob dvacíti, vymísivše se ze společnosti kněžstva, a mezi stavy světské všedše, na místě svých tovaryšův, týž děkan Horský zjevné ohlášení učinil, pravě: „Že oni těch artikulův hned z prvopočátku přijíti nechtěli a jim na odpor se postavili. Však že nicméně od administratora byli k nim nachýleni. Ale poněvadž již seznávají, že Pán Bůh (prý) srdce stavův osvitil, a oni k těm artikulům přistoupiti nechtějí, slov prostých Krista Pána se držíce, a jich, kněží, aby je sprostně učili, napomínajice: oni jsouce toho povděční, že při nich stojí a státi chtějí. A zvláště děkan Hor Kuten, slyšev prý, že i poslové týchž Hor Kuten na jedno s stavy se snesli proti tomu, kdyby on měl jinač co vyznávat, že by se více do jejich obce vrátiti nesměl. A dav se v široké, však velmi drsnaté slov Krista Pána při poslední večeři mluvení, o nich: „Toto jest tělo mé, a tento jest kalich“ vykládání konce své řeči najíti nemoha, za největší důvod své umělosti a při víře pod obojí stálostí sobě pokládal, že není on žádný filosof ani sofista. Chtěv se tudy chválti, neumělost svou zjevil, pravě, že on jest sprostný kněz a zprosta chce vedle slov prostých slovo Boží kázati, s tím při tom doložením, že vezma sobě jich stavův výpověď a slovo Boží na pomoc, že při tom chce státi. A že netupí koncilií ani kompaktát; však že děkuje Pánu Bohu, že srdce stavův duchem svatým k takové stálosti nakloniti ráčil, jich vedle toho žádaje, aby ho spolu s jeho při něm stojícími bratřími v svou ochranu přijali a hájili.

Tomu, téhož děkana a jeho rotý předsevzetí vysoce s svou stranou podiviv se

administrator, a nad ničímž větší těžkosti neměv jako nad tím, že tu zatvrdilosť srdce stavův směl jest osvícením Ducha sv. jmenovati, k čemuž ozvav se a těžce vzdechv, promluvil: „Kdyby on svá kázání měl opakovati, jako děkan Hor Kuten, že by se prodlelo, ale však že to vidí býti věc zbytečnou. Nežli aby stavové téhož děkana slov dosti neforemných a právě, jakž sám o sobě pověděl, neumělých, prostých a kýž prý i nerouhavých zdravě povážili, kdo jest mluvil, co a k čemu mluvil. A že to jemu, s jeho Pražským i mnohým krajským desíti krajův kněžstvem, děkana Horského a jeho sotva dvaceti osob v sobě obsahující rotý odstoupení málo jest na škodu a stavům ku pomoci neb slávě. Kteréhožto takového schisma a lstivě kovaného úkladu, ač se do téhož děkana Horského a jeho, jakž je sobě jmenuje, bratří nikoliv mezi sebou nenadáli: nicméně že nemnoho toho litují, majíce k svému potěšení výpověď miláčka Páně Jana svatého apoštola říkoucího: „Z nás jsou vyšli, ale nebyli z nás, neb byt byli z nás, zůstali by byli zajisté s námi: ale aby se zjevíli, že nejsou z nás, tot jsou učinili.“ A tak poněvadž se od nás odcizili, společnosti s námi již také jmiti nemohou.

Jeho řeč přejal podkomoří, řka: „Páni, otcové milí! nesluší vám skrze to rot mezi sebou vzdvíhati. Poněvadž trpělivosti jiné učíte, ji sami také užívejte a pokoj zachovejte!“

To jejich mezi sebou se tahání, nenadále přetrhl král JMst, poslav k nim p. Helta, a jim poručiv, aby z každého stavu jak duchovního tak světského po desíti osobách z prostředku svého k JMsti neprodleně vypravili, a co bude zapotřebí, v tom vůli královskou vyslyšeli. Nebo znamenav král JMst, že skrze takovou nesvornost týchž stavův a kněžstva pod obojí bez jakéž takéž rozbroje sotva býti by mohlo, a maje v království uherském s úhlavním víry křesťanské nepřítelem Turkem dosti činiti, nevidělo se JMsti za bezpečné, jaké potržece v království českém místa dopustiti, nýbrž tomu v cestu časně vkročiti. Pročež když se na jeho královské poručení z nadepsaných stavův vyslané osoby před JMst postavili, o jejich tom nepodařilém sjezdu sám ústně v řeči latinské resoluci svou jim oznámiti ráčil takovou: „Věrní naši milí! Byli jsme a jsme posavád vděční, že jste, davše se na hrad náš Pražský poslušně na-

jíti, o předložené vám od nás v příčině náboženství vašeho pod obojí upokojení a řádu dobrého způsobení artikule s pilností jednali. I ačkoliv na tom jsme býti ráčili, a býti ráčíme, podle přísahy naší nad stranou pod obojí, vedle kompaktat a traktatův od předkův našich i od stavův pod obojí při obzvláštních, s vůlí předkův našich, též nás samých držaných sjezdích vzdělaných — ruku naši královskou držeti, jináče se nenadá-
vajíce, nežli že ta dlouhotrvající v tom náboženství pod obojí roztržitosť tímto jednáním přítomným šťastně spokojena, rád dobrý, svornost a láska mezi stavy způsobena býti moci bude: ale znajíce my to, kdyžby se pořád o každý artikul tak dlouho, jak o tyto tři předsevzaté, jednati a rokovati mělo, že by se velice prodli-
lo, a mnoho času ztráviti musilo; poněvadž pak my vysoce pilný a již téměř té hodiny odjezd před sebou míti ráčíme, a přítomnu býti nám na ten čas možné není, z těch příčin toho sjezdu moci naši královskou vám odkládati ráčíme, až by se nám Pán Bůh zase do tohoto království našeho šťastně navrátiti dání ráčil. Kdež potom vám další vůli naši oznámiti a zase k jednání té obecnému dobrému též vašemu spasení potřebné věci sjezd položiti ráčíme. Vedele toho pak z mocnosti naší královské vám všem vůbec i jednomu haždému z vás obzvláštně přísně a pod uvarováním nemilosti naší královské a skutečného trestání poroučíme, abyšte pod tímto sjezdu odložením, ačby vám jiný položen byl, o ty nyní jednané artikule, na žádném místě a nikdež, buď zjevně neb tejně, v vůbec neb v soukromí, v domích obecních šenkovních a hospodách ani také v svých vlastních žádného jednání, mluvení a rozprávění a se hádání jedni s druhými v nejmenším předsebrali, dalšího našeho královského o tom nařízení očekávali a řeči i skutkem pokoj zachovali. Co se kněžstva dotýče, o něm tolikéž pod výš oznamenou nemilostí naší královskou přísně poroučíme, aby k nim od vás všech v vůbec i jednoho každého zvlášť všelijak pokoj zachován, a nad ním ruka držána byla. A my tuto témuž kněžstvu takovou milost činíme, že pod naši ochranu je, zvláště pak administratora, s jeho konsistorií, kněžstvem, v těch artikulích stojícím, přijímáme, o tom tím způsobem přísně témuž kněžstvu pod obojí, jak tomu, jenž se artikulův těch přidrží, tak i druhému poroučíme, aby slovo Boží po-

kojně kázali, a všelijaký řád při náboženství jako prvé zachovávali, nového nic nezamýšlejíce. O čemž všickni vůbec i jeden každý zvlášť vědouce, budete se věděti, jak spravit, nepochybuji, že v tom vůle naše královská skutečně naplněna bude.

A tak tou moudrostí svou a tím pokojným prostředkem tomu vznikajícímu zlému král JMst v cestu vkročiv, království své české, od táhnoucí se již bouře v pokoji zachoval.

Vyslaní, vyslyšavše tu královskou resoluci a přísný rozkaz, skrze pana Jana z Waldšteina, nejvyššího sudího v království českém, z takového odkladu toho jejich sjezdu poděkování králi JMsti učinili a připověděli, že se tak v tom ve všem podle vůle a rozkazu Jeho královské Milosti, jakožto věrní poddaní poslušně a skutečně zachovati chtějí a bohda zachovají. A s tím byvše od JMsti propuštění a mezi stavy a kněžstvo se navráťvše, takovou královskou resoluci a přísné poručení skrze Jiříka Gerstorfa, podkomorího všem vůbec oznámili. Kterážto prohlásivše se, že se tak zachovati chtějí, do příbytkův svých pokojně se rozjeli.

Glossa authoris. Není se čemu diviti, že to jednání o náboženství od císaře a krále českého Ferdinanda I. na hradě Pražském nařízené, žádného užitku a prospěchu nepřineslo, a že mezi stavy a osobami duchovními podobojími žádné porovnání státi s nemohlo. Proto že v království českém náboženství pod obojí byl toliko plášť všech jiných sekt a kacířstva i mohlo se s pravdou říci, že duchovní i světští, kteří se pod obojí jmenovali, byli v náboženství *quodlibetari*, totiž věřili každý, jak se jemu vidělo a zdálo, tak jakž v tomto jednání svrchu doloženém patrně se poznávalo.

Při tomto sjezdu a jednání z samé strany pod obojí mezi stavy a osobami duchovními, vše pod obojím řečenými, tak veliká roztržitosť byla, že král Ferdinand, nemaje žádné naděje, aby se porovnati mohli, ráčil přinucen býti, ten sjezd a to porovnání do jiného času odložit. Ačkoliv za našeho času za kralování JMsti císařské Rudolfa slavné paměti stavové aneb osoby světští pod obojí v l. 1609 na sněmě JMsti cis. přednesli, že všickni podobojí v témž království spolu sjednocení a společně za potvrzení své konfessí české žádali: ale jaké to sjednocení a jednomyslné snešení bylo, v mém spisování v knize první, v dílu

třetím obšírněji se nachází. Což nic divného nebylo, proto že hledali jednoty v sektách, kdež nalezena býti nemůže, kteráž v samé toliko Církvi svaté katolické, jediné choti Kristově, jednoho nejvyššího Krista Pána, náměstka biskupa římského za správci sobě mající, nepochybně se nachází. Podobně také rozmlouvání, jednání a porovnání mezi katolickými a podobojí, jak v království českém tak v říši, žádný užitek nepřinášelo. Neb když se nějaké porovnání stalo, tehdy nedlouho to trvalo, jakž v mém spisování na mnoha místech obšírně se dokládá, zvláště v knize čtvrté, v dílu 15. se vypisuje o kompaktátech, kteří při sněmu duchovním v městě Basileji učiněni byli v příčině přijímání velebné svátosti oltární pod obojí, a ty kompaktáty byly potvrzeny na sněmu generálním v Praze od stavův království českého a markrabství moravského, a pánu poslům od koncilia Basilejského vyslaným odevzdáni, v němž pro lepší upevnění toho císař Sigmund a kníže Albrecht rakouský a markrabě moravský pečeti své k témuž listu přivěsiti dali. A táž kompaktáta nedlouho trvaly. Mistr Rokycan, (který chtěl arcibiskupem Pražským býti, a stavové království českého schvalné poselství do Říma vypravili, žádajíc, aby jim ho (papež) za arcibiskupa potvrdil, a on byl převelikým kacířem), proti nim kázal a zjevně učil, a papež v desíti letech po publikování těch kompaktát poslal do Čech dva legáty kardinály. A potomně za kralování císaře Sigmunda, krále českého, za krále Albrechta, za krále Ladislava, za krále Jiřího a za krále Ludvíka Čechové a Moravané kompaktáta v ničemž nedrželi, a proti katolickým velice se pozdvihovali a bouřili. A ačkoliv jak jeho svatosť papežská, tak všickni věrní katolíci té celé naděje byli, že svrchu psané porovnání a kompaktáta, příčinu dají království českému k svornosti, k upokojení, anobrž k dokonalému pokoji v víře svaté, katolické, římské: ale nedlouho to trvalo. Nepokojní kněží a osoby duchovní, zvláště mistr Jan Rokycan, který arcibiskupství Pražské sobě osoboval, nechtěli se upokojiti, a Rokycan zjevně na svých kázáních kázal, že jsou dvě šelmy na světě, jedna papež a druhá císař Sigmund.

Když papež dva kardinály legáty své rozdílně, jako i také jednoho času Johanem Capistranum, muže velmi učeného a pobožného, do království českého vypravil, chtěje je napravit, aby svorní a je-

dnomyslně vedle kompaktát se řídili: mistr Rokycan chtěl se s nimi o víru hádati. Ale dostával od nich tu odpověď, že jsou nepřijeli proto, aby se hádali, než aby lidi k spasení napravovali, doložíc těchto slov: „A by byli pohané s apoštoly Kristovými o víru se hádali, a na svém neustupně stáli, byli by nikdá k víře Kristově nebyli napraveni ani spaseni učiněni, ale jakž se napravití dali, spasení věčné nalezli.“

Nachází se také v mém spisování v knize páté v dílu dvacátém prvním, kterak král Ferdinand leta 1538 straně pod obojí dovolil sjezd a shromáždění v Praze v starém městě Pražském v veliké koleji jmiti. Kdež ačkoliv se honosili, že jsou porovnání mezi sebou učinili, ale však se to potomně skutečně shledalo, že takové porovnání toliko slovy bylo, ale srdcem a skutkem takové porovnání neprokazovali tak, jakž efekt toho při tomto svrchu psaném sjezdu a jednání to ukazuje. — Dokládá se také v témž dílu, kterak leta 1540 měsíce Června držán byl sjezd v městě Hagenav mezi katolickými a protestanty, při kterémž se král Ferdinand nacházel, ale nic při něm zavřeno nebylo, proto že protestanti mimo předešlé artikule, které byli leta 1530 císaři v své konfessi sepsané podali, jiné rozdílné míti chtěli. Item dokládá se, že téhož leta na podzim měsíce Listopadu byl jiný sjezd a jednání mezi katolickými a protestanty, při kterémž papež, císař a král francouzský své posly jměli. Trval ten sjezd dva měsíce; ale tolikéž beze všeho vyřízení se rozjeli a odložili toho na sněm říšský, který leta následujícího v městě Řezně držán býti měl. — A v knize šesté mého spisování, v dílu dvacátém pátém nachází se, kterak císař Karel V. v letu 1546 v městě Řezně nařídil rozmlouvání katolickým s protestanty; a byli nařizeny jisté osoby z jedné i druhé strany, kteří toho rozmlouvání přítomni býti měli, i také jisté osoby theology, kteří měli rozmlouvati. Ale takové promlouvání žádného užitku nepřineslo, jakž obšírněji v témž místě spolu i s glossou mou to se vypisuje.

Když král anglický, král šotský, král denemarský, též v říši někteří kurfiřtové, knížata, hrabata a páni, též některé města říšská od poslušenství Církve svaté katolické římské odpadvše, učení Luthera a jiných sektářův a kacířův sobě oblíbivše: jeho se přidržujíc, v svých královstvích a zemích žádné rozmlouvání, je-

dnání aneb porovnání o náboženství ne-nařizovali, než *de facto* a mocí reformirovali, arcibiskupy, biskupy a osoby duchovní katolické některé vězením trápili, některé mordovali, některé skrže popravní mistry z tohoto světa utráceti dali a některé z nich z království a země vyháněli a do kostelův katolických své predikanty dosazovali. V království českém, za času Jana Husi, když někteří Čechové některé bludné kacířské artikule z Engellandu, nějakého Jana Vikleffa do Čech do Prahy přinesli, tehdy nejprvé v akademii císaře Karla Čtvrtého počali o ty artikule se hádati a disputovati; ale nedlouho to trvalo, jak pod obojí počali mocnější v království českém býti zvláště pod císaři a králi českými Václavem a Sigmundem, za času Jana Žižky, zanechali disputování, válečnou mocí své scestné náboženství a kacířství zastávali, arcibiskupa Pražského netrpěli, katolické duchovní i světské mordovali, velice sužovali, mnoho klášterův rozdílných řehol, mužského i ženského pohlaví pobořili a statkův duchovních se zmocnili a k svému užitku obrátili. A když císaře a krále českého Sigmunda k správě a kralování do království českého připustili, tehdy byl přiučen, od stavův království českého zvláště od těch, kteří se pod obojí titulirovali, aby vedle potvrzení jich privilegií se zavázal, že tyž statky, kteří arcibiskupu Pražskému a jiným prelátům, řeholám obojího pohlaví a osobám duchovním náleželi a oni stavové a osoby světské jich v držení byli jsou mohli je dědičně držeti a užívatí bez překážky téhož císaře a krále českého Sigmunda, jeho dědicův a budoucích králův českých tak, jakž všichni následující králové čeští, totiž král Albrecht, král Ladislav, král Jiří, král Vladislav, král Ludvík, císař a král Ferdinand První, císař a král Maximilian Druhý, císař a král Rudolf Druhý, císař a král Mathiáš, císař a král Ferdinand Druhý před korunováním svým musili to připovídati a reversy na to stavům dávatí. *In summa* v království českém v příčině víry svaté katolické římské lépeji nebylo, jako za kralování císaře a krále českého Karla Čtvrtého, od kteréhož s povolením všech stavův království českého obzvláštním privilegium a listem na pergameně ustanoveno bylo, aby v království českém žádné jiné učení a náboženství uvozováno a trpěno nebylo, než toliko víra svatá katolická Římská, a jestližeby kdokoliv se

nalezl, aby v témž království trpín nebyl, nýbrž aby byl tréstan ano i upálen. A za kralování JMsti císaře a krále českého Ferdinanda Druhého, slavné a svaté paměti, po slavném vítězství před Prahou ráčil JMst v témž království českém nejlepší a nojpodatnější způsob reformací v náboženství před sebe vzíti, totiž jak v městech Pražských, tak ve všem království predikanty scestného a kacířského učení následovníky vypuditi a v témž království je netrpěti. Potomně uznaje to za věc zkušnou a pravdivou býti, že těch nedorozumění, nesvornosti, mnohých válek, pozdvižení a rebellírování proti Jich Milostem králům českým Václavovi, Sigmundovi, Ferdinandovi Prvnímu, Rudolfovi Druhému, Mathiášovi a JMsti císařské Ferdinandovi Druhému, příčina byla odstoupení od poslušenství Církve svaté katolické Římské většího dílu obyvatelův téhož království a přidržení se scestného a kacířského učení rozdílných predikantův a svůdcův odpadlých od téhož poslušenství: pročez obnoviv práva a zřízení zemská v témž království, za právo ustanovil, aby žádný za obyvatele v témž království trpěn nebyl, který by v víře svaté katolické s Jeho Milostí císařskou, vrchností svou nejmilostivější, a s jinými obyvateli katolickými téhož království se nesrovnával. Podobnou reformací JMst císařská ráčil ustanoviti v markrabství moravském a v vrchních Rakousích. A poněvadž jiní králové, kurfiřtové, knížata a páni a *respublicae* v zemích a v městech svých v příčině náboženství takové reformací před sebe brali, že jsou katolické duchovní i světské osoby z svých království, knížectví, zemí a měst vypudili a je trpěti nechtěli, jiné, nové, scestné náboženství a kacířství uvedše, poddané své k přijetí takového učení vedli i válečnou mocí k tomu přidrželi: slušné JMst císařská král český v královstvích a zemích svých mohl to učiniti, neuvozujíc nové a scestné náboženství, ale o to se snažíc, aby zavedení a odpadlí od svaté víry katolické zase napraveni byli, a jak svatý Augustin učí: „*Compelle intrare*,“ že od vrchnosti i mocí přidržání býti mohou. Pán Bůh rač dáti, aby ta svatá reformací v království českém, v vlasti mé milé, až do skonání světa stále bez porušení a proměny setrvala. Amen.

Syn Abrahamův chce mermomoci do nebe.

Komu dáno bylo ke křtu svatému anebo k vyznání naší svaté víry připravovali jinověrce, slychal zajisté rozmanitá osvědčování, n. p.: „Buď Pán Bůh pochválen! Již jsem doma. Bývalo mi, jako bych kdesi bloudil, a obával jsem se, abych tam nezahynul.“ Jistá Židovka, přijavši svátost sv. křtu, pravila: „Těžko uvěřit, kdo nezkusil, jak mi bývalo, když seznávali, když se lidé sbírali na služby Boží, procesím chodili, modlili se, zpívali. Přicházelo mi to, jako bych hleděla do květinové, ovocné zahrady, kamž vejíti, ke kvítkům přivonět, z ovoce požívatí mi nepříslušelo.“ — Zbouřená mysl touží po upokojení. — Paměťhodná událost, s kterouž jsem se byl potkal v Karlových Varech, jasněji to doličí.

Když jsem se r. 18** za příčinou zdraví svého zdržoval u podivných vod Karlových, byloť mi tam pod jednou střechou bydliti s člověkem již obstaralým, slušně oděným, kterýžto hned při prvním setkání od hlavy do paty si mne změřil, a napotom zdaleka prvé, než lze bylo všimnouti si ho, již mne pozdravoval. Kdys v neděli, přichýliv se ke mně v kolonádě, vece: „Až bude čas na polední služby Boží, prosím, račtež mne vzíti s sebou.“ Stalo se. Po službách Božích při rozchodu zval mne k večeru na čaj, doloživ, že bude pravý čínský. Já přišel v příslušnou dobu. Tu vidím stůl drahocennými nádobkami pokrytý. Hospodář, zdvořile mne uvítav, pobízí mě k šachu. Ledva že několik tahů zavedeno, pozoruji, že mu na čemsi jiném záleží. Povstav, přináší knížku ozdobně svázanou a prstem ukázav na místo, prosí, abych četl. Stáloť tam: „Nikdo nemá zůstatí vně: nebe jest všem otevřeno“ (Job XXXI, 32). Nespouštěje ze mne oka, čeká, co asi na to řeknu. „Pochybují“ — řku já mu — „pochybují, že by to byla slova Jobova.“ A v skutku ovšem nemýlil jsem se. Obrátiv první list, vidím, že to židovská Agenda pohřební, z hebrejského přenesena do němčiny. Po té, ostře podívám se na člověka, nebo posud jsem nevěděl, koho mám vlastně před sebou. Od domácích se mi jediné sdělilo, že to ruský velkokupec. Než nebylo mi potřebí, dlouho se dívatí. On pak mlčení přerhna, dí: „Domníváte se, tuším, že jsem Žid, a máte pravdu. Pobýv stranu sesilení zraku v Berlíně, knížku tu jsem si tam koupil, a mnoho rád bych se dozvěděl, mluví-li Job, jakož jste četli.“ — „Mějte strpení,“ odvětim. „Myslím, že snadno vašemu přání vyhovím.“

Žid několikráte na můj slib narážel, mně však se oddálati třeba zdálo. Když ale vyhnuti již nebylo, dim jemu: „Kdyby vás někdo hrubě přelhal, ošálil, nýbrž mimo nadání oloupil, zranil, a odcházíje, úsklebně by na nás volal: „Až se pozdravíš, pak zase hezky hospodař, však mi se opět podobně setkáme. A kdybych tě i zabil, co z toho? Však mi se spolu předce sejdeme. I viš-li kde? V nebi, uvěřil-li pak byste tomu?“ — „Nikoli!“ odvece Žid. „Já věřím Bohu, že hříšníci zahynou. Než, prosím, kam vlastně mífíte?“ — „Na vaši knihu,“ řku jemu. „Slyšme Joba dle sv. Písma: „Vně nezůstal Job, a dvěře mé pocestnému otevřiny byly“ (Job XXXI, 32). Job mluví ve svých trampotách o své přívětivosti k přichozím. Co se nebe dotýče, tam nevládne Job — to udílí za odměnu Bůh sám. A proto dim, že kniha vaše lže, šálí, usnadňuje zlosynství. Nemá-li po slovu jejím nikdo zůstatí vně, a jestli nebe všem otevřeno, máť ovšem do tohoto Berlínského nebe přístup všeliká lůza a chata lidí. Za Abelem vchází tam také Kain, za pannickým Josefem egyptským tolikéž nemravní synové Heli, za Betlémskými nevinňátky i jejich vrah Herodes. Jakkoli kdo smýšlel, mluvil, činil, vše jedno: nebe jest otevřeno všem! A takovou knihu jste si koupili, vkusně svázati dali, vozíte ji s sebou co vzácný poklad po světě! Opravdu, vypadá-li to tak s věrou israelskou vůbec, již hezky doklepáváte, a brzounko budete na holičkách.“

Židovi mohly se oči vymknouti, kterak sebou házely. Usta se mu kroutila, jako by jej psotník napadal. Vida mne odcházeti, prosí úzkostlivě, abych posečkal, dokládaje, že si ovšem mnohý Žid viru po své chuti strojí. Tak smýšlí a říkají prý někteří n. p. na Messiáše čekati že jest báhorka, — Messiášem že jest, kdo z nás jakékoli jho snímá. Každá vláda, kterážto nám Židům jednotejná práva s občany udílí, ta že jest náš Messiáš. V kterého vy věříte, ten že se neměl dát zabiti, že měl Římany vypudit, trůn Davidův obnoviti, upevniti, a když se tak nestalo, že zůstala báhorka báhorkou. Vaše učení, jako by byl z mrtvých vstal, že jest teprva notnou báhorkou, jež se zdravému rozumu protiví, kterážto též rozplhnouti musí. Já však s nimi nesouhlasím, nobrž s vámi věřím Messiáši, an dí: „Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil, a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa.“ Já věřím, že chce Bůh, aby, kdo v Messiáše věří, měl život věčný. Jelikož ale na světě věřím v Messiáše, tudíž dělám si naději, že, jakož jsme se zde ve Varech sešli, rovněž

že se spolu také jednou shledáme v nebi
A co, nemám-li pravdu?

Já. U nás psáno: „Víra beze skutkův
jest mrtvá.“

Žid. Snadno vás upokojím. Můj ob-
chod jest rozsáhlý, mohovitost znamenitá,
dětí žádné. Křesťanů se u mne hemží co
uravenců, a mezi nimi jeden toliko Žid, co
dozorce. Ne abych se chlubil, možná, že
v našem městě nikde se chudým nerozdá
tolik, co u mne. A všickni tito lidé se za mne
modlí, co za svého otce. A takovou měrou
snad již mou víru nebudete mítí za mrtvou,
a přijmete mne mezi sebe do nebe? Váš
povážlivý pohled mi odporuje — nepraví:
ano! Prosim — snažně prosím, abyste mi po-
věděli bez obalu, bez ohledu, mám-li pravdu.

Já. Přisvědčiti nesmím. Obsah svatě-
ho evangelium, jak pozoruji, znáte. Zpo-
meňte si, když se byl Messiáš na vysoké hoře
proměnil, jaký to hlas tehdy slyšeti bylo
s oblaků: „Tentof jest syn můj milý, v němž
se mi dobře zalíbilo: toho poslouchajte.“ —
Messiáš však velí vyslancům svým: „Jduce
po všem světě, kažte evangelium všemu
stvoření. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen
bude; kdož pak neuvěří, bude zatracen. Učte
zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal
vám.“

Žid. Prosim, Messiáš nepraví, kdo ne-
bude pokřtěn, nebude spasen, nobrž kdo ne-
uvěří, nebude spasen. Já věřím v Messiáše,
i dělám si naději, že se i beze křtu s vámi
dostanu do nebe. Snad byste nebyli pří-
snější, než sám Messiáš?

Já. U nás zachovává se bez přítrže
řád, zavedený Messiášem: učíme — křtíme.
Budu-li té milosti účasten, dostati se do nebe,
nevím; tomu však nevýhradně věřím, že se
tam nepokřtěnci nesejdou s pokřtěnými.

Na ta slova Žid se zlostně zaškaredil,
a tak jsme se rozešli.

Od oné doby Žid se na mne bočil, co
kakabus, pozdravení mých si nevšímaje. I
ostatní Židé, jižto se prvé ke mně velmi
uctivě měli, když mne pak potkávali, hleděli
ševerem, plivající na zem. Uslyšev potom
Žid, že se chystám k odchodu, čekal na mne
kdysi pod večer na ulici, a celý zapýřený
ruku mi podáváje, dí: „Tuším nás v tomto
zákampci opustili hodláte, a mně toho tolik
na srdci leží, že bych si velmi rád trochu
ulehčil. Prosim, prokažte mi té dobroty,
zajděme si, kde bychom sami pospolu byli.“

Já. Již se připozdívá, a noční doba
zde pod širým nebem nedědí. Libo-li, pojd-

me do světnice.“ Ledva jsme vešli, ihned
počal mluvit Žid.

„Mrzel jsem se na vás,“ pravil, „že jste
mne tak odbyli. Zpamatovav se, přičítám to
sobě, že jsem vás prosil o pravdu. Od naší
poslední rozmluvy, nevím, co se to semnou
děje. Pro nějaký zlý skutek svědomí mne
nehněte, a předce nemám ani ve dne ani
v noci utěšené chvíle. Ba již mi ani pokrm
nechutná. I snažně vás tedy prosím, od-
puste mi tu předešlou nemravu, a upokojte
mysl zbouřenou.“

Já. Seč budu, na rozloučenou ochotně
posloužím. Než oznamte toliko, čeho si
vlastně přejete.

Žid. Dobře snad řečeno, že si přeji
dozvědět se, jaký jest duch vašeho nábo-
ženství.

Já. Víte, co právníkům znamená: *Re-
stitutio in integrum*, čili obrat, uvedení k pr-
votním poměrům. Ve svrchovaném právní-
ctví slove to obrat vůle zlé ve vůli dobrou.
Čiň, co chce Bůh — nečiň, co Bůh nechce;
aby Bůh jako po stvoření světa opět viděl,
že jest na zemi vše velmi dobré: lidé že
jsou k obrazu a podobnosti Božímu, ostatní
pozemské tvorstvo k našemu dobrému pro-
spěchu, tudíž pak i moudrému vládnutí. Toť
duch našeho sv. náboženství.

Žid. Dobrý to duch; prisvědčuji sr-
dečně. Než povážíme-li, jak to dopadá, na-
skytá se otázka, pronikne-li kdy duch ten
dobrý k žádoucím konci svému. Já na-
vštívil, projel hnedle všechny části země, a
rád si všímám okolností lidských. Ach Bože,
jaké tu neshody! Tam se potulují lidé co
pitomá hovádka, jinde úpí pod bičikem a
jařnem v otroctví beze vší vlastní vůle; a
kde si trochu volněji počínají, rovněž i mezi
křesťany, mnozí sočí proti sobě co lítá saň.
Myslíte-li opravdu, že duch vašeho náboženství
všecky tyto různosti a odpory zobrací ve
vůli dobrou, že uvede všecko to lidstvo v
prvotní ráj? Všimněme si též, co je tu
dravé, člověku škodné, nepřátelské zvěře, co
zdraví a životu záhubných jedovatin. I to
by své přirozené povahy pozbyti a velmi
dobré státi se musilo. Domníváte se, že to
možno?

Já. Co Bůh slibil, netoliko možno jest,
nobrž neomylně se stane, ovšem ne tak ry-
chle, jak bychom si přáli, spíše jak to svr-
chované řízení jeho dopouští. Podobné věci
dělají se před našima očima. Mnohé rostlinky
na jaře v půdu upravené, již za čtvrt leta
i dříve dozrávají, jiné zase hned na zimu
již zaseté všechny pohromy zimy, mrazu, sně-
hu přestati musejí, pokud mají dozrati, skoro

celého roku na to třeba: Totéž i při ovoci vidno. Na některém si časné v letě pochutnáváme; na jiné ale až do podzimku čekati třeba. Ano jiné neúhledné, nechutné se časá; a v podzimku teprv, když si přes celou zimu až na půl leta poleželo, žloutne, dozrává, lahodné chuti nabývá. Messiaš vypravoval kdys podobenství o ženě, ježto kvas do mouky zadělala, až i zkysalo všecko. Kvas jest duch našeho sv. náboženství—mouka jsme lidé. Týž kvas nás všechny nakvasí, v jeden chutný pokrm obrátí. A chceme-li slyšeti zřejmé zaslibení Messiašovo, zní takto: „Mám i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince, i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“ Netážeme se, jak drahně času do té doby uplyne. Vždyť to přislíbil Pán a tudíž věříme, že se stane. Týkáje se zvíře, bude tuším podnes, jak byla stvořena. Některá zvířátka pochází ovšem před námi. Snad se hrozí *změněné prvotní naší podoby*. Možná, že *oslábá naše mravní síla* není s to, pohledem a slovem panovati nad nimi, když se na nás odvažují. Aneb není-li to kárání, že naší vinou i jejich prvotní velmi dobré postavení zmizelo? Až budeme dávat, co jest Božího Bohu, budou i zvířátka dávat nám, co jest našeho. Mluvíme-li o jedovatínách, i ty v celku stvořených věcí jsou velmi dobré. — Pomměme na jejich lékařskou a technickou stránku, pak tajemný směr k ostatnímu tvorstvu pozemskému, v mravním smyslu jako by se tu věčně prvotný otcovský zákon z ráje ozýval: „Ze dřeva vědění dobrého a zlého nejž, nebo v který by koliden z něho jedl, smrti umřeš.“ Uposlechni hlasu mého, čiň co já chci, a nečiň, co nechci, a bude ti blaze. Jinak uškodíš sobě samému. — Odtud plyne duch našeho náboženství, to prvotní svaté evangelium: *poslušenství* Pánu Bohu.

Žid. Slychávám stížnosti, že nás strom ten připravil o ráj. Bůh že ho neměl stvořiti. Pak praví Bůh: „V který by koli den z něho jedl, smrti umřeš.“ — Jedli, a nezemřeli hned v ten den. Přiznávám se, že tomu nerozumím.

Já. Naše podoba jest nejvznešenější mezi tvory pozemskými, avšak sama o sobě nečiní nás podobné Bohu. Poznávati rozumem, co chce a co nechce Bůh, pak srovnat se rozhodnouti a činiti, co se Bohu líbí, tu teprv jsme k obrazu a podobnosti Božímu. Věrným andělům nebe zůstalo nebe: nám měla země zůstati rájem, pozemským nebe, a my lidé měli jsme zůstati málo menšími, mladšími bratřími andělův. Ta byla vůle Boží. Ne strom připravil nás o ráj,

nýbrž naše zlá vůle, že jsme se rozhodli proti Bohu. Prarodičové věděli, že z Boha jsou, že si je vychovává co dítky své, že jim výstrahu dává; měliť ho tedy vděčně poslouchati. Neposlušenství porušilo blahotnou sponu jejich s Bohem. Když pak byli zhřešili, pocítili stud, bázeň před Bohem, a to byla smrtelná rána. Od toho dne, od té doby počali umirati, až i umřeli. Jaký strom, takové ovoce. I nás děti jejich stihá pokuta za hřích.

Žid. Strom života měl chrániti před smrtí. Ve zdáli v bydlícím, — (a lidé měli zemi naplniti a vládnouti nad ní) — byloby nemožno bývalo, že stromu života jísti, a tak byli by přede musili pomřiti.

Já. Včely, rojice se, berou přirozeným pudem zárodek s sebou do hospodářství. Rovněž byla by rodina Adamova, stěhující se dále, sazenice ze stromu života s sebou brala. Lzeť pak sobě též pomysleti, že prvotním hříchem známost přírodních sil náramně utrpěla, a my se tudíž nyní po drobných stupních velmi pracně známosti té domáháme. Lidé jsouce vládaři a jako panovníky přírody, byli by bez pochyby mohli i ze zdáli okamžikem přistupovati ke stromu života, a oživše se na novo, opět tak rychle ocnouti se u svých, že by jim to v domácnosti pranic nebylo hatilo. Jak daleko by vládaření nad silami přírodními, udělené Adamovi Bohem, bylo sáhlo v stavu nevinnosti, aneb co všechno podnikati budeme, až k pravé víře a úplnému poslušenství Pánu Bohu dospějeme: toť ovšem nyní nás tajno! Zaslibení Messiašovo však známe: „Amen, amen pravím vám, kdo věří ve mne, skutky, kteréž já činím, i on činiti bude, a větší nad tyto činiti bude.“ — Až zmůžeme úklady ďábelské, Pánu Bohu stále věrní setrváme, bude se tuším o skutcích našich docela jináče vypravovati, než nyní.

Žid. Připomenul jste o úkladech ďábelských. Já mnoho již o tom přemýšlel. U našincův poptávají a doptávají se těžko, co by vlastně obsahovalo v sobě vyřčení Hospodino: „Nepráteleství položím mezi tebou a ženou; mezi semenem tvým a semenem jejím: onať potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.“ Prosím, kterak u vás tomu rozumíte?

Já. Toť právě hlubokost bohatství, moudrosti i umění Božího. Vševědoucí Bůh, jenž má veškerou věčnost před sebou, lépe než hodinář když hledí do hodinek, Bůh věděl, že člověk nesetrvá věrným, nýbrž zpronevěří se ďáblem lákaný. Pročež dříve než stvořil člověka, prvé než klesl člověk, již od věkův

znal, kterou cestou ho zase k sobě přivede. Láska dala život a prostředky k zachování ho. Spravedlnost ukládala trest za neposlušnost. Takovou měrou stali se lidé na těle smrtelní, a nevědné duše jejich byly by počet pyšných andělů rozmnožily. Že neklesli pouze vlastní vinou, noprž klamem a úkladem dábelským, nastoupilo milosrdenství, a stalo se prostředníkem mezi láskou a spravedlností. Ono prostřednictví se nám zjevuje zaslíbením semena, potomka ženy, který svědci potře hlavy, vyvrátí a zmaří moc jeho.

Žid. Tím semenem to rozumíte Messiasše?

Já. Máte pravdu. Víra v příští Messiasovo: toť býval duch vašeho israelského náboženství. My věříme, že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a svatý Duch, svatá Trojice, jeden Bůh. Z následků uzavíráme pak, že ono prostřednictví mezi spravedlností a láskou jináče uskutečnění lze nebylo, leč vtělením se druhé božské osoby, příštím Boho-člověka. Dotčené prostřednictví zakládá pak se v tom, že Bůh-člověk ten nás příkladem svým vyučil, kdo byl Adam před pádem, že nám ukázal, kterak Pána Boha poslušni býti máme; že ustanovil trvalé posvěcování člověčenstva, až se sběhneme v jednotu víry, až bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Mimo to zadostučinil za hřích prvotní a následky jeho, smířil nás s Bohem, možné nám učinil, proměnou vůle zlé ve vůli dobrou vrátiti se v prvotní stav milování Božího. Bez tohoto prostřednictví nebyl by člověk sám o sobě nikdy provedl onen obrat žádoucí a nutný.

Takové rozmluvy naše trvaly několik večerů po sobě. Někdy jsme se hezky na noc zprodlali. Žid divil se tomu, že jejich svaté Písmo, starý Zákon, má u nás katolíků tak velikou cenu. Uznáv napotom přisvědčil, že starý Zákon předpovědění, nový pak Zákon vyplnění slibův Božích obsahuje.

Já tuto jen povrchně sestavil předměty, o nichž jednáno. By vše sepsati se chtělo, byla by kniha. Žid přišel kdys večer, dí: „Semenem ženy byl tedy Messias předpověděný: tomu jsem porozuměl, neboť dobře se to snáší se zaslíbením, učiněným Abrahamu: „Požehnání budou v semeni tvém všickni národové země.“ — Onou ženou byla tuším Maria Panna, matka Messiasova, o níž, jak již dávno pozorují, něco zvláštního u sebe chováte, smím-li o to prositi?

Já. Naše svaté učení jest zjevné všem lidem, proto že jest pro všechny lidi, kdož jsou a chtějí býti dobré vůle. Budeť vám, tuším pochopitelné, že matkou Messiasovou, matkou Boho-člověka nemohla býti nižádná

z hříšných dcer Eviných. Věděť Bůh od věků, že Maria Panna i obrazem i podobenstvím jediná mezi dcerami lidskými, věrná mu zůstane. A protož pějeme o Ni:

Zřízenať od věků
k pomoci člověku,
prvé než řád světů
otácel se v letu. —

Anděl Gabriel, přinášeje Ji s nebe ono svrchované poselství, že má býti matkou Messiasovou, dí: „Zdráva buď milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.“ A proto též pějeme:

Ji Bůh omilostil
skvrny hříchu zprostil,
by co drahá máti
v lidstvu mohla státi.

A když uvěřila andělskému ubezpečení, že Duch svatý sestoupí v Ni, a moc Nejvyššího že Ji zastíní, a co se z Ni svatého narodí, že bude slouti Syn Boží; tu se ozvalo ono Mariánské slovo, na kteréž čtyry tisíce let čekáno: „*Aj dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.*“ — Nebe a země podaly si ruce. Mariina vůle v jedno splynula s vůlí Boží. Stalo se to poprvé, co zmizel ráj. Co v ráji zaslíbeno, co proroci okem víry viděli, osvědčující po hlase Božím: „*Aj panna počne a porodí syna, a nazváno bude jméno jeho Emanuel* — Bůh sám přijde a spasí vás“ — proroctví se vyplnilo. Z boku Adamova vzata byla Eva k smrti; z druhé Evy Marie Panny narodil se Messias k životu, ze Svaté Svatý: nová Eva, — nový Adam k obnovení, novuzrození rodiny lidské. Panna věrou byla s to, hadu potříti hlavu, věrou počala z Ducha svatého; Slovo tělem jest učiněno, aby každého, kdo uvěří a pokřtěn bude, pojalo ve své tělo, a tudíž zbožnilo, jakož jsou byli prarodiče před pádem. —

Při narození Messiasše zpívali andělové: „Sláva na vysostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ A takovou dobrou vůli dali na jevo pastýřové u Betlema, jenž ochotně pospíšili do Betlema, aby svrchované pokoře se naučili. Rovněž tak i mudrcové od východu. Mohouť se i tito pastýřové i mudrcové nazývati prvními křesťany, o nichž se nadíti lze, že napotom i té milosti Boží, svatého křtu došli. Tudíž vidno, kterak dobrá vůle přivodí k poslušnosti Božímu. V dobrou vůli se rozlévá láska Boží. Dobrou vůli býváme za jedno s Bohem.

Žid. Hezky se to poslouchá — nevyslovně se mi to líbí. Než připadá mi, že těch zázrakův nejsme hodni. Jakož byl Messiaš odrazil pokušitele, mohl to i prarodiče učinit. Že se dali oklamati, a i my hřešíme po nich, myslím že zasluhujeme tresty snášeti, až sami k sobě přijdeme, jako marnotratný syn dle vašeho evangelium. A kdybychom se upřímně polepšili, což by také nám Bůh neodpustil?

Já. Prarodiče zvláště spatřivše zavražděného přišli zajisté k sobě, avšak věděli, že odprošení a polepšení k úplnému smíření se s Bohem nepostačí. Proroci byli nádobí vyvolené, a všickni se odvolávali na prostřednictví Messiašovo. Podobnostvím o marnotratném synu právě Messiaš poučuje, kterak se má člověk dobrovolně odhodlati k návratu z otroctví hříchu do svobody království Božího. Ano Pán náš volá: „Pojďtež ke mne všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.“ — „Vezmete jho mé na se, a uče se ode mne: neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete odpočinutí dušem svým.“ Znamenajíť pak slova ta tolik, jako by řekl: „Já jsem poslušen nebeského Otce, čině vůli jeho; právě tak budtež i vy poslušni hlasu mého, ostrihejte učení mé, i stanete se moji a já váš. Hle toť spása vaše!“ — Ve svaté Církvi naší vzdáváme srdečné díky, pějeme čest a chválu Pánu Bohu za ono zázračné znovuzrození naše, a již tuším budete připraveni, obšírněji slyšeti o tom. Messiašem jest Bůh-člověk. Dle člověčenství počal se zázračně z Ducha svatého, tudíž beze skvrny prvotního hříchu se narodil. On požíval pokrmu, vyrůstal, dal se pokřtiti, posílil se, byl pokoušen od ďábla, v pokušení zvítězil, trpěl hlad a žízeň, umdlel, učil, dobře lidem činil, horlil pro čest a chválu Boží, učeníky přijímal, rozesýlal, Církev a svátosti ustanovil, bolesti a muk se hrozil, za odvrácení jich prosil, umřel a pohřben jest. Jak mile byla Maria Panna odpověděla: „Aj, já dívka Páně“ — a tudíž počalo člověčenství Messiašovo mocí Ducha svatého. Od toho okamžení byla druhá božská osoba v jednu osobu spojena s člověčenstvím Messiašovým. Bylo to svaté tajemné spojení!! Že rozum a vůle člověčenství Messiašova úplně se s božstvím sjednočovaly, tudíž vidíme na všech skutečích Krista Ježíše, kdo byl Adam před pádem, kterak byl Pánu Bohu věren a poslušen: vidíme též k sobě, jak mnoho se nám ještě na dobré vůli a na stálosti v dobrém nedostává. Takýto příklad dáti někomu z lidí hříšných nebylo lze, leč samému Messiaši,

an přišel na tento svět beze skvrny hříchu, všecken dokonalý, jako byl původně Adam. Tak dosvědčuje Kristus Messiaš, že nepřišel rušit zákona a proroků, noprž naplnit jich; co tam předpověděno, to že se Jím naplňuje a naplní, a čeho se nedostává, že doplní a dotvrzuje. On praví zřetelně, že umělý učitel v království nebeském jest podoben člověku hospodáři, kterýž vynáší ze skladu svého staré i nové věci, zná zjevení Boží starého i nového Zákona. A těchto nových věcí jest přemnoho, o nichž bychom bez Božího zjevení nikterak byli se nedověděli, n. p., kolikerá jsou místa na věčnosti, kam duše naše, po vykročení z těla, dle zásluh svých přicházejí; jaké jest naše spojení s nimi a s nebesťany; co se nám při pokání, polepšení k úplnému smíření s Bohem nedostává, kterak to doplňují zásluby Messiašovy. Podle zjevení Božího věříme, že jest Maria Panna mocnou orodovnicí naší před trůnem velebnosti Božské; pročež také pějeme o Ni:

Za nás oroduje,
právěť Máti sluje,
ochotná k pomoci,
spiná ruce k Otci.

Chce, by skvrny naše
krví Messiaše
v pokání se smyly,
tresty odpustily;

Co zlý duch rozdvojl,
svatý Duch by spojil,
hříšný svět obrátil,
na zem ráj se vrátíl.

Že jest Bůh ve třech osobách, Otec stvořitel, Syn vykupitel, Duch svatý posvětitel: bylo by nás též tajno zůstalo. Aby pak nám toto svaté zjevení v živé paměti trvalo; pějeme o třech božských osobách:

Svatý Bože, svatý silný,
svatý a nesmrtelný,
Troj v osobách jsi jediný,
ó, smiluj se nad námi!

Svatý Bože, svatý silný,
svatý a nesmrtelný,
kterýs pro nás trpěl hříšné,
ó, smiluj se nad námi!

Svatý Bože, svatý silný,
svatý a nesmrtelný,
Ty nás k věčné spáse žehnáš,
ó, smiluj se nad námi!

Všecko naše svaté učení jest živé, květnaté, jako vůbec veškeré dílo Boží velmi dobré a vznešené, jelikož Pán náš Kri-

stus Mesiaš zaslíbil, že s námi bude po všechny dny života, až do skonání světa, Duch svatý že nás bude svátostmi i v dobrých skutcích posvěcovati, až bude Bůh cele naším Bohem, a my budeme jeho lidem, jak bylo v ráji před pádem. Mimo to, poněvadž Kristus Ježíš vstal z mrtvých— vstal v témž těle, které zbodané bylo a umřelo, v něm se zjevoval, nýbrž i vstoupil na nebesa; věříme tudíž jeho slibu: „Já chci, kde jsem já, abyste i vy byli“, věříme že i naše těla v den soudný z mrtvých vstanou, a s duší dle zásluhy anebo dobrou anebo zlou odměnu vezmou. Všecko to, co činil, učil a zaručil Kristus, bylo z Boha; tudíž věříme, že naše svaté náboženství samospasitelné, úplně jisté, Bohem zjevené jest, a pokud ho věrně zachováváme, že jistou máme naději spasení.

Žid. Rozum mi praví, že by to tak býti mohlo. Mile rád bych se s vámi ve všem usjednotil. Než vy se opíráte o křesť. Nepozoruji mezi námi nižádného rozdílu; jsem člověk jako vy, a kdybych všecko to věřil i zachovával, jak jsem nyní slyšel, inu myslím, že bych i beze křtu s vámi do nebe přišel. Což pak ten křesť zvláštního působiti může?

Já. Váš národ vešel zázračně skrze vody rudého moře do zaslíbené země; to bylo předobrazem. Do království Božího se vchází zázračně skrze vodu svatého křtu — jež jest vyplnění. Při křtu Kristovu v Jordáně, otevírá jsou nebesa a slyšáno hlas řkoucí: „Tento jest můj milý syn, v němž jsem sobě zalíbil.“ Druhá božská osoba byla v osobě Messiašově přítomna. Třetí božská osoba sestoupila na Něho jako holubice. Zjevil se tu nejsvětější Trojice Boží. Od té doby všickni křtenci — týmž pořádkem do království Božího vstupují. Věříme, že se tu křtenci otvírá nebe, když se mu na hlavu lije a praví: „Křtím tě ve jmenu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“ Tehdy Bůh otec přijímá jej za své poslušné, dobré dítě, Kristus ho přijímá dle člověčenství za svého bratra a sestru, a mocí svou božskou jej zbožňuje. Duch svatý přijímá jej v posvěcování, aby v témž znovuzrození setrval, a kdyby dábelským pokušením klopetnul, aby záhy se spatatoval, poskvrnu s obrazu Božího setřel, a k dřívějším dělinným poměrům k nejsvětější Trojici Boží se vrátil. — Slyšte podobensví! Strom planý, a byt i hojné ovoce nesl, předce jen plané, nechutné rodí ovoce. Oštěpen-li, v ramifikaci jeho tatáž miza zevrub se proměňuje. Viděti pak tu bývá jiné listí, jiný květ, jiné a to

všelijak chutné, lahodné i lahodnější ovoce. Křesť jest ono tajemné štípení. Po křtu bývá člověk všecek jiný, schopen pravé věci smýšleti, pravdu mluvit, dobře činiti, nový Adam, nová Eva, nově zrozený a stvořený. Jelikož ale dobrovolně o takové znovuzrození požádal, tudíž vyplnil ustanovení Kristovo a pokřtěný člověk jest v Messiaši milené dítě Boží. A tak jest po řízení Božím křesť tolik, co nové duchovní stvoření. Bůh stvořil člověka pro sebe. Poněvadž ale nezůstal člověk Bohu věrným, Bůh zřídil novostvoření, aby ho křtem opět pro sebe, k prvotnímu povolání získal. Nikodemovi, knížeti z vašeho synedrium, nešlo též na rozum, kterak by se starý člověk opět naroditi mohl. Když pak o duchovním zrození z vody a Ducha svatého porozuměl, upokojil se. Tam s výšin hrkotá k nám dolů po trubách čerstvá vodička; tu pod námi chrlí se z propastných vnitřností zemských každou minutu přes 24 věder vroucí vody do výsosti tak mohutné, že hledícimu na to až žily v těle trnou. Komu mnedle z pouhých lidí dáno bylo, odhaliti záclonu, vniknouti a očitě viděti, kterak se moc, síla, láska a milost z velebnosti božské po všech tvorech, nerostech i rostlinách na všech stupních až do nekonečných vzdáleností rozlévá, kterak jedno s druhým souvisí, a takoruka ruce si podává, kterak i sv. křesť v řadě s ostatními prostředky k rozmnožení cti a chvály Boží, k rozhojnění veškerého blaha v jedno splývá? Považujice to, moudře činíme, když s pokornou myslí na slovo Boží spoleháme a vděčně libáme ruku Páně za otcovskou péči o nás.

Žid. Kdybyste katolíci tak zřízení byli, jakož jsem po tu dobu porozuměl, dle mého zdání byli byste již na zemi v nebi. Než —

Já. My také věříme, že se ráj — pozemské to nebe — vrátí, až dospějeme, že budou lidé ve svém jednání dokonalí, jako byl prvotní Adam. Co tajíte pod tím než? Mohu-li se o tom dověděti?

Žid. Těšiti vás to nebude; mohl jsem raději pomlčeti. Když o to stojíte, řeknu. Znáám mezi vámi mnoho lidí, jižto vám kněžím spílají, že se přetvařujete, hloupý lid šálíte, a jiných hanebností o vás mluví, až to čpí, jako čertovo lejno. Neděle a svátky mají tito lidé rádi, ne pro kostel, nýbrž aby zadržené práce uspořádali. Taká jest jejich služba Boží! Pak rejdí po svém vyrazení, zalézají ke korbetu a karbanu. A ti lidé jsou také pokřtěni. Což se křesť na nich nezdařil?

Já. Příliš tvrdý ořech to není: snadno ho rozlousknem. Pravda, i kdo ji hájí, byli jsou od jakživa nevěrcům trnem v oku. Mezi vámi jich bylo, až se Kristus hájiti nucena viděl: „Když vám pravdu mluvím, proč mi nevěříte?“ — Nám pak vyslancům svým dí: „Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že mne prvé, než vás v nenávisti měl. Posílám vás jako beránky mezi vlky. Nebojte se maličkého stádece, neboť se zalíbilo Otci vašemu, dáti vám království.“ — Křesť svatý se zdaří na každém, kdo chce dobré vůle býti. Vůle zlé ani sám Spasitel náš nezmohl. Byla-li to jeho vina, že se Jidáš zrádcem stal? Jest to Boží vina, že posud jest tolik nekrtěncův? — Někdy také k věci náležitě nedohlídáme, činíce pak krivdu i řízení Božímu i lidem. Před 70—80 lety hleděl kozák s pustých skalín na hru mořských vln. Od té doby tam pilnost lidská krásné obchodní město vybudovala. Avšak ještě hezky vody uplyne, než se pusté okolí vaší Odessy celkem zúrodní. Nesmíme též zapomenouti, že srdce lidské z hlíny jest, a rovněž jako země, hlína mnohé snahy požaduje, než zkypří, zjemní, než se veškeré vniterné ustrojí jeho promění, ježto prvé lží, ďábelstvím bylo krmeno, aby k přijímání darů nebeských schopným se stalo. Na klučeninách jevívá se dlouho kapradí, ostružina, hloží, trně. Pilný hospodář však neustane, dokavád všechny neřestné zárodky neodklidí. Kristus Pán nařizuje podnes učeníkům svým: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás. Jděte po všem světě.“ — Má tudíž naše svatá Církev za úkol, veškeru rodinu lidskou duchem oživujícím, pravdou, učením Kristovým nachnouti, a protož neustane, až všecku nákazu ďábelství a zlé vůle, odklidí, — rozumí se: až každého, kdo se chce dáti dobrovolně pohnouti k dobré vůli, do sboru synův světla, synův Božích uvede.

Žid. Známो mi, že děláte rozdíl mezi syny světa, pak mezi syny světla; nevím však, kterak tomu rozumíte.

Já. Viděl jsem kdes podivné procesí vypodobněné. Náramné množství lidí tu kráčelo v předlouhé řadě: někteří s zrakem obráceným k východu, jiní k západu. Co se ubírali k východu. V čele putoval Adam rájem k nebi, k životu, za ním Seth a všickni otcové vaši, jižto byli v příští Messiašovo věřili, až po samého Krista, jenž povýšený na kříží pravici k ráji rozpiná, ukazuje poutníkům za Adamem k životu. Levici rozpiná k těsné bráně a kyne jim, aby tou branou dobrovolně vcházeli pod jeho korouhev. U této brány jest lázeň, k níž přiná-

šejí dítky poskvrněné, neouhledné. I dospělí, až hrozno zohyzdění lidé se tolikéž přibližují k lázni této. Byvše v tu lázeň vpraveni, vycházejí pak z ní milostí Ducha svatého celkem proměnění až k nepoznání. Lidé tito krásy nevýslovné, podoby andělské, ubírají pak se ihned těsnou branou k procesí na východ, jehož cesta zdá se býti úzkou. Duch svatý jest vůdcem, utěšitelem onoho průvodu — Duch ten mdlých posilňuje, choravé uzdravuje, drímavé probuzuje, loudavé pobízí, nedbalé kárá, všude oživuje a sílí. Pokud kdo zlomyslně mu odporuje, takého, když zmizela naděje poslušenství, co morovinu z řady poutníků vylučuje, aby zdravé tělo nákazy neutrpělo. Před obličejem týchž poutníků hemží se množství ošklivých much, aby jim cestu k východu znechutily a k západu je zobracely. Utěšení Ducha svatého oživuje poutníky, proniká od srdce k srdci, z úst do úst: „Aj slánek Boží s lidmi, a přebývati bude s lidmi. A oni budou jeho lidem, a sám Bůh s nimi bude jejich Bohem. A setře Bůh všelikou slzu z očí jejich, a smrti více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více, nebo první věci pominuly. Jáť dám živnívému ze studnice vody života darmo. Kdo zvítězí, budeť těmi věcmi vládnouti, a budť jemu Bohem, a on mi bude synem.“ — Někteří, jež ta pouť omrzela, ohlídnají se tak dlouho na hopkující k západu, až pak i skutečně sami hřbet východu obrací.

Druhé hnutí děje se od východu k západu. Všickni jsou pospolu co koukol mezi pšenici a přede se snadno rozeznává, kdo míří k východu a kdo k západu. V předu se kroutí, plazí had, starý lhář, zloděj, vrah. Ocasu jeho se drží Kain, a za ním se hrnou všickni nevěrci a nepřátelé Boží a lidští až po naše doby. V zadu na východ viděti bránu prostrannou, kterouž se volně vchází. Cesta jest široká, po níž se lehko hopsá. Svrchu věje prápor se značným nápisem: „Svoboda, ať se ráčí, dokud státi!“ Ošklivé mouchy poutníkův neobtěžují. Než ať si jakkoli hulákají, přede jim hučí a proniká do uší: „Bázlivým, — přihlásiti se veřejně k Messiaši — nevěřícím a proklatým, vražedníkům a smilníkům, čarodějníkům a modlářům i všechněm lhářům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sirou.“ — Časem nejedni, zhrozivše se těchto slov Páně, přicházejí k sobě, a odrazivše ďábelské okovy, obrácejí se k poutníkům na východ. I bývá radost nad obrácenci těmito po veškerém procesí až do věčnosti právě nebeská. — Z onoho podobenství lze

patrně porozuměti, kdo jsou synové světa čili děti Boží, a kdo synové světa. Mouchy před obličejem poutníků na východ vyobrazují jistě mnohá ďábelská pokušení. Čím kdo nábožnější, tím lítěji naň doráží ďábel, aby jej pománil, oklamal, svedl.

Žid. Do které pak řady mne odkážete?

Já. Kristus dí: „Kdo není se mnou, proti mně jest.“ Bůh nechce zahynutí nikoho. Jak se sám budoucně rozhodnete, tajno mne, a tudíž mi nepřisluší odsuzovati.

Žid. Vám to v Rakousku snadno. U nás — to samý grék. Já bych si v obchodu jen cesty co katolíků zatarasoval, nýbrž i na cti bych utrpěl.

Já. Slyšme Messiaše: „Jakou dá člověk výměnu za duši svou? Kdožkoli se stydět bude za mne a za slova má v tomto pokolení cizoložném, hříšném; i Syn člověka stydět se bude za něho, když přijde v slávě Otce svého s angely svými.“ Vše připomínati netřeba.

Žid. Však já letos domů nepojedu. Ve Vídni dám si u našeho vyslanství zprodýti průvodní list, a na zimu zajedu do Vlach. Myslíte-li, že bych nemohl být *potají* katolíkem?

Já. Tuším, že by to dlouho tajno nezůstalo. Kdož opravdu hledá upokojení mysli své, kdož chce putovati k Bohu pravou cestou, nalézá, ne-li na tom, jistě na jiném místě, což lidem, jako jste vy, snadno přicházeti může.

Žid. Škoda těch dní, co jsem marně promrhal! Již se hezky připozdilo, vy zítřka odjedete a já bych se ještě mnoho rád dověděl. Odpusťte-li, jenom ještě jednu otázku vám předložím. Hned zprvu jsem svou víru v Messiaše osvědčil; zakládat se na jeho výřknutí: „Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil, a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest za život světa.“ Právě též Messiaš: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ A vy tedy skutečně tělo Messiašovo jíte, a pijete krev jeho?

Já. Tak jest. V podobenství o synech světa vyrozumělo se, kterak ďábel pokřtěncům sebe nábožnějším všelijak úklady strojí, že i spravedlivý sedmkrát klesá — proti vůli Boží jedná. Do nebe poskvrněného nic přijíti nemůže. Milosrdný o nás pečlivý Pán, aby dokonale vyplnil vůli svého nebeského Otce, ustanovil pro křtěnce *druhé* očišťování, lázeň sv. *pokání*, v níž se pokřtěnec od svých vlastních, skutečných hříchů očišťuje. Jelikož ale křtěnec, což byl dobrého činiti obmeškal, jakož i spáchané zlé sám o sobě napravití s to není: udílí mu

Kristus Pán ze zásluh svých tolik, mnoho-li mu k úplnému smíření se s Bohem třeba, ač pokutu, nějaký trest vytrpěti musí. Hledíte na mne, tedy pozor! Jsem vám dlužen peníze, žádáte jich. Sám tolik nemám. Dobrodinec mi přidá a já vás vyplatím. Mimo dluh mám také vyplatiti úrok. Vy po své dobrotě můžete na mou prosbu anebo částku, anebo celý úrok ten mi odpustiti. Tak jsme smíření. — Ve svaté *zprávě* sami na sebe žalujeme, činíme pokání, konáme uložené skutky, polepšujeme se, a v čem za dost učiniti nelze, přidává nám Spasitel, abychom se dluhem, poslušenstvím s Pánem Bohem vyrovnali. *Pokuta* za hříchy naše jest onen úrok, i ten nám Pán Bůh pro naše polepšení a příčinou zásluh Messiašových, dilem z části, dilem úplně odpouští, což částečné a plnomocné odpustky nazýváme. Plnomocnými odpustky býváme uvedeni v takový stav milosti Boží, jaké jsme byli při sv. křtu nabyli. A jen tenkrát, když jsme se lázni sv. pokání obmyli, očistili a smířili s Pánem Bohem, přistupujeme k veliké večeři, kterou Spasitel náš na zelený čtvrtek před svým umučením zařídil, když chléb v tělo své a víno ve svou krev proměnila, velel tak činiti na jeho památku. A to již při každé oběti mše svaté všickni kněží — od svatého Otce v Římě po všech stupních kněžstva — jednosvorně konáme, a tak jest s námi Spasitel po všechny dni života až do skonání světa. Na Golgotě vydal se Kristus dobrovolně za nás na smrt, abychom my živi byli, zaplativ dluh rájský. To tělo, které trpělo tam na kříži, ta krev, která tam z ran jeho tekla, oboje přijímáme svátostně v tělo naše, v krev naši, abychom se tělem i duší Boha člověka zbožňovali, silili na odpor oukladům ďábelským a hodni učiněni byli býti, s Messiašem jedno v Otci nebeském. Messiaš jest dle božství a člověčenství v nebesích oslaven; i my máme býti s tělem i duší, za odplatu pravé živé víry v Něho, v nebesích oslaveni, Pán jistě modle se za nás, osvědčil: „Chci, kde jsem já, aby i oni byli.“

Žid. zlíbav mi *rukou* — odešel.

Na druhý den ráno chystám se v 8 hodin k odjezdu do Mariánských lázní. Snídám, an tu rázně zaklepáno na dveře, z nichž se vyvalil Žid polekaný, volaje: „Škoda, již pozdě!“ Vyvinuv velikanský kávový koflík i s miskou, bohatě pozlacenou, dí: „Chťel jsem, abyste z toho posnídal. Prokažte mi tu lásku, vezměte to s sebou na památku.“ „Čím bych já se odměnil vám?“ dím Židovi. Na to mi odvece on: „Dal jste mi, že

na vás do smrti nezapomenu.“ — Tu ohlížeje se po mých věcech, uchopil se pláště a byl ze dveří ten tam. Ani v pokoji u manželky, ani po ulicích, nikde ho nebylo spatřiti. Polekán, aby se mi nestal zmatek, spěchám k poště, kdež ho u vozu upozorují. „Jen si vykonejte, čeho třeba,“ dí mi, „já tu postojím u pláště, aby se vám pohodlně sedělo.“ — Usadíme se: obstarlý pán s paní a kníratý mladík. Vůz rachotí. Žid, běže podle vozu, podává mi ruku na rozloučenou. Moje pravice se drže, líbá ji, slzami máčí, volaje: „Modlete se za mne!“ Přislubuji, že se stane, a hledím ruku vymknouti. Než on pevně se drže, stejně si vede. Již jsme byli na mostě. Lidé se zastavují, hledíce na to. Obávaje se, aby k úrazu nepřišel, a nevěda si rady, po citu svým levicí udělám nad ním znamení svatého kříže, a na to Žid mi pravici uvolnil. — Za Vary dí ona paní ke mně: „Toť bylo srdečné loučení! Bez pochyby to byl dobrý přítel. Slzy se mu co hrách po lících hrnuly.“ Uslyšev, že to byl Žid, zvolal onen mladík úsměšně: „No, toť notný pšoures předcházet.“ Pověděv na to v krátkosti, co se mezi námi přihodilo, musil pak jsem na sta otázek o Židovi zodpovídati. Mezi jiným pravila ona paní vážně ke kníratému mladíku: „Domácí Boží ani té milosti Boží dokonale oceniti neumíme, že se naše naděje ve svatém náboženství zakotvují a jím nabývají života.“

Po dvou letech přišed opět do Varů, tázal jsem se u též domáci paní na Žida. Sdětilo se mi, že až do podzimku u nich pobyl, velmi často na mne zpomínal, a při odjezdu pravil, že na Vídeň zamíří. — V Mariánských lázních dozvěděv se o téže události vysoce postavený církevní pan hodnostář, doložil, že jsem bezpochyby dobrého semene nasil, které by ourody přinéstí mělo. B. O.

Perly moudrosti.

(Z Rückertových básní.)

Člověk ozeleti může spíše
země, ku které se smysly víže,
nežli touhy, jižto nebes fiše
od země mu srdce vzhůru dvíže.

Bylina můž' ovšem i s kořeny
snáze v pouhém povětří se chvěti,
nežli pud svůj, Bohem přistvořený,
po slunečném světle ozeleti.

Má-li však se zdárně rozvinouti,
růstí a ovoce milé nésti,
musí v zemi státi a své pnouti
po slunečném světle ratolesti.

Píseň na oslavu sv. Václava ¹⁾.

Od kněze Jana Soukupa, koop. ve Sloupě na Moravě.

Drahá perla záti
Vlasti na oltáři:
Václav dědic svatý,
Láskou Boží jatý,

Pokud v těle chodil
Národ k Bohu vodil,
Na knížecím trůnu
Žil jest v Krista lůnu.

Nyní k slovu Páně
Zdobí nebes báně,
V srdci svém nás nosí,
A tam za nás prosí.

Ejhle, jak se stkvěje,
Milost na nás leje,
Otevírá zřídla
Nebeského sídla.

Proto všickni spolu
Z pozemského dolu
Složme diků věnce
K nohoum oslavence!

Vévodo náš slavný,
Dej, ať život mravný,
Mezi námi zkvítá,
Jak tvůj příklad svítá.

Slédni na otčinu,
Veď nás k Hospodinu,
A ty luhy, háje
Proměni se v ráje.

Rád jsi chudé mival
Almužníkem býval,
Nakloň štědré ruky,
Zapuď nouze muky.

Ukazuj nám cestu
Ku věčnému městu,
Bychom svatě žili,
Nebe nepozbyli.

Až nás Kristus spojí
Po vítězném boji,
Věncem podej zlatý,
Vévodo náš svatý!

¹⁾ K nápěvu Gradualu: „Zdravas hvězdo strážná“ ze Škroupovy „mše pro lid“.

Třebat nám Církeve neomylné.

Od kněze Fr. Musila, kooperatora v Hrubém Jeseníku.

Putuje-li kdo na místo určité, vzdálené, kdež ještě nepobyl, kamž tedy není povědom cesty, potřebuje nějakého průvodce, kterýž by jej pravou cestou vedl, aneb alespoň rádce, kterýž by mu pravou cestu, jíž držeti se třeba, i všechna bezcestí, kterážto minouti a varovati se má, ukázal aneb poznamenal. Avšak což by byl plaven poutníku průvodce neb rádce, o němž by příčinu měl, domnívati se, že buďto upřímně s ním nesmýšlí anebo se mylí? Poutník ten trval by předce v úzkosti, nevěda, jde-li k cíli svému, anebo zdali se od něho vzdaluje.

Poutníci jsme všickni, dokud žijeme na tom světě, neboť „nemáme města zde zůstávajícího, nýbrž budoucího hledáme“ (Žid. XIII, 14). Nejsme povědomi cesty, kteráž vede, k onomu městu, jež jest cílem naší pouti, poněvadž „všickni jako ovce zbloudili jsme, jedenkaždý na cestu svou uchýlil se“ (Is. LIII, 6). Kdož měl rozptýlené opět shromáždit, zbloudilého na pravou cestu zase uvést? Dosti vynasnažovali se o to mudrcové pohanští; avšak všecko badání jejich bylo marné. Neposlední z nich, Plato, tento rozsudek vynesl: „Všecko jest nejisto; protož trpělivě čekejme, až někdo přijde a poučí nás, tak bychom k Bohu a k lidem chovati se měli. Kdo těmto věcem vyučovati bude, opravdově opatří blahoslavenství naše.“ — Mojžíš vyvedl lid israelský z Egypta do zaslíbené země, když byl mnohými zázraky mu dokázal, že k tomu jest od Boha poslán; ale do oné vyšší nebeské vlasti nemohl zřejmě býti vůdcem, nýbrž poukázal na jiného, řka: „Proroka z národu tvého a z bratří tvých, jako mne, vzbudí tobě Hospodin Bůh tvůj; jeho poslouchati budete!“ (5. Mojž. XVIII, 15).

Co si přál pohanský mudrlec Plato, to předpověděl sluha Boží Mojžíš: stalo se. „Slovo, kteréž na počátku bylo u Boha, a bylo Bůh, tělem učiněno jest, a přepývalo mezi námi“ (Jan I). Ježíš Kristus jest ten, který přišel s nebe, ukázal nám do nebe cestu, poučiv nás úplně, kterak se k Bohu a k lidem chovati máme. On sám tou cestou před námi kráčet, „pozůstaviv nám příklad, abychom následovali šlepci Jeho“ (1. Petr. II, 21); k čemuž povzbuzuje slovy: „Kdo mne následuje, nechodí v temnostech, nýbrž bude mít světlo života“ (Jan VIII, 12).

Bychom pak neklesli pod tížemi, s nimiž na té cestě se setkáváme, nýbrž na ní až do konce setrvali, otevřel nám prameny občerstvující a posilující milosti Boží, vydav se za nás na smrt kříže.

Kristus pak nepřišel jako vůdce, jehož následovati opatrný poutník by měl proč se zpěčovati; On mnohými důvody osvědčil se býti neomylným. O něm před mnohými léty svědčili muži, Duchem Božím nadšení, na jejichž výroky, v písmech zaznamenané, odvolával se, řka k Židům: „Zpytujte Písma, neboť vy se domníváte život věčný v nich míti; a tať jsou, ježto svědectví vydávají o mně“ (Jan V, 39). Na jiného svědka odvolával se, řka: „Svědectví vydává o mně ten, kterýž mne poslal, Otec“ (Jan VIII, 18). Vydal Otec o Ježíši svědectví, když se byl Pán co Syn Boží před učenníky: Petrem, Jakubem a Janem na Táboře proměnil. Tehdáž zastkvěla se tvář Ježíšova jako slunce, roucho pak Jeho učiněno jest bílé jako sněh. Mojžíš a Eliáš, jakožto zastupitelové zákona i prorokův, ukázali se, rozmlouvajíc s Ním a dosvědčující tím, že On jest ten, o němž předpovídali. A hle, ohlak jasný zastínil je, s oblaku pak slyšán jest hlas, řkoucí: „Tentot jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil. Toho poslouchejte.“ — Aj jak mocné to svědectví o Kristu co Synu Božím a bezpečném vůdci našem? „Jestliže svědectví lidské přijímáme,“ tak píše sv. Jan, „svědectví Boží větší jest; neboť to jest to svědectví Boží, kteréž jest větší, že vysvědčil o Synu svém“ (1. Jan V, 9). — Kristus sám osvědčoval se co vůdce bezpečný a neomylný mnohými zázraky, na něž poukázal, řka: „Skutkové, kteréž činím, svědectví o mně vydávají, že mne Otec poslal“ (Jan V, 36). Ano, On zpečetil pravdu tu vlastní krví. Když od krvežíznivé roty přiveden byl před Kaifáše, a tento k Němu promluvil: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus Syn Boží?“ odpověděl a vyznal to, z čeho bylobyviněn, řka: „Ty jsi řekl“ t. j. jsem. Po několika pak hodinách kráčeje na Golgotu s křížem, a umíraje na něm, dotvrzoval, že pravdu řekl. Mohl by říci ostrovití lidský, že Kristus vrhl se smrti v náručí jako šílenec neb odvážlivec. A hle, On třetího dne z hrobu vstává na důkaz celému světu, že neklamná jsou slova Jeho, že jest nám bezpečným vůdcem do nebeské vlasti.

Na místo sebe co vůdkyni ustanovil

Kristus Církev. Jí dal moc a rozkaz, aby učení Jeho po všem světě rozhlášovala, věřící křtem do lána svého přijímala, nejdražší obět za ně konala, svátostmi co prameny milosti jim posluhovala, spasitelné zákony vydávala, a jich pohrdače trestala. Jakož na Táboře Otec nebeský přikázal poslouchati Syna, tak Tento velel poslouchati Církev, prohlásiv, že „ten, kdo by neuposlechl Církev, má považován býti co pohan a zjevný hříšník“ (Mat. XVIII, 17).

Převzácný zajisté dar jest člověčenstvu dán Církví. Avšak co by nám byla platna, kdyby v učení i zřízení svém mohla se mýlit? V které době mohli bychom říci, že nezbloudila? Viděli-li bychom, zdaž chodíme už v světle pravdy, anebo posud sedíme v stínu smrti? Kterak bychom mohli ohražovati se proti falešným učitelům, kdy by v rouše ovčím přišli k nám, vydávajice se za zvěstovatele pravdy? Tuť bychom právě byli „jako pacholátka, sem a tam se zmitající, a točili bychom se každým větrem učení skrze nešlechtnost lidskou, skrze chytrost k oklamání bludu“ (Efes. IV, 14).

Neměl-li Kristus veliké dílo vykoupení svého sám odsouditi na brzké rozpadnutí a zahynutí, nemohl zřídit Církev, leč neomylnou. Nemáme-li býti v ustavičné úzkosti, že bloudíme, třeba nám, abychom Církev neomylnou nejen měli, nýbrž o její neomylnosti též ujištění byli. Ujištění to pak dáno nám samým jejím Zakladatelem. On když kladl základy tohoto domu Božího, řekl k Šimonovi: „Tobě pravím, že si ty Petr (skála), a na té skále vzdělám Církev svou, a bránu pekelné nepřemohou jí“ (Mat. XIV, 18). Podobné opět ujištění dal apoštolům, když se na večer před smrtí loučil s nimi. Tehdy řekl jim: „Budu prositi Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy“ (Jan XIV, 16, 17). Taktéž, když po svém z mrtvých vstání po druhé od nich odcházel, vstupuje s hory Olivetské na nebe, řekl jim: „Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa“ (Mat. XXVIII, 20).

Všemi těmito výroky patrně zaručena jest Církví neomylnost, již proto sv. Pavel nazval „domem Božím, sloupem a utvrzením pravdy“ (1. Tim. III, 15). Nejinak smýšleli sv. otcové. Hned sv. Cyprian napsal: „Církev jest nevěsta Kristova, kteráž zcizoložiti t. j. klesnouti,

chybiti a zblouditi nemůže.“ Jakož neomylná jest Církev, rovněž tak dokonalou byla hned na počátku svém, byla tehdaž, když Duch svatý sestoupil na apoštoly, a naučil je všeliké pravdě. V ní nějakých oprav neb doplňků nikdy není třeba, aniž smí býti. Tvrdí to jmenovaný Apoštol těmito slovy: „Žádný nemůže jiného základu položit, mimo ten, kterýž položen jest, jenž jest Ježíš Kristus“ (1. Korint. III, 11).

Neomylnost svou již osvědčila Církev důstatečně před celým světem. Ona navzdor tolikým bouřím, jež na ni dorážely, hlásá vždy to samé učení, má v podstatě ty samy služby Boží, tu samu vládu, ty samy zákony, jakž jsou zaznamenány ve Skutcích apoštolských a v spisech nejstarších svatých Otců. Změnami, které se kdy staly, není učiněno dle vyřízení sv. Vincence Lirinenského nic nového, nýbrž jen staré dřevní učení pronešeno a stanoveno jest nové.

Cím mnedle dokází neomylnost svou ti křesťanští sborové, co se od Církev odtrhli? Tvrdí-li, že Církev časem pobloudila, kterak asi vyloží nadřečené výroky Páně i Apoštola Jeho? — Chlubí-li se zakladatelové jich co opravovatelé Církev: čím dosvědčili své k tomu povolání? A však i jejich dílo časem osvědčilo se, ale co—bludné. Měřitkem neklamným jest tu úsudek, kterýž hned na počátku vynesl v nejvyšší radě židovské šlechtný Gamaliel, rka: „Jestliže z lidí jest ta rada, neb to dílo, rozpadne se; pakliž z Boha jest, nebudete ho moci zrušiti.“ (Sk. Apošt. V, 38, 39). Proč hned Luther lál svým soudruhům, že se uchýlili od učení jeho? Nešťastný pobloudilec! Kým by byl raději otevřel oči, a spatřil jak potvrzena jsou slova Kristova: „Kdo neshromáždí se mnou, rozptylí se“ (Luk. XI, 14), a „každé štípení, jehož neštípil Otec můj nebeský, vykořeněno bude“ (Mat. XV, 13). A což by nyní říkal Luther, kdyby přijda k těm, kdož se honosí co přívrženci jeho, seznal u nich to různé smýšlení, to nepočtené hejno sobě odporujících sekt?! Kdež jest tu neomylnost? Anebo jest snad u nich jedenaždý sám neomylný?

Víme, že kdokoliv protivil se Církvi, jako: Arius, Nestorius, Wicleff, Hus, Luther, Zwingli, Calvin, Jindřich VIII., Ronge a j., že byli falešní proroci, bludní vůdové, vyslaní ne od Boha, nýbrž od knížete temnosti. A kdyby dnes někdo vyvstal a kázal něco na odpor Církvi, týž úsu-

dek by o něm se vynesl, neboť až posud platí nám pravidlo apoštolské: „Bychom my, neb anděl s nebe kázal vám něco jiného mimo to, co jsme vám kázali, proklet buď! Jakož jsme již pověděli, i nyní opět pravím: Jestliže by vám kdo co jiného kázal, mimo to, co jste přijali, proklet buď“ (Gal. I, 8; 9).

Jsou-li bludní vůdcové ti, co pod rouškou služebníků Kristových protiví se Církvi, čím jsou ti, kteřížto všechno křesťanství zlehčují a zavrhuji? O těch není třeba dokazovati, že „jsou studnice bez vody, a mlhy vichry zbourené, jimžto mrákota temnosti se chová“ (2. Petr. II, 17). Ó blaze, přeblyže nám, že za takovýchto dnů nebezpečných máme Církev, o níž ujištění jsme, že jako slunce vždy zůstává neporušenou, a rozptýlí všeliké mrákoty, stavící se proti ní; že nás co věrná matka bezpečně vede do nebeské blahaplné vlasti! Kým bychom jen „všickni sběhli se v jednotu víry a poznání Syna Božího, v dokonalého muže, v míru plnosti věku Kristova, a nebyli jako maličká pacholata, sem a tam se zmlátající, a netočili se každým větrem učení skrze nešlechtnost lidskou, skrze chytrost k oklamání bludu, nýbrž pravdu činíce, rostli v lásce všelikterak v tom, kterýž jest hlava: — Kristus“ (Efes. IV, 13—15).

Mravní cena snů.

Od Karla Kummra, faráře v Plané u Plzně.

Anděl Páně ukázal se Josefovi ve snách a oznámil mu, cožby se dítímělo. Podobně třem mudrcům v Betlemě. Takto i snů po-užívá Prozřetelnost Božská k uskutečnění záměrů a soudův svých. A protož nalézáme v Písmě svatém, že Bůh mluvil k lidem ve snách, i časem zjevoval jim vůli svou. I v hlubokém spaní bdí duše naše, a Bůh i ke snu i k vyložení a porozumění dopomáhá. Tak dal Hospodin ve snách přezvědy Josefu Egyptskému, ukazav mu, k jaké důstojnosti jednou přijde. Později snův samého Faraona vyložení, jež vnuknul Bůh Josefu Egyptskému, zachován byl Egypt. Hledme, jakož byl Josef egyptský čistý a ctnostný, býti duchem, abychom duchem Božím jako on vedeni, hlasu Božímu porozuměli, ať již mluví k nám způsobem jakýmkoli. — Bůh napomenul mudrce ve snách, aby se nevraceli k Herodesovi; Josefa, aby se utekl s Ježíšem a s matkou Jeho do Egypta. Bůh ve snách mluvil k lidem, když toho byla zvláštní potřeba, a když provedení jistých zámy-

slův a soudův Božích požadovalo i takýchto prostředků. Nedáť pak se upřít, že Bůh až podnes mluví k nám podle své nestíhlé dobrotivosti a milosrdenství svého, časem mluví pak i ve snách, prostředkem našeho svědomí, tu ku probuzení duše, zachvácené dřímotou hříšnou, onde pro potěšení srdce sklíčeného. Takových snů si všimějme, z kterýchž patrně jest, jaká chyba námi vládne, nebo jakých ctností se nám nedostává. Stůj pak zde jeden druhý příklad.

„Ty jsi můj Evodie našeho velmi milovaného lékaře Genadia jistě znal, který daleko široko věhlasným a oblíbeným se stal. Tak píše sv. Augustin svému příteli biskupu Evodiovu. — Genadius žije nyní u nás v Kartagu. Znám ti zajisté bude, jak znamenitou pověst svým lékařským uměním si byl v Římě získal, i pak nad to vše býval pobožný, ochotný, k chudým zvláště milosrdný. Jednoho času vypravoval mně Genadius, kterak měl za mladšího věku svého mnohé pochybnosti, zdaž po smrti jiného stává života čili nic. Než pro takové tak ochotně konané skutky milosrdenství neopustil Bůh jeho duši. A tu, vypravuje, že se jemu ve spaní zjevil překrásný mládenec, jenž celou jeho pozornost upoutal, a k němu řekl: „Pojď se mnou!“ Následuje ho, přišli jsme k jistému městu, a slyšeli jsme v pravo libeznou hudbu se zajímavým zpěvem, že jedno i druhé tak snadno k jakékoliv libeznosti a rozmanitosti přirovnati se nedalo. Co jsme ale v levo slyšeli, nemohu se již zřetelně upamatovati aniž udati. V tom pocítl Genadius: sen zmizel, a nezůstalo jemu z něho leč jen upamatování. Později objevil se Genadiovi nočního času ve snách týž mládenec, tážaje se, zda-li ho zná? „Ovšem,“ vece Genadius, „tebe znám!“ „Odkud mne znáš?“ tážal se opět mládenec. A tu se Genadiovi obnovilo celé předešlé vidění v nočním snu, a on vypravoval, co viděl, a jak byl do podivného města onoho uveden, kde rozkošné zpěvy Svatých byl slyšel. Tu se Genadia otázal mládenec, zdaž měl toto vidění ve snách nebo ve bdění? On ale odpovéděl, že ve snách. „Právě jsi odpovéděl,“ vece mládenec. „Ve snách jsi to ovšem viděl, a vidění toto, co nyní vidíš, jest opět jen ve snách.“ Genadius ale podržev tu odpověď v paměti, věřil pevně a měl za to, že tomu tak jest jak všechno viděl, a dotvrdil to svými odpověďmi. Tu ujal mládenec slovo, a poučil ho, řka: „Pověz mi, kde jest tvé tělo?“ — „V mé ložnici“ — odpovéděl Genadius. „Víš-li pak také,“ ptal se dále mládenec, „že tvé smysly tam upoutány, tvé oči

zavřeny, a že v tom okamžení očima svýma nevládneš a nevidíš?“ — Genadius, nevěda, co odpovědět, umkl. A v tom, an přemýšlel Gnadius, co by měl na to říci sám podivný ten mládenec, odhalil mu dotčené vidění, řka: „Právě jako tvé tělesné oči nyní ve spaní zavřeny jsou, a ty jima ničeho nevidíš, ovšem ale jinýma očima nyní toto vidění nebo sen zřetelně znamenáš: tak budeš až z tohoto světa vykročíš, tělo své do času ponechav v zemi, živ životem, ježž máš v sobě, jehož moci beze smyslů tělesných vidění, slyšení a cítiti budeš. Varuj se budoucně pochybovati, stává-li po smrti jiného života čili nic.“ —

Tak vypravuje dotčený hodnověrný muž. Nevystihlé milosrdenství a Prozřetelnost Boží snála všeliké bělmo z očí mých, a prolrhla mázdru, jižto byl můj mdlý a nedospělý rozum zastíněn, že se mně více znechtělo o tom důstojném předmětu pochybovati.

Za času císaře Mauricia žil v Thracii zlopověstný zákeřník a loupežnický vůdce, který všechny cesty nejen nejisté činil, ale i žádnou mocností skrocen — spoután býti nemohl. Podivným způsobem obrátil pak se onen vrah a zákeřník, a milostí Boží učiněn jest z vlka tichým beránkem. Krátce po svém obrácení dostavil se sám k císaři, vrhl se mu k nohám, a vyznáváje skroušeně všechny své nepravosti, litoval jich srdečně. Císař, vida jeho upřímné polepšení a pokání, propustil ho s moudrým pokáráním a napomenutím. Brzo po svém obrácení roz nemohl a rozstonal se ten muž. I odevzdán jest do nemocnice, kde brzo znamenal, že se ke konci jeho život nachyluje. Když se již setmívalo a on v každém okamžení hůř a hůř se měl, žádal a prosil o duchovní zaopatření svátostmi umírajících. Kněz přišel, a kajícník, vylévaje hojné slzy, se skroušeným pláčem vyznal se ze svých hříchův i zaopatřen a posílněn jest na dalekou cestu do věčnosti. — Pak počal opět hořce plakati, ustavičně vyzýváje milosrdenství Boží, jal se takto modliti: „Ó můj nejdobrotivější Ježíši, nic jiného od Tebe nežádám, než co jsi mnohým jiným tak často byl prokázal. Buď mně milostiv, jako druhdy kajícimu lotru, a přijmi mne také na milost, jako jsi ony přijal, jenž teprv okolo jedenácte hodiny na vinici tvou přišli, a veliké dlouhé práce vykonati nemohli. O tu jedinou milost Tebe prosím! Ejhle, již se blíží poslední hodina života mého. Propůjč mně nehodnému, než z tohoto světa vykročím, bych v slzách svých pokřtěn býti mohl.“ Tak se

modlil dlouhou chvíli, slzy prolévaje, jež sobě šátkem otíral.

Pláč a vzdechy ty, s hlasitou spojené modlitbou, poslouchal domácí nemocnice lékař, o němž nemocný nevěděl, že leží na blízku. — Posléze lékař usnul, a o půlnoci měl přepodivný památný sen. Viděl totiž váhu se zlatými miskami, ana se z oblakův dolů snesla, a nad ložem tohoto vraha zavěšena zůstala. Najednou se přiblížilo veliké množství šeredných příšer, a ty házely mnoho spisů, v nichž byly nepravosti dotčeného lotra zapsány, do jedné z těch misek. Při druhé misce stáli dva krásní a spanilí, bíle odění mládenci; jeden na druhého žasnouce se dívali, že miska, spisy tak stížená, huboko spadla. I pravil jeden z nich: „Nemáme-liž my ničeho, co bychom na druhou prázdnou misku položití mohli? Má-liž ta duše na věky ztracena býti?“ Tu povzdechl hluboce druhý, odpovídaje: „Ach, odkud vzítí co, ježto by velikou tu tíži převážilo? Jestli tomu teprv několik týchdnů, co byl tento nešťastník peleš lotrovskou opustil. — Kde a odkud tedy nabratí tolik dobrého, aby prázdná ta miska alespoň v rovnováze s druhou se udržela?“ — Již se radovaly příšery, že jim duše nikoli ujíti nemůže. Než první z těch mládenců pokynul spoludruhu, aby šli hledat v loži umírajícího, zda-liž by se tam něčeho vážného nenašlo, co by prázdnou misku s druhou alespoň v rovnováhu přivedlo? I přistoupili k loži, a tu našli na očích umírajícího šátek, veskrz promočený slzami. Tehdy oba zaradovavše se, jeden na druhého radostně a utěšeně pohlédli. „Není to arci mnoho,“ pravil jeden, sňav šátek z očí umírajícího, „předce ale něco. Pokusme se o to, a položíme ten slzami promočený šátek do prázdné misky. Kdo ví, — neudrží-li misku naši alespoň v rovnováze s druhou plnou žalob našich a duší lidských nepřátel. A hle, jedva byli přistoupili, a slzami promočený šátek položivše do misky onéno prázdné, ihned padla miska k zemi, a druhá se spisy a žalobami závistivých příšer vymrštila se do výšky, a všecko se z ní vytratilo. Tu zaplesali ti dva andělové a zvolali: „Chváleno a velebeno budiž neskončené milosrdenství Boží: duše jest naše!“ — Po té s plesáním vedli duši s sebou do nebe; příšery pekelné ale se řvaním a skřípěním zubů klidily se odsud. — Lékař, ulekaný snem, vytrhl — probudil se. Bez odkladu přistoupil k lůžku nemocného, a poznal, že právě v tu hodinu skonal. Bylať mrtvola jeho ještě teplá, a slzami promočený šátek ležel mu na očích. I spolu od sousedních nemocných zemřelého se dozvě-

děl, že až do posledního okamžení hořce oplakával předešlý život, stížený nepravostmi a hříchy, až pak v skroušené modlitbě ducha vypustil. Lékař ale podržel ten slzami promočený, s oči zemřelého sejmutý šátek na památku svého strašlivého snu, ukazovávaje ho často umírajícím, kteří nad milosrdenstvím Božím zoufali by chtěli, vypravoval jim onen přepodivný sen, ono památné vidění, jež měl při poslední hodině onoho skroušeného kajcníka.

Jistý hodnověrný a zkušený stařec měl jednou sen, že se nachází u velikém a docela neznámém městě. „Když jsem se všecek užaslý,“ tak vypravuje, „po jednom nejkrásnějším náměstí sem a tam ohlížel, spěchaje šel okolo mne *posel*, a mnoho psaní nesl v ruce. Já se ho tázal, kam jej cesta vede: on ale podivil se a pravil: „Právě dobře, že jste mne pozorná učinil, neb sám v skutku nevím kam. I obrátím se nazpět, bych zvěděl, kam a komu mám psaní doručiti. — Když jsem za poslem hlavou vrtě pohlížel, tu jel na bujném oři *jinoch* s nesmírným nákladem. I pohleděl na mne; a k otázce mé, proč by tak mnoho byl oři naložil, odpověděl: „Aj proto jsem mu tolik naložil, aby rychleji utíkal.“ — Opět viděl jsem *vůz*, na němž mnoho pacholat sedělo; vezl je slepý vozka, a za krátkou chvíli několikrát je převrhl, že ruce i nohy si polámaly, a předce při tom do náramného smíchu se daly. Já se jich otázal, zdaž sobě nemohly lepšího vozku najmouti: oni ale odpověděli mně: „My právě jiného nechtěli, neb taková cesta s ním mnohou radost a kratochvíli nám působí.“ — Sotva jsem z myslí pustil blahove tyto, popoše kus cesty, uhořel jsem na *velikána* čili obra, kterého slabá žena na nitce vedla, strojíc se, vydati jej na smrt nepřítelům, naň čekajícím. Otázal jsem se ho, proč již nepřetrh slabou tu nit, na které veden jest, a tak se z jejich rukou nevysvobozuje: on ale předstíral svou náramnou slabost, maje za to, že není s to, tak silná pouta zlomiti a roztraskati. — Pozoroval jsem též, že zeď okolo města jest docela obořena, a tudy každému nepříteli tam svobodno a lehce přístupno. Podiviv se tomu, táži se po příčině. Tu mi odpovědino, že by to vrchnost, kdyby se zeď v dobrém stavu měla zachovati, velké peníze stálo; radních pánů že jest zde sto, a ti že prý se toho pravidla drží, aby, co z nich nejmladší ustanoví, vždy hned se stalo, byť jinak všickni proti tomu byli.

Celý omrzelý nad tolikou a velkou pošetilostí lidskou, zašel jsem do hostince, bych se občerstvil a posilnil. Zde ale vi-

děl jsem mnoho slušně oblečených statných sluh a služek; naproti tomu byli ale hospodský a hospodská tak chatrně a nuzně oblečeni i ocháblí, že ani z místa na místo sebou pohnouti a dovléci se nemohli. Co mne zde ale nejvíce popudilo, byla to náramná hloupost sklepíková, jež nejlepší a nejdražší vína ze sudu na zem točil a pouštěl. — Chtěje zabrániti, aby se dar Boží hanebným a hříšným způsobem nematil, napomínám ho; on ale dal se do hlasitého smíchu. — Konečně opouštěje město, přišel jsem na předměstí. Tu potkám se s dvěma muži, kteří těžké a veliké dřevo nesli, a bez přestání mezi sebou se hašterili o přednost, který by z nich první do domu vkročiti měl. Jelikož ale jeden druhému nijakž nechtěl povoliti a ustoupiti, zůstali oba před domem státi. — Popoše několik ulic dále, vrazil jsem náhle na obraz plný nezpůsobnosti a nesouměrnosti, jež malíř nepravdělně a bez všeho umění nejhrubšími barvami zhotoviv, byl ven na prodej vyvěsil. Dozvěděl pak jsem se při tom, že malíř dotčený v tom samém domu bydlí, a že nikoli dle pravidel uměleckých, nýbrž pouze dle rozličných a často nedůsledných nápadův a choutek lidských pracuje. Ještě mnoho jiných pošetilostí lidských jsem viděl; pochopiti nemoha, kterak lidé od Boha obdařeni rozumem, tak hrubě blouditi mohou. I spěchal jsem, bych jen brzo z toho blázince vyšel. Konečně po velikém namáhání dostal jsem se do šírého pole. Tu počal jsem sobě volněji a svobodněji oddychovati. Než i zde viděl jsem na jedné louce množství lidu shromážděného, jež ostrými šípy z luku stříleli proti slunci, by se mu pomstili, že prý jim palčivými a ohnivými paprsky plodiny zemské spálilo. — Avšak vylučené šípy bloudům zpět na hlavy padaly, a těžce je ranily. — To všechno tak bolestně mne došlo, že jsem ze snu procitl.

Dlouho jsem ten přepodivný sen na myslí přemítal, hleděl jsem sobě ten veliký nesmysl nějak vyložití. A když jsem v samém přemýšlování usnul, viděl jsem se opět v tom samém městě býti. Tu mně počalo býti teskno a úzko, a v samém ouzkostlivém bédování spozoroval jsem najednou mládence, an stojí vedle mne, tázal se mne po příčině mé úzkosti. I jal jsem se mu vypravovati, co jsem nedávno viděl nejen v městě, ale i na rozličných místech, že se obávám, bych mezi tolikými a takovými pošetilci a bláznů nepřišel o rozum. Tu se na mne mládenec přívětivě podíval a těše mne, pravil: „Buď dobré myslí. Cos viděl, byl pouhý

sen, a co si ve bdění sobě vyložit nemohl, to ti nyní vysvětlím a vyložím. Posel, kterého viděl s psaními, jest obraz těch a takových křesťanů, kteří slepě na světě žijí a nevědí kam se jednou dostanou; kteří nikdy o svém posledním úkolu ani nepřemýšlejí, ani konce života svého před očima nemají. — *Jinoch* na oři, čili onen jezdec jest obraz těch, kteří vždy do větších hříchů padají, myslíce, že sobě bludy polehčí, a život osladí, nepamatujíce, že těžké břemeno hříchů duši i tělo do záhuby věčné uvodí. — *Pacholata* na voze jsou ti, jenž lákání světem z pravé cesty svěsti se dávají, a všelikých úhon i ran na duši ani sobě nevšímají, anobrž radují se ještě z nich. — *Obrovi* jsou podobní lidé, jenž se v nepravostech a hříších sestarali, u kterých navyklost tak silná, ano železnému prutu podobná jest, že ji ztroskotati nemohou. — *Lidé* ale, které jsi v hostinci viděl, jsou živý obraz svätáků, jenž pouze a jediné o tělo pečují, tělu žijí, drahou pak a vzácnou duši hladem bidně moří až na zahynutí. — Pošetilý *sklepník* představuje ty, ježto nenahraditelný a drahý čas beze všeho prospěchu a užitku tráví, pozemských statků si hledí, a každému spasitelnému napominání se vyhýbají a vysmívají. — Bys i o těch zvěděl, jež jsi na předměstí a v širém poli viděl, věz tedy, že ti, jenž to těžké dřevo nesli, vyobrazují ctižádostivé, kteří ustavičně po marné cti se shánějí, a raději nebe by ztratili, než by malíčko od své ctižádosti upustili. — *Malířem* tím, jenž zpitvořený obraz vystavil na odiv a prodati chtěl, jsou krásné vyobrazení onino svätáci, jenž své činnosti a opouštění nikoliv dle úsudku rozumu a víry spravují, nýbrž dle úsudku pošetilých a světských lidí; pročež jejich skutky jak před Bohem tak i před angely jeho v ošklivosti jsou. — Konečně oněm pošetilým a bláznivým střelcům jsou podobní rouhači, jenž nejvyššímu Pánu nebeskému i všem Jeho svätým se rouhají a spílají, proto že se jim dle jejich přání nevede, a tudíž zhovadilým žádostem, pýše a lakomství, jak by rádi chtěli, hověti nemohou. Tito bezbožní pošetilci chtěli by rouháním, zlořečením a zlehčováním jména Božího, na Bohu se pomstiti, zatím ale všeliké jejich zlořečení vrací se na jejich vlastní hlavu. Zachovej ten sen i s jeho výkladem dobře v mysli své: jeť to zrcadlo nejen pro tebe ale i pro jiné, by v něm pošetilost lidskou poznali, ji zřetelně viděli, a sami v záhubu se neuvrhli.

Listy od Šumavy.

Sepsal P. Josef Hausmann, kněz dicése Budějovické.

(Dokončení.)

XI.

Neupíráme, že velké změny ve společnosti lidské nastávají a nastati musí. Proto ale lehce odrazíme námitky protivníků, kteří by nám předstírali, že chceme středověk obnoviti, a jak se jindy říkávalo, temnosti jeho sobě oblibiti. Co se nás Čechův dotýče, my bychom v nejednom ohledu neměli příčiny, zehratí na středověk. Naopak jsou to časy naší moci a slávy, ačkoli pak se bohužel ukončily strastmi nejhoršího úpadku. Kým by se nám podal důkladný dějepis církevní naší vlasti. Osudy našeho národu ukázaly by se zajiště v jiném světle a my bychom se i za nynějších časův ještě lečemus naučiti mohli od středověku. Ostatně jsou za našich časův mužové, kteří dotčené potřeby rozumějí, a jí vyhověti usilují. Nasvědčují o tom badání historická; jako jsou díla Palackého, Tomka; svědčí o tom spisy, jako život Husův od Helferta a Gindelyovo dílo o reformaci v Čechách a na Moravě.

Ostatně jsme již dříve dílem alespoň tuto námitku vyvrátili. Ohlíželi jsme se po jiných prostředcích a nikde věru nenalezáme lepšího léku nad ty, které podává Církev. Protivníci sv. Církve všecku svou sílu osvědčují pouze zápory, negací a převraty: — něco pozitivního, jistého, nikdy nejsou s to udati. Za posledních časův přiučili jsme se od národu francouzského, kam nepravá filosofie vede. Podobně učí nás skutečně vyšší názor všeobecného dějpisu člověčenstva, kterak všeliké choroby společnosti lidské pocházejí a rodí se vesmě z odštípení úplného aneb alespoň polovičního od Církve. Zákony věčné spravedlnosti všady mají a musejí míti průchod; co spravedlnost Boží žádá, vše to dříve aneb později státi se musí. Aneb co jsou jiného ne-li tresty a metly Boží; pohromy, ježto svírají krajiny a národy, vychloubající se tolik pokrokem svým? — Co mnedle jest stát Ikarie, založený v Americe, nežli ironie na veškerá lidská podniknutí? A co dokázal St. Simon, Prudhon a všickni ostatní reformátorové, raději řečeno deformátorové společnosti lidské?

Ach! při veškerém domnělém pokroku nedospěli ubožáci ani na to, aby rádně vyměřili poměr státu a Církve! I ty nej-

slovůtnější učenci nedovedli toho a kládouce lesklé hypotese, posléze tím zřejměji tonou v labyrintu svých teorií, je-likož již život a ruch společnosti lidské jim dokazuje klam domnění jich. Nechceme připomenouti, kterak jinak proslulí professorové *Stein*, *Unger* a jiní v tomto směru byli klopýtali¹⁾. Postačí ukázati na nejnovější spis našeho slavného učence Dr. Ehrlicha, jednající o křesťanském principu společnosti lidské. Dílo to jest naší pýchou a chloubou, jest ale spolu důvodem zřejmým, kam až rozum lidský pobloudil za našich časův — za časův osvěty — že vyrvati si dal základy, na kterých veskerá společnost spočívá. Takto slepě ve tmách sobě připravených co červík na nejobmezenějším okráseku spásy své vyhledával.

XII.

S vědeckého stanoviska odpověď sláti můžeme a časy naše již nutně volají, abychom u všech výjevech společenských konečně a nejvyšší zákony svaté a božské pravdy sledovali. Toť byl již obsah modlitby našeho Spasitele: „*Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich (t. j. Apoštolův) uvěří ve mne, aby všickni jedno byli, jako Ty, Otče, ve mně já v tobě, aby i oni v nás jedno byli: aby uvěřil svět, že jsi, Ty mne poslal*“ (Jan XVII, 20. 21.). Časy naše dovolávají se universalismu, a k takovému universalismu přivodí již i materialní prostředky. Aneb neměly by mnedle nejnovější nálezy, párolodi, párovozy, železnice a všecky ostatní vynálezy konečně sloužiti duchu, Církvi, Bohu, aby se urychlilo na zemi sdílení myšlenek a tudíž ovšem rychleji vyplnilo se též slovo Spasitelovo: „*Bude jeden ovčinec a jeden pastýř*.“ — My se této pevné víry neodříkáme, a jen v této naději radostně každý pokrok materialní vítáme. Ano, i *psychologie* nás v tomto náhledu podporuje. Nemají-li se totiž všeliké rozmanité náhledy tak zmnohonásobněné vespolek polarisovati, musí se u vyšší jednotě spojití, a tato jednota — jak dalece možno — jen v duchu náboženském se

ustálí. To již uznávají též protivníci Církve katolické, jen že bohužel posledního kroku nechťejí učiniti, kterýž by je vésti musel ku poznání věčné a svaté pravdy, zjevené Synem Božím. Tak píše známý *Fallmerayer* za příčinou nekrologu slavného našeho učence, pána z Hammer-Purgstallu: „*Fürwahr, was in der Literatur das menschliche Herz und das ewig Wahre und ewig Bleibende, das unstillbare Leiden, Begehren und Empfinden unserer Natur nicht unmittelbar berührt, das kann im Sturmgewoge der fortschreitenden Bewegung unmöglich lange dauern, ja muss — wäre es auch noch so scharfsinnig ausgedacht, noch so verführerisch dargestellt, und selbst noch so gewichtvoll für den Augenblick — nach wenigen Generationen schon verschüttet, erloschen und vergessen sein. Denn die Geschichte der Menschheit in ihrem ganzen Umfange zu erfassen, und im Gedächtnisse zu behalten, wird der Nachwelt, wie Herr von Hammer-Purgstall meint, unmöglich sein. Es gibt aber Leute, die, ohne sich auch nur des hundertsten Theiles der Hammer'schen Thatkraft rühmen zu dürfen, schon längst Bekenner dieser Überzeugung sind; Leute, die in Trübsinn und Hoffnungslosigkeit sogar noch weiter gehen und geradezu behaupten, dass es bei der allgemein verbreiteten Bildung und bei der Raschheit der Ereignisse und des Gedankenfluges selbst bei höherer Begabung und genialem Schwung durch ein literarisches Produkt ausser der vorüber rauschenden Gegenwart auch noch das Augenmerk der Mitwelt zu fesseln beinahe heut schon unmöglich ist.*“ —

Slova ta důležitá známého fragmentisty zajisté zasluhují hlubokého uvážení — jestli to vyznání, kteréž s našeho stanoviska velké svědectví v sobě zahrnuje na všechno, co jsme až posud byli rozbírali.

XIII.

Utěchou jest každému věrnému katolíku, avšak spolu radost nemalá, když vše, čehož se domyslí, v úplném souzvuku shledá s učením sv. Církve. Jestli to zároveň důkazem, že nezboudil, — že nikoli subjektivní výroky, nýbrž zákony věčné má za měřítko. Poměr filosofie a vývinu života církevního, jak jej v knize „*corpus Juris canonici*“ sledovati a zpytovati můžeme, opíráme již na výroku Vincencia Lirinenského, jenž takto ve svém díle „*Com-*

¹⁾ Komu záleží více poučiti se o věcech těchto, a seznati bludy epochy naší, všimni si spisu: „*Die Staatsverfassung nach dem Bedürfniss der Gegenwart von Karl Arndt*. Frankfurt. Broenner 1857, 337. S.“ — Oč že ustrněš, vida, jak učence blouzně o humanismu a o stálém pokroku patrně na jevo dává, seč jest nerozum i velkých učenců.

monitorium“ (kap. I.) píše: „*Traditio universitatis, antiquitate et consensione nititur; antiquitatem sequemur, si ab his nullatenus sensibus recedamus, quos sanctos majores ac Patres nostros celebrasse, manifestum est: consensione quoque, si in ipsa vetustate omni rem, vel certe pene omnium sacerdotum ac magistrorum definitiones sententiasque sectemur.*“ — Ano, ano, kdyby se tento svatý zdroj nebyl zaházel rumem, a my se byli povždy z pramenův samých napájeli, nikoli ale z kalužin nejasných, ba často i docela kalných: nebyloby nikdy v XIX. století osvědčení církevní tak hluboko klesnouti mohlo — i mezi kněžstvem samým.

Kdyby si nynější zákonodárcové a všickni, kdož ohlašují vědecké systémy o zakládání žalářů jen povšimli, co se již od XIII. do XVI. století bylo v těchto záležitostech činilo, seznali by zajisté, že pranic nového nevyšli, ani, že dávné, prastaré věci na nejvyšší ohřívají²⁾. Kdyby se uvážilo, co se již v XVI. století u věcech tiskových stalo, bylo by nyní snadno, zákon o tisku vydati. — Chce-li kdo věděti, jak přísně se trestalo reptání a rouhání proti náboženství a víře, čti dekrety Řehořovy (Lib. V., Tit. XXVI.), výrok Klementa III., papeže (r. 1196) a Řehoře IX. (r. 1236). — Boj naproti materialismu, vedený za našich dob, dávno rozhodnut od sv. Církve. „*Haereticum est, animam rationalem esse mortalem etc.*“³⁾. — I ten pád, jenž nedávno se přihodil, snadno se rozluštití dá, kde si duchovní pastýř stěžoval u biskupa, že vystavením kláštera na osadě jeho, nová správa duchovní se zřizuje v okrese farním prvotním. — Tomu zajisté za odpověď sloužiti může, což stanoveno: „*Omnes Ecclesiae positae in dioecesi subsunt Episcopo atd.*“⁴⁾.

XIV.

Čím dále takto se ohlížíme, čím hlouběji život nynější církevní ceníme a vážíme podle výrokův práva církevního, tím více poznáváme, jaká mezera často strašná se již utvořila mezi věrou a životem — mezi věrou a vědou.

Prvé než ukončíme výběrky své, nelze námale nepřipomenouti spolubratrů na vi-

nici Páně, jakové perly nám kynou v zlatonosných dolech, odkud každý sám o sobě dále těžiti může, u př.: zdali má povždy kněz přísahu u soudu světského skládati? Pisatel těchto řádků musel co kaplan přísahu složití příčinou 20 zl., které se byl kýsi podvodník na jeho jméno vydlužil. Úředník přistoupil, a dle své povinnosti důležitost přísahy začal vykládati. Již ale nahlídněmež *Corpus Juris T. I. Decr. II. pars, causa XXII., quaestio V.: de jurejurando et perjuris*, cap. XVII. quibus temporibus jurare prohibemur, a zvlášť cap. XXI. et XXII. a *Decr. II. pars, causa II., quaestio V. de jurejurando purgationis a reo vel accusato exigendo cap. I. et sqtia.* — Jaké vzácné látky by získal známý Eliha Buri co apoštol pokoje, čta o válkách *Tom. I. Decr. II. pars, causa XXIII., quaestio I.* více než když často suchopárnými řeči nudí soudného čtenáře. — Co se již proti restu smrti papíru popsalo a v sněmovnách rokovalo, jaká to moderní, humanismu plná a vděčná látka ku protestaci naproti státu a Církvi, a předece lepších a zdravějších náhledů dočísti se lze *Decreti II. pars, causa XXIII., quaestio IV.* — Proti samovraždě *Eodem causa quaestio V.* — co má býti zbraň kněze vsady mohutná: *II. pars, causa XXIV. quae. III.* Jak ostře vůbec i za nejstarších dob již proti nokromatii a veškeré pověře Církev sv. vystoupila, viz *II. pars Decreti, causa XXVI., quaestio V.*, kde se též výměry a výklady veškerých těchto poklesků zevrubně podávají. Jak Církev při vši lásce a shovívavosti synům svým nezdárným přisnosta nezadáva, ať slouží mezi sterými jinými výklady pouze dva:

„*Non hominum linguas, sed conscientias curare debemus. Inter verba laudantium, sive vituperantium, ad mentem semper recurrendum est: at si in ea non invenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet; et rursus si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus laetitiam prosilire. Quid enim, si homines laudent, et conscientia non accuset? aut quae debet esse tristitia, si omnes accusent, et sola conscientia liberos non esse demonstret? Habemus Paulum dicentem: Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae atd. Též causa XVI., q. 1. c. 2.: (Concil. Ilerd.) Hi, qui altaris Dei deserviunt, si in flenda carnis fragilitate corruerint, et Domino respiciente digne poeniterint, ita ut mortificato corpore cordis contriti sacrificium Deo offerant, maneant in potestate Pontificis, vel veraciter afflictos non*

²⁾ C. de monetarum tensoribus Tit. XIV. Septim. Decret. Lib. V.

³⁾ Sept. Decret. Lib. V. Tit. III.

⁴⁾ Instit. Juris Can. Paul. Lanc. Lib. II. Tit. XXII. de capellis monachorum.

diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore ab Ecclesiae corpore segregare: ita tamen, ut sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia ulterius promoveri. Quod si iterato velut canes ad vomitum reversi fuerint et veluti sues in volutabris luti jacuerint, non solum dignitate officii careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.“ Jak svědomitě sv. Církev i v maličkostech dbá, ukazuje opatrnost její při nemocných, kterým židovské lékaře ponechati nechce, taktéž její přání, aby za právní přátely nikdy lidé této víry voleni nebyli. — Jaké forum si přeje pro důstojnost kněžskou a záležitosti kněžské, viz *Decreti II. pars, quaestio VII., pag. 421* atd. — Jaké byly poměry mezi Církví a státem, viděti p. 431. eadem quaestio cap. 41.: „*Notandum, quod duae sunt personae, quibus mundus iste regitur, Regalis videlicet et Sacerdotalis. Sicut Reges praesunt in causis saeculi, ita Sacerdotes in causis Dei. Regum est, corporalem irrogare poenam; sacerdotum spiritualem inferre vindictam*“ atd. atd. — Jaký duch pravé lásky panoval v Církvi a panuje posud, jevíce, kdež se povoluje nádoby svaté odprodati a věnovati na vykoupení a osvobození věznův a opět kde se káže, jak i chudým se takto má napomáhati.

Než čím dále pokračujeme, tím bohatší žeň. Protož přestáváme již na tomto, poukázajíce každého spolubratra, aby sám vydobýval z bání zlatonosných, v kterých se život církevní tak ryze přýští. Zde se nám jeví víra i věda, umění a život křesťanský, a blaze nám, pakli co jest božského, přeneseme i v naše poměry, a tak co měla dráhná století také opět použijeme. Při tom však nezapomeňme nikdy, co již sv. Augustin píše: „*In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas.*“ V tomto směru všady zajiště zvítězíme, a blahopřání nejdůst. pastýře našeho v hojně míře vyplněna budou.

Píseň ranní.

Dle Žalmu LXII. od Fr. Musila.

Bože, Bože můj!
K Tobě nejprv na usvitě,
Ač nehodné já Tvé dítě,
Obracím zrak svůj.
K Tobě duše má
I mé tělo v této chvíli,
K svému původu a cíli,
Toužebností lká.

Neboť tato zem
Hořkosti jest naplněna,
Tebou samým zlořečena,
V prvním hněvu Tvém.

Pužen důvěrou
K Tobě se co dítě vinu,
Bych uzřel Tvých mocností činů
A velebnost Tvou.

Vždyť mi lépe jest
Statkem svým Tvou milost mítí,
Nežli dlouho v světě žíti:
To Tvé pravdy zvěst.

Protož dokud Tvá
Láska života mi přeje,
Nech, ať zvučně chvály pěje
Tobě duše má.

Pak hojněji zas
Obdaříš mne Svou milostí,
Abych mohl Tebe dosti
Chválit v každý čas.

Duchem-li jsem dlil
Hned na loži svém při Tobě,
Velebím Tě v ranní době,
Že's mým strážcem byl.

V zastření pak Tvých
Když plésati budu křídel,
Nebudu se bát osidel
Škůdcův úkladných.

Poznat, že jest
Jím ku hanbě, zatracení,
Mně však Tebou ku spasení
Všechna jejich lest.

Pravdy ze života pro život.

I.

Na třech sloupech zakládati a opírat se musí stát, pokud má trvale státi; jsout to: *Prosté mravy, nemnohé zákony, pravé náboženství.* —

Nad jiné bezpečnější jistotou svobody v národě jsou ctnostné mravy — ušlechtilost života. Ctnostní lidé plní své povinnosti; a násilník despota v ctnostném národě nenajde nástrojův — pochopův k utiskování lidu.

Lépe ctnostným býti v řetězech, než na svobodě bez ctnosti.

Rekovským zajisté to činem, postaví-li se kdo v čelo vojska, veda je proti nepříteli. Avšak mnohem ušlechtilejším a větším hrdinou jest ten, kdož příkladem svým celé národy uvodí na cestu ctnosti.

Troji věc svědčí, zdaž jest kde vláda dobrá nebo-li zlá: *chrámy, soudnice, školy.* Přední povinnosti dobrého panovníka jest péče o náboženství.

Prostoduché úvahy o přírodnictví a zjevení¹⁾.

Od V. A. . . kého.

„Poznej člověče Mne — poznej člověče sebe! — *Mne*: že jsem od věčnosti blahoslavený, požehnaný Bůh, jehož díla jsou nebesa i země a což v nich jest. — *Sebe*: že's obraz můj přístrojený k věčnosti, blahoslavenstvím a požehnáním mým naplněný, aby spatřoval a spravoval díla rukou mých, a v tom kochání měl na věky²⁾!“

Ve slovech těchto obrazy se výroků Páně, kterýmiž zvěstoval člověku svatou vůli svou; slovy těmito vyznačeno velebné povolání člověka; v nich spočívá vznešený cíl života jeho — ona zahrnují v sobě veškeré *pravé* vědění člověčenstva, ona jsou jako prameny světla věčného, jsou jádrem veškeré pravdy Boží. Všecko ostatní vědění, ač nesměruje-li, nepomáhá-li k dotčenému konci, malé má do sebe ceny, anobržbývá na prosto bludné a zhoubné.

Jelikož slova: „*Poznej člověče Mne* (Boha) — *poznej člověče sebe!*“ — ohlasem jsou pravdy Boží, vyznačující svrchovanou činnost a cíl člověka na zemi — což medle může vrcholem moudrosti slouti, ne-li nabytí poznání tohoto? — Jakové to přednější vyšší milosti může se člověku na tomto světě dostati od Hospodina, ne-li poznání pravdy slov těchto? ne-li poznání cest, vedoucích k dosažení všelike jiné milosti, a tudíž i vytčeného účele, vedoucích k dosažení moudrosti, ctnosti, spasení?

Než uznává-li *veškeré* člověčenstvo pravdu slov těchto? — A po jakých cestách lze těm, kdož uznávají pravdu jejich, bezpečně dojíti vznešeného cíle? Především to *dvě* otázky: smutná však odpověď při *první*, nesnadná při *druhé* té otázce.

Smutná jest při *první* otázce té odpověď, neb s duší zarmoucenou třeba vyznati: „Veliké — preveliké množství jest těch, jimž dotud hvězda pravého poznání

nevzešla! — Veliké, preveliké množství však jest i těch, jenž paprsky svaté pravdy, jako září slunečnou zahrívání, *odvracují* zraků svých od ní, a blahodarnou moc její, ač plody jejími mnohostranně živeni, vášnivě *zlehčují* abrž i tvrdošíjně *popírají*.

Mezi těmi, o kterých praveno, že jim posavad nevzešla hvězda pravého poznání, sluší vytknouti přede vším mnohým národům velikých říší asiatských i afrických, kteří, jsouce duševní temnotou obklíčeni, k poznání pravého Boha se nepovznegli. — K nim náležejí též četní kmenové rozličných plemen divošských po pustinách amerických, afrických i australských, žijících v žalostné surovosti.

K druhým náležejí ti, jenž ve sluneční záři stojíce, pro temnotu hrdého sebevědomí a naduté pýchy, pravého světla nevidí, neb vidíce uznati nechťejí. — Jsouť to mistři nejedni učenci jednostanné vzdělání — ač někdy důmyslní a ostrovtipní mistři s přívrženci a následovníky svými. — Neuznávající pravdy svrchu naznačené, sledují pouze po úbočných cestách cíle, myslí tušeného a trátí se v bludišti temném, z něhož nelze jim vydrati se na výsluní. Tento druh neznabohův, jimž název odpadlíkův přísluší, dá se rozvrhnouti na tři veliké, od sebe rozdílné tlupy, ježto pod jedním stojíce praporem, bojují proti věčné pravdě.

První tlupu tvoří *mudráci*, považující rozum lidský za *jediný* pramen *svrchované* moudrosti, kterýž sám ze sebe, bez cizí pomoci, beze zvláštního zjevení Božího k veškerému vědění povznést se může. — Držíce se krivé té domněnky, hned při prvním zblouzení svém přepodivnou, směšnou nestvůru činí si — bohem, nestvůru podobnou modle, jakovouž Židé, vyšedše z Egypta, na poušti ze zlata si ulili; v tom jediném se lišící od této, že si Židé viditelnou modlu rukama zhotovili, onino pouze neviditelnou, bludným rozumováním si utvořují. —

V druhé tlupě hemží se někteří ze sboru *přírodopyskců* — jinak slavného — jižto, seznámivše se blíže s přírodními silami, poznavše mocné a předležité působení světla, tepla, magnetismu a elektřiny, uznávše jejich kosmickou čili všesvětovou moc, naučivše se vykládati způsob, jimž obzvláště poslední útvar kůry zemské se vyvinul, jakož i způsob, kterým byliny vznikají, rostou, hynou — zbadavše říši a povahu živočichův, jejich životních úkonův i odumírání jejich; — do-

¹⁾ Článek tento (ač v některém ohledu jenom poněkud se snášíme s drahocenným původcem jeho) kladouce tu v Blahověstu, ovšem tím povděčněji činíme, čím patrněji obrazy se v něm statečná mysl, upřímná láska k pravdě a horlivá snaha, sloužiti jí. Co do osoby, jest vážený p. spisovatel a nyní již milý druh náš ze *stavu svého první*, jenž se na poli české literatury staví pod korouhev, pod kterou pracuje Blahověst. Bůh dej, aby nabyl četných a různých následovníků!

²⁾ J. A. Komenského: *Diktátka* str. 4.

spěvše ku všemu tomuto vědění, zastírají si oči, aby nemusili poznati stopy svrchovaného rozumu — myšlenky to nedostizitelné moudrosti Boží, a tudíž připisují veškerou moc tohoto působení silám materialního světa. Nechtějíce kořiti se Bohu, neostýchají se tvrditi, že svět hmotný se všelikými silami svými jest od věčnosti a z vlastní moci u nekonečných proměnách věčně trvati že musí. Člověka pokládají pak za svrchovaný výtvor moci světové, za korunu tvorivé síly přírodní. Taci přírodozpytci ale sami si nevidí na rozum, jelikož netuší, do jakých nedůsledností a nesnází zabíhají právě posledním tímto úsudkem. Nebo pokud jest příroda dle tohoto domnění pouhé nahromadění hmoty, rozličnými silami opatřené a tvořící tudíž všeliké výjevy, pak ovšem nemůže se také člověk — dle úsudku právě uvedeného — míti než za bytost pouze hmotnou, beze všeho vyššího nadání. Jaká to neshoda se skutečností? A považují-li člověka za bytost rozumnou, duchovou: — a takou jest člověk skutečně — tvrdí tudíž a vyznávají, že bytost, čeho sama do sebe naprosto nic nemá, o vlastní vůli poskytnouti může; oni právě bezděčně přičítají přírodě všemohoucnost, jakovouž my Bohu živému připisujeme. Majíce za to, že příroda vyššího, rozumného sebevědomí prázdna, nadati může člověka rozumem, takovou měrou si tvoří přírodu, činí ji všemocným Bohem, jemuž se koří s úctou nevšední. Než táží se, oč asi povznegli se učenci tito nad divochy, kteřížto slunce činí bohem a klanějí se mu? Tito v přirozené divokosti žijíce, zbožňují slunce, jehož velikou moc i blahodárné působení u veškerém životě pozorují, ačkoli nevědí, jakým se to děje způsobem. Než dotčení učenci, žijíce u prostřed národův, osvěcených pravdou, a požívající výhod blahodárných, ježto z pravdy vyplývají, zbožňují slunce ve spojení s oborem všehomíra, domnívajíce se, že neomylná jest známost jejich o samostatné blahocinnosti slunce, i o silách všesvětových, ježto prý působí veškeré viditelné proměny!

Třetí tlupa sestává s učeníkův, přívržencův a následovníkův, právě naznačených mistrův, tu přírodních, tamo mudrcův. — V ní opět tři rozličné řady rozeznávají dlužno. — V první řadě stojí lidé bez vlastního samostatného úsudku, a tudíž neschopní, blud rozeznati od pravdy; pročež druhdy ovšem i při dobré vůli a bezúhonném erdci svedeni bývají od mistrův,

právě naznačených. — V druhé řadě viděti tak zvané polovzdělance aneb raději lživzdělance, kteřížto rouškou liché nevěry a pod závojem úsměškův, kterými hyzdí svaté náboženství, úplnou nevědomost svou před světem nkrýti se snaží. —

V třetí řadě posléze jsou zhejralci, prostopášníci, jenž, kochajíce se v nectných rozkoších smyslného světa, neradi slyší o kázni a čistotě mravů, proti jejich životu čelící; pročež s radostí chápou se učení a domněnek, vedle kterých jim netřeba se báti vyššího soudce činův jejich. — Neposledním znakem právě vytěčených odpadlcův a civilisovaných modloslužebníkův jest: *horlivé hlásání* učení svého, ježto jest: velebení sil přírodních, vysvětlování a poukazování na přirozené vyvinování se veškerého života atp. zahalování úryvků ze Svatého Pisma křivými výklady; věrných následovníkův a ctitelův pravé víry prohlašování za otroky náboženské šilenosti; zlehčováním všeho, což svatého jest, jako by to temnotou bylo hierarchickou; rozsívání pochybností o svatosti víry křesťanské; užíváním novomodních, honosných frásí o mocné osvětě, a slov pikantně okořeněných; chvastavým velebením sebe samých co synův pravého světa; vyhlašování učení svého co jediné pravé osvěty. Ký div, že takovýto způsobem mnoho krátkozrakých lapeno a shromážděno bývá pod prápory nevěry, po všech končinách světa vztýčenými a rozvinutými?

Ti, kdož umí ceniti slova: „*Poznej člověče Mne (Boha), poznej člověče sebe!*“ poznání toto uznávající za důstojný cíl života lidského, nemálo se liší, obrátíme-li zřetel na cesty, k tomu cíli vedoucí.

Jedni, a to přemrštění přívrženci přírodozpytu, míní, že k poznání Boha i sebe samého dostačuje pouhý duch lidský ve spojení s úkazy přírodními. Duch tento jest prý tak upraven, že mu lze bez vyšší pomoci z uspořádání všehomíra a ze zákonův přírodních, vyniklých z vůle Boží — bez obzvláštního zjevení, dopátratise všeho, čehož mu věděti třeba. Za touto příčinou odmítají též každé jiné zjevení, a propověď: „*Poznej člověče Mne (Boha)! — Poznej člověče sebe!*“ berou za výrok — hlubokého, důmyslného mudree. Příroda jest jim knihou veškerého tajemství svatého; zákony její jsou prý jediné výroky svrchované moci. — Přírodu zpytovati, její úkazy bedlivě stopovati, jest

podle jich zdání, jediným úkonem života lidského. —

Druzí — jednostranní bohoslovci — učí právě na opak předešlého. Tací to přemrštěnci hlásají, že *jediným*, pravým a užitečným věděním pro člověčenstvo jest zjevení Páně, podané skrze proroky starého zákona a posléze hlášané jednorozeným Synem Boha živého, Pánem a Spasitelem naším, Ježíšem Kristem: vše jiné vědění jest prý na prasto bez všeliké ceny. Známost přírody a podivných zákonů, ježto se v ní jeví, málo neb nic se u nich neváží; příroda zdá se jim býti prospěšnou, pokud hoví tělesným potřebám lidským: vyššího vlivu a působení v duševní a mravní vyvin jí celkem odpirají. Nálezy a výklady přírodních výjevů, jež čelí proti *lidským* výkladům *slov* některých a *míst* v Písmě svatém dotýkajících se přírodních věcí, za bludné prohlašují, ačkoli se na přísně vědeckém badání zakládají a s patrnou i hmatnou skutečností úplně souhlasí. Než takovito mělci bohověrci a bohoslovci zavdali příčinu — zvláště minulých let — k častým, ač zřídka podstatným žalobám, že prý katolické duchovenstvo jest hlavním nepřitelem pravé osvěty a svobodného vývinu duševního.

Mezi oběma těmaty příkrýma strana-
ma nalézají se opět jiní, kteří zaslouženou chválu důkladnému zpytování přírody vzdávajíce, zároveň též povinnou úctu na jevo dávají k výrokům proroků i učení Kristovu. Avšak i jim nejsou proroci leč toliko lidé neobyčejného nadání, nevšedního ostrovtipu; Kristus sám vedle zdání jejich byl toliko největší z proroků. Za tou příčinou též nechtějí pravdy, pronesené ústy proroků, jakož i články učení Kristova za pravé míti naprosto, nýbrž jen potud, pokud se snášejí s rozumovými a přírodosumnými výsledky badání tohoto věku a vlastního jejich zvláštního výkladu. Lidé právě dotčeného druhu — vyznačení jmenem rozumářů — honosí se, že cesta jich jest *zlatým* středocestím, a po ní že se kráčí bezpečně k svrchovanému cíli života. Netřeba, tuším, dovoditi, že i oni od *pravé* cesty značně se odchýlili.

Nežli však naznačím po svém přesvědčení *pravou* cestu, vedoucí k vznešenému povolání života, budiž mi dovoleno, poohlédnouti se dříve po stezkách, po kterých já dotud krácel, a jakým způsobem jsem dospěl k poznání *pravé* cesty! Od útlého mládí v bázni Boží vychován,

za prvních let svých studií poslouchal i čítal jsem s velikou bedlivostí a pilností Slovo Boží. — Za pozdějších let, za času vyšších studií, poněkud sice ochábla moje horlivost u Slově Božím, jelikož ji horlivost technického badání přestihla, nicméně k náboženství, jakož i ke všemu, což jest Božského, zachovával jsem hlubokou, povinnou úctu v bezúhoném dotud a vši pochybnosti o podstatě neomylné věrouky katolické prázdňem srdci, nedáda sluchu slovům lehkomyšlných posměváků.

Po ukončených studiích na novém stanovišti života, jak ve společnostech tak i ve spisech stýkal jsem se je ještě častěji s náhledy, křesťanskému náboženství více méně odpornými. Ano, nezřídka přiházelo se, že některé články viry tupeno a v posměch uváděno přede mnou. Takovým to způsobem z dosavadní bezpečnosti u víře vyburcováno ducha mého. I což divu, pakli tu mladická mysl, zachvácená větrnou bouří, a zbavena jisté, zřetelné podpory, bez vesla na vlnách rozlíceného proudu po nějaký čas semo tamo se kolotala, jak s které strany zdýmal se víchr? — Netrvalo však dlouho nenadále uchvácení a nebezpečné kolotání toto. Vida patrně vůkol sebe, kam jen oko zřelo, mocnou ruku Páně, nemohl jsem dlouho dlíti na rozpacích o Jeho jsoucnosti čili bytnosti. Po krátkém čase, dřevní víra v Boha přešla ve zřejmé, v hlubinách duše cítěné a. živoucí přesvědčení. Takovou měrou ustálil se pevný, nezvratný základ pravdy v útróbách srdce mého, který všem pozdějším návalům bludův šťastně odolával.

Tak šťastným jako v tomto zápasu, nebyl jsem ve sporu o božské podstatě Kristově, o neomylnosti svatého učení sv. Církve Jeho. Jak vůbec vědomo, spor ten častěji i zuřivěji se vede od protivné strany, nežli útoky na jsoucnost Boha samého. — Tu jsem dlouho, dlouho po rozličných, schůdných i neschůdných cestách bloudil, a nechtělo se mi jaksi podařiti žádoucí, konečné upokojení srdce i rozumu. Pokud jsem více šetřil hlasu srdce nežli rozumu, duše klonila se více k staré, od dětinství zakoreněné pravé víře. Stalo-li se, že jsem soběhrdē naslouchal více rozumu, uchyloval jsem se opět více „k zlatému středocestí“, a tudíž osměloval jsem též některé články svaté víry vykládati sobě dle osobních, novomodní vzdělanosti příznivých náhledův. — K to-

mu posléze, jsa po delší čas mocně zaujat jistými záležitostmi srdce, upadl jsem do jakési neblahé netečnosti u věcech náboženských. Nechával jsem na vůli tu rozumu tam srdci, co by komu bylo po libosti: aniž jsem se dále o rozhodný boj staral. — Že pak jsem v nebezpečné netečnosti této neklesl do záhuby, že jsem uchránil se před hlubokými úpady, bylo krom milosti Boží, jedinou příčinou, že hlas vnitřní, o pevný základ, o víru v jsoucnost Boží se opíraje, byl mocnější pouhého rozumu.

Když pak jsem z dlouhého snu tohoto se probudil, probudila se tudíž i nespokojenost za příčinou nerozhodnutého dotud boje o náboženství. Neklid ten dosahoval tím většího stupně, čím rázněji jsem těžká pouta všedního života se sebe setrásal, a svobodnějším se stával. Posléze pevně jsem uzavřel, že se chci na rozhodný boj statečně připraviti, a že sobě nedám oddechu, až se dopátrám podstatné pravdy v věcech víry katolické na upokojení duši a ku přesvědčení rozumu.

I zaopatřiv se na rychle nepotřebnějšími k tomuto účelu prostředky a pomůckami, s velikou horlivostí zabral jsem se v důležité dílo toto. — A aj! — že snaha moje, dopátrati se pravdy, byla vroucná, prostá všeliké liché světácké zvědavosti: Pán mi požel, a dříve nadání shledal jsem, jak málo jsem posaváde znal pravou podstatu svatý víry křesťanské při vši známosti jednotlivých článkův jejích. — Takto přesvědčil jsem se s pomocí Boží i o neomylnosti a nezvratné pravdivosti svatého náboženství katolického, jakož i o Božské podstatě Krista Pána, zakladatele svaté Církve naší.

V dalším postupu studií těchto bedlivě pátraje po neomylných a zřejmých důvodech o pravdivosti katolické víry, — uvažuje všechny ty v nově nabyté vědomosti v náboženství, a opatrně porovnává s nejnovějšími, nezvratnými výsledky přísného přírodopysku: dospěl jsem k zralému poznání a pevnému přesvědčení, že: „Dvojím způsobem zjevil se Hospodin lidu Svému! totiž: Prostředně a bezprostředně!“ —

Bezprostředně zjevil se Bůh nejprve prvňmu člověku v ráji; později patriarchům a prorokům, a skrze ně vyvolenému národu israelskému; posléze pak veškerému světu skrze jednorozeného Syna, Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista! Skrze Krista Pána zjevila se nám nejen úplně

svatá vůle Boží, nýbrž i Jeho milost bezedná, jakož neskončená láska otcovská. — Kristem Pánem doplnil a spolu též proměnil se starý Zákon bázně — daný a ohlášený skrze proroky — v nový zákon lásky. — Skrze Krista: Jeho vtělení, Jeho život i utrpení, Jeho umučení a smrt, oslavenou zmrtvýchvstáním, přijal nás Bůh opět za pravé dědice království Svého. — Na nás to nyní pouze záleží, hodnými-li se té slávy učiníme, domahajíce se jí po cestách zákonu! —

Bezprostřední toto Zjevení Boží jest ve svatém Písmě, jež chová i bezpečně vykládá Církev. — A proto jest sv. Písmo knihou — bezprostředního zjevení Páně. —

Prostředně zjevuje se Hospodin skrze přírodu všemu lidstvu za všech věkův, co ho kdy bylo, co ho jest, a co ho do skonání světa bude. — Tu viditelným způsobem jeví se velebná moc Boží; — ve přírodě Bůh ukazuje člověku právě smyslým způsobem nekonečnou dobrotu Svou. — I kdo může, poznáv i uváživ náležitě toto vše — zdržeti se úžasu a ustrnutí, vida všude přítomnou, mocnou rukou Páně? — Kdo jest s to, nepocítiti a neuznati malomocnost a nicotu svou u přítomnosti Boží? — Kdo tu smí nepadnouti na tvář před velebností Hospodinovou, a nekořiti se Jemu?!

Příroda tedy jest jako druhou knihou zjevení Páně — zjevení to prostředčného. V jejích zákonech obrazy se paprsky myšlének nedostizitelné moudrosti Boží; v jejích úkazech vypsání jsou nekoneční skutkové dobroty Jeho, živými hieroglyfy. Tyto podivné hieroglyfy odhalovati, pokud láska Boží ty neb ony věci v přírodě ustanovila k užtku a k prospěchu člověka bedlivě pátrati, a takovýmto poznáním přírody šířiti slávu Boží: hle, to vznešený účel pravého přírodopysce! —

Nevyvážené množství moudrosti jest, jak v tomto zjevení, tak i v zjevení bezprostředním. — Veškeré dotud nabyté vědění nashromážděné a složené v bohatých a hojných knihovnách celého světa, jest pouze skromná částka bezedného oceanu. — Žádný věk ať se neklame, že v tom neb onom vědění dospěl již na poslední svrchovaný stupeň! Ať si tu již pokolení lidské tisíce tisíců let se stálo horlivostí v každém oboru veškerých věd a nauk pracuje: nikdy nedostihne ani v tom ani v onom kruhu takové výše, že by pak již déle pnouti se nemohlo! —

Známost tedy a náležitě užiti obojího

zjevení jest pravou cestou k dosažení vynikajícího cíle; — ono pomáhá k pravé moudrosti — k dojití vrchole čtosti prostředkem svědomitého ostrážení poznání vůle a podání milosti Boží. — Vážení obou pěstování jest jediné pravé osvětlo.

Zjevili se Boží dvojím způsobem člověku, pak netřeba, by neskončená moudrost Jeho zjevení jednoho způsobu v druhém do podrobná opakovala. A s tohoto stanoviska, jak se mi zdá, sluší jedno i druhé, prostředecné i bezprostředecné zjevení pozorovati a uvažovati.

V prvním zjevení, totiž ve zjevení bezprostředním, obsaženo vše, co se Božské bytosti a vůle, co se svatosti, lásky, milosti trojjediného Boha, co se věčného království Jeho dotýče. Proto právě jest v něm vše, co se vztahuje na duševní život, na život mravný, na život věčný duše lidské, a naznačuje cesty, vedoucí do něho. — V druhém zjevení, prostředecném, obsaženo vše, což smyslného jest; což k tělesnému prospěchu života vezdejšího a k poznání velebné moci, slávy, moudrosti a dobroty Boží pomoci smyslů naše přispívá! — A tomu-li tak, nikdo již nehledej podobného, všestranného a důkladného poučení o věcech přírodních v Písmě sv., nýbrž dotazuj se přírody, až se u těch, kterýmž svěřen klíč tajných schránek jejích, a jimž dáno čísti v živých i mrtvých hieroglifech jejích. — Rovněž tak žádný se nedomnívej, že z pouhého pilného zpytování přirozenosti ducha svého a viditelné přírody vyvážíš a nabudeš prostředkův k životu věčnému nevyhnutelně potřebných. — Marná píle i snaha tvoje! — Těch jediné nadpřirozenou milostí Boží skrze svaté bezprostřední zjevení dojiti možná. —

Poněvadž oboje zjevení z též vše-svaté vůle vychází, nemožná jest nějaká mezi oběma neshoda. — Jedno přispívá k porozumění a vysvětlení druhého, ač poznalo-li se dokonale, užívá-li se ho řádně. Ze však jen zřídka se toho dostatečně šetří, vždy nové a nové přezalostné sváry se plodí, ovšem hlavně za příčinou dosavadní nedospělosti lidské a nedostatečné známosti obou zjevení. — Dokonalá známost obojího zjevení: ta plnosti času zůstavena. — Prvé než nastane plnost času, lidstvo vždy jenom ode stupně ke stupni prospívá v žádoucí známosti této. A dle tohoto pokroku, jež lidé činí, dle stupně, na který se povznegli, řídí se též stupeň souhlasu mezi oběma zjeveními. — V plnosti však času, kde pravá moudrost do-

spěje, a květučnými jednotlivých věd a nauk věnci ověněna konečně vítězství slaviti bude; kde Kristus bude všechno ve všem: tehdy při vznešeném jásní všehomíra objeví se též v plné spanilosti své svrchovaná harmonie obojího zjevení a veškerou přírodu ozývati se budou velebné hymny nebeské!

Při porovnání jednoho zjevení s druhým, zvláště kdež vzájemně se stýkají, dlužno následující úvahy na zřeteli míti:

1. By souvislost obou Zjevení — ve svých formách tak od sebe rozdílných — byla člověku pochopitelnou a srozumitelnou — bylo zapotřebí jistého mezi oběma mostu a bezpečného přechodníku. A zdaž netvoří hned první verše sv. Písma u velikánských, divuplných obrazech svých, takovýto přechodník od pojmů smyslných k pojmům nadmyslným?

Jako probuzenému, náležitě vyvinutému a v Zákoně Božím odchovanému duchu lidskému výroky sv. Písma zdají se býti tak přirozené, že se domnívá, jako by sám o své ujmě, při bedlivém sebe a lidských poměrů skoumání k nim byl dospělí musel, (ač by se mu to v nynější porušenosti jeho, nikdy nebylo podařilo:) rovněž bylo i s druhé strany jakési pevné spony a zřejmé pásky zapotřebí, by obě zjevení tím patrněji, co jeden, z dvojice sestávající, nerozlučitelný celek se objevily.

3. Prorokům, zvláštní milostí Boží probuzeným a nadaným, nadšeným a opatřeným to výtečníkům, i druhým zvěstovatelům svaté vůle Boží, nebylo lze vznešené pravdy učiněného jim bezprostředního zjevení Božího smyslným tvorům, jakovými jsou lidé, s prospěchem podati bez jisté pomoci smyslné. A protože vidíme kterak vznešené pravdy zjevení Božího podávají v rouše, vypůjčeném od přírody z výjevů jejích, a tudíž pomocí věcí pozemských pochopitelné čini nebeské věci.

Dle těchto úvah slušno při výkladu jednotlivých slov a míst sv. Písma, pokud se jedná neb zmínka činí o předmětech přírodních, zřetel svůj obráceli jak ke smyslu, v jakém se za prvotních časův brala ta slova, tak i k výrokům nestranně na svědomitě, přísně vědeckém badání založené a vzdělané přírodovědy nejnovějších časů. Podobně ale s druhé strany přírodozpytci dlužno, poslední, smysly nedostizitelné příčiny přírodních sil a rozmanitých výjevův jejích pomocí zjevení bezprostředního vyhledávati a ustanovovati.

Jak utěšeně by rozkvétala při takovémto vespolečném sloučení pravá osvěta! Jak stkvělé i blahodárné bylo by ovoce takové osvěty, každému přístupné — každému záživné. — Než bohužel, dlouho, dlouho ještě bude to trvati, nežli Europa podobného ovoce se dočká a požívati bude. —

Pouhá známost přírody, dovoleno-li o tak před důležitém a vznešeném předmětu v nedokonalém podobenství se vyjádřiti, pouhá známost přírody, podobá se svitu hvězd za doby noční. Skromný mrak dostací, světlo to zatemniti a poutníka uvrhnouti v širou tmou, v níž mu nelze hrubě ani ku předu se bráti. Na druhé straně lidé, kteřížto si nechtějí na prostě nic všimati tajemství a zákonův Božích ve přírodě, se vši svou věrou, ať tak dím, dávají na jevo, že jim světlo měsíčné v náplňku milejší nad plné světlo denní. Ač možná při tomto světle měsíčném za jasné noci věci vůkol sebe poznati: nicméně světlo to kaleno bývá šerem jakýmsi, jež děsně svírá putujícího. Jinak to, kde víra v milé shodě s dostatečnou známostí přírody! Tehdy vědění člověka křesťana podobá se světlu slunečnému za dne letního. — Za takového světla otvírá se nám kolkolem daleký rozhled; tehdy nám snadno sebe vzdálenější věci zřetelně poznati; abž ani nejčernější mrak není s to, zbaviti nás pravého rozeznání. Jak slunce paprsky svými nejen k poznání rozličných věcí a k dalekému rozhledu slouží, abž i teplem svým tělo blahodárně, až do nejhlubších útrob, proniká, — je zahřívá, podobně i víra, jež vidí, hledá, nalézá Boha všude, a tudíž i v přírodě.

Doufám, že slova pronešená, ač jsou pouhé nahromadění několika nahých takorčků myšlének, mohou přiměti bystroduché čtenáře, aby dobře a zrale považovali velikou, důležitou otázku, položenou hned v čele tohoto pojednání. Všestranné, podrobné rozebrání a podstatné odůvodnění všech naznačených tuto myšlének nelze tuším směřnati v jediném článku časopisném: než bude také zítřka den, a Bůh dá i budoucně vydávati svědectví o svaté pravdě víry katolické!

Slovo k spisovatelům slovanským.

Od některého času neudálo se nám něco takového čísti v politickém deníku, jako bývaly dávno list v rázném, výbojném „Časopise Krakovském.“ Jest to list, kterýžto znamenitý spisovatel a básník polský, J. Kraševský, vyznačuje se v nově zamýšleném časopisu ve všem pronáší zásady velikého uvážení rovněž i na jiných stranách. — Prohlédajice k účelu, jež vytknul sobě Blahověst, máme za slušné i povinné, obrátiti zřetel na rázný onen hlas — ohlas to náhledův, tužeb a snah našich. —

„Druhdy,“ tak píše Kraševský po krátkém úvodu, „druhdy dělník na této roli pokojně mohl rozsívati zrno; slunéčko mu hrálo, skřivánek zpíval, větřík ovíval jej chládkem, a poctiví lidé, berouce se cestou, pozdravovali ho srdečným slovem: *Pomáhej Pán Bůh!* Jinak to nyní. Teď bojuje dělník o ten kus země, kterýžto má skropiti potem; vítr rozmetá mu zrna z ruky, havrani nad hlavou mu kráčí, a mimojdoucí prošení neprošení místo pomoci pátrají, co to dělá, a posmívají se mu, že prý to ne tak, jak oni sobě byli vymyslili, stojíce s založenými rukama.“ —

„Rozprašili jsme se na tisíc stran, každý po své chuti. Jeden seje žito, druhý řepku, jiný proso, neb to nové, jiný koukol, dovodě, že prý koukol, ač jinak jde o něm zlá pověst, nejvíce vydá. Novotáři vás zakřiknou, jelikož prý jste přátely temnoty a předsudkův, stoupenci minulosti oboří se na vás, že nové a záhubné myšlenky seje; doktrináři vysmějí se vám, že prý nevíte, co činíte; filosofové ... a! všickni vás zakřiknou, neboť jim hlas váš nebude po chuti, a Bůh vydal svět na hračku lidského hádání.“

„V jakovém půjdete směru? — Po starém obyčeji s křížem svatým,

s věrou v prsou, s láskou k vlasti, po zákonu Božím, cestou přímou, pánové, a bude—dobře: vedlejší chodníky vedou do bludův. Pokrok u nás nemůže býti pravdivým pokrokem, jestli že se nezakládá na tom, což bylo, nezakládá-li se na minulosti. — Minulost ale naprosto bez nových živlův nemůže též býti jediným pokrmem životným.“

„Netřeba vám rady ode mně; — ale komu se nehodí srdečný soucit, bratrská pomoc a modlitba? Dovolte, ať mohu pověditi, co smýšlím. Nemíním nutiti nikoho, by smýšlel jako já; jediné sděliti se chci s vámi o náhledy své. — Časy naše, opravdu těžké to časy, a časopisův úloha veliká. — Časopisy staly se potřebou věku, staly se každodenním tovaryšem, rádcem, domácím hostem, zastupující biblioteku a nezřídka i samostatné přemýšlení. — Vliv a to nesmírný spasitelný a prospěšný, — může se též státí záhubným a škodným. Komu Bůh svěřil do rukou nástroj k působení mezi bratry, přijímaje ho, má jej přijmouti s hodností a svědomitostí. — Není to kratochvil, nemá to býti libůstkou marností: časopis to páka, kterouž opatrovati sluší s bázní, které užívati náleží s opatrností. Velikost úlohy postrašuje; nebo kdo z nás jest sám sebou tolik ubezpečen, by mohl říci, že se nezmýlí? A kterak to zodpovídáš, jestliže omylem svým jiné zavedeš do bludův? A protož nesluší zakládati si na sobě, na svých domyslech a náhledech, nýbrž na něčem silnějším, stálejším, a neomylném — na slově Kristově a zákonu Církve.“

„Ano, řeknete mi, ale za našich časův, vždyť i to svaté, neporušené učení tak rozličně se běře, tak rozmanitě se vykládá! — I ti, co se věrnými syny Církve zovou, mezi sebou na různě se rozcházejí a hádají se o náhledy svoje. Katolíci Montalembert a Veuillot ve Francou-

zích stojí na hranicích dvou systémův: kterého následovati? — kterého uposlechnouti? — My máme domácí tradici a ducha evangelium: ty nám ukáží, kde jest pravda. Nechat víra nestojí ve službě soustavy, nechat není nástrojem, ale nechat usedne na trůně a panuje v jejím lesku; pak snadno užríte všelikou pravdu. Ze vznešené zásady plynou výsledky lehko, jasné a přirozené. Po předcích obdrželi jsme veliké dědictví: hledme si ho pečlivě; hledme si přede vším *víry*, a potom všeho, co z ní vyniklo, co stanoví, že jsme národem, co polité slzami a krví, stalo se relikvií a památkou.“ —

„Jsou lidé, kteřížto chtějí předělati svět, a oči obracejí na západ, jako by se tam trpytila nová nějaká hvězda nad kolébkou nového Spasitele; jsou lidé, kteří chtějí přetvořiti vlast, předělati lidi, nadělati z nás kupců a šafářův, cizozemcův, průmyslníkův, obchodníkův, ohlašující, bohatství že nás učiní šťastné. Já nejsem nikoli proti práci, proti pokroku ovšem i materialnímu, povolnému a přiměřenému vedle potřeb našich. Než jsou dražší věci, na něžto sluší míti pečlivé oko; jsou světější touhy, kterým prvé vyhověti náleží: výhradní péče o dobrobyt zjedná nám toliko byt dobrý, ale nezjedná poklidu, duchovního blaha, nepojistí nám budoucnosti naší. Nenásledujme západu, nedlužme se tam u něho: budme svoji, zachovejme vnukům, co jsme obdrželi po předcích, a byt to byl dřevěný křížek v mošně žebrácké, byt to byl štipec země, zavhlé slzami. Tím více hledme a važme si duše—více, než kapitálův a mašin, vzdělaných na rumech kostelův a poctivé neopatrnosti naší.

Neodmítejme materialního pokroku, kdekoli vynikne z potřeb vlasti způsobem přirozeným, bez ublížení

mravní povaze našeho národu, beze žtencení rázu národního; neženme se náru živě do náručí novotám, které by náš mohly odnárodniti, aby se naplnily měšce a ochudla duše. Nemnim, by časopis ten chtěl býti orgánem horéčkového pohybu onoho průmyslně kupeckého: budtež raději hlasateli jiné a to vznešenější a stálejší pravdy, lásky křesťanské, pokory Kristovy, bratrstva mezi všemi stavy a milosrdenství. Lidská společnost proměňuje a chystá se k novému věku: neházejte do ní živlův, které na různorozptylují, a kterých jest bez toho již přes příliš; nemnožte kvašení, usmířujte, upokujte, usjednocujte, neusilujte předělávati společnost po svém náhledu, poručte to Bohu, a — pracujeme v lásce! Pak ovšem co vykonáme, bude dobré.“

„Ostatně úloha vaše veliká jest i rozmanitá. Každý časopis představuje život země, obzvláště pokud jest jediným jejím orgánem. Tisícero potřeb, zajmův, úkolův, myšlének a směrův vás obklopí: nelze na žádný zapomenouti, nesluší žádného pominouti lehkovážně. — Především budete museti s úctou k minulosti sbírat rozprášené památky, aby se opět obnovilo pásмо tradic, bez kterých žádný národ není národem, a člověčenstvo stalo by se stádem dobytčat. Po stavivu historickém již čas, vzděláti aspoň částečně historii živěji a celeji pojatou. My posud mnoho sbírali a nic nepíšeme: třeba již počítati. Začnemež malými monografiemi, částečnými studii, kteréžto usnadní cestu velkému historiku, jenž se nám narodí. Pole to jest ohromné, práce na něm mnoho, práce to svaté, potřebné: za nadšení, bez kterého nic se nedaří, musíme se modliti s věrou a láskou v srdci. Víra naučí nás rozumu, láska naučí nás odpouštěti; práce, podniknutá s věrou a s láskou, da-

řiti se bude snadno i ku prospěchu.“ —

„Po dějinách to *literatura*: ta strnou jest nynějšího věku, snažení jeho k idealům, ohlasem tužeb a přání všeho, čím oddychujeme. I tu jest ohromné prostranství a vybírání nesnadné. — Zasnův našich domnívá se každý, že má právo, pronést myšlenky své: druhdy zpívali a mluvivali toliko vyvolenci, sevření násilným utrpením — nadšením. — Ale můžeme-li změnití ráz věku? V tomto množství hlasův rozmanitých jsou jedny mohutné silou, druhé slabé; všickni mohou zpívat chválu Boží a velikou píseň utrpení, radosti a práce. Hlas jedněch, druhých stane se historií věku: ale slušeno-li odháněti kohokoli a zamykati mu ústa, když mu z nich plyne bolest, výstražba, věstba neb volání o pomoc?“

A podobným způsobem, co třeba připomenouti o *kritice*, o duchu, jenž má vládnouti v ní, obrací zřetel k potřebám materialním a k událostem památným a významným v historii přítomného věku. — „Musíte,“ tak praví, „na všechno míti zřetel: nesmíte se zbytečně ciziti a otáčeti hradbami čínskými. Úsilím o zachování svého rázu nemá národ zazrzavěti: všechny národy jsou velikou barvou Páně, na kteréž hraje ruka Boží; každý národ má svůj tón, svůj zvuk, své místo, má ale též býti v souzvuku a svazku s druhými. Struna, co falešně přizvukuje, brzo praskne; kdyby se ale všechny zároveň naladily, co mnedle bylo by možná zahráti na nich?“

„Vyf se tedy neuzamknete v těsném kruhu své vlasti, ačkoliv jí přední místo náleží ve srdci, ač přední místo míti bude v časopise. Vy postavíte strážce na věži, aby pohlížel na daleké cesty a oznamoval, co se tam děje. Nepohrdejme tím, což dobrého jest, ať již k nám přichází odkudkoli a v jakovékoli způsobě.“

„Ještě slůvko toliko! I na tu práci třeba nám vytrvalosti, svědomitosti a obětí. Máme činiti cosi užitečného: beřme se do díla očistění, bílí na duši a beze světských zámyslův. Nestarejme se o sebe, ani o potlesk, ani o převahu, ani o jméno. Přinášejme vše ochotně na oběť pro obecné dobré. Slověům těm smáti se budou ovšem stoupenci nových systemův, kterým se zdá, že každý, kdož pracuje *pro sebe*, tím samým již také pomáhá společenstvu. My jináče tomu rozumíme.—Kde se jedná o jisté opravy, každý nechat přede vším sebe samého napravuje, polepšuje, vzdělává: kdež ale potřebí jest obětování, nechat první zapře se k vůli druhým.“

Tak píše výtečný Kraševský¹⁾. List jeho měl býti patrně programem časopisu, kterým by se byl bez pochyby nemálo budil a povznášel život duchovní na Litvě a v Polště. Škoda, že nedovoleno, vydávati zamýšlený deník! Nepochybujeme, že by se byl denník, proniknutý takovým duchem, v krátce stal blahoslibnou světlárnou na slovanském východě. Zatím vděční jsme slovutnému Kraševskému, že pustil do světa památný a významný onen hlas, a tudíž alespoň jiným časopisům slovanským připomenul *pořinnost* jejich. Prohlédajíce časopisectvo naše, kterak si tu přáti musíme, aby již také u nás „*po starém obyčeji kříž svatý*“ vzali do rukou a *s věrou v srdci, s láskou k vlasti, po zákonu Božím přímou cestou* ku předu brali se všickni vydavatelé časopisův našich.“ Rádi jsme pokroku v každém

oboru lidského vědění a snažení; s upřímnou radostí vítáme každou knihu, pokud směřuje ku vzdělání našeho národu; každý časopis, at jest již úloha jeho ta neb ona, jest vzácný nám avítaný, co znamení života. Starší *Krok* a *Musejník*, *Hlasatel* i *Světlozor*, *Včela* i *Květy*, *Dennice* a *Vlastimil*, nový *Lumír* a (pohřichu tak brzce zaniklý) *Obzor*, tu *Škola* tam *Posel*, tu *Hospodářské* tam *politické* noviny naše.

Avšak netajilijsme toho nikdy aniž tajiti smíme, že potud jen nadíti se lze zdaru a požehnání při všelikém literárním podnikání, pokud jest proniknuto duchem Božím — duchem, jež ve svém programu zřejmě a místně vyznačil slovutný Polák. Známe, na jakové konce uvodí časopisectvo nekřesťanské; vidíme, jaké neřesti mravní a socialní rozplouze literatura, odcizená duchu Kristovu, — odcizující svatým zásadám jeho. Bohdejž, by se tedy všudy i u nás obecným heslem stalo, což tak pěkně a upřímně rodákům svým k paměti přivodí výtečný Kraševský! Pak byla by literatura naše pramenem požehnání celému národu; bylť by jím průmysl, obchod a kupectví, rozvíjející se pod vlivem Kristova zákona; bylť by jím též všestranná osvěta, opravdová vzdělanost, proniknutá duchem Božím²⁾.

¹⁾ P. Kraševský, nad jiné plodnější spisovatel polský, muž neocenitelných zásluh, učiněn tohoto roku vrchním dozorcem škol v jižních guberniích ruskopolských. Jediný tento čin, tuším, svědčí o slibném pokroku za panování nynějšího císaře Alexandra II. Takové školní dozorce a správce přejeme každé krajině!

²⁾ Bezděky se nám tu namítá, což byl již před 30 lety v Musejním časopisu pověděl náš nesmrtelný Jungmann, jednaje o klassickosti vůbec. „Má-li k vyššímu životu a zniku literatura přijíti, daleko více zbývá, než činěno jest. Potřebí starati se o to, aby dobrý, Bohu i vládě libezný duch a pravý národní smysl, který velice utuchl, opět se křísil a zmáhal; potřebí nezištné, bezzávistné účinnosti více zkušných a moudrých spisovatelů a vůbec mravního vyššího vzdělání a dobyté tudy důvěrnosti a podpory veřejné; potřebí snahy o pravou jak jednotlivých spisův, tak celé literatury klassičnost atd. Netřeba doličovati, který duch jest *duch dobrý, Bohu a vládě libezný, který „smysl národní“ — jest „pravý“*“.

Kněz Joachim Ventura.

(Dokončení.)

Filosofická díla, jimiž se proslavil Ventura, nemnohá sice na počet, jsou vnitřní cenou svou nemálo vážná. Výtečný kněz vydal již r. 1828 v oboru tom spisek důležitý: „*De methodo philosophandi*“, vyznačený rázem hlubokého ducha, bystrého znatele potřeb i neduhův našeho věku. Rok na to, kdežto se byly za příčinou soustavy de Lamennaisovy zmáhaly spory, vyšlo na světlo druhé, obšírnější dílo, pod názvem: „*Výklady o zásadě jistoty*“. Ventura hájí hlas obecného rozumu člověčího proti domněnkám jednotlivcův a škol filosofických. Posléze r. 1846 objevilo se v římském časopise vědeckém pojednání o hlavní zásadě pravé filosofie. V pojednání tom, jež pokládáno za nejpeknější práci, pravdivou to okrasu vědeckých ročníkův náboženských, vyložil důmyslný mudrlec a nadšený řečník stručně, jasně a rázně náhledy své o filosofii, o poměru jejím k literatuře, k životu, k náboženství. — Rozumíť se samo sebou, že novověké školy filosofické na soudě křesťanského mudrce, nadšeného to odchovance učitele anglického, sv. Tomáše Akvinského, nikterak neostály. Bystroduchý horlil a neohrožený zástupce pravdy, miluje pravou moudrost, ovšem tím ostřeji doráží na filosofy, a dovodí, kterak se novověká filosofie co do předmětu a účele, co do jistoty a vědeckého rázu octlá na bezcestích; on dolíčuje, kterak se ze bludův theoretických a praktických vyrojilo a rozrojilo celé hejno neřestí, a zmatkův právě babylonských. — Ventura tu dokázal patrně, jak smutné jest podívání na pole dotčené filosofie novověké. Ze soustav líhnou se vždy nové soustavy, čím dále, tím ohýzdnější: z bludův tvoří se bludy. Školy filosofův staly se arenou, na které válčí gladiatoři filosofie, žádostiví pochvaly—potlesku. V této směšici učení zásad a náhledův, pochybností a odporův vyvracuje se, nýbrž i vyvráceno již všelikou pravdu, všeliké zásady filosofického, mravního i politického světa, všechno uvedlo se v lehkost, vydáno na rouhání a ve jmenu pokroku postrčeno historii tam, kde byla před osmnácti věky.

Zatím co Ventura, již v řadě, jehož byl náčelníkem, již na kazatelně, jejížto stal se byl ozdobou, již v literatuře a v životě bojoval pro pravdu Boží a království její na zemi: pozdvihovaly se o-

všem i proti němu zášť a podobné mrzké vášně lidské. Nejednou dal k tomu podnět sám; druhdy bráno si zámínku z činův, kteréž se mu před Bohem vážiti budou na zásluhu. Když byl po čas prvních sporův za příčinou soustavy de Lamennaisovy ujímal se pravé filosofie proti bezohledným hancům rozumu: tehdy pokoušeli se leckterí házetí naň blátem, v němž byl posléze utonul nešťastný La Mennais. — Po prvních těžkostech těchto, činěných a strojených — (Ventura vyšel z nich čist a bez úhony) — nastal pokoj. Úcta srdečná, láska otcovská, kteréž požíval u Řehoře XVI, chránila jej. Po smrti Řehoře XVI, dosedl na stoliči sv. Petra blahomyslný Pius IX. a počal dílo své apoštolské dobročinností protivníkům. Kněz Ventura, druhdy vážený a milovaný co přítel u kardinála Jana Mastai-Ferrettiho, stal se obzvláštním důvěrníkem papeže Pia IX. Tak bylo za prvních let papežování dobrovitěho sv. Otce. Tehdy děly se opravy potřebné v Římě a v zemích papežských — lid odsluhoval se papeži za lásku láskou, a naděje rostla, že se podaří provésti poznenáhla žádoucí opravy bez hlukův a zmatkův politických. Ventura, horlivý zástupce víry a Církve katolické ve jmenu pokroku, při nejedné příležitosti veřejně na místě svatém pronesl smýšlení, osvědčil naděje své. Řeč na oslavu Daniele O'Connella, ve svém způsobu tak znamenitá, stala se významným, veřejným vyznáním jeho. Zatím ale r. 1848 vypukla revoluce ve Francouzích, a duch bouře rozběhl se po Evropě — zachvátil Itálii. Onoho času vydal Ventura knížku, ve kteréž navrhuje a radí jisté potřebné opravy co do zprávy a vlády politické ve vlasti jeho Sicílii. Než bouře valila se již také do Říma. Činná propaganda revoluční uchvacovala sv. Otci půdu pod nohama, otcovské žezlo vychvacovala mu z rukou. Mluvenof o reformách: —oprav si žádal v té a oné věci ovšem i Ventura; z počátku velebeno též Pia IX.: Ventura jej miloval synovskou láskou a žil takorůz pro sv. Otce; vše vůkol vířilo a kypělo, tu vášněmi, onde láskou: Ventura neměl srdce studené, ježto by se bylo nerozpálilo při takovém obecném ohni. Neušlo ho, že se věci se dvou stran zatáčejí na křivé dráhy. Doufaje, že dobrá věc pravého žádoucího pokroku ovšem i tu konečně svítězí, domníval se býti zavázána povinností k účastenství v tomto boji a uprostřed hluku

válečného hájiti svrchovaného, viditelného vůdce, milovaného Pia IX. Když byl Pius IX., svědom si sv. povinností, zastaviti se musil na cestě, kterouž ho schytralá sběr tisknouti a hnáti chtěla, udušeno v Římě „Hosanna,“ zároveň pak učeno lid, strojiti se na hrozné „Ukřižuj!“ Tehdáž, jak se zdá, ušly některé věci zraku Venturova, on viděl účinek, ale nepoznal původcův jeho a strůjcův. Usiluje všemožně, otce křesťanstva brániti proti rostoucí nepopulárnosti mezi lidem, zůstal na kluzké a vrtké půdě veřejného života; zůstal pak i v Římě, když Pius IX. se srdcem krvavým nucen se viděl, útekem od hrobův apoštolův, útekem z vlastního sídla nástupcům Petrovým zachrániti vládu ve sv. městě.

A to stalo se šlechtnému knězi pramenem hořkých bolestí a nejedné hrozné strasti. Z počátku, první dobou po útěku papežovu domníval se Ventura, že ke kroku tomuto přiveden ba donucen jest papež lidmi, kterým nevěřil. Mimoto zdálo se mu, že posud ani sv. Otci ani Stolicí jeho nehrozilo nebezpečí, kterému by nebylo lze odolati. Domněnky ty jej zavedly, že na krátce po tajném odjezdu papežovu při jakési veřejné slavnosti politické vystoupil i mluvil, a to nikoli bez náruživosti, jež hyzdí sebe šlechtnější snahy, jež kalí sebe vznešenější pomysly a pravdy. Než nešťastný ten blud a křivý krok, ku kterému šlechtného kmeta, schvátily tu pohnutí, tam lichota pokryteckých přátel lidu, dost záhy se mu objevil v pravém světle. Římští agitatori sami odkryli mu propast, ku kteréž ovšem i jej násilně hnali. — Zlopověstný kníže Canino, jednatel revoluce, nemoha kardinála Orioliho nikterak přiměti, aby z rukou vítězné tehďáž revoluce přijal nejvyšší vládu vykonávací v Římě, odvážil pak se pokoušeti o tou Ventury. Než takové nabídnutí otevřelo slavnému kmetu oči. Ventura nechtěl býti Savanarolou a protož s nevolí odvrhnuv podávané panství, bez prodlení vytrhl se na čisto z osidel neblahého radikalismu. Několik dní po pamatné oné události, čteno v denníku (*L'ère nouvelle*) list Venturův, kdež mimo jiné osvědčuje bez obalu: „Co se mne dotýče, do ničeho se nemíchám, a od té chvíle již se neozvu, již a ni jediného slova nenapiši. Nemohu — nechci, neboť by to brali za jakousi manifestaci proti papežství, a já chci papeži zůstatí věrným do smrti. Bylo-li by Vám oznamováno, že kněz Ventura

třebas jenom jediné slovo napsal o věcech římských, nevěřte tomu. Mám naději, že nikdo nikdy neřekne, že bych byl učinil anebo pověděl něco, ježto by čelilo proti Církvi neb papeži, kterého tak miluji, pro něhož tolik trpím. Kdybych byl kdykolivěk schopným takové bezbožnosti, předkem již vám povoluji, abyste mi plili ve tvář; tehdy zajisté hoden bych byl všeliké hanby.“

List tento, a jiná podobná osvědčení patrně dovodí, kterak smýšlel, jak se choval uprostřed žalostné katastrofy, kterouž to byl Mazzini s tovaryši svými nastrojil v Římě. Vědomo, jakový konec měly pak dotčené ohavnosti. Z Francouz přibylé vojsko opanovalo Řím, z Říma zmizely peníze a poklady veřejné; na ubohé obci zůstalo těžké břímě nadělaných dluhův. Vítězná vojska francouzská zjednala návrat sv. Otci do sídla jeho. — Konečně té katastrofy nedočkal se Ventura v Římě, ovšem ale s krvavým srdcem prvé již vzdalil se z Italie a odebral se do Francouz, kdež nejprvé bohobojný biskup Montpellierský a později arcibiskup Pařížský nabídli mu hostinného přístřeší, otevřeli mu pole k nové činnosti kazatelské.

Mezi tím, co se Ventura na nejistý čas udomácnoval ve Francouzích, naskytla se mu příležitost, osvědčiti před světem vznešenost své povahy, katolický ráz své duše. List, kterýž byl prvé ještě z Říma přátelům svým ve Francouzích napsal o zmatcích v náboženství, zmáhajících se v lidu římském, list ten jistěmu pastoru protestantskému L. . . T. . . podal zámínku, že blahovec zamyslí státního apologeta zaviklati v osidla protestantismu. I poslal Venturovi knížечku, čelící proti papežství, nabízející se, zaopatřiti jej jako-voukoli, sebe větší zásobou výtiskův na rozšíření mezi lidem. Nedát se vysloviti bolest, kterouž dojata jest ušlechtilé srdce katolického kněze, jako Ventura, když mu doručeno list pastorův. Svědomí mu nedalo meškati s odpovědí. Netrvalo dlouho a na světlo vyšla knížечka, — první to dílo Venturovo ve francouzském jazyku — v kteréž netoliko věrnou lásku svou k papeži osvědčuje, nýbrž i útoky protestantské na sv. Stolicí vítězně odráží. — „Církev papež,“ tak píše v přepékné předmluvě, „jsou i zůstanou mi na věky předmětem lásky mé a úcty; Pius IX. jest podle přesvědčení mého vezdy náměstkem Ježíše Krista, hlavou Církve. — Sude pane, zda-li jsem neměl příčiny diviti se

a nad míru bolestně dotknut býti v nejdražších citech svých, když mi v listu svém dáváte na srozuměnou, jako bych se byl mohl, třebaš jenom na chvílku, viklati u víře o svaté, katolické, apoštolské, Římské Církvi — o této matce, učitelce a královně všech církví, jako bych se byl změnil v té víře, jako bych byl v jakékoli sebe menší stránce mohl ji umenšiti v sobě, a což teprva, díle-li, že bych mohl povstati proti té Církvi, v jakovémkoli ohledu čině útoky na nejvyšší a nejsvětější práva náčelníka jejího. — Vězte, pane, že jsem s pomocí Boží hotov, raději umřít, než abych změnil svou víru, než abych se dopustiti směl podobné bezbožnosti.“ — A dále doličiv horlivému pastorovi, že vše, co velkého a vznešeného má do sebe Řím, že všechna vzdělanost, moc a sláva jeho není leč výkvetem a ovocem víry katolické, s veškerou silou a s celým důrazem Vlacha, katolíka, kněze, staví se na odpor proti nájezdům ducha protestantského. „Stolice sv. Petra,“ tak osvědčuje, „tot jedině rukojemství proti despotismu i anarchii, víra katolická, tot jediný pramen pravé vzdělanosti dokonalého pokroku; duch protestantismu ale to smrt vzdělanosti — smrt národův. Ostatně, dokládá, protestantismus v Itálii jest cosi nemožného. Co se dotýče povahy vlašské, Vlach má do sebe podstatně cosi katolického, a jsem cele ujistěn, že podaří-li se protestantismu vlivem svým otrávit Itálii, působení to se ukončí úplnou smrtí náboženskou. Vlach přestane-li býti katolíkem, to stane se teprva tehdy, kdežto ve srdci svém umoril všeliký cit náboženský; on opouští-li víru a Církev katolickou, v ohledu náboženském nemá do sebe žádné naprosto ceny. Vlach to cítí, že, jak byl pověděl Fenelon, mezi katolictvím a bezbožectvím není žádného rozumného středu. A proto snáze jest z Vlacha udělati Voltairiance, než Lutherance, Anglikance, Calvinoyce. — Vlach, opustí-li víru osmnácti věkův, víru to pravé Církve, víru sněmův, mučeníkův, učitelův církevních, svatých, nedopustí se toho jistotně proto, že by více si vážil víry věrejší, víry Lutherovy, Zwinglovy, Calvinovy, víry Jindřicha VIII., Elišběty a těm podobných apoštolův, kteřížto reformatorské dílo své počali ze svatokrádeží, závisti, pýchy, lakoty, kazirodství a chlipnosti. Ano, jestliže pohříchu přestane Vlach věřiti v nepochopitelné pravdy, to zajisté nikoli proto, aby

pak snad věřiti měl v nepochopitelné bludy. Podaří-li se vám v Itálii kdekolivěk pekelná vaše propaganda, jestliže se nějaká hrdka nešťastných kdesi odtrhne od Církve: bude to arci pro Církev bolestnou ztrátou, vám ale nebude to kořistí. Vy z nich naděláte nevěrcův, ale nikoli protestantův, aneb jenom takých protestantův, kteřížto proniknou až na dno záhubných vašich zásad a protestovati, opíráti se budou netoliko proti Církvi, alebrž ovšem i proti samému Bohu.“

„Za tou příčinou, vězte Pane, že všechny ty, kdož usilují, aby se poprotestantčila Itálie, měl jsem i mám za lidi na výsost bezbožné, za ničemné buřiče politické, za zrádce a katy vlašského národu, kteří okrádají jej o víru katolickou, zároveň okrádají jej o všechny jeho poklady, o všecku jeho slávu: mravní, vědeckou, literární, uměleckou, politickou, občanskou. — Jeť tedy pravda, že jsem se obíral, že se obírám ovšem co nejživěji, co nejsrdčněji se změnou, kterážto hrozí některým stranám vlašského národu: avšak nikoli proto, abych snad měl v tom jakéhokoli účastenství, aneb jako bych ji schvaloval, potvrzoval. Bůh mne uchovej takového hříchu! Pokud si tedy věci těch všímám: to jedině proto, že chci zabrániti takové neřesti, že chci vlastními prsy stavěti hráz proti ní, že ji chci zaklíti, jako hada zničiti, a byť mě to stálo všecku krev, bychť na to věnovati musil všecken život svůj.“

Památný ten spisek neveliký objemem ale vážný obsahem povstal v Montpellier, kdež biskup tamnější *Thibault* s otevřenou náručí u sebe vítal muže tak proslulého a výtečného jako jest Ventura. Bylot to milé setkání dvou výtečníkův: jeden byl hoden druhého, a tudíž srdce porozumělo srdci. Biskup Montpellierský byl celou duší protivníkem nectné revoluce v Římě. Že přijal Venturu pod střechu hostinnou a otevřel mu celé srdce své, mohlo by leckomu otevřítí oči ohledem na slavného kazatele, osočovaného tehdež z příčin politických. Kdo si hlasu laskavého, otcovského Pia IX. něco váží, ten ovšem i jinak již mohl by dobře souditi o Venturovi. Mámet zajisté list, kterýžto psal sv. Otec na slovo vzatému vystěhovalci „milovanému to synu a muži pobožnému“, kdež osvědčuje zároveň, jak „nepřestává prositi zaň Hospodina, by jej vždy zastíral nebeskou stráží a obdaroval milosrdenstvím.“ A kterak ho povzbuzuje k horlivému úsilí na obranu pravdy proti blu-

dařům; jakové sobě papež činí naděje do práce milostí Boží bohatě nadaného Theatina! Na důkaz upřímnosti a přízně otcovské uděluje pak „milovanému synu“ apoštolské požehnání. — I nejsou-li taková slova důstatečným rukojemstvím, že, pokud v některém ohledu pobloudil Ventura, nezabloudil daleko a nepozbyl u sv. Otce ani důvěry ani lásky, kteréžto jinak nemálo hoden? — Pius IX. znal výtečného muže, a tudíž památným listem tímto zavřel ústa sokům a osočovatelům kněze, celou duši oddaného Církvi, celým srdcem oddaného Kristu.

Pobyt kněze Ventury v Montpellieru možná pokládati za chvíli potřebného oddechu, odpočinku po přestálé vichřici a horečce. — Než ač mu dobře bylo v tichém zákampi, svědomí velelo, na novo vzhopiti se k práci. Za tou příčinou, slzíce, rozžehnali se důstojní starci, biskup a kněz. Ventura odebral se do Paříže, kamž ho povolal tehdejší arcibiskup Sibour. Výtečný arcibiskup, uměje sobě též vážiti výtečného řečníka, pohnul jej, že počal kázati ve chrámu na Nanebevzetí Panny Marie.

Proslulý Lacordair měl onoho roku konference své v starobylém kostele Notre-Dame-ském: bylt to poslední, jež mu dovoleno držeti v Paříži. — Ravignan, vůbec na slovo vzatý Jesuita, kázával tehdáž večerem o umučení Páně. K dvěma těmto vysoce váženým kazatelům francouzským přidružil se cizozemec, přidružil se Ventura. Jedva byl vzešel na kazatelnicu, jedva byl otevřel ústa, ihned rozletěla se o něm pověst po celém městě, z celého Paříže hrnuli se k němu posluchači. Zástupy zvědavé, přivábené pověstí upoutala pak síla slova, kteroužto výmluvný Vlach na konferencích svých nedostatečnost, nejistotu a šalbu filosofie zpronevěřilé Bohu odkrýval, nutnost Církve a celého zřízení jejího dovodil a doličoval blahé ovoce, které se rodí a zraje na nebeském štipení víry katolické. Posluchačstvo jeho byli muži — byli státníci a úředníci, filosofové a spisovatelé, na slovo vzatí řečníci, političtí i duchovní, byli učenci všelikého druhu, bylo duchovenstvo všech stupňův. Ventura, ač patrně bylo po řeči, že není Francouz, mluvil nicméně tak, že strnuli posluchači podivením nad výmluvností jeho. „Člověk ten,“ taký šel s ním hlas, „člověk ten nemá do sebe nic obyčejného. Zdá se, že, čím nesnadněji mu býti musí v cizím jazyku se pronášeti, ztrojnásobňuje, množí mohu-

tnost slova svého, zdá se, že obraty, povědi, dobyté jakýmsi duchovním násilím, nabývají tudy rázu, jakového jim nedá Francouz sebe výmluvnější. Šmělost a jistota, s jakovou mluví, jest cosi neslychaného; zdá se, jako by ho štěstí samo stihalo, když se vydává na dobrodružství ve jmenu genialnosti své. Po přízvuku poznáš ho hned: ale právě ta nedokonalost řeči má do sebe vnađu jakousi nevýslovnou, kterou výmluvnost jeho nabývá větší moci a uchvacuje.“ → Mimo to vynikal Ventura nad jiné řečníky francouzské nevšední obratností a zběhlostí svou ve filosofii, jakož i podivnou známostí v oboru bohosloveckém. Kdo ho slyšel, zásnul, vida, kterak se zná důstojný kmet ve spisech sv. otcův a učitelův církevních. Místa, výroky, jež uvodil, nebyly pro šperk, nebyly shledané na odív, ovšem ale přirozenou mocí jako samy sebou plynuly a řadily se k myšlénkám jeho, jako by se právě rodily v hlubinách myslí a duše, nadšené Duchem Božím. A jakový podivný oheň pronikal jeho řeč — vynikal z jeho slov! Zdálo se, jako by vlašské slunce a vroucnost katolická dodávaly ohně každému pomyslu, slovu, obratu řeči kazatele kmeta, jazykem cizím mluvícího z neuměřitelné, z neunavené lásky k pravdě Kristově a svaté Církvi katolické.

Obsah prvních nedělních řečí Venturových v Paříži upraven byl podle duchovních potřeb velikého města, jako jest Paříž. — Duch rationalismu a eklekticismu panuje tam od věku. Z většího dílu jsou tam lidé učení, spisovatelé, úředníci, kteřížto ve všem vsudy výhradně na svůj toliko rozum se spolehajíce, navykli pohrdati zjevením a nechťejí se podrobiti božské autoritě, kterouž nadána jest Církvi. Proti takovému neblahému rozumářství a hrdé svévoli povstal Ventura ve svých konferencích o *rozumu katolíka* a o *rozumu filosofa*. Důmyslný řečník, opovídaje válku proti rationalismu, předslal nejprve historii a nastínil osudy dvojího tohoto rozumářství, vyložil zásady a hlavní výsledky činnosti rozumové, tady u katolíka, tu u filosofa, doličuje v celé nahotě bídu, malichernost a mdlobu rozumu filosofického s jedné, a s druhé strany odhaluje velikost a vznešenost, plodnost a sílu rozumu, kterýž rozvíjeje se ve světle nebeském víry, drží se pravdy katolické. Rozumí se samo sebou, že tu důmyslný apologeta nezatajil, kterak rozum filosofův sám o své ujmě a síle ne-

odkryl ani jediné pravdy v oboru náboženském, ovšem ale že zbaviv se pravdy, na počátku přijaté, z rukou náboženství, nyní se oddává cele pod vládu neblahého skepticismu. A jaký to utěšený pohled na výsledky, kterými honositi se může rozum katolików! Drže se pravdy, podané Bohem a zvěstované Církví, takovou měrou povznáší se věk po věku na nejvyšší vrcholy vědecké; vítězně ubírá se na dráze pravého pokroku, nyní již směle se může vykázati bohatými plody osvěty a vzdělanosti mezi všemi národy.

Takové jest jádro prvních konferencí Venturových v Paříži. Účinek řečí těch byl právě netušený. Ventura udeřil do srdce, a slovo jeho s živoucím potkalo se ohlasem ve srdcích tisícův. Byloť to viděti v kostele, ve zpovědnici, nýbrž i v příbytku slavného kazatele. Avšak nemohlož zůstati bez odporu z druhé strany. Časopisech „*Revue des Deux Mondes*“ a „*Le Correspondent*“ objevili se dva protivníci, v tomto Chalmbert a v onom kníže Broglie, každý svým způsobem usiluje oslabiti důvody, kterýmiž byl Ventura podělán blud a přesvědčoval o pravdě. Litujeme, že nelze nám pro obmezenost místa v našich listech stopovati celý ten spor: posloužilo by to jenom k místnějšímu dolíčení, kterak rozum, osvěcený vědou, vyniká nad domněnky rozumu, pomateného soustavami filosofie hrdé a odcizené Bohu. Útoky, namířeny proti Venturovi, získala tedy svatá věc, kteréžto slouží nadšený kmet, a lidé toužební po pravdě, tím ochotněji sluch i srdce otvírali slovům jeho příštích let 1852 a 1853.

Všeliké ty konference, jež měl Ventura v Paříži, čelily proti bludům, oblíbeným ve světě, vzdáleném podle zásad a náhledův posledního věku. Rozumí se samo sebou, že takový kazatel nepřestal a pouhé polemice proti bludům: on se opíraje slovem svým pohnouti vzdělance k skutkům, jimiž se nabývá milosti ku spasení. Za tou příčinou dolíčov, kterak hlavní články sv. víry katolické snášejí rozumem, r. 1854 obral si za předmět řečí svých zpověď a nejsvětější Svátost oltářní. Konference ty nic neoddalý předstí, vynikající zároveň i hlubokostí rozumovou i milou popularností. Nadšený, mohutný slovovládc, katolické učení obradiv proti útokům protestantismu a nevěrectví, vyložil zároveň, na jakých základech při svátostech dotčených spočívá víra katolická, předložil vznešenou cenu

a blahoplné účinky jedné i druhé, pobádaje svět, aby hleděli všickni vážiti ze zřídél Spasitelových. I kterak a s jakým to činí důrazem, s jakým ohněm, patrně viděti n. p. v 18. konferenční řeči, jížto zavírá důtklivou apostrofofou, plnou života i síly. „Co se vás dotýče,“ praví tam Ventura k vzdělancům, pohrdajícím všelikou milostí evangelium Kristova, „co se dotýče vás, kteří pod způsobou přátel, zástupcův a ochráncův lidu, nejste leč lidé plní pýchy, nestydatosti, rožkoše, slepoty, a ohlašující se za apoštoly pravdy, každým slovem, proneseným ústy aneb napsaným, ze srdce tohoto lidu vydíráte ostatky pokladův víry katolické, zbytky té úcty, kterou měl ku kněžstvu, k ctnosti, k povinnosti, slovem zbytky všeho toho, což má lid ten do sebe člověčího a křesťanského; co se vás dotýče posluhovači pekla, kteřížto neustáváte, lidu tomuto zvláště zpověď svátostní uvoditi v ošklivost, abyste pak lid ten ubohý celkem odtrhli a odvrátili od Církve, od náboženství, od Boha: co se vás dotýče, opětuji, vám bohužel nemohu býti leč zvěstovatelem velikého neštěstí. Ó vy zarytí nepřátelé tohoto lidu, při vši zlobě své nebyli byste s to, větší dopustiti se na něm křivdy, jako když jej olupujete o víru, vydírajíce mu všechno, čím jej ona byla obdarila, odnímajíce mu všechno, čím jej ona byla oblažovala, odnímajíce mu všechnu statečnost obětování sebe samého, všeliké mohutné podněty k obětím, všelikou sílu ctnosti v chudobě, celou odvahu v neštěstí, nad jiné mohutnější uzdu proti nepravostem, celou pokladnici radostí, vysušující mu ve srdci pramen pokoje a štěstí. Všecka ta pokaženost, rozmrzelost a zoufalost v bídě, divokost v zoufalství, všechna porušenost a zhovadilost, ježto se zmáhá mezi lidem: hle, to vaše dílo! Vyť, nadužívajíce nevědomosti a lehkovérnosti lidu, strkáte ho na dno nepravosti, poroby, smrti. Počkejte, sečkejte robotníci smrti: hle, však vy již sami přibližujete se tolikéž ke strastným branám jejím! Pokrytectví, lež i zrada kopou vám již propast pod vlastníma nohama. Třesu se při pouhém pomnění nato, co vás čeká. Než věc to jistá, že přichází hodina, kdež lid, podpalovaný od vás, proti všemu, čím jej byla obklíčila Církev a víra katolická, pozná se, a s přísností mstitelův počne odklízeti to černé smetí protestantské, volterianské, pantheistické, rozumářské, filosofické, a podrtí vás břemenem svého hněvu, co vy-

konavatel hněvu Božího. Ó té strašné budoucnosti! Ale ještě čas, ještě můžete zbaviti se kletby! — A v jakém jmenu? — Ve jmenu, kterému jste se dotud rouhali, ve jmenu víry, ve jmenu Církve, ve jmenu Boha, ve jmenu krve Spasitelovy, působící prostředkem Svátosti. Duchovenstvo samo nemnoho dokáže, pokud, což byli kněží vzdělali dnes, vy zítřka poboříte. A proto rukou v ruce, — proto ke zpovědnici uvozujte pohoršený lid, proto sami přede vším se zpovídejte!“

Konference v naznačeném způsobu nebyly však jediným oborem, v kterém působiti počal důstojný kmet neunavené horlivosti apoštolské. Konference ty byly pro muže vzdělance: kázání, jež mival od r. 1852 věnována hlavně ku vzdělání ženského pohlaví. Za předmět ku kázáním těmto vybral si Ventura *ženy*, s kterými se setkáváme v evangelium¹⁾. Než kdo by se nadál, že týž jemnoduchý kazatel o ženách sv. evangelium jest zároveň hlubokomyšlným hromitelem, jenž mohutným rozumem a neodolatelnou výmluvností svou drtí modly nového věku? — Dotčené homilie Venturovy o ženách sv. evangelium, plné svatého půvabu, plné těch nejkrásnějších zásad a pravidel, plné vyššího nebeského nadšení možná pokládati za milostné ovoce blahého oddechu po těžké válce a vítězném zápasu s rozumem odbojným Bohu. Vítězný řečník, poraziv odbojce homiliemi svými proniká do domův, posvěcuje rodinný život, usiluje srdce a mysl panen, manželek a matek proniknouti duchem pravdy a lásky Boží. — Netřeba dokládati, že úsilí takové nezůstalo bez požehnání, bez ovoce. — Ventura co pravý evangelista získal Kristu tisíce, a stal se miláčkem lidu i panstva. —

Vidouce takové prospěchy, jichž dobyl Ventura mohutným slovem svým, nic se nedivíme, že jej posléze sám Napoleon III. vybědnuł, aby měl letos kázání postní v nádherné kapli zámku Touillerského. Známa jest zajisté vůbec snaha, kteroužto nynější císař francouzský hledí dvůr svůj naplniti leskem slávy a tudíž ubezpečiti sobě vládu v národě. Ventura přijav po-

zvání, vzešel na kazatelnu s vědomím, že má pravdu mluvití též knížatům. Odtud sobě možná vysvětliti smělost a odvalu, s kterouž panovníkům a služebníkům jejich připomínal povinnosti k lidu, k Církvi a k Bohu. — Hned první řeč vyznačena byla takovým rázem, zdála se jistým lidem tak smělá, že nevolí, že hněvem Napoleonovým hrozili Venturovi. Zatím však nestalo se, čímž Venturovi pohrožováno: Napoleon III. nesměl a nechtěl sevřítí svobodu slova Božího na kazatelně, jakž to byl učinil Lacordairovi. Takovou měrou mluvil Ventura směle a svobodně až do konce. V dalším postupu řeči těchto se nezfídka dotýkal věcí a otázek politického a společenského života v Evropě. By možná bylo věřiti novinářům; nebylo by lze vždy a ve všem snášeti se s náhledy výmluvného řečníka, oslavujícího Napoleonismus. Než kdo neví, jak často si denníkáři jistého způsobu dovolují věci líčiti v jiném na prosto světle. Tak zdá se nám, děje se i tuto. Nejlépe tedy vyčkati s konečným úsudkem o náhledech Venturových co do Napoleonismu. Nebudeme, tuším, čekati dlouho: jelikož, jak se proslýchá, poslední řeči jeho v krátce na světlo vyjdou. Ce se nás dotýče, máme za jisto, že muž katolík, kněz jako proslulý Theatinec, který tolikráte, anobř nedávno ještě vyznačil povolání, ale též viny a prohřešky Napoleona I., nebyl s to, z úst svých vypustiti slova, jakováž mu journalistika na jazyk klade. Bůh mu dej, ať může po mnohá léta ještě pracovati o díle Božím, kterémuž zasvětil život a jmeno jeho po vše budoucí věky se leskne mezi obranci pravdy a výtečnými oslavovateli Páně.

Zlatá zrnka.

Tehdy toliko mluvití sluší, když to, což se mluví, více prospívá, než mlčení.

Sv. Jan Zlatoústý.

Málo prospějí slova beze skutkův: ctnost ale beze slov velmi mnoho. *Sv. Vav. Justín.*

Nejkratší cesta k svátosti jest: všeho se se vystříhati, co miluje svět. *Sv. Ignác.*

K pozemskému štěstí přiměšuje Bůh leckterou hořkost za tou příčinou, aby se vyhledávalo ono štěstí, jehožto sladkost neklame.

Sv. Augustín.

Víra s láskou, toť víra křesťana; víra bez lásky, toť víra ďáblova. Kdož ale nevěří, horší jsou než ďáblové. *Sv. Augustín.*

¹⁾ Homilie ty vyšly pod názvem: „*Les Femmes de l'Evangile. Homélie préchées à S. Louis D'Antin.*“ Touž dobou napsal výtečný řečník též knihu výhradně věnovanou ženskému pohlaví: „*La Femme catholique.*“

Pokladnička bratří katolických v Bosně.

V předešlém svazku Blahověsta pronesla se prosba o pomoc na ozdobu chudických, nýbrž i holých chrámů Páně v Bosně. — Neřeba, tuším, osvědčovali, za jakou příčinou se to stalo. Učinili jsme to, poněvadž sobě přejeme, aby ovšem i u nás čilá srdce katolická přispěla na pomoc ubohým, trpícím bratrům. Bosenská katolíci a křesťané vůbec trpěli a trpí právě s hrdinskou myslí a vytrvalostí. Jak se dozvídáme z novin, nedávno veliké pohnutí stalo se mezi nimi a vláda chce je ukojiti — slibováním. — Než co jsou *turecké* sliby, učiněné křesťanům? A hle, buď Bohu chvála, jedva se bylo slovo to rozešlo po vlastech, již se nám připovídají vzácné dárky na ozdobu stánků Páně v ubohé Bosně. — Tak osvědčil se výtečný náš umělec p. *Jos. Hellich*, že chce dle možnosti své věnovati obraz na oltář. *Dvě* vznešené, vysoce urozené *paní* slibily shotoviti *ornáty*. Nejmenovaný dobrodinec ušmínil sobě, dáti namalovati tolikéž oltářní obraz sv. *Vojtěcha*, drahého patrona našeho. Mimo to sluší vděčně doložit, že se nám již *dočely* některé pěkné věci. Vel. Otcové *Redemptoristi* na Karlově, ač sami teprve počali přemýšleti a usilovati slušné, náležité, potřebné obnovení starobylého chrámu Páně, darovali pěkný obraz *Krista Pána* (srdce Pána Ježíše). Důstojný p. Dr. *K. Prucha* věnuje vzácný *ornát*, s albou i komží. Oznámeno nám též, že *dva* vlastenečtí *umělci* o své újmě se strojí, pěkné obrazy shotoviti a namalovati katolickým bratrům našim v sevržené slovanské Bosně. Co to píšeme, osvědčuje nám šlechetný přítel náš *Dr. K.*, že jedva se byly o potřebách kostelních v ubohé Bosně dozvěděly *některé* ušlechtilé *Pražské paní*, ihned na tom se usnesly, že chtějí též se své strany přispěti na okrasu holých a chudičských stánků Páně v dočené zemi. Příklad několika těchto ušlechtilých duší mluví, tuším, výmluvněji než slova, kterými by Blahověst rád byl roznil krajany své vybídnul na pomoc vzdáleným bratrům. Příklady ty nezůstanou pohdáž bez následovníkův, a zprávy o každé, sebe menší oběti na ozdobu chrámů Páně v Bosně, stanou se ozdobou Blahověsta blahou bude věstí bratrům nad Savou za Savou, jsouce zároveň bohumilým důvodem, že stateční katolíci Bosňáci mají čilé bratry a upřímné sestry tolikéž ve zlaté Praze! Ostatně rozumí se samo

sebou, že redaktor Blahověsta mile rád opatří zaslání darovaných obrazův a jiných ozdob chrámových, aby se prostřednictvím nejdůst. p. biskupa Djakovského, výtečného *J. Stroszmajera*, na své místo dostaly.

Znamení věku.

Kométa, kteráž se dne 13. t. m. s naší zemí sraziti a ji stroškotati měla, nepřišla: všecko jde starou koleji. Mnozí měli mnoho marného strachu. Bylo to k smíchu, zvláště v Praze mezi nižší třídou obyvatelstva. Tak se vypravovalo, mládež že toho dne do škol nepůjde, vojsko že Prahu opustí a na Bílé Hoře se ubytuje, dělník do práce že nepůjde, kupec, pekař, krupař atd. prodávati prý nebude, ano ani — mlíkařka do Prahy prý nesmí. — Ku podivu, jak to možno, že jeden člověk celý svět pomátl! Zajímavé bylo v tom babylonském zmatení pozorovati jednotlivce. *Jedni* očekávali spásu od Církve, od Boha a tito roztrušovali, že bude na den sv. Antonína velebná Svátost na náměstí vystavena; u sochy sv. Václava na koňském trhu že se mše sv. bude sloužiti, chrámy Páně že se toho dne nezavrou atd. Tak *jedni*. *Druzí* si umínili, strach posledního soudu že potlačí pivem a jinými nápoji v hospodách, a tito ohlašovali, kde se veselá společnost sejde. Ziskuchtiví podnikatelové lepili na rohy všech ulic lákavá oznámení, pozvání k laciné zábavě do toho neb onoho hostince. Tu měla býti hudba zadarmo, tam zase ohněstroj. *Třetí* druh Pražanů zůstal konečně při obvyklém pořádku a ti jednali nejmoudřeji, říkajice: *Buď vůle Tvá, jako v nebi tak i na zemi!*

Ze všeho výše uvedeného vysvitá, že jest lid náš lehkověrný, a že náboženská nevzdělanost vede k pověře a nevěře. Spíše se uvěří leccakému žvanilovi, jenž si se sprostým lidem na trhu a po krémách žerty tropí, než slovu Božímu. Novinářským zprávám se věřilo; na slova však Pisma sv. (Mat. XXIV.) „o tom pak dni a hodině (soudu) ni žádný neví ani andělé nebesí, jedině sám Otec“ — na ta slova, pravím, málo kdo zpomněl.

Leckdos se strachoval, aby d. 13. Června nezemřel, ale že i 12. neb 14. zemřiti může, na to zapomněl a snad by se usmál, kdyby mu dnes někdo hlásal slova: „Bdětež tedy, neb nevíte dne ani hodiny (smrti).“ — Četlo se mnoho všelijakých oznámení výšlých spisků čili brošůrek „o té kométě“: mnoho-li ale těch, kdož si přečetli slova Pisma sv. (Skut. ap. I, 7.) „*Neníť vaše věc, znáti časy neb chvíle, kteréž Otec položil v moci své.*“ — o.

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze d. 14. Června 1. P. 1857.

Vys. důst. p. kanovník V. M. Pešina bude, jak všude známo, tohoto roku v měsíci Září s pomocí Boží slavit své kněžské druhotiny. Po širých končinách vlastí našich nebude tuším nikoho, kdož by vděčně neuznával velikých, nesmrtelných zásluh, jiniž sobě vys. důstojný tento kmet na vše budoucí věky pojistil jmeno *druhého otce* požehnaného *Dědictví sv. Janského* v Praze. — Což divu, že se vděčnost a úcta k zasloužilému správci a řediteli dotčeného blahobinného a mnohoslibného ústavu nyní již pronáší významnými důkazy živého účastenství v radostech památného onoho dne, kterýž mu, jak se nadíti lze, v krátce učiní Hospodin? — Morava, kdež byl vys. důst. p. kanovník po 11 rokův pracoval na viniči Páně, požehnaná Morava, kdežto Dědictví sv. Janské, ujavši se ku podivu, rozvětvilo se na vše strany, drahá, milá Morava přispíšila si s vzácným darem, věnovaným ke dni slavných druhotin jeho. Jestif to *drahocenný kalich*, ježž důstojnému jubilantu JExc. nejdůst. p. *Antonín Arnošt*, biskup Brněnský, sám osobně odevzdati ráčil. Mílo nám, že můžeme laskavým čtenářům sdělití zároveň list, přiložený a doručený vys. důst. p. kanovníku. Zníf, jak následuje:

Vysoce důstojný Pane!

Dědictví Svatojanské po dvacet let se v rukou Vaší Vele důstojnosti nalezá, a kmen jeho, při počátku Vašnostina opatrování tak útlý a nepatrný, pod péčí Vaší Vele důstojnosti hojně se rozvětvil a bohumilé ovoce vydává. Že Morava přede všemi váhu této zásluhy ceniti věděla, důkaz jest ta Moravanův úcta a důvěra, kterou posud ovšem jenom přehojným k témuž Dědictví přistoupaním osvědčiti mohli.

An ale všemilostivý Bůh letos Vele důstojnosti Vaší druhotin kněžských dočekati se dal, přišla i nám údům Dědictví Svatojanského na Moravě velevítaná doba, že tuto úctu a důvěru svou k Vele důstojnosti Vaší jiným též můžeme způsobem projevití. Drželi jsme za věc svou, vyzvati údy Svatojanské v Moravě, aby veřejným činem úctu a důvěru svou k Vele důstojnosti Vaší pronesli. I nesklamali jsme se v té naději, že povoláním svým přemnoha srdečným tužbám vyhovíme.

Rač Vele důstojnost Vaše výsledek povolání toho a té úcty údův Svatojan-

ských s onou ochotou přijíti, s jakou ho podáváme, to přesrdečné přání připojujice, aby všedobry Bůh Vele důstojnost Vaší dlouho zachovati, zásluhy Vašnostiny vším blahem odměniti a povždy Vaší Vele důstojnost z kalicha slasti Svojich napájeti ráčil.

V Brně 12. Června 1. P. 1857.

Ve jmenu všech spoluúduv dědictví Svatojanského na Moravě.

Antonín Arnošt,

biskup Brněnský — spoluzakladatel.

František Sušil,

professor theologie — spoluzakladatel.

Tak mluví — tak jedná Morava. Utěšený p. jubilant bude v přezádoucí den kněžského života svého požívati krev Beránka Božího z kalicha, ježž knězi, zestaralému v pracích i zásluhách mnohých, podala vděčnost a láska bratří Moravanův. Nepochybujeme, že ctitelé zasloužilého kmeta v Čechách jiným přiměřeným způsobem oslavi a vyznačí den onen památný v životě druhého zakladatele a předního rozšiřovatele Dědictví Svatojanského.

V Praze d. 15. Června 1. P. 1857.

Jeden z posledních listův diecesanských ohlašuje letos poprvé jmena bohoslovcův a odchovancův knížecího arcibiskupského semináře, kdož tohoto roku na kněžství mají býti vysvěceni. — Jmena ta, jakož z listu pastýřského J. Em. p. kardinála vysvitá, mají přečtena i ohlášena býti věřícím na osadách, odkud pocházejí a kdežto jsou známi dotčení kandidati stavu kněžského. — Jsouť pak to letos následující:

Burka Karel (nar. 28. Března 1834) ze Stříbra.
Grass Václ. (nar. 12. Září 1833) z Borovan.
Hrádek Fr. (nar. 1. Řijna 1833) z Neveklova.
Landa Josef (nar. 30. Prosin. 1832) z Morinky.
Lanhaus Jan (nar. 16. List. 1833) z Schönwaldu.
Matějíček Ant. (nar. 26. Dub. 1834) z Bezdekova.
Matuchovský Fr. (nar. 8. Pros. 1831) z Benešova.
Miesner Fr. (nar. 19. Květ. 1833) z Schönfeldu.
Mottl Josef (nar. 13. Srpna 1831) z Volišova.
Procházka Nor. (nar. 9. Srp. 1851) z Noutonic.
Převrátíl Frant. (nar. 19. Února 1831) ze Starého Kolína.
Putzlocher Jiri (nar. 19. Července 1832) z Hesselsdorfu.
Šmil Jos. (nar. 16. Ledna 1832) z Schönwaldu.
Schreiner Václav (nar. 20. Července 1833) z Hostouně (Hostau).
Švanda Jan (nar. 23. Pros. 1831) z Borové.
Vojáček A. (nar. 10. Červ. 1833) z Milostína.
Zenefels Jos. (nar. 23. Února 1832) z Bělé.

Flaissner Jan (nar. 5. Července 1835) z Ta-
chova.

Landa Jak. (nar. 4. Ledna 1835) z Klatov.

Kostler Ondřej (nar. 21. Ledna 1833) z Chebu.

Luhák Fr. (nar. 17. Června 1831) z Kořena.

Čampula Basil (nar. 24. Března 1832) z Plzně.

Weber Valentin (nar. 26. Září 1831) z Pěkovic.

Wurfel Severin (nar. 2. Února 1832) z Lisova.

Duchovnícké ohlášky ty mají se diti následovně :

N. N. syn N. a N., narozený dne —
roku — v N., chovane arcibiskupského se-
mináře Pražského (řeholník z řádu . . .) zá-
lá od Církve svatě na kněžství posvěcenu
býti. Toto láskám Vaším oznamujeme, pro-
me, byste se zaň k Bohu modili ; — spolu
pak vědomost dáváme, že Církev svatá všem
věřícím na svědomí klade, by vrchnímu pa-
stýři spravedlivě pověděli, co by snad sva-
temu posvěcení překážkou býti mohlo. Má-li
tedy kdo z Vás, a může-li cosi podstatného
proti jmenovanému namítnouti : pro Boha necht
povstane, a s důvěrou to na fare udá. Kři-
stého svědectví, doufáme, se nedopustí, kdo
býti tom nezapomene ani na Boha, ani na
křesťanskou křehkost svou, — —

Zroveň ale ustanoveno J. Eminencí p.
kardinálem, aby se podle zřejmých rozkazův
a žádostí sv. Církve po veškerém arcibi-
skupství konaly modlitby za kněžstvo vůbec,
obzvláště ale za vyznačené čekatele duchov-
nícké. Nebude tuším nikomu z láskavých
čtenářův našich leč vděk, položíme-li toli-
kéž modlitby tyto v Blahověstu.

„Otče náš“.

Ÿ. Spaseny učíš služebníky své,

Ÿ. Bože můj, doufající v Tebe !

Ÿ. Sešli jim, Pane, pomoc se Svätyně,

Ÿ. A se Sionu ostříhejž jich.

Ÿ. Pane vyslyš modlitbu mou,

Ÿ. A volání mé k Tobě přijď.

Modleme se !

(Na den prvního svátého posvěcení :)

Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bo-
že, račž požehnati služebníky své, kteréž jsi
k úřadu podjáhnu povolati račil, abys je
ve svatyni své učinil statečnými strážci ne-
beského vojska ; oni pak aby u oltářů Tvých
věrně přísluhovali ; dejž, by na nich spočíval
Duch moudrosti a rozumu, Duch rady a síly,
Duch umění a pobožnosti ; — naplníš je Du-
chem bázně Tvé, aby slovem i skutkem po-
slušní jsouce, milosti Tvé dosáhli. Skrze
Pána našeho, Jesu Krista, Syna Tvého atd.

(Na den druhého svátého posvěcení :)

Prosíme Tě, Pane Bože ! v upřímnosti
a pokore, abys vyvoleným služebníkům, jenžto
dnešního dne k úřadu jáhnův povýšení jsou,
Ducha sv. seslati račil, by k věrnému vy-

konávání svatě služby sedmerym darem mi-
losti posílnění byli. Dejž, by oplývali spa-
nilou ctností, skromnou vážností, stálou sty-
dlivostí, čistotou, nevinností a ostříháním
svatě kázně. Mravy jejich necht jsou jako
odlesk Tvých přikázání, aby lid Tvůj měl na
nich důstojný příklad čistoty, aby svědec-
tvím dobrého svědomí v Kristu silni a stáli
setrvali ; a takto s pomocí Tvou ze stupně
nižšího k vyššímu povýšení býti zasloužili.
Skrze téhož Pána našeho, Jesu Krista, Syna
Tvého atd.

(Na den svátého posvěcení na kněžství :)

Bože, původe všelikého posvěcování, od
něhož pochází právě posvěcení a všecko po-
žehnutí, vylej na služebníky, jinižto se dnes
svátost svátého posvěcení na kněžství uděluje,
všeliké dary nebeské, aby vážným jednáním
a mravním životem dokázali, že kněží a tak-
měř starší Tvého lidu jsou, utvrzení v kázni
podle učení sv. apoštola Tvého ; dež, aby
o zákoně Tvém dnem i nocí přemýšleli, vě-
řice, tomu, co o něm čítají a čemu uvěřili,
tomu aby učili, a čemu učiti budou, to též
aby i konali. Rač jich siliti, by spravedlnost,
stálost, milosrdenství, statečnost a všelikou
ctnost na sobě projevíli, příkladem a napo-
mináním svým jiných v dobrém utvrdili, a
svatý úřad kněžský čistotou oslavili ; — dejž
prosíme, aby chléb a víno v tělo a krev Sy-
na Tvého svatým a neposkrvněným žehnáním
proměňovali a nerozlučitelnou láskou plného
věku Kristova nabyvše, v den spravedlivého
a věčného soudu čistým svědomím, pravou
věrou a plní Ducha svátého z mrtvých vstali.
Skrze téhož Pána našeho, Jesu Krista, Syna
Tvého atd.

Všemohoucí věčný Bože, jenžto mou-
drostí svou všecko spravuješ a řídíš : shlédni
milostně na pokornou modlitbu naši, a zacho-
vejž dobrotivostí svou našeho papeže Pia,
kteréhož jsi za nejvyššího biskupa a pastýře
našeho vyvoliti račil, aby lid Tvůj péči jeho
spravovaný u více prospíval a bohatstvím zá-
sluh pro život věčný oplýval. Skrze Jesu
Krista, Pána našeho ! Ÿ. Amen.

Bože, všech věřících pastýři a řediteli,
shlédni milostivě na služebníka svého Bedři-
cha, jehož jsi nám za vrchního pastýře usta-
noviti račil ; popřej, prosíme, aby svěření
své slovem i příkladem vzdělával tak, aby
spolu s lidem jeho správě svěřeným vešel do
života věčného. Skrze Jesu Krista, Pána na-
šeho. Ÿ. Amen.

Všemohoucí věčný Bože, divotvorný dár-
ce všeho dobrého ! sešli Ducha svátého všem
služebníkům svým, kněžím a pastýřům, jak o

i osadníkům, jimi spravovaným. Dejž jim hojnost milosti a požehnání s nebes, aby v duchu a v pravdě přede tváří Tvou chodíce, Tobě se věčně zalíbili. Skrze Jesu Krista Pána našeho. **R.** Amen.

Všemohoucí věčný Bože, jehož Duchem se celé tělo Církve posvěcuje a řídí, vyslyš nás, za všechny řády církevní prosebně volající, aby milostí Tvou celý duchovní stav Tobě věrně sloužil. Skrze Jesu Krista Pána našeho. **R.** Amen.

Bože nebeský, Pane svaté zni, jenž jsi nás jednorozeným Synem svým naučil modlit se a prositi, abys dělníky vyslal na vinici svou; shlédni na prosby věrného lidu a žehnej těm, jichžto jsi k svaté službě a k duchovní správě pro spasení našich duší zvoliti ráčil; aby milostí Tvou povolání a posvěcení co dobří dělníci na vinici Tvé nalezni byli. Skrze téhož Pána, Jesu Krista, Syna Tvého atd.

Krásného tohoto zřízení arcibiskupského vykládati nebudeme, žádáme toliko, aby si třebaš i po druhé přečetli překrásný list JEmín v předešlém svazku. Bůh vyplň jeho touhy! —

Od Kutné Hory v Květnu 1. P. 1857.

Jeho Excel. nejdůstojnější pan biskup Králové-Hradecký vyjel na své visitační cesty asi 14 dní před svátky svatodušními. Dne 28. Května přibyl do *Kutné Hory*, kdež dne 29. též novou velkolepou školní budovu posvětil. Dne 30. birmoval v *Suchdole* a odpoledne téhož dne byl uvítán v *Solopiskách*. Okresní úředníci a dlouhá řada Solopiských osadníků, po dvou na bujných koních jedoucích, byli mimo důst. p. vikáře milému hostu čestným průvodem. Při hlaholu zvonů vstupoval jako biskup již po *třetí* do farního chrámu Páně. Následujícího dne byl hod Boží svatodušní. Nejdůstojnější p. biskup odpočíval po 14denním namáhání, by se posilil k práci ještě čtyřnedělní, neboť úplných *šest neděl* bude trvati cesta jeho. V Solopiskách tedy, nepatrné to vesnička, poodpočinul, a byl tomu rád, že Bůh vyslyšel prosby lidu svého a seslal dešť vyprahlé zemi. Jakmile vstupoval do farního nádvoří, začalo pršet a přšlo po čas jeho pobytu v Solopiskách; proto lidé vděčně pravili, „že jim p. biskup přinesl dlouho očekávaný dešť.“ Ačkoliv na hod Boží silně přšlo, byl předc chrám Páně od rána až do poledne lidem přeplněn. V 10 hod. byl Jeho Exc. přítomen kázání, pak konal slavnou pontifikální mši sv.; — bylaf to zajisté pro osadníky řídká, nevidaná slavnost, o kteréž

dlouho s potěšením vypravovali budou. V pondělí svatodušní konal již o 7. hodině ranní tichou mši sv., poslouchal kázání, pak prohlížel chrám Páně, roucha atd., vykonal modlitby za věrné zemřelé a napotom po odbyté katechesi udílel svátost sv. birmování 1035 birmovancům. Bylaf tu k farní osadě Solopiské připojena osada Sudějovská. Kdo při sv. birmování nejd. p. biskupa, stařečka to 75letého, pozoroval, musil se podiviti a pokorně vyznati, že jej Bůh sám silí, jinak by takového namáhání podlehnouti musil. Teprva v poledne navrátil se do farního domu, a celý utrmácen nebyl s to, aby zkoušce školní mládeže přítomen byl. Jako při svém příchodu, tak byl i při odchodu v pondělí svatodušní přítomen požehnání v chrámu Páně. Po té, duchovenstvem i lidem doprovázen, ubíral se dále a sice do Bykaně, pak do Krchlebu atd. Čáslav bude posledním zastavením na jeho apoštolské cestě. Hospodin jej zprovázej a lidu svému dlouho zachovej.

V Chrudimě d. 11. Května 1. P. 1857.

Někdy se zvědavost vyplati. — Na cestě své do Vysokého Mýta d. 7. Května tával jsem se v hostinci „u bílého Beránka“, co v tomto městě nového? Neznámý mladý pán, jak se domýšlím, nějaký úředník, odpověděl, že nová, krásná škola novou ozdobou korouhev obdrží, která dnes v Kníroveském chrámu poutnickém světiti se bude. — Pomyslím u sebe, toť cosi vítaného. I půjdu, podívám se. A tak stal jsem se svědkem roztomilé slavnosti.

O 1 hodině vyšla mládež hlavní školy, majíc prapor zavínutý v pouzdru, v pěkném, povoještěném pořádku, čtyři a čtyři, na pouť do blízkého Knírova. Doprovázela ji výborná hudba pp. střelcův městských z Vysokého Mýta, jakož i veliké množství rodičů, přátel a diváků. V Knírově konaly se litanie k sv. patronům českým, protože na korouhvi obraz sv. Jiří jest zavěšen, pak se udělilo požehnání nejsvětější Svátosti oltářní, a na to se světila *červeno-bílá korouhev*. Důstojný pt. pan školní dozorce světil ji. Po té jeden duchovní, a to správce téhož chrámu, několika slovy *mnoho řekl*. Pamatuji se na zdárilý jeho nábožný vtíp, „na hlavní škole vzdělávejte nejen *hlavu*, ale i *srdce*, aby mohla slouiti též *srdeční školou*; *vzdělání* ať jest *děláním* *zdě* proti všemu zlému tohoto věku. *Učitelové* budte *mučiteli* nedbalých žákův. — *Představení* vedou vás *ditky* před a do *stavení* slávy a cti, pokud jich uposlechnete atd.“ Jiný řečník — toť byl

p. ředitel školní — dítkám vykládal barvy, totiž: bílou, co barvu nevinnosti a červenou co význak lásky a slávy. Mimo to vyložil událost v sešlém ohni tváří Jiřího na jednom obraze a živosti barev draka, t. j.: draka časů našich — hříchu.

Byl bych dále poslouchal, a srdce i ducha touto duchovní pastvou krmil. Bylo toho krásného tolik, že jsem z přívětivého chrámu radostně vykročil, vida, kterak vážné učitelstvo a důstojné ředitelstvo v pravé nábožnosti odchovává mládež. Po té zazpíváno hymnu národní a čilá, veselá mláď rozhostila se vůkol chrámu Páně. Tu způsobné hry prováděli, tam se rozléhaly souhlasné zpěvy mladické, mezi tím slyšeti harmonickou hudbu, vedenou p. kapelníkem *Lejskem*. Později rozdáváno chléb, telecí maso, koláče a pivo pěkně postavené mládeži. Na památku dán každému žákovi obrázek, vypodobňující toto místo poutní a oltář chrámový: načech v nejpeknějším pořádku všickni do Vysokého Mýta se navrátili.

Všem, kdožkoli k této slavnosti přispěli, já, cizinec cestující děkuji mu, zdaru i milost Boží přeju městu, které má takovou školu a takové řízení školní. Den tento, který Hospodin učinil, totiž den 7. Května na „Knířově“ nikdy nezapomenu. —

Dalemil.

Od Jizery v Červnu 1857.

V jedné neveliké dědině kraje Bole-slavského žije rolník, *J. H.*, muž to zkušený, zdravého rozumu, kterýž se i dobře zná v hospodářství. Není mohovitý, ale za to tím více bohatý na zásluhy skutkův bohumilých. Může se o něm tvrditi, že jest živ pro čest Boží. — Nikdy nezahálí; jiné kratochvile nezná, leč dobré čtení, nábožné rozmlouvání, zpěv a modlení; pobožnost jeho jest pravá, neličená. — Má sice jen skrovnou polnost, nicméně bývá přede prvním, když se jedná o plat jakýkoli, buď nařízený aneb o dobrovolné přispění k účelům dobročinným. — Mnoho činí pro ozdobu chrámu Páně. Tak jeho přičiněním způsobily se pro farní chrám R . . . cký dva prápory, panenský jeden a druhý pro ženy, na kteréž zbožná žena i dcery jeho obětovaly nejen své zásobky, nýbrž i své důtky a prsten zlatý. Podobně horlivý ten muž ze svého daru i ze sbírky pořídil do chrámu Páně slušný obraz *Srdce P. Marie*; na druhý obraz *Srdce P. Ježíše*, popřáljemu Bůh najíti jednoho dobrodince.

Jiná uslechtilá stránka srdce jeho jest, že dychtí a práhne všemožně, aby se hor-

livě ctíla nejsvětější Svátost oltářní. Spatřil totiž kdysi, jak slavně se vítá, doprovází biskup, Kristův náměstek, když přichází na visitaci po farních osadách. I pomněl tu na Pána Ježíše, jak chatrně vítán, jak málo uctěn bývá Pán nejvyšší Bůh náš, když přichází do vesničky, bera se k nemocným. Od té doby, jak mile uslyší, že má býti někdo ve vsi zaopatřen, na znamení zvonku pospíchá on i jeho domácí k příbytku nemocného a vítá příslušně živého Boha. Za příkladem a slovem jeho táhnou se i jiné duše. — Při tom na větší ještě oslavu Boží všecken vosk od svých včel obětuje na svíce a propůjčuje jich shromážděným u příbytku churavce. Srdce nad tím plesá, když takovou měrou malí, velcí, majíce v rukách rozžhaté svíce, na kolenou pozdravují a vítají nejsv. Svátost oltářní.

Než ten dobrý muž učinil ještě víc. Jelikož sám jmění nazbyt nemá, odepřel sobě navyklé šňupání tak dlouho, až ustrádal 10 zl. na stř., a za ty pořídil hedbávnou, zlatem lemovanou a vyšívanou rouchu, kteroužto věnoval chrámu, by ona jakožto slušné příkrytí po celé osadě farní kladena byla na stůl pod velebnou Svátost u nemocných. —

K větší cti Boží dal též postaviti na veřejném místě dubový *kříž* za vlastní útraty, a za jistinu na obnovení a správu téhož posvátného kříže zákonním úpisem vykázal díl pole svého.

Jsa láskou nadšený pro vše dobré, ze srdce rád pomáhá každému, jak může, zde skutkem, onde radou, tu v nedostatku časném, tam zase u potřebách duševních. Pakli že komu ani pomoci, ani poraditi nelze, tu jej srdce bolí a skutek pak nahrazuje aspoň vůle a to dobrá, upřímná.

Tolik aspoň budiž řečeno o muži výborném, příkladném. Kýž by takových a podobných hospodářů, manželů, otců přibývalo, množilo se den ode dne ve vsích i po městech milé vlasti naší! Jak mnoho dobrého jeden každý činiti by mohl v postavení svém. Pak by dle hlavy spíše řídili se též oudové, za otcem postupovala by rodina, za hospodářem čeled, dobrý mrav a kázeň zmáhaly by se, a opět mile oživla by víra zbožných předkův a k povšechnému blahu i štěstí vzkvétalo by přentěšené království Boží.

F. K.

Z Pouchova u Hradce Králové v Červnu 1857.

Krátce po missiích, které se d. 28. Dubna skončily, měli jsme u nás pobožnost májovou ku počtě Rodičky Boží. — Farní

osada zdejší záleží na větším díle z obcí chudobných; obyvatelé se nemohou spoléhati na výživu z rolnictví: žijí se buď zednictvím, tesařstvím a nádenictvím v blízkém městě Hradci Králové, kamž každodenně ráno houfně putují. I zdálo by se, že by zde ani pobožnost taková zdaru míti nemohla. A přece, buď Bohu chvála, přece býval kostelíček náš podvečer vždy naplněn ctiteli Marianskými. Nemálo ovšem k horlivosti této přispěla laskavá, neunavená ochota několika důstojných pánů z Hradce Králové, kteří sobě neobtěžovali, *střídavě* činiti řeči přiměřené v této pobožnosti. — Díky jim ve jmenu všech ctitelů Marianských! Řeči tu uložené byly podle jistého plánu a tudíž pojednal se v nich *život Bl. P. Marie*. A že i tato pobožnost účinek znamenitý měla, to dokazuje valné přistupování do bratrstva růžencového, které zde před dvěma lety založeno, mezi 2800 katolíky 900 údů již počítajíc, každým dnem se rozmáhá. Než to arci není všecko. Kdyby byl někdo spozoroval, v jakém stavu se před třemi ještě a čtyřmi lety tato osada nalézala, jaká netečnost, nevšímavost a chladnost v náboženství zde panovala, oč že by musil zvolati: „Hle tu prst Boží!“ — Stánek Hospodinův netoliko všedního dne, ale i v neděli býval pustý a prázdňý; nikdo takorba nepřicházel, aby díky vzdal Tvůrci za dobrodiní přijatá, nikdo, by uctil Spasitele na oltáři se obětujícího. Ó smutné, to divadlo. Za to ale bývaly naplněny hospody těmi, kteří tam těžce vydělaný a potřebný peněz k záhubě své vlastní a k zarmutkuvání svých rodin v karbanu a opilství prohejřili. — Než ejhle! nyní vše nabylo, nabývá jiné tvárnosti. A či peči se to vše stalo? Nemalé zásluhy o vzkříšení zanedbané této osady si zajisté získal nynější obětovný p. farář *Josef Lichtenberg*, který zde již na čtvrtý rok blahodárně působí. Jeho peči nedlouho po příchodu oddáno 13 rodin v nemanželském spojení až po onu dobu žijících, jeho peči dostal chrám Páně vnitř zcela jinou podobu: nová cesta křížová a krásný obraz růžencové Panny Marie mimo jiných oprav štětcem p. Klemence z Hradce Králové zdařile zhotoveno, hlavní a jeden postranní oltář opraven, kazatelna, vkusný lustr, šest luceren, šest praporů nově zřízeno, napotom dva pluvialy, tři ornaty, sukno červené, přikrov, velum, několik alb, stol a jiných rozličných, nevyhnutelně potřebných věcí opatřeno. — Stálo to ovšem nematého úsilí, nemalé starosti, jelikož se to dilem dary dobrodinců, dilem ze záduší

a z té právě velmi těžko, dilem vlastní obětovnosti p. faráře zhotovilo. — A všeho toho bylo na výsost potřebí, ač mělo-li oko a spolu srdce křesťanů dojata a k nábožnosti povzbuzeno býti. Aneb jak může smyslňý člověk unesen býti k nábožnosti, když kolem sebe nic nespátruje, než holé zdi, sem tam hojnosť prachu a požídku obraz, a to ještě nevkusný, ba směšný? Odtud vzniká jiné, že tu onde zvonívá zvoník na mši sv. a byť se i uzvonil, nikdo ho neslyší, nikdo tam nepřichází. Anobrž i kněz sám bývá dojat, když se nalézá u oltáře čísteho, u oltáře ozdobeného. Kterak tedy lid, lid pravím, který po celý týden se zabývá prací a nikoli rozjímáním a uvažováním pravd Božích! A proto by to mělo býti neposlední pečí každého duchovního správce, aby měl kostel čistý a ozdobený, pak ubude netečnosti v lidu. — Toho máme patrný důkaz na této naší osadě. Ješto dříve všedního dne kostel buď docela prázdňý býval aneb sotva 2 neb 3 stařeny na mši sv. přicházely, hrnou se nyní houfně mladí i staří každého dne ku sv. oběti. — A v neděli? Ó jaký to radostný pohled! Ze všech stran se táhnou celé zástupy zbožných, aby naplnili chrám Páně. Kdežto dříve při pohřbu sotva přátelé zemřelého bratra neb sestru vyprovázeli, chodívá nyní celá obec, k hrobu vyprovázejíc nebožtíka; kdežto dříve při průvodech do polí několik zpěváků a žen přítomno bylo, běže se nyní vždy několik set věřících u radostném zpěvu a zbožné modlitbě za křížem do polí. — To je ovoce neunavené snahy a péče vůbec vážného duchovního pastýře zdejšího. Na takový stupeň, do takového pořádku uvedena jest osada zdejší. Ó kéž by mu Bůh, k jehož cti a slávě zcela žije, kéž by mu Bůh popráti račil ještě déle síly a zdraví, aby k blahu časnému i věčnému svěřených sobě oveček tak statečně účinkovati mohl! — To jest naše jediná žádost, naše jediné přání.

— 2.

V Sobotce d. 20. Května l. P. 1857.

Na den sv. Jana Nepomuckého měli jsme zde krásné duchovní potěšení. Světla se totiž nová socha sv. Jana, kterouž zdejší městská rada s pomocí mnohých p. dobrodinců na mostě postavila. Jak již v Pr. N. bylo řečeno, jest to socha práce nevšední, vyšlá z rukou umělce p. *Ant. Wilita* v Praze, jejížto cena 300 zl. stří. S městskou radou a velikým počtem nábožných sešli se k slavnosti svěcení též všickni pp. c. k. úředníci, o nichžto k chvále řečeno budíž, že

těž ochotně a štědrě na posvátné to dílo byli přispěli. Co však nejvíce srdce naše rozechrálo, byl arcipastýřský list pochvalný od nejdůst. p. biskupa Litoměřického obci zasláný s tím nařízením, aby se při svěcení přečetl. List tento zní, jak následuje:

Já Augustin Bartoloměj Hille,

z milosrdenství Božího a z milosti Stolice apoštolské biskup Litoměřický, vzkazují ctihodné a v Pánu milé městské obci Sobotecké apoštolské pozdravení a požehnání v Pánu.

Milost jí a pokoj od Boha, Otce našeho
a Pána Ježíše Krista!

„Jestliže srdce mé vždy vroucí radostí a vděčností k Bohu naplněné s chválením k nebi se pozdvihuje, kdykoliv u věřících mně svěřených pozoruji projevení horlivé mysli ve věcech, napomáhajících k pravé nábožnosti, dětinné a účinnivé lásce k Bohu, a náležité účtě Svatých Božích: tím více naplňuje přítomně srdce mé vroucí radost a oblažující útěcha, poněvadž jsem se ze zprávy, zasláné od mého v Pánu milovaného duchovního syna v Kristu, velečtěního Jana Palánka, dozvěděl, jak mnoho a jak velikých obětí ctihodná městská obec Sobotecká vůbec a jednotliví nábožní údové její zvlášť, na důstojné opravení nábožných památek, na oltář dětinné lásky k Bohu a křesťanského uctění Svatých, jakožto dítek Božích, tak ochotně byli položili. Křesťanská nábožná mysl celé městské obce a jednotlivých jejích údů sehnala v našich, v mnohém ohledu těžkých časech znamenitou summu 630 zl. stř. k cíli zbožnému, a ukázala tak, co i v nepríznivých poměrech dokázati může křesťanské, hluboko v srdci zakořeněné náboženství, spojí-li se s ním dobrá vůle a sjednotí-li se síly k dobrému.

Socha svatého mučeníka a patrona drahé naší vlasti, Jana Nepomuckého, stkví se důstojně na mostě Soboteckém; jiné nábožné sochy jsouce též důstojně opraveny, hlásají co mluvící a stále pomníky potomstvu, co zbožná, křesťanská mysl měšťanů Soboteckých v pradávnej minulosti způsobila, to cti vysoce a zachovává stále a odevzdává věrně věk nynější věku potomnímu.

Krásná to zajisté památka od obce katolické!

Než dále nabyla v Pánu milá městská obec ochotným snášením darů též zásluhy u Boha, a učinila se tak hodnou požehnání

Jeho. Její, s nábožnou a křesťanskou myslí přinešené oběti zaznamenány jsou v knize života.

Městská obec a nábožní údové její obětovali ke cti Boží věci časné: Pán jim odplatí věcmi věčnými. Oni poctili obrazy Svatých dle obyčeje katolického: Svatí budou jejich mocní přímluvcové u trůnu Božího, aby se jim dostalo blaha časného a věčného.

Pevné mám přesvědčení, že nábožná obec již ve vědomí, že přinesla oběti ke cti Boží a k uctění Svatých Jeho, hojnou nalezne odměnu. Než co biskup cítím se zvlášť v srdci puze, celé městské obci vůbec, a oněm jednotlivým údům, jižto k dobrému skutku ochotně tak znamenitých obětí přinesli, tímto své arcipastýřské dobrolibé a vděčné uznání vyjeviti. Spínaje ruce své k nábožné modlitbě za všechny tyto dobrodince církevních účelů, a žehnaje celou městskou obec, prosím, aby moje nehodná modlitba bohumile k nebesům se povznesla, a požehnání Boží v míře nejhojnější na ni se vylilo.

Neopomenu též své prosby a dobré přání položití na oltář Bohu zasvěcený, při oběti nejsvětější, aby Bůh pro neskonale zásluhy Ježíše Krista, a na přímluvu našeho svatého patrona, Jana Nepomuckého, a všech Svatých svých hojně požehnání své na městskou obec Soboteckou a na její štědré spoluúdy vyliti, aby hospodárství jejích, živnosti a pilnosti požehnati, všem ducha dětinné bohobojnosti, pobožnosti, pokoje, setrvalosti u víře, naději a a lásce vstípati, a je všechny v tomto životě tak vésti ráčil, aby jednou za hodné byli uznáni, vejíti v ona nebeská obydlí, kteráž nám vzkříšený Spasitel připraviti přislíbil.

Já, co biskup, poručím se do zbožné památky a modlitby Vaší s prosbou apoštolskou: „Milost Pána našeho, Ježíše Krista, a láska Boží, a účastenství Ducha svatého budiž a zůstaň se všemi! Amen.“

Dáno v mé biskupské residenci v Litoměřicích dne 25. Ledna 1857.

(L. S.)

Augustin Bartoloměj m. p.,
biskup.

Druhdy přicházívají takovéto listy v jazyku německém s nařízením, aby se lidu vyložily po česku. Tento však list byl zaslán již v jazyku českém; bylt do češtiny přeložen hned v Litoměřicích. Zde podán jest věrně od slova k slovu dle původního znění.

Nebude to trvati dlouho, a již opět kyne nám nová duchovní radost. Náš důst. p. děkan objednal na svůj náklad v železných hutích Hořovických železný, litý, veliký kruzifix v ceně okolo 200 zl. stří., kterýž bude právě takový, o jakémž jednáno v „Památkách archeologických.“ Mimo to objednal též za 40 zl. stří. čtyry mramorové tabulky s přiměřenými slovy z Pisma svatého, které se zasadí do podezidky okolo kříže. Městská rada postará se opět o pozlacení těla Ukřižovaného a o potřebnou podezidku. — Ne pro chloubu ale pro příklad budiž řečeno, že se zde pro čest Boží k uctění Svätých v krátkém čase stalo mnoho. O tom svědectví vydávají naše sochy okolo města, jež všechny jsou opraveny; o tom svědčí socha *Rodičky Boží* na náměstí, jež obnovená jest velikým nákladem; o tom svědčí zvláště nová a nádherná socha sv. Jana Nepomuckého na mostě. — Bůh žehnej horlivým Sobotčanům! J. Š.

Z Hrochova Týna v Lvětna 1857.

Dne 6. Května b. r. slavena v *Chrástě* památka 25letého posvěcení na důstojnost JMsti biskupské *Karla Borrom.* Velebná konsistoř stanovila neděli „*Cantate*“ po celém biskupství k slavení té památky tak zasloužilého velekněze. Na tento den Páně uvítalo též naše město J. Excelenci hláholem zvonů, hudbou a střelbou; veškeren lid od ranních služeb Božích již shromážděný, s toužebností očekával milovaného nejdůst. p. jubilanta, želaje mu mnohá ještě léta ve službě Boží a sobě apoštolského požehnání Jeho. — Jeho bisk. Exc. sestoupil s vozu a žehnal u chrámu Páně pt. p. patrona, veškeré představenstvo, počestné pořádky a četné zástupy nábožného lidu. Odtud obklopený zástupem okrášlené mládeže školní apoštolský náměstek městem ubíral se k *Vejvanovicům.* J. bisk. Mst. ráčil totiž povolití přezádoucímu práni lidu, a přijel nově zřízenou křížovou cestu v tamější chrámu Páně dle řádu synův sv. Františka opatřiti požehnáním a milostmi¹⁾. Zbožný náš lid český z celého vůkolí se shromáždil do *Vejvanovic* k slavnosti této: Kázání měl tamější p. farář na trojí příčinu dnešní radosti, ukázal hluboký význam pobožnosti křížové cesty —

jak slavné ovoce vydává tato škola ctnosti a studnice milosti. — Poděkovav pak vznesenému p. jubilantu, děkoval pohnutlivě dobrodincům, a modlitbou ukončil. Po vykonaném svěcení konala se mše svatá, provázená libou hudbou od Eiblera do D-moll, načež nejdůstojnější staroušek s *Te Deum laudamus* předpolední služby Boží ukončil. — Odpoledne připutoval farář osady Hrochovotýnecké s výše 2000 duší za vrchním svým pastýřem. — J. bisk. Mst. ráčil odpolední služby Boží vykonávati a požehnav tak četné zástupy, propustil je, načež se tito, jak slavně přišli, při hudbě, zvonění a rachotu střelby odebírali. Při odchodu obezřel J. bisk. Mst. nově dle svého návrhu upravený hřbitov. Když pak, sedna do vozu, zrakem k nebi povznešeným posledně proslovil: „*Pochvalen buď Pán Ježíš Kristus!*“ odtečilo si stisnuté srdce lidu odpovědi: „*Až na věky!*“ — Na krásných koních i z okolních osad četný průvod zase vyprovázal J. bisk. Mst. — Památný tento den zůstane bez pochyby ve věčné paměti horlivým osadníkům *Vejvanovickým* —

— z —

Velká Bukova v okrese Křivokladsck. d. 31. Kv. 1857.

Račte odpustiti, že jsem se k Vám z naší lesnaté krajiny psátí opovážil. Rád čítám Vašnostina Blahověsta, a tudíž myslím, že bych ani pravým katolíkem slouti nemohl, kdybych tak radostnou zprávu Vašnostem nesdělil. Nově postavený hřbitov I. P. 1856 na osadě Městecké v Křivokladsckém vikariátu byl jest dne 26. Dubna b. r. při slavné assistenci sousedního duchovenstva a tamního pana kaplana odveleťtíh. p. *Václava Špal-ka*, místního faráře, vysvěcen. — Po slavně vykonaných církevních obřadech postavilo se velebné duchovenstvo na též posvátném místě k nově postavenému, krásnému kříži, kdež se byl také veliký zástup shromážděného lidu pěkně rozestavil. Velebný p. Fr. Špalek učinil k shromážděnému davu posluchačův krásnou řeč na slovo Boží: „*Lépe jest jíti do domu pláče, nežli do domu hodo-vání.*“ —

Slov těch po velebném kazateli rozebíratí nelze: tolik ale svědomitě pověditi sluší, že padala v zemi dobrou a užitek přinesla sterý. Ani jediného snad oka zde nebylo, které by nebylo svými slzami tuto posvátnou zemi neskropilo. Jedva se byla ukončila slavnost, bylo viděti, jak mnozí nepřátelé srdečně sobě odpouštěli, slubující, že již nikdy proti sobě nebudou jedzati. Mládenci a panny jednohlasně připovídali, že chtějí svůj drahý věnec v čistotě zacho-

¹⁾ Na tuto křížovou cestu sesbíráno v krátkém čase asi 400 zl. stří. dobrovolných příspěvků. Akademický malíř p. Papáček, jenž v Dašicích a Mikolovicích obrazy hlavních oltářů maloval, vytvořil obrazy v Chrudimi mistřným štětcem svým dle vzoru p. Führichovy křížové cesty na Petříně v Praze.

vatí. Podobně pak i dítky z vlastního pudu odprošující rodičův svých, osvědčovali, že chtějí napotom vždy poslouchati. — Vůbec děkovalo se tomuto horlivému kazateli, aby jej všemohoucí Pán posilniti ráčil na těle i na duši, a on po dlouhá léta se zalíbením hleděti mohl, jakého ovoce horlivé snažení jeho vydalo.

Hřbitov tento vystavený na obecní útraty jest na 800 čtvercových sáhů veliký a na čtyry pole rozdělen. Kříž uprostřed na kamenném podstavci stojící jest litý, s pozlaceným tělem, as 9 stop vysoký. Kolem celé zdi zvenčí se vysázejí lípy k větší jeho okrase.

J. V., občan.

Z Veltrub d. 11. Května 1857.

V našem polabském vůkolí rozhlásilo se, že se 2. Května v Novésvi blíž města Kolína sv. missie od veleb. otcův řádu kapucínského započne. Podobný cit naděje a bázně, kterýmž se srdce Konstantinovo před bitvou s Maxenciem zachvívalo, probíhal srdce domácího p. faráře P. Josefa Pohořelého a mnohé jiné srdce kněžské; neboť nepozorovalo se, že by se lid nijak těšil na tu sv. missii, protože nevěděl, ani kdy v naší krajině zkusil, co jest sv. missie. Při tom osada Novoveská není tak četná: počítá jen asi 1200 katolíkův. Konečně víme ze zkušenosti, že ve smíšených osadách katolický duch nebyvá vždy nejhorlivější. — Však Bůh jest mocný. Díky nebeskému Pánu! Sv. missie jest 10. Května dokončena; a jaký výsledek? Slyšme dříve, jakého řádu šetřeno.

Dne 2. Května okolo 4. hodiny odpolední byli velební otcové P. Alois, P. Gerard, P. Theodor a P. Generos od duchovenstva a dosti četného lidu v Novésvi uvítáni. Již přípravní řeč P. Aloisia lid příjemně dojala. Dne 3. Května připravovala se školní mládež k sv. zpovědi; odpoledne šli k sv. zpovědi a v pondělí ráno k sv. přijímání. — V pondělí před polednem připravováno ženy a vdovy; odpoledne pak a v úterý vykonali sv. zpověď a ve středu ráno sv. přijímání. Ve středu v 10 hodin ráno byla příprava mužů a vdovců, odpoledne sv. zpověď. Ve čtvrtek ráno v 8 hodin šli k sv. přijímání, v 10 hodin příprava mládenců a svobodných, odpoledne sv. zpověď. V pátek ráno šli k sv. přijímání, v 10 hodin děla se příprava panen a svobodných, odpoledne jakož i po celý den v sobotu slyšeno sv. zpověď. V neděli ráno sv. přijímání, a potom navštívení nemocných. Každého dne v 6 hodin ráno sloužili velební otcové kapucini mše svaté, v 7 hodin bylo kázání, v 8 hodin měl ve-

lebny domácí p. farář velkou mši, a po sv. přijímání bylo přijímání vyzpovídáných, v 10 hodin příprava a potom kázání. — Ve 2 hodiny odpoledne sv. zpověď, v 5 hodin buď růženec neb křížová cesta a v 6 hodin kázání, konečně pak požehnání s nejsvětější Svátostí oltární.

Před každým ranním kázáním, přípravou, růžencem, křížovou cestou bylo též poučení o denním pořádku katolického křesťana. Ve čtvrtek v 6 hodin na večer konalo se odprošování Pána Ježíše, ve velebné Svátosti oltární přítomného; v pátek v touž hodinu drželo se *Marianská kázání*; v sobotu odpoledne světil se *missionářský kříž*, a v neděli ráno *jiný kříž*, který katolíci Novoveští na vlastní útraty za vsi postaviti dali. —

Sotva že zavzněl hlas missionářský, den ke dni přibývalo posluchačův. I přicházeli v tlupách, v processích; bývali tu nejen katolíci, alebrž i nekatolíci, ano i Židé, pročež také za posledních dnův ani v kostele se kázati nemohlo, nobrž venku na hřbitově. Zvláště v poslední den bylo lidstva přes 10,000. Během požehnaných těchto 8 dnův přijalo tělo Páně okolo 5000 lidu. Nebyla-li to radost, nebylo-li to patrné požehnání Boží? Samo nebe ustavičně vyjasněné radovalo se nábožnosti a kajicnosti tolika tisíců. — Co se dotýče kázání, nejvíce dojímaly řeči P. Aloisia a P. Gerarda o *soukromém a veřejném soudu*, jakož i kázání smírlivé, *Marianské*, křížové a loučení. Viděl jsem při mnohých semotam kázáních veliké pohnutí, ale takový srdečný, usedavý pláč, to upřímné připovídání, to jsem jaktž živ neviděl a neslyšel. — Vůkolní velebné duchovenstvo z města Kolína, ze Starého Kolína, z Ovčár, z Ohař, z Lábce, z Poděbrad, z Předhradě, z Velmě, z Dobřichova a z Veltrub přicházelo do Novésvi, aby slyšením sv. zpovědi vypomohlo, a sloužením mší svatých oslavilo sv. missii.

Dne 10. Května v neděli okolo 4 hodin odpoledne vyprovodily jsme ty velebné blahověsty po silnici k městu Kolinu, odkudž jim dva valní zástupové naproti přišli a doprovodili je do kapucínského kláštera.

A nyní jaké jsou následky té sv. missie? — Tolik tisíců nakrmeno slovem Božím, očištěno od hříchu, smířeno s Bohem, posilněno tělem Páně; tam, kde nestával sv. kříž nikde, nyní jsou dva, jeden ve vsi, druhý za vsí; pozdravení katolické: „Pochválen Pán Ježíš Kristus!“ — místo světského: „Dobré jitro! dobré poledne! dobrý večer!“ všude se nyní rozléhá; nepřátelé se smířili; zatvrzelí, zastaralí hříšníci se

obměkčili; učiněné křivdy se nahradily, patrně jest viděti, že obnovena jest tvář země.

Po kázání P. Aloisia a P. Gerarda z mnohých úst slyšel jsem volati: „O zlatá ústa! Blahoslavení otcové! Bůh jim to zaplat!“ — A jistý občan Veltrubský pravil mi: „Tomu panu faráři Novoveskému libat ne ruce, ale nohy a oděv, že nám takovou radost způsobil!“ —

Ano, byla to radost, byly to hody vzácné a drahé! Bůh všem žehnej, kteří nám je připravili; budiž jim Božská odplata zde i na věčnosti!
J. Č.—k.

Z Terezná v Červnu 1857.

Blahověst se bude asi diviti, jak to přišlo, že také z naší pevnosti jednou k němu list zavítal. Já se mu nedivím: myslím ale, že mu nebude zpráva ta nemilou, jelikož se týká věci důležité, totiž zanedbané na mnoze odrostlejší mládeže. Jako na mnohých místech, tak i zde nebylo lze odrostlejší mládež k tomu přiměti, aby pravidelně času nedělního opakující hodinu a křesťanské cvičení navštěvovala, což obzvláště platí o učenicích rozličných řemesel. Jak si tu pomoci? Odpomohl tomu zdejší pan měšťanosta. Navštívil totiž školu, a mistry a rodiče do školy neposílaných dětí napotom pokutoval. Ale mnoho-li to pomohlo? Mistr zaplatil tu maličkost, protože prý učenika v neděli celý den potřebuje, aby nedodělané práce dokončil, a po té to chodilo zase po dávném obyčeji. Co počítí nyní? I tu si věděl rázný pan měšťanosta pomoci. Neprítomní žáci byli vesměs strážníkem přivedeni a pan měšťanosta promluvil k nim: „Milé děti! to tak nejde, jak myslíte, a nebude — nesmí to choditi, jako bývalo. V neděli odpoledne vy do školy musíte. Kdo budoucně školu zanedbá a náležitě se neomluví, stráží se do školy přivede, a dostane tu výplatu: ponejprv pět, po druhé deset atd. Ta hodina v neděli odpoledne jest vaše; ať by si vás již mistr posílali chtěl, kam chce, nic to naplat, vy musíte do školy, ač nechtete-li to samy odnést. Ta hodina patří vám; vy ji máte ke cti Boží a ke svému vlastnímu vzdělání vynakládati. Vy arcí posud rozumu nemáte, abyste podáváného vám času svědomitě používaly, ale jednou to shledáte a řeknete: „Ó kéž bychom času drahého náležitě byly v mladosti použily!“ Pročež dim: „Ať mi budoucně nikdo nechýbí, sic ho trest nemine!“ — To učinělo! Nyní již málo kdy který chýbí, nebo se přesvědčili, že s panem měšťanostou nelze tropiti žerty. Výborný ten pán navštěvuje

školu pilně a často, přesvědčuje se o prospěchu žáků a všude dohlíží k pořádku. Nejdůstojnější p. biskup Litoměřický, uznávaje nevšední jeho zásluhy o školu a mravní vzdělávání mládeže vůbec, ráčil chvalným dopisem jeho mnohostronnou činnost pochváliti. — Kéž by i v jiných městech naší milé vlasti tohoto příkladu se následovalo, kéž by i jinde podobných horlivců o blaho duševní naší milé mládeže se našlo!
V. A. K.

Z Táborska v Červnu 1857.

Nedvědicke osadě dostalo se tohoto roku velkých radostí duchovních. S povolením J. b. Msti. nejždšt. p. Jana Valeriana zasvětili jsme totiž ponejprv Květen ke cti nejsvětější Rodičky Boží. Srdce všech rozplývala se v slastiplných slzách, jelikož důstojnost Matky Spasení den po dni vždy patrněji dle života jejího před mysl se představovala. Den ode dne se též rozmáhala vroucí dychtivost po slovu Božím. Obzvláště v neděli býval chrám Páně přeplněný, celý se rozléhaje vroucími modlitbami a nábožným zpěvem. — K radostem majovým přidružily se červnové, a to tak, že slavnost nejsvětější Trojice t. r. zůstane naší osadě dnem nezapomenutelným. — Jedva bylo slunce vzešlo, celá osada byla již v chrámu Páně. I malé dítky prosily rodičů, aby je s sebou vzali. Všecky panny v čepení, mládenci v zelených kabátech, zde obyčejných, nadáří i staří, zamčení svatou horlivostí, shlukli se k nevidané slavnosti. Z chrámu Páně vyšel pak slavný průvod. Za křížkem táhl zástup maličkých, propěvujíc litanie ke Všem Svatým. Po nich za korouhvičkou ubírali se mládenci; na to pod korouhvemi svými kráčeli muži, pak zpěváci, za kostelními korouhvemi ministranti a duchovní. Za knězem vyšly panny, a po nich ženy. Každé oddělení vedli zpěváci (literáti). V jednohlasném nábožném zpěvu došel hlučný ten zástup právě před kázáním do Soběslavi. Vše se zastavilo u c. k. pošty. V sále na dvou vkusných nosítkách, skvostně ozdobených laskavou snazností šlechtěného p. poštmištra a zbožné choti jeho, ležely dvě bedničky. mnohým nakladem pracně okrášlené, a v těch šestero sklených skříní se svatými ostatky. Nábožní manželé tito plesali, že jim Bůh popřál té milosti, pod střechou svojí chovati takové vzácné poklady. Šlechtití tito manželé prvé již r. 1847, ač sami tehdy v těsných byli okolnostech, založili náš chudý chrám Páně ku zjednání kostelních aparamentů více než 400 zl. stří. Z tohoto právě katolického domu

nešeno drahocenné ostatky k Nedvědicům. U přítomnosti svého duchovního otce vzali jsou přední z osadníků velesvatý poklad ten na ramena svá. Mezi tím celý zástup, chvalozpěv Mariánský: „*Magnificat* etc“ po česku zpívaje, bral se přes náměstí, ano hlučně zvony se vyzvánělo. Brzy na to přijaly od otců panny, pak mládenci, posléz u brány od nich matky sv. ostatky. Velebný kněz Jan Stejskal, ředitel c. k. hlavní školy Soběslavské, připojil se k zástupu u domu hlavní školy a, jelikož ostatní veleb. duchovenstvo službami Božími zaměstnáno bylo, slavnost tu svou přítomností zvláště zde oslavil. Pan učitel zdejší, *Josef Prášek*, neopominul ničehož, což jeho nábožné hudební znalosti jen možná bylo. Milý náš chrám Páně Nedvědický, všecek osvěcený zvucným zvonů hlaholem a hudbou uvítal průvod. Sv. Ostatky složily družičky, a slavné služby Boží s assistencí pt. p. školního ředitele Soběslavského se konaly.

Odpoledne ve tři hodiny u přítomnosti velkého zástupu lidu měl týž v. kněz pohnutelnou řeč. Po něm promluvil místní duchovní, kněz *J. Němeček*, načež se počaly zpívati litanie o všech Svatých. Mezi tím otevřely se vzácné bedničky s drahými ostatky, a jedna skříně po druhé podávala se lidu k veřejnému uctění. Oči zbožného lidu našeho tonuly v slzách, a v hluboké vroucnosti a pokore přistupoval k líbání jich zástup celý. I nejchatrnější kvítko, i sebe menší kousek z obloženého mechu drahou památkou staly se jednotlivým.

Na to měl velebný kněz *J. Stýskal* s assistencí požehnání. Po modlitbě za dobrodince dovršila se slavnost zvucným *Te Deum*.

Jestliž pak to již druhý dar sv. ostatků, jehož se s povolením Jeho Emin. p. kardinála od veleb. konventu Úršulínek Pražských našemu kostelu dostalo. K prvnimu obstaral nebožtík důstojný p. rektor *Jan Krbec* dvě skvostné, uměle zhotovené pakfonkové tabule. —

Žádáš-li kdo sobě takového neocenitelného pokladu, (a kýž by byl v každém farním chrámu Páně!) okrasu nalezneš za levný peníz laskavou péčí a ochotným opatřením nezištných velebných panen Úršulínek Pražských, jmenovitě pak péčí velebné matere jejich, *Marie Vincencie*. Co se nás dotýče, myť všem, kdož nám dopomohli k vzácným pokladům těmto, skládáme díky nejvroucnější, připomínajice s radostí, kterak přinešením sv. ostatků pobožnost na celé osadě naší mladistvou silou utěšeně se zmáhá.

E.

[Morava.]

V Brně d. 14. Června l. P. 1857.

Tázete-li se, co u nás nového, upřímně mohu Vám říci, že nás článek Váš: „Duchovní potřeby a touhy naše“ hluboce dojal, neboť i naše potřeby a touhy jsou v něm bez obalu a předce velmi šetrně vysloveny. Nebo vyučování ve školách farních se u nás rovněž tak děje jako v Praze, a ježto ve všech školách farních aspoň poněkud se k dětem slovanským přihlíží a všickni žáci a žáčky se v české čítance čísti učí: přece ve škole panen Voršilek toho všeho *pranic* není. — Než povězme sobě něco radostnějšího. Májová pobožnost konala se zde v obou jazycích, v německém na Petrově a v českém ve chrámu ctihod. OO. Minoritů. Lid českoslovanský, jak vždýcky tak i tentokráte osvědčil svou horlivost náboženskou a lásku k slovu Božímu. Nebo chrám ten, ač velmi prostranný, byl předce vždy plný. Nešetřeno též ničehož se strany ředitelstva duchovního, aby chrám ten co nejkrásněji a nejvhodněji k té pobožnosti byl ozdoben. Totéž platí i o stoličném chrámu sv. Petra. — Dlužno ještě tuto přidati, jak velice náš lid českoslovanský sobě toho dobrodiní váží, jež mu JExcel. náš nejd. p. biskup povolením pozdějších služeb Božích v neděli ve chrámě ctih. OO. Kapucínů prokázal. Nebo po každé chrám ten tak přeplněn bývá, že mnoho jich i odejiti musí, což ovšem není divno tomu, kdo ví, jak mnoho zde v Brně lidu slovanského jest a jak lid ten se rád ve slově Božím kochá. Protož již dávno vysloveno přání, aby mimo tento chrám ještě v jiném kostele pozdější služby Boží pro lid českoslovanský zařízeny byly. To mně bezděky na paměť uvádí Videň, kde 80,000 Čechoslovánův jest a mimo jedno ranní kázání žádného pozdějšího nemá. Nesouhlasím s těmi, kteří praví, že ranní kázání pro třídu služebnou postačuje. Kdo pováží, že většina tovaryšův ráno v neděli ještě dila svá dodělává, a snad až do devíti, do desíti hodin dopoledne pracuje, a že mimo to ubohému tovaryši v neděli zapotřebí jest spínu téměř celého téhodne se sebe smýti, snadno nahlídne, že nemůže na ranní služby Boží přijíti a že tedy onen náhled docela lichý jest. +

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Pobožnost Májová ku počtě Bl. P. Marie, jak již ohlášeno, s nevšedním účastenstvím zbožných Pražanův se vykonala: německým jazykem odbývala se opět a v chrámu Páně veleb. panen sv. Voršily. Kázání nebolí rozjímání mívali tam velební kněží: *Ambros, Hanika, Jäger, Madlener, Melichar, Reinwart, Stolovský, Zuka, Tersch, Wiedemann.*

U sv. Klementa kázal po celý měsíc Květen neunavený kněz *Fr. Havránek*, a neunavil čtené posluchačstvo. — Než těší-li nás neunavená horlivost zbožného lidu našeho, sluší též podotknouti, co nejedno srdce katolické zabořelo. Pobožnost Májová koná se ve všech větších městech katolických s všelikou úpravou; oltář, ozdobený obrazem bl. P. Marie, proměněn bývá v květnici, nad níž panuje královna rajských květů, vzácné a hojně květiny jeví se tu v celé své zpanilosti a kráse. — Čím to tedy, že se o slušnou úpravu tuto a ozdobu náležitou u nás v Praze nepečuje? Či snad nemáme v Praze zahrad bohatých, bohatých na květiny? Aneb není tu snad majetníkův ochotných, propůjčiti květiny své na ozdobu oltáře a chrámu ku počtě bl. P. Marie? Nesmíme sobě nařikati ni na jedno ni na druhé, na opak celou máme jistotu, že by se snadno a s malou obětí dostalo rostlin a květin, až nad potřebu. Nechat se o to jen výbor katolické jednoty pokusí, a přisvědčí, že máme pravdu. Ostatně zdá se nám, že by česká pobožnost Májová jen získala, kdyby, jakož to vůbec jinde, i u nás kazatelové se střídali, a řeči neb rozjímání jich podle jistého řádu a rozměru, předkem umluveného, tvořily harmonický jakýsi celek. — Tak ale, nešetřili-li se toho, buď si kazatel sebe výtečnější, věc sama utrpí, mluvili-li vždy den co den týmně způsobem. Věнец, byť si byl uvit ze samých toliko růží, zajisté tolik nedojme, jako když se též proplete jinými rozmanitými květinami. — Toho nechat si povšimnou, kdož nám příštího roku pobožnost Májovou připraví. Ručímeť jim, že tudy vyplní přání lidu našeho a poslouží dobré věci.

— J. Emin. p. kardinál o pomínutých hodech Božích svatodušných udělil svátost sv. biřmování 2997 věřícím. Nejvíce sešlo se jich na druhý Boží hod svatodušní. Byloť jich 870.

— Neunavený vel. kněz *Fr. Havránek* odebral se do klášterův sv. Benedikta v Břevnově a Braunově, maje k žádosti vys. důst. p. opata konati exercicie.

— Čehož jsme sobě přáli — čehož

j jsme se nadáli, můžeme nyní již za jisté pokládati. Výtečný, důstojný staročeského rodu svého p. hr. *Hanuš Kolovrat*, kterémuž hlavně sluší děkovati za vše, což se na obnovu kaple sv. Ludmily posud učinilo, dovrší zbožné zásluhy své i tím, že dá obnoviti starobylé malby na stropě a po stěnách památné té kaple. —

— Nedaleko Prahy v Zlatníkách, patronátu to vel. OO. Dominikánův v Praze, počal se letos stavěti nový chrám Páně. Základní kámen k nové svatyni této kladl se i zasvěcen jest d. 12. Května.

— Duchovní exercicie budou se letos v Pražském semináři odbývati od 31. Srpna do 4. Září.

— Nejdůst. p. *Fr. V. Tippmann*, světicí biskup Pražský, tit. biskup Satalský, dokonál život d. 20. Června a d. 22. t. m. pohřben jest na Malostranském hřbitově. Narodiv se r. 1786, a byv na kněžství posvěcen r. 1809; stal se biskupem r. 1833. —

— V krátkém čase odeberou se milosrdné sestry do Jičína, kdež jim odevzdáno bude nové vězení, v kterémž pokuty své odobývatí mají zločinci, odsouzení na více let do žaláře. — Na novém tomto stanovisku čeká milosrdné sestry nesnadná úloha. Bůh sám uděl jim žádoucí pomoci své s hůry.

— K Dědictví sv. Jana Nep. přistou-pilo během prvního pololetí t. r. 1140. Takovou měrou čítá pak dotčené požehnané bratrstva již přes 14000 účastníkův. Dle dosavadního zdaru možná se nadíti, že jich do nového roku s pomocí Boží 16,000 bude.

— Několik vznešených paní v Praze usneslo se na tom, shotoviti krásný koberec v církevním slohu, vyznačený bohatou symbolikou katolickou a věnovati jej na ozdobu stoličného chrámu Páně u sv. Víta.

— Vysoce zasloužilý Med. Dr. *Hahn*, původce a správce missionářského spolku sv. Františka Xav. v Cáchách, navracuje se z Vídně, dva dni pobyl v Praze, usiluje dáti podnět k založení požehnaného tohoto spolku. Jak vědomo, spolek sv. Františka Xaveria jest totéž, co Lyonská jednota pro rozšíření viry mezi pohany.

— Dr. *Schulte*, professor kanonického práva a na slovo vzatý ve svém předmětu spisovatel, obdržel od sv. Otce řád svatého Řehoře.

— Konservatoru Kolinského chrámu Páně Dr. *Bockovi*, proslulému archeologu, dáno dovolení, památnou korunu naši, jakož i druhé insignie královské ohledati. Vzácné

ty klenoty, chované, jak známo, v kapli sv. Václava, přeneseno do hradu s všelikou poctivostí a slávou. P. Dr. Bock, dokonav své práce umělecké, přičítá koruně české cenu 200,000 zl. ve stříbrě.

— Za opata starobylého kláštera Želivského zvolen jest vys. důst. kněz *Norbert Sychrava*, byv po celých 18 let professorem v Německém Brodě.

— Letošního roku bude se d. 15. srpna na Prosiku slaviti pětistoleťá památka vysvěcení tamnějšího chrámu Páně Rodičky Boží. Služby Boží při památné slavnosti té bude vykonávati JEmin. p. kardinál. Kázání mítí mají vd. vikář Prosícký, p. *Kreihuber*, farář u sv. Vojtěcha, ráno, a odpoledne redaktor Blahověsta.

Ze **Sedlce**. Památný chrám Páně Sedlecký s nemalým nákladem slušně opravený, byv za tou příčinou po 5 let zavřen, bude na den sv. Petra a Pavla opět vysvěcen JEexcel. p. biskupem Královéhradeckým. Není pochybnosti, že se tehdejší věřícími zástupy naplní svatyně, v kteréž se snadno 10,000 smésnati může. Jestli však nemálo želeťi, že se příslušné vnitřní ozdoby chrámu Páně nedostává.

Z Hradecka. Památný klášter velebn. OO. Kapucínů v Opočně na podhoří Kladském, na slib od zknížněného rodu Kollorův z Mannsfeldu založený, všelikými nehodami nemálo scházel. Pročež hoden jest důst. p. *Nathanael Schytra* (rodák ze Soběslavi), který co pravý otec kláštera příkladnou opatrností a spořivostí, nikoho neobtěžuje, všemožně se přičiňuje, aby klášter s celým příslušenstvím do slušného stavu uveden byl. Bohoslužbu zvelebil, sešlý missiionářský kříž před klášterem opět novým, pěkným, trvanlivým nahradil. Křížovou znamenitou cestu, nejvíce od Vlacha *Bonato* mistrně malovanou, i její zvláštní budovu dosti zanedbanou, nákladně opravit dal, aby nábožní s větším potěšením svou pobožnost vykonávati mohli. Znamenitá křížová cesta u velebn. OO. Kapucínů na Opočně, pak hlavní obraz v jichto chrámu Páně od Skrety malovaný, povšimnutí zasluhuje. k..

Z Moravy. Víra a láska nejví-li se skutky, jakéž medle mají zásluby a platnosti před tváří Hospodinovou? která mysl v Kristu koření, zasypá se jistě květem a úrodou bohomilé obětivosti. Farní osada *Dědicá* podnikla a v skutek provedla skvělé dílo. K hlasu a obětivému příkladu svého duchovního pastýře vel. p. *Josefa Gassera* ze Streitberku zbudovali Dědičtí farníci nový — nákladný

hřbitov, jenž svou výstavností a úhlednou polohou zdobí celé okolí. Výlohy na krásný hřbitov v Dědicích obnášejí 6000 zl. stříbr. U prostřed do kříže vysazeného stromoradí vypíná se velkolepý sv. kříž, znamení naší spásy s nápisem: „*Ježíši smiluj se nad námi!*“ Vůkol kříže, koupeného péčí a nákladem p. faráře, založeno něžnou zahrádku — zvláštní pohřebiště pro duchovenstvo. První hrob dal si tam už napřed vyklenouti p. farář. Slavnost svěcení dala se o slavnosti na Nebevstoupení Páně odpoledne. — K druhé hodině byly už Dědice přeplněny lidem, příšlým z daleka a široka. Okolo třetí hodiny hnul se nepřehledný průvod z chrámu Páně. U brány na hřbitově ujal se důst. p. děkan a velezasloužilý školdozorce slova odevzdávaje p. faráři jménem Jeho Excellenci nejvyššího p. biskupa klíče k novému tomuto poli Božímu. Velectěný a vůbec milovaný tento kmet mluvil v plynné latině dojemným rázem. Když se přišlo ku kříži, věncem od družiček obloženému, konal důst. kněz *Ferd. Friebe*n, svaté obřady, napřed svěcení hřbitova a pak kříže. Kázání učinil vel. p. *Ben. Meth. Kulda*, duchovní správce v ochranitelné Brněnské. — Mocnou mluvou svou dovozoval důstojnost křesťansko-katolických hřbitovův a slušnost stavěti je na přístupných místech. Po skončeném kázání rozdávaly se na památku příležitostné básně. (Takové dárky mají velikou cenu v rodinách a udrží se v uctivé připomínce po celá století. Dobře tudíž každou slavnost podobným spiskem zvelebiti! V těchto básních naráženo na sv. Cyrilla a Methodia právem; neboť se nový hřbitov v Dědicích vydává za prozatimný příspěvek k *dvěašedesátému* roku!) — Na to propěvující radostně „*Tebe Boha chválíme*,“ ubírali se zástupové zbožní do svatyně, kdež se požeňhání, jimž se ale ještě tklivá slavnost téhož dne neukončila. Z kostela šlo se totiž na hřbitov, rozloučit se s miláčky a utužit blahého učení o *obcování Svatých*. Tam říkalo farní kněžstvo přímluvné modlitby a církevní žalmy za nebožtíky. Zatím se ronily slzy rozchodného „s Bohem“ po tisícerych tvářích. Pouhým plácem nebyl by cituplný náš lid ukojil posvátný bol rozkvíleného srdce, kdyby mu nebyla hudba připomněla srdejší z *mrtevých vstání*. Bylo to významné nápodobnění trouby archandělské a zároveň vybidka k písni: „*Odpočítež v pokoji*.“

— Nedát se upíratí, anobř radostí naplňuje každého, kterak se zmáhá po celé Moravě nový, utěšený život církevní mezi duchovenstvem i v dobrosrdečném, výborném lidu moravském. Možná pak směle říci, že

v dotčeném ohledu Morava předčí nad Čechy. Všimněme sobě na př. dvojího sv. dědictví našeho, sv. Janského a Cyrillo-Methodějského; v jednom i druhém vynikají Moravané rostoucí horlivostí. Jak utěšeně zmáhá se tolikéž bratrstvo sv. Cyrilla i Methoděje za obrácení a navrácení odtržených od Církve bratří Slovanův na východě! JExc. p. biskup Brněnský *Arnošt* před několika lety založil semenisko pro pacholiky, a hle hned prvního roku sešlo se mu do 60,000 zl. dobrovolných dávkův na zřízení potřebného tohoto ústavu. Nastalá potřeba zříditi vlastní prostranný dům. Za tou příčinou koupilo se příhodné místo a počalo se stavěti. JExc. p. biskup ohlásil to velebnému kněžstvu a milovanému lidu, žádaje za pomoc; a hle, než minulo půl roku, mimo rozmanité vzácné a drahé oběti sešlo se bez mála 40,000 zl. — Takové věci mluví nemálo významně. A což jiného děje a daří se na Moravě. Všimněme sobě pozeňnané jednoty katolické, nyní pode jménem sv. Klementa kvetoucí; považme její tichou, neustálou, dobře opatřenou činnost, považme hojně účastenství ve sbírkách ku podporování misii zámořských a ústavů katolických vůbec; pohledme, kterak se na všech stranách moravských obnovují a okrašlují chrámy, zvelebují školy, vznikají bratrstva: i lze-li pak jinak, leč s potěšením hleděti na slibné květy a milé ovoce procitlého života na pokřesnané Moravě naší? Na Moravě duchovenstvo proniknuté Duchem Božím, duchem církevním, ujavším se národnosti a národu, ovšem uhedilo tudíž na dráhu, kterážto neomylně vede k životu. Bůh dej — Bůh dá vytrvání, pokroku, zdaru!

Z Brna. O růžencovém bratrstvu v Brně čteme v „Hlasu“ některé zajímavé zprávy. Bratrstvo to vzniklo r. 1839 hlavně přičiněním tkalcovského tovaryše Jana *Frišolda*. První jako kolébkou bratrstva tohoto byl chrám Páně vel. OO. Minoritův. Při konci r. 1841 počalo se řečené bratrstvo shromáždovati v kostele sv. Tomáše, načež vzniklo též v Zábrdovicích a rozšířilo se po celém biskupství Brněnském. R. 1846 rozdělilo se na tři sbory, z nichž Moravané pobožnosti své v kostele Minoritův odbyvají. Během 11 let, co se moravský sbor nachází u Minoritův, vynaložilo bratrstvo to 1002 zl. 49 kr. na pobožnosti rozličné a okrasy chrámu Páně, nad to pak věnovalo 226 zl. 39 kr. k jednotě Leopoldinské a na seminář pacholecký v Brně 51 zl. 59 kr. Zprávcem duchovním jeho jest důst. p. kněz Bonaventura *Zdura*, bývalý provincial; nyní kvardián a farář dotčeného kláštera v. OO. minoritův.

Údův čítá sbor ten výše 500. Bratrstvo růžencové u sv. Tomáše, pod správou farního duchovenstva, méně silné na počet, záleží s 245 údův — mimo důstojné opatření pobožností vykonávaných, přistoupilo k oběma Dědictvím, Cyrillo-Methodějskému v Brně a sv. Janskému v Praze, založilo si knihovnu českou, napomáhá zpěvem moravským k zvelebení služeb Božích ve farním chrámu Páně. Třetí sbor růžencového bratrstva, německý, shromáždjuje se v seminářském chrámu Páně sv. Michala.

* — * První ústav, odevzdaný milosrdným sestrám v Brně, byl sirotčinec, založený od dobročinného spolku paní pod ochranou sv. Josefa. Obzvláštní dobroditelkou ústavu tohoto stala se šlechetná ovdovělá paní Aloisie *Broun*ová, kterážto za 26,500 zl. koupila dům a něco polí, způsobila, že se nyní v řečeném ústavu 82 sirotek vychovává. Mimo to přichází nemalé množství děvčátek do školy. Ctihodných sester jest v ústavu 8; náboženství vyučuje vysoce důst. p. kanovník *Pansch*ab.

Z Vidně. V krátce otevře se v Rakousích činnost novému řádu, *školním, to bratřím*. Máť se jim odevzdati přede vším cí. sirotčinec.

Z Krakova. V Krakově položeno d. 4. Června základní kámen domu společnosti naukové Krakovské (towarzystwo naukowe Krakowskie). Stalot se to způsobem důstojným, národním, katolickým. Výmluvný pt. p. světicí biskup Krakovský *L. Letowski* měl při té příležitosti řeč, z kteréžto nelze nedsděliti některých vážných slov: „Všeliké dám dobré a každý dar dokonaly pochází od Boha. Takovými dary ale, a sice nemalými jsou člověku krásné nauky a osvěta ve vlasti. Než všeliké dobré, jakož pochází od Pána Boha, rovněž tak vrací se k Pánu Bohu na slávu Jeho; jinak by zajisté hodné nebylo svého dárce. Protož dobře to, že jste se tu shromáždili vzácní pánové a počínáte zasvěcením úhelního kamene domu společnosti naukové: budeť to zajisté dům k etí a chvále téhož Pána. Každá věda totiž přivodí k poznání Stvořitele všech věcí a my po tomto řebříku Jakobova, od vědomosti ke vědomosti se povznášejice, přibližujeme se k tomu Oteci světél. Nemalého dobrodiní dostalo se nám od mocnáře panovníka našeho, povolujícího společnost vědeckou v Krakově. Uznal zajisté vedle moudrosti své, že jediné v materské řeči může se osvěta rozcházeti po vlasti. Umění a známost starobylých jazykův jest pěkná: leč toliko svého jazyka povědomost rozvíjí rozum národu, kdežto jako umírá tělo, v kterém

nekoluje krev, mrtvolou stává se též krajina zbavená řeči své. Vyloženo tedy společnosti velikou povinnost, pečovati o vzdělávání řeči vlastenecké, aby pak osvěta vydati mohla blahé ovoce. — Než co se dotýče právě osvěty, tři věci k tomu třeba. — Především osvěta pravá neučí ničehož, leč co svět přijal od Církve, Že se odtrhnula od kazatelny, konec XVIII. věku zaplatil šílenstvím. — Po té náleží, aby se dostala tam, kde jest ji hlavně potřebí; sblíže a upravte ji k pochoopení lidu jeho jazykem. Nerozumí on nám nyní, jelikož píšeme, nevědouce sami pro koho. Posléze, nač oko míti sluší, toť pokolení, jež po nás nastupuje. Jsou to zlaté klasy budoucího světa: ta mládež, kteroužto učiti máme. Podejme ji do rukou zdravé učení, ježto si libuje v čistých mravech. — A protož každý, kdož píše, má tak psáti, jako by bylo již zjitra svědomitě vydati účet z každého slova, puštěného na papír.“ —

Z Uher. JAV. císař pán s vznešenou chotí svoji vydali jsou se v měsíci *Květnu* na cesty do Uher, kdež od půl roku činně přípravy k uvitání milostivého panovníka. Byloť pak uvitání to všade, kamž byl JAV. císař zavítal, slavné ¹⁾ Prodloužený pobyt převznešených císařských hostí v bohaté zemi uherské zůstane ale též v dějinách mocnářství rakouského vyznačený skutkem neobyčejné, at nedím, bezpříkladné milosti panovnické. Vědomo, kterak před několika lety z Italie a z Uher hrozilo největší nebezpečení trůnu rakouskému; tu i tam objevila se revoluce v nejhroznější své způsobě. A hle, JAV. císař pán oblíbil sobě právě na půdě dvou těchto zemí, v témž roku slovem úplné milosti zotvirati žaláře a všechny vězně politické propustiti na svobodu. Takovou měrou propuštění jsou nejprve Vlaši a nyní v měsíci *Květnu* rozkazem císařským všickni jiní provinilci od r. 1848 a let následujících. Nevšedního tohoto činu císařské milosti netřeba oceňovati: postačí, doložíme-li, že není v Evropě panovníka, který by se takovým skutkem mohl honositi. — Bůh ho zachovej, osvěcuj a silou, požehnáním provázej ku blahu všech národův krásné říše rakouské. Avšak tím bolestnější dojata jsou srdce citelná po veškeré říši žalostnou zprávou o smrti prvorozené arcikněžnický *Sofie*, kterážto k veliké žalosti JAV. d. 2. Června v Pešti zemřela. — Bůh potěš truchlícího *otce*, a ukoj bolestící *matku* útěchou a dary nebeskými!

— Slavnost sv. Vojtěcha, co patrona Ostříhomské basiliky, po veškeré zemi uherské bude se od letošního roku vždy druhou neděli po veliké noci slavivati.

— Universitní chrám Páně v Pešti opraven bude nákladem 32,000 zl. ze státní pokladnice.

Z Uher. Velko-Váradinský pt. p. biskup v *Erdelyi*, vrchní to pastýř Rumunův katolických věnoval 25,000 zl. ve stf. na zlepšení platu rumunských učitelův. Mimo to 9800 zl. ve stf. k jiným dobročinným účelům. —

Z Jihoslovan. Neunavený, věhlasný biskup Diakovský Jiří *Stroszmayer* věnoval na semenisko pacholecí 30,000 zl. ve stf. Faráři v diécesi jeho podle příkladu výtečného biskupa snášeji též hojné oběti po 200 zl. i více. —

Ze Sedmihradska. Sedmihradský p. biskup vyzývá všecken národ Sekelův k společnému úsilí, žádaje založení gymnasium, pedagogium a hlavní školu. Na tyto tři ústavy potřebí 134,000 zl. Obětovný p. biskup zavazuje se, že chce sám ke každé desítce přiložití jedenáctý zlatý a tudíž celkem 12000 zl. věnovati.

Z Říma. Sv. Otec dal slavnému básníkovi vlaskému Torquatovi Tassovi vzdělání pomník v chrámu Páně sv. Onufria, kdež výtečný kardinál Mezzofanti pochován jest.

— Na slovo vzatý učenec, spisovatel a professor *Döllinger*, probošt Mnichovský, za příčinou historických studií svých přijel do Říma. Sv. otec na krátce po příjezdu dal mu slyšení a vyjádřil se o něm: „*Egli é un grand' uomo.*“

— Mezi bratrstvy, jichž v Římě mnoho, nad jiné bohatší jest „Bratrstvo zvěstování“, majíc za účel chudým pannám poskytovatí věno buď do kláštera neb ku stavu manželskému. Letos vynaloženo k tomu účelu 21,915 dol. římských (přes 40,000 zl. na stf.); 25 panen obdrželo věno do kláštera, 519 ku vdání.

— Sv. Otec vydal se v *Květnu* na cesty po zemích papežských, na sever, do všech téměř větších měst dotčených končin. Lid vítá milostného Otce svého všady s důvěrou, s úctou a láskou. Ve městech nešetí se nákladem na obyčejné v takových případech ozdoby. Nejvíce děje se v Bononii, ve městě to proslulém a lidnatém. Jak se proslychá, zůstane prý tam sv. Otec po celý měsíc. Města, kterážto již byl navštívil, jsou Kamerino, Tolentino, Maçerati, Loretto, Fermi, Jakyn, Sinigalia, rodiště své, Pezzari Rimini atd. Do Bononie má přijeti 30. t. m

¹⁾ Obšírné zprávy o všech slavnostech těchto jsou v *Katolických novinách slovenských*.

Kdož znají Italii a z blízka se dívají na věci ve Vlaších, koji s nadějí, že památná ta cesta nezůstane bez blahých následkův.

— Ovdovělé císařovně ruské činila se v Římě všeliká poctivost. Sv. Otec sám navštívil ji ještě před odjezdem, zůstal u ní asi 1/2 hodiny a na srdce jí kladl žádost o spravedlnost, povinnovanou katolíkům pod žezlem ruským.

— Sv. Otec Pius IX. laskavým listem schválil spolky katolických tovaryšův v Němech, jichž původcem jest kněz Ad. Kolping, střídník kostela Kolínského.

— Za generala řádu OO. Minoritův zvolen jest kněz Salvator Calli, prvě provincial téhož řádu v Sicilii.

— Ruský hrabě Šuvalov, kterýž se byl před 15 roky navrátil do lůna Církve katolické, nyní již 50letník, obdržel letos na bílou sobotu svěcení na podjahanství. Jak vědomo, znamenitý muž tento přede 2 roky dal se do řádu Barnabitův, statky odevzdav dětem a vyhradiv sobě toliko jistou summu peněz k dobročinným účelům. Barnabiti obírají se hlavně vychováváním mládeže, a zamýšlejí na novo rozšířiti činnost svou ve Francouzích, kdež jim v biskupství Orleanském odevzdán jest ústav. Hrabě Šuvalov po svém vysvěcení má se též odebrati do Francouz¹⁾. —

Z Italie. Při konci měsíce Dubna zemřel patriarcha Benátský, *Mutti*, kmet to 82letý, velekněz důstojný, apoštolský. Nezůstalo pak po něm ani tolik, aby se útraty při pohřbu zapraviti mohly. Výtečný nebožtík, zajisté neunavený dobrodinec chudého lidu, sám žije co nejsprostněji, všechny své důchody věnoval nutným a potřebným. Odtud též bylo ctěno a váženo si ho též vysoce. Pohřeb důstojný a slavný vypravilo mu město.

Z Francouz. K návrhu Napoleona III. mají se biskupům vyznačiti větší důchody roční: farářům, střídníkům ale podotknuto, aby čekali na příští časy. Že se obrací zřetel na potřeby duchovenstva ve Francouzích, slušná to věc. Faráři a střídníci ve Francouzích na vesnicích z většího dílu zápasejí s nedůstatky; jeť tam zajisté mnoho takových osad, na nichž nemá kněz leč jen asi 800 fr. (320 zl.) důchodu. Těm tuším mělo by se přede vším pomoci. Co se dotýče biskupův, ti by spíše

na příští časy počkati mohli a počkali. Důchody jejich ovšem nejsou stkvělé; nevýbývají z nich hrubě mnoho na almužny, dostačují však na slušné opatření. — Nač tedy množiti nevlí mezi biskupy a kněžstvem, ku kteráž bez toho leckteré věci podněcují ve Francouzích?

— Proti protestantské propagandě — podporované Anglikanci, zařídilo se ve Francouzích nové bratrstvo pod ochranou sv. Františka Saleského. — Protestantův čítá se v celé Francii toliko 700,000.

Ze Štýrska. Spolek paní katolických založil r. 1849 sirotčinec, který s pomocí Boží tak se zmohl, že se v něm 53 příkladně vychovává.

Z Prus. Farář *Schumacher* zamýšlel v Kolíně založiti a otevřiti dům „*der dobrého pastýře*“. R. 1854 sestavený sbor sebral dosud asi 10,000 dol. Zatím ale, nedávno tomu, prohlásil se Kolínský měšťan *Fr. H. Frank*, že chce na dotčené zamýšlené útočištné místo sám tolikéž 10,000 věnovati²⁾. Takovou měrou vznikne v Kolíně žádoucí klášter.

Ze Slezska. Na místo výtečného professora Rittera, děkana kapitoly ve Vratislavi, dosazen jest za učitele církevního dějepisu *Dr. Reinkens*. Děkanem kapitolním stal se kanovník *v. Rothe*.

Z Němce. Velkovévoda Hessenský s vznešenou chotí svou darovali 2000 zl. na obnovu starobylého Mohueského chrámu Páně. —

— Katolíci badenští s nevýslovnou radostí vítají konkordát, uzavřený se sv. Stolicí papežskou. Jeť prý patrné, že jako vůbec i v Badensku Církev tichou rázností a statečnou vytrvalostí staříckého arcibiskupa, podporovaného věrným kněžstvem, dobyla nemalého vítězství.

— Frýburský theologický konvikt, odevzdaný cele pod správu arcibiskupskou, příštího podzimku opět se otevře. Ředitele a repetenty usazuje arcibiskup. Bohoslovci navštěvují čtení veřejná na universitě.

— V Mannheimu slavil se průvod o Božím Těle pod širým nebem. Stalot se letos po 25 letech opět po prvé, a stálo to 5 let práce, prvě než k tomu svoleno.

— Katolickým tovaryšům v Mindelheimu darovalo město dům, jež bylo k tomu konci koupilo. Z počátku totiž propůjčeno řečenému spolku místo ve špitále, připravěném pro milosrdné sestry. Zatím odevzdati se měl dům tento podle účelu svého milosr-

¹⁾ Syn hraběte Šuvalova jest sekretářem ruského vyslanství v Římě, a dcera jeho jest provdána za hraběte Skarjatina. Netřeba dokládati, v jakovém duchu vychován jest jeden i druhý. Jak z dobrého pramene víme, oba jsou důstojní otce svého.

²⁾ Týž výtečný měšťan Kolínský daroval 1856 na nový kostel sv. Mauricia 80,000 dol.

dným sestrám. V takové nesnázi obrátil se rázný starosta k výtečnému měšťanostovi a k statečným několika mužům. „Vy byste rád nabyl domu pro tovaryše,“ ozvali pak se šlechetní tito Mindelheimani, „chcete míti vlastní dům — a nabudete ho.“ Slovo a skutek se potkaly. Neminulo čtvrt hodiny a 1000 zl. bylo složeno a než minulo několik dní, měli tovaryši svůj dům společný¹⁾. —

— Dúchody spolku sv. Bonifacia v Německu za prvních tří let (1850, 1851, 1852) vynesly 61,051 dol. Následujících r. 1853, 1854 a 1855 sešlo se v celosti 91,784 dolarů. Z peněz těchto založeno 36 sídel misijnářských a 39 škol. Mimo to zakládaly se na 9 místech čas po čase katolické služby Boží. Rozumí se, že to vše v krajinách, osazených protestanty.

— Na Tubinské universitě jest asi třetina katolików. Universita podle prvotního zřízení svého měla býti paretickou, t. j. historie a filosofie na filosofické fakultě měly se přednášeti zároveň od katolików. To však se nedělo. Mimo theologickou fakultu katolickou, která tu stála podle protestantské, ve filosofii nešetřeno prvotního závazku. Nynější ministr ale učinil zadosť spravedlivým žádostem katolików a tudíž nabudou i filosofická studia, což jim scházelo.

— Kněz Dannecker, děkan Stutgartský, jenž byl za příčinou jednání o konkordát vypraven do Říma, šťastně se navrátil, osvědčuje veřejně s kazatelny, že přinesl *rukojemství a pozhnání sv. Otce*.

Z Wúrtemberku. S velikým jásáním oznamovaly rozličné noviny, že novějším časem mnoho katolików přestoupilo ku protestantismu. Mnohé noviny roztrubovaly, že prý už celé zastupy katolików přestupují. Však dle zevrubných vykazů ukázalo se, že v celém Wúrtemberku přestoupilo za posledních 7 let (od r. 1850—1856) ku katolické Církvi 263. Od katolické Církve k protestantské stránce se přidalo toliko 26.

Z Bavor. V Řezně obzvláštním přičiněním tamnějšího p. biskupa zmáhá se diecéasný spolek umělecký církevní. Nové stanovy sestavené Dr. Zarblem, a nemalý počet nově přibylých údův, obzvlášť pak probuzené účastenství v činném duchovenstvu ručí za zdar tohoto spolčení.

Z Bavor. Katolíkům Norimberským dostalo se druhého kostela. Jeť to obnove-

ný chrám Páně sv. Kláry, druhdy klášterní, který byl od časův reformace (r. 1626) zavřen. Nalezat pak se nyní v Norimberce 7200 katolików.

Z Rus. Spis knížete Gagarina: „*Bude-li Rusie katolickou?*“ nezůstal ve vlasti jeho bez účinku. Píše se z Petrohradu, jak pilně čtou a rozmlouvají tam o navrženém sjednocení Církve ruské s římsko-katolickou. Metropolita Petrohradský chystá prý sice ostrou a prudkou odpověď. Než čím prudší bude, tím otevře spíše oči dobromyslným milovníkům pravdy mezi Rusy.

— Alexander II. požádal vrchního správce Lazaristův francouzských, aby mu vypravil do Rus 500 milosrdných sester. Po vůli císaře ruského mají se jim odevzdati nemocnice po všech končinách říše ruské.

Z Cařihradu. P. Thouvenel, francouzský vyslanec u dvora tureckého, pohnul sultána, že armenského arcibiskupa Hasouna uznal úředně za primasa katolików. Příčiněním téhož horlivého pána dovoleno Řekům katolíkům užívati obecného, opraveného kalendáře. —

— Sultán Abdul Medžid daroval milosrdným sestrám pěkné místo na velikou nemocnici. Nad to pak dodal 50,000 fr.

— Snahou anglické propagandy počíná se mezi schismatickými Armenci v Turcích zmáhati protestantismus. Takovou měrou povstaly tři protestantské, ovšem nepočetné sbory v Konstantinopoli, v Brusse a v Erzerum.

Z Asie. Kněz řádu sv. Dominika, Amanthon, stal se biskupem v Ispahanu. Zároveň odevzdala se mu pod správu diecése Bagdadská. Sídlo biskupské jest Mossul na pobřeží Tigrisu.

Z Ameriky V Albany prošel v zákonodárném shromáždění zákon, kterýmž se zapovídá lihové nápoje, jako: kořalku všeho druhu prodávati a nalivati. Zvláště se zapovídají pod přísnými tresty lihové nápoje s jedovatými a škodnými přísadami, jakož i prodej líkérek opilym neb nezrostlým. Tak též má v neděli a ve svátek přestat všechen prodej lihových nápojů.

— V Clevelandu byla, započnouc od neděle devítíniku, konána sv. missie od veleb. kněze *Krutila*, z řádu redemptorisův *v řeči české*. Závěrek učiněn korunováním obrazu neposkvrněné Matky Boží.

Z Afriky. Opanováním Algiru otevřela se katolickým misijnářům francouzským severní Afrika, před věky slynoucí tolika církvemi, svatými mučenníky. — Není pochyby, že časem svým s pomocí Boží a snahou vý-

¹⁾ Bohdejž by se dostalo také Pražské družině tovaryšův katolických, což svojím věnoval Mindelheim! Red.

tečného kněžstva francouzského netoliko staré památné cirkve se obnoví, noprž i mezi Arabby povstanou nové. — Mimo Algr mají však Francouzové tolikž jiné menší osady na pomorích a ostrovech afrických. Na osadách těchto z většího díla málo se získalo, jelikož jsou malé a krajiny další opanovány jsou Muhamedany (jako Senegal, Senegambie a Sudan) aneb osazeny pohany, modláři a lidožrouty (Horní a Dolní Guinea). Nejlépe a nejvíce zmohla i zmáhá se Církve na ostrově Madagarském Reunion, kdež od r. 1850 zřízeno jest biskupství sv. Diviše. Katolíkův čítá tam 110—120,000. Na menších ostrovech St. Marie Mayotte Nossibe nalézá se jenom několik tisícův katolíkův. Missionářské práce vedou v dotčených krajinách výhradně Jesuiti.

Směs.

* * Kongregace Redemptoristův rozšířená v Evropě i v Americe, čítá 7 provincií. Jsou to římská, francouzsko-švýcarská, rakouská, belgická, americká, německá, holandsko-anglická. Podle sečtení minulého roku, bylo všech údův kongregačních 900, kněží 426, klerikův 102, novicův 69, bratří 230 a novákův bratrských 73. V Rakouské říši měli 13 klášterův a sídel; v Čechách 2 (v Praze a v Kacilově).

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli :

- d. 30. Dubna p. *Adolf Fischer*, k. ř. pr. a řed. knih.
d. 6. Května p. *Thadd. Faehndrich*, farář ve Vlněsvi, Roudnický vikář a školdozorce.
d. 14. Května p. *Jan Schnitzar*, far. Poříčanský na odp.
d. 20. Června p. *V. Tippmann*, bisk. Satalický tit. p.
d. 21. Června p. *Jos. Pfaff*, děkan v Spáleném Poříčí.

[Vyznamenání jsou :

- p. *Josef Hlaváček*, farář ve Vinohr. a Brandýský vikář a školdozorce, za čest. k. v Staré Boleslavi.
p. *Frant. Čestík*, děkan kapitoly u Věch Svätých, obdržel právo pontifikální pro celou arcidiecesi.
p. *Gab. Güntner*, prof. exeg., stal se čest. kons. rad.

Notariát arcibiskupský obdrželi :

- p. *Josef Pfaff*, děkan v Spáleném Poříčí.
p. *S. Ant. Mayer*, professor morálky.
p. *Vinc. Náhlavský*, professor dogmatiky.
p. *Jan Ehrlich*, professor fundamentální theologie.

- p. *Eduard Peter*, professor nářečí vých.
p. *Hynek Šuster*, učitel náb. na vyš. gymn. v Chebu.

Expositorium canoniale obdrželi :

- p. *Karel Kellner*, katecheta na české realce.
p. *Ant. Reinwarth*, docent pastorálky.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Josef Král*, probošt v Roudnici, za proz. vikáře a škold. okresu Roudnického.
p. *Josef Dittrich*, za farního administrátora ve Vlněsvi.
p. *Josef Rubec*, za faráře v Hostině.
p. *Antonín Rosam*, za faráře v Šipíně.
p. *Jan Fleissig*, za administrátora v Kirchenburgu.
p. *Fr. Příkosický*, far. Lidic, za děk. v Březkovicích.
p. *Ferd. Kučera*, za farního administrátora do Lidic.
p. *Antonín Hora*, za faráře do Hostivaře.
p. *Frant. Suk*, za administrátora do Bubenče.
p. *Jan Lieber*, za farář do Lukovy.

Na odpocínutí se odebrali :

- p. *Alois Schier*, farář u sv. Víta v Praze.
p. *Frant. Vodička*, farář v Kirchenburgu.

Lokalie za fary povýšeny :

Hostin, Trebešice, Velké Hořešovice, Bonénov.

Konkurs vypsan :

- Kirchenburg*, fara, patr. F. hr. Auersperg. od 14. Kv.
Vlněsv, fara, patr. Jos. kníž. z Lobkovic od 14. Kv.
Poříčany, fara patr. Al. kníž. z Lichtenšteinu od 20. K.
Sv. Vít, fara v Praze, pat. kap. metrop. od 3. Červ.
Leskov, fara, pat. K. J. kn. z Löwensteinu od 3. Č.
Bubenč, fara, patron. stavov. od 17. Června.

V biskupství Budějovickém.

V Pánu zesnuli :

- d. 1. Května p. *Vojt. Chum*, far. v Rudolfově a b. not.
d. 2. " " p. *Filip Třebický*, profar. v Neugebäu.
d. 12. " " p. *Jan Dusk*, far. v Kvašnovicích, bisk. konsist. rada, vik. Blat., os. děk. a Strakon. arcik.
d. 20. Května p. *Josef Claudius*, jub. kněz, kapl. v Jind. Hradci, bisk. notář, čest. měšťan Jind. II.

Vyznačení jsou :

- p. *Vinc. Ullrich*, far. v Březnici, za nám. vik. Blaten.
p. *Vikt. Bican*, kněz řádu cist. za bisk. konsist. radu.
p. *Jos. Ledecký*, far. v Benešově, ob. Exp. can. s. D.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Jan Pruner*, d. sp. v tr. Bud., za far. do Štěpanic.
p. *A. Šafránek*, z. kp. v Čimelicích, za exp. do Malína.
p. *Jos. Piták*, zat. kp. v Hermani, za kp. do Blatny.
p. *Jan Páidar*, b. kp. v Seewiesen, za pr. k. do Řimova.
g. *K. Kotrbalec*, býv. defic., za admin. do Neugebäu.
p. *H. Paták*, kp. v Chrásticích, za z. kp. do Čimelic.
p. *Jos. Hytha*, koop. v Kvašnovicích za admin. tamže.
p. *Kon. Mandl*, koop. v Rudolfově, za admin. tamže.
p. *Jos. Špaček*, kpl. v Č. Rychnově, za k. do Kaplice.
p. *Jind. Traxler*, kaplan v Německém Rychnově, za kaplana do Českého Rychnova.
p. *J. Jakš*, kp. ve s. Maurici, za lok. do Korkshütten.
p. *Ant. Laad*, kap. v Zábři, za lokal. do Budislavice.
p. *Frant. Janský*, kapl. v Mečíně, za 3. konsist. kan. a duchov. správce v trestnici Budějovické.

Lokalie povýšeny za fary :

Glöckelberg a Mlázov.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL I.

Redaktor: Václav Štulc.

SWAZEK 4.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Neduhy společenského života.

II.

Smutné a žalostné jsou na mnoze poměry domácího, rodinného života, na kteréž s dobrým svědomím sluší naříkati. — Podle tovaryše řemeslníka v dílnách, průmyslníka, ve fabrikách, valné množství lidu pracuje na cizí roli, věnuje síly své pánům a hospodářům, zacizím prahem, pod cizí střechou, po vůli a ku prospěchu jiných. Mámeť tu na mysli přede vším *služebníky a služby* rozličného druhu. Než jaký jest osud, s kterýmž se služebníci a služby ty na mnoze setkávají u pánův a hospodářův za našich časův? Azdaž i tu nepovolily dávné vazby? Nezažírálí se i tady záhubný onen červ, jenž hrozí otrávití a zhrýztí všeliké řady společenského života křesťanského? — Vizme a sudme!

Po Božím zřízení každý člověk zavázán jest k blahoděnné práci, buď si to již na své vlastní roli, aneb na roli cizí, na roli bližního svého. Člověk nemajetný nucen se vidí, pohledávati chléb svůj u bratra majetného, a tudíž nehopnosti a síly své, čas, zdraví, anorůž druhdy i život svůj vynakládati ku prospěchu jeho. Jeden věnuje

práci, druhý podává mzdu; touto živí se dělník, onou rozmnožuje se zboží a pojišťuje se blahobyť možných. By duch lásky Boží pronikal tu majetníka tam dělníka, kdyby pán a služebník věrně stáli a upřímně se hlásili ku pravdám evangelium Kristova: oběma stranám dobře by se vedlo. Evangelium Kristovo zajisté vyměřuje práva i povinnosti touž měrou hospodáři, kterouž je vyznačuje služebník. Podle slova Kristova nad pánem i služebníkem jest Hospodin „Otec jednoho i druhého;“ po vůli Otce nebeského má hospodář poroučeti a služebník poslouchati. Takovou měrou ale, ať si již hospodář poroučí a služebník poslouchá, jeden i druhý nejsou leč *konatelé* vůle nebeského Otce, jsou spoluslužebníci, jenž pracovati mají o slávu Boží a blaho lidské. —

A tak by se dělo skutečně — kdyby v poměrech mezi pánem a služebníkem všady panovala víra Kristova. Tehdy nebyl by nikde pán tyranem a sluha otrokem; spoluslužebníky a bratry byli by před Bohem, usilující společně ten tím onen oním způsobem přispěti k rozmnožení a utvrzení lásky a blaženosti synů Božích. Avšak, bohužel, podobné blahoplodné, utěšené poměry mezi pány a služeb-

niky na mnoze jenom z podání známé. — Ponětí křesťanské o vznešené rovnosti, o společném úkolu, o konečné vzájemné lásce mezi pánem a služebníkem, pohřichu, zhusta již potuchlo. Páni za dnův našich nezřídka přijímají služebníky do služby jediné pro časný zisk svůj; drží je ve službě, pokaváde jim odtud výhoda kyne, těžší schopnostmi a silami jejich, dokud to lze: — zužitý, schvácený sluha bývá opuštěn od těch, kterýmž byl věnoval síly a zdraví, čas i život svůj. — Pán vyplativ služebníku mzdu, domnívá se, že mu již ničím jiným není zavázán. A co se mzdy dotýče, v jakovém to poměru nalézá se mzda ta ku práci, ježto se žádá, nýbrž i vymáhá od služebnictva! — Po křesťanském zákoně mzda má býti odsluhou zásluze, odsluhou, již vyměřuje *spravedlnost* a podává *láska*. Než mnoho-li možná mluvíti o *spravedlnosti*, kdežto se za zdraví a čas, za síly a život nepodává hrubě ani tolik, aby služebník ukojil hlad, a slušně přiodil i opatřil tělo své? Možná-li mluvíti o *lásce*, kdež se dělnému služebníku nepřeje hrubě oddechu potřebného k zotavení těla, k občerstvení duše? Není-li to do nebe volajícím *tyranstvím*, kdežto se služebníku ujímá mzdy a nedává potravu, kdežto se mu překážky kladou, když se chce modlití neb do kostela zajíti? A což máme říci o *hříchu*, jak nazvati tu *neřest*, ježto zuživši sluhy neb služby ve službě k ukájení ohavných vášní a náruživostí svých, ubohé napotom vymítá na ulici a zavírá před nimi dvěře domu svého?

Smutný to a žalostný obraz — smutný, žalostný, a byť by tak nebylo ve všech na prasto domech a hospodářstvích! Než v některých domech mohli bychom i na jiné ještě neřesti ukázati, jimiž se bída služebného lidu dovršuje. Křesťan znaje slova Kristova: „Co platno člověku, byť celý

svět získal, na duši své ale škodu trpěl?“ vedle slov těchto nehrubě sobě váží prospěchův a výhod časných, kde hyne duše. A nemusí-li duše hynouti, kde se jí nepřeje, aby vážila ze pramenův Spasitelových, kde se odvodí od Boha, odlučuje od Krista, odvrací od sv. Církve a zákonův jejích? — Odpověď sama sebou jest na jevě, rovněž tak, jakož jest zjevná mrzká mysl nekřesťanská v nejedných domech — u nejedných pánův. Rozhlédneme-li se zajisté obzvláště ve městech, a to u zámožnějších lidí, k veliké žalosti své shledáme, kterak mezi nimi ubylo křesťanského smýšlení a života. Jelikož zisk a bohatství, pohodlí a rozkoš staly se modlami, kterým se čím dále tím patrněji koří a klaní svět: zmáhá se tudíž odpor proti věčným zákonům evangelium, jež káže: „Zapři se sám!“ jež velí: „Věci, kteréž s hůry jsou, hledejte a ukřižujte tělo s žádostmi jeho!“ jež hrozí: „Svět zahyne a žádost jeho.“ Odpor tento obráží pak se v celém životě dotčených ubohých zaslepencův, jeví se ale obzvláště v domácnosti jejich. Po žádostech tělesných řídí se křivé náhledy, a podle náhledův těch má každý člověk sloužiti jediné jim; má pomáhati jim ke statkům, dobývati a snášeti má prostředky k rozmnožení rozkoší jejich. A proto drží si služebnictvo; proto žádají, aby vždy jenom na službu jim hledělo. Ze v domech takových čeládka nevidí mnoho dobrého, neslyší slova, ježto by ji navodila k bázni Boží a spravedlnosti křesťanské: rozumí se samo sebou. Avšak v nejednom domě děje se hůře. Pán a paní, odcizení Bohu a pohrdající slovem Církve, rozšiřují smýšlení své v čeledi. U nich svátek nesvátek, pátek nepátek: to vše jedno: — svátky u nich liší se ode dnů všedních jediné tím, že se více hoví svým žádostem, že stroji

hody a připravují si kratochvíle. Avšak právě proto musí služebnictvo, kdežto by na službách Božích býti mělo, věnovati se úsluhám pánů. Mnozí takoví páni domnívají se, že dosti na tom, dopustí-li služebníkům jednou za čas, odejiti na mši svatou; na kázání však, na křestanské cvičení na požehnání, ku pobožnostem, jež Církev konává, k zpovědi, k přijímání atd. buď nikdy aneb zřídka kdy jim dovolí. Jsouť jiní, kdežto se ve všech těchto věcech mnohem hůře děje! Jsouť páni, kteřížto netoliko překážky činí, nýbrž na prsto *zapovídají* služebnictvu choditi do kostela. Služebník a služka v takových domech do kostela nesmí: ale do divadla, do tančírny tam ho posílají milostivi páni. Kdyby se dozvěděli milostivi tipáni, že se osmělil někdo z lidí jejich jiti k zpovědi, horšili by se nemálo, anobrž i ze služby propustili by takového služebníka. Toulati se však po nocích aneb i pod jejich střechou páchatí nepravost — dovolují. Pod okem anobrž i pod ochranou takových pánův a paní počínají a utužují se známosti, kterými hýne stud a čest, z kterýchžto se rodí hřích, hanba i bída. Shledává-li se, že služebník neb služka líbost mají v modlitbách, aneb že čítají ve knihách vzdělavatelných: co tu úsměškův a domluv, šprýmův a důtek snášeti musí takový „modlář“ neb „modlářka.“ Jak mile se ale počne takový modlář neb modlářka odvracet od svých „pověř“ a libovati sobě v řečech rouhačných: kterak se jim tu dodává chuti a odvahy, aby jen povrhli vším, co jim bývalo svaté! Již ale, kde tak se jedná, možná-li nenaříkati nad osudem ubohého služebnictva? možná-li takovým pánům nevytýkati tyranství? Víra v Krista Ježíše, ctnostné, ušlechtilé mravy, počeštnost a zachovalost duše, milost a láska Boží, toť jsou poklady, nad něž

nic není dražšího na nebi a na zemi. Již ale bývají-li v domě a na službě panské služebník a služkazbavení pokladův těchto přičiněním panstva svého: možná-li na pána takového aneb paní nežalovati, že jsou svrchovanými škůdci čeledi své? Zvůle a svoboda, kteréž druhdy za pohanských časův pozbýval člověk, pojatý a prodaný za otroka, jest jenom jako stín proti té svobodě, která se služebníkovi aneb služce v domě nekřestanském odnímá, ztenčuje a ruší u pánův, jižto slovy a příklady, úsměšky a rozkazy od Krista odvracejí mysl a srdce čeledi své. —

Než mohl by nám někdo namít-nouti, že obraz nastíněný malujeme snad příliš na černo, a že, stává-li skutečně takových domův a pánův, málo kde v někteřm hlučném městě se najdou. Proti takové námitce snadno se ohraditi. Nebo co se první námitky dotýče, obraz onen žalostný není leč snímek žalostné *skutečnosti*. Jinak se příti nebudeme, že obzvláště ve hlučných městech jsou takové domy, v kterýchžto jako druhdy v Babyloně a v Římě zapovídá se sloužení a klanění se pravému Bohu. Avšak pohříchu, takových pobloudilých odpadcův mezi zámožnými a vdělanými stavy jest více, než se zdá; po příkladu a nemravech jejich řídí se měšťan a řemeslník; z měst rozchází se pak pohoršení po městečkách a vesnicích širé vlasti. Pravdať sice, že náказа ta žalostná u nás posud nezobecněla; jsouť u nás města, jsouť domy, kdežto, ač poulevila dřevní kázeň a láska křestanská, po dnešní den zachovaly se některé z krásných obyčejův a řádův křestanských; jsouť hospodářové, kteří, sami sloužíce za vzor křestanského smýšlení a života, příkladem a slovem svým k podobnému životu navodí a přidržují čeleď, jsouť i ve městech šlechtetní páni,

kteří spravedlivě odměřující mzdu služebnictvu, všelijak o to pečují, aby pod střechou jejich všechna čeleď s nimi zároveň sloužila Bohu: avšak neubývá-li takových pánův a hospodářův? — neztenčuje-li se počet takových domův? — nerozmáhá-li se naopak více méně patrně žalostná onano neřest, z kteréžto rodí se otroctví služebného lidu? Až příliš hlasitě odpovídá skutečnost, a slepými bychom se musili dělati, kdybychom toho neviděli; proti pravdě prohřešovali bychom se, kdybychom zjevných žalostných těchto úhon sobě a jiným tajiti chtěli. Aneb snad nebylo by to hříchem, nevšímati sobě, kterak hyne bratři a sester na sta nýbrž i na tisíce, a kterak se čím dál tím větší záhuba plodí a množí v lidstvu?

Záhuba, kteráž se dotčenými spůsobu rozplozuje, nehrozí ale samým toliko nižším dělným třídám — služebným lidem — nýbrž společenstvu lidskému vůbec. I tu již čím dále tím patrněji objevují se následky bezbožných zásad a nekřesťanského ducha, zmáhajícího se v nižších třídách mezi lidem služebným. Slychámeť pak až příliš často nářeky na neposlušnost a zpouř, lenivost a zpronevěřilost čeledky; slycháme, kterak si páni stěžují na hrubost a neuctivost svých služebníkův, na vzdory a pánovitost čeledínův a služebných. Mezi pány a služebníky hyne čím dál tím patrněji bývalý onen poměr, kterýž se slušně vyznačoval jmenem „pantáta, panímáma,“ jakovým nazýváno hospodáře a hospodyni. Mezi chasou a služebnictvem řidnou pohříchu onino šlechtníci, kteříž druhdy tak svědomitě šetřili a vyhledávali prospěchův pánů svých a chránili je před škodou. Jsout mezi nimi, kteří dávajíce se do služby, sami vyhrazují si zvůli a svobodu k jistým prostopášnostem; jsou, kteří všelikými obyčeji v hrdosti nýbrž i zpouře své

nemálo ztrpčují život pánům svým. Avšak není-li to vše ovoce, kteréž objeviti se musí všude, kdekoli se rozšívá bezbožnost? Nejsou-li to následky přirozené oné žalostné zpouř, kterou se nejprve mezi vyššími stavynejedni odvrátili od Boha, pozdvihující se proti Církvi a svatým zákonům jejím!

A tak obracující zřetel na ovoce nešťastné převrhlosti náboženské v poměrech společenských, shledáváme, že ani pánům ani služebníkům nekyne zisk, nekyne blaho z *poroby*, na niž naříkáme. Marný však byl by nářek, kdyby se neodstranilo, ccž jest příčinou žalostných úhon čím dále tím patrnějších. Netřeba na to býti prorokem, a směle možná tvrditi, že prodloužilým časem bude hůř, jestliže se neučiní přítrž porobě, kteráž se rozplozuje nevěrou a bezbožností. Avšak počátek musí tu učiniti sami představení, páni, hospodářové. Ti musí se přede vším sami opravdově a upřímně obrátiti k Bohu. Po té budou též spravedlivě, svědomitě, otcovsky nakládati s čeledí; budou prohlédati ku prospěchu netoliko svému, nýbrž i služebnictva, načež jim nebude těžko, řád křesťanský a bohumilou kázeň zavést do příbytků svých. — Řádem křesťanským a kázní bohumilou v rodinách a v domácnosti rozptýlí pak se děsné mraky, rozložené a rostoucí nám nad hlavami; řádem tím odvrátí se neřesti, kteréžto zahubou hrozí společenstvu. Bůh zajisté podle moudrosti a lásky své pevné položil základy, od kterých se beze škody uchylovati nelze. Kdekoli se od základův těchto pouchýlí člověk nebo národ, rodina neb obec: přirozenou měrou vzniknouti musí zmatky a nepořádky, až pak i záhuba žalostná. Nuže vzchopme se a hledíce ujíti záhuby patrné, obratme se k základům křesťanského řádu a života, odkud nám kyne blaho časné i věčné.

Samospasitelnost Církve katolické.

Protestanti praví, že bychom my katolíci dle tohoto článku o *samospasitelné Církvi* všechny nekatolíky k ztracení odsuzovali! Z toho prý vyplývá, že nechceme-li své víře býti na odporu a nedůslední, millionům bratří svých spasení odpřítí že musíme, an předce rovně jako katolíci k němu jsou povoláni. Takovéto učení, dokládají, vede k nenávisti, nesnášlivosti, odpírání duchu Kristovu, jenž *duch lásky jest*, a bratří svých odsuzovati zřejmě zapovídá. —

Vyznati musím, že bych se hrozil, tohoto učení zde podotknouti, něku-li provoditi, kdyby všechny tyto následky, kteréž protestanti z něho dovozují, skutečně v něm se zakládaly. — Neboť i pravda, buď ona jakkoli historicky založena, musí se nám podezřelá zdáti, raní-li srdce, ruší-li lásku a v práva-li Božská sahá.

Kterak tomu totiž vyrozumíváme, vyznávající, že *kromě pravé, totiž katolické Církve nelze spasení býti*? — Zdaliž tímto učením všechny bližní své, kterékoli z církve naší nejsou, k ztracení neodsuzujeme? Zdaliž učení to písmem i rozumem ohraditi můžeme?

Tento článek: „Kromě Církve není žádného spasení“ má téměř ten samý výklad, jako: „*Bez víry v Krista nebude žádný spasení*.“ Ze se pak učení toto v psaném slově Božím, kteréž protestanti zároveň s námi přijímají světle a patrně nalézá, není žádné pochybnosti. Kristus Ježíš praví sám: „*Kdo uvěří a pokřtí se, spasen bude; kdožby nevěřil, bude ztracen*.“ (Mark, XVI, 16.). A opět: „*Kdož věří v Syna, má život věčný, ale kdož jest nevěřící Synu, neuzří života, ale hněv Boží zůstává v něm*“ (Jan III, 36.). Jeho apoštol praví: „*Není v žádném jiném spasení. Nebo není jiného jména daného lidem, skrze kteréž bychom měli spasení býti*“ (Skutky apošt. II, 12.). A opět jiný apoštol dí: „*Spravedlnost pak Boží přichází skrze víru v Ježíše Krista, ke všem a na všechny, kteří věří v něho*“ (k Řím. III, 22.).

Totot jest slovo Kristovo a vyslanců jeho; kdo smí o jeho pravdě pochybovati? A předce se víra Kristova jen od malé části obyvatelů naší země přijala. Dle obvyčejného udání sestává jen třetina veškerého lidstva z křesťanů, ostatní dvě třetiny buď nic o něm nevědí, anebo Mu-

hameda za vznešenějšího nad Krista pokládají. Co má tedy býti z toho tak valného počtu člověčenstva? Co se stalo s těmi milliony lidu, jenž bez víry v Krista z tohoto života vykročili? Mají-li všickni ti dobří skutkové, které nekřesťané z dobrého srdce a úmyslu konají, marní a neplatní býti? Nejsou-li i oni tvorové téhož Boha, dítky téhož otce nebeského, jehož jsme skrze Krista Ježíše znáti se naučili? Není-li i jejich srdce blaženosti schopno a jí žádostivo? Nezevil-li nám Kristus Boha co Otce plného lásky a milosti, jenž žádá, aby všickni lidé spasení byli? Nebyl-li by to přehrozný odpor proti těmto milostným, blahozvěstným pravdám, kdybychom přímo tvrdili, že největší počet lidí od svého určení odcizen a k věčnému zahynutí odsouzen jest?

Než odpust to! Takový strašný smysl nepodkládala *obecná* církev nikdy slovům Kristovým. Ažkoli po vždy víru v Krista za jediný nám známý *řádný prostředek* k spasení prohlásila i vyznávala, nicméně předce rozdíl činila církev, mluvíc o nevěřících, mezi nevěrou z *tvrdosťností* a mezi nevěrou z *neviny* neboli z *nemožností*; aneb jak učení bohoslovci říkají mezi nevěrou *přemožitelnou* a *nepřemožitelnou*.

Za *pravé nevěřící*, kteréž Kristus odloučil od spasení, ti se vlastně pokládali mohou, jimž spasitelné učení hlásáno a patrnými důkazy předloženo a stvrzeno bylo, kteří ale při všech těchto důvodech oči od pravdy odvrátivše ji zavrhlí. To, jak se zdá, vysvítá ze slov samého Krista, an pravil o Židech: „*Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; ale nyní výmluvy nemají z hříchu svého*. — *Bych byl skutků nečinil mezi nimi, jichžto žádný nečinil, hříchu by neměli*“ (Jan XV.).

Apoštol Páně dí: „*Víra od slyšení přichází; slyšení pak od hlásání slova Božího*. Ale kterak uvěří tomu, o němž neslyšeli? A kterak uslyší bez kazatele?“ Ačkoliv apoštol Páně doložil, že hlas sv. Evangelium po celém světě se rozlehl, předce nicméně známo jest, že *za našich časův* ještě všech národů nadošel. Kdekoli Kristus a apoštolé jeho nevěřících odsuzují, mají před očima zarytou tvrdosťnost oněch, kteříž druhdy oči před světlem pravdy zavírali a vidouce neviděli, slyšíce neslyšeli. — Že pak všickni, kdož v této zatvrzelosti v odpírání spasitelné pravdy oněm se rovnají, zároveň s nimi neschopnými se činí oně vyšší, Kristem nám zjednané blaženosti, zjevno jest; nebo všech těch oblažu-

jících pravd a k šlechetnosti vzbuzujících a v ní nás potvrzujících prostředků, jichž my v náboženství Kristově docházíme; následovně v pravé dokonalosti nedospěli, a tudy věčného blahoslavenství, jakéhož se věrným Kristovým následovníkům dostane, zhoštění zůstanou.

Co se pak oněch nevěřících dotýká, kteří z *nevinné nevědomości* učení Kristova nepřijali, těm toho Církev katolická *nikdy za hřích nepokládala*; ano papež Pius V. zavrhl tomu odporující učení Bajovo. A papež Alexander VIII. (r. 1600) za bludnou vyhlásil onu výpověď. Mnozí ze svatých otců velmi mírně se pronášejí z strany těch, kteří sice kromě Církve se nacházejí, nicméně ctnostně a šlechetně žijí jsou, nepochybující nikoliv o jejich spasení.

Svatý *Justin* (v obraně křesťanů k císaři Antonínovi Piovi c. 46.) kladetakto: „Všickni lidé, kteří dle rozumu a slova (*logos*) obcovali, jsou *křesťané*, ačkoli za bezbožné držení jsou; takoví jsou u př. Sokrates a Heraklit mezi Řeky; Abraham, Ananias, Azarias, Misael Elias, a mnozí jiní mezi Barbary, jichž skutky a jmena uvoditi příliš obšírné by bylo. — Ale všickní, kteří hlasu rozumu následovali i ještě následují, jsou *křesťané*, a sice beze strachu a třesení (t. j. nemají se ničeho obávati).

Sv. *Jan Zlatoustý* ve výkladu na Ev. sv. Mat. a k Řím. II, 10. píše: „Ti, kteří před věkem Kristovým zemřeli a jej tudy nepoznali, pakli se jen od modlárství zdržovali a klaníce se jedinému a pravému Bohu, šlechetný život vedli, blahoslavenství věčného dosáhnou.“ Slyš, co Pavel praví: „Sláva, čest a pokoj každému, kdož činí dobře, Židu předkem též i Řeku“ (Řím. II, 10.).

Pavel Orosius, španělský bohoslovec z 8. století praví: „Bylot po všechem čas mē upřímné a nepochybné smýšlení, že Bůh pomoci své nejen těm, jenž v církvi žijí jsou, nýbrž všem národům na zemi, vedle dobrotivých a věčných rad svých uděluje; onť všechněm i jednomu každému, zvláště k pomoci přispívá, žádný od ní odloučen není.“ Nepochybně byl i on toho mínění, že lidé užívající věrně pomoci Boží spasení býti mohou.

Tomáš Aquinský píše. „Přináležit prozřetelnosti Božské, by o každého péči měla.“

Konečně věřino bylo po všechem čas v Církvi katolické, že i také tak nazvaná *zavinutá víra* (*fides implicita*) k spasení do-

statečna jest, jestliby kdo bez své viny příležitosti neměl, víru *rozvinutou*, (*fides explicita*) sobě opatřiti. Věrou *rozvinutou* rozuměli učitelové katoličtí výslovnou známost a víru křesťanského katolického učení; zavinutou pak neb skrytou věrou, pouhou toliko vůli a dobré mínění všecko věřiti, co nám zjeveno jest, kdyby vědomo bylo, že to skutečně Bohem zjeveno. Takovéto smýšlení nachází se ale skoro u každého dobrého a šlechetného člověka: neboť jeden každý, byt to i výslovně neřekl, že hotov jest všecko, co Bůh zjevil, věřiti, aspoň v srdci toto smýšlení chová. — Tímto učením tedy neodpírá Církev katolická ctnostnému člověku blahoslavenství, pokudž, jakž jsme právě sv. Justina, Jana Zlatoustého a Aquina učícího uvedli, *nevědomost jeho nevinná jest*.

Že pak ostatně nemožno *vznešenějších prospěchů*, kterých Kristus Ježíš lidskému pokolení vyjednal, v plném obsahu požívati tomu, kdo jej *prve nepoznal a učení jeho věrně nepřijal*, dá se z mnohých důvodů pochopiti.

Nebo katolické křesťanství poskytuje nám mnohé *nové a mocné prostředky a důvody k šlechetnému životu nás vzbuzující*, ono seznamuje nás s mohými velmi potěšujícími vědomostmi z ohledu budoucnosti, otvírajíc nám vyhlídky do věčnosti, kterých sobě zůstavený rozum lidský žádným snažením domysliť se nemůže. Kdo tedy víru Kristovu byt i *bez viny* znáti se *nenaučil*, zbavena se činí všech těchto užitek, ježto se zjevnými pravdami v přirozeném svazku stojí. Co se pak takových prospěchů týče, k jichž požívání známost učení Kristova tak nevyhnutelně potřebna není; jest opět z jiných důvodů neslušno, aby těm, jenž Krista neznají, stejnou měrou uděleny byly, jako vyzna-vačům a ctitelům jeho. — Neslušíť totiž, aby tvorové rozumní nějakého dobrodiní požívati měli, nepoznávající aspoň poněkud *původu*, kterýž jim je uděluje; neb takovýmto poznáním bývá požívání téhož dobrodiní utěšenější a užitečnější; jelikož ze svého štěstí, kteréž ne slepě náhodě, nýbrž přízní laskavého dárce přičítají, tím srdečněji se radují a tudy povzbuzeni bývají, jemu svou vděčnost vzdávati, a od něho přijaté dobrodiní podle vůle jeho vynakládati. —

Ze všeho toho tedy patrně se poznati může, že článek tento o samospasitelné víře Kristově nikoli jiným potěšitelným pravdám našeho náboženství, ani vlastno-

stem božským, lásce a spravedlnosti neodporuje, nýbrž velmi dobře s nimi se snáší. —

Proto však, že mnozí národové bez víry Kristovy, kteréž bez své *viny* neznají, dle zasloužení a schopnosti své spasení dojíti mohou, nepotratí svaté Evangelium nikoli vážností a ceny své. Zjevení Kristovo zůstane věčně nejzpůsobnějším prostředkem k vzdělání a ušlechťení člověčenstva a k dosažení blahoslavenství. Poznání Krista a víra v něj nezměnitelným zůstane zákonem věku nového, jemuž Bůh poznenáhla všechny národy podrobí, až se konečně „*sejdeme všickni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v dokonalého muže, v míru plnosti věku Kristova.*“ Že se tato v písmě sv. nastíněna rada Božská skutečně naplní, poněmhlé rozšiřování víry Kristovy mezi pohany patrně na jevo nám dává, což zajisté ničemu jinému leč obzvláštnímu řízení prozřetelnosti Boží při čítati se musí.

Tent jest tedy rozum oněch slov: „*Bez víry v Krista nelze spasenu býti.*“

Výkladem tímto odpověděl jsem spolu i na otázku hlavní: „Kterak se totiž rozuměti má učení Církve: *Kromě Církve nelze spasení dojíti?*“

Kristus složil učení své a ostatní spásitelné prostředky v Církvi své; ona je má opatrovati a poznenáhla všem lidem oznámiti. K této Církvi měli se všickni lidé přivtělit i jak v duchu tak i v zevnitřním výjevu *jednu Církev* vzdělati. Tak se to také z počátku dalo; ale jenom na krátko. Brzy začali jednotliví muži od učení Kristova a jeho apoštolů jen tolik a v takovém smyslu přijímati, jak to buď s národními předsudky aneb vlastními náhledy a domněnkami sjednati mohli. S ostatními ustanoveními podobně jsou nakládali. Za tou příčinou odloučili se buď sami od Církve aneb od ní sami vyvrženi byli; tudy znikly roztržky a sekty mimo Církev, kteréž se později opět mezi sebou rozhodly a rozdělily; konečně zmizely ze života, jejichž památka jen v letopisích zachována. Ukaz tento v rozličných tvářnostech ve všech stoletích se opakoval. Paměti však hodno jest, že při všech těchto roztržkách vždy *jednosvorná* byla prvotní *Církev Kristova*, opatrující věrně slova a ustanovení Božského zakladatele. Žádná sekta, kterážkoli od ní se odloučila, nepokusila se jejího jména a důstojnosti upírati; aniž směla pravou původní Církvi se nazývati a jméno Církve *kato-*

lické sobě osobiti. Všecko, což oddělené sekty z Božských a křesťanských ustanovení zachovaly, přijaly od původní Církve katolické. Učení, jímž se tyto strany různily, bylo obyčejně jen osobní zdání jejich původce; vždy toliko zdání lidské, kteréž učení a ustanovení církevnímu na odpor postavili. Povaha sektářství jevila se vždycky v různěm místě sjednocení a v hrdém vyvýšování mínění lidských nad učení od Krista Církvi svěřené. Protož byt i slovo písma je neodsuzovalo, jeho vlastní duch je odsuzuje.

Než právem-li pak všecko to, co zde o sektářství vůbec praveno, také o pojedinych osobách, jenž *bez viny* od Církve katolické odděleny jsou, tvrditi se může? *Nikoli!* — Jak pak tedy o *těch smýšleti* máme? — *Takto!* Kristus, který srdce člověka šetří, patří na jeho víru a lásku, ne pak na jeho zevnitřní položení v čase a v místě, — jednoho každého, kdož ve jmenu Jeho pokřtěn jest, v Něho svou naději skládá a dle poznání svého všecko, což Kristus věřícím uložil, zachovává; že jej tedy nejen za svého následovníka, nýbrž i za pravé dítě své uzná a spasí. Neb, že *zevnitř* od Církve odloučen, není jeho vina, on *jí, ač nevědomky, předce přínáležel.* Neb jestli nahore uvedený Justinus se neostýchal vyznati, že všickni lidé před Kristem, jenž hlasu rozumu uposlechli a dle něho živi byli, následovníci a ctitelové Božského *Logos* jsou byli, měli bychom my od Krista a těla jeho ony odlučovati, kteří slovo Jeho — pokudž mu porozuměli, věrně a poslušně přijímají?

Prvotně lid obecný, všech starých i nových sekt věří, jako u nás lid sprostý, katolický, čemu jej pěstounové a učitelé věřiti vyučili. Oni nemají potřebných prostředků, aby se mohli o pravé Církvi přesvědčiti, a drží se jedině toho, což se jim u veřejném vyučování předkládá. Větší díl ledva příležitost má o staré Církvi jen dle povrchní tvářnosti povědomosti nabyti, tím méně učení její zpytovati a přirovnati.

Jinak ale zdá se býti u těch, jenž co *osvícení* a *učení* obecného lidu jsou vůdcové. Tito vlastně bývají roztržek náboženských původové, a až podnes záští a nenávisť lidu sprostého rozjítrují. Co lidu sprostému k omluvě slouží, nezdá se svědčiti k jejich ospravedlnění. Nicméně považíme-li, jak mocně působí zděděné předsudky, zastaralé navyklosti, uvedení v dětinství i také na lidi učené; zpytuje-

me-li, jaká hrubá nevědomost, jaké nedůvodné, křivé a liché domněnky o duchu a učení Církve katolické i mezi nejučenějšími muži strany protestantské povždy panovalo a posud panuje: tu již nucení jsme jich politovati a za ně se modliti, by jim toho za vinu nebylo pokládáno, nýbrž i na ně onosmiřitelné slovo Páně obráceno býti mohlo: „Nesciunt quid faciunt! Nevědí, co činí!“

I zůstane tedy nepohnuta ona pravda, že jedna toliko *pravá Církev* jest, kromě kteréž nelze spasení dojíti. Tato jedna pravá Církev jest *katolická*, žádná jiná křesťanská společnost nesmí se předností touto honositi: neb o každé se dá doba jejího počátku a rodiče její vykázati. Církev katolická má tedy již vzhledem na historii to právo sebe za Církev *původní*, ostatní pak církve za *odpadlé* držeti. Nicméně, ačkoli výpověď tato pravdivá jest, však z ohledu na jednotlivé křesťany kromě Církve se nacházející, podléhá všem těm výmínkám, kterým činové mravní podrobeni jsou; kde totiž vždy na tom záleží, ví-li jednající, co činí, a jedná-li dle vědomí svého? Neb na tom zakládá se zákon přísudní (*lex imputationis*). Za tou příčinou se tisícové mimo Církev nacházejí, jichž odloučení nižádnou měrou jim za vinu pokládati se nemůže. Všickni ti to *zdají* se jen býti kromě Církve, vlastně pak oudové její jsou. Kdyby tedy směl o spasení jejich pochybovati?

Než kdyby opáčně směl z toho důvodu závěrek činiti, žeby ono pravidlo o samospasitelné Církvi bludné bylo? Žádný rozumný neosměl se říci: žeby lhostejné bylo, zdaž kdo *mnoho*, čili *málo* z pokladu spasitelných učení a svátostí přijímá, aneb jaký *smysl* učení evangelického podkládá. Protož musí nějaký vzor neb ideál náboženství mezi lidmi býti, a tent nalézá se — v *křesťanství*; podobně býti musí nějaký *vzor církve* v křesťanství, a tent jest *Církev katolická*. Toť tedy jest, co ten tak hrozně obúžený článek o samospasitelné víře a Církvi v sobě uzavírá. Každému zde patrné, že uvedené tyto důvody jak v písmě sv., v příbězích církevních, tak i na zásadách zdravého rozumu se zakládají, následovně že učení toto nikoliv oněch útržků a úkorů nezasluhuje, kteréž se nám až potud tak nelaskavě činily.

Sedmero nesnadností¹⁾.

Z českého passionálu r. 1495 tištěného, podává Dr. Jan Stárek, professor богослові.

Najprvé divie se tomu smyslové, kterýmto činem muož býti, že právě božie tělo muož býti v okamžení v oplatce a s nebes nevycházeje. Neb nižádné tělo v jednu túž hodinu nemuž býti v rozličných miestech. — K tomu rozum svaté viery odpovídá a říká, že to muož býti, neb jakéž hlas jednoho člověka promluvicieho muž slyšan býti v jednu hodinu rozličných lidí uší: takéž a velmi více slovo Boha Otce v jednu túž hodinu jest v nebesiech a v svaté svátosti na oltári. A to jest proto, jenž tu nepočíná býti, jako od jinud príjda. Ale jeho svatého bozstvie slovo mocí obrátí se z chlebné podstaty i bude právě božie tělo, jakožto přirozeným činem u vajci počne se kůrátko ožívati, i bude z vajce kůře od nikadž nepřishlé, ale tu se z vajce obraceje jakéžto přirozeným činem. A někdy božiem zázrakem povietrie se obrátie v oheň, od nikadž nepřished, ale tu se učiniv. Velmi výše svatá viera tomu vičiti muže, že v jednu túž hodinu pravý Buoh z nebes se nehna, cele a právě jest v oplatce. Toho krásným podobenstviem svaté Písmo dovodí, že ten sv. otec Eliseus v jednu hodinu srdcem byl jest s svým mladším, jmenem Giezi, kdyžto jest vzal dary od Naamana syrského. Avšak sám jest jinde byl; a takéž Kristus jinak jest v nebesiech, a jinak jest v této svátosti, a však jakož cele tam, tak cele tuto v túž jednu hodinu.

Druhá jest nesnadnost: divie se smyslové, kterýmto činem muož býti, by se tak veliké božie tělo, jakož jest na svatém kříži pnělo, v tak malém oplatce schrániti mohlo. Neb tu jest tak celo, jakžto se jest z svaté královny narodilo a jakožto jest na svatém kříži pnělo. K tomu svaté viery rozum skrze podobenstvie odpovídá a říká: Jakož malé oko velikú horu opatří: takéž tiela božieho velikost mocí svatého bozstvie v malém se oplatce schráni.

Třetí jest nesnadnost: divie se smyslové, kterýmto činem býti muož, že muož býti která barva před vidomým človiekem, an jie viděti nemuže. K tomu odpovídá skrze podobenstvie rozum svaté viery a

¹⁾ Zlomek tento z památného passionálu českého podáváme cele bez proměny, nadějíce se, že jazyku předkův našich po dnes každý snadno vyrozuměti muže.

řka: Jakož řeřátko (světluška) v noci létaje svietí, a ve dne se nesvietí: takžto muož býti, že vidieme býti bielost na oplatce, ale Syna božieho tu nevidieme. Neb což tu človek vidie, toho tu nenie a což nevidí, to tu jest. Bielost podstaty chlebné vidie, a tu chleba nenie, ale jest tu pravé tělo božie, a toho nevidieme, než celým srdcem vieríme. A jakéžto muož nad přirozenie božie moci býti, že oheň hořmo hoře nebude moci zžéci, jako jest keř Mojžíšův hoře neshořal: takéž muož Bůh učiniti, že oko hledaje což tu jest, vidietí nebude. O tom jest podobenství v starém písmě. Když jest angel Baláma, an na oslici jede, potkal, oslice ho vidiela, ale on jeho nevidiel, to se jest božie moci dalo. Takéž toto oko barvu bielú na oplatce vidie, ale Syna božieho nevidie. Pakli kto die: Na čem jest ta bielá barva, ješto se v oplatce ukazuje a jižto v okružlosti oplatka člověk vidie, když nenie na chlebie, ani na božiem těle; k tomu rozum svaté viery odpovídá a řka: Ty vzyváš všecky smysly. Ta barva, ješto paprskem slunečným sklo zelené aneb červené prorážející činí zelenost a červenost na stienie, na čem jest ta barva, na stieně-li či v povětří? Ne na stienie, neb jie žádný odtud nemůže shladiti, ani v povětří, neb všickni mudrci pravie, že nížádný povietří barviti nemuže. Tehda musí řečeno býti, že ta barva, ješto sklo proražuje, ani jest na stienie, ani na povietří, ale sama v sobie. K tomu také rozum svaté viery odpovídá a řka: Co se tomu divíš, ano manna, chléb Bohem daný, všicku chut dával jest Židóm, a to jest známo, že ty chuti jsú nebyly v tom chlebě manně, v niemžto od přirozenie jedno jediná chut byla. Tehda musí řečeno býti, že ta chut sama v sobie božiem divem musila lpieti. A když to přirozeným činem můž býti: tehda velmi více svatého bozství moci lépe se státi může, že ta barva, ješto se v oplatce ukazuje, sama v sobie lpie.

Čtvrtá jest nesnadnost: divie se smyslové, že kněz stoji nad oltářem zlámá oplatek i přijímá božie tělo, avšak božie tělo živo i celo jest na vieky. K tomu rozum svaté viery odpovídá a řka: Nediv se tomu; neb kdyžto divný bieh přirozený opatříš, jenž hrom udeře nůž v nožnicích spálí a peníze v měsíci, avšak měsíci ani nožnicím nic neuškodí. A když přirozený bieh to činí tak divnie, jakž se tomu každý diví, velmi více božie moc to učiniti muže. Kněz když svatý oplatek zlomí, božieho těla ani zlomí

ani rozdielí, a také se to muož božie moci státi, že když sta dvě věci spolu, dotkna se jedné, nedotkne se druhé. Neb to dobře muož býti, že by byl angel v té krmi, krmi by jedl, ale angela by nejedl, ani by se ho dotekl. Toho svaté Písmo dokazuje, že tři robátek těla v ohni hořiec neshořela, ani se přirození horkostí roztrskotala. Takéž svaté božie tělo bez lámanie jest vždy celo, a to vše svatého bozství moci.

Patá nesnadnost: divie se smyslové tomu, že když kněz svátost těla božieho v ruce drží, nic jeho tělesná těžkost neobtieží. Avšak každé tělo podle přirozenie obtiežuje. K tomu rozum svaté viery odpovídá a řka: To jest lékařovým mudrcóm (známo?), že človiek sytý jest lehčeji než lačný, a človiek mrtvý velmi více tiežšie jest než živý; a človiek kdyžto spí, jest tiežší, než tehdy, když bdí. Také toho písmo potvrzuje, že Eliseus jsa živ v svém tělesenství, na vodách boží moci chodil, a podle člověčieho tělesenství netápal. Takéž božie moc muož to učiniti, že svátosti božieho těla nebude obtěžovati.

Šestá nesnadnost: divie se smyslové, že na každý den, po všem svietie na všech mšech chléb nadpodstatný v božie se tělo obracuje, však božieho tiela nepřibude, a na každý den je knězie a věrní křesťané po svietie přijímají, avšak božieho těla neubude. K tomu rozum svaté viery odpovídá, a řka: To tajemství, jenžto jeden človiek vie, mnohým je pod tajemstvím poviedá, nic tajemství nepřibude než vždy tajemství jedno bude. Také, jakžkoli po svietie mnoho mší slúženo bude, božieho těla nepřibude. A jakož od jedné sviece mnoho svéc zažhú, avšak té svieci nic plamene neubude: také jakžkoli knězie i křesťané po všem svietie božie tělo přijímají, nic božieho těla neubude.

Sedmá jest nesnadnost: divie se smyslové, kterak to muož být: by rozdělece oplatek na několiko kusův, aby v každé částce celý Kristus zůstal. K tomu skrze podobenství rozum svaté viery odpovídá: Jakéž v jednom zrcadle človiek svú tvář vidí celú, a zlomě zrcadlo na koliko chce kusův, v každém kusu svú tvář vidí, avšak jeho tvář vždy jediná jest a se nemnoží: takéž svaté božie tělo v jednom oplatce i ve všech částkách jest celé. A protož nemá o tom ztazovati nížádný smysl člověčí, dosti má na tom, že pravým srdcem vierí, že tu bozstvím Bůh můž bydliti a bydlí.

Třímecitma pravd do pamětníku života.

V lóni provázel jsem laskavého čtenáře těchto listů¹⁾ velikou síní jistého švýcarského kláštera, pozorna ho čině na výtečné malby a obrazy, které tam po vysokých stěnách jsou rozvěšeny. Neopominul jsem, při té příležitosti zřetel pozorovatelův u jednoho každého obrazu obrátiti na pěkný nápis, hned dole upravený. Takjsi se, milý čtenáři Blahověsta, po boku, ve spolku mém dočetl *dvadcti a tři* pravd, ochotně i pozorně vepsav je do knihy *srdce* svého. Mám pak sladkou naději, že od té doby již také do knihy *života* zapsány jsou.

Znamenaje tenkrátě při obraze dvadctém třetím, že oko a mysl napnutého přítele mého již jaksi ustávají, řekl jsem k němu: „Zdá mi se, žeš již poněkud unaven. Nuže, nechme toho prozatím! Možná, že s tebou do obrazárny švýcarské vstoupím ještě jednou; a pak si pohodlně prohlídneme, procítíme, pročteme vše ostatní.“ — „Dobrovolná přípověď spravedlivý dluh,“ praví naše přísloví; a já mám teď zrovna trochu pochybílí. Což nechtěl bys, milý čtenáři, v společnosti mé ještě jeden výlet učiniti odsud na jihozápad do vlasti vrchů a ledovců, do Švýcar, a tam předsevzítí se mnou obcházku a obzírku ve známé ti již komnatě? Vidím to na oku i na lici tvém, že pouť naše loňská tobě nemilá nebyla a že zbožná duše tvá přeje sobě toužebně ještě nějakých pravd vyčísti a vypsati sobě pro své utěšení, povzbuzení, zdokonalení. — Nuže tedy ve jmenu Páně na cestu! —

Hle! tu jsme již na konci své cesty a touhy; a zde vidíš před sebou:

Obraz sv. **Kosmy a Damiana** s podpisem:

Není spásy beze Spásy.

Obraz sv. **Boniface** s podpisem:

Smrt jest nám za kmotru křestní pro tamten svět. Onať v hodině poslední dává nám jmeno, pojímající všechen život náš v slovo jedno, v slovo, které jmenem naším zůstane po věky věků: „*Vyvolenec*“ — „*Zavrženec*.“

Obraz sv. **Cypriana** s podpisem:

Smrt svévole jest život svatosti. Svěvole nás nepříteli našemu nejprvé zrazuje, pak vydává. Čím tajnější jest domácí nepřítel ten, tím nebezpečnější.

Obraz sv. **Havla** s podpisem:

Usmřť červa svědomí zde na zemi: — tam sice usmřtí tebe!

Obraz sv. **Bruna** s podpisem:

Bývát člověk z rána v nebi, v pole-dne na zemi, u večer v pekle. Kdo na chlumu svatosti stojí beze strachu, sřítí se co nejdřív v hlubinu strašlivou.

Obraz sv. **Jana Kapistrana** s podpisem:

Bojuj! avšak to čin mnohdy více no-hou, nežli rukou. Lépeť, útekem zvítěziti, než v boji podlehnouti.

Obraz sv. **Jana Fakunda** s podpisem:

Ostřejší jest palma míru nad meč války. Tenhle rozvracuje zemi, tamta peklo!

Obraz sv. **Jana Nepomuckého** s podpisem:

Lépe jest, září hvězd na sobě nositi nežli ji zpytovat. Mlčí-li v dobu pravou jazyk člověka, mluví pak za nás plamenní jazykové hvězd. Když lidé odevzdají spravedlivce vlnám, sprovedí ho tyto do přístavu věčného míru a pokoje.

Obraz sv. **Františka de Paula** s podpisem:

Šperkovný oděv těla zrádcem jest choroby tvé duše. Oděv buď přistěrou tvé náhoty, ne pak ozdobou tvé brzké hrobní tleniny. Oděv přikrývá tělo, odkrývá srdce.

Obraz sv. **Františka Caracciola** s heslem:

Přibližuješ se tím více k Bohu, čím více se vzdaluješ od sebe.

Obraz sv. **Jarolima** s heslem:

Mnozí mluvíti umějí jazyky mnohými, a přede nic pravého. Pro jazyk obíráš pokrm, obírejš pak i pravá slova! Ne mnoho slov může tě spasiti, leč toliko Slovo jedno — „vtělené.“

Obraz sv. **Hilaria** s heslem:

Zvony skleněné jsme bez vnitřné podstaty. Zníme, jakmile dotkne se nás prst utrpení; tím ale dáváme na jevo, že do sebe nemáme silného jádra. Uderí-li v nás dokonce kladivo utrpení, tu se rozpryskne trpělivost.

Obraz sv. **Filippa** s heslem:

Vyskoumati chceš-li hlubiny Boží, vzlez výšiny Golgoty!

Obraz sv. **Jana Klimaka** s heslem:

Stupnice k Bohu tato jest: První stupeň — láska, druhý stupeň — láska, třetí stupeň — láska, ... poslední stupeň — láska.

Obraz sv. **Jana Kvalberta** s heslem:

Přátelství buď nalézá sobě rovného, anebo vede a vzdělává k němu. Nemůžeš

¹⁾ Viz: Blahověst 1856 d. II. str. 48.

býti přítelem Krista, jsi-li nepřítelem a třebaš i jedinkého křesťana.

Obraz sv. **Jana z Mathy** s heslem :

Pomoz svému bližnímu, a nejbližším dlužníkem tvým jest Bůh. Bázeň Páně jest moudrosti začátek, láska k bližnímu její pokračování, láska k Bohu její dokončení. Což krásné jest rukou bratra rozbité pouto otročí naproti dýmantovému výbojníkovu meči, který statisíce vydává okovům smrti!

Obraz sv. **Anděla strážce** s heslem :

Spíše poraniti se má ruka anděla, než noha člověka. Pro tebe zajisté vzal jsem od Boha rozkaz, nositi tě na rukou, aby o kámen neurazila se noha tvá. Tak často požíváš chleba andělů : a přede to trvá tak dlouho, než se staneš andělem!

Obraz sv. **Františka Saleského** s heslem :

Až nebudeš mít příčiny žádné, hněvati se na sebe, hněvej se na jiné. Tobě ať slouží hněv, a ne ty hněvu!

Obraz sv. **Norberta** s podpisem :

Nic nezkazí člověka více, jako člověk. Jde-li svědce vedle tebe, budeš brzy v tobě. Vizíš tedy, s kým co jíš neb piješ!

Obraz s. **Ondřeje Avellinského** s podpisem :

Matek máme patero. — Tělesní rodi nás pro svět, církevní pro kříž, hodina smrti pro zem, zem pro vzkříšení, vzkříšení pro věčný život anebo pro věčnou smrt.

Obraz sv. **Benedikta** s podpisem :

Krátka jest rozkoš života, krátek život rozkoše. Neseš s sebou rozkoš něco medu, avšak i taky žahadlo ; tohle zůstane, i když tamten stráven !

Obraz sv. **Eusebia** s podpisem :

Jakovou že máš cenu ? — Nevěříš-li Stvořiteli, věř Spasiteli !

Obraz sv. **Jana z Kříže** s podpisem :

Příliš-li hněte kříž : nečiní to kříže břemeno, ale nedostatek lásky. Cnost vadne, netkví-li kořáním v kříži ; onať neprospívá bez bouře. Řádem dítek Božích jest kříž. Kdos přísahal se korouhvi kříže, zůstaň jí na blízku ! Pokrytec jsi, křížem-li znamenáš své čelo, a ne svého ducha ...

Jak vidíš, p., nejsme s přehlídkou svou ještě docela na císto hotovi. Dívát se tu na nás i zve nás k sobě důraznými hesly svými ještě hezká řada svatovázných podob a postav. Pro dnešek ale, myslím, máš k zapisování a k přemítání látky hnedle dosti. Jenom hled, aby i výlet

tento druhý do horyhodné Helvecie dobře se ti vyplatil, aby, co do výtěžku a kořisti, alespoň nezůstal za oním loňským. Vzpomínej často a živě na samostan švýcarský, vzpomínej včas a vhod, aby během takovým těch tři a dvacet dnes do pamětníku nově přibylých pravd mohlo se přeměnití v toliktež andělů strážců, provodících a střehoucích tebe na cestě k duchostanu, strmicímu na výšinách záhvězdých ! — A podejme-li tebe snad ještě jednou chuť, užití svatoobrazy švýcarské : nu, jen mne bez mešku a ostýchu zprav o svém přání, o svém úmyslu, a já si popílím, ze vši moci a síly své vyjítí mu v ústřety. Zatím buď a ží s Bohem ! —

— z.

Rekovná obětovnost Čecha ¹⁾.

Mnoho se v dějinách mluví o hrdinských skutečích jiných národů, jediné rekovné činy našich předků málo kdo připomíná, anobrž raději úmyslně mlčením je pomíjí. Chvalně se ku př. vynáší v dějinách starých Římanů hrdinství jinocha Mucia Skévolu (leváka), který chtěje drahou otčinu svou krále Porsenny, Řím oblehajícího, oprostiti, do nepřátelského tábora až do stanu samého krále se vedral, aby jej zavraždil, avšak mylně místo tohoto pisáře jeho probodnuv mečíkem, jat byl, a uslyšev výhrůžku královu, že ohněm potrestán bude, ihned pravici svou do ohně na blízkém ohniisku hořícího strčil a s úžasnou rekovností tak dlouho v něm držel, až celá spálena byla, kterýmžto hrůzným skutkem jakož i doložením Muciovým, že ještě 300 jiných jinochův Římských rovněž tak neohrožených bezživostí Porsennova hledá, král tento poděšen nejen Mucia na svou bodu propustil, nýbrž také od oblehání města odestál, čímž třesoucí se Řím zachován. —

Neméně vychvaluje se v dějinách Římských obětovná rekovnost konsula Publia Decia, který v bitvě Římanův s Latinci r. 340 před nar. Kr. vida, že v vítězství na žádnou stranu se nekloní, co dobrovolná obět se zasvětil smrti a pak svatou nadšeností vrazil v jádro nepřátelských šiků, smrti sice jistě došel, ale tím také spolu bitvu v prospěch Římanův rozhodnul.

Podobně i v řeckých dějinách chvalně

¹⁾ Zlomek z životopisu sv. Jana Kapistrana, jež Dědictví sv. Cyrilla a Methodia pro údy své chystá.

připomíná dobrovolná smrt krále Athen-ského Kodra, který uslyšev výpověď od-povědnice Delfické, že ten národ vítězí, jehož král v bitvě padne, smrti co dobro-volná obět se zasvětil a pak neohroženě do lesa nepřátelských kopí se vrhna, pro-bodnut jest a umíraje volal: „Já jsem Kodrus, král Athénský, čímž prý bitva ve prospěch Atheňanů rozhodouta. — Rovněž tak prý i v Thebách Menoekeus, syn krále, se sám na smrt obětoval, aby město nad nepřitelem zvítězilo.

Nejinak vynášejí se chválami francou-ští rekové, kteří po dvě léta (1346 a 1347) tvrz Kaletskou proti Angličanům udatně bránili, až posléz nemajíce žádné potravý anglickému králi Eduardovi pod tou vý-minkou se vzdáti měli, aby sice život oby-vatelů ušetřen byl, všickni však aby mě-sto opustili a šest z nich aby králi na po-trestání t. j. k usmrcení vydáno bylo. Vý-minky tyto oznámiv lidu velitel pevnosti Eustach St. Pierre sám hned co první obět na smrt se odhodlal, a když ještě čtyři příbuzní jeho dále se tutéž smrt pod-stoupiti uvolili, dojal příklad této hrdinské obětovnosti zástup shromážděný tak, že veliké množství jinochů se k šesté oběti nabízelo, tak že věc ta losováním se roz-hodnouti musela. Když pak ostatní oby-vatelé hojně slzy roníce se rozzehnávali s městem, rekové této vedení jsouce k smrti, ničeho od nepřátel sobě nezádali, než aby jim vážnosti neodepřeli, kteréž prý zaslu-hují. Avšak choť Eduardova přisedši v tom do stanu králova, pohnula jej, že jich životů ušetřil.

Tak i Švýcaři vychloubají se hrdinou Arnoldem z Winkelriedu, jenž v bitvě Sem-pachské (roku 1385) znamenav, že jeho krajané nejsou s to, aby prorazili les dlou-hých kopí Rakušanů, vyskočil, volaje: „Chci vám krajané proklestiti cestu, toliko starejte se o mou ženu a moje děti!“ — Pak rozpiatýma rukama tolik kopí shrnul, kolik jich shrnouti mohl a stlačiv je dolů celou tíží svou na ně se vrhl a zabodnuv hroty nepřátelské do prsou svých, prokle-stil krajanům cestu přes mrtvolu svou do otevřeného šiku nepřitele, kterážto obě-tovná rekovnost i vítězstvím Švýcarův ko-runována.

Tyto a jiné podobné věci vypravují se s chválami a s obdivováním o národech jiných. Málo kdo však ví o rekovském činu křížovníka, rodem Čecha, při bránění Bělohradu proti Turkům r. 1456. Čin ten vypravuje Dubravius, biskup Olomúcký,

dle spisovatelů, kteří za času bitvy Bělo-hradské žili, a slova jeho uvádí T. J. Pe-šina z Čechorodu ve své historii Moravy (Mars Moravicus lib. V. c. VII. pag. 676) takto: „Mezi jinými vůdci,“ dí onen (Du-bravius), „sluší také českému vojínovi je-dnomu zvláštní vzdáti slávu, kterýžto spa-řiv Turka, an na zeď vylezl a znak i prápor turecký na ni vztýčil, a spolu zna-menaje, kterak většina vojinův tím zastra-šena, na útěk do hradu se dáti chtěla, ihned se Turka chopil a s ním zápasil. Nevěda však žádného prostředku jiného, by Turka zkazil, a jeho prapor srazil, leč toho, aby se i s Turkem spolu do propasti svrhl, tázal se sv. Jana Kapistrana dole stojícího: „Jestliže sám sebe s tímto ničemou se zdi dolů svrhnu a spolu s ním zahynu, co myslíš, dojde-li duše má spasení?“ A když tento odvětil, že bezpochyby dojde: tedy vrhl český vojin ten sebe i Turka dolů a zachoval smrti nepřítelovou i svou život neporušený svým soudruhům.“ — „Velko-lepý to čin,“ dokládá dotčený Pešina, „vším právem lze jej přirovnati oněm skutkům, kteréž se u starých Řekův a Římanův vy-slavují. Jmeno tohoto slavného hrdiny nevešlo v známost, a protož celá sláva jeho přešla aspoň na jeho vlast a národ.“

Vypravivše čin tento, dovolujeme si nějakou úvahu přidati. Obyčejně se nám středověk vyličuje co věk plný mrákot, nevědomosti, pověry, surovosti, ode které-ho se nynější věk prý rovněž tak liší jako den od noci, světlo ode tmy. Zapomíná však se při tom, jak velkolepými činy a překrásnými ctnostnými věk onen vyzna-čen byl. Především znamenati v něm ži-vou, horoucí víru, která nejsilnější podnět k činům velkolepým, hrdinským, nesmr-telným dává. Jak vřelá to víra v život věčný prostoupala všechny žily onoho rekovského Čecha, an nedbaje o ži-vot časný toliko se Jana Kapistrana tázal: Dojde-li duše ho spasení? — Tato vřelá víra prostoupající srdce národa jest nejjistějším znamením, že krev jinoš-ská ještě v žilách jeho kypí a že národ ten ještě k velikým věcem od prozřete-lnosti Božské určen; jakož naproti tomu velmi zavládající nevěra nejjistějším zna-mením jest, že národ duševním neduhem tím zachvácený stárne a smrtí v ústřety kráčí. Jen národ vřelou víru mající jest národ jinošský, velkolepých a nesmrtných činů schopný. A tu se již nám rozžalostě-ným s jedním učencem volati chce: „Kdo čítaje historii tohoto věku, nepovzdechne

začasto: Ó vy ctné náklonnosti, vy ctnosti počestnosti a svobody, lásky a udatnosti, kde jste teď? Vaše hlubokost zbahněla, vaše slavnosti jsou nyní měkká, písčítá půda, plná stříbrných zrněk, kde nic neroste! Než buďte jak buď, dejte nám (vy věkové minulí) ve mnohem ohledu svou nábožnost a pověru, mrákotu a nevědomost, nepořádek a surovost mravů svých a vezměte si za to naši osvícenost a naši nevěru, naši vysílenost a chladnou jemnost, naši ve filosofii zemdlenost a všelikou teď panující bídu lidskou!“

Půst, pokání a vítězství Kristovo.

Zlomek ze života Krista Pána od Pant. Neumanna.

1. Pán Ježíš pokoušen co kněz člověčenstva (Mat. IV, 1—4.; Mar. I, 12.; Luk. IV, 1—4.)

Severovýchodně od Jerusalema k Jerichu táhne se horsvo Júdovo, protkané holými skalinami, hlubokými propastmi a pustými údolními. Do této strašlivé pustiny odebral se Kristus Ježíš, dav se prvé pokřtiti v Jordáně. Před ním ležela divoká poušť, kolem sebe měl lítou zvěř, opodál bylo mrtvé jezero, hrozná to upomínka na nepravost lidskou a spravedlnost Boží. Zde se modlil, postil a bděl. Uvažoval dílo vykoupení, Bohem sobě uložené, skoumal obtíže s ním spojené, představoval si překážky, které se mu v cestu klásti budou, přemýšlel o prostředcích, o činech a obětích, jimiž spásy člověčenstva dobude, a prosil, aby mu v tom nebeský Otec přispěl pomocí svou. Tak strávil čtyřicet dní a nocí v úplné samotnosti, snášeje hrůzy a těžkosti pustiny, načež zlačněl.

A tu právě nastalo okamžení, že měl započítí dílo vykoupení v tom, v čem byl před věky klesl první člověk. V ráji přistoupil pokušitel k Adamovi a sváděje ho k nevěře a neposlušnosti, podával mu *zakázaného ovoce*. Adam pro smyslné požívání proti rozkazům Božím, omámenou vůli svou ustanovil se proti Bohu a — *jedl*. Odvrátiv se od Boha, v němž jest život, byl by zahynul, kdyby se Syn Boží zaň nebyl obětoval, kdyby nebyl chtěl zaň učiniti zadost. Na poušti přistoupil pokušitel, odpůrce Boží, ke Kristu Ježíši a podáváje mu, co zde bylo, kámen, vece: „Jsi-li Syn Boží, rei, ať kamení toto chlebové jsou.“ — Než Kristus Ježíš, nejsa jemu po vůli, ze svatého Písma odpověděl: „Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Boží“ (Luk. IV, 4.)

Mojžíš, napomínaje lid k vděčnosti a poslušnosti, na paměť mu uvádí Boží dobrodiní, mezi jiným řka: „Hospodin trápil tě hladem, ale potom dal tobě mannu, které ty neznal, ani otcové tvoji, aby ukázal tobě, že ne samým chlebem živ jest člověk, alebrž každým slovem, které vychází z úst Božích“ (Deut. VIII, 3.). Tento Mojžíšův výrok bere se ovšem v tom smyslu, že není Bůh uvázán na chléb, na pokrm obyčejný, chtěje zachovati člověka; i bez chleba že ho může zachovati, jediným slovem svým. Slovem Božím, vůli Boží žijeme. Hlubší toho význam nalézáme na Kristu Ježíši.

Z samého pokušení jest viděti, že převrácenost v smýšlení a jednání opanuje toho, kdož se jedenkrát odvrátil od Boha. Pokušitel podává Kristu Ježíši kámen, chtěje, aby jej proměnil v chléb; chtěl to pokušitel proto, aby Kristus Ježíš, jako druhdy Adam, na způsob nepravý ukojil smyslnost svou, a smrt sobě jedl. Ale Kristus Ježíš měl skutečně kámen obrátiti v chléb, avšak to jediné v duchovním smyslu. On měl totiž člověčenstvo, lži a hříchem utuhlé, pravdou a milostí opět oživiti. A také to učinil. Za člověčenstvo se obětuje, co *nejvyšší kněz* jeho, hříšníkův pokutní utrpení vzal na sebe. Ve smrtelném těle sestoupil na zemi, stíženou a utrápenou žalostnými následky prvotní viny, nejen že se zhostil všech vezdejších útěch a všeho, ač zdanlivého, štěstí pozemského; alebrž on se podrobil všem bídám, plynoucím z hříchu, jaké jsou: opuštěnost, chudoba, mdloba, hlad; On se mrtvil, trpěl — za cizí provinění se kál. Celý jeho život byl jedno veliké kající — se obětování. A tu naň, tou přetěžkou lidskou strastí zmorěného, naléhal pokušitel, aby k utišení svého hladu, k ukojení své smyslnosti kámen proměnil v chléb, aby se vůli a mocí svou vytrhl z kajícího se obětování za člověčenstvo. Podle zámyslu pokušitelova měl tu Pán Ježíš zapomenouti na veliké své povolání; měl pohověti tělesné své žádosti a nás zanechat v duchovní strasti naší; — měl pouze pro své nasycení divotvořiti, ježto mu moc divotvorná dána byla, aby slávu Boží rozmáhal a pomáhal lidem z bídy? I nedav se přemluvíti, aby nepořádným ukojením své smyslnosti klesl, jako druhdy Adam, a tak zmořil dílo vykoupení našeho, nýbrž dobře jsa pamětliv věčných soudův Božích a povolání svého velikého, pravil k pokušiteli: „Ne chlebem jest živ člověk, alebrž slovem Božím.“ On, toto

vtělené Slovo Boží, nechtěl kámen proměnit v chléb a to nepravým a jen k smyslnému požívání směřujícím způsobem, nechtěl tudý místo pravdy lež, místo života smrt nám zůstaviti, nýbrž za dnů vezdejšího přebývání svého mezi námi, pravdě vycvičiv své věrné, posléze mocí svou divotvoreckou předpodstatnil Kristus Ježíš chléb v tělo své, za nás se obětující, abychom z něho se dojedli života věčného. Jest tedy, jako by byl řekl: Člověk, bytost nesmrtelná, není potřeбен jedině chleba vezdejšího, alebrž jest potřebnější pravdy a svatosti. Těch mu chci podati já, slovo Otcovo, mne pak nebeský Otec můj i lačného zachová.

2. Pán Ježíš pokoušen co učitel člověčenstva.

(Mat. IV, 5—7.; Luk. IV, 9—12.)

Jerusalémský chrám vzdělán byl na hoře Moria. Na severovýchodní straně hory té spojovala jej krytá chodba s hradem Antonii. Sloužil k jeho ochraně a stál na skále padesát loket vysoké, kolkolem nedostupné. Josefus Flavius o tom hradu píše: „Bylo to stavení podivuhodné, jakého nelze tak snadno spatřiti. Údolí, nad kterým strměl hrad, bylo tak hluboké, že zrak pocházel člověka, jenž shůry hleděl dolů. A ještě výš postavil Herodos chodbu tak směle, že kdo vylezl na cimbuří, by obě výšky shlédnul, byl v nebezpečení, závratí býti zachvácen dříve, než okem proniknul na dno do údolí. Na chodbě této, jako na všech chodbách a sloupových chodbách svobodno bylo se procházeti.“ (Starož. Žid. XV, 11. 5.)

Zde tedy stál Kristus Ježíš, hledě na chrám, v němž se zabývalo kněžstvo službou Boží; hledě na město, které na čtyrech návrších leželo před ním rozprostřeno; hledě na lid, který u velikém množství přicházel k obětem. Bezpečným jeho učitelem v ctnosti, jeho vůdcem k blaženosti, jeho prorokem, věstícím a nesoucím jemu spásu měl býti On, jelikož vstoupil s nebe na zemi, s hůry dolů proto, aby ze země do nebe, z důly na horu nás přivedl. Pán Ježíš v takovýcho asi byl pohřížen myšlénkách, aj pokušitel tu! „Jsi-li Syn Boží,“ pravil, „spustiž se dolů, nebo psáno jest, že andělům svým přikázal Bůh o tobě, na ruce uchopí tebe, abys o kámen nohy své neurazil.“ (Žalm XC, 12.). Ale Kristus Ježíš nezpustil se, nýbrž odpověděl: „Také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého“ (5 Mojž. VI, 16.).

Zidovský národ byl národ divůchtivý.

Židé zajisté později kolikráte znamení s nebe hledali od Krista Ježíše. Což kdyby, poslechna pokušení, byl se spustil s ne-smírné té výše — kdyby nad chrámem a nad městem v povětří se byl vznášel — kdyby jako od andělů nešený, jako s nebes poslaný mezi lid se byl snesl? Nebylo-liž by to znamení mocné a zázrak veliký? — Židé byli by žasnuli, drželi by ho za muže Božího, byli by ho měli za toho velikého proroka, který měl přijíti na svět. Ježíš byl by všeobecnou pozornost na sebe obrátil a snad veřejného uznání došel, že jest Messiášem. Avšak cesta, kterouž měl sám kráčet a nás vésti, jakožto náš Spasitel, cesta z důly na horu, od země do nebe, cesta k svatosti a blaženosti vedoucí, by to nebyla. Ten Ježíš, který nás měl vyučiti pokore, měl se před zástupem chlubeně vynášeti? ten Ježíš, který nás měl navoditi k poslušnosti, měl se proti zákonu vrhnouti v nebezpečení života? ten Ježíš, který nás měl povzbuditi k důvěře, měl při opovržlivém činu spoléhati se na ochranu Boží? To by byl místo pokory pýchu, místo poslušnosti svévoli, místo důvěry opovážlivost dal na jevo, a patrně přidružil se k těm lživým prorokům, o nichž dí Isaiáš: „Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmy za světlo a světlo za tmy“ (Is. X, 20.). To by nám byl cestu převrácenou otevřel, cestu vedoucí k hříchu a zahynutí; cestu, na které anděl Páně žádného neostříhá a Bůh nikomu neželá. Proto také pokušitel dábel výrok žalmistův zkrivil, vypustiv: „aby tě ostříhali na všech cestách tvých.“ Nebyly by to cesty bohumilé, byly by to cesty dábelské a na těch nebylo lze Kristu Ježíši vykoupiti člověčenstvo, nám pak do-jíti spasení. Nastoupiti cestu takovou, nechtěl Kristus Ježíš v pevné důvěře té, že Bůh, s kterým započal na Jordáně dílo vykoupění, je skrze něho také povede a dokoná, věda nejlépe, jak pravdě a milosti do lidských srdcí zjednati přístupu. Slovy: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého“ odhaliv pokušiteli svou Božskou přirozenost, dal Kristus Ježíš zároveň na jevo, že jako nelze jemu samotnému moc, dobrotu a zalíbení nebeského Otce svého odvázně zkoušeti, on těžce zavinil, k jednání takovému jej naváděje.

3. Pán Ježíš pokoušen co král člověčenstva.

(Mat. IV, 8—11.; Luk. IV, 5—8. 13.)

Na severní straně planiny Jerišké zdvihá se nejvyšší vrch na horách Jüd-

ských. Jest dokonce holý, sestává z bílého rozpukaného vápence a má na úpatí více jeskyní. Uprostřed výšiny té jest jeskyně bezmála čtverhraná, mající málo kroků v průměru. V ní prý přebýval Kristus Ježíš za svého čtyřicetidenního postu na poušti. Odtud má vrch jméno *Quarantanie* čili hora čtyřicetidenního postu. Na temeno hory této nebezpečno jest vylezti, avšak kdož ho dostihl, utěšené zažil vyhlídky. Odtamtud zajisté možná přehlédnouti židovské kraje, možná viděti také do sousedních krajin, do Syrie, Arabie a na moře středomořské. Hory jsou prosté podobizny povynášení se k věcem nebeským a vzdalování se od nízkoty kolotání světského. Pán a Spasitel náš často si vycházel na hory a zabýval se zde modlitbou i rozjímáním. Jsa na vrcholu Quarantanském rozhlédl se po své vlasti, představil si na mysl veškerou zemi a zbožné city naplňovaly duši jeho. Želel toho, že divadlem stala se hříchu, že učiněna jest údolím slzavým. Viděl ale též napřed ono tajemné a vznešené obcování Svatých, které na zemi založí; ty duše vykoupené, jež doň uvede; to blaho, kterého pod jeho správou v něm dojdou a zapléšal v duchu, velebě Otce svého.

Tak plésaje, slyšel se oslavena od pokušitele: „Viz království světa, a všechny je tobě dám, jestliže padneš, budeš se mi klaněti.“ Dával mu je arci, ale s takovým as právem, jakým lotr naloupené věci rozprodává; neboť „Hospodinova jest země a plnost její“ (Žalm XXIII, 1.). Kristus Ježíš nenechal se ani k smyslnému požívání svěsti, ani přemluvit k odvážné pýše. — Chtěl tedy pokušitel v něm vzbuditi bažení po zboží a po moci. Nežádaje za své dání nižeho, než aby s tou věrnou láskou, kterou byl oddán Bohu, nyní sloužil a klaněl se jemu, obrátil Kristovu mysl na království světské, jež získati nebylo mu nemožno. Což nebyl potomek z rodu králův? Což nebyl národ židovský dospělý, zbaviti se vnuceného jha Římského? Což se blízké vykoupení z pohanského poddanství, obnovení samostatné stolice Davidovy a rozšíření království židovského neočekávalo vůbec a nežádalo se na Messiáši zvláště? Všecky strany byly by se Krista přidržely, okolnosti byly by mu prospěly, i výroků prorockých byl by mohl upotřebiti pro sebe k dosažení panování.

Než právě to bylo by odpadnutím od Boha, který jej byl proto poslal na tento svět, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo.

Bylo by to odpadnutí od jeho povolání, na němž spočívalo vykoupení člověčenstva. Kristus Ježíš měl sice panovati, ale nad myslí a srdcem; měl na nepřátely dotírati, ale na hřích, smrt a peklo; měl svítěziti, ale milostí a pravdou; měl nám dobytí svobody, ale svobody dítek Božích; měl založiti království, ale duchovní království Boží po veškeré zemi, království mnohem dokonalejší, nežli jest kterékoli světské. Pán a Spasitel náš za tím cílem kráčeje, dostal se i na kříž, a z kříže učinil si trůn svůj na věky. Pročež ani na chvílku v prsou svých nedopřál místa chtivosti po vládě, kterou v něm vzbuditi chtěl pokušitel, aby tudy pro marné zboží a panování pozemské odřekl se lásky Boží a spásy lidstva, a pádem v ráji způsobený nepořádek mravní dovršil poklonou, učiněnou satanu. Pán velel zloduchu odstoupiti, svatým nad jeho drzím svůdnictvím zahorev hněvem: „Odejdi, satane, neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se budeš klaněti a jemu samému budeš sloužiti“ (5 Mojž. VI, 13.).

Tedy opustil ho ďábel; a aj, andělé přišli a klaněli se a sloužili jemu.

Třikráte byl pokoušen Kristus Ježíš a sice dle trojího poměru, v kterém nalézá se k člověčenstvu jako kněz, učitel a král jeho; se strany trojí povinnosti, kterou máme k Bohu: *věry totiž, naděje a lásky*; vzhledem na troje od ní *odchýlení*, jako jest: *smyslnost, pýcha a lakota*. Dotčenými ctnostmi směřujeme k Bohu, blížíme se k němu, spojujeme se s ním; těmito nepravostmi se odvracíme od Boha, bloudíme, hyneme, ustanovivše se proti Bohu pro sebe, pro smyslné požívání, pro světské vyvýšení, pro časné jmění.

Třikráte byl pokoušen Kristus Ježíš, ale třikráte *svítězil*, jsa pamětliv vůle Boží, a vykupitelského díla svého. Láká-li tebe *smyslnost*, viz na Krista vítěze! Jako jemu, i tobě se kámen podává, jehož požíváním by duše tvá zchudla, ztvrdla, zmrtvěla. — Nezasazuj duši tělu a tělo nezadej chlipnosti. To věz a věř, žeš obraz Boží! — Slovem Hospodinovým jsi stvořen, milostí jeho jsi chován, k životu věčnému jsi povolán. Vírou věrnou obejmí svého Spasitele, který, jsa kněz a obět spolu, sebe samého nebeskému Otci podal za nás a podává se nám ve Svátosti, aby duše naše k žádoucí nesmrtelnosti, těla naše k slavnému vzkříšení a nás k blaženostem rajským upravil. — Zdvihá-li tě *pýcha*, viz na Krista vítěze! Jako jemu, i tobě se radí, cesta dolů. Pýcha zaslepuje, osmě-

luje se; pýcha vírou zhrdá a vypovídá poslušenství; pýcha lidi uráží a Boha pokouší. Pýcha předchází pád! Nepyšni se, nespolehej na sebe, v Boha doufej. Bůh jest všechno: ty—nic; Bůh má všechno: ty bez Boha nemáš ničeho; Bůh může všechno: ty bez jeho pomoci nemůžeš nic. Jemu jedinému buď sláva! A maje na Kristu Ježíši učitele, který nás cestou pokory, spoléhající na Boha, zhůru vede, očekávej důvěrně od otcovské prozřetelnosti Boží, že tě ve víře a v ctnosti posilní, že tě v trápení a pokušení zachová, že tě od hříchu a věčné smrti vysvobodí. — Posedá-li tě lakota, viz na Krista vítěze! Jako jemu, i tobě se navrhuje, abys odpadl od Boha a vydal se na modloslužebnost. Mysl lakomého se na statky obrací, všemi silami je vyhledává, celé srdce kním přikládá, je miluje nade všechno, jim slouží jako modle a Krista Ježíše za třicet stříbrných nýbrž i laciněji prodává. Než pomine svět, pominou království a statky jeho; jeden jediný Bůh nepomine, nezmění se, nekla-me. Jeho tedy to nejvyšší, největší a nejlepší dobro nejvroucněji sobě zamiluj, po něm touž, jeho hledej, s ním se sjedno-cuj. Jsa údem království Božího na zemi, jež založil Kristus Ježíš, jemu, tomuto nej-vznešenějšímu králi svému, věrnost, služ-bu a poklonu vzdávej tu nejsrdečnější, aby se stal vyvolencem království jeho a tam, trojjediného Boha spatřuje tváří v tvář, ctí statků a blažeností požíval těch nej-vyšších na věky.

Ty pak, vítězi a Spasiteli náš, nám ku pomoci přispěj, abychom každé pokušení, nechat pochází od ďábla, jako jest pýcha, nebo od světa, jako jest lakota, a nebo od těla, jako jest chlipnost, statně přemohli a z rukou tvých přijali korunu života, kterou jsi přislíbil a uchystal věrným svým bojovníkům.

Slavnost sv. Cyrilla a Methodia v Cařihradě.

„Caregradski vestnik bulharský“ od 30. Května t. r. přinesl zprávu, že se v sobotu, dne 23. Května t. r. v Cařihradě v slovansko-bulharském kostele sv. Štěpána poprvé slavila památka bulharských osvětitelů sv. Cyrilla a Methodia. „Díky Bulharům,“ píše věstník, „v Cařihradě žijícím, za jich věrle vlastenectví a za úctu, jakou k našim svatopamátným otcům a osvětitelům dokázali. Pročež oznamujeme veřejně, aby se tento chvalitebný příklad

po celém Bulharsku následoval, a každý rok aby se na ten den památka dotčených svatých slavila.“

Z řeči, na ten svátek držané, vyjímáme jen toto: „V pravoslavné víře jsme posud neznali, neb lépe řečeno, nedbali o svátek našich blažených a svatopamátných osvětitelů, sv. bratří Cyrilla a Methodia. Teprv letos od nepamětných let poprvé cítí srdce Bulharská, nábožnou zbuzená myslí a láskou k vlasti, upřímnou radost, že slaví duchovně památku dnešního dne ku cti a slávě svých osvětitelů. Čas nepřipouští, abychom podrobně vytkli nesmrtelné zásluhy těch svatých o náš národ a o vlast naši, která učením Kristovým, zářila jako slunce nebeské, na vše strany rozlévajíce spásonosné paprsky; pročež odkazujeme každého poctivého Slovano-Bulhara, aby nahlédl do historie. Svatí bratři Cyrill a Method se narodili v Soluni, hlavním někdy městě národu Bulharského v carství Byzantském. Otec jejich, Bulhar, jménem Lev, byl šlechtic a úředník carství Řeckého. Sv. bratři od Boha určení, aby svůj národ přivedli na cestu spasení pravou osvětou skrze sv. evangelium Kristovo, byli od mládí osvíceni Duchem svatým a prospívali v učení neobyčejně. Sv. Method vysvobodil řízením Božím Borisovu sestru, která v ten čas byla vzata v otroctví, a odebrav se s ní ke dvoru Bulharského cara Borise, působil, že se carská rodina odvykla pověry a lžiboha Peruna a prosila o křest sv. (893), načež se i celý národ dal pokřtít ve jméno nejs. Trojice, Otce, Syna i Ducha svatého, jediného všemohoucího Boha.

Tak přivedli sv. bratři národ Bulharský na víru křesťanskou a přeložili též sv. písmo na jazyk slovansko-bulharský, tak že se pak i mezi jinými národy rozšířilo. Proto jest to sv. povinností naší, abychom tyto naše blažené a svatopamátné osvětitelé ctili a každý rok na dnešní den památku jejich po celém Bulharsku slavili. Dejž Bůh, abychom zase takové pastýře dostali, kteří by hlásali víru, naději a lásku, kteří by šířili osvětu v národu našem! Doufejme v přímluvu našich svatých bratří! Amen.“

Tak věstník Cařihradský o události památné a hodné úvahy svědomité u každého, komu milá jest pravda i zdar království Božího mezi Slovany.

Duchovní potřeby slovanských katolíků ve Vídni.

Sepsal Dr. K. K.

Proti pravdě rozumu nestává.

Ctihodný dopisovatel ze střední Moravy (Leden 1857 Blahověst r. II. d. II. sv. 4. str. 312), mezi jiným praví: „Přichozí z velkých měst požívají v kraji velké vážnosti, a jejich příklady táhnou! Pisatel těchto řádkův vytýkal nedávno mravně kleslému řemeslníku nejeden výstupek. Nešťastník ten vyznal, že k své zpouště duchovní přišel ve Vídni, kdežto prý, nevěda o kázani a o zpovědníku v jazyku národním, odvykl nejprve chodit do chrámu, a později pak i náboženství zanedbával. A tento nešťastník není jediný, na nějž mohu ukázati na důkaz, že lid náš ve Vídni porušuje a hubí se šeredným kvasem náboženské lehkovážnosti, kterouž pak navrátiv se domů, kazí rodáky.“

Ach pravda! — „*Při zlém návyku ctnost nemá zniku.*“ — A to, načež tu z katolického srdce žalostně nařikáno, i já potvrditi mohu. Nejen na sta, ale na tisíce Slovanů ve Vídni mravní zkázou pocházejí, a jsouce v církevním ohledu opuštěni, do netečnosti, nevěry, bezbožectví klesají. — Kdyby mravní nákaza tato zůstávala ve Vídni a utrávila se tam: bylo by to již zlé hrozné, jelikož hynou duše. Avšak mravní pohoršení rozchází se odtamtud po krajinách. Z velkých měst, a tudíž také z Vídne, řemeslníci vyučenci, tovaryšové a mistrové, děvečky, kuchařky, švadleny, roznášejí nákazu mravní a náboženskou po svých vlastech. Jeť to následek přirozený. — Příklad zajisté dobrý i zlý jest velký řečník. A proto též osud a opuštěnost lidu slovanského vůbec, obzvláště ale českoslovanského a náboženské poměry jeho ve Vídni žalem naplňují katolíka, jemuž mravnost, nábožnost a blahobyť na srdci leží.

Blahověst ročn. III. díl I. seš. 4.

Což o tom myslím, a co při tom radím, zde moudré úvaze velebných otcův národa a všem zpanilomyslným nábožným katolíkům šetrně podávám. Všechno všady se pěkně opravuje, nuže i na tuto důležitost nechat občané šlechetní svou pozornost obrátí! Pozorujme Vídeň, především v statistickém ohledu. Vídeň jest sídelní město, jest hlavou mohutné říše, v níž 38 millionů lidí obývá. Ze všech končin říše této se tam sbíhají železnice; přichozí ze všech stran valí se na Vídeň jako mračna, hledající tam buď štěstí, buď výnosnou práci, buď učení v řemeslech a vědách, aneb konečné rozhodnutí svého osudu. Takový ruch a shon bude čím dále, tím větší. Na Vídeň tlačí ale asi 20 millionů Slovanův domácích. Nebude dlouho trvati, a Vídeň bude míti půl milionu obyvatelův. Nyní má jich již daleko přes 400 tisíc. Po bytech jest tak silná poptávka, že se jich tam nedostává. Před železnicemi taková těsnota ve Vídni nebývala nikdy, jako nyní. Čím více se bude síť železnic rozpínati po říši, tím větší množství Slovanů k Vídni se poválí. — Avšak to nebude žádná chyba. Dokud se věrní a stateční Slované budou míti a lnouti k Vídni, bude dobře; anobrž Vídeň by je všelikým zájmem a prospěchem k sobě přitahovati měla. Věhlasný katolík a moudrý občan porozumi slově můjmu.

Počet Slovanů ve Vídni vzrostl již nyní asi na 120,000, mezi nimiž se bez mála 100,000 Čechoslovanů (= Čechů, Moravanů, Slezáků, Slováků) nachází. Zdaž to není *druhá Praha*, jež také o mnoho více Slovanů v sobě nechová? — A počet Slovanů, co většiny obyvatelstva v říši (20,000,000) ve Vídni poroste! — Nyní pozorujme náboženské ústavy.

Bratři Poláci, bratři Rusíni jsouce katolíci, mají svůj kostel; bratři Jiho-

slované východní církve mají s Řeky společný kostel ve Vídni. Zdali jim dostačují, nelze mi na ten čas udati. Zdaž také bratři Jihoslované katolíci latinského obřadu ve Vídni svůj chrám Páně mají, není mi známo. Čechoslované mají svůj kostel (přičiněním výborného p. hr. *Deyma*, rázného to a srdnatého Čecha) u velebn. OO. Liguorianů v městě. Čestně připomenouti zde dlužno, že velební otcové Liguoriani pěkných zásluh o náboženské vzdělání a o mravnost Čechoslovanů ve Vídni sobě dobyli. Ale chrám jejich a klášter ve městě nemůže dostačiti tolika tisícům Čechoslovanův, rozptýleným po městě a předměstích. A na krásně, že by 10,000, 15,000, 20,000 Čechoslovanů bohoslužbou a poučením dostačili, kam se má 60,000 atd. Čechoslovanů na služby Boží obrátiti? — Ubozí jsou téměř jak odtrženci Církve. Německá katolická Církev ovšem i jim otvírá své chrámy, vztahuje k nim laskavě svou náruč, svolává je k náboženským obřadům; ale mnoho-li se může jim v ducha i srdce působiti kněžími, kteřížto slovanského jazyka nejsou povědomi? A předce povšechna ba *všennárodní* sv. Církev katolická všechny národy vedle sebe jako laskavá matka své dítky pod svou ochranu přijímajíc, není to Církev pouze v obřadech se modlicí, ale také učitelka, jež *všelikými* jazyky vyučuje národy, jež hříšníkům vyhrožuje, nešťastníky potěšuje, v ctnosti a mravnosti upevňuje. A to činí dle výborného poučení velkého apoštola Páně svatého Pavla, řkoucího: „Nebo ten, kdož mluví cizým jazykem, ne lidem mluví, ale Bohu; nebo žádny ho nerozumí, ale on duchem vypravuje tajemství (I. Kor. XIV, 2.). Ale ve sboru raději bych chtěl pět slov srozumitelně promluvit, abych také jiných poučil, nežli deset tisíců slov jazykem neznámým (I. Kor. k.

XIV, 19.). Tak i vy, nevydali-li byste jazykem srozumitelných slov, kterak bude rozumino, co se mluví? Budete jen u vítr mluvit“ (I. Kor. XIV, 9.).

A dejme tomu, že by chrám Páně velebných OO. Liguorianů dostačoval Čechoslovanům v městě; kam se podějí rodáci a kmenovci naši na vzdálených předměstích, jako na staré a nové Vídni, na Gumpenově (Gumpendorf), na Královce (Landstrasse), na Alserově a jinde, kde se jich jako rojů včelných hemží; — pravím, kam se tito na služby Boží obrátiti mají? — A tak ten ubohý dělný, řemeslný lid, nejsa povědom němčiny, sám sobě své vášnivosti a zevnějšímu svůdnictví velkého, rozkošného, nádherného města vydán a v nesnazi života opuštěn jest. I jakové povahy nabývá ubohý ten slovanský lid, sám sobě zanechaný, odevšad sváděný? — Ach, nedivme se, vidouce, kterak náramná náboženská vlažnost, lhostejnost, nevěra, bezbožectví, semotam pochycené mudrlanství, zpuštělost mysli i srdce, prostopášnost, slovem nemravnost všeliká v šeredné podobě jako mlha se rozchází po venkovanech, a to přichozími z Vídne. Pročež, ač bychom-li pravověrné rodáky své ve Vídni ušlechtiti, dlužno nám takto jednati. Mařice ve Vídni mezi Slovany mravní choleru, maříme také mravní nákazu po Austrii naší mezi Slovany, Za tou příčinou měly by všechny diècese, měli by nejdůstojnější vrchní pastýřové v Čechách, na Moravě, ve Slezku, na Slovensku v potaz bráti, jak by se mravní choleře ve Vídni dobrými církevními ústavy pro Slovany hráz spojenou silou kladla.

Na studiích lékařských poznáv dobře Viden, z mého přehledu následující návrh s všelikou uctivostí podávám.

1. Velmi na čase jest, aby se na předměstích, kde mnoho Čechoslovanů pohromadě bydlí, v několika

kostelích ¹⁾ řádné československé služby Boží zavedly, a sice mše sv. se slovanským pěkným zpěvem, kde by se sv. evangelium čítalo, a v různé krátké homilii vykládalo, slovanské modlení bylo, a v určitý čas, jak Církev nařizuje, správa Boží se konala.

Když by duchovní (maje při tom jiné zaměstnání) za tuto slovanskou nedělní bohoslužbu aspoň prozatím 200 zl. stří. roční odměny dostával, zajisté by se k tomu hodných kněží Čechoslovánů, buď v církevním ústavu sv. Augustina, buď po řeholích atd. přihlásilo, kteří by rádi ku počtě Boží Slovanům dobročinili, zvláště kdyby jim to za zásluhy o Církev, nábožnost a mravnost ve Vídni, čestně počítáno a při dosazování na vyšší hodnosti uznáno bylo. Časem by mohl při takovém kostele sám p. farář nebo p. kaplan, dostavši takové přilepšení za slovanskou bohoslužbu, tuto povinnost vykonávati, poněvadž se dosti Čechoslovánů do Vídeňské diecese na bohovědná studia hlásí.

Ovšem že by nejlépe bylo, kdyby se takové nadání státi mohlo, aby *samostatní* kooperatoři, majíce 500 zl. stří. ročního platu, při několika kostelích na Vídni, pro slovanskou bohoslužbu usazeni byli. O to by se všemožně usilovati mělo. Peněžitě příspěvky by se k tomu účelu s vládním povolením po vlastech československých mezi pravověrnými shledaly. Není pochyby, že by mnohý blahomyslný pán, dobrodějný bohač, aneb mnohá šlechtná paní v poslední své vůli o některé nadání se postarali. „Kde se pevná vůle sestoupí, každá obtíž ustoupí.“

2. Aby se *rozptýlené* stádece věřících po předměstích Vídeňských, dobrým příkladem zbuzováno, horlivěji

k slovanské bohoslužbě své hlásilo, a své srdce v nábožnosti ponořovalo, výborně by k tomu prospělo dobrodějně družstvo sv. Cyrilla a Methodia²⁾ pro tovaryše, učeníky československé, tak aspoň zařízené, jako katolické jednoty vůbec, jen že by se ještě *stanova* (statut) o *střídmosti* v jídle a nápoji, co prvního kroku k *spořivosti* a *výborného prostředku* proti chudobě, pak *stanovu o rozumné, školami osvědčené pracovitosti*, a *vzájemné sdílnosti a péči* o ty, již do choroby padli, přijmouti měla. Takové družstvo sv. Cyrilla i Methodia bylo by skutečně dobrodějně; bylo by pravou andělskou ochranou mladého lidu slovanského. Družstvu tomu by se též velkého účastenství i ve vzdělaných vrstvách dostalo, zvláště když by se při něm odbor dobrodinců zřídil, kteří by mu pérem, slovem, penězi, přimluvou, jinou ochotou a službou dobročinili. —

„Uhel živý, přiložený k jiným, i mrtvé obživuje.“

Pro takové dobrodějně družstvo by se utěšené, poučlivé modlicí knížky v pravověrném duchu, a jiné nábožné poučlivé knihy o *střídmosti*, *spořivosti*, *pracovitosti*, o *šetření zdraví* a j. vydávati měly. Byloť by to pěknou úlohou slovanských spisovatelů ve Vídni. —

„S Bohem mluví, kdo činí nešťastnému dobrodiní.“

3. Moudrý zákon naší blahomyslné vlády zavazuje u nás mládež, navštěvovati opakující hodiny. Tomu zákonu se ve Vídni ohledem slovanské mládeže zadost učiniti nemůže. Ostatně naše nynější opakující hodiny

¹⁾ Při votivním chrámu Páně, jenž na památku se staví, že náš milostivý panovník divem Božím zachován byl, také se na tuto bohoslužbu slovanskou neratíž zapomenouti.

²⁾ Podobný spolek mají katolíci Němci pod ochranou svého apoštola sv. Bonafacia. Máť za účel má, katolíky rozptýlené mezi protestanty podporovati v duchovních potřebách. Na mnohých místech na byli katolíci škol a kostelů. Důchody jeho během r. 1855 obnášely 52,779 dolarů. Příklad veliký řečník! Proč by nemohlo družstvo sv. Cyrilla i Methodia mezi rakouskými Slovany dobrodějně působiti?

také dobré opravy potřebují, aby tím byly, čím dle rozumu zákona býti mají. A předce neděle a svátky jsou po Božím prikázání k tomu určeny, aby člověk od hmotné práce odpočívaje, svou nesmrtelnou duši vzdělával, šlechtil, ku svému Tvorci a Všedárci nábožně se obracel.

V ohledu tom bych silně radil, aby se místo opakovacích hodin řádná *řemeslnická škola* ve Vídni pro Čechoslovany, jako v Praze zřídila, kdežto by všickni učeliví učenici, tovaryši, mistři měli přístupu volného a nabývali vysvědčení. Na Vídeňské polytechnice, pravé to universitě průmyslové vědy, jsou k tomu výborné místnosti. Ostatně bylo-li v Praze potřeba zaříditi řemeslnickou školu pro pouhé Čechy, tím více třeba jí ve Vídni, kde slovanický lid, co do vzdělání docela opuštěn jest. Z týchž příčin před lety již zařídil francouzský král Ludvík Filip v Paříži kostel a školu pro Němce, a nebylo jich tam daleko tolik co Čechoslovanů ve Vídni. A co může řádnou školou řemeslnickou způsobeno býti, prokázalo se v Čechách na Zbraslavi, kdež asi před 20 lety škola taková utěšeně zkvétati počala*).

Ostatně vůbec slavně známo jest,

*) Slavné paměti blahomyslný kníže Oettingen z Wallersteina, rodem Němec, na své útraty založil tuto znamenitou řemeslnickou školu pro pouhé Čechy, vším příslušenstvem i odměnami ji opatřiv. V neděli a ve svátek se učilo. Žákovstvo (tovaryšové, mistrové) až na dvě míle z okolí se do řemeslnické školy ochotně scházeli. Zkouška slavně vypadla. Šlechtný kníže co zpanilomyslný Němec makavě okázal, čeho se pouhým Čechům, Moravanům, Slezákům, Slováckům a druhým rakouským Slovanům — *nedostává*. Škoda, že jeho krásný příklad blahomyslných posobníků nenašel! Intelligentní možná Čechové málo si toho povšimnuli. Jest to ale žalostná ochablost, netečnost, lethargie mezi námi, ale zvláště u tak zvaných intelligentních mužů po vlastech našich, jižto tak velkomocný kapital, při schopnostech, půdě, času a počtu tak valného lidu pro stát, pro sílu a blahobyt jeho na mrtvině ležeti nechávají. Podívejme se za to na 4millionové Maďary, jak ti sobě všady národní potínají, jak sobě účtu a vážnost vynucují. *Aj nepleť svorná hrstka, než nesvorný, ospalý zástup.*"

jak se naše moudrá vláda namáhá, by se průmysl a řemeslnictví na všech stranách říše rozšířily a zvelebily, mravnosti pak a blahobytu by se tudíž pevného základu dostalo.

Řemeslnická škola ve Vídni pro řemeslné Čechoslovany byla by k tomu výborný *prostředek*, a říšské město Vídeň by takovou měrou ve průmysl mezi rakouskými Slovaný znamenitě působila. Taková škola měla by se z obecné pokladnice zaříditi, aby se oko průmyslných věd na konavý život, a srdce k mravnosti a nábožnosti obracelo, občané pak aby se k prospěšné práci rozumně naváděli.

Avšak na blízku vysoké vlády stojí nemálo Čechů, Moravanů, Slezáků, Slováků, kteří by se takové křiklavé potřeby ujmouti, a vysoké vládě v říši velký prospěch z toho pro říši samu dolíčovatí mohli a měli. Není pochyby, že by se tudíž ve Vídni pod záštitou mohutné císařské vlády něco rázného a vydatného provedlo, ať již tomu jistí nepřítivníci chtějí nebo nechtějí. Co jest praktické, co jest na čase, čeho jest křiklavá potřeba, to se státi musí. Odklady v tom ohledu více škodí než prospívají. Máť vlastina, franština, angličina u Vídeňské společnosti svého volného průchodu: proč by se slovanština, jsouc řečí většiny národův rakouských, v říšské metropoli ozývati neměla? — Mravnost, nábožnost, školami osvícená pracovitost, vzdělanost, podnikčená průmyslnost občanů má do sebe více ceny a potřebnější jest v říši, nežli strannické choutky jednotlivých nepřítivců.

O této křiklavé potřebě ve Vídni již mnohostranně mluveno a psáno bylo. Než lethargie žalostná Čechoslovanů a rakouských Slovanů vůbec si toho hrubě nevšímá, jako by nic nezáleželo na mravnosti a blahobytu národu a mocnářství našeho.

Všickni velcí, malí národové po Evropě jako zdravý roj včel o svůj organismus pečlivě se starají a síly napínají, aby svou hřivnu v čase, schopnostech, půdě dobře k blahobytu a mravnímu ušlechťení upotřebovali; jenom u nás a mezi námi, pohříchu, se dřímá v netečnosti a zevlovati se chce! Čas nečeká!

Právo pak slouží bdícím a ne spícím. —
Nesmělé srdce horší než — zloděj.

Kdyby se pak státi mělo, že by se protivníci Slovanův a stranníci choutkáři obecnému a církevnímu prospěchu — (Bůh ví, z jakých příčin) — směli a chtěli přičítati, hlubokou potřebu toho upírajíce, nic jiného nezbude, než sbírky po diécích s vyšším povolením (jako na missie africké a americké) udělati a milostivého císaře pána za mocnou ochranu důvěrně prositi. A v tom nikdo zabrániti nemůže. —

Sám dělej, přátel nečekej!
Na cizí koláč oči nevyvaluj, a o svůj pečuj!
Tomu sláva i čest, kdo statné myslí jest.

Budtež Bohu díky, v rakouské říši možná, s důvěrou zdvořile projevit: „Hle, to zde mravnost Slovanů kazí, to tam zkázou hrozí a blahobyt zaráží, onde se rovnoprávnost proti nejvyšší vůli panovníkově ruší ke škodě obecné.“ Usilujíce věrně a rozumně napomáhati k obecnému blahobytu a rozkvetu říše. Nedejme si pošetilým nepřítelům ledajaks podrážeti nohy! Často křiví, kdo nic neví — nejen kdo co činí.

Kdyby ve Vídni každý českoslovanský tovaryš 10 kr. a mistr aneb tak zvaný opravněncem jen 20 kr. stří. ročně na řemeslnickou školu dobrovolně přispíval, a vážné redakce slovan-ských časopisů svou schranu otevřely ušlechtilým dobrodincům a přispívatelům, nadíti se lze, že by řemeslnická škola ve Vídni na způsob Pražské brzo utěšeně a blahodajně do ži-

vota vstoupila. Z ničeho arci nebývá nic! Blahobytu se nedospíš.

Kdyby se za vyučování v jednom předmětu na dotčené řemeslnické slovanské škole každému učiteli jen 300 zl. a pokud by výborně a populárně přednášeje, učení své spisoval, aspoň 400 zl. stří. ročně platilo, nadíti se lze, že by mnozí Čechoslované žijící ve Vídni z pp. lékařů, úředníkův, kandidátův na profesury, assistantův na universitě, na polytechnice, na realkách, rádi se uvázali v přednášky na českoslovanské řemeslnické škole, zvláště když by jim to za zásluhy počítáno bylo. Než dosti o tom! Slavné ministerium kultu a vyučování, majíc v čele výborného a šlechtetného muže, jistotně by úlohu náboženskou a průmyslnou náležitě opatřilo k obecnému církevnímu prospěchu Církve i státu, kdyby Slované za to uctivě žádali, obětí ze své strany nešetříce.

Milujme se jako bratři!

Nežil, po kom dobrá pověst neostala.

Tichosti přemáhá se hněv.

Šlechtic jakýsi žádal kdys u sv. Františka Salesského o výnosné beneficium v biskupství Genevském. — Sv. biskup osvědčil ale, že žádosti té vyplniti nemůže, poněvadž zavázal se Bohu, že na beneficia usazovati nebude jinak, leč po církevním řádu, prostředkem náležitého konkursu. Než milý ten pán předce jen doléhal na sv. biskupa, až pak se rozpálil, a počal mu spílati pokrytcův. Sv. František věda, že proti vášni takové nelze nic poríditi slovy, mlčel, až hance umkl a odešel. Někteří přátelé sv. biskupa, dozvíděvše se o té nehodě, tázali se ho, kterak by byl mohl takovou křivdu snést. Na to vece muž Boží: „Vždyť pak mi nelal on — bylť to jeho náruživost. Uzříte, že, jelikož já mlčel, on ke mně časem svým zase přijde, a budou z nás dobří přátelé. Ostatně, co se on na mne horšil, připomínal si já dobré vlastnosti jeho, pro které si ho vysoce vážím.“ Ostatně stalo se, jak byl sv. František předzvídal. Po krátkém čase dostavil se šlechtic, odprošuje sv. biskupa, uznal svou chybu, a stal se ctitelem a následovníkem jeho.

Vezdejšek a věčnost.

Od J. Lichavého, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

Dnes jsem živ! — Zdaž ale zejtra taky
 Spatří zrak můj krásný slunce lesk,
 Čili tmavé hroborodé mraky
 Přikryjí mne i můj žel a stesk:
 To ví Ten, jenž sám mně život dal,
 A jest mocen, by jej zase vzal.

Nechť pak na posvátném poli stele
 Smrt mi lůžko třeba ještě dnes.
 Vzhůru pozdvihnu své oko směle
 Tam, kam duch můj vždycky rád se nes',
 K prvoztřidlu všeho života,
 K světlu, jež se věčně bleskotá.

Ó, jak sladko jest mi pomysliťi,
 Že můj duch, až svlékne vetchý šat,
 Tam na svého tvorce bude žitiťi,
 Moha jemu vyšší účtu vzdát,
 A že k útěše své najdu tam,
 Po čem toužím, oč zde všele dbám.

Zde co poutník, jenžto trvalého
 Nemá místa k odpočinutí,
 Neunavně řídím kroku svého
 Tam, kam Bůh chce, v stálém napnutí:
 Ale vyšší cíl, k němužto jdu,
 Teprv nad hvězdami naleznou.

Jako rolník, jenž chce žitiťi klasů,
 Mece v brázdy hojnost semene,
 Rozesívá zde na lichy času
 Zrno činů, potem skropené;
 Osení však, moje odměna,
 V jiné řiši se mi zelená.

A jak statečný bojovník v zbroji
 S vrahy zápasiti nelení,
 Tak i já zde zdvímám meč svůj k boji
 S nepřátely mého spasení;
 Ale za boj věnec oslavy
 Nebesa mi teprv připraví.

Ač v mém oku Božská jiskra plane,
 Jižto žádná rána nezhasí,
 Předce často z něho slza kane,
 Ježto s zármutkem mým souhlasí;
 Setřet slzy, svědky bolů mých,
 Jenom věčnost s tváří ovlhlých.

Věčnosti, ty slovo hrůzyplné,
 Ale také plné sladkosti!
 Bezbožník ti sice v hněvu klně,
 Trápen nevýslovnou úzkostí;
 Čtnosti však jsi šťastným přístavem —
 Najdet tam, co odepřela zam.

Godeskalk.

první opat premonstratského kláštera v Želivě.

Od P. Jeronyma Soláře.

Godeskalk narodil se v Kolíně nad Rýnem r. 1116. Otec jeho sloul Berner a matka Herka, oba netoliko rodem, obzvláště ale nábožností svou drahně prosluli. Svědomití rodičové již v útlém věku dali nadějného a účelivého syna svého do Kolínského školy, aby se počátečním vědám naučil. Výtečný chovanec ve školách těchto neunavitelnou pílností nad obyčej prozpíval, a při tom dětinnou nevinností svou zachoval bez úhony. Došed mládenec-kých let a v počátečních vědách nálezité se vycvičiv, od starostlivých rodičů poslán jest do Paříže na vyšší školy. Zde pobyl několik roků, až pak si předsevzal, že se chce po skončených studiích dáti na lékařství, a nikdy neustane, dokud by nedosáhl vrchole lidských vědomostí. Avšak okolo dvacátého roku svého života musel se domů odebrati, a tu ho zastihla nejprvé zimnice, pak i bolení krku. Touto ranou zevnitř postižen, a i uvnitř navštíven od Boha, k jiným věcem touhy své namířil. —

Oporvhnuv světem, zaslíbil se do kláštera, což i pevně zdržel, an jemu i okolnosti k vyplnění tohoto slibu napomáhaly. — Za onoho času totiž zavítal do Kolína probošt premonstratského kláštera ve Steinfeldu, diecési Kolínské, jmenem Evervinus, muž to proslulý nábožností. Přišel se svým řeholním bratrem Jindřichem¹⁾, jenž ve všech vědách, zvláště ale v lékařství na slovo brán byl. — Putovali na všeobecný sjezd řádů premonstratského v Premonstratu ve Francouzích. Godeskalk seznámiv se s nimi, zahořel láskou k řeholi, a neváhal dvěma těmito nábožným mužům svůj úmysl prosebně předložiti. Evervin vyslechl se vši vřidností nadějného mládence a přislíbil mu, že ho do svého kláštera přijme. Že ale Godeskalk po nemoci byl příliš ještě slab, chtěl ho pečlivý probošt prozatím u rodičů zůstatiti, až by se zase navrátil. Než mladý nadšenec neustál naň nejvířejšími prosbami doléhati, za něho též ořodoval Jindřich, až ho Evervin vypravil do Steinfeldu, kdežto v krátkém čase v řeholní oděv oblečen byl.

¹⁾ Tento Jindřich založil za opatování Godeskalkova v Loupovicích na Moravě klášter pro premonstraty, o čemž na svém místě širěji řeč bude.

Od té chvíle, co byl Godeskalk překročil klášterní práh, žil mladý řeholník náš v nejhlubší pokoře, postupuje denně na vyšší stupeň ctnosti a dokonalosti, příjemný jsa Bohu, svým bratřím a všem lidem, až do r. 1144, kdežto na kněžství vysvěcen byl.

Mezi tím časem (1138²⁾ poznal nábožný biskup Olomucký, *Jindřich Zdík*, na své pouti do Palestiny v Jerusalemě řád premonstratský.³⁾ Výtečný biskup ten přijav sám oděv řeholní u hrobu Spasitele, s několika údy tohoto řádu navrátil se do vlasti. R. 1140 uvedl je s dovolením krále Vladislava II. a biskupa Jana I. v Praze na Strahov čili na Sion, jakž jej byl dle podobného položení Sionu v Jerusalemě pojmenoval. Týž výtečný biskup v krátce na to žádal v Steinfeldském klášteře o novou osadu, kteráž i také s povolením *Premonstratské* kapituly r. 1141 na Strahov přišla. V čele jí byl sám probošt Steinfeldský — *Godeskalk*. Jak mile byl ale probošt nové osadě vyměřené místo ve jmenu celé premonstratské kapituly přijal, navrátil se zase do svého kláštera, na místě svém zůstaviv *Godeskalka*, by s ostatními bratřimi, dotčené nové osadě obydli vybudoval. Když bylo vše pořízeno a připraveno, přivítal opět nadzmi-něný probošt s celým konventem i s *Opatem*, jehož si byl nový konvent za opata vyvolil, r. 1143 na Strahov; — *Godeskalka* však odvedl opět do Steinfeldu, aby tam očekával, čehož mu byla Božská prozřetelnost vyměřila.

Roku 1139⁴⁾ založil na nynějším Želivsku *Regnard*⁵⁾ čili *Regenard*, řeholník benediktinského kláštera sv. Prokopského na Sázavě, klášter svého řádu, obdržev k tomu od vévody Soběslava I. potřebného

místa a všeliké pomoci. Neunavený *Regnard*, vymýtitv pralesy, jež naši krajinu pokrývaly, a nadělav z nich úrodných polí, vystavěl kostel ke cti sv. Petra apoštola, ježž pak Pražský biskup *Otto* posvětil. Pozdějšího času vybudoval chrám ke cti Blahoslav. Panny Marie o dvojím klenutí se čtyřmi oltáři a s prostrannou hrobkou, sáhající až do prostřed kostela. I druhý ten kostel řádně vysvěcen jest od biskupa.

Po těchto a jiných slavných činech neunaveného *Regnarda*, ošatil někdo některé z jeho bratří u *Daniela*, kterýž byl po smrti *Otonové* vyvolen na Pražské biskupství (29. Července 1148⁶⁾). Biskup *Daniel*, příliš snadno uvěřiv slovům utlačovým, tak se rozhorlil, že, nechtěje věci ani jak náleží vyšetřiti, ani jí pominouti, opata *Regnarda* i všechny bratří jeho, bez řádného slyšení z kláštera vypověděl⁷⁾. Že však se řečenému biskupu líbil premonstratský řád na Strahově, předsezval si, *Premonstraty* uvést do Želiva.

Proto vypravil ihned poselství do

²⁾ *Chronicon Vincentii*. — *Monumenta historica Boemiae* edita a G. Dobner T. I. p. 40.

³⁾ *Sázavský mnich* následovně tuto věc vypravuje: „*Regnardus*, *Ordinis S. Benedicti Abbas* primo *Siloense coenobium* admodum honeste rexit, propterea labore in possessionibus diversi generis magnifice ampliavit. Primo autem anno ordinationis Domini *Danielis* episcopi insurrexerunt quidam viri iniquitatis contra eundem abbatem, virum venerandum, et quaecunque criminosa de ipso potuerunt confingere auribus Pontificis *Danielis*, crebra et importuna delatione veriti non sunt inculcare, et quia, sicut dicit beatus Gregorius: Animo in multis occupato facile ab adulteribus surripitur, rem ita, ut conficta erat, episcopus credidit. Vir itaque venerabilis *Regnardus* sine canonica audientia, nec accusatoribus seu testibus legitimis convictus vel confessus de objectione criminis, abbatiae privatur honore, rejicitur de monasterio cum universa sibi dilecta congregatione. Mirum sane de tanto viro, Domino videlicet episcopo, quod tam crudelem et tam praecipitem in pastorem simul et ovile potuit dare sententiam, et quod nulli prorsus parcendum ob unius accusationem judicavit. Nisi forte, ut quidam tunc conjiciebant, sicut et postmodum rerum probavit eventus, hac occasione id eum fecisse, ut quibusdam Augustiniani ordinis Regularibus de exteris ascitis nationibus eundem locum commendaret.“ Apud Menken T. III. p. 1807. *A Jan Neplach* praví ve svém: „*Epitomen chronicae Bohemicae*: „Anno 1162 in Abbatem *Sazavensem* mortuo *Sylvestro* electus, a Rege et Episcopo confirmatus *Regnardus*, qui primo *Siloense coenobium* admodum honeste rexit, et in multis bonis ditavit, cujus memoria apud *Siloenses* in benedictione.“ *Monumenta historica Boemiae* edita a G. Dobner. Tomus IV. p. 107.

²⁾ *Annalium Hajekianorum emendatorum* a G. Dobner Pars VI. p. 247—9.

³⁾ *Robertus de Monte* in Append. ad Chron. *Sigeberti* jam anno 1131 ait: „In Syriam et Palestinam de Praemonstrato fratre missi nonnullas Abbatias aedificaverunt.“ — Nejmenovaný *Benediktin*, spisovatel knihy: „*Historia Verdenensium Episcoporum*“, dí na rok 1142: „*Premonstratský řád* se za prvních 20 let skoro na 70 opatství rozšířil.“ —

⁴⁾ *Arcana status Siloē*. str. 16.

⁵⁾ „On uměl malovati, všelijaké obrazy vyřezávati ze dříví i z kosti, ano, i z všelijakého kovu je zhotoviti, on se znal v kovářství a ve všech skelních slitinách — fabrilis quoque non fuit ignarus artis et omnis, quae ex vitro fieri solet compositionis. — Praví o něm *Sázavský kronikář*, u *Menken*. Tom. III. p. 1807.

Steinfeldu se žádostí o konvent a opata, dokládaje, že by měl pro ně prázdné, příhodné a příjemné místo, nezminil se ale o tom, že byl odtud jiné řeholníky vypověděl. — Čeho žádal, obdržel. — Již byli bratří ustanoveni, a *Adolf*, Steinfeldský převor, měl býti prvním opatem. Než vyvolene ten nechtěl pro svou skromnost přijmouti hodnost, a volil raději na hodinu neposlušným býti, než aby na se přijal vznešený úřad, k němuž se schopným necítil. Tu byl Godeskalk na jeho místo vyvolen. Věda, že bez poslušnosti není ctnosti, podrobil se vůli sboru bratrského, a co přísti opat nového kláštera ihned se vydal s vybranými několika bratřími na cestu do *Mohuče*, kdežto měl na ně očekávati biskup *Daniel*, kterýž tam byl právě posvěcen na biskupství (31. Prosince r. 1148). Nemoha se jich, jak si byl přál, dočkati, odeslal *Daniel* dříve, než oni byli přišli, zanechav jim několik koní pro usnadnění cestování do Čech. Avšak koně ty jim právě tu noc před odjezdem z *Mohuče* ukradli, a tudíž museli v té nejtužší zimě z *Mohuče* pěšky vydati se na cestu do *Prahy*.

Noví osadníci premonstratští o slavnosti ss. *Fabiana* a *Sebastiana*, kteráž tehdy na 20. Ledna připadla *), zavítali na *Strahov*, (r. 1149). Zde se dozvěděli, že místo, kteréž měli osaditi, není prázdné, alebž že musejí dřevní jeho obyvatele vypovězení býti, než jim bude lze rádně se uhostiti. Za příčinou zprávy té se nábožný opat nemálo skormoutil, a tudíž spěchal neprodleně k biskupu *Danielovi*, chtěje v té věci nabyti jistoty. — „Nikoli skrze vás jsou oni vypovězeni, anobřž pro své výstupky;“ těmito slovy utišil biskup svědomitého Godeskalka, i vypravil pak jej se sborem jeho do *Želiva* ²).

Noví *Želivští* řeholníci na začátku museli velikou nouzi a nedostatek trpěti, jelikož vypovězení odtud předchůdcové jich všechno s sebou odnesli, což se odnésti

dalo. Biskup *Daniel*, jenž je byl povolal, takorba docela na ně zapomněl. Než Bůh jiného jim vzbudil dobrodince. — Olomúcký biskup, *Jindřich Zdík*, totiž dozvěděl se o jejich nouzi od bratří, kteréž k němu Godeskalk byl vyslal. Útrpností pohnut, dal jim všechno, což právě měl, ano i napotom je vícekrátě bohatě obdařil. Avšak nepřiznává smrti odňala *Želivským* již příštího léta, totiž r. 1151 dne 25. Června tohoto štědrého dobrodince ¹⁰). Výtečný tento velekněz církve moravské poslal nedlouho před svou smrtí opatu Godeskalkovi mimo jiné věci dvě desky ze slonových kostí; jednu s obrazy nejkrásnější práce řezbářské a druhou potáhnoutou voskem a ku psaní připravenou. Vzácné ty dary byly posledním důkazem vznešené přízně slavného biskupa, který odporučuje duši svou do modliteb opatových a jeho bratří, napsal dva listy, jež zasluhují, bychom je zde u doslovném překladě položili:

1. „Godeskalku, pánu a bratru, ctihodnému *Želivskému* opatu, *Jindřich*, bídny a churavý. Poroučíme duši svou do vašich rukou; jelikož podle vůle Boží těžkou nemocí navštívení poznáváme, že se blížíme k smrti. Vědouce, že bratrství své všem lidem v jejich potřebách ukazujete, prosíme vás pokorně a vroucně, abyste i na naši hříšnou duši ve svých modlitbách vězdy pamatovali.“

2. „Panu Godeskalkovi, ctihodnému opatu *Želivskému* a ostatním bratřím v *Kristu* milým, *Jindřich*, bídny a churavý. Platí-li co prosba bídneho a churavého: že láska Božské Velebnosti podle své smířlivosti tělo naše metlou navštívení svého tresce (potrestal, avšak smrti nevydal), nemeškali jsme to vaši svatosti oznámiti, majíce ve vás před všemi ostatními smrtelníky největší naději, že duši naší nápomocní budete. A jelikož podle apoštolského vyřčení, kohož miluje Pán, tohoť tresce a mrská každého syna, kteréhož přijímá; nalézáme v tom pro svou ničemost nemalé útechy; necht k předešlému zdraví se navrátíme, aneb podle vůle nebes, jízto nikdo zprotiviti se nemůže, od těla se oddělíme: prosíme vás pokorně a vroucně, abyste v modlitbách své svatosti na nás, hříšníka, pamatovati ráčili.“

Vděčný opat náš vyplnil v plné míře přání příkladného biskupa, ustanoviv bra-

*) Annalium Hajekianor. emendator. a P. Dobner P. VI. p. 320.

²) „Si quis ignorat, quid juris habeat *Pragensis* Episcopus in *Siloensi* Ecclesia, sciat: quia sicut in aliis Ecclesiis jus dioecesanum, ita et in *Siloensi* vindicat sibi jus patronatus, quod accidisse creditur ratione concambii, ex eo videlicet quod Dominus *Otto* *Pragensis* Episcopus Duci antiquo *Sobieslao* dedit *Podivín* in concambio pro *Siloensi* circuitu.“—praví náš chronograf. — Tuto záležitost rozebírá též Dobner v „Annalium Hajekianor ect. Pars VI. na str. 257, 258 a 263.

¹⁰) Chronicon Vincentii apud Dobner T. I. p. 41.

třím, aby za duši v Pánu zesnulého na den výroční smrti jeho slavné služby Boží konali, jinak povoliv jim, téhož dne požívati lepších pokrmů, jako: medoviny, ryb, bílého chleba a p.

Než navratme se k životu Godeskal-kovu. — Výborný opat uměl roucho, kteréž byl na křtu obdržel, neposkvřené zachovati; on neochladnul ve své nábožnosti, kterouž s sebou přinesl do posvátných zdí klášterních; raněn láskou ke Kristu postupoval u prozpěvování písní stupňových od ctnosti k ctnosti. Po celý svůj život v řeholi býval k modlení hodinek, jak denních tak nočních, první a poslední v kůru. Modlíval pak se denně mimo hodinky kanonické, také hodinky k nejsvětější Trojici a k Duchu sv., pak kající žalmy s litaniami a písněmi stupňovými, noční hodinky s devaterým čtením a větší kommandaci za zemřelé, což všecko za svůj denní pokrm považoval. — Nevýhybal se též nikdy ruční práci, skrocuje tedy tělo své. Nikdy si nepopřál odpočinku, když zeslábnul, ani občerstvení, když žíznil, leda naobědě a při večeři; a i tehdy byl strídmost sama. V zimě po nešporách a v letě po čtení Písma sv. nepromluvil se žádným ani slova, leda když toho bylo velice zapotřebí. Než i tehdy mluvíval vždy jen stoje a krátce; nikdo ho neviděl, by byl s někým po celý čas od kompletáře až do kapitulního modlení rozprávěl, leč někdy z dvojí příčiny, buď na smrtelné posteli některého bratra aneb v zpovědnici, a tu nelze vypověděti, s jakou milostí a útrpností s kajícíky jednal, s jakou mírností, srdečností a laskavostí jich poučoval a k pokání, ku polepšení povzbuzoval a kterak jich slovy svého mistra: „Jdi a nezhřeš více“ propouštěl. Mši sv. nikdy sloužiti nezanedbal, přijímaje každého dne po celých 40 roků svého kněžství velebné tělo Syna Božího. A tomuto Božskému úkonu tak byl celým srdcem oddán, že ani doma, ani v cizině ani pro nějaké pohodlí aneb nepohodlí, ani pro práci aneb odpočínutí se nedal od tohoto svého nábožného obyčeje odvrátiti, nýbrž každodenně přistupoval k oltáři živého Boha, jenž obveseloval mladost jeho. Přihodilo-li se časem, že na dalekých cestách společníci chvátajíce, naň čekati se zpěchovali, a někdy mu i odešli, stalo se nezřídka, že zbožný opat, posilněný pokrmem nebeským, přišel na místo prvé než ti, jenž byli dříve na cestu se vydali. Mši sv. sloužil obyčejně po primě, o veli-

kých však slavnostech po tercii. Na cestách sloužil ji tam, kdež přenocoval. Nebylo-li v místě kostela aneb posvěceného oltáře, četl ji na malém oltáříčku, jež na všech cestách se všim mešním náčiním s sebou míval. Když ale někdy předce přinucen byl, mši sv. nesloužiti, zarmoutilo se vždy jeho srdce, a tak dlouho truchlilo, až mu opět lze bylo, hned druhého dne vstoupiti k obětnímu stolu. On zajisté nalezl onu drahou perlu a vše prodav, což měl, koupil ji; po ní toužil, utlačuje a udušuje všecky žádosti tohoto světa; a aby ji ještě dosáhl a nikdy neztratil, měl srdce své čisté od hněvu, nenávisti a mstivosti. Jeho letora byla taková, že se brzo popudil, a jako sláma snadně chytal plamenem; avšak jeho hněv touž měrou na rychle se udusil, jak byl vznikl; prchlivost jeho netrvala nikdy dlouho: nikdy nezašlo nad ní slunce, nikdy nepřenocovala u něho. Onť rád odpouštěl a snadně promíjel i těžší výstupy, jenom když chybující skroušeně vyznal: „Pane, zhřešil jsem!“ — Podobně hluboko se v srdci jeho ujala řeč apoštola, řkoucího: „Mrtvete oudy své“ (Koloz. III, 5.). O tělo se mnoho nestaral; od té doby, co se byl obrátil, masa nepožíval, ani pláště ani kalhot nenosil, aniž kdy požíval vybranějších a lahodnějších pokrmů, než ten nejnížší bratr. Mimo to se postíval o chlebě a vodě dvakráte ano i třikráte v témdnu a o všech svatvečerech před slavnostmi. Věda, že na cestách postiti se nemůže, buďto pro zemdlení těla aneb pro dotíravost tovaryšův, rozmnožil své posty již vždy před časem, aby prvé vynahradil, což by později zanedbat mohl. Když byl na cestách, nespál nikdy na perinách, aniž užíval příkrývadel. Jeda, nepokrýval hlavy své ničím jiným než svou kápí, a byl sebe větší parno bývalo, a jak již praveno bylo, nezrušil nikdy zákonem přikázaného postu, leč když mu to některý prelát poručil, a tehdy se nepostil jen proto, aby poslušnost zachoval. Když se ze svých cest domů navrátil a časem nějakého vzácného hosta s sebou přivedl, stoloval s ním v topené jizbě, sám ale nespál v takové, alebrž v kostele odpočíval na medvědině a rohožce, na nížto sedě, aneb stoje, aneb kleče se modlil, a jenom potud odpočíval, až by potřebám přírody zadost učinil. Jiného odpočinku si nepopřál, a proto naběhly mu v pozdějších letech kolena ano i celé nohy, což on se vši trpělivostí snášel.

I to se mlčením opominouti nesmí, že

hodiny, kteréž mu po ruční práci a modlitbách v kůru zbývaly, věnoval čtení Písma sv., a když ho někdo z tohoto sv. zaměstnání vytrhl, říkával, že mu ten tak ubližuje, jako kdyby hladověmu bral chleba. S čtením Písma spojovával sv. rozjímání, utvrzuje se takto v bázní Boží a nabývá útěchy i všech darů Ducha sv. Tímto způsobem předčil v bohovědě mnohé, jenž se za mistry literního umění pokládali, a takové nabyli moudrosti, že i nad jiné předčil učeností. Proto se také *Cyprian*, tehdejší biskup Vratislavský¹¹⁾, často o něm vyjádřil: „O kdyby byl Godeskalk tak výmluvný, jak jest moudrý! O, kdyby výmluvnost napomáhala jeho moudrosti!“ — Jeho kázání byla důvodná, důmyslná, bohatá, někdy však velmi těžce pochopitelná, tak že když ve Steinfeldu aneb na Strahově rečnil, posluchačové jeho někdy říkali: ten člověk mluvil k Bohu a k sobě; my jsme jemu neporozuměli. On ale neustál ve snaze své o zdokonalování, hlasává slovo Boží podle příležitosti se vši pilností, a silou jak doma v Želivě, tak i všude, kamkoli byl přišel, zvláště ale o slavnějších dnech. A k tomu používal nejvíce Písma sv. a mimo jiné knihy svatých Otcův, knihy sv. Bernarda, opata Clarevallského; „sbíraje z takovýchto zahrád květy dobrých mravů, klasy dobrých skutků, a proti jedu hadímu byliny, dýchající vůni života a kázně.“

A čeho máme více říci o jeho svatém životě? Opat Godeskalk byl vtělená kázeň, vtělená ctnost, moha sloužiti za vzor dokonalosti. — Kdo mnele kdy slyšel z úst jeho marného slova? Kdo ho viděl, aby byl jen rukou marně pohnul? — Co představený byl přísný, však nikoli tvrdý; někdy shovívavý, nikdy ale nedbalý; uklidný, nikdy však líknavý; od vstoupení svého do řádu až do své smrti žil bez vlastního jmění, ano i co opat neměl nikdy ani klíčů, ani své skříňe, ani vlastního příjmu ani vydaje, jsa povždy spokojen společným živobytím a stolem. Byl-li kdy na dalekých cestách, aneb potřeboval-li kdy předce nějakých peněz, musel za ně vždy svého pokladníka požádati. A tak se nelišil ani co do šatů, ani co do

stravy — slovem: v ničem od svých ostatních bratrů, pokořuje se tím hlouběji, čím větší stupeň hodnosti dosahoval.

Neunavený opat Godeskalk, veda tak příkladný, ano svatý život, výborně spravoval svůj klášter Želivský a ostatní, kteréž za jeho živobytí byly povstaly, a do nichžto byl sám osady uvedl. — Vykonával sám všechno, čehož svým bratřím předpisoval, a podnikaje přemnoho, čehož těmto jen obdivovati bylo lze. —

Hned po jeho do Čech příchodu (r. 1149) přišly za ním řeholní panny z premonstratského kláštera *Donewaldu* v Kolínské diecési, kteréž se v *Lounovicích* na Moravě ubytovaly a pod správou Godeskalkovou stály¹²⁾. Že pak tito dva klášterové, Želivský a Lounovický, pod jeho správou pro svou neporušenou řeholní kázeň té nejkrásnější pověsti nabyly, hraniční Rakousko nemohlo jim své vážnosti, obdivování a následování odepřiti. — Ano, *Oldřich*, rakouský hrabě z *Perneku*, na pomezí Moravském, touto pověstí tak se roznítil, že výborného opata Želivského najednou za dvojí osadu, bratří a sester, žádal, a jim na svých statcích dva kláštery založil: v *Jeruši* bratřím, a v *Perneku* sestrám. Již okolo r. 1163 uvedl náš opat s radostí nad vznikem svého řádu do Jeruše osadu ze Želiva, a do Perneku z Lounovic¹³⁾.

Tato jeho radost, jižto Bůh jemu uděliti ráčil jako na důkaz své milosti a na odplatu za jeho horlivost o rozmnožení slávy jmena Božského, více vzrostla, když asi tři roky před jeho smrtí (r. 1181) byl opět

¹²⁾ Lounovický klášter založil *Jindřich*, bývalý řeholník kláštera Steinfeldského, o němž jsme již na začátku se zmínili, muž učený a v lékařství proslulý, jenž nejspíše s Godeskalkem do Želiva zavítal. — Na otázku, jakými asi prostředky mohl tento nový klášter založiti, odpovídám s *Dobnerem* (*Annalium Hajekianorum* P. VI. p. 327.): *Jindřich* se nejspíše svou lékařskou umělostí vedle Vladislavi II. zavděčil, a za to obdržel od něho díl nevzdělané a lesnaté půdy, kterouž napotom vymýtením lesů, svou a svých bratrů přičinlivostí vzdělal, při čemž mu jistě napomáhala známá štedrost našich předků, jenž ochotně každé bohubilé dílo podporovali. A že i premonstrátové tak jako Benediktinové a jiní řeholníci prvotně též lesy mytí a ludy vzdělávali, to nám mimo jiné dějepisce dosvědčuje sám náš Želivský Chronograph, an pravi, že Godeskalk ani v posledním roku svého života se nedal udržeti, aby za bratřimi na pole ke žnám nešel, ačkoliv již velmi churav byl.

¹³⁾ Viz: *Annalium Hajekianorum emendatorum* a P. G. Dobner P. VI. str. 425 a 426.

¹¹⁾ Is erat etiam ex familia divi Norberti, olim Abbas S. Vincentii extra muros Vratislavienses, dein Episcopus Leubussensis, denique Vratislaviensis, vir cum primis eruditus ac pius. — Dobneri Monum. histor. T. I. p. 109.

nový klášter v *Kounicích* na Moravě založen pro sestry Premonstratky, kteréž tam pak d. 9. Října 1183 z Lounovic vyslal¹⁴⁾. Přislíbil jim, že je brzo navštíví. Avšak po vykonané cestě do Premonstrátu ochuravěl více, než kdy před tím, a již se skoro ukazovaly známky blížící se smrti. Horlivý však Godeskalk, jenž uměl tělo své po drobití duši, hleděl dostáti slibu, kterýž byl nové Kounické osadě dal.

O sv. Mikuláši, jehož svátek se tehdy d. 25. Prosince slavil, po mši svaté, kterouž byl v Želivě posledníkrát sloužil, vydal se na cestu se všemi bratřími, rozloučiv se s takovou vroucností, jako by jistotně byl předzvídal, že se k nim více živ nenavráť. Nejprve putoval do Lounovic, a odtud se teprv přes *Kyjov* do Kounic odebral, kdež se ale jen několik dní zdržel, svou otcovskou laskavostí potěšuje tamnější sestry a bratři, jenž Kounice řídili. Odtud odešel do Jeruše, pak do Perneku, i tam svou návštěvou vzbudiv těch nejčistších radostí a nejblaženějších upomínek. Na své zpáteční cestě navštívil v *Betově* tamnější pány, jižto ho nanejvýš ctili a po jeho návštěvě již drahý

čas toužili. Pak se zastavil u *Pelegrina*, tehdejšího biskupa Olomúckého, jenž se tehdy u Konrada Otty, markhraběte Moravského zdržoval, maje kapli posvětití v *Dačickém* zámku, jenž markhraběti náležel. Biskup i markrabí, slavní to mužové, přivítali ho co posla Božího a všemožně o jeho zdraví pečovali¹⁵⁾. Proto se zde na jejich ustavičné prosby nějaký čas pozdržel a narození Páně slavil. Poněvadž se ale nemoc pořád tížila, odebral se odtud nazpět do Lounovic, kamž okolo tří králů zavítal. Zde dostal silné vrhnutí. — Na hoře jsme pravili, že mu mnoho let před smrtí nohy byly naběhly, avšak po tomto silném a neustálém vrhnutí nezůstaly na něm než kůže a kosti, a jednoho dne začal tratiti dech, jako by již umíral.

Jedva se o tom byla zpráva dostala do Želiva, i hned se několik bratří, *Arnold*, *Kristian* a *Jaroslav*, se svým převorem *Konradem* vydali do Lounovic. — I *Vojtěch*, opat Strahovský, též ho navštívil. Všickni ti ho chtěli v nemoci potěšiti, ale jeho odevzdanost do vůle Boží jich samých mnohem více potěšila.

Dne 1. Února na slavnost očistování P. Marie posledníkrát mši sv. slavně odzpíval, všem sestrám tamnějším velebnou Svátost podal, anobrž i krátkou řeč učinil k přítomným bratřím a sestrám. Dne 12. Února sloužil naposledy tichou mši sv., při kteréž mu kaplan jeho, *Jaroslav* a bratr *Marsilius*, potomní opat Želivský, nápomocni býti musili.

Dne 13. Února složil u přítomnosti všech zde trvajících bratří a sester veřejnou zpověď. Den na to jednal se svými staršími bratřími o zvolení svého nástupce, schvaluje jim *Petra*, převora Kounického. Ten ale prosil ho co nejpokorněji, aby nevkládá na jeho slabá bedra takovou důstojnost. Vyslyšev jeho prosby, poručil tedy starostlivý otec svým milým bratřím bratra *Otona*.

Den před svou smrtí přijal velebnou Svátost a požehnal všechny své bratři. Na

¹⁴⁾ Nebude snad marno, když zde šffe promluvíme o založení tohoto kláštera :

Vilém Kounický, na Moravě, byl u vojště vévody *Soběslava II.*, když tento v Rakousích od Moravských hranic až k *Dunaji* všecky dědiny plenil, nešetře ani stáří, ani pohlaví, ani chrámů Božích (1176). Za to byl *Soběslav* s celým svým vojskem od papeže *Alexandra III.* do klatby dán. Touto pohromou stísněn a probuzeným svědomím kárán, putoval Vilém do Říma, aby tam od svých bříhů rozhrěšen byl. Toho dosáhnul, a na zadostiučinění bylo mu uloženo, aby nový klášter pro řeholní panny vystavěl a dostatečně nadal. S pevným úmyslem, že což mu uloženo, vyplní, navrátil se do vlasti. Než ale svou úlohu vyplnil, uběhl nějaký čas, až se k němu pověst o slavném našem opatu donesla. Tu více neváhal, ale hned r. 1181 povolal nábožného *Godeskalka* k sobě do Kounic s prosbou, aby mu v této záležitosti skutkem i radou nápomocen byl; což on arci milemá učinil, vyslav sem ihned svého převora *Manduvina*, kněze *Eberharda*, jenž byl Kounického *Viléma* příbuzný, a klerika *Richvina*, aby zde pro novou osadu obydlí upravili. — Mezi tím odebral se náš neunavitelný opat s bratřími *Cyprianem*, *Janem* a *Petrem*, Lounovickým převorem, do Premonstrátu na všeobecný sněm našeho řádu. Zde předložil prosební listinu, kterouž byl s sebou od *Viléma* přinesl, a tu bylo i jemu dovoleno, novou osadu do Kounic uvést, což on, jak svrchu podotknuto, dne 9. Října 1183, na slavnost sv. *Dionysa*, kteráž tehdy připadala, učinil, dává jí *Petra*, dosavadního převora Lounovického, za průvodce a převora. — *Annal. Hajek a Dobner* P. VI. p. 531—2 a 550. *Chronograph Silos.* p. 93 et 111.

¹⁵⁾ Jak si ho tito dvakrát již dávno vysoce vážili, zvláště markrabě, jenž, kdekoli mu jenom lze bylo, slova života z jeho úst nejraději poslouchal: touž měrou ho i v Čechách všickni stavové v největší uctivosti měli, tak že o něm vším právem říci se mohlo, což o každém spravedlivém se čte v písmech sv.: „Oslavil ho před obličejem králů a zvelebil ho v bázni nepřátel...“ *Ekles.* 45, 3. — *Chronogr. Sil.*

¹⁶⁾ *Vojtěch*, třetí opat Strahovský, byl první Čech, jenž na tuto důstojnost povýšen byl. *Sion, mons inclitus* ... ab *Á. Friedenfel* p. 383.

to dech mu tak seslábnul, že ho bratři již za mrtvého drželi. Brzo však opět sesílil, že i mluvití mohl. — Dne 18. února 1184, v sobotu, právě když se za něho mše svatá obětovala, vymknula se konečně bohabojná duše jeho z těla u přítomnosti Manduitia a Konrada, převorův to z Lounovic a ze Želiva. Nevýslovný nářek a smutek rozléhal se příčinou smrti opatovy v celém Lounovickém klášteře a jeho okolí. — Po ukončených za něho službách Božích byla již druhého dne, v neděli, mrtvola jeho z Lounovic odvezena. Již na půl cesty přišli Želivští bratři vstříc, by drahé ostatky svého otce u středu svém uložili. — Na žádost Jindřicha, biskupa Pražského, jenž se mezi tím o smrti jeho dozvěděl, sečkali s pohřbem až do čtvrtka; neboť teprve ve středu bylo jemu lze přijíti. — On sám nesl ostatky ctihodného tohoto muže s krajinským knížetem *Dépoltem* a čtyřmi opaty do hrobu u přítomnosti velikého množství slovučných pánův a paní. Godeskalk, první tento náš opat, umřel v 68. roku svého stáří, v 40. svého kněžství, spravovav Želivský klášter 35 let a 1 měsíc.

Co jsou křesťané na světě?

Z listu k Diognetovi.

Křesťané ani krajinou, ani jazykem, ani obyčejí se od ostatních lidí nerozeznávají. Nebo ani obzvláštních měst neobývají ani jazyka rozdílného nenutivají, ani odlišného života neprovodí. — Obývají dědiny vlastní, ale jako podruhově; všeho se příuštěňují jako občané, a všecko snášejí jako cizincové. — Stolu společně užívají, nikoli však lože. V těle jsou, ale nežijí podle těla. Na zemi bytují, ale obcování jich jest v nebesích. Zachovávají ustanovené zákony, ale vlastním životem je převyšují. Všecky milují, a ode všech pronásledování bývají; nepoznání, a předce odsuzování; zabíjení bývají, a obživují. Chudí jsou, ale mnohé obohacují; všeho zbaveni, a vším oplývají; potupování, a v potupách oslavování; zlehčování, a předce ospravedlňování. Zlořečí se jim, a žehnají; příkořím se stihají, a účtu prokazují; dobře čini, a jako zlí trestáni bývají. Trestání pak jsouce radují se, jako by k životu vcházeli. Od Židů jako cizincové obojování, a od pohanův pronásledování bývají; ale příčiny té nenávisťi protivníci udati nemohou. Abych všecko v krátkosti zahrnul: co duše v těle jest, to jsou křesťané ve světě. Duše ve všech těla údech rozšířena: křesťané ve všech světa městech; duše sice v těle přebývá, ale není z těla; tak i křesťané na světě bydlejí, avšak nejsou ze světa.

O vnitřním životě v katolické Církvi.

Řeč držaná o kan. gen. visitaci ve Veltrusích dne 19. června 1857.

Od kněze Pantaleona Neumanna.

Hle já vcházím v úmluvu svou s vámi. Gen. IX, 9.

Ú v o d.

Jest po potopě; s ratolestí olivovou vrací se holubička do archy. Noe s čeledí svou vyšed, vzdělává oltář, a klade naň zápalnou oběť. Líbezná vůně vznáší se k oblakům, sedmerobarevná duha na obloze vystupuje, jako by spojovala zemi smířenou s nebem, a Hospodin praví: „*Hle já vcházím v úmluvu svou s vámi i s vaším semenem po vás, a nebude více vod potopy k vyhlazení všelikého těla.*“ — Dokonáno jest dílo vykoupení našeho; Kristus Ježíš do rukou Božích duši svou položil za nás; Duch svatý, jenž byl odstoupil od člověka padlého, do vykoupěného s dary svými vrací se zase; milost, která nás v sedmých svátostech ospravedlňuje a posvěcuje, Božství objímá s člověčenstvem, a Bůh praví: „*Aj já vcházím v novou úmluvu s vámi, moje jste dítky, já jsem váš otec; milovati vás budu, budu vám žehnati, spasím vás, milujte jen, poslouchajte mne, a služte mi věrně.*“

Úmluva tato blaží, M. N., milost Boží objímá nás všechny, jenž pokřtěni jsouce na jméno Kristovo, žijeme v Církvi jeho apoštolské. Nebo Církev to, ve které Kristus Ježíš obzvláště přítomen, jakožto stvrzují vlastní jeho slova k apoštolům: „*Já jsem s vámi po všechny dni až do skonání světa.*“ — Církev tato, ve které Kristus Ježíš od kolébky do hrobu působí v člověčenstvu, an v sedmých svátostech doň vchází a sedmý dar mu podává. — Církev to, ve které Kristus Ježíš mezi námi a s námi žije, nás oživuje, proměňuje, zasvěcuje, chtěje, abychom jedno byli s Ním a v Ném. — Vnitřní, mravní a duchovní tuto spojitost Krista Ježíše s člověčenstvím, stálý, blahodárný jeho vliv, kterým působí ve své vykoupence, *vnitřní život v Církvi jeho* vám představití, na myslí mám, a tudíž ukáží vám *milost Boží*, založenou na svátostech Kristových v darech Ducha svatého:

1. kterak žehná člověčenstvo hned u svého pramene;
2. kterak jednotlivce v pokolení lidském ospravedlňuje a posvěcuje; i
3. kterak duše a těla naše odchovává nebesům.

Slavný den dnešní, na němž Jeho

Eminenci arcipastýř náš svátost svatého birmování mnohým z vás udíleti bude, potvrzením jest pravdy slov mých, a tudíž doufám, že Bůh slovům mým zdaru dopřeje, ježto žehnající ruka Kristova náměstka spočinula na mně ve jmenu Páně.

I.

Jako se duha dotýká země, vzhůru se povznáší a opět k zemi se níží: tak započíná milost Boží u pramene člověčenstva, nese je vzhůru, a když se život lidský ke konci chýlí, zůstává s námi. Vizme a považme: *Milost Boží u pramene člověčenstva.*

Bůh, stvořiv člověka ve dvojím pohlaví, tělem a duchem obdaril jej, aby se rozmáhal, zdokonaloval. Adam pořádek tento hříchem svým zrušil, Kristus jej opět obnovil *svátostí stavu manželského*, který k rozmnožení, a *svátostí stavu kněžského*, který k zdokonalení člověčenstva ustanoven jest.

a) Popatřme do ráje, muže a ženu vidíme tam, jež Hospodin učinil. I prikázal jim: „Ze všelikého dřeva rajského jež, z dřeva pak vědění dobrého a zlého at nejíš, nebo v kterýkoli den jedl bys z něho, smrtí umřeš.“ Proti tomuto zákonu Adam a Eva se ustanovili, a tudíž v ten den měli zemiřiti, když byli hřešive odpadli od Boha. Ale ihned ujal se jich Syn Boží, a prostřednictvím své konal na nich. Mluvil k nim skrze *svědomí* jejich tak, že poznávše hřích svůj, želeli ho. Tak ale stalo se, že se Bůh nad nimi smiloval a Spasitele jim slíbil. Trestaje jich svědce, pravil: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím: ono potře hlavu tvou.“ A ježto vykoupení člověka jen tím se státi mohlo, že zásluhy jednoho přešly na druhého, přešly na všechny, jakož byla smrt skrze hřích jednoho přišla na celé pokolení; Spasitel tento, maje porovnatí vinu padlého člověčenstva, maje Adamu a potomkům jeho vrátiti ztracený život, jejich přirozenost na se vzíti, z jejich pokolení pocházeti musel. Adam a Eva neumřeli tedy v týž den, když hřešili, nýbrž v pokolení se rozmnožili. A tak, jako dle slov Janových: „Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo; všechny věci skrze ně učiněny jsou a bez něho nic není učiněno, což učiněno jest.“ Člověčenstvo skrze něho jest stvořeno, jest také jeho prostřednictvím zachováno, jest pod požehnaným jeho zaslíbením rozmnoženo. Na vykoupení spočívá rozmnožení člověčenstva, tudíž také *manželství* a proto též

svátostí jest. Kristus Ježíš však, který sňatek manželský poctil vlastní svou přítomností, v Káni snoubencům žehnal a pomohl potřebami sevřeným, jest doposud přítomen, kdykoliv se svátost tato posluhuje, žehná novomanželům a k spomožení pospíchá. A aj ratolístku olivovou přináší jim holubička: Duch svatý podává jim *dar bázně Boží*.

Ó slyšte to, manželé! Duch svatý podává vám dar bázně Boží, abyste pamatovali, že podílu berouce ve tvoření Božím, nejen počet lidí na zemi, nýbrž počet vyvolených na nebi máte rozmáhati, abyste s jakýmsi svatým přístrachem vážně, počestně, svědomitě stáli k takovému vznešenému povolání; proto vám podává Duch svatý dar bázně Boží. Ó kým byste vedeni jsouce bázní Boží, vespolek se milovali a snášeli, věrně si pomáhali a odpouštěli, jeden druhého předcházejíce dobrým příkladem, vědouce, že, kde jsou dva nebo tři ve jmenu Kristově, On jest mezi nimi s požehnáním svým. Kým byste, majíce sami bázeň Boží, odchovávali dítky své, ježto dobře vám známo to krásně zaslíbení sv. Pavlem, obzvláště vám, matky, pojištěné: „Spasena bude žena skrze rození a vychování dítek svých, bude-li trvati ve víře a lásce, v počestnosti a posvěcení svém“ (1 Tim. II, 15.). Nechať otec hříchu nikdy nenajde ničeho v domě vašem, co by mohl pokládati za své; pravda a upřímnost, spravedlnost a milosrdenství, nábožnost a mravů krásná správa nechať v něm panují, pak v pokoji a spokojenosti uplynou dnové vaši; až vás posléze k svým vyvoleným Hospodin povolá do nebeských stánků svých.

b) V ráji Bůh Adamovi a Evě požehnal. Mojžíš píše: „Stvořil Bůh člověka k obrazu svému; k obrazu Božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil je. I požehnal jim Bůh, a řekl: „*Rosttež a množte se a naplňte zemi.*“ Rovněž tak jest zapotřebí, aby každé, Kristem na svátost povýšené manželství požehnáno bylo. Samo manželství představuje Adama, pozemského to otce našeho. Kdo bude Krista, duchovního otce našeho, představovati? Kdo bude ve jmenu jeho člověčenstvo žehnati? Kdo místo jeho zastoupí? Jako on, zastoupiv místo hříšníků, zadost učinil za nás a vykoupil nás, tak si mohl tento zástupce pokolení našeho v tomto pokolení svém opět některé vyvoliti, by po jeho odchodu byli náměstky jeho. Což také učinil. Dvanáctero tělesných rodičů měl vyvolený národ israelský v Zá-

koně starém; dvanáctero duchovních rodičů mělo mítí vykoupené člověčenstvo v Zákoně novém. Vyvolilť si totiž Kristus Ježíš dvanácte apoštolův, a důvěrně obcuje s nimi, nejen že je zvláště vyučoval, k ctnosti naváděl a pro své úmysly vychovával, nýbrž velebným slovem svým: „*Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás*“ splnomocnil je, by učili, rozhřešovali, obětovali a stanovili vše, čehož jest třeba pro blaho věřících ku spasení člověčenstva po vše budoucí věky konajíce spasitelné dílo jeho, a na člověčenstvo rozvádějíce požehnání, dobyté neskonanou obětí lásky Jeho. S apoštoly náměstnictví Kristovo započalo, a přenesením moci apoštolské na jiné, jež si oni modlitbou a vzkládáním rukou za své nástupce zvolili, trvalo to, trvá podnes, trvati bude do skonání světa. Odevzdává pak se zastupitelství Kristovo náměstkům apoštolským ve svátosti *svěcení kněžstva*. — A aj, holubička ratolístku olivovou kněžím přináší: — dar *pobožnosti* Duch svatý jim podává. —

A kdo má tohoto daru nejvíce zapotřebí, ne-li stav kněžský? Což není kněz vyvolen, aby co náměstek Spasitelův prostřednictvím konal mezi Bohem a člověčenstvem? Není-liž on na to ustanoven, aby konal i rozšiřoval vykoupení Kristovo po všechny časy, na všech místech, u všech národů? Není-liž na to posvěcen, aby církevní úřady k spáse věřících vykonával? Ó by se líbilo Hospodinu do stavu opravdu velebného jen ty povolati, jenž láskou k Němu a pravou pobožností proniknutí jsou, jenž důležitost, blahodátnost a vznesenost jeho úplně pochopili, jenž malé, velké s ním spojené obtíže s radostným sebe zapřením snášejí! Ó bychom my k Bohu a bližnímu hořeli takovou zbožnou upřímností, že bychom Bohu a bližnímu ve dne v noci rádi sloužili, pro Boha a bližního všecko ochotně podnikali, Bohu a bližnímu k vůli všecko vesele snášeli, zachovajíce si Petrovo krásné vědomí: „*Pane, my jsme všecko opustili a šli jsme za tebou!*“ — a s Pavlem si mohouce dáti to krásné svědectví: „*Všem všecko jsem učiněn, abych všechny Kristu Ježíši získal.*“ Vy pak, M. N., jimž se duchovním stavem dostává nad všeliké pomyšlení většího požehnání, na den svěcení kněžstva vždy věle vzívejte Boha, aby mnoho zbožných kněží do své Církvi seslati ráčil; *mnoho zbožných*, by nemusela nařikati se svým Spasitelem: „*Žeň sice velká, ale dělníků málo;*“ by se nevyplnila na žádném z nás

výhrůzka Kristova: „*Ó kdybys byl buď studený neb horký, ale že vlažný jsi, poručím tě vyvrhovati z úst svých.*“ (Zjev. sv. Jana III. 15. 16.).

II.

Milost Boží, počavši a žehnajíce člověčenstvo u jeho pramene, *jednotlivce v pokolení lidském ospravedlňuje a posvěcuje*.

c) Každý člověk, narodiv se, musí býti považován za úda toho pokolení, jež zachoval Kristus Ježíš prostřednictvím svým; bez zásluh Kristových nebylo by ho, ale, jak dí apoštol, „*z Krista Ježíše, skrze něho a v něm*“ (Řím. XI. 36) jest také on. Co potomek Adamův s dědičnou vinou rodí se na zemi; co vykoupence Kristův má na dědičné jeho zásluhy přirozené právo. A tyto své zásluhy mu Kristus Ježíš *křtem* skrze své kněžstvo přivlastňuje tak, že nebeský Otec prvotní hřích a zasloužený trest mu odpouští, obraz svůj v něm obnovuje a, za své dítě ho přijímá. Pokřtěnec vstupuje do království Božího zde na zemi, což mu bezpečným závdavkem, že, bude-li živ dle závazků, na křtu převzatých, i do království Božího na nebi přijat bude. A aj, z vody křestní vystupujícímu přináší holubička olivovou ratolístku; — Duch svatý mu podává dar *moudrosti*.

Táží se, *kdo jest moudrý?* Moudrý jest ten, který dobře poznal své povolání, a hledí ho dosáhnouti přiměřenými prostředky. A kde, kým takového poznání můžeme nabyti, ne-li Kristem Ježíšem, jenž praví o sobě: „*Já jsem cesta, pravda a život*“, ne-li ve víře jeho? A té jeho víry, pravdy, moudrosti, vedoucí nás k svatosti zde, a tam k blaženosti, dostalo se nám na křtu svatém. Když nás křtěno, první otázka byla: „*Pokřtěnce, co žádáš od Církve Boží?*“ — „*Víru,*“ dáno za odpověď. — „*Víra co tobě dá?*“ ptal se kněz dále a řečeno mu: „*Život věčný.*“ A chcete skrze víru dojíti blaženosti? Či chcete, aby se Kristus Ježíš stal cestou, pravdou, životem i vám? — Nuže, pamatujte na křestní smlouvu svou, učiněnou s Bohem, a neuchylujte se od ní skutkem. Odřekše se satanových skutků, nevěry a neposlušnosti, jež pochází z pýchy, pokorně podrobte rozum svůj zjevení, a vůli svou řízení Božímu; bílé roucho nevinnosti, hořící světlo lásky svaté noste, chodíce po zemi, abyste jako ony moudré panny ženichu svému vyjítí mohly vstříc, a bílým rouchem přioděni jsouce, následovali jste Beránka a světlo

věčné, tvář Boží svítilo vám. — Byv jako dítě pokřtěn, roste člověk přibývá ho věkem, s tělesnou silou vyvinují se jeho síly duševní. On může již rozumem svým poznati a vůli svou voliti, co jest dobré, pravé, spasitelné. Čas tu, aby plnil sliby, učiněné na křtu, aby s Kristem k svému spasení se přičiněl, aby se odhodlal, dobrovolně sloužiti Bohu. Na pokoušlivé smyslnosti nepřitele nalezne vnitřního i zevnějšího. Úsilně mu jest s ním zápasiti. Odkud se mu dostane pomoci, odkud osvěty? A hle, jakož byl Kristus Ježíš svým apoštolům k osvěcení a spomožení seslal Ducha svatého, jinak skrze náměstky své *bírnímu* pokřtěnce, posílaje mu pomoc a osvětu s hůry, aby, poznav a přemoh všechny vnitřní a zevnější překážky spasení, vyznával víru svou a prospíval v ctnosti. A aj, obířmovanému přináší holubička ratalísku olivovou; — Duch svatý mu podává dar rozumu!

Dar to přezádoucí! Dokud žije dítě v lůnu své rodiny, upřímná matinka slovy sladkými mluvívá s ním o Bohu. Jak vstoupí do školy, v pravdách náboženských cvičí ho duchovní — kněz. Útlé srdce dítěti zaněcuje se láskou k víře Kristově tou nejvroucenější; víra ta má mu býti světlem, silou i útěchou v životě. Než jděte, jděte děti, jděte ubožátka do světa! Až překročíte práh otcovského domu svého, práh domácí školy své, jinak se přesvědčíte. — Jděte ubožátka, a ohlídněte se ve světě! Ach, s ustrnutím spatříte tu, že jedni nevěří ničeho, druzí že bloudí u víře, třetí že oddáni jsou pověrám, čtvrtí že jsou u víře zcela vlažní, jimž jedno jest, věřiti něco a nebo nic; shledáte, že málo jest těch vyvolených, jenž se hlásí k Bohu statečně s věrou rozumnou, pevnou, živou. Uslyšíte všelijaká pořekadla u p. jedna víra jako druhá — kdož by si nechal věrou ducha poutati a kaliti srdce — na víře nezáleží, jen když zachováme pověst počestného muže atd. — To když, drahé děti, spatříte a uslyšíte, uživejte rozumu, rozeznávající mezi věrou, a srovnávající ji s životem, k jakovémuž zavazuje vás Pán. Milovník a miláček váš, Kristus Ježíš, krásné pravidlo vám dává na ruku: „*Dobrý strom dobré ovoce nese, zlý zlý; po ovocích jejich poznáte je*“ (Mat. VII.).

Ríďte se tímto pravidlem, a vidouce, že ten onen víru zavrhuje, ohledejtež život jeho, a přesvědčíte se, že proto víru zavrhuje, poněvadž víra jeho život odsuzuje, jelikož skutkové jeho zlé jsou. Nepamatu-

jete se, že zbožná matička, zbožný duchovní učitel často říkávali a do srdce štěpovali vám: „Dítě, konej v životě svém všecko z lásky k Bohu a k bližnímu! U lidí víry prázdných ale zpozorujete, že nikoli láska k Bohu a k bližnímu, nýbrž pýcha, lakota, žádost těla jsou jejich vodidla. Pekelná tato trojice, otrávilší ctnost ve srdcích jich, zloupila duše jejich o víru; není v nich víry, poněvadž nemají ctnosti; a není v nich ctnosti, poněvadž nemají víry. Víra a ctnost, ctnost a víra jsou to dvě nerozdílné spanilé družky, jedna bez druhé obstáti nemůže, jedna s druhou stojí, jedna bez druhé klesá. Ale také pýcha, lakota, smilstvo zplodily v srdcích těchto lidí, víry a ctnosti prázdných, rozervanost nejžalostnější, rozervanost s sebou a s Bohem. Bezbožní nemají pokoje! — Uživejte, děti, rozumu a nechtíce přijíti na tak smutná místa, nevěřte falešným prorokům, nenechte se jimi připraviti o poklad a poklid víry svaté. Shledavše, kterak víra, jižto jste si v dětinství zamilovali, jest vlastností Božím a potřebám lidským nejprůměrnější, a že s nebe jsoucí, nebe v prsou plodí a vede do nebe, jí se přidržte, ji vyznávejte doma věrným konáním náboženských obyčejů, v chrámě pilným navštěvováním služeb Božích, v životě pak svědomitým plněním přikázání Hospodinových; nezapomínejte, že ruce apoštolské na vás byly složeny, že usta apoštolská za vás se modlíla, že náměstek apoštolský vás posiloval k boji. Nezapomínejte, co praví Kristus Ježíš: „*Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznam já před Otcem mým a jeho anděly.*“

V boji, který nám jest podniknouti s tělem a světem uvnitř a zevnitř, můžeme ovšem svítěziti. Než nemůžeme-li ale také klesnouti? A klesáme, bohužel, dost často! Bůh sice milostí svou nás předchází, sprovází a následuje; avšak na naší svobodné vůli milosti své sám položil meze. On nás nenutí. Dal nám zákon, předložil odměnu a trest, podává pomoc; my po svobodné vůli máme jednati, svobodným jednáním máme si zásluh dobývati, dobrým užíváním svobodné vůle své máme se domáhati věčné odměny. Kdo svobody své zlé užívá, jedná tak hříšně, jako ondy Adam v ráji; člověk takový vypadl z křestní své úmluvy, upadl zpět do nešťastného stavu zavinilého Adama, a spasení svého pozbyl by nevyhnutelně, kdyby, co živ jest, pořád nestál pod požehnáním Spasitelovým, kdyby nemohl býti opět osvobozen od osobní viny

své, jako byl osvobozen od viny rodu a původu svého. Však mimo všeobecné zadostučinění Kristovo, jest k tomuto omilostnění třeba lítosti, vyznání a osobního zadostučinění hříšníkov. A stane-li se, ti sami, kteréž učinil Kristus Ježíš správcí a rozdavači Božských svých tajemství a pokračovateli v spasitelném působení svém, ti sami kněží jsou též od něho splnomocnění, aby hříšníkoví odpouštěti mohli osobní hříchy, a zrušenou úmluvu křestní obnovili ve *svátosti pokání*. A aj, z kající lázně vystupujícímu holubička přináší ratolístku olivovou — Duch svatý dar rady mu podává.

Komu by tento dar nebyl vítaný, žádoucí? Kdo z nás nepochybil, nehřešil? Kdo z nás neobtěžil svědomí svého vinou a necítil jeho trápení? Kdo z nás nezarmoutil Boha a jeho trest na se nevyzval? Kdo z nás nehledá smíření a omilostnění? A toho se nám dostalo, toho se nám dostává ve zpovědi, když kněz na místě Božím naše vyznání přijímal od nás, když mluvě z plného srdce nás napomíná a kárá, nás těší a povzbuzuje, když nám poučení dává naší povaze, našim potřebám přiměřené, když s Bohem nás mluví a s políbením Božím a s přátelskou výstrahou propouští nás: „Odejdi v pokoj, ale nehřeš více, aby se tobě něco horšího nestalo.“ Jak šťastný jest, kdo dobré rady ve zpovědi uposlechně! — Ó nepohrdejte radou ve zpovědi vy, jenž o něco větší hrudu máte, ve vyšší hodnosti stojíte, aneb se domníváte býti učenými! Uplynul rok, ano uplynulo více let a žádný vás neviděl ani ve zpovědnici, ani u stolu Páně. Jednáte tak, jako byste z obcování svatých byli vyloučeni, jako byste nepotřebovali svátostných prostředků, jako by přijímání jich po vašem smyslu dobré bylo jediné chudým. — Ovšem že praví Kristus Ježíš: „*Chudým se zvěštuje evangelium*,“ ale dokládá též: „*Blahoslavený jest, kdo se nebude horšiti na mne*.“ Položte si tedy ruku na srdce a zažte se: Což jsem proti Bohu, sobě a bližnímu nikdy nepřečinil? což jsem všechny domácí, občanské a církevní povinnosti vždycky věrně plnil? což jsem nic dobrého nepromeškal ve svém životě? Jsem já jediný bez poskvrny? Bůh v andělech vinu nalezl! Já jediný jsem bez břemene vnitřního? Ó přiznejte se jen, vyť víte, kde vás břemeno svírá. Složíte-li ho, ulehčíte sobě. Dejtež tedy beze všeho rozdílů, pán nepán, vy chudí a bohatí, vy nízcí a vznešení, vy sprostí a učení na

upřímnou radu Kristovu, jenž vás volá: „*Pojďte ke mně všichni obtíženi a já vám ulehčím*.“ Ve zpovědi zkroušené i vy obdržíte políbení pokoje.

III.

Milost Boží žehnajíc člověčenstvo u jeho pramene, a jednotlivce ospravedlňujíc i posvěcujíc, duše a těla naše odchovává *nebesům*.

f) Duše lidská nezemře, jelikož duch jest a obraz Boží, by také zemřelo tělo; ale i toto smrtelné tělo jedenkrát z mrtvých bude vzkříšeno, a člověk, chován a pěstován od Krista Ježíše, s tělem i s duší vzat bude do nebe.

Pokolení lidské, smrti propadší hříchem, života nabylo skrze duchovního otce svého Krista Ježíše. Jeho život, jeho vzkříšení jsou nám rukojemstvím, že také živi budeme. Což nemáme na to slavné jeho slovo: „*Já jsem živ, i vy živi budete. Já jsem vzkříšen a život, kdož věří ve mne, byl také umřel, živ bude*.“ Ale píše sv. Pavel: „*Všichni zajisté z mrtvých povstaneme, však ne všichni proměnění budeme*“ (I Kor. XV, 51.). Neboť jest vzkříšení dvojí: vzkříšení života k blaženosti a vzkříšení soudu k strasti. Až tedy přijde skonání světa, až z mrtvých povstane veškeré člověčenstvo proměněné; zdaž bude jedenkaždý jednotlivec účasten úplně blaženého života, zdaž bude s duší i s tělem připodobněn oslavenému Spasiteli, vše závisí od jeho chování v této časnosti, záleží na tom, zdali za živa přebýval v Kristu a Kristus v něm (Jan V, 57; XV, 4.). Toto přebývání v Kristu duchovně se děje přijímáním svatých svátostí a prostředkem mravní věrnosti; má se ale také státi tělesně, aby celý člověk podle duše i těla spojení svého s Kristem co s životním živlem svým byl ujistěn. A zajisté přijímáme tento životní živl náš do sebe, s Kristem se duchovně a tělesně spojujeme, když požíváme tělo Páně ve *svátosti oltární*. Tím se stěpujeme na nesmrtelné tělo svého Spasitele, stáváme se podstatnými údý oslaveného těla tohoto, a život věčný — šťastné vzkříšení sobě pojišťujeme. Tak dí Kristus Ježíš: „*Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v nejjednodušší den*.“ A aj, účastníkům *svátosti oltární* přináší holubička ratolístku olivovou — Duch svatý jim podává dar *síly*. —

Chlebemездеjším tělo své sílime, chlebem nebeským sílí se tělo i duše naše.

Ó daru vzácného, velepotřebného! Máme Kristu Ježíši mravní věrnost zachovati, máme v milování jeho zůstatí, máme ho následovati v životě, máme se mu po smrti nápodobiti v slávě; dokud jsme na zemi máme pracovati, bojovati ne pro časnost, nýbrž pro věčnost, ne z otrocké bázně, nýbrž z dítěcí lásky, ne pro chválu světskou a zisk časný, nýbrž pro oslavu Boží a blaho věčné. Uprostřed tolikých pokušení a protivenství síla lidská k tomu nedostačuje, „duch zajisté jest hotov, tělo mdlé.“ Ale celá naše bytost občerství se a ožive, když s věrou vroucí si poklekne před Svátostí oltářní a se pohřbížíme v rozjímání. Nám jest, jako by Pán a Spasitel náš z ní volal k nám: „Ale jak jsem vás miloval, nepřijal jsem na sebe toliko způsob služebníka, i do chleba jsem se vložil, abych mohl se vám dáti, s vámi se spojití, ve vás přebývati, a vy ve mně. — Jako jsem já miloval vás, tak vy milujte mne. Kdo má přikázání má a zachovává je, ten jest, který mne miluje: a kdo miluje mne, milován bude od mého Otce; i já jej budu milovati, a k němu přijdeme a přibyték u něho sobě učiníme. — Větší lásky nemá žádný, nežli kdo život svůj položí za přátely své. Vy jste přátelé moji, učiníte-li, co já prikazuji vám. Toto pak nade všecko prikazuji vám, abyste se vespolek milovali. Po tom poznají všickni, že jste učenci moji, když budete míti lásku jedni k druhým. — Na světě nátlak trpěti budete; ale doufejte, já jsem přemohl svět, tak i vy, stále mnou se spravující, svět přemůžete. — Zůstaňtež ve mně a já ve vás. Jako ratolesť nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu, tak ani vy, leč zůstanete ve mně. Jáť jsem vinný kmen, vy jste ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé. — A já chci, aby, kde jsem já, i on byl se mnou a podílů bral ve slávě mé, kterou mi dal otec můj před ustanovením světa.“ Takto když v nábožném rozjímání duchovním sluchem svým slyšíme Ježíše, k nám volajícího ze Svátosti oltářní, tu nadpozemská síla přetká z Něho v naše útroby, tu se roznítí, co bylo v nás studeného; tu se zmůže, co v nás bylo slabého; přepodivná slast rozlívá se v našich prsou, srdce hárá touhou, s ním se spojití a z důvěrného tohoto spojení vyskakuje jakýsi neodolatelný pud, vítězná zápasiti v pokušení, trpělivě snášeti utrpení, horlivě konati své povinnosti, plniti vůli Boží sebe obtížnější, pokáním nepraviti viny své,

Blahověst, ročn. III. díl I. seš. 4.

duši svou a své tělo v úplnou službu, v oběť vzdáti Hospodinu, žíti a umříti s Ježíšem. Bohdejž bychom tedy Svátost oltářní, plnou síly a milosti přijímali rádi, nábožně a často. Nikoli my, ale Kristus v nás, chtěje si nás upravití, abychom měli života v sobě, aby duše naše jím odchována, k blažené nesmrtelnosti a těla naše k blaženému vzkříšení dospěly.

A tak vykoupeneč člověk, zplozený v manželství požehnaném ve jmenu Kristovu, hned po svém narození křtem od dědičné viny očištěný a do Církve uvedený, věkem-li dospěje, břimováním ve víře byv osvěcena v ctnosti utvrzen, nad to večerí Páně v duchovním životě sílen a pro nebe pěstován, omilostněn ve Svátosti pokání i tenkrát, když osobní nevěrou a neposlušností z milosti Boží vypadl, tak kráčí vykoupeneč člověk pod plným požehnáním, z Kristových zásluh naň přetřkajícím od kolébky až k hrobu, až k smrti. V této však době, té nejdůležitější chvíli života našeho, když vědomí spáchaných hříchů, ztráta života a zboží pozemského, strach před hrobem a porušením, bázeň před soudcem a odsouzením, bolest, opuštěnost, málomyslnost, zlé, člověčenstvo svírající, v největší prudkosti naléhá na nás, v této době, kdo se nad námi slituje! Kdo se nás ujme? Kdo nám přispěje k spomožení? —

Kdo? — Aj náš věrný, upřímný, zkušný přítel, Kristus Ježíš! Moc jeho, který smrt, peklo a ďábla přemohl, který hřích, vinu a trest věčný shladil, moc jeho i na smrtelném lůžku našem vyniká v překrásné činnosti. Církev smrtelníku, vystupujícímu z pokolení lidského na zemi, udílí poslední požehnání Kristovo, modlí se nad ním a *mažte ho olejem svatým*, aby byl v bolestech občerstven, od hříchů osvobozen, proti pokušením posílen, v naději utvrzen, na duši uzdraven a k Bohu povznesen, na těle pak k lehkému odpočínutí upraven, a k proměnění zasvěcen. Církev křesťana umírajícího, odchovavši jej věrně Stvořiteli, k Stvořiteli ho dopravází, přenáší. A aj, holubička i na smrtelném lůžku ratolístku olivovou přináší: — dar *umění* Duch svatý nám podává.

A které ze všelikých umění hlavním uměním nazvati můžeme, ne-li uměti ctnostně žíti a spasitelně umříti? Co dosáhneme jakýmkoliv uměním, čehož by v plné míře nedosáhl ten, kdož umí ctnostně žíti a spasitelně umříti? Došel-li jsi ty svým uměním bohatství, cti, rozkoši; on získá si po-

klady dokrých skutků, slávu u Boha, blaženost nebes. Nabudeš-li ty svým uměním poznání věci stvořených: on spatřovati bude svého Stvořitele tváří v tvář. — O M. N., kým bychom se cvičili v umění tak důležitém, žítí ctnostně! Snažme se, abychom Boha a jeho vůli, počátek náš a naše povolání vždy lépe znali; mějme víru a zákon Boží stále na paměti, abychom se jimi ve všech případech mohli řídit; a kdybychom z křehkosti lidské někdy klesli — jen nikdy ne z bezbožnosti — hledme, dokud čas jest, káti se a napravit. Na smrtelném lůžku, když se kněz nad námi modlití bude, když smysly a údy naše mazatí bude svatým olejem, mějme důvěru v svého Spasitele! On rány naší kající duše zahojí, On na stolci milosrdenství nás bude souditi, a nás jako ondy lotra na své pravici přijme do ráje svého. Tak když budeme uměti ctnostně žítí, dovedeme též spasitelně umřítí: a na tom závisí celá naše věčnost plná bohatství, plná cíti, plná rozkoší. K snadnějšímu vyučení se v tom prostý vám podám prostředek. Nad lůžkem, na němž spíte, kříž Krista Ježíše sobě zavěste, a slib učíte ten: Tento kříž budu v rukou svých držeti, ústy líbatí a vinouti k srdci, když umírati budu; tento kříž bude křížem umírání mého. A jak ráno vstanete, u tohoto kříže si poklekněte, a Krista Ježíše vřele proste, aby žehnati ráčil dennímu snažení a činění vašemu. Doléhá-li na vás pokušení, na tento kříž popatřte a Kristu Ježíši předložte vnitřní bídu svou. A když večír si chcete ulehnutí, před tímto křížem skládejte Kristu Ježíši počet ze všech skutků svých, děkujte mu za milosti odhrzené, litujte poklesků zpáchaných a pokorně žádejte, aby do rukou svých přijal duši vaši. Takovýmto prostým prostředkem snadno si navyknete na to nejhlavnější umění: ctnostně budete žítí a spasitelně umřete.

S pomocí Boží představil jsem vám mravní spojitost Krista Ježíše s člověčenstvím, stále, to blahodárné jeho působení při vykoupencích, vnitřní život v Církvi jeho; ukázal jsem vám, která milost Boží, založená na svátostech Kristových a darech Ducha svatého žehná člověčenstvo u jeho pramene, jednotlivce ospravedlňuje a posvěcuje, duše a těla naše odchovává nebesům. Nyní se mnou obraťte se od věku patriarchálního. Archa se vznášela nad vodami; kdo byli mimo archu, utonuli; kdo byli v arše, zachováni jsou. O šťastný, blažený Noe se svou rodinou! Holubič-

ka mu přinesla ratolístku olivovou naznačení udobření Božího; duha sedmerobarevná ukázala se na obloze, nebe spojujíc se smířenou zemí. — Tak šťastný, blažený jest křesťan, který se nachází v lůně Církve katolické! Milost, Kristem nám zasloužená, objímá v ní božství s člověčenstvím kruhem sedmých svátostí, a Duch sv. podává nám v ní sedmý dar svůj. Ó té radosti! ó proslavení člověka! ó těch divů lásky Boží! Kristus Ježíš jest s Církví naší, skrze ni vchází do člověčenstva, a působí v něm od kolébky do hrobu. Žije v ní, králuje v ní, žehná v ní všem a jednomu každému zvláště se oddává, sobě ho přivlastňuje, oživuje, proměňuje, zasvěcuje, chtěje, aby s ním byl jedno, aby přišel jednou tam, kde on jest a podílu měl, ve slávě jeho. Jak bychom se tomu neměli těšiti? Jak bychom Pánu a Spasiteli dobrořečiti neměli?

O Kriste Ježíši! na kolenou svých ty nejvřelejší díky vzdáváme tobě, že jsi nás bez našich zásluh do své Církve povolal. Slyš pokorné prosby svých věrných a učň, abychom soukromí a veřejně vyznávali víru svou, dle ní život svůj spravovali a setrvali v ní až do smrti. Žehnej skrze apoštolského svého náměstka ty prápory, jež školní mládež a farní osada Veltruská vztýčily zde, aby jim nebyly toliko ozdobou chrámovou a upomínkou i pozdním potomkům jejich na slavný den dnešní, alebrž aby nám a jim mocným byli povzbuzením k udatnosti a věrnosti, když pokušení, protivensství, povinnost nás volá v boj. Kdyby nebylo boje, nebylo by vítězství, kdyby nebylo vítězství, nebylo by koruny. Jenom v boji, ty náš milý Ježíši při nás stůj, nás veď, nám pomáhej, abychom jedenkrát mohli s tvým apoštolem říci: „Dobrý boj jsem bojoval, víru jsem zachoval, život jsem dokonal, nyní mne očekává koruna, kterou mi podá v onen den Bůh spravedlivý soudce.“ Amen.

Pravdy ze života pro život.

Veliký jest král, kterýž jest uprostřed národu svého — otcem, mezi králi ale jest — králem.

Nad jiné stkvělejší pomníky velmožův jsou dobrodiní, kterážto vstúpili ve srdce potomstva.

Láska více váží než obdivování.

První a neproměnný zákon panovníkův jest: — *blaho obecné.*

Stává-li přirozeného náboženství?

O kněze Antonína Škodopole.

I.

Jako v životě obecném, praktickém, tak i v užších učeného světa kruzích děje se, že druhdy blud aneb omyl některý v té míře se zakoření a rozšíří, až i u valného počtu lidí přestává za blud či omyl se považovati, anobrž i za pravdy se pokládá. K bludům délkou časův zobecněným v učeném světě přičísti sluší domněnky o povaze přirozeného náboženství, o němž v tom smyslu, v jakém se větším dílem o něm hovoří, jakž se v přítomném pojednání pokusíme dokázati, ani řeč býti nemůže.

Vedle obecného výměru náboženství přirozené jest prý soujem pravd, týkajících se Boha a našeho pravého blaha, kteréž každý vzdělaný a důmyslný člověk prostředkem přirozeného rozumu svého poznati může. K těmto pravdám počítají se: „Učení o Bohu jednom, bytosti nedokonalejší, tvůrci, řediteli a zachovateli všehomíra, dobrotivém Otci veškerých tvorův; učení o potřebě svědomitého plnění rozmanitých povinností, učení o pořebě ctného a šlechetného života, uznání toho, by počestný, spravedlivý a nábožný život byl nejjistější cestou k pravému štěstí; učení o nesmrtelnosti duše a o životě věčném.“ — O těchto a takových pravdách tvrdí se, že by je každý člověk otevřené hlavy pouhým rozumem poznati mohl bez všeliké pomoci, vážené ze zjevení Božího.

Než vizme, co na to poví zkušenost, nabytá během věkův uplynulých? Historickým důkazům zajisté náleží tu přednost.

1. Velebitelům přirozeného náboženství zdá se, jakoby poznání jednoho Boha našemu přirozenému rozumu tak na snadě leželo, že by každý důmyslný člověk celkem bez pomoci zjevení Božího k němu dospěti mohl. — Dějepis filosofie všech věkův a národův pohanských naopak svědčí, jelikož průvodno, kterak učení o jednom Bohu bylo za dřevních věkův velmi záhadné, že ani ty nejvýtečnější hlavy žádného o něm pevného přesvědčení neměly. Nalézáme-li jednoho neb více filosofův o jednom Bohu — ač zmateně — mluvících: mnohem více jest takových, kteříž aneb všem těm bájkám o božích věřili, aneb vřnou měrou posmívali se i pohan-skému bájesloví, i soustavám filosofův, učících o jednom toliko Bohu.

Na svědectví snadno by se dalo nashbírat a uvést na sta výrokův ze spisův filosofických. Především pak nepotřebovali bychom leč vypsati a opakovati, což podáno Blahověstem 1856 I. 204 sled. Již z výpovědí tam uvedených každý snadno tomu vyrozumí, jaká neurčitost, vrtkavost a neusjednocenost panovala u filosofův, pokud měli a chtěli zodpovídati otázku: „*Kolik jest bohův; co a jaký jest Bůh?*“ Tak povážlivý a střídmy Cicero ze všech těch učených disputací o Bohu nemohl se domakati nijakého výsledku, leč že bůh onen, kteréhož poznati dle zdání se filosofův jest tak snadné, zůstává týmž filosofům, ovšem pak i čtenářům spisův jich, naprosto ukrytý a tajný. Cicero zajisté přečetl spisy všech známých filosofův velmi pilně a s podivnou obezřelostí; on porovnával a uvažoval domněni jejich, a předce vydávaje knihu svou „o přirozenosti bohů“, hned na počátku osvědčuje, kterak všechny posavadní rozpravy o božích tak sobě vespolek odporují, že se nelze na ničem ustanoviti. Sám pak obíraje se s otázkou, jsou-li jací bohové, nebyl s to, říci určitě, byl-li by Bůh toliko jeden, a spravuje-li svět. V jiném spisu, pohovořiv o prozřetelnosti, praví: „Vše to jest nám skryté a zahalené v čirou tmu. Měj si někdo ducha lidského sebe více za ostrovtipného, tento přece nemůže se povznést k nebi a vniknouti u vnitřnosti země¹⁾.“

Týž Cicero v jiném opět díle, jež slove „*Sen Scipionův*“, mluví sice na některých místech o nejvyšším Bohu, jenž světem vládne. Než pokud se má dle slov samého Cicérona (Tusc. quæst.) o smýšlení některého mudrce souditi, nikoli dle několika z celku vyňatých slov, ale dle toho, jak obyčejně mluví a soustavu svou provádí: zdravější ty náhledy ve snu Scipionově on sám vyvrací a ničí ve spisu o přirození bohův. Znalcové literatury klassické, jako n. př. Gassendi, všecku známost o Bohu, co jest jí u starých filosofův, za nic pokládají, z čehož patrno, že učení toto nikoli není tak snadné a rozumu přístupné. Nejmírnější a nejpovažlivější kritikové praví: „Všickni filosofové byli by své vyznání víry takto vyslovili: „Věřím, že Bůh jest;“ prohlížíme-li ale k tomu, v jakovém rozumu a smyslu rozmanité školy slova ta berou, zhrozíme se.

¹⁾ Cic. Accad. quaestion.

U Stratona n. p. a Epikura znělo by ono věřím v Boha: „Věřím v jsoucnost neodusévněné přírody“; u Stoikův: „Věřím v jsoucnost rozumné, avšak tělesné bytosti základné“; u Anaxagora a Platona: „Věřím v jsoucnost neskonaleho ducha, jenž ustrojil svět, ale nestvořil ho, aniž jím vládně.“

A kromě takových filosofův, co do známosti o Bohu pohřížených ve tmě a v pochybnosti, lze nejedny naleznouti, kteříž všecky ty bájky a nemotorné historie o bozích bránili a snad i za pravé měli. Tak Zeleukus, žák Pythagorův, v úvodu k zákonům svým položiv jistá naučení o čistě bohoslužbě, uznává i pokládá to za věc vysoce potřebnou, aby občané po obyčeji a řádu své bohy ctili, a ty obyčeje bohoslužebné aby uznávali za nejlepší a nejdokonalejší. Nejinak Epiktet učí.

Plato praví, že moudrý zákonodárce pilně se toho strčí bude, aby u všech náboženství čeho měnil a jinačil; jelikož by se musil obávat, že by na místo předešlého uvedl náboženství méně jisté a méně dobré. A proto prý nikterak neodvází se, měniti bohoslužbu, utvrzenou zákony, obyčeji rodné země; sluší prý mu zajisté věděti, že v těch věcech nemožné jest smrtelníkům, aby nějaké jistoty měli. A jinde praví též mudřec, že v příčině náboženství sluší řídit se předky, kteřížto syny božími se býti pravili, a rodičův svých neznamenati nemohli. Svědectvím jich prý povrci nelze, ač se nikoli nepodpírá důvody pravdě podobnými a zřejmými; že však se pronášejí o všem tom, co o věci jisté a známé, mějme, prý, dosti na zákonech a na tom svědectví.

Rovně tak i Cicero mluví: „Co jest v náboženství nejlepšího, to za nejstarší míti se má, a za což takového, co k božství nejbližší hledí. Ostříháme-li obyčejův starověkých, dojistá to náboženství držíme, kteréž nám dali bohové; starobylost zajisté až k bohům samým dosahuje.“ Též Cicero v knize o přirozenosti bohův uvádí vysokého kněze takto mluvícího: „Zastávati musím a hájiti víru o bozích, o službě jim povinné, o obětích a obřadech, kterouž máme po otcích. A také jsem ji vždycky hájil, a i dále hájiti budu; opačná řeč učených a nevědomých nepohne mnou, abych upustil od smýšlení, zděděného po předcích.“

Tak se i za pozdějších časův tvrdilo, a odtud vynikla dilem též rozhorlenost pohanstva proti víře křesťanské. Majíce

tuto víru Kristovu za cosi nového a nebyvalého, protivili se jí mnozí již pouze proto, že nová jest.

I Epikur, kterýž v theorii žádného boha neuznával, a o křivosti pohanického náboženství přesvědčen se měl, nicméně, předce zachovával náboženství rovně jako jiní lidé. Odtud vtipná výpověď Dioklétova: „Nikdy nevidí mi se Jupiter větším býti, nežli kdy Epikura vidím u nohou jeho.“ Tento Epikur, mistr v přetvárování, napsal knihu o uctivosti k bohům; učenníci jeho nežířdka vstupovali v řady kněží a věstcův, zasvěcených službě bohův, o jejich prozíratelnosti pochybovali, nýbrž i zřejmě ji upírali.

Seneka, vypraviv dosti o bláznovstvích činěných k poctivosti bohův, nicméně takto dokládá: „Muž moudrý všecky tyto obyčeje zachovávati bude, ne jako by se bohům líbiti mohli, ale proto že je zákonem předpisují. Budeme i dále klaněti se ničemným těmto bohům, vyzdvíženým dlouholetou prací staré pověry, a při tom rozpomínati se budeme, že sloužení jim základ má ve zvyku, nikoli pak v pravém prospěchu.“

I Drako, zákonodárce Lacedemonský, ustanovil zákonem, aby se bohové po zákonech obecných ctili. Celsus a Julian za veliký zločin kladli Židům a křesťanům, že nechťeli se klaněti bohům pohanským.

Že pak bylo mezi filosofy nemálo takových, kdož bytnost bohův zřejmě a bez obalu popíral, postačí, připomeneme-li sobě Epikura a jeho školu. Dotčení filosofové zajisté dokonalými atheisty byli, učení o Bohu a bozích majíce za holé bábohory a babské povídačky.

Jest-li že tedy víra v jednoho Boha přední částkou ze soustavy přirozeného náboženství, toho totiž náboženství, na kteréž prý důmyslný člověk již prostředkem pouhého, přirozeného rozumu svého přijíti může? — By tomu tak bylo, proč asi důmyslní Řekové a Římané tak málo věděli o přirození božském, že všechna jejich v této příčině vědomost jako za nic se vážiti musí? Učení o bytnosti Boha, o bytnosti jediného Boha nelze nikdy pouhým rozumem postihnouti, jelikož nikdy postiženo nebylo.

2. Rovněž tak nepravá jest domněnka, jako by se člověk rozumem mohl dovtípiti, že moudrý a dobrý Bůh všekeren svět stvořil a velmi prozíratelně všechno zachovával a spravuje k oblažení všech tvorův.

Pohlédněm se opět po mudrcích starověkých a vizme rozpravy jejich o stvoření světa, a otcovské prozřetelnosti božské.

Ukázavše, kterak veškerá filosofie staletým namáháním svým nikterak nedospěla k poznání jediného Boha, již ani téměř netřeba nám dokazovati, že filosofové nikdy na jisto nepoznali, že Bůh stvořil svět. Theorie křesťanská o stvoření světa nutně souvisí s poznáním jednoty božské; kde pravý pojem o této jednotě božské, učení o stvoření světa pevný základ má; kde ale nebylo jasno, kterak že Bůh jeden jest, tam nikdy nemohlo býti náležité známosti o stvoření světa. Avšak ani jedna škola filosofická nebyla s to, zaručiti a provést, že jeden toliko jest Bůh. Podobného cosi o Bohu drželi filosofové, kdož pravili Boha býti duší světa. Než v dotčené soustavě filosofické nepřipisuje se Bohu pravá jedinnost, nýbrž jen jednota či jednoduchost hromadná; dle jejího náhledu Bůh záleží z částek rozlučitelných. Jistým filosofům totiž zdálo se, že tato *veliká duše* skutečně rozdělena jest, tak že n. p. prý duše lidské nejsou leč částkami této veliké duše. Mnozí, zvláště pak Stoikové učili, že všechno, což jest v přírodě živého, že zvířata ano i hvězdy tak jako lidé, jsou částkou té světové duše v pohybování se udržují. Při takové domněnce nic nevadilo, jestliže jeden každý tento díl obecného božství za zvláštního Boha držán byl, jakož skutečně Stoik Balbus na tom základě postavil Římskou modloslužbu. Jest-li aledle této theorie bůh jest duší světa, kteráž ruch a pohybování ve věcech viditelných a hmotných působí, kterak by mnedle bylo mohlo napadnouti někomu, aby mysli, tato duše že stvořila svět? A odtud víra ve věčnost hmoty, víra v nahodilé povstání světa, s jakovouž se potkáváme u starších filosofův, neznavších křesťanství, jakož i u nových mudrákův, zavírajících oči před světlem božské pravdy. Bludné to tedy domnění, soudí-li se, že *pouhým* rozumem bez Božího zjevení byto lze nabyti jistoty o Bohu; co stvořiteli světa, a protož i pravdivé a pravé učení o stvoření světa vypadá z obsahu přirozeného náboženství.

3. Nejinak to s učením o *prozřetelnosti božské*; i to jest pravdou, již by rozum sám o sobě vyskoumati nemohl; neboť i tu dějepis svědčí, že toto učení v takovém smyslu nikdy se neozývalo ve školách a spisích filosofických. Nahlédneme-li zajisté do spisův mudrcův, bez všeliké

nesnáze přesvědčíme se, že mudrcové o prozřetelnosti božské buď pochybovali, buď ji popírali aneb pojem o ní zhyzdili. Podobně jistoty nabudeme, že pohanství víru tu naprosto udusilo a zničilo; uvidíme též, že mudrcové pohanští neměli obecné a rozumné víry v prozřetelnost.

Víra v prozřetelnost božskou neostojí bez víry v Boha; čím živější víra v Boha, — čím pravdivější a jasnější o Bohu ponětí, tím živější a tím zdravější víra v prozřetelnost božskou. Že pak před příchodem Ježíše Krista křivá o Bohu ponětí se držely a věřily, nikoho tajno není. A proto i ponětí o prozřetelnosti božské, matná byla a ničemná. Filosofové, kteříž, jako Celsus, jednou dovozovali, že svět jest věčný, po druhé, že měl začátek, a po třetí, že ho Bůh stvořil, s toutž vrtkavostí a nejistotou soudili o prozřetelnosti. „Rozum učí nás,“ tak mluví Celsus, „že Bůh nic smrtelného ani porušitelného nemohl učiniti, že všechna díla jeho nesmrtelná býti musejí, jako on sám; učí nás rozum, že nesmrtelnými díly Božími teprve smrtelní tvorové učiněni jsou. Duše jest dílo Boží, ale přirození těl jiné jest. Co z hmoty povstalo, nemůže nesmrtelné býti. Zlých příhod ve světě není původem Bůh, ale hmota, a ony jsou podílem smrtelného přirození. Proměny v přírodě vždy budou sobě podobny, a vedle pořádku, jehož ostříhají, nutno jest, aby minulé, přítomné a budoucí zlé věci vždy jednostejné byly.“ Hle, tak se upírá zřejmě prozřetelnost božská! A jak křivá byla ponětí dotčená u filosofův vůbec, toho dovoďtež následující slova císaře Juliána: „Naši spisovatelé učí, že Bůh jest otcem všech národův, a on že každému pronárodu a každému městu bohy ustanovil, kteříž by je řídili a všechna duchovní nadání spravovali. Odtud pochodí rozličnost povah, vloh, mravův a zákonův mezi národy. I nelze dopátrati se pravdě podobnější příčiny takové skutečné rozmanitosti. Naše učení má zkušenost na svědectví, vaše pak (rozuměj křesťanské) přímo odporuje zkušenosti.“ Může-liž blběji o prozřetelnosti mluveno býti? A předce soudil tak rozum znamenitého mudrce; řeč jeho byla ohlasem obecné víry. Neboť s nemnouhou nesnázi dá se dokázati, že nejen sprostí Řekové a Římané, ale i mnozí filosofové té byli víry, jakoby nejvyšší Bůh sám v sobě zavřen byl, svého blaha si hledě, péči pak o svět zanechávaje duchům chatrnějšího přirození, nežli jakéhož

jest sám, a těm že i řízení osudův lidských odevzdal. Podobného mínění byl i Plato, jelikož učil, že Bůh, z věčné hmoty ustrojiv svět, nižší rozumné duchy učinil, kterýmž o to nařídil péči, aby živé bytosti vyvozovali a je spravovali. Tyto podřízené duchy jmenuje bohy; těm jediné připisuje řízení a spravování světa i péči o lidi; těm jen má prý se poctivost nějaká činiti. — Rovněž tak nečinný a nedbalý byl bůh Pythagoreovcův a Stoikův, jižto boha pravili býti duší světa, a neskončeným živočichem nazvali. Držice na slepý a nutný osud, prozřetelnost měli za nesmysl. Nejíný byl Bůh vedle ponětí Aristotelova; nezabýval se řízením světa, měl tolik svobody co nějaký stroj, nežádal od lidí žádného uctění, aniž pak lidé co dobrého od něho očekávat mohli.

Vedle učení filosofův tedy buď nikdo světa nespravoval, buď nižším duchům péče ta uložena byla. Než ale tito domněli nižší duchové nebyli leč zosobněli živlové, a v obraznosti obživené mocnosti všehomíra. I jaká potom byla ta víra v prozřetelnost onoho zahálčivého stvořitele, kterýž nic si nevšímal ani pocty sobě prokazované? — I ochabovala, chradla, až uchřadla i zhynula naprosto.

A což nebyl to též rozum lidský, jímž novověcí filosofové vynasnažovali se dokázati, že převraty ve světě jasné svědčí proti prozřetelnosti, že nedůstojné jest Boha, obírat se s osudy člověčenstva vůbec, že by Bůh, řídě a spravuje svět, zmásti se musel, že má-li se připustiti prozřetelnost, na nejvejš jen v tom smyslu to býti může, že Bůh sice o celé národy pečuje a tyto řídí, jednotlivcův pak nedbá ani si jich všímá. Možná-li víru v prozřetelnost pouhým rozumem postihnouti, proč jí nepostihli ani staří ani novější filosofové? — Hle, kterak z pásma pravd, pouhým rozumem postižitelných, jeden článek za druhým vypadává!

4. Ti, kdož věří, jako by stávalo jakéhos přirozeného náboženství, tvrdí dále, že člověk pouhým rozumem poznati může, kterak *stává jisté povinnosti*, a tudíž prý také nahlíží, že *nutně plniti je musí, pokud chce býti ctným a šlechetným člověkem*. I to domnění že křivé jest, málem a bez těžkostí dokážeme.

Slovo *povinnost* a ponětí o povinnosti jest cosi tak neurčitého, že bychom je dobře mohli přirovnati jistým bylinám, kteréž sice všude po všech končinách světa rostou, ale všude jinou podobu, jinou chut,

jiný květ, a a jiné ovoce mají. Neblahá tato neurčitost co do ponětí o povinnosti mnohem větší se ukáže, jestli se ohlédneme na rozličné náklonosti, letory, duchovní a tělesné okolnosti, s jakými anebo v jakých se lidé rodí a odrůstají, žijí a umírají. Byť pak i pravda bylo, že by rozum sám člověku oznamoval, kterak jistých povinností stává, jež plniti třeba, pokud chce býti šlechetným člověkem, co to platno, jestliže u každého téměř člověka aneb aspoň národu něco jiného za šlechetnost se váží. By pravda bylo, co se tvrdí, musel by rozum u všech lidí jednotnou měrou vyznačovati šlechetnost. Než vizme, jaký tu zmatek! Jednomu jest šlechetností mnoho nepřátel pobiti; jinému pro domnělou urážku na souboj se postaviti; jinému, sebe samého zabiti; jinému opět, zmocniti se divokého a silného zvířete; jinému vlast brániti; jinému bližního okrásti, oloupiti a zmrazčiti. U všech téměř národův starodávných sebe větší ukrutnost spáchaná nad nepřítelem šlechetností sloula. U Spartanův šlechetným nazýváno, kdož uměle a hbitě jiného obrati uměl.

Ale řekne snad někdo: takové křivé náhledy o šlechetnosti, že se nalézají toliko u divokých národův: jinak prý to u lidí vzdělaných; ti že mohou rozumem pochopiti cenu šlechetnosti, ti že pak též budou jisté povinnosti uznávati a plnění jich za podmínku šlechetnosti pokládati. Avšak *mudrcové* starých děvních věkův dojista byli jsou lidé vzdělaní a důmyslní. Vizme, co jim sloulo šlechetností! — Někteří se šlechetnosti jen smáli, tak jako nyní materialisté, jimžto šlechetnost, ctnost a podobné svaté pomysly nejsou ničím, leč jen holými prázdnými slovy! Jaká to asi šlechetnost u zákonodárcův a mudrcův, kteříž okamžitou osobní užitečnost za jediný a nejvyšší cíl všeho jednání lidského kladou? A že takové smýšlení, takové domněnky o šlechetnosti vždy se ozývali v řadách filosofův, sotva kdo bude s to upíratí. Ostatně za našich časův, kdežto se svět tolik honosí rozumem, zdaž se nerozmáhá sobectví a ziskuchtivost tak velice, že křesťan strna hrozí se věcí, kteréž se dějí a na člověčenstvo neomylně přijíti musí. — A nyní ptejme se, co jest šlechetnost ve světle pouhého rozumu? Sny a domněnky některých deistův a rationalistův, domněnky bez blahoplné podstaty.

Abychom se ale daleko neuchýlili, nahledněme ve skutečnost, ať zvime, co

rozum v příčině ušlechtilosti mravův a povinnosti lidských posud vykonal velkého. Mravovědu vzdělávali nejprve zákonodárcové; a proto též svědčí o mravních vědomostech starých mudrcův zákonové rozličných národův. Vizmež zákony Lykurgovy, Minosovy, Solonovy a Numovy.

Výbornost řeckých zákonův nejlépe poznati lze z mravův zobených na základě těchto zákonův. Už dávno snesli se na tom učení mudrcové, že republiku Athénskou tvořila chátara zle sporádaná, ješitná, lehkovážná, ctižádnostivá, závistivá, sobecká, nedostatečná k tomu, aby sama sebe spravovala, ač nepřála svým pohlavárům onoho štěstí, jehož s nimi požívá. Lid nespravedlivý k spojencům, nevděčný k zasloužilým mužům, ukrutný proti nepřátelům, nelidský k otrokům, oplzlý a nad míru prostopášný, tot lid obce Athénské. A co máme říci o Spartánech, nechceme-li nerozumně opakovati všechny ty chvály, vzdávané jim od mnohých, nevím, zdaž neumělostí-li, či jinak zaslepených historikův? Spartáni nevzdělávali půdy a pohrdali plody jejími, kladouce si to za zvláštní zásluhu, aby co nejméně možná toho užili, co jim země poskytuje. — Jaká to společnost? Svazkové rodin, manželství, otcovství, lásky a přátelství jsou jim neznámé. Ženy jen jaksi z milosti od mužův brány v manželství, jehož trvání i stav nejisté byly a závislé až příliš od libovůle mužův; dívky nenáležely otcům, přirozenost násilně potlačována; všude hlas přísně rozkazující; vlast všemi věcmi vládla, všecko žádala, sama poskytovala ničehož. Ano, ústava spartánská občanův svých ani k ctnosti, ani k štěstí nepřivedla, ani blaha Sparty a sousedův nerozmáhala. — Vzpomeňme ještě na hrozný osud helotův v této vychválené republice! Plato vyznal o zákonech spartánských, že mohou sice vychovati srdnaté muže, však nikoli spravedlivé občany; věrolomnost jejich jest a byla vůbec známá. Bylo u nich obyčejem, děti před oltářem Diany bičovati do krve a nedopustiti jim, aby sobě posteskly; mnoho umíralo jich následkem tohoto ukrutenství. Spartánští museli pro cvik vespolek se bít s rozhořčeností, podobnou vzteklosti. Jakož byli uvykli, přeukrutně zacházeti s otroky, o málo lépe nakládali jsou s městy řeckými, kteráž jim do rukou byla padla. Děti, které, narodivše se, slabé aneb neforemné býti se viděly, metali v příkrou propast;

mládež cvičila se v krádeži a šibalství, co v nějakém chvalném umění. Stydlivost a slušnost neměli ve Spartě místa; žensyspartánské byly ty nejprostopášnější z celého Řecka.

5. Také prý uznává přirozený rozum, že jest počestný, spravedlivý a nábožný život nejjistější cestou k pravému štěstí. Než viděli jsme již, kterak mnozí filosofové a národové o božské prozřetelnosti nejen pochybovali, alebrž i naprosto popírali ji. I kterak tedy mohli ti smýšleti, že by spravedlivý, počestný a nábožný život bezpečně vedl k pravému štěstí? Patrně jsme toho dovedli a jasně ukázali, jak zmatená, nejistá, až i nemotorná vůbec byla učení filosofův o prozřetelnosti božské. Nebylo-li ale toto učení — neřku sprostému lidu — nýbrž ani těm nejdůležitějším a nejdůmyslnějším hlavám jasné, odkud bylo by se mohlo vzíti jasné poznání o tak výborném účinku mravného života? Toť předce každý, sebe obmezenější člověk snadno nahlédnouti může, od lidí že této odměny za počestný a nábožný život čekati nelze. Myslili-li se nad to, že prý bohové nižádné péče nemají o lidské osudy, a jinde bylo-li obecné to přesvědčení, že bohové nic o skutky lidské nedbají, ale jen obětí na lidech co nějaké daně žádají: kdo měl nábožný život štěstím korunovati? — Epikur také byl důmyslný člověk, a ten za účel života, za pravidlo mravův vytknul tělesnou rozkoš. Jiní filosofové, anobrž celí národové jenom dle užitku a prospěchu vyměřovali sobě i jiným pravidla života. Kterak setu měl život nábožný, spravedlivý a počestný vážit za cestu k pravému štěstí, když ty nejšťastnější a nejblazeštější bytosti — bohové — nepravostmi, vraždami a všeho druhu nešlechethnostmi vynikali, a uprostřed neřestí svých nepozbyli blaženosti své?!

Aniž pak novější filosofové lépe uznávali potřebu ctnostného života k blaženosti a štěstí. Veřejnět se dokazovalo, nýbrž i dokazuje, že nepravosti aspoň tolik pomáhají k blahu obecnému, co ctnost. By nebylo nádhery a jistých prostopášností mezi národy, vázly, prý, by obchod umění a průmysl: množství lidu nemělo by výživy; mnohé výborné vlohy udusily by se, smutná jednotvárnost činila by život nesnesitelným. Z chyb a pošetilostí lidských rodí prý se a vznikají mnohé užitečné vynálezy. Tak učí — takto káží mudrci o potřebě ctnosti. —

A potom, zdaž všickni lidé jednoduše

ně smýšlejí o tom, co zoveme blažeností? Jednomu jest štěstím veliké bohatství, druhému rozkoše a radovánky, třetímu jídlo a pití, jinému zahálka a nečinnost; a tak těžko bude, shledati několik rozumův, kteřížby společně o jistých několika věcech uznali a řekli, na těch že se právě štěstí zakládá. Každý máme svou náklonnost neb náruživost, a světítá jest to pravda, že lidé začasťe ani nevědí, čeho by měli žádati.

6. Vizmež ještě, kterak asi poznává každý vzdělaný a důmyslný člověk *nesmrtelnost duše a život věčný*. Vedle svědectví historie obecné v nesmrtelnost duše věřili Egypťané, Číňané, Peršané, Slované ano snad všickni národové. Rovně tak učí historie, že právě vzdělání a důmyslnímužové, filosofové, o nesmrtelnosti duše pochybovali, nýbrž ji upírali. Cynikové, Cyrenaikové, Epikureovi učenci, Akademikové a jiné sekty měli nesmrtelnost duše a budoucí život za bájku. Stoikové brzy ji hájili, brzy ji zavrhovali. Aristoteles, dlouho otálev, konečně popírá tuto pravdu. Cicero kolísal se u víře své: „Čtu-li Platona písíciho o nesmrtelnosti duše, tak dí, „snáším se s ním; odložím-li však jeho spis, a přemýšlím-li o té věci, všechna moje přesvědčenost mizí, až pak již nevím, co bych v té věci za pravdu míti měl. Sokrates umíraje dal na jevo, že učení toto není mu nade všecku pochybnost. Ontehdy ještě pochyboval, když by pevné víry nejvíce byl měl zapotřebí. Pythagoras, kterýž věřil, že se duše z těla stěhuje v tělo, jen proto měl duši za nesmrtelnou, poněvadž ji věčnou bytí soudil; mělť duši za díl božské bytosti, kterýž po jistých přestálých změnách s božstvím se spojití, a s ním v jedno splynouti měl.

Víra v nesmrtelnost duše, ačkoli pravěkým podáním od pokolení na pokolení přecházela, přemnohými spory mezi filosofy a různým jich soudem tak velice v pozdějších časech se tratila, že za časův Sokratových, Řekové na mnoze nic na ni již nedrželi; za časův Ciceronových i Římané víry té valně se spouštěli.

O nedostatečnosti rozumu k pochopení nesmrtelnosti duše a života věčného, patrným důkazem jsou novověcí materialisté, rationalisté a pantheisté. Mezi dotčenými filosofy byli a jsou mužové nevšedního rozumu a předece, jako v ostatních otázkách neumělými bytí se ukázali, tak i co do známosti o nesmrtelnosti duše špatně osvědčili jsou sílu a dostatečnost rozumu.

II.

Avšak bude snad nás někdo viniti, že krivdu činíme lidskému rozumu, jelikož prý ho proti všemu svědectví historie zlehčujeme. Na vzdor velikým od nás uvedeným svědectvím a výpovědím dá se zajisté jasně a zřejmě dovésti, že skoro všechny ty pravdy, jež se za osnovu přirozeného náboženství kladou, vždy byly ve známosti lidem a národům. Na to pak o nižádné té pravdě nelze toho dovésti, jako by se bylo nikdy o ní nevědělo a o ní nevěřilo. —

Pravda, co se nám tu namítá. My sami tolikéž toho se již misty dotkli a vyznáváme na novo, že pravdy dotčené, jež se za přirozené náboženství berou, pravdy po celém světě hned více, hned méně bývaly známe. Čehož tu popíráme bylo a jest jediné to, žeby pravdy dotčené každý vzdělaný a důmyslný člověk sám o své ujmě byl mohl poznati, a tudíž popíráme, že by stávalo jakého přirozeného náboženství, jehožto by se byl člověk rozumem svým bez Boží pomoci sám domyslil a z sebe vyvážil. Vznesené ty pravdy pokud vědomé byly člověčenstvu nevznikly následkem rozumování a přemýšlování lidského, nýbrž mají původ svůj z *prvotního zjevení*, kteréhož se dostalo lidem hned na počátku světa. Obsah prvotního zjevení tohoto za časův Noemových vyšel lidstvu z paměti, potomky Noemovými ale znova po celém světě se roznesl, poznenáhla však opět se ztrácel, a jen velikými divy Božími, zvláštní to péčí nebeského Otce, zachován i utvrzen jest v národu israelském, k úplnosti pak přiveden dávno čekaným a konečně přišlým Mesiášem. Filosofie nezískala si jiné zásluhy, leč té, že ve zmatek uvedla, zatemnila i porušila drahé to dědictví v té míře, že už téměř ani k poznání nebylo. Národové zajisté na počátku svého života měli víru čistější a bohoslužbu o mnoho jednodušší nežli tehdy, když byli během času pokročili ve vzdělanosti a vědách. Z počátku klaněli se jedinému Bohu, později ale nadělali sobě veliké množství model. Učíť pak dějepís, že všickni národové věřili v zjevení. Indové domnívají se, že svaté jejich knihy původ vzaly od Brámy či božské moudrosti. Peršané mní, by Zoroaster božská vnučení byl míval. Řekové věřili, že veřejnou bohoslužbu zplozenci bohův uvedli a utvrdili, a v této víře udržovali a utvrhovali se hádáním z

letu ptactva, orakuly a pověrami všeho druhu. Egypťané věřili, že s jejich předky bohové bydlívali. Číňané mají za to, že Bůh ve snách, v hádáních a také tím poučuje a vzdělává ctitele své, an dušem zemřelých otcův a přátel dává zjevovati se těm, s kterýmiž za živa přátelství nějaké neb obcování jsou mívali. Tato všeobecná víra více dovodí, než sebe hrubší folianty starých i nových filosofův; tato všeobecná víra o zjevení poukazuje, odkud se vzaly pravdy, zahrnované jmenem přirozeného náboženství; onat učí, že jakás takás vědomost o jistých pravdách náboženských nepocházela nikoli z pouhého rozumu, z pouhé spekulace mudrcův, ale ze slov samého Boha a byt později nikdo už tohoto původu právě byl neznal, něčehož o něm nevěděl. A proto, čím dále vnikáme do šedé dávnověkosti, tím méně nalézáme nerozumu v náhledech o Bohu a člověku. Čím více však zapomináno na prvotné ono zjevení, tím více model, bláznovských bohoslůžeb, tím pokaženější mravové.

Činiti rozdíl mezi přirozeným a zjeveným náboženstvím, jest blud; nebo jak se ukázalo to, což jsme přirozeným náboženstvím zvali uvykli, jsou zbytkové prvotného zjevení. Pokud se ale někdo chtěl domnívati, že novější filosofové sami o své ujmě sestavili osnovu přirozeného náboženství, tolikéž na omylu jest. Nedát se arci upříti, že mnohá novější škola filosofická vykládala pravdy vznešené, podobné těm, jež nalézáme v zjevení starého i nového zákona. Než nemylme se, aniž se dejme oklamati. Co novější naši filosofové výborného a pravého učí o Bohu a o mravích člověcích, ze zjevení Božího to mají, byt toho sebe více upírali, a byt tomu ani sami věřiti nechtěli. Anebo proč mnedle Plato, Sokrates, Cicero a jiní mužové, nejen učení a bystří v úsudcích, ale i šlechtetní a jinak ctihodní, proč ti nemohli přijíti na takové vznešené pravdy o Bohu a povinnostech člověka, na jakéž novověká přišla filosofie? — Aj, proto že před nimi neležela kniha zjevení Božího odvěrna tak, jako před obličejem filosofův, květších po narození Spasitele světa.

Nepochybujeme, že mnohý filosof sám tomu nevěří, by z učení křesťanského moudrost svou byl vážil: zdát se mu, že důsledným rozumováním bez jiné pomoci takových výsledkův dosáhl. Než jinak to jest. Pravdy, za obsah přirozeného náboženství počítané, jsou sice takové, že člověk, zvěděv o nich odjinud, může je po-

chopiti a jim porozuměti, nikoli pak svým rozumem jich se domyslit. Zastavatelé přirozeného náboženství vedou sobě tak, jako odpůrci Kolumbovi. Když tito neostýchali se, zásluhy Kolumbovy v lehkost bráti, jelikož prý by každý jiný snadno byl mohl nový svět odkrýti, promluvil k nim Kolumbus, řka: „Kdo z vás dovede, vejce postaviti na špici tak, aby pevně stálo?“ Což když nikdo neuměl učiniti, Kolumbus vzav vejce a prorazil je na špici — postavil a závistníkům svým pravícím, to že není těžké učiniti, odpověděl: „Ovšem že není nyní, když to byl již jiný před námi učinil. — Nahlížeti a pochopovati jisté zjevené pravdy, jest věcí člověku vzdělanému a důmyslnému velmi snadnou. Než aby sám od sebe prostředkem pouhého rozumu jich dostihl, tot cosi nemožného a dějepisem průvodno, že se to posud nikomu nepovedlo. A proto chceme-li mluviti o přirozeném náboženství, nutně tvrditi musíme o něm, že jest soujmem takových učení o Bohu, o rozmanitých poměrech člověka k témuž Bohu a vyplývajících z poměru tohoto povinnostech, kterým každý důmyslný a vzdělaný člověk bez mnohých obtíží porozumí, jak mile o nich ze zjevení Božího nabyt vědomosti.

Než odkud vzalo se svrchu dotčené křivé domnění o přirozeném náboženství a vyměřování jeho obsahu v tom smyslu, jako by učilo pravdám, na něž člověk pouhým rozumem bez Boží pomoci přijíti může? — Přirozené náboženství v dotčeném právě křivém smyslu nalezlo své největší obrance, zastavatele, chvalorečníky mezi Deisty čili v oné škole filosofické, kteráž v jednoho Boha sice věřila, zjevení pak naprosto zavrhl. Filosofové tito tvrdili, že přirozené náboženství jest pocta, činěna nejvyšší bytosti, původu a řediteli všehomíra, jak ji schvaluje a předpisuje rozum sobě samému zůstanový, a svou vniternou silou vyvinutý. — Než mnoho-li tu pravdy, mnoho-li důslednosti? — Co jest rozum v odtažitém smyslu? — Či jest jeden a týž rozum u divocha i u vzdělaného, u pohana i u křesťana, u filosofa, evičeného i u sprostáka zanedbaného: jest u všech-něch rovně bystrý a rozsáhlý? Z kterého stáří máme si obrati člověka, abychom pozorující duchovní život jeho, mohli poznati, seč by byl a nač nedostával rozum náš? Jistý anglický deist, Morgan, sám praví: „Ti, kdož o mocnosti rozumu lidského v dobrovědě a náboženství souditi chtějí, obrátte oči na ty díly světa, do

nichž nevniklo posud zjevení: pohled ten naučí je, méně doufati v sebe, méně spolehati na sebe, a více děkovati Bohu za dar Evangelia. By přirozené náboženství v nynějším porušeném stavu člověčenstva tak zřetelně a hluboko v srdcích lidských vstřípeno bylo, nad míru podivné bylo by, proč asi Číňané, Indové, Egypťští, Řekové a jiní nemohou se vykáhati soustavou přirozeného náboženství tak dokonalou, jakáz jest u Europeanů? Aniž pak rozum kdy sobě samému zanechán byl aneb jest, leč bychom snad myslili sobě divocha, kterýžby, od rodičův svých povržen jsa, s divokou zvěří živ byl. Jinak zajisté nikdy a nikde rozum sám na sebe nebývá obmezen; každému zajisté člověku hned v útlém mládí dostává se vychování, aneb dobrého, anebo špatného; naučení pak tímto způsobem v mysli a v srdci utkvělá bývají počátkem a pravidlem dalšího vývinu. Podobně též i okolichnosti, v kterých člověk živ jest. Jaké tedy přirozené náboženství měl by divoch, vyrostlý v společnosti medvěďů? — Přisuzovati platnost přirozenému náboženství bez přísného vyměření jeho obsahu a v neurčitém smyslu, jest tolik, jako říkati, že člověk může se držeti toho náboženství, kteréhož nabyl náhodou, rozličnou dle okolichnosti, v jakýchž se zrodil, aneb jakéž napotom veň působily; jest tolik, jako tvrditi, že člověk nemusí nevyhnutelně náboženství míti, pakli tak blbý jest, aby si nemohl nižádného utvořiti. Odtud ale pochází pak samolibé zákonův mravných tvoření, odtud i u mnohých osvěcencův velikomyšlné všech pokleskův a neřestí ospravedlňování; a toto z té příčiny, že rozum i vzdělaných moha zblouditi, a u sprostých zcela jsa zanedbaný, o jiném zdroji mravních pravidel a zákonův ničeho se věděti nechce.

Pokud tedy právě a náležitě chceme souditi, *nestává přirozeného náboženství* ve smyslu, v jakovém je berou Deisté. Což byli mudráci tito a po nich mnozí jiní tímto jménem nazvali, nic jiného není, než od nevěřích, podle chuti jejich učiněný výbor oněch učení křesťanských, jež se dají pojmuti rozumem, a těch zákonův a pravidel evangelických, kteréž se jim zdají po chuti a rozumu. — Kde se nacházela podobná učení a pravidla před časů Ježíše Krista? U Židův jen, a před Mojžíšem u patriarchův; jinde nikde v takové úplnosti a určitosti ani známa ani vykládána nebyla.

A kdybychom snad i připustiti chtěli, že by pouhý rozum sám ze sebe něco o

Bohu a povinnostech člověčích poznati mohl, to tak nedostatečné a kusé bude, že nikterak pravým náboženstvím nebude moci slouiti. Sami Deisté nemohli se nikterak shodnouti o jeho obsah, ani udati, kolik a které články by mělo držeti. Kolik samostatně myslících hlav této školy, tolik rozličných soustav přirozeného náboženství. Cherbury, Blount, Schaftsbury, Chubb, David Hume, Bolingbrocke, a co jest anglických Deistův, každý jiné zásady jmenuje a zastává, kteréž přý náležejí do přirozeného náboženství: Francouzští Deisté ještě různěji a rozpustileji sobě počínali u věci té. A proto dobře řekl o nich jeden ze spolupracovníkův Encyklopaedie, filosofie jejich že nic není, nežli dokonalé navedení k nevěře. A tak se i stalo, že se Deisté poznenáhla vytratili, postoupivše místa svého materialistům a atheistům.

Nad to i samo to pojmenování „*přirozené náboženství*“ jest hrubé zneužívání pojmu: přirozenost, přirozené. Neskončená dobrotitost Boží a mnohonásobné potřeby člověka nutné činily zjevení. Toto pak učinil Bůh po stupních a vedle rozličných okolichností, v jakýchž se kdy *přirozenost* lidská pohybovala. Jelikož člověk neměl jiného otce, kromě Boha, bylot *přirozené*, aby mu zjevením udělil Bůh vědomostí jemu a potomkům jeho potřebných, aby mu uložil tolik povinností a takové, kteréž by v souměru byly se silami jeho, s okolichnostmi, v kteréž byl postaven. *Přirozené* tedy tolik má znamenati, co přiměřené jistému stavu člověka, jistému stupni jeho vývinu, jeho potřeb, jeho schopností. A v tom smyslu jest křesťanství samo přirozené náboženství.

Z přeceňování lidského rozumu povstala tedy řeč o přirozeném náboženství; nechtělo a nechce se uznati, že u věcech svatého náboženství, co do původního totiž vynalezení, rozum nic nemůže. A však předce nebyli všickni vesměs filosofové tak hrdí na sílu rozumu; mnozí, kdož se nedali přílišnou pýchou zachvátiti, a trochu pokorněji a strážlivěji o sobě smýšleli, vyznávali nedostatečnost lidského rozumu, a projevovali vřelou touhu po nějakém poslanci od Boha, anobř i po Bohu samém, kterýž by poučení dal o věcech, kterých nebylo lze vyzpytovatí sebe právnějším i upřímnějším snažením velikých mužův za tolik minulých věkův. *Jamblichus*, přivřenec Pythagorův, uznává nedostatečnost rozumu co do náboženství, takto mluv: „Jisto jest, že má člověk či-

nití, co se Bohu líbí; avšak poznati to, není snadné, naučí-li se tomu člověk od samého Boha, aneb od Božských duchův, aneb nebude-li osvěcen světlem Božím.“ — Jinde pak praví: že nemožno jest, právě mluvití o bozích, pakli bohové sami nepoučí člověka. V témž vědomí takto vzývá Boha: „Sejmi oblak zastírající oči rozumu našeho, abychom byli s to, poznati Boha a člověka.“ V témž smyslu i *Simplicius* i *Porfyrius* se pronešli. Plato, *Aristoteles*, *Plutarch* učení o jednom Bohu a stvořiteli světa, o jeho prozřetelnosti, o nesmrtelnosti duše, nemají za výsledky přemýšlení a rozumování, ale za stará podání. Týž Plato napomíná jednoho každého zákonodárce, aby nikdy nic neměnil a nenarizoval v náboženství, jelikož by takto snad něco méně jistého a podobného postavití mohl na místě toho, což už se nacházelo; „nebo má věděti zákonodárce a jedenkaždý jiný člověk, že není možné smrtelníkům v těchto věcech jistotu píti.“ — Dále uznává týž Plato, že náboženství je ctností na výstouž žádoucí; ale, kdo jí bude učiti, táže se, pakli Bůh sám nebude jazyka jeho spravovati? — Jinde pak tato slova do úst klade Sokratovi: „Čekati jest nám, až by někdo přišel a vyučil nás, kterak bychom se k Bohu a k lidem chovati měli. Až do toho času lépe bude, pakli obětovati přestaneme, než pakli obětující nevíme, možno-li se tím Bohu zalíbiti, či nic.“ Týž jinde na tom se ustanovuje, že aneb k Bohu se utéci třeba aneb učitele s nebe čekati, kterýž by poučil člověčenstvo o těch věcech. U Sokrata čteme takto: „Jasně poznání těchto věcí (nesmrtelnosti duše) jest v tomto životě nemožné, aneb aspoň velmi těžké. Protož musí mudrlec přestati na tom, což se mu pravdě nejpodobnějším býti vidí, nemá-li poučení bezpečného, aneb samého slova Božího, kteréž by jej osvěcovalo.“ *Plutarch* píše: „Máť rozumný člověk prositi bohův za všecko dobré, zvláště pak za poznání bohův, na kolik ho člověku dosíci lze; neboť toto poznání byloby ten největší dar, jakýž by Bůh člověku učiniti, aneb člověk z dobrotivosti Boží obdržeti mohl.“ Císař *Julian*, ač lýtý nepřítel zjevení křesťanského, nicméně předce uznává, že zjevení vůbec člověku jest potřebí: „Ten, kdo by znal přirozenost Božskou, snad by za bytost pouze duchovní, aneb lépe za Boha samého měl více držán býti, nežli za člověka. Pakli nesmrtelnou býti pravíme duši, ne na slovo lidské svou ví-

ru stavíme, ale na hlas bohův, kteříž samojediní tyto pravdy poznávati mohou.“

Kdoby tedy rád chválil výborné učení starých filosofův, a spisy jejich rádby za pokladnice svaté a neomylné pravdy vyhlášoval, ať také těchto a podobných výrokův jejich neopomine sobě všimnouti a nepřipisuje jim více, nežli oni sami sobě troufali. Uznejmež raději všickni s nimi, že Boha a člověka znáti nelze z výrokův pouhého rozumu, že nestává přirozeného náboženství.

Ale snad konečně nic na tom nezáleží, mluvíme-li o přirozeném náboženství, či nemluvíme? — Již proto, co přirozené náboženství samo sobě, v svém totiž původu a deistickém smyslu jest, nemělo by se obyčejného rozdělování v přirozené a zjevené náboženství šetřiti. Nebo přirozené náboženství v tom smyslu jako by soustavou bylo těch a takových pravd, na kteréž člověk svým rozumem přijíti může, není leč špatně promyšlená soustava bezbožství (atheismu), kteráž v tom spočívá, že člověk přirozenému náboženství oddaný není křesťanem, aniž ví, co by vlastně věřiti měl a co nevěřiti. — Jest arci pravda, že každý křesťanský theolog dokazuje nedostatečnost přirozeného náboženství; samo v sobě jest prý sice pravé, avšak nedostatečné. Než ale vizme, co v těchto slovech leží. Který je to rozum, jenž pomysly a náhledy obecné, nazývané přirozeným náboženstvím vynalezl? Jest to jen francouzský, anebo anglický, anebo německý, anebo slovanský, anebo vůbec evropský rozum? Pakli tomu tak, tot rozum ostatních národův a kolosení všeho světa za ničemný a žádný se vyhláší; nebo i asiatská, africká, americká a jiná náboženství jsou dílo rozumu. Buď tedy přijmeme na sebe larvu indiferentismu, a řekneme, že všechna nezjevená náboženství jsou, ač nedostatečná a neúplná, předce však sama v sobě dobrá, anebo budeme tak hrdí, že jenom novověký evropský rozum platiti necháme, starší pak všecken, ano i nynější jakýkoli neevropský za tupý, kusý a nedostatečný vyhlásíme. Ale vždyť nikdo cos takového říci a tvrditi nechce! — Tak tedy řekneme a říkejme: „Jest jenom jedno náboženství, a to zjevené; toto pak v Církvi katolické drží se pravé a přesné, všude pak jinde anebo pýchou rozumu, anebo nevědomostí a neumělostí, anebo vášněmi a nerestmi zkaženého srdce změněno, zfalšováno, zatemněno, až i v zapomenutí uvedeno jest, vyjmouc nějaký, zde větší, tam menší zbytek.

Mě zádušní o půl noci.

1.

Dne 21. Ledna 1793 večerem okolo hodiny osmé ubírala se stará paní s pahorku, kterým se od kostela sv. Vavřince přichází na předměstí sv. Martina. Když byla pomínula „mrtvou ulicí“, znamenala za sebou těžké, pádné kročeje mužské. I neklamala se. Za ní postupoval skutečně muž nevšední velikosti a šetřil ji. Zpozorováši to, nemálo se polekala. Avšak na štěstí, byl tady blízko sklep, odkudž se v čirou noc rozlévalo světlo. Zděšená paní zamířila tam, chtějíc ujítí pronásledovníku svému.

Po některé chvíli, vykročila stařenka opět na ulici. Z počátku zdálo se jí, že se zbavila nemilého průvodníka. Než v krátké objevil se jí ten opět v patách. Slyšelať, kterak mu snůh umrzlý chrupá pod nohama. Ubohá nevěděla co počíti. Nejprve dala se téměř do běhu. Než nohy brzy ochably, anobrž i počaly pod ní klesati. Tu se zastavila na chvíli: ohlédnouti se ale a promluvit na nohsleda svého nikoli nesměla. Nezbyvalo jí leč opět dále jíti. Podivný průvodčí vinul se za ní jako stín. Posléze odbilo na věžích devět hodin, když se byli podivný onen muž a stařenka všechna poudešená octli opět u kostela sv. Vavřince. Tady několik krokův od kostela stál nepatrný domek, a do toho vklouzla umdlená, stáříčká paní.

Zatím ho se ubohá stařenka po úzkých schodech, tápajíc v tmách, drápala do třetího poschodí, podivný průvodčí její prohlížel sobě domek. Jak dalece možná rozeznávali věci při světle mžhouravé lampy na ulici, bylo to staveníčko úzké o trojím poschodí. Nízounké dveře u domu byly poodevěřeny; avšak ani jediný paprslek světla nevynikal na ulici. Okna při zemi byla uzavírána okenicemi. Na prvním a druhém poschodí svítilo se z pěti zakalených oken. Na třetím ale již v samé střeše toliko ze dvou. Jinak snadno mohl každý znamenati, že tu nepřebývají boháči. Podivný pronásledovatel stařenky, jež byla před očima jeho zmizela v chudičkém tom domku, za malou chvíli postál na ulici, upřeným zrakem dívaje se vzhůru na okna. Nestál tu ale dlouho. Pojednou mihlo světlo v oknech na třetím poschodí, ta se zatměla na několik okamžení, maličko ale opět bylo jako prvé. — Na to pak vešel podivný tento velikán úzkými dveřmi do tmavé síně a domakav se schodův, opatrně ubíral se na horu. —

Mezi tím byla stařenka uchvácená dopadla místa v chatrné světničce na přístřeší. Avšak jedva byla vklouzla ze schodův do kuchyně, ihned přirazila dveře, zastrčila závoru a jedva ducha popadajíc vběhla do pokojíku a přidrušeným zvolala hlasem: „Pán Bůh s námi! Jsmeť prozrazeni!“

„A co se přihodilo?“ tázala se stařenka, kteráž se byla u kamen zhrívala. „Upokojte!“ napomínal stařec, kterýž byl se svičkou vyšel vsířce vracející se tak pozdě sousedce své.

„Ach, co se přihodilo?“ vece poděšená. „Jsmeť prozrazeni. Muž, kterýž byl včera obcházel dům, pronásledoval mne celý večer a jest za mnou v patách.“

Slov těch ulekli jsou se všickni. V okamžení zpatoval se ale ctihodný kmet, jenž byl posud držel svíčku. Postaviv ji na stůl, sepial ruce, oči pozdvihl vzhůru i povzdech sobě: „Děj se vůle Boží! Doufejte, nebo mocné jest milosrdenství jeho. Vždyť nás podivně vytrhl z rukou katanův a zachránil před smrtí v žaláři u Karmelitův. Jestliže přišla již hodina má: staniž se mi Pane podle slova Tvého. Nezoufejte sestry. S námi jest Bůh: a kdo proti nám? O mne se nebojte.“

„Aj, co záleží na nás?“ vece stařenka. „Život náš a život kněze za smutných těchto časův, toť rozdíl. Od té doby, co nás vyhnali z kláštera, život náš není životem: smrt, to nám posel žádoucí Boží. — Ale vy se musíte zachovati, vy se musíte ukrýti. Co by si tolik věrných počalo bez vás?“

„Zde, velebný otče, máte hostie,“ z kapsáře vytahujíc krabičku, pravila přišlá staruška. — „Než co slyším? — Po schodech někdo k nám na horu se drápe.“

A nemýlila se! Utišivše se, zřetelně znamenali, že kdosi pádnými, těžkými kroky po schodech na třetí poschodí již se štrkáti.

„Neděste se, milé sestry,“ vece kmet. „Možná, že k nám přichází našinec některý — přítel.“ — V tom bylo slyšet opět, kterak opozdílý host, téměř již před samými dveřmi u kuchyně klopýtnul. Nebezpečnoství patrné, byl-li to nepřítel, nedalo děle meškati. „Do skryše, velebný otče, rychle do skryše!“ šeptaly stařenky uděšené, a důstojný kmet poustoupil do přístěnku, kdežto se pak ukryl do skříně kteráž byla upravena do stěny, oddělující přístěnek od pokojíku. — „A teď mne tu zavřete, sestry Christino,“ kynul jedné ze stařen. V tom ale zaklepal kdosi venku na dveře u kuchyně. Bylať to pádná pravice, které by

s tíží byla odolala závoru, již byla stařenka dvéře uzamkla. — Že se neslo hned otevřít, klepáno po druhé — po třetí; načež silněji poněkud udeřeno na kliku, opřeno se na dvéře, chatrná závoru vypadla i se skobkou a první než byla stařenka se světlem vyšla do kuchyně, ve dveřích u světnice stál muž ohromné velikosti. Byl to muž, kterýž, jak jsme již slyšeli a viděli, po celý den dům byl obcházel, večerem pak stařenku městem pronásledoval.

Nemilou návštěvou netušeného pozdního tohoto hosta stařícké sestry div že neupadly do mdlob. Velikán ten zastavil se ve dveřích a pozoruje leknutí ubohých stařen, nemálo dojat jest útrpností. A jaková v příbytku tom chudoba! Na zemi rozestřené dvě rohožky patrně sloužily místo lože. Uprostřed pokoju stolec, na něm svícen z mosaze, tři židličky, dva koflíky a chatrný prádelník a na něm několik talířův, to bylo všecko náradí a krucifix zavěšený na stěně jedinou okrasou. Na stole bochánek nakrojený a tři nože poukazovaly, že se tu chudákým způsobem odbývala večeře. — Cizinec přichozí pohlédnuv na takovou chudobu a patrnou poděšenost zaražených stařen, přívětivým vece hlasem: „Nebojte se občanky — zbožné sestry chtěl jsem říci. Nebojte se! Já nepřišel uškodit vám, nýbrž vyprositi sobě u vás jistou milost.“ —

Podivná řeč přívětivého podivného to hosta tím více překvapila zděšené sestry. Jedna tu pohlížela na druhou; žádná z nich nesměla promluvit: nebo na jazyku jim ležela hrůza. Než cizinec nedal se tím myliti. „Přikro-li Vám, ctihodné zbožné sestry, že jsem se neznámý odvážil tak pozdě vejiti k Vám; pokyňte, kaďte, já hned zase odejdu. Než vězte, že jsem Vám oddán upřímně a že bych vám, seč jsem, od srdce rád posloužil. — Přejít pak si, abyste nabyly ke mně úplné důvěry.“

Slova ta, jakož i způsob, kterým je nenadálý tento host pronesl, měly do sebe skutečně cosi takového, že hrubě nebylo lze pochybovati o upřímnosti a poctivosti jeho. Sestra Bohumila, kterážto pocházejíc z rodu šlechtického, za mladších let byla na dvoře bohabojné královny Marie Leščínské, smělejší poněkud než družka její, pokynula již hostu, aby si sedl. I usedli všickni. Po té jal se mluvit podivný tento muž: „U vás, ctihodné, zbožné sestry, skrývá se velebný kněz, jehož si vysoce vážím. Znam, kterak právě jako zázračným způsobem zachován jest při životě a dostal se na svobodu, když se vraždilo u Karmelitův. Vím, jak se jmenuje znám i

vaše jména ctihodné sestry. Z toho již můžete vyrozuměti, že jsem k vám nepřišel na výzvědy, aneb že bych komu z vás ublížiti chtěl. Kdybych měl srdce k takovému nešlechtnému skutku, dávno bych vás byl mohl vyzraditi. Než Bůh jest s vámi — a proto nebojte se!“

V tom otevřely se dvéře postranní a z přístěnku, ze skryše své vyšel důstojný kmet — kněz to — který, jakž byl právě pozdní host připomenul, podivným způsobem ušel smrti a vyvázl z rukou katanské sběři, jež byla na krátce před tím pobila na sta kněží, vězněných v bývalém klášteře u Karmelitův. Stařícký tento kmet, věren svému povolání, nelekal se smrti, avšak s vděčností přijal z rukou Božích dar života, holov jsa za těžkých těchto časův po tají sloužití rozptýlenému stádeci pravověrných. Vykročiv nyní ze skryše své zastavil se u stolu a přívětivým hlasem oslovil neznámého cizince, řka: „Nemyslím, pane, že byste nás v té skryši naši stíhati neb zraditi chtěl. Já vám cele věřím. Žádáte-li od nás něčeho, mluve, kaďte!“

„Áno, velebný otče!“ dí na to s patrnou uctivostí podivný ten muž, „já přišel vás prosit o službu svatou. Rád bych, abyste sloužil mši svatou za duši nebožtíka, kterýž zahynul pod guillotinou. Bylť to posvátná, a mrtvolu její nepohřbeno v posvátné zemi.“

Důstojný kněz pronikavým zrakem vzhledl na cizince, kterýž patrně měl srdce sevřené úzkostí a prosebně pohlížel na kmeta, majícího vyplniti žádost jeho. — Šlechtný kněz, pozamysliv se něco málo, oddechl sobě z hluboka, otřel slzy, kterými se mu kalily oči, a přidruženým hlasem odpověděl: „Budiž, jak sobě přejete. — Jeť mi sice dnes těžko okolo srdce, ale při mši svaté odlehčí se nám. Nevím, za koho vlastně chcete, aby se mše svatá obětovala: buď si ale kdo buď, vyplním vůli vaši. Přijďte ještě dnes před půlnocí; do té doby s pomocí Boží se připravím!“

„Bůh vám to zaplať!“ pohnutým hlasem vece cizinec, a uchopiv ruku knězi, vroucně ke rtům ji tisknul. Slze jako bohatý hrách pršely z očí a hluboké pohnutí srdce jevílo v každém hnutí. Byloť viděti, kterak mu na srdci ležela žádost, již byl zbožnému knězi vyjevil. „Bůh vám to zaplať, velebný otče,“ opětoval ruku libaje. „O dvanácte mne tu máte. Ach Bože můj, kterak jsi milostiv!“ Pro pláč jedva byl z prsou vyrazil ta slova, již spěchal ke dveřům, poklonil se trnoucím sestram a bystrým, jistým krokem kuchyňkou vyšel na schody. — Sestra-

Bohumila, rychle popadši svíčku, pospíšila za ním, aby muse shora posvítila na scho-dech, by se mohl snáze a bez úrazu do-stati dolů. — Když se vrátila, kněz a se-stra Theodora klečeli již, kořice se podiv-ným soudům Páně a velebíce milosrdenství jeho. Sestra Bohumila přiklekla k nim. — Klečeliť tak pospolu již ráno a modlitbou jich od 8. hodiny do 10. byl pláč usedavý. — Ach, tehdy provázely modlitbami svými dobrotivého krále, kterého vztekla krve-žiznivá sběr vlékla na popraviště. A ny-ní? — Nyní bylo jim všem, jako by muž onen podivný byl přišel, žádaje o mši sva-tou za duši posvátné osoby, prosit o draho-cennou oběť za duši zavražděného krále!

2.

Na věži zavřeného kostela sv. Vavřin-neckého odbyly tři čtvrti na dvanáctou před půlnocí. Divoký hlomoz a valné hemžení lidu na ulicích ustávalo, nikoli ale hlukot a šum, vynikající ze středu města. Málo kde vyskytovala se po ulicích okna osvětlená; tu a onde však zářila se za to leskem neoby-čejným. Ohlas hudby a postavy, mihající se tam podle oken, patrně dosvědčovaly, že i za hrozné vlády, kterážto se neštítla proliti krev dobromyslného krále, Pařížané oddá-vají se na radovánky masopustní. Čas po čase zařinčel na hlavních třídách povoz, uháněje po umrzlém sněhu; chvílemi obje-vily se tudíž stráže na svých pochůzkách nočních; místy z krčem a hostincův vyrážel divoký hlahol besedníkův, rozpálených vínem neméně než rozpravami, půtkami a hádkami o politice posledních dnův. Na ulicích zříd-ka kde ukázal se člověk: občané, milovní domácnosti a pořádku, dávno již byli doma pod svým krovem, rozkošníci a zapálenci političtí ale nerozcházeli se před půlnocí. Než v nejednom domě Pařížském bylotě smutno jako v hrobě, a srdce, skličené bo-lestí, nedalo zdržimnouti oku, pokalenému hořem. Ach, vždyť to byla noc první po hrozném, neslýchaném vraždě, ježto se byla v Paříži spáchala na posvátné osobě dobrého, spravedlivého krále Ludvíka XVI.

Zatím, co se jedni opíjeli rozkošemi, aby snáze ohlušili v srdci svém cit a druží pod-palovali v sobě vášně, dodávající sobě od-vahy a ducha ke skutkům krvavým příštích dnův, ve třetím poschodí v nepatrném dom-ku nedaleko chrámu Páně u sv. Vavřince činily se přípravy ke mši svaté. Ze pří-stěnku, kdež známý nám již starický kněz měl svou skrýši, učiněna kaple. Jednodu-chý stůl, přistavený ke zdi, zastřený bílým

plátnem a na zdi zavěšený kříž stal se ol-tářem. Na mramorové desce, v nížto se chovaly vzácné ostatky Svatých, položené na stole stál již kalich; dvě svíce hořely na prostickém tom oltáři. Missal, konvičky s vínem i s vodou, vše bylo uchystáno k pře-svaté oběti, kterouž byl přede dvěma hodi-nami neznámému hostu velebný kněz připo-věděl konati za duši „posvátné osoby,“ je-jížto hlava padla pod guillotinou¹⁾. — Kněz

¹⁾ Jak vědomo, výstřední vůdcové krvavé revo-luce francouzské svítěživě v zloprověstném „kon-ventu,“ odvážili se Ludvíka XVI. odsouditi na smrt. — Neslýchaná, hrozná poprava ta vy-konána jest dne 21. Ledna 1793. — Nebude, tu-ším, od místa při té příležitosti sdělití laskavým ctenářům obraz posledních dnův a okamžení pa-mátného tohoto krále. Budemeť vypravovat slo-vy Lamartinovými. Ministrové Gerat a Lebrun, městanosta Chambon a prokurátor obecní Chau-mette, provázení Santerrem, presidentem a ve-řejným žalobníkem hrdečného soudu přišli ozná-mit králi nález. Král stoje s čelem vznešeným, se zrakem upřeným na soudce, s neohrožeností muže spravedlivého vyslechl výrok smrti, který měl býti vykonán za 24 hodin. Jediným vzhled-nutím k nebi zdál se u vnitř duše své odvolávat se k neomylnému a sverchovanému soudci. Když bylo dočteno, Ludvík XVI. přistoupiv ke Gron-vellovi, sekretáři rady výkonné, z rukou jeho vzal dekret a složiv jej, uschoval jej do své tobočky. Na to obrátiv se ke Garatovi vece: „Pane mi-nistře spravedlnosti, prosím vás, odevzďte mněmu tento list můj.“ Že však Garat váhal přijmouti to psaní, pravil král: „Já vám jej přečtu. I četl. Žádám od konventu třídní odklad, abych se přihotovil, maje stanouti před Bohem. K tomu žádám, aby mne svobodně mohl navštívit kněz, ježž oznámím komisarům sněmovním, pak aby kněz ten byl bezpečěn všeho vyšetřování a sti-hání pro skutek lásky, ježž mi prokáže.“ Žá-dám, abych za těchto posledních okamžení spa-třovati mohl rodinu svou beze svědkův, kdykoli budu chtíti. — Poroučím dobročinnosti národa všechny osoby mně věrné. — Jeť mezi nimi mno-ho starců, žen a dětí, ježto neměli mimo dobro-diní moje, od čeho živu býti.

Král téhož času odevzdal Garatovi druhý li-stek, na němž bylo napsáno jméno a byt kněze, jehož si pro potěchu při poslední hodině své přál. Listek ten, psaný jiným písmem než krá-lovým, zněl: „P. Edgeworth de Firmont, v ulici du Bac.“ Když byl Garat přijal tyto dva papíry, král poustoupil několik krokův, uklonil se, dávaje tím na jevo, že chce býti samotem. Ministři odesli.

Po odchodu dotčených osob procházel se král po první krokem po světnici a žádal oběd. Na-maje nože, pokrmý rozkrajel lžící a chléb lůnal si rukou. „Což mne mají za takového slabocha,“ pravil pak na hlas, „že bych nepatřile své při-pravil o život svůj. Přičítají mi zločiny, ale ne-jsem já vinen jimi a umru bez slabosti. Přeci sobě, aby smrt má učinila Francouze šťastné a mohla od národu odvrátiti neštěstí, jež předzvidám.“

O šesté hodině u večer vrátili se Gerat a San-terre, přinášejece králi odpověď konventu na pros-bu jeho. Mimo veliké usilování mirmějších sa-momníkův, nařídil konvent ministru spravedlnosti,

nemaje na sobě leč jednoduchou komži a stolu, klečel před chudíčkým oltářem, ode dvou hodin, pohřížený v modlitbách. Byl by té noci ovšem i jinak oka nezamhouřil.

aby odpověděl Ludvíku XVI., že jest mu volno, zavolat si sobě kněze, kteréhož byl vyznačil a spatřovati rodinu svou beze svědků. Než prosba o třídní odklad k hotovení se na smrt že jest zavržena; poprava že před se půjde ve čtyřmécitma hodinách.

Tuto zprávu rady výkonné král přijal bez reptání. Se smrtí nesoudil se již o minuty: vše, zač žádal, bylo, shromáždit si mysl svou v několika hodinách na rozhraní života a věčnosti. Od několika neděl zanášel se s tím, aby obětoval oběť svou. Kdys nařídil panu de Malesherbes-ovi, aby dal tajně návštěvi ctihodnému cizímu knězi skrytému v Paříži, kdyby mu bylo umíti. „Tot jest podivná úloha, daná filosofovi,“ doložil. „Já však vždy sobě zachovával křesťanskou víru svou co uzdu proti bludům, a co potěchu v nehodách. Shledávám se s ní opět ve hloubi žaláře. Budete-li kdy odsouzen k takové smrti jako já, přejí Vám, abyste v posledních dobách našel takovou útěchu jako já.“

Malesherbes nalezl příbytek dotčeného zpovědníka králova. Muž Boží očekával hodinu, až se otevře žalář lásce jeho, a byt ho to státi mělo život, neváhal. Co sluha Umučeného, byl povinen smrtelníkům v posledních okamžích života propůjčovati posvátnou přísluhou svou: to jest rekovství křesťanského kněze. Mimo to již po dlouhý čas přátelství svaté spojovalo kněze a krále. Kněz ten býval potají uváděn do Tuilerii, často zpovídal krále. Víra křesťanská, kterážto člověka uvodí k nohou kněze a krále k nohou poddaného, založila mezi zpovědníkem a kajícím důvěru otcovskou s jedné strany a synovskou lásku s druhé. Tak to bylo u krále Ludvíka XVI. a kněze Edgewortha de Firmont.

V úterý dne 20. Ledna z večera vyvolán jest dotčený kněz Edgeworth ze skrytí své a ministr Gerac, citlivý filosof, uvděl jej ke králi. Panovník, spatřiv kněze, kvapil mu vstříc, vtáhl jej do jizby své i zavřel dveře, aby pak beze svědků uvítal muže, po němž tak práhnul. Kněz padl kajícími svému k nohou: plakal dříve sám prvé, než počal potěšovati. Král nemohl se zdržeti slzí. — Poplakav odvedl zpovědníka do postranní vložky, usadil se tu s ním, a přečetl mu poslední vůli svou. Po té rozmlouváno a čteno, čeho třeba. O sedmé hodině dovoleno mu posleze mluvit a rozřeznati se s královnou, s dětmi, s sestrou. Bylat to chvíle, která citelněmu srdci popisovati nelze. Rozloučiv se s těmi, kteréž miloval na zemi, jal se pak celou duší zabývatí se s věčností.

Kněz Edgeworth, znaje víru krále Ludvíka XVI. vyzádal a dosáhl toho, že mu dovoleno, v žaláři tom sloužit mši svatou. Král uvítal tuto poslední potěchu jako první paprsek věčnosti. Po té shromáždiv mysl, padnul na kolena, podstoupil za živa před obličejem Božím soud milosrdenství Páně. Zpověď ta trvala pozdě do noci. Konečně povstal král očistěn rozhrášením kněze Božího a blahý pocit očistění duše po zpovědi utišil smysly královny. Čistě se čistým před Bohem, soudil se býti bez viny před Bohem.

Tím méně mohl odvrátiti se od modliteb po nápadné příhodě minulého večera. V prvním pokoji, kdež byly okenice bedlivě uzavřeny a zatřeny oponami, klečely tolikéž bohabojně

Na druhý den záhy z rána sloužil kněz mši svatou. Král klečel modlitví knížku maje v ruce a duchem celý ponořoval se ve svatou oběť Páně. Posléze podáno mu tělo Páně v převelbné svátosti oltářní. Bohu oddaný trpitel cítil se posilněna proti smrti věrou, že v srdci svém chová Božské rukojemství věčného života. Po mši svaté po čas, co se kněz svlíkal, král podstoupil do vložky, aby shromáždiv mysl svou. Tu dal věrnému služebníku svému Clérymu poslední rozkazy, odevzdal mu jediné své odkazy a udělil požehnání.

Když pak zpovědník vykonav modlitby své po mši svaté, vešel do vložky, král ohřívaje se u kamen, zvolal: „Můj Bože, kterak jsem šťastný, že jsem víru svou zachoval na trůně. Kde bych se byl bez této naděje octnul dnes? Ano na vysoce panuje soudec a ten mi dopomůže k spravedlnosti, ku kteréž mi na zemi lidé nedopouštějí. Zatím co se král pokojně strojil na smrt, na ulicích děly se hlučné přípravy ke hrozné popravě. O deváté hodině konečně přišel divoký, surový Santerre s několika soudruhy a četníky. Král poklekl u nohou kněžských a vece k zpovědníku: „Vše dokonáno, otče můj! Dejte mi požehnání a proste Boha, by mne podporoval až do konce.“ — Na to se zdvihl, otevřel dveře, vyšel přes práh, odevzdal jednoma z úředníkův list k choti a důstojně s rekovskou myslí spravedlivého sešel se schodův, a usadil se v povozu, v kterémž jej vezti měli na popraviště. Králi po boku usadil se zpovědník věrný. S nimi zasedli dva četníci.

Bylot to hrozné ráno v Paříži. Šedesáte bubeníkův tlouko na buben, krácejíce před koni. Kočár byl obklopen, ulice naplněny vojskem všeho druhu. Pařížanům, kdož nebyli u vojště, zakázáno ukazovati se na ulicích vedoucích k valům městským, aneb v oknech, kudy veženo krále na popravu. Vojsko a dělostřelectvo bylo opatřeno jako v den bitvy. Oblouha byla pošmourná, v městě panovala hrůza, vše se tráslo, jenom vášeň a zlosynové jásali. Paříž pozbyla všeho života a trásla se, poslouchala. Král seděl v kočáře, pro hřmot bubenův a děl, koní a četníků, nemohl ani se zpovědníkem svým rozmlouvat. Vyzádal sobě breviář a k paměti sobě přivodil žalmy, vhodné k osudné této hodině. Osta k popravišti trvala dvě hodiny. Tu ho pojali katané a vyvedli na lešení krvavé. Král důstojně si veda, prvým krokem přešel popraviště, pohlednul na stroj a sekeru a náhle obrátiv se proti svému paláci, kdež bylo nejvíce lidu, pokynul bubeníkům, aby umkli, načež zvolal: „Lidé umírá, nejsa vinou zločinův, ježto se mi přičítají. Odpouštím původcům smrti mé a prosím Boha, by krev, kterou nyní prolijete, nikdy nepřišla na Francii.“ V tom ozvalo se hlučení davem, bubny zahřměly, hlas králův udušen. Tu vrátil se král zase ke guillotíně, poddal se popravečům, pohledl ještě na kněze, kterýž se modlil, kleče dole pod lešením. Král až do konce zachoval mysl důstojnou křesťana. V tom deska shrkla, sekeru švihla, hlava padla! Nelidiť vrahové a

stařenky, druhdy klášternice, rovněž na modlitbách. — Čekaliť na muže, kterýž měl o půlnoci přijíti na mši svatou do chatrného příbytku jejich. Konečně na krátce před dvanáctou slyšeti bylo kročeje po schodech, zaklepáno na dveře u kuchyně. Sestra Bohumila rychle vyšedši, odevřela; do světnice vstoupil neznámý podivný onen muž, dveře u kuchyně i u pokojíka se zavřely na zámek, opona u přístěnku se odhrnula, všickni tři vkročili v neobyčejnou tuto svatyni, velebný kněz pozdvihl se, přistoupil k oltáři a mše svatá začala.

Jaková to chvíle! Jakové to podivné, dojemné, velebné divadlo! Velebný kněz, ověncený šedinami, ozářený slávou vyznávající, přistoupiv k oltáři, černou rouškou pozastřel kříž; prodlel pak za chvíli ještě na modlitbách, načež ořev slzy, plynoucí po lících, podstoupil zase a jal se modliti žalm „*Judica me Deus!*“ — Ctihodné sestry klečící jedna po pravici a druhá po levici přídušeným hlasem mu odpovídaly. Něco málo opodál klečel podivný cizinec. — Slze se mu hrnuly z očí jako dešť, na čele vyvstal mu pot, duch se v něm tajil a srdce tlouklo, jako by mu na prsa proraziti chtělo. Než v krátce spamatoval se i on. — Modlitbou a posvátným tajemstvím, ježto se kotalo, zotavila se duše těžce sevřená; vzdechy a štkání ustálo; mysl se pozdvihla k Bohu a u Boha došla pokoje. — Když pak po sv. pozdvihování došel kněz k *Memento* za mrtvé, zavzdychly bezděky, zalkaly sestry, zalkal i velebný kněz. Než cizinci z prsou se vymknulo tajemství, a ze rtův mimovolně vyklouzlo mu jméno posvátné osoby, za nižto byli obět mše sv. vyžádal; onf vyřknul slovo „*Ludvík.*“ — Slovo to trhlo sestrami. Obrátily se i zraky jich potkaly se s očima slzícího cizince, pohledše na sebe, porozuměly si — modlitiť se všickni za duši jedné osoby, za duši drahého, zavražděného krále svého!

Mše svatá se dokonala. Kněz pohnutý podstoupil od oltáře, odložil roucho a kalich, poklekl a modlil se dlouho. — Sestry za chvíli se zdvihly a vyšly ven do pokojíka svého. Cizinec zůstal s knězem sám a

sám, s tváří nachýlenou k zemi, ještě dlouho se modlil. Konečně vstal kněz, v krátce na to též cizinec. Stařeček, znamenaje hlubohé pohnutí neznámého účastníka při posvátných tajemstvích této noci, přikročil k němu a laskavě pojav jej za ruku, pravil: „Synu můj, pověz, co tě svírá? Jsou-li ruce tvé poskvrněny krví nevinného, spravedlivého krále: neboj se, důvěřuj v milosrdenství Páně — Bůh jest milostivý; byť si byla sebe větší a těžší nepravost tvá, Spasitel tvůj slituje se nad kajícím, skroušeně litujícím proviněním své.“

„Otče můj!“ důvěrně odvětil muž onen podivný. „Já prolévám slze nad smrtí královou: ale ruce mé čisty jsou od krve jeho. Já ho viděl včera ráno: já se naň musil dívat na popravišti: ale krev jeho spravedlivá nevolá na mne k nebesům!“

„Buď Bohu dík a chvála!“ povzdechl kněz. „Věřím ti, synu. Zůstaň věren Bohu, a za zlých časův pamatuj na soud Boží.“

„Nezapomenu na věčejšek, nezapomenu na dnešní noc — a v krátce přijdu k vám zase. Prozatím přijměte darem drahocennou památku. Nepochybuj, že se v rukou vašich dochová k lepším časům. — Doufám, že nikdy nebudete pátrati ani tázati se: *kdo jsem.*“ Těžký jest osud můj. — Zatím modlte se za mne, velebný otče!“ —

To pověděv, stiskl a políbil knězi ruku, chystaje se k odchodu. — Vyšlil z přístěnku do pokojíčka, kdež stály sestry. Tu se zastavil cizinec, a vece ku knězi a pohnutým sestrám. „Bůh sám opatřil vám dobré přístřeší. Domácí pán obchodník potají oddán jest králi. Zůstaňte tady; nebojte se, Bůh bdí nad vámi. Pobožné duše opatří a dodají vám, čehož potřebí. S pomocí Boží dočkáme my se ještě lepších časův. Ode dneška za rok dne 21. Ledna, budeme-li živi a zdraví, opět se tu shledáme na mši svaté, za duši našeho krále. — S Bohem! Modlete se za mne.“ —

Tak odešel podivný muž. Nebylo mu třeba svítiti. Měl s sebou malou, kulatou svítilnu. V několika okamžicích bylo již slyšeti, kterak rychlým krokem po umrzlém sněhu pospíchá s vršku na širší ulici, vedoucí k městu. Obyvatelé památné světničky rozešly se mlčky: kněz, udiviv sestrám pozeznání, odebral se do přístěnku, zastřel ho oponou, zapálil si lampu, zhasil na oltáři svíce, odstrojil oltář, ukryl kalich a posvátnou úpravu mešní — rozprostřel sobě rohožku, a po krátké modlitbě ulehl na odpočinutí. — Podobně učinily sestry. Sen arci téměř ani na chvíli jim oči nezavřel: —

vášniví republikáni jali se máčeti šavle a kopí svá v krvi zavražděného krále. Ryk jejich byl to hlas rozlícených šelem. Dav lidu rozcházel se v mlčení. Ostatky Ludvíka krále odnešeno ve hrob na hřbitově *de la Madelein* a vápna naházeno do jámy, aby prý kosti utráceného nestaly se jednou posvátnými, památnými ctitelům jeho.

události minulého dne a této noci až příliš zajisté dojímalý jsou mysl a srdce jich: — než i tak s důvěrou v Boha, s vděčností k Bohu dočkali se příštího rána.

3.

Den, kterým dobromyslný král Ludvík XVI. skončil život svůj na popravišti, zaznamenaný krví v letopisech národu francouzského, nebyl počátkem, nebyl též koncem krvavých ukrutenství a divokého řádění, byl ale jako vrchoviště nových zločinův a vraždění. Než minul rok, zuřivci zavraždili královnu, zavraždili mírnější stránku republikánskou, den po dni stávající se mocnějšími, hroznějšími, krvežíznivějšími. Celá země učiněna jest tu tábořem válečným vítězných zuřivcův, onde žalářem odpůrcův jejich. Krev na bojištích, krev na popravištích nepřestávala se prolévat. Posledze nestačovaly krvežíznivcům guillotiny; k vraždění protivníkův užíváno kartačův, kterými střeleno do odsouzených, užíváno lodiček, kterými topeno ubohé v řekách. Ukrutenství proti přátelům krále, proti vyznavačům křesťanského jména, proti každému podezřelému rostlo každickým dnem, až konečně vůdce krvavých tyranův Robespierre vzal za své pod guillotinou.

A jak mnedle dařilo se za těchto časův staříckému knězi a nábožným sestrám v památném onom domku, kdežto se byla dne 21. Ledna 1792 obětovala mše svatá za zbožného krále? Bouře zuřila vůkol, nebezpečnoství zachvacovalo tisíce: životem jist nebyl v krátkce nikdo: než nade knězem a sestrami vládla jakási ruka. — Na druhý den památné oné noci, šechetný kněz, jak Bůh den dal, otevřel malou onu krabičku, a hle nebylo tu nic jiného leč šátek kapesní z teničkého plátna, postříkaný krví. V rohu vyšita byla koruna královská. Nebylo téměř ani možná pochybovati, že to vzácný ostatek po zavražděném králi. Krev, kterou postříkan byl ten šátek, skropila ho teprva minulého dne; a tudíž dostal se šlechtnému knězi podivný dar ten bezpochyby z popraviště. Než kdo byl muž ten, jenž mu ho přinesl? Kterak asi nabyl on sám památky, ježto nemohla přijíti z popraviště jinak leč rukou katovou? — Otázky ty samy bezděky na mysl hrnuly se knězi. Pommění na neslýchaný zločin vzbudilo v srdci hrůzu a bolest; avšak vzácná památka po královské oběti tak ho dojala, že polibiv místa, zbrocená krví, rozplakal se pláčem usedavým. A což teprva sestry, když jim stařeček důvěrně ukázal poklad, zároveň i jim svěřený pod ochranu.

Ostatně od onoho památného večera, uprostřed pobouřeného a v krvi brodícího se města, uhýbala se bouře od onoho přístřeší, kdežto přebýval kněz a stařícké dvě řeholnice. Mimo nadání hned na počátku měsíce Února přivezlo se jim dříví a jistá zásoba mouky a vařiva. Touž dobou dodáno jim neznámou osobou dvě listkův úvěrných, ježto jim byly zástitou před slídící republikánskými. Dodáno jim též potřebného prádla i šatstva. Nejednou, když hrozilo nebezpečnoství kněžím, dostalo se staříckému knězi výstrahy a pokynutí, kterak a kde by se mohl ubezpečiti proti možným příkořím a náhončím krvavé republiky. V Paříži nastala drahota, anobrž i hlad; nedostávalo se masa, chleba i pečiva; než v chatrné skrýši, kdež se sloužila byla mše svatá za duši krále Ludvíka, nikdy nebylo hladu. Neznámý donášec kladl vždy čas po čase několik pecenků bílého chleba na prah u kuchyňky. A kdo by byl taký šleдрý dobrodinec, toho se nemohli dopátrati. Nemnohé osoby, ježto jim přinášely dotčené dary, byly jako němě. Mimo to opatrný kněz uznal za dobré, nikdy se neptati po neznámém dobrodinci, jakž si to byl také tento hned při první zásylce zřetelně z důležitých příčin vyžádal. Zatím ale velebný kmet a ctihodné sestry pokládali za jisté, dobrodincem a ochrancem jejich že jest neznámý onen host, kterýž byl u nich na mši svaté o půlnoci. — Netřeba dokládati, kterak se za něho modlivali den co den při společných modlitbách svých, vzývajíce Boha, by sám ráčil mu býti ochrancem a obrancem za zlých těchto časův.

A časy ty byly opravdu čím dále tím horší, hroznější, krvavější. Král Ludvík XVI., jak vědomo, zločinem do nebe volajícím zavražděn jest v měsíci Lednu. — Než ušlo několik měsícův, padli též nadšení jinak republikáni Girondinci, mimo jiné ovšem též proto, že chtěli zachovati králi život a jméno francouzského národu uchrániti před kletbou budoucích věkův. Tehdy dorazili zuřivci též na ubohou královnu, ježto korunovaná hlava padla též na místě, kdež vycedil krev svou, příkladný královský chof její. — Mezi tím rojily se den po dni nové strany a sekty, z nichž nebylo tehdaž v Paříži ani jediné, ježto by nebyla usilovala o vyhlazení katolické víry a tudíž také kněžstva.

Touž dobou počala však krvavá guillotina rádit mezi vrahy královskými. Tak řečený výbor pro obecné dobré zmocnil se vlády; lidé jako Saint Just, Robespierre a druhové jich v něm vládli. Heslem jich by-

to: „Meč spravedlnosti musí rychle kolovat!“ a tudíž nastalo vraždění právě bez výslechu. — Tak řečený biskup Pařížský a strídník jeho přinucení jsou veřejně před konventem zapřítí viru křesťanskou a hezbožectví provozovalo směle ohavné své rýdy. Tehdy došlo nejprve na mrzké hanebníky, jako Hebert, Anacharsis Clootz, a j. m. V krátce na to umřel podobnou smrtí slovovládný hromitel Danton se soudruhy svými. (v Dubnu 1794). Čtyři měsíce po Dantonu dostali se též na popraviště Robespierre, Saint Just, Hennot, Couthou s druhými dvamocitma tovaryši svými, načež poněkud mírnější časy navracovati se počaly.

Za času Robespierrovske hrůzovlády — trvala hlavně od 21. Ledna 1793 až do 27. Července 1794 — podivný host z památného onoho večera nepřišel k ukrytému knězi, leč až po roce právě u výroční den popravy královny. Dne 21. Ledna 1794 totiž na krátce před půlnocí pádné kročeje neznámého ozvaly jsou se na schodech. Sestry očekávající jej, vyšly mu vstříc, a se srdečnou vděčností ho vítaly. Než jaková to proměna! — Na tváři jeho seděla hrůza. Kyvnutím poděkovav sestrám za uvítání, zasmušilým, temným zrakem pohlédl na kněze, dávaje na srozuměnou, že si přeje, aby mši svatou sloužil bez odkladu. Byloť pak ve přístěnku již vše připraveno. Staříčský, velebný kmet přistoupil k oltáři a s pohnutým srdcem konal nejsvětější oběť. — Neznámý host modlil se vroucně, chvílkami zavzdychl sobě zhluboka, chvílkami též slzu si otřel z tváří a po mši svaté zdržel se ještě chvíli v ukryté tajemnité této svatyně. Posléze zdvihl se, stiskl a polibil knězi ruku, poděkoval mu několika slovy, zdvořile se uklonil sestrám, a poroučeje se do modliteb jich, zmizel opět v bohoupustém městě.

Následujících pět měsícův s touž péčí co po celý rok staral se neznámý dobrodinec o ubohé tři propsané na návrší u sv. Vavřince. Byloť to měsíce nad jiné hroznější. Zatím ale Robespierre se svou zloprověstnou družinou dozrával též na soud Boží. Konečně zachvátila jej ruka spravedlnosti: v měsíci Červenci, právě když se připravoval k novému boji, nýbrž ve jménu spravedlnosti a svobody chtěl se sprostiti všech, kdož mu poněkud v cestě stáli. Záměry jeho se mu nepovedly, zbraň, kteréž byl užíval, obrátila se proti němu. Vida pak se konvent zbrocený tolikou krví, a Paříž, třesoucí se před ním, povstaly proti němu a seznáv, že se nepodařilo zosnované povstání, sám již chtěl se zbaviti života. Než kulka roztrátila

toliko čelisti a raněný tyran dostal se do rukou vítězících protivníků. Zpráva o pádu jeho rozletěla se po Paříži jako blesk a stala se heslem radosti. Lid vysypal se na ulice, veselé pokřiky rozléhaly se městem, všecko jávalo, jelikož se již nikdo nemusil báti — Robespierre. Byv prvé již prohlášen za zrádce vlasti, dodán jest do pověstného vězení Conciergerie, odkudž se vězni vyváželi na popraviště. Revoluční tribunál přesvědčiv se o pravosti osob, bez dalšího odkladu nešťastníka s tovaryši jeho odsoudil na smrt.

Co se tyto věci dály v Paříži, staříčský propanec seděl ve svém úkrytu a dozvídal se o proměnách teprva, když se byly odbyly. Nejinak bylo při posledním převratu na zkázu Robespierrovu. Obrat ten odbyl se v noci bez krvavého boje na ulicích a než nastal den 28. Července, zbaven jest Robespierre moci své a svobody. Ranním jitem roznášela se již pověst o pádu strašlivé vlády, celé město volněji dýchalo. Staříčský kněz, dozvěděv se o tom, po svém obyčeji vyšel navštívit některé své známé ve městě. Tehdáž zamířil přede vším ke kupci Ragonovi, věrnému to katoliku a oddanému číteli zabitého krále. Byloť po čtvrté hodině, když se byl dostal šťastně k příteli svému. Než co tu rozmlouvají o událostech pominulého dne, nastal hluk na ulici a divoké pokřiky zdaleka již ohlašovaly, že se přibližuje osudná kára s odsouzcení. Paní Ragonova zdvihla se od stolu a přistoupila k oknu. Jedva byla vyhlídla na ulici, obrátivši se k manželci svému zvolala: „Hle tu již vezou ukrutného Robespierre!“ — Na ta slova zdvihli se všichni a opatrně postoupili k oknu. A v skutku na osudné káře ubíral se Robespierre s tovaryši svými. Měl hlavu obvázanou zkrváceným šátkem, tvář celou zsinálov, oko téměř vyhaslé. Nesmírné množství lidu tlačilo se ku káře. Žandarmové ukazovali naň šavlemi a hlučné zástupy, jásajíce divoce, vyčítaly mu brozné zločiny jeho. Staříčský kněz povyhledší oknem, bezděky ucouvnul. „A kdo jest ten muž vysoký, co stojí na káře?“ otázal se přítele svého. — „Toť jeden z mistrův popravních,“ di pan Ragon. „Ano,“ doložila paní jeho, „jak podivně Bůh soudí! Touž cestou, kerou vezeno dobrotivého krále, vezou předního mezi královrahy!“

A tu sepiavše ruce všickni tři mlčeli. Davy lidstva, hrnouce se za károu na popraviště přešly — ulice se vyprázdnila, ze zdálí toliko přicházel hluk jako vlny rozbouřeného moře. Staroušek, vida příhodnou chvíli poroučel se, chtěje se dostatí domů, prvé než se opět na hlavních ulicích počne

hemžiti lid, vracející se z poprav. — Vyšed z domu páne Ragonova, zastavil se, pohlédl k nebi a s pohnutým srdcem zavzdechl sobě: „Ano, podivné jsou Tvé soudy Hospodine! *Popravce* tedy to byl, co se modlil za krále, když bezbožná rota jásala nad tělem zavražděného mocnáře svého!“

Hlasy protestantův o Církvi katolické ¹⁾.

I.

Katolické Církvi sami odporníci nejkrásnější dávají svědectví, a pravda stvrzená z úst odporníka, jak již římský pohanský mudrc Cicero praví, tím větší váhy nabývá. Katolická Církev slavila v dotčeném ohledu ta nejskvělejší vítězství pravdy víry své svatě, jelikož na mnoze sami odporníci její nejednou slavně ubezpečovali, že v ní lze *spasení dosáhnouti* a chvalně pronášeli se o jejích člancích víry a rádech všelikých. Stůleť zde některéž důkazy. Když Alžběta, princeska brunšvícká, nápotomní máti slavné císařovny Marie Theresie, provdati se měla za císaře Karla VI., tážali se protestantští rodiče její: „zdali kněžna protestantského vyznání, katolickému knížeti zasnoubená, bezpečně a s dobrým svědomím katolické náboženství přijmouti může?“ A protestantské, vysoké školy Helmstädtské odpověděly: „Kněžna protestantského náboženství může bezpečně a s dobrým svědomím římské katolické náboženství přijmouti, poněvadž základ náboženství se v římské katolické Církvi nachází, tak že jedenkaždý pravý křesťan v ní živ býti, dobře umíti a spasení dojíti může“ ²⁾.

Léta Páně 1593 dal sobě Jindřich IV., král francouzský, od matěře své co nejpečlivěji ve vyznání Kalvinovu vychovaný a horlivý odporník víry katolické, ty nejvyhlášenější mistry kalvínské a spolu také několik katolických kněží, povolati, chtěje obě strany příčinou víry vyslechnouti. I hádáno se u přítomnosti jeho. Pravda víry katolické, hájena tu proti útokům protestantův, zvítězila tak mocně, až učitelové vyznání kalvínského vyznání musili, že každý člověk v katolické Církvi spasen býti může. „Jak“, di král udivený, „vy sami připouštíte, že by člověk u víře těchto lidí spasen býti mohl?“ I řkou kazatelové kalvínské: „Pakli člověk dobře živ jest, není pochybenství.“ Tu vece

král: „Opatrnost tedy káže, bych se jejich strany přidřel a s vámi déle nezůstal; neboť obrátím-li se k nim, budu mítí jejich i vaše rukojemství, že spasení dojdou. Zůstal-li bych ale s vámi: to toliko vy mně za to ručíte, že spasen budu: katoličtí bohoslovci mne toho ale neubezpečují. A protož dobře učiním, když sobě jistější a bezpečnější stránku vyvolím.“

Na to vstana, odešel, a vyučiv se víře katolické, v níž jedině důslednost nacházel, stal se katolíkem ³⁾.

O jednotlivých *rádech* a *člancích* víry katolické píší a pronášejí se nejedni mezi protestanty velmi pochvalně. Tak:

1. O katolických službach Božích.

Bedřich II., král pruský, nejpřednější hlava protestantův, byv kdysi přítomen při slavných službach Božích, které kardínal Zinsendorf držel, v pohnutí zvolal: „Lutheráni zacházejí s Bohem jako se sobě rovným, helveté, jako se svým služebníkem: jen katolíci chovají se k Bohu co k Bohu ⁴⁾. A proslavený mudrc protestantský *Leibnitz* praví: „Kostelní hudba katolických služeb Božích jest na nejvyšší krásná. Věřím, že Bůh ty tklivé souzvučky, ty duchaplné slavné zpěvy, ono kadidlo, ony hlasy zvonků, a cožkoli nábožné srdce pro česť a chválu Boží vynalezlo, a co od některých v jich zatěmnlé sprostnosti zavrženo bylo, nikterak nezamítá“ ⁵⁾. Podobně dokládá protestantský hrabě Isidor von Löben: „Katolická Církev svými ustavičně odevřenými chrámy, věčnými lampami, svými vždy znějícími chvalozpěvy, svou mší, svými stále vděčnými památkami a slavnostmi ukazuje se věrností pohnutelnou, že její mateřská náruč, bez přestání rozpiata jest ke všem, jižto pracují a obtíženi jsou, aby je občerstvila; že zde všem ustavičně vznešené hody lásky — v nejsvětější svátosti oltární — připraveny jsou, a bezpečné útočiště ve dne i v noci otevřeno jest. Když stálou činností jejich kněží, vynášení a vnášení Nejsvětějšího, hojnost důmyslností, její denně co kvítí měnící se ozdobu považíme: tu se nám ukazuje katolická Církev co hluboká vždy hojná studně u prostřed nějakého města, kterážto všechny obyvatele k sobě volá, a bez ustání

¹⁾ Exempelbuch von Herbst 1839, I. Th. S. 319.

²⁾ Das Resultat meiner Wanderungen v. Dr. Julius Höningshaus. S. 712.

³⁾ Leibnitz Sys. theol. 207.

⁴⁾ Vybráno ze spisu k. Fr. Lukeše, far. v Křižlicích.

⁵⁾ Die Erklärung der Universität Helmstädt, 1706, Sibylle der Zeit etc. Band 7. S. 141.

jich obcerstvuje, potěšuje, posvěcuje a znovu oživuje“⁶⁾).

Protestantský professor a doktor písem svatých, *Clausen*, v jednom spisu svém nejinak se osvědčuje:

„Když poutník po ukončené pouti mdlý sice, ale pln nábožné radosti a vroucnosti klečí na schodech toužebně žádaného chrámu a díky vzdává tomu, jenž cestu jeho rovnal, kroky jeho řídil a ochraňoval; když matka v tichém, prázdném chrámu kojence odevzdává pod ochranu vyvoleného Svatého; když paprsky zapadajícího slunce v temně barvených gotických oknách sobě pohrávají a své poslední světlo vysílají jednotlivcům, kteří sobě po dokončeném úkolu svém denním tyto tišší hodiny zvolili ku své pobožnosti; když oltářní světla pod temným klenutím chrámovým o nešporách kmitají a velebné zvuky varhan mísí se do svatého zpěvu na kůru; když se i půlnoční hodina a východ slunce klášterním zvonkem zvěstuje, který mnichy z jich jizbiček volá, aby Pána dnem a nocí velebili a se modlili za blízké a vzdálené trpící: tu jest to patrné a viditelné — a katolická Církev ma tu zásluhu, že to patrné a viditelné činí! — kterak má život náš býti ustavičnou poctou, vzdávanou Bohu, příroda pak a umění, že mají obecnou jakousi řeč k probouzení toho nejvznešenějšího a nejušlechtlejšího citu v prsou lidských — vroucí to nábožnosti; a proto náleží blahoslaviti Církev (katolickou), která to dovedla, sobě tuto věcnou a všeobecnou řeč přírody a umění v plné míře přisvojiti.“

Čtení bible.

Protestantský professor a doktor *W. T. Krug* píše: „Mnohoť jest v bibli, jak v starém tak novém zákoně, tak zatennělého a i učeným nesrozumitelného, že místa taková, když je obecný člověk čte, ducha jeho nikterak povzbuditi nemohou, nýbrž jen pomásti musí. Nedá se zapřít, že proroctví Danielova, píseň Salomonova, Zjevení sv. Jana v tom ohledu více škody než užítu nadělaly a tím více působiti budou, čím více společnosti biblické knihy tyto mezi lid rozšiřovati budou.“

Podobně dokládá protestantský spisovatel *Wieland*:

„Musilo se teprv později shledati, že kniha, byť by sebe pravdivější a Božského původu byla, by jen tenkrátě za rozhodující

ciho soudce u věcech víry platiti mohla, kdyby tak uspořádána byla, jako základní pravidla měřického umění, aby všickni lidé, kteří by ji četli a rozuměli, nejen z úplna jedno a totéž při tom mysli, nýbrž také o pravdě jejího, všem lidem stejně pochopitelného, rozličného výkladu nikterak nepřipouštějícího obsahu tak patrně a důkladně přesvědčení byli, že by na žádný pád možno nebylo o něm pochybovati a smysl jeho tak nebo jinak postihovati a vysvětlovati. Zdali takové knihy býti může, toho nerozhoduji, že jí ale bible není, toho žádný upírati nesmí.“⁷⁾

O ústním podání čili tradici.

Slovutný spisovatel protestantský *Les-sing* píše⁸⁾: „Ústní učení jest ona skála, na které Církev Kristova vzdělána jest a nikoli písmo.“

K čemuž v jiném spisu přidává:

„My protestanti — nemůžeme dokázati, že by apoštolé a evangelistové svá písma byli v tom úmyslu psali, aby z nich víra křesťanská zcela a zúplna vyvážena a dokázána býti mohla. Tím můžeme méně dokázati, že to Duch svatý sám bez úmyslu spisovatelův tak provedl a zřídil. Víra křesťanská nebyla za prvních čtyř set let nikdy z Písma svatého nového zákona dokazována, nýbrž na nejvyš jen poněkud vysvětlována a ztvrzována. Pravím to z vlastního častějšího pečlivého čtení církevních otcův prvních čtyř století, a jsem s to, s nejučejším znatelem církevních otcův v nejostřejší zkoušku z ohledu tohoto se dát.“ — A professor a doktor *Semler* dokládá: „Není to nic jiného, než neznalost dějepisu, když — protestanti — bibli přikládají tu samou cenu, co křesťanskému náboženství, jakoby křesťanů bylo prvé nebylo, než byla bible; a jakoby ti a oni proto méně dobře a nábožní křesťané býti musili, kteří by místo čtyř evangelií neznali leč jen jedno a místo všech, jen některá psaní apoštolská.“⁹⁾ —

O shodě víry katolické se zdravým rozumem.

O shodě víry katolické se zdravým rozumem mluví protestantské *Jenaské literární noviny* následovně:

⁷⁾ Beiträge zur Geschichte und Literatur, Bd. IV. S. 181.

⁸⁾ Nöthige Antwort auf eine sehr unnöthige Frage 1778.

⁹⁾ Leib. Sys. theol. str. 245.

⁶⁾ Das Resultat in L. 1817.

„Kdožkoli věc zrale a střízlivě povází, tomu nelze shledati, žeby víra katolická zdravému rozumu v něčem odporovala, ať si ji dle dějepisu neb dle věrouky zkouší.“ K čemuž *Filipp Markheineke*, protestantský professor a doktor v Berlíně, připojuje: „Žeby někdo u víře katolické, byť by ji v dějepisném, věroučném neb jakémkoli jiném ohledu skoumal, něco objeviti mohl, coby se se zdravým rozumem nesrovnávalo, na to nelze ani pomyslii.“

A *Köppen*, protestantský učenec, dokládá: „Katolíci jsou ve svém učení víry důslednější, než mi protestanti.“ A nadřečený, evangelický dvorní kazatel *von Ammon* běduje: „Důslednost a věrouka, jak zřídka u nás protestantů potkají tyto sebe!“

„Proskoumav celé učení Církve katolické, zvolal výše uvedený protestantský Berlínský professor *Markheineke*. „My protestanti, proskoumavše poněkud onu podivuhodnou soustavu učení katolického — od jejího základu až po vrchol — nemůžeme jinak, leč vyznati, že se nám nikde soustava učební neobjevila, která by na základě jednou položeném s větší jistotou a bezpečností byla provedena, a jejížto stavba by s takovou umělostí, ostrovtipností a důsledností ve všech i těch nejmenších částkách ukončena byla, jako jest soustava učení katolického, která se nepotřebuje štítiti sebe přísnějšího učencův posouzení od mužův nejdůkladnějších.“

A jiný protestantský učenec *Novalis*, (Fr. von Hardenberg) říká: „Že náboženství katolické se svou vírou v Ježíše Krista, v Matku jeho a Sváté, pravé býti musí, za to m ručí jeho *blahodárné působení* ve všech případech života lidského, jeho láska k umění, jeho srdečná lidskost, nezrušitelnost jeho manželství, jeho přívětivá zdílnost, jeho radost v chudobě, poslušnosti a věrnosti¹⁸⁾.“

O mši svaté.

O mši svaté píše slavný protestantský mudrc *Leibnitz*:

„Při každé oběti jest někdo, kdož obětuje, a něco, což se obětuje, a příčina, proč se obětuje.“

V nejsvětější Svátosti oltářní jest kněz obětující, a nejvyšším knězem jest sám Kristus, který svůj kněžský úřad až do skonání světa vykonává. Protož se také v Písmě svatém (v žalmu CIX, v. 4.) nazývá věčným knězem dle řádu Melchisedechova, který, ano se v něm praví, že chléb a víno obětoval, (1. knih. Mojž. XIV, 13.) patrně oběť nejsvětější svátosti, kterou samo písmo

svaté podobenstvím tímto naznačuje, předobrazovati se zdál.

Věc ale, která se obětuje, jest Kristus sám, jehožto tělo a krev se obětuje v způsobách chléba a vína.

Touto obětí se moci utrpení Ježíšova žádná nová moc k odpustění hříchů nepřidává, nýbrž její moc záleží pouze v tom, že se ona krvavá oběť, kterouž vše najednou dokonáno bylo, a jejížto ovocem milosf Boží jest, znovu představuje a užitek její sobě přivlastňuje. Jeden každý, kdo tuto oběť v stavu hodnosti spolu vzdává, tudy onéno milosti Boží účasten stává.“

V též rozum protestantský professor *Zeidler* (libr. III. T. 3) říká: „Nedá se upříti, že Svátost oltářní, aneb abych církevního významu užil, mše ve svém způsobu obětí jest.“ —

K tomu *Molan*, též protestantský professor, dokládá:

„Mám za to, že tělo Ježíše Krista na oltáři skutečně a podstatně jest totéž, které jest v nebi, a na kříži bylo, jen že na oltáři jiným způsobem přítomno jest.“

Na kříži bylo přirozeným krvavým způsobem, na oltáři naproti tomu jest neviditelným, nekrvavým, nepochopitelným způsobem přítomno, ale všude jest to vždy totéž tělo. —

Vyznávám s církevními otci východu i západu, že se v svátosti oltářní děje proměna, kterou předpodstatnění „transubstantiatio“ jmenujeme, jímž se vyznačuje, že, jak meďle slova Spasitelova: „Totof jest tělo mé atd.“ vyřknuta jsou, moci jich s viditelnými způsobami se skutečně spojuje, a na oltáři jest, co tam prv nebylo, osoba Kristova!“

„Co se námitek z ohledu přijímání pod jednou způsobou týče, tyť jsou v svátostním ohledu malicherné,“ říká protestantský doktor *Clausen*, a mudrc *Leibnitz*, jak již známo, též protestant, dokládá: „Nedá se upříti, že se v každé z obou způsob celý Kristus — přijímá; nebo tělo jeho se nedá oddělití od krve.“

„Pakli ale my protestanti klaněti se nejsvětější Svátosti zavrhuje, a předce tvrdíme, že v ní Kristus tělem přítomen jest: tuf ovšem nemůžeme u katolíků a všech rozumných lidí ujíti té výčitce, že jsme bezbožní a Krista potupujeme,“ praví protestantský učenec *Baleus*.

O sedmeru svátosti.

Nejpřednější německý básník, protestant *Gothe*, píše: „Kterak roztřepili protestanti skutečně ducha plný celek sedmera svátostí,

v němž stkvoucím se pásem výkonů posvátných a stejně důstojných kolébka a hrob bez přestávky spolu spojeny byly! Pohledněž! Tu sobě podává mladistvý párek ruce ne k pozdravení neb tanci na chvilku trvajícím; kněz vyřkne své požehnání nad nimi: a svazek tento jest neróznvítelný.

Netrvá to dlouho, a tu přinesou manželové tuto plod svůj ke stupňům oltáře. Dítka se posvátnou vodou očistí a přijme do mateřského lůna Církve svaté, z něhož jen rouhavým odpadstvím vyvrženo bývá. Nyní se cvičí u věcech nebeských. Ukáže-li se při zkoušce, že dokonale vycvičeno jest, tu se co skutečný občan tohoto království Božího, co pravý, dobrovolný stoupenec své církve prohlásí, a to nikoli bez viditelného znamení; důležitému ději tomuto přiměřeného — birmováním totiž. Tuto jest teprv křesťanem pravým, zná své naděje, zná ale také své povinnosti. Než mezi tím se mu co člověku leďacos lidského přihodilo. Ve své porušenosti, kde viny jsou si vědom, sám sebou povrhovati musí, odkázán jest k zvláštnímu příteli a tomu se důvěrně svěřuje, aby u něho nabytí útěchy, výstrahy, posily, ano úplného shlázení své viny.

Takto svátostními výkony připraven a opět upokojen přiklekne, aby přijal svátost oltářní, a aby se tajemství tohoto děje tím více zvýšilo, vidí, kalich jen zdaleka. Nemít to však obecný pokrm a nápoj, co ho utěšuje; jestliť to pokrm nebeský, který zároveň také probuzenou touhou po nápoji nebeském ukojuje. Nevěřit však ni jinoch, ani muž, že tímto již vše odbyto jest; neboť se v životě tomto častěji přesvědčuje, že naše umění, rozum a prosba mnohdykrát nedostatečné jsou, a co se Božských věcí týká, tu že se nikdy nedoučíme. Častěji rády, útěchy a pomoci zapotřebí. A k tomu ustanoven zvláštní prostředek spásy pro život veškeren, a vždy kyne unavenému na cestě života nábožný přívětivý přítel, by se obrátil k němu, pakli bloudí, že mu ukáže cestu pravou, odejme břemeno, které ho tlačí a zhabí ho muk vnitřních. A co se tak prospěšným a povzbuzujícím v celém životě jeho osvědčilo, to má desateronásobně u bran smrti svou spasitelnou moc na něm projevit. Tu, kde všechna pomoc vezdejší nic neprospívá a žádný mu za další život na zemi ručiti nemůže: bývá těšen slibem s nebe, že vyjda z tohoto placativého údolí, sprostěn pout tělesných, přijde do života krásnějšího a blaženějšího. Tím se cítí přesvědčena, že mu ani nepříznivý živel, ani škodný zloduch brániti nemůže, by přijal, na

se tělo oslavené, patřil v tvář Boží a požíval rozkoše z ní se prejšťící. Mažít a žehnají se mu posléz i nohy, aby byl celý posvěcen. Nohy takto pomazané, bytby se i pozdravily, nemají na zemské hrudě lpěti, mají odstrkovati od sebe vše, co touhy ducha od světa tohoto odloučeného, nehodno jest! A tak jsou v katolické Církvi skvělým pásem posvátných a stejně důstojných výkonů kolébka a hrob — ať jsou si blízko neb daleko — bez přestávky spolu spojeny.

Ale všechny tyto zázraky, které se tu dějí s duchem člověka, neobjevují se na půdě přirozené, musíť z nadsvětelných krajin modlitbou svolány býti.

A zde se nám naskytá to nejvyšší, slyšímeť totiž, že může člověk s hůry větších milostí, většího požehnání a posvěcení nabýti než ostatní jeho bratří. Aby se to však přirozeným darem býti nezdálo, musí tato veliká, s těžkými povinnostmi spojená milost od jednoho oprávněného na jiné vznešena, a tento nejdražší statek, kterého zde člověk dosáhnouti v stavu, duchovním dědictvím zachován a na věky v trvání udržán býti, a neníť možná, aby ho člověk sám od sebe nabytí, aneb si ho jinak přivlastniti mohl. Tak vstupuje kněz svcením do řady svých předků a nástupníků, a zastupuje, když žehná, místo Nejvyššího; ctíce jej, nechtíme ho, nýbrž jeho úrad, a kloníce koleno, nekloníme ho před ním, nýbrž koříme se, abychom požehnání jeho, které nám z moci Boží uděliti oprávněn jest, účastnými sestali, a které ani tehdy, svého působení nepozbývá, bytby kněz hříšný a bezbožný život vedl!¹³⁾ —

O tajné zpovědi.

O tajné zpovědi píše Luther sám: „Žádný neví, jakou moc tajná zpověď do sebe má, leč ten, kdo častěji s ďablem zápasiti musí. Byl bych byl od ďabla přemožen a uskrčen býval, kdyby mne tato byla neochránila“¹⁴⁾.

Vrchní dvorní protestantský kazatel *Chr. Fr. von Ammon* v jednom svém spisu dí:

„Působením kalvíntva, jehožto přátelé nikdy zpovědi nepřáli, a ji co papežské ustanovení zavrhovali; působením nevěstva, kteréž vše, co ze zjeveného náboženství jest, odstrániti hledí, snad také pohodlností mnohých duchovních v městech jest u nás pro-

¹³⁾ Aus meinem Leben. Th. II. S. 179.

¹⁴⁾ Predigt von der heimlichen Beichte Th. 20. Werke, S. 58.

testantů — soukromná zpověď na mnohých místech zcela odstraněna a ve všeobecnou obrácena. — Zkušenost ale učí, že se od toho času počel k večeri Páně přistupujících značně zmenšil, a že se odstraněním soukromné zpovědi církvi evangelické poslední prostředek mravní kázně z rukou vyrval a duchovním cestu k srdcím svěřených jednotlivců skoro zamkla.“

A *Wachler*, vydavatel protestantského časopisu vece:

„Tažte pak se sedláka, co všeobecnou zpovědi získati chtěl? Sotva vám to bude moci říci, a když odpoví, co uslyšíte? Řekne: „Odbude se to tak kratěji!“ To bude ten veliký prospěch, jehož sobě vědom jest. Není to žalostné?!“ „Všeobecná zpověď není dokonce žádná zpověď,“ praví protestant *Steffens*.

Veliký učený, nám již známý protestant *Leibnitz* dokládá: „Zajisté, pakli co krásného a milování hodného víra křesťanská do sebe má, tedy jest to přede vším ústav zpovědní, který i od Číňanů a Japonů — národů to od křesťanů prvé vždy odloučených — obdivován byl. Myšlenka, že se musí z toho zpovídati, odstraňuje od hříchu mnohé, zvláště ty, jižto ještě zatvrzeli nejsou, padlým vlévá útěchu, tak že pevně věřím, že nábožný, vážný a opatrný zpovědník veliký nástroj Boží jest k duši spasení.“

O počtě Svatých.

O počtě svatých píše protestantský professor *Döderlein*: „Ti, kteří předstírají katolíkům, že se svatým klanějí, nejsou k tomu vedeni pravdou, ale nenávisť.“

Doktor písem svatých a superintendent *Fessler* praví: „Vždy mi to bylo nepochopitelné, kterak mohli reformatoři naši v Marii Panně vznešený příklad krásné nebeské lásky neuznati.“ — „Nepovažuji to za hříšné s katolíky volati: Svatá Maria, oroduj za nás!“ vece protestantský mudrc *Montagne*. K tomu pak protestantský dvorní kazatel *Bernhard von Sanden* dokládá: „Tento způsob modlení neobsahje v sobě nic zlého, poněvadž své na tomto světě ještě žijící spolu-bratry prositi smíme, aby se za nás u Boha přimluvili. A svatí jsou jako andělé Boží v nebesích!“

„Toho pak,“ praví p. *Brown*, doktor v lékařství a protestant, „toho, kdož nechce, aby se svatí za přimluvu vzývali, a upírá, že svatí vědí, co se zde na zemi děje, slavně vyzývám, aby mi vysvětlil text svatého

evangelium, kdež stojí psáno: „Bude radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem, pokání činícím.“

O počtě ostatků svatých.

O počtě ostatků svatých praví protestantský pastor *Krummacher*: „Což jest v tom tak nemožného a nerozumného, tvrdí-li, že, jak dějepis udává, ostatky svatých, zvláštní moc do sebe mají? Což jest to tak těžké, žeby, když chce Pán, z kostí, v kterých jedenkrát svatá duše přebývala, vůkol zvláštní jakási nebeská oživující moc jeviti se mohla? Či víra onéno nemocné ženy v svatém evangelium, která sejen podolka roucha Kristova dotknouti chtěla, byla pověrou? Podolek roucha ji ovšem neuzdravil, nýbrž moc Páně; byl ale při tom podolek a dotknutí se ho ničím? Či v tom něco nerozumného a pověřivého, když Bůh, aby své svaté úmysly v skutek uvedl a svých vyslanců v rozhlásování víry posilnil, k tomu použil kostí mučedníků a oslavil jich zázrakem? Jak mnoho důkazů nám v ohledu tomto podává pismo svaté starého zákona! K ostatkům vyznamenaných lidí, a byť by mrtvým a hynoucím, cítiti uctu, jest lidské. Jak mnoho záleželo Jakubovi a Josefovi na tom, aby kosti jich v zaslíbené zemi pohřbeny byly!“ —

O počtě obrazů.

O počtě obrazů dí vysoce učený protestant *Šubart*: „Ještě mám onoho františkána v Mnichově před očima, jenž klečel před obrazem Krista Pána na zdi namalovaným v zahradě a se modlil.“

„Mistrný to obraz,“ — řku k němu. On ale vlídně a vážně odvece: „Neskončeně velebnější Onen, kterého představuje!“ — „Proč se tedy neobráíte zrovna k Němu?“ vedu svou řeč dále. On ale odpověděl: „Pane, jak se zdá, vy jste protestant. Můžete-li se modliti, aby se nevznášel obraz před duši vaší? — Není to tedy lépe, když mi obraz vypodobní umělec, než aby ho sobě duch můj chorou obrazností svou méně dokonale utvořil? Ačkoli klečím před obrazem mrtvým, nicméně dlí duch můj u živého Krista.“ — Nemohl jsem mu na to ničeho odvětiť“ 24).

O očišti.

O očišti píše protestantský professor a doktor *Köppen* následovně:

„Větší část lidí nezasluhuje ani nebe ani pekla. Velmi přirozeně se tedy kře-

stánská věrouka puzenou cití, uznávati jakýsi stav uprostřed, v kterém ani blaženost nebeská ani strast pekelná nepanuje, očistec totiž, jehož obyvatelstvo z výše udaných příčin velmi četné býti musí, v němž ale naděje někdejšího budoucího lepšího života nezmizela. Pokud ale my protestanti o stupních blaženosti nebeské a muk pekelných mluvíti máme, tu si pomáháme z nesnáze této, říkáme, že nejnižší stupeň blaženosti a nejmenší stupeň trápení se na vzájem dotýkají. Než co jest to jiného, než jakýsi střední stav neb očistec — katolíků! A Lessing dokládá: „A co jest v náboženství křesťanském, ježto by nám zbraňovalo věřiti v očistec? Vždyť v něj větší díl křesťanů skutečně věří. Očistec, o němž starší Církev věřila a jemuž učila, neměli reformátoři — — nikterak tak zhola zavrhovati“).

O modlitbě za mrtvé.

O modlitbě za mrtvé píše protestant Sheldon následovně: „Modliti se za mrtvé jest jeden z nejstarších a nejdokázanějších obyčejů víry křesťanské.“ K čemuž protestantský spisovatel *Forbes* doložil: „Obyčej tento, abych tak řekl, panoval již za časův apoštolských a neměl od protestantů co ničemný zavržen býti. Protestanti měliť úsudek prvotní Církve u větší účtivosti míti, a podržeti obyčej, který nepřetrženou věrou tolika století odůvodněn byl.“

Hle, tu z mnohých svědčiví jenom některá na ukázkou, kterakou mocí vynucuje pravda uznání ovšem i u lidí zaujatých předsudky hned od mladosti, pokud svědomí a rozumu třebas jenom na čas dopřeji sluchu. A nejsou to, jak již praveno, leč jenom některá svědectví tohoto druhu. Bý nám bylo cenili, ó to mohli bychom napsati celé knihy, jak se to již v Němcích nejednou stalo. Nalézajíť se zajisté hlasy podobné ovšem i tam, kde bychom se toho nejméně nadáli: nalézají se druhdy ve spisech úhlavních protivníkův sv. Církve a původců tak řečené reformace. — Ostatně podavše v Blahověstu první tuto sbírku, v krátce bohda o druhou a třetí se postaráme, kojíce se nadějí, že se tudy dobré věci nemálo poslouží. —

Missie francouzské v severní Americe v 17. století.

Od Edm. Bř. K.

Odкрыtím širé pevniny americké a osazováním jí Evropany dostalo se rudým Indiánům příležitosti, poznati své starší bratry a seznati pravdy, zvěstované Synem Božím veškerému člověčenstvu. Národové katoličtí byli první, kteříž byli vstoupili, ač bohužel ne všickni s láskou křesťanskou na půdu americkou. Co se dotýče protestantů, ti vlády dosáhli v nejdůležitější části Nového Světa ve Spojených státech severo-amerických. Však i zde znamenáme, co vytečný Dr. *Škorpík* v díle svém: „Missie Tichomorské“ dostatečně dosvědčil, kterak katoličtí blahověstové s mnohem lepšími prospěchy se potkávali než protestantští, jelikož tito nemají ani pevné, neomylné appellací, ani kněžstva řádně organisovaného a opatřeného nebeským posláním.

Chťeje podati obraz o missionářské činnosti v severní Americe, mám tu na zřeteli přede vším národy indiánské na území nynějších Spojených států severo-amerických a tudíž missie katolické v 17. století, prve než byla politika Ludvíka XIV. a vyplynulé z ní války 18. století daly světu jinou podobu. P. K. V. Zap ve svém Zeměpisu dává nám obšírné zprávy o území tomto a dotýká též jmen četných národův indiánských. Systematické rozdělení kmenův těch podává spis: „*History of the United States.*“ By *George Bancroft*, jenžto jest hlavním pramenem naším.

První pohled na prabydlitele Spojených státův byl ovšem jednotvárný a teprve bližším pátráním nalezeno na výchoně řeky Mississippi osm rozličných řečí. Z těchto jazykův pět posud žije, tři jsou známy pouze z památek. I. Řeč nejrozšířenější a na nářečí nejbohatější jest *Algonquinská*; území její obsahovalo více než 60 stupňův délky a více než 20 stupňův šířky. II. *Siúsová* č. *Dakotová* (v písmu anglickém: *Sioux, Dahcotas*). III. *Huronová*, *Wyandoti* č. *Irokézová* (*Iroquois*). IV. *Katobová* (*Catawas*). V. *Cerokézová* (*Cherokees*). VI. *Utízová* (*Utchees*). VII. *Načezová*, (*Natchez*). VIII. *Muskhodžijová*, *Čoktová* (*Muskhogeš, Choeta*), čili francouzsky *Mobilianí*. — To byli národové, kteří drželi rozšířenou země, než je opanovali zástupcové rozličných státův evropských, Francouzové, Skandinávové, Nizozemci a nade všesky Angličané.

Co se dotýče osazování Ameriky v těchto končinách: Francouzi v dotčeném ohledu

*) Philosophie des Christenthums Th. II. 1843. S. das Resultat meiner Wanderungen etc. v. Dr. Julius Höningshaus, S. 203.

předstihli Angličany. — A tu již r. 1615 a 1616 Církev katolická byla vštěpena missonáři francouzskými v státě „Maine“. Neunavený kněz *Le Caron*, příkladný Františkán, podporovaný guvernérem v Kanadě p. *Champlainem*, jemužto jednoduchost řádu sv. Františka nemálo se byla zalíbila, prošel zemi Mohókův a bera almužny od divochův, dostal se až k jezeru *Huronskému*. Tehdáž, kdežto Quebec měl ještě sotva 50 obyvatelův, kněží řádu františkánského *Le Caron*, *Viel*, *Sagard*, pracovali jakožto missonáři v hořejší Kanadě až k čeledi Huronské na pobřeží řeky Niagary. Netrvalo však dlouho blahé a nezištné účinkování tohoto řádu. U dvora vymožen r. 1632 rozkaz, aby Františkáni byli vyloučeni z pustin Nového světa a obrácení pohanův v Kanadě a rozšíření mezivlády francouzské aby výhradně bylo svěřeno Jesuitům (1632).

Od r. 1633 do r. 1636 zaměstnával řád Jesuitův v Kanadě patnácte kněží. Všelika podání svědčí o neuvěřelné vytečenosti těchto mužův. Hrůzy života kanadského na poušti odraženo nepřemožitelnou srdnatostí a hlubokou vnitřní tichostí. Zapomněli blahověstové na všecken svět. Duše jejich oplývaly nezmenňným mírem, horlivost jejich byla apoštolská. Každé město ve francouzské Americe nám připomíná při založení svém jména Jesuity. Nežalezeno tu řeky ani předhoří, kdeby Jesuita nebyl ukazoval cestu. Obzvláště pak sluší jmenovati Jesuity: *Brebeufa* i *Daniela*. Po nich *Lakemanda* mnoho jiných. Cesta jejich šla strašným lesem, pokrmem jim bývala skrovná míra indianského žita, a nápojem trochu vody, ložem hrubá země aneb skála. Tricet pět vodopádův nutilo je nésti si ložky na zádech mnoho mil cesty nejhůstějším lesem. U prostřed krajiny Huronské vystavili si první svou kolebku domek — chrámek, podobný jeskyni Betlemské. Zasvěcen byl jménem sv. *Josefa*, v jehož jménu výprava se byla podnikla. Sběh byl veliký: dvě nové křesťanské vesnice vykvetly ve hvozdech Huronských: *Sv. Lukáš* a *sv. Ignác*. — I zde, ač v drsném živobytí, pamětlivi byli missonáři poslušností; *Jean de Brebeuf* nosil ovšem i zde, vzdálen jsa svého řádu a prost všeliké dohlídky, košili žíněnou, pod ní pás železný, a bičoval se někdy dvakráte za den. Často bděl hluboko do noci. Mnohdykráté vidal ve snu Ježíše Krista a Rodičku jeho, a při takovém vidění učinil slib, že se nikde nebude vyhýbatí příležitosti smrti mučnické. — První hodiny ranní od čtyř do osmi zasvěceny bývaly soukromným modlitbám, den vyučo-

vání školnímu, návštěvám a službě prose-lyty. Za příkladem sv. Františka X. chodil Brebeuf vesnicí, malým zvonkem svolá- vaje na učení, načež pak ve stinném hvozdu odkrýval tajemství víry Kristovy.

Stanoviska missonářská množila se vždy více: středem byla jim osada B. P. Marie na břehu řeky Matchedash (Mačedaš), jež spojuje jezero Toronto s jezerem Huronským. Zde vystaveno domeček posvěcený jménem p. Marie, i ač byl skrovný, přijal za jeden rok 3000 hostův z chyžic rudých mužův a seč byl, vyčastoval je.

Pokroky ty vzbudily v Paříži účastenství a pojistily jim další podporu. Náboženské spolky je provázely modlitbami, král posýlal stkvostná roucha na dary neofytům. V Quebecu zřízeno kollej a seminár pro novou Francii. Stalo se to přičiněním markéza *de Gamache* (r. 1635) o dvě léta dříve než první kollej Massachusetská. — Nemocnice taktéž zřízena vévodkyní *d'Aiguillon*, pomocí strýce jejího kardinála *Richelieua*, panny špitálské z Dieppy posláno do Kanady. — Paní *de la Peltier*, mladá to zámožná vdova z Alençonu, zřídila ústav dívčí Ursulinek. Přijetí těchto panen ze strany divochův bylo srdečné a dojmavé. Posud stojí strom, pod nímž jeptiška *Marie de l'Incarnation* vyučovala dítky Huronské. —

R. 1640 vzat ostrov Montreal; a na něm pak v Srpnu téhož roku od Francouzův shromážděných odevsad, jakož i od domácích bojovníkův slaveno památku Nanebevzetí Bl. Panny Marie.

Zatím ale nepodařilo se spojení s missonáři Huronskými; těmto šatstvo již padalo z těla; neměli vína leda z divoké révy a sotva chleba na posvěcení. Až do r. 1647 proniklo do těchto pouští 42 missonářů z tovaryšstva Ježíšova, kromě jiných 18 nevy- svěcených; ač rovně hotových, vydati se na smrt. Dva neb třikrát do roka scházeli se v sv. Marii, ostatně žili a pracovali po různu mezi nevěřícími. Mapa r. 1660 vydaná od společnosti v Paříži ukazuje, že v první této době razili cestu od jezera Erie k Jezeru vyššímu a dotkli se alespoň Jezera Michigan. — Poslové divochův ze všech stran přibývali k missonářům, a litovali toliko, že síly jejich nestačily.

Na podzim r. 1640 *Charles Raymbault* a *Claude Pijart* přibyli k misii Huronským a mířili na sever a na západ. *Brebeuf* zatím nejdále byl pokročil na řece sv. Vavrin- ce, a toliko nepokoje válečné zdržovali další prospěchy.

Při konci léta 1641 slavili kočující kme-

nové slavnost zemřelých, sbírajíce kosti jejich na spálení. Při těchto obřadech objevili se Raymbault a Pijart. Žalostící zde a kvílící zástupy získali dary a jednoduchou slavností. Raymbault překročil meze anglické. Soudruhem byl mu *Isák Joques*. Tak zanesla horlivost katolická kříž spasení až ke břehům sv. Marským v krajině Jezera vyššího (*Lake Superior*), až v sousedství řeky Mississippi, až k moři, jež dělí Ameriku od Číny, a to se vykonalo „o pět let dříve, nežli Novo-Angličan *Eliot* oslovil Indiány bydlící pět mil od přístavu Bostonského.“ Nemoha však Raymbault přemoci nehody podnebí, nedokonal zamýšlené cesty, podzimkem r. 1642 navrátil se do Kvebeka, a zemřel zde na souchotiny. Pochováno ho v hrobce zvláštní, ustanovené pro guvernéra Champlaina.

Isák Joques pokračoval v šíření víry křesťanské. Přepaden kdysi od divochův, když se plavil s věrnými obrátcenci, mohl snadno zachovati živobytí své. Nechtěl však opustiti druhy své, mezi nimiž bylo několik nepokřtěných, a byl tudíž s nimi zajat. Vůdce *Ahasistari*, ač byl již v bezpečnosti sám se vrátil za blahověstem do zajetí. Následovaly ty nejhorší ukrutnosti. Předce však kapkou rosy, jež se dostala knězi náhodou v hrsti syrového pokrmu hozeného mu, pokřtil dva obrátcence. — Tři Huroni upálení; udatný *Ahasistari* obdržev rozhrěšení, zhytnul s nadšením. Nováček *René Goupil*, jenž postřežen byl; jak dělal kříž dítěti, a obžalován proto, padl udeřen tomohavkem. *Joques* však nicméně byl zachován. Žil tu na vršku o samotě co následovník Ježíše Krista. Chodě po hvozdech údolí Mohokského vyřezával znamení kříže a jméno Ježíše Krista do kůry stromův. Konečně byl vykoupěn od Nizozemcův. Odkvapiv na krátko přes moře do Francouz, brzo se objevil znova v Kanadě.

Podobný osud měl kněz *Bressani*. Po mnohém trýznění vykoupěn jest od Nizozemcův.

V Srpnu r. 1646 otec *Gabriel Drenilletes*, první to Evropan ubíral se odřeky sv. Vavřince k pramenům *Kenebeka*, pak dále ke ústí a podél břehu mořského. Po desítiměsících, naplněných rozličnými změnami na pochodech s divokými lovci, přišel zdrav a vesel do Kvebeka, provázený třidceti obrátcenci.

R. 1646 *Joques* sloužil vládě francouzské co vyslanec u Mohókův, ucházeje se o jejich přízeň, již měl získati Francii. Nicméně záhy se vyplnila jeho slova: „*Ibo et*

non redibo.“ — Byv náhle zajat od Mohókův, zabít jest.

To bylo znamení boje mezi národy indianskými a počátek mnohých utrpení, jež potkalo Hurony. Udeřeno pak zvláště na staniště missií. Vesnice sv. Josefa dne 4. Července 1648 byla přepadena, když byli muži ještě na honbě. Obyvatelstvo pozůstalé doma strašně povražďeno. Otec *Daniel* namočiv šátek do vody, pokřtil houf ubohých osadníkův, dříve poněkud se zdráhajících, nyní prosících za křesť. Vesnice hořela ze všech stran. Statečný kněz v kapli na odpor se postavil lupičům. Šípý se na něj sypaly jako dešť, krev se z něho jen lila, on ale posud mluvil s nadšením, hrozil Božím hněvem, pak mluvil slovy něžnými ač mocnějšími nade řvání divochův. To byli poslední jeho činové. Posléze jej zasáhla smrtná rána. Jeho věrní odchovanci tvrdili, že se jim dvakráte po smrti objevil v slávě nadpozemské.

R. 1649 u prostřed zimy vrhl se houf Irokézův na osadu sv. Ignáce a pobili tam obyvatelstvo, prvé než se vytrhnouti mohlo ve spaní a pomyslit na obranu. V *St. Louis* dleli a účinkovali statečný *Brebeuf* a horlivý *Gabriel Lallemand*. Výborní kněží mohou zachovati život, zůstali u svých katechumenův a přispívali umírajícím. *Brebeuf* na popravišti posiloval řečí své Huronce. Divocí katani urázili mu hořejší pysk a pak nos; tělo jeho páleno pochodněmi, řeravé železo vráženo mu do křtánu. Nemaje více hlasu, vznášel věřící oko k nebesům. — Něžný *Lallemand* vyslečen do naha, zaobalen do kůry naplněné smolou a takto zapálen před očima soudruha svého *Brebeufa*. Když byl plamen vyšlehl nad ním, divoši jali se vařící vodu liti na hlavy obou missionářův. *Brebeuf* konečně skalpován skončil za tři hodiny, muka *Lallemanda* prodlouženo na sedmácte hodin. „Život obou bylo stále udatenství, smrt jejich byla podivením katův.“ (*Bancroft*).

U prostřed mučnických těch zápasův neměli Jesuité ustoupiti, nýbrž usilovali všemožně o shromáždění zbytkův kmene Huronského. Tito však zůstali raději po různu při hrobech svých předkův a takto zmařena byla další práce obětovných missionářův mezi nimi.

Když byl r. 1654 přibyl kněz *Le Moyne*, nalezl množství Huroncův, kteří byli zůstali věrnými jako někdy židé v zajetí Babilonském. Tak se vznášela jiskerka naděje, že bude možná sever a západ získati Kristu.

R. 1655 kněz *Chaumont*, Italian, a s ním *Claude Dablon* odebrali se tolikéž mezi Hurony. Lid ten přijal je vlídně a uprostřed Nového Yorku zavzněli zpěvové Církvě Římské v nevšedním nadšení. — Na to dále se pokračovalo. Kněz *René Mesnard* šel ke Kajugům, zřídil kapli a na stěnách sám vymaloval obrazy Spasitele a Malky Boží. Horlivého kněze tohoto též Onejdoenci poslouchali. Ještě dále dostal se *Chaumont*. Avšak stálé války a nájezdy nevěřících zdržovaly kroky, nesoucí blaho a mír. Mimo to i postavení k Anglicku bránilo též pokrokům křesťanství.

R. 1660 sám biskup Kvebecký *František de Laval* chtěl se vydati na missi; převzal však úlohu tu *René Mesnard*. Vypravil pak se k Zátocce zelené (*Green Bay*) a k Jezeru vyššímu. Nadšený kněz ten osm měsíců pracoval co pilný blahověst; ztratil pak se v lese, a nikdo nevěděl, kam by se byl poděl. Jeho breviář a roucho byly ctny co drahé památky u Siúsův.

Horlivost náboženská nikterak nechladla. Je *Moyne* objevil se opět r. 1661 mezi pěti národy a byl přijat v Onondaze s účastnictvím. Poslové národův sešli se v kapli jesuitské a smluvili se o mír. Dolejší národové však nedali se utišiti. *Montreal* nebyl bezpečen, ano kněz jeden zabit ješt před branami jeho. Tu se osada celá obrátila ke králi, jenž ji pode správou *Colberta* odevzdal nové společnosti západních Indií.

Jesuité přiměli krále, aby vystoupil co ochrance Kanady proti Irokézům. Po čase, na změny bohatém od r. 1665 Nová Francie chráněna královskou vládou. Vše bylo příznivé až na dobytí Nového Nizozemska od Angličanův, což Pátero národův učinilo tím odvislejšími od těchto.

V dobré naději nehledě na všecku bídu vyploul v Srpnu r. 1665 otec *Claude Allouez* na missii. Pustil se po řece Ottóské (*Ottawa*), daleko na západ. Přibyl do čarokrásné divoké krajiny, kde vody z hořejších jezer padí do Hurona, valice se mezi nejkrásnějšími břehy. Druhého dne Září vstoupil na jezero, ctěné od divochův jakoby božstvo. Pak minul vypráhlou písčitou poušť a rozsáhlé pískové skály a přistál k jižnímu břehu, kdežto mši svatou zasvětil hvozdy a zároveň zaujal zmeti ve jmenu krále svého. Přibyl mezi Čipivejce v zátocce Čigoimegonu, kdež byly právě rozbroje s kmenem Siúsův. *Allouez* byl připuštěn k poradě dvanácti sousedních národkův, jednajících o smír. Ve jmenu *Ludvíka XIV.* a jeho místokrále žádal o pokoj, nabízel obchod a spojení proti Iroké-

zům. — Na břehu zátoky, tam kde za příčinou lovení ryb mnoho lidstva se sbíhalo, brzo povznesa se kaple a založena missie sv. *Ducha*. Množství lidu přicházelo tam, a obdivující bílé tváře, poslouchali dojmavé řeči o Bohu, o věčném životě a o posledním soudu. Sbor Čipevejcův naučil se zpívat *„Pater noster“* a *„Ave“*. Více než 20 národův poznalo světla pravdy za pobytí jediného tohoto kněze. Někteří na celé měsíce ovšem i se stany svými stěhovali se ke kapli jeho; jiní zas to na něm obdrželi, že přišel v jejich dědiny.

Výtečný missionář *Allouez* pobyv skoro dvě léta na jižním pokraji Jezera vyššího a získav si o vypátrání západu zásluh nesmrtelných, vrátil se do Kvebecka. Avšak za dva dni byl opět na cestě s knězem *Ludvíkem Nicolou* na missi k Čigoimegonu. Taková byla horlivost missionářův, usilujících o rozšiřování víry Kristovy.

Mír byl přízniv i missiím i francouzské vládě. Noví blahověstové přicházeli z Francouz, kněží *Claude Dablon* a *Jaques Marquette* objevili se u Čipevejcův a založili missii Panny Marie — nejstarší osada v nynějším státě Michiganském. Pro nastávající léta — praví *Bancroft* — byl slavný triumvirát, *Allouez*, *Dablon* a *Marquette* zaměstnán opevňováním moci Francouzstva v širých krajinách, které se rozkládají od Zátoky zelené k hlavní části Jezera vyššího, uprostřed trudův a utrpení dobývající sobě slávy trvanlivé. Neboť každý missionář musil tu zápasiti s nemilosrdnou přírodou i člověkem uprostřed barbarův. Nadšený takový kněz opovrhne obtížemi podnebí, brodě se vodou i sněhy, nemaje chleba a často ani potravy, leda nezdravý mech po skalách, pracuje neustále; vydával se na cesty, kdež měl žíti takorba bez výživy, drimati bez místa odpočinku, putovati daleko, kdežto nebezpečnost se množí každou chvíli, — usilovati o zachování života, aneb spíše co den, ba častěji než co den brániti život svůj, tu, kde naň čekala pouta i smrt tomohavkem, muky, hranice. A předce dmulo se srdce missionáře slasti, když pod jasnou oblohou a v mírném podnebí dýchaje čistý vzduch, kráčel nad vodami tak průzračnými jako nejjistější studánka. Každé ležení nabízelo svým hostům potěšení honby. Jako patriarcha díel tu kněz pod stanem, a byl pánem země, kterou procházel, moha užívati jejich plodin beze všeho nepohodli. Jak často bývalo jeho lože kamenné jako ono, kdežto *Jakob* cítil přítomnost Boha! Jak často zdál se mu starý dub, jehožto století nejsou sečtena, býti stromem

Mamra, pod nímžto Abraham dělil chleba s anděly! — Každého dne nalézal poutník novou polohu za obydli, ježto přičinlivost několika okamžení zřídila, a v němžto příroda obstarala podlahu vykládanou kvitím. Po obou stranách rozvíjely se krásy, ježto umění posud nepokazilo a nedovedlo nápodobnit. —

Když pak největší práce na jezeře Čigeimegon ubylo, pokročil Marquette k provedení pevného předsevzetí svého, k vypátrání řeky Mississippi slavné v pověstích Indiánův; mladý Illinoivec byl mu druhem a učitelem v nářečí svého kmene. Vláda francouzská neustále rozšiřovala se po celé Kanadě. K tomu cíli mělo napomáhati svolání sněmu národův, ježto se stalo sprostředkováním Mikoláše Perróta u Pádův sv. Markských (*Falls of St. Mary*). Sešli se národové z daleka široka od řeky sv. Vavřince, Mississippi, od Řeky červené (*Red River*). Uprostřed vonných hájův na čarokrásném pobřeží sv. Markém postaven kříž cedrový. Celá francouzská společnost přede znamením vykoupení klaněje se Spasiteli, zpívala na oslavu jeho hymnu sedmého století:

Vexilla Regis prodeunt;

Fulget crucis mysterium.

Po boku kříže pozdvížen cedrový sloup, vyznačený liliemi Bourbonškými.

R. 1672 pokročili Alloüez a Dablon východním Wisconsinem a severním Illinoisem. — Rok na to (1673) vypátrána řeka Mississippi *Jolietem*, jenžto pátral co vyslanec vlády francouzské, a knězem *Marquettem* missionářem. Tento muž kvapil neunaveně ku předu, nevšímaje si vždy nových nebezpečností, jakkoli byl zdržován svými na viru obrácení. „Rád chci složití život svůj za vykoupení duší,“ odpovídal dobrý otec, a cvičný národ spojil se s ním v modlitbách za obrácení bratrův.

Na rozhraní, kde už dále noha francouzská nepronikla, přiblížil se Marquette s druhem svým k vůdci divochův a pravil: „Můj druh jest vyslán Francií, aby vypátral nepovědomé krajiny a já jsem posel od Boha, abych je osvitil Božím slovem.“ — Podav divochům dary, vyžádal si průvodci na zejtrék, již mu vlídně byli poskytnuti, jakož i „mat“ sloužící mu za lože na dlouhé cestě.

Dne 10. Června 1673 po zvláštní modlitbě k nejsvětější Panně vypravil se jemný, prostosrdečný, skromný kněz Marquette, pak Joliet, pět Francouzův a dva Algonkvínové, nesoucí svá lodky na zádech, úzkým přechodem mezi Řekou liščí (*Fox River*) a Wisconsinem. „Průvodci se vrátili“ — praví Marquette — „zanechavše nás samotné na

cizí zemi v rukou Prozřetelnosti.“ Francie a křesťanství stály na březích řeky Mississippi. Neviděli zvířat ni člověka. Za sedm dní octnuli se na Veliké řece s radostí nevýslovnou. Dvě lodičky hnaly se tu velikolepým proudem uprostřed divoké, ale též bohaté krajiny. Asi šedesát mil od ústí Wisconsinu objevily se na západním břehu řeky Mississippi šlépěje lidské; znamení malé nožky dovedlo je v několika hodinách v krajinu, kdež byly čtyry vesnice. Čtyři starcové blížili se k nim s dýmkou míru. „Jak krásné jest slunce,“ — pravili — „Francouzi, přicházíš-li nás navštívit. Celá ves čeká na tebe; vstup v pokoje do obydli všechněch!“

Velikému zástupu sběhlého lidstva kázal Marquette; prohodil též o velikém kapitánu Francouzův (guvernér Kanady), jenž pokáral Patero národův. Následkem řeči té bylo, že se národové zdejší poddali vládě francouzské, při čemž slavena veliká slavnost. — Za šest dní na to Marquette vyprovázený s dýmkou míru, okrášlenou pestrým péřím ptáčím, ubíral se k lodičkám. Indiáni při loučení ještě srdečně ho zvali, aby přišel opět. —

Krajinou skalnatou blížili se řece Missouri a onomu nejkrásnějšímu splynutí vod, kde se prudčí Missouri vrhá jako vítěz do vážnější řeky Mississippi. Zde ustanovil sobě Marquette, že bude zvěstovati blaho všemu lidu Nového světa. — Táhl pak řekou *Ohio*, tenkrát nazvanou *Vabač*. — Rákosí tu byli husté, že bůval neprorazil, hmyz stával se nesnesitelným, větřík se ani nehybal, plachty ležely mdlé; prérie vadly, hvozdy so skláněly ke břehu. Indiáni v oněch krajinách měli již pušky, následek to obchodu se Španěly a s Virginii. — Na západním břehu Mississippi objevila se horlivému missionáři vesnice *Mičigamea*. Nebyloť tu Evropana ode dnův de Sota. Lid se hrne na příchozi se strašným řváním, točením brozných zbraní. Marquette pomodlil se k svatě Panně a pozdvížená dýmka míru jej zprostila záhuby. Den na to vezl se v dlouhé loďce indianské osm neb deset mil ke vsi *Akansea*. Zde mluveno toliko se *Siúsy* a *Čikasovci*. Odtud obrátil se Marquette opět s *Jolietem* k řece Mississippi. Později uhodili na řeku *Illinois*. Krajina byla krásná, pěkní potůčkové se vinuli živou prérií, na ní množství ptactva a bůvalův. — Illinoisové zvali Marquetta, aby býdel s nimi. Jeden vůdce jejich vyprovázel ho, až přibyl šťastně k jezeru *Mičiganskému*. Takto před ukončením měsíce *Září* dostal se do *Zátoky zelené*.

Joliet šel do *Kvebeku* ohlásit výsledek

pouti. Marquette kázal opět Miamisům se-
verně od Illinoisův. Kdys odsloužil mši sva-
lou, a prosil pak lidi, aby ho nechali chvíli
o samotě v temnosti tesní. Odešel se mo-
dlit k Bohu, když bylo půl hodiny uplynulo,
přišli ho hledat. Nebylo ho více. — Usnul
na břehu řeky, jež nazvána jmenem jeho.
Při samém ústí vykopán mu hrob. Lesáci
na jezeře Michigan v nebezpečnoství volají
k Bohu o pomoc ve jmenu jeho.

V tomtéž čase žil na výběžku jezera
Ontario *Robert Cavalier de la Salle*. Od-
řeknuv se statkův vezdejších, vstoupil mla-
dík do semináře Jesuitův a dobyt si tu záhy
pochvalu svou čistotou a pilností. Vystoupiv
z tovaryšstva a bez druhův mimo chudoby a
neobmezenou podnikavostí r. 1667 odploul
do Nové Francie. Vypátrav jezero Ontario,
pokročil k jezeru Erie; navrátil se do Fran-
couz, stal se velitelem povnosti Frontenae
(nyní Kingston), odkud výhradní obchod šířil
s Pěti národy. — Blahobyt se zmáhal vůči-
hledě. Františkáni nyní trpěli v Kanadě,
přibyli a kázali, podporováni jsouce zname-
ným tímto mužem; také Joliet přibyl do
Frontenaku. La Salle nadšen slávou Kolum-
ba a de Sota, neustál tvořiti plány. Objevil
se opět ve Francii; Colbert a syn jeho Sei-
gnelay zjednali mu monopol na obchod v ko-
žích bůvolův a nařízení k dalšímu vypátrání
Řeky veliké. Také přibyl r. 1678 opět do
Frontenaku. Odtud se vypravil na cestu,
dobře jsa opatřen nástroji a všelikými po-
trřebami. S ním cestoval jako poručík Italán
Fonti a Františkán *Hennepin*. La Salle sám
byl výborný znalec nářečí indianských. Při
řece Niagaře bylo držáno slavné *Te Deum*.
— Odtud spěli k jezeru Erie, a vždy
dale a dále. — Moudrost La Salleova ve-
dla výpravu všelikým nebezpečnostvím. Ko-
nečně však zachvátilo jej neštěstí, lodí byly
zhubeny, a vůdce musil se vrátit s třemi toliko
druhy. Puškou jenom zjednal si pokrmu na
zpáteční cestě, a nápoje z potokův.

Louis Hennezin, *Du Gay* a *Michel d'Ac-*
cault ve jmenu a pod ochranou sv. Antonína
Paduánského pokračovali při Wisconsině. Velké
vodopády v řece nazvali jmenem sv. Anto-
nína. Po zajetí u Siúsův vrátili se k velké
missii francouzské na Zátocě zelené. — Vy-
pravování Hennepinovo tjištěno r. 1682.

Roku 1684 dokončeny přípravy k osa-
zení Louisiány. V Červenci opustilo loďstvo
přístav Rochellenský. Čtyry lodí mířily na
řeku Mississippi a nesli 280 osob, sto z nich
byli vojáci, což slibovalo špatný výsledek;
pak byli dobrovolníci, z kněží tři Františkáni,
a tři od sv. Sulpice — jeden z nich bratr

La Salleův. Jak předvídáno výprava zcela se
nezdařila a to hlavně nezpůsobilostí vojákův.

Neunavený La Salle činil seč byl, za-
kládaje osady daleko široko. Konečně spi-
knutí proti němu zosnováno a on padl bídě,
byv zastřelen, a mrtvola jeho nahá pone-
chána zvěři na pustině. Takový byl konec
smělého toho dobrodruha. Znamenitá byla
síla jeho vůle, rozsáhlá byla bystrotá jeho
ducha, měl mnoho rozličných známostí, vzne-
šená byla jeho velikomyslnost, nevšední jeho
oddanost Bohu: to jej staví vysoko nad jeho
krajany. On počal osazovat hořejší Kanadu,
dokonal vypátrání řeky Mississippi od pádův
sv. Antonína až po ústí — stal se otcem
ve středním údolí západním. Věrní La Sal-
lea přibyli po dlouhém teskném blouzení k
Řece červené, tu k veliké radosti při osadě
francouzské spatřili kříž.

Tím skončena první doba šíření víry
spasitelné na těchto stranách. Vypravování
o dalších osudech dotčených zemí vzdálo
by nás příliš od cíle tohoto vypravování a
překročilo by meze záměru našeho. Pokra-
čováno ovšem v šíření víry křesťanské ka-
tolické a nikoli bez prospěchův. —

Zvláštního podotknutí zasluhuje ještě
Jesuita *Gabriel Marest*. Tento na ledech
Hudsonských zajat byv od Angličanův. Po
uzavření míru dostal se na svobodu a vrátil
se Francouzskem zase do Ameriky. Po smrti
missionářův *Binneteau* a *Pineta* byl on
hlavou missii jedinou. Pak se mu připojil
Mermet. R. 1711 na Velký pátek vypravil
se, pozván od Peorejcův, na missii. Právi:
„Život náš uplývá v blouzení hustými lesy,
lezením kopci, veslováním po jezerech a ře-
kách, abychom zastihli ubohého divocha,
jenž přebíhá před námi, a jehož nelze skrotiti
ani naučením ani lichocením.“ — „Odešel
jsem“ — píše opět — „nemaje při sobě nic,
mimo svůj kříž a breviář, průvodčími
byli mi tři divochové, již snadno by mne
byli opustili z lehkovážnosti aneb z bázně
před nepřítelem. Hrůza těch širých, neoby-
dlených hvozdnatých krajin, kde za dvanáct
dní nebylo viděti ani jediné živé duše, zba-
vila by člověka skoro vši srdnatosti. Toť
cesta, kde nebylo vesnice, ni mostu, ni pře-
vozu, ni člunu, ni domu, ni ražené stezky.
Museli jsme se ubíratí neskonaleou prérií,
jížto se potůčkové a řeky vinuly mezi hvoz-
dy a houštěmi naplněnými trním i bodlácím,
— bahny, v nichž jsme zapadávali po pás. —
V noci hledali jsme odpočinutí v trávě aneb
na listí; blaze — stávalo-li tu potůček, jenž
by uhasil žízeň. Obědem byla připravená

zvěř zastřelená na cestě, aneb pražená zrnka obilí.“

Výmluvnost Mermetova byla neobyčejná a účinkové její velicí. Časné ráno sbíhali se jeho žáci čistě oblečení, cvičili se, zpívali písně, slyšeli mši svatou. Pak navštěvovali misijnáři nemocné, podávali lík duševní i tělesný. Umění lékařské valně přispívalo k nabývání důvěry. Odpoledne býval katechismus, na večer společná modlitba v kostele. Zpovídáno se jednou za čtrnáct dní; často uzavírala se manželství mezi Francouzy a Illinoiskými.

Tak píše o misiích katolických v severní Americe dějepisec severo-americký *Baucroft*; někdy jsou slova jeho věrně přeložena. S velikým nadšením vypravuje děje své vlasti, s velikým zápletem velebí svobody Spojených státův, a podobně co protestant nemálo se vynášeti nad stoupence jiných vyznání. Nicméně taková jest při něm moc pravdy, že umí ceniti zásluhy katolické Církve o národy americké, anobrž i ujímal se katolíkův všelijak potlačených v státech Stareho světa.

Zřízení hlavních škol v Čechách.

Nad mnohé jiné důležitá otázka stranu vyučovací řeči ve školách farních, hlavních a realních po městech a krajinách česko-slovanských stala se předmětem častých rozprav a úvah veřejných v časopisech i v životě. — Čtenářův našich není tajno, co k tomu zavdalo podnět, aniž třeba dolíčovat, oč se usiluje, a z jakých příčin. — Proti důraznému hlasu, kterým se v pedagogickém časopisu „*Škola i život*“ žádalo, aby se ve školách Pražských svědomitěji šetřilo zákonův církevních i státních, ozváno se v Bohemii. Na to přišly články v Pražských novinách německých a českých, sepsané p. školním raddou Mareschem, z kterých patrno, jakový osud strojí se všem hlavním a realním školám v Čechách, pokud by se provésti měly zásady dotčeného p. školního raddy. — A to stalo se příčinou obecného pohnutí v Čechách; — to původem, že se ve všech časopisech českých počalo mluvit a psát

o vážných a důležitých otázkách těchto. Posléze pronesl se o věci té nad jiné povolany výtečník v oboru národní literatury, o vzdělání budoucích pokolení a zvelebení škol vysoce zasloužilý kněz Karel Vinařický. — Důkladné pojednání jeho, založené na obecných základech zdravé pedagogiky a na pozitivních zákonech c. k. vlády naší, vytištěno jest v nejnovějším svazku časopisu musejního. Mámeť za to, že netřeba leč pročísti důkladnou tuto práci, a každý sezná, zdaž a pokud se srovnává theorie p. Mareschova s zásadami, vyznačenými po Božím zákonu a nařízeními vysoké vlády. Co se nás dotýče, klademe sobě za povinnost, čtenářům podati jádro z výborné práce a k praktické potřebě naznačiti způsob *hlavních škol*, jak vedle zásad vys. ministerstva kultu zřízeny býti mají. Rozebrav, což hlavně p. Mareschem bylo napsáno, a předeslav dotýčná nařízení, dokládá p. spisovatel:

„Na zákonní půdě stojíce, smíme tvrditi, že představenstvo a ředitelstvo národních i hlavních i středních škol oprávněno a svědomím zavázáno jest, opřiti se nerozumné vůli rodičů, jenž neznajíce ani pravidel ani vyšších účelů vychovatelských, žádají, aby se děti jejich také sv. náboženství učily jazykem, kterému nerozumějí. — Ano, onť dovodí, „že ředitelé hlavních pouze německých škol ani dle pravidel vychovatelských, ani ve smyslu zřízení vládních nejednají, přijímajíce na pouhou, byť i sebe usilovnější vůli rodičů pouze české děti do německých škol svých.“ —

„Než, táže se výtečný vysoce zasloužilý horlitel o zvelebení škol ve vlasti naší, „kterak se vyhoví žádosti rodičů a vůbec uznané potřebě v městech obchodních, aby se děti české také německému jazyku přiučily?“ — Na to již odpovídá se způsobem tak jasným a určitým, že vděční býti mu-

me i slovutnému p. spisovateli i vlá-
dě, na jejichžto zákonech se odpověď
kládá. — Než vizme již, co dí, kte-
ak vykazuje p. Vinařický způsob, sta-
lovený rozumem a zřízeními vlády
dotčené příčině!

„Cesta jest vyznačena od vysoké-
ho c. k. ministerium kultu a vyučo-
vání; předepsány jsou návodní knihy
školní: slabikář německý a první a
druhá mluvnice pro žáky městských
a hlavních škol. Vizme, jak se po-
stupuje ve cvičení se v obou jazycích
na českoněmeckých hlavních školách!
V první třídě má dítě pouze svůj če-
ský slabikář. Při cvičení smyslů a
řeči (dle obrazů vyšlých v knihkupec-
ství Tempského v Praze) jmenuje se
asi 600 — 700 věcí také *jmenem ně-
meckým*. Tato jsou první závaží na
řetazet dětské paměti. Dítěti to zá-
bavou. Německá školní kniha ovšem
se nenalézá v jeho rukou; v elemen-
tárce bylo by to v nečas; šestileté
dítě by se daremně mátló, kdyby mělo
stejnou dobou českou i německou kni-
hu. Teprve v *druhé* třídě dostane do
rukou ku své první české čítance a
k mluvnici *slabikář německý*; počíná
se učit *německy čísti a psáti*, spojuje
jednotlivá přiučená německá slova v
jednoduché věty s kopulou „jest“ a s
jinými časoslovy. Do třetí třídy pře-
chese bez mála 3000 německých slov,
o kterých ví, co znamenají. — Paměť
řády jest rozumem podeprná. V *třetí*
třídě má školák svou druhou čítanku a
mluvnici českou a *první mluvnici něme-
ckou*, která jedná o podstatném a přídav-
ném jmeně, o stupňování, o zájmeně a
časoslovu, o německém čtení a psaní a o
některých mluvnických pravidlech. —
*Zásoba slov německých s výkladem če-
ským stále se množí*. Školák ví a roz-
umí, co znamená každé slovo, čemuž
byl přiučil. Ve *čtvrté* třídě má
školák svou třetí čítanku českou a zá-
roveň druhou mluvnici německou se

zevrubnějším učením o časoslovu, o ji-
ných částkách řeči, o větách stažených
a složených a o jiných pravidlech mlu-
vnických. Při rozmluvách českých a ně-
meckých *porovnávají se obě řeči*; na podo-
by arozdílnosti žák se pozorným činí. —
Jaký to evik rozumu! Z čítanek překlá-
dají se české články do němčiny, a ně-
mecké do češtiny. Jaký tu obor známostí
věcných přibývá žákovi pro život!“ —

„Z hlavní školy vychází nejméně
sedm desetin žakovstva k živnostem
domácím a přináší ze školy takovou
známost němčiny, že se pak na vandru
po německých krajinách dobře smlu-
viti může. Přejde-li žák z českoně-
mecké hlavní školy do podreálky, při-
učuje se postupem od první až do
čtvrté třídy německému jazyku, ze-
měpisu a dějepisu, od třetí třídy upo-
třeбенému počtářství, jednoduchému
účetnictví, celnímu, státnímu a mono-
polnímu řádu, stavitelství, mathe-
matice a lučbě, ve vyšší reálce také
literatuře německé, v šesté třídě také
mechanice německým jazykem. Ostat-
ní realní předměty, totiž: počtářství,
měřictví, fyzika, přírodopis a lučba
přednášejí se pro větší snadnost ja-
zykem mateřským, českým. Kreslení
a měřické rejsování postupně pokrač-
čuje. Dle toho vnitřního zřízení se
spravedlivě domýšlíme, že postup ten
diktován jest od mužů ve světě real-
ním dokonale sběhlých, a nepochybu-
jeme, že žák, vyšlý z českoněmecké
reálky, dostatečnou přípravu realní
přijal pro život občanský a řemeslný.
Náboženské a mravní vzdělání jeho
nezanedbalo se, zajímalo srdce, mysl,
paměť, vůli i soud po všecka ta léta.“

„Žák vyšlý z českoněmecké reálky,
učiv se nejméně devět let, německé-
mu jazyku důkladně se přiučil a své-
ho mateřského jazyka dokonale se
zmocnil. Schopen tedy jest jednati
v obou řečích, kdy a kde toho po-
třebí v životě občanském. Jaký to

zisk má naproti tomu, ježž vůle rodičů obětovala nepřirozenému, těžkému, nudnému vedení ve školách, v kterých se vyučuje pouze jazykem německým! Obecenstvo naše nebylo posud veřejně poučeno o vnitřním zřízení národních hlavních a realních škol českých, které skutkem jsou českoněmecké. Jen název jejich „česká reálka“ vzbudil a rozšířil *blud*, jako by v nich jen pouze česky se přednášelo, a žáci v nich jako by se ani německému jazyku nepřiučovali. Kéž by se dle podaných důkazů lépe rozmyslila města česká, která veliký náklad vedou na zřízení realních škol, avšak neberou si příklad, aby si je zřídila dle vzoru výtečné c. k. hlavní vzorní, nižší i vyšší realní školy Pražské! V blud uvedení zřizují je s vyučovacím jazykem pouze německým, dětem jejich nepřirozeným. — Chybu svou pozdě uznávají.“

Tak p. Vinařický. Slova jeho pověděna jsou v čas. Bohdež by též byla uvažována všude jak toho zasluhuje. Pak staly by se školy ty skutečně, čím býti mají. „Při vytknutém zřízení škol našich hlavních,“ dokládá zajisté slušně p. Vinařický, „přiučil by se snadno Čech v domácí škole německému jazyku: nezačav přirozené právo své mateřštiny.... Měli bychom pak ve městech obchodních a více průmyslných s českým obyvatelstvem hlavní školy *česko-německé*, a jestli by si obyvatelé německých měst v Čechách a na Moravě přáli, mohli by se zřídití podobným způsobem hlavní školy *německo-české*. V městech se smíšeným obyvatelstvem vyučování školní zřídilo by se tak, aby vždy byla *materština jazykem vyučovacím a druhý zemský jazyk aby byl přiučovacím*.“ Výhody z takového zařízení cele po slovech i duchu moudrých ustanovení vys. ministeria jsou na bledni. — Při takovém zřízení zajisté umlkly by

spravedlivé nářeky na úhony, plynoucí z nepřirozeného vyučování mládeže české v náboženství. Svědomitý kateta mohl by snáze bez všelike zbytečné obtíže a s patrným prospěchem vzdělávati mysl, šlechtiti srdce a duši utlé mládeže zasvěcovati pravdám zjevení Božího. Mládež, vzdělávaná vůbec přirozeným jazykem mateřským, nepřicházela by k němu bez přípravy; každý učitel ve svém způsobu napomáhal by mu, jelikož vyučuje po česku a prostředkem jazyka známého, hned od samého počátku netoliko pamět, alebrž všechny jiné síly duševní by rozvíjel a vzdělával. A proto ať o jiných ještě příčinách a užitečných pomlčíme, měli by sobě rodičové a každý, komuž záleží na pravém, bohumilém a opravdovém vzdělání příštích pokolení, k srdci připustiti slova muže šlechtného a zkušeného, jako jest náš Vinařický. Ano, po našem zdání, přátelé pravé, Bohu milé a státu prospěšné vzdělanosti měli by pojednání dotčené, zvláště pak *některé* částky z něho *podávati a čítati rodičům*, jižto, mýlení a matení běžnými předsudky, nemají pravého ponětí o vznešeném úkolu školního vyučování, o blahých záměrech moudré a spravedlivé vlády, o pravém prospěchu vlastních dětí svých. — Bludy a předsudky zajisté jsou závadami pravého pokroku; kdo miluje bližního po zákonu Božím, po vinen jest odklízeti je a nikoli množiti. Odklízejme je tedy, kde kdo může. — Tak pomine krátkozraká bázeň před českými školami v Čechách, pomine též podivné osočování těch, kdož o ně stojí. Ze škol odstraní se překážky duševního života; dva národy ve vlasti naší — Čech a Němec — jsouce synové *jedné* Církve a žijíce v krásné zemi pod žezlem téhož spravedlivého panovníka, podají si ruce k společnému usilování o blahobyť, o pokrok, o vzrůst a slávu společné říše rakouské.

ospodine, miloval jsem okrasu domu Tvého.

I.

Jest sice žádoucí, by duchovní pastýř všemu rozuměl, tak aby všechněm sím býti mohl, zda-li to ale možno, jest ná otázka. Znáji se sice jednotlivci v jednotlivých odvětvích lidského umění, mámeť mezi duchovenstvem malíře, řezáře, tak jako včelaře, štěpaře atd. mámeť básníky a spisovatele vůbec, mámeť kare, hvězdáře, přírodopytce atd., mnohému rozuměl, toho žádati nelze; znal na nejvš *ex omnibus aliquid e toto* — *neil*. Nestydím se, že neumím, čemu jsem neučil: jsouť jiní, jenž se tomu učili, ch se zeptám, těch poprosím o radu. Kalcí vzíti útočiště moudré jest, avšak znovstím nazývám, když se moudrou dlou povrhne, a hanbiti by se měl ten, lož z ostýchavosti, aby snad lidé nepoali, že sochařství nerozumí, sochaře se ptá, nýbrž vesnickému truhláři udává, k má porouchanou sochu zpravit. Pak ohý mistr přiděluje dle moudrého nádu zptvořenou ruku k ctihodné soše, erouž oceniti, na kterouž, jak se říká, i koukati neumí. *Hinc illae lacrymae*, ud pro znatele tolik směšného v mnoh starobylých chrámech Páně. Není tom dosti jenom obnovovati, třeba jest, dle stavebního slohu v duchu a po řádu jeho vkusně, slušně obnovovati. Můně-li za zlé pokládati člověku znateli, se směje, když vidí v obnoveném chrámě Páně na hlavním oltáři sochy dvou gelů, jimž neladný vkus nabarvil obliče, krk, ruce, nohy na červeno, tváře jí pivoňkové, vlasy černé, oči modré, cho, jež tělo přikrývá, jest zlaté a k mu křídla — zelená! Nezasměje-li se estný, když vidí na jistém mostě pěkze železa ulitou sochu sv. Jana Nep., rouž nábožný nerozum neladně, křikla nabarvil, aneb když uží v širém poli isný, kamenný kříž, kterýž zedník obílil onem! O proč jste nenechali kámen kamem, železo železem!? Či jedná moud podnikatel, jenž převzal vyčištění zasedného chrámu Páně, když na staroby, třeba že vyledlou malbu na obmítce kydá vápna. Není-li to vandalismus? — snad jedná moudře duchovní pastýř, an jímá a ochotně zavěšuje jakýkoliv obraz, rýž u kramáře na pouti koupila a domů nesla nábožná stařena? — V jednom lahovést ročn. III. díl I. seš. 4.

chrámu Páně zazdili po jedné straně okna jediné proto, že je po několik roků pravidelně kroupy roztloukly; v jiném nadělali z úzkých, vysokých, špičatých oken široká, na hoře okrouhlá, aby prý bylo víc světla! — Dále nemůžeme chváliti kupování mešních rouch z tétéž látky, jakou vidíváme na pohovkách a v kočárech. Lépe jest mít méně rouch, avšak důstojných, než mnoho — *hadrů*. — Dle církevních nařízení má se bráti vždycky a všude k požehnání s nejsvětější Svátosti rouška (velum) barvy bílé, avšak ptejte se, jakých se nejvíce kupuje, a dozvíte se, že jsou to červená a modrá. Podivno, kněz klečí před nejsvětější Svátostí v bílém mešním rouchu a kolem krku běře velum barvy krvavé! A proč? Není-li bílé předepsáno, nebylo-li by přiměřenější? — „A on oněměl.“ Aneb řekne, že jest to dar, a darovanému koni na zuby nekoukej. Avšak kdybych dárci rozkaz církevní byl vysvětlil: byl by daroval roušku bílou, tak jakož byl zaopatřil červenou. Ostatně na krasochut a přání lidu nesmí se vždycky dbáti; tak víme, že jednomu duchovnímu pastýři přinesla nábožná babička šatičky s prosbou, aby do nich obléknul sv. Víta, jelikož prý je nahý a pouť se přibližuje. Socha byla totiž cele pozlacená, tělo i roucho. Duchovní pochválil dobrou její vůli, dar avšak nepřijal a předce vyznati musíme, že „miloval okrasu domu Hospodino-va.“ — A nyní něco jiného.

Zacheus byl maličké postavy (Luk. XIX, 3.) a tak to bývá též druhdy u mnohých kněží. Běda však, mají-li tací to kněží kupující mešní roucha na zřeteli jenom sebe, svou malou anebo maličkou postavu: běda pravím všem jejich nástupcům! An maličký předchůdce nosíval dosti slušný ornát: nosí pak mnohý z jeho nástupců, jenž jest postavy veliké, takorba jen kazajku, kus lemované tkaniny na bedrách; a předce má mešní roucho splývati až na paty, má býti široké, volné, vážné, na způsob kazule sv. Bernarda aneb sv. Vojtěcha. Vždyť pak se doposud zachoval zvyk, že ministrant při pozdvihování roucho kněze pozdvihuje, by pohodlně kleknouti a povstati mohl. Bohužel při našich krátkých, úzkých, lakotně přistřižených ornátech toho na mnoze třeba nebývá, a což teprv, když kněz na sobě k oltáři nosí důkazy treštuhodné slabosti svého malého předchůdce! Prozatím dost.

—rd—

Chrám i hospital illyrský sv. Jeronyma v Římě

Jeho Emin. p. kardinál a arcibiskup Záhřebský *Jiří Haušek* vyzval zvláštním oběžným listem duchovenstvo své ke sbírání dobrovolných příspěvků na illyrský ústav sv. Jeronyma v Římě, na který sám byl 5000 zl. dal. K vysvětlení toho, oč se zde jedná, přináší „Zagrebački katolički List“ následující velmi zajímavý článek:

Za starých časů žilo v Římě mnoho jižních Slovanů v tak zvaném „Borgo vecchio di San Pietro“ a jejich obec zvala se obcí illyrskou čili slovanskou, „La comunità della nazione illyrica o schiavona.“ Viděvše Slované tito, že mnozí jiní národové své hospitaly čili domy pro pobožné a chudé přichozí v Římě mají, uminili sobě i oni okolo r. 1450 také hospital čili hostinec pro svůj národ založiti. Dověděv se toho papež Mikuláš V. daroval jim r. 1453 spustlý chrám sv. Marie na Ripetti čili u malého přístavu řeky Tibery, který (chrám) tehdaž přináležel k faře sv. Vavřince od Luciny, i dovolil jim tu vystavěti hospital i chrám sv. Jeronyma, ochránce dalmatinského, pro chudé přichozí národa illyrského. Papež Pius II. znamená chudobnost tohoto nově založeného hospitalu, nařídil na prosbu sboru bratrstva sv. Jeronyma r. 1461, aby od každého illyrského přichozího, který by v Římě a jeho okolí bez závětu umřel, jestliže by bližších pokrevních rodáků neměl, sbor sv. Jeronyma polovici nebožtíkova majetku ve prospěch illyrského hospitalu vzíti směl. R. 1473 obdržel onen hospital znamenitou podporu od Kateřiny, královny Bosenské, která v Římě poslední záštitu i smrt našla. R. 1475 dal Fantin de Valle, rodem Dalmatinec z Trogry, dům hostinský zvětšiti a obdařil chrám zvonek i svatými ostatky. R. 1486 daroval papež Innocenc mnoho pozemností kolem chrámu sv. Jeronyma řečenému illyrskému hospitalu i dovolil, aby sbor bratrstva rovněž tak jako i druzí z národa illyrského zde domy stavěti směl. Od toho času povstala v Římě ulice „Via Schiavona e Vico dei Schiavoni“ (ulice slovanská a trída slovanská), která ještě podnes stojí, jelikož tam jako i na Ripetti ponejvíce toliko domy slovanské stály, a i podnes ještě připadají domy ty, dvanácte počtem, illyrskému sboru, a od něho bére hospital ročně 5000 skudů. R. 1541 sestaveny jsou pro ten hospital pod kardinálem Bembem nové stanovy a v témž roce počal sbor bratrstva svá ustanovení v knihu zápisků zapisovati, která se až podnes nazývá: „Libri dell

Decreti della Congregazione illyrica S. Hieronymi.“

R. 1563 nařídil papež Pius IV., byv někdy arcibiskupem Dubrovnickým, aby sbor sv. Jeronyma i budoucně v soudných věcech pod svým ochrancem kardinálem stál a r. 1564 učinil tentýž papež chrám sv. Jeronyma titulárním, t. j. udělil mu čest, že jeden Římský kardinál na věčné časy od něho název nosí. Prvním byl tím Prosper Santa Croce.

Než největší dobrodini uštědřil chrám sv. Jeronyma veliký papež Sixtus V., kterému kardinál nosivší název od téhož chrámu sv. Jeronyma a rozpomenuv, že je z krve slovanské (jelikož jeho předkové pocházejíce z Dalmacie se v země papežské přesídlili), nikdy nezapomněl na onen ústav původního národu svého.

Sotva se stal papežem, dal nejprředně r. 1586 pro svaté ostatky sv. Jeronyma v chrámu „Santa Maria Maggiore“ novou krásnou kapli vybudovati a r. 1589 dal stavitelem Martinem Longhim a Ivanem Fontanem vystavěti od základů nový chrám sv. Jeronyma u hospitalu illyrského, ozdobil též chrám nejlepšími obrazy od několika malířů i se svými a dalmatským erbem a složil pro službu kaple stelní kapitál na vydržování jednoho arcikněze a šest kanovníkův i čtyř žáků, z čeho arcikněž ročně 125 skudův, každý kanovník 40 skudův a každý žák 40 skudův dostával, i nařídil spolu, aby kněžské cti té toliko ti docházeli, kteří jsou rodáci illyřští a dokonale znají svého národního jazyka. Patronát od vzdal pak svému synovci Michaelovi Peretti vi a jeho potomstvu.

První arcikněž zborní byl učený fra Alexander Komulović, který r. 1579 a na největší nespokojenosti bratrstva sboru u kardinálů docíliti chtěl, aby se hospital illyrský přetvořil v ústav školský (collegium) pro vychování mládeže i duchovníků národu illyrského. Za příčinou toho byl on v též vymazán ze knihy zápisků bratrstva; než v třech letech 1582 opět přijat netoliko ve sbor bratrstva, nýbrž obrán také za předsedu celého sboru a r. 1580 za prvního arcikněze.

Papež Urban VIII. dal podle návrhu Petra Beneše a Štěpána Gradice chrám Jeronyma ještě více vykrášliti. Na jeho vklad ozdobil malíř Josef Puljanin chrám několika obrazy, mezi kterými byl i obraz sv. Jeronyma. Nákladem téhož papeže vybudována jest kapla sv. Kaje Dalmatina a křtelnice, zasvěcená sv. Konstantínu, rodem illyrsky ozdobena byla obrazy.

R. 1608 vystavělo bratrstvo illyrské za svůj hospital tak, jak jej ještě dnes vid

r. 1618 povstala veliká rozepře příčinou
tázky: „Které krajiny slovanské mají se vy-
rozumívati pode jmenem illyrským, a kteří
tichozí slovanští mají právo, užívati výhody
hospitálu illyrského?

Tato výhoda záleží ponejvíce v tom, že
každý Illyr, přišedši do Říma, může tři dni
armo přebývati a ztravovati v témž hospi-
tálu a že od národu illyrského vyvolen může
být za člena bratrstva i za kněze sborního.
Pomenutá rozepře rozhrěšena byla konečně

1654 tím, že se pod národem illyrským
mají vrozumívati toliko obyvatelé z Dalmacie,
Chorvatska, Slavonie a Bosny, a že Krajinci,
Tyrané, Korutanci a Istriané, kteří též pode
jmenem Illyrův toho práva sobě vydobyti
chtěli, vyloučení býti mají, jelikož tehdaž v
jmeně pode jmenem Němců známi byli.

R. 1811 při velkém zemětřesení popu-
sky některé zdi chrámové a tudíž pro větší
bezpečnost r. 1846 chrám poopraven a zcela
novými obrazy od Římského malíře Petra Ga-
briarda vyzdoben, ježto starý chrám veskrz
špatný byl. Při této příležitosti opravě vyňaty
byly bohužel starožitné hrobní kameny, které
dříve tamo rozpostaveny byly. Přece však
byly jejich nápisy zachovány, jelikož vzdělání
duchovníci sborní všecky nápisy přepsati a na
chrámové podlaze uprostřed na způsob kříže
pět v kamen vřezati dali. Toliko některé
kameny s nápisy, které ve zdi čili v obětníci
byly, zachovány jsou ve staré podobě, mezi
které připadá hrob slavného Ivana Lucie i
Javla Gučetice s jeho podobiznou, z mra-
poru vytesanou, kterou sám dal sníti skrze
Jana Mančuna, syna Petra Mančuna Dubrov-
ňanina, který držán za jednoho z nejlepších
sověřitelů v Římě.

Obrazy Svatých a Světic Božích.

Před některým časem počal Pražský ka-
teropisec p. Fr. Šir vydávati obrazy svatých
a světic Božích, opatřené českými nápisy.
Obrazy tyto jsou co do velikosti dvojího dru-
hu; velké v prostředním a malém folium, ježto
se dávají za sklo, a malé, kteréžto vložiti se
mohou do modlitebních knížek. Pokud nám
je známo, vyšly již následující obrazy ve vět-
ším formátě: *Kristus Pán na kříži, Kristus
Pán u dveří duše lidské, Bl. P. Maria, sv.
Anny, sv. Václav, sv. Jan Nep., sv. Cyrill a Me-
thoděj.* Mimo to vydáno jest již více obrázků
v 8° a 16° vše podle vzorů výtečných a provede-
ných způsobem uměleckým. Přejíce podniknutí to-
muž žádoucího zdaru, nadějeme se, že p. Šir v
blízkém snažení svém dojde podpory a obrazy jeho
rozšíření, kteréhož podle jiných právem zasluhuje.

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze dne 2. Srpna 1857.

Dnes uděloval JEmin. u sv. Víta na hra-
dě Pražském svěcení kněžstva. Přijímalof
ji 24 nadějných odchovancův Pražského se-
mináře a z rozličných řeholí a řádův. Le-
tos, jak vědomo, poprvé ohlásil se po ve-
škerém arcibiskupství den, kdežto náměstek
apoštolský ruce své vzkládal na duchovní sy-
ny, kteřížto měli přijmouti milost sv. kněž-
ství Kristova; letos poprvé v památný tento
den všickni věřící spojenými hlasy volali
k nebesům, aby Církvi své ráčil uděliti kněží
podle srdce svého. Nic nepochybujeme, že
Pán vyslyšel srdečné a skroušené hlasy to-
lika stotisícův. Mimo to ovšem i ta pří-
prava, kteréž se příštímu duchovenstvu do-
stává v našem semináři a na bohoslovecké
fakultě naší, zaručuje, že biskup ruce své
nevzkládá na nehodné. Bůh dej, ať zůsta-
nou a rostou i mnozí se nadějní titi otcové
duchovní ku vzdělání lidu Páně, na zdar
Církve svaté a na oslavu jmena Božího!
Potřebujef jich — obzvláště za dnův našich —
i vlast naše rozmilá i svět, o kterémž platí
po dnešní den, že „ve zlém postaven jest.“
Bůh dej, ať jsou tedy za dnův zlých i ná-
rodu svému i lidstvu veškerému vůdci jako
byl Mojžíš, modlitebníky na vzor Eliáše, ka-
zatelé a učitelé, kněžímí a správci podle pří-
kladu Mistra svého a Pána nebeského!

Již ale provázíme-li nově vysvěcené
kněze s takovým přáním do světa na dílo Boží,
nelze neopětovati, což před věky pověděl
Pán a před několika lety na exerciciích po
Něm opětoval vrchní pastýř náš: „*Žeň zajisté
veliká, ale dělníkův málo.*“ Nárek na nedo-
statek kněží ozývá se více méně na všech
stranách. Co se ale dotýče naší arcidiecese,
počet nově vysvěcených ovšem již nyní ne-
dostačuje na opatření všech osad, potřeb-
ných služeb duchovních. Jak vědomo, co rok
umírá asi 30 kněží. Hle tedy, půjdou-li věci,
jak chodily posud, každým rokem řidnouti
budou řady duchovenstva. — A nevymáhá-li
při nás věk náš mnohem více práce, než ji
žádáno druhdy? A proto mělo by na všech
stranách ze všech srdcí vznášeti se k Bohu:
„*Žeň veliká: sešli Pane, dělníkův na roli
svou!*“ Po našem zdání modlitba jest ob-
zvláště v té věci právě přepodivným lékem
na tuto ránu. Netajíme, že ku ztenčení
dělníkův na vinici Páně nemálo přispěly ne-
hody, ježto se za posledních let schumelily
na stav kněžský. Nejednomu knězi z veliké

části ztenčily se příjmy právě již obmezené a na všechny více méně házelo se blátem. Na druhé straně otvírají se čilejším a bystřejším hlavám skvělé vyhlídky a brzké výnosné zaopatření v závodech průmyslnických; podobně kynou jim úřady, vábí je svět lužným svým leskem, lichou slávou a rozkošemi svými. Nedivíme se tedy, že při ztenčeném počtu žákovstva na gymnasiích ztenčuje se počet kandidátův stavu duchovního. — Po našem zdání slušné jest a spravedlivé, aby se dostalo knězi přiměřeného opatření časného a pojistila se poctivost důstojná povolání tak vznešeného, jako jest kněžské, nad něž nic velebnějšího není na zemi. Než byť se stalo jedno i druhé, nemáme, že by se tudy opravdu pomohlo a Církvi zjednálo kněží, jakových potřebuje — jakových si žádá. Čehož tu přede vším potřebí, po sprostném našem rozumu, jest to, aby, a byť malá, nepatrná hrstka hyla služebníkův Církve ve svatém tomto táboru, obnovily a povznesly se duch, život, snažení církevní. Odchovávaní dorůstajícího žákovstva duchovního v duchu Církve svaté, obnovování kněžstva exerciciemi, rozvinutí k utvrzení ducha i úsilí církevního na synodách, bratrské usjednocení duchovenstva pod správou nejdůstojnějších biskupův svých v blahoplodných snahách sv. úřadu kněžského: toť jest, což podle hlubokého přesvědčení našeho stane se kouzlem, ježto moci neodolatelnou vábiti bude květ mládectva pod korouhve Církve. A proto neustávejme horlivě usilovati o zvelebení seminarií menších a větších, o živé účastenství v exerciciích, o synody provincální a diocesanské, o zřízení bratrstev a sborův kněžských atd., proto modleme se všickni v téměř duchu a usilujme, aby nám Bůh dal viděti Církev jako bývala za starodávna, obohacenou pokrokem tolikera věkův a vládoucí v duchu Páně ku prospěchu národův a ku spasení lidského pokolení. —

V Praze dne 2. Srpna 1857.

Jakož jsme byli v předešlém svazku Blahověsta podali zprávu o vzácném daru, kterýmžto byli Moravané přispěli na oslavu druhotin vys. d. p. kan. V. M. Pešiny, za povinnost sobě klademe, pro památku položit v Blahověstu tolikéž list, kterým dotčený vys. důst. kmet odpovídá čtitelům svým. Zníť následovně:

Přešlechtilí údové Dedicství Svatojanského na Moravě!

Byl-li jsem kdy v nesnázi o slova, chtějte se tak vyjádřiti, jak toho žádá vlast-

ní srdce moje: v takové případnosti jsem nyní, maje před sebou takovou převzatou památku, kterouž jste mně, *přešlechtilí dárkové*, z upřímné štědrosti své poslali — Pohlížeje s myslí utěšenou na draho cenný tento dar *Vaší lásky* v skutku nevíím, jak bych se k Vám, Drazí moji, dostojně vyjádřil.

Jest sice přísloví: „S očí, s myslí!“ — Ne takto mezi námi. Bylt jsem mezi Vámi jenom 14 roků; bylat to ale léta blažená! Nyní jsem již 25 let od Vás, až v veleslavné Praze vzdálený: a předce do saváde neocháblá srdečná upřímnost Vaše. Jakož jsem miloval Moravu, miluji si čím dále, tím více její zbožné syny její, avšak nenalézám při sobě, čím bych by zasloužil takové vzácné památky, jako jste mně skrze předrahé, požehnané ruky Nejdůst. Excellencí pana biskupa Vašeho Antonína Arnošta z hrabat Schaaffgotschů k blížícím se kněžským druhotinám moji — 13. Září, v den mých zrozenin — pře kvapilí, nejvyšš potěšili a oslavili.

Nákladný a veleskvostný kalich přijímaje od Vás, Drazí moji, vyznati se musím, že pohnutému srdci mému nedostačí slova, jimiž bych úplně Vám na vědomí dal, při pohledu na převzatý dar Váš, při pomnění na zjevnou lásku Vaši, srdce moje naplňuje a duši mou blaží; kterými byci Vám povinné díky osvědčil a vyjevil za vázanost svou. Tu bych potřeboval pera, kterými andělé skutky bohumilé do knih odplat v životě věčném zapisují, a omáčet bych je musil do srdce svého, by každé slovo krví mou zřetelně a jasně se vyznačilo. Než, seč nejsem já, učín a dovrši to svrchovaná láska Boží, kterou vyzývám budu při nejsvětější oběti v každý den, aby Vás obdařila odplatou takovou, kterou by z blahého života vezdejšího sáhala až tam do slávy a blaženosti věčné.

Než unášim-li se vštědnou radostí nad darem Vaší lásky, srdce mé plésá, připomenu-li sobě pomýšlení, kteréž bylo Ván Drazí moji, podnětem k činu tak šlechetnému pro potěšení 76letého kmeta. „O blažme,“ tak jste si asi řekli, „potěšm našeho Pešinu v Praze k jeho kněžským druhotinám vzácným kalichem! Bude nás při něm denně pamatovati; bude v něm za nás Bohu přináseti obět nejsvětější, a u hrobu svatých patronův našich modlit se bude za Moravu.“ Takto pomýšlíte, tak jste si řekli, a sestoupivše bratři k bratru, uskutečnili jste, co tak uslechtili pomýšleno. — I vložili jste péro do nej-

vzácnějších prstův Sušilových; — skvost toho kalichu odevzdali jste do posvátných rukou biskupských, a žádající, aby nejvlástonější vrchní pastýř Váš, provázený miláčkem Vaším, vysoce důstojným Rajhradským panem opatem Guntířem Kalitodou, sám podal Pešinovi Vašemu — bývalému mezi Vámi faráři Blučinskému — tak skvělý důkaz Vaší lásky.

I šlo se z Moravy tou cestou, kterou svatým Cyrilem a Methodiem nešeno křesťanství do Čech, od královského totiž Velehradu přes klidnou Moravu až do staroslavné Prahy, kdežto se památka společných svatých patronů našich o hodině sedmé každého dne ve zvláštních modlitbách koná; a kde u samého oltáře týchž svatých patronův našich, obnoveného snahou sedmnácti kněží Moravských leží, milovník a spisovatel Moravy, přeslavný a proslulý Jan Tomáš Pešina z Čechorodu, kapitolní děkan Pražský, biskup Sannandřinský, generalní vikář, císařský radce a falchrabě; — šlo se na hrad královský, kde tu podáno z přemilé Moravy druhému Pešinovi dar, památku nad jiné vzácnější. — O cítí to, Předrazí! cítí slovutného Pešiny z Čechorodu jmenovec a dědic, kterak jej drahá Morava zavazuje zlatými vazbami lásky; cítí to Váš Pešina, kterak podněcující v srdci 76letého kmetá lásku, jižto byl k Moravě co ke druhé matce zahořel ovšem již před lety, zavazujete jej, by neustával utužovati svazek bratrské lásky mezi Čechy a Moravany, aby Čechie a Morava, pod jedním nezem spojené tímž jazykem svatého Václava i sv. Jana a touž věrou svatou katolickou, zkvétaly co sestry požehnané na slavu jména Páně. I slibuji Vám, Přetrazí moji, že pokud bude srdce tlouci v prsou mých, s pomocí Boží dostojím povinnosti, kteroužto vskládáte na mne.

Ostatně, když po své již blízké smrti, odkáží tento přeskvostný kalich metropolitnímu chrámu Páně našemu, a vyžádám, by, vždy kapitolní děkan — v důstojnosti Čechoroda nástupník — každého dne při mši sv. ho užíval, při něm na štědrou Moravu pamatoval a jí žehnal: takovou měrou, bohda, postavím Vám pomník věčný při oltářích svatých patronů Moravských i Českých, aby nevyšlo v Praze z paměti, jak zbožná Morava pocítila ředitel Dědictví Svatojanského v Praze. — Že však se v kapitolním chrámu Páně našem, o suchých dnech, každou středu u přítomnosti veškeré kapitoly za dobrodin-

ce chrámu Páně našeho slavné služby Boží konají, budeť se tudy na Vás, Šlechtní dárcové, vzpomínati, a památka Vaše v Praze, dle slov Písma sv., v požehnání zůstane. „*Et semper honos, nomenque Vestrum laudesque manebunt!*“

Od světa se loučím, ne ale od Moravy! Umíraje budu jí žehnati; a dejž Bůh, abych to mohl také s výsosti po všechny věky věkův! Amen.

V Praze o slavnosti sv. knížat apoštolských Petra a Pavla, patronův to Brněnského chrámu Páně 1857.

Václav Michael Pešina mp.

Srdečný tento list p. Pešinův milou zajiště bude památkou šlechtným bratrům Moravanům, kteří tak pěkně oslavili den druhotin vysoce zasloužilého strážce a správce Dědictví sv. Janského. A koho nedojala vroucí ona důmyslnost, kterážlo darem podaným ihned oslavuje dárce a pojišťuje jim samým významný pomník na příští časy?

V Praze dne 31. Července 1857.

Již byla v Blahověstu vytištěna zpráva o zřízení hlavních škol v Čechách, když se nám dostal do rukou diecesanský Ohlašovatel Budějovický č. 16. a 17. Mimo jiné důležité zprávy nalézá se v dotčeném listě tolikéž dopis vys. ministeria kultu a vyučování, z kteréhož vysvítá zřejmě, jak se má ve školách našich vyučovati náboženství, a noabrž kterak zařízení býti mají hlavní školy ve městech českých. — Čteme pak v řečeném listu diecesanském, jak následuje:

„Z výkazu o prodeji školních knih Pražského c. k. skladu během pomínulého roku 1856 vys. c. k. ministerium vyučování vyrozumělo s radostí, že se prodej ten utěšeně zmáhá, z čehož zároveň souditi možná, jak znamenitě se v Čechách školnictví zvelebují. Shledaloť se ale zároveň, jak nápadně málo rozprodalo se knížky: „*Německý slabikář*“ (3435 výt.), ačkoli školní knižka ta vys. výnosem dd. 12. Května 1854 č. 3825 (místodr. výt. dd. 31. Května 1854 č. 2500) do českých městských a hlavních škol uvedena jest, a vys. výnosem dd. 14. Dubna m. r. č. 5163 (místodr. výnos dd. 27. Dubna m. r. č. 19,644) výslovně se zapovědělo, mimo uvedené učební knihy mluvnické — a k těm patří také slabikář — jiných knih školních užívati. Vys. c. k. ministerium rovněž tak podivilo se nepatrnému rozprodeji velkého katechismu v českém jazyku (2195), ačkoli bylo vys. výt. dd. 9. Pro-

since 1854 č. 14,212 (místodrž. výnos dd. 4. Ledna 1854 č. 41,449) nařízeno, aby se vyučování v náboženství na městských a hlavních školách s českými žáky od počátku až do konce dělo v mateřském jazyku. Nelzeť ale nikterak pochybovati, že počet žákův na dotčených městských a hlavních školách ovšem jest o mnoho valnější, než lze souditi z rozprodeje řečené knihy náboženské.“ —

Tak se osvědčilo vys. c. k. ministerstvo, žádajíc, aby vdůst. konsistoře biskupské do konce měsíce Srpna t. r. podaly zprávy o původu a rozsáhlosti této nepřiměřenosti. Vel. vdůst. bisk. konsistoř Budějovická, jakož i druhé v. d. konsistoře ukládají okresním dozorcům školním, aby bez odkladu vypátrali a udali příčinu a původ neblahého tohoto výjevu na městských a hlavních školách českých,

Nikomu netřeba dolíčovat, jakový duch se pronáší v řečeném dotazu a rozkazu vys. c. k. ministeria. Jest to duch spravedlnosti, kterážto usiluje odstraniti starý vřed, kterým od více jak 70 let již hynulo a hyne přede vším náboženské vzdělání a vychovávání lidu našeho po městech českých; jest to duch, který prohlédá k pravému pokroku, nechce trpěti škodlivé návyky a choutky, kterými se na zmaruvozují druhdy sebe spasitelnější záměry spravedlivé vlády. Dotaz řečený a rozkaz mimo to patrně na rozum dává, jak svědomitě stopuje a stihá vys. ministerium vady, jež se maskují v plnění jeho rozkazův.

Nepochybujeme totiž, že se vys. důst. konsistořem a tudíž vys. c. k. ministerium tebdáž náležitě odkryje práva, příčinu neblahého výjevu, na který se poukazuje v předloženém přípisu ministerském. — Příčiny ty zajisté vůbec na jevě, a vys. důst. pp. vikáři naši vyznačí je věrně a spravedlivě, jak sluší na svědomité kněze pravdy Boží. — Kdo by tu mlčel, těžce by se prohrěšil před Bohem! — Mámeť v Čechách mimo Prahu 40 měst českých, kdežto jsou hlavní školy¹⁾; o neje-dnom z nich sami dobře víme, že se v něm nešetří moudrých rozkazův c. k. ministeria,

že se ve školách jeho i náboženství učí jazykem německým, zároveň ale dokládáme že jsou nám též povědomé příčiny, proč se nešetří dotčený spasitelných zřízení. Nechaty jen činí vys. důst. p. vikáři, jak jim káže svatá kněžská povinnost a nic nepochybujeme, že pak příštím rokem školním vsady počne plniti se, což přede třemi roky rozkazem vládním co do jazyka vyučování ho při náboženství vůbec bylo nařízeno.

Z Prahy dne 1. Srpna 1857

Co máme tentokráte psáti z Prahy našim do širých krajín českých, moravských, slovenských? Víme, že jsou přátelé naši lašskaví nemálo žádostivi, aby jim Blahověst po každé něco nového, milého, slibného přinášel; aby jim zvěstoval, kterak se zmáhá království Boží v té krásné, slavné, stověžité Praze. A co se nás dotýče, myť bychom ovšem vysoce se radovali, kdyby lze bylo, hlásati to světu, kterak se v Praze naš den co den více povznáší, více vlády nabývá duch, který člověka posvěcuje a rozplozuje nebe. Prozatím ale musíme přestávali více méně na starých obyčejných věcech. V Praze naši obnovují se chrámy; a to vždy svědčí že již nespíme, obzvláště děje-li se to hlavně dobrovolnými dary dobrodincův. A v tom ohledu, buď Bohu chvála mnoho se stalo mnoho se děje. — Nebudeme ukazovati na chrám Rodičky Boží před Týnem, na kostel sv. Klementa, sv. Salvatora, sv. Františka u mostu, sv. Haštala, sv. Vojtěcha, sv. Jakoba, sv. Štěpána, sv. Apollinariše, na stoličný chrám sv. Víta, (kdež vlastně bohumilá ta horlivost vzala počátek) o tom všem mluvilo se již v Blahověstu. Nač tebdáž obracíme zřetel, jest chrám Páně Matky Boží sněžné. Slavný tento stánek Boží, památný pomník z časův Karla IV., vypálený o Husitův, opět z rumův svých vyzdvížen a ozdoben v XVII. století jest způsobem onoho věku. Od té doby až na malé opravy a ozdoby zůstával v celé své způsobě z dotčeného století. Zatím ale i tomuto památnému chrámu Páně dostalo se přítele horlivého, který se ovšem se stkvělým výsledkem zasadil o řádné obnovení jeho. Nynější p. farář, v. důst. p. Dr. Ducheck, jedva se byl uvázal ve správu svěřené sobě osady, ihned jal se pečovati o svůj farní chrám Páně. — S důvěrou důstojnou katolického kněze, obrátiv se k osadníkům svým, nesklamal se ve své naději. Ocholetě podali jsou mu na pomoc ruky své J. Exc. p. hr. Leopold Thun a ušlechtilý p. J. Fiedler, jakož i na slovo vzati umělci pp. Kandler a Kratzmann. Nejinak osvědčila se slavná radda obce Pražské, že chce ochotně

¹⁾ Města česká opatřena hlavními školami jsou: Beroun, Benesov, Bydžov, Brandejs, Breznice, Brod německý, Čáslav, Domažlice, Jičín, Jindřichův Hradec, Humpolec, Chrudím, Jaroměř, Klatovy, Kolín, Králové Hradec, Kutná Hora, Litomyšl, Melník, Náchod, Nové Dvory, Pardubice, Pelhřimov, Písek, Plzeň, Poděbrady, Polička, Polna, Příbram, Rakovník, Rokycany, Slaný, Soběslav, Strakonice, Tábor, Třebenice, Třeboň, Vodňany. (Viz „Jahrb. v. J. Maresch.“)

prispěti k obnově památného chrámu Páně. Na to počaly sbírky. Horlivý duchovní pastýř jal se tu choditi od domu k domu, sbíral mezi osadníky, hledal i nalézal pomoc ovšem i jinde, došel jí, jako každý tolikéž u štědrého, milostivého císaře *Ferdinanda*. Dar, kterýmž tu JM. císař Ferdinand přispěl k zvelebení památného tohoto stánku Páně, jest ovšem císařský: darovalť zajisté 2000 zl. ve stříbr. Mezi osadníky a jinými zbožnými Pražany vyskytli se nejedni, kteřížto po 100 zl., po 60 zl., po 50 zl. obětovali k bohumilému účelu. Takovou měrou sešlo se 7000 zl. Z záduší přidáno k tomu 5000 zl., a tudíž možná bylo, předsevzítí opravu: jakovéž se nižádnému chrámu Páně za dnův našich nedostalo. A v skutku, žádný v té míře nepotřeboval. Shledalť se to, když se dostali zedníci a kameníci na horu, prohlížejíce klenutí a vazbu na oknech atd. Tu bylo opravy v svrchované míře potřebí. V několika letech bylo by se bez pochyby rozdrobené kamení sypalo s hůry a vysoké klenutí bylo by se více pukalo, bořilo. Rozumíť se, že všeliké tyto nehody se odstraní. A jakové tvářnosti pěkné nabude chrám! — Ohromný, veliký oltář a všechny postranní skviti se budou opět v celé své důstojné krásě; obrazy, sochy, podlaha i stěny vše bude obnoveno, v náležitě způsobě, tak sice, že se pak zaraduje každému srdce, jak mile vkročí do této svatyně. Mnohonásobné a nákladné ty práce protáhnou se až do zimy. Avšak jest se nadíti, že se ukončí před počítím příštího adventu, načež se ovšem důstojným a slavným způsobem konati počnou služby Boží v důstojné svatyni Páně¹⁾. A takto přibude v Praze opět jeden pomník, svědčí nejen o bohumilé snaze vel. duchovenstva, pamětlivého slov žalmisty Páně: „*Dilexi decorem domus Tue*,“ nýbrž o upřímné obětovnosti zbožných Pražanův po dnešní den ochotných napomáhati k zvelebení a oslavení Páně. — Avšak zbožnou mysl obětovných Bůh zachovej i rozmnož tohoto ducha v celém národě, aby se přikročiti mohlo k provedení díla, zaslaveného od věku a zůstaveného nám. Netřeba dōkládati, nač tu bijeme! Miníme tu chrám Páně u sv. Víta na hradě Pražském.

Od Sázavy v Červenci 1857.

„Po vši zemi vyšel zvuk jejích,“ praví žalmista Páně (Žalm XVIII, 5.), a slovo těchto užívá Církev o svatých apoštolích. Mo-

žná však slyšeti je též o hlaholu zvonů, dílem proto že od pradávných časů po celé Církví katolické užíváno zvonu k svolávání věřících na služby Boží, k povzbuzování pobožnosti, dílem i proto, že zvon skutečně jakýmsi hlasatelem svatého evangelium jest. *Hlasatelem*, pravím, jest zvon chrámový, a sice hlasatelem *zvláštním* a přepodivným. Nemáť sice úst a předce mocný hlas vydává; jest vyňat z hlubin země a předce hlas jeho jako s nebes k nám přichází; máť kovové srdce a přece bije srdce to pro svatou věc; nemáť citu a předce vznešené nábožné city v nás vzbuzuje; neznáť Boha a předce každodenně k účtě Jeho nás vybízí; o Kristu Ježíši a Jeho božském poslání neví ničeho, a předce každodenně o Spasiteli světa všem křesťanům, slova sv. evangelium připomíná: „Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ Proto zajisté jest hlahol zvonů velevítaný jednomu každému nábožnému křesťanu; proto také nejen s věží chrámových, ale i v každé sebe menší obci katolické ano i v osamělých chyši poustevnických zaznívá každodenně hlahol zvonů, oživuje celé krajiny a osady. Smutno však a teskně jaksí v obci, kde po celý den, po celý týden a po celý rok žádný zvonek nezaznívá!

A tak smutno a teskně vypadalo to skoro celých 9 let v městečku Sázavě. Jak z předešlého dopisu od Sázavy známo, byl dne 6. Srpna 1848 mimo ostatní budovy ohněm stráven jest také tamnější starý, pokud stávalo kláštera Sázavského, farní, od r. 1785 filiální chrám Páně¹⁾. Oheň byl tak prudký, že netoliko oltáře, kazatelna, stolice a ostatní ozdoby a potřebné věci v chrámu i sakristii shořely, ale i zvony na věži zcela se rozlily.

Zvonovina dána jest Pražskému slovutnému zvonari p. Bellmannovi na nové dva zvony. Uliťo nám tedy dva zvony; jeden as tři cetnýře těžký s obrazem sv. *Martina*, biskupa a vyznavače Páně, k jehožto učení chrám onen původně založen jest a druhý půldruhého centu s obrazem sv. *Prokopa*, opata Sázavského. Dva tyto zvony, posvěcený od vysoce důstojného p. preláta Strahovského, přivezly se as týden před svátkem sv. *Petra a Pavla* do farního chrámu Sázavské osady v Budách. A poněvadž v témž čase také již lešení na zvony ve věži shotoveno bylo, určen jest svátek sv. apoštolů

¹⁾ Chrám Matky Boží sněžné založen jest r. 1345 hned po korunování Karla IV. na království české.

²⁾ Viz; Blah. 1856 str. 137.

Petra a Pavla k slavnému převezení draho-
cenných těchto hlasatelů, jakož i k zavěšení
jich na věž chrámu Sázavského. Byl to den
překrásný. Okolo dvou hodin po poledních
shromáždili se v průvodech nábožní křesťa-
né ze Sázavské i ze všech vůkolních osad
před farním chrámem. Nebyloť jich na sta,
ale na tisíce. Na okrášlený zcela nový vůz
vynešeny jsou z chrámu krásné ověšené
zvony, a pak v slavném průvodu, jež ve-
lebné zdejší duchovenstvo vedlo, při zpěvu
nábožných písní vezeny jsou na druhý břeh
řeky Sázavy do městečka ku chrámu. Jeli-
kož se již v sobotu všechny přípravy k za-
věšení zvonů byly učinily, a kdo jen mohl,
ochotně se chápal provazu, za malou chvíl-
ku octly se oba zvony na místě, odkudž
mají a budou oslavovati Boha. Po té zbo-
žné zástupy uklekly na kolena a vroucnou
modlitbou děkovaly Bohu, že dal občanům
Sázavským dočekati se tak krásného a pa-
mátného dne. Po modlitbě zvoněno — po-
nejprv po 9 letech — na nové zvony.

Jestli kdy jindy, ukázalo se tu zvláště,
jak mocně mluvití umí kovové srdce zvonů
k srdcím lidským. Neboť jedva byl zavzněl
líbezný hlahol zvonů, tu tak hluboce dojatí
jsou všickni shromáždění, že až hlasitě pla-
kati počali. Mezi těmi tisíci domácími i ci-
zími nebyl bys našel jedinkého, v jehožto
oku by se byla slza radosti netřpytila. A
tázal-li jsi se koho, jak se mu asi líbí hla-
hol zvonů, odpověď tobě — pláčem. Jiní
pak pravili: „Jak uhozeno na zvon, bylo mi
tak, jako by mi byl někdo mocně udeřil na
srdce.“ Ó byloť to krásné a radostně do-
jímavé okamžení!

Po nějaké chvíli odebralo se opět celé
shromáždění v téměř pořádku do farního
chrámu, kdež pak místní p. kaplan vystoupiv
na katelnu a zvoliv text: „*Po vši zemi vy-
šel zvuk jejich,*“ vysvětlil, *zvony jsou a co
k nám hlásají každodenně, co na rozličné
dny a při rozličných příležitostech.* Konečně
modleno se litanie a uděleno požehnání
nejsvětější Svatostí oltární. —

Tak ukončil se den každému přítom-
nému, obzvlášť ale Sázavským osadníkům
velmi pamětihodný. — S nadějnou toužeb-
ností prosí nyní každý Boha, by mu popřál
dočekati se slavnosti vysvěcení téhož chrá-
mu Páně, kteréžby s pomocí Boží na po-
čátku měsíce Října předsevzato býti mohlo.
Vnitřek chrámu jest již pěkně vydlážděn.
Tři oltáře i kazatelna zaopatřeny jsou, po-
zlacovač již obnovuje; jiné pak mnohemší
i větší potřeby chrámové a oltární od do-
brodinců jsou darovány. Podotknouti tu

sluší, že proslulý umělec vlastenecký p. *Hel-
lich* se prohlásil velikomyslně, že na hlavní
oltář Sázavského chrámu Páně věnuje krásný
obraz sv. Martina. Po obou pak stranách
hlavního oltáře státi budou dvě suchy sv.
Jana Nep. a sv. *Zikmunda* od velezaslouži-
lého p. faráře *Fr. Kočho* vlastní rukou z
dřeva vyřezané. Jsouť dle úsudků *mnohých*
znalců velmi pěkné.

Mluvě již jednou o místě, na kterémž
sv. Prokop již co poustevník, již co opat ve-
líkých sobě zásluh získal pro království ne-
beské, myslím, že záhodno bude, též něco
o poutní slavnosti v Sázavě pověditi. Pa-
mátka sv. Prokopa, patrona Sázavského far-
ního chrámu Páně, světi se po celých Čechách
dne 4. Července. Den tento jest celému
údolí Sázavskému takorba dnem zasvěce-
ným; neboť po dlouhá již léta přicházejí
sem k uctění sv. patrona z vůkolních krajín
dosti veliká processí. Skoro všickni přicho-
zí vykonávají sv. zpověď a přistupují k sto-
lu Páně. — Letos přišlo *devatero* processí.
Avšak což jest to na celé Čechy? Co jest
to na naši vlast českou, o níž si byl sv.
Prokop tak velikých zásluh získal již co
kněz a rozšiřovatel víry Kristovy a nad to
co zakladatel kláštera, v němž všeliké umění
jako: malířství, sochařství, řezbářství, kostel-
ní zpěv atd. utěšeně květlý. Slušno bylo by
zajisté, aby nejen z blízkých, ale i z *vzdá-
lenějších* krajín Čechové putovali na místa,
kdež veliký oslavenec našeho národu sv.
Prokop jako poustevník přebýval, jako opat
příkladem všelikých ctností křesťanských se
stal, kde také po smrti po 500 let odpo-
číval¹⁾.

A tu s bolestí musím podotknouti, že
právě z onoho místa, na kterém sv. Prokop
druhdý velice býval ctěn, — míním rodiště,
památnou Chotouň, odkudž druhdý tak četná
processí přicházela, za posledních několika
ka let žádní poutníci nenavštívili Sázavu.
Ó což utuchla ve vás, bratři Chotouňští, již
ta zbožná *uctivost a láska* k vašemu svaté-
mu rodáku, že váháte jednou za rok navští-
viti *nedalekou* Sázavu, a podívati se do té

¹⁾ Takový náboženský cit lásky a uctivosti k sv.
Prokopu nejsnáze by se tím opět probudil, kdy-
by J. Eminenci náš zbožný arcipastýř chrám Pá-
ně sv. Prokopa nad Sázavou milostivě prohlásil
za poutní chrám, aby v něm aspoň v oktávu sv.
Prokopa věřící týchž milostí oúčastnými státi se
mohli, kterýchž oúčastnými se činí, putující na
jiná místa. Přispělo by pak nemálo, kdyby pak
milá naše staroslavná Praha příkladem svým
vybízela k putování do Sázavy.

posvátné jeskyně, jenž byla po dlouhý čas jeho příbytkem. Z Kolína, z Kutné Hory, z Bystrice a odjinud přicházejí mnozí ctitelové sv. Prokopa, a vy, rodáci jeho, nechtěli byste přijíti?

Doufám, že zbožná uctivost a láska k sv. patronu našemu nevyhasla v srdcích vašich a že snad jen nějaká nemilá náhoda vám překážela. — Ó přijďtež jen, přijďte osadníci Chotouňští; Sázava s radostí velkou uvítá vás. Pak snad po příkladu vašem i jiní mnozí Čechové počnou k uctění sv. Prokopa opět putovali na Sázavu.

V. P.

Z Klenčí (před lesem) dne 13. Července 1857.

Pominulý měsíc dočekali jsme se dnů přeradostných, tak že nemůžeme zatajiti, jak nám blaze bylo.

Bylo to 13. Června odpoledne, když se k nám odevšad hrnuli zástupové, chtějíce uvítati vrchního pastýře svého, milovaného Jana Valeriana, který, vykonav apoštolské cesty své na jihu své diecese, a malíčko po odpočinuv, hned po slavnosti Božího Těla chvátal k ovečkám svým na severu přes Klatovy a Domažlice. A když minula hodina pátá, najednou vyjasnilo se nebe, prvé deštivým mrakem potažené. Tu udeřil zvon a uprostřed nás ocnul se milovaný vrchní pastýř náš i krácel od brány, Jemu ke cti postavené, prostředkem oveček, s obou stran pozdravuje jich a žehnaje jim. Před Ním ubírali se kněží domácí s insigniemi, Jemu po boku krácel vysoce důst. p. kanovník *Schnölzer* a veleduší. Domažlický p. strídník *Flaster*, za ním šlo slavné úřednictvo císařské i vrchnostenské, mající v čele svém pt. Plzenského p. krajského, svobodného Pána z *Putzlaher-ů* s Domažlickým okresním p. *Simony*. Byl tu též p. *Jesser*, radda spojených panství Koutského a Trhanovského s p. *Hueber-em*, bývalým direktorem na týchž panstvích a nyníjším patronátním komisařem. Slavný zajisté byl to průvod, — radostné bylo to uvítání. Nevím, mám-li vypisovati radost pozdravujícího a žehnajícího otce, či ples dítě, tu od srdce prozpěvujících, tam na pozdravení odpovídajících. — A co teprvé v kostele! Když tu nejd. b. biskup, vykonav své modlitby, pozdvihl hlasu pastýřského a mluvil k lidu našemu od srdce k srdci, připomínaje, proč k nim přichází; a když potom, prohlížeje krásný a nově vkusně vymalovaný chrám Páně, chválil nábožnou mysl osadníků a děkoval všem, kteří přispěli na rozmnožení cti a slávy Boží¹⁾. — Tu v

celém zástupu valném nebylo srdce, ježto by se bylo nepohnulo, nebylo oka, z něhož by nebyla kapala slza radosti. Avšak to není ještě konec. Potom vedl J. B. M. průvod na hřbitov vně města, kdež se vykonávaly předepsané modlitby za v Pánu zesnulé bratry a sestry naše. Když jsme se odlud vrátili do kostela, pozdvihl nejd. pastýř hlasu svého po třetí, a to jazykem německým, jelikož máme as třetí díl německých osadníků. Jakou radost měli ti, slyšíce vrchního pastýře ve svém domácím chrámu ponejprv mluvíti svým jazykem mateřským, to se nedá ani vypsati. Všickni byli jako uvytržení.

Těch a takových radostí okusili jsme hned prvního dne, netušíce, co nám ještě připraveno na druhý den v kostele a ve škole. Druhý den ráno, d. 14. Června, odebral se J. B. M. hned v sedm hodin do kostela, aby za ovečky Jemu svěřené přinesl nejdrazší obět nového zákona. Při té mši svaté hned po sv. přijímání podával nejsvětější Tělo Páně všem, jenž chtěli plnomocných odpustků dosáhnouti. A těch bylo asi 300. Po mši sv. vstoupil domácí kněz na kazatelnu. A jedva že byl dokončil tento řeč svou o sv. birmování, již opět povstal neunavený Pastýř a milovaný Otec náš, i ujav se slov v předu řeči kazatelovy pronesených, vykládal od oltáře, což po birmovancích přinesl mládeňům a pannám, mužům i ženám, kmetům i stařenám a vůbec všem. Mluvil pak napřed jazykem českým a hned na to německým s takovou láskou a přívětivostí, a spolu tak důkladně a rázně, že od nejmenšího až do největšího nebylo nikoho, jehož by do duše byl nepohnul. Hluboké pohnutí bylo zajisté viděti na všech u valném počtu shromážděných, a nejedněm, nižším i vyšším, kanuly slze po tvářích. A sotva že byli nábožní Klenčané v srdci svém uložili, což každému zvláště bylo praveno, již opět bylo viděti neunaveného vrchního pastýře, an se u oltáře obírá s malíčkými, klada jim na srdce povinnosti k Bohu a po Bohu k rodičům. Po ukončené katechesi zase k rodičům se obrátil, povzbuzuje jich hned česky, hned německy, aby děti své vychovávali v kázni a bázni Boží, ač chtěli-li se na nich dočekati radostí.

Na to udělováno svátost sv. birmování bez mála tisíci nováčkům u vojště Kristově. Že bylo veliké množství lidstva, dělo se to vně kostela. Hned po sv. birmování bral

pp. patrony osvěcené p. hr. ze *Stadionu* obzvláště p. poštovník a spolu starosta *Safránek* s nábožnou chotí svou a p. *Mathes*, měšťan a výmítník.

¹⁾ Jsouť pak mezi těmito dobrodinci mimo slavné

se nejdůst. pan biskup u slavném průvodu do školy, kdež ráčil od hodiny jedenácté až do půl druhé meškati, pilně skoumaje dítky domácí i z obou škol filiálních a přesvědčuje se všestranně o vyučování a pokroku jejich, odměňuje tu pilnost tu učitelův tam dítek, a tu dítky, tam učitele povzbuzuje k nové horlivosti. Potom odbýváno ještě na faře soukromné skoumání či scrutinium s představenými obcí, s učiteli a duchovními atd. Teprvé okolo půl třetí hodiny zasedlo se ku stolu, při němž srdce se srdcem, láska s láskou se potkávaly. Než v krátce již o hodině čtvrté museli jsme se loučiti s naším milovaným *Janem Vále-riánem*. Jak nám všem bylo u srdce, jest si snadno pomyslit. Nediv se nikdo, řeknu-li, že by nejen sprostí, alebrž i vznešení byli Jeho Milost' ulibali, a že nemohouce se od Něho rozloučiti, jedni daleko — daleko za Ním hleděli očima zalitými slzami radosti i bolesti; druzí pak, a mezi těmi byli opět pt. Plzeňský pan krajský s Domažlickým p. okresním a mnoho jiných vznešených osob z blízka i z daleka, že Ho doprovázeli až na druhou štaci, totiž do Nemanic. —

Takových dnů radostných dočekali jsme se my, takových užily všechny osady, které náměstek apoštolský pro nás ráčil navštívit. Bůh dej, ať ten náš Otec drahý a Pastýř dobrý s milostí Ducha svatého ještě drahně let přebývá mezi námi a zase aspoň po desíti letech navštívit může milované osádky své!

P. Š.

Z Českého Brodu v Červenci l. P. 1857.

Naše sv. Církev a její chrámy mívaly povždy stejný osud. Dokud Církev sv. pronásledoval Jerusalem i Řím, dokud pohané i Židé žíznilí po krvi vyznavačův Kristových, dotud byly i jeskyně, katakomby a odlehle příbytky lidské jejími chrámy; a náhrobky sv. mučovníků bývaly jejími oltáři. Když ale císař Konstantin Církvi svobodu daroval: opustili křesťané podzemní skryše a stavěli chrámy, jenž světu hlásaly vítězství sv. kříže. V oněch dobách vystavěl Justinian chrám sv. Žofie co vzor slohu byzantského. A v středověku, v oné tak málo posud poznané a oceněné, a tak často a nespravedlivě haněné době, kde život církevní tak zdárně se vyvinul, kde Církev sv. život veřejný i domácí řídila i spravovala; stavěly se ty vznešené, nebetýčné stavby slohu gotického, jenž ve vítězoslávě své hrdě k nebesům se pnou a i srdce lidské tam k nebesům za sebou táhnou. Když ale později

v čas reformace čili lépe deformace Církvi hluboké, krvavé rány zasazovány byly, tu se již, kromě chrámu sv. Petra v Římě nestavěly tak slavné a velikolepé příbytky Páně a konečně ku konci předešlého a na počátku nynějšího století, když nastal tuhý spánek v životě církevním, nejenom že se nic nečinilo pro chrámy Páně, ale ještě co bylo, zašlo, zkaženo a spuštěno jest. A jak by to mohlo jinaké býti? Kde pastýř i lid spí, tam není duchovního života, tam není ani podnikavosti ani obětivosti. A když se i něco chrámům Páně obětovalo, bylo to jenom to, co jinde upotřebit se nemohlo. Když i po mnohých letech něco se učinilo: pokazilo se obyčejně domnělou opravou více, než se napravilo. Když ale po bouřích nejnovějších Církvi sv. nový život nastal, počal se život ten jevit i tím, že se počaly chrámy Páně opravovati, ozdobovati, aby se staly aspoň poněkud slušnými stánky Pána všech Pánů.

I v našem děkanském chrámu Páně, jenž ke cti a chvále sv. Gotharda zasvěcen jest, nedobře to vyhlíželo. Po dlouhá léta nic se neopravilo, a aby se to teď stalo, muselo se jako i jinde zatlouci na srdce nábožných lidí a ejhle, i zde se vyplnilo: „Kdo tluče, bude mu otevřeno.“ Na hod Boží vánoční uvedl na paměť lidu svému Českobrodský p. administrator kněz *J. Šebánek*, že se radujeme z narození Syna Božího, jenž se počal z Ducha sv. a narodil se Marie Fanny pro spasení naše, že se Bůh snížil z lásky k nám, že položen byl do jeslí chudobných atd. A když byl pohnul dušemi svých posluchačův až k slzám, obrátil zrak jejich na hlavní oltář a pravil: „Popatíte na tento oltář, ejhle, i zde Pán a Spasitel váš každodenně pro spasení vaše se obětuje, přebývá zde, aby ustavičně mezi vámi byl! Jak ale vyhlíží tento trůn lásky jeho věčné!“

A slova od srdce mluvena dotkla se i srdcí. Dokázalo se opět, že lid náš dosud má dosti obětivosti křesťanské, jenom že jest zapotřebí vůdce, budička. —

Naše město počítá něco přes 2000 duší. Většina sestává z lidí chudých, a ejhle, předce se sešlo na obnovení našeho chrámu Páně přes 1000 zl. stř., což zajiště vše podivu hodná. Vímt sice, že ti dobrodincové nehlédají slávy světské, ale komu čest, tomu čest; a aby obyvatelé Českobrodští spolu také věděli, za koho se mají modlit a komu mají děkovat za to, že jejich chrám Páně bude nyní čistý a ozdobený, stůjte tu jmena aspoň těch nej-

přednějších dobrodinců, a ti jsou: p. *Jan Makeš*, měšťan Českobrodský, jenž se svojí nábožnou manželkou *Kateřinou* přispěl 300 zl. stř.; pak p. *Fr. Brauner*, bývalý sládek, jenž obětoval též 300 zl. ve stř., ovšem že se bohužel nedočkal té radosti, by tělesnýma očima popatřiti mohl na obnovený svatostánek, Pán jej k sobě povolal. Pak ještě znamenitě přispěly: paní *Höfrová* a *Procházková*. Zaplat jim to i všem oststním všemohoucí Pán!

Nejpohnutlivější ale dva dárky byly následující: Když katecheta zdejší k svým dítkám do školy vstoupil, tu mu jeden žák podal dárek od školních dítek 21 zl. stř. a pravil: „Velebný pane, račte od nás dítek školních přijmouti tento dárek na pozlacení těch dvou andělů u velebné Svátosti oltářní.“ — Kéž byste se i vy, milé dítky, povždy andělům podobaly a uctivostí k nejsv. Svátosti zachovaly! — Blíže Českého Brodu je cukrárna, nepatří sice k osadě Českobrodské, a předce usnesly se tamnější dělníci na tom, že každý z nich na obnovení chrámu Páně Českobrodského bude obětovati půldenní mzdu a tak se sešlo 109 zl. stř.; pravím *sto devět zlatých stříbra* od lidí, jenž nemají než ruce, jimiž sobě chleba vezdejší v potu tváři vydělávají. Spasitel ale, jenž pravil: „Pojďtež ke mně všickni, jenž pracujete a obtíženi jste, já vás občerstvím!“ bude jich siliti při práci jejich, požehná jim a vynahradí, co pro čest a slávu jeho učinili.

A takové znamenité dárky když se sešly: přikročili jsme k opravování chrámu Páně. Nechtěli jsme však snad jenom kostel vysmejčit, zde neb onde kus pozlátka nalepit, nikoliv, nýbrž něco podniknouti, co by vyhovělo všem požadavkům, co by podrželo cenu i v daleké budoucnosti. A proto jsme svěřili vyvedení dvou nových obrazů našemu českému umělci p. *Hellichovi*, totiž obraz sv. *Gotharda* na hlavní oltář, a obraz *bolestné Rodičky Boží* na postranní. S ním zároveň poradili jsme se o malbu kostela a o další přiměřené okrášlení. Dle jeho návodu se v kostele pracuje pilně.

Zapotřebí toho bylo, neb zde bývá nedělního a svátečního času a zvláště v postě na kázání a na hřížové cestě velká schůzka lidí. — Počátek tedy s pomocí Boží jest učiněn, a zajisté že v krátkém čase bude náš chrám Páně celý okrášlen a ozdoben; neb již opět slíbili dobrodyncové, za rok že postaví zcela nový oltář sv. *Jana Nepomuckého*, to na místo sta-

rého nevkusného, porouchaného. Při takových podniknutích bývá jenom počátek těžký, pak to již jde. Neb sotva že se započalo v kostele práce, hned nadzmiňený † p. *Fr. Brauner* dal jednu sochu na náměstí nákladem více než 100 zl. stř. obnoviti. — Mimo to ještě obnovena jest kaple sv. *Václava*, jenž svojí neladností oko urážela. Kaple tato počala se obnovovati ale nebylo z čeho. A hle, práce nebyla ještě dokončena, a nikdo se k přispění nevybídnul, a dobrodyncové poslali více, nežli obnovení stálo. Celá osada naše čeká již toužebně na den, až opět služby Boží v chrámu Páně konati se budou, a to bude na den Nanebevzetí bl. *Rodičky Boží Marie Panny*.

V okolí našem obnoven byl též památný chrám *Vitický* blíže *Lipan*, snahou tamějšího p. faráře *Fr. Moravce*. — Po druhé podám něco o tomto chrámu Páně. —
V. S.

Z Přerova d. 23. Července 1857.

Dnešního dne navštívil na své apoštolské cestě okres a vikariát Českobrodský náš milovaný arcipastýř Jeho Eminenci *Bedřich*, kardinál a arcibiskup Pražský; uděloval totiž dne 23. Července svátost sv. biřmování v osadě Přerovské. Že Jeho Eminenci slavně a srdečně uvítán byl, o tom promlčím, jenom to u veřejnost podávám, že kromě všech ostatních slavností podán byl Jeho Eminenci od představených obcí okresu Českobrodského dárek a sice 200 zl. stř. s tou nejponiženější ve zvláštním přípisu vyslovenou prosbou, by Jeho Eminenci 100 zl. stř. na semenisko pacholecké a 100 zl. stř. na budoucí pedagogium učitelské milostivě přijmouti ráčil. Tot zajisté příkladný skutek, následování hoden! Věřící podporují svého arcipastýře v Jeho snabách, jenž směřují k spasení duší a k prospěchu Církve a vlasti. Hlavní původce tohoto chvalitebného skutku jest p. *Hugo Netval*, c. k. adjunkt okresního úřadu Českobrodského. S. V.

[Morava.]

V Rajhradě na den sv. Marty 1. P. 1857.

Nejednou podán byl článek v rozmilém Blahověstu z strany příští tisícileté slavnosti sv. apoštolův *Cyrilla* a *Methodia* na Slovensku na Moravě. — Všecky návrhy až posud v té věci učiněné jsou krásné a chvalitebné. I já mám v ohledu tom něco na srdci — což mi jaksí nelze v srdci potlačiti, ač se i časem obávám, aby se mi nápad můj na zlé nevykládal. Než s dobrým svědomím i před

krále i před Boha. Proč bych tedy tajil, co směřuje na oslavu Páně ve Svatých jeho? — Věz tedy Blahověst, a zvěstuj to, co mi na srdci a na mysli vane. — Přejít si, žádám si, abychom měli v breviáři zvláštní *Officium* na den památky slavných sv. apoštolův moravských i českých. — Vímť sice, že když se modlíme obecné *Officium*, duch neboli obsah jeho se vztahuje i na dva i na více Svatých. Co se ale dotýče hymnův aneb antifon, byly by předce krásnější, kdyby se více a blížeji vztahovaly na ty sv. muže a dobrodince veliké národu našeho, jako to máme v *Officium ss. Jana i Pavla* — aneb jak jest zřízeno *Officium sv. Cecilie* — *sv. Klementa* — *sv. Agathy* atd., kdež všady zvláštní překrásné antifyony nalézáme. — Jak jest utěšené *Officium sv. Jana Nepomuckého*, že má zvláštní hymny i antifyony! Jak milá jest píseň na slavnost sv. Václava: „*Salve decus Bohemiae!*“ Proč by to nemohlo býti také v *Officium* na den sv. apoštolův našich Cyrilla i Methodia? — Myslím, že by to tím spíše být mohlo, jelikož Cisterciaci, jak mi řečeno, mají *Officium* obzvláštní k našim oslavencům.

A nesedí-li na stolicích metropolitanských v Praze, v Olomúci, jakož i na druhých stolicích biskupských knížata Církve svaté, kteří jsou a snaží se býti důstojnými dědici apoštolských otcův a předchůdcův svých? Nehonosí-liž se Praha JEmín. kardinálem, kterýžto staví v Karlíně velikolepý chrám, vyznačený jmenem sv. apoštolů našich? Nemáme-li v Olomúci naši metropolitu, kterýž zamýšlí zvelebiti Velehrad a obnoviti poněkud aspoň dávnou jich slávu? Není-li v Brně našem pečlivý, otcovský Arnošt, kterýž vše, což by rád přivedl k rozkvetu na zdar Církve svaté, odevzdává pod ochranu sv. patronův našich Cyrilla i Methodia? — Pomlčím o Vašem nejd. p. biskupích: *Bartoloměji Augustinu*, *Janu Valerianu*, *Karlu Bor.* Všickni jsou upřímnými ctiteli sv. patronův našich. Nepochybujíš tedy, že by k žádosti jejich společné sv. Otec rád svolil zařízení, tak přiměřené a způsobné k oživení právě pobožnosti v kněžstvu a lidu slovanském. — Ostatně Bohu budiž vše poručeno! —

Fr. A. S.

(Ostatní Rakousko.)

Na pobřeží Visloky dne 26. Července 1857.

I v našem kraji počínají se missie ob-
bývati s patrným požehnáním Božím. Po-
kud mi povědomo, vlast naše byla první
slovanskou zemí v říši rakouské, kdežto
se za naší paměti užilo prostředku k
požehnání k probuzení a získání duší pro

království Boží. Před několika lety, když
byl ubohý lid náš, rozeštváný vzteklicemi
pod rouškou tvárnosti lidské tolik pánův
pobil na dvorech šlechtických v Sandec-
kém a Tarnovském kraji, vypravila se pr-
vní družina missionářská do končin zbro-
cených krví. Slovnítný, ba nesmrtelný
kněz *Karel Antoniewicz*, kteréhož jste znali,
byl duší oné požehnané missie. Ovoce
po ní zůstalo nemalé, anobř účinky její
na některých místech polovičním zázrakům
se podobaly. Osudným rokem 1848 za-
razila se požehnaná ta činnost na polské
zemí naší z příčin, o kterých nesluší mlu-
viti. Výborný kněz, *Karel Antoniewicz* a
druhové jeho přinuceni jsou chopiti se cho-
decké hole a vystěhovati se z Haliče.
Takovou měrou přenesla se neunavená
činnost výborného zrozeného to missioná-
ře do Slezka, do Velké Polsky, kde nalezl
hrob slavný. — Od té doby ovšem i u
nás mnoho, přemnoho se zjiňovalo a jak
se dočítáme, ua všech stranách říše ra-
kouské konají se missie s velkým pože-
hnaním. Dostalot pak se tohoto dobrodini
Božího tolikéž našim končinám a mezi mis-
sionáři polskými vyniká rodák Váš, neu-
navený kněz *Jos. Vojtěchovský*, z tovaryš-
stva Ježíšova. Pracovalit pak missionáři
naši nejprvé na některých osadách vo vý-
chodní Haliči: tohoto roku nedávno pře-
svědčili jsme se o apoštolském úsilí jejich
také v našem okolí — v Lancutě, památ-
ným to městě, kdež prostranný a krásný
zámek hrabat Potockých dávné připomíná
časy. Duchovní správa na osadě Lancut-
ské od několika rokův odevzdána jest Je-
suitům a ti vyčkavše svého času, letos v
tomto měsíci připravili missii, kteráž zů-
staví památku v celé okolní krajině. Ne-
unavený pt. p. biskup Přemyselský Fr.
Xav. Wierzechlejski sám přijel do Lancuta,
chtěje uděliti požehnání k velikému dílu.
Stalo se to v sobotu dne 11. t. m. Výte-
čný biskup, žádany o požehnání, ku ka-
zatelům shromážděným, promluvil slov ně-
kolik právě apoštolských a na druhý den
sám při veliké mši svaté učinil k lidu řeč
o vznešeném určení člověka. Co se do-
týče druhých kazatelův, bylit to horliví
kněží církevní, kteřížto se byli pod sprá-
vou kněze Kiejnovského a Vojtěchovského
z tovaryšstva Ježíšova usjednotili k bohu-
milému tomuto dílu. Takto počala missie
způsobem slavným. Nejd. p. biskup udě-
loval při tom svátost birmování, a kněží
scházeli se z blízka i z daleka, scházeli
se den co den, žádající přispěti dobromysl-

němu skroušenému lidu, od kazatelnic hrnoucím se ke zpovědnicím. Den po dni přibývalo pak tolikéž lidu; přibývalo ho v té míře, že poslední neděli (d. 19. t. m.) do 20,000 nalézalo se na prostranném náměstí Lancutském, kdež se mše i vše jiné pobožnosti vykonávati musily. Z toho již může každý posouditi, kterak se podařila missie v památném našem Lancutě. Kříž missionářský, jenž se tu nyní povznášá k nebesům co korouhev vítězná, obmyt jest vřelými slzami tisícův kajníkův, kteříž hledali a našli tu pokoje svědomí a žádoucího smíření s Bohem.

Ostatně Vy, tuším, znáte šlechtinou rodinu dědičných pánův Lancutských. Netřeba vám tedy připomínati, kterak ti se při památné missii té zachovali. Šlechtný hrabě *Potocký*, otec i syn, pobožná hraběnka, roz. kněžna *Čartoryjská* se vznešenou dcerou, ovdovělou to kněžnou *Dietrichsteinovou* a s výbornou nevěstou svojí, roz. kněžnou *Sanguškovou*, svítili tu příkladem svým všemu lidu. Ostatně co jinak učinili pro tuto missii, a kněžstvo pracující o spasení lidu, Bůh zajisté neostaví bez odplaty.

(Cizina.)

Na ruském pomezí d. 20. Července 1857.

Dobře to, že v Blahověstu bedlivě obračíte zřetel na církev ruskou a častěji pozdvihujete hlas o spojení čili o návrat odcizeného národu ruského do lůna sv. Církve katolické. Znaje ruský národ a říši, nemohu Vám tajiti, že se tam probouzí na poli náboženském činnost nebyvalá. Pohnutí obecné a čilejší život, kterým se vyznačuje vláda Alexandra II., jeví se i na té straně. Nevím, aby kdy bylo tolikero spisův náboženských vycházelo v ruském jazyku jako nyní. Patrné však jsou tu záměry politicko-náboženské, a tudíž nedivte se, že ve spisech a spisích těchto s prudkou ostroží na církev katolickou sočí bratří odštípenci. Nad jiné vyniká v tom ohledu spisek Muravieva, známého to spisovatele ruského. — Pokud se nemýlím, vášnivost ta propukla hlavně po korunování cárova v Moskvě. K slavnostem těmto přijel též, jak víte, mimořádný papežský legat, kníže Chigi. Snadno se domyslíte, že posel papežský nemohl bráti účastenství při obřadech církevních, ježto se děly při dotčené slavnosti. Tomu však nechtěli rozuměti Rusové, a ti, kdož mezi nimi zdělili nenávisť k Římské stolici od Řekův Carihradských a Němcův protestantských,

ihned počali ostře dorážeti na důsledného legata papežského. Událat se ovšem i jiná příhoda, kterou na zlou stranu vykládají. Výtečný legat Římský navštívil některé chrámy ruské. Duchovenstvo po svém způsobu jej vítajíc, podávalo mu též relikviáře své k líbání. Rozumí se, že v té věci nemohl tolikéž leč nepřijíti podávaných relikviářův. To duchovníky ruské urazilo. Od té doby zmáhá se odpor proti Církvi katolické. Reakce tato nejví se sice jako druhdy hněvem a násilím, ovšem ale snažnou tichou horlivostí pro propagandy ruské. Tisknou se knížky a ty se nad obyčej horlivě rozdávají popům. Nejedna jest mezi nimi též napsána po polsku. Tak u př. liturgie církve ruské. Knížky tyto roznášejí a rozšiřují se mezi lidem, nikoli bez účele. Usilujef se o to, aby se lid katolický takovou měrou mátl u víře. A mnoho-li obrany můžeme se nadíti při našich kněžích? Neblahý způsob, kterým se v Rusích od mnohonácte let vede vychování duchovenstva, pomáhá množiti nebezpečenství. Ze škol duchovních vycházejí nám z většího dílu kněží obojetní a neteční u věcech náboženských, jelikož ani soustavy katolické víry náležitě nepoznali ani o důstojenství katolického kněžství nenabýli. A co divu, že by se mezi nimi našlo málo neohrožených vyznavačův, kdyby se na ně obořilo násilí, jakovéhož užil císař Mikuláš I. proti statečným kněžím Církve sjednocené? Držít nás ovšem tradice domácí a rodinné; držít i milost Boží, že v těžkých okolnostech nehyneme více pod vládou, kterážto z politických příčin navykla všemožně usilovati o rozšíření církevního systému svého po celé říši své. — Nátišky rozmanité za předešlého císaře probouzejí šlechtnější duše k mravnímu odporu, a tudíž sobě můžete vysvětliti patrný pokrok náboženského ducha v království polském. Tu, jak vědomo, vyznavači ruské církve nejsou leč příchozí Rusové, úředníci a vojáci, polské obyvatelstvo po městech a po kraji jest vesměs katolické. Podle sečtení z roku 1855 povznesla se lidnatost v království polském na 4,873,869, z nichž se 3,607,313 k Církvi katolické latinského obřadu přiznává. Připočteme-li k tomu 217,823 katolíků slovansko-východního obřadu, v celosti katolíkův jest 3,825,136. Vláda ovšem pečuje hlavně o prospěch pravoslavných. Než mnoho-li jest jich v království? Podle statistických výkazův r. 1855 napočteno jich 4318. Majíť sice arcibiskupa svého, majíť 2 archimandřity, majíť 9 protojerejův (duchovenstvo církevní i řeholní vesměs zále-

želo z 107 osob) mají mimo katedrální chrám svůj ve Varšavě 33 kostelův a kaplí, v nichž se vykonávají služby Boží: mají všeliké výhody, jimiž nadati může mohutný panovník. Než v království nepořídí mnoho propaganda ruská. Viděti to z dosavadních výsledkův snahy její. Tak r. 1855 získala ruská církev toliko 50 osob a mezi těmi byli 4 Židé a 3 jinověrci. — Jinak to v Církvi katolické. Netřeba mi připomínati, že jí vláda nižádné podpory neposkytuje, jakž to činí pravoslavným. A ble, během téhož roku 1855 přijalo víru katolickou 98 osob; a sice Židův 59, protestantův 39. — Nepochybuji, že by se zajisté nejeden z významavův ruské církve prohlásil a přivínil k Církvi katolické, kdyby v tom nezbraňovaly přísné zákony ruské a pokuty, hrozící každému odstupujícímu od tak řečené církve „pravoslavné.“ Doufejmež a snažme se o to, by, jako v nejedné jiné strance za laskavého Alexandra II. více seřítí se bude svatých práv svědomí, než za Kateřiny II. a Mikuláše I. Osazení arcibiskupské stolice Varšavské, metropole Mohylevské aněkolika jiných biskupství, snažná péče o vyrovnání věcí se sv. Stolicí, blahosklonná pomoc, kterouž dobromyslný císař sám znamenitě přispěl k oslavení památné posvátné Čestochovy, ty a jiné rozličné okolnosti ve srdcích věrných vzbuzují naděje lepších mnohoslibných časův pro Církev katolickou v mohutné říši ruské. Opakujiť pak ovšem, což jsem již napověděl: potřebí k tomu nadšených, vzdělaných kněží a svobody; potřebí k tomu biskupův apoštolských, a seminarií, odevzdaných pod správu kněžím výtečného ducha, opravdově hluboké pobožnosti a svatého nadšení pro Krista, pro Církev. Kterak ale opatření jsme a mnoho-li doufati můžeme, v některém jiném listě.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Jako minulých let vydá se JEmin. tolikéž i letos v podzimku na cesty visitační. Tehdáž se odebeře do vikariatu Libockého, v kterém vyjížděje z Prahy, od 1. Října do 15. cesty apoštolské konati bude. Jsouť pak osady, na něž se JEmin. odebeře, následující: *Noutonice* (d. 1. Října), *Únětice* (d. 2. t. m.), *Roztoky* (d. 3. t. m.), *Tuchoměřice* (d. 4. t. m.), *Hostivice* (d. 5. t. m.), *Votčech* (d. 6. t. m.), *Stodůlky* (d. 7. t. m.), *Jinonice* (d. 8. t. m.), *Nebusice* (d. 9. t. m.), *Liboc* (d. 11. t. m.), *Břevnov* (d. 12. t. m.). *u sv. Matěje v Šarkách* (d. 13. t. m.), *Bube-*

neč (d. 14. t. m.), *Holešovice* (d. 15. t. m.). Budeť letos třetí visitační cesta, kterouž JEmin. před se vezme.

— Z dobrého pramene dozvídáme, že se opět pozamenutá myšlénka, dostavěti slavný chrám Páně sv. Vitský, prodírá na světlo. Jak vědomo, před lety již obracel se k důležité věci té zřetel hlavně d. p. kanovníkem *Pešinou*. Neunavenému p. kanovníku podařilo se, získati vážných několik přátel, mezi nimiž umění milovný p. hrabě *Fr. Thun* obzvláště vyniká. Dosáhlot pak se též potřebného povolení JM. císaře *Ferdinanda* ku provedení důležitého, posvátného tohoto díla. Než události r. 1848 zastavily všeliké další jednání. Nadšený horlitel o slávu sv. Vitské svatyně, dotčený p. kanovník *Pešina*, nemoha na ten čas provésti celku, ustanovil se na tom, důstojným způsobem obnoviti alespoň prostrannou kapli *Hasenburskou*. Tu se ale shledalo, jaké nebezpečnosti hrozí celému chrámu, ač nepřičinili se veškerá česká země o dokonale opravení a dostavení velebné svatyně této. — A to pohnulo přátely posvátného umění, to přimělo výtečné některé milovníky vlasti, že se s obnovenou horlivostí ujmouti chtějí zaraženého nehodami podniknutí. Tolik prozatím. Bohdáž v příštím svazku budeme moci o tom oznámiti více. Zatím ale již z celého srdce voláme: „Zdať Bůh!“

— Památná 500letá jubilejní slavnost na Karlovu Týně, jak již oznámeno, vykonávají se bude d. 15. t. m. s všelikou úpravou a živým účastenstvím zbožného lidu okolního a duchovenstva. J. Emin. p. kardinál oslaví památný tento den svou přítomností a vys. důst. p. děkan *Karlovtýnský Julius Körner* vydá dějepisnou monografii, opatřenou vzácnými dodatky a přílohami historickými.

— Exerciicie pro arcidiécesi Pražskou vykonávají se budou od 31. Srpna do 4. Září. Jak doslycháme, povedeť je letos v d. p. Dr. *K. Prucha*, ředitel našeho semináře.

— Za rektora na vysokých školách Pražských zvolen jest Dr. *Gabr. Günther*, professor bohosloví. Děkanem sboru profesorův stal se Dr. *V. Náhlavský* a sboru doktorského p. Dr. *D. Špachta*.

— Duchovní správu v nové káznici u Jičína, odevzdané pod správu milosrdných sester, svěřil nejdůst. p. biskup *Kralovohradecký* výtečnému faráři *Pouchovskému*, knězi *Lichtenbergovi*. Po boku co kooperator bude působiti horlivý kněz *J. Klein*.

— Na slovo vzatému ústavu hluchoněmých v Praze počínajíc příštím rokem dostane se od vlády podpora znamenitá a tudíž prokáže se, veliké dobrodini mnohým nešťastníkům.

Na příští školní rok totiž má se přijmouti 30 hluchněmých, na něž vláda sama platiti bude. Nmalé toto dobrodiní propůjčuje se ale, jak slyšíme, na vše budoucí časy. V řečeném ústavu vychovávalo se dosud 70—80 chovancův budet jich v něm tedy nejméně 100—120 býati. Nový, prostranný, k dosavadnímu ústavu přistavený dům, výtečné ředitelstvo i učitelstvo a nevšední přízeň vlády ručí za další mnohoslibný zdar ústavu, jakovýmiž se málo měst mimo Prahu honositi může.

Na potřebné opravy památného kostla sv. Jakobského v Praze sešlo se dosud 3229 zl. Přední mezi zbožnými dobrodiní staroslavného tohoto chrámu jsou jako vždy při každém podniknutí JJ. VV. císař *Ferdinand I.* a císařovna *Maria Anna*. Darcaliť zajistí 900 zl.

Čtvrťou neděli po sv. Duchu, dne 2. Června konala se (letošního roku po druhé) pouť na Levý Hradec nad Vltavou, kdež arobyly kostelíček sv. Klementa připomíná olébku křesťanského náboženství v Čechách. Jčastenství Pražanův, jakož i zbožného lidu v okolí, bylo nemalé, tak sice, že se bezpochyby od věkův již tolik lidu nesešlo na Levém Hradci, jak onoho dne. Nábožný zástup vzrostl až na 4000. Slavné služby Boží měl tu vys. důst. p. kanovník *V. M. Pešina*, obkličeny četnou assistenci veleb. duchovenstva z Prahy i z osad sousedních, jež se byly tolikéž v valném počtu shromáždily na památném Levém Hradci. Okolo čtvrté hodiny po odpoledním kázání a litaních odebíraly pak se zbožné zástupy opět ku Praze, kdež po 8. hodině v chrámě sv. Klementa vys. důst. p. Dr. *K. Prucha* svatou radostí nadšenému lidu našemu udělil požehnání nejsv. Svátosti.

Dne 24. Června zesnula v Pánu bývalá vrchnice řádu milosrdných sester, ctihodná velebná matka, *Theresia Helvigová*, kterážto 45 let strávila v blahocinném řádu a od r. 1837 spravovala vznikající kongregaci v Čechách. — Bylať rodem z Francouz, a ve vlasti své přečkala hrozné časy první krvavé revoluce. Jedva byla poulehla divoká bouře, šlechtná panna vstoupila do řádu a noviciát odbyla v Nancy. — Když byla sestrám odevzdána nemocnice v Treviru, dostala se výtečná sestra *Theresia* do Němec, načež 15 let správu vedla v první nemocnici milosrdných na půdě německé. Podobného úkolu dostalo se jí v Čechách, kdež se v ústavu pro dospělé slepce milosrdným sestrám první činnost otevřela. Jak vůbec více méně každý počátek bývá těžký, na počátku nesnadno bylo tudíž i milosrdným sestrám v Praze. Statečná vrchnice nepřestala však pevně důvěřovati v pomoc

Boží, a — nesklamala se. Bůh pomáhal — pomohl. — Správa kongregace, jež zatím dosáhla uznání od vlády a potvrzení papežského, zůstávala v rukou jejích až do r. 1853, kdežto za příčinou věku z jedné, a množících se starostí s druhé strany děle již na sobě ji míti nechtěla. Nesnadné to břímě odevzdavši do rukou nynější velebné matky *Eufemie Němcové* (roz. z Lišova) a napotom pobožně připravujíc se k smrti, jinak den co den četnějším sestrám nepřestávala býti opatrnou rádkyní a laskavou matkou, až jí po dlouhé chorobě povolal Pán. — Bůh jí dej lehké odpočinutí, a světlo věčné ať jí svítí!

Na den sv. Petra i Pavla slavil spolek tovaryšův katolických v Praze výroční památku založení svého.

Z Budějovic. V posledních dvou číslech listův biskupství Budějovického podávají se zprávy o výsledku sbírek k jistým dobročinným církevním účelům. Podle výkazů těchto sešlo se v řečeném biskupství ku podpoře strážcův Božího hrobu v Jerusalemě 775 zl. 38 kr., mimo 22 zl. ve stř. na mši svatou z osady Volenické. K rukou kláštera milosrdných sester v Praze sesbíralo se 132 zl. 48 kr., na pedagogium Budějovické věnovalo se 172 zl. 50 kr. ve stř., na semenisko pacholek 252 zl. 47 kr.

Z Litoměřic. Zdejší nemocnice milosrdných sester jest znamenitě rozšířena roku letošního. Jest se nadíti, že se již na zimu nemocní tam budou moci ubytovati. Modleme se ale, aby Bůh i české panny četně duchem pravé křesťanské lásky nadchnul, a my tudíž nabyli potřebných pomocnic v díle křesťanské lásky — v díle Božím. Jako jinde, nejinak i zde vidí se potřeba milosrdných sester, které by českého jazyka mocné byly, aby nemocným jak duševně tak i tělesně lépe přisluhovati mohly.

I v naší diecési již stává školních sester. Jsouť v České Kamenici, o čez tamnější pan měšťanosta velikých zásluh si získal. Na počátku ovšem i tu pozdvihly se proti nim obyčejné předsudky: než po ovocih poznalo se, čím školní sestry jsou dítkám, a kterak Bůh snahy jejich provází požehnáním. V české Kamenici děkují nyní rodičové všickni napořád Bohu, že se dítkám jejich školními sestrami dostalo příkladných matek čili jak jim ditky s milostnou přítulností říkají: „milých sester.“ Bůh dej i českým městům českých školních sester!

Z Hradce Králové. Exercicie duchovenské v našem biskupském sídle odbývati se budou letos hned na počátku měsíce Srpnu. Počnou 2. a ukončí

se d. 7. způsobem obyčejným. Duchovním správcem na nich neboli mistrem, ředitelem bude letos opět důst. kněz *K. Fr. Prucha*, na něhož, ač již po šesté má je řiditi, těší se všickni, kdož jednou ho byli slyšeli. — O menším semenisku čili tak řečeném semináři pacholeckém, o školních sestřích v Hradci, více povím budoucně. Na ten čas podotýkám, že bohdá v krátkém čase Hradec náš bude moci se honositi tím i oním církevním ústavem. Bůh požehnej a urychli žádoucího zdaru!

Z Klatov. Vychování děvčat v Klatovech odevzdá se výborným školním sestřím. Na zřízení ústavu a opatření ctihodných sester věnoval jistý měšťan Klatovský 4000 zl. JM. biskup Budějovický daroval k téměř konci 250 zl. stř, raduje se vysoce a žehnaje zámyslu zbožných Klatovanův.

Z Moravy. Svěcení kněží v Brně vykonávalo se letos d. 31. Července. Byloť pak jich 22 vysvěceno. — Duchovní exercieje v Brně míti bude statický kněz Jesuita *P. B. Rinn* při konci měsíce Srpna (od 24. do 28. Srpna).

— Činnost katolické jednoty Brněnské, ježto se nyní sv. Klementsou nazývá, jest příkladná. Schůzky se odbývají ve 4 nedělích, a neunaveni ředitelé její vezdy s touž horlivostí pečují o to, aby se shromážděným útlům dostalo slyšení vždy něco milého a užitečného. V posledních schůzkách mluvili pp. prof. *Sušil* a *Procházka*, s nichž první o sv. Janu Zlatoústém a druhý církevní dějiny českomoravské za Břetislava II. vykládal. — Neopomíjí se též účastníkům sdíletí zajímavé církevní zprávy ku vzdělání i ku potěše. — Mimo to bývá též čtvrtý řečník, jenž různému sboru o vážných věcech katolických mluvívá. — Schůzky ty odbývají se posud vždy v klášteře vell. OO. Minoritův, kdež laskavosti v. důst. p. provinciála dotčeného řádu jednotě propůjčeno prostranné večeřadlo.

— Dne 21. Června skládalo v kostele Minoritském 19 osob jednoduché posvátné sliby třetího řádu sv. Františka. Ctihodným těmto sestřím Tertiarkám odevzdáno jest ošetřování nemocných v Brněnské nemocnici.

Z Rakous. V biskupství sv. Hypolituském uvedeny jsou blahodějně konference duchovní. Letošní konati se bude na podzim. Hlavní předměty, o nichžto se má jednati, týkají se svěcení neděle a svátkův, odpoledních služeb Božích a smíšených manželství.

— Činnost katolických jednot v hořejších Rakousích letos na novo se okáže na obecném sjezdu krajinském v Riedu. Sjezd ten bude se odbývati v měsíci Srpnu (d. 11. 12., 13. Srpna). Porady výborův a poslancův

dití se budou ve hlavní škole obecné schůzky (12. a 13.) v divadle městském.

Z Vidně. Na Videnském předměstí *Alserově* povstalo bratrstvo sv. Josefa z Arimathie, ježto si ustanovilo za účel „chudé nebožtíky počestně pochovávat.“

— Na hostinec, čili vlastní smostatný dům tovaryšův katolických ve Vini, šlo se již bez mála. 15,000 zl. Bůh žehnej rázným tovaryšům!

— Do Vidně uvedeni jsou *školní bratři*, a vláda odevzdala jim pod správu sirotčinec. Jsouť to první školní bratři na půdě rakouské. Na západě, jmenovitě ve Francouzích působí již půl druhého sta let. Úvodem jich byl kanovník Remešský *Jan dila Sale*. Ten vida opuštěnost chudého lidu, útrpností hnut jsa, založil řeholi tu požehnanou 160. Benedikt XIII. potvrdil ji 1725. — Ve si letech rozšířili se bratři školní po veškeré Francii, a působili s patrným požehnáním Božím ku vzdělání chudého lidu. Za časův králové revoluce ovšem i tento řád o vše, co měl, oloupen, bratři pronásledováni, žaláťováni, nýbrž i vražděni jsou. Někteří, utekše se do Italie, na třech místech se usadili. Jedva byla ve Francouzích ulehla poněkud bouře, navrátili se bratři zase do vlasti, a jali se opět pracovati. První školu založili v Lyoně, odkudž se pak na novo netoliko po celé francouzské zemi, nýbrž i po všech okolních krajinách rozešli a do Ameriky dostali. — Čítat pak rád ten přes 4000 bratří, a ti mají pod správou svojí asi 300,000 žákův. — Bůh jim žehnej tolikéž i v rakouské říši naši!

— Mezi poutníky, kteřížto se letos odevšad valili do Marie Celly, zavítali též JV. císař pán s císařovnou. Přijeliť tam d. 16. Července odpoledne. Malíčko odpočinuvše po cestě, večer odebrali se na požehnání do památného chrámu. Na druhý den ráno o půl osmé přišli, opět do chrámu Páně, vykonali zpověď a při mši svaté přijali nejsvětější Svátost. — V 9 hodin s příkladnou pobožností slyšeli druhou mši svatou, načež se přes hory odebrali do Išlu.

Z Lince. Základní kámen k novému stoličnému chrámu Páně v Linci vyňat jest ze skály na hoře Olivetské.

— Podlé usnešení na předešlém obecném sjezdu katolických jednot německého národa měl se hlavní výroční sjezd odbývati v některém městě pruskem jmenovitě v Kolíně. K opětované žádosti podané ku vládě pruské posud nedošla odpověď a tudíž ustanoveno sjezd ten položit do *Solnohraduk* městsi Září.

— Z Lince odeběře se d. 30. Srpna třetí slavná procesí do Marie Celly. Stanet se přičiněním katolické jednoty Linecké.

Z Krakova. Manželský soud druhé instance v Krakově zaříditi se musil způsobem, jakého nestává nikde jinde v rakouské říši. Krakovské biskupství náleží k metropolitě Varšavské a tudíž měla by druhá instance býti ve Varšavě. Že však jest spojení s Varšavou nesporné, splnomocnil pt. arcibiskup Varšavský veřejného střídníka stolice Krakovské zříditi druhou instanci dotčeného soudu tolikéž v Krakově.

Z Haliče. Manželský soud rusínské Církve Lvovské sestaven jest jako všechny jiné na základě konkordátu. Nálezy první instance pronášejí se z moci a ve jménu JEm. metropolitě rusínské Církve. Odvolání od této první instance mělo by se dít do Říma k samému papeži. Než jakož v jiných metropolitích vyznačil sv. Otec i v Haliči Rusínům za náměška svého v příčinách manželských nejbližšího metropolitu obřadu latinského, nejd. arcibiskupa Lvovského Lukáše Baniševského.

Ze Solnohradu. Solnohrad, starobylé sídlo arcibiskupské, honosí se tím, že mělo semenisko pacholecké prvé, než kterékoli jiné biskupství v říši rakouské. Zakladatel a nadšený stědrý podporovatel jeho byl a jest JEm. kardinál *Bedřich Schwarzenberg*, který po smrti svého dne každého roku 2000 zl. na stf. věnuje na ústav, jímžto si nesmrtelnou památku v bývalém biskupství pojistil. Zdar výborného Borromeum, tak se dotčené semenisko jmenuje, utěšenou musí mu býti odměnou. Mezi 98 chovanci požehnaného ústavu tohoto bylo v minulém roce školním 45 výtečných a jenom 3 slabších. Chovanci dělají zkoušky maturitní. Žáci osmé třídy v minulém roce školním dělali je tolikéž a vesměs s výborným prospěchem. Takovou měrou přibude již ze samého semeniska pacholeckého 7 výtečných chovancův do většího semináře. Sluší pak výslovně podotknouti, že odchovanci z Borromeum takorba všickni napořád přistupují do velkého semináře duchovenského. — Odtud ze sobě též vysvětliti, nedoslýchá-li se ze Solnohradu nárek, že jest málo kandidátův kněžského stavu. V Solnohradském semináři nalézá se již dobrá polovice bohoslovcův, kteřížto byli vychováni v Borromeum. Velebné duchovenstvo, vidouc utěšené ovoce, horlivě pomáhá k dalšímu rozkvětu a Bůh vzbuzuje vždy nové štědré dobrodince krásné též štěpláci příštího kněžstva. Mezi dobrodinci, obzvláště skvěje se jmeno neunavené a nepřetržené dobroditelky JM. císařovny *Karoliny Augu-*

sty, kterážto 2245 zlatých na stříbra ročního příspěvku věnovavši ústavu, tudíž 29 chovancův dílem na celo, dílem z části zaopatřila. — Mimo císařský ten dar vyskytl se též jiné podobné. Tak zaslal kdosi nejmenovaný tři knížky ze spořitelny na 1000 zl. ve stf. Přibyl též několik odkazův na jistinu. A nejsou-li to milé výjevy a příkladné činy, hodné valného následování? Není-li sobě přáti, každé diecési takového ústavu a každému ústavu církevnímu podobných dobrodincův?

— JM. p. arcibiskup Solnohradský přinesl katolické jednotě sv. Ruperta z Říma od sv. Otce netoliko apoštolské požehnání, alebrž zároveň breve, kterýmž se údům pod obyčejnými podmínkami propůjčují plnomocné odpustky.

Z Tyrol. Vychovávací ústav a gymnasium ve Feldkirchu, před rokem odevzdané Jesuitům, nemohou již pojmouti počet schovancův, jižto se přihlásili a pořád ještě hlásí. Za tou příčinou staví se nový prostranný dům k naznačenému účelu.

— V Brünenském biskupství letos vysvěceno jest na kněžství 43 odchovancův bohosloveckých a sice 30 z biskupského semeniska 12 z rozmanitých klášterův a řádův.

Z Uher. J. Emin. p. kardinál *Scitovský* povede sám veliké procesí uherské do památne Marie Celly, kdež, jak vědomo čtenářům našim, letos koná se jubileum založení tamnějšího chrámu. Půjdeť pak procesí to ve třech odděleních, podle řeči a národnosti; při každém oddělení bude několik kněží. J. Em. p. kardinál sám chce potřebné poutníky na valné pouti té opatřiti.

— První knnovník, jenž následkem konkordátu od samého papeže jmenován jest za protoiereja kapitoly Prešovské, vys. důst. kně *Michael Gerberii*, d. 30. Května s velikou slávou a k nemalé radosti duchovenstva ruského uvázal se v důstojenství své.

— Kněz *A. D.* vydává v jazyku rusínském pedagogiku, jak samo sebou se rozumí, ku prospěchu učitelův rusínských.

— Na vzdělání prostranního chrámu Páně, jenž se staví v Mukařově Rusíni daroval J. M. císař z vlastní pokladnice své 6000 zl. na stf.

— Dne 28. Června vysvěcen jest v Ostřihomské basilice nový biskup Rábský pt. p. *Jan Simor*. Staloť se to u přítomnosti nejd. p. nuncia apoštolského ve Vídni, pt. biskupův Vácovského i Bělohradského, jakož i jiných nejedněch předních důstojníkův církevních. Nově vysvěcený p. biskup uvázal se pak d. 5. Července ve správu biskupství svého.

— V Prešpurku založen a odevzdán

jest Milosrdným sestrám špitál pro churavé dívky. — J. Emin. p. kardinál *Seitovský* sám je uvedl do nového tohoto kláštera. Hradecké noviny (*Gratzer Zeitung*) píšice o tom, dodávají, že dotčené sestry umějí německy i maďarsky. Po našem zdání měly by sestry ty též alespoň jedna i druhá slovensky znáti, jelikož mezi potřebnými Prešporčany zajisté nemálo Slovákův se nalézá.

Z Říma. Cesta po zemích papežských, na kterouž se byl sv. Otec letos vydal, podobá se vítěznému pochodu. Na všech stranách objevuje se sv. Otec ve své lásce, a lid hrne se k němu ko děti k otci. Všecka přednější města severních končin vítala jej s všelikou slávou; ze sousedních krajín a diecézí lombardských a piemontských přicházeli k němu biskupové, skládajíce poctu náměstku sv. Petra. Za touž příčinou přijeli jsou též rakouští generálové ve jmenu JAV. císaře osvědčit synovskou úctu společnému otci všeckého křesťanstva. Neopominul pak ani sardinská vláda vypraviti poslanca svého s náležitou poctivostí. Sv. Otec, vldný a přívětivý ku každému, laskavě přijal tolikéž piemontského vyslance p. Boncompagni. Než vyslanec ten jal se osvědčovati, kterak prý si vláda piemontská za čest pokládá, ochraňovati náboženství a Církev. A tu vece mu sv. Otec: „Prosím, přestaňte mluvit o té věci: jinak byste k nemalé žalosti mé přinutili, odpíratí Vám.“ Rozumí se samo sebou, že p. Boncompagni zbledl a umklul. — Co se dotýče deputací rakouských, jedněmi způsoby dal sv. Otec na jevo, jak vysoce si váží JAV. císaře Františka Josefa. — Ostatně sluší podotknouti, že sv. Otec zajel též do Modeny a navštívil Florencii. Co se dotýče návratu do Říma, o tom posud na jisto nic není ustanoveno.

— Sv. Otec, konaje letos cesty po severních krajinách papežských, navštívil také rodiště své Sinigaglii. Ku věčné památce této návštěvy své založil pak v dotčeném městě špitál pro měšťany, sešlé věkem aneb neduhby rozmanitými. Špitál ten odevzdá se milosrdným sestrám sv. Vincencia. Dobrotivý sv. Otec věnuje naň důchody z panství, kteréž byl koupil za 180,000 skudův osobního majetku.

— Učený kněz *Theiner* odjel do Florencie, kdež ve státním archivu nalezl bohaté příspěvky k dílu svému o Tridentém sněmu. Sv. Otec, podporuje neunaveného učence všemožně, vyznačil již 10,000 skudův na vydání dotčeného velikého díla.

Z Italie. V Neapoli ohlásila vláda několik dekretův, kterými se Církvi zaručují nejedna důležitá práva. Tak n. p. dovoluje

se arcibiskupům bez všeliké závady odbývati sněmy církevní, biskupům odevzdává se právo dozoru ve všech veřejných i soukromých školách — kostely a řády mohou bez opovědi a obzvláštního dovolení královského přijímati dary. —

Z Paříže. Dne 4. Července zemřel v Paříži nad jiné proslulý básník *Beranger*. Světské noviny obracejí zřetel na jeho písně, na slavný pohřeb atd., nám sluší povšimnouti sobě náboženského smýšlení a skonání jeho. *Beranger* odrostl a žil za časův, kdežto panoval ve Francouzích duch naverý, netečnosti anobř i nenávisti proti Církvi. Odtud pošly též některé písně *Berangerovy*, proniklé týž neblahým duchem. Než za posledních let života svého počal se *Beranger* jinýma očima divati na svět a nejednou dal na jevo, kterak lituje toho a onoho, což byl napsal a pustil do světa. Sestra jeho *Marie de Angas*, řeholnice, s všelikou láskou usilovala o konečné obrácení bratra svého. Trvaloť to dlouho, než v srdci a myslí proslaveného básníka oživila se víra v Krista Ježíše Syna Božího. Rok tomu, co se patrně ukazovala i pronášela žádoucí změna. Kdosi, na němž záleželo *Berangerovi*, roz nemohl se, a dotčený básník jal se povzbuzovati jej k tomu, aby se dal zaopatřiti svátostmi. Že však se osoba ta zdráhala, těžce to nesl a nemálo litoval. Podobně litoval, že se byl *Lammenais* odřekl Církve. — Když se pak letos před smrtí roz nemohl, farář, jehož byl osadníkem, nejednou jej navštívil, a jednou na žádost nemocného sám a sám s ním zůstal. Po důvěrné rozmluvě čili zpovědi, nemocný u přítomnosti obyčejných přátel svých žádal kněze o rozhřešení. A tu složil vyznání víry, modlil se skroušeně a přijal kněžské rozhřešení. — Co se dotýče pohoršlivých básní, osvědčil dotčenému faráři s žalostí: „V mládí člověk lecos učiní, čehož by neucínil za pozdějších let.“ Na smrtelném loži pak nezdídka vzíval svaté a vzdychal k Bohu: „Bože můj, tys tak veliký, a já tak malý! Smiluj se nad námi.“ Tyto a podobné zprávy zaručuje denník *Pařížský* „*Univers*“ i sluší mu věřiti.

Ze Švýcar. Na nový katolický chrám Páně v Berně věnuje se ze švýcarské spolkové pokladnice 30,000 fr. Nejlepší plán podali dva stavitelé z Remeše ve Francouzích.

— Vláda Tessinská ruší a hubí, kde a jak jen může, vše, cožkoli jest katolického. Z 22 klášterův (tolik jich bylo r. 1812) zrušeno jest od r. 1848 jich 13. Pozůstalým dána záповěd, přijímati novice, a tudíž osouzeno je na vymření.

Z Němce. Vláda Pruská dovolila Je-

snitům, držeti missii v Erfurtě, ale pod tou výminkou, aby missionářští kazatelé byli Prusáci, a biskup se zaručil, že se tudy v ničem nepobouří rozličné stránky náboženské.

— Katolíci vystavěli v Gothě chrám a opatřili si důstojného duchovního pastýře. Než to nebylo po chuti některým náruživým protestantům, a tudíž chtěli zničitou osádku katolickou. Za tou příčinou přiměli k tomu vládu, že na knězi katolickém žádala přísahu, kteráž tento nikterak nemohl složit. Na to vydána zapověď, konati služby Boží, a kněz Mehlmann měl se vystěhovati. — Zatím však zdá se, že se věc dobře vyrovná. Dočítáme se jistě v novinách, kterak vláda knězi Mehlmannovi již dopouští vykonávati duchovní povinnosti, pokud se vše s biskupem jeho rádne nevyjedná.

Z Prus. Protestantská jednota Gustavs Adolfská odbývala letos d. 8. Července valný sjezd svůj v katolickém městě Opolně. Podotýkáme to hlavně jen proto, aby se vidělo, jak jednávala vláda pruská. Dotčená vláda zdráhala i zdráhá se katolíkům valný sjezd v Kolíně, poněvadž prý to není město na celo katolické, a při takovém hlučném sjezdu protestanti by mohly všelijak trpěti. Když ale zachtělo se protestantům, shromáždit se v Opolně, kdež mimo úředníky a příchozí není hrubě protestantův, tu jim vláda nebrání, alebrž i všemožně jim pomáhá.

Z Rus. Císař Alexander poslal kardinálu Antonellimu list na poděkování, že přispěl k narovnání církevních záležitostí v Rusích. Mimo to jmenoval jej rytířem řádu sv. Ondřeje apoštola.

Z Afriky. Náměstkem a vládařem Sudanským, a tudíž vrchním velitelem v Chartumě, stal se syrský katolík, jenž uvazuje se ve správu země, všechny úřady jinak osadil. V Chartumě libil se mu toliko dům missionářův našich, u nichž ve škole se odchovává 25 žákův. Dívčí školu založí se tu asi ve 3 letech — a školní sestry z Mnichova ujmou se ji.

Směs.

— Katolických časopisův v císařství rakouském vychází německým jazykem 9. Neméně máme jich ve slovanských jazycích. Máme jistě mimo *Blahověst a Školu* v Praze, v Brně *Hlas*, a Slovensku *Cyrill a Method* v Pešti *Cerkevnu gazetu*, v Záhřebu *Katolícki list*, v Celovci *Zgodnu Danici*, v Lubljani *Slovenski prijatelj pre Cerkev i školu* a v Krakově nad jiné rozsáhlejší *Czas*.

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli :

- d. 2. Června p. *S. Boez*, kněz z řádu piaristů.
- d. 15. " p. *J. Cisar*, farář v Bystřici.
- d. 4. Července p. *Al. Schlesinger*, farář v Novérolí.
- d. 27. " p. *professor Jandera*, tit. pl.
- d. 1. Srpna p. *Arnošt. Fr. Zavoral*, far. na Strahově.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Fr. Příkosický*, za děkana do Břeskovic.
- p. *Vác. Burger*, za faráře do Holic.
- p. *Josef Jung*, za faráře do Rothwaltersdorfu v Kladsku.
- p. *Ben. Hausmann*, za faráře do Ebersdorfu v Kladsku.
- p. *Josef Gebauer*, za far. do Welpersdorfu v Kladsku.
- p. *Antonín Král*, za faráře do Vel. Horešovic.
- p. *Vác. Hrdák*, za faráře do Netvořic.
- p. *Josef Kust*, za faráře do Popovic.
- p. *Jan Weinmann*, za faráře do Skok (Maria Stock).
- p. *Martin Beber*, za faráře do Mukařova.
- p. *Jan Goldmann*, za faráře do Neulosinthalu.
- p. *Fr. Noly*, za faráře do Buněnova (Punnau).
- p. *Jan Fleissig*, za faráře do Kirchenbirku.
- p. *Ad. Weltstein*, za faráře do Outery (Neumarkt).
- p. *Ant. Hora*, za faráře do Hostivaře.
- p. *Jan Lieben*, za faráře do Lukové.
- p. *L. Müller*, k. řádu kazatelsk. k sv. Jiljí v Praze.
- p. *Vic. Svehla*, za kaplana na Smíchov.
- p. *Karel Pazour*, za kaplana do Mníšku.
- p. *K. Burka*, za kaplana do Jílového.
- p. *Fr. Hrádek*, za 2. kaplana do Kladna.
- p. *Jan Svanda*, za kaplana do Líbeznice.
- p. *Kar. Jilek*, za kaplana do Netvořic.
- p. *Fr. Matošovsky*, za kaplana do Načeradce.
- p. *Fr. Mašek*, za kaplana do Novéslí.
- p. *Fr. Převrtil*, za kaplana do Starého Kolína.
- p. *Josef Landa*, za kaplana do Štěpánova.
- p. *Vinc. Tittel*, za kaplana do Zdíc.
- p. *Bern. Boháček*, za kaplana k sv. Janu pod skalou.
- p. *Jan Tíser*, za kaplana do Benešova.
- p. *Ant. Vojáček*, za kaplana do Přibrami.
- p. *Norbert Procházka*, za kaplana do Spalen. Poříčí.
- p. *Vac. Čiška*, za kaplana do Lidic.
- p. *Jan Alex. Schneider*, za kaplana do Star. Sedlístě.
- p. *V. Graz*, za kaplana do Trinksau.
- p. *Josef Zennfels*, za kaplana do Kraslic.
- p. *V. Schreiner*, za kaplana do Kupferberku.
- p. *Jan Smola*, za kaplana do Neustadtlu.
- p. *Fr. Miesner*, za kaplana do Plané.

Na odpočinutí se odebrali :

- p. *Mich. Petrášek*, farář z Haberspírků.

Uprázdňené fary :

- Spalené Poříčí*, děk., pat. kap. Pražské od 1. Července.
- Bubeneč*, fara, pat. stavovs. od 17. Června.
- Haberspírk*, fara, pat. p. Ad. Pöppla od 1. Července.
- Bystřice*, fara, pat. p. B. hr. z Pourtales od 8. Čce.
- Lidice*, fara, pat. cíř. Ferdinanda I. od 8. Července.
- Novárole*, fara, pat. hr. Erv. Nostice od 15. Července.
- Reditelství u sv. Jirí v Praze od 29. Července.

Lokalie povýšeny za fary :

- Lána, Řenčov, Lodenice*, expositura *Bezdrůžice*.

V biskupství Budějovickém.

V Pánu zesnuli :

- d. 5. Července p. *Josef Listopad*, katecheta na hlavní a reální škole v Táboře.
- d. 7. Července p. *M. Solber*, far. v Jílovicích, b. not.

- d. 13. „ „ p. *Vác. Hazuka*, farář ve Věžně.
d. 16. „ „ p. *M. Jana*, převor Aug. ve Lnářích.

Vyznamenání jsou :

Za děkany osobní :

- p. *Matěj Pangerl*, kons. r., vik. Host., far. v Meclově.
p. *Jiří Šehr*, kons. r., vik. b. Tejnický, f. v Bukovci.
p. *Kaspar Vavarta*, vik. sekretář Hostounský, farář ve Štitarích, obdržel též exp. can. sine depend.

Notariat biskupský obdrželi :

- p. *Jakob Lenz*, děkan v Hostouni.
p. *Jan Procházka*, farář v Prostiborech.
Expositorium canonice sine dependentiis obdrželi :
p. *Šimon Rajšek*, farář v Klentči.
p. *Jan Kundrát*, farář v Nemanicích.
p. *Frant. Vavák*, farář v Šitboři.
p. *Jakob Skuhra*, farář v Ronšperku.
p. *Ondřej Puhrer*, farář v Eisendorfu.
p. *Frant. Suchý*, farář v Krakově.

Za faráře osobní :

- p. *Ignác Mauritz*, lokalista v Plesích.
p. *Augustin Zettl*, lokalista v Srbech.
Synodalie obdržel :
p. *Ondřej Deutsch*, exposit. v starém Sedle.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Frant. Bösch*, far. v D. Cerekvi, za f. v Rožmitále.
p. *Vác. Švec*, kap. v D. Cerekvi, za zat. admin. tamt.
p. *Eduard Böhm*, koop. v Písku, za kap. u s. Maurice.
p. *F. Příkosický*, far. v Lidicích, za děk. do Břeskovice.
p. *F. Hromadník* os. kap. v Blovicích, za fund. k. tt.
p. *Aug. Vondrovic*, fund. kap. v Blovicích, za expos. v Zámlekově.
p. *V. Hruška*, kap. v H. Cerekvi, za kap. do Pelhřim.
p. *F. Uhl*, koop. v Petrovicích, za čes. kazatele u sv. Anny v Budějovicích.
p. *J. Peterka*, koop. v Jilovicích, za zat. admin. tamt.
p. *On. Haas*, kap. v Kadově, za kap. do Zaboře.
p. *J. Rozsypal*, kop. v Ratibořicích, za adm. ve Věžně.
p. *Jos. Schüttenburger*, benef. u Marie Sněžné na odp.
p. *Jan Duben*, kaplan ve Vodňanech, dir. a kat. zd. hl. školy, za faráře do Strašína.
p. *Jan Mutschl*, kap. v Chvalšínách, za ben. u M. S.
p. *V. Landmann*, ko. ve Hvozďanech, za f. do Kvašňovic.
p. *J. Kendík*, kop. ve Mšeně, za p. far. do Mlázova.
p. *Ed. Japp*, zám. kp. v Kolodějích, za k. v Jindř. H.
p. *Ber. Kunstar*, konventual Augustinův ve Lnářích, za převora a far. admin. tamtéž.
p. *K. Habersberger*, b. def., za zat. kap. v Děpolticích.
p. *J. Gabriel*, zat. kop. v Děpolticích, za k. do Měčina.
p. *Fr. Stiller*, b. zat. adm. v Mlázově, za k. do Myslív.
p. *Jan Schmel*, kap. v Milčíně, za kap. do Písku.
p. *Fr. Pech*, kap. v Písku, za koop. tamtéž.
p. *J. Hanžl*, kap. ve Velharticích, za kop. do Petrovic.
p. *V. Thaller*, kop. v Unterreichensteině, za k. v Rych.
p. *Kaj. Pechal*, kap. v Nov. Trhu, za koop. do Hvozďan.

Z neomystův obdrželi jurisdikci :

- p. *Vojtěch Wolf*, za koop. do Seewiesen.
p. *Josef Roušal*, za kap. do Blovic.
p. *Frant. Mikota*, za kap. do Chrástán.
p. *Bedřich Tischler*, za kap. do Planic.
p. *Alois Strassberger*, za koop. do Trhanova.
p. *Frant. Temš*, za kaplana do Duben.

Lokalie povýšeny za fary :

Slavkov, Hlavňovice, Dláždov, Budislavice, Besenice, Veselčicko, Vítěšovice a Srby.

V biskupství Králohradeckém.

V Pánu zesnuli :

- d. 27. Dubna p. *Quido Kopecký*, k. ř. kap. v Chrudmí.
d. 2. Května p. *J. Šembera*, th. bac. na od. ve V. Mýtě.
d. 3. „ „ p. *J. Pohořelý*, pl. k. na od. v K. Hoře.
d. 10. „ „ p. *Frant. Brand*, osob. děkan v Polici.
d. 22. „ „ p. *Ant. Martinic*, farář v Lanžově.
d. 27. „ „ p. *Jakob Sedláček*, farář ve V. Veselí.
d. 17. Června p. *Jan Podhajský*, os. děk. v Chotušicích.

Vyznačení jsou :

- p. *Josef Just*, far. v Hněvčevsi, stal se vik. tajemn.
p. *Fr. Langer*, děk. v Landškrunkně, stal se vik. tajemn.
p. *Frant. Dietrich*, far. v Oupici, stal se vik. tajemn.
p. *Vács. Pelikán*, vik. taj. a far. v Kuklenách, exp. c.
p. *Jan Gally*, farář v Evanovicích, expositor. can.
p. *Alois Ružička*, k. ř. praem. v Želivě, tit. b. notára.

Ve správě duchovní ustanovení jsou :

- p. *Josef Roštlapil*, admin., za faráře na Opočně.
p. *Jan Ruda*, admin., za lokal. v Křeslicích.
p. *Jan. Beran*, koop. Dobrouč, za lokal. v Žichlinku.
p. *Josef Mustlek*, za koop. ve Frantálě.
p. *Prokop Antoš*, za admin. v Branžově.
p. *Voj. Nettyk*, za koop. ve Vojnoměstci.
p. *Frant. Král*, za kapl. ve V. Veselí.
p. *Jan Vavřina*, za kap. v Bojanově.
p. *Jan Chvála*, za koop. v Trh. Kamenici.
p. *Jan Bičíste*, za admin. v Lanžově.
p. *Ant. Šafránek*, za exp. koop. v Malíně.
p. *Vács. Hltna*, za admin. ve V. Veselí.
p. *Ig. Kuběsek*, za admin. v Chotusicích.
p. *Fr. Koutník*, za proz. zám. kap. v Žehušicích.
p. *Frant. Schmid*, za kapl. v Čermné.
p. *Vinc. Vacek*, za koop. v D. Dobrouči.
p. *Josef Tichatschke*, za kapl. v Landškrunkně.
p. *Josef Lichtenberg*, far. Ponchovský, za duchovního správce ve věznici Kartouzské.

Lokalie na fary povýšeny :

Choteč v Jičínském — Vysoký Újezd v Opočenském a Šemanín (Schirmdorf) v Litomyšlském vikariatu.

V biskupství Litoměřickém.

V Pánu zesnuli :

- p. *Liborius Doubek*, kněz ř. Aug. admin., v Ů. Lípě.
p. *Prokop Seifert*, farář v Lenešicích.
p. *Frant. Böhm*, farář v Grabern.
p. *Mauritius Mayer*, farář v Cirkovicích.

Ve správě duchovní ustanovení :

- p. *Jan Zuman*, far. v Terezíně, za děk. do Chomútova.
p. *Frant. Loos*, kap. v Chomútově, za far. do Přeskyv.
p. *K. Rössler*, kap. v Reichenavě, za katechetu ústavu Voršilinek v Pešti.
p. *Vojt. Kropsbauer*, kap. v Postoloprtech, za admin. do Lenešic.
p. *Fr. Egerl*, kat. na realce v Litoměřicích, za faráře do Nollendorfu.

Mista uprázdněna jsou :

Lenešice, fara, pat. kn. Švarcenberka.
Hainspach, fara, pat. hrab. Salma.
Mariazář, fara, pat. nejdušt. p. bisk. Litoměřického.
Cirkovice, fara, pat. nábož. fondu.
Grabern, fara, pat. nejdušt. p. biskupa Litoměřického.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

^v ^v
KNĚŽSTVO A LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

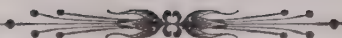
Vydavatel:

VÁCLAV ŠTULC,

kněz církevní, knížecí arcibisk. notář, učitel náboženství a české slovesnosti na c. k. gymnasiu akademickém.

Ročník třetí.

Díl druhý.

V Praze.

Tiskem a nákladem Bedř. Rohlíčka v knížecím arcibiskupském Seminári.

1 8 5 7.

Obsah dílu druhého.

Pojednání, články věroučné a vzdělavatelné.

Bludy a kacířství. Od F. B. str. 6.
Slovo o osvětě. Od Fr. Musila 35.
O čistotě. Řeč sv. Jana Chrysostoma 38.
O samospasitelnosti Církve katolické. Od J. Č. 63.
Modlitba obět kajicníka. Od Dr. K. Pruchy 99.
Služba panská před službou Boží. Od Fr. Musila 102.
Lásky mučovníkův základ Kristus. Od J. Stárka 119.
Církev a láska. Od V. K. 140.
Význam katolického pozdravení. Od Fr. Černohouze 142.
Slovo o tanci z křesťanského stanoviska. Od Kl. Vlasáka 150.
Jak sluší říkati: Mše sv. se čte čili slouží? Od M. Procházky 155.
Slovo o homiliích. Od F. S. 157.
Řeč při svěcení cukrárny v Ronově. Od J. Drbohlava 158.
Průmyslníci a náboženství 201.
Boj proti žádostem tělesným 209.
Trimestima pravd do pamětníku srdce a života. Od —ze 211.
Sv. Basilia řeč o důkudčinění 217.
Láska známka pravé Církve. Od Fr. Musila 226.
O opilství. Od J. Stárka 229.
Náboženství a národní hospodářství. Od Dr. Fr. Lohare 279.
Kajení obět postu. Od K. Dra Pruchy 281.
Láska k vlasti 289.

Obrazy a úvahy časové.

Rozhledy časové 1.
Životní otázky národu našeho 40.
Upřímné slovo s naší strany 49.
Neduhů věku a povinnosti naše. Od J. Hausmanna 121.
Politická vláda papežská a osočovatelé její 218.

Bratrstvo ku podporování katolíků na východě.
Pastýřský list J. Msti p. biskupa Budějovického 284.
Hospodine, miloval jsem okrasu domu tvého.
II. 288.
Listy o literatuře české I. 293.

Dějepisné články.

Obnovená kaple Bl. P. Marie v Praze 15.
Osudy pohlaví ženského. I. Od J. Mottla 52.
Cesta do Marie-Celly. Od Dr. J. Bilého 58.
M. J. Hus a husitství I. 89.
Spolek sv. dětství v Cáchách 118.
Obřad Církve východní. Od M. Hatabaly 144.
Svěcení chrámu Páně v Ztatníkách 161.
Obnova kaple sv. Kateřiny na Tetině 163.
Milosrdné sestry v Dráždanech 165.
Obřad sv. Methodia. Od J. Bilého 222.
Kostelík v Dislagaře na Kavkaze 231.

Životopisy.

Druhotiny vys. důst. kněze V. M. Pešiny 66.
Život a působení sv. Cyrilla a Methoděje, ap.
slovanských. Od F. Egerta 130.
Karolína Chisholmová. Od Dra J. Palackého 147.

Básně.

Slovo úcty k druhotinám vys. důst. k. V. M. Pešiny. Od J. K. 6.
Te Deum po dlouhé suchotě. Od M. Procházky 34.
Píseň adventní. Od J. Drbohlava 119.
Maris stella. Od Fr. Jerábka 139.
Kříž v poli. Od Fr. Douchy 155.
Píseň při svěcení chrámu Páně na Sázavě.
Od V. Bradáče 166.
Nápisy A. Mickiewiče 167.

Mater Dei. Od Fr. Jeřábka 208.
Píseň vánoční. Od J. Drbohlava 221.
Klasy. Legenda od J. Maška 232.
Perly moudrosti 283.

Povídky a podobenství.

Skrivánek bez křídla. Podobenství od —ze 12.
Františka Rozemého. Dle Conscience od
Dr. D. Špachty 17.
Matka a syn. Od Fr. Pravdy 105.
Věčný Žid. Od V. Hampejsa 160.
Bětuška. Obrazy ze života pro život 233.
Síť rybářská. Od —ze. 286.
Moc lásky křesťanské 283.
Opravdový kajcník 296.

Rozmanitosti.

Pojďme a stavme chrám Hospodinu 103.
Zlatá zrnka 16, 139.
Práce nevadí pobožnosti 142.
Slušná příčina slz lidských 154.
Měrou, kterou měříte, bude vám odměněno 163.

Dopisy.

Čechy: Z Prahy. Z Nymburka. Od Jesenika.
Z okolí Mělnického. Od Tábora. Z Gol-
čova Jeníkova. Ze Svratky. Z Ostružna.

Z Novo-Strašecí. Z jihovýchodních Čech
str. 70—80. — Z Prahy. Od pobřeží
Sázavského. Od Berounky. Od Nymburka.
Z Něm. Brodu. Z Nedvědic. Od Kaš-
perku. Od Lužnice. Z Jičína. Z Budě-
jovic. Od Nymburka. Z Chomutic. Od
Slaného 168—182. — Z Prahy. Od Pří-
bramí. Z Vlnové. Z Litoměřic. Z Krá-
lové Hradce. Z Poděbrad. Od Nežárky.
297—307.

Morava: Od Brna. Z Brna. Ze střední Mo-
ravy 80—83. — Z Moravy na venkově.
Od Slovenského pomezí. Od Telče. Z
Brna. Ze střední Moravy 183—188.
Z Brna. U Rajhradu. U Květnice na Mo-
ravě. U Telče na Moravě. Ze střední Mo-
ravy 307—311.

Slovensko: Od Dunaje 188.

Rakouské Polsko: Z Krakova. Od polských
hranic 189—190. — Z Krakova 311.

Zahraničné katolícké vlasti: Z Filadelfie 191.
Z pruského Slezska. Od Varty. Z Pa-
říže 312—314.

Církevní kronika 83—88, 192—199, 314—325.
Osobní věstník duchovenský 88, 199, 324.
Směs 199, 324.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL II.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 1.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Rozhledy časové.

Posledních několik měsícův nebylo čisti v novinách leč o sjezdech na západě, o rozbrojích a krvavém odboji na východě. Co se dotýče především hrozných událostí v Indii, nemělit bychom do sebe lidského citu, kdybychom se jinak leč s bolestí dívatí směli na tyto hrozné výjevy v Indii, nyní již se cedí krev bratří našich a prolévati se bude bez pochyby ještě a valnějších proudech. Jak vědomo, indové a sice indické vojsko, jež sobě Angličané byli sami vzdělali, povstalo proti svým dosavadním pánům, Angličanům. Povstání to vzalo počátek rozšiřuje se mezi indickými Muhamedany, kteří dávno tajenou nenávisť svou proti křesťanům dávají na jevo pražďením takým strašlivým, až děsnou lyšeti o něm. Divoši nešetří nikoho, nešetří věku, ni pohlaví, vše napořád zabíjejí způsobem katanským. Než co při tom obzvláště zarmucuje, toť to, že Angličané sami na mnoze nekřesťanskou, nelidskou politikou svoji takové hrozné věci sobě připravili. — Indie zdála se jim býti jedině na to stvořena od Boha, by tam sbírali, od tamtud vyváželi poklady. Po všecken čas, co již panují v oněch končinách,

s jejich strany právě nic řádného se nestalo ku prospěchu dotčených ubohých podmaněných národův. Nebo mnoho-li přispěti mohly školy, ústavy, zřízení, odcizené věčným zákonům křesťanské lásky? Mnoho-li vyříditi mohli anglikanští missionáři, kteřížto, jak sami protestantští cestovatelé dosvědčují, nebyli ničím, leč jednateli kupeckých spolkův, pány, kteří vedouce život pohodlný na dvorech svých, především o rodinu pečovati navykli? Přestávalo se na rozdávání bibli, špatně vyložených jazykem národův indických: bible měly zastati živé hlasatele živého slova Božího. Rozumít se samo, že se i tady velmi patrně dokázalo, jak nepraktický, nepravý jest princip protestantský. — Podle téhož principu ale bránilo se obětovným missionářům katolickým pracovati na díle Páně, anobř i hubeno roli, vzdělanou slovem a obětmi katolické lásky. — Takovým způsobem zůstávala Indie ve stínu smrti; národové její zůstávali pod vlivem braminův, aneb se přiznávali ke koránu Muhamedovu, k učení Budhovu, k víře Sheikův. Jednání a násilné skutky pánův a podmanitelův jejich udržovaly, množily nechť k náboženství, kteréž patrně zapíráno a potupováno životem zništných, lakotivých

kramářův. — Připomeneme-li sobě posléze, jakové daně se vybíraly na ubohých Indech, povážíme-li, že bývalý blahobyt hynul, lid chudnul, vesnice pustly pod vládou Angličanův: co divu, že tu onde i tichý stoupnec Bramínský zanevřel nenávisti, ku kteréž Muhamedáni podněcovali, jinak již i náboženské smýšlení jeho? — Těžké ty pohromy, jež v Indii zachvátily Anglicko, a kterýmiž na sta, na tisíce křesťanův, obzvláště ale Angličanův zahynulo již a bez pochyby zahyne, jsou ovoce na stromě, jež byli štipili Angličané. Rozsivalit vitr, a proto sklízeti bouři, množili hřích: co divu, že na ně dokročilo hoře?!

Pokud si kdo všimal hlasův, ježto se ozývaly v časopisech anglických, bez pochyby znamenal, jaková během několika měsícův nastala změna v náhledech o věcech indických. Když bylo vypuklo nešťastné povstání, tehdy více méně všechny protestantské noviny anglické hrozily Indianům pomstou a podpalovaly ke skutkům neméně krvavým, než jsou zločiny povstalcův. Od některého času ale již se novináři počínají sami styděti za příčinou nelidského smýšlení a jednání svého. — Nejedni z nich přiznávají se k chybám a hříchům, jichž se v Indii dopouštělo; uznávají, že třeba uhoditi na jiné cesty; osvědčují, že, jak mile se jim podaří, v Indii potlačiti povstání a opanovati ji na novo, potřebi bude, všemožně usilovati o konečné obrácení, pokřesťanění tamnějších národů. — Ano, což nebývalo druhdy slychati z úst anglických novinářův, časopisci tito již chtějí, aby vláda i přístup dala i podpory udělovala všem, kteří misionářům, a tudíž i katolickým. Než jest již takové smýšlení rukojemstvím, že napotom pod vládou anglickou příznivější a požehnanější časy nastanou v Indii? — Rádi jsme, že Angličané přestávají mluvit o krvavé

pomstě: jakováž nesluší na křesťany; avšak ještě smýšlení jejich v celosti chváliti nikterak nemůžeme. Ze všeho toho, což píší, viděti, že hodlají z křesťanského náboženství učiniti sobě službu, jež má hlidati, střežiti, na uzdě držeti podrobené národy. A či jest smýšlení takové důstojné křesťanův? Možná-li se domýšleti, že Bůh blahoslaviti bude snahám, ježto čeli proti věčným zákonům evangelium Kristova? A jaký rozdíl mezi Angličany a Muhamedány? Kdyby vláda anglická uposlechnula rady časopiscův, ježto se neštítí hlásati do světa: „V Indii nejsnáze a nejlépe šavli stavěti kříže na mečetách a na pagodách.“ — Takových misionářův uchovej Bůh a běda Anglii, kdyby jich směla i chtěla užiti. Kdo meče se chytá u věci tak svaté, jako jest evangelium, komu se chce užiti násilí, kde toliko obětorná láska má dobývati srdce: zahyne od meče, nabroušeného vášní — taseného pomstou. —

Než dejme tomu, že by Angličané naprosto nedali sluchu radám takovým nekřesťanským, jako jest onano poslední; kdyby pro svůj zisk toliko misionářův užiti chtěli k rozšíření víry křesťanské v Indii, ani tak bychom jim mnoho prospěchu slibovati nesměli. — Nemálo na tom záleží, jakých užívati budou misionářův a z jakových ohledův. Co se dotýče ohledův, záměrův, zdá se, že namnoze chtivost vlády a lakota pudí jek tomu, změnití dosavadní system politický. V takové případnosti ale stalo by se, že by Angličané dali Indianům kázati Krista, nikoli ku prospěšenství, pro spasení dotčeného národa, nýbrž ku prospěchu svému, ku prospěchu svých osad, svých kramářův. Dobře, jak obyčejně pronesl se o tom výborný — dodejme katolický denník Krakovský „Čas,“ kdež čteme: „Byli jsme bez pochyby jedni z prvních, kteří jsme

za hlavní příčinu povstání indického pokládali to, že Anglicko nešetřilo náboženských a mravních povinností, od kterých se uchylovati nemá žádný křesťanský opanovatel. K této vině přiznal se národ anglický ve všech svých organech. Ale jest se co báti, zdaliž se obecné mínění opět nezvrhne, zdaliž Angličané, osvědčivše skroušení, nedají se na vovo svěsti pýchou a lakotou. Jest se co báti, aby Anglicko, jakož si bylo nevšímalo, nýbrž i protivilo se víře křesťanské v Indii, poněvadž pokládalo náboženství za nástroj nepotřebný, anobř i škodlivý, nyní snad nechtělo užívatí ho za nástroj praktický a nevyhnutelný, ale jedině k utvrzení panování svého v osadách a těžení užitku z nich. Pokud by tak bylo — (a nelze nám s úplným přesvědčením pověditi, Anglikanstvo že má do sebe dost živé víry, by jináče býti mohlo) — tehdy na jisto možná předpověditi, že usilování Angličanův bude nadarmo. *Křesťanští* Indiany ku prospěchu Angličanův a nikoli na dobré Indianův — *nepodaří* se. — Křesťanského náboženství účelem jest nebe — královstvím jeho jest pravda — předmětem bližní; za sobecký nástroj ono se nedá užívatí bez svatokrádeže. Užívá-li ho kdo za nástroj pýchy neb lakoty své, ono se obrátí proti tomu, kdož ho tak zneužívá. Jakož jest náboženství zjevené od Boha samojediné, dokonalé, rovněž tak má též samo v lůně svém prostředky, jimiž se rozšiřuje: máť víru a lásku k bližnímu. Náboženství to má svou zbraň, a tou jest přesvědčení a obětování se bez konce.“

Vážné tyto pravdy přáli bychom, aby si Angličané k srdci vzali, a pokud se jim podaří, zkrotiti a potlačiti odboj v Indii, aby svědomitě jednali podle nich. Než *dovedou-li* toho Angličané, pokud *zůstanou* co jsou a pokud heslem jejich bude „*No popery!*“

— to jiná otázka. Známe to z historie, že protestantismus v jakovékoli formě nemá do sebe té moci, aby v jednotu víry shromáždil národy: z principu jeho přirozenou měrou plyne: rozptylovati je. A tu ať se obrátíme kamkoli, nikde nenalezneme národu, kterýžto by se byl horlivostí a láskou protestantských kazatelův obrátil ku Kristu: půdou, na kteréžto missonáři tito válčili a válčí, byly katolické země, a všecka snaha jich všade a vždy směřovala k tomu, buď katolické národy *odvrátiti* od jednoty Církve Kristovy, aneb pohanské národy navoditi odporem a nenávisti k svaté Církve katolické. — Nejinak počínali sobě tolikéž Angličané v Indii a při vůli sebe lepší nedovedou pracovati jiným způsobem a v jiném směru, dokaváde se sami neobráti a nenavráti do lůna sv. Církve katolické. Pak ovšem našlo by se též v Angličanech missonářův, kteříž by s apoštolskými Francouzi v bohumilém závodě napravili, což zlého způsobila v Indii *dosavadní* nekřesťanská politika anglická. — Jinak — nečekejme, nedoufejme mnoho!

Než pro věci, ježto se ději na dalekém východě, nesluší nevšímati sobě události, ježto se nám rozvíjejí před samýma očima. A v tom ohledu měli bychom si dobře povšimnouti rozměnitých sjezdův a společných porad, o kterých za posledních dvou měsícův psáno v novinách. Nikdo nečekej, že tu s jinými časopisci mluvití budeme o sjezdech panovníkův, císařův evropských. Mnoho-li mluvití možná o důvěrných rozmluvách a tajném smlouvání mocnářův, nepřipouštějících do komnat svých ni oči ni uši nezasvěcených v tajemství? — Darmo tu hádati a mařiti čas planými domysly: lépe oči a rukou svých důvěrně pozdvihovati k Tomu, kterýž i srdce panovníků jak potoky vod řídí a vodí

podle dobrolíbezné vůle své. Nechat tedy političtí novináři o sjezdech Osbornenském a Stutgarském, Vojmarském a Mnichovském sebe více píší: my pustivše mimo sebe i jiné sjezdy vědecké a filantropické atd., toliko k *dvěma* sjezdům obrátíme zřetel, z nichž jeden odbýváno v Berlíně a druhý v Solnohradě.

Jak vědomo, v Solnohradě shromáždili se letos důvěrníci katolických jednot, v Berlíně sjeli se účastníci, tak řečené evangelické alliance. Co se dotýče přede vším sjezdu Solnohradského, netřeba nám o něm šířeji mluvit. Čtenáři naši znají směry, úkoly a snahy katolických jednot, vědí též, za jakovou příčinou se z rozličných končin německých sjíždějí důvěrníci jejich. Dějeť se to hlavně jen proto, aby se vzájemnou výměnou myšlenek a hlasem srdci utužili v dobrém a všestranně soběpodali ruce, ke skutkům blahotčinným. — Tak bylo ovšem i letos v Solnohradě. Vyzdvižení katolické university v starobylém památném tomto městě rakouském, úsilí o rozšíření spolku sv. Bonifacia, prostředky obranné proti škodlivému vlivu a působení novinářstva bojujícího proti víře křesťanské; prostředky k zvelebení semenisek pacholeckých a všelikých spolkův a jednot katolických, jmenovitě pak nové Mariánské jednoty ku podporování katolíků na východě, byly předmětem bratrských porad. Reči, kterými tu bratři vítali bratry; slova, jimiž druh k všestranné katolické snáze vybízel druhu, vesměs naznačeny jsou byly rázem katolické pravdy a lásky. Porovnávajíce sjezd Solnohradský s těmi, ježto držány jsou za předešlých let v Mohuči, ve Vratislavi, v Řezně, ve Vidni, v Lanci nelze sobě sice tajiti, že na předešlých sjezdech shromáždění poslancův bylo četnější: co se však dotýče předmětův, o nichž jednáno, a ducha, kterýžto ve všem províval

i vládnul sjezd Solnohradský, důstojně a slušně se přidružil k předchůdcům svým a zajisté nezůstane bez žádoucích spasitelných výsledkův¹⁾.

Týmž téměř časem, kdežto se byli v Solnohradě radili a v dobrém utvrzovali katolíci, sešla se též v Berlíně tak řečená „evangelická alliance.“ K shromáždění tomuto sezváno protestanty ze všech krajín a končin světa. V Berlíně samém a sice mezi protestanty pozdvihovali se vážní hlasové proti dotčené alianci. Než straně alianční podařilo se získati krále Pruského a pohnouti jej, že netoliko předkem přízeň svou osvědčil, nýbrž později všelikými obyčeji též na jevo dával. Takto pod obzvláštní ochranou Pruského krále zahájeno dne 10. Září sjezd, od kteréhož prý „nová epocha v historii církevní počítati bude.“ — Byloť pak na něm asi 1000 osob z Angličan, ze Španěl, z Francouz, ze Švýcar, z Itálie, z Němec, z Rus, z Turek, z Ameriky, z Austrálie; byli tu Lutherani a Kalvíni, Anglikanci, Methodisti, Independenti atd. Nescházelo řečníkův. umějících vládnouti jazykem; den co den po jisté třídě objevovali se vždy noví. K zotavení unavených posluchačův zpívaly se při zastávkách hluché zpěvy chorální. Král Pruský sám s královnou a dvořany přišel do shromáždění (d. 13. Září), a dav laskavé slyšení a slavný oběd četnému zástupu evangelických spojencův, jižto se mu byli d. 11. Září v Postupíně představili co „věřící dítky Boží ze všech končin země.“ — Avšak netoliko král: vyjímaje stranu přísných protestantův — veškeré protestantské Německo nejděnými způsoby dávali na jevo přízeň svou a dodávali ducha shromá-

¹⁾ Že se do Solnohradu nesjelo tolik důvěrníkův a hostův jako na jiná místa, přítiny toho jsou patrné. Neposlední z nich ale jest ten, že se měl sjezd letošní konati v Kolíně nad Rýnem.

ždění evangelické alianci. I vizme tedy, o čem jednáno, co vyjednáno.

Co se nás katolíků dotýče, sluší sobě přede všim povšimnouti zpráv o protestantismu v katolických zemích a říších. Pastor *Grandpierre* z Paříže chlubil se, že se ve Francouzích protestantismus znamenitě rozšířil, počítaje nyní již kostelův, kazatel a škol tolik, co jich bylo před zrušením ediktu Nanteského. Katolická Církev jest prý sice činná, leč s malým prospěchem; mezi biskupy samými panuje prý různění, mezi nižším duchovenstvem nespokojenost, mravní život a vzdělanost mezi katolíky prý hyne, jelikož se filosofie nevěrecká předešlého věku kompromitovala, kynou prý tudíž nadějně časy protestantismu. Kazatel *Kind* z Milána, maje mluvit o protestantismu v Itálii, ukázal, jak málo jest dosaváde protestantských sborův ve Vlaších a že jim třeba pomáhati netoliko modlitbami, nýbrž skutky. Chlubnější byly zprávy, jež pastor *Panchaud* zvěstoval z *Belgie*, kdež před 15 lety nebylo leč 8 chrámův protestantských (v Bruselu 1 a v zemi 7), nyní prý stává jich v Bruselu 7 a v království 35—40. Nezapomenulo pak se též na císařství Rakouské a mluveno tak, jak se to dělá v podobných případnostech, nařikáno na *útisky*, ježto prý v Rakouském císařství snášení musí protestantismus. — Rozumíť se to samo sebou, že jsou na světě, obzvláště ale v Prusích lidé, kteří takové řeči rádi poslouchají, byť předkem věděli, že jsou — *nepřavé* — *lživé*.

Z podotčených zpráv o protestantismu v krajinách a říších katolických viděti již dosti patrně, jakové asi záměry má evangelická alliance. Mnohem zřejměji se to ukázalo slovy řečníkův německých i anglických. Dvorní kazatel *Dr. Krummacher* z Postupína, hned v první řeči, kterouž byl shromáždění uvítal na sjezdu, jakového

prý posud nikdy nebylo, zřetelně poukazoval, že jest evangelická alliance sbírání pole proti nepřátelům evangelické víry, proti všem, kdož čin Lutherův pokládají za neštěstí, za nectný odboj. Co se dotýče rozličných forem protestatismu, tu prý sluší se v lásce navzájem snášeti, ale usjednotiti se třeba do boje proti nevěře a všelikému římanění. — A co *Krummacher* napověděl, jiní mnohem určitěji vypověděli. Nad jiné zřetelněji mluvil pak pověstný *Dr. Schenkel*, professor Heidelberský. Dotčený horlitel připomínaje, kterak prý protestantstvo, nikde nebojuje, leč proti dogmatickým učením katolíkův obyčejem svým ličil nebezpečenství, ježto Církev katolická strojí protestantům. A tu prý káže potřeba, ohraditi se proti všelikým takým útokům, a na principu protestantském pevně a věrně starati se o dokonání načaté, ale neprovedené reformace. — Rozumíť se téměř samo sebou, že nezapomenul na Jesuity, panovníkům dávaje na rozum, že by trpěti neměli tovaryšstva tak nebezpečného. A co byl p. *Schenkel* započal, professor *Heppe* z Marburgu, konsistorní radda *Breszler* z Kdanska, *James Lord* z Londýna dále a blížeji vykládali. Podle zdání a rad všech těchto jednotníkův mají prý se protestanti netoliko doma sesilovati a zbrojiti, ale válečně vtrhnouti do končin katolických; všeliké slabosti a vady katolické Církve sluší prý odkrývati a katolíkům předstírati; protestantům, žijícím uprostřed mezi katolíky, má se poskytovat pomoc, kněžím katolickým, pokud by chtěli odpadnouti od své dosavadní víry a Církve, náleží prý podávati útočiště; v krajinách katolických mají prý se rozmáhati biblické a missionářské spolky atd. Těmito a podobnými návrhy a řeči podněcovali se shromáždění hosté k společnému usilování o konečné vítězství nad Církví katolickou.

Než co máme na to všechno říci? Jakový soud pronesti o celé té alianci? a kterak se opatřití proti útokům jejím? Kdo zná běh světa, zajisté nic se nebude obávati spolčení tohoto. Necht sobě dotčená alliance sebe více mluví o jednotě své na základě lásky: pravdou zůstane, což ji sami protestanti Berlínští zřetelně vyčítali, že to jest alliance bez všeho pravého základu. Aneb mnoho-li pevné, jisté jednoty tam, kdežto se lidé v tolikerých podstatných člancích křesťanské víry rozcházejí? Vyhražující si na vzájem svobodu v to ono věřiti neb nevěřiti, bez obalu osvědčili se nejedni z alliantův, že prý se kanon víry jejich teprva za příštích časův ustanoví. Není-li tu patrné, že dotčení páni allianti hodlají víru si *udělati*. A proto byt sebe hlučněji se všech stran pustili na nás útoky, nebojme se jich. Všeliké štipení, kteréž hož neštípil otec nebeský, vezme za své a protože i spolek evangelické alliance podobného dočká se konce.

Než byt bychom na krásně věděli, že což s takovým povykem ukázalo se v Berlíně, dříve nadání vezme za své, sjezd onen Berlínský po našem zdání jest událostí, které si nevšímati nesluší. Protestantstvo zbrojí se proti nim do boje; onoť chce vniknouti do sídel našich; onoť nám hrozí, že chce odkrývati, odhalovati, cožkoli se při nás nalezne vadného; onoť — ač samo v sobě rozpadlé strojí se a usiluje sraziti se v jednotu atd. To-li by nám nemělo býti podnětem, abychom se dobře připravili na ohlašované křížové tažení? Platí tu přede vším vyřčení sv. apoštolův, kterými se káže: „Obnovte se duchem myslí své a oblecte člověka nového podle Boha stvořeného v spravedlnosti a svatosti pravdy. K Pánu jako ku kameni živému přistupující jako kameni živé vzdělávejte se na něm v dům duchovní, v kněžstvo svaté. Vši-

ckni buďte jednomyslní, litostiví, milovníci bratrstva, milosrdní, mírní, pokorní, neodplacující zlého za zlé ani zlořečení za zlořečení, ale na proti tomu dobrořečíte.“ — O to a podobné peči mějme a usilujme, ať se u nás a mezi námi vždy více rozmáhá víra, naděje a láska Kristova, vždy spanileji vykvétá řád a kázeň katolická. Prohlédněme si dobře, co při nás *vadou* a odklízejme vady a neřesti jakovékoli, aby skrze nás nebyla v porouhání vydávána Církev svatá mezi národy. Strojí-li se oni k boji proti nám, strojmež se i my! Avšak nikoli mečem a ohněm, děly a bodáky, nýbrž pravou vzdělaností, zbožnou ušlechtilostí, živoucí věrou a láskou. Nechat u nás a mezi námi vznikají ústavy, rozšiřují se spolky, zvelebují se bratrstva, dějí se věci, milé Bohu a blahodinné, prospěšné lidem. Všecka péče nechat se k tomu nese, aby chom dokázali, že jsme synové světla, Církev svatá máti naše že jest matkou osvěty, svaté bázně a krásného milování; od ní že vychází moudrost, u ní že jsou netoliko hojivé léky a balsamy na rány lidstva, nýbrž i prameny žádoucího života. Víme, co to vše předpokládá. — Známé nám dobře, že snáze napověditi, čeho potřebí, než provesti a uskutečniti to v krátkém čase, což během celého věku obměškáváno. Netajímeť toho ni sobě ni jiným, že k tomu ke všemu třeba řádné a společné činnosti, jakověž nebude, dokováde neoživnou dřevní kázeň a řády církevní, dokováde neobnoví a neutuží se duchovní jednotu mezi lidem, kněžstvem a biskupstvem, exerciciemi a synodami. — Než kdo nám brání, kojiti se naději, že se užije prostředkův, ježto v lůně svém chová Církev, že se jich užije za časův, kdež patrně připravuje Bůh veliké věci na zemi? — A proto doufající, modleme se a modlíce se, pracujme — bojujme! —

Slovo úcty

Veledůstojnému panu kanovníku kapituly
Pražské,

Václavu Pešinovi,

strážci hl. chrámu Páně u sv. Víta na hradě Praž-
ském, ochránci Svatojanského Dědictví atd.

ku

kněžským Jeho druhotínám

dne 13. Září 1857.

Jako skřivánek z nizounkého hnízda,
Ježto v roli kryje kvítí krásné,
Tak's Ty, muži velký, bohumilý,
Povzneseš se do výšin jasné.

Povzneseš se na perutích úcty,
Jež jsi slzou svaté lásky zrosil,
Aby chválil Pána všehomíra,
Aby za svou vlast a národ prosil.

Půl sta let již stojíš, muži Páně,
V pokoře před nebes veřejemi,
Jichžto záře šediny Tvé zdobí,
Polo k nebi hledě, polo k zemi.

Chválíš Boha, prosíš za svůj národ,
A jak anděl strážce držíš ruku
Ochrannou ku spáse země České
Nad Dědictvím Jana z Nepomuku.

Nad dědictvím, jazykem to svatým,
Jehož neporušil trpký osud,
Jímž Ludmila Boha velebila,
Václav, Vojtěch — jímž ho ctíme posud.

Všelké díky Tobě, oslavenče,
Jenž jsi z lásky obětoval sebe
Službě Boha, službě svojí vlasti : —
Za to někdy odplatíš Ti nebe!

Půl sta let už sloužíš, muži Páně,
V pokoře před nebes veřejemi,
Jichžto záře šediny Tvé zdobí,
Polo k nebi hledě, polo k zemi.

S jasné výše pohleď's též dolů
Na tu ohýžku, v nížto jsi se zrodil,
Na kostel, v němž's pokřtěn vodou spásy,
Na ty, s nimiž do školy jsi chodil.

Shlédl's dolů na to malé místo,
Jež se krylo v tiché soukromnosti,
Navštívil's je, potěšil a poctil,
Setřel's slzy, vzbudil's lásku k ctnosti.

Navštívil jsi kolébku svou milou,
Ozdobil jsi posvátný chrám Páně,
Obdaril jsi rodáky své chudé,
Slbil's, že se budeš modlit za ně.

Proto Tobě díky vzdávající,
Hledíme za Tebou v jasnou výši,
Spolubratře náš a dobrodinče!
Doufáme, že nás Bůh neoslyší.

Bůh vyslyší mile prosby naše :
Láska Jeho rozmnoží Tvé síly,
Bys žil dlouho ještě k chvále Boží,
Sluho Páně, synu vlasti čilý!

K žádosti Novohradeckých složil J. K.

Bludy a kacířství.

Jako ve všeobecném dějepisu nemálo
stran zaujato vypravováním válek a pů-
tek : rovněž tak se v církevních dějinách
zhusta naskytují proti pravdě učení blud-
ná, církevní vzpoury a brojení nábožen-
ských stran.

Vida to množství výtečných, o úka-
zích těchto na poli církevním více méně
široce jednajících spisů : nechci, ať tak
dím, do Labe ještě vodu nositi, a obšírně
psáti o témž předmětu.

Jediné, k čemuž úmysl můj čelí, jest,
poněkud aspoň přispěti k náležitému oce-
nění těžkých bojův o pravdu a pro prav-
du, jelikož hodlám krátce a co možná stru-
čně naznačiti :

I. *Prameny*, odkud kacířství vznikla.

II. *Přírozenou* jejich povahu a jich
zvláštnosti a směry.

III. *Příčiny* a *způsoby*, proč a jak
buď většího, buď menšího účastenství na-
lezla ; a konečně

IV. *Následky* jejich.

I. Prameny rozličných kacířství.

Ohledávající prameny, z nichž veške-
rá kacířství od prvních věků Církve Kri-
stovy až po naši dobu vznikla, vidíme, že
jsou zřídka u vyšší, nižší míře kalná, neči-
stá. —

Jsouť to, aneb aspoň jimi mohly býti :

1. *Lehkovázná zpusnost ducha*, libu-
jícího si v přehnaném, neopatrném hlou-
bání a drzém pátrání. Zachceť se totiž
mnohému, pochopiti, co nepochopitelného,
vyskoumati, co nevystižitelného, s prav-
dami Bohem zjevenými nakládati, jakoby
je byl vlastním nalezl badáním. Zapomí-
naje přede vším, že psáno jest : „Kdo
skoumatelem jest velebnosti (Boží), za-
chvácen bude od slávy (nezpytatelného
Božství)“, tápá po tmě, zaráží všudy a u-
ráží tu a tam kus obecné, povšechné víry
apoštolské.

2. *Vypínavost, tížďadost a vysokomyslnost.* Mnohým z bludařů, jsoucím ducha stkvěle nadaného, nevšední učení, hnusila se jednotvárnost učení křesťanského. I chtěli je vysvětliti, a tak novou takorba raziti cestu. Krásná zajisté věc, badati a přemýšleti, a však děje-li se to jen duchem střízlivým a střídmým. Kdyby byl učitel bludu dílo své, jakožto dílo, učení člověka s náležitou skromností přednesl a volně se byl dal poučiti: nebylo by se stalo nižádné výtržnosti a roztržky u víře. Mnohé, obecné víře protivná zdání, bylo by možná za prvních století omluviti; nebylotě tehďaz ještě *dogma* ve všech končinách vyhlášeno, slavně vyřčeno a v určité, přísné formě proneseno, stanoveno. Avšak málo kdo může a chce býti tak pokorným jako Fenelon. Z větših dílu zamítáno všeliké poučení a napomenutí, a nemálo jest těch, jenž domnívajíce se nad veškeré křesťanstvo býti moudřejšími, ni slova nechtějí odvolati, nýbrž na svém stojí s obmyslnou přetvářeností aneb se vzdorovitou tvrďosijností. Hle, tak se rojí sekty a kacířství.

3. *Přepjatá obraznost a citlivůstkářství.* Předrážděný cit a přemrštěná obraznost kalí jasné a zdravé názory ducha, ukazuje mu starou ctihodnou pravďu toliko s jedné a to křivé strany, pohání ho, odpověditi se pravďy naprosto, arci náramně zneužnané a zhyžděné. I obyčejná cesta k spasení, jíž kráčeli předkové pravověrní, zdá se blouznivci příliš dlouhou; protož spouští se Církev, bohoslužby a svátosti, a na samopas po svém domnění uhání k vysostem, k domnělému Jerusálemu, chtěje přímo doraziti k samému zdroji pravďy a spasení. A tak považováno Církev, bohoslužbu, svátosti buď co zcela zbytečné, buď jich slovem a skutkem popíráno. A jaký z toho následek? Svět čítá o nebezpečný blud a sektu více.

4. *Jednostranné po své chuti Písma vykláďání.* Kdo k vznešenému dílu tomu-to ruku přičiniti hodláš, pokaře se prvé, vzývej Ducha sv. o dar osvícení; nebo kdo nemá ducha Ježíšova a jeho apoštolů, kdo s nimi není spřízněn věrou a duchem: ten také neporozumí dobře a zcela slovu jejich, jelikož se mu k pravému výkladu hlavního klíče nedostává. Dále se nesmí Písmo jednostranně, nébrž vždy s ohledem na apoštolskou povšechnu víru rozbíratí a vykládati; slušno pamatovati, že to nejedno v Písmě *badati a věřiti*; že to, co věřiti dlužno, nežřídka se vymýká roz-

umu rozumného a toliko věrou může a chce pochopeno — podrženo býti. — Kdo jedenkráte pobloudil u víře, kdo se oddal pochybnostem a rozumkování: takový-li Písmo vykláďá, zajisté se čím dál tím hloub zamotává v bludišti domněnek a odporův a žřídka se kdy navrátí v dřevní staré koleje zděděné pravďy.

Jako surovým mačkáním sebe krásnější motýl přichází o lesk svůj a půvabnou barvu křidel, jako pod nožem pitevníka všecko co zdrávo a živo, bledne a umírá: podobně pozbývá Písmo svaté v rukou drzého novotáře životní síly a významné moci své, a stává se smutnou, vynucenou věštbou bludu. Nejinak se vede i pozdnějším spisům a výrokům prvokřesťanův — svatých otcův; tak výrokům potomních sněmův všecko bývá jednostranně pojato a musí bludu na nohy pomáhat, na nohou držeti. K tomu všemu vězí-li dotčenému vykladatelí v hlavě ještě domněnka o Písmě, co jediném dostatečném pramenu víry, o evangelické jednoduchosti atď.; ký div, když se výklad jeho od smyslu a víry apoštolův lišiti bude, nejinak než jako nebe od země. Z toho průvodno, že zneužitě takou měrou Písmo nemůže zůstati, čím býti má, olivou pokoje a svatou základní knihou víry, nýbrž stane se jablkem různic, zastřením bludných učení. A proto lze na podobné vykladatele Písma slyšeti, což o sobě samém pověděl Tindal: „Jinť,“ tak vece, „jinť čtu Písmo, aby věřili, což v něm obsaženo; já však je čtu, abych nevěřil.“ Podobně o sobě řekl Tomáš Paine, an dí: „Nyní jsem prošel Starý Zákon, právě tak jako drvoštěp, jenž s sekerou na ramenou lesem chodě stromy kácí. Tu leží! A kněží, mohou-li necht ho zase pozdvihnou a postaví. — Já však si zajdu na knihy Nového Zákona.“

5. *Ustavičné kvačéní starýoh bludiš a kacířství.* Rozšlápní draku hlavu, a ještě bude krotiti a mrskati ohonem; bouře přehnavši se na oko, vrací se po chvíli zase a nové proudy a ledy vychrluje na zemi ustrašenou; a nežřídka vydati v rodině touž postavu a podobu, jakové býval dávnó zemřelý praotec rodu toho. To samé platí též o kacířstvích; bludné, chybné učení obnovuje a prodlužuje a vrací se po letech, po stoletích plemení se více méně, v starém aneb na oko novém rouše — i rodí a koji zlyými zásadami svými jiná kacířství, jež ho jsou desetkrát horši. Z bludného domnění o věčném nutném tr-

vání surového farisejského Židovství až do skonání světa, z chybného učení o stvoření světa a j. v. povstala jsou kacířství již za prvních časův křesťanských. K těmto se přidružilo kacířství následujících století, mnohdy jako by se byla z jednoho hnízda vylíhla, aneb z hrobů svých povstala. Macedonius není leč ozvěnou Sabellia; Arius Vigilantius, Leo Obrazorec a t. j. po svých zásadách jsou jako zvrhlými Židokřesťany, než původními novotáři u víře. Nejinak to více méně u ostatních kacířství.

6. *Vášné sobecké, pletichy sočení a stranictví.* Jako Tertullianus, chtěje býti příliš přísným, do Montanismu upadl: podobně Nestorius, bojuje proti Ariovi, klesl do opácného bludu, a tak se Nestoriovo kacířství dostalo na svět. Mnohý přidržel se snad Aria, napotom pak i Nestoria, ne snad, že lepším shledal učení jeho, nýbrž, že dvůr a přívrženci jeho zdáli se novotářům těm nadřizovati, a protože se ostýchal aneb bál, veřejně státi k Athanasiovi a Kyrillovi. Tak brojil Luther naproti odpustkům a svatovláde, a roztržka, rozdělení národův církevní i politické, jakého dotud nebylo v také rozsáhlosti, bylo následkem toho vášnivého úsilí jeho.

7. Konečně se nesmí v podobných případech zapomenouti na *brány pekelné*. Sudíť si kdo a myslí jakkoli o pekle a branách pekelných, pravdou pravdouci jest, co dí staré přísloví: „Kde Pán Bůh kostel staví, tam ďábel kapličku přistavuje.“ Škudným, závistným okem pohlíží ďábel na pšeničné pole Boží, a hledí, kterak by na něm nejsnáze nasil koukole; netreba se mu však dlouho ohlížeti. Nalézát dělníků a tovaryšů, jenž mu pomáhají, usilující zrušiti dílo Boží, a zničiti požehnanou žen Kristovu. Usnadňujet mu pak válku, různice, kteréžto rozplozují bludari novotami, a novotáři bludy svými. Jako druhdy před věky, když bylo vzešlo pravé Světlo světa, andělé sstupující s nebe, radostně zpívali písně: tak naproti tomu, kdykoli se vyskytne novotář u víře, vystupují z propasti, celá hejna litých zloduchů radujících se ze zmatků, jichž v království Ježíše Krista naplodí bludář. A protož by neviděl novotář, čím jest dělníkem, by na krásné nic zlého nezamýšlel, alebrž spíše toliko dobré měl v úmyslu: neméně jest pekla náhončím. Věc ta bude nám ještě patrnější, až dále seznáme *protikřesťanskou povahu kacířství*. Protož se to nezdá býti

pouhým toliko ohlasem svaté nevole, nýbrž spíše pravým pojmenováním věci, když láskou planoucí Kristův mučeník, Polykarp, bludaře Marciona nazval prvorozcem satanovým.

II. Povaha, ráz a směr kacířství.

Všeliká bludařství liší se sice od sebe; tak na př. byly některé od kněží a biskupů, některé od světských toliko lidí vymyšleny; jedněch náviděno od stran vládnoucích a i veřejně bráno v ochranu, ne tak druhých; jedny se vylíhly na východě, druhé v západních krajinách. Tak se naplnilo Písmo: „I mezi vámi budou učitelé lživí, kteříž uvedou sekty ztracení“ (2 Petr II, 1.). Jedny nalezly rychlé obliby u velikého přívrženstva, druhým nechtělo tak štěstí kvěsti; co mnohé poznenáhle zmizely, sloučily se jiné stávajícími dotud vyznáními. Než při vši té rozdílnosti mají neméně veškerá kacířství vespolek cosi obecného — míním totiž jakousi protikřesťanskou povahu; ženouť skoro všechna přímo aneb nepřímou útokem na Pána Ježíše Krista, popírajíce na prostu aneb pravé Božství aneb pravé člověčenství v jedné Osobě Ježíše Krista, a docela důsledně svrchovanost jeho v říši duchů, aneb popírajíce stanovenou od něho duchovní vrchnost, jelikož polem táhnou proti řádu apoštolsko-biskupského učitelstva, a zavrhuji požehnané působení Církve a udílených od ní spasitelných prostředků. Protož jest to více méně všech kacířství směrem: oboriti, zrušiti a rozmetati náboženství a Církev Ježíšovu, rozdrobiti jednotu víry, roztrhati svazek, spojující vespolek srdce i duše. Takovou měrou bludari kacířství na mnoze nevědomky chovají v nádrech svých a živí nebezpečný, hrozný a zkázyplný živel protikřesťanský; i lzeť o nich s pravdou říci: „I nyní jsou mnozí odpůrci Kristovi“ (1. Jan II.). Oniť sice druhdy na oko a rozličnými způsoby honosí se věrou Syna Božího, tak že by mohl člověk mysliti, jako by víra ta skrze ně teprva přicházela na svět; skutkem však na nejvejš Ho zlehčují, jelikož ustanovení jeho ruší. Než vizme, což psáno jest v Písmě; dí Miláček Páně: „Všeliký duch, kterýž dělí Ježíše, není z Boha, a tentž jest antikrist, o kterém jste slyšeli, že má přijíti, a již jest nyní na světě“ (1. Jan IV, 3.). O sobě nejsou heresie, jak *de Maistre* poznamenal, vlastně nic jiného, než negace jedné aneb více zjevených pravd — učení a ustano-

vení, ježto se až dosaváde věřily. Ano, zdáli se, že by tu a tam něco za peníz vlastního svého rázu vydávaly, jako na př. Nestorius svou dvojici osob Ježíšových, Luther svoje domnění o víře, Kalvin tvrdé učení svoje o předzřízení atd. — není to, podíváme-li se blíže, zajisté nic jiného, než jen opět zakuklená negace, harcující proti celým šikům pravd svaté víry. Každý bludař počíná si nejinak, než jako podmanitel, kterýž, chtěje rozhojnit vojsko svoje a nových vzděláti trůnů, vydrancovati musí dříve cizí kraje, a pokáceti stávajících stolcův.“ — A takovou měrou stává se, že bludař kacíř s pravověrcem věřícím do jisté míry jednou a toužé běže se cestou, avšak jen potud, kde začíná odporovati, popírati. Potud drží se onen jako tento apoštolské povšechné víry křesťanské; a potud nebývá učení jeho cosi nového, abrž jest tak staré, jako křesťanství, ba ono se vlastně nemůže ani za jeho učení považovati, jelikož jest učením křesťanstva a podáním apoštolským. Jakmile však začne popírati, z povšechné víry vylučovati ona učení a zřízení, kteráž soukromnému náhledu jeho, ježby předce tak rád prodal za učení Písma a Otcův, nejsou po chuti; na př. Kristus není pravý Bůh s Otcem stejné bytnosti a přirozenosti; svatovláda nemá Božského ustanovení atd.

Tu tedy vzniká *jinověrectví* učení osobní čelící aspoň částečně proti Božskému Kristovu učení. Pravověrec běže víru z povšechného pokladu svatého podání, a o ktem neoslňným kolem se rozhlížeje uchopuje pravdu víry; bludař ale ohledává pravdu zjevenou se stanoviska, jež si sám vyvolil, se strany, s které ho zajímá a vidí se mu býti po chuti, a vybírá i uvádí toliko ona místa z Písma a Otcův, jež se zdají soukromé domnění jeho podporovati. Pravověrec věří veškeré apoštolské podání, nechť jest v něm co do učení mnoho tajemství, co do praktického konání mnoho obtíží; bludař naproti tomu usnadňuje si jho víry, an, co tajemného a těžkého, všemožně odřezává a obyčejně takou přednáší theorii, jakováž lahodí smyslu a věku jeho a kteráž lahodí žádostem a přejí pohodlí. Konečně vyznává pravověrec víru svou před světem srdnatě, rázně a určitě; bludař naproti tomu ohlíží se dříve, odkud vítr vane, chová se aspoň na začátku jaksi obojetně a neurčitě, jako by se před světem ostýchal; později, když se zmohla sekta, počíná si ovšem směleji a zřejměji,

a vytrasuje se oněmi zápory čili negacemi, jež na počátku všeobecnými a neurčitými slovy zastíral. Při každém kacířství objevuje pak se zároveň praktické, částečné odpadství od apoštolské víry Otcův: a poněvadž učitel bludu a zakladatel sekty, nemaje, čím by odůvodnil poslání své od Boha, jediné soukromou vážností svou lidem se vtírá za učitele: takovým opovržným, nezákonným jeho počínáním bývá i ten drahocenný zbytek povšechné víry, jež byly negace jeho ušetřily, takorba s kořenem vyrván, z základu stržen, a konečně proměněn toliko v víru umluvenou (jaká jest jednotlivých konfessí) a *učeneckou* (doktrinální). Následek toho leží na blédní — bývát jim obecné, skutečné odpadství od Božského křesťanství. Nebo Socinian, ba každý Deista může vším právem říci: Vyznání augsburské jest ploidem tehdejší umluvy věku a náboženského učení; můj však věk, moje zásada a rozmysl staví mne příliš vysoko nad onen výrobek šeré minulosti. A co lze na to odpověditi? Všecka kacířství mají ten neblahý obyčej, že v některých článcích víry oddávají se na holý, planý filosofismus, onat se smlouvají o víru a zákony její, činí jho víry ohebnějším, pochlebují tělesným chťtčím a náklonnostem; a z té příčiny můžeme říci, že se z nich rodí lehkobázné světáctví, aneb aspoň že mají mocný triumvirat jeho „žádost těla, žádost očí a pýchu života“ za ochrance a věrného spojení. Odtud se dá také vysvětliti

III. Rozšířenost kacířství.

Proč kacířství, jak to dějiny ztvrzují, více méně přívrženců nalezla. To snadno pochopíme, vezmouc v úvážení

1. *lákovou novost a smělost, bez níž snad ani jediné kacířství nebylo.* Ačkoli mnohé vzniklé kacířství nebylo leč pouhou ozvěnou staršího bludařství: předce se ono zdálo mnohým u přirovnání k staré povšechné víře býti cosi nového, ba vstupovalo se smělou tváří a odvážnou odhodlaností. Avšak cos takového mívá při obyčejných synech Adamových, jimž se nechce mnoho mysliti, věřiti a činiti, náramné vnady do sebe — a velmi pravdivé jest, což jistý nadaný spisovatel naznamenal: „Věc nová dráždí, byt stará sebe lepší byla. Přítomnost bývá člověku vždy těžká, a tudíž usiluje stůj co stůj, jí zbýti. Pokud ji nazýváno budoucnost, sáhal po ní a jižijž by ji rád k sobě přitáhl, tak jako hltavé dítě, kteréž si na svůj talíř

vždy více nabratí chce, než snéstí může, rustatek pak s ošklivostí za novou hračku mění. Dejte člověku jen něco nového! Co na tom, zdali to dobré či nic; jen atť jest to nové, aby mohl na staré zapomenouti. Vždyť se narodil, aby zapomínal.“ Tak bývají lidé — i vzhledem náboženství. K vábívé novotě přidružila se mnohdykráté také nápadná smělost bludařova, enž se tvářil hrdě a neohroženě jako víšný podmanitel. I zevlováno naň, jako na ukaz obzlaštín na obloze, obdivováno ho jako hrdinu: — k úžasu přitovaryšily se pak přízeň a pochvala, horečka náboženské třetřivosti a tudíž množila, zmáhala se družina jeho.

2. *Stav a povaha sektářů.* Bludaři byli nejvíce kněži, mniši a biskupové, čili sami pastýři a duchovní vrchní z apoštolské dynastie. Ký div, když aspoň část mdlého, dobromyslného a neosvíceného stádce pastýře svého — i na bezcestí následuje a od svých učitelů zavestí se nechá do nepřátelského tábora? Mnozí z bludařů byli lásce u panovníků; vedli na oko přísný, nábožný život, hleděli všelikých oklik, k nimž radila zchytralost, a nežřídka vytahili se s celým pokladem duševních vloh a neobyčejných vědomostí, jimiž se za svého věku daleko nad jiným stkvěli a tudý akousi osobní převahu obdrželi, takovým způsobem mdlé, nesamostatné a vrtkavé duše za sebou táhnouce a po sobě obračejíce.

3. *Revnivost a zřetnost politiky.* Skoro vždycky mívala politika obzvláště na východě do sebe tu necnost, že se, ač k tomu nijak není způsobilá ni povolána, ráda zhusta míchala do náboženských a církevních záležitostí. Podobným jednáním vznikaly pak zmatky a výtržky v řádné církevní vládě, a na svatovládě, na církev takorika jako na nepřítelkyni aneb — jako na služebnou státu závistivým aneb lakotným okem hleděla. Té a takové politice podávalo kacířství jako na zavolání; tuť mohla vláda hezky ve rmutu lovit a podle libosti ruce roztahovati po církevní vládě u po jmění církevním; tu mohla biskupy a kněze, jenž se jí nelíbili, ssadit, a na místo jich dosadit své stvůry, jak to též skutečně činila. Protož bývalo často-kráté kacířství voda na její mlejn; proto se mu prálo, původce jeho bral se v ochranu, nové učení se vyhlašovalo za státní náboženství a i poddané k přijetí jeho nutila.

4. *Neosvícenost lidu a věku.* Chce-li

zlý princip či nepřítel člověka naseti semena zlého, noc si k tomu vyvolí; tak i bludných učení naseto nejvíce za nočního šera. Tehdáž — za prvních totižto století — nebyl ještě obsah učení křesťanského v celé své plnosti a se všelikou určitostí vysloven. Lid pravověrný věřil dobromyslně biskupu a knězi svému, nežřídka i tehdáž ještě, když již bludná učení přednášel; — mělť za to, že se na dobré pastvě nalézá, i držel nájemníka vždy ještě za dobrého pastýře, nepozoruje ani jatek, na něž ho vedeno, ani jámy, jakouž mu kopáno. Když pak Církev povznesouc varujícího hlasu ztratila kacířství: nejedno z nich bylo se již široko daleko rozežralo; a ubohý svedený lid zamotan již příliš hluboko do bludův, častěji nemohl již více vyvážnouti z tenat kacířství. Konečně uvažme ještě

5. *Lákavost kacířství, jelikož nemalé pohodlí u víře i životu křesťanském slibuje.* Lidé — vysocí i nízcí, učení i neučení, počínají si nežřídka vzhledem náboženského života nejinač než na tržišti. Na trhu skoro všickni hledí více méně zisku svého; všickni hrnou se obyčejně jako o přitřž k oně boudě, kdež za málo peněz mnoho zboží (ovšem ne valného) lze nakoupit. Neslušné zdá se sice přirovnání moje, avšak jest pravdivé a významné. Náboženská theorie, jež dopouští, že se s ní a v ní možná smlouvati, jež co do víry a skutečného plnění přikázání jejich na mále přestává, jež žádné přísné duchovní vrchnosti neuznává a tělu a jeho žádostem uzdu pouští: ta a podobná theorie v očích lidí všedních, obyčejných snadno dochází oblíby, že jí přednost dávají před starověkou přísnou pravdou. Jelikož ale vnady a udišla skoro všechny heresie této užívají, k tomu prohlídjíce, jakby prý víře a životu křesťanskému větší jasnosti, snadnosti a pohodlnosti zjednaly: nelze se již diviti, když tím tak mnoho duší lidských bývá lapeno, kteréž se mají za blaženy, jelikož prý jim ukázáno novou, mnohem příjemnější a pohodlnější stezku, na níž dle domnění jejich možná také dojíti blahoslavených stánků nebeských. Nemyslíce jinak, lež že všecko, co leží za horou, v nejhnusnějších okovech úpí a tápá ve tmách, div že nezvolají: „Bože! děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé“ (Luk. XVIII, 11.), kteříž musí ještě tolik věřiti a plniti. — Lidé rázu obyčejného nejsou bez toho pány své vůle, nýbrž poslouchají toho, co čas žádá, řídí se vůlí plachého davu a dle

toho, jak skáče černý kůň, jenž, jak Plato naznamenal, před vozem jednoho každého člověka kluše.

Tak asi vzrostla kacířství u veliké sekty a do času nabyła trvání.

IV. Následky kacířství.

Že z kacířství, ač to sice nebylo -sektářům úmyslem

1. *lecos dobrého pošlo*, nebude, jak myslím nikdo upírat. Jako slunce, po delší čas zastřené oblaky, napotom jasněji a velebněji září na báni nebeské: tak se objevila svatá pravda víry, kdykoli proti ní povstali bludaři, pokaždé u vyšší jasnosti, a mocněji a velebněji vstupovala v říši pomyslů. S každým skoro, ježž mysliti možno, odporem a protivenstvím bylo se dle ustanovení Božího svaté katolické víře potkati; avšak tím se též Božská víra na dobro čistila mezi národy, tím docházela dokonalého vývinu, vnikala hlouběji v ducha i v život věřících, až zaujala všecku mysl a duši jejich; ano tím nabýval pravověrný křesťan příležitosti, že mohl před Bohem a před světem dáti důkaz nejstkvělejší, jak věrně pro víru státi a jak dokonale a všestranně umí poslušen býti věčných zákonů jejich. Vždy více do oka padá budova, stojící podle rozvalin a ssutin, tvrz vévodící na skále a pokojně shlížející na lité, proti ní válčící živly. Semitiť se musí dříve, ač má-li se oko utěšeně kochati v pohledu na krásu hvězdnatého nebe. Noc není leč nedůstatkem světla; tak kacířství nedůstatkem pravdy. Den předchází noc, tak pravda, tak všechna víra apoštolská všelikou heresii. Dostí určitě můžeme udati neblahý vznik prvotního původce každé heresie; vímeť, že před Ariem nebylo Arianův, že nebylo odpůrců uctění Svatých jejich ostatků, obrazů před Jovinianem a Vigilantiem; slovem: na počátku nebyla než pravda a katolická apoštolská víra, později teprv vloudila se kacířství, jež nejsou leč holé protivy zprvu věřené pravdy. A tak svědčí i dějepis kacířtev po nestranném posouzení nemálo o pravdě apoštolské povšechné víry.

Nelzeť sice kacířství pokládati leč za nedokonalosti, mravní neduhy a duchovní pohromy tohoto světa. Než Bůh dopouští často menší zlé, buď aby větší zamezil a odvrátil, aneb aby jim více dobrého dosáhl. Co víchr vzduchu, bývaly heresie Církvi a pravdě katolické; ony uchvacovaly a odnášely jedovaté výpary, kteréž

zastíraly velebný pohled pravdy; ony způsobily nejednou spasitelné otřesení, kterýmž druhdy i ze smrtelné zmalátnělosti a drámy k nově činnosti vyburáčení jsou věřící; ony byly příčinou, že se rozluštila a odůvodnila mnohá velmi důležitá otázka u věcech spasení. Ba zdá se, že sama kacířství pozdnějším, jež by byly ještě mohly přijíti, heresiím takřka cestu zamezila; bude-li totiž potomstvo hleděti zkušenosti, nehod praotcův užiti ku prospěchu svému, nepodobá se aspoň, že by mohly vzniklé za příštích časův heresie býti škodlivější aneb rovněž tak nebezpečné jako dávnější. Pravdať sice, že se z kacířství všeliké žalostné strasti a úhony vylíhly na svět: pravda, že heresie byly příčinou sporů, válek, nátlaků, poprav atd., že roztrátila království Boží na zemi na množství sekt a stran, jež každá svou zvláštní cestou krácejíc, vespolek na sebe vráží: avšak to též pravda, že, kdykoli se pozdvihla pravice Páně, kdykoli se chopila věječky: tu se obořilo, tu odlétlo, cožkoli lehky shledáno; za to se ale zastkvělo humno Páně u vyšší čistotě, pšenice jeho se zaleskla jako zlato ohněm přeháněné a velebněji vzplanula sláva pravého Jerusálema. Bůh si zachoval obec křesťanskou rázu čistě apoštolského, kteráž věrně a neohroženě povšechnu víru apoštolskou před světem slavně vyznávala a bylo-li toho potřebí, i pravdu podanou zpečetila krví. Tak tedy nepřišlo ve světě ze svatého skladu víry nic na zmar, nýbrž poklad ten předrahy jest všecek a čist uschován v lůně Církve katolické. V Církvi té jest stkvostná svatební večeře Beránkova, kteráž ač se mnozí z pozvaných vzdálili, vždy přec dostatečných čítá hodovníků, jenž nezaslouženou milost takového pozvání uznávajíce, k tomu jediné ji používají, aby byli jedenkrát hodni, vzíti korunu spravedlnosti, připravenou věrným bojovníkům.

2. Avšak při tom rovněž nelze popířiti, že způsobila kacířství mnoho zlého, kteréž kacířům a sektářům, ač je třeba nepředzvídati a neobmyšleli, nicméně přičítati musí. Dotčení bludaři zavdali příčinu k rozepřím, a udusily lásku pŕtkami a roznitily nenávisť, podpálily k pohoršlivým a škodlivým rozmíškám, čímž se křesťané nekřesťanům stali předmětem posměchu i opovrzení anobř i samo Božské učení a zřízení Kristova uvedla se v lehkost. Rozepřemi a hádkami promrháno času a síl, jenž mohly jinak chvalitebně a užitečně

ti vynaloženy. Předstírajíce, že nic jiného neobmyslejší, než toliko tajemství vyčistiti, víru očistiti a neřád vykliditi: přezali bludařové celé ratolesti od kmeň pravdy a víry, vnučující do jakés také konfessi roztrhané a kusé domněnky lidské, kteréž ani u Syna Božího na nebi ani u domyslného člověka na zemi nemohou dojíti obzvláštního zalíbení, kteréž neouč s to vzbuditi obzvláštní jakousi věrnost u víře a lásce dokázati, jí proto také rubě ani žádati nemohou. A hle rozrobenosti této, pouhých těchto a mnohdy i jednostranných i značitě krivých domněnek lidských vázeno tak vysoce a tvrdopříjně zastáváno, jako by byly tím nejzraždším klenotem z pokladnice zjevení Boho! — Z kacířství vyrojila se celá hejna sekt a stran; kacířství roztrhalo království Boží na zemi, kteréž jest jedna, svatá, katolická a apoštolská Církev na samé zepatrné, nesouvislé obce a sbory; ono ozpýtýlilo povšechnu sílu křesťanstva, kteréž, kdyby dle úmyslu Ježíšova byla souřazena k vyvedení svatých účelů, divy činiti mohla. Že se tím samým rozsívá neblahé semeno i k politickému strannictví a rozdvojování národu k oslabení státu ztenčení obecného blaha leží na bíledni, příliš patrně ztvrzeno dějinami. A jakých nepošlo z toho již protivensství, náboženských válek, krvavých výjevů a pouť! Libo-li nekatolíkům, všecky ty a podobné hrůzy vypisovatí způsobem neenděně strašlivým: nikdo jim v tom nepřetáží; avšak pokud by jim činiti bylo poue o pravdu, bezděky by uznati a vyznati oušili, že nikoli Církvi katolické a věrým synům jejím, alebrž bludařům a nototářům přičítati se musí vina, že byle řůvodci tolikerych pohrom a strastí. Nebo by nebylo novotářův těchto bludařských, nebyvalo by též zhola žádné příčiny k takovým truchlivým vyjevům, dějiny křesťanské Církve nebyly by se pokálely krivostí a bédou pronásledujícího a katujícího e vespolek křesťanstva. [F. B.]

Skřivánek bez křídla.

(Podobenství.)

Bylo krásné jitro májové. Tak skvěle a vesele, jako onoho dne, již dávno bylo nepovstalo slunce s lože. Drobnoskvělá dlouška, modrooká violka a tisícere jiné kvítky omladlé přírody otvíraly svá libo-
lechá ústa, sladkým výzevem naplňující
bor vzduchový. Háj, odětý v nejčerst-

vější a nejbujnější zeleň, byl by se již na celo probral z nočního svého poklidu, v každém keři a na každé skoro haluzi hostic pěvce s jeho ranní písní. Po roli, poluhu v lesku čarovném třeptily se miriady démantů tak čistých a velikých, že se jimi pochlubiti nemůže ani vlast Bratisláka. Chodec kráčeje prostorami tak vykráslenného vělechrámu přírody cítil to čím dál tím živěji, jak se mu rozšiřuje hrud', a každý pocit, každý pomysl jak se na oltáři jeho srdce mění u zbožnou modlitbu.

Takové bylo jitro, když se otec Kristoslav s drahým svým Bohdanem ubíral k líbezným stínům poblížké hájiny. „Jaký to bodrý zpěvák!“ protřhna mlčení, osloví jinoch zamyšleného otce a ukazuje rukou do výše blankytné, „jaký to veselý zpěvák ten skřivánek. Aj, viz otče, jak statně vesluje vzduchovým mořem pořád výš a výš! Hleď, jak neunaveně máchá perutím a pílí v tu modravou dál, aby ranní jeho modlitba jen hodně brzy donikla k uším Páně! Jak lahodný jest jeho popěv, jak cituplná všecka ta jeho pobožnost. Cí duše by s ním nezapolitla k prahům nebeským? Cí srdce by se příkladem operutěného toho modlitele nerozechvělo k pocitům modlitby?“ Tak mluvil nadšeně dojatý jinoch, a zbožnomyslný otec sdílel úplně city a náhledy synovy. I rozpředl se brzy mezi oběma hovor rovně poučný jako srdečný, co zatím noha jejich vždy blíž a blíž dostupovala svého cíle.

„Pro Bůh!“ vzkřikne tu pojednou Bohdan, a všecek jsa poděšený, kyná prstem na cestu, doloží žalostně: „Není-liž to ten samý zpěvák, ten samý skřivánek, co se teď právě proletoval ve prostore oblační? Patř, otče, jak marně usiluje povznesti se vzhůru! Hle, jak nutně batolí se nyní ve prachu země! Ach, jak úzko mu zde, jak těsno a děsno! Co pak se mu stalo, tomu ubožáčku?“ To řka, pokročí ku předu, schýlí hlavu, vztáhne ruku a zvedne — mrzáčka. Zlý krahuječ byl si totiž v výši povětrné vyhlídl zpěvnou tuto kořistku; že ji ale uchvátil zrovna za křídlo a že toto odolati nemohlo britké síle dravcova zobáku, spadl ubohý pěvec bez pravé peruti dolů na zemi právě tu chvíli, když Kristoslav s Bohdanem tudy brali se k háji. Otec, přistoupiv k synovi a zrak svůj upiav na zohaveného skřivánka, odvětl (a bylo viděti, jak se mu každé slovo chvěje bolestně na rtech) v slova tato: „Pohledu takového mi se nedostalo doposud, ač již padesáte jaro miji okolo mne

ptáčka, jemuž krutý dravec odhryzl křídlo, ptáčka tak zohaveného nevidělo dosud oko mé. Ó jaktě to odporné patřiti, an pták pronásleduje ptáka! Což teprv odporné to a šeredné viděti, an člověk ubližuje člověku, bratr bratru!“ — Uleviv takto stíněným prsoum svým dodal otcem klidnějším: „Už dávno, drahý synu, toužím a chystám se způsobem všemožně dojemným upozorniti tebe na jednu pravdu svatého náboženství našeho, ku které nelze-li člověk celým srdcem a ze vši síly své, sotva kdy to daleko přivede na dráze křesťanské ctnosti, jejího vrchole ale nedospěje nikdy. Odkládal jsem s tím den ode dne, čekaje příležitost doby a chvíle. — Tato hle smutná příhoda s skřivánkem zdá se mne však vybízeti, abych to učinil dnes, abych to učinil hned na místě. Polož tedy ptáka, kdes ho zdvihl, synu můj, a obrať všeku svou pozornost k slovům svého otce!“

To pověděv, pokračoval hlasem patrně zvažnělým, takto: „Ty sám na své vlastní uši slyšel jsi už snad toužiti a naříkati toho onoho křesťana: „Ach! což těžkým břemenem jsou jen předce ta přikázání Boží, což trpkým jhem jest člověku ten přísný zákon Páně! Jak nemilosrdně váže on mi ruce i nohy! jak žárlivě střeží a v těsné okovy vbíjí každé hnutí, až i každé mé pomýšlení! Mne nešťastného, kdo mi sejme tu tíži, kdo mne sprostí toho břemene? — Nemyslím, že by i tvá duše, synu milý, už nahodlána byla rezem bludu tak škodného. Ale kdo ví, co zlého by tobě přinést mohla budoucnost, kdyby světlem pravdy důkladně se neosvětila a jejím blahodějným teplem skrz naskrz se nerozhříla mysl tvoje: kdyby tě záhy a celého nepronikla, neopanovala pravda. — Nuže popať na toho ubohého skřivánka! Kdo ptáka jaktěživ neviděl v letu, aniž byl co doslechl o tom, jak a k čemu on užívá křídel svých: zda by lehko nedal se nakloniti k tomu naskrz bludnému smyslu, že ty na něm nečiněně ležící peruti jsou mu jen holým břemenem a že mu překážejí u hbitém se pohybování? Tobě, rozmilý synu, ovšem netřeba teprvé doličovati, že tomu zpříma naopak. Ty víš tak dobře jako já, že křídlo ptáku není ani malým břemenem, ale spíše nástrojem, kterým se mu možné činí, aby čile, lehce a blaženě poletoval povětřím, a unášel se k výsostem zlatoskvělého sluníčka. Bez křídel (aj, vidíš to svými vlastníma očima): bez křídel jest on taky beze vši pružnosti

moci a síly, a povaluje se malátně v nízkém prachu země. Bláhovec, anobrž povstalec tedy každý ten, kdoby myslil, že zbaví ptáka břemene, odejme-li mu křídla! — A pošetilem takovým byl bys i ty, můj Bohdane, kdyby ti kdy napadlo domnívati se, že to, co Bůh žádá od tebe, že zákon Páně, že járho Kristovo jest nějakým protivou duši břemenem, že se sprostíš nějaké tíže, že si usnadníš pouť života, shodíš-li se sebe to jho, vypovíš-li poslušnost svému nebeskému Pánu. Nijakž a nikoli! Jho Ježíšovo, to jsou právě tvoje duchovní křídla, křídla, která duši tvé jsou připnuta na křtu svatém¹⁾, křídla, na nichž brzo a netěžko vznést se můžeš k Bohu, tomu věčnému slunci blaha duchového, jako skřivan na perutích svých se povznáší k slunci. Dábel, ten dravec pekelný a vrah duší lidských od počátku, onť ovšem nerad vidí křídla ta, nerad se dívá tvému letu k nebesům. Tudíž kdy a kde jen může namlouvá tobě, jak prý zbytečné, břemenné a závadné ti jsou ty peruti, a že nemůžeš prý učiniti nic moudřejšího a lepšího, jako když se jich zhostíš co nejdříve. Ale běda, přeběda tobě, dal-li by kdy sluchu té lži pekelné, povolil-li by kdy svodu tomu satanovu! Bez křídel těch zajisté, nadouvaných a podnášených tytýž vanotem Boží milosti, ano bez nich bylo by tobě ležeti a se plaziti v prachu nízkých vášní, v kalu hnusných hříchů, v propasti nevýslovné bídě. Bez křídel těch tak bys ležel zmařený a zničený u nohou dravce pekelného, jako skřivánek tento se tetelí u nohy tvé!“

Zde se odmlčel starostlivý otec, a zrakem láskyplným pohlédna v zanícené oko Bohdanovo, četl v něm tuto tichou, však upřímnou odpověď: „Díka, otče, mnohá díka ti bud za to pěkné naučení; nemá nikdy uniknouti z paměti, z duše mé! Kdykoli oku mému udá se spatřiti skřivánka, anobrž ptáčka zpěvného kteréhokoli, vzpomenu si pokaždé na útěchy a posily plná slova Ježíšova: „Jho mé jest sladké, a břímě mé lehké. Vezměte jho mé na sebe a naleznete odpočinutí dušem svým.“ (Mat. XI, 29. 30.) — z.

¹⁾ „Chceš-li tedy vjíti do života, ostříhej přikázání: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vši duše své a ze vši mysli své, a bližního svého jako sebe samého!“ (Mat. XXII.) — tak odpoví kněz křtěncovi, když byl tento od Církve požádal víru v naději života věčného.

Obnovená kapla bl. P. Marie v Praze.

Kapla v radnici Starého města Pražského, nalézající se ve věži při radnici Staroměstské v prvním patře v dosti prostranném výpustku slohu gothického, náleží jak pro své stáří, tak i pro všeliké příhody, s nimiž se potkala, mezi nej přednější památky domu nadřečeného. Byla vystavena v druhé polovici XIV. století zároveň s věží samou i s radnicí, tu, kdež někdy stával dům nárožní, nějakému měšťaninovi, Volflin od Kamene řečenému, náležitý, jež rada Staroměstská léta 1338 dne 23. Srpna pro vystavení radnice schválně koupila. Léta 1381 dne 4. Srpna byla ta kapla ke cti sv. Vavřince a svatých dědiců českých, Vít, Václava, Vojtěcha, Zikmunda a Lidmily vysvěcena od kněze Jindřicha řádu sv. Augustina, biskupa Ladmířického, a hojnými odpustky opatřena. Zároveň také byl při ní ustanoven kněz, a zvláště k tomu nadán, aby v ní každý den mši svatou sloužil, ku kteréž páni radní, kdykoli do rady jíti měli, najíti se dali. Ale potom, v čas válek a bouřek domácích husitských, s toho se všeho zase sešlo, a po mnohá léta nebylo tu nižádných služeb Božích.

Za panování Vladislava II. krále Českého přestavena a rozšířena byla radnice Staroměstská, a při tom i kapla obnovena, a kaplan zase ustanoven, aby v ní, tak jako zprvopočátku, služby Boží konal. Toho času také byla znova vysvěcena ke cti P. Marie nadřečených sv. dědiců českých, a mše svaté počaly se tu zase sloužiti léta 1481, v pondělí po sv. Martině, jinak dne 12. Listopadu.

Na prvopočáteční vysvěcení kaply té, i na potomní její obnovení vztahuje se dřevěná tabulka pamětní, z času téhož obnovení pocházející, kteráž se tu v kaple chová.

Potom v XVI. století služby Boží v té kaple z příčin nepovědomých opět pominuly, ano i nadání kaplana jejího přišlo nějak na zmar.

Ale když potom po bitvě na Bílé Hoře (1620) Církev římsko-katolická opět na předešlý stupeň vážnosti a platnosti své v zemi byla povýšena, a v radě Starého města Pražského zase jen samy osoby katolické seděly, byla i tato kapla radnická dne 14. Září 1624 od arcibiskupa Pražského kardinála Arnošta z Harrachu ke cti a jménem svatě P. Marie znova vysvěcena, jakož toho dosvědčuje lístek malý papírový, na spodní straně kamene oltářního přilepený a dílem již otřený.

Rok 1631 na oblouku nad oltářem poznamenaný a potom dále v kaple na stropě

zlatá písmena F. II. a F. III., dávají znáti, že za těch dvou císařů, Ferdinanda II. a III. ta kaple byla obnovena i ozdobena.

Dle ustanovení rady městské svěřeno bylo vykonávání služeb Božích v té kaple od léta 1624 kněžím z řádu Minoritův od sv. Jakuba v Starém městě, kteří zde pravidelně všedního dne, prvé než páni šli do rady, pak o slavnosti výroční jména té kaply, mši svatou čítali, a také když některý z pánův radních anebo z úředníkův rady zemřel, za duši jeho mši sloužili, začož jim ročně 35 zl. rýn. placeno bylo; avšak musili k tomu sami své potřeby dávat, ano i hudbu svou klášterskou propůjčovati. Při tom sobě magistrát léta 1767 na vůli zůstavil, aby ke slavným službám Božím a ke stužbám za mrtvé mohl také jiného kněze pozvati, kterého by se mu kdy líbilo, avšak bez umenšení platu, klášteru nadřečenému povoleného a zatím na 50 zl. zvýšeného.

Krom toho vykonávali v té kaple každou neděli a každý svátek Jesuité z kolleje Sv.-Klimentské zdarma služby Boží, ku potěše duchovní věznův, kteří v žalářích v radnici Staroměstské byli zavřeni. Potom když řád Jesuitský byl zrušen, nabídl si PP. Minorité, že i tyto služby duchovní obstarávají budou, začož jim dle návrhu rady Staroměstské od úřadu vyššího ku předešlým 50 zl. ještě 25 zl. na každý rok z obecní pokladnice bylo povoleno.

Kdykoli rada Staroměstská, od léta 1624 počítající, byla obnovena, v té kaple pokaždé se to vůbec ohlašovalo u přítomnosti císař. kommissarův k tomu zřízených, pak starších obecních, desítisoudcův a jiných měšťanův; a tu také musila nová rada při mši svaté učiniti vyznání víry své (professio fidei), jakož v Církvi římsko-katolické jest obyčej. K slavnosti této bývala ta kapla radnická, jakož i vedlejší síň obecní, pokaždé zvláště okrášlena.

Při pruském obležení Prahy léta 1757 v měsíci Květnu a Červnu, padla také jedna puma nepřátelská a dvě ohnivé koule do Staroměstské radnice, i způsobily tu škodu nemalou. Potom když se radnice zas opravovala, byla i kapla obnovena, a při tom na památku toho obležení a hrdinského bránění města, nade dveřmi proti oltáři pod znakem Vladislava krále nápis časový, chronograf řečený, položen. Potom ode dveří po obou stranách na stěně napsána byla jména tehdejších pánů radních i jiných osob, ježto se při té příležitosti nad jiné vyznamenaly a pod každým jménem vyobrazen byl také barvami znak rodinný té jmenované osoby. Znaky, ježto se nyní v kaple spatřují, jsou obnovené

pozůstatky znakův nadřečených od r. 1757. Nynější obraz oltární, jenž blahosladenou rodičku Boží představuje, jakož i veškerá práce sochařská v této kaple, pochází též od onoho posledního obnovení v roce 1757.

Nejvyšší dekret léta 1783 dne 25. Ledna vydaný, nařídil, aby všechny kaply a chrámce, v kterých se nevykonávaly veřejné služby Boží, zavřeny byly a zrušeny. Mezi ně náležela i tato kapla radnická. Když potom r. 1787, po spojení čtyř magistrátů Pražských v jeden úřad, radnice Staroměstská se představovala, byla i ta kapla z většího dílu vápnem zabilena, a při té příležitosti skla v oknech, barvami olejovými pěkně malovaná a skoro na malik tlustá, odtud byla vyvržena a sklem obyčejným nahrazena. Od té doby byla ta kapla prostou toliko komorou, do kteréž se ukládaly věci rozličné; až potom více než po sedmdesáti letech tohoto nehodného určení svého zase zbavena a dle možnosti opět v onu podobu přivedena jest, kterou měla prvé před svým zrušením, aby poznovu, nyní již po čtvrté, jsouc vysvěcena, prvotnímu určení svému, službám Božím zase věnována byla.

Zásluha toho, že obnovení té kaply předevzato a s horlivostí právě křesťanskou i s upřímnou snahou o zachování starobylých památek uměleckých ku konci svému přivedeno jest, náleží panu purkmistru král. hlavního města Pražského Václavovi Vaňkovi, doktoru veškerých práv, kteréžto podniknutí, když se vůbec rozhlásilo, uvítáno bylo všude radostnou pochvalou, a ihned nalezli se dobrodincové, kteří dilem znamenitými dary, dilem pak výtečnými pracemi uměleckými anebo prospěšnými službami k tomu napomáhali. Práce malířská v kaple té, kteráž ostatně ve všem, pokud možné bylo, svůj původní ráz zachovala, obnovena jest, a tolikéž oltář nákladem důhodův obecních.

Skla barvená v oknech daroval k tomu držitelové Vimberské dílny skelné, páni Mayerové.

Pro své horlivé osobní působení při obnově této kaply má p. Josef Veselý, Pražský měšťan a ozdobník, t. č. radní městský, zásluhu převelikou. Též p. Václav Schütz a p. Antonín Forster, úředníci magistrátní, přičinili se o to záslužně, aby ta kapla svými příslušnostmi byla důstojně opatřena.

Slavné vysvěcení kaply té vykonalo se d. 16. Srpná. V 10 hodin t. dne přišel Jeho Em. pan kardinál kníže arcibiskup Pražský Bedřich, kníže ze Švarcenberku s obraným k tomu kněžstvem i s ostatními účastníky té slavnosti v slavném průvodu církevním mezi

řadami, jež tvořila školní mládež a družičky z hlavního chrámu Páně Týnského do Staroměstské vně i zevně věnci a ratolestmi okráslené radnice, při čemž branní sborové městští s hudbou svou, jakož i všickni cechové v pořádkové, pod svými praporci shromáždění, poctu svou prokazovali. Sbory hudební hrály při příchodu Jeho Em. národní hymnu. Potom p. kardinál kníže arcibiskup kaplu s obyčejnými obřady církevními ke cti nejsvětější Panny Marie vysvětil a čel sám také v ní po 74leté přestávce první mši svatou. Po mši svaté vrátil se průvod zase do Týnského chrámu Páně, kdež se tato vznešená slavnost církevní zpěvem sv. Ambrože: „Tě Boha chválíme,“ skončila.

Na památku toho nového vysvěcení dána jest do té kaply také nová tabulka, nápodobná tabulce předešlé od léta 1481, a tímto nápisem opatřena:

Hoce sacellum anno D. MDCCLXXXIII. abolitum, rerumque profanarum depositioni destinatum, postmodum anno MDCCLVII. singulari cura pioque studio Consultissimi Domini JUD. Wenceslai Wanka, Praefecti civium urbis Pragenae, restauratum et, quoad fieri potuit, pristinum in statum redactum, XVI. die mensis Augusti, eodem fere anni tempore, quo ante CCCCLXXVI annos prima vice consecratum fuerat, per Eminen-tissimum ac Celsissimum Dominum Fridericum, Sacrae Ecclesiae Romanae Cardinalem Presbyterum, Principem de Schwarzenberg, Archiepiscopum Pragensem, denuo, jam quarta vice, in honorem Beatissimae Mariae Virginis benedictum sacrisque redditum est.

Podávajice stručnou tuto zprávu dějepisnou o dávných a nových osudech (vyňatou z Pražských novin), srdečně sobě přejeme, aby již na vše budoucí léta zůstala svatyní Páně a slovutné radě královské Prahy naší, jakož i veškeré obci ohniskem dávnověké zbožnosti a pramenem požehnání!

Zlatá zrnka ze spisů sv. Terezie.

Kdo chce od Pána Boha velikých milostí dojíti, nechať k Němu vchází brankou modliteb.

Lehký a snadný způsob pravého pokroku jest ten: vezdy miti na paměti Boha-člověka Krista Pána, i těšiti se v něm, a milovati takového Pána.

Cesta kříže nejbezpečněji vede k Pánu Bohu.

Tělo naše má tu vadu do sebe, že čím více mu hováme, tím více potřeb vymýšlí.

Chceš zvěděti, jak dalece jsi prospěl v dobrém? — Hleď zvěděti, mnoho-li máš pokory.

Františka Rozemělova.

Dle J. Conscience od Dra D. Špachty, osobního děkana v Karlíně.

1

V jedné ulici za Zeleným hřbitovem v Antofře stával až do nedávna kupecký krám, který z kolena přecházejí na koleno, po několik století, jak za příčinou dobroty zboží, tak co do láce, jakousi znamenitostí slynul. Posledním majetník krámu tohoto nazýval se Jan Rozeměl, a byl ženat s Františkou Potlovou, pocházející z rodiny slovutného Petra Potta, zakladatele kláštera sv. Salvátora, v XVI. století spáleného. od obrazoborců.

Manželé tito, od dětinství vychování jsouce k užitečnému, pracovitému životu, a později zaměstnání skromným obchodem svým, neměli času, účastniti se v postupu nynější módy a tak nazvané vzdělanosti. Oděv jejich z pevné látky byl jednoduchý a téměř vždy stejného kroje; pouze v tom panoval u nich jakýsi přepych, že na neděle a svátky, zvláště pak na hod Boží velikonoční, mívali jiné šatstvo než všedního dne. Šaty sváteční nedostaly se z almáry nu světlo leč o největších slavnostech, pak když Rozemělovci buď k stolu Páně přistupovali aneb od přátel za kmotry ku křtinám a oddávkám pozváni bývali. Dát se mysliti, že tito dobří lidé ze starého světa ve svém staromodním, ač drahocenném obleku předce jen jaksi nutně vypadali proti mnohým švihákům a modním loutkám, jenž na ně z vysoka pohlíželi. Tím však nedali jsou se oni mýliti; myslili sobě: „Mějte si do větru, my měříme do terče!“ — Oni byli tak nevzdělaní, že ve dvanáct hodin obědvali, a měli ten sprostý obyčej, před jídlem i po něm se modliti. I jiné nemravy měli na sobě; oni byli totiž nábožní, pracovití, pokorní a mírumilovní. Největší ale pošetilost jejich záležela v tom, že se domnívali, že jest lépe každodenní péči poctivé

vydělaný krejcar uložiti na stranu, nežli podvodem a klamem ve dvou i třech letech tak se obohatiti, až nad tím každý oči otvírá a s udivením volá: „Hle, hle, kde asi toho všeho nabral tento šejdř?“ — Slovem, Rozemělovci byli hodní lidé starého, jak se říká, vydání.

Otec Rozeměl měl jedinou, asi patnáctiletou, velmi slícnou dceru. Nazývala se po matce Františka. Tato navštěvovala posud obyčejnou, městskou školu, naučila se v ní netoliko důkladně své mateřské řeči, nýbrž i psaní, počtům a vůbec takovým ručním pracem, v nichž se má každá dobrá hospodyně dobře znáti, a byť jen proto, aby pak služka nerozuměla více než — paní. Františka byla při tom jako její rodičové prostičká, zbožná, poslušná, vlídná, pracovitá, slovem docela k tomu schopná, by svému budoucímu manželu dům, zděděný od předků, se vši cti řídití a proslulý kupecký krám dále věsti pomohla.

I odkud to mnedle, že tento stoletý krám nyní zamčený stojí? Jaký nepříznivý osud odvalil všechny sudy, lahve, hrnce a krabice z tohoto krámu na trh vetešnický? Příčiny, laskavý čtenáři, dozvíš se z následujícího vypravování.

2.

Přede vším věz, že v sousedství našeho kupce bydlel jistý ševcovský mistr, dobrý přítel Rozemělův, jenž s ním v neděli na procházku chodíval, u večer sobě s ním v karty zahrál, a vůbec jako pravý bratr bez něho žádného potěšení nenalezal. To vše ale změnilo se náhle ze zvláštní příčiny.

Svee tento, který měl dobrou obživu a šetrností nabyt vlastního domu, dal si jistého dne, mezi tím co Rozeměl nemocen ležel, dvě okna na ulici prolomiti a vyplnil je velkou skleněnou skříní. Na této dal pestrými barvami všelijaké francouzské nápisy vymalovati. Uprostřed stálo psáno: „*Boty beže švu. Sklad Pařížských bot a střevíců.*“ — Pouhá to lež! Neboť mu bylo ani nenapadlo, aby snad, jako posud, sám střevícův a bot nedělal. O něco doleji namalován byl na skříní té muž, který oslepnul leskem slunečným, padajícím na vyčíděnou botu. Pod tímto mistrovským kusem bylo čisti ta slova: „*Pravé, anglické mazadlo na boty!*“ — Opět jedna lež; neboť mazadlo to nebylo nic jiného, leč jeho staré, od něho samého zhotovované mazání s tím jediným rozdílem, že sobě za ně nyní čtyrykrátě tolik platiti dal.

¹⁾ Z samé povídky snadno se každý domyslí příčiny, kteráž pohnula výtečného spisovatele vlemského J. Conscience nakresliti obraz a vytknouti vady škodného vychovávání deér svého národu. Podobné bez pochyby příčiny byly jsou důst. p. překladači podnětem, že tudíž i krajanům našim podává na výstrahu obrazy z ciziny. Nic nového jistě pod sluncem, a záhubné opičářství netoliko v Belgii nese zlé ovoce, nýbrž i u nás. A proto věru čas, aby se i u nás podobné rázné hlasy ozývaly proti neřestem, plynoucím z pramenův, jež tak živě vytýká Conscience.

Po stranách stálo : „*Kaučukové střevíce, kor-
kové podešvy*“ atd.

Když se byl Rozeměl pozdravil a po-
nejprv opět volnými kroky ulicí tou se
ubíral, padla mu v oči nová skříň ševco-
va. Pozastavil se, mnul sobě oči jako
rozespalý, a pozoroval skoumavě po třídě
jednotlivé domy nejinač leč jako cizinec,
jenž zbloudil.

„Co to?“ pravil k sobě. „To předce
není krám mistrá Spínala? Ci by se snad
byl odstěhoval bez mého vědomí? — Tot
zajisté nějaký šmejdlíř, který chce lidem
písek sypati do očí, aby pak, až udělá bank-
rot, neviděli, že má kapsu plnou. Avšak
mne nenapálí...“

Mezi tím, co Rozeměl takto na myslí
přemítal, nějaký pán z dotčeného ševco-
ského krámu vystoupil na práh. Byltě
pěkně ošacený, měl na sobě paletu z kost-
kované látky, spodky barvy čokoládové,
bílou vestu, na prsou tak nazvaný zlatý
řetěz, na němž visely buď hodinky neb
kukátko. Kudrnaté černé lesklé vousy ob-
klopovaly mu obličej; vlasy byly uměle
načechrány, jako na oněch podobiznách,
které se spatřují v oknech u vlásenkářův.

„Aha!“ pomyslíl sobě Rozeměl. „To
jest ten šmejdlíř. Škoda švarného chlapí-
ka, že tak nestoudně hřeší.“ Než nový
soused tento zaměřil přímo k němu, a po-
klepav mu na rameno, pravil: „Již jste se
vystonal, příteli Rozeměle?“

Uděšený Rozeměl, poznáv Spínalův
hlas, odskočil na dva kroky, a obezřev jej
od hlavy až do paty, pravil prostosrdečně:
„Hle, jak hezky vyhlížíte! Vyhrál jste
snad z velké loterie? Aneb dostalo se vám
nějakého dědictví? Požehnejž vám toho
Bůh; přeji vám štěstí... Avšak co jsem
živ, měl jsem vždy za to, že máte vlasy
ryšavé!“

Spínal, pousmáv se jaksi ústěpačně,
pravil: „Rozeměle, příteli můj, vy—vy ni-
kdy nezbohatnete! Svět se změnil. Za
dnův našich nedá se již nikdo chytiti
bez volavek a lepu. Špatné zboží pak
dobře předložené odpoly jest prodané. —
Kdo chce živ býti od domácích měšťáků,
mozolí se až na svá stará kolena, a předce
o sobě nemůže říci: nyní jsem kryt! Oni
jsou skoupí ti naši měšťáci, a za nízkou
cenu žádají dobré kůže a dobré dílo. To
jsou cizinci a zvláště Francouzi jiní jonáci!
S těmi se dá ještě něco dělati. — Každý
měsíc pár bot, drazé zaplacených a lehce
dělaných. — To vydá.“

Udivený Rozeměl nevěděl, bděl-li či

sní. Uši ho brněly po takové řeči. Ano,
bez mála již si myslil, že Spínal nemá
všech pět pohromadě.

„Ale,“ vpadl mu do řeči, „já neje-
dnou slyšel, že tito větropláš nezdířka pla-
titi zapomenou. Mějte se na pozoru! —
Mnoho hluku, málo vlny! pak jest těžko
stříhati. *Lépe trojník jistý, a svědomí čisté.*

„Zastaralé žvástání,“ odpověděl svec.
„Avšak se bohdá za dvě neb tři léta uvi-
díme, a pak sobě povíme, kdo to dále při-
vedl. Syn můj *Jules* jest v Paříži, by se
tam v práci zdokonalil. Do toho teprva
něco se naději.“

„Kdo že jest v Paříži? Váš syn Ju-
les? Já myslil, že váš jediný syn, kterému
jsem byl kmotrem, nazývá se po mně Jan-
nem?“

„Buď si tedy, Jan jest v Paříži. Než
on změnil sprostácké jméno své a nazývá
se nyní Jules. Tot jest předce vznešenější.
A moje dcera, již jsem tam tohoto téhodne
poslal do ústavu, jmenuje se Hortense.
Právím pak vám to z té příčiny, abyste
snad někdy děti mé u přítomnosti mých od-
běratelů nepojmenoval Jankem a Terezkou.“

Rozeměl kýval zamýšleně hlavou, a
pohlédaje hned na nápisy skleněné skří-
ně hned na pestré šaty přítele svého,
pravil odpoly žertovně: „Nemyslí, mi-
stře Spínale, že jste se s dobrou potázel.
Na této cestě viděl jsem již tak mnohé,
kteří před tím na pevných stávali nohou,
pak dělali kotrmelce. Než, nechť si každý
činí co se mu líbí: mne do toho nic není.
A protož dosti o tom! — Ale jak to,
příteli, vy jste snad zapomněl, že máme dnes
ráno schůzku bratrstva Matky Boží. Což
tam nepůjdete se mnou?“

„Bratrstvo Matky Boží!“ zvolal Spí-
nal skoro hlasem rouhačným. „Já nejsem
již více údem tohoto bratrstva, příteli. —
Člověk jako já, jenž pracuje pro velké di-
vadlo, nemá kdy se svíčkou v ruce běhati
za procesím. Na mou pravdu, to by mi
neslušelo.“

„S Bohem tedy!“ řekl Rozeměl vše-
cek skormoucený, nechav proměněného šev-
ce státi přede dveřmi jeho.

Za nějaký čas na to přišel Spínal ke
kupci, a žvástaje mnoho o dobrém prospě-
chu své živnosti, prohodil cosi o velké zá-
sobě koží, jež by rád koupil od jistého
koželuha, vězícího v ouzkých. Jmenovalť
to „*brillantním podníkutím*“, a svými nově
naučenými uměleckými kousky dovedl toho,
že mu prostoduchý muž, pamětliv bývalého
přátelství, pět set zlatých na hotovosti pod

tou výminkou zapůjčil, by mu je ve třech měsících zplatil. Při tom dal sobě Rozeměl též vzít míru na pár nových střevíců.

Střevíce tyto ztratily v osmi dnech podešve, a místo pěti set zlatých obdržel kupec mnoho pěkných slov a nekonečných připovědí.

Tato poslední nehoda rozkmotřila soudy, kteří se od té doby vzájemně již ani nepozdravovali. Jejich děti však nesdílili této kyselosti, nýbrž setrvaly v důvěrném denním obcování.

3.

Od té doby, co se Spínalova dcera z ústavu navrátila domů, pozbývala Františka Rozemělovic mnoho krásné své prostoty. Ubohá často již patřila na to v tak nazvaném „obuvnickém skladu,“ jak sobě mladí šviháci drzé dovoluji zerty, lichotice všelijak její přítelkyni, a jak tato zamilovaným vzezřením a tvářením na to již v pěkné láskodysné řeči francouzsky umí odpovídati. Nezkoušená dívka nevěděla, jak hečisté choutky se pod takovými zamilovanými slovy ukrývají, a zarděla se nejednou studem, když oslovena jsouc od těchto mladých hejsků po francouzsku, nemohla jim na to odpověditi, jako její přítelkyně. Pročež denně úsilněji doléhala na matku, by ji též do onoho ústavu poslala. Paní Rozemělová, dceru svou milující slepou něžností, pozorovala též a sice nikoli bez jakési závisť, že Hortensie, čili vlastně Terezka Spínalova, ač ne příliš hezká, předce oči mladých panáčkův na sebe obracela, kdežto její ubohá Františka vedle vyfintěné dcery ševcovic ukrutně po sprostou vypadala. Po mateřské hrdosti její zdálo se jí, že se nesluší, aby její dítě ještě déle stávalo zatou, anaž jest sprostější nad ně. I naléhala tudíž na manžela po několik měsíců, až konečně i tento svolil, aby se Františka dala do ústavu. Dříve však měl se v této důležitosti vzít potaz se starým Pelkmanem.

Tento Pelkman byl domácím lékařem v rodině, jakož jím býval již jeho otec u starých Rozemělů. Svědomitý doktor nejednou již moudrou radou svou v zamotaných záležitostech prospěl. Především ale proto si ho vysoce vážili u Rozemělův, že Františku již dvakráte v nakažlivých nemocích a posledně též za času cholery od jisté skoro smrti uchránil. Uznávali tedy s vděčností, že tím lékař jakéhosi práva nabyl v příčině jejich dcery, a tudíž nezavírali vzhledem Františce své nikdy

ničeho, leč se prvé o tom poradili s doktorem. A dobře činili, neboť starý Pelkman byl v skutku moudrý a učený muž, jenž znal běhy světa a vše skoumal i proskoumal.

Jistého dne seděl doktor u Rozemělův ve světnici za krámem. Hovor počal Rozeměl takto: „Milý pane doktore, manželka má chce tomu mermomocí, aby naše Františka chodila do francouzského ústavu. Co se mne tkne, já byl dlouho proti tomu; než slze holčiny obměkčily konečně mysl mou.“

„Do francouzské školy?“ tázal se doktor s podivením, „do francouzského ústavu? Vždyť ale máme zde v městě dobrých škol hojnost, a tu se může aspoň každodenně dohlížeti, zdali ovečka nebloudí.“

„Jdětež mi, pane doktore!“ vzkřikla matka s opovrhlivým smíchem. „Čemu pak se může ve zdejších školách naučiti? Pletení, šití, střihání koší, počtům — a mateřské řeči, kterou bez toho každý umí. Jen se podívejte na dceru Spínalovu! Jako špalek odešla do ústavu: jako slečinka navrátila se; ona mluví francouzsky, jest všudy oblíbena, mladí páni se po ní shánějí... Ona si může jen voliti, s kým by štěstí učiniti chtěla.“

Doktor, pokrčiv ramenama a povážlivě zavrtěv hlavou, odpověděl: „Vy mne zarmucujete, paní Rozemělová. Nevím, který zlý duch vás ovanul, a váš zdravý rozum pojednou tak porušil. Onino vznešení mladí páni, o nichž mluvíte jsou buď krejčíci neb herci a hudební písalkové, jenž zaleťují do ševcovského krámu jako mouchy na med. Jáť znám Hortensii Spínalovic, a mohu vás ubezpečiti, že bych polovičku jmění svého dal za to, kdybych zabránit mohl, aby jí Františka nebyla nikdy podobna. Ci snad chcete to nevinné, krásné, neporušené dítě zahubiti, její nábožnost a mravnost za to dáti, by se z ní stala lehkomyšlná loutka? Mějte se na pozoru! Rada má, dost možná, že bude nadarmo! Pak ale, pokud se toho dočkáme, budete se škrábat za ušima.“

Rozeměl a manželka jeho pocítili se sice, leč v nestejném způsobu dotknuty přísnými slovy doktorovými. Oba se posmáli: otec radostí, jsa té naděje, že doktor svítězí; matka ale — zlostí. Nevzdal se, nýbrž zvolala: „Doktore, vy přeháníte! Víím dobře, že nenávidíte vše, co jest francouzského. Než my, příteli, jsme ještě ze starého světa — a za dnův našich již to tak nechodí...“

„Paní Rozemělová,“ vpadl jí doktor

do řeči, „vy mi *nechcete* rozuměti. Nemám to v úmyslu, někomu brániti, by se cizím neučil jazykům. Můžete to seznáti na mém vlastním synu Ludvíkovi, jenž jest nyní na vysokých školách. Nerozumí-li on též francouzsky? Já myslím, něco lépe, nežli onino mladí nedoukové, kteří Terezce Spínalové hlavu matou a vám tak v oči bijí. Jen se tak ostře a zpuřně na mne nedívejte. Ano, *nedoukové* jsou to! Neboť mnoho-li umějí? Drobet uličnické fraštiny, kterou časem dosti bídně drmolí; své materské řeči neznají. A co se dotýče ostatních sebe užitečnějších vědomostí, těch ani dle jmena neznají. Veškerá jejich učenost záleží ve slovech a prúpovídkách, jež semo tamo v novinách a románech pochytili. Z těch napotom setkávají dutou, malichernou žvástaninu, již nedoukým za vzdělanost prodávají! — Než skoro bych byl mrzutostí věc z očí spustil. Usrozumějme se lépe. Pravím vám tedy, dejte pozor na má slova: Možná sice nalézti dobré vychovávací ústavy: mnohem více ale jest špatných. Dobré ústavy jsou ty, ve kterých ředitelky, svědomé svaté úlohy své, užitečnější cíl sobě vytknuly, než aby děvče s ujmou nábožnosti a mravopoečnosti natřely lesklou barvou světáctví; kde učitelky horlivě pracují a neustále bdí, aby jedu svůdného života bránily, marnivost a lehkomyšlnost vykořenily; kde se ví, které to dobré vlastnosti kořen svůj mají ve vlasteneckém smýšlení, a jak nebezpečno, tuto čistou půdu vydávati cizému vlivu v šanc; slovem: kde se nehledí, aby se nadělalo slečinek podle mody, nýbrž aby se vzdělaly prospěšné hospodyňky. Chcete-li vaši Františku dáti do takovéhoho ústavu, nemám ničeho proti tomu; ovšem těšil bych se z toho. Vše tu na tom záleží, co si zvolíte. Co se mne dotýče, vím bohužel, že větší částka francouzských pensionátů jest hnízdem porušenosti mravů a záhuby. Než i dobrých lze nalézti, ač chceme-li jen hledati. Já vám, žádáte-li, mohl bych jeden z takových jmenovati, n. př. ústav X...“

„Ano, ústav X.“, vzkřikla matka, to jsem si myslila. „Nikoli, to může naše Františka raději doma zůstati. Pohleďte na Annu Stratenovu! Ta byla v tomto ústavu a — po třech letech navrátila se zase tak, jak tam byla šla. Ona jest ovšem, jak doslýchám, hodná a zvedená, dobře vycvičená i zkušená ve všem, co k dobrému hospodářství náleží. Než tomu

lze se naučiti všude: netřeba bylo jíti do pensionátu.“

„A k jakému cíli má jíti děvče do ústavu, paní Rozemělová? Já vám již dobře rozumím. Není-li pravda, vy chcete aby se Františka vaše v ústavu po francouzsku vzdělala, aby si odtamtud jako Terezka Spínalova domů přinesla lehkomyslnost a rozpustilost, aby se šatila nad svůj stav, a ku pohoršení jiných na šviháčku hráti se naučila?“

„Ale doktore,“ prohodil otec, „pokud v skutku pensionáty většinou dítky takto kazí, odkud to, že bohatí lidé, a ti snad nejsou tak hloupí, dcery své posílají do nich?“

„Rozumějtež mi dobře!“ pokračoval starý Pelkman. „Ve společnosti lidské každý stav má své zvláštnosti a mravy. Co časem dobré, slušné a užitečné bývá dítěti šlechtickému, začasté nepřislušné, ba škodlivé jest dítěti kramářovu. Záhubné vychování, ježto se v takových ústavech dává děvčatům, záleží již v tom, že se dcerám ševcův a řezníkův vštěpují zásady a náhledy, nároky a obyčeje tytých, co dětem šlechticův neb zámožných statkářů. Ty, jež určeny jsou ku práci, vychovávají a vedou se v nich právě tak jako slečinky, kteréž jednou podle jistých předsudkův nic jiného na práci míti nebudou, leč přemýšleti, kterak by sobě při dobrém bydle dlouhou chvíli zaháněly. Tak se kazí lidská společnost: každé děvče chce býti — slečinkou, a s nádherou v oděvu dostavuje se marnotratnost, lehkomyslnost a mnoho jiných neřestí.“

Na ta slova Rozeměl rychle vstal ze sedadla, právě s důrazem: „Dostí již dostí! Vy jste předobry, doktore, že o tom tolik namluvíte. Máte úplně pravdu, a Františka musí buď do pensionátu v X. jíti, aneb zůstane doma, ač jsem-li já zde pánem. A ty ženo, klid se mi s tvou fraštinou! Což jsme my kdy trpěli nouzí a jako raci po zpátku lezli proto, že naši materskou řečí mluvíme? Já řku: dobré jest dobré; a kdo chce dobré na zlé cestě učiniti lepším, toho držím za hloupého osla. Abych to ale odbyl zkrátka: Františka zůstane doma.“

Než dobrý ten muž činil oučet bez hospodského, aneb vlastně bez své paní. Tato vzkřikla plna zlosti: „Oho, ne tak zhurta, Rozeměle! Posad se jen, muži, a nedurdi se tolik. — Doktore, řekněte pak mi, což by to byl tak velký hřích, kdyby naše Františka tak dobře zvedena

byla — tak dobře francouzsky uměla jako některé dítě šlechtické? Či by měla již proto o vlas horší býti?“

Z této otázky vyrozuměl doktor, že jest mu bojovati proti pevnému vzdoru a svéhlavosti ženské. A protože změnil zvuk a dodav hlasu svému více důrazu, pravil: „Nikoli! Kdyby jen v ústavu tom, jejž máte před očima, dosáhla zvedenosti a užitečných vědomostí. Ale matko, vy nevíte, čemu se dívky v takových ústavech učí od svých učitelek a jedna ode druhé. Mám vám to říci? Nuže poslechněte! Jsou to pravdy truchlivé. Dívky se tam učí francouzsky. Ano, ale s řečí francouzskou učí se tam též způsobům francouzským, n. p. jak by očekama házeti, jak by se upejpali a ústička stahovati měly, by se pak zdály vlnadnými a roztomilými; jak by k vůli romantické t. j. tajné lásce, rodiče své klamati, jak by se měly pomádami a rozličnými vonidly natírat, vlasy kroutiti, a všelijak fintiti; jak by vedle stavu lidem se pokloňovati: hluboko před bohatým, nejbale před měšťanem, docela nic před sprostým člověkem. Ony se tam učí francouzským zamilovaným písním, které pod názvem romancí v lichometném rouše halí a kryjí křazenost mravů, jed a svůdnictví.. A jsou to vědomosti, jež se přísluší na křesťanské dítě, ná dcerku počestného měšťana?“ —

Doktor znamenal s radostí, že slova jeho dojala posluchače. A skutečně oba upřené měli oči své na oči jeho, i zdáli se býti ohromeni, jako by je byl vážný hlas mluvícího rozdrtil. Čhtěje tedy dítě, jež měl rád, úplně uchovati od záhuby, pokračoval ještě v důraznějším tónu dále: „A přepínáním neprirozeného, rozdrážděného citu zasychá i hyne srdce takových mladých dívek; rodiče jsou jim brumlousy a skrblický ze starého světa; vdají-li se pak, přichází jim manžel, jelikož se nepodobá jejich smyšleným rytířům a panořům, co nudný, nesrdečný rušitel radostí; srdce jich odvrací se od něho, a tudíž nešťastnice ty rušice věrnost, posmívají se všem zákonům mravopočestnosti. Kéz byste jen znali, ono hnízdo, z něhož všecky ty čisté věci se vylihly! Kéz byste věděli, jakovou to louží bezbožnosti a nemravnosti jest Paříž! Pozorujte Terezku čili Hortensu Spínalovic. Není-li ona lehkomyšlnou ženštinou, ježto s padesáti prostopášnými jinochy zároveň se mlkuje, marné zvánání chytá ušima, a den co den poslouchá věci, nad nimiž by se má svrá-

skané čelo pod těmito šedinami zarditi muselo. Jet to dívka, kteráž své počestné jméno již zmrhala. Co z ní ale bude? Myslíte, že může udělati štěstí? Nikoli! Budeť ona tak dlouho hrát s ohněm, až se spálí, a pak — veta po všem lichocení. Od každého povržena... promiňte mi ostatní... Ach, přátelé moji, takový-li to osud chtěli byste svému jedinému dítěti, vaší dobré Františky připraviti? Či byste směli jedenkrát před Boha předstoupiti, jestliže blaženost dcery své s čistotou mravů promarníte — zmrháte, proto jediné, abyste se po jiných opičili? Či chcete dítěti svému připraviti život plný žalu a hryzení svědomí? Chcete, aby Františka vaše krvavé slzy ronila nad ztrátou své cti a ctnosti? — Ó řekněte že ne; zapřísahám vás pro Boha!“

Rozeměl se rozplakal. Čhtěl mluvit, ale nemohl, tak jej dojala slova o *možném* žalostném osudu rozmilé jeho Františky. Konečně vstal a za ruku uchopiv doktora zvolal: „Díky, díky, příteli můj! Již nahlížím, že by manželka moje Františku naši ráda poslala do onoho ústavu, v němž byla Terezka Spínalova. Já však nechci o tom ani slova více slyšeti. Pamatuj si to, ženo! Jinak se dozvíš, že tvá svéhlavost jen potud trvati může, pokud se mně líbí.“

Manželka poznala dobře z hlasu chotě svého, že nežertuje, a protože pravila klidně: „No, no, jen již o tom pomlč. Vždyť nepotřebuješ tak křičeti. Nechť tedy Františka zůstane doma; a ty hled, aby z ní něco vyvedl.“

Slova ta zarmoutila doktora. Porozuměl, že paní Rozemélova není ještě obrácena. I snažil se na novo důrazným představením ji od nebezpečného předsevzetí odvésti. Konečně zdálo se, že se mu to poštětilo: a takto rozřešenal se dílem potěšený, dílem zarmoucený.

4.

Asi tři měsíce po oné rozmluvě doktor uzel kdys z povzdálí Rozeméla, an mu jde vstříc. Muž tento vyhlízel velmi zarmoucený a kráčel proti svému obyčejí velmi zvolna, jako by byl po nemoci. Starý Pelkman zamířil k němu, a chmataje na puls, pravil: „Snad nejste nemocen? Ale něco vám předce jest. Váš puls jde tak zdoluhavě. Co jest vám, příteli?“

Dobrý Rozeměl pozdvíhl oči, a hle, dvě slzy ronilo se mu po tvářích. „Františka,“ zalkal, „jest v ústavu.“

„Tot ještě není tak zlé. Řekněte jen v kterém?“

„V tomtéž, v kterém byla Hortensie Spínalova. Nehoršte se na mne, příteli Pelkmane! Mojí vinou to není. Dábel sám pobuřoval po dva měsíce moji domácnost, než jsem svolil. Ale já nemohl déle snést hubování a ten pláč matčin i dcčin. — Vždyť jsem od toho celý zhubeněl.“

Bolestný cit naplnil srdce doktorovo. Maje útrpnost s přítelem, odpověděl usmívavě: „Příteli Rozeměle, staří Řekové píší o jistém divotvorném reku, jenž sloužil Herkules. Ten mnoho obrovských prací vykonal; on roztrhl skály, on proudům vyznačil jiné řečiště, on divokým býkům lámal vaz, pomačkal hady, ba zabil i sedmihlavého draka; že by ale v celém svém životě jedině hlavy ženské byl zlomil: o tom se nikde nedočítáme. Jak bychom tedy my to mohli? Těšte se tedy. Ostatně já jsem onehdy, abych prospěl, velmi černými barvami maloval. Snad to nebude tak zlé, jak myslíme. A na všechn způsob přijde Františka každé dva roky domů. Takto budeme moci zlému časné predejíti, pakli co spozorujeme.“

Otec pousmál se, pôtěšený a obveselený. Vděčně příteli tiskna ruku, vzdálil se rychlejšími kroky.

5.

Františka, zaopatřená pěknými městskými šaty a kufrem plným nového plátna, odstěhovala se do vychovачího ústavu. — Než nepobyla tam dlouho, a již počínala hezkými slovy pod rozličným fochemo peníze psáti. Její první list zněl:

Milá, drahá mamá!

„Já jsem nejhůře ošacena v celém ústavu. Ostatní slečinky vysmívají se mi a říkají, že jsem jako sedlka. Já ustavičně pláči lítostí, a zajisté onemocním, pakli se vy, nejlepší mamá, neslitujete nad nešťastným dítětem. Dcera friserova, kterýž papá holívá, jest též v našem ústavu a má tak krásné šaty, jako všechny ostatní. Já jen samotná chodím ve sprostých šatech kartounových a nemám ani klobouku, tak že jsem skoro celá hrbatá od studu, poněvadž musím oči své vždy klopiti k zemi. A tak blednu, hubnu, a onemocním zajisté, milá mamá, pakli ještě déle zde v ústavu popelkou zůstatí musím. Já již čtu v *Te-*

lemaku, a umím již takhezky tančiti, že mi to druhé slečinky závidějí. Mé poručení na papá.

Vaše až do smrti věrná dcera

Eudoxie Rozeměl.

Matka netroufala si psaní to ukázati mužů. Cítilať, že jest v něm viděti zárodek onoho neštěstí, před nímž doktor Pelkman výstrahu dával. V psaní tomto panoval již zjevně ton lekomyslnosti. Závěrka zdála se jí býti vydlužena z nějakého zamílovaného psaníka. K mrzutosti své snažila se naléztí význam slova Eudoxie, kteréž konečně za překlad jména Františka považovala. Obměkčená však stíznostmi dcčinými poslala jí mnohem více peněz, než se nadála dceruška. To se stalo několikráte. Františka znala se již v jistém umění, kterým nabývá člověk obratnosti, tak nazvané nevinné lze zosnovati, a tudíž uměla vynutiti na matce lásku. Kdo by se nedivil této tak náhle proměně? Než děvče nebylo samo. Aneb nemělo-li tolik družek — tolik učitelkyň, kteréž je slovem i příkladem cvičili ve všelikých uměních a počestilostech zahálky a bujnosti? Ach, ta částka jejího vychování po francouzsku se příliš dobře zdárla! Prvního měsíce měla již hedvábné šaty podle nejnovějšího kroje; druhého měsíce hedvábný klobouk s kytkami; třetího sluník; čtvrtého šaty s obnaženou šijí; pátého užívala pamády a mandlového mléka. Mimo to měla též někde malounkou krabičku schovanou, do které časem strčila prst, a jím kvetoucí své líce pomazala, chtějíce viděti, jak jí líčidlo slušeti bude. Nebylo-liž to počestné vychování jakové městské dcerušce přísluší? Ovšem! Než šestý měsíc blížil se s rychlostí, a s ním — prázdniny. Co asi řekne doktor, vida Františku v těchto nestoudných šatech, s těmito vlasy, páchnoucími vonidlem, s upejpájecími se ústky a s tváří vždy usmívavou? Prohlédne-li pak toto ženské srdce, a pozná-li v něm pučící zárodek zkázy? Zajisté. Než v okamžení, kdežto se Františka na cestu do ústavu chystala, pojala ji matka stranou, naostřuje jí: „Dej pozor, Františko, a buď chytrá! Až přijdeš domů na dovolenou, neboť příliš rozpustilá a vysokomyslná; nebo kdyby to doktor Pelkman spozoroval, pak by tě otec nepustil zase do ústavu.“

Tato slova nebyla hluchým uším povědina. Františka se tomu často se svými

družkami smála i radila se s nimi, jak by doktora Mrzouše oklamala.

Jednou odpoledne vystupuje Františka se svou matkou, jež pro ní byla přijela, s vozu u dveří krámových. — Ale jest to skutečně Františka, o které mluvíme? Opravdu, to jest nějaká mýlka. Vždyť má na sobě jednoduché, počestné roucho městské, vlasy její jsou sčesány beze všech kučer, o klobouku a pamádě ani zdání, hlava nakloněna, oči sklopené! Kdož by ji neměl za to nejnesmělejší, nejzvedenější dítě? Doktor s ní mluví, vyptává se jí; a hle, ona odpovídá tak prostoduše, tak skromně, tak nemluvně, až jest mu líto, že dříve ústav ten tolik tupil... A Františka smí opět do ústavu se navrátiti. —

6.

Mezi tím, co dcera Rozemělova převráceného vychování požívala, nedarilo se hrubě po chuti v krámě a v domácnosti mistra Spínala. Mladí páni Francouzi platili zřídka kdy, a na konci divadelního roku odletali komedianti ovšem i s nezaplacenými botami a střevíci. I Hortensie prohnala hezké peníze v šatech a mlskách. Bez pochyby přistrčila také někdy něco svým větrným milovníkům. Zkrátka, mistr Spínal v dlužích uváznul po uši; a na domě jeho byla již těžká břemena.

V truchlivém tomto stavu otevřely se ševci pomalu oči. Obraz, na němž lesk boty oči oslepoval, již dávno ležel roztrhaný na hůře; jen jeden nápis stál ještě na oknovém rámku, po francouzsku a vlemsku: *Sklad střeviců*. Než vlemští kupci zapomněli cestu k chlubnému jeho krámu: před časem roztrhané střevíce ležely jim ještě v hlavě; a mistr Spínal se svým paltó, se svými čokoládovými spódky, se svým tumpachovým řetízem nevěděl více, v kterém rákosí pištaly řezati; bytě na mizinu přivedený člověk!

Hřích jest vedle své přirozenosti tyranem; nalezl-li jednou cestu do srdce, a byl-li tam ochotně uhostěn, chce tamo sám panovati, a tudíž vytrhá všecky kořeny přirozených ctností. Těžko tu bývá vzdorovati jeho ustavičným náběhům a harcům. Všechno cit povinnosti a rozšafnosti vytisknuv z duše, zaujme posléze celého člověka i učiní jej otrokem svým. Toho zakusil též mistr Spínal v hrozném míře. — Ztížený dluhy, chudý a bídný, litoval své lehkomyšlnosti, a nadál se toliko, že se mu útrpností dceřinou dostane útěchy. Avšak

krom hanebných výčitek nedošel u ní ničeho jiného. Při všem nedostatku, co jej svíral, pokračovala nezdárná Hortensie v marnotratnosti a množila dluhy, aby jen upustiti nemusela od navyklostí svých.

Po některém čase z Paříže navrátil se domů i Jan Spínal, čili spíše Jules, jak se překřtil. Panáček měl sice na stolice usednouti, a svému nešťastnému otci pomáhati, ale klučík nenalézal v ničem jiném zábavy leč v parádě, v navštěvování kaváren a kulečnicků, v kouření cigar a větropláštví. On uzavřel se svou sestrou zlořečený spolek proti ubohému vlastnímu, slabému otci. Dalť totiž otcovský dům do prodeje a počali před očma otcovýmá utráceti prostopášným živobytím tu maličkost, ježto po zaplacení dluhů z utržených peněz zbývala. Znenáhla klesnul mistr Spínal v chůdu tak hluboko, že na něm i zevně patrná byla. Lokte mu koukaly z rukávů, on vyhlízel celý špinavý a otrhaný, neboť i chuť, zakrytí svou bídu, byla jej opustila. Ale ach, ještě horší věci naň čekaly! — Jednou v neděli, když byl mistr Spínal, styděl se za svůj otrhaný oblek, ani do kostela jíti sobě netroufal, nýbrž doma, oči maje zalité slzami, se sklopenou hlavou běh života svého a bezbožnost dětí svých uvažoval, vstoupil nějaký mladý pán (zdali krejčí čili šlechtic, nebylo na něm rozeznati) a tázal se po Julesovi a Hortensii Spínalových. Maje zkmouceného muže za domovního sluhu, pravil k němu v lámané franštině: „Jdi, človče, a vyřiď panu Julesovi a slečně Hortensii, že se na ně čeká s povozem.“

Když ale udivený Spínal na cizince vyvalil oči, vyjel si naň panáček z ostra: „No, ohlásíš-li pak mě, nestydatý chlape?“ Na ta slova zblednul Spínal co stěna i zachvěl se. Z očí mu sršely na dotřavce jiskry; tento však rozlobený pozdvihl hůl svou, křiče hrozivě: „Holomku, já tě speru!“ —

Ryk vzteku vydral se tu z prsou Spínalových. I vyskočiv, popadnul potěh, zasadil jím panáčkovi ránu ve tvář a vyhodil ho ven na ulici, dříve než nabyt času promluvit slovo. Pak vždy ještě vztekem celý se třesa, zamknul dveře u domu a vstoupil po schodech na horu k svým dětem. Již dávno neměl srdce sebe méně je pokárati; nyní však hořem, vztekem a zlostí odvážil se na to, a chtěl jim předestříti, jak hanebné jest celé chování jejich. Nalezl je stkvostně přioděné, se sluníkem a holí v ruce, ani se právě,

jak pravili, s jistou společností vyjeti sobě chtěli pro obveselení do Bruselu. Vyčítky otcovy byly přísné a trpké; než bohaprázdne děti vyslechly je s opovržením. Čím více zmáhal se hněv otcův, tím nestydatěji tvářily se děti, a vysmávše semu, za nějakou chvíli, přáli mu posměšně dobrého dne, a kráčeli ke dveřím.

Otec tímto nesmírným zlehčením až k slepé šilenosti rozpálený, přiskočil ke dveřím a bráně jim vyjítí, rval: „Vy, hádada! Není-li vám na tom dosti, že jste mne uvedli na žebráckou mošnu, chcete mne též zabiti ousměšky! Není-li dost, že ovoce mého potu mrháte hanebným živobytím, kdežto já co žebrák zbaven potravy, zbaven oděvu, nouzi tru? Není-li dosti, že nestydatý švihák mne za sluhu mých dětí drží a mně do očí hroží, že mne jako nějakého pacholka spere; není-li dosti na tom, že hlad trpím a hořké slzy prolévám, kdežto se vy sháníte po prostopášné zábavě? Či mám nad to nade všechno, není-li pravda, jako pes zcepeněti? Od každého posmíván, pro vás a skrze vás všechnen opovržený, mám snad klesnouti v hrob, kdežto moje smrt cit útrpnosti a zármutku v nikom nevzbudí! Než dosti toho: míra jest naplněna! Vy nevyjdete z domu, a pakli hned to okamžení ty nádherné šaty neodložíte, chciť vás nohama potříti co nestvůry, jimiž jste!“

Hlučný smích provázel hněvivá slova rozjitřeného otce, a přesvědčil jej, že jeho bezbožné děti nevěří, aby mohl a chtěl jich potrestati. Syn kráčel hrdě ke dveřím a pokoušel se, otce odstrčiti násilím. — A nyní následovalo divadlo nevýslovné neřešti, již dále popisovati ne chceme. —

Za několik okamžení na to Jules a Hortensie Spinalovic vykročily z domu. Po zardlosti jich tváří a po snažení urovnati pocuchané šaty své mohlo se zřejmě poznati, co se bylo přihodilo. Přes to přese všechno ale usmívali se potupně jako někdo, jenž nad opovrženým nepřítelem svítěžil. Chválati pak rychlým krokem za společností, aby se oddati mohli bláznovským veselostem hlavního města. Mezi tím snažil se ubohý otec zastaviti krev, jež mu chlipěla z obličejce.

7.

Měsíc na to, bylot to v sobotu, seděl Rozeměl ve své zadní světničce, ze své velké knihy vypisuje tam účty. Přes hodinu pátral již po třech vídeňských, kte-

rěz mu pokaždé chyběly. Čelo jeho již hořelo horlivostí, mozek mu celý otupěl, když v zoufalství zkríknul: „I kýho šlaka, to jest nějakého hledání! Všecky ty řádky, na prstech sečtené, dělají předce dohromady 65 zl. 8 kr. 5 věl. Na tomto očarováném papíru ale nemohu se více dopočítati, než dva vídeňské. Mohl bych ovšem tyto dva vídeňské pustiti a oželeti; ale o to se tu nejedná; každému, což mu patří, pak ďáblu nezbude ničeho. Ještě jednou!“

V tom okamžení, když se Rozeměl skutečně na novo po svých třech vídeňských počal sháněti, otevrou se dveře, a někdo do nich ztichouнка vstupuje. Kupec překvapený vyskočil ze svého sedadla, a pozoruje přichozího bedlivě, nemluví ani slova. Muž, jenž si netroufal ani na dva kroky do světnice vstoupiti, měl na sobě patrné známky největší bídy; hubený, bleďý, s rozčuchanými vlasy, sedřenými šaty, děravými střevíci, stál tu, jako by chtěl prositi o almužnu. Rozeměl, nepoznav ho zpočátku, pozoroval jej skoumavým zrakem. Člověk ten zarděl se v tváři, a dvě slzí zaskkvělo se mu v očích.

„Mistře Spínale! co chcete ode mne?“ zvolal na jedenkráte kupec nedůvěrně. „Přicházíte-li ke mně, abyste se ode mně opět vydlužil peníze: pak jen odejděte v pokoji. V takovéto věci nejsem vám doma.“

„Pane Rozeméle,“ zalkal Spínal, „já nepřicházím dlužit se peníze, aneb něco žádat od vás. Kdybyste věděl, jak jsem nešťastný, zajisté byste mne nezavrhoval. — Povržený od každého,“ nemám ani té útěchy, bych se někomu zjevití mohl svou bídu. Já vás oklamal Rozeméle, ale vy jste býval mým přítelem, a tudíž mi neodprete aspoň útrpnosti!“

Žasna, naslouchal Rozeměl prosebnému hlasu Spínalovu. Poctivý muž pochopil okamžitě, že se tu žádného klamu není co báti, a že těžká bída potkala muže, který dlouho důvěrným přítelem a bratrem býval. Přirozená šlechtnost zmužila se v jeho srdci, a oči jeho zalily se mu slzami. Uchopiv Spínala za ruku a přistrčiv mu sesli, pravil: „Vy jste nešťasten, příteli! To vidím. Nuže, vše zapomenuto. — Posadte se a mluvě, co mohu pro vás učiniti? Nebojte se! Budu vám nápomocen, stůj co stůj.“

„Jediné dobrodiní, za kteréž prosím, jest to, abyste mi popřál, bych vám své neštěstí mohl vypraviti a bolest svou vyliti ve srdce jediného upřímného přítele, kterého jsem kdy měl. Po více let stítil

jsem se vás, Rozeméle, nikoli jako bych si vás nevážil a vás nemiloval, ale proto, že citě se býti vašim dlužníkem, vám co rozšafnému, poctivému muži na oči jíti jsem sobě netroufal. Nyní to přišlo se mnou tak daleko, že musím opustiti vlast, abych co poběhlík svou hanbu a bídu kdesi ukryl v cizině. I osměluji se, Rozeméle, věriti, že mi odpustíte, dříve než se odtud odeberu, bych místo zrození svého nespatriil nikdy více.“

Slova tato, pronešená názvukem nejtěžšího bolu, hnula kupcem velice. S patrným soucitem chopiv Spínala za ruku, pravil: „Nešťasten jste, o tom nepochybují, ale vlast svou opustiti, Spínale? Nikoli! Jenom nezoufejte. — Já se ovšem při své živnosti na každý vídeňský dvakráte podívám, neboť bez pečlivosti to nejde; ale to mi nezabrání, nejlepšího přítele, kteréhož jsem kdy měl, vytrhnouti z nouze, a byť bych i ve měsíci svým velkou díru musel udělati. Pročež mluvte, Spínale, mluvte otevřeně! Učiníte mi tím radost, já vám zajisté chci pomoci.“

8.

Vděčný úsměv zastkvěl se na ševcově bledé tváři a slze řinuly mu po lících. I pravil hlasem pohnutým: „Velebím Boha, že mi dal to vtáknutí, abych šel u vás, Rozeméle, hledat poslední útěchu. Za jeden celý rok jest to mé první radostné okamžení. Díky vám příteli! Než dejte pozor na slova má, a nahlédnete, že jest nemožno, abyste mimo přívětivou útrpnost jiné pomoci poskytnul. Vy víte, jaká pošetlost jaková závrat šmejdiřská mne byly uchvátily. Já se odřekl vlasteneckého mravu a vlemské poctivosti, chtěje stěsti v klamu hledati. Při této hře vydal — zahodil jsem ovoce dřívějších prací za klamný lesk. Příteli, pravdivé jest přísloví: Lepší jeden pták v hrsti, nežli sedm na střeše. O, kéž bych to byl nahlízel! Tak ale k svému neštěstí, neoddal jsem se toliko sám klamu, nýbrž chtěl jsem tomu, aby tudíž i děti moje pily z jedovaté číše převrácené liché vzdělanosti. Tot hlavní příčinou hořké bídy mé. Kdybych dceru svou Terezku nebyl dal do francouzského ústavu, byl bych posud mistrem Spínalem. — Ale co to, Rozeméle, vy blednete — chvějete se?“

„I není to nic. Pokračujte jen dále. Já měl na mysli naši Františku, jež také v takovém ústavu jest.“

„O povolejte ji zase domů, Rozeméle!

Zapřisahám vás, vezměte ji domů. Vy ji sotva více poznáte.“

„Můžete mít pravdu, příteli! Ale pokračujte jen. Chciť věděti, zdali bych vám nemohl pomoci.“

„Vidíte, Rozeméle, pozůstalo mi ještě tolik rozumu, že bych byl nahlédl, jak lze vyváznouti se zdravou kůží, kdybych blízký můj pád předzvídal. Ale v té převrácené vzdělanosti neznají otcové svých dětí a děti svých rodičů. Já byl sluhou a ony pány; ony jedly, pily, karbanily, tancovaly — až všechno došlo. Než i potom ještě hejřily v témž způsobu, dělaly dluhy, rozprodaly všechno, co stálo a leželo. Přitom se mnou nakládaly co s bláznem a trulantem, i vysmály se mi, — pakli jsem se na to odvážil, domlouvati jim po dobrém neb po zlém ... Ony mne bily, Rozeméle! — bily mne, až mi krev po lících tekla ... Já onemocněl; a mé děti nechaly mne beze všeho ošetření, nejinak než jako by mi přály smrt!“

Zde umlknul Spínal. Hlas jeho zněl dutě, a při těchto posledních slovech prozrazoval patrně, jak mu vypravování prsa svíralo. I kupec umlknul: nemohl hrubě věriti, co slyšel.

„A nyní,“ pokračoval Spínal dále, „když můj dům jest vyprázdněn, jako by v něm nikdo nebyl přebýval, nyní když vše odvěkly, ani pokrývky mi nezůstavíše: odešly do světa! Moje dcera, již jsem tak miloval a dosud mimo hanebné chování její miluji, moje Terezka opustila mne a potlouká se v Bruselu s jistým divadelním hercem. — Syn můj Jan, váš nešťastný kmotříček, vrátil se do Paříže. Co se mne dotýče, příteli Rozeméle, já musím opustiti tuto zemi. Kdokoli mne potká, upomíná mne, obviňuje mne buď z klamu neb žebroty. S neštěstím navrátil se ke mně cit počestnosti, já nemohutakto živ býti, a jinak to změnití nemohu. Nikdo mi již nedává práce, žádný z mistrů nechce mne přijmouti za chasníka; já nemám co jísti, nemám oděvu, nemám pokrývky na lůžko; prodaný můj dům pronajat jest jiným, a já se musím pozejtří vystěhovati. Ach, Rozeméle, já se chtěl příliš vysoko vznášeti, a bohužel, hluboko jsem upadl. Vyť to vidíte!“

Rozeměl vyslechnul nářeky dávného přítele svého, pozorně a s vlhkýma očima. Když pak ubožák dokončil vypravování skro mrzutě zkríknul dobrosrdečný kupec: „Ale Spínale, nevím, proč mi tajíte, co žádám zvědět. Vy pravíte, že musíte ze

země: toho nenahlížím. Právý přítel může mnoho učiniti, když chce. Pověztež pak mi, mnoho-li obnáší dluh váš?“

„Rozumím vám,“ zvolal udivený Spínal. „Ale tomu já nedopustím. Jsemť věru dosti šťastný, nalézaje člověka, jenž soudí, že jsem hoden pomoci. Dovolte, bych odešel, Rozeměle. Chciť pracovati jak otrok, a byt bych nebyl s to, zaplatiti všecko, co jsem dlužen, aspoň chci, prvé nežli svět opustím, učiniti, seč budu. Podejte mi ruku na rozloučenou a časem modlete se za mé děti, příteli!“

Najednou zdál se kupec upouštěti od svého předsevzetí. Povstav ze židle, pravil: „Nechcete-li, nemohu pomoci. Než připítek na rozloučenou mi snad předce neodepřete. Mámeť ve sklepě ještě jednu láhev dobrého vína od roku *jedenáctého*. Sedněte, Spínale, a netraťte myslí. Za rok uběhne mnoho vody Šeldou. Neštěstí přichází rychle, ale i štěstí přicházívá z nenadání, Pán Bůh ví o vás, a proto nesmíte zoufati. Posadte se!“

Po těchto slovech odskočil do sklepa, a navrátil se v několika okamžicích dva kalíšky postavil na stůl, a naplniv je až do vrchu, pravil: „Nuže, Spínale, má-li předce něco býti z té vaší cesty, na vaše zdraví! — Dobrá to sklenka; není-li pravda? A nyní, když nížádnou měrou nechcete ode mne přijmouti podpory, řekněte mi alespoň, mnoho-li obnáší dluh váš, a jak jej hodláte zaplatiti. Ruční práci nevyzíská se mnoho, pakli se nevede obchod, to víte.“

„Ano, to vím ovšem, a nemožné věci nepřivedou se k místu. Ale k ukojení svého svědomí chci sobě od úst utrhnouti, bych zapravil částečku svého dluhu. A kdo ví, pokud mi Bůh dlouhého věku propůjčí, zdali se mi nepodaří, všech dluhů se sprostiti. Nebo 600 zlatých dá se snad předce ve dvacet let po groších ušpodařiti.“

„Šest set zlatých pravíte? — dobrých zlatých?“

„Ne, ne, lehkých peněz. Já byl mnohem více dlužen. Ale při prodeji domu mého hleděl každý věřitel kousek z něho uchvátiti.“

„Šet set zlatých lehkých — bez krejcaru, bez vídeňského?“

„Šestnácte krejcarů, tři vídeňské. Vidíte, jak znám své účty na zpaměť.“

„Připíme si ještě jednou, Spínale! — Ano, možná to věc ovšem sumu tu vydělati. A vaše děti snad se také polepší.

— Mlad byl jednou každý; a rozum přichází věkem, jak dí přísloví. — Ale vidím, že při víně nemáme do čeho kousnouti. Malé strpení: přinesu pár preclíků.“

Rozeměl nevracel se dlouho. Konečně navrátil se, postavil misku s preclíky na stůl a vážným hlasem vece k zaraženému ševci: „Spínale, my spolu odrostli co děti; váš otec byl nejlepším přítelem otce mého; my spolu hrávali a až do čtyřiceti let byli jsme co bratři nerozdílní. Vy jste nebyl nikdy mým nepřítelem, sice by ste mi byl nevyjevil své neštěstí; já vždy zůstával vaším přítelem, sice by mi vaše bída nebyla vynutila slze z očí. Mám tedy právo, vám v nouzi přispěti a aspoň na cestu vám něco půjčiti. Že však pořádnost přátely činí: žádám vás, byste mi napsal pojištění na ty peníze, jež vám půjčuji. Hle, zde jest již listina hotova: podepište ji jak zní, aniž pak smíte dříve ji přečísti. Já nepřipustím, abyste se s pěti neb desíti zlatými vydal na cestu a nouzi třel. Abyste mi nemohl odporovati, prosím vás co přítel, učinite mi tu radost a podepište nevidomky!“

Spínal, nemaje v kapse ani haléře a jsa v srdci svým potěšen, že z nenadání tak šlechetného nalezl přítele, který mu peníze půjčuje na cestu, stiskl Rozemělovi ruku a vzav péro, podepsal.

Rozeměl vytáhl mu podepsanou kvitanci zpod ruky a pozdvihna svou sklenici, zvolal: „Na váš blahobyt v naší drahé otčině, příteli! A ještě jednou na zdar vašeho nového krámu! Vzhůru, vzhůru! Tukněte mi na toto radostné přání! Nedívejte se tak na mne, Spínale! Vy jste v pasti — chycen jste, chycen!“

„Nerozumím, co tím myslíte,“ zvolal udivený Spínal. „Vy se tak vesele smějete, že se sám z toho raduji. Ale co pak obmýšlíte?“

„Co obmýšlím? Podívejte se, na mnoho-li jste mi kvitoval.“ Při těchto slovech drže povzdálí papír, ukazoval Spínalovi prstem na okraj, kde velkými číslicemi **1000** psáno stálo.

„Tisíc zlatých!“ zkríkl Spínal, sáhaje po papíru. Ale nemohl ho dosáhnouti. „Tisíc zlatých!“

„Ano, tisíc zlatých ve směnkách, odpověděl vítězně Rozeměl. Hodiv pak několik směnek a měsíc s penězi na stůl pravil: „Tu je těch tisíc zlatých.“

„Já nechci! Ó nenutte mne k přijetí těchto peněz,“ škytal švec, kterému se

slze proudem valiti počínaly. „Nemyslete, že jsem v takovém ohledu přišel.“

„A snad nebudete tak zpozdlý, byste mi v rukou nechal kvitanci, nepřijav peněz? ... Ale slyšte Spínale, mne přemáhá radost. Dovoďte, ať spolu mluvíme opravdově. Já jsem bohat; mé jediné dítě, Františka, nemůže nouzi trpěti, leč by ji sama vyhledávala. Krám náš nese ročně několik tisíc; my vláneme jměním a jistinami. Co mi tedy záleží na tisíci zlatých? Nic — leda že musím po několik měsíců dobře pozor dáti. A já bych měl svého jediného přítele pro takovou maličkoť pustiti, aby po širém světě bloudil? Poslyšte nyní, jak to míním. Vy upokojíte bez prodlení své věřitele — a ti pak se vám z nepřátel přátely stanou. — Já mám za rohem prázdný dům; do toho se odstěhujete. Poté nakoupíte kozi a namžete tovaryš; já vám budu pomáhati až vám řemeslo dobře půjde. Nad novou dílnou vaši nic jiného nenapíšete, leč: *Jan Spínal, mistr ševcovský*. Vy budete podávati dobré dílo věrně a rozšafně; já pak sám se vám postarám o hojný odbyť. Jelikož na vašem dlužném upsání není ustanoven čas k zaplacení, budete mi moci zapůjčené peníze časem dáti nazpět. Budou-li napotom i vaše děti neštěstím pokárany, samy od sebe přijdou zase, a budou vás prositi za odpuštění. — A nyní, příteli Spínale, hodte se jen brzy do svého bývalého obleku. Dá-li Bůh v neděli po nešporech, zajdeme si ku kamennému mostu, pohrajeme si tam při lahvi dobrého ležáku asi hodinku. Já vám dám, pakli se na to odvážíte, sto napřed.“

„Měl bych,“ zvolal Spínal celý bez sebe, „měl bych tolik dobrodiní od vašeho dobrého srdce přijmouti?“

„Sem do náručí!“ odpověděl Rozeměl. „Já mám dnes více radosti, nežli za deset tisíc. Sem rychle do náruče mé, příteli Spínale!“

Přátelé objali se, slzice radostí, a za několik okamžení zůstali jako němí. Pak vypili, též beze všeho mluvení, každý svou sklenku až do poslední kapky. — Konečně promluvil Rozeměl s větším důrazem:

„Spínale, vy o tom všem neřeknete mé manželce ani slova; není-li pravda? Ženy jsou sice také šlechetné, ale dle svého způsobu: ony zřídka kdy snesou, aby šlechetným byl muž. Vyplácejte jí domovní činži; ostatně ale tak se chovejte, jako byste nevěděl o ničem. Ale střežte se nyní

též oněch mladých pánů Francouzů neblahé paměti.“

„Toho se nebojte, příteli! Osel dvakráte o týž kámen nohy své neurazí; studna jest zakryta, a bulík do ní již více nespadne. Znáám já ty ptáčky, a mám jich tak po krk, že by mi francouzská zakázka na pár střelců nebyla hrubě po chuti.“

„Oho, Spínale, tak nesmíte přeháněti. Francouze, jenž jsou u nás ve městě usedlí a obchod vedou, známe všechny co lidi poctivé, a čítám mezi nimi mnoho mých nejlepších odběratelů. Ale ti vypelichanci, jižto knám od roku třicátého jako na slatinu přebíhají, jsou šibalové, kterých se musíte chrániti. Pojďte příteli, půjdeme se podívat na vaše nové obydlí. Jeť to čistý domek, člověčku! Schovejte peníze a směnky u sebe.“

Po několika týhodnech bydlel Spínal v domě, ježž mu Rozeměl pronajal. Krám byl dobře naplněn střevíci a kožemi; dva chasníci seděli podle Spínala při práci. Po několika měsících čítal již mnoho odběratelů, dílem pro dobrou práci, kterou podával, dílem i proto že ho Rozeměl každému doporučel. V neděli po nešporech chodívali pak tito dva přátelé spolu na procházku. Zašli si časem ke kamennému mostu na sklenici dobrého piva a u večer zahráli si v karty. Slovem: oni přijali opět všechny své dřevní obyčeje, a kdyby nebylo bývalo osudu dětí Spínalových, byli by se snad oba radovali z toho, což se bylo přihodilo.

9.

Rozeměl, ukazuje na hanebný život a osud Hortensie Spínalovy, manželku svou přiměl k tomu, aby povolala Františku domů. Doktor Pelkman byl mu v tom nápomocen. I napsal se list, v kterém se učitelkám za jejich práce poděkovalo, Františka pak oznámilo, že jí matka patnáctého téhož měsíce ve čtyry hodiny odpoledne u železnice očekávati bude.

Naznačeného dne, bylť krásné, jasné počasí, asi půl hodiny před přijetím vlaku bylo viděti v nádraží jistou, skoro již obstarožnou paní. Bylať čistě přioděna. Na hlavě měla staromodní šepce s drahými krajkami na těle plášť z tenkého sukna. Bylo viděti, že jest to městka, ježto se do svátečních šatův oblekla a proti možné nehodě povětrné velikým deštníkem opatřila. Srdce paní Rozemělové — neboť ona to byla — tlouklo mocně mateřskou něžností. Vždyť měla v okamžení obejmouti

svou milou Františku, měla přitisknouti k srdci drahé to dítě a okoušeti bez přestání sladkou odměnu za všecken rozbroj, za všelikou nevoli, za všechny práce, kterým se podrobili musela, chtějíc dceři své zjednati skvělé vychování. Ó jaková radost ji tu očekává!

V tom jest slyšeti hučení vlaku, přibližujícího se z povzdálí. Ze všech stran počínají se sbíhati sluhové. Kovový hlas ohnivého vozu nenadále tichounké posud nádraží proměnil ve hlučný tábor — a mezi rozmanitým voláním a křikem zastavil se konečně obrovský povoz. — Nyní tluče silněji mateřské srdce: blažené okamžení žádoucího shledání se blíží. Stará paní postavila se u vchodu do návoří a pátrá po všech ženských postavách, kteréž se kmitají okolo ní. Již létají vozy k městu, v několika okamženích zmizely davy cestujících, a po nádraží rozkládá se opět ticho. Paní Rozemělová znamená, že se zamykají mříže, srdce jí puká žalostí, bolestné vzdechnutí prodírá se jí z prsou, .. Františky tu není. — Předce však nehýbá se z místa, jako by ji tajná jakási moc k mřížové bráně byla připoutala. I byla by snad ještě dlouho v truchlivých myšlenkách zůstala pohřížena, kdyby nebyla z povzdálí zpozorovala u vozu stojící dámu, ježto, jak se zdálo, též na někoho čekala.

To-li by snad byla Františka? Není možná. Vždyť jest to vznešená dáma! Její hedvábné roucho jest okolo šije příliš vykrojené; ovšem zdá se, jako by ji šátek přikrýval, ale nepřikrývá ji. Při každém pohnutí jejím houpají se dlouhé kučery okolo líci; z klobouku drahocenného vlaje pružné péro; v ruce má malounký sluníček, škatule rozličného druhu a dva velké kufry leží u jejích nohou. . . Františka to nemůže býti.

Tak soudí paní Rozemělova, tot myšlenky, které se jí křížují v starostlivé hlavě. Najednou dává mladičká dáma staré paní znamení a tudíž staly se tahy v oblíčeji jejím patrnější. Nebesa, tot jest její Františka! A hle — ztuhlá matka přiskočila k ní jako mladé děvče, slzami zalívají se jí oči, slastný úsměch pohrává na rtech, ona otevřevši náruč volá pohnutým hlasem: „Ó Františko mé dítě!“

Než zdá se, že jméno Františka není po chuti mladé dámě; neboť se zarděla. Ale ruměncem zmizel opět rychle, a vyfintěná dceruška učinila asi dva kroky k matce. Dobrá matička chce dítěti okolo krku padnouti, a hle vzdělaná dcera nechce sesta-

věti na odiv. Uchopivši matku za ruce, drží je pevně a tudíž zabráňuje obejmutí. Pak vece: „Dobrý den mamá. Jak se daří? — A co dělá papá? — Dejte pozor, šlápnete mi po škatulích. — Stojím zde již dobré půl hodiny a čekám na vás.“

Nebyla-li slova tato tvrdá a neslušná? V jiných okolnostech by snad nebyla bývala; ale nyní laskavým srdcem mateřským projela co ostrý nář. Byla-li to řeč, již od své Františky očekávati směla matka? Ani jediného políbení, ani jediného ruky stisknutí nedostalo se jí od dcery! A nebyla-li po tři léta s mužem svým proto v nevoli, aby se vůle Františčiná vyplnila? Ubohá paní, oběma rukama zakrývši oči, počala hojné slze prolévati.

Přirozený cit nebyl ale u Františky na celo umořen, a tudíž nemohla na bolest matčinu hleděti bez outřpnosti. Lepší stránka její obdržela vrch. I obejmula matku okolo krku a políbila ji s tím silnějším puzením, čím více ji dříve nectná hrdoš od toho zdržovala. Tím byla stará paní potěšena i všecka blažena. Vášnivě tisknouc dítě své k prsoum, oči své topila v očích jeho. „Ó Františko, moje milá Františko!“ opakovala, chvějíc se pohnutím.

Není-li pravda, takových okamžení mělo by živobytí lidské mnoho čítati? Ale nastojte! Někdo se tu směje. Františka, slyšíc to, ohlédla se a uzřela oušklebnou tvář jakéhosi mladého panáčka, kterýž byl výlevům její i matčiny lásky naslouchal. Po tváři děvčete hned v tom okamžení přeletěl ruměnc studu, a dcerka ubohá vyvinouc se máteri z náruče, počíná si opět zcela chladně.

10.

Mezi tím odnesly se kufry a krabice do vozu. Ten byl ale všelikými těmito věcmi tak přeplněn, že nebylo lze, aby ještě dvě osoby do něho usedly. Františka rozkázala tedy kočímu, aby zavazadla dovezl domů, sama pak ustanovila, že půjde do města pěšky. Stalo se to snad z pýchy a marnosti? Chtělo snad marné děvče své pěkné šaty ukázati známým v Antorřě?

Františka rozevřela svůj sluník, a vzavši na se smělejší postavu, kráčela k městu, nevšímajíc si hrubě nic matky své. Tato nelaskavá chladnost bolela ubohou paní velice. Dobrosrdečná, slabá matka nechtěla sice dítě své vinit z něčeho zlého: ale jakkoli jí láska v jejím srdci omlouvala, nic však méně cítila nyní již předobře, že doktor nebyl špatným rádcem

V takých truchlivých myšlénkách všechna pohřížena kráčela jako služka nějaká za svým panstvem. Takto ubíraly se mlčky matka s dcerou k městu, a byly již skoro ve městě, když Františka, měříc matku od hlavy k nohám, pravila:

„Ale mamá, jak jste to oblečena? Lidé vás v tomto stahovacím čepci a staro-větském plášti mají za chudou ženu. Já se stydím před lidmi. Schovejte pak ten podivný deštník pod plášť: vždyť vyhlížíte jako sedlky, přicházející z vesnice.“

Paní Rozemělova odpověděla na to lichým, zármutek prozrazujícím hlasem: „Františko, mé dítě, ty nesmíš býti tak naivní. Jsem obleknuta jak moje nebožka matka bývala oblečena na svá stará kolena pak nemohu krojesvého již více měniti. Nech toho! Lidí si nepotřebujeme v tom ohledu všimati; vždyť nejsme nikomu nic slušní.“

Mezi tím, co byla matka slova ta pravila, mřela Františka po mimojdoucích osobách, jsouc žádostiva zvěděti, zdali tělesné její vnady vůbec působí. Byla pak neuvěřitelně potěšena, pakli se zdálo, že houf lidí chytajících mladíků o ní mluví, poslušky svými dávající na jevo: Jak krásné o děvče!“

Ubohá matka odvážila se dcery tápati, zdali se jí v ústavu nestýskalo, zdali by raději doma u rodičův nebyla bývala atd. Ale ač velice se snažila důvěrný nějaký a utěšený hovor zapřísti, vše nadarmo! Marné děvče nemělo na nic jiného zájmu, leč aby chodu svému dodalo náležitou obratnosti a slušnosti, a tudíž zakřivilo se mimojdoucím.

Na mlčeném trhu přikvapil k ní mladý panáček s takou usmívavou tváří, s takovým důvěrným vzezřením, že se nezdálo jinak, leč jakoby to byli bratr a sestra. Paní Rozemělova otevřela nýbrž i vyvalila oči, chtějíc tohoto mladého človíčka poznati; ale nadarmo. — Nevidělať ho jak živa.

„A dobrý den, slečno Eudoxie!“ pravil panáček po francouzsku. „Vy jste tedy ústav opustila? Antof bude nyní požívati štěstí, že se bude moci honositi dávnou tak okouzlující. V pravdě vzácný to zisk pro nás ubohé, mladé lidi, kteřížto vzdycháme po řídké takové v jedno spojené kráse!“

Na to odpověděla Františka, vystřelíc z pod obočí svůdný, zamilovaný pohled a dělajíc se rozpačitou: „Vy se mi posmí-

váte, pane Žorž. Ale jak se má vaše sestra Klotilda?“

„Dobře, velmi dobře!“ odpověděl mladý pán lhostejně. Pak úšklebně šel haje po staré paní, zeptal se slečinky: „Jest to vaše služka?“

Na tuto otázku začervenala se Františka. Stydělať se pošetilá loutka za svou dobrou matku. Trvalo to hezkou chvílku, než rozpačitě a nuceně odpověděla: „Nikoli, to jest moje — matka.“

„Ach tak!“ zvolal mladík, a obrátiv se k staré paní, promluvil s nucenou úklonou: „Madam Rozemél! dovolu, bych vám vzdal svou úctu. Vy máte roztomilou dceru.“

Stará paní nerozuměla sice panáčkovi, mluvícímu francouzsky, patrně ale znamenala, co se dalo, a že jest předmětem nestydatého úsměšku. Nic méně naklonila hlavu, na odsluhu za jeho poklonu. — Mladý panáček, odcházejce svou cestou, pravil k Františce: „Ubohá paní, má dobře, že vás ukrývá pod širokým pláštěm. Mezi námi jest mnoho panáčkův, kteří by vás rádi ukradli. Na shledanou, slečno Eudoxie!“

S hlubokým zármutekem patřila na to matka, i byla by se bez pochyby dala do kárání dcerušky své, kdyby jí bolestný cit nebyl prsa svíral. S patrnou mrzutostí pravila k dceři: „Co myslí ten francouzský trouba, kdo jsme? On tebe zajisté držel za některou jinou, neboť nazýval tebe *Eudoxií*, a ke mně pravil: *Madame Rozemél*. Jak se ti může líbiti nechutné žvástání takového člověka, kteréhož ani neznáš?“

Slova tato nebyla po chuti Františce, jevilof se to patrně úšklebkem, kterým skrivila ústa. I odpověděla s názvukem jakési outrpnosti: „A co myslíte, že jsem byla proto tři léta v ústavu, abych pak zůstala neoblíbenou a hloupou? Tento mladý pán jest můj známý; jeho sestra Klotilda byla mou přítelkyní, a on ji častěji navštěvoval.“

„Jest to snad Petr Vondercang?“ tázala se matka.

„Ano pan Vondercang jest to.“

„A ty se nestydíš, Františko, tolik okolků činiti se synem holice otce tvého, s tímto líným vařbuchtou, který nic jiného neumí, leč otce vyžírati a šlapati bláto?“

„Ale matko, co to škodí? Pan Vondercang žil v Paříži, i ačkoli jest jen vlásenkářem, přece jest to vybroušený, ve světě sběhlý pán.“

„Tak? To-li nazýváš vybroušeností:

nic nedělali, celý den běhati, rodičům mrzutost působiti? A protož, Františko, pravím tobě, že toho netrpím, aby snad s takovými lidmi měla známost. A co se jmenua tvého dotýče: já se jmenuji Františka, a ty též Františka. Bůhsám ví, z jakého kacířského almanachu jsi sobě to směšné jméno Eudoxie vypůjčila.“

Františka byla již všecka rozdrážděna i odpověděla štiplavým zvukem: „Což jest to mojí vinou, že slečny v ústavu méspřosté jméno změnily? — A v skutku, já se raději nazývám Eudoxie Rozeměl, než abych sobě vždy tím sprostáckým, sedlským jmenem: „Františka“ uši řezati nechávala.

11.

Ubohá matka! Ona pomyslela v tomto okamžení na Hortensii Spínalovou a zachvěla se úzkostí na celém těle. Bylat by pak zajisté trpčích pravd dceři své pověděla, kdyby se již nebyla ocitla přede práhem u krámu, do něhož vstoupili. Právě tu nebylo nikoho kromě Rozeměla, který, nemaje té chvíle jiného zaměstnání, mlel kávu. Nyní to nestálo Františku žádného násilí obejmouti otce; nebylot tu cizího oka, před kterým by se styděti mohla. Dobrý ten muž, v prvním okamžení poddáv se zcela otcovské laskavosti, vyfinitěné děvče vítal se srdečnou radostí. Tyto výlevy radosti však brzo zarazila Františka; neboť jí hned na to vskočilo francouzské „Mama, ma chambre? Kde jest můj pokoj, mamá? Vždyť nemohu tyto krabice zde v krámě nechati. Kočí, doneste mi to nahoru!“

Asi hodinu potom zamkla se Františka ve svém pokoji. Mělat tu pilnou práci. Musilat rozmanité oděvy a klobouky své vyndati, hrnečky s pamadou a lahvičky s voňavkami na stolek vyložit a vlasy své zkaděřiti. Jinak bylo jí slyšeti až do krámu, jak šveholí své francouzské romance.

Otec Rozeměl stál celý omámený za stolem ve krámě. Pravice jeho umdlená spočívala ještě na klíče umlýnku; levicí poškraboval se za uchem jako člověk, nevědoucí sobě rady. Oči jeho strnuly nepohnutě do krámu, ouzkostné rozvažování uchvátilo jej, že byl jako bez sebe. I on si vzpomenu na Hortensii Spínalovu, mumlaje chvílkami: „Jaký já to osel! Kdybych byl raději tvrdohlavé ženě své hnáty přelámal. Doktor Pelkman měl pravdu, že se budu škrábati za ušima.

Ale co naplat nyní vše stěžování? Jeť to špatný flastr na smrt.“

Více strachu, více pohnutí, především ale větší hryzoty svědomí mučily ubohou matku. Ubohá, sedíc v polotmavém koutku své kuchyně, všecka sevřena žalostí, plakala hořce. Z očí cedily se jí slze, srdce mořily hrozné myšlénky.

Ale bohužel, pláč a stesk pomáhal tolik co napominání a prosby, kterými hleděla matka napravit dceru. Vše bylo nadarmo! Františka stála na svém. Materská laskavost zponenáhla obdržela vrch. Jelikož se snažila, Františku omluviti u horšícího se otce, dceru berouc pod ochranu; posléze sama nic špatného na ni nespatořovala, ovšem drobet vrtchoů a svéhlavosti ale nic — zlého. Děvče jest ještě mladé, říkála, však ono se změní. Touto shovívavostí získala matka o něco více důkazů lásky od dcery své i konejšila se tím, že mohla odběratelům říkávati: „Naše Františka naučila se mnoho, sousedé! Ona umí francouzsky lépe nežli vlemsky. Jeť to perla mezi děvčaty.“

A v skutku, jako všechny městské dcerky, které se byly vychovaly v ústavech, dosáhla ovšem i Františka obstojné vzdělanosti. Z francouzské řeči věděla tolik, že mohla marnými slovy o *amour* mluviti (lásce), a o *toilette* (obleku) žvástati. V rozprávce sice dělala francouzský jazyk až strach: ale její smělost a volnost v posuncích zakrývaly chyby tyto. Umění počtářskému nerozuměla, neboť jest to věc příliš suchopánná i obtížná pro takové outlé slečinky; jen tolik se naučila, že věděla, pokud bude míti tři milovníky najednou: jednoho z nich že pak oželeti může, jelikož nebude zcela opuštěnou. Ze zeměpisu podržela v paměti, že Paříž jest nejkrásnější město na světě, eldorádo pro mladé ženštiny, kde se ustavičně hraje a tančí, kde jest desetkrát tolik divadel co kostelů, kde se nové mody a pomady vynalézají atd. Z bájesloví čili mythologie naučila se, že se bohyně lásky Venuši nazývá a malý Kupido že jest jejím synem. Dále znala všechny francouzské názvy oděvů a látek, okras, pomád, vonidel, pastik a dortů. Ille, v tom záležela vzdělanost Františky! Nebyla-liž tedy perlou mezi děvčaty?

Otec Rozeměl nebyl by ale na tuto otázku příznivě odpověděl, jakž to vysvítá z následujících slov, kteráž byl téhož času řekl k doktoru Pelkmanovi: „Kdybychom, doktore, vaši rady byli uposlechlí, naše

Františka prostodušně a spokojeně stála by v krámském stolem; ona by nás milovala, my bychom pracovali s chutí, abychom dobrý podíl a kvetoucí živnost zůstavili. Ale jak jest to nyní? Ona sedí v krámě hedbávné pasné a bez čepce s ulízanými lasy; ona šveholí a žertuje celý Boží den s oněmi holobrádky, jenž pod záminkou povínání cigar dům můj oblehají a zapuštějí počestné lidi. Polovičku mých odbětelů jsem již ztratil. Příteli Pelkmane, smru, zajde též otcovský krám. Františka nikdy se nebude chtít provdati za uže jejího stavu. A zač stojí, řekněte mi, ti papíroví panáčkové? Vy jste měl pravdu, doktore, důkladné, vlastenecké, občanské vychování bylo by přispělo, že by byla z mé Františky stala rádná, opatrná hospodyně; ona byla by více užitečnou věcí věděla než nyní a bylaby zůstala v domácnosti a stydlivou. Než ona musela jít do ústavu a učit se po francouzsku. Možná, ač tomu věřiti nemohu, že takové vychování hodí se dětem šlechtickým. Ale o tom přesvědčen jsem, že dívku z občanského rodu na čisto zkazí. Bohužel, když se dítě utopilo, tehdy teprve přikrývá se studna, a nešťastní rodiče drbají se za ušima, jak jste nám to edpovídal.

12.

Od prvního dne po svém navracení přestávala Františka, vše v otcovském domě posuzovati s úsměšky. Vše, co domácí rodičové činili, zdálo se jí býti sprosté a neslušné. Jelikož pak se zhýrala dceruška v přetvářování a oúskocích, ohybala vedla vůli svých rodičů, jako by byla z měkkého vosku.

Ach! před třetí hodinou nemohla dceruška obědvati: vždyť neměla sedlský kůdek. Při tomto vyjádření zlobil se otec, matka truchlila. Jsouce hned od radosti uvyklí v obyčejnou hodinu obědvati, brozili se každé změny, a naž celý den denní pořádek překotila. Františka ne počala hubovati, škarediti se; však nic plat: v té věci nepovolil otec. Františka plakala až měla oči červené, ale nic na to; otec stál na svém, ač matka nyní v utrpnosti přisvědčovala dceři. Konečně padla Františka do mdlob, dostala křeče a tvářila se jako někdo, jenž se má odebrati na onen svět. To pomohlo. Pečliví rodičové uzavřeli, že nyní ve 3 hodiny odpoledne obědvati budou. O jak často je v té doby trýznil hlad, jelikož vstávajice

obyčejně ve čtyry neb v pět hodin zrána, tak dlouho postít se museli, kdežto líná a pohodlná dceruška nikdy před devátou hodinou se neobjevila.

A pak ta kuchyně! Jakéto bídné vaření! Nic leč zemčata, brukve, kapusta, hovězí maso, vařené neb pečené. Vždy totéž. Františce bývalo čas od času tak mdlo, tak ošklivo. — Ona musí mítí holoubátko neb pečené ptáčky, — to jí bude lépe chutnati a k duhu sloužiti. Její kapsy jsou ustavičně naplněny puškvorcovými neb citronovými cukrátky. A co divu? Vždyť má to ubohé dítě všelijaké bolesti: bolesti žaludku, bolesti srdce, bolesti hlavy, bolesti čiv, bolest všudy. . . . Ach, ta ubohá!

S matkou na ranní mši do kostela jíti se jí nechce. V zimě prý jest příliš chladno, v letě nemůže tam mezi tím rozličným sprostým lidem seděti, sice by jí přišlo těžko. Velká mše trvá tuze dlouho; nohy prý by jí zkrěhly na kamennédlažbě. Ale mše o půl dvanácté ta jest jí po chuti; při té vidí pěkné *toiletty* a — mladé pány, ani obdivují novou její mantilkou.

Hle, již přinutila starou matku, že místo krajkového čepce svého nosí hedvábný klobouk. Mimo to musila matička šněrovací botky na nohy připnouti, sice by s ní dceruška nikdy více nešla u veřejnost. Ale jak nešťastně vyhlíží matka Rozemělova v tomto novém vystrojení. Ta ubohá paní! Sousedé se jí posmívají, a ona se potí studem. Než vzpomeňme si, že to vše matka trpí pro dceru svou, a tudíž nedivme se, že bolesti své snáší bez nářekův a stěžování.

Více však ještě nežli matka soužil se otec Rozeměl. Až posud býval vždy pánem v domě a věci své uměl vždy tak navléknouti, že se nikdy nezbortily. Nyní ale předzvídal, že ve zmatek přijíti musí. V domě nesměl téměř nic více říci; což za dobré uznával on, zavrhl jeho dcera, opovažujíc se nezřídká na srozuměnou mu dáti, že jsou myšlenky jeho obmezené a zpozdilé. Jestliže pak se proto rozzlobil, strhl se v domě náramná bouře a krutý boj nastal mezi ním a ženou, již byla dcera docela opanovala. Jest vůbec známo, že co se dotýče vadění a hádek, muž u přirovnání s ženou jest málomocné děcko; on se žere, mlátí na stůl, skřípá zuby, ale poslední slovo zajisté obdrží žena. Když bouří, schytralá žena se mu vysměje, myslíc sama u sebe: „Jen hodně, mužičku tluč, trhej postraňky, vyhazuj z kopýtká.

Nic to vše neškodí; přede bude po mém. I doktorovi Pelkmanovi se konečně zhnusil ten celý dům, tak že již více nepřicházel.

Rozeměl hrozil se vády a hádek; pokoj a klidné přátelství pokládaje za to největší štěstí na světě, a chtěje se tudíž vyhnouti marnému hašteření, svolil konečně k věcem mnohým. Při tom ale pohřžila se mysl touto ustavičnou nuceností a neočekávaným překocení celého jeho domácího do hlubokého smutku, tak sice, že mnohý ze známých uzřev jej, pozdravil ho slovy: „Ale Rozeměle, co jste tak hubený? — Stonal jste snad?“

13.

Jen v jedné věci poštětilo se dobrému tomuto muži, že zůstával vítězem. Bylo to v příčině útokův, jež Františka činila na jeho krám. — I ten měl, ten prý musel býti proměněn. To však stálo více práce a lsti. — Za tímto krámským stolem odrostl Rozeměl; zde stála ještě ta židle, na které ho matka kojila; na tento soudeček, na tuto bedničku usmíval se již tehdy, když ještě mluvit neuměl. Nebylo tu ani jediné školiny, ani jediného znamení, ku kterému by se na něj ona upomínka z dětských let nepojila. Když byl tam ten porcelánový hrnec puknul, dal mu otec jeho den před smrtí tak výborné napomenutí, že posud nezrušitelnými písmeny zapsáno bylo v jeho paměti. Černé skvrny na onom zeleném soudku pocházely od jeho vlastních dětských rukou; z tohoto soudečku totiž dávala mu matka jeho časem kousek cukru, a on co dítě navykl si, tůnku tuto hladiti. Tam na onom stole jsou vyřezána písmena: **J. F.** Znamenají *Jan a Františka* a jsou pomníkem jeho první — jediné lásky. Slovem tento krám byl mu otcinou — byl jeho světem; vše, co se tam nalézalo, bylo jako částkou jeho bytnosti, jeho života.

Kdož jest s to, dořčiti, jaké proudy slzí Františka prolila, jak často omdlela, kolik dní jisti se zdráhala, kolikráte dostala křeče, aby zlomila neuprositelnou vůli otcovu, a krám podle francouzského způsobu zaříditi mohla! Ano, trvalo to celý rok; dvanácte měsíců, plných hádek, domácích mrzutostí a rodičských ouzkostí uplynulo, než starý Rozeměl, jako přemožený voják svěsiv hlavu, a zaslzené maje oči, řekl: „Nuže dělejte si, co chcete!“

Než slovo to, kteréž mu co výrok smrti proniklo srdce, porazilo zároveň i

tělo jeho. Ubohý počal se žrátí, blednul, slábnul, a hryzený vnitřním bolem k hrobu se potácel. Nežádka zachvěla se Františka, znamenajíc, kterak jiskřící oko jejího starého otce střelou pohledu na ni vinu metalo. Než zaražený muž již nemluvil — bez pohnutí zíral na dělníky, kteří krám jeho překotili se snažili. Všecky sv. nejdraší upomínky viděl zničené, a čím rychleji tyto pod štetem natěračův neb pod dlátem truhlářův mizely, tím více se mu krátil dech a život.

Jednoduchý městský krám brzy se stal nádherným skladem. Vše se tu lesklo kovem a barvou; krámský štít byl ozdoben malými andílkami, jenž mleli kávu, cigara kouřili neb tabák vážili; skla v oknech byla to velká co zrcadla, pokryta francouzskými nápisy; vše to osvětlovaly jasně plynové plamenky; krámská a mládenec stáli za stolem se založenými rukama, a slečna Eudoxie Rozemělova u okna seděla na povýšeném místě, čtouc nějaký francouzský román.

Neblahé ty věci za drahý čas k mrzutosti zaraženého otce šly svým během. Přišlo posléze tak daleko, že se zdál ubohý nevšímati sobě ničeho, nýbrž i přátelství se Spínalem. Tento počal na radu Rozemělovy vésti obchod v kožích, a v krátkém čase získal tolik peněz, že by byl mohl půjčených sobě tisíc zlatých zaplatiti, kdyby se byl Rozeměl statečně nebyl zdráhal přijmouti jich. O svých dětech nedozvídal se Spínal až posud ničeho.

Mezi tím, co se ve krámě rozmáhal zmatek, starí dobří odběratelé sotva si troufali vkročiti na rejdiště pošetilých mladíků. Peněz ubývalo, a starý Rozeměl onemocněv ulehl na lůžku. Jelikož ale nikdy na bolesti a nepohodli sobě nestýskal, mělo se za to, že to nějaká obyčejná churavost, a že mimo dobré a pečlivé ošetřování ničeho jiného nebude zapotřebí.

Jednou z rána však žádal, by k němu pana Pelkmana a Spínala zavolali. Spínal byl ale právě v záležitostech obchodních odjel do Kolína. Doktor přišel hned a zůstal dlouho s nemocným samotem. Co mezi oběma se zběhlo, co rozprávěli: není nám známo. Konečně za hodinu bylo slyšeti, že jde někdo po schodech dolů. Doktor vkročil do krámu. Tvář jeho byla bledá jako vzezření umrle a lišilo se hrozně od černého límce pláště jeho; oči se mu jiskřily a tváře se chvěly křečovitě jako rozloženého člověka; otvorem pláště jeho mohlo se pozorovati jak zatíná

tě. Jak mile se byl objevil v krámě, anoucí zraky své upíral na Františku, a co rašidlo mířil k ní za stůl. Ona, plna rachy a hrůzy, vztahovala obě ruce k předu, jako by toto hrozné zjevení odstrčit měla. Doktor však otevřel pěstě, popadl za ruce a tiskna je pevně, strašlivým ce hlasem: „Otec tvůj, zhýralé dítě, leží tazení. *Tys ho zabila!*“

Pak ji nechal ve mdlobách na sedacím křesle a omdlelou vyšel z domu, pospíchal pro duchovního, a navrátil se brzy s knězem k kostelníkovi.

14.

Když byl nemocný Rozeměl poslední večer přijal z rukou Církve, a kněz odešel, zalkal churavec: „Mé dítě, mou Františku chci viděti, doktore — ale odložte ji — nemuňte ji přísny slovy!“

„Já pro ni dojdú; ale ona se musí trestati, musí se oblomiti. Pak snad budete moci s nebe na skroušené, ctnostné dítě pohlédnouti.“

Při těchto slovech otevřel doktor dveře do pokoje a sešel do kuchyně. Zde se u matky i dcera. Majíce, oči zakryté rukama, plakaly. Bolestný pohled Františčin byl by kamenné srdce obměkčil. — Zhluboka dechy, štkání a nářečky draly se jí z plic. Ach, tehdyž nebyla její zoufalost tak náhlá. Drtící slovo, kteréž jí doktor co útěchy rozhněvaného Boha do uší byl zaslechl, odtrhlo jí násilím pásku s očí. — Věno: „*vražednice otcova*“, kteréž se jí ustavě v plamenných písmenech před očima zjevovalo, páliho jí v srdci co jiskra ohně smutného, jenž jí očekával. —

Vyděšená pádným krokem doktorovým zdvihla oči vzhůru. — Hle, zde stojí opět před ní mstivý anděl Páně! Jeho plamenné slovo proniká jí duši: ona cítí, že jí při tomto mocném pohledu síla mizí, ledovým chladem sráží se jí v žilách krev. — Než přitáhne se z tohoto přimrazení a vykročivši před doktorem na kolena, a sepnuvši ruce, volá: „Váš hněv jest spravedlivý! Já jsem opovržené, hanebné stvoření — ve jménu mého umírajícího otce — odpusť mi, milost!“

Dvě slzy řinulo se doktoru po tvářích; obličej pozbyl najednou výrazu hněvu a hluboký trud rozložil se po něm. — Přiblíživ se ku lkajícímu děvčeti, pojal je do ruky, a nepozdvihuje jí od země, praví: „Františko, nešťastné dítě! Vy jste se zasloužily rouhala Bohu. Bůh přikázal: Otec svého i matku svou, a co jste záhovět ročn. III. díl II. seš. 1.

učinila vy? — Nehrozte se, nehrozte se! Já již nechci strašlivého slova opakovati. Ale napravte nyní zločin svůj. Stávát ještě jistého prostředku, kterým usmířiti se můžete s Bohem a s otcem. Jděte nahoru k otci, on umíraje, vás volá. — Ale mějte se na pozoru! Bude-li museti ubohý otec opustiti tento svět, nenabýv přesvědčení o vašem želu a napravení, pakli vypustí ducha bez útěchy, bez míru, bez naděje . . . pak, ach pak bude vás kletba Boží provázeti z tohoto života na onen svět!“

Jakkoli slova ta trpká rozdírala srdce Františce, nicméně patrně z nich vážila sílu. Políbivši pohnuté doktoru ruce, vyskočila a letíc do pokoje k otci, volala: „Díky, díky!“

Máme nyní popisovati slavnou hodinu smrti otcovy a zoufalost dcery? — Máme-li vám ukázati, kterak Františka hlasitě plačíc prostovlasá potokem slzí se vine? — Máme-li vám říci, jak hlavu svou o smrtelné lůžko otce svého až do skrvácení tlučce; jak líce své nehty rozorává; jak všechny známky nádhernosti a lehkomyšlnosti své šlape a ničí . . . ? Nikoli! Toto divadlo bylo by příliš dojímavé a bolestné!

Hle, otec umírá. Než výraz blaženosti pokrývá mu obličej září nějakého Svatého; hasnoucí oči jeho jsou s utěšeným citem před postel upnuty. Zde klečí Františka, objímá matku oběma rukama, líbá ji s něžností, vzdychá — prosí za oopuštění. Doktor stojí na druhé straně, prolévaje slzy pohnutí. Otec vida výjev tento, pozdvihuje svou mdlou ruku na kraj lůžka i spouští klesající pravici na hlavu svého dítěte . . . Pak mezi tím, co duše jeho perutě své roztahujíc od země k nebesům se povznáší praví: „Budiž požehnána Františko, mé dítě!“

15.

Stoletý krám Rozemělovic jest nyní zamknut. Matka i dcera vedou o samotě kající život. Vzpomínajíť ubohé s ošklihostí na příčinu svého neštěstí, a modlívajíce se litanie přidávají pokaždé významná slova: *Od francouzského pokažení mravů — vysvoboď nás Pane!* —

Milý čtenáři, dověrujem se, že tento pravdivý příběh pozornost tvou poněkud vzbudil, a že s žádostiv viděti tuto Františku. Nuže tedy, jdiž v pátek ráno o šesté hodině aneb o něco později do dominikánského kostela, otevři dvěře v pravo, a krácej pořád přes starý hřbitov až

pod kalvářskou horu a do dušičkové krypty. Zde uziříš klečící mladou ženštinu, černým pláštěm na celo zaobalenou a v obličejí hustým závojem zastřenou. Dáš-li bedlivě pozor, uvidíš růženec v rukou jejích, a uslyšíš, kterak čas po čase zpod závoje jejího prodírají vzdychání jako nějaké ubohé duše. Ona však klečíc tu nepohnutě bude se tobě zdátí v temnošeré kapli co nějaké socha. Když pak uziříš, že konečně, povstanouc libá vyobrazenou tam ruku ubohé duše, a zvolna nepozoravavši tebe, opustí kryptu, pak můžeš říci: „Viděl jsem Františku Rozemělovou!“

Dceru Spinalovu tobě neukážeme: jsouť místa, jichž jmenovati nesluší. — Co se jejího bratra týče, hledej ho ve Francouzích na místech, kdežto se šibalové a zloději činí neškodnými.

Te Deum po dlouhé suchotě.

Od kněze *Matěje Procházky*, profesora v Brně.

Na vznoseném nebi slunce žíří,
Žíří poledními úpaly,
Ornou půdu mění v žhavé pyťi,
A v poušť smutnou květné úvaly.

Jako výheň obor vzdušný sálá,
Zřídka kdy jej větrík ochladí,
Krutou žízni všechno tvorstvo pálá,
Nebesa mu vláhy nedadí.

„Oblakové, vláhy dejte rosné!“
Takto lkají všechny lučiny,
Svadly kvítky naše medonosné,
Zeletí svěží přešla v žlutiny,
Nezrcadlí v stříbrném se toku
Vonný keř, jenž břehy opazil;
Prázden jesti potok všeho moku,
Ambrové jenž louky ovlažil.

„Spasné dejte, oblakové, vláhy!“ —
Takto touží všechno stromoví.
„Květy. naše opršely záhy,
Hyne svěžest všeho větroví.
Ovoce, co chuti lahodívá,
Sevrká se a rychle usvadá,
A co šťávou mdlého otajívá,
Bezchutná co pádež opadá.“

„Rosu dejte, oblakové, spasnou!“
Takto touží nivy žíznivé.
„Běda! nevzroste v žeň hojnost klasnou
Simě seté v době příznivé.
Nenasytí chudobný se chlebem,
Veta jest po stravné plodině;
Půda, vysílená žhavým nebem,
Nedá krmě bidné rodině.“

„Rosy dejte, oblakové, spasné!“
Takto lkají všichni tvorové.
Marně hledá stádo role pasné,
Trapnou žízni bučí skotové.
Říci jelen, vody hledav živé,
Žíto všecky vyschly prameny.
Říchný parnem v chladu občerstvívé
Spěchá rolník, práci zemledný.

„Vyslyš hlasy naše, Hospodine!“
Z nejhlubší lid volá útroby.
„Nechť nám hříšným požehnání plyne
Z neskončené Tvoji zásoby.
Hlasonosnou obět Tobě vzdáme,
Vypráhlou-li zemi zavlažíš;
Věrněji Tvůj zákon zachováme,
Milostí-li svou nás oblažíš.“

A jak kdysi okřídleným chvatem
K Matce Boží lid se ubíral,
A k ní vroucně na Hostýně svatém
Vyprašená ústa otvíral:
Tak i tuto lid náš zbožný spěje,
Před stolec té Boží Mateře,
A tu prosebné své písně pěje,
V synovské k té Matce důvěře.

Darmo však lid zbožný volá: „Pane,
S mocné své nás vyslyš stolice,
Nechť nám rosa slitování kane
Na prosbu přečisté děvice!“ —
Pomoc Páně k zemi nezavítá,
Zatčeny jsou nebes závoře,
Jako za dnův Eliáše splítá
Nebe zemi metlu příkory! —

Aj! co náhle spatřuji mé zraky?
Cože chystají nám živlové?
Černé se všad sbíhají se mraky,
Bouřenosní dují větrové;
Na zemi se víří sloupy prašné,
V oblacích se blesky křižují.
Zarachotí po nich hromy strašné: —
Toky hojné zemi zulažují.

Ó vítejte plamenné nám blesky,
Vítejte nám bouřní hromové!
Nejste vy nám hrůzonosné třesky:
Varhan nebes jste vy zvukové.
V *Te Deum* se vámi rozzvučela
Jednohlasně celá příroda,
Radostí se všechna rozechvěla,
An s ní snata těžká nehoda.

„Díka Tobě!“ volá každý kvítek,
Jenž se zotavuje v lučině,
A co vděk od krásných Vesny dítek
Vstoupá libovně k výšině.

ke perel rosných zaskvívá se
Na koberci luhů zelených,
y perly v zářivé své krásě
slzy vděčné trav jsou zvlažených.

ika Tobě, mocný Hospodine!“
Každý lupen stromu šepotá,
isíc hrdel ptactva zpěv se line:
Velká jest Tvá, Pane, dobrota!“
ika Tobě,“ šepčí zlaté klasy,
Jež se brzo sklídí v žitnice.
vítají utěšené časy,
Budet obilí, a žita, pšenice.

ika Tobě!“ šumným hrkem zvučí
Potok, valící se dolinou.
ika Tobě!“ divá řeka hučí,
Proudící se valnou šířinou.
ika Tobě!“ v zemětřesném ryku
Vodopády se skál hřímají,
co nadpis bohomilých diků
Barokrásné duhy třímají.

je rámě, Pane, divy tvoří,
Dechneš-li, hned všecko okřívá.
ě se i člověk nice kotí,
A se v dikách vroucích rozplývá.
íráš-li štědrou rukou svoji,
Tvorové tví syti plésají.
vrátíš-li tvář, hned v strastném boji
ynou bidné a v prach klesají.

Tobě, Pane, kochati se budu,
Dokud mého stává života,
Tobě přivinu se v každém trudu,
Tebou mine smutku mrákota.
ě zní i tato píseň moje,
ežto chválí moc Tvou vítěznou.
by přijala ji milost Tvoje
ako vůni kvítkův libeznou!

Slovo o osvětě.

Fr. Musila, kooperatora v Hrubém Jeseníku.

Po ničem nedychtí veškeré tvorstvo
vroucně jako po světle. Zamezme hy-
přístup světla: ona počne tratiti bar-
až zbledne a zhyne na celo; zbledlá-li
t přijde na světlo, nabývati bude své
vní barvitosti a živosti. Brouček vy-
á ze šterbiny, jakmile světlo nad ní se
bleskne. Ptáče od východu slunce až
západu pje vesele svou píseň. Do-
če vesele si poskakuje, když z tmavé
je vyjde na světlo. Nejinak jest u člo-
ka. I jemu bývá teskno ve tmách a
elo na světle. Světla jest mu nevy-

hnutedlně potřebí k tomu, by se mohl
bezpečně ubíratí s místa na místa, by mohl
konati své práce.

Není ale člověk jako jiní tvorové,
jižto pouze pozemskými živly berou za vděk.
V něm žije duch, určený pro vyšší říši,
kdež jedině pravý a stálý kyne mu pokoj.
Cíle toho aby dosáhl, třeba mu, by znal
sebe, svůj původ i úkol, jakož i prostřed-
ky, jimiž by ho dostihl. Nezná-li těchto
věcí, jako ve tmách tápá a bloudí. Pro-
čež nazývá se nevědomost ta *tmou* neb
temností, známost ona ale *světem*. Vůbec
pak a ve vlastním smyslu naznačuje se
nadpřirozeným světlem tímto *pravda*, du-
chovní pak tou temností jest *blud* neb *lež*.
Oč vznešenější jest duše těla, o to důle-
žitější a potřebnější jest světlo duchovní
nad ono světlo, které svítí tělesnému oku.
Smutný jest stav slepce; ale předce upo-
kují se ubožák ten, ví-li, že kráčí do jiné
vlasti, kdež prohlédne a bez přestání vi-
děti bude, čehož zde nížádné oko nevidělo
ani neužří. Ne tak ale jest tomu, kdož
neví o té vlasti, aneb nenachází se na
cestě, kteráž vede k nebeské otčině. Bí-
dník jest on největší, byť mu svět lahodil
vším, což má vzácného. Patrný důkaz
toho podalo pohanstvo — podávají posud
všickni ti, kdož potratili — pozbyli světla
pravdy. Neboť odkud tolik šilenců a sa-
movrahů ze třídy nejen nuzných, nýbrž i
mohovitých? Pravdivě napsal sv. *Augustin*:
„Po čem duch touží vroucněji, než po
pravdě?“

Jakož přirozeného tak i nadpřirozené-
ho světla jediný dárce a původce jest
Bůh. Vyznal to *David*, an pěl: „Ty os-
věcuješ svíci mou Hospodine, Bože můj
osvět temnosti mé!“ (Žalm XVIII, 27.)
A co by mnil světlem tím, opět pověděl, an
pje: „Svíce nohoum mým jest slovo Tvé
a světlo stezkám mým“ (Žalm CXVIII,
105.). Bůh ten řekl vyvolčenému lidu
svému Israelskému: „Aj tma přikryje ze-
mi a mrákota národy; ale nad tebou vze-
jde Hospodin, a sláva Jeho v tobě vidína
bude. I choditi budou pohané v světlo
tvém“ (Is. LX, 2. 3.). A v skutku celá
země pokryta byla tmou nevědomostí, —
všickni národové potápěli se v hrůzoplod-
ných mrákotách bludu. Vypnilo pak se
též zaslíbení, dané Israeli, a sice tehdaž,
když v chlévě blíž Betléma vzešlo Mala-
chiášem (IV, 2.) předpověděné *slunce sprave-
dnosti* — *Ježíš Kristus*. Tehdaž se tem-
ná noc zastkvěla co jasný den, a Kristus
učením svým zapuzoval tmy bludu, a roz-

široval světlo pravdy. Proto řekl: „Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí v temnostech, ale bude mít světlo života“ (Jan VIII, 12.).

Ač Kristus jest „světlo pravé, kteréž osvětluje každého člověka, přicházejícího na ten svět“ (Jan I, 9.), ač On paprsky své skrze Církev rozeslal do všeho světa, aby i pohané chodili v světle Jeho: nicméně v každém věku povstávali jsou lidé, kteříž upírali pravdu učení Kristova a Církve, pravice je býti tmou, své pak učení vyhlášovali za světlo, a tím způsobem chlubil se, že přináší osvětu. Takovýchto lidí není prázdno i náš věk; ba nyní rojí se valněji, než kdy jindy.

Ale byl by na omylu, kdož by se domníval, že podivná tato světla teprv zároveň s oním sluncem spravedlnosti na okrásku země se objevila. Jejich první paprsky zableskly se hned v ráji v té době, když se stromu mluvil k lidem had: „Budete-li jísti z ovoce stromu tohoto, smrti nezemřete; neboť ví Bůh, že v kterýkoli den budete jísti z něho, otevrou se oči vaše, a budete jako bohové, vědouce dobré i zlé“ (1. Mojž. III, 4. 5.). Víme, že to nemluvil had, nýbrž skrze něj zlý duch, dokládaje: „Otevrou se oči vaše.“ Co tím hlásal? Zdaž ne lichou osvětu? Vždyť odtud má jmeno *Lucifer* = Světlo- noš! Kristus ale nazval ho „vražedníkem od počátku, lhářem a otcem lži, jenž v pravdě nestál, poněvadž pravdy v něm není“ (Jan VIII, 44.). Nebylo pak to v ráji naposledy, co ďábel osvětu svoji ohlašoval; nepřestal on ji rozrušovati ani tehdáž, když řečené Slunce spravedlnosti vzešlo, a po přemožení bludu paprsky své do všech dílů světa rozeslalo. Mělo on vždy a má posud mezi lidmi své náhončí a tovaryše, kteří též, jakož svrchu povědino, hlásají a velebí osvětu jeho. Kterak ale počínají sobě tito při svém díle? Nejinak, než jako druhdy v ráji počínal si jejich mistr. Tento neukázal se hned ve své šeredné způsobě, nýbrž ukryl se v hada. Nejinak činí hlasatelé osvěty; zakrývají své ohavnosti a staví se, jako by byli ti nejdobromyslnější a nejspravedlivější. A není divu, vždyť pak již sv. Pavel napsal: „I satan proměňuje se v anděla světla. Není tedy veliká věc, jestliže služebníci jeho proměňují se, jako by byli služebníci spravedlnosti, jichžto konec bude dle skutků jejich“ (2. Kor. XI, 13—15.). Ano, na skutky jejich co neklamnou známku ukázal sám božský Učitel, řka: „Pil-

ně se varujte falešných proroků, kteříž k vám přicházejí v rouše ovčím, uvnitř ale jsou vlci hltaví. Po ovocích jejich poznáte je. Zdaliž sbírají se z trní hrozny, aneb z bodlácí fíky? Takt každý strom dobrý ovoce dobré nese, zlý pak strom zlé ovoce nese“ (Mat. VII, 15—17.). Jest sice nejeden strom, kterýž nese ovoce nepřehled krásné, ale chuti odporné a zdraví škodné. Rovněž tak onino světlo- noš mohou mít nějaké zevně dobré skutky, mohou se stkvíti jakousi *farizejskou* spravedlností; avšak kdybychom sledovali všechny jejich činy a nablédli jim do vnitřností, seznali bychom, že jsou těmi „podobni hrobům zevně zbilým, uvnitř ale plným shnilotiny“ (Mat. XXIII, 27.). Z té příčiny, poněvadž se obávají, aby odhaleni nebyli, neobjevují se veřejně, nýbrž jen potají u sprostého lidu hledají svým zásadám průchod. „Každý zajisté,“ tak řekl Kristus Pán, „kdo činí zlé, nenávidí světla, a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho; ale kdo činí pravdu, jde k světlu, aby zjevení byly skutkové jeho; protože v Bohu učiněny jsou“ (Jan III, 20. 21.).

Ďábel upíral pravdu toho, co řekl Bůh, a oznamoval něco nového, čehož ale ničím neodůvodnil. Nejinak činí hlasatelé nepravé osvěty. Jejich zásadou jest: upírati to, co Bohem zjeveno. Jejich pravidlo zní: „Nevěř Církvi, kteráž není než pouhé lidské dílo; učení její není leč marná a klam. Věř tomu, co já pravím; to je ryzí pravda.“ Vyzvou-li pak posluchače takového hlasatele, aby dokázal, co praví, neví, kudy ven. Důkazů štítí se osvěcovatel právě tak, jako dravá šelma v noci ohně, aneb dokazuje novou lži, nemotor- nější, než byla první, jížto sobě sám osmlouvá, rovněž jako Židé, kteříž na důkaz že nevstal Kristus z mrtvých, uplatili strážné, aby mluvili, že když prý spal, oni, přišli učeníci Ježíšovi, a vzali tělo Jeho; a předce pro tento čin, nestíhali ani vojáky, ani učeníky. Pravdivě pověděl jistý důmyslný muž: „Jak mnoho musí věriti ten, kdo nechce věriti!“ Vždyť i ďábel odporoval sobě, an mluvil: „Nezemřete, ale budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.“ Tedy-li v poznání dobrého a zlého měl záležeti pokrok, jež učiní lidé, budou-li požívati z ovoce zapovězeného? Není-liž tím vysloveno, že požíváním tímto zlého činu se dopustí, a tímto činem že hejno jiných zlob na se shrnou, což pro ně zlé následky mítí bude? Co

mluvíš, ukrytý satane? Zdaliž tobě ponížení dobrého a zlého neposloužilo k zacení — k smrti?

Ač lživá byla řeč, již pronesl ďábel, dce bylo v ní něco pravdivého, bylať slova: „Ví Bůh, že v kterýkoli den i budete ze stromu tohoto, otevrou se vaše.“ — Vědělť ovšem Bůh, co se ne. Rovněž onino světloňosi pronášejí připouštějí tu neb onu náboženskou lživost, ale proto, aby tudy zaobalili hrubost a tím způsobem podvrátili mnohé vnější pravdy. „Není toho fochu, v němž nebylo pravdy trochu.“ Vždyť bez tohohle úskoku sotva by u koho našli víry duchu.

Ďábel sliboval lidem, že z osvěty poskytne jim blaho, věda, že by jinak něčeho nebylo. A v čem mělo záležeti to blaho? V tom, že prý budou jako bohové, že budou od Boha neodvislí, svobodní. Této lživosti drží se věrně řečení služebníci ďábla. I oni slibují — a co mnedle? To, co je zlo a neřizeno, chtíčům lahodí. „Pravé jest“, tak mluví, „že jeden má srdce ráci a druhý nedostatek trpí.“ Všechny buď všechno stejným způsobem rozděleno; všechno at všem náleží stejně.“ — „Nehodno jest člověka, aby co jiného poslouchal. Svoboden at jest, aby mohl činiti, což by chtěl.“ „Nemoužem a ukrutné jest to přikázání: Zapřít sám! Člověk má užívatí do sytosti, co mu příjemno. Vždyť každý jen touží žíti; někdy pomine cele, a v nic se rozplyne.“

Zdaliž lichou osvětou, již sliboval ďábel, dosáhl první lid skutečně toho, čím připovídan? Pravda jest, že se otevřely oči, ale aby viděli, že jsou v tmu, totíž: aby místo nesmrtelného těla měli na sobě tělo porušitelné, místo rozsvíceného ráje aby viděli vůkol sebe poušť, aby posléze oči zavřeli na vždy. A k tomu mnedle směřuje lichá ta osvěta světla. Jakých strašných následků měly by tyto věci, kdy by se ve skutek uvedly? Jsou veškeré rozkoše tělesné, ne-li jako Sodomská, plna hořkosti? Jen krátkou dobu na zemi pobytí, a potom na pominouti: kdož by se toho pomýšlel? Pokud není Církev sloužící a utvrzením pravdy, jest-li bludná, pak posud sedíme ve tmách a v stínu tmy! Komuž by při tom nebylo ouzko? Mnedle mohl by nám tento převrácený klenot nahrazen býti? Jakým tajemným útěchy a spásy jest nám n. p.

zpověď? Kam bychom se poděli bez tohoto prostředku k upokojení pobouřeného svědomí? Zdaž bychom byli šťastnější bramina, jenž nah po řevavém uhlí se válí, aby rozhněvaného boha ukrotit, a předce nemá ujištění: „Odpouštějí se tobě hříchy tvoje“?

Již tedy lze poznati, jaká jsou ta světla, kteráž se na odpor staví živému, jedinému světlu Kristovu. Jsou taková, jaké bývá ono světlo, jež za tmy vydává zetlelé dříví, kteréžto světlo ničeho neosvětluje a nejednoho již podosílalo, aneb jaké jsou bludičky, světýlka noční, kteréž toho, kdo jich následuje, zavádějí na bažiny; aneb jaké jest ono světlo, které zanechává ruka žhárová. Avšak již *Isaídsem* vyhrožováno bylo: „Běda vám, kteří kladete tmu za světlo, a světlo za tmu“ (V, 20.). Bludaři trestáni jsou již tím, že nepoznávají pravdy božské. „Na soud jsem přišel na svět“, tak řekl Kristus Pán, „aby ti, kteří nevidí, viděli, a ti, kteří vidí, t. j. říkají, že sami sebou vidí, slepí byli (Jan IX, 39.). A tak posavad se děje, což byl pověděl *Isaíd* o tehdejších nevěřících a což sv. Jan slyšel na nevěřících *Farizey*, totiž: „Oslepl oči jejich a zatvrdil srdce jejich, aby neviděli očima a srdcem nerozuměli, a neobrátili se, aby uzdravení nebyli“ (Is. VI, 10. Jan XII, 40.). Hrozný jest ten výrok, jež vynesl Kristus, řka: „Kdo neuvěří, bude zatracen“ (Mark. XVI, 16.). Ach, jak asi jest a bude nešťastníkům v té říši, v níž vládne odvěčný nepřítel člověka — v té „zemi tmavé a přikryté mrákotou smrti, v zemi bídy a temnosti, kdežto stín smrti a zádný řád, nýbrž věčná hrůza přebývá“ (Job. X, 21. 22.)?!

Ač všelijaké chmury od věkův stávají se proti slunci Božímu, ono předce dosud ve své neskalené jasnosti se září. Druhdy sice zdá se, jakoby slunce to chmurami dotčenými již zatemněno bylo: ono však v brzku je rozmetá, a tím velebněji nám zasvitne. Vždyť „světlo ve tmách svítí, a tmy ho neobsáhly“ (Jan I, 5.). A jak dí sv. Jan Zlatoustý: „Pravda zůstane pravdou; onať se stkvěje leskem svým; i oslepnou bludaři, kteří nechtějí věřiti jí.“

Církev katolická jediná chová v sobě světlo pravé; neboť světlo to původ vzalo ne od lidí, nýbrž od *Boha*, jenž „jest světlo, a v němž temnosti není žádné“ (1. Jan I, 5.). Světlo to podává a rozšiřuje Církev ne skrytě, nýbrž veřejně. Církev zajisté jest jako město na hoře

vzdělané, a jako svíce postavená ne pod kbelec, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kdož v domě jsou“ (Mat. V, 44. 15.). Světlo to nikdy se nemění. Ostatně Církev žádá víru ne slepou, nýbrž osvětlenou, odůvodněnou, rozumnou. Ona se nebojí nížádných lidských vtipův, ani jakých útoků světské učenosti. Ba ona jest to, jež objasňuje vědy, a je v pravých kolejích udržuje. Sv. Bernard tvrdí: „Každá vědomost dobrá jest, když jen o pravdu jest podeprta.“ Tak i ta osvěta, již se míní pokrok v umění a duchovní vzdělanost ve všech vrstvách lidstva, jest zaměrem a snahou Církev, učící, že „blázní moudrosti a uměním pohrdají“ (Přisl. I, 7.). A kam asi pokročila by osvěta tato, kdyby nebyla řízena světlem s hůry? „Znáť Pán myšlení lidská, že jsou marná“ (Žalm. XVIII, 11.). „Nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují stavitelové; nebude-li Hospodin ostrihati města, nadarmo bdí strážný“ (Žalm CXXVI, 1.). Světlo, jež podává Církev, netoliko osvětluje, nýbrž i zahrnuvá — oživuje. Veškeré učení a zřízení Církev směřuje k oblažení, a sice k pravému a stálému oblažení člověka. Ona v nížádné případnosti nenechává ho bez spasitelného naučení; učí ho příjemně i odporné věci náležitě snášeti, a tím způsobem vlivá ve srdce jeho pokoj, kterýž „převýšuje všeliký smysl“ (Fil. IV, 7.). Ona jej co pečlivá matka od počátku až do konce vezdejšího života pěstuje. Ona spojuje všechny páskou lásky, přivodí všechny ke zdroji vši blaženosti. Jejím působením utvrzují se říše, vznikají nemocnice, chudobnice, sirotčince a jiné dobročinné ústavy.

Jisto jest sice, že řečení rozšiřovatelé tak nazvané osvěty vši snahou nevyvrátí pravdu Boží složenou v Církvi, mohou však předce mnohé odvrátiti od ní. Vždyť „smysl a myšlení lidského srdce k zlému nakloněna jsou od mladosti jejich“ (I. Mo. VIII, 21.). Takto velice zajímají lidi mnohé věci jediné proto, že jsou nové? Jak mocně ujímá se v nich to, co smyslnosti a nezřízeným chutím jejich lahodí? Jak často nešetří se napomenutí apoštolského: „Ne každému duchu věřte, ale skoumejte duchy, jsou-li z Boha, nebo mnozí falešní proroci vyšli na svět (1. Jan IV, 1.). By jinak bylo, všickni by se pevně drželi Krista, kterýž z temností povolal nás v předivné světlo!“ (1. Petr II, 9.). „Chodte tedy dokud světlo máte, ať vás nezachvátí tma; nebo kdo chodí ve tmě, neví, kam jde.

Dokud světlo máte, věřte v světlo, abyste byli synové světla“ (Jan XII, 36.). Ne postačuje pak, abychom jediné věřili ve světlo; třeba, abychom v něm též zlého se varovali a dobře činili. Z té příčiny psal sv. Pavel křesťanské osadě v Římě: „Noc předešla, den pak se přiblížil. Odvrznete tedy skutky temnosti, a oblecme se v oděv světla. Jako ve dne poctivě chodíme, ne v hodování a opilství, ne v smilstvích a nestydatostech, ne v sváru a závisti, ale oblecme se v Pána Ježíše Krista“ (Řím. XIII, 12—14.). Bohdejž, bychom šetřili chtěli slov těchto spasitelných! Pak by se zajisté duchu našemu dostávalo světlo — poznání pravdy Boží, a tudíž bychom bezpečně došli do onoho přeslavného města svatého, Jerusalema nového, v němž není nikdy noci, aniž jest třeba slunce nebo měsíce, aby svítily v něm, poněvadž jasnost Boží osvítila je, a svíce jeho jsou Beránek (Zjev. XXI.).

O čistotě¹⁾.

Řeč Sv. Jana Chrysostoma. Přeložil F. Č-z., kněz biskupství Litoměřického.

Mluvíti o zdržlivosti a čistotě, to spasitelná a sluhům Jesukristovým příslušno ovšem vždycky; zvláště pak důležitý je to činiti tu, když dítky Církev teprve nedávno v Krista se byly oblékly, a tudíž čistotu před nejedněmi ctnostmi druhými míti mají a držeti. Nikdo neřekne za jisté, že o chrabrosti a o bojích hovoříme v nečas, když mladí bojovníci po zákonech olympických cvičí se ve hrách válečných. Jsouce už tedy na tom, abychom vypravili do boje bojovníky Kristovy, kteří tajemstvími Božími od Ducha svatého k tomu vzali moc a posilu, nic nám věru nepřisluší více, jako řeč o zdržlivosti.

V bojích zemských bojovníci korunováni bývají teprve po vítězstvích; v pětkách Kristových běreme korunu hned už před vítězstvím. Proč že ale Kristus v boji posílá nás už korunovaných? Aby protivníkům našim nahnal strachu, naše srdce pak aby rozplamenil; abychom čest, již nás Bůh udůstojnil, měli vždy na zřeteli, abychom nemluvili a nečinili ničeho, což se nelíbí Pánu. Byl-li totiž král, oděný v purpur s korunou na hlavě, překonán vášněmi svými a unesen dočiniti svého, cožby neslušelo na jeho důstojnost?

¹⁾ Řeč tuto činil sv. velečelník k novokřtěncům, a se neví, zda v Antiochii anebo v Cařihradě.

echt vzhledne jenom na svůj purpur, a jistě si usmyslí i vynasnaží se všelijak, by budoucně ovládl své žádosti. Ty-li si se tedy oblékl v Krista, a chtivé uše ohavní chtějí se vzepřítí tobě: tot ohlédni jen honem na své roucho královské, a ty hned na místě sestatečníš, aniž hytostí onoho zloducha dáš sebe oklamati. Tou příčinou věc to velmi krásná, čistotu chváliti a oslavovati; ovšem pak mnohem krásnější, ji míti a držeti. Nežalot k ní jistě vzbuzování býváme anozř dohánění, pilně-li o ní mluvíme anebo svých mluviti slyšíme. Proto také Bůh tnosti svatých v Písmě zaznamenati dal a věčniti, aby lidé všickni k jich následování rozehráli a povzbuzení býti mohli, stoupiti do jejich šlépějí a zároveň jim provozovati. Pakliže velmi mnozí při patření korunovaných zápasníkův, kteří byli zaholeli žádostí, vzíti taktéž věnce nějaký olivový neb vavřín vysvlékli se a zpěli mnoho: oč horlivěji za čistotu se setkati nesluší nám, spatřujícím jiné, nemem již korunované, abychom i my, vykonavše skutků dobrých a činů chvalobných, vzali korunu nebeskou? Nemusíme-liž slušně hněvati se, vidouce, seč bývá ři bojovnících zemských vnađa zakrátko zdnoucího věnce z olivy neb vavřínu, a patřující, an darové Kristovi všickni načují srdce naše přiměti k tomu, abyhom překonavše rozkoš, bázen Boží předložili porušeným chťicům svým! Nejen dé, však i zvířata ukazují nám, že, co se se rovnají, vespolek i následují celé hejno olubů lítá často za jediným, vzletne-li; po jediném bujném oři, dá-li se v poskok, imávají to všickni ostatní. V stádeci Jeťže Krista se nalézá *Josef*, všech člověků nejčistotnější, který jda v čele našem, k následování nás vybízí všechny. Jdemež s výtečným jinochem tím do kola duhovního; vychvalujeme jeho čistotu; to nejen slovy, nýbrž hlavně činem a skutečným následováním!

Josef zachoval svou čistotu, nade chťici výmí trvaje ustavičným vítězem, ač mu ze bylo, panovati nad samou královnou žiti v bujně rozkoši. Mohlť pánem býti vrchovaného nadbytku. Avšak uváživ, že všechno bohatství a všeliká čest života přitomného vymizí co dým, že to vše zjeme jen časným, a samojediná ctnost že nesmrtelná jest a nepomíjitelná: bázni Kristovou, jako nějakým udidlem, s krocoval své choutky a chťice. Posměch činil i ze všeho bohatství, ze všeho bažení a

slibování panovnice své; pobytu v temném žaláři dal přednost přede všemi paláci: ješto přede těm, co výtečnou vynikají sličností, obyčejně to přicházívá za těžké, opanovati své žádosti. Onť však tou měrou osvědčil svou čistotu, že krásou duše zatemnil daleko sličnotu těla; po sličnotě těla podobát se zajisté krásné hvězdě, po kráse duše však samému andělu! Ale však nám diviti se jest nejen čistotě božského toho jinocha, noprž spolu i těm nebezpečím, jež podnikl příčinou té ctnosti. Smrt sama neděsila a nestrašila ho: tak tuze jako se obával, býti pacholkem svých chťiců. — Obdivování naše ale vzroste, pokud se všech stran budeme tu jeho ctnost pozorovati a vážiti, za kterých že dob tak čistou uchoval jest duši svou? Potud byl nebyl přišel na zem Pán: a on vždy předce udržel svou svobodu. Chováno ho v domě modlářském, kolkol sebe viděl drahé zlych rádců, aniž koho bylo při něm, ješto by ho byl napomínal k čistotě. Všickni, co jich koli znal, otročili vilnosti; hledíce na službu svému břichu, nečinili ani dost málo toho, což slušno jest a chvalitebno. A předce u prostřed tak velkého hejna ničemníků, vida vilnou panovnici svou, an ozbrojena, všemi půvaby a vnaďami svůdnictví mešká na loži, nezradil svěřených sobě pokladů nebeských; nýbrž ostřehl chrám Ducha svatého, aby nebyl zputošen; i volitť spíše jíti na smrt, nežli býti porobencem rozkoše. Onť neslyšel Pavla říkoucího, že by těla naše byla údy Kristovými: a předce nedal se přestihnouti těmi, kdož jsou obdrželi zásliby Kristovy; čímž ovšem učí nás, jakbychom my, žijíce v Církví, bojovati, a duši svou měli chovati čistu a nepoškyvněnu. Jestliže já, může říci Josef, ješto jsem živ byl před narozením Páně, nezaslechl jsem vznešeného hlasu apoštola Pavla: „Nevíte-liž, že vaše těla jsou oudové Kristovi?“ (I. Kor. 6, 15), vždy předce měl to přesvědčení, že služebníku Božímu náleží přemoci vilnost: jest liže já, ač jsem před sebou tolikrát spatřoval nebězpečeství, nestal se zrádcem své čistoty: čím více dlužno vám, s bázni a třesením usilovati o život čistotný, abyste se nestali nehodnými cti, býti oudy Krista a těla svá činili údy nevěstky? Slovo to mocnoť dosti, v čistotě zachovati duši; slovo to hasí oheň všech jakýchkoli zřatých žádostí. Žádný dešť uhasiti nemůže oheň tak snadno, jako zvuk slova tohoto utlačitť může zlé chťice, ač dáme-li mu přístup do srdce našeho.

Stejného naučení nám poskytnouti může *Job*, který nejen usiloval všelijak uchovati povzdy svou čistotu, noprž povelal až i očím svým, žádné panně nepohlédnouti v obličej, aby sličností její nebyl oslepen, a duše jeho aby tudy nebyla uchváčena. Kdo se nemusíš diviti, vida, an muž, který statně zápasil se satanem a přemohl všecku jeho lest, přede tváří panny v outěk se dal a zraků svých odvrátil od sličnosti její? Viděl, an přichází ďábel: a nezhrozil se, podoben jsa smělému lvu, který spolehá na sílu svou. Vida však pannu: nezůstává státi, nemešká se patřením na její krásu, ale couvá! Vědělt zajisté, že v pútce se satanem třeba mysli mužné a odvážné; že však, chce-li kdo uhájiti svou čistotu, vítězí ne zvykem a statečností, než toliko útekem.

Chce-li kdo tedy učiniti slib pannictví, poslechni rady nejčistotnějšího mezi všemi lidmi, kterýž i před narozením Páně čistotu svou s věrností tak stkvělou sobě jest uchovával. Dlužnoť zajisté vyslechnouti to uchem všelijak pozorným, že v době Zákona starého, kde Kristus byl ještě na se nevzal přirozenosti lidské, tak mnoho spravedlivců svou čistotu a přemáhavost svých žádostí jsou osvědčili co nepochybnější. Nemělť oni žádných tak mocných té ctnosti prostředků; anižť pannám kladeno za přechín tak veliký, neuchovávaly-li vždy pokladu svého panenství. Tou příčinou Bůh vzal na se podobu naši, aby svatost andělů snesl dolů na zemi. Jestliže tedy lidé, byvše udůstojnění pocty tak veliké, stanou se otroky svých tělesných chťičů: nelzeť slovy nijakými vypsati ohromnost jich smělosti, ježto oudy Krista činí údy nevěstky, ježto pokudž na nich jest, milosrdí Boží vyprazdňují a maří. Dáblové to slyší a děsí se toho, že Bůh dopustiti nechce, abychme s nimi se družili, než že nás s sebou samým míti chce spojeny. A předce opovazují se křesťané nejedni, strhnouti se samoděk těla Kristova a spojití se s nevěstkami! Hanba, svrženu býti s nebe v bahno, není tak veliká, jako hanba, pozbytí cti, býti oudem Kristovým a učiniti se oudem nevěstčím!

Pročť chce-li zlá žádost rozpáliti duši tvou, jenom ihned vzpomeň na svého Spasitele; představ si, že stojí Pavel před tebou, přivoláváje ti: „Nevíte-liž, že naše těla jsou údové Kristovi? Což tedy vezma údy Kristovy, učiním je údy nevěstky?“ (1. Kor. VI, 15.) Budeš-li napořád pamětliv slov těchto, rozkoš dá se v útek. Jest-

liže čistá a ctnostná paní mnohdy i jediným pohledem čisté a mravné učiní sluzky své: čím více paměť na Krista potlačiti tobě pomůže tvé žádosti. Jako sloup oblakový, tento obraz našeho kříže, Hebreův zakryl, aby jim Egyptští nemohli co zlého učiniti: rovně tak kříž, ukáže-li se, zažene velikou žádost zlou. Kříž jest spása duše naší; ontě nejvýtečnější prostředek proti všem žádostem nečistým. Umění lékařů hojí slabosti těla, slova Kristova však uzdravují na místě všecky duše chorobné.

Tudíž prosíme těch, kdož hřešivše, doposud slouží chťičům těla, my jich prosíme, nechať vzchopí se a obrátí, aby náruživostmi přemožení a uchváčení, sami se neuvrhli v tvrdé otroctví, nébrž aby se raději svým žádostem opřeli, své srdce bázní Kristovou posilnili, onu vládychtivou panovnici z něho vypudili a tak očistění ode všech hříchů aby se blížiti mohli k božskému a vznešenému tajemství velikého Boha našeho a Spasitele Jesu Krista, Jemuž buď čest a moc na věky věků! Amen.

Životní otázky národu našeho.

I.

Když s minulým novým rokem pod ochranou a velkodušnou podporou osv. p. biskupa Baňsko-Bystřického vydávaný „Cyrill a Method“ byl zaniknul, čtvera věci jsem ve svém o této nehodě dopise zpomenul¹⁾. Pravilť jsem:

Po *prvé*, že není naděje, aby „Cyrill a Method“ z nova povstal;

druhé, že nepadl za příčinou československého pravopisu, ale za příčinou rozdrčení obecnstva — kterážto rána povstala hlavně z té jisté pravoty na počátku roku 1851, aniž se za vše budoucí léta zaceliti mohla;

po *třetí* že hádky za tak řečený „slovenský pravopis“ u nás nejsou leč jen zevnějším rouchem jiných bojů, jichžto kořen hlouběji ve srdci vězí, jichž pramen jest „*point d'honneur*“ — v lepším slova smyslu: ctižádosti — a

¹⁾ Viz Blahověst r. 1856, sv. 4.

jejichž koncem jest pozdvihnutí upadlého, i od nepřátel i přátel zanedbávaného jména slovenského ;

po čtvrté, že úpad „Cyrilla a Methoda“ pravděpodobno nové hnutí na Slovensku v zápětí potáhne.

Teď přešlo od té doby půl roku, a všechny mé výroky se splnily.

„Cyrill a Method“ sice z nova vychodí; avšak z předešlého toho názvu časopisu jest na něm jen jméno, a nic více. Onen B. Bystřický byl orgánem stránky československé; nejvyšší vliv, jímž se řídil, byl této stránce úplně příznivý; on byl psán v jejím pravopise, a měl dle výslovně osvědčené vůle osvíceného podporovatele jeho býti časopisem pro duchovenstvo. Nynější naopak jest netoliko pod vlivem, nýbrž i v rukou nejdolanějších stoupenců stránky novoslovenské, jest jejím orgánem, psán v jejím pravopise, a má se vzlaštím ohledem na lid veden býti. Po žalostném úpadu Cyrilla a Methodia v B. Bystřici nestávalo ovšem jiné cesty: aneb se totiž „Cyrill a Method“ pozdvihnouti docela nemohl, aneb se to (pokudkoli úplný převrat v náhledech povolanych k tomu dílu mužův nějakým divem přihoditi se neměl) jen v této nynější podobě státi muselo. — Tím způsobem jest sice „Cyrill a Method“ znovuzrozen: avšak, *ohledem na literarnou naši Čechy jednotu*, větší to škoda než propěch. Možno bylo taký obraz věci již před půl rokem předzvídati; mohl jsem se odvolávati, že již tenkrát „slovensky“ psané „Katolické Noviny“ přisvojily si i jméno upadlého „Cyrilla a Methoda“. Kdo mi však smí za chybu pokládati, že jsem nechtěl psáti hned, jako bych takový obrat věci dokonce zatracoval. Jsemť zajiště Slovák i já — toho ni hádkám, ni stránkám k vůli nikdy nezapru. Jest mi jako při vši mé za jednotu

literární oddanosti, stokrát předce věc vítanější, když se jména sv. našich blahověstů na jakémkoli časopise skvějí, než aby k vůli neblahým hádkám z veřejného života našeho docela zmizeti měla. Budiž „Cyrillu a Methodu“ raději přáno života, třeba i v novém rouše tomto, než — v *nižádném!* — Avšak při tom při všem nynější „Cyrill a Method“ předce nikdy není onen zaniklý, aniž jím kdy bude! Časopis ten, byť si byl jináč sebe výtečnějším, jednotě literární, pokud v těch rukou zůstane, neprospěje nikdy. — Naopak v tomto stavě, čím větší jeho síla k udržování nejednoty mezi námi a Čechy: tím větší též půvab k sjednocení stránek (v jeho smyslu) na Slovensku¹⁾.

Ohledem na předešlost jsem pravil, a při tom zůstávám, že oželený Cyrill a Method B. Bystřický nepadl za příčinou užívaného v něm pravopisu československého, jakož mu za vinu kladeno bylo; padl za příčinou následků, poslych z pohromy na počátku roku 1851. Budiž to sice bez ujmy co do podlužné úcty k církevní vrchnosti řečeno; upříti se však nedá: že

¹⁾ *Takovéto* spojení dá se teď, při nynějších okolnostech Slovenska očekávati více, nežli kdy před tím. Jest-li by se to státi mělo, neosožilo by literární naší s Čechy jednotě, a z toho ohledu mne věc vysoko zarmucuje. Avšak nemyslím, že bych žádoucí této jednotě službu poukázal tajemnou pravdy, a upíraje možnost tuto, jakmile jí stává. Já miluji upřímnost a mužnou otevřenost; proto jak jsem před půl rokem stránce „slovenské“ pověděl, že oželený Bystřický „Cyrill a Method“ nepadl za příčinou užívaného v něm pravopisu československého, jako mu to ona za vinu a příčinu pádu pokládala: tak teď s touž prostotou srdce pravím stránce české, že se velice mylí, domnívá-li se, žeby Slovensko samo v sobě se sjednotit a tím samým od Čechů více a více oddáliti se nemohlo. Stránka „slovenská“ i kdyby mnohem slabší byla, nežli je, nikdy Čechům z pole neustoupí bez concessí; toť je jisté jednou na vždy: ale *jest-li ona převáží*, co teď možná věc jest, tenkrát bude smutná naše budoucnost! *Sjednocením Slovenska v náručí této stránky padne ten most, stránka naše československá, po němž by kobecně jednotě naší jediné přijíti se mohlo.*

v pověstném onom jeho osudu velkou účast měla ta okolnost, že byl časopisem slovenským. On sice chybil; chybu však svou, kolko v jeho moci stálo, napravil: a předce byl — odsouzen. Chybili pak i jiní, a nepodavše podobného zadostučinění, předce se s pouhým napomenutím obešli. On chybil, avšak meze podlužné úcty nepřekročil nikdy, kdežto jiní bez ohledu na vysoké důstojnosti mnohem neslušnějším způsobem písali: a předce jich podobný osud nezastíhnu. Cože mohlo z takých okolností povstati jiného, nežli co se skutečně stalo: — pokorení časopisu, spolu pak i obecnstva, k němu lnoucího? Odtud potom, dle rozličných osobností, u jedněch malátná nedůvěra k sobě a svým, u druhých tím napnutější odhodlanost, — na každý ale způsob nedorozumění mezi námi samými, nejednota a rozviklanost mysli obecná, na kteréžto pak ráně churavěly oba naše církevní časopisy, *jakkoli byly psány pravopisy rozličnými*. Časopis, jenž se neopírá na obecnstvu jednomyslném, jenž není podporován od mužů, v své úloze ničím nematených, neudrží se nikde jinde, neudrží se *především* na Slovensku; zevnější roucho a jiná zevnější podpora mu nepomůže. — Anebo ptám se: proč, pokud jen pravopis byl rozkvětu jednoho na závadě, předce *ani druhý, ačkolivěk byl jiným pravopisem vydáván*, udržeti se nemohl? Slabost jednoho neležela v pravopise rovně tak, jako druhý darmo hledal v pravopise síly své. Při rozličném rouše byla předce rána obou stejná: — zpomínaná rozviklanost mysli obecné. — Ani jeden, ani druhý z obou časopisů nebyl úplnou odhodlaností a silou patřičného obecnstva podporován; oba stály zde s tou úlohou, aby buď jeden, buď druhý rozviklanou v národě mysl ustálil a sjednotil: že však

tomu nedostál ni jeden, ni druhý: — zanikly oba, bez ohledu na pravopisy, z nichž každý jiného se držel. Budiž věc od koho kolvěk a jako kolvěk vysvětlována: tolik dosavád patrně vysvitá, a budoucnost dokáže to ještě zjevněji, že klíček záhuby časopisů našich jinde vězel nežli v písmenech.

To nade vše jiné patrněji dosvědčují děje posledních dvou měsíců. Oba dva naše církevní časopisy tedy padly; na nový rok totiž československý „Cyrill a Method“, půl roku pak později bylo neodvolatelně rozhodnuto, že i slovenské „Katolické Noviny“ zaniknouti mají. Pešťanský zajisté spolek k rozšiřování laciných dobrých knih pod jménem sv. Štěpána, k jehožto utvrzení, na základě daného slibu: že i lid našeho jazyka v něm podporu své osvěty najde, Slováci mnohem přispěli, na jehož slovenské katolické noviny se z počátku asi 1300 předplatitelů hlásilo (více nežli na jiné jakékoli vydávané dotčeným spolkem) — nyní, když spolek velkými peněžnými prostředky vládne, najednou se vyslovil: „že připadající na jmenovaný slovenský církevní časopis podporu dávati nechce.“ Tím výrokem měl náš poslední, po pádu B. Bystřického „Cyrilla a Methoda“ pozůstalý církevní časopis zahynouti. Slovensko na poli své církevní literatury před tím omráčené, mělo tedy nyní ubito býti *docela!*

Redakce upadajících „Katolických novin“ ohlašujíc nehodné usnešení toto s tímž velikodušným sebezapřením, s nímž někdy redakce „Cyrilla a Methoda“ vyznala před světem příčinu hrozící nehody, a vyslovila bez obalu: že si darmo k svému zachování připojili jméno zaniklého „Cyrilla a Methoda“, že se darmo vynasnažovaly, získati bývalých tamtoho předplatitelů; — ni jedno, ni druhé, ni pravopis ten jich oslavovaný nepro-

spěly. Co za času jich trvání redakto-
rové časopisů našich ani v tichém po-
koji dáti na sobě znáti nechtěli; co
„Katolické noviny“ ještě před půl ro-
kem ukrývaly, an již tenkrát konečný
zvrát věci tajný jich býti nemohl: za
posledních okamžení hlášáno to se
střech. Obecenstvo tím došlo zadost-
učinění, avšak i zaslouženého pokoření;
povědino mu hlasitě, že tímto způso-
bem *čest jeho neostojí* ani před jinými
národy ani před kmeny pobratimský-
mi. — Poté jako dvě přátel, vyzna-
jících si vůči vzájemné provinění, sbra-
třilo se všechno. Věst ta udeřila Slo-
vensku na srdce, v němž tkvěla rána:
nehoda i neshoda jeho. Ono mělo ne-
příznivým cizým úmyslům té chlouby
popřáti, že na jeho nesvornost počí-
tati možno.

Než na tyto věsti probralo se
utoulená, zadumaná mysl Slovákův;
víceletné nedorozumění přestalo, ne-
bylo hádek, nebylo stránek, nebylo
poptávky po pravopise: jako by kou-
zlem očarováno stalo se Slovensko je-
diným, svorným celkem beze stránek
a částí. Svornou myslí povstalo vše,
jakož se již dávno před tím nestalo:
všichni povstali k odvrácení brozícího
neštěstí. A tu jako by nikdy nebylo u
nás bývalo hádek pravopisných, kdo
seč byl, činil každý za otázku tu ži-
votní: zachování časopisu od úpadku.
Zde však prosím čtenáře, by se jako
na rozhraní pozastavil, a zrak svůj
obrátil po budoucnosti: na jakých zá-
kladech spočívá, a jako se připravuje.
Především musím zde objasnit, onu
třetí v zpomínaném mém dopise vy-
pověď: že totiž naše hádky o pravo-
pis nejsou tím, čím se býti zdají. Nebo
jestliže stránka „slovenská“ nechala v
„Cyrille a Methodě“ upadnouti „če-
skoslovenskou“, proč pak tato teď při
„Katolických Novinách“ neodplatila
rovné rovným? Ale ne, ona dřív než
by se zpronevěřila na záležitosti kme-

ne svého, zřekla se všech ohledů na
pravopis. Jest totiž i ona slovenská,
dychtíc pozdvihnouti lid svůj; to jest
první a úhlavní její povinnost i cíl,
a proto ho neopustí ani za tu cenu,
že by ku svým nohám padnout vi-
děla stránku pravopisem odpornou —
s ní ale i prostředky vzdělanosti lidu
slovenského. Proč, jestli se *hlavně*
o pravopis jedná, nepřešli stoupenci
„českoslovenští“ po úpadu svého ča-
sopisu k „Blahověstu“, psanému jich
pravopisem? Zajisté jen proto, že jim
nejde ani jediné ani především o pra-
vopis. Půtka o pravopis zdála i zdá
se býti Slovákově mnohem více theo-
retickou a lhostejnou, než aby na
každé jiné otázce života se přelomit,
a jí ustoupiti nemusela. Podobně ko-
liko lidským způsobem předzvídati
možno, na Slovensku neutvoří se strán-
ka, která by za jakýkolvěk pravopis,
byť si on byl „dějepisně oprávněný“
aneb „pouhý výtvar obrazotvornosti“,
byť by si měl „základ literární“ aneb
byl „z brusu novokovaný“, s takou
zařatostí zasadila: by jemu k vůli u-
padnouti nechala všechny prostředky
života a ruchu započatého. Oddanost
Slováka k národu má i zachovává ráz
praktický. My jsme sice kmen, v po-
rovnání s jinými, snad *nejvíce opuštěný*;
avšak tu výhodu má utrápený národ,
že když jiné ku pracovitosti často vo-
dívá jen oblíba theoretických náhledů,
když jiných častokráte touha po slávě
pobádá: jeho syny k obětovnosti
vlastní jeho *bolesti* rozněcuje. Proto
v Slovákově, jak náhle povědomí svých
povinností k vlasti procitne, tím samým
dostává jistý směr: vše pak, co se s
ním děje neb on činí, v tomto směru
pohybovati se musí. Ještě Slovák ví,
co bude činiti jako muž, pozdvihnouti
a povznesti zanedbané, opuštěné, utla-
čené jméno kmene svého, a k tomu
cvičí síly své, a k tomu směřuje; tato
vůle, tento zápal roste s ním, beze

všech jiných ohledů, či má rod svůj zastávat proti cizím, čili proti svým. — Nás nevede k učení jen obliba neb sláva učenosti; nás nevede do pole žádoucí toho neb onoho principu vítězství: náš princip jest jen *jeden*, a ten jeden jest principem nás všech-ných; jest jím touha, povznesti zanedbaný kmen náš! Co k pracovitosti nás pobádá, co nás do pole vede, jsou mocnější nad vše jiné potřeby našeho *vlastního* života. Hle, s tohoto stanoviska, z této mladé, jaré vůle, kterouž chceme přede vším sobě samým pomoci, *naši* bídu, *náš* zanedbaný stav, *naše* jméno přetvořiti, — všecko naše počínání posuzovati sluší. Kde se o tyto otázky jedná, tam ustupuje vše jiné, ať by toho žádal přítel neb nepřítel: tam máme a budeme míti všickni jednu vůli, jeden čin.

Proto jak náhle přišlo na vědomí, že katolické noviny zaniknouti mají, že se jedná o čest aneb utracení hlasu veřejného, celou hádku o pravopis puštěno stranou. Slovensko zasadilo se co jeden muž o jeho zachování, a neminulo dvou měsíců, nynější „Cyrill a Method“ (tento název přijaly jsou někdejší „Katolické Noviny“) ač „slovensky“ psán má předplatitelů více, nežli jich měly před tím oba časopisy pospolu. „Československá“ strana byla by se snad úpadu protivného „slovenského“ časopisu radovati měla, vidouc odpůrce své přemožené? Nikoli! Bez rozvahy, co as na to v Čechách řeknou, bez obávání, jak as tuto nedůslednost ospravedlní, podala dotčená stránka k zachování „slovenského Cyrilla a Methoda“ ruky pomocné, hotová odpověditi každému, kdož by se nad tím krokem horšil, že čest jména slovenského nedopouští, aby jednala jinaké. Jestliže Češi časopis v obojím, nám obecném pravopise padnouti nechali bez pomoci a podpory; nad tím ona *právem* žalostiti může:

avšak aby ona z obliby pro vítězství pravopisu českého poslední náš církevní časopis zaniknouti nechala; toho od ní *právem* požadovati nemůže *nikdo*. Jestli že ona k utvrzení jednoty obecné *na základě pravopisu českého* své ruky podati hotova jest; je zásluha i před sebou samou sice, avšak nade všecko před Čechy: aby ale za odměnu této hotovosti podlužná byla, to což slovenského, což jest vlastního domácího na zkázu vydati, bylo by nemůžnou a neslušnou služebností, bylo by zpronevěřením na své krvi, na svém jmeně. Proto se i stalo, že vel. p. Čebecauer, jakkoli příznivec pravopisu československého, sebral, koliko veřejně vědomo, na svou ruku *deset* předplatitelů na časopis teď „slovenský.“ Vím, že i jiní horliví zastavatelé naši literární s Čechy jednoty na 3—4 výtisky pro sebe předplatili, jiní zase výše vytknutého předplatku posnášeli, a není snad jednoho, který by, jakkolivěk „Čechoslovák“ při nynějším „slovenském Cyrille a Methodě“ předplatitelem nebyl. Jsem pak cele toho přesvědčení, že by tím samým způsobem byli jednali zastavatelé „pravopisu slovenského,“ kdyby slovenské katolické noviny o půl roku dříve byly upadly, a pak český B. Bystřický „Cyrill a Method“ v týchžto kritických okolnostech se byl nalézal.

Povíte snad v Čechách; že to nedůslednost. Slovák však odpoví: Nikoli! První povinností každého jest zachování sama sebe, — tuto pak povinnost zná—jí věrným zůstane i Slovák. On chce za ni pracovati v jednotě a s pomocí jinokmenných bratrů svých, anebo — třeba i sám! — I kdo to může *jemu* klásti za vinu, jestli osamotělý pracovati musí? On není národovcem za ten neb onen pravopis: on je jím z lásky k lidu svému. Proto, kde toho požaduje dobro lidu slovenského, tam se nezdráhá

v oběť položiti ještě i osobní choutky své — oběť to snad nejtěžší — u Slovů! Prospěchův osobních i tak se Slovák zřiká v tu hodinu, v níž se zasvěcuje svatým účelům. — Srovnáním duševních schopností jeho roste spolu povědomí učiněné oběti, — které mu nedopouští, v žádných okolnostech, i kdyby se viděl v prvním okamžení obecné jednotě neprospěšným (nade všecko, když se to neděje jeho *proviněním*) opustiti, což obejmul zanedbat, čemu se zasvětil: — duševné pozdvižení kmene svého! Pokud on první zřetel obrací na vlastní kmen svůj: kdo mu to smí slušně pokládati za vinu? — Slovák mnoho musí obětovati, mnoho zakusiti, ač chce-li zůstatí věrným rodu svému; proč by tedy nesměl žádati, aby oběti jeho *především* tu cti a slávy vlastního kmene sloužily? aneb aspoň aby snahy jeho nesloužily jiným *více*, nežli vlastním? — Proto tak hluboce v srdci nás uráží ta majestátná, nebratrská nesdílnost obecenstva českého, kdykoli se co „Slováci“ pokážeme, — ano i tenkrát (a to věru bez ukřivdění říci možná) když se držíme jednoty, když takorba jiným do rukou pracujeme. Jest otázka, co — ač jestli se stav tento nějak a to závčasné ve velkých rozměrech, nezmění — co z toho napotom povstane?! —

Neměj mi nikdo za zlé upřímost a srdce prostotu. Avšak pohlédněte, co se u nás děje v těchto dnech, a pak sudte, jestli zde mé osobní náhledy opisují, aneb co pouhý oznamovatel líčím stav věci obecný.

Slovák má přísloví „*klín klínem*“ — v příslovích ale leží moudrost národů. Rána naše r. 1851 přišla zevně, i ač se malou býti viděla, následky její trvaly pět roků. Teď byla druhá zase odtamtud namířena, avšak odrazila se vítězně, a následky strasti té také nepominou jediným dnem. Tenkrát

zaniknul „Cyrill a Method“, a chabá nejednota pozůstala mezi námi: nyní zachránili jsme časopis, a jednota k nám se namnoze přinavráť. Toho patrné znaky jeví se v té nadšenosti, která se objevila, když se vidělo, že vše má býti ztraceno. Takměř neočekávaně povstává z nejsmutnějších okolností radostná naděje: na rumích dokázané slabosti Slovensko nabývá síly. Nebylo dost, že zachoval se časopis na tentokráte, ale staráno se zachovati jej na vždy. Nebylo dost zachovati toliko časopis, ale zasazeno se o prostředky rozsáhlejšího účinkování. Slováci totiž zakládají „*Dědictví sv. Vojtěcha*“, a počátky jsou takové slibné, že o zdaru podujetí pochybovati nelze. Nikdo se netáže, v jakém pravopise knihy vydávány budou: všickni ale snášejí po tisících, po stech k založení spolku. — Tak dal velkodušný podporovatel všeho nábožného a šlechtetného, vys. důst. p. kanovník Nitranský, *Jiří Tvrďý* k tomu cíli 1000 zl., bratr jeho vys. důst. p. *Štěpán Tvrďý*, tolikéž kanovník Nitranský, každoročných 20 zl.; — rovná ve ctnostech dvoum těmto svým pp. bratrům sestra, blahor. p. *Alžběta Derčíková* 20 zl. VV. pp. *Jiří Holček*, farář, 160 zl. *Štěpán Závodník*, farář, 100 zl. Dr. *Matěj Steffany*, učitel v semeništi Nitanském 50 zl. Vys. důst. opat a kanovník B. Bystřický *Tomáš Cherven* 40 zl. Vel. p. *Jos. Matavorský*, děkan a farář 20 zl. — vše na stříbre. K tomu sluší připočítati vše to, což za těžkých okolností, kdežto „Katolické Noviny“ nynější „Cyrill a Method“ upadaly, jednotliví dobrodinci výše obyčejného předplatku podosýlali, an časopis ten výše 700 předplateli podporovaný, pobočné pomoci teď nepotřebuje. Jest to ovšem jen počátek díla velikého: avšak takový, že srdce radostí naplniti a ducha pozdvihnouti musí. A byt nebyli mnozí, kdož by mohli dávatí po tisících: po stech

však a výše dávatí bude nejeden. — Nepřecením síly naše, když povím, že, bude-li obmyšlený spolek potvrzen, do sklonku roku tohoto nejméně 3000 zlatými vládnouti bude.

Nyní ale jest zakládání tohoto „Dědictví sv. Vojtěcha“ v rukou mužů, jižto nynějšího „Cyrilla a Methoda“ vedou. Nedá se tudíž jiné očekávati, leč že budou knihy tlačený pravopisem „slovenským.“ Již teď se vydává po slovensky velikánské na 15 čtyřsvazkových ročníků rozdělené dílo „všenauka křesťansko-katolická,“ které ještě za 13 budoucích roků potrvá, a jehož zdar již teraz (teď) dostatečným počtem předplatitelů kryt jest. V téměř slovenském pravopise vychází „*prstonárodní bibliotéka*.“ Kdo zná činnost této stránky, nemůže pochybovati, že nadějnému „Dědictví sv. Vojtěcha“ na slovenských rukopisech k vydávání scházeti nikdy nebude, a spolek ten v krátkém čase valně že se povznese. — Tim se ale *změní* podstata pravopisné otázky na Slovensku. „Čechoslovák,“ který dosavad jen proti *jednotlivcům* bojoval, musel by to napotom činiti proti *celému spolku*; stoupenec literární československé jednoty, pokud by se chtěl slovenskému pravopisu vši moci protiviti, musel by druhům, známým, farníkům zřezeti, aby nevstupovali do spolku tohoto jediného na Slovensku. Toho však neučiní u nás nikdo! A jakým by to způsobem učiniti mohl? Má pověditi, že jsou knihy slovenské slovenskému lidu *nesrozumitelné*? Má pověditi, že Dědictví sv. Vojtěcha *podlejší* jest od Dědictví sv. Jana? Má pověditi, že *zlé* jsou knihy, vydávané od spolku pod záštitou jména svatého? Aneb má pověditi, že jest lépe *žádných* nábožných knih nečísti, nežli slovenských, proto že to pravopisný princip nedopouští? — Který kněz směl by se odvažiti k takýmto řečem neb činům?!

Dědictví sv. Jana Nepomuckého má jistě i na Slovensku mnoho údů: ti ovšem zůstanou. Ano, může býti, že i na budoucí časy jini k němu přistupovati budou. Avšak to vždy budou jen *jednotlivé* pády proti tomu počtu, jenž se připojí k Dědictví našemu domácímu. Jest věc přirozená, že „Cyrill a Method“ záležitosti tohoto zastávají bude, čehož pak přirozený následek, že slovenské „Dědictví sv. Vojtěcha“ všech, již náboženské knihy čítati, podobně jakož těch, kdož je písatí budou, do svého kruhu potáhne. Co více i samému „Cyrillu a Methodu“ lepší časy svítají. Obecenstvo jeho se rozmnožilo více než o jednu tolik, co jich bylo před tím. Při tom přistupují mnozí z lidu. Kdo pak zná, jaká jest lidu slovanského dychtivost po dobré knize, a jak on rád, když kterou našel, jinému ji odporoučí: ten lehko nahlédne, jak vážných výhod nabývá časopis, který se mezi *lidem* šíří. Příznivé ty okolnosti dopustí „Cyrillu a Methodu“ honorovati své spolupracovníky. Již na tento rok jsou dvě odměny po dukátě v zlatě na dva nejlepší články — co počátek — vypsány. Tim se pak časopis povznese, nabude větší vážnosti, a hlas, jeho stane se rozhodnějším. Čím dokonalejší časopis: tím větší přítulnost obecenstva k němu; tím věrnější oddanost k myšlénkám a náhledům, hlásaným a hájeným v něm. Mladší naše církevní pokolení vyrosté jemu po boku, jeho slovy odkájené, dokud bude ve škole, „Dědictvím sv. Vojtěcha“ zachvácené, když vystoupí do života. Již ale vše to bude dodávati z roka na rok větší síly strance „slovenské,“ stránka „Čechoslováků“ bude řidnouti, a — opřené u také ústavy a síly rozdvojení naše literární stane se čím dál tím více nezhojitelným!

A zajisté, jakové pole pozůstane strance československé? — Prvně: alma-

nach „Konkordia“, jenž s budoucím novým rokem po prvé se vydá, a v němž obě stránky vedle sebe zastoupeny budou. Avšak „Konkordie“ jakož byla nejvíce tím úmyslem založena, aby po pádu československého „Cyrilla a Methoda“ výbuchu nových pravopisných hádek se předešlo, tak se může, ano musí, dle převládající nápotom stránky na levo aneb na pravo skloniti. Soudě podle dokázané naproti nám víceročné nesdílnosti obecnstva českého, lehko se to stane na stranu slovenskou. Konkordia tedy u věci té nic neváží.

Jedná se u nás ovšem i o založení „*Matic*.“ Jest to odhodlaná vůle našich, nedati sobě pokoje, pokračáv Slovensko míti nebude Matic. Dříve tedy anebo později nabudem ji. Při jejím zakládání nebude hádek, jako jich teď při zakládání „*Dědictví*“ není. My, Slovinci, zakládati budeme Matici, a pak bude každého z nás povinností, bez otázky a výminek, dáti kdo seč jest. I nám zůst muže v této záležitosti dobře poučeného, že rok po stvrzení stanov, základina na 10,000 zlatých vystoupí. Avšak otázka pravopisu předce i zde povstati musí. Aneb se totiž sbor vysloví, že bude přijímati díla v tom pravopise, v jakém jemu poslána budou: a tenkrát přemůže stránka čilejší a početnější, která není česká; aneb se vysloví za pravopis český: a tenkrát bude nekolo roků hlivěti jako upadlý československý „*Cyrill a Method*“, pokud stránka domácí nepřinutí nahýliti se k jejím náhledům. — A co potom?! — Česko a Slovensko roztrhnou se snad navždy! —

Tak to vypadá u nás, a stav ten jest ovšem až převelmi smutný! Kdo má opravdivou lásku k svým v prsou, srdce bolesti se mu nad ním svíratí musí! Žalostného toho stavu úkazy patrné jsou všady. — Hle, já jsem, na kolo se mi zdá, ze Slovenska jediný

dopisovatel do „*Blahověsta*.“ Já očekával alespoň o této záležitosti dopis odjinud; a tu opět jen na mne přichází pořádek. Lituji toho, nikoli proto, že bych si práce ušetřiti žádal: v obecné záležitosti nerád se ji vyhýbám. I mé srdce touží po dobrém národu; po rozkvětu a vítězství Církve; proč by se tedy mé ruce zdráhaly pracovati zaň? Avšak místa i času ponechávaje schopnějším, vyhlédal jsem darmo. Jak mi tedy nemá líto býti příčinou této naší lhostojnosti slovenského obecnstva k časopisu českému — rovně jak českého ku slovenským? A kdyby vina toho ležela na časopise, byla by ovšem naděje, že se napravením — zvelebením časopisu změni smutné okolnosti; kdyby vina ležela v netečnosti Slovenska, mohlo by se dobrým slovem získati: Slovák zajisté jest dostupný slovu dobrému. Ale „*Blahověst*“ jest časopis vážený a oblíbený u nás. Redaktor jeho oslovil mnohých o dopisy; z netečnosti pak obviňovati Slovensko může jen ten, kdo ho nezná. A dopis předce nepožaduje ani velkých obětí, ani prostředků: naopak se člověk sladko cítí, když slovo srdečné vzájemnosti pohovořiti může s druhem soucitným. — Mysím však, že příčinu žalostných těchto výjevů na poli literárním právě v tom domnění hledati třeba, že dopisovatel slovenský této vnitřní odměny práce své dosáhnouti se nenaděje. U čtenářstva časopisu, vycházejícího v Praze, neúfá Slovák najíti soucitné mysli pro touhy, jež v srdci nosí, pro bolesti, které ho svírají; to pak, co by snad s oblibou čítáno bylo u jiných, vidí se mu býti více neb méně lhostejným. Slovák, píše do časopisu českého, anebo musel by plakati nad rozdvojením dvou kmenů bratrských, a na to mu i mysliti žalostno; anebo by upadnul v podezření, že se vlastnímu procitu a pracím svých domorodcův neraduje. I kdo mnedle může

cosi takového právem žádati od něho? — On cítí ovšem, jak daleko jest od toho, čím býti by mohl i měl; on žádá i hotov jest vyvážnouti z položení svého; on ale vidí též, že vše jeho snažení, proraziti cestu, která by nejen jemu, než i druhým blahonosnější byla, u těch, jichž se týče, jen „*ad acta*“ kladeno bývá. A proto též raději o tom více nemluví. Pokud tento stav věci potrvá: potrvá i jednání také. I jestli z jedné strany moudřeji nepravotili se: to zošklivuje nás na vzájem a neosoží nikomu! Boj tento se nerozhodne nikdy perem, jestli ho soucit, sdílnost a opravdivá, obětovná láska nerozuzlí. Mnoho se již o tom писало, jaké pak jsou z toho výsledky? Jestli ovšem jisté, že by jednota literární nám oběma prospěla, že nesvorlost naše na obou stranách — na obou pravím, — rány množí. Avšak se Slovákovi darmo předkládá, že jest sjednocení toto k jeho osahu. — Nebo které mnedle naše podujetí na tomto základě došlo ocenění a pomoci, o niž by spomenouti hodno bylo? Darmo se Slovákovi představuje, že tak bylo jindy, tak tedy že má i nyní býti: on za to má, že aneb bylo jindy více sdílnosti na tomto poli, aneb nebylo toliko činnosti na Slovensku. A jestli této zatracovati nesluší, nezbyvá leč mocným hlasem volati a skutky dokazovati vzájemnost a bratrskou sdílnost. Aneb povíte Slovákovi, že v té nejednotě zahyne? To však ještě není dokázáno, ani se nevidí v tak blízké budoucnosti. — Slovinci v tomto smutném stavě ne-sjednocenosti s kmeny pobratřenými mohou ještě dlouho zápasiti o život, aby však zahynouti měli, na to jsou ještě přemocni; aby si jich nevšímáno, na to jsou přepočetni; aby ale v tomto stavě, v němž jsou nyní, na dlouho setrvávat měli, jsou za svou věc přemnoho nadšeni.

Povědomí své, úlohy nevymřelo na Slovensku, ani tak snadno vymře. — Ovšem, že Slovák nemá té minulosti, co jiní, na niž si tito tak velice zakládají; ovšem že ještě nemá těch prostředků, které jiným lahodnější cestu činí: avšak on má srdce schopné, ze sebe samého čerpati nadšenost; má odvahu schopnou, dokázati to v budoucnosti, co jiní činili v minulosti; má obětovavost, která aneb *podobně si připraví*, aneb i bez nich pokročiti se pokusí! Počet mužů, již si duševných i hmotných potřeb národa všímají, jižto život svůj a úsilí své na povznešení rodu svého zasvětitisi umínili, třebas i ne v úhledě, avšak z roka na rok neustále roste. A tak položení — stav Slovenska ještě za drahný čas povzbuzovati bude mnohá srdce ušlechtilá, aby nezabudla na *opuštěnost* lidu toho, uprostřed něhož žili rodiče a súkrevní, v jehož zemi práchnivějí kosti dědů jeho. — A proto Slovák, třebas i opuštěný od bratrů, nezlekne se práce za úlohu tu. Avšak tehdy vyvolí si cestu, kterouž on za lahodnější považuje. A jen tenkrát, když uvidí, že se toto úsilí jeho není (ne slovy než skutky) že se od něho nežádá „vzdání se na milost a nemilost“, když uzří, že když pracuje, nečiní to jen k oslavě jiných než i sebe: pak jest hotov, učiniti vše, čehož schopen jest obětovný člověk. Dokud ale k tomuto přesvědčení nepřijde: zůstane raději bídným doma, nežli bohatcem v cizím domě. Povíte snad, že jest má řeč odvážlivá: ona není *moje*, ona jest výlevem tisícerych duší na Slovensku. Povíte, že žádáme neslušnosti. Odstup to od nás! Nechceme leč *bratrskou opravdovou sdílnost*, která pokud chce spolu žiti, spolu téžsiti se vynasnažuje. V tom není ovšem nic neslušného. Povíte, že žádáme přemnoho. Nikoli! My žádáme, bychom jako dědici jednoho domu nebyli ignorováni, nebyli odstrkováni; nebyti odká-

ni jen na milostivý pohled: chcemeť i účast v srdci, v lásce, v činu, ve všech dobrodiních společného života. — Ale nejsou česká řeč a všechny české záležitosti ani o vlas bližší, nežli jsou vám slovenské daleké: sblížení s Čechy ku Slovákovi nepotřebuje o mák více obětí, nežli Slovák Čechu. Tak se u nás hovoří a myslí, tak dlouho ještě myslet se bude.

Zde leží, bratří! touhy naše, po které práhne úsilí naše. A dokudkoli se k tomu nedosáhneme, budete sice mítí i příznivců mezi námi: avšak na skutečné spojení v celku nemám naděje. Čechci, by slova má koho urazila; já vím, že každý z vás cestu, již kráčí, za dobrou má: jinak by po ní nešel — tolik svědomitosti předpokládám při každém. Avšak není-li možná, aby se tato vysoce důležitá snad jen jednostranně pojímá; že v Čechách chybí úplné vědomí záležitosti této z hledu na nás? — A tomu-li tak, bylo by jedno uvážiti skromné řeči tyto. —

Uptímné slovo s naší strany.

Za článek o takové důležité otázce životní, děkujeme p. spisovateli srdečné díky. — Nečiníme snad proto, jakobychem se všude a všeměs náhledech snaželi s ním; děkujeme mu rovněž a především za tou příčinou, že mluvím o věci, s kteroužto souvisí národní budoucnost. — Podle zdání ctěného přítele a bratra našeho nastává česko-slovenské jednotě chvíle rozhodná. Ze všeho, což se za posledních let sběhlo na Slovensku, patrně, že svazky společné literatury, ježto dosavad byly tři pobratřené rody: Čechy, Moravany a Slováky, se trhají. *Organ*, jenž usiloval o bratření a obnoviti, což bývalo, zaniknul; stránka, ježto upřímně stála o jednotu, ochabla; přítel pak o samostatnou, novou, slovenskou literaturu tím, což se proneslo, tím, že se stalo, což se děje, což se chystá, nali a nabývají denně více síly, vše čilé slovenské duše uvozující ve svůj tábor, pod své prouhy. — Pád československého „Cyrilla a Methoda“, zotavení nového slovenského, jež vydává kněz Ond. Rudlinský, slibný vznik lidictví sv. Vojtěcha, to vše jsou známky, Blahověst, ročn. III. díl II. seš. 1.

ukazující výmluvně, nač se zanáší. — A proto čas jest, abychom, jak soudí šlechetný přítel náš, my Čechové protřeli sobě oči, a nelenili, skutky bratrské vzájemnosti a povinnosti zadržeti ránu, hrozící rozdělením trojjedinému národu našemu. — Tot jádro jeho slov, tot duch listu jeho. I kdo, ač záleží-li mu na vzniku a zdaru národu našeho, nesnášel by se s ním? Cítímeť to věru i my, a s těžkým srdcem toužíme na hrozný osud — než co dím: osud? — na slabosti a vášně naše, kterými se bídíme mateme a trháme, drobíme a hubíme. — Všickni národové okolo nás usilují všemožně rozmnožiti se a utužiti jednotu mezi sebou: u nás děje se na opak; u nás, kde jednoty dosti živě stávalo před sto lety, zmáhá se úsilí, aby jí nebylo za nás a po nás! Takové výjevy slušně budí ve srdci smutek a kalí oko, prohlédající k budoucnosti. A proto rozumíme citu bolestnému, s kterýmž zápasí šlechetný Slovák, vida, kterak hyne jednotu bývalá, znamená, kterak se zmáhá různění a roztržka; rozumímeť tomu, poněvadž nejinak cítíme tolikéž i my. Snášejíce se s ním co do citu, snášímeť se též v jiném ohledu. Přítel náš vece: „Jestliť s jedné strany moudřeji nepravotiti se: to zosklivuje nás navzájem a neosoží, neprospívá nikomu.“ Za tou příčinou ustanovili jsme se na tom hned od počátku neblahých třenic, že, pokud možná, mlčeti budeme o žalostném, osudném tom sporu mezi rodnými bratry. Mluvíme-li nyní, kaže to svědomí a nebudeme mluvití leč v duchu lásky.

Slýcháme již od několika rokův nářečky na netečnost, pánovitou nevšímavost českého obecnstva k Slovákům a snahám jejich; sám vážený a milý přítel náš v předloženém článku několikráte vytýká nám jakousi „majestátnou, nebratrskou nesdílnost, kteráž v srdci uráží Slováky;“ on dává na rozum „jakoby Slovák, drže se jednoty literární, jiným pracoval do rukou;“ a tudíž že „neufá, najíti v Praze soucítě mysli pro touhy, jež v srdci nosí, pro bolesti, které ho svírají“ — on se táže, „které podujetí Slovákův, stojících k jednotě literní, došlo v Čechách ocenění a pomoci, o niž by vzpomenouti hodno bylo.“ — Již ale ty a podobné nářečky nejsou prý pouze osobní, nýbrž ozývají se po celém Slovensku. Než bratři Slováci, jest tomu skutečně tak, jak o nás v Čechách soudíte? — Jsmeť lidé a tudíž v mnohém klesající, bez pochyby v nejedné věci nejedni nezachovali jsme se k vám, jak sluší na rodné bratry. Avšak bychom se chtěli honositi, mohli bychom, tudším, po-ukázati též na skutky, ježto svědčí, že i Čech má bratrskou mysl, souciti, sdílnost a lásku k bratrům na Slovensku. Kdo zná ži-

tot náš a osudy naše, dobře ví, v jakových těžkých okolnostech počala se buditi a rozvíjeti novověká literatura naše. Nemáme velmožův, nemáme Mécenatův, kteřížto by vydatnou pomocí jakž takž podporovali literní snahy naše; na mnoze jeť to vdovi — sirotčích groš, z kterého vzrůstala naše Matice, zmohla se naše Dědictví. Avšak při tom při všem směle se tážeme, kde jest který přichozí bratr Slovák, jemuz by v Praze bratr Čech vděčně nebyl tiskl ruku? Azdaž hned od časův Kollárových a Šafaříkových nebývaly to svátky jakési, kdykoli zavítal v naše kraje upřímný rodák z vlasti vašich? A ne snad citem líceným, ne slovy planými dávala se na jeho vzájemnost: svědčit o ní, jak již řečeno též skutky. Viztež zdaž díla Kollárova (žádného nevyjimajíc) nenalezla v Čechách nadšených vebitelův a přátel? Řcete, zdaž nectěno v Čechách slavné spisy nesmrtelného Šafaříka prvé již, než se ubytoval mezi námi? Výtečný pěvec Svato-pluka, ač želeno, že epické a elegické básně jeho nejsou klenoty společné pokladnice naše, či směl by si on naříkati, že si ho Čech majestátně nevšímá? Připomeňte si jenom, co a jak se o velectěném Janu Holém soudilo v Kroku a v Musejniku. Mezi předplatiteli na vše díla československá najdete Čechy, ač, jak vůbec známo, nesnadné bývalo knihkupecké spojení. Slovenská obec v Pešti utrpěla povodní a strojila se stavěti chrám; v Prešporu měl se řádně obnoviti ústav čili stolice literatury československé: či se ve vlasteneckých těchto snahách, seč byli, neúčastnili Čechové? Mezi tím nastaly nešťastné doby rozrůsek a sporův; — (známeť my počátky, a úmyslně mlčíme o nich) — Hurban a Štúr vztýčili nové zástavy, Noviny slovenské, Orel Tatranský, Pohľady staly se orgány nové slovenčiny pod Tatrami. Tehdy v Praze vyvstal proti nim, čili at lépe díť, proti roztržce, vycházející z Prešpurka, redaktor Pražských novin, Havlíček. Vydáno též „Hlasy“ o tomto různění. Byli-li z hlasů těchto některý ostrý, prudký, vášnivý, či to byl hlas Čecha neb Moravana? A mimo to neozývají-li se mezi dotčenými hlasy věhlasná slova největšího ze synův Slovenska: Šafaříka? Uprostřed rozkvašenosti té vypukly bouře r. 1848. Kdo ze Slovákův může říci, že by si za oněch let Čechové nebyli všímali bratří svých pod Tatrami, že bychom soucitu, sdílnosti, srdce nebyli měli k Slovákům, trpícím tehdaž a bojujícím pro spravedlnost? Avšak řeknete : „Cyrill — Method“ upadl netečnosti Čechův; díla ježto vycházela pravopisem slovenským, nenalezla v Čechách odbytu. Připouštíme a dovedli bychom vyložiti jedno i druhé. A co smýšlíme o prvním žalostném pádu, nete-

ba vykládati nyní: řekli jsme to již na svém místě nejednou. Ale můžete to neb ono již míti za neomylný důkaz naší netečnosti, nevšímavosti, majestátně nesdílnosti? za důkaz, že srdce nemáme pro touhy a bolesti Slovákův? Nejsmeť my z těch šťastných, kteří chléb svůj jídají bez bolesti; a proto umíme cítiti a ceniti bolesti bratří; nejsmeť my tak slepi, abychom neviděli, že odrazil-li se od nás soudobné Slovensko, a byt nepropadlo cizým živlům, bolestnou ztrátou dvou millionův bratří nemálo zeslábnem; nejsmeť my tak nevzděni, abychom toho sobě tajili, že pod Tatrami zrodili se nám geniové: jako Kollár a Šafařík, na slovenské půdě že duchem urostl nám Palacký, ryzé zlato poesie naší národní že se podnes nejbohatěji rodí na horách, v dolínách, na pobřežích slovenských. Majíce to na paměti, víme, co jsou Slováci nám, cítíme, kterak bychom ochudli, jsouce bez nich. A proto směle i zřejmě osvědčujem, že není Slovák, který by bolesti nad stávajícím různěním a nad hrozící roztržkou projat byl živější než jsme my. Neznáme osobní oběti, které bychom se, co na nás jest, hrozili, kdyby se tudíž odvrátila společná strast, jakovouž hrozí nám i Slovákům dotčená roztržka. Než mnoho-li pomohou osobní oběti v takovém úpadu? — Či přestanou Slováci na obětích osobních? Nežádají-li „koncese“, ku kterým žádný z nás práva nemá? Nedomáhají-liž se přinás, abychom, ač chceme-li přý udržeti jednotu literatury československé, jim k vůli odhodili, proměnili některé formy jazyka zděděného po otcích a uživaného, oblíbeného od věkův netoliko v Čechách nýbrž i na Slovensku? — Hotovi podniknouti, a seč jsme, obětovati všem pro dotčenou jednotu, bratři, suďte sami, zdásmíme „činiti zle, abyz z toho pošlo dobré!“ — Hotovi, přiučovati se, abychom mluvívali psali duchem slovanštějším, forem jazyka staronových měniti nemůžeme — nesmíme.

Milý náš přítel, jenž při vši své nadšenosti lásece k ubohému, opuštěnému rodu svému, s námi zároveň bolesti nad roztržkou dosavadní boji se nemálo, že se letošním obratem věci roztržka Slovenska od Čechův na budoucí časy bezpochyby ustálí. Co se stane: — tot u Boha, kterýž jediný může způsobiti, aby zlé obrátilo se v dobré. Nám, tak aspoň soudíme po svém rozumu, nezbyvá leč svědomitě pečovati o to, aby vinou naší neuschla ratolest na kmeně národu našeho. Nechat se již tedy bratři Slováci, zaujati jakovýmkoli přeludem ženou po své myšlence, a následkem letošního obratu věci zakládají sobě samostatné Dědictví sv. Vojtěcha, zakládají Matici atd., my jim v tom překážeti nebudeme, ale ovšem srdečně pře-

je jim štěstí a zdaru, seč jsme, tolikéž po-
hahatí chceme. Jest to sice hluboké naše
esvědčení, že neblahou odtržkou Slovenska
společné literatury československé nezíská-
do: ni my ni Slováci; že to rána velmi
bezpečná, z kteréžto může přijíti — smrt!).
Přesvědčení jsme, že jsme za-
zmi, starati se a napomáhati, aby Slovák
stal Slovanem, a byt se chtěl strhnouti je-
oty, ku kteréž stáli od věkův otcové naši a

Nelze nám nepřipomenouti tu slov Šafaříkových,
jenž o věci té žalostně před lety napsal:

„O škodlivosti vzešlé novoty jak ohledem na po-
savadní celek čili trojratolestný kmen, tak i o-
hledem na odstěpující se větev, abych příliš řeč
žčil, nebude, tuším, žádný rozumný a nepředpo-
jatý posuzovatel věci, o níž se jedná, ode mne
žádati: vidoucím sama se naskýtá, nevidoucím
vlastní své a svých bratří rány a strasti, bolesti
a neřesti zúmyslně odhalovati a ukazovati, vše
jest přetrpká a vědu prázdná. Síly všech tří
větvi československého národu, v tom jeho stavu,
v kterém se skutečně nachází, i dohromady vzaté,
přirovnáme-li je k silám jiných národův jak slo-
vanských tak i neslovanských, u př. ruského,
polského, německého, francouzského, anglického
atd., jsou ke všestrannému vzdělávání a oboha-
cění literatury dosti slabé; všelike, i sebe menší
rozdrobování a trhání jich nemůže býti ohledem
na celek i částky jeho neškodno. Tím kvapným,
násilným odčesnutím se slovenské větve od kmene
obnaží se na tomto veliká, hluboká rána, kteráž,
byt i v prodlení času se zacelila, a byt i odtržené
větvi se událo, vpusťiti do své půdy kořeny no-
vého samostatného života (o čemž velmi pochy-
bujeme), jízva předece, a to patrná, vždy zůstane.
Což horšího: jakož každé svévolné ajednotranne
vytahování se z posvátných svazkův pokrevnosti,
podlé přirozené povahy lidské, nemůže zůstat
bez rozkvašení úmyslův a vzbuzení vášní, vedou-
cích od svornosti, snášlivosti a lásky záhlým pře-
skokem k nesvornosti, nesnášlivosti a nenávisti,
tak i zde předvídati, anobrž již na samém začá-
tku cítiti lze, že urputné zasazování se o provedení
začaté novoty povede k rozepřem a hádkám, k
rozhořčení úmyslův, k roznicení vášní, jichž, ja-
kož začátek obyčejně lehký a malovážný, tak ko-
něce vždycky smutný a záhubný bývá. Neboť ze
semene nesvornosti, nesnášlivosti, hněvu, slovem
z vášní, nikdy a nikde plod dobrý, srdci i myslí
k duhu jdoucí, uroditi se a dospěti nemůže. —
Než není na této z rozdrobení sil, z rozdráždě-
ní myslí a vzbuzení vášní povstale, jakkoli makavé
a veliké škodě dosti; budoucnost ještě větším ne-
bezpečím hrozí. Nebezpečí, s kterýmž to nové
počinání dle mého zdání spojeno jest, mnohem
jest větší a záleží v tom, že Slováci, odcizivše se
v krátko, tím kvapným vymknutím se ze společ-
ného kruhu vzdělanosti, posavadního i budoucí-
ho písemnému českému jazyku, posavadní i bu-
doucí české literatuře, a nemajíce ke vzdělávání
vlastní, samostatné, všem potřebám národu dosti
činící literatury dostatečných sil, po mnohém ú-
silném a bezkojistém namáhání vyjdou z boje na
prázno, k dalšímu vedení své věci, pro vysilení,
slabí, k navrácení se ke starým pramenům vzde-
lanosti a osvěty, pro přetržení starých svazkův
a zanedbání spisovného jazyka, neschopní atd.“

otcové jeho. A proto rádi jsme, že se s proci-
tlou na novo horlivostí ujal Slovensko po-
sledního klesajícího časopisu svého; rádi jsme
a Bohu děkujem srdečně, že se vyzdvihuje
Dědicivství sv. Vojtěcha; rádi a povděční jsme
každému zdařilému podujetí literárnímu na
Slovensku, a byt bychom předkem na jisto
věděli, že stránka slovenská všech těchto pro-
spěchův užije toliko ve svém oblíbeném smě-
ru na utvrzení nové literatury své²⁾. Netajíme
toho, kterak nás při pohledu do každého spi-
su dotčené stránky vždycky zabolí *rozevřená*
rána osudné společné strasti naší, v celosti
ale předece vždy milé to hlaholy, jež svědčí
o *dřevním* a *přístním* bratrství. Nemámeť aniž
můžeme to tedy míti za zlé kterémukoli z
bratří našich na Slovensku, stojících dosavad
k jednotě literární, podporují-li podniknutí ro-
dákův svých na druhé straně. Pokud síly
naše stačí, budemeť to činiti ovšem i my.
Avšak můžeme-li, nežádati a nepřipomínati
vždy na novo, což psáno jest: „*Dobré jest*
a utěšené, když přebývají bratři v jednotě. —
*Neboť tu přikázal Hospodin, požehnaní a ži-
vot až na věky.*“ Nemusíme-li na to ukazo-
vatí, že čím užší, upřímnější bude svor-
nost a usjednocenost v duchu i v životě
tím snáze se rozvineme, tím jistěji se za-
chováme, tím platnější místo zaujmeme mezi
národy mohutné říše rakouské? — Co z
nás ale bude při všelike snáze, budeme-li se
drobiti na kousky? Či se nám nechce chápati
pravdy tak jasně vypsané v dějinách všech
nešťastných národův? — Nechtějmež spou-
štěti s očí, což by Čechům, Moravanům i
Slovákům bylo ku prospěchu. A za tou pří-
činou bratří Slovákův na straně, různici se od
nás, prosíme, i tuto, aby, prvé než na dráze
počaté dále půdou u sebe dobře povážili, co
jim nad jiné slovnítný rodák jejich, hlu-
bokomyslný Šafařík, před lety již na srdce kladl.
Jeť k tomu právě *nyní* doba nemálo příhod-
ná: důležitost věci to žádá, že nám nelze ně-
kolika slovy naznačiti, jak to myslíme.

Za dnův našich nastala doba, příznivější
rozvinutí a zvelebení vzdělanosti veškerého náro-
du našeho než byla od několika věkův Čechové
a Slováci odtrženi od sebe těžkými pohromami
X. a XI. věku, teprva v XV. století dostali
se opět pod žezlo týchž králův. Než jak
málo mohlo nám přispěti spojení za panování
Sigmunda, Albrechta, Ladislava! Užší nastalo
spojení za Ferdinanda I. a nástupcův jeho z
domu rakouského. Ale jak těžké to byly ča-
sy, kdežto Uherská země dílem bouřemi refor-

²⁾ Na důkaz osvědčujeme, že, jak mile nabude Dě-
dictví sv. Vojtěcha každého ztvrzení, věnujem
k němu 20 zl. stě.

mace, dílem odboji panstva, dílem nájezdy vítězných Turkův hynula! Úžší ono spojení pod železem týchž panovníkův nezůstalo sice bez užtův jedné i druhé straně: — literatura stala se společnou: — avšak syny téhož národu dělily jisté politické hranice. Za dnů našich hranice tyto klesly: uherské krajiny přivtěleny a na celo uvedeny jsou v jednotu mohutné říše rakouské. Týž zákon, jenž platí na Šumavě, má platnost svou pod Tatrami; táž nejvyšší vláda podle týchž zásad velí Slovákům, vedle nichž panuje v Čechách. Náslí, kteréž trpěla obzvlášť za posledních časův národnost naše, minulo; Slováků i Čechů dostalo se škol, ve kterých se přirozeným jazykem vyučuje mladší pokolení. Není-liž to *pokrok*, po kterémž toužili naši otcové? Nepodává-li se nám tudy *možnost*, vzdělávati se tak, bychom si na vzájem mohli *dobře* rozuměti? Čech, vzdělávaje se v přirozeném jazyku, vyhledne z kaluží germanismův, na kteréž náhlí bratři Slováci. Slovák, již ve školách učel se na knize československé, záhy a snadno navykne formám společné řeči spisovni a tudíž lehounce naučí se, ve společné této mluvě pronášeti myšlenky a obohacovati květnice a sady *společné* literatury naší. Slovák, v řeči méně porušený cizotou, pomůže, aby slovanštějšího rázu nabyla řeč naše společná. Z bohatých bání slovenského nářečí, vynášeje krásná i významná slova, přispěje tudy, že se rozmáhají budou poklady společného jazyka. — Čech, Moravan, Slovák, spojenými silami v duchu bohumilém pracující na roli zděděné a dědičné, v krátce podle jiných národův rakouských zaujmou stanovisko čestné, a pojistí sobě netoliko trvání, alebrž i slavnou budoucnost. Nikdo nám neprav, že tudy získá *jediné* Čech, jelikož v literatuře dosavadní panují formy české. Jeť to klam poloviční! Nepopírameť, že formy spisovné řeči naší vyvinuly se v Čechách a na Moravě; podobně přiznáváme se, že není u nás v Čechách i na Moravě, co do forem, hrubě veliký rozdíl mezi jazykem ve spisech a v ústech lidu. Než to-li má býti závadou Slovákům, aby nenabývali užtův z knih, sepsaných v jazyku tak blízounkém, jako jest slovenčině čeština? Azdaž Kollár, píše *česky*, méně působil na Slovensku než v Čechách? Aneb modlival se za dřevních časův zbožný Slovák s menší vroucností, poněvadž kniha, z které se modlil, byla sepsána jazykem českým? — Nemáme! Bývalo-li ale tak před lety, čím snáze a spíše nyní, kdežto ve školách nižších i vyšších podává se příležitost, seznámiti se se společnou řečí a literaturou naší.

A proto, bratři rozmilí na Slovensku,

protfeme si oči, nebo hodina žádoucí jest, abychom prohlédli, které věci jsou nám ku pokoji. Pozapomenouce tu na domnělé, onde na skutečné křivdy, považme zdravým rozumem, co jsme, a co z nás býti může i má; obnovme dřevní lásku, podejme sobě ruku a pak ve svaté shodě bratrské pomáhajme sobě navzájem, pracující všemožně o vzdělání národu našeho, a tudíž o všestranné zvelebení literatury.

Zkusme to ještě jednou, zdaž spolu v bratrské jednotě na vše budoucí časy žít můžeme; užijme způsobu, jakovýž naznačili ti dva geniové: Jungmann a Šafarik; pracujme tak za několi roků na společné roli, a uvidíme se potom, zdaž jest roztržka potřebnou — konečnou, či na opak jednotu nutnou — spasitelnou. — Co se nás týče, nebojme se o výsledek. Než mine deset rokův, ukáže se ovoce milé a spasitelné netoliko Čechům, nýbrž i Slovákům; ukáže se, že i v té stránce platí slova: „*In unione salus.*“

Jen svorný duch

K mnohosti velikost dá Bůh.

Osudy pohlaví ženského.

Sestavil P. Jos. Motl, kaplan na Kladně.

Krásný byl člověk, když vyšel z ruky Stvořitelovy. Jeho tělo, ač vzato ze země, nepodléhalo moci její. Jsouc vším pro život nadán, neznalo hnutí, kteréž by odporovalo vyššímu zákonu: naopak ono ve své neporušenosti sloužilo duši, která podle obrazu Božího stvořena, samým Bohem doň vdechnuta — původní svatostí a spravedlností ozdobena byla. Takto záležeje z těla a z duše, málo menší anděl učiněn, postaven byl do ráje, abyste co pán veškerého tvorstva z života svého v Bohu se radoval. Avšak předobrá Bůh ještě více zamýšlel. On chtěl totiž, aby člověk vzrostl a naplnil zemi (Gen. I. 28.), a tudíž praví sám u sebe: „Není dobré člověku, býti samotnému: učiněmež mu pomoc podobnou jemu“ (Gen. II. 18.)“ Pustiv pak na Adama sen, vyňal jedno z jeho žeber, z kteréhož mu vzdělal ženu“ (Gen. IV. 21–22). Tak stálo na zemi dvě ušlechtilých tvorů, majících přede vším vznešený účel, aby Boha, svého všemocného Tvůrce a nejlaskavějšího Otce poznali, ctíli a chválili, jemu sloužili a v přijatá nadpřirozené milosti neustavně setrvali. Jsouce stejnými bytostmi, jež nadal Bůh stejnými přirozenými a nadpřirozenými dary, oba, muž i žena, stejní měli povolání; měli tudíž také pospolu v ne-

zvížitelné jednotě a v svátosti život zdeviti, a jsouce spojeni s Bohem, měli také býti

1. v jednotu spojení mezi sebou. Je měla sebe poutati jedna mysl, jedna vůle a jeden cit; co a jak jeden smýšlel, měl smýšleti druhý; co a jak jeden žádal, měl chtít druhý a to vždy v neskalené lásce. Obá-li zachovávat i utužovat onu obapolnou lásku, na níž se právě blaho a trvanlivé štěstí člověčenstva zakládá. Odtud právě ta láska, klerou náš praotec projevil, když onoho tajemného snu procitnuv, rovnou se bytost po boku nalezl; odtud ono nadšení, kterým nerozvížitelnou polovici svou našel, říká: „Totof jest kosť nyní z kostí tvých, a tělo z těla mého; ona slouží bude tělu: nebo z muže vzata jest. Proto ostane člověk otce svého a matku, a přidržeti se bude manželky své; a budou dva v jednom těle“ (Gen. II. 23—24.). Jakož ale i o bez ublížení celku dělení se nemůže, nýbrž jednotě zůstává: tak se ani muž od ženy nebo tato od onoho dělení nemá, poněvadž spolu jedno tělo jsou. Vše tedy, což by jednotu rušiti mohlo, čelí proti původnímu Božskému ustanovení. Naopak

2. muž a žena, jsouce povoláni z vůle Boží zplazovat bytosti, kteréž obraz Boha v sobě nesou, kteréž Bůh svými syny, aneb svými bratřími nazývají — bytosti, které slov sv. Petra (II. 1, 4.) schopné jsou, že milosti přirození Božského účastny mohou býti: oba tyto manželé jsou ve svém spojení svatí. Je spojil svatý Bůh; oni byli jako andělé čisti a svatí; účel spojení jejich směřoval opět k svatosti; pročež měli i sebe, ale i děti k svatosti vésti. Na tomto spojení jejich mělo zalíbení Boží neustájně spočívat i skrze ně rozlívati se na děti; na nich mělo každé dítě shlížeti, aby povyrostlí svému Bohu v svátosti. Jemu se klaněti, jej ctíti a velebiti. Svatým životem v svatosti se zachováti. Již ale podle tohoto ustanovení Božího přikázáno býti musí každé nedorozumění, každá hádka, rŕŕŕnice a svár mezi manžely; každý má odstoupiti každý nečistý zámer a šlechetný úmysl při uzavírání manželství; kdy by se neměli naskytnouti zlí příklady v rodinách, tím méně krutá vláda rodičů nad dětmi anebo zpoura dítek proti rodičům; láska, svatá láska má spojovati všechny jednu svatou jednotu.

Těto jednoty, té svatosti ale nemáme, kdež panuje 3. rozličnost myslí, rozličnost jednání, rozličnost pocitů a rozličnost národů. Jen jednoho muže, jen jednu ženu postavil na počátku všemoudrý Bůh; jen je-

dnoho muže s jednou toliko ženou spojil původně Stvořitel i stanovil zřejmĕ, aby přebývali dva v jednom těle. I kdyby chtĕl rozlučovati, co Bůh v nerozlučitelný svazek sjednotil? Tam tedy, kde by se naskytl cizoložství — toto neblahé zřídlo domácích rŕŕŕnic, které manžely trápi a zabijí, ženu snižuje a děti k časnému i věčnému neštěstí přivádí — tam, kde stává rozvodův manželstva — tam se manželství daleko od původního řádu vzdálilo!

Dle této základní a nezvratné pravdy byl zajisté účel ženy velebný. Rovnát ve všem muži svému, měla s ním býti nerozlučitelná v jednotĕ, a povolána k tomu, aby jak sebe tak muže a děti v svatosti a v posvěcení zachovala i utvrdila. Než, nastojte, hned tito první manželé klesli a zrušili pravzor sv. manželství. Právĕ ale proto, že žena první klesla, jak výrokem tak dopuštěním Božím těch nejtrpĕších osudů od toho okamžení až do svého obnovení zakoušeti musela. Aby však se poznalo bývalé snížení manželských sňatkův, obzvláštĕ pak ženy, pokaváde nepřišel na pomoc nebeský obnovitel, hodlám uastíniti obraz těch osudů, kterýmž žena jak u pohanův tak u Židův podléhala, až se jí milost Ježíše Krista v křesťanství ujala.

I.

Žena v pohanstvu.

Když byli první rodičovĕ k vědomí přišli, že zhřešili, Bůh sám nad nimi pronesl nálezu. Jeden i druhý došel zaslouženého trestu; a ženĕ, kteráž byla první krok učinila ku pádu, povĕdino ústy Hospodinovými: „Rozmnožím bídy tvĕ a početí tvá: v bolesti roditi budeš děti, a pod mocí muže budeš, a on panovati bude nad tebou“ (Gen. III. 16.). Po celĕ čtyři tisíce let byl muž neuprositelným a druhdy též nespravedlivým plnitem tohoto výroku Božího; nebo zapomenuv poznenáhla sám, která jest vůle Boží, neuznával žádného jiného zákonu za mĕřítu svého jednání mimo vůli svou. Již ale tato neobmezená vůle mužova neřídila se opět ničím jiným, leč svou náklonností a zlovykem, zlou svĕvolí a ziskem. Kde se ale svĕvole koná, a žádných mezí uznávati se nechce, tam nutně panovati musí despotismus — ukrutenství. A což tedy divu, že tudíž ukrutenství vzhladem na ženu nalézáme všude. Jednota, svatost a nerozvížitelnost v manželství nenalézají se nikde; a bychom i celý starý svĕt prošli a všechny národy z hrobů vyvolali, všickni všude by nám onu smutnou pravdu hlásali, za časův

pohanských že tyranem byl muž, čině z ženy otrokyni a z dítěte zvíře. Zajděmež tedy především

1. do Asie.

Asie byla kolébkou veškerého člověčenstva: tam rozprostírala se zahrada rozkoše, tam druhý praotec Noe se svou rodinou opět na suchou zemi byl vystoupil. I vstupme na posvátnou zemi Chanaan anebo jinam buď k severu buď k jihu: nikde — nikde nenalezneme národu, kde by člověku popráno bylo, aby se pokojně a tiše zroditi mohl. Syn člověka nepřírozeně a hříšně počatý, byl hned záhy v životě materském tyranstvím otcovým ničen a kažen; jestli se pak proti jeho vůli v zárodku předce vyvinul, u Parthů a Armenů zákonem dovoleno, by se těhotné ženy trýznily, až by, třeba již oživený plod utratily. Ženy pak vidouce, že ani mužové k své vlastní krvi náklonnosti nemají, a zákony státní že nectí a nehájí, materské city jejich, zatvrzovaly též srdce své, a považující se za pouhé rodičky, hověly poznovu smyslnosti své. Nebo či by se jinak byla mohla matka arabská lhostejně na to dívat, když ji před očima nově zrozenou dcerušku za živá do hrobu kladeno? (Strabo lib. 15.) Anebo jak byla by mohla matka Korejšovka sama dítě své v tak útlém věku na své lokty vzíti, a beze všeho pohnutí, ano s radostí na jistý vrch nedaleko Mekky chvátati, aby je tam za živá v „*Abu-Dalama*“ t. j. do společné hrobky položila, — kdyby v ní jen jiskra materského citu dounala? Pravda, že obyčej mnoho působil; avšak jak smutno to, když ukrutenství v obyčej vejde a zákonem se stane! Tak u Thrakův a Odomantův shledáváme, že hned v prvních dnech dítky své prodávati obvykli. U Kthaenských po zákonu každé matce dvoutměsíčné dítko od prsou se bralo, a na obecném tržišti sám král se svou radou je skoumal, zdali hodno života čili nic. Známo, že všickni národové z druhého praotce Noema posli a každý z nich že podržel nějaký zbytek prvotního zjevení Božího, který se postupem času rozličnými bájei zatemnil, že skoro ani k poznání není; avšak v tom se všickni asiatské národové srovnávají, že všeliké zlé pošlo skrze ženu, ježto svévolně hadu uvěřila. Odtud též pošlo, že ženu hned od prvního jejího dechnutí pronásledovali a trýznili. Ano, ještě dále šla zaslepenost rozumu lidského; ona i v samé bohoslužbě obět dítek vůbec a žen zvláště požadovala! Že tomu tak, viděti v Syrii. Nedaleko města Hierapolis stál na vrchu chrám, nečistě Ju-

noně zasvěcený. Se všech stran scházival se tam neustavně poutníci; zvláště pak o výročních slavnostech bývalo tam viděti matky, an svá útlá nevinnátka za živá do pytlů zašívají a bez ostýchání, ano, s jakous radostí k oslavě necudné modly dolů s vrchu spouštějí. A kdo nezná obyčej národu Fénického, kterak svátek Adonisa, tohoto nevěrného miláčka Venusina, krví dětskou a hanbou panenskou každoročně slavíval? (Lucian de Dea Syr.) Postoupíme-li odtud do země Kananejské, neméně se zde zarmoutíme; nebo ani zde nebije pro dítko srdce citlivé, nýbrž ještě větší ukrutností se děje, než jinde. Či nestávalo zde oudolí synů Hinnomových? Ó kýmž mohlo člověčenstvo vyhladiti ono místo nedaleko Jeruzaléma, na němž stávala druhdy ta hrůzyplná příšera — Moloch nazvaná, která jsouc uvnitř dutá v sedm pecí se dělila, a v první nejpěknější mouku, v druhé pár hrdlíček, v třetí ovci, v čtvrté berana, v páté krávu, v šesté býka a v sedmé — ach, v sedmé živé dítky za obět požadovala! (Selden de diis Syr. Syntagm. I. c. 6.) Ó kýmž by mohlo člověčenstvo vymazati z dějepisu onen způsob, jakýmž se tam dočtené slavnosti a oběti konávaly! (Jerem. 7, 31.) Vířily při tom ovšem bubny a ostatní nástroje hudební proto, aby matky upěnlivě vzdychání a chrapotné sténání smažících se dítek neslyšely. Než obyčej a domněni, že se tím bohu jakas služba prokazuje, zvítězily nad přirozenými hlubokými city lidského srdce i u matky.

Tento obrázek týká se ovšem dítek obojího pohlaví. Avšak vědouce již, komu pohanští národové oučinnou příčinu všeho zlého přičítali, nemůžeme jinak, než za tím, že se tento naznačený osud nejvíce otlých děvčátek dotýkal. Přes to ale všechno, uvažujeme-li další osudy dívek, musíme skorem vyznati, že se takovým dítkám lépe stalo, pokud hned v otlé mladosti běh svého života ukončily. Nebo sluší-li staropohanským spisovatelům věřiti, málo dbalo se o to v Asii, aby se odrůstající dívky něčemu naučily. Vždyť si u některých národů těla dětského u děvčat hrubě ani nevšímali, kdežto zase u jiných na př. u Indů ty nejobratnější turnaje (Strabo lib. 25.), u Getů ty nejtěžší práce, jako vzdělávání roli, stavění domů a lodí . . . (Strabo lib. 25.) na nich žádali. Co se duševního vychování týká, o tom nemůže ani řeči býti. Neuznávalyce totiž ženu za člověka. Za rovnou muž, cenili a užívali ji za otrokyni smyslných žádostí. Ach! tak hluboko klesl cit mravní u Thraků (Herodot. lib. 5. n. 7.), že dovo-

vali svým dcerám, aby se podávaly, komu chtěly? Tak daleko to přišlo v Armenii v Lydii, že své dcery v tu nejhaněnější službu bohyni Anaitis věnovali? (Strabo lib. 11.) Tak zneužívána v Babylonu služba Boží, že předpisováno divům, aby se alespoň jednou za svého životu té nejmrzší hanebnosti oddaly. Než přafme tváří svých od hanebností, nad níž dávno rozhodl nejsvětější Pán; marně bychom hledali cudnosti, kde není ani zdravlivosti; marně bychom se ohlíželi po čistotě, kde hned v prvních počátcích studovní. A kde se tento druhý anděl strašný potěšuje, jak tu možná naleztí panenství? I kdyby se mohlo také toto rajske kvítka na zemi udržeti, když nebylo ani v rodině pěstováno, ani náboženstvím přikázáno, tím méně státem chráněno?

Postupme však již k dospělejšímu věku ženy, a pozorujme samý stav manželský! Snad zde shledáme alespoň základní, Bohem ustanovený ráz a pořádek; snad zde popřeje alespoň nějakého práva ženě, když s ním v jedno tělo splývá. Než na mnohých stranách marně se ohlíží oko po lásce a jednotě, po svátosti a nerozlučitelnosti manželské. Nepřirozené mnohoženství, zhořdlivá smyslnost a kruté tyranství vládne jak při uzavírání, tak při požívání tohoto poctivého stavu. Vždyť se nesmí u Thráků dávat dívka dříve vdáti, dokavad svou vlastní rukou nějakého nepřitele nezavraždila (Herodot. lib. 3. c. 4.); v Armenii, v Lydii a v Babylonii nesměla dříve vstoupiti v sňatek manželský, dokavad dle zákona po nějaký čas ty nejhnusnější skutky v chrámě Anaitis nepáchala (Herodot. lib. 1. §. 99.). U Urthů, Medů a Peršanů, ano v samé Indii vypadalo to lépe; všude se stavěly výhrady k sňatku manželskému takové, že nad každé citlivé srdce hořko slzeti musí. Co teprv oddávání samé! V Babyloně a v Thracii vypisoval král čas po čase všeobecné zasnoubení, určiv k tomu zvláštní město a den. Ze všech stran, ze všech končin a dědin hrnuli se tam rodičové (t. j. otcové, jelikož matky vůbec, tedy ani v té věci hlasu neměly), vedouce s sebou dcery ku vdání dospělé. Zde je představili vlastním úředníkům, jižto je na tržiště dovedla a podlé krásy do jistých tříd rozestavovali. V určitou hodinu objevl se král nebo jeho zástupce, a tu započalo ze strany ženichů cenění. Kdo podal největší cenu, ten si krásotinku odvedl; ztržené peníze sebral král a dílem ponechal je sobě, dílem aby jimi otce nevěstina odměnil, nej-

více ale proto, aby je za věno přidal těm ženichům, kteří by se smilovali nad těmi, jimž buď příroda krásy odepřela, anebo ji hřích již dávno setřel. Takovou měrou stalo se však nejednou, že ten nejchudší ženich nejvíce žen sobě nabral, aby tím více věna nabyl (Herodot. lib. 1. c. 196.). Jinde zase, jako u Medů (Strabo lib. 11.) zákonem světským a náboženským stanoveno, že musí každý muž nejméně sedm žen mít, a žena, neměla-li alespoň pět mužů za svého života, byla u nich pokládána za povrhel. Aco se tázali takoví snoubencové po náklonnosti, po lásce, když neměli svobody, vybrati si, kohož by si srdce jejich bylo žádalo? Co se tázali po okolnostech, když je zmražené a ztýrané hnedle od sebe zase propouštěli? Co se starali mužové o to, jak ženy aneb z nich poslé dítka užíví, když nemluvnátka odhazovali, vraždili, při obětech mučili, a ženy na muže jako otrokyně pracovali a starali se musely. Co by se bylo stalo z nás, a co především z tebe, outločité pohlaví ženské, kdyby se nás nebyla ujala neobsáhlá láska Boha našeho? Ty trneš, slyšíc toliko způsob oddavků: co bys teprv rozplynulo v slzách, kdyby nám pohánští spisovatelé, věrný obvaz domácího života manželského byli podali. Než oni měli nejspíše za to, že dosti řekli, když o mužích dosvědčili, že nad životem a smrtí žen a dětí po právu i po zákonu vládli. Podívejme se u př. do pohanské Indie, jak tam mužové za pár volů ženy od otců kupují, ale zároveň činí výminku, že s nimi jak s nejsprostšími otrokyněmi nakládati chtějí (Strabo lib. 15.). Nahlédneme k Baktrům, kde mužové svými ženami role vzdělávají a nejhrubší práce konají. — Mezi Kathaeany panoval zákon, že se musely ženy, přeživše své muže, zároveň s mrtvolou mužovou za živa na hranici vrhnouti a tak svůj život ohavně dokončiti. Takovou měrou prý se mělo předejiti, aby si muže vžily, o jeho dlouhý věk pečovaly a ničím mu na zdraví neškodily; nebo, otrávilš-li, zavraždíš-li jej, musíš i ty zároveň s ním o život přijíti. Budeš-li mu pak věrně a upřímně napomáhati, aby dlouho živ byl, i ty s ním dlouho živa budeš. S podobným obyčejem potkáváme setěž v Indii a v Thracii. U Krestonianův v Thracii panovalo tolikéž nepřirozené mnohoženství. Umřel-li pak muž, vedla se rozepře mezi ženami nebožtíkovými o to, která ho nejvíce milovala. Rozepři tu rozhodovali nejbližší zvěčnělého příbuzní, a žena, které se přiknula přednosť, bývala ode všech chválou obsypána. Než tato o-

sláva netrvala dlouho; nebo hned na to přikročili nejbližší z příbuzenstva jejího k ní, a uchopivše ji za ruku, vedli ji ku hrobu zemřelého manžela, kdežto ji svou vlastní rukou zavraždili a s mrtvolou v jeden hrob kladli. Tak alespoň nás o tom ujišťuje starý Herodot, kterýž toto vše, jakožto věc obyčejnou a známou docela chladnokrevně popisuje. U národu Skytského a Massagetského slávalo ještě krutějšího proženu konce. Tito surovci totiž nečekali ani tak dlouho, až jeden neb druhý z rodičů přirozenou smrtí se světa sejde; oni si sami vymyslili jakési známky blížící se smrti, aniž při tom na stáří mnoho dbali. Jak se tyto známky naskytly u některého z rodičů, zvláště u matky, uchopily je třebas vlastní děti, a zavraždívše, je rozsekali a vařili, ku počtě bohův na jich mase a krvi sobě chutnajíce. (Strabo lib. 11.) O chuti nepřirozené! Národe převrácení, tak se odměňuješ těm, kteří tebe zplodili, první potravou dařili, kolébku a přístřeším zaopatřovali, tak jim splácíš jejich práci a vynasazení?! V neslýchané nelidskosti jim chceš vzdáti čest a Bohu tím sloužiti se domníváš?—A vzdor tomu všemu nakládali tito lidojedi ještě milosrdnější se svými rodiči, než ti, kteří nedaleko Oxosu bidný svůj život trávil. Mním zde Baktry, jenž své staré a choré rodiče za živa předhazovali psům, jež schvalně k tomu účeli pěstující, hrobníky nazývali. (Strabo lib. 11.) Já tu myslím dále Kaspry, již své sešlé, 70leté rodiče do samoty zavírali a hladem umírati nechávali. Ano, když ubozí takoví rodičové vypustili v takového hladomorně ducha, zanašeno je do odlehle samoty, kde se tyto mrtvolky vysadí. Zdaleka však, anebo zblízka — jak a pokud to lze — pozorují příbuzní, co se s nimi dítí bude. Příleťnou-li draví ptáci, odnesou-li mrtvolu a roztrhají-li ji, tuť nebožtík za nejšťastnějšího pokládán; jestli ji ale psi nebo dravá zvířetí rozsápá, za méně šťastného jej drží; nedotkne-li se ji konečně žádné zvířetí, tu se všeobecně jeho neštěstí oplakává. (Strabo lib. 11.) Podobně si počínali jejich sousedé Derbisové, vraždíce taktéž své starce a živice se masem jejich, jen že letité matrony zaškrcovali, a potom pochovávali.

Tot tedy obrázek slabě nastíněný, který nás s oudy pokolení lidského vůbec, zvláště pak s oněmi pohlaví ženského v Asii poněkud seznámíti měl. Mám však za to, že dostačuje, bychom poznali minulost a ocenili přítomnost. Nechť řekne ještě někdo, k čemu křesťanství? Bylť bychom již dávno na úpadku, kdyby se nás nebyl ujal nejla-

skavější otec náš. K čemu dospěla Asie a kam to přivedla smyslnost lidská! Ty nejvyšší svazky, kterých příroda i ve zvířeti setřídila, byly tytam; ty nejnežnější city, kterých jenom člověčenstvo schopné, obrátily se v tyranství. Ach, kde byla ženo tvá důstojnost?! Hle před Kristem tebe ani za člo- věka nepovažovali. Tys byla povrhelem, ty byla věcí, již si dnes vážíme a zítra odko- pneme, slovem tys byla otrokyní, jen že ti ještě železných okovů scházelo. O děkuji Bohu trojjedinému, a padnouc na kolena ve- lebiž jeho svatou prozřetelnost! — My však pospěšme odtud, kde se každý krok lidskou krví překrutně kropí, a jak starci tak sta- řeně umřítí se zbraňuje; podívejme se do jiného světa, snad tam utěšenější věci vy- jasní naši tvář; obraťme se

2. do Afriky.

Jest sice pravda, že se tento oddíl ze- mě naší na jistých stranách mnohem větší vzdělaností honosil, než západní Asie; —tak by nás alespoň ty chrámy a jehlance, kteréž do- sud v Egyptských krajích obdivujeme, jakož i boje a války, které Numidové a Karthago- vé vedli, oprávněvaly, na lepší a vyvinutější cit souditi. Než i afričtí národové posli ze společného otce Noema; i oni přišli z Asie, a tudíž nemohla ani u nich jiná zásada pla- titi, než jako v Asii, totiž ukrutenství u mu- žův a nejhrubší smyslnost u ženšin. Kdož by se osmělil, hledati zde posvátné svazky manželství? Kdo by chtěl zde naleznouti jednotu a lásku, svatost a setrvanlivost? Nahlédneme jen mezi Numidy a — mnoho- ženství zde! (Strabo lib. 18.) Jdi mezi Ae- thiopy, a najdeš, že mají ženy společně (Landolph hist. kn. 4.). Co se Egyptčanů dotýče, i u těch najdeš, vyjma žertce, mno- hoženství. Vzdor však tomu, skorem po ce- lé Africe povoleno ženám, by se, za kon- by chtěly, provdávaly. Ulehčení to zajisté veliké; ale svoboda tato byla předs tolika zdánlivá: muž zůstal tyranem, hově si chlipnosti a žena, byvši mu za nástroj, hy- nula pod ukrutnou vládou jeho. Nebo jak to pořádek v Egyptě, když se muž kuchyn- a přeslici zabýval, kdežto žena role na bře- hu Nilském vzdělavati, chléb do domu zao- patřovati musila? (Herod. lib. 2.) Jaké tu může býti vyvinuti, jaké ušetření plodu a životě mateřském? V Egyptě nebýval ar- co hned v zárodku ničen; ano známo nám, že takoví rodičové, kteří se opovážili, své dítě zabiti, byli k tomu odsouzeni, že muse- mrtvolu tu po tři dny a po tři noci v obje- držeti; nic však méně život další africkéh- dítěte nebyl v žádném národu bezpečný. N

stíce jich padlo do roka v Egyptských chrá-
ních přišerným modlám za obět; a běda to-
mu dítěti, jehožto hlava zrzavými vlasy se
ervenalala. Ty a takové děti, nechť to byly
ž děvčata nebo hoši, sám král vlastní ru-
ou na hrobě Osirisa zavraždil (Diodor. Sic.
b. 1.). Zaslepenci! oni měli za to, že
yphon, Osirisův z Chronosa a z Rhey bratr,
aké zrzavé vlasy měl, a jelikož svého bra-
ra vlády Egyptské oskočně zbavil, až ho
onečně zavraždil, a mrtvolu jeho rozsekav
a kusy uvrhl do Nilu: byl za původce
seho zlého považován a tudíž zvláště
m, co na sobě měl zrzavé vlasy, nesmysl-
ně ctěn, aby národu neškodil! — Tak i
de, kde ctihodný Josef po boku královu
adařoval a nábožný Jakub svůj bezúhonný
ivot dokonala; tak i v Egyptě, kde se pra-
á víra v jediného Boha hlásala, nádeje ve
ykoupení rozmáhala a láska k Bohu i k
bližnímu mezi Israelity skutkem jevila; tak
zde prováděla se ukrutnost a vláda chlipnost.
byť zde snesitelnější osud ženin se býti
mál než mezi národy v Asii, není to
němek ani pohanství ani podnebí, jest to
ásledek obapolného se dotýkání pohanů s
řeškujícími tam pravověrnými Israelity. Ó
ž by to společné obcování bylo jen všek-
y Egyptany pravým duchem proniklo;
ž je bylo ku poznání Boha, k poznání
vé i svého bližního důstojnosti přivedlo a
podloslužbu vyhladilo! Zatím postupme dále,
am Israelité nikdy nepřišli; pokročíme do
osední Numidie nebo do Karthaga. Jaké
rozné divadlo objeví se opět zraku našim.
i nenacházíme tu také oběti dítek jako v
menii? Či nestávalo v Karthagu též cha-
nejského Molocha? Máť ovšem jméno Chro-
os, a poněkud umenšenou postavu; avšak
velikém bychom byli omylu, majíce za
že tím zjinačena, umenšena ukrutnost.
Diodor Sicilský nás poučuje (lib. 20, 14.),
odla ta že byla z kovu v stojící postavě,
majíc ruce roztažené a na prsou proti nim
ku na způsob nějaké pece. Když se po-
tli slavnostní dnové, rozdělal se u nohou
modly té oběť, a když se všechno vnitř i
evně rozpálilo, přicházely matky, kladouce
obohé dítky své příšeře této v lokty, které
e v hořící propast v prsou vrhaly! Nechci
u podotknouti, co by katolické srdce při
mto hrozném divadle pocítiti mohlo: uvá-
ím zde toliko slova pohana Plutarcha,
enž ve svém pojednání o pověře tato pa-
nátná slova pronáší: „Nebylo-li by v Kar-
thagu lépe bývalo, kdyby žádného dábla, zá-
ných bohů nestávalo, než obětovati Chro-
osovi (Saturnovi) to, což mu obětovali, to-

tiž své vlastní dítky? Vždyť museli takoví
rodičové, jenž dítek neměli, od jiných je
kupovati; a ta vlastní matka, kteráž je pro-
dala, musela je sama k obětování přinesti.
Běda pak jí, jestli nenaříkala a nevzdychala.
Tehdy nejen že všechny peníze za ně ztrže-
né ztratila, ale ještě o dítko samé přišla.
Pročež stávají i zde okolo modly hudebníci,
na fletny a píšťaly hrajíce a na bubny bu-
bnující, aby pláč obětovaných dítek a vzdy-
chání obětujících je matek pořádek slavnost-
ní nerušily.“ Krásnáť to slavnost, nad níž
mateřské srdce bolem pukati musí! Krásná
to bohoslužba, která nejnežnější city hned
v zárodku potlačuje a hudebními nástroji
přehlušuje! Ach, zajisté smutný to osud, když
si dítko i zde mukami a trápením cestu do
veřejného života klestiti musí! My, kteří
známe strasti a bíd, trampoty a svízele
veřejného, pospolitého života, my, kteříjsme
vykoupeni a žijeme v obnoveném světě, my
nejednou říkáme, že jest člověk nejblazeněj-
ší, dokavad ještě světa neznal, se svými
soudruhy v nevinnosti si hrál anebo při ma-
teřském prsu spočíval. Ach, co by měly te-
prv ony dítky říci, které ušly oběti a odrů-
staly k nesnesitelnému souzení? Dorůstající
dívce nepřálo se v tiché domácnosti svou
nevinost panenskou hájiti a ženských prací
si hleděti; onať musila záhy sváděti vodu s
břehů Nilských, čistiti role ode škodných ze-
měplazů, musilať je orati a osívatí rozličný-
mi druhy semen, kdežto si zase doma ho-
věl bratr a otec, jakož i ostatní pohlaví muž-
ské. Nechybělo ženám těmto věru nežli jho,
aby byly zcela k nerozumnému zvířeti sni-
ženy. Nebo co skorem v nižadném národu
ani po zdáli netušeno, tu dívkám a ženám ne-
uprositelnou rukou ukládáno: ony musily o-
pustiti svou domácnost a oddati se obchodu,
by tudy sebe i svého manžela s ostatní do-
mácností vyživily. Kde se měla pak vzíti u nich
ona něžnost mravů a útlost srdce, která se nyní
co nevyhnutelný zános do stavu manželského
u nábožného pohlaví vyhledává. Jsouce odci-
zeny domácnosti a přikuty k těžkým pracím
polním, odcizeny dítkami a připoutány k vý-
robkům zemským, nemohly než zdivočeti, a
pročež vracejíce se z obchodu, pouštěly
zcela uzdu smyslnosti své, aniž se jí na po-
svátém místě páchatí hrozily. Ano ve mno-
hých krajinách — jak dokládá Sextus Empi-
ricus — za velikou čest a slávu pokládáno,
když kdo o svobodné dívky stál a hleděl je
veřejně zmrhati a zhanobiti. A v Karthagu
to nevypadalo, mnohem lépe. Není nám sice
ouplně známo, jakého vychování se tam po-
hlaví ženskému dostávalo; není povědomo,

čím se nejvíce zaměstnávalo; avšak kde jaký chrám byl, každý naplněn odrůstajícími dívkami, jež si za velikou čest pokládaly, tělem svým sloužit modlům necudným.

Avšak podívejme se ještě, jaký bídný konec strojí pohanská Afrika stařenám. V Aethiopii připomínali to starým matkám někteří přátelé, že už stárnou a tudíž že jest již čas, aby se smrti podrobily. Jestliže to učiniti chtěly dobrovolně, uvázáno je na ocas nějakého býka, a katané poplašivše ho, nechaly se od něho do smrti usmýkati. Pokud se ale k této ukrutnosti samy neměly, bývaly od příbuzných zaškrceny a mrtvoly jejich na potupu zůstávaly nepohřbeny; nebo jen dost nepatrné přání, chtít si život prodloužit, bylo již velikým zločinem, a tudíž netoliko dovoval, nýbrž i za zásluhu přičítal zákon tu vraždu, která byla dost nemilosrdně spáchána na těch, jenž se anebo pochromily anebo těžce rozstoualy. Ubohé stařeny, jako by za to mohly, že jim Bůh delšího věku popřál, anebo nemoc — pohromu na ně dopustil! Kdežto by měli všickni vysokého stáří si přát a radovat se z toho, že jim Bůh nechává ty, jenž je odkojily a vychovaly, oni zatvrzovali srdce, a obrací přirozenou lásku v nepřirozené tyranství!

Cesta do Marie-Celle.

Od Dr. J. Btlého.

Ač je ta cesta daleká —
Necht se jí nikdo neleká,
Pojďte všickni ke mně,
Do té Štýrské země.

(Poutnická píseň.)

I.

Za Gloknicí brzo se ocití cestující v údolí Švarcovském, a za půl hodiny dostiženo místo *Schlegelmühl*, kdežto jest veliká, r. 1853 vystavená papírna. — Údolí se nyní rozstupuje, a strmé alpy objevují se poutníkům. Konec cesty naší v neděli 23. Srpna byla ves *Peyrbach*, neboť měli jsme úmysl, časně ráno ohlédnouti památnosti přírody a umění v okolí tomto, a napotom pěši vstoupati na *Semerling* vyhlášený. Konečně dostali jsme se na žádoucí místo. Táhle zvuky na hodinách starého farního chrámu oznamovaly právě půlnoc, an jeden velebný bratr, průvodčí náš, kterýž byl v této dědině kdysi za kaplana, uváděl nás temnotou noční k žádoucímu stavení na hostince. Brzo zase umlklo vše v hospodě, a my poručivše se Hospodinu i svatě Bohorodičce, kochali jsme se v libém spánku, který po takové jízdě výborně chutnal.

Ráno hned vyšli jsme se dívat navěc, což v okolí památného. Hned u *Peyrbachu* viděli jeden z největkotvárnějších předmětů dráhy *Semerlingové* — *mohutný viadukt* přes údolí Švarcavy s 13 oblouky, a druhý přes potok *Peyrbach* s 8 oblouky. Jsou to opravdu díla, upomínající na ošlavané stavby starořímské. Z *Peyrbachu* brzo se přijde do *Reichenavy*. Jestliže skupina 48 domů porůzno postavených se zámekem na úpatí hory *Feichta*, kteráž jest předhořím Sněžníka. Údolí, ve kterémž leží dotčené místo, jest jedno z nejpůvabnějších kolem Sněžníka. Místo řečené, osadu to velmi starou, r. 1374 darovala *Eliška* Bavorská klášteru *Nové hoře* (*Neuberg*) ve Štýrsku, kterýžto byl její choť *Otto* založil a odevzdal brátři cisterciácké. Nynější zámek na místě starého staven byl r. 1830. Vedle zámku stojí r. 1846 dokončený nový chrám Páně a čistotná hospoda. Krom toho se tu nacházejí ještě dva jiné, městským pohořím opatřené hostince. Za letního času a hned z jara do této krajiny přicházívá nemálo hostů z Vídně i odjinud, hostů to vzácných druhdy a vysokých, mezi kterýmiž rád sem zavítává sám J. V. císař Pán a v obleku mysliveckém jsa výborný střelec, vstoupá na kolmé skaliny tyto.

Ohledavše v údolí, co bylo památného, počali jsme chutě vystupovati na slavný *Semerling*. *Semerling* jest jedno velké pohoří, které ode vsi *Peyrbachu* poznenáhla počíná se zdvihati. My vstupovali v středohoří po kolmé stráni až na hřebec hory, odkud se nám rozprostřela před zasnoucím a radostně udiveným zrakem výhlídka, jakové jedině v takovýchto horách spatřiti lze. Sebe obratnější obrazotvornost nemohla by si sestaviti obrázku půvabnějšího a rámců velikotvárnějších, než do jakových tuto Pán přírody dotčený obraz vměstnati ráčil. Zrovna dole pod horou, leží městys *Sottwin* (*Schottwien*), jediná to ulice, zabedněna do úzlabi skalnatého. — V levo s výšiny malého *Otter-u* kynou bělavé stěny hradu *Wartensteinu*, v pravo pak nedaleko stanice železno-drážní malebná zřícenina hradu *Klamm*, kterýž jest jeden z nejkrásnějších a největších celého mocnářství. V nížině za *Sottwinem* rozkládá se zelená pažit, krásný to koberec, jehož obrubou nejdelší k západu jest obrovský *Gostitz*, nejvyšší to vrchol památného *Semeringu*. Na úpatí jeho atkví se velmi přívětivě a mocně mysl zbožnou k sobě poutá chrám

Rodičky Boží s dvojí věží, nazvaný: „Maria Schutz“ (Maria ochrankyně), jenž stojí zcela o samotě, s hostincem a s několika boudami kramářskými, bez nichž se nisto poutnické nemůže obejít. Patron zdejšího chrámu jakož i v Sottvíně jest kníže *Lichtenstein*, a odtud to, že na obojím místě jsou faráři právě nyní naši krajané, z Moravy. Dlouho jsme prodlévali, poplážejíce na utěšený obraz ten, kterýž hluboce utkvěl v duši naší.

II.

Jízda po železné dráze na Semeringu.

Z Peyerbachu počíná již dráha po Semeringu. Vstoupání její jest velmi páté. Nejprvé objede se předhoří, od kteréhož po všech stranách nejutěšenější rozhled se otevírá, až se dorazí na stanici *Klamm*. Odtud teprv počínají se opravdu obrovské partie dráhy této. Hnedle za stanicí „Klamm“ vbíhá železnovozový vlak do tunelu, odkudž vymihnuv, přes dva viadukty se smývá. Nyní se táhne dráha po pravici na svahu lesnatých hor, kdežto v levo příšerně tvořené spousty skal na nás pozírají. Semo tamo velmi zajímavé, pohlednouti na zpět. Tu viděti na jednou oba hrady Wartenstein i Klamm. Na to hned se jede přes viadukt, hned zase do hlavy tmavé, z nížto vymknuvše, vidíme před sebou příkré stěny skalní, kteréž se nám staví v cestu. Avšak my chutě do nich vrážíme, a projíždíme je tak měkce a snadno, jako by to nebyly útvary skal, nýbrž nějaké fata morgana. Rychle po sobě jedeme dvěma tunely, z nichž semo tamo, jakoby okénkem viděti ven na obrovské bělavé stěny skalné, obrostlé posmýrnými jedlemi. Jako bleskem střídá se tu den a noc, když projíždíme sloupením na skále řečené „Weinzettelwand“, a brzo se ocitíme zase na stanici „Breitenstein“.

Nedaleko za stanicí *Breitenstein* projíždí se malým tunelem na viadukt, kterýž jest přepažen přes úval „Krauselklause“ řečený. Tady se naskýtá vyhlídka na nejpůsobnější obraz celé cesty této pohorí, totiž pohled na dřevěnou kapli *Mariánskou*, která s farou též dřevěnou přivítivě z hlubokého úvalu kyne cestujícím a ze skal do skal se posmýkáje. Tuto kapli, vystavenou pro dělníky na Semeringu, vysvětil nebožtík p. arcibiskup Vídenský *Milde* d. 13. Července 1851. — Odtud se zase vklouzne do tunelu, z ně-

hož se vyjede na viadukt nad jiné velkolepější. Viadukt tento přepažen jest přes celou šíři úvalu nazvaného „*Kalte Rinne*.“ Skládá se z dvojího patra, má v dolní řadě 5, v horní 6 velikých oblouků, jest zvýší 144', zdělí 582', a rovná se těmito rozměry opravdu stavbě starořímské. Potom se musí projeti znamenitým tunelem, jenž prorývá horu *Wolfsberg*, zdělí 234'. — A tak ještě přes několik tunelů a viaduktů dojíždí se na nejvyšší stanici dráhy této, totiž na stanici *Semering*.

Sotva jsme ji opustili, již nás obejmá ze všech stran čirá noc, a my ocnuli se v *nejdelším* tunele na celé té dráze, neboť se táhne 730'. Když jsme takto as 8 minut proputovali, v temnosti ku předu se ženouce, uvítali jsme světlo Boží již v nové provincii našeho velkoautriackého císařství, na půdě, která jest posvěcena blízkostí Celly *Mariánské* — my se ocnuli na půdě *Štýrské*! —

Nyní se spouští dráha vždy více a více dolů, až se dojde na stanici *Spital*, kterážto jest první ve Štýrské zemi. Za tou se věží alpy vždy výše a výše; krajina nabývá velikotvárnosti, jižto vždy přibývá, až konečně vjíždíme do nádraží v městě *Mürzzuschlag*, jehož mohutné hamry již v ústretí hučí přichozím hostům.

Na temenu pohorí, *Gschaid* řečeného, nedaleko odtud stojí kamenný sloup — *hraničník* s důmyslným nápisem: „*Protege, defende!*“ (1668) Jest-li vůbec ochrana Boží zapotřebí člověku na všech cestách jeho, obzvláště to v těch krajinách, kde jako kamzíci musí přeskakovati a přelézati nebetyčné hole štýrské. Tím více sluší poručeti se do laskavé ochrany Boží tomu, kdo po Semeringu, na železné dráze cestuje, a tak říká je jen v temnostech tunelů, nebo na úzkých viaduktech cestu konati musí. Ihned se srdci uleví a člověk důvěry nabývá, říká-li sobě modlitby krásné, jichž Církev sv. při svěcení železných drah užívá, a které proto že posud málo jsou známé, tuto v překladu podávám. První zní:

„*Všemohoucí, věčný Bože! kterýž jsi všechny živly k Tvé slávě a ku prospěchu lidstva stvořil; račiž, prosíme, tuto železnou dráhu, a její stroje požehnati, a dobrotivou Prozřetelností Tvou opatrovati; aby sluhové Tvoji, ježto jim rychle cesty ubývá, podle zákonu Tvého pokračující a po cestě příkazní Tvých prospíchající, nebeské vlasti šťastně dojíti mohli skrze Ježíše Krista Pána našeho Amen.*“

Vyslyš ó Pane Bože! milostivě prosby naše, a tyto vozy požehnej pravici Tvou svatou; připoj k nim angely Tvé svaté, aby všech, kdož se povevou v nich, vysvobodili a chránili od všelikého nebezpečství; a jako jsi muži aethiopskému, jenž na voze svém se vezl, a čel Písmo svaté, skrze apoštola tvého víru a milost udělil: rovněž tak i služebníkům Tvým cestu spasení ukaž, aby Tvou milostí podporováni jsouce a dobrých skutků neustále hledíce, po všech putování a života tohoto změnách věčných radostí dosáti zasloužili skrze Ježíše Krista našeho.

Avšak veliké to vítězství rozumu lidského zůstanou tyto dráhy, jimiž se jeví vláda, jakou duch provodí nad přírodou; důkaz to patrný, že sebe mohutnější spousty přírody, jichž se hmotná síla leká, trátí se před mocí ducha, který jich opoutati, a účelům svým podrobiti dovede, když přijde čas. Proto ani Církev neodepírá stavbám těmto svého požehnání.

Když jsme pak jeli tím kouzelným velehradem po Šemeringu a pozírali na stěny srázné v pravo i v levo, upozornil mne jeden spolucestovník, úředník z Hradce, říka: „Velebný pane! hleďte i tamto na těch vysokých skalách viděti příbytky lidské; i tam někdy zasténá umírající a zatouží po útěše sv. náboženství. Tu mi napadá, jak obtížný jest ten váš stav kněžský, zvláště v tak hornatých krajinách a času zimního!“ — Že mne ten pán ani neznal, leč že knězem jsem, nemohl jsem to považovati za lichocení nějaké, nýbrž za výjev srdce uznalého! —

III.

Kláster Neuberg ve Štýrsku.

Hned za stanicí Špitálem stává se krajina přívětivější. Hory se věží výšeji, bujně lučiny vinou se dolů do údolí, a řeka Frösnice pádí čile k ústí svému, kdež se vylévá do Murice (Mürz). Brzo se ocitáme po železné draze v „Mürzschlag-u“, kdež jest první pošta štýrská. Mürzuschlag leží na začátku krásné doliny Murické (Mürzthal), kterouž císařská silnice i železná dráha probíhá, a jež se mezi horami až do Mostu (Bruck), k ústí Murice do Mury, vztahuje. Jestliť to průmyslný městys, čítaje 140 domů 1100 obyvatelů. Četné železářny, poštovská a železná silnice dodávají mu veliké živosti. Chrám sv. Kunhuty jest stavba stará, na mnoze ale již přestavovaná.

Zde v tomto městysi rozloučí se pou-

tník Celenský s železnou drahou, kteráž se dále dolinou Murickou k Mostu a k Hradci táhne. Tu se vkročí do půvabného údolí, provliveného Muricí. Cesta vede nejdříve do dědiny „Kapellen“ četnými oklikami, což nemálo k rozmanitosti krajiny přispívá. Malíř by zde nalézal nejutěšenějších předmětů pro obrazy krajin.

Brzo za dědinou Kapellen asi půl hodiny táhnou se chaloupky, které již patří do *Neubergu* (Nové hory, *Novus mons*). Na konci tu znenadále překvapí příchozího poutníka pohled na velebný chrám kláštera zdejšího a stavby kolem něho.

Položení tohoto kláštera na úpatí hole (alpy) sněžné jest na nejvšs romantické. Tak — pomyslíl jsem si — musela vypadat ona divoko-romantická poušťka, do které se sv. Bernard se soudruhy zabral, a kde si denně předříkával ono památné: *Bernarde, ad quid venisti?* — Nebetyčné hole a vršky skalnaté, jež zde obmezují obzor, jsou jednak neustálí prstové, poukazující člověkovu k nebesům, jakož i svědkové a tlumočnickové jeho moci a nezměnné spravedlnosti Boží. Zde jest úkryt připravený k svatému rozjímání. Nyní kde tiché cely klášterníků proměnily se v příbytky úředníků císařských železáren, vypadá tu arci vše jináče. O původu toho opatství bude zajímavě něčeho se dozvědět.

Když r. 1246 vymřel rod Babenberků, připadlo Štýrsko Českému králi *Přemyslu Otakarovi II.* Po pádu Otakara II. daroval je císař Rudolf I. r. 1282 svému synu *Albrechtovi*, od kterého času bez přetržení při domě Rakousko-Habsburském zůstalo. Nejmladší syn *Albrechtův Otto*, přijímám *Veselý*, vývoda Štýrský, dán jest do klatby církevní proto, že se byl zasnoubil s *Eliškou Bavorskou*, blízkou to příbuznou svojí. Aby si vymohl sprostění od této klatby u papeže Jana XXII., zaslíbil se, že chce vystavěti tři kláštery. Tím během povstalo v oně pustině tehdejší cisterciácké opatství *Neuberg* (*Novus mons*). Usadiliť se tu r. 1327 řeholníci z kláštera sv. *Kříže* (*Heiligenkreuz*). Mimo to založil *Otto* klášter augustiniánský na ulici „Landstrasse“ ve *Vídni* (nyní farní chrám sv. *Rocha*), a konečně kartusiánský klášter v *Gamingu*, kteréžto dílo ale bratří jeho *Albrecht* a *Leopold* na se byli převzali. *Neuberg* zůstal pak nejmilejším a oblíbeným místem *Ouy Veselého*. Zde skolil medvěda na honbě; zde sobě vystavěl zámek; zde konečně pochoval svou nejmilejší choť *Elišketu*. *Otto* zemřel

Hradci, a nejprv byl pochován ve Vídni v kryptě u Augustinů, potom odtud přeneseny jsou kosti jeho sem do Neuberku, neobyčejnou slavností. Avšak teprv r. 1455 za císaře Bedřicha IV. dokončena byla stavba kláštera tohoto, založeného a nadaného Ottonem. Roku 1786 byl tento klášter zrušen, a mnoho pokladů v umění a starožitností při té příležitosti potráceno. Bohatý archiv přeneseno do Hradce, ostatní stavení k hospodářským účelům upotřebeno.

Červený sarkofag z mramoru, jenž vyznačoval hrobku zakladatelovu, byl jest roztloučen, sině pak za dřevárnu používáno. Což divu, že místo, kde toto pohřebiště stávalo, brzo z paměti vyšlo? Náhodou, či raději řízením Prozřetelnosti přišlo se ale zase na kryptu. Potřebovalo se veliké plochy kamenné na jakési stavení. Jelikož se takové plochy zpozorovaly ve dlažbě dřevárny, ustanoveno hned, vzít je odtamtud. A hle! kámen ten kryl příbytek mrtvých, ve kterémž nalezeno 5 mrtvol. Z nápisů, vytytých do kruhů na rakvích, snadno se poznalo, že zde odpočívá zakladatel téhož kláštera a rodina jeho. Tot bylo podnětem, že jsou kryptu zavřeli a krajskému úřadu o tom zprávu podali. Když křmst. císař František I. r. 1819 na cestě do Gorice v Mürrzuschlagu od úředníků Neubergských nejuctivěji uvítán byl: přednesli tehdejší farář Ebers a ostatní úředníci prosbu, aby knížecí krypta obnovena byla, což zeměpán hned co nejochotněji povoliti ráčil. R. 1821 dokončena oprava, která stála 3000 zl. v. č. Mimo to na výroční rekviem 500 zl. věnováno.

Nyní tato kobka kapitolní dosti důstojně vypadá. Jest v ní oltář; do krypty, nad nížto jsou padací mřížky, vede 12 schůpků; před ní jest červeně mramorový sarkofag, ozdobený znakem rakouským a štyrským. Oblouk nad vchodem má tento nápis:

Se. Majestät Franz I. erneuert Herzog Otto von Habsburg Todtenkapelle.

Gesegnet sei der alten Fürsten Bahre,
Es ruhe treu durch hunderte der Jahre
Der Segen Gottes auf dem alten Haus.

Průčelí chrámu k západu jest zcela dobře zachováno. Nade vchodem viděti překrásnou růžici (Rosettenfenster), kteroužto světlo na chór padá. Malou předstěnu vstupuje se do svatyně, kterážto impozantním dojmem zaujímá příchozího.

Jsou v ní tři lodi stejné výšky. Presbyterium stojí o sobě, okolo něho zábradlí (nevkusné). Hlavní oltář jest nad míru velebný, zcela dřevěný a jako celá stavba gotický, bohatě pozlacený. Představuje se na něm co hlavní předmět korunování bl. Panny Marie co královny nebes. Pozoruhodné to dílo řezbářské na modrém tle, posetém zlatými hvězdami. Části těla jsou malovány, roucha pak pozlacená. *Svätost-nice* (tabernakul) jest neladná řezba novější a nehodí se k takému krásnému oltáři. Za hlavním oltářem jsou ještě 2 oltáře, a mezi nimi obrazy zakladatele *Otty Veselého* (s věncem na hlavě, jak dle podání vždy cho-díval) a choti jeho *Elišky*. Krom toho jest ve chrámě ještě 7 pobočných oltářů, na nichž řezby znamenité. Nade vchodem *jediné* v celém kostele kaple poboční v levo jest *mrtvý Kristus* ve hrobě, mistrovské to dílo malíře neznámého. V kapli samé na oltáři stojí socha Panny Marie z kamene *ulitá*, snad jeden z nejvzácnějších výtvarů tohoto umění, bohužel, ztraceného, zapomenutého. Tahy v obličejí Madonny jsou nade všecko líčení milostné a líbezné. Naproti té kapli viděti vchod do *chodby křížové*, která, posud dobře zachovaná, stavbám druhu toho se podobá. *Kůr* hudebnický a 2 oratoria po stranách jsou původu novějšího. *Střecha* jest dílo mistrovské umění tesařského, uprostřed z ní ční věžka kostelní, ovšem na tak velebný chrám příliš maličká. Visí na ní 3 zvony. — Nalézá-li milovník starožitnin v tomto údolí mnoho znamenitého a zajímavého: rovněž tak i technolog zde obdivovati bude Neuberské *železárny*, ježto náležejí k nejznamenitějším nejen v zemi Štyrské, nýbrž v celé říši Rakouské.

IV.

Příchod do Celly Mariánské.

Z Neuberku vede cesta do *Mürzstegu*. Po levé straně tu strmí kolmé nahé skály, které se podobají obrovské tvrzí v nějaké báchorce. Zde jest krajina divoce-romantická.

Z *Mürzstegu* vede silnice příkro vzhůru na horu nazvanou *Niederaltpe*; na hřebenu jejím překvapí cizince pohled na hory *Stanice*. Byly asi 4 hodiny odpoledne, když jsme se soudruhem pěší dostihli temene této hory. Nebo, aby se tažného dobytka do tak příkré výšky vůz táhnoucího ušetřilo, mají poutníci tolik uznalosti, a jdou pěší za vozem nebo před ním. —

Cesta vedla příkro, vedro odpolední páliło až k nesnesení. My pak jsouce zpěvu milovní, vždy dodávali sobě síly a chuti k chůzi, zpívající známou notou :

„Ač je ta cesta daleká,
Nechť se jí nikdo neleká;

Pojďte všickni ke mně
Do té Stýrské země!“

Ale jaký to pohled ze hřebena Nierderalpel-ského! Na proti nám čněly nebytně krásné, jako jehlance uhlažené alpy, které se koupaly v oblacích.

Dne 24. srpna v pondělí na den sv. apoštola Bartoloměje dorazili pak jsme šťastně u večer o 8 hodinách na místo omilostněné Marie Panny — do *Celly Mariánské*. Ještě v té chvíli šli jsme uctit Rodičku Krista Pána v chrámu jejím, který se záplavou světél zářil.

Vnitřek chrámu tohoto doličovati pomínú, jelikož můj ctěný přítel *B. M. Kulda* na památku té letošní 700leté slavnosti Maria-Cellenské, pro naši Moravu nemálo památné, zvláštní knížku sestavil, a svému otci, co horlivému poutníku Cellenskému věnoval, kde se každý o tom zevrub dočísti může.—Jedině toho mi nelze pomínouti mlčením, že dvojí země našeho mocnářství má veliké zásluby o zvelebení tohoto nej památnějšího místa Mariánského v říši naší. Přispělat k tomu předně naše milá *Morava*, a potom země *Uherská*. Jistý mnich Benediktin přinesl sem do těchto míst r. 1057 sochu Marie Panny s dětátkem Ježíškem. Sošku tu z lípového dřeva, jež může za umělecké dílo tehdejšího času považována býti, postavil zde k uctění v kapličky dřevěné. Lid sem počal putovati, a místo stalo se věřícím oblíbené. Markhrabě moravský *Vladislav Jindřich I.* tentýž zbožný kníže, který u nás na Moravě chrám *Velehradský* r. 1202 ke cti ss. Cyrilla a Methoda byl založil ¹⁾, který se svou chotí Anežkou dlouho na suché lámáný trpěl, měl jednoho času vidění, ve kterémž jemu sv. Václav předpovídá, že neduhu svého pobude, ač zaslíbí-li se Cellenské Matce Boží, pout k ní vykoná a na místě oné kapličky (celly) řádný kostel vystaví. I stalo se tak. — Vděčný Jindřich na poděkování za tak záračnou pomoc vystavěl kostel, a v tom kostele onu omilostněnou kapli, která podnes právě u prostřed nynějšího chrámu stojí, a kde omilostněný oltář s velebnou posvátnou sochou se nachází, v nížto Matka Páně od tisíců uctydochází a hojnou pomocí odměňuje. — Král Ludvík I. uherský, maje

přímluvě P. Marie Cellenské děkovati za slavné vítězství nad nepřátely, r. 1313 chrám ten zvětšil, a na vlastních prsou svých u veliké vítězoslávě lidu uherského onen obraz Marie Panny sem donesl, kterýž posud v pokladnici se nachází. Podobně věže chrámová gotická od Ludvíka pochází. Ostatní stavení jest novější. —

JExc. nejdůstojnější pan biskup náš Brněnský *Antonín Arnošt* uváživ důležitost takové památky, a chtěje jednak puzení vlastního srdce vyhověti, jednak svým svěřencům řídké radosti připravit, sám na pout do Marie Celly se vypravil. Dne 24. srpna pozdě na večer tam dorazil. Den na to ráno sloužil tichou mší sv. u milostného oltáře, a odpoledne o 4 hodinách zbožný arcipastýř uvítal poutníky, ježto z hlavního města Moravy a sídelního místa svého — z *Brna* i z okolí jeho přicházejíce, prozpěvovali písně německé i slovan-ské. Veliká to radost, veliké to překvapení bylo pro tyto zbožné zástupy, ježto v takové vzdálenosti od domova svého na jednu spatřili miléného otce — biskupa svého, an je zde s berlou pastýřskou očekává — když tu viděli v průvodu jeho bohatými rouchy oděné kněze z diecése Brněnské, své vlastence, kteří svému arcipastýři při těchto svatých úkonech přísluhovati směli. Nejdůstojnější velekněz uvítav zbožné zástupy, při hlučném vy-zvánění, radostné hudbě a vroucím zpěvu uvedl je do chrámu milosti plné Rodičky Boží. Byl-li již vešker zástup utěšené překvapen přítomností JExcelenci: tím více se radostí zalily oči, vidouce, an miléný arcipastýř v kostele vstoupil na kazatelnu a srdečnými, právě pastýřskými slovy poutníky oslovil. Mluvě o významu letošní slavnostné památky v Marie Celly, a poukázav na *divotvornou moc přímly* Marie, jakož i na *výmínky* přímlyvy takové, poroučel do ní předně J. Sv. papeže Pia IX., pak JV. císaře Pána, na to nejd. p. biskupa Hradeckého, do jehož diecése Maria Cell patří, posléze veškeré duchovenstvo své, přítomný zástup poutnícký a všechny ovečky, péči jeho svěřené. JExc. jest výborný řečník; řeč jeho jest mohutná a proráží sebe větší prostory chrámové, proniká sebe tvrdší prostory srdce lidského, a proto nikdo z přítomných nezapomene na ono slavné, posvátné okamžení v Marie Celly, když tu milovaný biskup mluvil k milovaným ovečkám svým. Na to vzešel důst. p. prof. *A. Heiniš*

jal se mluvit k četným zástupům du moravského v řeči moravské, a mluvil tak dojmavě, že lid plakal, i posváťá místa slzami svými smáčel. Později ráno sv. požehnání. Druhého dne 26. o hodinách ráno učinil důst. p. farář Svatýjakobský Ant. Kail kázání o pravé účte odičky Boží, a vytknul obzvláště tři nosti jáji k následování. Mluvil tak domavě, že lid plakal s ním! — Na to čil JExc. nejdůst. arcipastýr náš sloužití avnou mši svatou, při níž mu assistovali něží jeho synové z Brněnské diecése. Odpoledne, kdežto se poutníci naši vydali zase cestu k domovu, vyprovodil je milový otec a biskup, uděliv jim apoštolského požehnání.

My tolikéž odpoledne opustili posváťé místo, nastoupili cestu zpáteční přes Sonntagberg, kde jsme navštívili chrám Boží Trojice, přes opatství *Seitenstäden*, a ještě památnější *Kremsmünster* na Linec, odtud po Dunaji do Vídně, odkud nás glezná dráha opět šťastně na zpět uvedla do vlasti a k povolání svému.

O samospasitelnosti Církve katolické.

Od kněze J. Č.

Mezi oblíbené námítky, jimiž protestanti kládí proti katolíkům, náleží zajisté článek *„samospasitelné Církvi“*. Tenť, dle zdání našich, naše nejslabší strana, kteréž proti důvodům jejich uhájiti nám nemožno. Než, máme za to, že nebude nikoli třeba ani při tomto útoku zbraň skládati a bojistě vedzati. Zpytujeme jen místněji článek ten, odstraníme, cokoliv protestanti nedůvodně nás umitají; pak se objeví, že i tímto členem ničeho nezastáváme, co by buď proti Písmu sv. aneb proti zdravému rozumu bylo odporu. K uvarování všeho nedorozumění ustanovím nejpře smysl této výpovědi, potom pak uvedu některé hlavní důvody, proč, a právě-li se Církev katolická *„samospasitelnou“* nazývá.

Co znamená slovo *spasiti* dle rozumu Písem svatých?

Ono znamená a) tolik co *osvoboditi* od *sv. rávních zkázy*, v kteréž se vedle učení Písem pokolení lidské před vykoupením nacházelo, a v níž jeden každý člověk se nachází, jenž se vykoupení Kristova účastným nestal; následovně znamená: osvoboditi od přirůchu a původu jeho, od panující tělesnosti, světských rozkoší, od bludu a nevěry (Mat.

1, 21. XVIII, 11. Luk. XIX, 40. — Jan V, 35. 1 Kor. I, 18. Efez. II, 5—8. 1. Tesal. II, 16. 1. Petr III, 21.).

b) *Sprostiti trestu a soudu* (Mark. XVI, 16. Jan XIII, 17. Řím. V, 9. X, 27. 1 Petr IV, 8.).

c) *Oblažiti buď v tomto aneb budoucím životě* (Mat. XIX, 25. Mark. X, 26. Luk. XIII, 23. Řím. VIII, 24. 1 Tim. V, 15. Jak. I, 21.).

Spasiti v každém, nyní vyloženém smyslu nemůže žádný člověk; — nýbrž jediný Bůh. I totot jest učení Písma, protože také tak často se v něm o Bohu Spasiteli našem mluví.

V přítomném čase a věku řízení Božího (Žid. I, 2,) jestť to Ježíš Kristus a zjevení jeho, jakož i to, co s ním sjednoceno, skrývá se něž Bůh lid svůj spasiti v radách svých uložil; a výmínka, pod kterouž nás Bůhspasiti chce, jest *víra v Krista*. I toť jest jedno z učení základních, jemuž nikdo odpírati nemůže, pokud Písmo sv. za zjevené slovo Boží přijímá.

Co se pak *vírou v Krista* vyrozumívá, v tom se za našich dnů všickni bohoslovci jednomyslně srovnávají. Víra ta neznamená jediné pevné přesvědčení, že Kristus seslán jest ku spasení světa od Boha, — (což ovšem jinak první a základní článek víry) — ani toliko pevné se důvěřování v spasitelnou moc Kristovu; nýbrž vůbec věrné přijetí všech pravd a učení, zjevených od Krista, a k jeho rozkaz zvěstovaných od apoštolů, ano i mravné smýšlení a jednání, ježto se s učením Kristovým srovnává.

Tím však důvodem, za kterýmž se víra nazývá *spasitelnou*, dlužno i Církev křesťanskou takto nazývati, poněvadž ona víru tu nám předkládá, jí nás učí, stálá víry Kristovy jest opatrovnice, tak že takořka bez víry státi nelze. Pročež také Bůh, kterýž víry k spasení žádá, také velí, bychom k Církvi se přivtělili a jí poslušni byli. Neb Kristus, klásaje spasitelné učení své, pravil: „*Kdož uvěří a pokřtí se, bude spasen; kdo pak neuvěří, zatracen bude*“; On apoštolům svým rozkázal: „*Jděte, učte všechny národy, křtíce je atd.*“ Co chtěl tím jiného říci, než aby se ze všech národů shromážděla obec, kterouž na jiném místě *ovčincem svým*, Církvi svou nazval? Právě-li opět Kristus: „*Neuposlechně-li Církve, budiž tobě co pohan a publikán* — t. j. člověk zavržený — kdož může toho upříti, žeby podle výpovědi Kristovy, trvání v Církvi, sjednocení se s ní u víře a poslušnosti výmínkou k spasení nebyly, rovněž jako víra sama?

Příčina, proč Kristus trvání v Církvi a s ní se srovnání k spasení pohledává, v tom

záleží, poněvadž jak již podotčeno Církev prostředkem býti má, by všem lidem, všech věků, učení Kristovo hlásáno bylo. Víra pocházeti měla od *slyšení*, *slyšení* pak ze *slova Božího*. Dokavád apoštolé živi byli a hlásali, bylo slovo jejich slovem Páně; když se pak odebrali k Pánu, bylo slovo jejich — slovo Páně — svatým dědictvím Církve, kteráž je dle rady Boží chovati a opatrovati měla. Od Církve také zachováno a odevzdáno jest lidem v oustním vyučování a opatrováno v písmech, sepsaných od apoštolů. Církev rozhlašovala je národům barbarským po všech končinách země. Církev také až po naše časy dochovala i opatrovala všechny spasitelné prostředky, od Krista ustanovené. Cokoli od času apoštolského až dotud o Kristu kdo slyšel, skrze Církev se doslechl. Vede-li nás tedy víra k spasení, máť zajisté i Církev právo *spasitelnou* se nazývati; neb ona opatruje a zvěstuje slovo, bez něhož nelze dosíci víry, bez víry pak spasení nelze dojíti. A toť jest důvodem, proč Kristus Církev svou založil, a všech, kdož spasení dosíci žádají, na ni po-ukázal.

V téměř rozumu, v kterémž se Církev křesťanská vůbec spasitelnou nazývá, může, anobřz musí *Církev katolická* proti ostatním církvím *samospasitelnou* nazvána býti. Nebo co se koli v církvích protestantských z nábožných ustanovení a spasitelných prostředků nachází, od Církve katolické jich došlo; všechno, čím se tyto společnosti stávají církvemi, a práva, (ať třeba tak řekneme) nabývají, poněkud k veliké Církvi Kristově přináležeti, *obdrželi jsou* opět a *jediné* skrze *Církev katolickou*. Tato není toliko všeobecná, v oněch rozptýlená, a proto také *samojediná Církev*, nýbrž, pokud nás Církev spaseny činí, *samospasitelná* mezi všemi a pro všechny.

Důkaz tento dá se sice proti všem od Církve katolické vyšlým společností rovným řádem provésti; poněvadž ale zde prvotně řeč jest o protestantích, objasním jej zvláště vzhledem na Církev protestantskou.

Protestanti věří v Krista, doufajíce skrze něho spasení dosíci. Kdo pak je ale naučil znáti Krista? Zajisté jen Církev katolická; neb On tentýž jest, kteréhož Církev za svého Spasitele vyznává a jemuž se klaní. Jestliť to Kristus Církve katolické, nikoli pak onen, jakéhož Ebionité a jiní židovští sektáři vyznávali; není to pouhý toliko člověk z Nazaretu, nýbrž bytlost nade všechny člověky vznešená, s Bohem nevyslovným způsobem sjednocená. Jestliť to Kristus Církve katolické, ne pak Kristus Arianův a jiných sná-

řů, prvotinec všech tvorů; není žádný tvor, nýbrž *obraz podstaty Boží* (k Židům 1.), skrze něhož učinil věky, *jenž všechny věci slovem moci své zachovává*; jestliť ono Slovo, kteréž bylo od počátku u Boha, *jsouc Bůh pravý*, pro spasení lidské vtělený. Toto vyznání o Kristu, tuto víru v Krista opatrovali povždy Církev katolická, a od Církve přijali ji protestanti. Kdo jinou známost o tom má, vystup a proved ji!

Dále! slovo Boží Kristem nám hlásané, jehož věrou a následováním spasení býti doufáme, skrze koho dostalo se protestantům? Zvěstoval-li jim je apoštol nějaký? Zdalíž jim ho nedochovala katolická Církev, skrze kterouž první reformátoři, později pak všickni protestanti je zdědili? Ačkoli ale se tyto živého slova zhostili a psaného se toliko drží, tedy i toto psané slovo podáno jim od katolíkův. Jestliť to *bibli katolická*, již se protestanti až do dnešního dne drží. Toto psané slovo jest v *Církvi katolické* psáno od mužů, jenž ji *přináležejí*; onoť od katolických učitelů novými přespisy opatřeno a rozšířeno. Církev katolická pečovala o to, aby v rozličných dobách rukopisy byly srovnány a očištěny od vtroušených omylů; aby knihy svaté z řeči původní v jazyky jiné byly překládány; slovem, v Církvi katolické žádného nákladu, žádného snaženství nešetřeno, aby slovo Boží čisté se zachovalo, a od národu k národu, od věku k věku v celosti a v neporušenosti se přenášelo.

Ačkoli se honosil Luter (právem-li či bezprávem, nechceme tuto rozsuzovati), že bibli v Erfurtě pod lavicí našel a na jevo vytáhl: jisto jest podle vlastního vyznání Luterova že od katolíkův tam položena, sic by ji nikoliv naleznouti a na světlo vynésti byl nemohl. Kdož o tom jinou má známost, jak protestanti nabyli bibli — (dle mínění jejich jediného pravého slova Božího, jímž spasení dojíti lze) — ať vystoupne a poučí nás!

A tažeme-li se jich, co tuto bibli slovem Božím, neb knihou svatou činí, do níž si netroufají žádného písma více přidati, pokládajíce ji za písmo, jež v obsahu svém úplné a uzavřené jest? — Toť odpovědí nám: „Poněvadž kniha tato jest *slovo Boží*, skrze Krista a jiné vyslance prvotně zvěstované, a z Božího vnuknutí sepsané: neslušného rozumu lidskému ničehož v něm mudrovati, aniž k němu přidávati aniž od něho ujmáti.“

— Dobře! Odkud ale to vědí, že *pravé* tyto a ne jiné knihy, kteréž s těmito v rovné vážnosti stály, od oněch učedníkův sepsány jsou? — Odkud mnedle to mají, že by *všecky* tyto knihy *shutečné* od těch spisova-

ld složený byly, kterým je připisují? Zda-
ž pak se již v prvních stoletích nerozná-
lo množství Evangelii a jiných svatých
ních jmenem apoštolských, ješto v mnohých
bích také vysoce váženy byly, kteréžto
nihy ale nejsou v našich biblích, ačkoli se
spoň z částky na naše časy dochovaly?
roč tedy i tyto k biblí nepřibírají prote-
lantí a neuznávají jich za slovo Boží? Proč
? — Důvod toho nalézáme opět jen u
Církve katolické. V Církvi naší totiž za prv-
ho století již vynesli učitelové jednomyslný
oud o pravosti neb původnosti i nepůvod-
nosti písem, jenž se připisovali apoštolům.
jednosborným soudem tím a usnešením cír-
evním vylaučeny jsou *nepravé* knihy od
pravdivých knih apoštolských, t. j. od ta-
vých, kteréž pouhé a prostočisté slovo
Boží obsahují. Takovou měrou za svaté
znány byly jen ty knihy, kteréž v Kanoně
vého zákona se uzavírají. Z tohoto vše-
ecného úsudku, jenž nikoli slepě, nýbrž
původně pronesen byl, původ vzal tento Ka-
on, o němž sám jistý vážený protestant pí-
je, „Není domněni to důkladné, žeby Cír-
v prvotní o Kanonu bludně byla rozsou-
a; a byt i některé knihy od jiných spiso-
telů pocházeti měly, než kterýmž se při-
zují, není postačitelným důvodem, vyvr-
titi je z Kanonu.

Tedy od Církve katolické mají protestanti
jen psané slovo Boží neb biblí, nýbrž i
kanon těchto knih a *historické pojištění o
jich hodnověrnosti*. Tento Kanon a všeobec-
soud Církve, na němž založena jest ona
dnověrnost písem sv., takovou pak má
žnost, že ani všemohutná vážnost Luthero-
ani slovutnosť potomních vykladatelů pí-
n sv., ač všecken lichý vtíp svůj na tom
ousili, nebyli s to umenšiti jí. Onen re-
anátor v zurivosti své proti dobrým skut-
m list sv. Jakuba *slavným* nazval; ale
ten až podnes v Písmě sv. nachází, —
pak novější vykladatelové protestantští
se kritickým ostrím rozličné části Písma
odrezovati; než marné bylo jejich usilo-
ní, až posud pevně spojena jsou všechna
ma svata. Že všecko to v takovém způ-
bu se nachází, že slovo Boží nejen vliře
vně se drží, nýbrž i litera jeho uchráněna
st a ubezpečena: za to všecko povinni jsou
protestanti Církvi katolické. Bez oné vážnosti,
prouž sv. Písmu zjednała Církev katolická,
loby se pod kritikou lichých rozumářských
itelů protestantských, nyní již v samé apo-
gryphy svrhlo. Vi-li nas kdo jinak o tom
raviti, kterak protestanti přišli ku kanonu,

Blahovest roč. III. díl II. seš. 1.

k trvajícímu písmu, — ať vystoupne a po-
naučí nás?“

Víra ale — vedle svědectví písma (Řím.
X.) přichází *slyšením* slova Božího, slyšení
pak žádá *kazatelů*; neb litera sama sebou
mrtva jest; jelikož mnozí ani čisti neumějí,
tím méně, co čtou, rozumějí. Vůbec jako
slovo Boží živé z úst Kristových vyšlo a od
apoštolů opět živou řečí světu hlášáno jest,
podobně *ústý živým* — vedle svědectví pí-
sma samého — zvěstovati a vykládati se mu-
sí. Má-li se však v jasné, mocné a vzděla-
vatelné řeči dle potřeby a schopnosti roz-
ličných stavů lidských přednáseti, *potřebí*
jest *učitelů*, jenžby k tomuto povolání zvlášt-
ně se připravili, a způsobnými učinili, ano-
brž jemu samojedině se zsvětili. Tudíž pa-
trně vysvitá potřebnosť zvláštního stavu a
ouřadu učitelů náboženství; kterýž sice již
v biblí ustanoven, ač uplný povinností jeho
okres teprv od Církve náležitě vyměřen a
určen. Od naší Církve tedy přejali protestanti i
ouřad kazatelský, a zvláštní stav nábožen-
ských učitelů.

Všecko, co nyní praveno, vztahuje se
na Krista a jeho slovo, v něž Bůh věriti ká-
že, a na kteréžto víře spasení lidské založil.
Než, dle učení Kristova jsou jiná ještě usta-
novení, kteráž viru v křesťanů síli, jeho
spojení s Kristem a Církví utvrzují, a tudy
co *prostředky k spasení* považovati se mohou.
I tyto prostředky neboli *svátosti* opatrovala
až potud Církev katolická. Od Církve kato-
lické mají protestanti *křest svatý*, o němž
psáno: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude
spasen; kdož pak neuvěří, bude zatracen.“
(Mark. XVI, 16.). I rád udělování křtu sva-
tého, jakýmž jej nábožný smysl Církve při-
oděl, přijali jsou od nás. Od Církve kato-
lické mají *všečři těla a krve Kristovy*, jenž
na odpuštění hříchů za nas se vydal, v kte-
rémž sobě poženanou smrt jeho připomínáme,
dokud nepřijde, a v níž protestanti poněkud
i ono proměnění připouštějí, jimžto se po-
krm ten od všedního pokrmu rozeznává. Od
Církve katolické mají protestanti *svěcení ne-
děle* a jiných pamatek, kdež člověk z prachu
pozemského ducha svého k nebesům pozdví-
huje a odtrhna se ode jha prací a starostí
vezdejších vznesené povolání své sobě rozjí-
má, a Bohu, Tvůrci svému, díky a poklonu
vzdává. Od Církve katolické mají protestanti
i své *ostatní posvátné obyčeje a obřady*, ji-
miž důležití příběhy života lidského, jako
jest vkročení v lidské tovaryšstvo, zasnou-
bení se s společníci, vznesenějšího významu
nabývají, co v nich pozemského a tělesného,
se uslechťuje a udůstojňuje, a takorba zbož-

ňuje. Slovem, od Církve katolické mají té-
měř všechno, co společnosti jejich nějakou
tvářnost neb podobu Církve dodává, ovšem
jinak jen mdlý stín církevní moci neb sva-
tovlády.

Od Církve naší mají protestanti *angličtí*
důstojenství *biskupské*, Skotové *kněžství*, jiní
aspoň *hodnost kazatelskou*. Taktéž byla Cír-
kev katolická po všechny věky onen střed,
z něhož všechny formy a způsoby křesťanstva
vycházely; i oněch společnosti, kteréž ne-
prátelsky proti ní válčily; neboť předce to-
liko na jejich základech spočívaly. Charak-
ter neb povaha katolické Církve jevila se
vždy v tom, že články náboženské *stanovila*
a stvrzovala; protestantství pak v tom, že
některá učení a ustanovení katolíků *upíralo*
a zavrhovalo. V upírání se tedy veškeré
protestantství zakládá. Jeho povaha jest a
byla vždy jen negativní neb uporná; vlast-
nost pak katolictví pozitivní neb kladná.

Již tedy učiníme z toho závěrek: Člověk
toliko *věrou* spasen bývá, t. j. těmi pravda-
mi, kterýmiž věří; ne ale těmi, jímž nevěří
a jež upírá; poněvadž ale čemukoli prote-
stanti věří, od Církve katolické jsou přijali,
následovně bývají-li *věrou* spaseni, tedy je-
dině skrze *katolickou Církev* spaseni bývají.

Druhotiny vys. d. kněze V. M. Pešiny.

Ve všech domácích dennících a ne-
jedněch cizích časopisech podáno zprávy
o druhotinách vys. důst. kněze, p. kanovníka
V. M. Pešiny. Může-li o nich pomlčeti Bla-
hověst, který mezi čtenáři svými tisíce cti-
telů velebného kmeta čítá? — Než co psáti
o nich? Co pověditi o slavnostech, jako-
vých při podobné památce od paměti lid-
ské v Praze nevidáno? — To vše, tuším,
vyloženo v Pražských novinách i jinde.
Byloť by tedy zbytečno připomínati věci
rozhlášené a známé. Postačí, vytkneme-li,
že netoliko J. Em. p. kardinál, vys. důst.
kapitola u sv. Víta, nýbrž i druzí nejdůst.
pp. biskupové v Čechách i na Moravě a
duchovenstvo české i moravské živě úča-
stenství brali v radostech, kterými oplý-
valo srdce velebného kmeta, oslavujícího
Pána, že mu dáno slaviti den taký pamá-
tný v životě kněžském. Nesluší též mlče-
ním pominouti, že i světští lidé, měšťanstvo,
vysoká šlechta, dům císařský, nýbrž i sám
císař pán, pamatovali na kněze, který vše-
cken život věnoval neunavené práci na
oslavu jména Páně, k vzdělání bratří, k
zvelebení Církve.

Podotekše tu v krátkosti, což od jinů
již známo, za povinnost sobě klademe, zřet-
tel svůj obrátiti k *činům*, jimiž zasloužil
sobě vys. důst. kmet nevědění úcty a ne-
obyčejného uznání. Neznáme sice všechnen
běh života jeho: avšak již to, co víme a zná-
me, pojišťuje vys. důstojnému kmetu jméno
mezi předními výtečníky v duchovenství
národa našeho. Jak známo, velebný jubi-
lant narodil se v Novém Hradci r. 1782;
studia gymnasiální odbyl v Králové Hradci,
načež do Prahy se odebral na vysoké školy.
Tu i tam dostalo se chudému širotku dobro-
dincův, mezi nimiž nad jiné vyniká šle-
chetný kněz exjesuita *Stanislav Vydra*, muž
to důstojný slzí a elegií, jež nad smrtí
jeho prolíval netoliko V. Nejedlý, nýbrž i
nesmrtelný Jungmann¹⁾. — Výtečný tento
kněz, zbožný a bohomyslný horlitel pro
víc Boží a věrný vlastenec uprostřed roz-
šířené závratí, byl čilému jinochu otcov-
ským rádcem, laskavým ochráncem, pří-
kladným otcem, až pak i v rukou posle-
dního z chovancův svých, v rukou naděj-
ného bohoslovce vroucí a pročištěnou duši
svou odevzdal Hospodinu²⁾. — Podle vele-
bného Vydry skvěje se mezi dobrodinci
jeho Dr. *Veith* s chotí *Marií*, kterážto prá-
vě otcovsky starali se oň, dokavád neve-
šel do svatyně Páně. Stalot se to r. 1807,
kdežto Pešina, co nově vysvěcený kněz na
den Narození Bl. P. Marie v kostele u sv.
Jindřicha konal prvotiny s neobyčejným
účastenstvím a s velikou slávou.

Na krátce po svém vysvěcení dostal
se nadšený mladý kněz za kaplana do
Polny, kdež po 7 let neunaveně pracuje,

¹⁾ Viz: Sebrané spisy J. Jungmanna I.

²⁾ Slovník *Stanislav Vydra*, Královéhradečan (na
13. List. 1741), exjesuita, prof. matematiky na
vys. školách Pražských, zemřel 4. Pros. r. 1804.
Jungmann praví o něm:

Vydry není! Zaniklo ticho losné,

Ústa pravdy hajlof,

Nebije to srdce nebanosné,

Spí ta hlava myslící.

O vy, jenž jste od úst k ústům z něho

Božské pravdy přijeli,

Pravte, také-li jste podobného

Učitele viděli?

Otec žákům, dobrý pastýř stádu,

Vlasti žil, ne sobě sám

Odpust, hano, žil i svému rádu,

Bohu žil i uměním.

Ostatně nešťiti se nadšený yděčný žák dosvěd-
čovati o něm:

Byl jest dobrý, jakž jich málo v světě
Člověk, pěstoun, kněz a Čech.

velebil školu, že jí široko daleko nebylo
vně. Takovou měrou získal si lásku ce-
ho města, obrátil na se zřetel duchovní
světské vrchnosti a došel nevšedního u-
nání. Když pak se r. 1814 z Polny ode-
íral za faráře do Kreuzburku, škola Po-
nská zvelebena, rozšířena zůstala po něm
o pomník svědčící, seč jest jediný člověk,
okud se zasazuje o věc dobrou. Nejinak
úsobil mladičský, jelikož 32letý farář v
Kreuzburku, i Pracoval tam tolikéž po 7
kův za těžkých válečných časův, otočený
otestanty s takovým prospěchem, že ani
diné z oveček svých neztratil, ovšem ale
jednu získal. Nez po sedmileté práci na
ranicích českomoravských otevřela se mu
ší a požehnanější činnost ve srdci úro-
né a zbožné Moravy. Náš důstojný Peši-
a stal se totiž r. 1819 farářem v Blučíně na
Moravě, kdež milovaný od osadníkův i od
duchovních bratří svých po 13 let vytrval
neunavené práci na vinici Páně. Škola,
řetel, osada, toť zřetelnice očí jeho. V
řátce nebylo široko daleko osady, na
kteréž by se byl zpěv kostelní v té míře
velebil, jako v Blučíně snahou i obětmi
faráře. A nebyl to lečjaké písně, kte-
žto neunavený duchovní pastýř Blučinský
du svému předkládal. V Králově Hrad-
zachovaly se z dávných časův památné
pěvy roratní. Jedva se byly písně ty
ostaly na světlo: horlivý farář Blučinský
Moravě byl první, jenž se postaral, aby
farní jeho chrám Páně rozléhal veleb-
ným ohlasem pronikavých těchto zpěvů.
Však pro spasitelnou tuto oblibu v zpěvu
zapomínalo se na jiné stránky pastýř-
ské péče, okrášlování domu Páně, opatření
nemocných, podporování chudých, vzdělá-
ní mládeže, to a vše podobné dělo se ji-
ním řádem, že se nemohlo s účinky mi-
nuti. Nad to i více se dělo. Výtečný
farář neobmezoval činnost svou na samou
farní, ač rozsáhlou osadu svou: on cho-
vil ve srdci účinnivou lásku k vlasti, a
úsiloval všemožně k zvelebení a rozšíření
literatury česko-slovanské. Onoho času,
když, málo bylo kněží na Moravě a v Če-
slavách, kteříž by tolik peněz byli věnovali na
věci české, málo jich bylo, kteříž by s ta-
kovou obětovnou horlivostí byli je rozšíro-
vali po národu; nemnoho jich bylo, kteříž
by každé věci dobré s touž vroucností se
ujímali, jako *Pešina*. Obmezenost místa,
až i meze, kteréž jsme sobě z důleži-
tých příčin sami uložili, brání nám šířiti
slov o té krásné, mnohostranné činnosti,
kteroužto náš slavný krajan již coby farář

Blučinský jméno své důstojně vetkal mezi
jména předních buditelův duchovního ži-
vota v našem národě. Nepochybujem, že
příští životopisec tuto mezeru doplní obra-
zem utěšeným, na němž s rozkoší prodlí-
vati bude zrak všeliké upřímné duše. Co
se nás dotýče, my již zřetel svůj výše po-
vzneseme, a za důstojným Pešinou do
Prahy se obrátíme.

Jak vědomo, výtečný farář Blučinský
dostal se r. 1832 za kanovníka do metro-
politního chrámu Páně u sv. Víta na hradě
Pražském. Jedva se byl uvázal ve své
důstojenství, za prvních let dílo *kazatele*
konal. Nez horlivost srdečného řečníka
nepřetřávala na kazatelně; mysl nepřestá-
vala ani na povinnostech, jež jinak spojeny
bývají s důstojenstvím kanovníckým. Ne-
trvalo dlouho, a nejd. konsistoř svěřila ne-
unavenému Pešinovi *Časopis pro katolické*
duchovenstvo). Zároveň téměř ujal se zbo-
žný kazatel a bedlivý redaktor jiné práce
a péče. Následkem časových okolností a
příčiněním neblahého ducha nemálo zaslý
oltáře a setřena jest ozdoba předního chrá-
mu Páně. Horlivý nejmladší kanovník
miluje vedle slov žalmisty Páně okrasu
domu Hospodinova, jal se starati o to vše-
možně, aby se první stoličná svatyně v
království Českém, bohatá tolikými du-
chovními poklady zaskvěla v celé obno-
vené své kráse. Nešetřil peněz, nelituje
proseb a krokův, nedbaje na ústrky a těž-
kosti rozmanité po několikaletém namáhání
dosáhl toho, že se metropolitní chrám Boží
na všech téměř oltářích *skutečně* skvěl jako
za zbožných předkův našich. — K tomu že
všemu přibyla péče o ústav, Bonem vzkří-
šený v našem národě, o *ústav*, kterýž se
stal netoliko předmětem všeiké snahy a
lásky, nýbrž i nad jiné skvělejším pomní-
kem pozeňnaných zásluh druhého zakla-
datele svého: Pešiny. Netřeba připomínati,
co míníme: narážíme na Dědictví sv. Jana
Nepomuckého.

Nepochybujeme, že známo, kterak po-
vstalo Dědictví sv. Janské. Nábožný kněz
na odpočinutí, nezámožný exjesuita *Hani-*

*) Časopis pro katolické duchovenstvo povstal příči-
něním K. Vinatického a obzvláštní podporou nejd.
p. arcibiskupa Václava Chlumčanského. První
redaktory jeho byli pt. p. Ig. Mráz, spiritual,
Vojtěch Procházka, farář u sv. Vojtěcha, a Mi-
kuláš Tomek, kanovník u sv. Víta. Po nich vedl
správu časopisu Jléx. nynější probošt, tehdáž ka-
novník kapitoly Pražské p. V. Václaviček, jenž
byl povýšen za gub. radu, nesnadnou práci tu
následující svému pt. p. Pešinovi odevzdal.

kýž žádaje přispěti něčím k duchovnímu zvelebení milého národa svého, ušetřil a nastrádal 1000 zl. ve str., jež r. 1829 odevzdal šlechtnému arcibiskupu Pražskému *Václavu Leopoldu*. Vedle přání bohomyslného kněze mělo se peněz těch užiti za základ jakési pokladnice, jejímžto nákladem pak vydávati se měly knihy náboženského obsahu ku vzdělání lidu českého. Tot první jádro, nynějšího Dědictví sv. Janského. Z tohoto jádra vyvinuly se stánovy, ježto přičiněním v. d. konsistoře Pražské a tehdejšího gub. rady *V. Václavíčka* dosáhly potvrzení císařského. — Rozumět se samo sebou, že již i v té věci horlivý Pešina nezástal bez zásluhy. Vždyť pak bylo Dědictví sv. Janské vyplněním dávné touhy duše jeho, bylo poněkud skutečným záměru, ku kterémuž před lety snažně vybízel a pomoc svou ochotně nabízel. — Tím ochotněji podrobil se tedy nesnadné povinnosti, kterouž naň veledůstojná konsistoř vzkládala, odevzdávajíc mu správu a péči o nové Dědictví. — A koho tajno, kterak Bůh požehnal i požehnával ušlechtilé snaze neunaveného ředitele a správce? — Čehož se nikdo nenadál, stalo se — děje se. Z nepatrných počátkův, během dvaceti let vyvinul se ústav, jenž nemá sobě rovného v Rakouské říši, rozmohlo se bratřetvo, jež ze všech stavův a po všech končinách mocnářství našeho, nýbrž i v cizině údy své čítá. Nákladem požehnaného ústavu tohoto tisknou a rozcházejí se po národě užitečné, nýbrž i výborné knihy v takovém počtu, v jakovém se to mezi Slovy ještě nikdy nedělo a neděje. Pravda (i nelze to dost a často s vřelou vděčností k Bohu připomínati) podivný a netušený zdar tento patrně svědčí, že nad Dědictvím sv. Jana vládl i bdělá Prozřetelnost Boží, avšak výtečný, neunavený správce jeho byl nástrojem v rukou Páně, bez něho s tíží bylo by se stalo, čím jest. Od r. 1835 po celých 22 let trvá již v dotčeném ohledu činnost jeho; na sta, na tisíce listův bylo potřebí v důležité příčině té napsati; tu bylo pečovati o získání a podnícení spisovatelův, tam o vydání spisu, onde o rozesílání knih vydaných. Co tu poptávek a odpovědí, co proseb a upomínek, co nalehání a pochůzek spojených s péčí o celé Dědictví! Nevystačilo pak věnovati síly, čas, pohodlí: nezdídka bylo potřebí nešetřiti vlastních peněz, aby tím spíše získala věc blahoplná. A péče té spojené s nevšedními obětmi neubývalo, nýbrž přibývalo rok po roce, tak že e téme

pochopiti trudno, kterak stařec 75letý mimo všeliké jiné povinnosti jest s to, sám a sám vyhověti starostem, jež ukládá Dědictví. By nám nebylo vědomo tajemství lásky, zanícené a podporované pomocí s nebes, věru nepochopili bychom toho! Tak ale ovšem rozumíme i vzniku i zdaru drahého Dědictví, bohumilého bratřetva. Svaté dílo, k němuž základ položil obětovný kněz, o něž v témž duchu pečuje nadšený sluha Boží, nemůže leč dařiti se požehnaním od Boha tisíce nových údyv, jichž rok co rok přibývá, jsou patrným důkazem, že na založení Hanikýřovo a na dílo Pešinovo pod záštitou sv. Jana Nepomuckého s milostí pohlíží Pán a Bůh náš.

Než při tom při všem nalezl šlechtitný sluha Páně času, síly, chuti a obětovnosti k jiným rozmanitým blahoplným podnikáním. Není v Praze ústavu dobročinného, při kterém by Pešina nebyl na mnoze činný, vždyť však obětovným údem; národní museum, Hradčanská opatrovna, ústav pro slepé i hluchoněmé, jednota pro církevní hudbu, jednota katolická staly se předmětem horlivé snahy a obětovné lásky jeho. Mimo to nejedna knihovna povstala péčí a nákladem jeho. Tak věnoval vojenské strážníci na královském hradě Pražském knihovnu, záležející z několika set zábavných a naučných knéh, žádaje tudý vojákům, jsoucím na stráž, takovou měrou dáti do rukou poklad, z kterého by těžili. Když byla jednota katolická v Praze začala pomýšleti o zřízení řádné knihovny, vys. důst. štedrý p. kanovník hned ochotně se nabízel hojnými dary k tomuto účelu. V Praze povstalo semenisko pro pacholiky, čili jak se posud jmenuje *konvikl* arcibiskupský, a na štedrý den dostalo se ústavu tomu několik set užitečných spisův darem z rukou Pešinových. Podobně se objevila nepřehraná ochota jeho, an poslal do Říma valnou zásobu vybraných spisův z literatury české, jež věnoval slavné bibliotece Vatikanské, aby tam svědčily o duchovní činnosti národu našeho na poli písemnickém. Lásky k dalekým bratřím vystěhovalcům v Americe severní pohnula jej, že netoliko k Dědictví sv. Janskému tamější obec českou obyčejným vkladem přivtělil, nýbrž i valnou zásobou vzdělavatelných knih československých obdaril. A kdo sečte, co jinak po různu činil a činí pro rozšíření dobrého a užitečného. Nejedné výtečné dílo koupil a kupuje ovšem jedině proto, aby je tomu, onde onomu darovati a tudíž k rozšíření

a použití jeho přispěti mohl. Všimaje sobě každého blahoslibného podniknutí v literatuře pro vzdělání lidu, při každém se účastí s touž obětovnou horlivostí, každé podporuje radou i penězi, slovy i skutky.

Neunavená tato činnost v naznačeném směru, kterouž vys. důst. p. kanovník vyniknul co kazatel a ozdobovatel metropolitního chrámu Páně, co správce Dědictví sv. Janského, co obětovný podporovatel lolikerých dobročinných ústavů, co horlivý účastník v tak mnohých spasitelných podnikáních posud nikdy nebyla na závadě dvěma věcem, jež, at díme, srostly a veškerou myslí a duší jeho. Minímet tu péči o *pobožnosti* ve stoličném chrámu Páně a horlivé úsilí o *dostavení velebné této svatyně* národu Českého. Jeť vědomo, kterak, jedva se byl stal kanovníkem, ihned buditi počal ducha, který naplňuje a oživuje a vzdělává chrámy. Připomeňme si jen, kterak den co den, modlívaje se s lidem, k paměti a myslí nábožných věřících přivodil památky a svátky církevní; vzpomeňme si, jak se staral o zvelebení pobožnosti v oktávě sv. Jana, o probuzení slavných našich zpěvův rorátních ve stoličném chrámu Páně a tudíž i v Praze i v arcidiecési; pomněme, v jakové slávě a kráse skvěla se kaple sv. Václava při pobožnostech r. 1855 konaných ke cti a slávě neposkvrněné Rodičky Boží a porozumíme, slušně-li se jmenuje Pešina strážcem metropolitního chrámu Páně. A mimoto to, nesvědčí-liž pokladnice a šatnice téhož chrámu Páně, jak horlivě pečoval i pečuje strážce o rozmnožení a obohacení jich. Nejsou-liž v pokladnici dary stkvostné, nejsou-li v šatnici roucha posvátná, nejsou-li v svatyni samé oltáře, kterých by nebylo, by jich byl Pešina buď vlastním nákladem neopatřil, buď snažnými prosbami nenabyl. A posléze vzejde-li, jakož i vzhází nádeje, že se dostaví chrám sv. Vítský, nebude-li se stkvíti jméno Pešinovo, co původce velikého a bohumilého tohoto díla v historii velebné svatyně královské? — Víme poněkud, co činil, co obětoval, co trpěl šlechtitný kmet pro tuto krásnou věc: a protož směle díme, že by ovšem nebyl nehoden slávy té, v historii kostela Pražského stkvíti se podle Karla IV., Arnošta z Pardubic, Beneše z Weitmile. —

Tolikeré snahy, tolikeré oběti a činy majíce před očima, či se diviti můžeme, vidouce, jakového účastenství a uznání dostalo se velebnému vys. důst. kmetu při

slavnosti veliké kněžského života jeho? při druhotinách jeho? A znajíce neprebranou obětovnost duše jeho, či se diviti smíme, vidouce, an nešetřil ničehož, aby v letopisy kostela u sv. Víta vepsal vzácnými dary svými památku, jak vděčen jest Hospodinu, že mu ráčil učiniti den tento? Dostalof se mu darův nevšedních, z rukou vděčného národu a kněžstva, nýbrž i z rukou císařských. Vědomo, jak záhy jej obmyslila JM. císařovna Karolina, jaková vzácná roucha mešní věnovali mu JM. císař Ferdinand se zbožnou chotí svou Marii Annou. Než všechny ty dary, pokud se mohou uložit ve svatyni, již věnovaný jsou kostelu sv. Víta. Ostatně snadno si můžeme domyslit, co vše ještě podnikne, co vykoná jará mysl a šlechtetné srdce, jakováž v prsou chová vys. důstojný kmet. — Dívajíce se na život jeho, prošlý a budoucí, nejsme s to ubrániti se citům, a nevolati:

Půl věku stráviv na Sioně věčném,
K úsluhám velkým světa Pánu věrně
V sílu vykvětlé věnoval's i mládi

I kmetá poklid.
Tvém na důstojném čele již se záti
Věnce nesčetných uvité ze zásluh,
Jež nebes láskou se rodi a rostou

V oslavu Páně.
Z Tvých rukou již půl sta roků přijímá
Hospodin smírnou Syna svého obět;
Půl sta let žehná lidu Tvými ústy
Láska nebeská.

Díky, jež zbožnou Simeóna myslí
V den svatý, velký, blažený vyléval's,
Proudily z vroucích ze prsou tisícům,
Jimžto jsi žehnal.

Ó blahoslav jen, kněže Páně, žehnej
Věk po věk vroucím ctitelův tisícům!
Srdce nestárnouc vždy nové vylévej
Proudý radostí.

Tvém na důstojném čele sic se záti
Věnce nesčetných h uvité ze zásluh;
Věnce kol skrání vždy nové se viňte
Z lásky nebeské.

Již stojí pomník, a na něm se leskne
Jmeno Tvé slávou Čechorod velebný
Již se neskví: Tyt's ovinul „Dědictvím“
Hrob Svatojanský.

Mládni, jen mládni, kmetě Páně — doufej!
Nad hroby světcův si našich velebný
Pán vzdělá stánek — sklenu sobě valný
Chrám Svata-Víta

Mládni, jen mládni, sluho Páně — jásej!
Co's nosil v zbožné duši od mladosti,
Tvou k věkům pozdním dochová památku
V národě — v Církvi!

DOPISY.

[Čechy.]

V Praze dne 15. Října 1857.

K nemalé žalosti samého vydavatele o-
pozdl se tehdaž Blahověst ovšem i mimo
nadání a vůli těch, kdož jej vysílají do svě-
ta. Než kdo mnedle jest pánem nad svým
zdravím? A komu to možná, a byť sem nad
hlavou trhal meč Damoklesův, utíkatí bez nohou?
I bylonám tak. Čas pominulých prázdnin ušel
redaktoru povinnou péčí o konečné pozbytí ne-
odbytného neduhu, a jelikož nemá Blahověst
v Praze přítele, hotového starati se oň, mi-
mo redaktora, opozdl se na cestě.

Zatím arci přihodily se rozmanité věci,
o kterých by lze bylo a náleželo mluvití.
Při konci první polovice Srpna světila se
pětistiletá památka posvěcení chrámu Rodič-
ky Boží na Karlovu Týně¹⁾. Neobyčejnou
slavnost tu přítomností svou oslavil JEm. p.
kardinál, jenž ráno měl slavnou mši svatou
a odpoledne nešpory. Rozumíť se samo se-
bou, že se tu sešlo i duchovenstva i lidu
nábožného nemalé množství, a nejedni roz-
nitili se k citům posvátným na místě, kdež
Karel IV. polomkům zůstavil výmluvný po-
mník své katolické bohabojnosti. Kázání, jak
vědomo, měl ráno vys. důst. p. J. Krejhu-
ber, farář u sv. Vojtěcha v Praze a vikář
na Prosiku. Odpoledne kázal redaktor Bla-
hověsta. Neděli na to (d. 16. Srpna) vysvě-
coval JEm. p. kardinál obnovenou kaplu
Rodičky Boží na staroměstské radnici. Ka-
pla ta, tolikéž pomník bohabojnosti slov-
ných předkův našich, v minulém věku po-
tkala se s osudem tolika jiných chrámův a
svatyn v Praze; služby Boží přestaly, ozdo-
by posvátné zmizely, a kde býval stánek
Boží, skládáno lecjaké hamparátí. Nynější
pan měšťanosta Dr. V. Vaňka, ctitel sla-
vných předkův našich a nešetře péče ani ná-
kladu, vyčistil, obnovil a náležitě upravil
krásnou tu svatynku v slohu gotickém. Ta-
kovou měrou navráćeno jest, což Božího, Bohu.

Při konci měsíce Srpna a v Září nasta-
la doba duchovních cvičení pro duchovenstvo
světské i klášterní. Na exerciciích, ježto
se konaly v Praze, sešli se 104 kněží z ar-
cidiece. Duchovními vůdci byli jsou to-
hoto roku vv. OO. Ambrož, Karmelitán, a
Dr. Ed. Terš, vicedirektor v semináři. Ne-
treba připomínati, že se, jakož i za minu-

lých let i tohoto roku JEm. p. kardinál
připojil k duchovním synům svým, shromá-
žděným ve svaté samotě! Mimo to sluší po-
dotknouti, že se v arcibiskupství našem toli-
kéž v Chebu odbyvaly exercicie pro ducho-
venstvo pracující na vinici Páně. Co exer-
cicator pracoval tam neunavený vel. kněz
Fr. Havránek. Co se dotýče duchovenstva
řeholního v Praze, nejedny kláštery měly též
v pominulém měsíci mimořádné exercicie své.
Mělť je Benediktini v památném klášteře E-
mauském, mělť je Křížovnici u sv. Františ-
ka pod mostem, kněží Maltežští u Marie
Panny pod řetězem, Premonstráti na Stra-
hově. Bůh všady požehnání a zdaru rač
dāti, aby pak semeno nebeské vydávalo vša-
dy užitek hojný.

K těmto zprávám o duchovním životě v
Praze sluší též připojití vědomost, kteráž se
dává duchovenstvu arcibiskupství našeho v
posledních dvou oběžných listech konsistor-
ních. V dotčených dvou listech totiž nalézá
se výkaz darův, ježto se během tohoto roku
sešly na konvikt arcibiskupský. Z vý-
kazu řečeného patrno, že se za uplynulých
8 měsícův sešlo 14,602 zl. ve stf. Nelzeť
nám smlčeti jména apsoň některých předních
dobrodincův dotčeného ústavu. Stůjítež tu po-
dle velikosti obětí a milostin svých. Dalíť pt. pp.:

Cykart Václav, zpovědník u sv. Víta.	4000	zl.
Kosler Matěj	3000	"
Lichtenstein (kníže) Alois.	1200	"
Dietrichstein (kníže) František	1000	"
Fürstenberg (kníže) Max	500	"
Löwenstein (kníže) Karel	500	"
Schwarzenberg (kníže) Adolf.	300	"
Kinský (kníže) Ferdinand.	250	"
Beaufort-Spontini (vév.) Alfred	200	"
Eisenstein (rytíř) Václav JUD.	200	"
Krakovský (hrabě) Hanuš.	200	"
Tomek Mikoláš (děk. kapit.)	200	"
Thun (hrabě) František	200	"
Windischgrätz (kníže) Alfred	200	"
Althan (hrabě) Karel	100	"
Auersperg (hrabě) Josef	100	"
Berchem-Heimhausen (hr.) Kaj.	100	"
Clam-Martinić (hrabě) Jindřich	100	"
Černín (hrabě) Eugen.	100	"
Čestk Frant. (děk. u Věch Sv.)	100	"
Fähnrich Thadaeus, far. a vik.	100	"
Ilvka Fr. (far. u sv. Mikuláše)	100	"
Korb z Weidenheimu (baron) Karel.	100	"
Lažanský (hrabě) Prokop.	100	"
Lederer Frant. (far. v Jirnách)	100	"
Lobkovic (kníže) Josef.	100	"
Lobkovicová (kněžna) Bertha.	100	"
Maternich (kníže) Klement	100	"
Nostic (hrabě) Ervin	100	"

¹⁾ O této památné slavnosti promluvíme v příštím
svazku o něco místněji, hodlajíce tudy vyhověti
přání mnohých čtenářův našich a v Blahověstu
zůstaviti památku.

Mimo to 50 zl. přispěli: Pt. *Syrový Jan*, *Procházka Vojtěch*, *Wagnerova Klara*, *Tušner Josef*, *Leopold hr. Thun z Hohensteínu*; 40 zl. věnovali p. *Mudroch Jan*, farář v Únětich a *Karel Ott*; po 20 zl. dali: pt. p. *Günner Antonín*, *Sulík Matěj*, *Lička Kašpar*, *Lička Vojtěch*, *Schön Leopold*, *Daneš Frant.* *klášter anglických panen v Praze*, *Heidler Michael*. Jinak nalézají se v řečeném seznamu dary 15, 10, 5 zl. a menší dárky. — Výkaz ukončen pak slovy *děkův a naděje*, že, což společnou láskou a obětovností počato, trvalou nadšeností k žádoucímu konci bude přivedeno. Rozumí se samo sebou, že nam nelze leč doložit srdečné: Amen — staň se!

V Praze dne 2. Října 1857.

Slavilaf se i letos u nás v Praze i v Čechách slavnost sv. Václava. Jeť to, jak známo, ve vlasti naší od věkův zasvěcený svátek, ježž otcové naši světivali s všelikou slávou. Trvalof to až do posledních desetiletí minulého věku. Po onu dobupřicházivali do Prahy u valných průvodech nábožné zastupy navštívil hrob sv. dědice a patrona Českého. Víme, že až do časův císaře Josefa II. po celou oktavu den co den ze všech farních kostelův chodívaly nábožné processí na hrad k posvátnému hrobu, oslavující Boha ve svatém Jeho. Mimo to v neděli mezi oktavou sv. Václava se z jistých farních kostelův konávalo processí k soše svatého Václava, postavené téměř uprostřed Koňského trhu. Jako všechny téměř průvody pouli zastaveno též processí o sv. Václavě. Takovou měrou zarazily se ony posvátné radosti, jež bývaly obyčejné. Přes všeliké tyto nehody zachovala se pobožnost v kostele u sv. Víta, jakož i na Koňském trhu, čili jak nyní slove na Václavském náměstí. A tato pobožnost vykonávala se ovšem i za naší paměti s nemalou okázalostí a slávou. Pamatujemeť, kterak osvěcena bývala všechna vesměs okna po celém Koňském trhu a co vážných čestných Pražanův shromažďovala se vůkol sochy sv. vévody a dědice našeho. Tím více nás bolí patrná *ochablost*. Aneb kde jsou ty tisíce nábožných pouťníkův z Pražských měst, z Pražského okolí a z krajův českých, ježto by se valily ke hrobu sv. dědice svého prozpěvující obyčejem svých předkův? Co se děje, aby vůbec a všudy zjevno bylo, že se v Čechách právě po katolicku slaví svátek patrona národa, arcibiskupství, vysokých škol našich? Či má v tom záležeti pokrok, jestliže mladší pokolení pohrdají nábožnými obyčejí svých předkův?

Říkáť se sice, že prý Jesuiti ztencili a zrušili slávu sv. Václava v národě našem. Krivé, liché a lživé to řeči. Sv. Václav ctěný právě než stávalo tovaryšstva Ježíšova, ctěný byl i za nich i od nich. Památné seminárium, jež se při konci XVI. století založilo v Praze, sloulo semeniskem sv. Václava; první pokladnice čili založení na vydávání duchovních a vzdělávacelných knih v jazyku českém pod správou jejich sloul dědictvím sv. Václava, nejedny knihy o životě, jakož i pobožnosti k oslavení památky dotčeného svatého dědice našeho pocházejí od údův řečeného řádu; samé to důkazy, že Jesuiti neztenčili čest sv. Václava. Mimo to pobožnosti sv. Václavské trvaly ještě po zrušení dotčeného tovaryšstva. Nebylť to tedy Jesuité, kdož ztenčili povinnou vděčnost k přednímu mezi světci a patrony národu našeho; způsobil to duch, který zavíral kostely a na sklady i stáje proměňoval chrámy, duch, který potlačil zbožná bratrstva, rozptýlil záduší, a pode jménem osvěty v lehkost uvodil přede vším víru a církev katolickou. Lidé, kteříž se nechali, nýbrž dali osleptit dotčeným neblahým duchem, odcizující se náboženství, odcizovali se tudíž také bohumilým obyčejům zbožných předkův svých, až pak i uvyklí pohrdati věcmi, mravy a úkony, jež bývaly druhy svaté. Avšak nehrozíme-li se nyní již ovoce, jež dozrává z nedobrého semena? Nevidíme-li, že duch, jenž oltáře bořil, bořil tolikéž základy bezpečnosti a blahobytu obecného? Není-li tedy na čase, abychom odhrabali zasypané prameny zbožnosti, kterouž se honosili otcové naši? Neposledním z pramenův těchto bývá čest, ježto se vzdávala po devět set rokův sv. Václavu; čest, v kteréžto vévodové, králové, císařové s národem, biskupové, arcibiskupové i kardinálové naši s duchovenstvem i s učenci, jako o závod zápasili. Pomněme tu jenom na Karla IV. a na Ferdinanda III., vzpomeňme si, že se u nás na sta kostelův čítá, zasvěcených jménem sv. Václava, považme, že hned při založení stolice biskupské v Praze, sv. Vít a Václav prohlášení jsou za patrony její, připusťme k myslí, že v samém Římě u hrobu sv. Petra hned po pravé straně stkvěje se oltář vzdělaný ku poctivosti sv. Václavu, a vyznačený lampou nehasnoucí: a to-li by nás nepovzbudilo, abychom obnovili mezi námi dřevní horlivost v účtě a vděčnost k přednímu mezi patrony koruny a země České? Bohdež by tedy v Praze i v kraji všady po Čechách i na Moravě cítilo a vyznávalo se opět, jak slušně církev svatá pje o sv. Václavu:

„Sláva Tobě, slávo České země
Květe knížat, květe nebesanů!“

Dejž Bůh, aby srdcem každého Čecha proniknula pravda, vytknutá ve slovech téže písně:

„Pomni dobře, slavná země Česká,
Jakým odsloužíš se Bohu díkem?
Málo které království se může
Jak ty honositi mučenikem!“

Pak by oživly dřevní valné poutě a průvody ze všech končin rozmilé vlasti naši kehrobu sv. Václava v Praze, pak by se obnovila zašlá bratrstva, na obrazích, při sochách, ve chrámech všady bývalo by viděti, že se světi svátek prvního, nad jiné výtečného oslavence Božího v zemi naší. Ze srdci celého národu zaznívaly by ale též písně, podobné hlasům, jimiž po dnešní den prozpěvuje kněžstvo:

„Přispěj kníže svatý svému lidu,
Š dobrotou svou přispěj čírou,
V žádoucím af ve poklidu
Bezúhonnou květe vírou.“

Komu dáno, jedné a působ v takovém duchu a přičiňuj se o to, af se příštím rokem již těšiti můžeme z nastalého pokroku v jasnejším světle, vidouce valnější zástupy ctitelův sv. Václava! —

Z Nymburka v Září 1857.

Již dlouhý čas se od nás Blahověst něčeho nedozvěděl: nyní to ale miníme vynahraditi, sdělujice mnoho potěšitelného z města našeho. Ať si za časův našich často na chladnost u víře a nevěru stěžujeme, musí nás tím více těšiti, když vidíme, že živá víra a křesťanská láska jeví a zmáhá se v národě našem a lid náš český alespoň většinou drže se horlivě víry svých svatých patronů Václava a Jana, o rozšíření cti a slávy Boží všemožně pečuje. Stkvělé důkazy toho mohu od nás podati, ač nevím téměř, kde dříve začíti mám. Začnu ales tím, což již jest, nechaje k posledu, co teprv pěkného a bohumilého státi se má. — Dlouhá léta již byla socha Bl. P. Marie na náměstí porouchaná a spustlá. Dlouho se mluvilo o obnovení, ale dlouho k tomu též nepřicházelo, poněvadž tu nebylo prostředků. Konečně se usneslo velebné duchovenstvo, aby se to stalo sbírkou. Sbirka se učinila, a duchovní se nezmýlili ve své naději. Bohatí i chudí — každý přispíval dle možnosti, takže nebylo v celém městě téměř žádného, kdoby svým halířem k tomu byl nepřispěl. Tím způsobem sebralo se tolik, co k rádnému opravení sochy potřeba bylo a nyní se již socha v celém lesku svém na náměstí

stkví. Ale nejenom toto, nám se tu letos také otevře hlavní škola, již ctné měšťanstvo, nešetříc velkého nákladu, rádně vystavěti dalo. I při volbě učitelů ukázal slovutný výbor městský, že ví, čeho potřebí, a tudíž za učitele volil muže, kteří zajisté naději města nesklamou. — Dále si umínil též jeden vážený měšťan zdejší obnoviti *presbyterium* zrušeného kostela dominikánského, náčež se náklad na 16000 zl. str. páčí. Náklady k tomu účelu budou od našich umělců p. *Hellicha* a p. *Grubra*, kteří o nich již pracují. Celá práce má býti během tří rokův dokončena a kaple tato zasvěcena ke cti sv. Jana. — Týž horlivý pan měšťan objednal také sochu sv. *Vojtěcha*, kterážto na cestě k Poděbradům postavena býti má. Bůh mu odplaf jeho šlechetnou snahu o česť a slávu Boží! Bůh žehnej celému měšťanstvu za rázné smýšlení a obětovnou péči o vzdělání budoucích pokolení. K.—

Od Jesenka v Srpnu 1857.

Vždycky mne to hluboce a jaksi tajemně projme, kdykoli překročím práh posvátný a octnu se v chrámu, s jehož stěn a stropu přimlouvá se ke mně lichovážný duch starobylosti. Podobně děje se mi, kdykoli navštívím skrovný sic, avšak dojista starožitný chrám *Mcelský*. Po smyslu a rozumu mém padaf zajisté rok jeho založení do času našeho *Karla IV.*, ač nyní mimo zdi a krovnic více nenajdeš, co by tě pamatovalo na onu blahoskvělou dobu národu našeho. I položení a umístění mnohověkého chrámce toho na výšině, s kteréž u valnou šír i dal volně bloudí oko, vábí a řídí sem kroky chodcovy. Co však vkročil-lis dovnitř chrámu Páně ve *Mcelích* až do nedávna kalitoti nemálo pocit posvátné radosti, byla jeho dávnoletá spoušť; všecko všude doprošovalo se hlavy a ruky, která by, ujavši se ho věrně a upřímně, zjednala mu důstojnějšího vzhledu, lahodnější tváře. Hlavní oltář, výborná to řezba jakéhosi, jak mi praveno, samouka, zračil se tu ve své nahotě, neucitliv nikdy štěte a pile pozlaccův; pooboční oltářové nesouhlasili ani s oltářem čelním, aniž jiné okrasy dodávaly chrámci samému. Slovem, na všem a ve všem bylo viděti, že duch neblahé chrámonelibné doby *Josefinské* i tady byl vytiskl své šlépěje.

To cítil s bolestí nemalou a cítil dlouho nyníější *Mcelský* správce duchovní, pan *Jos. Renner*; nemohl však neshodám a nepřístojnostem těm odpomoci tak rychle a tak úplně, jak si toho ovšem přálo jeho srdce; kostelíček jest chudický; jiskra lásky k o-

krase domácího kostela v osadě jeho nevelké a nemajetné musela teprva pomalu a opatrně buzena, živena a silena býti, nežli se řečený duchovní na něco vydatnějšího a platnějšího v prospěch svého kostela mohl odvážit. Konečně uhodila hodina, která v pamětech Mcelských co hodina znovuzrození tamnější svatyně Páně měla býti označena. Kdo ještě před r. 1854 viděl chrám Mcelský a kdo se naň podívá nyní, ustrne radostí nad velikou proměnou, nad úplnou přerodou posvátného tohoto stavení. Ať pomlučíme o tom, že i zvenčí jest čistě obilén a slušně opraven, dům ten Boží stkvěje se uvnitř všecek důstojnou ozdobou a úpravou. Oltáře všechny napořád čistě, důkladně a vkusně jsou štafrovány; chor s varhany, zpovědnice, křtitelna, slovem: každá jakákoli část náradí a nádobí chrámního celku přiměřeně jest přispůsobena, tak že duše nábožná ani nasytili se nemůže diváním a požíváním, kdež před tím smutně a nevolně se odvracela. — Nuž a kde nasebráno peníze na jakovou opravu? Náklad zajisté, ani v to nepočítaje potřebné při takových příčinách přívážky a pojízdky, vystoupil na 1200 zl. v. č. Kde, řku, shledáno takovou summu peněz? Na *dlaních*, ve skříních dobrodinců. Sedmdesát zl. ve stř. daroval k účelu tomu pan patron kostelní, svobodný pan z *Wessenbergu*; ostatních 410 zl. v stř. snesli jsou s tou nejradostnější, ba dlužno říci, sjakousi závodivou ochotou farníci Mcelští. Díka jim za každý při té příležitosti na oltář svého farního chrámu Páně položený dárek; díka však i také místnímu duchovnímu pastýři, který, ač sám v méně příznivých nalézá se poměrech, vždy předce všechny kterékoli dělníky a pracovníky po více měsíců u sebe na faře stravoval za časův, kde věci potravní stály v ceně vysoké. Po spravedlnosti ale abychom již nikomu nebyli křiví, připomínáme, že i tamnější někdy kaplan, p. *Fr. Krupička*, v díle tom bohumilém svou má částku a zásluhu.

Rozdělení ohně bývá druhdy spojeno s jakouž takouž nesnází. Je-li však jednou plamen vyloučen z dřeva, pak on přirozeným pochodem o svou další existenci a potravu stará se sám. Podporuješ-li ho dokonce, kladeš-li naň třebas sebe skrovnějších, avšak častějších třisek a polének, můžeš se též zhrívati na něm. To platí svou měrou o plameni, jemuž nistějem čili ohniskem jest lidské srdce; to se říci může a musí i také o plameni lásky k domu Božím vůbec, a lásky k chrámu domácímu zvláště. Pravdu tu osvědčenu vidíme, kde-

koli přičiněním duchovního pastýře srdce osadníkův pro přibyték Boží jednou bylo rozšířeno; my ji stvrzenu spatřujeme najmě a obzvláště i na srdcích farníků Mcelských. Od té doby zajisté, co přibyték Krále králů důstojně uspořádán jich nemalým a společným úsilím nepřestávají Mcelští věnovati mu svou pozornost, donášeti mu hned větší hned menší oběti. Takť právě roku letošního jistě tamnější dobroditelkyně (rád bych zde jiným na povzbuzení položil její jméno, kdvyby mně bylo nevypadlo z paměti!) darovala Mcelskému chrámu Páně nový kalich, nový ornat a velum, vše v ceně 50 zl. stř. Vědomí blahocinu tak spanilého buď jí zde za to odplatou, jiným pak příklad její k činům podobným pobudkou!

Snaha tak šlechetná, tak všestranná a vydatná, jakou osada Mcelská byla osvědčila u zvelebování svého starožitného chrámečku, nemohla tejna zůstatí vrchního též osady pastýře. Kterak že z ní potěšen jest byl a rozradován tento arcipastýř, nejd. p. *biskup Litoměřický*, nechť nám vypoví on sám, a to listem, učiněným za tou příčinou ke vši farní osadě Mcelské. Jest pak listu toho znění toto:

Ja Augustin Bartoloměj,

z milosrdenství Božího a z milosti stolice apoštolské biskup Litoměřický, vzkazuji v Pánu velemilé farní osadě Mcelské své vrchnopastýřské pozdravení a biskupské pozdravení!

Z kanonické visitační zprávy vikariátního úřadu Nymburského za r. 1855 vyznamenal jsem s obzvláštní radostí, že farní osada Mcelská o slušnou okrasu domu Božího laskavě a horlivě dbá a tím právě osvědčuje, kterak jí též dům milý jest a drahý, i jak dobře ona poženaná jeho význam pochopuje. Všaktě chrám ten pro Mcelany nebeským domem otcovským, v němž oni a jich předkové i potomci zrozeni byli a bývají k životu věčnému; domem, v němž člověk hned na popraží skrze svatokřesťanské koupel Boha samého za Otce a Církev svatou dostává za matku, kteráž dítek svých zrovna v domě Božím nejvíce učí, sílí a vede do nebe. Ó což blažené hodiny tráví a slaví tady víryplný křesťan ve spolku s Bohem a jeho svatými anděly, kteří zde před jeho svatostánkem v modlitbách pohřížení meškají a oltář jeho obletují; tady, kde Bůh co Spasitel přebývá a v nevýslovném ponížení všechny divy lásky a milosti své obnovuje; tady, kde příchodem světa Spasitele dílo světospasné svého obytu došlo a zřídlo

znovuobživné milosti se otevřelo, tekoucí až dodnes na požehnání a blaho všem, kdož jsou dobré vůle. I kdo pak by sobě neoblíboval v domě, v němž Bůh k lidem se družé lásky své ku spasení našemu vládnouti dává! Dům Boží jest a zůstane tudíž největším pokladem obce, která o jeho okrasu horlí tím více, čím více chápe jeho důstojnost.

Nechť jenom tedy osada Mcelská v horlivosti o ozdobu svého chrámu pokračuje. Pán a Vlastník jeho vše odplatí stonásob! Nechť však i oni sami tvoří živou a nejskvostnější jeho okrasu, a to *mužové*: svou spravedlností, *ženy*: svou pobožností, *mládenci a panny*: nevinnou svou a smyslem nebeským, *dítěti* pak svým se podobáním Onomu, jenž již co dítě s těmi věcmi, kteréž jsou jeho otce, nejraději bavíval se v svatém příbytku Otce svého.

Všech napořád dobrodinců chrámovních pamětliv budu při nejsvětější oběti mešní, aby jim přehojně požehnal Pán. Kéž by i farní osada Mcelská mně, svého biskupa a vrchního pastýře sobě připomínala na modlitbách!

Pochválen buď Ježíš Kristus a Maria!

V Litoměřicích z mého biskupského stola 9. List. 1855.

Augustin Bartoloměj m. p.,
biskup.

—Z.

Z okolo Mělnického v Srpnu 1857.

Dne 9. Srpna b. r. o šesté hodině odpoledne odbyvalo se svěcení svatého kříže u *Turbovic* v Záborské osadě vysoce důstojným p. P. *Vojtěchem Zumanem*, biskupským vikářem okresu Mělnického u přítomnosti několika duchovních pánů z blízkého sousedstva. Dle nařízení nejd. biskupské konsistoře Litoměřické vykonal řečený p. vikář nejprve posvátný obřad podle Pražské agendy, po té, mezi tím co líbáno svatý kříž, modlil se litanie a modlitby o utrpení Páně z odpoledních pobožností, obyčejných v Litoměřické diecési, konečně pak učinil příměřenou velmi dojemnou řeč, kterouž uzavřel modlitbou za Jeho apoštolské Veličenstvo, našeho nejmilostivějšího zeměpána, za osvěcený kn. rod Lobkovický a za místní osadu. Celá ta slavnost nabyla zvláštního rázu tím, že se dala na *Turbovic* výšně mezi krásným ovocným stromovím, odkudž široko daleko viděti u př. na Dáblíce, Říp, středohoří Litoměřické, Bezděz a m. j. Mimo to sluší ale obzvláště podotknouti, že se v pobožné slavnosti té příkladně účastnil i J. Os. *Ježíš Christian* kníže z Lobkovic, patron jmenované osady, jenž na své outraty onen kříž vzdělati

kázal. Zbožná mysl Jeho osvědčila u té příležitosti větší statečnost, než mnohých jiných. Podivné bylo v onen den povětrí; na blízkou hrámalo a přelétlo v pravo i v levo, na těch místech ale, kudy průvod se ubíral, a kde slavnost se konala, ani nekáplo. Jak příkladně tenkrát dotčený osvěcený kníže upřímnou nábožností svou objevil, tak ji objevuje jindy zase jinak. Co patron tolikerych kostelů, far a škol má na sobě mnoho těžkých břemen, která však, ač ještě příliš mlad, právě proto, že nitro Jeho opravdivou nábožností všecko proniknuté jest, s radostnou ochotností na se bere; kráčeje bedlivě po šlépějích osvěcené matere své *Anny Berty*, roz. kněžny ze Svarzenbergů, kteráž po všecek čas panování svého až do měsíce Ledna b. r. co vzor nábožnosti, laskavého pečování o všecko dobré, blahosklonnosti, milostivosti a dobročinnosti si počínala. Kéž by Svrchovaný jak Ji, tak i Jejího os. syna za příkladnou zbožnost a ušlechtilost hojně odměniti, a mnoho podobných patronů Cirkvi své vzbuditi ráčil.

U Těhora d. 6. Října 1857.

Den jmenovin nejjasnějšího zeměpána, JAV. císaře našeho *Františka Josefa*, světil se letošního roku v Táboře neobyčejnou slavností. Přítomnost nejdůst. p. kanovníka V. M. *Pešiny* shromáždila tu z celého dalekého okolí kněžstvo i lid, anobrž i z Budějovic zavítali k nám dva pt. pp. kanovníci. Vys. důstojný host, velebný to kmet, konal slavné služby Boží, dopoledne s četnou assistencí za dlouhé a šťastné panování milovaného císaře pána, načež při hluché hostině jednotlivé hosty potčil mnohými obrazy. Než slavily se toho dne též odpoledne služby Boží způsobem neobyčejným. V chrámu Páně děkanském byl shon lidu potud nevidaný. Střelci městští, dvůra radama rozestavení, přístup k oltáři činili volný. Po požehnání ubíral se veliký průvod kněžstva, pak dva pt. páni kanovníci Budějovští, a po nich pontificující pt. p. kanovník *Pešina* z děkanství do chrámu Páně k velkému oltáři. Všech tváře obrátily se ku kazatelně, kamž vstoupil a držel řeč slůvnutý a výmluvný tento p. kazatel, a počal líčiti počátek, zrůst a působení bratrstva *Dědictví sv. Jana Nepomuckého*. Srdece všech plynulo v slasti a oči topily se v slzách. Po té vyšel slavný průvod z chrámu Páně; všickni a k. krajští úředníci, zdejší městští střelci, četné kněžstvo, neschíslné davy lidu pobožného účastnily se v něm: Náměstí přeplněné nástupy, kterých prostranný chrám Páně již obsáhnouti nemohl, okna, výšiny, ohrady i věže, kudy se šlo, všady plno žadostivých účastní-

kův. Hlahol zvonů a jednohlasný, krásný zpěv zbožných zástupců, rozpěvujících ke cti sv. Jana Nepomuckého rozmáhaly horoucí nábožnost. Tak přišel průvod na hřbitov. Tu nedaleko u sv. kříže odhalila se překrásná kamenná socha shotovena od výtečného p. *Emanuele Maxa* Pražského. Aj tu stojí na podstavku vzdělaném od Pražského kameníka p. *Svobody*, sv. Jan Nepomucký! U nohou jeho v hluboké nábožnosti klečí kněz, an podává témuž Svatému desku s nápisem: *Dědictví sv. Jana Nepomuckého. Láska a důvěra stkví se v tváři kněze, jakož i nebeské zalíbení v tváři Svatého, jenž oné přijímaje na odměnu knězi v nebi ukazuje. „Hle, tot nebožtík náš Haníkýt,“ zazněl hlahol v lidu, jakmile se objevil před zraky jeho pomník ten památný.*

Nejd. p. pontifikant přikročil k svěcení. Slunce zacházející rozlévalo utěšeně svou září. I nezapomenulo se, za pokoj duše jak nebožtíka, takt i zemřelých údů téhož bratrstva a za dobrodince, jichž pomocí pomník ten povstal, nábožnou modlitbou vyzývati nebeského Pána.

Na to se v hřbitovním chrámu Páně za pokoj duše nebožtíkovy odbyvaly posvátné obřady. Konečně vrátil se průvod zasedo chrámu Páně, odkudž jsme se odebrali na děkanství, kdež vzdálenější duchovní se loučili s veledůstojným hostem, utěšení přívětivostí a právě bratrskou láskou otcovského sluhu Páně. — Vd. p. kanovník konal pak druhého dne slavné requiem za pokoj duše zakladatele následujícího dne za údy sv. Janského Dědictví. Ten ten oslavil přítomností svou nejdůstojnější p. biskup Budějovský, *Jan Valerian Jirsík*. Aby však památka ta nabyla stálosti, založena jest fundaci, by na ten den a na den odevzdání daru zakladatelova v dědictví Svatojanské bylo vždy slouženo requiem za pokoj duše jeho, pak za v Pánu zesnulých údů téhož bratrstva.

Tím nová hvězda vznikla ke cti sv. Jana Nepomuckého v památném Táboře. Bůh pak oslav a prodloužil utěšeně věk původce té slavnosti, jakož neunavenou horlivostí rozšiřuje a oslavuje království Boží na zemi, a sláva záře nebeské jej ku sv. Janu Nepomuckému po skonání šťastném přijmi!

Památku zasvěcení řečeného pomníka oslavil též Tábořský c. k. p. krajský president *Vladyka* básněmi tištěnými. Vznešený tento muž a vlastenec vroucí svou nábožností a spravedlností slouží za vzor městu i kraji, zvelebil též hřbitov Tábořský překrásnou kamennou sochou Rodičky Boží od nebožtíka p. Josefa Maxa zhotoveno. Mimo to nebudiž za-

mlčeno, že slovatný tento pán, chtěje se své strany přispěti k ulevení břemena vlasti, dobrovolně se ze služného svého ročně 2000 zl. stř. odřekl. Jaká to velikomyslnost a otloucitnost nábožná!

N.

Z Golčova Jeníkova v Řijnu 1857.

Památným o slavným byl pro osadu zdejší den 7. Řijna. Jest to po druhé, co k nám letošního roku zavítal náš vrehní arcipastýř nejd. p. biskup *Karel*. Po prvé bylo to dne 20. Července, když svátost sv. biřmonání na zdejší osadě uděloval — a po druhé zavítal k nám, by přítomností svou zvětšil a rozmnožil slavnost dotčeného dne. Slavila se totiž ve zdejším chrámu Páně památka 25letého kněžství a sjelo se k slavnosti té řídké a neobvyčejné 11 kněží¹⁾, totiž:

P. *Bělohradský František*, farář z Pertholtic.
P. *Hubálek Jan*, farář z Rosice.
P. *Jelínek Innocenc*, farář z Habru.
P. *Keperla František*, farář z Petersdoru.
P. *Knappek Josef*, farář z Žirce.
P. *Langer František*, děkan z Landskrouna.
P. *Novák František*, farář z Probluz.
P. *Novotný Josef*, děkan v Jeníkově.
P. *Pirkl Václav*, farář v České Třebové.
P. *Stánil Josef*, farář v Kozlech.
P. *Šrámek František*, kaplan z Přibislavi.

Ráno dne 7. Řijna okolo 9. hodiny shromáždila se školní mládež na děkanství a při slavném sezvánění ubíral se J. Excellenci nadjmenovanými duchovními pány do chrámu Páně. Před nimi kráčela školní mládež s velkým množstvím nábožného lidu. Po té následovalo kázání, držané od p. kanovníka *Jana Raise*. Nebudu zde připomínati, že mluvil s místa posvátného od srdce k srdci, toť dokazovaly slze, iež po lících jak vel. duchovenstvu tak i lidu kanuly. — Mluvil p. kanovník o *důstojnosti stavu kněžského*. Po kázání následovalo vzívání Ducha sv. — pak slavná mše sv., kterou měl sám nejd. p. biskup. Ukončila se slavnost ta zpěvem ambrosiánským: *„Tě Boha chválíme.“* Druhého dne vykonávalo se slavné rekvie, které též měl nejd. p. biskup za všechny ty, již v roce 1832 byli ordinováni, ale již v Pánu zesnuli. Ale nejen po tyto dva dni trvati měla slavnost tak neobvyčejná a řídká — i pamatováno tu pro budoucnost — založena jest při zdejším chrámu Páně fundaci mše

¹⁾ Tím památnější byla slavnost ta, neb všickni ti to duchovní páni jsou ti první, jižto od J. Excellenci v roce 1832 byli ordinováni.

svaté jak za časné, tak i věčné blaho těch duchovních pánů, jenž k této slavnosti se byli sjeli. — Ve čtvrtek dne 8. Řijna ubíral se Jeho Excellenci nejd. p. vrchní pastýř opět do Chrástě — a v skutku necitelné srdce musel by míti, kdo by nebyl pohnut, vida, jak právě otcovsky se loučil s vel. duhovenstvem, když se tu nábožné paměti poroučel všem, zarosila slza oko jeho — a slze kanuly se po tvářích všech přítomných. — Že slavnost ta na lid mnoho účinkovala, netřeba tu připomínat. Bylo by si přát, by podobné slavnosti více se chtěly rozšířit po diecési mezi duhovenstvem, tak by se napomohlo k obnovení té první horlivosti v úřadě posvátném snad nemálo, tak by lid k větší ještě účté úřadu kněžského byl povzbuzen. —

+

Ve Svatce dne 26. Září 1857.

Také z naší hornaté krajiny mohu milému Blahověstu sdělit zprávu radostnou. I u nás jakož i v sousední sesterské Moravě začíná se probuzovati život náboženský. duch katolický. Jeví pak se obzvláště tím způsobem duch náboženský, že odloučení od nás bratří, vyznání evangelicko-helvetského. (kterých mimochodem řečeno: nejvíce v tomto česko-moravském pohoří přebývá jak na české straně ve vikariatu Skutečském, tak na moravské v dekanatu Novoměstském) s pomocí milosti Boží začínají poznávati pravdu samospasitelné Církve katolické. Není to snad nějaké přemlouvání neb převádění ze strany katolické, nejsou to ohledy světské, které obvykle u jistého druhu osob bývají nejmnocnější pákou buďto k navrácení se do Církve aneb k odpadnutí: nýbrž přirozená, rozličnými nedůslednostmi ze strany nekatolíků ovšem ale nejvíce milosti Boží probuzená touha po pravdě to bývá, jež i u nás několik již bratří přivedla, a dá Bůh, ještě více přivede nazpět do lůna mateřského Církve katolické. — Seč jest tedy pravda víry katolické duchu toužícímu po známosti čisté, nezkalené víry, patrně se ukázalo na muži, čítajícímu již 58 let a bydlícímu v poblízké moravské vesnici Blatinách. Tento muž, jmenem *Karel Žádk*, byv od svého nekatolického otce věrně vychován ve víře protestantské, chodil sice jakožto tovaryš v cizině do kostela katolického, ale více z obvyčeje pouhého než z jakési přesvědčenosti. Když pak se později navrátil do rodiště svého, oddal se pilně čítání Písma sv. a seznal, jak se nyní sám vyjádřil, že protestanti proti jasným výrokům Písma sv. mnohé sv. svátostí zamítají. Četl po druhé, po třetí a

vždy k tomutož úsudku přicházel. Mimo to nemohl pochopiti, jakým právem mohou upíratí učení o očištění; což jej velice znepokojovalo. V těchto pochybnostech trval po delší čas, až pak samým pochybováním a nejistotou, na čí straně by pravda byla, tak daleko se octnul, že se mu zdálo *jednostejně* býti, ať si věří kdo co chce a jak chce. — Než netrval dlouho tento trapný stav duševní. Prozřetelnost Božská, ježto rozžehla v něm světlo jasnějšího poznání, vedla ho dále ku chlumu pravdy svaté. I oddal se opět skoumání a hledání pravdy. Tu již pilněji počal čísti katolické spisy. Mezi jinými dostala se mu do rukou dogmatická kázání od výtečného faráře Sloupenského *J. Dremly*, jakož i jeden sešitek „Blahověsta“, v kterém popsán jest návrat do Církve katolické protestantského pastora *R. Haserta*. Po té již neváhal více, veřejně vystoupil s úmyslem dávno chovaným, že se chce stát katolíkem. Nelenili také jeho protestanští spoluvěrci. Podstrčeno mu spis, ovšem beze jména, plný útržků a hany na katolíky a vyhrožováno mu tím oním, bude-li katolíkem. Avšak úmysl jeho byl pevný. Těžce nalezená pravda nedala se déle ukrývat, nýbrž domáhala se práva svého, a tak popráno mu, veřejně složit vyznání víry v chrámu Páně v *Německém* dne 12. Července. Radost navracujícího se syna do lůna sv. Církve byla pak tím větší, an také jeho choť, švagrová a její dcera téhož dne slavně do Církve přijaty byly. Jeho syn as před dvěma roky totéž učinil. Bohdež, by příklady jejich následovalo více odloučených bratří, bohdež by milost Boží je osvitila a přivedla nazpět do onoho ovčince, který předkové jejich omámení lichými sliby aneb zastrášení výhrůzkami lehkomyslně, bezděčně byli opustili. Než doufejme: všecko na čas, pravda na věky! —

F. K.

Z Ostružna v Září 1857.

Den 14. měsíce Září, zasvěcený památkou povýšení sv. kříže, jest zajisté památným dnem pro každého nábožného osadníka fary Ostruženské, jelikož tohoto dne byly jsou kříže na obě věže chrámové znovu postaveny. Kostel „povýšení sv. kříže“ v Ostružně jest to, jak v památní knize fary Ostruženské zaznamenáno, nejkrásnější mezi krásnými kostely na panstvích jeho Exc. p. Františka hr. Šlika, ano kostel ten se snadno může k nejkrásnějším venkovským kostelům po veškeré vlasti naší milené připočísti. Chrám tento vyniká již zevnější stavbou svou, jenž v podobě kříže provedena

jest, a poskytuje zláště svým průčelím, kde po obou stranách hlavního vchodu dvě vkusné věže vzhůru se pnou, příjemný pohled. I vnitřní úprava chrámová zasluhuje všeho povšimnutí, neboť ona nejen oko pozorovatele bavi, ale i mysl i srdce jeho k Bohu mocně povznáší. Hlavní oltář jest z dobrého mramoru vkusně vdělan, jakož i postranní oltář, na němžto se nalézá obraz sv. *Václava*, jehožto malba se Skretovi připisuje. Mimo to jsou jiné dva postranní oltáře ze dřeva slušně zhotoveny. Na vnitřním klenutí je více maleb hned od r. 1779, jenž všechny hlavnější udalosti sv. kříže představují. — Zakladní kámen k této velebné budově položila r. 1772 na témž místě, kde hned od r. 1693 dřevěný kostel stával, paní *Anna Josefa*, pozůstalá vdova p. Františka Josefa hr. Šlika,rozena hrab. Kolovrat-Krakovská, paní panství Vokšického. Než smř nedala ji dočkati se ukončení práce této. Nastupcové její na panství Vokšickém, a sice: *Quido* hr. z *Wessengolfů*, zláště pak zbožná sestra jeho *Alžběta*, provdána za knížete *Esterházy z Galanthy*, pokračovali pilně v stavbě této, tak že již roku 1780 dílo to ukončeno bylo. Dne 19. listopadu dotčeného roku zasvětil nový kostel tento pt. p. *Jan Selb*, děkan a biskupský vikář v Jičíně, až jej konečně dne 17. Září r. 1797, tedy v neděli po slavnosti povýšení sv. kříže Jeho Exc. nejdůstojnější pan biskup Králové-Hradecký *Maria Thaddaeus* hr. *Trautmannsdorf* slavně vysvětil. Od té doby však pěkný kostel náš přirozenou měrou scházeje, znamenitě potřeboval opravy, kteréž se mu letošního roku zvláštním přičiněním pt. v. p. *Jana Makše*, místního faraře, osobního děkana a bisk. vikáře v okresu Kopidlněnském, jakož i patronátních pp. komisarů, svolením jeho Exc. p. Františka hr. Šlika v plné míře dostalo (páciť se náklad na opravu kostela a domu farního na 10,000 zl. ve stř.). Práce záhy z jara započata, dospěla tak, že již dne 14. t. m. jako na den Povýšení sv. kříže oba kříže na věže chrámové znovu postaveni býti mohly. Den však ten byl jako dnem svátečním — zasvěceným. Ráno v 7 hodin byla zpívána mše svatá, jižto přítomen byl větší díl řemeslníků a dělníků, kteří při stavbě té se zúčastnili, aby Bohu díky vzdali za to, že je po celý čas dosti nesnadné práce milostivě chrániti ráčil. O jedné hodině začal se nábožný lid z blízka i z daleka scházeti k slavnosti té, která se také důstojným konala způsobem. Ve 3 hodiny bylo požehnání, po kterém veledůstojný pt. p. děkan

se slušnou assistencí znovu posvětil oba kříže, jež ratolestmi, věnci a stužkami okrášlené dělníci při zpěvu písně: „Svatý kříži, Tebe ctíme“ z chrámu Páně vynesli na místo, odkud na věže dopraveny býti mohli. Zde oslovil shromážděný lid kratkou sice řečí, avšak slovy jadrnými a dojmavými zdejší kaplan P. František Rašín, vysvětliv, co by kříž vůbec zvláště pak kříž na věži chrámové znamenal. I samo nebe oslavilo památnou hodinu tuto. Sotva že se byl toliž první kříž na věži upevnil, bylo v pozadí chrámovém pozorovati překrásnou duhu, tak že kostel jako uprostřed ní stati se zdál. Když pak druhý kříž na věž tažen byl, tu opět nebe hřměním svým jej doprovázelo. Píše o obnovení chrámu Páně našeno, nemožno též pominouti o jiných ozdobách, jakých se mu roku tohoto již dostalo, aneb ještě dostane. Letos, zajisté zřízeno tu krásný nový hrob Boží, v ceně 170 zl. stř.; ještě tento měsíc budou věže naše okrášleny novými hodinami v ceně 240 zl. stř. Nová křížová cesta asi za 400 zl. stř. bude snad již budoucí svatopostní čas zdobiti náš milý chrám Páně. A tážete se, to vše kdo zřídil? Kdo na to peníze věnoval? Stalo se to vše přičiněním horlivého kněze P. Frant. Rašína, jenž k těmto účelům sbírky mezi osadníky zdejšími zavedl, nešetře přitom ani vlastního nákladu. Pročež díky jemu nejprve za podniknutí nesnadné, jakož i za vlastní příspěvky jeho, a pak díky též všem, kdo ochotně a rádi k ozdobě vlastního chrámu Páně něčím jsou přispěli. Kéžby se podobným způsobem vůbec po širé vlasti naši chrámy Páně ozdobovaly a zvelebovaly!

J. N—k.

Z Novo-Strádeckho v Říjnu 1857.

Čím utěšeněji jest patřiti každému věrnému katoliku, kterak neblahá dráma duchovní minulých desetiletí přestává, kterak otrlá netečnost u věcech nejdůležitějších ustupuje horlivé snaze; tím víceji jest nám vítati všeliké úkazy čilejší, slibnější, rozkošnější budoucnosti. — K takovýmto radostným výjevům v rozmlé naší vlasti všim právem lze připočísti neunavné kostelův obnovování, kráslení, ba tu i tam nutné jich rozšiřování. Starodávné tyto pomníky dob minulých, naskrze téměř budované křesťanskou předků našich vírou a láskou, na novo povstávají z polovičního rumu, v kterém hynuly po mnohá desetiletí — otírají se z prachu dávnoletého a šatí se leskem novým, jak sluší na dům Boží. — Zdaž nemusíme se tomu těšiti, vidouce, an lid náš po všech krajích chápe se příbytku Hospodinova a vše-

možně pečuje o to, aby ozdobil síně Jeho? Vždyť jest to dosti patrné svědectví, seč již byla a co ještě zmůže pomocí Boží oživlá vira, spolčena nelícenou obětivostí v lidu našem. Ci nedocházejí nás přecasto i radostné i podivuhodné zprávy, kterak tu i tam dobromyslný lid nás a být v chudobné neúrodné přebýval krajině, dosti patrným nákladem chrám svůj zvelebil a tudíž osvědčuje zbožnou a obětovnou mysl svou. — Tak to i na osadě Strašecké, kterážto během letošního roku k vybičování svých duchovních dosti znamenitě obětí do rukou jejich složila, aby náležitou a žádoucí opravu farního kostela v skutek uvést mohli. Za tou příčinou byli hlavní oltář a tři postranní, jakož i kazatelna a varhany obratnou rukou Pražského pozláčovače p. Kubeše tak obnoveny, jak toho výtečná umělecká rezba i stavba jejich požadovala. Nešetřeno zlata v domu Božím. Při tom nikde neutrpěl krasocit ani zbožný cit katolika. Jak slušno, poodstraněno věci rozličných buď nepřistojných; a dílem již od dobrodinců nahrazeno lepšími, dílem těšíme se, že ještě mnohá kloudnější okrasa nám přibude. Zvláště toulébně očekáváme obrazy „*Srdce Pána Ježíše*“ a *Matky Boží*, kteréž až dobrotivou rukou jistého vysoce důstojného dárce obdržíme, krásliu budou dvě postranních oltářů a příčinu zavdají k mnohé utěšené pobožnosti, ku kterým se lid náš valně shromáždí. Proto bylo i nutno pomysliu, kterak by se stále zrůstajícímu počtu osadníků dal zviditi chrám prostrannější i přístupnější. Obě se poštěstilo. Počet dvéti chrámových zrostl, a zdi, které i dolejší kaple i hořejší oratoria od chrámu dělily a lidu nepřístupné činily, vybourány. Zdařilým pak tímto podniknutím získáno místa pro 300 až i 400 lidí. — Aby však dílo již zouplna bylo vykonáno, krásné oltáře leskly se v čisté svatyni, loď chrámová se vybilila, presbytář ale jednoduše — slušně vymaloval, rosety ve stropě na způsob Pražského seminářského kostela vyzlacený. I tážeme-li se, kdo vedl tak veliký náklad, dostanem za odpověď, že *zbožní osadníci*. — Bez mála 2000 zl. st. stojí oprava kostela Strašeckého a stála by mnohem více, kdyby se byl náš milovaný vel. p. P. Antonín Viktorín, administrator farní k znamenitým byl nepropůjčil obětím. Mimo to, že 100 zl. st. ku sbírce byl již přispěl, po celé čtvrti ještě *pěti* pozláčovačům dobrotivě poskytoval stravu i přístřeší, což mu znamenitě vydané způsobilo. — Kéz by ho Prozřetelnost Božská nám neodjala — mnohá krásná památka by v pozdním věku byla pomníkem cileho bohumileho ducha jeho; mrav křesťanský by slavil u nás vítězství. —

Jemu po boku stkví se pens. inspektor statků slechtic se svým synem velevaženým p. okresním našim Fr. Kubešem, kteřížto mino 65 zl. st. ku sbírce věnovaných chrámů naš obdarili *krížovou cestu*. Obrazy ty olejné stály 210 zl. st. Sám Bůh jim rači býti odplatílem. — Ku konci nesmím opominouti, bych čestně nezminil se o krásné ochotnosti, jakouz vyznamenali se osadníci, poskytnuvše po dvakráte poslední takřka, co byli trpkými mozoly sobě dobyli, tak ze mezi nimi sesbíráno asi 1100 zl. st., vždy znamenitá to částka, považíme-li, že ze skrovného majetku jest věnována. Z toho ale již vidno, jak bohumile nejen rozkvétá, nybrž i plodného ovoce přinaší vzkříšená vira a láska křesťanská. Doufejtez podnikatelé šlechtití, táž láska s pomocí Boží vytrhne vás ještě i z dluhu, jenž prý asi 400 zl. st. obnaší. — Po té budeme i my s Vami velebiti toho, jenž nejen započal ale i dokonat dílo svaté ke cti a slávě své. —

Z jihovýchodních Čech v Září 1857.

Povždy s velikým potěšením čítáme Blahověsta, kterýžto na vsecky poměry společenského našeho života zřetel bera, neunaveně o to se snaží, aby v národu našem vira se uivrzovala a mravy lepšíly. Z té příčiny neopominul Blahověst promluvit i v 2. svazku letošního ročníku o *nočních schůzkách tanečních*, kterážto záležitost, ač na první pohled tak důležitá býti se nezdá, nicméně hluboko v život lidu našeho sahá. My mezi venkovským lidem žijíce a mnohonasobnou zkušeností poučení jsouce, souhlasíme úplně s velectěným spisovatelem článku toho, a dodáváme, že časté taneční muziky na venku jsou velika škáza našeho lidu, *ony* že jsou ten rak, který se do mravného jádra lidu našeho škodlivě zažirá. Jak se u nás nyní na mnohých místech ve vsích děje, bývá mimo adventu a postu takměř každou neděli a to třeba v té samé hospodě taneční muzika. Jaké toho následky? Lid náš českoslovanský, bez toho k lenkomyšlnosti, marnivosti a marnotratnosti náchylný, nalézá takměř každého tehodně příležitost, aby své jmění, své zdraví a svou mravnost v šanc vydal, a zvláště ta naše mládež obojího pohlaví! Kdo ji může zabrániti, aby — když slyší jen muziku vrznout — do hospody neběžela a tam cele noci nehyřila? Příležitost dělá zloděje, praví dobře přísloví. Skrze časté muziky pokazi se a zvykne běhání i ten nejlepší čeledín; neboť co sobě mají počiti rodičové a hospodářové s dětmi a čeládkou? Větší díl ne-

svědomitých nechá děti a čeládku běhat, kam se jim jen líbí a ti lepší, porádaější, kteří chtějí míti v domě pořádek, a svěřence své před mravnou zkazou chrániti usilující svým dětem a čeledinám pokáždě k muzice nedovolí, potkávají se ovšem jen s nevědkem a mrzutostí, musí ihned slyšeti výčitky: „Jiní a jiné jsou tam také; proč my bychom tam nemohli býti? Jestliže ale roličkové a hospodářové předece na svém stojí, zamezují běhání k muzice, mračení, vzdorů, hněvů synů a deér, neb čeládky musejí pokoušeti, odkudž častěji mrzutosti v domě povstávají, až se konečně takoví pořádní roličkové a hospodářové navolí, a aby se ustavičně zlobiti nemuseli, domácím noční běhání k muzice též prohlížejí. Co nám v tom ohledu pomůže nejlepší čeledín rád? Syn neb dcera neb čeledín nejsou druhého dne k žádné práci, zcuchají šatstvo, škodí sobě na zdraví, promarní při častých muzikách celou — jakkoli nyní nepřiměřeně velikou — mzdu svou. Dle zdání obecného lidu totiž musí býti u muzik všeho na zbytek; to se musí chasník nechat vidět, aby udělal chlapa, kdyby na to poslední halír prasknouti měl; u tanečních muzik musí se opít, neboť jinak by prý to pro něho nebylo žádné vyrazení. Z opilství povstávají pak různé, vračky a bitky ano i vraždy, ať pomlčím o jiných hnusných nepravostech, které se při takových příležitostech ve tmách nočních pachají, na něž oko Páně hněvivě hledí a před nimiž anděl strážce se studem utíká. Jak anoha dobře vychovaná, nevinná dívka ztratila u muzik panenský věnec, a oplakává — ale už pozdě — pad svůj, nařikajíc na taneční veselosti, které příčinou byly, že ona — námená byvši, oddala se hanebnému svůdci na celý čas života nešťastnou se učinila. Když pak synovi neb chasníkovi nevystačí peníze, tu si pomaha jiným způsobem. Tu bere otcí neb hospodáři obilí a prodává potajmu, aneb se chytá i jiných kradeží a špaností. A zdaliž se nemusí u nás množiti chudoba a bída, když chasník v mládí ničeho sobě nezachová, poněvadž u častých muzik všecko utratil, ano ještě dluhů nadělá, a děvčečka všecko na šperky vynaloží, aby se u muzik zalíbila? A pak se takoví lidé dokonce s holýma rukama za sebe vezmou, kdežto pak v stáří žebrácké hole se chopí a obci k obtížnosti padnou. Zdaliž stojí těch několik krejcarů, co se k chudému ústavu za muziky dostane, za tu hmotnou i mravnou škodu, kterou časté muziky za sebou vlekou? A co platno, když se těmi krejcarý jednému chudému pomůže, kdežto

na sta jiných na jmění i na duši schudne, a takměř žebráky se stane? A kdo má největší užitek z muzik, nežli nesvědomitý hospodský, který vždy — jak se mu jen zlíbí — za několik těch krejcarů třeba každou neděli v roce, mimo adventu a postu, povolení k muzice obdrží, aby na lehkomysele chudé mládeži poslední krejcar vyloudil a z cizých možlů ztůčel, nehlede ve své špinavé ziskčnosti na zkázu tak mnohých? Který hospodský má svědomí, nedrží zajisté často muziky! V jedné osadě přišli sousedé stězovat si k duchovnímu otcí, že prý senkyr skoro každou neděli muziku drží, což jindy nebývalo, že jejich mládež zavádí, že nemohou se syny a čeládkou obstarat; že chtějí, aby jim jen ustavičně peníze na muziky syпали, což oni v tak chudé krajině a při tolikých platech činiti nemohou; a když jim po vůli nejsou a nedají jim, co chtějí, že jim vzdorují a všelijak klamou a okrádají atd.; aby duchovní otec hleděl ty časté muziky překaziti. Duchovní jim musel bohužel odpověditi, že jim pomoci nemůže, že to v jeho moci není; že on též časté ty muziky nanejvýš nenávidí, jsa přesvědčen o jejich zlém působení ve blahobyť a mravnost osadníků, že on to už bez toho všecko politickému úřadu svému předložil a prosil, aby se tak časté povolení k muzikám v chudé jeho osadě nedávalo. A co máme souditi o tom, když mnohý nesvědomitý hospodský právě duchovnímu správci na vzdory takměř každou neděli povolení k muzice si přinese a ji až do rána drží, poněvadž ví, že to duchovní nenávidí? Nemusí-liž se to bolestně dotýkati svědomitého správce duchovního, který nejlépe poměry a nedostatky osadníků svých zná? Nemusí-li mu to hlubokým zármutkem naplňovati srdce, když vidí, čím lid — duchovní jeho péči svěřený — tělesně i mravně hyne? Nemělo-liž by se na spravedlivé pro stát i Církev prospěšné přání jeho ohled bráti? Meměl-li by tudíž také on v tom, co s jeho duchovním působením tak úzce spojeno jest, nějaký hlas míti? Co mu platné jeho vynasazení, co platno, když v neděli dopoledne na kázání výmluvnou horlivostí srdce osadníků proniká a k dobrým předsevzetím vzbuzuje, pokud dopoledne a v noci při marných tanečních veselostech všecko v zapomenutí přichází? Co platno sloužiti Bohu a dopoledne a v noci modlám smyslnosti, hnusného opilství, nevázaných rozpustilostí a hříšných prostopášností? Mládež naše jest lehkomyšlná, nemá předložení a rozumu; proto sluší zlou příležitost, každé pokušení a draždění

k zlému, co jen nejvíce možná, od ní vzdalovat, mnozí ale sarze předčasle taneční muziky ustavičné do pokušení ji uváděl a přiznivost k rozličným nepravostem podával. A kdo může sítěžně ustavičné při tanečních muzikách, které se drží, mladéž sáhnú, aby die začala k tanečním muzikám nechodila? Nebylo-liž by dobré a na nejvys prospěšné na venšovu ve vesnitích noční taneční muziky co možná obmeziti až na jave dasy a dny v roce, jako jsou masopust, posvícení, tak zveme obilnky? Nebylo-liž by postupně ne ve vsích, zvláste v chudých krajinách jenom ty dni taneční muziky dovolovati? A jako nepřiměřené prospěchy pro hnutí i mravby dobroty našeho lidu muselo by z toho brzo nepoctybné vyplývat? Tesně se velice, že se snad o tom, jakoz jsme se ze svrchnorečeného článku blahotesta s radostí dozvedeli, na výsostem máve už jedná, a skládáme v moudrost a odvahu pečtí naši výsost vlády tu pevnou důvěru, že mávy proslovůh neostysí a noční taneční muziky na venšovu co možná obmezí, zač sobě zajisté nejvřetejší díky všech rozumných o prave občanské bláde pečlivých žnás. *H. M.*

(Morava.)

Ú Dru + Sout 1897.

Kazný článek ve Vašem blahověstí o duchovním potřebách Čechoslovanský ve Vidni zajisté každého čtenáře velice dojal. Museli by věru člověk máti srdce tluslou kerou očrosle a prázdno vsého světského, kdyby nedoplázel nad smutným duchovním slámem Čechoslovanských brátru našich ve Vidni, o jejichz duchovní potřeby tak málo se staralo a pečovalo, že se zda, jakoby, co do Čechoslovanských duší, máže odpovědnosti před Bohem nemel, a jakoby o těchto duších již prve sadio seželo se rozhodlo, že pro ne v aravěstí učebním máva není. Nož mohlí pad a spásitel nas. *Dieu mon Dieu, mon Dieu!* (Božtým se evangelium zvestuje), nyrz na opak zni jeho slova. *Dieu mon Dieu, mon Dieu!* (Evangelium se evangelium zvestuje). A kdo v pravdě jest ve vsémam občadu občadstí nad ústíhý národ nas, a kdo tedy povodný a posvěcení toho, jen a Evangelium křistova vypývá, přičiněni nad ním? — Avšak málo spemálo planati a marnosti: sásti ta mužem více nasledovali příkladu německých sousedu kázání, kteří ve vsím křovických časopisech svých tak dlouho pozdvihovali hlas, až toho došli, že na p. v Záhřebě, kde podle „Záhřebského katolického

ho Listu“ přede dvěma lety nebylo leš, toliko 500 Němců, dojíh německé služby. Boží před poloednem i odpoledne ve dnu chrámech se zařídily. *Poslali německá kazání* již prve mývali. Nestáti-li rovněž tak pozdvihovati hlasu pro bratry naše čechoslovanské, kteří, ac jest jich — nikoli 700 — nyrz asi 100,000 ve Vidni, přede jenom jedno kazání a k tomu ještě toliko ramí mají? Jaky to ohranný rozdíl mezi Záhřebem a Vidni? Zda-li vsak nemá aspon v Církvi rovnopravnost vsch národu býti? Smí snad Církve pane jedněm býti středou matkou, a jiným skoupou, nelaskavou macechou? Kdo že to havi, že v Církvi není rozdílu mezi Řekem a mezi Scythem aid., nyrz že vseday národnosti v stejnou cenu mají? Neřekniž nám nikdo: „vsak ti, co do Vidně jdou, brzy se naučí německy a mohou jiti na kazání německá.“ Nemohlo-liž by se takéž rozumovati o Němcích v Záhřebě a v Parizi? Nač jim tam tedy kazání německé držeti? Tu vsak se nám odpovi a to velmi pravdivě: že takova znalost jazyka jest velmi kusa a materaa neposluceje ku porozumění kazání v cizi reči. Mimo to uvede se nám stará psychologická zkušenost, že jinak dojma kazání v jazyku cizím a jinak v jazyku mateřském, v kterém se člověk modliti náden. Než co o jiných národech dobře opatřených plati, to-nizby nemelo mnohem více plati o Slovanech zanedbávaných? Napada mi tuto příběh z času duchovní spravy me. Byl jsem nezdolá tel pomocným kňezem v německé osadě. O sv. Floriáne mýval tam cizi duchovní rec slavnosti. Jedného roku mel j vytečný kazatel p. *Uhl*, který též za nejaký čas byl provinciálem řádu cínodných OO. kapucínů. Snazil se dokazati, z „i nám křestánům v nynějšku možná vyrvatou a rekovnou trpělivostí ve věnách a dlouhých trapeních tohoto života dosáhnouti koruny mučednické.“ Odpoledne na to navštívil jsem jednoho z larníků, který v obec jsa pokádan za nejrozumnějšího, syna mel, jenž co kňez pro svou vytečnost dosti znamenitého důstojensví dosel. Tento spolu se mnou k svého otce přised kazati se do, o čem ranov vytečný onen kazatel mýval? A hle, co mu vypravoval onen nejrozumnější z cele obce osadník a spolu otec jeho? Vypravel mu prave opak toho, co kazatel ve dlouhém a sástečně vytečném, příkladu plněm kazání se snažil dokazati; vypravel mu tolik, že kazatel domázoval, že nym koruny mučednické již *namácame* dosáhnouti. Nuže, když tak se vedlo Němcovi na kazání německém, kte-

ak teprv se na kázání německém povede Slovanovi, který neobdržev žádného vzdělání, buď žádnou aneb toliko kusou té řeči známou má a to pouze ve věcech, týkajících se jeho ochodu, řemesla, služby, nikoliv ale známosti pojmů vyšších metafysických, jaké se na kázání ve slohu — podle potřeb velkých měst — vyšším, květnatějším předkládají? A kdyby i toho nebylo, sluší vždy na paměti mít hlubokou již výše uvedenou pravdu psychologickou, že jinak dojmám kázání v řeči cizí, jinak v řeči mateřské.

Z Brna o narození Panny Marie 1857.

O císařských hodech bude tomu rok, co náš vroucně milovaný arcipastýř do chrámu svatojanského uváděl tři kněze z tovaryšstva Ježíšova, již hlasem missionářským hrámali do svědomí obyvatelstva Brněnského po čtrnáct dní. Kouzlo a síla apoštolských řečí každodenně třikrátě hlášených pohnuly mnohým zatvrzelým srdcem, stádece věrných čtenářů Páně u víře utvrzující a v lásce rozněcující. Povrchní soudcové upírají velkolepé missii v Brně stkvělých výsledků. Kdo však poměry náboženské, společenské a národní v Brně nepředpojatým a znalým okem proskoumal, vyzná zajisté, že se příznivějších účinků nebylo nadíti od missionářův, majících výhradně německé obyvatelstvo na zřeteli. Co se dá v německé části Brněnského obcenstva docílit, ona missie dosáhla u svrchované míře. Brnu nesnadno pochopiti, těžko jeho povahu a podstatu proniknouti. Tudíž všeliké nesnáze duchovní zprávy v Brně. Brno složeno jest z mnohých tříd, jichžto každá svůj výchovatelský způsob předpokládá a vymáhá.

S náboženského stanoviska na Brno hledíce, směle tvrdíme, jádrem jeho že jest ryzí, cizotou nenakvašený — mnohočetný lid náš moravský. Škoda, že se na něho druhdy tak málo dbalo. Moravan, ubožák, neměl ještě nedávno ani jediného pozdního kázání. Teď se mu láme chléb života u vel. OO. Kapucínův okolo desáté a mimo to časné ráno u sv. Tomáše, sv. Jakoba a sv. Michala. Všecky tyto chrámy bývají moravským lidem přepnuty až k nedoslechu. Protož se klepe nikoliv z rozvetry — ale z krklaté potřeby na vrata ještě jednoho jiného kostela. Prosby o druhé předpolední kázání moravské pronášejí se upěnlivým hlasem a proniknou s pomocí Boží až k sluchu svědomitého velekněze, jenž sotva oslyší dítky své, dovolávající se slova Páně! — Zbožná mysl valné této části obyvatelstva

Brněnského jeví se nápadně při všech průvodech o májové pobožnosti a kdekolvěk činiti jest o česť a slávu Hospodinovu. Jsouť to nejvíce lidé chudobní; ale po starokřesťanskou obětiví. Výborný tento kvas postupuje znenáhla a oživuje příkladem rovněž silný — a snad četnější tábor — náboženských *netečníkův* — *dřímavcův*.

Tito lidičky liší se namnoze od *lhostejníkův* náboženských jiných lidnatých měst. Zvláštní nehodou uslabivše u víře, zvláštními toliko prostředky mohou se ze spánku nedůstojného probuditi k opětnému životu. Jménem náboženských dřímavcův v Brně vyrozumíváme nešťastníky původu a krve moravské, jež vzdávajice se mateřštiny, potratili zároveň rodinnou pobožnost. Tento druh Brněnských katolíkův, máje velkou podobu s rodáky starého Görresa, zajímá psychologa svým vývojem. Otec Görres spozorovav, kterak mnozí z jeho soukmenovcův s francinou ssají francouzskou nevěru, nazval je v hněvu: „hloupým olovem, jež dá ze sebe ulívati jakéhokoliv tatmana.“ Nechovalo-li odrodování polabských Slovanův v sobě zárodky pozdější odrodilosti od Církve svaté? Divnáť to udalost, že se na Polabí poněmčeném tak snadno a pevně ujal protestantismus! — Brněnských lhostejníkův udržímáno takto: „Žáku moravského jazyka, jakmile přišel do škol, doručeno německý katechismus, evangelium a biblickou dějpravu. Vida náboženství snižené za podnoží cizojazyčné mluvnice, čiperný mladík bezděky téměř bral si samou církev v lehkost. Takto vychovaných, příčinou převráceného a nepřirozeného školství o viru rodinnou hned v mládí oloupených vzdělavcův chová Brno veliké množství. Podobně dopadali v hlavním městě Moravy venkovští tovaryšové. Řemeslník zkusiv, že se pro něho nekáže, zpozorovav, kterak tisíce soudruhův služby Boží nenavštívují, jelikož se jim v kostele místa nedostává; odvykl mladík navštěvovati chrám Páně prvé než se německy naučil. — Ejhle druhý, bohatý pramen náboženské lhostejnosti v Brně! V Hlasu připovídáno Brněnským katolíkům moravského jazyka podobnou missii, jakouž se k vědomí církevnímu probuzovali loňského roku bratři němečtí. Bohdejž by se naše naděje nesklamaly; neboť v Brně žeň veliká! V dřímavcích těchto štipení rodinné mateřským hlasem oživiti; jestiž úlohou touženě očekávané missie. Zvítězí-li tato s pomocí Boží, pak se octne nepřístupná část sobeckých materialistův v menšinu — na holičkách.

Takové jsou náhledy naše o Brně, vlastně o náboženském životě a duchovních potřebách jeho. Vyslovili jsme je upřímně, jak se sluší na hlasatele a služebníky pravdy. Potkají-li se s ohlasem, zaplesá v Bohu a srdečné díky vzdá Pánu dopisovatel.

K—j.

Od Brna v Září 1857.

Čtenářové Blahověsta uvítali vládní dotaz, proč se českoslovanského katechismu pro hlavní školy nápadně málo odprodalo, důvěrně a vděčně. Přeptávkou touto osvědčilo slavné ministerstvo osvěty, jak tuze mu běží o pravé náboženské vzdělání naší mládeže. Ze skromného odbytu českoslovanského katechismu přišlo tedy na jevo, v jakých rukou naše ústavy na mnoze vážnou, a čehož bychom se mohli nadíti od mládeže toliko vyučované avšak nevzdělané, kdyby se přísně nedohlíželo s hůry. Hlavní školy mají se tedy ještě na mnoze za pouhé učirny, na nichž se o náboženské přesvědčování nedbá! Katechismus po choutce některých pánuv má ministerialním a konsistorním rozkazům na odpor sloužiti za pomůcku a služku cizojazyčné mluvnici! V Brně je několik hlavních škol, na nichž se v loni mnoho set slovanských žákův účastnilo. Zdaž-li se však předpisy vyučovací plnily, v jaké míře a na kterém ústavě zejména odchýlováno od zákona: o tom se nám nezdá více slovi šířiti, an se s pomocí Boží a z vyšší vůle příštího roku narovná, kde co vadilo. — Výtečný náš kněz Tom. Šembera vyličil na poslední učitelské poradě v Brně bez toho důvodným slovem poměry školské a překážky zduhu vychovatelského v našich městech; pročez toliko pp. katechety Brněnské ospravedlniti sluší, aby se nezdálo, že na nich bylo, měl-li katechismus německý před českým přednost. — Jak mile vel. konsistor byla oběžným listem poručila, že se příště u slovanské mládeže na hlavních školách musí katechismu českého užívati, navrhováno se strany pp. katechetův, rozřaditi veškeré žákovstvo podle jejich mateřské řeči. Tak mělo se vyhověti docela moudrému zákonu. Zdaž-li návrhy pp. katechetův na uvažanou přišly, nepovědomo nám.

Známoť pak také, že mnozí pp. učitelové náboženství, katechismus seč možná po moravsku vykládají, což jde ovšem na ujmu německých žákův, an se vyučovací hodiny pp. katechetům až dotud nevykázalo. Tak stály záležitosti školské v Brně loňského roku. Jaké tvárnosti nabudou příštím rokem, zvíme brzo.

Největší starost naše soustřeďuje se teď v stavbě semináře pro pacholíky. Velkolepé budovy přirůstá včuhledě. Ode dneška za rok budou s pomocí Hospodinovou hlavnější částky semináře dokonány. Domácí kaple však stavěti se bude bezpochyby až k roku dvěadesátému. Zatím probudí Bůh nových dobrodincův k značným příspěvkům!

—α—

Ze střední Moravy.

S letošním nadáním budou údové dědictví Cyrillo-methodějského zajisté svrchovaně spokojeni. Obávání výboru, že se latinný tisk Fabioly prostému čtenářstvu přičítati bude, byl bez důvodu. Toliko někteří z obstarálých nečtenářův a vášniví odporníci sebe prospěšnějších novot a nazvíc neúdobé namítali lecos proti úhlednosti a zřetelu krásné této knihy. Liturgické části spisu o sv. Cyrillu a Methodu nemůže náš zbožný lid ani dosti vynachváliti. Starší brafii užívají hodinek, litaní a modliteb v té knize obsažených na poutích s velikým prospěchem. A jakýž to drahý poklad ty velebné zpěvy k našim sv. blahověstům. Kýžby těch písní jenom pp. učitelové rázně ujali, aby se docílila všeobecná — svorná shoda! Oblíbený Moravan zasluhuje pochvalu za to, že přiměřeně zastává blahobytnou stránku, napomáhaje radou rolníkům a průmyslníkům. Tak se to naše Dědictví za krátký čas svého života osvědčuje býti mohoutnou pákou osvěty, blaha i pravdy. — Neodchýlí-li se vznikající úslav sv. Vojtěcha na Slovensku od společné naší spisovné řeči, zkvěte s pomocí Boží tak rychle jako Vaše i naše dědictví. Nazírám-li účty Svatojanského spolku, vidím, že většina účastníkův přirůstá z Moravy. Podobně váží Dědictví Brněnské značnou pomoc v sesterské Čechii. Jakož nám slouží písmenná svornost, rovněž půjde k duhu bratrům Slovákům; ač nabyli-li ze zkušenosti náležité moudrosti! A jak výhodno bylo by pro vzdělání a obecnou literaturu naši, kdyby třetí pramen posvátného písemnictví otevřel! Bůh dobrotivý račiž dáti podnikatelům nadějného družstva moudrosti a nám rozmnožené obětivosti u podporování jeho!

Poutníci Svatobostinští navykají si přicházeti aneb zacházeti si na posvátnou horu Hostinskou Velehradem. Tímto směrem zaměřili si dnes také poutníci Brněnští, k nimžto se cestou množství venkovských průvodův přidružilo. Rozdrobenost na poutích bývala od jakživa na závadě řádu a pobožnosti; pročez se od duchovních pastýřův

noudře k tomu prohlíží, aby se různé, nepatrné zástupky spojovaly v jeden velkolepý mnohočetný průvod, sprovázený bezpečnými vůdci a dozorcí.

Navrativši se poutníci z Mariacelle, vyhlavují srdečnou vřidnost, s jakouž je tam Exc. apoštolský náš pan biskup uvítal, vypisují radost, jakouž pocítili, uzřevce svého milovaného arcipastýře u tatlovém vzdáli za hranicemi drahé Moravy. Velmi povděční jsou zároveň výtečnému dělníkovi p. *Hajnišovi*, o němž jde pověst, že se chce vzdáti professury. Lid náš v Brně pohřešovati ho bude dlouho, an mu orlivě sloužíval ve zpovědnici a často také kazatelně. Toho však bolestně nesli přílozi z Mariacelle Moravci, že je nesproázal kněz jako mnohem spíšejší průvoděcký. Toť se však dá vyložití bezpohyby tím, že stává v Brně nějaké fundace. Upokojení myslí zbožného lidu našeho poslouzilo by dobře náležitě osvědčení a poučení, na čem ta celá věc záleží.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Stavba Karlínského chrámu v. Cyrilla i Methodia letošního roku znamenitě pokročila. Zde a hlavní průčelí stojí tu celé své výšce; ohromný kamenný kříž nad průčelím má se příštího týhodne posvětit a nasaditi, načež se velebná budova náležitým zrovem opatří. To vše stane se ještě tohoto roku, jelikož i práce tesařské jsou hotovy. Ano i as jeden, kterýmž se sloupy pojiti budou, již se lele a příštím týhodnem se dokoná. Takovým způsobem za ta tři léta, co se stává, mnoho vykonáno a Karlínu — než co dim Karlínu? Praze, Církvi naší vzdělá se chrám, mžto se budeme moci honositi. Co se toho roku dokázalo, jest věru až ku podivění. Bohnejš by se jenom budoucího leta s podobným prospěchem pracovati mohlo. Než nesluší těžko tajiti, že peníze v pokladnici stavební došly a že k zapravení dalších prací statitelských nejméně 150,000 zl. ve stř. potřebí. Nekáže-li svatá povinnost záhy k tomu míti, aby se dílo tak důležité a velebné nikoli nezastavilo, nýbrž bez přitřže dále se stěsti mohlo.

— JAV. císař pán vyznačil vys. důst. V. M. Pešinu řádem železné koruny, s kterým povýšení do šlechtického stavu spojeno jest. Takovou císařskou milostí dostalo se vysoce zasloužilému kmetu uznání, jakovýmž se žádný kněz v arcibiskupství našem honositi nemůže.

— J. Emin. p. kardinál, jak se proslýchá, vybral sobě za příštího světicího biskupa Pražského vys. důst. p. kanovníka *Petra Krejčího*.

— JEmin. p. kardinál stráviv po celé dvě neděle na poslední letošní cestě své visitační po okolí Pražském, na několik dní odebral se na panství své do Rožmitálu. Jak doslýcháme k slavnosti všech Svatých navrátí se do Prahy a d. 31. posvěti kříž na krásném průčelí chrámu Páně v Karlíně.

— Poslední týden měli ctih. bratři milosrdní duchovní cvičení své pod správou v. kněze *Havránka*, křížovníka. Jak sami víme, týden tento pokládají sobě ctihodní synové sv. Jana Božího za týden blahoslavený. Neunavený p. exercitator dokonav požehnané dílo své u Milosrdných, hned následujícího týhodne počal exercicie u vel. OO. Františkánů. Utvrdí a zachovej Bůh vůli tu v požehnaném řádě na vše budoucí časy.

— Snažnou péčí p. K. *Kellnera* nabyla jednota katolických tovaryšův prostranného a nad míru příhodného bytu v bývalé týnské škole na staroměstském náměstí. Až posud přebývajíc v místnostech katolické jednoty, rozvíjela se pomocí staršího tohoto spolku. Bůh jí dej zdaru a požehnaní s hůry, ať se rozmáhá počtem a zvelebuje se duchem pravé zbožnosti a ušlechtilostí katolické.

— Za příčinou stavby chrámu Páně u sv. Víta dějí se již řádné přípravy k útvoření jednoty k důležitému a velikému tomuto podniknutí. Pokud víme, přijato za pravidlo, že se údem jednoty té státi může každý, kdož 200 zl. najednou, aneb 10 zl. každého roku na řecený chrám Páně přispěje. Podobně stane se údem, kdož tolik peněz péčí svou nashbírá. Zakladateli budou dobrodincové, kteří buď 5000 zl. ve stř. najednou, neb 250 zl. každého roku věnovati se uvolí. Jak se dozvídáme, ohlášení a vyzvánív té věci již brzo vůbec se vydá. Výbor, kterýžto věci vede, záleží z 5 údův. Jsouť jimi pt. p. V. M. *Pešina*, přední původce požehnané té myšlénky, p. J. *Beer*, velmistr řádu křížovníckého, hr. Fr. *Thun*, p. Dr. K. *Hellminger* a p. Dr. K. *Walther*.

— V arcibiskupském semináři Pražském nalézá se letos 72 chovanců; a sice v IV. a II. roce po 18, v III. 17, v I. 19. Mezi chovanci prvního jest mladý hr. *Emmanuel Kauric*. — Co se dotýče konviktu arcibiskupského, chovanců čítá se v něm 50. Jejich tolik, že pro obmezenost místa více jich nebylo lze přijmouti.

— V konventě vys. řádu křížovníckého odbyvaly se letos duchovní cvičení pod správou bývalého výtečného provinciála

řádu kapucínského vel. o. *Wolfganga Köhlera*. Ukončili se d. 19. Zář. Účastníkův sešlo se hojně; byliť to sami kněží z dotčeného řádu.

— Vys. důst. p. kanovník *Pešina* sestavil a opatřil vydání obrazův z života všech sv. dědicův a patronův našich, jichž posvátné ostatky se chovají v metropolitním chrámu Páně u sv. Vít. Sbirka ta záleží z více jak 80 kusův.

— P. Dr. V. *Vaňka* měšťanosta, ježto přičiněním stalo se potřebné obnovení soch na památném a slavném mostě Karlově, zamyslel ozdobiti most ten novou sochou bolestné Rodičky Boží. Máť se postaviti na místě dosavadní sešle naproti kříži. Umělecké provedení světleno jest na slovo vzatému sochaři p. Em. Maxovi. Socha ta státi bude 4000 zl. ve stř.: 400 zl. k tomu konci již daroval JM. císař *Ferdinand* a 100 zl. pt. p. kan. *Pešina*.

— V Pražském semináři zdržuje se co host kněz Max Kaiser z Bavor, kterýžto přišel do Prahy za tou příčinou, aby na zdejších vysokých školách slyšel výklady o církevním právu.

— Za adjunkta při bohoslovecké fakultě ustanoven jest kněz Laurin, kterýž ve Vídni byv po tři léta chovancem sv. Augustina, nedávno na důstojnoství doktora v bohosloví povýšen jest.

— Památná kaple sv. Kateřiny na Tetině, kdež byla pochována sv. Lidmila, právě než posvátné ostatky její přeneseny jsou do Prahy, v předešlém století prodána, obecní sýpkou se stala. Několik tomu let, co se zbožná panna z Prahy, ač nemajetná, zasazovati počala o obnovení drahé památné svatyně. Stálot to krokův, proseb a peněz, než se mohlo přikročiti k práci. Výtečný *Hellich* vyznačil způsob, nakreslil oltář, shotovil obraz. Tu nastaly nové překážky vlastně tam, kde hledáno pomoci. Než i ty díky Bohu horlivou snahou neunaveného kněze Dr. Fruchy odstraněno, a tak nastává naděje, že ještě tohoto roku kaple sv. Kateřiny důstojným způsobem bude posvěcena. Pravda, že horlivému podnikateli ještě 800 zl. ve stř. potřeby na zapravení; avšak i to se s pomocí Boží shledá.

— Náš staroslavný most nabude nové okrasy. Neunavený c. k. krajský radca p. *A. Klar*, jak známo vysoce zasloužilý ředitel ústavu pro dospělé nevidoucí, hodlá novou krásnou sochu sv. *Václava* věnovati na památku letošní radostné slavnosti, konané za příčinou 25letého trvání ústavu, otcem jeho založeného.

— Kolektantům loterie dána jest zá-pověď míti a propůjčovati lidem snáře a po-

dobné věci, kterými se pověry v lidu rozplo-zují a udržují.

Z **Pardubic.** J. Ex. p. biskup Královéhradecký posvětil d. 9. Srpna obnovenou kapli mezi zříceninami na starobylém hradu na hoře Kunětické.

Z **Katusic.** Dne 18. minulého měsíce dostalo se obci Katusické potěšení, viděti nové vystavený chrám Páně vysvěcovati. Stánek Hospodinu vystavený je vysokého účele svého důstojný. I vně i zevně viděti jest, že jednoduchý, krásný, starý kostelní sloh a velebná souměrnost při stavění zachována byla a že pomíjeno bylo jistých nepřiměřených okras a přívěsků, které zajisté málo k zbožnosti povzbuzují. Přední okrasy vnitra jsou ale obrazy; hlavní *Nanebevzetí Panny Marie* a na postranních oltářích sv. *Václava* a sv. *Jana N.* od akad. malíře p. *Žáka*. Svěcení konal veledůstojný p. vikář Boleslavský *Vincenc Procházka*, četnými okolními duchovními provázen. Nejprve se šlo v ústrety processí z Kovaně, pak se průvod ubíral po návsi při hlaholu hudby a zbožných písní a mezi ykusně věncemi i praporky ozdobenými staveními k nové vystavenému kostelu. U vchodu zelením a květinami mile ozdobeném uvítala jedna z družiček prostými slovy duchovenstvo a shromážděné hosti. Pak přikročeno k obřadům. Když se tyto ukončily, oslovil pan vikář velmi dojemně obec, děkuje jí a vysvětluje znamenitou tu slavnost. Na to oznámil, že k oslavení toho dne p. biskup Litoměřický, nemoha pro svou chorobu sám přijíti — ač velice si toho přál — poslal list k osadníkům, který se četl. Na to následoval výklad a kázání, které měl důstojný děkan Mladoboleslavský. Pak se konaly slavné služby Boží, zpěvy byly v českém jazyku. Ku konci zavznělo Tě Bože chválime. Odpoledne uděleno bylo požehnání shromážděným věncem, čímž se tento pro Katusickou obec památný i radostný den ukončil. Bůh dej, by i jiné obec s takovou pílí pracovaly o stany Hospodinu, jako horlivá křesťanská obec Katusická!

Z **Litoměřic.** Neunavený, dobročinný, o prospěch oveček pastvy své dnem i nocí pracující nej. p. biskup Litoměřický slavil d. 16. Zář. 25leté jubileum svého vysvěcení na biskupství. Památný tento den oslaven jest přítomností J. Em. p. kardinála arcibiskupa Pražského, J. Ex. pt. p. biskupa Královéhradeckého a valného množství duchovenstva. Vys. důst. p. děkan kapitoli *V. Kára* odevzdal vznešenému veleknězi čestný přepis ode všech kněží celé diecese. Duchovenstvo diecesanské věnovalo milovanému biskupu své-

nu 5200 zl., aby jich užil sám k dobrolibným účelům.

Z Moravy. Nejd. p. arcibiskup Olo-mucký daroval 1000 zl. ve stf. na podělenou mezi pohotělé v Kroměříži.

— Kostelíček sv. Cyrilla a Methodia, jenž se staví v Rostenicích hlavně nákladem tamnější obce, do zimy bude již pod střechou. — Sláva dotčené obci, jež takovým příkladným způsobem pečuje o čest sv. apoštolův nášich.

— Podle ustanovení c. k. místodržitelství v Brně nemají se nalezcenci na vycho-vání dávatí leč jediné rodičům katolického ná-rození.

— Na stavení menšího semeniska v Brně sešlo se do měsíce Září 40,137 zl. 7 kr. a 6 dukátův.

— Činnost katolické jednoty Brněn-ské sv. Klementa vždy trvá ve své míte, a tudíž neochabuje ve své horlivosti. Letos ovšem nebylo lze slaviti valný sjezd jako za několikrát rokův minulých: za to však schůzky záštitní velmi pořádné se dějí, a duchovní vazek mezi údy se utužuje. Jak vědomo, minulých let slavival se obecný valný sjezd vždy v měsíci Říjnu po sv. Havle; toho roku, že sjezdu nebude, sloužiti se budou alespoň na svate d. 18. za všechny živé a d. 19. za všechny mrtvé spoluoudy jednoty.

Ze Slovenska. V každém téměř čísle slovenského *Cyrilla Methoda* nalézají se zprávy o probuzujícím se čelém životě mezi Slováky. Tak se dočítáme v něm, že v Oravě zmahají se bratrstvo „Ježíšova dčtvi“, jakož i spo-čtek střidmosti. Pěkné dva obrazy, jeden to-mu druhý onomu bratrstvu v Zubrickém chrá-mu Páně darovali výteční bratři vys. d. p. *Michay-ové: Josef*, kanovník Spišský a *Jan*, děkan, farář Oravčanský. V Malohont-ské stolici zasazuje se statečný tamnější pan-ovník Karel Schneider o vzdělání slovenské-ho lidu způsobem příkladným. Horlivý tento úředník císařský mimo jiné věci také zařídil, že se časopis slovenský *Cyrill a Method* vždy v-štěděl u představeného veřejně čítá. Mezi duchovenstvem horlicím o zvelebení národu a-čotovým ku každé oběti obzvláště při zakládání *Dědictví sv. Vojtěcha* vynikají pt. pp. kanov-níci: *Jir. a Štěp. Tordy*, pp. faráři *Holeček Jirí*, *Závodník Štěpán* a jiní.

Z Rakous. V Linci založen nový klá-šter Karmelitek, z nichžto se prvních 6. dne 27. Září v novém samostanu svém ubytovaly. Dům na to věnovala novicka *Anna Speyerova*.

Z Vídne. K návrhu J. Ex. p. ministra *L. Thoma* racil JAV. cisat pán na obnovení chrámu Páně u sv. Štěpána, jakož i na do-

stavení jedné věže po 5 let ročně 50,000 zl. ve stf. ze státní pokladnice vykázati. Mimo to dovoleno učiniti sbírky po celé říši. Výbor za touž příčinou sestavený, oddal se pod vr-chní ochranu J. Em. p. kardinála *Rauschera*.

— Řád vel. OO. Dominikánův, nyní pod vrchní správou výtečného generala otce *Jandela* má se obnoviti a pozdvihnouti ve své dávné kázni a síle. K tomu konci ustanoveno, aby se přede vším ve Vídni obnovila dřevní kázeň v duchu sv. zakladatele. Kněžím, kte-řížto by se pravidlům sv. Otce svého podro-biti zdráhali, dáno na vůli, vystoupiti z řádu. Takovou měrou stalo se, že z Vídenského klá-štera — 9 řeholníkův užilo tohoto povolení, kdežto 3 podrobili se náležitému řádu. Kon-vent doplnil pak se mladšími bratry z Holand-ska i z Porýní, kteřížto byli větším dílem v Římě u Sabiny vzděláni a odkojeni duchem sv. zakladatele svého. — Mimo to sluší po-dotknouti, že slovutný Dominikán *O. Quidi* povolán jest do Vídne a bude tam na vyso-kých školách vykládati bohosloví podle návodu sv. Tomáše Akvinského.

Z Haliče. Při konci měsíce Září a počátkem Října kněží Jesuité odbyvali missii požeňnanou v Břežanech. Ku kázáním hrnul se lid polský i ruský s touž horlivostí a ve zpovědnici neustávali pracovati s missionáři zároveň kněží církevní latinského i armenského obřadu, jakož etih. O. Františkáni. Mezi kazateli vynikal obzvláště kněz *Wojtěchovský*, jak známo Čech, který několik roků pracovav na vinici Páně, nyní již 15 let jest v řádu. Následky missie s pomocí Boží krásně odbyté jsou výsoce požeňnané.

Z Uher. Bolestná to věc, že i maďar-ské katolické časopisy, jak n. p. *Religio* za-pomínají na lásku, kteroužto povinni jsou k bratrům katolickým Slovákům. Známo, jako-vým strašidlem stal se „panslavismus“ hlavně přičiněním jistých panův Pangermanův a Pan-maďarův. Každý Slovan v říši Rakouské, kte-rýžto upřímným srdcem nesl se k národu svému a s lhostejnou myslí nechtěl se dívatí na žalostné ba násilné hubení národnosti své, nazýván i osočován jest co nebezpečný pan-slavista. Než za osudných let nedávno minu-lých nebyli-liž to právě osočováni Slované, jižto se pozdvihli na ochranu státu a trůnu, když se proti nim pozdvihli vnitřní i zevnější nepřátelé. A hle časopis maďarský, časopis vyznačený jmenem „*Religio*“, časopis, jenž má býti organem katolické pravdy a všelid-ské lásky, tak se zapomíná, že přijímá dopi-sy, kterými na novo se očerňují povětiv Slo-vaci jako „Panslavové“ a strašidlem nebez-pečného Panslavismu má se buditi nedůvěra

proti věrnému zbožnému národu. Pokud to činivali a činí lidé bez víry (ač vždy to trpko, hyzdí-li se národ křivdami), možná bylo záměry jejich pochopiti: kde však se na podobné cesty nekřesťanské spouští časopis náboženský, časopis, jenž se má vyznačovati katolickým rázem, jednání takové jest více jak bolestné. Vímeť ovšem, co za tím vězí. Národnost slovenská se osočuje, aby se snáze potlačiti mohla, aby snáze a rychleji zjednal se průchod jiné národnosti, kteráž prý bezpečnou hrází jest proti Panslavismu. I slepý vidí, co se tím myslí v Uhřích. Než daremné a nectné to úsilí. Pod štítem rakouského orla, pod ochranou katolického mocnáře, kterýž nechce býti žádnému z četných národů svých otcím, ale každému otcem, Slováci zůstanou Slováky, a křivdy činované dosud pominou. A neměl-li by k tomu napomáhati každý časopis katolický, aby duch lásky katolické zmáhal se mezi národy rozličných jazykův? Není-liž to povinností, kteréž by šetřiti měl i „Religio“ v Uhřích? Nadějice se toho, po bratrsku prosíme za to tady veřejně, pořadatele a vydavatele dotčeného maďarského časopisu, aby nedopouštěl budoucně mrzkým osočovatelům podobnými křivdami hyzditi zbožný národ náš a upřímné syny jeho. — Pamatujme na to, že v Cirkvi Boží Vlach i Němec, Maďar i Slovan jsou — bratři.

Z Uher. Letos poprvé konala se v Ostrihomě památka posvěcení basiliky způsobem slavným. Jak známo, hlavní oltář a tudíž i chrám zasvěcen jest ku poctivosti Nanebevzetí bl. Panny Marie. Za tou příčinou již 15. Srpna vykonávaly se služby Boží nad obyčej velebné. Mši svatou konal sám J. Emin. neunavený p. kardinál. Poutníkův na tento den čítáno do 6000. — Na exerciciích duchovních, ježto se při konci měsíce Srpna odbyvaly, účastnilo se 39 kněží.

— Pětikostelský biskup věnoval 10000 zl. ve stř. na pomoc kněžím churavým a 20000 zl. na jistinu, z nížto se se úroky vynakládá budou na opravení sešlých kostelův a budov duchovních ve svém biskupství. Na duchovní cvičení v dotčeném biskupství sešlo se 260 učitelův školních.

Ze Štýrska. Procesí, kteréž byl vybidnul a do Marie Celly dovedl J. Emin. kardinál *Scitovský*, primas království Uherského, dne 7. Září skutečně došlo na místo. Dne 8. Září ráno v 6 hod. vykonávaly se služby Boží pro Němce, v 8 hod. pro Slováky, v 10 hod. Maďary. Maďarům učinil je sám p. kardinál. Byloť to procesí skutečně znamenité, jelikož se v něm asi 30,000 poutníkův, asi 200 kněží,

24 opatův a biskupův účastnilo. Po národech nejvíce bylo Slovanův: Slovákův a Chorvatův.

Z Lublaně. Pět kněží, jak čteme v *Danici*, vydalo se opět na cestu a na dílo missionářské ve střední Africe. Jsouť to kněží odchovanci ústavu Mazzaiova ve Veroně: Bertrame Jan, Oliboni František, Melotto Angel, Comboni Daniel, Dal Bosio Alexander. Vědomoť, že první, kteříž se byli odebrali na těžké ono dílo, byli šlechtetní Slovinci, za nimi odešli Tyroláci, a nyní odebírají se Vlaši. Bůh jim pomahej a žehnej všem!

Z Jihoslovenska. Kněz *Fr. Momčinovič*, Františkán s Bosny, sbíral v Záhřebě a po Chorvatech příspěvky na katolický chrám Páně v Catihradě. Výborní a zasloužili Františkáni bosenští, višouce. Že slovanští katolíci latinského obřadu nemají v Konstantinopoli chrámu, přede 3 roky koupili v Galatě hospital sv. Jiří před věky vystavený nákladem Janovské republiky. Za hospital ten ale musili dáti 100,000 zl. ve stř. Koupě ta stala se však bez peněz. Ctihodní otcové podnikli ji, spoléhajice se jediné na pomoc od č. k. vlády rakouské. I dostaloť se jim ji skutečně, jelikož jim 30.000 zl. darováno a mimo to povoleno, sbíratí sbírky po veškerém mocnářství. Za tou příčinou putoval již přede dvěma lety po východních končinách říše naši zasloužilý vel. otec *Filip Basalič*. Že však výborný tento kněz vyvolen za provinciála, vyslán jest letos dotčený kněz Momčinovič k témuž konci do Rakous, aby dárky katolíkův rakouských chudý řád zbavití se mohl těžkého dluhu a tudíž zachoval se katolíkem v Catihradě i kostel i klášter důležitý.

Z Říma. Sv. Otec, jehožto cesty po severních končinách země papežských podaly důkaz o živoucí oddanosti lidu vlášského k náměstku sv. Petra, vydal se opět do Civita Vecchia. Žádalť jej o to snažné obyvatelé tamnější a Pius IX. po své dobrotě hotov vyplniti žádost jejich, při té příležitosti umínil sobě též navštívití některá jiná městečka na té straně. Cesty dotčené mohly by demagogům piemontským otevřiti oči, zdali jsou pravdivé deklamace jejich o nechuť a odporu lidu k papeži. Lid dokázal ovšem i v rozkřičené Romanii, že miluje náměstka Páně a že pravdu měl znamenitý a nešťastný Rossi, jenž r. 1848 řekl: „Papežství jest jedinou živoucí velikostí v Itálii.“ Jediné v Římě jsou lidé někteří tak zanjatí ideami r. 1838, že nechtějí věriti ani tomu, což na své oči viděti možná.

Z Piemontu. Vláda piemontská nepřestává ničit kláštery a vyháněti z nich řeholníky a řeholnice. Tento žalostný osud potkal nedávno též Klarisky v Cuneo. Dne 3.

brna před svítáním dostali se agenti vlády rúlomem ve zdi do kláštera a vypáčivše dveře, vrazili do chrámu. Tu se zarazili bezvěky, vidouce ctihodné panny s abatýši svou opzproštěné na kolenou před nejsvětější Svátostí. Ubohé pronásledované jeptišky modlily se tu za ochranu proti násilníkům, modlily se za své pronásledovatele. Úředníci veleli, aby nechajíce modlení, odešly: ale nadarmo. Poledne, když hrozeno násilím, zdvihla se abatýše pevným hlasem přečtla protest, proti krivdám a násilí, kterážto je vyhání z vlastního kláštera, přinucující je vyjiti z místa povátného atd. Tak a podobně dělo a děje se i jinde méně všude: vláda ale, jak se zdá, ustrnala na tom, provesti klášteroborecké dílo své.

— Učení bludáře čili blouznivce Toniauského, rodilého z Litvy, jemuž zdácosi novém jakémsi Spasiteli, počíná se ze Švýcarska stěhovati do Turina. Není pochyby, že bludářství dotčené výrokem sv. Otce odpuzeno bude.

Z Francouz. Francouzský spisovatel Edgar Quinet chtěl opět lidem namlouvat, že svoboda obstatí může toliko při protestantství. Proti němu čelí však sám výtečný protestant Guizot, dovodě, že svoboda, jež vyplývá z víry katolické, jest řádnou, kdežto protestantství rodí se svoboda nepravdivelná.

— Nový kostel sv. Klotildy, jež staviarizáné téměř 4,000,000 fr., v krátkém čase se dokončí a vysvěcen bude. Krásný tento chrám Páně vzdělán jest v slohu gothicém. Stavělo se na něm 12 let.

Z Angličan. Krvavé, strašlivé povstání podmaněných a sevřených národův indických přičelilo Angličany, že sobě počínají sáhati do vědomí. Královna nařídila den kající po českém království a lid neobyčejným způsobem hrnul se do chrámu. Novináři, kteřížto byli z počátku samou toliko krvavou smrtí hrozili ukrutným povstalcům, počínají samu též uznávati, že Anglie hřešila v Indii, a že na příští časy musí se napraviti, podávajíc ruku všem missionářům. "Vyprávění toto jest dosti upřímné. Angličané počínají sobě v Indii ne jako křesťané, ale jako kradci kramáři. Nedbalí o to, aby se tam rozšířilo náboženství Kristovo, nýbrž jedině jejich panství. S Indiany nenakládali jako s lidmi, ovšem ale jako s otroky. Co se dovoce missionářů, podpory od vlády nabývali, am toliko agenti biblických spolkův a kazatelé protestantští. Než mnoho-li může vydati činnost takových nájemníkův? Viděti to v Indii, kdež bylo téměř více placených missionářův, než obrácených na víru Indův. — A přitom při všem směli se Angličané honositi,

kterak prý civilisaci rozplozují na východě. Nedávno tomu honosily se noviny anglické „Times“, že prý jest Anglie nejmohutnějším státem muslimanským. Nyni se vidí, v jakovém smyslu. Pravda, že měli Angličané v Indii více millionův muslimanů pod vládou svou, než jich má sám turecký sultan. Za to též nyní strasti a pohromy jejich. Muslimani pozdvihli se proti svým pánům a podle učení svého proroka ohněm i mečem zahlazují, mordují nevěrné. Ostatně ukrutní Sepojové, mordující křesťany, mají za to, že, jak jim přislíbil Mahomed, dojdou tudy odměny v ráji. Hle, tak se odsluhuje Islam, že mu v Evropě pomáhala politika anglická. Takové odměny dočekali se Angličané, kteří v Indii více přáli dervišům, než missionářům katolickým.

Z Němce. Vláda Badenská propustila seminarium bohoslovecké na celo pod správu arcibiskupa Frýburského. Takovou měrou dosáhla věc spravedlivá žádoucího vítězství.

— V Cáchách, starobylém tomto městě říšském, má povstati a povstane nový kostel v gothicém slohu ku počtě nepoškvrněné Rodičky Boží Marie Panny. Za krátký čas sešlo se naň 26,000 dol. Město věnovalo přiměřené prostranné místo.

— Pt. arcibiskup Würzburgský koupil za 6100 zl. dům a věnoval jej spolku katolických tovaryšův.

Z Prus. V Berlíně daří se spolek tovaryšův katolických až milo. Stateční tovaryši, ač otocení nátlisky z rozličných stran statečně sobě vedou a konají v jistém způsobu dílo missionářův. Mladí mistři, kteřížto vycházejí ze spolku, necizí se ho, nýbrž zůstávají v živém spojení s bývalými soudruhy svými co čestní údové.

— P. v. Beckedorf, president zemského sboru hospodářského v Pomořanech, před několika roky stal se katolíkem. Slovnítný a vysoce ušlechtilý muž tento nyní již 80letý kmet, stavi na slatech svých v Grünhofu kostelíček katolický v gothicém slohu a zakládá v týchž končinách první katolickou školu pro chudé ditky pod správou školských sester.

— V západních krajinách říše Pruské, kdež hlavně přebývají katolíci čítá se 59 klášterův. Nejvíce jest jich v Kolíně nad Rýnem, kdež se jich 19 nalézá. Za to ale v celém Slezku nebylo jich r. 1855 leč 9 a ty všechny teprve za novějších časův povstaly.

Z Poznání. Nový klášter v p. Uršulek výborně se daří; vychovávací ústav i škola pro chudé se již otevřely a kandidátek výtečných vždy více se přihlašuje. Jsou to

nezřídka z předních rodů dcery, ježto věnují se na službu Boží pro dobré národu svého.

Z Jerusalema. Jeskyně nalezení sv. kříže v Jerusalemě a svatyně Betlémské nahyly letos nových památných ozdob. Nejjasnější arcikníže rakouský *Ferdinand Max* věnoval do řečené jeskyně v Jerusalemě nový, krásný, bohatý oltář, na němž se nalézá bronzová socha sv. Heleny, objímající kříž. — Návrh k tomuto oltáři podal na slovo vzatý umělec Pražský, Kraner. V úterý dne 3. Června sloužila se u dotčeného oltáře poprvé mše svatá.

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli:

- d. 27. Července p. *Eugen Partsch*, kněz řádu August.
d. 16. Zář. p. *Jos. Paleček*, far. v Přerově.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. *Tom. Veverka* za far. do Habrových Kladub.
p. *Onďřej Hochmuth* za far. do Bezdrúžie.
p. *Jan Schrecker* za far. do Vlněsvi.
p. *Vojtěch Hněvkovský* za far. na Lanách.
p. *Fr. Vítmek* za děk. do Spálené Poříčí.
p. *Jak. Liška* za far. do Poříčan.
p. *Aleš. Urban* za far. do Bubence.
p. *Václ. Kratochvíl* za far. u sv. Víta v Praze.
p. *Jos. Maršall* za far. do Zakšova (Sachsengrün).
p. *Václ. Nekola* za far. do Metikalov (Mekl).
p. *Jos. Steinhäuser* za far. do Nové Role (Neurohau).
p. *Arnošt Vaněk* za far. do Leskova (Leskau).
p. *Fr. Frank* za far. do Bystřice.
p. *Fr. Bohata* za far. do Červeného Újezda.
p. *Jordan Rožum* za expositu do Bechlíně.
p. *Jos. Ludvík* za administ. do Volešce.
p. *L. Urban* za administ. do Přerova.
p. *Kaj. Míka* za administ. do Hradešína.
p. *Heřman Kolenatý* za administ. fary na Strahově.
p. *Jos. Lorbeer* za kapl. do Krásné Hory.
p. *Jan Sládek* za kapl. do Roudnice.
p. *Theodor Hocke* za koop. u sv. Tomáše v Praze.
p. *Fr. Suk* za administ. do Třeboratic.
p. *Jos. Kolrus* za administ. do Zdebuzevsi.

Expositorium canonice obdržel:

- p. *Ant. Burka*, osobní farář v Budňanech.

Na odpočinku se odebral:

- p. *Tom. Blažek*, farář ve Velkých Lohovicích.

Lokalie povýšeny za fary:

Čekýněv Újezd, Komárov, Grün, Rájov, Sv. Vojtěch, Onšovice.

Uprázdňené fary:

Bleistadt, patr. císařsk. od 15. Srpna.
Těnovice, patr. metrop. kapitoly od 16. Zář.
Hradešín, patr. Aloisia k. z Lichtensteina od 16. Zář.
Přerov, patr. císařsk. od 23. Zář. 1857.

V biskupství Budějovickém

V Pánu zesnul:

- d. 4. Srpna p. *Adolf Lasak*.

Vyznamenání jsou:

- p. *Fr. Váček*, děkan v Blovicích, stal se tajem. stř.
Nepomuckého.
p. *Fr. Dvořák*, far. v Miroticích, tit. děk.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. *Leon. Žďárský*, za far. do Neugebäu.
p. *Tomáš Podlaha* za far. do Cerekve dolní.
p. *Kotrbelec*, za adm. do Kvildy.
p. *Kar. Faulhaber* za far. do Mnichu.
p. *Fr. Veselý* za kaplana ko Klence.
p. *Jos. Maurek* za katech. na real. škole v Táboře.
p. *Fr. Pavlíček* za kapl. a katech. do Vodňan.
p. *Ant. Čáp* za kapl. do Krumlova.
p. *Osvald Grammel* (kapac.) za kapl. na Kašp. Hory.
p. *Kanut Püchovský* (kap.) za kapl. do Nového Trhu.

V biskupství Králohradeckém.

V Pánu zesnuli:

- d. 21. Července p. *Josef Wenzl*, k. na odp. v Č. Potoku.
d. 19. Srpna p. *Josef Rašek*, farář v Jesenicích.
d. 20. " p. *Mat. Graf*, k. ř. Vyk. v Kocvírově.
d. 27. " p. *Fr. Holešovský*, farář v Mičově.
p. 30. " p. *Ant. Winter*, k. na odp. v Třebechov.

Vyznamenání jsou jubilatové:

- p. *Ant. Mahrle*, děk. ve Vrchlabí, tit. konsist. raddy.
p. *Jan Repka*, děkan v Osicích, též.
p. *Jan Matějka*, děkan v Chomuticích, též.
p. *Karel Vrána*, děkan v Jablonci, též.
p. *Jan Novák*, farář v Holicích, expositorium canon.
p. *Jan Novotný*, farář v Rovném, též.
p. *Josef Vorel*, farář v Újezdě, též.
p. *Josef Hruška*, Vrbický farář na odp., též.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. *Prokop Antoš*, admin., za far. v Branzově.
p. *Jan Bezdíček*, admin., za far. v Radhošti.
p. *Jos. Petráň*, katech. v Kut. Hoře, za far. ve Vrbicích.
p. *Jos. Matějka*, lok. Košický, za far. v Suchdole.
p. *Ant. Luger*, far. Viklantický, za far. do Právnína.
p. *Jos. Podhajský*, za prvofaráře do Opatovic.
p. *Jos. Mach*, za admin. in spirit. v Náchodě.
p. *Jos. Hofmann*, za kapl. v Lomnici.
p. *Othmar Roštlapil*, za far. adm. v Ruprechticích.
p. *Jos. Vejcel*, za admin. v Pouchově.
p. *Frant. Raimund*, za os. kap. v Petrovicích.
p. *Jan Scholz*, za os. kap. v Mezirříč.
p. *Vinc. Nyvelt*, za koop. v Oubislavicích.
p. *Jos. Dinter*, za koop. v Olešnici.
p. *Václ. Oliva*, za kap. v Zbislavi.
p. *Jan Sembera*, za kap. v Oustí u Orlice.
p. *Karel Göbl*, za kap. v Suchdole.
p. *Adolf Straka*, za kap. do Golčova Jeníkova.
p. *Jos. Novák*, za osob. kap. v Ostružně.
p. *Isfried Rein*, za far. adm. v Senožatech.
p. *Frant. Ehrenberger*, za kap. v Čáslavi.
p. *Jos. Pásek*, za kap. v Čerčovicích.
p. *Fr. Jirěček*, za kap. v Morašicích.
p. *Josef Lexa*, za kap. v Králově Hradci.
p. *Jan Klein*, za koop. v Kartouzích.
p. *Mat. Bartoš*, za kap. v Chlumci.
p. *Josef Ott*, za admin. v Mičově.
p. *Josef Ludetk*, za admin. v Košicích.
p. *Fr. Bruckner*, za admin. ve Viklanticích.

Lokalie za fary povýšeny:

Křenovice v Ledeckém, Mlázovice v Horicím, Pustá Kamenice ve Skuteckém, Levín v Jičinském vik. okresu

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL II.

Redaktor: Václav Štule.

SWAZEK 2.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

M. J. Hus a husitství.

I.

Jest vůbec známo, kterak v XV., XVI. a XVII. věku v Čechách i na Moravě u valné polovici národu českého ctěno původce neblahých zmatkův náboženských v XV. století M. J. Husa. Nešťastný tento mistr učení pražského dokonav život na hranici v Kostnici, veleben i oslavován jest co „svatý mučeník“, den jeho smrti světoval se co „svátek“ a pokud stoupenci jeho Husité zůstávali pouhými křesťany, v misálech jejich nalézala se liturgie na dotčený den, jakož jest i u nás katolíkův obyčej o slavnosti památky skutečných mučovníkův. Osudovou katastrofou na Bílé hoře ustala veřejná pocta, činěná po dvě stě let původci rozbíjův, kterýmiž vysílen jest národ český, vysílen až na smrt. V časův po bitvě Bělohorské, vyznačených nejprve pohromami třicetileté války a pak ochablostí duchovního života přirozenou po věkové zjitření sváření, válčení a trýznění, ujímala se zotavovala se poznenáhla opět víra katolická ve srdcích českého lidu: však i tehdy místy jako pod popelem doutnala dřevní úcta k pověstnému kazateli Betlemskému. Ukázalo

se při konci minulého věku, když byl císař Josef II. zákonem svým tolerančním volný dal průchod rozličným stránkám náboženským. Onoho času vyskytlí se na nejedněch místech v Čechách i na Moravě tajní stoupenci a ctitelové Husa, anobrž i mezi kněžími katolické Církve našli se nejedni, kteřížto se neostýchali chvalořečiti nešťastnému onomu mistru XV. věku¹⁾. Touž dobou, kdežto se byl ve jměnu pokročilosti tak řečeného osvíceného století pronesl nález smrti nad národností českou, vyvstalo též několik šlechtických obrancův jejich. Co divu, že ovšem i mezi těmi nalézal Hus druhdy nemálo nadšených ctitelův? Nebyl-li Hus před věky tolikéž neohroženým obrancem sevřené národnosti, horlivým milovníkem svého národa, výmluvným buditelem vlasteneckého smýšlení a bedlivým vzdělavatelem jazyka českého? Věk francouzských a německých filosofův, jak vědomo, nehrubě sobě vážil, nýbrž i v lehkost uvedil náboženství vůbec, obzvláště ale víru a Církev katolickou; každý, kdož se byl za předešlých časův pozdvihl proti Církvi, ve-

¹⁾ Royko, Stach, Zippe atd.

lebil se tehdaž ovšem již *proto*, že *byl* protivníkem Církve. Náhledy takové německou literaturou přelivaly se též do Čech a sláva M. J. Husa rostla tudíž na novo. Vidělo, čítalo se, že M. J. Hus jest osobou, kterouž si němečtí protestanti osobují, o kterou sousední národové Čechy závidí. Nahlédnulo-li se do knih dějepiseckých světských i církevních, z většího dílu skvěl se Hus, ozdobený září mučéníka, co slavný předchůdce Lutherův a tovaryšův jeho. Dostavil se tolikéž romanopisci a žurnalistové; vyskytl se dramatik, posléze i malíř, kteřížto vesměs vyličili Husa jako muže výtečného důmyslem a bystrotou ducha, svrchovanou vznešeností povahy, nevyrovnanou ušlechtilostí života, nad něhož slavnějšího muže nevydala země česká²⁾. Co divu, že pak Čech s národní jakousi hrdostí pohlížel na muže, jehožto život ozařen byl tolikou slávou — jehožto rekovská smrt bezděky takorba soucitem a úctou jímala srdce citelné. Rozumíť se samo sebou, že tu, jakož v podobných příčinách vůbec nad jiné předčilo mladé pokolení, a lidé, kteřížto buď neumějí neb nemohou vlastním očima dívat se do pramenův historických. Co tu píšeme, známe ze zkušenosti a každé slovo mohli bychom ztvditi živými doklady.

Než ctěno-li za jistých časův a od jistých lidí v Čechách M. J. Husa nad všeliké téměř svaté našeho národu: není slušno, otázati se, zdaž byl a jest pověstný kazatel Betlemský hoden takové pocty a slávy? — S druhé strany, jak vědomo, byl dotčený původce rozmršek a třenic, rozbíjův a válek náboženských ve vlasti naší všelijak stíhán i za živa i po smrti. Na sněmu Kostnickém obžalován i odsouzen co bludař a na bludném se-

trvav učení, dokonal strašlivou smrtí na osudné hranici, popel z těla jeho vržen jest do Rýnu a v historii církevní jmenuje se jméno jeho mezi oněmi nešťastníky, kteřížto pozdvihli se proti svaté matici své a autoritě její, za sebou na cesty záhubné potáhli národy. Jeť známo, kterak strašná protivná za zlé to brala i beč každému, kdož nešťastného mistra pokládá za bludaře a původce kacířství. Nenáleží-liž tedy dobře prohlédnout věci, aby se na jisto vidělo, a každému *provesti* mohlo, co jest pravdou a že nešťastného rodáka našeho, jinak ani nazvati nelze? Rozumíť pak samo sebou, že toho nikde tolik nepotřebí jako v Čechách a za našich časův.

Z takých bez pochyby pohnutek prohlédaje ku pravdě historické a k praktickým potřebám věku i národu našeho, sepsal pt. p. Jos. Max. sv. p. Helfert dílo, kteréž Matice česká na světlo vydala ve své „Novočeské bibliotece.“ Jestíť to spisův musejnický č. LVI., pod názvem: „*Mistr Jan Hus aneb počátkové církevního rozdělení v Čechách.*“ Netajíť toho vzácný p. spisovatel, kterak dílo to povstalo a pro mu činiti bylo při spisování jeho. „Neníť spis můj tendenční,“ osvědčuje p. Helfert v předmluvě. „Neutvořil jsem si napřed jistého mínění, hledal pro ně dějův a důkazův, nýbrž naopak zkoušel jsem děje a důkazy a na nich vzdělal jsem náhled svůj. — S upřímným úmyslem snažil jsem se abych se vpravil v idey i v duchy času, v mysl a v pohnutky jednajících osob, v přirozený běh událostí a abych je rysy co nejvěrnějšími zobrazil čtenáři. — Bohdež by kniha má dosáhla onoho účelu, k němuž usilovati jsem nepřestal, t. j. abyč *pravému* a *spravedlivému* názoru o oněch vášni plných dobách u milých krajanův svých zjednal průchod.“

²⁾ Poelitz, Herlossohn, Schier.

Než vizme, kterak nám již Husa
čís. Helfert.

Jan Hus jest mu člověkem nej-
výtečnějších vloh, nejnešťastnějších
blouzení a nejtruchlivějšího osudu;
nt jej vyznačuje co muže, nadaného
šesti vlastnostmi, kterýmiž náklon-
ost a důvěru jednotlivých osob,
terýmiž účastenství a účtu velikého
anožství vzbuditi lze. Šlechtné vze-
ření jeho jevílo hlubokou opravdo-
ost: všeobecné uznávání důkladné i
anohostranné jeho učenosti spojovalo
s nepokalenou pověstí přísné či-
oty mravův; při nelíčené ná-
ožností nacházela se u něho ohni-
á horlivost proti nepořádkům a ne-
šležitostem, přicházejícím odkudkoli.
hluboká mysl Husova zavírala v sobě
d počátku bohatý sklad věřící ho-
ducnosti. — Připomene-li si k tomu
e všemu vroucí jeho láska k otčině,
národu, k jazyku, jímž mluvil, snad-
o se pochopí, kterak se státi musilo,
e osobnost vynikající takovými du-
lovními i mravními vlastnostmi, brzo
edílného uznání sobě získala. Stal
e miláčkem lidu, k němuž mluvil
ečí přirozenou a který s dychtivou
ozorností poslouchal jádrnou mluvu,
etelný výraz a pronikavou podstatu
ázání jeho.

Vedle takových povah srdce, di-
spisovatel něco níže, měl Hus dů-
mysl a vtip, a byl obratný dialektik.
le dialektika jeho zvrhovala se často
důvtipkování, důmysl jeho klonil se
s sofistickému překrucování, vtipu
veho užíval k urážení nepřátel, zvláště
dyž jím hýbala nárůživost, slabá to
tránka popudlivé mysli jeho. — Hus
nebyl ani samostatný ani systematický
myslitel; sotva bude jeden důležitější
ánek, ve kterém by od počátku až
do konce veřejné své činnosti jeden
týž náhled neodstupně byl zachoval;
dikdy nedospěl k důsledně provedené

soustavě bez odporův a mezer. I ne-
byl to rozum, ale srdce jeho, jenž ho
uvedlo na dráhu, kteréž děkuje smut-
nou slávu jména svého. *Pěkné vlast-*
nosti charakteru jeho svedly ho na
dráhu tuto: na které zhojení svého
času, napravení mravních a církevních
poměrů docíliti doufal, zlé vlastnosti
charakteru jeho udržely ho na této
dráze, když dávno již byla přišla doba,
kde porozuměti mohl a měl, že poči-
nání jeho jest bludné a trestné.

Předeslav takovou charakteristiku
nešťastného mistra, napotom již k ze-
vnějším výjevům v životě jeho zřetel
obrací. Praha stala se prvním jeviš-
tům činnosti Husovy. Ukončiv studia
svá na universitě Pražské, stal se tu
Hus r. 1393 v měsíci Září bakalářem
svobodných umění a rok na to baka-
lářem theologie a r. 1396 v lednu
mistrem svobodných umění. Něco po-
zději r. 1398 potkáváme se s ním již
na stolici učitelské a od roku 1402
učiněn jest rektorem university, i
slyšáno jej též na kazatelně pověstné
kaple Betlémské. Jak vědomo, M. J. Hus
byl asi ve 24 letech, když dosáhl první
hodnosti své na vysokých školách Praž-
ských; bylť mu 33 let, když počal
působiti zároveň i s kazatelnou Betlem-
ské. Záměry jeho reformatorské ob-
jevovaly pak se hned za prvních let
veřejného života jeho a Wiclef An-
gličan byl mu oblíbeným mistrem. —
Po boku jeho a ve shodě s ním stáli
tehdaž mladší mistrové národu české-
ho: *Jan z Jesenic, Prokop z Plzně, Si-*
mon z Těšnova, Mikuláš z Litomyšle,
Stanislav ze Znojma, Štěpán z Palče,
Křišťan z Prachatic. — Působil pak
M. J. Hus hned od početí veřejné
činnosti své v dvojím směru, již co
horlitel o reformu v Církvi již co za-
stavatel věci národní, sáhaje horlivě
po každém prostředku, jenž se zdál
příhodný ku povznesení zkracované
všelijak ve vlastním domově národno-

sti ke vzdělání zanedbaného národu, ke zvelebení řeči a literatury.

Libost, kterouž měl Hus ve spisech Wiklefových a všelijak na jevo dával, zavdala podnět, že se d. 28. Máje 1403 přičiněním kněží Jana Kbelá a Václava Bechyňského z obecného usnešení na vysokých školách Pražských stal nález, že žádný člen učení Pražského nemá žádnému z 45 význačených bludných článkův Wiklefových učit, ani kterého zastávati pod pokutou krivé přísahy. — M. J. Hus, kterýž se byl zpouzel proti všelikému snešení stranu důležité věci té, napotom do jisté míry a doby šetřil obecného nálezu. Neblahé okolnosti oněch časův, třenice mezi národy na školách Pražských a obecné zmatky v křesťanstvu, nemálo usnadnily mu vychylovati se opět z koleje, vyznačené dotčeným nálezem. — Nehrubě větší účinek měl nález arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hasenburku na synodě r. 1406 vydaný. Hus a spolubojovníci jeho v učení svém ani za mák nedali se másti, ni tím, ni předešlým, ni následujícími nálezy r. 1408, aniž později bullou papeže Alexandra V. Proud oblíbených domnění a čas rozkvašený vášněmi stran unášely a schvácely je čím dál, tím hlouběji do propasti, z kteréž pak nebylo lze vyvážnouti.

Rokem 1408 nastala rozhodná chvíle v životě Husově. Neohrožený mistr zajisté a kazatel Betlemský po onu dobu nevšední přízně požíval u arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hasenburku: na jaře však dotčeného roku vypuklo zjevné rozdělení. M. J. Hus trhl se tu od arcibiskupa, ostrým listem vášnivě domlouvaje vrchnímu pastýři svému, že z diocese vypověděl kněze Abrahama, muže to nakvašeného bludy. A od oné doby bral se Hus čím dále, tím směleji a drzeji ku předu na nešťastné dráze. Vítězství, kteréhož byli r. 1409 Čechové dosáhli na universitě

krále Václavovým uznáním, předností národu českého, usnadnilo mu další kroky a rektorství, kteréhož se mu r. 1409 po druhé dostalo, přispěly pak nemálo, že ode dne ke dni mohutněji provodil moc svou, zjevný odpor proti řádné duchovní vrchnosti své — protibývalému příznivci svému — arcibiskupovi. —

Ukázal-li se v tom nedostatek náhledu, bylo toho spolu původem i zvláštní povaha charakteru Husova, která zároveň více než vše jiné přispěla ku scestnostem a ku konečnému pádu tohoto politování hodného muže. Mezi všemi dary, kterýchkoli štěstí poskytuje osobnosti veřejné, nejnebezpečnější jest *populárnost*. Tak byla u Husa. — Hus záhy obrátil pozornost obecnou na sebe. Ušlechtila jeho postava, vážná jeho povaha, pověst rozšafnosti jeho, brzo k němu připoutaly náchýlnost lidu, lásku a úctu vyšších. — Všecko se zdálo jíti dobrým během, pokud nejen se světskými s lidem, nýbrž i s arcibiskupem a duchovenstvem se shodoval. Jak mile ale s vrchností církevní se rozdvojil a moc duchovní ujala se prostředkův, aby přítrž učinila vzrostlému zlému, žádajíc poslušnosti na svých podřízených: tu stanul Hus na rozcestí, kde mu nezbývalo než voliti církevní pokorou i poddajností na jedné a marností a popularitou na druhé straně. On zvolil svůdnou cestu k levici. Co prvé s chvalnou neostýchavostí kázal před arcibiskupem a dvorem jeho: tu nyní bez ohledně vykládal posluchačům v Betlemě,

Kázání jeho byla plna prudkých vyjžděk, plna nešetrných úsměšků na nepořadky v duchovenstvu. Nebylo nectnosti, nebylo nepravosti, aby jí nebyl vyčítal duchovenstvu barva mi co nejkriklavějšími: hrdost, ctizloba, lakomství, urputnost, obžerství, smilstvo. Vybírání platův za uděle-

ni Svátostí prohlašoval za kacířství. S duchovenstvem vůbec přešel Hus nem ještě tvrdším na duchovenstvo šší, na biskupy a preláty. Ctižá- st a pýcha, bujnost a světskost ly zde hlavními předměty jeho ner- ných filipik. — A takovým to- an mluvil na místě, kde ti, kterých něl, nebyli přítomní, alebrž poslou- alo množství takových, kterým do n takovýh nic nebylo, při nichž mohly působiti nic dobrého, ovšem e dosti zlého. —

Proti nedostatkům, které všude aťroval, neočekával Hus, jak se pře- vším na kněze náleželo, pomoci z na samé Církve, nýbrž obracel zra- svých na moc světskou, které prý nadarmo dán meč; obracel se ku ůřadům a králům, kterých prý po- nost jest, Církev očistiti, špatné du- ovníky kárati, lenivé ku plnění po- nosti poháněti. I vyzýval světských, y duchovním úhonného života de- ůkův nedávali, ano i statkův jim ůžali, neboť prý řádem a dobrým myslem svěští to dělají, aby kněži měli nač hřešiti a aby prý důchody ráčeny byly na to, k čemu ustanov- ny jsou.“ —

Takovými a podobnými činy vedl si as ne jako podrizený *pod* arcibiskupa, jako protivník *proti* arcibiskupu. Hus ěle se postaviv co zjevný protivník ěbiskupa, napotom již méně dbal na kony Církve, nýbrž vždy zjevněji hlá- odoj proti vrchnostem duchovním, dy mohutněji schvacoval za sebou iversitu, Prahu, panstvo, národ. — sudné události od té doby úprkem sebou se hrnou. Hus sám, ač se ů přední osou všeho, což se dělo v aze a v Čechách, ač dosáhl větší ci než arcibiskup, ač vládl v jistém ledu více než král, unášel se schvá- ý osudným proudem. Odsouzení fa- e Abrahama v Červnu 1408, roz- z arcibiskupův, aby mu vydány byly

knihy Wiklefovy (17. Června 1408) — aspálení veřejné knih těch po dvou letech (16. Června 1409); mezi tím Hu- sovo a celé stránky národní vítězství na universitě, kterým dosáhli Čechové pověstných tří hlasův a Němci zdvi- hli se a odešli z Prahy, a Hus došel důstojnosti rektorské na vy- sokých školách (v Říjnu 1409); usta- vičná hanlivá, utrhačná kázání v kapli Betlemské a opětované žaloby ducho- venstva zlehčovaného před lidem, ža- loby na arcibiskupa příčinou spálení knih Wiklefových, zaslaná k Římskému dvoru, a konečně bulla papežská proti spisům Wiklefovým, jakož i proti ká- záním po kaplich: to vše jedno za dru- hým se žene, jedno s druhým navzá- jem se podporuje a váže.

Hus po celý ten čas nešetře roz- kazův a záповědí arcibiskupových, z počátku od arcibiskupa odvolává se k papeži, a byv obeslán do Říma (v Srpnu 1410) zůstává a působí v Praze vždy po svém obyčeji, neváže se ani klat- bou vydanou v Římě (1411) a ohlá- šenou v Praze (d. 15. Března 1411), Václavovo nejisté a náruživé jednání, ohlašování bull odpustkových Jana XXII. v Maji 1412, disputece a kázání Husova proti bullám těmto se všelikými přirozenými následky nemohly leč mno- žiti zmatky obecné, a tudíž s jedné strany moc Husovu s druhé ale též rozpru- zovati mysl odpůrcův jeho. Král Vác- slav domnívaje se, že jen nenávisť a náruživost osobní uvaluje na Husa tak těžká podezření, veškeren sporne- považoval leč za třenici mezi Husem a kněžstvem, patrně nemilostiv jsa proti- vnikům mistrovým a všelijak nechuti své proti arcibiskupovi pouštěje uzdu, snah Husových ač bezděky velikým stal se podporovatelem.

Arcibiskupovi Zbyňkovi, od té doby co znamenal, že nesmí déle ne- činně hleděti na počínání strany Hu- sovy, mnoho a zlého bylo zakoušeti.

Nesnáze a nátisky tyto přiměly posléze arcibiskupa vyjítí ze země, a hoře urychlilo smrt jeho (28. Zář. 1411). Nástupce Zbyňkův, Albík z Uničova ani rok nejsa na stoliici arcibiskupské, přechkal první osudné bouřky na universitě i na ulicích i v kostelích Pražských za příčinou odpustkův. Hus, ač dvojnásobnou byl stížen klatbou, kázal v Betlemě bez překážky, a mezi posluchači bývala královna Šofie. Za poslední doby dovedla toho fakulta theologická při králi, že se způsobovaly osobní schůze náčelníkův obojí strany k dosažení jakéhosi narovnání: než to vše zůstávalo bez výsledkův. Král Václav přiměl sice Husa k tomu, že vyšel z Prahy, za příčinou bytnosti jeho stížené interdikttem, rok na to ale přední učení protivníci Stanislav a Petr ze Znojma, Štěpán Paleč a Jan Eliae vyhnáni jsou i z města i ze země. — Hus, podvoluje se žádosti kralově, učinil to, vida, že lid pro stavení služeb Božích se kvasí a „nechce se povážiti, aby pobyl bez služby jejich a pochoval leckdes, až by Pán Bůh rozedřel ty síti antikristovy.“ — Ubytoval pak se nejprvé na Kozím Hrádku a později na Krakovci blížeji u Prahy, tu i tam s neunavenou pílí spisuje traktaty a výklady své i chodívaje po vukolí kázat lidu, hrnoucimu se k němu. Mezi tím několikráte potaji přišel též do Prahy a jednou po tři měsíce (od vánoc 1413 do velikonoci 1414) zdržoval se tu bez přítrže.

Zatím co se ty věci v Čechách dály, zástupy následovníkův Husových se množily, a moc jeho vúčihledě rostla, podařilo se Zigmundovi přiměti Jana XXIII., že svolal sněm církevní z celého křestanstva. Ke koncili tomuto vyznačeno jest svobodné říšské město Kostnice. Mezi jinými, kteříž pozváni jsou na valný tento sněm, vyzván také M. J. Hus. Král mu slibil bezpečný průvod a Hus ohlásil se bez

rozvahy býti ochotným, že pod tou ochranou poslechně vůli královské.

Sborem Kostnickým na nové dějiště přenešena jest rozepře církevní ode mnoha let v Čechách trvající, vedena byvši jak před soudem arcibiskupským v Praze, tak před kurií papežskou v Římě. — Sám Hus nejednou buď výslovně, buď prostředech uznal, byl forum obecného koncilium za nejvyšší autoritu církevní. Dostav z Říma rozsudky, které nebyly jemu po chuti, odvolával se z papeže nedobře pončeného k papeži lépe poučenému býti majicimu; ohražoval se častokráte proti řádným úřadům církevním; odvolal se nejednou k rozsudku obecné Církve, kterýž prý jest nad rozsudek biskupův i papežův. — Pročez nemohl než poslechnouti vyzvání krále Sigmundova a přišed v druhé polovici Srpna 1414, oznamoval veřejně, že se chce odebrati ke sněmu do Kostnice.

Nabyv přípovědi od císaře Sigmunda, že průvodným listem zjisten bude zevnitřním bezpečenstvím na cestě a za pobytu svého v Kostnici, dne 11. Října r. 1414 s měnivými city vydal se na cestu. Sel tam v domnění svém jako apoštol, aby před sborem veškerého křestanstva vyznával Krista a vykládal pravé učení jeho; zjevil a ohlásil svou víru a odpovídal všem i každému zvláště, ač by kděmu v čem vinu dal. Sel tam s myslí, jak prorok nepoznaný a pronásledovaný, kterémuž se nedaří proniknouti hlasem svým onen zmatek podvodův a lži, zlomyslnosti a převrácenosti, a přemoci úškoky mnohých a velkých nepřátel. Sel tam jako odhodlaný mučeník, jenž jest hotov, s pomocí Boží potvrditi upřímnost svého přesvědčení, třeba i smrtí, jakož jest sám trpěl milosrdný a mocný Spasitel, a své nejmilejší služby v též poddal a nám dal příklad, abychom pro něho a pro své spasení trpěli. — Psalt pak před svým ještě

chodem přátelům svým: „Aniž mým, budu se ostýchatí vyznávati Krista Pána a za jeho jediné pravdivý kon, bude-li třeba, i smrt podniknouti.“ A ve psaní, kterým se loučí svými žáky, zanechanými v Čechách, připomíná jich, aby se nelekali, bude-li koncilium odsouzen, vědouce prý před, z kterých příčin a důvodův se to stalo.

Na celé cestě z Čech až do Kostnice nikde se Husovi nic nepříjemného nepřihodilo: všude uvítán byv přívětivě, ano uctivě, pln zlichoceně maršestí, ba opravdové vítězoslávy přibyl do Kostnice. Ale do Kostnice přihřáli se za ním dávní odpůrcové jeho z Čech i z Němec. Dostavili se Albert Warrentrappe, poslední Němec co děkan fakulty artistův v Praze, Jan Lockes, Angličan, Václav Tiem, děkan Pasovský, M. Štěpán Paleč, Jan Protiva, farář Pražský, Ondřej z Brod, Michal de Causis, farář u sv. Vojtěcha. Jedva se byl Hus ubytoval v Kostnici, hned druhý den po příchodu jeho Michal de Causis přibil žalobu svou proti němu, jakožto proti člověku v kletbu danému, zpupnému a kařivým podezřelému. Mimo to nezapomněl Hus v prvních dobách pobytu svého v Kostnici dokonce žádného neuznání. Anobrž Jan XXIII. snal s jeho klatbu na čas, dovoluje mu po městě a po kostelích bez překážky choditi, jen to mu nepovoleno, aby mši čítal aneb jiných posvátných obřadův vykonával. Tak zůstal Hus téměř po celé čtyry neděle na svobodě, až do 28. Listopadu, kdežto u vazbu vzat a nejprvé do domu jistého kavovníka Kostnického a později pak do kláštera Dominikanského nad jezerem Potanským odveden jest. — Příčinu k tomu, jak smýšlel Hus, zavdali prý nepřátelé jeho z Čech: čili spíše on sám, jelikož proti záповědi a mimo zapomenutí biskupa Kostnického v při-

bytku svém, při velkém shonu mši svatou čítal a, o učení svém bez ostychu do řeči se dával s každým, kdokoli s ním chtěl mluvit.

Císař Sigmund, pamětliv připovědi závazkův svých z počátku velmi snažně usiloval o vyproštění M. J. Husa z vězení. Než užřev se nucena, pustiti posleze úmysl ten, poctivou snahu přiložil k tomu, aby se Husovi dostalo veřejného výslechu. Doléhalit naň o to v listech svých pánové čeští a moravští, „aby ráčil jemu probůh zjevné a svobodné slyšení zjednat, ať tu, ač jemu kto v čem kterou vinu dá, zjevně odpovídá, jakož zjevné a bez strachu zákon Boží kázal“. I došlo konečně k výslechům. — Nelze však zapírati, že v běhu pře Husovy všelijaké nepořádky se staly, že v jednotlivých výstupech nebyla zachována slušná míra, že mnohdy vášeň a nenávistná horlivost ve škaredých úkazech se projevovala. Jmenovitě první veřejné slyšení poskytovalo takovýto protivný obraz. — Také jiných nenáležitostí nechybělo. — Některé kusy v žalobě zrovna byly falešné. V prvním slyšení dovedl toho Hus, že dva artikule musely býti vytrženy. Konečně byla mezi svědectvími mnohá věc, která očitě se značila slepotou náruživosti nebo pošetilou zpozdílostí.

Avšak, jakkoli nelepě byly případy takové, zavdávající podstatnou příčinu k haně, přede není jich možné, klásti na vahu naproti tomu, co bylo o bludech Husových patrného a zjevného. Páni čeští a moravští arci mněli, že všecko, co Husovi vytýkáno, jen v nenávisti a závisti osobních jeho nepřátel svůj pramen má. Než proti tomu, což byl Hus pronesl ve spisech svých, marná byla svědectví, podávána od stoupencův, marné bylo všelike zastávání. Byloť to učení, jejichž záhubné důsledky nebylo možná neviděti. —

V celém chování Husově před soudem v Kostnici zrači se onen vnitřní odpor, kterým jednání jeho od samého počátku rozepři s autoritou církevní se označovalo. Na jedné straně viděl se býti převelmí povědom postavení svého k Církvi, od které jakožto úd její povinen byl přijímati poučení, očekávati kázeň a trest. Prvé ještě, nežli se byl odebral do Kostnice, oznámil listem latině, česky a německy psaným a veřejně přibitým, že rád chce odpovídati před arcibiskupem a podstoupiti každý trest, byl-li by v kterém kusu usvědčen z bludu. Ve shromáždění před samým zatčením v Kostnici vyjádřil se tolikéž, že tak velice v ohavnosti má všechny bludy, že by raději volil umříti, nežli v kačířském mínění nalezen býti, že nepřišel z jiné příčiny, leč, aby, bude-li usvědčen v tom neb onom kusu z bludu, bludu takového na místě se odřekl a v učení svým ochotně se napravil.

S druhé strany ale nedopouštěla samolibost jeho, aby dal u sebe místa myšlénce, že by on, M. J. Hus, mohl býti usvědčen z bludu, z učení pravé víře odporujícího. Byl zajisté příliš dlouho zvykl za jediného majetníka pravdy pokládati sebe a nepodrobovati mínění své pod rozsudek moci církevní, nýbrž na opak potahovati výpovědi vrchností zákonných před soudnou stolicí vlastního mínění. Tuť mu nebyla celá synoda nic než zástupem nenávislivých, sobeckých osob, učiněnou školou antikrista, shromážděním složeným ze samých kupců a prodavačů odpustkův, duchovenských úřadův, desátkův a úrokův^{*)}. — Zdaliž mohla

výpověď takovéhoho hloučku mítí jaké ceny a váhy u něho, vyznavače pravého a nezkaleného učení u následovníkův a přátel jeho?!

Tím se vysvětluje chování Husovo po celý běh onoho jednání. Až do posledního dechnutí ubezpečoval, že jest věrný syn Církve, a že jím chce zůstat; až do posledního dechnutí ujišťoval, že toho, co měl za pravé, nemůže odstoupiti a svému přesvědčení se zpronevěřiti. Žáden prý není další toho, by které dogma, čelící proti Církvi, zastávati chtěl, žádný hotovější, všeliký blud, který by se mu ukázal, opustiti a odvolati, ano raději prý chce umříti než krivým míněním vědomě vinen býti. Když ale přišlo k tomu, aby krivdu svou pochopil a od svých myšlének upustil, ukázalo se, že nechce slyšeti otcův Církve, nýbrž že jich chce učiti. — Stojte na svém, osvědčoval: „Prosím ustavičně, aby mně ukázána byla místa lepší a věrohodnější, než kterých jsem já napsal a učil; budou-li mně ukázána, chci ochotně odvolání učiniti.“ — Avšak rozsudek o tom, které Písmo a která místa v Písmě byla by lepší a věrohodnější, nemohl arci příslušet žádnému jinému kromě něho.

S tou neshodou v srdci, s tím odporem v ústech kráčel Hus rozsudku, kráčel smrti vstříc. Očekával pak Hus odsouzení své hned po posledním výsledku. Než sbor s myslí patrně nechtějící přestupoval k poslednímu kroku, nezanedbav žádného prostředku,

učili; potom svaté v Novém Zákoně pálii sú i s kniehami Božího zákona. Také kardinálové tupili sú a pálii kniehy sv. Řehoře i sv. Jana Zlatoustého sbor kněžský dvój za kaciere jest potupil, avšak Pán Bůh milostivý jich lež po smrti jeho jest ukázal. Tyto věci majice před očima nedajte sebe uhroziti, aby co jsem psal, nečtli, aneb aby jim své kniehy dali k upálení. Stojtež pevně, nebo doufám k Pánu Bohu, že se Vás škola Antikristova lekne, a nechat vás upokojím, sbor z Konstancie do Čech nepřijde, mnozí z toho sboru zemrú, nežli na vás kniehy dobudú.“

^{*)} „Najmilejší“, psal Hus ze žaláře kupřátelům svým do Čech, „napomínám Vás, abyste se nelekali ani ustrašiti dali proto, že sú mé kniežky k upálení odsúdili. Pomněte, že sú sv. Jeremiáše prorocvie, kteréž jest Pán Bůh kázal psáti, spálili, avšak sú toho, což jest prorokoval, nenšli. Také v kniehách Machabejských psáno jest, že sú spálili zákon Boží, a ty, kteříž sú zákonu Božímu

aby Husovi návrat do Církve učinil možným. Formule, kterou mu kardinál biskup Ostienský ten den po výslechu posledním předložil, sepsána byla tak mírně, jak jen koli bylo lze. — Celý měsíc téměř uplynul, kterého sbor užíval, posílaje k Husovi buď jednotlivé členy své, buď schvalní poselství, kterých sami nejvýtečnější mužové účastníci se nezamítali. Nejdůvěrnějších přátel Husových užito, aby mu tvrdošijnost jeho vymlouvali a k odvolání ho měli. Ano, sbor ještě jednou změnil formuli odvolávací, tak ji zmírniv, že přestávala jen na těch člancích, které Hus sám uznal, že obsaženy jsou ve spisech jeho; co do ostatních měl přísahou toliko potvrditi, že jeho nejsou, a že se neodchyluje od obecného učení Církve. Avšak i tento krok zůstal bez účinku. Hus písemně oznámil, že odvolati nemůže a nechce. Rozhodnutí nedalo na se čekati, ale ještě večír před odsouzením učiněn byl pokus poslední k obrácení Husa. Poselství z prostředku synody, ku kterému z rozkazu králova přidružilo se několik pánův českých, vydalo se do vězení Husova. Pán ze Chlumu pohnutlivým domlouval jemu způsobem: domlouvalit i jiní; celé jednání zůstalo bez prospěchu, jako všechna předešlá. Hus zůstává na svém, napsal poslední své psaní universitě Pražské, osvědčuje na samém kraji nynějšího života, že na sobě z milosti Boží nezná žádného kacířství a z celého srdce vyznává všecku pravdu, která má věčná býti.

Den na to (6. Července 1415 v sobotu) stalo se slavné odsouzení a hned potom vykonání rozsudku. Od 6. hodiny z rána až do 10. trvaly obřady, při kterých nález nad nešťastným kazatelem Betlemským ohlášen, knihy jeho jsou spáleny a on sám z kněžského řádu vyvržen jest. Prvé než přikročeno k poslednímu obřadu, vy-

zváno jej opět, aby odvolal: avšak i tu odpověděl s očima slzícíma, že nemůže, jelikož se bojí, aby se nezpro-
nevěřil svědomí svému, a co lhář nepředstoupil před Boha, pohoršení dav posluchačům svým. Po té biskupové odsouzeného odevzdali králi; král kázal falekrabí Ludvíkovi, aby jej přijal na místě jeho a učinil s ním, jak s kacířem sluší. Falekrabí obeslal před sebe vojta Kostnického, aby jmenem jeho a císařovým kacíře vydal na smrt plamenem; vojt zavolal na radní pacholky a katy, kteří vzavše Husa mezi sebe, z kostela jej vyvedli. Odtud hnul se průvod na popraviště. Když byl Hus spatřil dříví, slámu a oheň, připravené pro něj, třikráte pad na kolena hlasitě vzdechl: „Ježíši Kriste, Synu Boha živého, jenž trpěl jsi za nás, smiluj se nade mnou!“ — Když se došlo na místo, tu nejprvé zpovědník kněz Oldřich a posléze vyslaný králem pan z Pappenheimu vyzývali jej, by odvoláním zachoval život i duši: Hus ale odvětil, že „chce za pravdu, kterouž byl kázal za živa, veselou smrti zemřít“ život svůj dokonal v plamenech, co mučeník bludu a neposlusnosti. —

Hle, toť obraz života i osudův nešťastného M. J. Husa, nastíněný téměř vesměs vlastními slovy p. spisovatelovými. Než netoliko události, jež za sebou se hrnuly a příčiny, kteréžto nemálo napomáhaly k rozvinutí osudných těchto dějin, vylíčil nám p. Helfert: v rozvrhu 26 — (na str. 147—154) máme též od něho stručný přehled *náhledův*, kterýmiž sobě nešťastný mistr takový těžký konec a národu českému tolik pohrom připravil. — Vyloživ pak vše, co a jak se mu spravedlivé býti vidělo, smělou důvěrou osvědčuje: „Nám tuším nikdo nemůže vytýkati, že bychom jakou úhonnou stránku charakteru Husova na bělo byli líčili. Než smí-li nám to vaditi, abychom Husa

co člověka posuzovali měrou slaboty a křehkosti lidské? abychom připomínali pokušení, kterým byv nepříznivými okolnostmi v ně uveden, nešťastně podlehl? — Smí-li nám to překážeti, abychom vážili těch stran charakteru jeho, které v skutku byly chvalitebné? — Může-li se nám brániti, abychom s uznáním obdivovali se zmužilosti, s kterou smrti své kráčel v ústřety? Hus byl muž neobyčejných darů ducha, a nikterak při něm nelze upírati vroucnou poctivost o věc, kterou měl za pravou. Hus v nejvíce kusech zůstal buď dokonce, buď podstatně na půdě katolické, a v ohledu tom daleko nedostihl poblouzení Wiklefových. On zajisté nehybal sedmerem svátostí; — pevně zastával učení o očistci, nikdy nezapíral prostřednictví svatých, neodvratně zastával poctu nejsvětější Panny a Svatých; Hus ničehož nenamítal proti zbožnému užívání obrazův a ostatkův: jen proti pověrám a neřestem, které se při tom dály, obracel ostří slova svého. — Kterak málo i v těch věcech, kde od učení katolického na dobro ustupoval, krivých náhledův svých držeti a bezděčné přichylnosti k náhledům pravým se chrániti uměl, již na jiných místech měli jsme příležitost ukázati.

Co vlastně Husa svedlo s pravé dráhy, byl neutěšený stav věcí tehdejších, jichž rozvažování tolikero mužů jiných naplňovalo zármutkem, pochybenstvím, nepokojem. Když Hus vystoupil, nacházely se věci církevní od hůry až dolů ve smutném zmatku. — Mužové nejnábožnější a nejučenější zdvihali hlasův svých proti panujícím nepořádkům a neřestem. — Nemáme-liž zdržeti se žalostí, vidouce, an muž tak spanilých darů v matných okolnostech časových, pozbývá jasnoty zraku, aby poznával rozhraní, kterým se zákonné a chvalitebné snahy a o-pravy dělí od nezákonných a trest-

ných, an neblahou letorou svou ve-hnán na nepravou dráhu, krok co krok dále strhován bývá až na ta místa, kde zůstane dokonalým kacířem a odpadlcem?

Jako v hlavě tak i v srdci jeho živlové dobří i zlí v divné směsi se stýkali. Náruživá prechlivost, kterou se mnody unášeti dával ke slovům ničím neomluvitelným, marná samolibost, s kterou sebe spatřoval v samojediném držení pravdy naproti klamu a mamu ostatních svých vrstevníkův; nepodajná urputnost, kterou se proti jinému přesvědčení zpíral; sofistická uštěpačnost, s kterou výpovědi a tvrzení protivníkův nabíral; svéhlavá posléze vzdornost, kterou se opíral rozkazům představených svých, roz-sévaje ji dále v myslí přívržencův svých — všechno to jsou úhony, které povahu Husovu vydávají haně nej-těžší. A nicméně hned vedle těchto zlozvučných stran opět leží takové, jichž blahozvučnost my nikterak po-pírati nemůžeme. Ve psaních, která psal ze žaláře, vyskytují se tytéž místa, svědčící o nejčistším smýšlení, o zásadách nejušlechtlejších. Doba vě-zení a vyšetřování odhaluje nám mnohé strany měkké, nikoli však slabé povahy, že se člověku nelze ubrániti přání, aby věci spravedlivější byly bývaly věnovány. — Neohrožená mysl, s kterou nejen Hus ale i před nim i po něm přívrženci a následovníci jeho smrti vstříc kráčeli, tehda již úctou naplňovala úhlavní odpůrce a Aeneas Sylvius nemohl se o smrti Husově zdržeti slov těchto: „Nikdo z filosofů nepodstoupil smrt myslí tak neohro-ženou jako tento spálení na hranici.“

Modlitba obět kajcníka¹⁾.

Rozjímání od Dra. K. Pruchy, ředitele arcibisk. semináře v Praze.

Setrvávej v uloženém povolání a na modlitbě k Bohu nejvyššímu. — Sirach XVII, 24.

Připrava.

Pohlednu-li na Ježíše, kterýž mne volá, bych byl následovníkem Jeho, vidím tu před sebou nejkrásnější *světél stránky pokání*. Bážívá přirozenost děsí se sice již pouhého tohoto slova, dělajíc sobě z většího dílu přišerné obrazy o pokání: já však nalézám ve světél viry, že celé pokání, jež ode mne žádá Bůh, záleží vlastně v tom, abych *následoval Ježíše!* — Vždyť pak život a práce Krista Ježíše mezi námi nebyly leč nepřetržitým pásmem *skutkův kajcních*, které dobrovolně a radostně vzav na se pro spasení naše, co *nevinný kajcník* vykonal za *hříchy naše*. K této veliké *kajcné oběti* má se i život můj věrně připojit a státi se pásmem *statých kajcních skutkův*, z nichž první a poslední jak u Ježíše budiž *obět modlitby*. — Vždyť pak i mezi skutky kajcními, jež *Církev* prostředkem kněží ukládá ve spovědnici, jest modlitba na prvním a nejvyšším místě, poněvadž bez posvěcení modlitbou nemůže se žádný jiný kajcní skutek ani Bohu líbiti. — A protož nyní smířiv se s Bohem, ochotněji, než kdykoli jindy, učiním podle napomenutí Ducha Svatého, jenž dří: „*Setrvávej v uloženém povolání a na modlitbě k Bohu Nejvyššímu.*“ — Obrátiv se k Pánu Ježíši, rozjímám,

co jest *význam*

co jest *duch modlitby*.

Přede vším ale volám k Němu s učeníky Jeho: „*Pane, nauč mne modlití se.*“

I. Význam modlitby.

Myslím si Ježíše na modlitbě, a odpovídám si k otázkám: „*Kdy se modlí? kde se modlí? jak dlouho se modlí? jak často se modlí? zač se modlí? jak se modlí?*“ — Vidím Ježí, an se modlí za dne i v noci, na odpočinutí a při práci, v chrámu i na horách, ve společnosti i na samotě, veřejně i soukromí, mezi věřícími a mezi nevěřci, v lesku své oslavy a v prachu svého ponížení, v radostech i utrpení, po čas života i v hodinu smrti. — A věždy modlívá se, aby se *děla svatá vůle otce Jeho ku spáse a ku požehnání světa*. Modle se, pamatuje na všechny, na přátele i na protivníky, na vyvolené i na hříšníky, na věřící i na ty, kteříž teprve uvěří v Něho. A věždy s touž vroucností a upřímností setrvává na modlitbě, ať se mu již tvář leskne blaženou útěchou na Táboře, aneb skropena jest krvavým potem na hoře Olivetské, aneb v bolestné opuštěnosti kloní na kříži.

Nemělo-li by již to pouhé podívání na modlitbu se Spasitele dostačiti a přesvědčiti mne o nevýslovně vznešeném *významu* modlitby? Možná-li se jasněji poučiti o *povinnosti a vzácnosti*, o *způsobu a povaze* modlitby, než vlastním *příkladem* nejsvětějšího Spasitele a Pána našeho? *Syn Boží* se modlí, vzdávaje tudy čest nebeskému Otci svému: a člověk, zrozený v prachu, nechtěl by, padna, klaněti se všemohoucímu Stvořiteli nebes i země? *Nebesý Syn* člověka modlí se, chtěje veliké dílo poslání svého vykonati podle soudu Božího: — a mdlé dítko země smělo by se domnívati, že se ovšem i bez modlitby minouti nelze se svrchovaným koncem života svého? — *Nevinný* prostředník modlí se, aby nám vyžádal milosti a spasení: — a hříšník, *stížený vinou*, směl by smýšleti, že ovšem i bez modlení a bez prošení plynouti mu bude požehnání a slitování? Božský *mistr* modlí se v zápasech obtížného, obětného života svého, u Boha hledaje sílu a potěchu: — a slabý *potomek* hříšného pokolení směl by daremně doufati, že ovšem i beze zbraně modlitby vítězně bude bojovati a šťastně vytrvá na bojišti?

Ach, v pravdě nic *nesnižuje* člověka tolik, jako to, že třeba, dovoditi mu, kterak jest *zavázán* modlití se, kdežto se mu nemůž větší *ctí*, většího *vyznamenání* dostati nad to, že smí na modlitbách obcovati s Bohem *Svrchovaným*. — Nenít nic *nerozumnějšího*, pokud bídny syn země, zaslíbený bláznovstvím a klamaje se sám, u-

¹⁾ Rozjímání toto vyňato z nového asketického díla, jež vydal Dr. K. Prucha pod názvem: „*Die Versöhnung mit Gott durch die Generalbeicht. Ein Unterrichts- und Exercitienbuch. Prag. 1857. Verlag der k. k. Hof-Buchhandlung F. A. Credner.*“ — Nelze nám dosti hlasitě schvalovati dílo to každému vůbec. Důkladný spis ten zajisté poslouží každému za bezpečného vůdce na cestě k Bohu. Knížka záleží ze dvou oddělení. V první částce podává se navedení k řádné generalní zpovědi. V druhé nalézají se rozjímání a modlitby kajcní před zpovědí i po zpovědi generalní. Jsouť pak ty i ony plné jádra, síly, moci a ducha Božího. Místu dalších širších řečí stůj zde přehled rozjímání v druhé částce: Der Gnadenruf, das Seelenheil, die Sünde, der Tod, das Gericht, die Beichte (od str. 88—108). — Das Bussopfer des Gebetes, das Bussopfer des Fastens, das Bussopfer des Almosens: Einigung mit Gott dem Vater,

znati nechce, že jest *modlitba šlechtetstvím ducha, životem duše, silou člověka*; že *modlitba nás osvěcuje a pozdvihuje, uslechtuje a oslavuje, ukáží a nasycuje k životu věčnému*; že *modlitbou bývají naše bludy zaplašeny, naše vady napraveny a skrocneny naše vášně*; modlitbou že se *posvěcují naše práce, usnadňují naše zápasy, mírní naše utrpení, opravují naše radosti a otvírají se nám všeliké prameny milosti!*

A naopak, *co jest — čím stane se člověk, jestliže se uhybá obcování s Bohem — modlitbě?* Patře nazpět do vlastního života svého, táží se prisně a upřímně, co se to stalo se mnou od té doby, jak jsem vlažněti počal v modlitbě? — Tu pořád více potuchalo *světlo víry*: bludy ale a klamy zmáhaly se. Čím dále, tím silněji roznécovaly se ve mně zlé žádosti a vášně: *láska k Bohu* ale ta stydla ve srdci mém. Čím dál tím slaběji bojoval jsem proti vnadám a pokušením hříšným, nýbrž i *sám* hledával jsem příležitost k hříchu. Čím dále, tím více bouřilo se svědomí, tím neutěšenější dělalo se srdce; a já já sám odnímal sobě útěchu a pokoj modlitby.

A nemusilo-liž by poznovu na to dojít, nýbrž i zhoršiti se, kdybych — čehož mne rač uchovati Bůh! — opět nedbati směl *spasitelného prostředku modlitby?* Či možná bez modlitby vytrvati v blaženém stavu milosti — v *uloženém povolání?* „*Neprítel zloduch*,“ říkával jistý duchovník, „*nebojí se zpovědi obráceného, neboť i po zpovědi vrací se zase pokušení; bojí se ale pokorné a stále modlitby, jelikož to jest neproniknutou pavezou proti všelikým šípům hříchu.* —

Bohdejž bych se opět naučil modliti s tou vroucností, s jakovouž jsem se modlival co dítě v nevinosti srdce svého! Kých bych s kajcností vytrval na modlitbě i tehdy, když mi Bůh odejme *citelnou rozkoš*, plynoucí z modlitby! Když mne bíd-nému bude přicházeti za těžko, sebrati se a modliti se důstojně.

Ano, chci se modlívati na oslavu Bohu, který mne podle milosrdenství svého pozdvihl z prachu bídy mé; chci se modlívati, vyvyšuje lásku Jeho, s kterouž mě zase na milost přijal; chci se modlívati, abych též *kající oběti modlitby* usmířil hříchy své, jimiž jsem tak těžce rozněval Boha; modlívati se chci, abych vytrval ve svatých úmyslech svých a rozmnožil i sobě světlo a milost Boží; modlívati se budu, ne snad, jako by *Bohu* bylo potřebí mo-

dlitby mé, nýbrž poněvadž jest jí třeba *mně*; modlívati se budu, poněvadž *netoliko práce modlitbou, nýbrž i modlitba prací jest*, a sice *nad jiné větší prací* pro život duše, nýbrž i *dilem nad jiné uslech-tilejším a utěšenějším.*

A *kdy mnedle budu se modlívati? kde chci se modlívati? zač? kterak?* Promyslím sobě jednotlivé otázky tyto, učiním přiměřená předsevzetí, bera zřetel na poměry povolání a života mého, svaté úmysly ty pak co obět pokání mého složím k nohoum Pána Ježíše, v pokoře a s důvěrou opětuje hlas duše své: „*Pane, nauč mne modliti se!*“

II. Duch modlitby.

Nežřídka slýcháme ve světě nárek, že lidé, kteříž se *mnoho a dlouho* modlívají, pravidelně na každých službách Božích, při každé pobožnosti bývající, nejsou právě ti nejdokonalejší, nýbrž v životě a v povolání svém shledání bývají v slabostech a vadách nejinak než ti, kterým se vytýká, že se *štítlí* modlitby. Mně *neprísluší* souditi ni jedněch, ni druhých, ovšem ale mám za *povinnost*, říci sám, že nesluší ani na pouhé *modlitbě ústní* přestávati aniž omlouvati při sobě, nedostává-li se *vytrvalosti* v modlitbě. Tu i tam musel bych ovšem k zahanbení svému vyznati, že se mi nedostává *pomazanosti a pravdy v modlitbě ducha i života bohomyslnosti.* Zevnější navyklost, jistými časy knihu modlitební vzíti do rukou, prospívá tolik, co okamžité zběžné upokojení vlastních zbožných rozmarův a měkších pocitův: *duch to — duch modlitby* to jest, kterýž oživuje. Ti, kdož Bohu se klanějí, v duchu a pravdě klanějí se Jemu!

V čem by ale záležely duch a život, posvěcenost a pravda modlitby, zřejmě ukazuje hlas, kterým napomíná Sírach: „*Setrvej v uloženém povolání a v modlitbě k Bohu Nejvyššímu.*“ Srovnává se s ním, napomíná též apoštol: „*Všelikou modlitbou a s úpěním modlete se každého času v duchu a bděte v tom s všelikou vytrvalostí.*“

K duchu modlitby náleží přede vším *různá obětovnost.*

Jakož mohl Pán Ježíš říci o sobě: „*Ten, kterýž mne poslal, jest semnou, poněvadž činím veždy, což se Jemu líbí*“: rovněž tak smím se kojiti naději, že modle se, jsem u *Boha* a Bůh jest se *mnou*, pokud mám při modlitbě vůli Boží před očima a *modle se*, umím přinášeti *obět.*

Modlitba po své vnitřní podstatě jest *obětí*; k oběti ale přísluší *oddání sebe samého bez všeliké výhrady*. A proto též bude i při modlitbě mé přede vším na tom záležeti, abych modle se vždycky se tázal: „*Pane, co chceš, ať učiním?*“ — A poněvadž to jest vůle Boží, abychom se posvěcovali každý *ve svém uloženém povolání* vedle míry *obzvláštních poměrův života* našeho: nesmím tudíž přestati na pouhém *obecném předsevzetí*, že chci činiti dobré a varovati se zlého: obět modlitby mé t. j. dobré předsevzetí musí býti dokonalé, přiměřené *obzvláštním soudům Božím*, pročez i *vnitřním potřebám duše i zevnějším poměrům* povolání. Za tou příčinou při každé modlitbě otáží se: „*Co chce Bůh, bych činil dnes — nyní? Které povinnosti a kterak je chci vykonati po vůli Boží? Která pokušení souvisí se stavem a úřadem mým? jak je odstraním neb přemohu? Která nebezpečností leží ve vlastní křehkosti mé a v náklonnosti, panující ve mně? Kterak mi třeba bojovati a obětovati?*“

Obzvláštní předsevzetí, ježto vyniknou za odpověď k těmto a podobným otázkám, jsou hlavním jádrem *oběti*, kterouž se modlitba má stane líbeznou Bohu; a tato obět jest pravým *duchem* modlitby — jest vnitřním posvěcením a pravdou všeliké pobožnosti a bohomyslnosti.

Duchu modlitby přísluší také za druhé: — *věrná vytrvalost*.

Jakož učil Pán Ježíš, že sluší *modliti se ustavičně a neustávati*: tak i činil; všecen život Jeho byl *nepřetrženou modlitbou*. Po slovu a vzoru Jeho napomíná tudíž také apoštol: „*Modlete se bez přestání!*“ Nejinak byl dávno před ním připomínal již Sirachův syn: „*Setrvávej v modlitbě k Bohu Nejvyššímu.*“

Že pak se ovšem nemyslí tím pověčné *ústní* modlení: mimo jiné patrnó již zeslov sv. Pavla svrchu dotčených, kdež dí: *S všelikou modlitbou a prosením vždy modlete se v duchu a bděte v tom s všelikou vytrvalostí*. —

Bez přestání neboli vždycky, modliti se v *duchu* znamená tedy: s všelikou vytrvalostí bdíti, aby pokud lze uprostřed neodchylných klopot a prací pozemských, duch zůstával u Boha i v *samém sobě*, bychom vše činili takorůka před obličejem Božím a vždy kráčeli před ním, usilující zachovati živé obcování s Ním. „*Kdekoli jsi a kudykoli chodíš,*“ praví sv. Bernard, „*chce Bůh býti u tebe, a ty máš býti u Boha*“. Vedle naučení osvíceného tohoto u-

čitele staví si nábožný křesťan ve srdci svém duchovní chrám, chtěje veždy a všude přebývati u Boha. — Každého času jsa hotov a bedliv na *vnitřní* hnutí milosti obcuje ve světle i v pokoji a všečen život jeho není leč ustavičnou obětí modlitby. Všecko mu slouží za podnět, by pamatoval na Boha; *práce*, kterouž chce líbiti se Bohu, *odpočinutí*, kdežto jej pohled k nebesům potěšuje, *boj*, ku kterémuž si radu a sílu vyprošuje s hůry, a *vítězství*, za něž v pokore velebí Boha, *bídy a soužení* tohoto světa, jež Pán na modlitbách mu vykládá i oslazuje, *radosti a poklady* této země, kteréž mu nedají nikdy zapomínati na věčné.

Kdekoli panuje takový *duch* modlitby, tam se rádo mluvívá, čítává, rozjímá o Bohu a o věcech božských; tam se rádo pracuje, bojuje, obětuje z lásky k Bohu; tam se Bohu slouží tělem i duší, tam bez ustání, bez oddechu hledá se svaté království Jeho.

Kdekoli panuje tento *duch* modlitby: tam nalezneš *vroucí horlivost pro Boha* bez všelikého neklidu, věrnou a něžnou *horlivost pro náboženství* bez všeliké náruživosti, neunavenou *horlivost po spasení duší* bez všeliké nerozšafnosti, obětovnou *horlivost v povolání* bez všeliké potřeštilosti.

A tot *duch a život, pomazání a pravda* modlitby, a tak sluší bez ustání modliti se v duchu a na modlitbách bdíti s všelikou vytrvalostí.

Žádaje sobě *dar ten a ducha* modlitby vyprositi u Boha, chci sobě k vykonávání křesťanské bohomyslnosti navrhnutí přiměřený *povolání mému rád*, v kterém se nesmí pohřešovati věrného konání *ranních a večerních* modliteb, bedlivého navštěvování *služeb Božích v kostele*, častějšího čítání v dobré duchovní knize, *rozvažování věčných pravd*, vedoucích ku spasení a každodenní zpytování svědomí.

Při ranní modlitbě nezapomenu na obět *dobrého předsevzetí*, abych se naučil především hlavní vadu svou přemáhati a cvičiti se ve ctnosti opačné.

Všecky práce a nesnáze, všecky radosti a žalosti své proměním v obět modlitby úmyslem, že chci Boha ctíti a hledati; častěji přes den obzvláště v hodinu pokušení chci se posilniti vzhlednutím k Bohu.

Nejsvětější Spasiteli! jenž mne slovem a příkladem svým učíš sladké povinnosti modlitby, požehnej myšlénkám a svatým úmyslům mým, a nauč mne *modliti se v duchu a s všelikou vytrvalostí setrvávati v mém uloženém povolání a v modlitbě k Bohu Svrchovanému!*

Služba panská před službou Boží.

Od Fr. Musila, kooperatora v Hrabém Jeseníku.

Mezi zásadami, jež nepřítel a vrah od počátku v našem věku co záhubný koukol naseł a vsívá do srdcí lidských, zajisté neposlední jest ta: „*Služba panská před službou Boží.*“ Než co vlastně míní stoupenec a hlasatel zásady této? Zhusta sám dává k ní výklad v tomto smyslu: „Neuznávám já Boha za svého nejvyššího pána, nýbrž toho, kdo mi dává výživu. A tu třeba mi říditi se pravidlem: „Či chléb jíš, toho píseň zpívej!“ Jak rouhavá, jak bezbožná to řeč! Není-liž to Bůh, jenž všecko stvořil, řídí a zachovává, „z něhož, skrze něj a v němž jsou všechny věci?“ (Řím. XI, 36.) „v němž živi jsme a hýbeme se i trváme?“ (Sk. Ap. XVII, 28.) Není-liž On ten, „k němuž všech oči důvěrně hledí, a On pokrm jim dává v čas příhodný, otvírá ruku svou a naplňuje všelikého živočicha požehnaním?“ (Žalm CXLIV, 15.) Není-liž to Bůh, jenž udílí tělu zdraví a posily k dílu, jenž v duši vlivá pokoj, kteréhož nemůže dáti svět? Není-liž On to, bez jehož přispění všeliká snaha lidská marná jest, bez něhož nejsme dostateční na co dobrého ani pomysleti (2. Kor. III, 5.), kterýž „působí v nás i chtění i vykonání dobrého podle dobré vůle své!“ (Fil. II, 13.) Není-liž On ten, jenž člověka „málo menším andělův učinil, slávou a cti korunoval a nad dílem rukou svých ustanovil?“ (Žalm VIII, 6. 7.) Kdo jest tedy nejvyšší všech lidí pán, ne-li Hospodin, jehož jest země i plnost její, okršlek země i všickni, kteříž přebývají na něm? (Žalm XXIII, 1.) Není-li tudíž slušno a spravedливо, aby od jednoho každého nejprředněji Jemu se sloužilo, jakož přikázal, řka: „Hospodina Boha svého báti se budeš a Jemu samému sloužiti budeš“ (5. Mojž. VI, 13.). My pak co křesťané máme sloužiti Bohu, nikoli s bázní otrockou, nýbrž s synovskou láskou, neboť „nepřijali jsme ducha služebnosti opět k bázni, nýbrž ducha vyvolení synův, v němžto voláme: Abba (Otče)!“ (Řím. VIII, 15.)

Jakož velmi bezbožná, taktéž na nejvyšší počítaná jest svrchu uvedená zásada. Komu kdo slouží, od toho bere mzdu. Jaci mneďle bývají mnozí páni? Zdaž ne lidé povahy nevrle, drzé, jimž nesnadno jest se zachovati, kteříž nezřídka pro dost malou chybu, učiněnou z neopatrnosti neb nevědomosti, aneb i bez příčiny sluhu plisní, a stal-li se věkem aneb chorobou k další službě neschopným, na celo jej propouštějí? K tomu jak vratký jest život pánův těchto! Mimo

nadání potká je snad nějaká nehoda, pro kterouž nemožno jim držeti služebníky; aneb smrt učiní konec životu jejich, a tím zároveň dá výpověď služebníkovi. Co jest služebník takový, neslouží-li Bohu? Otrok rozmarův a vášní lidských, hříčka sem a tam zmítaná nepříznivými osudy. Není-liž mnoho těch, kdož byvše druhdy v důstojné službě, nyní chodí od domu k domu? — Než dejme tomu, že slouží kdo vládnému, dobrotivému pánu, u něhož setrvá až do konce, aneb od něhož má pojištěnou výživu i na ten čas, kdež by mu již nižádné služby prokazovati nemohl. Avšak může-li sebe lepší pán služebníkovi dáti pravého pokoje, zachovati zdraví neb prodloužiti života? Uvážení zasluhuje událost, vypravovaná v Moravanu na rok 1857. Jistému dvořanínu, ležícímu na smrtelné posteli, nabídl panovník, aby si vyžádal milost, jakou by chtěl. Nemočný tedy žádal o *prodloužení života*, což arci odepřel král, pravě, že to není v moci jeho. — „O mne nešťastného,“ vzdechl dvořanín, „že jsem po celý život nedbal o to, abych sloužil Bohu! On by mi ne-li prodloužil život vezdejší, nebrž daroval jistě život věčný.“ Ba nešťastný služebník ten, jemuž jest představení se před Pána s prázdnýma rukama, a na místo mzdy uslyšeti výrok: „*Neužitečného služebníka uvrzte do temnosti zevnitřní; tam bude pláč a skřípení zubův*“ (Mat. XXV, 30.).

Obyčejně smekají služebníci vinu na pány, kteříž jim zabraňují sloužiti Bohu. — Kýž by Mu v takové případnosti sloužili alespoň myslí a hledali službu jinde! Mnozí ale právě vyhledávají pány, od nichž by nebyli přidržováni k službám Božím.

Jsouť mnozí páni a hospodáři, již nadřečenou zásadu velebí, ne-li ústy, jistě skutkem. Oni ovšem i sami pohrdajíce veřejnými i domácími službami Božími, nevedou k nim čeledi své, nýbrž jí ani nedovolují, modlitby vykonávati, chrám Páně, kdy přikázáno, navštěvovati, svátosti přijímati a tím způsobem svádějí k nevěrnosti Bohu. Že ale neuvažují takoví páni a hospodáři, jakou tím vinu na sebe uvalují? „Jestliže že kdo,“ tak tvrdí sv. Pavel, „o své, a obzvláště o domácí péče nemá, zapřel yru a jest horší, nežli nevěřící“ (1. Tim. V, 8.). Sv. Tomáš Villanovský praví: „Neříkej: Já čeledinům pokrm dávám a platím povinnovanou mzdu; o duše své nech ať se starají sami! Nejsemť já knězem. Nikoli tak neříkej, neboť v den soudný tvůj i jejich Pán požádá z nich přísný počet od tebe.“ — Že nepomýšlejí onino lidé, jakou to čeledi si chovávají? Kterak možná, aby rozkazy pána

svého sluha ochotně plnil, aby mu v nepřítomnosti jeho věrně sloužil, rovněž jako před jeho očima, aby bez přetváření ho ctil a miloval služebník ten, který nemá náboženství? — *Konstantius Chlorus*, enž při konci třetího století vládl v Galii, chtěl zkusiti věrnost svých křesťanských služebníkův, rozkázal, aby všickni obětovali modlám, i hrozil tomu, kdo by to učiniti opomenul, propuštěním. I byli skutečně někteří, jenž obětovali. Avšak vladař právě ty všechny propustil, dokládaje, že se nemůže nadíti věrnosti od toho, kdož nevěren jest samému Bohu.

Není zajisté krásnějšího poměru nad onen mezi pány a služebníky, kteříž v duchu Kristovu věrně slouží Bohu. Mezi takými vládne pravá svoboda a rovnost, jakož stvrzuje Pavel slovy: „Kdo jest jako služebník v Pánu povolán, ten jest svobodník; podobně kdo jest svobodník povolán, služebník jest Kristův. Draze koupiti jste: nebudte služebníci lidí!“ (1. Kor. VII, 22. 23.). Toť vysoce počestný a blažený svazek, poněvadž posvěcen jest od samého Krále králův a Pána panovníkův, jenž „přišel na svět, ne aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil,“ (Mat. XX, 28.), „a kterýž řekl učeníkům svým: „Bude-li mi kdo sloužiti, poctíť jej Otec můj“ (Jan XII, 26.). „Králové národův panují nad nimi, a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou. Ale vy ne tak, nýbrž kdo větší jest mezi vámi, buďž jako menší, a kdo předchází, buďž jako sloužící. Nebo kdo jest větší, ten-li, kterýž sedí, čili ten, kterýž slouží? Zda-li ne ten, kterýž sedí? Ale já jsem mezi vámi jako ten, kterýž slouží. Vy pak jste, jenž jste setrvali se mnou v mých pokušeních, a já vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, abyste jedli a pili za stolem mům v království mém a seděli na stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelské“ (Luk. XXII, 25.).

Bohdejž by duch zbožnosti u pánův a služebníkův, u hospodářův a jich čeledi tu, kde umrl, opět oživil u všickni společně sloužili Bohu. Kým by šetřilo se napomenutí apoštolského, jež dří: „Služebníci buďte poslušni pánův tělesných s bázní a s třesením v sprostnosti srdce svého, jako Krista; ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi, činíce vůli Boží ze srdce, s dobrou vůlí sloužíce, jakožto Pánu a ne lidem. A vy páni též také činite jim, uskovňující jim pohrůzek, věduce, že i jejich i váš Pán jest v nebesích a přijímání osob není u něho“ (Efes. VI, 5—9.). Po té nebylo by slýchati nářku na tvrdé pány a svéhlavu nevěrnou čeleď.

Pojďte a stavme chrám Hospodinu!

Na základě nejv. rozhodnutí dne 27. Července 1844, kterým se na prosbu, Jeho Veličenství od velikého množství Pražanův podanou, nejmilostivěji udělilo povolení ku zřízení jednoty pro dostavění kapitolního chrámu Páně u sv. Víta na hradě Pražském, rokovalo se o pravidla jednoty dotčené již ve shromáždění, kteréž od valného počtu účastníkův držáno bylo dne 21. Listopadu 1844, právě na den 500leté památky založení téhož chrámu Páně za panování slavné paměti císaře Karla IV.

Níže psanému výboru se tehdaž svěřilo, aby řečená pravidla sepsal a věci řídil dotud, až by pravidla ta dosáhla potvrzení úředního. Mimo to uloženo mu, přijímati oudy a sezvati je k prvním hlavním shromážděním, na kterém představení a úředníci jednoty zvoleni býti mají.

Poměry, které povstaly mezi tím, co se potřebné přípravy dály, jakož i přání jeho Eminencí p. t. pana kardinála knížete arcibiskupa, aby se počatým sbírkám ke stavbě kostela v Karlíně žádna ujma nečinila, byly příčinou, že se poslední díl úlohy nížepsaného výboru na delší čas odložil.

Abyste však nížepsaný výbor ohradil před všelikou odpovědností, vyzval veškeré účastníky k novému shromáždění, které 10. Srpna 1850 držáno bylo. Při tomto shromáždění uzavřelo se, aby zřízení jednoty odročeno bylo až na další dobu, kteráž se Jeho Eminencí p. t. nejdůstojnějším panu kardinálu knížeti arcibiskupovi vhodnou viděti bude, ačkoliv mezi tím pravidla nejvyššího potvrzení byla dosáhla. Krom toho v dotčeném shromáždění, kdež na místo pana hraběte Wurmbranda, který byl za příčinou svého přestěhování se na venkov z výboru vystoupil, vysoce důstojný pan velmistr Beer byl zvolen, plnomocenství výboru se obnovilo.

I poněvadž nyní Jeho Eminencí se prohlásil, že sobě sám přeje konečného zřízení té jednoty, musil by nížepsaný výbor všeliké další odkládání činnosti své každým způsobem pokládati za vadné a chybné.

Nyní, kdež se téměř všude v Německé zemi tvoří společnosti, zakládají jednoty a podnikají všeliké věci, které mají za účel, aby se památné a umělecké stavby zachovaly, důstojně obnovily a dokonaly, ačkoli nezřídka ani tak velké umělecké, dějepisné a náboženské ceny do sebe nemají; nyní, kdežto se všude s pravou hor-

livostí o takové věci chvalitebně pracuje a usiluje: Čechové pro svůj nejkrásnější umělecký výtvor gothického způsobu, pro umělecký pomník svého největšího dobrodince císaře Karla IV., pro hlavní chrám arcibiskupský tohoto království, pro chrám, v kterém pohřbeni jsou svatí patronové čeští, pro onu svatyni, v nížto náš sv. Jan Nepomucký, kteréhož mnoho národův i daleko za hranicemi Německé země, nýbrž i vně Evropy ctí, a k jehožto hrobu ročně na tisíce tisícův pobožných poutníkův putuje, až dosud neučinili ničehož!

Jeť tomu již více než 500 let, co stojí vznešený tento chrám Páně nedostavěný, právě tak, jak stál, když zakladatele a stavitele jeho císaře Karla IV. smrt zachvátila. S úctou před nedokončenou velikostí a celou vznešeností jeho jediné vmysli si představuje, svatou naplněn bázní běře se pobožný věřící do nedokončeného tohoto, a již i tak velikolepého chrámu Páně; znalec i neznalec umění obdivuje s uctivostí tuto velkolepou stavbu, již se uměleckého stavitelského závěrku nedostává, a kteráž svými štíhlými oblouky, pilíři a sloupy strní k nebesům.

A protož s radostí přistupujeme k tomu, abychom své úloze a zajisté také vřelému obyvatelstva země České přání zadost učinili. Naplnění důvěrou obrácíme se tudíž k vlasteneckému duchu našich milých spoluobčanův a krajanův, k uměleckému smyslu všech dobrodincův, všech ctitelův a ochráncův starých ctihodných staveb památných, obrácíme se k velkomyslnosti všech šlechtetných přátel umění, jichžto jmena se nepohřešují nikde, kde se o blahoplodný, dobročinný a vůbec prospěšný účel jedná, obrácíme se k pobožnému a nábožnému duchu našich spolukřesťanův, ke zbožné úctě četných ctitelův sv. Jana Nepomuckého — Vás všechny přivítavě zveme, abyste k jednotě naší jakožto spoluúdobě přistoupili; všechny Vás velmi srdečně prosíme, abyste každý podle sil svých nějakou obět položili na oltář Páně, abyste každý nějakým příspěvkem k tomu dopomohli, by se heslo našeho milovaného císaře a pána stalo skutkem, aby obecný a společný působením, aby *sjednocenými silami* slavný chrám Páně, který císař Karal IV. započal, pod otcovskou ochranou Jeho Veličenství císaře Františka Josefa I. ku konečnému svému docelení šťastně přiveden byl.

K tomu účelu budiž nám dovoleno, připojití zde ty články ze stanov čili pra-

videl, jež o tom jednají, jakým způsobem lze jest, státi se spoluúdem jednoty.

§. 5. Za spoluúda se pokládá:

1. Každá osada neb obec, pokud přispívá v té míře, aby se ročně aspoň 1 krejcar str. s jedné hlavy odváděl.

2. Každý, buď jednotlivý člověk, buď mravní osoba (spolek), kdož najednou nejméně 200 zlatými anebo ročně nejméně 10 zl. stříbra přispěje, aneb sbírky též samé ceny jednotě podá.

3. Kdož pro zvláštní zásluhu, byť by nepřispěl penězi, od ředitelstva navržen a od obecného shromáždění za úda jmenován bude. Příspěvky *in natura*, pokud od ředitelstva přijaty budou a v ceně se vyrovnají nadřeceným peněžitým pomůckám, považují se za placení hotovými penězi.

Menší pomůcky na penězích neb *in natura* se vděčně přijímají, nedávají však práva k společenství.

§. 6. Zakladatelé fondu.

Udobé, kteří buď najednou aspoň 5000 zlatými aneb každoročně aspoň 250 zlatými přispívají, považují se za zakladatele fondu jednoty k dostavění kapitolního chrámu Páně na hradě Pražském, a vyznačují se tímto jménem přede všemi jinými.

§. 7. Práva údů.

Každý úd má právo, v obecné schůzce účastenství míti, a jak při ní, tak i mimo ni návrhy činiti.

Spoluúdy přijímají níže psaní výborové, u kterých také úředně potvrzené stanovы čili pravidla obdržeti lze; jsouť pak to:

Václav Pešina, kanovník kapitolního chrámu P. na hradě Pražském.

Jakub Beer, velmistr rytířského řádu křížovníkův s červenou hvězdou.

František hrabě Thun ve Vídni, na předměstí „Videň“ v senní ulici, č. 103.

Karel Helminger, doktor vešk. práv v Praze, č. 600—I.

Karel Walther, doktor veškerých práv v Praze, č. 1370—II., jakož i tajemník umělecké jednoty české v Klementinum.

Níže psaný výbor nebude meškati, jak mile dostatečný počet spoluúdu přistoupí, ohlásiti první hlavní shromáždění, které povoláno jest, skutečné představenstvo a ostatní jednatele jednoty zvoliti, a do jehožto rukou také dosavadní výbor své plnomocenství složí.

V Praze dne 13. Září 1857.

František hrabě z Thun-Hohenšteinu, m. p.
Václav Pešina, m. p. Jakub Beer, m. p. Karel Walther, m. p. Karel Helminger, m. p.

Matka a syn.

Obraz ze života od Fr. Pravdy.

I.

Z vesnice Záhoří vychází pohřební průvod. Umřel tesař Pudil, a právě ho pocho-
vávají. Za rakví jde opuštěná vdova, vedouc
za ruku dceru sirotka. Ubohá pláče, vzdychá,
modlí se u velkém zármutku svém. Mýlíl by se,
kdo by myslil, že jí tak horce dojmá a k zemi poráží ztráta milého muže.
Byl lazár, jenž před lety v povolání svém
zlomil nohu. Pomohli mu sice, že zase cho-
dil, ale jen o berli, a z bolestí již nevyšel.
Poslední rok ležel a trápil se na lůžku. Mi-
lovalať a ctíla ho celá obec pro rozšafnost a
hodnost. Býval pilný a dobrý řemeslník, moudrý
a zkušený člověk, pravý křesťan. Cho-
vání jeho srovnávalo se s vírou a jiným
sloužilo za příklad. Večer po práci a v ne-
děli odpoledne scházivali se u něho mladí i
staří; a on jen čítal z nábožných a poučných
knih, mluvil i zpíval s nimi. Kostel mu byl
drahým stánkem, kde nejen ve svátek, nýbrž
i u všední den sloužil Bohu. Velební
páni vážili si ho, a na osadě nevykonávala se
pobožnost, při kteréž by on byl nebyl: oby-
čejně ji však sám uváděl ve skutek. Nešť-
stí jeho zbudilo vůbec soucit. Sousedé ho
pilně navštěvovali, nýbrž i přispívali mu na
živobytí obilím, manželky jejich donášely mu
potravu: každý se mu chtěl nějak zavděčiti
a nouzi odvracet od něho. Avšak on do ní
předce upadl. Nebylo možná, po tolik let
všim jej zaopatřiti. Žena málo vydělala, je-
likož mu sloužiti a jej opatrovati musela;
dětí — ty samy potřebovaly pomoci. De-
ruška byla ještě malá: chodila do školy; se-
dět u tatíčka, poslouchati, co povídá, dohlí-
žeti, aby mu na ničem nescházelo, pěstovati
ho: bylo jí sice milým potěšením, ale jíti do
práce a mzdou svou mu ulehčovati, ubohá
ještě nemohla — nedovedla. Syn by to již
byl dovedl: — byl velký a silný jinoch — nezda-
řil se však po otci ani po matce, nedbal na
rodiče, nepomáhal jim, nýbrž utrácel lehkó-
myslně, co vyzískal, a vždy ještě se mu
nedostávalo. Byl tesařem jako otec, jmeno-
val se Jan, a chodil již do díla. Že však se
dostal mezi špatné tovaryšstvo, kazil se na
mravech a pořád horším se dělal. Dokud
pracoval pod dohlídkou otcovou, chránil ho
tento; ale když byl sám sobě ponechán, pod-
dal se zlému a v nepravostech následoval
bezbožné druhy. Matka to záhy zpozorovala,
přesvědčila se, vzala ho stranou, domlouvala
mu a prosila, aby nezarmucoval skličného

otce. Na počátku mu slova její pronikala
k srdci: slibovalť a chtěl býti hodný. Jak mile
se ale dostal zase do bohaprázdňných spole-
čností, zapomínal na předsevzetí svá i více a
více se zatvrzoval. I musela to zkormoucená
žena oznámiti muž. Lekali a děsili se spolu
a všemožně se přičiněli, na pravou cestu zase
uvést syna. Otec sám zapřisáhal ho, vše
moudře, zřetelně a důstojně mu předložil: a
Jan opět napravit se obmýšlel. Když nebyl
stálý, rodiče dali ho do práce jinam a žádali
dobrých přátel, aby ti nad ním bděli, jelikož
ho sami na očích mítí nemohou. Nešťastník
již si byl vybral zlopověstného přítele, též
tesaře, jmenem Klička, kterýžto drže ho
pevně v klepetech, k nešlechtnostem ho
zaváděl, „Ó jak se zhorzila ctnostná matka
slyšíc, že syn obcuje s člověkem, jemuž na
světě nic není svatého, o němž bylo známo,
že v skrytě páchá nepravosti! I chtěla dítě
své vší mocí od něho odtrhnouti. Vzávalať
Boha na modlitbách, jednala s Janem dobro-
tivě, jednala s ním přísně, brala jiné ku po-
moci, stýskala si na otcům duchovním; —
otec vlastní napomínal a káral ho. To vše
nemělo jiného leč nejistého a zdánlivého ú-
činku. Konečně se ho to již ani nedotklo.
Nešťastník vyhýbal se rodičům, nechal je
mluviti a chodil po svých.

Klička, jsa chytrák, s tajnostmi svými
nesvěřil se Janovi, dokud ho zcela neměl v
hrsti. Nešlechtník učil — připravoval ho, a
uváděl jej poznenáhla do ohavných zásad
svých a k zločinu klesl mu cestu. Začal s
hospodou. Jan s ním šel na sklenici piva.
Tu mluvalo a žertovalo se. Bývalo tu více ve-
selých hostů pohromadě, a ti vedli řeči, jež
co nejhorší jed usazovaly se v duši nezku-
šeného mladíka. To Kličkově přicházelo vhod;
nemusel sám nabízetí své náhledy, nýbrž
posvědčoval jen a usmíval se, loktem ho fu-
kaje a nutě, aby — dopil. Chtěl-li se dříve
odebrati domů než druží, napověděl Klička
jen slovo, a hned se všech stran ozývalo se
„Snad se bojíš tatíka? — Nech ho! Ten
se modlí a zpívá.“ — Snad by ti vaše
stará vyklepala vařečkou? Ej, ať si šep-
tá! Ty nejsi chlapec: jsi tovaryš a ne-
děláš nic zlého.“

Jan se červenal a styděl. I nebývalo
mu možná odejiti. Chtěje si dodati vážnosti,
nepřipustil, že by si snad něco dělal — z ro-
dičů. Klička ho za to krátce pochválil, opět
sklenici mu strkáje. Když pak měl již smy-
sly pomatené a krev pobouřenou, rozveselil
se, a sám požádal karty, v které hráli. Pro-
hrál, ale nemrzelo ho to, dokud byl opilý,
až když vystráznivěl, hledal peníze a truchlil,

že se mu jich nedostává. Tak nadělal dluhův, jež musel spláceti, a výdělky mu nestačily. Tu Klička ho rád založil. Odkud se jemu příjmy hrnou, Jan nevěděl a nepochopoval, aniž si mohl pomyslet, kde peníze berou jeho společníci. Měl z nich na počátku strach i hanbil se, že jest přítel Kličekův, a hrubě by se byl ostýchal, veřejně se s ním ukázati. Však tomu časem přivykl, tak že se mu stýskalo po něm. Doma u rodičův neměl žádného potěšení, a s velkou nechutí vracel se k nim po práci. Aby mu neseděli ustavičně na krku, proti vůli jejich vstoupil do díla v městečku, tři hodiny vzdáleném od Záhoří, a sotva v neděli zavadil o domov. Přicházel v sobotu, ale pozdě. Klička ho kdysi vyzval, aby šel s ním, a on s velkou radostí u něho zůstal přes noc. Klička žil s matkou a sestrou. Matka jsouc stará, tupá, necitná, nestarala se nic o jednání dítek a tyto na ni pranic nedbaly. Sestra Kličková již také nebyla mladá, dělala se ale mladší než byla a k Janovi se lichotila. — Jsouc směla a prohnána ve světě, brzo si ho naklonila, a on hlupec, zapomínaje na rozdíl v stáří, celý se po ní rozpálil. Klička měl milou, netajil před Janem, že ji navštívuje, a domlouval mu, aby se také oženil, jak to jmenoval. Druhové jeho ještě více k tomu povzbuzovali posměchy a necudnými žerty. Tu Jan, nechťže za nimi zůstatí pozadu a nemaje jiné známosti, zamiloval si nechtou Kličkovu sestru Bětu.

Pudilová, dozvěděvši se o tom, netrpěla — nesměla toho trpěti. Došlaf si tedy pro Jana, když byl u Kličeků. Ponejprv s ní šel; po druhé ho dostala jenom přes prah, a pak jí utekl; po třetí se na ni obořili protivil se i urputně ji odbyl. Starostlivá matka chtěla syna také z hospody vyvesti. Jan spatřiv ji, zarazil se, poslechl a chtěl ji následovati. Ale společníci dali se do chechtu. On to slyšel; on viděl, že potupně špoulejí ústa, litující ho. Klička si rukou držel bradu, zuby naň ceně i na matku jeho. Tu se Janovi zdálo, že se ji musí vydratí, a tudíž opustiv ji, přiběhl nazpátek. Zlí tovaryšové přivítali ho s chválou a s velkým potleskem; on pak si zavýskl, toče sklenicí, a raduje se z vítězství. Matka se ještě jednou pokusila o vysvobození jeho, pustic se za ním do hospody. Ale tentokráte se ji nepodrobil, chtěl je dokázati přátelům, že jest jich hoden. Vyjel si na ni z ostra, a zapověděl jí, stíhati ho.

Chudas přetrhl svazek lásky k drahé rodičce, a prohřešuje se proti účtě k ní, anděla strážného od sebe odstrkoval. Však

tento nepřestal státi při něm, volati a hledati, prositi a nutiti ho; máti co strážný duch pořád mu nadecházela, s otevřenou náručí naň kývala, spasiti ho hleděla. Pronikavě bývaly řeči, jimiž na syna dorážela smutná žena: bodalyť do srdce, prorážely kosti a maso — kámen by byly obměkčily, ale jim — nepohnuly. Připomínala mu, že jej obětovala Bohu dříve než přišel na svět, modlíc se zaň, a prosíc za milost a požehnání pro něj. Vyslovila, jaké sliby učinila při porodu a jakým způsobem vykonala úvod. Slyšel o prvních modlitbách, jimž ho učila, o první zpovědi, o prvním svatém přijímání a musel povážiti, kterak se byla útlá jeho duše vinula k Pánu Ježíši. A kam to s ním nyní došlo! On, syn počestných rodičů, přidruhuje se lidí opovržených, zapírá matku, do hrobu pomáhá otci, pohoršuje příkladem svým nevinnou sestru, štěstí života si kazí, povrhelem v obci se stává, hyne časné i věčné.

Myslénka ta matku rozplakala. Ubohá trnula na celém těle, trásla se, sepnula ruce a položivši hlavu na jeho prsa, k věrnému srdci ho tiskla. Jan cítil tehdy velké břemeno na sobě, a chtěl je svrhnutí; byl mrzut — nemohl, nechtěl jí povolití. I hrozila mu, vadila se, viklala jeho svědomím, zbuzovala v něm stud, litost, strach, stavěla mu před oči zlé následky, vytýkala mu nevděčnost — ošemetnost — hřích. Než Jan odešel od ní všecken zmařený — nespokojený; ubohá padla na kolena, cedila slzy, oči vzhůru zdvihala k nebeskému Otci, útěchu a pomoc hledaje u Něho. Že již syn za dlouhý čas nepřicházel domů: vymohla u sousedův, že mu zakázali noclehy u Kličeků. Kromě toho netrpěli v hospodě chlasy a hru v karty. Tu přestěhoval se jinam. Kličková bezbožná sestra šla s ním; bratr její také si vzal ku běnu svou, a hanba bylo, co se o nich povídalo. —

Otec Pudil poslední čas života málo kdy viděl nezdárného syna. Neukázal se mu, a nevyčkal, až by s ním byl přísněji promluvil. Předce mu však řekl, aby se podíval naň — bidného lazara, že se přesvědčí, jak chatrné a pomíjející jest tělo lidské. A dodal: „Spíše neb později klesne to tělo do země, z které pošle. A duše půjde k soudu i bude na věky šťastná nebo nešťastná. — Já,“ přiznal se výborný muž, „vždy spravedlivě sloužil jsem Bohu. A napadá mi, že by mne snad předce mohl zavrhnouti. Neboť všeho zlého jsem se neuvaroval, a dobrého jsem mohl vykonati více. Jak může tedy ten, kdo zúmyslně kdo schválně hřeší, míti pokojné chvíle?“

Synu, boj se a nedopouštěj, abych bázen, že jsi ztracen, s sebou vzal do hrobu!“

Otec suchou a vyzáblou rukou svou sáhá po synovi. Tomuto jest, jako by se ho dotýkala smrt. Tu obchází ho mráz, a pryč, pryč ho to žene; tam — kde mu kyne nepravost. Již nechodí k otci: nesnesl by pohledu na něj. Jeť to kostlivce, mluví jako z hrobu, hlas Boží vychází z něho. Klička za to říká: „že kdo ví, je-li Boha, — že kdo ví, jestli duše — že kdo ví, jestli pekla?“ — Ano někdy to docela zapírá, jako by vše věděl na jisto, a přátelé mu přisvědčují. Ubohý Jan věřil by mu, kdyby — mohl. Před lůžkem, na němž se k smrti chystá otec, těžce mupadá na mysl, že Klička klame, že lže. Tělo bohobojného otce leží tady, jako by již bylo dokonalo. Ale v těle tom něco žije, myslí, cítí, jest zdrávo. To jest duše. A až se tělo skutečně rozpadne, duše musí vyjít, nebude v něm. Kam se odebere? Rád by se zprostil těch strašlivých myšlenek; a proto pije, hraje, vyrazí se — myšlenky ale ty ho předce pronásledují. Má před očima otce, vidí, jak umírá. Již k němu nepůjde. Poslala pro něj matka, zkázala, že nastává otcí poslední hodinka. Poslala po druhé, po třetí, přišla sama, a tu nemohl se jí ubrániti; odvedla ho za ruku, a vtáhla jej k otci. Jan musel býti přítomen, když kněz otci uděloval svatě pomazání; tu slyšel modlitby, slyšel prosby a vzdechy, klečel a schovával se, aby ho trhající se oko otcovo nepatřilo. Než oko to padlo naň, hledající ho. I viděl v něm, kterak duše otcova nad synem truchlí, modlí se, Bohu jej odpouští. Hluboké myšlenky a city četl mu v tváři. Ano, duše jeho ještě nyní zvítězila nad skleslým tělem, otevřela ústa, vložila mu slova na jazyk, pozdvihla ruku. Otec potyknuv, aby přistoupil Jan, řekl: „Což ty nestojíš o požehnání otcovo?“

„Ó požehnej mu!“ škytala matka.

„Nezasluhuje toho,“ šeptal otec.

„Smiluj se!“ volala matka. Otec slitořav se — žehnal mu: „Za chvíli budu státi před Bohem. Chci za tebe orodovati, aby ti dal sílu, odřící se zlého. Ty měj vůli, napraviti se. Buď spravedlivým křesťanem, spas duši! Dostanu-li se do nebe, rád bych se tam shledal s tebou.“

Pak jej odevzdal manželce, prose: „Nedopouštěj ho. Hleď ho zachovati. Jest tvůj! Já již nemohu, ale ty ho jednou odveď věčnému soudci. Hospodin trestal by nás, kdyby se dítě naše ztratilo naší vinou.“

I přislíbila chof, že učiní, seč bude. A Jan divaje se k zemi, co bezživotná socha stra-

nou stál, až se v těle otcovu zastavila krev, a ono přestalo býti stánkem nesmrtelné duši. Umírající naposled si povzdychl — skonal — byl nebožtíkem. Matka pomodlivši se, vstala, aby se ještě jednou rozloučila s rozmilým manželem, požehnala jej a přivřela mu oči. Jan mimovolně pohlídl naň. A hle, oči nebožtíkovy obráceny jsou k němu, a co byly hlásaly před smrtí, to mu zvěstují i nyní: strach o něj, bolest, naději, prosbu, důvěru v Boha. Ubožec hrozí se blednoucí a stydnoucí mrtvoly — hrozí se vyšlé z ní duše. Otec nyní snad ví, tak myslí Jan, že jest mnohem větší nešlechetik, než si kdy byl za živa pomyslí. Snad na něj žaluje Bohu. Snad ho bude doprovázeti kamkoli půjde. Kde se ukryje? A jest se mu v skutku čeho báti? Není-li to poštilost, že ještě v Boha — v duši věří? Co tomu řekne Klička? Jak se zodpovídá před soudruhy jeho? — Hlava se mu točí, mozek se mu plete; vše ho mrzí, života má již do syta, zoufalství se o něj pokouší! — Tu jako by ho něco hnalo, pospíchá ze světnice, utíká před mrtvolou otcovou. Zavřev za sebou, vrazil do komory, z komory vylezl na půdu, a zase víko zpustil za sebou, jako by zabrániti chtěl, aby duše nebožtíkova za ním nemohla. Tu lehnuv si na holé dřevo, hází sebou, lká, sténá, ale ne z lítosti, nikoli z pohnutí srdce, nýbrž z nevole a z nepokojenosti. Tak to trvalo do večera. Jan nejlí, všech lidí i matky se štítí; dnes ho to již ani ke Kličkovu a k přátelům jeho netáhne. A když se šeriti počalo: stíny se vinou a točí po půdě a Jan v každém vidí zemřelého otce: ten se mu ukazuje ve všech podobách, děse a straše ho. Nemoha to déle vydržeti, vyskočiv již běře provaz, na němž se věšívá prádlo, i chce se — oběsiti. Již udělal oprátku a upevnil ji na trám; již stál na vysoké bečce; již si ji kroutil okolo krku, a tu — zdvihlo se víko a na půdu vstoupila matka.

Pudilová hledá Jana. Že dlouho jí nepřicházel, bojíc se o něj, jde ho hledat a běda, on na sobě páchá samovraždu. Skokem jest u něho, a již drží bečku, kterouž chtěl nešťastník odkopnouti. Tu jej obejala matka prostřed těla. I musil povoliti; matka by křičela, lidé by se sběhli. Nešťastník zaklel, yškubl se, vrávorál k schodům. Tady mu matka zastoupila cestu, vrhla se před ním na kolena a prosí: „Dítě, zpamatuj se! Dole pod tebou leží otec mrtev: a ty si zde béřeš život! Bídniče, mohla bych tě udati, aby tě hlídali. Ale nechci udělati hanbu tobě — hanbu nám. Pro všechno všudy tě zapřísahám, neklad na sebe ruku! — Dábel

tě má v moci: vyrvi se mu, a nežerťuj s peklem.“ —

„Aj, co jest mi do všeho!“ bručí Jan. „Živu býti je peklo! Po mně jest a bude veta.“

„Ó nebude, synu!“ jistí matka. „Jen se upřímně obrať k Bohu.“

„Jak to mám začít?“ ptá se Jan. „Já nemohu.“

„Jak to začít se ptáš?“ opakuje matka. „Modli se! — Opět a opět se modli!“

„To mi neprospěje.“

„Prospěje, synu, prospěje! Zkus to! Modlitba tě upokojí—k Bohu tě přivede—poznáš se — povzbudíš litost — posilíš vůli, a pak se všecho poddá. Jenom doufej.“

Jan mlčí, ale nesvoluje. Zoufalství odstoupilo: ale nikoli — hřích. Jan chtěje ujít domlouvám matčiným, vyšel na dvoreček, a vystoupiv na náves, bloudí — potuluje se v polích, až nastala úplná tma. A hle, tu zase vidí ty příšery a obľudy před sebou — za sebou — po stranách. Všecko mu splývá, vše se mu proměňuje v podobu otcovu, v mrtvolu jeho, a chodí, mluví, hrozí mu: každý šustot, každý šramot, jak a zvuk pláší ho, že mu pot stojí na čele. Úzkost mu svírá srdce a nohy klusem ho nesou do Záhoří. Nešťastník hledá útočiště — v hospodě!

Jest tu Klička, sedě u prostřed druhých známých. I vítá Jana, jako by ho byl očekával a praví: „Viď chlapče, že ti smř nahnala strachu. Jak jsi bledý!“

Jan neřekl na to ničehož, ale vyprázdnil sklenici piva, aby si dodal smělosti. Brzy mu společníci z hlavy vymluvili vrtolchy, nazývající ho bláznem, jestli si co dělá z nebožtíků! Dodělá, prý, vše, co se narodilo: kůň, i pes, i vůl; — a člověk, prý, tělo červům odevzdá jako dobytek. Ostatně prý ničeho není viděti, co se děje. a kdo by prý si nad tím hlavu lámal, věřil by, prý, v Mikuláše jako dítě nezkušené.

Klička položil Janovi ruku na rameno, řka: „Nyní jsi pán! Otec ti udělal místo a na ženské nedej.“

I nutí ho všickni, aby se znužil a života užíval — ne snad jako ten jeho nebožtík při modlitbě, zpěvu a postu, nýbrž při pivě a kartách a — hezké Bětušce.

A hle, mezi tovaryši těmito a u žbáku jest mu snáze. Již se nebojí otce: společníci jsou mu za ochrance, jsou mu osvoboditeli, a proto vine se k nim. Pivo mu pobourilo krev. Když zapil trampoty, vrátila se bujnost a nemůže pochopiti, jak se stalo, že se chtěl pověsiti na oprátku. Dobře, že o tom nevědí kamarádi! Jde s Kli-

čkou na nocleh, aby nebyl sám. Druhý den se dozvěděl, že otec chalupu neodkázal jemu, nýbrž matce, a že přikázal, aby jí nepostupovala synu, jestliže se nepolepší, nýbrž zachovála ji dceři. To popudilo Jana. I šel se přesvědčit, a vyzval matku, aby pověděla pravdu: — ona mu ji nezatajila.

„Podvedli — okradli jste mne!“ hubuje nešlechtník. „O statek můj vám šlo a nikoli o duši. Vy jste se odrekli mne a já se odříkám vás.“

Nadarmo dovodila mu matka, že jí na chalupě pranic nezáleží; že by mu jí dala ráda, i všecko, co má; že by nelitovala života, kdyby to prospělo jeho duši. Nadarmo slibuje mu, že dědictví po otci připadne jemu, stane-li se ho hoden, a bude-li moci dle vůle Boží je zpravovati. Nadarmo mu vykládá, že otec z lásky k němu tak ustanovil, věda, že by nyní jmění nabytého použil k zlému, a ještě větším marnotratníkem a prostopášníkem se stal. Nadarmo mu nabízí, aby vytrval u ní, že mu na ničem nebude scházeti, a že může všecko pokládati za své, jen když se přidrží jí a sestry, počestně se s nimi začne žítí, a vymkne se z rukou nepřátelských. Jan ji za to pohaněl, sebral své věci, a ke Kličkovům se odstěhoval. Matka šla za ním: on ji zahání. Vřak ona moci se vedrala do chalupy, a směle předstoupivši před Kličku, matku a sestru jeho, mluví jim do svědomí, do srdce, prosí, hrozí, pomstu s nebe předpovídá. Než ti ji vystrčili; a Jan sám za ní dveře zavřel, útoky podobné si zapovídaje. Ubohá lonie rukama a chvějíc se bolestí, vrací se k muži nebožtíku, vrhá se k jeho rakvi, žaluje mu zármutek, celou noc u něj bdí, na modlitbách trvající.

Ráno sešli se sousedé; mužští, ženské, staří, mladi shromáždili se ve světnici, v síni, na dvoře, před domem: každý chtěl poslední počtu prokázati spravedlivému Pudilovi. Bylo přítomno takové množství lidí, že toho nikdo nepamatoval. Ze všech úst zněla chvála zemřelého. Práli mu, že ho Bůh vysvobodil z vazeb pozemských, jež ho držely v žaláři přetěžkého utrpení; všickni radovali se, že jest nebošťanem, účastným slávy věčné. — Jest pohřeb.

A tu ne nad mužem, nýbrž nad synem pláče matka, proň pláče a nařiká. Jde za rakvi s dceruškou. Oko matčino hledá syna. Není ho tu. Nepřišel na pohřeb otcův, pryč odebrav se ze Záhoří. I modlí se za něj před otevřeným hrobem, volající za mužem v úzkosti své. Slova, vzdechy, prosby její padají na rakev. Země dolů za nimi se hrne: přikrytá je. Musí dáti s Bohem ochranci a

pomocníku svému. Víš, že tu odpočívá jen jeho tělo : a duše její zdvihla se k jeho duši. Však všechna pomoc přichází od Boha. K tomu se obrací věrná duše, při mši svaté vzývá ho nábožně, pohřížena jsouc do modliteb, aby do nebe přijal nebožtíka, a syna uvedl na cestu, která tam vede k Němu. — Když bylo po svatých obřadech, dlouho ještě klečela vdova před oltářem, pak se s dcerou zastavila na faře, potřebujíc rady a útěchy, načež odevzdána do vůle Boží, vrátila se do chalupy k svému hospodářství.

II.

V celé krajině u Záhoří panuje velká rozčilenost. V krátkém čase přihodilo se několik krádeží za sebou. Jest slyšeti, že tu a tam, v té a oné obci, do komory, do sklepa, do chlíva, na půdu, sýpku dobyli sezloději. Není pochybnosti, že se tu zdržuje bezbožná sběr, a že na cizé útraty žije. — Každý se hledí ohraditi proti záměrům nebezpečným; každý chrání se před škodou a všemožných prostředků se chápá, pro jistotu. Dávají se do oken mříže; truhlář dělá okenice; opravují se vrata a dvěře; hospodáři kupují zámky, útočisté berou k závorám; pes se pouští v noci na dvůr; chasa se napomíná k opatrnosti—rozděluje se, aby v každém konci někdo spal a hlídal. Ponocným nařízeno, by byli hodně pozorni, kde jich posud nebylo, obec si jich zjedнала. Kdo měl ručnici, vyčistil ji, byla-li zrzavá, a nabíl; nočního času psi štekot, každé vznutí, bouchnutí a prasknutí probuzuje těch, co se starostí v duši byli usnuli. Však právě kdy a kde se člověk nenadál, dostali se mu do stavení. Hospodář sám si nepovšimnul, že tam v koutě jest neohražené místo, kdež se snadno může přeleztí, prolomiti, vyvrátiti: zlodějové vyzpytovali je, a on teprv potom tloukl se v čelo i divil se, že byl slepý a ničeho se nedomakal. A jiný byl zase vždy obezřelý a prozřetelný: zavíral, zamykal, dohlížel; jen jednou prominul — pronedbal, buďto že zapomněl anebo že ho zdržela nějaká příhoda : a hle, hned se toho použilo, — a do rána byl okraden. Úradové všemožně se přičinili, aby vypátrali vinných; oni prohledávali v noci podezřelé domky; drábové, vrátní, myslivci a hajní chodili do vsí s písaři a kancelářskými; rychtáři a konšelové chodili s nimi; kde byla jaká zločinná osoba se stíhala; každá krádež se přísně vyšetřovala; chodilo se po stopách, použilo se každého znamení, co mohlo něco prozraditi a — nic se nedokázalo.

Lidé ovšem hádali, šeptali si, veřejně mluvili; kdo ten ničema, kdo jest ten padouch. Ale scházelo důkazů: na skutku nikoho nepostihli, a tudíž nemohlo se proti nikomu dle práva zakročiti. Mnozí všelicos věděli: mlčeli však, bojíce se pomsty, a nechtíce hasiti, dokud nehořelo u nich, a škoda se dělala jiným. Zlosynové svobodně vystupovali si mezi občany počestnými, pili v hospodě uprostřed nich, hrávali v karty, málo a jen na oko pracovali, bývajice hned tu a hned zase tam. Bylo viděti, že mají všude oči a uši, že si rozumějí; jeden chránil druhého, tak že nebylo lze dostati se jim na kůži. Že jest Klička jejich hlavou: o tom nebylo pochybnosti; jmenovalo pak se jich několik, již prý s ním tajné zločiny provozují. Pudilův Jan k nim také patřil. Věděl se, že jest Kličkův přítel, neboť často spolu obcovali.

Jan již nebyl domovem v Záhoří. Nechtěje matce býti na očích, zdržoval se v přespolní vesnici u jednoho ze spolku, jenž byl dohazovačem, to jest: dělal prostředníka mezi lidmi kupujícími a prodávajícími dobytka, obilí, domy, statky a jiné věci, chodil na trhy, sám také vedl obchod — zvláště v starých a chybných koních, uměje se všim a ve všem posloužit, oč jej kdo požádal. Povídalo se, a lidé měli jej v podezření, že od té zlodějské rotý přijímá ukradené zboží. a dodává je Židům a jiným kramářům. Dohazovač ten potřeboval pomocníka, jenž by mu vodil — honil dobytek — a časem také sloužil za kočího, když byly koně, vozík, pryčka neb kočár. Ašak takovéto věci bývaly u něho na prodej. Jak je odbyl, zase chodili pěšky. Ovšem také jezdívali na koních, než je odprodali, a stávalo se, že sami nosili chomouty a řemení, než přišli na místo, a zřídili si nový potah.

Živný, tak se ten dohazovač jmenoval, byl starý známý Kličkův, a ten mu zjednal Jana. Živný a Jan byli pak pořád na cestách, točili se v kraji dle výročních trhů a jen na krátký čas přicházeli domů odpočinout si a utratit hojných výdělků. Jindy přebývali v hospodách. Nevedlo se jim zle. Vypili piva, kořalky, co chtěli; pečené každého dne i v pátek najedli se do syta. Obvyčejně se to neplatilo z jejich kapsy. Živný při každé koupí a při každém prodaji, jež byl zprostředkoval, vymínil si lítkup, a někdy se lítkupů sešlo tolik, že je slavili od večera do rána. Klička se k nim přidružil vždy jako z náhody; dostavil se obyčejně i jiní známí. Ano i Kličkova sestra Běta bývala přítomna. Běda mezi nimi sprostými a

nezkušeným lidem! Mnobý vesničan šel pit litkup, těše se, že si přibne zadarmo. Pozvali ho—nutili ho—přáli mu. Když se rozveselil, navrhli, aby jim prodal pár volků, kobylu, krávu; anebo mu to ono chtěli prodati oni. Jednávalo se někdy o smlouvy třeba dosti důležité: o pole, luka, chalupy a statky; kdo byl mezi nimi propil rozum, a šibalové oklamali jej. Ubožák když vystřízlivěl, spínal ruce a zpozdílosti své horce litoval. — Jiný zase svolil a pustil se s nimi do karbanu. Zlatka utíkala po zlatce, a než se nadál, prohrál peníze za vepřika, kterého měl na trhu. Ano, ztratily se mu z kapsy ani nevěděl jak. Byl opilý, ležel na slámě; chtěl dorazit domů, upadl a usnul na cestě. Nastojte, probudil se: váček s tovary byl tentam! Hledal, slídl po silnici, ale nadarmo; nenalezl ho. A donesl-li ho v skutku domů, zlodějové dostali se mu naň v noci, a ještě jiných věcí mu pobrali. Nikdy se nemohlo bezpečně říci, kdo to udělal. Pověst zlá se ovšem rozšiřovala, a kdo byl opatrný, měl se na pozoru; ale přece se vždy někdo nahodil, jenž se dal osiditi.

Nejvíce na plemeno zlodějské dováděl dohazovač Živný. I jemu všelicos ukradli. Tu křičel a klel, že to bylo slyšeti po celém trhu. Ano, i v hospodě začínal hádky a rvačky, a nařekl jiných, jenž s nimi neměli žádného svazku a spojení.

Jan docela stavěl se nevinným; on dělal, jako by mu do toho všeho nic nebylo. K mnohým, s nimiž se jinak scházivali, se ani nehlásil. Ale po straně si dávali znamení, kývali na sebe, šeptali si, ruce si tlačili. Jan nejvíce, s Kličkou stávali leckdes v koutě, radili se a o výdělky se dělili. Jan, jak již bylo řečeno, Kličkovi byl dlužen: tento zakládal jej, když prohrával v kartách, a nyní se vyrovnávali. Mimo to musel mu Jan připláceti na sestru, jež s ním bydlela v Záhoří, a žila na Janovy útraty. A všelicos, co si byli vyzískali, patřilo jim společně. Tak počítali podíly, a bylo-li jich více i s jinými pořádnost činili.

Klička si Jana dokonale podmanil. Když neměl Jan čím platiti, vadil se Klička, a krátké lhůty mu dával. A mimo to scházelo Janovi na pivo, na kořalku, na tabák, do karet; on by nebyl měl ani co jísti, kdyby ho byl Klička nekrmil. Kdys, když byl Jan v největší nesnází, napověděl mu Klička, jak by se z ní mohl vytrhnouti. Napřed mu poradil, aby se s matkou soudil o chalupu. Jan poslechl, šel na úřad žalovat matku. Byla předvolána i pověděla a do-

kázala poslední vůli manželovu. Stranu syna vyjádřila se určitě, že by se chtěla o něj starati, vrátil-li by se k ní, a bude-li chtíti pracovati, bude-li pořádný. Jan ale nechtěl, stoje na tom, že chalupa patří jemu a že s ní může dělati, co se mu líbí. Ovšem že se mýlil. Úřad mu to řekl a napomenul ho, aby se podrobil matce. Matka sešla se s ním na kanceláři. Neostýchalaf, nebála se pánů, a představila synu, jak hrozné, jak hanebné jest, že jsou spolu ve veřejné při a pohнали se na soud. Ubohá plakala před synem, zvala ho k sobě, slibovala, že mu dá všecko, co má, přesvědčeli ji o své dobré vůli. Úředníci, vidouce jeho zatvrzelost ještě horlivěji se jí ujali, a jemu v nešlechterném životě kladli překážky. Že by chalupu promarnil, matku a sestru přivedl na mizinu, kdyby se stal hospodářem, nebylo lze pochybovati. Mimo to bylo proti němu právo. Nesmířil se však s matkou, nýbrž ještě více rozlobil se na ni. Když pak Kličkovi vyřizoval, že se na chalupu peníze vypůjčiti nemůže, litoval ho tento, nadával i matce i úřadu, a pravil: „Není ti jiné pomoci, leč bráti jiným, co se vzalo tobě.“ Ušlý nešlechterník lákal a přemlouval nešťastného Jana, až svolil, že bude — *zlodějem*. Vždyť prý sám nebyl vinen, vyložil mu Klička; matka a úřad donutili ho; a oni si to musejí zodpovídati. Ukázal mu příležitost, učiniti začátek. Byl to lehký kousek: Jan vyvedl ho a mohl zase píti, hráti, hýřiti. Když byl hezky vycvičen a dokázal, že se naň mohou spolehnouti, jak jsme již na hoře viděli, dal ho Klička k Živnému, kdež velmi důležitou a výnosnou službu zastával.

Matka nevěděla, že syn tak tuze klesl. Zbožná duše ale i tak nepřestala modliti se k Pánu Ježíši, ve dne i v noci volajíc k Němu o smilování. Klečivali s dcerou na kolenou před křížem Spasitele, orodující matka za syna, sestra za bratra. Jdouc do kostela, Pudilová dcerušku nikdy neopomínula pobídnouti: „Zpomeň si při mši svaté na bratra!“ — Nevinná dceruška —, říkají jí Anna — nepochopovala, v jakém přehrozném neštěstí vězí bratr; avšak věříc milérodíče, že jejich modliteb má zapotřebí, doma i v kostele ho měla na mysli. Duše její čistá zdvíhala se k Bohu, oko hledělo na oltář k Pánu Ježíši a k Panně Marii, dívalo se k andělíčkům a k jiným svatým, jež jí připomínaly obrazy a sochy, ústa tiše vyslovovala jméno bratrovo odevzdávající jej do milosrdenství Páně. A matka, klečíc vedle, prosila Boha, aby vyslyšel uslechlou pannu a uvedl bratra jejího zase k Sobě a nazpět

k nim, ježto milující ho, pro spasení jeho by daly život.

Však ještě nebyl čas, aby Bůh vyplnil prosby jejich. Jan byl ten tam — nehlásil se k matce, a jí nebylo ani známo, kde se zdržuje. Lidé arci povídali, že ho tu a tam viděli: na trhu, v hospodě, na cestě; on ale byl vždy jinde, a jen to se s jistotou pravilo, že si ho najal dohazovač Živný. Pudilová se přeptávala, jakový jest Živný člověk. Nikdo ho sice nechválil: předce ale nevytýkaly so mu skutečné zločiny a špatnosti. Zaměstnání jeho neslo to s sebou, že byl tlampačem, hubařem a po hospodách setoulal. Ani mamičství, úskoky a pletichy nekladly semu tak vysoko, jako to, že, jak se hádalo, zlodějům nadržíje. Z toho matce ovšem povstávaly hrozné starosti. Však to jí bylo útěchou, že opustil Kličku i sestru jeho, a že v Záhoří se u nich nepovaluje. Ubohá, mylila se. Jan do Záhoří často přicházel, ale potajmo a obvyčejně jen v noci. Než vyšlo slunce, býval již zase přes hory a doly. A držel-li se tu přes den, ve vsi se neukázal, nýbrž jsa uschován v komoře neb na půdě, hleděl si dobrého jídla a pití. Umělťpak to tak nastrojiti, že se nikdy neprozradili. Když byla přehlídka, Kličkův domek byl prázdný a čistý. Klička chytrák, věda, kterak se po něm pase, neopovážil se, ukryti si v něm nakradené věci.

Napadlo pak mu nové šibalství. Navrhlť Janovi, aby se k matce drobet přilichotil, že by snad u ní před úřadem byli bezpečni. Jan, ač nerad, předce to udělal k vůli velkému prospěchu. A dobrá matka plésala, že se jí syn napravuje. „Bude doma,“ myslilť, „a s pomocí Boží obrátí se. Ale nad dcerou musím bdíti, aby jí neuhlížil zlým příkladem.“ Pochybnosti stranu Živného Jan matce vyvracoval. Odríci se ho ale nechtěl, udávaje, že služba u něho jest dobrá a výnosná. Matka doufala, že to učiní později, až se s ní docela smíří. Ještě s ní nenadělal mnoho řečí, nebyl laskavý, vlídný — přicházel jednou za týden, za dvě neděle, za měsíc, a vždy velmi nesměle, nedůvěřivě choval se k ní: Nikdy nezůstal dlouho a třebas i za tmy odešel z chalupy. Nesměla ho zdržovati: vymlouvalť se, že ho volá povinnost. I bylo patrné, že v srdci chová hořkost a zášť. Dobrosrdečné sestry si nikdy ani nevšímaly.

Jednou večer přišel Jan do Záhoří. Klička světil mu, že u nich v noci nebude jisto. Jan, maje hlavu rozpálenou pivem, řekl: „Pojd ty tedy ke mně! U Pudilů nás nebudou hledati.“ — I šli. Matka, spatřivši

Kličku, nepřijala jich, a když se Jan zpouzel, chtěla svolati sousedy, aby je vystrčili. Jan by se byl protivil, ale Klička ho zdržoval, šeptaje mu: „Nedělej pokriku! Sice přijdeme i o toto útočiště.“

Chytrák Klička předzvídal, že ho budou potřebovati. Vždyť je pořád více a více pronásledovali: sedělť jim tak říkáje na krku, a u Kličků se již pranic nedalo dělati. Přemluvíti Pudilovou, aby jim nebránila, pod její střechou se scházeti, ovšem nebylo možná. A s jejím vědomím udělali si z jejího domu sklad na kradené věci, také nebylo lze. Chtěli to tedy provesti bez jejího vědomí — proti její vůli.

Jan zase přicházel. Že byl sám, nezavírala před ním matka dvéře. Zlopověstného společníka pro všechno všudy by ani přes noc v domku svém nebyla přechovala. Syna chtěla pohnouti ku pokání. Když byl u ní, modlívala se nahlas s dcerou před jídlem a po jídle, večer a ráno. Jan slychal, že i v noci vzdychá, modlitby za něj vysílajíc k nebesům. A sestra Anna, jsouc uvyklá, modliti se za bratra, říkávala jako obvyčejně po vykonaných ostatních modlitbách: „Za Jana: Otčenáš a Zdravas Maria!“

Jan se nemodlil. Když ženské k Bohu volaly, on seděl mlčky, aneb vyšel ven, a přemítal na mysl bezbožnost, lesť a podvod. Matka vždy mu k sobě do světnice ustlala, nechťic dopustiti, aby spal v stodole neb na půdě. I prosívala ho: „Synu, modli se! Ůzkus to. Rozhrěje se ti srdce, odstoupí od tebe nepřítel pokušitel; touha po Bohu se tebe zmocní. Jene, pomodli se jen jednou upřímně a nábožně: oč že pak prohlídneš ze tmy k světlů!“

Jan ale nemohl — nechtěl. Nebyl u matky, aby přijímal od ní radu a poučení, nýbrž obelstí a oklamati chtěl ji.

Jednou o půlnoci, právě když byl doma, slyšela Pudilová, že venku někdo chodí; slyšela, jak se otevřela stodůlka; čehož se velmi lekla. I vzbudila syna, který však nespál. Tu chtěla, aby se s ní podíval na dvůr. Než ten se durdil, aby mu dala pokoj, pobízal a nutil, aby nechodila přes práh. Ale matka, když se zdráhal doprovoditi ji, šla sama. Tehdy vyskočil z postele, zastoupil jí cestu, a z místa ji nepustil. Tušíc neštěstí, vytrhla se mu, vyběhla ven: on škubal a táhal ji nazpátek. Vidouc v stodole světlo, chtěla tam vraziti, ale Jan přemohl, ji akdyž počala křičet, zacpal jí ústa a do vedlejšího chlíva se s ní zavřel.

Ze stodoly vyšel muž, přiblížil se k chlívu, a ptal se: „Co to?“

„Ona bude žvástati,“ pravil Jan.

„Vyjednej to s ní, aby nežvastala,“ šep-
tal cizinec.

Jan vyjednával, brozil, prosil, vymlouval a sliboval. Matka poznala hlas Kličekův, a odpověděla, že nesvolí k ničemu. Myslíla na počátku, že by ji chtěli okrásti; ale syn ji ujistil, že ji nevezmou ani stébka slámy. A když se ptala: „Co tedy dělají v stodole?“ řekl jí: „Rádi by si tam něco schovali, a vy dělejte, jako byste o tom nevěděla.“

Tu teprv sebrala všechnu sílu, aby odvrátila od domu svého takovou hanbu a nepropadla hněvu Božímu. Syn bezbožný nabízel, a podával zbožné matce velkého podílu ze statku, co mají v stodole, a dušoval se, že nic zlého nežádají na ní. Ona chtěla raději voliti smrt, než aby trojníku od nich vzala.

„A co učiníte?“ zvolal syn.

„Udám — prozradím vás.“

„Pak udáte a prozradíte také mne,“ namítal on.

„Nemohu jinak. Propadni trestu; trp, jak dalece jsi vinen: snad tě to napraví, bezbožníku!“

Ubohá chvěla se litostí, plakala, škytala, ale volati nesměla, v tom jí ustavičně bránil Jan.

„Co mám dělati?“ tázal se Kličky.

„Zatni jí žílu!“ — zaklel tento.

„Vyneste to zase ven,“ radil Jan, „a táhněte po svých. Já ji zde zatím budu hlíd-
dati.“

„I pusť mne na ní, ať ji zaškrťm,“ vztekal se Klička.

Ale nemyslíl to opravdu. Vrátil se do stodoly, a brzy v domku bylo zase ticho: zlodějové odtáhli, jinam kořist nesouce.

Pudilová se synem byla v chlivě, až se již dělal den. Můžeme si povážiti, jak mluvila k němu. Pro Boha, pro všechny svaté, pro vykoupení skrze Pána Krista, pro umučení a smrt Jeho, pro duše spasení, nebožtíka otce a lásku, již k němu měla hned, jak ho počala, prosila jej, aby zanechal hanebného života, jakýž vede; jmenovala ho povrhelem světa, prašivou ovčí v rodině její vždy zachovalé, záhubou a zkázou obce a celé krajiny; ona mu stavěla před oči okovy a žalář, nouzi a bídu, šerednou smrt na šibenici, zahynutí věčné v pekle. On neodpovídal, leže na slámě vedle ní jako dřevo, jako kámen, jako nerozumné, pitomé zvíře. Nevytáhla z něho slova. Nemohouc takto duši jeho hnouti, modlila se zaň klekši na kolena — a co jí srdce napovědělo, vyslovila na hlas, doufajíc, že mu to snad předce pronikne do srdce. Teprv když odcházela, vyjevil jí, že to všechno nebylo nic

na plat. Nešlechtník byl jí tou radou, aby se o tom, co se dnes stalo, nikomu ani nezminila, poněvadž by to bylo marné, ježto ničeho nedokáže a oni by zapírali. Na to řekla mu šlechtná žena, aby se u ní již neukazoval, dokud nebude jiný. Tak odkvapil. Ráno již zase byl u Živného, a na trh spolu jeli.

Než Pudilová rozsoudila, má-li žalovati, dověděla se, že byl Klička chycen a s ním ještě jeden zloděj. Nesli každý uzel v nedalekém mlyně ukradených věcí. Jdouce z chalupy Pudilovy, kdež si je chtěli skrýti, upadli stráží do rukou. Již bylo pozdě, zachovati se útekem: bylo by se po nich střelilo a psi by je byli zastavili. Jen Kličkova sestra, která se svým rancem byla požadu, zahodivši ho šťastně, prchla nazpátek do vsi. To matku sprostilo přehrozně povinnosti, že nemusela po hlasu svého svědomí veřejně vystoupiti proti synu. Zatím v strachu a bázni čekala, jaký konec to vezme.

V Záhoří všickni se radovali, že rušitel pokoje a škůdce lidský, Klička, konečně přece propadl spravedlnosti. S ním snad pomine spolek jeho, a ještě více údů přijde k uvěznění. A v skulku se již po nich pátrá, ačkoliv Klička zatvrzele se zpouzel jmenovati spoluvinníky. V největším podezření jest Pudilův Jan. Viděti ho dělníci ráno, právě když byl Klička chycen, jak vycházel ze Záhoří. I oznámili to na úřadě. Byla předvolána matka a měla svědčiti, byl-li syn v noci u ní. Hodná žena nenáviděla lež a řekla, že byl. Ptali se, zdaž byl sám? Kde spal? Nikdo-li ho nenavštívil, nic-li se v noci nepříhodilo? Krvácelo jí srdce, ale netajila pravdy: ta jí šla nade všechno. Syna Bohu poručivši, odhodlaně vyznala vše, co viděla — slyšela. Poslalo se tedy pro Jana. Ten ale byl připraven, a v čas trhl se od Živného, jenž nechtěl o něm nic věděti, a zlobil se i klel, že prý ho podvedl, výpověď mu nedal, utekl a škodu mu způsobil. A slyše, že měl účastenství v krádeži, ještě víc ho tupil a haněl. Dohazoval prozatím ušel soudnímu vyšetřování, ale Jana stíhali. Povíдалo se, že bydlí v lesích blíž Záhoří, kam prý mu Kličkova sestra jídlo donáší. Dlouho se ho nemohli zmocniti, ač několikráte skutečnou honbu na něj činili.

Pudilová byla u veliké žalosti a nesnázi. Prálať si, aby se k ní syn zase přihlásil. Hledala ho, ptala se po něm, chtěla, by se nezdráhal trpěti, čeho zaslužil. Když jednou v noci nemohla spáti, nešťastného syna majíc na mysli, zaklepalo se na okno tiše ale nedočkavě; — klepání se opakovalo

urta, až otevřela, tázajíc se: „Kdo pak to?“

Byl to Jan. Prosil, aby nemluvila nahlas, brž čerstvě pustila ho do domku, poně-
dž ho pronásleduje stráž, a jest mu již v
tátech. —

„Nesmím a nemohu,“ pravila matka.
Kdybys nečinil zlého, nebál bys se strá-
— nehonili by tě. Chceš-li se jí vydati,
ijmu tě. Chceš-li se vyhnouti právu, ne-
du tebe v tom podporovati.“

„Pusfte, pusfte mne!“ dolehal Jan. —
ce bude s vámi zle — pomstím se vám!“

„Pomsty tvé se nelekám,“ odvětila mu.
Ale toho se lekám, že chceš rozmnožiti
ny. Ó čín zadosť za ty, co jsi již spál-
al, a nových se varuj, sice ti již nebude
smoci!“

„Nemám času poslouchati vaše kázání,“
rdil se nešlechtník a trhl oknem, aby je
vrátil. Okno pustilo, a on nečekal, až by
matka dvéře otevřela, nýbrž vyskočil a
khem vlezl do světnice. „Běda vám, jestli
ze prozradíte,“ pohrozil jí, zavřel okno,
světnice pospíchal do komory, z komory
půdu, zpustil za sebon víko a v nejzad-
jším koutě zahrabal se do slámy.

Matka dole neví, co si počítí. Kam by
žela, aby se jí zastali proti synu? Nastojte,
k to s ní vypadne, jak s ním, budou-li ho
edati! „O Bože, pomoz!“ volá ustrašená
ena, a u lavice klečí na kolenou před o-
razy svatými.

A Jan nahoře snad spí? — Nespí! Jef-
eu ještě hůř než matce dole. Kam se to
ekl? — Jest na půdě, kde si jednou chtěl
žít život a provaz si již vázal na krk. Tehdy
od sebou měl mrtvolu: ta strašila, dě-
la ho, a proto si zoufal. Hle, zpomněl si
ono přehrozné okamžení: a upadá do té
amé úzkosti! Nebožtík otec zjevuje se mu
myšlénkách i vidí ho před sebou, jak mu
koží—jest to umrlec, zrovna jakduši vypustil.
hlasy mu vstávají na hlavě, pot se mu vy-
ází z celého těla. I zalézal bloud do slámy
myslí, že dnes vyvede skutečně, co mu
enkrátě pokazila matka. Pořád jest hůř.
Obludy, kostlivci před ním skákají, na něj
orážejí čerti. Otec brzy ho brání, brzy je
te na něho. Již to nemůže vydržeti. Slá-
na ho tlačí, jako by měl na sobě tíži že-
eznou; páli ho to, jako by byl v ohni. Ze-
du musí pryč, a nic již nehledí na nebezpe-
enství, ať zahyne tak nebo jinak. I zdvihá
e, odhrnuje slámu, poslouchá. Dole nastal
ramot. Klepají na dvéře, ozývají se hlasy,

stíhači jeho jsou zde. I pomněla strašidla.
Zlosyn mrtvých se již nebojí, ale živých, a
čerstvě se zase ukrývá.

Vyskoumalof se, že Jan noci stíháží
do Záhoří ke Kličkovům, když k němu do
lesa nepříjde Běta. Číhalo se tedy na něj,
a on v skutku přišel. Svítíl sice měsíc, byl ale
schován za mraky. Jan hlubokou cestou
bral se k Záhoří. Pustili jej k předu, pak
mu zastoupili cestu a hnali ho před sebou.
Vida, že jest v pasti, dal se do běhu. Tu
křičeli, na druhé straně odpovídalo se jim.
Jan nesměl ke Kličkovům, neboť tam jej šli
hledat. Aby je podvedl, klusal ke Kličkovíc
chalupě, dal se okolo a zamířil k Pudilovům.
Mohl předzvídati, že mu to málo bude plátné;
snad by se mu byl lépe podařil útek za
ves. Však pudilo ho to k matce. A když
se kradl vedle jejího domku, vystoupil mě-
sic z oblak, světlo jeho padlo na krajinu i
padlo naň a on musel se schovati, aby ho v
širém poli nespálili. — Zatím stráž hledala
u Kličkův ovšem nadarmo. Pak se odebrala
k Pudilovům. Venku všude jsou rozestaveni
hlídači, aby Jana lapili, kdyby se jim někde
ukázal. Pudilová vyslaným mužům bez pro-
dlení otevřela. Na otázku, je-li u ní syn,
pravila: „Bože! jsem matka. Bezbožnosti
jeho nenávidím z celého srdce. Hleďte
si ho — nepřekážím vám; ale nežádejte,
abych vás sama vedla na něj!“

Hledají v komoře, na dvoře, v stodole,
v chlívě. Posléze vylezli na půdu, a tam dí-
vají se do každého kouta. Vzadu jest sláma;
rozházeli ji a tu vytáhli Jana. Že jest na-
hoře, svědčil pohled ustrašené matky, proto
se nedali omýlit. — Bezbožník zmuživ se,
drze obořil se na ně, že jim po něm niče-
ho není, a jistil, že ho pěkně zase propu-
stějí, nemohouce mu dokázati špatnosti. Než
nedalo se na jeho řeči. Vzteklý zlosyn byl
by se snad zapomněl nad matkou, mysle,
že je na něj navedla, kdyby ji nebyli hájili.
Za to ji tupil do očí; chtěl jí hroziti, ale že
by to byli slyšeli jiní, jenž to mohli ozná-
miti úřadu, napověděl toliko, že činu svého
bude litovati. Spravedlivá matka nemohla
mu nic jiného říci, leč aby trest, jemuž snad
propadne, trpěl pro Boha, by se dal na po-
kání, a polepšený se jí vrátil do náručí.
Pak ho chtěla přijmouti jako otec ve svatém
evangelium přijal marnotratného syna, podá-
vala mu ruku, prála mu vůli a sílu k do-
brému. Než to vše nic Janem nehnulo.
Vytýkáje jí, že dosáhla, po čem prý již dá-
vno toužila, zlořečil domu jejímu a dal se od-
vesti od drábův.

III.

Zloděj Klíčka odsouzen jest na dvě leta, Jan Pudil na rok, a Klíčková Běta, jenž také přišla do vyšetřování, též jednoročnému žaláři podlehla. Ostatní spoluvinníci více méně byli potrestáni dle zločinů, co se jim dokázali. I dohazovač Živný odplatu vzal za to, že ukradené věci kupoval a se zloději býval ve srozumění. Ano, odkryly se i podvody, šalby a klamy, jichž se dopouštěl a nejenom vězení, nýbrž i peněžité pokuty a náhrady se mu uložily.

Po té byl pokoj v Záhoří a v kraji. Lidé si přáli, aby škůdcové obecní již nikdy se nedostali na svobodu. Mětiť strach, že budou v nešlechetném životě pokračovati, až budou propuštěni. Pudilová o syna ustavičně pečovala, v modlitbách za něj neulevujíc a nábožné, milosrdné skutky konajíc jemu na zásluhu. Žila s dcerou sama. Políčko, co měla vlastní, a co si najala, vzdělávali jsou sedé z lásky k nebožtíku muži a z vážnosti k ní. Ostatní práce odbývali si bez cizí pomoci: krmily a na pastvu vodily krávu a jalovičku, mlátily, kopaly, pletly a hned v tom hned v onom domě podělovaly. Nepotřebující na živobytí mnoho, netrpěly nedostatků. Matka šatila dorůstající dceru jednoduše, a sama byla by pořád v smutku chodila, že má syna marnotratníka. Ó jak bděla nad dcerou, aby ji uchránila před zkázou! A dařilo se jí starostlivé vychování. Anna prospívala ve všech ctnostech, jsouc ustavičně matce po boku. Obě neviděly jiného účelu před sebou než přispěti k polepšení Jana. Anna již byla dosti dospělá, moudrá i hodná, že jí matka mohla svěříti neštěstí bratrovo. Šlechetné duše sloužily Bohu ve dne v noci, a jen té milosti rády by dosáhly u něho za odměnu, aby jim Jana vrátil kajícího. Chtělyť podstoupiti všechny kříže: chudobu, nemoc, lidské pronásledování, tělesné i duševné bolesti: jen když Jan dosáhne duše spasení a ony s ním! Hanby měly dost, že jejich nejbližší příbuzný jest zlodějem a sedí v žaláři. Pro smutek sotva se lidem podívaly do očí. A kdo se sám nehlásil k nim, tomu se zajisté vyhnuly, aby se jich nemusel štítiti. Ach, tak těžce klesla, trpěla počestná rodina Pudilova, že se stal syn mrzkým ničemou!

Janův trest dochází ke konci. Matka čeká toužebně, přijde-li k ní a s jakou myslí. V Záhoří se mnoho změnilo. Stará Klíčková byla zatím umřela. Že na chalupě zůstaly dluhy, které byl nadělal nebožtík muž její, pak syn s dcerou, prodala se tedy, a co

zbylo, uložilo se dětem, aby si to vyzdvihly, až si odbudou trest ve vězení. Běta zároveň s Janem byla propuštěna. Než nastojte, nepolepšili se! Naopak ve zlém se ještě utvrdili. Vězni mezi sebou sdělovali si své zkušenosti, jeden byl prohnanejším, chytřejším a horším než druhý, a v žaláři se každý ještě více méně přiučil. Jan se vracel jak nálež vyvečený a chystal se k činům odvážlivým. Že byl Klíčka ještě zavřen, mnil sám zříditi si spolek zlodějský. Avšak kde se usadí? Dodáno ho do Záhoří a úřad světský i duchovní měl naň dohlížeti. Běta nyní neměla domova, nemohla mu tedy dáti útočiště. Dá jí je sám, bude-li možná. Snad jest již matka povolnějši, a přijme ho, když se jinebude mstíti, že ho prozradila. A jen pod tou výminkou jí to odpustí, jestli jemu a Bětě popřeje přístřeší.

I přišed zhurta, žádal, poroučel si. Bylo to smutné shledání. Matka byla ráda, že se k ní utíká; s nectnou nevěstkou ale nesmí ho ani přes jednu noc trpěti u sebe. Jak pak by to před Bohem zodpovídala! I představuje to synovi a praví: „Zůstaň, ale Běta musí pryč! Není tvá žena, a já nemohu trpěti v domě svém pohoršení.“

„Ona bude u mne,“ prohlásil se Jan, a odložil ranec. Běta také složila, co nesla. Tak opanovali světnici jako svou vlastní, a chtěli, by se jim dala mouka, vejce, mlíko a máslo, že si budou vařili večeři.

„Odejdi v dobrotě,“ prosila Pudilová Bětu. „Jsem žena počestná — mám dceru, nesmíme míti před očima příklad hanebný. Nedopustím, aby se mi snad pokazilo i druhé dítě mé!“

Běta neodešla, Jan pak hrozil: „Radím vám, abyste nás nechala, sice vám splatím co jste mi učinila vloni, a nad hlavou váš střechu zapálím. Jef bez toho má.“

Než matka nedala se zastrášiti. Raději chtěla se podrobiti pomstě a hněvu, než aby svolila k hříchu. Když se na žádný způsob nechleli trhnouti od sebe, již do stodoly s stelouce — na půdu Jan nešel — matka doběhla k rychtáři, aby zlomyslný párek rozvedl. I musel jí býti po vůli, ačkoliv se bál Jana i Běty. Vzal konšela s dvěma sousedy, přišel k Pudilovým, a Běta se musela vystěhovati do obecné pazderny. Janov se dalo na vůli, zůstatí nebo odejítí; ale do pazderny s Bětou nesměl. Zůstal pln zatajené zlosti. Matka se ospravedlňovala, krotila ho, do svědomí mu mluvila, vše zkusila, což by ho mohlo pohnouti a přivést k rozumu. Nic nebylo naplat: Jan neodpověděl, nepodíval se na ni, sestru nepozdravil, kdy

šla, seděl za stolem a čekal, až se sešlo. Tu se zdvihl a odcházel. Matka s dcerou zdržovaly ho a prosily, lásku a podporu mu nabízejíce. Matka pojala jej za levou ruku, sestra za druhou, k srdci by mu byly vinuly, kdy by byl chtěl; on ale odvrátil je, bouchl dveřmi a odešel, mumlaje: „Však já vám posvítím, vy lícoměrnice.“

A posvítit jim. Po půlnoci stála Pudilovic chalupa v plameni. Oheň zmohl a rozšířil se tak rychle, že sotva životy zachránily. Kdyby dcera matku na zádech byla vynesla, byla by zajisté uhořela. Obytek přišly; ze stavení, že bylo dřevěné, zbyl leč prach a popel. Na štěstí se oheň dostal do vsi. Ze Pudilovic byli stranou, kde více se nechytlo.

A kterak vyšel oheň? Vůbec se hádalo, Jan založil. Matka s dcerou o tom byly přesvědčeny. Udají ho? Nikoliv! Matka si myslí: „Stala se škoda jen nám. Snad Bůh dopustil, aby se srdce synovo konečně obměkčilo.“ A dcera praví: „Ó já chci žebračkou, jen když se Jan zase nažene nám a Bohu.“

Milosrdný soused přijal je do svého domu, postoupiv jim malou světničku. Proč tím u něho nádeničily. Jan byl zastaven u dodán k úřadu, ale nebylo proti němu žádných. Co byl mluvil, čím vyhrožoval, slyšela leč matka; na skutku ho nic nepostihl. A matka na kanceláři před soudem a soudci jeho řekla: „Stalo se—stalo: na syna nežalují. Jestli to přijde na mé oděctví, prosím, propustte ho!“

Když ji nutili, aby pověděla, co ví, řekla: „Nic jsem neviděla, a co jsme spolu mluvili, to zůstane mezi námi, a jest Bohu zámo.“

„Přišla jste o všechno,“ připomenuli ji. „Je-li on tím vinen, nešetřte ho! Vždyť vás také nešetřil.“

„Milí páni,“ odvětila plačky, „nezakládala jsem si na tom. Byla bych to vše totožné synu svému postoupila, až by toho stál v bázni Boží počestně a spravedlivě žítí. My s dcerou nikdy o to nestály a nechtěly bychme rády i to, co nám zbylo: holé životy, kdyby to prospělo jeho duši.“

Janovi tato řeč předce bodla do srdce. Roznával chtěl nechtěl, že ho matka o chlapu nepřipravila, že ho nechtěla připravití. Bylo mu též patrné, že není žádostiva jeho zkázy, poněvadž ho chránila, moudrou mu škoditi. Však i tu potlačil cit, jenž v něm povstával, a byv propuštěn na svobodu, nestaral se o matku, nýbrž o Klíčkovice. Ta byla vpazderně; jemu dal byt leh-

komyslný domkář, a tu i tam se scházeli bez překážky.

IV.

Uplynul asi asi měsíc, a po vsi se povíдалo, že Pudilův Jan těžce se rozstonal, dostav do nohou přehrozně bolesti. Napřed je tajil, doufaje, že pomínou. Domkář, u něhož bydlel, také nic neříkal; měl dobré příčiny, že to ukrývali před lidmi. Že však bylo pořád hůř, a nebezpečnost se množilo od hodiny k hodině, a což dělali, nic nepomáhalo: musili konečně zavolat lékaře. Tomu svěřili pravdu, ale jen z částky. Vyjevili, že si Jan nabyl domkářovu starou flintu, která v skutku visela na stěně, chtěl zastřelil králíka, ježž nemohli chytiti. Leza přes plot svalil prý se, a flintu odhodil do rosti, tak že se sama zpusila, a ránu mu vehnala do nohou.

Proč to ale tak dlouho tajili?—Poněvadž se to stalo — jináč, Jan přemluvil svého daremného hospodáře, by šel s ním a s Bětou, že ve dvoře ukradnou skopce. Ovčák prý není doma, a ovčinec prý nikdo nebude hlídati. A již také věděl o Židu řezníku, který skopce od nich koupí a hned v noci zabije i stáhne. I šli. Běta dávala pozor, domkář se držel pozadu, jsa v zlodějství nováček a nemaje dosti smělosti. Jan sám odvážil se do chlíva. Pes štěkal, ovce se plašily, Jan jednu chytil, ač těžce. Když pak ji odnášel a ona bečela, ozval se hlas: „Stůj, chlape!“ Hned na to padla rána. Jan vykřikl, ovci pustil, svalil se k zemi, zase vyskočil a k blízkému lesu pádil. Cítil, že mu z nohou teče krev. Domkář a Běta byli již utekli, a on vida, že ho nikdo nepronásleduje, odpočinul si, leže jako v mdlobách, pak lezl k Záhoří a do rána se tam dostal.

Střelil po něm správce. Že zloděj vykřikl, možná bylo souditi, že jest poraněn. Správce, boje se zlých následků, po zlodějích dále se nevyptával.

Jan byl ve velkém nebezpečení; byl v něm i domkář. Budou-li hledati pomoci, prozradí se krádež. Teprva když bylo tuze zle, a oni si vymyslili lež, proslali pro lékaře. Bylo ale pozdě. Jan měl pravou nohu zapálenou, že se jí chytla roznět i museli mu ji odejmouti. Správce slyše o tom, věděl, kdo kradl, a koho postřelil. Ačkoliv pak mu to dělalo velký nepokoj, a svědomí mu vytýkalo nepředloženost, předce se těšil tím, že člověku nevzal život a neublížil nevinnému, nýbrž pokoutou zastihl zločestníka. A neměl úmyslu, zavraždit ho. Sře-

lil po něm do tmy, aby ho zaplašil a mřil
hodně nízko, aby mu neporanil leč nohy. Že
to tak ošklivě vypadlo, soužilo jej to sice,
ale nepřiznal se, že on to způsobil. Proto
zůstalo při Janově a domkářově lži. Lidé
si arci šeptali, že Jan asi jiným způsobem
upadl do něštěti, přejíce mu je, a těšíce se,
že nyní přestane krásti.

Jan byl dokonalý mrzák, a trvalo to
dlouho, než se mu noha zahojila. Matka
navštívila ho hned, chtě mu sloužiti. On
ji poslal pryč, že mu zase mluvila o smíření
se s Bohem. Sestry také u sebe netrpěl,
nenáviděl modlitby, jakýmiž ho soužila. Jen
domkáře a Běty, přátel svých, se přidržoval.
Než Běta, vidouc, že přišel o nohu, a že jest
žebračkem, počala oň nedbati. Domkář jej
živil několik dní, a pak mu vypověděl. Zká-
zal matce jeho, aby si ho vzala k sobě. Ta
přišla s radostí. Ale Jan se dal od domkáře
a ženy jeho donesti k Bětě do pazderny a
opovrhl matkou. — Než nastojte, i Běta se
ho odřekla, smějíc se mu do očí, že snad
nechce, aby ho nosila na zádech. Povadili
se, vyčítali si, ona odešla z pazderny načež ji
v nemoci své již neuviděl. Vzkazoval jí, vzkaz-
oval domkáři a jiným společníkům svým,
aby se nad ním smílovali: nikdo ale nepří-
šel, a on hynul v bolestech a nouzi. Sou-
sedé také málo dbali o člověka zloděje, jenž
byl již seděl v žaláři. Mnohý pomyslel: „Do
bře se mu stalo!“ Tak zcela opuštěný, ležel
na nečisté slámě, plný nerádu a puchu.
Celá ves štitila se ho, a nikdo se k němu
nehlásil mimo — matku. Ta pořád tloukla
mu na srdce, nosila, posýlala mu jísti, chtěla
ho opatrovati, k sobě ho zvala. Nešťastný
Jan bránil se jí, dokud mohl, boje se a ne-
moha snéstí jejího pohledu. Vždy ho zase
opustila s nepořízenou, až podlehл prudké
horečce a pozbyl smyslův i vůle. Tu přišly
matka s dcerou, naložily ho na nosidla a do
malého bytu svého si ho vzaly. Nevěděl o
tom, že ho hlídají, ve dne v noci u něho
sedí a klečí, modlí se zaň. Trvalo to tři ne-
děle, než se zpmatoval; dával se, mluvil,
ale neznal jich, a ony s bolestí a zármutkem
poslouchaly jeho slova. Brzy se děsil ne-
božtíka otce, odháněl od sebe přišery, bránil
se, když ho ďáblové táhali do pekla; brzy
zase byl ve společnosti zlodějů, chytali ho,
utíkal. Tu vyzradil, kde co ukradl, koho ošidil;
viděl hořeti matčinu chalupu, hrozil se toho
schovával se, přál si, aby se neprozradilo,
že on ji zapálil. Častěji volal těž: „Matko,
matko!“ Kdyžkoli vyslovil jméno Běty anebo
některého jiného bývalého druha svého, rozpálil
se hněvem, hádal se s nimi, odřikal se jich.

Matka slyšíc to, radovala se, a jako an-
děl strážný stojíc u něho, děkovala Bohu
Jeho milosti odporoučela syna. Každý den
buď matka neb dcera chodily do kostela na
mši svatou a k stolu Páně často přistupovaly,
aby tím milejší byly Bohu jejich modlitby,
čisté — posvěcené ruce y se dotýkaly
ubohého hříšníka a požehnání mu přinášely.
Duše pak jejich nevinné aby v duši jeho
poskvrněnou působiti a k pokání ji naklonit
mohly. Jan sám si nezádal vyzpovídat
se a přijmouti svátost oltářní, neboť nebyl
při paměti. Na faře čekali, až přijde k
sobě, pak ho chtěli zaopatřiti svatými svá-
tostmi.

Konečně prohlídl. Přemýšlel, divil se
kde jest a u koho. Teprv za hodnou chvíli
poznal matku a sestru. Zavřev oči, červena-
se, jakoby se styděl; pak je zase otevřel
přesvědčil se, že se nemylí, a pravil: „Já
nejsem v pazderně?“

„Nejsi,“ odpověděla matka.

„A kde jsem?“

„U mne — u matky své.“

Podívav se po komůrce, viděl, že to není
v Pudilovic domku, zarazil se a — dlouho
mlčel. Pak se zase ozval: „Kdo mne sem
donesl?“

„Já s Annou,“ pravila matka.

„Kdy — dnes nebo včera?“

„Přede třemi nedělemi.“

Toho se lekl a řekl: „Což jsem tak
těžce stonal?“

„Těžce, synu, velmi těžce!“

„A vy jste pořád u mne?“

„Pořád — já nebo Anna.“

Na to utichl, vážil slova, opakoval si v
duchu, co byl slyšel, nemohl to srovnati a
pochopiti. I ptal se konečně: „Kličkova Běta
sem nepřichází? — Domkář také ne?“

„Nikdo sem nepřichází,“ odpověděla
matka.

„A proč vy se o mne staráte?“

„Vždyť jsi můj syn, a já ty miluji.“

„Ale já vám — zapálil chalupu!“ vy-
křikl, zajíkaje se, a pot se mu vyrazil
na čele.

„Odpustila sem ti to. Pán Bůh ti to tak
odpustí, ať chceš-li se k Němu navrátiti.“

Neřikal nic, ale vzdychal těžce. Po
chvilí se otázel: „Vy v Boha věříte?“

„Věřim, synu! Věřim v Boha Otce
Syna, Ducha svatého.“

„A zachováváte Jeho přikázání?“

„Zachovávám, jak dalece slabost má stačí.“

„A proto jste mne neopustila?“

„Proto synu! Tys mi nade všecko v
světě, ty's můj, a máš nesmrtelnou duši.“

„Ano,“ pravil sám k sobě. „Oni se mnou měli milosrdenství, že se Bohem neřídí.“ Slova ta matku hluboce pohnula: do-
edčovalaf ji, že Jan jest na cestě ku prav-
a takovou útěchou ji naplnila, že sehnula
k němu, aby ho obejmula. Tu sebou
ul a pocítil, že mu schází noha, zpo-
něl si, jak o ní přišel, a vykřikl: „Já jsem
zenohý!“

„Nermuť se proto synu!“ těšila ho. „Ano
ad by se měl nad tím radovati. Lépe
st tobě do života vejíti mdlému nebo kul-
vému, nežli dvě ruce aneb dvě noze maji-
nu, uvrženu býti do věčného ohně.“

Hrozil se toho, Matka ale nelitovala
alupy, statku, ani jeho nohy, jen když
así duši.

„Co si nyní počnu?“ bědoval.

„O to se nestarej, synu!“ napomenula
n. „Tělo zajde, ale duše ta jest věčná.
á jediná péče budiž, jak bys zadost uči-
za hříchy. Nyní jsi *nás*, a budeš také—
ož. My tebe neopustíme.“

I počala ho připravovati k svaté zpovědi.
očilaf se s ním; on říkal po ní, napřed
odporem, pak jej to cele obměkčilo, slzy
to vehnalo do očí, až i plakal, škytal. „O
že ti bude, Jene!“ veselila se dobrá žena.
iž se modlíš — opravdu se modlíš — a
o modlití se chce — modlití se může, již
jako vykoupen!“

Jan modlival se od té doby také sám,
odíl se též se sestrou, pannou tou nevinnou
čistou, naplněnou láskou k Bohu. Tu bylo
a snáze. I žádal si, očistiti duši svátostí
kání. Přišel kněz, vyzpovídal ho, podal mu
lo Páně. Že již byl vyšel z nebezpečení,
nepotřeboval udělití mu svaté pomazání.
jčieník dostal rozhrěšení, ale mnoho —
omnoho musel napravit a nahraditi. Tu
čil se s matkou, počítal, netajil před ní
lehož a ona sama pochybovala, že kdy to-
odvedou. Však odhodlaně učinila začátek.
odalaf políčko, co měla, a nejhorší dluh
nův zapravila. Syn sice bránil jí: ona ale
dala si zkaziti oběť tuto. A co dále pod-
áknou?

V.

Jan se uzdravil, koupil si dřevěnou nohu
hůl. Nejsa schopen k práci, začal obchod
posvátných obrazech, a ve filečku na zá-
ech je roznášel. Lidé, co ho znali, zpo-
átku se ho štilili, domnívajíce se, že jest po-
rytec, ale brzy je v každém ohledu ne-
honným životem přesvědčilo své opravdové
ajčnosti. Po té již mu přáli skrovných
ýdělků. On nic neutrácel, nepil piva ani

kořalky, nejedl než co mu kdo dobrovolně
dal za almužnu, spořil a když měl několik
zlatých pohromadě, donesl je, kam patřily.
Takto cizí statek vracel. Daleko široko si
udělal známost, a každý jen od něho kupoval
obrázky a obrazy, písničky a modlitbičky.
Konečně počal i modlitební a jiné nábožné
knížky prodávati. Říkali mu „*Panoha*.“ Pod
tím jménem mluvilo se o něm v celé kra-
jině. Obyčejně dvakrát za rok, a to vstěj-
ný čas do jednoho a toho samého místa př-
cházal. Všude ho uvítali jako domácího.
Ať byl kdekoli, modlil se, na kolenou kleče
ráno i večer, chodil na mši svatou, a po
křesťanskou se choval. Býval vždy zamýšlený
a smutný, bál se smrti, a když ze zboží svého
něco odbyl, děkoval, jako by se mu byla
milost stala. Když někde býval na noclehu,
velmi důtklivě mluvil o křesťanské sprave-
dnosti. Hospodáři, dítky a čeledínové je-
jich, mladí a starí poslouchávali ho s pravou
pobožností, dobré příklady z řeči jeho si
berouce. Všecko vyváděl z víry v Boha a
kde té není, říkával, přestává láska a bla-
ženost na světě. A nikdo tak výborně ne-
dovedl vykládati povinnosti dětí k rodičům,
rodičů k dětem, jako on. A jak překrásně
ličilav zvláště hodnost matky! Matka prý u
dětí všecko dokáže. Kde nevystačí sama,
dosadí prý Bůh na — *modlitby* její. Moc
modliteb jest neskončená, říkával. Věděl to
z vlastní zkušenosti.

Stávalo se, že se Jan tu onde sešel též
s bývalými druhy svými. Klička a Živný, do-
stavše se ze žaláře, provozovali staré řeme-
slo. Jan nehlásil se k nim. Oni vidouce,
že již není jejich, také se o něj nestarali.
Několikrát se mu podarilo, promluvit s nimi
potají. Tehdy důtklivě jim kladl na svě-
domí, aby pamatovali na poslední věci. Ne-
šlechetníci smáli se mu, a v bezbožnosti po-
kračovali, až Klička při jedné krádeži zabil
člověka, jenž se mu postavil. Po té doko-
nal na — šibenici. Živný vždy a znova od-
souzen jsa, konečně posel ve vězení — bí-
dák na těle i na duši. Běť se vedlo brzy
zle. Hádajíc, že má Jan peníze, chtěla se
s ním smířiti. Však nadarmo ho lákala. Jan
dokázal jí, že ctnost v skutku miluje, a na-
pomenul jí k pokání. Než bídnic přichytila se
brzy toho, brzy onoho, a když jí každý opo-
vrhl, nezbývalo jí nic jiného leč žebrati, až
pak osklivě zahynula.

To Jana ještě více utvrdilo v dobrých
zásadách, že nepřestal zadost činiti spravedl-
nosti Boží za hříchy. Deset let to trvalo,
než náhrady jeho za spáchané krádeže byly
úplné. Asnad ještě jednou deset let bylo

by prošlo než, by toho byl dokázal, kdyby mu nebyly pomáhaly — matka i sestra. Sestra se dala do služby, a hrubě celou mzdu obětovala Janovi. Nevydalaf na parádu ani krejcaru; nepromlsala ani grešle. Chodila v plátně a šerce v neděli i ve svátek, a nic si nedělala z posměchu, ni z potupy. A matka nádeničila, dokud mohla. Co vydělala, tím přispěla Janovi na dluhy. Ustavičně měla na mysli a prosila Boha, aby ji nechal žiti tak dlouho, až Jan bude se vším v pořádku. A dočkala se toho. Odvedli poslední částku, a Jan na dobré svědomí mohl říci, že *všecko* vynabradil. Nyní teprv plésala, radovala se jeho rodička. I chtěla umřítí, aby zvěstovala muži, že vyvedla, zač ji požádal před smrtí, co jí poručil, aby bez bázně předstoupila před nejvyššího Soudce a počet vydala ze syna, jenž byl marnotratný a napravil se. Však neumřela hned, ale síla k těžké práci jí došla. Byla stařícká, slabá, napolo slepá; ale dokud Jan musel spořiti na sebe, nepřijala od něho žádné pomoci, ani od dcery, nýbrž raději — *žebrala*. Ano i z almužny udělovala synu. Že pak ji Bůh žehnal, i co žebračka přispívala hojně k smazání vin jeho. Teprv když jí vyznal před Bohem, že již neví, komu by byl ještě uškodil, dala se od něho a od dcery podporovati, žila ještě deset let az zcela oslepla.

Zatím Jan nashromáždil si přičinlivostí svou nové zásoby. A hle, na téměř místě, kdež stávala otcova chalupa, vystavěl si nový domek. Mimo to koupil poličko, jež k domku patřovalo, a vše daroval matce. Uvedl ji tam slepou stařenku on chromý mrzák a nepřestal o dřevěné noze loudati se z kraje do kraje, aby ji uživil. Byl si získal vážnost u všech lidí, podporovali ho všemožně, a na bývalý život jeho zapomenuli.

V chalupě u matky byla dcera Anna, hospodářic doma a ošetřující matku. Tato dosáhla vysokého stáří a umřela v synovu náručí. Ten ji brzy následoval — směle můžeme říci — do nebe, časné tresty za hříchy odvrátiv od sebe pokáním a zadostučiněním. Sestra Anna dědila domek i vdala se ještě za jeho živobytí. Až do smrti děkoval Bohu a těšil se, že do života vejde o jedné noze, kdežto by byl o dvou do věčného ohně býval uvržen. Ano, zprávci, jenž po něm byl střelil, byl vděčen, že ho zastavil v bezbožnosti. Tento si té příhody ovšem tak hezky nevykládal. Mrzivalo ho, že učinil člověka mrzákem. Aby pak se zbavil viny, má-li jakou, dobře mu činil. A vida, k čemu Jan a matka jeho darů lidských užívají, tím více je podporoval.

Janovi matčina památka zůstala svatá. Vždy lépe pochopoval a horlivěji velebil lásku její. U postele jeho, když ho kněz připravoval k smrti, stálo mnoho lidí ze vsi. Mezi nimi byly ženy a matky. Tu pravil k nim „Bůh vám dal děti. Jednou je od vás zase požádá. Ať se nikteré neztratí vaši vinou. Vychovávejte je dobře. Jestli se pokazili, napravujte je. Nelitujte ničeho, statku ani života, abyste vykoupily jejich duše. A nepřestaňte se za ně modliti. Modlitba matky konečně přece zvitězí. Blaze vám bude, když se budete loučiti se světem, když syny a dcery své v milosti Boží zde zanecháte. Přijdou za vámi, a tam představíte je Bohu. Nebude scházeti nikdo a na věky se budete pospolu radovati, jako — já s matkou a s otcem, dá-li PánBůh.“

Spolek sv. dětství v Cáchách.

V druhém, svazku „Zpráv o spolku sv. dětství“ na rok 1857 nalézáme přehled příspěvků, sešlých se z Německa od 1. Dubna 1856 do 31. Března 1857. Sbírky pak pro tento spolek dějí se v Cáchách, Mohuči Mnichově a Vídni, odkudž se pak zasylají generální radě spolkové v Cáchách.

Všakeren příjem v německé říši obnášel 33,109 tolarů, 27 grošů, 5 den.; tudíž o 4550 tol. více než v roce předešlém.

Z toho vidíme s potěšením, jaké obliby a rozšířené dochází spolek tento schválený od stolice Římské. Založený r. 1844 mohl již první rok svého trvání přispět na missie do Číny 22,900 franků; r. 1852 ale 300,000 fr., a r. 18^{53/56} 750,000 fr.

A čeho těmito příspěvky docílil spolek? 1. Missionáři v Číně a v zemích sousedních mají ve službě své jistý počet křesťanů (za levný ovšem plat 12 tol. ročně), kteřížto děti, na smrt určené, vyhledávají po domích a ulicích, aneb kupují ubožátka, od rodičův samých prodávané do otroctví často za bídný groš. Takovýchto dětí v nebezpečení smrti pokřtěno jest r. 1850 jen 23,000; v roce 18^{53/56} ale 329,388 dětí. Mimo to koupeno jich 9168. Z těchto jich umřelo 247,041 po přijetí sv. křtu. 2. Zřizují se ústavy, v kterýchž se děti pozůstalé na živě chovají v kázni křesťanské, a dle osobního nadání se vzdělávají za učitele a učitelky, lékaře, kněze a missionáře. Stává již nemálo takových ústavů. R. 1856 se v nich vychovávalo 6157 dítek.

Z toho ze všeho s důvěrností můžeme souditi, že požeňnání Boží provází dílo toto

Píseň adventní.

J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře
v Jeseníku.

(Jako: Vítej Jezu Kriste s nebeské výsosti.)

Jesu Kriste, Pane,
Chloubo rajských stanů,
Před nímž úctou plane
Zástup nebešťanů,
Lesku Boha Otce,
Spasení původce,
Stvořiteli vítej,
Vzdych náš nezamítej,
Kriste, králi náš!

Ó ty naše štěstí,
Přijmi zvucné zpěvy,
Které chceme nésti
Vděčně, bez oblevy
Tobě vstříc, jenž s trůnu,
Ježž máš v nebes lůnu,
Jdeš se svými statky
Mezi nás, lid vrátky,
Kriste, králi náš!

Vládati důstojný,
Kníže všemohoucí,
Nač nám teče hojný
Zdroj tvé lásky vroucí?
Nač jsi sstoupil s výše,
Kde vše slastí dýše,
Z jasné nebes záře
K nám sem do žaláře,
Kriste, králi náš?!

Co tvým srdcem hnulo,
Že jsi se tak snížil?
Příčinou co slulo,
Abys k nám se blížil,
K nám, kteří se směle
Jako nepřátelé
V hrdosti a v zlobě
Protivíme tobě,
Kriste, králi náš?!

Vzdor náš, vzpoura naše,
— Proviny nelehké —
Hříchy, ježto páše
Lidské plémě křehké,
To v Tvém smilování
Nikoliv ti brání,
Býti v těle sprostém
Lidu Tvého hostem,
Kriste, králi náš!

Srdce Tvoje touží,
Sníti hříchy naše,
Ať nás nepohrouží
Zloba satanáš

Na dno hrozné strasti,
Věčné do propasti,
Tam, kde duši sžírá
Červ, co neumírá,
Kriste, králi náš!

Zbožní arciotei,
Dávných předků sněmy,
Lkali v temné noci,
Ježto kryla zemi,
Po tvém po příchodu,
Čáko lidských rodů,
Ó Emanueli,
Duchů velitelí,
Kriste, králi náš!

Přišla plnosť věků,
Přijals lidské tělo;
Zlý duch na útěku, —
Peklo se zachvělo.
Prolomiv nebesa,
Spasení nám nesa,
Chtěl jsi Pannu zváti,
Svou milostnou máti,
Kriste, králi náš!

Ona již tě nese,
Jak jí anděl hlásal;
Ó by v zbožném plese
Nad tím svět zajásal!
Kéz by lidstvo celé
Tebe Spasitele
Poznalo a ctilo,
A tak šťastno bylo,
Kriste, králi náš!

Lásky mučeníkův základ Kristus.

Řeč sv. *Fulgencia* na prvomučedníka svatého *Štěpána*.

Z latiny přeložil *Jan Stárek*, professor bohosloví.

Včera byl den narození krále našeho věčného: a dnes máme svátek mučnictvím oslaveného bojovníka jeho. Včera král náš v těle lidském z života panenského zavítal světu; a dnes jeho vojn z tělesného stánku co vítěz do nebe vchází. Onen co slavný a věčný Bůh způsobu sluhy přijal, a maje věsti boj, přišel na svět; tento složiv porušitelnost, a maje pověčně kralovati, do sídel nebeských vešel. Kristus v těle lidském na svět přišel; Štěpán, mučnictvím osloněn, do nebe se dostal. Kristus při plesích andělských sem přichází: Štěpán Židů, ani jej kamenují — tam se ubírá. „Sláva na výsostech Bohu!“ — tak včera velebili Boha svatí andělé: a dnes s plesáním berou Štěpána v milostné kolo své,

Včera se narodil pán z života panenského: a dnes vojín jeho vyšel z žaláře těla svého. Včera byl Kristus za nás obvinut plénkami: a dnes Štěpán odin jest řízou (rouchem) slávy věčné. Včera byl Kristus do jesli vtěsnán: a dnes nesmírnost nebe otevřena Štěpánu vítězilemu. Pán sám jediný sestoupil dolů, aby pozvedl mnohých, sám sebe ponížil král náš, aby povýšil oděnce své. Ten, kterýž sobě příbytek v životě Panny připravil, odemknul mučeníku ráj nebeský. Ve skromném životě Panny bydliti se nezdráhal Kristus, aby Štěpána uvedl do nesmírných prostor nebeských.

Než, nebud vás tajno, lásky vaše, *jakou zbraní*, zvítězil Štěpán v boji s takovou krutostí židovskou, a *jaké oslavy* byl udůstojněn. Zajisté zmužilost s plesáním takovým není věc malé ceny. Ne ledajakou zbrojí boj veden jest od toho, jemuž odolati nemohlo množství nepřátel. I stkvěl se bleskem nepřemožené síly, ježto neustoupila ani skřípotu tyranův, ani praskotu kamení naň říceného. Při vybuchnutí ran nejprudších, při nejkrutším kamenování stál neohrožen a pln důvěry v Boha tak, že Zidy z nevěry trestal, a k Bohu se modlil za své vrahy, kamením naň házející.

Než která jest ta divuplná a nepřemožená zbraň, že Štěpán silou její zuřivost ukrotil, vrahů síce nepobil, ale tiše jim odolal a uházen jsa kamením, život zachoval a ozdoben korunou v říši nebeské se octnul. Pod ochranou královskou nikterak sokům svým nepopustil.

Že však král náš s nejvyššího trůnu v poníženém těle k nám zavítal, nemohl jinak než s *dary* svými navštívit nás, a protož hojně podělil bojovníky své, nesmírné poklady jim otevřel, a silou, jižto odolati lze nebylo, ozbrojil je. Neboť s darem *lásky* lidem se okázal, kteráž hy je v obecenství s Bohem uvedla. Co tedy Kristus přinesl, to darem dal, aniž mu tudy čeho ubylo; neboť z chudých, co jsou jeho, ku podivu bohaté učiniv, nepřestal vládnouti pokladem neskonalým. Tedy láska, kteráž Krista s hůry dolů přitáhla, pozvedla Štěpána z důly do nebe. Blesk lásky v králi se zaskvěl, a po něm dále i bojovníka ozářil. Ó té vždy podivné moci Vykupitelovy! Ó té veleslavné milosti Spasitelovy! Na matce prokázal zážrak věčného panenství, a ná mučeníku upravdil sílu lásky nepohaslé. Neporušená zůstala nevinnost v Panně, nepřemožená trvala síla lásky v mučeníku. Jako v matce Boží nemohlo se porušiti panenství; tak i

v srdci mučnickovu ani tím návaem zběhlité lásky Kristovu přemoci nebylo lze. — Tedy aby Štěpán (již po tom jménu svým uchvátil korunu, ozbrojen láskou, všad dobýval vítězství. Mocí lásky k Bohu hrůzyplným Židům nepopustil; mocí lásky k bližnímu orodoval za své trýznitelé, napomínal pobloudilých, aby se obrátili láskou puzen modlil se za ty, kteří ho kámenovali, aby jim odpuštěno bylo. Mocnou podporou lásky zvítězil nad Šavlem po vraždě dychtícím, a z toho pronásledovače na zemi má účastníka v nebi. Tou svatou a neunavenou láskou mělo se docílit, čehož napomínáním vydobyti lze nebylo. Nedomnívejte se, bratří moji, že by Štěpán svých nepřátel jen tehdáž byl pile býval, když se za ně modlil, a je nemiloval, když nevěru jejich trestal. Odstupit od mučeníka, jenž se k vysostem nebeským vznášá; neboť svatá láska setrvala v modlitbě až do konce, v potrestání jen tvrdou výčitku projevujíc. Tudyť jeho modlení milosrdnost zasluhovala býti vyslyšanu, an přísnost kárajícího nebyla belásky. Takt sv. Štěpán modlením a káraním svým v lásce zůstal; an tu a tam napravení pobloudilců na zřeteli maje, zbožným pozdvížením myslí k Bohu ukázané že trest, s kterým na jiné dokročoval, ne z nenávisti, ale ze zdroje lásky plynul. Takovým počínáním svatý mučnick svou mocnou lásku k souvěkým prokázal, a potomkům na cestu spásy posvítal. Ze života jeho pro duchovní vrchnosti dvojí naučení vykvétá, a sice, aby pobloudilých na cestu pravdy obraceli, mečem slova na ně dotírajíce: a pak snažně úpěli k Bohu, aby toho, kdo zle činil, potrestáním zahnaní, a na přimluvu, zaň konanou, jemu milostiv býti ráčil. Tím způsobem držíž láska v ústech svých *spravedlnost*, aby napravila těch, co pobloudili; tím způsobem chovej v srdci *trpělivost*, aby při čistém zápalu srdce za hříšníka se modlila. Neboť kdo nehledí napravití pobloudilce zaviní proti plápolu lásky; a kdo se za něho nemodlí, nese vinu zkázy jeho. A protož jestli kdo ku spáse duše byl pokáran, nevzdoruj hlasu lásky, nedbej na zármutek nynější, ale měj na zřeteli ovoce z takového pokárání pocházející. Dojista pokáráním tolik docíleno buď, aby člověk od záškodné cesty se odvrátil, a znamená, že poněkud trpěje jest nabírán, k myslí sobě nepřipouštěl, že by v srdci láska uštydla. I postavuj se na stráží trestavý duch tak aby srdečná modlitba v něm neulevila:

udy s dvou stran hříšnému pomoc přichází tak, že jsa pokárán za svůj hřích se stydí, a nejen hřešiti přestává, alebrž i pro milování Boží skrze modlitbu spasení dohází. Protož Písmo dí: „Koho Pán miluje, toho tresce, i mrská každého syna, kteréhož přijímá“ (Žid. XII, 6.).

Nu tedy, bratří moji, roznitice se v lásce ku Kristu, napomínejme dobrých, aby ctnosti setrvali, a nabízejme zlých, aby hříchu utíkali; jelikož při obou těchto datých dvojí cestu spásy máme před sebou, tak aby člověk dobrý Štěpánovu silnou lásku napodobil, zlý ale Pavlova příkladu v svém obrácení následoval; aby dobrý zachoval spravedlnost až do konce, zlý pak od zlosti upustil; aby dobrý v boju své spravedlnosti neznejápněl, a zlý neouzoufal při pohledu na svou nepravost; abybrž aby onen dobrou cestou statně kráčet, tento cesty hříchu se spustil. Kdo boj, boj se, aby nepadl; kdo padl, usiluj, aby povstal. Nuže, kdo byl hříchu oddán s Pavlem, co zlosyn plný litosti na zemi uvržen, aby s ním k ctnosti vzhůru byl povznesen. Onen padl od hříchů sklopený, a povstal ctností oděný; jako hříšník poražen, jako spravedlivý vyzdvižen. Jako lýtý pronásledovník padl, a vstal ze země co mučeník pravdy. Zvrátiv se hlou hlavou, osnul v bezbožnosti; a povstaviv se hlavou vzhůru, přijal pravdu a pak, z vlka beránkem učiněn a spojen se Štěpánem. Již Pavel tam, kde Štěpán; ba, plésající v jasnosti a království Božím podíl berou. Kam byl předstihl Štěpán, an jej Pavel kamenoval, tam pomocí modlitby Štěpánovy kráčet za ním Pavel.

Bratří moji! Jaká to blaženost na tomto světě, kde není zahanben Pavel pro zamenování Štěpána, ale Štěpán s Pavlem co přátelé Boží plésají z lásky vešpolné. Láska Štěpánova zvítězila nad uctívatností židovskou, láska Pavlova přitáhla množství hříchů, láska obou zasloula vládnouti královstvím Božím. Jeť tedy láska zdrojem a počátkem všeho zbloudění, jeť berlou vzácnou na cestě k nebesům. Kdo v lásce chodí, nemůže poblouditi, nemá se co báti. Totě ta průvodnice, ta zaručitelka a vůdkyně k blahu věčnému.

Nuž tedy, bratří milí, ant Kristus řečník lásky přistavil, po němžby každý křesťan do nebe vstupoval, nepřestávejte chovat lásku neporušenou; jedni druhým buďte za příklad, a postupující v ní neste

se k výsostem. Neustávejte dobře činiti, abyste dědictvím korun věčných vládlí, skrze milost Vykupitele našeho, kterýžto živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.

V Králové Hradci dne 20. Července 1857.

Neduhy věku a povinnosti naše.

Podává P. Josef Hausmann, farář v Těšenicích.

Nynější doba zajisté jest věkem velkých přechodů a převratů. Při rozmnožení pokolení lidského množí se bída tělesná i duševní tak, že nyní platí slovo věštce Páně: „*Multiplicasti gentem, sed non laetitia.*“ — Jestli středověk — tak se alespoň mluvívá) — s učeným *formalismem* svým všechny vrstvy společenské pronikl: doba nynější až příliš ku hmotným snahám se naklonila, tak že skoro již nic jiného společnost lidskou nepoutá, než co makavé prospěchy přináší. Podle toho se bohužel též duševní síly výhradně vzdělávají. Odtud možná si též vysvětliti nynější znamenitý přechod od mravův a obyčejův dřevních k novým; odtud proměna ve všech poměrech společenských, ve všech rozměrech stavů jednotlivých, ano i ve způsobě dobývání sobě chlebaездеjšího. Co jindy v dějinách světových reformací *politickou* sloulo, vrhlo se nyní na pole převratův *sociálních*. Zvláště řemesla a továrny zcela jiný živel ve společnost uvedly. Stavby tyto, které jindy docela passivní úlohu měly, v každém téměř státu jsou prvými, neb živel *plutokratický* ovládá vše. Stav *úřednický* pevně druhdy v sobě samém uzavřený, již se rozdrobuje, an zákon obecní co klín jej rozrazil. Vývazní zásady, všady již co *fait accompli* uznané, morální následky nám přinesou, kteréž ovšem nyní již tušiti, avšak vyznačiti sobě neo-smělujeme. Ano, sama šlechta, stav posud nejvíce držící se celitosti, i ta se již drobí, a nucena jest účastniti

se ve všeobecných podniknutích průmyslových. — *Průmysl* čili industrie vůbec, jest moc tato, kteráž nyní vším hýbe, vše sobě podrobuje; průmysl, tot princip panující, jenž vše převracuje, a vše z nova tvoří.

A jak se to vše mohlo státi? — Zpytujeme-li dějepis tohoto a předešlého století, — (zahrnujeme ovšem výhradně jen střed pevniny evropské, odkud více méně život duchovní do ostatních zemí se rozšiřuje, podávaje a na vzájem přijímaje proměny rozmanité) — podá se nám sama sebou odpověď k učiněné otázce. Vše, cokoliv se dělo v duševním vývinu národův evropských, vše směřovalo ku konci, u kteréhož doba nynější stanula.

Vědomo, kterak v Němcích filosofie Kantova rozhodný ruch u veškeré literatury způsobila. Spolu též zjevno, jak nejspíše si proti veškeré zjevené pravdě Boží počíná. Spisy Kantovy ale v celosti alespoň jakousi vědeckou cenu do sebe mají, jelikož Královeckému mysliteli důslednost a bystrost ducha upříti nelze. Za to ale nástupcové jeho čím dále tím více vzdalovali se od dráhy svého velmistra. Kdežto *Reinhold*, *J. G. Fichte*, *Schelling*, *F. H. Jakobi*, seč síly stačily, ještě v šlépějích jeho více méně kráčeli: *Hegel* veškeré tyto spojiv po nějaký čas samovládou sobě osobil, a ji také po několik let zachoval, až u žákův jeho vše se rozplynulo, a ve výstřednostech nejpodivnějších konec svůj vzalo. Takovou měrou konečně všeliké studium filosofické ve světě učeném pozbylo na celo téměř důvěry a nejposlednější výstřelek neblahé této filosofie jest: — nynější *materialismus*. A tak stalo se, že filosofie, druhdy věrná družka bohovědy, nyní jest nejhorší její protivnici. Odtud pak pošlo, že mezi vzdělanci život církevní počal vždy více zakrsávati, víra klesala, náboženské osvědčení hy-

nulo, otrávené pýchou a hrdostí filosofickou. Což se bylo po trpkých dobách reformace německé z víry a pozitivní bohovědy udrželo, vyhybnulo a hyne ve zmatcích soustav filosofických, a rozumu hrozí lichý pantheismus, a neúplný nihilismus, jakým se honosí Bruno Bauer, Feuerbach a j. Vidouce neblahou tuto žeň, avšak tak hojnou, můžeme-li se diviti, že tak hluboko klesnulo člověčenstvo, odcizené zákonům svého Stvořitele, a chtějící samovládu na tomto světě? Aneb nemáme-li spíše říci, kterak sluší Bohu děkovati, že není ještě huře, jakby dle zásluhy býti mohlo a mělo?

Materialismus jest konečný výstřelek nepravých domněnek a jistých neblahých snah filosofických v Německu. Abychom se hned na poli tomto snadněji ohlédlí, což pak nám ulehčí další postup u zpytování, poznamenáme hned krátkou literaturu tohoto odvětví filosofického, ač jestli již tohoto jména hodno jest.

Hlavní zástupcové neblahého materialismu jsou: „*Ludvík Feuerbach* (jeden ze žáků Heglových), *Karel Vogl*, *J. Moleschott*, *L. Büchner* ¹⁾, *Rudolf Virchow*, *Hermann Burmeister* a *Jindřich Crolde* jejich další vrstevník, více však již moderní pantheista, jest *Eduard Zeller*. Opět jinému nádechu, avšak do též kategorie patří *Dr. Schleiden* a jiní. Proti nim vystoupilo mnoho vážných mužův, katolíkův i nekatolíkův, kněží a nekněží, kteřížto slovem a písmem osvědčující se proti neblahým takovým snahám vědeckým, v důležitém zápasu pro pravdu nevšedních sobě dobyli zásluh. Přední a čelní z nich jsou:

1. *Dr. J. Frohschammer*, profesor filosofie na vysokých školách Mnichovských ²⁾ Učenec tento stojí cele

¹⁾ Jeho hlavní spis jest: „*Stoff und Kraft*.“

²⁾ *Menschenlehre und Physiologie. Eine Streitschrift gegen Prof. Carl Vogt in Genf.*

a křesťanském ano katolickém stanovisku. Avšak nepřestává na důvodech bohovědeckých ve spisu svém rovněž dovésti, že materialismus nikoliv ve vědě přírodní (obzvláště ve fyziologii), prázdného základu nemá, a protož chce-li a smí-li kdo upírati bytost duše nesmrtelné v člověku, že nemůže odvolávati na pokročilost věd přírodních, nýbrž pouze na jalovost, nestydaté a rouhačné domněnky materialistův, nepovědomých v duchovním životě člověčenstva a v dějinách jeho.

2. Dr. Med. *Joh. Karl Passavant*, lékařec tento zemřel letos v Dubnu. Byl sice nekatolík, avšak pro svou čestnost a mravův ušlechtilost výtečný přítel biskupův Sailerův a Wittmannův³⁾.

3. *Justus Liebig*, znamenitý lučebník, žijící v Mnichově, jenž i na veřejné stolici učitelské, zřejmě se vyvíjel ve schůzkách učencův naproti těmto soustavám.

4. Dr. *Veith*, náš znamenitý katolík, tel ve svých dělách, zvláště v posledním: „Der Weg, die Wahrheit und das Leben.“

Materialismus jest metlou, kterouž i tato filosofie sama upletla, zapomenutí na úlohu svou, vedle kteréž měla býti jako živel smírný mezi materialismem ve smyslu nejširším a čistým spiritualismem, kterýž víra naše káže. Avšak pak materialismus není nic nového, každý již snadno pozná, pomní-li, jak již apoštol národův nařiká na lidi, jichž Bůh břich jest (Filip. III, 18. 19.). Že však týž apoštol dobře znal prostřední dráhu, kteráž vede ku spasení, můžeme dokázati z mnohých listův jeho. Aneb nedí-li on: „Vě v něm se proukazuje jako slu-

žebníci Boží, jako potřební, mnohé pak obohacující, jako nic nemající, ale všemi věcmi vládnoucí?“ atd. (2 Kor. VI, 1—10.). Ukazující pak za těchto našich časův na materialismus, vládnoucí v německé filosofii, nechceme tudíž tvrditi, že jest poklesek tento pouze národu německému přičítati. — Neboť stopující vývin člověčenstva veškerého, poznati musíme, že co se za našich časův děje v Němcích, již před třemi věky též v jiných zemích, ve Francouzích a v Anglicku svůj kruh prošlo. Jmenujeme pouze *Spinozu*, *Locke-a* a *Hume*, kteří vesměs u Francouzův a Angličanův dráby klestili materialismu a tentýž výsledek měli, co nynější názory filosofie v Němcích.

Než vizme již, jakové jest heslo a jaké jádro této soustavy. Opíráme se tu o spis *L. Büchnerův*, kterýž, nemýlíme-li se, již třetího vydání ve mnohých tisících výtiskův se naděje. Materialismus upírá veškeru bytnost ducha a všech mohutností duševních v člověku; on hmotu (materii — odtud také jméno dotčené soustavy), klade co jistotu bezprostřední a jediné podstatnou⁴⁾. Následkem toho náhledu jest jediná fysická aneb přirozená nutnost ve všech úkonech lidských. Protož nestává prý nižádné svobody mravní a veškeren život duševní jest prý pouze výsledkem změn hmoty tělesné vůbec⁵⁾, a myšlenky jsou prý výměskem mozku zvlášť⁶⁾. Co divu, že při takových náhledech materialista netuší vyšší harmonie těla i ducha lidského, tím méně světa hmotného a duchovního, což vše již Aristoteles ve své theologii tak krásně provedl. A v též míře nechťje se k vyšším ideál-

⁴⁾ Die Realität des Geistes und des Denkens wird geläugnet, und die Materie als das unmittelbare gewisse und einzige Substanzielle angenommen.

⁵⁾ Das ganze Gedankenleben ist nur das Resultat leiblichen Stoffwechsels.

⁶⁾ Die Gedanken sind ein Secret des Gehirnes.

³⁾ Das Gewissen. Eine Betrachtung Frankfurt a/M. 1857. — Von der Freiheit des Willens und dem Entwicklungsgesetz des Menschen.

ním zájmům povznesti, opovrhne materialismus všelikou vzdělaností duchovní, kterážto ušlechťuje život lidský, nýbrž usiluje opět člověka strhnouti v řadu zvířat. A konečně, co se nevyvinulo, co se neutvořilo na půdě hmotné, materialismus to ve své náramné drzosti docela popírá a vyhlašuje za klam a podvod¹⁾. Než dosti již nesmyslu. Jsouť zajisté již tyto krátké náčrtky tak surové, že téměř pochopiti nelze, jak naše století, kteréž se tolik vzdělaností honosí, něco takového může obdivovati, a jak mohou býti lidé, jenž dychtivě takové nesmysly čísti a v nich kochati se neštítí.

Spisy materialistův vesměs nemohou se honositi vědeckou přísností a úsečností; jsouť trpké ovoce Hegelských pojmův a zmatkův všech, které hrdý ten mudrák a jeho žáci byli rozšířili. Jednáť se jim ovšem o tělo a ducha, i o poměr jakýsi, aby vše psychologické výjevy vyložiti mohli. Než v dalším pokroku tomto ani zdravé logiky nenalézáme, aniž jiskry důslednosti. Velmi mizerné a nevděčné jest to počínání: — (tak alespoň my soudíme) — kochati se v domněnce a chtítí dovoditi, že „*síla bez hmoty býti nemůže*“ (die Kraft kann ohne Stoff nicht existiren). *Síla* t. j. vlastnost, kteráž jest důstatečnou příčinou jakési změny, jelikož jest sama sebou vlastností, *předpokládá* bytost, kteréž náleží, o kterouž se opírá, s kterouž souvisí a takto i onu změnu uskutečňuje. Tato bytost *může* sice býti hmotou, avšak ptáme se: „*Jest hmota jedinou možnou, jediné skutečnou podstatou síly?*“

Mnozi mysleli a posud myslí, že

materialismus jest pramenem pokroku znamenitého u vědách přírodních, a protož také mnozí protivníci chtějí pouze s tohoto stanoviska bojovati proti němu. A skutečně soustava tato honosila se nejednou tím, že prý mizivý základ v oboru pokročilých věd přírodních, a tudíž výsledky podivnými — chtěla dokazovati výroky své. Nic však méně myslíme, že vědy přírodní nemohou leč ohražovati se proti dotíravému sousedu a chvalořečníku — materialismu. Neb právě i tyto vědy mají svou — *orthodoxii*. Příroda má též své symbolické knihy, a ty potud svou platnost podrží, pokud nevyhasne rozum lidský. Knihou tohoto druhu jsou spisy Newton-ovy, zvláště jeho kniha o *filosofii přirozené*. Základní myšlenka tohoto spisu jest: „Vše, co se dá uvesti na prostorní proměny, a tudíž také na pohybování, podrobeno jest zákonům přirozeným, a jest předmětem vědy přírodní (v širším smyslu); vše ostatní, co se nalézá mimo prostoru, přírodopytci naprosto nepřináleží, ba jemu, jakožto přírodopytci, nelze ani pronášeti o tom úsudek.“ A na těchto jednoduchých zákonech staví Newton veškeré vědy přírodní. V této obmezenosti zůstanou vědy přírodní povždy co vědy přírodní. Přírodopytce, kterýby předměty říší přírodních za *celý* svět prohláti chtěl, byl by tak směšný, jako knihař, kterýby tvrdil, že veškeré *duševní* vyvinutí člověčenstva jeho jest zásluhou. Přírodní vědy jsou velebné právě ve své obmezenosti. — A v této obmezenosti se pole jejich ani za vlas nepotkají s materialismem.

Než co tak píšeme, snad by mnohý namítnul, že právě nejpilnější přírodopytci ve bludech materialismu uvázli, a mezi přírodoskumci že se právě nejvíce ujala dotčená soustava, proti které bojujeme. Netajíme, že pravdivý jest výrok; než, jak později zřejmé

¹⁾ Wo wir an der Hand der Thatsachen und der Denknöthwendigkeit voranschreiten, stellt Bücher seine Hypothese von Gedankenfiltern im Gehirn auf, und was durch diese nicht produziert werden kann, erklärt er für Trug und Täuschung.

ukážeme, není to leč následek ne-
lehkého stavu filosofie vůbec, kteráž
padši v podezření a zlehčení, tam
ospěla, že učenci, ztrativše základy
nejprostších pojmů, klopýtali o každý
kamének, kterýž jim v cestu meteno.
v tom vlastně záleží síla materia-
lismu co soustavy: — jeť ji málomo-
nost veškerého filosofického vzdělání.

Že ostatně slova naše nejsou li-
há: nasvědčuje ovšem i ta okolnost,
že veškerá theorie materialistův nížá-
ná půdy pevné nenalézá v Angliča-
nech. A předce jest dotčena země
výhradně půdou snah hmotných: v
povstaly továrny, v ní železné drá-
hy, v ní pára a mluno nejprvé pů-
bily divy. V nížádné zemi se ne-
stují vědy přírodní tak pilně jako
Angličanech; a předce tam materia-
lismus co soustava v našem smyslu
řádných nemá vrstevníkův. Pravda,
že se tam již dříve ukázal, a proběhl
neblahý ten blud: nyní ale jsou to
Angličané, kteří jako n. p. *Pagani* dů-
myslem nevšedním bojují proti záhu-
bné obludě této.

Jak jsme již dříve podotkli, pra-
venem této neblahé materialistické
soustavy jest poblouzení filosofie sa-
mé. A to hlavní a vzdělání odpůr-
cové též slušně vytýkají materialismu.
rdce musí tu zplesati radostí, když
me, jak důmyslně a rázně se bojuje
proti bludům a neřestem řečené sou-
stavy. Při pohledu na takové zápasy
bezřídka chtělo by se nám zvolati:
„Pojďte i slyšte i vizte! Jenom Cir-
kev katolická co pravý Samaritán mů-
že zlěčiti rány a pro budoucoost zje-
vnati ulehčení.“ — Zatím ale nejedni
horliví zápasníci tito při posledním kro-
ku již opět nazpět krácejí a pomoci
hledají tam, kde ji dosíci nelze. Nám
atím dosti na tom, že se proti bludu
álci a pravda snažně se hledá. Sv. Au-
gustin zmítán pochybnostmi, dlouhá
léta prožil v těžkém boji, než mu za-

znělo slovo: „*Tolle et lege!*“ Podobně
jsme přesvědčeni, že milosrdenství
Boží hodinu a dobu též ustanoví ná-
rodům pobloudilým, zachváceným kři-
vými teoriemi filosofův. Posud se-
verní Německo — máme zvláště na zře-
teli království Pruské — až příliš lpí
na zásluhách filosofických Kantových,
tak sice, že se mnozí neostýchají
tvrditi, jakoby nutno bylo zase k ně-
mu z úplna se vrátiti a dáti se opět
na dráhy, jež byl razil. Avšak i ten-
to nový blud znamenitou výhodu v
sobě chová; neboť se tudíž všeobecně
uznává, že se Hegel s veškerou dom-
nělou učeností svou nalézá na niz-
kém a bídném stupni filosofického
vzdělání^{*)}. Hegel zajisté a jeho ško-
la vyniká tím, že naprosto nic nešet-
tí zdravé logiky, a že zamotali všechny
sebe jednodušší pojmy. Avšak to ne-
bylo jediné zlé, plynoucí z řečené
soustavy. Ukázalo se v krátce, že
prázdny slovy těmito a frasemi nic
pomozeno není, a tudíž s ošklivostí
odvráceno od vědy, kteráž tohoto
jmena ovšem ani hodna nebyla. Avšak
vládními rozkazy chránila se filosofie
Berlinského filosofa. A proto již ja-
kýsi cit *zoufalství* pojal všecky, jimž
bylo činiti o pravdu, učence to dů-
stojné. Následky toho patrné jsou
nyní. Před 50 lety nestačovaly i ty
největší síně posluchačům, shromáž-

*) Podáváme úsudek, kterýž má nyní i v Berlíně vůbec
platnost: „Die ersten 6 Seiten der Phänomenolo-
gie des Geistes von H. sind genügend, seine ab-
solute Unfähigkeit zur gesunden Behandlung ir-
gend eines psychologischen Verhältnisses zu be-
weisen. Seine sogenannte Naturphilosophie ist
voll der größten Unwissenheit, und in ihrem
grössten Theil absolutes Tollhausgeschwätz. Die
absolute Impotenz des Hegelianismus und aller
seiner Ausläufer auf religiösem Gebiete hat noch
kürzlich Karl Schwarz vielleicht zum Theil gegen
seine Absicht in das grellste Licht gestellt. Nur
in einem Punkte muss man Hegel Recht geben,
in der Behauptung nämlich, dass man, um zur
Philosophie, nämlich zu seiner, zu gelangen, den
Standpunkt des gemeinen Menschenverstandes erst
überwunden haben, oder wie andere ehrliche Leute
sagen, erst übergeschnappt sein müsse.“

dujícím se ze všech národův a tlačícím se okolo stolic filosofův učitelův svých. — Nyní, kdežto se pouze známost logiky a metafysiky zákonem v severním Německu žádá od toho, kdožkoliv podstoupiti chce státní zkoušku: každý, kdo jen může, pod jakýmkoli způsobem i těmto předmětům z daleka se vyhýbá!

Kam tedy se vrhnouti? — Ačkoli mnozí bídu duševní poznávají, a vidi jedovaté ovoce školy Heglovy, předce ještě větší část učenců spásu hledati chtějí, navracující se ku filosofii Kantově. Ovšem na první pohled zdá se, jako by měli pravdu, nebo pro nejbližší a viditelné rány dostačí system jakýkoliv zdravé filosofie, a proto též i Kantova logika i přísnost pokroku filosofického, jakýmž se tento muž a jeho předchůdce: Leibnitz a Wolf, byli vyznamenali. Ano, již i žáky jeho, zvláště Fries-a a Apelt-a pilně opět sledují, o nichž jsou přesvědčeni, že jiskry zdravé soustavy Kantovy pouze u nich se chovají. Avšak po našem přesvědčení Kant sám a jeho soustava nedostačí duchovním potřebám věku našeho, a dějepis již svůj ortel vyslovil, neb klade i tuto filosofii *ad acta*.

Tedy snad *protestantismus*, ač uvede-li se na svou miru prvopočáteční, snad do té doby, co sněmem Tridentinským nastala velká epocha u vývinu života církevního *katolického*, na severu německém bude moci podati důstatečné pomoci? — Odpovídáme: „Nikoliv!“ Protestantismus byl revoluci a negaci hned od svého prvního počátku, a na něm se též vyplniti musí kletba za nevděk, kterým se odsluhoval matce své Církvi katolické. — Po-ukazujeme tu na spis p. Helfertův: „*Hus*“, kdež se zvláště při konci připomíná, jak elektricky téměř od nešťastných dob Husových až do roku 1848 ruch neblahý rozjitření náboženského se zachoval ve společnosti lidské. A těchto posledních 9 let

potkáváme se na severu s takovými ukazy, které nám málo dobrého zvěstují. Na půdě politické, náboženské a v životě sociálním jeví se tam pachtění jakési, hmoždění a lopocení; všady se ozývají hlasy o nutnosti pokroku, a při tom, při všem panuje nejistota v čemž by vlastně záležel pokrok. Všady cítí se potřeba *obnovy*, a všady panují různění, zmatky a nedůživost smrtelná. —

Již tedy známe slabé stránky protivníkův sv. Církve naši, kteréž jim záhubou hrozí: tu neblahé oné filosofii, ježto odvrátila od Boha, tam protestantismu, kterýž se odtrhl od Církve. Než lékař soudný nezpytuje pouze rány: on také hledá *prostředky*, jakýmiž by se zdraví opět navrátilo v tělo skličené neduhy. Po našem zdání sluší mimo jiné šetření prostředkův následujících:

1. Hleďme si získati pravých a dokonalých známostí filosofických. K tomu cíli doporučujeme díla slavného *Deutinger*a, zvláště pak: 1. *Grundlinien einer positiven Philosophie* a 2. *Geschichte der Philosophie von Dr. M. Deutinger*. I. Band: *Griechische Philosophie*. Regensburg, Manz 1852—1853 atd. Jak slavně *Staudenmayer* zvěnělý právě v tomto oboru dráhu klestil, nemůžeme dosti chválou vyznačiti. Což on ve svých dílech uložil, zůstane mu pomníkem nesmrtelný v literatuře bohoslovecké. Přední jeho žák Dr. *Friedrich Woerter*, nástupce jeho na stoličce ve Fryburce, věrně kráčí ve šlépějích mistra svého. První spis, kterýž zevrubně tyto veškeré poměry se stanoviska přísně vědeckého v sobě zaujímá, což my zde jenom ve slabých náčrtkách podáváme, ten již zasluhuje všeobecné pozornosti. Avšak neméně dílo doporučení hodno „*Die christliche Lehre über das Verhältniss von Gnade und Freiheit von den apostolischen Zeiten bis auf Augustinus*. I. díl.“

2. Modleme se, aby brzy byl *jeden*

“*večinec*“ a „*jeden Pastýř*“. U Boha vševedoucího zajisté 1000 let mizí co kamžik, jakož v též míře človyčenství stále ku předu pokračuje a tudíž k jednomyslnosti v známosti Kristově. Než kdy spojení *úplné* nastoupí? Tot Boha! Prositi však za to Boha, o všem za svatou máme si pokládati počinost. Aneb nezavazuje-li nás k tomu Spasitel, jenž prvé než se odebral na cestu křížovou, po památce poslední večeri se modlil k Otci: „Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne: aby všickni jedno byli, jako Ty Otče je mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli: aby uvěřil svět, že jsi Ty, koho poslal.“ Ciňmež tedy, což činil Pán! Modlivejmež se a prosme Boha o sjednocení všech lidí a pronárodů v víře svaté Církve katolické; zařizujme a rozšiřujme bratrstva, jednoty a spolky, směřující k tomuto účelu: i hledá se, že mnoho může modlitba účinná — ustavičná. Pán ukrátí zbytečné časy bludův a roztržky; bratři, kteříž jsou nyní daleko, poznají se s námi, navrátí se v jediný pravý ovčinec jediného, pravého pastýře, a ježto stáli na různu, stanou se jedno.

3. Nebude tuším odmísta na paměť tobě uvozovati slovo Páně u sv. Luk. VIII, 15.: „Kteréž símě v zemi dobrou padlo, ti jsou, kteřížto slyšice slovo, v srdci dobrém a výborném je zachovají a užitek přinášejí v *trpělivosti*.“ Slova ta platí hlavně a především o Církvi, kteráž přijavši slovo Boží chová je věrně a přináší užitek v *trpělivosti*. Tak bylo za věkův minulých. Tak již ve IV. století, kdežto pevnina evropská rozryta stěhováním mohutných národů veškerých, *Církev* opět ustálila jednotlivé říše a posledním se stala útlukem národů, práv, svobody pravé a mravův ušlechtilých. Vláda Církve není sice z tohoto světa; a však stojí v tomto světě, a protož ji

nikdy lhostejno býti nemůže, jak se vše děje na tomto světě. A poněvadž její *viditelní* sluhové po boku arcipastýře *neviditelného* Ježíše Krista jsou *lidé* musí často *skrze ně* trpěti, a to tím více, čím méně sluhové její k práci se mají, čím nestatečněji a zpozdileji v boji si vedou. A proto sluší nyní rozjímati, co ještě přijíti musí, aby se mohlo šťastně předejiti všem možným případům. Ano, veškeru sílu svou, svou veškeru nejvroucnější lásku pro věčsvatou musí kněžstvo s *vytrvalostí* nasazovati a za obět klásti, a pak teprv budeme moci říci, že překonáme svět, a časy tyto neblahé.

A poněvadž kněžstvo za posledních časův na mnoze tak těžce sklíčené, předce lásky se nevzdalo, nemůže ho vítězství a sláva minouti. Ano, kdyby mimo konkordát a svobodu Církve, stav kněžský po mnohá léta sebe těžšími sevřen byl úzkostmi, kdyby se ztenčil počet kněží tak, že by jediný kněz, jenž druhdy pohodlně svou osadu spravoval, nyní 6—8 osad co putující missionář musel opatrovati, bude-li kněz ve *všech poměrech* útěchou chudých, sám jsa chud, bude-li Samaritanem nešťastných, sám jsa třeba pronásledován: čas vítězství jeho přijde neomylně. A protož budme vždy hotovi ke *službě* Boží; tak i nám *pravá svoboda* nastane (1 Petr II, 17.). Človyčenstvo zesláblé, a po mnohých stezkách bloudící pozná pak, co Církev jest, a v ni také útulku hledati bude. Než my na všecko hotovi, modleme se vespolek za sebe, a bděmež, abychom znamení časův poznali, a jim všady porozuměli. Platit zajisté i nám slovo Spasitelovo: „Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení“ (Mat. XXVI, 41.), abychom ale setrvali, budiž heslo naše stále: „*Pěstujme pečlivě plamen nebeské víry v sobě, avšak nezapomeňme též na důsledný a neunavený pokrok u vědě bohoslovecké.*“

Proč návštěva chrámu Páně mnohým jest bez užitku ?

Dle svědectví Písem zaslíbil Bůh požitky těm, kteří k dobrotivé jeho lásce útočiště berouce, pospíchají do chrámu, aby v modlitbě pokorné své potřeby osvědčiti a žádosti své vyjeviti mohli. Památně mluvil Hospodin, když Šalomoun dílo stavby a ozdoby chrámu Jeruzalémského ukončil, Bůh řekl takto: „*Vyslyšel jsem modlitbu tvou a prosbu tvou; — posvětil jsem domu toho, kterýž jsi vystavěl, abych položil jméno své tam na věky, a budou oči mé a srdce mé tu po všechny dny*“ (III. Král. 9, 3.). Tedy v domě, vzdělaném ku počtě svého svatého Jména, zaslubuje Pán nebes i země, že chce zůstávati co vševedoucí (a budou oči mé tu), jemuž známa jsou všechna myšlení toužení a přání, každé slovo i jednání — a co milosrdný (a bude srdce mé tu), aby důvěrou naplnil nás, kteří citlice ničemností svou, dosti upřímně bychom k Němu se bráti neodvážili.

K tomuto povzbuzení Páně přicházejí tedy mnozí do chrámu, a jak souditi sluší, snad v úmyslu, aby tělu a duši prospěšných vyžádali darův a milostí; a předce z těchto mnohých sotva někteří svatý odnášejí mír, útěchu, požehnání do domů svých. Odkud to ?

a) Dočítáme se v dějinách našeho milého českého národu, že předkům starodávným některá místa byla zvláště vymíněna, od obecného a všedního konání odloučena, místa posvátná, určená toliko k úkonům náboženským ku — bohoslužbě. Tak činili naši otcové, ještě pohanským se klanějíce modlám; tak činili ode dávna a činí pohané až dosavad; a byt před modlou, zrak a sluch nemajíc, ohýbali kolena svá, všickni úsudkem rozumu, hlasem svědomí, upomínkou srdce vedeni měli za to, že taková místa, ustanovená k službám Božím proto jsou posvátná, poněvadž bozi zvláštním tam přebývají způsobem. — V první knize královské (5. kap.) vypravuje se nám: „Když za času Heli, nejvyššího kněze v Israeli Filistinstí vzali v boji archu Boží, a vnesli ji do chrámu svého boha Dagona, když vstali na druhý den, Dagon ležel na tváři před archou Hospodinovou na zemi. Postavivše ho na místo, odešli. A opět druhého dne našli Dagona, ležícího před archou; hlava pak Dagonova a ruce oddělené ležely na prahu. Pro tuto příčinu, že částky boha ležely na prahu, nešlapali ani kněží ani lid na práh z hluboké k ně-

mu uctivosti. — Již ale to-li nevědomí a duševně slepí pohané činili, co měli bychom očekavati od křesťanů katolických? Než právě zde potkáváme se s první příčinou, proč mnohemu návštěva chrámu Páně bývá lichou a planou. Jestli to nedůstatek víry v přítomnost Boží. Ano, nás křesťany zahanbují v ohledu tom pohané bloudící; zahanbují nás, kteří důstojnost svatyně znáti máme a můžeme, kdežto při nedostatku vědomí náboženského tak mnozí bez povinnované přicházejí úcty, skrovnou a často žádnou nejvíce pobožnost, jsouce tak blízcí Bohu jedině pravému, který tajemným své nevýslovné lásky způsobem uprostřed nás zůstávati ráčí. Čili neplatí slovo sv. Jana jmenovitě o chrámech našich, když v Zjevení svém napsal: „*Hle stánek Boží s lidmi, a přebývati bude s nimi. A oni lid jeho budou, a on Bůh s nimi bude jejich Bůh*“ (Zjev. XXI, 20.). Nenalézali v chrámu křesťansko-katolickém potvrzení svého výrok Kristův, an mluvil: „*Já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa*“ (Mat. XXVIII, 20.).

b) Na roli zanedbané množí se bodláčí a pýr; pole neostává prázdné, ale všelikého druhu traviny bujně se rozplemňují na škodu hospodáři. A snad srdce člověka nemajíc víry, prázdné zůstává? Nikoliv! Bývá to viděti snadno na těch, jenž víry nemajíce, přicházejí do chrámu. Slova výčitky Kristovy učiněné Židům, v úplném smyslu padají na ně: „*Dům můj dům modlitby jest; vy pak jste jej učinili peleší lotrovskou*“ (Luk. XIX, 46). A co hříšného, lotrovského dalo se v chrámu Jeruzalémském? Písmo odpovídá, že Kristus vstoupiv do svatyně, nalezl tam kupující a prodávající. Aj, což pak to tak zlého: vésti obchod s věcmi, potřebnými k obětím? Proč horlí Kristus proti věci, nařízené zákonem? Proč převracuje stoly penězoměnců a stolice prodávajících? Vždyť lidé si byli jen v předsíni! — Ovšem, že oběti byly zákonem předepsány; ale prodávati je neslušelo v chrámu, a Kristus jmenuje celý dům s předsíní chrámem, domem modlitby nad míru ctihodným, neboť Bohu zasvěceným. Než nejsou-li kramářům oněm židovským podobní křesťané, jejich duše rumy světskými zanešena jest? Jestliže netrpěl Pán Ježíš, aby se v chrámu prodávalo, co předce v chrámu se obětovati mělo: co myslíš (táče se ctihodný Belá), jak asi byby se rozhodil, naleznuv, kterak někteří zde v neslušném postavení, v urážlivém rozmlouvání, v pohoršujícím

mlouhu se baví!“ Poněvadž tedy nepřistil v domě svém to činiti, co jinde činiti dovoleno: oč přísněji trestal by asi, kteří v svatyni to činiti se opovažují, než jinde zakázáno. —

Pán Ježíš znamenitou dal Petrovi úlohu, když jej za apoštola povolal, říka: „*Od tohoto času lidé lovití budeš*“ (Luk. V, 10.). Páně nadužívá-li mnohý a mnohá chrám Páně pro svůj lov světský? Žádost oči nalezá zde, bohužel, často své potavy, žádost o bla v obleku neslušném, pýcha života v nádhře, a chrám Páně stává se místem pokušení a pohoršení, kdež se v jistý čas obří známi a známé scházejí, a nikoli pro počtu Boží po hlasu svědomí a zákona, nýbrž pohříchu z nízkých světských, nýbrž mrzkých příčin. Ano, přihází se, že v chrámu Páně urážlivým počínáním nedůstojných položen jest kámen urážky, na němž nábožná myšlení druhého se rozrážejí, vroucí modlitba mizí, zásluha návštěvy chrámové miji.

Pohlédneme-li na mládež naši křesťanskou, na ony zárodky příštích pokolení, kterým přispění Ducha sv. nejvíce k potřebí, aby jedenkrát v společnosti lidí žili rádně a nálezitě s prospěchem zaujali místo: jak málo modlí se upřímně k Bohu! Ach, není Bůh předmětem toužení jejich! Přicházejí, aby spatřili jiné a od jiných spatření byli; přicházejí, aby o návštěvách, procházkách, o snech a zdáních požvatlali, aby co nového a zábavného na vzájem si sdělili; přicházejí, aby v podlitebních knihách, ač jsou-li to jen knihy modlitební, několik listů natištěného obsahu bez rozmyslu z převraceli, přivavující se v duchu, kde, které a jak se veselí lze užiti kratochvilné radovánky. — Nesmíme se však diviti mladým, nýbrž staří lepším nepředcházejí příkladem. Staří i mladí jednají na opak příkazu Páně: „*Hleďte nejprve království nebes a to vše bude vám přidáno*“; oni hledají prv věci světské, ač přicházejí za to, že království Boží a spravedlnost jim přidány budou. Již ale o těch, kteří po pečování a zboží a rozkoši života jdouce, o věcech světských přemýšlejí a rozmlouvají ovšem i ve chrámu, platí řeč Kristova k apoštolům: „*Až se navráte za nic jste neprosili ve jmenu mém*“ (Jan XVI, 24.).

c) Apoštol Pavel, když meškal v Aenách, našel oltář, na kterém napsáno bylo: „*Neznámému Bohu*“ (srv. Skut. XVII, 22.). Věrný sluha Kristův z těch-

to slov pohanské nevědomosti běře příležitost řeči své, a když zvědavé Athenské učinil pozorný na to, že neznámého Boha jim chce zvěstovati, tuť ovšem pozorným lovili uchem slova hlásajícího apoštola, ale jen potud, pokaváde jim se líbilo. Když ale mluvit počal o spravedlnosti, o soudu, o věčnosti, o vzkříšení, milostivě jej propustili, to že prý až jindy. — Mnohým z bratří našich, anobř katolíkům vesměs neplatí první slova z příběhu Pavlova; jim nelze říci: „*Také vy ctíte Boha neznámého*.“ Dojista i ti, kteří se zástupem věrných neohýbají před Bohem kolenou, aniž prozpěvují chválu a slávu Jeho jménu, aniž dobrořečí nestíhlé, milosrdné lásky Jeho, nemohou sobě tajiti, že jest Bůh jediný, kterýž stvořil nebese i zemi. Než nastojte, nemálo nalézá se mezi námi těch, kteří, ač se počítají dle těla do spolku svaté katolické Církve, v duši až k politování na víře ochudli; kteří pohrdající náboženstvím jen z dlouhé chvíle neb z povinnosti přicházejí do chrámu; kteří mezi chrámem a veřejným náměstím skrovný, ba žádný nečiníce rozdíl, před tváří přítomných dokazují *svou vlažnost, lenost, křesťanskou neúčinnost*. Tito jsou, jenž by rádi předpisovali kazatelům, co asi hlásati sluší, a kterak by články víry a pravidla mravů přednáseti měli, kteří nevšímajíc sobě spasení, přejí sobě, aby si jejich pohoršlivého konání také nevšímá nikdo; kteří na podušce hříchy zohaveného svědomí podrímující, slovem přímé pravdy vyděšení nejspíše povrnechají zákonnitost prohlášení za spravedlnost, málo dbajíc o řádné účtování s Pánem Bohem. A kdo si Boha nevšímá, může-li míti Jeho požehnání? — Větší část lidu, tak zvaného sprostého, příkladem s hůry posud nezkaženého, upřímněji slouží Bohu v pobožnosti nelíčené, srdečné, kdežto moudrosti světskou, povrnechají uhlazeností, vzdělaností se honící tak zvaná třída lepší v pohodlné, pánovité, milostivé vlažnosti žádného užitku z chrámové nebere návštěvy. „*Nesbírají se z trní hrozny ani z bodláků figy*“ (Mat. VII, 16.). „*Lidé takového rázu, jichžto obličej sice někdy zde spatřiti lze, jichžto však srdce vně chrámu jest: ti osvědčují se co křesťané, ale nuti, abychom je měli za nekřesťany*“, svědčí sv. Ambrož. „*Považuj chrám*“, napomíná sv. Nilus, *za nebe, a navštívení jeho co návštěvu nebe, a ničehož v něm nemluví a nečíní, coby zemskými chutnalo žádostně*.“ Do chrámu, co k živé studánce, co k duchovní řece máme přicházeti,

abychom načerpali té vody živé, o nížto dí Pán: „Žitní-li kdo, pojdiž ke mně, a napi se.“ Vselikému místu, kdežto se Hospodin patrným zjevuje způsobem, náleží čest; nejvíce však místu tomu, na kterém se nachází nejsvětější tělo Pána Ježíše Krista našeho Spasitele; neboť krásněji a slavněji se dojistá nezjevuje Bůh nikde.

Život a působení sv. Cyrilla a Methoděje, apoštolů slovanských¹⁾.

Dle Dr. A. Ginzla nastínil Fr. Egert, far. v Nakléřově.

Sv. Cyrill a Methoděj byli bratři; onen starší sloul prvé křesťným jmenem Konstantin. Pocházeli z rodu šlechtického v městě Soluni (Thessalonich), ležícím na pobřeží evropském při zátocce moře Aegejského. Město Solun, ač všechny bouře za časův stěhování národů přestalo, zachovalo předce řeckou národnost a umění. Okolní krajinu ale opanovali Slované, jižto nejvíce rolnictvím se živili. Tito Slované byli již v VI. století, aspon z veliké částky přivedeni ku křesťanskému náboženství: dokonáno pak jest obrácení jich během VII. století. V Soluni bylo tedy snadno, netoliko vědům, nýbrž i nářečí slovanskému se naučiti. V obém prospěli dotčení bratři, především ale Konstantin, tak že jej nazývali „filosofem.“

Naplnění duchem nábožnosti, vstoupili oba do řádu sv. Basilia, a na kněžství posvěceni jsou v Cařihradě, kdež i duchovní službu zastávali. Tam za času patriarchy Ignacia (846—857) hájil Konstantin pravou víru proti bludným náhledům učení Focia, jenž byl tehdaž u císaře tajemníkem a setníkem stráže. Dotčený dvorením a učenec snad ne tak z omylu, jako spíše z nenávisti k patriarchovi jal se bludné učení o duši lidské roztrušovati, chtěje tím škádliti a sužovati vrchního pastýře svého. Konstantin, ač byl posud přítelem Fociovým, povstal proti bludari a za příčinou zlého chování se jeho k patriarchovi a sv. víře povrhnul přátelstvím, kteréž se za takých okolností bez toho stalo nevolným. Když se pak týž nehodný Focius, svrhnuv úklady svými patriarchu, na stolici jeho byl dotřel, milerád to viděl ná-

božný a bezelstný mnich, že mu ruka Páně kyne z Cařihradu.

Chazarové, národ tehdaž u moře Azovského bydlící, vypravili posly k císaři Michalovi III. s prosbou, aby jim poslal muže dostatečného k utvrzení jich u víře; neboť prý — tak psali — jak Židé tak Saracénové lid křesťanský na svou stranu svádějí. I poslal jim císař mnicha Konstantina. Ten přišel nejprv do Chersonu, města pohraničního, kde se za nějaký čas pozdržel, usiluje přiučiti se řeči Chazarův. Přišed potom k řečenému národu, se vši horlivostí slovo Boží kázal, aby lid vyvedl z bludův a pověr, a utvrdil je v pravdě, což se mu s Boží pomocí také povedlo. Když pak se zase domů vracel, lid jej všady s velikým díkůčiněním vyprovázal, darů mu podáváje. Avšak muž apoštolský darův nepřijal, ale toliko žádal, aby zajaté propustili na svobodu, což se ihned stalo. Od Chazarův pak opět k císaři vypraveno poselství s poděkováním a příslibem, že celý národ pro tu milost jemu prokázanou panství Cařihradské dobrovolně se mu podrobí a jeho na vždy poslušen býti chce.

Podotknouti dlužno, že Konstantin, zdržuje se na čas v Chersonu, zvláště milostí tam nabyt a veliké radosti se dočkal. Věda, že sv. papež Kliment I. v krajině té dosáhl smrti mučnické, tak dlouho dle všech ústních a písemných zpráv po místě hrobu jeho pátral, a potud trval na modlitbách, až se mu podařilo, na jednom ostrově v Černém moři, posvátné ostatky nalezt. Na své vlastní hlavě přenesl pak je na loď, a po té do města Georgia, kdež se v hlavním chrámu Páně prozatím uložily. Památné nalezení toto stalo se dne 30. Prosince r. 861.

Událost ta velmi jest památná. Svědčí zajiště netoliko o nábožné mysli Konstantinově a o úctě, kterou měl k stolici sv. Petra, nýbrž jest zároveň jako nějakým prorockým znamením, svědčícím o nevšední nábožnosti kněze toho a hledatele. Tělo sv. Klimenta slušelo totiž do Říma přenést a tam uložiti; než kterak lze toho dokázati? — O to se Bůh sám postaral, jak z dalšího vypravování poznáme.

Brzy na to byli oba bratři, Konstantin a Methoděj, k západním Slovanům povoláni, majíce mezi nimi rozšiřovati království Boží. Nebyla sice Slovanům na západě víra křesťanská neznámá, jelikož nemalé množství již pokřtěno bylo; než mnoho ještě práce zbývalo mezi nimi a dělníkův bylo málo. —

¹⁾ Stručné toto nastínění života učiněno jest cele podle první částky spisu nedávno vyšlého v Litoměřicích u Schnürleina (r. 1857): „Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method und der slavischen Liturgie von Dr. J. A. Ginzl.“

Příčiněním Církve západní (latinské) byli již v VII. století na víru obráceni Slované, již bydleli v Korutanech, v krajině, v Stýrsku a na přímoří moře Jaderského. Slované ti od Latinikův Karantány nabytí jsou; potom největší část Horvátův a Srbův. Brzy na to obrácení byli Slované v Panonii. Když byl zajisté Karel I., král Frankův, dobyl Panonie (r. 798), nařídil arcibiskupu Solnohradskému, Arnovi, aby se o rozšíření víry v zemi té postaral, což i nástupníci jeho ochotně vykonali. Zvláště se tam zmáhala víra za panování slovanského knížete Priviny (830—861) a syna jeho Kocela. Kostelů stavěno mnoho, a p. v Nitře, kterýžto chrám posvětil Solnohradský arcibiskup Adalram (821—836). Vlastních či domácích biskupů ale Slované panonští neměli, nýbrž v čas potřeby dožádali k nim arcibiskupové ze Solnohradu, a z čehož spolu patrně, že u nich byla prvotně liturgie latinská. — Totéž platí i Slovanech na Moravě. Kníže Moravský poddal se Karlovi císaři. I tam byly již na začátku IX. století kostely vystavěny, jako u p. v Holomouci, v Brně, a bez pochyby i na Velehradě; i tam zavedena hned na počátku liturgie latinská: neboť duchovní správu vedli biskupové Pasovští, k jichž diecési Morava náležela. První Moravany křtil biskup Reinhar (Rinhar) r. 818.

Na tuto Moravu povoláni byli od Rostislava *), synovce Mojžírova, bratří Sotní, aby počaté dílo svaté dokončili, a se nezdá, že by to povolání jich bylo stalo z příčin čistě a pouze náboženských.

Mojmír, sesiluje se v knížectví svém, stal se totiž Německému králi Ludvíkovi, protektoru svému, býti nebezpečným. Byv s trůnu sesazen, postoupiti ho musel synovci svému Mojžíru. Než Mojmír smýšlel jako strýc, anobrž i nad něho předčil, a i když byl chytřejším a obezřetnějším. — Přitýče se státi panovníkem neodvislým, sešel v přátelství s Bulhary (853), později ale, když mu byl Ludvík, číje záměr jeho, odvrátil Bulhary, se dvorem Byzantinským, nepřítelstvím jak Bulharům tak i Němcům. Při tom ucházel se o kněží slovanské, aby odstraněním německého živilu v oboru církevním, tím spíše samostatnosti dobyl v oboru politickém. Milo mu bylo především vyšetí, kterak jest byl výtečný Konstantin

blahodějně působil u Chazarů, a protož odeslal list k Řeckému císaři, Michalu III., píše mu, kterak se Moravané od modlářství sice byli odvrátili a zachovávatí chtějí víru Kristovu, ale nikoho nemají; kdoby je zákonu Páně dokonale vyučil, jelikož nemají duchovních vůdců, dokonale zběhlých v řeči jejich slovanské. Poslům nařízeno, aby císaře požádali o Konstantina, rodilého Soluňana. Císař dal sobě netoliko Konstantina ale i bratra jeho Methoděje předvolati, a poslal oba do Moravy.

Kdo byl tomu raději, nad horlivé dva bratry tyto. Těšil pak se vyzvání tomuto zvláště Konstantin. V Cařihradě se mu bez toho nic nelíbilo, a to pro věci, ježto se dály v Církvi. Patriarcha Konstantinopolský Ignacius totiž se stolice patriarší svržený, od císaře, příčiněním Focia, nepřítele svého, od synody, ovšem obelstěné a postrašené, odsouzen jest, protivník pak jeho, nehodný Focius, stal se patriarchou. Obratný dvořák došel tudíž ovšem úmyslů svých až na jedno, čehož bylo zapotřebí, míním: uznání — potvrzení papežské, kteréhož mu *Mikuláš I.* odepřel. Konstantin a Methoděj stáli při Ignáciovi, tudíž s radostí přijali pozvání do Moravy, kde doufali najíti národ méně sice vzdělaný, ale upřímný, a spřízněný jazykem. Uznali ale bratři ti hned, že bez písma a bez knih nelze, by se jim práce jejich na Moravě dařila a národ k vzdělanosti mohl dospěti. I podařilo se bystrému duchu Konstantinovu, vymysliti známky čili litery pro všechny hlásky řeči slovanské. Takto povstalo písmo, jež slove Cyrillské, nazváno tak od Cyrilla, pozdějšího jména Konstantinova. Památné a právě tak staré jest i jiné písmo starých Slovanů jižních, nazvané *glagolica*, jehož původce bezpochyby jest také Konstantin *). Písmena nové této abecedy vymyslel tedy tento učený muž ještě před svým odchodem z Cařihradu a vyložil i napsal jimi evangelium v řeči slovanské.

R. 863 odebral se Konstantin a Methoděj na cestu do Moravy, nesouce s sebou ostatky sv. Klimenta a evangelium, vyložené jazykem slovanským. Přisedše na Moravu, s velikou radostí a účtíostí přijati byli od lidu, k němuž se zpráva o příchodu jich a o vzácných klenotech, jež přinašeli, již napřed byla donesla. A tak jsou vešli do města Rostislavova, do Velehradu.

*) Rozluštění otázky té o písmu, kterým psal sv. Cyrill zanechává ostatně spisovatel učeným mluvčím.

Jednoho se jim ale především nedostávalo — církevního povolání. Oni byli kněží řecké církve, pravověřící sice, ale držící se až po tu dobu rituálu řeckého. Byvše toliko od světského panovníka povoláni, přišli do země, která již svého, ač v cizině sídlícího biskupa měla. bez jehožto svolení a splnomocnění úřad svůj zastávat ani nemohli, ani nechtěli. Pročez byla to nejprvnější jich starost, získati sobě od zřízeného biskupa svého náležitou jurisdikci. Rostislav se sám o to ucházel, a biskup Pasovský ochotně svolil.

Apoštolští bratři Solunští zůstávajíce v mezích úřadu kněžského, pracovali svědomitě na vinici Páně, prohlédajíce zvláště k tomu, jak by si spolupracovníků a budoucích nástupníků odchováli. Vyhledali sobě k tomu cíli schopných a hodných mládenců, majících náklonost k stavu kněžskému; těch pilně vyučovali, s nimi duchovní hodinky konali ano i přebývali. Společný život osob duchovních byl v Církvi za dřevních časův netoliko u řeckolníkův, alebrž i jiných duchovníkův oblíbený, v IX. století tu onde ovšem již zašlý. Bratři naši ale výhodu takového společného života sami ze zkušenosti znajíce, i mimo klášter, pokud možná bylo, ho šířili. Ze pak pro poslušenství k biskupu svému novému, co kněží přestoupivši skrze něho k církvi západní, ve všech obřadech duchovních ustanovení též církve se drželi, u p. latinské řeči při mši sv. užívali, jak se již před nimi na Moravě dělalo, rozumí se samo sebou. Mateřskou řečí Slovanův kázali toliko slovo Boží, vyložili a napsali částky Písma sv. starého a nového Zákona, jakož i ostatní knihy k službě Boží potřebné. Tyto knihy jsou: misál, ritual a breviár. Ze však byli dotčené knihy přeložili do slovanštiny, odtud nenásleduje, že by jich i hned veřejně při službách Božích byli zavedli. Myslím, že to sice na budoucnost obmyšleli, a tudíž přípravy činili; přede vším ale užívali jich jenom k vyučování duchovenstva.

Takovým způsobem apoštolští mužové půl páta roku blahodějně a pokojně pracovali na Moravě, nad jiné kněží netoliko velikou horlivostí svou, ale především známostí řeči slovanské vynikajíce. To jim ale vzbudilo závist u těch, nad něž předčili, a kteří hned zpocátku povoláním jich z Čaríhradu uraženi byli. Okolnost ta, že noví kazatelové přišli z města, přišli ze říše, kde se rozkolnické snahy valně zmáhaly, přicházela závistníkům velmi vhod.

I použili ji. Avšak uetoliko lidem těmto, alebrž i Rostislavovi se bohabojní apoštolští bratři úplně nezavděčili, ovšem již proto, že se byli podřídili pod biskupa Pasovského a zachovali k němu poslušenství. Rostislav, práhna po samostatnosti politické, vyhledával tudíž také samostatnost církevní. Tato měla vésti k oné. Rostislav nestál tolik o kněží slovanské, ale biskupy chtěl mítí on, a k tomu si vyhledal v Čaríhradě Konstantina a Methoděje.

Samostatného biskupství nebylo ale jinak dosíci, leč ustanovením z Říma — svolením sv. Stolice. Za tou příčinou usmyslil sobě Rostislav poselství učiniti do Říma. Bratři apoštolští mu v tom neprekázeli, nýbrž spíše přimlouvali, z ohledův nejslechetnějších. Byloť se totiž v skutku obávati, aby zámysly dotčenými nadšený kníže Rostislav, dav se již v přátelství s císařem Řeckým, posléze k rozkolnictví byzantskému nepřilnul a nestal se podporou roztržky na západě. Mysl a srdce nábožných a právě věřících kněží hrozily se zajisté již pomýšlení na věc takovou. K uvarování dotčeného neštěstí i ta událost přispěla, že Rostislav r. 864 moci Ludvíkově podlehl, a že Bulhaři, jižto se byli dříve s Němci rozkmořili a vešli v církevní spojení s Čaríhradem, touto ranou zastrašení, opět od Řekův se odtrhli a k Římu navrátili, vypravivše proto zvláštní poselství k papeži Mikulášovi.

Rostislav tedy a výteční bratři Solunští, Konstantin a Methoděj, v důležitě věci té vypravili posly do Říma. Papež nemálo povděčen všemu, což byl o horlivosti apoštolské nových blahověstův na Moravě slyšel, pozval je k sobě. Radovali se tudíž i kněží ti velmi, že tak laskavého pozvání došli. I odebrali se skutečně brzo na to do Říma, vedouce tam spolu některé z duchovního zákovstva svého, aby přijali posvěcení na kněžství.

Však nedlouho před tím, než přišli do Říma, zemřel papež Mikuláš (13. Listop. 867). Nástupníkem jeho stal se Hadrian II. Nově ustanovený papež ale právě tak smýšlel o Konstantinovi a bratru jeho jako předek. Slyše, že by tělo sv. papeže Klimenta přinášeli, sám s mnohým duchovenstvem a velkým zástupem lidu vyšel jim vstříc a slavně uvedl je do města. Tehdy oslavil Bůh mučeníka svého; neboť mnozí nemocní, modlíce se k Bohu na místě, kdež se posvátné ostatky dotčeného mučeníka chovaly, uzdraveni jsou byli. Byla pak z toho všeho v Římě radost preveliká.

Výsledek celé výpravy té do Říma byl ten, že papež, nabyv o pravé víře apoštolských bratrův Soluňských, jakož i jejich poslušnosti k Stoliči sv. Petra dokonalého přesvědčení, a maje k nim velikou důvěru, oba za biskupy Moravské ustanovil. Tak stalo se, že jsou Konstantin a Methoděj posvěceni na biskupství, odhovoranci jejich ale na úřad kněžský a jáhenský. Při té příležitosti přijal Konstantin nové jméno: Cyrill, kterým jej také od nynějška jmenovati chceme.

Apoštolskému Cyrillu nebylo ale právo, úřad svůj apoštolský napotom konati mezi Slovany. Jako by mu shůry bylo převeleno, tuše brzkou smrt, nebyl by se snad proto tak snadno vydal na cestu z Říma. A skutečně dříve, než se bylo nadíti, přišla hodina jeho. Zemřel 40. den po svém posvěcení na biskupství, dne 14. února l. P. 868. O bližší příčině smrti neví se. Na rozkaz papežův byly za něho na celém Římě rekviem držány, a sice tak slavně, jako se to posud jen při smrti nějakého papeže stávalo. Památne, z času krátkého pobytí Cyrillova v Římě jest to, že spisy sv. Dionysia Areopogity, které byl přinesl, všem učencům církevním vřele uchovával.

Na to předstoupil biskup Methoděj k papeži, prose o tělo bratra svého, aby je v kláštře, odkud byli vyšli, pochovati mohl, jak toho byla matka jejich, když se vydávali na cestu, plačíc žádala. Papež, nemoha prosby té oslyšeti, dal mrtvolu položit do rakve, a zapečetiv ji vlastní pečeti, povolil Methodějovi, aby sedmý den na to z Říma se odebral. Ale všecken řád duchovní, biskupové a kardinálové doléhali na papeže, aby nedopouštěl, aby se tělo takového výtečného muže, kterýž byl Řím obohatal pokladem nadánoběskvoznějším, jelikož by slušelo, aby tak vznešený muž také v nejvznešenějším místě slavně odpočíval. To se líbilo papeži; a protož odvolav prvníší povolení, nařídil, aby posvátné tělo v chrámu sv. Petra a sice na též místě uloženo bylo, než byl sám sobě připravil. Tu předstoupil Methoděj k papeži, žádaje, aby vzácnou mrtvolu milého bratra svého pochovati směl aspoň v kostele sv. Klimenta, jehož ostatky Cyrill s takovou horlivostí vyhledával a s takovou úctou do Říma přinesl. I stalo se tak: tělo Cyrillovo v rakvi svrchu již dotčené po pravé straně oltáře v chrámu sv. Klimenta pochováno bylo.

Methoděj osamotněl. Všecka práce a starost, jak by u západních Slovanů církevní řád zvelebil a zařídil samostatné biskupství, nyní již ovšem povolené, připadla naň. Byloť se ovšem nadíti, že mu ve všem dle možnosti nápomocen bude Rostislav, jenž nechtěje ani od metropolitů Solnohradského záviseti, usiloval, aby nově vysvěcený biskup Methoděj stal se arcibiskupem, odvislým toliko od papeže. Hadrian, ač věděl, že se to Němcům líbiti nebude, z ohledů náboženských k tomu svolil, na Moravě s připojením Panonie zvláštní arcibiskupství zřídil a Methoděje ustanovil za prvního metropolitu. To vše stalo se, dokud Methoděj prodléval v Římě, načež se zase navrátil do Moravy co arcibiskup.

Jak jest se lehkou domyslití, nelíbilo se toto ustanovení ani biskupu Pasovskému ani metropolitovi Solnohradskému, bez pochyby již proto, že u věci tak důležité ani tázání nebyli (868). Král Německý téhož roku brannou rukou vtrhl do zemí Rostislavových. I zdá se, že to učinil z hněvu, uhodna ze všeho, což se v církvi moravské dalo, tajné úmysly velkoknížat dotčených končin slovanských. Válka ta trvala dosti dlouho, a tudíž nemohl Methoděj co arcibiskup mnoho působiti. Války a různice, zajisté potrášajice veškerým životem národu, nejsou příznivé zmáhání se a zvelebování náboženství, jehožto povahou a duchem jest mír a pokoj.

I za prvních let panování knížete Svatopluka, který byl strýce svého zradil, aby sám dosedl na stolec knížecí, obmezen byl Methoděj v činnosti, dílem proto, že nový panovník krutý boj proti Němcům podnikl, dílem ale také proto, že u Svatopluka málo přízně a podpory došel. Zdá se, jakoby byl Svatopluk nenávisť, kterou měl proti uci svému, na přítele jeho, Methoděje vložil. Proto také Methoděj Moravu na čas opustil a odešel do Panonie, kde pořádky církevní zaváděl, až by mu i na Moravě nastala doba příznivější. —

Velepamátná věc z časův činnosti arcibiskupa Methoděje u západních Slovanů ta jest, že počal držeti služby Boží v mateřské řeči národu, jemuž byl ustanoven za vrchního správce, totiž v řeči slovanské. Muž apoštolský činil to z ohledův na prostoto náboženských, jsa toho mínění, že se víra svatá v lidu rychleji a pevněji zmůže a upevní, poněvadž v mateřské řeči netoliko snadno jest vyučovati, nýbrž i snáze srdcem lze pohnouti a k pobožnosti je přivesti. K tomu konci již prvé než se byli

vydali na cestu do Říma (jak jsme svrchu pověděli) věhlasní bratři liturgické knihy, jakož jsou: misál, ritual čili agenda a breviář, do slovanštiny přeložili. Nebylo jim ale na ten čas možná, v skutek uvesti, což obmysleli — ovšem jak též svrchu podotknuto — hlavně proto, že stáli pod biskupem cizím, mimonárodním, jehož poslušni byli ve všem, což náleželo k úřadu jejich. Když se byl Methoděj navrátil z Říma co biskup, anobřz co arcibiskup, co správce příštích biskupů v nově zřízeném metropolitním okrese panonském, stal se tudíž za změnu v řeči liturgické toliko Stolicí papežské odpovědným. I použil této svobody, doufaje, že, ač podivnou novinkou všem latinským obřadníkům zdáti se bude jednání to, Římský papež uváže všechny okolnosti a místné důvody konečně k tomu svolí. Ze všeho konečně patrně, aneb aspoň souditi lze, že Methoděj, opustiv pro válečné nepokoje Moravu a odebrav se do Panonie, kdež kníže Kocel vládnul, i tam v slovanském jazyku duchovní obřady vykonával.

Čtoucímu to zajisté rozličné pochybnosti a otázky se naskytou u p.: Co as tomu rekli kněží přišlí z Německa, kteřížto nebyli dosti zběhlí v řeči slovanské? Co as tomu řekl biskup Pasovský, a metropolita Solnohradský? Řím, ač hlava Církve a ohnisko jednoty, užívání jazyka řeckého na východě vůbec dopouštěl. Podobně i v řeckých kostelích a klášterích jižní Italie mezi Řeky při službách Božích řečtiny se užívalo. Ano, i ve Španělských gotická, tak nazvaná mozarabická liturgie kvetla. Nic však méně hned od počátku, především ale od časův Řehoře I. k tomu se prohlédalo, aby se na západě při posvátných obřadech užívalo hlavy latinské. Přes to přese všechno Methoděj měl doufání, že se úmyslům jeho a řeči slovanské při posvátných úkonech v zemích církevních slovanských průchod dá.

Někdejší představení jeho, biskup, metropolita a s nimi ovšem i jiní biskupové němečtí pozdvihli se proti počínání jeho. Nejprve vedli jsou jakousi stížnost proti zřízení nového okresu metropolitního, a odmítnutí byvše, řádnou žalobu zadali proti Methodějovi a novotě jeho co do řeči posvátné. První žalobu tu učinil, jak sezdá, Solnohradský arcibiskup Adalvin r. 871; odpovědi ale od papeže Hadriána se nedočkal, jelikož byl řečený papež při konci r. 872 zemřel. Na místo jeho nastoupil Jan VIII. (14. Pros. 872). K novému papeži se žalobníci s obnovenou horlivostí obrátili. Stíž-

nosti ty podporovali Německý král Ludvík a syn jeho Karlman, co pán východních krajín německo-římské říše. Žádáno pak, aby se dřevní rozdělení metropolitních okresův opět uvedlo. K tomuto poslednímu punktu ovšem papež Jan chuti neměl. Znalť on dobře příčiny, proč se byla stolice metropolitní v Panonii a na Moravě zřídila; bylť zajisté za časů předka svého arcidiákonem církve Římské a tudíž měl dobrou známost všech vyjednávání o věc tu. K upokojení ale odpůrníků Methodiových a obnovené metropole panonské vyslal do Němce legata, biskupa Pavla z Ankony, aby krále i syna jeho o tom rádně po-učil a od podobných kroků a suplik odvrátil. Jinak ovšem zněla slova papežova o liturgické mluvě. Tu měl legat Pavel při visitaci okresu panonského přímo zapověditi a list od papeže stranu té záležitosti Methodějovi odevzdati. V listu tom nazývá papež řeč slovanskou řečí barbarskou, to jest cizou, posud při posvátných obřadech neznámou a nížadným zákonem neb svolením církevním stvrzenou. Arcibiskup měl řeči té užívati toliko na kázání a vyučování křesťanském. To se stalo r. 873.

Co si počne Methoděj v takové ne-snázi? Než to povíme, slušně opět vydati musíme svědectví, že nelze muže, jakovým byl Methoděj, nijak vinniti ze svéhlavosti neboli pýchy, a tudíž, nebude-li rozkaz papežského hned na vlas poslušen, že se to stane z jiných pravějších a šlechetnějších příčin. O jisté odpovědi Methodějově na list papežův nevíme; tolik ale ví se, že apoštolský arcibiskup Panonský i potomně v řeči slovanské služby Boží konal. Možno totiž, ač to pravdě *nepodobno*, že se ani legat ani list papežský k Methodějovi nedostal; možná také, což k pravdě podobnější, že se Methoděj s legatem o tu věc smluvil, neb aspoň papež psal, a očekáváje další odpovědi z Říma, jenom *provisorně* ve svém dosavadním způsobu pokračoval. Na každý způsob ale na list papežův, obdržel-li ho, odpověď učinil, a v odpovědi té všechno rádně vysvětlil, čímž pak se i on i jednání jeho náležitě ospravedlnilo. Mezi důvody těmito nebyl ale bez pochyby posledním ten, kterak se jest obávati, aby konečně kníže Moravský, Methodějovi z počátku bez toho nepřívznivý, naposledy pod zámínkou liturgie nepovolal jiných kněží z Řecka. Panonský arcibiskup tedy další odpověď z Říma očekával. Zatím pracoval horlivě na vinici své, a zřetel obracel zvláště k jižním

ovanům. Práce bylo všude hojně. Pon-
ské nešvary a nemravý, jakož i cizo-
žství, mnohoženství, zhusta se vyskyto-
ly. Proti všemu tomu horlil se vši si-
Methoděj, a prál si jenom, aby také
ětská vláda jemu v tom byla nápomocna.
to také r. 877 papež Jan VIII. z Ra-
nny, kdež právě držel synodu, psal kní-
ti Kocelovi, aby v tom ohledu nápomo-
n byl arcibiskupovi.

Zatím se domáhal toho čas, by otázka
rany užívání slovanské řeči při službách
božích náležitě se rozhodla a celá ta věc
pořádek přišla. Konečně se to také
alo, nikoliv ale bez velikého násilí. Mezi
a zajisté nové stížnosti se strany nepřá-
ské proti Methodějovi zaslány jsou do
ima a jako bouře nějaká nad hlavou se
nášely. Psáno totiž papeži, že Methoděj
e způsobu Řekův bloudí v učení o Du-
u sv. Příležitě opětována žaloba o slovan-
ně při mši svaté. Na základě takových
sklesků žádali žalobníci, aby byl Metho-
šesazen s biskupství. —

Věc tak důležitá nutně žádala, že se
papež bez prodlení musel ujmouti. Je-
alot se o to, zdaž jest Methoděj bisku-
em pravověřícím čili nic. Za tou příči-
pu psal tedy papež knížeti Svatoplukovi,
rcibiskupa ale pohnal před soud do Říma.

Že papež psal Svatopluku, odtud pa-
mo, že Method pobýval od r. 870 až 877
jižních krajinách panonských (Kocelo-
ých), nyní do severních končin své die-
ése, na Moravu totiž se byl odebral, kdež
vatopluk vládl. U knížete tohoto bylo
st se obávati, že pro jakousi slepou ne-
řízen, kterou měl z počátku proti Metho-
ějovi, snadno uvěří pomlouvám, jakoby
etropolita u víře pobloudil. Jest se též
omýšleti, že nepřátelé Methodiovi psali a
eléhali na Svatopluka, by žalobu jich
odporoval u papeže. U Svatopluka mohli
ak sokové dotčení ovšem i proto lehe-
os podniknouti, protože neměl vyššího u-
čení a vzdělání a tudíž pravdu vyšetřiti
žaloby oceniti neuměl. Kněz Jan, kte-
éhož Svatopluk v naznačené příčině po-
lal do Říma, vyložil papeži skutečně, kte-
ak kníže vězí v pochybnostech u víře,
nevěda, komu věřiti, zdalíž biskupu svému
neb žalobníkům jeho. Toto poselství stalo
se na jaře r. 879.

Prvé než dále vypravovati budeme,
luší podotknouti, že na dvore téhož Sva-
topluka, kníže Český, vojevoda *Bořivoj*,
d Methoděje pokřtěn byl. Stalot se to
bez pochyby v ten čas, když se byl dů-

stojný metropolita po svém návratu z Pa-
nonie zdržoval na Moravě (878—879).
Tím se stal znamenitý pokrok k obrácení
českého národa na víru. Neboť ačkoli již
prvé se byla víra svatá do Čech dostala
a křesťané biskupa svého měli v Řezně,
nicméně země Česká posud za pohanskou
platila, jelikož skoro celý národ i vladař
ve tmách bludu seděli, a všecko řízení ve-
řejné bylo pohanské. Vychází-li ale světlo
shůry a nachází-li se pravda u těch, kteří
představení, vyvýšení a k řízení povolání
jsou, pak se i v nižínách mlhy ztrácejí a
národ rád kráčí za příkladem vrchnosti
své, zvláště jest-li milování hodna. A ta-
kovým panovníkem byl Bořivoj a ušlech-
tilá chof jeho Ludmila. — Než promluyme
již o průchodu, ježž měly žaloby, čelící
proti Methodějovi.

Papež, uslyšev žalobu takovou na bi-
skupa svého, v nějž byl tolik naděje sklá-
dal, divil se náramně, jak o tom svědčí
list, kterýmž poháněje ho na soud, ukládá
mu, aby bez prodlení, nehlédě na žádné
nepohodlí, k němu přišel, by z jeho vlast-
ních úst slyšel a seznal, věří-li a káže-li
tak, jakž byl dřív (při posvěcení na bis-
kupství) ústně a písemně slíbil, čili nic;
aby se dokonale seznalo učení jeho. V
témž smyslu a v týž den (14. Června 879)
psal papež i Svatoplukovi, řka v listu:
„Že jsme ale slyšeli, jakoby Methoděj,
arcibiskup Váš, jinak učil, než byl před
stolicí apoštolskou o víře své slovem i
písmem vyznal, tomu se *divíme náramně*.”

Lehko uhodnouti, proč se papež Jan
tolik divil. Cyrill a Methoděj byli právě
pro víru z Cařihradu odešli; na Moravě
pak a všude, kdež byli, tak horlivě zasa-
zovali se o zachování lidu ve víře Stolice
Římské, ve všem svou bohomilou mysl a
nábožnost osvědčující. Nedávno tomu, co
sobě byli též v Římě získali všeho ducho-
venstva i lidu úctu; před svým posvěce-
ním přísáhali na víru: a teď by měl ten
samý Methoděj netoliko sám blouditi, ale
i lid zaváděti do bludův? K víře skoro
nepodobno! Než důležitost věci té a po-
tom žaloba, rádně zadaná, nutily papeže,
aby věc tu také rádně odhlyl. Proto se
měl rádný držeti soud a to bez prodlení;
proto byl papež svrchu dotčené dva listy
do Moravy poslal hned po knězi Janu,
kterýž mu byl odtamtud psaní Svatopluko-
vo doručil a možná dost, že také žalobu
biskupův německých.

S radostí spěchal Methoděj do Říma,
maje ve všem dobré svědomí, a naděje se,

že se pře jeho takto nejkratším způsobem ku konci přivede. I Svatopluk vzkázal po něm papeži úctu svou i lidu svého a všecku oddanost a poslušnost u víře, odporoučaje sebe i mocnářství své do ochrany sv. Stolice apoštolské.

Dle starého obyčeje svolal papež mnoho biskupův na poradu, aby se záležitost ta náležitě ohledala a posoudila. Methoděj se přiznal, že při mši sv. zpívá symbolum, nepřidávaje slov „*Filioque*“; doložil ale, že nenahlíží, kterak by se tudy proti pravé víře byl prohřešoval, jelikož i Církev Římská, hlava všech ostatních, slov těch do symbolum nepřijala. Z toho, že dotčeného slova nepronáší, nenásleduje prý, že v ně a smysl nevěří. Němečtí biskupové zpívali ovšem „*Filioque*“, z čehož ale nenásledovalo, že by slova ta i Methoděj pronášeti musel, nechce-li nazván býti bludařem. Výsledek všeho vyšetřování byl pak ten, že papež Jan VIII. žalobu za nepravou a křivou uznal i vyznal, že arcibiskup Methoděj u vyznání víry úplně s Církví Římskou souhlasí, a symbolum tak zpívá, jak je Církev Římská byla ustanovila, sv. otcové a sněmy církevní byli sestavili a podali, vůbec že jest on ve všem církevním učení shledán co (biskup) pravověřící. Rozsudek ten papež Jan VIII. zaslal Svatoplukovi, aby věděl, čeho se má držeti, a aby co světský panovník hájiti a podporovati hleděl arcibiskupa národu svého, náležitě seznáv, za stála žaloba sokův Methodějových. Jinak ovšem zle by se bylo vedlo Methodějovi, by byl postižen v bludu; neboť by jej byl papež dle zákona bez prodlení s biskupství sesadil, což byli nepřátelé jeho skutečně obmysleli, a zač byli výslovně žádali. Proto také papež v rozsudku svém obžalovaného neprávě a tudíž také náležitě ospravedlněného biskupa na novo potvrdil v biskupském úřadu. Píšeť zajisté Svatoplukovi: „Shledavše jej ve všech člancích církevních pravověřícím a ku prospěchu Církve způsobilým, jej k řízení Církve Boží jemu svěřené zase posíláme a nařizujeme, abyste jej co pastýře svého se vši, která mu náleží, ctí a vážností a s radostným srdcem přijali. Spolu jsme mu moci apoštolského úřadu našeho privilegium arcibiskupské potvrdili a nařídili, že s pomocí Boží na vždy při tom zůstati má, aby on dle dosavadního obyčeje všechny církevní věci obstarával a spravoval před Bohem; nebo lid Boží jest mu svěřen, a on bude počet klásti z duší jejich.“ Nařizujeme, aby kněží, jahnové a osoby du-

chovní všeho druhu v zemi té bydlící, at jsou z národa slovanského neb kteréhokoli jiného, tomuto našemu bratru, arcibiskupu Vašemu, poddáni a jeho ve všem poslušni byli, tak aby ničež bez jeho vědomí nepodnikali. Pokud-li by se ale ti to směli neposlušnými a vzdorovitými státi, pohoršení dávati a roztržky činiti, nechtějíce se po jednom a druhém napomenutí polepsiti, rozkazujeme, aby co lidé, jenž koukol rozsívají, z Církve a zemi Vašich vyobečováni byli, a to dle předpisů, které jsme jemu dali a také Vám zaslali.“

Rázný to úsudek a slavný, Methodějovi ke cti, a k pohanění kálajícímu ho. Po opatření se strany sv. Stolice byloť se jesti nadíti, že snad Methoděj, až na záležitost o řeč posvátnou, dosud ještě nerozhodnutou, svatého pokoje bude moci užiti. Tak se ovšem zdá — jinak ale stalo se. Zlý duch si pokoje nedá, nenávisť vždy opět nových úskoků vyhledává, vždy nové křivdy páše a neřesti plodí. Tak i zde. Nepřátelé viděvše, jak málo v Římě pořídili, přičinili se, aby muž jejich strany, člověk po jejich smyslu, protivník Methodiův na Moravě v arcidiocesi Methodějově byl učiněn biskupem a jemu překázal. K tomu si vyhlídli jakéhosi *Wichinga*. Svatopluk nechal se osáliti a schválil nehodného tohoto kněze pro biskupskou stolič v Nitře.

Papež Jan nemohl oslyšeti Svatopluka, dokaváž neměl podstatných důvodů proti *Wichingovi*. Domýšleje se ale — bez pochyby z listu od Methoděje — kam to všecko cílí, psal opět Svatoplukovi mimo jiné takto: „Nařizujeme, aby on (*Wiching*) arcibiskupa svého dle svatých zákonů církevních ve všem byl poslušen.“ Že se ale zvolení to stalo *beze* svolení arcibiskupova, papež, nechtěje se více takových pádův dočkat, alebrž usilujenehody, jež by podobným jednáním povstaly, předkem odstraniti, psal Svatoplukovi i toto: „Chceme spolu, abyste časem svým s dorozuměním a svolením arcibiskupa ještě jiného kněze neb jáhna sem poslali, bychom jej pro místo jiné, kdeby stolice biskupská zřízena býti měla, na biskupství posvětili, tak aby mohl arcibiskup s těmato dvěma od nás svěcenými biskupy dle papežského poukázání, na jiná místa, kdež biskupové býti mohou, takové světiti.“ K tomu všemu měl papež Jan VIII. dobré příčiny, a za jiných okolností byl by, jak se zdá, *Wichinga* sotva posvětil. Město Nitra stalo se totiž biskupským sídlem netoliko pro moravský díl Panonie, kterýž

žel Svatoplukovi, nýbrž biskup Nitran-
měl pod správou svoji tolikéž jižní
any karantanské, kdež vládl Arnulf, syn
rmanův; držel země někdy Privinovy
Kocelovi, obzvláštní příznivec Wichingův.
ot se tedy obávati, aby Methoděj úmr-
Kocela ztrativ již bez toho na jižních
anách diecése velikou podporu, a ode-
v se odtamtud r. 878 do Moravy, nyní
sazením nového biskupa k novým a ve-
ým příkořenstvím třebaš i k odtržení
antanie od jeho arcidiecése příčiny neb
mínky nezavdal. Zle se mu tam za po-
dních časův i tak vedlo. Proč a od-
ho, lehkou uhodnouti, jakž vyzrozumíváme
isté listiny, svědčící: „Methoděj koneč-
vyhnán z krajin karantanských, odešel
Moravy.“ Lze se tedy domyslit, že
pěž ku zřízení zvláštní stolice biskupské
krajinách karantanských (arci že pod
bní dohlídkou samého Methoděje) jakož
k ustanovení biskupa Arnulfovi a Sol-
radským poněkud milého jen nevěděně
volil. Těžko jest strany sobě odporné
řiti a jistých lidí vášně držeti na uzdě.
tomu potřebí opatrnosti a obezřetnosti.
tu, myslím, shledáváme v jednání pa-
e Jana VIII., na první pohled ovšem
chu nápadném.

Jest nám ale ještě o jedné věci mlu-
kteráž posud nebyla ukončena. Míni-
rozepři o liturgii slovanskou. — Ne-
se mysliti, že celá ta záležitost jako
ula. Aspoň; Methoděj dostal již dva-
t zápořád, aby jazyka slovanského při
vých liturgických úkonech a obřadech
užíval a sice ponejprv po legatu Pavlu
873 a podruhé v onom listu, který mu
papež dne 14. Června 879 psal. Než
tato věc ukončila se, kdy Methoděj v
né byl, aby z výry odpovídal. Skončila
k úplné spokojenosti jeho. Papež Jan
III. zajisté následující konečný úsudek
nesl: „Není proti zdravému rozumu,
rá-li se v řeči slovanské mše svatá, neb
e-li se sv. evangelium, jakož i dobře
složené částky ze starého a nového zá-
na, aneb zpívají-li se částky duchovních
linek v řeči té; neboť Tentýž, kterýž
tři hlavní řeči i hebrejskou, řeckou a
anskou učinil, učinil ovšem i ostatní ku
eti a chvále.“

Tak zněl rozsudek v ohledu dogma-
sem. K němu přidáno zvláštní privile-
um a nařízeno, že se tedy od nynějška
zemích Svatoplukových řeči slovanské
řeči obřadní užívatí má; že se (prý)
ale všeobecné liturgické řeči na zá-

padě žádná ujma nečiní, nýbrž spíše tato
tím vážena býti má, aby se při službách
Božích evangelium nejprve v latinském a
pak teprv v slovanském jazyku lidu ohla-
šovalo, jakož toho již ve mnohých chrá-
mech obyčej jest.

Toto uzavření jest ale tím památněj-
ší, povázíme-li, že i Svatopluk sám i úřed-
níci jeho liturgii latinské dávali přednost
před slovanskou. Než duchovní prospěch
národu slovanského mnoho četného a roz-
sáhlého u papeže více vážil nad libost kní-
žecí, bezpochyby ještě odjinud vštípenou.
Že však víra člověka nepodléhá zevnitřní-
mu nucení, a krom toho aby snad Svato-
pluk říci nemohl, že se na jeho přání ne-
bralo ohledu, papež k výše uvedenému
rozsouzení doložil i ta slova: „Je-li ale
Tobě a úředníkům Tvým milejší, slyšeti
mši svatou v řeči latinské, nařizujeme,
aby pro Tebe mše sv. latinsky sloužena
byla.“ Takovou měrou byla i druhá pře
o řeč liturgickou ukončena.

Nyní snad bude míti Methoděj pokoj.
Sokové jeho utichnou snad, ne-li pro svě-
domí, aspoň ze studu před světem a pro
povinovanou úctu a poslušnost k rozkazům
náměstka sv. Než nestalo se, čehož si bylo
přáti, čehož se bylo nadíti. Na cestě *právní*
nebylo ovšem ničehož dosíci. Neprátele
Methodiovi uhodili na cestu jinou. Oni
zadrželi papežovo psaní, jež svědčilo Svato-
pluku a podali mu jiné porušení, ve kte-
rémž stálo, že „Methoděj, pobloudiv dříve
skutečně u víře, v Římě bludy své odvo-
lal, slovanská liturgie že se docela zapo-
vídá a Wiching že má dohlížeti, zdaž jest
arcibiskup papežských rozkazů poslušen,
čili nic.“

Z toho ze všeho, jmenovitě pak z
nastalé nepřízně Svatoplukovy a úředníků
jeho, především ale příčinou ošemetnosti a
neposlušnosti Wichingovy povstaly Metho-
diovi nesnáze veliké a poslední léta neu-
navného apoštolského kmeta byla plna
utrpění. Při arcibiskupovi stál sice národ,
slovanské zákonstvo, slovanské duchoven-
stvo, skoro vesměs chovancové jeho. Věr-
ná oddanost tato lidu a kněžstva morav-
ského bylať sice apoštolskému arcibiskupu
pramenem vnitřní potěchy, nikoli ale po-
můckou k upokojení nepřátel. Methoděj
se odvolával před knížetem na list pape-
žův: Svatopluk opět na list, který měl v
rukou. Wiching pak tvrdil, kterak prý se
musel papeži zapřisáhnouti. Nebylo by
divu, by byl Method poslěze i papeže vzal
v podezření a pochyboval o jeho upřím-

nosti. By se pravda ukázala, umínil sobě psáti do Říma a všechno upřímně pověditi papeži, kterýž měl býti posledním jeho útočištěm na světě. Po věrných poslech došlo psaní Methodějovo do Říma, a po něm zase odpověď (dne 23. Března 881) nazpět. Jan VIII. poslal mu list velmi laskavý a důvěrný, v němž horlivost jeho vychvaluje, pro nátlisky mu činěné srdečně ho lituje, dokládaje, že Svatoplukovi ni žádného jinak znějícího listu neposlal. Mimo to zřejmě osvědčuje Jan VIII., že od Wichinga ani jaké tajemné přísahy nežádal, že mu též nedal jiných rozkazův, než Methodějovi, ano že s ním o věci té ani nemluvil. V listu tom památném žádá konečně papež Methodia, aby se vzdal všech pochybností, a viru svatou i dále horlivě hájil. Co se ale nátlisků týče, z toho aby se nermoutil, alebrž spíše radoval. Posléz mu slibuje, že, až mu (Methodějovi) možno bude, přijíti do Říma, on (papež) že chce spravedlivý soud pronesti nad oběma, žalobníkem a obžalovaným, a neposlušného Wichinga že potresce. Z toho lze také souditi, že Wiching do Říma pohnán byl; ale jak tam měl jíti?

Jaký nález by se nad ním výrokem stolice apoštolské pronesl, mohl lehce předzvídati. A protož umínil sobě, že ani papeže neposlechne, ani Methodějovi se nepoddá. Ošemetný Wiching spolehaje se na přízeň Arnulfovu a Svatoplukovu, zůstal v Nitře a povrhl pohnáním do Říma, dobře věda, že papež pro nátlisky od Saracenův, jakými tehdaž Italiesoužena byla, jinak obkličeny starostmi a pracemi není s to, všecek zřetel k Moravě a Panonii obrátiti. V takových okolnostech nezbývalo Methodějovi nic jiného, než aby Wichinga vydal do klatby, čímž mu byl ovšem již dávno hrozil.

Tím vším ale jižní díl arcidiecése Methodějovi byl odcizen a proto on nyní toliko na Moravě se zdržoval. Stálého sídla neměl sice nikde, nelze ale pochybovati, že jsa na Moravě, na Velehradě se zdržoval. Při Svatoplukovi dosáhl aspoň tolik, že mu v duchovních pracích nepřekážel. Mělť mocnár ten k Methodějovi muži to právě apoštolskému, aspoň tolik uctivosti, že (jak bulharská legenda píše), *neopovázil se, šíp z lucičky vystřeliti a vyhaseným mečem uderiti na Methoděje*. I nastalo také Svatoplukovy jiných starostí, jelikož se byl zapletl ve válku s Arnulfem. Válka ta se sice šťastně ukončila; toliko ale se předce

již ze všeho naučil, že není rádno, národ slovanský o to u věcech náboženských narážeti.

Pokojnější doba v říši Svatoplukově, která rokem 884 nastala, přízniva byla zrůstu Církve, jak o tom opět dí legenda panonská: „Od té doby zmahalo se vlnění učení Boží a postřihanci (t. j. na znamení obrácení se oholení na hlavách) množili se po všech místech a pohané počali věřiti v Boha živého, nechávajíce model svých.“ Téhož také roku (884) dne 29. Června posvětil Methoděj v Brně chrám sv. apoštolů Petra a Pavla.

Tato příznivější doba, které se dočkal nábožný apoštolský stařec, byly ale více červánky budoucího života jeho na věčnosti, nežli slast jeho pozemská. — Přibližil se zajisté hodina, která nikoho nemine a člověka často z největších prací a po dlouhých přestálých strastech vyryvá potěšení sotva nastalého. Method *„viru zachoval, a očekáváje korunu spravedlnosti, dokonál běh svůj; a že milý byl Bohu, přiblížil se mu čas pokoje a odpočinutí od utrpení a protivenství, čas odměny za tolik starostí a prací“* (leg. panon.).

Na Moravě, kde apoštolské dílo své u západních Slovanů s milým bratrem svým byl započal, měl též dokončiti běh svůj. Na květnou neděli vystoupil před valným shromážděním lidu na kazatelnu, učinil krátkou řeč, žehnal knězi, duchovenstvu i lidu a doložil: „Bděte při mne, dítky! až do třetího dne.“ Tušení jeho se vyplnilo. Třetí den pravil: „Do rukou Tvých, Pane! poručím ducha svého,“ a zesnul (6. Dubna 885). Učení a chování jeho pohřbili jej s všelikou počestností a slávou, drželi za něho hodinky latinský a slovanský a sloužili mše svaté. Pohřben pak byl v kostele synodálním (na Velehradě) na levé straně ve zdi, za oltářem Rodičky Boží. I želeli ho všickni; neboť on také „byl všecek všem, aby všechny získal“ (leg. panon.).

Tot nástin života sv. apoštolů našich Cyrilla a Methoděje, pokud se nachází ve spisu paně Ginzla. Co se týče ostatních věcí a událostí, jakož jsou n. p. děje a jiných spisech uvedené, jakož i důvody pro to neb ono atd., zde opuštěny jsou, a o tom o všem spis ten obsírnějších zpráv podává. V druhé části spisu vypravuje pan Dr. Ginzl historii liturgie slovanské i v jiných zemích, pak následuje dodatek Jsou to Acta, zřídla čili prameny vypravování.

Obširnější zprávu o spořádanosti spisů toho a především úsudek o ceně celého díla zastavujeme jiným, jmenovitě pak výborným našim znatelům dějin církve slovenské.

Dodatek od redakce.

Jsem velice povděčen přede vším učenímu p. Dru. Ginzlovi, že obohatil literaturu německou spisem, jakovéhož posavad nebyla, bratrům německého jazyka podav utěšený obraz apoštolského života sv. otců našich, Cyrilla i Methodia. Čtenářův Blahověsta neb milovníkův katolické literatury nebude, našim, tajno, že se v nejedné stránce nesnášíme s náhledy p. Ginzlovými. Komu libo, nechť nahlédne do knihy p. Ginzlovy a do našeho životopisu sv. Cyrilla a Methodia: uvažte, nebude nesnadno, poznati, v čem pro se jiných náhledův držíme. Vzdávaje tuto i všemku čest i srdečné díky složitnému panu professoru, jakožto prvnímu německému životopisci sv. apoštola našich, nesměli jsme toho tajiti laskavým čtenářům, že mu ve všem naprosto přisvědčovati nemůžeme. — Než o tom se látkaví přátelé naši více dočtou v příštím svazku Blahověsta, do kteréhož výtečný náš Dr. J. Sily důkladné své úvahy podati hodlá. —

Redaktor.

Zlatá zrnka ze spisů sv. Teresie.

Nejlepší radou člověku, aby neupadl, jest pirati se na kříž, a zakládati všecku naději Tom, kterýž umřel na kříži.

Pán Bůh veždy na pomoc přispívá neznému.

Duchovní pokrok a napravení duše nezadá se na mnohém rozmyšlení, ale na veliké lásce k Pánu Bohu.

Kdo chce, aby mu modlitba jeho náležitě pomáhala, staraj se, aby se činy snášely s látknými pocity a se slovy úst jeho.

Nestavmež věze bez základův: neboť Pán náš nepatří tolik na velikost činův, jako na lásku, s kterouž se dějí.

Tot život, žíti tak, aby se nebylo třeba mrti báti, ani jakých příhod tohoto života.

Maris stella.

Glosa k hymně církevní: Ave Maris stella.

Od Fr. V Jerábka, bohoslovce v Litoměřicích.

Nade mořem nad pěnivým
Svíti hvězda leskem živým,
Velejasná, růžoskvělá,
Jet to svatá Maris stella.
A jak velebné ty lesky dolů jdou,
Tu se plní srdce tichou důvěrou;
„Chraň nás, když toneme ve záhubě!“
Šepce lodník modle se tam na palubě,
I surový se plavec dívá,
A zbožně hrdou hlavu odekřívá.

Mrak na západním nebi stál,
A koráb musí dál a dál;
Chceť dlouhou, dlouhou, ještě dráhu zmoci,
A proto musí plouti ve dne v noci,
Až tam, kde vášněž zefireček loudí,
Kde v země, — útrobách se zlata proudí,
V ten blahý, v žádoucí ten kraj
Větríčku čilej, bujněj vlaj!

Mrak na západním nebi stál,
A ne větríček — vítr vál,
A mrak se dál a dále stěl,
Až různou moře hvězdu obeztl.
Nebudeš ty tak se hrůzy lekat,
Kdož jsi viděl na moti se bouři vztekát,
Když vichrem na lóupež je štván,
Ten vlnovládný, vzpurný, ocean.

Po těch proudech závrativých zkáza stoupá,
Nad propastmi strašná smrt se houpá!
A po nebi děsný se hrne,
Až všem srdce strachy trne.

Neprůhlednou noční tmou
Skály kolem strní nad vodou,
A loď — buď sám Bůh jí na pomoc! —
Ku skaliskám žene proudů moc,
Darmo, marno, tu vše namáhání,
Každá vlnka nese k ztroskotání,
Truchle, stená stežeň člověka
A kdo muž kde, každý pokleká.

I viz o viz! ve hrozném tom nátisku,
Ten lesk blahý na strmicím skalisku!
Co svitlná nade mořem miloskvělá
Ochra na se skvěje svatá Maris stella
Třpytí se skrz protrhaná mračna
Tváře milostivá láskozračná;
A jak velebné ty lesky dolů jdou,
Všem se zdvihá srdce tichou důvěrou,
A za výhledem lesklým hvězdy s citem,
Pluje plavec jistě moři po vlnitém.

A září jasnější a větší
Vstříc nebezpečí
Dál se svatá Marisstella
Nade mořem širým skvělá.

Viz: Blahověst r. 1847 aneb raději Život sv. Cyrilla a Methodia atd. vydání v Brně nákladem Dřádictví sv. Cyrilla i Methodia pro rok 1857.

Církev a láska.

Od V. K., bohoslovce.

„Kdo nemiluje, nezná Boha; nebo Bůh jest láska.“

1. Jan IV, 8.

Jakož byl Ježíš Kristus, Spasitel náš, pouhá dobrota a láska, rovněž tak chtěl aby tudíž i choť jeho Církev svatá byla láskou, jinak zajisté by po věky u ní a s ní zůstávali nemohl, jak to byl před svým odchodem k Otci přislíbil apoštolům, rka: „Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“ Ježíš Kristus ale zůstává v Církvi již po úplných téměř devatenácte století a chrání ji mocně proti všem nepřátelům viditelným i neviditelným. Pročež musí ona i skutečně láskou býti, což již od počátku svého trvání po tolik století ukázala. Ona jevila vždy a všude lásku nezištnou, pravou. Podívejme se jen na první Církev křesťanské za časův apoštolských! Zdaž není za oněch časův patrně viděti, jak láska vespolek je všechny poutala a jak rádi v bídě a nouzi jedni druhých podporovala? Sv. Pavel sám byl několikráte blahým poslem, jenž s bratrským pozdravením lásky přinášel bratřím i hojnou podporu od vzdálených bratří, oplývajících statky vezejšími. A což teprv miláček Páně sv. Jan! O tom se vypravuje, že vždy své řeči začínal a končil slovy: „Dítky, milujte se vespolek.“ — Ze slova jeho nepadala na půdu neúrodnou, snadno si můžeme pomyslití a paměti prvních věkův křesťanských patrně to doličují.

Ale nejenom za časův apoštolských, také později stkvěla se Církev svatá svou láskou nezištnou, jak ku věřícím tak i k nevěrcům. Ano zhusta se stávalo, že mnozí pohané, vidouce takovou lásku a takých obětí, svrchovaný původ náboženství křesťanského uznali a sami utekli se pod blahoplný strom života v též Církvi svaté. Tak bylo, tak dělo se v Římě ve světovládném tomto městě, pověry a nevěra, prostopášnost a zkaženost mravů toho nejvyššího stupně dosáhly, za posledních časův tam žádného náboženství téměř nestávalo, žádná ctnost nenacházela tam příznivého útulku. Člověka považováno tam za pouhou věc. Rodiče druhdy nic se neštitili, dítky své, sotva že byla ubožátka světla božího spatřila, vynášeti za město a pohoditi je tam za pokrm psům a dravému ptactvu. Otroctví dosáhlo tehdy nejvyššího stupně a ubožáci k takému osudu odsouzeni, prodávali se jako nějaké zboží

z ruky do ruky, jsouce trýznění beze všeho ohledu a útrpnosti. V tom se na východě zablesklo, a z Judstva vyšlo slunce náboženství Kristova, jehož paprsky daleko široko se rozcházely a tudíž i studený a necitelný Řím zasáhli svým blažícím teplem. I v Římě založena jest Církev, Církev Kristova, roditelka lásky. A hle! jaký tu nastal obrat, jakový tu počal nový život! Bývalé neřesti se pomalu vytrácely, matky přicházely opět k citu mateřskému, s otroky se lépe nakládalo a od toho času byli také považováni co lidé. Jak se to mohlo ale státi? Učinila to láska — způsobila to láska její. Člověčenstvu, třebaš i sebe hlouběji kleslo, zůstane vždy ještě jakási jiskra božského pocitu. A tuto svatou nebeskou jiskru Církev z popela laskavou rukou vyhrabala, přiložila k ní troudu svého milosrdenství, a dechem lásky roznítla oheň osvěčující a zahřívající každého, kdokoli se přiblížil. Církev svatá ve své lásce podporovala chudé, nejenom věřící ale i nevěřící, ona se ujímala pohozených dítek, mateřsky je vychovávala, ošetřovala, do ovčince Kristova přiváděla. Ona vykupovala otroky, a kde jen mohla, snažila se zlepšiti žalostné jejich bydlo. A to činila beze všeliké naděje jakési odměny, dostávalo se jí utiskování a pronásledování. Nepadl-li svatý Vavřinec a nepadlo-li mnoho jiných svatých z lásky pro lásku? — Taková ale láska nezůstala také bez účinků. Pohanstvo, vidouc takové skutky lásky a zapírání sebe samého, přicházelo pomalu k citům člověčím, ono se počínalo styděti za svo nelidské mravy, ono se vždy více a více k Církvi svaté, matce a učitelkyni své blížilo, až se konečně přivinulo k lůnu jejímu a dosáhlo pravdy, došlo blaženosti, kteréž bylo po tolik let, ale nadarmo vyhledávalo.

Té lásky své ale nikdy Církev svatá nepozbyla, nýbrž ona jí vždycky blažila národy. Když při stěhování se národů, žádná moc návalům davů barbarských odolati nemohla, i tehdy byla to opět láska Církve, která z divochův nadělala pokorných sluh Páně, jelikož je pohnula vzíti na sebe lehké jho víry Kristovy, která je na pevná místa upoutala a tak pokoj a mír zjednala národům. Pojďmež ale dále a nahlédneme do středověku a tu uvidíme opět, kterak Církev svatá rozněcuje živoucí zápal lásky k Bohu a z ní plynoucí lásku k bližnímu. Nebo což jsou křížácká tažení jiného, než úkazy živé lásky křesťanské? Bohužel, že to nezůstalo při pouhé,

svatě Církvi zanicené lásce! Podnětem k dotčeným tažením byla živá láska k Bohu a bližnímu; bylo úsilí, zastati se utrápených bratří proti nátiskům, péče o spasení duše. K lásce té prvotní ovšem připlich-tila se zisku chtivost, nenávisť, závisť, ne-svornost, až pak i zjevné nepřátelství vě-řících proti věřícím, křesťanů proti kře-šťanům. — Hlavní ale a první pohnút-kou oněch tažení křížáckých byla přece láska. By bylo zůstalo při této lásce, jak byla původně a na počátku božského zá-palu pro věc svatou, možná žeby se nyní všude na východě stkvělo znamení sva-tého kříže, možná, žeby národ turecký nebyl tolik pohrom uvedl na Evropu, jako se to skutečně stalo.

A což zakládání rozličných dobročin-ných ústavů, jež během pomínulých věkův na všech stranách vznikaly? Nebylo-li to též dílo svatě lásky katolické Církve? Kde jinde povstaly *řády* k ochraně pocestných a vysvobozování otrokův, nežli v katolické Církvi? Kdo zakládal *kláštery*, nežli Cír-kev? Jak ale souvisí zakládání řádův a klášterův s láskou křesťanskou mohl by se někdo ptáti? — Následovně. U ka-ždého kláštera téměř se nacházela nemoc-nice, v kteréžto každý bez rozdílu nábo-ženství laskavě přijetí a ošetření nabýval. Od těch dob, kdež tolik klášterů zrušeno, počaly se s velikým nákladem stavěti chu-dince a nemocnice. Avšak nejsou-li všeli-ké ústavy tyto pouhým nápodobením zřízení, jež byla stvořila podivnou mocí svou láska Církve? A jaký tu rozdíl! Co druhdy působeno láskou: děje se nyní ze *mzdy*, *prostředkem nucených daní*! Že pak se často i těchto pomůcek k ulehčení nu-žným a chorým nedostává, souvisí s po-rušeností věku a lidí, jež odvráceno od Církve, jediné učitelky a matky pravé a nezištné lásky křesťanské.

A tak, ať pohlédneme, kam líbo, všu-de, kdekoli se potkáme s Církví, potkáme se též s úkazy účinné lásky křesťanské, všude uvidíme, že Církev svatá jest uči-něnou matkou lásky a putujícího světem milosrdenství. Nebo co pudí missionáře z rozmilé tiché vlasti do pustin amerických, afrických, na rozptýlené ostrovy tichého oceánu, mezi divochy, hotové, krmiti se masem člověčím? Láska jest to — láska k Bohu a k bližnímu. Jet pravda, že i jiné křesťanské sbory mají své missionáře v cizích dílech světa. Ale jaký jest tu rozdíl mezi těmito a mezi missionáři Cír-kve katolické! Za oněmi vezou často ná-

řadí na vozích; tyto svůj skrovný nábytek sami na bedrách svých nosí; oni mají skvostné dvory a rozdávají bible, tyto pu-tují pustinami a káží slovo boží zúsobem apoštolským. Proto jest také ovoce účinko-vání jejich rozdílné. — A není-li spolek „sv. dětství Ježíšova“ k vykupování dítek po-hanských a náležitěmu vychování jich ve víře Kristově také a pouze jen výkvětem lásky svatě katolické Církve? Jeden ale z nejkrásnějších kvítků lásky, jež byly na sadech Církve svatě kdy vykvěty, jest milosrdenství a láska k chudým a nemoc-ným. Důkazem toho jest řád *milosrdných sester*, založený r. 1626 sv. Vincenciem de Paula a řád *milosrdných bratří*, jehož za-kladatelem byl sv. Jan Boží r. 1538. Jak mnoho smrtelníkům již vychvátily tyto dva řády z náruče smrti tělesné i duševní! Jak mnoho dobrodiní prokázaly již a pro-kazují posud nejenom věřícím Církve ka-tolické, ale i každému, ať se přiznává k tomu neb k onomu náboženství! Tu se nečiní rozdílu mezi věřícími a nevěřícími, všem slouží se v bídě a nemoci stejnou měrou právě po křesťansku. — Proto ne-mohou ale ani nepřátelé katolické Církve řečeným řádům jejich zásluhy upřítí, ač usilují je ztenčiti všelikým způsobem. Když při konci předešlého století ovšem i v na-ších krajinách tak mnoho klášterů se zru-šilo, nebylo mezi nimi ani jeden milosrd-ných sester a bratří! Ano když v revoluci francouzské usilováno již i víru v jediného Boha a Jeho syna Ježíše Krista ze srdcí národů vyhostiti, když kněží vyháněno, žalářováno a zabijeno, v krátce ukázalo a seznalo se, že bez milosrdných sester v nemocnicích obejti se nelze. Učeníci mu-sili vyznati, což byl prvé již sám mistr jejich Voltair pověděl. Uhlavní tento pro-tivník Církve a množitel nevěry a boho-pusté porušenosti napsal o sestrách milo-srdenství následující památná slova. „Není snad na zemi nic vznešenějšího nad obět, kterouž plet něžná, mladost a krásou, nezřídka i rodem výtečná, přináší, aby ve špitálich, kam se všecka bída lidská utíká, posluhovati mohly bídým, na které již pouhé podívání bezděky nutí hodnost člo-věčí, aby se pokorila.“ O že nepohlédl zbloudilec a nešťastný rouhač. By byl prohlédl také k pramenům, z nichž se obětovná láska milosrdných sester prýští, pak by byl musel nutně poznati, že víra, která takové reky a rekyně odchovává, není holou smýšlenkou lidskou a jí býti také nemůže, že to býti musí dílo svatě,

dílo božské. A jakých zásluh si v oboru lásky a milosrdenství dotčené dcery Církve svaté za posledních časův vydobily, uzná zajisté každý, kdo má uši k slyšení, oči k vidění. Zeptejme se jen vojínů raněných ve válce rusko-turecké, a oni budou vypravovati divy lásky křesťanské při sestrách milosrdenství! Byly sice na bojišti také některé milosrdné Angličanky, chtějící za příkladem našich sester raněným bratřím svým pomáhati. Ale jaký tu byl rozdíl mezi nimi a našimi sestrami milosrdenství! A proč? Protože pravá a nezištná a obětovná láska prýští se toliko může z Církve svaté, onoho pramene živé lásky Kristovy na zemi.

Z toho již patrné, že o účinnivě lásce, ku kteréž skutečně přivodí Církev katolická, o ústavech, kteréžto z té lásky povstaly, o blahoplodných účincích, ježto z ní vynikly, celé knihy napsány býti mohou. Než byť sebe větší byly ty knihy, předmět, o kterémž psáno, tak jest bohatý a nepřehraný, že po našem zdání nemožno, pojmutí, obsáhnouti a vyložiti všechno, čím se Církev svatá, co matka svatá, blahoplodné lásky honositi a vykázati může. Zatím ale již i to, což ve stručném pojednání tomto nastíněno, postačuje, tuším, na svědectví pravdě, svědčíc na důkaz, že Církev, jelikož jest dědičkou a matkou lásky, jest pravou Církví Kristovou. Neboť nepravil-li Pán: „Po tom poznají všickni, že jste moji učenníci, budete-li míti lásku jedni k druhým“ (Jan XV, 35)? Nemusíme-liž tedy za pravou učenci Kristovu míti Církev, ježto jest živoucím pramenem — neunavenou učitelkou a pěstitelkou lásky ku každému, v jakýchkoli potřebách a okolnostech?

Práce nevadí pobožnosti.

Jistý bratr byl kuchařem v klášteře rádu sv. Františka. Vykonav, což mu v kuchyni činiti náleželo, modlival pak se ve své chýzi, až srdce radostí plývalo. I zachtělo se mu duchovních radostí těchto požívati ustavičně, a protož vyprosil sobě u představených, že ho sprostíli těžkých povinností kuchyňských. A hle, po radostech při modlitbě bylo — veta. Bohabojný bratr oddal se sice celý na modlení, ale modlitby jeho bývaly bez všeliké potěchy a rozkoše; srdce zůstávalo suché — mysl bývala roztržitá. Tu obrátil se opět k představeným, vyjevil jim své trápení, obdržel opět své dřevnější zaměstnání a pokoj, radost, svatá rozkoš dostavila se zase.

Význam katolického pozdravení.

Od Fr. Černožouze, kněze bisk. Litoměřického.

Nejednou již samovolně připadlo mně na mysl, jakovéto jsousi důvody rozumové těch, kdož spolehajíce na odvolávající se na svůj čistý, nezkalený rozum, rádi by z úst křesťanských vyhostili staré, ctihodné, vetebné pozdravení: „*Pochválen buď Ježíš Kristus!*“ Než čím více jsem se rozumem svým po dotčených rozumových důvodech našich opodřelův ohlížel: ovšem čím méně jsem jich nacházel. Ohlížeje se v dějinách Církve, shledal jsem, kterak se hned první křesťané znamenáním se sv. křížením a pozdravováním, účelícím na oslavu Božského zakladatele sv. naší Církve, vítávali a poznávali; ano, každému i přístup k nejsvětějším službám Trojjedlného na prsto odepřeli, kdožby byl váhal slusnou úctu tu veřejnou vzdáti Uktižovanému. Že pak hned první křesťané jméno *Ježíš* také měli poctivosti, kdo mnele směl by se tomu diviti? Naučiliť se tomu od apoštolův, kteří při všem vždy a všude, v srdci, v slově a v skutku *dozobávali* se jména nejsvětějšího Pána svého. Činiliť pak to slušně a důlně, jelikož jin božský Pán a Mistr jejich sám na místě přemnohých důrazně připomínal, aby ve jméno Jeho se modlili, i ve jméno Jeho rozmanité úkony vykonávali. Ano, Pán Ježíš ještě před svým alavným na nebe vstoupěním co dráh rukojemství nebeské pomoci zanechal svým věrným jméno své, jméno to, před nímž i sám neustupný kníže ténosti s hrůzou bude ustupovati, jméno, jež bude chorobou jakoukoli skličným útěchou vydatnou, úlevou patrnou, pomocí jistou (sv. Marek XVI, 17).

Zdaž tedy nesahá hlavní kořen našeho pozdravení přímo a hluboko do půdy, vzdělané samým Kristem Pánem? Není-liž tedy pozdravení pravou známkou víry a Církve Kristovy? Církve to, kteráž, pamětlivá slov původce svého, hledí při všem, všude a vždycky vyznávat, chváliti a velebiti Božského svého zakladatele a Vykupitele dle návodu svatého Pavla, jehož heslo svaté i heslem pravým listu tohoto: „*Všecko a ve všem Kristus!*“ A proto ký div, že katolický pozdrav náš v skutku přivodí člověka badavého, člověka soudného na cestu, která ho přímo vede do lůna samospasné víry naší? Dosvědčujet nám to následující událost:

„Na mé předešlé štaci v městě N... žil muž vyznání helvetského, který chleba svého sobě vydobýval co pastýř obeen. Než státi a chorobou zmožený a četnou rodinou obkličný, nebyl s to, skromnou službou svou vyhověti potřebám životním. Vol, nevol mu-

el se uchopiti těžké hole žebrácké a choditi od domu k domu. I kamkoliv tu zašel, pozdravy na pozdravení dal naše: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“ I divili se mu souvěrci Jeho Helveté, znajíce jej co svého. Než co pravím, divili se? — Mnozi posmívali se jemu, pravíce: „Což pak již k nám nepatříte? Nevíte-li, že tak pozdravovati, není způsobem našim?“ Tak vyčítáno mu neustále. I zářezlo ho častěji opěťovaná důtka; jal se rozjímati a rozebíráti, z jaké asi důvodné příčiny se mu zbraňuje, používati pozdravení obyčejného u katolíkův. „Vždyť my nemáme a nectíme jiného žádného, kromě Pána Krista a jeho svatou bibli. Tak tedy nedůsledné, že mi nevolno, vždy a všude přede vším užívati jazyka svého k Jeho uctě a oslavě.“ Tak sprostý muž ten rozumoval a Duch svatý dobré jeho vůli osvicením svým milostivě ku pomoci přispíšil. Neboť povážlivý onen žebrák rozhlédl se jasněji mezi bratry katolíky, jimž se přísně a neustále klade na srdce, aby všude, kamkoli zavítají, kde a kohokoliv potkají, používali onoho posvátného prvokřesťanského pozdravení. „Tam tedy musejí více chtíti a milovati Božského Pána; tam musí pravé a celé Jeho býti učení; — tam musím i já jíti!“

Hle, tot byl utěšený, blahodárný výsledek jasného, prostého rozvážení muže toho neuctěného! A proto brzy na to přišel ku knězi a prosil ne snad o dárek pro hladem hynoucí tělo, alebrž o něco vznešenějšího; on prosil za to, aby ve víře katolické místněji poučen býti a pak vyznání víry křesťansko-katolické učiniti mohl. A kohožby nepřekvapila prostá, a předce tak trefná příčina, jež přiměla bloudícího bratra, že se přihlásil a navrátil do otevřené náruči svaté naší matky Církve katolické? Nedal pak se odstrašiti, nedal se odehnati námitkami, překážkami aniž hrozbami dosavadních souvěrců svých a mile rád podvolil se dlouhému cvičení a vyučování o pravdách sv. naší víry. I popráno mně pak ochotou horlivého místního duchovního správce oné nevyslovné rozkoše, že obrátnec v děkanském chrámu Páně do rukou mých zbožně a upřímně složil radostné vyznání víry katolické k patrnému duchovnímu vzdělání četného zástupu věřících.

A jaková byla všeho toho pohnůtká? Jak již praveno, na oko zcela nepatrná, avšak vnitřní povahou svoji ku pravdě mocně dohánějící každého, kdož Božskému světlu zraku svého urputně nezavírá; první pohnutkou byla mu naše velebné pozdravení: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“ — I komu by tu na mysl nepřišla slova samého Božského učitele: „Chvá-

lim tě Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými, a zjevil jsi je malíčkým. Ano Otče, neb se tak líbilo tobě!“ (Mat. XI, 25. 26.)

Netoliko tuto nezvratnou moc a živé znamenání o pravosti víry naší chová v sobě vznešený pozdrav náš, alebrž spolu též pramenem bývá zvláštní slasti a útěchy. Aneb nešel jsi nikdy osamělou, odlehlou cestou? Nestoupala-li nikdy noha tvá lesem, nad kterým čírá noc se byla rozprostěla? A když jsi tu s myslí stisněnou krácel a okoloidoucí zahlaholil: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“ zdaž ti nebylo milo a volno kolem srdce, zdaž ihned nebylo ti, jakoby ti někdo řekl: „Tot křesťan, hodný člověk a bratr můj, jehož netřeba se báti!“ Než nač tu šířiti slov o tom, což známo všem? Kdož by si tu tím horoucněji nezamíloval to překrásné, to významné naše pozdravení, které křesťanů věřícímu vždy připomíná Toho, jenž z nevyslovné lásky nesmrtelné duše spasiti račil? Komu by zvukem nebeským tohoto pozdravení neokrášlo srdce trpělivostí, ježto se mu na mysl uvádí jméno plné lbeznosti, které, dle slov sv. Bonaventury, rozjímané živí vypořádané, mírné, vzývané síli, obcerstvuje, když se píše a poučuje, když se čte. A naproti tomu, kdoby bolně a žalně spolu nemusel vyznati, že jest to patrnou známkou chladnoty a hasnoucí zbožnosti, hynoucí víry křesťanské, když na místo starého, pravého křesťanského, nejsvětějším jmenem Páně vyznačeného pozdravování, vtírají se lichá, planá, vši pravdy a podstaty prázdňá slova, jimiž se dosti zřejmě na jeho pronáši světácká mysl a jalová číždostivost. Nechat si ale svět oštěpačně, lehkovažně zamítá starodávny a krásný obyčej tento, vedle kteréhož každý upřímný křesťan vždy hned na první se setkání s bratrem a uvítání jeho chválí a velebí Pána Ježíše, my se křivým a lichým úsudkem tohoto světa mylíti nedejme. Heslem našim buďž otcovské napomenutí apoštola národů: „Nepřipodobňujte se tomuto světu, ale opravte se v novotě smyslu svého“ (Řím. XII, 2.). Neboť jak k tomu přisvědčuje sv. Jakub: „Kdokoli chce býti přítelem tohoto světa, nepřitelem božím učiněn bývá“ (Jak. IV, 4.). — Držte se věrně posvátných obyčejův a zvykův křesťanských, tam, kdež slušno, vždy volejte je a zpěvujte.

„Pochválen buď Pán Ježíš“

Vždycky až na věky

Kamkoli jdeš neb běžíš

Prospěvuj na věky

V radostném plesání:

Pán budiž pochválen

Říkej do skonání.“ —

Obřad církve východní ¹⁾.

Od M. Hatabaly, klerika ř. sv. Benedikta v Rajhradě.

Podivné chvění náboženské hýbe, jak známo, světem katolickým. Kamkoliv se obrátíme, všude nacházíme bohumilou snahu náboženského vývinu, katolického uvědomování a znovuzrození národů v duchu svaté Církve. Pouta, jež Církev posud svírala, poznenáhla padají, vlačnost u víře se ztrácí a čilejší život počíná se opět jeviti na všech stranách. Což divu, že se tudíž zároveň zmahá snažení a přání, aby se odtržení bratří znovu spojili se sv. Stolicí Římskou, ježto jest ohniskem jednoty, aby se opět postavili na pevnou skálu vzdorující sebe lítějším útokům nepřátel Páně? Vždyť to zaslíbením Páně, že bude jeden ovčinec a jeden pastýř. I kdož by si nepřál, kdo by neusiloval, by sourychlila žádoucí chvíle, kdež se vyplní svaté zaslíbení Páně? Nejednou zasazovala se už sv. Stolica o úplné znovuspojení to, než posud marně. I za našich dob proneslo se o tom již mnoho vážných hlasův. Mezi jiným dostala se mi do rukou kniha francouzská: „*Stane-li se Rusko zemí katolickou?*“ ²⁾ Spisovatelem důležitého tohoto spisu jest kníže Jan Gagarin, bývalý vynavač nesjednocené církve ruské. Slechtný ten kníže, seznav pravdu, stal se katolíkem a dav se do řádu jezuitského, žije nyní v Paříži. Horlivý obráncem jsa zasvěcen v nejtajnější stránky života ruského, jal se již důrazně usilovati o žádoucí obrácení krajanů a rodákův svých na cestu pravdy. Svědčít o tom i dotčená knížka, v kteréž usiluje vyvrátiti předsudky národu ruského o Církví římsko-katolické.

Výtečný, kněz, odvolává se v úvodu na úkaz Alexandra II., cara Ruského, vydaný dne 31. Dubna 1856 po ukončené válce krímské, v němžto car výslovně praví, že co nejvroucněji si přeje, aby blahonosné světlo víry, osvěcující rozum a zahřívající srdce, zachovalo a rozmáhalo víc a více mravnost obecnou, ježto jest nejjistějším základem pořádku i. blaha,

přiznává se, že vážná slovu ta vzbudila v něm touhu po uskutečnění vznešené myšlénky, kterou se hned od mládí nejraději obíral, totiž po úplném spojení církve ruské se sv. Stolicí apoštolskou. Neb jen spojením tímto dá se v míře syrchované uskutečniti všecko, čeho si tak vroucně Ruský car přeje. „Jednota mezi Římem a Ruskem jest možná,“ pokračuje spisovatel dále, „neboť 1. Církev východní, byť se i sjednotila, může podržeti své důstojné obřady, svou starodávnou kázeň, svou národní bohoslužbu, jakož i své zvláštní řízení“ ³⁾

2. Ku sjednocení tomu nebylo zajisté přibodnější doby, neboť *Stolica Římská* spojení takovéto vždy přála a přeje v duchu svornosti a lásky.

3. Ruskému kněžstvu možno jen tou měrou dosáhnouti žádoucí volnosti církve a mnoho osobních výhod; konečně

4. vláda ruská by takto výborně u tvrdila rozviklané základy moci státní.

V prvním tedy oddílu, nadepsaném „*Le rite oriental*,“ dokazuje vel. otec Gagarin, že Řím chtě se spojití s Ruskem nikdy nežádal, aby se odřeklo starožitných obřadův církevních, vyjmeče toliko některé obřady, čelící proti víře katolické a důstojnosti náboženské: slovem, že Řus chtě se státi katolíkem, nemusí se státi latiníkem ⁴⁾.

V Rusích pochybují mnozí o upřímnosti slov těchto a nedůvěřují mírným výminkám Stolicí apoštolské, stále se obávají, aby snad později nezradila latinská nejvyšší zájmy jejich církve. Totéž lichým předsudkem, jakož nám toho důkladně dovodí dějepis církevní.

I. Benedikt XIV. vydal dne 26. Července l. P. 1755 zvláštní bullu apoštolskou, svědčící všem věrozvěstům, pracujícím

¹⁾ En gardant ses rites vénérables, sa discipline antique, sa liturgie nationale et sa physionomie propre l'Eglise Russe peut rentrer dans le concorde de l'Eglise universelle; elle peut renouer les liens qui, autrefois, unissaient l'Orient et l'Occident. (Préface p. VII.).

²⁾ Ut omnibus perspecta fiat benevolentia, qua Sedes Apostolica Catholicos Orientales complectitur, praecipit, ut omnino serventur veteres ipsorum Ritus, qui neque Catholicae Religioni neque honestati adversantur; nec a Schismaticis ad Catholicam unitatem redeuntibus exposcit, ut Ritus suos deserant, sed ut haerese solum ejurent a qua execrentur: exoptans vehementer, ut diversarum Nationum conversentur, non destruantur omnesque (ut multa paucis complectemur) Catholici sint, non ut omnes Latini fiant. (Benedictus XIV. Bulla: Allatae sunt, §. 48.).

³⁾ O věci, kteréž se tu dotýká p. spisovatel, jednalo se již v Blahověstu. Podáváme-li však nanovo, což nám tu z milé družné Moravy zasláno, děje se za tou příčinou, že o věci tak důležité, nelze dosti často mluviti. Redaktor.

⁴⁾ La Russie sera-t-elle catholique? par le P. J. Gagarin de la Compagnie de Jesus, Paris, Charles Douniol 18 6.

cím o sjednocení církve východní, v nížto jim na srdce klade pravidla, dle nichž by se vězdy a všude řídití měli. Slova jeho znějí takto: „Předně má věrozvěst, jenž rozkolníky řecké na východě s pomocí Boží jednotě získati hodlá, veškeré úsilí a všecku píli svou zvláště k tomu obrátiti, aby vyhostil z myslí jejich bludy, čelící proti víře katolické, ježto předkové jejich byli přijali, hledající zámínku, pod kteroužby od jednoty církevní se odloučiti a výhost dáti mohli poslušnosti i odvislosti, ježto papeží Římskému, co hlavě též církve příslušící. Za druhé pak připomenouti sluší, že nejen není třeba rušiti neb měniti obřady Orientalův nebo Řekův, nastupujících na cestu jednoty; tot bylo vězdy na odpor rozkazu Stolicie apoštolské, znávši ohledem těchto obřadův posvátných koukol oddělovati od pšenice; kdykoliv toho potřeba kázala: ano snahy podobné byly by přímo na odpor přezádoucímu sjednocení. Z výroku výše učiněného konečně jde, že má věrozvěst, jenž chce získati orientala rozkolnického, co možná chrániti, by ho nevybízel ku přijetí obřadu latinského; neboť od věrozvěsta se toliko žádá, aby Orientaly získal náboženství katolickému, nikoli však obřadu latinskému.“

II. „V XIII. století vyjednával papež Innocenc IV. s Danielem knížetem Haličským o sjednocení církve ruské. Jmenovaný papež výslovně připověděl, že chce dovoliti biskupům i kněžím ruským uží-

vání chleba kysaného při oběti mše svatě a šetřiti obřadův jejich, jenž nejsou na odpor víře katolické“⁶⁾.

III. Máme dvoje nařízení papežův Lva X. a Klementa VII. přísně kárající latiníky, kteří tupili obřad řecký, na církevním sněmě Florentinském dovolený; zvláště, že k oběti nejsvětější užívají chleba kysaného, že kněží před vysvěcením se oženíti a po vysvěcení ženy své podržeti mohou a že nejsvětější Svátost Oltární pod obojí způsobou neknežím ano i dětem podávají⁷⁾.

IV. Za papeže Klementa VIII. vrátili se někteří biskupové rusínští k jednotě sv. Stolicie Římské, což nám zaznamenal veledůstojný kardinál *Baronius*, výmínku udávaje následující: „Aby udržány a neporušeně zachovány byly obyčeje a obřady služeb Božích a Nejsvětější Svátosti po zvyku církve východní, by toliko opraveny byly články, odporující jednotě žádoucí, vůbec, aby se všechno tak dělo, jak to za dřevní jednoty kdysi bylo“⁸⁾.

V. Leta Páně 1720 zamýšleli někteří biskupové ruští, k jednotě katolické přináležící, proměnití nebo zrušiti některé obyčeje svého obřadu slovanského a zadali o to žádost u papeže Benedikta XIII., jenž dlouho váhav, teprv r. 1724 sněm Zamostský sice potvrdil, než jen pod touto výmínkou: „By potvrzení synody té v ničem neodporovalo rozkazům předešlých papežův Římských, ani zákonům všeobec-

*) Primum quidem, conatus omnes, omnemque diligentiam in id unum impendendam esse ab eo missionario, qui orientales schismaticos et graecos ad unitatem, Deo adjuvante, redigere contendit, ut scilicet ab illorum animis errores depellat catholicae fidei adversantes, quos majores eorum amplexi sunt, et causam aliquam praetenderent, qua se ab Ecclesiae unitate segregarent, subtraherentque ab obedientia, ab obsequio Romano Pontifici tamquam ejusdem Ecclesiae capiti exhibendis . . . Deinde alterum quoque potest inferri, nimirum non modo opus non esse, ad Orientales et Graecos in viam unitatis revocandos, ut laedantur ipsorum ritus aut corrumpantur, quandoquidem id semper alienum fuit ab instituto Sedis Apostolicae, quae in hac ipsa sacrorum rituum materia zizania a tritico, quoties oportuit, discernere novit; verum etiam conatus hujusmodi plurimum optatissimae unioni adversari. — Deum ex iis, quae supra adjecimus, illud tertio inferitur, cavendum omnino esse missionario demandatur, revocandi Orientalem ad catholicam fidem, non vero ipsum ad latinum ritum inducendi (Benedicti XIV. Bulla All. sunt §. 19.).

*) Eapropter, charissime in Christo fili, tuis supplicationibus inclinati, episcopis et aliis presbyteris de Russia, ut liceat eis more suo ex fermentato conficere et alios eorum ritus, qui fidei catholicae, quam Ecclesia Romana tenet, non obviet, observare, auctoritate praesentium indulgens. (Innocentii IV. verba a Bened. XIV. relata in bulla All. s. §. 9.)

*) Duas summorum Pontificum Leonis X. et Clementis VII. habentur Constitutiones, quibus vehementer increpantur Latini illi, qui in Graecis reprehendebant observantiam eorum, quae in Florentino concilio eisdem permessa fuerant; praesertim quod sacrificium offerrent in fermentato, uxorem ducerent, antequam sacris ordinibus initiarentur, eamque post susceptos ordines sacros retinerent, quodque Eucharistiam sub utraque specie etiam pueris exhiberent. (Innocent. IV. verba a Bened. XIV. r. in B. All. s. §. 13.)

*) Salvis tamen et in integrum observatis caeremoniis et ritibus cultus divini peragendi et sacrorum sacramentorum juxta consuetudinem ecclesiae orientalis; correctis tantummodo illis articulis, qui ipsam unionem impedirent, ut more antiquo fierent omnia sicut olim unionem durante fuerunt. (Ben. XIV. B. All. s. §. 14.)

ných sněmův církevních, vydaným o obřadech řeckých, které bez ohledu na potvrzení toto v moci a síle zůstati mají⁹⁾.

Výmínka ta jest velmi důležitá. Ona na prostě odporuje obyčejné závěrce listův apoštolských (*non obstantibus*), obyčejně zamítající všechna ustanovení dřevnější, novému zákonu odporující. Z podivné výmínky té dá se tedy právem souditi, jak velmi záleželo Benediktu XIII., aby zachoval v celosti obřad slovanský.

Kdožkoliv to myslí nepředpojatou uváží, snadno pochopí, že nedůvěra církve nesjednocené bezdůvodna jest. Dovodili jsme dějepisem, že sv. Stolicí apoštolská vždy prohlédala k tomu, aby vykořeňující bludy, neporušené zachovala ctihodné obřady východní¹⁰⁾. Proto přísně zapovídá Orientalům, aby opovrhnuce národním obřadem svým samolibě nepřestupovali k obřadu latinskému, ano začasť i sebe menší změny nedovoluje, nařizující: „*Nihil esse innovandum*“¹¹⁾. Onať káře a přísnými tresty hrozí všem opačně učícím a jednajícím. K tomu ještě připomenouti sluší, že papežové v Římě samém sjednoceným Řekům tamto žijícím milostivě buď postoupili buď vystavěli kostely, školy a kláštery. Stolicí apoštolská dala jim samostatného biskupa sídlícího v Itálii a J. Sv. nynější papež Pius IX. dovršil dobrotu, když vyvoliti ráčil J. Exc. arcibiskupa Lvovského, Michala Lewického, na kardinálsství Stolicí Římské.

Nicméně táží se někteří: „Když tomu tak, čím to, že posledního času tolik Řeků zvláště v zemi turecké smělo přestoupiti k obřadu latinskému?“ Odpověď máme na snadě. Proto, poněvadž Stolicí Římská

z útrpnosti jim to dovolila, aby je vydatněji chrániti mohla proti nátlakům patriarchy Cařihradského. Bohdá, že se co nevidět na dobro změni poměry křesťanův tureckých a pak odpadne i příčina onoho odstupování. Co prý také nejvíce vadí žádoucímú sjednocení v Rusích, jest, že Rusi katolictví a národnost polskou, jakož i národnost polskou a živel odbojnický mají za totéž. Než, každý soudný a rozumný musí uznati, že politickému buřičství nižádná věc tak se nepřičí, jako náboženství katolické¹²⁾.

S kterékoliv tedy strany, praví spisovatel na poslední stránce oddílu prvního, otázku tu posuzujeme, vždy se setkáváme s touž pravdou závěrečnou. Nejhorším a nejmočnějším předsudkem, myslí proti jednotě zoujímajícím, jest nešetření rozdílu mezi náboženstvím katolickým a obřadem latinským, jakoby náboženství katolické dobře obstáti nemohlo bez obřadu latinského. Jak mile nabudou Rusi přesvědčení, že mohou býti katolíky, nemusí-li se odříci přijímání pod obojí, užívání chleba kysaného při oběti mše svaté, obřadu slovanského a kněžstva ženatého: největší závada jednoty církve ruské se sv. Stolicí by zajisté odstraněna byla; než pokud se domýšlejí, že Řím pod rouškou jednoty ukřývá zámysly, aby jim časem vnutila obřad latinský: dotud zůstanou nedůvěřivi a dotud nelze se nadíti, že se podaří jakýmkoliv pokus o jejich usjednocení¹³⁾.

¹²⁾ Za tpiččinou pronešených o věci té několika slov velebný kněz Gagarin uběhl mezi Poláky v podezření jako by snad chtěl národ polský oslovovati. — A proto pozdvihly se proti němu ostré hlasy po časopisech polských. — Než o tom místněji budoucně.

Redakce.

⁹⁾ Ita tamen quod per nostram praedictae synodi confirmationem nihil derogatum esse censetur constitutionibus Romanorum Pontificum praecessorum nostrorum et decretis Conciliorum generalium emanatis super ritibus Graecorum, quae non obstante huiusmodi confirmatione semper in suo robore permanere debent. (Ibidem §. 16.)

¹⁰⁾ Ut venerabili ritui orientali detrimentum nullum inferretur. (Ibidem §. 6.)

¹¹⁾ Ibidem §. 3, 26, 32, 37, 45. Praeterea omnibus et singulis Melchitis catholicis Graecum ritum servantibus ad Latinum ritum transire deinceps expresse negamus. Missionarii vero omnibus districte mandamus, sub poenis etiam infra exprimentis, aliusque arbitrio nostro decernendis, ne cuiquam ex illis huiusmodi transitum a Graeco ad Latinum Ritum suadere praesumant, aut etiam cupientibus, inconsulta Apostolica Sede, permittant. (Ibidem §. 21.)

¹³⁾ Sous quelque face que nous envisagions la question, nous arrivons toujours à la même conclusion. De tous les préjugés qui s'opposent à ce que la Russie devienne catholique, il n'y en a guère qui exerce une plus fâcheuse influence sur les esprits que cette confusion du catholicisme avec le rite latin. Le jour où les Russes seront persuadés qu'ils peuvent être catholiques sans renoncer à la communion sous les deux espèces, à l'usage du pain fermenté dans le sacrifice de la messe, à leur liturgie slavonne, à leur liturgie clergé manjé, un des plus grands obstacles à la réconciliation de l'Eglise russe avec le Saint-Siège aura disparu; mais tant qu'ils continueront à croire que Rome conserve l'arrière-pensée de leur faire adopter le rite latin, ils resteront défiant et ne se prêteront à aucune tentative de réunion. —

Karolina Chisholmová.

Me Sam. Sidney-e, sděluje Dr. Jan Palacký, docent na vysokých školách Pražských.

Mezi nejutěšenějšími úkazy moderního větodějstva bude se jistě jednou počítati tkvělá, samoděčná činnost křesťanské lásky k člověčenstvu u krásné pleti v anglickém národě a nikoli k nejmenším ozdobám našeho věku sloužiti budou věru evangelické postavy, známé pod jménem mistress Fry, miss Nightingale, mistress Harriet Beecher-Stowe, atd.

Během různorodých studií bylo mi nevýslovným okráním po mnohé smutné a suchopárně častce, když jsem knihou p. Sam. Sidney-e upozorněn byl na neznámou takovou andělskou postavu v dějinách kolonisace Austrálie, Karolínu Chisholmovu, již si teď dovoluji českému čtenářstvu představit.

Vím, že nejsmutnější část všeho, co se od všelijakých stran a ve všelijakém smyslu sociální otázkou nazývá, jest zoufalé postavení nižší třídy ženského pohlaví, kteráž nucena jsou opouštěti rodinu nemívá naděje, že by pořádný sobě domov zjednat mohla a již těžké nedostatky uvrhují v náruč vině a neřesti. Hluboká rána ta v samém středu naší vzdělanosti, jakkoli všem stranám známá, dosaváde léku a lékaře nenašla.

Patrně, že nehoda ta býti musela tím větší a zhoubnější v osadě, záležející z káránců, jakovou do nejnovějších dob bylo nové Jihovalesko. — Káránci, zpočátku jediné osadníci nového Jihovaleska, byli nejvíce mužští, tak že v osadě té často na 5 mužův byla jediná ženská. Za tou příčinou vši meci usilováno o nabytí ženšin *svobodných* osadníků z Anglie: a převoz zadarmo i jiné výhlídky poskytovány v Anglii každé chudé takové osobě, která se na jih do Nového Valeska vystěhovati chtěla. Při velké bídě v Anglii uchopilo se tohmnožství osob, ale za příčinou hrozných pověstí, ježto v mravním ohledu šla o Australii cozemí káránců, chápaly se výhod těch nejvíce jen osoby podezřelé neb zouplna špatné. Co divu tedy, když si lodníci na převozu a tuzemci po přívozu všelicos dovolovali, a že s nově přichozími dosti zřejmě a nectně na každé takové lodi kupčeno. Nikdo se o to nestaral, ani náboženské sbory ani úřad vychovatelský, jenž dbal toliko o fyzické zdraví přichozích: o mravy nebyl by se ani staral, kdyby i byl měl zevnější zjevné příčiny k zakročení a jednání. Neřesti ty ale dály se v podobě dobrovolných úmluv služebných. A kdo mohl jistým osobám brániti, by ne-

vstoupili na loď první a tam si nevyhledali služebnic.

Přišly-li ženštiny ty na zem, nebylo tu nikoho, jenž by jim zjednal nocleh, práci atd., tak že v zimě 1840—1 v samém toliko Sidney-u 600 poctivých ženských najednou bez práce bylo. Přirozeným způsobem musela se vyvinouti demoralisace, nevidaná při anglickém plemeně.

Tu se objevila zcela neznámá, neznámá paní Karolina Chisholmová, manželka p. Archibalda Chisholma, bývalého důstojníka v anglickém vojsku, jenž se byl r. 1839 zde s rodinou usadil v Australii. Bídě postavení, zvláště některých skotských horalů přistěhovalců, neumějících anglicky a nejvíce žalostný pád jisté krásky, nebohé Flory, dojaly p. Chisholmovu tak, že i umínla bídě té konec učiniti.

První pokusy cestou novin a důvěrné žádosti u jednotlivcův neměly zdaru: nikdo zajisté v tom neviděl svého prospěchu, což usilovala šlechtat lidumilovnice. P. Chisholmová neustrašila se prvním tímto nezdarem, nýbrž žádala přímo od vlády, by se jí dovolilo otevřítí *útočiště* pro přistěhované dívky, odkud by mohly býti dány do řádné služby na venkově, že se bude starati a vládě že žádných útrat dělati nebude.

Obdrževši povolení to, otevřela *útočiště* to následujícím oběžním listem, jež co příklad praktického nadání jejího zde sdělujeme.

„Sidney d. 21. Října 1841.

Pane!

Usiluji o založení *útočiště* pro přistěhované ženské, doufám, že dosáhnu brzy potřebných příspěvků. Jelikož hodlám nejvíc dívkám na venkově práci zjednat, chci vám býti vděčnou, budete-li podporovati mé podniknutí, (libo-li) tím, že mi o svém okrese podáte žádané zprávy. — Každou radu, již máte za užitečnou, považovati budu za proukázané mně dobrodíní.

1. Zdaliz snadno dívkám, slouživším jen u krav neb co pradelny a znajícím se v obyčejné domácí práci na venkově místo zjednat? Jakou dostávají mzdu, a kolik služek dle vašeho mínění během nejbližších dvou let v okolí vašem zapotřebí bude?

2. Dobré služby domácí a kuchařky, mnoho-li ty mívají mzdy? Kolik jich ve dvou letech bude asi zapotřebí?

3. Rodiny s dvěma a třemi dětmi, ty též otázky.

4. Dá-li se pro chlapce a holky 7—14leté najíti práce i *útočiště*?

5. Mohl-li jste pozorovat, zdaž mohou dívky částku mzdy své uspořít; neboť myslí se obyčejně, že nelze na venkově nic uspořít, že jsou šaty všecky mnohem dražší než ve městě?

6. Která jest nejlepší, nejlevnější cesta pro dívky do vašeho okresu?

Musím doložit, že budou služby dle vloh roztrženy a svědomitě rozdány, že nepřítomné mohou rovněž tak dobrou služku dostat, co zdejší. Těm, kteří 1 lib. št. přispějí, vyhledají a pošlou se služby bez dalších výloh: třeba jen útraty cesty zapraviti.

Doufám, že pomocí lidumilův nabudou prostředkův, bych mohla vystavěti dům a touž měrou že se ten ústav zachová. I myslím, že, když rodiny v kraji služby dostanou, nebudem víc slyšeti o dívkách, hynoucích v nouzi neb mravní zkáze pro nedostatek zaměstnání.

Budu Vám povděčna, počtete-li mne do 10. Listopadu odpovědi. I dovolila jsem si přiložit list subskripční, a budu Vám povinována, předložíte-li ho co možná mnohým a oznámíte-li mi jména, abych je mohla uveřejniti v novinách atd.“

Třeba však tu již podotknouti, že paní Chisholmová co *katolička* při šlechtném podniknutí svém hlavní nesnáze měla s duchovníky anglikanskými, a že jen vzorná snášlivost a opatrnost lásky křesťanské možno jí učinily, provesti velké to dílo.

Útočiště, jež dotčená paní dívkám pode jménem domov (home) v Sidney otevřela, sestávalo z dřevěného vládního nízkého baráku. P. Chisholmová musela pro mravní dohledku nad dívkami hned vedle bydleti a spáti v komůrce 7□ střevíců bez kamen, bez náradí, tak že kotel k čaji, nepotřebnější náradí Angličanek, od kárance v blízké tiskárně vládní dobrotou dostávala. Nesnáze byly převeliké, jak se strany dívek neumělých, líných, nešikovných, pyšných aneb již natlučených, tak ze strany paní, které si byly navykly divně nakládati se služkami.

Hned při otevření útočiště našlo se 90 holek, ale jakých, mohou dolíčiti následující příklady, jež p. Chisholmová sama uveřejnila.

Jistá zdravá a silná dívka byla již pět míst nepřijala. Konečně myslila jsem, že mám jedno. Měla v rodině osadnické děti učiti čtení a psaní. — Než paní, nemajíc služek, chtěla jen, aby si sama pokoj čistila. Jak jsem ji to řekla, zplakala. Já ji propustila a brzy byla živa s . . ., arci že pak nepracovala.

Jiná dívka chtěla býti — *gouvernantkou*. Není věci tak nevzděčné, jako ptáti se dívky na to, co ví. — Dotčená kandidátka uměla hudbu, frančinu, kreslení atd. a měla výborná vysvědčení. —

„Umíte hudbu?“

„Dokonale.“

„Jednomu z dítek je devět let, jak dlouho asi musila byste s ním pracovati, vezmete-li Krameru do práce?“

„Mlčela.“

„Neznáte-li knihu tu?“

„Neznám, ale byla jsem velice pilná a mám dobrý sluch.“

„Jakou knihou jste počala?“

„Učila jsem se hráti a zpívati na jezdnu.“

„Jakým kouskem?“

Na to mi udala dvě národní písně. Dala jsem ji něco k addirování a nešlo to. — Tak jsem se později dověděla, doma byla pradenou a na lodi —

Jiná taková guvernanka neuměla ani čísti, ani pravidelně mluvit neb psáti.

„Umíte-li své šaty vyprat?“

„Nedělala jsem toho doma!“

„Umíte-li si šaty šit?“

„Ne!“

„Vařit?“

„Ne!“

„Co pak umíte?“

„Byla bych dobrou hospodyní; dohlížela bych na služby, držela bych je v pořádku.“

„Víte-li mnoho-li toho a toho k té paštilce třeba?“

„Ne. Myslím, že to dělají služby. Já dám jen pozor, aby to dělaly.“

„Tu by byl velký zmatek, neb zde musejí se služby všemu učiti.“

Ponejprv když p. Chisholmová dívky na venkov vyvesti chtěla, majíc je tam uvesti do služby, nechťela žádná jeti, bojíc se divochů a loupežníků. Takou měrou musel se vůz prázdný poslati nazpátek.

Druhý pokus — nezdaru prvního rozumí se samo sebou tajeno — lépe se povedl. Paní Chisholmová sama po parolodi na své útraty dívky do okresu řeky Kunter doprovodila, což se jí za bláznovství počítalo v té míře, že sami známi její si netroufali hlásiti se k ní, když na palubě mezi služkami seděla. Avšak holky její našly místo u pořádných ač i skrovných lidí. — Po té jezdila dále s 16—30 holkami do Maitlandu, Liverpoolu, Bathustu, Macquarie, Goulbum atd., až se zbudilo všeobecné účastenství. Jelikož paní Chisholmová po venkově cestovala, vypyťavajíc se po mravech a po-

řebách osadníkův, jimž „své dcery“ svěřiti měla; osadníci sami vycházeli ji vsířic a dávali jí stravu i příležitost, v hospodách ji darma častovali, dostavníky její nemocné darma vozily. P. Bradhy, oud zákonodárné rady, dal ji otevřený úvěrní list, jehož le nikdy nepotřebovala, ač vždy čtenějším průvodem jádra otočená 240 deér svých estovala. Založila *zapisárnu* pro služby, de se smlouvy zdarma vyhotovovaly a služby objednávaly; ona dala *vzorné smlouvy* sknout a stranám rozdávat, tak že pak ebylo více rozepří mezi pány a služkami. akou měrou dařily se šlechtné lidumilecké nahy ty, tak sice, že při konci r. 1842 po- táno 2000 lidí, kterým se práce a zaměst- ání zjednaly.

Že se ostatně i v jiném ohledu o divky arala, netřeba zde vykládati. Ve zprávě o elém podniknutí, vydané r. 1842, rekla ku enci: „Chci teď raditi, jsem ale skutečně nesnázi, jak bych to počala, jeť to zajisté epříjemný úkol, jak vím ze zkušenosti. Snad opadím, což si byl již umínil dělati, a pak e bojím, neb slyšela jsem často, jak pra- eno: Chtěl jsem zrovna to činiti co mi- ádíte, ale kdybych to teď činil, vyhlíželo by , jako bych to byl na vaši radu činil. — o je nesmysl a směšno, a já nic neudělám. ež *nechci* u pána jest věc tak nesnadná, ako *chci* u ženské. Co si mám tedy počiti? etla jsem však, že osvícení mužové všech ob rádcé považovali za přítele, a říkali, e lze moudrosti najíti u voláků, a poreka- la starých bab že stojí za povšimnutí. A protož dovolím si pokročiti k věci.“ — I adila tedy vládě, by se připověděla ochrana řsem přistěhovalkyním, by se jim zaručilo, e budou za nedovolené pokládati všeliké smlouvy na lodích, rozdělení služek že se otiti bude dle pořádku a že se dají všem, kteří jich potřebují bez ohledu na protekci eb blízkost Sidneye a všude i na venkově e se zřídí místa útočištná. R. 1843 nastala elká nouze mezi přistěhovalci. — Teh- y sestavil se odbor zákonodárné rady, y rokoval o prostředcích, jak zde pomoci, elikož vláda již byla darmo 2500 lib. št. (25000 zl. stř.) vydala na podporu chudině. Paní Chisholmová radila, by se rodinám tēm- e pronajaly na 15—20 let dílce státních atkův i rozvrhla celou soustavu, jak by ydáním 1000 lib. št. navždy tomu konec se činil. Návrh ten od odboru jest sice schvá- en, nikoli ale *přijat*. Za to vedla se lepší ohlídky na přistěhovalce, zvláště na úmluvy a mravní chování na lodích. Zatím snaha šlechtné lidumilky jinak dobře se dařila.

Již r. 1842 oznamováno veřejně v novinách, že žádná z dívek od paní Chisholmové po- slaných se nectně neb nemravně nechovala. Vládař Gippr, ač paní řečené nepřiznivý, po- volil ji svobodné porto pro její korrespon- denci. Bylať to věc slušná. Paní Chishol- mová zajisté nahražovala celou ouřední sta- tistiku dělnictva a když v Srpnu 1843 sám úřad přistěhovalci udati nemohl počet děl- níků nezaprázdněných, řečená paní byla s to, udati nejen počet, ale i řemeslo každého děl- níka bez práce. Dosáhlať toho neustálou pracovitostí a energií, neustálým dopisová- ním, pomocí tisku a 300milovými cestami, které jako hračkou odbývala.

Jistá anekdota v té věci hodna povšim- nutí. Krátký čas na to, když byl vládař Gip- pr naši lidumilce svobodné porto povolil, dal si ji na rychlo povolati. Našla pak ho u velkém pohnutí. Před ním leželo na stole množství jejich listů. „Paní Chisholmová!“ zvolal, „když jsem Vám povolil svobodné porto, myslel jsem, že se obracet budete k úředníkům, kněžím a nejčelnějším osadníkům. Ale prosím Vás, kdo jest to ten Jan Varley a Dik Nogar a jiní lidé, o kterých jsem ne- slyšel, co jsem zde?“

Odpověděla mu: „Kdybych byla chtěla věděti mínění oněch vysoce vážených pánův o nedostatku práce a velikosti mzdy, nepo- trebovala bych ani dopisovati, třeba tu jen několik zpráv odboru zákonodárné rady o- tevřiti a byla bych našla, že jest vždy nou- ze o ovčáky (v Australii je ovčáctví hlavní výživa a pramen národního bohatství) a že jsou mzdy pořád příliš vysoké. Kdyby mně ti páni i chtěli odpověděti, museli by se sami dozorců svých tázati a tu bych velmi špatně zprávy dostávala. Chci ale co nejurčitěji věděti, kolik a jakých dělníkův, a za jakou mzdu každý okres potřebuje. Chcete-li Ex- celenci počkati, až dojdou odpovědi, uvidíte, že jsem se obrátila sice k sprostým, ale v tom ohledu obeznalým lidem.“ Tak i to- mu bylo.

Paní Chisholmová sama ve zprávě o tom pravila: „Chtějíc se dozvědět, co mohou státkari ovčákům mzdy platiti, obrátila jsem se nejdřív k boháčům, kteří mají četná stáda ovcí v horách a dobytka v údolích, a udali mi 15—16 lib. št. co roční *maximum* mzdy, jež mohou platiti, nespórice peněz a jedna- jíce dle zásady. Pak ptala jsem se *iváže- ných*, ale méně bohatých osadníkův, kteří nemají než jeden dvůr, kdež chovají ovce a jeden pro krávy, ale na nich nežijí. Udali mi 18—20 lib. št., ale vždy jaksi nejistě. Konečně obrátila jsem se k těm, kteří vždy

na svých dvorech žijí, ti mohli 20 lib. šter. zaplatit a nežádali sobě nikdy méně mzdy platiti.

Paní Chisholmová sebrala asi 800 takových zpráv, které dostávala od nejrozmanitějších osadníků. I předložila je úřadům, tak že z nich úplný obraz kolonisace australské nabyti lze, a že se staly skutečným dějepisným pramenem a velkým lákadlem pro osadu australskou, jelikož se výhody zde ponejprv prakticky ukazovaly.

Rovněž důležitá byla činnost p. Chisholmové v *ohledu mravním*. Jediné vyšetřování jistých osob, jež byly dívky na lodi násilím utržnily, až se zbláznila, polekala padouchy a odklidila dávné neřesti. Mravnost ukazovala se i ve větší poptávce po manželkách. Ovčáci přicházeli do města mnoho mil s vysvědčeními mravnosti, s penězi, s výkazy služebními atd., aby si v Sidney vybrali manželky. Během dvou let přišlo jich k p. Chisholmové přes 40. Jeden z nich se jí ptal, zdaž také druhý vladař po Gipprovi věci tak důležité se zase uchopí? A hle týž p. Gippr byl r. 1843 p. Chisholmové, když mu byla domlouvala, by založil útočiště pro opuštěné dívky ve vnitřku, že by se tam spíše vdaly, zcela pohoršen odpověděl: „Jak myslíte, že je to má věc, dělníkům v kraji ženy hledati?“

Paní Chisholmová r. 1846 opustila Australii, do té doby sama chudá to a sprostá osoba, starala se o 11000 duší. Tehdy se jí podala veřejná poděkovací adresa a důmyslný spisovatel p. Sidney neváhal ji jediným praktickým koloniálním reformistou této doby nazývati.

Výtečná paní nepřestala též v Anglii pro Australii působiti, jelikož zjedнала polepšeným káráncům a chudým vystěhovalcům, by rodiny jejich za nimi dostali se mohly a vůbec r. 1850—1852 přes 1000 hodných osadníkův převoz za sotva 2000 lib. št. dostalo. Mimo to možná čítati mnohé tisíce lidí, kterým s prospěchem rady podala, jako i samé komoře lordův. Končíme zprávu tu slovy paní Chisholmové, která směr a důležitost jejího působení lépe značí, nežli cokoli jiného.

„Stav pastuchů a lidí, hledajících práci v Sidney, jakož i malých osadníkův v kraji zlepšiti, jest mým účelem a šťastné rodiny budou mou odplatou. Stakárům zjednat ovčáky jest dobrý skutek, ovčákům ženy ale ještě lepší. Pastuchovi dát ženu jest tolik, co z chýše bídné, smutné udělati domov příjemný, řádný; rodiny do vnitřku země uvesti, znamená hutě squatterů proměnit v

domy křesťanské. — Až bude i slabým ochrana dána, pak se náboženství a vzdělanost rozšíří, a věže kostelní cestovníka ode vsi ke vsi povedou a chýše ovčácké budou domovem šťastných, ctiných rodin.“

Slovo o tanci z křesťanského stanoviska.

Od Klementa Vlasáka, kaplana v Uhřetěvsi.

Sv. Jeronym a mnozí jiní otcové Církve vypravují, že druhou vraždu na tomto světě zpáchal Lamech, kterýž Kaina, vraha Abela, zprovodil ze světa. Lamech, maje totiž hned od mladosti k honbě velikou náchyllost, oslepl v stáří a přede nechtěl od svého obvyklého vyrazení upustiti. Brával tedy s sebou do lesa nějakého chlapce, kterýž jej za ruku vodil a ukazoval jemu, kam by zbraní mířiti měl. I stalo prý se jednoho dne, že chlapec vida, an se v křoví něco hýbe, a domnívaje se, že by to byla nějaká lesní zvíř, řekl veliteli, aby tam v tu stranu střelu pustil. Lamech bez prodlení tak učinil, avšak nastojte! na místě lesní zvíře nešťastným způsobem zabil Kaina, v oné houštině ukrytého!). Nezůstal však Lamech bez trestu, alebrž poněkud ještě přísněji nežli Kain trestán byl, neb praví Písmo svaté: „Sedmnásobná pomsta dána bude pro Kaina; pro Lamecha pak sedmdesáte sedmkrát“ (1 Mojš. IV, 24). Lamech ovšem nechtěl tuto vraždu zpáchati a přede na sebe uvalil vinu i trest vraždy z té příčiny, jelikož jsa slepý, neměl více na honbu choditi, a pokud již tak činiti chtěl, neměl v takové, s nebezpečenstvím vraždy spojené věci řídit se nezkušeným chlapcem. Jako se slepý Lamech vyrážel honbou a nepomyslí, že by tak hrozně zlé, že by zabiti člověka z toho pojiti mohlo: podobně *zaslepení* křesťané v mnohých kochají se rozkoších, nedbajíce na veliké *nebezpečnosti*, kteréž přitom hrozí duši jejich. — A takovou věc, kterouž mnozí nemají za nebezpečnou a proto podávajíc ji, lehkovážně klesají taktoskutečně do mnohých hříchů; takovou věc, pro kterouž se mnozí ani nevidouce vydávají do záhuby, jest dle našeho klubokého přesvědčení — *tanec*, tanec, jak za našich časův zhusť veden býval. Mimo důtklivé výstrahy otců církevních a všemožného usilování horlivých pastýřů duchovních zakořenila se, udomácněla záhubná tato zábava i mezi

křesťany, a v našich dnech po všech obcích již příliš se rozšířila“).

Slyšíme, kterak si ztěžují zbožní hospodáři, že v obcích, kdež dříve v roce dvakrát, nanejvýš třikrát taneční zábava bývala, nyní mimo zapovězený čas skoro každou neděli se tancuje. — Kdo chce stromy od škodných housenek uchrániti, nejlépe činí, když je hned v zárodku sebere se stromů. Podobně rozmnožení hříchů nemálo tím zamezeno bývá, když se odstraní věc, která k mnohým hříchům přivádí. Že takovou věcí jest i tanec, to z *Písma svatého*, ze zkušenosti všech věků, a z přesvědčenosti každého svědomitého křesťana, přítomným článkem dokázati hodláme.

I. Čteme v knize Exodus, že Mojžíš navracuje se s hory Sinai, nesl dvě desky svědeckví v ruce své, na kterýchž dílem Božím desatero přikázání vyryto bylo. Lid israelský právě *tancoval* kolem zlatého telete. Uslyšev pak Josue hluk lidu křičícího, řekl k Mojžíšovi: „Křik boje slyšeti v stáních.“ Kterýž odpověděl: „Není to křik poňoukajících k boji, ani křik dohánějících k utíkání; ale hlas zpívajících já slyším.“ A když se přiblížil k stánům, tu poznal, co by to znamenalo. Pravíť jistě Písmo: „Uzřel tele a tance, i rozhněvav se velmi, hodil z rukou deskami, a rozrazil je pod horou. A uchopil tele, kteréž byli učinili, spalil a zetřel je až na prach, kterýž vyspal do vody.“ — Pohubili pak synové Lévi těchto tanečnických modlárů, a padlo jich v ten den okolo třímecitma tisíců“ (2 Mojž. XXXII, 15 a násl.). Hle, to jest ten první tanec, o kterémž vzpomíná Písmo a kterýž takovým způsobem byl ukončen. Modloslužební Israelité tancovali, a při tanci pohubení jsou. Padlo jich 23 tisíc, a že při modloslužbě a tanci zachvátila smrt, smutnější osud zachvátil je na věčnosti. Hle kam *hříšný tanec* přivádí! — Vizmež jiný důkaz Nového Zákona. Vypravuje evangelista Páně sv. *Matouš*, že na den narození Herodesova tancovala dcera Herodiady uprostřed (večeřadla), a líbilo se to Herodesovi“ (Mat. XIV, 6.). A následkem toho tance ten největší prorok, sv. Ján Křtitel mečem odpraven jest. Ach jak mnoho zlého na světě již tanec způsobil! Dobře měl zbožný Mojžíš, že vida lid israelský an tancuje, pohodil desky s desaterem Božích

přikázání: dobře jistě tušil, že malo při tanci dbáti bude na přikázání Boží. Že tomu tak, netřeba leč oči otevřítí a jistě zhoří se křesťan, vida, kterak se lidé za příčinou tance zhusta prohřešují proti veškerým přikázáním Božím: „*Nebudeš mítí bohu jiných mimo mne*“; káže Pán a při tanci se marnosti a pýše jako nějakým modlám slouží! „*Nevezmeš jména Božího nadarmo*!“ a při tanci se jméno Boží tolikerými hříchy zlehčuje! *Pomni, abys den sváteční světil*! — a právě tyto Bohu zasvěcené dny tancem nejvíce bývají rušeny! „*Čti otce svého a matku svou*!“ a pro tanec často nevole povstávají mezi rodiči a jich dítkami, mezi hospodáři a jich čeledí! — „*Nezabiješ*!“ — a za příčinou tance hněv, msta, různice, vraždy již se vyskytly! — „*Nesesmátníš*!“ — a následkem tance co se již hanebností napáchalo! — „*Nepokradeš*!“ — a pro tanec často syn okrádá svého otce, čeledín se zpronevěřuje svému hospodáři! — „*Nepromluvíš krvého svědeckví proti bližnímu svému*!“ — a skrze tanec často i soudy, žaloby a krivé přísahy pošly! „*Nepožádáš manželky bližního svého*!“ a kdo se nehrozí cizoložných skutkův, ku kterýmž podnět dán jest tancem! V pravdě, tanec býval i bývá podnes příčinou, a pramenem mnohých těžkých provinění proti všem přikázáním Božím, a proto dává Duch sv. před ním výstrahu, řka v knize Ekleziastikův: „*S tanečníci nebývej ustavičný, aniž ji slyš, abys snad nezahynul účinností její*“ (Sirach IX, 4.).

A což Písmo svaté stanoví o škodlivosti tance, ztvrzuje *zkoušeností* všech věků. Již *Cicero*, na slovo vzatý mudrce pohanský, o tanci pronesl tato slova: „*Kdo tancuje, musí buď opilý, aneb na mysli zmateným býti*“^{a)}. Jestliže však sami pohané navzdor své mravné zpustlosti považovali dychtivost po tanci za původ nejhorších naruživostí, — co divu, shledává-li se, kterak všickni otcové Církve svaté proti tanci přísně horlí? — Sv. *Augustin* v řečích svých mluvíraje častokráte o tanci, dokládá, že se skrze tanec křesťané obracejí v pohany, a kdyby kdo v neděli na poli pracoval, že má menší vinu, než kdyby tancoval. — „*Lépe jest orati, nežli tancovati*“, toť jsou slova tohoto velkého učitele Církve^{b)}.

Sv. *Ambrož* († r. 397) napomíná všechny panny, kteréž jsou moudré a počestné,

^{a)} Tak bylo letošního roku v jistém okresu na jednom dnu přes 100 tanečních plesů držáno, a což jich zůstalo ještě nazpět, poněvadž jim úřední povolení bylo odepráno!

^{b)} Nemo fere, saltat sobrius, nisi forte insaniat.

^{c)} Melius est arare, quam saltare. S. August. Serm. 115. de temp.

aby se takové lehkovážné kratochvili nepodávaly, ač nechtějí-li klesnouti do záhuby, a přestati býti, čím dříve byly. Podotýkáť pak, že to nejhorší, což se za jeho časův nějaké ženské říci mohlo, bylo, když ji kdo nazval — *tanečnicí*. I vypočítav, co zlého z tance pochází, aneb snadno pojití může, ukončil řeč svou slovy: „Jakým mnedle způsobem mám tu mírně mluviti, zbožně a přiměřeně oplakati“⁴⁾.

Sv. *Efrem* († r. 378) o tanečních schůzkách takto praví: „Kde jest hudbu s tancem, tam bývá zaslepení mužů, záhuba žen, andělů zármutek, ďábla slavnost.“⁵⁾ — A na jiném místě se táže: „A kdo jest ten, od něhož se křesťané naučili tak záhubné věci, jakou jest tanec? Neprůčili se tomu od sv. Petra, ani od sv. Pavla, také ne od sv. Jana, aniž od některého ze sboru sv. apoštolův, mistrem tohoto zkázyplného způsobu nemohl žádný jiný býti, leč sám drak pekelný“⁶⁾.

„Co mám dříve oplakávati,“ tak volal sv. *Basilus* († r. 379) k shromážděnému lidu, „mám oplakávati svobodné dívky, kteréž k tanečním plesům přicházejí, aneb za muže provdané? Svobodné tam pozbývají počestnosti a stydlivosti; vdané pak se tam učí rušiti věrnost manželskou. A pakli přede některé hříchu na těle ujdou, nic však méně všechny na duši bývají pokázeny a porušeny“⁷⁾.

Zvlášť sv. *Jan Zlatoustý* († r. 407) výmluvným jazykem svým zatrativ tento mor křesťanské mravnosti, jmenuje tanec hrou ďábelskou, kde nelze ze všech osidel nalíčených od něho vyvážnouti a odolati veškerému vábení k hříchu. A v podobný smysl znějí výroky ostatních otců církevních o škodlivosti tance, kteří vesměs nazývají taneční schůzky: zkázou nevinnosti, slavností pekel, kolem, v jehožto středu jest sám ďábel.

Sv. *František Saleský* († r. 1622) dává duši bobabožné výstrahu před tancem, tancujícím následující věci k uvážení předkládá: „Právě tehdaž, když ty jsi tancoval, hořelo mnoho duší v ohni pekelném příčinou hříchů, zpáchaných při tanci aneb následkem tance. Mnozí řeholníci a jiní Bohu oddaní lidé právě v ten čas modlili se, Boha chvá-

lili, a z jeho dokonalosti se radovali. Ach, jak spasitelněji a mnohem líp trávil čas, nežli ty. Považ, že tehdaž, když jsi ty tancoval, mnozí ku smrti pracovali a mřeli. Neštěstí obého pohlaví nesmírné bolesti trpěli, suchým lámáním, řezáním, palčivou zimnicí a jinak se trápili. A tys žádné útrpnost neměl s nimi, ty jsi tancoval, zatím co on vzdychali a zapomněls, že rovněž tak na tebe někdy přijde. Náš milý Kristus Pán, Maria Panna, andělé a všickni svatí viděli tebe, jak tancuješ. Ach jak jim za těžké přicházelo, hleděti na srdce tvé oddané takovým marnostem, a tak hluboce pohřížené v světských rozpustilostech! Považ zatím, cos trval při tanci, uplynul čas, a smrt se přiblížila. Hle jak posmívajíc se tobě kyne to k svému tanci, při kterémž kvilení tvé bude hudbou, a kde s tebou jenom jeden krok učiní, krok z života k smrti. V pravdě, tento tanec jest lidem pravou kratochvílí, neb on navždy čas ukrátí, a po jednom okamžení následuje věčnost radosti aneb žalosti.

Než netoliko Písmo sv. a otcové církevní varují před tancem, alebrž sami tanci oddaní a napotom trpkou vlastní zkušeností o jeho škodlivosti poučení, ozývají se proti němu. Z mnohých stůj zde příklad *Rogeria, hraběte de Bussi* († r. 1693), jenž z mládí rozpustilý vedl život a napotom velmi příkladné pokání činil. Dotčený hrabě zvláštní pojednání sepsal o věci té, v kterémž z vlastní zkušenosti své ujišťuje, kterak jest tanec velice záhubný. Tato jsou slova jeho: „Ačkoliv svědectví svatých Otců, dle kterého tance potupu zasluhují, u veliké jsou vážnosti, nic však méně mám za to, že svědectví, vyslé od dvořenína, v té věci nehrubě menší musí míti váhy. Velmi dobře jest mi povědomo, kterak se při takovýchto příležitostech někteří u větším a druzí v menším nácházejí nebezpečenství; však též o tom povědomost mám, že při tanci i nejchladnější srdce se rozhrívají. Obvyčně bývají při takových schůzkách mladí lidé, kteří se, jsouce o samotě, již dosti přičiňovati musí, aby přemohli pokušení. Tím obtížnější musí jim to býti, když mají odporovati pokušením na takových místech, kdež vnada osob a předmětů, osvětlení, hudba, tance, kde vše tak mocně působí ve smysly, že by ovšem druhdy sebe přísnější kajcník snadno do hříchu padnouti mohl. Jsem tedy toho mínění, že žádný křesťan nemá taneční plesy navštěvovati; že by zpovědníci jednali dle své povinnosti, kdyby od těch, jichžto vědomí řídí, požadovali, aby nikdy nechodili k tanci.

) Quomodo patienter loquar, pie praeterea, conveneritque defleam. S. Ambros. lib. 3. de Virgin.

) Ubi citharae et choreae, ibi virorum tenebrae, mulierum perditio, angelorum tristitia: diaboli festum.

) S. Ephrem or. 8. de temp. et incont.

) Quodsi nonnullae peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatae atque inquinatae sunt. S. Basil. Orat. in S. Julian.

A v pravdě, že nám křesťanům co do tance takto zachovati se sluší, hlásá nám vlastní naše dobré svědomí. Co bychom tomu asi řekli kdyby v oné přehořké době, kteréž Kristus Pán umíral na kříži, jeho členici a následovníci, sv. Jan, sv. Máří Magdalena, a ostatní věřící pod křížem byli se tance? Ach nebylo jim do tance, leč před očima měli svého ukřižovaného Pána! A nám jest do tance, i když vzpomene sobě na ukřižovaného Krista? Než nemáme-liž stále pamatovati na Krista ukřižovaného? Nemáme-li Ho ustavičně před očima míti, jenž vece: „Chce-li kdo za mnou jíti, zapřizí sebe sám a vezmi kříž svůj, a následuj mne?“ (Mat. XVI, 24.) Svaté evangelium to zvěstuje, žeť má křesťan stále před očima míti Krista, a to ukřižovaného Krista; že nemá křesťan nic činiti, co by odpor čelilo Kristu. Porovnejme tedy tancujících křesťanů s ukřižovaným Kristem, shledáme, jak rozdílní jsou.

Vypravuje se o sv. Františkovi Serafím, byv jedenkrát laskavě přijat od jistého tance, když od něho odcházel, na poděkování za proukázané pohostinství, dal jemu svou radu, řka: Říkávej jen velmi často dva slova: „Kristus a já!“ Kupec dlouho nepoznal, jaká moc v té radě spočívá, až jedenkrát za stolem sedě při hodech, maně shlédl na obraz, naproti němu visící na stěně. Obraz představoval umučeného Krista. Kupec vzpomenuv si na slova sv. Františka, řekl v srdci svém: „Kristus a já!“ A tu okamžitě se ulekl, když sebe s ukřižovaným Kristem porovnával. Poznal, že jsa posud zvrstveností tohoto světa a hříšným rozkoším nejvyšším oddán, vede život cele nepodobný životu Kristovu, a srdce jeho tak bylo poseteno, že vyšel ven počal hořce plakati, a v té chvíli dokonale k Bohu se obrátil. — Když křesťan při tanci vzpomene na ukřižovaného Krista a řekne v srdci svém: „Kristus a já!“ tu se ovšem musí zastyděti, že v takových rozpustilostech podíl bere; tu se ulekně, vida, kterak máje býti následovníkem ukřižovaného Krista, v rozkoších světa a své kochání, pak ale nevydrží též dlouho na místě, křesťana tak snižujícím, brzy zotřívá se jemu rozkoš, jež se s následováním Krista dokonce nesrovnává.

Zaznamenáno jest o jistém nábožném muži, že Boha ustavičně prosil, aby mu lázati ráčil, čím asi mládež nejvíce k hříchu přivedena bývá. I vyslyšel jej pozléze, a zbožný muž ten jsa u vytržení, měl následující vidění. Přicházelo mu, jako by se najednou octnul v ozdobné síni, kdež na

zdi se nalézal obraz ukřižovaného Krista. V tom se dveře otevrou, a vejde muž vážného vzezření, přioděný rouchem bílým; a hned za ním přicházejí jinoši a dívky, jenž za ruce se vedouce, při zvuku hudby tancovati počali. Sotva však se přiblížili k místu, kde vyobrazen byl ukřižovaný Kristus, tu onen muž hned těžkou ránu zasadil nějsvětějším nohoum Kristovým. Když pak do kola se otočivše, opět na ono místo se vrátili, tu muž onen podobnou ranou udeřil předrahé ruce Ježíšovy; při třetím otočení vrazil trnovou korunu vši silou do hlavy Kristovy; při čtvrtém zlehčoval Krista, a z jeho, ač krvavých slzí, divoký sobě činil posměch; při pátém plil mu do nejsvětějšího obličejce, při šestém bodnul v jeho sv. bok, při sedmém otočení s hrozným proklínáním jeho sv. tělo s kříže strhl a pošlapal nobama. — Tu zbožný muž nemoha déle takovou bezbožnost snést, přísně se obořil na onoho vůdce; tento však velmi vážně obrátiv se k němu, pravil: „Tys viděti chtěl, co mládeži k nepravostem největší dává příležitost, a Bůh uslyšev prosby tvé, právě před oči předvedl tobě. Jestli to tanec. Povšimni sobě hříchův, kteréž páchají tanečníci, a hned shleďáš, jak Pána Krista jimi poznovu křížují. Nestyděť poskakování nohou, rozpustilé tisknutí rukou, všetečné pohledy, dvojmyslné řeči, nevázanost a zvláště rozněcování srdce ohavnými žádostmi — ty obnovují bolestné rány Kristovy, ty jej poznovu křížují.“ — A to pověděv, zmizel, a vidění přestalo. Zdáli pak se komu pravdě nepodobné, že by hříšným tancem tak velice Kristus byl uražen, tuť poukazujeme na sv. Pavla, kterýž v listu svém k Židům o hříšnicích vůbec praví, že „v sobě Syna Božího znovu křížují a v posměch vydávají;“ a v témž listu odvolává se na zákon Mojžíšův, kterýž přestoupil-li kdo, smrti propadl, o křesťanu hřešícím takto dí: „Což se vám zdá, čím horšího trestu zasluhuje, kdož by Syna Božího pošlapával, a krev smlouvy, kterouž posvěcen jest, za poškrvněnou měl, a a Duchu milosti potupu učinil“ (Žid. X, 29.).

Jest věru nápadné, jak taneční kratochvíle, ježto tak blízkou příležitost k hříchu poskytují, a do tolikerých hříchů skutečně uvrhují, se posud mezi křesťany udržeti mohou. Nedivme se však tomu, neb jest to i v té věci nejinak, než s druhými hříchy. Navzdor úsilného namáhání nelze všech křesťanů od hříchů odvrátiti. Podobně posud

¹⁾ Viz: Collect. dis. 9. c. 32.

se nepodařilo, všech křesťanů k tomu přivesti, aby se tance docela odřekli. Dávno-
věký zvyk, zakořeněný obyčej nemalé v tom
překážky kladou a mysl po rozkoších světa
se shánějící všelikých užívá výmluv. Tanco-
vali naši předkové, tancovalo se vždycky:
proč bychom neměli tancovati my? Vždyť
tomu tak chce tento svět! — A což musíme
při tanci hřešiti? Tyto a podobné námitky
se staví proti nám. Jest pravda, že tanco-
vali naši předkové, jest pravda, že se vždy-
cky tancovalo, ale není pravda, že i my
proto tancovati máme. Jako řekl-li by kdo:
„Hřešili naši předkové, hřešilo se vždycky:
proč bych též já hřešiti neměl?“ — A běda
člověku, pakli hřeší, neb Bůh jest přísný
káratel hříchu. Tím, že předkové naši tan-
covali, zajisté Bohu nesloužili; tím zajisté
duši své neprospěli a mnohý z nich právě
pro hříchy následkem tance zpáčené trápen
jest v ohni nehasitelném. V tom jich tedy
nemáme následovati, alebrž jen v dobrém;
víme zajisté dobře, jak církevní otcové po-
vždy tanec zavrhovali, a naše vlastní vědomí
nás, následovníků ukřižovaného Krista, od
tance zrazuje. — Jest pravda, že tomu tak
chce tento svět, ale Kristus, Pán a věčný
Soudce nás, praví: „Běda světu“ (Mat. XVIII,
7.). Jeť pravda, že svět od dávna tak činí,
však o nás dí Kristus: „Nejsouf ze světa,
jakož ani já nejsem ze světa“ (Jan XVII,
16.); my, lid křesťanský, lid krví Kristovou
posvěcený, my jsme dědicové království ne-
beského, a tudíž pohrdáme světem a mar-
nostmi jeho, jak nás k tomu povzbuzuje mi-
láček Páně sv. Jan, řka: „Nemilujte světa,
ani těch věcí, kteréž na světě jsou. Milu-
je-liť kdo svět, není lásky Otcovy v něm.
Nebo všechno, co jest na světě, jest žádost
těla a žádost očí a pýcha života, kteráž není
z Otce, ale jest ze světa. A svět pomijí i
žádost jeho; ale kdo činí vůli boží, zůstává
na věky“ (I. Jan I, 15—17.). Tanec ovšem
sám o sobě není věcí ani zlou, ani dobrou,
však dle toho, jak se obyčejně koná, stává
se ničemnou, nebezpečnou ano i hříšnou
rozkoší světa. Každá ovšem i dovolená kra-
tochvíle, pakli ji člověk příliš užívá, obracuje
se v nepravost, a při tanci se nejméně šetří
slušné mýry; tancuje se pozdě do noci, tělo
i duše se unavuje, modlitba večerní i ranní
se zanedbává, mnoho dobrého ničemnou roz-
koší zmařeno bývá. Tancuje se často ve
společnosti všelijakých lidí, kde stydlivost
a počestnost hyne a mnohé ohavné slovo z
úst opilcův se slychá, kde marnost a závisť,
kde všetečnost a rozpustilost, kde různice a
pranice domovem jsou. — Tanec sám v

sobě není nic zlého, tancovati není hřích,
že ale skoro žádný od tance bez hříchu
neodchází, z té příčiny jednomu každému
křesťanu před tancem výstrahu dáváme.
Kdyby někdo s hořící pochodní šel na půdu
naplněnou senem a slámou, tehdy by hned
všickni domácí křičeli, aby tam nechodil.
— Byť sebe více ujišťoval, že dá na oheň
pozor, oč že by se nedali tím uspokojit.
Bože spravedlivý! o pomíjející statek ve-
zdejší jsou lidé tak velice pečliví: a o duš-
svou, vzácnější nad celý svět, tak málo dbají.
Chodivají bez všeliké starosti, jdou na místo,
kde duši jejich to největší nebezpečství
hrozí; ano rodičové ten nejdražší klenot
dítky své do takových míst beze strachu
propouštějí! Veliké to nebezpečství, cho-
di-li kdo s hořící pochodní po místě, napl-
něném slámou: mnohem větší ještě ale ono
nebezpečství, když kdo podíl bere v jistých
tanečních schůzkách. Mdlá jest síla naše,
a protivník náš ďábel jako lev řvoucí ob-
chází, hledaje, koho by sežral (1 Petr. V, 8.).
Jestliže však i na místě svatém, ve společ-
nosti bohabojných, mnohé pokoušení doráží na
člověka, což teprv v tančárně, kde druhdy
více méně všechno ku hříchu vábí, a od-
kudž skoro nemožné bývá, bez hříchu
se navrátiti. V pravdě, tančárna není to
místo, které by křesťan navštěvovati měl.
A pakli někdy přece tak učiní, tedy musí
dát bedlivý pozor, musí veliké použití opa-
trnosti, musí svého ukřižovaného Pána stá-
miti před očima, nemá-li klesnouti do jistého
hříchu. Pomní-li však při tanci na ukřižova-
ného Krista, pak se mu jistotně tanec zosklví
on nevydrží v tančárně. Tak by se tedy
měl křesťan v příčině tance zachovati, plati
mu za pravidlo, aby tancoval jen málo kdy
pozdě do noci aby netančil nikdy, a chce-
upřímně milovati Pána svého Jesu Krista
nechaf se tance na prasto odřekne.

Slušná příčina slz lidských.

V jistém panském domě sloužila děvečka,
kteráž se za příčinou nevšedních ctností jejich
šlechtní pání vysoce vážili. Domáci lékaři
vešed kdys do pokoje, znamenal, kterak ta cti-
hodná služka uklízějíc, hoře pláče. I táže se
jí, zdaž by ji snad někdo byl ublížil, že tak
slzí? — „Nikoli,“ dí panna. „Pání moji to
jsou učinění andělů.“ — „A proč tedy plá-
češ?“ dolehal lékař, až mu dívka šlechtně
vyjevila tajemství. — „Já metu, vyklízím po-
koj.“ pravila. Brzo nebude tu nikde ani prá-
šku. Než jak mnoho mi schází, aby i srdce
mé bylo tak čisté ode vši mrzkosti tohoto svě-
ta! — A proto jest mi do pláče!“ —

Kříž v poli ¹⁾.

Šumné pnou se lípy vážným kruhem,
V prostřed zvedá kříž se, pomník spásy:
Obraz pravdy, vítězné i krásy,
S pahorečka tichým vládne luhem.

Lampa hoří povečernou září
Před obrazem s nebes baldachýnu;
Obláčky, co zástup cherubínů,
Zlatem ověncené koří tváře.

I ta růže k modlitbě se sklání,
Prinášejíc obět spásy světů;
Kadidlo se vznáší dechem květů,
Zvonky pestré kynou na klekání.

Se zelené kruchty ptactvo pje
Hlasem sborným večerní chorálý;
Zbožným plesem povznáší své chvály;
Proud se její tichým vzduchem leje. —

Skloněn stařec kráčí stříbrovlasý,
S oka vtělé slzy perla kane,
V srdci klidném svatý mír mu plane,
Svou když prosbu mísí v ty zde hlasy.

¹⁾ Kladouce zde tu báseň, vedeme pozornost k jedné stránce, kteráž, jak za to máme, zasluhuje povšimnutí. Utěšený to pohled zajisté v té oné krajině, kdežto kříž, posvátný obraz vykoupení (postavený pod rozklenutým nebem, budiž mezi stavbami, budiž v poli) okrášlen jest vůkol vysázeným stromovím, pravíme: *utěšený* to pohled, též malebností svou půvab mající u přirovnání ke křížům oněm, kteréž, krásné té ozdoby nemajíce, pouze osamotněle stojí. Nábožný cit ubírajícího se okolo tak ozdobeného obrazu spásy (zvláště kde na velkém kříži jest vyobrazen Spasitel v životní velikosti, malé kříže zlacené zas lépe na hrobech) hluboce dojat bývá pohlazením na takto postavený vítězný znak našeho náboženství, kde v polostínu chvoje chrámek jest jako rozklenut; kde pokleknuv poutník, v libém poklidu oavěňuje srdce své. Takové krásné křížův vysázenými stromy — jak pěkný předmět duchovním správcům a vůdcům mládeže, jednak ku povzbuzování sousedův v obci daním příležitosti k osvědčení obecní myslí na zjevu náboženském, jednak vedením dítek ku krásnému těžení ze stromových školek v účel zbožný. Pěknatť zajisté obvyklost, vyzdobovati posvátné obrazy a sochy kvítím, věncovím, májemi: ale jak pěknou nádo náclený víry pomník, kříž svatý, pod širým nebem krašliti májemi živými, stromy příjemně svěžími, které přes větší roku částku utěšeně rozkládají své zelené ratolesti, a které pak v samém počasi dřímající přírody k myslí kladouce podobenství smrti na krátko, vzbuzují naději opětého se zelenání jasného, skvělého, vítězného vzkříšení.

Jeho rukou mladé sadby símě
Vzešlo: chvoj mu rosu dikův roní; —
A když jemu čas již „večer“ zvoní,
Lípy zvedají své staré týmě.

Z hlubin duše povzdech se mu line:
„Ta, jakž večera zář dohořívá,
Má i schránka zemská v západ kývá,
Co klas dozrálý se k hrobu vine.“

„Sadbo milá, v jejímž víze pruhu
Květ se mého mládí řadem krásným,
Mluv ty za mne šumem dávno-hlásným,
Až mne nebude v tvém svatém kruhu.“

„A jak útěchy's mi přála hojně,
Kojíc mysl mírem blaho-množným,
Tak ji těm přej, se srdcem co zbožným,
Po mně v klenutí tvé vejdou chvojné.“

Poslouchá list prosbu, a když hlasu
Přervál kmet, ji ostře v paměť píše,
By ji z minulosti přejav říše,
Hlásal šumem budoucímu času. — —

Minul čas; pod svěží ratolestí
Zbožný neklečívá stařec více;
Dohořelá života mu svíce; —
Sadba dílo jeho posud věští.

A když osamělý poutník tváře
Kloní v slzách, kdež mu teskno, bolno,
Každý šepce list, jak v duši volno
Tam, kde srdce kraší své oltáře.

Fr. Doucha.

**Jak sluší říkati: Mše svatá se „čte“
či „slouží“?**

Od Matěje Procházky, profesora gymn. v Brně.

Není nezajímavo věděti, kterak jednotliví národové křesťanství o vykonání nejhlavnější bohoslužby — mše svaté — se vyjadřují. Němci mši sv. *čtají* (Messe lesen), Francouzi, Angličané, Španělové mši sv. *říkají* (*dire la messe* — *to say mass* — *missa decir*), Vlachové buď mši svatou *říkají* aneb raději *slavují* (*dire, o celebrare la messa*); Slované však ponejvíce o této nejdraší oběti říkají, že se *slouží*; nebo vyjma Slovince, u nichž řeč německými výrazy na mnoze protkána jest, a kteří také za touto příčinou užívají vyjádření *mašu brati* (lesen), skoro všickni ostatní národové slovanští říkají, že mše svatá se *slouží*. Tak se nejpředněji vyjadřuje obecný českoslovanský, tak mluví lid polský, takového výrazu užívá i lid chorvátský,

říkaje *maša služio* (někdy i *govorio*), posléze také u Rusův jest zvykem říkati *služit* obědnu. Z toho na bíledni, že u Slovanův se mše sv. ponejvíce *slouží*.

Jakýsi Slovanům velmi nepřívznivý jinojazyční vtipkář použil tohoto výrazu, aby Slovaný potupil, řka: „Velmi charakteristickou věcí jesti, kterak jednotliví národové křesťanství mluvívají o mši svaté, nebo v tom prý se nejlépe značí i národní jejich ráz i úloha jejich v dějinách člověčenstva. Němci prý mši sv. *čtou*, neboť čísti knihy a spisovatí jest jejich největší libůstkou a knihami svými zaplavovati svět jejich čelní úlohou, což prý i Slované uznávají, říkajíce: „*Nimoiá neperepíšeš a ženku neperelubiš*.“ Pročež také v literatuře první mezi všemi národy zaujímají místo. Francouzové a Angličané mši sv. *říkají*; nebo ve světě se ozývati, mocný a hmotný hlas po celém světě vydávati, ve všech důležitějších světových záležitostech rozhodné slovo mluvití, poroučeti, panovati, to prý vždy za nejvyšší úkol všelikých snah svých považovali a toho také skutkem docílili, což druhdy i u Španělův bývalo, dokud říše jejich nad jiné mohutná byla, pročež také u nich obyčejem zůstalo, o mši sv. se vyjadřovati, že se *říká*. Vlachové sice také mši sv. *říkají*, ale raději ještě *slavívají* (*celebrare*), nebo prý mnoho slavností máti, mnoho *neděláti*, to jim mílo a sladko (*dolce fax niente*). Co pak se dotýče Slovanův, ti nejraději mši sv. *slouží*; nebo *sloužití*, otročiti, to prý jejich hlavní ráz národní, jelikož ku panování se nikdy schopnými neukázali, odtud prý i vidno, proč slovo *Slave* (Slovan) a *Sklave* (otrok) za jedno a totéž vždy pokládáno.“ — Tak dí onen hrdý a ku Slovanům na nejvyšš nespravedlivý vtipkář.

My však dokážeme, že výraz ten slovanským národům oblíbený jim také největší chvále slouží. Především nikdo potupnými předsudky nepředpojatý popírati nemůže, že výraz *sloužití* nikde tak nepřisluší jako tam, kdež se o nejhlavnější bohoslužbě — o mši svaté — mluví. Nebo co vlastně obětí tou chceme, čili za jakým účelem ji Bohu přinášíme? Nechceme-liž obětí tou rovněž tak Bobu *sloužití*, jakož v ní nám samým *slouží* Kristus, zastáváje v ní pro nás úřad zástupce, smírce a prostředníka našeho u Otce nebeského? Vždyť pak víme, že Kristus, ustanoviv tuto nekrvavou obětí při poslední večeři, slovy: „*To číte na mou památku*“ nám sebe samého ze všemi neskončenými zásluhami

svými zůstavil, čili že sebe samého v moc neb do rukou našich dal, aby, kdykoli výminky jeho přítomnosti vyplníme, obětující chléb a víno skrze řádného kněze a slova konsekrace (posvěcení) skrze něho říkajíce, vždy přítomným se stal se všemi zásluhami předraženého vykoupení svého a nám jako sloužil, jsa naším zástupcem, smírce, prostředníkem u Otce? Pročež o této oběti až doposud platí poněkud slovo Páně: „Já pak mezi vámi jsem jako ten, kterýž *slouží*“ (Luk. XXII, 27.). Nuže, kde sám Syn Boží *slouží*, není-li slušno, aby tam i člověk *sloužil*? To právě hluboko cítí náš slovanský lid katolický, a protož velmi přiměřeně a slušně říká, že mše sv. se *slouží*; i jest to nemalou urážkou jeho katolického citu, říká-li se mu, že mše sv. se *čte*.

Než z jiné ještě, ovšem podobné příčiny, výraz ten *sloužití* jest chvály hoden a kdykoli se o konání mše sv. mluví, nejslušnější, protože hluboký význam její nejlépe vyjadřuje. Výrazem *sloužití* vyřčeno, že mše sv. jest pravá bohoslužba čili místněji, že všechna bohoslužba se ve mši sv. soustřeďuje; mše sv. že jest nejhlavnějším jejím výkonem. Tot pak v pravdě katolický názor dosvědčuje opět v hlubokém vědomí katolickém našeho lidu slovanského. Vít zajisté každý poněkud evičený katolík, že mše sv. jest jakoby všech výkonův náboženských srdcem a duší (dle slov sv. Františka Saleského), že jest středem veškerého náboženství křesťanského a jako sluncem, okolo kterého se veškery ostatní bohoslužby kupí a ze kterého se na ně všechny lesk slávy a milosti Boží rozlívá. Nebo každá jednotlivá mše sv. jest jakoby jeden tlukot srdce Kristova, jest jakoby jedna vlna tekoucí z původního pramene spásy, jenž se na kříži vyřinul a jehož toky po všechna století se rozlívají v Církvi Boží, aby svou posvěcující rosou očistily, zavlažily a oživily všeliká srdce a všeliké duše, kteréž co právě byliny Boží v Církvi Kristově milerády onu posvěcující rosou milosti do sebe vsávají, upřímně a vroucně po smíření s Bohem a zotavení se v něm toužíce. — To vše hluboko pojal náš lid katolický a že tomnak, dosvědčuje jasně tím, že o mši sv. užívá výrazu *sloužití*. Mše sv. jest mu pravou bohoslužbou, jest mu středem a srdcem všech Božích služeb. A takové jasné ponímání hlavního katolického článku víry o mši svaté a spolu tak zřejmé jeho vyznávání přede světem, neslouží-li

našemu slovanskému, katolickému lidu, ke cti a chvále? Není-li již proto slušno, výrazu toho co nejvíce šetřiti?

Posléze považme i tu důležitou psychologickou a tudíž i pedagogickou pravdu, že slova přiměřená velikou do sebe moc mají, hýbati srdcem lidským, jak to už staří Římané uznávali, říkající: „*Verba movent*“ (slova hýbají), čili že slova přiměřená s to jsou, aby žádoucí city v srdci obudila, oživila a v životi zachovala. Než tážeme se, který z dvou výrazův těch *sloužití* aneb *čísti* více s to bude, aby cit nábožnosti v srdci probouzel, podněcoval a oživoval? Odpověď, tuším, na snadě jest. Každý zajisté nahlíží, že toho jen nejpriměřenějším výrazem, jakovým toliko *sloužití* se býti ukazuje, docíliti možno. Protož i z dušeslovního a výchovatského důvodu šetrme sobě výrazu toho, bděmež na jeho zachováním a přese všechen poměch jinojazyčníkův nepouštějme od něho, jinak bychom sami svévolně hlavní ráz našeho národu, pobožnost, stírali a národu stárnoucím, protože nevěrou a nenábožností ochorelým, svůj národ, ještě ponějvíce zdravý a mladistvý, násilně přivtělovali, čehož Bůh uchovej!

Slovo o homiliích.

Od F. S., kněze arcibiskupství Pražského.

Duchovních řečí valně nám přibývá, homiletická literatura se obohacuje: vzdělávání výkladův čili *homilií* leží však skoro ladem. Jeden kazatel rád by nad druhého vyniknul stručností a domnělou jadrností rozvrhu své řeči a přišlo tak daleko, že jsem nedávno už ve sbírce anekdot četl následující předlohu a rozvrh dvoudílového kázání na pondělí velikonoční:

„Budu mluvit o dvou učenicích, jdoucích do Emaus a ukáži vám:

1. *kolik jich bylo* a 2. *kam šli*.

Nezamítáme thematické řeči čili kázání, Bůh uchovej, ale o to snažně žádáme, bychom se navrátili k starému způsobu vykládání slova Božího k homiliím. K tomu nás vybízí breviář svým skoro každodenním: „*Homilia sancti* — — atd.“, podáváje stkvělé vzory výkladův, totiž homilie sv. otců. A co jest homilie? Homilie jest *výklad* perikopy t. j. částky sv. čtení při službách Božích, buď tedy epistolý aneb evangelia. Aby však *výklad* užitek přinesl, musí se ho *užiti*, posluchačstvo upotřebiti k duchovním potřebám po-

sluchačů. Jmenujemeť to *aplikací* a tato tvoří praktickou část výkladu.

Jak si při tom *počínati*? Přečtu si perikopy pozorně a přemyslím, mohu-li z celku některou *pravdu* co hlavní myšlénku vybrati, vyvinouti a vydobyti, jeden hlavní *děj* vytknouti. Možno-li to: pak uvažuji dále, jak bych tuto pravdu ostatními slovy perikopy odůvodnil, sbírám, *podpory, důvody*, by vytknutá pravda pevně, nepohnutelně stála, sbírám *květiny*, bych jimi hlavní myšlénku co růží zeleným listím ovinul a uvázal v jedinou krásnou kytku uvázal, kterouž pak v neděli svým posluchačům podám. A poněvadž *sbírám*, proto jmenuje škola takovýto výklad čili takovouto homilií *sbornou*, synthetickou, vyšší. Někteří ji dali ještě jiné jméno a sice biblické kázání a nikoli bez příčiny. Máť ona jako řeč (kázání) svůj *úvod* (ovšem že kratší), pak následuje *pojednání*, (kteréž však se nevyšinuje z obvodu perikopy), a pak *závěrek*.

Dlouho-li se trápím, a nemohu-li vysoustruhovati z nedělního aneb svátečního čtení *jediný* celek, nemohu-li smysl perikopy shrnouti v jedinou myšlénku: pouštívám se jinou cestou. Tu si rozdělím sv. čtení na *tolik* částek, na *kolik* samo přirozeně se rozkládá. Tyto hlavní částky pak rozebírám, vysvětluji, vykládám. Pakli nelze jest perikopy takto rozdělití aneb mělo-li by takových oddílů mnoho býti, na př. pět, šest: tož rozebírám raději verš po verši, jak jdou za sebou, aneb spojím verše stejného smyslu a takto spojená slova Písma sv. pak rozebírám. A poněvadž buď hlavní částky aneb jednotlivé verše perikopy *rozebírám*: homiletika pokřtila takouto práci jmenem homilie *rozborné*, analytické, nižší.

Při *sborné* homilií sbírám květiny a váží je v jedinou kytku, při *rozborné* však rozebírám rozmanité květiny slova Božího, kladu je dle barev na hromádky a pak sestavuji více a sice po zahradnicku roztríděných kyticí, kteréž pak při službách Božích posluchačům darem dávám. Volívají si, jeden modrou, jiný červenou. Mládež má ráda lilie a fialky, dospělejší věk miluje růže a stáří slzičky, balšám a užitečné koření. Kdo nemiluje vonných kvítků, tomu vstřím do ruky trochu kopřiv, byť se i zdráhal.

Po učiněném zvolení, vzdělati máje homilií buď *sbornou* aneb *rozbornou*, myslím si, že jsem některým z mých posluchačů a na mysl přemítám, co asi ze sv.

čtení by se mu temné býti zdálo, čemu by asi bez vysvětlení neporozuměl. Je-li tam cos takového, to pak, avšak *jen* to vykládám. Nezabíhám tedy do učených traktátů, by se nezdálo, že chci ukázati lidu všecko, čemu jsem se ve školách učival; nýbrž stručně, prostonárodně výklad podám. Neboť co jest lidu do hádek učených pánův? Lid žádá výklad Církve svaté a nic více.

Chci-li však *prostonárodně* vysvětlovati, nesmím zabřednouti do *trivialnosti*. Tak n. př. kdybych soudil, že lid náš *moře* nezná a takto bych nejspíše, nemotorně vysvětlovati počal: „Co jest *moře*? Nejm. ! představte si náš rybník a za ním i před ním, v pravo i v levo a jak daleko vidíte rybník za rybníkem, všude sama voda atd.“ Škoda času! Spíše o to dbám, jakbych slov písma sv. k duchovním potřebám osadníků upotřebil, jak bych s prospěchem slova sv. čtení na ně obrátil, zdali po výkladech jednotlivých veršů, částek aneb až na konci. To se ponechává vůli kazatelově a závisí zhusta od obsahu perikopy. Že by pouhým výkladem bez praktického upotřebení málo prospěl, rozumí se. Tak též známo, že se při rozborných homilích úvodního textu neuzívá, poněvadž by řečník z textu toho pojednání své vyvoditi nemohl, jelikož nikoli o jedné pravdě, nýbrž o *mnohých* pravdách mluvívá.

A v tom právě záleží přednost homilie před řečí thematickou. Lid seznamuje se tudy s obsahem Písma sv., slyší v jediné homilii několik jemu přiměřených a potřebných pravd, potěší a poučí se slovem Božím: kdežto v thematickém kázání řečník často učenost a obratnost svou nad potřebu na odív staví. Za tou příčinou, tuším, že se neminu s pravdou, dim-li, že jest obzvláště začátečníkovi, třeba zapřítí sebe, má-li pracovati homilie a předce zase jisto jest, že se svatorečnictví opravdově nepovznese, pokud se nenavrátime pokorně k starému způsobu vykládání slova Božího k *homilím*. „Každý *umělý* učitel v království nebeském podoben jest člověku hospodáři, kterýž vynáší ze skladu svého věci nové i *staré*“ (Mat. XIII, 52.).

* * *

Konečně žádáme každého umělého kazatele slova Božího, by ze skladu svého homilie nižší i vyšší vynesl a Blahověsta jimi podaroval jedněm k poučení, jiným k povbuzení, neboť — *exempla trahunt*. Jiného listu, jiného střeďiště nemajíce, můžeme na Blahověstu vším právem žádati,

by též homiletická vypracování přijímal, jelikož velkou většinu svých oděratelů v řadách vel. duchovenstva má ¹⁾.

Řeč při svěcení cukrárný v Ronově.

Od kněze J. Drbohlava, střídníka Nimburského.

Velikým nákladem a sjednoceným úsilím tisícerych ruk v naší osadě v době poměrně velmi krátké vzdělán a vším svému účelu přiměřeným příslušenstvím opatřen jest dům, jenž podivení vzbuzuje. — Hledám na to složité vnitřní ústrojí jeho, na ty nesčíslné menší větší nástroje a nádoby, které sílu lidskou nahrazující, práci člověku znamenitě ulehčují, žasneme, nemohouce ani pochopiti, jak rozum lidský takové divy vykoná. V skutku, člověk jest tvor zvláštní a podivný! Jsa tak slabý a křehký, že bez cizí pomoci ani choditi se nenaučí; jsa tak vrátký, že druhy dech větru jím jako listem na stromě klátí, a životu jeho nebezpečím hrozí, ukazuje se na druhé straně, co pán a vladař všech viditelných stvoření, co náměstek a obraz Boží na zemi. Člověk vše sobě podrobuje, ze všeho kořistí. V jeho službě jest vzduch, voda, oheň, země se všemi plodinami, všechny přírodní síly, ano i ta jasná těla na obloze nebeské. On rozrývá vnitřnosti země a spouští se na dno hlubokého moře, aby na světlo vynesl věci pro potřebu, okrasu a pohodlí; on krotí líté šelmy stokrát silnější než on sám, a rána jeho zasahá dravce ve vzduchu kroužícího, tak že mrtev klesá k nohám jeho. Pomocí uměle zhotovených skel nejen žhavé paprsky slunečné chytá i zapaluje hořavé látky, nýbrž i v nesmírné vzdálenosti po předmětech s prospěchem pátrá a měří jejich velikost. Z hadříčků pohozených dělá papír a na něm prostředkem knihotisku výmysly své do světa rozesílá, čině je takto obecným jménem veškerého lidstva. Pouhým otřením sírký o předmět drsnatý způsobuje oheň i světlo v okamihu, jenž postačuje sotva k vyřčení: „Budiž světlo!“ a železnou tyčí — hromosvodem — záhubné blesky zachvacuje a svádí tam, kde nemohou uskoditi příbytkům lidským. Z bylin a kovův dobývá léky na zhojení nejkrutějších nemocí, a opatrným užitím látek uměle připravovaných a podobných vzduchu — tak zvaného aetheru a chloroformu — soudruhům zmračeným tu ruku,

¹⁾ Žádajte, rozmlíli pp. bratři, ale též *podávejte*, aby mohl, aby měl co přijímati. Redaktor.

am nohu na zachování života odjímá, tak
e ani nepocitují bolesti. Břehy širokých
proudův spojuje úžasnými mosty, a pro-
tředkem nepatrného drátu myšlení a city
vé na kolik tisíc mil do vzdálenosti v ne-
noha okamženích hlásá. Bez koní jezdí,
bez křídel létá a do nejvzdálenějších kon-
tin země po šířím, pustém, nebezpečném moři
na parních lodích rychlostí větrů se plaví, aby
za domácí výrobky vyměnil plodiny cizí.
A komuže lze do podrobná vyčísti — vy-
menovati jen to nejdůležitější, což lidé od
pradávných dob vymyslili a udělali, aby
vездеjší živobytí bylo snesitelnější a při-
jemnější? Jen to buď ještě připomenuto,
že důmysl lidský s velikým časem a práce
zařetřením v rozmanitých dílnách robí odě-
vní látky všelikého druhu a přerolličná, v
domácnosti a v hospodářství velice potře-
bná náčiní, podivuhodnými stroji všelijaké
zásoby k potravě a k obcerstvení chystá,
anobřz v továrnách, jako jest ta, jež v naší
osadě vznikla, cukrovou třtinu, jen v hor-
kých zámořských krajinách rostoucí, zdo-
máceným burákem uměle nahraňuje. Kdo
konečně neví, že téměř i vše, s čím se
v přibytích svých setkáváme, vše, nač
tam oko patří, čeho ruka se chytá, to sklo
v oknech, ty zámky u dveří, ty hřejejí ka-
nna, to stolní nádoby a na sta jiných věcí
— to vše že patrně svědčí o důvtipu du-
cha lidského? — důvtipem čili rozumem,
pak svobodnou vůlí a laskavým srdcem
velice, nevýslovně velice povýšen jest člo-
věk nad ostatní tvory pozemské; v těch
věcech záleží jeho podobenství s Bohem;
na nich zakládá se jeho náměstnictví, vláda
na zemi, kteráž si všecko podmaňuje, vše
spíná a krolí, nadevším vítězí a poskytuje
nám tisícerych příčin a příležitostí v úžasu
a s díkůčiněním volati s Zalmistou Páně:
„Co jest, ó Bože, člověk, že si ho všímáš a
syn člověka, že naň pamatuješ? Málo mne-
šího jej činíš anděliv, slávou a ctí korunuješ
jej. Vlárařem jej činíš nad dílem rukou svých,
všecko kladeš pod nohy jeho, dobytče domovní
i zvěr polní, ptactvo nebeské i rybu mořskou
(Zalm VIII.).

Když ale takto voláme, velebíce Boha,
či tu snad činíme víc než povinnost uklá-
dá? — Nikoli! Bůh zajisté jest jediným
dárce a podpůrcem důvtipu a ostatních
mohutností duchovních, kterých jednomu
v menší, druhému u větší míře udílí; jen
Jeho pomocí rodí a probuzují se v lidské
hlavě šťastné pomysly, při jichž vzniku ča-
sto ani tušiti se nedá jejich vliv, jejich pů-
sobení na blahobyt lidí současných i potom-

kův. Pěkně o tom praví apoštol Páně
sv. Pavel: „*Nejsme dostateční něco pomyslíti
jako sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha
jest.*“ A když tomu tak, jak každý zbožný
křestan nepochybně věří a ví, co jest tedy
slušnějšího, než abychom při zdaru každého
dobrého pomyslení, předsevzetí i díla v
pokoře oslavovali Boha, řkouce: „*Ne nám,
Pane, ne nám, ale jměnu Tvému buď sláva!*“
Že pak při všem důvtipu a při všech o-
statních přednostech svých předce jen ne-
přestáváme býti lidmi křehkými, jimž jme-
novitě těžko bývá nad svými chťiči zlými
a nad pokušením zvítěziti: tož bude taky
třeba, často, velmi často ano ustavičně
Boha vzývati: „*Pane, drž, podpírej, zacho-
vej nás, abychom nezhylni!*“

Než kamže jsem se uchýlil, připome-
nuv jen několika slovy budovu, kteráž měla
vlastně býti předmětem řeči mé? Důležitý
to dům, velikolepé podniknutí, hodno naší
rozmluvy! Kdo vyčte všechny možné bla-
hé následky toho závodu pro naše vů-
koli? — Kdo vylíčí bez pochyby pro-
spěšnou tu změnu, která řečeným podnik-
nutím nastane v našem polním hospodář-
ství? Kdo popíše a ocení blahobyt, kte-
rý dle naděje mé uhostí se mezi naším
lidem chudším, jenž jindy neztídka nedo-
statkem hynul a sáhal k nepravým pro-
středkům: proto že se mu nedostávalo
poctivého výdělku, spravedlivé obživy?
Od nynějška sterým pilným a poctivým
rukám nebude třeba světití den všední.
Kéž by nás jen nesklamala naděje, kterou
ta budova v nás vzbuzuje! Kéž by Bůh
bděl nad dílem tím a nad ním rozpal
žehnající ruku svou!

Vykonáváje v té budově dle nábo-
žného obyčeje církevního obřad žehnací,
vzýval jsem Boha, dárce všeho dobra, aby
tak nákladnému podniku ráčil uděliti po-
žehnání, a všech, kdož v tom domě pra-
covati a přebývati budou, milostivě chrá-
nil přede vším úrazem na duši i na těle;
vy pak, toť doufám, úmysl svůj s úmyslem
mým, modlitbu svou jste spojili s prose-
bným hlasem mým. I zdalíž jsme se s do-
brou neporadili, svolávajice modlitbou po-
žehnání s hůry? V skutku, nemá příčiny,
nadíti se zdaru při počínání svém, kdo ne-
začíná s Bohem a ve jměnu Jeho. Zku-
šení rybáři, učenci Páně, celou noc pra-
covavše, ničeho nepopadli; když pak ráno
ve jměnu a přispěním Ježíše Krista uvrhli
sít, zahrnuli veliké množství ryb. Mnogo,
ba co pravím, všecko záleží na požehnání
Božím. Ne způsoblost, ne snaha a pile,

ne opatrnost, tím méně klam a lest, nýbrž „požehnání Páně“ — dí Písmo svaté — „v pravdě obohacuje člověka.“ Nebude-li Hospodin stavěti domu, marně pracují, kdož jej staví; nebude-li Hospodin ostrihati města, marně bdí strážný.“ (Žalm CXXIV.). A bylo-li to chybou, že jsme se k Bohu utkali o ochranu pro dělníky? Nebezpečstvím pro duši a tělo jest člověk všude, i při práci pospolitě obklíčen. I kdože tu poskytne potřebné, bezpečné ochrany? Kdo mu udělí daru trpělivosti, aby při obtížné práci nezlořečil a nezoufal? Kdo mu poskytne daru cudnosti, aby v hovoru i v obcování vši mrzkosti se vystříhal? Kdo mu propůjčí darů poctivosti, aby se nezpronevěřil a pro časné zboží neztratil věčných statků? Kdo pronikne srdce jeho darem pobožnosti, aby každou práci posvětil modlitbou, Bohu obětoval, ke cti Božské konal a tak pro sebe záslušnou učinil? Takových darů propůjčuje toliko milosti své Bůh. A opět: Kdo zachová dělníků při díle druhdy nebezpečném tu kratičkou píď vezdejšího života, kterýž visí na nitce velmi teničké? I to může učiniti toliko Bůh, dárce a strážce života, v němž dle vyřčení apoštolova živi jsme, hýbáme se a trváme.

Dobře jsme tedy bez pochyby činili, vzývající Boha Hospodina, aby žehnal domu, kterýž právě posvěcen jest a všem obyvatelům jeho i dělníkům, aby neodepřel ochrany před všelikou pohromou. I kdo nám brání v té modlitbě setrvati? Kdo nám vadí, abychom teď ještě jednou z hlubně rozničeného srdce nepozvihli prosebného hlasu svého? Ó rcemež tedy, rcemež nábožně: „Všemohoucí věčný Bože! Tvé strašné oko bdělo až posud nad místem, kde přičiněním tolikerých lidských sil vzrostla budova, při jejíž stavbě ani jediný život lidský nepřišel na zmar! I přijmiž za tu ochranu srdečné díky naše, které v pokoře a s vědomím nestatečnosti své Tobě přinášíme. Do Tvých rukou poroučíme tento dům šťastně dokončený a požehnaný vzýváním nejsvětějšího jména Tvého. Vezmi jej v Své opatrování a propůjč, aby všem pohromám odolal, a po stoletích ještě vydával svědectví o blahých úmyslech a lidumilnosti původců svých Tvé požehnání necht se shůry snese a přebývá v něm, anjelé pak Tvoji necht se uhostí u dveří a v komnatách jeho chráníce a opatrujíce všech, kdož tam bydlí a pracovati, tam vzházeti a odtamtud vycházeti budou. Amen.

Věčný Žid.

Od Václava Hampeje, kaplana v Bělé.

Za onoho času, když byl Pán náš Ježíš Kristus v pokoře skrytý život trávil, a pěstounu svému sv. Josefu vypomáhal v řemesle, vstoupil k němu jednoho večera jistý Žid, chtěje nějakou práci objednat. Vidělostrné a spanilé pachole zemdlené po denním namáhání, otázal se ho, proč sobě tak pracné řemeslo vyvolil. Na to odtušil Spasitel: „Nepracuji pro sebe; Jáh zajisté jediný přišel jsem na tento svět, abych vaše práce posvětil, a příklad vám zanechal, abyste činili, jakž Já ukáži vám; neboť jáh jsem, jenž živím plactvo nebeské, a opatruji slunce i měsíc i hvězdy — i celé tvorstvo!“ S udivením patřil naň Žid, řka: „Velikým bláznem každý, kdož by ti věřil.“ — „Já ale pravím tobě, že ne blázní, ale králové i císaři, ano i ti nejvýtečnější mudrcové nejen v Asii, alebrž ve všech dílech světa uvěří tomu; a všecka země klaněti se bude Mně, co Bohu a Pánu svému.“

„Kterak se to stane? — kterak smíš doufati, že bys kdy dosáhl mohl nesmírného toho zámyslu? Rozumný člověk nemá ničehož jen na zdarbůh chůti, nýbrž i prostředky sčísti a vyměřiti. Vyjev se mi tedy, čeho mnedle chceš upotřebiti k uskutečnění návrhu tvého? — Odkud nabereš vojenské moci a podpory, pokud si chceš podmaniti veškerý svět? Vždyť bys měl zapotřebí nesčíslných pokladů, kdybys chtěl veškeré lidstvo uplatit penězi a přilákati na svou stranu.“

„Toho všeho mi není třeba. Vše, což obmyslím, vykonám několika učedníky, které si k tomu z nechudší třídy lidstva vyvolím, a jeden z nejhorlivějších hlasatelův zákona mého bude sobě v pořtu tváří chléb svůj vydělávati řemeslem a přitom rozšiřovati víru mou. Druzí budou ještě chudší — nemajíce ničehož, leč několik potrhanych sítí rybářských.“

„Toť snad budou na to podnikaví, boječtívi a udatní co druhdy Alexander a Herkules, ač mají-li podstoupiti nesnadnou tuto práci — aby ti podmanili krajiny a města, nemají-li se lekati jisté smrti, mají-li neohroženě vstříc kráčet všelikému nebezpečství — razili si cestu středem vojenské moci.“ —

„Ani to ne. Naopak budou nesmělí, bázlivi a bojácni, a přijde doba, kdežto i mne mistra svého, opustí, a rozutíkají se před nepřátely, jižto na mne ruce vztáhnou. — Nejodhodlanější, nejodvážlivější ze všech

bude mít tolik zmužilosti, že k pouhé otázce sprostné děvečky, zapře a dotvrdí přísahou, že mne nezná.“

„Snad jich ale bude *velký* počet? Snad se k nim několik mocnářů připojí a Tě pohlásí za vůdce valného vojska?“

„Nikoli! Zamýšlím jich jen 12 neb na nejvýš 13 zvoliti.“

„A pak to snad bude výbor výmluvných řečníků, by co druzí Platonové, Demostheni, a jiní proslulí výtečníci mocí neodolatelné výmluvnosti a nevyvratných důkazů, libou a dojímavou řečí neb okouzlujícím přednosem všelikou vůli a srdcem pohnuli, a Tobě podrobili!“

„Nikoli! Bude to 12 sprostných, neumělých, neučených rybářů. — abych v krátkce vše vyslovil, chci, by učenici moji bez moci a vzdělanosti, bez umění a uhlazenosti, bez výmluvnosti a nádhery, beze zbraně a nucení, bez chytrosti a bohatství — veškeren svět, a sice v krátkém čase podrobili pod vládu mou; aby vykořenili modloslužbu, rozžotali modly, a Mně, co jedinému Synu pravého Boha na všech místech vzdělali oltáře.“

„Toť tedy slíbiš následovníkům a stoupencům zákona svého plnou volnost a svobodu? — Snad vezmeš pod ochranu všecku nepravost, a budeš lidi učiti, že jim dovoleno, po čem jen rozdrážděná mysl nosí baží; že se smí bez studu poddati každé vášni, jelikož rozkoš a kochání se v libůstkách těla jest svrchovaný a jediný cíl člověka?“

„Nikterak. Radovánky a rozkoše, jakých já jim podám, budou záležeti v tom, by přemáhali všeliké vnady a půvaby myslné, by mrtví tělo s žádostmi jeho. Ano, učiti je budu, že kdožkoli za mnou chce přijíti, kříž svůj milerád na se vzíti, a v kříži si libovati musí. Já jim povím, že kdo otce neb matku, bratra neb sestru, bohatství neb život svůj miluje více než mne, mým učedníkem nemůže býti.“

„Nu, toť věru výstřelek nejpomatenějšího rozumu! Toť nejzpozdilejší myšlenka, jaková kdy jen vstoupila člověku na rozum; toť úmysl, jaký po celou věčnost nelze uskutečnit. — Nebo pověz mi, kterak toho chceš dokázati, by těch 12 chudých rybářů, beze zlata a stříbra, beze zbraně a moci, bez učenosti, výmluvnosti a velkého, skvělého příslibování Tobě podrobili národy celého oboru zemského?“

„Majíť to vykonati ovšem jediné tím že se před světem poníží, volně přetrpí všelikou hanu a protivenství, a ochotně podstoupí sebe krutší muky, až konečně chudý takto:

a přísný život svůj v katanských rukou na hanebný způsob ukončí.“

„O politování hodný bloude! Kterak míníš dosáhnout žádaného cíle prostředky právě nejodpornějšími? — Kterak se chceš povznesti potupou k slávě, chudobou k bohatství, snížením k vznešenosti, smrtí k nemrtnosti? — Kterak zlomíš moc slabosti a moudrost bláznovství? — Jak mnedle vše, co jest na zemi mocného, slavného, nepřemožitelného, přemůžeš skorem ničím, ano méně než ničím? — Kdo kdy slyšel cos podobně nesmyslného?“

„A předce budeš ty všeho svědkem, a nepomineš ve svém pokolení, až se všecko toto stane, a po všem světě upevněno bude království moje, které dotrvá až do skonání věkův.“ —

Žid zavrtě nedůvěrně hlavou, pravil: „Tys největší blázen, jehož svět jen nosí“ — volal. V nedlouhém čase na to volal pak: „Ukřižuj! Ukřižuj!“ a — hle! nyní kráčí dále než osmnácte století bloudě a slouže mezi veškerými národy, a vidí podnes očima svýma, jak vše, co Pán pronesl, zcela se vyplňuje.“ —

Toť hluboký význam pověsti: „O věčném židu.“

Svěcení chrámu sv. ap. Petra a Pavla v Zlatníkách.

Od J. M.

V našem Blahověstě často čítáme zprávy, že tam neb onde chrámy Páně se obnovují, okrášlují neb nové staví. K takovému radostným zprávám budiž i naše připojena o svěcení chrámu Páně v Zlatníkách, kteréž Jeho Eminenci náš milovaný arcipastýř *Bedřich* d. 21. Listopadu vykonával. Byl to již sedmnáctý chrám, posvěcený od něho.

Sotva se bylo rozbřesko, oznamoval slavný hlas zvonů slavnost tuto tak řídkou a prvé než se úplně rozednilo, byl již arcipastýř náš v Zlatníkách.

Pomodliv se u oltáříčka, připraveného v naší škole, bral se pak, provázen jsa školní mládeží a četně shromážděným duchovenstvem do kostela, kdežto jej u dvíří čiperná panenka oslovila slovy prostými, ale srdečnými. — Podotýkati nemusím, jak blahosklonně arcipastýř co veleznamý přítel mládeže slovům jejím naslouchal! Přistoupiv na to k oltáři, pozdravil četně shromážděný lid slovy: *Pochválen buď Ježíš Kristus!* a jal se k němu mluvit a s

„Aj stánek Boží s lidmi a přebývati bude s nimi. A oni budou jeho lidem a sám Bůh s nimi bude jejich Bohem (Zjev. Jana XXI, 3.). Milé ovečky! jak šťastná jest osada vaše, majíc opět chrám. Israelité, vrátivše se z Babylona, radovali se — než ne všickni. Radovali se mladí, poněvadž mohli obětovati Hospodinu v stánku Božím; plakali ale starci, vzpomínajíce sobě na chrám Hospodinův někdejší a porovnávající nynější s bývalým, prostý a chudíčký se zlatoskvoucím.

Jinák to u vás! Vy máte nyní chrám, mnohem krásnější, než byl dávnější. Kdo by z vás dnes nepocítil radosti mnohých?

A abyste se podle úmyslu Církve sv. radovali, *vysvětlím vám dnes hlavnější posvátné obřady při svěcení chrámu Páně a doložím k tomu spasitelná naučení.*

Když Kristus Pán počal učití a činiti, chodě po veškeré zaslíbené zemi, jádrem kázání jeho bylo: „Činite pokání.“ Nejinak započali sv. Apoštolové.

Slépějí Kristových a sv. Apoštolův následující Církev svatá, všechny nás dnes ku svatému pokání napomíná.

Včera již uložila nám *půst*, abychom hodně se připraviti mohli; a dnes velí nám, abychom prvé než svěcení započneme, modlili se žalmy kající a litanie ku všem Svatým. Ó jak potřebný jest *půst*, jak potřebná modlitba a přimlůva svatých každému, kdo se chce jednou dostatí do sv. Jerusaléma. Pomodlivše se přistoupíme ku dveřím stánku tohoto a posvěťvše vodu kropiti budem stěny chrámu zevnitřní. — Toto kropení svěcenou vodou má vám na mysl uvéstí, že i vám jest velice zapotřebí rosy milosti Boží, slzí kajcností, která sice oko kalí, duši ale bělí.

Jako majitelové domův znamenají domy své znakem na znamení, že jim patří; taktéž i my přijdouce opět ku dveřím chrámovým svatým křížem je poznamenujeme, na jevo dávající, že dům tento onomu patří, jenž za nás nesl kříž a umřel na něm smrtí bolestnou.

Vejdouce do kostela na kříži udělaném z popele vyznačíme písmena abecedy řecké i latinské. — Tímto obřadem Církve svatá dává na srozuměnou, že v kříži sv. skrze Krista Páně všickni národové, všickni lidé bez rozdílu stavu, bohatství, rodu stejných práv mají, všickni jedno jsou.

Buďtež i vy mezi sebou jako bratři! Jednota ducha vašeho zjevuj se v jednotném bohubilém smýšlení, zjevuj se mravopochestnými skutky, aby i svět na vás

viděl, že jste dítky jednoho na nebesích Otce a jedné na zemi starostlivé matky, Církve svaté, jež posvěcuje netoliko chrám náš kamenný, nýbrž i vás, chrám to živý.

A hojnost milosti vyznačí vám svěcení oltáře.

Jako patriarcha Jakub polil kámen olejem a nazval místo vidění *Bethel*, t. j. dům Boží: taktéž i dnes kámen oltární sv. olejem pomazán hude na znamení, že síla a hojnost milosti Boží, kterouž vyznačuje olej, z oběti nejsvětější se přystí, z původce všech milostí, jenž jest Kristus Pán. — A aby vyznačila Církev svatá, že milost Boží z oltáře, z oběti nejsvětější v sedmi tajných pramenech, svatých to svátostech se vylévá, světící biskup sedmkrátě obchází oltář.

Jak šťastná jest osada vaše, že opět bude míti stánek Boží a Boha svého na oltáři!

Spějte sem tedy všickni ku pramenu veškerých milostí; vy, kdož neduhy jste sklíčení, zde nabudete zdraví; nevědomí zraku duchovního, opuštění naleznete zde starostlivého Otce a slabí u víře posilnité se zde, abyste mohli neohroženě víru naši svatou vyznávatí, podle ní živu býti a někdy blaženě umříti. I vyslyší vás Pán, když k němu skroušeným srdcem volati budete — vždyl On jest Bohem vaším a chce, abyste byli lidem jeho. — Abyste pomoci Boží tím spíše dosáhli, přimlouvati se budou za vás svatí, jichžto posvátné ostatky sem se přinesou.

Prastarý jest obyčej, ostatky svatých v chrámu Páně míti. Již první křesťané uvykli sobě oltáře, chrámy stavěti nad hroby mučedníkův svatých a tamto konati obět nejsvětější.

Za příčinou tohoto chvalitebného zvyku prvních křesťanův i nyní ostatky svatých se nalézají v každém oltáři, kdež se koná obět mše svaté.

Ostatky posvátné mají nás pamatovati na jich svatý život, ony jsou zde, jakoby k vám volaly: „Dobrý boj bojujte, víru zachovejte, aby i vám někdy vložena byla koruna spravedlnosti.“

Na to se bude 12 křížův, ve kterých se světlo rozžehne, natíratí svatým křížem a nakuřovati posvátným kadidlem. Obřad tento posvátný proto se koná, aby se naznačilo, že Kristus Pán Církve svou založil na 12 Apoštolích, kteřížto odebravše se do veškerých končin milostí Boží, kterouž sv. mazání vypodobňuje, světlem nebeského učení a modlitbou, kteráž se jako kadidlo nese vzhůru, zjinačili tvárnost země.

Hlásá vám tento posvátný obřad, abyste se i vy duchovně změnili, abyste skutky temnosti odloživše, oblekli se v odění světla, tak živi byli, jak sluší na katolické křesťany.

A když takto učiníte, taková spásitelná předsevzetí sobě dnes při svěcení chrámu Páně tohoto oberouce: žehnati vás bude Bůh, sesýlati bude déšť na osení vaše, rozmnoží ourodu na polích vašich, zachováva je od všeliké zkázy.

Ano buď Bože milostiv lidu tomuto, ochraň jej před hladem a morem, netresciž jej pro hříchy jeho, nýbrž vyslyš a uslituj se nad ním, když v chrámě tomto o pomoc Tvou volati bude. Amen.“

Nyní počalo svěcení chrámu a po ukončeném sloužil veledůst. p. provincial řádu kazatelského slavnou mši svatou, při kteréž byl JEmín. p. kardinál. Po uděleném požehnání s Nejsvětější důst. p. kanovník *Voj. Hron* vystoupil na kazatelnu, a ve jmenu JEmín. oznámil všem, kdož pobožné svatou zpověď vykonali a přijmou Nejsvětější svátost oltářní, odpustky jedného roku. Byl pak to utěšený pohled na tak veliké množství Tělo Páně z rukou svého arcipastýře přijímajících. Když se JEmín. ubíral z chrámu Páně, poděkovala dívka jemu ve jmenu osadníků Zlatnických, jakož i pan okresní řečí ráznou německou (škoda, že jí lid nerozuměl), na kterouž pan kardinál krátce ale otcovsky odpověděl.

Nezapomeneme žádný z osadníků Zlatnických na tento tak památný den, neb spasení se stalo domu jeho a v něm nám všem.

Měrou, kterou měříte, bude vám odměřeno.

Antiochenští pobouřivše se za císaře Theodosia v divém vzteku zdrtili sochu císařovny Flaccilly. Císař rozněvav se, osvědčoval veřejně, že se chce na lidu tom bouřlivém krvavě pomstíti. Sv. Macedonius, biskup onoho nešťastného města, psal ale císaři, chtěje uchrániti pobloudilé ovečky své před prehlivostí panovníkovou. „Ty, Pane, máš právo, trestati lidi, kteřížto se tak drze provinili. — Zatím ale prosím tě, že i tito provinilci jsou živými obrazy živého Boha. Stěž se tedy, aby snad, nakládaje ukrutně s těmito obrazy Božími, sám hněv Páně neobrátil na hlavu svou. Ty se hněváš, vida, ano se stalo pohanění milé choti tvé. A hle, tito ubozí pobloudilci tak jsou milí Kristu Pánu, že za ně ráčil umřít. A ty bys se, císaři, nebál v prehlivosti své zúriti proti nim, že v nešťastné chvíli zapomenuť se nad sebou?“ — Slova sv. biskupa neminula se s účinkem a císař promínil.

Obnova kaple sv. Kateřiny na Tetíně.

Nehrubě četný zástup nábožných poutníkův Pražských vracel se r. 1850 se sv. Hory zase ku Praze. Tu jim ve srdci povstala touha, zajíti na Tetín a pomodliti se tam, kdež první ctitelkyně Rodičky Boží a pravá matka českého národu, sv. Ludmila sloužila Kristu. — Myšlénka — toužebnost ta přišla jim od Boha a pravověrné duše daly se na Tetín. Než jaková bolest pronikla tu zbožným poutníkům srdce, když došli na žádoucí ono místo! Bylot jim tu viděti na své oči, čehož by nikdo z nich nebyl směl tušiti. — Přišedše hledat *hřbitov*, oslavený prvotním hrobem první světice a mučednice národu českého, na místě tom posvátném shledali — ohavnost, zpuštění; starobylý chrámek sv. Kateřiny, kdež sv. Ludmila bývala na mši svaté a u stolu Páně, učiněn byl *sýpkou*, obce Tetínské; na hřbitově obezděném nebylo již ani znaménka, připomínajícího, která si sluší vážiti posvátné té země. — I kdo, vida na své oči takové zpuštění na místě svatém, mohl nelíti slze a netoužiti věku, jenž zavíral svatyně a rušil oltáře? S usedavým pláčem poklekli tu zbožní poutníci, a zlíbavše posvátnou půdu, modlitbou hleděli ulehčiti bolestem srdcí svých. Nebylot pak ani jediného, kterýž by toho necítil, že jest čas, aby se v XIX. století napravilo, což proviněno za posledních let XVIII. věku¹⁾.

Krásný, bohumilý úmysl, vzbuzený ve srdcích zbožných těchto Pražanův, nevyhasl, nevymizel z nich. Neodkládalo se též s činem, nýbrž bez prodlení přičiněno ruky k dílu. I podařilo se to. Bohabojná podnikavá panna *Františka Weidnerová* svěřila zámysly a přání zbožných srdcí JEmín. p. kardinálu a ušlechtilé vys. uroz. panně *Gabriele bar. Thysbaertové*. — JEmín. kardinál s radostí schválil bohumilé zámysly a předkem již netoliko pomoc, nýbrž i požehnání své apoštolské připověděl podnikatelům v tak slušné a svaté věci. Zbožná šlechticka, vys. uroz. bar. Thysbaertova, neunavená to panna, kdekoli činiti jest o čest Boží a spasení duší, ihned s všelikou ochotou se propůj-

¹⁾ Poslední dobroditelkou drahocenné kaply té byla J. M. císařovna Maria Teresia, kterážto před sto lety (r. 1759) potřebné opravy nákladem svým kázala opatřiti. Pánové, jenž byli po roce 1780 tak divně řádili v Čechách, nemajíce smyslu pro vzácené a posvátné starožitnosti, nešetřili ani této svatyně.

čila ku každé službě a pomoci, již bude potřebl. A bylo nejedné věci potřebl. Předě všim třeba bylo koupiti od obce Tetínské dotčenou kapli sv. Kateřiny. Obec žádala za ni novou sýpku a ušlechtilá baronka Thysbaertova, zavázala se během tří měsícův postavit ji sousedům Tetínským. Několik ze sousedův jmenované obce uvolili se dobrovolně, že chtějí dovážeti potřebné stavivo na novou sýpku; politické úřady potvrdily učiněné smlouvy a stavitel p. Koura za 300 zl. ve str. postavil Tetínským řádnou sýpku, jakověž sobě byli žádali. Takou měrou stala pak se p. baronka Thysbaertova majetníci památné kaple sv. Kateřiny na Tetíně. Stalo se při sv. Havlu r. 1852.

Než kterak tehdy vypadala památná svatyně, snadno jest sobě pomysli. Nebylo to leč holé, sešlé stavení, z kterého se obilí vyneslo a převezlo do nové sýpky, postavené na obecném pastvisku na zříceninách bývalého hradu Tetínského. I nastala potřeba, náležitým způsobem obnoviti a ke službám Božím znova zasvěti místo tak vzácné a drahé zbožným předkům našim. J. Emin. p. kardinál, velice jsa povděčen, že se řečená kaple dostala do rukou, hotových navrátiti Bohu, což Božího jest, přijal ji hned pod ochranu a sám přispěl znamenitými penězi a *soukromým* listem v Unoru 1853 vybídl zbožné diecesány své k činnému účastenství ve svatém tom díle. C. k. policejní úřad povolil tolikéž sbírat dary k takovému důstojnému účelu. — Zatím co se šlechtná panna Františka Weidnerová trudila bohumilou touto péčí, vlastenecký náš umělec p. Jos. Hellich vyznačil způsob, kterým by se kaple obnoviti měla. Podle návrhu jeho provedly pak se potřebné umělecké práce uvnitř i zevně; on sám shotovil též pěkný obraz sv. Kateřiny, jenž bude pravdivou okrasou nové svatyně²⁾. Práce tesařské a zednické, pokrývačské i kamenické ovšem z nejednéh přičin protáhly se až do letošního roku. Zatím zhotovil též p. Em. Max pěknou sochu sv. Ludmily, kterážto státi bude na hřbitově při stěně kapelní v přiměřeném výklenku. Uvnitř v milém kostelíčku zřídil se kůr a obnovené stěny nabyly slušné tvárnosti. V popředí

nad průčelím vystavěla se vížka, přiměřená slohem starobylé kapli. Nákladem *katolické jednoty* Pražské zjednáno jest posláze zvon, zasvěcený jmenem sv. Kateřiny a ozdobený obrazy sv. Ludmily a sv. Václava. Oltář cele upravený nalézá se posud v Praze v kn. arcibiskupském semináři u vel. p. ředitele Dr. K. Pruchy.

Z toho ze všeho viděti, že se žádoucí obnova drahocenné kaple Tetínské podle přání a úmyslův zbožných poutníkův Pražských šťastně a krásně provedla. Péči horlivého p. Dubského, c. k. okr. aktuara v Berouně, kterýžto posledním časem velmi snažně pomáhal k řádnému dokončení díla, urovnáno jest i prostranství před kaplí, tak že přístě o slavnostech a poutích kazatel vidín a slyšán bude od mnoha tisícův nábožného lidu. Takovou měrou nezbyvá leč řádem Církve svaté zasvěti opět drahocenný tento stánek Páně. J. Emin. p. kardinál strožil se sice ještě letos posvěcením biskupským dotvrditi přání zbožných katolických duší: důležitě praktické ohledy ale přiměly jej, že ovšem i sobě i pravověrným ovečkám svým radost tu velikou poodložil k příštímú jaru. Do té doby bude nám čekati na žádoucí slavnost, kterouž se cele obnoví bývalá sláva památného Tetína.

Radost, kteréž se nám bohdá příštím jarem dostane, přáli bychom, aby v každém ohledu byla dokonala. Co divu tedy, přejem-li sobě mimo jiné, *by možná bylo, do posledního halíře zapraviti všecko každému řemeslníku a umělci, kdož pracoval při obnovování milostné svatynky této?* — Posud sice nemálo se již stalo. Nákladem ušlechtilé p. baronky Thysbaertovy a jiných několika dobrodincův koupila se kaple i opatřila se jistinou, vyměřenou podle zákona. Mimo to zaplatilo se zedníkům, tesařům, pokrývačům, zámečnickům atd. za rozmanité práce jejich. Na zapravení všelikých těchto povinností vyšly však peníze, jež byla horlivá panna Františka Weidnerová sesbírala mezi soukromými dobrodinci. — Skvějít pak se mezi dobrodincei těmito jmenují JJ. CC. Mstí tři císařoven: Marie Anny Eližběty a Karolíny Augusty; skvějít se jmenují J. Emin. p. kardinála a J. Ex. p. náměstka bar. Meccéryho, jakož i několika paní ze šlechty české. Šlechtný p. Max. Berger, darova několik tisíc tašek a vys. důst. p. kanovníci všickni přispěli též většími a menšími dary. Než všechny tyto a jinaké oběti již vydaly a ještě vybývá asi 1000 zl.

²⁾ Hlavní obraz představuje sv. Kateřinu, klečící na oblacích a prosící za místo, jehož jest ochránitelkou a patronkou. Po stranách jest obraz sv. Anny a sv. Ferdinanda.

kteř se zapraviti musí. Ušlechtilá p. baronka Thysbaertova, dokonavši úlohu svou navrátila kapli Církvi a tu další péče o ukončení žádoucí obnovy vložila se na bedra d. p. Dr. K. Pruchy. Takovou měrou ale připadlo na dotčeného pána těžké břemeno, připadl naň nemalý *důl*, kterémuž se též horlivý kněz podvolil, žádaje tudy přispěti, aby se obnovený Tetín tím spíše stál k každému katolickému srdci českému na novo drahocenným Tetínem. Není-li na nás, pomoci tolikéž v takové důležité a posvátné příčině? Neměla-liž by láska mnohých dokonati, což láska *několika* šlechtných příkladně započala? — Nebylo-liž by to *dovršením* svatých radostí Tetínských, kdyby se mohlo při obnovení kapli Tetínské ukázati, že tu není naprosto *ničehož*, ježto by nepocházelo z dobrovolných darův ochotné lásky věrných duší katolických? — Při dobré vůli snadno bude mnohým, složití tolik, co třeba, by do příštího jara nezustalo ani halíře dluhu na obnovené milé svatyně Tetínské. Dej každý, co můžeš, a byť jsi dal i málo, bude-li jen *dávajících mnoho*, zajisté v krátkém čase s pomocí Boží sejde se s potřebu. Pak ale bude moci býti radost čtenářův sv. Ludmily dokonala; naděje zbožných obnovovatelův, kteřížto s důvěrou v Boha podnikli pěkné to dílo, a ujdou a vyplní se a obnovenou kaplou sv. Kateřiny přibude významný *pomník* na svědectví, kterak se na všech končinách vlasti naší zmáhá bohumilá úcta k svatým našeho národu a čítá obětivost lásky katolické. —

Takové jest naše přání.

Vydavatel Blahověsta za šťastného by se pokládal, kdyby slovo to upřímné každému z laskavých přátel a čtenářův našich bylo podnětem, aby se ujmouti ráčil této věci svaté národní i katolické a tudíž i jiné povzbuditi k čilému účastenství. —

„A komu máme zasílati oběti své na oslavu sv. Ludmily?“ táže se snad jeden nebo druhý z upřímných přátel našich. — Snadná i krátká *odpověď*. Zprávce a opatrovníkem veškeré obnovy na Tetíně jest nyní velení p. Dr. K. Prucha. Komu tedy libo, *přispěti* něčím k dotčenému konci, bezprostředně k rukou řečeného p. *ředitele* arcibiskupského semináře Dr. Pruchy zaslati to můžeš. Zdálo-li by se ale komukoli příhodněji, dárek svůj zaslati prostřednictvím redakce Blahověsta, redaktor milerád v tom poslouží, a což se za-

slalo, řádně v Blahověstu oznámí a doručí veleb. knězi Pruchovi. Bůh sám ráčíž dáti, aby to — vydalo ³⁾!

Milosrdné sestry v Drážďanech.

Posledního času ovšem častěji než obvykle mluveno v církevních novinách o nás a o poměrech našich v království Saském. — Příčinu k tomu zavedla nepříznivá odpověď ministeria kultu, vydaná k žádosti několika horlivých našich katolíkův, přejících sobě, aby se *nemocnice katolická* odevzdala *milosrdným sestrám*. Jak Vám tuším vědomo, máme v Drážďanech ústav, v XVIII. století založený s nadáním královským a odevzdaný pod vrchní správu apoštolského strídníka v našem království. — Svrchu řečení katolíci někteří vidouce, ano se v nemocnici nedostává řádné posluhy, jakověž katolická mysl nerada pohřešuje v ústavu katolickém, v měsíci Březnu 1854 zadali ke králi prosbu, aby se v řečený ústav uvedly milosrdné sestry. Rozumíť se samo sebou, že prosbu tu všemožně podporoval náš nejdůst. p. biskup a strídník apoštolský *Ludvík Forwerk*. V Sasích ale ústavou zemskou jest zabráněno: *zakládati nové kláštery, a do země přijímati Jesuity aneb jakovýkolivěk jiný řád neb řeholi duchovní*. Nikdo z nás nemyslí, že by dotčený článek ústavy zemské čeliti mohl proti milosrdným sestrám, kteréžto nejsou vlastně řádem, nýbrž toliko duchovní kongregací, které nemajíce *ni doživotných slibů*, ni přísné *klauzury*, nemají též v pravém smyslu klášterův. Aby se vyhovělo pochybnostem pp. ministrův, ustanoveno se na tom, žádati, aby se *nemocnice naše* odevzdala milosrdným sestrám Münsterským, o kterých i *biskup katolický* i k. pruský vrchní *správce* Münster-*ský* vydali svědectví, že *nejdou řádem*, nýbrž toliko *družinou* ¹⁾. Než to vše nic nespo-

³⁾ Zásylky tyto mohly by se tuším přiložiti k peně-
zům, jež laskaví pp. předplatitelé Blahověsta při
novém roce k expedici naší v arcibiskupské knih-
tiskárně posílají budou. Bylat by to cesta nej-
snadnější bez dalších útrat a obtíží.

¹⁾ Náměstek vrchního presidenta Münsterského, sám
protestant, vydal o sestrách následující svědectví:
„Die barmherzigen Schwestern angehören keinem
geistlichen Orden, sondern bilden eine Genossen-
schaft; sie legen keine Gelübde ab, indem solche
weder gefordert noch angenommen werden, viel-
mehr geben nur das Versprechen, die drei evan-
gelischen Ráthe, des Gehorsams, der Armut und
der Keuschheit zu beobachten, und sich der Kran-
kenpflege zu weihen. Die Wirksamkeit der barm-
herzigen Schwestern ist eine eben so segensreiche

mošlo. Ministerium naše prohlásilo se konečně letos, že k žádosti řečené svoliti nesmí. Zdálo se mu, že by svolení čelilo proti konstituci a mimo to prý se i z jinakých důležitých politických příčin odepřiti musilo.

Výsledek takový spravedlivých tužeb našich, jak samo sebou se rozumí, nemálo zkormoutil srdce naše. Odepráno nám, čehož za dnův našich ani sultán turecký, ani bej tuniský křesťanům nebrání, odepráno nám toho v zemi, kterouž nazýváme vlastí, uprostřed národu, kterýž se tolik honosi tolerancí, svobodou, svědomím a náboženstvím! Nyní (ovšem ne poprvé) víme, na čem jsme. — Zatím ale litujeme, že ke strasti té nová nám přibyla nehoda. — Nepříznivý nález, kterýmžto ministerstvo odmítlo žádost naši dostal se do novin a katoličtí bratři naši v Bavorsích i v krajinách porýnských toužili na krivdu, která se nám děje. Netřeba dokládati, co z toho pošlo. Prudci protestanti počali ve svých novinách zvoniti na poplach, jako by se již bořil jejich Sion. Druhdy hanivajice ministerstvo, nyní v té příčině je velebili a jali se po svém způsobu všelijak brojiti proti papeži, proti hierarchii, proti tajným zámyslům Římské Stolicе a Je-

als ausgebreitete; ausser dem hiesigen Mutterhause, dem Clemens-Hospitale und der k. Strafanstalt hieselbst sind sie in 36 Töchteranstalten in den preussischen Provinzen Westfalen und Rheinland, im Königreiche Hannover und in dem Herzogthume Oldenburg für die Milderung menschlichen Elendes mit der anerkennungswerthesten Aufopferung und dem besten Erfolge thätig. In allen Anstalten pflegen die Schwestern die Kranken ohne Unterschied der Confession. Klagen darüber, dass die barmherzigen Schwestern confessionellen Frieden gestört, oder Bestrebungen der Proselytenmacherei am Krankenbette gezeigt hätten, sind nicht zur Kenntniss des Oberpräsidiums gelangt.“ — Takové svědectví dal milosrdným sestrám mocí úřadu svého svědomitý protestant! —

2) „Es ist durch die Erfahrung mehrerer Jahrhunderte erwiesen, piše se tam, dass die Ultramontanen überhaupt und Alle, die der Vertheidigung des Pabstthums sich gewidmet haben, bei diesem Streite nicht redlich zu Werke gehen. — Der gegenwärtige Katholicismus ist unverträglich mit der Freiheit. — Der Ultramontanismus erscheint als der Bandwurm des socialen Körpers; er entzieht ihm alle Nahrung, und wird für das Volk fortwährend Ursache zum Uebelbefinden; er führt endlich zum Absterben, wenn er nicht entfernt wird. — Der Ultramontanismus strebt darnach, den Menschen zu erniedrigen und zum Thiere herabzuwürdigen“ atd. A kdo mneďle jest u pánův těchto „ultramontanem?“ — Každý pravověrný katolík; každý, kdož se přiznává k Církvi, ježíšto blavou jest papež a věří, že Církev Kristova jest nmomylnou.

suitův atd. Netřeba tu leč několik čísel saských konstitučních novin u př. č. 248 pročísti a snadno se přesvědčí každý, jakovým duchem se na nás dýchalo 2). I kdo se nás tu může platně zastati a nás hajiti proti tolíkerým protivníkům? — Jediné noviny „Freimüthige Sachsenzeitung“ za nás pozdvihly hlasu, dolčující, že neměla vláda nám odepřiti, oč jsme žádali právem. Jinak roznečováno vášně proti nám. A mnoho-li bychom dovedli, kdybychom se do sporův dáti chtěli s tolíky osočovatelí? Nezbýváť leč mlčky trpěti, věrně pracovati a jistě doufati, že Pán všemohoucí milostí svou i zlé obrátí v dobré a zachová lodičku svou i na vlnobitném moři. Ostatně sluší v přítomné příčině vzdáti šlechtnému protestantu v novinách „Fr. Sachsenzeitung“ srdečné díky, že se spravedlivě věci naší ujal tak svědomitě a rázně.

Píseň při svěcení chrámu Páně na Sázavě.

Od kněze Vinc. Bradače, stříd. Č. Kosteleckého.

Zněte chvály Hospodinu,

Jezu Kristu, Jeho Synu,

Těž i Duchu čest a dik;

Dalť Bůh rukoum k práci sílu

A svornému žehnal dílu,

Dal Bůh v dobrém zdar a znik.

Bylo dětem předků věno

Litým ohněm vychváčeno,

Oltář rozpršel se v rum;

Co však zhoubná bouře vzala

Láska zase nazpět dala, —

Znova skví se Boží dům.

Pán, jenž za nás pněl na kříži,

Na oltář se semo sníží

Zase v mešni oběti;

Uvítá nás co své hosti,

Co své syny — ve svátosti

K životu nás posvěti.

A zde skloní k prosbám uši,

Kdy mor a hlad blaho zruší,

A kdy válka zděsí lid;

Slovem svým zde srdci rány,

Tajné žaly, křivdy, hany

Ráčí mile zahojit.

Slyš, ó Pane! prosby snažné,

Nechť moc Tvé ruky strážné

Boží stan ten ověje,

By nezhubí meč a plamen

Nikdy více tento pramen

Víry, lásky, naděje.

Prokop svatý, jenž ty háje
Mozolí svou změnil v ráje,
Dům ten vezmi v ochranu;
Bychom byli po vše doby
Toho chrámu živé zdobu,
Vyprosíš nám na Pánu!

Shlédni Bože! s jasnou tváří
K dobrodincům, na oltáři
Slož jich dar a ochotu;
Jednou, v odměnu jich nahy,
Povolej je ve chrám blahý
Ku věčnému životu.

Až pak i my v smrti době
Odpočinem zde ve hrobě,
V stínu této svatyně:
Všech nás, Bože, pozvi v nebe,
Ať s Svatými věčně Tebe
Chválíme tam v výšině!

Nápisy Ad. Mickiewičovy.

Prameny.

Rikáš: „Nechť si lidé Bohem pohrdají,
Jen když v srdci k ctnosti, k vlasti lásku mají.“
Hlupec praví: „Nechť si v horách židla minou;
Jen když v městě z rour mi vody hojné plynou.“

Učenost bezbožných.

Bezbožník, když u vědách s úsilím pracuje,
Střež se ho, neb vrah to jest, který zbraň kupuje.

Blahoslavení tiši.

O kus země člověčí se vraždí plémě;
Tichým buď, a tvoji bude všechna země.

Utrhactví a lichota.

Pochlebník a utrhač se za zásluhou pláží,
Lichota však víc než utrhactví duše kazi;
Utrhactví toto veždy učí dobré lidi:
Lichota zlé zatvrzuje a šlechetné šidí.

Čas.

Čas jest řetěz; — od Boha čím dál poutečeš,
Řetěz s sebou tím delší a tím těžší vlečeš.

Množství hvězd.

Pravd jest v Písmě Božím co hvězd na blankytě;
Čím máš lepší oči, tím víc utěší tě.

Souhlas.

Dobrý mistr rád jen v takém sboru zpívá,
Kdežto cítí, že hlas jeho ve souzvuku splývá.

Rozdílność.

Dobrý i zlý zároveň chodí za bližními:
Jeden aby živil je, druhý by tyl jím.

DOPISY.

[Čechy]

V Praze dne 30. Listopadu 1857.

Milo katolickému srdci při pohledu na horlivou činnost a obětovnost při ozdobování a obnovování chrámův Páně po širé vlasti. Počátek učiněn a podnět dán k tomu asi před 20 lety v Praze. Tehdáž ujal se stoličného chrámu Páně na hradě vys. důst. p. kanovník V. M. Pešina; snahou a péčí jeho nabyly zašlé oltáře prvotního lesku; a nejedné nové ozdoby, (míním tu obzvláště oltář sv. Ludmily a sv. Víta) dostalo se našemu právě velebnému stánku Božímu. Od té doby nastala v celé Praze čím dál tím horlivější snaha, aby vůbec viděti mohli každý, kterak duchovenstvo a zbožný lid katolický milují okrasu domu Hospodinova. Úsilí to právě zobecnělo a sice tak, že s tíží nalezněš nyní v Praze kostela, kdež by se byly během posledních 20 rokův neočistily, neobnovily, neozdobily oltáře.

Nepřestalo pak se na pouhém obnovování a ozdobování samých toliko oltářův: horlivé kněžstvo naše počalo též usilovati a buď Bohu chvála, usiluje s prospěchem o řádné obnovení *veškerých svatyní* vnitř a pokud možná i zevně. Pripomenuvše za minulých let v Blahověstu, jak chrámy Páně Vyšehradský, Apollinářský Pojezuitský u sv. Ignacia, sv. Štěpána, sv. Vojtěšský, Trinitářský, Dominikánský, Seminářský, Křížovnický, sv. Haštalský, sv. Jakobský, sv. Jindřišský atd. milé a náležité tvárnosti nabyly, nyní při konci běžícího roku s vroucí radostí opět zprávu podati můžeme, že dva farní a klášterní kostely ve městě uvnitř celkem obnoveny jsou. Jsou to chrámy Páně u *Marie Sněžné na Novém městě* a u sv. Tomáše na *Malé straně*. Jakové zásluhy má při prvním z dotčených dvou chrámů pt. p. Dr. Ducheck, nedávno povědělo se v Blahověstu¹⁾. Obnova památného tohoto kostela stála mnoho tisíc: neunavený farář nelituje krokův a proseb, s pomocí Boží vyprosil peníze ty a poradiv se s řádnými umělci, obnovil, dotčený vysoký a prostorný chrám Páně až mílo. — Podobně stalo se na Malé Straně u sv. Tomáše. V. důst. kněz Adeodat Schütz, na slovo vzatý kazatel a výtečný náčelník řádu Augustiniánův v Čechách, s důvěrou v

¹⁾ Viz Blah., roč. 1857, díl I., sv. 4.

Boha uvázal se v nákladné dílo úplné obnovy dotčeného kostela. Náš výborný Hellich propůjčiv se radou i stětcem, restauroval mistrovské obrazy *Rubensovy a Skreťovy* na oltářích a významné malby *Rainerovy* na klenbách. Podle návrhu téhož umělce děly se též ostatní práce a svatyně s několika předními oltáři na novo se zaskvěla v celé své spanilosti a důstojné kráse. Kdožkoliv vstoupíš nyní do tohoto stánku Hospodinova, radostí zapléšáš a zajisté srdečně poděkujеш horlivému podnikateli takové nákladné a důstojné obnovy. Nenít pochyby, že se na kostel u sv. Tomáše nejméně 8000 zl. ve str. musilo vynaložiti. Taková suma peněz, kterouž větším dílem z vlastních nehrubě znamenitých důchodův klášterních na dům Páně věnoval vys. důst. provincial, výmluvně dává svědectví, jakovým duchem se vyznačuje rád. Zbývá sice ještě několik postranních oltářův, ku kterým se letos přikročiti nemohlo. Než kdyby směl pochybovati, že se s pomocí Boží najdou dobrodincové, kteří ostatně pomocí šlechtnému knězi provincialovi příštím rokem na celo ukončíti krásné a slavné dílo¹⁾.

Vidouce, kterak se v té naší staroslavné Praze rok po roce zmáhá horlivost v naznačeném směru, nadějem se, že tudíž příštích let neustane. Jak doslycháme, u některých kostelův našich činí se již opravdivé přípravy na příští jaro. Tak u sv. Josefa na Malé Straně a v Týně na Starém Městě. Bůh pomoz i blahoslavmu podnikatelům. Než příčinou Týnského chrámu přáli bychom si, aby, pokud by se úplná vnitřní obnova předsevzítí měla, v krásném a památném kostele tompovedlo, což, jak se zdá, Husitství XV. věku zamezilo, překazilo. Po našem zdání totiž náležely by do tohoto gothického, ač bohužel z části porušeného chrámu Páně též *oltáře* ve slohu gothickém a po stěnách *malby*. V Praze na Starém Městě není zajisté kostela, kdež by se významné malby na obmítce tak pěkně a důkladně provesti daly jako v Týně. Vidělit jsme u výtečného p. *Kandlera* celou řadu mistrovských nákrešův z *posvátné* historie církevní

národu našeho a srdce plésalo v nás již při pouhém pomyslení na velebnou krásu, kterouž by zbožného ducha jímaly malby ty rozložené po stěnách Týnské svatyně. Bůh dej, abychom se tam dočkali takové krásy!

V Praze d. 8. Prosince 1857.

Není to naším obyčejem, obšírnějších zpráv podávati o smrti a pohřbu osob soukromých, které nerozvíjeli činnosti patrné na roli Církve. — Zatím nelze nám nezmíniti se o bolestné ztrátě, kterouž těchto dnův utrpěla šlechtaná hraběcí rodina Černínská úmrtím 23leté dcery vys. uroz. p. hr. Otakara Černína, spaniloduché Oktavie.

Všickni, kdož znali výtečnou tu pannu, velebí nevšední ctnosti, kterými se stkvěla. Rozkoší spanilé té duše bývalo *dobře činiti* potřebným a sice tak, by nevěděla levice, což činí pravice. Nejedna rodina v Praze dostávala pomoc z rukou jejích, netušíc ani odkud a kým. — Na Vinohr., kdež dotčená hraběcí rodina na zámku svém trávívá léto a podzim, hraběnka Oktavia bývala blaženou dobroditelkou opuštěných dítek, rok co rok šatívala několik z nich. Tato dobročinnost, jakož i spanilé mravy byly pak přirozeným květem a ovocem jasné i vroucí víry, kteroužto srdce její čisté a mysl bystrá oddány byly Kristu. Tím bolestněji dojata jsou srdce všech, kdož znali nadějnou tuto dceru Církve svaté, a kteráž mimo nadání právě na den svých narozenin k pokynutí Páně odebrala se na věčnost. Pohřeb slavný odbyval se na den neposkvrněného početí Bl. P. Marie, a mrtvola doprovázena zástupy četnými lidu, kněžstva i panstva, pochována jest v rodinné hrobce na Vinohr. Řeč a posvátné obřady pohřební měl p. Dr. *Karel Prucha*. Důstojný kněz, netaje rány, netajil též, kterak hojí Pán, jehož sluší velebiti, ať si již dává neb bere. — Mezi panstvem, ježto kráčelo za drahou rakví, krácel též vys. uroz. otec ušlechtilé nebožky, hluboký smutek v srdci nesa k hrobu se statečností křesťana, obcujícího ve světle víry Kristovy o věčném životě a budoucím shledání. — Bůh oslad sám hořký kalich, kterýžto smrt nelitostná připravila tolika srdcím milujícím!¹⁾

¹⁾ Klášter a kostel sv. Tomáše; založený za krále Přemysla Otakara, dostal se Augustiniánům 1285. Hned při počátku husitských bourek vypálen i zbořen jest kostel i s klášterem. Za Ferdinanda I. a Rudolfa II. povstav ze zříceniny, r. 1593 posvěcen jest. Poslední obnovy, jmenovitě maleb na obmítce, dostalo se mu r. 1740.

¹⁾ Nebude od místa, připomenouti, že nad rakví, na svíciích atd. zavěšené nápisy byly vesměs v jazyku českém, z čehož by sobě tuším vůbec příklad vzítí náleželo.

V Praze d. 16. Listopadu l. P. 1857.

V neděli dne 15. Listopadu byla v semináři slavnost. Jeho Eminenci pan kardinál navštívil semenisté. V 8 hodin sloužil mši svatou v semin. chrámu Páně sv. Salvatora, a podával bohoslovcům Tělo Páně. Po službách Božích shromáždili se bohoslovci v oratorium, kdež k nim vrchní pastýř promluvil srdečnou řečí asi v ten smysl:

„Když jsem před několika lety duchovenstvo své arcidicese zval k duchovním exerciciím, netajil jsem zármтку svého nad tím, že čím dále, tím skrovnější počet dělníkův hlásí se k dílu na vinici Páně. I pozdvihnuv hlasu, volal jsem slovy našeho nejvyššího Pastýře: *„Žeň sice hojná jest, ale dělníkův málo: prostež Pána, aby dělníky vyslal na žeň svou.“* I vyzýval jsem všecky k vroucí modlitbě, aby vyprosili na Hospodinu hojnější počet účinných dělníkův. Ačkoli nenaplnila se touha moje, ačkoli sklíčen jsa již odjinud starostmi pastýřského úřadu svého, dosti těžce nesu, že nevzrostl posaváde počet bojovníkův Páně: předce dvojí se těším věci: těším se pomyslením, že snad v nedaleké budoucnosti vyslyšeny budou prosby mé, činěné k Bohu a těším se naději, že *vy nemnozí sice počtem, dvojnásobnou za to horlivostí nahradíte, čeho se na jiné straně nedostává.* Doufám pevně v Boha, že až vás vyše Cířev na vinici Páně, s dvojnásobnou pílí pracovatí budete o spasení svěřených vám duší. Znajíce vznešenost a důležitost úřadu, k němuž samým Bohem povoláni jste, přičinite se, aby sklamána nebyla naděje vašeho pastýře. — Abych ale tím spíše dočkal se ve vás dělníkův, jakých potřebí jest zvláště za našich dnův, modlím se za vás k Bohu slovy, kteréž říká biskup při svěcení podjahnů: *„Požehnání svého uděl vám všemohoucí Hospodin a odpočin na vás duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a pobožnosti, duch bázně Boží, a utvrd vás ve všem dobrém.“*

„Duch moudrosti a rozumu!“ — Jak velice potřebí vám jest těchto nebeských darů! K spasení máte dopomáhati pokolení lidskému, ježto za našich časův nemyslí takorůka na nic, leč na pozemské věci, na rozmnožení vezdejších statkův, a tudíž nedbá o poznání Boha. Světu máte hlásati pravdu Kristovu, kteráž jest mu kamenem urážky, proto že velí zapírání sebe samého, pokání a pokoru. A k hlásání pravdy Kristovy lidem, jižto tělesní jsouce, nechápají těch věcí, kteréž jsou Boží, potřebí vám ducha moudrosti a rozumu.

Ale i *duch rady a síly!* Neboť možná, že už dříve svět pokoušel se o vás, dříve nežli

jste překročili práh domu tohoto, možná, že i budoucně po čas vaší přípravy k duchovnímu stavu přiblíží se nejednou pokušitel, jenž bude usilovati o to, aby vás rozviklal u předsevzetí vašem. Tu bude vám klamce lčiti hroznými barvami obtíže kněžského stavu, onde lákati vás bude rozkošemi svými, aby vás odcizil Kristu a Církvi. Ale nejen po čas přípravy k duchovnímu stavu, i ve správně duchovní pokušení vám nastane, zvláště tenkrát, když při všem namáhání a usilování o spasení věřících, toliko s nevďekem se potkávati budete. Tenkrát vám bude potřebí ducha rady a síly, byste obstáli mužně v boji; a protož modlím se k Bohu, aby duch rady a síly spočinul nad vámi.

Duch umění a pobožnosti. — Naději se do vás, že přesvědčení jste, kterak duchovní bez vědomostí nižádnou měrou nedostojí — dosti neučiní povinností svého úřadu. A protož pověděl již prorok v starém Zákoně: *„Rtové kněze mají ostříhati umění, a z úst jeho hledati budou zákona.“* A na jiné straně vyhrožuje Hospodin těm, kdož by nedbali o poznání zákona Božího, řka: *„Poněvadž jsi ty zavrhl umění: aj, proto zavrhnou tebe, aby neposluhoval mi kněžstvím.“* Důkladnými tedy vědomostmi hleďte i snažte se opatřiti po ta léta, která trávíte v tomto domě, chystajíce se k dílu na vinnici Páně. Ale vězte, že byste málo prospěli Církvi neužitečným uměním, kteréž nadýmá ale nevzdělává, které pýchu plodí, k pokoře nevede ani k lásce. Mějte na paměti ta důležitá slova: *„Lucere tantum vanum est, ardere tantum parum est, lucere et ardere perfectum est.“* I proto vám na srdce kladu, abyste modlitbou upřímnou potřebného umění na Bohu vyprosili, zbožnosti je rozmnožovati hleděli, a svatostí života je v sobě utvrzovali. Obírajíce se s vědou a uměním, buďtež pilní a dbalí zbožnosti, milerádi pobožnosti své vykonávajíce, sv. svátostmi se posilujte, a tak nabudete i umění i pobožnosti pravé. Konečně pak prosím Boha, by vám udělil ducha *bázně Boží*, by vás utvrdil *ve všem dobrém.* Počátek moudrosti jest bázeň Boží, ale bázeň Boží jest také dokonání všeliké ctnosti. I bojte se tedy vši zlé náklonnosti, a nedopouštějte, aby seudusilo ve vás působení milosti Boží; bojte se všech sebe menších pokleskův: neboť ony k pádu vedou; bojte se každého sebe menšího zpronevěření v povolání svém, bojte se světa a rozkoši jeho, ježto se z nenadání vracívají do křečkových srdcí lidských. Bázní Boží opasání jsouce, obstojíte ve všech půtkách tohoto života, vystříháte se všeho, čím byste urazili Boha, čím byste se od-

cizili Kristu a zatmoučili Ducha Božího. Takli se zachováte, zajistě oslavy, Cirkve i vlastní se dočkáte.

Na závěrku udělil J. Em. všem přítomným pozhnání, sešloupil s kazatelný, a když byl ještě k některým chovancům zvláště promluvil, odešli bohoslovci slovem jeho povzbuzení a posilnění ku práci své. — A ihned kázal J. Emin, by přivedeni byli chovancové študentského konviktu. Jako dříve u bohoslovců se bylo stalo, tak byla i nyní čtena jmena študujících. Po té stojí co otec před obličejem synů svých, pravil J. Em., usmívaje se, hlasem důvěrným asi takto: „Od té doby, co jsem vás naposledy viděl, mnozí z vás hodně povýšili, znamení to, že zdraví jste. Taktéž mne potěšil seznam vašich vysvědčení a jiné zprávy o vašem chování. Avšak zrostli jste také i na duši? To člověk nevidí, jediné Ten, jenž srdce i ledví skoumá.“ — A nyní vysvětluje, v čem by záležel zrůst duše, mluvil o srdečné, dítěti, vnitřní modlitbě, o pilnosti a bedlivosti a konečně o poslušnosti ochotné, zakládaje slova svá na výrok sv. Písma: „*Hilarem datorem diligat Deus*“ — Když byl i študujícím pozhnání svého udělil, prohlédl některé místnosti ústavu, načež v 11 hodin odebral se od nás, zůstaviv tu pozhnanou radost a svatá předsevzetí, vzbuzená ve srdcích synů svých!

Na pobřeží Sázavském d. 10. Listopadu 1857

Žádný dobrý čin nezůstane bez odměny. „Bůh odplatí jednomu každému podle skutků jeho“ (Řim. II. 6) a sice zde aspoň z části, zcela ale na věčnost. Pravím, že již zde odplácuje Bůh dobré skutky. Nebo není-liž také odměnou útěcha, která vyplývá z milého vědomí, že jsme Bohu libý skutek nějaký vykonali? Není-liž odměnou radost ona, kterou pocituje člověk, pakli dokonal ke cti a chvále Boží a k dobrému svého bližního nějaké dílo dobré? Není-liž to odměnou dosti velkou, spatřuje-li nábožný křesťan, kterak se mu to dílo nad očekávání podařilo, vidí-li dosti patrně, že Pán nebeský práci jeho hojně pozhnával? — Je-li, jak praví sv. Jan Zlatoustý, „dobré svědomí největší slávou“, jest zajisté tolikéž útěcha, kterou nám po vykonaném dobrém skutku svědomí podává, a radost, kterou pak v srdci svém pocítujeme, dosti velkou od Boha odměnou.

A takovéto duchovní odměny dostalo se letošního roku osadníkům Sázavským, jakož i zasloužilému jich duchovnímu oci p. Františkovi Kočímu, když dne 18. Řijna jejich nový chrám Páně v Sázavě ke cti a chvále Boží

jmenem sv. Martina zasvěcen jest od J. Em. našeho nejduší, treipastyře. S pevnou důvěrou v Boha, ničehož takotka nemaje v rukou, a spoléhaje jediné na zbožnou obětivost osadníků svých, počal důstoj. p. farář stavbu nového chrámu. Bylo to na počátku měsíce Května d. P. 1856, když počato vývažetím rum a popel ze zřícenin starého chrámu. — A hle, prvé než uplynulo půl druhého roku, stál tu i s věží chrám Páně nový, čistý, vkusný a uvnitř výše nadání krásně ozdobený. Patrně pozhnával tu Bůh; neboť během času, co se stavělo, vyskytli se dobrodincové dříve neočekávaní, přispělí dobrodinosti svou vůbec na slovo vzati J.J. Msti císar Ferdinand I. a zbožná choť jeho Marie Anna, udělivše chrámu našemu 600 zl.; přispělat J. M. císařovna matka Karolína, darovavši 400 zl. Pomocí těch a jiných ještě dobrodinců vystavěl se nový stánek Boží, při kterémžto díle osadníci Sázavští (ke cti jím budíž to řečeno) ochotně a věrně pastýři svému pomáhali. Zajistě, kdo pozoruje, jak mnohé a veliké věci mnohdy za nepříznivých okolností šťastně se tu vykonaly, zvoláť mstí s nadšeným prorokem: „Ti, jenž doufají v Hospodina, síly nabudou, dostanou penzi jako orlice, poběhnou a nebudou umdlévatí, půjdou a neustanou“ (Is. XL. 31.).

Když pak se posvátná budova ta vně i uvnitř dokonala, zvony se zavěsily, a na ozdobení oltářův pracovati se počalo, byla jediná touha všech osadníkův, aby ještě letos nová svatyně, ke cti a chvále Boží byla zasvěcena. — O, jakou radostí zaplášlo srdce všech, když z úst milovaného pastýře svého se dozvěděli, že J. Eminenci sám ráci nový stánek Boží zasvětití, a že k slavnosti té určen jest den 18. Řijna. Konaly pak se naosadě naši ke dni tomu přípravy přiměřené. Po tři neděle před slavným dnem totiž obdávána jsou ve farním chrámu Páně na Budách křesťanská cvičení, jichž předmět byl: „Veliká důležitost a užitečnost chrámu Páně pro každého křesťana, a výklad obřadu při svěcení chrámu.“ Valný počet věřících zúčastňoval se při cvičeních těchto. Nejpůsobi Bohu nejmilejší příprava dala pak se za posledních dvou dnů před posvěcením. Osadníci totiž mnozí, vidouce, jak nový stánek pečlivě se čistí a ozdobuje, nby státi se mohl důstojným příbytkem nejvyššího Pána, přicházeli též dosti četné do zpovědnice, žádajíce svátosti sv. pokání vyčistiti a ozdobiti taktéž i chrám Ducha svatého, srdce, svědomí, mysl a duši svou. Bylo pak těch, již přijali v těch dnech svá-

) Sebráno všeho dohromady as 2700 zl. st.

lost pokání, asi *jedenácte set*. Hle, tak stará se, aby v památný onen den 18. Října nejen do nového chrámu, ale i do srdcí mnohých věřících zavítal host nejsvětější — *Kristus Ježíš!*

V sobotu odpoledne přijel k nám v. důst. p. kanovník *V. Hron*, nesa s sebou ostatky Svätých pro nový chrám Páně. K uctění pak těchto Svätých držána byla pak u večer jak od přítomného duchovenstva, tak i od věřících zvláštní pobožnost ve farním chrámu Páně.

K žádoucí slavnosti přišlo mnoho duchovních z celého okolí, mezi nimiž byl v. d. p. vikář Černokostelecký *V. Bradáč* a v. d. p. vikář Muichovický *A. Korbá*. Přijel sem též velevážený urozený pán *Vojtěch Sterbec*, krajský hejtmán Časlavský, spolu s krajským pánem komisařem *Pokorným*, urozený pán *V. Clanner*, okresní přednosta Černokostelecký, jakož i mnozí pp. c. k. úředníci z Uhlířských Janovic. Taktéž přítomen byl urozený pán *Emanuel Tiegel*, rytíř z *Lindenkronu*, pán na Sázavě a patron obou chrámův Páně.

V neděli d. 18. Října ráno sešel se valný zastup lidí ze všech vukolních osad. V 8 hodin zavítal k nám z Komorního Hrádku J. Eminenci p. kardinál, provázený vys. d. panem kanovníkem *Frant. Plaucarem*. Vrouci modlitbou připraviv se k tak vznesenému a posvátnému úkonu sám osobně vedl slavné procesi, obklopený 17 duchovními. Ostatky Svätých, které přes noc ve farním chrámu Páně uloženy byly, položeny na ozdobná nosídky, a při dotčeném slavném průvodu nešeny jsou ode čtyř duchovních do Sázavy.

Jak krásný — jak dojímavý, byl to průvod! Za příkladem Cirkve sväté, kteráž při přenášení ostatků svätých propěvuje: „Vstaňte svatí Boží ze sídel svých, místa zasvěťte, lidu žehnejte, a nás, lidi hříšné, v pokoji zachovejte; — krácejte svatí Boží, a vejďtež do města Hospodinova, neb jest vám vystaven chrám nový, kdež lid klaněti se bude velebnosti Hospodinové.“ — shromáždění věřící při procesi propěvovali litanie ke všem Svätým, vzývající je za přímluvu u Boha. Po litaniích zpívána jest píseň k slavnosti té od v. d. p. vikáře *V. Bradáče* zvlášť složená. Před městečkem Sázavou postavena byla pěkná slavobrána, ozdobená znaky arcibiskupskými a napsaná: „Budiz vítán!“ U této brány uvítalo děvčátko ve jménu všech osadníků Sázavských J. Em., přednášejíc prosbu za vysvěcení chrámu Páně.

Procesi ubíralo se až před chrám, kdež se všichni shromáždili kolem sv. kříže, u něhož zřízena jest kazatelna. Když se byly ostatky Svätých uložily ve hřbitovní kapli,

prohlídnul sobě J. Emin. nový kostel, načež vystoupiv na dotčenou kazatelnu u sv. kříže k nesmírné radosti všeho lidu *krásnou řečí* v jazyku českém vyložil hlavní obřady při svěcení chrámu.

Potom počal J. Em. vykonávati posvátné obřady. Velebnost a významnost obřadů těch nejsem s to, dokonale popsat, neboť jsou tak vznesené, že by se o každém z nich mnoho krásného dalo pověditi. — Mezi tím, co se v zavřeném kostele obřady vykonávaly, měl v. d. p. vikář náš lid před chrámem shromážděnému slavnostní kázání.

Po vykonaných svätých obřadech slavila se v nově vysvěceném chrámu Páně poprvé mše svätá. Sloužil pak ji u přítomnosti JEm. vys. důst. p. Fr. Plaucar, kanovník kapitoly Pražské.

Po mešním přijímání kněze podával JEm. sám nejsv. Tělo Páně asi 700 věřících. — Po mši sv. zpíváno: „*Tě Boha chváľme*.“ I bylo tu zač poděkovati Bohu, kterýž tak velikých milostí a darův onoho dne udělil. Sázavanům, dav tak šťastně dokonati posvátné to dílo! — Po službách Božích ubíral se J. Em. v slavném průvodu na faru, a udělil ještě ve slavobraně své arcipastýřské požehnání. A tak ukončila se slavnost, jejížto památka zajisté nevyhyne ze srdcí všech tu shromážděných, ano i potomků jejich.

Nyní však kladu sobě za povinnost, popsat vám, jak asi vyhlíží nový chrám Páně, jež zasvětil J. Eminenci.

Nevelký chrám tento skládá se z lodí a dvou pobočních kaplí. Ve skvělé svatyni vyniká zvlášť oltář hlavní a kazatelna, jsouce v pěkném slohu vyvedeny a bohatě ozdobeny! — Co pak nejvíce zdobí nejen hlavní oltář, ale i celý chrám, jest obraz sv. *Martina*, biskupa a vyznavače Páně — mistrný to rýt看, a spolu vzácný dar vlastenského umělce našeho, p. *Hellicha*. Spatřuješ tu sv. patrona nikoli co vojína a rytíře, nýbrž co biskupa, an milostným zrakem svým pohlížíje k nebesům pozdvihuje pravici svou k požehnání. U levé nohy jeho složeno jest rytířské brnění, v pravo pak otvírá se krajina, v níž spatřiti lze opatství Tourské, založené od téhož svätého. Dva andělé, věncem slávy jej korunující, drží mu nad hlavou onen kus pláště, jímž byl přiodil nuzného v zimě žebračka.

Velmi dobře představil tu umělec svätého co biskupa a nikoli co rytíře neb vojína na koni, dilem proto, že není slušno, na obrazech oltářních bez potřeby malovati nemou tvář, dilem a zvlášť i proto, že sv. Martin co biskup teprve velikým v Církvi katolické se stal. Dobře též položil umělec brnění vojenské k nohoum svätého na znamení, že služebník

Páně vzdav se slávy a stavu vojenského, stal se vojínem, anobř i vůdcem vojinstva Kristova.

Po obou stranách u oltáře stojí sochy, z nichž jedna sv. *Jana Nep.* a druhá sv. *Zikmunda* představuje. Sochy ty ze dřeva vyřezal sám místní d. p. farář. Řezby ty jsou sice prvními pokusy ve vyšším řezbářství a předece nikdo nebude jim moci upírati uměleckého rázu²⁾. Mimo to sluší též obdivovati neunavenou pilnost dotčeného velebného kněze, který mnohé jiné ještě chrámové a oltární ozdoby sám zhotovil, 12 křížů na zdích chrámových vkusně vymaloval, nýbrž i sám nastínil ku stavbě celého chrámu nakres čili plána tolikéž stavbu osobně ustavičně řídil. Ve dvou kaplích nalézají se pěkné oltáře sv. *Václava* a sv. *Kateřiny*. — Varhany nové a pěkné zhotovil p. *Vocelka* v Praze. Vůbec nenalezneš tu nic zbytečného, aniž co by se zdáti mohlo nedůstojným. —

Každý osadník, jakmile vejde do chrámu toho, z celého srdce raduje se a díky vzdává Bohu, že dal osadě pastýře, jehožto péči a příčiněním tak pěkný stánek Hospodinu povstal. — Žehnejž jemu i všem dobrodincům Pán na nebesích!

Posléze nemohu mlčením opominouti, co nás během příštího roku radostného očekává.

Jest to předně *missie*, která se zde v památném chrámu našem sv. *Prokopa* hned z jara odbývatí bude. Za druhé světiti se bude, jak doufáme, *nová škola*. Zhoubným požárem, jenž r. 1848 strávil skoro celé městečko i s chrámem, stala se i škola zříceninou. Pořádž pak se pro nedůstatek obecného jmění ani nové stavení školní vystavěti, aniž jiné zakoupiti nemohlo, vykázal urozený majitel statku Sázkavského, spolu patron školy, prozatím některé místnosti v zámku svém, aby se v nich školní vyučování odbývatí mohlo. Nablížeje však velikou potřebu řádné školy, uvolil se urozený patron, s pomocí obci vedle bývalé školy stojící, pěkné vystavený a prostranný hostinec učiniti školou, což c. k. komise, k tomu cíli vyžvaná, s radostí přijala, dotčené stavení uznávši za přiměřené. Bude-li, jak doufáme, věc tato od vyšších duchovních a světských úřadů potvrzena, poskytnete se nám mnohých výhod. Takou měrou totiž získá se mnoho času, jelikož by již na přes rok v onom stavení školní vyučování počítí mohlo,

škola státi bude opět hned vedle chrámu, a hostinec se dostane na jiné slušnější, od chrámu Páně vzdálenější místo. Zbořeníště bývalé školy, jakož i část školní zahrady připadne hřbitovu, který, jak nyní jest, nedostačuje pro velikou osadu naši. — Rač dobrotivý Bůh splniti přání naše, abychom v budoucím roce mimo sv. *missii* též zasvěcen nové školy a nové části hřbitova ve zdraví se dočkali. — S Bohem! — V. P.

Od Berounky v Listopadu 1857.

Nábožná horlivost, kteráž obzvláště v běžícím desetiletí po vlastech našich svatyně Hospodinovy obnovuje, čistí a okrašluje, zavítala i k nám a během 1853 a 1854 zdejší chrám děkanský u vnitř utěšeně přetvořila. Z počátku jednalo se toliko o to, jakby se dle poslední vůle zdejší ovdovělé měšťanky *Františky Šousové* († 22. Listopadu 1842) okrášlili a opravili varhany. Když konečně r. 1853 na to přišlo, uchopil se této příležitosti vůbec milovaný pastýř duchovní, důstojný p. děkan *Vincenc Labler*, a svou plynoucí a horoucí výmluvností přimělosadníky, že se jednosvorně usnesli, obětmi dle možnosti starati se zároveň o vyčištění a vykrášení valně již zaslého chrámu Páně. Někteří k tomu konci *znamenitě oběti* přinesli. Na vděčnou památku, že byl těchto let Jeho Vel. císař Pán podivně zachován při životě, dala stovutná *městská rada* velký oltář vkusně okrášlití; městský radní p. *Jiří Hrdina*, dal zároveň se svou dcerou *Annou*, ovdovělou *Kreibichovou*, oltář Karlovské Panny Marie dle vzoru vykrášených oltářů v Svatovítském chrámu Pražském čistě upravití. Oltář sv. *Barbory* obnoven a ozdoben jest nákladem dvou nábožných matron pp. *Marie Sládkové* a panny *Barbory Březinové*. Podobnou horlivost na jevo dala ovdovělá měšťanka p. *Terezie Kozlerová*, postaravši se o žádoucí obnovu oltáře sv. *Jana Nepomuckého*. Na obnovení oltářů *Sedmibolestné Rodičky Boží* a sv. *Josefa* přispěli nejvíce jedna nejmenovaná dobroditelkyně a vzácný měšťan p. *Šmolc*. Na pozlacení oltáře *hrobu Božího*, jež mistrovský obraz *Rubensův* nemálo zvelebují, daroval J. V. císař Pán dobrotivý *Ferdinand* 300 zl. stř.; na vydlážení kostela v sících a postrannostech jeho, jakož i na zjednání lamp, svícnův, oltářních koberecův a jiných potřebných okras obětovali, co mohli, zdejší *cechové* a vůbec všickni s veselou tváří a s veselejším ještě srdcem. Když pak osadní pastýř kostel takto vyčištěný a vykrášený opět službám Božím zasvěcoval a právě svaté dílo, jež

²⁾ Nepovažuj nikdo úsudek o těchto sochách za stranný, domníváje se, že snad to jen mé osobní mínění jest! Nikoli. — Jest to úsudek J. Em. samého pana kardinála, jakož i všech vzácných hostův stavu duchovního i světského, jimž, jak doufám, nikdo nebude chtíti upírati ani vkusu, ani známosti výtvarných umění.

byl nejvíce nadšenou výmluvností a neunavenou péčí svou k místu přivedl, Svrchovanému Pánu nebes i země zbožně obětoval, prose Jej pokorně a vroucně za stálé požehnání nábožným osadníkům: bylo viděti oči všech přítomných zalité radostnými a zbožnými slzami. Stalo se tu v skutku mnoho! Však ale není ještě všechno dokončeno. Posud stojí oltáře *Srdce Pána Ježíše, Panny Marie Pomocnice a sv. Anny* — tři tedy oltáře skazatelnou čekají na obnovení a okrášlení. Jest ale naděje, že i na ty brzy dojde, jelikož i k tomu konci již se scházejí oběti zdejších chrámových dobroditelů, zvláště dobroditekynů. Mezi tím nepřestává zdejší horlivost nábožná ledacos při stánku Hospodínovu opravovati. Tak lonského roku dáván jest nově pozlacený *kříž* na obnovenou baň věžovou, ovšem ohradem církevním, posvátným, řečí důstojnou a významnou, jakož vůbec při každé příležitosti takové důstojný zdejší pastýř osadníky své přiměřeně osloviti, rozebráli a k dobrému povzbuzovati umí. —

Ve zvláštní oblíbenosti a uctivosti mají zdejší osadníci též Zábranský kostel *Zvěstování Panny Marie*, dilem pro Bohorodičku samu, dilem i za tou příčinou, že stojí kostel ten u prostřed hřbitova, dilem také proto, že se v dotčeném kostele každoročně po sedm sobot konává pobožnosť sedmi radostí Marianských, kterážto pobožnosť se zde zvláštním přičiněním hudebního a literárního učitele pana *Jana Hudce* před 10 lety počala, a přiměřeným nadáním pojištěná po všechny budoucí časy trvati má. V tom Marianském chrámě byly též r. 1853 varhany opraveny a okrášleny. Škoda, že řečený chrámek jest bez věže. Vnitřní opravy a ozdoby má pak též zapotřebí. Co se však toho týče, kyne pro budoucnost dobrá naděje: jelikož svrchu řečená bohabojná paní *Terese Kozlerová*, kteráž v děkanském kostele oltář sv. Jana Nepomuckého dala opravit, v loni, dříve než se na věčnost odebrala, udělala v poslední vůli své znamenitý odkaz na vykrášení onoho kostela Marianského. Až se nábožná vůle ta ve skutek uváděti počne, jistě že se pak horliví ctitelové Marianští postarají o dokončení bohubilého, svatého díla.

Sluší též zmíniti se o *Marianské kapli u studánky*, kteráž $\frac{1}{4}$ hodiny za Berounem na vrchu stojí, odkudž město s romantickým výhledem svým malebný pohled poskytuje. Do kaple té putují každoročně hned v té, hned v oné příčině četní sborové a průvodové ze zdejší osady, nýbrž i z celého okolí; sem přicházejí po celý rok takměř každodenně jednotlivé osoby obojího pohlaví

nejen v tísní a žalosti, nýbrž i v radosti, Bohorodičku žádající za mocnou přímluvu a ochranu ve všech případnostech vedřejšího života. O vnitřní čistotu, ozdobu a světlo v kapli této pečují někteří pobožní dělníci z Berounské přádelny. Nábožné ty duše každou neděli a každý svátek časně ráno v svatynce této se scházejí, a sborně nábožné litanie s modlitbami říkají a Marianské i jiné svaté písně zpívají. Po vykonané této soukromé pobožnosti chodívají pak společně na služby Boží do děkanského chrámu Páně. Po našem zdání přádelníci tito činí krásnou výminku, dávajíce milý příklad všem fabričním dělníkům vůbec. Nebývá sice nikde pšenice bez koukole; avšak povšechně dáti se musí chvála zasloužená dělníkům těmto i v náboženském i mravním ohledu. Vždyť nejen pobožností svou v řečené kapli, nýbrž i tím jiné podněcují k zbožným zámyslům, že v samé dílně nábožné si počínají, Marianské neb jiné svaté písně zpívajíce, v čemž zvláště vynikají ženy a děvy.

Co se dotýče pěstování hudby a zpěvu, ty věci pro kostel velmi důležité, máme v milém Berouně našem zvláštně opatřeny. Postaral se v tom ohledu výborný dobrodinec měšťan a mlynář p. *Martin Podstatný*, jenž — zemřel dne 16. Prosince 1820 — všechno jmění odkázal na vydržování *hudebního učitele* s tím výslovným poznamenáním, aby se hledělo na zvelebení kostelního zpěvu a kostelní hudby. Skromný a nábožný fundátor nevyminil sobě ničeho, než jedině tolik, aby *dvakráte* do roka, a sice tu neděli po svatém Martině a tu neděli po 16. Prosinci, v kostele po požehnání Zdravas Marianský od hudebních žákův zpíván byl, poručiv takto duši svou do přímluv Bl. Panny Marie. —

I na zvelebení školství zdejšího jednotliví dobrodincové velikodušně zřetel svůj obraceli. Tak uvedeni jsou na výslovné přání a pořádné nadání Berounské měšťanky, p. *Lidmily Rudolfově* r. 1773 vel. *Otcové* z řádu *Piaristického* do Berouna, aby netoliko ve školách mládež Bohu, Církvi a vlasti zdárně odchovali, nýbrž napomáhali také k rozmnožení a zvelebení služeb Božích ve zdejších kostelích. Nábožná fundátorka měla školu a kostel na mysli. Od počátku až do času, kdež známý finanční patent důchody fundální náramně ztenčil, plnila se vůle zakladatelkyně v obojím ohledu; velební otcové řádu pobožných škol učili ve škole, a v kostele kázávali a mívali křesťanská cvičení. Nyní ale, kdežto snižená a zmenšená fundace solva dva členy z řádu toho dosti skromně živí, jest starší, Superior totiž ře-

dítelem všech zdejších škol a druhý učitelem třídním. — V kostele pak toliko mše svaté zvláště za svoji zakladatelkyni čítají a ve zpovědnici vypomáhají. — Nábožná vdova Anna Sichrovská, kteráž byla 3. Řijna 1808 zemřela, odkázala v poslední vůli své 6000 zl. s tím zřejmým vyslovením, že z úroků vyplývajících vydržován býti má kněz buď z řádu Piaristického, neb církevního, kterýžto by náboženské a mravní vzdělání mládeže ve škole i v kostele na starosti měl a za zakladatelkyni a rod její každý týden 2 mše svaté sloužil. Poněvadž brzy na to fundační kapitál finančním patentem velice ztenčen byl, čekalo se s nadáním tak dlouho, až základní jistina k své prvotní ceně vzrostla. Dočkali jsme se toho r. 1854, v kterémžto roce poprvé katecheta pro zdejší hlavní školu řádně ustanoven jest. Učiněn jím velebný kněz církevní p. František Višň. Horlivý kněz tento snaže se vznešenému povolání svému všemožně dostáti, neopomíjí ničehož, cožby při mládeži školní spasitelně působiti mohlo. Tak u př. letos postaral se o školní prapor. Prosil ústně i písemně školní příznivce o dobrovolné příspěvky, za které pak vkusný, krásný prapor pro školní mládež v Praze udělati dal. Přepěkná tato korouhev ozdobně vyznačena jest po jedné straně milostným obrazem Rodičky Boží a po druhé straně obrazem Anděla strážce. Ze pan katecheta nejen o příspěvky se postaral, nýbrž sám nejprve znamenitou částkou peněžitou přispěl, rozumí se. Církevní posvěcení tohoto praporu dalo se o slavnosti Božího Těla před velkými službami Božími způsobem důstojným, pohnutelným, poučlivým. Písničky vyjádřící Ducha svatého počato a písni důkčinění Ducha svatému skončeno jest svěcení. Žáky a žákyň přednášely prosební a poděkovací básně. Zvláštním způsobem dojala všechny posvátná řeč, kterou měl při této příležitosti světitel, důst. p. děkan, jižto významnost praporu s obrazy a všemi barvami jeho krásně vysvětlil, nábožné a mravní povinnosti z toho vyplývající, mládeži, učitelům a rodičům vážně a důrazně na srdce vložil, a posléze posvěcený prapor odevzdávaje, útlou mládež zvláštní péčí a láse duchovních i světských učitelův, rodičův a všech školních příznivcův poručil. Nyní chodivá mládež školní při všech kostelních i školních slavnostech v průvodu, majíc v čele prapor svůj.

Při obstarávání všech věcí, kostela i školy se týkajících, jakož jmenovitě při obnovení a okrášení děkanského kostela, při opravení varhan v Marianském kostele Zá-

branském, při objednávání onoho praporu má též veliké zásluhy zdejší měšťan a kupec p. Jan Nechanický, který také úřad zádušního účetníka a školního dozorce s nemalou obětivostí a svědomitostí zastává. — Muž tento vším právem chloubou zdejšího měšťanstva slouti může, jelikož s nevšední příkladností spojuje obzvláštní lásku ke kostelu a škole. Nyní, kdežto 45 let věku svého počítá, učí se s horlivostí hodnou podivení hráti na varhany, aby mohl v nemožnosti učitelův sám hráti a doprovázeti posvátné zpěvy chrámové.

Avšak při všelikých mnohých přednostech, kterými se Beroun chlubití může vedle nejednoho města ve vlasti naší, nicméně se mu něčeho velmi důležitého nedostává. Nemáme totiž řádné školní budovy. Mládež musí se vyučovati v pronajmutých světnicích, kteréž se ku vznešenému účelu nijak nehodí. Mládež nemůže se do nich nikterak vměstnati. Před 2 roky sice již o jednu místnost více najato a o jednoho podučitele více ustanoveno. Avšak dívky se nemohou dle školního zákonu v běžetelném sestém, nýbrž teprv po uplynulém šestém roce do školy přijímati. Při takovém množství dítek a v tak obmezených místnostech nelze učitelům při nejlepší vůli a horlivosti mnoho poříditi. Svrchovaný věru jest čas, aby se pořádně školní stavení vybudovalo a aby zároveň buď hlavní a farní škola zvlášť, aneb divčí škola a škola pro chlapce každá pro sebe zřízena byla. Říci se ovšem nemůže, že by o věc tak před důležitou posud nic se nebylo usilovalo a pečovalo. Namluvílo, napsalo se o tom již dosti, zvláště po r. 1848 od nynější městské rady; až posavdě ale nepřišlo to bohužel k žádoucímu skutku. Nyní ale právě na začátku běžícího školního roku počíná se ujímati věci této zdejší obč. okresní úřad. Dejž Bůh, aby se již již počalo a dokončilo, čehož dávno potřeba, potřeba vysoce důležitá pro česť Boží, pro dobro veškeré mládeže a blaho celé zdejší osady! Ovšem že hlavní překážka jsou chatrné obecní důchody. Než domníváme se, že v městě, kde se, jak z přítomného vypravování vysvítá, od jednotlivcův tak znamenité oběti pro obecné dobré přinesly, i nyní, jak mile školní budova stavěti se počne, všickni vůbec a jednotlivci zvláště s bohumilou, vydatnou obětovností v díle takovém nevyhnutelně potřebném a důležitém milerádi se zúčastní a citlivě rány, jež přítomná potřeba zdejšími financím nasadí, budoucnost pomocí Boží šťastně vyhojí. Vždyť pak zkušenost z věku do věku hlásá i dotvrzuje tu pravdu, že

Svrchovaný — Hospodin každému dobrému a spasitelnému dílu žádoucího požehnání v hojné míře propůjčuje.

Od Nymburka v Září 1857.

Snad se nejeden čtenatel Blahověsta rozpomene na obsah zprávy, kterou jsme v listech těchto umístili o skutku, jenž se v chrámu Páně *Mladském* udál: měl s tamnější monstranci. Ku potěše všem, kdož zvěstí tou jakkoli nemile byli jsou dotknuti, jsme nyní s to, s dobrým svědomím a vědomím zprávu tu odvolati a spolu osvědčiti, že se monstrance, domněle odcizená, nalezla způsobem následným. Mladský pan farář, věren svému slibu, i aby své ovečky dobrým příkladem předešel, dal na své útraty čistě ošafirovati celou dolejší část hlavního oltáře ve svém kostele. Znamenaje, že malba o brazu na téměř oltáři nemá do sebe těch vlastností, aby požadavkům vkusu vystřejišího mohla vyhověti, zjednal obraz zcela nový. Aby se obraz ten do rámu mohl zasaditi, bylo nevyhnutelno, odstraniti bedněni, jakýmž se tabernakul od zadu kryje a chrání před prachem a jiným podobným vlivem škodlivým. A tu ehle! přišla na jevo monstrance v téměř způsobu; v jakovémž přede dvěma lety prudším otočením tabernakulu z výklenku svatostankového tam byla vypadla. Při monstranci ležel i korporal, podkladek to posvátného onoho náčiní. Zmiňující se zde o příhodě té, činíme to taky za příčinou tou, aby v případě snad podobném (doslechli jsme, že i jinde cos takového se událo) se vědělo, kam obrátiti zřetel, a kde hledati, prvé než by se pomyslílo na krádež. Ovšem by bylo nejlépe, při všech otočných tabernakulích učiniti opatření takové, aby příhoda, jakouž jsme zde vyspali, a kteráž mnoho nesnázi a pocházek za následek měla, ani sběhnouti se nemohla. V Mladé ostatně zlá ta nehoda posloužila také k dobrému. Za starou, otřelou, schátralou, slovem za monstranci k přechovávání nejsvětější Svátosti všelijak nepříhodnou mají teď Mladčané monstranci novou, slíbenou, určení svého, cele dostojnou!

V Německém Brodě d. 6. Listopadu 1857.

Dne 20. Října, r. 1674 přišlo z Prahy do Německého Brodu pět mužů, nemajících ničeho, leč jednu latinskou knihu pod pažďí, skrovný vak na plecích a hůl v pravicí. U městského úřadu vykazují se, že s povolením JMsti císaře (od 21. Srpna t. r.) a svolením knížete arcibiskupa Pražského (od 26. Září t. r.) volni jsou, ve zdejší mēstě za-

ložiti osadu ku podpoře, k očišřování a leštění nádob Ducha sv. Jsou to tři kněží a dva řeholní bratři z kláštera Augustiánův bosákův u sv. Václava na Novém městě Pražském; jsou to původci nynějšího gymnasia zdejšího, jež tyto dni zvláštní památku slavilo, o niž zprávu chceme podati. Ale ještě něco o našich původcích.

Kde se zde ubytovali po svém příchodu? V domku zvoníkově u špitalského kostela sv. *Kateřiny* ¹⁾, kdež i od téhož dne Bohu oběť svatou začali konati. Avšak ještě téhož roku dostalo se jim lepšího obydlí v privatním domě (kdež jest nyní hostinec u „zlatého beránka“), a spolu i dovolení v děkanském kostele mši sv. sloužiti. — Zajisté chudý to začátek, ale — Bůh svých neopustí! Brzo vzbudil On služebníkům svým dobrodince ²⁾, kteříž ochotně slíbili a snášeli dary, tak že se hned na jaře r. 1675 prozatímný dřevěný kostelík začal stavěti, a již 5. Ledna 1676 k službám Božím zcela upraven. K němu také se ihned do svých nových chýší ubytovala nová brat. — Nynější kostel a větší díl kláštera byl dle plánů, od augustiánské generální kapituly schváleného; teprv r. 1703 vystavěn a r. 1705 dne 10. května od tehdejšího světicího biskupa Pražského a opata Strahovského, *Víta Seipla*, ke cti svatě Rodiny posvěcen.

Příchodí tyto Augustiány nazvali jsme původci nynějšího gymnasia v našem Německém Brodu. A to v skutku vším právem. Neboť jejich nástupcové to byli, kteříž nejenom se vši horlivostí ve správě duchovní — zvlášť záslužně v dobách nakažlivých nemoci — napomáhali, ale i o vzdělávání mládeže se vši snažností pracovali, až pak 4. Listopadu r. 1735 gymnasium o čtyrech třídách otevřeli, kteréž zdejší ovdovělá měšťanka, *Kateřina Kobsinová*, r. 1730 byla založila a v kterémž až do r. 1778 vyučovali. V tomto roce byly na místo gymnasia normální školy zřízeny, až pak r. 1802 opět přišlo dovolení, obnoviti gymnasium. Tehdáž ale nemohli se ho již Augustiáni ujmouti, dílem že tehdáž neměli již důstatek schopných učitelův, dílem pro materialní pouzi. A tu byli na žádost zdejšího měšťanstva s vyšším povolením Premonstrátů, ze Želiva dne 3. Listopadu r. 1807 sem uvedeni, aby, za své předchůdce

¹⁾ Budiž ale. podotknuto, že tento kostelík již roku 1319 indalgence obdržel. (Dle původní listiny.)

²⁾ V čele jich byli povždy pánové Bechyňové z Lázan, vlastníci statku Rozsochatského, jichž valný počet ve zdejší hrobce klášterní své poslední sídlo byli si vyvolili.

převzali gymnasiální vyučování. Letos dne 3. Listopadu jest tomu tedy padesáte roků, co na zdejší gymnasiu Želivští Premonstráti působí.

Z též příčiny byly ve zdejší kostele klášterním dne 3. t. m. odpolední služby Boží konány, při nichž gymnasiální direktor P. Karel Šindeldár s assistencí, s gymnasiálním žakovstvem a s hojným zástupem lidu nábožného prosili Boha, aby se památné dni v pravém duchu křesťanském oslavily. Tím úmyslem sloužil dne 4. t. m. na poděkování za všechna dobrodíní, jimiž Bůh tento ústav obdaril, biskupský vikář a komisař gymnasiální, veledůst. p. Karel Čermák o 9. hodině slavnou naši svatou, ku kteréž se mimo gymnasiální žakovstvo, i všechny dítky z hlavní školy, zdejší velebné duchovenstvo, c. k. úřednictvo a městský výbor s valným zástupem dostavili. Odpoledne bylo opět požehnání. Dne 5. t. m. byla od zdejšího děkana, veledúst. p. Josefa Trunce s jeho assistencí a zároveň od všech zdejších údů Želivských naše svatá obětována za všechny zemřelé učitele, žáky a příznivce tohoto ústavu; čímž se i naše památní slavnost ukončila. Dejž Bůh, aby, jak doposud, i přistě z našeho ústavu vycházeli statní a věrní synové Církve a státu, začez Pánavždy prositi budeme, dobře věduce, že „nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kteříž staví jej; nebude-li Hospodin ostříhati města, nadarmo bdí, kdož ostřihá ho“ (Žalm CXXVI, 1.).

Konečně musíme podotknouti, že městská obec na památku 100 zl. stf. doručila gymnasiálnímu direktoru, aby za ně opatřil některé, pro fysikální kabinet potřebné nástroje. Od sboru učitelského za touž příčinou ku všechněm bývalým žákům, jimiž se školy Brodské mohou honositi, prosební list se rozesal, vyzývající k příspěvkům na zřízení stipendií pro hodného a potřebného žáka zdejšího gymnasia. — J. S.

V Nedvědích d. 13. Listopadu 1857.

Příčiněním svého výtečného p. městanosti Aloisia Landfrasa, majetníka krajské knihtiskárny a knihkupectví v Táboře i v Jindřichově Hradci, slavil Jindřichův Hradec dne 10. Listopadu b. r. padesátiletou památku obnoveného vzniku svého c. k. gymnasia. U večer d. 9. t. m. osvícené město, a zvučná hudba rozléhala se po náměstí. Záhy ráno d. 10. ohlašovala střelba z moždířů neobyčejný den celému okolí. — V 9 hodin sešli se pořadatelé, účastníci a hosté do sálu měšťanských střelců, odkudž

se po přiměřené řeči slavný ten sbor odebral na probošství a napotom pak s císařskými a hraběcími úředníky, s duchovenstvem a s mnohými vzácnými pány z celého okolí do farního chrámu Páně. Tu vykonávaly se slavné služby Boží na poděkování nebeskému Bohu za tak blahotinný ústav, jakovým jest místní gymnasium. Na večer o 7. hodině počal pak v městském sále slavný ples, začínaje ouverturou a národní hymnou. Jaká to radost! Žáci někdy tam bývalí shledali se ochotnou láskou p. měšťanosty svolaní, ač v rozličných důstojnostech nyní, co bratří mezi sebou, a s měšťanstvem co s druhými otcí někdy v mladictví svém. Pro trvanlivou památku této slavnosti usnešeno se na tom, že se z čistého výnosu dotčeného plesu, dobrovolnými příspěvky bývalých žákův Jindřichohradeckých, jakož i z darů velkomyslných příznivců téhož ústavu založí nadání pro chudé žáky na témž gymnasiu. — Kdo tedy byl druhdy chovancem škol Jindřichohradeckých a jinak jsí s to; nedli v ruce slavné rady městské vděčně položití obě svou. —

I kde jest v zemi jaký úřad, který by některého z bývalých žákův Jindřichohradeckých nečítal? — A nejsou-li mnozí, kteřížto by se byli nestali, čím jsou, kdyby se jich v nedostatech jejich byli neujali šlechetní Jindřichohradečané, laskavé podpory udělující potřebným? — Připomínáme-li to sobě s vděčným, pohnutým srdcem, vzdáváme-li tuto srdečné díky statečnému dobročinnému městu, nadějeme se tolikéž důvěrně, že se šlechetnému p. měšťanostovi a druhým hostitelům o další rozkvět blahotinného ústavu, slavně podaří, oč se tak statečně zasazují. Nepochybujem, že se na zamýšlené nadání sejdou tisíce! — --k

Od Kašperku v Listopadu 1. P. 1857.

Právě jsem přemýšlel, pod jakým názvem bych po delší přestávce do Blahověsta své dopisy zaslal, jelikož jsem z „jižních Čech“ přešel na západ. Tu monografie hradu Kašperku, vydaná Dr. J. A. Gabrielem, vytrhla mne z rozpaků. Monografií tou i hrad Kašperk i krajina kolem něho vešly u větší známost, a tudíž, písi-li nyní „od Kašperku,“ každý čtenář již bude viděti, že ty zvěsti přicházejí od Sumavy, z krajiny bohaté jindy na zlato; z krajiny, v níž dozívají již zvuky české.

Tu téměř na úpatí vrchu, na němž hrad Kašperk šedé zdi své rozkládá, vy-

stavěn jest na vršku, bez mála po třech stranách porostlém lesinou, pěkný kostel ke cti Bl. Matky Boží Marie Panny. Jestit pak několik set kroků vzdálen ode vsi; ale v nemalé lásce u lidu našeho. — Přicházejí tam na milostnou horu poutníci z českých i německých osad, ovšem z daleka, aby útěchy nabylí v zármutcích, pomoci ve svízlech a těžkostech, aby přimluvou Rodičky Boží došli vyslyšení u Boha v potřebách svých. Poutnické to místo slove *Strašín*.

A odtud, dá-li Pán Bůh, vycházejí budou dopisy Kašperské, které arci sotva budou moci zvěstovati mnoho nového, převapujícího, zajímavého, an spisovatel jich sám toužebně na své samotě čekati bude na Blahověsta, aby, co se v širém světě katolickém, zvláště ale v milé vlasti české děje spasitelného, z něho se dozvěděl. — Něco však milého, zajímavého snad někdy odtud dostane se Blahověstu, neb i zde, jako téměř všude jinde, jeví se živější ruch církevní, patrný při okrašlování chrámů Páně, zařízení rozličných bratrstev, a přibývání údův, hlásících se k Dědictví sv. Jana Nepomuckého.

Strašín sám honosí se pěkným kostelem, jakýmž málo která osada venkovská chlubití se může. Každou sobotu po celý rok přicházejí sem jednotliví poutnickové; po několika slavnostech v roce pak bývá zde zvláště veliká schůzka nábožného lidu. Tak to na druhý svátek velikonoční, na den nejsv. Trojice, na den sv. Vítá, na den Narození a o slavnost jmena bl. Panny Marie. Nejsilnější schůzka bývá o „*velké pouti*“, na den narození Panny Marie. Již před tím schází se veliké množství lidu, tak že několik duchovní sotva vyhoví návalu v zpovědnici. Zbožné zpěvy pak celou noc se rozléhají v kostele. Jest to v skutku pohnutelné podívání na tu zbožnou roznícenost lidu našeho, s kterou tu nehlédě žádného nepohodlí, zapomínaje téměř na potřebné odpočinutí, nepřestává chválití a velebití milovanou matku svou Marii. Tu by se mohli tuším lečemes přiučiti tu pitelové pouti. — Ráno přibývají ještě zástupové poutníkův z blízka, tak že vršek, na němž stojí milostná svatyně, několika tisíci lidu pokryt bývá. Zajímavý jest pohled na tento hemžící se, pestrý zástup, a jen jediná tu věc, která radostné divadlo to kazí; jeť to pohříchu téměř zobečnená neřest, kteroužto se o poutích prostora před stánkem Božím stává — tržštěm. — Bezděky mi tu připadá na

mysl pravdivé polské přísloví: „Kde si Pán Bůh kostel staví, i ďábel kapličku svou brzy přistaví. — Slavnost kostelní na Strašinském kopečku letos zvýšena jest způsobem, kterým patrný dává se důkaz o laskavé, právě otcovské péči, jižto nejd. náš p. biskup *Jan Valerian*, má jak o dobro jednotlivce, tak i o duchovní útěchu všeho nábožného lidu pastvy své. Poutní kázání české v Strašíně měl totiž míti slovutný p. Dr. *Josef Hais*, nyní professor na bohosloveckém ústavu v Budějovicích. Jsa návštěvou u svého nejdůst. p. biskupa v Mariánských lázních zmínil se o tom. Nejdůst. p. biskup ale, v laskavé otcovské své pečlivosti o zdraví dotčného pána doktora, které bez toho namáhavými studii již dosti bylo trpělo, přimlouval mu přívětivě, aby si o prázdninách raději odpočinul a práce tak namahavé na sebe nebral. Aby pak faráře, který by se byl snad lehce postarati nemohl o jiného kazatele, neuvedl do rozpaků a chtěje nábožné poutnícky zvláštním způsobem potěšit, vybídl hned právě přítomného důst. p. děkana Blovickeho *Frant. Vacka*, aby on sám zastal kazatele, Dr. Haisa, kterýž, prý, byv prvé v Blovicích kaplanem, častěji to též činíval. Ochotně přijal nabídnutí toto důst. p. děkan, a tak se dostalo osadníkům Strašinským jakož i poutníkům četně shromážděným té duchovní rozkoše, že v milém chrámu svém slyšeli výtečného řečníka, jakovým jest na slovo vzatý náš vlastenecký básník kněz Vacek! Bůh mu zaplat a odměny hojně račiž uděliti též tomu, kterýžto nám ho poslal. — *— ev.*

Od Lužnice v Září 1857.

Okrašlování chrámův Páně zmáhá se u nás na všech stranách. Než jak mnoho zašlých stánkův Páně nalézá se po vlastech našich! Nuže, bratří, přiložme srdce, mysl, ruku k dílu svatému! Nepochybujme o schopnosti a skrovné spokojenosti řemeslníků. Máme je doma i v okolí. Láska k Bohu vře ve srdcích jejich. Pozveme si je, užijme ochoty a umělosti jejich! Zkušení bratří nám též je dohodí. Neohlízejme se mnoho na obtíže, s kterýmiž se tu potkati bývá. Netečnosť lidu, kde s ní třeba zápasiti, snad jest vinou naší neb předků našich. Zasadme se o věc svatou upřímně a zkusíme, že potud nevyhynul božský plápol ve srdci národu našeho. Jak mile uvidí lid obětovnosť naši, oč že půjde i on za námi, a ničehož nebude šetřiti pro Boha. Vždyť se jedná o čest a trůn Hospodinův. Což ne-

jsme sluhové Páně? není-li dědictvím našim Pán? Kterak budeme sloužiti Ježíši, jestliže v čas potřebný sami sebe nenasadíme pro něj? Jinak by nás zahanbili služebníci pánův pozemských. Kterak povedeme lid, by důvěrně rukou svých pozdvihoval k trůnu Boha, Spasitele našeho, by co dítky Boží v otcovský dům Boží se vroucně scházivali, nebudeme-li sami zvelebovati trůn a svatyni Páně? — Neschází nám k tomu příležitosti. Máme pachty na kostelní věci. Poradme se s panem vrchním, se zkušenými pány. Nedejme se odstrašiti. Nájemník nekněz chce zisk odnesti; pak shrne peníze, ztratí se a zanechá práci ledabylou. — Jsou ještě spravedliví řemeslníci, jen když důvěru k nim máti, jim psáti budem, a sami něco nasadíme, na nějakou ztrátu se neohlížejíce. Ovšemž že jsou časové zli. Než nechťjme se nabytkem a oděvem rovnati synům světa, ale raději ozdobu stánku Páně milujme. Pán, který nás povolal k dílu svému, obmyslí a obdarí nás přepodivně. Co se nám zdá nemožné, dá nám to Pán, byť to nebylo hned, dáť i nad to doufajícím.

Ozdobujme ale též *duše* svých osadníků neunaveně; vždyť jsme jejich otcové duchovní a oni duchovní synové naši. Snažme se všemožně malíčkým lámati chléb nebeský; zvlášť času podzimního, zimního a jarního; hleďme si bedlivě křesťanských cvičení na venku, též v letě v dobách příhodných lidu. I tvrdá srdce obrátí k nám Hospodin, a mládež, chasa, otcové i matky nabudou utvrzení. Nelitujme nijakého nákladu ani práce při májové pobožnosti. Nepochybujme o lidu vesnickém roptýleném. Na poati povolejme si ze sousedstva nejvýtečnější kazatele, rozmáhejme nábožné knihy z Dědictví našich Svatojanského i Cyrillo-Methodějského, všemožně žádejme o missie; sami pak horlivě hlásající slovo Boží, nedopouštějme, aby ovečky naše mřely hladem duchovním. Nebeský Pán neopustil jistě žádného sluchu svého, horličioho pro Něj. Ó kdyby předkové naši vždy a veždy si tak byli počínali, nikdy nebylo by nám tolik naříkati na těžké pohromy, kterými tolik utrpěl národ náš. Čiňmež tedy, co jen možná. Sad Páně jarou bujností v Bohu vykvete a hojně ovoce bude vydávati pro čas i věčnost.

Avšak odpusťte již, že jsem se zabral tak hluboko do svého oblíbeného rozjímání, a tudíž místo dopisu zasílám — *kázáníčko*. Chtěl jsem vlastně Blahověstu podat zprávy o tom, což se pro slávu Boží a

zvelebení chrámův Páně děje po vůli pověstného Tábora. Jsouť tu nejedny osady kdežto viděti jest, že se čím dál tím utěšněji nový život probouzí a zmáhá. — Zajdete-li do milé *Soběslavi*, kdež vytečný p. vrchní okresní *Šafránek* vyniká neunavenou dobročinností, k radosti své najdete, kterým přičiněním tamnějšího děkana *Matouše Nikodema*, a horlivých pp. kaplanův *Vojtěcha Pokuty*, *Jana Lešetického* a *Václava Nováka* osadníci pěkně snesli oběti na obnovení tří oltářův a kazatelny jakož i velkých obrazův křížové cesty. — V *Nedvědicích* jakových vzácných ozdob a pokladův naby farní chrám Páně, dočetli jsme se již v Blahověstu. Nyní sluší podotknouti, že tam mimo hlavní, nádherně a slavně ozdobený oltář nové tvárnosti nabudou též poboční oltáře kazatelna. Obrazy, tuším, nastínil a shotov slovný náš umělec, zbožný, katolický mistr *Josef Hellich* v Praze. A s podobnými opravami, obnoveninami a ozdobami potkal bychom se v Strmilově, Drachově, Bukovsku v Zalsi, v Malšicích atd. V Střemilově zařídil neunavený tamnější p. farář *Bernard Christbauer* mnohoslibnou zpěvákou školu k zvelebení zpěvu kostelního, opatřil krásnou litou sochu sv. Jana Nep., vzdělal na osadu své ve Volšanech nový pěkný oltář, jenž XI. neděli po sv. Duchvu zasvěcen jest. V Drachovském kostele, kdež důst. kněz p. *Jan Dreissing* horlivě působí, najdete nový krásný obraz sv. Václava, dědice a patrona českého, shotovený výtečným štětce našeho vlasteneckého umělce p. *Ant. Lhoty*. Chrám Páně v Bukovsku, rozšířený nákladem matic naší náboženské a horlivým přičiněním duchovního pastýře svého, vel. kněze *Tomáše Petrážky* obětovností zbožných osadníkův opatřen jest novými oltáři, obrazy, a milou křížovou cestou. Hle, takové ději se věci našich končinách. — Nejsou-li to Blahověst milé výjevy katolického života na jihu českém? A vím, že by se ovšem i odjinud podobných zpráv dostalo, kdy se misty nemístná skromnosť neostýchala stavěti na veřejnost. Já zas myslím, že v takových věcech platí slova sv. otce Řehoře, jenž vece: „*Sicut enim sit opus in publico, quatenus intenti maneat in occulto, ut et de bono opere promissis praebeamus exemplum et tamen per intentionem, qua Deo soli placere quaerimus, semper optemus secretum*.“ A to mi pohnulo, že podávám utěšené zprávy ty do Blahověsta, srdečně sobě žádaje, aby na jiných stranách a odjinud ráčili vel. p. bratři činiti tolikéž. — Platíť tu: „*Exempla trahunt*.“ A svíce nesluší stavěti pod kbelec, nýbrž u

svícen, aby viděli všickni, kdož v domě jsou¹⁾.

V Jičíně při konci Listopadu 1857.

Dne 3. a 4. Listopadu slavilo zdejší c. k. vyšší gymnasium 50leté jubileum svého obnovení. Povážíme-li, jakou důležitost má do sebe takový ústav, běž se již ohled na všeobecné, neb na náboženské vzdělání a ušlechtnění: žádnému, komu na duševním pokroku záleží, nebude slavnost tato lhostejnou. Podáváje tedy o ní zprávu do Blahověsta, doufám, že se čtenářstvu zavděčím. — Již dne 2. Listopadu večer četný průvod s pochodněmi, záležející dílem ze studujících, dílem z městských pořádků, hudbou slavného sboru střeleckého, a střelbou provázený, pohyboval se k obydlí c. k. p. krajského. Tam zastaveno a přiměřenými čtverozvěvy, předvedenými od studující mládeže, jakož i deputací dvou studujících projevono a vzdáno u p. přednosta nejhlubší díky JMsti císaři Pánu za milost, prokázanou obnovením Jičínského učiliště. Na to průvod vstoupil k příbytku p. gymnasialního ředitele, kdež se též zpěvy přednášely a sláva zeměpánu provolávala. — Slavný ten průvod pooběd pak náměstí vrátil se zase do gymnasialního stavení, odkud byl vyšel. — Druhého dne v devátou hodinu konány slavné služby Boží v chrámě Páně děkanem na oslavení Dárce nebeského a na poděkování za vznik a zdar ježž ústavu jich milostivě udělil, a jak se do neskončené dobroty Jeho důvěrně nadějeme, i budoucně též udíleti ráci. Mimo veškeré učitelstvo a zákovstvo gymnasialní sešly se při těchto službách Božích všechny slavné císařské i městské úřady a auktority, nýbrž mnozí bývalí pt. žáci téhož ústavu, jakož i četné zástupy lidu zbožného. Duchovní, této slavnosti přiměřenou řeč měl p. Dr. Kotrbelec, professor a kazatel gymnasialní, výborně doličuje, kterak to křesťanství ve vědách i uměních nad dobu pohanskou vyniklo, a v jakém poměru se škola nalézá

k vychování křesťanskému. Po tom přikročil veledůst. p. bisk. gymnas. komisař a městský děkan ku svěcení 10liberní, votivní svíce s ozdobným nápisem: „In memoriam restaurati gymnasii elapsis X lustris.“ Svíce ta od studujících slavně do chrámu přinesena i obětována jest k tomu cíli, aby každoročně při „Veni Sancte“ a „Te Deum“ i při jiných čelních slavnostech gymnasialních hořela. Mezi svěcením zpíval se na choře příslušný čtverozpěv. — Na to následovala oběť nejsvětější, konaná též svrchu jmenovaným p. děkanem, obkličným četnou assistencí zdejšího i venkovského vel. duchovenstva, jakož i některých p. církevních hodnostářů. Při službách Božích od studujících provozována vokální mše Horáková. Hlavní části mše sv. vyznačeny střelbou. Slavnost kostelní ukončila se chvalozpěvem ambrosiánským „Te Deum“ a národní hymnou.

Aby všickni pp. účastníci při této slavnosti, jak zdejší tak přespolní, vespolek bavit se mohli, uspořádal hostinský „u města Hamburku“ o 1. hodině odpolední společenskou tabuli, kdež se mnozí starší známí a přátelé po mnohých letech opět sešli, a vesele i srdečně se bavili. Po hostině se pronesly připitky na zdraví JAV. císaře pána, JExc. p. biskupa Královéhradeckého, a mnohých jiných vznešených osob. — Avšak i dobročinnost zdejších p. měšťanů se toho dne krásně osvědčila; neb nejen domácí páni své studující strávníky, ale k povzbuzení p. Vinc. Webra ovšem i jiní p. měšťané 65 studujících slavným obědem vyčastovali. — Odpoledne v 5 hodin uspořádali p. professoři pomocí vojenské hudby a některých p. ochotníkův ve prospěch chudých studujících akademii. — Sešlo se tu tolik hostův, že se místa nedostávalo, což ovšem dobročinnosti a jejmému citu zdejšího i okolního obyvatelstva k nemalé cti slouží. Výsledek akademie té v každém ohledu byl stkvělý, ano překvapující. Čistý výnos obnáší 274 zl. str. — Některým z chudých chovancův našich zůstane tento den i proto v milé paměti, že jim byla od vys. c. k. mistodržitelství udělena Jičínská nadání po 50 zl. str., kterážto příjemná novina se jim k oslavě památného dne ráno před službami Božími p. gymnasialním ředitelem zvěstovala. — Dne 4. Listop. v 9. hodinu ranní u přítomnosti celého gymnasia a některých slavných c. k. úřadův, mnohých jiných hostův a osob zpíval veledůst. p. děkan Mladoboleslavský, též bývalý žák našeho ústa-

¹⁾ Děkujeme p. dopisovateli netoliko za zprávy, nýbrž i za kázáníčko v úvodu ke zprávám i za dodatek na konci, prosíme a vyzýváme s ním zároveň každého z drahocenných přátel a čtenářův našich, aby hleděli stavěti na svícen, kdekoli z milosti Boží zaplane svíce dobrých, bohumilých, příkladných skutkův. Blahoslaviti bude se Blahověst, až stane-li se spojenou snahou duchovenstva i milovancův národu našeho takovým svícenem ve vlastech našich. Nuže, bratři, ruce podejte na pomoc a srdce mějme vzhůru! Redakce.

vu, s assistencí zádušní mši svatou. Čtyři duchovní u postranních oltářů v černém rouchu konali tiché mešní oběti za zemřelé jak učitele tak žáky našeho gymnasia, přičemž opět študující velmi chvalitebně dávali vokální rekviem *Skřivanovo*. — Zdařilé provedení jak Horákovy tak i Skřivanovy mše, jež všechny přítomné k pobožnosti pozvedlo, budíž pohnůtkou, aby se takové, vnitřní cenou uměleckou a zbožnou mocí vynikající mše na venkově, pokud možno, provozovaly a rozšiřovaly.

Všem šlechtným příznivcům, kteří u příležitosti tohoto jubileum laskavě přispěli, jmenovitě p. *Masnému*, měšťanostovi z Lomnice, který 100 zl. stří. fysikalnímu kabinetu obětoval a též Lomnické študující vyčastoval, pak zdejšími měšťanům, p. *Webrovi*, který, jak svrchu podotknuto, nad to darováním mnoho svíci k akademii se vyznačil, a p. *Günnerovi* pak, jež mnoho voskovic do kostela věnoval, buďtež vzdány díky, dobře zasloužené. — Doslycháme, že vděčné zdejší měšťanstvo chce postaviti pomník zemřelému měšťanu *Kneissovi*, který podnikavou a obětovnou vytrvalostí svou největší zásluhu o obnovení gymnasia si vydobyl. — Ke sbírání příspěvků, ježto již jedním z městských p. výborů počal starší městský kaplan, vel. p. *Šturma*, — přejeme mnoho štěstí a zdaru! H.

Z Budějovic v Listopadu 1857.

Za předešlý ještě měsíc dlužno mi připomenouti, že Budějovice dne 25. Října přelasy: slavit installaci veleduštného kanovníka a městského děkana p. *Jana Šavla*, jež po celý čas kněžství svého ustavičně a neunaveně pracoval v Budějovicích. Byv totiž r. 1836 vysvěcen, ihned stal se prefektem ve zdejšímu ústavu bohosloveckém. Na to zastával r. 1838 místo mlašího a od r. 1839—45 staršího kaplana. A jakož si byl v úřadě tomtó všeobecnou lásku získal, rovněž tak i potom, když byl professorem *moralní theologie* jmenován. — Pracuje takto po 21 rokův, došel a požíval po všecken čas nelicené a upřímné lásky tam oveček svých tu posluchačův. — A protož také každý s radostí uslyšel zprávu, že po úmrtí vys. důst. děkana p. *Dra. Leeby* za městského děkana zvolen jest kněz tolik zasloužilý o celou diecesi. Předešlý měsíc, jak dotčeno, v neděli dne 25. Října, byl pak vys. důstojný nový pan děkan do chrámu Páně uveden. Po deváté hodině při slavném hlaholu zvonův přijel náš milovaný nejdůstojnější p. biskup a

počala installaci. Po té vystoupil nejdůst. p. biskup na kazatelnu a jako věždy mluvil od srdce k srdci. Nebylo snad ani jediného člověka, jež by pohnut nebyval. Nejdůst. vrchní pastýř náš vyložil též po česku hlavní obsah řeči své, načež měl p. děkan Šavel slavnou mši svatou. Budějovice se při krásné slavnosti této valně shromáždily ve chrámu Páně; úřady porádky a korporace se účastnily, a den 25. Října každému zůstane v milé památce. — Na místě veleduš. p. děkana ustanoven jest za supl. professora moralního bohosloví na zdejšímu bohosloveckém ústavu p. *Josef Hais*, doktor theologie. — Potěšitelno bude slyšeti jistě i Vám i snad každému čtenáři Blahověsta, že ve zdejší diecesi bohda nebude v krátce třeba naríkati na nedostatek duchovenstva. Letošního totiž roku chová zdejší seminář 88 alumnův, a co zvláště podotknouti sluší, ze všech lonských nevystoupil ani jedinký. — I chlapecký seminář, jež nyní již na šestý rok trvá, vždy mohutněji vzrůstá. Vloni tu bylo 58 chovancův a fond obnáší již 20,475 zl. kromě dům, jež na 15,000 zl. stří. se páci. — — Jestě mi zbývá, zmíniti se o dvou slavnostech, ježto se sice nekonaly v Budějovicích, ale předce nedaleko. V *Krumlově* totiž slavila se od 10. až do 20. Října *pětistiletá* památka založení kláštera Minoritského, jež r. 1350 zbožnou myslí tří šlechtných pánův z domu Rožmberského: *Petra*, *Jana* a *Oldřicha* povstal. — Ctihodný konvent vel. OO. Minoritův, a s ním cit zbožnosti, jímž obyvatelé Krumlova ode dávna se vyznačují, uzavřeli památku vznešených oněch zakladatelův vděčně slaviti. By však památná slavnost tato utkvěla tím pevněji v myslí všeho lidu: odbývala se zároveň svatá missie, kteráž vedením vel. otcův P. *Schneeweisze* P. *Wagnera* a P. *Muthoje* dne 10. Října počala. Horliví kněží tito každodenně bez ustání učili jak na kazatelně tak v zpovědnici. Účastenství se každým dnem většilo a počet pokání činících se vüchledně množil. Při konci ku většimu zvelebení slavnosti této, veden jsa srdečnou péčí o vše dobré, odebral se též náš nejdůstojnější pan biskup do Krumlova, kdež dne 20. sloužil slavnou mši svatou a zároveň kříž missionářský posvětil. V. Č. B.

Od Nymburka dne 23. Listopadu 1857.

Blahověst již nejednou vypravoval, jak kové obnovy se dostává chrámům Páně vikariálního okresu našeho. Sesbírav, co

mi k vědomosti dostalo, podávám tuto i konci roku ještě několik paběrkův. — řede vším o zmíněném již chrámu Páně *celském* připomínám, že jeho hlavní oltář každém církevním čase ozdoben bývá vlastním, přiměřeným krásným obrazem a místě hlavního obrazu, sv. Václava. *oučenskému* chrámu Páně dostalo se v minulém roce a *Mladskému* letos obětí osadníků nové *křížové cesty*. Filial-*mu* kostelu ve *Struhách* ve farnosti Vše-*nské* daroval jistý osadník 6 nových po-*řibřených* svícňův. V *Jeseníku* porýzenou ze sbírek dvě pěkné *korouhve*; pobožné osadnice pořídily vlastním nákladem skvost-*á* antipendia a přikryvadla na všechny tři *střeše*. Mimo to dal jistý zbožný osadník *hotoviti* obraz *ukřížovaného Krista Pána* životní velikosti. Jestli to malba na *lechu*, určená k vystavení na oltář v po-*rátném* čase postním. Zdařilé, umělecké *dílo* vyvedl Rožďalovický malíř p. *Jan* *tektoris*. Než tu mi na mysl připadá dě-*apaský* chrám Páně *Rožďalovický*, jehož *evnější* i vnitřní pohled jímá oko a po-*dvihuje* srdce vzhůru. Kamkoli pohléd-*ěš*, všude shledáš lesk, svědčící o zbož-*osti* zvěčnělé patronky, osvěcené kněžny *deleny z Lobkovic*. Zesnutím této právě *zchetné* kněžny, a služebnice Páně sva-*yně* a osada Rožďalovická nikoli ale neo-*řela*; ztráta jinak vysoce bolestná nahra-*ena* dědicem, bratrem to blaženě v Pánu *esnulé*, J. Osv. *Františkem knížetem z Lob-* *ovic*, kterýž udržuje všechny dobročinné *stavy*, zbožnou sestrou zřízené, jmenovitě *ak nemocnici* milosrdných sester a sirot-*čnec*. — Mluvím-li již o chrámech Páně, *už* jsou v obvodu vikariátním, co mi *řekáží*, abych zraku neobrátil též několik *onův* dále a neoznámil, co se mi uveřej-*ění* hodno vidí? Mám na zřeteli chrám *Páně*, kterýž ač s naším nejbližše sousedí, *achází* se vně vikariatu i dicése. Jest *o dům Boží v Chleběch*. Ještě před málo *časy* byl tento chrámec velmi sešlý a spust-*ý*. V takém žalostném stavu nalezl jej *ynější* p. farář, vel. kněz *Josef Sedláček*. I *okusil* se o nutné opravení, a Bůh pože-*nal* snaze jeho. Ač osada jest nevelká a *nad* většinu jinověrců a to právě nejzá-*možnějších* čítá: sbírkami a dárky svatyně *Páně* celá převelebně jest obnovena. Zvlášt-*í* její okrasou jest *křížová cesta* s velikými *obrazy* v pozlacených rámcích.

Se zvelebováním chrámů Páně, vysta-*vených* z kamene, vzdělává a rozšiřuje se *též* „dům Boží, jenž jest Církev Boha ži-

vého, sloup a utvrzení pravdy“ (1. Tim. III, 15.). Počítá se v okrese zdejší o-*kolo* 1800 odloučených bratrů, co se při-*znávají* k vyznání *helveskému*; avšak kaž-*dým* rokem několik jich vrací se do lůna *Církvě* svaté, kteroužto byli předkové je-*jich* opustili. Během tohoto roku jest jich *ve* zdejší okrese 8, totiž 2 v *Lyské*, 3 *v Jesenické* a tolik též na *Rožďalovické* o-*sadě*. Více zajisté bylo by jich, kdyby jich *nezdržovala* nelibost helvetských rodičů a *příbuzných*. Poslední pád v osadě posléz *jmenované* zasluhuje zvláštního povšimnutí. *Jistá* osoba před nějakým časem opustivši *Církev* katolickou, stala se helvetkou; *avšak* nenalézala v této víře pokoje. Svě-*domí* dohánělo ji, až se kajicně opět na-*vrátila* do ovčince Kristova. Takto zajisté *jíž* nejedna nabyt přesvědčení, že není *pravdy* ani spásy než v Církvě katolické. *Ukazuje* se též, jaký duch koho vede na *jednu* neb druhou stranu. Neboť co bývá *příčinou* u těch, kteří k nám přestupují? *Pochybnost* o pravdě náboženství, jež zo-*vou* evangelickým, vzbuzená poznáním, tu *toho* onde onoho článku víry katolické, *aneb* krásou katolických služeb Božích, *láska* ku pravdě, touha po spasení. Ví-*dávám*, jak bývá dojata srdce jejich, když *se* jim vykládá učení katolické, zvláště o *mši* svaté a o obcování svatých. A co *bývá* příčinou odpadství od Církvě? Hříš-*né*, smyslné spolky, donucování od příbuz-*ných*, touha po svobodě, lehkomyšlnost, *ježto* se pronáší se slovy: „*Líbí se mi to*.“ *Nezřídka* stává se, že nechce-li duchovní *povoliti* osadníku v darebnosti, vyhrožuje *se*: „*Dám se na helvetství*.“ — V tomto roce *nikdo* v našem okrese neodpadl. Předce *však* tato smíšenost bývá příčinou k ne-*tečnosti*, útržkám a jiným neblahým ná-*sledkům*. Za to však probouzí a utvrzuje *se* duch katolický zvláštními pobožnostmi *a* jednotami, jako: svatého růžence, Srdce *Pána* Ježíše a Panny Marie, Májová po-*božnost*. Dejž Bůh, aby se těmi a podobný-*mi* prostředky ušlechtilé vzdělávaly a ve *své* ozdobnosti udržovaly živé chrámy Du-*cha* svatého! Kéž by vyřkl Pán nade vším *svým* lidem své mocné slovo: „Ejhle nové *činím* všecko!“ (Zjev. XXI, 5.) K tomu *cíli* povnášej se vzhůru náš zdech: „Do-*bro*tvivě učin Hospodine v dobré vůli Svě *Sionu*, aby vzdělány byly zdi Jerusálém-*ské*!“ (Žalm L, 20.) —l.

V Chomuticích v Září 1857.

Neděli 13. po sv. Duchu (dne 30. Srpna) konala se v Chomuticích, střídnic-
tví Hoříckého, obzvláštní slavnost. Byly
to druhotiny důst. p. *Jana Matějky*, bisk.
notáře, Hoříckého bisk. střídnictví tajem-
níka, osobního děkana a faráře. Již dlou-
ho těšili se osadníci na tento památný den
svého duchovního pastýře, který přes 40
roků u nich pracoval. Když byla předchá-
zející neděli slavnost tato s kazatelnou o-
hlášena, přemýšleli všickni, čím by k tomu
příspěti měli. A jako vůbec, kde láska a
vděčnost přebývá v srdci, tam i mysl dosti
prostředků k vyjevení citů nalézá, nejinak
to u Chomutických osadníků. — Den
před slavností postavili sousedé Chomutičtí
dvě krásné brány, jednu u fary a druhou
u dveří kostelních. Cesta od fary ku ko-
stelu, asi 130 kroků dlouhá, proměněna
byla v utěšené březové stromořadí, na je-
hožto jednotlivé stromky školní mládež
vénce byla zavěsila. Když večer střelba
z moždířů předkem již den přišel vítala,
byli již netoliko domácí, alebrž i z vřko-
lních vesnic obyvatelé okolo farního domu
shromáždění. Hojný sbor zpěváků jal se
tu zpívati píseň k této slavnosti zvlášť slo-
ženou. Druhého dne mluvil krátce vys.
důst. p. *František Pelikán*, kanovník z Krá-
lové Hradce důstojnému jubilantovi a ve-
ledůstojný p. *Josef Keden*, bisk. vikář z
Hoříce, přečetl po několika srdečných a do-
jimavých slovech dekret, v němžto Exc.
p. biskup Královéhradecký důstojného ju-
bilanta radou konsistoriálnímu nazývá. Po
vykonaných církevních obřadech ve farním
domě důst. kmet četnou assistencí veden
byl do chrámu Páně. Tam kázal po vy-
konaných obřadech církevních důstojný p.
Frant. Fiala, kanovník Vyšehradský a fa-
rář ve Smidarech: o potřebě kněžství vůbec, a
o potřebě dobrých kněží zvlášť. Škoda, že
se, ani polovice sešlých lidí do kostela vtě-
snati a tudíž jej slyšeti nemohla. Po vy-
konaných službách Božích, při kterých shro-
máždění pp. učitelové pod správou p. *Fr.
Bartoše*, místního učitele, se vyznamenali,
veden jest opět důstojný jubilant na faru,
kdežto osadníci se scházeli, aby vyjevili
svému duchovnímu pastýři ona přání, jež
byli při službách Božích v modlitbě k ne-
besům zaslali. — Jakož podotknuto, byla
tato slavnost i pro osadníky velmi radost-
ná. Nebo byť i mnohý časem byl zapo-
mínal na radu, útěchu, pomoc a podporu,
jaké se mu od duchovního pastýře za tak

mnohá léta dostávalo; na vše musel se u-
pamatovati, když vstoupil do velebné sva-
tyně, skvostně ozdobené. Jak chudíček
býval chrám Chomutický, a kterak to ka-
ždým rokem vždy nových okras se mu
dostávalo, kdežto záduší chudé ničím při-
spěti nemohlo. Vše, co se tu dělo a stal
ve svatyni, dělo a stalo se obětivostí du-
chovního pastýře, který pravici uděloval
tak, aby levice o tom nevěděla, a který
dobrodinců vyhledává. Kdykoli jsem četl
v Blahověstu, že ctihodní otcové duchovní
kostelů za dnů našich se ujímají a je zvele-
bují, těšil jsem se, že i Chomutice tím se
honositi mohou, že jejich důstojný pastýř
před lety již horlivě miloval ozdobu domu
Hospodinovu. A jako kostel, tak i škola
ležely tomuto důstojnému pastýři vždy na
srdci; a protož každý rád uvěří, že osa-
dníci skoro všickni jindy ve školách cvičení,
a péči jeho o ně poznávajíce při službách
Božích této slavnosti upřímně volali: Tě
Bože! chválíme, žeš nám dobrého dal pa-
stýře; Tě Bože! prosíme, abys nám dlouho
jej zachoval! — *V. S. a.*

Od Slavnosti při konci Listopadu 1857.

Mám za to, že obzvlášť redaktori
Blahověsta milá bude sebe kratší zpráva o
vysvěcení nové školy v Kvílicích. Zároveň
tento den vzešel Kvílické osadě d. 22. Li-
stopadu, a nepatrná, ač jinak památná ve-
nička vzácnými naplnila se hostmi. Byl mezi
nimi vys. uroz. p. hr. *Jindřich Klam-Martinič*,
c. k. vládní president v Krakově, ušlechtilý
p. patron chrámu Páně Kvílického, pán
to, který během několika rokův již něko-
lik nových škol dal postaviti na osadách
bývalých panství svých. Bůh jej za to
oslav! — Popisovati Vám slavnost nebudu,
posvátné obřady jsou Vám i tak známe.
Připomenu toliko, že málo kdy slyšel jsem
reč tak ráznou a pronikavou, jako byla
slova důst. kněze *Kaspara Ličky*, osobního
děkana Kladenského. Nemním, že by rázná
slova ta mohla se minouti s účinkem a vy-
tratiti se z paměti a ze srdcí, ku kterým
mluvena byla. Dověřil pak radost mou
vys. uroz. p. hrabě, kterýž krátkou si-
ce ale jádrnou řečí v jazyku českém dokázal,
že jest věhlasným, právě katolickým pánem,
jhnž se vlast naše může honositi. Kázani
v kostele měl výmluvný kněz *Fr. Cebuský*,
kaplan na Smečně. Nová ta škola stála 7100
zl. ve stř. a směle kojím se naděti, že ji-
stina ta ponese úroky vzácné před Bohem
a požeňnané na zemi i nebi. — *V. S. a.*

[Morava.]

Z Moravy na venkově o sv. Leopoldu 1857.

Každý kněz ba i neknež — citlivý katík čítá s bolestnou soustrastí žalné stesky nedostatek duchovní správy v lidnatých městech pro lid československý. Proč se to děje, proč se nepomáhá, kdež běží o blaho tisíců duší a mohlo by se tak snadno další škodu zžírajícího raka předejiti? Takové úkazy namítají se nám nezdávka, myslíme-li o duchovní poměry ve velkých městech našich. Mnohdy se tu ovšem soudívá pokud křivě; přičítává se vina osobám, nežto z většího dílu padá na nepřítel do-

— na křivé, neblahé náhledy časové. Duchovní správce na venkově ale nemálo dotýká dotčené neblahé poměry školské chrámové v městech. Neboť komu přizívají na krk zkažení studenti, komu vražící se tovaryšstvo domů ze zkušené? Ná-žnost a svatá prostota veská má největšího přítele na svůdném příkladu venkovanův, zkažených ve městech, pakli se navracují rodiště buď jenom na dočasnou návštěvu, buď na vždycky. Odtud právo, odtud povinnost duchovníka venkovského, všimati sobě duchovního opatření lidu našeho v městech. Dobrá polovička nesnáží v duchovní správě venkovské pochodí z měst! —

Při té horlivosti, jakouž venkovské duchovenstvo u nás pod svědomitou správou církve právě apoštolského biskupského pastýře Brněnského rozvíjí, dalaf by se to tvářnost naší diecese změnila i v podstatě vyznačiti, kdyby nepřicházela ná-řada z měst, o nichž jde přísloví: „*Velká města, velké hříchy!*“ Čím větší města, tím nešenějších příkladův náboženské dokona-
stí v nich nalezneš; avšak se tam také ustředí a hromadí skutky temnosti. Mě-
sta mohou býti buďto živoucími zřídly cír-
vního vědomí, katolického života, aneb
živými cisternami mrzké lehkovážnosti u
Božích a tudíž zavlité nemravnosti.
Pokud zůstaneme potomky Adamovými, ne-
vedou ani sv. Antonínové, ani Dominikové
Filipové Norejší velká města očistiti na-
mosto od všelikého kalu a od jakékoliv ne-
sti. Mnohé však i tu provést by se dalo.
do ví, jakého ducha bývali katolíci morav-
ského jazyka v Brně před desíti lety, a po-
ruje chování jejich nyní, když navštěvují
se přibuzné na venkově v rodišti svém,
vzná, že při našem lidu v Brně víra a
avda Boží vítězí. Beze služeb Božích u
O. Kapucínův, bez májové pobožnosti a je-
noty sv. Klémenta sotva by možná bylo

dnes tak pochvalně mluvíti o Moravanech
Brněnských. Ale jak by se teprva ten náš
dobrý lid moravský v Brně vzdělával, kdyby
se mu ještě jedna svatyně otevřela, kdyby
mu druhého kázání přibýlo. Všichni *nestranní*
pp. kazatelové uznávají jednosvorně, kterak
jest potřebí, postarati se o rozšíření ducho-
vní správy moravské v Brně. Takovou mě-
rou by se příležitost veliké částce obcen-
stva podala, ukojiti vroucí touhu po srozumí-
telem slově Božím. Mnoho dobrého spůso-
bila v Brně také sv. missie od OO. Liguori-
anův, kteřížto před 5. roky tak požeňnaně
památku svou ve srdce vděčného lidu mor-
avského vepsali.

Do nařízení vládního a konsistorního,
jímž se český a německý katechismus stavi
na roveň dle materštiny žakovstva, dá se
mnoho blahých následkův nadíti. Avšak o-
voce tohoto žádoucího jinak sotva se dočkáme,
pokavade se mládež na hlavních školách po-
dle jazyka nerozdělila a takovou měrou ne-
povstanou podle hlavních škol německých
hlavní školy moravské. Toliko takovým rozřa-
dění lze se vyhnouti nehodám, plynoucím
z nerozumného vyučování zpěvu a modliteb
vychodících. Neboť ani zpěvu ve chrámě
ani modlitby ve škole nesluší zneužívat k
oblomení jazyka: jedno i druhé má pomá-
hati ku pozdvižení mysli mladistvé k Bohu.
Výklad sv. Evangelium, biblická dějprava,
kostelní zpěv a modlitby — to vše náleží
do oboru svaté odpovědnosti pp. katechetův
na hlavních školách. Bohdejž, by si všickni
svědomitě povšimnuli a na uvážení vzali
výborné pojednání páně Vinařického v dru-
hém svazku letošního Musejníka!

Na hlavních školách chybováno nejvíce
z ohledu na gymnasia a reálky. — na střed-
ní školy, o nichžto nejasné byly náhledy.
Užitečnějšího vzezření nabudou však hlavní
školy, až jejich ředitelové se ustanoví na
vládní zásadě, že se má na nižším gymna-
sium netoliko náboženství než také ještě
některý jiný předmět v materštině dle po-
treby přednášeti a že reálky náležejí ku
školám národním s vyučovací řečí materšskou.
Aby naše reálky, jakož jsou v Kroměříži, v
Prostějově, Lipniku a Hradišti, byly pro život,
měly by si za vzor vzíti českou reálku v
Praze. Právě dotčený ústav ten vyniká mou-
drou zřízeností a všestrannou dokonalostí;
jelikož se na něm nezanedbává němčina, ač
se mnohým předmětům v češtině vyučuje.
Blahá útěcha, žežto venkovskému knězi
kyne mnohoslibně z národních škol a chrá-
mův pro budoucnost z Brna, ustupuje ihned
děsnému zármutku a bolu, pomní-li na Ví-

deň. Značné jsou naše zásluhy před tvář Hospodinovou, pokud všeliké katolické účely bez ohledu na národnost podporujeme. Tak činíti sluší v Církvi Kristově. Předě dvěma měsíci chodily po Moravě dvě školní sestry, žebrajíce almužny pro německý ústav v Štýrském Hradci. Kdommedle věda, oč běží, mohl odepřítí pomoci ctihodným pannám? Churaví-li jeden úd, stůně zajisté celé tělo. Chvalitebno, ba povinnu katoliku moravskému přispěti na léčení duchovních neduhův i ve Št. Hradci. Toť duch Páně, jenž vnuká vysílati missionáře k neznámým národům na dalekých ostrovech a poskýtati jim pomoc hojnou. Pravý katolík snaží se býti všem všecko, jako apoštol národův, jenž se učinil Židům jako Žid, pohanům jako pohan, aby všecky získal Kristu. Obecná tato láska, ježto se klade za obět bližního bez ohledu na jeho řeč a vlastenství nezavrhuje, nezanedbává národu svého v potřebách duchovních! Nejinak se dají slyšeti slova sv. Pavla, jenžto „žádal v lásce ku svému Israeli zavrženu býti od Krista za lid svý“ (Řím. IX, 3.). A jaký význam má výrok u sv. Jana (IV, 22.)?

Prohlédajíc již a pomáhajíc k církevnímu zradu u *jinorodákův*, neměli bychom *zapomínati sami na sebe*. Činíce jedno, neměli bychom opomíjeti druhého! Či že netrpí tělo Církve svaté, když chřadne chorobou právě náš národ? — Netoliko sobě a svému spasení; nýbrž i celku jsme dlužni, zachovati se zdravým údem, neporušeným ani nevěrou, ani netečností, ani lehkovážným, nekřesťanským životem. Nuže vysvitá-liž rodinný poměr a krevní závazek k svým opuštěným krajanům a bratrům ve Vídni? — V jistém ohledu jestiž duchovní správa lidu českoslovanského ve Vídni obecnou záležitostí katolické Církve, v nížto jeden za všecky a všichni za jednoho stojí, v nížto bolesti a radosti, slasti i strasti, zármutek i radost, škoda i zisk, potupa i sláva jsou obecními statky!

Co a jak by se mělo ve Vídni státi, aby se duchovním potřebám lidu našeho svědomitě vyhovělo, nemůže, tuším, stanoviti dopisovatel, kněz to z venkova, jenž za to má, žu svaté povinnosti vyhověl, ukazuje na patrné následky duchovní zpousty u lidu našeho v lidnatých městech, plynoucí z nedostatečného kněžského opatření. Jeť to bída, jsou to rány do nebe volající. Toho však mu zatajiti nelze, že křiklavé duchovní nouzi našich rodákův ve Vídni neodpomůže, nezačne-li se oprava. Jak blahodárně křesťanské vyučování řemeslnických učeníkův přiroze-

ným jazykem na mravy a katolické povědomí působí, viděti opět v příkladném Brně kdez se učenici moravští do kostela k ct. OO. Minoritům a němečtí u sv. Jakuba shromažďují¹⁾. Nedalo-li by se tohoto způsobu také ve Vídni použiti? — Zdař Bůh!

—c.

Od Slovenského pomezí v Listopadu 1857.

Milým úkazem účasti sedlského stavu v zájmech církevních jestiž následující dopis, uveřejněný v 72. čísle Morav. Národního Listu:

Jak nám podalo Dědictví sv. Jana knihu „*Putování do svatého Říma*“ v latině tu mne pojala radost, že slibné to Dědictví začíná bráti ohled na latinu. Neradova jsem se sám, nýbrž nás to všech údův bermála téhož Dědictví těšilo. Nedá nám to mnoho práce, přiučiti se dobře latině v časopisech potkávané, obtížnosti nám to neučinilo žádné; kdo zná všecka písmena, nevím, proč by nemohl hned čísti tu kulatou latinku. Posud co kdy vychází v latině, vítáme s dvojnásobnou radostí; pravíváme jeden k druhému, kterak by nás neměla těšiti tato tak roztomile krásná latinka, vždyť ta písmena a slova tak na nás vesele a jasně hledí, jsouce jako svátečně oblečena; večerního času možná ji lehčeji a déle čísti nežli *švabach*. Až se zestaráme, dá-li Pán Bůh dočkat, to teprv nám bude milá. U nás na celo se vytrácí protiva latině. Pokud ještě před posledními lety všecko *švabachem* chodilo v naší řeči, tenkrát uzřev někdy v knize pár řádků latinky na hrobním kamenu neb někdy nějaký nápis takový, tak mě proto vždy pojala myšlénka vážná, myslé, že tu jistě jsou krásné věci napsány.

Naděje, které vzkládáme na milé naše Dědictví sv. Cyrilla a Methodia neklamou nás. Jak víte, drahé to Dědictví nás obdarovalo převzácnou knihou. Miním *Fabiolu*, ježto nás velmi zajímá. Po našem prostém uvážení máme za to, že výbor našeho Dědictví také tím dává na jevo snažnost o pokrok, že bere ohled na *písmu latinské*. A i to nás potěšilo. Protož srdečné díky činíme slavnému výboru našeho Dědictví sv. Cyrilla a Methodia. Srdečné slovanské katolické: „*Pán Bůh za-*

¹⁾ Mimoходом budiž tu poukázáno na kněžskou svědomitost pp. Premonstrátův v Jihlavě, na jejichžto působivost v tom ohledu snažné zřetel obřacíme.

plat“ za všecko vaše vynasazení rázni páni bratři dotčeného výboru; odpłat Vám Bůh práce horlivé o všestranné vzdělání milého národu našeho! Viděti to ve všech již podaných nám dílech, že nám je věhlasná křesťanská láska podává. Nahlížíme, kterak vaše snaha směřuje k tomu, získati a vzdělávati všecky stavy, avšak každému stavu předece všecka již obdržená díla k naplnění jsou dosti přístupná!“ — Tat jsou slova soudná prostého moravského rolníka o našich církevních literárních ústavech, jimžto Moravský Nár. List ochotně místa popřal. Nelze pak mlčením opominouti, že se v Mor. Nár. listu dočítáme *častých* zpráv z náboženského života. Rázem tímto dochází Mor. Nár. list vděčného uznání u vel. duchovenstva. Dobře tak! Jinak by mělo býti obecnou zásadou katolických kněží: *nepodporovati časopisův*, jež odhodlaně nestojí ku pravdě. — v.

Od Telče o sv. Klementu 1857.

Dnes nám vzešel den plný významu a bohatý na velebné připomínky. Na den sv. Klementa přemítá katolík o prvotní době Církve apoštolské, o lesku a slávě mučnických korun, o úrodnosti krve svatých bojovníkův, o nepohnutosti stolce Petrova, o středu a skále jednoty církevní. Srdce i rozum oplývá dnešního dne množstvím věroucích úvah, jimiž se jako zlatý pruh v pestré a drahocenné tkanině táhne život sv. biskupův našich Velehradských. Prozířetelnost Božská sloučila dějiny cyrillo-methodějské se sv. Klementem v nerozlučný celek. Kdož myslé na sv. bratry Soluňské, může se minouti s rozpomínkou na sv. Klementa? A kdož čítaje dějiny tohoto odchovance apoštolského, nebývá zachvácen — neocne se uprostřed posvátného toku života těch dvou velikých mužův, kteřížto do našich vlastí přinesli evangelium Krista Ježíše?! Sv. Cyrill a Method obětovávali Beránka věčného, obět nejsvětější na kostech sv. mučnicka papeže — na oltáři, jenž byl skříní, chovající sv. poklad, vyvážený z Černého moře. Kdo, věda, že do našich vlastí sv. Cyrill a Method, vroucí to a horliví citelové sv. papeže Klementa, přinesli poklady Církve Páně, směl a mohl by nelnouti celým srdcem k náměstku Kristovu v Římě? Schisma a protestantismus v národě slovanském není jenom neštěstím a pohromou, nébrž také nesmyslem, nerozumem — křiklavou nedůsledností.

Každý vroucí citel cyrillo-methoděj-

Blahověst, ročn. III. díl II. seš. 2.

ský toužil zvědět dráhu, po kteréž sv. naši blahověstové připutovali z Bulharska na staroslavný Velehrad. Po lidsku, zdálo se, že nelze již vystopovati cesty, kterouž se k nám ta dvě světla veliká blížila, majíce nás již před tisícem let ze stínu smrti vyvesti na výsluní věčné Pravdy. Shledalo se, že se *svatoklementske* kaple a chrámy táhnou jistým směrem v jedné čáře od bulharské strany k Velehradu. Odtud pak lze badavému cestovateli podle podobných kostelíkův dojíti z Moravy do Čech, a českou zemí na jih stopovati šlépěje apoštolův až do Říma. Od Velehradu ku Praze a od Prahy dlouhým pásmem k jihu do Italie táhnou se totiž opět kaple sv. Klementa. Našinci jsou to *předrahe pomníky* apoštolské činnosti sv. Cyrilla i Methodia, neklamně milře to pouti jejich, když chodíce za svým povoláním, laskavou náručí objímali a posvátnými ústy líbali kosti sv. Klementa, učeníky naplňující věrností ku stolici Petrově a jednotě církevní. Na nejednom místě zanechali jsou bez pochyby nějaký svatoklementský ostatek a vzdělali kostelíček trojjedinému Bohu, vysvěcený jmenem sv. Klementa. Tak si vykládá zbožná mysl původ tolika stánkův svatoklementských po vlastech našich.—Jsou dnové, kdy člověk bývá k úvahám a rozjímání náchylnější. Takový den jest zajisté dnešní. Kým by dopisovateli Pán vnuknul nějaký užitečný a bohomilý nápad!

Za několika posledních let učiněno rozličných návrhů k *šedesátému druhému roku*. K uskutečnění nejednoho přičiněno pilných rukou. Katolické Čechy vzdělávají k tomu konci velkolepý chrám v Karlíně. Arcidiecése *Olomúcká* zasazuje se o obnovu Velehradu; v čilém *Brně* staví svědomitý biskup *Antonín Arnošt* pacholecké semenišť, jakéhož nestává daleko široko. Neuplyne jediného dne, co by do pokladnice kostelíčka u ochranitelný aspoň vdovígroš nepřibyl. Nejeden moravská osada bude se moci vykáhati novým kostelem o tisíciletém jubileum. Jinde skládají a strádají almužny na vzdělání cyrillo-methodějských soch a oltářův. Svatyně se opravují a na všech stranách množí se, rostou kříže, aby viděl svět, že Morava sílu a slávu, blaženost a spásu svou hledá pod záštitou znamení spásy, že se probuzuje z dlouhé drimoty k *uvědomělému* životu právě katolickému. Jelikož sv. Cyrill a Method učinili základ národní osvěty a literatury, jest se netoliko do *našich Dědictví*, nýbrž také do *České Matice* nadíti, že se ku příští veliké

jubilejní slavnosti s důstojným pomníkem dostaví. Naše učitelstvo na vysokých i nižších školách a všichni církevní řádové po vlastech budou, bohda, svíjeti ozdobné věnce a vloží je na skráně sv. původcům křesťanského vychovatelství a řeholního života. Bude to rok spasení, na nějž se každý katolík našich krajín s podobnou toužebností těší, jako druhdy Israel, když mu zvěstoval prorok Daniel vnuknutím Gabriele: „*Týhodnův šedesáte dva budou, aby opět vzdělán byl Jerusálém*“ (Dan. IX, 25).

Stavení chrámův a seminářův, budování soch i obrazův, spisování knih nábožných a vědeckých, zakládání škol a sirotčincův a chorobnic jsou ovšem chvalitebné podniky, avšak daleko nedostatečné k tisíciletému jubileum Církve Kristovy v národu. — Aby opět *trvale* vzdělán byl mezi námi Jerusálém, aby se z rumův pozdvihly zdi Sionu cyrillo-metodějského: třeba i dlužno nám *duchem se obnoviti* ve městech lidnatých i ve vsích. Kde co vadí, kde se čeho nedostává lidu ve chrámech amládeži ve školách, odstraňmež to podle zákonův, vůle milostivé vlády a opatřmež k radosti nástupcův sv. Cyrilla a Methodia, našich to biskupův, jížto se starají jako počet mající vydati za stáda svá (Žid. XIII, 17).

Stesky, ježto se vedou na nedostatek duchovního opatření našich krajanův v lidnatých městech, zejména pak ve Vídni, jsou — *srdcelomné*. Aby nepadala vina na nás, že se nestaráme o bratry a sestry své, o lid svůj tak četný ve hlavním městě rakouského mocnářství: *založme bratrstvo, skládějme se po krejcaru — po dvou na opatření českoslovanských kazatelův ve Vídni!*

Osud katolických Čechoslovánův ve Vídni podobá se nehodám, kterýmiž ještě před málo roky Němci v Paříži sevřeni byli. Milostivý Bůh probudil dobrodince, kteřížto rodákům svým v Paříži opatřili kněze a učitele. Jakými pokroky německá osada v hlavním městě Francie se zmáhá v díle svého spasení, jaký duch se v ní od těch několika let mile rozvíjí a šíří, o tom podávají církevní listy časté zprávy. Zajímavé pro nás jest to z mladistvých dějin duchovní německé zprávy v Paříži, že *první* kněz, kterýž tam byl misijnární činnost před desíti lety počal, vyšel — z *Čech*. Až se ve Vídni uspořádá několik českých kazatelnic, pak umlknou také znenáhla protivní hlasové proti zasloužilým kněžím Liguorianům, jímž se od neznabohův za velkou vinu po-

kládá, že se opuštěného našeho lidu svědomitě ujímají. Z jiné strany nebudou mítí jistě paní slůzkám a podobné mistri uředníkům co namítati proti návštěvě českých kázání, ježto nebudou na jediný kostel *osočovaných* Liguorianův obmezeni. Vímeť pohříchu, jak mnozí nesmyslní pánové a paní nedají své čeládce ani jediným krokem páchnouti do chrámu Rodičky Boží na nábreží. Tentot jest neposlední důvod, na němž se prosby o rozšíření českoslovanské duchovní zprávy ve Vídni opírají. — Bůh račiž urychlit pomoc, kteréž se úpěnlivě *pro Bůh* dovoláváme, zároveň o přímluvu vyzývající sv. Klementa, nebeského ochrance národu našeho. — *st—*

V Brně d. 2. Prosince 1857.

Lessingův divadelní kus: „*Nathan mu-drc*“ se sice na německém divadle v Brně a jinde dosti často podává chtivému obecenstvu: a přede se nás velmi bolestně dotkla zpráva, že též Nathan také na náš jazyk vyložen, a nedávno co nějaká lahůdka našemu slovanskému lidu v Praze podán byl. — Nepopíráme klassičnosti jeho co do formy; ale co do obsahu, co do směru, zasluhuje kten, obzvlášť podobenství o trojím prstenu — největší hany. Nebo jaký jest *směr* celého kusu? — Právě dotčené podobenství o trojím prstenu velmi zřejmě ukazuje, že spisatelův nejhlavnější záměr jest: „hlásati indifferentismus čili lhostejnost u víře, jelikož prý pravý prsten — pravé zjevení Boží — ztracen jest, a nikdo prý neví, kde ho v skutku najíti. Nejspíše a nejvíce prý ho tam bude, kde se nalézají nejvíce čarovné síly, klerá člověka milým činí před Bohem i před lidmi.“ Toto poslední vyřčení dalo by se ovšem poněkud s pravdou smířiti, jelikož popírati nelze, že této čarovné síly „před Bohem a lidmi milým činiti“, čili co totéž jest, že síly k lásce, k ctnostem a dobrým skutkům, nejvíce u křesťanův nalezti lze. Avšak v nadřečeném kusu děje se naopak. Žid a Mahomedan se v něm oslavují, křesťanovi pak nejbídnější a nejvíce snižující role se přiděluje. Kus ten zjevně psán na ujmu a na potupu křesťanství. Který křesťan tedy si v tom kusu libuje, sám sobě v tvář plije a písek v oči sype. Aby však nás nikdo nevinil z fanatismu, odvoláváme se tulo na svědeckví uslechlějších spisovatelů mezi Němci samými. Vilmar dí: „Ku konci běhu života svého psal Lessing ještě Nathana, kus to, ve kterém ani co do expozice ani co do akce nedostíženo jasností a průhledností Minny aneb Emilie; řeč však jest naivnější a z-

vější, nežli v Emilii). Ostatně jest kus ten *úmyslně polemický*, praví Gervinus; „*materia- listický*“, ve kterém látka co taková (sama sebou) působiti měla i v skutku působila, a již tato okolnost staví umělecké dílo to v přirovnání k ostatním kusům Lessingovým „hluboko do stínu.“ — *Pütz* ve svých světo- dějinách (III. sv. str. 280) vece: „V Natha- nu snaží se Lessing dokázati, že u všech tří náboženství, u židovského, křesťanského a mahomedanského původ Božský dokázati se nedá, a cena jich že toliko vlivem na jejich vyznavače se dosvědčovati musí. Přitom o- bral sobě charakter tak, že křesťanství pa- trně v porovnání ke dvěma ostatním jest v pozadí čili zkráceno.“ — Tak soudí u- šlechtilejší mezi Němci o kusu tom, bolestně to nesouce, že výtečník onen v takový pro- tikřesťanský směr zaběhl a tím národu ně- meckému podal nezdravý, anobřz otravující pokrm. Máme-li již my s radostí vítati, če- ho jiní národové želi? Máme-li se radovati, že jedovatá bylina přesazena také na půdu národnosti naší, aby neopatrné duše, které nic zlého netušíce, za dobrou bylinu ji pova- žují, otravovala? — K tomu ke všemu posléze považme i to: V kusu tom oslavují se Židé a Turci na ujmu křesťanův. Tážeme se však, mnoho-li příčiny mají obzvláště kře- ťanství Slované k tomu, aby *oslavovali* Židy a Turky? Jaké mmedle zvláštní dobrodiní dotčení národové tito prokázali Slovanům? Jed- en pohled na Polsko a na stav křesťanských Slovanů v Turecku nám dosti hlasnou dává odpověď. — Než promluvíme sobě o něčem radostnějším. V Brně se ve třech kostelích letos Rorate konají v jazyku německém a ve dvou také v jazyku českoslovanském, které- hožto dobrodiní duchovního nábožný náš lid českoslovanský teprv ode dvou let požívá, a kterého se také pilným navštěvováním dotče- ných služeb Božích hodným ukázati vy- nasnažuje. — Nebude Vám snad nemilo také se dověděti, že náš velezasloužilý p. profes- sor *Sušil* nový a mnohými novými hymny rozmnožený překlad hymnů církevních k ti- sku chystá, jakož i že překlad sv. otce Ju- stina skritickým úvodem a s výklady již přes rok hotový má. Nad to také o překladu Pi- sma nového zákona s hojnými výklady prá- cuje. Podobně zamýšlí dotčený p. professor nové vydání sv. otců apoštolských učiniti. Kdo ví, jak klassické jsou všecky práce p. *Sušilovy*, bude se zajisté na všechna dotčená

výborná díla již napřed těšiti. — Pan gy- mnasiální professor a katecheta *Karel Šmí- dek*, jenž i čtenářům Blahověsta Vašeho dů- kladnými články znám jest, dostal se ze Znojma na gymnasium Brněnské, a sbírá ma- teriál k životopisu sv. Karla Borromejského, jež napotom Dědictví ss. Cyrilla a Methodia vydá. Nepochybujeme, že i dílo toto bude chloubou našeho Dědictví. —

Z Moravy střední při konci Října 1857. (Opozděno.)

Druhdy želel opuštěného lidu našeho ve Vídni toliko některý kněz, jenž byl pro- niknul skoumavým zrakem do všech úhlův a koutův společenského života v hlavním městě vlasti austriackých. Jednotlivci, zna- jící žalostný osud rodákův svých v resi- denci říše Rakouské, tajili dlouho bol v srdci, přesvědčení jsouce, že není dostateč- ných prostředkův na pomoc tisícům bratří v národu a Církvi. Zřídka kdy dostal se u veřejnost přidušený hlas o náboženských poměrech Slovanův ve Vídni! — Za po- sledních let obráno důležitost toto nejednou za předmět úvah, rozmluv, dopisův. — Skoumatelé, poznávající prameny mravní náказы a náboženské zpousty — *duchovní- ho to moru* ve Vídni pronášeji směle pře- svědčení své, že neposledním zřídlem ne- řestí jest *nedostatečné duchovní opatření Slo- vanův*. — Ve schůzkách jednoty sv. *Seve- rina*, ústy výmluvného řečníka poukazová- no na jizlivou tuto ránu, krvácející co den více. V listech veřejných dovozováno za- vždy, jakých následkův jest se obávati, nevyhoví-li se potřebám duchovním tak valně částky obyvatelstva Vídeňského, jakož jsou Čechoslované. Stěžováno si také v Blaho- věstu listem z Moravy, jak nebezpečně a záhubně se po venkovských osadách roz- plizuje nevěra rodáky příchozími z Vídně. Na vzdor tolikerým spravedlivým nářkům mnoho-li mmedle stalo se dosud? — Všecko zůstává při starém způsobu! Jediné, če- hož se mnohonásobnými stesky získalo, jest: že konečně sám *lid* náš opuštěnost svou poznáváje, osvědčuje, že milerád po- máhati chce obětmi na zapravení správy duchovní pro své rodáky ve Vídni.

Nedávno sešel jsem se s knězem, pra- cujícím ve Vídni. Dojemným způsobem vyhlčiv bídu nedělních škol a převrácenost našich učňův, doložil, že se ve Vídni mezi duchovenstvem za to má, abychem se my Čechoslované o své soukmenovce v cizině postarali sami. *Naše-li* to povinnost, vy- držovati kněží a učitelův, pak ovšem ne- sluší — *nelze odkládati*. Proč se nám to

¹⁾ Viz: Geschichte der deutschen Nationalliteratur, II. Bd. V. Aufl. Marburg 1852, str. 161.

neřeklo dříve? — Proč se nám to nepraví veřejně? — Nám-li přísluší lámati chléb života bratřím v cizině, chrániti ubohých krajanův svých od svodu a bludu: napneme síl, a zajisté každý, seč jest, skládati bude almužny na oltář svatě katolické lásky. — Přispívá-li Čechoslován ochotně a štědrě na nišsie v Americe a Africe, záleží-li mu na obrácení pohanův: zasadí se rovněž o duchovní potřeby rodných bratří svých! Naše vůle dobrá — ochotná nepotřebuje leč náčelníkův — středu — cest k uskutečnění Bohu milého díla!

[Slovensko.]

Od Dunaje v Listopadu 1857.

V mohutné říši Rakouské jest málo krajin, kteréž by s týmž právem nařikati směly na dvou časův ničemnost jako milé naše Slovensko. Než přestaňme nařikat! — neboť ne ze smutného oka, „z ruky pilné naděje kvitue,“ a tak i zlé může se státi dobrým. Pochopilif to, buď Bohu chvála, dobře stateční Slováci v Pešti, kteřížto v největší nouzi naši pozdvihli hlasu a vyzvali nás, a bychom založili Dědictví sv. Vojtěcha. Znáte již, kterak se všickni přátelé a synové národu našeho zaradovali při tomto prohlase. Bylaf to myšlénka z Boha, a proto též doufáme, že se s pomocí Jeho uskuteční. Kroky potřebné již se staly. K JEmin. p. kardinálu primasovi došla deputace, a ta mu předložila důvěrnou žádost o vrchní svolení biskupské, odevzdávajíc mu předkem protektorat katolického spolku sv. Vojtěcha, majícího se založiti v Pešti-Budině. JEmin. kardinál kníže arcibiskup náš, jak bylo předzvídati, deputaci tu přijal s otcovskou laskavostí, a bohda s horlivostí důraznou ujme se věci takové svatě a důležitě pro katolický národ náš Slovenský. — Zamýšlený spolek sv. Vojtěcha, vyznačený jmenem sv. mučedníka a biskupa, nejstaršího to patrona krajiny a arcibiskupství Ostrihonského, postavený pod ochranu Neposkrvněné Bl. P. Marie, jakož i sv. Cyrilla i Methodia apoštolův slovenských, má k témuž konci směřovati, co u vás v Čechách i na Moravě Dědictví sv. Jána a Cyrilla i Methodia, to u nás v Uhřích spolek sv. Štěpána; máť se zajisté obírat s vydáváním knih a novin slovenských, způsobných k rozmnožení náboženské a mravní vzdělanosti v národu slovenském. Nemíní se pak vydávati a rozšiřovati dobré a laciné knihy netoliko přísně dogmatického obsahu, nýbrž i jiné vůbec užitečné, po-učné, času, okolnostem a potřebám lidu slovenského přiměřené. Za-

kladatelem spolku stane se, kdož mu věnuje 100 zl. Údové budou *řádni* a *mimořádní*. Řádným údem spolku našeho může býti každý, kdož dá ráz (jednou) na vždy, buď 60 zl., neb 40 zl., neb 20 zl. Za mimořádného úda pokládati se budou všickni, kdož 10 zl. jednou na vždy ke spolku přispějí. Povinnosti, ku kterým se údové zamýšleného spolku našeho zavazují, jsou následující:

„Každý úd spolku běre na se povinnost, k cíli spolkovému podle sil svých napomáhati.

Každý kněz, který jest spoluzakladatelem aneb řádným spoluoudem běre na se povinnost, sloužiti mši sv. v kterýkolvěk den následujících oktáv:

a) v oktávě sv. Leopolda za nejjasnější císařský dům;

b) v oktávě sv. Vojtěcha za protektory, zakladatele, za všechny živé i zemřelé spoluoudy spolku;

c) v oktávě sv. Cyrilla i Methoda za obrácení všech od jednoty katolické Církve odtržených kmenův slovanských;

d) v oktávě neposkrvněného Početi Bl. P. Marie za duše spasení všech, kteří byli za živa nebo závětem po smrti dobrodiní spolku proukázali.

Co se dotýče práv, jež mají údové, jsou tato:

1. Zakladatelé i všickni řádní a mimořádní údové budou každého roku dostávatí výtisky všech knih během roku vydaných od spolku.

2. Řádní údové spolku mají právo k hlasování ve všeobecném shromáždění a mohou voliti a vyvolenými býti za výborníky, za předsedu ředitele a úředníky spolku.“

Hle to jsou hlavní základní tahy stanov našeho slovenského bratrstva. Jak mile nabudem blahosklonného potvrzení od JEmin. p. kardinála našeho, podá se k vys. císa kr. generalnímu guberniu v Uhřích prosba o státní povolení. Všecko Slovensko kojí se nadějí, že JEmin. p. kardinál ujme se Slovákův, prosbu věrných katolických synův slovenských mohutným slovem svým otcovsky podporovati bude u nejvyšší světské vrchnosti, a když s pomocí Boží spolek vstoupí do života, milostí svou bude ho pěstovati a obhajovati. Nemáme též nijaké pochybnosti, že ovšem i milostivá naše vláda neoslyší důvěrných proseb a vyplní srdečné touhy naše. Po té mimo pomoc a požehnání s nebe, více nám netřeba. Celé Slovensko se pozdvihuje k novému čilému životu; na všech stranách nyní se již ohlašují ochotníci, žádostiví všelikými obětmi napomáhati nadějnému Dědictví; lid náš dobrosrdečný, pobožný, kato-

lický, ač chudobný na mnoze, dokáže skutky, jakové vzácné jádro jest srdce slovenské. A u věci takové svaté, jako jest nyní, či možná, by nám bratři na Moravě a v Čechách rukou nepodali? Hle, tedy naše! Bůh jim zehnej, Bůh je vyplň! Než málem byl bych pozapomenul jmenovati vám vzácné a drahocenné ty muže naše, kteřížto se důležité a svaté věci Dědictví nadějného se statečnou horlivostí ujali, a stanoví prozatímní výbor k opatření a spravování předběžných prací. Jsouť to pt. pp.:

Dr. František Lopusný, professor bohosloví a děkan bohos. fak. na universitě v Pešti.

Simon Klempa, farář Pešťanský u sv. Teresie.

Dr. Ondřej Radlinský, redaktor Věstníka vlády zemské.

Josef Barton, učitel nár. škol v Budině.

Anton Krainer, opat a farář Budinský.

Frant. Borg. Bursak, provincial milosrdných Bratrův v Budině.

Ian Palarik, kaplan u sv. Terezie v Pešti.

I. Viktorin, kaplan u sv. Anny v Pešti.

Anton Schmitt, aprobov. prof. při škole reální v Pešti.

Díky, česť a sláva jim!

[Rakouské Polsko.]

V Krakově d. 15. Listopadu 1857.

Divím se věru, že jste mlčeli v Blahověstu Vašem o veliké jubilejní slavnosti, kteroužto jsme minulého leta slavili v našem starém — posvátném Krakově. Míním tu jubileum sv. Jacka, patrona národu našeho. — Krakov jest svého způsobu jediné město na rozlehlých končinách zemi polských. Chrám tu vedle chrámů; a ve chrámech co tu památek, pomníků, bohatství z dávných časův! Na Wawelu hroby našich králův a bohatýrův; tam jest též hrob sv. *Stanislava*, biskupa, mučeníka našeho. Vyjdeš-li odtamtud, a stana u brány, pusťš-li oči po té milé rovině Krakovské, ať již na pravo neb na levo zrak obrátíš: tu ta, onde ona věž a stíška připomíná ti kostel, ve kterémž se chová poklad — ctí tělo svatého, světice národu našeho. Jedna z věží těchto zmizela, věže to krásného, gothického, pomníky a hrobkami přeplněného chrámu Dominikánského u Nejsvět. Trojice. Během posledního desetiletí dvakráte polkaly jsou těžké pohromy svatyni tuto. Nejprvé zachvátil ji osudný požár, kterým r. 1849 tolik utrpěl Krakov. Později, když se bylo podařilo vel. otcům Dominikánům novým krovem opatřití velebný chrám, a Krakov se již těšiti počínal opět na služby Boží v památném tomto stánku Paně: tu sesuly se některé sloupy,

stěny, sklepení, a nastojte, místo svatyně stály tu zříceniny! Než i uprostřed rumův těchto zachoval se život; — katolická láska národu našeho se pozdvihla na novo i ujala se opět svatého díla. A tu odpoly mezi rumy slavili jsme minulého leta slavnost, jako věž slaviti nemůže leč národ katolický. Šest set rokův již tomu, psal tehdy za příčinou slavnosti té v „Času“ našem jeden z nejslechetnějších Krakovanův, šest set tomu let, co umřel mnich; rodina, ku které náležel, vyhnula; potomkův nezůstavil z krve svojí; ale mnich ten se rozrodil v takové četné a slavné duchovní pokolení, že posulo všecku zemi od Odry do Dněpru, vzdělávajíc kláštery jako města, stavějíc kostely podivné velikosti a krásy, tady trestajíc, tam vyučujíc, onde válčíc. Mnich ten nazýval se Jacek (*Hya-cinth*) po jmenu a po rodu *Odrowąż*.

Odrowążové po Jaxach nabyli za *Piastův* důležité moci mravní i politické. *Ivo Odrowąż*, sv. *Jacek*, sv. *Ceslaw*, blahoslavená *Bronislava*, šest set rokův tomu, co svatostí svou zaskvěli na této zemi, a nepřestali blahoslavití jí. Sv. *Jacek* založil první ten klášter Krakovský, z kteréhož, jak z úla četné a hojné vylíhly se roje, co rozsázené po nejzazších končinách Polsky dělaly ji med unění a svíce pravdy.

Tak nahraňuje moc Boží posvěcení se Pánu i bližním! Nebo tážemese každého, kdož umí věci povážiti, jak lze sobě vysvětliti ten zázrak, aby lidé, kteří mimo sílu duchovní nemajíce ničehož, vykonávati mohli takového skutky? S holí v rukou přichází člověk, jenž opustil všecko, přichází s Duchem i Slovem, bije ve skálu, a — plynou zdroje živé vody; seje zrna horčičné, a — vyrůstá strom, na němž se usazuje plectvo. Na zemi polskou pustil sv. *Jacek* takový pramen, kterýž zúrodnil nivy její; on štípl strom, na jehož ratolestech usadili se orlové i holubice, i štípl jejtů — v Krakově — na tom samém místě, kde nyní fíčí větry okolo začazeného hrobu sv. Vyznavače, okolo kteréhož přicházejí zviklanec, kývá — potřásá hlavou i táže se snad: „A kde jest nyní rozhlášený Bůh jejich?“ . . . Kde Bůh náš? Ve srdcích těch tisícův pravověrných lidí, kteří se včera shlukli na průvod jubilejní; ve srdcích toho duchovenstva, ježto z daleka zblízka, ze všech končin dřevní Polsky obklíčili hrob svého patrona; ve srdcích těch biskupův, co velebnými obřady oslavili průvod; ve srdci náčelníka Církve, který naň vyhlí pramen milostí z pokladův Církve. — Tam jest Bůh náš, a pokud On jest v těchto srdcích: nebojme se o budoucnost!

Městu našemu jsou Odrowažové, jako rození pradědové; buď si v Krakově, buď v okolí, nýbrž i v celé malé Polsce všady potkávám šlépěje práce jejich na každém poli. A proto též dobře se pochopil ráz tohoto jubilea. Pohnulo ono všemi vrstvami národu; pohnulo lidem; nebo svatí národu jsou lidu jeho velcí lidé, jsou to jeho kroniky; oni ho váží s věky minulými. Netaž se lidu po Zamojských, Oleśnických, Tarnowských: on jich nezná; avšak zná Jacka, Vincencia, Stanislava, Kazimíra. Tak velcí mužové velikými jsou velkým; svatí ale všem.

Jubileum sv. Jacka slavilo se jako pravdivý svátek národní Krakovský. Není to chorobné jakési zanicení, ale vážné, usazené roznícení nejslechetnějších citův, přidušené v hlubinách ochablého na pohled obyvatelstva. Udeř v tu strunu, a ozve se ti mile a silně. Přišli k nám takoví lidé, kteřížto uměli uhodit na ni. Nemíníme tu vychvalovati jednotlivých kazatelův: pochvaly časopisecké hodí se řečníšti světskému, nikoli ale kazatelně. Tolik jen buď nám dovoleno pověditi, že, kdo pilně poslouchá každodenní kázání, netoliko užitek odnese, nýbrž i s radostí — s dovolenou hrdostí přisvědčí, že u nás řečnictví nekleslo; že vedle pomazanosti a horlivosti jazyk, síla, věda, tak vynikají, až kosti Bierkowského, Skargy a Moścických rozveseliti se mohly, slyšíce nástupcův svých.

A účinek? — Účinek záleží na nás. Orač seje — dobrá role vydává úrodu.“ —

Hle, tedy tak psal o jubileu našem spisovatel nekněz; muž to, na kteréhož může vlast naše i Církev pohlížeti cóna syna důstojného lásky. Zobrazil Vám pérem mistrovským význam jubilea našeho i slávu, s kterouž se dělo, i účinek, ježž mělo. A za tou příčinou mohu já již přestati na mále. Dodám jen, kterak se konala slavnost, trvajíc od 22. do 30. Srpna. V sobotu d. 22. Srpna ve 3 hod. učiněn počátek slavným průvodem z kostela Dominikánův, beroucím se na Zámek. V neděli ráno tři slavné kazatele kněze Kulčického, Prusinowského a Maniewského slyšeli — viděli jsme na kazatelkách. Mše svatě sloužili přev. kněží Gladysiewicz, administrátor diocese Krakovské a pt. Pukalski, biskup Tarnovský. Odpoledne odbyvaly se nešpory a průvod i prozpěvovaly se písně na oslavu sv. Jacka před křížem, kterýž se byl zachoval uprostřed ohně. Podobným způsobem dělo se den po dni, s tím toliko rozdílem, že se na kazatelkách střídali naši kazatelé a u oltářův naši kněží. Středem slavností byl d. 26. Srpna. Velkou mši svatou sloužil

onoho dne kněz Prusinowski ve krásném ornatě, jež byl Dominikánům Krakovským daroval papež Kliment VIII. Odpolední kázání měl pak též výmluvný kněz Prusinowski.

O našich *domácích* kazatelích, o výtečném knězi Golianu pomlčím; za to však podotknouti musím, že po celý ten čas jubilejní panstvo naše i lid valně se hrnuly netoliko ku kazatelům i k zpovědnicím a k stolu Páně. Nejedni přicházeli, příjížděli z daleka. — Nezapomínáno při tom na dobročinnost; chudí i bohatí skládali almužny ná chrám Páně, skládali oběti, aby opět z rumův svých povstati mohla svatyně, poněkud aspoň ve slávě, v jakověž bývala za otcův našich. — Dejž Bůh, aby, jakož bylo po zehnané jubileum přispělo k obnovení tolika duchovních stánkův Ducha Božího, přispělo tudíž k slavnému vyzdvížení památného chrámu Dominikanského ze sutin jeho! *P—ki.*

Od polských hranic v Listopadu l. P. 1857.

Čtli jste bez pochyby v některých novinách francouzských, jaková pohroma hrozí zbytečkům sjednocené církve ruské v biskupství Chelmském. — Nám, co žijeme na blízku, byly žalostné ty věci ovšem již o něco dříve povědomy. Ano, můžeme Vám i více říci, než psáno v novinách. V Chelmském biskupství jest vrchním pastýřem sjednocených Rusinův stařícký biskup *T—c.* Po boku jeho jest neposlední osobou a pracuje v radě biskupově obratný p. *P—j.*, muž, kterému, jak se zdá, nemálo záleží na přízni některých mocných pánův ve Varšavě i v Petrohradě. Již ale, jak vůbec pověst nese, dotčený p. *P—j* propůjčuje se za nástroj ke konečnému zmaření unie. Máf k tomu mimo jiné věsti vychovávání budoucího duchovenstva. I uhodili na cestu, kteráž by nepochybně přivedla k takovému konci, kdyby Prozřetelnost Boží sama neroztrhla sítě nástrojené. Než mluvmež bez obrazův. Příčiněním p. *P—ja* odbyli dva rusinští hohoslovci studia svá v tak řečeném pravoslavném semenisku, i nabyli tam gradův, nýbrž i uznání jsou za schopné k učitelství úřadu v semináři. Mladí bohoslovci tito navrátilivše se do diocese, usilovně žádali u biskupa, by je vysvětil. Pan *P—j* byl jim i rádcem i podporou. — Netěžko uhadnouti, proč by se měli odevhovanci škol schismatických státi kněžími katolické Církve a učiteli v katolickém semináři. Bez pochyby proto, aby se pak snáze opatřiti mohlo nové vydání žalostné zrůdy, kteroužto za Mikuláše I. zničeny jsou církve sjednocené v Rusích. Ubohý stařícký biskup chvěje se bázní, tu aby neurazil vlády, tam aby, stojí již

nade hrobem, neobtěžil sobě svědomí, zdráhal se dlouho, a nechtěl ani dotčených *kanoniků* vysvětliti, ani podepsati jisté *listiny* nebezpečné, již mu předkládáno. Než čímž tím patrněji ochabuje stařec a nepomůže-li Bůh — ale nechci býti neblahým prořekem. Původem všeho toho jsou prý jisti pánové M—v a j., kteřížto držíce se politiky císaře Mikulášovy, rádi by dovedli ke konci, což on byl před 20 lety v zabraném kraji pomocí záradních biskupův a násilím provedl. Doufáme ale, že za Alexandra II., který podle dohroty srdce svého chce býti spravedliv ke všem, nepodaří se bohda ni násilí, ni podvod. Ostatně, pokud dobře zpraveni jsme, v Římě již vědí, co se kutí a strojí v dotčené unitéské diecési, a svatý Otec neopomine zajisté zmařiti úklady — odvrátiti pohromy.

Zatím ale nemněte, že u nás nic jiného než smutné zprávy takové, jako jest právě vyložená. Buď Bohu chvála, Církvi katolické počíná se u nás lépe dařiti. Jak víte, osiřalé stolice biskupské osazují se řádnými biskupy, a čilejší duch katolický zmáhá se obzvláště ve Varšavě. Mezi panstvem rozkvítá blahodinné *bratrstvo sv. Vincencia*; pod vyhrnní ochranou nej. p. arcibiskupa rozvíjí po království našem činnost svou *spolek šlechetských paní našich*, které opravují, zhotovují a zasílají potřebným kostelům pěkné a svaté oběti, důstojně ornaty. Chrámů Varšavské, obzvláště pak kostel u Kapucínův, kdež otec Benjamin, nyní biskup Podlaský, zůstavil po sobě požehnanou památku, nikdy nebývají prázdné, jako v Němcích. A zpovědnice bývají zhusta obležené. — Co se dotýče literatury církevní, na tom poli ovšem ne hrubě činno. Máme však i my časopisy katolické, i pro duchovenstvo i pro lid. Právě bychom sice, aby velké naše žurnály Varšavské vesměs proniknuty byly zjevným a rázným duchem katolickým, s jakovým se však rádi setkáváme v „Času Krakovském“: to však říci sluší, že celkem v literatuře naši právě všickni znamenitější spisovatelé smýšlejí a píší, jak sluší na katolíky. Neplech a nefestí, ježto se hemží v literatuře německé a francouzské, u nás nenajdete. — Máš sice i u nás porušený západ dosti proselitův, máš svou propagandu: moc jedněch i druhých bývala však před lety valnější, než nyní. Za dnův našich vrátili se a již vrací se mnozí zase domů, vrací se k Otci milosrdenství a pravdy. A proto též našel byste u nás nejedno spanilé kvítko, svědčící, že nové nastává nám jaro. Nad jiné slibnějším jsou naše *Felicianky* ve Varšavě, duchovní to panny, které za našich

časův před očima našima podle řehole sv. Františka, samy na prosto chudé, zavazují se k úsluhám chudých a opuštěných. Dům, kterýž jim upravil Bůh rukou dobročinného panstva našeho, toť *nový* klášter ve Varšavě; — Felicianky naše, to nový vznikající řád, kterým se honositi může Polsko. Ostatně nesluší zamlčeti, že neposlední pomoci dostává se Feliciankám našim neunavenou péčí jisté vznešené paní, kterážto před několika lety navrátila se do lůna Církve. — Bůh jí odměň a Feliciankám našim žehnej všemohoucí pravici svou.

[Cizina.]

Ve Filadelfii v Srpnu 1857.

Žádost má o rozdělení diecése mé rozsáhlé nevyplnila se. Za to dán jest mi ustanovením sv. Stolice za koadjutora nej. pan *James Fr. Wood*, druhdy kněz v biskupství Cincinnati. Přebýváme nyní pospolu v téměř domě a o práce dělíme se v ten způsob, já že duchovní záležitosti mám na starosti a pomocník můj pečuje o zevnější věci církevní. Stavení stoličného chrámu Páně na způsob kostela u sv. Mikuláše v Praze utěšeně se daří. Máť pak Filadelfie nyní již 33 katolických chrámův a v diecési rok co rok vždy asi 15—20 nových kostelův přibývá. Co se dotýče chrámu sv. Alfonse — farárem na dotčené osadě jest Čech, rozený z Vodňan — jest to kostel, který by se ovšem i v Praze k těm nejpěknějším stavbám přičítal. Náklad naň sešel se dobrovolnými obětmi. Naši katolíci zajisté, obzvláště Irčané jsou tak horliví pro vše, cožkoli jest katolického, že se na potřebnosti církevní rok po roce vždy více schází.

Nejvíce starostí dělají nám přistěhovalci z Evropy. Zamožnější ti se odebirají dále na západ; chudší zůstávají u nás, kdež sektáři, obzvláště bohatí Kvakéři, mnohá osidla jim strojí. K opatření ubohých těchto příchozích stává ve Filadelfii špitál a tři sirotčince, kteréžto ústavy vždy jsou přeplněny potřebnými. Tak u př. v sirotčinci nalézá se 350 opuštěncův, z nichž nejedněm rodičové umřeli na moři. Jelikož se za posledních rokův obilí nemálo zdražilo, na opatření jednoho sirotečka vždy jest neméně 35 dol. potřebí. Množství přistěhovalcův roste rok po roce, obzvláště pak letošního roku mnoho jich přibýlo. Práce tu arci mnoho a tudíž cítí se potřeba dělníkův mnohých. Kněží církevních pracuje v diecési 148; chovancův v semináři jest 26 a 15 žákův. Kněží řeholních čítá se 150; jsouť

to z většího dílu Francouzi. Mnohou naději na příští časy vzbuzují konvikty Benediktinův, jelikož se v nich odchovává duchovenstvo domácí a nyní již viděti jest, jak utěšeně se u nich vychování daří. V jednom z dotčených právě konviktův po nedlouhém čase dokonává studia svá študent, který se k nám do zámořských krajín dostal z Čech. Před některým časem nemalého hluku nadělaly jsou i v těchto stranách spolky rozenčův a nevědčův: katolíci se jich ale mnoho nebáli a to slušně. Nyní zajisté možná již znamenati, že řádění vášnivcův řečených na dobré vyjde. Církev katolická ukázala se tu ve své důstojné slávě, a nejedné šlechetné duše přihlasují se k ní. — Nedávno dostalo se nám darův od vel. sester milosrdných. Přišly v čas. Vyjížděje na visitace, brávám vždy hromadu s sebou a poděluji osady, kterým se takových věcí nedostává. Bůh za to žehnej dobrým sestram!').

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Zpovědníkem JM. zbožné císařovny Marie Anny stal se kněz *Karel Magin*, bývalý provinciál řádu sv. Františka vel. OO. Minoritův.

— Počátkem měsíce Listopadu přišly jsou naše chudé školní sestry do Prahy a ubytovaly se ve školce čili v opatrovně na Hrádku. Opatrovnice a pěstounkami valného množství dítek jsou dvě české panny (*Magdalena a Josefa*), kteréž se s celou vroucností katolické lásky věnují svatému povolání svému na službu malíčkových. Představenou a jako vrchnicí jest velebná panna *Aloisia*, jedna z prvních sester nové pozeňnané kongregace v Čechách. Za zpovědníky a duchovní vůdce sester našich ustanovil J. Em. vys. důst. kněze *Fleischera*, kanovníka a *Ruffera*, děkana starobylé kapitoly na Vyšehradě. Kandidátek, ježto se na vzorní škole Malostranské cvičí, jest 9. Bůh jim žehnej!

— Jak se dozvídáme, J. M. p. biskup Budějovický *Jan Valerian Jirsík* odebere se příštího roku na pout do Říma k hrobu sv. apoštolův Petra i Pavla. Z kněží řeckých zdržuje se tam p. k. Dr. *Loberšiner*, konaje studia v oboru církevního práva.

— P. Müller *František*, fabrikant, osvědčil, že chce chrámu Páně v Karlíně věnovati první veliký zvon, jakovéhož tam bude

potřebí. Bůh mu odplat. — Jiným darem hodlá se zavděčiti p. *Svoboda*, kameník, jenž všechny kamenické práce při dotčené stavbě vede. Přislíbílť zajisté darovati slušnou, umělecky vyvedenou křtitelnicí.

— Jedva se byl novinami vydal prohlás o zamýšleném žádoucím dostavení stoličného chrámu Páně u sv. Víta, vys. uroz. p. hrabě *Kolovrat-Krakovský Hanuš*, šlechtetný tento podporovatel všeho, což jest dobré a krásné ve vlasti, ihned se dostavil s pěkným přínosem 5000 zl. ve stř. Bůh mu zaplat a vzbud' hojných následovníkův!

— Dne 14. List. slavily se poprvé rekvie, za duši p. J. Jungmanna, jež někteří posluchači na vysokých školách Pražských a bohoslovci Litoměřického semináře při chrámu Páně u sv. Klementa založili. Mši svatou sloužil v. důst. p. *Karel Prucha*, ředitel semináře, s náležitou assistencí a s choru rozléhaly se zpěvy, jakých nám zřídka kdy bývá slyšeti.

— K nemalé radosti doslycháme, kterak se slovní náda *Plzeňská* usnesla na tom, v památném chrámu městském sv. *Bartoloměje* vzdělati nový hlavní oltář cele v přiměřeném slohu gothickém. Krásný, mistrovský nákras k tomu zhotovil výtečný umělec náš p. V. *Kandler*, ale tak, že se dávnějších soch užije při novém tomto oltáři. — Podle nákrasu téhož vlastenského umělce dohotoven jest nedávno *svršek* (tah řečený klobuk) ku kazatelně v témž Plzeňském chrámu Páně. Rozumíť pak se samo sebou, že i toto dílo provedeno v slohu gothickém. Řezbářské i stolářské práce při dotčené kazatelně vyšly z dílny p. J. Šmída, stoláře Pražského a p. J. Heidelbergera, řezbáře, mohou se pokládati za vzácné důvody uměleckého pokroku ve vlasti naší.

— Knězem Týnského bratrstva stal se vel. kněz *Fr. Havránek*. Služby Boží téhož bratrstva a sobotní pobožnost k Bl. P. Marii konají se v obnoveném kostele sv. Bartoloměje. Den co den slouží se tu ráno *mše svatá* (všedního dne v 7 hod., v neděli 8 hod.). Sobotní pobožnost *Marianská* záleží ze zpěvu, rozjímání, litanie a modlitby, ježto se ději střídavě jednou česky a podruhé německy. Jak doslycháme, po vánocích počnou se zpívatí u sv. Bartoloměje české koledy a pak žalmy. Bůh pozeňnej svaté práce neunavenému knězi!

— Sv. Otec ustanovil Pražský soud manželský co třetí nejvyšší instancí pro diecése metropole Lvovské.

— Devítidenní pobožnost ku počtě sv. Františka Xav. konala se letos v seminářském chrámu Páně obzvláště pěkným způsobem. Vel. kněz *Srdýnko*, vicedirektor dotčeného semináře, vykládal při tom nábožným ctitelům

!) Vzácný tento dopis jest zlomkem, jež psal sám nejd. p. biskup Filadelfický *Jan Neumann* příteli svému do Čech.

čeného světce život velikého apoštola národa v indianských.

— Na slovo vzatý umělec p. Vilém Sandler odkryl vzácný obraz Krista Pána, zobrazený v kostele u vel. OO. kapucínův na radčanech. Podle místního a průvodního listu dotčeného umělce jest obraz ten znamenité dílo slovutného malíře vláského *Leonarda Vinci*.

— Během pominulého roku obnoveny byly dva kostely (u sv. *Tomáše* na Malé Straně a u *Matky Boží sněžné* na Novém Městě) počátkem adventu opět se otevřely a odevzdaly pobožným Božím.

— Ku podporování misii katolických v Americe i v Africe máme v Rakouské říši dva spolky, tak řečené nadání Leopoldinské a jednotu Marianskou. Spolky ty vydaly neuvěřitelnou výroční své účty, první za r. 1855 100 000 kr., druhý za r. 1856. — K jednotě nadání Leopoldinského sešlo se z celé říše 27,744 zl. 39 kr. ve stříbrném. Čechy přispěly k tomu 2598 zl. 39 kr. ve stříbrném. Morava pak 3124 zl. 45 kr. Nejvíce věnují *Rakousy*, kdežto z Vídeňské diecése 5539 zl. 39 kr., sv. Hypolitské 1616 zl. 28 kr., Linecké 1604 zl. 45 kr. Nejvíce se dotýče jednoty Marianské, důchody její sešlé minulého roku obnášely 33,746 zl. 10 kr. Naše arcibiskupství věnovalo k tomu 113 zl. 51³/₄ kr., diecése Litoměřická pak 37 zl. 39 kr., Kr.-Hradecká 508 zl. a Budečtinská 396 zl. 31. Avšak i tu opět Morava předstihla nás Čechy. Z Olomuckého arcibiskupství totiž zasláno 2990 zl. 54 kr. a Brněnské diecése 1098 zl. 51 kr.

— Během minulého měsíce přihlásilo se k Dědictví sv. Jana Nep. tolik nových učedníků, že důchod za tento měsíc vzrostl na 880 zl. ve stříbrném.

— Nedávno tomu, co se zlý nepřítel noci pokoušel vloupati se do chrámu Páně v Jindřichu na Novém městě Pražském. Brzy na to skutečně oloupen jest chrámeček na Zlíchově, a tohoto téhodne vylámali opět lupičové dveře chrámečku sv. *Klimenta* v Bubčovicích u Prahy, odnesli svíce a svíčky a s sebou zvon 50 liber těžký, jenž měl nápis: *Ave Maria*. — Kostelní krádeže jsou to velké znamení věku. Buďmež opatrní, dobře uchránějíce všechny drahocenné potřeby chrámův. Bďmež, neboť nepřítel zlý chrámy naše obchází, hledaje, co by ukrásti mohl.

Z Litoměřic. Počet bohoslovců v biskupském semináři obnáší letošního roku 70. z nich 44 v prvním, 17 v druhém, 19 v třetím a 20 ve čtvrtém roce.

— Ústav milosrdných sester jest již zhotoven a budova tato mezi stromy se svou

skrovnou vízkou mile a velebně vyniká. Protiivníci, kteříž byli hned předkem na milosrdné sestry sočili, nyní již umkli, vidouce nezištnou činnost sester a blahé působení jejich v nemocnici i u mládeže.

Z Plas. Dne 9. Listopadu píše se Pražským Novinám ukončila se dušičková pobožnost, která sem letos 6000 kajčnickův přivábila. Slavnost a pobožnost ta koná se již po 28 let v zdejší knížecí hrobce u sv. Václava. Duši pobožnosti té jest zdejší důst. p. děkan, jenž po všecka ta léta osobě ji vede a den co den při ní se káže. — Ostatně zde jest viděti, jak horlivě pěstovaný duch náboženský a moderní průmysl o závod ku předu jdou a sobě ve svých tendencích nepřekážejí. Cizinci sem do zdejších továren neustále přibývají a přede se zdejší starověrci nezpronevěrují ani Bohn, ani národu. Silnou obranou proti cizozemskému materialismu a nihilismu poskytuje Svatojanské Dědictví, kterému zde asi 200 údův získáno. V každé takorka rodině jest malá knihovna, sestávající ze spisův Dědictví aneb těch, jež Plaský p. děkan sebral a vydal ¹⁾. —

Z Moravy. Ve Vrchoslavicích Olomúcké diecése začali farnici před několika roky přestavovat kostel. Z neodkladných příčin zastaveno stavění po několik let. Příštího roku však opět se bude pokračovati ve stavbě milého chrámu, jelikož do šedesátého druhého roku i vnitřní úpravu shotoviti chtějí.

— Za faráře na Velehradě zvolen výtečný kněz *Molitor*, jenž se zajisté všemožně přičiní a zasadí o zvelebení kolébky křesťanství ve vlastech našich. Bůh dobrotivý račiž mu nápomocen býti.

— Na sv. Hostýně bolestně se poohlíží zbožný poutník po oltáři sv. Cyrilla a Methodia. Za komoru sloužící starobylá kaple dala by se snadno poopravit i dobrodincův by se shledalo dost, již by důstojný na posvátné hoře zbudovali oltář. Do horlivosti důst. p. děkana a podnikavého p. kaplana Bystřického lze se nadíti, že pomníkem nějakým na sv. Hostýně přispějí k příští veliké jubilejní slavnosti na Moravě.

— Slovuťný kněz *Frant. Těšík*, člen výboru Dědictví Brněnského z lokálního povýšen na hodnost děkana a školdozorce střidnitvi Hustopečského v Brněnském biskupství.

¹⁾ Nevšední zásluhy výtečného kněze, velebného kměta pro Boha i pro spásu oveček svých s nadšeností jinožskou horlícího p. děkana *J. Streera* ovšem by měly býti více ve známost uvedeny. — Jak mnoho dobrého mohlo by se státi a s pomocí Boží stalo by se, kdyby příklad, ne působení jeho více a širěji známo bylo! —

Z Rakous. V Linci povstal nový, nad míru dobročinný spolek pod názvem *ústav Mariánský*. Jeť to ústav, jenž má poskytovatí *útočiště* děvečkám mladým i starým; mladým po nemoci aneb bez vlastní viny zbrveným služby a starým, jež pro sešlost věku a zdraví již nemohou pracovatí. — Ústav ten odevzdal se pod ochranu nejđ. p. biskupa Lineckého a stojí pod vrchním dozorem městského faráře. Důchody blahoslibného tohoto ústavu jsou a budou roční *příspěvky* zakladatelův (2 zl. ročně), příspěvky služebných, které přistupují ke spolku, 12. kr. dávati mají a mimo to každý měsíc 6 kr.; skrovná náhrada od přijatých, dary dobrodincův atd. Veškeré zřízení ústavu a opatření schovanek v něm té jest povahy, že s pomocí Boží stane se pramenem skutkův netoliko tělesného, nýbrž i duchovního milosrdenství.

Z Vidně. Kazatelem na vysokých školách ve Vidni stal se kněz *Schnude* (S. J.). První řeč měl na den Všech Svátých. Mluvil o víře, ježto jest základem všeliké vědy. Mezi posluchači byl také JExc. pan ministr osvěty L. Thun.

— Nová škola čili akademie kupecká ve Vidni otevře se na počátku měsíce Ledna. Ministerstvo vyhradilo si při tom ústavu toliko dvě věci, aby totiž ředitel a učitel dějepisu byli katolíky, a chovanci katolické víry aby se řádně vyučovali ve svém náboženství.

— JAV. císař nařídil stranu volení opatův a vrchníkův řeholních, jak následuje:

1. Umře-li opat, úmrtí jeho se oznámí vrchnímu politickému úřadu krajinskému, kterýž má náležitě vyšetřiti, v jakovém stavu zůstaveno jmění klášterní.

2. Volení opatův děj se podle obecných zákonův církevních a pravidel řeholních.

3. Při každém volení zůstává se vládě právo, zadati *Veto* proti nelibým osobám a tudíž vládního komisara poslati k volbě. — Ministr kultu může však upustiti od vypravení takéhoto komisara v oněch případech, kdež by se opatření proti zvolení nelibé osoby jinakým způsobem učinilo. V Uhřích volivati se mají jako druhdy po kanonickém řádu tři libi řeholníci, z nichž jednoho císař oběre za opata.

Z týchž příčin ustanoveno, aby, kolikrátekli nastane potřeba voliti někde opata neb tři kandidáty téhož důstojenství, politický náčelník krajinský o tom dal zprávu ministru kultu, vyznačuje zároveň, v jakovém stavu se nalézá jmění klášterní, bude-li se volba konati u přítomnosti biskupa neb náměstka jeho a nenalézali se mezi kapitulary nikdo, proti němuž by se vládního *veto* užití musilo. —

Ministr kultu pak po každé ustanoví, zdali se volba bez vládního komisara odbyti může čili nie. —

— Dva noví na vysoké školy povolani učitelové v bohosloví Dnminikán *Guidi* a Jesuita *Schrader* počali při konci měsíce Října vyučovatí.

— Při konci měsíce Října vydalo ministerstvo ustanovení, vedle kteréhož se mají potomně dosazovatí ředitelové, katechetové a učitelé ve školách uherských. Ředitele jmenuje ministerstvo, aneb v některých případech presidenti krajeti. Co se dotýče katechetův, biskup vydává svědectví o schopnosti kněze k dotčenému úřadu a vláda je usazuje. Vesnické učitele školní jmenuje biskup.

— Noviny Augsburské vyslaly do světa zprávu, že prý katolická missie ve střední Africe zajde, poněvadž prý stojíc ročně 50,000 zl. na stl. za příčinou smrtelnosti missionářův udržeti se nemůže. — Noviny tyto nejsou místné. Pravda toliko, že ponebí africké nesvědčí missionářům našim, z kterých jeden po druhém umírají. To však není pravda aniž jest podobno pravdě, že by katolíci kněží naše opustili stanovisko dobyté tolikými obětmi. — Naopak možná kojiti se naději, že s pomocí Boží krásnější časy nastaly misii této. V Chartumě stojí prostranný dům; snahy apoštolských kněží v Africe podporuje spolek Mariánský v mocnárství Rakouském, z výtečného ústavu kněze Mazzy ve Veroně počali do Afriky odcházeti mnohoslibní odchovanci, a posléze i v Chartumě a Gondokoro i v některých klášterích vlaských vychovávají se mladí černoši, z nichžto bohď budou učitelé africké vlasti.

— Dr. Eikerling dosavadní redaktor novin Mohuckých *Deutschland* má se státi redaktorem novin Videnských *Österreichischer Volksfreund*, a ty zas mají býti hlavním orgánem katolíkův netoliko v Rakouské říši, nýbrž v celém Německu.

— Málo kdy vyskytuje se v Augsburských novinách článek, jakovýž jsme četli v nich nedávno. Miníme dopis zasláný z Vidně v Listopadu, kdež dopisovatel vyvrací kritické zprávy o následcích konkordátu. — Posledních časův totiž puštěno do světa postrach před reformovanými řeholníky čili klášterníky, uvedenými na to, aby se náležitě řídili podle pravidel a ustavení řádu svého. — Tu litováno ubohých řeholníkův, že prý se na nich žádati bude, k čemu by se byli nikdy nezavázali, tam zase obáváno se o peníze, které prý se při reformě v klášterích uhošpodať a pak do Říma posýlati se budou. Co prý se peněz takým způsobem odcizí a vynese

Rakous! — Proti všelikým takovým ná-
řadům pozdvihl se hlas onen z Vídne a očivi-
těl vyvrátil liché nářky protivníků našich. —
Někdo říká, kteřížby se prvotní tuhé a přís-
né kázně řádů svých podrobili nechťeli, ná-
řadí se bez pochyby tak, jak se stalo ve Vídni
minikanům. Těmto, pokud si nechťeli obli-
bit život podle přísné řehole, na vůli dáno,
mohou vystoupiti z řádu aneb odebrati se do
některého, kterýž zůstane bez konečné
pravy na vyměnění. Co se dotýče *uhospoda-
rských peněz*, o ty, dokládá slušně dopisovatel,
ani se hrubě co báti. Důchody, kterýmiž
klášery a opatřeny jsou kláštery a řády, ne-
jsou jim dány, aby se při nich sami toliko
holníci dobře měli, a v milém pohodlí živil.
Právou řádův, oživených pravým duchem,
stanou časy, kdežto se bude důchodův těch-
to užívati k účelům t. j. ke konání skutkův
duševního i tělesného milosrdenství. Tako-
ro měrou ale nezíská-li rovněž i stát? —
Podobně to nebude s ujmou státu, jestliže
chudosti církevní nabyté jistiny při vyvazo-
vání služebnosti neukládají do rukou penězo-
čkův, nýbrž hledí za ně nabyti opět jisté
mády. Zásady tyto jsou státu mnohem pro-
spěšnější, než domnělá moudrost bursovníkův.
Co se pak dotýče zasílání peněz do Říma,
v té stránce lichá byla by bázeň. Podle zá-
konův rakouských nesmí se v říši Rakouské
žádná, sebe nepatřičnější sbírka, zavést bez
svolení císařova¹⁾.

Z Uher. J. Emin. kardinál zřídil na
hřbitově Peštanském klášter a odevzdal ho
armelitánům, kterým uloženo za povinnost,
za zemřelých žehnati, mše svaté zádušní
použiti, v neděli a svátek cvičení křesťanské
požehnání s litaniami vykonávati.

— Neunavený biskup Čanadský Ale-
xander Csajaghy založil spolek, jímžto se má
spěti k vzdělání nového katedrálního chrá-
m v Čanadě. Kostel ten má se zasvětili
jmenem sv. Gerharda, prvního biskupa Čanad-
ského. Údové tohoto spolku zavazují se, každé
měsíc alespoň 1 kr. ve stř. k vytknutému
cíli odvesti. — Není pochyby, že se bohu-
dalé podniknutí utěšeně podaří.

¹⁾ Bázeň ta o ztenčení státního čili národního jmění
v Rakousku, jest ovšem jenom ličena. Zámínku
k ní vzali sobě zjevné osočovatelé odtud, že Do-
minikáni polsko-halické provincie vyslavše jednoho
ze svých do Říma, několik set zlatých na opatření
jeho poslali vrchnímu mistru řádu svého. Z ná-
hrady této mimořádné chytří pánové smyslili sobě,
že se budou do Říma odváděti daně a vyvážeti
našetřené poklady našich klášterův a řádův! —
Nětreba býti Horaciem a nelze tu nezvolati: „*Verré
tomu Zid Apella!*“

— Rábský pt. p. biskup Jan Šimor
ustanovil, aby se tři čtvrtiny důchodův z vý-
nosného probošství Papockého odváděly na
semenisko pacholecké, ježto se má v Rábském
biskupství založiti.

— J. Emin. kardinál Scitovský vydal
nařízení stranu odkazův duchovenstva. Vedle
tohoto zřízení má každý kanovník Ostríhomský
nejméně 600 zl., každý kanovník Presburský
54 zl., každý kanovník Trnavský 100, každý
farář 18 zl., každý jiný kněz vždy 3 zl. ze
sta služby své k církevním účelům diecesan-
ským odkázati.

— Strany pochovávaní samovrahův
stalo se zvláštní nařízení. Kdekoli se vyskyt-
ne, nalezne samovrah, ihned má řádná komi-
se vyšetřiti, lze-li zločin přičítati nešťastníku
čili nic. Komise ta oznámí faráři výsledek
skoumání svého. Snášeli-li se farář s uznáním
řečené komise, ustanoví pak, má-li nebožtík
pochován býti na hřbitově aneb vně hřbitova
v nesvěcené zemi. Nesnášeli-li se farářův úsu-
dek se zdáním komise, celá věc odevzdá se
c. k. místodržitelství a to pak se o ní usnese
s dotýčným biskupem. — J. En. kardinál
Scitovský oznamuje duchovenstvu ustanovení
toto, zároveň podotýká, že samovrah, pokud
byl za živa člověkem počestným, mravním a
zbožným, má se za pravé bráti, že to učinil
bez úmysla.

Z Lublaně. Minulou sobotu t. j. 30.
Října měli jsme u nás, píše Danica, opět ho-
sta ze střední Afriky, p. Hansala, kterýžto po
4 leta pracoval s missonáři africkými. Vra-
cív se do Vídne, chtěje se tam ve vlasti své
zotaviti, načež pak se poznovu vydá na dílo
Boží do Afriky. Konal tam výborné služby,
co učitel ve škole. Poslední rok strávil v
Gondokori, kdež počíná vzkvítati první obec
křesťanská v oněch končinách. Záležit posud
ze 40 mladých lidí mezi 10—20 lety a mo-
žná je pokládati za mnohoslibný zárodek osady
katolické.

— Apoštolský střídník ve střední A-
frice kněz Knoblechter vrací se do Evropy,
obratí se nejprve do Říma, odtamtud zajede
do Francouz a do Londýna, načež pak přes
Videň do své otčiny zavítá.

Z Tyrol. JAV. císař nařídil, aby se
bohoslovecká fakulta v Innsbrucku odevzdala
Jesuitům. Uvážal pak se v ní s všelikou
slávou d. 16. Listopadu. Po službách Božích
v universitním chrámu Páně rektor škol Ins-
bruckých v. Moy uvítal nové professory z do-
tčeného řádu. Nejd. biskup Brüxenský za při-
činou churavosti nemoha přijíti, poslal list, v
kterémž děkuje císaři za tento dar, biskupské
požehnání uděluje novému ústavu. — Profes-

sorův na řečené fakultě čítá 7 (OO. Pater rektor Wellscheller, Ath. Bosozio, Ant. Tuzer, J. Wenig, Jan Staffler, Ondřej Kobler.) Učíť pak se na dotčených školách dogmatice 9 hod., morale 7 hod., hermenetice 4 hod., hebrejštině 4 hod., introdukci do sv. Pisma 3 hod. syrštině a chaldýštině 2 hod., církevnímu dějepisu a právu každém 3 hod. týdně.

Z Tyrol. Na gymnasium ve Feldkirchu, kdež minulého roku Jesuité učiti počali, vzrostl počet žákův z 259 na 400. Na opravu kostela gymnasiálního vykázála vláda 5000 zl. ve stř.

Z Říma. Důležité učené dílo slovutného Slezáka Theinera, *acta sněmu Tridentského*, již se tiskne v knihtiskárně Vatikánské. První veliký díl má během tohoto roku na světlo vyjiti.

— Kostel a hospic *Santa Maria dell Adina*, jenž se od r. 1815 pokládal za příslušenství rakouské, z vůle J.V. císaře Františka Josefa prohlášen jest za národní jmění německé. —

— Na slovo vzatý Dr. Fr. Rački, byv ustanoven za kanovníka ilýrské kapitoly u sv. Jeronýma, šťastně se dostal do Říma. Výtečný slovanský učenec jedva byl došel na místo, ihned získal si přízeň a ochotnou podporu kněží Theimera i Martinuzzia, představených biblioteky a listárny na Vatikáně. Kněz Rački zamýšlí prohledati a seznámenati, kde by se nalézalo co důležitého pro nás Slovany. Mimo to hodlá dohotoviti a vytisknouti znamenité dílo své: „*Věk a činnost sv. Cyrilla i Methodia*.“ První svazek spisu tohoto již vyšel a druhý vyjde na počátku příštího roku bezpochyby v Římě.

— Augspurským novinám psáno v Římě, že prý spory církevní v Piemontě během tohoto roku vyrovnají. Arcibiskup Turinský, jenž co vyhnanec žije v Lyoně, má se vzdáti své stolice a za to prý jmenován bude kardinálem.

— General *Orgoni*, náčelník vojsk birmanských přijel do Říma k sv. Otci, maje tu vyjednávati o missii zřízení missii v císařství Birmanském¹⁾. Generál tento jest rodem z Francouz a došel obzvláštní přízně u císaře Birmanského, radou i skutkem pomáhá ke zdaru missii katolických. Přičiněním jeho bude bezpochyby zřízeno několik biskupův pro krajiny oně asiatské říše.

— Kněz Gustav kníže Hohenlohe stal se tajným almužníkem sv. Otce. S důstojno-

stí touto spojeno jest arcibiskupství a vrchní správa nad několika dobročinnými ústavami v Římě.

— Rytířský řád Maltezký žádal sv. Otce, aby se sídlo velmistra z Říma přenesli mohlo do Jerusalema. Zamýšlíť pak se v Jerusalemě zříditi řádný noviciát a hostine pro pouťníky.

Z Francouz. V Štrasburském biskupství s podivnou rychlostí rozvíjí a zmáhá se nový řád: *derc božského Vykupitele*. Řád tento vznikl tam r. 1844 mezi Němci elsasskými, pítvodem nadšené panny *Alžběty Expingerovy*, (nar. 9. Zář. 1814). Za povinnost obzvláštní ukládá se dotčeným sestrám péče o *chudé a nemocné*. Podle pravidel nesmějí sestry tyto mimo dům, potřebné nářadí v něm a opatření výživy na rok, zhola nic míti, žádných peněz u sebe chovati a žiti jediné z almužen, jež se jim udílí. — Kterak se ale blahoděnný řád tento rozmáhá, odtud lze viděti, že se jich letos z Paříže 120 odebralo do Rus, kdež jim některé nemocnice odevzdány jsou od vlády.

— Ve Francouzích patrně viděti ve všem pokrok a neposlední o pokročilost a blahobyt lidu veškovského zásluhu mají, jak piše korespondent Času, kněží. — Ti čtvrtiny duchovenstva francouzského jsou kaplaní (*descervantes*). Duchovenstvo jest oddáno biskupům a život jeko může se pokládati za vzor čistoty. Všeříké úsluhy kostelní platí se dle taxy ustanovené od biskupa. Kněží věnují život na vyučování a dohlížení ve školách. Rekolekce, z většího dílu odbyvané pod správou biskupův neb kněží klášterů, udržují duchovenstvo v duchu, v nadšení, v povinnostech. Po městech mezi chudobnější mládeží působí bratři školní. Vesnický farář jest váhou ve Francouzích, autoritou ctěnou a často velebnou.

— Dne 11. Listopadu vystoupila do řádu milosrdných sester v Paříži mladá španilá Polka, *Emilie Kožuchowska*, dcera jednoho z předních pánův polských na Podolí. Týden před tím odjel do Ameriky kněz *S. Srutynski* na dílo missionářské mezi Indiany v jižní Americe.

— V Paříži obnovuje se nádherný gothický chrám Rodičky Boží. Dějeť se to nákladem vlády a práce brzo již se ukončí. Domy, jež stojí na blízku, zboří se a místo nich postaví se palác arcibiskupský a nový špitál (*Hôtel Dieu*). Arcibiskup a kardinál Morlot — nad míru dobročinný a výtečný všelíkou ctností — přebývá v najatém domě.

— Že katolíci ministrové belgičtí odstoupili od vlády, jest, jak se zdá, po chuti vládě francouzské, která prý již hrubě nepo-

¹⁾ Birmanská říše leží na východě v Asii, a jest téměř tak veliká jako císařství Rakouské. Lidu čítá se v ní jenom asi 6—8 millionův. Náboženství panuje tam Buddhaiské.

buje Římu a duchovenstva. Nuncius pa-
ský v Paříži Sicconi na nesnadném jest
novisku.

*— Rusově staví si v Paříži nový a
ostranný, skvělý kostel. Vynaloží prý se
několik millionův frankův. Císařská ro-
a darovala 500,000 fr.

Ze Švýcar. Tak řečená katolická rada
kevní Aaravská vydala ku kněžím záповěd
bí májové pobožnosti, poněvadž prý jest
em zbytečná, dilem ale též k jistému sepa-
ismu vésti může. Sluší pak zároveň po-
knouti, že byl biskup diecesánský dotčenou
božnost slušně schválil. Než mnoho-li se
ti pp. raddové ohlížejí po svém biskupu, ač
jinak chtějí nazývatí katolíky ?!

— Vysoce zasloužilý kněz *Theodosius*,
pucín, byl na sjezdu katolických jednot v
lohradu. Mezi řečníky mluvil pak i on o
pastech Církve katolické ve Švýcařích. —
však za zlé mu pokládáno tak, že se
svém návratu brániti a ohrožovati musil
pí útokům, jež se naň proto činily. Řečí,
rouž pak měl v dotčené příčině, dal opět
jevo, že se katolíkům ve Švýcařích nevede
šem tak, jak by se slušně přálo, že však
není hůře než jinde, u př. v Němcích. —
i té příležitosti vzdav čest i díky nejedněm
vědomitým šlechtyným protestantům, ukončil
mamnou řeč svými slovy hodnými všeli-
ho uvážení. Pravil: „Pracujme pospolu v
koji! Každý usiluj o rozšíření víry podle
svědčení svého: zároveň ale držme se pře-
vším prvního zákona náboženství našeho,
estánské lásky!“

Z Belgie. V první polovici měsíce Li-
padu odstoupilo v Belgii ministerstvo kato-
ké, proti němuž byli minulého leta bouřky
oně vzbudili stranníci sobeckého liberalismu.
k vědomo, dotčené ministerstvo hodlalo vy-
ší nařízení, vedle kteréhož měla se státi do-
činnost občanům svobodnou a nezávislou od
dy. Většina sněmu prohlásila se pro ná-
ministrův. Tu jistého druhu liberalníci, ne-
houce proraziti na sněmu, neštíteli se užiti
čné luzy a pomocí její rozraziti ministerstvo.
ministerstvo, podešžené bouřkami uličnými něli-
ka měst, pustilo z rukou zákonní vítězství
rozpusťlo sněm. Na to nastaly nové volby
sněmu a některá města vyslala do něho
poslance odporníky vlády. Ministerstvo,
oli i tak ještě mělo většinu sněmovny po
straně, netroufalo si děle zůstatí při vlá-
a tudíž se poděkovalo králi. Takovou mě-
dostali se nyní ku vládě protivníci živé a
imné katolické strany v Belgicku. Roz-
it se tu samo sebou, že boj proti Církvi
redou dále nynější ministrové všemi obyčejí,

kterými vládnou. Zároveň ale též jisto jest,
že touž měrou podkopána jest na vyvrácení
konstituce belgická.

Z Angličan. Uprostřed křikův novinářských
v Angličanech pozdvihl tudíž i kardinál Wiese-
man hlasu svého za příčinou věci, ježto se
dějí v Indii. I vydal pastýřský list, v kte-
rémž mimo jiné slušně a krásně praví: „Kdy-
by taková strast a pohroma byla přišla na
dědy naše za katolických časův, to by po
všech ulicích tohoto města možná bylo viděti
pokorné a skroušené průvody mužův i žen
plačících a lkajících jako David, když moro-
vina řádila mezi lidem. Vladaři ve vzdálené
onéno zemi po mnohá léta nakládali jsou ne-
spravedlivě s naší virou a po mnohá léta
byl jsme tu i onde týráni a očerňováni: avšak
na to na všecko sluší v tento den zapomenouti.
Všichni jsme děti jediné vlasti, poddaní jediné
koruny a protož sluší, abychom v obecné té
strasti na jevo dali účastenství své, abychom
pili z též hořké kaluže a uvrhli na se jarmo
i břemeno těžké vzdálených rodákův svých.“
— Neopomenul pak výtečný kardinál udeřiti
na mstivé choutky, ku kterým Angličan An-
gličana podpaluje proti ubohým Indianům. —
Nesluší nám, tak praví pravdivý hlasatel Kři-
stův, nesluší nám se mstiti, nýbrž samým po-
hanům třeba ukázati, že jest v křesťanstvu
svatá síla, kteroužto možná nejlépe vládnouti.
Co se dotýče sbírek peněžných, ježto se vů-
bec činí v Angličanech ku podpoře nešťastných
rodin v Indii, o těch nařídil katolíkům, aby
část věnovaných obětí odevzdávali na potřeby
katolických kněží, ježto se dobrovolně ode-
brati chtějí do Indie.

Ze Švédska. Král Švédský předložil na
sněmu stavovském návrh, vedle něhož měly
se napotom zrušiti tresty, kterými se ve Švéd-
sku pokutuje každý, kdož by se odčel luteran-
ského vyznání a přiznal se jinému některému
náboženství. — Porady o návrhu tom velmi
živě protáhly se až do konce měsíce Října,
načež hlasováno. Při hlasování zavrhla ten návrh
šlechta 137 hlasy proti 78. Stav duchovní a
sedlský opřeli se proti nim téměř jednomyslně,
jediné měšťanstvo bylo pro uznání svobody
v náboženství 34 hlasy proti 11. Takovou mě-
rou zůstalo při starém; a každý protestant,
který by se stal ve Švédsku katolíkem, má
býti pokutován vyhnáním z vlasti. — Ostatně
sluší doložiti, že sama královna Švédská, svě-
domitá a upřímná to katolička, jenom s veli-
kou tíží získala povolení, bydleti ve Švédsku
a ve svém paláci míti kapli, kněze a služby
Boží katolické.

Z Němce. Rozšířený v Němcích spolek
„Gustav-Adolf-Verein“ má za účel protestant-

ství rozplemení obzvláště mezi katolíky. Původce jeho byl Dr. *Groszmann*, superintendent Lipský, jenž r. 1832 na oslavu krále švédského Gustava Adolfa, zavalil podnět k snůškám peněžitým, z kterých se má na kostely a školy podávati pomoc protestantům, žijícím mezi katolíky. Spolek ten trvá již 25 rokův tak se zmožil, že r. 1857 mohl 152,689 zl. vynaložiti k účelům svým. Protestantům v říši Rakouské darováno 37,058 zl. z kteréžto sumy protestanti v Uhřích 22,685 zl. obdrželi. Během uplynulých 25 let poskytl dotčený spolek 850 obcím pomoc a vystavěl 100 kostelův a škol. Není nás tajno, oč se jedná Gustavo-Adolfianům: usilujet hlavně a předně o ztencení katolické Církve. Avšak neměla-liž by dosti obětovná horlivost jejich katolíkům v Němech býti podnětem, aby podobně se své strany snažněji podporovali spolek sv. Bonifacia a tudíž bratry katolíky, jimž jest živu býti mezi protestanty?

— Z řeči, kterouž měl v Solnohradě kněz *Michelis*, farář Albachtenský vysvitá, že spolek sv. Bonifacia v Němech má ročních důchodů toliko 30,000 dol. Péči jeho vzniklo a udržuje se 36 nových osad misijnářských a 39 škol katolických. Důchod ten nikoli nedostačuje k opatření tolika rozptýlených katolíkův mezi protestanty. Dr. *Michelis* koji se nadějí, že katolíci Rakouského mocnářství ujmou se hynoucího spolku a pomohou mu k pravému a trvalému rozkvetu.

Z Bavor. Výtečný biskup Řezenský *Valentín* k veliké žalosti diecéanův svých zesnul v Pánu d. 8. Listopadu, byv 15 let biskupem.

— Na místo výborného biskupa Řezenského má přijíti výtečný opat u sv. Bonifacia v Mnichově, proslulý bohoslovec Dr. *Hanneberg*. Pokorný kněz ale zdráhá se přijíti na se úřad spojený s nesnadnou odpovědností před Bohem.

Z Poznani. Vel. Panny Uršulinky otevřely v Poznani školy své a mají již 250 žáček. — Od nového roku přibudou v Poznani dány srdce Páně a založí podobný ústav.

— Cvičení duchovní v arcibiskupství Poznaňském odbyvala se tohoto roku na třech místech v Poznani, ve Hnězdně a v Gostynském klášteře.

— V Erfurtě odbyvali kněží Jesuité *Pottguszer*, *Harzlacher*, *Rive* a *Sack* missii s velikým účastenstvím ovšem i se strany nekatolíkův. Misijnáři tito jsou vesměs rodilí Prusáci, jinak zajisté nebyla by jim vláda pruská propůjčila povolení k posvátnému dílu.

— V Münsteru vycházeti bude časopis pod titulem: *Studie ruské vzhledem k theo-*

logii a historii. — Z většího dílu překlady výtečných pojednání, jež francouzským jazykem vydává v Paříži výtečný kníže *Gagarin* s přáteli svými. Studie tyto mají přispěti k tomu, aby Rusové přivedeni byli k poznání a zamilování pravdy a Církve katolické. —

Ze Slezska. Jako v jiných krajinách i v Slezsku zle se řádilo s kláštery. V celozemi nezástal ani jediný: všechny zrušeny a z většího dílu prodány jsou. S tímž osudem potkal se tolikéž památný klášter *Třebnický*, kdežto sv. Hedvika život svůj dokonala. Z kláštera tohoto udělali — fabriku na sukno. Že však se fabrika ta nyní jaksi nedaří; jednat se to, aby se stavení zase koupilo a na novo stalo klášterem. Než odkud na to sebrati peněz? Katolíci slezští doufají, že jich sesbirají mezi sebou tolik, co bude potřeby.

— Na místo nebožtíka světicího biskupa *Lataska* zvolen jest dosavadní školní vládní rada Opolský kněz *Bogedań*, rodilý Polák hornoslezský a vydatel pěkného písničku polského. Netřeba, tuším, na paměť uváditi, že *Vratislavské* biskupství čítá mnohem více Slovanův, než Němcův a tudíž nutnou bylo potřebou světicím biskupem učiniti Slovana. —

Z Polska. Cár *Alexandr II.* jmenoval předešlého roku mimo metropolitu *Varšavské* ho dva nové bishupy (*Kaliského* a *Podlaského*) letos po čas bytosti své ve *Varšavě* dvěma nově jmenovanými biskupy rozmnožil hierarchii v *Polště*. Jsout to nejd. p. *Valentín Baranovský*, suffr. biskup *Lubelský* a nejd. *Josef Tvarovský*, suffr. biskup *Podlaský*.

— Novým důkazem lidumilnosti císaře *Alexandra II.* jest to, že povolil téměř všem polským zavezeným na *Sibíři* navrátni se zase do vlasti. Takovou měrou navrácení se také mnozí kněží katolíci, uniti slovanské obřadu, kteřížto byli za předešlého císaře jmenováni proto zavezení do *Sibíře*, poněvadž se nechtěli státí schismaticky.

Z Rus. Vrchním správcem kostelův kněží katolických v provincii *kavkazské* a z *kavkazské* stal se kněz *Orłowski*, prebý kapitolu *Tyraspolské*. Assesory duchovního kollegium římsko-katolického v *Petrohradě* jmenováni jsou kanovníci *Kossowski*, *Krasňanský*, *Dobrzewicz*, *Mosaczynski*, *Litwinowicz*, *Rokiel* kanovníci a prelati z rozličných diecési metropole *Mohylevské*.

— Vojáci (katolíci), kteříž stanoviška svá mají v krajinách *kavkazských*, svou vlastním rukama vzdělali roku 1853 kostelček v *Distagare*. Jeť to místo v divoké krajině *Dagestanské*. Podnět k tomu zavalil *Polák J. Suřicki*, rodilý z *Lublína*

Z Turecka. Kdo má oči k vidění, ne-
 jil si toho nikdy, že Turci nemyslí na to
 tudíž také nechťejí křesťanům v říši turecké
 opráti spravedlnosti. Za posledních válečných
 asův na východě dáváno sice naději, že usta-
 ou nátsky, činěné křesťanům i krivdy volající do
 ebe. Než mnoho-li z toho ze všeho vyplnilo
 e dosud? Turek, pokaváde zůstane Musulma-
 em, nemůže se hrubě jinak míti ku křesťan-
 ům leč jako k podrobencům bez práva, k o-
 okům. Cítit to nejvíce bratři naši Slované,
 teřížto mimo příkoří a útrapy snášené po
 00 let, věrni zůstali Kristu a svaté víře v
 ůho: Bulhaři, Srbové a Bosňáci. Srbové
 se, buď Bohu chvála, na počátku tohoto
 ůku dobyli na svobodu: Bulhaři a Bosňáci ale
 rpi dosavad. Co se dotýče Bosňákův, ti úpi
 hynou ve svrchované bídě. Odření a zedření
 d úředníkův tureckých chůdáci počali se letos
 jaře zdvihati, a v některých krajinách shluk-
 e se v zástupy bezezbranné, vypravili posly
 vé k vrchním úředníkům krajským, nýbrž i
 e vezirovi v Sarajevě. Poslanci tito nařika-
 ůte na krivdy, a odevzdávajice pánům svým
 pluky, osvědčovali, že déle již pod vládou tu-
 eckou žiti nemohou, alebrž nestane-li se jim
 spravedlnosti, že se chtějí valem stěhovati do
 Rakous. Vezir, nemaje pohotově dosti vojs-
 ka, hleděl křesťany uchlácholiti připovědmi,
 e se jim vyplní přání jejich. Zatím přibýlo
 Bosuě tureckého vojska a Turek dře Slo-
 vany po svém obyčeji. Tu přestali Slované
 v některých krajích (nabiach) odváděti daně,
 ačež se Turci jali v celé Bosně věziti kněze
 (rychtáře) dědin slovanských a berně vydírati
 násilím. Vedle zpráv došlých do Záhtebu v
 amém Bihagu sedí již výše 200 knězův v za-
 ůarích a nový mudir Tahirbek provádí své
 yranství. — O kdyže slituje se křesťanská
 Evropa nad ubohými trpiteli těmito a vytrhne
 o z jarma takového těžkého, jako jest ture-
 cké?!

— Muhamedanští Kurdové na východě,
 lid to divoký, hrozná ukrutenství provádí po
 řádinách křesťanských Maronitův. Pišel se z
 ůnch, že sobě surovci tyto vymínili, na vesni-
 ci své Godsaku vystavěti mešetu. Tu jim po-
 radil náčelník jejich, že třeba do základův za-
 kopati dvě hlavy křesťanských kněží. Jedva
 povědino to surovcům, bez odkladu vyřítilo se
 ůich několik na místního kněze Kirkora a od-
 řiznuvše jim hlavy dali je na základní kameni
 své mešety. Za příčinou bouřlivých těchto vý-
 jevů má se na východ odebrati pověstný O-
 mer Paša.

* * Sultán turecký daroval milosrdným
 sestrám sv. Josefa veliký dům v Tripolisu na
 zřízení nemocnice.

Z Jerusálema. V katolickém semenisku
 Jerusalemském učí se chovanci v nižších školách
 jazykům arabskému, latinskému a francouz-
 skému; ve vyšších třídách ale překládají se
 latinští klasikové, vykládá se arithmetika, geo-
 metrie a filosofie. — Kurs filosofický trvá
 dvě léta. Rukověti jest kniha slovtúného Gou-
 dina: „*Philosophia juxta inconcusa divi Thomae*
dogmata“. Jeden z učitelův na dotčeném se-
 menisku jest Slovák missionár Dr. Petr Il-
 tala. —

Směs.

* * Francouz Dubois soudí, že jest pa-
 tero morových ran, kterými hyne člověčenstvo
 za našich časův. Jsouť to podle zdání jeho:
 ženská šněrovačka, kouření tabáku, hraní, opoj-
 né nápoje, bursa. Mohlit bychom k tomu arci
 ještě jedno i druhé přidati; jinak ale soudíme,
 že má p. Dubois pravdu.

* * Protestantský pastor Dr. Blackert
 stal se katolikiem. Dr. Jiří Blackert, druhdy
 professor na gymnasiu v Rintelach a v Mar-
 burgu a posléze kazatel Altmoršenský, vyniká
 též co nevšední spisovatel.

* * Ve Vratislavi počal se bořit pro-
 stranný a před 600 lety v gotickém slohu
 vystavený kostel sv. Alžběty, jež protestantis-
 mus odcizil katolíkům.

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli:

- d. 10. Října p. Schier Alois, far. u sv. Víta na odp.
- d. 21. „ p. Filip Fr., far. v Gossengrůnu na odp.
- d. 30. „ p. Šiška Jan, far. v Jesenících.
- d. 21. „ p. Jeřábek Petr, far. ve Všetatech.
- d. 27. Listop. p. Friček Krist, far. v Lužci, vikář a konsist. radda.
- d. 9. Pros. p. Mudroch Ant. far. v Únětčicích.

Vyznamenání jsou:

- p. Auerhann Fr. jmenován arcibisk. notářem.
- p. Schütz Adeod., provincial August., arbisk. notářem.
- p. Matějka Theofil, province Dominikánů, arcib. notář.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. Schnepf Jos. za admin. do Třeboratic.
- p. Kohout Jan za admin. do Hluboše.
- p. Tausenau Aug. za koop. na Svatou Horu.
- p. Procházká Jos. za admin. do Zeměch.
- p. Šiman Vojt. za far. do Zdebuzevsi.
- p. Suk Fr. za far. do Volešce.
- p. Šimandl Pavel za far. do Zbivořa.
- p. Pracner Jos. za kapl. do Plané.
- p. Jizba Fr. za kapl. do Mýta.
- p. Schabat Jos. za far. do Lidic.
- p. Voigt Ondřej za admin. do Heinrichsgrůnu.

- p. *Graz Václ.* za kapl. do Perninku.
 p. *Schneider Jan* za kapl. do Triseker.
 p. *Schmid Jos.*, za kapl. do Trinkeisen.
 p. *Ardeit Herman* za kapl. do Nebanic.
 p. *Putzlocher Jiří* za kapl. do Schönlindu.
 p. *Plaček Václ.* za kapl. do Spáleného Poříčí.
 p. *Matějček Ant.* za kapl. do Velvar.
 p. *Huspeka Fr.* za admin. do Karlových Varů.
 p. *Wiedemann Adam* za far. do Bleistattu.
 p. *Laurin Fr.* za adjunkta bohosl. fakulty.
 p. *Passauer Gilbert* za far. do Uševic.
 p. *Voit Jiří* za far. do Rájova.
 p. *Machulka Jos.* za far. do Těnovic.

Na odpočinutí dán:

- p. *Müller Jan*, far. v Ošelině.

Upřázdňené fary:

- Zeměchy*, patr. cis. Ferdinanda I., od 28. Října.
Jesenice, patr. Moric kněz z Lobkovic, od 11. Listop.
Všetaty, patr. císařský od 11. Listopadu.
Ošeltin, patr. císařský, od 18. Listopadu.
Heinrichsgrün, patr. Ervín hr. Nostic, od 25. Listop.
Velké Lohovice, patr. Max Egon kníže Fürstenberg od 1. Prosince.

Lokalie povýšeny za fary:

- Zbítov, Lhota.*

V biskupství Budějovickém.

V Pánu zesnul:

- d. 30. Září p. *Haas Anton*, jub. kněz, far. Čachrovský na odpoc.
 d. 20. List. p. *Woneš Jan*, lok. Bezděkovský na odp.

Povýšení a vyznamenání jsou:

- p. *Wackář Leop.* zvolen za opata Vyšebrodského.
 p. *Pfeiffer Rudolf*, farář Kotounský za střídáka Horažovického.
 p. *Pöschl Vojt.*, děk. Táborský za stříd. Táborského.
 p. *Štěpán Jan* kons. radda, vik. Mirovický, jmenován arciknězem Strakonickým.
 p. *Anthofner Ferd.*, kněz kláštera Vyšebrodského, doktor filosofie atd. bisk. notářem.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. *Blatenský Karel* za far. do Věžného.
 p. *Müller Fr.* za prvofar. k sv. Maří Magdaleně.
 p. *Švenda Jan* za koop. do Třeboně.
 p. *Wolf Vojtěch* za kapl. do Něm. Rychnova.
 p. *Pokuta Vojtěch* za proz. adm. do Vel. Hlasiva.
 p. *Minář Fr.* za proz. kapl. do Prachatic.
 p. *Kalina Fr.* za proz. kapl. do Pelhřimova.
 p. *Rambusek Jos.* za far. do Jilovic.
 p. *Spath Jan* za proz. adm. do Chlistova.
 p. *Rozsypal Jan* za kapl. do Klatov.
 p. *Landkammer Jos.* za katech. na hlavní a nižší realní škole v Táboře.
 p. *Maurek Jos.* za koop. v Táboře.
 p. *Hulakovský Jan* za fun. kapl. v Táboře.
 p. *Škodopole Ant.* za admin. v Mrdakově.
 p. *Cenefels Jan* za kapl. v Lomnici.
 p. *Stech Martin* za far. ve Kvildě.
 p. *Vaelt Fr.* za koop. v Malém Zdikově.
 p. *Pavlíček Fr.* za direkt. a katech. na hlavní a nižší realní škole ve Vodňanech.

Lokalie za fary povýšeny:

- Frauenstahl, Olešnice, Děpoltice.*

Upřázdňená místa:

- Velké Hlasivo* od 20. List. patr. J. Jas. kníž. Schwarzenberga.
Chlistova od 14. Pros. nábož. fondu.

V biskupství Litoměřickém.

V Pánu zesnuli:

- d. 18. Července p. *Pokorný Fr.*, far a osob. děkan v Novosedlech.
 d. 21. „ p. *Zeiberlich Jak.* kněz z řádu sv. Františka v Haindorfu.
 d. 6. Srpna p. *Kouble Jos.*, kněz na odp. a osob. far. ve Vysokém.
 d. 20. „ p. *Mrázek Ign.*, pen. far. v Rosendorfu.
 d. 18. Září p. *Kaun Jos.*, pens. far. v Jabloni.

Vyznamenán jest:

- Veledůst. p. Řeháč Jan*, čestný kanov. dokt. bohosl. bisk. kons. radda a děk. Litoměřický, stal se skut. konsistorním raddou a přísedícím.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. *Steinmetzer Jos.*, far. v Konojedech za far. do Valkeřic (Algersdorf).
 p. *Richter Ant.*, far. v Mertendorfu za far. do Konojed.
 p. *Schuh Fr.*, koop. v Děčíně za far. do Roztok.
 p. *Richter Václ.*, kapl. v Arnolticích za kaplana do Teplic.
 p. *Schürz Fr.*, koop. v Tísé za prozat. kapl. do Arnoltic.
 p. *Hocke Fr.*, adm. v Roztokách za kapl. do Děčína.
 p. *Kreibich Ign.*, děfi. za kapl. do Trmic.
 p. *Frey Jos.*, kapl. v Trmčicích za kapl. do Jirkova.
 p. *Bermann Ant.*, kapl. v Jirkově za osob. kapl. do Droužkovic.

Z neomystů obdrželi jurisdikci.

- p. *Fischer Jan* za kapl. do Chřibské.
 p. *Grimm Václ.* za kapl. do Jilového (Eulau).
 p. *Gürlich Ant.* za kapl. do Brniše (Brims).
 p. *Kindermann Jos.* za kapl. do Georgenthalu.
 p. *Klemt Ed.* za kapl. do Hanšpachu.
 p. *Novotný Jos.* za kapl. do Stolinek (Drum).
 p. *Penker Fr.* za kapl. do Jabloně.
 p. *Rákosník Fr.* za kapl. do Třebivlie.
 p. *Rtha Jos.* za prozat. kapl. do Litoměřic.
 p. *Štolc Fr.* za kapl. do Větle.

Na prozatímní odpočinutí se odebrali:

- p. *Feuerisen Bedřich*, koop. v Kostomlatech.
 p. *Kopečný Jos.*, kapl. v Jesenici.

Upřázdňená místa:

- Domousice*, fara, patr. kníž. Schwarzenberga.
Dol. Einsiedel, fara, patr. nábož. fondu.
Zuidler, fara, patr. hrab. Salma.
Hrádek (Grottau), fara, patr. hrab. Salma.
Modlany, fara, patr. nábož. fondu.

BLAHOVĚST.

KATOLICKÉ HLASY

pro

KNĚŽSTVO I LID JAZYKA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK TŘETÍ.

DÍL II.

Redaktor: Václav Štulc.

SVAZEK 3. a 4.

„Všecko a ve všem Kristus!“ Kol. III. 11.

Průmyslníci a náboženství.

pastýřský list JMsti p. biskupa Litoměřického
u všem pánům majetníkům fabrik v Litoměřické diecéci.

„Milost vám, a pokoj naplněn buď v poznání Boha a Krista Ježíše, Pána našeho.“ (2 Petr I, 2.)

Nedivte se, rozmilí v Pánu! že o biskup od Boha mně svěřeného věřícího stádece i k Vám obracím otčovské slovo své na důkaz pastýřské lásky a pečlivosti své. Tak to žádá apoštolský úřad „neustávati v učení a napominání“ (1 Tim. IV. 13) vždy všude, „vhod i nevhod.“ (2 Tim. V. 2.) Jakož sv. apoštolové, i vzdálení jsouce od osad, duchovní potřeby jejich vždy měli na zřeteli, a čas od času poučných dopisech hned ke všem všem vesměs, hned k jednotlivým osobám co věrní strážcové hlasy pozdvíhovali: rovněž cítil jsem se i já uvnitř duše své puzena, k nastávajícímu střílení se roku, Vám, zástupcům a zvelebovatelům vyšších průmyslných závodův, majetníkům a ředitelům i v mé biskupské diecési bystře vzkvétajícího dovoznictví, podati duchovní vánoční slovo, z něhož, ač jestli ho přijmete ochotně a svědomitě upotřebíte, hojný

zisk Vám i lidem doporučeným Vaší péčí poplyne pro čas i pro věčnost.

Nedějte se mýlití předsudkem, že by nepřislušelo biskupu všimati si řemeslních a průmyslních snah časových, že by pokroky v umění, obchodu a řemesle s náboženstvím a jeho učením, s Církví a jejími předpisy a bohoslužebnými obyčeji docela ničeho činiti neměly. Není to sice provozování fabrik, ani umění ani obchodní průmysl sám o sobě, což Církev pojímá v obor svého duchovního úřadování. Avšak pokud materialistické snahy věku tohoto, patrně mezi církevními a politickými úkazy značně do předu postupují, a jako silou a rychlostí páry vládu svou rozšiřují po městech i po krajinách, pokud žádá luxus a moda, nejvyšším zájmům lidstva vůbec a věřícího křesťanského lidu zvláště netoliko ne k úspěchu, nýbrž spíše na překážku býti hrozí; pokud unavující napínání všech pracujících sil v fabrikách, jichž stává v zemi, smysl dělníkův i nádeníkův — a toho upříti nelze — cele k zemi táhne, a mnohonásobnou ujmu činí křesťanskému životu a obcování; pokud ohromná podnikání na poli průmyslovém s jedné strany sice množí majetnost jednotlivcův, na druhé straně ale též nouzi

mnohých, a zároveň bohužel i mravní zkázu mezi mladými i starými; pokud se i nedospělí chlapečci a děvčata berou do kola fabriční činnosti, a tou měrou důvěrnému rodinnému životu a křesťanskému chování hned zahy se odcizují; dokud se posléze za takových okolností slušně obávají možná, že při dorůstajících pokoleních hynouti musí nábožnost a mravnost; potud nemůže — nesmí duchovnímu pastýři Církve býti lhostejno, jakým náboženským smýšlením a jakou měrou církevního vědomí proniknutí jsou ti, jimž Božská Prozřetelnost do rukou vložila řízení a zvelebování velikolepé, hmotné výrobní fabrikace.

Nebo jakkoliv s jedné strany ctíme a obdivujeme znamenité pokroky ducha lidského v kruhu řemeslné činnosti, velebice Boha, kterýž po Svě nestihlé moudrosti a dobrotě badavému a pracujícímu duchu lidskému dopřál povznést se na tuto výši: rovněž tak nesmíme s druhé strany zatajovati nebezpečnosti spasení, v něž upadají všichni, kdožkoli se více neb méně oddávají na široké dráhy fabričního života, jestliže hvězdu sv. náboženství spustili s očí. Ach, zkušenost všech věkův již nás poučila, že přílišné a výhradné oddávání se na samé toliko hmotné zaměstnání, úplná pohříženost v ustavičné k zisku směřující špekulace, záměry a rozvrhy kalí oko, jimž se poznává dobré i zlé, až je posléze oslepi na celo, tak že se pak nic nešetří svrchovaného, vytknutého jednomu každému člověku na věčnosti účele, nic se ho nenásleduje. Člověk den co den oddává se sobeckým snahám, tiskne takový poznání Boha, nejvyššího dobra, a jeho svaté vůle pouští mimo sebe, a ucho zavírá hlasu svědomí a náboženství. On počíná zapominati, že všickni na zemi nejsme „leč poutníci a cizinci, nemáme zde stálého města, nýbrž bu-

doucího hledáme“ (Žid. XIII, 14). Železnými rukama poutaje se k zemi a a jejím pokladům, zahrabává v ně srdce své; nehledá a nežadá ničeho, leč aby rozmnožil pomíjející bohatství, jež „růz a mol šírají, zloději kradou“ (Luk. XII, 33.) a živlové ničí. On dává výhost povinným službám Božím, a v domácím i veřejném obchodním životě pokládá je za překážející jeho Církve i odmítá je od sebe. — Upadaje pak vždy hloub a hloub „do osidel ďáblských a všeliké hříšné žádosti“ (1 Tim. VI. 9), odumírá poznenáhla křesťanské víře, křesťanské čnosti, jež se koná z lásky k Bohu; odumírá životu v milosti, a skutkům záslužným pro život věčný. A navštívil-li ho Bůh po své moudrosti a spravedlnosti, přisně-li ho skoumá v rodinném neb obchodnickém životě, bývá-li dle nevyzpytatelných cest Božích ubohý taký člověk, mdlý syn země u prostřed na domnělé dráze k velikému stěstí raněn nepříznivým osudem: tehdy klesá šalebná důvěra, jež se zakládala na zboží a statky, na vlastní moc a rozum na klamně lidi, tehdy se uhošťuje pomámeností, málomyslností, zoufalostí, a co neprůhledná mrakota rozkládá se na opuštěné duši. Ubohý člověk, kterýž to mněl, že sobě vždy sám bude důstatečným, kterýž se všemocným býti mněl v hojnosti zboží svého, neosměluje se pak synovsky doufati v Boha, nad Něhož dával přednost modle mamonu; i zoufá nad svým osudem, nezřídka chtěje ujiti trestající ruce světského soudu, zničuje tělesný život, vrhá se v ruce věčného Soudce, a pádem nepravého zboží ještě bez počtu jiných s sebou zachvacuje do zahynutí.

Tot ta veliká nebezpečnost v příčině spasení, na kteráž se vydávají ti, kdož majíce bohatství, moc a rozšířený pozemský obchod, zanedbávají náboženství a jeho svatá přikazání, a

evázaně se oddávají žádosti očí, žádosti těla, pyše života.

Ó jak velice jest potřebí, aby všichni, jež Pán všehomíra v hojnosti obdařil časnými statky, a před tisíci lety pozemšťanův povolal, aby skvělými obchodnickými podniky na poli průmyslu umění přispívali k zdarnému rozvozu zemědělského a státního hospodářství, a tudíž stali se dobrodinci mnohých, aby ti všichni, pravím, opravdovým křesťanským nábožným duchem nadšeni jsouce, postavení své a úlohu svou s vyššího a bohumilého hlediska pojímali a šetřili. A to tím potřebnější býti se vidí, poněvadž jejich vliv mezi řemeslníky a dělníky v duchovním a nábožném jakož i hmotném ohledu stejnou měrou veliký jest. — Nebť zdaž nezávisí lidé, potřební dila, řádenníci, chudáci, co přicházejí k Vám, řádové fabrik a dílen v mé diécesi, řádající o práci a výdělek vezdejšího chleba, nezávisí-li pravím zcela od Vaší péče? Nebudou-liž lidé, kteřížto ve své tělesné potřebě své síly cele věnují na službu Vaší, rádi poslouchati Vás i o tom, co se jejich duchovního blaha týče, ač uvidí-li, kterak je dobrým příkladem předcházejí ti, jimž za tělesné opatření díky vzdávají? — Ano, jako poslušní beránkové dávají se ti ubohí, pomoci zbavení ovšem i v duchovních a náboženských potřebách vésti těm, které co tělesné dobrodince milují a štědí. Ach, stavím-li sobě na oči množství lidu, otce a matky, skličené starostmi o výživu — dítky, volající o chléb a oděv, kteřížto všichni, chtějíce své tělesné nouzi poněkud odpomoci, v nouftech spěchají k Vaším ohromným dílnám a továrnám, musím-li pomyslet, že ti všichni, hledající chleba vezdejšího, v duchovním, v náboženském i mravním ohledu mnohonásobně hynou, jelikož nikoho není na blízku, kterýž by té nouze si všiml a jim ukájel, nemohu než bolestně zvo-

lati se Spasitelem: „Lítost mám nad tím lidem!“ (Mark. VIII. 2.) Při pohledu na tuto nejhudší stránku mého, krví Kristovou vykoupeného stáda, nemohu než Vás, páni a ředitelé fabrik! ve jménu Ježíše, Božského pastýře duší prositi a zapřisahati: buďtež mými pomocníky a spolupracovníky v biskupském úřadě na těch stranách, kam noha má přijíti, kam můj hlas proniknouti, kam osobní činnost má dosáhnouti nemůže; buďtež dobrými rozdačci rozmanitých darů, jichž Vám nadělil Bůh, abyste, dbajíce o své spasení, byli zároveň pravými dobrodinci chudého, pomoci potřebného lidu, a nejen od tělesného zahynutí, nýbrž, což mnohem více váží, co na Vás jest, zachovali je též od utonutí ve víře a ctnosti. Nezanedbejtež tedy v duši svou pojmouti obraz právě křesťanského pána výrobce, kterýžto obraz Vám dle ducha Ježíše, našeho Spasitele, vedle jeho sv. evangelium stručně vykreslím.

1. Křesťanský pán fabrik nepovažuje se především nikoli za pána a vlastníka svých statkův, nýbrž toliko co vládce a správce, ustanoveného od Boha. Onť uvažuje v srdci, že i on dle podobenství o hřívnách v evangeliu (Mat. XXV. 14—13) jest právě jen jako jeden z oněch služebníkův, jemuž král nebeský více neb méně svěřil ze statkův svých na krátký čas, aby těmito pomíjejícími statky vyžískal nepomíjejících, věčných pokladův, a v den druhého příští Páně k soudu vydal účet, zdaž vládnul dobře anebo zle. Při vládařích nad cizími statky žádá se pak svědomitá věrnost; věrnost v dobývání, věrnost i v užívání pro sebe i pro jiné.

Pozemský vládce, chtěje před obličejem vševědoucího Soudce shledán býti věrným, střeží se nespravedlnosti, lsti, podvodu, lichvy a utiskování; on vzdálen jest od toho, aby se s ujmou svých bližních obohacoval, aneb roz-

množoval své jmění, pamětliv jsa oně hrůzy, kterou Duch svatý skrze ústa Jeremiášova vyřknul nade všemi, kteří „dům svůj staví lichvou a nespravedlnosti“ (Jer. XXII. 13).

Obchodník, chtěje nalezen býti věrným, hledá poklady země ne co hlavní účel, nýbrž jediné co prostředky příhodné sobě i jiným k snadnějšímu dostižení pravého vyššího cíle života. On srdce své i ruku svou chrání lakoty, kořene to všeho zlého, on vynakládá peníze a zboží, ne k službě pýše, jež jest počátek všeho zlého, aniž otročí nádheře a rozkošnictví, kteréžto neřesti pohlcují druhdy v několika hodinách, což dlouholetým namáháním se bylo nashromáždilo, a dříve či později ovšem i vládařství i majetnost jistě uvádí na zkázu. Chtěje shledán býti věrným, opakuje on sobě často v srdci Spasitelovo výstražné slovo: „Co prospívá člověku, byt celý svět získal, ale na své duši škodu trpěl,“ (Mat. XVI. 26.) „a tudíž činí sobě přátely z šalebného mamonu (Luk. XVI. 9.) laskavým podporováním chudých, dobročinnými nadáními a odkazy na chrámy Páně, na školy, nemocnice, a jiné ústavy prospěšné obecnstvu, aby někdy, až odejde odsud, přijat byl do nebeských stánkův.

Aby u věrnosti nikdy se nezviklal, stavívaje se každodenně před tvář Boží, s přisnou nestranností skoumá stav a běh svého vládaření, a neopomijí, všecky své záměry, rozvrhy a podnikání měřiti podle příkázání Božích, aby, obklíčen jsa ve světě mnohým a velikým pokušením v povolání se neuchýlil k zpronevěřilosti ani na pravo, ani na levo.

2. Křesťanský fabriční pán považuje se za služebníka Božího, za službu Kristova zodpovědného ve všem, co se týče tělesného i duchovního blaha svých podřízených. „Kdo jest mezi vámi největší, budiž jako nejmenší

služebník.“ (Luk. XXII. 25.) Tohoto příkázání Pána pánův nezanedbává žádný právě křesťanský hospodář.

Takový křesťanský hospodář nepovažuje dělníky a nádeníky své za placené nástroje k rozmnožení svého bohatství, svého blahobytu, své pozemské blaženosti: nýbrž spatřuje v nich obrazy Boží, vykoupence Kristovy, bratry a sestry v Kristu a dědice království nebeského. On s nimi v sprostnotě a nuznosti jejich nenakládá co s otroky, nýbrž co se svobodnými v Kristu, vždy chovaje v paměti, že i on má nad sebou Pána, kterýž mu někdy řekne: „Cokoliv jsi učinil nejmenšímu z bratří mých, mně jsi učinil“ (Mat. XXV. 40.).

Jsa pečliv o jejich časné blaho, považuje pak i to za svou povinnost, podřízené navoditi — *ku křesťanské šetrnosti*. Neboť neustálá péče o věci věčné dá se s moudrou touhou po časném majetku velmi dobře spojit. Ač máme celou svou budoucnost důvěrně vložit do rukou Božích, nenásleduje z toho nikoliv, že bychom měli co blázní žiti jen ode dne na den. Jest to však smutnou zkušeností našich časů, že dělníci v krajinách bohatých na řemesla větším dílem z *vlastního popudu* nehledí krásné ctnosti šetrnosti. — Mnozí z nich všecko, co si pracně vydělali, vydávají nejen na potřebnou výživu, nýbrž často vyhazují to na zbytečnosti, ba velmi zhusta mařívají v neštrídmosti a přílišné nádheře. — Nastanou-li pak dnové nemoci a větší drahoty, schází-li jim, byt jen za krátký čas práce, padají hned do nejtrpčí nouze, a vedou nespravedlivé nářky na pány, od nichž mají chléb. Protož křesťanský fabriční pán přidržuje podřízené své k moudré šetrnosti, a tou měrou staraje se i o jejich časné blaho, prohlédá k přiměřeným zřízením, jimiž se, — (jakož se s radostí dozvídám) — zde onde dělníci na-

odi k tomu, aby jistou částku pro nouze ukládali.

A jakož křesťanskému pánu již tělesná nouze jeho dělníkův leží na srdci, jakož útrpně, spravedlivě, šlechetně a velikomyslně pomýšlí na jejich tělesné potřeby: tím méně zapominá, že oni co ditky Boží, co údobné dítky, co poddaní křesťanského státu, co majetníci nesmrtelných duší, a co povolanci k životu věčnému mají totiž vyšší duchovní potřeby, kteréž za žádnou cenu své chtivosti, své ziskčnosti a obět dáti nesluší. Křesťanský pán nikoli nemyslí, že by dosti činil, když je pro jejich vlastní prospěch k časné a náležitě práci napíná, a jim neztenčuje, aniž zadržuje jim zasloužené mzdy. On pomýšlí a pamatuje na to, že chlapci a děvčata slouží u něho, vychováni v sv. náboženství a jiných na světě potřebných vědomostech rovněž tak mají zapotřebí, jako pokrmu, oděvu, příbytku. I pročez milerád jim poskytuje času a příležitosti k pravidelnému navštěvování školy a chrámu Páně. — Takovýto křesťanský pán bolesti znamená, že odrostli, kteří jsou u něho na díle, s nouzí a obtížemi života neustále musejí zapasiti, při čemž, ač nemají-li na duši vyhnouti, nemohou býti bez útěchy v náboženství, bez požehnání církevních a náboženských cvičení v pobožnosti. A protož jim v neděli a dne svátečního co dne odpočinutí Páně milerád přejde, aby, poslouchajíce slova Boží, obývající při nejdůstojnější oběti mše svaté, častěji přijímající sv. Svátosti, v polečnou pobožnosti duchovně se podvihovali, posilovali, občerstvovali.

Ano, dokonalý pán takový ve všem tom účinným příkladem sám předchází, dokazuje slovem i skutkem, že se u něho křesťanská ctnost a pobožnost, církevní smýšlení a nábožnost váží nade všechno. Pročez dbá svých dělníkův a služebníkův o přís-

nou kázeň a ctné mravy, netrpí v dílnách svých nižádných útrhačných řečí, ani nestoudných žertův, ani bezbožných a rouhačných slov, aniž jakého hrubého proklínání; u něho platí co pevné pravidlo: „Každý, kdokoli se tak neb jinak prohřeší proti křesťanské mravopoctnosti a mravnosti, odstraní se, a byť byl potřebný jako oko, užitečný jako noha, prospěšný jako pravice; neboť pohoršení jest mu ohavností dle výroku Kristova: „Pohoršuje-li tě oko tvé, neb ruka tvá, neb noha tvá, vytrhni je, a vrz od sebe.“ (Mark. IX. 42. 44. 46.) Tak jedná křesťanský pán, kterýž se pokládá za služebníka Božího a sluhu Kristova, odpovědného ve všem, což se týče tělesného i duchovního blaha podřízených.

3. Křesťanský fabriční pán považuje se za hospodáře četné rodiny, a tudíž dbá o náležitě zachovávaní křesťanského domácího pořádku. — Hned u vchodu do dílny lze poznati příchod zimu, že vešel do křesťanského domu; neboť s obrazem Ukřižovaného potkává se na schodech i v síni. Pracovny nejsou též bez nějakého příslušného nábožného znamení. V bohabojném domě, v křesťanské rodině nepočíná se žádný den, žádné dílo bez pozdvižení myslí k Bohu, bez modlitby. — Rodiče a ditky, čeleď i domácí zasvěcují první myšlenky a city společnému Stvořiteli svému, poroučejí se Mu do všemohoucí ochrany, vyzývají jej za požehnání k nastávajícímu dennímu dílu, i všecken zdar díla svého zůstávají otcovské lásce a milosti jeho. Totéž žádá u všech svých nádeníkův křesťanský výrobník, co hospodář své dělné rodiny.

Zvonec, svolávající k počtí práce, kyne přede vším k ranní modlitbě, již všickni dělníci ve zvláštním sále pod správou hospodáře neb způsobí-

lého zástupce pobožně vykonávají, jsouce sobě tím způsobem vědomi, že požehnání přichází s hůry, oči Páně, oči Všemoudoucího, se zalíbením že hledí na spravedlivé a skutky jejich. Nebylo-li by možná *vždy*, společnou ranní modlitbu vykonati, nech se alespoň bdí nad tím, aby dělníci s tichou sebraností ducha, s vroucí pobožností a pozdvižením srdce k Bohu modlitbu tu konávali sami, a takto s Bohem počínali denní dílo.

Zaznívá-li zvonec v poledne, zvuk ten bývá všechněm, kdož jsou v domě, netoliko vyzváním k jídlu, nýbrž také opět vybidnutím k modlitbě. — Dle nábožného přání a obyčeje Církve svaté obnovují tu všickni památku na milostiplné vtělení Syna Božího, a modlí se pobožně pozdravení andělské.

Připouští-li to v dalším denním čase způsob práce, moudrý, nábožný hospodář, pečuje o to, aby na místo zahálčivých neb dokonce hříšných rozmluv hned vzdělavatelná píseň se zpívala, hned i poučné rozjímání z nějaké duchovní knihy se čítalo. Takovou měrou zajisté se udržují myšlení a jazyky v náležitých mezích, mnohým hříchům se předchází, leckterá dobrá hnutí rozněcují se ve srdci, obzvláště pak se při trpké práci a těžkém namáhání stále udržuje křesťanská veselost a radost, mající v Bohu počátek a konec.

Naklonil-li se den a nastal-li večer, pobízí-li zvonec po třetí k tělesnému odpočinku, dělníci nerozházejí se z fabriky, leč by prvé byli předsobrotivému Bohu přinesli oběť děkův za skončené denní dílo, za všecku posilu a pomoc shůry. V tomto pořádku, jakož i v každé rodině tak též v kruhu a spolku továrníků má staré křesťanské přísloví své právo: „*Modli se a pracuj!*“ — Podobně všickni na paměti majíce napomenutí Páně: „*Hledejte nejprv království Božího a jeho*

spravedlnosti, toto vše bude vám přidáno“ (Mat. VI. 33.) s nábožnou modlitbou počínají a ukončují denní své práce. —

Přiblíží-li se konečně svatvečer téhodne, zvěstuje-li slavení Církve, že jest den Páně blízko; tehdy se poskytuje odpočinutí dělníkům a stroje se zastavují, nebo svatě zachovává se zákon Boží: „Šest dní budeš pracovati, a konati všeliká díla svá, dne sedmého ale nebudeš pracovati, ani syn tvůj, ani čeledín tvůj, ani hovědo tvé, neboť jest sobota, den odpočinutí Páně.“ (2 Mojž. XX. 9, 10.) Výrok Páně: „Člověk jest živ nejen chlebem, nýbrž i každým slovem, vycházejícím z úst Božích“ (Mat. IV. 4.) nepouští se v zapomenutí; velicí i malí spěchají v dílny, aby v den Páně nescházeli v domě Jeho, aby se připojili k věřící osadě, ježto se shromažďuje k přijímání duchovní potravy, a raduje se ze štěstí, že náleží k obcování svatých. A poněvadž křesťanské svěcení neděle, čím více se zmáhá tovarnictví, velice trpí: nechť křesťanského fabričního pána přední péče směřuje k tomu, aby, seč on jest, přispěl k náležitému svěcení neděle a dokazoval, že mu opravdu záleží na příkázání: „Dávejte Bohu, což Božího jest“ (Mat. XXII. 21).

Abý pak křesťanský fabriční pán tím spíše uvedený pořádek denní a týdenní pořádek udržeti mohl a provésti, nevyhnutelně jest potřebí, aby v přátelském srozumění žil a působil s duchovním osady, a jeho duchovní rady a pomoci rád používal. Takto za nařízením svým a zřízením jistě směřujícím k tělesnému i duchovnímu blahu podřízených, dodá tím více důraznosti, a tím snáze přemůže naskytující se překážky a obtíže.

Než proti všemu tomu slyším, kterak se z mnohých stran namítá: „Takovýto pořádek zavéstí a pravidelně udržeti *nelze*; neboť zaměstnání

fabriční jest velmi složité a rozvětvené, a nepřipouští, aby nábožná cvičení a všech zároveň žádati se mohla. — Lavé smýšlení dělníkův bývá často velmi rozdílné, tak že by se bez nutnosti takovému pořádku sotva potroabili.“ — Důkaz, že jest možné, což se tuto žádá, dán jest již tím, že skutečně zde onde jsou křesťanští fabriční dělníci, kteříž dle naznačeného způsobu co právě křesťanští hospodáři v prostřed dělníkův svých vládnou. „Jděte a činite též.“ (Luk. X, 37.) Co možno jednomu, proč by všem ostatním při stejných okolnostech a poměrech mělo býti nemožno? Dobré návyky bývá lecos možné a snadné, což se na první pohled zdá býti těžké a nemožné k vyvedení.

Opět se říká: „Jsou-li stroje fabriční v plném běhu, a pokud jistě práce již započaly, nemohou se pak, když neděle neb svátek mezi to padá, zastaviti bez veliké ztráty a škody.“ Připouštím, že se to jednou neb dvakrát do roka státi může; avšak má-li a mají-li se proto státi pravidlem, aby fabriční stroje v neděli a ve svátek jinak než jako všedního dne chodily? — Možná-li tu sprostiti se nějaké účinky, že se to děje pouze z mrzké lakoty? Mimo to nemají-li pracující lidé nižádného odpočinku a zotavení potřebí? Slušno-li ubohé dělníky roznášati strojům, jichž se užívá tak dlouho, až nejsou k potřebě? Nezasluhují-li, jak již povědíno, duchovní potřeby křesťanských duší nikdy aby se na ně bral laskavě zřetel? Aneb nepřipouští-li to škodou a ztrátou, když na práci lidí i v den Páně přicházejí o radost a útěchu náboženství a Církve? Komuž vyšší prospěchy člověčenstva skutečně svaté jsou, obětuje jim ochotně malou část své lakoty!

Ještě jiní namítají: „Když jest nábožní nutně potřebí, když ze všech stran přicházejí poptávky a objedná-

ní, tu se musí každého času buď si již všední den aneb neděle, bez výminky upotřebiti, abychoť opožděním nepřišli o odbyť.“ — Ti, kdož tak mluví, jsou bohužel též pojeti bludnou domněnkou, že by u veřejném obchodním životě ohled bráti neslušelo na nic než na vlastní časný zisk, a že třeba všecken čas a všechny síly vynaložiti na shromáždění zásob, aby se nejistému škodlivému sběhu zboží předešlo. „Všecko má svůj čas!“ (Ekl. III. 1.) Dílo čekati musí na dílo, a co jest vyššího, co jest důležitějšího, nesmí se pro hmotný zisk zapomenouti a zanedbati. Křesťan má jedno činiti, a druhého neopomijeti. Bude-li jednou a vůbec zavedeno, aby se jisté dny a hodiny v témdnu bez výminky věnovaly ke konání nábožných povinností, tehdy se napřed čas i síla i výrobek přiměřeně spočte, a v žádné stránka se ničeho nezamešká. Mimo to není-li naprosto potřebí, též požehnání Boží oceniti při provozování práce a obchodu? Smí-li však tohoto požehnání s hůry očekávati ten, kdož docela zapomíná na Boha a službu Jeho, aneb bývá příčinou, že lidé podřízení jemu zapomínají na modlitbu a nábožná cvičení? Světu a požadavkům jeho zadost činiti se pokládá za přisnou povinnost; ale plnění nábožných povinností vždycky zůstati dlužníkem, což se to nepodkládá za žádný hřích?

Nevyhledejte děle, vážení v Pánu! lichých námitek, kdež se jedná o to, abyste sebe samých, i podřízených Vám dělníkův ochránili od úrazův mravních. Co vrchní pastýř, ustanovený, abych bděl nad spasením všech věřících, a z nich někdy vydal účet, volám k Vám s královským prorokem: „Dnes uslyšíte-li hlasu Páně, nezatvrzujte srdci svých.“ (Žalm XCIV. 8.) Uvažte a uznejte, jak důležité postavení Vám Božská Prozřetelnost u prostřed světa vykazala,

a Vám do rukou vložila blaho a hoře tisícův. Připustte si k srdci velikost odpovídání, kteráž na Vás leží, a nepřehlédněte nebezpečnosti příčinou spasení, v nichžto se neustále nacházejí ti, jimž hmotné snahy času podporovati jest. Předě vším stůjte pevní u víře, držte se věrně sv. náboženství a jeho rozkazův, beřte živoucího účastenství v pobožnostech církevních na příklad a ku vzdělání mnohých, jichž oči na Vás jsou obráceny. Založte a upevněte svou domácnost, své dílny, své čeledi na pravém křesťanském základě, a s křesťanskou láskou ujímejte se chudých a nedospělých, buďte jim nejen pány, nýbrž pravými dobrodinci a duchovními otci, všemožně přispívající k jejich nábožnému a mravnímu vychování.

Ciňtež to dle ducha a učení Ježíše, Spasitele našeho! Napotom budou ti, kdož jsou Vaši ochraně, Vaši péči, Vaši starosti svěření, nadšeni živou vírou a bohabojností, tím věrněji a radostněji Vám sloužiti, budou ve všech nedostatecích života skrovnější a spokojenější, a Vy sami při tisícířech starostech, ježto se družík velikému zboží a rozsáhlému obchodu, s tichou důvěrou v Boha skrze časné statky prodáte tak, abyste pro ně nepozbyly věčných.

Toté mé přání a má vroucí modlitba k Bohu, „Otci světla, od Něhož každé dání výborné a každý dar dokonale pochází“ (Jak. I. 17) za vás všechny v Kristu Ježíši, Pánu a Vykupiteli našem. —

V Litoměřicích dne 21. Prosince 1857.

Augustin Bartoloměj,

biskup.

II. Mater Dei.

Glossa k verši hymny církevní: „*Dei mater alma*“
Od Fr. V. Jeřábka, bohoslovce.

Daleko — široko čirá tma rozlitá,
Mrakotou krajina všecka je zakrytá;
Není tu světélka, milé hvězdy lesku,
Nelze tmou prohlednout k stanu ku nebesku.
A těžký vzduch nade krajem leží neblahým,
To z krvavých žertev svatozrádný čoudí dým,
To prachu sloup z svatých oltářů pobořených,
To pomsty žár z lidských ze srdci zavržených.
Neb rozum člověka před Pánem vzpouru zdvih',
A srdce člověka ovládl pekla pých,
A proto strach i žal padlou zemi jímá,
An Hospodinův hněv z dále hrozí — hřímá.
Nechce však Hospodin zemi hříšnou zavrhnout,
Ještěť se přistýjí ji milostí věčný proud,
A skrze čirou tmou, aj, tam s nebes Jehovaho
Nad spoustou stkvěje se převelbné svaté Slovo.

A zaznívá od pravěků

Sladká věštba ku člověku:

„Svět se Slovem znovu zrodí —

Od hříchu se osvobodí.

Viz, kdo zcela pochopí ho,

A kdo čistě vysloví ho?!

Však rozum člověka blud, klam a neduh stih',
A srdce člověka ovládl pekla pých,
A velké Slovo to, ach! žádný nepochopí,
A žádný, žádný ach! jej čistě nevysloví!

A dále vzduch tíží nade krajem neblahým,
To z krvavých žertev svatozrádný čoudí dým,
To prachu sloup z svatých oltářů pobořených,
To pounsty žár z lidských ze srdci zavržených.

Viz tu vstala panna z Nazaretu,

Liliový věneček kolem skráně,

V jasném oku milosti všech světů,

Cistá, vyvolená dívka Páně!

A tak jako z růže ze Salemské

Vůně libá po krajích se řine,

Tak se tiše v stájce Betlehenské

Se rtův panny Boží Slovo line.

Polehnou temnoty, utichne vášní vír,

V svatyni zneuctěn osadí v nov se mir,

A pokorné lidstva hlasy pějí:

„*Alma Mater, Mater Dei!*“

U věčném běhu svém se hvězdy zastaví,

I cherub žásne, co u trůnu Páně dří,

Všehomira harmonie vějí:

„*Alma Mater, Mater Dei!*“

Poklekne i my, koříc se hlouběj v prach,

Pomihni ze srdce ten sterých hříchů strach,

Velepísi slavme jmeno její:

„*Matko Boží — Mater Dei!*“

Boj proti žádostem tělesným.

Výklad epíst. k Řím. VIII, 12—17. od Tom. Procházky, kaplana v Ivančicích na Moravě.

Život náš jest *neustálý boj*. Nejčastěji však jest nám bojovati s vlastním tělem a s žádostmi jeho. Tomuto mocnému nepříteli našeho spasení podléhalo a posud podléhá pokolení lidské: pohanstvo však nám toho nejpatrnější podávalo svědectví. Ať neukazují na města Sodomu a Gomorrhů; samo město Řím nad jiné dávalo smutné toho důkazy. K učení pohanských model konávali tam skutkové ohavní způsobem takovým, že v jistých dnech i rozum i stud lidský zvířecí tělesnosti otročiti musely. Za takových okolností bylo sv. Pavlu žítí a kárati svět zhovadilých Řimanův. Iozbrojiv se mocí Boží, nastupoval svatý tento apoštol při rozličných příležitostech proti takovým zjevným přestupům pohanským. — Jak ale křestanům obmytým křestem svatým, vykoupeným drahou krví Kristovou a povzneseným — posazzaným milostí Boží — domlouval, aby se žádostem tělesným nepoddávali, toho se domníváme v jeho svaté epístole, kdež di:

Bratři, dlužníci jsme ne tělu, abychom podle těla živi byli. Nebo budete-li podle těla živi, zemřete; pakli Duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete. Nebo kteřížkoli Duchem Božím vedeni bývají: tiť jsou synové Boží. Nepřijali pak jste za jisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste ducha synovolení, v němžto voláme: „Abba Otče!“ Ten zajisté Duch svědectví vydává Duchu našemu, že jsme synové Boží, a jestiž jsme synové, tedy i dědicové, dědicové zajisté Boží a spolu dědicové Kristovi, jestliže však spolu s ním trpíme, abychme i spolu oslaveni byli.“

Již ale v celém tomto zlomku dotčené epístoly udává nám sv. apoštol příčiny

Proč žádostem tělesným odpírati máme?

Rozličné a vážné jsou *důvody* Apoštolovy: kdožby váhal vyslechnouti učitele náboženských s pozorností?

1. Svatý apoštol praví: „*Budete-li podle těla živi, zemřete.*“ A kdož pak žije podle těla? Ten, jenž se domnívá býti na tomto světě toliko proto, aby jedl a pil. Mnozí lidé ovšem po celý den na nic jiného nepomýšlejí jen na to jídlo a pítí oni toliko v blahoslavi, jenž dobrých kousků požívati mohou. Přesmutno jest vidati, kterak mnozí křestané na tu Boží neděli a svátek proto se nejvíce těšují, že se odpoledne ještě sejdou, co dobrého a drahého požití, velké peníze si pohráti, až do omá-

mení smyslův se opiti, pak snad i rozbujněné krve zvířecího ukojení dojíti mohou. Mnozí, nedbajíce ani na své domácí, promarní v neděli a ve svátek, což za celý týden v potu tváří byli sobě vydobyli. Tací jsou živi podle těla. neboť celým tělem namáhají se, aby toliko tělu hověli, o blaho duše své a svých domácích nic nedbajíce. A co očekává jich pro takový způsob nepořádného života? — Smrt a zahynutí na věky! Boha tedy nikdy neuvidí, ano od něho co od pramene života na věky odloučení budou. Proto hrozili by se měli toho výroku Apoštola Páně: „*Zemřete!*“ Měli by ihned od cest svých upustiti, a k Bohu se zase obrátiti a žítí podle Něho, a nijak více podle těla. Pěkně nám povysvětlil sv. Augustin tuto pravdu takto: „Epikurejci hledali svou blaženost v těle a rozkoších jeho. Stoikové zase v duši, rozuměj v dokonalostech jejích. Řekl Epikur: „Dobré jest mi užiti tělesnosti.“ Pravil Stoik: „Dobré jest mi užiti rozumu.“ Řekl apoštol: „Dobré jest mi držeti se Boha.“ Mýlí se Epikur, klame se Stoik! Jen potud právě žije duše, když nijak podle těla, aniž podle sebe toliko, alebrž podle Boha žije. Neboť jako duše životem jest těla, tak Bůh jest životem duše. — Proto dokládá svatý Pavel dále:

2. *Pakli duchem skutky těla mrtviti budete, živi budete.* Jsouť v nás naruživosti, jakoby zakotveny byly. Tyť jsou, jimiž přaháme po nápoji opojném, po chlupnostech, po vezdejší slávě, po jiných smyslných věcech. Tyto pak žádosti musí se krotiti, na uzdě držeti a mrtviti všelikým odporem a násilím. Umrtviti musejí se chťiže ty v také míře, aby nikdy ony, nébrž všeliké ctnosti u nás v plné kráse rozvíjeti se mohly. Takoveto mrtvení ovšem bolesti působí; jinak ale — nelze. Bolestným zubu vytrhnutím teprv umrtví se nakažený jeho nerv; tak i všechny naruživosti toliko po mnohých bolestech do slavu přirozeného zase uvádějí se. Ano, samo loučení se duše s tělem neděje se jinak, leč s bolestí, ba i s konečným těla umřením. Naruživosti však hlouběji vnikly do duše, nežli sama duše do těla. Ony ji skrz za skrz prostupují, s ní srůstají, takorča s duševní šťavou v jedno splývají. A tudíž ona náramně těžká práce, jich se dokona zprostiti; odtud i neobyčejná bolest při jich z duše vymítání. — Často bývá všeliké namáhání zmařeno, a opět se navrácuje zlý duch, odkud vyšel, vezma sebou sedmjiných horších, než jest sám, načež bývají poslední věci člověka horší, než byly první. A protož věříme, pravdy tyto pováživše, že mnozí

vyvolení Boží při svém znovuzrození silnějších zakoušeli bolesti, než matky před porodem rozeňaték svých. Považme, jak se vedlo sv. Hieronymovi na Syrské poušti. Postem, bděním, lopotnou prací, modlitbami a rozjímáním nebeských pravd naší sv. víry ukřižoval své tělo, krotil náruživosti své, a přede na se žalovati musil mezi jiným takto: „Zbledla tvář moje a postem ochudla; srdce moje roznítilo se pokalenými žádostmi a ve studeném a téměř mrtvém těle plápolal plamen nečistoty. V tom truchlivém a opuštěném stavu vrhl jsem se k nohám Jesu Krista, orosil jsem je slzami, vytřel jich vlasy, a podrobil jsem pobouřené tělo duchu bděním a dlouhým postem.“ — Protož dobře praví sv. Pavel, že k takovému dílu Duchem Božím se přistrojíti máme. Jako *Samson* k vykonání svých rekovských skutkův vždy duchem Božím uchvácen býval: rovněž i naši svatí k přemáhání sebe ozbrojovali se Duchem Páně a vítězili. Proto sv. *Makarius* pravdu tuto vysvětluje podoběnstvím, praví: „Jako nikdo se nemůže za moře dostat bez lodičky, rovněž nemůže býti, aby se dostala duše přes moře zlých žádostí, kdyby se jí neuchopil Duch Kristův, který ji přese všecku zlobu lidskou přenesse do přístavu nebeského města. A protož vzývějme často Ducha svatého k všelikému vnitřnímu boji; a s božskou pomocí jeho bojujeme proti žádostem tělesným již proto, abychme nezemřeli t. j. na věčné časy od našeho Boha, původce vši lásky a dokonalosti odloučení nebyli. A to mnohem více pro tu příčinu, jakou nížeji podává Apoštol Páně, an dī:

3. „*Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázní, ale přijali jste Ducha vyvolení synů, v němžto voláme: „Abba (Otče)!*“ Který pak jest ten „*duch služebnosti*“? Tenť jest, jehož přijali Židé. Duch ten jich srdce strachem toliko naplňoval, a co nevolníky k plnění zákona Božího poháněl; duch ten je odvracoval od páchaní skutkův zevně protizákonních, ale žádosti a myšlení jejich uvnitř méně napravoval, méně potlačoval, méně umrtvoval. — Nám pak se propůjčuje Duch Boží lásky, milosti a prominutí jako synům. Duch svatý se všemi svými dary sestupuje do srdce našeho. Jaké tedy práce má s námi Duch Boží, jaké péče má o nás, bychme se Bohu dokonce zalíbili! Neboť zrovna praví sv. apoštol, že jsme přijali Ducha vyvolení synů Božích do sebe, t. j., že duch náš není více lidský, nevolnický, zaslepený, nýbrž duch svobodný, světlý, nadlidský, sám duch Ducha svatého jest, a my

tudíž i synové Boží. Jakož Syn Boží, Ježíš Kristus, vzav na se člověčenství, i v těle lidském nazýval se Synem Božím: taktéž křesťan, přijav ve svém obnovení Ducha svatého, stává se proto také synem Božím, neb duše jeho bývá účastníkem Ducha Božího. Pravdať, že u velebné svátosti oltární přijímáme celého Ježíše Krista, jako Bohočlověka, tudíž stáváme se účastníky Božími. Avšak zde se nám poskytuje toliko onen nebeský pokrm již co synům Božím k posile velmi potřebný. Již před přijímání velebné Svátosti děje se, že nás totiž na křtu svatém a ve svaté zpovědi, oblačí Duch svatý v roucho *svatební*, abychme hodni byli zasedati za to nebeské zástolí co praví nebeští hosté, co přátelé, ba, plesej lidé křesťanský! co praví synové Boží. Neboť potvrzuje nám to svatý Apoštol po druhé těmito slovy:

4. „*Nebo ten Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží*“. Může-li pak bezpečnějšího svědka býti nad Ducha svatého? Duch pravdy zajisté toliko pravdě nasvědčovati bude. My tedy dle slov Apoštolových jisti jsme spasením; ba co značí mnohem více, i Božím synovstvím. Kohožby z nás nepotěšila tato veliká slova Apoštola? Ano *potěšiti* se jimi můžeme, zvláště v trudných života vezdejšího dobách; *bezpečiti* však se nijak nesmíme. — Jestliť zajisté učením Církve naší svaté, že neomylné jistoty o synovství Božím nikdy na zemi dosáhnouti nemůžeme, pro přirozenou slabotu a křehkost svou, pro kluzkost dráhy života našeho, jakož i množství nalahavých pokušení, mnohdy netušenou váhou napadajících. Sám Apoštol potvrzuje toto svaté učení církevní, takto si stěžuje: „*Aby velikost zjevení mne nepozdvihla, dán jest mi osten těla mého, anděl satanův, kterýž by mne zasíjkoval*“ (2. Kor. 12 — 17.). — Předce však něco za jisté znamení vyvolení našeho považovati můžeme. Sám Spasitel (Luk. XI, 28.) blahoslavlil ty, kdož slyší slovo Boží a ostříhají ho. Na jisté hoře uče osmerým výborným ctnostem, dal nám neomylné znamení, jak se můžeme státi syny Božími (Mat. VI.). A jinde vyloživ zvláštní povinnosti naše (Mat. XVI. 35.), ukázal nám spůsob, jímž to snadno docíliti se dá. Totéž svatí Otcové toliko jinými pronášeli slovy, jak na příklad sv. *Jan Zlatoustý*, který praví o vnitřním hlasu, jímž se ozývá celá útroba k Bohu jako k Otci svému: „Tam, kde pohrdání marností světskými, kde touha po nebeských radostech, kde nevinnost a poklidné svědomí k rozjímání o Bohu a tajemných jeho dílech, kde horlivost pro čest

pží a pro blaho duší atd. Totot pak troje
nameni dáva nám na ruku sv. Bernard:
Pán pravil málomocnému: „Vstaň, vezmi
že své a choď!“ Tak ty, povstaneš-li tou-
hou po nebeských věcech; za druhé: vez-
neš-li lože své, povzneš-li totiž tělesnost
zou z pozemských rozkoší, aby jimi nebyla
ice zmitana duše. aby raději sama, jakož ji
stojno, řídila tělo a poháněla je tam, kam
mu nechce; za třetí: pokročíš-li dále, na
co nazpět zapomínaje, a jediné baže po
m, co před sebou máš, s touhou a úmyslem
žitečným se státi: pak, že zdrav jsi, o tom
epochybuji. Neboť ani povstáti si nemohl,
dyby tvoje břemeno nebylo poněkud po-
lehčeno bylo, ani lože svého pozdvihnouti,
dyby nebylo pomáháno ložě, ani možno
pokračovati v horlivosti svého obrácení pod
těžnou tíží hříchův.“ Z toho ze všeho vy-
erte sobě B.M., zdaž i vy jste vyvolení sy-
nové Boží. Jak poznáváte sami, že se vše-
možné o ctnosti křesťanské nejprve pokoušeti
musíte. Že to přetěžké dílo, tudíž vždy ja-
sí nejistota o našem synovství Božím. —
omu tak chtěl sám náš nebeský Otec, a-
ychme v bezpečnosti o svém spasení v do-
rém neumdlévati, aniž v nejistotě nezmálo-
myslněli. Děkujeť tedy Pánu, přemoudrému
čestnou lidu svého. Ano, konečně potěšme
se slibnými slovy Pavlovými, jenž dí:

5. *Jestli pak synové i dědicové, dědi-
cové zajisté Boží spolu pak dědicové Kristovi.*
Mohou-li pak býti sliby větší nad tyto? —
Rovnost tedy nám přiruknuta se syny Božími
i dědictví se samým nejmilejším jednoroz-
ným Synem Božím, Jesu Kristem! To vše
bez všelikých zásluh našich jediné smilová-
ním Syna Božího, jenž chtěl za nás na svět
přijíti, smrtí obnavnou za hříchy naše dosti
čininiti, a tudíž opět napraviti porušenou př-
rozenost naši, aby se zase Stvořiteli svému
zahlibila. Díky věčné za to ozývejte se v Církvi
žaně z úst všech křesťanův! Velké a po-
tívné věci učinil nám Pán, učiniv nás opět,
jehož jsme byli ztratili—syny Božími. I dě-
řici svými učinil nás marnotratné syny,
jenž jsme hodni nebyli slouiti ani nejmenšími
služebníky jeho. Ba i *spoludědici* Kristovými
činil nás! „A“ protož, B. M.! dlužníci jsme
tělu, abychom, podle těla živi byli, ale
Kristu našemu všim jsme povinováni. — Ach
ž mu dáme za to, že nás tak povýšiti rá-
čil! —Plněme ochotně, čemu nás vyslanec jeho
v. Pavel ve své epístole naučil. Mrtveme
otíž skulky těla duchem! Toť činíce, živi
budeme. „A“, milosti plni jsme, neb jsme
nepřijali ducha služebnosti k bázni jako Židé,
lébrž přijali jsme Ducha vyvolení synů, v

němžto voláme Abba (Otče)! Sám Duch
svatý vydává svědectví v útrobách srdce
našeho, kterak se nemáme co báti, že od Bo-
ha věčně zavrženi budeme, jelikož jsme sy-
nové Boží a dědicové jeho spolu pak dědi-
cové Kristovi. Amen.

Třímecitma pravd do pamětníku srdce a života.

Od Fr. Černohouze, děkana ve Všejanech.

V Neapolsku bouří a boří teď příroda —
ve Švýcařích lidé; tam hoří a zuří oheň v
srdci necitelné skály — zde v hrudi necitel-
nějších protivníků Církve Boží. Ano, příteli,
kterýs už po dvakrát ve společnosti mé byl
podnikl pouť do Helvecie, a tam po boku
mém byl přečítal podpisy na obrazech v
jistém klášteře, tobě to svěřuji s bolestí,
že klášteroborectví švýcarských radikálů na-
držuje doposud. Popilme si tedy, aby *umlu-
vená* třetí a poslední pouť naše do známého
ti samostanu odbyla se dříve, než snad i
tento útulek zbožné umy a vědy se rozvrátí
novým nějakým výbuchem tamnější vášně.
Škoda, věčná byla by škoda, kdyby v ta-
kové smutné katastrofě na ztrátu nám přijiti
měly pravdy, vyslovené tak pěkně a rázně
v následných těchto podpisech!

Pod obrazem nejsv. Trojice.

Pomýšlej na trojici poslední: „Smrt,
soud, peklo!“ Uvedeť tebe trojice ctnosti:
„Víra, naděje, láska“ ku Trojici věčné: „Otcí
Synu, Duchu svatému.“

Pod obrazem Ježíše Krista.

Viz odkaz umírajícího Ježíše! Dědiť:
apoštolé jeho utrpení, Židé jeho tělo, Otec
jeho ducha, panenská matka panického učně,
lotr ráj, zatvrzelec peklo, kajníci kříž,
země smírnou jeho krev, smrt smrt, hrob
věčný poklid, mrtví vzkříšení a život.

Pod obrazem sv. Jana Evangelisty.

Nejedni pochovají své srdce do země,
prvé než se do ní pohrbí jich tělo. Nejedni
srdce své mají ve srdci lidí. Hledejť svého!
Také-li ono spočívá na srdci Ježíšově?

Pod obrazem sv. Jana Křtitele.

Mnoho požádal Bůh od něho; mělť býti
předchůdcem Kristovým na cestě kříže. —
Tebe předchází Ježíš, a ty na trnitě dráze,
ovšem již urovnané, máš býti jen jeho ná-
sledníkem. Je-li pak to mnoho?

Pod obrazem sv. Petra Mučeníka.

Aby skušen byl, musíš skoušen býti.
Člověk ani ještě nezačal poznávati sebe,
kdož nikdy netrpěl! Veliké to zlé: nic zlého
nechtíti sněsti. Slzy jsou prvotiny lidského

života; bolesti jsou první naučení, jež dostáváme, poslední, jež bereme.

Pod obrazem sv. **Petra Chrysologa.**

Zavři ústa, otevři ruku! Nešetři skutkův, ale slov! Volíš-li pak předce, aby řeč tvoje byla řeckou: učin, aby s sebou nesla i zlato. Avšak i zlatonosný tok má veždy více vody, písku a kalu než zlata. Není-liž to obraz tvého mluvitoku? Ne mnohým mluvením: mnohým mlčením staneš se—Chrysologem = Zlatomluvcem.

Pod obrazem sv. **Petra z Alkantary.**

Stěžeji bran pekelných jest — vina. Skrže ni býváme odsouzeni bez žalobníka, trýznění bez katana, poutání bez pout. Skrže ni žijeme bez života, umíráme beze smrti.

Pod obrazem sv. **Jakoba Mladšího.**

Jan nosil oděv ze srsti velbloudí: Jakob nosil velbloudí mozoly na obětovaném těle svém. Království Boží násilí trpí! Víra jest prvou, skutkové druhou částí ctnosti. Chybí-li jedna, chybí všechno!

Pod obrazem sv. **Tomáše Apoštola.**

Jen jednou otevřelo pochybování cestu do jizev Ježíšových: věření vždycky! Chtěl bys ještě pochybovati, an apoštolský pochybovatel nepochybuje více? Však nikoli! Ne pochybnost, ale víra, jež následovala, otevřela učeníkovu srdce Ježíšovo.

Pod obrazem **Tomáše Kempenského.**

Žádný dobyvač v sebe více bitvách tolik nenabude kořisti, jako pilný čtenář v jedné dobré knizečce. — O následování Krista psátí může jenom následovník Krista. — Také-liž i ty?

Pod obrazem sv. **Bartoloměje.**

Nathanael — pravý to Israelita, v němž není žádné lsti. Bylo-liž na tom dosti? — Nikoli! Bylať to vlastnost, kterou se připravoval na apoštola, v němž býti měla všechna láska. Bez lásky té býti můžeš ráno Nathanaelem, večer Iskariotem.

Pod obrazem sv. **Vavřince.**

Aby žil dobře, dlužno ti více trpěti než žiti. Řeřavý rožeň bude ti ložem růžovým, oheň vodou, ač myslíš-li na kříž.

Pod obrazem sv. **Vincencia**

Nikdo nebývá překonán, leč by sám chtěl. Jaková to hanba, moci zvítěziti a býti přemožen! Veliké vezme odměny, kdo malých překonal těžkostí.

Pod obrazem **Antonína Poustevníka.**

Snázeť utéci příležitosti, nežli zvítěziti v ní; snáze, zdržeti se od boje, nežli držeti se v něm.

Pod obrazem sv. **Alotia.**

Žijemeť v těle, však nikoli pro tělo. Svatá jest to rozkoš, Bohu k vůli dáti výhost rozkošem.

Pod obrazem sv. **Lazara.**

Víno se vždy kupuje na míru, a pije se často bez míry. Mnoho jich zahynulo u vodě, více ještě u víně. Ohnivě víno světa tohoto darmo práhne po krůpěji chladivé vody světa onoho. Réva pláče, víno rozpláče. Pripíjením na zdraví přišel již tak mnohý o zdraví.

Pod obrazem bl. **Ludvika z Granady.**

Čím duše tělu, tím jest duši modlitba. Jako ti třeba modlení, aby poradil se s Bohem: tak třeba rozjímání, aby se poradil sám s sebou. Slova tvé modlitby budtež jiskry duše žiřící. Nejmocnější modlitbou jest — svatý život.

Pod obrazem sv. **Felixa.**

I ta nejpevnější štěstí jistota nejista jest. Nevěř štěstí žádnému, největšímu — nejmeně.

Pod obrazem sv. **Fruktuosa.**

Dětství jest našim jarem; květeť plno nadějí; jinošství našim létem: hoříť žádostí po uzrání; mužství naši jesení, oplýváť samým ovocem. Čím asi jest tvoje kmetství? Nedej, aby zimou bylo!

Pod obrazem sv. **Klementa Římského.**

Tělu dlužno dáti života jen na tolik, abychme ho neodňali duši. Život míjí, než jsme se naučili žiti. Nelpi na životě, neboť to sotvy život jest!

Pod obrazem sv. **Martina.**

Polovice pláště získala mu celé nebe!

Pod obrazem sv. **Athanáse.**

Osočenec v životě téměř zloupen jest o život. Svět spatřuje na něm samé jen trusky a okuje; Bůh však dopouští, aby drahokam byl hlazen kameny sprostými a drsnými.

Pod obrazem sv. **Petra.**

Klíč nebeský hodí se ke všem srdcím; srdce však ne všechna hodí se k němu. Zapomeň, zrozenče, hrst země pro moře radosti nebeské! Jaký krásný býti musí nebeský Jerusálém, anž již tak krásný jest Řím na zemi! Jeho základem — skála; žezlem — berla pastýřská; práporem — kříž; stolcem — hrob Petrův; jeho klíče — v nebi; klíče nebes — v něm; jeho hranice — nebe a peklo; jeho trvání — konec světa; jeho moc — rozdrucující brány pekla.

Politická vláda papežská a osočovatelé její.

I.

Když byl r. 1846 Pius IX. dosedl na stolicí papežskou, a pln lásky počal panovati, všechna Evropa rozléhala se živými hlasy chvály, věnované skutkům jeho. — Náměstek nebeského Mistra, hodlaje milostí láskou odvrátiti bouři, ježto se valila na Italii, snažil se tudíž dobročinným a všelidskými opravami zmariti úklady strany revoluční, rozvětvené po všech krajinách italských. I zotvíral žaláře a na svou vůli propustil vězny, odsouzené příčinou zločinův politických za minulých let; on dědil co otec milostivý láskou získati srdce pobloudilých synův. Hotov podniknouti a přinéstí všelikou osobní obět, povolal i dával, pokud mu dovolovalo svědomí. Než minulá dvě léta, ukázalo se, jak se zlosynové odsluhují dobrému otci. Řím stal se ohniskem jejich zločinův. Lid, kterýž byl zpočátku sv. otce velebil, co posla nebes, naplněn jest nedůvěrou, nevolí, nýbrž i nenávisť proti papeži, neštětíci mu státi se nástrojem v rukou bezbožníkův; pověstné „Sláva Piu IX!“ proměnilo se téměř v hlasité volání: „Smrt papeži!“ — Sv. otec, nechtěje, by se Řím ještě neštětíci ještě neštětíci poskvrnil, nucen je viděl, oddati se na útěk, a v Neapoli hledati útočiště. Co se dále stalo, jest všeobecně známo. V Římě provoláno republiku, a Mazzini, tentoneunavený původce politikův do nebe volajících neřestí, stal se viditelným pánem v Římě. Vědomo též, jaková byla, čím se vyznačovala vláda pověstného tohoto revolucionáře. Vojska francouzská musila na pomoc přijíti a brannou rukou třeba bylo dobytí Říma. Zatím zlato, stříbro, peníze zmizely; kázeň, řád a mrav uslechtilý zanikly; zákon, náboženství a víra uvedeny jsou v lehkost a potupu; neřesti mnohonásobné a dluhy zůstaly; na tržnicích obecného řádu musila se pak zakládati nová vláda pod ochranou cizího vojska, uprostřed těžkostí nevýslovných. Pius IX. navrátil se zase do sídla svého. Avšak nemoha panovati žezlem samé toliko dobroty a lásky, musil meč spravedlnosti ku potrestání na čas pozůstaviti v rukou, jež se ho byly uchopily. Učeník a náměstek nebeského Mistra, kráčeje pod křížem, kterýž mu na ramena vložily nevědky a bezbožnost, s bolestným citem v srdci, neustává však obmysleti a působiti blahu lidu, a co pravý Mojžíš rukou svých po-

zdvihuje k Hospodinu, aby se smilovati ráčil nad dědictvím svým.

Než s jakovým okem dívá se na Pia IX., neunaveného v tiché, svaté činnosti církevní, nyní Evropa, ježto mu před 10 roky na všech stranách provolávala slávu? — Netřeba připomínati, kterak o sv. Otci smýšlí, jakové city k němu v srdci svém chová katolíci. Věrným, jasně vidoucím katolíkům jest Pius IX. podnes, čím byl na počátku papežování svého; jest jím papežem, dědicem sv. Petra, náměstkem Páně, důstojným otcem veškerého křesťanstva, plným dobroty a lásky, neunaveným horlilem o slávu Boží a zvelebení Církve svaté. Jinak to na jiných stranách. Jsouť pohříchu ovšem i katolíci, kteřížto, dávše se ohlušiti pokřiky a zaslepiti klamy nepřátel, usilujících zlehčiti milostivého Pia IX., s jakousi nedůvěrou pohlížejí k sv. Otci svému. — A věru, není se téměř diviti, povážíme-li, s jakou vytrvalostí káleno po tolik let jméno pravého náměstka Kristova! „Calumniare audacter, semper aliquid haeret“ jest to staré pravidlo, kterým se řídí svět nikoli bez výsledku. A proto též obrátili se přátelé a hlasatelé revoluce proti papeži, jak mile počal mocí svou odpírati a válčiti proti neblahým zámyslům jejím. Pracováno tu podle jistého plánu. Ve všech krajinách, kdež vládnou zásady protestantismu a převratu, jako by jedním dechem hned tak, hned jinak hyzděno pápeže. Neposlední v tom kruhu krajinou jest Anglie. Jak známo, v Angličanech měl Mazzini se soudruhy svými vždy bezpečné útočiště; tam kuly se plány k rozšíření a provedení revoluce; odtamtud činily se výpravy a zaslýala se pomoc k zločinům takovým do Italie. Nejedním ministr anglický, obzvláště pověstný Palmerston dosti patrně pomáhal agentům, roznášejícím a rozsívajícím semeno krvavých bouřek, směřujících na ztenčení moci rakouské a na zkázu stolice papežské. — Naděje, převraty v Italii rozšířiti moc svou a průchod zjednati protestantismu, byly předními k tomu podněty. Záměry ty se ale nepovedly. V Neapoli, v Lombardsku, v Benátkách i v Římě potřeno revoluci, rovněž jako i v jiných krajinách, kde se jí podpory a pomoci dostávalo z Angličan. Anglicko, přejíc hostinného útočiště všem, kdož měli účastenství v dotčených převratech, dopouštělo jim všechněm zuřiti proti protivníkům, zvítězivším nad buřiči. Když nastala válka proti Rusům, a Palmerston ucházeti se musil o

přízeň císaře Rakouského, tehdy utichly poněkud jizlivé křiky proti vládě naší. Byly by bezpochyby též poutichly nářečky proti králi Neapolskému, kdyby se byl král tento dal pohnouti k účastenství u válce na východě. Že se to nestalo: neustály též útoky proti dotčenému králi v novinách anglických, až pak sama vláda anglická dosti zjevnými způsoby jala se bouřiti lid proti nenáviděnému panovníku. Podobně jednáno v příčině papeže Pia IX. Uprchlíci vlašští, v Angličanech s otevřenou přijati jsou náruči, a čím nectnější hyzdili papeže, hanbili církev, tím větší docházeli podpory. V novinách, ve shromážděných lidu, ve sněmovnách vždy na novo vytýkaly se nedostatky u vládě zemí papežských. Vládu sv. otce líčeno tam jako panování tyranické, a republiku Mazziniovskou jako bránu k živoucímu ráji. Sám Palmerston nešťít se, veřejně tvrditi v parlamentě, že prý v Římě nikdy nebylo lépe, jak za časův republiky pod správou zlopověstného Mazzinia. Co divu, že pak po takovém příkladu a vůdci, tím drzeji horleno na domnělé tyranství v zemích papežských a touženo na bídu lidu, postaveného pod takovou vládou!

Takové nectné řádění přimělo výtečného kardinála Wisemana, že pozdvihl veřejně hlasu svého a dokázal, jaké hanebné řemeslo provozují angličtí novináři, podvody a lživými zprávami oklamávající národ. Proti klamům nejlepší zbraní jest pravda, a tou nám posloužil slavný kardinál.

Mezi mírnějšími čtenáři novin — tak píše řečený výtečník — utvrdilo se o Itálii to jisté domnění, jako by ve státech papežských netoliko vše vázlo, nýbrž i couvalo; jako by všecko, což byl papež na počátku svého panování povolil a propůjčil, opět lidu se odňalo, a všecka vláda odevzdána byla výhradně do rukou kněžských. Než tomu není tak. Římský parlament sice, a to slušně, rozpuštěn jest. Nemáme pak, že hanebné jednání tohoto sboru onoho dne, kdež hrabě Rossi na schodech do sněmovny padl rukou zákeřnickou, jinakým způsobem usmířeno býti mohlo, než jak učinili dřevní Římané, kteřížto království stížili hanbou. Za to ustanoveno jiný způsob zemského zřízení, podobný tomu, jež císař Francouzův uvedl ve své říši. — Každý ministr navrhuje radě ministrův zákony a nařízení, jež se mu v oboru jeho potřebné a nutné býti zdají; o návrzích těchto pak se jedná všestranně, a pokud dojdou schválení, před-

kládají se státní radě. Sbor tento záleží z 15 údův; a ti téměř všickni jsou nekneží. Ve mnohých případech, ježto se týčí zprávy zemské, slovo jich bývá rozhodné. Co do zákonodárství hlas jejich musí nabyti potvrzení papežova. Podle tohoto sboru jest druhý sbor zákonodárny, který se neobírá leč s financemi. Tři čtvrtiny údův navrhuji rady krajinské, čtvrtou si volí papež sám. — Možná, že jest rozšířeno domnění, jakoby zpráva finanční v zemích papežských vedla se příliš po pouhé zvůli. Tak tomu není. Právě dotčené komoře se předkládá budget, až do podrobná provedený, a ten se teprva když ho sbor tento proskoumal a schválil, uveřejňuje.

Takové kontroly šetří se ve všech krajinách a obcích. President každé krajiny má po boku svém radu, záležející ze 4 rádcův — jsou to nekneží — a při všech věcech, jež se dotýčí podatkův a daní obecných, hlas této rady bývá rozhodný. Mimo to jest v každé krajině sněmík, záležející z řádných zástupcův rozličných tříd krajinských. Můžeme pak směle na jisto tvrditi, že není v Evropě země, kdežto by se zásada samosprávy až do těch nejmenších obcí a osad tak úplně uznávala i uvedena byla ve skutečnost jako v zemích papežských.

Prisluhování *spravedlnosti* u věcech občanských následujícím způsobem jest tam opatřeno. Kdekoli se věc, o níž jednati jest, necení nad 5 skudův, rozsuzuje náčelník municipální rady. U věcech od 5 skudův do 200 přísluší souditi *soudům krajinským*, a těch jest vně Říma 180. Všeříké soudní jednání za příčinou sporův neb žalob o větší zboží, připadá *sborovým soudům*, kterýchž se vně Říma čítá 18. Všickni úředníci tito, řádní to soudcové jsou nekneží. Chudým se vesměs přisluhuje zadarmo.

Rada ministerská sestavena jest, jak následuje. 1. Státní sekretář čili první ministr. 2. Ministr války. 3. Ministr vnitřních záležitostí. 4. Ministr důchodův čili financí. 5. Ministr obchodu, veřejných prací atd. Státní sekretář musí takorba býti kardinálem, jelikož se jednání a úřadování jeho hlavně dotýká diplomatických poměrův mezi sv. Stolicí a druhými zeměmi, obyčejně za příčinou církevních věcí. Kancelář jeho jestit jako střed a ohnisko všech nnaciatur po širém světě. — *Druzí ministrové* mohou býti prelati neb i nekneží; toliko ministr války přirozenou měrou bývá voják.

Co se dotýče úředníkův v rozmanitých těchto ministeriích a služeb jejich, měř kněží k neknežím, usazeným na úřadech, nejlépe sezná se z následující tabulky:

Ministeria	Počet úředníkův		Služné placené	
	kněží	nekněží	kněžím	nekněžím
úřadních záležit.	278	3271	110,206	637,602
důchodův . . .	7	3084	10,329	730,268
důchodu . . .	1	347	2,400	69,808
úřady	—	125	—	51,885
učování . . .	3	9	1,320	1,824
úhrnkem . .	289	6836	124,255	1,491,387

Sluší však doložit, že mezi vytčenými tímto 289 duchovníky v řečených úřadech nalézá se 179 kněží, kteřížto buď co kaplani ve vězeních, buď jinak u věcech *apostro duchovních* služby konají. Takovou měrou ale ve světských úřadech ministerijských není leč toliko 110 kněží udrženo, kdežto se nekneží 6836 čítá. Při státním sekretáři pak pracují 3 kněží a 18 světských úředníkův, z nichž oněm 6600 skudův a těmto 8340 skudů služby vyplácí.

Mimo naznačené úřady nalézáme v Římě 17 rozmanitých *kongregací* neboli odpočívákův k opatření a vedení rozličných věcí duchovních a církevních. Ve všech těchto kongregacích slouží 158 duchovních a 327 nekneží; služebného platí se oněm 38,148 skudův a těmto 61,846 skudův. Než všechny služby těchto kongregací platí se přímo buď z tax, neb z nadání vlastníků, jimiž jsou opatřeny, aneb z pokladnice papežské, nikoli ale z důchodův zemských.

Co se dotýče *papeže*, řádný důchod jeho roční čili tak řečená *civillista* obnáší 600,000 skudův¹⁾. Jak vědomo, papež sám nemnoho potřebuje, jeden skud denně postačuje u něho na opatření stolu. U něho neoběvává nikdy hostin a kvasův; on jídá vždy sám. Roucho jeho jest jednoduché, bílý talár ze sukna neb ze žínky. Jinak ovšem zapravují se z důchodův papežových vydání na opatření dvoru, kardinálův, nunciatur, některých kongregací, kaplí papežských a služeb Božích, vydání na opravy basilik, palácův, musejí, knihoven, gallerií,

zahrad, šlechtické, palatinské a švýcarské osobní stráže, jakož i mzdy a výživy služebnictva. —

Z toho již viděti, jak málo žádá pro sebe papež od lidu svého, a kterak z důchodův svých zapravuje sám nejedny věci, na něž v jiných krajinách lid daně platiti musí. Ostatně z důchodův papežských mnohem více užítka a rozkoše má lid než papež sám.

Než, jak mnedle má se tento lid? V jakovém stavu jsou finance? — Nejsou-li daně zvýšeny? Nezmáhají-li se nedůstatky a bída pod duchovní vládou papežovou? — Nebylo-liž by Římanům lépe pod žezlem Mazziniovým a tovaryšův jeho? — K těm a podobným otázkám, odpovídá výtečný kardinál následovně.

Za prvních let po obnovení vlády papežské v Itálii, zmáhal se blahobyť v zemích papežských až ku podivu, tak sice, že, ač byl papež Leo XII. r. 1826 znamenitě zmenšil daně, důchody zemské byly větší nad vydání. — Neblahým zbouřením r. 1830 věci se poněkud zjinačily. Vojsko rakouské musilo některé kraje osaditi, a vláda viděla se nucenou dělati — dluhy. Zatím ale pečováno všemožně, aby rok po roce u větší míře napravovaly se nehody, způsobené dotčeným zbouřením. Do r. 1847 roční ten schodek sešel pak skutečně až na 350,000 skudův a byl by bez pochyby následujících let zmizel na celo, by nebyla vypukla revoluce r. 1848—1849. Papež nucen se viděl, oddati se na útěk z pověčeného sídla svého a v Římě rozhostila se republika. Jedva tu byli panovati počal Mazzini s neblahými soudruhy svými, *zvýšily se daně, nastaly bérně, rojily se příjčky*. Vláda republikánská zmocnila se též papežských a církevních důchodův, brala z kostelův stříbro a z věží zvony, zaplavila Řím špatným papírem, a *vyvezl* ze země stříbro, řádné vládě papežské zůstala za 8,000,000 skudův špatných papírův. Mimo to sluší podotknouti, že krom toho schodek za tak řečené liberalní vlády Mazziniovské obnášel 6,600,000 skudův.

Nové ty rány, způsobené revolucí a republikou, posud se sice nezhojily, avšak rok po roce patrněji se zacelují. Vláda papežská usilujíc, zhojiti je, musila na sebe přijmouti *dluhy*, jich tolik *nadělali* a *zůstavili* republikáni. Mimo to zůstala v zemích papežských *francouzská i rakouská* posádka na ochranu proti buřičům. Takovou měrou vzrostla *vydání*, vzrostl tudíž i roční *schodek* až na 2,100,000 skudův — Co

¹⁾ Kardinálové, kteřížto sídlí v Římě, pokud jiných nemají důchodův, dostávají z pokladnice papežské 4000 skudův.

divu, že se tudíž i daně zvýšiti musily? — Nové tyto daně byly pak *toliko v zemích papežských nové*; v jiných vlašských krajinách byly jsou daně ty mnohem *dříve* uvedeny, a sice u *větší* míře. Ostatně péčí, kterouž se vláda papežská zasazuje o rozkvět obchodu a všeliké opravy, podařilo se, že schodek svrchu dotčený každým rokem se menší, a bohda zmizí na celo, pokud nešťastní agitatori Italii na novo nepobouří. Do r. 1856 sešelť zajisté z dvou millionův na 750.000 skudův. Touž dobou zmáhají se též obchod a průmysl v utěšeném pokroku. Viděti to po čistém výnosu cel. R. 1847 vynášela cla v zemích papežských 4,234,212 skudův. Za triumviratu Mazziniovu r. 1849 sklesly důchody tyto na 2,943,582. Od té doby ale, ačkoli se cla ta na *mnoze* znamenitě *zmenšila*, důchody vždy více rostou, tak sice, že se r. 1856 až na 5,346,039 skud čistého výnosu vznesly. Nejsou-liž to patrné důkazy, jak svědomitě a s jakovým výsledkem vláda papežská pečuje o blahobyt lidu římského? — Nedsvědčuje-li se tudy zřejmě, jak nešlechterně počínají sobě lidé, kteřížto Mazzinia velebíce jako nového spasitele krčí rameny a litují lidu římského, že jest na novo podán otcovskému žezlu Pia IX.? — Hle, tak působí dědičné předsudky, tak státníky anglické zaslepují stará nenávisť proti svaté Stolicí a jisté choutky politické! — Bůh to naprav! —

Angličtí novináři neopomíjejí tolikéž na vládu papežskou činiti útoky za přítinnou věznův politických, jimiž, prý, přeplněny jsou žaláře, a kterými by na svobodu pomoci měla vláda anglická. Kardinál Wiseman nepominul ani té věci, a dokázal ovšem vítězně, kterak dotčení novináři a političtí sokové — *thou*. Za příčinou účastenství v revoluci a jiných zločinův, spojených s nešťastným sbouřením r. 1848 — 1849 odsouzeno jest v Římě 326 osob: mezi těmi pak není jich ani *sto*, kteřížto *pouze* příčinou *politických* provinění sedí u vězení. — Všickni druzí trpí zároveň proto, že se po čas politických bourek dopouštěli všelikých jiných zločinův u.p. krádeže, vraždy, ale ovšem z pohnutek politických (*per motivo di setta*). Kdo zná, jak dobrotivý jest papež Pius IX., netreba mu připomínati, že se počet věznův těch ustavičně ztenčuje milostí, kterážto zajatým otvírá žaláře. — Co se ale dotýče zřízení a opatření žalářův po zemích papežských: sami angličtí lidumilcové dosvědčují, že jsou čisté, zdravé a lépe zařízené, než v

kterékoli evropské zemi. Opatrovníky v žalářích těchto zajisté jsou — *milosrdní bratři*.

Výtečný kardinál usiluje vyvrátiti krivé náhledy o nedůstatecích vlády římské posléze obrací zřetel k patrným pokrokům, ježto se dějí ve *státním hospodářství*. — Státy papežské nemají do sebe rázu země plavecké. Janov, Livorno, Neapol jsou na ujmu malému přístavu v Civita vecchia, ovšem i jinak nemohoucimu vábiti znamenité množství obchodníkův evropských neb i zámořských. Přístavy země papežských hodí se hlavně jenom k obchodu podél břehův. — Nicméně vláda i za nepříznivých časův mnoho v té věci učinila. Nejedny menší přístavy po obou březích se zvětšily a vyhloubily; nejedny u.p. v Sinigaglii a v Pesaru se obnovily, nýbrž i nové se vzdělaly. Korsinský přístav v Ravenně rozšířeno; splavný průplav až do samého města vystaven, a delší hráz do moře vzdělána. V Ankoně povstala nová lodenice, Cesanatico a Terracina nových nabýly přístavův; Neronův přístav v Porto d'Anzo má se opět zříditi, a železnici spojití s Římem.

Co se dotýče železnic, vláda již učinila smlouvy s jistou společností, kteráž vystaví železnici Civita vecchia do Říma, odtud pak do Bononie. Na železnici do Frascati a k horám Albanským již se jezdí. Mezi tím staví se řádné silnice a vysušují se močály. Tak podařilo se to s bařinami Ostienskými a s močály v dolinách Ferrarských. Zároveň pečuje se o rozkvět vědeckého života. Učená dšla se podnikají, vědecké ústavy vznikají (u př. semenistě Piovo pro vyšší vzdělání duchovenstva, kolej Piova pro anglické chovance), učenci docházejí podpory. Nezapomíná se též na krásná výtvarná umění. Akademii sv. Lukáše vykázal papež novou prostrannější, přiměřenější budovu a 10 zlatých medailí na roční odměny výtečným mladým umělcům. Štědrou péčí dobrotivého papeže obohacena jsou musea, jmenovitě Lateranské, kdež se nové museum křesťanské založilo. Za Pia IX. obnovena též basilika sv. Anežky, dostaven chrám sv. Pavla, podniknuty rozsáhlé práce v katakombách.

Hle tak *zjevnými* výskazy hájí výtečný kardinál vládu sv. Otce proti *klamům* nepřátel! I kdo váže slova jeho bez předsudkův, může jinak leč s důvěrou pohlížeti na další pokrok? Netreba tu leč pokoje a času, a sv. Otec dokáže *skutky*, že „*lháři káleli ho*.“

Sv. otce Basilia řeč o díkůčinění.

Řečtiny přeložil kněz J. Desold, professor na c. k. gymn. v Plzni.

Slyšeli jste právě slova apoštola, jiniž, ač mluví přímo k Tessalonickým, zároveň veškerému světu rozkaz dává. Neboť čení jeho směřovalo sice vždy jen k těm, kteří se mu právě pokaždé nahodili: užitek však z něho vyplývá veškerým věkům lidským. „*Vždycky se radujte, bez přestání se modlete, ze všeho díky činite!*“¹⁾ Jaké to mněle radování se a jaký plynoucí z něho prospěch, — jak možná bez přestání se modlití a ze všeho díky vzdávati Bohu, toť arzo potom dle možnosti projdeme.

1. Nejprve třeba probrati to, co nám předstírají protivníci naši, zlehčující zákon ten, jako by nemožný byl. Neboť jaká to prý ctnost, nem i noci kochati se v duševní zábavě a dobré a veselé mysli býti? Naopak ale jak by možná v tisícercých doléhajících na nás náimovolných strastech, duši nám skličujících v té míře, že radovati se v nich větší jest nemožností, než býti na rožni smaženu aneb kusy sekánu a necítiti bolesti? Snad i některý z přistojících trpí na týž rozumu seduh, že hříšnými výmluvami se vymlouvá pro váhavost svou v zachovávaní příkazův apoštolových osměluje se, hanu metati na svého zákonodárce, jako by věci nemožných příkazoval. Jak prý mi možná vždycky se radovati, když nížadné příčiny k radosti sobě nenalezám? Neboť vše, co nám radost působí, nalézá se mimo nás, a neleží v nás, jako: návštěva přítele, dlouholeté přerývání s rodiči, dostatek jmění, čest u lidí, dravé povstání po těžké nemoci a ostatní života blahobyť; dobrý veskrze zdar domácnosti, plný stůl, společení v radosti účastníci, žáci bavící sluch i zrak, zdraví všech příbuzných a veškeré štěstí života jejich. Neboť trudné jsou nejen bolesti, potkávající nás samých, nýbrž i ty, ježto se týkají přátel a příbuzných našich. Toho všeho tedy nevyhnutelně potřebí k dosažení radosti a potěšení duševních. Mimo to i když vidíme pokoření našich nepřátel, potrestání utrhačů, odměny za prokázaná dobrodíní, slovem, když nížadné protivenství poklidu života našeho ani přítomně neruší, ani nám nehrozí pro budoucnost, tehdy teprv může se v duši naší ujmouti radost dokonale. Jak se nám tedy dává zákon, který nikoli na vůli naši nezáleží, nýbrž toliko od jiných náhodných právě vytčených případností závisí a je pro-

vází? Jak pak se i bez přestání modliti budu, když potřeby tělesné všecku duševní pozornost nevyhnutelně k sobě obrací?—Vždyť nemožno obrátiti mysl na jednu k dvěma rozličným věcem.

2. Prikazuje se mi ale také „*ze všeho díky činiti.*“ Mám díky vzdávati, jsa na skřipci natažen? jsa bičován? kolem lán? oslepen? Mám díky vzdávati, když mi trpěti jest nehodných urážek od protivníka svého? kdy zimou křehnu? hladem mru? v kládu jsem dán? dítek ba i manželky náhle zbaven? ztroskotáním lodí přímo z bohatství uvržen v chudobu? když jsem do rukou loupežníků upadl buď na moři, buď na zemi? když jsem raněn? pomluven? z vlasti vyobcován? v žalář uvržen? To a mnoho jiného zákonodárci předstírajíce, mluví mnozí domnívajíce se, že sobě výmluvou hříchův svých sosovalni, ježto zlehčují příkazy jeho, jako by nemožné byly. Což mnedle odpovíme? — Že jinam směřuje svatý apoštol, že duše naše od země této výše povznesti a k nebeskému obcování přivesti se snaží, čehož oni nepronikše k vznešenému úmyslu zákonodárcovu, jen v pozemských, tělesných vášních svých nic jinak, než jako hmyz v kališti se plazí, a tudíž upírají, že by příkazův apoštolových plniti možná bylo. On pak nepovzbuzuje vždycky se radovati, jen ledakohos, nýbrž toho, který by se podobal jemu, anť nežil v tělu, v němž ale žil Kristus; poněvadž sjednocenost s nejvyšším dobrem nijak nepřipouští obtížnou sotrpnost tělesnou. Ba když tělo ránu nějakou trpí, zůstává cit přetržené tou ranou spojitosti v údu trpícím, anť bolest nikdy proniknouti nemůže až k rozumné částce duševní. Kdybychom tedy pozemské údy své dle příkazu apoštola umrtvili, a umrtvení Pána Ježíše v těle svém nosili²⁾, pak by nevyhnutelně bolest od těla umrtveného nepronikla k duši, odtržené od spojitosti s ním. Urážky, škody, úmrť přátel nedostoupnou pak nikdy stupně tak vysokého, by škodily rozumu, ani nesníží vznešenosti duše, tak by spolu bolestí podobnou jíti se dala. Neboť kdožkoli, jak sluší na statné muže, smýšlejí, když v nehody nějaké upadnou, nikdy druhům svým jimi obtížni nebudou, poněvadž sami se jimi příliš rmoutili nedají; žijí-li ale dle těla, ani tak žádnému žádné obtíže nezpůsobí, jsouce k politování, méně však proto, že nehody ty je potkaly, než více že se v nich nezachovali, jak by byli měli. Slovem, duše jata snažnou touhou k

¹⁾ 2. k Tess. V, 16—18.

Blahověst, ročn. III., díl II. seš. 3.

²⁾ Kolos. III. 5. — 2. Kor. V, 10.

Stvořiteli svému, a uvylá radovati se z krásy a dokonalosti Jeho, tuto radost svou a útěchu za rozmanité tělesné rozkoše nejen nevymění, nýbrž i všeliké jinak trudné nehody v tolikéře důvody radosti si obrátí. Tak se choval apoštol Pán⁶⁾, libuje si v nemocech, v úzkostech, v protivenstvích, v potřebách, chlubě se nouzí svou⁷⁾; v hladu a žízni, v zimě a nahotě, v pronásledování a úzkostech, v nichž jiní se rmoutívali, v těch on plésával. Kdož tedy neznají smyslu apoštolova, a nerozumějí, že nás vyzývá k evangelickému životu, osmělují se viniti sv. Pavla, jako by nám nemožných věcí přikazoval. Ti ale učeť se jen znáti, jakých důvodů nám k neustálé radosti propůjčuje štědrost Boží. Když nás nebylo, tu nás v bytnost uvedl, dle obrazu svého, sám stvořil nás, rozum a mysl nám dal, jimiž přirozenost naše úplné dokonalosti nabývá, a my Boha samého poznáváme; a znamenajíce krásu veskerého stvoření, v něm samém co v knize nějaké čteme velebnou Božskou při všem prozřetelnost a moudrost. Rozsuzujeme dobré a zlé, známe voliti, co přirozeně prospěšného, zavrhovati, co škodného jest. Byvše od Boha odtřženi hříchem, opět přátelství Jeho dosahujeme, jsouce vykoupení z poroby hnusné krví jednorozeného Syna Jeho. K tomu přidej naději z mrtvých vstání, užívání andělské blaženosti, nebeské království, zaslíbení darů, převyšujících vše, což pomyšleno a vysloveno býti může.

3. Nuže, jak lze se domnívati, že to vše není důstatečným důvodem k neustálé radosti a k dokonalému polěšení? Jak možná mysliti, že důstojné radosti požívá jen ten, kdo dobře jídá a pije, hudbou se baví, a na měkkém lůžku si lenivě hovi? Já bych ale řekl, že by ty a takové lidi politovati měl každý, kdož má rozum, blahoslavití pak že sluší ty, kteří v naději budoucího blaha, přítomného života obtížnosti trpělivě nesou, za vezdejší strasti věčné odměny čekajíce. Kdož Boha se drží, buďtež si i v oheň metáni, jako oni tři mládenci v Babyloně, buďtež mezi ty uvrženi, buďtež si od velryby pohlceni, blahoslavití, trvám, je musíme, a říci, že v radosti žijí, poněvadž se nermoutí nad přítomnými strastmi, nýbrž kochají se v naději očekávajícího nás blaha. Nebo, tuším, že statný zápasník, jenž se byl jednou do závodisté nábožného života spustil, udatné druhých zápasníkův svých rány snášeti má, silen naději věnce vítězoslavného. Neboť i ti, kteří v obyčejných zápasnických hrách

uvyklí nesnázím bojovným, neochábnou pro bolest ran, nýbrž přímo proti soupeřům svým se ženou pro touhu po slavném vítězství, obtíží přítomných nedbajíce. Tak i muž statný, nechať se mu cokoliv sebe odpornějšího přihodí, nezasmuší se v radosti své; nebo „soužení trpělivost působí a trpělivost zkušení, zkušení pak naději a naděje nezaharbují“⁴⁾. Pročež i na jiném místě nám přikazuje, trpělivými býti v úzkosti a v naději se těšiti⁵⁾. Naděje tedy uvádí a uhostuje radost v duši muže statného. Tentýž ale apoštol Páně přikazuje nám plakati s pláčícími⁶⁾, a píše ku Galatům⁷⁾, plakal nad nepřáteli kříže Kristova. Treba-li pak se zmíniti, že Jeremiáš plakal? že Ezechiel žalozpěvy knížat z rozkazu Hospodinova psal⁸⁾, a mnozí svatí kvíleli: „Běda mi, matko má proč jsi mne porodila“⁹⁾ a „Běda mi, poněvadž zahynul svatý ze země a upřímného mezi lidem více není!“ a „Běda mi, poněvadž jsem jako člověk, sbírající klasy o žních“¹⁰⁾. A slovem, vyskoumej hlasy spravedlivých, a kdekoli kterého nalezneš, že truchlivější hlas vydává, seznáš, že všickni kvílí nad světem tímto a nad trudným životem jeho. „Běda mi, že tak dlouho pohostinu jsem“¹¹⁾. Touží rozděleni býti a býti s Kristem¹²⁾; truchlí nad prodloužením přebývání svého, jakožto překážkou pravé radosti. David pak, ač jen z částky, zanechal nám žalozpěv nad přítelem svým Jonatanem: *Truchlím nad tebou, bratře můj Jonatane*.¹³⁾ a „*Deery Israelské truchlete nad Saulem*“¹⁴⁾. Nad tímto truchlí, poněvadž zemřel v hřichu; nad oním jakožto nad svým nejupřímnějším přítelem. Však ale i Pán sám plakal nad Lazarem, plakal nad Jerusalemem a blahoslaví ty, kteří pláčú a kvílí¹⁵⁾.

I jak to vše, řekneš, souhlasí se slovy: „Vždycky se radujte?“ Nebo nemají slza a radost téhož pramene. Onano rodívá se jako z rány nějaké, když náhlá a nenadálá případnosť zastihne duši, a tíží svou svírá a tísní srdce; tato však, radost jest jako plésání duše, těšící se z dobrého zdaru věci. Tudíž pocházejí též rozličná na těle znamení.

⁴⁾ Řím. V, 3. 4.

⁵⁾ tamž XII, 12.

⁶⁾ tamž XII, 15.

⁷⁾ Vlastně k Filip. III, 18.

⁸⁾ Ezech. II, 9.

⁹⁾ Jerem XV, 10.

¹⁰⁾ Mich. VII, 2. 1.

¹¹⁾ Zalm CXIX, 5.

¹²⁾ K Filip. I, 23.

¹³⁾ 2. Král. I, 26. 24.

¹⁴⁾ Jan XI, 35. — Luk. XIX, 41. — Mat. V, 5.

— Luk. VI, 21.

⁷⁾ 2. Kor. XII, 9. 10. — 2. Kor. XI, 27.

Nebo truchlící bývají bledí a ssínalí, chladní a vahaví; veselí ale květoucím se rdívají červcem, a jásající jejich duše radostí jenjen vyskočiti usiluje. Vřak ale připojím k tomu ještě, že žalosti a slzy svatých z lásky k Bohu pocházely. Vždy hledíce k jedinému svému a zamilovanému dobru, a od něho vážíce hojnost radosti své, obstarávají věci spoluslužebníkův svých, kvílíce nad hříšníky, a napravující je slzami svými. Jako ti, kteří stojí na břehu, vidouce nešťastníky tonoucí na moři, útrpnost s nimi sice mívají, nikdy se ale v pečlivé starosti o vysvobození jich nevzdávají své vlastní bezpečnosti: tak i onino kvílíce nad hříchy svých bližních, nepozbývají vlastní své radosti. Ba i zvyšují si ji, zasluhující si slzami pro bratří své zvláštní milosti Páně. Pročež blahoslavení plačící, a blahoslavení lkající, neboť oni potěšení, oni smáti se budou¹⁵⁾ Smích pak nenazývá tuto onen obyčejný, hlasný chechtot, jež plnými ústy bujně kypící krev vyrážívá, nýbrž čistotu a vši zasmušilostí prostou veselost duše. I lze tedy dle slova apoštolova plakati s plačícími, poněvadž takové slzy jsou takměř *slzami a závdavkem* radosti věčné. Povznes se v mysli své a popatři v duších takto spořádaných pravou povahu andělskou. Či jim jiná povaha přísluší, než radovati se a plésati? hodnit učinění jsou státi před Bohem a užívati nevýslovné krásy a slávy Stvořitele svého. K onomu tedy životu nás povzbuzuje svatý apoštol, *veďte se radovati.*¹⁶⁾

5. Na to však, že Pán splakal nad Lazarem a nad městem, dá se odpověditi tolik, co na to, že jedl a pil, nemaje toho nížádné potřeby, nýbrž tobě zanechává příklad, jak bys měl duše své žádosti mírniti a krotiti. Proto tedy i splakal, by napravil přílišnou tklivost a malomyslnost lidí plačlivých a kvilivých. Neboť jestli cos jiného, jistě že slzy potřebí mají míry rozumné, nad čím a mnoho-li, kdy a jak splakati sluší. Že ale slzy Páně nebyly vášnivé, nýbrž *potřebné*, zřejmof z toho, co mluvil a činil: Pán „Lazar, přítel náš, spí; i jdu, abych ze sna probudil jej!“¹⁶⁾ Kdož pak z nás pláče nad přítelem spícím, o němž doufá, že brzo procitne? — „Lazare, pojď ven!“¹⁷⁾ I očívl, který již byl mrtev, a ten, který svázan byl, již chodí. Zázrak v zázraku, svázané míti nohy rouchami a choditi; neboť větší byla mocnost vzkřísujícího než všeliká

vazba. Jak mnedle Pán, úmysl maje, takového cos učiniti, nehodu jeho pláče hodnu býti soudil? Není-li pak tím zjevno, že ve všem ohled bera na slabost naši, jistou míru a meze určil přirozeným, mimovolným citům našim, jednak bezcitností, jakožto čehosi nelidského se varuje, jednak přílišnou trudnost a plačtivost, jakožto cosi neslušného zavrhuje? Proto splakav nad přítelem i sám obecnou lidskou citlivost na sobě okázal, i osvobodil nás od přílišnosti jak v jedné tak v druhé stránce, ukazuje nám, abychom ani nezmalatněli v nešťastných příhodách, ani nebývali bezcitní v trudných případnostech. Jakož se tedy okázal Pán lačným býti, když pokrmu živného zažil — jako žízeň pocífoval, když v těle vlhkost vyschla, jako umdlel, když mu svaly a čivy Jeho z cesty příliš se napnuly, při čemž při všem nikdy božství Jeho neochabovalo, nýbrž jen tělo jevilo známky lidské přirozenosti; tak i slzám svým dopustil téci, by přirozenou tělesností své známku ukázal. Toť se přirozenost stává, když dutiny mozku, naplněné výpary, pocházejícími z trudnosti, tížící tuto vlhkost očima, co nějakýma trubicema vypouštějí. Odtud pochází zvění v hlavě, závrat, mlhy v očích, když náhle věci truchlivé slycháme, při čemž se totiž hlava otáčí od výparů, které stěsněná dolů teplota na horu žene. Tak potom, tuším, jako oblak v dešť, i výpary tyto v slzy stuhnuvše, stikají. Tímž také bývá, že zarmoucení vyplakavše se, oblevy pocífoují, když se jim slzami tisnící je tíže takměř nevědomky odlehčí. Potvrzuje slov těchto pravdu sama zkušenost. Neboť znamenáme, že mnozí byvše zachvácení velikými nehodami, slzí se mocně zdrželi; na to pak někteří v náramné upadli neduhy, buď mrtvici, buď malomocenstvím byvše raněni, jiní i docela života pozbyli, anaf všechna síla jejich tíží zármutku podlehla co slabá podpora. Neboť co při ohni vidáme, že se totiž dusí vlastním kouřem svým, když vyjítí nemoha, jej odevšad obaluje; toť prý se i stává s životní silou člověka, že chřadne a hyne pod břemenem zármutku, pokud nemá nížádného výstupu na venek.

6. Nebertež si tedy slz Páně k svému ospravedlnění, kdožkoliv rádi příliš kvílíváte. Neboť jako nám skrovný pokrm, jež Pán požíval, není podnětem k lahůdkářství, nýbrž svrchovaný příklad strídmosti a zdržlivosti: tak nejsou ani slzy Jeho příkladem ku kvilení, nýbrž míra zjevná a jisté pravidlo, jak bychom vážně a slušně mezi přirozených se držíce, trudné případnosti snášeti měli. Nedovoluje se tedy ani ženám ani

¹⁵⁾ Luk. VI, 21, — Mat. V, 5.

¹⁶⁾ Jan XI, 11.

¹⁷⁾ tamž 43.

mužům přílišně tesklivými a plačtivými býti, nýbrž jen mírně truchlití a skrovně zaslzeti v nehodách, a to tise toliko ani křikem a hlasitým kvičením, ani trháním šatu, ani sypaním prachu, aniž jiným jakýmkoli výjevem, slušicím toliko lidem, kdož neznají věci nebeských. Neboť muž, čistým, božským uměním cvičený, pravdou slova Božího jako pevnou hradbou budiž utvrzen, útoky vselikerých nehod odrážej a přístupu nížádného nedopouštěj zástupům jejich, valicím se k slabé a nízké duše strance, co k nějakému neostraženému místu. Znamením to duše nemůžné a nehledající nížádné posily v Bohu, příliš se podávati a podlehati zármutku. Neboť jakožto červi se do nejměkčího dříví zažirávají, tak i žalosti nejvíce zaujímávají malatná srdce lidská. Měl-li pak Job srdce dýmantové? Měl-li pak vnitřnosti kamenné? Zemřelo mu desatero synův takměř v okamžení, jednou ranou pohřbeni byvše pod sutinami domu radosti, po čas vyražení svého, anž ďábel nad hlavami jejich obořil slavení. Job spatřil hody, sbročené krví, a syny, kteří se mu byli rozličnou dobou zrodili. spatřil najednou jinem kruté smrti pohlcené. Nekvilil, nerval si hlavy, nevyslovil ani jediného nemůžného slova, nýbrž slavně ono a u všech věhlasné propověděl dikučnění: „*Hospodin dal, Hospodin vzal; jakž se Hospodinu líbilo, tak se stalo; budiž jmeno Hospodinovo požehnáno*“¹⁸⁾. Což byl muž ten bez citu? Jak by to možná bylo, an sám o sobě dí: „*Plakával jsem nad tím, kdož souzen byl*“¹⁹⁾. Zdaž-li pak neklame, tak mluvě? Toť nemožno, ana sama pravda věčná dosvědčuje o něm, že mimo jiné ctnosti i pravdivým byl, řkouc: „*Muž ten byl bezúhonný, spravedlivý, bohabojný, pravdivý*“²⁰⁾. A ty bys žalozpěvy, k zármutku zvlášť složenými, kvíliti a dumami trudnými duši svou mořiti chtěl? Jako herci na divadlech vykračují si v přetvářce a přestrojení svém, tak i ty mniš, že truchlití a smutek zjevně ukazovati sluší černým oděvem, neupravenou hlavou, tmou v obydlí, nečistotou, prachem a žalobami, jimiž bys vždy obnovoval ránu, duši zasazenou? Nechať tak činí lidé nížádné naděje nemající²¹⁾. Ty ale věříš o těch, jenž zesnuli v Kristu, že „*se tělo rozsívá v porušení a povstane v neporušitelnosti; rozsívá se v nemoci, vstane v moci; rozsívá se tělo tělesné, vstane tělo du-*

chovné“²²⁾. Což tedy kvílíš nad tím, jenž jen odesel přestrojit se? Ani sebe neoplakávej, jako bys byl pozbyl nějakého pro tento život spomocníka; neboť „*lépe jest*“²³⁾ dí Písmo, „*doufati v Hospodina, než doufati v lidi*“²³⁾; ani nad nebožtíkem nekvil, jako by nešťastným byl. Neboť brzo jej vzbudí ona trouba nebeská, a ty uziříš jej, stojícího u trůnu Kristova. Přesťañ tedy nestatně a neslušně naríkati: „*Ach, toho náhleho neštěstí!* — Kdož by se toho byl nadál? — Kdy pak bych si to byl pomyslíl, že pocho-vám tuto hlavu nejmilejší!“ Nebo kdybychom taková slova slyšeli od jiných, sami bychom se zarděli, vědouce ze zkušenosti jak předešlých tak i přítomných časův, že podobné truchlivé případy přirozeně nevyhnutelné jsou.

7. Tak tedy ani předčasná úmrtí, ani jiné jakékoliv nehody náhle na nás přikvapí, nepolekají nás, pokud jen uměním a zbožností dokonale vycvičení budeme. Tak u př. kdybych měl syna jinocha, jedného dědice veškerého statku, útěchu svého stáří, okrasu veškerého přátelstva, co uslechtilý kvítek mezi sobě rovnými květoucího, podporu celé rodiny, a ten by mi umřel v nejlepším věku mladosti své v prach a popel se obrátil, jenž byl krátce před tím sladce rozprávěl a nejmilejším pohledem byl očím otcovským. Co si nyní počnu? Roztrhnu-li na sobě šat, vrhnu sebou na zemi a ležeti budu v prachu? Budu-li kvíleti a láti a před očima jiných počínati si jako chlapec svíjecí se křikem pod metlou? Nikoliv, nýbrž uznáváje guťnost toho, co se již stalo, že nevyhnutelný řád smrti, že hrozí každému věku, a že každý i ten nejtuzší svazek roztíná, nebudu se pozastavovati nad nehodou svou. Nepozbudu myslí, jako náhlou ranou omráčený, věda ode dávna, že jsa otcem smrtelným měl jsem též smrtelného syna, a že nic lidského není stálého, co by se. Jednou nabyto, na vždy držeti dalo. Vždyť i města velká a slavná, pověstná jak skvělostí budov, tak mocí obyvatelův i ostatně bohatstvím krajiny i tržby veleslavná, nyní jediné v rumech jeví známky bývalé okázalosti své; vždyť loď mnohá přechasto v bouři zachována, tisíc-krátě moře propluvši, a tisíce zboží kupcům přinesši, jedním ruchem větru zmizela; vojska, která byla často proti nepříteli pole obdržela, jakmile je opustilo štěstí, přebidným příkladem a výstražnou pověstí se stala; národové mnozí a ostrovy, dosahše ve-

¹⁸⁾ Job I. 21.

¹⁹⁾ tamž XXX, 25.

²⁰⁾ tamž I. 1. dle řeckého.

²¹⁾ 1. Tessal. VI. 12.

²²⁾ 1. Kor. XV. 42—44.

²³⁾ Žalm CXVII. 9.

sahše veliké moci, mnohé vítězoslávy dobytše, na zemi i na moři a nesčíslného bohatství nakořistivše, buď časem pošli anebo přemoženi porobu vyměnili za svobodu. Zkrátka, cokoliv bys za největší a nesnesitelnou nehodu považoval, toho ti již minulí věkové příkladů nejedněch poskytují. Jako tedy tíží věci na vahách pozorujeme, a ryzosť zlata rozeznáváme na náterném zlatnickém kameni: tak i když příklady, které dal Pán dal nám, s paměti nespustíme, nikdy nevykročíme z mezířádné mírnosti. Přihodí-li se ti tedy náhle cosi trudného, zvlášť pak, když si již rozumu dospělého, nebudíš příliš zarmoucen, nadějí na budoucnost ulehčuj si tíží nehody přítomné. Neboť jako lidé slabozrací zrak svůj odvracují od předmětů příliš světlých a na květných a travnatých luzích odlehčují očím svým: tak i my nemáme ustavičně duchem hleděti k věcem zarmoutlivým a stále obírat se jen nehodami přítomnými, nýbrž oči duše své povznášeti k pohledu na to, což v pravdě dobrého jest.

Tak vykonáš to, což prikazuje apoštol Páně: „Vždycky se radujte!“ pokud život svůj ustavičně obracíš k Bohu a v naději budoucí odměny odlehčíš si v nehodách vzdejších. Utrhlo-li se ti na cti? — Pohledni k slávě, která nás pro utrpení očekává v nebesích. Uškodilo-li se ti na jmění? — Napni zrak svůj k bohatství nebeskému a k pokladu, jež si ukládáš dobrými skutky. Jsi-li vyhostěn z vlasti? — Vždyť máš i vlast jinou, nebeský Jerusalems. — Pozbyls dítek? — Vždyť máš z nich anděle, s nimiž plésati budeš vůkol trůnu božského a radovati se radostí věčnou. Tak s přítomnými nehodami srovnáváje budoucí blaho, nabudeš i zachováš si mysl veselou a pokojnou, ku které nás vyzývá příkaz apoštolův. Ani lesk štěstí lidského duše tvé k nemírné radosti nena-dýmej, ani tíže trudných nehod nesnižuj veselosti a vznešenosti její. Nebudeš-li tak ke všem případnostem života odhodlán a připraven, nikdy nebudeš žíti život utěšený a klidný. Toho však snadno docílíš, budeš-li přikázání to stále míti před očima, kteréž velí, vždycky se radovati; nedbaje všech tělesných obtížností, budeš si hleděti radosti duševních, a bolesti vzdejšího života přemáhaje, k naději věčného blaha mysl svou obrátíš, na kteréž i pouhé pomýšlení utěchou naplní duši naši a plesem andělským opojí srdce naše v Ježíši Kristu, Pánu našem, Jemuž sláva a mocnosť na věky věkův. Amen.

Píseň vánoční.

Od J. Drbohlava, bisk. vikáře Nymburského a faráře v Jeseníku.

(Dle žalmu XCVII.)

Prozpěvujme Hospodinu,
Nové jemu písně pějme;
Velké vykonal on divy,
Proto vroucí dik mu vzdejme.

Péce měl o naši spásu,
Nezapomněl na své plémě.
To, co slibil, věrně splnil,
Před očima celé země.

Bez ustání na paměti
Měl on svoje sliby slavné,
Které ústy prorockými
Zvěstovány v době dávné.

Aj, již všecky světa kraje
S podivem zří k Betlehému;
Zpívají tam andělové
Kristu, Bohu vtělenému.

Jesličky jsou trůnem jeho,
V chlévě stan má nebes krása,
Z jeho oka slza plyne,
Ježto spásu naši hlásá.

Nuže, vděčný zpěv zaznívej,
Lidstvo vítěj svého Pána;
Budiž sláva nekonečná
Hospodinu v žalmích vzdána!

Rozvesel se obor země
Se vším, co na ní přebývá;
Kristu, veškerenstva králi,
Z úst všech tvorů čest ať splývá!

Onť jest Ten, jenž k stolci svému
Sezve všeho lidstva pluky;
Bezbožník i vyvolenci
Vezmou mzdu svou z jeho ruky.

Sláva Otci, sláva Synu
I svatému Duchu sláva
V zvučné písni, v chvalo zpěvu
Nechť se po vše věky vzdává.

Obřad sv. Methodia.

Od Jana Bílého, doktora v bohosloví, duchovního správce v Tišnově na Moravě.

K veliké radosti každého slovanského katolíka, zvláště pak nás Moravanův, zároveň téměř vyšlo jest na světlo tré životopisův ss. apoštolův slovanských. První dílo tohoto druhu vydalo Dědictví ss. Cyrilla a Methodia moravské, a životopis ten sepsal kněz V. Štulc v Praze. Druhý vydal v Litoměřicích německým jazykem p. Dr. Ginzl, profesor theologie; a třetí, velmi kriticky vzdělaný, vychází ve Würzburgu v letošním ročníku týdenníka katolického, jež vydává p. Dr. Himmelstein. První stať tohoto výborného životopisu, jež sepsal učenec neznámý pod známkou ES., začíná v čísle 4. (str. 49). Všecky tyto tři biografie jsou výtečné, důkladné, kriticky vzdělané, a tudíž nového světla mnoho jsou nanesly do posvátných prostor časových, do kterých padá působení našich svatých, tu onde posud buď neznámých nebo ne dosti oceněných věrovestův, učencův a šířitelů pravé osvěty křesťanské ve střední Evropě. Ačkoliv však dotčení životopiscové našich apoštolův co do události života jejich, na skutky tak bohatého, shodují se: nicméně předce ještě v některých otázkách rozcházejí se na různu mnění jejich. Za tou příčinou na novo vybízí se upřímná snaha jiných, z toho, co již nezvratně stanoveno, ve sporných otázkách nového vymáhati světla historického. Tak se rozcházejí dotčení tři učencové zvláště v trojí otázce, a sice:

1. ohledem *legendy* staropannonské;
2. ohledem obsaženého v ní *listu papeže Adriana II.*
3. ohledem *liturgie*, ve které tito svatí sloužili u nás.

Stranu 1. punktu Dr. Ginzl jest *jediný* proti té legendě, jižto Štulc co pramene zcela pravého a viry hodného

používá, k jehož náhledu ES. též se nacyluje. Jedině Dr. Ginzl jest proti ni, proto že si byl udělal za kanon své kritiky: „*Co se s pramenem, Translatio S. Clementis nesrovnává, to za podvržené a nejisté budiž jméno.*“

Co se listu *Adrianova* týče, přesnost jeho kněz V. Štulc v díle svém, jak se domníváme, *vítězně* dokázal (str. 486). Dr. Ginzl a ES. jsou proti přesnotě listu toho.

Ušlechtilá snaha p. Dra. Ginzla, naše sv. apoštoly ohledem pravověrnosti (orthodoxie) tak vyliciti, aby se jich nikdo ani zdaleka nesměl dotknouti, svedla jej i k tomu, že všelijak snaží se dokazovati, kterak prý liturgie, v níž svatí naši sloužili v Moravě, byla liturgie *církve latinské*. — My, ačkoli stejnou horíme oddaností a úctou jak ku Stolicí svaté, středu to jednoty, tak i ku svatým našim: nicméně máme za to, že neubude jich orthodoxie, ani naši vroucí k nim účtivosti, osmělíme-li se, proti důmnění p. Dra. Ginzla tvrditi: liturgie, v nížto Svatí naši u nás sloužili, že byla *slovansko-řecká*. Ohražujeme se ale proti tomu ještě jedenkrát, že toho nečiníme z nechuti k Římu, jako starý *Stránský*, nýbrž z lásky ku pravdě, jako *Dobrovský*, a učený liturgista německý *Rössing*.

I.

První důkaz, že sv. Cyrill a Method sloužili v obřadu slovansko-řeckém podávají nám *Zlomky glagolické*, které učenému světu objevil Dr. Höfler a vysvětlil Dr. Šafařík. Tento nejucenější starých památek slovanských znatel, po delším učeném zpytování dotčených zlomků vydal úsudek v ten smysl, že neváhá nikterak, původ jejich položití do *prvního století* po působení ss. Cyrilla a Methodia na Moravě (r. 862—950). — Dotčené ty dva zlomky jsou *částky liturgických knih dle řeckého obřadu*.

*První zlomek obsahuje deset svě-
tlnen (exapostolarů) t. j. krátkých
chvalozpěvů.*

*Druhým zlomkem zachovala se nám
částka hodinek na den pašijný (3 an-
tifony, 1 kathisma a 2 makarismy).*

Tyto zlomky jsou patrný důkaz,
že Svati naši sloužili u nás dle ritu
východního řeckého. P. Dr. Ginzl
teprv tenkrát chce uvěřiti zlomkům,
až by se dokázalo, že ony jsou zrov-
ná částky, vyňaté z *rukopisův* ss. Cy-
rilla nebo Methodia. My pak i bez
toho důkazu máme je za pozůsta-
lost jejich obřadování dle liturgie sla-
vo-řecké, i kdyby zlomky od mnichů
z Uher do Čech přinešeny byly. Ko-
nec všeho toho bude vždycky ten,
že původ takových rukopisův slavo-ře-
ckých pochází od ss. Cyrilla a Me-
thodia. Nebo kdo by se byl *po nich*
opovážil, takového cosi v Čechách, U-
hřích nebo v Moravě začínati a uvá-
děti? — Dále p. Dr. Ginzl připouští,
že ss. Cyrill a Method evangelia a ža-
lář překládali *přímo* z textu řeckého
(str. 120). Jelikož ale, jak víme,
knihy liturgické *obsah* svůj dle *větší*
části z Pisma sv. čerpají: kterak ob-
stojí onano *latinnost* slovanské svato-
řeči, kterouž prý Kopitar navždy vi-
tězně dokázal (str. 112). Dle náhle-
du p. Dr. Ginzlova musela by pře-
kládati *řeckost* (t. j. mluvnické spůso-
by jazyka řeckého) v knihách těchto.
Ano Kopitar sám se v této otázce ne-
mohl na něčem jistém ustanoviti, nýbrž
zdá se nám, že byl více pro obřad
řecký. Nebo on píše¹⁾: „*Hoc ergo no-
bilib Graecorum par fratribus Moraviae
— sacra procurabat lingua ritumque ne-
scias graecone (nec enim schisma extite-
rat) an, cui assueti erant, latino Mo-
rari.*“ — Z toho, že tehdaž prý ještě
nestávalo „roztržky,“ Kopitar za možné

uznává, že Svati naši u nás po slo-
vansko-řecku sloužili.

P. Dr. Ginzl byl již s dilem svým
vzácným hotov, když Höfler se svým
nálezem se vytasil. Tu ovšem bylo
těžko, stavení s takou náramnou pílí zbu-
dované, rozhoditi, a v nové se uva-
zovati. Odtud nejslabší argument celé
kničky této překrásné jeho jest *posled-
ní stat dotčeného díla.*

II.

Mimo jiné vydatný důvod, že byla
u nás liturgie řecká, máme v naší
moravské agendě, minim totíž *obřad
svěcení vody v svatvečer sv. tří králův*.
Obřad ten i v Čechách se vykonává.
Jestli to zlomek a zbytek liturgie ře-
cké pocházející od ss. Cyrilla a Metho-
dia. Žádná diocese sousední v Slez-
sku, v Polsku, ani v Rakousích, ani
v Uhřích nekoná tohoto obřadu, jehož
dlouhé modlitby, často opakované e-
xorcismy a kříže svědčí o původu ře-
ckém. — Tento obřad jest drahocen-
ný literární pomník působnosti ss.
Cyrilla a Methodia v našem kraji mo-
ravském; on jest zřejmý důkaz a hla-
sité svědek, že obřad, v němž Svati
naši sloužili, byl obřadem církve jejich
t. řecké. Jinak komu by to bylo na-
padlo, zlomek řecké liturgie vstaviti
do latinské agendy? — Kdo by se na
cosi takového byl opovážil? A nač by
to byl udělal? Jaký to mohlo míti
účel? Jinak ovšem všechno vypadá,
pakli, jak tvrdíme, ss. Cyrill a Method
u nás sloužili po řecku. Tenkrát
ovšem mohlo napadnouti některému
z biskupův olomuckých, aby z vděč-
nosti, na *památku* těchto slavných před-
kův svých, a slavného jejich v řeckém
ritu apoštolování, vložil do agendy die-
cesální alespoň jeden, a sice přední
obřad církve řecké t. *obřad svěcení
vody*. Snad to byl biskup Jan VIII.
z Novévsí, který r. 1380 na synodě
v Kromětiži zasvěcený svátek patronův
moravských na den 9. Března položil, a

¹⁾ Prolegomena historica in Evangelica Slaviaca.
Slav. Bibl. von Miklosic. Wien 1851. S. 59—64

officium na svátek jejich sestaviti dal. Či nám někdo vydá nějaké vhodnější tohoto výjevu vysvětlení? — —

III.

Nyní ale přikročíme k vyvrácení ostatních důvodův, jimiž velectěný p. Dr. Ginzl snaží se dokázati, že *liturgie*, jižto Svati naši sloužili, byla slovansko-latinská.

Výtečný biograf, dotčený p. Dr. Ginzl na straně 108 díla svého učného uvádí za důkaz: „*Sv. Method při svěcení svém v Římě zavázal se přísahou, že se chce držeti nejen dogmat, nýbrž i obřadu Církve latinské; jináče prý by nebyl ani vysvěcen.*“

Na to odpovídáme. — Dejme tomu, že Method a bratr Cyrill prvé, než se stal arcibiskupem, slovanským jazykem jediné kázal: tudíž i p. Dr. Ginzl i ES. se domnívá, že Method, stav se arcibiskupem, *oprávněným* se býti mněl, v slovanské řeči i *sloužiti*. To přece musel věděti osvěcený Method, že k udržení jednoty napomáhá, při obřadu jednou podržeti i jazyk stejný. — Pakli se Method oprávněna býti mněl, zavéstí novotu, v latinských krajinách posud neslýchanou: bez pochyby tím méně se obával dostáti povinnosti své, pokud *obvyklým* obřadem Církve řecké konati nepřestával služby Boží. A když papež napotom schválil a potvrdil to, což posud neslýháno: tudíž samo sebou se rozumí, že nemohl míti ničeho proti ritu řeckému. Pišeť pak Jan VIII. zřetelně, když byl nejprv Methodiovi zapovídal sloužiti po slovansku: „*vel in latina, vel graeca lingua, sicut Ecclesia Dei toto orbe diffusa cantat.*“ — Tehdy tuším Jan VIII. tím vyjádřil tolik: „V řeči slovanské smíš jenom *kázati*, ale mši sv. máš sloužiti buď jazykem *latinským* anebo *řeckým*. — Když ale později též *řeč slovanskou* do obřadu připustil: tím méně

listem svým schválený obřad řecký zapovídati jemu mohl a chtěl.

Známo, že Církev ohledem *obřadu* a *kázně* není neustupnou, nýbrž pokud to vymáhá větší prospěch křesťanstva, mnoho promíjí, mnoho dovoluje. Tak posaváde, jen aby jich sobě neodezila, Církev chová v lůně svém. Řeky sjednocené i na západě, ačkoli zcela dle ritu svého služby Boží konají. —

V této shovívavosti jeví se velká věhlasná opatrnost sv. Stolice za časův tehdejších, nebo pravda jest, co píše Asseman (Calend. III. 170): „Pro certo affirmamus, motum Joannem papam ad concedendum Slavonica linguae in sacris usum — precibus regis (to ne) populi que *Moraviae* (to ano), quibus si postulata negasset, ii *haud dubie ad graecam ecclesiam confugissent, a qua, Bulgarorum instar, id facile obtinuissent.*“ Zrádný Photius byl tehdaž Bulharsko odtrhl od Říma; na stolici císařské seděl císař Basilus, který mezi všemi slovanskými kmeny činil propagandu pro Cařihrad, jakož skutečně Srby (pod Muntiminem), Chorvaty a illyrské Slovany na čas odvrátil od Stolice svaté. — V těchto hroživých okolnostech, kdežto schismatický graecismus takým hrkem se tisknul do srdce latinského západu, musela raditi moudrost politická papeži, předně: aby církev velko-moravskou uhájil, a sice tím, že povolil v ní ritus slavo-řecký, aby touto moudrou shovívavostí nejen odtržené již sv. Stoliči kraje katolicko-slovanské zase sobě naklonil a získal (jako skutečně hned za Jana VIII. Chorvaté a Illyři k matce Církvi římské jsou se navrátili), nýbrž i tyto krajiny na vždy ubezpečil před svůdnictvím zrádného graecismu. Odtud bezpochyby šetrnost k slavo-řeckému ritu.

Za druhý důkaz v příčině náhledu svého uvádí velectěný p. Dr. Ginzl

(str. 108, 109.) *odpůrce* Methodiovy. Žaloby jejich týkají se prý vždy jen řeči liturgické a nikdy obřadu, na vědecktví, že se Method držel obřadu latinského. To platí prý též o zá-
povědi.

Takové rozumování není nutné, nýbrž více—nucené. Čeho mněle jiné mohly se žaloby a zápowědi týkati, než — řeči? — Šnad obřadu řeckého? Vždyť zřejmě stojí v listu papežském, že smí Method sloužiti „vel in latina, vel graeca lingua; ale „graeca lingua“ a „ritus řecký“ děliti se nedá! Kdyby se byli sokové pozdvihli proti obřadu řeckému, byli by tehdaž ne- přímo kaceřovali všecky svaté učitele církve řecké: Basilia, Chrysostoma, Klemente a ty ostatní sv. Otce, kteréž ovšem církve latinská ctí, ač řeckým obřadem mši sv. sloužívávali. Mše sv. dle podstaty jest v obojí církvi jedna; formy rituální nebyly pak onoho času ještě tak vyvinuty, jako za dob našich. V církvi řecké to bylo něco obyčejného, že i jiné řeči v obřad se připoušťely (syrská, koptická, arabská). A proto též sv. Method neváhal, v tom ohledu již Adrianovi II. vyjeviti své náhledy, že by to bylo s velikým prospěchem, k utyzení samostatné od Němců církve moravské, kdyby mu povolil na Moravě sloužiti obřadem slovansko-řeckým. Po té, jak se domníváme, opatřen takou plnomocí, a vrátiv se z Říma co arcibiskup po řecko-slovansku sloužiti začal, načež papež Adrian II. listem, psaným k Rostislavovi a zachovaným v legendě pannonské, *poprvé* protisokům ritus slávsko-řecký zastává a schvaluje.

Co pozitivní důkaz svého domnění uvádí p. Dr. Ginzl (str. 110) a sice ten: „Sv. Method užíval při mši sv. *Credo*. Že při tom *Filioque* vynechával, proto jej sokové obviňovali z kacířství. Pokud ale vůbec „*Credo*“ zpíval, jest důkazem, že sloužil po latinsku.

Nebo tím způsobem (totiž s *Credo*) němečtí biskupové ze západu (od sněmu v Toledu 589) mši sv. ve svých krajích jsou uvedli.

Na to odpovídáme: Method byl knězem řecké Církve. Ani v Římě tehdaž se ještě neříkalo při mši sv. *Credo*. Podle příkladu synody v Toledě r. 589 bylo od biskupův západních do mše sv. uvedeno; a biskupové ze Solnohradu a Passova též na Moravě tak to zavedli, aby se *Credo* při mši sv. zpívalo. A nyní soudíme takto! Mohl-li sobě dovoliti metropolita církve solnohradské, ačkoli v Římě o tom ještě ničeho věděti nechtěli, do mše sv. uvesti *Credo*: proč by si byl nesměl dovoliti metropolita církve slovanské, obohatiti mši sv. takovým krásným obyčejem, totiž říkáním nebo zpíváním *Credo*, jelikož pozoroval, že v Římě, ač tamo tak neslouží, nicméně nic proti tomu nenamítají. Pokud ale vynechával *Filioque*: i proto měl podstatný důvod, a sice ten, že posud tak v obyčeji mívál, co řecký kněz říkáti *Credo*, a synoda v Toledě že mu nebyla neomylnou autoritou! —

Za další pozitivní důkaz udává p. Dr. Ginzl: že papež povolil slovanský ritus *jedině* pod tou výminkou, aby při mši sv. Evangelium se čítávalo nejprvé po *latinsku*, a potom teprva po *slovansku*. Kdyby prý byli sloužili po řecko-slovansku: tu by prý zníti musel rozkaz papežův: „nejprv po *řecku*, a potom po *slovansku*.“

Na to odpovídáme: Moudrý papež velel, čítavati sv. evangelium nejprv po *latinsku*, aby se tudy uctivost projevila k *té* řeči, ve které západní církve koná služby Boží, a ve které Stolice římská, střed jednoty, své rozkazy dává. Posluchačstvo v těchto krajinách mohlo býti i takové, které rozumělo jazyku latinskému: avšak nikdo tu nebyl, kdoby byl rozuměl jazyku řeckému (vyjma kněží řeckých),

a tudíž bylo by nařízení papežovo bývalo zcela zbytečné ano nemoudré, dati svaté evangelium mezi lidem slovanským čítati po řecku. Latina tu zastupovala jednotu Církve jako řeč mrtvá; řeč řecká, co řeč ještě živá, zastupovala národnost, která v těch krajinách musela se uhnoti slovanské vládnoucí.

Bylat tedy v diécesi sv. Methoda dvoji liturgie; v osadách německých: latinská — v slovanských: slávo-řecká. Pokud se ale p. Dr. Ginzl domýšlí, že cos takového stanoviti, bylo by moudrému apoštolu Slovanův převrácenost připisovati, která nemá rovně: my mu tu poukazujeme na výjevy oněm zcela podobné za našich dob, ve kterých ustavy církevní nikoli jako za časův Methodiových nenalézají se ve povzniku, a téměř v porodu: nýbrž v úplné vyvinutosti a ukončitosti svoji; ukazujeme na metropoli Halické země, ve které tři arcibiskupové, co representanti trojiho ritu, který panuje v zemi, vedle sebe přebývají. — Že by tím byl sv. Method pomátl Moravany, posud ritu latinskému přivýklé — nemíníme. Bez toho Moravané, jak vůbec známo, neměli rádi duchovníky německé, jimž nerozuměli, a jimž jenom *dávati* museli. Za to, když sv. Method v Pannonsku se zjevil, stal se div divoucí: všechny lid *hněd* k němu přilnul, a všickni kněží němečtí stáli bez ovec, až i sám arcipryšt Richbald do Solnohradu odešel. Když tedy sám lid po tomto obrádu práhnul: tudíž sv. Method *schválně ho nemátl*.

Již ale dosti prozatím. Nebudeť zajisté potřeba, déle šířiti řeči na důkaz, proč nám nelze, jinak vysoce zasloužilému p. Dru, Ginzlovi ve všem všudy přisvědčovati a držeti se náhledův jeho o prvotním obrádu slovanském ve vlastech našich za časův sv. Methodia. —

Láska známka pravé Církve.

Od Fr. Musila, kooperatora v Hrubém Jeseníku.

„Bůh jest láska“ (1. Jan IV, 8.). Ve třech těchto slovech obsažena jest celá definice, kterouž o Bohu dal apoštol, jemuž dáno, zrakem orlovým nahlížeti do hlubin bytosti božské. A v pravdě není vznešenější a utěšenější vlastnosti u Boha nad lásku Jeho. I kdo by směl o tom pochybovati? „Bůh jest láska“: pravdu tu lze nám čísti všude, kamkoli pohlédneme okem. „Bůh jest láska“! hlasá nám veškeré tvorstvo. *Slunce*, an vycházejíc, purpurovým leskem kráslí obzor a paprsky svými veškerou přírodu budí k novému životu, nezvěstuje-li: „Bůh jest láska“! — *Země*, jež z lůna svého vydává plody rozmanité, každým jarem přirodívá se novým čarokrásným kobercem, v zimě pak pokrývá se bělostkvělým rouchem, neoznamuje-li, že Bůh láska jest? — *Větrové*, kteřížto čistí vzduch a pohánějí mlýny a lodi, nešumi-li, nešepci-li: „Bůh jest láska“! — *Voda*, jež se prýští z pramenův hrčí v potocích a v řekách, parami vstupuje vzhůru, tam sraží se v mračna a v kapkách opět padá na zemi, by ji zúrodnila, nesvědčí-liž ona, že Bůh jest láska? — *Plavce*, jimž oživuje se háj i sad, nepěje-li jako o závod: „Bůh jest láska“! — *A kdo* nemdle jest obzvláště předmětem té lásky Boží? — *Člověk*, pro nějž všechny věci učiněny jsou, v němž se stkví obraz Nejvyššího, jenž tou měrou vyvýšen jest nad veškeré pozemské tvorstvo, tak že v svalém rozdílení zapěl Žalmista: „Patřím-li Hospodine na nebesa Tvá, dílo prstův Tvých, na měsíce a hvězdy, kteréž jsi Ty založil: což jest člověk, že jsi naň pamětliv? aneb syn člověka, že navštěvuješ jej? Učinil jsi ho málo menším andělův, slávou a ctí korunoval jsi jej, a ustanovil jsi jej nad dílem rukou svých všecko jsi podložil pod nohy jeho“ (Žalm VIII, 4-8.). *Největší* pak lásku prokázal nám lidem Bůh tehdaž, když zhřešivše stali jsme se Jeho protivníky, hodnými věčného zavržení. „V tom se ukázala láska Boží k nám, že Syna svého jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi byli skrze Něho. V tomť jest láska: ne že bychom my byli Boha milovali, ale že On první miloval nás, a poslal Syna svého v oběť slitování za hříchy naše“ (Jan IV, 9. 10.). Z pouhé lásky k nám Syn Boží „sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn a v způsobu nalezén jest jako člověk. Ponížilf sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to smrti kříže“ (Fil.

7. 8.). Láska jest i *Duch svatý*: vždyt nazývá Duchem lásky, an milostí svou s posvěcuje.

Láska tedy jest to, na čemž se zakládá škeré věroučení křesťanského náboženství, netoliko víra, nýbrž i všecek život křesťanský. Lásku prohlásil božský Vykupitel největší příkazání, řka: „Milovati budeš na Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. Toť jest největší a první příkazání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těch dvou příkazáních všecken Zákon záleží i proroci“ (Mat. XXII, 37—40.). Láska jest to, již vždy zevně dobrý skutek nabývá ceny a prospíva k zásluze, bez níž pak všeliké dary boha jsou ničím. „Kdybych mluvil,“ tak sv. Pavel, „jazyky lidskými i andělskými, neměl bych lásky, byl bych jako měď zvonící, anebo jako zvonec znějící. Kdybych měl prorockví a znal všechna tajemství, i měl všeliké umění; a kdybych měl všechnu víru, že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nejsem. A kdybych rozdával pokrmu chudých veškeren statek svůj a vzdal tělo své k spálení: lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospívá“ (1. Kor. XIII, 1—3.). Láska konečně jest ona páska, která spojuje nás s Bohem, dle učení sv. Janův: „Kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává, a Bůh v něm“ (1. Jan IV, 16.).

Láska, jakové žádá Bůh, *nezálež*í pak v pouhých citech aneb slovech, nýbrž jeví se skutky, jakož řekl Pán: „Kdo má a zachovávat příkazání má, ten jest, jenž mne miluje“ (Jan XIV, 21.). Jeví se láska k Bohu *intervencí* těla a krocením zlých žádostí, ne-li, kteří jsou Kristovi, tělo své ukřísťovali s hříchy a žádostmi“ (Gal. V, 24.), a zase jeví též *pohrdáním světem* a vším, co v něm jest, k čemuž vybízí sv. Jan slovy: „Nemilujte světa, ani těch věcí, kteréž na světě jsou. Miluje-liž kdo svět, není lásky božovy v něm“ (1. Jan II, 15.); — jeví se *láskou k bližnímu*, jež poukázána jest na pravidlo: „Všecko, cožkoli chcete, aby vám dě učinili, i vy činite jim“ (Mat. VII. 12.). Křesťanská láska vyhledává blaha bližního, k čemuž cílí trpělivě snášeti protivenství, ochotně podniká obtíže a vydává se v nebezpečení. Než kdo jest s to trefněji vylíčiti úkony lásky k bližnímu nad sv. Pavla, jenž psal: „Láska trpělivá jest, dobrotivá jest; láska nezávidí, nečiní ničeho na chloubu, nenadá má se, není cizížádostiva, nehledá, co jejího jest, nezpouzí se, nemyslí zlého, neděkuje se z nepravosti, ale raduje se prav-

dě: všechno snášeti, všemu věří, všeho se naděje, všechno trpělivě čeká“ (1. Kor. XIII, 4—7.). Ba i vlastní život nasazuje, kdy třeba, křesťanská láska pro spásu bližního. „Většího milování,“ řekl Pán Ježíš, „nemá žádný nad to, by kdo život svůj položil za přátely své“ (Jan XV, 13.). A že máme míti takovéto milování učí sv. Jan slovy: „Po tom jsme poznali lásku Boží, že On život za nás položil; i my máme za bratři život klásti“ (1. Jan III, 16.).

Kde mmedle jest ona láska, kteráž by vznikala vytčenými tuto známky? Apoštol lásky volá: „Synáčkové moji! nemilujmež slovem, ani jazykem, nýbrž skutkem a pravdou“! (1. Jan III, 18.) Nuže o kom může se právem říci, že milují skutkem a pravdou? O protestantech-li, čili o katolicích? Pozorujmež a sudmež!

Mnoho jest u nás těch, kteříž potlačují nejsilnější pud, skládají a zachovávají *slib ustavičné čistoty* pro království Boží. Děje-li se též tak u protestantů? Zda-liž právě o jejich zárodnících není světu známo, že *zrušivše* slib, učiněný Bohu, hověli pak všelikým nezřízeným tělesným žádostem? — Kdež mají protestanté *půst*, jímžto krolíme tělo, aby poddáno bylo duchu, a tou měrou abychom způsobilejší byli k službě Boží? Není-liž jim právě *nás* *půst* terčem úsměškův? —

Nemalý jest u nás počet těch, kdož vzdavše se znamenitých statků a důstojností vstupují neb vstoupili do některého řádu, aby neznámi jsouce světu neb i potupeni od světa, vedli život přísný, tak že mohou říci: „Aj my, Pane, opustivše všechno, šli jsme za Tebou“ (Mat. XIX, 27.). Stává-li podobných řádův neb ústavův mezi protestanty? Nádarmo pátrali tam bychom po nich.

Co jest těch, jenž mimo tuhé řeholní sliby a závazky na vždy oddávají se na službu nemocným, dnem i nocí ošetřují neduživce, bez ohledu na jejich stav, národnost a náboženství? Mnoho-liž takových služebníkův milosrdenství shledáme u protestantův?

Katolický kněz celé dni a týhodny sedívá ve zpovědnici, namáhá tělo i ducha, neštítí se rozličných odporných, nezdравých výparův, aby očistil duše od skvrn hříchu a získal je Bohu. O sv. *Františku Saleském* vypravuje duchovní jeho dcera sv. *Johanna Františka Chantalova*: „Nelze vypravit, s jakou láskou náš blahoslavený zakladatel při zpovědní na jevo dával, a s jakou horlivostí se věnoval tomuto svatému dílu. V neděli a ve svátek přicházíválo množství lidí k jeho zpovědnici: páni, paní, měšťané, vojinové, dě-

večky, rolníci, žebráci, osobynemocné, svrabovité, smrduté a velmi odporné, které všechny bez rozdílu a ohleduse stejnou laskavostí a přívětivostí přijímal. Nikým, byť sebe bídňějším, nepohrdal, alebrž, jakož za jisto mám, tím vroucnějši láskou ho přijímal, a zacházel s ním vlídněji, než s osobami bohatými a sličnými, říkávaje, tu že se potvrzuje pravá láska. Nikdy na kajicníky nedoléhál, nýbrž ponechával jim času, by se náležitě vyjádřili. I v jiné dni, kdykoli byl požádán, nechal všeho, čeho se mu nezdálo nevyhnutelně potřebi, a šel do zpovědnice; někdy z té příčiny opomenul i do katedrálního chrámu Páně konat služby Boží, oběť mše svatě, i když byl přistrojen odložit na celo, sedaje ke stolu odešel bez jídla, ačkoliv ostatní nevrle to nesli a jej zadržovali. Na největší svátky, v čas milostivého leta i při jiných podobných příležitostech bývalo mu celé dni i noci zpovídati, čímž nezřídka cele přemožen se býti zdál. — I říkával: „Takovito dnové jsou mi nejdražší pro množství svatých zpovědí.“ — Když se zbožnému knězi Janu de Nivelles v nemoci radilo, aby tříměsíčnímu léčení se podrobil, volil raději zůstat churavcem, než aby se tak dlouho straniti musil zpovědnice. Jakého naproti tomu ulehčení mají protestanští pastorem?

Zuří nakažlivá nebezpečná nemoc. Nemocný leží opuštěn ode všech, i od nejbližších příbuzných: jediný kněz bez rozmýšlení přistupuje k němu a podává občerstvení duši jeho i tělu. Co ku př. nečinil sv. Karel Boromejský? Uslyšev, že by mor vypukl v Miláně, kdež byl arcibiskupem, bez prodlení odebral se tam. Nedbaje na domluvy, vyhledával nemocné a umírající, posluhoval jim nejen sv. svátostmi, nýbrž i nuzné, jichž velmi mnoho bylo, podporoval svými statky. V noci spával hodinku na holé zemi, a čas ostatní strávil na modlitbách za nešťastné. Aby lid vytrhl z nesmírné nouze, přestával na pouhém chlebě s vodou, prodal a rozdál všechno, co měl, tak, že mu nezbylo než roucho, kteréž měl na těle. — Mohou-li podobnou obětivostí vykáhati se protestanté o svých duchovních správcích. Zdalžtito spíše, předstírajíce, že mají ženy a děti, každému dotčenému nebezpečenství se nevyhýbají?

A což díme o těch, kdož opouštějice příbuzné, přátely, vlast, odebirají se do cizích dílů světa, aby kázali evangelium divochům? Nesouf břímě horka a žimy, hladu a žizně, putují po krajinách pustých a neschůdných, nejsouce v žádném okamžení jisti před usmrčením od divochů neb dravé zvě-

ře! Lze-li se téhož dočísti o missionářích protestantských?

Ale mohl by někdo namítnouti: „Mají protestanti lásku, a sice vespolek; oní v vselíkých potřebách jeden druhého věrně podporují.“ Dobře to zajisté. Vždyť píše sv. Pavel: „Jeden druhého břemena nese, a tak naplníte zákon Kristův“ (Gal. VI, 2.). Avšak jakož nemůžeme říci, že protestantův shaslo všechno světlo pravdy, rovněž nesmíme tvrditi, že by u nich ustýd všechnen oheň lásky. Ostatně o takové vzájemné dobročinnosti nesnadno bývá souditi, koná-li se z čisté lásky, aneb jen pouhou odplatu; nelze tu rozeznati, kolik vlastně miluje dárce, bližního-li anebolisebe. Sotva rovnává se takováto dobročinnost s tou, kterou žádá Pán Ježíš, řka: „Když činíš oběd nebo večeři, nezvi přátel svých ani bratří, ani příbuzných, ani sousedův bohatých, aby snad i oni zase nepozvali tebe a měl bys odplatu. Ale když činíš hody, povolj chudých, mdlých, kulhavých a slepých, a budeš blahoslavený, neboť nemají odkud by odplatili tobě, ale bude tobě odplaceno při vzkříšení spravedlivých“ (Luk. XIV, 12—14.) Účinky každé dobré věci nejznačněji se ukazují na prvopočátku. Tak též i láska v prvním roznětu bývá nejvřelejší a nejčinnější. Jaký život vedli první křesťané? Jaká zbožnost, jaká střídmost a cudnost panovala mezi nimi! Jak pokojně snášeli, jak horlivě podporovali se vespolek, jak přátel sky měli se k samým nepřítelům. Slyšme co vypravují Sk. Apoštl.: „Všecko množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše, ani kdo něco z toho, co měl, pravil býti svým, ale všechny věci byly jim společné... Prodávali majetky a statky, a dělili je mezi všechny, jakž bylo komu potřebi. A na každý ten trvajice jednomyslně v chrámě, a lámajice po domích chléb, přijímali pokrm veselím a sprostností srdce, chválice Boha lámajice milost u všeho lidu“ (IV, 32 45—37.) Podobně svědčí Tertullian: „My křesťané vzhledáme nevinnými rukama k Bohu. Dokládáme se vašim právním shledáváním; ježto každodenně zajaté před stolicí soudnou voditi kážete, vyslyšajice žaloby rozličných zločinův; který medle úkladník, který podvodník, který svůdce, který zloděj, udatý z křesťanův? — My jediní jsme nevinní. A kterak to také jinak může býti, ježto nevinnosti jsme vyučení od Boha; známe dokonale.“ — „Co zvláštního máme do sebe, leč prvotní moudrost, již se ničemným lidské ruky dílům neklaníme; zdržlivost, již se od cizího zdržujeme; stydlivost, kte-

Byltě obyčej u Špartanův, že svým dětem ukazovali ochlastané heloty, aby je odstrašili od chlastu. K pohnutkám i prostřed-

kům proti opilství z pouhého rozumu vzatým připojuje křesťanská mravověda bezčetné výstrahy, na př.: Luk. XVI, 24; XVII, 26—29; XXI, 24. Řím. XIII, 13; 1. Kor. VI, 10. atd. atd. Z obojího stanoviska povstávají proti hříchu tomu též ss. *Otcové*. Avšak, co my víme, nad jiné mocněji tu nepravosť kárá sv. Jan Zlatoústý, když dí: „Opilec neví, co by měl mluvit a smlčeti, nýbrž ústa jeho stojí rozevřena bez přestání, rtové jeho nemají ani dveří ani závory. Opilec neumí se svými slovy hospodářiti, ani spravovati pokladu srdce svého; neumí jednoho zboží uschovati, jiného vydati, ale máří a mrhá, buď co buď. Jeť opilství pozvolným smysla pominutím, jeť zradou nad vlastní myslí spáchanou, jeť směšným sebou koláčením, bolem jen k úsměchu pudícím a přilákaným satanem nad běsa horším. — Řádbys věděl, proč jest opilec horší nad posedlého? S posedlým míváme útrpnost, opilece si nehrubě všimající; onoho litujeme, nad tímto mrzutě strnouce. A proč? Jeden z neštěstí postrádá, druhý z trestuhodné lehkomyšlnosti. Jindy opilý s posedlým v týž rejď se dostávají, každý z nich se potácí, jako zmatenci, ležíce v blátě, koulice očima, nohy vzhůru roztahující a slintati se nestydíce. Ožralec jest nemilý svojatům, za posměch všem nepřátelům, hyzdič své čeledi, protivník své ženy; vůbec každému nad zvěř zdivočilou obtížnější a nesnesitelnější. Zvíře pije, až uhasí žízeň; opilec ale vybíhá z cíle chuti vyměřeného a rejdí příliš a rádí hnušněji než nemá tvář. A co při tom hroznějšího nalezneš, jest: že výstupek svůj ani za hřích nepovažuje; ano při hodování též schvalní závod v té hanbě se strojí a sázejí se, kdo víc vypije, a sám se zlehčí, tělo své zemdlí a Boha nanejvýš urazí. Peklem dýchají takové sázky a závodění.“

„Opilec horší jest nad umrlého. Tento leže tu bez vlády a nic necítě, ani dobrého, ani zlého činiti nemůže. Onen pak zůstává schopen hříchu, a ježto duši jako do hrobu položil, mrtvolu s sebou nosí. A co nejhoršího jest, opilec nevejde do království Božího“ (1. Kor. VI, 9.).

„I cožťe bídějšího nad opilství? oduševněná mrtvola jest člověk opilý; jeť on ďásel, an sám tomu chce, jeť neduživce neomluvitelný, upadlec prominutí nehodný; tentě ku potupě všemu pokolení našemu! Opilec nejen tovaryšstvu neužitečný, a netoliko k domácím i veřejným záležitostem neapný jest, nýbrž i ten pohled naň jest nesnesitelný, an nelibě zápachy od sebe dává. Chrkání a

zívání, i ten hrubý a protivný hlas opilcův, každého, kdo naň koukne a blížce něho stojí náramnou hnušností naplňuje. A co při té neřesti věc nejhorší, že ožralcům ta jejich plíseň zamyká nebe, zboží věčného dojíti jim zbraňujíc; ano, krom tělesné hanby a světské pokuty ovšem i tam trest věčný čeká na ty, kdož takovou neřest páší“¹⁾.

S. Ambrož podobně o chlastu mluví, říká: „Opilci při vině rovni se sobě zdají, žádný nižší. Chudý bohatému neustupuje, jakožto ten, jenž neví, že by chudým byl; ne mdlý silnému, jehož všecka síla v pití jest; ne žebrák bohatému; ne opovržený ve cti postavenému. Sedí lid ve dveřích hospod, a nemaje kabátu, ani čím by se na zejtrí vyživiti mohl, soudí císaře a v úradech vznesených postavené; ano, domnívají se, žeby královali a vojskům rozkazovali. Skrze opilství učinění bývají boháči, an v pravdě chudi jsou. Zlato rozdávají a lidem vydávají peníze, města staví, nemajíce však, čím by zaplatili krémáři to, což propili. Nebo vře v nich víno, a nevědí, což mluví. Bohatí jsou, když se ožerou, ale hned jak strážlivěji, spatrují, že jsou žebráci. Za jeden den propijí, což vydělali za mnoho dní“²⁾.

Protivou k opilství kladou se od mudroslovcův příklady strážlivosti při jednotlivých osobách a celých národech, jako na Sokratesu, Platonu, Scipionu, Persanech a Lacedemonských“³⁾.

V Církvi katolické každého věku byl svatí lidé, kteří mrtvení těla i ohledně horkých nápojův věrně provozovali, u př. sv. Vincenc, sv. Ferreri, sv. František de Paula, sv. František Saleský, sv. Stanislav, o němž passionál (r. 1495) připomíná, že opilství jako jedu se varoval, ani těch rozpuštění při hodech, jakož obyčej starým Polákům až do savád u velikém pití a jiných nehodách zachovával; ale proti tomu snažně se postavoval a na hodech to rušil. — Ó, kéžby křesťan tím zrcadlem, jež jest živé evangelium podané od Svatých Božích, nikdy nepomítal, nýbrž jako oni činili, velebný obraz Boží na sobě se vši uctivosti měl“⁴⁾.

¹⁾ S. Joan. Chrys. Opp. tom. 2. pg. 438 sq. edit. Paris. cura Nontf. 1718.

²⁾ S. Ambr. lib. de Elia c. 12.

³⁾ Cic. Tuscul. I. V. 32 sq. Senec. epp. 17 et 86 Ammian. Marcellin. hist. lib. XVI. 5.

⁴⁾ Cfr. Leonis M. serm. I. de Nativ. Domini.

Kostelík v Dislagaře na Kavkaze.

Julian Suřický, syn měšťana Lužinského, dostal se r. 1846 co voják na Kavkaz, kdež v Dislagaře, nepatrně o tvrzi oněch končin, vykázano se mu stanoviště. V domě rodičův svých vychován byv bohabojně, zároveň s mnohými tovaryši svými s bolestí pohřešoval na blízku chrám Páně katolický. Široko daleko, mnohonáctemil po vůkolí nebylo tu kostela, nebylo kněze katolického. Šlechtetný mládenec, ač mu bez peněz žiti bylo mezi kizimí a divokými národy, 300 mil vzdálený od domova, ustanovil u sebe, že v Dislagaře vzdělá kostelíček katolický, a Bůh požehnal šlechtetnému přání chudého vojáka.

Julian Suřický, znaje se v umění, v malířství i ve stavitelství, nakreslil plan, a spočetl, mnoho-li by stála svatyně, vzdělaná podle tohoto plánu. Po té vyjevil záměr svůj veliteli pluku, v němž sloužil. Čácký velitel schvaluje záměr, dovolil vykázati místo, na němž by se takový chrámeček vystavěti mohl. — Jakož pak se bylo mladému nadšenci podařilo u velitele: podařilo se mu tolikéž i mezi soudruhy u vojště. — Bohabojný voják promluvil k rodákům svým, vojákům to i důstojníkům sloužícím v témtž pluku. A hle mnozí dali ruce, což měli na penězích; druzí zavázali se, že chtějí pracovati při stavění, a tak se r. 1853 přikročilo k dílu. — Byliť to sami téměř vojáci z Polska, kteřížto byli podnikli nesnadné stavění. Suřický sám byl stavitelem: druhové jeho byli mu horlivými pomocníky. Jedni dělali cihly, druzi tesali, snášeli a svázeli dříví, všickni jako by šlo o závod, pracovali tu čím dál s větší radostí. Při službě vojenské nezbyvalo jim sice mnoho času k mimořádné Boží té práci: nemívají na to leč hodiny polední od *jedenácté* do *jedné*. Tehdy, kdežto si za vedra poledního mohli a měli odpoči-

nouti, místo oddechu zedničili jedni a tesařili druzí. Podobně dělo se v neděli a svátky. Vojáci, rozčilení láskou Boží, s upřímnou radostí pracovali o přísti této svatyni Páně.

Práce posvátná odpodivu se dařila. Než nastala zima, stály tu stěny, jež třeba bylo pokryti před nastávajícími dešti a sněhy. Ale kde jsou zvonice, okna, dvěře, strop a podlaha — kde oltář a roucha kněžská — kde tolik jiných věcí potřebných v kostele, ježto se musily svážeti na sto mil z daleka? — Stateční, šlechtetní stavitelé žádných se již nelekali nesnází. — Uvozujice si na paměť časy prvních křesťanův, kteří vírou, láskou a nadějí v Boha vítězili nad všelikými, sebe těžšími nesnázemi, po celou zimu strojili se na dílo přístího roku. O veliké noci r. 1854 zavítal k nim do Dislagaru kněz Antonovič, Františkán z Mozdoku, asi 60 mil vzdáleného. Všickni katolíci oněch končin shromáždili se tehdy na místě, ohraženém stěnami budoucí svatyně, kněz posvětil jim tu beránka velikonočního, a starodávná píseň křesťanská: „Svatý Bože, svatý silný, svatý nesmrtelný“ polskými hlaholy rozléhala se poprvé v nadšeném sboru.

Zatím nastalo jaro, a jarem počaly se práce s pravým zápalem. V krátkce stála tu zvonice — vzděláno též oltář. Suřický sám s několika soudruhy vymaloval několik obrazův, jmenovitě Pána Ježíše, jak žehná chléb i víno, obraz sv. Jana, Rodičku Boží, sv. Cecilii a Krista Pána ukřižovaného, majícího býti ozdobou velkého oltáře. — Nadšený stavitel obrátil se mezi tím též s prosbami o pomoc do vlasti. — Zbožné Lubliňanky, jedva se byla prosba ta dostala do Polska, poslaly mu na Kavkaz roucha kostelní; mladí malíři varšavští darovali několik obrazův sv. patronův polských; jiní šlechtetní rodáci přispěli tolikéž penězi a jinými dary.

Tak uplynul rok. Když byl r. 1855 při času velikonočním kněz Proškovský přišel do Dislagaru, nový kostelík tak dalece byl ukončen, že lze bylo posvětit ho a služby Boží v něm konati. Stalo se to d. 19. Března 1855.

V krátkce na to za příčinou služby musil se Suřický, původce tak pěkného, bohumilého díla, odebrati z Dislagaru. Prvé než odešel, zařídil tam bratrstvo sv. Josefa, v kterémž se údobé zavázali, že se chtějí starati o zachování a úplné dokonání milého tohoto stánku Páně. Do pokladnice založeného bratrstva složil pak šlechtiný vojin sám 100 rubl. stř. Podobně věnoval 100 polských knih na základ první katolické knihovny. — A tak, ovšem nikoli bez bolesti rozloučil se s milostným chrámcem, zůstavuje ho pod ochranou Boží v rukou zbožných drnhův a rodákův svých. Tito proniknutí duchem jednou již vzbuzeným, ani po odchodu Suřického neoblevili v horlivosti své počáteční a tudíž možná bylo r. 1856 na jaře s vyšším biskupským povolením slavně vysvětit památný stánek Páně. Ke dni 8. Května, výroční to památce sv. Stanislava mučenika, patrona to polského, přijeli do Dislagaru kněz Proškovský zároveň s bohabojným vojákem Suřickým, a o výroční slavnosti dotčeného sv. patrona polského s všelikou slávou vykonávalo se posvěcení prvního chrámcu katolického na Kavkaze. Ku slavnosti té nevidané; sešla se nemalá sila hostí, přišli pak netoliko katolíci, nýbrž i ruští vojáci a důstojníci nižších i vyšších stupňův. Po vykonaných obřadech sloužila se zpívaná mše svatá, provázená zpěvem i hudbou. Kostelíček s obilenými stěnami a se střechem třtinovou, uvnitř pak důstojně ozdobený, vydáváje svědectví o katolické mysli a vroucí obětovnosti zbožných vojinův a při vši své chudobě zdál se nadšeným stavitelům býti předsíní nebes. — A když pak

kněz Proškovský, sám hluboko proniknutý, jal se mluvit k shromážděným, všickni naplněni svatou radostí, s usazenýma očima bratrsky tiskli si ruce a svátými sliby zavazovali se Bohu. Velitel pluku, p. Kessler, jsa svědkem neobyčejné slavnosti té, sán zdržeti se nemohl slzi, — Dislagar na Kavkaze honosí se chrámcem, jenž slouží za pomník, seč jest katolický duch — katolická láska! —

K l a s y.

Legenda od J. Maška, bohosl. v Pražském semin. ři.

Tázalo se matky dítko :

„Čim to, že má nyní žitko
Dlouhé stéblo — krátký klas?“

Vždyť prý bývaly časy,
Od země že rostly klasy :
Proč nerostou nyní zas?“

„Drahé dítě, byly doby,
Kde lid páchal strašné zloby.
Pán Bůh vida, co se děje,
S nebe poslal na zloděje
Andělíčka — vele jemu,
Aby lidu zkaženému
Rok po roce na obilí
Po-utínal kousek z klasův
Až by k mrávům starých časův
Lidé zas se obrátili.

Anděl Páně žitko seká
A to nice před ním kleká.
Strom se třese — trne zem :
Jenom člověk tvrdohlavý
V rozkoších se hříšných baví
Bez vši bázně před Bohem.
Miji časy, plynou leta
A vždy větší zloba světa.
Anděl Páně žitko seká,
Ač to nice před ním kleká.
Svět se zlostný nechce káti
A klas rok co rok se krátí.
A tu na klas anděl Páně
K poslední meč zdvihnul ráně,
Chtě ho vytnout i s kořenem.
Než obláčku na plamenném
Máti Boží klásek chytne,
Prv než nad ním meč se kmitne.

Co tu svatá ruka chytla,
Prv než pádná rána kmitla,
Tak jsou nyní velké klasy ;
A jak žitko poklekalo,
V stéblu dlouhém zanechalo
Kolenka svá na vše časy.

Bětuška.

Obrazy ze života pro život.

Před několika lety žila v městečku K — nábožná rodina, měšťan to Čista, jeho manželka a jediná dcera Alžběta, která byla největším bohatstvím šťastných rodičův. A to všim právem. Byla to paní pobožná, veselá, pilná a při tom taká zpanilá, že ji obyčejně všickni jen „hezkou Bětuškou“ nazývali. Šla-li s matkou v neděli do kostela, tu obraceli se hoši za ní a šeptali si: „Hledte, ta Čistovic Bětuška jest čím dál, tím hezčí.“ — Bětuška to někdy slyšela, po každé však sklopila oči, začervenala se jako růže — dělala jakoby byla neslyšela, i pospíchala s matkou do kostela. — Než, mluvím upřímně! Bětuška to dobře věděla, že jest hezká; vždyť někdy nahlédla do zrcadla, když přišla vystrojená z kostela, i věděla hned, proč ji hoši před kostelem chválili. — A což teprv maminka její! Ta mívala radost, když slyšela, jak si lidé povídali: „Ta Čistovic Bětuška to jest náké děvče. To mají ti staří radost. Holka jako lusk, čerstvá jako ryba, krásná jako růže — a k tomu bude mítí hodné věno. Rodiče jí dají co mají — a strejček Vojtěch nemá dětí, ten jí taky něco přidá. Koho si Bětuška vyvolí, bude to šťastný ženich.“ — Tak mluvili mezi sebou sousedé a panímámy.

Stará Čistová myslívala již taky na vdavky dceruščiny. I bývala tomu ráda, když některý bohatší měšťanský synek pochválil Bětušku, a ráda s ním porozprávěla, sešel-li se s nima, když šly z kostela. — Ale Bětušku byla opatrná; ta se nepřekvapila. A proč by také pospíchala? Bylo jí teprv osmnácte let; a že byla hezká, bohatá — mohla si vybírat, nebylo na kvap! A Bětuška to taky uměla. Ona se chovala ke každému hochovi vlídně; dal-li se do řeči s ní, porozprávěla s ním zdvořile, zasmála se — ale to bylo taky všecko. Vždyť pak neměla žádného zvláště ráda, s žádným se nevodila, krom když šla s maminkou a někdo je dohonil a dal se s nima do řeči. Šla-li ale sama do kostela, anebo vracela-li se domů, a nešla-li maminka s ní, tu jí

nesměl žádný doprovázeti, anebo docela se s ní za ruku vésti; ten by byl divně pochodil. Přišla-li k muzice, netančila jen s jedním mládencem; ať přišel kterýkoli, byl-li jen hodný, šla — zatančila s ním. a po té vždy pospíšila k mamince. A což o pouti? Každý byl by jí rád dal pouti — ale jak? Vždyť se měl co obávati, by nedostal košíček. Hoši si povídávali mezi sebou: „Ta je pyšná.“ Jiní si šeptali: „Inu, jest ještě mladá, nezkušená.“ Jiní opět hovořili mezi sebou: „Ona ještě neví, co jest láska. Maminka ji tuze opatruje — kdež by se to dověděla?“ Buď si ale jak buď — hoši se zmýlili: ukázalo se zajisté, že se Bětuška uměla zamilovati.

Vyvolenec, kterého si naše Bětulinka oblíbila, byl Martin Neruda. Byl to hodiňářský chasník, kterýž chtěl se lépe svému řemeslu uučit, cestoval dlouho ve Švýcarsku a ve Francouzích a teprv nedávno byl přišel do městečka, kde se dal do práce u Bětuščina strejčka Vojtěcha. Byl to hezký člověk, mladý, slušně oblečený, ke každému se choval zdvořile, měl dobrou vysvědčení, rozuměl svému řemeslu, a proto ho strýc Vojtěch přijal do práce. Toho tedy si oblíbila Bětuška. A nebylo se čemu diviti. Neruda si to taky uměl nalíčiti. On i u všední den si chodil čistě, avšak v neděli vždy se nastrojil nosíraje, pěkné hodinky, nový klobouk, kabát podle módy a rukavičky, a v ruce hůlčičku. A jak se choval k Bětušce! Zdaleka již smekal před ní, a usmívaje se milostně na ni, pozdravoval ji vlídně. Sešel-li se s ní: doprovázel ji domů, říkal ji neustále „panno Bětuško!“ vyptával se jí na maminku, povídal jí o strejčku Vojtěchovi, zval ji na večer, aby přišla k muzice s maminkou atd.

Jednou v neděli byla muzika. — Bětuška by si byla ráda proskočila. I poprosila maminku, a ta řekla mužovi. Starý Čista měl Bětušku rád, prál jí vyrazení a dovolil dcerušce na hodinku. Maminka, to se rozumí, šla s Bětuškou. Měla radost, že může zase jednou okázati lidem vystrojeného miláčka, a předkem již těšila se, jak se budou mladíci o ni dráti, a sousedky o Čistovic Bětušce si povídati. Vždyť byla ženská, a matka jako každá jiná.

Neruda si pospíšil. — Vystrojiv se pěkně — vzal si veliký řetizek k hodinkám, učesal si vlasy na stranu, natah rukavičky, vzal kytku do ruky pro Bětušku — a šel. Za chvíli přišla taky Čistová s Bětuškou. Neruda se poklonil, pozdravil matku i dceru a při-

) Povídka tato, prvotně německým jazykem sepsaná od kněze A. Stelziga, nad obyčej plodného a obratného spisovatele, jak ji tu klademe, vzdělána jest od několika chovancův kněžského arcibiskupského semináře. Nepochybujeme, že čtenáři naši povděční budou ovšem i spisovatel i vzdělavatelům.

točiv se k Bětušce, již jí nepustil s očí. Začali hrát, Bětuška šla k tanci, rozumí se, že s Nerudou, a byla plná radosti, byla všecka blažená. Vždyt tančila s hezkým a pořádným chlapíkem, s prvním milencem svým. A Neruda se uměl otáčeti, a měl tolik zkušenosti ve světě, že mu nebylo těžko, pojednou opanovat srdce nezkušené dívky. On stisknul Bětušce ruku — a to jí bylo tak milé; pohleděl-li jí ohnivým svým okem do modrých očí, nemohla to snést, a sklopivši očka, předce naň pohlížela po straně. Zardělať se sice, než nemohla jinak. I jak by se neměla usmát na něho, jak by mu byla mohla odporovat, když jí vzal do kola? A on k ní mluvil tak milostně, tak laskavě, tak zdvořile se k ní choval, tak vroucně se k ní vinul a sliboval jí věnost — lásku na věky. — I slíbila mu taky věnost, a v prostotě své netajila, že ho má ráda. On jí dal kytku, ovázanou pěknou pentličkou. Bětuška s radostí ji přijala od něho — a od toho večera stála pak kytička po několik dní v skleničce. Ano, i pásku, kterouž bylo kvítí ovázané, schovala si do modlitební knížky. — Než minula desátá hodina — Čistová chtěla jíti domů s dceruškou. Neruda byl tomu nerad. Ale jaká pomoc? Šel i on, poprosiv maminku, aby ji i Bětušku směl doprovodit. Tak došel s nimi až k domovu jejich. Tu políbil panímámě ruku, přál dobrou noc. Tu sotva že byla matka vstoupila do dvířek, obratný chasník rychle naklonil se k Bětušce, a než se nadála, již měla hubičku na růžových rtech. Do Bětušky jako by bylo uhodilo; zpletlo jí to tak, že nemohla do světnice trefiti. Chodila pak tu jako omámená, všecko dělala obráceně, čepec a šaty nemohla ani zavěsiti na hřebík! — Jako obyčejně poklekla, by vykonala večerní modlitbu; avšak jak roztržité se dnes modlila! Začala Otčenáš — ale uprostřed jí přišly zas myšlenky o muzice, a že musila jíti tak brzy domů, co as dělá Neruda. Byla celá rozpálená, a srdce se jí posud bouřilo. Ponocný hlásal jedenáctou — a ejhle, Bětuška ještě nespala. Hledělať oknem na měsíček a na hvězdičky — ale co platno? Jí bylo pořád jaksi teskno. Brzy jí vyčítalo srdéčko, že utajuje rodičům, kterak ji Martínek miluje; brzy zas chlácholila si svědomí, že to není nic zlého, Martínek že jest hodný člověk, že pracuje u strýčka, že ho rodiče znají — a že jim nedou zbraňovati. Konečně předce usnula.

Milá, dobrá Bětuško! kde se poděl

poklid duše tvé? Bůh tebe stráž, panno nevinná — anděl strážce tě opatruj!

2.

Čistová poznala brzo, co jest Bětušce. Vždyt se byla též zamilovala do svého muže, když byla mladá — i věděla dobře, jak to bývá u mladých lidí. A byla tomu skoro ráda. Neruda byl hezký člověk, býval pořádně oblečen, rozuměl svému řemeslu — a měl také peníze. Když mluvili někdy o mohovitosti, říkával Martínek, že si koupí domek anebo že si najme krám, že si zařídí domácnost, a pak že se musí postarati o nevěstu. To se líbilo paní Čistové; myslilať, že si dozajista vezme Bětušku — a ta že s ním bude šťastná. Bylať by to ráda hned za tepla pověděla manželovi, ale bála se, něco říci, dokud neměla jistoty. Když ale jednou Bětuška četla v pokojíčku psaníčko, a maminka na ni náhle vrazila; když na to v sobotu na večer po práci se opět s Nerudou zastavila a rozprávěla: tu to již nemohla podržeti pro sebe. — Večír, když Bětuška již spala, matka tajemství dceruščino svěřila otcí — a tak si ulehčila.

Starý Čista byl hodný a zkušený muž, a miluje dceru srdečně, přál jí tak jako sobě všecko dobré. — Ale byl také opatrný, rozvážil si dříve všecko, poradil se — a pak teprv jednával. Měl sice radost, že jest Neruda pořádný chlapík, že pilně pracuje u bratra; těšil se, když mu stará povídala, že se s Bětuškou seznámil: předce ale chvílku přemýšlel, kýval hlavou, a pravil k ženě: „Milá Rozárko, jsem tomu rád, že si Bětuška toho mládence vyvolila. Ale víš — mladí lidé před vdavkami jen chválí: všecko co vidí nebo slyší, je hezké; oni nevidí ani nepozorují na sobě nic špatného. Bětuška naše jest sice moudrá holka — ale mona by se předce omýliti. Musímeť se tedy na to vyptati. Zejtra po požehnání zajdu k bratru Vojtěchovi a poptám se ho na Nerudu. Ne-li-li žádný hejsek a neutrácí darmo peněz; nehraje-li v karty, nepije-li, chodí-li na služby Boží: no, a když mi řekne bratr, že jest pořádný chasník, že chodí v neděli pilně do kostela na mši svatou, na kázání, na požehnání: staň se vůle Páně! Věno jí snadno shledáme, periny máme pohotově, na šaty jí hned koupíme — a v bázni Boží ať jsou *svoji*!“

Starý Čista držel slovo. Odpoledne se přistrojil, pokropil se vodou z kropenky — a šel na požehnání. Okolo páté ho-

diny došel k hodináři Vojtěchovi na poradu. Dva tiho bratři žili v pokoji a přátelství. docházivali k sobě, a radívali se spolu. Vojtěch, starší než Čista, mýval velikou radost, když ho navštívil někdo od Čistův. A proto vděčně těšil se dnes, že přišel Čista sám. I dal přinést džbánek piva, a pak jali se bratři hovořit o hospodářství — o domácnosti. Konečně počal otec Bětuščin:

„Tys předce rozumnější — zkušenější než já, milý bratře, a často jsi mně již dobře poradil. Proto přicházím dnes k tobě na radu. Jak jsi spokojen s Nerudou?“

„Ach, — Již vím, proč se ptáš. Já to taky již slyšel v městečku, a bylo mi podivno, že jsi se mi s tím ještě nepochlubil.“ pravil Vojtěch. „Inu, Martínek jest pilný a hospodářský chasník, rozumí dílu; nedávno udělal hodiny — a věř mi, ty nedám za 80 zl. K tomu má taky něco u hospodářeno. Ale nevím — mně se zdá, že to v něčem předce vázne.“

„No, a v čem pak?“ ptal se zvědavě a napnutě Čista.

„A bratře“ — řekl nevrle hodinář — „Martin není evaný, by si mohl vzít Bětušku. Jet — evaný, a to nebude asi z veselky nic. On je sice šikovný řemeslník, rozumí všemu — ale mluvíme-li spolu o víře, vždy se nepohodnem. Počkej, povím ti hned něco. Onehdy ráno — dnes tomu týden — když jsem se přistrojil na ranní, pravím: „No, nepůjdeš se mnou do kostela?“ — Jsi přistrojil a již sezvánější, pojď! Martin se zapýřil. — A víš-li, co mně odpověděl? — „I to radši půjdu k čertu — než do kostela!“ —

„I pro pána krále,“ vykřiknul Čista, a spínal úzkostlivě ruce.

„Z toho jsem vyrozuměl,“ pokračoval Vojtěch, „že není katolík. My jsme se již několikrát pomrzeli, ale já si myslil, Martin je hodný chasník — a snad nebyl dobře vnučen v náboženství. Včera však jsem se ptal na něj v městečku, a tu mně povídal někteří, že jest evaný. Přijdu domů — kouknou se do jeho vandrovní knížky, a v skutku jest tomu tak. Já ho ještě nějaký čas podržím, ale“ —

„To nebude z veselky nic“ — vskočil mu netrpělivě Čista do řeči. — „To mu Bětušku nedáme. Jak pak bych obstaral se svědomím, jak bych se ospravedlnil před Pánem Bohem? Jediné dítě mítí, vychovati je dobře v svatém náboženství a dáti ji nekatolíku! — Z toho nebude nic; to bych nemohl ani pokojně umřít.“

„Dobře máš, bratře, to mluvíš moudře. Máme-li dost příkladů? Zpomeň si jen na nebožtíka Savdu pod podloubím, co se ten chudák natrápil! Tak jest to, když si člověk vezme ženu jiné víry! A když jest muž evaný, to bývá ještě hůř v domě: on poroučí — jest pánem — a ubohá žena musí ho poslouchati ve všem. Byloť by to učiněné neštěstí pro Bětušku. Považ, bratře, máš jedinou deera — a tu bys dal evanýmu? Nevíš, co nám říkával — dej mu Pán Bůh lehké odpočinutí! — nebožtík otec: Raděj si vezme chlapce chudou, rádnou, ctnostnou děvečku katolíčku, než bohatou evanýličku. Jaká tu může býti svornost v manželství, když každý něco jiného věří!“

„Děkuji ti, bratře,“ řekl na to Čista, „žeš mně poradil. Měl jsem s tím velikou starost — teď ale vím, co udělám. Až přijdu domů, promluvíme s ženou i s Bětuškou rozumně, rozložíím vše jedné i druhé a to pomůže. Bětuška jest poslušná; dá si říci, a bude všemu konec. A vzdýt jest na světě ještě více hochů, a v našem městečku sám jich znám několik, kteří by s radostí si vzali Bětušku, jen kdybychme ji dali. Tak to udělám. Měj se dobře! S Pánem Bohem!“

I podal bratr bratrovi ruku, vzal si španělku se stříbrným kováním a šel. — Celý zamyšlený jaksi smutně kráčel, kejval hlavou, a hledě na zemi, mluvil něco sám k sobě. Konečně ale hlasitěji řekl: „Vojtěch to jest moudrý člověk, ten mluví pravdu. Martin nedostane Bětušku; moje dítě nesmí si vzítí nekatolíka.“

S takovou vstoupil do světnice. A co tu slyšel, co tu viděl? Matka byla s Bětuškou v hovoru. Deera celá rozpálená stála vedle matky, a tato rozprávěla s ní jako by měly něco tajného mezi sebou. Čista přišel domů nevrlý, a proto mu byla vhod tato rozprávka. „No, co zas máte tajného mezi sebou? I hle, hle, Bětuško, jak pak vyhlížíš, vždýt jsi rozpálená, jako bys byla přišla od muziky; tváře ti jen hoří.“

„Tatínku, já jsem“ — zajíkala se deera, a nechtěla s barvou ven, ač otec pozoroval, co to as bude.

„No, cos udělala,“ — řekl usmívavě otec — „vždýt se mně nemusíš báti. Byl jsem jednou taky mladý, a vím, jak to bývá. No, co pláčeš? Já ti nic neudělám.“ Bětuška si utírala zástěrkou oči, a byla by ráda uklouzla, ale nebylo možná. „Tak odpovídej ty stará,“ obrátil se Čista k ženě,

„a pověz to aspoň ty. Vždyť já to již na polovičku vím.“

„My jsme tady mluvily o tom,“ — začala Čistová, — „že od dneška za týden bude mít kovářovic Terezka třetí prohlásku. Já jsem ji držela na rukou při křtu svatém. Bylo to hned druhý rok, když jsme se byli vzali. Tak ten čas utíká. Terezka jest již nevěstou — za týden bude veselka, a naše Bětuška jest o půl leta starší než ona. Ovšem že jest Terezka ještě mladá, a že nerozumí ani domácímu hospodářství ani kuchyni, protože kovářka všechno sama dělá i stroj — a Terezka jen sedí ve světnici a šije. U nás to jináč. Já jsem vždycky myslila na to, že bude Bětuška někdy svou hospodyní, a proto jsem ji taky všemu naučila, čehož bude potřebovati. Umí šít a spravovati; kuchyni také rozumí, smlouvati také dovede na trhu, jest hospodářská — nu a což u nás v městečku potřebuje hospodyně více? Když jsem někdy churavá, anebo někam odejdu, vede Bětuška celé hospodářství sama — a býváme obadva spokojeni. Ostatně, prádlo a peřiny máme pohromadě, nějaký nábytek a peníze též — a tak jsme tu mluvily s Bětuškou o nějakém ženichu, byl-li by na naší osadě. My tu probíraly chlapce v městečku a našly jsme“ —

„No, a našly jste někoho“ — vskočil Čista do řeči — „jenž jest hodný člověk a kterého by Bětuška měla ráda?“

„Našly!“ pravila matka. „Bětušce se líbí Martínek u strejčka. Jest to rádný chasník, hezky urostlý, jako by byl od péra, a zdvořilý; jest syn možných rodičův, a sám si již u strejčka taky mnoho zahospodařil. Nedávno povídal strejček, že mu za 8 dní udělal veliké bicí hodiny, za které mu kupec pod kostelem 60 zl. dává. Martínek jest hodný člověk — nechodí do hospody — a lidé ho tu mají rádi; a tak jsme si tu povídaly, kdyby si tak vzal naši Bětušku, že by byla zaopatřena i spokojena.“

Čista poslouchal pořád — ale čekal netrpělivě, brzo-li již ukončí žena. Na to pravil k ženě:

„Ale matko, matko! to ti jede jazyk jako kolovrátek, když chceš někoho chváliti. Jenom ať se nezmýlíte obě dvě. Vy vidíte samé ctnosti na Nerudovi, jen když má nějaké jmění, a když se vám líbí. — Ale co dělají peníze, šikovnost a hezký zrust manžely šťastné? A což víra — to nic není? Není-li ta pravým štěstím manželův, zvlášť když je neštěstí potkává,

anebo když je Pán Bůh nemocí navštíví! A na to vy nepomýšlíte!“

Obě dvě zůstaly jako omráčeny. Bětuška sklopila oči, začervenalá se — a jen po očku vzhlížela na matku, co asi ta otci řekne. Stará mlčela, a Čista pokračoval:

„Považte si — Neruda jest evandělík, a ten mou dceru nedostane. To radši ať ostane do smrti svobodná. — Tak Bětuško! Proto-li jsem tě dal vychovat v našem svatém náboženství, proto-liš chodila ještě zvlášť k panu faráři na hodinu — aby si nyní vzala evandělíka — abyste se hned po veselce vadily — a ty mně do smrti soužila? Co? Toho Bětuško bohdá nebude; v tom jsme my moudřejší než ty. A ty matko, vidíš, až do dneška jsme si neřekli ani špatného slovíčka, a již jsme předce 20 let spolu. Že ale již tak upřímně spolu dnes hovoříme, musím ti Rozárko před vlastní dcerou říci do očí: to není hezké, že ty s dcerou potají vyjednáváš, a chceš jí dáti nekatolíkoví. Považ, matko — co hodláš! Vždyť nemá Bětuška na kvap, jest ještě mladá, věno nějaké, dá-li Pán Bůh, jí také dáme. — Nač tedy pospíchat? Ať si vybere.“ —

Čistová dala se do pláče, a Bětuška chtěla odejít, aby nemusila slyšeti tu káravou řeč. Ale Čista ve svém rozhorlení pokračoval:

„Bětuško, ty tu ostaneš — a matko ty nech pláče! Byla-li pak bys ty si mne vzala, kdybych byl evandělíkem? A ty Bětuško jsi ještě mladá, a nemusíš si vzít na pospěch leckoho, třebaš evandělíka. Jen se neboj, že zbudeš na ocet.“

„Ale tatíku“ — začala Čistová — „ty jsi dnes náramně divný. To ubližuješ Nerudovi velice. Vždyť on není takový evandělík, jako jiní: on jest hodný člověk, a dobrý křesťan, třebaš nebyl katolík. A jestli si Bětušku vezme, toť prý“ —

„Ano“ — vskočila do řeči Bětuška — „tatínku, on povídal, jestli si ho vezmu že“ — v tom se zarazila a nemohla dál.

„No, co pak?“ — povzbuzoval otec — „cože povídal Neruda? Ven s tím!“

Bětuška se ošívala, nechtěla začít, ale konečně musila předce s barvou ven, nechtěla-li rozlobiti otce.

„On povídal, že prý, když si ho vezmu, nebude mně překážeti v mé svaté víře; budu prý moci choditi do kostela, kdy budu chtít; mohu prý se modliti, postiti, svaté svátosti přijímati, jak a kdy mi bude libo; — mohu prý ostati přísnou katoličkou; ano, on mně i povídal, že by sám —“

„Cože — snad že se dá taky na naši víru? — Povídali! Takové ptáčky již známe, jenž říkají, že se dají na jinou víru. I pro pána krále — pro holku přestoupí bez rozmyšlení k naší víře! A když se mu za půl leta znelíbí, pak přejde zase snad na tureckou? Nikoli, z toho nic nebude! Chce-li se z přesvědčení stát katolíkem, ať se dá napřed od našeho pana faráře vyučovati v naší svaté víře — a pak ji nebude tupiti, jak prý to dělal onehdy.“

„Ale, ale muži,“ namítla hbitě Čistová. „Ty jsi dnes nák rozhněvaný?“

„Ano — jsem rozhněvaný. Vždyť jest Bětuška mé jediné dítě, a já se mám o ni starati a budu museti před Bohem z ní skládati účty.“

„Ale tatínku!“ — omlouvala Bětuška — „Neruda Martin není tak zlý. On má dobré srdce — dá si říci — uposlechně. Poslechněte jen, tatínku, já jsem mu včera řekla: Ale Martínku, to mne na vás mrzí, že nechodíte taky do našeho kostela. To se může stát, řekl mi na to, jestli vám to rodiče dovolí a pokud vám tím udělám radost, zítra ráno i odpoledne vás doprovodím do kostela a též tam ostanu. Ano, až jen budeme svoji, budete-li to chtít, přijmu třeba také vaši víru. Vidíte tatínku, on má dobré srdce, a chce se k vůli mně i na naši víru dáti.“

„Milá Bětuško,“ řekl pohnutý Čista, „tys ještě mladá a neznáš svět. Mladí lidé, když se zamilují, nevidají na sobě než samé ctnosti. Dobře jsem tě až posud vychoval — to mně musí celé městečko do svědčeti — a každý ti to může říci do očí, žeš hodná dcera, žeš dobré dítě, že jsi zachovalá a hospodářská. O jak bych to rád viděl, aby se šťastně vdala! Vždyť to víš, že ti přejeme všecko dobré, a že se z toho budeme těšiti, budeš-li šťastná. — Ale považ, milé dítě, jak pak bys mohla býti spokojeně živa s manželem, který by se tvé víře posmíval, a nic si jí nevážil. Svazkem manželů jest předce vždycky jen svatá víra. Krása pomine — vy sestárnete; — přijdou na vás soužení a kdoby vás potom potěšil a posilnil, jestliže byste neměli stejnou, pravou víru? A kdybych měl viděti, žeš nešťastná — ó toho ať se nikdy nedočkám, abych nemusil plakati nad neštěstím jediného — neposlušného dítěte.“

Bětuška se dala do pláče. — Otcem to pohnulo. Ale co si měl počíti, vždyť byla Bětuška jediná jeho dcera, a tu chtěl předce učiniti šťastnou. Rozmýšlel se a pak řekl:

„Bětuško — neplač! To víš, že mám k tobě srdce, a že bych byl rád, aby se dobře vdala. No, ale víš co? — To bude nejlépe, dojde si zítra k našemu panu faráři a zeptej se ho na to. On jest nábožný pán a moudrý, on tě křtil, on tě připravoval k sv. přijímání a k birmování, on ti zajistě dobře poradí. Co řekne on: to taky učiním já. Můžeš jíti na mši svatou, a po kostele si s ním promluv. Tak! A nyní půjdeme spát; již je hezky pozdě. Dobrou noc, Bětuško!“

Bětuška políbila rodičům ruku, a škytajíc odešla do svého pokojíčka. Tu poklekla a modlila se svou večerní modlitbu; při tom také prosila Pána Boha za pana faráře, aby ho osvětil — aby jen k tomu manželství přivolil.

3.

Bětuška, když jí byl na večer otec řekl, že půjde ráno k panu faráři, myslila si, že to ráda udělá. Chodívala tam tak často i chodívala tam vždy ráda; pan farář byl hodný pán, pravý duchovní otec, a měl ji rád. Ale dnes jí to přicházelo za těžko — dnes neměla žádné chuti na faru. Časné ráno, než se ještě rozednívalo, probudila se. V noci spala nepokojně, a sny hrozné ji trápily. Zvoník odzvonil klekání, začalo se rozednívati; chtě — nechtějíc, Bětuška musila se oblíkati. Ale co se to stalo? Vždyť jsou jí dnes ty nové šaty úzké, a předce jí byly jindy tak volné; srdce jest nepokojné, jest jí nějak úzko. Přistrojivši se šla k rodičům, políbila ruku otci i matce, dala jim dobré jitro, i řekla, že jde do kostela na mši svatou a po ní že zajde k panu faráři, jak jí byl včera otec poručil.

Bětuška šla do kostela. Ale jaká to byla pobožnost v kostele! V myšlénkách měla pořád Martínka před sebou a zas pana faráře. Modlila se sice „Otče náš,“ ale vždycky se zase spletla a nikdy ho nedokončila. Zpomněla si, že se má modliti pozorně. I začala „Zdravas“ ale nedošla ani do polovičky, a zas již měla jiné myšlénky. Pan farář se modlí po mši svaté za všechny zemřelé — za duše v očistci: a Bětuška po celou mši svatou nepomodlila se ještě pořádně ani jeden „Otče náš“ a „Zdravas.“ Tak jest plna úzkosti a strachu, jako by něco zlého byla udělala. Když bylo po mši svaté, ubohá dívka zůstala v kostele ještě chvíli, až by se pan farář doma nasnídal. Po té šla na faru. Již jest u dveří — klepá potichounku, ale žádný se neozývá; kanárkové zpívají v pokoji, tak že

není ani slyšet, zdaž tam kdo chodí. Ted se trochu utišili — Bětuška klepá — naslouchá, a pan farář volá: „Dále!“ — Bětuška vesla, říká: „I“

„Pochválen Pán Ježíš Kristus!“ I jde k panu faráři, a polibivši mu ruku couvá několik kroků zpátky.

„Na věky věkův!“ odpovídá jí přívětivě pan farář, pozdvihuje čepičku.

„I vítám tě, Bětuško,“ řekl dále, vstáváje od stolu; nebo byl právě snídal. „Již jsi snídala? Sedni si; a vypij tu trochu kávy. Vždyt mladí lidé mívají vždy dost chuti.“ — Bětuška byla dnes nějak nasmělá; sotva že si sedla — na jídlo nebylo ani pomyslení. Pan farář ji nalil šálek, podal jí rohlíček, a Bětuška měla snídati. Konečně si předce vzala lžičku a jedla, nevědouc, že zapoměla — sladit.

„A co jsi nám, Bětuško, přinesla?“ — počal pan farář. Bětuška totiž by byla sotva začala. A která dívka by asi začala sama mluvit u velebného pána o vdavkách?

„Především Vaši velebnosti rodiče uctivě ruku libají“ — pravila nasměle Bětuška.

„Děkuji. Tvoji rodiče jsou hodní lidé. Jsem tu již dlouho, znám každého, ale neznám spokojenější rodiny, a proto jim taky Pán Bůh požehnáva. — A dále, co pak mi vzkazují po tobě?“ ptal se pan farář. To byla rána k srdci! Jak začít? Tu přišla do nesnázi — Za chvílku se zpatovavši pravila:

„Tatínek a maminka — ano, moji rodiče povídali, že prý jsem již vyrostlá a že mám již taky léta — a že kovářovic Tereska bude mít veselku — a že jest mladší než já — že prý již oba stárnou — a že bych měla —“ Nevěděla, jak by to řekla.

„Ovšem, ovšem,“ řekl přívětivě pan farář, aby jí z nesnázi pomohl. „Vidiš, Bětuško, jak ta léta ubíhají. Dlouho-li tomu, cos chodila do školy, když jsem tě připravoval k svatému přijímání? A hle, hle, nyní Bětuška taky myslí již na ženicha. No dobře! — Vždyt to není jinak ve světě; starí mrou, a ti mladší nastupují na jejich místo. — Ostatně jsou troji rodiče moudří a rozumní lidé, mají tě rádi; jistě že se o te postarají, aby se dobře věděla. Jak pak? Již jsi některého vyvolila, a směl bych se tázt kterýho? Povíš mi to?“ — žertoval ctihodný stářeček.

Než jak měla Bětuška začít? Vždyt ji to srdíčko neuvolavalo, aby takovou podivnou tajnost p. faráři pověděla. Ale jaká pouze? Proto sem přišla, proto rodiče

ji poslali, a jinak by nedostala Matinka, kterého tak milovala. Musila tedy s barvou ven.

„U strejčka hodináře dělá Neruda, a ten —“ tu se začervenala i nemohla dál. Nešlo to.

„A Neruda jest hezký mladík“ — usmíval se pan farář. — „Není-li pravda? Pěkně se nosí, má tě rád, a ty, jak te mně zdá, ho také ráda vidíš. Tak to asi bude,“ přisvědčoval Bětušce, aby se neostýchala. „Jak pak ale ho znáš? Vždyt on jest tuším přichozí od jinud, neb já ho neznám.“

„Ano, velebný pane, on jest odjinud,“ řekla Bětuška. V tom si zpomněla zase na jeho viru, a tu jí hrklo u srdce.

„Což jest pilný a hospodářský?“

„Ano, on jest hodný. Strejček Vojtěch ho také chválil u nás, že se zná v řemesle, že pěkně dělá. I povídal nám také, že si zahospodářil peníze, a že si chce koupiti mistrovství, a zříditi krám, u konička.“

„A on si te chce vzít za paní mistrovou; a ty, jak se mi zdá, ho neodbydeš.“

„Velebný pane! Inu, prosím, ano, ale —“ rodiče, začínala nasměle Bětuška.

„I coji rodičové tvoji jsou dobří lidé, oni ti nebudou žemnovati, pokud jest Neruda opravdu hodný člověk, a jestli bys s ním byla spokojena ziva. Než chodí-li pak také piíne do kostera a na kazání? — Na to se předce musím taky zeptati; nebo to víš, vira a nábožnost jest hlavním základem dobrého a šťastného manželství.“ Tu bylo Bětuše sehnul. Co měla říci? Marinko byl evandělk — a to bezpochyby panu faráři ani nenapadlo, že by si křesťovíc Bětuška chtěla vzíti evandělíka. Něco ale musila předce říci. I odpověděla nasměle a pína strachu:

„Neruda jest hodný člověk. — ale on jest — evandělk.“

„Pro Pána Boha! dít, cos to pravila? Ty, kterou, jsem sám křtil a vyučoval v naší svatě katolické víře, ty si chceš vzíti evandělíka? Chceš se snad pronevěřiti naší svatě víře?“

Bětuška se dala do pláče. Pan farář to ovšem předzvídal, vždyt ji znal hned od malickosti, a vědel, že má dobré srdce. — Nedal se ale myliti ve své řeči. Aby upokojil Bětušku, začal s ní důvěrně a přívětivě hovorit:

„Bětuško, ty máš dobré srdce — ale máš dít, snaží ti ještě zkušenost. Ty neznáš svět a lidi v něm. Poslechni, já

ti něco řeknu. Evandělci a jinověrci mohou býti hodní lidé, a jsou taky mnozí, jak sama víš na naší osadě. — Ale s manželstvím se pokazí, vezme-li si katolík nekatoličku aneb naopak. A jak může Pán Bůh takovým manželům požehnávat? Jenom si považ! Oстане-li evandělík pevný a stálý u víře své, zachová-li ji svědomitě a ostane-li pak také katolík věrným své svaté víře, a ostříhá-li příkázání svaté Církve, chodí-li pilně do kostela, medlí-li se nábožně doma; jak lehko se přihází, že se nepohodnou, a tudíž povstávají nejsnáze rozepře mezi nimi. Nebo mnoho, co my věříme a ctíme, jako svaté svátosti zavrhlí evandělci; oni mají za směšné, vymyšlené obřady, což my držíme za pravé, za svaté a tak plodí se mezi manžely sváry. Obvyčejně ale stává se jedna strana lhostejnou, anebo při obou zmůže se chladnost u víře; oni zanedbávají náboženství, zapomínají na Pána Boha. A jak jim může tedy Pán Bůh požehnávat, pokud zapřeli víru svou anebo když docela zapomínají na Něho! A ty Bětuško chtěla bys zapřítí naší svatou víru? Co pak by tomu řekli rodiče? A jak by se mohl Pán Bůh na to dívati!“ —

Bětuška poslouchala pozorně a slze jí tekly po tváři.

„Nechci,“ odpověděla odhodlaně, „nechci zapřítí a nezapru naší svaté víry. To bych nevíra co podnikla, ano raději umřela, než abych se dopustila takového zločinu. — Ale velebný pane, Neruda není *takový* evandělík, jako ti *ostatní*; on se dá rád poučiti. Ano, Martínek mne ujišťoval, že pryč k nám přestoupí, jen když si ho vezmu.“

„Milé dítě,“ sřezil p. farář Bětušku, „jen ať se neklameš! Považ, já jsem již tolik let knězem a farářem, ale neviděl jsem ještě ani jediné smíšené manželstvo, jež by bylo šťastné. Neruda ti ovšem slibuje, že se dá na naši sv. víru; ale nesliboval-li to také své manželce *kupec* u růže? A či dostal slovu? I bylo by to snad lépe, kdyby přestoupil? Mně alespoň milejší jest hodný evandělík než špatný katolík. Má milá, slíbiti a splniti jest dvojí. Vždyť se po veselce ani nadržívají jiné sliby: což teprv u víře? Nevíš-li, co slíbil *tkadlec* pod kosterem manželce své před veselkou, že se nebude opíjeti; a či přestal býti opilcem? Anebž což nehraje *krajčář* pod podloubím v kartě? — Vidíš, ani těch zvykův se nechťejí odřici; a ty myslíš, že se víry své odřekne muž k vůli tobě, až tě bude — míti.“

Bětuška byla by na slova ta jistě uposlechla; vždyť bývala tak poslušná a milovala p. faráře. Ale v tom jí připadla na mysl Martínkova láska, jeho sliby, že bude paní mistrovou atd. I osmělila se ještě jednou, přimlouvati se za Nerudu.

„Já bych si, velebný pane, nebyla ani pomyslíla na Nerudu: on ale jest tak povolný, a mně k vůli udělá všecko. Tak jsem mu onehdy řekla: Ale já to od vás nemohu žádati, abyste se hned odřekl své víry a slepě přidal se k naší. Dejte se v ní napřed vyučiti od našeho velebného pána. Neruda mně řekl: Vždyť jest to jedno; — a já bych si již rád zařídil dům a to bych musil tak dlouho čekati. Ano,“ doložila s důvěrou, „Neruda jest tuze hodný člověk, a pro mne učiní všecko.“

Co si měl p. farář s ubohou počítí? Svoliti nemohl: vždyť Nerudu neznal. A schvalovati smíšené manželství — také nemohl: vždyť byl přesvědčen ze zkušenosti, co jsou taková manželství. Mimo to měl jíti do školy, a hochy bylo slyšeti odtamtud až na faru. I řekl konečně k Bětušce: „Bětuško, rozvaž si to dobře! — Mozná sice, že si Bůh právě tebe vyvolil, aby svým příkladem, nábožným životem svou láskou zbloudilého přivedla do ovčince Krista Pána. Ty jsi katolicky vychována, máš dobré rodiče; — ti *nesvolí*, kdybys neměla býti šťastna. Buď hodná, nezatajuj nic před rodiči, a pros Boha, aby ti rozum osvětil. Pošli sem někdy Nerudu, já s ním porozprávím. Než nyní musím do školy. Pozdrav tě Pán Bůh, přijď sem ale zase brzy, a pozdravuj doma rodiče.“

Bětuška políbila ruku p. faráři a s radostí běžela domů. A proč s radostí? Což p. farář svolil, aby si vzala Nerudu? Nikoli! — Bětuška si ale nedala dobře pozor na jeho *poslední* slova, a myslila, že sice neschvaloval její přání: že jí však nezbraňoval, ovšem ale že to vše ponechal na vůli rodičům jejím. Srdce jí radostí kypělo. I byla by to ráda celému světu pověděla, že si smí vzíti Martínka, by jí byla stydlivost panenská nezabraňovala. Přišedši domů, vyřídila to aspoň rodičům, že je pan farář pozdravuje, a že by neměl nic proti tomu manželství. A rodičové tomu uvěřili. Čistovi se ulehčilo, jako by mu spadnul kámen ze srdce. Čistová měla radost, že se jí žádost vyplnila — otec i matka svolili, aby ode dneška směl Neruda choditi k nim.

Bětuška byla nyní všecka blažena. I myslívala si, jak bude paní Nerudovou, a

jak budou spokojeně živi s Martinkem. Napadlo-li jí ale časem, že by se mohlo vyplniti, co předpovídali p. farář a otec: tu ji snadno upokojil Martínek svými sladkými řečmi. Skutečně — byl to švarný chasník. Jak šťastnou byl by udělal některou evanděličku! — Neruda přicházel nyní každou neděli k Čistovům, a celé městečko vědělo již o této známosti. Když pak si dal Neruda dělati u truhláře nábytek, mluvili všichni o brzké veselce hezké Bětušky. Ze známosti té měla ovšem radost i Čistová i dceruška. Strýček hodinář ale jaksi tomu nechtěl rozuměti a starý Čista prisvědčoval, když dokládal bratr Vojtěch: „Ovšem, ovšem, mladí lidé když jsou zamilováni, mluvívají před veselkou jen o samém štěstí — ale po veselce se to často obrátí. A když se vezmou dva lidé *nestejné* víry: jaké tu může býti štěstí, jaká svornost a láska?“

Nejinak si to myslel starý Čista. Než on to nikdy tak zrovna neřekl, aby neměl mrzutosti se ženou, jež byla tak ráda té známosti, anebo aby nezarmoutil Bětušku, která byla do Nerudy tak velice zamilována. Než s Nerudou si chtěl předce jednou pořádně promluvit. Brzy se k tomu naskytla příležitost. Jednou v neděli šla matka s Bětuškou na požehnání, a zdržela se pak trochu u sousedky. Neruda jak obyčejně přišel i dnes. Té chvíle použil starostlivý otec a dal se do rozmluvy s budoucím svým zetěm. Začal-li Čista někdy mluvit o víře, uměl chytrý Martin hned zatočiti řeč o svých cestách, anebo řemesle. Tehdáž ale uklouznouti nemohl, byl v pasti, oba dva tu seděli samotní. — Čista začal o víře, a umínil si, že se dnes pravdy domakati musí.

„Poslouchejte Nerudo!“ — tak počal Čista. — „Vy máte již tak dlouho s Bětuškou známost, že to vědí po celém městečku. My ovšem proti tomu nie nemáme. Vy jste hodný a pořádný muž, rozumíte svému řemeslu, máte hezké peníze zahospodařené — a tu byste mohli s Bětuškou spokojeně býti živi. Ale to víte — to mně nebudete míti za zlé, když se vás co otec nevěsty zeptám, jak to u vás vypadá s věrou, s náboženstvím. Vy jste poctivý a upřímný muž — a proto mám ve vás úplnou důvěru.“

Čista smýšlel ovšem upřímně, ale Neruda byl již po několik dní připraven na takovou otázku, a proto neváhal s odpo-

vědí, nýbrž lbitě, a jak se zdálo, upřímně pravil:

„Já jsem ovšem evandělík, milý pantáto, nejsem ale žádný přepiatec. Já nechávám každého člověka při jeho přesvědčení, přeji si ale také, aby mne každý u víře nechal na pokoji, pokud se sám o něčem lepším nepo-učím. Než to nic nedělá. Já mám Bětušku od srdce rád, a jí k vůli udělám všecko. Ano, pokud chcete, hned se dám na katolickou víru. Již jsem to také řekl vašemu p. faráři. On ale radil mně, abych s tím tolik nespíchal — abych se dříve ve víře katolické u něho vyučoval. To prý není dobře, když člověk bez rozmyslu a přesvědčení víru mění. Několikrát jsem byl též v katolickém kostele i na kázání. Vidíte, pantáto, že se choi dáti poučit: a jakmile se přesvědčím, že jsem na omylu, dlouho nebudu váhati. — Ostatně bych vás prosil, abyste mně dlouho štěstí mé nezdržoval. Dejte mně Bětušku, a uvidíte, že bude šťastna. Hospodářství mám již zařízené. Jak víte, koupil jsem domek, mám všecko v pořádku, a jen hospodyně mi schází. Já nebudu Bětušce u víře překážeti. Ať si jedná dle svého svědomí. — Že mně váš bratr, pan mistr Vojtěch, nemá rád, nemám mu za zlé. Toť víte, já cestoval ve Švýcarsích a ve Francouzích; tam jsem se lečumsi přiučil v hodinářství. Ostatně víte, starí mistři že se nerádi přiučují od mladších. A když jsem udělal někdy nějaké hodinky podle nového způsobu: tu mi to arci záviděl a tím víc, když jsem se udělal mistrem — když jsem si zakoupil vlastní krám. Ostatně mně kolikrát plisnil příčinou mé víry: a předce mně nikdy nepoučoval, aniž nepřesvědčil. A když na mne tak doráželi: není divu, že jsem jim také někdy něco řekl — Tak to, milý pantáto! Já si přál, abych vám to mohl někdy pořádně pověditi. Proším pak vás nyní, povolte nám — a uděláte nás oba šťastné!“

A hle, to pomohlo! — V tom přišla Čistová s dcerou. Matka se přimlouvala — dcera prosila — ubohý otec svolil: „S Pánem Bohem tedy — buďte svoji — buďte šťastni!“ — Bětuška padla otcí okolo krku a zlíbala ho srdečně. Čista nevěděl takorika o sobě. Poněvadž pak říkával, že není dobře, když se mladí lidé dlouho spolu vodí: nechtěl, aby se dlouho a veselkou odkládalo. I usnesh se na tom, že budou asi za 6 neděl oddavky.

4.

Šest neděl uplynulo — ohlášky prošly a žádoucí blažený den se přiblížil. Po celém městečku mluvilo se o veselce Čistovic Bětušky s Nerudou. Nevěsta několik nocí před oddavkami hrubě ani nespala. Ano po delší čas vidávali ji zamyšlenou a smutnou. Měla k tomu své příčiny. Vždyť jí domlouval pan farář na katechismu, předkládal jí budoucí stav, napomínal ji k stálosti u víře a vyptával se jí přísne na svaté náboženství. Bětušky nebyvalo nyní slýchati, by tak vesele zpívala jako jindy, a když si šla bílé šaty na oddavky, z oka mnohá slza upadla jí na ně. A proč asi plakala? Vždyť si právala, by mohla dostati Martínka. — Bylot jí nějak teskno a nemohla se rozveseliti. Časem jí přicházela na mysl slova pana faráře, časem svíralo ji svědomí. Někdy jí opět napadalo, že snad nebude v stavu manželském šťastna. Matka ta ovšem pozorovala, že jest Bětuška nyní všecka smutná; ale myslila si, že to nevěsty obyčejně dělávají z panenské stydlivosti anebo — ze zvyku. Mimo to byla by již ráda viděla Bětušku jako paní mistrovou. Přicházelot jí ovšem také na mysl, že jest Martin evandělík, a že by z toho časem pojíti mohly domácí různice. Martin jest — tím pak sekojila — hodný člověk, dá si říci, a Bětuška sama brzy ho nakloní, že bude paní v domě. Vždyť se to i jí podařilo. Muž její, Čista, byl sice domácím pánem a hospodářem: avšak v domě poroučela paní Čistová. I myslila, že to tak půjde i u Nerudův.

Nastal úterek. Bětuška vstala záhy před svítáním, poklekla na kolena, modlila se k Pánu Bohu, a plakala hořce. Bylo jí tak teskno, že se nemohla udržeti slzí; a tak si aspoň ulehčila. Za chvílku přišla k ní do pokojíčku matka již přistojená. „Bětuško, jsi-li pak již hotova? — Já včera poprosila pana faráře, aby nás vyslyšel přede mší svatou. Otec jest již také přistojen. — Ale jdi, jdi, snad bys neplakala?“

I šly tedy do kostela. — Ale jak smutno bylo Bětušce, když přiklekla ke mřížce sama, a Martínek tu neklečel vedle ní. Vidávala každou nevěstu s ženichem z osady zároveň u sv. přijímání a nyní — ona tu klečí jen s matkou! Než po sv. přijímání se poněkud upokojila. — Bylo po mši svaté, Bětuška vyšla z kostela.

Tu se jí zmocnila zase tesknost. I dala se opět do pláče.

„I neplač mi blahová!“ řekla matka. To přejde. Vždyť mně bylo také tak smutno. Ale pospěšme! Martínek hnedle přijde, a ty budeš dnes potřebovati víc času, aby se pořádně oblekla.“ —

Čista pospíšil hned po mši sv. domů; nebo měl ještě co běhati. — Čistová připravovala pěkný věnec z rozmaryny, ale Bětušce vždy bylo teskno.

„Bětuško vidíš-li pak? Hle, již jdou! Ale koukni jak mu to sluší. To jest náky člověk. A jaké má pěkné šaty. Honem běž nahoru, já je přivítám, a hned přijdu za tebou.“

Bětuška stála, jakoby do ní bylo uhodilo: — ale již již vstupovali hosté, musela tedy do hořejšího pokojíku.

Hosté se přihrnuli. — Čistovic je přijali velmi zdvořile a přátelsky. Všichni ti hosté byli velmi veselí, nebo Neruda jim dal u sebe po skleničce červeného vína. Jen starý Vojtěch byl zamračený. Tu viděl hospodského od růže — nekatolika, co dělával daremné rozepře v obci; tam stál perníkář z podloubí, jenž k vůli ženě stal se odpadlíkem, a od té doby ani s panem farářem ani s Vojtěchem ani s Čistou již nikdy nemluvil, a jiných takových více. Čista s bratrem nemohli se dočkati, brzo-li přijde Bětuška. Trvalo jim to v takové společnosti trochu dlouho. Tu otevřela matka dvěře, a uprostřed družiček vstoupila nevěsta Bětuška. Byla sice bleďá — uplakaná, ale tím půvabnější. Vlasy měla pěkně zapletené a rozmarynový věnec na hlavě. V bílých šatech oblečená stála tu jako královna, na šatech samé pentle. Hosté nemohli se dost nadiviti Bětušce a Neruda málem by byl výskal. Čistové lahodila pochvala Bětušky, byla švitorivá a zdvořilá k hostům až příliš. Ale Vojtěchovi se zdálo, aby již raději šli do kostela. Podíval se tedy na hodinky, a řekl k bratrovi: „Již jest čas, abychom se ubírali. A proto dej jim s Pánem Bohem požehnání.“

Podle pěkného křesťanského obyčeje měli ženich s nevěstou klečíce dostati požehnání. Bětuška padla na kolena k nohám rodičův a plakala hlasitě. Neruda si klekl vedle ní. Nastalo ticho v pokoji. — Čistovi slze kapaly z očí, když měl dávat požehnání snoubencům. S bolestí utíral si slze šátkem: a konečně počal mluvit:

„Milý Martínku! — Zamalou chvílku máš se stát mým zetěm, a vstoupiti do

našeho přátelstva. Tuto ti odevzdávám Bětušku, tvou budoucí manželku. Přijmi ji z rukou našich za svou choť, a žijte spolu v svornosti a svatém pokoji. Bětuška byla vždycky hodná; — to ti mohu říci před živým Bohem — a nezarmucovala nás nikdy; — to ti může dosvědčiti celé městečko. Tys byl první, jenž se o ni ucházel, a ona svolila. Staň so vůle Páně! My ti ji odevzdáváme. Spolu ale tě žádám, aby s ní tak zacházel, jak jsi mně přislíbil. Tvoje náboženství jest jiné než její, a proto jsem nechtěl svoliti; ale tys hodný muž, i slíbil jsi mi, že ji necháš, aby byla živa podle své sv. víry, že jí nebudeš u víře překážeti. I prosím tě, nezapomínej na slovo to, na přípověď tuto! Nebo jen pod tou výminkou jsem svolil, a těžce bys musel někdy odpovídati z toho, pokud bys slova nedržel.“

Po té se obrátil k Bětušce: „Milá dcero, dnes opustíš své rodiče, a odebereš se z našeho domu. Dostaneš hodného muže, který tě miluje. Buď mu tedy věrná, poslouchej ho, miluj ho, jak Pán Bůh poroučí. Já sice neschvaluji smíšeného manželství, proto jsem ti to také předkládal, a dlouho jsem nechtěl svoliti. Než pohněvadž se tak upřímně milujete, a že jest Martinek hodný člověk: doufám v Pána Boha, že vás neopustí, budete-li mu jen věrně sloužiti. Ale to ti ještě jednou povídám, nezapomínej na Pána Boha, nezapomínej na svou svatou víru, v níž jsme tě vychovali. Zůstaň mi tak nábožná, jak jsi byla dosavad v otcovském domě, a zajišťte vám Bůh požehná. Milá Bětuško, choď pilně do kostela, chodívej k sváté zpovědi, a nedej se nikdy sváděti od jiných. Kdybys ale, — čehož Bůh nedopouští! — někdy předce zvlažněla u víře, ano kdybys snad dokonce odpadla od víry katolické, a stala se nekatoličkou: pak se nehlas do našeho domu; nebo i já bych se nesměl hlásiti k tobě. Ano, kdybych snad už hnil v hrobě, pak to raději zapři, žeš byla Čistovic dcerou. To ti pravím před Bohem, a u přítomnosti této společnosti.“

Když byl Čista poslední slova pronesl, nemohlo toho sněsti dobré citlivé srdce Bětušcino. I padla jako bez sebe na zemi. Neruda to mrzutě poslouchal, a kdyby mu to jindy byl řekl někdo jiný, nepochybně byl by se s ním dal do hádky a křiku. Ale tentokráte se předce zdržel. Družicky obsluhovaly Bětušku. Čistová seděla tu jako ohromena. Tu se zpamatoval rozhorlený otec, i napadlo mu, co řekl. I zmu-

žil se a doložil s jaksi veselým hlasem a přívětivým obličejem: „Odpusťte mi to děti! Vždyť jsem to tak zle nemyslí. Jen se mějte rádi a žijte spokojeně. A požehnej vás Bůh Otec, Syn i Duch svatý, jakož i já vás žehnám.“ V tom políbil oba dva na čelo, taktéž i matka, a celá společnost se ubírala z pokoje. Čista vyprovázel Martinka a ještě když byli vstoupali na vůz, pravil k němu: „No jeďte s Pánem Bohem! Vždyť bude dobře.“ Zdaž také tak soudil v srdci, nevíme; nám se aspoň zdá, že to řekl, jen aby upokojil Nerudu.

Lidí stálo plno okolo domu; a jako se vůbec stává, tak i o Čistovic veselce mnoho povídaly babičky a hospodyně. Ubohý Čista musil na vlastní uši slyšeti: „Jaká to hezká holka! Škoda nastokrát, že si beře nekatolíka. Jak mnohý katolík mohl býti s ní šťastný.“ — A tam zas povídala sousedka: „I toť neměli ti staří rozumu, že ji dali tomu hodináři. Což by si jí byl každý jiný rád nevzal? Holka mladá, hezká jako lusk a bohatá. O té bylo by hej.“ Čista to slyšel, slze ho polily, neboť slova ta ho bodla hluboko do srdce. Obrátil se k bratrovi Vojtěchovi a k ženě, řka: „Kýž bychom mu ji byli raději nedali!“ Ale — již jest pozdě.“

Jak se ale zhrozila Bětuška, když nezastavili před kostelem. Což nebudu oddána zde, myslila si v duchu. To jí ale ani nenapadlo, že by snad jeli s ní do evangelické modlitebnice. Svět se s ní točil, když lezla s kočárku. A což když uhlídala pana pastora! Tu jí začalo silněji tlouci srdce. Hle a nyní jí měl oddávati pastor, kterýžto tak často zlehčoval víru katolickou. Toho se nenadála. Pan pastor ale jich dlouho nezdržoval. Vždyť on taky nerad viděl dceru Čistovic. Věděl, že jest celé přátelstvo čistě katolické, a mrzel se na Nerudu, že si jako evandělík nevzal evanděličku. Z modlitebnice jeli ke kostelu. — Než kostelník divně na to koukal, vida, an vcházejí do zákristie. Smíšené manželstvo nepožehnává se v kostele, myslil si v duchu, a řekl: „Jen jděte na faru, a pan farář to zapíše do matrik. Co pamatují, takové oddavky ještě nikdy nebyly v našem kostele.“

Svatebčané odešli tedy z kostela na faru. Pan farář právě něco pracuje ve svém pokoji, byl v kabátě. Když k němu vošli, vítal je sice přívětivě a zdvořile, ale nevzal na sebe kleriku a nechoval se k nim tak důvěrně, jako když jiné oddával. V krátké řeči, kterou k nim pro-

mluvil, žádal ženicha, aby Bětušce nepřekážel v navštěvování služeb Božích; ji pak zase napomínal, aby věrně setrvala u sv. víře katolické. Potom to zapsal, a bylo po všem. Svatebníci jeli na oběd k Nerudovi. Přišli tam také mnozí známí evandělíci k obědu, přišel též pan pastor; byli tu tolikéž Čista s ženou svojí a bratr jeho Vojtěch. Když je víno rozveselilo, došlo na rozprávky, na přípitky, a tehdy zapomněli na všecko. Milá Bětuško, kdož ví, co budeš říkati po veselce anebo po roce!? — Posilň tě sám. Pán Bůh všemohoucí!

5. Dlouho

Jako voda plyne čas, tak uplynul rychle celý rok od veselky Čistovic Bětušky. Čista seděl u stolu, a četl noviny, které mu pan učitel zapůjčoval. V tom přišel učeďník od Nerudy s radostným poselstvím: „že Vás pan mistr a paní mistrová pozdravují a vzkazují, že se jim narodil zdravý chlapeček.“ Radostí vyskočil starý ze sedadla. Stal se tedy *dědouškem*! I mnul si radostí ruce a chodě rychle po pokoji, mluvil sám k sobě: „Tak tedy má Bětuška chlapce! Buď Bohu chvála.“ Pln radosti strčil hochovi do ruky několik grošů od cesty, vzal na se sváteční kabát i hůl, a rovnou cestou pospíchal k Nerudům.

Dlouho jest tomu, co nebyl starý Čista u Nerudů, nebo po delší čas již se na sebe hněvali a nechodili k sobě. Stalo se to z příčin jako přirozených. Martin byl opravdu hodný člověk, pokud se nerozlobil; on měl též Bětušku srdečně rád. Než on byl také horlivým evandělíkem, a důvěrněji se přátelil s panem pastorem. Pastor ale v K—, ve svém úřadování a své povinnosti velmi horlivě sobě vedl, a kde jen mohl, všude rozšiřoval evandělické učení. Za tou příčinou také s Nerudou často rozmlouváje o víře, k tomu jej měl, aby Bětušku nakloňoval k vyznání, ku kterému se sám přiznává, aby pak byli oba jednoho smýšlení. — Nyní snadno porozumíme tomu, co následuje.

Brzy po veselce ukázala Bětuška pokoje, a stavěla tam náradí, co dostala. Než co zpozorovala? Martin neměl žádné obrazy, a u Čistův předce mívali tolik obrazů svatých a světic Božích. I poprosila Martinka, aby jí dovolil, že si tam pověsí nějaké obrazy svatých podle nábožného obyčeje rodičův svých. Nebo když vidí-

me vyobrazení Svatých, pravila muži, hned si zpomene, co dobrého ti Svatí za živa učinili a jak trpěli pro Boha; tu na mysl přicházejí jejich ctnosti a dobré skutky. A jaká to útěcha — radost, máme-li obraz Krista Pána, anebo nejsvětější Rodičky Marie Panny? Člověk s pobožnou myslí pohledne na něj, a rád se pomodlí, aby mu Pán Bůh přispěl svou svatou pomocí. — Neruda tomu svolil. Vždyť nebylo dlouho po svatbě a oni se měli rádi. A proč by jí také byl takové maličkosti nedovolil? Bětuška měla z toho radost. I pověsila si tam tedy obraz Panny Marie vedle toho svatou Alžbětu, svou patronku, a na druhou stranu obraz sv. Terezie, co dostala od matky. Na stoleček postavila pěkný železný *křížek*, a vedle postele na hřebíček pověsila *kropenku*. Neruda tomu nic neříkal.

Několik dni na to navštívili ho dva známí chasníci, s kterými byl druhdy v práci. Byli oba evandělíci. Bětuška právě odešla k Čistovým. Neruda měl také po chvíli, a mohl si s nima pořádně pohovořit. I dal přinést džbánec piva, nalil jim, a chasníci pili mu na zdraví, přáli mu štěstí, že se tak dobře oženil, že má hezkou a bohatou ženu, chválili ho, jak pěkně má krám a dům zřízený. Neruda to těšilo. I dovedl je také nahoru, aby se podívali, jak pěkně má zřízený pokoj, a jaké náradí prý dostala jeho paní. Nastojte ale, přišli také do pokoje Bětuščina, kdež si ty pěkné obrazy byla pověsila. Chasníkům se líbila ta čistota všude, ten pěkný pořádek — tu ale uhodili na něco, což jim nebylo po chuti.

„Jaké pak to tu máš hlouposti?“ vykřikl ousměšně první. „Snad se již nestal z tebe náký modlár anebo docela katolík? I koukej, jaké to tu má obrazy? A což nemáš tu taky nákou vodu svěcenou, kterou se vyhánějí čerti? A hle, hle! Tu je to taky nad postelí.“

„I mlč pak,“ omlouval Martin, „to není moje. Však já jsem evandělík, ale moje paní jest katoličkou.“ Při tom se začervenal, neboť tušil, že se mu budou posmívat.

„I fui! Styď se! Což nejsi ty v domě pánem? Ne, ta by měla býti mou ženou, já bych ji naučil. Což snad jsi pod pantoflím?“

„Nač s tím okolký? Vyhod to ven! To uděláš líp, a bude po všem,“ odpověděl druhý. „Já nevím, jak bych to mohl trpěti v pokoji. Vždyť by se ti celý svět

vysmál. A což aby to věděl pan pastor, že takové věci trpíš, ten by ti rádně vynotoval.“ V tom strhl kroupku s hřebíčku a oknem vyhodil ji na dvůr. Nerudu to mrzelo. Vzpomněl si, že toho bude Bětušce líto, a že z toho daremné různice povstanou. Ale co si měl počítí? — Za chvíli sešli dolů; on je vyprovodil do městečka, a vrácej se zase, došel si k Čistovům pro Bětušku.

Bětuška byla dnes ze zvláštní příčiny u rodičův. Chtěla totiž, aby se rodiče k Nerudovým přistěhovali. Matka, prý, jest již stará; nač se má tedy hmoždit s kucharením? „Mám-li vařit pro tři nebo pro pět: to jest mně jedno,“ pravila k Martinkovi. Tento jí přisvědčil. Ostatně se jí stýskalo po rodičích, a byla by je ráda měla u sebe. Neruda měl ovšem jiné věci za lubem.

On sice věděl, že bude žena jeho dědičkou po rodičích, ale myslil si v duchu, čím dřív, tím líp! Jelikož si byl právě zařídil dům a krám, bylo třeba peněz, a tudíž co měl zahospodářeného anebo co byl již dostal z věna manželčina: to vše dal do toho. Jak si ale pomoci k penězům nyní? Nebylo ještě ani rok po svatbě; protož nemohl a nesměl rodiče upomínati. Myslí si tedy, že takhle nejsnáze přijde k něčemu. Nebo tak se může něco uhopodářiti, počítal: Čistovic nám dají peníze, obilí mají taky — tak se to podaří. Zatím ale tehdáž selhalo Martinkovi. On se sice zdvořile a úlisně choval k Čistovi a k Vojtěchovi: starí bratří ale znali ho již, a nesešli na lep. Proto též nešel hned sám, nýbrž poslal manželku k rodičům. Než když nyní sám vešel do pokoje, brzo se přesvědčil, že byla marná chuze.

„A proč se k nám nechcete přestěhovat?“ ptal se Neruda tchána.

„Milý Martínku!“ upřímně odpověděl Čista, „já bych k vám šel, ale již jsem tak dlouho v tom domě a na stará kolena se nevystěhuji. Ostatně já jsem katolík, a to by nedělalo dobrotu. Vždyť víš, že starí lidé v pokoji a bázni Boží Pánu Bohu na modlitbách sloužití chtějí.“

„I kdož by vám překážel v pobožnosti u nás? Můžete se modlit třeba celý den, žádný vás nebude vytrhovati. Když vám to pravím —“

„Ano Martínku, dobře, dobře! Tys nám lecos slíbil, ale kde jsou skutky? Tys říkal, že se dáš na naši víru! Vidíš, sliby chyby — skutek utek.“

To Nerudu zamrzelo, ale neřekl na

to předce nic. V tom však co spolu mluvili, vzal Neruda do rukou růženec starého Cisty, beze všeho úmyslu převraceje ho v ruce. Když mu ale Čista domlouval, zapomněl, že drží růženec v ruce, a nevědomě nadál, růženec byl na zemi.

To dopálilo prudkého Cistu, tak že zlostně vyskočil ze stolic a zkríknu: „Svou víru si nedám hanět, rozumíš? At si máš třeba mou dceru: proto jsem tu pánem já, a zapovídám si takové rozpustilosti. To by ještě scházelo, abych se k vám přestěhoval, a tam se trápil. Tu to máte vy ženské! Vy jste říkaly, že to tak daleko nepříjde. Nu, což jsem to neříkával? Znáš já takové panáčky.“

Bětuška byla v nesnázích. Nevěděla, má-li býti při otci anebo při manželci. Konečně se zastala o Martínka:

„Ale tatínku, proč se tolik zlobíte? Martínek to tak zle nemyslil, růženec mu jen vyklouzl z ruky.“

Ale co platno, starý vedl si svou. — „Tak, to jste se mně pěkně odměnili. To ho jsem nezasloužil. Jen si to pamatujte. O já blážínek, že jsem mu dal Bětušku. Vždyť jsem to věděl — takoví jsou všickni!“

Čistová chtěla muže upokojiti ale nadarmo. Nedali si poroučeti, ani Čista, ani Neruda. „Nechte nás jen,“ odsekl jí Neruda. „Vždyť my se sami porovnáme. Já vás nebudu o nic prositi —“ a vzal klobouk a šel pryč. Bětuška šla s pláčem za ním.

Když přišli domů, sedla si Nerudová na sesli a plakala.

„Bětuško!“ ptal se mrzutě Neruda, „co jsi tak smutná? Proč pláčeš? Vždyť víš, že to nemohu vystáti.“

„Ach, milý Martínku, já si zpomínám na tatínka, jak ho to trápí,“ odpověděla Bětuška.

„I co ten starý blázen, nechť se zlobí, když se mu líbí. At si dá pokoj s těmi hloupostmi. Což musí býti tak pověrečný?“

„Martínku, prosím pak tě, nemluv tak o mém starém otci, a o naší svaté víře. Vzpomeň si, že jest i jemu i mně naše víra tím největším pokladem nazemi. Že jediné náboženství nás těší a nám ulevuje, když soužení na nás přichází.“

„Ale proč pak se držíš tak neustupně toho učení a těch obřadů, které já nemám rád? Vidíš Bětuško, jak bychom mohli býti blaženi, kdybys tak chtěla —“

„Prosím tě pro Boha nepokoušej a

nesváděj mně. V katolické víře jsem se narodila, v ní chci také umřít a každý den prosím Pána Boha, aby mě v tom předsevzetí potvrdil a zachoval.“

No, třebaš! Já tě nebudu nutit. Ale vidíš, předce bys mohla mně k vůli aspoň něco odložit u p. ten růženec, ty posty, to časté chození k přijímání. Vždyť já znám také hodné katolíky, a ti toho nedělají.“

„Kdo neposlouchá svaté Církve a jejích příkázání, ten není, věř mně Martinu, ten není pravý a hodný katolík. Prosím tě, nezarmucuj mne takovými řeči! Náboženství a modlitba ostane mým potěšením až do smrti.“

„To jest tvrdohlavost,“ bručel potichu Neruda. „Počkej jen, však ti chuť k tomu zajde.“

Bětuška klekla později na klekátko u postele, a obrácená ke křížku, chtěla se modlit; než neviděla tu kropenku. „Martínku,“ tázala se ostýchavě, „kde jest má kropenka?“

„I co jest mi do tvých hloupých hraček. Já je nehlídám,“ osupil se Neruda, až to Bětušku bodlo do srdce. „Ach já nešťastná, že jsem si vzala evandělíka!“ tak si vzdychla, a potichu si zaplakala.

Za osm dní bylo všecko zas vyrovnáno, a Nerudovic se udobrili. Než nemělo to opět dlouhého trvání. Jednou odpoledne navštívil Nerudu pan pastor. On byl horlivý ve své víře, a dával to zvláště před Bětuškou na sobě znáti. Jak jen uviděl obrazy na stěně, vytáhl stříbrnou pikslu z kapsy, aby nevůli zahnal šňupkou. Nerudová ho nerada viděla, proto dělala, jakoby venku měla něco na práci a odešla. Pan pastor použil této chvílky, a rozmloval s Martinem.

„Ale, pane mistře, mně se zdá, že již také začínáte býti katolíkem. A snad se tomu neučíte od své manželky? Já nevím, jak můžete trpět v pokoji takové věci. Muž jest předce pánem v domě, a panuje nad ženou, jak praví Písmo. Co mám tedy mysliti o takovém člověku, který se staví, že jest horlivý evandělík a v domě svém přechovává obrazy, které zřejmě odporují našemu čistému učení slova Božího? Jak může obstatí tma se světlem pospolu? jak čistá víra s pověrou? Pane mistře, nedejte si poroučení od ženy: sic nevím, jestli byste nepřišel v nebezpečenství se spasením své duše.“

„Dvojitíhodný pane,“ řekl uctivě Neruda, „já vím, že ráčíte mluvit pravdu.

Mne také mrzí ty obrazy, a někdy bych je již sám byl vyhodil oknem. — V tom si ale vzpomenu na Bětušku; ona jest tak dobrá, hodná a tak mě miluje; ona si mně vzala všem svým přátelům jako na vzdory, a já jí slíbil, že jí nebudu překážeti u víře.“

„Martínku, dobře děláte, že milujete svou manželku; to je povinnost každého křesťana. Muž má milovati ženu, jako Kristus svou církev. Poněvadž ale milujete tak svou ženu, musíte se také starati o její spasení. Vy ale víte, že jest vaše žena ve tmách, že žije v bludu; a proto byste měl všecko práci vynaložit na to, abyste ji ponaučil; měl byste všecko odstraniti, což tuto pověru podporuje, na př. tyto obrazy, ku kterým se katolíci modlí, myslíce, že jim mohou pomoci.“

„Prosím dvojitíhodný pane, kdybych to udělal, měli bychom hádky a různice s manželkou, a ona jest nyní právě v nádeji.“

„Víte Nerudo, já vám to nemám za zlé, že tak smýšlíte. Mluvíte, jak tomu rozumíte, a máte dobrou vůli; ale poslechněte! Kdyby měl někdo cink na oku a svěril by se lékaři. Dejte pozor, lékař ví, že operace sic bude boleti, ubohý ale, že zraku nabude. Zdaž nesluší, aby mu k zraku dopomohl, třebaš to bolelo, než aby jej slepého nechal z pouhé bázně, by mu bolest nepůsobil? Moudrý lékař hojí slepotu, byt se i slepec zpouzel a křičel. Co z toho? Až jej uzdraví, oč že bude mu děkovati, ačkoli ho to dříve bolelo?“

„Rozumím, dvojitíhodný pane! Já však jsem slíbil Bětušce, než jsem si ji vzal, že —“

„I co pak slib? Když řekne lékař, já tě nechám slepého, a ví jistě, že ho snadno uzdraví, jest tu slib na svém místě? A dejme tomu, že by slib zrušil; což nezrušil slib k vůli tomu, aby uzdravil slepého?“

„Uposlechnu tedy, dvojitíhodný pane vašnostiny rady. Ale ještě prosím o jinou. Doufám, že nás Pán Bůh brzy obdaří malíčkým. Já ale slíbil před svatbou rodičům jejím a jejich farářů, dá-li nám Pán Bůh nějaké dítky, že je všechny dám v katolické víře vychovati. Musím-li pak držeti slovo?“

„Dal jste to farářů písemně?“

„Nikoli, ačkoli to žádal. Já mu řekl, že snad mé slovo, má ruka dostačí; a on byl spokojen.“

„To jest tedy dobře. Takový slib ne-

plati: otec musí milovati své děti, a musí se o jejich spasení starati. Ale o tom si ještě promluvíme. Přijďte jednou ke mně, až budete mít čas. Než prosím vás, začněte už dnes žítí podle naší víry, odstraňte ty poverčivé obrazy, a pak se držte pevně své víry."

Neruda nerad — ale co měl dělati před patem pastorem? — vzal židličku, přistavil ji ke zdi a sundal obrazy. Pan pastor měl z toho radost, počal mu ruku, vzal klíček — a s potěšením odesel domů.

Sotva že odesel, tu přišla do pokoje Betuška. I rozumní se, že to hned zpozorovala.

"Martínku," pítala se ostýchavě, „kde pak jsou obrazy?"

"Betuško," vynmouval se zdvořile Neruda, „ony tu dávají pohoršení a já jsem je —"

"Komu tu dávají pohoršení? Snad panu pastory? Či nevíš, co mi slíbil?"

"I co slíbil sem, slíbil tam. Kdo pak ješť zavázán, aby takový hloupý slib držel? Zkrátka já — a dost."

"Ale Martínku, což já nemám také právo? Tys evandělík — já jsem katolická; buď si živ podle své víry, a nech mi také mou."

"No dobře, když ty máš svá práva, a chceš jich užívat — budou i já svých se držeti. Pověs si tedy sem zase ty své obrazy, a já si vedle nich pověsím Lutra a jeho ženu."

Betuška se zhrozila. „Prosím tě pro Boha, nerouhej se!"

"No nechej mi tu rámsy, můžeš si odnést ty obrazy k rodičům, a tam si je pověs. Šic to hned všecko vyházím."

Betuška s pláčem sbírala obrazy se země, otočila okolo krku velký šátek a nesla je k Cistovým. A tu teprv bylo nářeků. Uboha ze strachu nesla již ani domů, a přes noc zůstala u rodičův. Druhý den přišel Neruda a velmi zdvořile odprosil ji před rodiči a pobízel ji, aby si vzala ty obrazy domů, že ji to již neudělá. To že v zlosti jen řekl. Než Betuška, ačkoli s ním domů šla: obrazy zůstávala u rodičův.

Brzo se udobrili doctři Martin i zalichotil, a Betuška se dala polívat. I slíbili si, že se nebudou více hádati o náboženských věcech, a že budou svorně žiti.

Jinak smýšleli staří Cistovic. Cistová ovšem neměla nic říkati manžel svému — vždyť tomu byla chtěla; ale po straně poplaka-

la si kolikrátě hořce, že k tomu radívala. O jak často vzdychávala, když varila a byla sama v kuchyni. Ach, ubohá Betuško, jaks mohla býti šťastná, kdybys měla katolika. Jakmile ale vkročil starý, utírla si čerstvě oči, jakoby něčeho nebylo: dělalať se veselější, než byla uvnitř. Čista činil, jakoby toho nepozoroval. Ale i jel to trápilo, a často se obával, že bude Betuška s Nerudou hodně nešťastná.

Tak to vyhlíželo u Cistu, když tam učedník přinesl radostné poselství, že paní mistrová zdrávelo chlapečka porodila.

Tu nebylo o hněvu ani památky. — Starý Cista zapomněl na všecko nevůli se zetěm, a co mu nohy stačily, pospíchal k Nerudovým. Ach, ty milý Bože! Co tu bylo radosti, když držel novorozenátko na loktech. Cistová babička seděla plná rozkoše u postele sestinedělčiny, co zatím dědoušek radosti hned slzel, hned se zase smál, s potěšenou myslí volaje: „Děkuji Ti dobrotivý Bože, že jsem se takové radosti dočkal!"

Zatím zavolal učedník pana mistra do krámu. Čista přišel k posteli dcery své.

"A jak mu budeme říkati?" tázala se babička.

"Martínek myslím po tatínkovi," odpověděla matka.

"Dobře máš!" přisvědčil Čista. „Ale něco mě napadá. Což, abyste mu dali říkati Vojtišek po strejcovi? Nebožtík můj otec — dejž mu Pán Bůh nebe! — ten se také jmenoval Vojtěch. Uděláte strejcovi velikou radost, a ten toho zaslouhuje. Pro koho mnele jiného tak hospodář než pro vás? A proto ať dědí hned prvorozenec tvůj, jmeno jeho."

"Máš pravdu muži!" dotvrzovala Cistová. „Jen bude-li s tím Martin srozuměn? Co tomu říkáš Betuško?"

"Bude to tak nejlíp, maminko. Můj muž bývá arci časem nevrlý, ale z lásky ke mně také něco udělá. nyní ovšem tím spíše, když se mu vyplnilo jeho nejvřešší přání."

Dědoušek se poněkud zamyslel, přeje rukou čelo, a pravil: „Doskočím zatím k Vojtěchovi, a promluví s ním. Ty, babičko, abys tady ostala přes noc, kdyby tě tu snad bylo potřeba. Betuško ty se mi šetři, jsi slabá. Nebudu-li se moci k nám dnes ještě polívat, máte mě tu hned časné z rána. Bůh tě opatruj Betuško. S pánem Bohem! Pochválen buď Pán Jezis Kristus!"

— K čemu byl ten
povinný návrat etc.

6.

„Bratře, nesu ti veselou novinu!“ volal Čista již ve dveřích, vcházíje k starému hodináři. „Bětuška má chlapeče, rozto milého to klučíka. Nedopustil jsem, aby ti někdo jiný zvěstoval tu radostnou zprávu, a proto přicházím sám.“

„Buď Bohu chvála!“ zvolal starý Vojtěch a padl bratru okolo krku. „Ludmilo, pospěš a přines lahvičku vína, to se rozumí červeného Mělnického! Lidičky, naše Bětuška má klučíka! Radujte se! Bratře, tot musíme vypít sklenku na její zdraví. Ani nevím, co si počítí radostí. Toho jsem se nenadál, když jsem Bětušku na kolenou houpával! — Nu, a je-li pak ten klučík zdravý a silný? — Buď Bohu díka! — Řehoři, Řehoři, kde pak vězíš? Oblec se, vezmi nedělní kabát, doběhneš k panu faráři, a vyřídíš, že mu uctivě ruku líbám a vzkazují, dcera mého bratra, paní hodinářka Nerudová, že porodila zdravého a silného klučíka. Posílám tuto tvrdý šolár, a prosím, aby velebný pán ráčil obětovati zítřka mši svatou na poděkování Pánu Bohu. U pana učitele se také zastavíš. S tím se vyrovnám, až půjdem z kostela. — Pospěš honem; ale nic nezapomeň, to ti povídám. O ty můj milý Bože, děkuji Ti, že's mé prosby vyslyšel.“ — „Lidmilo,“ vzkřikl, jako by se na něco důležitého byl upomenul. „Řekni chasě, že se zítřka nebude dělati. Musíme slaviti, jakoby byl svátek.“ Rozjařený stařec přirazil svou sklenku o sklenici bratrovu, říka:

„Na zdraví Bětuščině a na zdar jejího klučíka!“

Starému Čistovi se oči zalily slzami, a s potěšením vyprázdnil sklenku na zdraví své dcery a milého vnoučete.

„A jestli pak víš, bratře, jak se bude jmenovati? Co bys myslil?“

„Martínek — po otci,“ hádal Vojtěch.

„Chyba lávky! — Bětuška a má stará chtějí, aby se po tobě jmenoval Vojtíšek. A proto mu máš býti také za kmotra při křtu svatém.“

„Jak že?“ zvolal radostí skoro bez sebe šlechetný stařec. „Bratře, většího potěšení jste mi nemohli udělati. Až budu držeti klouček na rukou v chrámu Páně, pak zvolám se starcem Simeonem: „Nyní Pane nechť propustíš služebníka svého v pokoj, neboť oči mé viděly radost převelikou! A co pak bych mu dal do vínku?“ — Však já něco najdu, že se všickni po-

divíte. Ale bratře — a toť hlavní věc — bude-li pak s tím spokojen Martin?“

Čista se zamyslel, a zaraženě jaksi odpovídal: „Martin, ten proti tomu nebude. Vždyť se na to tak dlouho těšil, a má teď Bětušku skoro víc rád než před svadbou. Ona tomu tak chce, abys ty byl kmotrem. Neruda ten jistě přivolí.“

„Dejme tomu,“ odvětil povážlivě Vojtěch, „že nebude nic namítati proti kmotrovství: jak to ale bude se křtinami? — Znáš Martina, že jest kovaný nekatolík. Poznali jsme to při oddavkách. Po svatbě se to ukázalo ještě líp!“

„Ale Vojtěše, či se nepamatuješ, co nám před svadbou slíbil?“

„Ano, ano před svadbou: což ti ženinich nepřislíbí, jen aby holku dostal! Sliby se slibují, slibiti a plniti to bývá daleko od sebe. Mně se zdá, jako bych se neměl tolik radovati, a radost ta že ukončí pláčem.“

„Ba věř, i mně jest jaksi podivně okolo srdce. Musím hned k Nerudovým, sic bych nemohl ani oka zamhouřiti. Buď tak dobrý bratře, a doprovod mne tam. Ty jsi zkušený muž, byl's ve světě, a umíš promluvit s lidmi, a Bětuška bude míti z toho radost, že je navštívíš.“

„Máš pravdu bratře! Už sem tam hezkou dobu nebyl. Tedy dopij, a já se obleknu. Jen se nezdráhej. Sklenka vína ti neuškodí, rozehřeje krev, vyjasní mysl a dodá zmužilosti.“

„Tys předobry bratr, Vojtěše! Doufám, že všechno dobře vyjednáš a uspořádáš; kdyby ale Martin předce — než Bůh uchovej a buď nám milostiv! — nevím, co bych učinil. — Nyní pojďme ve jménu Páně!“

Po cestě k Nerudovým rozmlouvali bratři o velmi důležitých věcech. Na tvářích bylo jim viděti, že je starost a bázeň jakási doprovází.

Když vstoupili do světnice, nebylo tu nikoho mimo šestinedělku, Čistovu a Martina, kterýž se byl právě od pana pastora navrátil. Pan pastor si pro něj před večerem přišel a ovedl jej do svého obydlí.

„Pochválen buď Ježíš Kristus! Pozdrav tě Bůh Bětuško!“ volal Vojtěch, vcházíje do světnice. A již pospíchal k Čistové, která nemluvnátko hýčkala na klíně. Skloniv se tu, více políbil malého strýce.

„Bětuško!“ pravil Vojtěch, a slza se mu třeptila v oku, „touto radostí zmladnu o deset let. Dejž vám Bůh, abyste se

mnoho radostí dočkali na tom dítěti. To ti povídám, Bětuško, ať si k nám pošleš pro polívku. Řekni jen, nač bys měla chuf. Vždyť znáš Lidmilu, že to ustrojiti umí. A máš-li pomýšlení na krapet vína k posílnění, zkaž jen; mám tam ještě lahvičiči od tvých křtin. Schoval sem ji, jestli mi Bůh té radosti dopřeje, abych se dočkal, až budeš u tebe křtiny. A Bůh mne vyslyšel. Za to bude též pan farář zjitra sloužiti slavnou mši svatou na poděkování za tuto milost. Děti, mám z vás radost. Ale byl bych málem zapomněl, jak pak mu budete říkati?“

„Bětuška chce Vojtěch,“ odpověděl Martin, „a já nemám nic proti tomu.“

„A vy budete kmotrem,“ doložila prosebně Bětuška, „Není-li pravda strýčku, že nám toho neodepřete?“

„S Pánem Bohem, od srdce rád. A kdy pak chcete mít křtiny?“

„Jestli jste s tím srozuměn, třeba zjitra odpoledne v pět hodin,“ dí Martin. Já již mluvil o to s panem pastorem. Právě od něho přicházím,“ dodal pak s patronou rozpačitostí.

„Snad jsi nemusel pana pastora ani zváti,“ namítal Čista. „Víš to, že se nemají rádi s naším panem farářem. Jakmile se kde sejdou, hned počne pan pastor špičkovati, a náš velebný pán miluje pokoj nade všechno.“

„Ať si tedy zůstane váš farář doma!“ odsekl Martin.

„A kdo pak by křtil, kdyžby pán farář nepřišel do kostela?“

„Nač tolik řečí?“ vyjel si Neruda. „Zjitra v pět hodin budou zde v mém domě křtiny. Ptáte se, kdo bude křtíti? Kdo jiný než pan pastor? Či to jinak myslíte? To jste na omylu.“

Nad touto řečí užasnul dědoušek, a Vojtěch přistoupil o krok blíže k rozhněvanému Nerudovi. Bětuška se vztýčila v posteli a volala s namáháním: „Martínku, pro Boha, co to mluvíš?“ Byla posud velmi slabá a neměla mnoho mluvit. Jen s tíží uchlácholila ji stará Čistová a urovnala jí hlavu na polštář. Martin se dělal, jako by si toho ani nevšiml. I smál se při vši své zlosti, a urputně pokračoval dále:

„Jen se utiš, Bětuško! Nač se durdíš? Chlapec náš bude evandělikem, jako jsem já. Anebo mně snad nemiluješ, proto že nejsem katolíkem? Blázinku! Však ty budeš mít chlapce tak ráda, jako mne.

Snad si myslila, že dám chlapce, prvorozené dítě své na katolickou víru pokřtiti?“

Vojtěch se nemohl již dále udržeti. I postavil se rozhorleně proti Martinovi. V tom skočil Čista mezi ně.

„Martine!“ křikl Vojtěch. „To ti povídám, nepopouzej mne k hněvu!“

Neruda, stoje naproti rozhněvanému strýci, ani sebou nepohnul, nýbrž po krátkém mlčení řekl chladně: „Ale lidé, co vám to jen napadá? Nač se zlobíte? To dítě jest moje; já jsem otec jeho, a proto já mám co poroučeti. Já jsem evandělik — chlapec můj bude také evandělikem. Mně nemá nikdo co poroučeti. Tak tomu chci — tak se to stane.“

„Ale považ jen Martínku!“ domlouvala vldně šestinedělka, „vždyť jest to taký dítě moje. — Já je s velkou bolestí porodila. Rozpomeň se jen na svou *připověď*, — Nevíš-li, kterak jsi panu farářovi, rodičům i mně sliboval, že všechny dítky, kterými nás Pán Bůh obdárí, náležeti budou naší sv. Církvi. Pro všechno na světě tě zaklínám, smiluj se nade mnou, nad matkou dítěte tvého.“

„Jen se utiš, Bětuško!“ odmlouval Martin. „Slib, daný proti svědomí a právu, nemá platnosti. Pokud jsem co slíbil, prohrěšil jsem se.“

„Ach Martínku!“ prosila Bětuška, „jen mně poslechni. Jako že Bůh jest na nebi, — já nemohu připustiti, aby dítě mé v bludu —“

„Zadrž!“ vzkřikl prudce Neruda. — „Chceš-li ale mluvit o bludu, začni sama při sobě. Vy vždycky vidíte mrvu v našem oku, ale břevna v oku svém nepozorujete. Z mého chlapce se nesmí státi papežence, aby se klaněl obrazům a svatým kostem —“

„Martine!“ ozval se Vojtěch. „Teď toho tupení mám již dost. Nedráždí mne. Znáš mne, že toho dlouho nesnesu. Bůh ví, že bych se mohl zapomenouti; ale ty mi za to nestojíš. Pamatuj si to! Bůh jest dobrotivý a milosrdný, on sice dlouho shovívá, ale milosrdenství jeho dochází také konce. Měj se na pozoru, ať tebe netrestá Bůh! Tys dostal hodně a sporádané děvce za ženu, jakého si ani nezaslouhoval. Byl bys se něco nachodil, než bys byl našel tak hezkou, pobožnou, ctnostnou a bohatou nevěstu. Či myslíš, že by ti rodiče byli dali *jediné* dítě své, kdyby se byli takových svárův nedáli? Zapomněl-li jsi na to, kterak jsi před svatbou rodičům i mně rukou dáním sliboval, že dáš všechny

děti vychovávatí po katolicku? Čistovic ti dali dceru co rozšafnému muži, u něhož slovo platí. — Martine! slovo dělá muže!“ —

„Já vás poslouchal dost dlouho, pane mistře!“ odpověděl Neruda. „Nyní ale dejte mi již pokoj. Mám toho dosyta. — Nepotřebuji žádného učitele, mám rozum, a vím, co dělají. Já se do vašeho přátelství ani nevloudil, ani nevetřel; požádal jsem o Bětušku po počestný člověk, jenž má svou výživu a nepotřebuje žádných milostí. Co kdy dostanu na penězích, nebo co dostane ona jiného, na to jsem se neptal. Pokud jsem přislíbil, dá-li nám Bůh děti, že je nechám po katolicku vychováti: to jest pravda — toho vám neupírám. Ale tolik nahlídne každý rozumný člověk, že jsem tím myslil jen děvčata, může vám dosvědčiti váš farář; — tomu jsem to výslovně povídal. Že mu to nevonělo, do toho mi nic není. V jiných smíšených manželstvech bývá to právě také tak. A dejme tomu, že bych byl, i více přislíbil: k tomu jsem neměl žádného práva. I rád bych se pódíval, kdo by mi směl v mém domě poroučeti a předpisovati, na jakou víru bych měl dáti své dítě pokřtít? — Proč na mě tak dorážíte jako sršně pro tu naši víru? Což není naše víra také dobrá? Nejsme-li křesťané jako vy? Nechceme-li přijíti tolikéž do nebe?“ —

„Ale naše víra jest pravá; — ona jest samospasitelná,“ namítala Čistová.

„Ano, ano!“ vskočil jí Martin do řeči. „Jen vaše víra jest samospasitelná! Kdo neuvěří na papeže, na zpověď, na očištěn a jak se ty tedy a špety všechny jmenují, ten jest zatracen; proň si již za živá čert s károu přijede. Znáš já ty vaše hlouposti. Ve vašich očích jsem kacířem, dítě mé jest také kacířem a kacíři budou věčně věkův zatraceni. Klidte se mi s tou vaší vírou, která káže vám zášť a nenávisť proti bližnímu.“

Starý Vojtěch se až posud přemáhal: teď mu ale žluč překypovala:

„Martine — ty neznabohu! kdyby nebylo tvé dobré ženy a toho ubohého červíčka, ukázal bych ti, jak se o naši svaté víře mluví. Ale to si pamatuj! Sřež se, ať mi snad nepříjdeš někde jinde do rukou. Jsem arci při letech, ale kde se jedná o čest svatého náboženství, tu dovedu ještě potrestati takové prostořeké rouhače, jako ty jsi!“

„Pro Boha vás prosím, přestaňte již!“ prosil Čista. „Ustrňte se nad ubohou Bětuškou! Vždyť pak jest víc mrtvá než

živá!“ — Na to mírněji poněkud pokračoval Čista. „Martine, nechci a nebudu ti nic více předkládati; u tebe to neprospeje, ty neupustíš od svého, ač vidíš patrně, že mne slabého, churavého starce i svou dobrou ženu před časem připravíš do hrobu. Ale poslyš, alespoň to mi udělej k vůli a dojdi dříve k našemu panu faráři. On jest ctihodný a rozumný pán, on ti to předloží lépe, než my všickni.“

„Ať si jest váš pan farář jaký chce; ať mluví, co se mu líbí“ — odsekl Neruda — „do toho mi zholá nic není. Můj dědeček, můj otec i má babička byli evandělíci; já jsem také evandělík, a moje dítě by nemělo býti tolikéž evandělkem? Zjitra odpoledne v pět hodin budou křtiny. — Kdo chce, ať přijde; každého rád uvidím. Kdo nechce, ať zůstane doma; — s kočárem pro něho nepojedem. To jest mé poslední slovo.“

Strýc Vojtěch, jemuž slzy v očích stály, neodpověděl již ani slova, nýbrž obrátil se k šestinedělce a s pohnutým hlasem řekl: „Ubohé dítě, Bůh tě chce zkoušeti. On ti podává kalich utrpení a kříž soužení; vezmi je pokorně z rukou jeho. Odevzdej pak se do vůle Boží; co Bůh činí, dobře činí. V souženích a pronásledování následuj Vykupitele svého. Stůj pevně u víře, a nedej se zmýlit na cestě ctnosti ani pochlebováním ani výhrůžkami. Zachovej si víru, a budeš bohatá, kdybys i všech pozemských statkův pozbyla. A kdyby došlo na nejhorší, Bětuško, pak věz, že posud žije strýc tvůj Vojtěch; u něho dveře se ti otevrou, kdykoli přijdeš, a on se tebe zastane proti každému. Sva-grová, ty aby tady dnes zůstala přes noc. Bětušce není dobře; jenom se na ni pódívej! Kdyby se jí mělo přitížiti, bez meškání pošli pro lékaře, rozumí se: pro starého Kratochvíle. To jest rozumný pán; on mi již podvkráté život zachránil. Pozdrav tě Pán Bůh, Bětuško. Nepřijdu-li tě navštívit, jenom se na mě nehněvej; ty tím nejsi vinna. Opatruj tě Bůh! Pochválen buď Ježíš Kristus!“

Po té bratří odešli.

Bětuška padla do mdloby. Martin a Čistová všelijak se namáhali, aby ji přivedli k sobě. Byla velice slabá. Martin se mrzel sám na sebe, že se tak zlosti poddal, a div neplakal útrpností nad Bětuškou. Jak mile jen mohl odskočiti, poslal učedníka pro lékaře.

Doktor Kratochvíl, zkušený to muž,

jak jen vesel a pohledl na nemocnou, hned poznal, co se tu asi přihodilo.

„Zdá se, pane mistře Nerudo,“ pravil pak, „že vaši manželku buď lítost aneb zlost dojala. Takové věci bývají pro nemocnou horší než jed. Musíte hleděti, aby se jí nedalo žádné příčiny k rozhorlení.“

Lékař předepsal do lékárny, poučil Čistovům, jak by se mělo s nemocnou zacházeti a odcházel.

Neruda jej doprovázel do síně a tázal se pln starostí, není-li se obávati nebezpečství?

„Doufám, že to s pomocí Boží dobře vypadne,“ odpověděl poctivý lékař. „Mohlo by se to však zhoršiti při matce i při dítěti, jestli se nebudete mít na pozoru! — U všech všudy, což nemáte ani drobet svědomí? Nevíte-li, že bývá zlost a lítost šestinedělce jako jed? Posluhujte jí pilně, a činite jí po vůli. Jenom jí ničehož nedávejte, co jsem zapověděl. Zjutra časné z rána přijdu se zase podívat. Kdyby se ale měla v noci pohoršiti, jen pro mne pošlete, a být to bylo třeba o půl noci. Rozumíte! Mohlo by to zle vypadnouti. S Bohem!“

Slova ta dotkla se Martina velmi bolestně. Usadiv se v krámě, podepřel hlavu o dlaň a zamyslel se. Kdyby se byl nadál, že to tak vypadne, jistě by byl neodpíral vůli manželčině. Nyní však bylo pozdě: pana pastora již pozval, s tehánem a se strýcem se rozhněval, a teď kdyby ještě obrátil, celý svět by se mu vysmál. Ale Bětušky mu bylo předce líto, a proto si umínil, buď co buď, že se s ní opět smíří.

Sedl si u její postele, ale nemohl ani slova promluvit; každé mu uvázlo na jazyku, jak mile se podíval na Bětušku.

„Proč tak zamračeně na mne pohlížíš, Martinku?“ počala po dlouhém mlčení Bětuška. „Každé mrknutí tvé bodá mi do srdce. Právě dnes, kde bychme se měli oba radovati. Jsi taký podivný?“

„Rozmilá Bětuško,“ odpovídal vřídle Martin, „vždyť víš, jak velice tě miluji. Viděla jsi, s jakou radostí jsem líbal chlapečka! Ale když mi tady chtěl starý Vojtěch rozkazovati, tu jsem se nemohl udržeti. Proč mi haní moje náboženství? — Každý člověk má své vlastní svědomí, a když to mluví, nechat každý jiný mlčet. Kdyby se byl do toho nemíchal stranu kritin, nebyl bych se rozzlobil, a bylo by dobře. Ať si za to odpovídá před Bohem ten, kdo dal příčinu k hádce.“

„Ale Martine, strýček Vojtěch jest za-

jisté moudrý člověk,“ namítala stará Čistová. „V celém městě si ho každý váží, a kdo potřebuje rady, utíká se k němu, jako k učenému pánu. Ano mnohý si uspořil právních rozepří, když se poradil s hodi nárem. A v náboženství v tom se zná jako kněz. Škoda že nešel na kněžství. Byla to jeho vůle, ale rodiče mu v tom zbraňovali.“

„Všecko vám připouštím, drahá panímámo! Ale považte, zdaž mohu jinaké jednati, než jak sem jednal až posud. Narodilo se mi dítě; já je miluji co svou krev, a mám je dáti pokřtiti na víru, kterou ani za pravou nemám ani mít nemohu.“

„Teď však poslyš i manželku svou,“ ozvala se Bětuška slabým hlasem. „Všecko, co povídal, jest pravda. Než pověz jen mi, jak se mám na to dívatí já? Mám-li já připustit, aby dítě, které jsem pod srdcem nosila, svou krví živila, které jsem s bolestí porodila, hned po narození oddáno bylo na víru, kteréž já za pravou neuznávám? Martinku, považ, že má matka více práva při dítěti než otec; dítě jest bližší srdci matčinu, než otcovu. — Martinku, rozvaž si jen, jak by mi muselo býti, kdyby dítě mé, až povyroste, tupilo víru matky své, a posmívalo se všemu, co jest mně svaté? Mohl bys bez pohnutí pohlížeti na utrpení a slzy mé? Ta bolest by hlodala jako červ na zdraví mém, a já bych musila prositi dobrotivého Boha, aby ukrátil neštěstí moje.“

„Nenamáhej se daremně pošetilou řečí, milá ženo! Ty to víš z písma svatého tak dobře, jako já: Kdo miluje ženu svou, nebo dítě své více než Boha, není hoden Ježíše Krista. Boha musíme více poslouchati než lidí.“

„Můj Bože, právě proto nesmím to připustit,“ škytala strápená Bětuška.

„A proč jsi sobě vzala evandélku?“ vyrazil ze sebe Martin bez rozvahy.

Tato nespravedlivá výčitka projela jako ostrá dyka prsa nebohé ženy. Hlava jí klesla do perin — omdlela. Dlouho to trvalo, než ji vzkřísili. Martin tiskl upřímné políbení na bledou tvář její a těšil ubohou.

„Jen se upokoj, drahá Bětuško! Doufejme v Boha, že opět požehná manželství našemu, a pak čin dle své vůle — podle svého přesvědčení. Prosím tě pro Boha, jen se ušetři, učin to k vůli svému dítěti.“

A opět políbil zpoceně čelo nemocné manželky, dal jí dobrou noc a odebral se do druhé světnice na odpočinutí.

Matka i dcera mlčely, pohlížejíce jako skamenělé před sebe. Konečně počala Bětuška hořce plakati, zahrabala obličej svůj do podušek a škytala: „*Ó ty můj Spasiteli, když bych si nebyla vzala evandělíka! Bože můj, proč jsem ohlušila hlas svědomí svého! Proč jsem neuposlechla otce a dobrého pana faráře?*“

Matka strápená nemohla těšiti bdující dceru svou. Ubohá sama potřebovala útěchy. Ach, jak litovala, jakou bolest pocítila, uvažujíc, že právě ona neštěstím tímto nejvíce vinna jest. Ona přemluvila muže, aby k snatku tomu přivolil. Poslušná dcera byla by zajisté potlačila náklonnost svou, kdyby jí nebyla matka nadržovala proti otcí.

Tys neměla svoliti nikdy a pod žádnou výminkou, aby podala dcera tvá ruku jinovci: — takový hlas vždy na novo se jí ozýval v duši. A jakové bolestné výčitky a city naplňovaly srdce ubohé Čistové. Každý vzdech nemocné dcery pronikal jí srdcem a mluvil k ní: „Tys hlavní příčinou těchto bolestí — těchto hořkých slzí.“

Pozdě po půlnoci usnula šestinedělka; utmácená matka její teprv k ránu. Sny obou byly ještě hroznější, než trapná skutečnost. Opravdu smíšené manželství nebývá šťastné! Ubohá Bětuška! A ubohý Neruda!

7.

Počalo se rozbřeskovati. Babička potichu vstala, pomodlila se a šla k oknu odhrnout záclony. Rudá záře ranního slunce vkradla se do světnice a barvila krásný obličej novorozenátka. Mladá matka se nepokojně v posteli obracela. Strašlivý sen nedal jí ani ve spaní najíti zotavení a posily.

Děťátko se vzbudilo a dívalo se usmívavě na babičku. Čistová je pozvedla z kolébky, líbala, hýčkala je, až i matka procitla.

Jakou radost mívá mladá matka, když z rána novorozenátko své k srdci přitiskne! Bětuška nepocítila radosti této bez pelyňku, bez hořkosti.

Martin přišel do světnice, a sotva že se byl pozeptal, jak se manželce a pacholetí vede, našel si práci v kramě. Bylo na něm viděti, že se vyhýbá rozprávce s Bětuškou, a že se obává počíti řeč o včerejším předmětu. A dobře dělal.

Nastalo odpůldne. Nejdříve se dostavil pan pastor a jeho sluha. Neruda jej uvedl k loži šestinedělky, a pan pastor

jim přál štěstí a požehnání. Bětuška mu nemohla pro slabost ani odpověditi, ale její oko pohlíželo naň s hlubokou výčitkou. Vědělať, že on jest hlavní příčinou její žalosti. On však jednal dle povinnosti stavu a učení svého. Nebo nemusí-li každému svědomitému člověku záležeti na tom, aby rozšířil vlastní přesvědčení své a to tím více, kde se jedná o nejdůležitější věc — o náboženství?

Martina neušlo jednání Bětušcino. — Mrzel se na ni velmi, a nevrlost — rozpaky jeho dosáhly nejvyššího stupně, když pan pastor podotknul: „Vidíte, milý pane mistře, vaše manželka dává nám dosti zřejmě na jevo, jak velice by si přála, kdyby mne tu nebylo. Mám za to, že jest muž hlavou v domě, a když přijdu k vůli muži do stavení, abych vykonával povinnosti úřadu svého, mám právo, žádati onu čest a vážnost, která mému stavu přináleží. Ostatně vám to odpouštím, paní Nerudová, že na mě tak nevlídně pohlížíte. Jsou to ještě následky vašeho katolického vychování. Těžko jest sice odložití takovéto predsudky, ale nemožné to předce není. Toť nám dosvědčují příklady takoroka každodenně. Katolíkům, o kterých by si to byl žádný nepomyslí, otevřely se konečně řízením Božím oči, a stali se z nich nejhorlivější ctitelé čistého evangelium — Jen kdo má dobrou vůli, kdo počne v bázni Boží a nedá se falešnými výstrahami nepravých pastýřů mýliti, ten nalezne v Písmě svatém pravou pastvu duchovní, a brzo mu spadne bělmo s očí. — S milostí Boží doufám, že i vy, rozmilá paní, naleznete pravou cestu, na které pevně kráčí manžel váš, a na kterou dnešního dne i dítko vaše nastoupí. Jenom nekladte milosti Boží žádných překážek. Milost Boží, která v nás působí, a jak praví náš veliký mistr Lutr, tato vyvolená nádoba Boží —“

„Račte odpustiti, dvojřítihodný pane“, přetrhla Čistová panu pastoru řeč, „což nevidíte, že marná vaše řeč ubohou Bětušku umoří? Mějte předce milosrdenství a útrpnost s nemocnou osobou, a nekažte zbůhdarma holým stěnám. Prosím vás, ušetřte jí a dělejte, co se vám líbí. Naše prosby — náš pláč neprosněly: nezbyvá nám nic, než modlitba, a modliti se budeme pilně a vroucně. Prosím vás ale ještě jednou, abyste ušetřil dceru mou s takovými řečmi, ač nechcete-li ji zúmyslně utrápiti.“

Slova tato přivedla pana pastora do

rozpakův. I šnupl si několikrát po sobě a řekl konečně Nerudovi: „Popilme si, pane mistře! Není mi ve vašem domě volno, a věru, oddechnu si, až vykročím odsud.“

Martin se kousnul zlostí do pysku a mrzel se i na pana pastora, když tento ve vroucí horlivosti své mluvit nepřestával, ač viděl, že každé slovo co ostrá dýka do srdce nemocné šestinedělky zajíždělo. S mírným hlasem obrátil se k tchyni své: „Buďte tak dobrá, panímámo, a doneste chlapěčka do vedlejšího pokoje, aby byl pokřtěn. Prosím vás, popilte si! Hosté jsou již pohromadě.“

„Nikoli! Cos takového neudělám!“ zvolala Čistová. „Já neponesu ubohého beránka na bezcesti. Dělej si s ním, co sám chceš, pokud se domníváš, že před soudnou stolicí Boží obstojíš. Já si to nevezmu na svědomí.“

„Hloupé ženy!“ zabručel Martin, a zlost mu sršela z očí. „Klidte se mi ke všem čertům s tou vaší pobožností a s vašim svědomím. Mnou nepohne vaše vzdorování ani vaše svéhlavost. Nelíbí-li se vám mítí se mnou dobrou vůli, dobře! Uvidíme, jak vám to přijde v hod, až obrátím.“

Neruda vzal sám dítko na ruce, a šel za panem pastorem do velkého pokoje, kdež se hosté již byli sešli. Čistová zavřela za nimi dvěře, a matka i dcera plakaly usedavě, zatím co se křest odbyval. Martin přinesl po skončeném křtu s veselým úsměvem malého Vojtíška do ložnice, a položil ho do náruče truchlící matce. Tato jej přitiskla k srdci svému, skropila jej slzami a šeptala: „Ubohý, ubohý červíčku! Čeho jsi se dopustil, že již prvního dne tvého života zapsán jsi na blud, který matka tvá nenávidí. Kým bych tě byla raději neporodila!“

Martin odešel. Bětuška bědovala dále: „Jakou bych byla pocítila radost v tomto okamžení, kdyby muž můj byl katolíkem, kdyby nemluvnátko to bylo obdrželo svátost svatého křtu z rukou našeho dobrého pana faráře. Tobě, Bože můj, to ale slibuji, že chci věrně plnit povinnosti své co matka katolická.“

Hosté byli nad míru veseli. Neruda se dal viděti a častoval je s velkou štedrostí. Pilo se na zdraví dítěte, otce, matky, všech společně. — Martin připíjel jen jako nuceně. Můžeme pak si pomyslit, co trpěla jeho politování hodua manželka, když slyšela, jak pan pastor pronesl připítek na zdraví pana mistra Nerudy, vy-

chvaluje ho za to, že se „nedal lichými slovy a babskými slzami přátel odstrašiti, nýbrž co věrný evandělik dostal povinnosti své.“

8.

Nemoc Bětuškina se den co den hořila. Kratochvil nedával mnoho naděje. Osm neděl trvalo nebezpečení. Mladost a síla její si konečně pomohly. Bětuška povstala — chodila. Když pak se po trápných dvou měsících s matkou svou opět ubírala do kostela: jak jí zabolelo srdce, vzpomínajíc si, že nebyla u oúvodu, jelikož dítě její bylo na evandělickou víru pokřtěno.

Bětuška šla k sv. zpovědi a posilněná nejsvětějším tělem svého Spasitele navštívila a matkou po mši svaté pana faráře. Ubožátko, jak se bála, že jí bude velebný pán činiti výčitky. Neměla se však čeho strachovati. Starý Vojtěch všecko již pověděl důstojnému a starostlivému knězi; od něho se pan farář dozvěděl, jak statečně se Bětuška muži svému opírala, jak mnoho za ten čas zkusila. Byv zarmoucen nad věrolomností Nerudovou, nemohl se hněvati na nevinnou Bětušku. I uvítav ji s patrnou srdečnou přívětivostí, napomínal ji k vytrvalosti a stálosti u víře. „Trpělivost všechno přemůže,“ vykládal pan farář, „jen zůstaň povždy věrnou manželkou, pečlivou matkou, starostlivou, obezřetnou hospodyní. Buď přívětivá, nevzdoruj svému muži, poslouchej ho, kde se to srovnává se svatou vírou tvojí; avšak proti náboženství a svědomí nečin ničehož! Zůstaneš-li pobožná a vlídná k svému manželci, možná, že se ještě dočkáš té radosti, že i on s milostí Boží k poznání přijde. Chraň se však přede vším svárův a různic; tím se láska manželská ruší a srdce zatvrzuje. Mírností jen a láskou můžeš zvítěziti. Pamatuj na slova sv. Františka Saleského: „Nalíci mezi nychytá více much, než na celý sud octa; lot lásky jest lepší, než důkazův na centnýře.“ — Při tom však nezapomínej na spasení duše své! Ani na stéblo neodstupuj od svaté pravdy. Víra předchází lásku, a duše naše větší má cenu do sebe, než celý svět. Věz a věř, milá Bětuško, že přijdeš ještě často do pokušení! Pohlédni ale vždy na Pána našeho Ježíše Krista, rozpiatého na kříži, a vezmi si z něho příklad. Navštěvuj často chrám Páně, — chodívej k svaté zpovědi a ku stolu Páně i nalezneš útěchu a posilu. Na služby Boží přicházej často, v neděli

a ve svátek neopomín jich nikdy. — Vidím, milé dítě, jak tě to velmi rmoutí, že chlapeček tvůj neobdržel křest svatý rukou kněze katolického. Než upokoj se! Křest svatý nepozbývá platnosti své, byť jej kdokoliv udílel, jen když se to stává dle ustanovení Ježíše Krista. Ostatně jsem přesvědčen, že p. pastor platným způsobem křtí, a protož buď bez starostí. Jen se nermut, dceró má! Po bouřce vzejde zase slunce — a nestane-li se to zde na tomto světě, musíme se přičinit, aby nám vzešlo slunce spravedlnosti na věčnosti. — Bůh vás požehnej a opatruj, milé duše. Pomodlete se za vašeho starého faráře — já na vás při nejsvětější oběti nezapomenu.“

Touto řečí se Bětuška velice potěšila. Na těle i na duši zotavená, pospíchala s matkou svou do domu otcovského, a odtud hodlala i strýce Vojtěcha navštívit. — Jaké to bylo ale překvapení, když nalezla u otce i milovaného strýčka! Oba očekávali Čistovou se snídání. Že by ale i Bětuška přišla, toho se nenadáli. Tím větší byla jejich radost.

Starý Čista obejmul dceru svou, strýc Vojtěch ji bral šat a knížku, zatím co matka odkvapila do kuchyně.

„Tak si jen sedni, Bětuško, a povídej, jak se máš? Jsi-li pak již zdráva a spokojena? Holečku, jsi posud bledá. Sebrala tě ta nemoc. Ale to nic nedělá; časem se zase zotavíš, a tváře ti zčervenejí.“

„Co pak již kutí Vojtišek? Co dělá tvůj muž?“ ptal se starý hodinář.

„Ó to je vám klučina buclatý a čiperný jako šotek,“ odpověděla Bětuška. „A můj muž — lepšího člověka si nemůžete ani pomyslet. Arci že má někdy také své vrtochy; — tím ale bývají obyčejně jen cizí lidé vinni. Když ho přejde zlost, pak se za to stydí a lituje toho, že mě pohněval. Po tom si netroufá na mě ani promluvit, a udělal by, co mi na očích vidí. My teď žijeme v svatém pokoji. Já nahlížím, že jsem se tehdy při křtu Vojtiškovu snad trochu přenáhliła. Pan farář mi to právě vyložil, že to byl také platný křest, jako každý katolický. Martinovi nechám ty jeho vrtochy, a budu se za něho modlit. Pán Bůh jej osvíti, a přivede také na pravou cestu.“

„Dejž to Bůh, aby se tak stalo! I my se nepřestanem zaň modlit,“ odpověděl Čista. „Neměli jste od těch dob žádných růžnic? Svěř se nám Bětuško!“

„Tot víte, tatínku, někdy něco v každém manželství bývá. Zpočátku nechtěl

Martin připustiti, abych Vojtiška před spaním kropila svčcenou vodou. — Když jsem se ho ale ptala, zdaž by to chlapci něco škodilo, tu se zasmál, a již mi nedělá žádných překážek. A pak — to se také Martin zlobil, jestli že někdy náhodou přišel do pokoje, a já byla uplakaná. — Tu se pokaždé rozzlobil a osupil se na mne: Co brečíš? Dej mi již pokoj s tím věčným fňukáním! — Předevčírem pod večer jsem seděla u kolébky, a oči se mi zalily slzami, když jsem si pomysliła, že dítě mé nemá tu víru jako já; že vzroste a bude z něho hezký, štíhlý hoch, jako otec jeho — a pak jsem si pomysliła: Bětuško, bude-li pak tě ten tvůj synáček také tak milovati, jako ty miluješ rodiče? — Ani nevím, jak mi bylo, ale musela jsem plakat. Za mnou stál Martin, a já jsem ho neviděla; on byl po celý den v krámě mrzutý, a když mně spatřil usazenou, všechen se rozpálil a pravil mi: Zas nařikáš, žes sobě vzala evandělíka? Kdybych byl před rokem věděl, co dnes vím, nebylabys Nerudovou, ač jsem tě od srdce miloval. Raději bych byl do smrti zůstal svobodným.“ — Na to jsem plakala ještě víc, a ptala jsem se ho, zdaž jsem si to zasloužila? Martin mi padl okolo krku, líbal a odprošoval mne: Rozmilá Bětuško, odpusť mi! Tys můj největší poklad. Od toho času se máme dvojnásobně rádi.“

„Taks to nevidala nikdy doma u svých rodičů, Bětuško!“ připomínal Čista. „Jest tomu již jeden a dvacet let, co jsme — já a matka tvá — spolu, ale to ti matka dosvědčí, že jsme se za ten celý čas nepohádali. — Nikdy nebylo třeba, aby jeden odprošoval druhého. Hned jak jsme se vzali, vykonávali jsme společně ranní a večerní modlitby; pospolu jsme chodívali k svatě zpovědi a k stolu Páně; každou radost i žalost jsme nesli stejnou měrou; co jednoho trápilo, bolelo i druhého; žádný byl by ani sousta nevložil do úst, aby byl druhému nepodal; jinak nebylo by mu to ani chutnalo. Když se jednomu na druhém něco nelíbilo, řeklo se beze všech okolků: Muži, anebo ženo, toho nedělej! Víc se o tom nemluvalo; nebo cos takového se víc již nestalo. Vždyť jsi to sama viděla, Bětuško! Bylas až do osmnáctého roku doma; řekni sama, mám-li pravdu čili nie? U vás to tak být nemůže, proto že máte rozličné náboženství. Náboženství má stav manželský upevniti a pravé lásce položit základ. Když se ale vezmou za sebe dva lidé rozličné víry, tu arci nemůže být je-

dnota Muž má jiné náhledy než ty — a ty nesmíš smýšleti jako on.“

„Ano, ano, mluvíš svatou pravdu bratře!“ dokládal Vojtěch „Smíšené manželství se nikdy nepovede, a kdyby se měli manželé sebe radši, někdy se přece povaději, a pak musí jeden ustoupiti. Jedná-li se však o víru, jak pak jeden povolí druhému? Jinak to v smíšeném manželství býti nemůže. Tu bývá těžko uchrániti se svárův a nesvornosti. Jak mile se jen slovo o náboženství prohodí: ohně bývá jest na střeše.“

„Nikdy nezapomenu na poslední slova nebožtíka otce — dejž mu Bůh lehké odpočinutí! — Louče se s námi na smrtelné posteli, mimo jiné napomínal nás — byli jsme tehdaž tři chlapi a tři holky: — „Dítka, buďte vždy věrní víře své! Nežente — nevdávejte se do jiného náboženství. Jsem již jeden a sedmdesáté let stár, ale neviděl jsem, by smíšené manželstvo kdy bylo dokonale šťastné. Tu se přihází, že musí jedna strana zapřítí víru svou a přidati se k druhé. Zřídka kdy děje se to z přesvědčení. Pak nastanou výčitky svědomí. Ale ještě častěji se stává, že oba manželé ze samé lásky a přívětivosti ochladnou u víře. Katolická strana zpočátku obyčejně zapomíná na modlitbu, na zpověď, na sv. přijímání — evanjelická strana pozbývá i té poslední trochy víry, kterou přinesla do stavu manželského. A tak se stávají oba chladní, studení, nevěřící. Může-li pak na takém manželstvu spočívat požehnání Boží?“ — A sestram nebožtík otec řekl: „Děti, nevdávejte se za jinověrce; nebo buďte ztratíte víru a s ní i spasení, aneb dojdete spasení, jako mučednice skrze trpké zkoušky a dlouhým utrpením.“ — No, jen se nehněvej Bětuško! Já tebe nechťel zarmoutiti. Byla to jen upomínka na nebožtíka otce. Tys ctnostná a dobrá žena. Martin pak, ač má slabou stránku, jest pořádný člověk. Až se jen ta mladá krev vybouří, bude zas dobře, a to tím spíše, jestli se odsud odstěhuje jizlivý, prožluklý ten p. pastor — ten všude podpaluje různice a sváry. Buď jen pevná u víře, Bětuško! Až jim několikrát dobře odsekneš, nechají tě na pokoji. Drž se jen zmužile na cestě pravé, a všechno se obrátí v dobré! Ale teď bych věru rád snídal. Co pak děláte s tou kávkou? Buďte hodně veseli, když jsme se tak po vůli Boží zase jednou sešli. Jen kdyby tu byl také Martin. Já bych se s ním rád smířil. Na stará kolena nechci míti se žádným zlou

vůli. Člověk neví, kdy ho Pán Bůh povolá. Jak to může u mně ještě dlouho trvati? Jest to u Boha. Ale ten kašel jest špatné znamení. Vždycky mi to připadá, jako když něco vážne v hodinách a kolečka se zponenáhla zastavují. Ono to klepá, klepá, ale hodinář hned ví, že něco chybí, a že to tak nemůže dlouho choditi. Kdykoliv zpravuji hodiny, vždy se upamatuji na smrt. Čím jest hodinář hodinám: tím bývá lékař tělu lidskému. Podívám-li se na stroj, hned vím, tu že schází šroubek, tam zoubek, anebo že jsou kolečka v nepořádku. I vyndám pokazený kousek a zasadím zdravý. Než lékař, ten arci také nahlédá do vnitřku těla lidského, ale jen po smrti. — On sice ví, kde co schází, ale nemůže zasaditi nových koleček; on nemá po ruce zdravý žaludek, nové plíce; na nejvyš může kolečka vyčistiti a namazati. Pak to zas nějaký čas klepá — klepá, až doklepá. Tak to dělá p. doktor Kratochvíl též se mnou, a proto jsem již uvykl strojiti se na smrt. Kdykoliv se podívám na hodinky a pozoruji, jak ta ručička čerstvě obíhá, vždy si myslím, že podobně utíká i ručička života mého — až dojde — zastaví se — a Vojtěch bude na prkně. Až mě někdy Pán Bůh povolá. Bětuško, pak se za mě modli! Ano, ano ta smrt! Já se ji nehrozím, ale pomyslení na ni připomíná mi povinnosti každého dobrého křesťana. Proto se chci, čím dříve tím lepe smířiti s Martinem. Vidíš, mně to přichází, jako by se nám někdo v rodině nedostával, když ho tu není. No, tedy ho jen brzy pošli ke mně, ať se domluvíme. — I stranu! vezdejšího statečku jsem již v pořádku. Nejsem sice boháčem, ale nepřišlo-li, kapalo, a já, to víte, mnoho nepotřeboval. Takou měrotu dostanete přece hezkou sumičku na hotovost. Za to dochováte u sebe starou Lidku až do smrti. Ona mi po celý ten čas věrně sloužila, a proto nechci, aby se jí na stará kolena špatně vedlo. Také jsem nějakou částku odkázal k záduší, aby se po věčné časy za ubohou duši mou mše svatá sloužila.“

„Ale co ti to dnes napadlo, bratře! Ty mluvíš dnes jenom o smrti. Bětuška sotva povstala z postele, a ty jí kážeš o smrti. To jest krásné potěšení. Nalej si ještě! Cože již nechceš? Počkej, jak já ti trefím do noty.“

Čista mrknul na ženu, a tato přinesla lahvičku, nalila sklenku, a postavila ji na stůl před Vojtěcha.

„Ó vy jste všickni tak dobří lidé!“ pravil Vojtěch a zabručel po tichu: „Jen kdyby se byl mezi nás ten jinověrec nedostal!“

Tak poseděli dobrou chvíli. Bylo čas vařiti oběd, a Bětuška pospíchala domů. — Tak se rozešli.

9.

Uplynulo několik let. Ó jak se mnoho za ten čas změnilo! — Přátelský kruh našich známých prořidnul. Starý Vojtěch odpočíval na hřbitově. Dobře tušil, že to s ním dlouho nepotrvá. Umřel na plicní neduh. Neruda přestěhoval se do domu po strýci na náměstí hned vedle radnice. Bětuška jej zdědila. — Hodinářský krám v něm byl již za pradávných časův po celém vůkolí rozhlášený. Martin byl dobrý řemeslník, nepřetahoval lidí, a proto také mívál práce až na zbyt.

V domácnosti to ale vypadalo čím dál, tím hůř. Obzvláště pak vychování dítěte bývalo příčinou stálých ržnic a svárův. Na Martinovi se každý zmýlil, nejvíce ale Bětuška; ani jedna z jejich nadějí se nesplnila. Neruda stával se pořád světlavějším — mrzutějším, a pan pastor podněcoval, kde mohl. Bětuška vítala tohoto pána, když je navštívil, vždy jen s chladnou jakousi uctivostí, a to jej mrzelo.

K Nerudovi se měl ten pán vždy nad míru vlídně a přátelsky, používaje každé příležitosti, aby ubohé ženě přisolí. Tak se stalo, že jí Martin s trpkou výčitkou vše zapověděl, což jí byl posud dovoloval

Teď muselo se každý pátek k obědu vařiti maso, a Martin trápil Bětušku tak dlouho, až přivolila, že s ním bude jísti v pátek. Ubohá, konejšila svědomí své tím, že to dělá z poslušnosti k manželovi svému a pro pokoj v domě. Ale nebývá to pokoj pravý, který získati hodláme přestoupením svatých příkázání.

Bětuška milovala muže svého se vši horoucností, jako za mladých let, když se náklonnost tato do jejího nevinného srdce byla vkradla. Ubohá mimó vše utrpení lpěla na něm s celou vroucností srdce svého. Martin to věděl, věděl to i jeho důvěrný přítel, pan pastor; a proto měla láska ta posloužit za osidla duši její. Na důkaz lásky žádal Martin, by žena jeho nechodila tak často k zpovědi a k stolu Páně. Z počátku se zpěchovalo svědomí, ona bojovala, ale — *nevtáhla*. Nechtěla-li dobrovolně poslechnouti, tu se muž počal mračiti, huboval, nemluvil na ni, vyhledával

společnosti, až konečně svolila — jen aby nepozbyla lásky jeho. —

Takový začátek dodal Nerudovi odvahy. I vynakládal vše, aby ji odvrátil od víry katolické. Pan pastor jej podporoval slovem i skutkem.

Posud žil starý pan farář. Ve velkých nesnázích a úzkostech utíkávala se Bětuška k němu. Šlechetný kněz ji sice napomínal k trpělivosti a stálosti ale střežil též od nečasného povolování ve věcech náboženských.

Bětuška trpěla doma jako mučednice. Martin netrpěl katolické čeledi v domě. Že pak chasa viděla, kterak se tím zavděčuje pánu, čím více se haní víra katolická — nebyvalo hádkám ani konce. Děvečky si nedaly od paní poroučeti, a odporovaly, kdykoli jim něco nařizovala. Martin to viděl, smál se po straně a myslil, že takovým způsobem — obrátí ženu.

Starý Vojtěch byl již mrtev. Dva dni před smrtí dal si dobrý stařeček ten zavolat Martina, i prosil jej za odpuštění. Potom jej žádal, aby s Bětuškou vždy vlídně nakládal a nepřekážel jí u víře. Posléze odevzdal mu poslední svou vůli, v které Bětušce celé jmění odkazoval. — Strýc Vojtěch umřel tiše, všecek odevzdanný do vůle Boží. Přátelé mu vystrojili skvostný pohřeb, a sám Martin jej doprovázel k hrobu, z čehož se Čistovic nemálo radovali. Všickni lidé plakali; nejvíce chudí, nebožtík zajisté byl jim právě za otce.

U hrobu měl ctihodný stařeček, pan farář, krátkou ale srdečnou řeč. Ani jedno oko nezůstalo suché. „Dejž mu Bůh lehké odpočinutí, a nám tak šťastnou hodinku smrti, jako nebožtíkovi Vojtěchovi!“ Tak lidé volali, a bylo viděti, že jim to šlo od srdce. Druhého dne sloužil pan farář mši svatou za nebožtíka Vojtěcha. Bětuška byla by ráda viděla, kdyby byl i Martin přítomen býval. Ale jak jen vyslovila žádost svou, hned byl oheň na střeše. Neruda dal se do klení a dělal manželce trpké výčitky.

Nedlouho po pohřbu bylo celé jmění po nebožtíkovi Vojtěchovi Nerudovým úředně odevzdáno. Ustanovení, aby se čtyry sta tolarův dodaly na faru; náleželyť záduší. Nebožtík si vymínil, aby každoročně na den jeho úmrtí slavná mše svatá za jeho duši obětována byla.

Martin prohlížel s Bětuškou všecko, co byli po nebožtíkovi strýci zdědili. Když otevřeli dubovou truhlici našli mimo jiné

peníze také zapečetěný váček, na němž napsáno bylo: „Čtyři sta tolarů do záduší.“ Martin soptil vztekem, když viděl před sebou tolik peněz, kterých si nechatí nesměl. „Jaková to jest zpozditost a hloupost!“ hulákal, až se to po celém domě rozléhalo. „Takovou summu peněz vyhodit zbůhdarma kněžím do chránu, aby vysvobodili duši z očištění, který sami udělali. Hanba! Měl by se ještě v hrobě stydět. Toho také zbláznila ta hloupá pobožnost.“

„Ale muži,“ chlácholila Bětuška. „Nedělej nebožtíkovi strýčkovi krivdy. Vždyť nám toho dost odkázal! — Jen si považ! Dům se vším nábytkem i náradím a tolik peněz! Za to mu máme býti vděční, milý muži, a modlití se máme za něho. Pomysli si, kdyby nám byl to jmění neodkázal, museli bychme býti také spokojeni!“

„Mlé, ty tomu nerozumíš!“ zabručel Martin. — „Komu byl by ten starý skrblik svou mamonu odkázal? Podle práva náleží nejbližším přátelům, a to jsme my. Nás okradl o 400 tolarů. Kdyby je byl zašlapal do bláta, měli bychom z toho také tolik jako teď.“

„Ale jen si pomysli, mužičku, vždyť to byly jeho peníze. On byl pánem, a mohl s nimi naložit, jak sám chtěl. Kdyby byl vše odkázal staré Lidce anebo žebrákům, museli bychom na tom také přestat. Upomínka, že se přátelé a známi každoročně na výroční den smrti jeho v chrámu Páně sejdou a pomodlí se za duši jeho, ta mu oblažila poslední hodinku života. Věř mi, Martínku, že to nemálo těší člověka, když si pomyslí, že i po smrti památka jeho nevyhasne, nýbrž potrvá ve vděčných srdcích.“

„Dej mi svatý pokoj s takovým tlacháním. Jak jen začneš mluvit o té vaší víře a těch pošetilostech, to ti huba jede, jako kolovrátek. Tu máš, dones ti hříšné peníze na faru, a dej si napsati kvitanci; a at tam kněz zřejmě udá: nač ty peníze dostal, to ti povídám. Počkej! Tady jest ještě arch papíru — svědčí tobě. Jaká pak to bude zas hloupost.“

Martin četl — brzy ale začal klít a nadávati, hodil papírem na stůl a pln vztekem křičel: „Prokletý dědek! Bláznovský růženeckář! Krásný to zas kousek poctivého katolíka. Poslouchej ženo, a pak mi toho starého blázna ještě vymlouvej! Tu stojí jeho rukou psáno: „Celé jmění mé náleží bez výminky tobě, Bětuško, co jedině dceři po mém bratru. Po tvé smrti ale těm tvým dítkám, které jsou ve svaté

katolické víře vychovány. Dá-li ti Pán Bůh více dítek, které budou katolické víry: at dostanou stejným dílem. Budou-li to děvčata, mají jen pod tou výminkou právo k dědictví — pokud se bud nevdaží, aneb když si vezmou katolíka. — Mimo to máš na sobě povinnost starou Lidmilu, která mi tak věrně sloužila, živiti až do smrti její.“

„Slyšelas ženo? — Tu ji máš, tu vaši lásku. Nech si všechno! Já nepotřebuji těch lotrovských peněz, a dovedu se o své děti postarat sám.“

„Ale muži, co se nemůžeš přemoci? Co jsi mne posud nepoznal? Neznáš lásku srdce materského! Vždyť víš — často jsem ti to povídala, že náš Vojtíšek dostane jmění po mých rodičích! Jen se upokoj a důvěřuj se v manželku svou, která tě tak nevyсловně miluje!“

Martin se zastydl a hleděl Bětušku udobřiti. On měl dobré srdce, ale jeho předsevzetí netrvala nikdy dlouho, a každá maličkost jej popouzela k zlosti.

Po nějaký čas byl zase pokoj v domě. Dědeček a babička navštěvovali dceru častěji, a malý Vojtíšek nacházel vždy něco v kapsáři dobré babičky. Tak uplynul čas, a Bětuška slehla po druhé. Narodilo se jí na štěstí děvče, a to bylo od pana faráře po katolickou pokřtěno, ač to Neruda a zvláště pan-pastor dost neradi viděli. — To byly hody! Staří nešetřili nákladu. Ač pak byl i pan-pastor přítomen, nepokazila se radost šestinedělce. Byl to nad jiné utěšenější den v jejím životě! Zdálo se jí, jako by to bylo první dítko její. Malá Bětuška byla její radost a potěšení. Martina to mrzelo, že jest matka k holce náchylnější, než k Vojtěchovi, který byl otcův miláček. Takto se opět vzbudil nový červ ve srdci jeho.

10.

Od té doby více než kdy jindy pral si Neruda, aby žena na jeho víru přestoupila. Můžeme-li mu to ale míti za zlé? Nikoli! Každý má svou víru, každý své náboženské přesvědčení, a pokud jest mu věren, snaží se všemožně, aby se s ním sdíleli též jiní, zvláště pak ti, kteří jsou mu drazí a milí. Martin měl víru svou za pravou; — měl za to, že nikoli nebloudí on, ale jeho žena; proto se také snažil všemožně, aby se Bětuška jeho stala evanděličkou, a tak aby se domácí poměry vyrovnaly. Jednal tu co pravý evandělík. Ale běda tobě ženo ubohá, kterážto sva-

tými svazky manželství vázána jsi nah. Věz, že se mu bez těžkého provinění v náboženství poddati, ani k víře jeho jediným krokem se přiblížiti nesmíš; — ty musíš pevně státi, nebo pravý katolík musí hotov býti, raději krev svou vycediti, než by jediný článek své víry zapřel. Martin hleděl ženě své při každé příležitosti okázati, jak vírou její opovrhuje. Z počátku měl se na pozor, aby ženu nemoutil: nyní toho však netajil; ano ukazoval zjevně, že by ji tím více chtěl milovati, kdyby víry své zanedbatí chtěla. Bětuška věděla dobře, co si muž přeje; ale věrná svědomí, neposlouchala jeho řeči a proti všelikým úkladům ozbrojovala se zbožnou a upřímnou modlitbou. Tato zdvojnásobněná pobožnost popouzela manžela ještě více. I docízel častěji k panu pastorevi, žaluje mu svou bídu, a stěžovává si, že narozením druhého dítěte rodinné poměry ještě více se zhoršily, protože prý matka dítě to, pokřtěné na její víru, zvláště miluje, což ustavičné hádky působí. A tak prý nepřestává mrzutost od božího rána až do pouhé noci.

„Nemůže také jinak býti,“ říkával pan pastor. „Kde nejsou manželé jedné mysli a jednoho srdce, tam se nemůže nijak uhostiti spokojenost. Nebo když v stavu manželském se nesrovnávají manželé, a každý chce vždy po své vůli míti: tu povstává tak největší nepořádek — hádka a svár nevyhazují z domu. Mějte se ale, mistře Nerudo, na pozor, a zezapomeňte, vy že jste pánem v domě, a že, jak psáno jest, panovati máte nad ženou, a opět dle slov Pavlových, žena že muži poddána býti musí. Žena se má dle muže řídití a rozum svůj podrobovati lepšímu náhledu muže svého.“

„A dobré slovo, užije-li se ho v pravý čas a na pravém místě, bývá velmi užitečné. Láska, vlídnost to silná zbraň! Uposlechnete-li mne, přesvědčíte se, že, jak pravím, není to nic nemožného, abyste svou manželku na lepší cestu přivedl. Víím dobře, že vás velmi miluje. Musíte tedy napřed začítí po dobrém, a tak ji pomalu přivedete na svou stranu. Vy se musíte přičiniti, abyste zmenšil vliv pověřených rodičův, na něž se dcera tolik váže. Pokud ale nezpomůže láska — dobrota, zkusíte to ovšem s přísností. Mnozí lidé ani nevědí, co by jim bylo ku spasení. Ty a takové musíme přinutiti; když od hořkého léku závisl život a zdraví nemocného, třeba ho přinutiti, by užil léku. Tehdy nezpomůže

nařikání a protivení nemocného. Až se nemocný uzdraví, oč že uzná sám svůj nemoudrý odpor, a vděčně dobrodincem svým nazve právě toho, jehož byl prvé za největšího nepřítele pokládal.“

„Již pochopuji, dvojčetihodný pane“, pravil Martin upřímně, „a nahlížím to. Než vím, že svou ženu nedonutím k ničemuž. Jestli ovšem hodná, má mneráda, ale jest též vychována od rodičův až příliš pobožnůstkářsky. Není v ničem tak svéhlavá, úzkostlivá a odvážná jako u víře. Tu nemohu nic rozhodného učiniti, sic bych si ty dva staré draky posadil na krk. A proto bych si také nic více nepřál, než aby oba již zemřeli, pak se nám vše lépe podaří.“

„Nuže, tedy nechte to mně na starosti, pane mistře,“ vece pastor. „Přičiním se všemožně, bych to v lásce a tichosti urovnal.“

„Pán Bůh rač vám všechno zaplatiti, dvojčetihodný pane. Podaří-li se vám to, pak oblažíte mou rodinu, a můžete býti jist, že vám budu vděčný.“

Při rozchodu dostal Martin ještě mnohé dobré naučení. Přišel zase domů, jal se věrně šetřiti rady pastorevy. Ku své ženě se měl přivětivěji než kdy jindy. Kde-koli ji mohl překvapiti nějakou radostí, učinil to mile rád. Zároveň ale ukazoval vždy dvojnásobně svou zášť a nenávisť proti víře její. Bětuška viděla se šťastnou, vidouc, kterak ji muž miluje, a ochabovala ve své nábožné horlivosti. Tak se mu povedlo, že již nechodila denně do kostela, což od svého mládí byla činívala. I přemlouvala sama sebe, že si teď musí více hleděti hospodářství a dětí.

„Vždyť se můžeš doma modlit,“ — říkával jí teď manžel, — „jak dlouho chceš. Netřeba se svou pobožností honositi před celým světem. Podle slov sv. evangelium měl by se každý do komůrky zavřítí, když se chce modlití. Či myslíš, že se ta tvá pobožnost — to dlouhé klečení v kostele líbiti může Bohu, když děti zanedbáváš, kdežto já maje pracovati a ve zdejší chléb vydělávati, na dítky dohlížeti nemohu?“ Tak mluvíval Martin, a Bětuška všedního dne nechodila již více na mši svatou. Ano, dalať se časem i v neděli přemluvití a zůstala doma, když bylo blátivo, anebo když jí Martin pravil, že musí k vůli dětem zůstatí doma. Bětuška brávala pak modlitby do ruky a pomodlila se pobožnost při mši sv. Myslílať, jakoby byla dobře jednala, ač nečinila zadost křesťanské povinnosti, která káže: „V neděli

a ve svátek mši sv. pobožně slyšeti budeš! Brzy uvidíme, že malá nedbalost v náboženských povinnostech vždy větší hříchy na sebou táhne, a kdo s malíčkým sezapočíná, s velikým že končí.

11.

Pan pastor slíbil, že bude častěji přicházeti k Nerudovým na návštěvu. I plnil také slib svůj. Tu hleděl pokaždé zajeti nějak do náboženství. Bětuška se ráda všemu vyhnula; často ale nebylo možné. Jelikož měla dobré vychování v náboženství, nebylo jí těžko, jednotlivé námítky vyvrátiti, a pana pastora uvést do rozpaků. Jsou zajisté mnohé zcela jednoduché, prostické, katolické otázky, jež sebe učenějšího evandělíka tak do rozpaků přivedou, že na ně odpověditi neumí. To pana pastora velice mržovalo. Mladá mistrová se mu tím více ošklivila, a proto si umínil, zlomiti svéhlavost její.

Kdys přišel zase k Nerudovým návštěvou. Mistr Neruda nebyl doma. Bětuška znala mužovu lásku k panu pastorovi, a proto chovala se k němu vlídně. Pan pastor nepočal tenkrát o víře, nýbrž ptal se Bětušky přívětivě na domácí poměry, podotekl také, že ji Martin neveslovně miluje, a že si předce na ni ustavičně stěžuje. To ji velice zabořelo. Pan pastor, jako by nic, jal se vypravovati následující příběh. „Byl tomu asi rok, co jsem byl svá studia ukončil. Tu jsem byl poslán na Horu za administrátora. Tam jsem poznal mladé manžely. Mladí ti lidé byli hodní, dobře vychovaní, poctivých rodičů děti, měli hezké příjmy, byli oba také slícní, a předce — nebyli spokojeni. Co myslíte asi, že bylo toho příčinou? Muž byl evandělík — žena byla katolička, a to bylo příčinou ustavičných hádek a mrzutostí. Bylo to něco hrozného! V domě nebyly než sváry a zlosti; všickni přátelé vyhýbali se jim z daleka, nebo ti mladí manželé, jak se zdálo, chtěli sobě peklo připravit na zemi. Muž, jinak hodný a rázný člověk, nemoha již déle ustavičné broukání své ženy snášeti, ačkoli ji velice miloval, umínil si, že se dá rozvésti. Musíte totiž věděti, milá paní mistrová, že se může evandělík s katolickou ženou nejen na čas rozvésti, alebrž i manželský svazek zcela zrušiti, a pak před lidmi a před Bohem znova se oženiti. Katolická církev ale vám katolíkům takového práva neposkytuje, a proto by se již nebyla mohla mladá, hezká žínka více vdáti, kdyby se

s ní byl muž dal rozvésti. I udála se zase jednou mezi nimi hádka. Muž nevěděl si jiné rady, leč že své ženě přímo řekl, na čem se ustanoví: že se s ní totiž v kratkém čase dá rozvésti. Slova ta mladou žínku skorem omráčila. Svéhlavost její zmizela. Celá bez sebe přiběhla ke mně, stěžuje si, žádá mne o radu a prosí zároveň bych muže na jiné myšlenky hleděl přivést. Já učinil, co se dalo. Ženuška vidouc, že jí přeji, proměnila se docela. Ona upustila od přepjatých náhledů, počala se řídit více dle muže, a ejhle! požehnání Boží sestoupilo viditelně na ně, v domě jejich z pekla stal se ráj. Mladá žena uposlechla konečně hlasu milosti, badala pilně v Písmě sv., oči její se otevřely, šupiny s ní spadly, jako u sv. Pavla, — ona nahlédla zřetelně, že jsouc dosud v římské víře Bohu věrně nesloužila. Čisté, neporušené slovo Boží ji poučilo, že jsou v její dosavadní víře mnohá učení holé nálezky lidské, ježto se svatému, čistému evangelium ovšem příčí. Pán zaklepal na srdce její — ona mu ho otevřela: i stala se totiž k radosti celé obce pravou zbožnou evandělíčkou. Ted byla šťastná. I bylo jí, jako když někdo, jenž byl těžkými okovy sklíčen a dlouho ve tmavém vězení žaláři, pojednou z vězení propuštěn jest na svobodu. Pohlížeje na modré nebe a krásnou přírodu boží, pro radost ani neví, jak by se chovati, nač by dříve pohlédeti, čemu by více diviti se měl.

Nyní byli manželé jedno srdce a jedna mysl. Od té doby společně chodili do chrámu — společně modlivali se Bohu.“

„Ale prosím!“ — pravila Bětuška, která netrpělivě řeč páne pastorovu poslouchala — „kam pak ráčíte mířiti? Myslíte snad, abych se také, jako ona nešťastná žena víry se odřekla, kterouž moji předkové s radostí vyznávali? Toho bohda nebude. Co já věřím, věřili všickni svatí, a proto choi raději, nevím co, trpěti na světě, než abych se samospasitelně víry odřici směla. Povím Vašnosti pravdu, protože mne k tomu nutíte. Bůh ví, že muže svého mám ráda, že ho miluji, jako jen žena na tomto světě manžela milovati může; ano miluji jej dvojnásobně, i co muze i co otce dětí našich. Víru ale a Boha miluji mnohem více; já jí zůstanu věrná až do smrti, byť bych věděla, že proto již nikdy pokoje míti nebudu na zemi.“

„Nu, nu, paní mistrová! jen ne tak z hurta. Vy jste hned z horka nakvašena. Což pak choi, abyste se odřekla své víry

bez přesvědčení, že stává na světě lepší? Pravím snad, abyste se odřekla bludů, dokud se nepřesvědčíte, že to skutečně bludy jsou? — Sdělil jsem vám své náhledy co věrný přítel. Myslíte-li, že tomu líc rozumíte, s Pánem Bohem číňte, co chcete.“

„Nechtěla jsem vás, pane, uraziti. Vím dobře, že jste přítelem chotě mého. Ale dovolte, bych se vás na něco zeptala. Co myslíte, můžeme-li my katolíci také býti spaseni, pokud svědomitě podle své víry žijeme? Řekněte bez obalu své mínění před Pánem Bohem!“

„A nač to, paní mistrová? My evan-
dělci nejsme tak nelidští, nesnášenliví,
jako vy katolíci smýšlíte. My přejeme
každému člověku věčné spasení.“

„Aj, prosím, na to jsem se neptala,
zdali katolíkům spasení věčného přejete čili
nic. To by nám málo zpomohlo. Od-
povězte mi na otázku mou: ano nebo ne!“

„Ale posečkejte pak trochu! Vždyť
vám bez toho vědomo, že podle víry naši
ovšem i katolíci mohou býti spaseni. Vždyť
jsou v každém náboženství zbožní — hodní
lidé, a milostivý Bůh nechce smrti člověka,
ale aby se obrátil a živ byl a jednou v
nebi se radoval.“

„Aj tak! Vy tedy věříte, že katolíci
spaseni býti *můžou*. Ted teprv neupustím
od své víry, až do posledního vzdechnutí.
Nebo pokud mohu býti spasena i ve své
víře, nač bych bažila po jiné, v které bych
nebyla jista — dosáhnu-li věčné blaženosti
čili nic!“

„Poslyšte, paní Nerudová! Nechci u-
píráti, že katolíci ovšem i ve své víře spa-
sení dojíti mohou; předce však musím do-
ložit, že se to v evandělické víře mnohem
lehčeji podaří.“

„Lehčeji? — Lehčeji pravíte? To jest
pravda. Jsa evandělíkem, žije člověk leh-
čeji; ale zda-li také tak *lehko umírá* — o
tom jsem neslyšela. Evandělci nemohou
se ani jediným svatým vykáhati, kdežto
my jich máme na tisíce. Máme knihy,
velké knihy, které jsou naplněny jmeny
svatých a světců Božích. Ve vaší víře ale
nemám o žádném. A pak v evandělickém
kalendáři jsou to samá jména katolických
svatých. A když říkáme křestní jména e-
vandělíků — aj co znám, všechna jsou to
jména svatých katolických.“

„Víte-li pak, milá paní, že jste na o-
mylu? Něco jiného jest svatě *mlti*, něco
jiného jimi *se vychloubati*. My se nehono-
síme svatými, my nemáme žádných obrazů,
protože to Hospodin v starém zákoně za-

pověděl, a že to modloslužba, vyzývati tvo-
ry a pomoci očekávati od nich.“

„Ale račte býti tak laskav, a jmenujte
mně některého z vašich svatých?“

„A nač *jednoho*? Aj, *všichni* svatí, kteří
za prvních časův svatého evandělíum žili,
jsou též naši svatí; neboť i oni věřili v
zjevené pravdy Boží, jako my. Naše cír-
kev není nic jiného, než čisté křesťanství
ze starých časův, jak je sám Kristus za-
ložil.“

„Ale dovolte, nemohl byste mi říci,
dvojiťhodný pane, zda-li hned za časův
Krista Pána — za časův sv. apoštolův byli
také evandělci? — Což nebyl Luther první
evandělík? Neučili a nevěřili ti první svatí,
o nichžto mluvíte, něco jiného, než nyní
učí a věří evandělci?“

„Nikoli, milá dcero! Ti praví svatí
nikdy. Luther, tato vyvolená nádoba Boží,
očistil jen církev Páně od pokleskův a od
poskvrn, kterými papežové v antikristovém
zaslepení svém poskvrnili církev, tuto ne-
věstu Kristovu. Pravda zůstává pravdou,
a nikdy se nezmění.“

„Ano, tomu věřím, dvojiťhodný pane!
Než proč mnedle nevěří všickni evandělci
stejně? Proč věří někteří *méně*, druzí *více*?
Často jste říkával, že můj muž jest dobrý
evandělík, a předce dobře vím, on *nevěří*
všecko, co stojí v jeho katechismu; ona
vždy říká: „Já mám bibli, a to jest slovo
Boží, více nepotřebuji.“ Ano, o předešlém
nedělním kázání pravil, že prý to henašel
v písmě svatém, a proto prý tomu také
nevěří.“

„Také není třeba, by všickni lidé
všecko věřili. Nejsouť zajisté všechny člán-
ky víry stejně důležité a k spasení nevy-
hnutelně potřebné.“

„Tedy mi račte vysvětliti, čím jest to.
Můj muž čítá pilně v Písmě svatém, a ne-
jednou již slyšela jsem jej, jak se těšil,
když čísti přestal, osvědčuje: „Dnes jsem
zas něco důležitého našel.“ Či byl dřív
také dobrý evandělík, když později naje-
dnou více věří?“

„Zajisté. Bůh jest dobrý, a tudíž ne-
žádá, což by snad naše síly přesahovalo.“

„Aj, pro takovou víru bych byla příliš
nevzdělaná, protože bych si jednotlivé dů-
ležité články víry neuměla vyhledati. A
ten kdo v bibli nehledá, není pravý evan-
dělík — není-li pravda?“

„Máte pravdu, paní mistrová! Tak to
žádá Bůh.“

„Tomu-li tak,“ — pravila Bětuška u-
smívavě — jak asi dojde spasení naše dě-

večka, stará Madlena, kteráž, ač jest evandělíčka, čísti neumí. Jak si má ta ubohá svou víru vyčísti? — Musela jsem se věru předešlou neděli té staré srdečně zasmáti. Přicházím z požeňání domů, a jak jdu skrze krám do světnice, vidím, kterák stará Madlena sedí u stolu a velkou mužovu bibli má před sebou otevřenou. Příkradu se k ní z ticha, koukám jí přes ramena do knihy, a vidím, že má knihu obrácenou. Tu jsem se dala do smíchu. Pak jsem řekla: Ale Madleno, vždyť máš tu knihu nohama vzhůru. Tu se milá ta Marí na mne mrzutě ohlédla a pravila: Ti modláři, papeženci chtějí všechno lépe věděti. Odcházejíc pak, praštila za sebou dveřmi, až se dům zatřásl. Když na to muž přišel, domů hned mu nalkala, že prý jsem se posmívala svatému evandélium a tupila evandělíky. Rozumí se, že pak byl hned oheň na střeše. Ano, muž se na mne dva dni hněval. — To jsem ale jenom proto vypravovala, abych se zeptati mohla, jak si asi stará Madlena z bible svou víru vyhledati může, když čísti neumí. Může-liž i ona dosáhnouti věčného spasení?“

„Ovšem, ovšem! Kdož by jí toho mohl upříti? Duch svatý doplňuje, čeho se člověku nedostává. Pán chce všechny lidi spasiti, a proto doplňuje, čehož my slabšími silami svými dosíci nemůžeme. Duch sv. bydlí ve srdci každého člověka, jenž svědomitě touží po pravdě.“

„Ale řekněte mi, dvojčítihodný pane, mají-li evandělci také Ducha sv.?“

„Ovšem, že mají.“

„Přispívá-li jim snad Duch svatý nějakým neobyčejným způsobem, když v bibli čtou?“

„Ba zajisté, tenkrát nejvíce.“

„A nyní mně něco vysvětlíte. Muž má, jak víte, dva tovaryše, kteří s ním někdy pracovali. Oba jsou evandělci. Ti se scházejí často u večer a čítají spolu svaté Písmo. Po té nastane vždy rozmlouvání a hádání. Tak se stalo i předešlou neděli. Četli totiž kousek ze sv. evandélium, a sice o ustanovení nejsvětější Svátosti oltářní. Jak ukončili, byl každý jiného mínění, a tu povstala neblahá hádka. Mají-li tedy všickni sv. Ducha, jak mne dle může se státi, že nejsou všickni jednoduše mínění?“

„Milá paní mistrová, tomu vy nerozumíte. Škoda, že nemám kdy, abych vám to široce vložil. Prozatím postačí, což jsem vám o základních člancích připomenul.“

„Tomu všemu ale ani za mák nerozumím. Než ještě za něco bych prosila. Jak mnedle, když hádka povstane; kdo pak ji má rozhodnouti?“

„Bible jediná, jen bible! Ale musí se jí dobře rozuměti, a pravý smysl nalézt.“

„Ale když se právě o ten pravý smysl jedná, a jeden praví, že má pravdu, druhý pak zase dokládá, že jest na omylu.“

„Ale hádky takové dějí se jen o maličkosti, nikoli ale o články víry podstatné, které jsou potřebné ku spasení.“

„Naši tovaryši, tuším, hádali se právě o články víry podstatné. Mluvili o tom, zda-li jest Kristus Pán ve svátosti oltářní skutečně přítomen čili nic. Rovněž tak, tuším, není jedno, věří-li se o jednu svátost více neb méně. A proto na žádný způsob nepřestoupím, a kdybych i na krásně též ve vaší víře spasena býti mohla. Zůstanu raději ve své Církvi, kde všechny svátosti jsou, a nikdo se nehádá, má-li jich býti více, čili méně.“

„Paní mistrová,“ odvětil mrzutě pan pastor. „Však jsem vám pravil, že můžete ovšem i ve své víře také býti spasena, ale dokládám, že to jde těž. V naší víře bývá to mnohem snadněji — jistěji; a na tom zůstanem.“

„Nebudem se o to hádati, pane pastore! Vy jste učený pán, a dlouho jste študoval: já jsem sprostá, nevzdělaná ženská, i musím Pánu Bohu za to děkovati, že mohu říci: Věřím, co svatá Církve věříti velí a co všickni svatí po všechny časy věřili. Myslím ale, že se po katolicku také lehce žije. Mámeť my sedmero svátostí, a tudy se nám dostává vytrvalosti a síly v dobrém, máme milou matku Boží a tolik svatých, kteří za nás orodují; máme mši svatou, která nám požeňání a sílu s nebe přináší. Když zemřeme, pak se za nás modlí naši příbuzní a přátelé naši. A proto, dvojčítihodný pane, každodenně děkuji Bohu svému, že jsem katoličkou a prosím Jež za milost, abych věrně až do posledního vzdechnutí vytrvala u víře své.“

Sotva že domluvila, vstoupil Martin do světnice. Byl s přátely svými v hospodě „u beránka“ a podíval se tam něco hloub do džbánku než obyčejné. Jindy nechodíval do hospody, nyní ale často říkával: „Doma nemám žádné radosti, a proto ji musím hledati jinde.“ — Uzřev, že tu pan pastor, ihned vece k němu: „Pozdrav Pán Bůh, dvojčítihodný pane

pastor. I to mne těší, že ráčíte častěji k nám přicházeti. Není-li pravda, že není u mé Bětušky ještě vše zmařeno? Není-li pravda, že činí, aby svému muži nějakou radost způsobila.“

Martin mluvil zčerstva; namáhaje se, aby před panem pastorem svou opičku ukryl. Než nadarmo. Pan pastor snadno seznal, jak jest s Nerudou. I odpověděl chladně: „V tom ohledu, pane mistře, až příliš dobře smýšlíte o své ženě. Mýlíte se však. Všecka dobrá napomínání a poučení jsou jako hrách na stěnu. Ano, teď mi tu právě kázala, jako ten starý nesnesitelný farář. Jest mi líto, že musím na vaši ženu žalovati, jelikož mimo všeliké přátelské přičinění zůstává svéhlavá, a vždy má na jazyku jen ta nejhanlivější slova na potupu svatého evangelium, jako všickni katolíci.“

„Tak? Ty tedy chceš vždy a pořád jen podle své střetěné hlavy jednati?“ — počal Martin divoce. „Aby hrom do toho — Ale těš se jen a počkej! Když nechceš skákat, jak ti pískám, brzo jiné písničky zaslechněš. Přisambůh, ode dneška jsem v domě pánem, a budu poroučeti, kdež jsem dříve prosil. Již mám toho po uši! Všecko musí býti jinak. Koukej jen zas tak milostně. Pravda, v tom se výborně znáš, umíš dělati oči nevinné a co kočka se lichotí; ale ode dneška uvidíš, že se umí Martin také po čertech zlobit, jen když chce!“

„Ale Martínku, co pak děláš? Vždyt nejsi ani k sobě podoben!“ — pravila Bětuška se zarděním, že jest Martin opilý a sobě před pastorem tak hrubě počíná.

„Co dělám? co dělám? — Nic, pranic. Jen že si již více od tebe nedám poroučeti a budoucně trpěti nebudu, aby mne měla za blázna, haněla mi mou víru.“

„Ale vždyt toho nečiním, ovšem ale prosím vás také, abyste mě při mé víře nechali — jí se též neposmívali. Myslím, že mám to samé právo.“

„Aj, aj, dvojíctihodný pane! slyšíte-li? To ženské stvoření mluví, jakoby tiskl. Vy ženské jste předce jako ty kočky. Umlíte se lichotit a mazlit. Jak mile se vám ale po vůli nevede, tu křičíte a škrábete. Ano, Bětuško, tys také taková. Tu voláš Martínku a zas Martínku, mužičku drahý! Když ale dochází na to, aby svou poslušnost okázala, tu se škaredíš, tu chceš, bych byl nejponiženější služebník ve svém domě; chceš, abych si dal od tebe poroučeti a tobě

se jen klaněl. Teď tomu však bude konec!“ —

„Ale muži, buď předce rozumný — a natrap mne nadarmo!“

„Ba ovšem! Aj, jak jste vy ženské hned z horka nakvašeny! Tu aby člověk s vámi zacházel jako s drahou masťou. My ale, my prý jsme kamení — železo a jen vy máte cit.“

„Ale Martínku!“ —

„Mlč, pravím, mlč a nezlob mne — sic! ...“

Bětuška se dala do pláče — Martin se jí smál. Tu byl p. pastor tak moudrý, že upokojil Nerudu; nahlížeje, že takto cíle nedojde. Promluvil tedy několik smírlivých slov a pak odešel. Martin si napačal dýmku a počal čísti noviny. Bětuška sedla si k dětem a plakala. Nebylať to první trpká hodinka v jejím manželství, a nebyla také poslední.

12.

Až dosud hleděla Bětuška slzy své ukrývati před rodičemi; nyní ale jí to již nebylo možno. Předce však, ač rodiče znali příčinu jejího soužení, z úst Bětuščiných nikdy neuslyšeli nářeku. O jak velice milovala svého muže — z lásky k němu byla by ráda i život dala: on ale žádal víc. Neruda nyní již mluvil bez okolkův, a svá přání pronášel zjevně — nad to pak poroučel, naléhal na ženu, co pán a velitel, aby se víry své odřekla. A předce ho milovala, musela jej milovati; vždyt věděla, že by hřešila žena, kdyby nemilovala muže, avšak víru jeho nemohla si oblíbiti. — Tot kletba smíšených manželství, že právě víra, která má svazkem býti a srdce manželův spojovati, že víra, pravím, vždy jim v sjednocení brání, a srdce jejich rozdvouje. — A co jest láska bez společné víry? Co jest láska bez společné naděje? — Ach, na mnoze jenom tělesná, přirozená náklonnost, kteráž přestává, jak mile se tělo nabažilo těla ...

Bětuška hledala u rodičův útěchy. — Než jak jí mohla u rodičů najíti, kteří jí sami potřebovali? Kam se ale měla obrátiti? — Doma měla málo radosti. Martin se dělal čím dále tím hrubším, čím více jej lidé dráždili. Kdykoli žena odešla k rodičům, pokaždé vadíval se s ní. Když přišla domů, tu jí vyčítával se vši trpkostí, že prý naň opět žalovala. Nejbolestnější jí bývalo, když se jí vysmíval. „Vid, krásná Bětuško, vid, že tě to mrzí, že jsi sobě vzala toho evandělíka Martina. Takhle náš mly-

nář, který pro samou pobožnost svatým nohy skoro ukousati může, ten by byl zcela jiný muž pro tebe býval! — Ten by se byl s tebou modlival růženec; byl by se s tebou po kostele na kolenu plazil, a nejméně jednou za měsíc chodíval k zpovědi; tu by všechny děti byly katolíci, a ty bys nebyla potřebovala dělati rozdíl mezi dětmi, jako nyní činíš, nebo Vojtěch ten ti jest sůl v očích a Běta tvůj miláček. Pán Bůh ti to jednou vše oplátí.“

Kterou manželku, kterou matku by by byla řeč taková nezarmoutila? A předce se musela ubohá přiznati, že Martin má skoro pravdu. Matka měla skutečně dcerušku radši než Vojtěcha. Ovšem že srdce matčino každé dítě miluje; když ale otec dítě schvalně v předsudcích proti víře — proti svatému přesvědčení matčinu vychovává, a ona pak z úst vlastního dítěte slýchati musí hanu na víru svou: — může-li se někdo diviti, jestliže láska matčina stydne? —

Starý Čista se zármutkem pozoroval, že Martin, jindy tak pořádný muž, nyní v hospodě hledá vyražení. Nejednou kroutil hlavou a říkával: „Matko, až naši vnuci vzrostou, půjde to u Nerudův ještě hůř. — My byli předce jen zaslepeni, že jsme svoje dítě dali evandělikovi. Měli jsme býti rozumnější.“ Ó té dobré, poctivé duše! Statečný ten muž bral díl viny na se, aby tudíž ulehčil manželce, ačkoli byl sám nijak nechtěl dceři k sňatku tomu svoliti. Bětuška přicházela k zbožným a hodným rodičům, hledajíc u nich potěchy a nové síly. Jednou ji radil otec, aby pak také někdy k panu faráři došla. Bětuška již nebyla dlouho u pana faráře. — Zanedbávajíc totiž po delší čas náboženské povinnosti, bála se teď nějaké domluvy od starostlivého kněze. Konečně se ale předce odhodlala. Na cestě si vzpomněla na ten čas, když se byla ondy po mši svaté ubírala k němu, prosit jej o radu a povolení strany svého sňatku. Ó jak jí tenkrát tlouklo srdce! I nyní jí tlouklo. Než s jakým rozdílem! Tenkrát šla co nevinná dívka, kteráž ve svém miláčku viděla modlu, viděla muže, jenž z lásky k ní všecko učiniti chtěl, kterého jen poprositi potřebovala a trochu poučiti, by jej přivedla do Církve svaté; tehdaž ji obklopovaly ty nejkrásnější obrazy, růžová budoucnost vznášela se před ní, svět ten jí byl rájem, a ona v tomto pozemském nebi ten nejšťastnější tvor. — A nyní? — Teď kráčí k témuž knězi co ubohá žena, kteráž od muže svého, jež

posud vroucně miluje, bolestné nátlaky trpí; co skormoučená matka, jejímuž srdci otec jedno dítě odezil; co úzkostlivá hospodyně, kteráž vidí, jak hynouti počíná domácnost rozličnými nepořádky. Vždyt nebyl Martin více, co býval jindy...

Starický pan farář přivítal ji s obyčejnou vlídností. Než s bolestí pozorovala, že ztratila jeho otcovskou náklonnost — jeho důvěru. I musela se přiznati, že jí nebyla více hodna. Stalat se vlašnou dcerou Církve. Pan farář mluvil s rozvahou, napomínaje ji otcovsky k vytrvalosti a varuje před vlašností, aby ještě hlouběji nepadla.

13.

Bětuška onemocněla a to těžce. Tu se zdálo, že ji Martin zase více miluje než dříve. Ošetřuje ji všemožně, skoro ani na krok od ní neodcházela, podával jí léky, a mnohou dlouhou noc u jejího lůžka strávil, až mu lékař hrozil, že sám do nemoci upadne, pakli se šetřiti nebude. Než ona neochábnul, dokavád nebyl ujistěn, že se mu manželka opět uzdraví. A když se Bětuška lepšila a pak se po domě co stín procházela: ó jak tu byl starostlivý, jak se přičiňoval, aby jí nějakou radost způsobil a vyplnil přání její! Bětuška již skoro zapoměla na takové chování mužovo, a divila se nemálo. Tu často si myslívala na to, jak by se jemu zase odměnila. Vědělať, že nevdá leč náboženství, jinak že by se srdce jejich úzce spojila. I umínila si, že bude budoucně mírnější a chladnější u víře. — Došlo pak i na to, že Bětuška, chtějíc se muži zalíbiti, evandělické knihy čítala, aby, jak říkala, se přesvědčila, co asi ti evandělíci věří. — Tak se chtěla upokojiti a konejšovala své domí domněním, že to předce hřích býti nemůže, když čte nějakou knihu, aby se poučila. „A co mně to může škodit, když se přesvědčím o tom, co jiní lidé věří? — Já zůstanu předce při svém přesvědčení.“ Tak myslívala ona. Brzy však pozoroval ubozí rodičové smutnou proměnu, která se s jejich dcerou dala. Otec však mlčel, aby nezarmoutil ženy, která toho sňatku více vinna byla. Kdysi odpoledne ale, při obyčejné svačině pravila stará Čistová:

„Ale tatínku, řekni mi předce, co pal jest to s tou naší Bětuškou? Vždyt jest pořád *nedbalejší* v službách Božích. V neděli jsem ji ani v kostele neviděla. Ve čtvrtek na výroční den své veselky nebyla tak na mši svaté a dnes též nepřišla pomodlit se ani za nebožtíka strýce Vojtěcha“

který jim předce takové bohatství zanechal!“ —

„I co pak jim zpomůže to bohatství při špatném hospodaření?! Kde není pobožnosti, nebývá také poželání Boží, a peníze, statek minou jako voda. Povědě-li to Martin pořád tak, brzy se ocetne na holičkách. Starý Vojtěch — dej mu Pán Bůh nebe! — ta poctivá duše, ten se mořil a mučil od Božího rána až do noci a neměl ženy ani dětí. Zanechal všechno jmění Nerudovým. Ale Martin — jest ovšem jiný mistr, zná se v díle, než nevezme sám nic do ruky, drží si tři tovaryše, a ti pak dělají, jak jim libo. Pán sedí v hospodě, pije a v karty hrá. A opilec, hráč není dobrý hospodář. Proto jsou též u Nerudů jen pořád vady, a k tomu ke všemu ještě pro náboženství. Matko, matko, my jsme předce jen hrozně chybili, že jsme Bětušku dali evanělíkovi. Její duše, jak vidím, vážne u velikém nebezpečení, protože muže více miluje než Pána Boha. Než by proti jeho vůli jednala, raději chrám Páně zanedbává. Byli jsme oba pošetilí! Dal bych za to, nevím co, kdyby raději byla svobodná a někde u pořádných lidí za děvečku sloužila. Ano, věř mi, lépe bylo by jí i nám, než nyní!“ —

„Ale, ale upokoj se, ještě není tak zle, jak si myslíš. Martin ovšem jest po nějaký čas lehkomyslný. Teď se ale polepšil, stal se z něho zase pořádný člověk a miluje Bětušku, jako když se vzali.“

„Máš pravdu matko! Martin se změnil, víš-li ale proč? Nic jiného v tom nevězí, než že Bětuška v pobožnosti a náboženství notně ulevila. Toho chtěl docílit, a bohužel, co chtěl, už skoro má. A což matko, kdyby se mu naše Bětuška dala na tu jeho víru, tu bys teprva koukala, jak by jí Martin lichotil.“

„Pro Pána Boha, jen to ne! Co to zase mluvíš? Vždyť to již učiněná hrůza, jak se na tu holku horšíš?“

„Počkej matko a slyš! Ještě jsem ti neřekl, že jsem byl u pana faráře, abych si trochu odlehčil. I žádal jsem jej o radu. Co pak asi ráčíte mysliti, velebný pane, o naší Bětušce, pravil jsem. Bojím se, že počíná býti trochu vlašná u víře a nedbala v navštěvování chrámu Páně. A co myslíš, že mi odpověděl? — „Vaše Bětuška jest hodná,“ pravil, „jest dobře po křesťanskou vychována; — cosi takového se tak brzo neztratí. Ale počíná býti trochu lehkomyslná. Než to se ve smíšeném manželstvu obyčejně děje, a proto přál bych

věru, aby na celém světě žádných nebylo. Jsem už skoro padesát rokův knězem: ale nikdy jsem se nedočkal, aby se smíšené manželstvo vydařilo, obzvláště, když žena jest katolička. Žena taková buď musí mnoho trpěti, pokud jest víře své věrná, anebo musí ochabovati v pobožnosti, chce-li míti pokoj. Co se ale vychování dětí dotýče, to obyčejně nestojí za nic. Větším dílem se děti po katolicku pokřtí, a při tom obyčejně také ostane. Co jedna strana vzdělá, obojí druhá, a tak se stává, že poznenáhla děti ku každé víře bývají lhostejné a nic nevěří.“ — Tak mluvil starší kněz, a že pravdu mluvil, vidíme na Nerudových. Co se z jejich dětí stane, to ví sám Pán Bůh. Ovšem že jest chlapci teprv šest let a holce čtyry; — ale k modlení jsou již dost staré.“

Cistová se zvedla i šla k oknu, tu zvolá: „Bětuška s dětma.“ A hned si utřela oči a pospíšila dceři vsříc.

„Pozdrav vás Pán Bůh, tatínku a maminko!“ pravila, vstoupíc do světnice, a pokročila blíže, aby otci ruku políbila.

„Že se předce jednou dáš viděti! Člověk by věru myslel, žeš na otce buď zapomněla, aneb že se mu schvalně vyhýbáš, proto že někdy bručí,“ pravil po krátkém uvítání otec.

„Ale tatínku, jen se tak hned nehoršte. Co pak nebýváš dost často u vás? Ale vy k nám nikdy nepřicházíte. Co pak jsem vám udělala? Prosím vás, jen mi to řekněte. Anebo vám snad Martin něco udělal?“

„Ty mne znáš, že u mne co na srdci, to na jazyku, že své mínění hned vyjevím. Býváť obyčejně nejlépe, když se s takými věcmi dlouho nemoříme. — Co mám proti tvému muži, víte oba; a rovněž tak víte, proč k vám nechodím. Vaše hospodářství a vychovávání dětí se mi nelíbí. Mně jest, když k vám přijdu, jak kdybych přicházel k cizím. Nebo kde není Pán Bůh, — není také žádná radost a žádný pokoj.“

„Ale vždyť mne, tatínku, Martin miluje a jsem teď věru šťastná.“

„To nejsi, a nesmíš ani býti. Jsi-li ale, pak jest zle. Což ti nevyčítá svědomí ničehož?“

„Jak to myslíte, tatínku? Nerozumím vám.“

„Nu, když to chceš vší mocí věděti, věz. Bětuško, ty nechodíš po cestách pravých, nejsi více tak zbožná, jako jindy.“

„Aha, teď vám rozumím. Ovšem že

nemohu tak často na mši sv., jako jindy, mám v domě a s dětma co dělati. Světím ale svědomitě všechny svátky a zvláště velikonce. Více nežádá Církev. Pomodliti se mohu ovšem i doma, a nemusím choditi na požehnání — na růženec a tak domácnost zanedbávati.“

„Aj, deuruško! tvá nebožka babička měla mnohém větší hospodářství, měla třikrát tolik dětí a přece vzdy měla dosti času, že mohla den co den chodivati do kostela. A každý ji viděl na mši svaté, na kázání, na požehnání, na růženci. Za to ale také měla požehnání Boží v domě, a my děti jsme jí dělali radost. — Pověz mi přece, Bětuško, proč pak se nyní v pátek nepostíš? Snad také proto, že nemáš času? — A tak bych ti mohl mnoho jiného vypočísti. Jedno však postačí! Tvůj muž jest evandělík, a ty miluješ člověka více, než Pána Boha; ty raději urážíš Boha, než bys něco konala, co se nelíbí muži tvému. Není-li pravda? Jen to řekni!“

„Ale tatínku, vy mne dnes chcete jenom trápit. Vzala jsem si evandělíka, a musím mu nyní býti věrna až do smrti. A proč bych tedy činila, co se mu nelíbí? Proto přece zůstanu katoličkou, byť bych i svou víru všem neokazovala.“

„Aj, aj, vidíš Bětuško, jak tě již pan pastor s tím tvým mužem pěkně po-učili! Tedy není třeba, abys byla dobrou katoličkou? — Snad není také potřebí, aby do nebe přišla?“

„Už jsem tatínku, dlouho pozorovala, že proti Martinovi něco máte. I vězte, že proto také málo kdy k vám přicházím. Že se ale i na mne hněvate, o tom jsem nevěděla. Myslím, když každou neděli, jak mi možno, chodím do kostela, když jdu dvakrát za rok k zpovědi, že jedním tak, jako všickni dobří křesťané. Pobožnost-kárkou býti nemusím, a proto přece mohu do nebe přijíti.“

„Aha, tak! U tebe jsou tedy všickni pořádní katolíci pobožníkáři? Jen dál! Tedy pořádní katolíci nechodívají v neděli odpoledne do kostela — jedí v pátek maso. Dítě, dítě! Mám úzkost, že se muži až příliš poddáváš. Viš, Bětuško, jak jsem tě miloval. Nedělej pak mi na stará kolena tu hanbu, abys se špatnou křesťankou stala. Pohled jen na mé šediny a nemuč mne. Vím dítě, žeš nedávno teprv zbloudila. Ale kdo se Boha spustí, toho Bůh také opustí. Není-li pravda, že ti

Martin namluvil, abys té zbožnosti nechala?“

„Nikoli otče, o tom se mi nikdy ani nezmínil. Jen to mi povídal, bych nebyla tak svěhlavá a netrápila ho ustavičným odmítáním, nebo prý mnoho modlení, do kostela chození, zpověď, kropenka, růženec a obrazy nejsou k spasení nevyhnutelně potřebné. A byť by to i hned pravda nebylo, co mi Martin říkává — víte otče, že má Martin mne i děti velmi rád a všechno dělá, co mi jen vidí na očích. Víte, že má jinou víru, a že jest v ní velmi horlivý. Dělá-li tedy něco, co se mu nelíbí, rozhorlí se, zlobí se a jde — do hospody; neboť říkává, když nemá domáradosti, že si jich musí hledati jinde. Když pak samotná s dětma doma musím seděti a na něho dlouho do noci čekati, tehdy mne bolí srdce. Tu si myslím, že mne celý svět opustil. — A zvláště když se opil, nebo prohrál, aneb do nějaké hádky se pustil, věřte mi, tu se mně zdá, že není ani člověkem. Když ho ale nezlobím, tu nechodí ani na krok z domu, a bývá ten nejlepší muž a otec. Teď suďte sám, zdaž není lépe, když nejsem svěhlavá. A to by bylo teprv neštěstí, aby se stal můj muž oehloutou! Nemám-li se tedy přičiníti, abych to vše odvrátila? Nebo co by z dětí bylo, kdyby měly tak zlý příklad, zvláště z Vojtěcha? Když se tedy může povlností hádka, mrzutost a všeliké jiné neštěstí zameziti v domě, břešim-li tím?“

„Ach dítě, dítě!“

„Tu vidíte, otče, že mohu býti v srdci dobrou katoličkou, byť bych toho neokazovala před lidmi.“

„Není-li pravda Bětuško, že jsi se od svého muže naučila, kterak jest víra beze skutků také dobrá? — Možná, že ti mnohokrát vstoupilo na mysl, že může býti člověk v každé víře spasen?“

„I chraň Bůh!“

„Dobře máš, miláčku! Viš ale, že jest jediná víra — jediná toliko Církev pravá, protože jest toliko jeden Bůh a jedna pravda pravá. Než bojím se, že jsi se této jediné pravdě stala nevěrnou. Když jsi byla malá a tak krásně v pobožnosti jsi vzrůstala, tu jsem často říkával k matce: Bětuška bude nám v starí naši útěchou a podporou. Než Bohu žel, změnili jsme se velice. Tu přišel ten neblahý ženich, a štěstí naše zmizelo. O kězbych mu byl tebe nikdy nedal!“

„Vy míváte, tatínku, někdy podivné vrtochy. Vždyť já jsem cele spokojena. —

Než nechme toho, a mluvmě raději o něčem jiném.“ —

A také skutečně mluvilo se o všelichem: dědeček však nemluvil o ničem, ač se Bětuška všemožně vynasnažovala, aby jej rozveselila. Než vše nadarmo, on mlčel. A proto tu také dnes dlouho nezůstala. Otec jí nezdržoval, a tu pocítila s bolestí poprvé, že s ní otec nakládá chladně.

U Nerudův bylo ticho, nikoli však ve svědomí nešťastné dcery Čistovic. Dlouho bojovala, než skoro se jí již nedostávalo síly k vytrvání. Nablížela jasně, že pokoje uvnitř míti nebude, dokud se zase víry a dobrých skutků pevně neuchopí.

Martin byl po nějaký čas všecek zasmušilý, nedůvěřivý a zádušný. Tu se Bětuška přičiňovala, bý si jeho lásku zase získala. „Chci se denně modliti za jeho obrácení a nepopouzení ho zevnější pobožností.“ Tak si myslela. I zanedbávala skutečně svou víru tak, že ji ovšem nikdo již za dobrou katoličku nedržel. Víš ale, milý čtenáři, že to se srdcem lidským tak, jako s lampičkou? Když se do ní oleje nepřilívá, hoří temněji a temněji, až konečně — zhasne. — Lidské srdce má býti svítilnou, hořící ku slávě Boží. Když se ale do něho nikdy nepřilívá oleje svaté lásky, zbožnosti a dobrých skutků, tehdy sice ještě poněkud hoří, ale při dosti malém větru pokušení uhasíná. — Bětuška zapoměla, co jí byl pan farář na cvičení často připomínal, že má totiž člověk raději všecko zlé trpěti, než aby víru zanedbával a že má raději umřít, než aby se dopustil hříchu. Ubohá dala se zaslepit, a věnovala lásce mužově lásku Boží. — Na mužovo pokynutí zmizely všechny známky katolického smýšlení. Co to prvé Martina namáhání stálo, aby Bětuška v pátek jedla maso, a kostel aby zanedbávala! Teď to činí bez říkání a dolehání Martinova. Nechodit na kázání — nečítá v knihách po strýčkově Vojtěchovi; ty leží celé zaprášené ve skříni. Kéž by byla alespoň k zpovědi šla! Pan farář by jí byl oči otevřel. Než ubohá měla zlé svědomí, a lidé se zlým svědomím bojí se velmi zpovědnice.

Čeládka v domě ihned zpozorovala změnu, nebo všichni byli evaněličci, mimo starou Lidmilu, co bývala hospodyní u nebožtíka Vojtěcha; a kteráž až do smrti své u Nerudův zůstati měla. Vřak nevydržela to dlouho ubohá stařena u Nerudův, a vyprosila si u Čistův, by u nich život svůj skončiti mohla. Prvé se Bětuška s čeládkou

stále hádávala: nyní, jak čelěď tuto změnu zpozorovala, hleděla si všelichým lichocením získati lásku její. Tak se děje katolíkovi mezi evaněličky. Mezi vírou katolickou a evaněličkou jest již základ víry rozdílný. Katolík věří všemu, čemu svatá Církev věřiti velí, věda, že Církev neomylná pochybiti nemůže. Mnohé pravdy nemůže člověk pochopiti; než katolík věří, protože to káže Církev, ustanovená od Krista. A pravím-li: „Věřím vše, což katolická Církev věřiti velí“ — tuť jsem víru svou mnohem určitěji pronesl, než když řeknu: „Jen to neb ono věřím, čemu sám rozumím.“ — Jinak jest to u evaněličkův. Evanělič si má svou víru vyčísti z bible; církev není mu soudcem u víře, jen rozum jeho rozhoduje. — Tot hlavní základ jejich učení, ač se mnozí, nevědouce toho, dle toho neřídí, ale slepě následují učení katechismu a kazatele svého. — Že pak jest bible jediným pramenem a základem víry jejich, drží vším právem mnoho na čtení bible, a jelikož skoro ustavičně čítají svaté Písmo, stává se, že všechny články své víry písmem svatým hbitě dokazovati znají. Této vědomosti své používají pak co zbraně proti nevzdělaným katolíkům, kteří se výroky těmi sv. Písma lehce matou, protože takové zběhlosti nemají, a tudíž výroky písma svatého odpovídati neumějí protivníkům.

Bětuška vystála mnoho. A proč? — Poslyšme!

Když rodičové dítě v milosti Boží, které při křtu svatém dostalo, svědomitě vychovávají, starajíce se svědomitě, by všechny pravdy sv. náboženství náležitě pojalo, a sobě zamilovalo, pak to stojí mnoho namáhání, než se pravd těchto vzdá. Proto vystála tolik Bětuška, proto jí přicházelo, jakoby Pán Bůh sám hlasem zvonův ji volal. A když přišla do kostela, když tam pohlédla na křtitelnicu a na zpovědnici, pak se mnohá trpká upomínka ozvala ve srdci jejím. O tu by hned byla plakala. Kázání, které jí druhy tak těšovalo, stalo se jí nyní protivné, neboť myslila, že každé káravé slovo padá na ni. Uviděla-li své bývalé přítelkyně, zdálo se jí, že jí vyčítají nynější život její. — I viděla-li, slyšela-li to vše Bětuška skutečně? Anebo se snad klamala? — Klamala se! Byly to následky zlého svědomí, které si vše jinak vykládá i vidí, jest skutečně. I mrzelo to mladou ženušku, a ona soudila, že si od toho nejlépe pomůže, když málo kdy půjde do kostela — — — — — Pak bude i Martin spokojenější, nebude

choditi do hospody, nebude dávatí dětem pohoršení, nebude nikdy opilý a nebude klíti a se zlobiti. — Nechodil pak též více k panu faráři, nebo věděla, že by se jí na faře domluvy dostalo. Také k rodičům zřídka docházela, a když je navštívila, odešla brzy, aby řeč nepřišla na náboženství. Zvláště otce se bála Bětuška. Ten totiž, ač byl dobrý, trestával předce přísnými slovy její lehkomyšlnost v náboženství. Nad to vyhýbala se též všem upřímným katolíkům, a tak byla bez přítele, bez rádce. Rozum její se zatemňoval, srdce ustydalo, na síle jí ubývalo. Ano, došlo až na to, že lidé vídávali Bětušku, ana s Martinem chodí do modlitebny evanělické. Jindy bývala miláčkem všech; nyní ale lidé říkali: „Nerudová asi nezůstane dlouho katoličkou. By nebylo starých a toho bohatství, které má zděditi; kdo ví, co by se nestalo? — Ale až tiněkdý zemrou, bude vše jinak. Kam se poděla ta krásná Bětuška, ta pobožná, hodná panna, která skoro všem hochům pomátla hlavy, a příkladem byla všem děvčatům? A co bude z těch dětí? Nejspíše nebudou věriti nic.“ —

Tak mluvívali mnozí; tak si povídávaly zvláště staré ženy, a povídačky takové dostaly se k Cistovům. Stará matka chudinka náramně se trápila. I bylo jí to viděti na těle, ale nesla trpělivě křížek, seslaný od Boha, a nežalovala. I před mužem se chovala tiše, aby ho nezarmoutila, ač mu jindy nic nezamlčela. Ten však nepotřeboval, aby se mu svěříla. Povídalýť mu všecko její červené oči a rostoucí slabost. I on cítil bolest ve srdci svém, i jemu tělo chřadlo žalem. Pozorovala to stařena i věděla, co jej trápí. — A když večer sedávali u kamen, a hleděli sobě do očí uplakaných, tehdy lkávali oba: „Pane, rač nám odpustiti zaslepenost naši, že jsme dítě své dali jinověrci!“

Staříčká Cistová se rozstonala: Bětuška však nepřicházela navštívit matku, posílala ale denně učedníka, by se zeptal, jak se matce vede. Konečně si mohla na hromnice vyjít. První její chůze byla do kostela. Zde se posilnila nejsvětější svátostí oltární — potěšila se slovem Božím. Bylyť toho dne Bětuščinu narozeniny. Ale ani toho dne, kdež se má křesťan radovati, že povolán jest na tento svět, aby se účastným stal svatých tajemství na zemi, a někdy nevýslovných radostí v nebesích: mladá Nerudová ani tohoto dne nepřistoupila k stolu Páně. Přišla ovšem do ko-

stela; zdaž se ale modlila, zdaž s důvěrou pohlížela k Pánu Bohu, kdežto jí svědomí tolik hříchův a pokleskův předstíralo, kdož by to směl vyskoumatí!

Když se šlo z kostela, dcera se chtěla vyhnouti matce. — Než matka jí šla vstříc, objala ji a pravila s laskavostí mateřskou: „Proč pak se u nás ani neukážeš? Vždy se chováš jako cizá. To otce bolí.“ —

„Mám toho již dost.“ — odsekla Bětuška. — „Záleží-li otec něco na mně a na mé rodině, mohl by nás také navštívit — mohl by říci, co se mu u nás nelíbí. Ale toho hloupého pomlouvání mezi lidmi nemohu déle strpěti. Tu se mi zdá, že jest otec jako stará baba. A když přijdu k vám domů, bývá otec všecek nevrlý. Ano, stará Lidmila řekla, že prý jest rád, když nejdu domů, protože prý se musí za svou dceru stydět. To ustavičné bručení mne již omrzelo.“

„Ale, Bětuško, jak to mluvíš?“

„Já jsem již paní sama pro sebe, a nemám vaši dohlídky zapotřebi. Otec se mnou zachází jako s děckem, a učí mne katechismu, jako bych posud byla školáčkou. Zůstanu raději doma, a touží-li otec v skutku po svornosti a pokoji, ať přijde k nám a vyrovná se s mým manželem.“

„Milé dítě! otec se na tvého manžela nehnevá. Miluje ho jako jindy. Než jedná se tu o víru — o náboženství. Stane-li se z tebe zase pravá křesťanka, budem opět dobří.“

„I prosím vás, matko, jen mi toho nenamluvte tolik o samé víře a nábožnosti! Však tomu rozumím, že se na Martina jen proto hněvate, že nechce býti katolíkem. Ale i mezi evanělíky naleznete dost dobrých lidí, a o víru se nebojte. I oni by rádi přišli do nebe!“

„Pro Boha, Bětuško!“

„Nechte jen toho pláče, matko! Mám času na mále, děti na mne čekají. Řekněte ale otcí tolik, aby svým zváním nedělal mému manželovi mrzutosti, sice ani k vám nepáchnu. Aby ale více mne nepomlouval před lidmi, o to se, bohdá, můj manžel postará.“

„Bětuško, Bětuško! Hleď, takhle jsi nikdy o svém otcí nemluvila. Poznávám teď, že bohužel mnoho na tom pravého, co mi lidé o tobě povídali. Budu se za tebe modliti, milá dcero, aby tě Pán Bůh napravil a přivedl k poznání pravdy svaté.“

„I modlete se jen, matko, jak chcete; zvláště za utrhačné lidi, kteří stále jen jiné pomlouvají a přitom se vždy mají za upřímné křesťany.“

Tato slova prohodila s takovou trpkostí a nevlidností, že dobrá stařenka slzeti počala a smutně pohlížela za odcházející dcerou, která tak nelitostně srdce materské poranila.

Plna zármutku došla domů. Nesdělila manželi svému ničeho. Avšak bledá tvář, uplakané oči, zrůstající slabost byly mu patrným důkazem, že nové, ba mnohem horší utrpení zakusila. —

Nic však nespomohlo stařence všeliké přemáhání. Byla-li prvé churavá, nyní se v skutku těžce roznemohla.

„Stáří jest zlá nemoc,“ říkával důstojný pan farář, jenž k nemocné častěji přicházel. „Přidá-li se k slabosti ještě hoře, tu se máme k odchodu z tohoto údolí chystati. Ale co jiného jest život náš, než putování do věčnosti?“ Zbožná babička nestrchovala se smrti, nebo spravedlivým jest den smrti dnem odměny po dlouhém, těžkém boji. Něco ale ubohou hnětlo. — Bětuška se nepřišla nikdy sama pozeptat, jak se matce vede. Myslelať, že dostala své povinnosti, když každého dne posílala služku, aby se přesvědčila, jak jest matce. Tak velice se změnilo srdce dceřino, že ošetřování churavé matky nechala staříckému otci. Ovšem že manželka má opustiti otce i matku, a přidržeti se muže; smutná ale zajisté věc, pakli náboženství, kteréž má býti nejmocnějším poutem lásky, povinnou lásku k rodičům moří vesrdci dítěcím.

14.

Věrná Lidmila, bývalá hospodyně Vojtěchova, kteráž od Nerudův se odebrala k Čistovům, ošetřovala nemocnou s veškerou péčí, ale o Bětušce nechtěla ani slova slyšeti. — Kdysi dopoledne, když se Lidmila z trhu byla navrátila, odebral se Čista do kostela. Babička pak seděla v lenošce a četla životy Svatých. Nepřečetla mnoho, a oči se zarosily slzami, když se upamatovala na mládí Bětuščino, kterak dceru milovala, kterak s nevdasým spěchem pobízela otce, aby svolení své dal k sňatku: kterak u lůžka nemocné dcery dnem i nocí bděla, a teď? Ach teď se takového nevděku na dceři své dočkala! — Lidmila byla dnes jaksi mrzutá. Když smýčila, házela náradím sem tam, a stále něco bručela. — Nad jiné patrnější známkou nevole její ale bylo to, že miláčka svého, starého kocoura, dnes nepohládila, nýbrž i zapomněla mu dáti snídání. Když pak tento miláček její kňuče, k ní se byl přiblížil, nelitostně jej odstrčila. Babička nevšímajíc si toho, počala s obvyklou vlidností svou takto:

„Nezaslechla-lis ničeho o Bětušce — o mých milých vnoučatech? Pravda, že to smutné, musí-li se matka — babička takto tázati. Lidmilo, ty víš, jak jsem dítě své milovala, a nyní, kdež se život můj schyluje ke konci, ani se nepodívá, jak se mi vede. Ach! Bětuška se změnila od těch dob, co se provdala!“

V Lidmile všecko jen vřelo. Bylo na ní znáti, co asi měla na srdci a — naše Lidmila nebyla z malého počtu oněch žen, které dovedou zachovati tajemství. I poodechla si hluboce, aby tím plynněji mohla vypravovati. Jazyk pak jel jí, jak na kolovrátku:

„Jak? Bětuška? Ta hloupá husa ani není hodná, abyste se pro ni trápila. Víte-li pak tu krásnou novinku? Pán Bůh mne uchovej, abych snad chtěla pomlouvat; ale Bětušku, tu mám v žaludku. Jaká to byla hodná holčice, než se chytila toho cizopanského tovaryše. Ale teď? — Hned jsem toho u Nerudův měla po krk. Poctivý křesťan tam nevydrží; samá hádka, samé křiky, samý posměch, samé rouhání proti našemu svatému náboženství. Ale, matko, když ten bohaprázdný klučina, ten Vojtěch se narodil, ba ještě dříve jsem často říkávala, že se dá Bětuška někdy k odpadlíkům. A tu jste se náramně na mne horšili. Můj nebožtík pán před lidmi ke mně pravil: „Ona je stará třepetalka. Zavřela si tu svou kolozubou hubu!“ Já se mrzela, já se hněvala, a — pamatuji se — celá půlliberka té dobré kávy se mi připálila, že ani učedníci z ní nechtěli pít, ačkoli jenom na Boží hody mívali kávu k snídání. Všickni se zlobili, a já také. I jestli pak jsem neměla pravdu? Ba že měla! Kdyby starý pán byl ještě na živě, jistě by řekl: „Lidmilo, ona leckdy mnoho hloupého naštěbetá — ale někdy přece pravdu uhodne, a najde zrno, jako slepá krůta.“ To bývaly tak jeho způsoby. — Ba, již hezká léta jsem přežila. Já zacházela s mnohými lidmi, a málo kdy jsem se zmýlila. Anio Bětušce se nemýlím. Kdyby se toho byl nadál, když jsem to děcko na klíně houpala? Jaká to byla krásná holčice! A leckdo by si byl myslil, že i ta její dušinka musí býti krásná, jako andělíček! Ale jest to krásný andělíček, ta Bětuška! Kdybych se toho byla nadála, také bych jí jak živa nebyla stříbrňáčky, cukrlátka a perník přinášela. A tu hedbávnou zástěrku k prvním sv. přijímání také by nebyla dostala; nebo mi to teď připadá, jako bych byla napomáhala k hříchu.“

„Ale, ale, Lidmilo, co pak jsi dnes

tak nakvašena! — skočila babička štěbetavě kronikáře do řeči. — „Vždyť Bětuška není tak zlá; jest sice trochu vlažná — lehkomyšlná, a tím jest její manžel vinen. Ale Bětuška má dobré srdce. Aby se odvrátila od naší svaté víry, na to jistě nikdy ani nepomyslí.“

„Inu, inu,“ rozhorlila se Lidmila více než z prvu, tak že sotva dech jí stačoval. „Bětuška prý má dobré srdce, ha, ha! Co tu člověk neslyší? A že by se z ní stala odpadlice, na to prý ani není pomyslení! Co já tu povídám, to jest pořád jen pouhé tlačená! Aj, aj! Co jste vy tu novinku ještě nezaslechla?“

„Jakou novinku, milá Lidmilo?“ tázala se babička v úzkostném tušení.

„Ba ano, milá paní Čistová, hnedle bych byla zapomněla, že musíte hlídati dům, a že lékař nedovolil, aby vás lidé navštěvovali. Tu se ovšem nedozvíte nic nového leda ode mne, nebo od starého pána. A ten snad také o ničem neví. Musím vám to tedy vypravovati. — Tak vidíte. Dobře jsem já prorokovala, že se Bětuška stane odpadlicí. Jak víte, stará Rozárka, co hospodaří u radních, jest má dobrá přítelkyně; a pyšná Markytko, radního dcerka, odpadla také od víry, když si vzala bohatého kupce Válečka. O svatém Jirí bude tomu sedm let; co tu bylo tehdež křiku, když vlastní otec dceru i se zetěm vyhnal z domu. Tu mi tedy hospodyně povídala, že to slyšela u paní kucevové, že Bětuška se stane evanděličkou. Povídal to pastor, a Bětuška prý také. — A co ještě víc! — Do hlavního města se chce paní Nerudová odstěhovat; zde prý všecko prodají, i dům po panu Vojtěchovi. Pan mistr Neruda prý říká, že to udělá k vůli řemeslu. Ale to může hloupým lidem troubiti do uší. Vždyť jest zde přede jediný hodinář: a ve hlavním městě jest jich jako vrabcův; — v městě jest nesmírná dražota. Ale, to je tak! Bětuška chce zapřítí víru, a stydí se za to zde, kdežto ji zná každý od maličkosti, a kde otec s matkou ještě sedí. — Však jest dobře, že chce odejítí. Udělala by nám tu hanbu, a musely bychom se styděti na ulici vyjít. Ale já jí povíni pravdu do očí, já jí vycinkám, než odjede — — — ale pro pána krále, co jest vám? — Slyšíte?“ — Nešťastná repetilka v zápalu svém nevšímala si babičky, kteráž na smrt bladá — bez sebe klesla do lenošky. —

„Matičko, co jest vám?“ — volala Lidmila plna úzkosti. Než tato neodpoví-

dala. Lidmila nevědouc sobě rady ni pomoci, běhala semo tamo: pro ocet, pro vodu, ale nic naplat. I zavolala služku. Tu otevřel starý Čista dvěře; ale sotva zočil smutné to divadlo, nohy mu sklesly, klobouk i hůl vypadly mu z rukou. Sebral se však zase, a Lidmilu poslal pro lékaře. Ani známky života nebylo pozorovati na věrné manželce. — Hlasitě škytal, stokrát volal její jméno. ona ho ale neslyšela.

Lidmila se brzy dopídila lékaře. Přišel, bedlivě pozoroval nemocnou. Mělať oči zavřeny, okolo nich modré proužky, ústa otevřena, ruce studené. Lékař zkoušel oběh krve, načež polohlasitě řekl: „Ranila ji mrtvice!“ I vynav nástroje z červené tobolky, pustil jí žílu. — Za půl hodiny se zotavila, že aspoň slabým hlasem promluvíti mohla. Lékař musel ještě k jiným nemocným, slíbil však, že co možná nejdříve zase přijde. Čista provázal jej ven, tu pak pravil:

„Drahý pane! řekněte mi pravdu, jak to s mojí vypadá. Bohu díky, jsem věrný křesťan, a z rukou Páně rád přijímám i neštěstí. Co On činí, dobře činí; staniz se svatá vůle Jeho! Pán mi dal tuto mou věrnou, upřímnou manželku, nechat ji ve zme k sobě, pokud to svatá vůle Jeho. — Ukřižovanému Spasiteli svému obětují veskeré utrpení svoje. Pane, povězte mi pravdu!“

„Milý pane Čisto,“ odpověděl lékař zdlouhavě, nás všechny očekává smrt. Paní vaše jest stará a slabá; mimo to mrtvice se o ni pokouší. Pane Čisto, co křesťan, postarejte se, aby duchovní otec přišel v čas. S Bohem!“

Dobrý stařeček dlouho hleděl upřeným zrakem za odcházejícím lékařem. — Kdyby vlastní ortel byl slyšel, nebyl by se tolik ulekl. Avšak s oddaností do vůle Boží, zvolal: „Pane, staň se vůle Tvá! Uděl mi jen tolik síly, abych trpělivě nesl, cožkoliv ráčíš seslati na mne. I postál chvílku na prahu, chtěje se vroucí modlitbou posílniti k nastávajícímu boji. Pak si utřel slzy, které po bledých tvářích hojně kanuly, a vynucenou klidností vstoupil do pokoje. Než, ač se všemožně namáhal, nebyl s to, utajiti smutek, zvláště před manželkou, s kteroužto po tolik let svorně a v spokojenosti žil. Smutné poselství, které se skrývati snažil, četlať mu ona v obličejí. I pokynula mlčky na loži svém důvěrné muži ruku podala, a s úsměvem pravila:

„Není-li pravda, že ti pan doktor zvěstoval moji smrt? Máť — pravdu. Cítím

to na sobě, že se má poslední hodinka blíží. Inu, muži, nermuť se příliš; musíme dřív nebo později zemřít všickni. Není v tom vůle Boží, abychom zároveň zemřeli. Kdyby tebe nebylo, tu bych se radovala v posledním tažení. Mnoho radosti, a za posledních let i mnoho žalostí jsme spolu zakusili; — čas již, abychom se odebrali jeden po druhém k nebeskému Otcí. Drahý muži, postarej se, nechat ke mně brzy přijde pan farář, abych Pánu Bohu své účty složit mohla. Pak pošli pro Bětušku, ať nechá všeho, a přijde ke mně, chce-li svou starou matku ještě živou zastihnouti. A ta roztomilá vnoučata také ať přijdou. — Kdyby chtěl Martin přijít s nimi, velmi by mne to potěšilo!“

Čista obával se, aby si babička neškodila mluvením. Ale jí to pranic nenamáhalo, a potvrdilo se slovo v Pánu zesnulého Vojtěcha, jenž byl jednou prohodil žertem, že Bětuška bratrova ještě v den úmrtí bude hovorná, a neumlkne, až se jí zatají dech.

Lidmila, sotva byla vyběhla na ulici, potkala pana faráře. Jak mile se dozvěděl, co se děje, pospíšil k nemocné. Lidmila pak běžela pro Bětušku. Staříčká Čistová byla k odchodu na onen lepší svět uchystána. — Bylat vždy pamětliva slov: „Vydej počet z vládařství svého!“ — Vědouce, že smrt jest jistá, den ale a hodina smrti nejistá, vždycky bedlivě hleděla zachovati svědomí tak čisté, aby i v okamžitém životu nebezpečení před soud Boží předstoupiti mohla. Zpověď svatá se brzy ukončila, a důstojný sluha Páně slíbil, že se hned navrátí s Nejsvětější Svátostí a se svatými oleji.

Po malé chvílce vrazila Bětuška do pokoje. — I vrhla se u lože matčina na kolena, a slíbala stydnoucí již ruku nemocné, a vřelými slzami smáčela ji. Babička byla na několik okamžiků bez sebe. Teď však se jí vrátila paměť. I otevřela oči, a radost se zářila v obličejí jejím, když tu spatřila klečící dceru. Suku dcerinu držíc ve své, takto jala se k ní mluvit:

„Chvála Pánu Bohu, jenž mi popřál, že tě ještě jednou spatřiti mohu. Již jsem myslila, že s tebou mluvíti nebudu. Po čas nemoci mé ani jednou jsi nepřišla pozeptat se, jak se mám. Což jsi zapomněla, jak jsem tě vždy milovala i posud miluji? Sedni si! Chci s tebou jednati o důležitých věcech.“ — Mladá paní plačíc, usedla; načez pokračovala babička:

„Milá dcero, cítím, že smrt jest již za dveřmi. Dlouho jsem se na to chystala, ale dnes mám jakési nepochopitelné tušení, že umru. Síla mne již opouští. — Mám však něco na svědomí, a nechci tak před trůn Boží předstoupiti, a proto jsem chtěla mluvíti s tebou. Jako kámen mi to leží na srdci — musím ti to pověditi. Víš, Bětuško, kterak jsem ti byla vždy upřímnou matkou, jak jsem ti každou prosbu vyplnila; čehož ale ze srdce lituji, jest to, že jsem v poslední době častěji mlčela, kde bych byla mluvíti měla. Proto poslechni trpělivě slova umírající matky.“

„Mluvte, matičko, mluvte!“ škytala Bětuška, uplakané oči šátkem zakrývajíce.

„V posledních okamžicích chci, pokud možná, napraviti, co jsem dříve zanedbala. — Dcero, sňatek tvůj byl tvým neštěstím. Tys volila sama — já zaslepená láskou k tobě, přemluvila jsem otce, že svolil, a nyní teprv nahlížím, kterak lehkomyslně jsme jednaly, já i ty. — My jsme se daly oklamati lichými sliby. Dost jsem se již proto naplakala. Než, co se stalo, nedá se bohužel změnit. Poslyš, to ti řeknu. Ty jsi se svým manželem žila nesvorně; — hádky a sváry se utišily jen tehdaž, když jsi od své horlivosti u víře upouštěla. Tys pochybila tím, že jsi v trápení nehledala útěchy u Krista Pána, a Pán odvrátil milosrdnou ruku svou od tebe; tys se již nehrozila myšlenky, zapřítí svatosvatou víru svou, — ba ty jsi již chtěla ztrátou spásy věčné zjednat si pokoj v domácnosti. Bože, cos to učinila? — Drahá dcero, — o smiluj se nad svou vlastní duší — smiluj se nade mnou matkou svojí! Já bych nemohla pokojně zemřít, kdybych věděla, že jsi zapřela víru! Viz dcero má, jak očekává smrt; ty ale neumřeš pokojně, leč, budeš-li v lůně Církve svaté. Jak bys mohla tam odpověditi na výčitky věčného Soudce? — Bětuško, stůj pevně u víře, a Bůh bude s tebou! — Raděj vol — vše trpěti — než abys kdy víru — svou — svatou — zapřela.“

Dobrá babička přílišným mluvením tak seslábla, že nyní bez sebe sklesla. — Bětuška zkríklá hlasitě, neboť se domnívala, že matka jest již mrtva. Stará Lidmila ihned přispěla ku pomoci a dědeček lomil rukama nad ložem milované manželky. Dlouho to trvalo, co bez sebe ležela. Konečně procitla. Tu zavzněl zvoneček, babička s radostnou tváří na loži se pozdvihla, a šeptajíc, pravila dceři:

„Vidíš, milé dítě, jak právě andělská

to útěcha — při poslední hodině naší. — Sám Spasitel náš ráčí se s námi spojití, aby nás doprovodil do nebe.“

Dědeček otevřel dvěře, a pobožně klekl. Důstojný sluha Boží s nejsvětějším Tělem Páně v rukou, vstoupil do pokoje, a uložil je zde na stolek, čistým prostěradlem pokrytý, mezi dvě rozžhaté voskové svíce, načež říkal modlitby církevní. Zatím před pootevřenými dveřmi klečeli četně shromáždění věřící, jižto byli důstojného kněze až sem doprovodili. Tento pak přistoupil k loži nemocné, drže v rukou všemohoucího Pána života i smrti. Tvář umírající zářila se leskem nadpozemským, a jako v nadšení zvolala :

„Klaním se tobě, Pane Ježíši Kriste! S Ježíšem umřítí sobě žádám. Tvá, Kriste Pane, jsem byla v životě, Tvá jsem i v smrti. Bětuško! Ejhle zde Pán Bůh náš, Onť jest, který nás souditi bude. — Věříš-li dcero má?“

„Věřím, drahá maminko, věřím pevně — Bůh můj to ví.“

Důstojný pan farář podal zbožné babičce velebnou Svátost, načež ještě tiše pravila :

„Kdo mne vyzná před lidmi, i já jej vyznám před Otcem nebeským; a kdo mne zapře před lidmi, toho i já zapru před anđely nebeskými!“

Slavné ticho panovalo ve světnici. — Toliko těžké dýchání a chrapot bylo slyšeti. U lože umírající stál zarmoucený manžel, plačící dcera a truchlící přátelé. Tu se pootevřely oči umírající, jasný její zrak utkvěl na milené dceři, a takto k ní slabým hlasem mluvila :

„Bětuško, jediné mé dítě! nedávej mi umíratí ve strachu o duši tvou. — Chci se za tebe modliti, — budu prositi Boha, by nám popřál shledati se v nebi. Stůj pevně u víře! — Kdo setrvá až do konce, spasen bude.“ —

„Matinko,“ s pláčem prosila dcera, „udělte mi k tomu své požehnání.“ I poklekla, uchopila levici matčinu, a smačela ji slzami. Žehnající matka promluvila velebným hlasem :

„Požehnejž tě všemohoucí, trojjediný Bůh — Otec — Syn — Duch svatý, abys až do smrti ve víře katolické pevně setrvala a dosáhla blahoslavenství věčného. — Bůh žehnej manželí — dítkám tvým.“ Na to se obrátila k milnému muži svému, a vecí :

„Můj drahý manželí, neplač! Musíme se rozloučiti — rozloučíme se na krátko. — Budu tě v nebi očekávati. Děkuji tobě za trpělivost a lásku tvoji; ujímej se po mé smrti Bětušky ještě více, a nedopusť, aby jí Martin ubližoval. Hleď, aby co věrná a poslušná dcera Církve svaté katolické zemřela.“ — Důstojný kněz, vida, že mluvení babičku příliš namáhá, přistoupil k ní a žádal, by se šetrila. I mlčela a myslila toliko na Boha. Modlíce se potichu, přitiskla obraz Ukřižovaného k ústům, načež ji pojal lehký spánek. — Bětuška očekávala, že se brzy zase zotaví. A však přikročil pan farář, pohlédnul na babičku, a hlasem pohnutým pravil :

„Odpočinutí věčné dejž jí, Pane, a světlo věčné ať jí svítí! ať odpočívá v pokoji, Amen.“ Shromáždění nábožně klekli a modlili se několikráte modlitbu Páně a pozdravení anđelské za duši — *zemřelé*. Martin zaslechl, ano se podruhé zvoní umíráčkem — znamená to, že se křesťanská duše k věčnému odpočinutí odebrala. I vzal dítky s sebou, a přišel právě v okamžení, když pan farář odcházel. Šel přímo k manželce své a otázal se jí zprudka : „Nu jak? Jest jí lépe?“

Než, zřejmou odpověď mohl čísti v uplakaných očích Bětuščiných, jež tu rukama lomila a na kolenou u lůžka matky se modlíla, která bez pochyby již v nebi u Boha za blaho své milené dcery orodovala. —

Dědečka bolela netečnost zetova; nepromluvil ale slova, ani když byl Martin přišel, ani když odcházel. Neruda se ulekl bledých tváří manželčiných, pozdvihl ji ze země — ona však opět se uvrhla na kolena. Po dlouhém teprv namáhání podařilo se manželí, že ji odvěkl domů. Ona však stále naříkala : „Ó má nejdrazší matinko! Ach, že jsem vás více nemilovala! Že jsem vás tak málo poslouchala! Ó že mi též ty dítky nepožehnala ruka vaše!“

„Jen již pojď,“ bručel Martin, „pláč a nářek ti málo pomůže. Vždyť byla bez toho stará i dočkala se lehké smrti. Pospěš, pamatuj na své děti, sice se ještě a ty také rozstuneš!“

Bětuška s pláčem obejmula zarmouceného otce a opustila dům otcovský. Sotva ale došla domů, již jí prudká zimnice uvrhla na lože.

15.

Dva dni uplynuli, a tu se odpoledne zvoní všemi. Osadníci v četných zástupech se

po ulicích scházeli. Neptali se, kdo umřel: znali Čistovou všickni pro dobročinnost a upřímnost její. Bětuška sice byla velmi churava, sotva však první zvuky zvonův ucha jejího došly, vyskočila z lože a ustrojila se. Marné bylo zdržování Martino, i, ač nerad, odhodlal se, že lidem k vůli s manželkou a dětmi půjde za rakví. Obléknuli se všickni do svátečních šatův, a prvé než kněz přišel se zpěváky a hudebníky, již celá rodina Nerudovic byla u Čistů. Dědečkovy hoře se umírnily. Nikdo by však nebyl s to, bolesti jeho pochopiti, kdo neví, kterak srdce dvou upřímných manželův jsou v stáří srostlá, byla-li v mládí pravou láskou spojená.

Když se vykropila mrtvola, přátelé Čistovi, větším dílem staří měšťané, chopili se mara nesli rakev až na hřbitov. Za nimi kráčel dědeček, o nějž se dcera opírala, dále Neruda s dvěma dítkama, a stará Lidmila.

Neruda zamračeně hleděl vůkol sebe. Každý se tomu divil, že jej spatruje. Nezřídka zaslechl pan mistr, jak se každé hnutí jeho posuzuje. Tak na př. když při vykropení všickni klečeli, a Neruda také tak učinil, tu sobě mnozí šeptali: „Hledme pana mistra hodináře! Zarytý ten evandělík klečí tu jako katolík!“ Ke konci se kněz modlil pětkrát modlitbu Páně a pozdravení andělské za duši umrlé; i tu ostatní klečeli, jen Neruda zůstal státi a to z té příčiny, že byl prvé ona nelaskavá slova zaslechl. Než i tak se to mnohým nelíbilo; pravili: „Inu ovšem, pýcha předchází pád. Nadutý pan mistr se ani Pánu Bohu nechce pokloniti — a jistě, on by měl tisícové příčiny, modliti se za nebožku, neboť bez její dobroty by se byl jaktěživ do té poctivé rodiny nevzloučil.“

Neruda již se zlobil sám na sebe, že šel na ten pohřeb; ale, pomyslně si, což by se bylo teprv říkalo, kdybych byl zůstal doma? — I o Bětušce povídali sobě přesporní lidé. Bylať co mladistvá panna ozdoubou městečka, všude ji jmenovali jen „hezka Bětuška.“ Nyní však byla bledá — přepadlá, ač známky bývalé krásy ještě na sobě nesla. Lidé si povídali o snatku jejím; někteří soudili, že nyní asi v krátce od svaté víry odpadne, ježto jí nebude více starostlivá máti zbraňovati. Jiní však všimnuli sobě lítosti a hořkého pláče Bětuščina, a soudili právem, že ji smrt matčina na lepší cestu obrátí; — že Bůh ji zachrání před pádem, a že se vyplní slovo jeho: „Čti otce svého i matku svou, abys

dlouho živ byl, a dobře se ti vedlo na zemi.“

I o vnučatech nebožčiných lidé mezi sebou mluvili. Vojtěchovi bylo již deset, Bětušce devět let; oběma svědčilo, a velmi se podobali svým rodičům, tak že o Bětušce se mluvilo, kterak po sedmi letech bude zase „krásná Bětuška“ chloubou městečka. Avšak o Vojtíškově se nepovídaly příliš hezké věci. Byl to ale také klučina, ten Vojtíšek! ne snad proto, že se byl u víře otce svého vychovával; — (nebo nemůže nikdo upříti, že i evandělické dítky mohou býti zdařilé); — ale způsob vychování jeho byl by i dobrého katolíka byl pokazil. Ve škole mu šlo všechno učení jako hračka; třebas byl dvojí úlohu dostal, býval se vším brzo hotov, a už skotačil zas po ulici. Zpěvníku neměl zapotřebí, a předce vrískal, že všechny děti překřičel. Z bible uměl mnoho míst nazpaměť, ba i kázati dovedl podle pana pastora. Často brával jej otec s sebou do hospody. A když se tu byl porozchmelil, křiknul na svého Vojtíška: „Postav se na židli, Vojtíšku, a udělej nám kázání.“ Přátelé pijáci se chechtávali plným hrdlem, a přáli štěstí otcí, že má tak zdařilého synáčka! Jen aby prý štuďoval na superintendenta, na vrchního školdozorce, jistě prý ho štěstí nemine!

V hospodě se ani poodrostlý nenaučí ctnosti, natož chlapec, který jako Vojtíšek má dobrou paměť zvláště na šelmovství. Častěji se lecos prohodilo, což si on dobře pamatoval. Doma pak i k matce i k služebným tak neuctivě se choval, že býval přísného trestu hoden. Než otec nedopustil, aby se mu ublížilo, ba u přítomnosti milého synáčka domlouval matce, že prý chlapce nenávidí proto, že není v těch římských pověrách vychován. — Tak se stalo, že matka častokrát i nadávky trpěti musila, a předce nesměla trestati bujného synka. Kdo by tu zazlíl srdci mateřskému, že vřelejší láskou se vinulo k dcerušce, která jí tolik radosti působila? Než i pro tuto lásku znovu se popudila nevole manželova, a malá Bětuška stala se brzy součastnou všech strastí matky své. Naučila se však od matky — trpěti, a zůstala zbožným dítětem, co zatím Vojtíšek na zdařilého učiňníka dospěl. Jak smutný pohled na rodinu, kde dítky stojí na proti rodičům, kde dcera se musí přidržeti matky proti otcí, a syn se přidržuje otce, aby pak oba vzdorovali matce.

Tak a podobně mluvili lidé, za mrtvo-

lou vůbec ctěné paní Čistové, k hřbitovu krácejíce. A bohužel mluvili pravdu, neboť v skutku vše na vlas tak bylo u hodinářův, jak se tu vypravovalo. Konečně se průvod zastavil na hřbitově.

16.

Pohřeb bývá povždy smutnou událostí, a zvláště, pochovávají-li osoby ode všech milované. Pan farář byl šedivý stařec; on znal nebožku po dlouhá léta, a proto řeč jeho, která vždy svatým nadšením a horlivou láskou planula, vynikala zvláště tehdy, když mu křtiti bylo zásluhy nebožčiny, jež co manželka, co hospodyně a matka, co křesťanka a dobroditelka chudých sobě byla nashromáždila. Důstojný kmet blahoslavlil všecky ty, kteří v ctnosti a zbožnosti až do konce setrvají a umírají v Pánu. — Všickni byli slovy jeho hluboce dojati. Neruda toliko se hned z počátku vyloudil ze hřbitova: nemohl bezpochyby nábožné odříkávání růžence a hlasitý pláč shromážděných déle poslouchati. — Zbožný sluha Páně mluvil tklivě, a slova jeho zvláště hluboce se vryla v duši Bětuščinu, která nyní teprv jasně nahlížela, jak bolestná byla ztráta její. Komu si teď měla postěžovati, u koho měla hledati útěchu v trápeních svých? Aneb může-li kdo slovům, ba myšlenkám našim nejtajnějším porozuměti lépe, než máti, jejížto srdce vroucí láskou k našemu přilnulo? Blaze dítkám, jež ještě ošetřuje pečlivá láska mateřská, kteráž pláče a raduje se s nimi. Když se ústa matčina zavrou, a hrobníci nelitostní zasypou drahou její hlavu: ó jak by tu dítko samotné teprv dvojnásobně chtělo milovati onu, kterou dříve snad málo milovalo! — Bětuška stála tu jako bez sebe, když se rakev do země spustila. Bylo jí, jakoby vlastní srdce její spolu s matkou pochovávali. Hrudý padaly v úzký hrob, a teprv, když nad hrobem rúvek vzdělán byl, a ostatní již odcházeli, zpomatovala se i Bětuška, a opět a opět kvílila — bédovala nad ztrátou dobré matky.

Jako se vždycky stává, že na zpáteční cestě z hřbitova řádný životopis zemřelého se vypravuje, že tu lidé každou chybičku odkryjí, avšak i ctnosti vynášejí, tak se i zde dělo. „Ovšem,“ mluvili mnozí, „staré časy — staří lidé se více nevrátí. Čistová byla pravá hospodyně podle starého obyčeje. Jak si hleděla domácnosti! A jaká to byla ctnostná žena! Starý Čista jistě trpce ji pohřeší. A což Bětušku jak

si zbožně vychovala! — Ba byla to dobrá holka, než si udělala známost s tím nadutým hodinářem. Kde se na náboženství nehledí, tam ani požehnání Božího není. Proto u Nerudů všecko jde na rub, páté přes deváté, od tisíce ke stu. Paní mistrová nedbale chodí na služby Boží a jest už poloviční evanděličku. Dejž Bůh, aby ji smrt matky na lepší cestu uvedla, aby ubohému dědečkovi ještě poslední dny života neztrpčila!“

Takto rozprávěli osadníci, odcházejíce ze hřbitova. — U hrobu stál ještě starý hrobař, a sem a tam něco urovnával. Bětuška zatím klečela tu, rukama lomíc, a poprála bolestí své volného průchodu. „Ach Bože, Bože můj! já jsem chladností svou u víře připravila matku před časem do hrobu, já jí ukrátila život! Ó kým bych tě mohla nehty svými vyhrabati, drahá matičko! Bohdejž bych byla s to, napravit, co jsem zavinila! Odpusť mi, matko přehráh, a přimluv se za mne u Boha, aby mi poprál síly a vytrvalosti v dobrém předsevzetí.“

Vedle plačící dcery s rukama sepjatýma klečela milostná vnučka, o něco dále sklíčený dědeček. Malá Bětuška s dětskou útulností se vinula k matce a k dědečkovi, jakoby říci chtěla: „Ustaňte pak od pláče! Nemáte-li tu ještě mne? A já Vás tak upřímně miluji.“

Dědečkovy uplakané oči se zalíbením spočinuly na outlém děvčátku, a pohled ten poněkud útěchy nalil ve srdce starcovo.

„Pojď již, pojď dcero!“ pravil k Bětušce. „Přichází na tě horečka. Musíš se odebrati domů. Však zítřka se opět podíváme k hrobu.“

„Cítím, milý otče!“ odvětila dcera, „že musím domů. Nebyla bych lože opustila, kdyby mne taká svatá povinnost nebyla nutila.“

Poklečevši ještě několik okamžení, vstala pak odhodlaně a zvolala: „S Bohem, drahá matko, odpočívej v pokoji! Svatě jsem ti slíbila, že v pravé víře setrvám až do smrti. Slib ten, jež jsem tobě na smrtelném loži učinila, zde opětuji na hrobě tvém. Bůh sám mi pomoz, abych věrně setrvala v něm.“

Při slovech těchto jevil se na obličejích jejích tolik odhodlanosti, že znáti bylo, kterák jest hotova, slib svůj splniti a všeliké pronásledování ráda strpěti. Ohlížela se nyní po Vojtíškově, který po hrobích skákal, a na zavolání matčino přišel, malou Bětušku

za ruku pojal i krácel před matkou a dědečkem. „Cos to dělal, Vojtíšku!“ domlouvala mu sestřička. „Což jsi neviděl, kterak dědeček a maminka a všickni plakali, když nám zahrabali babičku? Cos musel skotačiti po svatém poli? Nemohl-li jsi se také pomodlit?“

„To jsou hlouposti a pověry, jak nám pan pastor povídal. Pan kantor a tatínek také tak říkají a také se nemodlili za babičku,“ odsekl prostořeký klučina.

„I jdi si tedy samotén!“ zlobila se Bětuška. „Ty bezbožný chlapče, ani se za babičku nechceš modlit. Já se s tebou nepovedu.“

„Na tom mi málo záleží, ty hloupá huso!“ posmíval se Vojtíšek, štipnul ji do tváře a již běhal po ulici. Matka všecko zaslechla, křečovitě stiskla otci třesoucí se ruku, neboť jí bylo, jakoby klesnouti musila. „I to ještě!“ vzdychla ubohá, pozdvihla pak oči svých k nebesům, a zarmouceně pravila: „Můj Bože! jak mne přísně tresceš! Ale zasloužila jsem si to, a chci všecko trpělivě snášeti.“

Takto se uhořá Bětuška s velkým namáháním dovlékla domů. Martina tu ještě nebylo. Asi za hodinu však se vrátil z hospody, kde zapíjel strasti své, a kdež ho byl Vojtíšek hledal a v skutku našel. Bětuška musila ulehnouti, Martin byl pln starosti, nalezná ji churavou a jak se zdálo, byl skutečně potěšen, že starého tchána zastihl v domě svém.

„I pěkně vítám, pantáto!“ zvolal, „že jste nás předce navštívil. To mne těší velice. Teď ale, milý pantáto, sem musíte častěji přicházeti. Ba skoro bych myslil, že by bylo nejlépe, abyste se k nám přestěhoval. Jste doma opuštěn; stará Lidmila nezastane již všecku práci v hospodářství, naložte tedy všecko nářadí na vůz, a přijďte k nám. Můžete bydleti v oblíbené světničce nebožtíka strýčka. Tam jest příjemno; máte slunce hned časně ráno, dáte si tam mého slavíka, a do jedné klece vám ještě dám kanárka, a budete mítí hrmotu a vrískotu ve dne v noci, až dost. A Lidmila může u nás také strávití život, jako by to u vás bylo.“

„Martine, děkuji ti za tvou laskavost. Jsem ovšem zcela opuštěný ve svém domě, budu tam po všech koutech hledati moji nebožku, a nebudu mítí pokoje, až i já si ulehnu v chladný hrob. — Ty mne ale musíš častěji navštívití, milá Bětuško, nebo když tě vidím, tu se rozpomínám na staré

časy, a zdá se mi, jako bych tvoji matku před sebou viděl, když ještě byla mladá.“

„Inu, tedy se přestěhujte k nám! Vždyť vám to z celého srdce nabízíme.“

„Což jest o to! Já bych k vám šel rád, ale —“

„A co by v tom vězelo? Snad se bojíte o Lidmilu? Jen ji naložte mezi staré harampáčí. Však se tu najde pro ni místo!“

„Žpomeň si, milý Martine, z jaké příčiny ta stařena odešla od vás. Bylo to náboženství, a tu i já se bojím, aby — I nemohl bych lhotejně na to hleděti, když bys mou Bětušku pro svatou její víru pronásledoval.“

„Pantáto! já vám řeknu bez obalu své mínění. Co se vás dotýče, modlete se, zpívejte, břečte si třeba celý den, po celý rok, jak jen se vám líbí, a louskejte růženec od rána do večera. Bětuška ale jest má žena, a tu v domě pánem jsem já. Nebudu já více ty tvrdohlavé vzdory její trpěti. Ano právě mi vhod, že panímáma umřela. Aspoň bude těm klevetám konec. Já budu ve svém domě poroučeti a dělati co chci. Neradím nikomu, aby mi v tom zbraňoval.“

„Rozumím ti, Martine! Zůstanu doma, aspoň tam pokojně zemru.“

„I tak dělejte, co chcete. Hleďtež! Ještě abych vás snad prosil, abyste se k nám stěhoval.“

Dědeček podal dceři ruku, řka: „S Bohem, Bětuško! Pamatuj na slib svůj. Přijď brzy zase ke mně!“

„Otče,“ šeptala Bětuška, „budu věrná slovu svému až do smrti.“

„Dobrou noc Martine! Pozdrav tě Pán Bůh!“ loučil se Čista a spěchal odtud.

17.

Bětušce se teď vedlo velmi špatně. Ztráta laskavé matky, neustálé sváry v domě, kteréž se obnovily, jakmile počala opět horlivě vykonávati povinnosti křesťanské, vše to podkopávalo zdraví její, a již jen jako stín vláčela se po domě. Martin teprv teď uzdu pouštěl zlosti své, vida, že nemá naděje, aby Bětušku zase chladnou učinil ve víře. Než tato všecko tichounce trpěla, považujíc to za trest Boží příčinou předešlých provinění svých. I chodila opět denně na mši svatou, ač to často s velkou mrzutostí spojeno bylo; často sílila se chlebem anjelským a byla všem věřícím vzorem pobožnosti. — Martin nemohl ani sliby, ani hrozbami ani prosbami vymoci, aby manželka ustála od plnění slibu svého.

Denně se modlívala růženec, v pátek raději chlebem za vděk přijala, nežby masitými pokrmy hlad byla ukojila. Mnohé starosti jí působily dítky. Malá Eliška byla miláčkem matčiným: za to ale měl ji otec v nenávisti. Rozpustilý Vojtišek býval vždy od otce vychvalován, kdykoli vyvedl nějaké uličnictví, aneb kdykoli sobě smích tropil z náboženství katolického, což se pokaždé stalo, jakmile se hošík ve škole něčeho dozvěděl, čím matku a sestřičku mohl pozlobiti. Vědělť předobře, že se trestu nemá co obávati, a proto se nehrozil ani sebe horších slov, jimiž vlastní matce své zlořečil. Bětuška nahlížela, že z dítěte toho nic dobrého nevykvetě, že jen hanba připadne na ně. I chtěla tedy nejednou chlapce přísně trestati; on však jí odběhl přímo k otci, kde pak na matku žaloval. Neruda se rozzlobil a na ženu se durdival:

„Bětko, ty nemůžeš chlapce ani cítiti, vím to dobře; a to proto, že není papežencem, jako ty a ta malá žabice. Však Vojtišek jest hodný hoch, ve škole jest prvním dozorcem, a všechno umí náležitě. Ať se mi ho netkneš, sic běda tobě, kdybys naň jen sáhla. Věru, že bych ti nezůstal dlužníkem. Já jsem pánem v domě. Co já poručím, to se stane.“

Takové řeči slýchal synáček, a tudíž tím více zlobíval i matku i sestřičku svoji. Ubohá máti prolila nesčíslné slzy a patrně hynula hořem. Otec její nepřicházel více k Nerudovým; — navštěvovati jej zapovídal Martin. A proto jen pokradmo chodívala dcerka k otci, když se z trhu nebo z kostela vracela domů, aneb když manžel v hospodě sedával, což se nezdálo stálo, zláště v neděli odpoledne. Jak jí to velice rmoutilo, že k vlastnímu otci svému pokradmo se louditi musila, jako by tím zločin nějaký páchala. Nad to nade všechno ještě pan pastör častěji docházel k Nerudovým, a tu nikdy nezapomněl ubohou svými sladoučkými řeči obtěžovati. Bětuška po dlouhý čas mu shovála, konečně se jí ty medové průpovědky zhnusily, a protož jej požádala zdvořile, avšak určitě, bez obalu, aby ji ušetřil buď s návštěvami, aneb aspoň s pošetilými řeči svými.

Dvojitíhodný pán věděl, že Bětuška jest pevná u víře své, a proto střežil se veškeré hádky s ní. Za to však znal ovčíčku svou, mistra Nerudu, co hrdopýška, a protož se mu často posmíval, že není pánem v domě, že za tolik let nezlomil tvrdošijnost manželčinu. Tu pan mistr, po

slabé své stránce raněný, znova všelikým způsobem trápil ubohou ženu, jen aby se o něm říci mohlo, že v domě poroučí on. Manželka bývala vždy jindy zdravého těla, ale přemnohé strasti, kteréž za krátký čas zakusila, tak ji seslabily, že posléze ulehnutí musila. Lékař poznal příčinu nemoci a pravil k Martinovi: „Příčina nemoci paní vaší vězí v rozčilení mysli. A tu naše umění málo spomáhá; tu musí pokoj, veselost a zábava léčiti. A tak i vyražení jest zapotřebí. Toho kašle se také bojím. — Dost možná, že to známka úbyti.“

Taková zpráva ohromila Martina, neb on by byl celým srdcem manželku svou miloval, jen kdyby se byla k evandělikům přidati chtěla. Viděl, že jest těžce nemocná, i doufal, že ji snad potěší návštěva páně pastorova. I poslal proň. Tento přišel k nemocné. Než Bětuška byla tak rozhořčena neustálým trápením, že si důtklivými slovy návštěvu dvojitíhodného pána zapověděla.

Rozčilením a rozdrážděním mysli, kteréž nová strast tato jí způsobila, tak se zhoršila nemoc její, že upadla do mdloby. Martin samou zlostí jen hořel, i myslil, že Bětuška se jen tak dělá. Celý rozlícený osupil se na ni, řka: „Znám já to tvé kejklřství a přetvařování. Ale tatvrdošijnost ti pranic nespomůže.“

Po těchto slovech chopil hůl — klobouk a šel do hospody vínem zapíjet zlost svou. Bětuška se probudila ze mdlob, ale jen k novému trápení.

Lékař se na večer opět dostavil a seznal, že jest nemocná u velkém nebezpečení, zkázal pro pana mistra do hospody. Radil též, by se pro kněze poslalo, jenž by nemocnou potěšil, a třeba i zaopatřil. I prosila nemocná za nějakou chvíli služku, aby k panu faráři došla. „Jdi, milá Rozárko,“ pravila, „k velebnému panu faráři, aby mi tu milost prokázal, a mne dnes ještě navštívil. Řekni, aby také ráčil svaté oleje s sebou vzítí, bude-li mi zapotřebí posledního pomazání. Jsem velmi slabá, a myslím, že to nebude se mnou trvati dlouho. Pospěš, milá Rozárko!“

Služka byla poněkud na rozpacích; pak řekla: „Což jest o to — já bych vám tam došla, paní mistrová! Ale bojím se pana mistra, až se vrátí domů, on by mne ještě dnes vyhnal.“

„Jen jdi, Rozárko,“ prosila paní. „Já všechno zodpovídám sama, neboj se! Vidíš, jak mnoho trpím. Svátosti mne posilní.“

„Paní mistrová, řeknu vám to bez obalu,“ odvětila služka. „Nechci si to vzít na svědomí, aby pověra skrze mne vešla do domu. Nebo kam přijde kněz s těmi láry fáry, tam bývá vždycky neštěstí. Lépe byste učinila, kdybyste našeho dvojčtihodného pána dala zavolat. Ten vám bude mluvit svaté slovo Boží a jistě vás potěší. Chcete-li, hned tam doběhnu.“

Než ještě paní odpověděla, utekla služka z pokoje. Ubohá vzdychala těžce ve svém hori. Zavolala pak synáčka a dí k němu laskavě:

„Vojtišku, není-li pravda, že mi dojdeš k panu faráři. Prosím tě za to — budu tě mít velmi ráda.“

„Já dojdou k tatínkovi do hospody a zeptám se, jestli to může býti,“ odvětil klučina, uchopil čapku a běžel. Matka nahlížela, že v takovýchto okolnostech se nemůže nadíti útěchy od důstojného kněze, i plakala hoře.

„Můj Bože,“ naříkala, „jak těžce mne zkoušíš pro hříchy mé! Pane Bože můj! rač na mne všelike trápení seslati, toliko popřej, abych svátostmi zaopatřená zemřela. Ó jak blaženě umírala máti moje, když byla svátostí oltářní a poslední pomazání přijala. Bože, vyslyš modlitbu mou!“

Tak se nebohá nábožně modlila, až se jí konečně dceruška tážala ve své dětské nevinności: „Maminko, proč pláčeš?“

Tu jakoby hlas anděla byl zavzněl k uchu matčinu. I pravila dítěti: „Milá Bětuško, dojdí k velebnému pánu, aby mne dnes ještě ráčil navštívit.“

„I hned poběhnu, milá maminko! Vždyť mne pan farář má rád, a jest tak dobrý!“ zvolalo poslušné dítě, vzalo na se šat, a běželo ke dveřím. V tom vstoupil otec do pokoje a zprudka se otázel:

„Bětko! kam běžíš?“

„Tatínku, já jdu pro velebného pána, protože jest mamince tak zle,“ odvětilo dítě úzkostlivým hlasem.

„Ženo, jaké to tropíš hlouposti?“ zvolal otec. „Což jsi rozumu pozbyla, že chceš v noci do té tmy holku poslati? Máš-li již umřít, kněz ten ti nepomůže!“

„Martine!“ prosila úpěnlivě manželka, „nezvčťšuj ještě mé bolesti. Zdá se mi, že nebudeme dlouho pospolu. Cítím, jak mi ubývá sil. Ty víš, kterak jsem tě vždy vroucně milovala;—žena nemůže milovati muže vroucněji. Nežádám nic zlého— a ty bys oslyšel prosbu mou? Martínku, pro Boha tě prosím, nedej mi umřít bez

svátostí, abych nemusila na tě před soudnou stolicí Kristovou žalovati!“

„Samé láry fáry,“ bručel hodinář. Co ten starý blázněk umřel, na novo se tě zmocnil jakýsi šotek. Dlouho jsem se na to díval; ale teď řeknu ti, co myslím o té věci. Pokud já budu živ, nepřekročí nikdy papežský knězík práh tento. Ve svém domě pánem jsem já; kdo mne neposlouchá, ať jde, kam se mu líbí. Máš-li duchovního zapotřebí, dej si zavolat našeho dvojčtihodného pana pastora, ten má svaté písmo v prstech; k tomu by ti vaši kněží teprva měli chodit do školy. Ten váš starý, omrzělý farář ani neví tolik, co náš pan pastor zapomněl. Ba náš Vojtišek by ho zahanbil.“

Na taková slova mlčela Bětuška, hroucně tiskla dřevěný křížek, jež matka její na smrtelném lůžku měla, k ústům a modlila se potichmo. Tato svatá mírnost ještě více popudila muže, tak že zavolal děti, řka: „Pojďte sem děti! a neučte se od své matky takové tvrdošijnosti a těm hloupým pověřám.“

18.

Uplynuly trapné tři neděle. Bětuška se poněkud zotavila. Než lékař nepřipustil, aby opouštěla lože. Nebohá planouc po nebeské útěše, nedbala na žádnou obtíž a jedva byla s to, udržeti se na nohou, odebrala se do chrámu Páně. Ó kdož by na vyzábě té postavě, na bledých lících byl poznal krásnou Bětušku! Jak nábožně ale klečela tu před oltářem, ó jak vroucně se modlila! Mnohé matky, mnohá dcera viděly ji tak strápenou, a každá se v duchu zaříkala, že si jak živa nezvolí zetě anebo ženicha, jenž by jiné víry byl. Smutné následky snatku takového byly tu jako živé před očima. Po službách Božích navštívila otce, jehož tak dlouhý čas nebyla spatřila. Slze radosti prolévala dcera na srdci otcovském, a oko Čistovo též zarosilo se slzami. Po dlouhé chvíli teprv byl s to promluvit k dceři:

„Jak se mají děti, milá Bětuško? Tu tvoji dcerušku mám od srdce rád. Jest tak roztomilá děvče. Jak se též hezky umí modlit! A ve škole jest první, a mladší velebný pán i pan učitel ji vždycky vychvalují. Proto ji také mimo obyčej dovolili dříve k stolu Páně přistoupiti, ačkoli jest příliš mladá. Ale pan farář říkává: „Na stáří tu pouze nezáleží, ale na rozumu a nábožnosti. A to obé má Eliška Nerudovic v plné míře.“ I bylo to

krásné podívání na to svaté přijímání! Škoda jen, že tys při tom nemohla býti. I ti andělíčkové v nebi se z toho musili těšiti. Tu máš, vezmi ten tolar s souškem. Ten nebožka matka schovala Bětušce pro památku na tento den. A což pak tvůj manžel tomu říkal?“

„Drahý otče!“ odpověděla dcera, „dávno již jsem tolik neplakala, jako onoho dne. Eliška byla tak veselá, tak dobrá, tichá byla co anděl, že jsem si myslela, že ji Pán Bůh již děle na této zemi nenechá. I chtěla ve své radosti celovati otce, ale on ji odstrčil, a řekl: „Kdyby to byl den tvé konfirmace, jak já tomu chtěl, bylo by jináče.“ Na to mu Eliška v nevinnosti své něco odvětila—nezaslechla jsem co—a tu ji nelitostně zbil. Milý otče! ani největšímu nepříteli svému, mám-li jakého zde na světě, bych nepřála té bolesti, jaká mne onoho okamžení pojala. Děvče však neplakalo; sneslo trpělivě posměch rozpustilého Vojtíška, políbilo otcí ruku a modlilo se z knížek. — Kdydych neměla Bětušku, nepocítila bych již nižádné radosti na tomto světě.“

„Jest to krásný kvítek, ten váš Vojtíšek,“ prohodil stareček, jehož bol se nyní v trpké rozhořčení proměnil.

„Ba, smutná pravda, milý otče! A k tomu ještě nesmím ho nikdy trestati, protože jest tatínkův miláček; a ten mu všechno promijí.“

„To jest ovoce smíšených manželství. — Než nechci ti ničeho předstírati; trpíš teď mnoho, a z části jsem i já vinen, že jsem bez rozvážení k tomu svolil. Nyní se vše již nedá změnit. Ach, jest to právě neštěstí, když rodiče nejsou stejného náboženství! Jeden pak jde v pravo, druhý v levo. Vychování dítek se tam nikdy nemůže dařiti. A zvláště Martin jest velmi tvrdošíjný, a není naděje, že by se polepšil. Co ty o tom smýšlíš?“

„Otče, nechci před vámi ničehož zamlčeti; za hřích hych si to pokládala, neboť nemám nikoho mimo vás. Ba Martin se opravdu změnil. Někdy nebývá takorika k poznání. Nemiluje mne již od té doby, co jsem zase počala povinnosti svaté naší víry věrně plniti. Někdy bývá i hrubý, což nikdy dříve se nepřiházelo. Já však věrně chci dostáti slibu, jež jsem matce na smrtelné posteli učinila. Ráda všechno strpím, jen kdyby se dítky zlým příkladem nekazily, neboť Martin —“

„Ovšem, milá dcero, jest to smutná

věc. — Teď se z něho stal karbaník — piják, a že k perníkářovic Marjance —“

„Ustaňte, otče!“ vykřikla s bolestným vzdechem dcera. „Toho se nejvíce obávám. Můj muž jest evandělík, a těm se dovoluje rozvedení manželů. Jen toho mne rač Pán Bůh chrániti! Ať mne sužuje jakkoli; — ale takové rány bych nesnesla.“

„I ty blázinku!“ odpověděl stařec chlácholivě. „Jen si hned na takové věci nemysli. Vždyť k tomu nemá žádné záminky. A domníváš se, že by tak snadno mohl tvoje jmění vydati, a že by se chtěl zbaviti naděje na dědictví po mně? Svého jmění bez toho nemá již mnoho. Nicého se neboj! Snášej vše trpělivě; ostatné se Pán Bůh o tebe postará.“

„Dobře jste pravil, milý otče,“ dří Bětuška. „Častěji mi to napadne, a nemohu se nepokoje zbaviti. Vždyť se Pán Bůh stará o nás, a vyslyší zajisté modlitbu mou i mého nevinného dítěte.“

„Neustávej v modlitbě, dcero má! Ale šetr se, Bětuško. Jsi bledá, a k nepoznání jsi se změnila. Pamatuj na dítky! Ano, k vůli jim se musíš šetriti. Teď však již čas, aby se domů podívala, aby neměla snad zase mrzutosti. Přijď pak zase brzo. Jdi s Pánem Bohem, Bětuško!“

19.

Každý se domyslí, jak smutně to vyhlíželo u Nerudův. Kde není svornosti, nebývá pozhnání; kde manžel nedůvěruje manželce, nesmíme hledati domácí spokojenosti. Na čas ovšem přestávaly hádky; malý Vojtíšek však nepoprál dlouhého míru, a vždy býval příčinou nových svárů. — Matka velmi trpěla. Ale i otec se cítil nešťastným. Ženeměl radosti doma, nedivme se, jestli ji vyhledával jinde, a tudíž často docházel k perníkářům Židličkovým. A tyto návštěvy, jak známo bylo po celém městečku, týkaly se perníkářovic Marjánky. Otec její byl člověk bohatý; byl spolu dohlížitel modlitebny, prál panu pastorovi, a byl zakorenělý nepřítel katolíkův. Již si lidé šeptali, že Marjánka bude paní hodinářovou, jen co Bětuška — umře.

Kdysi vracel se Martin zas od Židličků, a byl jako jindy mrzutý, tím více, když matku s dceruškou viděl zabrané do čtení Životů Svatých. Vojtíšek mu žaloval, že ho matka trestala. Martin ani nepromluvil. Bylo však znáti na vzezření jeho, kterak mu kypí žluč. Bětuška jej chtěla rozveseliti, i pravila k němu důvěrně:

„Milý mužičku, co jsi zase tak za-

smušilý? Tíží-li tě něco, svěř se upřímně své manželce, která sdíletí chce žalosti i radosti tvé. Jsem-li já toho příčinou, chci mileráda všecko napravit.“

„Drž hubu, ještěrko!“ osupil se Martin. „Stále mluvíš mi o lásce a věrnosti, a jsi všechna tvrdošijná. Dej mi pokoj! Před očima to ty zpíváš sladkou píseň; ale za zády jsi to nejedovatější hádě, a pomlouváš mne jako nejhoršího lotra!“

„Martínku, Boha volám za svědka, že mi v té věci svědomí pranic nevyčítá.“

„I podívejme se! Svatoušek má tak čisté svědomí? A to si nepamatuješ, žeš mne u toho starého brumbála osočila, jako bych tě pronásledoval pro tu tvou víru, že jsi tu jako v žaláři, ba ještě hůře? Neříkáš-li ty mu, že naše domácnost klesá, dítky že se špatně vedou, já že jsem darebák, opilec, karbaník? Bojíš se snad o těch několik krejcarů svého jmění? I sebež svých pět švestek, a jdi si po svých k tomu šedivému pokrytci domů! Já se po tobě jak živ ani nezeptám.“

„Martine!“ prosila sklíčená, „Bohem se dokládám, že toho od tebe nezasluhuji. Pro Boha tě prosím, nemuč mne, sic mne v krátkce uvrhneš do hrobu!“

„Ovšem, ovšem, to vy ženské hned se dáte do pláče. Ale tím mne neošálíš. Vím, co již o tom souditi mám. Posledně ti radím, Bětko, polepši se, sice s tebou jináče zatočím. Bez toho jsem tě svou povolností jen — pokazil.“

„Ale, co mám činiti? Což tě neposlouchám ve všem ráda?“

„Ty mluvíš jako vtělená nevinnost; jako by v celém městě nebylo hodnější ženy nad tebe. Avšak já ti povím pakatýlek tvých hříhů. Dnes odpoledne jsem se náhodou sešel s tvým otcem, a ten mi krásné pohádky vyprávěl, cos mu o mně všeho nalhala. — Řeknu ti upřímně bez obalu, že po nějaký čas na novo mi tropíš až příliš toho pobožnůstkářství, kazíš tím děti, a zanedbáváš hospodářství. To nikam nevede. Ty jsi žena evandělikova, a musíš se řídit podle mne, nikoli pak já podle tebe. Rozuměla-lis? Posud jsem s tebou příliš vřdně nakládal; teď bude zcela jinak. Nedám se pomlouvati u lidí, ba i u svých dětí. Či snad jsi nepravila nedávno Elišce, že moje a Vojtiškova víra není pravá? Vidíš, jak to všechno dobře vím. Ba ještě více. Onehdy, když se Eliška dívala na obrázky v mé domácí postille, neřekla-lis, že mistr Luther jest nešťastný člověk? Oslavený mistr Martin Luther, tato vyvo-

lená nádoba Boží jestmně milejší, než všickni ti vaši Svatí dohromady.“

„Ustaň, Martine! Mne haň, jak se ti líbí; jsem slabá žena, ale nemohu dopustiti, abys tupil Svaté a Vyvolené Boží.“

„Mlč, ty lstivá ženo, ty krásná matka, která se nestydí, otcovu víru haněti před děckem. Tos raději mohla říci, že otec a bratr její jsou kacíři, a po smrti rovnou cestou že pojedou do pekla, protože nevěří na odpustky, na zpověď, očištec, růženec a jiné ty tretky! Nyní se to obrátí na jinou stranu. Jak já ti zapískám, budeš ty mi tancovati. Od zejtrí malá Bětuška bude k panu pastoru a k našemu panu kantorovi choditi do školy.“ —

„Pro Boha, Martine!“ bédoyala ubohá, „Zatím i děvče do pláče se dalo. „Já jsem matkou i mám také svoje právo. A proto ti povídám, že na to nikdy nedopustím. Bůh mi zajistě tolik síly udělí, aby se to nestalo, aspoň co já živa budu!“

„Aj, ty jedovatá ještěrko!“ posmíval se Martin. „Chtěla bys mne zas uštknouti? Tvému panování učiním konec. Nechceš-li dobrovolně: však já tě přinutím. Bůh mne tresci, budu-li se na ty tvé pověry ještě déle dívati!“

„Martine! těžce se proti Pánu Bohu prohřešuješ! Což se nebojíš trestu za takový hřích?“

„Jen ty svatoušku nemluv stále o Pánu Bohu. — Buď mne poslechni, anebo tě vyženu z domu. Pak si můžeš jíti k otci, a můžete se spolu modlívati celý den. — Což nevíš, že se my evandělci můžeme dáti rozvésti? Za tebe najdu dvacet jiných děvčat, hodnějších, a ty hezky zůstaneš svobodná, i budeš do smrti svoje bláznovství oplakávat!“

Takto zlehčil otec matku před očima dítek svých! Ubohá žena velice se přemáhala, i řekla:

„Bůh tě slyší, Martine, a těžce tě bude souditi. Já ti odpouštím; neboť nevíš, co mluvíš, a chci se za tebe modliti. Pojd se mnou, Bětuško! pomodlíme se pobožně večerní modlitbu.“

Tu Martin sám již nevládl sebou. I vyskočil, a ze zlosti pěstí uhodil ženu ve tvář, že se z ní krev okamžitě vyřinula, a křičel:

„Teď toho mám dost. Jdi k ďáblu ty blázne!“

Jako bleskem ohromená tu stála dceřuska, ani slza nezarosila jí oko. Úzkostně vinouc se k drahé matce, chtěla ji chrániti před ukrutností otcovou. Bětuška

však nepromluvila ani slova. Než Martin se zpatoval, byla z pokoje — z domu — tam. — Došla k domu otcovu. Tu nalezla dveře uzavřeny; — byloť již pozdě na noc. Zaklepala, a hnedle tu byla staričká hospodyně. Jak se ale ulekla, když mladou paní v tuto noční dobu a tak zohavenou spatřila.

„I ty můj Spasiteli!“ zvolala. „Co se to stalo? Jistě nějaká hádka v tom nešťastném smíšeném manželstvu! Co jsem již dávno nepovídala, že to takový konec vezme? Svatá Boží Rodičko! Co to vidím? — Vám teče krev? To zajisté ten hrubian naši Bětušku bil? Pane Čisto, pane Čisto! Hle, ten zlopověstný chlap naši Bětušku zbil až do krve.“

Dědoušek přišel; a na celém těle se třásl. — Nikdyt se nenadál, že by Bětuška od vlastního manžela mohla tak býti potupena. I mlčel, pokud se štěbetavá Lidmila s Bětuškou zaměstnávala. Když pak odešla spat, a dcera se poněkud zotavila, počal: „Bětuško, upřímně mi pověz, co jste zas mezi sebou měli?“

„Milý otče! ještě se nemohu zpamatovati. Jen tolik vím, že Martin do pokoje vstoupil, a předstíral mi, jako bych si u vás byla na něj stěžovala.“

„Ovšem dceruško! Já ho dnes potkal na rohu u kašny. On se mi chtěl vyhnouti; já ho ale pozdravil a pověděl jsem mu pravdu do očí. On mi mnoho na to neřekl, jen zabručel: „Musí se to zjinačiti.“ Načež jsem doložil: „Ovšem! Prosme Pána Boha, aby se to zlepšilo.“ — Martin pak odešel. Vypravuj nyní dále!“

„Potom se náramně zlobil, mluvil o rozvedení, a že Bětušku do evandělické školy pošle. Co více mluvil — co já mu odpovéděla, nevím. Tu najednou mne ušáhl pěstí do tváře. Na to ani nevím, jak jsem se k vám dostala. — Ubohá Bětuška, mé nevinné dítě!“

„Dobřeš učinila, dcero, že jsi ke mně přišla. Zůstaň u starého otce svého, co živa budeš, a zatač mu oči k věčnému spánku. Buďte Bohu díky! Nebude ti u mne na ničem chyběti. Martin jest hrubý chlap, a není tebe hoden.“

„Rozmilý tatínku! Martin jest ostatně dobrý a hodný manžel, jen někdy bývá poněkud prudký a nakvašený.“

„Jen mi ho nevymlouvej. Ty se k němu víc nevrátíš, rozumíš? Zítřka se tam odeberu, a promluví s ním. Teď jdi

spat a tento svůj křížek obětuj Spasiteli našemu. Dobrou noc!

Druhého dne došel Čista k zeti, chtěje ho smířiti s dcerou. Než Martin byl zhorka nakvašený, a pravil, aby si jen dědeček dceru nechal, že prý ji dávno již chtěl vyhnati, lépe prý že šla sama. Jmění že jí do posledního haléře vyplatí, hned jak o tom rozhodne úřad. — Na žádost Čistovu, aby mu dal dítky s sebou, odpověděl: „Děti zůstanou u mne. Nelíbí-li se tak Bětce, ať mne žaluje u soudu.“

S myslí sklíčenou odešel stařec, a poselství jeho ještě více zarmoutilo Bětušku. Na druhý den však ráno potěšila se, nebo dceruška její přišla k ní.

„Matinko!“ žalovala, „já zůstanu u tebe. Tatínek jest zlý, bije mne, a praví, že jsem tak tvrdohlavá, jako ty. Prosim tě, maminko, nech mne u sebe. Já k tatínkovi nepůjdu. Rozárka mne škádlí, posmívá se mi, a roztrhala mi ten hezký obrázek, co jsem ve škole za odměnu dostala.“ —

Dítka zůstalo u matky. A když Rozárka pod večer přišla, řekl jí Čista:

„Eliška zůstane u nás. Není-li tvůj pán s tím srozuměn, ať mne žaluje u soudu. Ale pan soudce mi pravil, že nemá na ni právo, protože pokřtěna jest na katolickou víru a v ní vychována.“

Zatím se na úřadě vyjednávalo o rozvedení. — Bětuška tomu nechtěla, a byvši otázána, odpovídala, že nikoli rozvedení, ale přátelského smíření sobě žádá.

Brzo na to přišel úřední sluha a přinesl výrok. Třesoucí rukou chopila se ho Bětuška. — Nezmyšlila se v tušení svém — bylať se svým mužem rozvedena, a jemu právo dáno v nové manželství vstoupiti, což ovšem Bětušce, co katolické choti, do voleno nebylo. Hojně slzy prolévala ubohá; ještě jednou čtla osudný výrok a pak zvolala:

„Toť jest odměna za lásku mou, odplata za taková utrpení, za tolik slzí, za to, že jsem štěstí svého života, že jsem spokojenost svou jemu obětovala, rodičům strast způsobila, matku svoji před časem uvrhla do hrobu! Kterak jsem jej milovala! Jsem matkou jeho dítěte, které jsem mu v bolestech porodila. Co mi ještě zbývá na světě? Bože můj, vysvobod mne brzy z trápení tohoto! Matičko Boží, pomoz mi!“

Staříčký otec chtěl dceru potěšiti, a řekl: „Milá dcero, jest to zkouška od Pána Boha. Buď vůle Tvá, ó Pane, jako v nebi tak i na zemi!“

Záležitosti, týkající se jmění, byly uspořádány. Bětuška skoro veškeré jmění své dostala nazpět, a Martin se teď nalezal u velikých rozpacíh. Bětuška se hořem utrápila. Dostala úbytí, a vůči hledě kráčela smrti vstříc. Martin jí více nespátl, a Vojtíšek taktéž jí nikdy nenavštívil. Dceruška byla jedinou její útěchou. Ta jí předčítala i modlívala se s ní. Starý Čista velmi se kormoutil nad svou dcerou, a bolestně ho to svíralo, kdykoliv na ubohou trpitelku pohlédl. —

Kdysi v neděli odpoledne seděla Bětuška u stolku blíže okna. Vedle ní seděla dceruška, která o ranním kázání živě rozprávěla. Tu zavzněla pojednou na ulici hudba, děvče poskočilo sobě a zvolalo: „Dědečku, hleďte! Tam h'le, tu jde — tatínek a jak jest krásně vystrojený!“ — Otec i dcera vyhlédli ven. — Tu však již Bětuška zkríkla: „Milosrdný Bože!“ a bez sebe klesla na zem. Slavilaf se svadba hodináře Martina Nerudy s perníkářovic Marjánkou. —

* * *

Po třech měsících klečelo krásné malé děvčátko u velkého, právě nedávno zaházeného hrobu. Mělo sirotčí šatičky. Modlilo se za zemřelou matičku — za dědečka — za babičku. Byla to dcera „hezke Bětušky“, která dle poslední vůle dědečkovy a dle úředního výroku v sirotčinci měla vychována býti, poněvadž otec její se svou mladou manželkou se byl do hlavního města odebral.

Tot jest pravdivé vypoodobnění smíšeného manželství, věrně podle zkušenosti líčeno. Bychom všelikou námítku zaplašili, uvádíme na konci slova sv. Jana Zlatoústého:

„Rozdělená víra plodí rozdělení srdcí, odkudž pak nelaskavost mezi manžely a konečně pomatení veškeré rodiny vzniká. — Co prospívá smíšení pomíjejícího těla, nejste-li i duchem úzce spojeni?“ —

Náboženství a národní hospodářství.

Od Frant. R. Lohaře, doktora veškerých práv.

Jest to základní pravdou našeho svatého náboženství, že proto přišel Syn Boží na tento svět, aby všecky lidi spasil. Božské učení Jeho spočívá na základě lásky, jež jest obsahem

a jádrem celého zákona i prorokův. Neboť: „Milovati budeš Boha nade všecko a bližního jako sebe,“ — toť, jakož vi nyní každé dítě, nové přikázání, kteréž nám vydal Pán. Však bohužel tato bláhoplodná slova jeví se více na jazyku, nežli ve skutečích a jednání, ač známo vůbec, že jest víra bez lásky blahodinné, víra beze skutkův že jest — mrtvá. —

Nynější věk, kdežto průmysl, obchod i všeliká mechanická i chemická umění druhdy netušeného vývinu se dočkala, kdežto ve spisech i v životě pospolitém o to se usiluje, jak bychom se laciněji, vkusněji a lépe šatili, živili, příjemněji bydleli a bavili se: nařiká se, a snad i spravedlivě, na dvě neřesti. Především ukazuje se na to, jak prý se hromadí bohatství, to jest rozmanité *výdělky* v rukou několika *podnikatelův*. Tak, prý, spekulací několika bohatcův podryvá se majetnost obecnstva. Se-stárnou-li a umdlejí-li dělníci aneb zavádějí-li se nové stroje, aneb ochabuje-li sebe méně odbyť, ubozí dělníci bývají bez milosrdenství propuštění. — Rovněž tak nařiká se slušně na to, že se za příčinou skrovnější mzdy — na ujmu jich zdraví a vychování — v dílnách upotřebují — *děti*. Než nač šířiti slov? Podnikatelové, říká i žaluje se, ssají krev klopoticích se dělníkův, kdežto dělníci vysílení, neduživí v trampotách život vedou.

S druhé strany podnikatelé, jmenujme je buď mistry, fabrikanty neb statkáři, ti si nařikají, že nynější dělníci pracují s nechutí, loudavě, chatrně, že ledajak den odkládívše, jenom na velikou mzdu čekají a rozmanitými podvody, šejdy, skrácují pána, kde a jak jen mohou atd. — Takové stesky a stížnosti mohli bychom každodenně na své uši, tam od dělníkův, tu od pánův slyšeti. Jedni i druzi mají pohříchu pravdu. Než odkud to, proč se nakládá tak nemilosrdně s dělníky?

Proč hnedle stojí nesvědčiti dělníci o spravedlivý výdělek podnikatelův?

Krátce, bez obalu avšak s bolestí odpovídám. Po mém hlubokém přesvědčení záhulné a hrozné ty neřesti vznikly odtud, že se jak dělníkům, tak i pánům *nedostává pravého náboženství*, že buď jedni, anebo druzi, aneb oboji *nevěří* v jednoho Boha, *nevěří* ve vykoupení Synem Božím a svatý zákon Jeho. Možná sic, že obě strany chodí do svatyně Páně, a ústy odříkávají modlitby atd.; avšak dokládám o nich slovy apoštola Páně, že všechna tato víra bez lásky, bez skutkův jest mrtvá. — Netřeba, leč nebeskou silou pravého ducha náboženského proniknouti a oživití jedny i druhé: a v krátce shledá se proměna žádoucí v naznačených poměrech ku prospěchu jedněch i druhých, jakož i na zdar obecného blaha.

Náboženství, víra, tato dcera nebes, jest zdroj obecného i domácího blahobytu a pokoje, jest neustálým podnětem k plnění svatých povinností v jakovémkoli směru, jest nevyvážitelným pramenem ochoty k práci, jest nad jiné vydatnější záštitou proti chudnutí a zdívočení. —

Svaté náboženství množí a utužuje obapolný úvěrek, uvádí soběctví na stezky veřejného a obecného blaha, pobádá k spasitelnému, rozumnému podporování bídných a nuzných.

Zbožná mysl lidumilův, nadšených láskou křesťanskou, vzdělala i nadala chorobnice a nemocnice, vzbudila milosrdné samaritány, ujala se slepých, němých a jiných rozličných neduživcův. —

Náboženství hlásá, že svatá jsou *práva*, že svaté jest *jmění*; ono učí, že každý musí mítí úctu před *zákonem*, a že se má chovati dle prospěšných státních nařízení. Zákon Páně, zákon lásky vyplňuje *mezeru* mezi boháči a nuzáky. Týž zákon lásky

velí, že se nemá utrhovati mzdy dělníkům; měrou nasutou, natlačenou že sluší měřiti, a nikdo že se nemá obohacovati cizími mozoly.

Duch náboženství Kristova jest tedy základem a nutnou podmínkou stálého blahobytu národního, obecného pokoje, pravého pokroku v národním hospodářství.

Jelikož ale Církev napomáhá a vede vyučování naši mládeže, jelikož staví rodičům, mistrům atd. všeliké svaté povinnosti před oči: stará se tudíž netoliko o nynější blahobyť, nýbrž i o blaho věkův budoucích. Snahou její pěstí a vyvinuje se pilné, ochotné, hbité, šlechetné, mravné, svých povinností dobře povědomé a bedlivé pokolení, její péčí vzdělávají se lidé, od kterých závisí vyvinutí a rozkvět všech druhův průmyslu, vzájemná a důkladná snaha o všeliké vědy a umění.

Čím hlouběji vnikl duch náboženský do srdce národův, čím horoucněji zaujal mysl lidí všech stavů: tím pojištěnější jsou jednotlivci, rodiny a národy před zhoubou svého jmění; tím menší bývá nesnáze společenská o zaplacení a obživu chudých, tím více pustnou hnusné žaláře, tím více rozšiřují se živnosti, tím veselěji zmáhá a silí se obecná spokojenost a blaženost.

A poněvadž svaté náboženství nabízí ku zlatonosné práci a živnému zaměstnání; poněvadž horlí proti nestřidmosti a obžerství, umenšujíc tudíž vydání a shromáždujíc jistiny; poněvadž hájí majetnost, ovoce to pilnosti a schránlivosti: napomáhá tudíž a usnadňuje úvěrem, mrtvé jistiny bez úskočných ztrát vkládati a pouštěti v užitečný oběh a na výnosná podnikání.

Ejhle, takovou měrou pomáhá náboženství při vyrábění statkův a dobývání zboží, takto budí vzájemnost, takovou měrou stává se pak duch pravého náboženství pramenem a základem obecného blahobytu!

Kajicní obět postu.

Rozjímání od Dr. K. Pruchy, ředitele arcibisk. semin. v Praze.

Modlitba s postem a s almužnou lepší jest než poklady zlata schovávatí. Tob. XII. 8.

Příprava.

Půst a udělování almužny, vedle slov sv. Otcův, jsou jako dvě křídla, jimiž se modlitba naše vymyká k nebesům. A protož také Církev svatá, ať již příslahuje svátosti pokání, aneb udílí odpustky, se skutkem kajicné modlitby spojuje obyčejně i druhá dvě kajicná cvičení aneb alespoň radi nám, abychom postem a almužnami dovršili obět kajicnosti své. Modlitba zajisté s postem a s almužnou, ručí sv. Písmo, lepší jest než poklady zlata schovávatí.

Chtějící především prodléti u postu, jak samo sebou se rozumí, béme tu půst v přísném rozumu tohoto slova, jakožto zdržlivost v jídle a pití. Půst v tom smyslu, jak samo sebou se rozumí, má do sebe svrchovanou váhu, a tudíž nelze ho pominouti.

Než málo by prospělo tělu toliko odnímání pokrmů, dí sv. Leo Veliký, jestliže se neumí tudíž celý člověk zdržovati od zlého. A v tom právě záleží, vedle sv. Augustina, veliký a dokonalejší půst, aby se naučil člověk jako Kristus přinášeti obět všestranné zdržlivosti.

V tomto smyslu hodlám rozjímání o kajicné oběti postu, a sice vezmu jej na úvahu:

1. co obět zdržlivosti samoděk zvolené,
2. co obět zdržlivosti uložené od Boha.

K Tobě, můj Ježíši, Ty vzore všeliké dokonalosti, obracím zrak svůj i srdce své, žádaje:

„Nauč mne postiti se v duchu Tvém;
nauč mne zapíratí se po příkladu Tvém.

I.

Obět dobrovolného zapírání sebe samého.

Pohlížeje k Ježíši, počátku a dokonateli víry, připomínám si zároveň povědomá slova, kterýmiž napomíná apoštol: „*To zajisté citte v sobě, což i v Kristu Ježíši kterýž jsa v způsobě Boží [u Otce svého v nebesích] sebe samého zmařil, přijav způsobu služebníka, ku podobenství lidí učiněn jest*“ (Fil. II. 5.).

Syn Boží po své neobmezené, svobodné lásce odřídka se věčné slávy své a s nebes sestupuje do údolí slzavého, aby všecken život svůj co dobrovolnou obět kajicnou dal za hříchy naše — ku spasení našemu. Kristus jako člověk obcuje mezi lidmi, mile rád odřídka se všech statkův, všech ra-

Blahověst, ročn. III., díl II. seš 3.

ností, všech důstojenství na této zemi;“ obětuje všechno, což může býti srdci milé a drahé. Jsa bohat, dí apoštol, pro nás chudý a nuzný učiněn jest. — Lišky mají své jámy, řekl On sám, a ptáci své hnízda. Syn člověka ale nemá, kdež by položil hlavy. Jemu předloženo rozkoše: a On místo nich volí u vzdálenosti od světa ochotně podniknouti všeliké strasti. Jemu přísluší všeliké počty a On ráčí ve své pokoře slouti nepatrným synem tesaře z Nazaretu. — Ač jest čist a prost všeliké viny, nicméně dobrovolným postem na vlastním těle svém tresce hříchy chtivosti lidské — nočním bděním a modlením usmíruje hříšné naše rozkošnictví, naší zženilost — a na celo vzdav se lesku božské své slávy a uznalosti, zasloužené obětovnou svojí láskou, podniká pokutu za hříchy ctižádosti a marnosti naší.

Kterak se tu zastyděti musím já bídny hříšník, ježto se dosavad nížadným takovým kajicím skutkem nemohu vykázati! Jak živě mi to káže, kterak mne to napomíná, bych ve spojení s všelikou kajicní obětí božského Prostředníka na sobě trestal hřích a dobrovolným odřeknutím se na jeho dal upřímnost a ovoce kajicnosti své! —

Tělo a duše sváděly se navzájem a hřešily, jelikož vzájemně sil svých užívaly k zlému. Tělo a duše mají za tou příčinou též spolu činiti pokání a obětí usjednocené tělesné i duchovní zdržlivosti vymazati a usmířiti obapolnou vinu.

Nežádá toho Bůh, aniž toho žádá Církev, aby každý, kdož chce vydávati hodné ovoce pokání, vzdal se všech statkův, všech rozkoší, všech důstojenství, slovem: by všech věcí pozemských se vzdal rekovským a podivným způsobem, jakž to učinily druhy jednotlivé nevinné a kajicné duše, kteréž puzeny jsouce obzvláštní jakousi milostí, opustily jmění a statky, úřady a slávu, příbuzenstvo a rodinu, slovem: všechno na světě, chtějíce svrchované přísnou dobrovolnou kajicností a mrtvěním sebe následovati Spasitele svého, a životem svým ukrytým v Kristu žasnoucímú potomstvu sloužiti za vzor, za zrcadlo kajicnosti. — Rovněž tak ale nesím se kojiti domněním, jakobych snad za spáchané hříchy své již důstatečně za dost učinil, pokud se od té chvíle varovati chci jen toho, což mi zakázáno, u p. hříšné příležitosti, a vůbec odřící se toliko toho, čehož bez těžkého hříchu vyhledávati a užívati nelze. K dokonalemu znovuzrození, jehož se dosáhlo křtem svatým a pozbylo hříchem, jak uči

sněm Tridenteký *nelze dosti bez mnohého lkání a velkého namáhání, a protož také pokání od svatých Otců nazýváno jest křtem lopotným. A pravé pokání, dle sv. Augustin, jest taková svatá pomsta zkroušeného kajicníka, jenž nyní dobrovolně sám tresce na sobě, čehož bolestně tituje, že se byl dopustil.*

Že jsem užíval věcí nedovolených: stal jsem se hříšníkem; odpíraje sobě leckteré věci, jinak dovolené, státi se mám kajicníkem. „A čím více prohřešil jsi se zlym užíváním Božích darův,“ napomíná mne sv. Řehoř, „tím bedlivěji máš se samovděk mrtviti, a zapíraje se sám, máš se učiti, kterak sluší řádně užívatí věcí dovolených.“

A totož jest veliké i obecné ono cvičení postní, ku kterémuž mne vyzývá *spravedlnost* za příčinou minulosti a *opatrnost* příčinou budoucnosti; — kajicná obět dobrovolného všestranného postu, kterouž se *vady* při *lísti* nahradí, *zbytky hříchu* zahladí *podněty* k opětnému pádu a požehnané ovoce svaté zpovědi v životě mém objeví před obličejem všeho světa.

Nuže tedy, z kajicnosti a z lásky chci se postiti! — Nebudu pak toliko zravnost svou trestati a krotiti ujmou v jídle a pití, kdy mi Církev káže a časem i dobrovolně: nýbrž postiti a zapíratí se musí zároveň všechny údy těla mého, všechny síly mé duše. Střežiti a na uzdě chci držeti přede vším oko mé i ucho mé i jazyk můj; hříšnému tělu svému časem odepru též věci *dovolených*, abych pak je tím bezpečněji se všemi smysly a údy jeho podrobil ve služebnost duše nesmrtelné. Střežiti a na uzdě chci držeti sebe ukrytější *myšlenky* a *žádosti*, sebe tajnější *náklonnosti* a *vásně*; rozum chci držeti u vazbě víry, a srdce změkčím v pokorném zapírání sebe, aby, jakož tělo mrtvením uvedeno býti musí ve služebnost ducha, duch, *nabuda nad sebou vlády*, sloužil pak po vše časy věčným soudům a rozkazům Božím.

Takovou měrou nechal se tělo i duše pospolu *postí* a činí *pokání*; — jakož byly prvé sloužily nepravosti, od této chvíle oddejte se na službu *spravedlnosti*, aby se tudíž posvětily.

I kde a jak počnu obět tohoto dobrovolného odřeknutí se? — Vypťám se na to u Boha na *modlitbách* — u duchovního vůdce mého ve *zpovědnici*.

II.

Obět zapírání sebe uložena od Boha.

Pohlížeje k Pánu Ježíši, počátku a dokonalosti víry, rozpomínám se též na další

slova, jež o Něm praví apoštol: *Ponížil sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to k smrti kříže!* — Jakož byl Pán od věčnosti se svobodnou, oddanou láskou podrobil se soudům věčného Otce svého: rovněž tak chtěl je vykonati v plnosti časův s neobmezenou oddaností ve svrchovaném dokonalém poslušenství. Ačkoliv pak, když přišla hodina jeho, v přetěžké úzkosti srdce svého volal k nebesům: „*Otče, možná-li, odejmi kalich ten ode mne!* — nicméně zůstal hotov, podniknouti *vše*, což a jak uložil Mu Otec, a protož ihned připojil k prosebnému hlasu svému: „*Otče, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil: staň se vůle tvá!*“

Rozvažuji bolestnou obět kajicnou božského Spasitele mého, ten těžký kříž, jež nese na ramenou. Již všecken život Jeho byl dlouhým pásmem utrpení; kterak ale teprva na jeho poslední krvavé cestě křížové obklíčují jej strasti a útrapy všeho druhu, bolesti a soužení bez počtu. — Vážím tu na mysl, co obětuje, co trpí, co snáší; — co tu obětuje na *svobodě* své — na *di* své — co trpí na *duši* své, na *těle* svém; co snáší od *přátel* svých, od *vrahův* svých.

A rozvažuji-li, s jakovou obětovnou ochotností a oddaností, s jakou trpělivostí a vytrvalostí *bezvinný kajicník* poslušenství své k nebeskému Otci osvědčil až do smrti kříže: či směl bych já — vinou stížený hříšník — zdráhati se, v pokore a se skroučeností snášeti, což mi nesnáží a přikořenství, *časných pokut* a *zkušen* uloženo jest od Boha ku *smíření* vin a *hříchův* mých a na *odměnu* kajicnosti mé?!

Nebot jelikož člověk zřídka kdy mívá odvahy, aby dobrovolnými skutky kajicnými dokonalé dosti učinil za hříchy své tou příčinou Bůh vzkládá na nás všeliké soužení a rozličné strasti, ježto kajicník věc ve *spravedlnost* a *milosrdenství* Boží, pokorně uznává i ochotně přijímá, jednak co kázen zaslouženou pro spáchané hříchy, jednak co spasitelné zkušeni věrnosti a vytrvalosti své v pokání.

A v tom právě, jak učí sněm *Tridentekský*, jeví se velikost slitování Božího, že *trpělivě snášejíce tyto na nás od Boha vzložené pokuty časné, tudíž před Bohem Otcem za dosti učinili můžeme skrze Ježíše Krista*.

Podobně při takových uložených od Boha obětích není se nám co báti, že bychom, jakož se při dobrovolných skutečích kajicných časem z *nerozumu* neb ze *samolibosti* přihoditi může, pobloudili a zbavili se zásluhy, poněvadž při oněch prvních

vůli Boží patrně máme před očima, a samolibá láska naše v *poslušenství* buď málo, aneb žádného podpalu nenalézá.

Nuž tedy, chci všelikými vzloženými na mne nesnázemi života a povolání mého, chudobou, nemocí, zlehčením a podobnými ranami a strastmi všelikého druhu, ku spasení svému nahraditi Bohu, což se při kajcnosti mé nedostává, čehož ode mne žádá spravedlnost a láska Jeho.

Bůh mne chce provésti ohněm zkoušení; avšak plamen nemá mne strávití, nýbrž očistiti; On mne chce potrestati a zkusiti *časnými* pokutami, ale jen proto, aby mne ušetřiti a odměniti mohl na *věčnosti*. — Jak zázračně sjednocená tu jest spravedlnost a milosrdenství! — Kterak něžně a slavně jeví se tu láska Boží!

A protož chci dáti právo za právo a lásku za lásku. Radostně a vděčně líbám již v duchu drahocenný kříž, jež mi věčná Prozíratelnost Boží klade na ramena.

Ponesu jej *mlčelivě*; poznávám zajisté, že jsem hříchy svými mnohem přívětější pokuty zasloužil; ponesu jej *trpělivě*; věřím zajisté, že jest to prostředek k zahlazení viny mé; ponesu jej *radostně*; doufám zajisté, že kříž můj bude též korunou mojí.

A již mne tedy zkus Hospodine! — volám se skroušeným pěvcem tvým na Sioně — zpytuj a zkoušej mne, pal ledví mé a srdce mé, neboť milosrdenství Tvé jest mi před očima, a libost mám ve pravdě tvé. — Nechat zmužile kráčíím po cestách pokání a v oběti zapření sebe samého — v kříži a utrpení — modle se a postě se, následují nejsvětějšího Syna Tvého Pána a Spasitele našeho, který s Tebou a s Duchem svatým rovný Bůh žije a králuje po věky věkův. Amen.

Perly moudrosti.

Z Rückertových básní: „Die Weisheit des Brahmanen.“

1.

Jsou lidé blažení, byť nebyl's jeden z nich; Jest radost na světě, byť sám's jí nedostih; Než to jest radost tvá: žeť mnoho blahých lidí; Toť radost jediná, již ti svět nezávidí.

2.

Host mrzký za stolem — *chtíč*, jež se nenasytí Na mále, a čím víc má, vždy víc chce mítí. Chťán její zhlitá vše, co od úst vzala tobě, A klidně zažít sousta nedá v žádné době.

3.

Člověk, půlí angel a zase i zvíře půlí, Může povznést se k výši aneb snížit k dlu. Snaží-li se za anjelem, načeň výše vzletí; Ale hloub se svalu, tihne-li jen po zvířeti.

Moc lásky křesťanské.

Pohanský vládár v Thracii vypravil vojákův několik, nařídív jim, aby vyhledavše proslulého mezi křesťany i pohany služebníka Páně, sv. Fokáše jali a zabili. I vyšli žoldnéři, jak jim veleno. Došedše do samotin Trackých, počali hledati pronásledovaného ctitele Kristova. — Tu kdysi zabloudivše, samým večerem dorazil k nepatrné chyžici, kdež je prostičký muž důvěrně přivítal. Byl to sám světec, jehož hledali. Nemajíce tušení, že by tak blízko již byli u cíle, divoce kázali, aby se jim připravila večeře. Muž Boží snesl, kde měl co nejlepšího, a to s takou vřidností, s takovou prostotou jim posluhoval, že suroví vojáci nemálo skrotli. Nabyvše k hostiteli důvěry, vyjevili mu samoděk příčinu cesty své. „Tu kdesi zdržuje se jakýsi Fokáš,“ pravili. „Jeť to křesťan, jenž u sebe přechovává křesťany. Vládár císařův nařídil nám, abychom vyhledali a ho jali i stali.“

„Aj hledáte-li Fokáše,“ dí světec, „již jste mu na stopě. Nyní již si můžete v pokoji ulehnutí. Sečkejte do rána, pak vám ho sám vydám.“

Žoldnéři takou novinou celí utěšení, odebrali se na odpočinutí. Muž Boží zatím po celou noc vytrval na modlitbách, chystaje se k smrti. Ráno předloživ hostům svým snídání, se srdečnou prostotou sloužil jim jako pánům. — Než vojáci neměli již stání. Nasnidavše se, zdvihli se a veleli: „Teď s námi pojd, a jaks včera sliboval, vydej nám Fokáše!“

„Netřeba vám odsud dále jíti, přátelé!“ vece světec. „Fokáš, kterého hledáte, jsem — já.“

Tohoť se suroví žoldnéři ovšem nenadáli. Srdečná prostota, poklidná statečnost, netušená dobrota srdce jich tak dojala, že počali přimlouvati služebníku Páně, aby se oddal na útěk, oni že mu nechťi ublížiti. „My řeknem,“ osvědčovali pak, „my řeknem vládaři, že jsme toho jistého Fokáše nikterak nemohli najíti.“

„Nikoli, přátelé milí!“ odvětil svatý, „Bůh uchovej, abyste svědomí své lži poskvrniti směli. Já se nelekám smrti, nýbrž rád umru pro život věčný. Nuže vykonejte, což vám veleno.“ — A tak obnaživ hrdlo, sám je poddal pod meč, kterým jeden z vojinův těchto srazil hlavu hrdinského mučovníka Božího.

Bratrstvo ku podporování katolíků na východě.

Pastýřský list J. Msti p. biskupa Budějovického.

Již od drahých časů podporuje s velkým požehnáním Jednota Leopoldinská, která i krejčárky chudé vdovy sbírá, katolické naše bratry ve vzdálených zamořských zemích severní Ameriky. Oučinná láska Rakouských katolíků vztahuje se tolikéž na země střední Afriky, poskytujíc katolickým misijnářům, kteříž do těch zemí teprv nedávno vnikli, potřebné prostředky, jakby je ku Kristu Pánu a ku pořádnému, společenskému životu přivedli. Katolická láska Rakouského císařství oblažuje tedy dva díly světa, budíc, rozmáhajíc a silíc v nich duchovní život v Bohu a podle zákona jeho.

I což by neměly též jiné země, jenž jsou nám bližší, než ty obě právě jmenované, a jenž se nás v mnohém ohledu více dotýkají než ony, stejnou měrou se radovati z podobné křesťanské naší lásky? Což nejsou naši spoluvěřící, ježto z většího dílu pod těžkým jarmem *turecké vlády* žijí v zemích nám daleko bližších, též takové oučinné lásky a zdílnosti naší hodni a potřebni? A zda-li svatá země, kteráž se též v moci Turkův nachází, nezasluhuje všim právem, aby každé křesťanské srdce se k ní s oučinnivou láskou obracelo?

Mnoho set tisíců katolických bratrů našich, rozptýlených mezi Mohamedany a řeckými odštipenci, žije v rozlehlých krajinách jak evropské tak i asiatské říše Turecké v největší nuzotě a chudobě. Tak ku př. másto a dvacet tisíců katolíků v Bosně toliko pět kostelů, ku kterýmž často jináče se dostatí nelze, leč po neshodných horách a vícedenním putování. Že s těmitéž obtížemi spojeno jest zaopatřování nemocných svatými svátostmi, samo sebou se rozumí. Pravda sice jest, že před nedávnem Rakouská vláda vymohla na Tureckém císaři katolíkům toho práva, že si smějí nové chrámy vydělávati; než ale co jim platno, že se jim v tom svolilo, ježto se jim nedostává peněz a prostředků, aby sobě chrámy stavěli?

Nic lépe se nevede katolíkům v Hercegovině, v Bulharech, v starém Srbsku, v Macedonii a v Albanii. Všem těmto Turecké vládě podrženým zemím nedostává se i toho nejpotřebnějšího, což k službám Božím a k zachování života duchovního zří. Kostelův mají málo, a ty jsou ještě obyčejně velmi malé; často mají toliko jedno mešní roucho, které službu konati musí každý, i všední i

sváteční den; velmi zhusta nedostává se jim svíců i jiných posvátných věcí, náležejících k službě Boží; nejednou se přihází, že musí kněz služby Boží konati v domácích obydlích; avšak i kněží se nedostává, neb je jich tak málo, že věřící často ku popům řeckých odštipencův utíkati se musejí, by se dali oddat aneb ditky své pokřtiti. Nemajíce kněží, kteřížby je vyučovali, odpadají konečně ubozí z pouhé nevědomosti a neumělosti od víry katolické, jak tomu, žel budiž Bohu na věky, mnohonásobná učí zkušenost. Toť jest zvláště u příčině, že, an se víra katolická po celém světě silně rozmáhá a rozšiřuje, počet katolíků v zemích Turecké říše znamenitě se menší. Smutná, žalostná to událost!

Tomuto nedostatku kněží dalo by se toliko zřízením škol a odchováním nadějných jinochů rodaků v rakouských seminářích platně odpomoci; avšak oběmu stojí v cestě veliká chudoba tamnějšího obyvatelstva, i mohlo by jedno i druhé jenom tehdaž k zádoucímú místu býti přivedeno, kdyby křesťanská láska k tomu svou štedrou ruku odevřela.

Je-li však postavení katolíků v Turecké říši našeho dílu světa smutné a žalostné, jeť zajisté daleko bolestnější a žalostnější v krajinách Asiatských, ve svaté zemi, v Persii a ve východní, pod Anglickou vládou stojící Indii. Nejmilejší v Kristu Pánu, nechci vás zarmucovati popisováním těch protivenství a utrpení, kteréž snášeti musejí naši nebožtí spoluvěřící od Turků a Židů, od protestantů a odštipenců. Než ale říci vám musím, že již od dávna, jak své smutné zraky tak i své vzdechy a prosby obracuji k vám, ke svým souvěrcům, od nichžto bratrstvo očekává pomoc, a že co spoluoudové onoho svatého těla, k němuž i vy náležíte, a jehož hlava jest Pán náš, Ježíš Kristus v celé míře zasluhuji a hodni jsou vaší lásky, vaší outřpenosti, vaší podpory. Jedná se zde, moji milí, nejen o znamenitý milosrdný skutek křesťanské lásky, nýbrž, dobrý pozor dejte, o zachování, upevnění a rozšíření svaté katolické víry na východě. O možno-li tedy abyste se, drahé a milované ovečky Kristovy, zpěchovaly, štedrou ruku svou odevřítí an se jedná o tak svatosvatou věc?

A nyní slyšte, jak byste jeden každý k tomu velikému dílu katolické lásky něčím přispěti mohli. Pod ochranou neposkrvněné Matky Boží povstalo bratrstvo, kteréž se jmenuje: „*Bratrstvo neposkrvněného počátku Panny Marie ku podpoře katolíků na východě.*“

Toto od duchovní, jakož i od světské

vrchnosti schválené bratrstvo má se ve všech diecesích Rakouského mocnářství zříditi, a má se pro nebohé katolíky východních zemí tím státi, čím byla od dávných již časů a je až posud Jednota Leopoldinská katolíkům v západním, zámořském světě. Zde máte

Stanovy bratrstva

neposkvrněného početi Nejblahoslavenější Panny Marie ku podpoře katolíků v říši Turecké a krajinách východních.

§. 1. Bratrstvo postaveno jest pod ochranu neposkvrněné počaté Rodičky Boží Marie, a proto koná slavnost svého založení na den neposkvrněného početi dne 8. *Prosince*.

§. 2. Oučel bratrstva jest podporování našich velmi utištěných katolických bratří v krajinách východních a zvláště v celém obvodu říše Turecké.

§. 3. Bratrstvo má v celém Rakouském mocnářství býti zavedeno, jehož oudem stane se každý obojího pohlaví, kdožkoli každoročně buď najednou, buď ve více malých se opakujících lhůtách dá příspěvek k nadzminěnému účelu.

§. 4. Příspěvek tento záleží měsíčně v pěti krejcarích, aneb ročně v jednom zlatém, čímž se však nikoli nevylučuje dárek větší.

§. 5. Nejdůstojnější páni arcibiskupové a biskupové se žádají, aby ve svých diecích a sice ve svých sídelních místech a pod svou dohlídkou sestavili výbor mužů, kteřížby se jmenovaného oučelu ujímali, a zaslanou almužnu nejdůstojnějšímu *Ordinariatu* odváděli, kteřížto ji napotom zašle *hlavnímu výboru*.

§. 6. Za příčinou obstarávání záležitosti tohoto bratrstva založen jest ve *Vídni hlavní výbor*, sestávající na nejvýše z dvanácti oudů, jehož ochrance jest Jeho Eminenci nejdůstojnější pan *kardinál-arcibiskup Vídeňský*.

§. 7. *Výbor* obstará záležitosti bratrstva kromě všeho platu.

§. 8. Veškeré příjmy a vydání náležitě zaznamenaná jeden oud výboru, jemuž se pokladnice svěří, do zvláštní knihy, kterouž se všemi přílohami každoročně předloží nejdůstojnějšímu ochranci.

§. 9. Roční oučet se vždy uzavře dne 31. *Března*, a uveřejní se spolu s krátkým přehledem, v kterémž nastíněna bude celá oučinnost bratrstva.

§. 10. Poněvadž ku křesťanskému oučelu tomu přispívá také modlitba co podstatný prostředek, proto zavázán bude každý oud, každodenně jeden „*Otče náš*“ a „*Zdravas Maria*“ se pomodliti s tím přídavkem: „*Ma-*

ria bez hříchu počatá, oroduj za naše spoluvěřící na východě.“

§. 11. Jeho Eminenci nejdůstojnější pan kardinál-arcibiskup Vídeňský byl již požádán, aby od *Svatého Otce* vyžádal odpustky pro oudy bratrstva.

Znám, drahé a milované ovečky ze stádečka Kristova, tu velikou úctu, kterouž ve věřících srdcích svých chováte k nejblaženější a neposkvrněné Matce Boží, a není mne též tajno, že podobně tak vás všechny rozněcuje křesťanská, dobrými skutky na jevo se dávající láska. I kojím se tedy naději, že hlasu svého biskupa uposlechnuvše, v hojném počtu k tomuto bratrstvu přistoupíte. Jak veliké podpory svaté věci Boží může se docílit, když, nejsouce s to, většího daru na oltář křesťanské lásky položit, aspoň tu malou předepsanou částku budete obětovati, totiž měsíčně pět krejcarů aneb ročně jeden zlatý! A jaké nestihlé milosti Boží může i předepsaná každodenní modlitba jednoho „*Otčenáše*“ a „*Zdravas*“ s přídavkem: „*Maria bez hříchu počatá, oroduj za naše spoluvěřící na východě,*“ jak těmto našim ubohým katolickým bratřím, tak i nám samým před trůnem nebeským na Pánu Bohu vyprositi, jestli ji každodenně s pravou nábožností konati budeme! I církevních odpustků, o jejichžto udělení svatý Otec v Římě už požádán byl, můžeme se státi účastnými. — Nechť tedy Pán nebeský vylije požehnání svoje na toto svaté bratrstvo, a kýmž nadehne srdce všech svých věrných, aby v hojném počtu k němu přistoupili!

Žádoucnou by bylo sice jak za příčinou vytknutého oučelu tak i jmena, kteréž bratrstvo nese, aby se všady hned v příští svátek početi blahoslavené Panny Marie toto bratrstvo v život uvedlo, a aby se sbírky dotčených peněžitých dárek hned v tentýž den zařídily; poněvadž však času k tomu se nedostává, protož skládám na všechny velebné pastýře duší žádost, by tento můj biskupský list, jakmile se jim do rukou dostane, hned první neděli s kazatelen věřícímu lidu oznámili s tím doložením, že na to budoucí neděli aneb svátek oudové bratrstva se přijímají a dobročinné dárky vybíráti budou. Tyto peněžité příspěvky nechť se pak vždy od duchovních pastýřů zasílají k vikariátním ouřadům s poznamenáním, kolik oudů se na každé faře přihlásilo, a vikariátním ouřadům se ukládá, aby pokaždé s poznamenáním počtu oudů v jedné každé zvláštní farní osadě sebrané peníze zasílali ku konsistori k dalšímu odevzdání hlavnímu výboru do Vídně.

A již mi nic jiného nezbyvá, než abych ještě pověděl, jak velice si toho žádám, aby se moji milovaní a dvojčetihodní spoludělníci na vinici Páně vši silou snažili, bratrstvo toto rozšiřovati na svých farních osadách.

Nejposledě poručím Vás všechny, jak kněží tak i věrné věřící, do mocné ochrany a milosti Boží. Amen.

V Budějovicích, v první neděli adventní leta Páně 1857.

Jan Valerian m. p.
biskup.

Sít rybářská.

„Ale čím pak to předce, že jsme dnes nic dokonce nepopadli?“ oslovil v patrné nevoli Bohdan svého otce Kristoslava, když byli již hezkou chvíli sítě své vypírali, k novému je upravující rozestřeni.

Otec, kterýž o též nehodě právě u sebe přemýšlel, probav se otázkou synovou ze svého zamyšlení, odušil: „Nedivím se tvému kalnému rozmaru, aniž okamžité rozmrzelosti tvé; jenom to mi nápadno, že si sám neumíš odpověditi. Nikdy-lis nečeš — neslyšel, že „bez Pána nic nemůžeme učiniti“ (Jan XV, 5.) a že „dostatečnost naše z Boha jest“ (2. Kor. II, 5.)? Ba ano, tof bývá chyba naše, že my při snahách a pracích svých tak mnoho sobě zavazujeme na svém vtipu, na své síle, na svém přičinění: a tak málo na pomoci Boží, na požehnání s hůry. Zdá se, milý Bohdane, že tahle smutná a všelikého požalu hodná vada tenkrát i u tebe nalezla místa. Upokoj se tedy, milý synu, a v příčině našeho dnešního špatného prospěchu utěš se myšlenkou, že toho už pilná byla potřeba, abys opět jednou a to důtklivě upomenut byl na slovo mistra našeho: „Beze mne nic nemůžete učiniti!“

Trefen slovy otcovými uzarděl se Bohdan a přiznal ochotně své přenáhlení. „Od nyníčka,“ důrazným doložil hlasem, „místo nevrleho tázaní dám se raději do pilného prohledávání svého svědomí, nechová-li ono v sobě vinu a příčinu nezdaru mého vynasazení? A budu-li se předce ještě tázati, otáží se spíše sám sebe: Nezapomněl-li pak jsem při práci své na Boha a na to, kterak mi nevyhnutelně potřebí jest jeho svatého požehnání? Tehdáž jsem, a bolem a studem to pravím, tehdáž zapomenul jsem na ně.“ Tak se osvědčoval syn Kristoslavův; a kdo ho viděl, slyšel, přiznati musil i bezděk, že slyšel slova srdce, slova pevného úminku.

Upřímné vyznání to nemalou útěchu vli- lo ve srdce otci Kristoslavu. Byla to jeho krev, jeho chloubka a čaka, která tak mlu-

vila! Rozjařen slovy synovými a vida neobyčejnou opravdovost ve tváři svého Bohdana, vzpomněl si na přísloví, že dlužníkouti železo, dokud rozžené. I ustanovil se hned na tom, že užije příležitosti a vloží seménko vhodného naučení do rozkypřeneho synova srdce. Tudíž pustiv z ruky síť, kterou, že tu i tam byla porouchána spolu s synem opravovaval, dí k milovanému dítěti: „Nech toho zatím, nech tě síť a upni teď oko i srdce své na moje ústa. Mám tobě ještě něco pověditi!“

„Pověz, o pověz, otče!“ odvece prosebně Bohdan a otec pokračoval takto: „Tys drahý synu právě před chvílkou řeč uvedl na svědomí, a slibils mi, jak pilně a ne- stranně od teďka chceš prohledávati jeho útrobu. Čiň tak, a bude ti to vždy s větším a větším prospěchem. K tomu ale vezmi naučení, ležící v našem řemesle, vězíci v síti, tomto nezbytném našem nástroji. . . . Ano synu, tomutohle jezeru, podobá se naše duše. Zde dole ve vodě jsou všeho druhu ryby a v hlubinách našeho srdce všeliké hrůchy a chyby. Neznamenaš-li, že to člověka každého, ovšem pak člověka křesťana velikou povinností, aby lovil, často a opatrně aby lovil v tom duševním jezeře, nemá-li se bludná ta havěť vzmoci na jeho konečnou zkázu? Ale kde vezmeme síť na lovení takových mátoch a příser? Síť tu člověku doručil sám Tvůrce; jesti to hlas našeho svědomí. Žel však Bohu, síť ta nebývá u všech a vždycky v dobrém stavu.

Jsou zajisté lidé, u kterých ona *všecka naskrze změtena jest a spletena*, tak že se rozplesti a k lovení nedá nijak rozestřiti; aspoň bývá to zde velmi těžko a podaří se zřídka kdy. Nástroj takový nestojí za mnoho; oni ho také, ti nešťastní jeho vlastníci, ani nepotřebují, jakoby věděli, že s ním ničeho nesvedou, že doň ničehož nechytanou. Chceš, milý synu, chceš blíže poznati lidi se sítí takovou? Vidiš-li lidi, kteří k užívání svého rozumu buď nikdy nedospěli, anebo ho podějí náhodou nešťastnou zase pozbyli; vidiš-li lidi, jež označujeme smutným jménem pomatencův: ach! tu máš před sebou tvory s docela zhatěnou a spletenou sítí takovou. Polituj jich od srdce a chraň se všelijak, abys němnožil jejich neštěstí. Jestli kde- platí jistě tady hrozebné slovo Hospodinovo „*Nepoložíš ourazu před slepým*“ (3. Mojš. XVI, 14.).

Přijdou ti, milý synu, na oči sítě ještě i jiné, těm prvním podobné. Sítě ty jsou také *spleteny a změteny*: však jen částečně jen na některém místě, jen na té oné straně

Lovec se sítí takovou onť ovšem nelení, chápe se svého nástroje a máchá jím u vodách svého srdce. Než nastojte! právě že z části zmotán jest jako nástroj, vytáhne častěji místo ryby kámen, aneb trochu kalu a písku. A lovců o sítích takových jest nemalé hejno. Říkáme o nich, že mají bludné svědomí; a všímáme-li si dobře mravních jejich úsudkův, tu nám nejednou bývá se diviti, jak nemotorné jsou a převrácené, kdežto zas jindy dosti právě a trefně se ozývají vuchu našem. Těch, milý Bohdane, také ulituj a můžeš-li, síť jejich rozměf a poprav. Běda, kdybys ji ještě více *zaplétati* a z cizího nerozumu snad chtěl koristiti! Stihla by tě kletba, vyřčená Hospodinem: „*Zlořečený, kdož činí, aby bloudil slepý po cestě*“ (5. Mojž. XXVII, 18.).

Ač bídni a všeho našeho požalu hodni jsou ubozí bratři ti, o nichž až posud jsem zmínil: nejsou to ale přecť ti nejbídnější. Jsouť ještě daleko bídnější nad ně. Víš-li pak, na které tu asi myslím? Myslím, milý synu, na ty, jichžto duchovní ona síťschvalně a úmyslně více méně *potrhána jest a rozervána*, majíc všude samých děr a otvorrův. V síti takové se nepolapí, a byť sebe větší byla, jaká ryba duchovní; každá ihned zas proběhne, jakmile se tam byla octla. — Lidé druhu tohoto nic dokonce zlého nevidí na své duši, a byť na to ukazoval i celý svět. Oni svědomí svému vypíchali oči tu nožem ostrých *nápojiv*, tam dýkou holé *nevěry*, onde zase nějakým jiným britkým nástrojem: jen aby nic nevidělo, jen aby jim nic nevytýkalo, jen aby tupě mlčelo. O stokráte, tisíckrát nešťastného ubožáka, kdož, síť takovou drže pod pažďím, stojí na břehu jezera své duše! Jak snadno se neocetne v jezeře, o němž dí miláček Páně, že hoří ohněm a sirou! (Zjev. XXI, 8.)

Než tys, milý Bohdane, slýchal už také o lidech, majících prý svědomí *příliš volné a široké*. Nuže jací jsou tito duchovní rybáci, a jaková jest jejich síť? Síť lovců takových není ovšem ani změtna ani ztrhána; má však do sebe nemalou vadu tu, že *oka její jsou příliš veliká*, tak že jimi každá menší ryba snadno proklouzne a jen tak některá druhu většího a největšího v ní se zadrží. Lidí s takovou sítí jest věru hezká hrstečka, a kdyby je chtěl spočítati, nebyl by s prací tak brzo u konce. Jsouť to lidé vůbec známí, kteří menších chyb a hříchů nedbajíce, jen hříchům velikým a zvláště nápadným, jak říkáme křiklavým, vyhnouti se usilují. Lži k. př. té se z cesty uhnou jen tenkrát, vidí-li, že by tím na někoho velikou uvedli

pohromu. Krádež, tu si za hřích nepoloží dřívě, dokud věc odcizená nemá cenu stovky neb tisíciky. Za opilé nepovažují se ti ubožáci potud, dokud se neválejí v blátě! O nich pověděl už Pán: „*Široká brána a prostranná cesta jest, kteráž vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni*“ (Mat. VII, 13.).

Jiní zase, a i o těch jsi zajisté slyšel, a snad i viděls již takových, stojí tu u jezera své duše a zápolí pracně se sítí, která má *oka až z míry úzká, těsná, drobounká*. Ani ten nejmenší mřínek, ani ta nejdrobnější rybka nemůže se tu promknouti; a na takových drůbatech lovci ti si dávají záležeti nejvíce, po těch pasou nejbedlivěji. — Nepochybují, že víš, na které a na jaké lidi tu myslím? Ano já tu myslím na ty, kteřížto mají příliš ouzkostlivé svědomí, jichžto hlava přeplněna jest samými pochybnostmi, neustálými vrtochy. S tou nejnapanutější ouzkostlivostí jdou oni po stopě chybám a pokleskům i těm nejmenším, a postihše jich při sobě, drží je hned za hřích a nepravosti *ohromné*. Každé sebe menší hnutí srdce, sebe nepředloženější myšlenka, sebe nevolnější roztržitosť při modlitbě: to vše je už nepokojí a děsí, to vše jim zahání radost a maří jim chuf života. Sotva že byli chybnou nějakou myšlenku postrehli jediným okem: už se mají za ztracené, za propadlé věčnému zahynutí. Oni chtěli by, smím-li tak říci, dobrého činiti příliš a škodí si nemálo jako ti, co z přehnané opatrnosti pořád a pořád sahají k lékům. Vzpomeň si, drahý Bohdane, na onoho služebníka u sv. Lukáše (k. XIX.), který hrůvu svou zakopal ze strachu, aby o ni nepřišel v obchodu, a nahledeš, jak nekalá jest i tato síť, jak záhubná jest i tato vada lidského svědomí!

Ale ty znáš i takový druh sítí, které *na kraji, jímž se přitahují a připevňují, náramně jsouce široké, v té části, kterou se uvrhují do vody nad míru jsou úzounké*. Tady napřed na kraji, oh tady volně a pohodlně splývá ryba, třeba dosti hrubá i tělnatá; běda však rybě sebe menší, vzdálila-li se něco od kraje. Čím dále ku středu a konci, tím úžeji svírá se její zvůle, tím nesnesitelnější stává se její tíseň! Sítím takovým podobá se svědomí lidí těch, jenž sami sobě mnoho, přemnoho dovolují, což haní na jiných, jiným zakazují, při jiuých tresčí. A řekni, nenáleží-li k nim domácí pán neb hospodář, který, když se byl opilý a v příbytku svém toho největšího byl nadělal hluku a těch nejpohoršlivějších byl natropil výtržností, druhého dne se domýšlí, že vše v po-

řádku jest a že nemá, koho by odprosil. Kdyby ale čehos takového sobě dovolil jeho sluha neb čeledín, toho ihned vyhání z domu, tomu ihned vypovídá službu! Řekni, nevidíš-li takové lidi ve farisejích, jimž vytknul Pán, že „lidi obtěžují břemeny, kterých nemohou nésti, a sami se těch břemen ani jediným svým prstem nedotýkají“ (Luk. XI, 46.), a že „vidí mrvu v oku svého bratra, kdežto jim tam celé břevno vězí“ (Mat. VII, 3.). Takovým platí přísné slovo mistrovo: „*Pokrytce vyvrz nejprv břevno z oka svého a tehdy prohlédneš, abys vyvrhl mrvu z oka bratra svého*“ (Mat. VII, 5.). —

Tu se odmlčel otec, jakoby něco hledal v mysli své. To vida Bohdan, pomohl otci na stopu, řka: „Ale otče, já znám ještě jiný druh sítí; jest to *sít, která všecka bezvadná, hodí se zcela k svému účelu*. Což by to nemělo platiti tolikéž o sítí duchovní, jakouž jste býti pravil naše svědomí?“

„Uhodls, milý synu,“ ujal otec slovo. „Jsou i lidé, Bohu díka dosti početní, kteří nemají ani úzké, ani široké, ani bludné, ani uspalé, ani vadou jinakou porušené svědomí; jsou lidé, jichž duchovní síť tak jest uspořádána a upravena, že úplně hodí se k tomu, aby beze všeho nebezpečí rybářova z vod a tajin srdce sebe hlubších vylovila a vyklidila všecko, což tam nepatří, co se tam hýbe na škodu a záhubu člověka. Síť taková vším všeho světa zlatem nedá se zaplatiti; kdož ji má, nepusť ji z ruky za žádnou cenu a bdi nad ní, aby nevzala nějaké škody. — Kdož ale na svém svědomí, na své duchovní sítí jakoukoli vadu postihne: ten a takový, buď on kdo buď, nemůže míti přednější starosti a pilnější práce, než aby a jakby ji co nejdřív i nejlíp uvedl v pořádek, tak nejinak, než jako my to teď právě činíme s touto sítí svou. Dobře udělá, vezme-li si k tomu na radu a na pomoc důvěrného a v běžích takových zkušeného přítele, uspoří si práce a dosáhne dříve účelu!“

Tu ukončil věhlasný Kristoslav své podobenství; a otec i syn chutě pokračovali v práci. — z.

Hospodine miloval jsem okrasu domu tvého¹⁾.

II.

Dnešního dne slavíme slavnost *Zjevení Páně*, zjitra počne masopust. Šumař ladí si housle, aby lehké mysli a mladé krvi do kola zahousti mohl. A poněvadž i letos

muzika bezpochyby nejedny plíce potrhá, mistr truhlář chystá si prkna, aby pak co nejrychleji sbití mohl rakev, kterouž hořem sklíčený otec na konci masopustu pro svou dceru objedná. Starý kostelník nedbá na masopust; praví, za mladých let že také *blázníval*, ale s věkem že přichází rozum on tedy vzpomíná už na půst, shledává rado-
stolesti od květné neděle, aby měl dosti popeli na popeleční středu. Kněz se připravuje na postní kázání, učitel píše do Prahy o několik knížeček s nápisem: „*Křížová cesta Pána našeho Ježíše Krista*,“ hrobník má poručeno stíratí prach s obrazův *křížové cesty*, jelikož prý se to jediným dnem nevykoná a masopust jest krátký. Mají tam tedy křížovou cestu? Ovšem, a sice takovou, jakáž slouží skutečně k okrase domu Hospodina. A tu již s hrdostí a chloubou pravíme, že naše české duchovenstvo za nejnovějších časův bohumilou pobožností křížové cesty s nevšední horlivostí po osadách zařizuje a neunaveně rozšiřuje. Na důkaz mohou nám býti *dopisy* v Blahověstu, zvláště pak dopis „*Od Nymburka*“ v posledním svazku; důkazem toho jest dále nyní tak častá *poptávka* po hotových vyobrazeních křížové cesty.

A poněvadž poptávka tak častá: uchopí se malby obrazů křížové cesty — podnikavý průmysl. Z Vídně, tuším, zaplavují nás obrazy křížové cesty, malovanými na papíře podlepeném plátnem. Obraz takto zhotovený lahodí sice oku svou jemností, barvitostí, uhlazeností; nemá však — *stálosti*, a proto může býti okrasou velkých komnat, chodeb, síní, večeřadel, salónů, nikoliv ale chrámů Páně. Jmenovitě do vlhkých kostelův naprosto se nehodí. Nebo ve vlhku lepenina navlhne, papír i s nanesenými naň barvami se odmočí, od plátna odstoupí a buď spadne aneb se všelijak skrutí. Než dejme tomu, žeby se to nestalo: prachu přece neubráníme, aby se tam neusadil. Po čase přichází kostelník, hrobník aneb kdokoli jiný, by zaprášený obraz otřel. Přejede-li mokrým hadrem několikrát tu malbu, z rámce vykukuje *režné plátno*. Svrchu na rámci se stkví zlatem nápis: „*Zastavení I.*“ a pocestný, jenž prohlížeje chrám Páně před tímto obrazem se byl zastavil, si povzdechne: „*Hospodine miloval jsem okrasu domu Tvého!*“

Každému, kdož zamýšlí opatření do chrámu Páně obrazy křížové cesty, upřímně radíme, aby se po *hotových* nesháněl, nýbrž aby si vyhledal *řádného malíře a umělému štětcu*, aby svěřil důležitou práci, a sice pod tou výminkou, aby se malíř *věrně a přísně*

¹⁾ Viz Blahověst roční, III, dílu I. sv. 4.

držel nákresův, vydaných od slovnítného Füh-
richa. Vyvedení jednotlivých zastavení čili
stací nebudiž leccakým výtvozem obraznosti
malířovy. Führicha pak dosud nikdo nepřed-
čil a ne jeden, kdož se o to pokoušel, zaběhl
do kříklavých archaeologických nesmyslův.
Patrné důkazy vidáme v mnohem chrámu
Páně, na mnohé křížové cestě spatřujeme
místo římských žoldnéřů středověké rytíře, a
mnoho jiných horších chyb. A kdoby to
lekkterému malíři pokládal za zlé? Snad
kreslival ondy s nevšední umělostí podobi-
zny: — ku kreslení však obrazův křížové
cesty jest třeba tvorčího zbožného ducha,
důkladné známosti dějepisu, archaeologie.
Protož nežádejme původních nákresův kří-
žové cesty, nýbrž uspokojme se raději s
obrazy, malovaným dle Führichových vzorův.
A to každý malíř dokáže, kterýž jest jen
poněkud mistr v umění svém ¹⁾.

Má-li však křížová cesta sloužiti za o-
krasu domu Hospodinova: budiž i výška a
šířkost jednotlivých obrazův přiměřena roz-
sáhlosti chrámu Páně i slohu, ve kterémž
vzdělán jest. Slušno tedy, aby obrazy kří-
žové cesty v gothickém chrámu Páně byly
vysoké, rámeč aby pozvolna vybíhal do kříže.
V trojhranu, jenž mezi hořejší částí rámeče a
křížem, co nejvyšším vrcholem obrazu po-
vstane, lze jest umístiti vhodně nápis: „Za-
stavení I., II.“ atd. Dále sluší připomenouti,
že i barva rámcův má se snášeti s barvi-
tostí oltářův, kazatelny atd. Jelikož pak s
křížovou cestou, posvěcenou dle řádu Církve
svaté spojeny jsou plnomocné odpustky, du-
chovní pastýř, jenž se byl k okrase domu
Hospodinova o křížovou cestu postaral, pe-
čuje i o to, by se jí k duchovnímu užítku
osadníků jeho církevního požehnání dostalo.
Jednotlivá zastavení v chrámu Páně nechaf
se ale tak rozestaví a zavěsí, aby se po-
božnost křížové cesty u hlavního oltáře i
započítí i ukončítí mohla. Než to se roz-
umí samo sebou; nad to jest ovšem chva-
litebno, když se dotčená pobožnost tak vy-
konává, že není na ujmu křesťanskému cviče-
ní, když se na př. v pátek aneb ve středu
koná. Netřeba posléze dokládati, že při
tom i na sousední osady ohled bráti sluší.

Pobožnost křížové cesty podporuje kně-
ze v duchovní správě, onať jest pronikavým
budíčkem duchovního života, neustálým hla-
satelem sebe zapření, bezpečným vůdcem ku
kajicnosti, onať jest živým výkladem slov
kazatelových, každodenním postním kázáním,
trvalou misii, zápalom lásky k trpícímu Spa-
siteli, onať jest výmluvným kazatelem hlu-
chých, ano řekl bych názorným vyučováním
v chrámu Páně. A proto též lid náš zda-
leka spěchává do chrámu Páně, v němž se
časů svatopostního konává pobožnost křížové
cesty; proto s velkou ochotností příspěvky
snáší, když se kněz o její zjednání důstoj-
ných obrazův zasazuje. O duchovním správci,
jehožto horlivost, spojená s pastýřskou opa-
trností, jehož štědrost ve shodě s krásouctí,
chrám Páně ozdobuje křížovou cestou, dů-
stojnou svatyně Boží, sluší pak vyznati: že
miluje okrasu domu Hospodinova.

Láska k vlasti.

Popatřte na ubohý kvítek, přenešený z
dalekých krajin zámořských do cizích končin:
onať vadne i schne v cizí nerodné krajině,
aneb zakvítá ovšem tak, že bývá žalost po-
hlédnouti naň. Cizá země nedodává steblu
jeho potřebné potravy a šťávy, cizé slunce
neumí barviti listkův na kališku jeho a on tu-
diž blahé vůně své nevylévá do cizího vzdu-
chu. — Popatřte k smutnému stromu, přesa-
zenému do cizí země; pokud byl na svém rod-
ném místě, zdálo se, že poroste bez míry,
bez konce; vznešená krása, kterouž byl při-
ořen, jímala zrak člověčí; daleko, široko na
vše strany vůkol něho rozprostíral se milý
stín jeho větví, ukrývajících nezřídka celé ro-
diny orlův. A co se tu stalo s překrásným
dřevem tímto? — Chatrná tu podoba býva-
lého velikána; místo listnaté koruny a boha-
tých větví řídké a drobné toliko listí na něm;
nyni již by s těžkem ptáčka hledala na něm
hnízda, i kdož jej vidal u veškeré slávy a
kráse jeho, nepomyslí, že to vznešený pán
dalekých lesův. — Poslechněte, kterakto ptáče
nebeské zpívá unešené ze své rodiny! Čím
to, že v samé veselé písni jeho slychati bývá
žalostné zvuky budící hoře? Vpravte se v
celé pokolení takovýchto hostův, jak brzo be-
rou proměnu rodu živočichův, zanešených na
cizí strany, a byť při samém rozplodování
svém nepozbývali jistých vlastností a zaměst-
nání rodu svého. Nazvete výjevy tyto jme-
nem jakovýmkoli, vysvětlujte, vykládejte si
nám to, jak komu líbo. Než dovolte mi, já

¹⁾ Takováto křížová cesta a sice ve velkém rozměru
objednána jest v těchto dnech pro Libeznický chrám
Páně u jistého akad. malíře v Praze, obraz za
20 zl., jeden podá na ukázkou a plat nepřijme, až
se všemi hotov bude. Jiný malíř z venkova uvo-
lil se zhotoviti celou křížovou cestu pro chrám
Páně v Předboři za 200 zl.

dívaje se na tyto výjevy, nedivím se tomu, nalézám-li při vás lásku k vlasti; naopak já bych se divil tomu člověku, při kterémž bych nenalézal dotčené lásky k otčině.

Jsouť zajisté ovšem i při lidech jistá přirozená zaměstnání, jsouť i náklonnosti; jedna a sice přední z takových trvalých obecných náklonností jest *láska k vlasti*. Nemluvím tu o synu vlasti poledních. Možná-li nevěřiti jemu, počne-li ubezpečovati, že, pokud má žiti v cizině na chladném severu, tělo mu schne bolestnou toužebností po rodné vlasti? Pohledněte na syna ledův dalekého severa v cizině, a byť to bylo na blahoslaveném jihu. Čeho, mnedle, může se mu zde nedostávat? Slunce jej tu zahřívá tak, jako ho snad toliko za mladých let zahřívala objímání milostné matičky; zrak, sluch i chuť — všeliké smysly nalézají tu plno slasti uprostřed přírody, ježto se vůkol něho rozkládá. Než co to? — Milé to teplo budí v něm touhu po chladu daleké vlasti; jemu by se chtělo místo niv, luhův a polí, pestře oděných všemi poklady a klenoty rostlinstva viděti nahé skaliny své vlasti; s radostí ostavil by tu on milý kruh nových přivítivých druhův svých, aby jen ještě jednou pohlednouti mohl na milé chyžky, zanešené sněhem a ovívané hučením půlnočních větrův, kterémuž srdce seveřanovo tak dobře rozumí, tak rádo naslouchá. — Nazvete-liž vy to navyklostí těla, bezděčnou daní, věnovanou přírodě? Nikoli! Budši, že by to zpočátku nebylo leč milou navyklostí těla, navyklostí smyslův za prvních sladkých, mladických let: než v tomto návyku má díl svůj a právo tolikéž duše; *daň ta jest daní srdce*. Navyklosti tyto pak neslabnou, neochabují pod vlivem pravdivé osvěty skutečné vzdělanosti, nýbrž nabývají tudy jistého rázu, živoucí moci a síly; tato *daň srdce* zasvěcena jest samou věrou Kristovou.

Všeliký živottích miluje podobného sobě: tak i každý člověk miluje bližního svého. Všeliké tělo k podobnému sobě připojuje se, a každý člověk k podobnému sobě přitvářuje se (Sir. XIII, 19—20.). *Přitvářuje se* — pravda prvopočátečně ovšem snad nevědomky, po tajemném, nejasném puzení přírody, jedině proto, že vidí ve bližním svém bytost sourodnou, podobnou, s kteroužto může myšlenky své vyměňovati slovem, s nížto lze mu dělit se o práce a trudy, o žalost i radost. Než v člověku počínají se rozvíjeti síly duše, vznikají rozmanité potřeby a kruh vnitřního života jeho se rozšiřuje. Zároveň s tímto vývinem rostoucí člověčí touha po společenství a přátelství s podobným sobě nabývá rázu, nabývá rozumné oddanosti a tím

trvalejší, čím více stran, kdežto se stýká s bližními. A tak síla krve váže jej podstatnými vazbami k nejbližšímu kruhu jeho rodiny; síla rozvíjejícího se duchovního života, utužující prvnější přirozené vazby, rozšiřuje kruh jeho lásky a množí čilejší, živější pocit k lidem, s kterýmiž se více snáší v náhledech, snaženích, obyčejích a v celém upůsobení srdce. A tu počátek onoho svatého citu, ježž nazýváme láskou k vlasti. — Hle tu statečný jinoch, láskou oddaný své otčině, jsa jí vděčen za milé a pokojné dny mladosti své, za radostné chvíle svého jinošství, kdežto mu tolik péče věnovala vlast, jelikož mu dala tolik prostředkův netoliko k zachování života, nýbrž i ku vzdělání a kušlechtění duše; tento jinoch počínaje nyní vládnouti rozumem a ceniti věci, kteréž jej prvé toliko obkličovaly, počne v pravém smyslu milovati vlast. Čím dále dospěje vzdělání ducha jeho, tím lépe pochopí on to, což mu má obzvláště blízko býti u srdce; čím lépe pak pozná otčinu, tím dražší, tím milejší stane se mu vlast. — Opatřiv se všemi prostředky k prospěšnému působení uprostřed svých bližních, vkročí pak do života veřejného a bude si vážit blaha vezdejšího, bude milovati svých bratří. S bedlivou myslí naslouchaje poučným hlasům dějepiscův zvěstujících o dřevních osudech vlasti, užtí a sezná, kterak otčině tu ten, onde onen poklad dobyt a zachován jest nesnadnými pracemi a obětmi, trudy, utrpeními a láskou celých pokolení, nejednou snad i krví šlechtetných předkův. Takovou měrou stane pak se následování pradědův neoceněným pokladem čilému statečnému potomku. Ušlechtilý jinoch s takovými to city úcty a lásky k paměti předkův slovutných, z mládenectví přešed do věku mužského a z obmezené domácnosti vykročiv na jeviště občanské činnosti, bude pak co ctihodný syn své otčiny, co bratr milující bratry své po vlasti a jazyku, bedliv povinností k drahé otčině, a závazkův, jež má ku bratrům svým. Víry, zákony, jazyk, mravy a obyčeje národní — všeho toho navyklý on hned za dnův mladických vážit sobě co svatých pokladův. Nyní, dospěv zmužilého věku, užívá jich po svém svědomí ku prospěchu obecnému, a tudíž učí se čím dál, tím platněji ceniti dotčené poklady, a tudíž tím více prospívati v lásce k rodákům a občanům, nejbližším to bratrům. Nebo kterak lze nemilovati těch lidí, s kterýmiž zároveň modlíváš se v týchž chrámech, s kterýmiž obýváš tuž zemi, poddán jsi témuž panovníku, řídíš se týmiž zákony, mluvíš jediným jazykem, držíš se týchž obyčejův a mravův, odevzdaných rodiči co dědictví, zůstavené po

předcích z dávné minulosti? Jak možná neusilovati o to, aby se co nejvíce rozmnožilo a utvrdilo blaho bratří po víře a jazyku, po krvi, citu a životě? — Již ale v srdci hoří plamen takové lásky, nemněte, že uslechtilý syn vlasti svých toliko prospěchův bude vyhledávati. Postavte jej na vyšší stanovisko obecného života: při všelikých přednostech svého povolání, při všech výhodách svého stavu, taký uslechtilce vždy všechny síly, přednosti a výhody své, všecken vliv, všecku moc, kterými vládne, nýbrž i všecken život svůj přinese za obět vlasti; on zlepši, což potřebuje opravy a což může zlepšiti on; on zachová vlivem svým, čehož jest potřeby ku prospěchu otčiny; on vyčvátí z bíd nuzate, ze záhuby vytrhne hynoucího nešťastníka, a jednoho i druhého učiní statečnými, prospěšnými údy lidského společenstva. Usadte jej na jakovékoli nepatrné službě občanské, světe mu jakoukoli práci, blažený svým vědomím, trpělivě konati bude uložené dílo a podle možnosti s všelikou pilí k tomu obrátí zřetel, aby platně přispěl k blahu potomstva. Pro potomstvo, ku prospěchu budoucích pokolení, pro čest a blaho milých rodákův svých pracovati bude uslechtilce, maje na paměti předky a citě se zavázána láskou k vlasti, kteráž mu dala prostředky k blahoplné činnosti. —

Takovým jest, takým duchem má seněti každý občan, pokud chce slouiti člověkem pravě osvíceným a vzdělaným. Jediné tupci a nevzdělanci, jediné lidé, lživou honosící se osvětou mohou kráčet po jiných stezkách. Než jakové jsou to stezky? — Aj, to pohříchu nešťastná cesta, kteráž vede na hanbu i na záhubu. Nebo není-li to zjevným, žalostným sebe samého pohaněním, jestliže člověk, jenž by se chtěl chlubit osvětou a vzdělaností, nesmyslně dovoluje sobě netečně pronášeti se o drahých pokladech, ježto jsou millionům bratří jeho svátostmi? — Co máme říci o takové vzdělanosti, kterážto neumí říci člověku, co dobrého a krásného má před samými očima? Aneb s druhé strany nevede-li patrně na záhubu nectná netečnost ke všemu, což jest vůkol nás dobrého a svatého? Bídny to člověk, jenž neumí rukou přičiniti k dílu, jež mu souzeno; člověk, jenž neumí těžiti hřívnami a poklady, jež má před rukama, jenž neumí oceniti posvátného dědictví, jež mu zachránili věkové: nač takovému člověku platen život? — Život bez činův blahoplných, toť život bez ceny a cesty na záhubu. Není-li tedy na jevě, že syn, nevěrný své otčině, člověk nedbalý o blaho bratří svých sám i hanbu i záhubu si strojí?

Kdo nemiluje svých bratří, kdo nemá

péče o své, obzvlášť pak o domáct, zapřel vtru, a jest horší, než nevěřící“ (1. Tim. V, 8.). Takovou měrou hle i sv. víra naše pod ochranu beře onu lásku k vlasti, kteráž se domáhá při každém člověku zdravý rozum, kteráž jest opravdovou potřebou lidského srdce. Lásku k vlasti není tedy pouze dovolený jakýsi cit, nýbrž i skutečná povinnost a dobrý křesťan nemůže nebyti zároveň věrným synem své vlasti, rovněž tak jako i na opak — nedobrý syn své otčiny nemůže býti v plné míře věren víře Kristově. I kdož by chtěl viděti jasněji, kterak sv. víra Kristova hledí na lásku k vlasti, kdož by chtěl poznati dokonale, jak svatou povinností má býti křesťanu povinná tato láska, otevři Pisma svatá. Kterak tu krásně a přepodivně vyznačena jest pravá, čistá, svatá láska k vlasti! — Hle tu před námi obraz dojmavé oddanosti k rodné zemi v pohnutlivém pláči synův rozbořeného Jerusalema kvilících nad břehy řek Babylonských. Slze jim bezděky tekou z očí, jedva že sobě vzpomínají na Sion. Nadarmo vítězi pobízejí zajatých, aby jim zazpívali jakoukoli píseň Sionskou. — „Kterak,“ dí jim, „kterak máme píseň Hospodinovu zpívati v zemi cizí? Jestliže zapomenu na tebe Jerusaleme: v zapomenutí buďž dána pravice má. Přílní jazyk můj k dásním mým, nebudu-li pamatovati na tebe, nepředložím-li Jerusalemu na počátku veselí svého“ (Žl. CXXXVI, 4—6.). A z nesčíslného množství stůj zde aspoň ještě jeden vzor vznešené a svaté lásky k vlasti; jestli to obraz jednoho z dávných prorokův. Hluboké jest srdce člověčí; avšak nebylo-liž v samé hlubině tohoto srdce ono živoucí zřídlo těch svatých slz, jakovýmiž Jeremiáš dnem i nocí oplakával zbitých deer lidu svého? O v pravdě, hluboko štípena jest do srdce lidského, láska, nepřemožená nížádnou zlobou vlastních rodákův, nezapomínající ani na jediný z pokladův ztracených, kterých se zbavila hříchy svými vlast prorokova, nezdravavši se změřiti všelikou hlubinu neřesti, jež postihly krajany jeho, nezůstavivše neoplakávanými ni jednoho z padlých rodákův, ni jediné stezky rozkotaného Jerusalema. — Než nad jiné všechny připomeňmež si vznešenější ještě vzor lásky vlasti, ježto nám *Ten*, kterýžto přišel na svět pro spasení všeho světa, ubohé a nevěčné Judstvo ráčil vyvoliti za svou vlast a v nejsvětějším životě svém ukazav příklad lásky k Otci nebeskému zůstavil tolikéž vzor lásky k vlasti na zemi. Čím mnedle byla Mu země, nazývaná otčinou Jeho? Pán neměl na ni ovšem ani místa, kdež by byl položil hlavy své; On viděl v ní toliko zkaženost mravův; On se v ní potkával toliko

s nenávistí a s pronásledováním, ježto se do-
vršilo brozným odsouzením na hanebnou smrt
na kříži uprostřed mezi dvěma lotry. Avšak
nicméně Pán všecken běh života svého zasvě-
ceného ku spasení světa, strávil v Judstvu;
Židům zvěstoval nejprvé slovo života, jakoby
jediné jim bylo přineseno s nebes; na Židy
vyléval proudy blahodějných divův svých, u-
zdravuje neduživé a křise mrtvé. Židé za
vše činy ty blahoplné odsloužili se Mu ne-
návistí, rouháním, smrtí na kříži, pekelným
plesáním při umučení Jeho: než za koho mne-
dle vznášela se poslední modlitba k Otci ne-
beskému z úst božského Trpitele, jenž položil
duši svou pro spasení světa? — Za Židy
modlí se Pán, za ty samé Židy, kteřížto u-
křižovali Jej. Chcete-li viděti, kterak i věrní
synové království Kristova věrně kráčeji ce-
stou Kristovou? Hle tu sám dějepisec dřev-
ního světa — vzor lásky k otčině zůstavený
všechněm potomním věkům. Mojžíš, muž Bo-
ží, k vůli rodákům svým odřekl se pokoje a
hojnosti v domě Faraonově, kdež byl vycho-
ván, kdež jej tolik milovali, *vyvoliv raději
protivenství s lidem Božím trpěti, nežli čas-
ného hříchu utěšení míti, za větší zbožít nad
poklad Egyptských máje pohanění Kristovo*
(Žid. XI, 25.). Jaková to musila při něm
býti láska k národu, když nemoha již uprositi
Hospodina, rozhněvaného příčinou hříchův
lidu israelského se svrchovanou obětovností a
dřzostí, mluvil k Pánu ve své modlitbě: a
nyni aneb *jim odpust vinnu tuto, aneb neucí-
níš-li toho, vymaž mne z knihy, kterouž jsi
napsal*“ (2. Mojž. XXXII. 32.). Než tu dru-
hý ještě příklad takovéto svrchované lásky k
rodákům. — Jest jím sv. Pavel. *„Mám vel-
ký zarmutek a ustavičnou bolest ve srdci
svém“*, di o sobě veliký ten apoštol. A od-
kud ten zarmutek a jaká to bolest ustavičná
ve srdci apoštola národův? *„Žádal bych já
sám zavržen býti od Krista pro své bratří,
kteříž jsou moji příbuzní podle těla“* di on
(Řím. IX, 3. atd.). Hle to zarmutek nad
svým národem; bolest nad zaslepenými a hy-
noucimi v zaslepenosti své národovci; bolest
taká těžká i trapná, že se mu takofka snáze
býti zdálo, odloučenu býti od Krista, než pa-
třiti na zaslepenost a hynutí národu svého.

A chcete-li se snad přesvědčiti, že ná-
sledování takové vznešeného příkladu Kristova
jest každého z nás svatou povinností, z kte-
réžto jednou budeme Hospodinu skládati účty?
Uveďtež si na paměť slavné dva svědky. Pře-
de vším považme slova sv. Pavla, připomíná-
jícího nám, že *místo*, kde, a *čas*, kdy jsme
se narodili, ustanoveny jsou nám obzvláště
vůli Boží. Není-li tudy na jevě, že vlast,

otčina dána jest nám Tim, kterýžto dal nám
Otec? Není-li patrné, že drží hance své vlasti
jesti zároveň odbýjcem proti Bohu, kterýž
mu daroval tuto vlast? Bůh zajisté, jak di
apoštol: *„učinil z jednoho všecko pokolení
lidské, aby přebývalo na vsi tváři země, vy-
měřiv uložené časy a meze přebývání jejich“*
(Sk. ap. XVII, 26.). Hle tedy, Bůh stvořil
nás, předkem ustanoviv nám cíl a uloživ nám
povinnosti, jež plniti máme. *Kde ale a jak?*
Dějiště, vyznačil nám vůli svou sám Bůh,
klerýž vykázal nám živobyti tu a ne tam, kte-
rýž postavil nás v jisté spojení s těmito
lidmi a nikoli s oněmi. — A tak místo a
kruh činnosti své nepřislouší nám již obirati:
místo již nám vykázáno, onot vyznačeno jest
nám dobrodiními, kterýmiž prospívali jsme
druhdy, netušíce toho za dnův pacholeckých;
toto místo, vlast, otčina to naše, hrob, v němž
odpočívá prach otcův našich, zdroj naší bez-
pečnosti za dní dětských, místo, kdež jsme se
vzdělávali za let jinošských, jistě mužského
věku, nadějně útočiště pšísti staroby a odpo-
činek našich kostí po smrti. Nám nezbyvá
leč ochotně dobře činiti všem, obzvláště pak
domácím věry (Gal. VI, 10.). A nezapomene
pak Hospodin na práce lásky směřující ku
blahu otčiny, darované nám od Boha ku pro-
spěchu bratří našich. Onť sám zajisté druh-
dy ústy proroka svého, zvěstoval to *domu
Jakobovu*, káže: *„Lámej lačnému chléb svůj,
a nuzně i pocestné uveď do domu svého;
když uvržeš nahého, přiděj ho, a tělem svým
nepohrdej. Tehdáž vyrazí se jako jitro světlo
tvé, a zdraví tvé spíše vzejde a předcházeti bude
tvář tvou spravedlnost tvá a sláva Hospodi-
nova obejmě tě“* (Is. LVIII, 7—9.). Takto
káže, tak slibuje Pán. Kýž by se ozvalo v
duších našich mohutné toto slovo Hospodi-
nova a podnítilo v nás ducha horlivosti v ú-
sluhách pro dobré bližních, ku prospěchu bra-
tří, s kterýmiž víze nás přesvatá vůle Boží
co údy jediného těla, krmíc nás týmž chle-
bem, osvěcujíc nás i vedouc ku spasení svět-
lem též víry Kristovy!

Zatím připomeňme si posléze, že otčina
pozemská uvodí nám na mysl druhou vzác-
nější, dražší otčinu naší — věčný onen stan
a příbytek duší na nebi. Bohdejž by pak
láska k vlasti pozemské byla nám z části pří-
pravou k životu ve vlasti nebeské, z části
poslouchala za vzor lásky k pravé otčině této!
Známet, jak blízko se srdci našich dotýká
vše, což se týče pozemské vlasti naší a kte-
rak bychom truchlili, toužili po ní, kdyby
nám bylo žiti daleko od ní. A tak má nám
ležeti na srdci všecko, cožkoli se týče drahé
otčiny naší. I stane se to, budeme-li často

myslí a srdcem povznášeti k nebesům, jako bychom se přenášeli myšlenkami do rodné vlasti své, žijíce v cizině. Vidáme, jak mnoho podnikají, jak mnohé oběti přinášejí bratři naši ku prospěchu vlasti, obětující ji nezdírka všeliké výhody života, zdraví, nýbrž i život; nuže, poučmež se u takových bratrův, jak sluší sloužiti nebeské vlasti své. Budem-li tolik věrni nebeské otčině své, co bývá na zemi, u př. statečný vojin vlasti svéездеjší, směle pak za jisto míti můžeme, že jmeno naše nebude zapomenuto ve knize věčného života v království Božím a nebesa zachovají paměť důstojných služebníkův Páně.

Listy o literatuře české.

I.

Když přede třemi lety Blahověst v nynější své způsobě počal vycházeti, dali jsme mu za průvodníka „*Literární cestník katolický*.“ Příloha tato měla se státi jako prvním závodkem řádných literárních listův, měla býti jakouž takou náhradou za stručné literární rozbor, posudky a zprávy, ježto se druhdy podávaly v zaniklém Časopisu pro katolické duchovenstvo. Avšak pohříchu, zůstalo to při pouhém počátku! Věstník literární jedva rok provázal Blahověst, i zaniknul z příčin, o kterých nechceme mluvit. Redaktor, ač by rád odstranil překážky, posud toho nedovedl, a na ten čas i vzdáti se musí naděje brzkého zá-
douceho zdaru zámyslův svých v dotčeném ohledu. — Než *slušno-li* proto v Blahověstu naprosto mlčet o rozmanitých výjevech a plodech na poli naší literatury? Nebylo-liž by nám slušné za *vinu* kladeno, kdybychom zřetel laskavých čtenářův našich neobraceli ke spisům, jichž tu k vlastní potřebě své, tam ku prospěchu jiných užití možná? Nebývá-li časem *povinností* každého veřejného katolického organu, hlasem výstrahy na pomoc přispěti bratrům, hotovým druhdy za těžké peníze místo pšenice koupiti sobě koukole — místo ryžého zlata jedovatých trusek? — Redaktor, ty a podobné příčiny uvažuje na mysli, ustanovil se na tom, že chce v Blahověstu podávati, a byt sebe *stručnější* přehledy literárního snažení po vlastech našich. Nebudem roz-
bírati spisův, ježto se vyskytují na poli naší literatury; prozatím podotkneme toliko, *co a kde* zdárného, prospěšného vyšlo na světlo. *Neohražujíce* se tu na samé toliko *bohosloví*, ovšem i ke spisům z oboru dějepisu a vychovatelství, nýbrž z oborů tak řečené krásné literatury zřetel hodláme obracet. Doufáme, že

přehledy tyto nebudou *zbytečné*, aniž zůstanou bez ovoce.

Jak samo sebou se rozumí, v listech našich *díla bohoslovecká*, díla vyznačená rázem náboženského směru, slušné osobí si přednost. — A tu již prohlédneme-li sobě spisy, kterými posledních časův rozmnožena jest literatura česká, nejednu knihu najdeme, kteréž bychom přáli hojných přátel a čtenářův. Nad jiné po našem zdání vyniká tu veliké, nesmrtelné dílo hlubokomyslného učitele církevního sv. *Augustína*. Jeť to *vyznání kněh třináctero*, jež vele-
nadějný chovanec Pražského semináře, *Jan Herčík*, po čas těžké choroby své s obzvláštní láskou, svědomitostí a píli přeložil, a *B. A. Credner* vydal. Vydání jest sličné. Co se překladu týče, téměř nám líto, že jsme se sami ovšem z důležitých příčin zavázali, nepouštěti se do rozbírání a místnějšího oceňování jednotlivých spisův, jež ohlašovati miníme. Ostatně laskaví čtenáři naši znají obratné pero překladatelovo již z kapitoly *Vyznání Augustinových*, kterouž jsme v Blahověstu jako na ukázkou podali. — Nechat nelituje peněz nikdo, jenž si přeje míti po ruce knihu, jakových není snad příliš mnoho na *světě*. — Při té příležitosti sluší zároveň podotknouti, že v témž knihupectví na světlo vyšlo *druhé* vydání *kázání* nej. p. biskupa Budějovického. Krásné to vydání ve 3 dílech učiněno jest ku prospěchu pokladnice stavební chrámu Karlínského a tudíž ovšem tím více jest si žádati, aby výborné dílo valného nalezlo odbytu. Mimo právě dotčená kázání objevily se na Moravě dva kazatelové, již s pracemi svými vystupují na světlo: kněz *Dudík Antonín* a kněz *Oráč Michal*. Kázání jich vyšla v Olomouci, první u *Ed. Hölzla*, druhá (protkaná obzvláště podobnostmi a příklady) u *Neugebaura*. U nás v Praze vycházela: *Veverka Sběrka*, vyšla *Ondrákova Kázání* nedělní i postní, oboje nákladem Rohlíkovým v arcibiskupské knihtiskárně. Na jiných stranách role bohoslovecké též nejedny pěkné plody se ukázaly. — Dědictví sv. Janské, jak známo, za uběhlých let vydalo *Dr. J. Frenclovu Postillu* ve třech dílech, tak že veliká ta práce nyní již cele jest ukončena. Nákladem téhož požehnaného Dědictví obdrželi jsme tolikéž (roku 1856) díl *IV. životů Svatých* od kněze *Karlicka* a *Janalíkovu* povídku *Věrná Roza*. Při dotčené povídce ale sluší poněkud litovati, že se nešetřilo více věhlasné rady, podané v časopise pro katolické duchovenstvo r. 1850. Bylať by tudy kniha nemálo získala. — Že pak touž dobou i mnohoslibné Dědictví sv. apoštolův našich na Moravě nespalo, samo sebou se rozumí. Dostalot se nám odtamtud mimo výbor-

ný kalendář *Moravan*, během posledních časův tří knížek: *Flaviovy historie* o válce židovské — *Štulcova životopisu* ss. *Cyrilla i Methodia* — kard. *Wisemanovy* utěšené drahocenné *Fabioly*. Můžeme říci s dobrým svědomím, že se všechny ty spisy velmi dobře hodí ku vzdělání duchovnímu národu našeho.

Dívaje se na činnost požehnaných Dědictví našich, na omylu byl by, kdož by se chtěl domýšleti, že vědecká činnost literární v oboru bohovědeckém na tyto dva kruhy se obmezuje. Nikoli! Dědictví naše literatuře katolické bohdá dále tím více rozprostraní půdu. Nyni ovšem z patrných příčin prohlédá se přede vším k praktickým potřebám; — (Bůh sám pomáhej a žehnej těm, kdož tak činí!) — doba vědeckých prací však — směle se nadějeme — již i nám nastává. — Vidíme to ze samých děl, jež nám právě podáno. Sbor profesorský v Budějovicích neustává s patrným prospěchem vydávati *Biblioteku kazatelskou*. Na Moravě v Olomouci nákladem Neugebaurovým vyšel na světlo *Přehled církevního dějepisu*, sestavený od kněze *Fr. Poimona*, kterýž r. 1856 vydal též bohatý *Kancionál katolický* u téhož knihkupce Olomúckého. — U nás v Praze objevovalo se podobné historické dílo, stručně a jádrně provedené mistrovským pérem jednoho z předních veteránův našich v. důst. p. děkana *Hnojka*. Jeť to jeho: *Krátký dějepis Církve Páně s ohledem na českou vlast*. Malá sic knížeečka, za to ale vzácná jako výborný *Nebe a země klíč* téhož spisovatele. Škoda, že se s plody bohatého ducha tohoto ledva jednou za dlouhý čas potkávají bývá v Blahověstu! — V Praze vyšla též nová knížka učební pro českou mládež na gymnasiích. Jeť to *Liturgika*, již neunavený Dr. *Innoc. Frencl* českým jazykem sepsal, a kteréž se má po zákonu ve školách užívat. — Toť spisy, četnější bohoslovecké, jimiž se právě literatura naše obohatila: jiných se co nevidět můžeme nadíti. Jak víme na jisto, výtečný profesor *Fr. Sušil* strojí se vydati po třetí *Spisy Otcův apoštolských* a poprvé *Díla sv. Justina*. Bystrý, a u vědách bohosloveckých jako zdomácnělý Dr. *J. Bílý* na Moravě spisuje *katolickou dobrovědu*. O podobném díle pracuje v Čechách p. Dr. *V. Hronek*. Jiný kněz v arcibiskupství Pražském hodlá též v krátce na světlo vyjít se stručnou apologetikou a věrovědou katolickou; jiný zase na poli asketiky katolické pracuje, bohdá v brzkém čase obohatí literaturu v oboru tom spisy důkladným, jakových posud s bolestí pohešujeme.

Než nedomnívej se nikdo, že by se v oboru *asketickém* u nás dosud nebylo pracovalo. Mámeť valnou řadu spisův, jimiž du-

chovním potřebám katolických srdcí v mnohem ohledu náležitě vyhověno. Jakových zásluh dobyl sobě v té stránce vys. důst. kněz *Vojtěch Ruffer*, obzvláště *Cestou svojí k nebi* a *Devaterem stupňův*. Nakladatel dotčených právě spisův p. *Stýblo*, čím dále tím opatrněji prohledaje k podstatě dobré věci, každým rokem několik knížek starších i novějších — modlitebních a rozjímavých — po vlastech rozesílá. Viděti to z vydání minulého roku, kdež nejedna kniha, oblíbená u lidu, ač nikoli nezavadná, dočkala se potřebných, *povinných* oprav snahou horlivých kněží, jako p. *J. A. Dremļa* (jenž *pravou obět před Bohem*, tak řečené „Berlinky“ zhyzděné neblahým kvasem leckterých pověr, očistil) a p. *F. Srdýnko*, jenž nové, řádné *opravené* vydání knížky růženecké opatřil. — Nákladem téhož bedlivého vydavatele knih modlitebních vyšla též *Koruna nebeská*, přeložená to knížka rozjímavá a modlitebná, vydaná tolikéž tak řečená kniha *missionární* pod novým názvem *Hvězda Betlemská*, celkem obnovená i rozmnožená modlitbami a úvahami všelikého druhu. I dostalot se jí u J. Msti p. biskupa pochvaly neobyčejné, tak že vybičnuto jest vel. duchovenstvo, snažně pečovati o rozšíření této missionářské knihy po veškeré diácesi. — Avšak uznávajice nevšední zásluhy, jichž sobě bedlivý, horlivý p. nakladatel během několika let vydobyl o rozšíření českých knih náboženských ve slušné a pěkné formě, *jedné* věci zamlčeti nemůžeme. Přání naše týká se *obrázkův*, jimiž knihy ty z většího dílu *hojně* bývají opatřeny. Než nebyla-liž by každému zbožnému katoliku milejší kniha, ozdobená jedním krásným obrazem než druhy znešvařená mnohými? — Toho upřímného přání nech sobě naši nakladatelé, obzvláště ale nad jiné horlivější p. *Stýblo* povšíme a šetřiti hledi. Nebudeť to nikomu se škodou a zbožnému lidu našemu k radosti to poslouží a ku vzdělání. — Známe my obtíže, s nimiž jest v té věci u nás zápasiti: zároveň ale cele jsme ujištěni, že se překonati dají. Podnikavý, dobromyslný p. *Stýblo* jestť pak po našem zdání jako povolán k tomu, aby, jak učinil již v jednom ohledu, tolikéž i v druhem ušlechtilému krasocitu proklestil cestu.

Nastinivše takto, což se nám v oboru náboženském důležité býti vidělo, rozhlédneme se též na jiných stranách literatury naší. Nejblíže se nás dotýká odvětví *pedagogické*, kdež, jak již nesmrtelný Jungmann připomenul, pracováno *nejvíce*, bohděj by se též říci mohlo: *vždy dobře*. Za novějších časův neustála činnost na této stránce, nýbrž patrně výše se nese. Přede vším sluší tu poukázati na dílo, jež vel. kněz *J. Škoda*, učitel katechetiky a peda-

gogiky i katecheta na c. k. české hlavní škole v Praze, hlavně ku prospěchu posluchačův svých na světlo vydal. Jestli to spis, jenž na každé stránce svědčí o nevšední pili váženého p. spisovatele, který, co včela neunavená, ku své potřebě a ku prospěchu jiných sbíral *o devšad*, kde se mu co vhodného naskytlo. Tak povstala kniha, již rovné u nás dosud nebylo, a která, byť snad misty toho onoho se pohřešovalo, může se slušně pokládati za okrasu naší literatury pedagogické.—Podobným utěšeným výjevem v oboru školského a vychovatelského písemnictví našeho jest časopis: „*Škola a život*“, který nemálo se povznese od té doby, co se ho ujal p. *Fr. Řezáč*. Od té doby stal se pedagogický časopis ten organem, jakovým nebyl žádný z předchůdcův jeho; stal se ohniskem probuzených sil, buditelem čilejšího života ve školách i mezi učitelstvem. Probírajíce svazky a listy „*Školy a života*“ ze stanoviska našeho to i ono bychom si žádali. Než i tak, jak jest, můžeme s chloubou jakousi vykáhati Škole naši čestné místo mezi pedagogickými a školskými časopisy v Rakousku. Bůh dej „*Škole*“ dalšího zduaru, ať se den po dni zvelebují ku prospěchu národu, jemuž chce sloužiti, ku potěše Církve, jejíž jest dcerou, ke cti a slávě jména Páně.

Mimo dva právě vytknuté plody v oboru pedagogickém nenalézáme sice jinak mnoho děl, jež bychom v každém ohledu za výtečné směli pokládati: dobrých a prospěšných ale nalézáme *několik*. Výtečnými ve svém působu jsou *Sborník a Školník*, učitelské to kalendáře, onen vydávaný od *Fr. Řezáče* v Praze, tento od p. *A. Šrůtky* v Králové Hradci; jeden i druhý pěkně a důstojně státi mohou podle sebe; jeden i druhý zasluhuje vůbec přízně a valného rozšíření. Co se dále dotýče dobrých a prospěšných spisův pro školy a mládež, máme za to, že v oboru tom slušně schváliti možná p. učitelům *Bíbova cvičení slohová* jakož i *Theoreticko-praktické navedení k písemnostem*, z nichž druhý spis již pátého dočkal se vydání. Užitečné a pěkné dílo jest též *Zapův* krátký, prstonárodní *Zeměpis císařství rakouského* jakož i *Zeměpis Čech, Moravy a Slezska*, vzdělaný pro školy. Ku prospěchu a užiti ve vyšších školách na gymnasiích a realkách vydáno též nejednu dobrou učební knihu. Nemálo cení se v tom ohledu Dr. *Majerova* díla: *Nauky technické* (r. 1857), Podobně vynikají nové *Čítanky* pro mládež gymnasiální, sestavené od *J. Jirěčka*. Neunavený *J. Rozum*, mládež nižších škol máje na zřeteli, a chtěje přispěti k cvičení paměti, jakož i k ušlechťení mysli, vydal *Malý krasořečník* (1856) a *Krasořečenky* (1857) nále-

žité přiměřené k účelu vytknutému. Výtečný horlivec kněz *M. Kulda*, prohlédaje zároveň i k jiné potřebě, podal mládeži naší pěknou kytičku, uvitou z básní a písní (*Písně a básně pro školy*), jež v krátkém čase dvojího dočkala se vydání. Jinakou milou užitečnou kytičku máme od kněze *J. B. Podstranského*, kterýžto sebral pěkná, jádrná přísloví, jimiž se pravdy křesťanské pronášejí. Nelze též nezmíniti se o dvou *zpěvnicích*, vydaných pro mládež ve školách. Jeden pod názvem: „*Sbírka nábožných písní*“ sestavený od neunaveného Dr. *I. Frencla*, druhý vyšel péčí horlivého střídníka Kolínského vys. důst. kněze *K. Huška*, co předsedy porad učitelských v onom okrese. A tak, ač mnoho ještě potřebi jest práce na roli pedagogické, ač nejednoho díla dovolávají se naše školy: patrná tu činnost ručí nám, že s pomocí Boží brzo v každém oboru zásobeni budeme knihami potřebnými a žádoucími ve školách nižších i vyšších.

Co se dotýče knih, jež formou svoji zvláště obliby docházejí netoliko u mládeže, nýbrž i u lidu, *povídek* to: v tom ohledu nehrubě můžeme se těšiti. Na této stránce nepotkáváme se leč téměř výhradně s samými toliko překlady, jež se nám ze spisův Niericových, Hofmannových, Körblerových, Ambachových a Šmidových o přítrž podávají. Nad jiné horlivěji v tom oboru pracovali nebožtík *Tomsa*, kněz *Jos. Zimmermann*, Dr. *Pečírka*, kterýžto se posledních časův odhodlal, všechny spisy Šmidovy v novém překladu podati mládeži české. Majíce před rukama *dva svazečky*, nového tohoto vydání, nemůžeme jinak leč s vděčností uznati, že to chvalitebné podniknutí. Vydání řečené zastíse schvaluje se i plynlostí překladu i slučnou úpravou knihtiskárny arcibiskupské a bohďa i *úplností*. Po našem zdání proslulý zvěčnělec kněz Kr. Šmid sice není na prsto *klasickým* spisovatelem pro mládež; zároveň ale doložiti sluší, že *předtí daleko* nad mnohé novější soupeře. A proto netajíme, že nám není po chuti neblahý onen kvap, s kterým se mládeži naší podávají u př. všechny spisy Niericovy. I byt by věru již čas, aby se v tom oboru náležitá učinila revise, a z bibliotek pro mládež vyklidilo se leckteré to cizozemské *býlí*, kterým druhy nemalou úhonu beře mladistvé naše čtenářstvo. Nejedem z dotčených přeložených spisův na soud kritiky pedagogické neobstál by ani co do *obsahu* ani co do *formy*, ač by při spisech pro mládež *obojího* svědomitě šetřiti se mělo. Probírajíce se v některých překladech těchto nezřídka litujem, že se tu jazyk náš przní cizomluvy a srdce mládeže jinými věcmi. Bylot by to také tepkou sice ale záslužnou práci,

kdyby zkušený a svědomitý některý přítel mládeže naší prohlédl všechny takové spisy, a ve „Škole“ místněji naznačil, co se katolické mládeži hodí a co *nic*. Neškodilo by též ponuknouti leckterému z plodných pp. překladatelův, aby se prvé naučil myslet i psát po česku, než se odváží lichými překlady svými množiti počet knížek bez ceny. hromaditi smetl v literatuře naší.

Ostatně rozumí se samo sebou, že by již věru bylo na čase, mládeži naší sestaviti řádnou *biblioteku*, záležející z povídek, mohoucích platně přispěti k všestrannému vzdělání jejímu na základě katolickém. — Třeba tu jen ohlédnouti se v literatuře německé, francouzské, vlašské i anglické; a naleznem utěšených spisův důstatek. A nemáme-li též mezi vlasteneckými spisovateli jednoho druhého *výtečníka*, kterýž by krásnými *původními* povídkami dotčenou biblioteku obohatiti mohl? Kdo si tu s námi nepřeje, aby výborný *Pravda* náš, aby náš *Ehrenberger*, náš *Kulda* ke společné práci podadouce si ruce, podali nám, čehož nemáme; podali české *katolické* mládeži naší biblioteku, jižto bychom se uvolnili od leccajkých přivarkův Berlinských a Stutgardských.

Opravdový kajcíník.

Rytíř Pons de Lazare, vynikaje rodem, schopnostmi a poklady, neštítel se lžemi a podvody, loupežemi a jinými zločiny zprzniti jméno své. V takových nepravostech ušlo mu mnoho let. Zatím ale Bůh smíloval se nad ním; — zlosyn, probuzený milostí Boží, dal se na pokání. Nejprvé sám dobře vše povázív, umínil sobě odříci se všeho bohatství a celkem věnovati se na službu Bohu. Tu přišli přátelé, chtějice mu to rozmlouvati. Než obrácenec jal se s takovou mocí mluviti o marnosti tohoto světa, že šest z dotčených přátel a sousedův slibem se zavázali, že chť následovati ho.

Po té prohlásil pan Pons de Lazare, že chce všechny statky své dáti do prodeje. I stalo se a veliká síla peněz se mu sešla. — Avšak předkem již bylo ustanoveno, že ze ztržených peněz pánnic si neponechá, nýbrž lidem, kterým byl ublížil, vyplati z toho, a což vybude, vše rozdá chudým. Za tou příčinou ohlašovalo se jistý čas ve všech kostelích a na náměstích po městech, aby, kdož by měl u Ponsa de Lazare co pohledávati, každý na květnou neděli dostavil se do vesnice Cegerolles, tam že obdrží, což jeho jest.

Na květnou neděli po průvodu a evangelium vyšel biskup na návsí a tam vstoupil na místo povýšenější, tak že mohl dobře vidín býti ode všeho lidstva. Po té objevil se pan

Pons de Lazare s šesti soudruhy svými, nemaje na sobě nic leč dlouhou košili a na krku provaz. Za provaz ten vedl jej bírice, mrskaje ho bez ustání. Došel k biskupovi, padl na kolena, a podáváje mu papír, na kterémž vypsány jsou byly všechny hříchy jeho, snažně žádal biskupa, by lidu přečet, což tu psáno jest. Biskup, chtěje ušetřiti kajcínika, zdráhal se, posléze ale nemohl nevyplniti snažné prosby jeho. Zatím co četl biskup neřesti, kajcíník s velikým pláčem dosvědčuje těžké své viny, pobízel bírice, by mrskal bez litosti. Rozumíť se samo sebou, že lidé, slyšice a vidouce, co se děje, s pohnutou myslí tolikéž se rozplakali, divice se a žádajice Boha za milost k setrvání ve svaté kajcínosti.

A statečný kajcíník setrval.

Na druhý den a v úterý na to vyplácel se náhrady lidem, kterýmž se byla kdy škoda neb křivda jakovákoli stala. Hrdý druhdy a zpupný pan Pons, nyní všecek proniknutý milostí Boží, mimo to na kolenu odprošoval každého, komuž byl ublížil. Mezi přítomnými diváky byl také chudý sedlák z okolí, jemuž byl před lety Pons ukradl celé stádo, ale tak, že ubohý sedlák ani nevěděl, kdo by to byl učinil. Statečný kajcíník dotčeného rolníka zpozoroval mezi přítomnými. Znamenaje, že se nehlásí, přistoupil k němu a řekl: „A co ty tu chceš? Proč nepravíš, co ti schází?“

„Pane!“ odvětil sedlák, „já si nemám na vás co nařikati, nýbrž na opak vděčně chváliti vás musím, neboť jste se mne ovšem nejednou zastal proti nepřatelům.“

„Mýlíš se, brachu!“ dí na to kajcíník. „Jedné noci ukradeno ti celé stádo. Tys nevěděl, kdo zpáchal loupež. Byl jsem to já. Odpusť mi, a vezmi si za to, co tu zbývá z vlastního dobytka mého.“

Takovou měrou dostalo se náhrady každému. Vše, což pak vybylo, rozdáno jest mezi chudé. Na to v noci po Zeleném čtvrtku zdvihl se Bohu milý obrácenec, s věrnými druhy svými vydal se na pouť do Španěl a prošel celé Španělsko a jižní Francii, posléze ubytoval se na pustině u Salvanis v krajině Lavourské. Na pustině té vzdělali sobě několik chyžic, vzdělali zemi a sami přísný, tuhý vedouce život, dobře činili potřebným a nuzným z celého vůkolí. Později rok po roce přibývalo na poušti řečené poustevníkův tak, že i valný klášter povstal, v kterém příkladný Pons de Lazare až do smrti své co pokorný bratr sloužil Bohu, nikterak nedopouštěje, aby jej druzí bratři zvolili opatem.

DOPISY.

[Čechy]

V Praze d. 19. Ledna 1858.

Letošní seznam veleb. duchovenstva, pracujiho a žijícího v arcibiskupství Pražském, v nejednom ohledu může nám sloužiti za důkaz, že nestojíme, nýbrž jdeme ku předu. Co nás přede všim potěšilo, jest hned v popředí podaný přehled všech biskupův a arcibiskupův Pražských. Nebudeť tuším od místa, i v Blahověstu našem položití zajímavý tento seznam. Jak vědomo, stolice biskupská založena jest v Praze za papeže *Jana XIII.* okolo roku 971, až pak se r. 1344 za papeže *Klementa VI.* povýšila na arcibiskupství. Do té doby spravovalo církev českou 27 biskupův a sice jmenovitě následující :

Dětmár	od r. 972— 982
<i>Sv. Vojtěch</i>	982— 997
Bohdal (Deodal)	998—1017
Helikard	1018—1023
Iso	1024—1030
Šebř	1030—1067
Jaromír (Gebhard) (Přemyslovec)	1068—1090
Kosmas	1091—1098
Herman	1100—1122
Menhart	1122—1134
Jan I.	1134—1139
Oto	1140—1148
Daniel I. (z Lipé)	1148—1167
Bedřich	1168—1179
Valentin	1180—1182
Břetislav Jindřich (Přemyslovec)	1182—1198
Daniel II.	1196—1214
Ondřej	1214—1224
Peregrin	1226
Budislav	1227
Jan II.	1227—1236
Buchard Bernard (z Kaplírův)	1237—1239
Mikuláš Jindřich (z Růže)	1239—1258
Jan III. (z Dražic)	1258—1278
Tobiáš (z Bechyně)	1279—1290
Řehoř (z Hasenburku)	1290—1301
Jan IV. (z Dražic)	1301—1343

Posledním biskupem a prvním arcibiskupem Pražským byl pak výtečný, nesmrtelný *Arnošt z Pardubic*, kterýžto byv r. 1344 vyvolen za biskupa, a r. 1344 povýšen za arcibiskupa, napotom až do r. 1364 spravoval církev českou, nástupcům svým zůstaviv příklad důstojný následování. Po *Arnoštovi* dosedl na stoliči arcibiskupskou :

Jan I. (Očko z Vlašimě)	od r. 1365—1380
Jan II. (z Jenšteina)	1380—1397
Wolfram (ze Škvorce)	1397—1402

Blahověst, ročn. III, díl II sv. 3.

Mikuláš Puchník	1402
Zbyněk z Hasenburka	1403—1411
Sigmund Albík	1412—1413
Konrad z Wechty	1413—1421

Poslední arcibiskup *Konrád*, rodilý Westfalec, poddáv se Husitům, přispěl k žalostnému úpadku stolice arcibiskupské v Praze, tak že po 140 let Praha zbavena byla arcibiskupa. Když pak přičiněním císaře *Ferdinanda I.* obnoveno jest Pražské arcibiskupství, tu dosedl na památnou stoliči tuto nejprvé :

Antonín Brus z Mohelnice	od r. 1561—1580
Martin Medek	1581—1590
Zbyněk Berka (z Dubé a z Lipé)	1593—1606
Karel z Lanbergu	1606—1612
Jan Lohel	1612—1622
Arnošt Vojtěch (z hr. Harrachův)	1623—1667
Jan Vilém (hr. z Kolovratův Liebskeinský)	1668
Matěj Ferdinand (z Bilenbergu)	1668—1675
Jan Bedřich (z hr. Waldsteinův)	1675—1694
Jan Josef (z hr. Breunerův)	1695—1710
Ferdinand (z hr. Khuenburgův)	1712—1731
Daniel Josef Mayer (z Mayern)	1732—1733
Moric Gustav (z hr. Mander-scheid-Blankenheimu)	1734—1763
Antonín Petr (z hr. Přichovských)	1763—1793
Vilém Florentin (z kn. Sam-Salm)	1793—1810
Václav Leopold Chlumčanský	1815—1830
Aloys Josef (z hr. Krakovských Kolovrat)	1830—1833
Ondřej Aloys (z hr. Ankwičův)	1834—1838
Aloys Josef (ze Šrenkův)	1838—1849.

Valnou tuto řadu, co 28. arcibiskup Pražský zavírá *J. Emin. p. kardinál Bedřich* z knížat Švarcenbergův a vévodův na Krumlově, jenž od r. 1850 již vede vrchní duchovní správu pastýřskou církve české co metropolit, maje po boku svém tři biskupy sufragany a světicího biskupa ¹⁾ Důležitá v životě církevním organisace tato v letošním seznamu duchovenstva připomíná se nám tím, že tu hned v popředí stojí jmena všech nejdůst. pp. biskupův církve české. Jeť to letošního roku, co víme poprvé, a my ovšem tím vděčněji vítáme náležitý ten dodatek, jelikož vidí se nám býti patrným znamením žádoucí a živoucí obnovy dávných zřízení církevních ve vlasti naší. — Bůh dej, abychom je viděli ve skutečné blahoslibné obnově na synodách provincionalních. —

¹⁾ Mezi výtečnými těmito 28 arcibiskupy Pražskými čítá se *tré* kardinálův. Byliť jimi mimo *J. Em. nynějšího našeho nejdůst. p. arcibiskupa Jan Očko z Vlašimě* (v XIV. věku), *Arnošt Vojtěch z Harrachův* (v XVII. století).

Z téhož seznamu čili katalogu kněžstva českého dozvídáme se, že pominulého roku v arcibiskupství našem sečteno 1,462,225 katolíkův. Nekatolíkův žilo tu 25,665 augsb. vyznání, 8893 helvetského a 18 anglikanského, Židův pak v celém arcibiskupství bylo 32,564. — Kněží církevních a řeholních pracujících ve správě duchovní pod vrchní správou J. Emin. p. kardinála sečteno 1011, z čehož vysvitá, že na jednoho kněze ve správě duchovní postaveného připada 1446 duší. —

Co se dotýče klášterův a řádův, máme v arcibiskupství Pražském jedenácte mužských a osm ženských řeholí. Nad jiné četnější jest premonstratský, kterýž, ač nemá leč toliko dva kláštery (Pražský a Tepelský), čítá 199 údův. Po premonstratech počtem nejvíce vynikají otcové řádu sv. Františka, z nichž reformati v 8 klášterích a 2 hospiciích 102, kapucini ve 4 klášterích a 2 hospiciích 59 a minoriti v Praze 7 kněží, bratří a novicův mají. Mezi panenskými kláštery v arcibiskupství našem nad jiné rozmnožily jsou se milosrdné sestry: jeť jich 119 (z nichž 46 skutečných sester, 58 novicek a 15 kandidátek). — Majíť pak v Praze mimo mateřinec s prostrannou vlastní a c. k. obecnou nemocnicí tré jiných ústavův (sirotčinec, káznice a porodnice); mimo to odezdala se jim nemocnice v Přibčicích a rozsáhlý ústav sirotčův na Buštěhradě. ať nic nedíme o o činnosti jejich na jiných stranách v Čechách i v Slezsku. Nejmladší z duchovních sborův panenských v arcibiskupství našem jsou chudé školní sestry, ježto se teprve nedávno uhostily v Příbrami a v Praze. Neníť jich v celé arcidiecesi leč 15, ač sobě z důležitých příčin práti sluší, aby se jich co nevidět *zdesateronásobnil* i aby množice se počtem rozmáhaly se tudíž zásluhami o příští pokolení národu našeho.

V Praze d. 28. Ledna 1858.

Měsíc Leden hned na počátku odňal rakouské říši dva muže, jakových není mnoho v mocnářství: na východních stranách zemřel stařícký, výtečný kardinál *Michael Levický*, metropolita haličský a na jihu ve Vlaších dokonál život svůj otec armády císařské, ověnčený slávou předního mezi reky rakouské říše, nesmrtelný vojevůdce maršálek *Radecký*. — Jeden i druhý jsou krev z krve naší; oba byli synové národu Slovenského, oba proslavili se věrností k císaři svému, a stkvějice se nevšedními zásluhami v nejednom ohledu. — Co se nás Čechův dotýče, tu ovšem přísluší obzvláště nám o-

brátiti zřetel na velikého maršálka, jenž ze starobylého českého rodu pocházejí ve vlasti naší se narodil a nesmrtelnými skutky svými oslavil tudíž i jméno naše. Rodištěm jeho jsou Trebnice v bývalém kraji Berounském, kdež byl d. 2. Listopadu 1766 užel světlo světa. Co 18letý jinoch vstoupil do vojska kdež nejprve ve válce s Turky (od r. 1788 a později u válkách francouzských vždy výše se povznášel, tak že byl již r. 1799 plukovníkem a rytířem řádu Marie Terezie a r. 1805 general-majorem. R. 1809 byv povýšen za podmaršálka, stal se téhož ještě leta náčelníkem generalního stabu. A tu obzvláště za osudných posledních válek s Napoleonem dobyl si nesmrtelných zásluh: rozvrh pamatné světodějně bitvy u Lipska pocházel od něho a od generála Langenaua. — Když pak po uzavření pokoje v Paříži nastaly časy oddechu po davu válečném, výtečný podmaršál, vyznačený důstojenstvími a řády dílem v Uhrách, dílem na Moravě život trávil, až pak r. 1831 do Italie povolán jest za velitele vojsk císařských. Tu stal se po r. 1836 polním maršálem a r. 1848 předním ochráncem říše rakouské. V měsíci Březnu vypuklo v Miláně povstání, připravené a rozšířené též po okolních městech. Vojsko císařské, ač nedosti silné, pod správou hrdinského vůdce bojovalo hrdinsky. Že však se rojili nepřátelé, věhlasný maršál odešel z povstaleho města: odešel ale, jen aby se vrátil co vítěz a pojistil sobě slávu prvního mezi rakouskými hrdinami. — Byloť by od místa, létiť tu těžké boje, kteréž tu třeba bylo podniknouti; postačí, díme-li, že slavný Radecký, pokoriv nepřátely, na novo vydobyl Itálii, a podrobil ji císařskému žezlu. Od té doby pak vládnul v celém Lombardsku jako místokrál, téměř až do konce života svého. Dopránoť mu jediné rok strávití na odpočinku. Při konci minulého roku o vánocích rozne-mohl se na den sv. Sylvestra, vyzpovídal se a přijal nejsvětější Svátost — s vroucí pobožností. Na Nový rok byl ještě jasné myslí, načež ale se pohoršila nemoc a d. 5. Ledna ráno ve $\frac{3}{4}$ na 8 odezdal 91letý kmet hrdinskou duši svou Stvořiteli.

Zpráva žalostná o smrti slavného maršálka těžce dotkla se veškeré říše. Mrtvolu nesmrtelného hrdiny přivezeno z Italie do Rakous a tu pochována jest s všelikou slávou ve hrobce, kterouž byl p. Purgfrieder, pán na Wetzdorfě, na zámku svém vzdělal hrdinům posledních válek. — Po veškeré říši sloužily se mše svaté za duši nad jiné slovůtnějšího mezi novověkými vojevůdci rakouskými. U nás v Praze v nejednom ko-

stele. Nejslavněji stalo se to d. 14. Ledna u sv. Ignacia, kdež sám J. Emin. p. kardinál u přítomnosti nejvyššího panstva, důstojnictva i vojska, lidu, zádušní služby Boží vykonával. — I kdo by též nepřál žádoucího pokoje a věčného světla reku takových zásluh, kmetu tak zbožného srdce, křesťanu, kterýž se za posledních časův života svého tak příkladně strojí k smrti? —

Od Příbrami v Lednu 1858.

Býváje na mnohých místech při službách Božích, s těžkostí pohřešoval jsem, že se bohužel čtení sv. epištol — skoro bych měl pro důležitost věci říci — příliš na mnoze, ano i ve hlavnějších ohrámkách Páně opomíjí.

Tu, ač nekňez, si pomyslím, že Církev svatá dojista bez *důležité* příčiny čtení sv. epištol nenařídila. Ony tak krásně k sv. evangelium přiléhají a s nimi souhlasí, ano na jisté slavnosti neb památky některých svatých Páně patrně a makavě poukazují, aneb takorůka na ně se vztahují. Vůbec pak v jejich tak rázná a lidu křesťanskému velice potřebná poučení složena jsou. Nebo at již jiné mlčením pomínu: v listu sv. Pavla k Efezským jak jsou tu krásná napomenutí k následování křesťanských ctností, k laskavému a čistému obcování, naučení manželům, o povinnostech dítek k rodičům i rodičů k dítkám, služebníkům k pánům a pánům k služebníkům atd. — Vše to hodno zajisté, aby opět a opět bylo předkládáno. Jak krásně tu zní i list sv. Jana, aneb jaká rázná napomenutí složena jsou v listech sv. Petra. A sv. Jakub v listu svém jaké tu dává výstrahy boháčům a jak tu také milé vybízí ku vzájemné a setrvanlivé modlitbě; jaké útěchy podává, mluvě o svátosti pomazání nemocných. A v skutečích apoštolských jaké se tu vypravují utěšené děje, tak že si může věřící živě představit ty drahé první doby Církve svaté. Dále si o. tom tak pomyslím, že v epištolách těch Duchem Páně skrze Církev na celý rok tak moudře rozložených, slyší se rázná a na duši člověka tak mohutně dorážející řeč Jeho samého. Čte-li se epištol, vždy zdá se člověku, jakoby samého toho sv. Apoštola mluvití slyšel: jakož i kdy se předkládá sv. evangelium právě připadá, jakoby mluvil sám Mistr nebeský. A proto — *proto* nemoha se nikdy jakémusi truchlivému podivení ubrániti, znamená, že epištol při službách Božích se nevášímá. Zdalíž pak pro krátkost času tak se stává? Aneb

snad mi, nynější věrní Kristovi, takových poučení a povzbuzení nepotřebujeme? — Aneb snad se nám řekne, že máme sobě tyto věci čerpati z Písem svatých. Na to odpověděl bych, zdalíž pak každý jest schopen ku čtení, aneb zdalíž každý jest s to, aby si mohl Písma svatá zjednat, kdežto mnozí sotva ty nejnutnější potřeby dosti bídne opatří. A byt mnohý všecken obsah Písem svatých dobře znal, mám za to (a to ze zkušenosti), že mnohem více dojde to srdce, když je věřící z posvátného místa slyší čísti. — Odjinud snad opět a to z většího počtu se nám řekne, že jsou některé tyto epištol, zvláště sv. Pavla temné a nesrozumitelné a tudý — *nepotřebné*. Myslil bych ale: At ráčí duchovní pastýř, jako někteří horlivější to činí, po přečtení sv. epištol jen některými kratičkými slovy vysvětliti to, nač vlastně sv. Apoštol naráží; a nepadne hrách na zeď a my z toho mnozí vděční budeme. Jináče ale — budiž mi prominuto, když řeknu, že předce jen cosipodstatného scházeti se vidí, což ovšem horlivosti nenadržuje, pakli i na stránku vlažnosti naší nepřikládá. Slova onoho Hospodinova: „Zlořečený, kdož koná atd.“ dovolávati se neosměluji.

Nezatajím však nikoli, že my katolíci na mnoze po těchto svatých věcech *dychtíme*. Tak stalo se mi již mnohokrát, že se mne tázali mnozí, (i já totiž z nižší třídy jsem), proč prý tu neb onde svaté epištol se nečtou, pravíce, že jsou jich škodni. Ano i *dvandcítiletý* hoch se mne o té věci tázal.

Račtež pak odpustiti, jestli ještě i dále srdci svému povolím. Není to z nějaké předpojatosti, nýbrž z pouhého přesvědčení a že si přeji, aby se náboženská vzdělanost zmáhala, ježto soudím, že kde není vědomí, nemůže ani dokonalé víry a tudíž i pravé nábožnosti a vroucnosti býti.

Tu v našem vůkolí máme osadu, kdežto se i při mši svaté za novosnoubence, jakož i při pohřbu epištol a evangelium čítá. Na mnohé osadě o tom ani zmínky nebývá, jakkoli i v nejnovějším vydání evangelii str. 219 nescházejí částky písem ke čtení „*při pochovávání mrtvého*.“ Jak tam na té osadě čtení toto působí, pozoroval jsem sám častěji z té velmi napnuté pozornosti a dychtivosti, s níž se přijímá. Tamnější velebný duchovní pastýř bere si i tu práci, že takhle při zvláštních případnostech před posvátnými výkony na to, co se díti bude, lid upozorňuje, poučuje a rozvroucnuje. Ku př. ve svatvečer před Zjevením Páně, před svěcením vody, soli

a křídly¹⁾, před svěcením hromničných svící, jakož také o popelci, před svěcením kočiček. Obzvláště pak na Zelený čtvrtek na důstojnost toho dne poukázal, jakož i na den sv. Marka a o křížových dnech před procesím, též o Božím Těle atd. Jakož jsem sám se o tom, jak jen možná bylo, osobně přesvědčil: nemluvívá on o té věci celou hodinu, nýbrž čtvrt hodinky a krátkými slovy o věci se zmíní, a lid skoro as jako rozjaří. A účinek? Lid běre mnohem hojnějšího podílu z těch sv. výkonů, nabývá radosti duchovní a užitku spasitelného. Sousední pak osadníci sami tomu nasvědčují, pravíce že tamta osada nad jiné vukolní jest vzdělanější.

Ještě pak slovíčko aspoň pro ulevení. Čím as to u nás, že se o rozšíření Svatojanského Dědictví jen tak as po polo dbá, a ještě na mnohých místech o něm ani hrubě se neví? A ono předce tolik a tolik napomáhá k rozmnožení domácí pobožnosti, ano i ku vzdělanosti a také i od mnohých nešvar zdržuje. Já, ač laik jsem, po mém skromném, obmezeném rozumu předce jen bych soudil, žeť musí snadněji a s větším prospěchem býti, umělejšími lidem přednáseti, než těm, kteřížto ani smyslu, ba bohužel ani slovům mnohokrátě nerozumějí. Jakého tu prospěchu jest tedy se nadíti? Tam na té dotčené osadě, jakkoli zámožnosti tam hrubě není, radostí srdce zaplesá, vidí-li člověk — zvláště o Božím Těle — řadu bratří Svatojanských zasvou korouhví Svatojanskou v kráse se bráti, jakkoli sestry z téhož Dědictví ku korouhvi a k bratrstvu růženeckému se připoují. —

Z *Vinoře* v Lednu 1858.

Radostí nemalou naplněna bývá duše každého katolíka, an ze všech stran utěšené docházejí zprávy, s jakou horlivostí se posledních časův jak v Praze, tak i na venkově pracuje o náležitém opravování a obnovení chrámů Páně. Zprávy takové netoliko potěšením nás naplňují, alebrž rozněcují též k horlivé péči o ozdobení svatyně Boží. A proto sděluji tuto čtenářům Blahověsta, co osadníci *Vinořští* pro čest a slávu Boží a okrášení farního chrámu Páně učinili.

Chrást zdejší, na malém pahorku uprostřed *Vinoře* postavený, žádal opravy důkladné, které se jemu však ze jmění zádušního dostati nemohlo. A aj, tuť vzbudil jemu Bůh sám dobrodince laskavého; stal se jím milostivý patron, vysoce urozený p. *Otakár hrabě Černín z Chudenic*, s výs urozenou chotí svou, p. hraběnkou Rosinou roz. hrab. Colloredo-Wallsee. Vidouce totiž ve chrámě na oltáři chatrný obraz Blahoslavené Rodičky Boží Panny Marie: umínili s pěkný obraz Marie Panny zaopatřiti. I stalo se tak skutečně a krásný obraz Marianský koupený za 100 tolarů, věnován chrámu Páně. A měl snad nyní krásný obraz tento na věkem zaslý oltář zavěšen býti? To byla by bývala zajisté věc nepřiměřená, a proto dali milostiví vysoce urození manželé mimo to zaslý sice, ale krásně řezaný oltář Marianský nákladem 166 zl. stří. zcela pozlatiti, a přetěšený byl zajisté veškerá osadě *Vinořské* den 8. *Prosince* 1855, kdy u obnoveného oltáře Marianského poprvé zas slavná mše svatá obětována byla v překrásném, vlastní rukou milostivě hraběcí rodiny Černinské zhotoveném novém mešním roucho. Bůh sám žehnej milostivým patronům za dobrotivou, bohumilou lásku jejich!

Čím více se však krásně obnovený oltář Marianský stkvěl, tím patrněji ukazoval též potřeba, aby se tolikéž hlavnímu oltáři a ostatním pěti postranním oltářům důstojného obnovení dostalo. Že pak se obnovení toto v skutku provedlo, o to největší zásluhy získal si zajisté velice milovaný duchovní pastýř náš, velebust. p. *Josef Hlaváček*. Především požádal jest o radu výtěného *Hellicha*, kterýžto milerád naznačil způsob, v jakém by se obnovení oltářův stálo. Na to vypočteny výlohy, které 1080 zl. stří. obnášely. Milovaný duchovní pastýř na den Nanebevstoupení Páně r. 1856 ovečky své vyzval, aby k dílu bohumilému dle možnosti přispívali. Jednotlivé oltáře ode vzdaly se jednotlivým obcím, a oznamením výlohy, spojené s obnovením toho i onoho oltáře. Také i to hodno povšimnutí, jakým způsobem příkladný duchovní pastýř náš dal sbírat. Shromáždil totiž v jednotlivých obcích všechny *panny*, a tyto ze svého středu vyvolily dvě počestné dívky, jež b od domu k domu chodíce, sbíraly od osadníkův. A hle, Pán požehnal dílu k oslavě Jeho počatému. — Během tří dní sešlo s v osadě, čítající toliko 2900 duší, netoliko 1080 zl., jichž zapotřebí bylo, ale mnohem více, totiž 1470 zl. 14 kr. stří. Jeden hle děl štědrosti předčítí nad druhého, všickni

¹⁾ Býval prý tam ten obyčej, že nejvíce osadníci posílali k tomuto svěcení jen děti, věc celou jen za něho všedního majíce: nyní ale, co tamnější důstojný p. farář vždycky před svěcením mívá výklad, rok od roku více a více dospělých přichází, větší podílnosti berouce a na ty věci jinak pohlízejíce.

dle možnosti přispívali, chtějíce ukázat lásku svou k tomu, což Božího jest. Ó kdo popíše radost, která naplnila srdce horlivého pastýře duchovního, vidoucího takové oběti osadníků svých! Radostí touto všecek opořený přiložil ihned ruku k dílu zamilovanému, hlavní oltář byl nyní dílem pozlacen, dílem mravorován, ostatním oltářům krásně z dřeva řezaným dostalo se úplného pozlacení: kazatelna, křtitelnice, zpovědnice, varnany, stolice chrámové a vše ostatní bylo obnoveny, a jelikož ještě značná summa zbývala, byl netoliko veškeren chrám v ceně 231 zl. stf. vkusně vymalován, ale i krásná socha sv. *Jana Nepomuckého*, roku 1755 od osadníků Vinořských před chrámem postavená, dle návrhu Hellichova šedou olejovou barvou napuštěna a kde třeba, pozlacená. Tak stalo se, že chrám náš úplně obnovený stal se chloubou naší. A proto díky mnohonásobně milovanému, duchovnímu otci našemu *Josefu Hlavátkovi*, jenžto péči svou tak překrásně ozdobil nám stánek Hospodínův! —

A mohl snad tak krásný příklad nábožné Vinoře zůstat bez následovníků? Nechtěl. Vidouce, což ve Vinoři se děje, začali jsou osadníci sousední podobně si počínati. Jmenuji zde především chrám Páně *Tréboratický*, kterýžto r. 1856 snahou horlivého velebného p. faráře *Jos. Fabiana* zúplna byl obnoven; jakož i chrám Páně na *Chvalách*, do konce měsíce Září 1856 zcela se ozdoben. Během roku 1856 začal se též obnovovati a slavně ozdoben jest i děkanský chrám Páně v *Nových Benátkách*, kdežto péči horlivého děkana tamnějšího p. *Josefa Breišla* osadníci 1419 zl. 30 kr. stf. věnovali na chrám Páně. V bohumilém díle tomto i na jiných místech střidnictví *Brandýského* neunaveně se pracovalo. V *Čelakovících* věnovali osadníci na chrám svůj 440 zl. stf. — V *Jirnech* věnovala milostivá patronka, panna *Rosalie Wagnerova* 200 zl. k pozlacení hlavního oltáře, velebný duchovní pastýř tamnější p. *František Lederer* 70 zl. na obnovení kazatelny, a osadníci na obnovení ostatních oltářův. — V *Kojeticích* byl chrám Páně zcela vyčištěn, ozdoben a kde třeba pozlacen. — V *Předměřicích* obětovali osadníci 113 zl. 28 kr. stf. na chrám svůj. — V *Sluhách* se mimo jiné již předešlé opravy na ozdobení hlavního oltáře sebralo velebným p. farářem *Antonínem Lindnerem* 96 zl. 12 kr. stf. — V *Směšovicích* zřízena snahou horlivého tamního p. faráře Dr. *Václava Hronka* pěkná křížová cesta. — V *Brandějse* nad Labem obrátilo se až 1000 zl. ze

záduše na ozdobení děkanského chrámu Páně. — Nejsou-li to samé utěšené úkazy, jak utěšeně zmáhá se v krajině naší duch katolický, a jak mnoho zakládají si osady jmenované na tom, aby slušně upraven byl stánek Boží zde na zemi! — A proto srdečně Bohu díky za takové úkazy vzdávajíc, přejeme si, aby po všech krajinách rozmilé vlasti naší s podobnou horlivostí v svatém díle tomto se pokračovalo. — y —

V *Litoměřicích* d. 24. Ledna 1858.

Dnes v neděli 3. po Zjevení Páně obývala se v našem děkanském chrámu Páně u Věch Svatých přemilá slavnost výroční, památka to bratrstva nejsvětějšího a neposkvrněného Srdce Panny Marie. Odpoledne po ukončeném obyčejném požehnání shromáždili se tam údové bratrstva a množství věřících, očekávajíc vrchního pastýře svého, nejdůst. p. biskupa, který, ač dosavad postonává, pobožnosti této opominouti nechtěl. Doprovázel jej vys. důst. p. děkan kapitoly *Václav Kára*. U brány chrámové uvítán četným duchovenstvem, ubíral pak se k postrannímu oltáři, zasvěcenému od bratrstva neposkvrněnému Srdci Panny Marie. Tu pokleknuv v pobožnosti a zpěvech účastenství, bral. Přítomní věřící těšili se uslyšeti z úst horlivého otcovského pastýře, jako jiná léta v tento den, slova úcty a chvály Panny Marie, slova útěchy a povzbuzení pro sebe; než ochuravělost nejd. pastýře nedovolila mu tenkrát po delší dobu řečniti. Avšak vznešený příklad, který ovečkám svým dal milovaný pastýř, an neohlížeje se na nemocné tělo své, nedbaje na krutou zimu, dostavil se k slavnosti — tento příklad povzbudil zajisté jednoho každého k horlivosti ve službách božích. Zbožný velekněz, uděliv všem věřícím požehnání, opustil chrám Páně, ve srdci každého zanechav příklad k následování. — Při této příležitosti nechci opomenouti, o tomto v naší diecési velmi rozšířeném bratrstvu nějakou bližší zprávu podati.

Jeť tomu 13 let, co vys. důst. náš městský p. děkan *Jan Řehák* se o to postaral, aby i zde s dovolením nejd. p. biskupa bratrstvo Mariánské založeno bylo. Za tou příčinou obrátil se písemně k rektoru spolku v Paříži a kněz *Dufrique-Desgenettes*, farář při chrámu Páně „*Notre dame de victoire*“ uznal zdejší bratrstvo a přivtělil je k řečenému arcibratrstvu Neposkvrněného Srdce Panny Marie, jehož jest zakladatelem a vrchním správcem. Touž měrou stali se údové účastní týchž výhod a odpustkův, jež arcibratrstvu od Stolice apoštolské uděleny jsou

Dotčené bratrstvo zřízeno bylo nejprve v imenovaném farním chrámu v Paříži, a sice dne 3. Prosince 1836 nad den sv. Františka Xaverského. O vzniku a původu jeho nám podává kněz Dufriche-Desgenettes tak milou zprávu, že zajisté mnohým čtenářům Blahověsta velmi vděčno bude, pakli o bratrstvu blíže se dočtou. Vypravuje takto:

„Farní osada chrámu Páně *Notre Dame de victoire* leží uprostřed města Paříže a jest takto střediskem veškerého obchodu a hlo-mozu. Divadly a hampejsy, kterými jest tato část města naplněna, zanikl skoro vše-cken náboženský cit, a všecko vědomí pravé víry křesťanské zmizelo. Řečená čtvrt jsouc uprostřed Paříže, stala se za posledních let restaurací od roku 1830 též ohniskem všech politických bouřek a spiklův, jež po tolik let otrásaly Pařížem a ji v zmatek uváděly. — Lhostejnost a nechuf k náboženství bývaly tu povždy domovem a z politické náruživosti vylhla se zuřivá ošklivost a nenávisť proti křesťanské víře a obzvláště proti služební-kům Cirkve. Pročež nebylof knězi rádnou, uprostřed farní osady své objeviti se v o-bleku duchovenském. Farní chrám podobal se i o nejslavnější Boží hod holé pustině, svátostmi se ovšem i nad samým hrobem o-povrhovalo. Smutným tímto během chodila to již po 6 let, an mně roku 1832 správu této farní kostry svěřena byla. Dosazenu býti na tuto faru považoval jsem za nejtrpčí zkoušku srdce svého. Byl jsem sice otcem a pastýřem arci nesmírné rodiny (počítalo se tehdaž 26,000 osadníkův); musel jsem ale přestávati na tom, když toliko malý po-čet duší nábožných duchovní správu mou vyhledával. Pro ostatní nebylo mi popřáno nic více učiniti, leč na stupních u oltáře srdce raněné vylévati za ně před nejsvětější Svátostí. Než, jak se zdálo, sama nebesa oslýchala úpění a prosby mé. I podobalo se, jako by nikdy příznivější časy neměly nastati. Tu odkryl Pán najednou poklady neskončeného svého milování: milost Ho-spodinova úrodnou učinila poušť, která po-saváde stihána byla neúrodou.

Dne 3. Prosince 1836 sloužil jsem obět mše sv. na oltáři Rodičky Boží, který jest nyní zasvěcen jejímu nejsvětějšímu a nepo-skvrněnému Srdci. Pomýšleje na přežalostný osud duší mně svěřených a vida, ano jest marné namáhání mé, po pět let nejhlubším zármutkem jsem se trápil. Tu mi při oněno mši svaté nenadále zakmitla myšlénka, abych osadu svou zasvětil nejsvětějšímu a nepo-skvrněnému Srdci Panny Marie. na přímluvu její že pak dosáhnu obrácení a napravení.

Myšlénka ta zdála se mi býti nějakou roz-tržitostí a já ji zapudil z mysli. Navrátila se mi však zase a já se jí nesprostil až při Sanctus. Pohnut jsa tímto trvalým nápa-dem, který mi jen nepokoj a výtržnost pů-sobil, prosil jsem Boha, by mne toho zbavil a Bůh mne vyslyšel. Když jsem po n-svaté dokončil dikččinění, objevila se tatáž myšlénka opět a zmocnila se úplně duš-mé. I jmu se ji všelijak skoumati a nena-lézám ale v ní posavad nic jiného, než ma-lichernost jakousi. Všelike usilování ale abych se jí sprostil, bylo však marné. Ta-kou měrou takorba donucen, ustanovil jsem se na tom, že chci úmysl tento uskutečnit, ač jsem neočekával hrubě velikých výsledků. Myslílf jsem ale u sebe: „Bude to předce pobožnost k blahoslavené Panně Marie a s do-brým výsledkem se také potkatimůže. Aspoň se o to pokusím.“ Navrátiv se do příbytku svého, začal jsem hned sepisovati stanovy. Solva však jsem se byl uchopil pera, tu se mi vše jasněji objevilo, a v kratce byly sta-novy hotovy. — Toť původ arcibratrstva. Dne 10. Prosince na to podal jsem stanovy arcibiskupu našemu, aby je skoumal a schvá-lil. Vrchní pastýř dovoil mi prozatím na 3. neděli adventní začíti modlitbami a po-božnostmi. Ohlásil pak jsem dne 11. Pro-since po hlavním kázání, že v 7 hodin u-večer bude se zde konati pobožnost, aby s-na přímluvu Srdce Panny Marie vyprosila o božího milosrdenství milost obrácení hříšni-kům. I vyzval jsem přítomné, aby se tu čteně shromáždili. Než lidu tu bylo práve tak malíčko, že jsem se do mého vyzvání nemohl leč nepatrného výsledku nadíti. K tomu nebylo lze doufati, že by se zpráva o tom z chrámu Páně roznesla po městě; neb pr-hluk, lopoty a radovánky, v kterých mys-věch obyvatelů toliko pohřížena byla, ne-mluvívalo se po domech o tom, co se chrámech dělo. Všecek zarmoucený seš jsem s kazatelny. Dobrotivost Božská al-račila kleslou mysl mou občerstviti a povzne-sí obrácením dvou osadníkův. Já přišel do sakristie a tu dva obchodníci, které jsem druhdy v kostele nevidával, přišli za mnou a žádali mne, abych je vyzpovídal. Od to-chvíle jsou oba dobrými křesťany. Po celý den zmitán jsem byl strachem a nadějí. Já počítal, mnoho-li jich bylo ráno na veíkemš-sv.; byloť asi 50 až do 60 osob. A hle v-určitou hodinu večer shluklo se asi 400 až k 500 lidí do chrámu Páně a mezi nimi bylo mnoho mužských. Mimo svátky vánoční a velikonoční nespátril jsem nikdy tak četné shromáždění ve svém kostele. Kdo je sen-

přivedl? — Pobožnost začala nešporami k Rodičce Boží, při kterých se všickni tiše, ale také lhostejně chovali a naslouchali. Dokončiv nešpory, jal jsem se vykládati lidu příčinu a účel tohoto shromáždění. Všickni poslouchali s pozorností, tak že napotom při litanii a modlitbách s velikým účastenstvím a pohnutím spolu zpívali. Při slovech v litanii lauretanské „*útočiště hříšníkův*“ bylo celé shromáždění tak pohnuto, že slova ta jako o své ujmě třikráte opakovalo. Podobně se dělo při slovech: „*Odpusť nám Pá-ne!*“ Já klečel před nejsvětější Svátostí. Při tomto volání skroušenosti zplesalo srdce mé; pozdvihl jsem zaslzené oči k obrazu Marie Panny, řka: „O matko má! Slyš úpěnlivé toto volání lásky a důvěry; ty vysvobodíš ubohé tyto hříšníky, jenž berou útočiště k Tobě. O Maria přijmiž tento spolek pod ochranu svou a na důkaz toho dopřej mi, ať se obrátí pan N. — Zítřka ve jmenu Tvém půjdu k němu.“ Pan N. byl jediným po onu dobu žijícím ministrem krále Ludvíka XVI. a zákem tak nazvaných filosofův 18. století. V 15. roku věku svého odřekl se již víry křesťanské a dráhná léta žil co učiněný neznaboh. Byl nyní 80 let star, osleplý a po několik měsícův již nemocen. Předce však na duchu svém posud neochábnul a jsa důkladný právník, ještě mnohým rodinám posloužil radou svou. Byl na mé osadě a já již desetkrátě zaklepal u dveří jeho, desetkrátě ale byl jsem také odmrštěn. V pondělí 12. Prosince poznovu jsem se u něho ohlásil. Chtěli mne odbyti. Že jsem však dolehal na to, bych byl předpuštěn, uvedli mne. Po několika zdvořilostech a poklonách pravil pan N.: „Pane faráři, račte mi laskavě dáti své požehnání.“ Obdržev jej pokračoval: „Premilá mi jest návštěva vaše! Nelze mi sice viděti vás, cítím ale vaši přítomnost. Co jste u mne, okousím takového poklidu, radosti a vnitřní útěchy, jakých jsem nikdy nepoznal.“ Lehko bylo slovu spasitelnému proniknouti do srdce, v kterém milost Boží tak zjevně působila. Pan N. se vyzpovídal a já jej opustil. Bůh naplnil srdce jeho nesčíslnými milostmi, z nichž dobře těžil až do svého skonání dne 10. Dubna 1837.“ — Tak vypravuje pan Desgenettes o vzniku bratrstva.

Dne 16. Prosince 1836 potvrdil je arcibiskup Pařížský a dne 22. Ledna 1837 začal kněz Desgenettes zapisovati spoluoudy. V desíti dnech zapsáno 214 údů; skoro všickni byli z jeho osady. Od té doby se farní osada docela proměnila. Služby Boží pilněji a čteněji se navštěvovaly, zvláště u velikém

počtu v neděli a o svátcích; k zpovědi a k přijímání svátosti oltární vždy více lidu se hrnulo. Roku 1835 počítalo se tam jen 720 osob, přistoupivších ke stolu Páně; roku 1837 bylo jich málem 10,000. Začasto udála se zázračná obrácení hříšníkův a bludářův, nevěrcův a Židův. Bratrstvo a jeho ovoce rozmáhalo se znenáhla po celém hlavním městě, po Francouzské zemi, po všech vlastech evropských, ano i v nejvzdálenějších končinách světa nalezlo přátel. To pohnulo papeže Řehoře XVI., že apoštolským listem dne 28. Dubna 1838 bratrstvo potvrdil, odpustky obdařil a za arcibratrstvo prohlásil, tak že i jiná podobná bratrstva téhož názvu a zřízení (*ejusdem tituli et instituti*) přivtělovati právo má, která pak takovýmto vtělením všech výhod arcibratrstva nabývají.

Bratrstvo neposkvrněného Srdce Marie Panny čítalo roku 1853 přes 8000 sborův a počet spoluoudův obnáší asi k 25 millionům. Co hříšníkův obráceno a uzdraveno nemocných, ani vypočísti nelze. Mnohých sděluje kněz Desgenettes zpráv v *rukověti* arcibratrstva, jakož i o *letopisech*, které se považovati mohou pokračováním rukověti. Z letopisů vyšlo v Paříži již přes deset sešitů¹⁾.

Chtěl-li by kdo v nějakém místě bratrstvo nejsvětějšího a neposkvrněného Srdce Marie Panny zříditi, slušno mu šelřiti následujícího návodu:

1. Ku zřízení bratrstva žádá se především povolení vrchního pastýře čili biskupa.

2. Aby se úkolu bratrstva dosáhlo, jest žádoucí, určiti stanovy, aspoň společné pobožnosti, mimo jiných pravidel, kterými by se pořádek v bratrstvu zachoval. Ohledem na stanovy budiž podotknuto, že bratrstvo tentýž název a účel míti musí, jako arcibratrstvo, jelikož by se jinak přivtělití nemohlo. Název jest: „Bratrstvo nejsvětějšího a neposkvrněného Srdce Marie Panny;“ *účel*: „obrácení hříšníkův.“ Ostatní vedlejší účely a pobožnosti mohou rozličné býti a říditi se dle místních a časových poměrův. Stanovy arcibratrstva dobře tu poslouží za vzor. — Podstatnou věcí při těchto pobožnostech jest pro *soukromnou* pobožnost každodenně jeden *Zdravas Maria*, pro *společnou* (asi měsíční neb týdenní, zde v Litoměřicích se konává každou neděli a svátek po odpoledních službách Božích) růženec, ponaučení krátké, několik Otčenášů za obrácení hříšníků a litanie

¹⁾ Německý překlad rukověti a letopisů dostati lze v Einsiedelu u Benzingerů

k Rodičce Boží (laurelanská, aneb k Srdci Marie Panny), *Memorare* sv. Bernarda, některá píseň Marianská a jiné.

3. Jsou-li pobožnosti od biskupa samého vytknuty, sluší se podle toho zachovati. Jinak je ustanoví farář a předloží je biskupu k potvrzení.

4. Napotom se několik spoluoudů zapíše. A toť všechny přípravy k zakročení o vtělení.

5. Chtěje přivtělení tohoto dosáhnouti, obrátí se farář k rektorovi arcibratrstva v Paříži (posud jest jim kněz Dufriche-Desgenettes) aneb od něho ustanovenému zástupci v dopisu, opatřeném svou pečeti, křestným jménem a přijmením, žádaje za přijetí svého bratrstva do arcibratrstva. — K tomu připojí se

a) přepis stanov filialního bratrstva,

b) přepis potvrzení jeho od místního vrchního pastýře;

c) přepis několika jmen spoluoudů zapsaných, která se pak vloží do seznamu arcibratrstva v Paříži.

6. Farář obdrží na znamení, že jest bratrstvo přijmuto a vtěleno, tisknutou listinu v latinském jazyku, aby tato navždy zavěšena byla na oltáři bratrském.

Pro pohodlí Litoměřických diocesanův rektor arcibratrství v Paříži kněz Karel Dufriche-Desgenettes listem dd. 20. Prosince 1845 ustanovil Litoměřického městského děkana Dr. Jana Řeháka za představeného všech sborův v naší diecési v důstojnosti „submoderatora“ arcibratrství Nejsvětějšího a Neposkvrněného Srdce Marie Panny pro obrácení hříšníků. Takovou měrou uděleno mu právo, bezpostředně ve jménu rektora přijímati nově zřízené sbory a přivtělovati k arcibratrstvu, o čemž pak čas po čase zpráva se podává do Paříže. Takových odvětví již zřízeno jest v Liberci, Libáni, Krupně, Vebřanech, České Kamenici, Georgswaldě, Šenově, Starém Oseku, Žatci, Novém Městě v Frydlandu, Touchříně, Klášterci, Chomutově, Dobrně, Wiese, Nečenicích, Přepěři, Raspenově, Domousicích a Mosern.

M—.

Z Králové Hradce v Lednu 1858.

Zdejší biskupský seminář utrpěl v krátkém čase dvoji ztrátu. Dne 27. Září m. r. pochovali jsme totiž v chrámu Páně sv. Anny na Kuklenách nadějného bohoslovce Václava Kalendu. První běh letošního školního roku ještě se neukončil, a hle, již jsme opět doprovázeli k hrobu ctihodného alumnů II. roku Františka Skřivánka. Slavný průvod

vedl sám nejdůst. náš p. biskup. — A co více nového v Hradci? Z jara se počne stavěti menší semenisko pro studující jinochy; budeť státi naproti většímu semináři, s nímž také chodbou spojeno bude. Domy k tomu cíli zakoupené budou se již bourati. Stavivo se sváží, a sice z lásky, zdarma. Jeho Excellenci nejdůst. p. biskup vyzval totiž zdejší i vůkolní občany, by mu při vožení cihel nápomocni byli. Duchovní pastýřové oznámili osadníkům svým, čeho si vrchní pastýř přeje a s velkou ochotností ihned se zapřahalo do vozův a vůz za vozem ujížděl pro cihly. — Tak u p. víme, že jediná obec Kukleny uvolila se, dopraviti na stavební místo do Hradce 20,000 cihel i doufáme tudíž, že dovoz staviva nic státi nebude. Mimo to známo, že náš Hradec věnoval za 1500 zl. ve, stř. dříví na stavení. — Proti místu, kdež povstává dotčené semenisko, ozývá se sice mnoho hlasův a sice z nejedněch ohledův dobře povědomých toliko těm, kteříž znají život v malé, lidstvem přeplněné pevnosti. Avšak co platno? Kdyby se ústav na některém předměstí vystavěl, kdežby alespoň řádnou zahradu míti mohl, nemusel-li by ihned míti svých vlastních učitelů? Na to však jistina nevystačí. A města s gymnasiemi jako Litomyšl, Jičín, jsou vzdálena od biskupského sídla a na samých téměř hranicích diocese. Jelikož ale již o stavbě mluvím, musím na konci podotknouti, že i v blízkých Stěžerách fara se stavěti počne, poněvadž při tamnějším filialním chrámu Páně samostatná duchovní správa zříditi se má. —

Z Poděbrad v Lednu 1858.

Přicházím s listem svým do Blahověsta arcí pozdě, doufaje stále, že snad někdo z výtečných dopisovatelův mne nemělého předejde; než, an se zdá, jakoby všecko najednou usnulo, pudilo mne to, vydati u veřejnost nevšední zprávu církevní. Aneb je to něco všedního, říci: „U nás nejstarší kněz pochoval nejstaršího kněze diecése?“ — Tuším, to že se za celý věk sotva přihodí. A kdo jest mezi čtoucími tato slova, aby se neptal: „Kdo byl pochován? A kdo jej pochovával?“

Pochován byl veledůstojný kmet P. Tadyáš Veselý, c. k. dvorní kaplan, čestný kanovník a děkan Poděbradský. Narozen dne 4. Prosince 1773 na Libčanech a dne 13. Října 1799 vysvěcen byv na kněžství, za kaplana do Chrastě poslán jest. Po nemnohých letech stal se katechetou na nově zřízeném c. k. gymnasiu v Jičíně, kdež i slavné requiem za něho na den po-

hřbu jeho konáno bylo, začož šlechtnému ředitelstvu zde veřejné díky vzdáváme. Zde jako katecheta a později co prefekt velmi blahodějně působil, což si jeho žáci až podnes vděčně připomínají; zde J. Mstičisari Františku I. představen, pochvaly zasloužilé došel; zde ve vojenském špitále v čas nakažlivé nemoci, když místní duchovenstvo dílem smrti v náruč kleslo, dílem strašnou nemocí zachvácené, samo pomoci potřebovalo, on samojediný nemocným a umírajícím sv. svátostmi posluhoval; zde s takovou horlivostí slovo Boží hlásával, že jemu v celém vřkolu nebylo kazatele rovného. Tak pracovav jedenácte let, z Jičina dostal se za faráře do Lomnice, kdež po 5 let na hoře Tábor tisícům nábožných poutníkův ve zpovědnici utěchu a pokoj duši zjednával, kamž ještě z Poděbrad dalekohledem toužebně hledíval, říkáje: „Tam jsem největších šlástí a radostí duchovních okusil.“ Získav sobě u ministra Frant. hraběte *Kolovraty* za svého příznivce, obdržel od něho děkanství Rychnovské, kdež po 15 let dílem co místní duchovní správce, dílem co bisk. vikář a komisar při gymnasium velmi mnoho zásluh sobě nashromáždil, takže až podnes celý Rychnov jeho památku vděčně si připomíná. Konečně k slovu téhož ministra děkanství Poděbradské dosáhnul. Co výtečný kazatel hlásal i zde pilné slovo Boží až do 80. roku věku svého, kde jej síla tělesná již opouštěla. Od něho máme zde více chrámových písní a hudebních skladeb, antě co skladatel již v Rychnově vřhlasným se stal, jakž o tom jeden z jeho ctitelův nedávno v *Blahověstě* chvalitebně se byl zmínil. Bylť pak též výborným soustružníkem, mechanikem, lučebníkem, znal se v historii, znal se v přírodnictví a přírodopisu, jakož i v theologických vědách mnohých daleko předčil. Zkrátka: byltě to všestranně vzdělaný kněz, který až do poslední chvíle čistost ducha zachoval, duchovní správu cele řídil a co pastýř dobrý o své ovečky pečoval. Jeho dobré skutky zde vypočísti nelze — ale tolik budiž řečeno: že nevěděla často levice, co činila pravice a že na *výnosném* děkanství co *chudý* děkan zemřel. Zde v Poděbradech došel hodnosti c. k. dvorního kaplana, čestného kanovníka a měšťana, a dospěl za seniora diecése Králové-Hradecké. O víře a zbožnosti srdce, jakož i v lásce k bližním, zvláště k svým domácím máme krásný důkaz, nám daný při zaopatrování jeho sv.

svátostmi. Vída se na konci života, žádal, aby mu nejsv. Svátost pod baldachinem přinešena byla; což se i stalo. Smířiv se s Bohem a přijav pokrm života, loučil se pokojně s lidmi — se světem. Jako starý Tobiáš synu svému, dal každému krásné, přiměřené napomenutí. Tu děkoval přítomnému důstoj. p. vikáři *Janu Adamcovi*, pak svým *kaplanům* za všecku lásku a všechny služby jemu kdy prokazané a doložil s temným, již namahavým hlasem: „Čiňtež všecko ke cti a chvále Boží pro spasení své a všeho lidu křesťanského, buďte svědomiti, buďte spravedliví.“ Pak předvolav k sobě své domácí až na toho nejposlednějšího služebníka, každému zvláštní a přiměřené udělil napomenutí. Nebylo tu kolem lože jeho oka, jenžby neslzele — nebylo tu srdce nedojaté, ježto slova jeho poslední tak zněla, jakoby z jiného světa přicházela. Pak sepiav ruce a upřev zrakův svých k Ukřižovanému, tiše poslední hodičku svého dlouhého, činného života očekával.

Skonav co spravedlivec dne 21. Listopadu 1857 měl dne 24. Listopadu pohřben býti. Kdo jej bude pochovávat? tázali jsme se až do poslední chvíle. A hle! k naší nevřslovné radosti zavítal k nám dne 24. Listop. v 8 hodin ráno, úmrťím nejstaršího kněze nastalý senior kněžstva, veledůstojný kmet, inful. kanovník a děkan Králové-Hradecký *P. Václav Valenta*, doprovázen vd. kanovníkem *Pažoutem*, a tak se stalo, že senior seniora pochovával. Pohřeb byl slavný, důstojný takového kněze. Bůh mu rač odpocínutí lehké a odplatu věčnou udělit!

Od *Nežárky* na konec Listopadu 1857.

Bůh žehnej počestné řemeslo!

Po dlouhém mlčení opět jedenkrátě cháp se péra, bych milému *Blahověstu* zprávu podal, co v církevním ohledu u nás se děje. — Počínám s *jednotou katolických tovaryšů*, které od půl druha roku v Hradci Jindřichově stává. Čině tak, nemám však na úmyslu, rozkládati široce, jaký prospěch ty jednoty tovaryšské *vřbec* mají; kterak užitečné jsou; kterak i dle veškerého uspořadání jediné hmotné a mravné (toto pak zvláště) povznesení řemesla mají na zřeteli, řemesla tak tuze kleslého, nevěřou a nemravý mnohdy tak příliš pokáleného — o tom již častěji a mnoho *Blahověst* pojednával. Mimo to záměry a snahy otce *Kolpinga* i odjinud dosti známy. Můj záměr jediné ten jest, v dopisu přítomném přátely dobré věci s je-

dnotou tovaryšů Jindřicho-Hradeckých, s pŕpŕvodem a nŕkterými hlavnŕjšími dŕji jejími, obeznámíti. —

Dotčená jednota, jakž povŕdino, pŕed pŕl druhým rokem povstala. Podnŕt k ní dal — *tovaryš*, pŕdu pŕipravila jí sv. *missie*, téhož pŕávŕ ŕasu zde odbývaná. Tovyaryš onen pŕišel z Olomŕce, kdež jsa pilným ŕčastníkem nejstarší z tovaryšských jednot v Rakousích blahŕ působení jich vlastní zkušeností seznal. — Proč ty věci uvádím?

Zdát se mi, ano jsem pŕesvŕdŕen, že jednoty tovaryšské tehdaž nejlŕpe budou prospívatí, když touha po nich vyjde od řemeslníkův samých, missie pak touhu tu rozdmýchá; rozplamení. — Ŕdŕ počítalo jednota tovaryšů Hradeckých hned v prvním počátku asi 70, počet to na mŕsto naše zajistŕ nenebatrný. A co více, vyjma několika málo, všickní ŕdové tito až do dneška na dráze nastoupenŕ setrvávají a jsou hodnými, rozšafnými, různými druhy. Od těch dob počet ten až na 160 řádných ŕdŕv vyrostl.

Samo sebou se rozumí, jako jednakaždá věč dobrá, takŕ že i družina tovaryšů Hradeckých nebyla bez nepřátel. Byliť zajistŕ, i kteří jí trvání jen krátké prorokovali, i i kdož zlehčováním tajemným i zjevným, solva povstalo, podřývali. Než nad jednŕmi i druhými dal jí Bŕh zvítěziti, a nyní, tuším, jedenkaždý, zásluhy její bezdŕky musí uznati. Milŕť zajistŕ poskytuje to podívání, když na každou nedŕli a svátek jednota společně ve chrám Pánŕ se ubírá, a bývá tam jak na službách Božích dopoledních, takŕ i na požeňnání; zaplesáš, když nejménŕ ŕtyřikrátŕ v roce ŕetní ŕdové, společně a slavnŕ, svíce hořící nesouce v rukou, pŕstupují k stolu Pánŕ, a ty mezi nimi i mnohé užříš, kteří druhy za celý rok, ba za kolik let neučinili tak ani jednou; srdce pŕetýká ti radostí, spatřuješ-li, kterak jednota ve sv. pŕŕvodech Božího tŕla, vzkřísení a jiných zŕčastňuje se a ŕeskými zpŕvy Boha hlasitŕ velebí. Ano zdá se ti, že starí nábožní ŕechovŕ opŕt povstali z hrobŕ. Tklivŕ také a nad obyčŕj dojmavŕ bylo to divadlo, když jednota po nešporách o slavnosti všech Svatých na hrbitov se ubírala, a tam litaními a hrŕzokrásným „*Dies irae*“, na druhý pak dŕn mši sv. na zemřelŕ vŕdce, dobrodince a bratry své zpomínala. Pohnutlivŕ to též, když druží navštŕvují druha, v nemoci zemřelého pak provázejí ku hrobu. Že takové a podobné jednání, jednak jednotŕ samé, jednak i jiným ku vzdŕlení slouží, sloužití musí, netřeba mi dovozovati. Řeknu jen tolik, že mnozí a nejednou vidouce, an mladý, druhy na mnozeleh-

kovážný lid takto sobŕ počíná, až k slzám by pohnuti. Dále i toho nelze mi zamlčeti, kterak jednota naše i *zábavám* svým společenským směru jakŕhosi vyššího dodává, povzdŕčinem nábožným je zasvěcující. Kolikrátkoliv se výlet učinil do blízkých vesnic, volenŕ vždy vesnřce s kostelem, kdež pŕvé držen požeňnání a pŕmŕřená píseň zpívána, a na potom teprvé vyhlíženo slušnému vyrazení sestávajícímu z deklamace a zpŕv.

Avšak tovaryšové naši ve své jednotŕ nejen se modlí a dbají o plnění povinností křesťana, s nemenší pilí i o to snaží se, by *zdokonalili se v řemeslu a pŕiutíli věcem ŕžitelným, potŕbným*. Na ten konec celého takmŕ dne nedŕlního, vyjma hodiny k službŕ Boží a nevyhnutelnŕ potŕbnému odpŕčinku vymŕřených, ba i pondŕlkových večerŕ k vyučování se používá. Vyučuje se tu sv. náboženství, ŕtení, počítání a písemnostem kreslení a zpŕvu, poněkud i zemŕ- a dŕjepis. jakož i technologii, což opŕt výhoda nejen pro tovaryše, nýbŕž i pro samŕ obecnost nemalá. Aneb nezíská obecnost nabytím poctivých, křesťansky vzdŕlaných řemeslníků? A nemusí v takové mře ubývatí nebezpečných proletářŕ, v jakové pŕibývá schopných umŕlých dŕlníků.

Co do jiných dŕjŕ jednoty jmenované jedinŕ tři z hlavnŕších krátce chci podotknouti. Miním nejprvé *slavnost vŕejného otevřŕní* té jednoty, konanou o třetí nedŕli po Zjevení Pánŕ 1857. — Krásná ta slavnost u pŕítomnosti slavných ŕřadŕv a jiných ŕetných hostŕ odbývala se, z ŕásti v kostele, z ŕásti v místnostech jednoty, za tou pŕičinou pŕknŕ ozdobených. V kostele slavena veledŕstoj probošem mŕsta velká mše sv., v jednotŕ pak nejprvé od jejího starosty, knŕze *Karla Novotného*, a po něm od dotčeného p. probošta ŕčel i potŕba jednot tovaryšských, tolikŕž i pŕostředky k dosažení téhož ŕčel ukázány. Sdŕlen i list nejdŕstojn. biskupa Budŕjovickŕho, kterýmžto milovaný ten arcipastýř jednotu schvaluje, jakož i vysokŕ potvrzení od slavného c. k. místodržitelstva. Nejpohnutlivŕší okamžik ale ten byl, když byli k pokynutí svého starosty všickní tovaryšové i s pŕednostenstvem svým poklekš na kolena, slib, že chťejí vŕrnŕ zachovávat spolku pravidla, v ruce veledŕstojn. p. probošta svého skládali, jenž jim na to, jsa k tomu splnomocněn, biskupské požeňnání udŕlil.

Jiná neménŕ zajímavá slavnost, o níž zmínŕno zde budiž, o *čtvrtŕ posvatodušnŕ nedŕli* b. r. konala se, a sice na oslavení dne onoho, na němž pŕed rokem jednota byla

zaražena. Konání toho dne pouť do chrámu Rodičky Boží ve Včelnici, městysi to as 3 hodiny cesty odsud vzdáleného. Ač bylo veliké vedro a na silnici prachu k udušení, šli předce celou cestou tovaryšové v největším pořádku, skoro bez ustání se modlíce a prospěvující. Před Včelnicí uvitání byli takměř od celé tamnější osady, a vedeni do kostela, kdež přiměřená řeč učiněna a slavné služby Boží konány. Na odpoledne po slavných nešporách odebrali se domů v tom samém způsobu a pořádku, v jakých bylo se přišlo. —

I vlastenecké smýšlení své jednota naše při každé příležitosti na jevo dává. Tak u p. stalo se o letošních *jmenovinách* nejjasnějšího zeměpána. Na ten den přistoupila jednota k stolu Páně, a 14 řádův horící pochodně držíce v rukou, mezi slavnou mší sv. stáli u oltáře, a tudíž ku zvelebení téhož dne nemálo jsou přispěli. —

Dlužnosť posléze i toho mlčením nepominouti, kterak jednota Hradecká, ač sama chudá a potřebná, první mezi všemi bratřími Vídeňskými přispěla ku vzdělání hospice potřebného „vdovím grošem“ a nad to i krásným přispím. Čehož následek byl ten, že i mnoho jiných bratří tovaryšských v Rakousku čin její příkladný následovaly.

Jednoho ale předce při té jednotě Hradeckých tovaryšův želeť sluší a sice, že se jí posaváde nedostávalo tak mocných a četných dobrodincův, a následovně i takých prostředků, jakými se mnohé jiné mohou honositi. *Knihovna* její posud jen jest skrovná, *vyučovacíh prostředků* nemnoho a což nejbolestněji nese, nemá vlastní *korouhve*. — A předce jest obzvláště korouhev jednotě veřejné nad míru žádoucí, ano potřebná; kol ní o průvodech a slavnostech jednotlivých úřadů se řadí. Avšak docela bez dobrodinců a pomoci jednota ta předce není. Otevřeš-li památnou její knihu, nalezneš hned na prvním listu J. Em. p. kardinála a metropolitu českého, *Bedřicha*, po něm vše dobré podporujícího našeho p. *probošta*, taktéž i městského starostu p. *Aloisia Landfrasa*. Dále o: k. loďmistra z Budějovic, p. *Vojtěcha Lannu*, Pražského měšťana a obchodníka p. *Brabce*, posléze i jednoty tovaryšské v Olomouci, ve Vídni a v Praze, kteřížto všickni jednotu naši nejednou mravní a hmotnou pomocí obmyslili; což jim Bůh mnohonásobně odplatí! —

Že ale o jednotách tovaryšských milému Blahověstu píšu, nelze mi k vůli dobré věci posléze *nezatoužiti* i na to, že dotčené jednoty po vlastech československých posud

jen tuze zřídka jsou rozšířeny. Pokud vím, v Čechách jediné Praha, Budějovice a Jindřichův Hradec, v družné Moravě jen Olomouc, Jihlav, Sternberg tovaryšskými jednotami se honosí. Čím to, že starokatolická *Plzeň*, průmyslný *Liberec* a *Warnsdorf*, *Litoměřice*, *Brno* a j. posaváde jich nemají? V Prusku, v Bavořích, ano i v horním i dolním Rakousku zhusta i menší města dosti četnými jednotami tovaryšův se mohou vykázati. Kéž brzy i u nás tak jest! Mravně povznešení, ano i hmotní blaho mladšího řemeslnictva na mnoze od toho závisí. — A nyní s Bohem! — To-li bude vděk, příště opět něco.

[Morava.]

Z Brna v Lednu 1858.

Jak skvěle naše Dědictví vzrůstá, dokazují zřejmě účty za minulý rok. Po zapravení veškerých tiskových útrat zbylo z loňských příjmův 17682 zl. 31 kr. str., ježto pokladnici zvýšily tak, že vládne teď jistinou 57,561 zl. 49 kr. str., prodajné knihy na skladě nepočítajíce. Život sv. Kapistrána bude zajisté i *vzdělancům* vítán, jelikož vedle části mystické obsahuje mnoho důležitých událostí, vážených z historických pramenův až dotud neupotřebovaných. Koho nebude zajímati dopisování svěťce Kapistrána s naší šlechtou? Žádoucí tento spis objasní opět zřejmějše dobu v životě národu našeho tak osudnou a po dnes na mnoze *stranně* pojímanou! — Ku podivnému zdaru Brněnského i Pražského Dědictví napomáhá nejvíce neunavený *Šebestian Rubíněk*, jenž za několik rokův svého pozeňnaného putování již asi *čtyry tisíce* údův nasbíral. Na svých neustálých poutích, ježto koná ve dne v noci od osady k osadě bez ohledu na počasí a úsměšky, bez naděje na nějakou odměnu časnou, domáhá se náš Rubíněk také almužen na stavbu monumentálního kostelíčka u ochrannitely Brněnské a obrací zřetel k jednotě zakládané v prospěch svatovítského chrámu v Praze. Účastenstvím p. *Šmídkovým* v jednotě sv. Klementa získal náš lid v Brně velmi oblíbeného vzdělavatele a výborná pojednání téhož učence pokládají se za pravou ozdobu *Hlasu*.

U Rajhradu v Lednu 1. P. 1858.

Jak blaze působí svaté obřady církevní v ducha zbožného lidu našeho, viděli jsme v Rajhradě, když tam JExc.

nejdůst. náš pán a biskup *Antonín Arnošt* ctihodného pana Ptáčka vysvěcoval na kněžství. Byl to zřetelný důkaz apoštolské horlivosti milovaného velekněze, an si nestěžoval *trikrát* podnikati cestu do Rajhradu, aby nadějnému synovi sv. Benedikta podjahanství, jahanství a konečně i presbyterat udílel v přítomnosti zástupův nábožného lidu našeho. O císařských hodoch slavil náš novosvěcenec též v Rajhradě své *prvotiny*, jimžto zvláštního lesku dodala řeč výmluvného kněze *Kuldy*. Že učený pan kazatel neopominul poukázati na důležitost klášterův v naší době a v našem národu, netřeba připomínati těm, kdo znají bohoduché snahy jeho. Netoliko duchovenstvo světské, ale také řeholníci za předešlých několika desetiletí nemálo byli ochabovali v povolání svém, zapominajíce vzdělávati *roli dědičnou*, mysl, srdce duší *národův*. Teprve od málo rokův, co se zájmy církevní i u Slovanův probuzují, obrací se zřetel kněžstva našeho k domácímu jazyku a vlasteneckým dějinám. Není tomu dávno, co se u nás důkladnější známostí řeči národní mohl vykáhati jedva ten, kdo se s nějakým spisem odvažoval do veřejnosti. Jiná však již nastala doba, jiné činí se teď požadavky. Nábožné čtení, dobré knihy staly se i u nás výbornou, neodbytnou pomůckou v duchovní správě. Spisy pak brousí a šlechtí se mluva a rozdaluje těsný obzor farníkův, čímž se nutno zvelebují i *homiletika* a povznášá *věda* církevní. — Kněz vida totiž, kterak přestupují svěřenci v osvětě a vzdělanosti, nesmí se opozdívati u vědách a umění. —

Že se v Římě také k slovanské literatuře slušný zřetel obrací, naplnilo nás mnohou srdečnou radostí a útěchou. Nejsme-liž my stejnorodé dítky jedné matky? Nepotřebuje-li také Slovan nějaké výtky? Nové uspořádání akademie Kviritův v posvátném Římě jest vzácnou událostí v dějinách církevních našeho národu. Řím jest srdce, z něhož proudí do všech údův, ke všem národům svatá životní krev nauky Kristovy: pročež se opět vraceti musí do středu svého, aby nové síly oživující nabyla. Do Říma měli by všichni národové katoličtí posýlati plody své duchové činnosti (knihy). V hlavním městě Církve svatě slušelo by také všem národům zakládati pevná stanoviště. Před věky k tomu prohlédáno s chvalnou péčí a nešetřilo se obětí. V té pak míře, v jakéž se později závazky národův s Římem trhaly, zacházely také znenáhla jejich ústavy, ho-

spice a domy. Němci svůj chrám *d' Anima* obnovili již před dvěma roky. Jiho-slovánům opatřil J.E.M. Zahřebský p. kardinál *Jiří Hauk* kapitolu sv. *Jeronyma*. Taktéž se domahají Poláci svých dávných práv. Kdož medle ujme se nás? Dům českoslovanský v Římě byl by ovšem hezký příspěvek k naší tisícileté slavnosti. — Proslychát se, že se k hrobu sv. kníza apoštolských vypravuje nejdůst. p. biskup Budějovický, Jan Valerian. Kým by se mu poštětílo podobné dílo pro náš národ ve středu sv. Církve uskutečniti, jakýmž oblažil Illyry Záhřebský p. kardinál.

U Květnice na Moravě na den sv. Anežky 1858

Náš slavně panující papež Pius IX. nařídil, aby v akademii „*Dei Quiriti*“ v Římě byl utvořen zvláštní *odbor slovan-ský*, do kteréhož i p. prof. *Hattala* z Prahy za člena byl zvolen. Tím sv. Otec křesťanstva, hlava Církve, patrně dosvědčuje před světem, že i Slované mají hlas a plné právo, zasedati ve sboru věd a vzdělanosti. Není-li to moudré zařízení sv. Otce patrně k zahanbení tak nazvané humanitní vzdělanosti u některých národův, kteří chtí tvrditi, že prý Slované již tím projevují se býti odsouzenými k *porobě*, poněvadž říkávají *msi svatou sloužití*? Odpust jim Bůh, naprav je Pán! — — — Tyto dny sem přečetl nejnovější dílo geniálního *Albana Stolze*: „*Besuch bei Sem, Cham, Jafet*“. Jakkoli mne to velice těšilo, že se tak chvalně zminuje o našem drahém *Vács. Frostovi* (str. 13), který, mimochodem řečeno, má tentýž dar, jako Stolz, ten totiž, že umí každou, obzvláště abstraktní pravdu, nadmyslné pomysly vysvětliti překvapným podobenstvím ze světa smyslného: nicméně urážel mne ne-jeden úsudek o slovanském lidu (str. 50, 52). Jinak ovšem i to zase přivodí nás k smíření, že bez hledův bičuje i vlastní rodáky své, ku př. str. 250, čině řeč o tom, že každý národ má sebe za nejlepší a za střed ostatních; píše: „U nás (Němců), *kde národnost nemá hrubě zprízněné půdy*, projevuje se sobectví ještě hnusněji, jelikož se obmezuje na to nepatrné *já*“. — Na ledakterém prý německém studentu bývá poznati, kterak jeden celý rok pokrmiv se slamou a bodláky filosofickými, se domnívá, že si duch světový právě v jeho hlavě na venek provrtal díru, jízto nyní jasně a mocně vykukuje a vesmír přehlídá (str. 251).

Výborný časopis *Oesterreichischer Volks-*

freund v č. 12. pod artikulem: „Von der polnischen Gränze“ udává, že šlechta polská nyní má hlavu plnou ideí panslavistických, což prý ruské vládě přichází vhod: „Nedá se zapřít!“ — končí se staf, — „že panslavismus, pakli se ruská vláda opravdu za ním unáší, Německu jednou nebezpečným býti může: a nejbliže na půlostrově balkánském své výhody a svůj osah hledati bude. Nevím, mnoho-li pravdy v té zprávě, tolik ale jisto, že bychom sobě všickni Slované, Neslované katolického smyslu a rozumu, horlivě všimati měli balkánského poloostrova. Tak veliké věci se stoji. Teď čas příznivější než kdy jindy několik millionův křesťanův, bratří našich vyvésti ze zmatkův řeckého rozkolnictví a uvéstí do lůna jedině pravé Církve. — Tak my chápáme panslavismus! Takovému-li panslavismu porozuměli Poláci — *dobře!* Není to leč ovoce ducha katolické lásky, jež si přeje a usiluje, aby všickni lidé k poznání pravdy a v jednotu pravé Církve přišli. Takáto snahánilkomu neubliží ani Němcům, nýbrž prospěje. — Ostatně jest ten *Oester. Volksfreund* zcela konservativní, katolicko-politický časopis a výborně jest redigován. I já mám z toho velikou radost a čtu ho rád, ačkoli jsem Slovan, ale — *katolík.*

Od Telče na Moravě v Lednu 1858.

Čtený dopisovatel oď slovenského pomězí praví v posledním sešitu *Blahověsta*, že by mělo býti obecnou zásadou katolického duchovenstva nepodporovati časopisův, jež odhodlaně nestojí ku pravdě. Naše venkovské kněžstvo prohřešuje se u záležitosti této v skutku dosti četně. Z většího dílu z nečasné ústupnosti a povolnosti k spoličtenářům odbírají se mnohdy listy, ježto nesusouhlasí s náhledy, se zásadami, s věcnými zákony Církve — ba jim zrovna na odpor jsou. Nemíníme tu ani *Pražské*, ani *Slovenské Noviny*; neboť jedny i druhé šetří ducha katolického. Stránky této na vlasteneckých časopisech dlužno vděčně si všimati a tudíž jim upřímné podpory poskytovat, zvláště v narušených městech moravských. V písemnictví zajisté dvojnásobnou váhu má výrok: „*Kdo není s námi, jest proti nám!*“ Co se dotýče *Slovenských Novin*, vycházejících ve Vídni, těm zvláštního půvabu dodává příloha, výborně řízený *Světůzor*, jenž se zavazuje důvodnými pracemi vykazuje z oboru církevních dějin. — V našem obyvatelstvu zmáhá se chvalitebný obyčej, rozmanité ka-

lendáře kupovati a napotom vzájemně propůjčovati si je ku čítání. Když se totiž deset osadníkův umluví, že si každý z nich jiný kalendář objedná, mají z toho tu výhodu, jako by si byli po desíti rozličných kalendářích opatřili!). Kýžby se u záležitosti této nepohřešovalo správné ruky a žádoucího vlivu vel. duchovenstva, aby se všady valného průchodu do příbytkův křesťanských dostalo kalendářům, jakož jsou: „*Moravan, Poutník, Sborník, Školník*“ atd. Nemalé pohoršení způsobil u nás kalendář vydaný pod názvem: „*Katholische Volksschule.*“ Pod vábívým tímto názvem skrývá se mnoho nesmyslu a roztrušují se náhledy. Naše učitelstvo dobře má, že se k blběmu a nepoctivému tomu spisu nezná, jenž v žádném ohledu jeho potřebám vyhověti se nesnaží. — *st*—

Ze střední Moravy v Lednu 1858.

Ve svazku I. druhého dílu *Blahověsta* poslána do světa žalostivá Jeremiáda. Na zvláštní vybitnutí budí mi dovoleno, tomu p. naříkákoví ve jmeu Moravy odvětit. — Buď jest to *krátkozrakost*, nebo jakási tajná *nechuť* a *nepřízeň*, když na př. Slovák neb Moravan tvrdí někde, že vše, což činí pro spisovní jazyk, činí *pro Čechii* a nikoli pro sebe. At jest tu pohnůtka jakákoli, Slováci tak smýšlejíce, hřeší, jakobycho my *Moravané* hřešili, kdyby Hanák, Slovák a Valach urputně svého podnářečí se držel pod zámínkou, že jest povinnost, nenechatí zaniknouti podnářečí, nýbrž snažiti se, aby ono — co *nejkrásnější* — obdrželo *vrch*. V tom ohledu jsou ovšem *Germani*, sousedé naši, *moudřejší*. Ač v tom jsou nešťastní, že politika rozdělila jednotu jejich na drobnůstky, ba třísky: nicméně jeden a krásný jazyk spojuje všechny mohutnou páskou. Bavor a Prusák, Rakušan i Šváb předsvědčení chová, že vše, což činí pro spisovnou řeč německou, činí ku zvelebení *celého Německa*, a nikoli *Saska*, jehož podnářečí jistými nahodilými okolnostmi spisovní řeči bylo se stalo. Jedna jí musí býti: a kdož by tu jen na okamžik váhati mohl, *české* řeči

*) Takovou měrou daly by se nejsnadnějším způsobem zařídití též *knihovny* po městech a osadách našich. Sto osadníkův u p. dej si slovo a vedle moudré rady zkušeného svědomitého kněze kup každý jednu a sice každý *jinou* užitečnou knihu. Tak přibude pojeďnou *sto* knih na osadu, a tudíž *sto* rodin půjčující sobě navzájem knihy bude mítí co čísti po celý rok. *Red.*

palmu přednosti podati? Důvody toho rozkládati, bylo by vody do Vltavy dovážeti. Pokud namítají Slováci, že *jich nepodporujeme*, odpovídáme, že nám v tom velmi krivdu činí. Jest-li kde upřímná sdílnost panuje s každým životným pohutím národním na sousedním Slovensku — jestli to na Moravě. Morava zajisté v dotčeném ohledu to *srdce* plné citu a lásky, uprostřed geografického těla národů slovansko-rakouských. Kdykoli nějaká kniha vyšla na Slovensku, moravské duchovenstvo zavádělo sbírky písemné (subskripce): ano i ubozí *alumni* snášeli a dávali poslední groš, utrhli druhdy ústům svým lepší sousto, jen aby slovanské knihy hojný odbytměly, a to ze samé radosti, že se Slovensko zdvihá, že se tam zvelebuje literatura. Takovým během na *sta* knih, vydaných na Slovensku, odebráno na Moravě. Skultěty-ho básně, Holly-ho díla, Kollárův cestopis a Slávy dcera i Slávy bohyně, cestopis Hurbanův atd. stkvělými toho jsou důkazy. Málo který mladší kněz bude na Moravě, v jehož bibliotece byste dotčených spisův skvostně vázaných nenašli! Pokud se jich ale na Slovensku, pro něž, rovněž jako pro nás, psány byly, více neodebralo, za to nemůžeme — *my*. Časopis „Cyrill a Method“ byl dle možnosti na Moravě podporován; my jsme dopisovali z Moravy do něho, co jen možná; *my* odbírali dle možnosti. I proč na Slovensku nedošel většího účastenství? Vždyť už i ta čest ovšem stála za mnoho, že v slovanské Virginii vychází Časopis, nesoucí na čele jména slávských Blahověstů? A kdyby z *vlastenecké* chlouby hojné podpory v Slovensku naleznu, nebylo by se podařilo sokům, píseň umrlčí jemu odzpívati!

U nás na Moravě jsou nejedni rázní, výteční spisovatelové. Kdož nezná na př. slavného starostu Dědictví sv. Cyrilla a Methoda *Sušila*? Kdo nezná výborného Dr. *Fr. Škorpíka*, faráře Bohdalického, spisovatele *missií* tichomořských? Kdo jemnocitého, hlubokého *Tomáše Procházku*, neunaveného *B. M. Kuldu*, a jiné, jichž spisy co do *ducha* i *formy* vším právem *klassickými* nazvati slušno. Ačkoli nemůžeme říci, že jejich spisy, pokud snad vyjmeme spisy *Kuldovy*, velkého v Čechách došly účastenství: nicméně předce sobě *spanilomyslní* jich autorové nikdy veřejně na Čechy nenařikali, tím méně hrozili, že se pro netečnost od Čechův odtrhnou. Ano tyto naši výtečníci by to za veliký hřích byli pokládali, něco podobného jen z úst

vypustiti. Avšak tito ušlechtili duchové dobře vědí, že *muži náleží, sloužiti věci* a nikoli *osoblivým zdáním a choutkám*. Kdyby každý spisovatel na Slovensku prohlédal k věci podobným způsobem: pak přestaly by nářky a *uně* by se upevnila na věky. Ale *pýchou* přišlo všecko zlé na svět; *drobení-se* jest jistou známkou — umírání. Neprátelé naši vidouce, jak sobě vedeme, potutelně pokřikují a volají: „*Vy nesvorní Slávové!*“ Ať vystoupí jeden bratr Slovák, jenž v jakékoli záležitosti přišel na Moravu neb do Čech: nenašel-li u nás na Moravě bratrských srdcí? Kdo hájí čest *dratarů* proti utrhačným řečem a pomluvám jistých lidí a stránek? *Čechové*, jak knihami, tak novinami. Než mlčme, již o tom, ač známo nám Moravanům, že by bratří Čechové i na skutky, na živé důkazy bratrské lásky své k Slovákům dobře ukazovati mohli. — U nás na Moravě *idea* národnosti jako každá mladá myšlenka vřelého docházela účastenství. Stoupenci její byli nejvíce *mladíkové*, odchovaní na mateřských prsou svatě naší Cirkve, nadšení duchem Božím a planoucí *všelikou obět* přinést na oltář v čas; a tudíž s plamennou vroucností podporovali každou snahu vlasteneckou ovšem i na blízkém, milém Slovensku, z celé duše si přejíce, aby jako v nás jedna krev koleje, tak: jedna nás spojovala řeč spisovni. — U nás platí co heslo: „*Nedbati na čest osobní*, jen když kvete veškeren národ náš. — Proto ještě jedenkrát voláme: „*Unitis viribus!*“ Drobení se, to smrt. —

Dr. B.

Dodatek redakce. Přijímajíce a podávajíce hlas tento z Moravy, nadějem se, že se v katolickém týdeníku slovenském nepotká s takovými výklady, jakových se nám při konci minulého roku dostalo za upřímná bratrská slova, jež jsme dodali k listu šlechtetného Slovák, toužícího na různění naše. Umínili jsme si, že proti krivým útokům svých bratří již nikterak hraditi se nebudeme; na *obranu sebe* v příčině pravopisných různic na Slovensku *nepoví Blahověst ani slova*. Jinak arci nemůžeme a nebudeme leč opětovati vždy na novo: „*Různění, drobení, trhání dávných svazkův mezi námi to naše zkáza!*“ Aneb není-li pravda ta *významnými písmeny* vepsána v historii národu našeho? — Možná-li, by z *nedobrého semene* vyniklo *dobré ovoce*? — Bůh sám tedy vše napraví! Co se dotýče nás Čechův, Moravanův, Slovákův

kův a Slezákův, upřímně stojících k dávne jednotě, nám nezbyvá leč věrně a horlivě pracovati na roli dědičné. Nechť si již bratři Slováci sami *pro sebe* zakládají květnice a sady. Bůh jim požehnej! — My se jich proto ciziti nechceme, aniž hodláme krivditi komu z nich. — Ostatně dost možná, v krátce se ukáže, zdaž Čechové a Moravané, stojíce proti různění, hledali *vlastního* prospěchu čili spíše *společného*. — Bůh dej, aby pak nebylo pozdě! —

[Rakouské Polsko.]

V Krakově d. 29. Ledna 1858.

Nebude Vás v Praze tajno, jakovou ztrátu nedávno tomu utrpěla Církev naše v Haliči. Mním tu smrt výtečného kardinála metropolitě Lvovského *Michala Devického*. Po věku jeho sice a ocháblosti tělesné ovšem nebylo lze jinak leč připravovati se na blízkou smrt; nic však méně vždy nás překvapila. Než jak pěkně výtečný tento velekněz dokonale pouf svou na zemi! Právě jsem přečetl poslední list našeho času, (kterýž i Vy častěji ovšem slušně chválíváte) a tu zlomky z poslední vůle kardinálovy. Jaká pěkná, katolická obráží se v nich duše! Srdce mne nutí, některé zlomky ze zlomků těch vetkat do listu avého.

„Jsem země a popel,“ tak píše příkladně sluha Boží. „Bůh v Trojici svatě Jediný podle nestihlého milosrdenství svého ráčil mne stvořiti k obrazu a podobnosti svému a povolal mne k náměstnictví milosti nejdražší krví Syna svého jednorozného dobytých veškerému světu; abych pak mohl poznati svatou vůli Jeho a podle ní spravovati myšlenky mé, řeči a činy. dary Ducha svatého ráčil mne podporovati, začož neskonalemu milosrdenství Jeho nechť jest chvála, Amen.“

„Velebě Stvořitele, Boha svého, a skládaje Mu nejpokornější díky, pokud to jen dověsti může tvor před obličejem Stvořitele za tolikera dobrodiní, jež jsem z vůle Jeho svatě v životě svém okoušel, padám na kolena svá i vzývám milosrdenství Jeho, aby se při poslední hodině mé nade mnou ráčil smilovati, podle množství a velikosti dobroty své, nepravosti mé zakladiti a připustiti mne do věčných příbytův svých.“

„Stráviv z milosti Svrchovaného 83 let, cítím, že mne již opouštějí tělesné síly mé. Pokud jsem ale při plném rozumu, zůstávuji následující osvědčení poslední vůle mé:

Nejprve se zbožnou úctou a synovskou poddaností skládám díky J. Svatosti papeži Piu IX., pánu našemu, kterýžto chtěje tolike-

ré milosti a ohledy, propůjčené mi od pamětihodných předchůdcův svých uvěnění nadobytou milostí svou ráčil mne povznést na důstojenství kardinála, obřadu našemu dodati slávy a nejvyšším vyznamenáním obdariti hierarchii ruskou.

Posledním vzdechnutím svým jest nevýslovná vděčnost a modlitba, aby Bůh všemohoucí J. Svatost obdaril mnohými lety na nejvyš blaženého panování nad světem katolickým i aby mu dal viděti vítězství pravdy a jednoty katolické na celém oboru země.

Dále skládám neponiženější díky N. mocnáři, pánu milostivému císaři Rakouskému, králi Haliče a Vladomíra, že i mne samého i duchovenstvo mé s pravověrným lidem obřadu mého v laskavé ochraně své ráčil zachovati. Doufám též v dobrotu císařského srdce jeho, že nástupce mé a všecko duchovenstvo i lid obřadu mého sjednocený se Stolicí římskou v laskavé ochraně své míti bude. Převelebnému duchovenstvu vyššímu i nižšímu arcibiskupství mého i věrným Kristovým, náležejícím do této diocese zůstávuji upřímně blahoslavenství mé a pobožným modlitbám jich poručenu činním duši svou. Bohdejž, by duchovenstvo veždy se drželo v jednotě se sv. Stolicí apoštolskou a v této jednotě bedlivě utrzovalo lid, svěřený péči své. Bohdejž, by pamětlivo na příkaz Krista Pána: Dávejte císaři, což jest císařovo, a Bohu, což Božího jest, neustávalo v poslušnosti, věrnosti a oddanosti k N. císaři Rakouskému a tytéž ctnosti vštěpovalo věrnému lidu.“ —

Jinak jsou v poslední vůli té rozličné odkazy, z nichž patrné, že výborný metropolita nezapomínal na milosrdenství a ještě po smrti své hleděl sloužiti, dobročiniti Církvi své a služebníkům jejím. Bůh mu dej, zač prosil, odpočinutí věčné a slávu nebes. Co mne obzvláště dojala, těšilo, jest: nebožtíkova láska k jednotě v Církvi svatě, jeho touha, by se udržela, rozšířila, utvrdila na věky. Hle, to poslední takorba modlitba jeho, to hlavní odkaz, jež zůstavil duchovenstvu a národu ruskému. Bůh sám rač takové svaté touze požehnat i církvi ruské v Haliči naší dáti pastýře oživeného duchem Božím, naplněného láskou svatou, dej jí kněze, důstojného kráčeti šlépějemi výtečného kardinála. —

Co se dotýče novin církevních z našeho staroslavného Krakova, nelze mi hrubě co zvěstovati. Ale předce něco. Jak víte bezpochyby sami, strávil tu u nás na Zvěřinci důst. kněz Dr. *Mayer* z Prahy, vyslaný od J. Em. p. kardinála Vašeho za příčinou oprav klášterův a řádův. Nechť jsou kroky a sna-

hy jeho požehnané! Jak ho asi dojmouti musilo, jak by těž bylo Vás dojalo podívání na to, což se d. 24. Ledna u Dominikánův dělo. Povím to krátce. Naše početné řemeslnictvo bohumilým způsobem zavázalo se jistým pořádkem, *sbíratí mezi sebou příspěvky* na spálený kostel nejsv. Trojice. Všecky pořádky shromáždily se na mši svaté, a po té dali jsou starší jich ve jmenu celé bratřípřevorovi kláštera slavnou připověď, že neustanou pravidelně pomáhati mu ve svaté práci. — Tento jediný čin, tuším, nemálo váží za našich časův. Províváť jim duch Boží, který, jak se nadějem, tudíž novým katolickým životem nadchne památné, nepřízní věku ovšem nemálo kleslé korporace. — Sláva jim!

V. S.

[Zahraničné katolícké vlasti.]

Z pruského Slezska o Novém roce 1858.

Vaše provolání, pane redaktore, které jste ráčil připojiti k druhému svazku druhého dílu třetího ročníku Blahověsta, že totiž „každý katolický hlas, každý list katolický, milý a žádoucím byl a bude Vám listem,“ dodává mně smělosti, že se opovažuji Vašemu Blahověstu několik řádkův psáti. Jest to sice *událost nepatrná*, kterou tuto oznámiti zamýšlím; avšak při své nepatrnosti může se přece považovati za *znamení*, že i u nás se počínáme probuzovati ze spánku netečnosti k věcem a důležitostem náboženským. Nuže tedy k věci!

Na hranici mezi Malými a Velkými Hosticemi vedle cesty, která vede k Opavě, dal — (jak jsem to z úst mého dědečka slyšával) — hrabě z Chorinských Ignác, bývalý pán na Velkých Hosticích, postaviti kamenný kříž. Během časův ale kříž ten se tak porouchal, že za mojí paměti stál zde již toliko holý podstavec, asi na sáh a dva střevice vysoký se znakem p. z Chorinských, a s letopisem od r. 1777. Když r. 1826 při zrušení panské roboty se zdejší pozemky jak panské tak i sedlské přemířaly, a z důležité příčiny dosavadní hranice pomkla se o několik sáhův do polí, které přináležejí k Velkým Hosticům, jmenovaný podstavec zůstal takovým způsobem na poli, přináležejícím k Malým Hosticům. Tak stál po mnohá léta opuštěný, nevyšímaný, až se ho během minulého roku ujal s pomocí Boží Jan Tengler, šafář na zdejším panství p. hr. z Sprinzensteinu. Bůh mu to zaplať. Jmenovaný muž, nešetře obilí, vyžádal si povolení od pána na Malých Hosticích p. z Gelhornu, aby se tento postavec z jeho polí (kde až dosavad

stál) vyzdvihnouti, a na nynější hranici, na polích p. hraběte z Sprinzensteinu postaviti mohl, k čemuž byl i od p. hraběte povolení obdržel. Hned na to se k práci přikročilo, a podstavek onen se přestavěl, a tak nyní překrásným mramorovým křížem a pozlacenou sochou našeho Spasitele opatřil, tak že každého okolojdoucího mile překvapuje.

To jest událost, kterou jsem si předsevzal, Vám oznámiti. Však ale nepokláděj mně to žádný za přepiatost, že se míchám do záležitostí, které mně nepatří. Poněkud to i já nahlížím. Než pomyšlení, že píši lásce bratrské, lásce, která nečiní nešlechtné, nemyslí zlého, ale spolu raduje se v pravdě, bylo mně pohnůtkou, že jsem se opovážil, tyto řádky psáti. —

F. P., sedlák.

Od Varty v Lednu 1. P. 1858.

Těšilo nás velice, že sobě Blahověst všimá věcí a dějův církevních, podáváje o nich svým čtenářům zprávy. Obzvláště nám to milé, že obrací zřetel na unii, kteréž způsobem, volajícím do nebe, v bývalých krajinách polských násilí a zrada odzpívaly. I byli jste dobře zpraveni, že jsou se v posledním unituském biskupství Chelmském jistí lidé o cosi podobného úkladně pokoušeli. Pravda, což psáno Vám od hranic polských. Zatím, bud Bohu chvála, v jedné, druhé věci se nepodařilo, pánům, již by rádi byli biskupa strhli a duchovenstvo na cesty, vedoucí ku krivému „pravoslaviu.“ — Velikou bude pak jim ovšem i na přístí časy překážkou, že nyní v Římě dobře vědí o všem, což se děje u nás v království Polském. Ostatně *osud*, s kterouž se potkala kniha kanovníka Chelmského *Pocięja* mnohým otevře oči, a možná, že i spisovatele zadrží na dráze — odvrátí od propastí, ku které chvátil. Dotčený p. kanovník zajisté u nás pokládá se vůbec za člověka, na jehož věrnosti k Cirkvi katolické nelze hrubě se spoléhati. Kdo ví, zdaž by se za jistých okolností, čehož ale nás Bůh uchovej! — nestal v jistém ohledu a do jisté míry následovníkem — nešťastného *Senéška*.

Než já chtěje Vám psáti o nás, bezděky zašel jsem na hranice Poznaňské! — I mohul Vám skutečně oznámiti nejedny utěšené věci, ježto se dějí v krajinách. Pomlčím o poměrech našich občanských, národních (v ohledu tom děje se nám jako — Polákům pod vládou, ježto by nás ráda odcizila národu našemu —): literatura, mravní, náboženský život přede vším leží mi na srdci. Vědomo Vám, co nám hrozilo až do časův, kdežto výborný náš metropolita svaté paměti *Martin*

Dunin pozdvihl se na obranu Církve a neštil se pro spravedlnost jíti do vazby. Neohrožený biskup se svým suffraganem v Hnězdně vyšli z boje tohoto vítězně, a od té doby zmohla se u nás spasitelná reakce proti neblahému duchu německé filosofie a záhubné netečnosti náboženské. Naše semenisko v Poznani oživilo; péči výborného metropolity dostalo se tu mladým bohoslovcům důstojných učitelův a vůdcův, již byli, jako *Alzog* a *Bittner*, obzvláště pak naši kněží: *Janiszewski*, *Respadek*, blahoslavenými křesťeli a množiteli ducha, smýšlení, snažení církevního¹⁾. Tehdy počal se i v literatuře objevovati čilejší katolický život. Povstalo několik časopisův, z nichž každý tu ve škole, onde v životě háje národnost, touž měrou více méně rázně hlásil se k Církvi katolické. Zachoval se z nich po dnešní den důkladný „*Przegląd*“ se svou „*kronikou*“, časopis to, na kterýž možná hleděti s chlubným vědomím. — Jeť to revue katolicko-národní, jakových, tuším, nemnoho v Slovanstvu, jest to časopis, jehož redaktor vždy se ohlíží po hvězdě, vedoucí k věčnému Betlehemu. — Naše dávnější „*kronika kościelna*“ zanikla sice: avšak „*Przegląd*“ ač ho vydává nekněz, milou jest nám náhradou. — Jinak ovšem na roli národní literatury neobjevuje se tolik plodův a spisův bohosloveckých, jako v Němcích; ano s bolestí to pravím, v ohledu tom se málo, pramálo děje u nás. Zatím však přece role bohoslovecké literatury neleží ladem a díla mnohých spisovatelův a básníkův našich oživena jsou vroucím duchem katolickým. Vzpomeňte si jenom na zbožného *Lenartowice*, jehožto básně vydávají se u Županského v Poznani. Dobře o něm pověděl dopisovatel *Poznański* v *Krakovském* „*Dodatku*“: „Cít jeho vždy jest ušlechtilý, víra náboženská upřímná i vroucí. Od některého času potřhal všechny struny na loutně své, a na jedné toliko hraje pro nadšení zbožné své duše. — Jeho „*Błogosławiona*“ pojistila mu tuším neposlední místo mezi miláčky zbožných srdcí v národě našem. — Nedávno vyšlo nové vydání básně jeho „*św. Zofia*.“ Mimo to sluší podotknout, že theologickou literaturu naši obohacenou překladem *homilií sv. Augustina*, malým ač milým spiskem nebožtíka kněze *K. Antonowice*. Nákladnou úpravou opatřeno jest vydání několika starobylých památek literatury křesťanské v Polště. V nákladné knize té jsou některá tak řečená *kázání* vyňata ze starého kodexu v knihovně Hnězdněnské. K

vzácným památkám těmto jako na ukázkou přidáno překlady polské (staré a nové), české, staroslovanské a korutanské žalmy 136. *Super flumina Babylonis*. Všecka kniha ta nevšední vyniká úpravou. Snímky jsou překrásné, format, papír a tisk, vše svědčí, že šlechtňý nakladatel peněz nelitoval z lásky k vlasteneckým památkám. I tážete se po jmenu jeho? — Jest to výtečný hr. *Titus Działyński*, u něhož v Kurnikách nalezl byste pravé museum našich památek, v jehož srdci plane oheň lásky k víře a k ctnosti předkův. — Na důkaz mohl byste si přečísti list, kterým šlechtňý hrabě vydané to dílo věnuje knězi biskupu *Brodziševskému*, kterýž byl zároveň s apoštolským metropolitou svým, nesmrtelným našim Martinem, za nebožtíka krále Bedřicha Viléma trpěl pro svobodu Církve. Ano, kdybyste přišel na statky jeho na Kurnik, družina sester milosrdných, prostranný dům, kterýž se jim na příští rok zariadí a odevzdá všecken, domácí rád a život ve šlechtěném tomto domě dosvědčí vám, kterak se probouzí a zmáhá dávnověká pobožnost a horlivost katolická v národě našem. Než na tenkrát čas, ukončiti lista nechati sobě něco k příští potřebě. Bůh s Vámi! π.

Z Paříže v Lednu 1858.

Úžasně zprávy o krvavých pekelných úkladech jistě neukrocené a neunavené družiny, jež chtěla zavraždit císaře a zanítiti požar nové revoluce, doletěly k Vám do Prahy mnohem dříve, než Vás dojde list můj. Zatím ruka Všemohoucího zachránila Francii pokoj. Císař, kterého jedoucím do divadla, podivným, právě pekelným nástrojem zavraždit chtěla spiklá rota, ušel nastrojené záhubě, ačkoli mu podroen kočár a zabito koně, ačkoli před ním klesl raněný adjutant jeho, general *Rogat*. Vůkol něho zůstalo na místě více lidí zabitých; nad to napočítáno přes sto raněných. Smutné, hrozné to místo; strašné to časy, kdežto se dějí takové věci! Někteří původcové strašlivého zločinu schytáni jsou; a bez pochyby, že se poněkud odhalí propast, nad níž se potácí Evropa. Jsouť to hlavně Vlachové, kteřížto se byli účastnili v posledních revolucích, jsou to nešťastníci, jež, jak se zdá, vypravil do Paříže zloduchý *Mazzini*, zlotřilý ten a vševládný takořka náčelník demagogův. — Krvavé úklady ukuly se bezpochyby v Angličanech. V krátce dozvíme se více o tajemných pletichách, o strašlivých piklech nectné je propagandy, která jedem a dýkou, zásadami bezbožeckými, krivo-

¹⁾ Kněz *Alzog* působí nyní ve Frýburgu, kněz *J. Bittner* jest profesorem ve Vratislavi. Red.

přísežnictvím a všemi obyčejí usiluje vyvrátiti základy všelikého řádu v Evropě. Prozatím arcí víme bohužel dobře, že se jí v Evropě nemálo již podařilo. Vidnoť, věk náš že padl do časův těžkých neduhův a osudných zmatkův a bouří. Bůh dej, ať se po bouřkách dočkáme pokoje, a národové vyvážnouce z té závratí, dojdou nového života na výsluní pravdy a pod vládou milosti Páně.

Než dosti o západě. Vizme teház na východ! Upírají tam zraky odevšad. Možná-li slovanskému srdci neobraceti se po stranách, jež zove přesladkým jmenem *otčiny*, jež mu jsou vlastní?

„Rusku nastala nová epocha“ — tot heslo, jež nyní častěji slycháme od svých, od nesvých. Jsouť lidé, kteří též ukazují na rozsáhlé a veliké povolání, ježto národu našemu připadlo na svaté vinici — na vznešeném díle apoštolatu obecné osvěty a vzdělanosti. Kdo má oči k vidění, nemůže se tomu diviti. Ohromná říše, ježto se rozprostírá od Visly až za Kamčatku, od břehův Kaspického moře až k vodám Ledového oceanu, mnohočetný národ, jež nadal Bůh krásnými dary, mohou v rukou všemohoucí lásky Hospodinovy nemalé věci vykonati. A proto zdá se ovšem i nám, že Rusii čeká veliká, skvělá budoucnost. Bůh jí takorba poddal severní polovinu Asie, obývanou národy, sedící dosavád ve stínu smrti. Rusko má národy ty vyvésti ze stínův těchto; Rusii naznačeno jest od Boha určení, modlářskou Asii odtrhnouti od hnusných těchto model, uvéstí ji na službu Bohu živému a podrobiti ji lehkému jhu věčného Slitovníka — získati ji Kristu. Srdce se mi ve prsou šíří, pomním-li na taký konec. Než bohužel konec ten, po mém zdání, leží ještě daleko — předaleko. Rusie musí prvé vzdělati sama sebe; onať musí z lůna svého vyvrhnouti leckteré jedovaté živly, kterýmiž ji obdařil rozkolnický jih a nevěrecký západ; ona samať musí ze mrákot proniknouti k pravému světlu a navrátiti se ke koupeli smíření a lásky, čili ať zřejmě dím, navrátiti se ku pramenům pravé osvěty, pravé svobody, pravého pokroku, do lůna Církve katolické. Jinák by potuchly naše naděje a všechna vzdělanost, kterouž by se honositi chtěla Rusie naše, lichým by pozlátkem byla, nikoli ale ryzým zlatem. Protož těší nás, že se u Vás i v Němcích pozdvihují hlasy, zakládají bratrstva, jež vybízejí k modlitbám za navrácení Rusův do lůna jednoty katolické. Totot jest je-

dna z životních otázek národu a věku našeho. Bůh dej, by ji pochopily oba! Jak mile stane se Rusie katolickou a slavný její národ, opravdově pravoslavným, pak ovšem nastane jí nová epocha. Církvi otevře se Asie, a lidstvo bude moci zpívatí nové Alleluja! Daleko do té doby daleko: ale zdaž nemůže Bůh po svém slitovně ukrátiti — urychlití časy?

Jak víte, v Ruské říši má se za dnův našich provésti emancipace sedlského lidu. Budeť to valný krok na dráze občanské svobody. Dějí pak se též rozličné jiné důležité věci, na něž nebylo lze ani mysliti, pokud panoval Mikuláš I. Než kdy budeme moci říci, že vzešla Rusům dennice svobody náboženské? Brzo-li dočkáme se těch časův, kdež bude pravoslavnému Rusu dovoleno, bez těžkostí a nátiskův svobodně přiznati se k víře katolické, jakmile se mu objevila v celém lesku věčné své pravdy? — Brzo-li to bude — nevím; doufám však, že po milosti Boží vzejde i taký den, vzejde národu našemu mimo všeliké chtění a snažení nepřátel pravdy. Do té doby buď zbrání naší trpělivost, modlitba, láska. M.

CÍRKEVNÍ KRONIKA.

Z Prahy. Několik tomu let, co světicí biskup Pražský, v Pánu zesnulý p. *Fr. Tippmann*, byv raněn mrtvicí, naprosto nic pomáhati nemohl J. Emin. p. kardinálu. Po smrti dotčeného p. biskupa, jak vědomo, J. Emin. vyvolil sobě za pomocníka v těžkém úřadě vys. důst. p. kanovníka *Petra Krejčího*, kterýž posledních let co generální vikář a druhý vrchní škol dozorce v arcibiskupství, s neunavenou pilí pracuje, nesl břímě dne i horka v rozsáhlé naší arcidiécesi. Sv. Otec o poslední tajné konsistoři prekonisuje ho za biskupa, nadal jej titulem starobylé církve v Oropě, ležící v nynějším asiatském Turecku. Sv. Otec chválí při té příležitosti učenost, vážnost, moudrost, bezúhonnost mravův a života, jakož i zkušenost v kněžském úřadě, kterýmiž vlastnostmi důstojný povýšenec v arcidiécesi naší vyniká. Nejdůst. jmenovaný p. biskup, rodilý diocesan Litoměřický, dokonál studia svá v Litoměřicích, kdež r. 1819. od tehdejšího biskupa Hurdálka na kněžství jest vysvěcen. Po té pracoval na vinici Páně ve své diécesi, až pak posléze co děkan Turnovský zvolen jest roku 1838 za úda vždy věrné kapitoly Pražské. Tu již nejprvé co kazatel a konsistorní rada, od r. 1851 pak co generální vikář pracuje, v ka-

ždem úřadě patrně dokázal *skutky*, že jest důstojen obzvláštní důvěry, kterouž k němu měli vrchní správcové církve české. — Z povýšení jeho nynějšího radují se četní citelové ve dvou diécesích. Bůh mu dej, ať po mnohá léta ku prospěchu Církve svaté po boku J. Emin. s pozeňáním pracuje v rozmlistí vlasti naší! K vysvěcení na biskupství ustanoven jest d. 28. Ún.

*— Na den slavný Rodičky Boží (d. 2. Února) dokonil život svůj jeden z nejšlechternějších potomkův šlechty české, opravdu vzorný syn Církve svaté, JOsv. *František Jiří* kníže z *Lobkovic*, rytíř německého řádu, vyznačený nejedněmi důstojnostmi církevními i světskými. Nad jiné však vyznačovala jej bohumilá sláva tajené, tiché, neunavené a nepřetržené křesťanské lásky, hotové odepřítí sobě všecko — podniknouti všecko pro dobré Církve a trpícího lidstva. A jaká svědomitá, nelíčená zbožnost zdobila srdce šlechtěného a vzácného tohoto českého pána! — Těžko bylo by spočítati a udati dobrodini, kterýmiž výtečný tento lidumil zhusta nevidomým způsobem pomáhal trpícím. Některé dobročiny jeho vyjdou sice na jevo nyní, kdež přestal slib vazati ústa osobám, jichž byl vyznešený nebožtík časem užívati musil za pomocníky ve skutečích svého milosrdenství. Tak dozvídáme se s jistotou, že předním dobrodincem našeho *menšího semeniska* byl osvícený tento kníže *František z Lobkovic*, jelikož 15,000 zl. věnoval na ně. On byl též první a hlavní podporou *milosrdných sester* ve vlasti naší: bez něho byly by se s tíží udržely v Praze, bez něho nebyly by si, tuším, mohly založiti prostranný a krásný mateřinec pod Petřínem, jakýmž se nyní Praha honosí. K mateřiněc tomu s nemocnicí základy položila šlechtná pravice zbožného Lobkovic. A co jinakých dobročinův jeho, zaznamenaných v knize života, zůstane na zemi tajemstvím, jelikož pravice u něho dávala tak, aby nezděla o tom levice. — Proto též směle bychom řekli, smrt jeho že jest *nenahraditelnou* ztrátou, kdybychom neměli zároveň na mysli, že smrti nehyne ale k samým pramenům věčných pokladův a bohatství přichází opravdový sluha Spasitelův, opravdový lidumilec. Pravda, že krátký byl život osvíceného knížete; — (dožil se toliko 58 let;) — pravda, že mnohým želeť jest nad smrtí, která ho mimo nadání zachvátila, když dne 2. Února z kostela vycházel. Než jak podivná to smrt; jak podivně připravené to místo, kdež dokonil zbožný Lobkovic! Den před smrtí byl u sv. *zpovědi* a u *stolu Páně*, jako by zbožná duše byla již tušila, že ji k sobě povolá Otec. A *kde* mnedle nalezl smrt? — Ve *svatyni*. Příkladný kníže, věrný učeník, neunavený sluha Páně

skonil zajisté na Hrádečanech v Loretě, právě tam, kdež sobě zbožní předkové jeho vzdělali pomník, a kdež se po věky skvěje nápis:

„En Lobkovicus tu pia virgo rege!“

Odebral se tam po svém obyčejí ráno na mši svatou. Vešel do kostela, kněz u oltáře počal se modlití *Introibo ad altare Dei*, s ním bez pochyby opětoval slova ta zbožný kníže, když mu tělo skleslo a duše se svatými slovy na rtech odebrala se na horu svatou do stánkův Páně. Byla to smrt důstojná důstojného života. Pohteb jeho d. 5. Února vykonával J. Emin. sám p. kardinál, a mrtvola zavezla se do Hofina, kdež jí dne 6. v rodinné hrobce pochováno. — Než kdo v Praze jest pamětníkem takového pohřbu? JEmin. p. kardinál sám z paláce Lobkovicého pod Petřínem až ku Poříčské bráně doprovázel šlechtěného přítele svého. A co tu duchovenstva, co panstva, co lidu ze všech tříd a stavův kráčelo před rakví a za rakví. Cítili a na jevo dali to tisícové, jakové účty, a byť nehledané dochází křesťan, důstojný slouiti sluhou a rytířem Páně.

*— JEmin. p. kardinál vyjevsi z Prahy, navštívil Benešovské nově vzkříšené gymnasium. Nehodami nedávných let gymnasium toto na celo zašlo. Udržel se toliko hlavní škola v rukou vel. OO. Piaristův. — Zatím našli se dobrodincové, a za příznivějších okolností obnoven jest opět gymnasium. Letošního roku otevřely se školy první třídní latinskou. Z valného počtu mládenečkův, jižto se byli sešli k zápisu, přijato jich 50. JEmin. p. kardinál návštěvou svojí netušenou překvapil učitelstvo i žáky. Za to ale tím větší chvály došli jedni i druzi při zkoušce, kteráž se bez opovědi, bez obzvláštní přípravy u přítomnosti JEmin. odbývala. Zkoušelo se ze všech předmětův, a bystrá mláď skvělým způsobem na jevo dávala, jak výborné pokroky činí pod správou svědomitých, neunavených učitelův svých. Bystří mladíci vesměs jeden přes druhého drali se o čest, vynikati u přítomnosti vrchního pastýře svého, JEmin. vida takové skvělé pokroky, s radostným srdcem vzdal chválu i chovancům i učitelům. Neušlo pak nikoli zraku jeho, že tu sami pouzí Čechové, a tudíž při zkoušení vždy obracel zřetel k českému jazyku, nýbrž i zřetelně ráčil podotknouti, že by na *takovém gymnasiu v nižších třídách vyučovací řečí měla býti čeština*. Bohdež by si slov těchto milostivého vrchního pastýře našeho všimli všickni, kdož v dotčené věci platného mají hlasu! Mámeť za to, že by se po vůli císařské vlády v krátce ukázal prospěch takového zařízení. — Ostatně bylo by si přáti, aby se podobným

způsobem obnovilo tolikéž nepřízní času zašlé gymnasium v *Slaném*. Taková gymnasia po krajích našich zajisté bývala semenisky, z kterých vycházeli netoliko mnozí kněží, nýbrž i mužové jinak výteční. Pomněme jenom na *Slaný*, a sečteme-li proslulé odchovance bývalých škol, oč že se podíváme.

— Vys. důst. p. kanovník *J. Mařan* vedle návrhu JEm. p. kardinála byv ustanoven za vrchního školdozorce v arcibiskupství našem, stal se též řádným scholastikem kapitoly Pražské. Nelzeť nám leč s vděčností uznati péči o zvelebení škol národních, kterouž JEmin. p. kardinál při tomto zařízení na jevo dal. — Za císaře Josefa II. stal se totiž scholastikát staroslavné kapitoly naší holým titulem, jelikož správa škol odevzdána jest vrchnímu školdozorci, jež jmenoval císař pán. Bývalť jim ovšem vždy kanovník, ale přihodilo se též nejednou, že kněz od císaře ustanovený za vrchního školdozorce, od kapitoly za kanovníka scholastika bezděky přijat býti musil. Nynější osazení tohoto důstojenství a úřadu stalo se ovšem jiným způsobem. Nový vys. důst. p. scholastik byv od JV. císaře jmenován vrchním školdozorcem, řádným volením kapitoly došel též církevního úřadu scholastika. Dozvídáme pak se, že nejinak diti se má i příštích časův. — Ustanovenot se na tom, aby scholastikem, co *církevním* školdozorcem, býval vždy kněz v každém ohledu způsobilý k zastávání a vedení úřadu tak důležitého. Takovou měrou přestal býti scholastikát holým titulem, pouhou prebendou, a bude bohdá, čím býval za dřevních slavných časův vys. důstojné kapitoly Pražské.

— Od ctihodného řádu veleb. Otců pobožných škol vydán jest nedávno úplný seznam všech klášterův a kolejí, residencí a škol. Z důkladného tohoto seznamu vysvitá, že v dotčeném řádu žije a působí 192 kněží; klerikův jest 8 a noviciův 15. Majít pak v. OO. piaristé v Čechách, na Moravě a v Slezsku 22 kolejí a residencí, z nichž jest Mikulovská na Moravě nejstarší, jelikož již r. 1631 založena kardinálem knížetem *Františkem z Ditrichšteina*. Z českých kolejí první byla Litomyšlská; povstalať zajisté péčí a nadáním panny *Febronie z Pernšteina* r. 1640, načež r. 1658 od *Bernarda hr. z Martinic* dotčení vel. otcové též do Slaného uvedeni jsou. Pražské kollegium založili sobě *Piaristi sami* r. 1752. Žákův, jižto se pod správou a péčí řádu tohoto na 22 místech vzdělávají, jest 8025. Nejvíce ovšem čítá se jich v Praze, kdež na gymnasium 442, na nižší realce německé 165 a na hlavní škole tolikéž německé 469 žákův se vyučuje. Provinciálem řádu

jest vys. důst. kněz *Vavřinec Zink*. Assistanty jsou vel. OO. *Rudbert Lopata*, *Fabian Maleček*, *German President*, *Ubald Kahl*. Konsultory pak jsou: *Achatius Heis*, *Christian Woborník*, *Prokop Dvorský*, *Isidor Voigt*. — Jak vědomo, za předešlých těžkých let musil řád těžkou zkoušku přestáti, jelikož smrt nelitosně odnímala mu výtečné údy a nových se nepřihlašovalo. Mimo následky obecných pohrom časových ztenčily se důchody řádu v té míře, že jedva lze bylo život uhájiti. Doufejmež nyní, že pod správou výtečného provinciála svého, kdež opět noviciův přibývá, důležitý ten řád ve vlastech našich opět se zotaví, a tolikéž podle *potřeb národu našeho* v duchu zakladatele svého požehnaně působiti bude.

— Příkladnou snahou neunaveného vel. otce *Benjamína*, guardiána u sv. Jakuba, a obětovnou láskou věticích obnovuje se památný tento chrám Páně. V loni velikým nákladem opatřeno na mnoze sešlou střechu. Prvé již dal šlechtný měšťan Pražský obnoviti a bohatě pozlatiti veliký oltář. K jiným menším důležitým opravám přidružilo se letos dokonale zřízení velikolepých varhan, jež přispěním zbožných dobrodincův k místu přivedl umělý varhanář Pražský p. K. Vocelka. Ostatně Bůh pomoz výtečnému knězi Benjaminovi, aby jakož při všelikých mnohonásobných nesnázích chudého a sešlého kláštera svého především pečuje o to, což Božio jest, tudíž s pomocí šlechtných zbožných katolíkův též celý staroslavný klášter pozdvihl k dřevní jeho slávě. Jak vědomo, JM. císař dotčenému otcu guardianu udělil povolení: almužny k tomu konci sbíratí po veškeré zemi.

— Z konsisterní kurendy, vydané počátkem měsíce Prosince dozvídáme se, že čisté jmění našeho menšího semeniska arcibiskupského r. 1856 při konci měsíce Října obnášelo 57,671 zl. 20 ¹/₂ kr. Úroky onoho roku vydaly 2603 zl. 39 ¹/₂ kr.; chovanci pak platící složili 1806 zl. 45 kr. Vydání téhož leta sečteno na 5100 zl. 37 kr. Jak vědomo, J. Emin. p. kardinál vynaloživ na zřízení řečeného konviktu 1481 zl. 56 ¹/₂ kr., mimo to věnuje rok co rok 700 zl. na obyčejná potřebná vydání. — Kolik dobrodincův a s jakovými obětmi nadějnemu tomuto ústavu během r. 1857 přibýlo, povědino jest již v *Blahověstu* ve sv. 2, dílu II. na str. 54. Bůh dej, ať se počet dobrodincův těch vždy více rozmnožuje, a semenisko naše stane se podobné dřevnímu semeništi sv. Václavskému!

— Nedávno četli jsme ve všech časopisech našich, že mezi Pražskými učenci dostalo se pp. Hankovi a Hatalovi té cti, že jmenování jsou údy akademie římské „*Dei Quiriti*“

Podobně zvěstuje nám katolický list Záhtebský, že Dr. Fr. Rački, kanovník sborného chrámu sv. Hieronyma v Římě a p. Ivan Kuljevič, dějepisec jihoslovanský, tolikéž členy řečené akademie se stali. Akademie ta čítala dosavad 12 vědeckých odborův; nyní podle výslovné vůle sv. Otce připojil se třináctý, slovanský, jenž má obracet zřetel na plody literatur slovanských. Hle, nový to důkaz pravé lásky, s kterouž Církev objímá všechny národy a národnosti.

— Při konci měsíce Prosince (d. 30.) měla jednota pro zvelebení kostelní hudy v Čechách valnou schůzku. P. Dr. Mayer, předseda, podal tu zprávy o působení důležitého spolku, kterýžto již 20 let trvá ve vlasti naší. — Její péči povstala i drží se varhanická naše škola; jejím nákladem vydávají se dobré kostelní skladby, jež nezámožným kostelům i za darmo podává. — Ve varhanické škole čítá se letos 170 žákův, mezi nimiž jest 56 čekatelův z české a 63 čekatelův z německé hlavní školy. — Mezi dobročinnými podporovateli varhanické školy vynikají obzvláště pt. pp. kan. V. M. Pešína ryt. z Čechorodu a Jos. Dittrich, pp. Dr. Mudroch a Kanka, pp. Erben, Eil, Fügner, Gärtner. Největší zásluhy o sesílení a rozmnožení jednoty a tudíž i důchodův jejich získal si vel. kněz J. Novotný, farář u nejsvětější Trojice. Neunavenou snahou dotčeného kněze zajisté přibýlo jednotě asi 200 nových členův, začez ovšem srdečné díky vzdáti mu náleží. — Mimo to dostalo se jednotě žádoucí podpory z náboženské matice, jelikož ji po tři leta, ročně po 200 zl. ve stě., vypláceti dovoleno. — Důchody jednoty obnašely minulého roku 1816 zl. 32 kr.; a nezbylo z nich leč — 6 zl. Tím vděčněji uznati sluší podporu, kteréžto jednota dotčeným ministeriálním dekretem z náboženské pokladnice dosáhla.

— Náš krajan, kněz Ondřej Krásný, odebral se minulého roku do Ameriky na dílo misijnářské. Nyní již doslycháme a dočítáme se v církevních novinách oněch končin, jak horlivě tam pracuje na vinici Páně. Nejd. p. biskup New-Yorský přijav jej do své diecese, vykázal mu stanovisko u kostela sv. Jana. Mimo to, jak píší dotčené noviny, ujímá se horlivý, láskou k svým krajanům nadšený kněz obzvláště Čechův, roztroušených po velikém onom městě. Za tou příčinou mívá každou neděli odpoledne po požehnání české kázání, ovšem nikoli bez účinku. Možná se kojiti naději, že takovou měrou v krátce Čechové v New-Yorku budou míti svůj český kostel. Přípravy a jako první kroky k tomu se již dějí. Jeden protestantský kostel jest na prodej, i jedná se o zakoupení ho.

— Během r. 1857 nalezlo v klášteře vel. p. Alžbětinek 940 osob nemocných útočiště, laskavého ošetření a všeliké pomoci lékařské. Mimo to vzrostl počet nemocných, lečených mimo nemocnici až na 3020. Lůžek, jichž bývalo druhdy 48, čítá se nyní 61.

Z Budějovic. Bratrstvu katolických tovaryšův darovala JM. císařovna Karolína Augusta 50 zl.

— V. důst. p. kanovník Dr. Mokřý vyznačen jest rytířským křížem císařského řádu Františka Josefa.

— Pedagogium diecesanskému věnoval vys. d. p. opat. Leopold Vackář 50 zl., JUDr. J. Vladyka a jistý nejmenovaný dobrodinec po 100 zl. stě.

Z Brna. Život a snažení církevní, jak se k radosti své dozvídáme z Hlasu, vždy více se rozvíjí a zmáhá na milé Moravě. — Mámet před rukama první čtyry čísla dotčeného církevního týdeníka našeho, (založeného r. 1848 horlivou snahou důst. kněze Matěje Procházky, a nyní po několik let vedeného opatrnou péčí v. k. Fr. Poimona), a v každém listě vždy něco milého, něco utěšeného se nám dostalo. Jednota sv. Klementa v Brně vždy ve své příkladné horlivosti se udržuje. Schůzky její dějí se řádně ve čtrnácti dnech; pokaždé dva i tři řečníci shromážděným jednotníkům vykládají zajímavé věci. Podle výtečného kněze Fr. Sušila, jenž z většího dílu ku sv. Otcům zřetel obrací, působí tu neunavený kněz Matěj Procházka, jenž dějiny sv. Církve v Čechách a na Moravě dojmavě líčí. Katolická obětovnost zbožných Moravanův objevila se opět při rozličných sbírkách k církevním účelům. Z řádných výkazův konsistorních viděti, že během r. 1857 v samém Brněnském biskupství sesbíráno 43,646 zl. Mimo to známo, jak hojně údův přistupuje k oběma Dědictvím našim: k Brněnskému sv. Cyrilla i Methoděje a k Pražskému sv. Jana Nepomuckého. — Co se pak dotýče obnovení a ozdobování chrámův Páně, rozšiřování jednot, a bratrstev, i v tom ohledu krásné a mnohoslibné pokroky dějí se na milé, pozeňnané Moravě. Bůh račiž vždy více zdaru udělovati apoštolským snahám výborného duchovenstva moravského!

— Dědictví sv. Cyrilla i Methodia šetři chvalitebného řádu, že každého roku u veřejnost podává přehled příjmův a vydání svých. — Podle výtahu z účtův dozvídáme se, že čítá již 6761 údův, mezi nimiž 1798 přibýlých minulým rokem. — Jistina Dědictví tohoto na hotovosti obnašela 57,561 zl. 49 kr. Co se dotýče vkladův loňských, sešlo se 18,245 zl., úroky a jiné příjmy loňské vydaly 6404 zl.

15 kr. Z tohoto ročního důchodu vydáno 6966 zl. 44 kr. — Bůh račiž sám žehnatí krásnému, blahodinnému tomuto Dědictví!

Z Vidně. S povolením duchovní a světské vrchnosti zařídil se ve Vidni spolek, jenž si vytknul za účel: „*Starati se o zaopatření důstojných rouch, ozdob, nádob kostelních.*“ Spolek ten záleží z kněží a nekňeží, mužův to různé povahy, církevního smýšlení a uměleckého vzdělání. Vrochním starostou čili předsedou jednoty jest pt. p. kanovník *J. Holzinger*. Údové tohoto spolku chtějí býti bedlivými prostředníky mezi objednavateli a umělci, shotovujícími dotčené kostelní věci.

— Odcizené r. 1848 Redemptoristům domy a kostely k rozkazu císařské vlády řečenému řádu po právu navraceny jsou.

— Jednota sv. Severina ve Vidni jako za minulých dvou let i letos hodlá upravit pout do Jerusalema. Sejde-li se slušný počet poustíkův, dne 13. Března o dplyne se z Terstu. Pout ta trvati má dva měsíce, a opatření řečené společnosti *nestojí leč 500 zl.* Účastníci mohou se do 15. Února hlásiti u výboru dotčené jednoty ve Vidni.

— JEmin. p. kardinál všimá si bedlivě katolických sborův, družin a jednot, přichází ke schůzkám, mluvívá ve shromážděních. Tak to učinil při konci minulého roku v družině katolických tovaryšův, tak letos v jednotě sv. Severina. — Řeč, kterouž měl dne 11. Ledna ve shromáždění této jednoty, jest věru znamenitá, naznačujíc snahy mohutných stran věku našeho. „Péra,“ dí on, „péra, ješto se praví býti obeeným míněním, zatáčejí zase do koleji roku 1847. Nechválit sice s nadšením zřejmé zbouření, převraty, sociální republiku, guillotinu: za to ale velebí vše, což uvodí přímo na takové konce.“ Ukázav na prameny, na způsoby, na závrativé účinky takového řádění, naznačil zároveň nebeskou moc pravdy, kterouž vyniká křesťanství, a úklady, které mu strojí nepřátelé. — Než pro potěchu, ku povzbuzení shromážděných doložil pak na konci ta pěkná slova: „O každém křesťanu, jenž jest opravdovým křesťanem, platí slovo Boží: „Vy jste sůl země!“ Nuž tedy, uprostřed přítoku a odtoku lidských domněnek pohlízejme — nepohnuté hledme na zákon, který zůstává na věky; smýšlením, slovem a skutkem dávejmež světu příklad důsledné věrnosti k Bohu a k. Církvi Jeho, a jinak všelikou péči zůstavme Bohu; veliká zajisté jest moc Jeho a milosrdenství! Bůh, což počal, v Rakousku též dokoná!“ — Po této významné řeči mluvil též výtečný mistr slova, neunavený apoštolský kmet kanovník *Veith*.

— Během posledních dvou měsícův sešlo se v kanceláři soustřední jednoty sv. Severina k rozmanitým dobročinným účelům 1457 zl. 8 kr.

— Na menší semenisko ve Vidni se sbíráno již 162,943 zl. JEmin. daroval k tomu 35,000 zl., a zavázal se, že chce každého roku na opatření ústavu tohoto 3500 zl. věnovati. Chovancův nalézá se v semenisku tom nyní 24, avšak má jich bývati 160.

— Zbožný arcikníže Maximilian, velmistr německého řádu, daroval spolku sv. Bonifacia 2000 zl.

— Bratrstvo sv. Josefa z Arimathey, kteréž si ustanovilo za účel: „opatřiti pohřeb každému opuštěnému chudáku křesťanskou tu službu prokázalo, 184 takým dospělým nebožtíkům a 180 nemluvňatům. Mezi dospělými těmito nebožtíky čítá se 59 Cechův, 20 Moravanův, 7 Uhřův a 5 Slezákův. — Z toho již viděti, jaková síla opuštěného lidu slovanského zije ve Vidni. Srdečné „Zaplat Pán Bůh!“ bratrstvu, jež opuštěným bratřím dotčeným skutkem tělesného milosrdenství na jevo dává katolickou lásku svou. Než nekáží-li nám ty *ciřry*, kterak bychom při tolikých opuštěných k skutkům duchovního milosrdenství ovšem tím snažněji prohlédati měli?

— V uherském semenisku, v pověstném Pazmaneu, zdržoval se za některý čas biskup katolický z Ameriky, kterýž nám připomíná dávne věky apoštolské. Nejd. tento biskup z Ohia, jménem *Whelan*, přišel do Evropy, a tudíž i do Vidně, sbírat almužny pro chudíčkou církev svou. Když se byl stal biskupem v rozsáhlém biskupství svém, neměl leč jediného kněze; nyní má jich 10. V celé diecési jeho čítá se 3000 katolíkův, na mnoze rozptýlených mezi Anglikanci a jinými protestanty. Biskup sám jest farářem, učitelem, professorem, kazatelem; jest vším všude svým — nesvojím. Tázáno se ho, kde má svou residenční? Apoštolský biskup pousmívaje se, odpověděl: „Pod širým nebem — kde se kdy dá!“ Takový biskup ovšem jest způsoblý a prospěchem rozšiřovati království Boží mezi národy. I má k tomu též příhodné pole. Obyvatelé oněch končin jsou ještě dosti zhusta nekřesťané, kteřížto prohlédli a prohlízejí, jak plané jsou řeči a skutky kazatelův anglikánských. — Jen dělníkův třeba, kněží jest potřeby, podobných takému výtečnému, neunavenému biskupu.

Ze **Solnohradu.** Za posledního valného sjezdu jednot katolických povstal v Solnohradě spolek sv. Bonifacia, kterýž se dárí utěšeně. Starostou při něm jest baron *Stillfried*. Od té doby zmáhá se též samajednota

katolická, sesiluje a působí spolek katolických tovaryšův. Schůzky bývají valnější, účastenství pak v každém ohledu, v každém oboru vydatnější.

Z Haliče. Církev katolická v Haliči hned na počátku tohoto roku nemalou utrpěla ztrátu úmrtím výtečného metropolitů svého J. Emin. kardinála *Michala Levického*. Byl to velekněz, důstojný vznešeného povolání. Narodiv se r. 1774 a r. 1798 vysvěcen byv na kněžství, bohosloveckou vzdělaností a příkladnou horlivostí kněžskou tak vynikal, že r. 1808 již byl kanovníkem ve Lvově, r. 1813 biskupem Přemyslským a r. 1818 arcibiskupem ve Lvově. Když byl sv. Otce, ve sboru kardinálském chtěje shromážděné míti reprezentanty všech národův, zamyslel z východních církví sjednocených jednoho z biskupův jejich jmenovati kardinálem, stal se jím velebný kmet. Michael. Jak vědomo, cosi takového nestalo se od r. 1439, kdežto byli Besarion, biskup Nicejský, a Isidor, metropolita Kyjevský, nad jiné zasloužilejší horlitelé o sjednocení na sněmu ve Florencii učinění kardinály. Výtečný velekněz pracoval právě až do smrti s horlivostí neunavenou, háje a utvrzuje svatou jednotu proti úkladům a útokům schismaticův. Výborné pastýřské listy jeho plné jsou živoucí pobožností a horlivé snahy o zachování, o utvrzení, o rozšíření jednoty církevní. O duchovenstvo své staral se nejinak než jako otec; nejnak o sirotky, o vdovy. Za tou příčinou založil pokladnici ku podporování jich i na budoucí časy. Dokonav život svůj dne 14. Ledna s příkladnou do vůle Boží oddaností, vyžádal sobě, aby pochován byl ve vsi své Uniově, kdež byl za posledních let z většího dílu síděl. Bůh mu dej život věčný a církvi ruské důstojného nástupce!

— Nejd. kněz Spiridion Litvinovič, Lvovský biskup-suffragan katol. slovanského obrádu vydal pastýřský list, vyzýváje na pomoc katolíkům východního obrádu, osazeným v Bukovině. Jedná se tam o vzdělání samostatných kostelův unitských, jelikož uniti na mnoze buď v kostelích katolických latinského obrádu musejí služby Boží odbyvati neb bývati bez nich.

Z Uher. Mezi bohoslovci a chovanci v Satmarském semenisku povstal spolek sv. Aloisia. Za účel vytknuli pak si údově, „mravním životem a literaturou rozmáhati bohoslovecké vzdělání.“ Letos nadějní tito chovanci zavázali se, životy svatých Uherské země z Bollandistův překládati do maďarštiny.

— Na slovo vzatý biskup Satmarský pt. p. *Ham* zemřel dne 30. Prosince. Nemoc a smrt naň přikvácily v náhle. Po půlnoci,

vida se sklíceného bolestmi, sebral se, zašel k ceremoniáli svému, žádaje mluvit s tajemníkem a zavolati zpovědníka. Tajemník dovedl pak jej do pokoje, kdež sobě důstojný velekněz usedl na pohovku. I přiběhl zpovědník. Zočiv jej biskup, usmívaje se pravil: „Už mi chvála Bohu lépe bude. Nebo tu jest doktor.“ Sotva však to byl pověděl, zblednul, a duše jeho rozešla se s tělem. — Slovnítný nebožtik byl téměř po 30 let biskupem. Podle závětu jeho dědicem po něm jest — *dičese*, jižto celé jmění své odkázal, obzvláště na zlepšení ztenčených důchodův nižšího duchovenstva.

Ze Slovenska. Mezi nejdůst. pp. biskupy v Uhřích neposlení místo zaujímá věhlasný a neunavený p. biskup *Ladislav Záborský*. V biskupství jeho, rozloženém podél slovenských Tater, z většího dílu obývají Slováci, a těmto milým ovečkám pastvy své jest výtečný vrolní pastýř opravdovým otcem. — Důchody biskupské plynou rukama jeho přede vším ku prospěchu svěřeného stádece. Za tou příčinou též dávno již nebylo na oněch stranách biskupa, jenž by byl tolik činil a obětoval na školy, co právě dotčený velekněz Páně. Levočské gymnasium a semenisko duchovenské, tož zřítelnice očí jeho. Ujímaje se chudobného žákovstva, podporuje nuzné mladíky stipendii a opatřením bytu i stravy. Tak u p. letos živi 50 žákův, kteřížto z jeho dobroty den co den obědem a večerí opatření jsou. Sidlo jeho leží sice asi dvě hodiny od Levoče: výtečný biskup ale častěji zajiždi sobě do města, přichází do škol, bývá při vyučování, bývá na zkouškách, a s otcovskou laskavostí podněcuje k horlivému úsilí i mládež i učitelstvo. — Taková seje bohda vydá též milou žen. Bůh dej, at se jí dočká výtečný biskup na milém Slovensku!

Ze Záhřebu. U výborném katolickém listě Záhřebském dočítáme se, že JAV, cisař pán ráčil dovoliti, aby se příspěvky ku zvelebení ústavu sv. Hieronyma v Římě po celé říši rakouské sbírali směly. Bůh požehnej a odměň to J. Emin. p. kardinálu Jiřimu Haulikovi, že se ujal řečeného ústavu, v církevním ohledu tak důležitého pro Slovany katolické. V arcibiskupství Záhřebském sesbíráno k dotčenému účelu 1777 zl. 44. kr.

— K nemalé radosti duchovenstva chorvatského stali se pt. p. kanovník *Petr Šattvar* prorektorem kapitolním a pt. p. *Janko Pavlešić* kanovníkem příbočním a správcem písařny arcibiskupské.

Z Birska. Z milého „Slovenského Přítel“ dozvídáme se, kterak utěšeně zmáhá se v Celovci družina katolických tovaryšův. Na den sv. Štěpána byli téměř všickni stateční

tito femeslníci ve stoličném chrámu Páně u sv. přijímání. Zpívali tu po čas mše svaté tak mile a krásně, že se všickni divili. — U večer měli pak ve své sborově různí ti družci plno vzácných hostů, z nichž mnozí přispěli jsou byli všelikými dárky na podělení milých tovaryšův. Hlavní zásluhu o zdar veškeré družiny náleží přičítati starostovi, knězi Hadererovi, kazateli při stoličném chrámu Páně.

Z Jihošlovanska. K nemalé radosti, podána zpráva v listu katolickém Záhřebském, že péčí a obětovnou snahou apoštolského p. biskupa Djakovského, *Josefa Jirího Strossmayera*, vzdělané semenisko pro žakovstvo bosenské řádně zasvěceno a otevřeno jest. Kapla domáci zasvěcena jest na jmeno sv. Bonaventury. Na stavení toto ráčil JAV. císař pán 10,000 zl. ve stř. milostivě vykáhati; vše, což nad to vydáno, věnoval výborný p. biskup. Nikdo neví, mnoho-li jej stavení to stálo; příkladný dobrodinec a obnovitel bosenské církve žádá, by to vůbec zůstalo tajno, jako poslední kámen v nehlubším základě, ovšem ale aby se za něho modlili bratři bosenští, a odchovanci, vycházející ze semeniska tohoto, by byli soli země a světlem světa. — Bůh vyplň svaté ty žádosti, a odměň mu bohatě takovou lásku.

Z Říma. Na posledním tajném shromáždění konsistorském JJ. Emin. kardinálův d. 21. Prosince — prekonisoval sv. Otec mimo nejd. p. kanovníka Pražského *P. Krejčího* též kněze *Jirího Dobřílu*, kanovníka v Terstu a *J. Směčklasa*, střídání Křižoveckého. První bude biskupem polsko-poreckým (Pola Porenzo) v Istrii, a druhý biskupem Křižoveckým. Oba jsou různí Slované. Mimo to ustanoven jest biskupem Hebronským kněz *Bernard Bogedain*, zvolený za svěřeného biskupa Vratislavského na místě zemřelého biskupa Latuška. Takovou měrou dostalo se četným Polákům biskupství Vratislavského žádoucí náhrady. — Důstojný velekněz jistě, vydavatel to řádného zpěvníku polského, jest rodilý Polák hornoslezský.

— Kněz *Petr Semenenko*, z družiny Zmrtvýchvstancův, stal se konsultorem kongregace indexu. Povýšení toto v nejednom ohledu nemálo jest důležité, obzvláště že tudy patrno, kterak se v Římě vždy více obraceti počíná zřetel na Slované.

— Bohoslovecké dílo kněze *Pocieja*, kanovníka Chelmského, téhož, kterýž by, jak doslycháme, rád přispěl k zničení unitské církve v Polsku, dáno jest do indexu.

— Na východních stranách asijských v Korei, v Kočinečíně, v Číně, v Tonkinu, v Oceanii, za novějších časův dosáhlo 96 kato-

lických kněží a bratří našich slavné koruny mučnické. V Římě jedná se o kanonisaci těch hrdin Kristových.

— Bonapartovec *Lucian* v první polovici měsíce Prosince vysvěcen jest na kněžství. Dostal se mu posvěcení z rukou samého sv. Otce v soukromé kapli Vatikanské o 7 hodině z rána. Nově vysvěcený kněz hned na to sloužil mši svatou.

— Biskupové ze severní Ameriky koupili v Římě klášter Umitta. Bude tu kolej americká, v kteréž se vzdělávati bohoslovci a kněží američtí. Podobných kolejí stává v Římě již 8; jeť tu francouzská, belgická, anglická, skotská, írská, německá, řecká a posléze nad jiné slavnější kolej propagandy.

— Mezi mnohými ústavami Římskými vyniká zvláště jeden, který toto věčné město co ohnisko veškerého křesťanstva nejlépe vyznačuje a křesťanskou církev představuje co obecnou, t. j. určenou pro všechny země a národy. Jest to „*Collegium urbanum de propaganda fide*“, kdež se vychovávají a vzdělávají jinochové z Evropy, Asie, Afriky, Ameriky a Austrálie, aby, navrátilivše se do svých vlastí, doma co misijnáři svým, zde i onde ještě pohanským krajanům hlásali učení Kristovo.

Zvláštního způsobu jest však slavnost, která se každého roku odbyvá v oktávě. Zjevení Páně — *slavnost jazykův*. Slavností touto má se vypočítati povolání pohanských národův ku křesťanství, jakož někdy povoláno tří mudecův od východu. Z té příčiny slaví se na den sv. tří králův v kostele propagandy mše svatá dle všech obřadův uznávaných od Církve. I viděl jsem, jak slouží mši svatou Řek, jak Armén, Syr a Maronit. V neděli v oktávě též slavnosti odbyvala se teprva slavnost jazykův, k níž se každého roku tolik lidí schází, že se tam udělovati musejí vstupní listky. U přítomnosti několika kardinálův, kněžstva ze všech koncův světa a množství lidí z rozličných zemí počala slavnost úvodní řečí latinskou. Potom se deklamovalo ve 40 jazycích; nejprve v řečech asijských a afrických, totiž hebrejsky, staro- a novochaldejsky, asyrsky, novo- a staroarménsky, arabsky, čínsky, persky, kurdsky, indicky, bengálsky, turecky, kopticky, thebsky, memfisky a sudansky. Po té se přednášelo v jazycích evropských: starořecky, novořecky, latinsky, francouzsky, španělsky, portugalsky, vlasky, německy, švédsky, rhaetský, holandský, islandský, dánský, anglický, illyrsky, albánsky, polsky, maďarsky, slovan-sky, valašsky, rusky a ve dvou nářečích austrálských. Také se zpívaly národní písně východní k obveselení shromážděného obecnstva. — Dále

se řečnilo za příčinou postavení sochy neposkrvněného početi Panny Marie, kteráž byla na španělském náměstí dne 8. Zář. od J. Sv. papeže Pia IX. u přítomnosti množství lidstva slavně zasvěcena. — V čtyřiceti jazycích hlásala se tu chvála Neposkrvněné, z nichž každý zastupoval svůj národ, který Rodičku Boží již buď vzývá aneb teprva vzývati a velebiti bude. Kdyby se nebyl při této, svého spůsobu jediné na světě slavnosti nenpamatovala na první slavnost seslání Ducha Svatého, když apoštolové k rozličným posluchačům rozličnými mluvili jazyky! Kdyby zde nepochopil úplný význam slov Spasitelových: „*Jděte po všem světě!*“ Kdyby nepoznal již po této slavnosti svatý Řím co opravdivé město světa, co střed křesťanské jednoty, co hlavní Církev celého světa!“ Skoro též význam měla slavnost, která se v též oktávě denně o 10. hodině slavila ve velkém kostele *Sc. Andrea della valle*, kdež se konaly služby Boží dle obřadu východního jazykem arménským, rusínským, řeckým, marokkánským, asyrským a melchitským. Pak následovalo obyčejně kázání opět jazykem cizím. Kázalo se tu dvakrát německy, dvakrát anglicky, dvakrát francouzsky, dvakrát slovansky (polsky a ilirsky), jednou španělsky. — Tak se slaví v Římě slavnost svatých tří králů; tak se vypodobňuje povolání pohanův ku křesťanství¹⁾!

Z Piemontu. Již tomu 10 let, co vládně v Piemontě strana liberalní. Po celý ten čas vede se tam dilem úkladné dilem i zjevně boj proti Církvi. Vzpomeňme sobě jenom, kterak pronásledován až i do vazby dán a na vyhnanství poslán jest arcibiskup Turínský; připomeňme si zákon o civilním manželství, zákon proti klášterům; považme všelike nátlaky, ježto se činí duchovenstvu a časopisectvu katolickému; všimněme sobě, jak svobodně se tam rozmáhá anglicko-protestantská propaganda: i bude nám zjevno, mnoho-li se lze nadíti katolíkům do liberalcův piemontských. Novějších časův proskakují sice pověsti o důvěrnějším vyjednávání mezi dvorem Turínským a sv. Stolicí apoštolskou. Než tou dobou pozdvihly se v sněmovně prudké hlasy proti duchovenstvu, jelikož prý na mnohých stranách přimělo lid, že volil do sněmu kněze, a muže jinak nemilé tak řečným liberalcům. Za tou příčinou ustanoven jest odbor, jenž má vyšetřovati, co a jak prý dělali kněží při volbách. Zároveň jednáno i ujednáno v parlamentě, by kněží nesměli zasedati v sněmovně. — Provedliť to liberalníci

většinou 15 hlasův. A takto vyloučení jsou nyní ze sněmu i *kanovníci* (prvė vyloučeno faráře, správce duchovní). — Hle tak sobě počíná v Piemontě strana liberalní. Povážlivý soudce nemůže tu leč přisvědčiti slovům, jež za příčinou násilí tohoto čteme v „Čase Krakovském.“ Liberální strana ukrutnými ranami bije na svobodu: praví se tam, dříve neb později sezná to celá země!

V též smysl psáno v Čase za příčinou nařízeného proti duchovenstvu vyšetřování. Čteme tam mimo jiné takto: „Většina sněmovny a s ní zároveň i hr. *Cavour* mají náboženství za pouhou abstrakci, a chtěli by Církev zbaviti všelikého praktického vlivu. Oni by rádi vytrhli duchovenstvo z lůna společenstva, pokud se jim zdá, že by mu nehrozilo nebezpečství. Ukazovalť se zajisté s chválou na Pařížského arcibiskupa d'Afré, jenž smrt mučnickou podnikl na barikádách r. 1848. Takové působení dopouští p. *Cavour*. Což tedy nestává nebezpečství, hrozícího společenstvu leč toliko kde jsou barikady? A Církvi tedy nehrozí nebezpečství nikdy, leč za časův revolučních?“ —

„Duchovenstvo užívá moci své všude, kdekoli vidí toho potřebu ku prospěchu Církve, a tudíž právě též ku prospěchu společenstva. Užívalť jí při volbách v Sardinii, a sice slušně; mělo k tomu zajisté právo, udělené mu konstitucí. Užívalo k tomu prostředkův mravních — praví p. *Cavour*. Avšak i kabinet užívá mravních prostředkův, když předkládá voličům, že by zvolení těch neb oněch poslancův bylo na zkázu vládě; prostředkův těch užívá též strana liberalní, pronášejíc své přání ve jménu, ne-li revoluce, to reformy, proměny vlády atd. Co divu, že duchovníci užívají též svých prostředkův, že náboženství káže na sněm vysílati poslancův katolických? Kde jest svoboda, pokud není svobodno užití jednomu, což jest svobodno užití druhým? — Pokud kněží hanobili, kupovali hlasy, podpalovali ke zbourání, slovem, jestliže se dopouštěli něčeho, což jest zakázáno zákonem, nechať se poženou na soud. Než jestliže nelze nic takového dověsti jim: nač jest ona komise, jež má pátrati nikoli počinu, ale jenom vážiti vplyv mravní? Co to znamená, že se vláda míchá v obor svědomí?“ — Tak píše výborný Čas, tak soudí o násilných skutcích vlády a liberalistův piemontských proti duchovenstvu. Nebude od mista, doložíme-li, že podobně o věci té se pronesly i francouzské „Debaty,“ jež nikdo nebude moci viniti, že by prály katolíkům.

Z Italie. V Benátkách vydává se důležité dílo historické pod názvem: „*Tavole cronologiche e critiche*.“ jež sepsal kněz *Ignác*

¹⁾ Zpráva ta jest zlomkem z listu p. Dr. Loberšínova, uveřejněného v *Pr. Novinách*.

Mozzoni z řádu milosrdných bratří. Záležeti bude z 18 svazkův, opatřené jsou krásnými obrazy vážných památek historických. Důležité dílo to nebylo, by ale mohlo vyjít na světlo, kdyby se ho byl neujal JAV. císař pán. Hrabě Bissingen totiž, velitel v Benátkách, seznav učného řeholníka, ocenil učné dílo jeho. — Šlechtný tento pán, věda, že milosrdní bratři nemohou učného bratra založiti penězi na vydání také nákladné knihy, naklonil JAV. císaře, že za posledního pobytu svého v Benátkách ráčil navštívit učného řeholníka v chudické jizbici jeho. JAV. císař dal sobě ukázati dílo jeho. I zalíbilo se císaři, tak že lůbost svou nejedněmi způsoby dal na jevo. Tim se rozvázal Mozzonimu jazyk — a horlivý Vlach jal se natíkat, že mu nelze na světlo vydati, což byl s takovou pílí k místu přivedl. — I táže se císař: „A mnoho-li na to potřebujete?“ — „Jak?“ vece řeholník. „Světla koruno! Nesmírně mnoho! Devět tisíc lir.“ — Císař se pousmál, odešel a ještě téhož dne obdržel kněz Mozzoni žádoucích 9000 lir. — Kdož popíše radost učného řeholníka? — Nad to dostalo se mu i té milosti, že smí dílo své věnovati samému císaři.

Z Itálie. Sestry milosrdné mají v Neapoli tři ústavy, ačkoli jim dosud schází matetince. Král jim ale daroval na zřízení důležitého takového domu 24,000 dukátův a spolek paní Neapolských 14,000 dukátův.

Z Francouz. Novinářstvo francouzské všeljak usiluje o konečné zkažení lidu, o vyvrácení všelických pevných a jistých zásad mravních a náboženských. Užívá pak se k tomu nejvíce románův, kteréžto se tak řečenými nedělními listy téměř *zadarmo* podávají hltavému čtenářstvu. Proti této záhubné neřesti povstal před několika roky katolický spolek — (původce jeho jest p. Perisse, knihkupec Pařížský —) jenž při časopise *Union catholique* vydává měsíčně zajímavé dodatky pro lid. Nestojí pak řečené dodatky tyto, leč — kdoby tomu věřil? — 3 krejcare. — Za to však čítáno již minulého roku 150,000 odbíratelův.

— „S velikou radostí srdci katolickému,“ píše dopisovatel Pařížský v Čase Krakovském, „možná bylo znamenati o svátcích vánočních, kterak se v tom roku rozmnožil počet katolików, bedlivých na povinnosti náboženské. Na hod Božího narození a na Nový rok chrámy všechny napotáh byly přeplněny nábožnými zástupy. Na nejedněch místech museli jsou lidé pod širým nebem slyšeti mši svatou, jež se sloužila v přeplněném chrámu.“

— Pařížský denník, známý to „*Univers*,“ osobuje si jako výhradní právo k pro-

vozování jisté politiky, kterouž by chtěl nazvati katolickou, a tudíž nepřestává ploditi rózbroje mezi katolíky. Za posledních časův oboril se na zasloužilého Montalemberta, dorážej na způsobem nekřesťanským. Takovou měrou a jinými rejdy, jak snadno jest se domysliiti, *Univers* škodí té svaté věci, kteréžto by sloužiti měl podle prvotní úlohy své.

— V Paříži strojí se po celé zemi rozslati vyzvání ke sbírkám na chrám Božího hrobu v Jerusalemě. Docházejíť zajisté ze Svaté země žalostné zprávy, že kupla dotčené svatyně hrozí sesutím. — Není pochyby, že se obětovnou horlivostí katolików zachráni od zkázy kostel onen nad jiné pamatnější.

— Jeť věru až milo slyšeti, kterak se od několika let rozmáhá ve Francouzích počet kostelův a klášterův. Neuplyneť prý téhodne, kdežto by se hned tu, hned tam neotvíral, nezasvěcoval nový nějaký klášter aneb ústav odevzdaný tu milosrdným ónde školním sestrám. V Paříži samém od r. 1851 povstaly čtyry nové chrámy, z nichž kostel sv. Klotildy stál víc jak million. Jeť to veliký rozdíl, porovnávají-li se nynější časy s pomínulým věkem Orleansův. Za Ludvíka Filipa renováno všeho vědu 40,000 fr. na opravy Notre-Dameského chrámu Páně. Za to nešetřeno peněz na Versailleské museum národní.

Ze Švýcar. Katolíci ve Švýcarských, ač sevěni a sužováni jsou od radikálův, mají více různých organův, než mnohá veliká katolická země. V rakouském lidumilu „*Volksfreund*“ vypočteno *jedenáctero* takových politických novin, oživených a proniknutých duchem katolickým, bojujících pro řád a právo pod korouhví kříže. Mimo to vycházejí též církevní noviny v německém i ve francouzském jazyku. —

Z Němec. V Mohuči počaly r. 1855 působiti řeholnice *dobrého pastýře*, přišedše z Francouz, a ujímajice se opuštěných — kleslých dívek. — Na konci minulého roku přitknul jim vědova právo, že mohou jako jiné morální spolky vládnouti řádně nabytým zbožím.

— Někteří biskupové v Němcích vydali jsou při konci minulého roku pastýřské listy, vyzývajice duchovenstvo a lid pravověrný ke spolku, jenž má usilovati hlavně *modlitbami*, aby se urychlilo navrácení národů východních do lůna Církve katolické. Krásný, anobrž nad nejedny jiné utěšitelnější to úkaz katolické lásky v národě německém. — Nemáme za jiné, leč že hlas ten všude ve všech srdcích katolických s žádoucím potká se ohlasem. — Ano máme za jisté, že budou-li bratři naši v Němcích modlit se za obřa-

cení odcizených bratří našich na východě, tím horlivěji volati budeme k Bohu — my. Aneb nejsou-li to pohřbici hlavně Slované, jež byli Řekové strhli do nešťastného rozkolnictví?

— V Kolinském arcibiskupství odbyvaly se během minulého roku 1857 na 19 osadách missie; na 10 farách konali je kněží z tovaryšstva Ježíšova, na 9 kněží Lazaristi sv. Vincencia.

— V Crefeldu, lidnatém, průmyslovém to městě Kolinského arcibiskupství, založen katolický sirotčinec (*Marianum*), ježž odevzdáno pod správu nadějným školním bratřím.

— Bohatý měšťan v Kolíně nad Rýněm p. Jindřich Frank († 23. Listopadu), pokud byl na živě, dav sám nákladem svých vystavěti kostel, nyní při smrti odkázal jedenácti farním kostelům Kolinským, každému po 2000 až i po 3000 dol.; na nový farní kostel v Rodenkirchenu 15,000 dol. a na fundaci kaplanskou 5000 dol.

— Spolek sv. Bonifacia uveřejnil účty své za rok 1856. Důchody jeho v dotčeném roce vynášely 32,732 dol., 29 gr., 3 p., v kteréžto summě zahrnuto 4788 dol. z rakouské říše. Nejvíce podáno v Němcích z diecése Münsterské 5702 dol., z Kolinské 4130, v Paderborenské 4274 dol. Co se dotýče rakouských biskupství, tu nad jiné vyniká obětovností svou diecése Linecká, která 4603 zl. 30 kr. přispěla. Vydání r. 1856 vzrostlo na 31,155 dol. 3 gr. Nejvíce pomoci věnováno diecésím Paderborenské 11987 dol. a Vratislavské 8311 dol. 22 gr.

— Z porýnských krajín pruských ozývají se nátky, jímž se touží na vládu, že na universitě v Bonnu osíralých stolic učitelských při fakultě theologické a filofické neosazuje katolíky. Takovou měrou, jak se zdá, chtěli by jistí lidé nutiti mladé bohoslovce, aby chodili na výklady professorův *nekatolických*. Než katolíci mají právo žádati od vlády na dotčených dvou fakultách řádné profesory katolické v témž počtu a způsobu, co jich mají protestanti. Bonnské vysoké školy zajisté jsou prohlášeny za *paritetské*.

Z Portugalu. Při konci minulého roku řádila v Lisaboně žlutá zimnice, až hrůza pomyslíti. Co divu, že pokud možná rozbíhali se lidé na vše strany? Za to mladý král a duchovenstvo zůstali uprostřed města, hynoucího nakažlivou nemocí. Z duchovenstva, neunaveného ve svém povolání, zahynulo 45 kněží, kteří co mučéníci za oběť padli strašné té nákaze s onou radostí, jež stavi před oči nejkrásnější časy Církve. Hle tak se odsluhuje katolické duchovenstvo svým osočova-

lům! Uprostřed strašlivých pohrom bývá viděti, kdož jsou opravdovými přáteli lidu.

Z Turek. Vel. kněz *Brunoni*, apoštolský delegat v Syrii, stal se apoštolským státníkem v Konstantinopoli.

— Řecký arcibiskup Filipopolský, pověstný násilník národu Bulharského, žalován byl u patriarchy, a nešetře peněz — *očistil se*. Leč samá vláda turecká nahlížejíc, kterak nákládáno s Bulhary, doléhá na to, by se fečený arcibiskup odebral oo Smyrny a Smyrnenský místo něho usadil se ve Filipopoli.

— Řecký biskup Benjamin, mladý, výtečný bohoslovec, počal na jevo dávatí náklonnost svou k víře a Církvi katolické. Za to dal jej patriarcha Konstantinopolský zavěsti do vězení ve vzdáleném klášteře bulharském. Příčiněním vyslance francouzského však donucen jest patriarcha, důstojného vězně vydati na svobodu. Nyní chystá se slovutný bohoslovec na cestu do Říma, kdež u nohou sv. Otce hodlá se navrátiti do lůna Církve.

— Dne 11. Listopadu zasvěcen jest první katolický kostel armenský v Cařihradě ovšem s všelikou radostí a slávou. Trvalot to 25 rokov, než se katolíci Armeni doprosili o povolení, aby si stánek Páně vystavěti směli. — Před chrámem tímto Bl. Rodičky Boží stojí škola a dům pro duchovenstvo.

Z Kochinčiny. Francouzský koráb *Katinat* přivezl do Makaa zprávu o mučenické smrti katolického biskupa Diaza, kterýžto v Nan-Tingu stat jest d. 20. Července m. r. Kochinčinská vláda pronásledujíc křesťany, obzvláště pak missionáře, dělá se, jakoby ani nevěděla, že to křesťanství kněží jsou. Zatím ale k rozkazům jejím páli a boří se křesťanské vesnice, jímají a vězí, mučí a stínají se křesťané. Čas věru; aby se francouzská vláda s všelikým důrazem ujala pronásledovaných bratří. Cítat pak se v Kochinčíně asi 200,000 katolíkův.

Z Afriky. Podle zpráv, jež čteme v časopisech anglických, vypuklo též na ostrově Madagaskaru pronásledování křesťanův. Rozlícení pohané 13 křesťanův zabili, 60 ukrutně umučili a 60 uvrhli do žalářův. Francouzská vláda strojí se brannou mocí ujmouti se pronásledovaných.

Z Ameriky. Slovutný a v dějinách Církve vysoce zasloužilý spolek sv. Benedikta od 10 rokov nemálo se rozmáhá v severní Americe. První klášter založen jest sv. Vincentu, v Pensylvanii. Nyní ale mají Benediktini v Pensylvanskú již několik sídel a krom toho působí též v Indianě, v Jově, v Kansasu a v Minesotě. Školy jejich pravé jsou květnice a štěpnice křesťanské vzdělanosti.

Směs.

Na obnovení chrámu Páně ve Frankfurtě daroval JAV. císař František Josef 24,000 zl.

Bamberský pt. p. arcibiskup Bonifac (Urban), proslulý láskou a dobročinností, zemřel dne 9. Listopadu. Byl arcibiskupem v Bambergu od r. 1842, pracovav prvé 7 let co světící biskup Řezenský.

V Paříži čítá se 1,053,000 obyvatelstva. Farních osad jest 49; opatřeny pak jsou 800 kněžimi. Mimo to nalézá se ve světovém tom městě 12 klášterův mužských a 48 ženských.

Družina „Petites Soeurs des Pauvres“ během 17 let vzrostla v té míře, že nyní již 7000 sester ve Francouzích, v Belgii atd. čítá.

Dr. Max Hutter, horlivý kněz a učenec katolický, koupil majetnické právo při poštovských novinách Augsburských. Možná se kojiti naději, že pod správou jeho důležitý organ ten znamenitě se rozvíje.

V Angličanech se beneficia prodávají bez všelikého ostýchání, tak že se i návštěví o nich podává v novinách.

V Badensku působí milosrdné sestry již na 12 rok. Počet jich vzrostl na 61 v 15 dobročinných církevních ústavech.

V Berlíně vzrostla lidnatost na 400,000; kostelův jest tam 40 a 94 kazatelů. Než, ač by na každý kostel připadalo 10,000 duší, kostely bývají prázdné.

Arcibiskup Frýburský vyzval věřící ovečky své, aby se ujal opuštěných dětí a založily jim náležité útočiště. — K slovu milovaného velekněze sešlo se za krátký čas 36,916 zl. 14 1/2 kr. Jediná panna Frýburčanka věnovala 10,000 zl. Výborný slovutný kněz Dr. J. B. Hiršer daroval 5000 zl.

Na Kolínský chrám sešlo se v minulém roce 44,321 dol., a na stavbu vydalo se 36,000 dol.

Dr. Baumgartner, profesor na Rostockých vysokých školách odchyloval se v učení svém od zásad luteranských. Za tou příčinou zbaven jest úřadu: plat ale 1200 dol. zůstal mu do času.

Ve Frankfurtě zemřela, nedávno tomu, 88letá paní. Nemajíc nižádných naprosto příbuzných, odkázala všecko své jmění (120,000 zl.) katolické obci k dobročinným účelům.

Katolický farář v Langenschwalba-

chu odsouzen jest na tři měsíce do vězení, poněvadž prý na kázání zlehčoval viru protestantův. V též zemi měl pastor Hademarský Schellenberg kázání, kdež u přítomnosti četných posluchačův tupil viru katolickou. Katolíci vedli si na to síce stížnost, ale soudcové prohlásili pastora za neviného. — Hle tak u těšené kvete rovnoprávnost!

Osobní Věstník duchovenský.

V arcibiskupství Pražském.

V Pánu zesnuli:

- d. 23. Prosince 1857 p. Ant. Diktus, kněz ř. Křižov.
- d. 9. Ledna 1858 p. Oktavian Neužil, kněz ř. prem. a gymn. prof. v Žatci.
- d. 11. Ledna 1858 p. Ant. Brož, admin. na Slivenci.
- d. 13. " " p. Václ. Pokorný, far. ve Vraném.
- d. 27. " " p. Vinc. Frant. Borg. Kracher, kněz řádu premonst.

Ve správě duchovní ustanovení jsou:

- p. Josef Procházka za faráře do Zeměch.
- p. Ant. Homolka za faráře do Přerova.
- p. Josef Suchan za faráře do Hradešína.
- p. Kajetan Míka za admin. do Skalce.
- p. Leopold Urban za admin. do Nehvizd.
- p. Karel Ponz za kaplana do Slap.
- p. Josef Procházka za kaplana k sv. Kiliánu.
- p. Josef Pracner za kaplana do Hbit.
- p. Rudolf Linde za kaplana do Planě.

Na odpočinutí dán:

- p. Augustin Lang, kaplan Minický.

Lokalie povýšeny za fary:

- Sv. Kateřina, Nová ves, Hässelsdorf.

Upřádněné fary:

- Lužec, patr. kníž. z Lobkovic od 9. Prosince 1857.
- Ounetice, patr. kapit. metrop. od 23. " "
- Skalice, patr. Al. k. Liechtenst. od 23. " "
- Velké Nehvizdy, patr. náh. fdu od 30. " "
- Nové Mitořovice, patr. kapitoly metr. od 7. Ledna 1858.
- Vraný, patr. dědiců k. Otting-Wal. od 20. " "

V biskupství Budějovickém.

V Pánu zesnuli:

- d. 29. Prosince p. Jakob Marčík.

Vyznamenání jsou:

- p. Mich. Šenbek, kan. domk., předsedou kom. prosvy.
- p. Jos. Heis, prof. moral., prosynod. examinator.
- p. K. Čisár far. Mirovický, stříd. v Mirovickém stříd.
- p. Fr. Fleischmann, farář v Eisensteine, zaproz. stříd. Kašpersko-Horského střídnictví.
- p. Jan Šíka, preses v semináři Budějovickém.

Ve správě duchovní usazení jsou:

- p. Justin Bauer za kaplana ve Vyšebrodě.
- p. Alois Bramberger za admin. do Schwarzbachu.
- p. Alois Brunner za kaplana ve Přídolí.
- p. Martin Kolbinger za admin. v Červeném Dřevě.
- p. Alois Růžička za faráře do Kbel.
- p. Jan Wasil za admin. v Hodnově.
- p. Fr. Vejvara za far. do Lažovic.
- p. Josef Vlasák za lok. v Zachotíně.

Na odpočinutí se odebrali:

- p. Josef Reithmeier, osob. děk. v Červeném Dřevě.
- Lokalie Hodnov stala se farou.

GTU Library

3 2400 00341 0200

